13
22 N
1

13.23.4.1

ANTONII BVTRII PARS PRIMA SVPER PRIMO DECRETALIVM.

Adiectus eſt locupletiſſimus index.

LVGDVNI,

M. D. LVI.

DECRE. PONTIFICVM.

SOC. IESV. BIBL. SECC.

Sequuntur Rubricæ primæ partis primi libri Decretalium.

Authoritate & vſu pallij.	fo.156.verſo.
Conſtitutionibus.	fo.9[illegible]
Conſuetudine.	fo.68.verſo.
Electione.	fo.96.verſo.
Aetate & qualitate.	fo.177.
Poſtulatione.	fo.88.
Reſcriptis.	fo.24.verſo.
Renuntiatione.	fo.157.
Sacra vnctione.	fo.163.
Sacramentis non iterandis.	fo.165.
Scrutinio in ordine faciendo.	fo.176.
Summa trinitate & fide catholica.	fo.5.
Supplenda negligentia prælatorum.	fo.169.verſo.
Translatione prælatorum.	fo.152.verſo.
Temporibus ordinationum.	fo.171.

Finis.

Clariſſimi, ac excellẽtiſſimi

Jur. Utriuſq; monarche D. Antonij de Butrio Lectura ſuper quinq; libros Decretalium, diligẽtiſſima caſtigatione nouiſſime reuiſa: A quo egregio doctore Abbas Siculus, et reliqui moderniores, tanquam e fonte limpidiſſimo, quicquid nota dignum reliquere, ſe hauſiſſe ingenue confitentur.

1 ¶ Diuiſio proemij, et cuius ſit effectus prima pars proemij decretalium.
2 Papa ſe appellat quandoq; epiſcopum.
3 Papa ſe appellat humili nomine ſeruum ſeruorum Dei.
4 Papa quare ſe appellat ſeruum Dei.
5 Doctor appellatione non cõprehenduntur ſcholares. nu. 29. et 39.
6 Salutandi, et benedicendi modus.
7 Salutandi modus ſm perſonarum qualitatem eſſe debet.
8 Papa quando ſcribit alicui vniuerſitati, in qua ſunt miſtim clerici et laici, omnes de vniuerſitate filios appellat. nu. ſeq.
9 Epiſcopi nominantur particulariter fratres a papa.
9 Reſcriptum, quo papa appellat epiſcopos filios ſuos, exiſtentes in vniuerſitate, non per hoc viciatur. nu. ſeq.
10 Papa filios appellat laicos, et clericos non in dignitate poſitos.
11 Gregorius epiſcopus Decretalium conditor dicitur quaſi gregẽ regens.
12 Argui non licet ab etymologia vocabuli nominis proprij.
13 Nomina propria poſſunt ad libitum mutari.
14 Argui licet a nomine appellatiuo.
15 Romanus idem eſt dicere, quod ſubiectus Romanis.
16 Argui licet ab alluſione vocabuli.
16 Diffinitio eſt, que dat proprium rei eſſe.
17 Nomen datum ab euentu, durante ſolo habitu, ſine actu, an duret.
18 Nominis mutatio an ſit licita.
19 Inſtrumenta debent fieri, etiam per notarium non ſubditum, ſecundum conſuetudinem loci, in quo fiunt.
20 Papa an ſe debeat preponere Imperatori in ſalutatione.
21 Chriſtiani omnes ſunt filij ſpirituales pape, et eos ſibi ſubditos vocat filios.
22 Doctores, qui legere deſierunt ſine cauſa, non gaudent priuilegio vniuerſitatis.
23 Scholares parum ſtudio vacantes, vel alias inhoneſte, viuentes, an gaudeant priuilegio conceſſo ipſi clero.
24 Uniuerſitatis priuilegium faciũt durare vnicus tantum doctor, et vnicus ſcholaris. nu. 28.
25 Uniuerſitas eſt quid inanimatum, et non gaudet priuilegio clero conceſſo.
26 Priuilegium ſalutis, conceſſum, an proſit ignoranti, et conceſſum vniuerſitati an trahatur ad futuros ſcholares. nu. ſeq.
27 Papa ſua ſalutatione ad aliquem, cenſetur remittere venialia.
28 Uniuerſitatem an faciant per ſe tantum doctores, etiam ſi ſit vnicus, vel ſcholares per ſe.
28 Scholarium appellatione an cõprehendãtur doctores. nu. 5. et 39.
29 Abbas comprehenditur appellatione monachorum.
30 Doctores an veniant appellatione ſtudentium, et legentium. et 3. nu. proxi.
31 Uniuerſitatem an videatur approbare papa ſcribendo ipſi vniuerſitati ſub nomine vniuerſitatis.
31 Reſcriptum pape ex certa ſcientia an importet diſpẽſationem, vel abſolutionem.
32 Salutationibus papa ſolet vti in ſuis reſcriptis.
32 Copulatiua quando nõ requirat ſemper concurſum vtriuſq; copulati.
33 Scholaris an cenſeatur ſortiri domicilium habitando in vniuerſitate per ſpatium decennij. nu. ſeq.
34 Domicilium ex qua temporis inductione videatur eſſe ſortitum.
35 Decretales, quot emanauerunt poſt compilationem decreti factã a Gratiano.
36 Gregorij que fuit intentio in cõdendo librum Decretaliũ. nu. ſeq.
37 Locutio diſperſa, et varia, infert difficultatem intelligendi.
38 Doctor debet in vnum coniungere materias diſperſas, et in ſuis allegationibus concluſiue loqui, paucaq;, et vtilia effundere.
39 Filij appellatione quando veniat nepos. nu. ſeq.
40 Loquendi vſus particularis non attenditur in legum intellectu.
40 Etymologia vocabuli dat proprium rei intellectum.
40 Statuta an debeant intelligi ſecundum communẽ vſum loquendi. nu. 29.
41 Libri Decretalium que ſit materia.
42 Decretalium compilationis que ſit vtilitas.
43 Legere quot modis poſſit aliquis, et ex lectis aliqua inferantur, que non ſint ſcripta.
44 Teſtis probat inſtrumenti tenorem, quando dicit ſcire que depoſuit: quia dictum inſtrumentum legit.
45 Legi in ſcriptis quando quid dicatur.
47 Jus Canonicum ſupponitur philoſophie parti ethice.
48 Scientiarum moralium diuiſio que ſit, et in quo pertineat ad Canoniſtas.
49 Liber Decretalium diuiditur in quinq; libros.
50 Similitudinem dare ſufficit a remotis.
50 Argumentum a ſimili non concludit neceſſario.
51 Judex non videtur bonus, qui caret aliquo ex quinq; ſenſibus.
52 Libri Decretalium quis nam ſit titulus. nu. ſeq. et vſq; ad nu. 60.
53 Cauſa eſſendi diuiditur in materialem, et formalem.
53 Cauſa fiendi diuiditur in efficientem et finalem.
54 Cauſa formalis huius libri Decretalium que ſit.
55 Cauſa materialis preſentis libri Decretalium que ſit.
56 Cauſa efficiens huiuſce libri Decretalium que ſit.
57 Cauſa finalis iſtius libri Decretalium que ſit. vſq; ad nu. 60.
58 Subiectum, et terminus in ſcientia iuris canonici, eſt bonum, et equum.
59 Papa quare ſe appellat ſeruum.
60 Stipulatio pape prodeſt omnibus eccleſijs, et actionem eis querit.
60 Actio ex quibus alteri queratur ſine ceſſione. nu. ſeq.
61 Stipulatio parochialis ſacerdotis qñ proſit, et actionem pariat.
62 Scholares exiſtentes in caſtris, an gaudeãt priuilegio literarum ſalutis pape directarum ſcholaribus certe vniuerſitatis.
62 Conſtitutio principis ligat etiam ignorantes poſt duos menſes.
63 Bononienſis, vel Lugdunenſis appellatione nõ comprehenditur diœceſanus, vel qui eſt de caſtris.
64 Excõmunicati an ſint abſoluti per literas ſalutis pape directas toti ciuitati.
65 Injuria an videatur remiſſa ſola ſalutatione.
65 Inimicus eſſe non preſumitur, qui me non ſalutat.

1 Gregorius. † Hoc proemiũ duobus modis diuiditur principaliter. Nam ſecundũ aliquos diuiditur in quatuor partes principales. Quia in prima ponitur Salutatio. In ſecunda ibi: Rex pacificus. Exordium. In tertia ibi: Sane. Narratio. In quarta ibi: Uolentes. Concluſio. ¶ Alij diuidunt in duas tantum. Quia in prima ponitur ſalutatio. In ſecunda, epiſtola, ibi: Rex pacificus. Primo dicit, quis ſcribit. Secundo, cui, ibi: Dilectis. Tertio quid optat, ibi: ſalu-
2 tem. ¶ † Nota papam ſe appellare epiſcopum. Quare autem appellat ſe epiſcopum, nota per Joan. Andr. in proemio Sexti, ſuper verbo Epiſcopus. Uide de multiplici eius nomine in cap. 1. de
3 conſti. lib. vi. per Arc. ¶ † Nota ſecundo humile nomen, quo ſe ap-
4 pellat papa: quia ſeruum ſeruorum Dei. ¶ † Quare autem appellat ſe ſeruum, hoc gl. hic tangit, et melius tetigit in proemio Sexti, in verbo Seruus. Quod nota, quia nõ debet ex dignitate aſcendere in ſuperbiam, ſed inter ſeruos Dei minimũ ſe reputare: iuxta illud,
5 Qui maior eſt veſtrum, etc. ¶ † Nota quod appellatione doctorũ, non comprehenduntur ſcholares: de quo aliquid infra tangetur:
7 nec econuerſo. ¶ † Nota modum ſalutandi, et benedicendi. ¶ De multiplici modo ſalutandi ſecundum diuerſitatem perſonarũ, vide Spec. de reſcripti preſentatione. §. ratione forme. in prin. ¶ Etiam, et quomodo ſalutet preciſos, vide Jo. Mo. in ſalutatione Se-
8 xti. ¶ † Not. quod vbi papa ſcribit alicui vniuerſitati, in qua miſtim ſunt clerici, et laici, omnes de vniuerſitate appellat filios, etiã preſuppoſito quod in vniuerſitate ſint aliqui, qui nõ eſſent nuncupan-
9 di filij. ¶ † Et per hoc infero quod etiã ſi in vniuerſitate eſſent aliqui epiſcopi, qui nuncupandi eſſent fratres, ſecũdum formã cap. quam grani. j. de cri. fal. et papa appellaret illos de vniuerſitate filios, per hoc nõ vitiarentur litere: vt probat iſte tex. et hoc tenet Zen. in proe-
10 mio clemen. ¶ † No. quod papa ſubiectos laicos appellat filios, et clericos nõ in dignitate poſitos. Et cum poſſibile foret, in ſtudio fore epiſcopos, nota quod nõ vitiatur litera, quando illos appellat filios, vbi ſcribit vniuerſitati, in qua plurimi ſunt nõ in dignitate
11 tali conſtituti. ¶ † Inſtat hic Joã. An. ſuper hoc nomine Gregorius, qui prius vocabatur Hugo de Arena, quod eſt idem, quod vigilans: et bene vigilauit hoc opus faciens, vel fieri procurans, ſm Pet. et Abba. Etymologizando dicitur quaſi gregem regens, vel
12 quaſi gregem rigans doctrina fidei, vel morum. ¶ † Nunquid autem liceat arguere a nomine proprio: dic quod ab etymologia proprij nominis non licet arguere: quia ad nutum talia imponuntur. ff.
13 de lega. 1. l. ſi quis in fundi vocabulo. ¶ † Item ad libitum mutantur. C. de muta. nominis. l. i. dummodo non fiat in fraudem. Ingeritur tamen quedam dubitatio ex nomine non bono: vt dicit gl. in Laut facta. §. ſi in danda. ff. ad Trebel. et eſt preſumptio hom ex no

mine bono:vt ibi,⁊ in Rubrica prima.C.ibi.Juſtinianus,id eſt,iu
ſtitiam colẽs:et in proemio Sexti,ibi:Bonifacius.i.bona faciens.
Vñ dixit domina Milãtia,ſm Jo.An.de preben.cũ ſcdm.ꝙ pul
chra nomina,etiã ſi cariori ſoro emi deberẽt,filijs deberẽt imponi.
Jdeo nõ cõcludit de Peruſio eſſe illũ,qui vocaẽ Peruſinus epi
ſcopus:vt dicit Bar.in principio Jnfortiati.Ad hoc gl.in.l.Jm
14 peratores.in fin.ff.ad municip.⁊.l.aſſumptio.¶ † Ab appellatiuo
aũt licet arguere,ſm Bar.ibi:q2 idẽ eſt dicere,de Frãcia,qõ Frã
15 cigena.de ſpon.c.i.ad hoc.ff.de ver.ſig.l.tugurij.¶ † Jdẽ eſt dice
re Romanus,qõ ſubiectus Romanis.j.di.ius quiritũ.gl.lxiij.di.
quãto.lxxxv.di.Florentinũ.Et vide Arch.xxiiij.q.iij.ꝯperimus.
16 in ſubſcriptione.⁊.j.q.i.dictũ.¶ † An aũt ab alluſione, vel ethymo
logia vocabuli liceat arguere:dicit ꝙ ſic Bar.in.l.j.ff.de tute.⁊.l.j.
ff.de teſta.ff.ſi cer.pet.l.ij.§.appellata.ſ.de preben.cum ſcdm.⁊.xxi.
diſt.cleros.Si tñ alluſioni repugnet diffinitio, nõ licite arguitur:
q2 alluſio,vocabulũ declarat aliqñ ſm genus,nõ in ſpecie:ſed diffi
nitio dat propriũ eſſe rei.Vñ codicillus licet ſit mentis teſtatio,ſi
cut ⁊ teſtamentũ,tñ ſtricte non eſt teſtamentũ.Ponit hoc Bar.in
dictis iuribus, ⁊ in.d.§.appellata.⁊.l.j.ff.de acqui.poſ.Et fuit di
ctum Butri.ff.de ſi.inſtru.l.inſtrorũ.vbi etiã dicit recedi a nomi
17 ne:⁊ in.l.ij.§.appellata.ff.ſi cer.pet.ꝑpter vſum loquẽdi.¶ † Alũ
quid aũt duret nomẽ datũ ab euẽtu, durãte ſolo habitu,ſine actu.
dicit But.in.i.rubr.C.ꝙ ſic:q2 nõ minus dr Jmperator Auguſt⁹,
q2 nõ augeat:ſ3 ſufficit ꝙ ſit propoſiti vt augeat.Et hoc qñ habi
tus ad actũ de facili eſt reducibilis.Vñ non minus dr mercator,l3
actu nõ mercet,nec ſcholaris ſi non ſemp actu intret ſcholas:dũtñ
artẽ nõ ſuſcipiat oppoſitã appellationis.Ad hoc no.gl.i.c.ex par
te B.de fo.cõpe.in gl.quoddã.qõ no de elec.l3 canon.lib.vi.de pre
ben.õ multa.An dr eccleſia parochialis, que habitu h3 parochiã,
18 ſed nõ actu.¶ † Mutatio aũt nominis an ſit licita:dic ſi fiat ex ne
ceſſitate aſſumpte dignitatis,licitũ eſt:vt not.i ſalutatione Sexti,
in verbo Bonifacius:⁊ ibi de cauſis mutationis nominis promo
ti ad papatũ.Monachi etiã ex conſuetudine nomẽ mutãt, magis
me qñ eſt nomen turpe,vel nõ eſt nomẽ ſancti.Voluntarie aũt ſer
uus nõ mutat nomẽ.l.j.C.de muta.nominis.liber aũt mutare põt,
nõ in fraudẽ.l.ad recognoſcendũ.de inge.ma.Jn fraudẽ nõ licet:⁊
eſt pena falſi.ff.de falſis.l.falſi nominis.Hoc in nominib⁹ ꝓprijs:
Jn appellatiuis illa ſunt immutabilia.ff.de leg.i.l.ſi quis in fundi
vocabulo.niſi cõſuetudo aliud dictet:que nomẽ immutat, etiã ap
pellatiuũ.ff.de ſupel.lega.l.Labeo.ad Trebell.l.Sceuola:dr Bu
tri.in Rubri.Digeſtorũ:⁊ vide gl.in proemio Sexti, in vbo Bo
nifacius:⁊ ponit Butri.in.l.ij.§.appellata.ff.ſi cert.pet.in qõne an
ceſſionarius dicatur creditor:⁊ ibi dicit ꝙ vſus loquẽdi prefertur
19 alluſioni,⁊ proprietati vocabuli.¶ † Quero an nomẽ pape debeat
poni in inſtrumẽtis.Dicit Jo.An.ꝙ ſic:ſicut nomen Jmperato
ris:vt in authen.vt preponaẽ nomẽ Jmper.in prin.colla.vj.Ali
qui apponunt nomẽ Pape.Aliqui nomẽ Jmperatoris:ſ3 in hoc
ſeruet ꝯſuetudo:illa ceſſante,equũ eſſet in terris imperij circa tem
poralia ponere nomẽ Jmperatoris:in terris eccleſie,⁊ in ſpiritua
libus,⁊ in terris eccleſie ⁊ Jmperij nomen pape:per no.qui fil.ſint
leg.per venerabilẽ.Et hoc tenet Guido de Suza.in.l.cũ de conſue
tudine.ff.de legi.vbi dicit ꝙ multũ attendenda eſt cõſuetudo:vt in
aut.de tabel.§.j.⁊.c.cũ dilectus.ſ.de fid.inſtrumen.Et ibi dicit qõ
valet inſtrumentũ ſine die ⁊ conſule, ſi hoc habeat conſuetudo.dixi
de fid.inſtrumen.c.j.Sed nunquid vitiatur inſtrumentũ, ſi ſtante
ſchiſmate ponitur nomẽ antipape: et ſi apponitur in terris pape
etiã ſubiectis pape,nõ adhibetur fides.Ad hoc,q2 notari⁹ Chri
ſtianus,etiam inter Judeos, debeat apponere nomen Chriſti: vt
not.in prima Rubrica.Sed in terris antipape,⁊ in terris illi obe
dientibus inter illos faciat fidẽ ibi:q2 illoꝝ ſtylus eſt attendẽdus.
C.de eman.libe.l.j.⁊.d.c.cũ dilectus.ſicut ⁊ inter.Judeos valet in
ſtrumentũ ſcdm ritũ eoꝝ,⁊ iuramentũ eſt ab eis preſtandũ ſm ri
tum eoꝝ.l.ſpadonẽ.§.iam autẽ Judei.ff.de excu.tu.Ad hoc quod
no.de iureiur.⁊ ſi Chriſtus.de diuor.Deus qui.⁊.c.quãto.⁊.c.gau
demus.Si producatur in loco nõ ſubiecto antipape,ex quo eſt ibi
confectum,dic qõ facit fidem, per iura allegata:q2 attenditur ſty
lus loci:⁊ q2 nomẽ pape nõ dat principaliter fidẽ inſtrumento.Vñ
perſone inhabilitas nõ vitiat inſtrumentũ:vt no.Jnno.de trãſac.
ex literis.in glo.ſup verbo Jn ſcriptis.de ſen.excom.decernimus.
lib.vj.ſup gl.ſi.p Jnn.de excep.pia.lib.vj.in gl.duraturis.in Spe.
de inſtr.edi.§.inſtrumentũ.ver.qd ſi teſtis.Ad hoc,q2 in illis locis
toleratus eſt,per.l.Barbarius.de offic.preto.⁊ eſt in quaſi poſſeſ
ſione,⁊ colorata:q2 oẽs maledicti antiqui cardinales fuerũt cũ eo:
⁊ per hoc ceſſat qõ nõ toleret a vero pontifice: q2 penes eos negaẽ
noſter.Verũ nec a maiori parte:q2 ꝓbabile eſt dubiũ qs ſit penes
maiorẽ partẽ:cũ hincinde vertatur dubiũ in facto,in quo ſepe fal
luntur periti,cũ ſint etiã cõſilia cõtraria in iure.Ad hoc qõ de ex
communicato notorio not.in Spe.de inſtru.edi.§.reſtat.ver.quid
ſi inſtrumentũ.⁊ ver.quid ſi cõfectũ.Et idẽ puto, ſi eſt cõfectum a
notario ſubiecto pape,⁊ in terris antipape, qui habet ſeruare con
ſuetudinem loci, vbi ſit inſtrumentũ:q2 in ſolẽnitatibus attẽditur
locus,vbi cõfectũ eſt inſtrumentũ:vt no.gl.in aut.de tabel.§.j.Ad
hoc.l.ait ꝑtor.§.fin.ff.de iureiur.vbi pagani iurãt ſm Deos ſuos.
Non putarem tñ vitiari inſtrumentum,ſi in terris antipape inter
duos ſubiectos pape p notariũ pape cõficiaẽ inſtrumentũ ſub no
mine pape:vt no.in ꝯſti.j.C.de cõficiẽte inſtrumẽtũ inter Judeos:
⁊ idẽ ſi notarius ſubiectus pape cõficeret inſtrumentũ inter ſubie
20 ctos antipape.¶ † Nunqd ſe papa ſemp preponit in ſalutatione:
Videtur qõ nõ.xij.q.i.dilectiſſimus.vbi papa ſe poſtponit in ſalu
tatione.Dicendũ eſt õtiũ,ꝙ l3 ſecundũ ſtatũ eccleſie primitiue ali
quando ſe poſtponeret, ſm quẽ etiã Jmperator ſe preponeret pa
pe:vt.xcvij.diſt.victor.⁊.xcvi.diſt.Cõſtantinus.tñ hodie oĩbus ſe
preponit:⁊ ſic loquiẽ.xij.q.i.dilectiſſimus.Vñ Plinius ſe Veſpa
ſiano premiſit in principio Naturalis hiſtorie.Et vide qõ not.de
21 cri.fal.ꝙ graui.ſm Jo.An.¶ † Quero an indiſtincte papa vocet
filios ſubiectos.Dic ꝙ ſic:⁊ ſunt filij ſpirituales, non carnales:de
preben.graue.vt eccle.benefi.c.j.⁊ ſunt filij in Chriſto,nõ in carne:
tamen hoc verbũ Jn Chriſto nõ exprimiẽ,ſcdm Egi.niſi cum ſcri
bit abbatiſſis,ſororibus,regibus,et reginis:de quo in Spe.de re
ſcrip.preſentat.§.rõne forme.in prin.Quos aũt appellat fratres,
22 no.de cri.fal.ꝙ graui.¶ † Queritur quid de doctorib⁹,q deſierũt
legere,⁊ ſcholaribus,qui deſierũt ſtudere,an tales gaudẽt priuile
gijs huius ſalutis,de quibus in proemio iſto,⁊ in proemio Sexti,
in gl.Dicit Guil.de monte lau.in proemio Cle.qõ ſi tales deſierũt
23 legere,⁊ ſtudere ex iuſta cauſa, gauderent priuilegio.¶ † Quid de
ſcholaribus intrantibus tñ parum vacantibus ad lectiones.Vi
detur ꝙ gaudeant,per iſtũ text.qui dicit,commorantibus.Ad qõ
tñ facit gl.hic,ſup verbo Bononie cõmorantibus.Hoc idẽ ſentit.
quedã gl.parua Jo.An.in proemio Sexti,cõtra gl.Juris ciuilis
in.l.vna.C.de ſtudijs libe.vrbis Rome.lib.xj.⁊ facit text.in.l.ſi qs.
C.de domeſticis, ⁊ protec.lib.xij.Et hãc vr ſeq Jo.de Lig.in pre
dicto proemio Cle.Poteſt dici ꝙ qdã ſunt ſcholares nõ ſtudẽtes,
⁊ inhoneſte viuẽt.⁊:⁊ tales nõ gaudẽt.Jta procedit gl.iuris ciui
lis.Quidam ſunt honeſte viuentes , quamquam parum ſtudẽtes:
⁊ tunc tales gaudẽt priuilegio.Et hoc ſatis videtur fuiſſe de men
te Joã.de Lig.in.d.proemio Cle.dum dicit quod ſcholaris inho
neſte viuens poterit de ſocietate pelli:arg.l.ſi quis conuenit.in fin.
ff.pro ſocio.Jnſti.eo.tit.§.ſi.¶ Quid de non intrantibus.Dic ꝙ
gaudẽt priuilegio,dummodo hoc faciant ex iuſta cauſa:puta pro
pter infirmitatem,vel q2 volunt reuidere materias: vt ibidem no.
24 ¶ † Queriẽ an ſi in vniuerſitate Bononie fuiſſet tñ vn⁹ doctor,vl
ſcholaris,an talis gaudeat hoc ꝑuilegio.Gui.de mõte lau.ꝙ ſic,in
25 ꝓemio cle.⁊ hoc ibi ſeqtur Joã.de Lig.¶ † Queriẽ an vniuerſitas
gaudeat dicto ꝑuilegio.Dic ꝙ nõ:q2 eſt qd inanimatũ,⁊ ſic non eſt
capax indulgẽtie.Ad hoc.de ſen.exc.c.Romana.§.in vniuerſitatẽ.
de ſen.exc.li.vj.⁊ hoc no.i dicto ꝓhemio Tñ ſi ſcribaẽ ſub noie vni
uerſitatis,dicẽdũ eſt ꝙ ⁊ illi de vniuerſitate gaudeãt hoc ꝑuilegio:
ar.eoꝝ,q̃ notanẽ in dicto.c.Romana.§.i vniuerſitatẽ.ſequẽdo opi.
26 Her.de q̃ ibi vide.¶ † Queriẽ q ꝯſequãtur fructũ hui⁹ ſalutis:an
illi,q erant tpe date,an q tpe ꝑntationis,an qui tpe publicationis
poſt duos mẽſes.Allegaẽ ꝙ tp̃s date.c.eã te.de reſcri.⁊.c.ſi eo tem
pore.e.ti.li.vj.Quod attendaẽ tp̃s ꝑntationis,in aut.vt nõe ꝯſti
tutiões.Facit qõ no.c.paſtoralis.ad ſi.de reſcr.⁊.c.ſuper eo.el.ij.de
app.Qõ tp̃s publicationis,facit.c.j.de poſtu.ꝑla.Et no.ſuper da
ta ſexti lib.ri.p hec facit qõ no.hic gl.ſi.Jo.de lig.in dicto proemio
cle.t3 ꝙ inſpiciaẽ tp̃s date.Moueẽ,q2 abſentes abſolui poſſunt:vt
ij.q.v.quãto.ij.q.j.de manifeſta.de cle.excõ.mi apl̃ice,⁊ no.p Jnno.
in.c.cum deſideres.de ſen.excom.⁊ p Archi.eo.ti.li.vj.c.eos.Videẽ
tñ ꝙ demũ a die preſentationis,⁊ notificationis,per.c.j.§.ex parte.
de ꝯce.ꝑb.li.vj.vbi tex.dicit ꝙ priuilegium demum prodeſt priuile
giato,quando notitiam illius habuerit:⁊ ſic in ꝓpoſito.Hoc intel
lige,qñ priuilegiũ non emanat in vim conſtitutionis, procuratore,
vel nũtio nõ interueniẽte:alias ſi emanaret nuntio,vel procurato
re interueniente,ſumeret effectum a die date:vt no.per docto.in di
cto.c.j.de conce.preben.Jdem ſi in vim conſtitutionis:vt not.gloſ.
in ꝓemio cle.ſuper verbo Decetero.que gl.tamẽ facere vr contra
predicta.allegans.c.ſi.alias,ſi propter tua.de reſcri.li.vj.ſic in pro
poſito.Aduertendũ eſt,quod vbi ꝯſtaret de intentione,illi eſſet ſtã
dum:vt no.in.d.c.apl̃ice.Jn caſu aũt iſto ſatis diciẽ ꝯſtare:quia pa
pa hanc compilationem publicari fecit in ſcholis : ergo ad illud
27 tempus d3 referri.¶ † Jtẽ q2 per hanc ſalutationẽ.remittunẽ ve
nialia:vt no.in proemio.Et ad remiſſionẽ venialiũ requiriẽ volun
tas:vt ꝓbaẽ p no.in gl.proemij Sexti,⁊ p iura ibi allegata.c.d.j.q.
j.ergo ſi añ publicationẽ nulla põt adeſſe volũtas:ergo añ ſaluta
tio ſua non haberet effectũ.Facit ad id,qõ dr de excõicato,p no.in
28 c.j.de ſen.excom.lib.vi.¶ † Quero an doctores p ſe faciãt vniuerſi
tatẽ.Jo.An.qõ ſic:allegat de cõſti.ex literis.Et caueat ne faciant
monopolium:puta ne vn⁹ recipiat ſcholarẽ alterius.C.de mono.l.j.
Nõ tñ quelibet pluralitas facit vniuerſitatẽ.Super quo dic vt.j.õ
exceſ.ꝑla.dilecta.⁊ aliqd de offic.or.cũ ab eccleſiaꝝ ꝑlatis.Nũquid
autem

autem doctores faciant vniuerſitatem cum ſcholaribus,an ⁊ ſcho-
lares per ſe.de iuriſdictione preſcripta cõſuetudine,dic vt not.gl.
in.l.ſi.de iuriſ.om.iudi.⁊ in.c.quia in cauſis.de procura.per docto.
29 ¶†Nunquid aũt appellatione ſcholariũ cõprehenduntur docto-
res.Hic dicit Egi.qḋ ſic,ꝑ decre.ſin.de ſimo.vbi appellatione mo-
nachoꝝ abbas cõprehẽdiṫ.Ad hoc de ꝓcur.qꝛ in cauſis.Qḋ dicit
veꝝ in materia indifferenti,ꝓmiſcua doctoribꝰ,⁊ ſcholaribus.Et
hic doctores expreſſit ad maiorẽ expreſſionẽ,nõ qḋ foret neceſſe vt
cõprehenderenṫ.Ad hoc.ff.de ver.ſig.l.familie.Inſti.de iure natu
rali.§.plebs aũt.vbi familia dñm,⁊ populꝰ Senatorẽ includit.Nõ
obſtat de ꝯceſſ.preben.poſt electionẽ.vbi appellatione capituli nõ
cõprehẽdiṫ decanus:qꝛ illud eſt allegatio,ſm Egi.qꝛ aliqñ ſoli ca-
pitulo ſcribiṫ,in quo cõprehendiṫ decanus.de cõceſ.preben.qꝛ cun
ctis.§.i.lib.vi.de ele.cũ nobis olim.de poſtu.c.ſi.de elec.Maſſana.
Dicit Io.And.hec vera in materia fauorabili,vel non odioſa:vt
in reſcriptis ad lites,⁊ priuilegijs nõ includerenṫ doctores,de re-
ſcrip.ſedes.de re iud.odia.lib.vi.de loca.c.i.⁊ qḋ no.de priuilegijs
huius ſtudij in Mercu.de regu.iur.cũ quid.lib.vi.Nec obſtat.c.ſi.
de ſimo.vt ibi not.Nam per abbatiã quis nõ deſiuit eſſe monachꝰ:
ſed per doctoratũ deſinit eſſe ſcholaris.Fateṫ tñ qḋ appellatione
ſcholarium cõprehendunṫ rectores eoꝝ:⁊ hoc probãt leges preal-
30 legate.¶†An aũt doctores cõprehẽdanṫ appellatione ſtudentiũ,
dicã cũ gl.Quid ſi ſit ſcholaris ⁊ doctor in diuerſis facultatibus.
Bñ puto cõprehẽdi eũ appellatione ſcholaris,ſaluo ꝙ in materia
ſtricta,⁊ odioſa,in qua miſta nõ cõprehẽdunṫ ſub ſimplici.ar.eoꝝ,
31 que no.in.l.ij.in prin.ff.de vb.ob.⁊.l.ſi ita.ff.de lib.⁊ poſth.¶†Nũ-
quid aũt eo qḋ Papa ſcribit vniuerſitati ſub nomine vniuerſita-
tis,vel collegij,videaṫ eã approbare.Dic,ſi exigaṫ cõſenſus vt ap
probatio,approbare vṙ,ſcribẽdo ex certa ſcientia:vt vṙ probari in
cle.attendẽtes.de ſta.mo.⁊ de elec.indẽnitatibus.§.ſi.lib.vi.Hec iu
ra faciunt ꝯ,ſi bene aduertanṫ.ſ.qḋ non videaṫ approbare.Ad qḋ
facit cle.ſi ſummus.in ſecundo rñ.de ſen.excom.Dic ergo qḋ qñ
Papa ſcribit pluribꝰ ſub nomine vniuerſitatis,vel collegij:exem
plum,qꝛ dicit,Uniuerſitati ſcholarium Bononieñ.⁊ tũc dico qḋ ſi
ex certa ſcientia hoc facit,videṫ approbare collegiũ,⁊ vniuerſitatẽ
illoꝝ.Sic intelligaṫ dictũ Inn.in.c.cũ ab eccleſiaꝝ.de off.or.Qñ
ſcribit pluribꝰ,nõ ſub noie vniuerſitatis,vel collegij:exẽplũ,qꝛ di
cit,Scholaribus Bononie:⁊ nõ videṫ tũc approbare illos,vt ꝯſti
tuat vniuerſitatẽ.Ad qḋ bñ faciunt dicta in.c.indẽnitatibus.§.ſi.
lib.vi.de elec.⁊ dicta cle.attendentes.⁊ ſcribit Inn.in.c.cũ ab eccle
ſiarũ.de offi.or.¶Ubi exigitur cõſenſus,vt diſpenſatio.Dic vt ꝑ
Inno.de ſi.pſoꝝ.veniens.⁊ in.c.diuerſis fallacijs.de cle.cõiu.gl.ij.
c.ij.de ſchiſma.Ex ibi notatis nõ deciditur propꝛie quid in papa vel
in principe,cũ dicta ibi poſita loquanṫ in inferiore:nec Bart.in.l.
quidã cõſulebat.ff.de re iudi.hoc determinat.Dic qḋ ſi papa pro-
fert aliqua verba,ꝓpter que inhabilitatẽ demõſtrat in eo,cui ſcri-
bit,vel ꝓ quo:Exẽplũ,qꝛ dicit,Tali illegitime nato voluiꝰ ꝓui-
deri:⁊ ex certa ſcientia hoc faciat:certe cũ tali intelligiṫ diſpẽſare:
⁊ ſic intelligatur.l.qdã ꝯſulebat.Qñ ſimplr̃ ſcribit nõ proferen-
do aliqua verba,ꝓpter que inhabilitas demonſtreṫ:⁊ tũc ſi ex cer-
ta ſcientia hoc facit,alio nõ apparẽte,nõ intelligiṫ diſpenſare,niſi
aliud exprimat.Ad hoc cle.ſi ſummus.in.ij.rñ.de ſen.excõ.Diffe-
rentia ergo erit inter papã ⁊ inferiorẽ:qꝛ in inferiore requiruntur
verba diſpenſationis.vel ꝙ precedat cauſe cognitio:vt not.in.d.c.
ij.de ſchiſmaticis.ſed in papa ſufficiũt verba denotãtia inhabili-
tatẽ.Et ꝑ ꝓdictis facit.c.cũ olim.ij.iuncta gl.i.de priuile.⁊ qḋ not.
Io.An.in.c.ſtatutũ.in prin.ſup verbo Literaꝝ.de reſcriptis.lib.
vi.⁊ Bar.in.l.quidã cõſulebat.¶Ubi cõſenſus exigiṫ,vt abſolu-
tio.Dic vt in cle.ſi ſummus.de ſen.excõ.de priui.cũ olim.de cleri-
32 co exc.miniſt.illud.¶†Quero an ſemp papa vtaṫ ſalutationibꝰ.
Dic qḋ ſic,niſi dirigat hoſti,ſchiſmatico,ſeu excõicato,vel alteri,
cui ſubtracta eſt gr̃a ſedis apoſtolice.Ad hoc.xxiij.q.ij.admone-
re.ſed tũc eiꝰ loco ſic ſcribit,ſpũ cõſilij ſanioris:vel ea pati,q̃ age-
re meditaṫ,ſecundũ Boati.ſm quẽ taceṫ hec ṽba ex vſu,vel ꝓ ni-
mio mẽtis affectu.Et loquiṫ papa in tertia pſona,q̃ſi ſumat vicẽ,
vel pſonã nuntij.Uidi lr̃as Gregorij.xij.quas portaui,qñ fui enim
alijs directus ambaſiator,in qbꝰ ſcribebat regi Frãcie,⁊ alijs du-
cibus ſchiſmaticis,⁊ nõ omiſit ſalutationẽ,ad captãdã forte bene-
uolẽtiã ſup ablatione ſchiſmatis,qḋ durauerat forte.xxx.annis,ḋ
quo dixi de re iudi.qḋ ad ꝯſultationẽ.⁊ qḋ nunc etiã finitũ non eſt:
ſed ſunt ſuper diſceptatione loci nouiter eligẽdi vt ſchiſma tollaṫ:
⁊ diciṫ qḋ eſt ꝯpromiſſum,⁊ quatuor cardinalibus,⁊ quatuor am-
baſiatoribꝰ antipape in ciuitate Lucana exiſtente Gregorio,⁊ an-
tipapa,qui vocaṫ ſcḋm vos Benedictꝰ,exiſtẽte in portu Ueneris
in territorio Ienueñ.M.cccc.viij.de mẽſe Februarij.Dñs ꝯdu-
cat eos ad honũ locũ,⁊ ꝓpoſitũ ſanctũ,dãde vnionis eccleſie lace-
rate.Sic etiã dꝛ apoſtolicã.i.que data fuit apl̃is:vel q̃ daṫ ab apo-
ſtolico.Inducitur decre.ad duo.Primo,qꝛ hic poniṫ copulatiue
doctoribus,⁊ ſcholaribꝰ:⁊ nõ exigit ꝯcurſum copulatorũ in ſingu
lis.Facit ad illi.q.de legato facto mercatoribus,⁊ artificibꝰ artis

lane,an exigaṫ cõcurſus vtriuſqꝫ,an ſigillatim debeat intelligi,vt
ſufficiat qḋ ſit mercator,lꝫ nõ ſit artifex,⁊ artifex,licet nõ ſit merca
tor:quã diſputauit Bnẽ.de q̃ dixi plene in cle.pleriſqꝫ.de electio.ḋ
qua per Io.And.de hereti.accuſatus.lib.vi.ꝑ Bar.in.l.i.ff.de iu-
33 ſti.⁊ iure.per Cy.in.l.ij.C.de ver.ſig.¶†Itẽ qḋ ex cõmorari in lo-
co aliquid cõcludiṫ,inducũt qdã qḋ ſcholares ex cõmorari in loco
ſortianṫ domiciliũ.qḋ dicit hic Io.eſſe veꝝ ꝑ lapſum decennij.l.ij.
C.de incol.lib.x.Quod intelligit Io.An.pſumi ex cõcurſu tp̃is.ff.
de vſuris.l.cũ de in rẽ ṽſo.¶Ioã.An.remittit ad gloſſam in.d.l.
ij.de incol.⁊ ad not.in.l.lex Cornelia.§.domũ.ff.de iniu.⁊ tenet idẽ
qḋ hic.ſ.lapſu decẽnij ſcholarẽ domiciliũ ſortiri.¶Idẽ Spe.ti.de
reo.§.i.ṽ.porro ſcholaris.Cy.tenet ꝯ qḋ etiã ꝑ mille annos nõ ſor
tiatur domiciliũ,cũ ſemper habeat cãm redeundi,per.l.quęſitũ.in
prin.ff.de leg.iij.⁊.l.ij.de capti.⁊ poſtli.re.Bart.diſtinguit qḋ qñ
eſt certũ ꝙ vult ſortiri domiciliũ:⁊ ſortitur.Qñ eſt certũ qḋ ha-
beat animũ redeundi:⁊ nõ ſortitur:vt in iuribus allegatis ꝑ Cy.
Qñ eſt dubiũ:⁊ tũc ex curſu decẽnij pſumiṫ voluiſſe ſortiri domi
ciliũ.Et ſic ꝓcedit ꝓmũ dictũ gl.de quo per eũ in.d.§.domũ.Hãc
materiã expediui de fo.cõpe.qḋ clericis.⁊ de foro cõpe.ex pte B.⁊
34 e.ſi.eod.tit.dic vt ibi.¶†No.tñ hoc dictũ,qḋ fuit Uincen.qḋ licet
etiã quis decẽnio nõ ſortiaṫ domiciliũ,inducendo tp̃s tanq̃ indu-
ctiuũ domicilij:tñ allegãdo domiciliũ,⁊ inducendo tẽpus ad pro-
bandũ,ꝓbareṫ domiciliũ,licet nõ induceretṫ,ꝑ illã.l.cũ de in rẽ ver
ſo.Sed tenet qḋ in locis pallegatis dixi,qꝛ hoc tẽpus ex ꝯmorari,
cũ poſſit eſſe ꝓpter aliud,neceſſario nõ ꝓbaret domiciliũ.qḋ ſecus
35 eſt in.l.cũ de in rẽ verſo.¶†Ad gl.generalẽ ad totũ librum quero
de quinqꝫ:⁊ hoc eſt ponẽdũ ⁊ ꝓmittẽdũ in prin.ſcḋm cõem curſum
lecture.¶Pro declaratione gl.dicit Io.An.hic,qḋ poſt compi-
lationẽ Decreti factã a Gratiano multe decretales ep̃le emanarũt,
quaꝝ q̃dã fuerũt approbate:⁊ Bernar.Papieñ.prepoſitꝰ,poſtea
ep̃s Papieñ.fecit primã cõpilationẽ,interſerendo aliq̃ antiqua iu
ra.Poſt hanc primã cõpilationẽ alie emanarunt a curia,de quibꝰ
Gilibertus fecit aliã:⁊ poſt hũc Alanus fecit aliã:⁊ poſt Alanum
Io.Gall.de oibꝰ fecit vnã cõpilationẽ:poſt hũc aũt Ber.Archid.
Compoſte.morã trahens in curia de regiſtro Innocẽtij extrahẽs
certas decretales aliã fecit:⁊ in hac erant quedã incerta,nõ appro-
bata ꝑ curiã.Demũ poſt hoc Inno.ꝑ quẽdã Beneuentanũ nota-
riũ ſuũ aliã fieri fecit que vocata eſt tertia compilatio.Et poſt hãc
fecit quaſdã cõſtitutiones generales in cõcilio.ſ.lxxi.de quibꝰ.ſ.de
accu.ſicut olim.Et de his fecit quartã.Demũ Honorius fecit qn-
36 tam:⁊ de oibꝰ poſtmodũ Gregoriꝰ fecit hãc ꝯpilationẽ.¶†Prĩo
que ſit intẽtio Gregorij:dicit gl.qḋ intẽtio eiꝰ fuit,diuerſas cõſti-
tutiones decretales,⁊ epiſtolas,in vnũ ꝯgregare diſpſas ł diuerſa
volumina,ſeu ꝯpilationes.Et hec põt appellari cã impulſiua,ad-
iuncta cũ finali,de q̃ ſubiungiṫ.Quãuis aliqui dixerint qḋ decreta-
lis,corã de electione.fuerit cã impulſiua,cũ nõ reperireṫ in volumi
ne.Qḋ reprobat Io.An.dicẽs ipſam fuiſſe ꝓmã ep̃lam in quarta
cõpilatione:⁊ iḋ hoc primũ mẽbrũ reſpectu finis,ad quẽ tendebat
ipſe Gregoriꝰ,appellari põt finalis,⁊ ſic ſub finali põt cõprehẽdi:
⁊ erit finalis prima immediata.Illa aũt,de qua ſubiũgiṫ in gl.dũ
loquiṫ de vtilitate,appellari põt finalis mediata,ſeu magis remo
ta:ſed ꝓpter appellationes,⁊ ꝓpter finẽ vtilitatis ſtudẽtiũ,ad tol-
lendã illis difficultatẽ,etiã in vidẽdo ⁊ intelligẽdo.Eſt ergo finis,
⁊ vltimũ,felicitas,⁊ beatitudo,quã ꝯſequiṫ qs ex ſcia,ſi bñ circa eã
opeṫ:primꝰ illi eſt,vtilitas ſtudẽtiũ,que eſt finis ſciẽdi,vt ſciant,⁊
ſciẽtes edificenṫ,⁊ edificẽt:de quo per Hoſt.in ſi.proe.Summe.ſm
Io.And.primus illi eſt,colligere eas,reſecatis ſuꝑfluis caſibus,
37 in vnũ.¶†No.ex gl.ꝙ diſpſa ⁊ varia locutio infert difficultatem
intelligendi:qḋ eſt ꝯ teſtes,q varie,moroſe,⁊ diſperſe loquũtur.de
quo.v.q.v.§.ſed ⁊ aliud.ſo.di.põderet.de teſti.cãm in ṽbo,⁊ tpe.ꝑ
38 Archi.iiij.q.iij.teſtes.ṽſu,in teſtibꝰ.¶†Itẽ ſparſim ponere mate
rias,⁊ incõplete,vt cõiter faciũt Canoniſte difficultatẽ inducẽdo:
ideo doctor dꝫ illas in vnũ ꝯiũgere.Itẽ ſi doctor ſuꝑfluꝰ eſt in alle
gationibꝰ:dꝫ eñ cõcluſiue loq.⁊ pauca,⁊ vtilia effundere:vt dꝛ gl.
39 de eta.⁊ q̃li.cũ ſit ars.in gl.ſi.¶†Et no.gl.q̃ ponit hic vt diuerſa,
ſtudẽtiũ,⁊ legẽtiũ:qꝛ nõ cõprehẽdiṫ doctor appellatione ſtudẽtis.
Qḋ nota ꝑꝑ priuilegia:⁊ dixi ſuper tex.de proprietate tñ vocabuli
doctor cõprehendiṫ appellatione ſtudẽtiũ:qꝛ quotidie ſtudet,et dꝛ
ſtudiũ peragere:vt in ꝯſti.Digeſtoꝝ.§.illud vero.in gl.in ṽbo,ex
his.Sed decõi vſu loquẽdi,q in talibꝰ attẽdiṫ,etiã in materia ſtri
cta,cõtra ꝓpriũ ſignificatũ vocabuli aliud eſt.ff.de ſupel.le.l.La-
beo.de ſpon.ex lr̃is.cũ filibus.Nã,vt dicit Bnt.in prima cõſti.Di
geſtorũ,materia ſtricta recedimus a propoſito,⁊ ꝓprio ſignifica-
to vocabuli,propter vſum loquẽdi:etiam,qḋ plus eſt,ſi ſtatutũ di
ceret ſtatuta intelligenda ad lr̃am,vt iacet.Unde lꝫ in proprietate
vocabuli,filij appellatione comprehendaṫ nepos,de ver.ſig.l.libe-
roꝝ.nõ cõprehendeṫ appellatione filij nepos,ꝓpter vſum loquen
di.Qḋ no.Idẽ no.in aut.ſacramẽta.C.ſi aduerſus vẽdi.vbi dꝛ qḋ
40 vſus loquẽdi dat ṽbis propriũ ſignificatũ.¶†Aduerte tñ ꝙ in
intellectu legũ,que a peritis ꝓferunṫ,nõ attẽdimus vſum loquẽdi

particularē,ſ; potius propriū ſignificatū.Qḋ intelligo,qñ non eſt
vſus loci cōdite legis.l.ita vulneratꝰ.ff.ad legē Aquil.⁊ qı lex plu
ra reſpicit loca.Dicit tñ Butri.qḋ ſi ſtatutum dicat verba ſtatuti
debere intelligi ꝓprie,nullo extrinſeco addito,vel intellecto,quod
nō regulanť ab vſu loquendi:qꝛ ille eſt extrinſecꝰ intellectꝰ.Et hoc
ponit in.l.inſtrū.ff.de ſi.inſtru.quod no.vbi etiā dicit ꝙ etymolo-
gia vocabuli dat ꝓpriū intellectū:vt.l.ſi pupillus.§.territoriū.ff.de
verb.ſig.Idē Bar.in.l.j.de iura.ca.qui dicit ꝙ ſtatuta intelliganť
ſm eūdem vſum loquēdi,etiā quo ad impropriā ſignificationē ver-
boꝝ.Idē dicit Bar.C.de legi.l.nō dubiū.ale.l.liberoꝝ.§.qḋ tamē
Caſſius.de leg.iij.l.Alphenꝰ.⁊.l.anniculos.ff.de ver.ſig.⁊ in.l.ſ.C.
41 de iura.calū.¶†Secūdo quero que ſit materia huius libri.Dicit
gl.ꝙ ſunt decretales epłe,⁊ ꝯſtitutiones ſub ſingulis titulis collo-
cate.Dicit Ioā.An.ꝙ ſi gl.intelligit ꝙ ipſa collocatio decretaliū
ſit materia libri,nihil eſſet dicere:qꝛ idē eſſet materia,⁊ liber:cū col
locare ſit cōpilare:⁊ cōpilare,eſt librū facere.Sed credit ꝙ gl.intē-
dit ꝙ ipſe decretales extrauagantes,⁊ ꝯſtitutiones ſupaddite ſint
materia:⁊ qḋ de collocatione dixit,nō dixit ponēdo materiā,ſ; no
tam ſituationē materie.Recitat alios dicere,qḋ ſibi pl;,ꝙ bonū
cōe,quod eſt materia,⁊ ſubiectū in Ethica,ſit materia huius libri.
Pro quo facit.l.j.ff.de iuſti.⁊ iur.ibi:Ius eſt ars boni,⁊ eq.Si er-
go ars eſt de bono,⁊ equo:ergo bonū,⁊ equū eſt ſubiectum,⁊ mate
ria artis huiꝰ ſciētie poſitiue.Pro p̄mo facit.l.ij.§.ſane.ff.de orig.
iur.⁊.C.de ve.iur.enu.l.ij.§.j.⁊ qḋ no.in proemio Digeſtoꝝ.Hoſti.
dicit qḋ materia huius libri erāt q̄ōnes,⁊ ſolutiones ſanctoꝝ apo-
ſtoloꝝ.Puto,ſi queriť que ſit materia ſciētie,bñ dicāt iſti vltimi:
qꝛ bonū ⁊ equū cōe,⁊ maxime ſm Deū eſt materia huiꝰ ſciētie,nō
quo ad illa,que in particularibus decretalibus cōtinenť,vt patet
de ꝯſue.c.ex parte.⁊.c.ſi.de p̄ſcrip.c.ſi.ſed materia huius libri ⁊ cō-
pilationis,inquātū de nouo Gregorius aliquid ſtatuit,bonū cōe,
⁊ equū eſt ſua materia,vel determinationes particulares ex rōne
boni,⁊ equi cōis,ſm Deū.Inq̄tū aūt ſtatuta ab alijs ꝯpilata ad
vnū reduxit,propter faciliorē intellectū,vel illas declarauit,mate-
ria fuerūt ipſe decretales dubie,aut in varijs voluminibꝰ diſpſe.
42 ¶†Quero tertio,q̄ ſit vtilitas huius cōpilationis.Dicit gl.eſt,
vt illis lectis,⁊ intellectis,ſciamꝰ diſcernere inter equū ⁊ iniquū,et
vnicuiq; reddere qḋ ſuū eſt:⁊ in hoc iuſtitia ꝯſiſtit.Glo.allegat iu-
ra.Aliq appellāt hāc cām finalē.Inde opationis huius eſt finis,
intētus eſt ꝓuidere neceſſitati,aut vtilitati nr̄e:vt in prima parte
gl.S; iſta prouiſio pōt fieri pp aliud,in quo ordinať neceſſitas,vel
vtilitas:⁊ hic ē felicitas pacis humane,⁊ beatitudinis eterne.Uti
litas ergo in hoc opere immediate eſt facilitas capiēdi equū,⁊ bo
num,⁊ ordinādi:qꝛ facilius nūc hec legimus,⁊ intelligimus.⁊ capi
mus,qñ ſunt clare,⁊ non ambigue,⁊ in vnū collecte.¶Et id dicit
Io.And.qḋ gl.nr̄a ponit hic cām finalē ꝓximā:remota aūt ē ipſa
beatitudo,⁊ felicitas,q̄ ſequiť ex ipſa cā ꝓxima:ſ; hec vtilitas ſub-
ordinať in finē determinādi bonū ⁊ equū:⁊ hoc ꝓpter aliud,ꝓpter
finē boni publici ſocietatis humane,⁊ pacis,⁊ felicitatis,atq; bea-
43 titudinis eterne.¶†No.gl.q̄ accumulat v̄ba hec,Lectis,⁊ intelle
ctis.Pōt ergo eſſe legere,abſq; intelligere.Dic ꝙ pōt legi corti-
cialiter oculo corporis,abſq; intellectu mētali.Pōt legi corticia-
liter oculo corporis,⁊ mentis:⁊ ſic legit,q intelligit.Pōt legi ſolo
oculo mētis abſq; cortice:⁊ ſic legit,q ex p̄cedentibꝰ,⁊ ſeq̄ntibus
ꝑcipit media deleta,ſm ꝓportionē lr̄aꝝ:vt.l.j.§.ſ;⁊ ſi legi.ſi.de his,
q̄ in teſta.delenť.⁊.j.de ſi.inſtr.inter dilectos.¶Idē ſi ex lectis aliq̄
44 cōſequenť inferanť,q̄ nō ſint ſcripta,illa mēte leguntur.†Idē ſi te-
ſtis deponat de tenore inſtrī,Qualr aūt ꝓbeť tenor iſtrī,dic vt no.
in.c.cū olim.p̄mo.de p̄ui.⁊ Bar.in.l.ſicut iniquū.C.de ſi.inſtru.⁊ in
auť.ſi qs ī aliq̄ documēto.C.de edē.ſcio,qꝛ legi ꝓbat:qꝛ pinguiꝰ d;
intelligi dictū teſtis:vt not.Bar.ff.de legi.l.de qbꝰ.⁊ qꝛ ſufficit ad-
dere cām ꝓpinquā ſenſui.ff.de v̄b.ſig.l.corā.de arbi.l.diē ꝓferre.§.
corā.Nā ſi dicat ſe p̄ntē:intelligiť,⁊ videntē,⁊ intelligentē:ſicut ſi di-
cat ſe legentē,⁊ intelligētē.Ad hoc,qḋ no.Bar.in.l.i.in ſi.ff.de au-
tho.tu.⁊ qḋ no.de teſti.cogen.ꝑuenit.⁊ de teſtib.p̄ntiū.lib.vj.⁊ de ſi.
inſtru.cū Ioānes.Et Io.An.ibi in gl.in.d.c.p̄ntiū.vr̄ velle ꝙ nō
45 ſufficiat dicere ſe p̄ntē,niſi dicat,⁊ videntē.¶†In ſcriptis aūt id
d̄r legi,qḋ corporeo actu legiť,⁊ intelligiť:nō ꝙ ex p̄cedētibꝰ intel-
lectū infert:vt patet ex no.in.c.P.⁊.G.de offi.dele.p Inn.Uñ nō
eſt ſnīa nulla,ſi intellectualiter ſit reducibilis ad errorē iuris,ex q̄
ibi nō exprimiť:nec bñ deponeret teſtis deponēs de errore,ſi dicat
ſe legiſſe:⁊ adijciat cauſas intellectualiter concludētes:qꝛ h; depo
nere per verba facti,⁊ nō per verba iuris:vt no.de teſti,cū cauſam.
Sic ſi inſtrumentū guarētigiatū d; habere executionē in ſcriptis
in inſtrumento per notariū,non habet executionem in intellectis:
vt.d.§.ſed ſi legi.in.l.i.ff.de his,que in teſta.delen.not.Bar.de quo
46 per eū in.l.ij.de lega.ij.¶†Si bene aduertetur ex his dictis diffe-
rentia eſt inter doctorē ſtudentē.⁊ teſtē:qꝛ nō ſufficit ipſum legere,
niſi ⁊ quo ad intellectū declaret id,qḋ legit:⁊ ſic demonſtret ſe intel
ligere nō ſolū ad corticē,ſed etiā quo ad mentē.Sed nō ſic in teſte:
ſufficit enim qḋ declaret ſe intelligere quo ad ea,que ſint facti,qḋ
47 no.pro doctoribus legentibus.¶†Quarto quero,cui parti phi-
loſophie ſupponatur.Dic ꝙ ſupponitur Ethice,et morali ſciētie,
ſicut alij libri iuris.Unde dicit Imperator,Legibus nr̄is mores
corrigere intendimus.C.de ſecūdis nup.l.j.Ideo hoc ius appellať
ius moribꝰ introductū.j.di.mos,⁊ ꝯſuetudo.C.de ſcōis nup.l.j.de
48 vul.⁊ pup.l.ij.ad hoc.xix.di.c.j.¶†Io.An.hic ꝓſequiť diuiſionē
ſciētiaꝝ moraliū.Nō pertinet ad nos,niſi in vno:qꝛ dicit ꝙ Ethi-
ca diuidiť in monaſticam,que dicit,ſeu docet quem ſe bene regere.
Unde d̄r monaſtica,quaſi ſui curā gerens,ſe virtutibus exornās,
nihil in vita cōmittens,quo nō gaudeat,nihil faciēs penitendum.
¶Scḋo in economicā,que docet patremfamilias bene regere fa-
miliam ſuā.Familiarū enim oēm officij curā mediocri diſpoſitio-
ne cōponens bñ diſtribuit.Politica ad rectores vrbiū ſpectat,do
cens bñ regi.Nam Reipublice curā ſuſcipiens,cūctoꝝ ſaluti me-
deť ſue prudentie ſolertia,iuſtitia libra,fortitudinis ſtabilitate,ac
tēperātia,patiētia.Et ſm has partes d; fieri aſcēſus.Eſſet enim
abſurdū,ꝙ carēs monaſtica ꝓmoueret ad economicā.de eta.⁊ q̄li.
indecoꝝ.⁊ ſic de ſingulis.Carentē economica aſcendere ad politi-
cam.xlvij.alias.xvij.di.§.neceſſe.xlviij.di.p totū.ad hoc de v̄b.ſig.
forus.Oēs aūt iſtos mores docet hec ſcientia.Docet ſe ipſum re-
gere,de pe.omnis.⁊.c.cū infirmitas.Et domū ſuā.C.de emen.pro-
pinquorū.p totū.de adult.per totū.Docet regere ciuitates,⁊ vni-
uerſitates.j.⁊.ij.di.p totū.¶Quod aūt ad moꝝ correctionē tēdat
hec ſcientia,p;.vi.di.§.ñ.xix.di.c.j.in prin.In principio Sexti.§.
49 ij.in ſi.⁊ in proemio Cle.in exordio.¶†Querit glo.qs ſit modus
agēdi librū.Dicit gl.qḋ diuiditur in quinq; libros.¶In primo
tractat de ſumma trinitate et fide catholica.de cōſtitutionibus.de
reſcriptis,⁊ iudicibus,⁊ eorū officijs.¶In ſecundo tractat de iu
dicijs,⁊ cooperantibus ad iudicia.¶In tertio tractat de vita,et
honeſtate clericorū,⁊ rebus coꝝ,⁊ eccleſiaꝝ.¶In quarto de ſpon
ſalibus,⁊ matrimonijs,⁊ impedimentis ipſoꝝ.¶In q̄nto de ac-
cuſationibus,⁊ criminibus,⁊ penis coꝝ.Et ſic terminat tractatū
ſuū,diuidēs in quinq; partes,ad ſimilitudinē q̄nq; ſenſuū corpo-
ris,quos quilibet,qui iudicat,hr̄e d;,alias non eſt idoneꝰ.Sic enī
copula cōiugalis reſtricta eſt ad quartū gradū,ad ſimilitudinem
quatuor humoꝝ corporis humani.j.de conſan.⁊ affi.nō d;.Et hic
eſt modus agēdi ex parte tractatus in genere:ex pte v̄o tractādi,
ſtatutiuus,conſultiuus,et ſic de ſingulis,ſm diuerſas diuiſiones
Decretaliū,ſm Io.And.de quibꝰ multa hic proſequitur:qḋ ma-
50 gis eſt laborioſum,q̄ ſubtile.¶†No.ſufficere dare ſimilitudinē a
remotis.Ad hoc.c.nō d;.hic alle.ad hoc.de off.dele.querēti.Unde
gl.in p̄ma ꝯſti.ffoꝝ.§.incipe.in v̄bo ꝑmutationes.⁊ tex.de ſumma
tri.dānamꝰ.Arguere tñ a ſimili.nō neceſſario cōcludit.ff.ad mu.l.
Impatorem.§.pe.C.de ſi.inſtru.l.comparationes.In aut.de ſi.in
ſtru.§.ſi v̄o nullus.Et vide modos ſoluendi.j.q.j.§.cū ergo.⁊ q ſi.
ſint legi.p venerabilē.Et ſi qs dicit ſimile,alius diſſimile,dicam.j.
51 de ꝯſti.tranſlato.⁊ de hoc p Pan.alr p Hug.ij.q.i.multi.¶†Nota
ij.qḋ carēs aliquo ex quinq; ſenſibꝰ,nō videť bonus index.De ca-
rente ſenſu auditus,⁊ intellectꝰ,p;.iij.q.vij.§.tria.ff.de iu.cū p̄tor.
De carēte etiam viſu.de reſcri.ſciſcitatus.per Inn.De ſenſu gu-
ſtꝰ,⁊ odoratꝰ,nō video ꝓhibitū,niſi haberet i odoratu,⁊ guſtu indi
52 care.Iudiciū enī neceſſario p̄cedit neceſſaria cognitio.¶†Quis
aūt eſt huiꝰ libri titulꝰ.Pōt dici qḋ incipit cōpilatio Gregorij pa
pe.ix.Alij tradūt materiā gl.p alia v̄ba q̄rendo de cāis:⁊ dicūt ꝙ
q̄dam eſt cauſa eſſendi,ꝓpter quod aliquid eſt:⁊ fiendi.i.propter
qḋ aliqd ſit,vel a quo aliqd ſit.Cauſa p̄ma.ſ.eſſendi,diuidiť i mate
rialem,⁊ formalē.xxiij.q.v.de occidēdis.⁊.c.nō fruſtra.xxxij.q.ij.ꝙ
53 vero.de cōſe.di.ij.qꝛ corpꝰ.⁊.c.panis.⁊ di.iiij.in ſynodo.¶†Cauſa
fiendi ſubdiuidiť in efficientem,⁊ finalem:vt dicto.c.de occidēdis.
54 ⁊.c.nō fruſtra.¶†Primo q̄ro q̄ ſit formalis cā.Dic,forma eſt,q̄
ad rē cōparať,velut intrinſeca rei:⁊ ſic de forma hōis eſt,ꝙ ſit rō-
nalis.Dic ergo ꝙ formalis cā ꝯſtitutionis eſt,qḋ ſit cōis,bona,⁊
equa:alr nō eſt ꝯſtitutio.iiij.di.erit de p̄ſcri.c.ſi.de conſue.c.ſi.For
malis aūt cōpilationis huius eſt collatio ad ꝯgruos titulos,in cō
55 ſti.Gregorij.¶†Scḋo que ſit cā materialis libri.Dic qḋ ſunt de-
cretales ad cōgruos titulos collocate:ſumendo ꝓ re collocata,nō
ꝓ actu collocandi.Cā enī materialis eſt,ex qua aliqd ſit.vt ſi ex ere
fiat phiala:alias figura,⁊ ex argento ſtatua.viij.Methaphyſice.
56 ¶†Quero q̄ eſt cā efficiēs.Dic ꝙ efficiens cā eſt principiū muta
tionis.Aut enī de aliquo ſit aliḋ,aut de nihilo aliqd.de ꝯce.prebē.
propoſuit.Primo modo diciť cā efficiēs,pater filij.Scḋo mō dici
tur cā efficiēs,faber ſcyphi.Et he cauſe ſunt q̄tuor.p̄ma diſponēs
q̄ ꝓparat materiā ad formā,⁊ huiꝰ libri diſponēs eſt mediate Deꝰ.
cū quo equū,⁊ iuſtū,quod eſt materia iuris diſponentis immedia
te:īmediata fuit gregoriꝰ.ſi de media fuerūt ſancti patres Roma
ni pōtifices añ gregoriū exiſtētes.Scḋa iuuās,⁊ mediata,fuit deꝰ
iuuās miniſtros,⁊ iſtruēs.Cā iuuās hāc cōpilationē imediata fue
rūt periti i iure aſſiſtētes Gregorio i iſta cōpilatiōe:de qbꝰ i.i.ꝯpi
57 latiōe.¶†Quero q̄ ſit cā finalis huiꝰ libri.Dic ꝙ cā finalis,eſt cu
ius cā aliqd ſit vltimo methaphiſice.Finis enī vt d̄t Io.mo.eſt cā
cauſarum

cauſarum in intentione, et effectus in executione.xxxv.di.ab exor-
dio.⁊.c.ſexto die. Nā ſi domus finis, eſt vt protegat a pluuia,⁊ ven
to: hic finis mouet efficientē, efficiēs ꝑparat materiā, ꝑparata ma-
teria deducit ad formā, ex qb⁹ finis ꝑducit, vt finalis effect⁹ cau-
ſarū. Quidā dicūt ꝙ finis, eſt vtilitas, q̄ habet̄: vt dicit gl. Alij qḋ
beatitudo: vt in ꝓem. Digeſtoꝝ. §. diſcipuli. Dic ꝙ finis canonici
iuris, put eſt penitētialis, eſt eterna btitudo, ⁊ euitatio pene eter-
ne: put eſt fori ꝯtētioſi, eſt pax, ⁊ quies ꝯgregationis eccleſiſtice: vt
in ꝓemio,⁊ hic, put ꝯſideram⁹ finē,⁊ vltimū: ſ3 magis ꝓximus fi-
nis eſt, ſcire, intelligere,⁊ ſegregare equū ab iniquo, licitū ab illici-
to. Si agit̄ de fine hui⁹ ꝯpilationis, vt mediate, eſt idē qḋ ius: ſi vt
immediate, eſt facilitas,⁊ vtilitas cōprehendēdi, addiſcendi,⁊ do-
58 cendi. ¶ †Subiectū aūt,⁊ terminus vniuerſalis in hac ſciētia, eſt
59 bonū,⁊ equū,⁊ iuſtū.l.j.ff.de iuſti.⁊ iur.iij.diſt.ꝑ totū. ¶ †Querit
gl.in v̄bo, Seru⁹, q̄re appellat ſe ſeruū. Dat duas rōnes:⁊ ē clara.
60 ¶ †No.gl.ꝙ ꝑ ſtipulationē Pape querit̄ oib⁹ eccleſijs, tāq̄ ꝑ ſti-
pulationē ꝑſone publice. Et habes tres cāſ, in qb⁹ q̄rit̄ tertio ſine
ceſſione. Primus in ſeruo. qḋ eſt ver, etiā qñ eſt in fuga.l.j.§.ꝑ ſer
uum.ff.de acqui.poſ. Idē dicas ð filiofa.q ſtipulari pōt patri: vt.l.
ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.de ver.obl. De monacho vide in.c.cū oli.
de priui.ꝑ Inno.⁊ ꝑ gl.ſi.de infan.expoſi.c.j.xviij.q.ij.abbatē.doc.
de offi.or.quāto. ¶ Scḋs in papa. Tertius in Imperatore. Uide
gloſſam, q̄ ponit caſus, in qb⁹ alteri pōt q̄rere, in.l.ſtipulatio iſta.
§.ſi qs inſulā.ff.de ver.ob.⁊.§.ſi qs alij. Inſti.de inuti.ſtipu. q̄s nō
proſequor: q2 ſpectāt ad legiſtas. Inter alios ibi tāgit̄ de publica
perſona, ſub qua, ſm hāc gloſſam, pōt cōprehēdi papa,⁊ Impera
tor. Idē ſi eſſet rex, vel ali⁹ baro, quo ad ſubiectos. de fide inſtru.cū
dilectus. De ꝑlato idē dicit Inn.de pac.cū pridē.in v̄bo Reſigna
uit. De iudice, vel officiali. Jac.de Are.qḋ pōt in his, que ſunt ſui
officij,⁊ ſpectāt ad eius officiū.in.l.j.ff.de iuſti.⁊ iur. Ad qḋ ð vſur.
c.q̄q̄.li.vi. Et dicit Inno.in.d.c.dudū. Bar.idē qḋ.J.dicā de no-
tario. ¶ De notario, an poſſit ſtipulari. Inn.dicit ꝙ ſic, de cōuer.
ꝯiu.dudū.his ꝯcurrētib⁹. Primo, ꝙ ſit in iudicio. Scḋo, ꝙ ſumus
in caſu, in quo ꝓcedi poſſit ex officio,⁊ qḋ ſubſit defect⁹ ei⁹, q ſtipu
lari poſſit,⁊ ꝙ hoc fiat iudicis authoritate,⁊ ſubſit aliqua iuſta cā.
Per q̄ p3 ꝙ in extraiudicialib⁹,⁊ ꝯuētionalib⁹ obligationib⁹ al-
teri nō pōt ſtipulari. vt q̄rat̄, ſaltē ſine ceſſione. Gl.de vſuris.q̄q̄.
lib.vi.ꝑ illā tex.⁊ ꝑ.l.ij.ff.rē pu.ſal.fo.ibi: apud ꝓtorē.t3 ꝙ poſſit de
iudicis authoritate: alias nō. Bar.in officiali.⁊ in notario in.d.l.ſi.
t3 indiſtincte qḋ poſſit ſtipulari,⁊ ꝙ q̄rat alteri ſine ceſſione. Idē
Dy.in.l.ij.§.exigere.ff.de mag.cōuen. Et Guil.de Cu.in.l.nō abr.
ff.de adopt.allegat.gl. Inſti.de inu.ſtip.§.ſi qs alij.⁊.l.Caius.ff.de
vſur.⁊.l.his v̄bis.⁊.l.nō aliter.ff.de adop. De officialib⁹ allegat in
aut.vt ſine ꝓhibi.ma.debi §.q2 v̄o.⁊ in aut.vt liceat matri et aue.
C.qñ mul.of.tutele fun.poſ in aut.de executorib⁹, qui ꝯueniuntur.
coll.vi.§.j.vñ ſumit̄ aut.libellū. C.de lit.cōteſt.in aut.de litigioſis.
§.ad excludēdas.vñ ſumit̄ aut.cſiaſr. C.de epi.⁊ cle.⁊ in aut.de he-
re.q̄ ab inte.§.ex his. Ad hoc.l.ſi qs vxori.§.fugitiu⁹.⁊ qḋ ibi not.
ff.de fur. De arbitro, vide qḋ no.ff.de arbi.l.litigatores.⁊ in Spe.
de arbi.§.ſequit̄.v̄.qd ſi ſtipulat⁹.⁊ v̄.ſ3 q̄ro q̄re.⁊ vide.l.cū.ꝓ quo.
cū gl.ff.de in ius voc. Puto ꝙ officialis nō poſſit q̄rere extraneo,
niſi in ſpectātib⁹ ad officiū ſuū,ꝑ iura ꝓallegata. Nec facio differē-
tiā inter ꝓtorias, iudiciales, aut ꝯuentionales. In notario, ſi ſtipu
lat̄ circa iudicialia, in qb⁹ req̄rit̄ iudicis pñtia, authoritas iudicis
interuenire d3: alias nō eſſet neceſſaria authoritas, niſi vbi ius expri
mit authoritatē requiri: vt in.c.q̄q̄.de vſuris.lib.vi.⁊ niſi ſtipula-
tio ſit declarāda ꝑ iudicē, vel cauēdi modus, quo caſu exigit̄ iudi-
cis authoritas in determinādo mō, vel approbādo cautionē: vt.d.
c.q̄q̄. Nā eſtimare cautionē idoneā, nō ſpectat ad notariū, ſ3 ad iu
dicē: iḋ op3 ꝙ fiat pñte iudice, vt dicat̄ ſufficiēter cautū: nō ad finē
ꝙ ei q̄rat̄, ſi ſtipulet̄. Et its ꝓprie loquit̄.c.q̄q̄. Sic pōt intelligi.l.
ij.ff.rē pu.ſal.fo.ibi: apud ꝓtorē. Uel ſolue, vt ibi dicit gl. vel niſi in
ſtipulatione, ſaltē indirecte, tāgit̄ iudicis intereſſe: ⁊ ſic pōt loqui.c.
q̄q̄.de vſuris.in.vi. Utili⁹ tñ eſt, ſi pōt, vbi pars eſt pñs, vt faciat
illā ſtipulari, per dictā.l.ij. Et ſic d3 intelligi.c.q̄q̄. Per hoc tñ ꝙ
ſit pñs, nō impedit̄ ſtipulatio, imo fortior erit: vt.l.ſi procuratori
pñtis.ff.de v̄b.ob. In extraneo ſtipulāte nō q̄rit̄ actio ſine ceſſione
regulr, niſi in caſib⁹ no.in.d.§.ſi quis inſulā. De equitate canonica
vř ꝙ q̄rat̄: vt in.c.quoties cordis oculus.j.q.vij.⁊ qḋ ibi no. Quod
credo vt agi poſſit via denūtiationis Euāgelice, ſed nō ordinario
iure: vt.d.c.q̄q̄.de vſuris.in.vi.vbi exigit̄ ꝙ fiat a publica ꝑſona:
q2 obligatio d3 capere initiū ī ꝑſona, cū q̄ ꝯhit̄.ff.de ac.⁊ ob.l.que-
cūq3. In iuramēto fateor: q2 ex eo agi poſſet. De hoc tñ dic vt not.
in.c.cū ꝯtingat.de iureiu.⁊ ꝑ Bar.in.l.ſi qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.q2 il-
lud ꝓncipalr dirigit̄ Deo, nec exigit formalitatē recipiētis: ⁊ in eo
nō h3 locū.l.quecūq3.q2 Deus recipit ꝓ eo. Ad qḋ de iureiu.debi-
tores. Hoc dictū nō ꝓbat̄ iure: tñ ꝓ eo facit qḋ not.in.c.ij.de ſpon.
ꝑ doctores: ⁊ aliqd tāgit̄ in.c.j.de iureiu. In arbitro, an ptib⁹ poſ-
ſit ſtipulari: gl.tāgit, de arbi.dilecti.⁊ t3 ꝙ nō trāſeat actio ſine ceſ
ſione, ſed ſtipulat⁹ illud cedere tenet̄: q2 hoc queſitū eſt ꝯtēplatione

partiū. Allegat.ff.de edē.ꝓtor.§.j. Spe.tāgit in Spec.de arbi.§.ſi.
ver.qd ſi cōpromiſſo penali.in pen.col.⁊ eo.§.ver.qd ſi ſtipulet̄.ibi
Spe.dicit ꝙ nō q̄rit̄ partib⁹: q2 nō intereſt arbitri.l.inter ſtipulā-
tē.§.j.de v̄.ob.⁊.l.ſtipulatio iſta.§.alteri. Nō obſtat.l.ſi.ff.ſi qs cau.
que loquitur in procuratione,⁊ loquitur in ſtipulatione iudiciali,
nō extraiudiciali, vt ibidē no. Ad qḋ vide not.in.c.q̄q̄.de vſuris.
lib.vi.in gl.ſuper verbo Poſſunt acquirere.vbi gl.inter cetera di
cit, ꝙ q̄q̄ vbi ꝓcurator ſtipuletur ex re dñi, dño queratur vtilis:
vt.l.qḋ procurator.ff.de procur.tñ nō poteſt ipſe procurator ſtipu
lari domino vſuras debitas, quo ad hoc, vt ipſi domino queratur
vtilis: cum ille non ſint ex re. Quod etiam placet Bar.in.d.l.quod
procurator.quāq̄ gl.ibi teneat contrarium. Non obſtat.l.j.§.exi-
gere.ff.de mag.conuen.⁊.l.ij.ff.rem pu.ſal.fo.q2 loquuntur in iudi
cibus ordinarijs: tenetur tamen cedere, vt dixit gl. Idem Accur-
ſius in.l.litigatores.§.qḋ ait.ff.de arbi.in gl.promiſſa.⁊ in.l.pen.§.
j.eo.tit.vbi per Cy.in ver.vltimo querit gl.vbi tractat quid de pi-
gnore dato. Et quod dictum eſt ſequitur Joan.And.in addi.in lo
61 co ꝓallegato. ¶ †De parochiali ſacerdote, an poſſit ſtipulari pa-
rochiano. Guli.de Cu.quod ſic, in.l.j.ff.de iuſtit.et iure.in his, que
ſpectant ad officium parochiani. Per quod dicit quod in vſuris
reſtituendis poteſt parochianus ſtipulari:⁊ querit illis, quoꝝ in-
tereſt. Quod credo, quo ad hoc, vt agere poſſit: q2 iudex eſt reſpe-
ctu parochiani vt in.c.ſi ſacerdos.de offi.ord.quantum ad ſatiſfa-
ciendum.c.quāquam.ſerua illud.c.ad hoc, q2 dicitur publica per-
ſona, repetita. C.de epi.⁊ cle. Et q2 conceſſo quod abſoluatur, con-
ceſſum videtur quod ſtipuletur. Ad hoc.j.diſt.in.ius publicum.in
aut.quib.modis natu.effic.ſui.§.queſitum.per illud.c.quanquam.
⁊ ſic poterit ſtipulari: ſimiliter quo ad male ablata, per hoc dictū:
nec ibi dico ſpeciale aliquid in vſuris, ſed generale ⁊ ſpectantibus
ad officium parochiani. De his Ol.tra.ſuo conſil.xxx.vbi querit
62 quid de cardinale. ¶ †Querit glo.vltima, an hec conſtitutio diri-
gatur ſcholaribus exiſtētibus in caſtris,⁊ ſibi proficiat ſalutatio.
Reſpondit gl.quod non, de cleri.non reſiden.tue fraternitati. Et
ex quo dicit Bononie, non videtur quod mittatur alijs alibi exi-
ſtentibus. Et q2 litere ſunt ſtricti iuris, et non extendunt̄ ad alias
perſonas. Et contrarium determinat gl.quia omnes tenentur ad
obſeruationem huius compilationis: q2 non debent ſingulorū au
ribus intimari.xvi.diſtinc.quod dicitis. Et q2 conſtitutio princi-
pis ligat poſt duos menſes.in aut.vt fac.no.conſti.circa prin.col.
v. Puto quod effectum ſalutationis ſuſcipiant ſoli commorātes,
non vagantes extra, vt dixit gl.in prin. Effectum vinculi conſtitu
63 tionis ſuſcipiant omnes. ¶ †Not.glo.quod appellatione Bono-
nienſis, non comprehenditur dioceſanus, vel de caſtris. In cōtra-
rium gl.de reſcrip.Rodulphus. Idem quo ad illa Bar.ff.ad muni.
l.municipales.vbi dicit appellatione Peruſinorum comprehendi
illos de comitatu Peruſino. Nec vera, niſi vna qualitas adijcia-
tur adaptabilis ſolis ciuitatenſibus, vt hic Scholaribus: q2 intel
ligit de ſtantibus in ciuitate, cum in rure nō teneatur ſtudium: ſe-
64 cus ſi ruri teneretur ſtudium, vt aliqñ fecit Jac.de Bel. ¶ †Not.
gl.in ſi.cum qua concor.glo.de conſti.c.ij.de poſtu.prela.c.j. Jo.re-
mittit ad datam, vt dicam plene in.d.c.ij. ¶ Querit gl.an tali ab-
ſolutione abſoluantur excommunicati. Dicit gl.quod non abſol-
uuntur excommunicati. Allegat de ſentē.excom.ſi aliquod.vbi de
hoc.⁊ hoſtie in cle.ſi ſummus.de ſen.excom. Et nota ꝙ q̄q̄ ibi ſint
aliqui, propter hoc non vitiantur litere. Ita not.in prohemio Cle-
65 mentinarum. ¶ †Aliquid autem per ſalutationem remittatur in-
iuria: vide quod not.de iniur.olim. Et ibi concluditur ꝙ ſi iniuria
ab initio reuocata ſit ad animum, ex ſola ſalutatione non remitti-
tur. Et eo ꝙ quis alium non ſalutat, preſumitur eſſe illius inimi-
cus, ⁊ poteſt recuſari vt ſuſpectus. Jo.lxiij.di. Adrianus. facit qḋ
no.de offi.deleg.cum ſuper.in.j.gl. De effectu huius ſalutationis,
⁊ alijs declarationib⁹, circa hec plenius vide in ſalutatione Sexti.

1 ☞ Effectus ſecunde partis prohemij Decretalium quiſnam ſit.
2 Rex, vel dominus debet eſſe moderatus,⁊ pacificus.
3 Uiator debet viuere ſecundum Deum,⁊ bonos mores.
3 Homo ex quibus poſſit dici legibus,⁊ cōſtitutionibus liberatus.
4 Concupiſcentia eſt fons,⁊ radix omnium malorum.
5 Legis effectus, ſiue conatus, eſt reprimere omnia mala.
6 Lites,⁊ iurgia quare inter ſe differant.
7 Homines cuncti quale inter ſe fedus habeant.
8 Legis effectus triplex eſt.
9 Appetitus eſt voluntas impulſiua,⁊ quid amplius ſignificet.
10 Appetitus,⁊ voluntas quare inter ſe differunt.
11 Factum quotidie, vel ſemper, quod dicatur.
11 Teſtis nō preſumitur falſus aſſerēs aliquid ſemper fieri, licet fiat
ex interuallo.
11 Legatum factum ſi continue habitauerit, qualiter intelligatur.
12 Rex pacificus dicitur ipſe Deus, quaſi pacem faciēs,⁊ iuſtitiam.
13 Papa deſtinans aliquem pudicum, cenſetur deſtinaſſe ex proui-
dentia.

13 Bonus, aut malus quilibet fieri poteſt, ex libertate ſui arbitrij.
14 Pudici qui dicantur.
15 Prodigus, ⁊ cupidus, quare ſunt inter ſe incompatibilia.

1 **Rex pacificus.** ¶ † Licet doc. aliter diui-
dant, diuido in tres ptes
principales. In prima ponit exordiū, in quo ɔcludit fi-
nem intentus iuris gñalis. In ſecūda ponit narratio,
in qua oſtendit finē intētus huius cōpilationis ſpecialis, ibi: ſane.
In tertia cōcludit, ibi: volētes. Prima ſubdiuidit: qꝛ primo oſten
dit finē intentus viatoris in hac vita. In ſecūda tangit cām gñalē
deuiationis ab hoc fine. In tertia propter hāc deuiationem, vt ad
finem, a quo deuiat viator, reducatur, cōcludit neceſſitatē legis, in
qua oſtendit tres generales proprietates legis, et virtutes. Scda
ibi: ſed effrenata. Tertia ibi: ideoq;. Legā p partes. primo vſq; ad
2 §. ſane. ibi: cum deſcēdero. illius ponā ſubdiuiſionē ¶ † Nota pri-
mo qualis debet eſſe rex, ⁊ dominus: qꝛ pacificus: vt in ſe oſtendat
3 qđ in alios velit obſeruari. Facit. j. de elec. cum in cunctis. ¶ † No-
ta ſecundo qualiter debet eſſe viator ad viuendum ſecūdum Deū,
⁊ bonos mores: qꝛ debet eſſe pudicus in ſe: debet eſſe pacific⁹, quo
ad alios: debet eſſe modeſtus, ⁊ tēperatus: ⁊ talis ſic viuens ratio-
ne, a concupiſcentijs liber eſt, ⁊ a ſeruitute, et cōſequenter a lege: qꝛ
ducitur lege priuata, id eſt, ſpiritus, et nō eſt ſub lege. de regula. li-
cet. de renun. niſi. ad fi. Ideo dicit Inn. eſſe ſic poſſibile hominē vi-
uere, vt nō ſit legi ſubiectus, quo ad exercitiū: vt no. de offi. ordi. pa
4 ſtoralis. Et allegat. xxij. diſt. de Conſtantinopolitana. in fi. ¶ † No-
ta a quo ſurgant lites, iurgia, ⁊ diſcordie, ⁊ exilium pacis: qꝛ a cō-
cupiſcentia, que eſt radix omnium malorum: nam ſurgit a cōcupi-
ſcentia, ⁊ noxio appetitu: quod idem eſt quod caro infecta vi origi-
nalis peccati, que animam ſubiugat in ſeruitutem ſuā, vt non pa-
reat rationi, ſed vt concupiſcat carnis, oculorum, aut ſuperbe vite
concupiſcentia. In primam caro moleſtat, in ſecūdā Mundus, in
5 tertiā diabolus. ¶ † Nota conatum legis: qꝛ eius finis eſt, reprime-
re cōcupiſcentiā ad metas rōnis: vt exteriora nr̄a ſaltē regulentur
ad limites rōnis, ⁊ nō ad luxuriā cōcupiſcētie, ⁊ appetitus noxij: ⁊
hoc propter finē pacis, ⁊ cōcordie, in vnitate populi, id eſt, ſocieta-
te ciuili, ⁊ eccleſiaſtica. Qui ergo ſciſſuram appetit, ſequitur appe-
6 titū, ⁊ nō rōnē. ¶ † No. dr̄iaꝫ inter iurgiū, ⁊ litem: de quo. de verb.
7 ſig. forus. ¶ † No. ꝙ inter homines eſt quoddā fedus, ⁊ q̄dam na-
turalis obligatio ex charitate ꝓcedēs, vt velit pacē, ⁊ alteri⁹ odiat
8 moleſtationem, ⁊ velit in alium, qđ appetit in ſe. ¶ † No. tres effe-
ctus legis: qꝛ impellit ad honeſte viuendū, ⁊ ad alterū nō ledēdum,
9 ⁊c. ¶ † No. qđ ſignificet appetit⁹: qꝛ ſumit pro volūtate impulſa a
ɔcupiſcentia abſq; imperio rationis. ⁊ ſic idem eſt, ꝙ ɔcupiſcentiā:
⁊ habet in corpore humano rōne primi peccati, in quo eſt annexum
originale peccatū. Habet tñ etiā ab anima, inq̄tū corpus viuificat,
que illud recipiat a corpore infecto, non ab anima, inq̄tum eſt ani-
mus ⁊ regit: vt dicit Ber. in libro de libero arbitrio, ⁊ ad fratres de
10 monte Dei. ¶ † Dr̄ia eſt inter volūtatē, ⁊ appetitū: volūtas ſemp
in bonū, appetitus ſemp in malū: vt dicit Arch. j. di. humanum ge
11 nus. ¶ † No. qđ illud dr̄ quotidie fieri, qđ fit aliquo interuallo inter
poſito. Nam non ſemper homines ſunt in litigio. Valet hoc ad te-
ſtes ſm egi. q dicunt hoc ſemp, vel quotidie factū: vt falſum nō di-
cant, ēt ſi aliqđ interponat momentū. Nam ⁊ cā ſtillicidij dr̄ perpe-
tua, lꝫ nō ſemper cadat, dummodo aptitudine ſit apta cadere. ff. de
ſer. vr. pdi. l. foramē. de de. non reſi. ex pte ſm Pe. Jo. Vin. ⁊ Abb.
q allegāt de ſpō. ſignificatū. Facit pro teſte, qui dicit ꝙ vidit ſemper
Titiū poſſi[illegible] ⁊c: vt verificetur, lꝫ aliquo momēto nō viderit: vt no.
in. l. j. ff. ſo. ma. Jo. lxxvi. di. ſcire. l. di. ſi qs volūtarie. xxxi. di. tenere.
xxij. di. ſacroſancta. xvi. di. ſi qs vult. ff. de flumi. l. j. vbi flumina dicit
cōtinuus, licet qñ ꝓ areſcat. Quod dicit verum Dy. quia lꝫ abſens
ſit, potuit mente retinere poſſeſſionem. Que rō non plꝫ Bart. quia
teſtis non dꝫ deponere de mētalib⁹ actibus, quos non pcipit actu
corporali. l. ſtipulo. §. hi quoq;. de ver. ob. ⁊ no. Inn. de teſti. cū cām.
Ratio Dy. ꝓcedit, qñ deponit de actib⁹ extrinſecis: qꝛ de iure ols
animus preſumitur: vt. C. de proba. l. fine poſſidētis. ⁊ maxime ſi ꝓ-
bētur extrema. C. de agri. ⁊ cen. l. licib⁹. l. quicunq;. de ap. pu. li. x. no.
ff. de viſuca. l. Celſus. ⁊ de pba. lꝫ cām. Inn. de priuileg. patētibus. ⁊
no. in. c. j. de dila. per doc. Que no. ꝓpter cōſtitutiones, q aliqñ reqe-
runt reſidentiā quotidianam, vel continuā. Vide Jo. xvi. q. iiij. no-
lumus. vbi dat practica, quomō debeat formari articul⁹, in verbo
Mōſtrauerit l ſi. Talia eñ ɔtiune intelligunt cū tēperamēto. Naꝫ
ſi leget vxori, ſi cōtinue habitauerit cū filijs: non ꝫ intelligi, vt ſin
gulis habitet momentis. ff. de ɔdi. ⁊ demon. l. ſi qs ita legauerit. in
uni. vt determi. ſit un. c. le. §. cū vero. Idē ſi dicat, Sine intermiſſiōe
poſſedit, vel receſſit. xxij. di. ſacroſancta. in vbo: ſine intermiſſione.
vbi Arch. xxxi. di. ſi laicus. xxxvij. di. de qbuſdam. Idem de verbo
Aſſidue, et in aliis iuribus. Idem ſi dicatur Non pretereat die
ſ ⁊c. vt. xxxi. diſt. tenere. in verbo Pretermit. lxxxij. di. propoſuiſti.
intelligitur horis, ⁊ diebus debitus. Idē ſi dicat, Nunq̄ fuit abſq;
reſidentia. vt dicit Jo. de conſe. di. j. nunq̄. Idem de verbo Indeſi
nenter. xxxvi. di. ſi quis vult. Item de hoc verbo, Omni tempore.
lxxv. di. in prin. per gl. Arch. vij. q. j. peruenit. de conſe. di. iiij. omni
12 tempore. ¶ † Quero cū glo. de quo rege pacifico loquitur. Dic vt
in ea. Vel ſm Jo. An. id eſt, Deus pacē faciēs, ⁊ nihilominus iu-
13 ſtitiam, qđ eſt propriū regū. xxiij. q. v. regū. ¶ † Opp. ꝙ nō deſtina-
uerit papa, vel diſpoſuerit quē pudicū, ⁊c. cū hec ſint liberi arbi-
trij: vt in. c. Nabuchodonoſor. xxiij. q. iiij. Dic qđ hoc diſpoſuit ex
prouidētia, ⁊ predeſtinatione, nō p neceſſitatē: cū quilibet ⁊ bonus,
⁊ malus fiat ex libertate arbitrij, vel fit bonus ex gratia, malus ex
14 voluntate. ¶ † G. L. opponit ꝙ hic inculcet hec verba pudicus, ca-
ſtus, ⁊c. gl. ſoluit clare, ⁊ in verbo, Pudicos, declarat q dicant pu-
15 dici. ¶ † Glo. alie ſequētes exponūt, nec ſuppletione egent: alie ſunt
clare vſq; ad verba gl. in verbo Prodiga. ver. ſed videtur. que po
nit de cōtrarietate litere: qꝛ primo dicit ꝙ cupiditas eſt ſui ꝓdiga.
Iſta enim ſunt incompaſſibilia, ⁊ oppoſita vitia, ꝙ quis idē dica-
tur cupidus, ⁊ prodigus. Dic quod cadunt erga diuerſa: qꝛ cupi-
ditas reſpicit temporalium retentionē, prodigalitas euacuationē
virtutum. Item ſm Jo. An. non dicitur ſimpliciter prodiga, qꝛ ſe
paſſim offert ad omnia. xxiij. diſtin. de his. ibi: appetitores arctiſſi
me vie leuiſſimo iugo domini ſubdantur. ſequitur. §.

1 Effectus tertie partis proemij Decretalium quiſnam ſit.
2 Conſtitutio quomodo ex pluribus poteſt dici inepta.
3 Conſtitutiones, vel ſtatuta, qñ inter ſe ɔtrariantur, cui ſit ſtandū.
4 Superfluitas reprobatur de iure canonico.
5 Ambiguitas viciat actum.
5 Sententia lata, vel matrimonium contractum ſecundum priorem
intellectum, an valeat poſtea aliter facta declaratio.
6 Utilitas libri, ſeu operis Decretalium que ſit.
7 Compilationem alicuius operis nouam facere nemini licet.
8 Rubrice que poſſint tanq̄ authentice allegari. nu. 10.
9 Similitudo an in Decretalibus admittatur.
10 Argui licet a rubrica.
11 Variare, ⁊ vacillare, in quo differant.
12 Ordo Decretalium an, ⁊ in quo debeat apparere.
13 Reformatores debent eſſe religioſi doctrina, ⁊ experientia rerum.
14 Iura canonica an poſſint in quocunq; iudicio allegari.
15 Teſtis deponens ꝙ omnes de vicinia fuerunt preſentes, probet,
vbi maior vicinie pars interuenit.
15 Factum dicitur ab omnibus de cōitate, quod ſit a maiori parte.
16 Modica quando rare eſſe debeant.
16 Indulgentie ius, vel diſpēſationis, an habeatur pro iure cōmuni.
17 Decretali aliqua inuenta vt extrauagans, quid de ea eſt ſiendum.
18 Excōicatio, eſt pena vtentis compilatione antiqua Decretalium.
19 Pena contrauenientis legi precepti que ſit.

1 **Sane.** ¶ † Hec ſubdiuiditur. Primo tangit intētum cir-
ca conſtitutiones eccleſiaſticas correctioni ſui mit-
tendas, in quo tangit quinq; correctione digna. Et primum eſt, di
uerſitas voluminum. Secundum, nimia ſimilitudo. Tertium, con
trarietas. Quartum, prolixitas. Et ex his quatuor cōfuſio cauſa-
batur. Quintum, incertitudo. Sextū fuit omiſſum ex honeſtate,
ſm Jo. qđ fuit inutilitas: tñ in his bene poteſt comprehēdi. Et in
hoc oſtēdit cauſam impulſiuā, ⁊ generalē cōpilationis huius. Di-
cit Jo. An. ꝙ in hac parte ponit narratio, in qua ɔmendatur hoc
opus principaliter. Primo, ꝓpter diſpēdiū antiquaꝝ inſtitutio-
num. Scdo, ꝓpter vtilitatē nouaꝝ, ibi: adijcientes. Scdo, ex hac cō
cludit finalē cauſam compilationis, ⁊ vtilitatem, ⁊ effectum huius
compilationis, ibi ad cōem. Tertio, tāgit efficientem, ⁊ coadiuua-
2 tiuā, ibi: per diſcretū. Quarto, formalē, ibi: reſecatis. ¶ † Nota plu-
ra, ex quibus dr̄ ɔſtitutio inepta, ⁊ eſt ſubmittēda correctioni. Pri
mo, propter nimiā ſimilitudinē. Et dicit: qꝛ qñq; ſimilitudo eſt ſu-
perflua, vel inutilis, vt. j. dicam. Et dicit Jo. And. ſequendā ſimi-
litudinem, que talis eſt, que diſſimilitudinem non habet. de conſti.
tranſlato. de appella. vna ſententia. xxvij. q. j. nuptiarum. ff. ad leg.
Aquil. illud. Et oſtenſa quantacunq; diſſimilitudine nō procedit
argumentū. De quo dic vt. d. c. tranſlato. Secundo, quando in con
ſtitutione datur prolixitas. Quod nota cōtra prolixitatem: qꝛ do-
ctor nō debet eſſe ſuperfluus: nec multū verboſa debet eſſe cōpoſi-
tio: qꝛ talis prolixitas confuſionem inducit: et gaudent breuitate
moderni: ⁊ breuis oratio penetrat celum. Tertio, quando conſtitu
tiones extrauagantur extra volumina. Et nota ꝙ extrauagantiū
fides vacillat in iudicijs: quia illis, inquantum diſcrepant a iure,
non eſt fides adhibenda: vt in. c. paſtoralis. de fide inſtrumē. Ideo
dicit Barto. in. l. cum prolatis. ff. de re iudi. quod contra extraua-
gantem valet ſententia, expreſſo errore ſiluus in ſententia. Quod
intellige quando extrauagans non eſt notorie nota: ſecus ſi ſit no-
torie nota, vt eſt extrauagās, execrabilis. vel qñ de extrauagāti tñ
eſſet facta fides in iudicio: qꝛ tūc eſt notoria. Ad qđ de re iudi. cum
inter. ⁊

inter.ꝛ qḋ ibi no.ꝛ qꝛ tunc nō ſunt inſerte extrauagantes. Et not. qḋ eo q̄ ad volumina Decre.nō eſt reducta, non preſumit̃ decre. niſi aliter probet̃:ꝛ de tali iure bene pōt fieri poſitio,ſicut dicim⁹ de iure conſuetudinario: vt not.in.l.ij.§.qḋ obſeruari.de iura. calū.
3 ¶ †Quarto,qñ cōſtitutiones cōtrariant̃.Cui autē tūc ſtandū ſit, in ſtatutis notat̃.p Dyn.in.l.tutores.ff.de teſta.tu.ꝛ L.y.l.l.ij.C.de teſta.tu.ꝛ Bart.ibi,ꝛ.l.oēs populi.ff.de iuſti.ꝛ iure.ꝛ determinatū
4 eſt hodie.de conſti.c.j.li.vj. ¶ †Quinto, propter ſuperfluitatē,qñ multiplicate ſunt,idē p idē repetētes.qḋ nondū eſt cōtra nos, qui
5 materias in diuerſis locis reperimus. ¶ †Sexto,qñ propter ambiguitatē,ꝛ an ſnia lata, vel matrimoniū contractū ſm priorē intellectū valeat,poſtea aliter facta declaratione:no.de conſti.c.ſi. Et dicit Jo.an.qḋ quiſq; declarare pōt, qui iudicare nō pōt. de app.
6 ſolicitudinē.ꝛ.c.paſtoralis.§.i.de offi.leg.ſtuduiſti. ¶ †Not. vtilitatē hui⁹ opis.ſ.faciliorē ſciā,ꝛ clariorē apprehēſio iuris. ppter ſtu-
7 dētes,ꝛ iudicātes. ¶ †No. vnū reſeruatū pape:qꝛ nemo pōt face-
8 re cōpilationē nouā,abſq; authoritate ſedis aplice. ¶ †Not. qḋ ſi debemus vti hac compilatione,tūc rubrice,ſunt authētice, ꝛ allegari pñt.ꝛ: quo in prooemio.vj.§.ſane.ꝛ in Specu.de diſpu. in fin.
9 ¶ †Primo videt̃ qḋ admittat̃ ſimilitudo in Decret. vt de libel. obla.ſignificantibus.ꝛ.d.c.ſignificātibus.de app.Solu.regula eſt hic, et fallit iſto modo. ¶ Primo,qñ aliqua pōt dari diſſimilitudo,quantūcunq; modica. ¶ Scḋo,qñ aliqua diuiſione oſtendatur diſſimilitudo. ¶ Tertio, propter ſeparationē difficilē:vt ſi clauſula aliqua ſeparet̃ ab alijs, quibus eſt annexa, totus intellectus confundit̃.C.de nouo codice cōpo.l.j.C.de vete.iure enu.l.ij.§.ſi qs autē.ſm Uinc. ¶ Quarto,qñ reperit̃, vt aliquid addat̃, vel declaretur:in.c.ſuper queſtionū.de offic.deleg. ¶ Quinto,qñ ponitur in diuerſis titulis,propter diuerſum reſpectū: vt in illis.c.ſignificantibus.vt notat̃ in.d.c.ſignificātibus.de lib.obl.ad hoc.l.cū fundus.§.ſeruū tuū imprudens.ſi cert.peta.cōiuncta.l.ſi ſeruus.§.ſeruum tuū imprudēs.de actio.empt. Ad hoc vide not.per Jo.an.in d.c.ſignificātibus.ꝛ in.c.nobis.in prin.de iure patr. ¶ Quero an liceat allegare legē abrogatā, vel deciſam. Dicit Jo.an. qñ a lege correcta poſſit argui,plene dixi de iudi.nouit.ꝛ tangit̃.j. de cōſue. ca.j.Ulō plus inſiſto an allegari poſſet deciſa. Dicit hic Jo.an. qḋ ſi deciſa eſt remota,qꝛ iuri cōtraria,vel vt corrigat̃,nō pōt allegari:ꝛ allegās incurreret penā falſi,ſicut in.l.correcta.l.ij.§. hec igit̃. C.de no.Co.cōpo.ꝛ in ſe; eti.l andiēs.C.de vet.iure enu.l.ij.§.hec igit̃ omnia.ſm Phil.ꝛ Uinc.Sed ſi eſt deciſa,qꝛ ſuperflua,vel prolixa,nō qꝛ iuri cōtraria,pōt allegari.vij.diſt.fuerūt.ꝛ idē Petr. ꝛ
10 Abb.ꝛ dicit videndū qḋ not.de pur.ca.c.j.ſuper vlt.gl. ¶ †Quero an liceat arguere a rubri.Glo.qḋ ſic.C.ne ſide.do.den.l.j.ꝛ tāgit Jo.an.in Nouella.in prooemio Sexti.§. ſane.Et de hoc in Spe.de diſpu.ꝛ alleg.§.j.in ſi.ꝛ in aut.de ince.nup.§.j.col.ij.ꝛ in autē. ad hoc.C.de vſur.vbi per Butri. ¶ Dic q̄ Rubrice Decretoꝝ non pñt allegari:vt authentice: tū qꝛ ſm aliquos non fuerūt inſerte a Gratiano:tum qꝛ falſe quiq; reperiunt̃.iij.q.ix.charte.vbi Jo. Ad hoc de pen.diſt.j.§.hinc adt.ꝛ tenet Spec.vbi.ſ. qḋ dicit Jo.and. verū,excepta prima rubrica Decretoꝝ,que eſt authētica. Si ſunt rubrice Decretaliū,vel legū, inq̄tum conſonāt nigro,poſſunt allegari:vt ecc.bene.c.j.ꝛ in rubrica.ꝛ in.l.j.C. ne quis in ſua cauſa.ꝛ in multis ſimilibus.l.j.ff.ſi cert.pet.C.de no. Co.cōpo.§. quibus. Et dicit Jo.an.verum,quando rubrice habēt aliquam orationem perfectam.Sed ſi oratio non eſt perfecta , quia non habēt aliquid diffinire,ſed declarare, non poſſunt allegari: quia non inducunt. Per quod puto,quod ſi nigrum induceret nouum ius agēdi, cōdictione ex nigro eſſet agendum,et nō ex rubro.ff.de condi.ex lege. l.j.ꝛ allegantur aliquando ad declarationem nigri:quia nigrū debet intelligi vt ſit adaptabile rubro:ſicut arguit̃.de offi.deleg.c.j.ꝛ ſi.li.vj.in glo.ij.ꝛ de reſcri.tibi qui. li.vj. ¶ Itē allegatur, vt ex lecturis,quarum vna congruit titulo,altera non,teneatur que congruit titulo:vt no.de dec.cū monaſterium de Pellicia. Item vt ſi aliqua verba proferant̃ ſuper iure agendi,intelligantur de actione,de qua loquitur rubrica:vt.l. Imperator.de in diem addict.ff. Tertio arguitur ex earū ordine.ff.de confir.tu.l.j.per Bar. et per Joā.and. de mu.peti.c.j.ſuper.j.glo.Si autē rubrum contradiceret nigro,ſtandū eſt nigro, ꝛ creditur rubrum corruptum : ꝛ quia nigrū diſponit,rubrum declarat:et quia nigrum ſit cum maturitate,rubrū aliter apponitur.Si autem rubrum latius loquitur q̄ nigrū,ſuppletur vnū per aliud: vt no.glo.in authen. ad hec.C. de vſur.et ibi Butri.ꝛ in authē.vt null⁹ mutuans agricole.§.j.colla. iiij.ꝛ ad hoc tex.et gloſſ.in.l.j.C.etiā ob chirogra. pe.a. de hec.ff.
11 re.amo.l.itaq;. ¶ †Quero in quo differt variare,ꝛ vacillare. Dic. variare,eſt cōtradicere:vacillare,eſt nō ſe firmare in altero cōtrariorū. Uide q̄ not.de teſti.cogē.preterea. Pet. Abb.ꝛ Joā.an.hic
12 gloſſ. ¶ †Glo.in verbo. Per dilectū.querit de duob⁹. Primo,an debeat apparere ordo Decretaliū. Dicit quod ſic. Joan.and. hoc verū quo ad titulos,ſed non quo ad compilationem. In decre.autem eiuſdē authoris non ſeruatur ordo.de offi.archid.ad hoc.ꝛ.c.

13 vt noſtrum.qui fil.ſint legi.cauſam.j.ꝛ.ij. ¶ Querit ſecundo gloſ. quales debent eſſe iſti,qui ponitur ad reformandum. Dic qḋ debent eſſe glorioſi doctrina,ꝛ experientia rerū.C.de no. Codi.cōpo.
14 et de conſtit.c.ij. ¶ †Quero cum alia glo. an in omnibus iudicijs talibus iuribus poſſumus vti.Glo.qḋ ſic:quia indefinita equipollet vniuerſali.xviij.diſt.ſi Romanorū.cum ſi. ¶ Opp.qḋ ſecundū hoc concluderetur,qḋ hic non eſt aliqua conſtitutio, que ſit priuilegians.Qḋ eſt falſum:qꝛ multe ſunt,ꝛ debent trahi ad conſequentiam. Dicit gl.qḋ hec vniuerſalis procedit, nec inficitur per vnā, vel duas decretales:qꝛ propter vnam,vel duas, nec plus, aut minus. Et dat ſimilia.Alia ponunt hic doc.nam dicit tex.qḋ omnes conuenerunt in Coloſſas, ꝛ tñ Quinque cleſienſis non cōuenerat. de poſtul.prelato.bone.ij.ad idem. vij.q.j. deniq;.ibi omni ſemine Iſrael.qḋ non excludit tribum Juda,ꝛ Beniamin,ſm Hoſtien.ꝛ
15 Jo.and. ¶ †Not.pro teſtibus,ſi teſtes deponant qḋ omnes de vicinia fuerunt preſentes,non vitiatur ipſoꝝ dictū, quāuis ibi aliqui defecerint:imo ſufficit maiorem partē interueniſſe: quia quod fit a maiori parte,ab omnibus factū dicitur.l.cum maior.ff. ad mu-
16 nicip. † Arg.contra,qḋ de modicis eſt curandū.xij.qḋ.vlti.c.ſua. Soluit gloſ. qḋ de modicis non eſt curandū,ꝛ eſt curandū ſm intentionem diſponentis,vel loquentis. Dic de hoc vt in ca.proponente.j.de reſcrip.Secundo ſoluit glo. quia qḋ dicimus de omnibus,refertur ad ſcholas,ꝛ iudicia. Quod autē dicimus de indulgentijs,refertur ad vſum in ſcholis. Qḋ not.pro teſte,vt ſaluētur dicta cōtraria,referendo ad diuerſa. Uel dic qḋ adhuc pōt deduci in iudicijs,vt nutriat priuilegiū diſpenſationis,ꝛ indulgētie, ꝛ vt oſtēdat qḋ caſus eſt egens diſpenſatione.vt in alijs firmet ius cōmune,vt ſciatur qḋ epi diſpenſare poſſunt, ex quo permittit̃, ꝛ eſt ſeruata:de quo de tēp.ord.dilectus. Ultra intentionē aūt ſuā non pōt allegari in iudicijs,ꝛ ius indulgētie,vel diſpenſationis habet̃ pro iure cōmuni,vel actionis poſſit peti vt debitū.j.q.vij.exigunt.
17 et.vij.q.j.aliſſ.50.diſt.dño ſancto.ꝛ qḋ ibi nota. ¶ †Quid ſi aliqua decretalis hodie inueniatur extrauagās: Dic q̄ fiet qḋ dicit̃.j. de
18 ſi.inſtru.paſtoralis. ¶ †Querit glo.que erit pena legētis,vel vtē-
19 tis antiqua cōpēſatione. Dic q̄ pena erit excōicationis. ¶ †Not. glo.que vult q̄ pena cōtrauenientis legi precepti ſit excōmunicationis,ꝛ ipſo iure cēſetur lata.Sed dic q̄ intelligitur ille tex.q̄ nō ſit late,ſed ferēde,vt ibi not. Notat tamen Jo.an.in glo.ꝛ dicit q̄ pena erit extraordinaria, et arbitraria, ex qua aliter nō exprimitur.j.de offic.deleg.de cauſis.

¶ De ſumma Trinitate,ꝛ fide catholica. Rubrica.

1 ☞ Trinitas quare dicatur ſumma,ꝛ quare trinitas.
2 Placere Deo eſt impoſſibile,ſine fide.
3 Fides quid ſit.
4 Fidei ſpecies quotuplex eſt.
5 Fides Chriſtianorum non differt a fide antiquorum.
6 Oſanna verbum,quid ſignificet.
7 Fidei quot ſunt articuli.
8 Fidei articulos qui Chriſtiani ſcire debeant explicite,numero ſequenti.et.10.
9 Scire explicite,ꝛ implicite quid ſit.
9 Hereticus non eſt.dicens patrem maiorem filio,vel priorem, modo credat ſic,q̄ credit eccleſiam ſic credere.
10 Clerici diuites debent plus intendere ſtudijs articulorum fidei, ꝛ ſacramentorum nitaris,quam pauperes.
11 Chriſtianus errans in fide,quando poſſit dici vere hereticus.
12 Fidei articulus quid ſit.
13 Donn Spiritus ſancti que dicantur.
14 Baptiſmus non eſt de articulis fidei,ſed dicitur ſacramentum.
15 Symbolum apoſtolorum quis ſit,ꝛ vnde dicatur.

DE materia. Uide.xxiij.diſtinct. quod epo.de conſecr.diſt.iij.ca.
ſin.ꝛ diſt. vltima.c.viti.repetitur in Clement.ꝛ in
1 Sexto. ¶ †Quare dicitur ſumma. Dic ad differentiā aliarū,que ſunt trinitates,ſed nō ſumme: vt trinitas in cādela,ꝛ ſimiles,ſecundum Petr. ꝛ Abba.plenius per Hoſtien.in Summa huius titul. Quare di-
2 catur ſumma,et quare trinitas,per Ho..ien. ¶ †Uenio ad gloſ. ſuper rubrica. Gloſſ.continuat Rubricam. Dic vt in ca. Ibi:peccatum.dic,nam ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. ad Hebreos vndecimo.Et prima ſalus eſt, recte fidei regulam cuſtodire. xxv. q3.j.prima ſalus. Inquantum dicit,ante baptiſmū debere inſtrui
3 in ſide:hoc verū in adultis,vt ibi patet. ¶ †Querit gloſſ.de initijs. Primo quid eſt fides,et quotupliciter ſumitur fides. Dic qḋ ſumitur pro ſacramento baptiſmi.xlv.diſt.de Judeis.de bap.debitum. Aliquos ex his modis ponit gloſſ. xxij. queſtio.j.monet Secundo modo dicitur fides,ideſt, caſtitas thori.xxxij.q3.ij. con-

ſuges.xxviij.q.i.cane.ꝛ eſt vnū de tribus bonis matrimonij. Glo.
alleg.iura ad hoc,de cōdi.appo.c.fin. ¶ Tertio dicit̃ fides,ſecuri-
tas.ſiue pactū,que etiā hoſtibus ſeruāda eſt,xxiij.q.i.noli. ¶ Itē
dicitur fides aliqñ cōſcientia.de reſti.ſpol.literas.de preſcrip.c.ij.
Alleg.cōcor.dū allegat.§.illud vltra med.alias eſt.verſi. Itē dicit̃
fides de re nō viſa.Gl.alleg.cōcor. ¶ Quarto dicit̃ fides, promiſ-
ſio. Inſtit.de reb.diui.§.vēdite.ad hoc.ſ.de ſpō.du.c.j. ¶ Itē dicit̃
fides,collectio articulorū fidei.Unde ſymbolū dicit̃ fides.ſ. de vi.
ꝛ ho.cler.vt quiſq;. ¶ Itē dicit̃ fides, equitas in actionib⁹ conſi-
derata.Hinc eſt qd̃ ex hoc dicim⁹ actiones aliquas bone fidei, de
quibus,ſ.de except.cū venerabilis. ¶ Itē ſm Io.an.dicit̃ fides,
legalitas cōtraria dolo.ſ.de depoſi.bona fides, ¶ Itē probabilis
ignorantia.ff.de acquir.rer.do.l. qui bona fide. ¶ Itē probabilis
credulitas.ff.de verb.ſign.l.bone fidei. ¶ Itē bona ſimplicitas.i.
vt hic eſt bone fidei,ſimplex,ꝛ non duplex.xxij.q.iiij.innocens.ſm
Hoſt. ¶ Quero ſcđo quid eſt fides,prout hic ſumit̃. vbi dicit glo.
qd̃ deſcribit̃ ad Hebre.xi.dicitur,fides eſt ſubſtātia ſperandarum
rerū,argumentū nō apparentiū. De hoc ſatis in tertio Snīarū.
xxiij.diſt. Et dicitur ſubſtātia ſperandarū rerū, qꝛ ſperare debe-
mus qd̃ dicit̃ ab Apl'is,ꝛ ſacris ſcripturis,ꝛ a prophetis eſſe fu-
turū,ſm gloſ.Uel dicit̃ ſperandarū,ſm Io.and. qꝛ facit in nobis
ſubſiſtere res ſperandas,in preſenti per ſpeciē, in futuro per rem.
Et dicit̃ argumentū non apparentiū, qꝛ ſi volumus hoc probare,
dicemus:Sic dixit xp̄s:ſic dicit Abrahā.Scđm gl.dicit̃ argumē-
tum nō apparentiū, qꝛ per prophetias iam cōpletas debemus ha
bere argumentū.i.probationē nō apparentiū de futuris cōplen-
dis.ſ.de die iudicij,ꝛ de fine ſeculi. ¶ Opp.glo.qd̃ diffinitio nō ſit
bona:qꝛ vera diffinitio cōuertibilis eſt cū ſuo diffinito: ſed hic nō
eſt cōuertibilis:qꝛ ſpes eadē,ſiīr eſt ſperandarū rerū:ꝛ ſic videtur
qd̃ fides ꝛ ſpes ſint idē:qd̃ eſt falſum. Itē qꝛ diffinitio loquit̃ tan-
tum de futuris,ꝛ fides eſt de preſentib⁹ ꝛ futuris,eo ꝙ hꝫ ſe ad oīa
tēpora,pñtia,preterita,ꝛ futura.Ad pñtia, qꝛ credendū eſt qd̃ ipe
eſt,qui quotidie conficitur in altari. Ad preterita, qꝛ credendū eſt
xp̄m fuiſſe natū,ꝛ paſſum. Ad futura,qꝛ credere debemus ipſum
futurū,ꝛ iudicaturū viuos,et mortuos. Et licet diuerſa ſint hec,
cōprehendūtur ſub vna fide.Unde cōcludit glo,qd̃ nō eſt propria
diffinitio,ſed notificatio ab apl'o data. ¶ Quid aūt ſit ſpes, dicit
magiſter Snīaꝝ,qd̃ eſt virt⁹,qua ſpiritualia bona, et eterna bona
ſperant̃,ꝛ cū fiducia expectant̃:Uel ſpes,eſt certa expectatio futu-
re beatitudinis,veniēs ex Dei gratia,ꝛ ex meritis precedētibus.
Sine meritis eñ ſperare nō eſt ſpes,ſed preſumptio eſt.Uel ſpes,
eſt audacia mētis,de largitate Dei cōcepta, habēdi vitā eternā ꝑ
bona merita.Cōuenit cū fide,qꝛ eſt de inuiſibilib⁹, ſicut fides. Uñ
non eſt ſpes de his, q̃ vīr,ſicut nec fides. Et differūt,qꝛ fides eſt ꝛ
bonaꝝ,ꝛ malarū reꝝ:qꝛ. Et bona fide credunt̃,ꝛ mala,ꝛ bona,ꝛ vi
ta eterna,ꝛ dānatio eterna: ꝛ ſpes nō eſt niſi bonarū rerū: qꝛ nemo
ſperat mala,vel deſiderat. Itē fides,vt.ſ.dixi,eſt de pñtib⁹,pteri-
tis,ꝛ futuris:ſpes autē ſolū de futuris. Itē fides,eſt ſuarū rerū,ꝛ
alienarū.Nā quiſq; credit ſe ſempiternū,et angelos ſempiternos.
Spes aūt nō eſt niſi ſuaꝝ,ꝛ ad ſe ptinentiū vt qꝛ ad ſui iocūditatē
ſperat vitā eternā. Ponit Magr.li.iij.di.xxiij. Uñ dicit Ber.ſup
pſal. Qui habitat,ver.x. Germana fidei ſpes,qꝛ cognitio eſt: vt ꝙ
fides futurū credit,ſpes ſibi incipiat ſperare futurū. Et ſpes pre-
ſupponit fidē:nā nō credita quis ſperare nō poteſt,nō plus,ꝙ ſu-
per mare pingere pōt. Dicit ergo fides: Parata ſunt magna,ꝛ
inexcogitabilia bona a Deo fidelib⁹ ſuis. Dicit ſpes: Mihi illa
ſeruant̃.ſm Ber. Quidā ſoluūt predictā diffinitionem, inquantū
dicit,fides eſt nō apparentiū: qꝛ verbū pōt reſpicere ad futura, ꝛ
preſentia, ꝛ preterita. Et ſic intellecta diffinitio nō conuenit ſpei,
que tñ eſt de futuris:ſꝫ verbū Sperandarū rerū,obuiat: qꝛ tantu
futura reſpicit. Sꝫ pōt dici ſic,ꝙ fides principaliter in ſperandis
ſubſiſtit. Unde Iaco.dicebat fides eſt ſubſtantia.i.firmamētū,ſeu
firma ſubſtātia ſperandarū rerū:qꝛ facit nobis ſubſiſtere res ſpe-
rādas in pñti per ſpē,in futuro per rerū argumentū nō apparen
tiū:qꝛ ſi volum⁹ probare,dicimus:ſic dicit xp̄s. ſic dicit Abrahā.
Et hoc habuit a magiſtro Sentētiarū,li.iij.di.xxiij. ¶ Ad vitā-
das has difficultates gl.ponit ſuā diffinitionē:fides,eſt volūtaria
certitudo abſentiū.i.ſciētia,ꝛ ſupra opinionē cōſtituta.Scia enim
habet cognitionē,fides nō.Unde Auguſt.fides eſt,credere q̃ non
vides.de pe.di.iiij.g in domo. Ex his apparet dr̃ia iter fidē,ꝛ ſpē,
ꝛ opi.qꝛ fides eſt de creditis, ſpes etiā de increditis que, ſperant̃:
opinio de his dubijs,que firmiter nō credunt̃. Unde fides eſt me-
4 dia opinionis ꝛ ſcie,neutrū attingēs, ſm Ioan.and. ¶ † Quero
quotuplex eſt ſpecies fidei. Dic quod vna eſt formata,quā habent
boni,ꝛ ſancti. Alia eſt informata,quā habēt mali,ꝛ demones,ꝛ in-
fideles, ꝛ exiſtētes in peccato mortali: ꝛ fides iſtorū caret forma.
Prīa eſt materia,a qua dicunt̃ fideles qcūq; baptizant̃.de cōſe.di.
iiij.ꝙ apud tales.dicit̃ fides iformata charitate:ꝛ pōt ſic diffiniri.
Fides eſt,q̃ qs credit qd̃ diligit. Et pbat hoc autoritatib⁹ multi
plicib⁹. Fides aūt demonū:ꝛ infideliū eſt nō formata,abſq; dilectio-

ne,qua credūt,ꝛ cōtremiſcūt. Ia.dicit mgr̃m in ſentētijs tenere,ꝛ
alios Theologos, qd̃ demō nō habet fidē etiā informē. Fides eñ
īformis in pctōre habilitare pōt illū in bonū:qd̃ nō eſt in demone.
Itē fides informis,inquātū fides,ſapit naturā fidei formate, que
volūtaria eſt,vt in diffinitiōe dictū eſt:ſꝫ prauus xp̄ianus volunta
rie credit:demō dolet, ꝛ ipſoꝝ credere:eſt tremiſcere:vñ nō eſt vo-
luntaria,ſed extorquet̃ ab eis ꝑ flagella , et diuinā ſeueritatē. nec
deliberato velle nollēt Deū,ꝛ articulos fidei eſſe:vt eſt intētus ma
5 giſtri di.xxiij.li.iij. ¶ † Quero an fides xp̄ianoꝝ differat a fide an-
tiquorū. Dicit hic glo.quod nō,imo eſt eadē. Quod probat Euā-
geliū Matthei.xxj. Turbe eñ,que precedebāt,ꝛ ſequebant̃ clama
bāt,Hoſanna filio David. Et hoc veꝝ quo ad ſubſtātiā:in qua-
litate differūt,qꝛ credebant, de futuro, nos aūt credim⁹ de ꝑteri-
tis.ſ.xp̄m natū.et paſſum. Dicit Ia.quod gl.habet cōtradictio-
nem:qꝛ dicit vnā fidē Mūdi,et tñ diſtāt modo. Qd̃ patet etiā ad
Hebre.iiij.et in cle.c.ti.c.j.§.ad hec.cū cōcor.et hic dicit ꝙ diſtāt:ꝛ
ſic ſunt plures fides nūero,ꝑpter plurale. ideo pulchrius, ꝛ veri⁹
dixiſſent. Differētia pōt notari nō in fide,cū in ſe nō differat,ſꝫ in
quodā mō credēdi illuminato itellectu credētiū antiquoꝝ.ſ.añ in-
carnationē:qꝛ ipſi credebāt de futuro,ꝛc.vnde ipſi ſaluabant̃ fide
Chriſti vēturi,et reſurrecturi, nos in fide Chriſti,q venit,ꝛ reſur-
6 rexit:vt dixit magiſter Sententiarū lib.iij.diſtin.xxiiij. ¶ † Quid
aūt ſignificet verbū,Hoſanna,dicit hic Ioan.an.quod ſecūdum
Aug.eſt vox,obſecrātis magis affectū ſignificās, ꝙ rē aliquā ex-
primēs:ſicut ſm Remigiū apud Latinos Heu,eſt vox dolētis.ꝛ
ſm Hier.Ua, iteriectio exultātis,et Pape admirātis. ¶ Itē cū
ſilētiū volum⁹ imperare,ſtrictis dētib⁹ coarctam⁹ ſpm̄:hec ſcribi
nō poſſunt. Id̃ ſm Hier.ꝛ Aug. Hoſanna Hebraicū in aliā lin-
guā trāſferri nō potuit. Io.Chryſoſt. ſup hoc loco Euāgelij, di-
cit,qd̃ quidā iterptant̃ Hoſāna gloriā,alij redēptionē, alij ſalui-
fica,vel ſaluū fac:q̃.ſ.gloriā,alij redēptio hñ cōuenitūt ei, q enuſōe
ſanguinis ſui glīoſi nos redemit. Dicūt qdā ſic iterptari, Dñe,
ſaluū me fac obſecro. Oſi eñ,idē eſt,ꝙ ſaluifica:āna iteriectio ob-
ſecrātis. Dꝫ ergo dici Oſiāna,ſꝫ vocabulū corrupte dicit̃. Hiero.
de hoc ſpecialē tractatū ſcripſit. Iſid.etiā de hoc. Etymologiarū.
7 li.viij.c.ſi. ¶ † Quero quot ſint articuli fidei. Gl.dicit qd̃ ſunt.vij.
ſicut.vij.dona Spūs ſcti,quos glo. enumerat,recitās alios dice-
re,qd̃ ſint.xij.quos etiā glo.enumerat.reſidet tamē ꝙ ſunt tm̄.vij.
8 ¶ † Anteq̄ deſcēdā ad gloſſe declarationē,circa iſtos articulos q̄-
ro an arceant̃ Chriſtiani ad ſciēdū explicite articulos fidei. Gl.di-
cit qd̃ qlibet Chriſtian⁹ dꝫ hoc ſcire,clerici explicite,ꝛ laici impli-
9 cite.ſ.credere tenent̃:ſicut tenet eccleſia. ¶ † Ad declarationē.glo.
explicite ſcire,eſt explicare,diſtiguere,ꝛ defendere. Implicite cre-
dere,eſt credere implicite qcquid credit eccleſia. Et i tantū valet
fides implicita in laico, qd̃ ſi rōne naturali mot⁹ dicit patrē ma-
iorem filio,vel priorē,vel quod tres perſone ſit abinuicē diſtātes,
vel aliquod ſimile,nō eſt hereticus,nec peccat,dūmodo ſic credat,
quod credit eccleſiā ſic credere,et ſuam opinionem ſupponit fidei
eccleſie,nec ſuum defendit errorem:quia licet ſic opinetur, illa ta-
men non eſt fides,ſed fides eccleſie.ſ.e.c.ij.ſm Innoc.qui hoc dicit
in.c.j. ¶ Hoc verum dicit hic Hoſt.ſi dicit hoc ore,et opere ſequi-
tur:ſecus ſi negat.xj.q.iij.exiſtimant. Dicit tamen Innocē. quod
quedam eſt menſura, et differentia hominū, ſecundum diuerſita-
tem eorum:quedā datur menſura credendi,vt credant laici adul-
ti,maxime ſimplices credant Deum eſſe remuneratorem bonorū,
et credat articulos implicite. Hanc menſuram credendi debent
prelati habere,habentes curā animarum : quia debent ſcire arti-
culos, et diſtincte que continentur in ſymbolo, Credo in vnum
Deū,ꝛc. Quicunq; vult ſalu⁹ eſſe.xxviij.diſtin.c.j. et ſeq. Epiſco-
pus debet pl⁹ ſcire, ſcilicet omni poſcenti reddere rationē.xxxvi.
diſtin,§.ecce.diſtin.xxxviij.c.omnes. Et ſufficit ſi hoc faciāt delibe
ratione prehabita,etiā ſi oportuerit cum aliorum conſilio. Nō ne-
gat tamē quin papa,ꝛ alij inferiores prelati poſſint ex certis cau-
ſis diſpēſatiue,etiam minus literatos, et etiam minus induſtrio
ſos in ſpiritualib⁹ et tēporalib⁹ ſuſtinere, de renunt.niſi.§. ne pro
10 defectu, ¶ † De clericis autē inferioribus videtur ibi Innocen.
quod ſi eſſent pauperes non valentes intendere ſtudio, quia non
habēt magiſtros,vel expenſas,vel quia oportet proprijs manib⁹
victū querere:quod ſufficit eis ſcire ſicut ſimplicibus et laicis, et
aliquātulū plus,ſicut de ſacramēto altaris,circa quod verſantur
plus ꝙ laici. Si vero habēt magiſtros,ꝛ expenſas,peccant,niſi pl⁹
proficiant indiſtincta cognitione fidei,ꝙ laici:et debet,qui eis pe-
nitentiā imponit,de hac negligentia ſcrutari,ꝛ diligenter attende
re,quare in eis non proficiunt,an propter groſſitiem,vel ruditatē
ingenij,an qꝛ propter opera charitatis oportet alijs intēdere,pu-
ta in miniſtrandis neceſſarijs confratrib⁹ pauperibus, vel hoſpi
tibus,ꝛ idem de alijs pauperibus bonis, qui habent explicite co-
gnitionem, poſſunt preponi:poterunt etiam ex cauſa illius ſcien-
tie alias ſcientias preponere:vt ſi ſciētiam iuris addiſcant,vt pau
peres in iudicio defendant;ſed non preponat illam ſcientiam co-
gnitioni

gnitioni fidei, qui in illa proficiant. Imo poſtquã habent expenſas ab eccleſia, videtur quod plus debent intendere cognitioni fidei, quam iuris, niſi iuſta cauſa eos moueat: imo ⁊ ſm eos laici habentes intellectum ſubtilis ingenij, deberent illum impendere cognitioni fidei: ſed non peccant hoc non faciendo, cum ipſorum profeſſio non ſit ad hoc. Videtur enim eis ſufficere quod talentũ non abſcondant in terram, ſed bonis inſiſtant operibus. Et idem etiam ſm Compo. eſt in laicis literatis: licz ſatis videatur ex debito rationis, qđ plus alijs illiteratis ſcire teneanť. Hec ſunt verba
11 Innoc. ¶ † Aduerte tñ ꝙ licz quo ad incurrendũ peccatũ fiat diſtinctio pſonarũ, ⁊ qđ plus vnus ſcire teneať, ꝙ̃ alter, tñ ſi actu dei ignorantia, dum tñ aſſerẽs determinet ſe ad credulitatẽ eccleſie, ⁊ nõ ptinaciter defendit, nõ incurrit hereſim, licz ꝙ credidit ſit error: vt pz in abbate Ioachino, q etiã fuit cleric⁹, ⁊ literat⁹, q nõ iudicať heretic⁹, licet errãdo aliqua dixerit, ex quo illa ſubmiſit eccleſie. Et hoc tz Thomas ſcđa ſcđe, di. xi. ar. iij. cõcludens ꝙ in articulis, ex qb⁹ nõ ſequiť corruptio fidei, aliđ credere nõ eſt hereſis. Idẽ in nõ determinatis ab eccleſia. In determinatis aũt ab eccleſia dicit qđ ſi nõ ptinaciter defendãt, ⁊ ex ptinacia, ſed hoc dicũt: q: ſi credãt eccleſiã credere, ⁊ querãt cũ ſolicitudine veritatẽ, parati corrigi, nõ ſunt inter hereticos cõputãdi: q: nõ habẽt cõtradicere doctrine eccleſie. Et allegat. xxiij. q. iij. ſi q̃s ſniam. vbi dicit, ſi qui ſniam ſuã, ꝙ̃ ꝓ falſam, atq; peruerſam nulla ptinaci animoſitate defendũt, querũt aũt tãta ſolicitudine veritatẽ, corrigi, parati cũ inuenerint, nequaꝙ̃ ſunt inter hereticos deputãdi. q: ſic nõ habẽt electionẽ cõtradicentẽ eccle doctrine. iſtud. c. nõ eſt. xxvij. q. iij. ſed xxiiij. q. iij. dixit aplš. ⁊ c. qui in eccleſia. qui textus videnť velle ꝙ ſi fecerit aliquã diligẽtiã in certificando: ſed ſimplr intelligunť, qñ nõ ſunt ptinaces, qđ nõ ſunt heretici. Et hoc pbat. c. q in eccleſia. ⁊ c. ſchiſma. Gl. xxi. di. nũc aũt. dicit qđ nõ eſt dãnandus vt hereticus, ſi vult reuerti. Puto ꝙ ſi errans querit ſe certificari, ⁊ certificatus ſtatim reuertiť, non preuentus a iudice, non ſit heretic⁹, nec aliquã penã meretur. Si antẽ patiť ſe pueniri, ſi delictũ eſt occultũ, ⁊ ſtatim abſq; aliqua reſiſtentia paratus eſt redire, adhuc nõ eſt puniendus vt hereticus. Si aũt notoriũ, ⁊ patitur ſe dãnari, ⁊ poſtea vult redire, adhuc recipiť, ſed patiť penam. de hereti. c.
12 pe. q: ad perpetuã penitentiã detruditť ad carcerẽ. ¶ † Ad declarationẽ gl. declarat hic Io. an. qđ ſit articulus. Et dicit ſm Hugo. de ſancto Victo. ꝙ articulus eſt indiuidualis veritas de eo, quod eſt ſupra rõnem, nos arctans ad credẽdũ. Et vide qđ no. de
13 heret. cũ ex iniũcto. ¶ † Scđo quę cẽſenť dona Spũs ſancti: dicit qđ ſunt dec, fortitudo, ſapiẽtia, intellectus, cõſiliũ, ſciẽtia, timor, ⁊ pietas. De his Iſa. xi. Sic. vij. ſunt petitiones in oratione dñica:
14 vt per te vides. De hoc de cele. miſ. c. j. in ſin. glo. ſi. ¶ † Inquantũ glo. enumerat baptiſmũ inter articulos, dicit Io. an. ꝙ nõ eſt articulus, ſed ſacramẽtũ. ſm Ia. ſiue intelligas de baptiſmo Ioãnis, quo baptizatus eſt xp̃s, ſiue de nouo baptiſmo poſt reſurrectionẽ
15 inſtituto per xp̃m. † Inquantũ dicit ꝙ dicit ſymbolũ ⁊c. dicit Ia. ꝙ imo diciť a ſyn qđ eſt con, ⁊ bole, qđ eſt ſcientia, vel cõuententia: q: de omni aploꝝ cõſcientia ſtabilitũ. Idẽ tñ qđ not. glo. not. Io. xvj. diſt. c. j. ⁊ eſt verũ qđ ſi recipimus ex parte cauſe efficiẽtis ſunt. xij. propter. xij. aplos. Dicit enĩ Petrus, Credo in Deũ patrem oĩpotentẽ creatorẽ celi ⁊ terre. Et Andreas, Et in Ieſum xp̃m filiũ eius vnicũ dñm noſtrũ. Iacobus, Qui cõceptus eſt de Spiritu ſancto, nat⁹ ex Maria virgine. Ioãnes, Paſſus ſub Põtio Pilato, crucifixus, mortu⁹, ⁊ ſepultus. Thomas, Deſcẽdit ad inferna, tertia die reſurrexit a mortuis. Iacobus Alphei, Aſcẽdit ad celũ, ſedet ad dexterã Dei patris oĩpotentis. Philippus, Inde vẽturus eſt iudicare viuos ⁊ mortuos. Bartholomeus: Credo in Spũm ſanctũ. Matheus. Sanctã matrẽ eccleſiã catholicã. Simõ, Sanctoꝝ cõionẽ, remiſſionẽ peccatoꝝ. Iudas Iacobi, alš Thadeus. Iudã vocat Lucas. vi. Thadeũ Mathei. x. ⁊ Marci. iij. et x. Carnis reſurrectionẽ. Mathias, Et vitã eternã amẽ. Theologi cõiter notãt articulos ex parte cauſe materialis, ⁊ dñt ꝙ ſunt. xiiij. vij. reſpiciẽtes diuinitatẽ, ⁊ ſeptẽ reſpiciẽtes humanitatẽ. Vñ Io. xvij. Hec eſt vita eterna, vt cognoſcãt te ſolũ verũ Deũ, ⁊ quẽ miſiſti Ieſum xp̃m. Per q̃ pz in articulis, ⁊ credibilib⁹, hec duo ſubeſſe, occultũ deitatis, ⁊ miniſteriũ natiuitatis xp̃i Ieſu. ¶ De vij. vltimis pz in gl. ſaluo eo qđ corrigiť de baptiſmo: ex reliquis ſeptẽ primus reſpicit diuinã eſſentiam: dictũ ad hoc in ſingulari, Credo in Deum. reliqui tres reſpiciũt tres perſonas eſſentie, ſcz Credo in patrẽ, ⁊ in Ieſum xp̃m. ⁊ in Spiritũ ſanctũ. Reliq tres reſpiciunt operationes diuine eſſentie, quarũ vna eſt in collatione nature, que eſt creatio, ibi: Credo in creatorẽ celi et terre. Alia in collatione gratie, que eſt ſanctificatio, que hz ſuũ articulũ. Sanctã eccleſiã catholicã, ⁊ ſanctoꝝ cõmunionem, ⁊ remiſſionẽ peccatoꝝ. Altera in collatione glorie, ⁊ hoc eſt glorioſa reſuſcitatio habens articulũ: Carnis reſurrectionẽ, ⁊ vitã eternã, amen. Aliqui dicũt eſſe. xij. vi. ad diuinitatẽ pertinẽtes, ⁊. vj. ad humanitatẽ. De trib⁹ perſonis trinitatis dicẽtes eſſe vnũ articulũ: de opere glorificationis diuidũt in duos, in carnis reſurrectionẽ, ⁊ gloriã anime. Articulũ vero cõceptionis, ⁊ natiuitatis cõiungunt: ſed meli⁹ eſt ꝙ nõ cõiunganť. Cũ enĩ articul⁹ ſit veritas. ꝯ. rõnẽ exiſtẽs vbi ſunt diuerſa ſuper rationẽ, diuerſi articuli ſunt ponẽdi. Unde q: ponere Deũ ſepultũ nõ habet aliã difficultatem, ꝙ̃ ponere Deũ mortuũ, ponũtur hec ſub vno articulo: ſed incarnatio, ⁊ cõceptio difficultatem hz in hoc, q: Deus factus homo, ⁊ ſine ſemine humano natiuitatis in hoc, q: virgo peperit: ergo duo ſunt articuli. Itẽ aliĩ adhuc aliter, de quo in Sũma huius tit. per Hoſt. §. quotiens. De ceteris ergo hic dicendis, dic vt in Summa Hoſtien.

1 ¶ C. j. de ſum. tri. ⁊ fide catho. de quibus tractare videatur.
2 Fides vt ſit recta, debet eſſe firma.
3 Confiteri quis poteſt illud, quod credit.
3 Reſponſio facta per verbum Credit, inducit confeſſionem.
4 Fides eſt, qua creditur vnus Deus, immenſus, ⁊c.
4 Deus, ſiue ſancta Trinitas, non dz comparari humane creature.
5 Eſſentia diuina tres in ſe perſonas comprehendit.
6 Communio ſimplex quid ſit, ⁊ qualiter intelligatur.
7 Pater in Trinitate eſt a nullo genit⁹ Filius a patre, Spiritus ſanctus ab vtroq;.
8 Pater in Trinitate eſt generans, filius naſcens, Spũs ſanctus procedens: ⁊ ſunt conſubſtantiales, coequales, ⁊ coeterni.
9 Deus eſt omniũ principium, ⁊ creator viſibilium, et inuiſibilium.
10 Deus ab initio temporis creauit omnia cum tempore.
10 Tempus non erat ante creationem Mundi.
11 Angelica, ⁊ mundana creatura fuit creata anteꝙ̃ humana.
12 Diaboli ſunt a Deo boni in ſtatu innocentie creati. nu. 14. ⁊. 24.
13 Peccatum diaboli differt a peccato hominis.
14 Diabolus non poteſt habere charitatem aliam, que deſeri, vel amitti poteſt.
15 Deus quale ſit principium.
15 Principium vnum creatum eſt dabile.
16 Homo creatura nobiliſſima, quare creatus poſt bruta, ⁊ reptilia.
17 Credere quare arctamur mandatis eccleſie. nu. ſeq.
18 Dubios in fide infidelis preſumitur.
19 Credere quare debeamus ſimpliciter in his, que ſunt fidei.
19 Teſti deponenti per verba iuris maxime dubia non creditur.
20 Loquentes obſcure de induſtria, hic laxantur.
21 Verba ambigua in contractibus prolata quomodo intelligãtur.
22 Deus non poteſt mentiri, nec facere aliquid iniuſtum.
23 Homo, qui vult ſcire, id cuius eſt incapax, reputatur beſtia.
24 Simplex quid dicatur, ⁊ in Deo conueniat. nu. 16.
25 Deus non eſt compoſitus aliqua compoſitione ad ſubiectum.
25 Anima tria in ſe habet, videlicet intellectũ, memoriã, ⁊ rationem.
26 Simplicitas poteſt multipliciter dici.
27 Pater, ⁊ Filius, ac Spiritus ſanctus ſunt tres perſone coeterne in vna ſubſtantia.
28 Deus omnia ſimul creauit in materia informi.
29 Deus quomodo creauit poſt humanam naturam.
30 Homo dicitur creatura media inter corporalem, ⁊ angelicam.
31 Diabolus quare dicatur diabolus. nu. 33.
32 Demones dicuntur quaſi deorſum ruentes.
34 Homo fuit creatus bonus, ⁊ in charitate ante peccatum Ade.
36 Diabolus ſuggerens peccatum homini plus eſt puniendus, quã faciens.
36 Diabolus in quo teneatur pro exhortatione hoĩs ad peccandum.
37 Homo peccans ex ſuggeſtione diaboli non excuſatur.
38 Deus eſt eſſentialiter indiuiduus, ⁊ quo ad perſonas diſcretus.
39 Legem dedit humano generi ipſe Deus per Moyſen ⁊ prophetas, poſt legem nature.
40 Addiſcere nullus poteſt per alium: quod eſt contra nobiles.
40 Dormire non licet in ſcholis.
40 Doctori an liceat per ſubſtitutum legere.
41 Conſtitutio, vel lex, ſeu doctrina, debet dari ſecundum diſpoſitionem temporum.
42 Saluari non poterant homines per ſolum legem, licet eſſet doctrina eiuſdem legis ſalutaris.
43 Incarnationis Chriſti actus, eſt factus operatione totius Trinitatis.
44 Chriſtus eſt ex duabus naturis compoſitus.
45 Chriſtus ſecundũ diuinitatem erat impaſſibilis, ⁊ immortalis.
46 Chriſtus in anima deſcendit ad inferos, et in carne ſurrexit, et aſcendit in vtroq;.
47 Homines in die iudicij habent reſurgere cum ſuis corporibus, que nunc geſtant.
48 Glorificationis carnis effectus conſideratur in quatuor.
49 Diuinitas quibus fuit vnionibus homini vnita.
50 Doctrina fuit homini data ſm ordinatiſſimam diſpoſitionem in triplici conſideratione per ipſum Deum.

51 Leges noue,⁊ conſtitutiones ceperunt a Conſtantino, et eius ſuc-
ceſſoribus.
52 Lex Euãgelica nobis data eſt Jeſu nato,⁊ nobis tempus gratie
aduenit,ex qua nutritur anima,⁊ quomodo hodie habemus.x.le-
ges ad regimen noſtrum cum tribus temporibus.
53 Trinitatis opera ſunt inſeparabilia:ideo Gregorius iungit Tri-
nitatem cum nomine adiectiuo Totam.
54 Redemptio ſanctorum figuratur per arcam Noe: et ex quibus
naturis fuit facta.
55 Eccleſia eſt vnica tantum,extra quam nullus ſaluatur.
56 Sacerdos vnicus appellatur Chriſtus.
57 Corpus,⁊ ſanguis Chriſti,tranſubſtantiantur in panem ⁊ vinũ.
58 Corpus Chriſti poteſt conficere ſolus ſacerdos.
59 Sacerdos, vel preſbyter nõ rite ordinatus, nõ cõficit corpus xpi.
60 Deus reliquit duas claues,videlicet ſcientie,⁊ poteſtatis, non ſo-
lum Petro,ſed etiam apoſtolis.nu.ſeq.
61 Sanctorum appellatione in quo non comprehendantur ſoli epi-
ſcopi,⁊ ſimiliter ſacerdotes.
62 Deus quare in ſpecie panis ⁊ vini ſe tradidit.
63 Baptiſmi forma fit ſub nomine Trinitatis.
64 Baptiſmo ſunt capaces paruuli,⁊ adulti,⁊ proficit vtriſqȝ ad ſa-
lutem.
65 Baptiſmus duos habet effectus.
66 Salutis eterne omnes ſumus participes recta fide,⁊ bonis ope-
rationibus.
66 Fides ſine operibus mortua eſt.
67 Baptiſmi ſacramentum a quocunqȝ,etiam heretico collatũ, ſuf-
ficit ad ſalutem,dummodo in forma eccleſie.
68 Hominum genera quot ſunt,⁊ qui plus in paradiſo mereantur.

1 FIrmiter. †Conſtitutio hec vſqȝ ad.§. vna.
tractat de ſumma trinitate,⁊ ope-
ribus ipſius Trinitatis,⁊ de fide catholica,⁊ de articu-
lis fidei.ibi tractat de ſacramẽtis. Primo de Eucha-
riſtia. vbi etiã interſerit de ordine. Scdo de baptiſmo.ibi : ſacra-
mentũ.Tertio de penitentia.ibi:⁊ ſi poſt. Quarto de cõiugio.ibi:
non ſolũ.Proſequor per partes.Primo vſqȝ ad verſi. hec ſancta
2 Trinitas.¶†Not.primo qualis debet eſſe fides,vt ſit recta:quia
debet eſſe firma.Nã firmitas eſt animi cõſtantia, qua qs rei appre-
henſe ita tenaciter inheret, vt ab eo aliquo impulſo euelli, aut ſe-
parari nõ põt,ſm Iſido.Secũdo dȝ credi ſimpliciter.i.ſine plica.
3 ¶†Not. ꝙ qs põt cõfiteri ꝙ credit, lȝ nõ ſit certificat⁹ qñ firmi-
ter credit: ⁊ ideo ad poſitiões rñdetur per credit: ⁊ tales rñſiones
hñtur pro cõfeſſionibus.de cõfeſſis.c.ij.lib.vj.⁊ qd ibi no.l.ij.C.de
4 iur.cal.¶†Not.ꝙ de fide tenendũ eſt vnũ eſſe Deũ ⁊ verũ, ad dif-
ferentiã deorũ ſimulatorũ:⁊ eternũ.Eternitas aũt, eſt intermina-
bilis vite poſſeſſio,ſm Boe.in.v.li.de cõſolatione.ſm Jo.⁊ Hoſ.
Itẽ ꝙ ſit immẽſus.Et immẽſitas,ſm Anſelmũ,eſt res, q̄ pro ſui
excellẽtia,⁊ magnitudine excogitari,mẽſurari,vel attingi nõ põt.
Incõmutabilis vero ſm naturales dicit̃, qui idẽ cũ eodẽ ſemper
manet.Nõ obſt.de reb.eccl.nõ alie.ſi qs preſbyterorũ. vbi dicit̃, ꝙ
De⁹ iraſcit̃:qꝛ loquit̃ humano more, vt dicit gl.iij.dic vt ibi. Idẽ
dȝ credi incõprehenſibilis.i.q nõ põt localiter,nec intellectualiter
cõprehendi a creatura,vtpote finita. Itẽ credi dȝ oĩpotens.i.qui
oĩa poſſit.Scdm hoc ſequit̃ ꝙ põt currere.Dic ꝙ põt curſum fa-
cere:qꝛ ꝓprie currere nõ cadit in Deũ,ſm Vin.Et ineffabilis, de
quo nõ põt aliqua ſimilitudo dari:vt dicit Hoſti. in Sũma huius
tit.§.cũ dicat.verſic.ptȝ ꝙ ſm phi.ꝙ eſt Deus,nõ eſt cõtentũ ſub
gñe,nec ſub diffinitiõe,nec ſub demõſtratione,expers qualitatis,
⁊ quãtitatis,vbi,⁊ qñ,⁊ motus : nec eſt aliquid ſibi ſimile, nec cõi-
cãs,nec ꝯtrariũ. Ideo ipſa diuina eſſentia, ſiue Trinitas, nec deſcri-
benda eſt,nec cõparãda alicui creature:⁊ ſi hoc fiat aliqñ ad inſtru-
ctionẽ ſimplicium, attingere tñ non poſſumus:qꝛ inter creatorẽ ⁊
creaturam nõ põt tãta ſimilitudo notari,quin inter eos ſit maior
diſſimilitudo.j.c.dãnamus.§.cũ ergo.Et ſcdm Ariſtotelẽ, prima
cauſa eſt ſuperiori narratione:ideo deficiũt lingue in narratione.
5 ¶†Not.ij.eſſentiã diuinã cõprehendere in ſe tres perſonas, Pa-
trem,⁊ Filiũ,⁊ Spiritũ ſanctũ : ⁊ oĩa ſuperius numerata poſſunt
dici de trib⁹ perſonis.¶Et not.ꝙ oẽs perſone ſunt vna eſſentia,
6 ſubſtãtia,ſeu materia.De hoc dic:vt in cle.j.eo.ti.c.j.in gl.vj.†Et
7 not.qd ſit,ſimplex eſt cõio:qd qualiter intelligat̃ dicit gl. ¶†No.
ꝙ pater eſt a nullo,Filius a Patre,Spiritus ſanctus ab vtroqȝ,
abſqȝ principio,⁊ fine.Et hoc eſt cõtra Grecos.de. quo. eo.titu.c.j.
8 lib.vj.¶†Not.ꝙ pater eſt generans, Filius naſcens, Spũs ſan-
ctus procedens:⁊ ſunt conſubſtantiales,coequales,⁊ coeterni. Et
9 vide qd not.eo.ti.in cle.j.in verbo Arriani. ¶†No. Deũ eſſe vnũ
oĩm principiũ:⁊ creatorẽ,viſibiliũ,⁊ inuiſibiliũ,ſpũaliũ ⁊ corpora-
liũ.Et eſt hoc ꝯ Marcioniſtas,q credũt ꝯtrariũ.xxiiij.q.iij.c.pe.vſ.
Marcioniſte:⁊ ꝯ quoſdã,q dicebãt creata,⁊ corpalia nõ eẽ a Deo
10 creata.¶†Not.qd ab initio tpis Deus creauit omnia:quia ſimul
11 creauit omnia cũ tpe:ante enĩ nõ erat tẽpus. ¶†No.qd creatura
angelica,⁊ Mũdana, fuit creata anteq̄ humana, que communis
12 eſt inter ſpũalẽ,⁊ corporalẽ.¶†Not.qd diaboli a natura ſunt crea-
ti a Deo boni,⁊ qd ſe propria voluntate, ⁊ praua,fecerunt malos.
13 ¶†Not.differentiã inter peccatũ diaboli,⁊ hominis:qꝛ diabolus
peccauit propria volũtate voluntatis prauitate, hõ ex ſuggeſtiõe
14 diaboli.¶†Opp.ꝙ diaboli nõ habebãt, nec habeant aliqd boni,
qꝛ non pñt habere charitatẽ:vt.xvj.q.ij.c.j.de pe.di.ij.c.princeps.
Dic ꝙ charitatẽ,que deſeri,vel amitti nõ põt,habere nõ pñt:aliã
tñ habẽt ſm Hoſ.⁊ Hoſtiẽ.Dicit Vincẽ. ꝙ diaboli creati fuerũt
in ſtatu innocẽtie,⁊ ex libero arbitrio facti ſunt mali,⁊ praui.Di-
cit Hoſ.hic.⁊ Joã.xxiij.diſt.q epõ.diabolus,angelus, ⁊ hõ liberũ
habent arbitrium:angelus vtit̃ ad bonũ,⁊ ſemper meretur,diabo-
15 lus ecõtra, homo vero ad vtrũqȝ. ¶†Quero quale ſit principiũ
Deus oĩm.Dic qd eſt principiũ principiãs,nõ principiatum.Et
ꝙ ſit dare vnũ principiũ increatũ,pȝ ex eo, qꝛ alias iret̃ in infini-
tum.Vbi enim ponis vnũ creatũ,aliqd ponis creatorem : et aſcẽ-
dendo ires in infinitum,niſi dares vnum principium increatum.
Item ſi Deus inceperit eſſe, oportet ꝙ exiuerit de ptãte eſſendi
ad actum.Sed,vt dixi,non põt eſſe ꝙ alius eũ duxerit,nec ꝙ ipſe
ſe ipm, ſm qd ſeq̄ret̃ ꝙ ipſe preceſſiſſet ſuũ eſſe vel ſeipſum:qd nõ
eſt intelligibile.Cõcludit̃ ergo ꝙ non incepit eſſe.Qd aũt ſit vnũ
principiũ,ptȝ ſm.Qd Egi. ſuper rubrica:qꝛ ſi ponis plura prin-
cipia,aut ſunt concordãtia,aut ꝯtraria.Secũdo caſu alterius creatio
alterũ deſtrueret.Si cõcordantia:aut inequalia, aut equalia : aut
imperfectũ principiũ faceret imperfecta. contra id Geneſis. pri-
mo:Et erãt omnia valde bona.Si equalia,⁊ oĩpotentia: ergo alte-
16 rũ ſuperfluũ ſi nõ oĩpotentia:ergo nõ eſſet principiũ. ¶†Quero
quare homo,qui eſt poſt angelos creatura nobiliſſima,creat⁹ fuit
poſt bruta ⁊ reptilia.Dic,ſm Aug.hoc factũ ꝓpter humiliatio-
nẽ,ne ſuperbie cauſa ſumeret exordiũ prime creature.Creatus enĩ
fuit ad imaginẽ Dei quantũ ad naturalia anime:et ad ſilitudi-
nẽ,quantũ ad gratuita,id eſt virtutes. Et in quib⁹ ſit ad imaginẽ
Dei,dic plene per Hoſtiẽ.in Summa huius ti.vbi aliqui per me-
moriã dicũt eſſe imaginẽ patris, alij per intellectum, alij per vo-
luntatẽ.Dic vt ibi plene per eũ:ex quib⁹ augeri poterat ſuperbie
cauſa:hac de cauſa prim⁹ homo in agro Damaſceno fuit format⁹
ex limo terre, et exinde in paradiſum tranſlatus,vt ſciret qd eſſe
paradiſi nõ eſſet nature,ſed gratie. Itẽ cũ illis creaturis preferri
deberet,equũ fuit pri⁹ illas creaturas creari. ¶Alia cauſa colli-
gitur hic:qꝛ ante opȝ eſſe extrema,quam ꝙ extremis det miſtũ: et
17 ante ſingularia,q̄ cõe extremorũ. ¶†Prima gl. querit quare dȝ
credi. Reſpõdeo,qꝛ probari nõ põt.Et eſt clara. Ptȝ hoc:qꝛ pro-
batio fit per certius:et nil certius fide:ergo probari non põt.Bñ
18 ſunt tñ oñſiones,vt dicet̃.j.ver.quaternitas. ¶†Scda gl. querit
quare debeat credi.Dicit glo.ꝙ dubius in fide infidelis eſt.Dicit
Jo.And. ꝙ ad hoc genus mẽdacij nemo adduci debet.xxij.q.ij.
primũ.ſm Vin.ſed nec ad aliud.Qd dic vt in Summa, de peni.§.
19 que interrogationes.ſub.§.dixiſti vnq̄ mẽdaciũ.¶†Glo.iij.que-
rit quare ſimpliciter credi dȝ. Dicit, qꝛ per verba ſimplicia eſt fi-
des proponẽda. Idẽ de teſte. Idẽ de ſcriptura vera:ſi te..is loquit̃
20 per verba iuris maxime dubia,non creditur in iudicio. †Et not.
contra iſtos ſic loquentes,quod nec ſe,nec alios intelligunt:et co-
nãtur in iure mutare verba de claris ad obſcura. Vide de hoc.j.
21 de ferijs.capellanus.†Si antẽ proponãtur verba dubia in cõtra-
22 ctib⁹,quid fieri debeat,no.de ſpõ.ex literis.¶†Alie gl.ſunt clare
vſqȝ ad gl.in verbo omnipotẽs. que querit in quo ſit omnipotẽs.
Dicit quod quia omnia põt,abſqȝ eo quod peccare non poteſt:qꝛ
peccare non eſt aliquid poſſe,ſed eſt aliquid non poſſe. Vnde dicit
Aug. Deus nõ põt facere iniuſta:qꝛ ipſe eſt ſumma iuſtitia.et nõ
poſſe mentiri,magna eſt Dei potẽtia.¶Et ſcias ꝙ omnipotẽtia
eius principaliter in duobus apparet:qꝛ nec aliquid ad patienciã
corruptionẽ poteſt inferre,nec ad faciendũ impedimentũ aliquid
auferre.Virginẽ tamen poſt ruinam reſtituere nõ poteſt:qꝛ quod
preteritũ eſt,nequit non fuiſſe.ff. de capti.l.in bello.§.facte. Poſ-
ſet tamen omnino eã integram reddere.xxxij.q.v.ſi Paul⁹. Ho-
23 ſtien.vel aliter vt ibi.¶†Gl.in verbo Comprehenſibilis.eſt clara,
ibi, l veteri lege. habet̃ hoc ad Hebreos. xij.et ſumi potuit. Exo.
xix.vbi videbatur lapidari,etiã iumentũ montem tangẽs.ibi:be-
ſtia.i.homo tetigerit,ſcilicet peccando:montẽ.i.xpm vel tetigerit,
i.tangere voluerit.et talis eſt mera beſtia, q vult indagare, ⁊ ſcire
24 id,ad qd non ſufficit humanus intellectus. ¶†Glo.in verbo ſim-
plex,querit quare dicatur ſimplex:⁊ dicit quod dicit̃ omnino ſim-
plex,quia nullo modo componitur aliqua de compoſitionibus,
que in creaturis aſſignantur. Et proſequitur glo.multiplicẽ com
poſitionẽ.et eſt clara. Aſſignatur ratio:quare nõ eſt compoſitus,
quia ſi eſſet aliquod compoſitũ,daretur aliquid eſſe prius Deo,ſcꝫ
25 licet partẽ eius:quod non eſt intelligibile.¶†Item non eſt com-
poſit⁹ aliqua cõpoſitione qualitatis ad ſubiectũ:vt albedo in pa-
riete.Dat ſimile glo.in aĩa,que ſimplex dr̃,et tñ tria reperiunt̃ in
aĩa:intellect⁹,qui precõcipit,qui aſſimilat̃ patri:rõ,que diſcernit:
⁊ memoria

et memoria,que cóſeruat:⁊ ratio cóparatur Filio, qui eſt ſapiẽtia
Patris:memoria cóparaſ Spiritui ſctó, qui oía bona cóſirmat,
⁊ corroborat.Alij dicũt qđ per memoriã cóparaſ Patri:p intelli-
gentiã,Filio:per rónem, Sp.ũi ſctó. Alij qđ per intellectũ Patri:
p volũtatẽ,Filio:p memoriã:Spũi ſctó.Et de his ⁊ alijs copara-
26 tionib⁹ vide p Hoſt.in Sũma hui⁹ ti. ¶†Aduertendũ tñ qđ ſim
plicitas pót dici multip.r.Primo,put eſt ↄ̃ria dolo.xvi.q.j.ſi cu-
pis.Alia:que puenit ex ignorãtia:que reprobaſ.xxxix.di. Petr⁹.
nó diciſ aliqua iſtarũ rationũ. Deus ſimplex:ſed dr ſimplex, qꝛ in
eo nulla diuerſitas partiũ cóſiſtit,nec pluralitas ꝓprietatũ.Unde
philoſoph⁹ dicit ſm Hoſt.hic in Sũma, qđ ipm principiũ, qđ eſt
De⁹,nó eſt cótentũ ſub aliquo gñe:nec ſub diffinitióne, nec ſubeſt
demõſtrationi,⁊ eſt expers qualitatis,quãtitatis,quotitatis,vbi,
⁊ qñ,⁊ mot⁹,nec eſt aliqđ ſibi ſile,nec cóicans, nec ↄ̃riũ.Dicit Ari
ſto. qđ prima cã ſupior eſt narratióe,nec ſufficiũt lingue ad narra
tionẽ,niſi ad narrationẽ cauſe ipſius,qꝛ eſt ſup oẽm cãm:⁊ nó nar-
raſ niſi per eas ſcóas,q̃ illuminanſ a lumine prioris cáe:qđ eſt.qñ
pria cã nó ceſſat illuminare ſuũ cauſatũ:⁊ ipſa illuminaſ a lumine
ſuo:qm eſt lumẽ.ſupra qđ nó eſt lumẽ.Cui⁹ dictũ corroborat Joã.
Euãgeliſta dicẽs:Erat lux vera illuminãs oẽm hoiem veniẽtẽ,⁊c.
27 ¶†Opp.qđ nó ſunt tres eterni, vt in ſymbolo Athanaſij,ibi:nó
tñ tres eterni.So.dicit gl.ꝙ hic illa verba ponunſ adiectiue:ſunt
coeterni,loquẽdo de perſonis,nó loquẽdo,de ſubſtãtia:qꝛ nó ſunt
tres ſubſtãtie eterne,ſed bene tres pſone coeterne ĩ vna ſubſtãtia.
28 ¶†Gl.in verbo Simul.cóſirmat ibi:Salomó a Eccle.xviij.in ſi.
Idẽ not.xxxv.di.ſexto die.in pria gl.Dicit Abb. ꝙ ſimul creauit
oía in materia informi,vt hic:q̃ cũ diex diſtinctióe deducit in for-
29 mã,vt ibi. ¶†Gl.i vbo Hũana, q̃rit quõ poſt creauit humana:⁊
30 declarat,⁊ dic vt in ſi.Gẽñ.i. ¶†Gl.in vbo.Quaſi cóem,q̃rit quo
humana fuit media inter corpalẽ:⁊ angelicã.Gl.declarat duobus
modis.Dic vt in ea.Dicit Jo.an.qđ hó hꝫ eſſe cũ lapidib⁹ ⁊ plã-
tis:⁊ ſic eſt hó harmonia ois creature.Eſt aũt harmonia,cóſonã-
tia pluriũ cãtuũ.Dat ſile in clericis ſecularib⁹ ad laicos,⁊ religio
ſos:qꝛ pticipãt de vtroq̃.Sic ſe hꝫ ſcia canonica ad ciuilẽ, ⁊ theo
logicã:ſic ⁊ emphyteuſis ad vẽditionẽ ⁊ locationẽ.C.de iur.emphy.
31 l.i.ſm Hoſt. ¶†Glo.in vbo Diabol⁹.q̃rit quare dicaſ diabolus.
32 Gl.exponit vno mó.Dicit Jo.an.qđ hoc nó plꝫ Jac. ¶†Glo.ſe-
quẽs querit quare appellenſ demones:⁊ exponit,et diciſ deorſum
ſluẽs,vel ruẽs:vt qđ hꝫ in volũtate,ferat in nole. Nó eñ quos de-
cipit ſurſuꝫ aſcẽdere monet,ſꝫ deorſum ruere ſuadet. Unde Mat
33 thei.iiij.Si fili⁹ Dei es,mitte te deorſum. ¶†Gl.ſubſequẽter col-
ligit qđ de bono ꝓcedit malũ: ſed qđ eſt falſum aſſignat cãm: qꝛ p
ſe peccauit.Sꝫ certe hoc cóſirmare videſ dictũ:qꝛ ſi p ſe peccauit,
⁊ erat bon⁹,ſequiſ qđ ex bono ꝓcedat malũ,ex Deo bonũ.diabol⁹
nó fuit effect⁹ mal⁹,imo abſq̃ volũtate Dei.Itẽ inq̃ntũ fuit crea-
tus bon⁹ reſpectu ſubſtãtie,ex hoc nó ꝓceſſit qđ fuit mal⁹. Itẽ nec
inq̃tũ fuit data ſibi volũtas in ſubſtãtiã,illa reſpectu ſubſtãtie nó
eſt mala,put eſt volũtas,ſꝫ put pp libertatẽ arbitrij eligere malũ
fuit effect⁹ mal⁹: ⁊ hoc mó ex bono in ſe hñ ꝓceſſit malũ.i.ex ſub-
ſtãtia volũtatis ĩ ſe bona ꝓceſſit malũ.i.dãnatio volũtatis ex libe-
34 ro arbitrio,quo ĩ ſe ſuſcepit malũ,⁊ elegit. ¶†Gl.in vbo Creati,
q̃rit an hoies fuerint creati boni.Dicit glo.vř ꝙ nó,p illud Apři
ad Ephes.ij.qđ natura creati eram⁹ filij ire,a qua non liberamur
niſi p ſidẽ.Dicit gl.ꝙ hó fuit creat⁹ añ pctm Ade bon⁹,⁊ in chari
tate:ſic ⁊ angeli.de pen.di.ij.ſ.Roman⁹.vſ.Adã vero ⁊ Euã im-
mortales.de ↄ̃ſe.di.iiij.placuit igiſ vſus ſinẽ. Poſtea declarat quo
debeat itelligi Eram⁹ filij ire:qꝛ illó dꝫ itelligi poſt peccatũ Ade.
Uñ dicit Gul.ꝙ Apřs loqꝫ de natura corruptióis:nos de natura
creatióis.De hoc dic.vt de pe.diſt.iij.ſ.ille tex. in gl.ſiqdẽ. ſm Gul.
35 ¶†Querit glo.an diabol⁹ ſuggerẽs hoi pctm peccet.Dicit gl.ꝙ
ſic:⁊ pl⁹ puniẽdus eſt,q̃ faciẽs.lxxxvi.diſ.tãta. ¶Querit ſcóo an
excuſeſ diabol⁹ ſuggerẽs,ſi hó aĩs erat factur⁹.Dicit gl.qđ nó.ff.
36 de ſer.cor.l.i.ſ.q igiſ.†Opp.ꝙ nó debuerit pro exhortatióe teneri
diabol⁹.ff.de his q no.infa.l.ob hec vba.Gl.nó ſoluit. Dic de hoc
37 vt i regula,null⁹ ex cóſilio.de reg.iu.li.vi.† Querit gl.an hó fuerit
excuſatus,ſi peccauit ex ſuggeſtione diaboli.Gl.dicit ꝙ nó:qꝛ de-
buit,⁊ potuit explorare,an hoc ſibi expediret.ff.mã.l.ij.in ſi.⁊ ſi du
bitat,dꝫ conſulere peritiores.⁊ allegat iura. ¶Uenio ad verſic.

38 **Hec ſctã Trinitas.** ¶†Not. Deũ eſſentialř
eſſe indiuiduũ,quo ad p-
39 ſonas diſcretũ. ¶†Not.ſcóo ꝙ poſt legẽ nature De⁹ p Moyſen
40 dedit hũano gñi legẽ,⁊ p ꝓphas. ¶†Ex q̃ not.ꝙ pót qs docere
p aliũ,ſm Hoſ.lꝫ nó poſſit addiſcere p aliũ.Et rephẽdit hic nobi-
les,⁊ delicatos,q mittũt repetitores ad ſcholas,⁊ dormiunt.Nam
ſunt q̃dã,q̃ reqrũt pſonalẽ operã.ff.de ſol.l.inter artifices.de offic.
dele.c.ſi.p q̃ iura,⁊ leges ibi allegatas, tenuit Bar.iij.q.dñicali, q̃
vide ſup regula,qui facit.de re.iur.li.vi.qđ magiſter,qui pmiſit le
gere p annũ,ſcholarib⁹ inuitis nó poſſit ſubſtituere,et eque bonũ.
Cy.l.i.l.j.ſ.ne aũt.de cadu.tol.tꝫ qđ poſſit qs legere p ſubſtitutũ,lꝫ
nó addiſcere.Bar.dicit in.l.nemo eſt,q neſciat.ff.de duo.re.ꝙ pót
qs legere p ſubſtitutũ,qñ doctor erat talis,q ex caſu hoc cóſueue-
rat agere ſepe:qꝛ ex códitione pſone vř hoc actũ.C.loca.l.excepto.
Inſti.loca.circa pri.Idẽ ſi eẽt ↄ̃ſuetudo ſtudij.l.ꝙ ſi nolit.ſ.qi aſ-
ſidui.ff.de edi.edi.⁊ de aqua plu.arcẽ.l.ſi pri⁹.ſ.j.alš nó pót legere
p ſubſtitutũ,niſi det ſubſtitutũ eiuſdẽ pitie, ⁊ hoc ſit actũ ĩ ↄ̃tu.l.
41 nemo eſt,q neſciat.ꝑall.ſm bar. ¶†No.ꝙ doctrina dꝫ dari, ⁊ lex
42 ſm diſpoſitionẽ tẽporũ. ¶†No.qđ doctrina legis erat ſalutaris:
p ſolã tñ legẽ nó poterant hoies ſaluari,niſi fuiſſet ex gřa:vt dicit
43 apřs ad Ro.iij.⁊.iiij. ¶†No.qđ act⁹ icarnatióis opatióe Trinita
tis toti⁹ fact⁹ eſt,lꝫ ſolũ vbũ ſit icarnatũ.Quare illo tpe,⁊ nó pri⁹,
fuerit icarnatio,⁊ q̃re ex Maria virgĩe,nó ex alia:no.i cle.j.eo.tit.
in gl.qđ tpš.⁊ gl.ſe.⁊ quõ natura,vſus,⁊ ró i hac incarnatióe defi-
44 cit, vide Hiero.ad Paulã ⁊ Euſtochiũ. ¶†No.xpm cópoſitũ ex
duab⁹ naturis,diuina,⁊ hũana:⁊ ꝙ in eo hũana natura fuit inte-
gra.ſ.reſpectu aĩe rónalis,⁊ corpis,⁊ aĩa rónali ipſum corp⁹ vere ⁊
effectualř informãte: vt i cócilio Uieñ.j.c.ti.c.j.ſ.porro. ibi, indi-
caſ heretica opi.q̃ habet qđ aĩa rónalis,vel itellectiua,p ſe,⁊ eſſen-
tialiter nó ſit forma corpis hũani.⁊ ibi not.in glo.iiij.vltra mediũ,
quomodo hoc eſt cótra ſidẽ incarnationis, ⁊ cótra ſidẽ noſtre re-
ſurrectióis, de qua ſequiſ.Eſt tñ ver, qđ xp̃s ſm qđ hó, nó eſt p-
ſona:nã q̃ cito aĩa fuit cóiuncta,ſtatim fuit ⁊ vnit⁹ ille homo filio
45 Dei:⁊ De⁹,⁊ hó ſimł vnit⁹ vnũ facit xpm ſm Uin. ¶†No.ꝙ xp̃s
ſm diuinitatẽ erat impaſſibilis ⁊ immortalis.De quo dic.vt i cle.
e.ti.vna poſt prin.in gloſſ.in tñ.⁊ ſm hũanitatẽ fact⁹ eſt paſſibilis.
46 ⁊ mortalis. ¶†No.qñ in aĩa deſcẽdit ad iferos,⁊ ĩ carne ſurrexit,
47 ⁊ aſcẽdit i vtroq̃. ¶†No.ꝙ hoies habẽt reſurgere cũ ſuis corpo-
rib⁹,q̃ nũc geſtãt. Et eſt argumẽtũ ꝙ lingue tũc loquenſ. Ad hoc
48 l.v.di.diacon⁹.vbi de hoc. ¶†Quero de effectu gloriſicatióis car
nis.Dic qđ q̃tuor dotib⁹ dotabiſ.ſ.ſubtilitate,agilitate,claritate,
49 ⁊ impaſſibilitate,ſm Pe. ¶†Quero quib⁹ vnionib⁹ fuit diuini-
tas vnita hoi.Dicit Jo.an.qđ tres ſunt vnióes.Una diuinitatis
ad aĩaꝫ,alia diuinitatꝫ ad carnẽ,alia aĩe ad carnẽ:⁊ hoc fecit hoieꝫ.
Alij dñt duas vnióes tñ. Pria aĩe ad carnẽ alia diuinitatꝫ ad aĩaꝫ
⁊ carnẽ,ſm Ul.⁊ Hoſ. Et intelligẽdũ eſt, ꝙ q̃cito vbũ caro factũ
fuit,aĩa corpi fuit vnita,⁊ ſtatim pfect⁹ fuit vir. Jer.xxxi. Nouũ fa
ciet Dñs ſup terrã, Mulier circũdabit virũ.Et ſic fuit i momẽto
50 ver⁹ De⁹ ⁊ hó.j.de her.cũ xp̃s.ꝫ Hoſt. ¶†Querit gl.i vbo Diſ-
poſitionẽ,q̃ fuit hec doctrina ſm ordinatiſſimã diſpoſitionẽ. Di-
cit gl. qđ tria ↄ̃ſiderãda ſunt tpa:tpš añ legẽ,⁊ tpš ſub lege,⁊ tpš
gře. In tpe añ legẽ habebãt hoies ius naturale,quo regebanſ:qđ
cóſiſtebat in duob⁹ p̃ceptis.Ut alijs faceres qđ tibi velles,⁊ alte-
ri nó faceres qđ tibi nó velles. In tpe ſub lege regebanſ decalo-
go Moyſi, vbi data fuerũt ſpecifica p̃cepta. Poſt tpš gře recti
ſumus lege Euangelica. Hoſtiẽ.dicit ꝙ formato hoie ad imaginẽ
Dei.xxxiij.q.hec imago.⁊ in etate virili,de pe.diſt.ij. Romanos.
et Eua formata de latere ei⁹.xxxij.q.v. mulierem. dixit eis domi-
nus.Creſcite,⁊ multiplicamini,⁊ replete terrã:⁊ ex his omnes na-
ti ſumus,ſm carnalẽ cócupiſcentiã,excepto Jeſu:Adã ſine homi
ne et femina , Eua ex hoie formato ſine femina: iſti lege naturali
vixerũt,⁊ cómuni oim:omnia enim eis erãt cóia. Et pót hoc dici
ius naturale rónale:qꝛ cepit ab exordio rónalis creature. v.di.c.j.
Eſt et alia naturalis cóis omnib⁹ animãtibus. Inſtitu. de iuſti.⁊
iure.ſ.j.⁊ de his.j.di.ius aũt naturale.Hoc aũt ius naturale róna
le regebatur illis duob⁹ p̃ceptis,de qbus dixit gl.quo iure etiã vi
xerũt hoies poſt deiectionẽ a paradiſo.de pe.di.ij.princeps. ⁊ tũc
incepit meũ ⁊ tuũ:⁊ pmiſſum fuit.Quodcũq̃ calcauerit pes tuus,
tuũ erit. Et cócedebanſ oía occupantib⁹. Inſti.de reb.diui.ſ.fere.
Multiplicato vero genere hũano,de iure gentiũ regiones diſtin-
cte ſunt,bella dita,ſeruitutes iducte,obligatióes inuẽte. Inſti. de
iur.naturali.ſ.ius autẽ gentiũ.⁊ patet in.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.⁊
iur.j.di.ius aũt gẽtiũ. Et ſic ante legẽ Moſaicã habuim⁹ tres le-
ges,naturalẽ cóem,naturalem rónalem,⁊ legẽ iuriſgentiũ. Mul-
tiplicatis poſtea hominib⁹, ⁊ cóſequenter delictis, neceſſario fuit
ꝓpřo legẽ dari,p quã regerenſ:qꝛ dicebãt ꝙ nó deſiciebãt ĩ eis obe
dientia,ſe deſiciebat quis p̃ciperet, ex ſuperbia ſua credentes ſal-
uari p legẽ,⁊ ex induſtria,⁊ ſuo conamine abſq̃ gratia: ⁊ tũc data
fuit eis lex Moſaica,⁊ poſtea lex ꝓphetica:vt diciſ in pñ. Decre-
torũ,in procmio,ibi:lex ⁊ ꝓphete.Feroni⁹ vero rex poſt leges p̃e-
dictas pri⁹ leges cóſtituit,⁊ qs ſcóo poſt eũ,⁊ qs mó,habes.vij.di.
Moyſes.⁊.c.ſequẽ.ff.de orig.iuris.l.ij.⁊ Inſti. de iure natura.⁊.C.
51 de ve.iure enu. ¶Falone autem leges, ⁊ conſtitutiones a Conſtãti
no ceperũt,⁊ ſucceſſorib⁹,de quib⁹ fuerũt facti duo Codices, Gre
gorian⁹,⁊ Hermogian⁹,et inde Theodoſius fecit ſuũ, de quibus
factus fuit Juſtinianus,poſtea emendatus per legum deciſiones:
⁊ ſic fact⁹ eſt Codex, quo hodie vtimur.vij.diſtin.fuerũt.C.de no.
Co.faci.l.j.cum duabus conſtitutionib⁹ ſequẽtibus. ⁊ vt breuiter
cóprehẽdã,in qnquagita libris Pãdectarũ,quatuor ↄ̃ſtitutionũ.
xij.codicis.ix.colla.aut.lóbarde,cóſtitutionib⁹ feudorũ,de qb⁹ de
52 feu.c.ij.ↄ̃ſiſtit legalis ſapia. In auſ.de hered.⁊ fal.i fine lib. ¶†In
ſu nató aduenit tpš gratie,q̃ lex Euãgelica data eſt. Scóo Apřs

ea, ⁊ ſcōꝝ patrū dicta, in quibus nouū teſtamentū ↄſiſtit. Et his
duob⁹ tertia theologia cōſiſtens nutrit aīam, ⁊ regit religioſos in
cōtēplatiōe viuētes. Legibus vero reguntur aduocati ıdeico, ⁊ iuſti
iudices ſeculares ducētes vitā actiuā: ſeculares vero clerici ſcietia
indigebāt, ꝙ ſpūalia ⁊ tpalia regerētur. ⁊ ſic de his duab⁹ dimin, ⁊
ciuili canonica lex cōpoſita fuit. ⁊ ſic in tpe grē habuimus Euāge-
lica, Aplicā, et canonicā: ⁊ ſic habem⁹ noue leges, ⁊ tria tpa, ſm
53 Hoſti. ⁊ vide qđ no. j. de trāſla. pla. c. ij. ſup glo. ar. qđ. ¶ † Quero
quare dicit a tota trinitate. Dicit gl. q₂ inſeparabilia ſunt opera
Trinitatis: de cōſe. di. ij. c. vlti. in ſi. ⁊ ꝑ filı⁹ nō pōt a ſe facere, niſi
54 qđ viderit prēm facietē: de conſe. di. v. ſaluator. ¶ † Glo. in verbo
Una, colligit, ⁊ confirmat dcm̄ in tex. ⁊ dicit hoc figurato in arca
Noe, vbi fuit ſcōꝝ redēptio ꝑ duas naturas: vnū quo ad veritatē.
alia ꝗ ad opinionē. Duas naturas oñdit Jo. lagnis, ⁊ aq. l. … nuit
etia inclono in arca, ꝑ quā tūc fuerit ſaluatū gen⁹ hūanū, ſignifi-
care incluſionē diuinitatis in hūanitate, ꝑ quā erat ſaluād⁹ …
dus. Quida vero intelligētes hāc gl. ſignat cām. in. §. vna. in prin.
dicētes vnicā eccleſiā ſignificatā ꝑ vnicā arcā. Guido exponit hic
duas natura. ſ. maſculinā ⁊ femininā, de quolibet gñe animāiū:
ſ₃ hoc nō placet Jo. An. q₂ ibi eā duplicitas ſex⁹, nō nature. Ho-
ſtienſis dicit aliquos dicere quod in arca incluſi habuerunt duas
naturas, vnā an diluuiū, aliā poſt. Alij dicūt ſm eū, qđ etiā feroꝝ
animaliū natura fuit hūana: ⁊ ſic habuerunt duplicē naturā, ferita-
tis, ⁊ hūanitatis. Sed tu dic ſm Joā. an. vt pri⁹ dictū eſt: q₂ gl. nō
loquit de redēptiōe brutorū, ſ₃ ſanctoꝝ. Dicit Jo. an. qđ Ber. in-
terrogat⁹ qđ voluerit hec gl. dixit ſe ignorare: ſed gl. poſuit nuti-
quā, vt inuenerat. Ad declarationē gl. inquātū dicit quo ad opi-
nionē ⁊ veritate: dic quo ad opi. Pe. Ambroſij. ⁊ alioꝝ ſanctorū, q
vere opinati ſunt, aquā cōtinentē arce ſignificare predicta, ⁊ veri-
tate. q. i. ex veritate, ꝗ ſecuta eſt in xp̄o Deo, ⁊ hoīe, per ſe ipm̄ de ſa
lute nra cōtinuādāꝑt₃ eā eſſe figurā. ¶ Gl. in ⱱbo Incōpaſſibi
lis, cōfirmat tex. ⁊ pbat ꝑ figurā. Dic vt in fine Geneſ. xxij. ⁊ ꝑ hy-
ſtoriā, ꝗ habet in dictis canonib⁹. Intelliges gl. figurādo ꝑ ↄſnac
deitatem, per arietem humanitatem. ¶ Uenio ad verſic.

55
56 **Una vero.** ¶ † No. qđ vnica tm̄ eccleſia eſt, extra ꝗ nul-
lus ſaluat. ¶ † No. ꝙ vnic⁹ eſt et ſacerdos, ⁊
ſacrificiū. ſ. xp̄s. plures tñ ſunt eccleſie particulares. ſicut ab arbo
re plures ramiſculi: a fonte plures riuuli: a ſole plures radij. ſm
57 Hoſ. ¶ † No. qđ corp⁹ ⁊ ſanguis trāſſubſtātiant in panē ⁊ vinū po
teſtate diuina. q₂ cedit natura ⁊ miraculo. de celeb. miſ. cū marthe.
58 ¶ † No. qđ ſol⁹ ſacerdos pōt cōficere corpus xp̄i. ⁊ qđ cōfectio fit
59 ex poteſtate clauiū. ¶ † No. qđ ſacerdos nō rite ordinatus nō con
ficit. ⁊ dicit Jo. an. hic, qđ dictio Rite, denotat ſolēnitatē: recte, de
notat cām: vt no. ff. de inoff. teſta. l. ij. de bono. poſ. cōtra ta. l. nō pu
tauit. §. nō queuis. Et ſic ſi ſolēnitas exigit, nō ſufficit dicere ſolo
verbo ſis preſbyter. de quo. j. de ſacra. nō ite. in glo. ſi. in verbo De
ritu. Ità neceſſe eſt in ordinatiōe ſeruare formā eccleſie, ſicut in ba
ptiſmo: vt hic, ⁊. j. de bap. c. j. Nō obſt. qđ dicitur, epiſcopū cōferre
duos ſacros ordines eadē vna die, l₃ hoc facere nō debeat: vt. j. de
temp. or. l₃ nos. q₂ qđ plures ordines vna vice nō cōferunt vni. nō eſt
de forma, vel ſubſtātia: ⁊ quāuis Judei i ſuis ritib⁹ puniant. glo.
di. q ſincera. j. de Judeis. ſicut. ſi tamē ſecūdū ſuū ritū ordinent, nō
recipiēt charactere: q₂ nō percipit hab₃ it⁹ ſacramētoꝝ. Janua. ſ. ba
ptiſm⁹. j. de pſby. non bapti. c. j. ⁊ vlt. ſm Ant. ⁊ Pe. de ſan. q hoc.
60 no. de cōſtitu. traſlato. ¶ † No. ex litera qđ due ſunt claues pote-
ſtatis. ſ. auctīe, ⁊ ſcietie. xxj. di. §. j. vbi de hoc. Quidā dicūt vnā cla
ue tantum ſcilicet poteſtatis: ad cui⁹ ſcilicet iuſtū exercitiū neceſſa-
ria eſt ſcietia. Pro vtraꝗ parte, de exceſ. prela. tata. Alij dicut qđ
vna eſt clauis fori iudicialis contentioſi. alia fori penitētialis vo
luntarij. De quo plene ꝑ Hoſt. in Sūma. de remiſ. §. j. in prin. De
hoc, ⁊ de diffinitione clauis, vide in cōſtōne. Jo. xxij. q₂ quorūdā.
61 verſ. j. quidā. ¶ † Nota qđ omnibus apoſtolis tradite fuerūt cla-
ues, non ſolū Petro. de quo de peni. noua queda. Et hac appella-
tione ſanctorum non cōprehendi ſolos epiſcopos, ſed etiam ſacer-
dotes. de quo. xxj. q. ij. videtes. ¶ Gl. in ⱱbo ſacrificiū, eſt clara ibi:
Moyſes. ⁊c ibi no. ⁊ ibi, duodena, ſcilicet apſlorū, quib⁹ in die ce-
62 ne tradidit corp⁹ ſuū. ¶ † Quero cū gl. in verbo ſpēbus, quare in
his ſpēbus ſe tradidit. Dic qđ hoc fuit ꝑpter orationē. ⁊ allegat
dictū Apſlorū cū dixiſſet. Niſi qs maducauerit, ⁊c. Alie rōnes po-
nunt de ↄſe. di. ij. forte. Dicit ibi gl. qđ ideo, vt fides habeat meri-
tū. Itē ne eēt horror carnis, ⁊ ſanguis, ⁊ ne ridiculū fieret a paga-
nis: vt ea. di. ij. panis. Itē ne plures dicerēt. Dur⁹ eſt hic ſermo. ⁊
q₂ in vſu nō habem⁹ carnē crudā comedere. ea. di. qđ ſit. in fi. ... na-
re aūt ſub his duabus ſpeciēb⁹ plus ſumat, panis. ſ. ⁊ vini, ꝗ ſub
aliis, dicit Aug. i dicto. c. forte. q₂ iſte due ſpecies magis ſunt ami-
ce nature humane: ⁊ q₂ ſicut corpus iſtis duabus ſpēbus nutrit,
ita aīa ſanguine ⁊ corpore chriſti ſuſtentatur.

63 **Sacramentum.** † No. formā baptiſmi, ꝗ fit in
noie Trinitatis. ſ. explicate. ſ.
64 pris, ⁊ filij, ⁊ ſpūs ſcti. de cōſe. diſt. iiij. in ſynodo, ſm Ant. ¶ † No.
baptiſmo capaces paruulos, ⁊ adultos, ⁊ pficit vtriſꝗ ad ſalutē,
dummodo rite cōferat. Et ſic nō ob. ii. de cōſec. diſt. iiij. quos a paga-
65 nis. ¶ † No. duos effect⁹ baptiſmi: q₂ tollit peccata pterita, ⁊ ha-
bilitat in futurū, ſi cadat vt poſſit pnīa reparari. Et ꝓ ↄtrarium, q₂
dicat ſemper: q₂ reparari pōt, etiā tpe gñalis interdicti. de quo de
ſent. exco. c. ſi. lib. vj. Et dicit pnīa, ſecūda poſt naufragiū tabula. de
66 pen. diſt. j. multiplex. ⁊ c. tres ſunt actiones, ſm Ant. ¶ † No. qđ
nō ſolū virgines, ⁊ cōtinentes aſcendūt ad vitā eternā, ſed etiam
cōiugati, per fidē rectā, ⁊ bonas opatiōes. Nō ſufficit ergo fides
abſꝗ bonis operib⁹, nec bone operatiōes abſꝗ fide. Nā fides ſine
operib⁹ mortua eſt. Ad pdicta fa. ii. xxx. diſt. ſi qs ꝑpter Deū. ⁊ c.
ſeq. ⁊ c. ſi qs. xxiij. diſt. nerui. in ſi. xij. q. ij. duo ſunt. in ſi. ¶ Gl. in ver
bo ſacramentum, dicit qđ hic eſt ſextus articul⁹, qui hic ponit. Jo. an.
67 dicit ꝙ hoc nō eſt verū. ¶ † Gl. ſequēs colligit ꝙ ſacrm̄ baptiſmi a
quocunꝗ collatū ſufficit ad ſalutē, dūmodo in forma eccleſie. Hec
dicit. ſ. dicat qđ cū ſufficiat cōtritio, meli⁹ eſt ab heretico nō recipe
re. de cōſe. di. iiij. baptiſmi vice. ⁊ lo. pe. dicit. xxx. di. §. verū qđ ba-
ptiſmus eſt neceſſari⁹: q₂ in eo delent oīa peccata, in tm̄ ꝙ quemis
purgatorij penā nō ſentit: ⁊ nō eſt ita in cordis ↄtritione, ⁊ peni-
tentia. q₂ per illā nū pōt purgatoriū euitari, qđ excedit oēm penā,
quā hic poſſit qs ſuſtinere. de pe. di. vlt. c. fin. Quare aūt poſſit ba-
ptiſmus recipi ab heretico, ⁊ nō eucbariſtia, not. in. §. ſed illud. hic
allegato. Peccat tn̄ nō ſacerdos, ſi baptizādo ſine neceſſitate. j. q. j. qđ
68 quida. de con. nō de. in. c. ſi. ſm Jo. an. ¶ † Querit gl. quot ſunt ge-
nera bonū, ⁊ q plus mereant. Dicit glo. qđ quida ſunt virgines,
quida cōtinentes, quida cōiugati: ⁊ xp̄o plus placēt virgines, quā
alij: q₂ ſpōte tribuūt qđ nō fuit eis imꝑatū: ⁊ cōtinentes pl⁹ pla-
cent, ꝙ cōiugati: q₂ non expedit homini ad regna celorū tendenti
accipere vxorē: ⁊ q₂ ea in officijs noſtris ſunt gratiora. Inquantū
dicit glo. qđ nō expedit nubere: verū eſt illo reſpectu: ſed altero re-
ſpectu expedit propter vitandā fornicationē. xxviij. q. j. ſicut. xxij.
qđ. v. ꝗ Paulus. in ... reſpectu ... Socrates ab adoleſcente
cōſultus an expediret nubere, dicit eum penitentia acturū quod-
cunꝗ fecerit: ⁊ ponit rationem Ualerij. lib. vij. c. ij.

1 ¶ Errans in fide, non eſt hereticus, ſi corrigi ſit paratus.
1 Pater, et Filius, et Spiritus ſanctus que perſona, et qua vnione
coniuncta.
2 Diuiſio tex. c. ij. de ſum. trini. ⁊ fide catholica.
3 Damnamus verbum eſt, quod reincidit.
4 Trinitas que ſit in fide catholica.
5 Joachim habuit duos errores in fide.
6 Unitas eſt duplex.
7 Joachim quas authoritates inducebat ex errore ſuo in fide ca-
tholica.
8 Ueritas que ſit.
9 R et proprium, ⁊ eſſentiale quod eſt.
10 Unio quotuplex eſt.
11 Unio Patris, ⁊ Filij, ⁊ Spiritus ſancti que ſit: ⁊ quomodo fide-
les non poſſunt eſſe vna vnione ſubſtantie.
12 Ueritatis teſtimonium in quo nobis dedit Deus pater.
13 Eſſentia diuina, que nam ſit apud fideles catholicos.
14 Dei patris ſubſtantia non eſt generans.
15 Relatiua diuerſitatis que proportionentur perſonis.
16 Deus pater ab eterno fuit, ⁊ filius etiam, et in quo ab eo ſubſtan-
tiam ſuſcepit.
17 Sicut dictio, non eſt omnino ſimilitudinaria.
18 Unio nature duplex eſt.
19 Similitudo quenā videatur noſſe dari inter patrē ⁊ creaturam.
20 Deus pater an ſit generans, ⁊ nō ipſa eſſentia diuina generans.
21 Notionalia que dicantur.
22 Nomina partitiua, quid denotent in diuinitate.
23 Deus quibus nominibus poteſt nobis manifeſtari, nu. ſeq.
24 Concretum eſt quod ſignificat quaſi formatum in obiecto.
25 Hereticas opiniones defendere non licet, ⁊ ab eccleſia dannatas.
26 Delictum prelati, cui eccleſia nō participat, ipſi eccleſie nō nocet.
27 Hereſis crimine non poteſt damnari, qui proponit, aliqua cum
proteſtatione.
28 Dogma verbum quid importet.
29 Almerici ſchiſmatici error quis nam fuit in fide catholica.
30 Diabolus quare dicatur diabolus.
31 Heretici reprobati bona dicta non poſſunt recipi.

1 **Damnamus.** ¶ † Licet qs erret in fide,
no debet vt heretic⁹ condē-
nari, vel cenſeri, dū tamē fidem eccleſie ſuſcipere ſit pa-
ratus, vel ſe illā tenere fateat. Uel aliter: Pater, ⁊ fili⁹,
⁊ Spiritus ſanctus vera vnione, ⁊ nō ſimilitudinaria, vel collecti-
ua, ſunt vna ſubſtātia, vna eſſentia, ſeu natura: que ſubſtātia nō eſt
generans, nec genita, nec procedens: quia illi actus non ſubſtantie,
ſed perſonis debent attribui: nec per hoc in Trinitate concluditur
quaternitas

quaternitas:ꝯ ſentiētes heretici ſunt,niſi ſe Romane eccleſie ſub-
2 mittāt correctiōi.h.o.¶†Prima ps reprobat doctrinā abbatis
Joachiꝫ.Scōa ibi:reprobamꝰ.dānat doctrinā Almerici.Prima
facit.v.Primo reprobat opi.ipſiꝰ Joachim ꝯ magrm Snīarū:ꝙ
pſequit̃ exprimēs motiua,⁊ rōnes ipſiꝰ.Scōo ibi.nos aūt appro-
bat,⁊ ꝓbat illā ſententiā Magiſtri,ꝙ dānabat Joachim.Tertio
ibi:cū ergo.Reſpondet illi authoritati,qua principaliꝰ mouebat̃
Joachim.Quarto ibi:ſi quis dānat opi.tenentiū aliā opi.reproba
tā.Quinto ibi:in nullo ꝑteſtat̃ ꝑ monaſterio ipſius abbatis Joa-
3 chim.¶†No.qꝺ ꝑ v̄bū Dānamus,remouet̃ hic libellꝰ eodē mō,ac
ſi recipi ꝓhibuiſſet:ſicut remouet̃ tutor,cū ꝑ ſn̄iam ꝓhibet̃ gerere.
4 ff.de ſuſpec.tu.l.hoc eni.§.ſi ꝑtor.ſm Vin.¶†No.circa:Trinitatē
opi.catholicā ꝙ Trinitas eſſentialiter eſt vna ſumma eſſentia,ſeu
natura,⁊ vnica:nec illi eſſentie ꝯuenit qꝺ ſit generās,vel genita,ne
que ꝑcedēs:qꝛ iſta reſpectiua nō cadūt reſpectu eſſentie,qua eſſen
tialiter Deus eſt vnus,ſꝫ cadūt in ꝑſonas,q̄ ſunt plures.¶Nota
qꝺ ꝑ hoc etiā in diuinitate nō aſtruit̃ quaternitas:qꝛ eſſentia a per
ſonis eſſentialiter nō differt.Vn̄ tres ſunt perſone,⁊ vna eſſentia,
q̄ nō eſt aliud a perſonis,nec ꝑſone aliud ab eſſentia,lꝫ inter ſe ſint
differētes perſonaliter,non eſſentialiter:ſicut tria ſunt duo,⁊ ſunt
tria,⁊ tn̄ nō cōcludit̃ qꝺ ſint gnq̃:qꝛ illa duo ſunt in tribꝰ:vt no.de
5 fide inſtru.cū Joannes.¶†No.duos errores Joachim.Primus,
inquātū aſſerebat Petrū Lōbardū ꝯcludere ī diuinitate quater-
nitatē:qꝺ eſt falſum.Scōs,inquātū ꝯcludebat vnitatē in diuinita
te nō eſſentialē,ſꝫ ſimilitudinariā,vl̃ collectiuā:⁊ ex hoc ꝯcludebat
tertiū,ꝙ nulla eſſentia,vel natura erat,ꝙ eſſet pr̃,filiꝰ ⁊ ſpūsſctūs:
qꝛ imo eſt pr̃ eſſentia diuina,⁊ Filiꝰ eſſentia diuina,⁊ Spūs ſctūs
6 eſſentia diuīa,⁊ vna,⁊ nō plures eſſentie,ſeu nature.¶†No.dupli
7 cē vnitatē:vnā eſſentialē,aliā ſilitudinariā,ſeu collectiuā.¶†No.
authoritates,q̄s īducebat vſq; ad v̄.nos āt.ibi:iuxta illud Actuū
iiij.xij.q.j.c.ij.ibi:cū illo.Ibi ad Cor.xij.⁊ ad Hebr.iiij.ibi:li.Regū
xxij.c.ibi:in Euāgelio Jo.xvij.ibi:in canonica Jo.Apli.Jo.vlt.ꝑ
decre.in prin.dt Jo.An.qꝺ de cetero libellꝰ Joachim nō dꝫ alle-
gari tanq̄ reprobatꝰ.l.ij.§.hec igit̃ oīa.C.de ve.iu.enu.⁊ cōburēdꝰ
eſt vbicūq; inueniat̃.C.de here.l.qcunq;.⁊.l.libellus famoſus.v.q.j.
ſi qs famoſum.Jdē in oībus,q̄ inducūt iniquā ⁊ abominabilē fa-
cti memoriā.xv.q.j.mulier.ſm Vin.Et vt dicit Jac.duplicat v̄ba,
Dānamꝰ,⁊ Reprobamꝰ,ad maiorē exaggerationē:⁊ ſunt diuerſa.
Nā dānare,eſt rē ꝑpetuo ſine ſpe ſubleuādi,tormētis,⁊ ignominie
ſentētialiter deputare:reprobare,eſt rē euidētibꝰ rōnibꝰ reproba-
re,vel demōſtrare.Vn̄ dicūt qdā,dānat ſn̄iaꝫ vel opi.vel reprobat
rōnes.¶Quero ad declarationē,qꝛ dicebat Pe.Lōbar.qꝺ erat
8 vera eſſentia:qd ſit hoc.dicit Jo.an.†qꝺ v̄itas eſt qꝺ exiſtētis rei
tāta ſoliditas vt ceteris deſluētibꝰ ipſa ī ſuo eē remaneat incōcuſ-
ſa.ibi:in ꝯcuſſionibꝰ,ſi dici fas ſit,ampliꝰ roborata,ſꝫ Ariſtotelē.
9 ¶†Quero ſcōo qꝺ eſt ꝓpriū ⁊ eſſentiale rei.Dicit Jo.An.ꝙ Ari
ſtoteles,⁊ Porphyriꝰ dicūt qꝺ ꝓpriū rei eſt,qꝺ ꝯuerſim ꝑdicat̃ de
re,⁊ ei naturaliter ineſt:vt in artibꝰ,riſibile in hoīe:in diuinis eſſen
tia.de ꝑſona.Collocatio eſt vniꝰ ſpeciei,ſiue diuerſarū cōgregatio
10 ad eūdē effectū.Similitudo eſt cōparatio rerū ſimiliū.¶†Quero
quotuplex eſt vnio.Dicit Jo.And.qꝺ btūs Ber.in lib.de trini.⁊
vni.dt ꝙ eſt vnitas collectiua:vt cū multi lapides vnū aceruum la
pidū faciūt.¶Conſtitutiua,cū multa mēbra vnū corpꝰ,vel multe
partes vnū totū.¶Coniugatiua qn̄ mulier ⁊ vir vna caro.¶Na
tiua,qua ex anima ⁊ carne vnus homo naſcit̃.¶Poteſtatiua,qua
homo virtutis,nō inſtabilis,nō diſſimilis,ſed vnuſmet nitit̃ ſibi
inueniri.¶Conſentanea,cū ꝑ charitatē multorū hominum eſt cor
vnū,⁊ anima vna.¶Votiua,cū homo votis oībus adheret Deo,
vnus eſt ſpiritus cum eo.¶Dignatiua,qua limus noſter a Dei
11 verbo in vnā aſſumptus eſt perſonā.¶†Quero qūo authoritas
Euangelij induceret̃ ad ꝓpoſitū.Dicit Jo.And.Joachim intel-
ligebat ꝙ ꝑſone eſſent vnū vnitate ſimilitudinaria,⁊ nō vera vnio
ne nature.qꝺ ꝓbat:ſicut Xp̄s rogat ꝑ fidelibꝰ,qꝺ ſint vnū in pa-
tre ⁊ Xp̄o,ſicut ipſe eſt vnū cū patre in ſubſtātia:ergo ⁊ fideles,pro
qbus ipſe orauit,ſunt vnū in ſubſtātia:qꝺ eſt falſum:ideo debemꝰ
credere ſm Joachim qꝺ Chriſtꝰ obtinuerit a patre qꝺ petit.ſ.qꝺ
fideles eſſent in eis vnū,ſicut ipſe erat vnū cū patre:ſed fideles nō
poſſunt eſſe vnū vnione ſubſtātie:ergo Chriſtus nō eſt vnū cū pa-
tre vnione vera ſubſtantie.Huic reſpōdet.ſ.cū ergo.⁊ eſt ſimile de
ꝯſe.diſt.ij.in Chriſto patre vbi Arrianus reprehendit Hilarium,
qui in hac vnione errabat:⁊ vide qꝺ ibi no.in gl.j.⁊ in gl.gradum.
¶Venio ad gl.huius partis.Gl.prima declarabitur cum glo.in
verbo,nec genita.in verſicu.ſequenti.¶Gl.in verbo Non enim,di
cit qꝺ conciliū in verbo Non enim,reſpondet authoritatibꝰ Joa-
chim.Sed non placet Jo.An.Unde dixit Pe.⁊ Abb.qꝺ reſpon-
det ibi:non autem.Jo.An.dicit qꝺ veritas eſt.⁊ reſpōdet in verſi.
cum ergo.Et hec fuit noua gloſſa:⁊ forte fuit error ſcriptorum.
12 ¶†Gl.in v̄bo Pater ⁊ filius,dicit qꝺ pater dedit teſtimoniū dei-
tatis,qn̄ dixit:Hic eſt filius meus dilectus,in quo mihi bn̄ cōpla-
cui:ipſum audite.Filiꝰ dedit teſtimoniū deitatis,qn̄ in mōte fuit
trāſfiguratus.De qua tranſfiguratione habet̃ plene in gl.j.q.j.ex
his verbis.ver.qꝺ vt plane.Spiritus ſanctus dedit teſtimoniū,
qn̄ ſuper baptizatū deſcendit in ſpecie columbe,vel quando ad in-
uocationem Jeſu Chriſti corda hominum impleuit.Et ad literā
ponitur hec glo.de cele.miſ.cum quadam.
13 **Nos aūt.** †No.cōcluſionē fidelē ⁊ catholicā de eſſentia di
uina:qꝛ eſt vna eſſentia diuina ineffabilis,⁊ in-
cōprehēſibilis,qui veraciter eſt pater,⁊ filius,⁊ ſpiritꝰ ſanctus,et
tres ſimul perſone ac ſigillatim quelibet earundē:ex qua cōcludit̃
qꝺ in Deo eſt trinitas,⁊ nō quaternitas.nā nō ſequit̃ qꝺ ſi pr̃,⁊ fi-
lius,⁊ ſpūs ſanctꝰ ſit vna eſſentia,qꝺ ſint quatuor ꝑſone:ſicut ſi di
cat̃,Pe.Mar.⁊ Caiꝰ ſunt vna eſſentia,vel ſubſtātia humana,nō
ꝑꝑ hoc inuenit̃ quaternitas,ſm Abb.tn̄,vt dicūt Theologi,nō eſt
hec ꝓpria ſilitudo:vt pꝫ primo ſentētiarū.xix.di.c.his quoq;.⁊ di
cūt qꝺ expreſſuꝫ ſubſtātie trinitatis nullū in creatura ſatis expreſ
ſum inuenit̃.ob hoc tn̄ in igne Deꝰ apparuiſſe legit̃:qꝛ in eo tria,
flāma.ſ.ignis ſplēdor,⁊ calor,ſimul ꝯſiſtūt,⁊ vnū lumē ſunt:que lꝫ
inſeparabilr̃ operent̃,igni tn̄ attribuit̃ vſtio,ſplēdori illuminatio,
14 calori calefactio.¶†No.qꝺ hec ſubſtātia nō eſt gn̄ans:⁊ hoc ſm
Hoſ.qꝛ ſi eſſet gn̄ans,ſequeret̃ qꝺ ſolꝰ pater eſſet ſubſtātia diuina:
cū ipſe ſolꝰ ſit generās,nec eſt genita:qꝛ inde ſequeret̃ qꝺ ſolꝰ filius
eſſet ſubſtātia diuina eadē ratione:⁊ ſic de ſpiritu ſancto,ſm Hoſ.
15 ¶†No.qꝺ relatiua diuerſitatis notātia ꝑſonas,ꝓportionant̃ ꝑ-
ſonis,⁊ nō relatiua denotātia eſſentiā:vn̄ aliꝰ pr̃ eſt,alius filiꝰ,aliꝰ
16 ſpūs ſanctus:ſed nō aliud.¶†No.qꝺ pr̃ ab eterno fuit,⁊ filꝰ etiā
ab eo ſubſtātiā ſuſcepit a patre,⁊ pater dedit:nec partē dedit,nec
totū,ꝑꝑ indiuiſibilitatē,⁊ ꝓpterea abſurdū qꝺ dicat̃ dīſſe.Jo.qꝺ
cōſiderādi ſunt,⁊ diſtinguēdi tres modi gn̄ationis,quorū duo in
naturalibꝰ,tertius in diuinis.Jn p̄mo pars ſubſtātie dat̃:⁊ pars
retinet̃,vt in gn̄atione carnali.Jn ſcōo per modū refuſionis totū
dat̃,⁊ nil retinetur:vt in illo,quē mater genuit,gn̄auit filia matrē.
Jn tertio tota dat̃,⁊ tota retinet̃:exemplū in docēte,q docet docē-
do:aliqn̄ plene trāſfert,⁊ totū retinet,tn̄ nō definit ſcire,ſm Abb.
patet hoc in lumine lumē aliud accendēte:ſic ⁊ papa vocādo infe-
riores prelatos in partē ſolicitudinis,nō abdicat a ſe plenitudinē
poteſtatis.ij.q.vij.q ſe ſcit bonū.ff.de dam.infec.l.v.ſm Hoſ.ſuſti-
nent̃ hec nō quo ad ꝑſonas,ſed quo ad trāſlationē:nā aliquibꝰ ex
his,in quo transfert̃,nō eſt equalis trāſferēti,ſm Hoſt.Remittit
autē ad ea,que no.in ſumma de ſchiſma.§.ſi.ver.mirū tamē.⁊ ſeq.
17 ¶†No.qꝺ dictio ſicut,nō oīno eſt ſimilitudinaria:ſimile de iud.qꝛ
v.⁊.c.nouit.de accu.inquiſitiōis.j.reſo.de exceſ.prela.ſicut.cū ſimi.
18 ¶†No.duplicē vnionē.ſ.nature:⁊ hec nō eſt inter creatorē,⁊ crea-
turā,⁊ vnionem charitatis:⁊ hec adeſſe pōt in creatura ⁊ creatore.
19 ¶†No.ꝙ inter creatorē ⁊ creaturā non pōt tāta ſimilitudo dari,
quin ibi ſit maior diſſimilitudo:⁊ hoc,qꝛ Deus creator oīm.Unde
neceſſariū ꝙ aliud ſit creator,aliꝺ creatura,excepto Chriſto,qui lꝫ
quo ad humanitatē ſit creatura,quo ad diuinitatē creator eſt non
20 ſimilis,ſed vnus oīno cū Deo.¶†Quero cū gl.qꝛ litera dicit qꝺ
pater eſt gn̄ans,⁊ eſſentia diuina nō eſt generās,an hoc ſit verum,
qn̄ocūq; capiat̃ verbū Generās.Dicit gl.qꝺ in Deo quedā ſunt
noīa eſſentialia,quedā perſonalia,q̄dā notionalia.Eſſentialia ſunt
q̄ correſpōdēt ſoli eſſentie diuine:⁊ in ſingulari numero dicunt̃ de
tribus perſonis,vt Deus bō,iuſtus,eternus,oīpotens,⁊ ſilia:⁊ in
plurali numero incōgrue dicunt̃,iuxta illꝺ Athanaſij.Nō tn̄ tres
dij,ſed vnus eſt deus.Perſonalia ſunt,q̄ ſupponūt perſonā tn̄,⁊
21 in ſingulari numero tn̄:vt Pater ⁊ filius,⁊ Spūs ſanctꝰ.¶†No
tionalia ſunt,q̄ notāt diſtinctionē in ꝑſonis:vt generās,genita,et
ꝑcedēs.Et dicit Jo.An.ꝙ appellant̃ notionalia,qꝛ ꝑſonas notifi
cāt:appellāt̃ etiā qn̄q; diſtictiua:qꝛ illa diſtiguūt,qn̄q; relatiua,qꝛ
perſonas adinuicem referunt:qn̄q; proprietates,qꝛ proprie ꝑſo-
nis inſunt,⁊ ꝓprietates ſunt:qn̄q; notionalia,vt paternitas,filia-
tio,ꝑceſſio,innaſcibilitas,cōmunis ſpiratio:quorū tria inſunt ꝑ-
ſone Patris.ſ.innaſcibilitas,paternitas,⁊ cōis ſpiratio:duo ve-
ro filio,filiatio,⁊ cōis ſpiratio:vna Spirituiſancto.ſ.proceſſio:et
ſic cōmunis ſpiratio non dicitur proprietas reſpectu patris ⁊ filij
adinuicē,ſed reſpectu Spiritus ſancti.Hoc ſuppoſito ſi querit̃ an
notionalia conueniant tantum perſonis,an eſſentie:dicit glo.qꝺ ſi
teneantur adiectiue,dicūtur tn̄ de perſonis,⁊ non de eſſentia:ſed
ſi teneantur ſubſtātiue,dicūtur tam de perſonis,q̄ de ſubſtātia di
cūtur.Hec eſt vera,Pater eſt generās:ſiue generās ponatur adie
ctiue,ſiue ſubſtātiue.Adiectiue dicitur teneri,quādo venit ad qua
lificandum,⁊ reſtringendum:vt ſi dico,Petrus albus:excludo ab
alio Petro albedinē.Subſtantiue tenetur quando notat hoc eſſe
in ſubſtātia:vt ſi dico Petrꝰ eſt quid albū:nō nego in alijs albedi
nē,licet ſupponatur in iſto.Jdeo ſi dico,Pater eſt generans,bene
dico:qꝛ in Trinitate non eſt alius generans:⁊ ſic tenendo adiecti-
ue recte dico.Si dico etiā tenendo ſubſtantiue,pater eſt generans,
id eſt,eſt quid generans:id eſt,pater habet in ſe ſubſtantiā,in qua
eſt quid generans:non excludo qꝺ in eo nō ſit aliud,qꝺ non eſt ge-
nerās,ad genitum,vel procedens.Quādo autem hec nomina ſun

gātur nominibus eſſentialibus,nō poſſunt ſtare adiectiue,id eſt,
qualificatiue,⁊ refectiue,ſed bñ ſubſtantiue.Vñ ſi dico ſubſtātia
diuina eſt generans:ſi teneat adiectiue,falſa eſt:q2 notaret diſtin-
ctionē in diuina eſſentia.ſi teneat ſubſtātiue,vera eſt:q2 tūc is eſt ſen
ſus,ſubſtātia diuina eſt generās,id eſt,pſona q̄ generat:⁊ ſic eſt qd
in qua ɔcludit̄ pſona gn̄ans:nō excludit̄ p hoc ꝙ nō ſit qd in quo
cōcludit̄ genita,⁊ pcedēs.Vñ hec noīa generās,genita,⁊ pcedēs,
adiūcta noībus pſonarū,diſtinctionē notant pſonarū:iuncta vero
noīb⁹ iſtis ſubſtātia diuina,ſiue eſſentia diuina,ſtant ſubſtātiue,⁊
22 nō notāt eſſentiā tn̄.¶ †Quero qd in diuinitate notent iſta noīa
diſtictiua,ſiue ptītiua,vn⁹,alt⁹,duo,⁊ ſilia.dicit gl.qd noīa ptītiua
iūcta noīb⁹ pſonalib⁹,⁊ nō eſſentialib⁹ maſculino gn̄e,⁊ feminino,
notāt diſtinctionē in pſonis:vt pater eſt vn⁹,fili⁹ eſt alt⁹,pater ⁊ fi-
li⁹ ſunt duo:iūcta vero cū noīb⁹ eſſentialib⁹,ita qd tn̄ vniant̄,eſ-
ſentiā notāt:vt pr̄ eſt vn⁹ Deus:pr̄ ⁊ fili⁹ ſunt vna eſſentia:in gn̄e
neutro ſemꝑ notāt eſſentiā:vt pr̄ ⁊ fili⁹ ſunt vnū,id eſt vna res.Jō
optime dr̄ alt⁹ pr̄,alt⁹ fili⁹:nō bñ dr̄,aliud eſt pr̄,aliud eſt fili⁹,⁊c.q2
idē ſunt i ſubſtātia:nā,vt dr̄ Jo.an.ſm regulā grāmaticorū,adie-
ctiuū in neutro gn̄e ſubſtātiuatū reſoluit̄ in ſuū femininū.Vñ bñ
ſequit̄,ſi eſſet aliud,eſſet alia res,⁊ ſic eſſent plures ſubſtātie vel eſ-
ſentie:qd eſt falſum:ſm Ja plūbū aliud eſt ab auro,ſ3 ex trib⁹ nū-
23 mis aureis,ſ3 alter ſit alius ab alio,nō tn̄ aliud.¶ †Cal.dr̄ hic la-
ti⁹.Si vis ſcire de noīb⁹,q̄ Deū nobis aliqualr̄ manifeſtāt,quedā
ſunt noīa eſſentialia,q̄dā pſonalia,q̄dā ſunt notionalia.Eſſentia-
lia ſunt,q̄ eſſentiā ſignificāt:hoꝝ eſſentialiū quedā ſunt adiectiua,
q̄dā ſubſtātiua.adiectiuoꝝ q̄dā cōuertūt effectū poſitiue,q̄dā re-
ſpectiue.poſitiuoꝝ quedā ɔuertūt in habitū,vt iuſt⁹,⁊ miſericors:
⁊ iſta pdicant̄ d̄ Deo ab eterno,q2 ab eterno fuit iuſt⁹,⁊ miſericors
q̄dā in actu,vt iuſtificās,⁊ miſerator:iſta predicant̄ de Deo ex tpe.
Vñ hec eſt vera ppoſitio,De⁹ incipit eſſe miſerator,qn̄ incipit mi
ſereri.Eoꝝ aūt que cōuertunt̄ reſpectiue,q̄dā cōuertunt̄ reſpectu
creatoris ad creaturas,vt De⁹ eſt refugiū:q̄dā ɔuertunt̄ reſpectu
pſone ad pſonā,vt ſimilis,⁊ equalis.Fili⁹ eīn pncipalr̄ ſignificat di
uinā eſſentiā:ſecūdario aūt ɔuertit diſtinctionē pſonalē.Vñ dato
ꝙ huiuſmodi noīa eſſentiā ſignificēt,eā rōne ɔnexionis de pſonis
ſimul dictis,pluralr̄,⁊ nō ſingulariter pdicant̄.Vñ nō dr̄,pr̄ ⁊ fili⁹
ſunt ſimul,ſ3 ſunt ſimiles.Jtē ſcias qd adiectiuoꝝ q̄dā ſunt ptiti-
ua,vt aliqs,alius,⁊ huiuſmodi:q̄dā numeralia,vt vn⁹,duo,tres,
⁊c.oīum iſtoꝝ cōis eſt doctrina:nā oīa in neutro gn̄e ſubſtātiuata
ſignificāt diuinā eſſentiā,⁊ pdicant̄ de pſonis oībus ſingulariter,⁊
nō pluralr̄.Vñ dr̄,pater,⁊ fili⁹,⁊ ſpūs ſanct⁹ ſunt vnū:ſ3 in gn̄e ma
ſculino ⁊ feminino ſubſtātiuata ſignificāt pſonas.Vñ hec eſt vera
pr̄ ⁊ fili⁹ ſunt duo:ſi iſtud duo,ſit maſculini generis:ſ3 ſi neutri,tūc
eſt falſa,ſ3 adiectiue ſumpta ſequunt̄ naturā ſuoꝝ ſubſtātiuoꝝ.vñ
ſi ſubſtātiua ſunt eſſentialia,ipſa adiectiua ſilr̄.ſi ſunt pſonalia,ſunt
⁊ pſonalia.vñ hec eſt falſa,pater,⁊ fili⁹,⁊ ſpūs ſanct⁹ ſunt vn⁹:ſ3 eſt
vera,ſunt vn⁹ De⁹.Subſtātiuoꝝ q̄dā ſunt abſtracta,vel ɔcreta,
quedā media,abſtracta ſunt,q̄ diuinā eſſentiā ſignificāt:vt dr̄ Au
gu.vt eſſentia,deitas,⁊ bonitas:⁊ iſta nō poſſunt trahi p aliqd cō-
iunctū ad ſupponēdū pro pſona.vñ talia noīa cōiuncta cū verbis,
⁊ pticipijs pſonalib⁹,vel notionalib⁹,reddūt ppoſitiones falſas.
vñ hec eſt vera,eſſentia generat,vel generat̄:eſſentia eſt de eſſentia:
vel eſſentia eſt apud eſſentiā.Et eſt tenēdū qd hec noīa de qualibet
pſona de ſe,⁊ de oībus ſingulariter dicūt̄,⁊ nō pluralr̄:vt pr̄ eſt dei
tas:fili⁹ ē deitas:ſpūs ſanct⁹ eſt deitas:⁊ oēs ſunt vna deitas,⁊ nō
24 tres deitates.¶ †Cōcreta dicūt̄,q̄ ſignificāt quaſi formatū in ob
iecto:vt albū in muro.ſic iſta,vt De⁹ creator,⁊ ſimilia,q̄ gn̄alr̄ ſi-
gnificāt eſſentiā:⁊ ſ3 qn̄qꝫ ſupponāt p eſſētia,qn̄qꝫ p pſona.media
ſunt,q̄ hñt modū,⁊ formā abſtractoꝝ,ſ3 officiū ⁊ vſum ɔcretoꝝ:vt
lumē,ſapiētia,pncipiū,⁊ hm̄ōi.Jſta eīn ſicut abſtracta pdicant̄ de
q̄libet pſona de ſe,⁊ de oīb⁹ ſimul ſingulr̄:⁊ nō pluralr̄.Jtē ſuppo-
nūt p pſonis,ſicut ɔcreta:vt cū dr̄ Lumē de lumine:ſapiētia de ſapiē
tia:pncipiū de pncipio.pſonaliū noīm q̄dā pdicant̄ de vna pſona
tm̄:vt pr̄,⁊ fili⁹,⁊ ſpūs ſctūs:q̄dā d̄ duab⁹,ita ꝙ d̄ vtraqꝫ dr̄:vt pr̄
⁊ fili⁹ ſunt pncipiū ſpūs ſancti:pncipiū ſupponit p duab⁹ pſonis,
ſignat vnā notionē ſm cōem ſpirationē.q̄dā de ambab⁹ pſon3,ita
ꝙ d̄ neutra:vt pr̄ ⁊ fili⁹ ſunt duo:ſi iſtō duo,ſit maſculini gener3,⁊
nō neutri:q̄dā de ſingulis pſonis,ita qd nō de oīb⁹:vt hypoſtaſis,
vl̄ pſona:⁊ h̄ i ſingulari:ſ3 i plurali bñ dr̄,pr̄,⁊ fili⁹,⁊ ſpūs ſanct⁹.ſ.
ſūt tres hypoſtaſes,ſeu pſone.Notionalia dn̄r q̄ pſonas notificāt,
ſcꝺm tn̄ dn̄r diſticta,q2 pſonas diſtīguūt,⁊ relatiua q2 pſonas ad-
inuicē referūt:⁊ ppꝛietates,q2 pſone ppꝛie ſunt.⁊ teneas qd nulla
notio ppꝛie ē diuīe eēntie,ſ3 tm̄ pſone:q2 eſſētia n̄ diſtīguit,neqꝫ
diſtīguit̄.⁊ ſunt qnqꝫ.ſ.paternitas,innaſcibilitas,filiatio pceſſio,⁊
cōis ſpiratio:tria ex iſtis cōpetūt pr̄i.ſ.paternitas,inaſcibilitas,⁊
cōis ſpiratio:duo filio.ſ.filiatio,⁊ cōis ſpiratio:vnū ſpiritui ſctō.ſ.
cōis ſpiratio:nec pp hoc vna pſona maior ē alijs.Jſtoꝝ aūt notio
naliū q̄dā ſunt abſtracta,⁊ ſubſtātiua,vt pr̄nitas,⁊ inaſcibilitas:⁊
hec pdicant̄ de eſſentia.vñ hec eſt vera,eſſentia eſt pr̄nitas:⁊ eſſentia
eſt innaſcibilitas,⁊ ecōtra:⁊ ſic de alijs.q̄dā ſunt cōcreta,⁊ adiecti

ua:vt inaſcibilitas,gn̄ās,naſcēs:ſpirās,⁊ pcedēs:⁊ hec nūqꝫ de eſ-
ſentia pdicāt̄,ſiue ſint noīa,ſiue pticipia.Jō oēs tales ppoſitiōes
ſunt falſe:eſſentia gn̄at,vel gn̄at̄:eſſentia eſt generās,vel gn̄ata:q2
hic notaret diſtinctionē in diuina eſſentia,Jō id,qd hr̄ hic,⁊.ſ.ti.p
gl.Dicit Cal.ꝙ hāc diſtictionē colligit ex varijs dict3 ſcōꝝ,p quā
dat̄ itellect⁹ ad has gl.pcedētes duas in gl.i vbo,erat ibi.Jo.xvi.
25 **Si quis.** †No.qd nō l3 defendere opi.vt hereticas dānā-
tas ab eccl̄ia.xxiiij.q.iij.q alioꝝ.imo,qd plus eſt,
nec publice l3 de fide diſputare:niſi forte ad ɔfuſiōe3 hereticoꝝ:vt
fecit Sylueſter,ſm Jnn.⁊ Hoſt.ſ.de pur.ca.iter.§.pcipias.ad qd
26 de here.c.ij.li.vi.¶ †No.delictū plati,cui nō pticipat eccl̄ia,nō no
cere eccl̄ie.xvi.q.vi.ſi epm.de quo de re.iuris.delictū.li.vi.⁊ dixi ple
27 ne in.c.j.de dolo.¶ †No.de pteſtatiōe,ꝙ ſi aliqs ſcribit aliqd errā
do,dūmodo hoc faciat ſub pteſtatiōe,ꝙ in hoc credit,qd eccl̄ia,nō
28 pōt vt heretic⁹ dānari.¶ †No.de vbo Dogma:q2 cū.g.notat do-
ctrinā,ſiue Euāgelium:iuxta illud:Sedebat negmate dom⁹.xvi.
29 di.ſatis euidēter.¶ †Quero de errore huius Almerici ſchiſmati
ci.Quidā dicūt qd tenuit hereſim Sabellianoꝝ:de qua.xxiiij.q.
iij.c.P.ver.Sabelliani.Dicebāt eīn vnā pſonā pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpiri-
tus ſancti.Alij qd primus error huius fuit qd oīa ſint Deus:di-
cēs etiā nō facile poſſe negari creatorē ⁊ creaturā idē eſſe.Scdō
pmordiales cāe,q̄ vocāt̄ idee.i.forma,⁊ exēplar,creāt,⁊ creātur in
mēte diuina:cū ſm Aug.nihil niſi eternū,⁊ incōmutabile ſit in mē-
te diuina.Tertio ꝙ poſt ɔſummationē ſeculi erit adunatio ſexuū,
ſm Hoſt.q dixit pp reuerētiā q̄rūdā diſcipuloꝝ iſti⁹ Almerici,q
30 erit in cōcilio,tacitos hos errores.¶ †Quero q̄re dicat̄ diabol⁹
pater.Dicit Jo.an.quaſi patrator,⁊ luctor,vñ dixit Nequāqꝫ mo
riemini,ſ3 eritis ſicut dij.Geneſ.iij.Et ſic appellatiōe pr̄is mēda
cij ɔpꝛehendit̄ diabolus:q alis vocat̄ antiquus hoſtis.ij.q.v.habet
hoc ppꝛium.ne cle.vel mona.c.ij.Alibi verſutus hoſtis.xvi.q.ij.c.
j.Alibi inimic⁹ hō.ſ.de elec.Alibi lupus rapax.c.ti.ne p defectu.
Alibi ſimplr̄ diabolus:vt.ſ.c.xxi.iij.q.i.nullus.de hoc p Hieron.
31 ad Damaſum.¶ †Gl.in vbo Foreſ,q̄rit an bona dicta reprobati
poſſint recipi.Dicit gl.ꝙ nō,ex quo dānatus eſt:q2 etiā bona re-
probant̄ ratione authoris:mala aūt reprobant̄,l3 author non re-
probet̄.Vñ dicit Jo.ꝙ ſi non fuiſſet dānatus vt hereticus,potuiſ
ſemus ſua dicta recipere bona.Ad hec tex.ibi:in hac pte.xxxvij.
di.ſi qd veri.xix.di.c.j.in prin.Dictū tn̄ heretici reprobat̄,⁊ ſi bo-
nū ſit,quātum ad hoc,ne p iure habeat̄:quaſi in ſe authoritatē cō-
tineat alias quaſi verū non authorizabile approbatur:⁊ ſic intelli-
gas que in hoc contraria videntur,ſecundū Hoſ.⁊ Hoſtien.
1 ℣ Jus naturale quando datum hominibus.
2 Lex vetus data eſt per Moyſem,⁊ prophetas,poſt ius naturale.
3 Lex noua,data eſt tranſlato ſacerdotio.
4 Lex canonica tertio loco quere conſtituta.
5 Conſtitutio eſt ius ſcriptum,ad cuius eſſe requiritur ſcriptura.
6 Conſtitutio dicitur quaſi plurium ſimul ſtatuitio.
7 Juris ſpecies eſt duplex vna iuris diuini,altera humani.
8 Juris diuini ſpecies quotuplex eſt.
9 Juris humani ſpecies ex quo inducta,⁊ quomodo diuidatur.
1 **De conſtitutionibus.** †Poſtꝙ De⁹ for-
manit hoīem ad imaginē,⁊ ſimilitudinē ſuā.xxxiij.q.
v.hec imago.⁊ in etate virili.de peni.di.ij.c.nō eſt in-
ſtū.§.Adā.pdīt cū eo ius naturale,qd accepit ab exordio rationa
2 lis creature.v.di.i pn.¶ †Demū lex vet⁹ data eſt p Moyſen ⁊ p-
3 phetas.¶ †Demū trāſlato ſacerdotio lex noua ſucceſſit.j.c.trāſla
4 to ¶ †S3 q2 hoīm creſcēte malitia effrenata cupiditas noua quo-
tidie litigia gn̄abat:vt in pemio,ita vt plura eſſent negotia,ꝙ vo-
cabula.ff.de pſcri.ver.l.naturalis.iō ſancti patres,⁊ ſummi pōtifi-
ces decreta,⁊ cōſtitutiōes ediderūt,vt ſub iuris regula hoīes co-
arctati diſcant honeſte viuere,alterū nō ledere,⁊c.in quib⁹ cōſiſtit
iuſtitia.Juſti.de iuſti.⁊ iure.§.iuris precepta.iō poſt tractatum de
ſumma trini.incipit tractare de cōſtitutionib⁹,ſcōm Hoſ.Vel po-
ſito fundamēto,de quo.ſ.rubrica pxima,bñ eſt vt iuris edificiū ſu-
perponat̄.Et q2 oē ius cōſtat ex ſcripto,⁊ nō ſcripto,Juſti.de iu-
re naturali,gen.§.cōſtat.j.di.mos.ſcriptū aūt certi⁹,iō pmittēdū:
ppter hoc ponit tractatū de cōſtitutionib⁹,p qd verbū omne ius
ſcriptū includit̄,ſcōm Hoſt.De materia.j.di.vſqꝫ ad.vij.incluſiue.
⁊ di.ix.x.xi.xij.⁊.xix.xxx.⁊.xxxviij.c.j.q.vij.§.niſi.vbi rigor.vſqꝫ
5 ad.§.breuiter.⁊ repetit̄ in Sexto.¶ †Quero hic de aliquib⁹:pmo
qd eſt cōſtitutio.Dic qd eſt ius ſcriptū.j.di.§.cū itaqꝫ.An de eſſe
cōſtitutiōis ſit ſcriptura neceſſaria,habet̄ in regula,nemo pōt.de
re.iur.li.vi.de cōſue.c.ſi.An aūt poſſit probari p teſtes:dicunt dn̄i
de Rota.ſua concluſione.cxl.qd ſic:q2 ſcriptura nō eſt de ſubſtan
tia.xxxv.q.ij.inſtitutionis.⁊ de iureiur.c.j.in ſi.primi rn̄ſ.lib.vi.⁊
de renū.c.j.eo.lib.Jo.And.ponit in dicta regula,nemo.iij.q.⁊ reci
tat opinio.Petri,qui tenuit ſcripturā eſſe de eſſe.per.l.humanū.
C.de legi.et dicit quod hoc videtur iuſtius eſſe in conſtitutioni-
bus inferiorum,maxime propter ſtatuta antiqua,que de facili non
poſſunt probari

poſſunt ꝓbari ꝑ teſtes. De hoc ꝑ Archi.l.diſt.lex ſcripta.vbi dicit
ꝙ lex exigere videt̃ ſcripturã:q2 dicit̃ a legendo. De hoc ꝑ Do.de
6 Rota ſua cõcluſiõe.ccxliij. ¶ †Secũdo, vnde dr̃ cõſtitutio Dic ꝙ
dicit̃ conſtitutio,quaſi ſimul ſtatuitio:ideo ꝓprie loquẽdo cõſtitu-
tio eſt illud ius,quod fit a cõgregatione.de ſen.excõ. inter alia. de
his,q̃ fi.a prela.ꝑuenit.vbi de hoc Hoſ.in ſum.ꝛ Jo.Mo.in rubri.
de cõſti.li.vj.ꝛ Archi.c.j.eo.ti.i verbo Cõſtitutionẽ.Sed certe cõ-
ſtitutio dicitur Jmperatoris:vt patet in.c.cõſtitutio.ij. di.iuncta
glo. Et põt dici cõſtitutio:q2 quo ad ſuppoſitos ſimul ſtatuit: vel
q2 plnriũ fit cõſilio. Poteſt etiã dici cõſtitutio,q̃ fit a papa. De di
uerſis nominib9 cõſtitutionis habet̃.iij.di.in ſum. xxv.q.iiij.ſi qs
officium cõſtitutionis.iij.di.oẽs. Jn quo differat a ſanctione,vide
gl.de elec.vt circa.li.vj. De multiplici officio conſtõnis.xix.diſt.in
7 ſum. ¶ †Quero quotuplex eſt ſpẽs iuris: quoddã eſt ius diuinũ,
8 quoddã humanũ,vt dicit Gratian9.j.diſt. humanũ genus. †Jus
diuinũ multiplex: quoddã ius diuinũ ad hoiem determinatũ, ſm
partẽ rõnis: quoddã determinatũ ad hoiem ꝛ equum, ſcdm con-
ſonantiã etiã partis ſenſitiue. Primũ determinatũ ad hoiem ſe-
cundũ partem rõnis,eſt multiplicis ſpeciei, ſm variationẽ tẽpo-
rũ i hoie. Ab exordio creature rõnalis fuit data lex Ade,ne come
deret de ligno ſciẽtie boni ꝛ mali. Et hoc fuit ꝑmũ ius.ꝛ ꝑma tra-
ditio:vt ſe ſubiectũ deo cognoſceret i bono obediẽtie,ꝛ charitatis:
et hoc eſt ius naturale ꝑmenũ in Deũ, ſm qd ſi nõ preuaricaſſet,
ei nõ erat neceſſaria alia lex:q2 tũc creat9 in charitate,ꝛ ſpũs liber
tate ſibiipſi erat lex,ꝛ duci poterat lege ꝑuata: vnde ſibiipſi erat
lex.de quo.xix.q.ij.due ſunt aũt leges.de regu.lz. Nõdũ em̃ ratio
ſubiecta erat ꝯcupiſcẽtie,ſed erat i ſua libertate,ita qd poterat nõ
peccare,vt poſtea fecit. Scda ſpecies iuris,etiã ab exordio,fuit ex
inſtinctu poſt peccatũ,quo hoies ſolo inſtinctu cõi animãtib9,rõ-
nabili tñ mouent̃ ad id,ad ꝙ etiã animalia abſq3 rõne mouent̃:vt
ad procreationẽ liberorũ,educationẽ,ꝛ ſimilia,de quib9.j.diſt. ius
gẽtiũ.ꝛ i.l.ij.ff.de iuſti.ꝛ iur. Et hoc ẽt appellat̃ ius naturale:q2 a
naturãte in nature exordio,ꝛ ex nature iſtinctu ꝓditũ eſt. ¶ Ter-
tia ſpẽs iuris diuini eſt,qd etiã appellat̃ nature:fuit poſt pctm̃:q2
iã rõne captiuata,ꝛ ꝯcupiſcẽtie ſubiecta,a qua peccatũ ſurrexit, ꝛ
intellectus hois captiuus factus eſt,ꝛ legi cõcupiſcentie ſubiect9:
et ſm hoc vt conuenirent hoies,hoc ſolum eis remãſit pro iure,vt
qs alteri nõ faceret,qd ſibi nõ vellet fieri:ꝛ qd faceret alteri,qd ſibi
vellet fieri.j.di.humanũ gen9.ij.q.j.primo ſemper. Tertia fuit lex
Moſayca:q2 ꝓpter peccatũ rõ in terra fuit in tãtũ ſubiecta cõcu-
piſcentie,ꝙ aliqualr̃ leſa eſt libertas arbitrij i bono eligẽdo,abſq3
noua grã:ꝛ etiam obfuſcata eſt ratio,ꝛ intellect9:ꝛ per hoc ſublata
eſt libertas cõſilij in diſcernẽdo bonũ a malo, ꝛ malũ a vero bono.
Ad aliqualẽ reminiſcẽtiã,ꝛ directionẽ in bonũ,fuit data lex Mo
ſayca,ꝛ lex decalogi ad certas traditiões redacta:tãtus tñ erat im
petus cõcupiſcẽntie, qd etiã cũ lege nõ ſaluabant̃ hoies abſq3 grẽ
infuſiõe. Unde per legẽ nõ ſaluabant̃,ſed magis, ꝛ pl9 dãnabant̃:
cũ nõ poſſent ſeruare legẽ,repugnãte impetu cõcupiſcẽtie: ꝛ plus
peccabãt preuaricãdo repugnãte lege:vnde nõ poterãt ſaluari,ni
ſi in xp̃o,ꝛ fide et grã xp̃i vẽturi,et in fide ꝓmiſſiõis Abrahe, vt di
cit apl̃s ad Romanos.v. Lex em̃ ſubintrauit,vt abũdaret pecca-
tũ. Et ibi:vſq3 ad legẽ peccatũ nõ erat in Mũdo:peccatũ aũt nõ
imputabat̃, cũ nõ eſſet lex. Et iuxta illud: Peccatũ nõ cognoui,
niſi ꝑ legẽ,ꝛc.ſ.eo. nã cõcupiſcentiã. ¶ Quarta ſpecies iuris fuit
poſt Euãgeliũ,q̃ emanauit poſt gratiã,in qua tradita eſt lex ꝑce-
pti,ꝛ lex cõſilij,ꝛ lex ꝑuata antiq̃t9 ſcripta in cordib9: ſecũdũ iſta
moralia ꝓcepta antique legis ſunt renouata,ꝛ declarata:vt, Dili-
ges Deũ tuũ,ꝛc. Sũt etiã data aliqua cõſilia perfectiõis:vt ſi vis
perfect9 eſſe,vade,ꝛ vende omnia,que habes, et da pauperib9,ꝛc.
Et etiã lex priuata reuiuiſcit in cordib9 hoim:q2 per gratiã baptiſ
mi illuminata rõne,ꝛ ex gratia fortificata cõtra legem cõcupiſcen
tie,ꝛ anima reformata in virtutib9 ad imaginẽ Dei, intantũ põt
duci ſpiritu,qd alteri poſitiue legi ſubiect9 non eſt,nec legi,que ex
rãtib9 poſita eſt:de qua.xix.q.ij.due ſunt.et de regula.licet. Quod
verũ eſt inquãtũ viuit ſpiritu: ſed non eſt poſſibile hoc oĩno,quin
aliquãdo declinet in peccatũ hũana natura, iuxta illud, Si dixe-
ritis peccatũ non habere,voſmetipſos ſeducitis: cũ hõ ꝑ baptiſ-
mũ nõ reducat̃ ad ſtatum,vt poſſit nõ peccare:ſaltem nõ veniali-
ter:vnde neceſſario ſubiect9 eſt legi,hoc reſpectu,de quo igemiſce
bat Apl̃s ad Roman. vij. Uideo legẽ in mẽbris meis repugnãtẽ
legi mẽtis mee,ꝛc.xxxij.q.v.ſi Paul9. Captiu9 em̃,ꝛ liber hoc re-
ſpectu eſt homo per gratiã baptiſmi.vj.di.teſtamẽtũ.in ſi. Sic dz
intelligi. Jnno.de offi.ord.paſtoralis.vbi concludit,homine dari
poſſe ſic iuſte viuentẽ,quod nõ ſubeſt legis exercitio. Qd intellige
ſane,vt dixi.ſ.et ꝓut declarat̃ in cle.ad noſtrã.de here.ver.tertio.
Nã et obediẽtie et legi ſubſunt.i. ſunt ſubiecti legi. Et authorita-
tes,q̃ dicunt ꝙ nõ ſunt ſubiecti legi,verũ eſt,legi peccati,ſi in ſpi-
ritu ambulent:nec ſunt ſubiecti legi.i.peccato ſurgenti ex lege: ex
quo ambulant ſm ſpiritũ,non contra legẽ. Et dato quod nõ ſint
ſubiecti quo ad animam,ſubiecti ſunt quo ad corpus.iuxta illud,
Subditi eſtote.de maio.ꝛ obe.ſolite. vt not.glo.in.d.verſic.tertio.
hic de ſpeciebus legis diuine. ¶ Dicebã ſecũdo qd erat dare ius
humanũ,et hoc multiplex. Quoddam primenum, ꝛ generale ho-
minũ:vt illud in particularibus exortum a traditiõibus illis ge-
neralib9:vt, Facies alteri ꝙ tibi vis fieri,et ecõtra. Et hoc appel-
latur ius gẽtium, ꝛ quod per eque ab hominib9 cuſtoditur: ꝛ hoc
poteſt dici naturale,altero reſpectu:quia determinatur ex aſpectu
rationis naturalis:et quia ſurgit ab equitate tradita cũ ratione
naturali:et quia poſt peccatũ illa natura dicitur, vnde ſunt homi
nes.j.diſt. ius gentium.ff.de iuſtit.ꝛ iure.l.ex hoc iure. ꝛ.j.diſt.ius
autem.ꝛ.l.omnes populi.ff.de iuſti.ꝛ iur. Hoc iure ſunt vniuerſa-
les gentes poſt peccatum:qd modicum diſtat ab equitate natura-
li:ꝛ ex hoc inducta ſunt dominia rerũ,bella,diſcrete gentes,ſerui-
tutes,ꝛ pene omnes contractus:vt.d.c.ius autem.ff.de iuſtit.ꝛ iu-
re.l.ex hoc iure.ideo qñq3 appellatur naturale:vt Jnſtitu.de rerũ
diuiſio.§.vẽdite.ꝛ hoc ideo,quia naturali ratione inductũ: vt Jn-
9 ſtit.de iure natur.§.quod vero.ꝛ.§.ſed naturalia. ¶ †Secũda ſpe-
cies iuris humani fuit inducta poſtea ex moribus: q2 gẽtes poſt-
ea ceperunt moribus viuere: ꝛ circa ius gentium ceperunt aliqua
ſtatuere addendo,vel detrahendo, prout cõſonabat fini boni pu-
blici ciuitatis,ꝛ ciuilitatis,ꝛ ſocietatis cõſeruande:ꝛ tũc cepit ius
poſitiuũ,qd ciuile nuncupantur: alias ius moribus introductũ.j.
diſt.mos.l.ij.ff.de vulg.ꝛ pup. Et appellatur hoc ius ciuile a ciui-
tate,vel ciuili,ſeu politica vita:qd q̃ñ habuerit originem, ꝛ vnde,
patet ex not.in.l.ij.ff.de orig.iur.vij.diſt.fuerũt. Hoc iure vſi ſunt
Gentiles vſq3 ad aduentũ xp̃i,ꝛ vſq3 quo Romanorũ imperiũ re-
cognouit Chriſtũ.ꝛ fidẽ. Hoc tẽpore ex figura tñ veteris teſtamen
ti ante Chriſtũ diuiſi ſunt hoies in duo genera. Unũ genus ad in-
ſtar ſacerdotũ veteris teſtamenti,deditũ eſt cõtemplationi: aliud
deditũ vite actiue:ꝛ tunc alique ſunt facte cõſtitutiones per catho
licos principes,antiquas corrigentes,ꝛ declarãtes,quatenus ob-
uiabant ſeruis Dei,ꝛ fidei catholice: ꝛ quod ꝛ ius ciuile appellat̃:
ꝛ hoc quo ad vacãtes vite actiue:vt patet in multis titulis in Co
dice. ¶ Poſtmodũ multiplicata fide ex predicatione Apoſtolorum
alique regule ſecundũ Deum in modo viuẽdi a ſanctis patribus
ſunt introducte,ſm finem Dei,ꝛ ſecundũ fidem: et tunc cepit ha-
bere originẽ ius canonicũ: Jus aũt humanũ põt diuidi,ſumendo
diuiſionem ab alijs accidentibus. Quandoq3 diuiditur ex modo
inducẽdi:ꝛ ſic datur ius,qd appellatur ius moribus introductũ,
ſeu ius conſuetudinariũ:q2 ex ſolo vſu, ꝛ conſuetudine inducitur.
de quo.ſ.de cõſue.per totũ.j.diſt.mos. ꝛ ab iſto cepit ius poſitiuũ:
q2 tales mores qñq3 redigebãtur ad ſcripturã,ꝛ inducebatur lex.
Qñq3 diuiditur a materia:ꝛ tunc dicimus, quoddã eſt ius publi-
cum,quoddã eſt ius priuatum. Publicum vero, qñ tractat de pu
blicis,ꝛ pertinentibus ad ſtatum publicũ,vt eccleſie, vel ciuitatis
Rome,vel alterius. Priuatum,qd tractat de iuribus cuiuſcunq3
priuati.j.diſt.ius publicũ.ꝛ.ff.de iuſtit.ꝛ iur.l.j.§.huius autẽ iuris
due ſunt poſitiones. Jus autem priuatum, qd tractat de iuribus
ſingulorũ,aut omnino ſingulare:qd nõ proportionatur omnibus
ꝛ ſingulis,ſed certis tantũ perſonis,vel alicui:ꝛ hoc eſt ius,qd ap-
pellatur ſingulare,ꝛ priuatũ:de quo de priuil.per totũ. iij.diſt.pri-
uilegia.ff.de legi.ius ſingulare. ¶ Si aũt nõ reſtringitur ad pre-
rogatiua certe perſone,remanet in ſuo noie iuris priuati. Hoc aũt
ſingulare,ſi applicatur ad certam perſonã, appellatur ius ſingu-
lare,vel priuilegiatũ. Si ad certã vniuerſitatẽ, qñq3 appellat̃ ſub
noie vniuerſitatis,vt ius militare.ij.di.ius militare. Modus aũt
cognoſcẽdi qñ ius ſit ſingulare,vel priuilegiatũ,datur per glo.de
elec.vt circa.lib.vj.in verbo Perpetuo.tex.ꝛ doc.in.l.iij.C.de legi.
Et põt etiam diuidi ius reſpectu accidentis loci,vbi edictũ eſt: ꝛ
dicim9 qd alia eſt lex Rhodia,alia lex Lõbarda.ij.di. Rhodie.le-
ges. Qñq3 diſtinguũtur a nominibus condentiũ appellatiuis vel
proprijs:ꝛ ſic dicit̃ plebiſcitum,quia a plebe ſtatutum:ſenatuſcõ-
ſultum,q2 a ſenatu editum:lex Falcidia quia,a Falcidio edita: vt
patet per totum.ij.di.ff.de orig.iur.l.ij. Anto.de Butrio.

1 ☞ Juris canonici ſtatuta omnes ligant in genere.
2 Judicia eccleſiaſtica ſunt tractanda ſecundum canones.
3 Senſu ſuo quis agere dicatur.
4 Juris canonici ſtatuta non ſeruantur ſemper ab omnibus.
5 Jus canonicũ abrogatũ,non ſeruat̃ ſemꝑ omnib9,tanq̃ correctũ.
6 Canones abrogati an poſſint impune allegari.
7 Ratio,que non eſt improbata,poteſt allegari.
3 Leges conſultorie quando ligent.
8 Leges poſitiue quos ligent,quos non.
9 Lex canonica aſtringit Jmperatorem, ꝛ oẽs alios fideles.nu.ſeq.
10 Contractus aſtringunt quaſcunque perſonas.
11 Lex canonica non aſtringit infideles.
12 Uerbum generale quomodo reſtringitur ad naturam materie
ſubiecte.
12 Lex generalis quo reſtringi poſſit.

13 Judicium an ſit idem, quod actio, ⁊ an conſiſtat in quocunque iu-
dice ſuo ſenſu.
14 Solennitates iuris canonici ſunt in quocunque actu ſeruande.
15 Judicare quod quis poſſit ſuo ſenſu, quomodo procedat.
16 Judex an ⁊ in quib⁹ poſſit iudicare ſuo ſenſu in iudicio vel extra.
17 Clauſula, ad liberum arbitrium, vel ſuo ſenſu, ad que trahatur.
18 Judex in non determinatis h₃ ſequi naturalem rationem.
19 Recedere ab arbitrio poteſt quis duabus de cauſis.
20 Judex poteſt ſequi quicquid vult in his, que ſunt commiſſa ad
ſuam conſcientiam.
20 Appellari non licet a ſententia eius, cui eſt commiſſa ferenda ſe-
cundum eius conſcientiam. nu. ſeq.
21 Clauſula, ſi eſtimauerit, ſi iuſtum putauerit, vel cōprobauerit, im-
portat boni viri arbitrium.

1 CAnonum. †Juris canōici ſtatuta omnes
ligāt, ⁊ ex eorū ritu iudicia ī de-
cidenda, ⁊ pronuntiādo ſunt regulanda. h. d. Nō diui-
ditur, ſm Jo. And. h. d. Conſtitutiones canonum ab
omnib⁹ ſunt ſeruande. ¶ No. primo canones ligare omnes, ⁊ ab
2 omnibus obſeruandos. ¶ †Scdo nota iudicia eccleſiaſtica tra-
ctanda, ⁊ decidenda ſm canones, ⁊ non ſcdm priuatā authoritatē,
3 vel ſenſum. ¶ †Tertio not. qd illud dicat agi ſuo ſenſu, qd agitur
4 rōne a rectitudine iuris nō regulata. ¶ †Opp. primo ꝙ ab oib⁹
nō ſeruent ſemper: vt. xxix. di. ſciendū. Sol. Hic de generalibus,
ibi de localib⁹, vel ſingularib⁹. Vel ſm Vin. poteſt intelligi de lo-
calibus, exponēdo de omnibus, ſcilicet ſubditis ſtatutis. Hoc ve-
rū, ſm Jo. an. niſi locales, ⁊ ſingulares forēt ad alias perſonas ꝓ-
rogati: qꝛ de illis intelligi poſſet. j. de clā. deſpō. cū inhibitio. Qua-
liter cognoſcat an lex ſit ſingularis, vel particularis, aliquos mo-
dos ponit glo. de elec. vt circa. lib. vj. in glo. perpetuo, qui extra-
5 hunt. C. de legi. l. iij. dic vt ibi. ¶ †Oppo. ij. ꝙ nō ſint ſeruādi ab
6 oibus oēs canones: qꝛ abrogati. xxvi. diſt. c. i. §. in ꝓoe. j. ¶ †Sol.
Hic de nō abrogatis, ibi de abrogatis, ⁊ correctꝪ. De his vide per
Arch. de of. leg. c. ij. li. vj. ibi ꝑ eū, in verbo Facta. Sic ſi ſunt cano-
nes abrogati, in iure deſcripti, poſſunt allegari. de prebē. authori-
tate. de iudi. nouit. Dicit Bar. in. l. j. ff. de coniungē. cū eman. libe. ſi
nō ſunt in iure deſcripti, nō pnt allegari tanꝗ ꝑ iure, quaſi ligēt,
ꝓut diſponūt: imo allegātib⁹ ipōnit pena falſi. l. j. C. de Lati. li. to.
no. gl. de iudi. nouit. in ver. qcunqꝫ. Qd eſt verū, niſi trāſeat in priui-
legiū nō ſubditi: vt no. Jnno. de iudi. nouit. ⁊ Archi. xi. q. i. qcunqꝫ.
qꝛ illo reſpectu nō pōt abrogari. Jdē ſi ſit canonizata: vt no. gl. ij.
q. j. in primis. nā per legē nō pōt reuocari: vt ibi in gl. in verbo, lex
Cornelia. Qd intellige, ſi eſt canonizata ab habente ptātē: qꝛ illo
reſpectu nō pōt abrogari. Jdē ſi trāſiret in contractū: vt not. in. c.
dilect⁹. de tēp. ord. ꝑ Jnn. ⁊ no. in. l. ꝙ ſemel. de decr. ab or. fa. l. ij. de
iureiurā. ⁊. l. omnes populi. de iuſti. ⁊ iure ꝑ Bar. qd eſt verū. quā-
do tranſijt in contractū vltro citroqꝫ obligatoriū, ⁊ ex vtraqꝫ par-
te onerofum, vbi iā eſt impletū per illū, ad cuius emanat cōmo-
dū. ſec⁹ ſi aliquid noui cōtert poſitiue in ſubiectū: qꝛ poteſt reuo-
cari, vt dicit Jnno. de iniu. in noſtra. Hoc verū, niſi cōſonet iuri
nouo: qꝛ tunc abrogatū pōt allegari, nō quaſi liget, ſed ad noui iu-
ris commendationē: vt prima conſtitutiõe. C. §. falſi. ſm Archi.
imo. aliqd robur aliquādo magis dat iuri nouo: ⁊ hoc ꝓtextu po-
teſt allegari. de cogna. ſpi. ſuper eo. ¶ Fallit tertio quādo nō alle-
gat ius abrogatum ad finē. vt ex eo tantū obtineat, ſed vt corro-
boret id, quod vincit, ⁊ ꝓbat alio iure, vel rōnibus, ſm Archid. in
dicto. c. ij. ¶ Fallit quarto qñ lex eſt abrogata, ⁊ allegat, circa pre-
terita, que cōfirmat, vel ſaltē non annullat, qn non trahit ad pre-
terita: de quo dicam. j. c. ſi. vt dicit Ja. de Bel. in ſolutionib⁹ Lō-
bardorū per. l. iij. §. hinc igitur. de nouo. Co. confir. Ad hoc vide
not. per Bar. in. l. ſi. ff. de falſis. ¶ Fallit qnto quādo lex abrogat
per nō recognoſcentē ſuperiorem abrogante: qꝛ illa poteſt allega-
ri: vt dicitur de lombarda, per glo. ⁊ Archi. xij. q. ij. cum deuotiſſi-
ma. in glo. in verbo, componat, ſi querit an poſſit allegari ad aliū
finem, quam vt diſponant, dic quod ſic, vt eorū notitia habeatur:
vt dicta. l. ij. ver. ⁊ ſi que. ⁊ ibi Jac. de Bel. Ad hoc. C. de caducis
tol. l. vna. §. i. ⁊. iuij. di. fuerint. ſi ad finē inſtructiōis, vt nihil anti-
quitatis ignoretur, adhuc poteſt allegari. Ad hoc. xxxvij. di. legi-
mus. vt no. in dicta glo. quecūqꝫ. ⁊ Archi. in loco prealleg. Poteſt
etiā allegari ad oſtendendā, affectionem condenti⸗. xi. q. i. quicun-
que. ⁊ ibi no. Hoc verū inquantū allegatur lex: ſed ſi queritur an
poſſit allegari. ratio. dic ꝙ ſi eſt improbata lex, ⁊ ratio, neutra po-
7 teſt allegari. de conſti. c. j. li. vj. C. de Lati. li. tol. l. j. ¶ †Sed an poſ-
ſit allegari rō, quando nō eſt improbata: dic ꝙ ſic, vt dicit illa glo.
in. c. qcunqꝫ. xi. q. i. ſi ratio eſt bona, ⁊ immutabilis, licet mutetur ius.
l. eas. de capi. di. ⁊ ſequit Ja. de Bel. vbi. s. Ex his patet. de deciſis
an poſſit allegari: quia ſi ſunt deciſe vt ſuperſtue poſſunt allegari,
maxime ad declarationē, vt quotidie facim⁹. Jdē ſi ꝓpter proli-
xitatem. Si ſint deciſe vt erronee, idem ꝙ de correctis. diſtinct. xj.

8 ¶ †Opp. iij. ꝙ nō omnes conſtitutiones ligent. xi. q. j. precipitur.
Dic ꝙ leges cōſultorie nō ligant, vt ibi: ſi preceptorie vel diſpoſi-
torie, ligāt, vt hic. Jn cōſultorijs dicit verū, ⁊ etiam niſi ſit conſi-
lium reuerentie: vt in. c. ad aures. j. de eta. ⁊ quali. Dicit verū gloſ.
niſi quis ſe aſtringerit cōſilijs: vt ſunt profitentes paupertatē, ca-
ſtitatem, ⁊ obedientiā: qꝛ poſt profeſſionē obligantur, nō ex vi ca-
nonis conſulentis, ſed ex vi voti, vel obligationis. j. de voto. ſcri-
pture. Jn eo, qd dictū eſt, prohibitionis, dicūt aliqui, ſi in ſcriptis
ſunt redacte: vt. l. ſin. C. de legibus. Jdē ſi non ſint redacte in ſcri-
ptis, dūmodo ſeruari mādentur: vt de cōſec. diſt. j. baſilicas. ⁊ Jn-
ſtit. de ſatiſdationibus. in fin. Jſtud eſt incidere in illud dubiū, an
de ſubſtantia cōſtitutionis ſit ꝙ redigat in ſcriptis: de quo hic ſu-
per Rubri. ⁊ notat in. c. ſin. ⁊ not. per Jo. an. in regula, nemo pōt.
de regu. iur. lib. vj. in Mercu. ⁊ per dños de Rota, ſua cōcluſione.
9 ¶ †Opp. iiij. ꝙ nō omnes aſtringāt, qꝛ non aſtringunt papā, vel
Jmperatorem. ff. de legi. l. princeps. ix. q. iij. cūcta. Dicit glo. ꝙ li-
gant oēs ſuppoſitos, nō ſuppoſitos aūt non ligant. Ex hoc gloſ.
excipit Jmperatorem, ⁊ papā: qꝛ non ſunt ſubiecti legibus. Sane
intellige glo. referendo ſingula ſingulis. Nā papa non ligatur ſua
lege, nec Jmperator ſua. Ligatur tñ Jmperator lege canonica, in
his, que ſpectāt ſtatuere ad eccleſiā. de ma. ⁊ obe. ſolite. ⁊ not. de iu-
di. nouit. qui fil. ſint legi. per venerabilē. ⁊. c. cauſam. ſm Jnno. hic:
qui dicit qd cōditori canonū, ⁊ vicario xpi ſubdita eſt oīs creatu-
ra. Ad hoc. j. c. ſi. ⁊ extrauagā. vnā ſanctā. Hoc intellige in ſpūali-
bus, ⁊ materia peccati, nō in tpalibus: vt not. in. d. c. cauſam. exce-
ptis caſibus not. de fo. cōpetē. cū ſit. Jnquantū dixi papā exceptū
vel Jmperatorē: verū eſt a ſuis poſitiuis legibus: ſed nō ſunt ex-
cepti a lege diuina, ⁊ naturali: qꝛ velint nolint illis ſubijciuntur, et
ligant inquantū vinculo Dei cōueniūt: ⁊ peccāt grauius alijs. ix.
q. iij. aliorꝫ. Jnquātū enī maiores ſunt, intñ plus peccāt. Ad hoc
10 qd not. Hoſt. de voto. magne. poſt princ. in verſi. vtilitatē. †Jdem
Jmperator cōtrahendo ligat: vt in. c. i. de proba. ⁊ qd ibi not. ff. de
publi. l. Ceſar. ⁊ nota. Cyn. C. de legi. l. digna vox. Sic et papa ſuo
aſtringit ⁊ voto, ⁊ iuramēto, ac promiſſione, nec ab illis ſtāte vin-
culo ſeipſum abſoluere poſſet: vt not. xv. q. i. authoritatē. ⁊ de vo-
to. nō eſt. per Jnno. in. c. cū Pe. de renū. ⁊ plene dixi. de iureiuran.
quanto. ſuper glo. in verbo abſolui. Nam ⁊ inferiorem ſe abſoluere
non poſſet abſqꝫ cauſa: nec ſe ipſum a peccato abſoluit: vt not. de
peniten. ⁊ remiſſ. in. c. omnis vtriuſqꝫ ſexus. ¶ Ex quibus patet,
Gregorium. xij. qui in cōclauis ante papatum tanquam cardina-
lis, ⁊ poſt papatū promiſit, iurauit, ⁊ vouit renūtiare pro ſedando
ſchiſmate, qd durauerat. xxx. annis: de quo dixi in. c. qd ad cōſulta
tionē. de re iud. qd ⁊ publicauit per vniuerſum orbē: ſuo aſtringit
iuramēto, ⁊ voto, ⁊ promiſſione: ⁊ cū ſubſit cauſa etiā naturalis, ꝙ
etiā obligatione naturalis charitatis, ꝙ d₃ habere ad gregē xpi,
vt ſchiſma tollat, qd faciliter alia via tolli non pōt: ſi ſtat per eum
peccat tāto plus, ꝗto maior eſt, ⁊ tanto pernicioſus, quanto plus
ſcādalizat populū malis exēplis, vt dicit glo. de re iudi. ad apſice.
in verbo Deierat. Jdeo nūc de mēſe Maij anni ſequētis, quo ve-
ni de ambaſiata, de quo anno dixi in. d. c. qd ad cōſultationē. cardi-
nales pene oēs ab eo de Luca receſſerāt Piſas: ⁊ qꝛ cōtra votū, ⁊
iuramentū, vt dicebat, creauerat cōtra voluntatē cardinaliū qua-
tuor cardinales, nepotem epm Bonoñ. tunc camerariū, quendam
do. Gabrielē de Cōdalmarijs Venetū, quendā fratrē Joā. Dñici
ordinis predicatorꝫ de Florentia, ⁊ quendā aliū de foro Julij tunc
protonotariū, per que ſperatur aut magna plaga, aut ꝙ per hos
anfract⁹ ſiat vnio. Dñs velit qd negotia bene ſuccedāt. ¶ Plus
ſentire videt Jnno. in verbo iuriſdictioni. de fo. cōpet. ſignificaſti.
qd licet nō aſtringat legi poſitiue, aſtringit mēti legis, ⁊ naturali
equitati determinātib⁹ aliqd circa pctm̄ ex lege diuina: vñ aſtrin-
gitur determinationi, de qua de peni. oīs. Excipiantur etiā ex hoc
verbo Subiectis, etiā ſucceſſores, qui ſunt pares, ⁊ non ſubiecti. j.
de elec. innotuit. Hinc eſt ꝙ nō ligatur ſtatuto ſucceſſoris per pre-
deceſſorē promulgato, per qd fert excōicatio. De quo per Archi.
de ſen. excō. Romana. §. caueāt. in verbo Alijs. lib. vj. An ligetur
11 ꝓprio. notat de cōſti. vt aiarū. li. vj. †Excipiunt infideles, ⁊ paga-
ni, qui ſaltē nō ſubſunt reſpectu ſpūaliū. de diuor. gaudem⁹. lꝫ ſub-
ſint tpaliter, ſm not. de voto. qd ſuper his. ver. rurſus. ſm Jo. an.
Et hoc puto in his, que eccīa pōt diſponere in laicū. Nā in alijs
infideles ſunt ſubiecti, vt laici legi Romane. C. de Judeis. l. nemo.
⁊. l. Judei. ⁊ no. de teſti. Judei. Ad hoc de diuor. ꝗto. De Jmpera
tore an liget oēs. Quidā ꝙ ligat ſolū ſubiectos ipſo. C. de ſum.
tri. l. cūctos. vbi hoc tenet Cy. qꝛ nō obediētes de facto nō ſunt di-
gni laqueis legū innodari. C. de adul. l. qui in adulteriū. Jdeo Gre
ci ſunt experti Romanos anteꝗ leges traderēt, an forēt digni. l.
ij. ff. de origi. iur. Et hoc ſequit ibi Gul. de Cug. per. l. mercatores.
C. de commer. ⁊ de connubiis. l. ij. in aut. de here. ⁊ Fal. §. his oibus.
Bar. ibi cōtra: qꝛ Jmperator eſt dñs totius Mūdi. ff. ad. l. Rho.
de iac. l. deprecatio. Alias Florētini nō ligarent, qui nō obediūt de
facto. ad hoc. vij. q. j. in apib⁹. ⁊ qd not. j. q fil. ſint leg. ꝑ venerabilē.
ver.

ver.rõnib⁹.xcvj.diſt.cũ ad verũ.Dic q leges priuilegiãtes nõ li-
gant nõ ſubditos de facto,ꝛ rebelles.l.amiſſione.§.q deficiũt.ꝛ qõ
ibi no.ff.de capit.di.ſicut nec pficiũt excõicatis.de ſent.excõ. a no-
bis.ad hoc.de ſen.excõ.per tuas.Si eſt lex nõ priuilegiãs,tũc ſi ex
cã ſint a papa exẽpti,a ptãte imperij: qꝛ tunc recognoſcũt eccleſiã
in caput,nõ ligant ſtatutis imperij. Si vero ſunt exempti a ptãte
imperij ſine cã,tunc ſi tanto tpe ſteterunt in libertate qõ viſus ſit
Imperator negligere,quãquã etiam ſint in mala fide, nõ ligãtur
ſtatutis imperij:qꝛ priuat⁹ eſt q̃ſi poſſeſſione a qua pẽdet ptãs iu-
riſdictionalis:ꝛcõſequẽter ptãs ſtatuẽdi.Nec obſt.qõ no. Inn.de
elec.Cumana.vt dixi de reſti.ſpo.in literis.c.ſi.ꝛ.c.cu eccl'ia.Nã nõ
valet act⁹ geſtus p proprietariũ altero poſſidẽte mala fide, ex quo
ꝓprietarius nõ poſſidet,vt ibi dixi.Fateor tñ qõ non pñt preſcri-
bere ius exẽptionis vt eſſent acephali, qꝛ hoc eſt impoſſibile: vt.l.
cõperit.de p̃ſcrip.xxx.ann.ꝛ not.de poſtu.prelat.bone.ij.per Inn.
De hoc de preſcrip.ex trãſmiſſa.ꝛ.c.cũ nobis. Ad hoc qõ no.q fil.
ſint legi.per venerabilẽ.ver.ſi ſuper.in glo.in verſ. Recognoſcat.ꝛ
ſuper ea.vij.q.i.in apib⁹.vñ dicit Hoſt.ibi illã gl.qõ nõ pñt reges
Frãcie,ꝛ Hiſpanie,ꝛ ſiles cõtra Imperatorẽ preſcribere,niſi forte
noĩe Romane eccl'ie.de p̃ſcr.cũ ex officij. Dicit tñ poſſe dici qõ nõ
peccãt nõ obediẽdo,ꝛ nõ rñdendo de ſubiectione,q̃diu ab eis non
exigit:ſicut dicimus de decimis,de deci.cũ hoĩes.in ſi. Procedũt
predicta, qꝛ maxime in dubio nõ preſumit ſtatuentẽ velle ſtatuere
quo ad nõ recognoſcẽtes ſtatuẽtes de facto in ſuperiores.C.de in-
fanti.l.fin. Et ſic põt intelligi.l.ij.C.de eunuchis.l.mercatores. de
cõmer.ꝛ mer.vt not.Archid.xij.q.ij.cũ deuotiſſimã. ſuper verbo
Cõponat ſup gl.Si vero nõ ſteterũt tãto tpe in libertate,qõ viſus
ſit negligẽs in recuperãda poſſeſſione ſubiectionis ſuperior:tũc li
gant legib⁹: qꝛ nondũ pdidit poſſeſſionẽ ſuperior. Idẽ ſi fecit ali-
quos actus, per quos nõ preſtitit patientiã:,eo ipſo tñ qõ lõga eſt
poſſeſſio,preſumit patientia: vt not.de reſtit.in integ.c.ij.in verbo
Per monachos.ꝛ qꝛ negligẽtia tãti tpis videt tradidiſſe obliuiõi
poſſeſſionẽ: vt.l.futurũ.§.j.ff.de vſur.ꝛ not.in.l.lꝫ.de acquir.poſ. p
Inn.ꝛ ibi plene dixi.de elect.querelã.Ad hoc qõ not.de reſtit.ſpo.
olim.p Inn.Dic qõ quidã ſunt nõ recognoſcẽtes Imperiu, et in
quib⁹ Imperator,ſi vellet,nõ poſſet actualiter iuriſdictionẽ exer-
cere: ſicut ſunt Pagani,ꝛ Saraceni:ꝛ tales nõ ligant cõſtitutione
imperiali: vt.l.ij.C.de eunuchis.ꝛ.l.mercatores.C.de cõmer.ꝛ mer-
ca.Et ita ꝓcedat dictũ Cy.ꝛ ſequentiũ in.l.cũctos.C.de ſum.trini.
Quidã ſunt,i quos Impator,ſi vellet,poſſet iuriſdictionẽ actua-
liter exercere,tñ non facit: ꝛ tales ligant cõſtitutione impiali. Sic
intelligit dictũ Bart.in.l.cũctos populos. in quo dat exemplũ de
Florẽtinis:quicqd dicat hic do.Ant.Ex his infertur,laicũ vt nõ
ſuppoſitũ ptãti clerici nõ ligari cõſtitutione canonica.de iudi.no-
uit.qui fil. ſint legi.cãm.Dic in ſpũalibus ligatur.qꝛ in ſpũ ſubeſt
eccl'ie.xcvj.di.cũ ad verũ.ꝛ.c.duo ſunt.de oid.cog.tuã.Idẽ in mate
ria peccati,de iudi.nouit.de preſcrip.c.ſi.in reg.poſſeſ.de reg.iur.
lib.vj.vt no.de ope.no.nũt.c.j. In tpalibus idẽ,ſi ſubeſſet tpaliter
iuriſdictioni eccl'ie.de app.ſi duob⁹.Si nõ ſubeſt tpaliter, tunc nõ
ligatur canonica lege.An clericus ligeẗ in tpalibus, vel in patri-
monialibus lege ciuili,dicã.j.c.eccleſia.ꝛ dixi.de foro cõpet.cũ ſit.
et.c.ſi cleric⁹.ꝛ.c.qõ clericis.ꝛ plene per Cal.in diſpu.que incip. ſta
tuto cauetur.De re aũt eccleſiaſtica an ſeruẽtur ſtatuta laicorũ, p
Bar.in.l.cũctos populos.dicã.j.c.eccleſia.Unũ nõ omitto,qõ di-
cunt hic doc.qõ conſtitutio canonica ligat eccl'iaſticas res, vt ſm
canones terminent,etiã in foro ſeculari. Et fuit dictũ Gul. Naſo.
Remittit hic Io.an.ad Nouel.qõ no.de no.op.nũ.c.j.Qõ puto ve
rũ in deciſorijs.In p̃paratorijs aũt ſeruabit ordo ciuilis fori,ꝛ in
ꝓcedẽdi modo: vt dicit glo.de foro cõpet.qõ clericis.ꝛ Cal.in.d.q.
q̃ incipit,ſtatuto.ꝛ not.Io.an.in tit.de cõſti.in prin.in addi. Spe.
Et hec vera: vt in deciſorijs ſeruet ius canonicũ, inq̃tũ agit de re
iã facta eccl'iaſtica. Inq̃tũ aũt agit pſonali pro re nõdũ eccleſiaſti-
ca,dicit Hoſt.qõ ſeruabit ius ciuile. In ſumma de cõſue.ver.quid
12 ſi clericus.Hoc latius expediã in.d.c.eccl'ia. ¶ †Ex his habes qõ
verbũ generale reſtringit ad naturã ſubiecte materie: qꝛ vbi dicit,
Ab oĩb⁹ ſeruet:intelligo ſubiectis:ꝛ ſic reſtringit. Circa hoc dico
duo verba: Dic ſi verba gñalia enũtiant quid geſtũ eſt, vel de pre-
ſenti,vel de p̃terito,reſtringunt:ꝛ ſic recipit reſtrictionẽ ad illos,q
interfuerũt.l.inter oẽs.q ſatiſd.cog.l.ſcientiã.§.q cũ aliter. ad leg.
Aql.l.j.§.pe.ff.de vſufru.j.de elec.Quius.de pac.c.j. ¶ Si vniuer
ſalis profert diſpoſitiue,refertur ad habiles: vt ſi noui quid con-
cedat,vel diſponat in aliquos.l.j.de ſacroſan.eccle.l.vt gradatim
§.illo.ff.de mu.ꝛ ho.l.de pupillo.in prin.ff.de no.oper.nũ. Idem ſi
ad antiqui excitationem: qꝛ referatur ad capaces materie: vt hic,ꝛ
j.c.ſi.et etiã.c.licet.et.c.graue.j.de offi.ord.Idẽ ſi emanat ad exer-
citiũ, antique materie: qꝛ intelligitur ſcdm capacitatem materie
vt referatur ad ſuppoſita capacia.illi⁹ exercitij: vt in cõſti.Grego
rij.in glo.ſi.ver.vel dicas.Si lex vniuerſalis verbo loquẽs cõcedit
antiqui actus extenſionẽ,tũc reſtringitur,ꝛ ampliat ſcdm naturã
materie,put min⁹ ſequitur abſurditas,ꝛ ꝓut vitio minus caret:ſi
intelligendo extenſiue ſequeretur abſurdũ, ſumit reſtrictiue: vt.l.
j.C.de ſac.ſan.eccl.Nã ſi ſumeretur extenſiue,eſſet vitioſa.ff.de teſt.
mili.l.Luci⁹. Si ſumeret tantũ declaratiue,adhuc ſi eſſet vitioſa,
intelligitur extenſiue.l.j.§.nũtiato.ff.de noui oper. nuntiat.vbi de
13 hoc per Bar.de reſcript.c.ij. ¶ †Oppo.vj. qõ litera ſit ſuperflua
vbi: in actionib⁹ ꝛ iudicijs: qꝛ iudiciũ idẽ eſt,qõ actio.l.in hoc iudi
cio.ff.fa.erciſ. ¶ Solu.Actionẽ ſumit ꝓ cã ciuili: iudiciũ ꝓ crimi-
nali.ſm gl.Uel qõ dicit.Actionib⁹,reſpicit actorẽ: q.j.dicit Iudi
cijs,reſpicit iudicẽ,ſm Phi.quaſi excludat arbitrũ,q ſuo ſenſu re
gitur,ſi inique pnũtiet: vt dicit in glo.ff.de arbi.l.diẽ.§.ſtari. Uel
14 qõ dicit Actiõib⁹,intelligit extra iudiciũ. ¶ †Eſt ergo intẽt⁹,qõ
ſiue in cã ciuili,ſiue i criminali,ſiue in actu iudicis,ſiue in actu par
tis,ſiue in libello,ſiue in pbationibus,ſiue in ſententijs,ſeruari dꝫ
ſolẽnitas,ꝛ qõ canon iubet ꝛ in eis nec actor,nec reus,nec alie per-
ſone,quibus iudiciũ ſubſtantiat,de qb⁹ de verb.ſig.forus.debẽt,
aut poſſunt,ſuo ſenſu duci,ſed ſcdm canonũ authoritatẽ.Per que
dicit glo.qõ ſi qs ꝓponat actionẽ in iudicio,lꝫ ipſam ꝓponere nõ
arcteẗ,ſi ipſam inepte ꝓponat,ſuccũbit,lꝫ poſtea aptam ꝓponere
15 poſſit: vt.j.de iudi.exanimata. ¶ †Oppo.q iudicet qs ſuo ſenſu:
vt in.l.qualẽ.ꝛ in.l.diem pferre.§.ſtari.ff.de arbi. ¶ Sol.ſuo ſenſu
malo nõ iudicat qs.Fallit in arbitro,vt in ꝯrio ſuo ſenſu: bono bñ
ꝓnuntiat iudex,q bonus ẽſt eo qõ eſt in iure reformatus.in aut.vt
iuſiurandũ,qõ preſtat ab his.circa prin. coll.ij.iuncta aut. de de-
16 fen.ciui.§.iuſiurãdũ.col.iij.iij.q.vij.iudicet. ¶ †Opp.q imo iudex
poſſit iudicare ſm ſenſum ſuũ,vt p̃allegato.§.iuſiurandũ.vbi tex.
dicit qõ iurat ſeruare eqtatẽ, ſm qõ ſibi viſum fuerit. Rñdet ſm
Inn.duob⁹ modis.Uno modo,q illud intellegat extra iudiciũ.ſ.
in dãdis officijs. Alio mõ,ꝛ hoc magis notabile.ſ. qõ iſte tex.pce
dat etiã in iudicio: cũ in his,q̃ dependẽt ab ei⁹ arbitrio,ſicut eſt in
iudicijs dãdis,ꝛ in diſpẽſationib⁹,in penis ordinarijs tẽperãdis,
vel extraordinarijs.No.hoc dictũ,qꝛ ex iſto colligit Bar.i.l.j.C.de
ſac.ſan.ecc.qõ in arbitrarijs non teneẗ iudex ſeq rigorẽ iuris ſcri-
ptũ,imo põt ſeq eqtatẽ,etiã nõ ſcriptã: ꝛ ſic eſt caſus,in quo equi-
tas nõ ſcripta p̃fert iuris rigori ſcripto: de quo per eũ in.d.l.j.Nec
obſtat q habeẗ.ij.q.iij.notãdũ.Et ibi notat qõ illud dꝫ,itelligi ſi-
ne cã,vel poſt ſnĩam.De arbitro an ſuo ſenſu idiſtincte iudicet,ca-
piẽdo ſenſum ꝓut diſcrepat a iure, vel prout diſcrepat ab eqtate
naturali,ꝛ qd de arbitratore: dic vt p gl.i.c.cãm.j.de ele.de arbi.c.
ij.ꝛ.c.p tuas.p Hoſt.ꝛ pleniſſime in.l.ſi ſocietatẽ.§.arbi.ff. p ſocio.
dixi.j.c.qntauallis.de iureiu.vbi ẽt p doc. ¶ In iudice dic q q̃dã
ſunt a iure determinata,ꝛ nõ cõmiſſa ad arbitriũ: ꝛ i determinatis
nõ cõmiſſis ad arbitriũ gl.hic ꝯcludit qõ ſuo ſenſu põt iudicare,ꝛ
ſnĩare ad limites iure regulatos.Sic alibi dicit gl.q dꝫ ꝓnũtiare.
ſm ſuũ ſenſum iformatũ,tñ habita collatione ſapiẽtũ: vt dicit gl.
de app.c.vt debitus.in verbo Rõnabili.Gl.iij.q.vij .iudicet.dicit
q dꝫ iudicare ſm opinionẽ ſuã,ꝛ nõ ſm ſenſum ſuũ, ꝓut opponit
forme mãdati: ꝛ ſi ſic iudicat,nihil agit.de reſcrip. cum dilecta. de
offi.dele.venerabili.de reſti.ſpo.Piſanis. Idẽ ſi iudicat ſm ſen-
ſum ſuũ,ꝓut opponit iuri certo,expreſſo iuris errore i ſentẽtia.ij.
q.vij.diffinitiua.de offi.dele.cũ cõtingat,de ſentẽ.excõmu.p tuas.
ſi iudicat ſuo ſenſu,ꝓut opponit iuri certo,nõ expreſſo iuris erro-
re in ſentẽtia,nõ ſic põt iudicare irretractabiliter: valet enĩ ſenten-
tia,ſed retractari põt appellatione, vel alio remedio cõpetẽti, vt
hic.Ad hoc gl.de ver.ſig.cũ olim.in verbo,nõ que iudici. Et hoc
voluit gl.in dicto.c.vt debit⁹.in verbo Rationabili.que dicit eum
debere iudicare ſecundũ ſuũ ſenſum a ſapiẽtibus informatũ,ꝛ ha-
bita collatione ſapiẽtum. Ad quod de conſue.ad noſtram. ad hoc
in aut.de app.§.ad hoc.col.iiij. Si pronũciat ſuo ſenſu, prout op-
ponit iuri dubio,ſup quo ſunt opi.ꝛ pbabiles hinc ꝛ inde,non ta-
mẽ eſt aliqua opi.cõmunis: ꝛ tũc poteſt iudicare ſcdm ſuũ ſenſum,
vel ſecũdũ ſuã opi.vt ſentit hic Hoſtiẽ.Et hoc eſt q voluit dicere
Io.an.in.d.c.iudicet.qõ põt iudicare nõ ſcdm ſuum ſenſum,ſꝫ ſm
ſuã opi.Nã ſm ſuũ ſenſum iudicat,q̃ñ diſcedit a tramite iuris cer
ti: ſed ſm ſuã opi.q̃ñ ius eſt dubiũ pluriũ itelligibile: vel ſunt plu-
res opi.qõ no.nõ nego quin ab hac ſnĩa poſſit appellari: qꝛ poſſit
iudex appellatiõis habere aliã opi.Si altera opi.eſt cõis,tũc nõ
debet iudicare ſecũdum ſuum ſenſum,prout opponitur opinioni.
Unde dicit hic Hoſt.cõem opinionem ſequendam,niſi notorie ſit
falſa,vel rõnabiliter ꝯuincat.Quod exiſtimauit bon⁹ iudex,ꝛ acu
tiſſimi ingenij: de ferijs.capellan⁹.Nã ve ſoli,ꝛc.de ſta.mo.c.ij.Eſt
tamen differẽtia an ꝓnũtiet ꝯtra ius certũ expreſſo errore in ſnĩa,
an cõtra ius dubiũ,vbi ſunt opi.ꝯtra cõem opi.illi⁹ errore expreſ-
ſo: qꝛ prio caſu ſnĩa eſt nulla tũc, cũ repiat lata cõtra ius notoriũ,
ſm Inn.ſed vbi ius eſt dubiũ, vt qꝛ ſunt opin.vel de caſu non ap-
pareat tex. exp̃ſſus,ſed dicidiẗ p rões,aut p notatiõe ſimilitudi-
nis,ſnĩa nõ eſt nulla ipſo iure,lꝫ poſſet appellari.Unde nõ eſt lata
ſnĩa ꝯtra notoriũ: dicit Inn.j.de appel.cũ ſpãli.in verbo ſuſpectũ.
ad hoc qõ notat. Cy.in.l.j.C.de erro.cal.ꝛ Ja.de are.de re iudi.cũ
platis.Dixi de reſcrip.ab excõicato quod bene nota. ¶ Si autẽ
dubitat an ſuo ſenſu poſſit ꝓcedere in cõmiſſis ad arbitriũ: dic q
quedã cõmittunt iudici ad liberũ arbitriũ, vt per verba denotã-

tia oīno liberū, vel ſm naturam materie. Quedam committuntur
in iudicis facultate. Quedā cōmittuntur ad arbitriū cū cauſa, vel
ad arbitriū iudicis, vel ad arbitriū vt boni viri. Quedā cōmittū-
tur ad cōſcientiā. ¶ In cōmiſſis ad facultatē. Inno. hic dicit po-
nēdo exēpla: ⁊ primo ponit exemplū hic in officijs dandis. Scdo
in iudicio, ⁊ in dandis iudicijs, ⁊ diſpenſationib⁹. j. q. vij. exigitur.
In penis imponēdis in extraordinarijs crib⁹, vel ēt ordinarijs certa
cā ſubſiſtēte: vt. ff. de pe. l. aut facta. §. fi. ⁊ l. capitaliū. ⁊ .50. di. vt cō-
ſtitueret. ⁊ .lxxxvi. diſt. cūcta. cū ſi. ¶ Et intēde, qꝛ hec nō fuit opi.
Inn. ponere iſta exēpla i iſto caſu, vt ſatis pꝫ ex dictꝭ ſuis hic po-
ſitis, qcquid dixerit hic dñs Ant. ⁊ non bene: vt pꝫ in addi. ſupra
poſitis. Exēpla nō placēt: qꝛ hec requirūt cauſam ſubeſſe: vt not. de
dilat. c. j. ⁊ c. preterea. Ponit alibi exemplū in determinādis ferijs
meſſium, ⁊ vindemiaꝝ: vt dicit de ferijs. c. fi. in gl. magna, ad fi. ver.
item hoc arbitrio. Io. an. de iudi. qualiter. ponit exemplū in iudi-
cijs, quādo illas arctat ex cauſa: ergo hoc nō eſt in facultate iudi-
cis. ſ. mera: et ſic nō videt̄ bonū exemplū cōgruens ſequentib⁹: qꝛ
hoc ſibi cōmittat̄, vt in ei⁹ ſit ptāte arctare. Ibi in verbo Appel-
lationibus, pōt poni exemplū in oībus, que relinquunt̄ facultati
iudicis, ⁊ nō ſubijciunt̄ neceſſitati: vt in eo qđ eſt arbitriū ſupple-
re de facto: vt no. de exce. exceptionē. vel in eo, ꝙ pōt differre per-
emptoriū ad aliā diē. de offi. deleg. cōſuluit. Dicit Io. an. in addi.
Spe. i ti. de cita. §. ſequit̄. v. ſed nunqđ credit̄. ad fi. ver. ſꝫ hoc adeo
pōt poni exemplū in actu deferendi, qđ ius ponit in poteſtate iu-
dicū, quando de literis ambigit̄: vt no. Io. an. de reſcrip. paſtora-
lis. in verbo Deferēdū. ſuper glo. Pōt poni exēplū per cle. diſpē-
dioſam. de iudi. qꝛ in facultate iudicis ponit̄ an ꝓcedat ſummarie:
vt ibi no. in glo. in vbo Valeat. in talibus pōt procedere ſuo ſenſu:
qꝛ ex quo ſuo ſenſu relinquit̄, facit quod vult ius hoc agēdo: vnde
nō eſt op⁹ querele. In cōmiſſis ad liberū arbitriū, Io. an. in ti. de
cita. §. ſequit̄. ver. ſed nunqđ. dicit ꝙ idē, quādo eſt oīno liberū: ſed
ponit exemplū de cōmiſſis ad facultatē. Sed poteſt procedere ei⁹
dictum, qñ ſunt leuiſſimi preiudicij. In his aūt, que ſunt grauis,
vt in ſententijs, tꝫ Bar. in extrauag. ad reprimendū. in verbo Vi-
debit̄. ꝙ qñ ad liberū velle cōmittitur, ſequi debet regulas iuris
naturalis, ⁊ eqtatis rationalis, lꝫ ſit liber a regulis poſitiui iuris.
Allegat cle. paſtoralis. de re iudi. in cle. Ideo dicit ꝙ ſi Pināti da-
tur liberū arbitriū, nō poteſt facere iniuſtitiā cōtra naturalē equi-
tatē, ſed pōt omittere ſolennitatē iuris ciuilis. De quo ꝑ gl. in cle.
ſepe. de ver. ſig. in verbo Defenſiones. Pl⁹ dicit idē: ſi verba iun-
cta ſunt ſimul notantia arbitriū, ⁊ liberā voluntatē: vt ſi arbitra-
tus fuerit vt voluerit, qđ vnum ineſt alteri. Idem ſi dicat, ꝓcedat
ſummarie, et de facto: qꝛ intelligit̄ manu regia. l. ij. in prin. de orig.
iuris. Et ſic cōmitti pōt poſita forma naturali. Et idē ꝑ quecūqꝫ
verba cōcipiat̄: qꝛ nō pōt quis ſolut⁹ eſſe legibus magis, ꝙ Im-
perator: qui tamē ſubijcit̄ diſcretioni naturali: vt not. j. in c. que in
eccleſiaꝝ, ꝑ Inn. Aduerte tñ ꝙ etiā remedia poſita, ſeu qſita a iu-
re ciuili, vt preſcriptiōes, nō poſſet reijcere: qꝛ ex quo ſunt qſite,
ſunt affixe ex eqtate naturali, qꝛ i illis habet dominiū: et illas tol-
lere, eſſet facere iniuſtitiam, ⁊ cōtra naturalē equitatē ius alterius
auferre. Allegat ad hoc. ff. de depoſi. l. bonafides. Ad hec qđ nota
Inn. in. d. c. q in eccleſiarū. ⁊ Cy. in. l. fi. C. ſi ꝯ ius vel vtil. publ. poſt
17 Gui. de Suza. ¶ † Non obſt. ꝙ hec verba notātia liberū arbitriū
tollant oīa, et cōcludāt volūtatē rōne nō regulatā, dūmodo exclu-
datur dolus: vt. s. in dicta. l. ſi ſic. et in. d. §. ꝙꝙ. l. fideicommiſſa. de
leg. iij. l. creditor. §. Lucius. ff. mādā. qꝛ illud verū, vbi tāgit̄ preiu-
diciū tertij, cōmittētis ſoli⁹: vel vba ꝓferētis: ſec⁹ ſi tāgūt preiu-
diciū tertij. ar. d. offi. dele. ſup eo. ⁊ de priuil. paſtoral. Dicit Lap⁹
ſua allegatiōe. xxxv. In cōmiſſis ad arbitriū cū cā, vel ad arbi-
triū iudicis, vel vt boni viri. Exemplū in tēperādis penis, ſi ſunt
ordinarie ex cauſa: ⁊ in his iudicat ſecundū tēperiē cauſe, non ſm
ſenſum ſuū, prout diſcrepat a diſcretione cauſe. Vñ alterare pōt
penā mitigādo in ſentētia, ⁊ ex cauſa, nō ſine cā, añ ſniam, vel poſt
ſentētiā non. l. capitoliū. de penis. 50. di. vt cōſtitueretur. lxxxvi. di.
tāta. xxiij. q. v. circūceliōes. ij. q. iij. notādū. l. j. i fi. ad Turp. ſic ⁊ in
alijs arbitrarijs pōt ad arbitriū imponere, vt in extraordinarijs
criminibus. Et aduerte tamen qđ in cōmiſſis ad arbitriū licet iu-
dex nō poſſit partibus preiudicare cōtra ius circa reſpiciētia de-
ciſoria, vt magni ꝓiudicij, pōt tñ preiudicare quo ad reſpicientia
ordinatoria. Ad qđ de cōdi. inde. ſi ꝓcurator. de inoffi. teſta. ſi qñ.
dicit gl. de ver. ſig. cle. ſi. in vbo Defenſiones. Sic intellige Bar. in
extra. ad reprimēdū. in ꝓtū dicit qđ nō pōt recedere etiā a regulis
ciuilibus, per. l. j. ff. de arbi. qꝛ pōt recedere in modo ꝓcedēdi, in fi-
terminandi, nō pōt recedere in iam determinatis, niſi circa eligē-
8 da determinata daretur arbitrium. † In non determinatis autem
habet ſequi rōnē naturalē, que eſt ꝑ rationē. l. in ſumma. §. itē va-
rijs. ff. de aqua plu. ar. Et idē ſi circa determinata aliter determi-
nāda daret̄ arbitriū. Hoc dictū ſi intelligitur de libero, nō dicit
bene in eo qđ. j. ſubiungit de dicto Bar. qđ nō eſt ſolut⁹ a regulis
ciuilibus: qꝛ Bar. ibi tꝫ ꝯtrium expreſſe, ſi intelligit̄ de arbitrio nō
libero, ſed de arbitrio iudicis ex cauſa. Bar. dicit veritatē: qꝛ talis
nō eſt ſolut⁹ a regulis iuris ciuilis, niſi iuſta cā ſubſiſtēte: qđ ꝓbat̄
in arctādis dilationibus ſtatutis a iure, nō pōt iudex arctare, niſi
ex cauſa, alias pōt legitime ab eo appellari, iuxta notata in. c. j. et
in. c. preterea. de dilationib. Faciūt no. in regula, Indultū. de reg.
iur. lib. vj. ⁊ notat̄ per Bart. in. l. ij. ff. de re iudi. Niſi intelligeretur
hoc dictū ꝙ reſpectu concernentiū iuſtitiā vel iniuſtitiam partis
iudex non eſt ſuppoſitus equitati naturali, imo etiā iuri poſitiuo
diſponenti ſuper ipſa iuſtitia vel iniuſtitia: qđ not. ⁊ hoc procedit
ſm primū dictū: qđ ſatis denotat̄, dum alleg. gl. in Cle. ſepe. ſuper
verbo Defenſiones: in ꝓtū aūt egredit̄ finalē rationē, dicit̄ modū
excedere in penis imponendis, ſi ſunt arbitrarie, ſi aliā penā po-
nit, ꝙ conſuetā, ſine cauſa: qꝛ illa ſuccedit loco ordinarie: vt not. gl.
in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his, q not. infa. vel ſi alias ordi
nariā, quo ad penā cōmittit̄ ad arbitriū, ſi imponit penā parē, vel
maiorē ordinariā: vt not. glo. in. c. inquiſitionis. j. de accuſ. j. glo. in
19 verbo Alioquin. qđ nota. ¶ † Quomodo aūt recedat̄ in cōmiſſis
ad arbitriū ſententiātis. Glo. dat duas vias. j. de accuſ. ſuper his.
in glo. pe. ⁊ vlti. Vna, que dicit ꝙ per viā appellationis. Et hoc ſe-
quitur Io. an. in addi. Spec. in tit. de cita. §. ſequit̄. ver. ſed nūquid
credetur. ⁊ Bar. in. l. eius. de appel. reci. ⁊ in. d. verſi. ſed nūquid. fa-
cit ibi Io. an. differentiā hanc, an cōmittatur ad arbitriū liberū,
an nō. Alia glo. in. d. c. ſuper his. dicit qđ per reductionē ad arbi-
triū boni viri. Que qualiter debeāt intelligi, ibi dixi. Predicta ꝓ-
cedunt, etiā ſi cōmittantur ad diſcretionē iudicis: vt dicit Lapus
Abb. de iur. calū. c. ij. lib. vj. Et idē ſi dicat, Prout viderit expedi-
re: qꝛ cenſet̄ hoc cōmiſſum ad virū diſcretū: vt not. tex. ⁊ no. glo. de
corpore viti. c. ij. in gl. fi. ⁊ Lapus vbi. s. Licet Io. an. faciat cōtra
in. d. c. ij. de iura. calū. lib. vj. in verbo Viderit expedire. ⁊ alleg. ibi
20 cōcor. ſed tene primū. ¶ † In his aūt, que cōmittunt̄ ad cōſcientiā
iudicis, tūc pōt ſequi quicqđ vult, nec pōt appellari: vt not. glo. in
c. ſtatutū. §. aſſeſſorē. in verbo Cōſcientie. de reſcript. lib. vj. gloſ. in
cle. j. de iure patr. in verbo Oneramus. ⁊ not. Io. an. de iur. cal. c. ij.
lib. vj. in verbo Mādamus. Dicit tñ gl. in dicta cle. j. qđ ſi appel-
letur, operabit̄ quo ad finē deuolutiuū vt ſupior poſſit deliberare,
an qđ eſt actū renocet̄. Ad qđ de offi. dele. paſtoralis. §. ꝓterea. Ex
his apparet quid in diſpenſationib⁹. Dicit hic Inn. qđ in diſpen
ſationib⁹ poterit diſpēſans ſequi velle ſuū. Qđ eſt verū in Papa,
in quo cauſa eſt liberalitas. Ad qđ de cōceſ. prebē. cū noſtris. Ab
inferiorib⁹ aūt diſpēſationes fieri debēt cū tēperio cauſe: alſ ſunt
diſſipationes. j. q. vij. exigūt. ⁊ not. de prebē. de multa. j. q. vij. in nn.
30 ¶ † Itē hoc verbū, ſcꝫ Si exiſtimauerit: ſi iuſtu putauerit: ſi com-
probauerit: no. arbitriū boni viri, nō liberū. Idē de verbo Scđm
tuam diſcretionē. de leg. j. l. ſi ſic. in. l. fideicōmiſſa. §. ſi ſic. de leg. iij.
verbū Videbit̄. idē. l. fi. de fideicōmiſ. lib. Idē de verbo Placebit.
l. Thais. §. ſororē. de fideicōmiſſa. lib. l. Lucius. cōiuncta. l. fideicō
miſſaria. eo. titu. De verbo Iudicio tuo, dicit Bar. qđ videtur qđ
importet liberā voluntatē. l. Thais. §. Lucius. de fideicōli. Bar.
in extrauagā. ad reprimendū. in verbo Videbit̄. dicit ꝙ importat
arbitriū boni viri. ꝑ illā. l. fideicōmiſſaria. De verbis his. Prout
putaueris, notāt arbitriū boni viri: vt. l. fideicōmiſſa. §. ſi ſic. de le-
ga. iij. De his verbis Ad plenū arbitriū, vel liberū arbitriū: dicit
ibi Bar. per illū tex. qđ importāt liberam volūtatem: vt. l. fideicō-
miſſa. §. quamꝗ. de leg. iij. Idē dicit Bar. in extrauag. ad reprimē-
dū in qua ennmerat verba importātia liberā voluntatē, ſcꝫ verbū
Volo. de lega. ij. cū quidā. ⁊. d. l. fideicōmiſſa. Itē verbū, Libet, ſeu
Libuerit. Idē de verbo Iudicio: vt not. gl. in. l. Thais. §. Luci⁹.
⁊ Bar. in dicta extraua. dicit qđ tex. probat qđ importat arbitriū
boni viri. ⁊ hoc plus placet. ¶ Quid aūt important he cōmiſſio-
nes Ad arbitriū liberū, vel boni viri, in cōtractib⁹, ⁊ arbitramē-
tis: tangit Bar. de dona. l. ſi liuſſa. ⁊ in extrauag. ad reprimdū. in
verbo Videbitur. Et quid de his, Vt trahat̄ inſtrumentū ad ſen-
ſum ſapiētis: vide glo. ff. de ver. obl. l. ex ea parte. ff. mādā. l. ſi man-
dato Titij. l. qđ ſi nolit. §. qꝛ aſſidua. ff. de edil. edic. ff. de cōdi. inſti.
l. illa inſtitutio. per Bar. Et hec pro modo ſufficiant.

1 ☞ Conſtitutio aſtringit ad futura, non autem ad preterita.
2 Diuiſio que ſit huius cap. ij.
3 Caſus preſentis cap. ij.
4 Puniri nullus poteſt ſine culpa.
5 Conſtitutio dat formam futuris, ⁊ non preteritis.
7 Culpa ceſſat ante eſſe legis, nec antea factū dicitur contra legem.
8 Legis vinculo nullus ligatur, quam probabiliter ignorat.
9 Ignorantia in quibus delictis non excuſat a pena. nu. ſeq.
10 Culpa lata, leuis, et leuiſſima, que ſit, ⁊ quando quis ex ea poteſt puniri. nu. 9.
11 Ignorantia iuris non nocet ruſtico, vel mulieri.
12 Punitur quis cum cauſa, etiam ſine culpa.
13 Conſtitutio ligat ignorantes poſt eius publicationem. nu. 17. ⁊ 33.
14 Conſtitutio iuris antiqui declaratoria, ſtatim ligat.

15 Extrabagantes tamen publicate reducte ad iuris corpus, ligant.
16 Conſtitutio ſimplex ligat incontinenti, ſuppoſita ſcientia.
18 Conſtitutio, quando liget ignorantes, poſt illius publicationem.
19 Statuti nullitas publicata ligat incontinenti ipſos ignorantes.
20 Tempus duorum menſium a lege datum ignorantibus conſtitutionem, quid operetur.
20 Statuta particularia a quo tempore ligent.
21 Forenſes delinquentes in alieno territorio, quando ligentur ſtatutis eiuſdem territorij.
22 Forenſis ligatur ſtatutis alieni territorij ratione contractus.
23 Ignorantia conſtitutionis quomodo poteſt probari.
23 Abſentia cauſat ignorantiam conſtitutionis.
24 Conſtitutio, per quam quis prohibetur extrahere bladum, non trahitur ad illum, qui prius extrahere inceperat.

COgnoſcentes. ¶ †Not. cõſtitutio, futura tñ facta ligat, nõ
2 ꝑterita. h. d. †In pria ponit regula, ex qua ſumit ratio
ſtatuti. In ſcda ibi: quoties. ponit ſtatutũ. In tertia
ibi: ne detrimentũ. declarando ad factum applicat rõnẽ, que ſumitur
ex regula. Aliter tñ diuidit ſm aliquos: qꝛ in pma decisa facti
narratio, ex quo formaſ queſtio. In ſcda, regula, ex qua datur ſolu
tio. In tertia, directa ſolutio. In quarta, ſolutionis ratio. Scda
ibi: rẽ. Tertia ibi, quoties. Quarta ibi, ne detrimentũ. Aliqui ta
men dicunt hic, quod decretalis ponit duos caſus, ⁊ quilibet de ſe
poteſt exemplificari. Jo. an. dicit ꝙ ponit vnũ caſum tñ. Alij aũt
3 exẽplificabãt in pena ⁊ culpa. ¶ † Caſum ponit quidã p. c. ñ. j. eo.
alij per decre. cũ Joã. j. de homici. Pone caſum, Imponitur pena
per ſtatutũ ingerẽti ſe electioni, nõ in ſacris: quidã ante ſtatutum
nõ in ſacris ſe ingeſſit electioni: dubitaſ an ſtatuto ligeſ. Reſpõ
dit ponendo regulã, ꝙ res, que culpa caret, damnũ afferre nõ de
bet. Ideo cũ ante ſtatutum nõ ſit in culpa, non ligatur ex ſtatuto
poſtea ſecuto: qui poſtea iuſte ligareſ, ſi contrauenirent edito ſtatu
4 to. ¶ †Not. ad iuſtitiã damni vel pene exigi culpam: ⁊ ceſſante cul
5 pa: iniuſtũ eſt, quẽ puniri. ¶ †Not. naturam conſtitutionis: qꝛ il
7 lius eſt reſpicere facta futura, nõ dare formã preteritis. ¶ †Nota
qd ante eſſe legis quis ex facto vel non facto contra legẽ non dici
8 tur in culpa, vel contemptu contra legem. ¶ †Not. quem non liga
ri ex vinculo legis, quã ꝓbabiliter ignorat. De hoc in. c. ij. e. ti. lib.
9 vi. ¶ †Opp. qd ignorantia nõ excuſat a pena. ff. de iur. ⁊ fac. ign. l.
regula. et quod ibi not. l. ij. C. de in ius vo. xvi. q. j. ſi cupis. xv. q. j. in
prin. no. j. q. iij. §. ſed notandum. ¶ Dic in delictis requirentibus
dolum tacite, vel expreſſe, vt in legibus imponẽtibus penam per
ſone afflictiuam: vt no. in. l. in actionibus. de in litem iurã. ¶ Itẽ
exhibere videſ dolũ, quãdo expreſſe facit mentionẽ doli, vel ſi lex
loquitur per vocabula iuris exigẽtia dolum. l. j. ff. de fur. C. de fal.
exemplũ. xxxiij. q. ij. in lectũ. Itẽ quãdo punit factũ, qd principali
ter inferſ pſone: vt in. l. iij. ff. de iniur. Dic i talibꝰ, qd omnis igno
rantia, que excludit dolũ preſumptũ, ⁊ que excludit latiſſimã cul
pã, que idẽ eſt, qd dolꝰ preſumptꝰ. Et dicit Bar. in. l. qd Nerua. ff.
depoſi. ꝙ talis ignorãtia excuſat, lꝫ nõ excludat latã culpã, vel le
uẽ, vel leuiſſimã. ad hoc, qꝛ temerariꝰ nõ eſt i dolo. l. ij. ff. de ac. emp.
l. j. ff. ad Turp. Ad hoc Juſti. vi bo. rap. §. ſed qꝛ. Sꝫ hoc ideo eſt.
qꝛ in talibꝰ lata culpa nõ equiparatur dolo: vt dicit glo. ff. de in li
tem iurã. l. in actionibꝰ. Ad hoc. l. ij. §. hac actiõe. ff. vi bo. rap. l. j. §.
ſi qs. ne vis ſi. ei. no. in. l. magna negligẽtia. ff. de ver. ſign. ad hoc. de
ſent. excõmu. ſi vero puniſ tñ p mõ culpe mitiꝰ, ꝙ̃ ſi doloſe deliqſ
ſet. ff. ad. legẽ Cor. de ſic ar. l. lex Cornelia. ff. de regul. iuris. l. ꝙ ca
lore, ſm Bar. i. l. j. ff. de legi. Secꝰ ergo ſi ignorãtia excludere dolũ.
verũ. Si intãtũ tñ eſſet craſſa, ⁊ ſupina, ꝙ nõ excluderet latiſſimã
culpã, q̃ eſt eſſe in p̃ſumpto dolo, ſicut ille, de quo ſcribiſ. Ignorãs
ignorabiſ. xv. q. j. in pri. ⁊ in illo. c. ſi cupis. Et hoc eſt ꝙ iura in de
lictis ab ignorãtia ſemp excipiũt ſupinã ⁊ craſſam ignorantiã: vt
de or. ab epiſ. c. j. in fi. de cle. excõ. mi. ad apoſtolice. vt in ignorante
iura nature. Ad hoc qd no. gl. ⁊ ibi Bar. ff. de decr. ab or. fa. l. fi. de
cõſti. vt aiarũ. li. vi. ⁊ no. Bar. in dicta. l. ꝙ Nerua. In delictis aũt
nõ reqrentibꝰ dolũ tacite vel expreſſe: vt quãdo nõ faciũt mentio
nẽ doli, ⁊ quãdo lex nõ loquiſ p verba declarata a iure, an in ſe ha
beant dolũ: ⁊ quãdo puniũt delicta nõ in perſonã, ſed in rẽ, vel de
licta in omittẽdo. ff. ad Silla. p totũ. Vel quãdo delictũ pecuniari
ter puniſ: qꝛ licet lex exprimat dolũ, in tali lex ſupplet latã culpã.
ff. ſi mẽſ. fal. mo. di. l. j. ff. de incen. rui. nau. l. ſecũda. Et quãdo nõ ve
nit imponenda pena in perſonã: in omnibꝰ his, ſi ignorantia non
excludit latiſſimã, vel latam culpã, punitur delinquẽs ignorãter:
quia lata culpa in talibus equiparaſ dolo. Si ignorantia excludit
dolum, latiſſimam culpam, ⁊ latam, ſed non leuem, vel leuiſſimam,
tũc in penis ciuilibꝰ applicandis parti punitur pro modo culpe:
vt ſi habeat leuiſſimam, leuiſſime puniaſ. l. ſcientia. §. q cũ aliter. ff.
ad. l. Aquil. ff. de incẽ. rui. ⁊ nauf. l. qui edes. Si leuẽ, leuiter puniſ.
l. ꝙ calore. ⁊ qd ibi not. ff. de reg. iur. Si pena eſt criminalis. Cy. tꝫ
ꝙ delictũ criminaliter nõ puniatur ex leui. vel leuiſſima culpa: in
l. ſi quis nõ dicã rapere. C. de epiſ. ⁊ cle. in addi. ⁊ idẽ tenet in. l. data.
C. qui accu. nõ poſ. Alleg. ff. de incen. rui. ⁊ nau. l. qui edes. ff. de pe
nis. l. capitaliũ. §. qui ob inimicitias. Ad hoc, qꝛ leuiſſima ſaltẽ cul
pa nõ eſt delictũ. l. ſi cuius. §. preteritis. ff. de vſufruc. Sed male di
cit, ꝙ etiã pro leui, ⁊ leuiſſimis puniſ, licet minus, ꝙ̃ pro dolo, ⁊ la
ta culpa: vt. l. reſpiciendũ. §. delinquũt. ⁊ ibi tex. ⁊ gl. ⁊ Bar. ff. de pe
nis. l. qui edes. facit potiꝰ pro hac parte. Ex his apparet an delin
quẽs ignorãtia iuris puniaſ: qꝛ patet hoc ex culpa, que ſurgit ex
ignorãtia. Dic ꝙ iuris ignorãtia naturalis, vel quaſi, includit in
ſe latiſſimam culpã, ⁊ preſumptũ dolũ: vt not. in dicta regula, ⁊ in
iuribus ſignatis pro cõtrarijs. Et cũ hec pẽdeat ab animo, diffi
cili poſſet ꝓbatione tolli, ſi ſit iuris poſitiui, ⁊ cõis, limitati, ⁊ cer
ti: qꝛ de illo eſt caſus legis, modo, vt latiſſimã videſ habere, ⁊c. vt
ſentit quedã gl. in. c. ij. de cõſti. ⁊ talis ignorãtia habet in ſe latã cul
pam. l. liberoꝝ. §. notanſ. ff. de his, qui no. infa. Ad hoc gl. in. l. late.
de verb. ſign. iũcta. l. leges. C. de legi. qꝛ oẽs ſcire debẽt leges: ⁊ lata
culpa eſt, ignorare qd oẽs ſcire debẽt. ſm Bart. in. l. qd Nerua. hoc
verũ, qñ lex cõſonat rõnibus cõibus. Secus ſi eſſet ſingularis, et
aliqua occulta rõne diſcrepat a cõibus regulis: qꝛ in tali nõ puta
rem culpã latã ſi ignoraret. Ad hoc. ff. de iur. ⁊ fact. ign. l. regula. §.
10 pe. vbi ſtultꝰ appellaſ, qui ignorat iura cõia certa. ¶ †Si aũt lex
eſt dubia in ſuo intellectu, vt qꝛ hꝫ plures intellectꝰ, ⁊ opi. doct. vel
qꝛ de hoc nõ habemꝰ legẽ expreſſam, ſed argumẽta, ⁊ ſimilia: ⁊ hoc
non eſt lata culpa: ſed dicit Bart. ꝙ dꝫ iudicari lata culpa, leuis, ⁊
leuiſſima: ſicut de ignorãtia facti. de iure, ⁊ facto. l. ij. vbi glo. videſ
ſentire. Ad hoc. ff. de legi. nõ pñt. quaſi velit hoc remanere in exi
ſtimatione iudicis. Puto ꝙ ſi ius ſit ita intricatũ opinionibus, ꝙ
nulla ſit cõis opi. in tali eſt probabilis, ⁊ excluderet ⁊ latã, ⁊ leuẽ, ⁊
etiam leuiſſimam: ⁊ imputandũ eſt cõdenti, ſi clarũ nõ facit. j. c. fin.
Si habet aliquam opi. cõem, vel ex ſimilibus poteſt decidi, etiam
ſi eſt in loco vbi eſt copia peritorũ, hoc eſt eſſe in lata culpa: qꝛ de
bebat ſcire, qd potuit ab alio ſcire. Si vero nõ eſt ibi copia perito
rũ, hoc eſt eſſe in aliquali culpa, ſed nõ lata. Ad hoc põt deduci gl.
j. q. iiij. §. ſed notãdũ. vbi dicit ꝙ ab ignorãtia iuris poſitiui nemo
excuſaſ. xxviij. di. ſi in laicis. ⁊ c. qui ipſis. Et hoc dicit intelligen
dũ, cũ ius tale eſt, qd facile per ſe ipſum ſcire põt. Subaudi, qd cer
tum eſt, ⁊ determinatũ, vel etiã per alios: dum tamẽ habeat copiã
peritorũ. vt iſta pars vltima refe raſ, qñ dubiũ eſt ius. Si aũt ius
eſt municipale: vt ſtatutariũ, ⁊ in hoibus eiuſdẽ municipij, vel qui
ibi longã morã traxerũt, ⁊ qui ſunt eiuſdẽ cõditionis: qꝛ oẽs ſunt
preſentes, ⁊ capaces: qꝛ non furioſi, vel infantes: idẽ qd in iure cõi.
In hoibus aũt alterius municipij, idẽ dicit qd de ignorãtia facti:
qꝛ illa regulariter excludit oẽm culpã: cũ illa peritiſſimos fallat:
vt. d. l. ij. Ad hoc de cõſti. c. j. li. vj. niſi circũſtantie oſtenderenſ, vel
adeſſent, ex quibꝰ aliter culpa concludereſ: vt qꝛ factũ eſſet cõiter
dãnatũ: vt portare bladũ, vel arma in Italia: vt dicit Bar. in. l. j.
C. de ſum. tri. Jo. and. in addi. Spec. in tit. de cõſti. in prin. Et ꝙ̃ꝙ̃
oẽs nõ ſunt iniuſte, ⁊ ſic nõ videanſ equaliter ad culpã arctari, ta
men qꝛ illa ſcientia, q̃ ineſt cõmuniter in pitis, videſ eſſe in vulga
ribꝰ: qꝛ peritos poſſunt conſulere, ⁊ debẽt, ⁊ hoc faciũt cõiter oẽs:
ſunt in culpa lata hoc nõ faciẽdo. Hoc eſt, qd vult dicere glo. in di
cto. §. notandũ. j. q. iiij. qd poſſunt ſcire per ſe, aut p iuris peritos.
In ciuitatibus ſemper preſumunſ habere copiam peritorũ, ⁊ in
villis propinquis, que quotidie in ciuitatibus conuerſantur. In
alijs autem ruſticis omnino lõginquis a ciuitatibus, ⁊ a locis, et
conuerſationibus ciuitatum, quid iuris, dicam. j. Ex his patet qd
in delictis requirentibus dolum, iuris ignorantia excuſat a deli
cto, vt nõ puniatur ſub ratione doli: de hoc in poſitiuo, communi,
naturali, vel quaſi, glo. dicit qd non excuſat, niſi in. l. ij. C. de in ius
vo. Non placet hoc ibi. Butr. qꝛ hoc non eſt eſſe in dolo, licet igno
ret ius. Dicit tamen qd difficilis erit ꝓbatio talis ignorantie: qꝛ
ſcia in talibꝰ vehemẽtiſſima preſumitur. C. ad. l. fla. de plagi. l. pla
gij. Inſti. vi bo. ra. §. qꝛ tamẽ. quaſi dicat qd hoc eſt eſſe in latiſſima
culpa, que in ſe preſumptum habet dolum, de quo ponitur, vt de
dolo vero: cum hanc preſumptionem non poſſit tollere, probatio
ne. Et ſi dicatur, ſtandũ eſt iuramẽto, de homicidio. c. ſignificaſti.
reſpondeo, ſtatur iuramẽto, quando vehemens preſumptio nõ eſt
contra atteſtantẽ de conſcientia, vt dicam. j. Ex his patet quid de
penis, que imponuntur per ſtatuta: de quo per Barto. in. l. j. §. nõ
11 aũt. ff. ſi quis teſta. li. eſſe iuſ. que omnia ad iſta reducunſ. ¶ †An
habeat locũ in muliere, ⁊ ruſtico, ſi dubitatur an in eos iuris ſcien
tia preſumatur: in dubio non preſumitur, niſi probetur: vt not. in
l. ſciendũ. ff. de verbo. obli. Ad hec. ff. de adulter. l. ſi adulteriũ cum
inceſtu. Sed an excuſenſ in delictis propter errorẽ iuris: vbi dixi
ignorantiã excuſare mares, ⁊ nõ ruſticos excuſat, ⁊ fortius vbi nõ
excuſari dixi, ⁊ femine nõ excuſanſ, nec ruſtici, niſi vbi exprimitur
12 a iure. l. fi. C. de iur. ⁊ facti igno. ⁊ ibi Bar. ⁊ hec ſufficiant. ¶ †Ve
nio ad glo. j. opp. ꝙ quis puniaſ ſine culpa. de fi. preſby. p totũ. ⁊ de
nat. libe. p totũ. Scdo ꝙ ſine culpa ⁊ cauſa quis nõ puniſ: cũ cauſa

tamen, ſine culpa puniſ. Dic vt in ea:⁊ in regula. ſine culpa. de reg.
iur. lib. vi.⁊ per Hoſt. in Sũma. de pen. §. i. que,⁊ quibus ſub. §. eſt
13 aũt pena. ¶ †Glo. inducit literã, qð ſi cõſtitutio ligat tantũ ſcien-
tes,⁊ nõ ignorantes, ꝙ nõ ligaſ aliqui de cõſtitutione edita, an-
tequã ad eos perueniat, cõtra qð opp. xvi. diſt. qð dicitis. Rñdet
ꝙ nõ ligat ignorãtes, ſed qui ſciũt, vel preſumunt, vel ſcire teneñt.
Preſumunt aũt ſcire.⁊ illã ſcire tenent oẽs, ex quo publice eſt p-
mulgata, vel publicata, intra duos mẽſes a tpe publicationis eia-
pſo. 3. in aut. vt facte noue cõſtit. circa prin. col. v. Nec eſt neceſſe qð
ſingulorũ auribus inculcent, vt ibi dicit.⁊ de poſtul. prelat. ad hec.
Intellige, nullo addito: et ſi declaratio fieret p modificatione legis
veteris: nã tunc indicandũ eſſet idẽ, qð de nouo. vt. l. leges. C. de le-
gib. et not. Pau. in proemio Clemẽ. idẽ glo. in cõſti. grego. Idem
14 Jo. in. c. ꝓpoſuiſti. ſuper gl. in. c. i. de poſtu. prel. ¶ †Dic. ſi cõſtitu
tio eſt iuris antiqui declaratoria, ſtatim ligat,⁊ eius in gñe preſu-
15 mit ſciẽtia: vt dicit gl. in pe. Cle. in ver. de cetero. ¶ †Idẽ in extra
uagãtib⁹ reductis ad corp⁹ iuris, vt etiã incorporate ligẽt ſtatim.
Hoc intellige qñ ſunt publicate ⁊ manifeſte. Alias videreſ dubiũ:
vt in. d. glo. de cetero. Quia ⁊ ante ligabant: vt not. Pau. in cle. in
proemio Cle. Ad hoc tñ vide glo. in dicto proemio ſuper ver. De
16 cetero. per Jo. an. ¶ †Si eſt cõis cõſtitutio,⁊ noui iuris editoria:
dic ſi cõſtitutio eſt generalis,⁊ diſponit qñ liget, ſtatur diſpoſitio-
ni,⁊ ligat, veriſimiliter ſuppoſita ſciẽtia,⁊ ante duos mẽſes: patet
de prebẽ. cũ ſingula. lib. vi.⁊ not. in data Sexti. in conſtõne, execra
bilis. Jo. xxii. not. Jo. in. c. ꝓpoſuiſti. hic alleg. gl. de vſur. c. i. li. vi.
in verbo Tres mẽſes. Ad hoc. lv. diſt. c. ii. glo. in proe. cle. in verbo
De cetero. dicit ꝙ ligat etiã ante duos mẽſes, ſi det ſciẽtia. Et idẽ
gl. de reb. eccl. nõ alie. hoc cõſultiſſimo. in. §. pen. Hec glo. hoc non
dicit formaliter, imo ex allegatione glo. videſ inferri qð illud ideo
eſt, qꝛ ſatis apparet hoc de mente cõdentis, ouum alleg. c. cũ ſingu-
la. in verbo Hactenus. Reſtringit tñ Pau. hoc verũ quo ad pre-
17 ſentes in loco cõſtitutionis. ¶ †Puto de mẽte iuris, vbi aliud nõ
cõſtat, qð cõſtitutio liget demũ poſt duos mẽſes, etiã ſi ante detur
ſciẽtia, per aut. vt facte noue cõſtitut. Unde ſi aliud nõ apparet de
18 mente cõdentis, ligãt a tpe duorũ menſiũ. ¶ †Inquantũ dixi cõ-
ſtitutionẽ ligare a tpe duorũ menſiũ, nõ ante: Fallit primo, qñ con-
ſtitutio eſt priuilegiãs: qꝛ aſſumit in hoc naturã priuilegii, qð im-
primit a tpe date: vt in. c. i. de cõceſ. prebend. Dicit gloſ. in proemio
Cle. in. d. ver. De cetero tñ ibi glo. hoc expreſſe nõ firmat, vt hic: qꝛ
ſtatim abſenti queriſ. ff. de leg. ii. l. cũ pater. §. ſurdo. ſm Pau.⁊ gl.
ibidẽ. niſi aliud dicatur in priuilegiis, vel ſtatutis. Idẽ Bar. in. l.
19 fine. C. de decur. lib. x.⁊ Arch. lxxxii. diſt. ꝓpoſuiſti. ¶ †Fallit ſcdo
in ſtatutis, ex quib⁹ ſurgit actuũ nullitas: qꝛ quo ad nullitatẽ ſta-
tim ligãt. l. ſi. ff. de decre. ab ord. fa. vt no. gl. in data Sexti,⁊ Pau.
ibi. qð tẽperat eſſe verũ Lap. in cle. i. de elec. qñ ſtatutũ hꝫ decretũ,
alias nõ. Ad hoc in aut. vt facte noue cõſti. ¶ Hec vera, inquantũ
nullitas nõ venit in penã, vel negligentiã facientis, per hanc decr.
vt ſi ſtatutũ imponeret penã nullitatis in odiũ contrahentis, non
20 ſoluentis gabellã, vel aliud agentis. ¶ †A quo aũt tẽpore currãt
hi duo mẽſes. In preſentibus a die publicationis in loco, vbi edi
te ſunt cõſtitutiones: in abſentibus quidã dicunt ꝙ a die intima-
tionis,⁊ publicationis in prouincia. Nõ plꝫ hoc Pau. q dicit indi
ſtincte illos cõputari a die publicationis generalis in curia: qꝛ no
titia potuit haberi per famã: niſi eſſet in tam remotiſſimo loco, ꝙ
nõ potuerit ad eũ haberi acceſſus, nec trãſire fama: vt ſi eſſet apud
Saracenos. Lꝫ hoc ſerueſ, tñ tex. in aut. vt fac. not. cõſti. vult tps
20 cõputari a die intimationis particularis in ꝓuincia. ¶ †In ſta-
tutis aũt particularibus a quo tpe ligent,⁊ eorũ preſumaſ ſciẽtia.
Dic in preſentibus ligant a tpe ſtatuti: in abſentibus erit arbitra
riũ. vt not. Jo. an. in data. vi. Hoſt. in Sum. huius tit. §. qñ conſti.
ver. qd de cõſtitutionib⁹, Arch. de cõceſ. ꝓbẽ. c. i. lib. vi. in ver. De-
buiſſent. Arch. lxxxii. di. ꝓpoſuiſti. ſup glo. In ſtatutis aũt ꝓuin
cialibus ſciẽtia preſumiſ,⁊ ligãt poſt. viii. mẽſes. xviii. diſt. decer-
nimus.⁊ no. gl. lxxxii. di. propoſuiſti. Uel dic vt caſu precedẽti. Nec
obſt. qð not. in. d. c. ꝓpoſuiſti. qꝛ loquiſ de alio tpe, quo ligant ſub-
21 diti per cõſtõnes. Ad hoc no. per Pau. in. d. proe. cle. ¶ †Ex his
decadiſ dubiũ, an ſtatuto ligeſ foreñſis delinquẽs in alterius terri-
torio. Gl. de ſen. excõ. a nobis. tenet qð ſi factũ eſt aliquo iure dãna
tum, ligatur ſtatuto: qꝛ dant operã rei illicite. Si nõ eſt alias a iu-
re cõi dãnatum, tunc nõ punitur. Hanc opi. tenet Cy.⁊ alii in. l. i.
C. de ſum. tri.⁊ fi. ca.⁊ hoc rõne legitime ignorãtie. Idẽ ff. de accuſ.
ſi cui.⁊ Bar. in. d. l. i. Jo. an. de cõſti. c. ii. li. vi. per illñ tex. cõiungen
do principiũ ſini,⁊ finem principio. Pro opi. Legiſtorũ multũ fa-
cit: qꝛ vbi circa eandem rem, vel perſonã in plus delinquo, quã pu
tarem, puniſ delictũ ad limites delicti,⁊ nõ ad limites intentus. l.
vulgaris. §. ſi quis. ff. de fur. ff. de iniur. cũ, q nocentẽ. §. i. qui põt in-
duci in contrariũ. Poſſet dici dictũ Jo. an. ꝓcedere in ſententiis,
⁊ penis ſpũalibus: ar. l. de ſen. excõ. ſi vero.⁊ ar. eius, qð not. glo. ff.
loca. ſi quis ignorãs. Et huic aſſentit Bar. ff. ad. l. Cor. de ſica. l. di-
uus. In aliis penis procedit dictũ Barto.⁊ aliorũ, maxime qꝛ hic
eadẽ perſona,⁊ iuriſdictio contẽnitur: puto contra qð indiſtincte
non puniaſ, niſi pro delicto ex pena iuris cõmunis. Ad hoc dictu
Pau. in prima cõſti. cle. vbi dicit quod per penam nouã additam
ad antiquã nõ puniſ ignorans additione noue: qꝛ hoc eſt nouum
illo reſpectu. Itẽ qꝛ hoc delictũ committiſ circa diuerſas iuriſdi-
ctiões,⁊ authoritates. ſ. cõtra authoritatẽ iuris cõmunis,⁊ ſic pa
pe, vel Imperii,⁊ cõtra authoritatẽ ſtatuentis iuriſdictionẽ,⁊ ſic
cõtra authoritatẽ ſtatuentis particulariter:⁊ in delictis circa di-
uerſas res,⁊ perſonas nõ extenditur delictũ vltra propoſitũ, cir-
ca diuerſam rẽ, aut perſonã ignorãtẽ: vt. d. l. eum, qui. §. i. l. vulga-
ris. §. ſed ⁊ ſi quis. ff. de furt. ¶ Nõ obſt. ſi dicaſ ꝙ eque principaliter
delinquit cõtra vtrũq,⁊ ſic teneaſ etiã de eo, qð ꝑter mentẽ fecit in
alterũ: vt. l. ſcientiã. §. qui tñ aliter. ff. ad. l. Aqui. qꝛ illud puniſ ſub
rõne culpe,⁊ ſub rõne doli. Ad ꝙ. ff. ad. l. Cor. de ſic. l. ſi quis in rixa.
vbi ſi in rixa quis preter volũtatẽ ꝑcuſſerit aliquẽ, nõ teneſ ſub rõne
doli. Item principaliter hic offendiſ princeps, in conſequentiam
in lex delicti. ergo ⁊c. vt dicta. l. eũ, q. §. pe. Nam principalis eſſetur
maior: vt de offi. dele. paſtoralis. §. ſi vero.⁊ de conſe. ecc. vel alta. qð
in dubiis. Hoc equius eſt i penis, vt reſtringãtur ad limites cõtẽ-
pt⁹. Fateor qð ꝑ culpa, qꝛ etiã reſpectu ſtatuti fuit in culpa, dans
do operã rei damnate, ꝙ puniet ſub rõne culpe. Tene ꝙ vis. Hoc
verũ, niſi tãtã morã traxerit in loco, ꝙ veriſimiliter potuerit infor-
mari de cõditionib⁹ ſtatuti,⁊ in ipſo eſſet ſupina ignorantia hoc
ignorare. Sec⁹ ſi cadere in aliam culpam: qꝛ puniretur ſub ratione
culpe, ſecundũ ꝙ exigeret ſtatutũ dolũ, vel culpã. Qð declaratur
ex his, q̃ ſupra dixi. Sic itellige Bar. in dicta. l. i. Quiſq enim ꝓſu-
mitur ſcire mores eorũ, cũ quib⁹ eſt conuerſatus: vt de elec. ſi poſt
quam. ⁊c. innotuit. de preſump. quoſdam.⁊. c. ꝗto. Idem ſi eſſet in
propinquo loco.⁊ ſi aſſiduam faceret conuerſationem: vt i iuribus
ꝓxime allegatis. Idẽ dicit Bar. quãdo factũ cõmuniter eſt dãna-
tũ p loca ꝓpinqua: ſicut eſt portare blada ad aliud territoriũ: vel
portare arma: qꝛ talia in Italia cõiter dãnanſ per ſtatuta. Nã ſu-
pinũ eſſet nõ credere ibi idẽ eſſe, ex quo in aliis omnibus locis ſic
eſt: ſcdm Bar.⁊ idẽ Jo. an. in addi. Spe. in ti. de cõſti. vbi ad litẽm
idẽ dicit. Et fuit dictũ Jac. de Are. ſup. l. i. C. de ſum. tri. ad hec oꝫ
reduci gl. ii. viii. di. que cõtra. que dicit peregrinos nõ ligari ſtatu
tis ciuitatis:⁊ gl. xii. di. i vbo Ueneris. ibi Arch. q dicit ibidẽ ſtã-
tes ad temp⁹ ligari cõſuetudine. Hec vera inqñtũ agitur de penis
22 delictorũ. ¶ †Nunqd aũt liget quo ad cõtractus. Inno. de ꝯſue.
ſuper rubrica, tenet, ꝙ liget. ff. de euic. ſi fundũ. viii. diſt. q̃ cõtra mo
res. vbi glo. qꝛ ſubiicitur iuriſdictioni ibi cõtrahẽdo: ergo ſubiicit
ſtatuto. Dicit tñ ꝙ ſi enormiter ledaſ, debet reſtõnẽ i integ. ff. ex q.
cau. ma. l. i. in ſi. Recitat alios dicere qð ſtatutũ nõ ligat forenſem.
Primũ putat veri⁹. Inqñtũ dicit ſubueniri reſtitutiõe, puto ꝙ ſubue
niaſ p reſtitutionẽ in integrũ, ex clauſula generali, qñ ſubeſt legi-
tima ignorãtia: vt qꝛ nõ facit morã in loco, vel nõ eſt cõtinuus ibi
cõuerſans,⁊ talis cõſuetudo eſt peregrina i loco: qꝛ nõ cõſueuit in
locis circũſtãtib⁹ talis cõſuetudo, vel ſtatutũ obſeruari. De teſtõ
an ſi hat ꝑter cõſuetudinẽ, vel ſecũdũ cõſuetudinẽ loci, an valeat,
vide Cy.⁊ Bar. in. l. i. C. de ſum. tri.⁊ vide in Spe. de inſtru. edi. §.
23 cõpẽdioſe. ver. quid ſi de cõſuetudine. ¶ †Querit glo. ſuppoſito
qð preſumaſ ſcientia ſtatuti, qualiter probabiſ ignorantia. Gl. di-
cit qð ꝓbabiſ ignorantia per abſentiã a ꝓuincia. q ma. ac. poſ. cũ
in tua. ¶ Aduerte, hoc eſt verũ, qñ probabiſ per abſentiã in ſta-
tutis particularib⁹ locorũ: qꝛ in his poteſt adaptari pñtia vel ab-
ſentia. Secus in conſtitutionib⁹ generalib⁹, qꝛ ligãt omnes,⁊ nõ
cadit ibi diſtinctio abſentie vel preſentie. Ideo Pau. in dicta cõ-
ſtitutiõe. i. in cle. in verbo De cetero. dicit hoc nõ ꝓcedere in cõſti-
tutionib⁹ generalibus, niſi forte abſentia eſſet remotiſſima apud
infideles, ad quos nõ trãſeũt tales cõſtitutiões. Et aduerte, qꝛ gl.
hic exigit abſentiã a prouincia. Tex. in. c. cũ in tua. dicit ꝙ ſufficit
abſentia a dioceſi.⁊ glo. lxxxii. diſti. propoſuiſti. dicit de abſentia
loci. Dic, ſi actũ reſpicit prouinciã, gl. dicit bene hic: qꝛ abſens dr
abſens a prouicia. Si tãgit dioceſim, ſufficit abſentia a dioceſi. Si
tangeret caſtrum, ſufficeret abſentia a caſtro. Ad hoc de maior.⁊
obed. c. humili o. ¶ Secundo dicit glo. quod probabitur abſentia
per impedimentũ. Declarat per textũ, quem allegaſ: vt ſi tempore
cõſtitutionis erat furioſus, vel infans. Quod dic verum, niſi poſt
furorem, vel ſuperueniente habili etate, tanto tempore ſteterit, qð
informari potuerit, per iam dicta. Aliũ modũ probandi dat gloſ.
in. c. propoſuiſti. hic allegato. qð ſequitur Hoſti. de ſen. excõ. a no-
bis. vt ignorantia probetur per iuramentũ: quia queritur de cõ-
ſcientia eius: ar. de homici. ſignificaſti. et dicit quod ſi vniuerſitas
habet probare ignorantiã, probabit per iuramentũ maioris par-
tis vniuerſitatis. Hoc non placet, per ea, que dicit hic Inno. qui
dicit quod propter publicitatem conſtitutionis tanta ſurgit pre-
ſumptio de ſcientia, quod aggrauatur clariſſimo modo probandi
contrarium,⁊ ſic pleniſſimo modo: quod non eſſet per iuramen-
tum. Ad hoc de preſumpt. c. quia. veriſimile. ⁊c. l. non eſt veriſi-
mile. ff. quod me cauſ. Ad hoc de preſby. non bap. veniens. quia
violenta

violenta preſumptio aggrauat luciditſimã probationẽ in probã
do oppoſitũ. Propter que põt dici, ꝙ niſi aliter tolleretur proba
tio, nõ ſtabitur probationi iuramẽti: vt dicit Jo. in. d. c. ꝓpoſuiſti.
ſed probata abſentia, vel alio legitimo impedimẽto, nõ eſſet pecca
tum ad cautelã vltra illa exigere iuramẽtũ: cũ ꝛ data abſentia po
tuerit ſcire ſtatutũ per literas, vel aliter: ꝛ ſic probatio nõ oĩno eſt
neceſſaria cõcludens. ¶ Ex his datur practica probãdi ignoran
tiam bãni, ſi tpe banni erat extra ciuitatẽ. Ad quod. ff. de decre. ab
ord. fa. l. ſi. Et dicit Archi. xvi. diſt. qđ dictis. vbi etiã dicit qđ ban
num nullũ aſtringit, vt eius probetur ſcientia, niſi fuerit per totã
24 ciuitatem. Qđ bene not. per decr. iſtã. † Dicit hic Pet. qđ ſi quis
cepiſſet trahere bladũ, poſtea caſu deſiſtit, qđ ſi poſtea fiat ſtatutũ
ponens penã, nõ extenditur ad iſtum, ex quo prius inceperat. Ad
hoc. ff. de publi. l. Ceſar. Ad qđ not. de offi. deleg. gratũ. ꝛ de fo. cõ
pe. propoſuiſti. ſm Petr. nõ ſunt alia pro modo. De hoc forte di
cam aliquid. j. c. fin. Anto. de Butrio.

1 ¶ Legis edende poteſtas eſt hodie data vicario Chriſti.
2 Caſus capituli huius qualis ſit.
3 Legis canonice condende poteſtas ad quem ſpectet.
3 Imperator ante Chriſtum recepit poteſtatem a populo.
3 Clerici quare non ſubijciantur legi laicorum.
4 Conſequentia debet neceſſario concludere.
5 Species diuerſe poſſunt in vnam naturam annecti.
6 Extenſio eſt iure permiſſa, ꝛ que ſit regula extenſionis.
7 Sententia exprimens vnum, per quod datur in alio neceſſaria cõ
cluſio conſecutiua contra ius, non ſemper eſt nulla.
8 Statuta an poſſint extendi ad tacitam ſtipulationem.
9 Connexorum eſt idem iudicium, vt videatur ſtatutum in vno tra
hi ad aliud.
10 Legis fructus eſt penes ſummum ſacerdotem.
11 Sacerdotium in quem, ꝛ per que verba fuit prius tranſlatum.
12 Teſtium dicta ſaluãtur multiplicatis actibus eiuſdem nominis.
13 Lex. ꝛ ſacerdotium, quomodo fuerunt ſub eadem ſponſione.
14 Spondere idem eſt, quod promittere.
15 Iudicare licet a ſimili, vbi non oritur diſſimile in aliquo.
15 Similium eſt idem iudicium.
16 Papa ſolus dicitur habuiſſe a Deo poteſtatem condende legis.
17 Legem vniuerſalem non poteſt condere ſede vacante cetus car
dinalium.
18 Princeps habuit poteſtatem legis condende a populo.
19 Legis condende poteſtatem non habet populus.
19 Reipublice adminiſtrationem non habet populus.

1 TRanſlato. † Legis edende poteſtas, ꝛ im
mutande hodie in vicario Chri
ſti. h. d. ꝛ qđ de vno connexorũ ſtatuitur, ad alterũ ex
2 tenditur. h. d. ¶ † Caſum ponit glo. ſuo modo: qui ca
ſus eſt dotus. Mihi placet ponere caſum ſimilando queſitũ a pa
pa: qꝛ hic hec decre. poſita per Gregoriũ ad oſtendendũ in quẽ po
teſtas eſt legis: ideo ab eo debet queri: Sanctiſſime pater, ego vel
lem ſcire, qꝛ ſumus in titulo de cõſtitutionibus, ꝛ tractamus de le
gibus, ꝛ iuribus: vellem ſcire in quẽ eſt poteſtas legis, ꝛ an lex ve
tus poſſit quo ad ritus immutari, ꝛ per quẽ. Papa rñdit ꝙ pote
ſtas legis condende, ꝛ immutãdi ritus antiquos, fuit in xpo et de
xpo in Petrũ, ꝛ ſic in eccleſiã. Et qđ ſit verũ, oſtẽdit ex dicto Apo
ſtoli ad Hebre. vij. cũ declaratione Augu. Nã dum quidã Hebrei
facti Chriſtiani quererẽt ab Apoſtolo an foret ſeruãda lex antiq̃.
de ſabbato ſeruãdo, ꝛ circũciſione ad corticẽ, dixit. ꝙ nõ: qꝛ hec lex
erat imutata per illũ, ad quẽ erat trãſlata legis ptãs, ſcꝫ xpm. ſed
dicebant Hebrei ꝙ nullibi apparebat qđ legis poteſtas eſſet trãſ
lata in papã, vel eccleſiã, lꝫ faterẽtur ꝙ ſacerdotiũ de Moyſe fuit
tranſlatũ in papam. Sed tunc apſs arguebat, qđ ſi eſſet tranſlatũ
ſacerdotiũ, neceſſe erat vt et lex, ꝛ legis poteſtas forent trãſlate:
ſed quia nõ declarabat probationem conſequẽtie, Augu. probat.
Ubi duo ſe inuicem habent cõnexe, ꝛ quaſi correlatiue, ad poſitio
nem vnius, ſequitur reliquũ: ꝛ de vno dictũ, videtur de alio intel
lectum. Sed lex, ꝛ ſacerdotium ſunt cõnexa, propter idem princi
piũ cauſe efficiẽtis, qꝛ ab eodẽ: propter ſimultatẽ originis, qꝛ ſimul
ambo orta ſunt: ꝑpter ſimilitudinẽ formalis diſpoſitionis, qꝛ ſub
eadẽ ſpecificatione: ergo cõnexa ſunt. P. qđ ſequitur cõcluſio, qđ
3 trãſlato ſacerdotio, ꝛ lex trãſlata eſt. ¶ † No. j. ꝙ poteſtas legis ca
nonice cõdende, ꝛ olim, ꝛ hodie, fuit in ſacerdotib⁹. ¶ Et aduerte,
quia loquit̃ indefinite de lege: ideo poteſtas legis, etiã in laicos, ori
ginem habuit in ſacerdotes: ꝛ ſic laici nunq̃ habuerũt iuridice in
clericos poteſtatẽ legis cõdẽde. Et ſic Imperator, lꝫ ãte xpm rece
perit ptãtẽ a populo: vt. l. ij. ff. de orig. iur. illa poteſtas fuit abu
ſiua quo ad regẽdũ vniuerſum, niſi fuiſſet per eccliam, poſtea quo
ad exercitiũ in laicos confirmata. Ad hoc qđ not. de iud. nouit. q
fi. ſint legi. cauſam. xvj. di. cũ ad verum. per Innoc. de fo. compe.

4 licet. ¶ † No. ij. ꝙ vt ſeqnẽtia ꝓcedat, dꝫ neceſſario cõcludere. Sic
in probatione, que eſt conſequentia actoris. j. de proba. in pñtia.
5 ¶ † Not. iij. qđ ſpecies diuerſe ꝑpter ſimilitudinẽ originis in vnã
naturã annectuntur: ꝛ hoc quãdo eadem eſt origo in cã efficiẽti, in
formali diſpoſitione, in tẽporum cõcurſu. ad hoc. j. de iudi. quãto.
6 ¶ † Nota. iiij. vnã regulã in materia extẽſionis, quãdo duo extre
ma ſeparata abinuicẽ, ex aliquo accidẽti vere cõnectunt̃, tunc diſ
poſitũ in vno, ad reliquũ extendit̃, dato qđ de illo nõ fiat mẽtio. Et
per hoc habes limitationẽ ad illud, dictũ in vno, in alio negatũ: qꝛ
id verũ niſi tacitũ ſit per viã rõnis, ꝛ nature cõnexũ cũ expreſſo,
vel ſe habeat cõſecutiue ad expreſſum. Sic limita, de ꝑſump. nõne.
C. de ꝓcur. marit⁹. ff. de iud. cũ pretor. Et aduerte, qꝛ non propter
ea dicit̃ cõprehendi expreſſe, ſed intellectiue. Quod not. Si ſtatu
tũ velit qđ poſitioni reſpõdeatur verbis expreſſis. Si in poſitiõe
expreſſe ponit̃, ꝑ qđ ſeqt̃, ꝛ illi rñdeat̃ cõſecutiue, nõ videt̃ expreſ
7 ſe, ſed intellectualiter rñſum. ¶ † Sĩr ſi in ſñia exprimatur ali
quid, per qđ dat̃ in alio neceſſaria cõcluſio conſecutiua cõtra ius,
dũ tñ expreſſum nõ ſit contra ius, nõ eſt ſñia nulla: vt not. ſcribit
8 Inno. de offi. dele. P. et. H. ¶ † Similiter ſi ſtatutũ habeat ꝙ in
ſtrumentũ guarẽtigie in cõtentis in eo habeat executionẽ paratã:
ſi aliqđ cõtinet, per quod aliud neceſſario illud ſequi cõcludat̃. in
cõſecutiuo nõ habebit executionẽ paratã: ꝛ ſic facit, qđ ſi cõpre
hendat̃ factũ in inſtrumẽto, executio nõ poſſet peti intereſſe. ¶ Si
in inſtrõ cõprehendatur datio dotis, nõ poſſet exequi in tacita ſti
pulatione. De quo in. l. j. §. ſed ſi legi. ff. de his, que in teſ. delen. ꝛ in
9 l. j. in fi. ff. de leg. ij. ¶ † Poſſunt colligi notabilia generalia, qđ de
cõnexis idẽ iudiciũ: ꝛ vbi eadẽ ratio, idẽ ius. Vide glo. vltimã, que
alia colligit. Queritur hic, qd cõtineatur appellatione ſacerdotij.
Dicunt aliqui, dẽ ſacrm, vel ſacrũ, quo cõfert̃ gratia: vnde ordo, ꝛ
ſimilia, non ſunt apud Iudeos, vel nõ baptizatos. Ad hoc. j. de
presbyt. nõ baptiza. c. j. ꝛ fi. Et ꝑ hoc dixerunt aliqui ꝙ ſi Iudeus
ordinet̃, nõ recipit characterẽ: q̃uis alij Iudei in ſuis ſolennitati
bus tollerent̃: vt patet. j. de Iudeis. ſicut. Et dixerũt aliqui quod
Aaron nõ poſſet cõferre ſacerdotiũ in prima forma: qꝛ illa verba
nõ habent illã vim nũc, quã olim: ꝛ apud eos hodie non eſt ſacer
dotiũ. Idẽ dicũt de forma baptiſmi, qui erat olim: de qua in. c. j. j.
de baptiſmo. ordine cõſueto declaram⁹ opponẽdo, ꝛ querẽdo pri
10 mo fundamentũ tex. ¶ † Scđo deſcendemus ad fructũ materie.
Primũ qđ fuit tranſlatũ ſacerdotiũ, ſm qđ lex, ꝛ ſacerdotiũ data
fuerunt ſimul. Tertio qđ ſub eadẽ ſponſione. Ex iſtis fit cõcluſio
fructus, qđ legis ptãs eſt penes ſummũ ſacerdotẽ: ꝛ hoc verũ eſt,
11 caſus. j. qui fil. ſint leg. ꝑ venerabilẽ. ¶ † Ad primũ quero de duo
bus. Primo, in quẽ ſacerdotiũ fuit tranſlatũ. Scđo, ꝑ que verba.
Glo. ad primũ dicit, qđ in Petrũ. Doctores dicunt hoc verũ ex
poſt facto: ſed a principio de Aaron fuit trãſlatũ in xpm. de tribu
Iuda, ſm Phi. ꝛ bene dicũt. Not. per cõcordia teſtiũ, ſi duo dicũt
qđ fuit tradita poſſeſſio Titio, alij dicũt qđ Martino: vt ſaluent̃
per tẽporũ ſucceſſionẽ, ꝛ diuerſitatẽ. Ad hoc de teſti. cũ tu. ¶ Ad
ſcđam gl. paſce oues meas. Alij ꝙ ꝑ illa verba. Ite ꝛ docete. Alij
dicũt ꝙ per illa verba, Tu es Petrus. Alij qđ per illa verba ante
paſſionẽ, Dabo tibi claues. poſt paſſionẽ dedit ſibi tanq̃ capiti, ꝛ
alijs tanq̃ mẽbris dicẽdo. Accipite, ꝛ quorũ remiſeritis. Et ad ſi
gnandũ Petrũ principẽ, dixit ei, Paſce oues meas. Poſtea in
aſcẽſiõe, cũ dixit: Ite, ꝛ predicate. dedit eis exercitiũ veritatis cla
uiũ. de cõſe. di. j. proprie in die Pentecoſtes, qđ prius dederat, per
Spm ſanctũ cõfirmauit. Alij aliter dicũt. Iſtud ſpectat ad theo
logos. nõ curo multũ. nos enim preſupponim⁹ ꝙ hꝫ. ¶ Venio ad
ſcđm, vbi in facto ponit̃ qđ ſimul ſacerdotiũ, ꝛ lex fuerunt. Huic
obulat: qꝛ ſacerdotiũ fuit prius in Melchiſedech, añ per multos
annos, q̃ fuerit lex. Gl. dicit quod duplex fuit ſacerdotiũ. Hic lo
quimur de ſacerdotio Leuitico. contra loquit̃ de alio ſacerdotio.
12 ¶ † Not. vt ſalues teſtes per multiplicationẽ actus eiuſdem nois:
13 vt. d. c. cũ tu. ¶ † Venio ad tertiũ, quõ lex, ꝛ ſacerdotiũ fuerũt ſub
eadem ſponſione. Gl. declarat. vide eã in verbo De ſpõſione. clara
14 eſt, nõ eget declaratione. ¶ † Not. tñ intellectũ hui⁹ verbi Spõde
re, quod idẽ eſt, qđ promittere: ꝛ ſic nõ ſemper ſonat idẽ, qđ polli
15 ceri, ſed ꝙ ſpõte promittere: ꝛ vide tex. de ver. ſig. ſpõſio. ¶ † Ul
tima gl. expedit̃ cũ not. Unũ dicit qđ de ſimilibus idẽ eſt iudiciũ: hoc
dicit, ver, vt a ſimili liceat iudicare, niſi diſſimile doceat̃ in aliquo,
qꝛ euaneſcit. argu. xxvij. q. j. nuptiarum. Facit optime. j. qui fi. ſint le.
per venerabilẽ. vbi oſtenditur mod⁹ ſoluẽdi. Et dicit hic Abb. qđ
ſi induco aliquid ſile, tu dicis illud diſſimile, ꝛ negas illud ſimile,
tibi incũbat probatio: quia negas ius, ꝛ quod negas aſſeris diſſi
mile. de renũ. ſuper hoc, de proba. c. iij. de quo in Spe. de diſpu. ꝛ
alle. §. poſt hoc. ver. iurib⁹ aũt. per Pau. ij. q. l. multi. Hoc dicit ibi
Spec. preſertim verũ, qñ ſaltẽ colorate apparet ſile. de trãſla. pre
la. inter. de reſcri. inter ceteras. vide. xxij. q. ij. ſi quis ꝑ vet⁹. vbi per
16 Archi. ¶ † Ad vltimũ, q poſſunt facere hodie legẽ vniuerſalem.
Dic in foro canõico ſol⁹ papa põt facere legẽ vniuerſalẽ, vt hic: ſol
enim habuit in hoc poteſtatẽ a Deo. de trãſla. pla. c. j. q fi. ſint legi.

per venerabilē. Et hāc poteſtatē legis cōdēde ſuſcepit papa im-
17 mediate a Deo: vt hic eſt, ⁊ iurib⁹ allega. ¶ † Nunquid aūt cet⁹ cardi-
naliū vacante ſede poſſit facere legē vniuerſalem. Tenent q̄ nō;
vt eſt caſus in cle. ne Romani. §. i. de elec. in cle. Requirit ergo q̄ ſo-
lus papa, quo ad laicos, aut principes, aut ſenat⁹ condebat legē:
18 vt. l. nō ambigit. ff. de legi. ⁊ fortiꝰ tot⁹ popul⁹ Roman⁹. ¶ † Sed
nunquid hodie. Gl. dicit qḋ nō, per l. fi. C. de legi. vbi dicitur. qḋ ſol⁹
princeps facit legē. Ad hoc qḋ no. Jo. an. in. di. c. i. Ad hoc q: po-
pul⁹ poteſtatē tranſtulit in principē: vt. l. ij. ff. de orig. iur. Pro hac par-
te facit gl. h. q̄ dicit qḋ hodie Iudei nō poſſunt facere legē, q̄ iſta
poteſtas eſt, ⁊ fuit trāſlata in eccliā. Legiſte diſputat, ⁊ opi. ponūt
tā in. d. l. fi. q̄ in. l. nō ambigit. Hec diſputatio eſt ſuperflua: licet origi-
naliter princeps receperit poteſtatē a pplo Romano tamen hodie
poteſtatē iuriſdictionalē recognoſcit a papa, put dr: q: in eo vera
erat habita ptas vtriuſq; iuris: vt pz hu. ⁊ de ele. venerabilē. de iu-
reiur. in cle. de Romani p tāto Roman⁹ popul⁹ nō poſſet reuocare
poteſtatē Imperij: q: nō habuit poteſtatē illā a populo, ſʒ a papa.
Solus ergo Imperator hʒ poteſtatē legis vniuerſalis cōdēde: po-
pul⁹ autem nō, vel Senatus, niſi quatenus permitteret princeps.
19 ¶ † Sed dubiū poſſit eē, an pplꝰ Roman⁹, in q̄tū populus, va-
cāte imperio poſſet. Tene qḋ nō, q: in Imperio nō ſuccedit pplꝰ,
ſʒ papa vacāte ſede. de fo. cōpe. licet. An aūt poſſit pplꝰ cōdere le-
gē particularē. Adhuc credo q̄ nō, abſq; principis cōſenſu: q: po-
pul⁹ Roman⁹ hʒ principē ſpālem habentē iuriſdictionē, ſpāliter
in Roma. vel ſaltē papā. de elec. fundamēta. li. vi. Unde nō pōt le-
gē facere abſq; cōſenſu Imperij vel pape, tenēdo q̄ Roma ſit in
dniū beati Petri. Itē nō hʒ pplꝰ adminiſtrationē Reipublice Ro-
manorū, imo aut imperator aut papa. Cōcludit ergo q̄ cum po-
teſtas legis cōdende fundet in habētē iuriſdictionē cū adminiſtra-
tione, vel ſaltē adminiſtrationē, qḋ cum non populus hʒ admini-
ſtrationem, nec iuriſdictionē, infertur pplꝰ, q̄ nō poſſit hodie fa-
cere legē, etiam in particularib⁹, niſi in his, in quibus hʒ admini-
ſtrationē. De alijs aūt populis, an plus hodie poſſint facere legē,
et quid de alijs inferioribus, tangam. ſ. c. cū omnes.

1 ¶ Conſtitutio quid prohibens, omne prohibet proueniens ex illo.
2 Caſus preſentis cap. quomodo figurari debeat.
3 Peccatum reputatur, quod lex prohibet.
4 Legis conditor que debeat eligere vocabula.
5 Peccatum vnde ſumpſerit originem.
6 Legis virtus, ⁊ finis, eſt omnia peccata reprimere.
7 Bonum, ⁊ malum quid ſit, ⁊ quō inter ſe differant.
8 Cognitione cauſe tranſitur in cognitionem cauſati, ⁊ effectus.
9 C. nam concupiſcētiam. de conſti. effectus quid ſit.
10 Apoſtolus an dicatur neſciuiſſe concupiſcentiam.
11 Cognitionem de aliquo habens habere videtur notitiam ſubiectorum.
12 Concupiſcentia eſt radix omnium malorum.
12 Verbum preſentis temporis quandoque trahitur ad preteritum.
13 Lex effectus tres in ſe hʒ, ⁊ debet eſſe iuſta.
14 Statutum contra ius priuati an valeat.
15 Legis virtutes que ſint.
16 Peccare an videatur, qui facit aliquid contra legem.

1 Nam concupiſcentiam. † Cōſtitu-
tio qḋ phibēs, oē phibet, q̄ puenit ex illo. h. d. Uel me-
li⁹: Oē, q̄ a lege phibitū eſt, ⁊ illud prohibitū eſt, ⁊ que
2 ſequitur ex illo. hoc dicit. ¶ † Pro dictū. ſcdo declaratio. ibi:
hoc eſt. Antiq ponūt caſum ſub modo: ego ponā adaptādo queſ-
tū ad lectionē poti⁹ cōdētis hoc ius: q̄ ad intētū pplī. ¶ Caſus:
Quidā inuenis q̄ſiuit a papa: Beatiſſime pr, nos hic tractamus
de legibus, ⁊ effectu legis quo ad animā; nūquid cōtrauenies legi,
eo ipſo q̄ cōtrauenit, peccet. Papa reſpōdit: Certe ſi lex loqtur p-
hibitiue, ⁊ negatiue, oē, qḋ phibet, eſt peccatū, et etiā minus, q̄ ex il-
lo ſequit. Et q̄ hoc ſit verū, appet ex dicto Apli ad Ro. vij. vbi di-
cit Aplꝰ q̄ non cognouit peccatū ꝯcupiſcētie, niſi p legē: q: eo qḋ
cognouit legē phibētē ꝯcupiſcētiā, cognouit cōcupiſcētiā eē pec-
catū. Qḋ declarās tn Aug. dicit q̄ Aplꝰ, ⁊ lex locuta eſt plus de
cōcupiſcētia, q̄ de alijs peccatis: q: oīa alia peccata habēt depēdē-
tiā a cōcupiſcētia. Et ex hoc ſequit vna magna virt⁹ legis: q: phi-
3 bēdo ꝯcupiſcētiā, oīa mala phibuit. h. d. ¶ † Nō, primo q̄ omne, q̄
lex phibet, eſt peccatū, ⁊ q̄ ex eo ſequit. Et ex hoc hēs eo vnū legis
effectū, qḋ quilibet agēs cōtra legē prohibitiue loquētē, illaqueat
ad peccatū. Et hoc cognito, qḋ lex eſt negatiua, hoc cognoſcit obuiū
4 legi peccatū eē. Ad hoc de ma. ⁊ obe. c. ij. ¶ † Nō ij. q̄ legē cōdēs
debet eligere vocabula, ex quib⁹ multorū ſequat doctrina. Sic et do-
5 ctor legēs, theorica tradere dz. ¶ † Nō. iij. qḋ omnia peccata ori-
6 ginē trahunt a cōcupiſcētia, et appetitu nō ordinato. ¶ † Nō. iiij.
vnam virtutē, et conatū legis: q: finis eius eſt, reprimere oīa pec-
cata, et oīa mala in vigore mortali et maxime appetitū irregula-
tum hoīs: a quo oīa mala deſcendunt: et hoc. ſ. in conſti. Greg.
7 ¶ † Nō. quinto qḋ id eſt bonū, qḋ repugnat malo: malum enim, et
bonū, contraria ſunt, nec vnū pōt eē cū reliquo. xxxvi. q. ij. cū re-
8 nunciatur. ¶ † Nō. qḋ per cognitionē cauſe trāſitur in cognitionē
9 cauſati, ⁊ effect⁹. ¶ † Ad declarationē decr. primo ſ facto. ij. ſ fructu
ppono primo Apſm neſciuiſſe ꝯcupiſcētiā ſcdo eſt ꝯcupiſcētia oīa
mala oriri. Tertio ponā duos effect⁹ legis. Prim⁹, qḋ p eā qs de-
ducit in cognitionē pctī, eo qḋ aliqd vetat. Scdo qḋ virt⁹ legis eſt
mala tollere, et vetare, et phibere. Ex his hēs vnū actū legis: q:
10 quandoq; vetat, ſeu phibet. ¶ † Ad primū, mirabile eſt, qḋ dicit
Aplꝰ, et papa recitat, qḋ Aplꝰ cōcupiſcentiā neſciuerat. nā ha-
buit ſtimulū carnis: et dixit, Uideo aliā legē repugnātem legi mē-
tis mee, et captiuātē me in peccatis. xxxij. q. v. ſi Paulus. ¶ Sol.
Gl. dicit qḋ Paul⁹ bn̄ ſciuit cōcupiſcētiā carnis, ⁊ alias cōcupi-
ſcētias, ſʒ nō cognouit eā a ſe reijciēdā, niſi p legē: vel nō cognouit
ipſam eē peccatum, niſi poſtq̄ vidit legem prohibētem cōcupi-
ſcentiā: vel cognouit cōcupiſcētiā, ⁊ cognouit cōcupiſcētiā eē pec-
catū, ſed nō tā graue. Ideo ergo licite negat cognitio toti⁹ ſubie-
cti, rōne partis incognite, vel falſe, vel alicuius accidētis ad illud
in qualitate, et q̄titate: et ſic poſitio falſa in parte, vel rōne alicui⁹
q̄titatis, vel q̄litatis falſo adiacēte, pōt in totū negari, et ſup tota
deliberatio pctī. de q̄ in. l. i. §. i. ff. de verbo. ob. per Bar. Uel, vt di-
cūt doc. ſciebat eā per experiētiā facti, ſed eā nō cognoſcebat quo
ad eius proprietatem et effectum: et ſic ppriam ſciētiam eius non
11 habebat. xxij. q. iiij. innocēs. ſm Hoſ. ¶ † Nota q̄ proprie hēre no-
titiā de aliquo eſt habere notitiā ſubiectorū. ⁊ cuiuſcunq; effect⁹,
⁊ proprietatis ei⁹. Quod nota cōtra teſtes: q: ſi deponit quidē de
fama, debēt cognoſcere pprietates fame, ⁊ effect⁹. Et per hoc ſunt
expedite oēs gloſ. iſtius. c. vſq; ad glo. que eſt ſuper verbo Oriūtur.
12 ¶ † Ad ſcdm nō videtur q̄ omnia mala ex cōcupiſcētia oriūtur:
q: nō homicidium: nō periurium, vel ſilia ex cōcupiſcētia oriunt.
So. Duplex eſt litere intellectus in verbo Oriūtur. Primo vt le-
gat cōgrue. Secūdo q̄ verius litera ſaluetur, ⁊ per figurā. Scdm
primā opinionē preſentis tpis, vt ſonat. Scdm ſumitur pro pre-
terito, Oriūtur, ideſt orta ſunt. Primo recito ſcdm, q: ſcdm de-
ſtruit. Laur. dicit vere: q: oīa mala oriunt. i. orta ſunt a cōcupiſcētia
primi parētis, vt ederet de fructu ſcie boni ⁊ mali: nā ppter illud
omni bono priuati ſumus. Nam caro leta nos traxit ad culpā, ⁊c.
Hec vera eſt in ſe, ſed literam deſtruit quo ad cōgruitatē loquēdi:
ideo non placet. Scdm primum, vera eſt, ita q̄ oīa mala oriūtur ex
ipſa concupiſcentia, ſcilʒ ſumendo vniuerſale pro generibus ſin-
gulorum malorum. Nam ira, ⁊ ſuperbia, ⁊ ſeptē mortalia peccata
ex concupiſcentia oriūtur, non autē peccata ſingularia. Et ſic nō
notat ſingula generū, ſʒ genera ſingulorū. Alias dixi, ⁊ inueni hoc
fuiſſe dictum Pau. q̄ ſingulariter ⁊ diſtributiue oīa mala oriunt
ex cōcupiſcētia, ſumēdo cōcupiſcētia: p appetitu beſtiali, ⁊ nō rō-
ne regulata. Sic eſt veritas: ⁊ eſſet dicēdū ſuper Rubri. ⁊ patet in cō-
13 ſti. Greg. iiij. di. facit aūt. ſunt leges. ¶ † Declarato fundamento
habes in fructu tria. Primo qualitatē legis: q: debet eē bona.
Scdo habes virtutē vnā legis: q: q̄q; habet in ſe vetando. Ter-
tio habes vnū effectū legis: q: per eam peccatū cognoſcitur eē,
agendo quod vetat. ¶ Examinemus hec tria. Primo quero qua-
lis dʒ eē lex, ⁊ cōſtitutio. Reſpondeo, debet eē bona, ⁊ iuſta. iiij.
di. erit aūt lex. Per hoc dicit Bar. in. l. fi. C. ſi contra ius vel vti.
pub. q̄ ſi Imperator faceret legē iniuſtā: q: illa nō valeret. Allegat
l. iij. ff. de legi. quia lex debet eē ſancta. Aduerte tamē quod dicit
Cy. in. l. ſemp. de diuer. reſcriptis. in dubio, ſi poſſet aliq̄ cā iuſtifi-
cari, lex iuſta preſumeret ex cā oī cā ceſſante, ſeruāda non eſſet: vt
in. l. fi. C. ſi cōtra ius vel vti. pub. de reſcri. c. fi. Si aūt aliquo modo
iuſtificari poſſet, ſeruāda eſſet, q̄uis rigoroſa eſſet. ff. qui, ⁊ a quib⁹.
l. proſpexit. an autem ſententia lata pretextu legis, vel ſententie iniq̄
que valeat. Tenet Cy. in. d. l. reſcripta. de quo de re iudic. cū cām.
Alias aūt qualitates, quas debet habere, ponit tex. iiij. di. erit au-
tē lex. q: vltra honeſtatē, ideſt, iuſtitiā, debet eē poſſibilis ſcdm na-
turam, ⁊ conſuetudinem loci: dʒ eē loco, ⁊ tēpore cōueniēs: debet
eē neceſſaria, et vtilis: debet eſſe clara, ita q̄ nō habeat in ſe am-
biguitatem, vel cōtrarietatem. ſ. in conſti. i. dʒ eē ſtatuta ad finē
cōis vtilitatis, non pro priuato cōmodo: ⁊ hec q̄litas examinabit.
14 ſ. c. cū oēs. ¶ † Ex his decidit an valeat ſtatutū, vel lex, in qua ali-
qḋ ſtatuit cōtra certā perſonā priuatā: de qua dictū. ſ. c. cū omnes.
15 ¶ † Ad ſcdm, q̄ ſunt virtutes legis. Dic q̄ gn̄ales, ad q̄s oīa alia
reducant, habet: iij. di. oī. lex. lex aūt puniit, vt puniēdo forte:
aut vetat, aut punit. Legis virtus. ff. de legi. ¶ Addit quartū: q:
16 aliquādo imperat. Hec ſunt clara i ſe. vetat ꝯcludit impare. ¶ † Ad
tertiū, an oē, quod agit obuiā legi, quis mortaliter peccet. Et ad-
uertēdum q̄ in virtutib⁹ legis, q̄liter lex eſt aut punitiōria, aut ꝯſul-
toria, dubiū nō eſt q̄ ei⁹ contrauentio nō illaqueat ad peccatū: vt
no. ſ. c. i.

no.A.c.j. Sed dubiū eſt tantū,qñ lex vetat.aut pꝛohibet:ꝛ hoc en illaqueat ad peccā. ¶ Aduerte ꝙ ſi cōſtat legē eſſe pceptī, illaqueat ad peccā.de ma.ꝛ obe.c.ſi.xiiij.q.i.qḋ pcipit. Dic ergo,aut ꝯſtat de mēte legē cōdētis,ꝙ vult pcipere,ꝛ illaqueare ad peccā:ꝛ tunc planum. Aut eſt dubiū de mēte,aut materia,aut eſt pceptī:ꝛ p quecūq; verba loquatur, vel rogo, vel hortor,cenſetur facere animo vt preceptū ſeruet. Credo tñ ꝙ ſi verba ſonāt aliā preceptū,vt quia ſint imperatiui modi,inducūt laqueū:alr ſufficit antiquū pceptū, licet omnino verba ſint hortatiua,ꝛ cōſilij. Sic intelligo vba Archi.xvi.q.i.reuertimini.xij.q.i.dilectiſſimus.ꝛ Joā.xi.q.iij.rogo.in cle.exiui.in ver.itē ptere. .de verb.ſig.in cle. Sīnq; materia eſt ſimpliciter cōſultoria:ꝛ p quecūq; verba loquaſ,ſiue precipimus, ſiue etiā verba imperatiui modi,vel aliter,nō illaqueat ad peccā,et cōſulere cēſel.xxviij.q.x.ſi q's ingenuus.vbi Jo.xxxi.q.i.hac ratiōe. Nā imꝑatiui modi eſt pceptī,vel non,ſcōm naturā materie. Dicit Jo.xxviij.q.i.nō ſolū.ꝛ eſt bonus tex.in dicta cle.ver.itē pterea.ad hoc.l.cū pater.ꝟ.mādo.cū gl.ff.de leg.ij. Cūnq; lex emanat in materia indifferētī,q̄ nō eſt ꝯſilij,nec precepti,ſed pariter ſe habuīt ad vtrūq;:ꝛ tūc pōdera verba,ſi ſunt conſultoria, vel hortatoria, vel ſimplicia:vt,ſtatuimus,volumus,ꝛ ſīlia,nō inducūt pceptū:ꝛ contrauētio nō illaqueāt ad peccā. Si ſonant in pceptū:vt,pcipimus, mādamus,ꝛ iubemus,ꝛ ſimilia,vētamus,in materia negatiua:q2 ois pꝛohibitio h3 in ſe pceptū,vt dicit Arch.lvi.di.in ſumma.xxxij.di.interdicit.ꝛ tunc illaqueat ad peccā,vt dicit text. in.d.cle.exiui. Hoc verū,niſi mādatū ſit fundatū ſup vtilitate ſimplr,vel principaliter eius,cui mādatur,vt dicit tex.in.d.ꝟ.mādo.d.l.cū pater.ff. de le.ij. ¶ Si aūt verba nō ſunt expreſſe pceptiua, vt verba imperatiui:ꝛ tunc ſi cōſuetudo h3 ꝙ ſit precepti in aliqua materia, illaqueat ad peccatū:vt dicta cle.exiui.ver.itē preterea.ad ſi. Idem ſi verba dirigātur ad perſonā,vt dicit Bar.ff.de ſideiuſ.ſi quis pro eo. Si cōſuetudo nō diſponit,aut materia,in qua pfertur, attētis circūſtātijs,eſt grauis,ꝛ pōderoſa,ꝛ veriſimiliter notata:ꝛ tūc in dubio pſumiſ precepti: q2 imperatiuū eſt precepti.xij.q.i.ſi peccā. Sic intelligo Archi.iiij.di.ꝛ ſi legibus.ꝛ eſt caſus in dicto.ꝟ.item preterea. ¶ Si autem eſt leuis,ꝛ veriſimiliter non ponderata:tūc nō eſt precepti,ſed exhortationis:vt dicto.ꝟ.itē preterea. maxime qñ cōcernit ſanorē eius,cui imperaſ:vt dicto.ꝟ.mādo.cū gl.etiam ſi verba dirigātur ad perſonā. Qui tex.multū facit ꝯtra Bar.in.l. ſi quis pro eo.ff.de ſideiuſ. Item no.ꝙ verbum Oportet, ſapit preceptum:vt no.Jo.de Lig.in.c.domino ſancto. Idem dicit Archi. de verbo Decernimus.iiij.diſtin.et ſi legibus.lxvi.diſtinc.ꝟ.i.vbi idem notat. Sic reſpondi fratri L uce patri meo magiſtro in theologia ordinis omnium ſanctorum , quem ſumme diligo. Nunquid autem omnia verba regule illaqueant ex contrauentione ad peccatum. vide Archid.xxvij.q.i.c.j.

1 ☞ Conſtitutiones Decretorum ſingulari opinioni preferuntur.
2 Clauſula Non facias ſecundum prudentiam tuam vt intelligitur.
3 Sapientia,vel ſtultitia cognoſcitur ex dictis,vel factis alicuius.
4 Opiniones priuate non preponuntur dictis Decretorum.
5 Sanctorum dictis an ꝛ quando ſit ſtandum.

1 Ne innitaris. †Conſtitutiones Decretorū ſunt ſingulari opi.preferēde. ¶ Caſus poteſt poni:pater beatiſſime,occurrit caſus decidēdus in iudicio, de quo apparet caſus expreſſus decretalis. Judex eſt capitoſus,ſuęq; opi.vult iudex ipſe determinare contra Decretum dicendo ꝙ Decretū neſcit quid dicit,ꝛ quod iniuſtū decernit:quero an hoc licite faciat. Papa dicit quod non: ꝛ hoc probat ex dicto Salomonis in Parabolis,cum declaratio-
2 nibus Hieronymi. ¶ †Nota ſignificatum horum verborum Non facias ſecundum prudentiam tuam:q2 intelligitur de prudentia a
3 iure non informata. ¶ †Nota.ij.tex.allegabilem cōtra capitoſos,
4 ꝛ qui plus de ſe preſumunt,ꝙ ſit in rei veritate. ¶ †Nota.iij.quod ex dictis vel factis cognoſcitur hominis ſapiētia,vel ſtultitia. Ad
5 hoc.ff.de condi.inſtit.l.quidam in ſuo. ¶ †Nota quarto quod opinio ſua non eſt preponenda dictis Decretorum, vel ſanctorum patrum. Idem dicunt doc.de conſilijs patrum.lxxiij.diſt.ꝟ.i.vbi de hoc. ¶ An dictis ſanctorum ſtandum ſit. Dic in retractatis a ſanctis non, ſicut in retractatis ab Auguſtino. Idem in correctis ab eccleſia.xxv.diſt.c.i.ꝛ.ij.xij.diſt.c.j. In non retractatis,vel non correctis,ſtandū eſt,ꝛ opinio ſua non eſt eis preferenda, vt hic. Si tamen inter doc.ꝛ ſanctos ſunt opin.vt de Salomone damnato,ꝛ de corpore virginis aſſumpto, licet cuiq; dicere quod vult. Allegata dicta ſanctorum vſq; ad vnum iota ſeruentur.xv.diſtinc.c.i.et hoc quando opuſcula ſunt nota:ſed anteq̄ forēt nota,poterat quis dicere quod licebat. Dicit Hoſti.quod hodie eſt communis opin.et merito approbata,quod corpus domine noſtre ſit aſſumptum. Et Auguſtinus dicit aperte de Salomone.xxxij.q.iiij.Salomon.de conſe.diſt.ij.ſi etiam.circa finem.ver.Salomon.

1 ☞ Conſtitutio,qua tollitur antiqua conſuetudo,quando valeat.
2 Statuta particularia in quibus poſſint facere canonici.
3 Conſuetudo,qua canonici recipiunt reditus in abſentia,valet.
4 Reſidentia ſola ſufficit,vt quis poſſit fructus beneficij recipere.
5 Statutum canonicorum ſuper percipiendis reditibus,vel non an valeat.nu.ii.
6 Statutum,vel lex,debet eſſe communis.
7 Statutum non poteſt preiudicare ſoli tertio.
8 Statutum dicitur iuſtum,quo quis in ſe ſtatuit,quod in alios.
9 Statutum inducens diſparitatem in eodem tempore,non valet.
10 Argui licet ab authoritatibus ſapientum,ꝛ poetarum.
11 Statutum illicitum valere videtur,niſi petatur reuocari.
12 Diſponere ſuper reſidentia,pertinet ad epiſcopum.
13 Statuendi poteſtas que ſit, et qñ valeat ſtatutum in preiudicium tertij.
14 Statutum a maiori parte collegij,an valeat in preiudicium ſingulorum.
15 Abſentes debent vocari quando tractatur de grauioribus.
16 Statuta canonicorum ſuper diminutione prebendarum quando valeant.
17 Statutum capituli factum a maiori parte quando valeat.
17 Canonico eūti ad ſcholas poteſt capituli maior pars aliquid dare inuita minori parte.
18 Capitulum aliquid agens quando requirat omnium conſenſum.
19 Statutum vniuerſitatis quando requirat omnium conſenſum.
20 Statutum a populo in preiudicium priuilegiati non valet.
20 Princeps poteſt ipſe ſolus iura tertij auferre.
21 Statutum vniuerſitatis ad commodum priuatum non valet.
22 Statuere non poteſt epiſcopus in preiudicium eccleſiarum inferiorum.
23 Cōſenſus omnium,an requiratur in actu rerum ſingulorum , vel ipſius communitatis.
24 Reſcriptū,quo mandatur aliquid fieri de conſenſu maioris partis,quorum requiratur aſſenſus.
25 Statuere quando nequeat capitulum ſine epiſcopo.
26 Statuere non poteſt eccleſia inferior, etiam cum epiſcopi conſenſu.
27 Statui poteſt ſine epiſcopi conſenſu in minimis.
28 Vniuerſitas non poteſt quid ſtatuere,ſine conſenſu rectoris.
28 Statuere vniuerſitas,que non habet rectorem,an poſſit.
29 Statuere penaliter nequit vniuerſitas , non habens iuriſdictionem.
30 Statuere , vel legem condere non poteſt populus , ſine Poteſtate.
31 Statuere non poteſt capitulum,ſuper reſidentia eccleſie.
32 Canonici an poſſint fructus eccleſie percipere in partes diſpares.

1 Cum omnes. ¶ †Cōſtitutio capituli,que nō eſt communis omnibus, et per quam tollitur antiqua conſuetudo, nō valet. hoc dicit. ¶ In prima recitat duo ſtatuta ſucceſſiue facta. ¶ In ſecunda ibi:cum igitur duplici ratione prelato ambo ſtatuta caſſari mandat. Et hoc ſecundum communem intellectum diuiditur:ſecundum alios,ſcilicet Hoſtien.in tres : quia in prima ponitur vnum ſtatutum. In ſecunda aliud. Secunda ibi : ſtatutum. Tertia ibi:cum igitur.ponitur diffinitio. Iſta decre.poteſt dupliciter intelligi. Vno modo , quod conſuetudo antiqua diſponeret contra ius commune , vt canonici abſentes fructus beneficij poſſent percipere in abſentia. Secundum hoc , ſtatutum contra conſuetudinem, vt antiqui abſentes poſſent recipere fructus , conſonabat conſuetudini : ſed vt nouitij abſentes non poſſent,diſſonabat. Et ſecundū hoc mandatur quod in hoc noui parificentur antiquis,vt omnes in abſentia recipiant. Secūdus intellectus quod conſuetudo antiqua,cōtra quam eſt ſtatutum , habuit idem quod ius,quod omnes canonici in abſentia nihil percipiebāt. Et ſecundum hoc ſtatutum in ea parte , qua diſponit quod antiqui percipiebant in abſentia,erat contra conſuetudinem : et ſecundum hoc papa mandat vt in omnibus coequentur , vt noui , et antiqui non poſſint aliquid in abſentia percipere. ¶ Caſus ſecundum primū, ſtante cōſuetudine in eccleſia Curcen.quod canonici omnes in abſentia poſſent reditus percipere , et cuilibet prebende ſunt annexe vinee. Quidam Curcen.canonici antiqui , qui tunc ibi erant , ſtatuerunt quod antiqui,qui tunc erant,perciperent,et noui ſuperuenientes in abſentia nihil haberent. Tertio , quod vinee decedentium diuiderentur inter antiquos,ꝛ non tranſirent ad ſucceſſores: nouitij recepti ſunt conqueſti pape. Papa cōſiderās irrationabi-

litatem huius ſtatuti:qꝛ ius vult,et equitas naturalis, qđ idē ius
qs velit in aliū,qđ in ſe, ⁊ qđ ſapientis dictat authoritas, Patere
legem,⁊c.qđ iſti nō volebāt:propter irrationabilitatē ſtatuti man
dat ſtatutum caſſari, ⁊ oēs ad conſuetudinē antiquam reduci.h.d.
¶Secundū aliū,ſtante cōſuetudine ꝙ canonici Cnrçen.in abſen
tia reditus non poſſent percipere, canonici antiqui ſtatuerunt qđ
noui ſtarent conſuetudini,et ipſi antiqui in abſentia poſſent perci
pere,⁊ de vineis annexis prebendis ſtatuerūt ꝙ noui nihil ꝑcipe
rent. Papa cōſiderās qđ id,qđ ſtatuerūt in alios,in ſe ſeruare de
bent,⁊ dictū Catonis, Patere legem,⁊c.mādat ꝙ illud, qđ ſtatue
runt in alios,ſeruetur in eos,ſcꝫ ꝙ abſentes nihil percipiant,et ꝙ
nullus eorū habeat vineas annexas.Scđm primum exponitur in
hoc,id eſt,vt perciperēt reditus in abſentia ſm ſcđm,⁊ ſm primū
ſcꝫ intellectū nō mandat̃ ſeruari ſtatutū,ſed oppoſitum ſtatuti,qđ
ſit irrationabile:ſm ſcđm mandatur ſeruari ſtatutum:et tūc ratio
venit directe ⁊ immediate:ſcđm primū mediata eſt.¶Colligo no
2 tabilia ſcđm intellectum primū, qꝛ cōmunis eſt.¶†No.primo qđ
canonici poſſunt facere ſtatuta particularia in eccleſia,etiā ſup re
3 ſidentia, vel nō reſidentia.hoc tñ intellige vt no.j.¶†Not.ſcđo ꝙ
valeat cōſuetudo,per quam diſponitur vt canonici recipiāt redi
tus in abſentia.Et ſic videtur qđ poſſit conſuetudo induci per in
feriores contra ius cōmune:et etiam valeat ſtatutū precedēte con
ſuetudine:et ꝙ ſtatutū diſponēs pro conſuetudine,ad qđ cōſuetu
4 do addit vinculū.¶†Nota tertio qđ ad poteſtatē percipiendi re
ditus beneficij ſufficit ſola reſidentia.Qđ pondera.Non ergo exi
gitur intereſſentia in diuinis: licet ſecus in perceptione diſtribu
5 tionū:vt no.de cle.nō reſi.c.j.lib.vi.¶†Nota quarto qđ ſtatutū ca
nonicorū ad preiudiciū futuroꝝ ſup percipiēdis reditibus,vel nō
percipiēdis,⁊ futuros fructus eoꝝ diminuendo,non vꝫ ad eorum
preiudiciū. Et ſic nō poteſt totū capitulū aliquid ſtatuere ad pre
iudicium ſucceſſoꝝ.qđ not. Et hoc etiā credo,cōſentiēte illo,cuius
eſt prebēda in vita:qꝛ ex quo ceſſat authoritas epiſcopi,ſtatutū nō
pōt eſſe reale,ſꝫ perſonale tm̃.j.de trāſac.de cetero. Et nota qđ ca
nonici ſingulares aliquo reſpectu poſſunt dici habere ſucceſſores.
Uide de teſta.relatū.vide gl.de elec.qđ ſicut.in verbo Conſentire.
in fi.⁊ vide in Spe.de ſentētie prola.§.vt aūt.vbi tractat an ſenten
tia lata ꝑ canonico ſup re prebende proſit ſucceſſori,quaſi dicat̃ ſi
6 lius ſucceſſor.¶†Nota quinto qualitates legis:qꝛ vt valeat, exi
gitur qđ ſit cōis,nutriens cōmodum publicum,⁊ cōmune,nō pri
7 uatum ſtatuentium.†Secūdo qđ non preiudicet tertio:⁊ ſicut ſen
tentia,⁊ pactum alijs non preiudicat,ita nec preiudicat ſtatutum.
8 ¶†Nota illud,qđ quiſqꝫ in alium,⁊c.Et nota qđ illa ꝯſtitutio dꝛ
iuſta,in qua ſtatuens ſtatuit in ſe quod in aliū:et dicitur iniuſta,in
9 qua ſtatuit in alium , quod nō ſtatuit in ſe.¶†Item ꝙ ſtatutū in
10 eodem tpe diſparilitatem inducēs,nō valet.¶†Nota ſexto licitū
arguere ab authoritatibus ſapientum,⁊ poetaꝝ:⁊ hoc de iureiur.
quēadmodū.de verb.ſig.forus.Inſti.de emp.⁊ ven.§.itē pretium.
11 ¶†Nota ſeptimo qđ ſtatutū illicitū valere vr̃ , niſi petatur reuo
cari.Uide Cyn.in.l.reſcripta.C.de diuer.reſcript.Primo in facto
proponitur hic ſtatutū reuocari tanꝙ iniuſtū,diſponēs vt nouitij
reditus in abſentia nō percipiant.Uidet̃ ꝙ ſtatutū nō ſit iniuſtū,
⁊ qđ nō debuerit ex rōne textus niſi tanꝙ iniuſtū reuocari,nō ha
bita ſola cōſideratione ſtatuti:⁊ qꝛ in ſe iuſtū eſt diſponens qđ ius
commune,vt in abſentia reditus non percipiantur,nō habita con
ſideratione miſtim ſtatuti ⁊ ſtatuentis:qꝛ hoc nō eſt iniquū;qꝛ ſta
tutum nō ligat receptos,⁊ ligat ſolos nouitios:imo iuri cōſonās,
qđ futuros tm̃ reſpicit,⁊ non preteritos receptos,ſ.c.ij.⁊.j.c.ſi.de
clarat Io.An.in lec.antiqua.Nā ſi diſponeret quod ſcholares in
trantes matriculā ſoluerent triginta,nō intelligeret de his,q iam
intrauerant.Item qđ ſtatutum nō debuerit reuocari,facit rō tex,
qđ quiſqꝫ in aliū ſtatuerit.⁊ illud, Patere legē : nam qđ ſtatuerāt
in alios,debent ſeruare:⁊ ſic ſeruare debet,qđ nulli perciperēt red
ditus in abſentia:⁊ tex.mandat contra.Et maxime hoc equius,qꝛ
iuri conſonum,qđ nemo ipſorum reditus in abſentia,⁊c.Gl.ſum̄
proſequitur intellectum , quod hic mandatur ſeruari conſuetudo
antiqua de percipiendis reditibus in abſentia:⁊ qđ hoc ſtatutum
mandatur reuocari,tanꝙ inualidū.Quod oſtendit multiplici ra
tione,ibi:in ius alterius.Primo,propter preiudiciū tertij , et ab
ſentis.Secundo,propter malū zelum.Tertio,qꝛ cōtra antiquā cō
ſuetudinem,⁊ trāſgreſſionem cōſuetudinis,⁊c.Quarto,qꝛ iniuſtū.
Quinto,qꝛ non honeſtū.Sexto,qꝛ nō cōe,et diſparilitatē inducit.
Septimo,qꝛ non generale.Octauo,qꝛ impoſſibile continet,vt idē
corpus diuerſo iure cēſeatur.Nono,qꝛ detrahit de iure ſucceſſorū:
qꝛ veri nō dicuntur ſucceſſores,qui in totū nō ſuccedant.Decimo
ex vitio ambitionis ſtatuentiū, ſm Innoc.Undecimo ex euidenti
iniquitate,vt plus releuentur a reſidentia antiqui, qui plus eccle
ſie ſunt obligati,ꝙ noui,q in min⁹ ſunt obligati:⁊ ꝙ noui puniā
tur nō reſidēdo,⁊ ipſi nō,q plus eccleſie ſunt obligati, vt dixi.In
genio opi.in cauſa nullitatis huius ſtatuti.Quidā ꝙ ex iniquita
te ſtatuti:quod declaratur ex premiſſis.Scđo ꝙ defectu ſolennita
tis nō potentie ſtatuēdi ſup reſidētia ſine epi authoritate.Tertio,
ꝓpter id,ꝯ quod ordinat̃ ſtatutū.ſ.cōtra ꝯſuetudinē antiquā, nu
trientē vtilitatem ſingulorū, ſine conſenſu ſucceſſoꝝ.Poteſt addi
Quarto,qꝛ ſtatutū ordinabat̃ ad nocendū ſucceſſoribus, ⁊ tollēda
iura ſucceſſoꝝ:⁊ hoc nō poſſunt canonici ſoli ex cōſenſu ꝑdeceſſoꝝ,
vt hec abdicatio iuris ſit realis abſqꝫ ꝯſenſu epi.de tranſact.ſuper
~~eo.⁊ de arbi.puenit.⁊ de~~ fideiuſ.peruenit.¶Ad obiecta rñdet̃ ꝙ ſta
tutum in diſpoſito nō eſt iniquū,ſꝫ cōſiderato miſtim diſpoſito,et
diſponētibus,⁊ illis,in quos ſtatutū hꝫ iniquitatē.Quod declara
ex premiſſis:qꝛ non cōe,⁊c.Et ꝑ hoc patꝫ rñſum ad ſcđm.Per hoc
concludit Inno.qđ ſi daretur aliter diſponēs vt eps de cōſenſu ca
pituli,valeret ſtatutū,excepto qđ dꝛ de vineis:qꝛ vinee nō poſſunt
tolli ſine cauſa:nec eſt hoc iniquū,ſcđm eū , tm̃ in eis antiqs rema
nentibus in ſuis ꝯſuetudinibus,noua lege futuros ligari,attenta
natura cōſtitutionis,de qua.j.c.ſi.⁊.c.ij.qꝛ ſtatutū ex ſe iuſtū eſſet,⁊
in cōſtituentibus nō notaret̃ ambitio.Fatet̃ tñ equum,qꝛ oēs ſint
equales:ꝯcludēs ꝙ ſi ex ſtatuto tali induceret̃ imparitas ſcādalo
ſa,puta qꝛ ſtatueret̃ quo ad antiquos de diuerſitate veſtiū,vel car
niū comeſtione,nō valeret ſtatutū , vel ſaltē cito reuocaret̃.de vita
⁊ ho.cle.Deus qui.ſm Inn.Infert per hoc Hoſti.ꝙ ſi ex ſtatuto
reditus applicarent̃ ad vtilitatē eccleſie,vel fabrice, vel alteri vſui
pio,valeret ſtatutū:qꝛ hic nō notaret̃ ambitio,nec rōne conſtituti,
nec rōne ꝯſtituētiū:cū ſibi nō applicēt,ſꝫ eccleſie,vel pio loco.Alle
12 gat de his que ſi.a prela.c.ſi.Cū hoc tranſit cōis opi.¶†Ad vlti
mum autem ꝙ papa mandauerit hic reuocari ſtatutum , cum po
tius deberet mandare oppoſitum,attenta rōne hic poſita, cum il
la concludat obſeruandū,qđ in alijs ſtatuerūt.Hoſt.⁊ meli⁹ Inn.
⁊ Cōpo.papa hoc dixit, ꝙ ſtandū erat ꝯſtitutioni allegate.Sꝫ dic
ꝙ ideo ſtatutū erat inualidū,qꝛ defecerat cōſenſus epi:et capitulū
nō hꝫ ptātē ſtatuēdi, maxime ſuper reſidentia,abſqꝫ conſenſu epi:
nam diſponere ſuper reſidentia ſpectat ad epiſcopum,ſine quo cle
rici peregrinari nō debent.de cōſe.diſt.iiij.nō opꝫ.Quod credo tā
in epali,ꝙ etiam in inferiori cathedrali, per hanc rōnē.Uel potes
dicere ꝙ vitietur in totū,etiā rationib⁹.ſ.allegatis.Nec obſtat ra
tio,que cōcludit ꝙ non deberet reuocari, ſꝫ ſeruari cōſtitutio:qꝛ il
lud verum.Nec eſt ratio Inn.que non placuit Hoſti.per decre.cū
veniſſent.ad fi.de inſti.ſi hoc eſſet petitum:ſed hoc non fuit petitū,
ſed ſolum petierunt ſtatutum reuocari,Sed illud verum quando
facientes conſtitutionem ſunt cōſtitutione vſi.l.j.ff.qđ quiſqꝫ iuris.
hic nō fuerunt vſi.Uel contra,ſibi ſtatutum valuit,⁊ ſic hꝫ effectū:
hic ſtatutū nō valuit, ex rationibus.ſ.poſitis,⁊ qꝛ defecit ꝯſenſus
epiſcopi.Sed per hoc nō tollitur,quoniā mala ratio aſſignatur in
tex.Dic ꝙ ratio nō venit ad probandum ꝙ ſtatutū debeat obſer
uari:ſed venit ad probandum iniuſtitiā ſtatuti, quaſi male ſtatue
rint:qꝛ ſi iuſte ſtatuere volebant,debebāt in ſe ſtatuere, qđ in alijs:
qꝛ qđ quiſqꝫ iuris,⁊c,⁊ hoc nō fecerunt.Ex hoc igit̃ ſtatutum inua
lidat̃,tanꝙ nō rōnabile. Et ꝑ hoc habemus fundamētū tex.decla
ratum:in quo tene menti qđ capitulū nō ſtatuit ſup reſidentia ſine
conſenſu epiſcopi.Qđ credo in qualibet , etiā eccleſia inferiori.In
alijs dicam.j.Itē nota illas limitationes ad regulā,qđ quiſqꝫ iu
ris.Potes aliter intelligere , vt eſt.ſ.declaratū in ſcđa poſitione.
¶Sic declarato fundamēto quo ad fructū hic,Primo habemus
de potentia ſtatuendi quo ad vniuerſitatē alicuius eccleſie.Scđo
ſpecialr̃ quid de potētia ſtatuēdi ſup nō reſidētia.Tertio,quid de
potētia ſtatuēdi,vel cōſuetudinē inducēdi,ne bñficioꝝ dēt diſpari
13 litas.¶†Uenio ad primū:⁊ hic queritur de pluribus.Primo an
in factis vniuerſitatis in modo ſtatuendi,vel aliter, requirat̃ con
cors omniū voluntas.Scđo,an vltra vniuerſitatē alicui⁹ capituli
exigat̃ alterius ꝯſenſus,vel alteri⁹ capitis , in quo reſidet ſtatuēdi
ptās.Tertio,que vniuerſitates poſſunt ſtatuta facere, ⁊ de quib⁹.
¶Ad primū dicit gl.ꝙ quādoqꝫ agit̃ de validitate facti a plurib⁹ in
re cōi plurib⁹ vt ſingulis:⁊ ſi aliqs ipſoꝝ,etiā vn⁹,vtat̃ re ad vſuꝫ
deſtinatū vel ſtatutū circa illā,faciat,valet,nō obſtante alioꝝ ꝯdi
ctione.ff.cōmuni di.l.Sabinus.Non obſtat de iure patro.poſtula
ſtis.qꝛ ibi vtentes nō habebant ius,vt hic:qꝛ ꝑ hoc alteri⁹ iuri nō
detrahūt.¶Si agūt aliquid circa rē ad vſum nō deſtinatū,nihil
pōt vnus ſine cōſenſu aliorū:⁊ vnus ꝯdicēs impedit:⁊ hoc,qꝛ iuri
alterius detrahit̃.¶Fallit fauore liberationis.ff.de pac.l.maiorē
partē.l.ſi.q ho.ex.poſ.Fallit fauore adminiſtrationis minoris bo
norum,vel debitoris aufugiētis,vel abſentis.l.iiij.in ſi ff.de admi.
tu.l.ij.in ꝑn.de bo.au.iu.poſ.⁊.l.ſi.in ꝑn.¶Fallit fauore dirimēda
rum litiū.ff.de re iu.l.duo ex trib⁹.⁊.l.itē ſi vnus.§.ſi.ff.de arb.⁊ de
arb.c.j.lib.xi.Bar,ff.ad munic.l.qđ maior.Dy.in regula,ꝙ oēs,j.
de re.iur.lib.vj.⁊ ibi clari⁹.¶Si actus , vel res ſpectat ad plures
vt corpus,vel collegiū,quedam ſunt,que agunt ad vtilitatem col
legij.vel ex neceſſitate,vel vtilitate hoc ſuadēte.Quedam ſunt que
agūt ad vtilitatem non collegij , ſed alterius actus pij:quandoqꝫ
aliquid agunt voluntarie,neceſſitate nulla imminente, vel vtilita
te.¶Primo caſu, quando ex neceſſitate vel vtilitate collegij,vel
eccleſie.Dicit glo,ꝙ valet quod ſit a maiori parte,vocatis abſen

tibus

tib⁹.Coputãtur ergo abſentes in numero,⁊ vocãdi ſunt. Aduerte
in.ſ̄tũ õt gl. valere actũ ex neceſſitate,vel vtilitate,illud verũ quo
ad piudiciũ vniuerſitatis vt vniuerſitatis:quo ad ꝑiudiciũ autẽ
ſingulorũ,non.ff.de mag.cõuen.l.i.in prin.⁊ Barto.in.l.ꝙ maior.ff.
ad mu. Et ſic limitat gl.in.l.aliud.§.refert.ff.de reg.iur. Inquãtũ
dicit Abſentes vocando,cõiter doct.dicunt regulariter abſentes
nõ vocãdos,⁊ ꝙ ſoli ꝑſentes. Ad hoc de his,que fi.a ma.par.ca.c.
i.Caſus aliquos inuenio exceptos,vbi abſentes vocãdi. Primus
in electione. Fallit ſecũdo in ceſſatione a diuinis inducẽda:vt in.c.
quis.de offi.or.li.vi. Fallit tertio in ꝯferendis particularib⁹ pre
bẽdis.de preb.cũ in eccleſijs.li.vi. Et hoc dicit. G.de teſti.ꝑſentiã.
li.vi. In gl.ibidem reſidentes.lib.vi.gl.in auť.hoc ius porrectum.
C.de ſac.ſan.eccl.⁊.q.ij.hoc ius porrectũ. Inn.dicit ſic de no.oper.
nun.c.ij.qd in omni graui negotio vocandi ſunt abſentes. Et hoc
plus placet. Et in illis caſibus ſit ratio,quia graues ſunt. Et ex his
patet an in actu ſtatuendi vocandi ſint abſentes. Gl.dicit ꝙ ſic,in
d.c.ij.de no.ope.nunti. Bar.ſentit contra,in.l.oẽs popu.ff.de iuſt.
⁊ iure.ſ.in abſentibus ex voluntaria cauſa:vt.l.vbi abſunt.ff.de tu
to.da.ab his. In abſentibus non voluntaria cauſa,cum tamen,et
iuſta cauſa ſit abſentia ꝙ nõ ſunt vocãdi:ar.l.amiſſione.ff.de capi.
dimi.ſi ſine culpa,⁊ ſic ex cauſa iuſta ſunt vocandi:⁊ ſi aliquid ſtat
non tñ quo ad ꝑiudiciũ ipſorũ abſentiũ:ar.l.ꝑ fundũ.C.õpoſt.ſen
15 tit contra in d.l.oẽs popu.ff.de iuſt.⁊ iur. ¶ † Ex ꝑdictis pꝫ cõ
cordia,quia ad grauia vocabunť,alias nõ niſi aliud diſponeret conſue
tudo. In grauib⁹ aũt vocanť abſentes,niſi vbi repiť ↄ̃riũ expſſuꝫ
in iure:⁊ in leuib⁹ nõ vocanť,niſi vbi reperiť ↄ̃tra expſſum in iure.
Abſentes aũt dico ſm naturã actus:vt ſi negotiũ tangit eccleſiã,
abſentes voco oẽs,q nõ ſunt in ciuitate,vel dioceſi. Si tãgeret pro
uinciã,in hoc ſtatur ↄ̃ſuetudini,iuxta no.in.c.cũ in eccleſijs.de pre
ben.li.vi.⁊ in.c.in Geneſi.j.de elec.abſentes intelligo extra ꝓuin
ciã,de ma.⁊ obe.c.ſi. Hec tẽperat Hoſti.vt valeat factũ ꝑ cõmuni
vtilitate a maiori parte:niſi ſubſit ↄ̃ſuetudo cõtraria.que tueatur
priuatam vtilitatẽ ſingulorum:quo caſu non valet ſtatutũ.vt hic
eſt caſus,niſi in hoc intercederet authoritas ſuperioris. Alle.ff.de
ſer.ruſti.predi.l.iure communi.⁊ quod no.de vi.⁊ ho.cle.quoniam.
16 ¶ † Aduerte quod res dicitur non ſpectare ad ſingulos,quando
agitur de diminutione ꝑbendarum ſingularium,⁊ pro vtilitate ec
cleſie:quia in his canonicorum ſingularium iuri detrahi non vide
tur,qd ad commodum eccleſie applicatur.de his,que ſiũt a prelat.
c.fina.⁊ ideo ibi ſtatur minori parti:quia vtuntur re in naturalem
17 vſum. ¶ † Secundo caſu, quãdo ſtatutum,vel factum in collegio,
non ſit pro communi vtilitate,ſꝫ propter aliam vtilitatẽ extrinſe
cam,⁊ piam. Dicit Hoſti.qd ſi vtilitas eſt anime,valet qd ſit a ma
iori parte. Per qd dicit ꝙ ſcholari eunti ad ſcholas maior pars
ↄ̃dicente minore põt aliquid de bonis capli dare. Idẽ ſi pauperes
velint alere.xij.q.ij.aux.in hoſpitalitate ſeruãda,⁊ ſimilib⁹.de ma.
⁊ obe.c.i.qd fateť Jo. An.in bonis cõibus capituli,ſꝫ nõ in bonis
particularibus vnius ꝑbẽde:alias ſine illius cõſenſu,cui ꝑiudica
reť,fieri nõ poſſet. Jo. An.in addi.⁊ lec.antiqua,certe ⁊ l bonis pre
bende ſupfluis:qꝛ hoc eſt ↄ̃cedere rẽ,⁊ extẽdere ad vſum naturalẽ.
Tene cõtra:qꝛ nõ applicať hoc ad vtilitatẽ eccleſie, ſed extrinſece.
18 ¶ † Tertio caſu,qñ aliqd agũt ex volũtate,⁊ ſine vtilitate,reqriť
ꝙ oẽs cõſentiant,⁊ vnus tñ ↄ̃dicens actũ impedit. Aduerte tñ ꝙ
hoc caſu ſtatutũ nõ eſt nullũ,ſm Hoſti.⁊ eſt verũ,dũmõ pars ma
ior cõſentiat:ſꝫ bene eſt reuocandũ:nec eſt neceſſe appellare.de his
que fi.a prela.cõtinebať.l.iuij.di.q̃s aũt. Et ꝑ hoc dicit eſſe differen
tiam inter ſtatutũ hoc caſu,⁊ ſententiã:qꝛ in ſnia reqriť ꝙ appelle
tur,⁊ nõ ſufficit ſola ↄ̃tradictio:vt.ij.q.vi.§.diffinitiua. Dat ⁊ aliã
drĩã,qꝛ ſnĩa nõ dꝫ ferri ſub ↄ̃ditione,q̃ꝙ lata teneat:vt.ij.q.vj.his
dũ.qd nõ eſt in ſtatuto,qd bene poteſt fieri ſub cõditione:ar.c.re
quiſiti.de teſta.c.ad hoc.l.pen.C.de arbi. Sic ergo ſtatutũ iniuſtũ
vꝫ,donec reuoceť:ſic ſentẽtia:⁊ ꝙ act⁹ talis iniuſtus extraiudicia
lis nõ trãſit in rẽ iudicatã:qm̃ abſqꝫ appellatione poſſet retracta
ri,⁊ valet act⁹ extraiudicialis ad ꝑiudiciũ nõ vocati, lꝫ retractari
19 poſſit,ſi eſt iniuſt⁹. ¶ † Ex his pꝫ an in ꝑtãte ſtatuendi,vbi aliqd
ſtatuiť vniuerſitas ↄ̃ iura, reqrať ↄ̃ſenſus omniũ. Dico ꝙ ſi aliqd
ſtatuerit ad ꝑiudiciũ vniuerſitatis,nõ valet ſtatutũ,niſi oẽs ↄ̃ſen
tiãt:⁊ vn⁹ tm̃ cõtradicẽs impedit:vt ſi ſtatuerẽt de remittẽdo bã
no,vel pena,ꝑ hãc theoricã. Si aliqd ſtatuerẽt cõtra iura,⁊ nõ tan
geret ꝑiudiciũ bonorũ,vel iuriũ vniuerſitatis,valẽt ſtatuta,etiã ↄ̃
ius. Licet qdã ↄ̃tra,vt Cy.in.l.ſcda.C.q̃ ſit lon.cõſue. Sic tꝫ Bar.
in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.alle.in auť.õ defenſorib⁹ ciuitatũ.
20 circa fi. ¶ † An aũt vꝫ ſtatutũ factũ a populo ad ꝑiudiciũ alicui⁹
priuilegiati. Dic ſi vniuerſitas ſibi nõ vendicat iura Imperij,vel
regaliũ,nõ credo ꝙ poſſint:qꝛ tollere ius alteri⁹, ſoli⁹ ꝑncipis eſt.
j.e.c.q̃ in eccleſiaꝝ.ff.q,⁊ a qui.l.ſi priuatus.no.Cy.de ↄ̃ſti.Digeſt.
21 ⁊ no.Jo. An.de immu.eccle.c.ſi. † Si ſit populus vẽdicãs ius im
perij,vel regalia,poteſt:qꝛ extẽdere põt manũ ad illa, que ſunt re
ſeruata in priuilegiũ principis:vt no.de fi.inſtru.cum P.tabellio.
plenius quã ſit ſit legi.per venerabilem.dum tñ ex cauſa iuſta mo

neatur. Ideo ſi ex odio priuati vel propter commodum priuatum
moueatur vniuerſitas ad ſtatuendũ.nõ valet ſtatutũ. Ad hoc hic
eſt caſus,⁊ ad hoc.l.venditor.§.ſi cõſtat.ff.cõis predi.ff.de polli.to
ties.vbi Bar.ponit.⁊ in.l.Antiochenſiũ.ff.de priui.cred. Ad hoc
optime hic. Et hoc caſu dicit Bar.alibi,ꝙ ab iniqtate ſtatuti poſ
ſet appellari.l.i.§.ſi.ff.de doli except. Et ꝑ hoc habes duos modos
retractãdi: Aut iudicis officio: aut ꝑ viã appellationis. Sic poteſt
22 intelligi hoc decre. ¶ † Ex hoc patet an epũs ſtatuat ad preiudiciũ
inferiorꝝ eccleſiaꝝ:⁊ tenẽt doc.de loca.veſtra.ꝙ nõ,niſi inferiores ec
23 cleſie tacite vel expreſſe conſentiãt. Que verba tene menti. ¶ † In
oib⁹ antẽ caſib⁹,in quibus dici cõſenſum ſufficere,vbi res eſt cõis
plurib⁹ vt ſingulis,ſufficiũt ſingulares ↄ̃ſenſus:vbi exigiť cõſen
ſus capituli,⁊ vniuerſitatis,oportet qd cõiter,⁊ ſub forma vniuer
ſitatis cõſentiãt,ſm Inno. Allegat ad hoc de elec.in Geneſi. Idẽ
no.j.de poſtu.hone. Jo. An.remittit ad notata de re.eccle.nõ alie.
c.i.lib.vi.vbi ſentit qd ↄ̃ſenſus ſingularis valeat,vbi preceſſit tra
ctatus. Quod nõ placet:qꝛ act⁹ ſpectãs ad capitulũ vt capitulũ,a
quo ſeparari cẽſenť ſinguli.xij.q.ij.q manumittunť.exigiť ergo qd
oẽs vocentur,⁊ cõiter ſiãt,et a capitulo vt capitulo. Vide qd no.in
Nouella.de reſcriptis.cũ te.vbi dicit hec vera in actib⁹ iuris:ſecus
in actibus facti. Et hoc tꝫ Bart.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.et iure.
24 ¶ † Ex hoc deciditur dubitatio,quã ponit Hoſtié.in Summa hui⁹
ti.§.qñ.ver.qd ſi Papa. Nã ſi Papa mãdat aliqd ꝑ maiorẽ partẽ
capituli expediri, ſufficiet maiorẽ partẽ capituli cõſentire. Sigil
latim dicit qd refert an mãdet ſi maior pars capituli cõſenſerit:et
tũc exigiť qd capitulariter cõſentiãt:an ſi maior pars canonicorũ
ↄ̃ſentiat,qꝛ ſufficit qd tũc ↄ̃ſentiãt ſingulariter. Ratio,qꝛ in ꝑmo
caſu verba cõionẽ collegiatã notãt:in ſecũdo ſingularẽ. Quãqꝫ mã
dat vt qd recipiať a maiori parte,nõ obſtãte ↄ̃dictione minoris:et
hũc caſum ſub dubio relinqt. Sꝫ dico qd ſi mãdat quid ſpectãs ad
capitulũ vt capitulũ,videbiť mandaſſe capitulo vt capitulo:alias
videreť mãdaſſe vt ſingularib⁹, vt potius valeat,q̃ꝙ pereat:⁊ magi
25 me ſi actus eſt facti.j.e.c.cam te.no. Inno.⁊ hoc de primo. ¶ † Ad
ſcdm an in factis ⁊ ſtatutis vniuerſitatis exigať conſenſus epiſco
pi,vel capitis vniuerſitatis. Dic in geſtis,⁊ ſtatutis faciẽdis a ca
pitulo an exigať cõſenſus epi: habeť plena gl.de ver.ſig.c.i.lib.vi.
Dic in ↄ̃cernẽtib⁹ generale ſtatutũ eccleſie,ſi ſpectet vel pertineat
in totũ vel in parte ad epiſcopũ,nõ ſtatuit capitulũ ſine epõ:in cõ
cernentibus aũt adminiſtrationẽ ſpectantiũ ad capitulũ,vt qñ bo
na,et adminiſtratio ſunt diuiſa ab epiſcopo,vt prebẽde quotidia
ne certo mõ diſtribuunť inter canonicos,vel de illis ad capitulum
certo mõ vocandis ſtatuit capitulũ ſine ↄ̃ſenſu epiſcopi. Et ita di
cit gl.in.c.ſecũdo.de verb.ſig.lib.vi.que eſt bona gl. Et hoc in col
26 legijs cathedralis eccleſie. ¶ † Nunqd autẽ collegiũ inferioris ec
cleſie cũ conſenſu ſui prelati poſſunt facere ſtatuta. Credo qd ſi ve
lint facere ſtatuta.per que contingat alienatio iuris vel bonoꝝ ec
cleſie,hoc facere nõ poſſunt. Idem ſi velint facere ſtatuta , per que
aliquod ius perpetuo ↄ̃cedatur,ſicut nec talia poſſunt ſine epiſco
27 po.de trãſac.ſtatuimus.⁊.e.de cetero. ¶ † De alijs aũt,in quibus
habẽt adminiſtrationẽ, ſatis credo qd poſſunt facere ſtatuta. In
no.in.c.cũ acceſſiſſent.j.eo.dicit qd in arduis nõ ſtatuunt,in mini
28 mis aũt ſtatuere poſſunt. ¶ † In alijs vniuerſitatibus dicit ꝙ de
ſpectantibus ad vniuerſitatẽ ſtatuere poſſunt vna cũ ſuo rectore:
nã ex quo illũ habẽt, nihil ſine illo poſſunt ſtatuere. Alie vniuerſi
tates,q̃ nõ habẽt, nõ poſſunt ſtatuere. C.de in integ.reſti.l.ſi cura
torẽ habẽs. Ad hoc.C.de iuriſ.om.iudi.l.ſi. Juriſdictionem enĩ nõ
habẽt:⁊ potentia ſtatuẽdi dependet a iuriſdictione. Ad hoc de cõ
ſti.vt alarũ.lib.vi. ¶ In tñ hoc dicit verũ Inn.ne vniuerſitas ſta
tuat ſine rectore,ꝙ ẽt mortuo rectore vniuerſitas ſtatuere nõ poſ
ſit. Allegat.qꝛ vniuerſitas nõ ſuccedit i iuriſdictione rectoris, nec
ↄ̃ñr in potẽtia ſtatuẽdi. Et ſic ꝑ hoc pꝫ limitatio ad ea, q̃ habenť
de ma.⁊ obe.is qui.⁊.c.cũ olim.qꝛ intelligãť in alijs vniuerſitati
bus eccleſiaſticis:ſed non in vniuerſitatibus,q̃ habẽt rectorem,vt
ſunt vniuerſitates ſeculares , nõ põt vniuerſitas ſtatuere mortuo
rectore,nec in rectoris ꝑtãte ſuccedit. Qd nota bene: qꝛ tãta nõ eſt
cõio inter vniuerſitates illas,⁊ capita,quanta inter capitulũ ⁊ pre
latũ. ¶ Compoſ.hic videť velle ↄ̃,qd vniuerſitas nõ habẽs recto
rem ſtatuere poſſit.l.i.⁊.l.itẽ.§.i.ff.qd cuiuſqꝫ vni. Ego credo,qñ nõ
hꝫ actu,nec habitu,vel in ſpectãtibus ad adminiſtrationẽ vniuer
ſitatis abſqꝫ rectore.no.in.d.c.ij.⁊ ꝑ Innoc.de cõſue.cũ cõſuetudi
nis. Hoſti.indiſtincte tꝫ qd ſuccedat, ꝑ illa iura. Alꝰ tñ idẽ õt hoc
eſſe difficile,⁊ incõmodoſum:vt.l.ij.§.proinde.ff.de origine iuris.⁊
29 hoc tutius. ¶ † Nunqd aũt poſſint vniuerſitates ſtatuere penali
ter. Dic ſi vniuerſitas hꝫ iuriſdictionẽ,quã exercet per rectorẽ,po
teſt penaliter ſtatuere. Alias ſi nõ hꝫ iuriſdictionẽ,non põt pena
liter ſtatuere:qꝛ ius mulctãdi,⁊ penã imponendi,ꝑcedit a iuriſdi
ctione.ff.ſi quis ius di.nõ obtẽ.l.j. Poteſt tñ vniuerſaliter ſtatuere
penã,⁊ obligare ad obſeruantiã ſtatuti,quaſi ↄ̃ctionaliter: vt no.
glo.de reſcriptis.cũ aliquibus.lib.vi. Bart.in.l.oẽs populi.in.j.q.
diſtinguit in populo, quod aut eſt populus,qui nullã habet iuriſ

dictionem,ſicut ville,⁊ caſtra,que immediate ſubiacent ciuitati:et
quo ad cārū deciſionē ſtatutū facere nō poteſt ſine licētia ſuperio-
ris:vt in hoc.c.⁊.j.c.cum acceſſiſſent.In his autē, que ſpectant ad
rerum ſuarum adminiſtrationem,bene poſſunt,etiam ſine licentia
ſuperioris:vt.l.j.et.l.ambitioſa.ff.de decret.ab ordine faci.Aut eſt
populus habens omnem iuriſdictionem,et ſtatutū facere pōt ſine
licentia:vt.d.l.omnes populi.⁊.l.Antiochenſium.ff.de priuile.cre.
Aut eſt populus habēs iuriſdictionem limitatam:q2 in ciuilibus
tantum,vel criminalibus:⁊ in his poteſt ſtatuere ſine authoritate
30 ſuperioris , per preallegata iura.¶†Ex his decidit an poſſit po-
pulus facere legem ſine Poteſtate,vel capitaneo.Dic ꝙ non.Ad
hoc de ſent.excom.graue.⁊.c.nouerit.Et hoc q2 populus transfert
omnē iuriſdictionem in poteſtatem:ergo nō ſtatuit ſine eo.Vel ſal
tem debet eſſe populus congregatus authoritate ſuperioris.C.de
mino.l.ij.lib.x.⁊.l.aliud.§.refertur.ff.de reg.iur.Tenet Bar.de iu-
ſti.⁊ iure.l.oēs populi.Hoc in iuriſdictionalibus bene faciunt,⁊ in
ſpectantibus ad adminiſtrationē ſuā.ff.de decre.ab ord.fa.l.j.l.am
31 bitioſa.Bar.in.d.l.oēs.¶†Venio ad ſcōm, an ſuper reſidētia poſ
ſit capitulum ſtatuere, vel cōſuetudo induci,ita qō valeat.Dic qō
ſtatuere nō pōt ſine cōſenſu epi.Nec obſtat de cleri.nō reſi.cū dile-
ctus.vbi capitulū facit ſtatutum ſuper reſidentia : q2 illud factum
fuit de authoritate epi,vel nō erat qui illud impugnaret : alias nō
valeret,niſi papa ex certa ſcientia illud cōfirmaret.Et ſic pōt intel
ligi.ſ.c.ij.⁊.iij.Contra hoc tñ facit qō not.in.c.relatum.ſ.de cle.nō
reſi.⁊ in.c.l3 canon.de elec.lib.vj.gl.penul.intelligendo hoc dictū
qō procedat etiā in eccleſia inferiori.Sed pōt dici ꝙ hoc ꝓcedat,
qñ per viam ſtatuti:contrariū demū,quando nō per viam ſtatuti.
Tamen eſt bene cogitandū an conſuetudo induci poſſit,et an cum
conſenſu epi indifferenter valeat cōſuetudo,vel ſtatutum de nō re-
ſidentia,⁊ ꝙ percipiant reditus in abſentia.Gl.hic tenet qō ſic,di-
cens qō etiā in foro conſcientie poteſt facere vt licite tales capiant
reditus.Idem gl.de elec.dudum.in gl.penul.Doc.hic,⁊ de conceſ.
preben.extirpande.iunctis que ibi habentur , exigunt duo,vt va-
leat conſuetudo,vel ſtatutum.Primo qō deſeruiat eccleſie per vi-
carium ſuum.Scōm,qō hoc faciat cum cauſa,ita qō aliqua ſubſit
iuſta cauſa abſentie:vt q2 prebende ſunt modici fructus,ita ꝙ ha-
bent neceſſe alibi reſidere : ⁊ talis ſit clericus , qui expediat eccleſie
in conſilijs,vel alijs actibus.In quotidianis vero diſtributioni-
bus in abſentia percipiendis, nec ſtatutū,nec conſuetudo valet.de
cle.non reſi.c.j.lib.vj.⁊ no.gl.de reſcri.c.j.lib.vj.in verbis exceptis.
32 ¶†An autē conſuetudo induci poſſit,vt ſit diſparilitas inter ca-
nonicos.Glo.ꝙ nō,per tex.Sed textui rñdetur qō alia rōne ſtatu
tum vitiatur.Dic ſi eſt cōſuetudo aliqua in eccleſia , ſeruanda eſt,
dūmodo nō ſit ſcādaloſa,⁊ ſit preſcripta, vt dixi.s.Si vero eſt ali-
qua cōſuetudo,que appareat q2 in reditibus ſingulorū beneficioꝝ
quādoq3 paritas fuit,quandoq3 diſparitas , vel eccleſia eſt de no-
uo conſtructa,alias confirmata,in his,que veniunt de cōmuni ce-
lario ad viuendū,⁊ ſic quo ad victum quotidianū , paritas eſt ſer-
uanda:q2 quandoq3 tantum comedit clericus,⁊ plus,ꝙ̃ preſbyter.
In veſtibus dandis ponderatur meritum perſonarum,⁊ ordo.de
maio.⁊ obed.ſtatuimus.Nec obſtat.xvj.q.j.§.j.vbi dicitur vni non
tantū dandū,ꝙ ex hoc alij moueantur.Dic moueantur,id eſt,mo
ueri debeāt,ſm Hoſt.Multa poſſent hic annecti circa poteſtatem
ſtatuendi,que Bar.ponit in.l.omnes populi. Anto.de Butr.

1 ☞ Conſtitutio laici ſuper re eccleſiaſtica,non valet.
2 Statutum poteſt facere vniuerſitas,que facit populum.
3 Statuta laicorum ſuper rebus eccleſiarum non valet.
4 Alienari non poteſt res feudalis eccleſie.
5 Diſponendi liberam habens facultatem,ſolennitate iuris non li-
gatur.
6 Statuta contra libertatem eccleſie,per ſuperiorem reuocantur.
7 Alienatio feudi quas requirat ſolennitates.
8 Statutum quodlibet ex vi legis iniuſte retractatur.
9 Statuere nequit populus ad commodum eccleſie ſine authoritate
pape.
10 Statutum ad commodum eccleſie quando valeat.
11 Alienatio,q̄ requirit ꝯſenſum, reqrit etiā ſolēnitates neceſſarias.
12 Alienatio facta cum ſolennitate requiſita,non ſemper valet.
13 Feudo ꝑuat,q illud alienat ſine dñi ꝯſenſu,⁊ ſolēnitatibꝰ reqſitis.
14 Feudatarius poteſt alteri infeudare,excepta eccleſia.
15 Feudum quod ⁊ qualiter poſſit in eccleſiam tranſmitti.
16 Feudū ꝑpetuū nō poteſt dari in dotē,ſed bene ad vitā feudatarij.
17 Emphyteuſis an debeat vel poſſit alienari,ad ſimilitudinē feudi.
18 Vſuarius non poteſt vſum vendere domino irrequiſito.
19 Emphyteuta non poteſt vendere meliorationes dño irrequiſito.
20 Meliorationes vendere poteſt emphyteuta domino irrequiſito.
21 Feudo an poſſit vaſallus renuntiare inuito domino.
22 Statuere contra legem,vel ius diuinum,an poſſit Imperator.
23 Statuere an poſſit princeps contra ius naturale,vel gentium.
24 Statuere an poſſit princeps contra ius ciuile,vel canonicum.
25 Statuere poteſt princeps ad preiudicium priuati.
26 Actiones an ſint de iure ciuili vel naturali.
27 Iuſtitiam petens debet audiri a principe.
28 Reſcribere quando poſſit princeps ad incommodum alterius.
29 Clauſula Non obſtante,derogatoria quid operetur in reſcriptis.
30 Statuendo an poſſit contra ius inferior tollere.
31 Reſcribere non poteſt inferior a papa contra ius commune.

1 **Que in eccleſiarum.** †Cōſtitutio lai
ci ad ꝑiudiciū
iuris eccleſiaſtici ſuper re eccleſie non valet.h.d.In pri
ma ponit conſtitutionis tenorē.Secundo annullat con
ſtitutionem,⁊ quod ex ea ſecutum eſt, in eccleſie preiudiciū,non va
2 lere decernit.Secunda ibi:volentes,⁊c.¶†Nota primo ꝙ vniuer
ſitas,que facit populum, poteſt facere ſtatutū.De quo per Bart.
3 in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.¶†Nota ſecundo quod non va
let ſtatutum laicorum ſuper rebus eccleſiarum,nec illas ligat:ma-
xime quando ſtatuit ſuper alienatione,vel dilapidatione rei eccle-
ſiaſtice.Hoc eſt,ſecūdum omnes,verum,quando ſtatutum ſpecia-
liter diſponit ſuper rebus eccleſiaſticis : vt dicit Bart.in.l.omnes
4 populi.ff.de iuſti.⁊ iure.ꝙ̃ꝙ̃.⁊ alios in ſtatuto coniungat.¶†No-
5 ta tertio ꝙ res feudalis eccleſie nō poteſt alienari.¶†Nota quar
to quid ſignificent verba Liberam habens facultatem:quia exclu
dunt ſolennitates iuris, ⁊ intelligunt etiam de facultate iuris non
6 iure regulata.¶†Nota quinto ꝙ ſuperior ex officio poteſt reuo-
care,⁊ debet,ſtatuta facta contra libertatem eccleſie:et cōtra indē-
nitatem eccleſiarum.Et ſic non ſolū annullantur ſtatuta, que ſunt
contra libertatem eccleſie, ſed etiam que inducunt damnum eccle-
ſijs:de quo notatum eſt.s.c.j.⁊ per Bar.in extrauag.ad reprimen
7 dum.¶†Nota ſexto quod etiam in alienatione feudi exigitur con
ſenſus legitimus:⁊ ſolennitas,que exigitur in alijs rebus eccleſia-
8 ſticis.¶†Nota quod omne ſtatutum ex vi legis iniuſte retracta-
9 tur.¶†Declaro decre.circa duo:poſtea deſcendemus ad mate-
riam.Dicitur quod populus non poteſt ſtatuere:contra.ff.de iu-
ſti.et iure.l.omnes populi.j.di.ius ciuile.Dic,non poteſt populus
ſtatuere ad preiudicium eccleſie,vt hic:imo nec ad commodū , niſi
authoritas pape interueniat : vt.xcvj.diſt in.bene quidem.x.di.c.j.
10 ¶†Nota hanc gl.⁊ no.Inno.de iudi.nouit.et gl.de ſolu.c.ſi.de re-
lig.do.conſtitutus.et no.in.c.leges.x.di.per Arch.vbi dicit quod
lex ad incommodum eccleſie nō valet:ad commodum eccleſie,ſi ſit
communis , valet : ſi particularis,non,niſi approbetur ſpecifice a
Papa:q2 generalis eſt approbata generaliter per canones.x.diſt.
ſi in adiutorium.cum ſequentibus.In cōſuetudine dicit idem , qō
in lege communi,quod liget eccleſiam,ſi eſt fauorabilis:alias non.
Et eſt ratio,q2 conſuetudo ſit a pluribus,⁊ magis mature:vt not.
de fid.inſtru.cum P.tabellio.Alias notat Arch.⁊ Hoſti.de con-
ſuetu.c.j.Hec vera,quando ſtatutum loquitur ſpecifice de eccleſia.
Alias ſtatutum ſimplex in fauorabilibus ligat eccleſiam.Contra
hoc dictum facit fortiter.c.eccleſia ſancte Marie.j.eo.conſiderata
ratione,propter quam ibi motus fuit ad decidendum.Vnde cogi
ta,q2 neſcio videre quod illi textui poſſit reſponderi.Sic intellige
Bar.in.l.cunctos populos.C.de ſum.trini.⁊ ſi.catho.⁊ idem de fo.
compet.quod clericis.Ad hoc de for.compe.dilecti.per que dixi in
c.ſi clericus.⁊.c.quod clericis.de foro compe.quod ſtatuta, que ex-
cludunt feminas a ſucceſſione,ligāt,vt proſint clericis.Et ſic fuit
pluries conſultū in facto Lapi abbatis.Et ſtatuta,que dicunt in-
ſtrumenta guarentigie habere promptam executionem , etiā pro-
ſunt clericis.An poſſint alias ſtatuere : dic ꝙ ſic.Et an poſſet etiā
hodie populus Romanus ſtatuere contra legem,tetigi in.c.tranſ
lato.Non iuſto plus.An populus poſſit ſtatuere contra legem ſu
perioris datam.Dicam de maio.⁊ obedi.ſi quis venerit.vbi etiam
11 hoc commode tangitur.¶†Secundo oppono ꝙ etiam nō valeat
cum conſenſu alienatio feudi.xij.q.ij.ſine exceptione.Gloſ.dicit ꝙ
non ſufficit omnium conſenſus:et hoc voluit litera,niſi ſolennitas
debita interueniat:vt probatur in dictis iuribus.Et hoc etiā vo-
luit litera hic,ibi:de legitimo conſenſu.Doct.damnant gloſ.quia
valet alienatio feudi de conſenſu illius,a quo tenentur feuda : nec
alienantur etiam in cauſam non conceſſam , ſeu caſum non conceſ-
ſum.de feud.c.ij.q2 dominium remanet penes eccleſiam,⁊ non agi-
tur de dominio transferendo directe : quo caſu procederet gl.Dic
ꝙ ſi agitur de infeudatione de nouo, quia in illa transfertur domi
nium,exigitur conſenſus:ſaltem enim vtile transfertur:ideo exigi
12 tur ſolennitas.¶†Si agatur de tranſlatione feudi iam tranſlati
de vno in alium,procedunt dicta doctorum.Io.allegat hunc tex.
xij.q.ij.alienationes.qō nō valeat alienatio rei eccleſiaſtice in caſu
non conceſſo ipſo iure,hoc eſt , nō imminente neceſſitate.Pro hoc
mihi videtur caſus in.c.dudū.de re.ecc.non alie.lib.vj.Dicā Deo
dāte in.c.i.ſ.de reſti.in inte.¶Ad materiā hic duo proponunt du
bia.Primo qō feudū nō pōt alienari.Scdo qō ſtatutū non v3 ad
eccleſie preiudicium.Inter cetera ergo, q̄ debet ſtatutū habere,eſt
13 qō alteri nō preiudicet.¶†Ad primū hic examinat vnā materiā,
quam non

quam non tangerem, niſi q2 a glo. hic ponitur in materia feudorū.
Qui de pena alienantis feudum. Dic ꝙ cadit a feudo, ⁊ dominus
poteſt alteri concedere. de feu. c. j. ⁊ in lib. feu. in cōſtitutione, ſi clien
14 tulus. ¶ †Quero an feudatarius poſſit alij infeudare. Dic ꝙ ſic,
in lib. feudo. in conſtitutione, ſi clientulus. ⁊ in conſti. Lotharij. que
incipit, Imperialem. ⁊ no. in Spe. de feud. §. ij. ver. xxxviij. Hoc te
nent doc. excepta eccleſia, que nō poteſt infeudari alteri, aut quam
per donationem in feudum alteri dare nō permittitur, etiam ſi ſit
pro anima: vt. d. l. Imperialem. Cōtrarium ſentit Hoſti. in Sum.
de immu. eccle. §. mandatum. ſub. §. ſed nec illa immunitas. vbi ca
non diſtingdit ꝙ quoddam eſt feudū, quod datur ad tempus, non
in perpetuum: vel ſi eſt perpetuum, requirit perſonale ſeruitium: ⁊
tale feudum non poteſt in eccleſiam transferri, etiam per viam reli
cti. Ita dicit intelligenda omnia, que dicunt in eccleſiam feudū nō
15 poſſe alienari. ¶ †Quoddam eſt feudum perpetuū. ⁊ reale, vel cui
conſueuit per alium deſeruiri: ⁊ tale feudum poteſt in eccleſiā trāſ
16 ferri, etiā per viā relicti: de quo plene per eū in dicto loco. ¶ †An
feudum poſſit dari in dotem. Gl. ꝙ nō, de dona. inter vi. ⁊ vxo. nu
per. Hoc intellige dādo in perpetuum: q2 hoc eſſet alienatio: vt in
c. nuper. ⁊ l. Imperialem. §. 1. de probi. ali. feu. ⁊ ad hoc quod not. de
feu. c. ij. Poteſt tamen dari in dotem ad vitam feudatarij. De quo
17 in Spe. de feu. §. ij. verſi. xix. ¶ †Quid de emphyteuſi: habes de lo
ca. potuit. ⁊ in Spe. de loca. §. nunc autem aliqua. ver. ix. dicunt do.
18 de Rota, ſua cōcluſione. cc x. ¶ †Quero an vſuarius poſſit vſum
vendere dño irrequiſito. Dic ꝙ non, Inſti. de vſu ⁊ habi. in princi.
19 dic vt ibi no. ⁊ in. l. habitatio. C. de vſufr. ¶ †An emphyteuta poſ
ſit vendere meliorationes ſuas dño irrequiſito. Dic ꝙ non: ⁊ ſi fe
cerit, illud dñs poterit reuocare. C. de iur. emphy. l. vltima. ſ. de lo
20 cat. potuit. ¶ †Sed facta denuntiatione dño, ſi dixit ſe velle eme
re, vel a denuntiatione duorum menſium ſit lapſum ſpatiū, poteſt,
cui vult, vendere, dummodo non vendat perſonis prohibitis. ſ. de
21 loc. potuit. ¶ †An vaſallus poſſit renuntiare feudo. Gl. ꝙ non po
teſt inuito dño: cū eius fauore introductum ſit, vt vaſallū habeat.
C. de act. ⁊ oblig. ſicut in initio. ar. contra. ff. de ope. li. Interdū ſtan
dum eſt huic contrario, dummodo nō nimis tempeſtiue renūtiet,
vel non interſit dñi. ff. pro ſocio. l. etiam ſocius. §. ſi. Poſt renuntia
tionem autem licet dño ſeruire nō teneatur, in memoriā tñ priſtini
dñi eum offendere nō debet. C. de queſti. l. ſeruus. in lib. feud. de va
ſal. qui contra conſti. Lot. feu. ali. c. j. vbi videtur expreſſum. Dy. et
Ja. de Are. in. l. ia, cum quo. ff. de aqua plu. ar. tenet cōtrariū. Hoc
verum, qñ ſeruitium non eſt certum: vt in vſi. feu. de vaſal. qui con
tra conſtitutionem Lotha. c. j. Secus ſi ſeruitiū ſit certū: vt in lib.
feu. de capi. qui cur. vend. Hec vera, ſi in manib9 dñi refutat: alias
domino ignoranti nō nocet, ſed bene ſibi. ff. de ſeruitu. l. ſeruitutes.
§. pe. ff. de ne. ge. l. ſoluendo. de renun. qd in dubijs. de quo in Sum.
de feu. §. in quibus modis. ¶ Venio ad materiam: hic habemus
vnam vim legis negatam ꝙ nō poſſunt ſtatuētes ſtatuere ad pre
iudicium alterius. Hoc in ſtatuto particulari examinatum eſt in
c. p ecceden. Inn. autem hic videtur examinare quid in lege vniuer
ſali, an princeps ſtatuendo poſſit ſtatuere contra ius alterius. quā
expedio per tria. An Imperator, vel princeps poſſit ſtatuere, vel
reſcribere contra ius diuinum: q2 hec ſtatuere, et reſcribere, quaſi
procedunt a pari, ſila ſimul proſequor. Secūdo an poſſit ſtatuere,
vel reſcribere contra ius naturale, vel gentium ad preiudiciū alte
rius ſubditi. Tertio an poſſit ſtatuere, vel reſcribere cōtra ius po
ſitiuum, vt Imperator cōtra legem ciuilē, vel ius ex eo queſitum.
22 An papa contra legē canonicā, vel ius ex eo queſitū. ¶ †Ad pri
mum queſtio tangitur in. l. ſi. C. ſi contra ius vel vti. publi. in. l. j. ff.
de conſti. prin. ⁊ per Cy. in. l. iij. C. de preci. Impe. offer. Barto. in. l.
omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iure. Inn. hic, ⁊ Cy. pleniſſime, p Hoſti.
hic in Summa. Dicta ſimul concludendo, dic aut legē diuinā vult
in totum abrogare: ⁊ non poteſt inferior ex poteſtatis defectu. xxi.
di. cū inferior. de ma. ⁊ obe. ſi quis venerit. Aut aliquo caſu ipſam
diſtinguendo, vel illi detrahendo contra illam ſtatuere: ⁊ tunc aut
contra id, quod ſtatuitur a iure diuino eſt permiſſum quādoqꝫ, vt
in illo Non occides. in quo reperitur aliquādo permiſſum, per ver
ba Chriſti dum dixit Petro, Cōuerte gladium tuū in vaginam:
qui gladio ferit, gladio peribit. Non credo ꝙ de iure canonico po
teſtas mortis poſſit permitti, per not. in. c. ſententiam. ne cleri. vel
monachi. ⁊ in. c. in archiepiſcopatu, de rapto per viā iuſtitie. Niſi
diceremus hoc poſſe fieri per papam, qui non eſt ligatus iure poſi
tiuo. quod not. vt occidens occidatur: ⁊ tunc hoc poteſt permitte
re lex ciuilis: ⁊ valet lex, vt ex cauſa occidatur. l. ij. C. quando li. ſe ſi
ne iudi. vin. ff. ad leg. Corne. de ſica. l. iij. in fine. ¶ Aduerte, hoc eſt
verum, ſi cauſa eſt iuſta, ita ꝙ mortem mereatur, alias non de iure
canonico. Ideo dicit Bart. quod valet lex, per quam permittitur
quod bannitus impune occidatur. Et ratio, q2 bannitus eſt trāſ
fuga, ⁊ hoſtis ciuitatis. l. amiſſione. §. j. ff. de capi. dimi. Hoſtis aūt
ciuitatis poteſt impune occidi. ff. ad leg. Corne. de ſicar. l. j. Aduer
te hoc verū in bannito perſonaliter. Si eſſet in pecunia bannitus,
hec non eſſet cauſa ſufficiens occidendi: ideo nō valeret ſtatutum.
Sic dicit Hoſtien. in. c. j. de conſuetu. ⁊ hoc placet. De hoc p Tho.
in ſecunda ſecunde. q. lxiiij. artic. ij. ⁊ Jo. And. in additio. Spec. in
tit. de conſtit. late hoc examinauit, ⁊ concludit quod inquantum di
cit, bānitum occidere, ſi ordinatur ad bonum commune ciuitatis,
⁊ iuſtitie, valet ſtatutum. Inquantum ad rancorem vindicte, non.
Et ſunt verba Gratiani. xi, q. iij. in. §. ſi ergo. xxiij. q. v. non eſt cru
delis. ⁊. c. miniſter. Per quod de facto dixi ꝙ ſtatuta, que in ciuita
te Florentie conſortibus permittunt vindictas, nō valent: q2 per
mittunt ex rancore vindictam. ¶ Quādoqꝫ lex diuina ſimpliciter
loquitur: ⁊ tunc eſt aduertendū aut cauſa ſubeſt legi: ⁊ excludit pec
catū. Aut cauſa nulla ſubeſt, vel non ſubeſſe poteſt: vel ſi ſubeſt, nō
excludit peccatum. Aut eſt dubium an cauſa ſubſit, vbi ſubeſſe po
teſt, que excludit peccatum. Si cauſa ſubeſt, que excludit peccatū,
valet lex ciuilis cōtra ius diuinum: vt patet in illo, Ut in ore duo
rum, vel triū, ⁊c. de teſti. in omni. de iudi. nouit. ⁊ tñ qñqꝫ lex req̄rit
ſeptē, ⁊ valet. C. de teſta. l. iubemus. in ſi. ⁊, l. hac ꝯſultiſſima. q teſta.
fac. poſ. Aut cā ſubeſſe nō pōt: vt ꝙ qs cōtrahat cū matre. Uel cō
ſtat qd nō ſubeſt: vel ſi ſubeſt, nō excludit peccatū: ⁊ non vꝫ. de pre
ſcrip. c. ſi. de iureiur. cū cōtingat. ⁊ quod ibi no. de pac. quia. lib. vi.
Aut cā ſubeſt, ſeu ſubeſſe pōt, ⁊ dubiū eſt an ſubſit: ⁊ doc. dicunt qd
valet: q2 in dubio cā ſubeſſe p̄ſumit. Sic dicit Cy. Et plus dicit ibi
Cy. ⁊ Ja. de Are, qd in tantū p eo p̄ſumit, qd nō admittit pbatio
in cōtrariū. Qd bene nota. Ad hoc de probatio. ex lris. Et hoc po
nit in. d. l. ſi. C. ſi ꝯ ius vel vti. publi. ⁊. l. reſcripta. C. de preci. Impe.
offer. De reſcripto, an tollat hoc ius, vbi pōt tollere: dic vt ſtatim
23 dicā in iure ciuili. ¶ †Venio ad ſcdm, an valeat reſcriptū, vel ſta
tutū cōtra ius naturale, vel gētiū. ¶ Si querit an poſſit ſtatuere
cōtra ius naturale, aut gentiū, prout nō ſtatuit ad p̄iudiciū p̄uati:
dic qd pōt ex cā, ⁊ diſtinguendo, nō in totū abrogādo: q2 naturalia
iura immutabilia ſunt. v. di. p totū. Aut vult ſtatuere ad p̄iudiciū
priuatū: ⁊ tunc aut p viā ſtatuti: ⁊ pōt. Sic dicit Butr. in. l. ſi. C. ſi ꝯ
ius vel vtil. publi. Et ſi dicit qd Impator poſſit mihi tollere domi
niū rei mee. Bar. tenet ꝯ, dicēs qd Imperator nō poſſit facere vnā
legem inhoneſtam, vel iniquā, que valeret cōtra ſubſtantiā legis. l.
iij. ff. de legi. iiij. di. erit aūt. Itē Arch. qui tenet contra, di. j. ius ci
uile. ⁊. ix. q. vlt. per principalē. Concludo ergo qd ſi ſtatuendo vult
facere cū cauſa auferendo mihi que ſunt de iure gētiū, hoc pōt. Et
iuſta ſubeſt cā, qñ in hoc vertit vtilitas publica. ff. de rei ven. l. itē ſi
verberatū. §. ſi. ff. de euic. l. Luci9. ff. q ⁊ a q. l. ſi priuatis. vt ſi vult rē
priuato auferre, vt det militi pugnāti p Republica. Ad hoc alleg,
Inn. C. de bo. dam. per totum. ff. de reli. l. ſi quis ſepulcrum. Item ſi
vellet vendere rem communem, quam habet cum priuato, ⁊ priua
tus nollet. l. j. de ven. re. fiſ. li. x. Ad hoc. l. ſi. C. de quadr. preſcri. Aut
ſubeſt nulla cā, ⁊ hoc conſtat: ⁊ hoc non pōt, ſecundum Inn. hic, nec
quo ad forū contentioſum, nec penitentiale: vt no. de immu. eccle. q2
pleriqꝫ q2 nō poſſet ſtatuere iniuſtū, vt dicit Bar. licet But. ꝯ. Pri
mum tꝫ Cy. in. d. l. reſcripta. Allegat Inſti. de leg. agna. tu. §. ſi. hoc
verū, qñ ſtatuit non modice ledendo: modice ēt poſſet ſine cā ſtatue
re. ad incommodum priuatū. Hec vera ſunt, qñ ſtatutū eſt cum cā,
⁊ durat cā, vł ſubeſt i cāu occurrēti: ſꝫ ſi cā ceſſat, vel nō adeſt i caſu
occurrēti, vt ſaltē i foro anime ſeruāda ſit lex: vide qd ſcribit Inn.
de immu. eccle. q2 pleriqꝫ. ibi tenet qd non: q2 ſi in foro ꝯtētioſo non
tꝫ, ergo nec in penitentiali: lex ex cā tollit actionē iniurianti filiofa.
q2 ex hoc inducebatur ad patrē interficiēdum. Quid ſi occurrit ca
ſus qd mutet ex ſola charitate. Dic vt ibi: aut eſt dubium an ſubſit
cā: ⁊ dic qd in dubio p̄ſumit: ⁊ ſic tollere poſſit quo ad obſeruātiam,
in tñ qd ꝯ non admittit probatio, ſecundum eum. Ad hoc cle. j. de
24 proba. ¶ †Venio ad tertiū an poſſit ſtatuere, vel reſcribere cōtra
ius ciuile, vel canonicū. Si vult ſtatuere ꝯtra ius cōmune, reuocan
do ius, nō ad p̄iudiciū priuatum, pōt. An autē vbi Papa vel Im
perator facit legem cōtrariam priori, videatur primam tollere ha
bentem clauſulam derogatoriam. Dic quod ſi eſt derogatoria ſolē
nitatis, illā antiquam tollit, etiam non facta mentione de clauſula.
Si eſt derogatoria volūtatis, illā nō videt tollere, niſi facta mētiōe
de clauſula. iuxta no. in. l. humanū. C. de legi. ⁊. l. oēs popu. ff. de iuſt.
⁊ iure. niſi conſtaret ex certa ſcientia principis qd illam tollere vel
25 let: iuxta no. p Jo. And. l. c. j. de ꝯſti. li. vi. de q dic vt ibi no. ¶ †Ad
preiudicium autem priuatum an poſſit ſtatuere, vel reſcribere, tol
lendo ea, que quis queſiuerit, ⁊ hꝫ de iure ciuili, vt ſunt actiones, q
ſunt de iure ciuili: ⁊ pōt ſm Inn. alle. l. ij. §. exactis deinde. ff. de ori.
26 iu. ¶ †Quero an actiones ſint de iure ciuili, vel naturali. Opi. ſunt
inter Legiſtas. de quo in. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. ⁊ iure. Non inſiſto
in hoc communis opi. hꝫ quod ſunt de iure ciuili. Tunc eſt dubiū
an poſſit ſtatuere tollendo illa. Dic, ſi lex tranſiuit in contractum,
vel priuilegiū non ſubiecti, non pōt princeps tollere illud no. Inn.
de iudi. nouit. Si non tranſiuit in priuilegium, aut conſtat quod il
la tollere vult: cū cā legitia pt: vt qñ cōfiſcat bona, ⁊ iura ex delicto
vel ex p̄ſcriptiōe. Aut vult tollere ſine cā, ⁊ ꝯſtat cām nō ſubeſſe. et
opi. ſūt qdā dicūt qd tollere pōt. q2 ſunt de iure ciuili: ⁊ illa, q ſūt de

iure ciuili,poſſunt tolli:qꝛ Imperatoꝛ ⁊ papa ſunt ſupra ius poſi-
tiuum.Guido de Suza.tenuit qđ actiones,que ſunt iuris ciuilis,
nõ poſſunt tolli ſine cauſa:qꝛ lꝫ omnis actio ſit de iure ciuili,tñ do-
minium,propter qđ actio iuris datur,⁊ eſſe dꝛ in bonis,eſt de iure
gentiũ:⁊ ius ciuile creat actiõné,vt iam dixi.Dominiũ autẽ illius
iuris eſt de iure gentiũ,ex quo iura,⁊ actiones ſunt in bonis: vt.l.
a diuo Pio.ff.de re iudi.Uel dato ꝙ conſideremus actionem tolli
poſſe,ius naturale,et gẽtiũ,ex quo ante productam actionem erat
remanebit in illo iure priſtino, quod erat ante,quam foret ius ci-
uili: quia ſtante illa equitate naturali obligationis naturalis,que
nõ potuit,poterit adiri iudex, vt manu regia miniſtret iuſtitiam,
ſicut et alias miniſtrabatur ante,quam eſſet ius ciuile:vt.l.ij.ff.de
27 ori.iu.⁊.l.congruentius.C.de patria pote.¶ †Nota bene, ideo di-
xit hic Inn.⁊ Compoſ.poſt eũ,ꝙ licet ſuſtineatur ꝙ princeps tol
lat actionem ſine cauſa,nõ tñ ſuſtinebitur qui ſi petat iuſtitiam au
diatur: nec iuſtitia ſi petatur ex illa equitate naturali denegabi.
Quod no.Et ſic de iure ciuili,licet nõ agatur ex naturali ſola obli
gatione,⁊ nuda conuentione:de rigore eñ per viã iuſtitie talis ſola
naturalis habebit executionem ex officio lato iudicis , ſcđm quod
olim ex puro iure gentium miniſtrabat iuſtitia:quod bene eſt no-
tandum.Hec tenet etiam Ioã.An.ꝙ agatur officio ſuperioris,in
c.nouit.ſ.de iudi.Ad hoc qđ dicimus in ſeruo,qui quãdoqꝫ agit,⁊
tñ nõ poteſt habere actionem:qꝛ incognitus a iure ciuili, vt patet
ex his,que no.in.l.iij.ff.de his,qui ſunt ſui vel ali.iu.Sic et Impe-
ratoꝛ,qui non poteſt obligari de iure ciuili,compellitur ad execu-
tionem eius qđ proceſſit : vt in.c.i.de proba.et ſcribit Cynus.C.de
28 legi.l.digna vox.Ad hoc qđ no.de iudic.nouit.¶ †Hec vera quo
ad illa,que ſunt grauis preiudicij:quo ad illa vero,que ſunt leuis,
vt quo ad dilatorias per modũ procedẽdi,⁊ quo ad appellationes
tollendas bene reſcribit ad priuatum incommodũ alterius : vt de
appell.paſtoꝛalis.⁊.c.vt debitus.de reſcriptis.c.i.⁊ no.de here.ſta-
tutum.Aut eſt dubium an cã ſubſit:et tunc ex quo cõſtat de volun
tate,in dubio in factis Imperatoris,maxime ſtatuẽdo,dici poteſt
cauſam ſubeſſe preſumptiue:vt ſcribit Cy.in locis preallegatis.ſ.
in.d.l.reſcripta.C.de preci.Impera.offe.et in.l.fi.C.ſi cõtra ius vel
vti.publi.Quandoqꝫ eſt dubium an velit tollere,vel nõ,qꝛ nõ con-
ſtat certitudinaliter de voluntate.Hic aduertendum:qꝛ aut reſcri
bit differendo,vel dilatorias tollẽdo:⁊ valet ſtatutũ,⁊ reſcriptum:
vt.l.quoties.C.de preci.Imper.offe.qꝛ in dubio preſumitur velle.
Aut totaliter ius tollendo,vel perimendo:⁊ nõ eſt veriſimile ꝙ ve
lit ius tollere,niſi ſubſit clauſula,que dicat Non obſtante tali lege:
vel emanauerit ſecunda iuſſio.Ad hec.C.de precib.Impera.offe.l.
quoties.de teſt.authen.⁊ hoc inter liberos.⁊ hoc teneas.Hec vera
ſunt in principe:⁊ papa,vbi ſcribit in his,in quibus non hꝫ liberã
adminiſtrationem:licet autem papa reſcribat in his,in quibus hꝫ
liberam adminiſtrationem , vt in beneficialibus, vt de prebẽ.licet.
lib.vj.vt lite pen.in cle.ſi duobus.valet reſcriptum abſqꝫ clauſula
Non obſtante.Non tamẽ credo per hoc qđ reſcribendo velit dero-
gare iuri alicuius:ar.c.ſuper eo.⁊ quod ibi no.ſ.de offic.deleg.Idẽ
vbi apparet ex natura materie et reſcripti,ꝙ contra ius reſcribit:
vt no.ſ.eo.tit.i.c.i.vbi iura habẽt ſpecificam clauſulam derogato-
29 riam.de reſcriptis.cam te.¶ †An autem ſufficiat dicere Non ob-
ſtante lege,ſimpliciter:tangit Io.And.in.c.i.de excel.prela.lib.vi.
Tene ꝙ ſi ſpecifice nominat legem,vt Non obſtante tali lege:pla-
num eſt.Si eam nõ nominat ſpecifice,ſed dicit generaliter Nõ ob-
ſtante aliqua lege:hoc non ſufficit : vt.l.ſi quis in prin.ff.de leg.iij.
Sed ſi dicat Non obſtante aliqua lege , que in cõtrarium loquere-
tur:hoc ſufficit,etiam ſm Bar.in.d.l.fi.C.ſi contra ius vel vti.pu
bli.nec arctatur ꝙ ſingulariter,⁊ indiuidue mentionem faciat,ſed
ſolum ſpecialiter loquatur.Dic ꝙ ſi ius habeat clauſulam ſimpli-
citer derogatoriam.ſ.qđ quicquid cõtra factum fuerit,ſit nullum:
ita procedit dictum Bar.Si autem habeat clauſulam ſpecificam,
Non valeat,niſi fiat mentio ſpecialis de lege, vel canone:tunc non
procedit dictum,imo requiritur ſpecialis, ⁊ ſpecifica mentio:vt.c.
nonnulli.Ad hoc.l.nõ ſemper.de leg.iij.et in.d.l.ſi quis in prin.gl.
30 ff.de leg.iij.¶ †Inferioꝛ autem an poſſit tollere ſtatuendo contra
ius.Dic quod inferiores laici ſic poſſunt.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊
iure.dum tamen non ſtatuerent in reſeruatis:vt dixi,qui fi.ſint le-
gi.per venerabilem.niſi eſſet populus,qui haberet regimen,⁊ eſſet
liber:de quo ibi.¶ Inferioꝛ eccleſiaſticus non.de ma.et obe.quod
ſuper his.in cle.ne Romani.de elec.no.in.c.fi.de offi.arch.Et hoc,
qꝛ habuit poteſtatẽ a papa:cõtra eius diſpoſita ergo ſtatuere non
poteſt.l.formã.C.de offi.prefec.Orien.Limitando, ⁊ diſtinguendo
poteſt.de off.archi.c.i.Contra ſtatutum ſuũ in preiudicium alte-
rius,an poſſit.Inno.de tem.ord.cum dilecti.dicit qđ non.Dic qđ
ſi tranſit in contractũ,vel priuilegium non ſubiecti , nõ poteſt.Si
in priuilegium ſubiecti , poteſt.de iureiurã.in noſtra.prout dixi.ſ.
Si non tranſit in contractum,adhuc poteſt.Hec vera ſunt, prout
voluit ſtatuere contra ius commune, vel proprium ſtatutũ.¶ Si
volunt ſtatuere ad preiudicium priuatum alicuius:Quid in ſecu-
laribus,dixi.ſ.c.cum omnes.In eccleſiaſticis ſtatuere nõ poſſunt
ad preiudicium inferiorũ, niſi inferiores conſentiant:vt not.de lo-
ca.veſtra.no.de teſta.requiſiſti.de of.lega.c.ii.not.de conſueta.cum
dilectus.xvij.diſt.c.i.de quo.xvij.di.per totum.Hoc puto verum
inquantum ſtatuit ſine cauſa:ſed cum cauſa ſtatuere poteſt,⁊ de iu
re vnius eccleſie alteri dare leuiter:vt.ſ.de cõſue.cum olim.⁊ de re-
li.do.conſtitutus.no.xxiij.di.c.ij.xvij.q.i.eccleſia.xxxv.q.ij.in ſum-
ma.de rebus eccl.non alie.dudum.Unde Bar.in.l.i.ff.quod quiſqꝫ
31 iur.¶ †An autem poſſet inferioꝛ a papa reſcribere contra ius:te-
ne quod non:qꝛ ſic tollere ius alterius,ſolius eſt principis,⁊ reſer-
uatum principi: vt.d.l.ſi priuatus.ff.qui,et a qui.In eccleſiaſticis
dic vt de hereti.ſtatuta.in gl.in verbo Figura.verſ.ſed nunquid.
Ad hoc cle.ne Romani.de elec.in gl.⁊.l.forma.C.de offi.prefec.vr.
In eccleſiaſticis,in legato dic vt de cõfirma.vti.vel inuti.c.pe.In
ordinario,dic vt patet de reli.do.c.conſtitutus.

1 ☞ Dignitas de eccleſia ſtatuto capituli ſublata , non cenſetur vacare.
2 Capitulum preſens diuiditur in tres partes.
3 Uacante dignitate,poteſt collatio deuolui ad papam.
3 Collatio dicitur,id eſt donatio.
3 Papa ex poteſtate propria,vel ſpeciali,poteſt conferre,non ex generali tantum.
4 Dignitas appellatur quandoqꝫ primiceriatus.
4 Officium,dignitas,⁊ perſonatus,ſunt ſynonyma.
5 Perſona poteſt in reſcripto certificari ſolo nomine dignitatis.
5 Nomina ſunt integre certificanda ſtylo curie, ad euitandum equiuocationis fallentias.
6 Statuendo nõ poſſunt canonici ſupprimere vnam dignitatem in eccleſia,in rebus ad proprium commodum deputatis.
7 Dignitate extincta,eſt impoſſibilis illius vacatio.
7 Qualitas eſſe non poteſt ſine ſubiecto.
8 Beneficium non vacat ſola canonici morte tribus cauſis.
9 Priuilegium perditur ſola directa priuilegij contrauentione.
10 Dignitatem ſuppreſſam reſtituere poſſunt canonici.
10 Statutum contra ius poſſunt tollere canonici ſuperioris authoritate.
11 Confeſſio extraiudicialis per canonicos facta,non nocet eccleſie.
12 Dignitas ſola ſimplici voluntate tacita poteſt creari.
13 Effectus preſentis capituli trinus eſt.
14 Beneficij cõferendi poteſtas deuoluitur indiſtincte ad ſuperiorẽ.
15 Dignitatem alicuius de eccleſia an poſſint canonici tollere.
15 Beneficij alicui cõceſſi reditus an poſſint diminui per canonicos.
16 Priuilegium an tollatur contrauentione per vnicum actum.
17 Priuilegia poſſunt tribus de cauſis alicui in totum tolli.
18 Capituli factum non poteſt nocere iuribus eccleſie.

1 Cum acceſſiſſent. †Dignitas de eccle-
ſia ſtatuto capituli ꝑ
ſedem poſtea apoſtolicam confirmato ſublata,non cen-
ſetur vltra vacare , niſi poſtea ſtatutum per cõtrarium
2 actum ſit ſublatum.hoc dicit.¶ †Diuiditur in tres.In prima al
legatio pro primicerio.In ſecunda allegatio contra eum per capi
tulum.¶ In tertia diffinitiue commiſſio.Secunda ibi: inſuper.
3 Tertia ibi : quocirca.¶ †Nota quod vacante dignitate poſſibile
eſt in tantum vacare,quod collatio deuoluitur ad ſedem apoſtoli-
cam,quando computato ſemeſtri pro qualibet collatione apparet
quod deuoluta eſt : de conceſ.preben.c.ij.Et dicitur collatio,id eſt,
donatio.de quo de preben.relatum.Et tunc ex poteſtate propria,⁊
ſpeciali papa poteſt conferre,non ex generali tantum , qua omnia
beneficia poteſt conferre,etiam nõ vacantia.de preben.licet.lib.vj.
4 ¶ †Nota ſecundo quod primiceriatus quandoqꝫ dignitas appel
latur,vt infra : quandoqꝫ perſonatus , vt.ſ.Et ſic videtur ꝙ offi-
cium,⁊ dignitas,⁊ perſonatus,idem ſonent , et ſint ſynonyma.Et
ſic habes vnum ſignũ cognoſcende dignitatis, quando habet no-
men officij.Uide de conſue.c.j.libi.vi.per Ioan.And.⁊ de preben.
5 de multa.¶ †Nota tertio, quod ad certificandum perſonam ſuffi
cit in reſcripto exprimere ſolum nomen dignitatis.Ibi Archi.et
hodie dicit Ioan.And.de ſtylo curie apponitur nomẽ integrum,
⁊ cognomen,ad euitandam equiuocationis fallaciam.⁊ not.ſ.titu.
ſ.c.vltimo.Nam et in legibus non ſignis , ſed ſequentia literarum
prudentum nomina exprimuntur.C.de vete.iure enuclea.l.j.§.pe
6 nul.circa princip.vlti.col.¶ †Nota quarto quod non poſſunt ca-
nonici facere ſtatutum,⁊ quod non poſſunt vnam dignitatem ſta-
tuendo in eccleſia ſupprimere, in reditibus ad proprium commodũ
7 deputatis , ſine pape authoritate.¶ †Nota quinto quod extincta
dignitate eſt impoſſibilis illius vocatio.Et ſic not.quod qualitas
non poteſt eſſe ſine ſuo ſubiecto.Ad hoc.ſ.eo.c.ij.¶ Nota hoc di-
ctum.⁊ vide cle.j.de reſcriptis.⁊ quod ibi dixi in verbo Haberent.
8 vide clemen.frequens.ver.quedam.de excel.prela.¶ †Nota ſexto
vnum

vnum caſum, in quo per mortem canonici nō vacat beneficium.
Idem patet in eccleſia, in qua non ſunt prebende diſtincte: vt pa-
tet in.c.dilecto.de preben. Tertius caſus, quādo beneficium eſt de
menſa: qꝛ conſolidatur menſe mortuo canonico, ad inſtar vſuffru-
ctus. Et vide Pau.in cle.j.de ſupplen.negli.prela.de pigno.cum
9 conſtet.ſm Ant. ¶ †No.vij.qd ſola directa contrauentione priui-
10 legiū, perditur priuilegium. ¶ †Nota qd canonici dignitatē ſup-
preſſam reſtituere poſſunt, ⁊ creare reſurgendo, nō obſtante quod
confirmata fuerit ſuppreſſio a ſede apoſtolica. Et ſic licet non poſ-
ſent nouiter ſtatuere, poſſunt tñ ſtatutum contra ius etiam autho-
ritate ſuperioris, tollere. Uide Bart.in.l.oēs populi.ff.de iu.⁊ iur.
11 ⁊ facit qd dixi.ſ.eo.cum omnes. ¶ †Oppo.qd canonici iſti intima-
uerunt: ⁊ per cōſequens non poſſunt contrarium aſſerere.de cōceſ.
preben.qꝛ diuerſitatem. Sol.in tex.quidā habent ꝙ canonici oēs
intimauerunt. Dicit Bar.qꝛlz eos intimauerint, ſtabitur verita-
ti: qꝛ delictum perſone: ⁊ ſic poſſunt reuocare confeſſionem ſuam: ⁊
allegant contra in iudicio eius, quod extra aſſeruerūt. Et facit ꝙ
confeſſio extraiudicialis capituli non preiudicet eccleſie, dū tñ con
12 ſtet de veritate oppoſita. ¶ †Nota qd ſola receptione ad dignita-
tem reſurgit dignitas antiquit⁹ extincta: ⁊ ſic ſola ſimplici volun-
13 tate tacita, vel expreſſa creat dignitas, ⁊ ſurgit extincta. ¶ †Pro
declaratione materie ⁊ capituli expedita gloſ. Tria hic ponuntur,
quoꝝ duo ſunt extrinſeca a materia tituli, aliud de materia tituli.
Primum, ꝙ vacante lōgo tempore dignitate, deuoluitur collatio
ad papam. Scdm, an canonici ſupprimere poſſint antiquā digni-
tatem, vel nouam creare. Tertium, an cōtrauentione priuilegium
14 tollatur actu vnico. ¶ †Quo ad primum oppo.cum gl.prima qd
non deuoluatur indiſtincte ad ſuperiorem poteſtas conferendi.de
conceſ.preben.qꝛ diuerſitatem. Sol. Si nō ſubeſt iuſta cauſa impe-
dimenti, deuoluitur, vt hic. Ubi qꝫ ſubeſt: ⁊ nō deuoluitur, vt in con
trario. Et attende qꝛ hic in glo.dicitur ſubeſſe iuſta cauſa, ꝗꝗ papa
interdicat, niſi intra illud tempus poſtulauerit licentiam eligēdi:
vt in.c.ſi.ſ.de electione. Dicunt doct.qd melius dixiſſet, poſtꝗ fuiſ
15 ſet in mora petendi licentiam. †Ad ſecūdū pro expeditione gl.tria
opponuntur, qd canonici potuerunt hāc dignitatem tollere. Ad
hoc.c.i.⁊ c.authoritate.de inſtitu. Propter hoc gl.reuocat in du-
bium an canonici, ſine authoritate dñi pape potuerunt hāc digni
tatem tollere. Ad partē negatiuam allegat iura, et rōnes, vt in ea
patet. Deinde ponit opi.⁊ prima opi. Ioan.qui tenuit qd ex cauſa
hoc poſſunt, vt in iuribus preallegatis in cōtrariū.⁊ ſ.c.proximo:
dum tñ interueniat authoritas epiſcopi. Et iuſta cā eſſe poteſt, qñ
reditus ſunt diminuti, hoc potuiſſet. Duobus ergo cōcurrētibus
ſcdm iſtam opinionē valet, qd cā iuſta, et authoritate epiſcopi hoc
poſſunt. ¶ Secunda opinio eſt gl.qd hoc non poſſint ſine licentia
pape, ⁊ interueniente cōſenſu epiſcopi: qꝛ poſſent inuenire cauſam
vbi non ſubeſſet: ⁊ hoc per iſtū tex. Nam qd hic inutile fuit confir-
matum per dñm papā ex certa ſcientia.xv.q.vlt.c.ſi.ſic in ſimili da
tur actio ex pacto nudo, ſi iuuetur legis, vel pncipis authoritate:
vt.l.reſcriptum.ff.de pac. ¶ Tertia eſt opi.gl.qd dignitatem non
poſſit capitulum, etiā interuenientibus his duobus, de quibus.ſ.
ſine licentia pape ſupprimere, vel de nouo creare. Beneficium aūt
ſimplex, niſi eſſet numerus iuramento firmatus, ⁊ per papā confir
matus, adiecta clauſula. Quod ſi ſecus, ⁊c. vt.ſ.c.proxi.de preben.
pro illorum.a contrario ſenſu. Primā opi.tenēt hic ꝙ plures doc.
reprobata hac vltima. Et ideo concludendo ipſorum dicta, dic qd
ſi beneficium, vel dignitas eſt creata authoritate pape, illud nō po
teſt ſupprimi ſine eius licentia: de iudicijs.cum veniſſent.de confir.
vti.vel inuti.c.ſ.⁊ de re iudi.c.primo. ¶ Si nō eſt creatum authori
tate pape, et collatio illius ſpectat ad tertiū, vel preſentatio, vt ad
patronum, ſine conſenſu eius ſupprimi nō poteſt.xvi.q.vij.mona-
ſterium.⁊ c.rationes. niſi papa hoc faceret, qui poteſt alterius iuri
preiudicare. Ad hoc not.in.c.cū dilectus.de iure patro. ¶ Si ſpe-
ctaret collatio ad capitulum: tūc ſi numerus eſt iuratus, ⁊ ab apo-
ſtolica ſede confirmatus, maxime cum clauſula, vel cū iuramento:
nō credo qd abſqꝫ authoritate pape poſſit ſupprimere: vt dicit gl.
de verb.ſig.olim. Niſi forte diceres qd in illo intelligetur clauſula,
Niſi reditus ſint diminuti: ſicut per contrarium in.c.ſi cōditio, niſi
reditus augmententur: vt.c.cū M. quod forte non eſt male dictū,
tutius eſt habere authoritatem pape: qd credo verius de iure.ſ.qd
non poſſit. ⁊ hoc tenet Cal. ¶ Si non eſt iuramento firmatus, vel
confirmatus a ſede apoſtolica cum clauſula: tunc ſi bona capituli,
⁊ epiſcopi ſunt cōia, adhuc hoc fieri nō poteſt: qꝛ capitulū ſolū hoc
nō poteſt: ⁊ epiſcopus nō poteſt proprio facto authorare: qꝛ in fa-
cto proprio: argumentū.l.j.ff.de autho.tut.⁊ in cle.ſi vna.de reb.ec.
non alie. Recurreretur ergo tunc ad papā, vel archiepiſcopū, ſm
Io.de Cal.⁊ Io.An. ¶ Si aūt bona non eſſent cōia, tunc epiſco-
pus ⁊ capitulū cum cā hoc poſſet: ſine cauſa aūt nō. ¶ Hoc autem
vltimum intellige: qꝛ applicatio redituum beneficij, vel dignitatis
ſuppreſſa nō applicatur alteri beneficio, vel officio, ſeu pio loco: qꝛ
ſi applicaretur capitulo, hoc non poſſet fieri, etiam de conſenſu epi

ſcopi. Ad hoc cle.ſi vna.in.ſ.reſponſo.de reb.ec.non alie. Et ſic in-
telligit Io.An.in addi.Spe.in ti.de his, que fiunt a plato ſine con
ſenſu capituli: niſi tunc in caſibus, in quib⁹ cle.ſi vna.corrigat iura
antiqua. Nec predictis obſtat.c.cū olim.de cōſuetu.c.ſi.de ver.ſig.
in quibus ſit mētio de cōfirmatione pape: qꝛ debēt intelligi qd pe-
tita fuit ad cautelā: alſ ibi factū narratur. An autē ad preiudiciū
expectantiū poſſit ſupprimi beneficiū. Dic qd non, in cle.litteras. An
aūt capitulū poſſet nouas dignitates creare. Gloſ.dt qd nō, abſqꝫ
authoritate pape. Sed dic aut vult creare dignitates maiores, vt
epiſcopatū, vel archiepiſcopatū: ⁊ hoc nō poteſt fieri ſine authori-
tate pape. Sic intelligitur.c.i.xxij.di. Aut vult creare dignitates
nō cōes, ſicut dignitatē cardinalat⁹: et nō pōt, licet in eccleſia Ra-
uennateñ.⁊ Compoſtellana habeant ex priuilegio. Aut vult crea-
re vnam ex dignitatibus communibus: ⁊ tunc aut vult creare an-
tiquam extinctam reſurgendo: et poteſt capitulum, etiam dato qd
ſit ſuppreſſa authoritate pape: vt hic eſt caſus: et hoc propter reli-
quias precedentis. Et hoc eſt quod voluit hic gl.ſi. Aut vult noui
ter creare: ⁊ tunc aut eſt determinatus numerus, ⁊ cōfirmatus ab
apoſtolica ſede, maxime cum clauſula, vel iuratus: et nō poteſt ſine
authoritate pape: niſi fructus ſuperexcreuerint: vt in.c.cum M.ſ.
eo. Si non eſt determinatus, vel non eſt iuratus, vel confirmatus
a papa cum clauſula: ⁊ tunc epiſcopus cum capitulo poteſt creare
nouam dignitatem: ſed non poteſt hoc capitulum tantum, vt hic.
Simplex autem beneficium poteſt: ar.in.c.cum M.ad ſi. vbi tenet
receptio facta a canonicis vltra numerum, non confirmata a ſede
apoſtolica: ⁊ ſic rumpitur. Hoc tñ limitat Federi.ꝙ receptio facta
per capitulū tantum, rumpit numerum, qui ſpectat ad ſolū capi-
tulum. Secus ſi ad capitulū, ⁊ epm: qꝛ tunc nō preiudicant epo, cō-
ſenſu ipſius nō interueniente: niſi hoc fieret ſede vacante, ſecundū
formā.c.primi.ne ſede vacante.lib.vi. Et hoc notat ſuo cōſilio Fe-
der.cclvij. Querit poſtmodū gl.quid operet cōfirmatio pape. Dic
vt in.c.predicto. ¶ Nota hoc dictū gl.que dicit ꝙ de cōfirmatio be
neficio inferior nō pōt cognoſcere, licet non directe, poteſt indire-
cte: vt ſi ex aliquo nouo delicto, per quod nō reuocaretur in dubiū
de confirmatione pape vellet aliquid dicere, et opponere poſſet. de
quo per gl.de confir.vti.vel inuti.c.i. Et vide Inno.de offic.deleg.
ſuper eo. Idem no.de re iudi.de cetero. De hoc de preben.miſ.⁊ ha
betur de elec.cum inter R.de preben.cū ſingula.lib.vi.de offi.ordi.
16 preſenti.eod.lib. Pau.in cle.j.de ſupplen.negli.prela. ¶ †Ad ter-
tium paſſum, in quo dicitur ꝙ priuilegiū perdit vnico actu: cōtra
ſ.de priui.accedētib⁹.⁊.c.ſi.de tranſ. vbi ſaltē ſpatiū exigit.xxx. vel
xl.annoꝝ. ¶ Itē ſecūdo, qꝛ factū perſonarum de eccleſia nō dꝫ no
cere eccleſie in tollēdo priuilegia eccleſie. Super hoc ſunt opi. ¶ Qui-
dā dicunt ꝙ aut priuilegiū ↄtinet aliquid faciendū, aut aliquid nō
faciendū, aut dat potentiā excipiendi. Si comprehendit aliquid fa
ciendū: tūc pdit non vnico actu, ſed ſpatio.x.annoꝝ.ff.de nundi.l.j.
Si dat ad nō faciendū. aut papa ſibi reſeruauit aliquid iuris: ⁊ nō
pōt illi renūtiari cōtrauenīēdo abſqꝫ cōſenſu pape.de arbi.cū tpe.
Si nihil ſibi reſeruauit, tūc pditur ſpatio.xxx.vel.xl.annoꝝ. Si da
tur ad excipiendū, tunc perpetuum eſt: qꝛ que tpalia ſunt ad agen-
dū, perpetua ſunt ad excipiendū.ff.de dol.excep.l.pure.§.ſi. Qd eſt
verū, ſi nemo agit. Sed ſi aliqs agat: ⁊ tūc ſi nō excipit de puilegio
pditur priuilegium.ff.de doli exce.l.pure.§.ſi. Quod intellige quo
ad ius deductū in iudicio: quo ad alia ex toto nō pdit priuilegium.
¶ Hoc non ſoluit caſuꝫ: qꝛ hic vno actu tollit: ergo nō decēnio, vel
ſpatio.xxx.vel.xl.annoꝝ: ⁊ tñ nō dat ad excipiēdū Io.An. ſoluit ali
ter: ⁊ vide Aut ille, ad cui⁹ vtilitatē eſt cōceſſum priuilegiū, directe
obuiat priuilegio: ⁊ pditur priuilegium. Aut non directe obuiat ⁊
nō pdit priuilegiū vnico actu: vt quādo nō iuuat ſe illo, pdit legiti
mo tpe: vt.d.c.ſi de terra. Et eſt rō: qꝛ plus delinquit, qui directe cō
trauenit priuilegio, ꝗ qui non vtitur illo.lxxx.di.ſi quis.de ſen.ex-
com.ↄtingit. Hec erit bona, ſed nō pfecta. ¶ Tertia opinio, vt di-
cit: Aut puilegiū eſt oneroſuꝫ: ⁊ pdit vnico actu, vt hic. Aut vero
eſt fauorabile: ⁊ non perditur vnico actu. ¶ Quarta opinio tangit
quod aut priuilegium eſt conceſſuꝫ fauore perſonarum: ⁊ perditur
vnico actu, vt hic. Aut fauore religionis: ⁊ nō perditur vnico actu.
Et idem ſi fauore eccleſie: ſed perditur legitimo tēpore. ¶ Glo.dat
vltimam: qꝛ quodlibet ius loquitur ſuis caſib⁹. Et ſunt diuerſi ca-
ſus, ideo nō obſtant. Hec eſt ſatis puerilis ſolutio. Dy.dicit ꝙ aut
priuilegium eſt conceſſum ad petitionem alicui⁹: ⁊ vnico actu per-
ditur: alias nō. Pro ipſo facit.c.ſi motu pprio.de prebē. Alij quod
aut quis nullo impetrante venit contra priuilegium. ⁊ illud perdi
tur, vt hic.⁊.ſ.c.proxi. Aut nullo impetrante. Item non niſi legiti-
mo tempore: vt.c.accedentibus. Alij, vt Compoſt.quod priuilegiū
regulariter vnico actu non perditur, quia eſt lex: ⁊ lex non niſi cer-
tis modis tollitur: vt.l.de quibus.ff.de legib. Alia autem ſunt ſpe-
cialia, que inducunt vel pper odium, vt in vſurario: vt.l.ij.C.de iu
re domi.impe.vel fauore, vt hic, ⁊.c.ſeq.ſcꝫ propter ampliationem
numeri ſeruitorum, ⁊ odium illorum, qui legem pape imponere vo
luerūt. Io.An.coniungendo opi.diſtinguit, Aut priuilegiū circa

iudicium competit, aut circa factū. Primo caſu aut competit ad
agendum, aut ad excipiendum. Si ad agendū, durabit tanto tem
pore, quanto actio durat, ⁊ nō vltra: vt. l. ſi tm̄. §. quinimo. ff. ſi quis
cau. Si ad excipiendum, tunc nullo agente perpetuo durat: qꝛ que
temporalia ſunt, ⁊c. vt. l. pure. §. ſi. ff. de excep. doli. niſi ſi qd imminu-
tetur excipienti: vt in. c. ſi aūt. ſ. eo. Vel limitatū tempus: vt. l. quo-
ties. C. de preci. Imper. offe. Aliquo agente, tunc quo ad illud pre-
iudicat. Scōo caſu, puta aut ad faciendum: et durat ſpatio decem
annorum: vt. l. j. ff. de nundi. qđ procedit in priuatis intellectis. Se
cus ſi ad faciendū: tūc ſi ꝯcedens aliquid ſibi reſeruauit, nō tollit,
niſi quādo res ipſum familiaris tangit. qđ met. cau. c. penul. ⁊. c. cū
tempore. Aut nihil reſeruauit. Item ſi fauore perſonarū, tollitur
vnico actu: vt hic. Si fauore eccleſie, vel religionis, non tolluntur
vnico actu, per regulam, delictum. Tollitur bene per preſcriptio-
nem legitimo tēpore: vt. c. accedētibus. de quo per Hoſti. in Sum-
ma huius ti. §. quando. ver. cum priuilegium. Io. An. voluit hanc
reducere ad diſtinctionem longam, ⁊ etiam Io. Cal. ⁊ plus imbra-
tauerunt de charta, ꝙ fuit opportunum. Et plures harum opinio
17 nes habentur in. l. falſo. C. de diuer. reſcript. per Cyn. ¶ † Duo vel
tria ſunt, que poſſunt tollere priuilegiū. Aut finis vite priuilegij:
vt qꝛ ad tempus fuit conceſſum, vel ſub conditione extinctiua. Itē
preſcriptio. Item valida renuntiatio per illum, qui habet pote-
ſtatem renuntiandi. Aut ergo vna ex cōtrauentione priuilegij pu
rificantur conditiones, ſeu purificatur conditio extinctiua priuile
gij, vel eſt lapſum tempus priuilegij: ⁊ planum ꝙ perditur priuile
gium. Aut contrauentione priuilegij non finitur vita priuilegij ex
ſe: ⁊ tunc aut actus contrauentionis concludit validam renuntia-
tionem: ⁊ tunc tollitur priuilegium. Aut actus cōtrauentionis nō
concludit validam renuntiationem: ⁊ tunc non tollitur priuilegiū,
niſi legitime preſcribatur. Caſus eſt in. c. ſi de terra. ⁊. c. accedenti-
bus. de priuilegijs. Et licet vnum dicat de triginta, alterū de qua-
draginta, ſtandum eſt capitulo, quod dicit exigi quadraginta: qꝛ
preſcriptiones triginta annorum ſunt correcte. ſ. de preſcript. de
quarta. In foro autem ciuili perditur ſpatio decem annorum, ſi eſt
18 preſcriptibile, vt ius agendi: ſecus in iure excipiendi. ¶ † Sed ſi
queratur qui ſunt actus concludentes renuntiationes, et qui non.
Dico aut res eſt ſpectans ad eccleſiam, ⁊ ex qua aliquod ius domi
nij eſt queſitum eccleſie: ⁊ factum vnius in perdendo priuilegiū nō
poteſt preiudicare eccleſie. Sic intelligit Inno. tex. de priuile. acce-
dentibus. qđ ibi monachus ſolus ſoluit ignorātibus alijs. ¶ Itē
nec factum etiam totius collegij: qꝛ licet repreſentent eccleſiam, to-
tum capitulum non poteſt renuntiare iuri eccleſie, niſi cum debita
ſolennitate, ⁊ cum cauſa. de reb. eccle. non alie. per totum. Et ſic po
teſt intelligi. c. ſi de terra. ⁊. c. accedētibus. qꝛ illud priuilegium erat
fauore religionis ⁊ eccleſie, ſcilicet de nō ſoluendis decimis: ⁊ ex eo
querebatur aliquod ius dominij. ¶ Idem dicit, ſi priuilegiū con-
tinet aliquid vtile, vel honorabile eccleſijs. Aut eſt priuilegium,
quod non concernit fauorem eccleſie, ſed fauorem proprium: vel eſt
priuilegium concedens aliam facultatem, ex quo non queritur ſpe
cifice dominium alicuius iuris, vt hic, ſm Inn. in. c. accedentibus.
vel tale eſt, quod vtile renuntiare vel indifferens: et tunc dico ꝙ ſi
factum eſt omnino contrarium priuilegio, perditur priuilegiū: qꝛ
ex velle cōtrarij aut meruit nō eſſe priuilegium, ⁊ ſic tollitur priui-
legium: qꝛ concluditur renuntiandi voluntas, vt hic eſt caſus, ⁊ de
preben. pro illorum. Et eſt ratio: qꝛ dominium queſitum non ſic de
facili perditur, ſicut perduntur priuilegia facultatem concedētia,
ſm Inn. in. c. accedentibus. ⁊ hoc. ſ. c. cum M. Ferrarien. ¶ Aut
non venit directe contra priuilegium, ⁊ tunc non poſſet dari certa
doctrina: arbitrabitur iudex ex qualitate facti, an concludatur vo
luntas renuntiandi, vel non: vt in dubio tutius preſumat volunta
tem renuntiandi in actu ſonante in factū, ꝙ in actu ſonante in pa-
ti: ⁊ citius in actu odioſo, ꝙ fauorabili: vt in regula, odia. de regu.
iur. lib. vi. Et per hoc habetur verus intellectus huius dubij. Et
vbi non concluditur renuntiatio tacita, vel expreſſa, expectabitur
preſcriptio cum comitibus ſuis ad tollendum priuilegium. Per
hoc patet ꝙ ſi papa ſibi aliquid reſeruat in priuilegio, nō perditur
per contrauentionē inferioris: qꝛ non poteſt ſibi dari renuntiatio.
Quandoqꝫ priuilegium mixtum poteſt concernere fauorem eccle-
ſie ⁊ priuatum: vt qꝛ factum eſt priuilegiū, in quo numerus deter-
minatur: ⁊ poteſt eſſe vtile eccleſie, ne propter tenuitatem prebēda-
rum ex diuiſione inter plures nō reperirent canonicos reſidere vo
lentes, vel non reperirent bonos. Poteſt etiam concernere vtilita
tem priuatam: vt qꝛ receptione plurium ſingulares prebēde dimi-
nuntur: ⁊ tunc vnica contrauentione perdāt priuilegium, quo ad
preiudicium ſuum. Ideo priuilegium non poſſent allegare nomi-
ne proprio: ſed bene poſſent allegare nomine eccleſie, ex quo eccle-
ſia lederetur. Quod nota, qꝛ limitat. c. pro illorum. ⁊. c. cum M. po
nit Inno. in. c. accedentibus. ⁊ idem dicit quod ad caſum. c. qꝛ ſup-
preſſio poteſt eſſe in fauorem proprium ⁊ eccleſie. Hec vera in priui
legijs ſimplicibus. Sed ſi priuilegium poteſt referri ad diuerſas
perſonas, vt eſt priuilegium excuſationis a tutela, contrauentione
vnius non perdatur quo ad alium. ff. de excu. tut. l. voluntatē. C. de
his, qui ſpon. mu. ſube. l. ij. ⁊. l. penul. lib. x. Hec tēperat omnia In-
no. in. d. c. accedentib⁹. vbi dixi vnico actu perdi, quando actu mo-
mentaneo queſitum eſt priuilegium, vt qꝛ ſtatuto, vel lege, vel pri-
uilegij conceſſione. Si autem eſſet queſitum conſuetudine, non tol-
leretur vnico actu, etiam ſi nō eſſet ius quo ad dominium, ſed eſſet
conceſſio cuiuſdam facultatis: vt ſi conſuetudo eſſet ꝙ nulli niſi in
ſacris reciperentur, et aliqui eſſent recepti: propter hoc non vide-
tur renuntiatum conſuetudini, in qua diu perſeuerauerint: qꝛ non
licet conſuetudinem infringere. xi. di. in his. ad hoc de preben. cum
de beneficio. ibi omnino vide. ⁊ ponit Hoſti. hoc dictum de cle. non
reſiden. ad audientiam. in. ij. gloſ.

1 ☞ Eccleſie collegiate quomodo ſint in modo viuendi determi-
nate.
2 Canonicorū numerus taxatus an poſſit augeri, vel diminui. nu. 5.
3 Canonico recepto vltra numerum, debet ex reditibus ſuperexcre-
ſcentibus prouideri.
4 C. iſtud quomodo diuidatur.
5 Caſus huius. c. quomodo figurari debeat.
6 Committi poteſt cauſa eccleſiaſtica extra diocesim actoris, ⁊ rei.
7 Agere pro tali, vel nomine talis, an equipolleant. nu. 22. et vſqꝫ ad
nume. 31.
8 Augmentatio partium ſequitur ad augmentum concurrentium
ad partes.
8 Honoris virtuoſi augmentatio ſequitur ad diminutionē virtuo-
ſorum.
9 Canonici habent ſolum vſum in prebendis.
Uſufructuarij nomine qui veniant canonici.
10 Statutum particulare valet cōtra conſuetudinem particularem.
11 Statutum, tranſiens in contractum, an extendatur ad non ſub-
ditos.
12 Statuta facere canonici in quibus poſſint.
13 Statuere poſſunt canonici contra ius commune.
14 Contrauentio ſola voluntaria poteſt illa rumpere numerum.
15 Verbum Ad inſtantiam, idem eſt dicere Ad preces, vel petitionē.
16 Recepti ad vnam vacationē poſſunt agere pro integratione pre-
bende.
17 Fructus, ſeu reditus ſuperexcreſcentes in eccleſia.
18 Fructus ſuperexcreſcentes qualiter petantur per vltranumera-
rios.
19 Clauſula ſecundum ſtylum curie apponi cōſueta, habetur pro ex-
preſſa.
20 Statutum retrahit conditionem ad limites cauſe ſtatuti.
21 Statutum an deficiat deficiente cauſa eiuſdem ſtatuti.
22 Exceptiones dilatorie ante litis conteſtationem quando debeant
opponi.
23 Exceptio ſuperueniens poſt litem conteſtatam quando poſſit op
poni.
23 Conteſtatio litis ex quo actu reſultet.
24 Exceptio Tu non habes mandatum: an poſſit opponi poſt litem
conteſtatam.
25 Canonicus an dicatur coniunctus, vt poſſit agere pro eccleſia.
26 Agere pōt ſine mandato perſona coniuncta pro alia etiā cōiūcta.
26 Procuratoris officium eſt periculoſius officio aduocati.
27 Mandati defectum non ſupplet confraternitas ſurgens ex com-
munitate ſocietatis eiuſdem eccleſie.
28 Canonicus non dicitur conſors litis alterius canonici.
29 Conſortium quid in ſe requirat, ex quibus reſultet litis ꝯſortium.
30 Conſortium litis quid operetur, et an poſſit habilitare ad agēdū.
30 Cauſa vnica non eſt potens ad tollendum duas inhabilitates.
31 Prebēdarum ſectio an ſit tolerabilis, vt poſſint plures recipi ad
vnam prebendam vacantem.
32 Canonici receptio, vel promiſſio, an valeat ad vacaturas.
33 Canonici receptio vltra numerum antiquarum prebendarum an
valeat.
33 Canonici vltranumerarij non admittuntur ad antiquas preben-
das.
34 Canonici vltranumerarij receptio, an rumpat numerum canoni-
corum tantum, vel etiam prebendarum.
35 Proteſtatio non iuuat proteſtantem, vbi eſt facto contraria.
36 Proteſtatio ordinata ad totale factum detrahendum, non iuuat
proteſtantem.
37 Proteſtatio ordinata in detrahendo totalem ſenſum facti, valet
contra factum.
38 Proteſtatio ſi fiat non cum parte principali ⁊ conſentiente, vel ea
abſente, ſi eſt iuſta cauſa veſtita, iuuat.
38 Proteſtatio ordinata ad detrahendam partem ſubſtantialem fa-
cti dependentis a poteſtate proteſtantis, quando iuuet.

Proteſtatio

40 Proteſtatio detrahens factum conſequutiuum ad factum quando releuet.
41 Proteſtatio detrahens partem ſenſus facti dependentis a poteſtate proteſtantis, vel non, quando iuuat.
42 Proteſtatio quando precedit ad factum tollendum, ꝛ factum ſequitur, non iuuat.
43 Proteſtatio ordinata in detractioné totalis ſenſus facti, vel partis ſubſtantialis facti, quando iuuat proteſtantem.
44 Proteſtatio precedens, que tendit in detractionem facti conſecutiui ad factum, quando iuuat.
45 Proteſtatio, que tendit ad detrahẽdum particularem ſenſum facti, vt quia factum poteſt multipliciter intelligi, in quo iuuat.
46 Proteſtatio contra ius commune non valet.
47 Proteſtatio contraria facto, que ſubſequitur factum, quãdo iuuet proteſtantem.
48 Procurator conſtitutus ſaluis iuribus exceptionum conſtituentis, ad que videatur creatus.
49 Pactum cũ canonico recepto vt ipſe nihil accipiat, donec fuerint alij prebendas aſſecuti, valet, nec dicitur ſimoniacum.
50 Pactum in ſpiritualibus inducit ſimoniam.
Promiſſio illicita, tamen propter iuris concurſum licita, valet.
51 Simoniam non inducit pactum iuri conſonans. nu. 54.
52 Indebitum iure ciuili, tamen debitum alio iure ſpeciali, ſi applicetur in pium vſum, valet.
53 Simonia reſultat ex indebito de iure communi, licet ſtatuto debeatur, vbi applicatur in priuatum vſum.
54 Simonia non dicitur, quando aliquid virtute ſtatuti debetur, et commodo temporali applicatur, ꝛ priuato, etiam ſi hec fiat ſuper re ſpirituali.
56 Redituum augmentatio inter canonicos, cui cedat, vbi ſunt vltranumerarij.
57 Attentata lite pendente, veniunt coram ſuperiore reparanda.
58 Vitium litigioſi circa rem non inducit litis pendentia circa rem, licet afficiat ipſam actionem perſonalem.
58 Beneficij collatio vni facta, an liget manus collatoris, vt impediatur alteri poſſe conferre.
58 Beneficij collationé, an impediat lis mota ſuper dicto beneficio.
59 Iudicium procedit, coram diuerſis iudicibus pro vna ꝛ eadem re, donec opponatur.
59 Sententia ſecunda lata ſuper re, de qua fuit litigatum coram diuerſis iudicibus, an noceat prime iam late ſuper eadem re. nu. 61.
60 Exceptio orta poſt ſententiã, põt opponi in cauſa appellationis.
61 Iudicio pendente coram diuerſis iudicibus, quando ceſſat coram altero.
60 Delegati iuriſdictio an ſit reuocata, ſi delegans cognoſcat de re delegata.
62 Canonia quid ſit, ꝛ an differat a prebenda. nu. ſeq.
63 Prebenda quid ſit, ꝛ an eius nomine veniat canonia.
63 Prouiſio pape, qua mandat quem vltra numerum recipi in canonicum, qualiter intelligenda.
64 Canonicus, non omnis habet vocem in capitulo.
65 Canonici ſupranumerarij an habeant vocem in capitulo.
66 Canonicus vltranumerarius an habeat diſtributiones.

Repetitio.

¶ In nomine patris, ꝛ filij, ꝛ ſpiritus ſancti, beate Marie ſemper virginis glorioſe, beati Hieronymi, Laurentij, ꝛ Auguſtini, ꝛ totius curie celeſtis Amen. Intercede pro me ad dominum beate Hieronyme.

CUm. M. Ferrari. In repetitiõe pñtis. c. tenebo ſtylũ, ꝛ ordiné alias conſuetum: qꝛ ſuperfluis cum rubrice continuatione reſecatis, deſcẽdã ad capitulũ per me repetendũ, cuius ſenſum, ꝛ ſentẽtiam expediam hoc ordinis numero. ¶ Primo enim ad informationé iuuenum aliquid euidẽtialiter premittam. ¶ Secundo ad lecturam deſcendens ponam capituli breuem ſententiam. ¶ Tertio, capituli factum per partes ſegregatas diuidã. ¶ Quarto, factũ narrabo, put ex lr̃a caſualiter colligit̃. ¶ Quinto, ponam literam legendo particularia notabilia eliciam. ¶ Sexto, lectis notabilibus principalibus, lecta litera, quodlibet p ſe cũ ſui materia expediam. ¶ Septimo, informantes audiam. ¶ Vltimo, ad gratiarũ deſcendã actiones, ꝛ duce Domino, ac beato Hie
1 ronymo de hoc actu feliciter expediar. ¶ † Ad primũ eſt ſciendũ
qꝺ eccleſie collegiate in modo viuẽdi qñq; ſe determinãt in nume
ro tam canonicorum, quã prebendarum, qñq; nõ in vtroq;, vel in
altero, ſemperq; ꝯtingit eccleſias in hoc variari altero de quatuor
modis: quandoq; enim ſe determinant in vtroq;, tam numero pre
bẽdarũ, quam numero canonicoꝝ: qꝛ vtrũq; taxãt numerũ, ꝛ habent pbendas realiter diſtinctas: vt beneficia ſeparata, ſeparateq; inſtituta. ꝛ de his loquitur de proba. ex literis. Quandoq; ſe determinant in vtroq;: ſed prebende non ſunt diſtincte, imo in confuſo ſunt omnia bona: et diuerſe conſuetudines in his reperiuntur. Quandoq; enim bona omnino tenentur in communi, et capitulũ adminiſtrat p ſpecialé adminiſtrationem: poſtea omnia ſimul colliguntur, ꝛ diuiduntur pro rata inter canonicos: et vocãtur tales portiones priuilegiate: vt no. Inn. de preben. dilectus. Quandoq; bona diuiduntur, et ad tempus adminiſtrãtur per ſingulares canonicos, ꝛ poſtea lapſo tempore in communi rediguntur, ꝛ ſubdiuiduntur poſtea. et ſic quandoq; datur numerus canonicorum, et diſtinctio prebendarum. Quandoq; datur numerus canonicorũ, ꝛ prebendarum, non tamen datur diſtinctio prebendarum: vt notant domini de Rota ſua vltima concluſione. Et ſic quandoq; datur taxatus numerus, ꝛ diſtinctio prebendarũ, ꝛ datur determinatio. Qñq; datur numerus canonicoꝝ ꝛ pbẽdarũ, ꝛ dat̃ determinatio, ſed non diſtinctio: vt qñ certa menſura, vel numerꝰ fructuum aſſignat̃: ꝛ ſic proprie erat hic. Quandoq; datur numerus canonicorum. ꝛ prebendarum, non tamen datur diſtinctio, nec determinatio: vt quia non eſt determinata certa menſura, ſed omnibꝰ in communi redactis. tot fiunt prebende, vt reditus ſuppetunt. Pꝫ ex ſcriptis per domi. de Rota, ſua concluſione. cccc.xxxiiij. ꝛ pleniꝰ in q. vlti. ꝛ ſic fuit hic ſecundum vnum intellectum. Quandoq; ſe determinant in altero tantum, vt quia faciunt certum numerum canonicorum, ſed non taxant numerũ pbendarum, nec diſtinguunt: vt eſt tex. hodie de conce. preben. c. fina. lib. vi. vt quia omnia bona contribuuntur in communi, ꝛ poſtea diuidunt inter ſe, non tamen faciunt aliquas portionẽs priuilegiatas, vel prebẽdas diſtinctas, que poſſint dici vacare per mortem canonici, vel renuntiationem: ſed extinguuntur. Quãdoq; determinant numerum prebendarũ, ſed non canonicorum, vt hic, ſecundum alium intellectum: ꝛ tũc canonicatus ibi non poteſt vacare, ſed extinguitur: prebenda tamen vacat: ꝛ ibi ſi qui recipiantur vltra numerum prebendarũ, viuunt de alijs bonis communibus, ꝛ ſuperexcreſcentibus reditibus: vt patet hic, ꝛ de prebend. dilectus filius L. ꝛ. c. pro illorũ. Quandoq; neutrum determinant, ſed ibi nec eſt numerus prebendarũ, nec canonicorũ: ꝛ tunc cum quolibet in canonicũ recepto creatur quoddam ius canonicale temporaliter, ꝛ prebendale, ꝛ quod temporaliter cum perſona naſcitur, ꝛ cum ea extinguitur: per qꝺ contingit in talibus eccleſijs vacationé eſſe impoſſibilem. de preben. dilecto
2 filio. cum ſimili. ¶ † Secundo premitto qꝺ numerus taxatus qñq;
eſt iuratus, ꝛ infringi non poteſt per iurantes: qꝛ in actibus ſpiritualibus factum contra iuramentum eſt inualidum: licet ſit ſecus in actibus tẽporalibus: vt. d. c. dilecto. de preben. no. Si eſt numerus iuratus, ꝛ ab apoſtolica ſede cõfirmatus, ſi ſine clauſula, poſſunt canonici propria authoritate numerum infringere: qꝛ numerus, ꝛ cõfirmatio ſunt fundata ſuper eorum fauore, cui quilibet renuntiare poteſt: quod eſt verum ad preiudiciũ propriũ, non eccleſie: vt dicit Inn. in c. accedentibus. ꝛ dixi. ſ. c. proxi. Si eſt confirmatus per papam cum decreto, ſine clauſula decernẽte irritum, ſi quid a quocũq; ꝛc. tunc nõ poſſunt rumpere numerũ, niſi fructus ſuperexcreuerint: qꝛ ſtatutum, ꝛ confirmatio ſtatuti limitatur ad limites cauſe ſtatuti: cauſa ſtatuti determinatiua, ꝛ refrenatiua numeri, eſt ſola penuria fructuũ: qꝛ aliter non cõceditur. Augmẽtatio ergo fructuum debet eſſe cauſa reſolutiua ſtatuti, ex defectu cauſe. Et hoc eſt, qꝺ dicimus ſtatutum recipere cõditionem reſolutiuam ſtatuti, niſi fructus ſuperexcreuerint. ¶ Alia veniẽt omnia. ſ. repetenda: ideo plus non in hoc inſiſto: ſed deſcendo ad ſecũ
3 dum. ¶ † Si capitulum contra ſuam conſtitutionem de certo nu
mero aliquos recipit vltra numerum, ex ſuperexcreſcentibus redi
4 tibus illis prouidere tenet̃. h. d. Hic de ſcđo. ¶ † Venio ad tertiũ,
ſcilicet ad litere diuiſioné: quã diuido in tres principales. In prima ponitur allegatio pro Martino, ꝛ cõſocijs. In ſecunda allegatio canonicorũ. In tertia diffinitio. Secũda ibi: verũ. Tertia ibi: mandamus. Subdiuiſionem autem proſequitur Io. an. longam, que patebit ex caſu: ideo non inſiſtamus in ſuperfluis. ¶ Veniamus igitur ad quartum, ſcilicet ad terminorũ in facto declarationem: ꝛ quia decre. dicit in facto in princi. ꝛ in fine dupliciter variatur: caſum figurando alternatiue proſequar vtrunq; intellectum.
5 ¶ † Caſus: Dũ in eccleſia Ferrariẽ. ex conſuetudine eſſet largus
numerus canonicorũ, puta qꝛ habebat numerũ. xviij. canonicorũ, ſm Exi. vidẽtes canonici qꝺ ꝑpter numeri amplitudiné fructus inter tot diuidebant̃, qꝺ non poterant canonici cõgrue viuere, reſtrinxerũt numerũ ad. xiiij. faciẽtes ſtatutũ, ꝛ iurantes dictũ ſtatutũ de illo numero, ꝛ ſm verũ intellectũ determinauerũt numerum in. xiiij. tam prebendarũ, quã canonicorũ: vel ſm alium, prebendarum tñ: nõ eſt vis: ꝛ huic ſtatuto, ſm aliquos, interceſſit cõſenſus epi: qꝛ aliter nõ ſtatuerunt canonici: vel, ſm alios, nõ eſt vis, ꝑpter cõfirmationé ſedis apoſtolice, que hũc ſupplet defectũ. Cauſa aũt

inductiua ſtatuti fuit impugnatio prebēdarū ex diuiſione redituū
inter pauciores. ¶ Ultra hoc certos reditus cōi menſe deputarūt
⁊, ſm aliquos, ſuperexcreſcētes: tandē cōtigit qđ vna prebēda va-
cauit, ⁊ ꝓpter preces tam epī, quā aliorū duo fuerūt recepti in ca-
nonicos: ⁊ ſic vnus vltra numerū: cum ꝓteſtatione tñ, qđ non intē
debant cōſtitutioni preiudicare: vltra hoc ad preces epī, ſecundo
receperūt M. ⁊ duos alios ſub duabus ꝓteſtationibus. Prima
qđ per hoc nō intēdebāt ſue ꝑiudicare cōſtitutioni, ſed ſine ipſius
preiudicio eos recipiebāt. Scđa, qđ proteſtabanť qđ iſti tres nihil
perciperēt de canonicatu, donec primi duo eſſent prebēdā integra
liter cōſecuti, ſm qđ debebāt de iure: qꝛ taliter receptis valente re-
ceptione debēt integrari prebende de vacātibus. Tandē contigit
qđ reditus eccleſie fuerunt nō modicū augmentati canonicorū in-
duſtria: ⁊ hoc vidētes canonici ſupernumerarij, putātes hos redi
tus ad ſe de iure ſpectare, mouerūt ſup predictis reditibus exere-
ſcentibus corā Ferrarieñ. epo queſtionē, petentes dictos reditus
ſibi debere in prebēdas aſſignari: ⁊ hanc petitionē porrexit Mar-
tinus agēs pro ſe ⁊ cōſocijs ſuis, habēs ad hoc mandatū ſm vnū
intellectū: vel ſm aliū, tanꝗ̄ cōſors eiuſdē litis: ⁊ hac lite pendēte
vacauit vna ꝓbēda, q̄ fuit cuidā ex canonicis collata de canonicis
intranumerarijs. ¶ Itē poſſeſſiones q̄dā fuerūt, q̄ poſſidebanť p
dictos canonicos ſupranumerarios in alios alienate, ſm aliū, cā hec
fuit principalr ad papā delata: qꝛ corā papa dictꝰ M. pro ꝯſocijs
egit, ⁊ petijt reditꝰ ſuperexcreſcētes aſſignari: ⁊ interim vacauit
vna ꝓbēda, que fuit petita corā Ferrarieñ. epo, ⁊ cuidā tertio aſſi-
gnata: ſimiliter quedā poſſeſſiones fuerūt in alios trāſlate, ⁊ alie-
nate authoritate epī Ferrarieñ, forte tāꝗ̄ ſuperflue illo ſtāte nu-
mero, ꝑꝑ redituū augmētationē: corā papa agēte dicto M. pro cō
ſocijs petebanť dicti fructꝰ ſuperexcreſcētes, ⁊ vltra hoc attētata
reuocari iudicis officio, factis ꝓbationibꝰ, ⁊ alijs reqſitis: ⁊ cōclu
ſo in cā, ceperunt partes de iure allegare ad iuſtitiā detegendā, ⁊ p
papā ſalubriter miniſtrandā: ⁊ corā papa Mar. actor, vt eſt moris
aduocatorū, cepit allegare petita fieri debere: ⁊ preſupponēdo fa-
ctū, ex quo ius oriť, vt. l. vt reſponſum. C. de trāſac. ponit tria, que
preſupponit ad iuris ſui fundamentū. Primo, antiꝗ̄ cōſuetudi-
nem de certo ⁊ maiori numero. Scđo, reſtrictionē numeri, nō tam
in odiū ipſius, ꝗ̄ contra cōſuetudinē antiquā, que fuit redacta ad
numerū. xiiij. prebendarū. Tertio, volūtariā receptionē cōtra nu-
merū: per qđ a numero receſſerāt. Quarto, fructuū ſuperexcreſcē-
tiā: ex quibꝰ formaliter poterat ſic dicere, data determinatione nu
meri ꝯ conſuetudinē antiquā, receptio vltra numerū canonicorū:
qꝛ poſſunt illi renūtiare: ſuper excreſcentia redituū rumpit nume
rū prebendarū, vel ſaltē inducit potentiā rumpēdi: hoc ſtante nil
obuiat quin nobis de hoc debeat ꝓuideri: ſed nos ſumus recepti:
⁊ iura volūt qđ cū ſe facultas obtulerit, recepto prouideať. Offert
ſe facultas: igiť nobis eſt ꝓuidendū in ſuperexcreſcētibus. Inten-
tionē hanc coadiuuat: qꝛ nos ꝓſequimur partē fauorabilē, ſcilicet
qꝛ tendimus in numeri ampliationē: ⁊ qꝛ tendimus in antiquū, ⁊
naturalē ſtatum eccleſie: qꝛ cōſonamus antique cōſuetudini: pars
aūt aduerſa intendit odiū, ſcꝫ reſtrictionē numeri, ⁊ ſtatum nouū
cōtra antiquā cōſuetudinē: ⁊ ſic quieuit aduocatus M. ¶ Surre-
xit aduocatus capli, ⁊ ad fundandā intentionē preſupponit in fa-
cto aliqua tacita per Mar. que intētionē fundant partis ſue: ⁊ p
tāto latius factū preſupponēdo ponderat primo numeri determi-
nationē, ⁊ ſtatutū iuramēto firmatū, qđ ad numerū. xiiij. prebēde
fuerūt reſtricte. Scđo, cōfirmationē aplice ſedis. Tertio, vacatio-
nē vniꝰ prebēde, ⁊ duorū ad cā, vel ea vacāte ad preces quorūdā re
ceptionē, ſemp cū ꝓteſtatione ne cōſtitutioni preiudiciū genereť.
Quarto, receptionē dicti Mar. ⁊ alterius: de tertio nō fatebať ad
ꝓces epī receptionē ſub duplici ꝓteſtatiōe. Pria, cōſtitutiōis ſue
obſeruātiā. Scđa, qꝛ nihil ꝑcipere deberēt, donec primi eſſent inte-
gras ꝓbēdas aſſecuti. Tertio, ponit ſtatuti cōfirmati partē intētꝰ
qđ reditꝰ ꝓdicti ſunt cōi mēſe deputati. His ꝓſuppoſitis formalr
ſic cōcludebat: ꝓteſtatio cōſeruat ius ꝓteſtantiū: ſed ſtatutū eſt cō
ſeruatū p ꝓteſtationē: ſtatutū determinat ꝓbēdas: ergo receptio
nō dꝫ ꝑiudicare numero prebēdarū: ex ſtatuto hoc ius eſt ſuperex-
creſcentiū mēſe applicatarū: petētes petūt hoc ius ꝯ ſtatutū ex ꝓ-
teſtatione ꝯſeruatū: ergo repellēdi ſunt. Hic ēt coadiuuat, qꝛ ſta-
tutū eſt cōfirmatū aplica authoritate, cui nō poſſunt canonici de-
rogare ex defectu poteſtatis, quā nō habēt in factū ſuperioris: ſic
ꝓt hic. ¶ Auditis allegationibꝰ papa deuenit ad calculū ſnīe: ⁊ qꝛ
dꝫ ſnīa cōformari petitioni, vt ꝓportionari dꝫ edificiū fundamē-
to: ⁊ ſnīando attēdit duo petita: vnū principaliter, ſcꝫ aſſignatio-
nē ſuperexcreſcentiū: ſcđo petitionē acceſſoriā attētatorū: ⁊ qꝛ for-
te impeditus cōmiſit cauſam Cluniaceñ. epo, qui eſt ibi ꝓpe Ferra
riā, ⁊ mādat ei, vt ſi tot ſunt ſuperexcreſcētes, q ſufficiāt ad prebē-
das vltranumerariorū, mēſuratis ꝓbēdis ſm antiquas, ꝓmis in
ſua integritate manētibꝰ debeat ſuperexcreſcētes aſſignare: reſiduū
cōi mēſe, vel ꝓut alias melius videbiť aſſignare in eccſie vtilitatē.
Et ſignat Papa huiꝰ prime partis mādati cauſas: qꝛ ruptus eſt

numerus canonicorū, ruptus eſt numerus prebēdarū, vel ſaltē in
potētia rūpendi: ergo data receptione horū, nil repugnat, qn iſtis
debeāt ſuperexcreſcētes, quos petūt, aſſignari: ex receptione eñi ca-
nonicorū rumpūt numerū canonicorū: ex ſuperexcreſcētia redituū
dat potentiā rumpendi, nō obſtante cōfirmatione: qꝛ ex cā ſtatuti
reſtrictū ſtatutū: ⁊ per cōſequens cōfirmatio recipit cōditiōnē ta-
citā, ſtatuti, ⁊ cōfirmationis reſolutiuā, niſi fructus ſuperexcreue-
rint. Cauſa eñi ſtatuti diminuētis fuit paupertas redituū: opulē-
tia ergo ꝯria eſt cā reſolutiua ſtatuti: vt ſic etiā ex ſtylo curie ſolēt
talia cōditionari. Igiť nil obſtat, qn iſtis debeāt ſuperexcreſcētes
aſſignari. Scđo, circa acceſſorie petita mandat ſm vnū intellectū,
attēta per partes lite hac pēdente corā epo Ferrarieñ. circa prebē-
dā vel poſſeſſiones, in irritū, ⁊c. Scđm aliū mandat attentata per
epm Ferrarieñ. circa poſſeſſiōes, ⁊ cetera hac lite pendēte reuoca-
ri, ⁊c. ⁊ hoc de quarto. ¶ Uenio ad quintū, ſcꝫ ad lrām, quā legam
notando tex. vbi eſt opportunū: ⁊ ſic expediā particularia notabi-
6 lia, que hic nō examinanť: ⁊ ita faciā toto hoc anno. ¶ † Et primo
habeo ſupſcriptionē Cluniaceñ. epo. Not. ſup ſubſcriptione ſuper
iure iſto, intra duas dietas poterat cā cōmitti extra dioceſim acto
ris ⁊ rei, dato qđ actor ⁊ reꝰ eſſent eiuſdē domicilij: imo, ꝙ eſt plus
extra ꝓuīciā poterat: vt eſt caſus de iniurijs. c. olim. hodie ſerua.
c. ſtatutū. §. cū aūt. ⁊ §. ſeq. de reſcriptis. li. vj. ⁊ c. nonnulli. ꝫ. eo. tit.
7 ¶ † In tex. ibi: cū M. ⁊c. Not. iſtū tex. ꝙ hec equpollēt, Talis agit
ꝓ tali, vel agit noīe talis. caſus eſt de appe. ſua nobis. ibi bonꝰ tex.
legiſte habēt tex. in. l. fideicōmiſſa. §. interdū. ff. de le. iij. ⁊ l. dñs Sti
cho. de pec. le. ibi gl. ff. de pac. l. ſi cū emptor. §. fi. iuncta gl. in prima
opp. de pac. ⁊ eſt tex. in. l. ſi p ignorantiā. C. de ꝯdi. indebi. Bar. in. l.
j. §. itē nūtiatio. ff. de ope. no. nūti. ⁊ ibi tractat ꝙ in dubio ſi appa-
reat, aliquē geſſiſſe ꝓ tali, ⁊ noīe talis: p hoc nō probať ꝙ vt ꝓcura
tor geſſerit, ſed vt talis: niſi pars aduerſa ſciuerit eū procuratorē.
Et ꝓ hoc eſt caſus hic, cū gl. j. pro eo, qđ apparet, quē agere ꝓ tali
intelligiť, id eſt, tanꝗ̄ ꝓcurator talis, vel tanꝗ̄ conſors litis talis,
vel alias habēs poteſtatē actū gerendi: ⁊ hoc qñ actus nō eſt pro-
portionalis, niſi vt procuratori. Tex. habēt Legiſte in. l. ſi poſt. ff.
8 qñ ex fac. tut. ⁊ Canoniſte in. c. dilecti filij. de for. cōpe. ¶ † In tex.
ibi: paucíorū. Not. qđ ad augmentationē cōcurrētiū ad partes, ſe-
quiť partiū augmētatio: ad diminutionē doctorū cōcurrētiū, ſeq-
tur augmētatio numeri ſcholariū: ⁊ ad diminutionē comeſtorū, ſe
quiť augmētatio epularū: ad diminutionē virtuoſorū, ſequiť aug-
9 mentatio honoris virtuoſi: de priuile. c. j. ¶ † In tex. ibi: in vſus.
No. hic tex. apertū qđ canonici in prebēdis hñt ſolū vſum. Uñ ꝓ-
prie nō dicunť vſufructuarij, ſed vſuarij. Glo. eſt de pignoribus. c.
fi. in gl. iij. Glo. tꝫ alibi qđ hꝫ vſumfructū, in. c. ex literis. in gl. j. de
ꝓba. ⁊ ibi cōcord. de peculio cle. c. fi. Uide gl. iij. q̄ illas cōcordat, de
offi. or. li. vj. pñti. vt in vita vſufructuarij ſunt, in morte ſunt vſua-
rij. Bar. in. l. diuortio. ff. ſol. ma. dicit qđ nō eſt ꝓprie vſuariꝰ: reci-
pit eñi ꝑꝑ onus eccleſie: ꝺt ſtādū Canoniſtis: ⁊ ſic dicit, ⁊ hñ. in ꝯriū
facit tex. ibi: ſuos fructꝰ, ⁊c. Sꝫ ſalua tex. vt dixi. Uel ſtat iproprie,
ſicut ſubditi dicūt eccſiā ſuā, vel eorū. de cle. exc. mi. ꝓpoſuit. de hoc
vbo Suū, qđ ſignificet, habes gl. de prebē. ꝓ illorū. ⁊ in. c. j. de poſt.
10 prela. Cōtra antiꝗ̄ cōſuetudinē. ¶ † No. diligēter qđ ſtatutū par-
ticulare valet ꝯ cōſuetudinē ꝑticularē. qđ credo, ēt ſi nō faciat mē
tionē de cōſuetudine, per no. in. c. j. de cōſue. li. vj. ⁊ p tex. ibi in rōne
ſui. ¶ Et aduerte, qꝛ hāc reſtrictionē pñt facere ad ꝑiudiciū futu-
rorū, ex quo faciūt ex cā, ⁊ ad cōmodū eccleſie: ſꝫ reſtringere nume-
rū prebēdarū ad preiudiciū nō exiſtentiū, nō poſſent: qꝛ cōſuetudo
⁊ ſtatutū quo ad receptos trāſiuit in ꝯctū: qꝛ ꝯcernit cōmodū ſin-
gulorū: ideo nō eſt reuocabile, niſi ſinguli cōſentiant. per decre. cū
oēs. ſ. e. ti. ⁊ per. l. qđ ſemel. ff. de decre. ab or. faci. cū dictis doct. ibi.
11 ¶ † Aduerte tu Legiſta, q habes hoc pro Euāgelio, ꝙ cōſtitutio
trāſiens in ꝯctū, ⁊ priuilegiū, ⁊ ſimilia, efficiunť irreuocabilia: qꝛ il
lud verū quo ad nō ſubiectos ſtatuēti. Sic intellige canoniſta di-
ctū Inn. in. c. nouit. de iudi. ⁊ in. c. fi. ⁊ ibi p doc. de rebꝰ eccl. nō alie.
de relig. do. cōſtiturꝰ. Uñ in hac materia do tibi tres limitatiōes.
¶ Pria, qđ ſtatutū efficiť irreuocabile quo ad alios, ſcꝫ nō ſubie-
ctos, niſi ipſi oēs, ad quorū preiudiciū eſt factū, cōſentiāt. ¶ Scđa
efficiť irreuocabile, limita quo ad nō ſubiectos: ſꝫ qđ ad ſubiectos
pōt reuocari, ēt eis ꝯdicentibꝰ, ⁊ cū cā: ſicut poſſent cū cā iure ſuo
ꝓuari: p no. de cōſti. q̄ in eccleſiarū. in. l. fi. C. ſi ꝯ ius vel vti. pub. Et
hoc magis verū, qñ cā obligatiōis a ſolo inducta eſt ſtatuto: qꝛ quo
ad ius tāꝗ̄ iure poſitiuo inductū, pōt ꝯ ius poſitiuū derogare. di-
ctū eſt ſingulare Inn. de iniur. nrā. ſic intelligo dicta Inn. in. c. di-
lectus. de tēpo. ord. q dicit qđ eps cōtra propriū ſtatutū nō pōt diſ
penſare: quia id verū, ſm ea, que. ſ. dixi. que perpetuo tene menti.
12 ¶ † In tex. ibi: ſtatuerūt. Not. qđ canonici poſſunt facere ſtatuta.
¶ An, ⁊ de qbus pñt, habetur gl. clara de ver. ſig. c. pe. li. vj. ⁊ dicā
in. c. cū acceſſiſſent. eo. ti. Et opꝫ qđ interueniat cōſenſus epī. Sꝫ de
hoc hic nō eſt vis: qꝛ cōfirmatio pape interceſſit, que hūc pōt ſup-
13 plere defectū. ¶ † Et, qđ plus eſt, not. qđ pñt facere ſtatuta cōtra
cōſuetudinē antiquā cōtra ius cōmune. No. caſus de ma. ⁊ obe. qđ

ſuper his. Quod ſecus eſt in populo ſeculari: vt. l. omnes populi
ff. de iuſti. ⁊ iur. Rationē reddit hic glo. de tranſla. prela. c. j. ſi iun
gas tex. q2 populus Romanꝰ originalr habuit ius cōdēdi leges,
⁊ id tranſtulit in imperiū, nulla poteſtate ſibi retēta: ſed Papa ha
buit a Deo: ideo in poteſtate legis cōdende inferiores epi, q habēt
a Papa poteſtatē, ꝯ ipſi non ſtatuūt. l. nominā. C. de offi. pfect. vrb.
ſed ſic populus, q non habuit poteſtatē particularis legis cōdēde
14 a principe. qḋ bene notabis. ¶ † In tex. ibi: volūtarie no. ꝙ ſolavo
lūtaria cōtrauentio eſt illa, que rūpit numerū. Ad hoc de preben.
pro illoꝝ. Secus ergo in neceſſaria, q2 illa nō rūpit: q2 ibi parcitur
neceſſitati. Ho. gl. ibidē. ⁊ ibi: ⁊ qd de recepto mādato legati, vel pa
15 pe: dicere ibi habes. ¶ † In tex. ibi: ad inſtantiā. nota diligēter hoc
verbū, qḋ idē eſt dicere Ad inſtantiā, qḋ ad petitionē, vel precco,
⁊c. Qḋ bene nota: q2 quāꝙ in inſtrumētis, ⁊ actis d2 Ad inſtātiam
talis: talis pmiſit: talis dedit, ⁊c. qd ſignificet: qḋ nota bene: q2 fa
16 cit ad multa. ¶ † In tex. ibi: aſſecuti. no. qḋ recepti ad vnā vacatio
nem, poſſunt agere p integratiōe pbēde, ⁊ ius hīt agēdi. ¶ Qḋ et
qualr hoc pcedat, vide tex. de prebē. vacāte. ⁊. c. cū cām. ⁊. c. diſlecto.
17 ¶ † In tex. ibi: deputādū. no. qd ſit faciendū de fructibꝰ ſupexcre
ſcētibꝰ in eccl'ia: ſunt eñ deputādi cōi mēſe, ſi ibi nō ſunt vltra nu
merarij: vel cōuertēdi in aliā vtilitatē eccleſie. Bonus tex. hic, cui
18 habes ſimilē in. c. ſi. ſ. de ver. ſig. qḋ incipit, tranſmiſſe. ¶ † In tex.
ibi: bñficiū aſſignari. hic collige practicā libelli in petitione ſupex
19 creſcētiū p vltra numerarios. ¶ † In tex. ibi: ſicut ꝯſueuit expreſ
ſum. Nota ꝙ clauſula, ſm ſtylū curie in literis apponi ꝯſueta, licet
nō apponaꝶ, habeꝶ p expreſſa. Ad hoc optime de off. dele. qḋ trāſ
lationē. Et iura, que pbant cōſuetudinē patriſſa. attēdi. l. ſi ſeruꝰ.
ff. de pig. ac. de le. j. l. ſi ſeruꝰ plurium. ⁊. l. vel vniuerſoꝝ. ff. de pig. act.
cū ſi. niſi excreuerint. Ad hoc. c. ij. ſ. de reſcr. imo pdicta in aliū pte
reſcripti ibi poſita intellige, vbi apponi ꝯſueuit. de reſcri. cauſam.
20 ¶ † In tex. ibi: niſi excreuerint. No. ꝙ ſtatutū recipit ꝯditionē ad
limites cāe ſtatuti: vt ſubītelligaꝶ ꝯditio reſolutiua ſtatuti, ex defe
ctu cāe eiuſdē. ¶ An deficiēte cā ſtatuti deficiat ſtatutū: dic vt de
renū. poſt trāſlationē. ⁊ aliqd tāgā. ſ. ad nr̄m ppoſitū. Et hec ſuffi
21 ciāt de qnto pncipali. ¶ † Venio ad ſextū: ſ. ad explicationē mate
rie cū notabilibꝰ: ⁊ hāc materiā, vt moris eſt mei, expediā p. vij. no
tabilia, ⁊ vſi. paſſus cū eoꝝ colligā pelo notabilia: ſcḋo paſſus ex
22 pediā. ¶ † Et primū pncipale notabile eſt, qḋ concanonicꝰ pt age
re p ꝯcanonico in iudicio. Cōtra iſtud notabile eſt regla vtriuſꝙ
iuris, q̄ h3. Ad preiudiciū alteriꝰ quē nō agere ſine mādato. de p
cu. c. j. li. vi. C. de pba. exceptionē. ⁊ q2 ius nō h3 agēdi: igitur, ⁊c. l. ſi
pupilli. ḋ. videamus. ff. de neg. geſt. l. quoties. ḋ. itē ſi tpali. ff. de ad
mi. tu. Gl. ponit duos intellectꝰ in facto ad tex. vnꝰ eſt qḋ hic M.
nō habebat mandatū, ſed tanꝗ cōſors eiuſdē litis agebat, ⁊ erant
cōſocij in lite, ⁊ ex ſimilitudine cauſe agēdi eū eos agerēt, vt in fru
ctus ſuperexſtātes reciperenꝶ: ⁊ intelligit qḋ caueat de rato: alias
cōſors eiuſdē litis nō agit ſine mādato, p. l. j. C. de cōſor. eiuſ. litis.
Alias dicit gl. qḋ nō agit, niſi ſit cōiuncta pſona. ¶ Sed huic in
tellectui ⁊ dicto incidēter obuiat, qḋ hic debeat admitti ſine cau
tione de rato: nā cautio hec, ⁊ exceptio cautionis nō preſtite, vt di
latoria, d3 opponi añ litis cōte. alias p poni nō pōt: vt p3 i. l. pom
pon. ḋ. rati. ff. de pcura. ⁊ p regulā vtriuſꝙ iuris, in dilatorijs. de
pba. exceptionē. cū materia. ¶ Hic ſunt aliqua diſcutiēda, que nu
merat gl. Primū, vt eſt qḋ exceptio tu nō es pcurator, ad finē vt
caueat de rato, opponi valet ꝯ cōſortē poſt litis cōteſt. ꝯ regulam
dicti. ḋ. de rato. Scḋm, an hoc ſit verū qḋ exceptio tu nō es pcura
tor, nō poſſit indiſtincte opponi poſt litē cōteſt. Tertiū, an dato ꝙ
cōcanonicus nō ſit cōſors, nec habeat mādatū, poſſit ad agēdū ad
mitti p cōcanonico, tāꝗ cōiuncta pſona. ¶ Ad primū, p ſolutiōe
pdictoꝝ dicit gl. qḋ ſpeciale eſt hoc caſu, vt dilatoria ppoñ poſſit
poſt litis cōteſt. ¶ Videte, nō inſiſtēdo in vbis, hec eſt veritas, qñ
ius opponēdi dilatoriā ſuperuenit poſt litē cōte. vt hic facit: q2 ille
cōſors vt cōſors nō pōt venire, niſi poſt litē cōte. q2 conſortiū indu
citur ex ſimultanea lite, ⁊ ſimultanea cā. cū ergo nouiter veniat vt
alrꝰ repelliꝶ noua exceptione: ⁊ dilatoria ppoñi pōt poſt litis ꝯte.
vt dicit. d. l. ij. C. de ꝯſor. eiuſ. litis. Idē eſt etiā iure nr̄o caſus aper
tus de of. dele. inſinuante. ſic in quolibet termino iuris, vel hoīs de
iure cauſato poſt terminū opponi pōt in termino hoīs. P3 in. c.
paſtoralis. ſ. de excep. patet in. c. vt circa. de ele. li. vi. cū multis ſimi
libꝰ. Idē dicit Hoſt. in. d. l. ij. ſi ſupuenerit ſciētia iuris antea cōpe
tētis. Allegat, q2 paria ſunt de nouo qḋ ſuperuenire vel ignorāti,
⁊ ad notitiā deuenire. l. ſi. C. de deſpōſa. tex. eſt clarus in. d. c. paſto
ralis. ⁊ eſt caſus in. c. j. q ma. accu. poſ. ⁊. d. c. vt circa. lib. vi. ¶ Ad
uerte tñ ad vnam limitationē in hac materia: q2 illud, qḋ dicitur,
exceptionē poſt terminū opponi poſſe, ea ad notitiā deueniente: q2
hoc verū in dilatorijs: ſed in perēptorijs ſtatuto termino ad perē
ptorias proponēdas, nō audireꝶ pars poſt terminū: q2 tale perē
ptoriū, h3 vim interlocutorie. ff. de arbi. l. qualr. ⁊ poſt talē interlo
cutoriā quis non audiꝶ, niſi appellet, vel via reſtitutionis retracte
tur. Ita dicit Hoſt. ⁊ notabiliꝶ in. c. qḋ ſicut. ſ. de elec. que eſt mira
bilis limitatio ad iura pdicta. Fallit in caſibus de qbus de elec. vt
circa. li. vi. in cle. de elec. cōſtitutionē. in clemen. Qḋ bñ notabis: pu
to tñ iudicē de facili reuocare dbere tale perēptoriū ex hac cā. tex.
de offi. dele. cōſuluit. ⁊ qḋ ibi no. ⁊ eſt gl. de dila. c. ij. in gl. ſi. ⁊ q2 da
to qḋ ſnīa tranſeat in rē iudicatā, interlocutoria quo ad partē, non
trāſit quo ad iudicē. de appel. cū ceſſante. de re iudi. qḋ ad cōſulta
tionem. ibi per Inn. ⁊ Io. an. Et qñ poſſit reuocari, dixi in. c. ſi. de
dila. ⁊ de appel. ſignificante. Et ſatis equū eſt hoc dictū: q2 qḋ exce
ptio opponaꝶ poſt terminum hoīs, eſt cōtra ius. A iure ergo non
recedamꝰ, niſi vbi eſt expſſum, ſc3 in dilatorijs: vt. d. c. paſtoralis. ⁊
in. d. c. vt circa. in alijs caſibꝰ. ¶ Tolle ſcḋam limitationē, ꝗ ponit
Inn. de or. cog. cū dilectꝰ. in ſua gl. magna. verſ. ꝙ eſt dilatoria hec
exceptio. qḋ id, qḋ dicitꝶ, exceptionē poſſe opponi poſt litē cōte. qñ
ius opponēdi ſuperuenit, eſt verū, niſi de iure opponēdi ſit pmiſ
ſum per viā agēdi, vt eſt in ſpoliatione: q2 tūc oppoſitio illa tanꝗ
ſubſidiaria admittiꝶ poſt litē cōteſt. qñ nō eſt aliter pmiſum de re
medio eiuſdē: alias ꝯ naturā ſuā non admittiꝶ. Qḋ ſatis prima fa
cie eſt coloratū dicere, l3 iure alio nō probeꝶ: vt dicit Bal. De iure
eñ agēdi qñ. p pōt excipi: vt. l. Papinianus. ḋ. ſi filius. ff. de inoffi.
teſta. l. necnon. ḋ. exēplo. eo. tit. ⁊ p3 in. c. cū dilectus. ⁊ in. c. cū ſuper.
23 de ordi. cog. ¶ † Sed hic eſt vnū dubiū doc. exceptio ſuperueniēs
poſt litē conteſt. pōt opponi vt poſt, vt dicūt iura predicta: pote
ritne opponi qñcūꝙ poſt: dicit hic Io. an. Or aduerte, de hac ma
teria habes per doct. hic, qḋ hec exceptio opponi pōt vſꝙ ad pri
mū actū iudicialē poſt litis cōte. poſt non: q2 primꝰ actus iudicia
lis, vbi nō ſperaꝶ litis cōteſt. habeꝶ pro litis cōteſtatione. Inn. ali
bi in duobus locis, ⁊ alibi primo de ipla. preterea. in gl. magna. ver. ⁊
idē qḋ diximus. tenet qḋ illo tpe pōt opponi dilatoria per illū, qui
abfuit, cū quo lis nō potuit cōteſtari: quo tpe opponi potuiſſet, ſi
preſens fuiſſet. Idē ad literā dicit, de appel. ſi duobꝰ. in ſua gl. ma
gna. ver. itē cū ſit pars. Doc. in. d. ḋ. rati. ⁊ in. l. j. C. de cōſor. eiuſ. li
tis. ⁊ in. l. nulla. C. de pcurato. dicunt qḋ primꝰ actus contradicto
rius habeꝶ pro litis cōteſt. Magis caute loquiꝶ gl. de elec. c. ij. li. vj.
in gl. ſuper verbo Abſentia. que dicit illū actū haberi pro litis cō
teſt. qui ſit, vel fieri ſolet poſt litis cōteſt. vel in actu litis cōteſt. qḋ
bene not. q2 vbi nō fiet litis cōteſt. poſſet fieri actus ꝯdictorius, vt
in dilatorijs: ⁊ eꝗuū non poſſet, illū actū haberi pro litis cōteſt. qḋ
bñ notabis. ⁊ eſt caſus in. c. ex pte decani. ſ. eo. tit. Stamus ergo ꝙ
hec exceptio Tu nō cauiſti de rato, l3 ſit dilatoria, pōt opponi cō
ſorti, qui demū poſt litis cōteſt. venit vt cōſors: ⁊ ſic ei obſtat exce
24 ptio. Et hoc de primo. ¶ † Ad ſcḋm, an indiſtincte illa exceptio Tu
nō habes mandatū: nō poſſit opponi poſt litē cōteſt. ¶ Aduerta
mus tñ ad dictū principale gl. p intellectu illiꝰ. ḋ. rati. de quo iam
dubitauī. Vñ eſt, ꝙ exceptio hec nō poſſet opponi poſt lit. conteſt.
Tu nō es pcurator: q2 imo d3 opponi poſt litē cōteſt. q2 etiā poſt
ſniam, C. de pcura. l3. de pcu. in noſtra. cū ſi. Videte Legiſte. Inn.
noſter in tribus locis in corpore iuris examinat intellectū illiꝰ. ḋ.
in. c. qm̄ cōtra falſam. de pba. in gl. ſua ſuper verbo Inſtrumētoꝝ.
⁊ ponit alibi in. c. ſup his. de accu. in gl. ſua circa prin. ⁊ de eo, q fur.
or. rece. c. primo. ¶ Videte, veritas hec eſt, ſi opponiꝶ ante litē con
teſt. ſola dubietas mādati repellit pcuratorē, niſi caueat de rato: l3
ſi lis ſit cōte. ſola dubietas nō repellit, ſed certitudo qḋ non h3 mā
datū. ¶ Dic, qñꝙ lis nō cōteſtaꝶ naturā cauſe, quāquā doct. va
rie loquanꝶ, dic vt in gl. in verbo Abſentiā. Quandoꝙ lis nō con
teſtaꝶ propter abſentiā, ⁊ contumaciā rei. Dic vt notat Inn. de of
latio. preterea. de appel. ſi duobus. Quñꝙ non ſperaꝶ litis cōteſt. q2
ius ſuperuenit poſt litē conteſtatā: ⁊ dic vt hic ſm eām gl. in ver
bo probat tex. de reſcriptis. ex parte decani. vbi ꝯdictio poſt litem
cōteſtatā nō ecludit materiā ſecūde dilatorie. ¶ Aduertat ergo
opponēs poſt litē cōteſt. ſi dicat, Domine, hic nō habeꝶ mandatū:
repellatis eū, niſi caueat de rato. Hoc nō ſufficit: q2 cōteſtatio ſup
plet defectū dubij mādati. Sed ſi dicat. Hic nō h3 mandatū, ⁊ eſt
certū, ⁊ offero me hoc pbare paratū: repelleꝶ: q2 litis cōteſta. non
ſupplet, qñ eſt certū de non mandato. Dicit tñ vnū in. d. c. Inn. qḋ
forte nō ſeruareꝶ, qḋ hic pbabiꝶ ex inſpectione actoꝝ, quibꝰ nūꝗ
apparuit pcuratorē procuratoriū preſentaſſe. Alibi examinauit
gl. ⁊ clarius. In quo ꝯſidera qḋ qñꝙ ante litē cōteſt. opponiꝶ pro
curatori Tu nō habes mandatū: ⁊ tūc arctaꝶ ad probandū māda
tum, vel ad cauendū de rato. ¶ Aut opponiꝶ poſt litē conteſt. vel
qḋ pro cōteſt. habeaꝶ, Tu nō habes mandatū: ⁊ opponens offerat
ſe probaturū: ⁊ probatur, ⁊ repellitur. Quñꝙ non ſe offert probatu
rū: ⁊ tūc ſi queriꝶ an repellat ipſum ad finē annullandoꝝ iam ge
ſtoꝝ: dic qḋ non. Si ad finē, vt impediaꝶ ad proſequenda futura: ⁊
dic qḋ de equitate debet repelli: q2 in futurū quaſi venit vt nouus
pcurator. Verba ſunt Inn. in predicto. c. qm̄. ⁊ ſemetipſum magis
declarat alibi in. c. j. de ele. li. vi. de quo dicto Io. an. fecit vnā gl. au
rea ſup verbo Abſentiā, quā videas oino: ⁊ maxime in futuris po
terit iudex ipſum repellere ex officio: ne ſuū iudiciū ſit fruſtrato
riū, in quo ſupplere pōt, l3 pars nō poſſet: vt ibi dicit in ſi. gl. quā
no. oino. Legiſte videnꝶ velle qḋ ſi ante litis cōteſt. ſiue poſt oppo

naſ Tu nõ es pcurator:vel Tu nõ habes mãdatũ:ſciat,vel igno-
ret,qḋ repellit:ꝛ nõ valẽt geſta ad preiudiciũ dñi.Ita dicit Bart.
in.l.lз.C.de pcura.ꝛ qḋ nõ arctatur onere pbãdi.Et dicit Bu.qḋ
lз ſit legitima perſona p cautionẽ de rato,hec exceptio poterit op
poni poſt litem cõte.ad merita qḋ nõ hз mandatũ:qꝛ iudiciũ eſſet
fruſtratoriũ:ꝛ illa legitimatio in incidẽtibus nõ proderit ad meri
ta:ꝛ ſic operabiꝛ legitimatio per cautionẽ de rato,vt admittaꝛ ad
diſcutiẽdũ iudiciũ vſ.p ad merita:ꝛ vt ſi ſnia cõtra eum feraꝛ,ſibi
preiudiceꝛ,nõ ad preiudiciũ dñi:nec etiã valebit ad preiudiciũ ſi-
lius,qui ſuccubuit,dño ratũ non habẽte:eo ratificante,ſic.Credo
qḋ ſi ex ſnia cõtra procuratorẽ plene nõ eſt cautũ litiganti,qꝛ pote
rit eum repellere ad futura:ꝛ hoc iudex facere habebit ex officio,ſi
eſt plene cautũ ei:qꝛ totale ſuũ intereſſe põt cõſequi a procuratore
tũc non poſſit repellere poſt litẽ conteſt.¶ Tertiũ ſentit hic gl.ve
25 dicebã,ꝙ concanonicus nõ agat pro cõcanonico.¶ †Aduerte ad
gl.tuas,ꝛ diuide vt intelligas.Si queraꝛ an canonicus dicaꝛ con-
iunctus eccleſie,ita qḋ poſſit agere ſine mãdato ab eccleſia:de hoc
ad preſens nõ curo:ſed die vt de prebẽ.ex parte.de rebus eccle.nõ
alie.ſi qs presbyterorũ.de teſti.ex parte Ade.ꝛ.c.cũ olim.ꝛ de offic.
26 dele.corã.¶ †Si queraꝛ an cõcanonicus p concanonico agat ſine
mãdato:dicit hic H.qḋ nõ.Cõtrariũ tenet ſcḋa gl.de procu.c.fin.
ſuper ſi.gl.Teneas hãc gl.ꝛ hoc teneatis:regula eſt,qḋ nemo ſine
mandato admittiꝛ ad agẽdũ.Hoc fallit in coniũcta perſona:ꝛ iu-
ra,q̃ hoc dicũt,ſic loquunꝛ,ꝛ ſic intelligunꝛ de ſanguine iũcta:vt.l.
ſed ꝛ hec.ff.de pcura.ꝛ eſt caſus de reſcrip.nõnulli.ergo ꝛc.¶ Ad
uerte tñ ad vnũ,qḋ licet hec cõiũctio canonicatus nõ ſuppleat de-
fectũ mandati,tñ dat poteſtatẽ clerico poſtulãdi,q poſtulare non
põt,niſi p coniũcta perſona:qꝛ cõiunctus ei quo ad hoc cẽſeꝛ con-
canonicus eiuſdẽ eccleſie.h.d.gl.ꝛ ſic reſtringe eam in.d.c.ſi.C.y.tз
in.l.maritus.C.de procur.qḋ amicus etiã pro amico põt agere,aſ-
ſignans cãm:qꝛ eã,propter quã põt agere cõiunctus,eſt,qꝛ non eſt
veriſimile qḋ cõiunctus nõ habeat ratũ,ne preiudiceꝛ cõiuncto,ꝯ
quẽ fieret executio:vt.l.Plautius.ff.de pcura.Hec rõ hз locũ in
amico:igiꝛ.Hoc nõ puto:qꝛ hoc exorbitãs eſt,ꝛ nõ extendendũ:vt
in regula,que a iure.de re.iuris.li.vi.¶ Itẽ ſupplet talis cõiũctio
inhabilitatẽ perſone ſtãte mãdato:vt pтз ex no.p Inn.de re iudi.
cũ I.ꝛ A.Et eſt rõ,qꝛ periculoſius eſt offiñ procuratoris,q̃ offiñ
aduocationis:qꝛ abſenti,ꝛ pſenti põt nocere pcurator:ſed aduoca
tus niſi pdeſſet,alias ſaltẽ nocere non põt niſi pñti:ꝛ tũc imputat
ſibi,ſi nõ repellit.Et iḋ aduocatꝰ clericus ꝛ p amico,ſola dilectiõe
charitatiua coniũcto ſicut ſuppoſito mãdato ad pcurandũ,ſatis
credo qḋ habilitareꝛ perſona ſola cõiunctione ad exercendũ offiñ
pcurationis,vbi alr̃ nõ poſſet,qꝛ religioſus:ꝛ p ſolo amico eccle-
ſie tũc ſuppleretꝛ habilitas pſone:vt not.Inn.de re iudi.cũ I.ꝛ A.
27 ¶ †Rñdemus ergo hic cõcluſiue qḋ cõfraternitas ſurgẽs ex cõi
tate ſocietatis eiuſdẽ eccleſie,nõ ſupplet defectũ mãdati:habilitat
tñ alias inhabilẽ ad pcurãdũ,ꝛ poſtulãdũ ſuppoſito mãdato.Sta-
mus ergo clari de incidẽter dictis p gl.Sed aduertamꝰ ad princi
palẽ intellectũ.ſtamus qḋ hic M.potuit agere,qꝛ cõſors:ꝛ ſic cõ-
ſortiũ ſupplet defectũ mandati.¶ Hic ſunt duo diſcutiẽda.Pri-
mũ,vtrũ hic ſit,vel potuerit eſſe cõſors.Scḋm,an cõſors indiſtin-
28 cte admittaꝛ pro cõſorte,ꝛ qd opereꝛ litis cõſortiũ.¶ †Ad pmũ,
gl.dicit qḋ hic intellectꝰ nõ placet:qꝛ inter eos nõ poterit eſſe litis
29 ꝯſortiũ:qꝛ qlibet agere poterat p ſe ſine aliis.¶ †Aduerte ad gl.
que vt dcꝛ litis cõſortiũ,requirit qḋ indiuiduũ ſit ius,ꝛ exercitiũ
agẽdi.Hoc nõ eſt verũ,vt pтз ex no.in.d.l.prima.¶ Videte,gl.hз
b bonũ itellectũ,lз inepte loquaꝛ:ꝯſortiũ litis cauſaꝛ ex cõitate iu
ris agẽdi:nõ curo an ſit diuiduũ,vel indiuiduũ:ſed hñ regro cõi-
tatẽ:vt qꝛ ſunt ſocij eiuſdẽ rei,vel actiõis,vel obligatiõis,vel duo
coheredes,vel ſimiles,ꝛ ex cõitate litis:qꝛ ſtatim cũ lis eſt cõteſta-
ta,ſimul ipſi preſumunꝛ quaſi facti ſocij huiꝰ litis,ſicut ꝛ actionis.
Vñ probabile ſaltẽ eſt inductũ dubiũ,an vnus velit alterũ litẽ pſe
qui:ꝛ ppter iſtud lex habilitat talẽ ad pſequẽdũ cũ cautione de ra
to.Per qḋ dico,ſi ſup diuerſis libellis,ꝛ inſtãtiis,lз eodẽ tpe,ꝛ ex
eadẽ cã,ꝛ corã eodẽ iudice ipſi mouẽt ius agẽdi,qḋ hoc nõ eſſet li-
tis cõſortiũ.Per hoc pтз qḋ iſti nõ poterant eſſe cõſortes litis:qꝛ
cõſortes nõ poterãt habere cõitatẽ iuris,cũ alia eẽt receptio tua,
alia alterius:ꝛ ſic diuerſe erãt actiones,ꝛ ex diuerſa cã orte,nec in
eis aliqua erat cõitas:ſз facis poſſet hoc dici fore cõſortiũ,habito
reſpectu ad rẽ,in quã dirigiꝛ actio,ſcз ad fructus,in qbꝰ debeꝛ ali
30 qua cõitas.¶ †Quid aũt opereꝛ litis cõſortiũ,pтз hic:qꝛ ſupplet
defectũ dabiĳ mãdati,ꝛ admittit quẽ cũ cautione de rato,nõ tñ ha
bili,tanq̃ contra mandatũ:ſicut nec cõiunctio pſone habilitat:vt
l.ſi petitor.ff.de iud.ꝛ.l.nõ ſolũ.§.ſi.ff.de pcura.Supplet etiã qñq
inhabilitatẽ perſone ad agẽdũ,ſi cõſtat de mandato:vt in religio-
ſo.de pcur.in cle.ſi religioſus.Et aduerte:qꝛ ſi hec vitia cõcurrãt
ꝙ nõ habeat mandatũ,ꝙ ſit alias inhabilis ad agendũ,nõ ſupplẽ
tur ambo hec vitia:qꝛ vna cauſa non eſt potens ad tollendũ duas
inhabilitates.de vſu pal.ex tuarũ.ꝛ pтз de prebẽ.non põt.li.vi.Et
hoc tenet Pau.in cle.ſi religioſus.de pcu.in cle,ꝛ ſic illã intelligit,
qñ religioſus a cõſorte habuit mandatũ.qḋ bene not.Itẽ nec ſup-
plet defectũ inhabilitatis p alio agẽdi ex cauſe defectu,vt in cauſa
criminali,in qua nõ interuenit pcurator:vt in materia.de accu.ve
niẽs.l.pe.§.ad crimẽ.de pub.iudi.ꝛ hic caſus cũ gl.de dolo.cũ dile
cti.Ideo gl.ponit aliũ intellectũ,qḋ hic habebat mandatũ:ꝛ hoc
tenendũ ſcḋm doc.ꝛ patebat ex antiqua.Et hoc de primo paſſu,et
31 primo notabili.¶ †Venio ad ſm paſſum,ꝛ ſm notabile:ꝛ nota ꝙ
valet receptio pluriũ ad vnã prebendã iam vacantẽ.Cõtra nota-
bile eſt cõciliũ Turoñ.de prebẽ.tue.ꝛ.c.maioribus.inhibẽs ſectio-
nẽ prebendarũ.ꝛ.c.dilecto.ꝛ.c.vacãte.gl.in verbo Duos tãgit.Itẽ
qꝛ vel recipientes ad eãdẽ,agũt ſcindere:ꝛ hoc cõtra conciliũ Tu
roñ.vel agunt vnũ recipere ad vacantẽ,ſm ad vacaturã:ꝛ hoc eſt
illicitũ,ꝛ cõtra conciliũ generale.de conceſ.prebẽ.nulla.Sol.Pro
ſaluãda litera,gl.in verbo Duobus,ꝛ doc.hic,ꝛ alibi laborãt:ꝛ ex
gl.hic colligunꝛ due ſolutiones.Prima,qḋ receptio ad vnã non
valet.Ad alterã reſpõdet ꝙ hic nõ valebat receptio:ſed hoc non
poterãt allegare recipiẽtes:qꝛ allegant in hoc turpitudinẽ ſuã,ſcз
ſe feciſſe contra cõciliũ.Allegat caſum,q hanc ſolutionẽ ad literã
pbat,de ꝯceſ.prebẽ.cũ ſuper.Iſta eſt vera in ſe:ſed Papa debuiſ
ſet ſupplere.de cõſtit.cũ veniſſent.Sed put fateꝛ receptionem non
valere indiſtincte,nõ bene dicit,vt pз per ſequẽtia.Sol.Soluit gl.
ꝙ receptio formaliter,ꝛ expſſim ad vnã prebẽdã receptionẽ vitiat
vt in cõtra.Sed receptio ſimplex vacãte prebẽda,nõ expreſſo quẽ
recipiant ad prebendã,nõ viciat receptionẽ:ꝛ ſic intelligiꝛ hic.Ad
verba tex.rñdet gl.ꝛ cõcor.doc.ꝙ verba illa,q̃ receperint ad vnã,
nõ ſunt ṽba formalia receptionis,ſed ſunt ṽba loquẽtis exprimẽ-
tia intentũ recipiẽtiũ.Hec ſolutio deſtruit tex.¶ Tertiã dat In-
no.de preben.maioribus.receptio duorũ ad vacantẽ valet quo ad
canonicatũ,ſз nõ quo ad prebendã ſcindendã.Ratio,qꝛ canonica
tus ex ſolo intẽtu eſt multiplicabilis ex intẽtione,cũ a ſola corũ po
teſtate,ꝛ intẽtu depẽdeat rumpere numerũ:ſed prebẽda ſolo facto
cõſiſtit:ꝛ oportet ꝙ in rumpẽdo numerũ prebendarũ deueniaꝛ ad
factũ.Cũ ergo receptione vltra numerũ nõ veniant ad factũ,aſſi-
gnãdo poſſeſſiones,vel determinãdo portionẽ,non rũpitur nume
rus pbendarũ:ꝛ qḋ agunt ꝯ prebendã,nil operaꝛ.Hec ſolutio ꝯ.c.
vacante.ꝛ ꝯ.c.tue.ꝯ.alle.¶ Cõcludendo veritatẽ cõſidera qnq; ca
ſus.¶ Primus,qñ ſit receptio duorũ ſimplr,vnus tñ prebẽda va
cante:ꝛ planũ ꝙ valet receptio.Credo tñ qḋ nõ habebũt illi pre-
bẽdã vacãtẽ,ſed debebiꝛ prebẽda prio recepto:ſed ſi nõ appareat
de ordine receptionis,erit locꝰ gratificationi,p.c.pe.de reſcriptis.
li.vi.de ſuperexcreſcẽtibus tñ prouidebiꝛ eis,ſi ſunt plures.Et ſic
vno mõ procedit decre.¶ Scḋs caſus,qñ recipiunꝛ duo vna pbẽ
da vacãte,etiã formalr exprimiꝛ qḋ ſi recipiunꝛ ad eã,recipiunꝛ tñ
ſub diuerſis actibꝰ,ꝛ cõceptione verborũ,vel oratione:vt qꝛ dicũt,
Recipimus vos in canonicos,ꝛ vobis aſſignamus talẽ prebẽdã:
ꝛ tũc receptio valet,ſз nõ aſſignatio pbende,vt dicũt hic doc.qꝛ vi
tiũ tñ eſt in aſſignatione,q̃ eſt ſeparate cõcepta a receptione:ꝛ tũc
ſuccedit regula,qḋ inſeparabilibꝰ vtile p inutili nõ vitiaꝛ.Et hoc
tenẽt doc.hic.Ad hoc ꝙ no.in ſimili.ſ.de prebẽ.dilectꝰ filius.ꝛ ſm
hoc ẽt põt itelligi decre.¶ Tertiꝰ caſus,qñ ſit receptio pluriũ ad
vnã vacãtẽ ſub eadẽ cõceptione ṽborũ,ꝛ ſub vnico actu,vel ṽborũ
cõglutinio,ꝛ recipiũt aĩo ſcindẽdi,ꝛ hoc cõſtat:ꝛ tũc nõ valet rece-
ptio.Et hoc caſu pcedit.c.tue.ꝛ.c.maiorib9.ꝛ.c.dilecto.¶ Quartꝰ
caſus,qñ recipiũt plures ad vnã vacãtẽ ſub eadẽ oratione ṽborũ:
vt Recipimꝰ vos ad talẽ vacãtẽ,ꝛ aĩo cõſtituẽdi duas,ꝛ reditꝰ ſuf
ficiũt p duobꝰ.Et hic dõm qḋ valet etiã receptio,ꝛ aſſignatio,dũ
modo hoc fiat interuenientibꝰ hĩs,de qbus habeꝛ per doc.in.c.va-
cante.de pben.¶ Quintus caſus,qñ recipiunꝛ duo,vel plures,ad
vnã,ſub eadẽ oratione verborũ,ꝛ animo cõſtituendi duas,nõ ſuffi
ciẽtibus reditibus:ꝛ valet receptio,ꝛ aſſignatio,ſed agi põt ad in-
tegrationẽ,vel de vacantibus,vel nõ vacantibus,ſi ſuperſint ex-
creſcẽtes,per hãc decre.ꝛ de prebẽ.vacãte.ꝛ ſic põt intelligi decre.
¶ In dubio ſi recipiũt duos ad vnã,ſi ſufficiãt pro duabꝰ,intelli-
gam eos recepiſſe animo cõſtituendi duas:ſi non ſufficiant,credã
qḋ receperint animo faciẽdi duas:ꝛ ageꝛ ad integrationẽ,per di-
ctũ.c.vacante.vel de aliis integrabunꝛ:qꝛ in dubio interpretandũ
eſt,vt res potius valeat,quã pereat.Et ſic intelligo hic tex.Nam ſi
alter ex recepti s ad eã habuiſſet integrã prebendã,non mandaſſet
hic Papa indefinite qḋ predictis canonicis aſſignarenꝛ ſuperex-
creſcẽtes:ſed mandaſſet qḋ ſolis tribus vltimis:ꝛ tñ mãdat inde-
finite predictis.Vel forte receptio erat nulla,per.c.tue.qḋ loquiꝛ
in dubio.ꝛ hoc verũ:qꝛ ſic ſonãt verba,niſi aliud exprimaꝛ.Et hoc
videꝛ tenere Inn.in.c.dilecto.de prebẽ.in gl.ver.nõ eſt certus niſi.
32 Et hoc de ſcḋo notabili,ꝛ ſcḋo paſſu.¶ †Venio ad tertiũ notabi
le,ꝛ tertiũ paſſuз:ex quo colligo qḋ valeat receptio ad vacaturas.
Cõtra hoc eſt ad literã conciliũ Turoñ.de conceſ.prebẽ.nulla.vbi
nõ valet pp turpem alterius mortis expectationẽ,cuius ꝯdicitur
hic Gl.in ṽbo prebẽdas,dupliciter rñdet.¶ Primo,qḋ hec gſa
trupha eſt,p no.ꝯ teſti.ex parte Ade.¶ Scḋo dicit qḋ receptio vl
tra numerũ,hoc acto vt nil habeat niſi loco vacature,eſt inualida:
quia con-

q꞉ ꝯtra ius eſt,cū debeat habere,cū ſe facultas obtulerit:qđ aliter
ſe nō pōt offerre,ꝙ per vacationē.de p̄bē.dilectus fili⁹ T.ſ; rece
ptio ad vacaturā vt habeat vacaturā,vel aliter ꝓuideat,cū ſe fa
cultas obtulerit,q꞉ nō eſt ꝯ ius,hoc bñ valet.Ita dicit gl.qđ non
placet:q꞉ contra tex.dicti.c.ſi.⁊ cōtra ibi no.Olim aūt poterat eſſe
vera per tex.de cōceſ.p̄bē.accedēs.ſed hodie nō,vt ibi plene not.
⁊ eſt caſus in.c.deteſtanda.de cōceſ.preben.li.vi.Ideo iungēdo di
cta doc.hic,⁊ Inn.de preben.in.c.dilectus filius T.hec eſt veritas
⁊ hunc paſſum declaro per caſum quinqꝫ,vel ſex.¶ Primo,qñ ſit
receptio ſimpliciter,nec aliqd dicit̄ de vacatura:⁊ indubitāter va
let receptio,⁊ iſti debēt habere ſuperexcreſcētes,vt hic,⁊ de p̄ben.
dilectus filius T.⁊ de p̄bē.pro illoꝝ.⁊ eis prouideri debet cū ſe
facultas obtulerit.de p̄bē.relatum.¶ Secūdus caſus,qñ quis
recipit̄ in canonicū,⁊ ex interuallo,vel poſt receptionē ei promitti
tur vacatura:⁊ tūc valet receptio,ſm oēs.¶ An valeat vacature
ꝓmiſſio,ſunt opi.Gl.dicunt qđ nō:⁊ hec opinio videt̄ colorata ꝓ
bari rōne.alias prohibitum propter cōcurſum iuris efficit̄ licitū.
Iura videbitis allegata.ſ.in vno paſſu:ſed de iure recepto debet̄
ꝓxima vacatura:ergo.Cōtrariū tenent doc.in.d.c.relatū.Et pro
hac opinione videt̄ caſus ad literā de p̄bē.dilectus filius T.vbi
recepto ꝓmiſſio vacature nō valet,tanꝙ ꝯ cōciliū Lateraū.⁊ hoc
verius puto,l; ſolebā tenere oppoſitu,per caſum illius decre.cui
bonū non video reſpōſum.Nec obſt.qđ habeat cōcurſum iuris:q꞉
licet qđ quis ſola poteſtate iuris expectet alterius mortē ſit licitū,
⁊ hoc illicitū eſt deducere in cōuentionē,⁊ pactū:ſic ⁊ expecto licite
hereditatē cōiuncti mei ab inteſtato,⁊ tñ paciſci de eius heredita
te eſt damnatū:vt.l.ſi.C.de pac.⁊ materia in.l.ſtipulatio hoc mo
do cōcepta.ff.de verbo.obli.Accedat qđ nonnūquā expreſſa,⁊c.ff.
de condi.⁊ demon.l.nonnunquā,⁊c.¶ Tertius caſus,quādo non
eodē inſtanti,ſed ſub diuerſa conceptione verborū quis recipitur
in canonicū,⁊ promittit̄ ſibi vacatura animo vt ſtatim ſit canoni
cus,⁊ poſtea tp̄e vacature ſtatim habeat prebendā:⁊ tunc ſecundū
omnes valet receptio in canonicū,ſed nō ꝓmiſſio vacature:q꞉ iſti
ſunt duo actus ſeparati:ideo vnus nō inficitur ab alio,cū receptio
ſit ſimplex,⁊ promiſſio vacature eſt per ſe:⁊ ſola promiſſio vacatu
re habeat vitiū,illa ſola debet infici,per regulā,vtile.de reg.iuris.
lib.vi.Hoc tenet Inn.hic,⁊ tenet glo.de preben.dilectus filius T.
¶ Quartus caſus,quādo eodē inſtāti ſub diuerſa oratione verbo
rum ſit receptio,⁊ promiſſio vacature,effectus tñ vtriuſqꝫ confer
tur in tempus vacature,qñ intendunt recepti non eſſe canonicū
ſtatim,ſed ſolū habere p̄bēdam,⁊ canonicatū tp̄e vacature:⁊ tūc
Inn.tenet qđ nō valet receptio plus attenta vnitate effectus in tē
pore ſimultanea,ꝙ diuerſitate verborū ꝓpter vnionē effectus,iu
dicat vnū actū coniunctū:⁊ ſic dicit receptionē nō valere,nec etiā
valere ꝓmiſſionē vacature.Qđ bene no.h.d.Inn.in.c.dilectus fi
lius T.in prin.ſue gl.¶ Quintus caſus,qñ ſit receptio,⁊ vacatu
re ꝓmiſſio,ſub eadē ſponſione,⁊ verborū oratione,⁊ vtriuſqꝫ effe
ctus cōfertur in tp̄s vacature:⁊ idē,⁊ multo fortius.¶ Sext⁹ ca
ſus,qñ ſit receptio,⁊ vacature ſponſio,ſub eadē oratione,ſ; effect⁹
cōferunt̄ in diuerſum tp̄s:q꞉ recipitur quis in canonicū,vt ſtatim
ſit canonicus,⁊ habeat p̄bendā ſolū in ꝓxima vacatura:⁊ tūc ui
cit Inn.hic,ꝙ nō valet receptio ꝓpter vnitatē verborū.Idem in
d.c.dilect⁹ filius T.ibi Inn.de directo dicit oppoſitū qđ valet re
ceptio plus attēta ſeparatione effectus,ꝙ attēta cōiunctione ver
borū,indicat eos diuerſos actus,vt vn⁹ ab alio nō inficiat̄,per di
33 ctam regulā:fatetur tñ qđ nō valet vacature ꝓmiſſio.¶ Venio
ad quartū notabile,⁊ paſſum quartū,cū gl.in vbo Integritate.et
colligo qđ etiā reditibus ſuperexcreſcētibus vltranumerarij rece
pti nō admittunt̄ ad antiquas p̄bēdas.Ex quo cōcludit̄ qđ rece
ptio vltra numerū,⁊ fructuū ſuperexcreſcentiū nō rumpat nume
rū,⁊ determinationē antiquarū p̄bēdarū.Oi aduerte qđ iſte paſ
ſus eſt difficilis,⁊ nō eſt bene declaratus,⁊ tāgit̄ in gl.in verbo ſi
ne p̄iudicio.vel pōt dici,⁊ in gl.in verbo Integritate,videt̄ qđ nō
ꝓcedat.vel dicim⁹ his duobus numerū nō ruptū,⁊ ſuperexcreſcē
tes nō debent aſſignari ſupernumerarijs,ſaltē vt p̄bēde.Vel di
cimus ruptū:⁊ peius,q꞉ ibi nulla ut eſſe diſtinctio,ſed eēs in cōi
debent eſſe reditus.de p̄bē.dilecto.Quid dōm:Gl.hic in verbo
Sine preiudicio.in ver.pōt dici.dicit qđ ruptus eſt numerus:ſed
qđ iſti nō veniant ad antiquas p̄bēdas,operata eſt proteſtatio
nis veritas.Hoc non placet:q꞉ primo nil operata eſt hec proteſta
tio,vt videbitis in alio paſſu.Scđo,ſi detur ruptura,iam nō poſ
ſumus dicere qđ proteſtatio poſſit cōtra ius.de preben.dilecto.qđ
34 nō ſint prebende indeterminate.¶ †Scđo dicit gl.in verbo Inte
gritate.⁊ ſatis colorate eligo partem qđ ruptus eſt numerus pre
bendarum,⁊ qđ etiam de antiquis iſtis debeat prouideri.Dic qđ
hic operat̄ non defectus iuris,ſed defectus petitionis:q꞉ iſti tantū
ſuperexcreſcentes petierant,vt manifeſte patet ex tex.Et ſolutio eſt
bona ⁊ optima ad tex.ſed q꞉ ſupponit vnū,ꝙ nō ſit hic rupt⁹ nu
merus p̄bendarū,de quo eſt dubiū,vt dicā.ſ.traſeam⁹ qđ nō ſit ve
ra in ſe:qđ erit verū,vt patebit ex.ſ.dicendis.¶ Tertio ſoluit gl.

qđ receptione nō eſt ruptus numer⁹ p̄bendarum,ſed canonicorū.
Ad qđ ꝯſiderādū eſt,ꝙ aliud eſt canonica,⁊ aliud p̄bēda.Vñ dato
qđ receptio vltra numerū rūpat numerū canonicorū,q꞉ tñ ꝑ hoc
nihil eſt attētatū ꝯ numeꝝ p̄bēdarū,nō eſt rupt⁹ numer⁹ p̄bēdaꝝ:
habebūt ergo iſti ſuperexcreſcētes,vt dt lr̄a.Idē.gl.de p̄b.dilectus
fili⁹.T.⁊.c.ꝓ illoꝝ.¶ Et aduerte,ſi ſuperexcreſcētes deberēt iſtis
aſſignari vt debiti,vt.ſ.tūc vltra,ſi ꝑ hāc receptionē vltra numeꝝ
nō erat rupt⁹ numer⁹ p̄bēdaꝝ,ergo ſuperexcreſcētes iſtis nō debue
runt aſſignari,maxime vt p̄bēde:qđ tñ hic fit:q꞉ aſſignant̄ iſtis tā
quā prebende.quod patet ibi:ſi pares potuerit obtinere p̄bendas.
Ad hoc reſpōdēt doc.qđ hec opata eſt ſuperexcreſcentia redituū,et
ꝯditio reſolutiua ſtatuti appoſita,vel ſubintellecta,niſi fruct⁹ ſu
perexcreuerint.¶ Videte,dubium dependet ex iſto,vtrum ſuper
excreſcētia ſola rumpat numeꝝ p̄bēdarū,an tñ inducat potētiā
rumpēdi,vel augmētandi.Inn.hic recitat duas opi.Prima opi
nio eſt,qđ ſola ſuperexcreſcentia nō rūpit numerū p̄bendarum,ſed
vltra hoc requiratur creatio,⁊ determinatio prebende,vt nume
rus rumpatur:vnde ſi ex ſuperexcreſcentibus fiant p̄bēde,rum
pitur numerus p̄bendarū:ſed ſi ex eis non fiant p̄bēde,nō rum
pitur numerus p̄bendarū ſola ſuperexcreſcentia.Pro hac opi
nione facit,q꞉ ex ſola ſuper excreſcentia non datur neceſſario p̄bē
da,⁊ ſic nil ſit ꝯtra numerū,imo requirit̄ factū ad hoc,vt p̄bēda
fiat,⁊ aliqd dicat̄ factū vltra numerū:put patet in.c.maioribus.⁊
qđ ibi no.de p̄bē.⁊ eo.ti.c.vacante.Cōtra iſtā opi.qđ etiā creatio,⁊
aſſignatio nō rūpat numerum,eſt hec decre.vbi patet ꝙ ſuperex
creſcentes in p̄bēdis fuerunt aſſignati,⁊ tamē nō rumpitur nume
rus,nec determinatio antiquarū prebendarum.Scđa fuit opi.et
hanc tenet Inn.⁊ Compo.⁊ Hoſt.qđ ſola ſuperexcreſcētia rumpat
numerū p̄bēdarum.Et hec opinio probatur per hunc textum:nā
conditionis natura eſt extinguere,ſi ceſſat,⁊ venit ad reſoluendū:
vt.l.ij.ff.de in diem addict.ſed ſtatutum habet cōditionem reſolu
tiuam,niſi fructus ſuperexcreuerint:vt hic text.Exiſtentibus ergo
ſuperexcreſcentibus,reſoluit̄ ſtatutū,⁊ extinguit̄ numer⁹ ipſo iure.
Secūdo,ceſſante cauſa priuilegij,ceſſare debet ſtatutum,⁊ priuile
gium.l.quū.di.ſ.verū.Per hoc dicūt ꝙ valet impetratio in eccl̄ia
tali ſuperexcreſcentibus reditibus,de numero nulla facta mētiōe.
Et ad hoc alle.Hoſt.de inſti.c.i.⁊.c.authoritate.Et hāc opi.etiā te
net Inn.de preb.dilectus filius.Huic opi.mirabilr̄ obuiat hec de
cre.Si eñ ſola ſuperexcreſcētia rupt⁹ eēt ipſo iure numer⁹ p̄bē
darū,iam deberēt iſti cōicare antiquis.Tenentes iſtam opi.reſpō
dēt qđ numerus eſt ruptus,ſed hic nō cōmunicarūt vltranumera
rij antiquis,nō ex defectu iuris,ſed ex defectu petitiōis:q꞉ hic nō
fuit petitū.S; nō placet.Solutio:q꞉ papa nō diſpoſuiſſet ſup an
tiquis aliqd,nec qđ illi deberēt in integritate manere,ſi ruptus eſ
ſet numerus:ſed mādaſſet ſolū ſuperexcreſcētes aſſignari.Iđ mihi
vr̄ qđ numer⁹ nō ſit ruptus,ꝑ duos tex.q clare hoc vident̄ ꝓbare,
ꝑ tex.c.dilecto.de p̄ben.vbi ad rupturā numeri exigit tex.creatio
nem noue p̄bēde,ibi in lr̄a dum dicit,antiquū numerum velit au
gmentare,quoddā ius ſpeciale de nouo creādo.ꝑ hoc caſus de v.
ſig.trāſmiſſe.ibi dū dicit ꝙ etiā ſuperexcreſcētibus reditib⁹ rema
nēte numero in ſuo ſtatu ſuperexcreſcētes de iure debēt in vtilitates
eccleſie aſſignari.pro hoc hec decre.ꝑ hac pte induco rationē,quā
ipſi aſſignant ꝑ ſe:Statutū nō extinguit̄ ex ſola ceſſatiōe cāe ſta
tuti:q꞉ illā aſſumit,nō ꝑ cā ſubſiſtēdi,put no.de renū.poſt trāſla
tionē.ſicut dicim⁹ ⁊ in pꝛiuilegio.l; eñ priuilegiū ceſſante cā debeat
reuocari,nō tñ ipſo iure eſt reuocatū.Nō obſtat qđ cōditio reſolu
tiua reſoluat ipſo iure.de reſcri.ſi ꝓpoſe.li.vi.⁊ no.in.l.Titi⁹.ff.de
excu.tu.q꞉ fatēdo,l; ſit ꝑ ola verū,vt dicā de ꝯdi.appo.verū.id ꝓ
cedit in cōditione extrinſeca:ſ; hic eſt intrinſeca ꝯditio,ſumpta ex
cā ſtatuti:q꞉ cā reſtrictionis ſtatuti numeri fuit penuria redituū.
Illa ḡ reſtrictio recipit cōditionē reſolutiuā ex mēte cāe,niſi fru
ctus ſuperexcreuerint.Cōditio ergo hec tacita ſumpta ad reſoluen
dū ex defectu cauſe,nō pl⁹ operabit̄ ꝙ tacita,ꝑ regulā,expꝛeſſio eoꝝ
ꝙ inſunt,⁊c.vt.l.iij.ff.de le.i.⁊ in.l.nō recte.ff.de fideiuſ.cū ſi.S; tūc
ſurgit tenēdo ꝯ hāc opi.q꞉ ſi nō eſt ruptus numer⁹ p̄bēdarū,nō
deberēt iſti ſuperexcreſcētes aſſignari,tanꝙ p̄bende iſtis ſupra
numerarijs:⁊ ſi aſſignant̄,vt dicit hic tex.negari nō pōt,quin hic
ſit ruptus numerus p̄bēdarū:q꞉ vbi erant.xiiij.nō erunt.xviij.
¶ Quid dicā:Sine dubio punct⁹ eſt dubius.Cōſidero,⁊ proce
do ꝑ caſus.Prim⁹ qñ ſtante numero i eccleſia aliq ſuperexcreſcūt
reditus,nō aūt aliqs eſt recept⁹ in canonicū:⁊ tūc nō eſt rupt⁹ nu
merus canonicorū,nec p̄bēdarū,eſt tñ in potētia rūpendi,imo ex
debito rūpi deberet:tñ ſi nō rumpat,nec eis mandat̄ vt recipiant,
nō eſt ruptus,⁊ reditus aſſignari debēt in vtilitatibus eccleſie,ſm
ea,que habent̄ in.c.trāſmiſſe.de ver.ſig.Si tñ fiat ipetratio in tali
eccleſia pro rata redituū,qđ valet impetratio.Tenet hoc Cōpo.
Hoſti.⁊ Io.an.nō facta mētione de numero:q꞉ numerus eſt in de
bito rūpendi,l; ſubſiſtāt litere:ergo nō ſunt ſurreptitie:q꞉ veriſi
militer Papa ſic mādaſſet,etiā ſciēdo ſuperexcreſcentes a capitu
lo.de inſti.c.i.⁊.c.authoritate.Et ſic poſſet ſaluari opinio iſtoꝝ do.

ſed hoc nõ placet: q2 imo Papa forte mãdaſſet aliter, ſcilicet ſup=
excreſcentes in vtilitatẽ eccleſie cõuerti, ſicut mãdauit in.c.trãſmiſ
ſe. Et hoc puto tutius, cũ faciliter ſubreptio vitiat tales literas.
de pben.quis.li.vi.ꝛ maxime tũc nõ eſſet ruptus numer⁹ canoni=
corũ: arg.ſ.tit.pxi.cõſtitutus. ¶ Scḋs caſus, qñ aliqui ſunt cano
nici vltra numerũ recepti, ꝛ ſuperſunt reditus ſupexcreſcentes ad
numerũ canonicorũ, ꝛ non eſt deuentũ ad aliquã determinationẽ
prebendarũ. ſed eſt in potentia, ꝛ debito rũpendi, anteꝙ̃ aſſignent:
ꝛ cõpelli poſſunt ad aſſignãdos ſuprexcreſcẽtes in prebẽdis: ſi tñ
in hac eccleſia impetraret, etiã nõ facta mentione de numero, vale=
ret impetratio. de prebẽ. pro illorũ. vbi caſus. Aut eni impetraret
ſuper vacãte: ꝛ planũ, per ea, que no. ſ. de reſcriptis. cõſtitut⁹. Aut
ſimpliciter: ꝛ cũ facultas ſe offerat, prouidebiꝛ. ¶ Tertius caſus,
qñ duo ſunt vltra numerũ recepti, ꝛ ſunt ſuperexcreſcentes: ꝛ man
dato pape deuentũ eſt tñ ad creationẽ prebendarũ: ꝛ hoc eſt dubiũ
an aſſignatis, ꝛ creatis iſtis pꝛebẽdis ſit ruptus numerus. Veri=
tas eſt qḋ hic nõ eſt ruptus adhuc facta aſſignatione, vt hic. Sed
quero, q2 hic ſunt quatuoꝛ pꝛebẽde vltra, ſi ſunt quatuoꝛ recepti,
poſſuꝫ dicere dupliciter. Vno modo qḋ iſte prebẽde ſunt vltranu=
merarie, ꝛ extinguanꝛ, ꝛ creenꝛ cũ canonicis ſupranumerarijs. Et
huic dicto valde applaudet gl. de pꝛebẽ. dilectus filius. L. ꝛ doc. ſu
per ea, que dicit ꝙ cum canonico vltranumerario creaꝛ quoddam
ius, qḋ extinguiꝛ cũ eo. Licet nõ loquaꝛ in proprijs terminis. Ap
plaudet ratio: q2 cũ nõ volũtate, ſed iuris neceſſitate veniat cõtra
numerũ prebendarũ: nõ eſt ruptus numerus pꝛebẽdarũ: ar. eorũ,
que habenꝛ in ſimili de preben. pro illorũ. Hoc credo verũ, qñ ſim=
pliciter aſſignãt pꝛebẽdas, nec cõſonant alicui antiquo numero aſ
ſignato. Vel opꝫ te dicere, ꝛ hoc magis mihi placet, qḋ numerus
rumpitur facta creatione augmẽtatiue: ſed nõ rumpiꝛ determina
tio antiquarũ pꝛebẽdarũ: remanebit ergo determinatio antiqua=
rũ, ꝛ determinabũtur quatuoꝛ vltra numerũ: ꝛ rumpiꝛ numerus
augmentatiue ꝛ determinatiue: quia de quatuordecim reduceꝛ ad
octodecim. Et ad hoc facit cã ſtatuti in reſtringẽdo ꝛ ampliando:
q2 ampliandi potentiã nꝫ habere ad limites cauſe, ꝛ pro quãtitate
redituũ amplieꝛ poteſtas numeri ampliãdi: ꝛ ſic põt loq decreta=
lis. Primã opi. puto verã, qñ nullus numerus erat determinat⁹
antiquus, ad cuius limites nõ reſtaureꝛ: ſed ſi aliquis numer⁹ erat
antiquus, ꝛ recepti aſcendãt ad illũ numerũ, aut etiã ſuperexcre=
ſcẽtes: dico qḋ rumpiꝛ augmẽtatiue, vt dicit regula. Puto tñ, qḋ
pꝛimo caſu valebit impetratio, non facta mentione de numero. de
preben. pro illorũ. Sed idem ſcḋo: q2 ſaltẽ ruptus eſt numerus ca=
nonicoꝝ: vt ibidẽ. ¶ Quart⁹ caſus, qñ plures ſunt recepti, ꝛ redi=
tus augmẽtati ſufficiẽtes p vna pbenda: an ſit ruptus numerus?
Dõm qḋ nõ: ſed eſt in potẽtia, ꝛ debito rũpendi pro vno tñ. Sed
qd ſiet de his reditibus. Sunt due opi. Vna qḋ aſſignabiꝛ pꝛio re=
cepto: q2 illi eſt debita. Si tñ aſſigneꝛ alteri, p hoc nõ impediꝛ aſſi=
gnatio: q2 lꝫ ſit pꝛimo debita hoc debitũ nõ ligat manus ordinarij
collatoris. de cõceſ. pꝛebẽ. ſi ſoli. li. vi. ¶ Scḋa opi. ꝙ hic aſſignabi
tur ſm opi. c. de iure patro. cũ aũt hodie. de reſcriptis. c. pe. lib. vi.
¶ Tertia opin. qḋ diuidenꝛ inter oẽs: q2 ſi diuidunꝛ inter oẽs, q2
ſunt, ꝛ ſufficiũt pro oĩbus, fortius qñ nõ ſufficiãt niſi p vno tñ. Si
tñ oẽs aſſignanꝛ vni, valet aſſignatio. Jo. an. cõcordat opi. Pꝛla
pcedit, qñ apparet de ordine receptionis, vt debeat aſſignari pꝛi=
mo recepto. Scḋa opi. pcedit, qñ nõ apparet de ordine receptiõis
q2 tũc debet cõicari inter oẽs. ¶ Quintus, qñ plures vltra nume=
rũ ſunt recepti, ꝛ volũtate ipſoꝝ create ſunt quatuoꝛ pbẽde: an hic
ſit ruptus numerus? Cõis opi. videꝛ habere qḋ ſic, p tex. de pben.
dilecto. Credo ꝙ numerus nõ rũpaꝛ, nec determinatio: ſꝫ ſolũ au=
gmẽteꝛ vſq; ad numerũ create pbẽ. pro hoc eſt tex. de pbẽ. dilecto.
ibi dicit qḋ augmẽtant num⁹ꝝ, nonã pꝛebẽdã creãdo. Si augmẽ=
tant: ergo nõ rũpũt. p hoc mihi vr̃ caſus ſm intellectũ gl. ꝛ doc. de
pbẽ. vacãte. vbi dr̃ litera qḋ augmẽtãt numerũ, creãdo duas pbẽ=
das ex vna: ꝛ tñ in illa eccłia eſt dare vacationẽ, vt euidẽter pbat il
le tex. iũcta gl. Si ibi eſt dare vacationẽ: ergo nõ rũpiꝛ determina=
tio, ſꝫ numer⁹ ſolũ augmẽtaꝛ. p hoc dico ꝙ ſi creata vna pbenda, ꝛ
vno recepto ibi, fieret ĩpetratio vltra numeꝝ, bñ valeret ĩpetratio
q2 receptio vltra numeꝝ bñ rũpit numeꝝ canonicorũ, ſꝫ nõ pꝛebẽ
darũ: ꝛ determinato numero pꝛebẽdarũ tñ nõ eſt neceſſaria mẽtio
de numero. de pbẽ. p illorũ. vbi tex. clare. Si mãdat vt pꝛouideat de
vacãte, vel cũ ſe facultas obtulerit eſt planũ, q2 nõ derogat nũero.
Idẽ ſi mãdat ſimplr̃ q2 intelligiꝛ, ſi facultas ſe offert. Sꝫ ſi princi=
paliter mãdaret de pbẽda pꝛouideri, nõ valeret ĩpetratio. Et ſi dicaꝛ,
quare receptio vltra numeꝝ canonicoꝝ rũpit numerũ, ſꝫ nõ crea=
tio pbẽde vltra numerũ? Dico ꝙ numer⁹ indeterminat⁹ fauoꝛ eſt
eccłie, vt plures poſſit hr̃e eccleſie coadiutores. Sꝫ qñ plures ſunt
pbende, ꝙ ſufficiãt facultates, eſt eccleſie odiũ: igiꝛ. Imo iura vo=
35 lũt qḋ plures nõ ſint, niſi iuxta eccłie facultates ſufficiãt. ¶ † Ve
nio ad. v. paſſuꝫ. Ho. ꝙ pteſtatio facto ꝯria nõ iuuat pteſtãtẽ. Ad
hoc allegaꝛ, ꝛ pbaꝛ hoc modo: q2 receptio facta vltra numerũ, pte
ſtãdo de numero obuiat facto. Aliter noto qḋ pteſtatio detrahẽs
facto cõſecutiuo iuris ad factũ, ꝛ nõ depẽdẽs a poteſtate pteſtãtis
nõ iuuat pteſtãtẽ. Sed vr̃ ꝙ pteſtatio facto ꝯria iuuat. qḋ no. c. cũ
placuit. vbi pteſtans nõ ingrediꝛ animo pꝛitẽdi, iuuat. de elec. Cu=
m inter. Hl. ſoluit dupl̃r. Primo, ꝙ pteſtatio dꝫ iuuare pteſtantẽ.
Verũ, niſi obuiet facto: q2 recepit, ꝛ pteſtaꝛ ꝯriũ, ſcꝫ ꝙ nõ habeat
pbendã: qui eſt effect⁹ receptionis. Vñ voluit ꝙ ſit receptus, ꝛ ꝙ nõ
ſit recept⁹: ex quo nõ voluit ꝙ habeat receptionis effectũ, ſcꝫ pbẽ=
dã, cũ ſe facultas obtulerit. Scḋo ſoluit qḋ pteſtatio iuuare debet
pteſtantẽ: ꝛ hoc iuuat, q2 operaꝛ ne iſti cõicent antiquas pbẽdas.
Hec ſolutio nõ placet, p ſuperi⁹ dicta. ¶ Cõcludẽdo hũc paſſum,
ex quo apparebit veritas paſſus, ꝛ intellectus capl̃i, iſtã materiã
pſequoꝛ per tres articulos pncipales. ¶ Primus articulus, qñ
pteſtatio obuiat facto, ꝛ eſt ꝯria facto, ꝛ ambo ſimultanee ꝯcurrũt
in tpe. ¶ Scḋs, qñ pteſtatio obuiat facto, ſꝫ pteſtatio pcedit, ꝛ fa=
ctũ ſubſeqꝛ. ¶ Tertius ecõtrario, qñ pteſtatio obuiat facto, ſꝫ fa
ctum precedit, ꝛ proteſtatio ſequitur. His tribus modis poteſt fa
ctũ ꝯriari pteſtatiõi. ¶ Et a iuerte, q2 dñs Bar. in. l. nõ ſolũ. §.
ex morte. tãgit hũc paſſum. ff. de opis no. nũ. ſed nõ pfecte explicat.
Tãgit ꝛ ipm Jo. An. de re. iur. in gñali. li. vi. ſꝫ nihil bone dr̃. Jo.
an. hic aliqd dicit, ſꝫ nõ pfecte. Videbis veritatẽ ex his articulis,
quos pſequoꝛ p caſus. Et capio pꝛimũ, qui eſt, qñ proteſtatio ob=
uiat facto, ꝛ ambo ſimultanee cõcurrunt in tpe. Hũc articulũ pſe=
quoꝛ per quinq; caſus pncipales. Primus, qñ pteſtatio ordinaꝛ in
totalẽ detractionẽ ſenſus facti, prout ſonat in facto. ¶ Secũdus,
qñ ordinaꝛ in totalẽ detractionẽ ſenſus facti, prout ſonat in iure.
¶ Tertius, qñ ordinatur in detractionẽ partis ſubſtãtialis facti.
¶ Quartus, qñ ordinaꝛ in detractionẽ aliꝗus ex ſenſibus facti
multipliciꝛ ĩtelligibile. ¶ Quintus, qñ ordinaꝛ in detractionẽ ali=
36 cuius cõſecutiue ad factũ. ¶ † Primus, qñ proteſtatio ordinaꝛ ad
detrahẽdũ totale factũ, put in facto ſonat, q2 pteſtaꝛ ꝙ factũ ha=
beaꝛ p nõ facto: ꝛ hec pteſtatio nõ iuuat pteſtantẽ: q2 ab ei⁹ facto
nõ depẽdet factũ haberi p infecto. l. in bello. §. facte. ff. de captiuis. ad
37 hoc. 50. di. ferrũ. ¶ † Scḋs caſus, qñ pteſtatio ordinaꝛ in detrahẽ
do totalẽ ſenſum facti, prout ſonat in iure: ꝛ tũc dõm qḋ ſi factũ, ꝛ
ſenſus facti, depẽdet a ptãte, ꝛ libera volũtate pteſtãtis, valet pte
ſtatio ꝯ factũ. Caſus in. l. q in aliena. §. Celſus. ff. de acq. here. Adi=
re hereditatẽ depẽdet a libera volũtate adeũtis: vt. l. Paulus. ff.
de acq. here. Si facio factũ ſonantẽ ad cõmodũ hereditatis, ꝛ pte=
ſtoꝛ qḋ hoc nõ facio alo adeũde hereditatis, valet pteſtatio, ꝛ dtra
bit ſenſum adeũde hereditatis, poſito qḋ act⁹ ille ſolũ hoc ſonet: ꝛ
dr̃ procedere a pretorio iure, qñ ius pcedit fingẽdo, diſponẽdo, vel
pſumptione iuris, ꝛ de iure diſponẽdo. ¶ Si factũ tñ, ꝛ nõ ſenſus
facti, depẽdet a ptãte pteſtantis, vt delinquere: tũc ſi pteſtatio eſt
iuſta cã veſtita, iuuat pteſtatio: vt. l. ſi putatoꝛ. ff. ad legẽ Aqꝛ. de
homi. c. ſi. 50. di. q2 ſepe. ꝛ. c. duo fratres. vbi ſi putatoꝛ, vel rei licite
operã dans, adhibita diligẽtia, q̃ exigiꝛ, proteſtaꝛ, Caue, q2 nõ hꝫ
aĩm ibi malefaciẽdi, iuuat pteſtatio: ſi nõ eſt iuſta cã veſtita, ꝛ vba
ſunt dubia, iuuat pteſtatio: vt notaꝛ de ſpon. c. tua nos. Jo. te de=
ſpõſat. ſi proteſtaꝛ qḋ per hec verba nõ intẽdit obligari, iuuat p=
teſtatio. Ad qḋ no. Inn. qḋ me. cã. c. pꝛimo. Si verbũ, vel factũ eſt
certũ, nõ iuuat pteſtatio: vt ſi interficio hoĩem, ꝛ proteſtoꝛ qḋ non
dolo facio, nec alo occi ẽdi: nõ iuuat pteſtatio: q2 nulla iuſta cã ve
ſtiꝛ. de pſump. c. i. C. ad leg. Coꝛ. de ſic. l. i. ff. ad legẽ Aql. l. nã ludus.
. 50. di. l. ſi qs volũtate. in. c. clerico. ad hoc de homi. c. ſi. li. vi. de pre=
ſump. c. i. Ad hoc qḋ no. doct. de ſpõ. veniẽs. ij. ꝛ tangiꝛ eo. tit. c. is,
qui. Nã precedẽtibus ſpõſalib⁹, ꝛ nõ diruptis, copula ſonat matri
moniũ inuitis dẽtibus partiũ: q2 ius ſic pſumit pꝛeſumptione iu=
ris, ꝛ de iure, quo ad metas fori cõtentioſi, ꝯ quã nõ admittiꝛ pro=
batio in ꝯriũ. Et ſi dicaꝛ, imo ꝛ p cõfeſſionẽ: arg. in aut. ſed iã nece=
ſe. C. de non. nũ. nup. Certe nõ admittiꝛ hoc caſu, quia tãtũmodo iu
uat cõfeſſio mr̃imoniũ. de eo, q cog. cõſang. vxo. ſue. ſup eo. Et ſic li
mitat illa gl. Ad hoc gl. in cle. gr̃e. de reſcri. vbi pteſtatio facta in
impetratione ſcḋi beneficij incõpaſſibilis, qḋ nõ intẽdo renũtiare
gr̃e, nõ iuuat pteſtãtẽ: q2 ſic lex fingit. ¶ Si vero factũ, ꝛ ſenſus fa
cti, depẽdet a ptãte pteſtãtis, ꝛ alterius, vt ꝯtrahere, ordinare, pſito=
ri, ꝛ ſimilia: ꝛ tũc ſi factũ geriꝛ cũ parte, ꝛ pars pſens cõſentiat p=
teſtationi, vel ſaltẽ non ꝯdicit, iuuat pteſtatio. ff. de ac. ꝛ ob. l. obli=
gationũ ſubſtãtia. §. ſi. ꝛ no. doc. de ſpon. ex literis. vbi ſi pſente pte
pmitto decẽ, ꝛ pteſtoꝛ qḋ non animo obligandi, valet pteſtatio, ꝛ
impedit factũ: vt. d. l. pater. Si vo pteſtatio fiat, nõ cũ parte prin=
cipali, ꝛ ꝯſentiẽte, vel ea abſente: ꝛ tũc ſi pteſtatio eſt iuſta cã veſti=
ta, iuuat pteſtatio. qḋ me. cã. c. i. Si pteſtatio nõ eſt iuſta cã veſtita
nõ iuuat proteſtatio, niſi vbi factũ eſt dubiũ: vt no. in. c. tua nos. de
ſpon. Nã ſi dicit, Jo. te deſponſat: verba ſunt dubia. ſi proteſtaꝛ ꝙ
nõ facit animo cõtrahẽdi, iuuat proteſtatio. Similiter aſſumptio
habitus eſt factũ dubium, lꝫ habeat ſenſum qḋ faciat animo pꝛofi
tendi proteſtatio iuuat, ꝛ ſi non ſit alia cã veſtita: vt dicit Inn. qḋ
me. cã. c. i. nõ iuuat proteſtatio, vt dicã. ſ. ¶ Tertius caſus pꝛinci=
palis, qñ proteſtatio ordinaꝛ in detrahendam partem ſubſtantia=
lem facti: ꝛ tũc an proteſtatio operetur? Si factũ dependet a ptã=
te pꝛo

te proteſtantis tantus,tunc iuuat proteſtatio.⁊ factū ſuccumbit.l.
per ſeruum.§.ſi.ff.de vſu.⁊ ha.lego vſumfructū detracto vſu:quia
vſus eſt pars ſubſtātialis fructus,nō vꝫ legatū,⁊ vꝫ ꝓteſtatio:q̄
legare depēdet a ptāte ſeu volūtate ꝓteſtātis in authē.de nu.§.diſ
ponat.⁊ pꝫ in.l.in conditionibus.ff.de cōdi.⁊ de teſta.p totum.Si
factum,⁊ proteſtatio depēdēt a ptāte proteſtātis,⁊ alterius,⁊ ten
dat proteſtatio in detractionē partis ſubſtātialis facti:tūc ſi factū
gerif cū principali parte,a cui⁹ volūtate ⁊ factū,⁊ ſenſus pēdent,⁊
pars ꝓteſtatiōi cōſentiat,iuuat ꝓteſtatio,⁊ factū cōquaſſaſ.de cō
di.ap.c.ſi.vbi ſi cōtraho matrimoniū ſub proteſtatione,vt prolem
euites,vel vt filios nō habeas:nō valet cōtractus matrimonij.de
cōdi.ap.c.ſi.℄ Si vero factū gerif cū principali pte,⁊ pars tacet,
ſed nō cōſentit:tūc proteſtatio nō valet,⁊ factū preualet:vt no.dec.
in.d.c.ſi.de condi.app.alle.c.aliqñ.xxx.q.ñ.Vñ dicunt qȯ ſi contra
ho matrimoniū ſub ꝓteſtatiōe,vt prolē euites,vel ſi mihi liceat cū
alia ꝯhere:ſi mulier tacet,tūc vꝫ matrimoniū,⁊ nō proteſtatio:vt
dicit ibi Hoſti.inſtruēde ſunt femine,vt qñ tales cōtractus ſiūt,ꝓ
teſtatiōi nō cōſentiāt,ſed taceāt.℄ Si vero factū nō gerif cū prin
cipali parte,ſed cū alio noīe eius recipiēte:⁊ tūc etiā dato conſenſu
ei⁹,cū quo gerif,nō iuuat proteſtatio,⁊ valet factū: vt ſi ingredior
monaſteriū,⁊ profiteor religionē ſub ꝓteſtatione vt mihi liceat ha
bere ꝓpriū:tūc nō valet ꝓteſtatio:q̄ ibi nō eſt pars ꝯſentiens pro
teſtatiōi,cū qua vinculū cōtrahif profeſſionis:principaliter em̄ cō
trahif cū Deo,lꝫ in ꝯſequentiā obligef abbati recipienti.vel ſupe
riori.Hec eſt ꝯcluſio Jo.An.de ꝯdi.ap.c.ſi.tāgif p gl.q cle.vſ mo.
inſinuāte.⁊ in.c.ñ.de ſta.mo.Et hec eſt cōis opi.lꝫ Paulus de Lia.
teneat ꝯ,vt ipſe no.in cle.j.de reg.in quo nō inſiſto:q̄ nō eſt materia
pñtis.c.ſꝫ opi.cōem credo verā,vt nꝫ ī de ꝯdi.ap.c.ſi.Et hoc tꝫ to
tus ꝯdūc⁹.Forte aliqd tāgā.j.⁊ plene ſcripſi ibi,q cle.vel vo.rur
39 ſus.℄ †Quart⁹ ꝑncipalis caſus,qñ ordinaſ ꝓteſtatio i detractio
ne alicui⁹ ꝯſecutiui ad factū:tūc ſi conſecutiuum dependet a ptāte
ſolius proteſtantis,idem quod.ſ.⁊ fortius,quia vꝫ proteſtatio, et
cōſecutiuū tollitur:vt.l.i.§.p ſeruum.ff.de vſu.⁊ ha.Si depēdet a
ptāte alterius:tūc proteſtatio nō iuuat proteſtantem,niſi ille con
ſentiat tacite vel expreſſe,q cōſentire dicif,eo ꝙ ꝓteſtationi nō cō
tradicit:⁊ hic eſt caſus.xxvij.di.diaconi.iuncta ibi gl.⁊ ꝙ habetur
de cle.cōiu.cū olim.Nā oriētales nō arctanf ad votū ꝯtinētie in or
dinibus etiā maioribus iniciſ ſed ſi ipſi taceant,obliganf:q̄ tunc
nō pñt capere vxores de nouo,ſi in ipſa ſuſceptione proteſtanf qȯ
nō volūt ꝯtinere,tacēte ordinante proteſtatio iuuat.Et hoc eſt qȯ
voluit dicere Jo.an.de cōdi.app.c.ſi.qȯ cōtinētia nō eſt pars ſub
ſtātialis ordinis,ſed pars executiōis.quaſi dicat qȯ eſt cōſecutiua
in oriētali.⁊ hoc teneas.℄ Si vero cōſecutiuū nō depēdet a ptāte
ꝓteſtātis,vel alteri⁹ partis,ſed iuris tm̄ : tunc ꝓteſtatio nō iuuat
ꝓteſtantē.Qȯ eſt,qñ ius ꝓcedit in cōſecutiue diſponēdo,fingēdo,
vel iure,⁊ de iure preſumēdo:⁊ hic eſt caſus hoc iūcto de prebē.cū
ſm.⁊.c.relatū.nā cōſecutiuū iuris eſt,qȯ canonicus habeat ꝑbēdā
ſi aliquis recipif in canonicū.Proteſtatio ergo ordinata ad tollē
dū iuris cōſecutiuū,vt qȯ prebendā nō habeat,cū ſe facultas ob
tulerit,nō iuuat proteſtantē:q̄ ab eius nō dependet poteſtate,ſed
iuris hoc ꝯſecutiuū ipediſ.Ad hoc.ff.de le.i.l.nemo.ad hoc.l.ſi ſer
uus vetante.ff.de ver.ob.de pecu.l.ſi ſeruū.Ad hoc glo.in cle.gra
tie.de reſcrip.ad hoc optime.x.diſt.c.ij.ver.proteſtatio.qȯ eccleſia
edificata,eo qȯ edificata nō ſit in gubernatione epi,nō iuuat ꝓte
ſtātē:q̄ qȯ hic nō ſit in ptāte epi,eſt iuris cōſecutiuū,nō depēdēs.
de teſta.tua nobis.Predicta ꝓcedūt in actib⁹ extraiudicialibus:
in iudicialibus vero ꝓteſtatio tendēs ad detrahēdū iuris cōſecu
tiuū ad factū non iuuat proteſtātē,ſed facit ipm vt cōtrariū repel
li.de app.ſolicitudinē.ad fi.nē.ſm verū intellectū,niſi proteſtationi
40 renſiſtet:vt in prin.dicti.c.℄ †Quint⁹ pñcipalis caſus,qñ ꝓte
ſtatio ordinaſ in detrahēdū partē ſenſus facti,vt q̄ factū eſt talis
nature,qȯ pōt multiformiter intelligi:⁊ tūc ſi factū,⁊ ſenſus facti
depēdet a ptāte ꝓteſtātis,iuuat ꝓteſtatio.ff.de reli.⁊ ſump.fu.l.at
ſi qs.§.pleriq̄.⁊.l.Meſenius.ff.de ne.geſt.Nā facere ſumptus pp
funus,vel in alimētis,pōt dupliciter intelligi,qȯ faciat cā pieta
tis,⁊ qȯ faciat aīo repetēdi:⁊ tūc ſi eſt heres inſtitut⁹,qȯ faciat ani
mo adeūdi hereditatē:ſi proteſtaſ qȯ faciat aīo repetēdi,⁊ nō adeū
di,iuuat proteſtatio.Ad hoc.l.ſi debitor.§.i.ff.in quib.cauſis pig.
ta.cōtrahi.⁊.l.libertis.§.i.ff.de ali.⁊ ci.lega.Si vero factū depēdet
ex ptāte eius,⁊ alterius:tūc iuuat ꝓteſtatio,ſi fiat pſente pte,ea ta
cēte,vel ꝯſentiēte,vel etiā ꝯtradicēte.Et ꝑ hoc dicūt hic doc.ꝙ eſt ori
ginaliter dictū Inn.in.c.uſo:⁊ in.l.i.C.de lit.cōteſt.ꝙ ſi ꝓteſtatio
fiat pñte parte,ꝙ rñdet aīo litē non cōteſtandi.iuuat ꝓteſtatio:q̄
hic rñdere,eſt factū duplr intelligibile.Vnū eſt iudicis informa
tiuū:aliud eſt litis cōteſtationis inductiuū.Hec ꝓteſtatio impel
lēs factū ad alterū ex intellectib⁹ iuuat ꝓteſtantē:vt hic,⁊.d.l.at ſi
qs.§.pleriq̄.ff.de pac.iur.gen.§.q ſe.ad hoc.ff.de cōcubi.l.in cōcu
binatu.iuncta.l.in libere.de ritu nup.Ad hoc dictū Inn.qȯ met.
41 cā.in.c.i.Et hoc de pꝛimo articulo.℄ † Si ſenſus facti nō depēdet a
ptāte ꝓteſtātis,vt q̄ in facto dubio multipliciter intelligibili lex
procedit,nō preſumendo,ſed diſponēdo,vel fingēdo,vel preſum
ptione iuris,⁊ de iure preſumēdo:⁊ tūc proteſtatio nō iuuat ꝓte
ſtantē.Gl.in cle.gre.de reſcrip.doc.de ſpon.c.ſi.⁊ hoc eſt verū,qñ
lex indiſtincte fingit,vel preſumit preſumptione iuris,⁊ de iure in
caſibus nō apparentis volūtatis,ꝓteſtatio iuuat.Et hec eſt nota
42 bilis gl.de reg.ex parte.Et hoc ḋ articulo pꝛio.℄ †Venio ad ſm
articulū,qñ proteſtatio ꝓcedit,⁊ factū ſubſequif.Et ſimiliter hūc
articulū ꝯſequoꝛ per quinq̄ caſus.℄ Primus caſus,qñ ꝓteſtatio
ꝓcedit,⁊ ordinaſ ad tollēdū factū,put ſonat in facto ſecuto nō fa
cto iuuat ꝓteſtantē : vt.d.l.in bello.§.ad propoſitū.ad legē Iuliā
de vi pu.l.qñ multa facinoꝛa.ad hoc de homici.c.j.li.vi.Si prote
ſtoꝛ faciendo vim qȯ non intēdo occidere hominē:ſi ex hoc ſequa
tur homicidium,non valet proteſtatio quin tenear de homicidio.
Si mando tibi vt vulneres talē:ſi ex vulnere ſequatur homicidiū,
lꝫ ſim proteſtatus ꝙ nō occidas,non iuuat ꝓteſtatio,quin tenear
43 de homicidio.de homici.c.j.li.vi.℄ †Scḋs caſus,qñ proteſtatio
ordinaſ in detractionē totalis ſenſus facti,vel partis ſubſtātialis
facti:tūc ſi tale factū,⁊ ſenſus facti,depēdet a ptāte proteſtātis,iu
uat ꝓteſtatio:vt.d.l.q in aliena.§.Celſus.Si factū,⁊ ſenſus facti,
depēdet a ptāte eius,⁊ alteri⁹,⁊ gerif factū cū principali:hic eſt du
biū,an proteſtatio iuuet.Dic ſi factū in ſe habet intellectū dubiū,
iuuat proteſtatio.Doc.de ſponſa.tua nos.Hec verba,Joā.te de
ſponſat:ſunt dubia,ſi alio noīe vocetur:ſi deſponſans proteſtatur
qȯ per hec verba,Joā.te deſpōſat,nō intēdit ꝯhere,iuuat ꝓteſta
tio,⁊ nō inducif matrimoniū:vt no.gl.Jo.⁊ ſic intelligit eam Jo.
an.de ſpon.tua nos.⁊ eſt caſus.ff.de cōcu.l.in cōcubinatu.vbi acci
piens aliquā honeſtā feminā,⁊ honeſte tenens eam:hic factum hꝫ
ſenſum matrimonij,⁊ tñ ſi proteſteſ qȯ eam tenet vt cōcubinā,iu
uat proteſtatio:q̄ factū eſt dubiū,cū poſſit ſonare matrimoniū,⁊
nō.Melius ad propoſitū dicit Inn.qȯ metus cauſa.c.j.vbi prote
ſtatio ſola detractiua cōſenſus in ingreſſu iuuat proteſtantem,qñ
ingreſſus religionis ſit habitus ſumptione:q̄ illud factū eſt du
biū:ſi factū eſt certū,⁊ habet oīno ſenſum certū : ⁊ tūc proteſtatio
nō iuuat,niſi expreſſus deſ conſenſus ꝓteſtationi:⁊ ſi pars,cui ſit
ꝓteſtatio,cōſentit proteſtationi,iuuat ꝓteſtatio:ſi pars nō cōſen
tit,nō iuuat ꝓteſtatio,⁊ requirif expreſſus cōſenſus,nec ſufficit ta
cere hoc caſu.Et ad hoc tex.qȯ metus cā.c.j.Ad hoc allegat illam
decre.d.Bar.in.d.§.ex morte.qui tex.facit ſic:nā ibi recipiētes illā
ad profeſſionē cōſenſerunt ꝓteſtationi:qȯ patet,q̄ finxerūt ſe po
nere velū.⁊ ſic fingendo,expreſſe nō cōſenſerūt.Sed ſm veritatē,
tex.ille probat aliud:⁊ iſte nō eſt verus caſus illius capituli,vt pa
tebit ſtatim.Pro hoc allegat tex.ſm verū intellectū in.l.cū plures.
§.locatoꝛ horrei.ff.loca.Proteſtat⁹ eſt qȯ ſe nō velle aurū vel argē
tum recipere,vel margaritas in horreo,nec ſe velle teneri:tandem
poſtea recipit margaritas:iſta ꝓteſtatio nō iuuat,dato qȯ fuerit
facta parti,a qua poſtea recipit margaritas:q̄ videf recipiēdo a
ꝓteſtatione recedere,vt hic.Hec vera,niſi ꝓteſtatio eſſet iuſta cā
veſtita:quo caſu per ꝯriū factū,etiā ex interuallo,nō tollereſ ꝓte
ſtatio,niſi ceſſaret cā legitima,dato qȯ pars expreſſe nō conſenſe
rit proteſtationi,q̄ etiā ipſam ignoꝛauerit:niſi factū adeo eſſet no
tabile,qȯ abſorberet omnē preſumptionē cauſe.Ad hoc faciūt no.
per doc.de ſpon.tua nos.vbi ſi inſtante metu quis proteſtatur qȯ
per quecunq̄ actū,vel verba proferat,etiā apta ad matrimonium
cōtrahendum,qȯ non intēdit cōſentire,q̄ hoc facit metu : ſtante
metu,dato qȯ ignoꝛauerit pars,cū qua cōtrahitur poſtea matri
moniū:valet proteſtatio,⁊ nō matrimoniū,ſi non interuenerit co
pula:q̄ hic copula eſt tante preſumptionis,qȯ abſorbet omnem
preſumptionē metus precedentis,niſi probeſ inſtans metus.Ad
hoc de ſpon.is,qui.Si factū,⁊ ſenſus facti,dependet ex poteſtate
eius,⁊ alterius,⁊ geritur actus nō cū parte principali,cū qua vin
culū inuitur,ſed cū tertio:tunc cū proteſtatio eſt iuſta cauſa ve
ſtita,iuuat proteſtatio facta.Et hic eſt verus caſus,qȯ met.cauſa
c.i.vbi nō gerebatur ingreſſus religionis ſimpliciter cū parte,ſed
pꝛincipaliter cū Deo:proteſtatio illa nō iuuat,niſi interueniat me
tus.Et hic caſus in.d.c.j.qȯ me.cauſa.Per qȯ credo qȯ ſola pro
teſtatio cum cōſenſu recipientis,nō iuuaret in terminis.c.qȯ met.
cauſa.c.j.niſi interuenerit metus:q̄ vinculū monachationis prin
cipaliter initur cum Deo.Quod no.in.c.ſi.de condi.opp.qȯ bene
no.qȯ credo,quādo factū omnino eſt notū,ſeu certū poſt proteſta
tionē:ſed ſi eſt dubiū,vt ſuſceptio habitus,bene iuuaret ſola pro
44 teſtatio:vt patet ex no.per Inn.in.d.c.j.℄ †Tertius caſus prin
cipalis,qñ proteſtatio precedēs tendit ad detractionē alicuius cō
ſecutiui ad factū:tunc ſi conſecutiuū dependet a poteſtate prote
ſtantis,valet proteſtatio:vt.d.l.j.§.per ſeruū.ff.de vſu ⁊ ha.ſi con
ſecutiuū non dependet a poteſtate proteſtantis,ſed iuris nō iuuat
proteſtatio.Iſte eſt verus caſus huius cap.Recipere in canonicū
dependet a poteſtate recipientis:ſi precedat etiam proteſtatio,qȯ
recipiat,ſed nō animo vt habeat prebendā:non iuuat proteſtatio.
Unde dato qȯ ſtatutū,de quo fiebat proteſtatio preceſſiſſet,nō iu
uabat,cū proteſtatio fieret de nō dependentibus a poteſtate ꝓte

ſtantis. Si cōſecutiuū dependet a poteſtate eius, ꝛ alterius: tūc iu
uat proteſtatio, ſi cōſentiat is, cui preiudicaẗ, ꝛ nō aliter. Hic eſt ve
rus caſus. l. pe. §. itē ſi predigit. ff. naute, caupones. Et naute ſunt
obligati, eo qḋ tenēt cauponā ad recipiēdos paſſim hoſpites: niſi
ſubſit cā: ꝛ ex receptione teneṅẗ de oībus ibi illatis: ſi facta eſt pro-
teſtatio per hoſpitē, qḋ nō intendit teneri de ibi impoſitis: hoc ꝓ-
teſtari nō dependet ex poteſtate ſua: qꝛ diſpoſitione iuris eſt obli-
gatus de receptis parti, cuius recepit bona: tamē qꝛ pars pōt ſibi
preiudicare renūtiando iuri ſuo, ſi ꝓteſtationi cōſentit, ſibi ꝑiudi-
cat, alr̄ non: ꝛ opꝫ qḋ expreſſe cōſentiat: alias tacēdo habeẗ pro ꝯ-
dicente ꝓteſtationi: vt ibi eſt clarus caſus, nō deſtruendo literā: lꝫ
gl. deſtruat ſupplēdo maxime. Et ſic ipſam intellegit Bar. in. d. §.
ex morte. Caſus in. l. ſi ſeruū. §. ſi. ꝛ. l. quoties. ff. de pecu. vbi ſi ſeruo
dn̄s det peculiū, ꝛ proteſteẗ ante, qḋ nō velit teneri ex cōtractibus
ſerui de peculio, ꝓteſtatio nō iuuat, niſi ſeruiat ꝓteſtationi. Ideo
ꝯſului de facto: Habebat quidā mercator ſocietatē cū quodā: pro-
teſtatus eſt ſpecialiter qbuſdā, qḋ de geſtis eius nō volebat teneri
nihilo min⁹ retinebat ipm in ſocietate, nec diſſoluit ſocietatē: nun-
quid iuuerit ꝓteſtatio. Dōm eſt qḋ nō: vt pꝫ in illis, legibus niſi
45 illi expreſſe cōſenſerint. ¶ † Quartus, qn̄ proteſtatio tēdit ad de-
trahendū particularē ſenſuꝫ facti: vt qn̄ factu eſt multipliciter in-
telligibile: tūc ſi regularis ſenſus facti nō depēdet a ꝑtāte proteſtā
tis, idē qḋ. ſ. Si depēdet a poteſtate ꝓteſtātis tm̄, tuc iuuat ꝓteſta
tio, ꝑ iam dicta. Si factū depēdet ab ei⁹ poteſtate, ꝛ alterius, ꝛ ꝓ-
teſtatio cōſonat iuri cōi, vel ſaltē non ꝯdicit. Io. an. hic, ꝛ bene. Et
ſic intellige dicta Bar. in. d. §. ex morte. Si in cōtinēti poſt proteſta
tionē ſequiẗ factū, iuuat ꝓteſtatio. Facit ad hoc. l. Modeſtinus.
ff. de ſol. Poſſumus ſoluere: tanq̄ fideiuſſor in duplicē ſenſum, et
animo liberādi, ꝛ aīo emendi ius ꝯ debitorē, vt mihi cedanẗ actio-
nes, ſi proteſtor an̄ q̄ aīo emēdi iura, iuuat ꝓteſtatio. Ad hoc. l. ꝑ
retētionē. ꝛ qḋ ibi no. C. de vſuris. ꝛ. l. item qꝛ. §. itē Iulianus. ff. de
pac. vbi Bar. Itē proteſtari poſſum qḋ nō animo litis cōteſtāde,
rn̄deo, ꝛ qḋ aīo iudicē informandi: ſi ꝓteſtor qḋ nō animo litē cōte
ſtādi, ꝛ poſtea ſequaẗ ꝯteſtatio, iuuat ꝓteſtatio, etiā dato qḋ pars
aduerſa nō ꝯſentiat ꝓteſtatiōi. Ad hoc de elec. Cumana. Sꝫ ſi ꝓ-
teſtatio diu preceſſit, poſtea ſequiẗ factū, non iuuat ꝓteſtatio, niſi
repetaẗ: puta ſi ꝓteſtatus ſum, qḋ ſi qua verba ꝓferā, non intēdo
litē conteſtari: ex interuallo poſtea hoc faciēs preſumiẗ abolita ꝓ-
teſtatio, ꝛ nō fieri niſi in ſenſuꝫ, in quo potētius ſonat, ꝛ ab alijs eſt
intelligibilis: vt pꝫ hic per Io. an. de ſpō. ex literis. ꝛ no. qꝛ limi-
46 tat dicta Inn. ¶ † Si vero id, qḋ eſt ꝓteſtatū, eſt cōtra ius cōe, da
to qḋ depēdeat a poteſtate alterius: tūc ꝓteſtatio nō iuuat, niſi illi
expreſſus deẗ conſenſus. de elec. cū in veteri. Ita intellige illū tex.
47 ¶ † Uenio ad vltimū articulū, qn̄ proteſtatio ꝯrians facto ſubſe-
quiẗ factū: ꝛ tūc ſi contrariaẗ facto, prout eſt in facto, nil operatur,
ꝑ iam dicta: ſi prout in ſenſu iuris, hūc proſequor ꝑ caſus. ¶ Pri-
mus, qn̄ tendit ad tollendū totalem ſenſum facti: tūc dic, ſi factū, ꝛ
ſenſus facti, depēdet a ꝑtāte ꝓteſtantis, iuuat ꝓteſtatio. Un̄ ſi le-
go, poſtea in ſolēni volūtate proteſtor qḋ nō feci animo legādi, iu-
uat ꝓteſtatio: vt. ff. de adimē. lega. per totū. Si tollere ſenſuꝫ facti,
nō depēdet ab eius ꝑtāte, prout eſt facti, ſed iuris, nō iuuat ꝓteſta
tio. Unde ſi vulnero hominē, ꝛ poſtea ꝓteſtor q̄ hoc nō feci dolo, ꝛ
animo vulnerādi, vel delinqēdi: nō iuuat ꝓteſtatio: vt pꝫ in. l. j.
C. ad legē Cor. de ſic. ꝛ in. c. j. de ꝓſum. cū ſimi. ¶ Si factū depēdet,
ꝛ ſenſus facti a poteſtate eius, ꝛ alteri⁹: ſi cōſentiat, ſibi preiudicat:
alias nō: qꝛ qḋ ab initio, ꝛc. vt. ff. de actio. ꝛ oblig. ſicut de cōmo. c. j.
¶ Secūdus, qn̄ determinatur ad detrahendā partē ſubſtantialē
facti: ꝛ tūc in depēdētibus a poteſtate proteſtātis, ſi pars diuidua
eſt, operaẗ ꝓteſtatio: vt. l. j. §. per ſeruū. ff. de vſu ꝛ ha. Si lego vſum
fructū, ꝛ poſtea detraho fructū, qꝛ fructus eſt ſeparabilis ab vſu,
cū vſus poſſit eſſe ſine fructu: ſi nō ordinaẗ in detractionē partis
ſubſtātialis facti indiuidue, ꝛ nō operaẗ ꝓteſtatio, ꝛ valet factū: vt
p. l. j. §. per ſeruū. Si lego vſumfructū detracto vſu, vſus inſepara
bilis eſt a fructu: nō iuuat ꝓteſtatio, vt pꝫ ibi: qꝛ detractio eſt im-
poſſibilis ſtante legato: ꝛ ex quo cepit, iam validitas legati eſt po-
tens ad reſiſtēdū ꝓteſtationi inualide. Si factū nō depēdet a ꝑtāte
eius: ꝛ idē, qḋ. ſ. ſi depēdet a ꝑtāte eius, ꝛ alteri⁹. ¶ Tertius caſus
qn̄ ꝓteſtatio ordinaẗ in detractionē alicuius cōſecutiui ad factū: ꝛ
idē per oīa, qḋ. ſ. ¶ Quartus caſus, qn̄ ordinaẗ ad detractionē ali-
cui⁹ ſenſus facti, ſi in depēdētibus a ꝓpria volūtate, operaẗ prote
ſtatio. Si ei⁹, ꝛ alterius: ꝛ idē, qḋ. ſ, qꝛ exigiẗ alterius expſſus ꝯſen-
ſus. Si neutri⁹: ꝛ idē: qꝛ nō operaẗ ꝓteſtatio, ꝛ forti⁹, per iura. ſ. al-
legata. nō habes hanc materiā clarā. Et ſi tibi danẗ caſus, q non
decidanẗ per hāc theoricā: venias ad me, ꝛ ego tibi dānū reſarciā.
ꝑ hoc pꝫ qd opereṅẗ ꝓteſtationes, que fiūt tota die: ꝓteſtor q̄ liti
go corā vobis, ꝛ q̄ per aliquē actū, quē corā vobis faciā non facio
animo iuriſdictionē veſtrā prorogādi, nec in vos, tanq̄ in iudicē,
cōſentiēdi. Hic actus depēdet a facto eius, ꝛ alterius: qḋ oportet
qḋ fiat ꝓſente parte: ꝛ ſi fieret an̄, ꝛ poſtea ex interuallo fieret act⁹,
nō iuuaret ꝓteſtatio, per iam dicta: ideo ſis caut⁹ q̄ ſemꝑ in quo-

cūq; actu repetas ꝓteſtationē: alias per vnū actū habētē in ſe con
ſenſum ex interuallo a ꝓteſtatione factū, eſſet a ꝓteſtatione receſ-
ſum. Ad hoc. l. per retētionē. C. de vſu. lꝫ. Bar. ambigue in hac ma
teria loquaẗ in. d. §. ex morte. ff. de pac. l. itē qꝛ. §. idē Iuliano. ꝑ hoc
ſcḋo decidiẗ queſtio, ꝛ dubiū, quid de ꝓteſtatione illa, que fit in fine
articulorū. Nō aſtringēs ſe ad nō neceſſaria probāda, ſed ſolū que
ſufficiāt ad victoriā ſue cauſe: qꝛ illa ꝓteſtatio cū fit in actu, iuuat
ꝓteſtantē: qꝛ depēdet ab eius poteſtate, ſe aſtringere, vel nō: ideo
iuuat ꝓteſtatio ex quo factū eſt diuiduū: ꝛ pars tacet. Idē ſi ꝯdice
ret: qꝛ hoc ſolū a ſua depēdet ꝑtāte: vt. l. circa. ff. de ꝓba. per hoc pꝫ
qd de ꝓteſtatione illa, q̄ fit in libellis, ſaluo iure addēdi, vel dimi-
nuēdi: qꝛ hoc addere, vl' diminuere, nō depēdet a poteſtate ſua, niſi
ſicut ius permittit: put patet ex no. in. l. edita. C. de eden. ꝛ in. c. j. de
libe. obla. Et hoc tꝫ Bar. in. d. l. nō ſolū. §. ex morte. ꝛ doc. in. c. licet
48 cauſam. de ꝓbatio. ¶ † Per hoc etiā inferri pōt quid de illa exce
ptione, Cōſtituo te ꝓcuratorē, oībus ſaluis meis exceptionibus,
ꝛc. de qua de oīa. expoſuit. que nō ꝓſequor ad preſens, ſed remitto
ad ibi no. qꝛ ſatis eſt hoc. c. ſua materia grauatū. Et hec ſufficiant
de hoc qnto difficili paſſu, ꝛ notabili, nondū perfecte ꝑ alios decla
rato. ꝑ hoc patet qd ſi canonicus ꝓteſtaẗ q̄ extrinſeci exiſtētes in
quaſi poſſeſſione vocē habeāt demū, qui habēt iuris ꝓprietatē: qꝛ
49 nō iuuat, niſi cōſentiat: vt dicit gl. de elec. Cumana. ¶ † Uenio ad
ſextū notabile, ꝛ ſextū paſſum. Ex quo nota q̄ receptio cū pacto,
vt receptus nil recipiat, donec alij fuerint ꝓbendas aſſecuti, valet.
50 † cōtra hoc notabile eſt totus titul⁹ de ſimo. ij. q. j. quā pio. vbi pa-
ctū in ſpiritualib⁹ inducit ſimoniā, ꝛ vitiat actū. de ꝓben. dilectus
filius T. ¶ Gl. in vbo ꝑciperēt, ſoluit dupl'r. Primo, pactio iuri
ꝯſonans nō inducit ſimoniā: qꝛ hec ꝓmiſſio alias illicita, ꝑꝑ iuris
cōcurſum efficiẗ licita: nā pacto ordinabaẗ vt antique prebende nō
diminuereṅẗ inter canonicos diuiſe: ꝛ hoc etiā iuri cōſonabat. Se
cus ſi egiſſent ex pacto, vt nihil perciperēt: qꝛ tūc nō valet pactū,
51 tanq̄ ꝯ ius. ¶ † No. hāc gl. que vult expſſe qḋ peccatū iuri cōi cōſo
nans nō inducit ſimoniā. Ad idē gl. j. de reſcrip. ad audientiā. Ad
hoc de elec. ſignificaſti. ꝛ ibi etiā gl. de reſti. ſpo. c. j. li. vi. in gl. ij. Idē
Io. vij. q. j. paſtoralis. Itē no. de ꝓben. c. relatū. Idē Io. xviij. q. iij.
in ſumma. Ad hoc de prebē. relatū. ꝛ. c. ſignificatū. Et hoc ideo, qꝛ
ꝑꝑ concurſum iuris qn̄q; qd anneƈẗ ad naturā alterius. de indi.
certū. cū ſimil. Hec ſolu. eſt bona in ſe, ſed nō ad tex. qꝛ ex ꝓteſtatio
ne ꝛ pacto intēdebat eos excludere ab excreſcētibus. Ideo dicebat
Inn. qḋ pactū etiā cōſonabat iuri: qꝛ ex quo nō habent prebendā,
nihil de excreſcētibus habere debēt: qꝛ ſm̄ oēs partes oīa intelli-
gunẗ diuiſa, ſm̄ quas habent prebēdas qḋ eſt cōtra. c. dilectus fi-
lius. de prebē. Uel ſcḋo, receptio ſub pacto vt nil ꝑcipiant, eſt ſimo
niaca: ſed ſimplex receptio, ita vt nihil ꝑcipiant, ꝛc. nō eſt ſimonia-
ca: qꝛ hic nullū interuenit pactū, ſed fuit facta receptio ſimpliciter
ita vt de canonica, ꝛc. Hec ſolutio nō placet: qꝛ negari nō pōt, quin
hec receptio habeat in ſe modū, ꝛ modus, etiā in ſpiritualib⁹, in-
ducit ſimoniā: vt patet vt eccle. benefi. c. vnico. ¶ Cōcludendo ve-
ritatē, in hoc paſſu cōſidera aliquos caſus. ¶ Primus, qn̄ aliqd
de iure eſt debitū, ꝛ deduciẗ in pactū tp̄e receptionis, vel cōceſſio-
nis ſpūalis: ꝛ hoc nō eſt damnatū: vt in prima ſolu. Et ideo ſi illi
egiſſent hos excludere, vt nihil haberent de antiquis: qꝛ hoc erat
de iure, valeret pactū. Si egerūt vt nihil haberent, donec primi re
cepti haberēt ſuas prebēdas: qꝛ hoc etiā erat de iure, valet pactū.
de preben. vacante. Et ita pōt ſcḋo intelligi hec decre. Si egerunt
vt non haberent ſuperexcreſcentes, tunc procedit ſequens caſus.
52 ¶ † Scḋs caſus, qn̄ tempore receptionis deducitur indebitū de
iure cōi, debitum tn̄ ex ſtatuto, vel alio iure ſpeciali: ꝛ tunc ſi id, qḋ
deducitur in pacto, debitū ex ſtatuto, vel iure ſpeciali eſt applica-
bile ad aliquē actū pium, vel cōuertibilem in vtilitatē ſpiritualē, ꝛ
53 publicā, valet pactū. de preben. ſignificatū. ¶ † Si debitū ex ſtatu
to eſt applicabile ad vtilitatē priuatā recipientiū: tunc cōmittitur
ſimonia. Et eſt hoc verū, ſiue deducaẗ hoc in pactū, ſiue tp̄e actus
ſpūalis cōceſſi fiat cōceſſio ſub cōditione, vel modo, vel ſtatuti cō-
memoratione. Ita dicit hic Inn. Idē per omnia de cōſuetudine:
qꝛ hec procedūt a pari. Ad hoc. j. de ſimo. Iac. eo. tit. ſicut pro cer-
54 to. ꝛ. c. veniens. vbi idē per omnia dicunt doc. ¶ † Tertius caſus,
qn̄ aliquid eſt debitū virtute ſtatuti, etiā applicatū commodo tpa
li, ꝛ priuato, ꝛ tēpore receptionis nulla fit cōmemoratio ſtatuti, re-
ceptus tn̄ poſtea compellitur vi ſtatuti: ꝛ hec non eſt ſimonia, cum
dato etiam qḋ ſtatutum ſit iniquum, ꝛ illi peccauerunt ſic ſtatuen-
do, ex quo tamē mentio nō eſt adhibita de ſtatuto tēpore receptio
nis, ad ſeruandum ſtatutum arctatur ex vi ſtatuti: qḋ licet in ſe ſit
iniquū, non tamen ſimoniam inducit. Idem ſi ipſe etiā voluntarie
ſoluit: qꝛ licet vnicuiq; ius ſuum poſtponere. Idem ad literam di-
cit gl. veſtra Ber. de magiſ. quia nonnulli. in gl. iij. ad ſi. quia quid
poteſt eſſe debitum licite ex ſtatuto, quod non eſt licitum deducere
in pactum, nec cōmemorare ſtatutum, vt hic habetur. Hoc de iſto
paſſu. Licet hec ſint bene dicta, quātū ad intellectū litere, hic ſunt
facta ſub commemoratione ſtatuti, ſi verba in text. poſita notant
formam

formam receptionis:quod videtur de ſe verū eſſe:ideo ſi habemus
reſpectū ad proteſtationē de ſtatuto,illa non indugit ſimoniam:q͛
de ſe inualida altero reſpectu:q͛ proteſtatio erat ſup īpoſſibili:ideo
hec receptio in ſe inualida nō potuit īducere ſimoniā. Si habem⁹
reſpectū ad receptionē iſtorū vltimorū,cū quib⁹ pactio fuit inita,
de quo eſt dictū:tunc nōm ꝙ hec pactio innat,q͛ cōſona iuri. Nā
de iure eſt ꝙ ipſi vltra recepti poſt receptos ad illā vacātē,nos de
beant hr̄e aliqd,ēt de ſuperexcreſcētib⁹,anteꝙ̄ primi ſint prebēda
le beneficiū aſſecuti. Et hoc vr̄ tenendū:ꝛ tʒ Jo.an.in ſua antiqua
lec. Uel hic nō eſt cōmemoratū ſtatutū aīo obligādi receptū ad ſta
tutū, ſʒ animo non derogandi ſtatuto:q͛ verba nō ordinabantur
ad obligandum,ſed ad excludendū preiudiciū ſtatuti. Et hoc vo
lunt hic Jnn.q͛ cōmemoratio ſtatuti inducit ſimoniā qn̄ pmittūt:
ſec⁹ ſi reſeruāt. Per hoc dt Arch.xlij.diſt.ſi qs fideliter.qđ ſi fiat
ſtatutū vt qs nō recipiat ad cōfraternitatē,niſi ſoluat decē:qđ nō
vʒ ſtatutū,tanꝙ̄ excludēs pietatē. Sʒ ſi fiat ꝙ qlibet intrans con
fraternitatē,ſoluat tm̄ expēdēdū ad vſum pauperū:dt ꝙ vʒ. Sec⁹
ſi ad vſus priuatos:q͛ eēt ſimonia:q͛ ī illis ꝯfraternitatib⁹ debēt
56 duci vinculo charitatis. ¶ †Uenio ad.vij.notabile pncipale,ꝛ ad
vij.paſſum:ex q̄ no.ꝙ augmētatio redituū nō tendit ad cōmodūʒ
augmētātiū ꝯ.C.de alie.l.iij.de reſti.in inte.regſtum.cū ſi.Gl.nihil
boni dicit:dt eīn ꝙ hi fructus debebāt tēdere ad cōmodū augmē
tātium,niſi aliqd fecerint in ſui piudiciū,p quod alij reditus ſunt
aſſignādi,ſicut hic fecerūt,q͛ vltra numerū aliqs receperūt. Hec
eſt trupha. Jnn.dt ꝙ hoc eſt ꝓpter cultū diuinū augmētandum.
Jo.An.dt,ꝛ bene,ſi res priuata,vel ꝓpria pbenda augmentet re
ditib⁹ ꝓpria induſtria,in ipſi⁹ cēdit cōmodū,ꝛ nō alteri⁹. Sed ſi
res cōis augmentet reditib⁹,tendit in cōmodū illoꝝ,quoꝝ eſt res
cōis. He poſſeſſiōes erāt eccl̄ie:ergo ad vtilitatē eccl̄ie debēt tēde
re,nō in priuatā augmētātiū:īō pōt deſeruiētib⁹ eccl̄ie aſſignari.
Sic loquit hic Hoſ.ꝛ hoc tenendū. Et hoc de iſto paſſu. ¶ Uenio
ad octauū ꝛ vltimū paſſum:ꝛ hic aduertēdū,quia diſficilis.no.ex
57 textu p expeditiōe hui⁹ paſſus. ¶ †Nota ꝙ attētata ptis,vl iudi
cis īferioris lite pēdēte,corā ſupiore veniūt retractāda. Pro quo
58 vt lite pē.p totū. ¶ †Op.ꝙ hic attētata nō debeāt retractari, nec
circa poſſeſſiōes,nec circa pbēdā:vel q͛ loqt de attētatis p ptem,
vel de attētatis p iudicē. Si loquit de attētatis p partē,hāc retra
ctationē attentati vel inducit vitiū litigioſi,vel inducit litis pēdē
tia p titulū vt lite pen.vel quātū ad pbēdā affectio manuū ex rece
ptiōe in canonicū,vitiū litigioſi hic inducere nō pōt:q͛ litis pēdē
tia ſup actiōe pſonali nō inducit vitiū litigioſi circa rē, ſʒ afficiat
ipſam actionē pſonalē.l.ij.C.de litigioſ.vbi caſus materia hꝰ.ſ. vt
lite pē.c.ij.ꝛ ibi gl.ꝛ doc. Et ad ſuperexcreſcētes iſtos cōpetit vel iu
dicis officiū,vl cōdictio ex hac decre.q̄ ſunt actiōes pſonales.ſ.ꝯ p
ſonā,nō ad rē ꝯpetētes:īō nō ſunt affecte poſſeſſiōes vitio litigio
ſi. Litis pēdētiā etiā hoc inducere nō pōt,p totū ti.vt li.pē. q͛ ille
titul⁹ retractat attētata ꝯ ſtatū īductū ſcđm tp̄s litis pēdētie,nec
impedit quē vti poſſeſſiōe,ac ptāte antiqua tp̄e litis pēdētie, imo
hoc eſſet attētare:ſi impediret vt ſua ptāte nō vtat:ſed añ litis pē
dentiā canonici habebāt poſſeſſionē,ꝛ ptātem cōferēdi,ꝛ alienan
di:ea ergo libere vtāt lite pēdēte:vt pʒ p totū ti.vt li.pē.de reſt.in
inte.c.ij.xij.q.i.q͛.xvi.q.iij.volum⁹.ꝯ iure pa.ꝯſultationib⁹.cū ſimi.
Nō impedit ēt attentatū circa pbendā,eo q͛ ligate ſunt man⁹ ca
pituli. Cōſtat eñ ꝙ p ſolā ꝓpriā receptionē in canonicū nō ligan
tur man⁹ collatoris.de pb.c. Dilect⁹ fili⁹.vbi clarus caſus. Dʒ er
go collatio aliqñ alteri facta tenere. Si intelligat etiā de attētato
p iudicē, ꝓcedere nō vr̄:q͛ hoc attētare p iudicē lite pēdēte corā
alio iudice ſuppoſita iuriſdictiōe in pſonā vtriuſꝙ̄ nō vitiat ꝓceſ
ſum,donec deueniat ad conflictū exceptionis:vt pʒ.ff.de rei vē.l.ſi
is,a quo.ff.de quib.re.ad eūdem iudi.ea.l.i. ¶ Quid igit dicendū?
Decr.iſta recipit duos intellect⁹. Prim⁹ intellect⁹, ꝙ hic loquat
de retractatiōe attētatoꝝ p ptē:ꝑ ponūt ſic caſuʒ ꝙ lite pēdēte co
rā Ferrari.ep̄o aliq̄ fuerūt alienata p ptes,ꝛ collatio facta fuit vni
ex antiqs poſt receptionē,ꝛ litē motā. Et pmutāt,ꝛ legūt lraʒ ple
ne ſubaudiendo ibi in piudiciū.ſ.p ptē,ꝛc. Sed tunc ſurgunt ꝯtra
q͛ iſta alienatio tā poſſeſſionū,ꝙ̄ aſſignatio pbēde,non debuit re
tractari,nec ex vitio litigioſi,nec p ti.vt lite pen.ēt q͛ ſint affecte
man⁹. Rñdet Jn.fatēdo ꝙ talis alienatio nō īpedit,nec retractat
ex aliq̄ iſtoꝝ:ꝛ pmo ponit īntellectū ꝙ hec retractatio nō fiet vis at
tētati ex vitio litigij.nec ex vitio pēdētie litis:ſʒ pēdēte cāe cogni
tiōe plenarie,ꝛ ī viā iuſtitie videbit ad quē ſpectāt attentata,ꝛ il
la aſſignabunt:ꝛ hoc ideo,q͛ non dʒ qs priuari ſua poſſeſſiōe ſine
cāe cognitione.xi.q.i.q͛.xvi.q.iij.volumus.ꝛ infra de iure pa.con
ſultatiōib⁹. Nō obſtat huic dicto tex.l.ediles.§.itē ſciendum. ff. de
edil.edic.vbi vr̄, attentata reuocari poſſe ſummaria cognitio
ne premiſſa:q͛ ibi non dr̄,illa retractāda inquiſitiōe cognito de cā
ſʒ hr̄ dicit,contingentia ante litē cōteſtatam ſpectāt ad iudicis of
ficiū:que poſt litē conteſt.accidunt nō ſine noua petitione. Hic in
tellectus non placet:q͛ hic agit de attētatiōe ꝓpter ſolā pēdentiā
litis ī qua nō eſt neceſſe diſcuti de iure partis:vt pʒ ex text.imo in
ea ſummarie ꝓcedit ꝙ ampliat hic Jnn. verū, ſiue idē iudex, corā
quo lis pēdet,velit reuocare,ſiue eius ſucceſſor:q͛ eodē mō ꝓcedit
ſucceſſor,quo pdeceſſor.ff.de iudi.l.mortuo.C.de iud.l.ꝓperādum.
Unde in hac materia attendit Jnn.duos caſus. Primus, qñ lite
pendēte pſonalis alienatio fit in penit⁹ extraneos:vt ſi poſſeſſiōes
vel collatio pbēde,ad q̄ agit p receptū,vel poſſeſſiones excreſcen
tes alienant in extraneos fundit⁹:ꝛ tūc dōm ꝙ vʒ alienatio:q͛ vi
tiū litigioſi hic cadere nō pōt. ¶ Ad qđ declarandū eſt aduerten
dū ꝙ quiꝙ̄ circa aliq̄ rē mouet litigiū pſonale:q͛ petit res vt debi
ta:non contendunt de dñio,vel ꝓprietate rei, vel q͛ agit ad ſuperex
creſcentes condictione ex hac decre.p receptū:vel agit ad vacātē
per receptū ꝯdictione ex decre.relatū.iudicis officio:ꝛ tūc vitiuʒ
litigioſi nl̄ pōt:q͛ p hoc nō afficit res:ſʒ ſola actio iſta pſonalis:
vt in aut.litigioſa.C.de litigio. Et hec vera,ſiue ſit res corporalis
ſiue incorporalis. Jdeo ſi qs petit cōfirmationē,q͛ pſonalr agit,
idē erit ſi pendēte lite ſup cōfirmatione caplm pbendā cōferat alte
ri,valebit collatio. Et dt verū,ēt ſi añ electionē fuerit appellatum
ſm Cōpo.q͛ lʒ appellatio illa deuoluat litē,nō deuoluit ptātē con
ferendi. Et ſi dicat Caſſandū eſt qcqd ſit poſt electionē.verū eſt de
his,q̄ ſpectant ad iudicē,vel cauſe ꝓceſſum,ꝛ appellatione pendē
te poſſeſſio nō dʒ pti auferri:q͛ id nō eſt de ꝓceſſu. Ad hoc de ap
pel.cū teneamur.de pbē.lʒ ep̄s.lib.vi. Sup hoc tñ dic hodie vt lite
pen.c.j.ꝛ.ij.lib.vi. Per hoc dt Cōpoſt.ꝙ ſi ep̄s agit ꝯ aliquē ep̄m,
vt remoueat ab eccleſia,ꝛ lite pendente ep̄s eccleſiā cōferat:lis mo
ta nō impediet collationē ep̄i. Qñꝙ̄ agit reali de re corpali vel in
corpali,vt q͛ agit rei vēdicatiōe,cōfeſſoria,vel negatoria:q͛ agēs
ꝯtēdit d dñio rei vl d ꝓprietate rei vēdicatiōe:ꝛ tūc bñ afficit res,
q̄ ad rē,ꝛ alienationē volūtariā,lʒ nō īpediat neceſſariā.ff.d rei vē.
l.is,a quo.ꝛ.l.fin. Et hoc pꝛoūt ſit ab illo,cū q̄ lis eſt mota. Sec⁹ ſi
ſit a tertio:q͛ indiſtincte illa nō impeditur:q͛ prohibitio ex vitio
litigioſi ſit litigantibus tantū.ſ.actori,ꝛ reo.C.de litig.l.iiij.ꝛ eodē
tit.l.fina. Nec obſtat quod iura non ſint in bonis,ſed ſunt in quaſi
bonis:vide.l.iij.ff.de ſerui.leg. Jn propoſito cū agit perſonali, nō
impedit alienatio in extraneū ex aliquo vitio. ¶ Secūdus caſus,
quando pendet perſonalis contra capitulum ad prebendā,ꝛ capi
tulum confert illā non extraneis,vel alienat eam in non extraneos
ſed alienat in illos de capitulo antiquos:ꝛ tunc dicit Jnnoc. quod
licet alienatio in extraneos non vitietur,vitiatur tamen alienatio
in eos antiquos,qui ſunt de corpore,qui perſonali tenētur, ꝛ ſunt
obligati ad aſſignandū ꝙ petitur:ꝛ contra ſuā obligationē alie
nant,ꝛ recipiunt:ꝛ hanc talē non impedit litis pendentia, vel vi
tium litigij:nec ēt ꝙ manus ſunt ligate:ſʒ ſola obligatio,et perfi
dia,q̄ notant in obligatis,ꝙ in ſe alienent,ꝛ contra obligationem
ſuā recipiunt. Unde ſola ſuppoſita obligatione per receptionem,
vel ad vacantem,vel ad ſuperexcreſcentes,ſi poſtea vacans confe
ratur vni ex antiquis,vel aſſignetur alicui ex nouis, vel ſuperex
creſcentes,vel poſſeſſiones,q̄ iſti recepto debebant:propter perfi
diam eorum,qui ad hoc erant obligati,anullatur talis collatio,
vel alienatio. Et hoc eſt,qđ dicit hec decre.ſecundum iſtum intelle
ctum. Nec obſtat ꝙ ponderatur vitiū litigij, ꝛ pendentia litis:q͛
ponderatur ad maiorem perfidiā capituli:nondū q͛ obligat⁹ reci
pit collationem in ſe factam,ſed idem eſt etiam lite non pendente.
¶ Tertius caſus,quando data obligatione,ꝛ fortius litis pendē
tia contra canonicos ad vacantem,vel ſuperexcreſcentes, bonum
ſit alienatio in nouiter receptos:ꝛ tunc q͛ iſti non ſunt de corpore
obligato,quia non receperunt,bene valeret collatio eis facta, vel
alienatio ſuperexcreſcentium:quia nl̄ eſt,quod hoc impediat,ſm
Jo.an.licet Jnnocen.ſenſerit contrarium:vt patet.ꝯ.non litis pē
dentia,nec litigij vitium,nec affectio manuum. Nec obſtat de pre
ben.inter cetera.q͛ ibi permutatio facta authoritate pape,afficie
bat manus. Sic dicimus in receptiōe facta authoritate pape. Nec
ob lex,ediles.§.item ſciendū.ff.de edili.edict.vbi illa, que contin
gunt poſt litem ꝛc.quia id verū in contingentibus litem que con
nexa ſunt liti,vel attentata contra litem:hic nil eſt connexum liti,
vel attentatū contra litem,per iam dicta. Et hoc teneas:licet mul
tum in hoc laboret Jnn. Et hoc de primo intellectu ponit Jnnoc.
in alia glo.ꝙ finis loquatur in attentatis per iudicem,non p par
tem. Et ſecundum hunc intellectum eſt ſenſus litere: q͛ pendente
lite coram Ferrarien.epiſcopo,hec queſtio,querela,vel aliter fuit
ad papam delata:ꝛ tunc per Ferrarien.epiſcopū aliqua circa pbē
das,ꝛ poſſeſſiones fuerunt innouata coram Ferrarien.ep̄o lite pē
dente coram papa:que papa mandat vt attentata retractari. Et
ſecundū hanc lec.legenda eſt litera,vt verbū Corā Ferrarien.ep̄o
conſtruatur cum verbo Jnnouata:vt ſic legatur litera: Manda
mus vt reuocent in irritum quecunꝙ̄ per alterutram partium in
preiudicium alterius poſt motam queſtionem.ſ.corā Papa, fue
runt innouata coram Ferrarien.ep̄o. Sʒ huic intellectui obſtat cō
tra:q͛ propter litis pendentiā coram vno iudice nō impeditur de
eadem re iudicium coram alio agitatum, niſi deueniatur ad con
flictū exceptiōis:vt pʒ de app.ſi duob⁹.ꝛ.ff.de rei vē.l.ſi is, a quo.

59 ¶ † Inno. pro declaratiõe huius materie aduertit aliquos caſus.
¶ Primus, qñ lite mota corã vno iudice, de eadẽ re litigat coram
alio iudice pari, ⁊ inter eaſdẽ perſonas: ⁊ hoc caſu dt ꝙ ꝓcedit iu-
diciũ, donec opponat: ⁊ ſi qd attẽtet, illud vʒ. Sed ſi ps vult oppo
nere, põt duplici cã opponẽdo impedire proceſſuʒ, ⁊ iuſtificare ſuã
exceptionẽ. Primo, ratione intricationis ꝓceſſuũ. Scdo, propter
labores, ⁊ ſumpt⁹ ſurgẽtes ex litigio corã diuerſis iudicibus. Et
eſſet practica opponẽdi hic, Dñe iudex, hec qõ eſt mota coram alio
iudice, ⁊ in eiſdẽ terminis, ⁊ ſup eadẽ re: vñ peto ꝙ me remittatis
ad eundẽ iudicẽ: qꝛ poſſent mihi ꝑiudicare proceſſus diuerſi eorũ-
dem. Itẽ mihi nimis laborioſum eſſet litigare corã duob⁹ de eadẽ
re. Et ſi ob cãm appellaret, iuſta eſſet applio. ff. de qbus re. ad eũdẽ
iud. ea. l. iij. ff. de lib. cã. l. ſi pariter. Parte aũt nõ petẽte legitimus
eſſet ꝓceſſus corã eodẽ iudice. ff. de lib. cã. l. ſi pariter. ff. de qb⁹ reb⁹
ad eũdẽ iudicẽ ea. l. iij. ff. de rei vẽ. l. ſi is, a quo. Sʒ ſi ꝯtingeret diuer
ſas ſnias ab eis ferri, ptib⁹ nõ opponẽtib⁹: dt hic Cõpoſt. qõ ſcda
nõ valeret ꝯ primã: qꝛ ſcda ſnia ꝯ res priꝰ iudicatas nõ vʒ. ij. q.
vi. §. diffinitiua. Et hoc ſi nõ fuit appellatũ a prima: ſʒ ſi fuerit ap-
pellatũ, tũc appellãs ꝯ pmã poterit ſe iuuare ſcda, ſi ab ea nõ fuit
appellatũ, eo qꝛ ſcda exceptio peremptoria, q̃ ſurgit ex ſnia põt op-
poni in cã appellatiõis. ſ. de teſti. fraternitatis. C. de tẽp. app. l. per
hãc. Et ſi ambo ſimul ꝓnũciaſſent, dt dicẽdum vt. ſ. de re iudi. c. ſi.
¶ Nota hoc dictũ Cõpo. qui vult ꝙ ſcda ſnia ꝯ primã lata etiã in
diuerſis inſtãtijs nõ valeat: qõ credo qñ iudici vt iudici cõſtat de
pria: qꝛ tũc eſt lata ꝯ iuris notoriũ: q̃ caſu ſnia eſt nulla: vt ð re iud.
īter ceteras. ⁊ eſt caſus de app. ſolicitudinẽ. no. de ſen. exc. per tuan.
De hoc p Inn. de reſcriptis. ceterũ ſup lrĩs. ⁊ c. paſtoralis. de offi.
deleg. cũ ꝯtingat. p doc. de cõceſ. pbẽ. cũ noſtris. cũ ſi. de frig. frater
nitatis. De quo vide plene in repetitione. c. veniẽs. de accu. ⁊ dixi
60 de re iud. inter monaſteriũ. † Et no. ꝙ exceptio ẽt, q̃ hʒ ortum poſt
61 ſniam põt opponi in cã appellatiõis. ¶ † Scds caſus, qñ litigium
de eadẽ re, ⁊ eodẽ inſtãti pẽdet corã inferiore, ⁊ corã ſuperiore, īter
eaſdẽ pſonas: vt corã papa, ⁊ corã epo, ſm qõ hic erat. Inn. hic va
riat. Primo dt ꝙ ꝓceſſus habit⁹ corã inferiore iudice non vʒ ipſo
iure, dato ꝙ nihil opponat: ⁊ idẽ ſi pendeat corã delegato ab eo: qꝛ
vr ad ſe negotiũ reuocaſſe: ⁊ ideo nõ dʒ ſe de eo intromittere infe-
rior. Allegat de offic. dele. paſtoralis. §. pterea. ¶ Puto ꝙ ſi papa
ꝓprio motu vel reuocat, vel cognoſcat, vt qꝛ ꝓcedit ex offõ, litigiũ
corã inferiore eſt nullũ. Idẽ ſi ꝓprio motu alteri delegat. Si ad in-
ſtantiã ptis reuocat, cognoſcit, vel delegat, demũ a tpe ſciẽtie. arg.
de reſti. ſpo. audita. de off. dele. ex literis. ⁊ de app. ſi duob⁹. ⁊ qõ no.
de cõceſ. pbẽ. c. j. ⁊ qõ dixi de reſcr. ceterũ. Sʒ ſi ignorãter cognoſce
ret vterq̃, ⁊ iferior, ⁊ ſuperior: p hoc nõ credo ꝙ iuriſdictio iferio-
ris iudicis tolleret: p tex. de app. ſi duob⁹. vbi caſus. Et hoc tenen
dũ dico. Si ſol⁹ papa ſciẽter, vel iferior ſciẽter, adhuc non valeret
ꝓceſſus. ¶ Terti⁹ caſus, qñ litigiũ de eadẽ re corã diuerſis iudici
bus pẽdet, q̃rũ vn⁹ eſt iferior, alter eſt ſupior, ſʒ īter diuerſas pſo-
nas: ⁊ tũc dt Inno. ꝙ vʒ iudiciũ īter diuerſas pſonas corã īferiori
iudice: qꝛ papa cãm ad ſe vr reuocaſſe ſolũ quo ad pſonas, īter q̃s
cognoſcit, nõ quo ad alias pſonas. Et ſic intelligit ꝑalleg. c. lʒ. ⁊ c.
q̃uis. de off. deleg. Allegat Io. an. decre. Romana. §. in aliũ. de ap
pel. li. vi. Hec ſufficiãt de materia ſubſtãtiali capli. ¶ Deſcẽdam⁹
ad q̃dã extrīſeca. Primo, qꝛ tex. vr ſupponere ꝙ vltra duos pri-
mo receptos erãt alij tres cũ Mar. recepti, ⁊ ſic erãt quinq̃: ⁊ i ſi.
tex. dicit ꝙ duo erant tñ, Mar. ⁊ alius: ⁊ ſic vr hr̃e repugnãtiam.
Dic in facto ꝙ nõ fatebant ipſi de tertio recepto: vel iã erat cõſe-
cut⁹ pbendã: qõ denotat verbũ Vacaſſet, ſm Pe. vel ſm Hoſ. illa
vacãs poterat vni ex quinq̃ aſſignari. Vñ ſi cõtẽtio erat ſolũ cũ quo
rum. Vel dic ꝙ ille quintus erat mortuus. Vel ſubaudi ad text. ꝙ
62 receperũt quẽdam aliũ, ⁊ adhuc quẽdam alium. ¶ † Scdo, que eſt
drĩa inter canoniã ⁊ pbendã. Dic ſtricte loquẽdo canonia eſt q̃dã
dã ius ſpirituale, qõ creatur ex electione ⁊ receptione in fratrem.
63 ¶ † Ius pbende eſt qõ ꝓcedit ex inſtitutiõe, ⁊ officio: qꝛ datur bñ
ficiũ ꝓpter officiũ. de pben. cum ſcdm. Propter ꝙ dicit Cõpoſt.
qõ pbẽda ad officiũ hʒ quãdam cõnexitatẽ. Dixit Cõpoſt. ꝙ ſi p-
benda vacans, q̃ inſtituta eſt p cõcanonico, alicui conferat, vel de
ipſa inueſtiat: p hoc ipſm canonia ſibi intelligit eſſe collata. Fatet
tñ ꝙ ſecuri⁹, ⁊ decẽtius faciet collator, ſi dicat, Cõferũ tibi pbẽdã
cum plenitudine iuris canonici. de cõceſ. pben. ꝓpoſuit. Idem ad
literã. Arch. de pben. ſi clericus. Idem dicũt dñi de Rota ſua cõ-
cluſiõe vltima, ꝙ ſi alicui eſt collata pbẽda determinata ad certum
canonicatũ, videt collat⁹ ⁊ canonicatus rõne cõnexitatis. de cõſti.
trãſlato. j. q. iij. ſi qs obiecerit. ⁊ no. in ſumma. Ad hoc alle. dictum
Heſi. ⁊ Gul. i cle. ſi inſta. de pb. in cle. vbi tenẽt ꝙ ſi papa mãdat re-
cipi aliquẽ vltra numerũ, ⁊ ꝯferri pbẽdã, cũ vacat: qꝛ vacãte pbẽ-
da, ſi illa ꝯferat, vr collat⁹ canonicat⁹, q fuit p pbẽda inſtitutus:
et ceſſat, ⁊ extinguit primus canonicat⁹ a papa vltra numerũ crea
tus. Vide de pbẽ. dilect⁹ qõ no. Sʒ ſumẽdo large pbẽdã, nil habet
cõe cũ officio: hinc eſt ꝙ põt laico cõferri: vt probat de inſt. in eccle
ſia. ſicut in aliq̃b⁹ ptib⁹, vbi nobilib⁹ depauperatis ꝯferunt
pbẽde. Et tolle exẽplũ in eccleſia ſancti Laurẽtij in Frãciſco deco-
mirabilis intellectus, q etiã vltra opat in organis, ⁊ in cantu, quẽ
faciunt canonici ibi in inſtãti. Dicunt tñ doc. qõ talis laicus nõ ha-
bebit vocem in ſpũalibus, ſm Inn. ſed habebit tñ tpalia. Et dicit
Cõpo. qõ habebit quotidianas diſtributiões. Qõ non placet: qꝛ il
le dant propter intereſſentiã, ⁊ operationem in diuinis. Non inuenio
qõ Io. An. recitat iſtud dictũ. In monaſterijs vero laici iſtas pbẽ
das habere non debent, nec clerici ſeculares. ſ. de ſtat. re. ea, q̃. §. pe.
64 ¶ † Tertio, an ois, q eſt canonicus, eo ipo habeat vocẽ. Dic ꝙ nõ
vt patet in pueris. de eta. ⁊ quali. ex rõne. Idem hodie in eo, q non
65 eſt in ſacris: vt in cle. eo. ti. vt hi, qui. ¶ † Quarto. an hi ſopranume
rarij habeãt vocẽ in electionib⁹ platoꝝ, ⁊ alijs actib⁹ ſpũalib⁹. Di
cit hic gl. qõ ſi ꝯſuetudo diſponat, illa eſt ſeruãda. Als dicit qõ vo
cem nõ hñt: quia adhuc plenũ ius non habent, neq̃ poſſeſſionem.
¶ Colligẽdo dicta Inn. ⁊ Cõpoſt. ꝯſidera in hac materia aliquos
caſus. ¶ Primus, qñ canonicus vltranumerarius eſt recept⁹ in
canonicũ, ⁊ ibi nõ eſt conſuetudo de inſtallãdo canonicos: ⁊ hic ha-
bebit vocẽ, ⁊ oĩa iura canonie: ar. ſ. de pben. dilectus filius L. ⁊ c. p
illoꝝ: niſi aliud haberet conſuetudo, que in hoc eſſet ſeruanda: licet
Hoſt. dicat ꝯtra, quod vʒ conſuetudo: ⁊ remittit ad no. in ſumma
de conſue. §. ſi. ver. quid ſi quis de mandato pape. Ad hoc ꝙ no. de
inſti. eccleſia. vbi no. quod vox pẽdet a canonia. ¶ Secũdus caſus
qñ aliquis eſt vltra numeruʒ receptus. ⁊ in eccleſia eſt conſuetudo
de inſtallando: ⁊ tunc vocem habet ſm naturam loci aſſignati per
inſtallationem. ſ. ſi aſſignatus eſt ſibi loc⁹ in capitulo, intererit alie
natiõib⁹, ⁊ electiõib⁹, ⁊ his, q̃ ad capim ſpectãt: ſi aſſignat⁹ eſt ei lo
cus in choro, habebit ī choro legẽdo: ⁊ cãtãdo ſm ordinẽ ſuum om
nia, que ad chorũ ptinent: ar. eius, quod de clauib⁹ datis, ⁊ inſtru-
mento reddito habetur de conſue. c. ij. niſi eſſet contraria cõſuetu-
do: vt quia eſſet conſuetudo vt alicubi eſt, vt in vrbe, quod nullus
habet vocem, niſi haberet pbendam. Hoſti. tamen dicit hanc con-
ſuetudinẽ nõ valere: ſed nõ probat, niſi diceret qõ hec ſit ꝯtra vtili
tatẽ eccleſie: cũ eccleſie interſit plures habere conſiliarios p hoc vi
detur velle, ꝙ vbi eſſet cõſuetudo de inſtallando, nõ haberet voceʒ
nõ inſtallatus tñ: vt patet in caſu ſequẽti, nõ haberet vocẽ, ex quo
nõ eſt inſtallatus. ¶ Tertius caſus, quando alicui collata eſt pbẽ
da abſenti. ⁊ tñ nõdũ eã apprehendit: an hic habeat vocem: ⁊ ſi non
vocẽ, valeat electio. Compoſt. dicit quod vocãdus eſt: als poterit
electio caſſari ꝓpter contemptum. Fundamentum eius eſt, qꝛ hic
hʒ ꝓprietatem prebende: nam eſt ei queſitum dominium ſine ali-
qua traditione vel apprehenſione: qꝛ in iſtis iuribus ſpiritualib⁹
dñium transfertur ſine aliqua traditione. Et in hoc eſt differentia
ab alijs iurib⁹ tpalib⁹, in quib⁹ dñium non transfertur ſine vera
traditione. l. traditionib⁹. C. de pac. ff. de ſeruit. l. pe. ⁊ ff. de ſeruit. ru
ſti. pred. l. j. in ſi. Vñ ſola collatiõe hʒ ius in re qꝛ in iſtis ſpũalib⁹
de cõceſ. pbẽ. c. vlt. lib. vi. ⁊ ſic poterit agere ad rẽ ad inſtar ꝯfeſſorie
vel rei vẽdicatiõe. Nec mirũ: qꝛ aliqñ in iurib⁹ tpalib⁹ trãſfert do-
miniũ ſine traditione. ff. de furtis. l. a Titio. ff. quẽadmo. ſer. amit.
l. ſi qs propte. §. j. ad hoc. l. idẽq̃. §. ſi. ff. de vi ⁊ vi ar. Recitat Ioã.
an. qõ Arch. in. c. cũ q. de pbẽ. lib. vi. ſʒ talẽ nõ iſtallatũ nõ debuiſſe
vocari qõ dt ibi ꝓbari, cũ nõ habeat poſſeſſionẽ iuris ſibi collati:
q̃ poſſeſſio nõ dat ꝑ inueſtiturã: vt no. de inſtit. authoritate. vbi de
hoc. ⁊ vt dt, eligere eſt fructus poſſeſſionis, ⁊ nõ ꝓprietatis: vt no.
de elec. Cumana. de reſti. ſpo. in literis. Tñ vr ꝙ opi. Cõpo. ſit ve-
ra: qꝛ id, qõ dr, verũ dñm nõ hr̃e vocẽ eſt verũ, qñ alius eſt in quaſi
poſſeſſione, ⁊ bona fide: ſed vbi eſt poſſeſſio vacans, ei⁹ eſt vox q hʒ
ius ꝓprietatis. Et ſic eſt intelligendũ ꝙ dt hic Cõpo. Dictum eſt
Inn. de elec. Cumana. Vel tene Arch. qꝛ ex quo morit canonicus,
quaſi poſſeſſio iuris eligẽdi extinguit, ⁊ ius eligẽdi, ⁊ quaſi poſſeſ-
ſio, reſtringit ad alios canonicos: ⁊ ſicut ipſi ſolidi ſunt in poſſeſſio
66 ne ꝯ ꝓprietariũ: vt eſt caſus de teſ. relatũ. ¶ † Quinto ⁊ vltimo q̃-
ro an vltra numerũ receptus debeat hr̃e quotidianas diſtributio
nes. Inn. dt hic ꝙ ſic. Allegat ad hoc de pbẽ. pro illorũ. ⁊ c. dilect⁹
fili⁹ L. Io. an. dt hic colligendo q̃ hic dt Inn. ⁊ in. c. dilectus filius
L. Vltra numerum receptus voluntate ꝓpria capli dʒ hr̃e quo-
tidianas diſtributiones: ⁊ imputent ſibi, q voluntarie elegerunt.
Si eſt receptus vltra numerũ mandato ſuperioris: tunc ſi fuerit
a caplo receptus in prima pbẽda, q̃ debeat hr̃e, tũc ſibi adhuc de-
bent quotidiane diſtributiones: vt de pben. dilect⁹ filius L. Si eſt
receptus authoritate ſuperioris, nec fuit receptus in prima, quia
nondum aliqua vacauit: ⁊ tunc non debet habere quotidianas di-
ſtributiones: ⁊ hoc vt magis ſubueniatur neceſſitati recipientis
q̃ voluntarie: ar. ſ. de off. dele. ab arbitrio. lib. vi. ⁊ ibi no. Itẽ quia
proprie hic eſt vltra numerari⁹: qꝛ tũc in nullo rupt⁹ eſt numerus
de pbẽ. pro illorũ. ⁊ qõ ibi no. Et hoc nõ placet Io. Cald. qꝛ iura, q̃
loquunt de voce, ⁊ alijs quotidianis diſtributionibus ⁊ alijs iuri-
bus canonicalib⁹, illa attribuere videntur canonicatui, nõ habita
mẽtione de pbẽda. de elec. in Geneſi. de preb. dilecto. Item conſtat
ꝙ plus efficit receptio authoritate pape, quam authoritate capi-
tuli. de preben. hi, qui. libro ſexto. Et ſatia quem eſſe canonicum eſt
licet

licet ſub expectatione prebende, vt debeantur iura, et canonicatus: et in eum cadunt, etiam ſi ſint talia, que iure ſpeciali competant. Patet de preben. is cui. in ſi. lib. vj. per quam decre. tenetur q̄ poteſt dari delegatus a papa. de reſcr. ſtatutum. in prin. li. vj. ſecundū Cal. Domini de Rota ſua concluſione. ccccxxxiij. tenent q̄ tales ſupranumerarij de conſuetudine approbata a iure nō habent nec vocē, nec pticipāt de quotidianis diſtributionib⁹, nec fruct⁹ ſuperexcreſcentes: et vocantur canonici in herbis, nec perpetuo retinent ſilum canonicatū per papā collatū: ſed vacante p̄benda diſtincta vltra numerū, extinguit canonicatus creatus p papā: et ille cōſequit canonicatū annexū prime p̄bēde, vt ſentit gl. de preb. dilect⁹. Ego autem in hoc ponderarem qualiter per papam recipi mādetur: ſi mandatur vt ſimpliciter recipiatur in canonicum, credo verum dictum Jo. an. ſed ſi mandatur vt recipiatur in canonicum, et ei aſſignetur locus in choro, et ſtallus in capitulo cum plenitudine iuris canonicalis: tunc q2 eo inſtallato ipſe habet intereſſe diuinis et ſic applicatur cauſe, propter quam ipſi debentur diſtributiones ſcilicet propter reſidentiam, et diuinis intereſſentiam de iure. de p̄ben. licet. de cle. non reſi. c. vno. libro. vj. ſatis credo q̄ debeat habere diſtributiones quotidianas. Et ſic intelligo hic Inno. et text. de preben. pro illorum. ad ſi. iuncta glo. vltima in princi. Et hec ſufficiant de hac receptione, quam publicaui ſecundo anno conducte mee in Florentina ciuitate, Deo gratias, publicata per Antoninum minimum inter doctores iuris vtriuſque.
Antonius de Butrio.

1 ¶ Cauſe eccleſiarū conſtitutionibus laicorum ſiniri non debent. numero. 5.
2 Religioſus nomen, dupliciter intelligitur.
3 Statuendi poteſtas dependet a iuriſdictione, vel imperio ſtatuentis.
4 Motus proprius non ſupplet defectum, nec vitium poteſtatis.
5 Statutum laici nō liget eccleſiam, etiam ad commodum eccleſie. numero. 17.
Papa dicitur eccleſia vniuerſalis.
Epiſcopus non poteſt ſuo facto eccleſie ſue nocere.
6 Clericus non poteſt conueniri coram iudice ſeculari.
Laicus iudex non poteſt officium ſuum extendere ad clericos. numero. 11.
7 Alienari non poſſunt bona eccleſiarum.
8 Actus nullus poteſtatis defectu non validatur concurſu legis alterius.
9 Sententia lata in non conuictum, et confeſſum non valet abſq; cauſe cognitione. nu. 15.
10 Poſſeſſorium datur priuato per poſſeſſionem vi ſententie nulle.
11 Priuilegio eccleſiarum quomodo gaudent etiam bona eccleſiaſtica.
Clericus quando poſſit conueniri coram iudice ſeculari.
12 Papa non poteſt ſe ipſum ſubijcere iudicio ſeculari.
13 Predia ruſtica, et vrbana que dicantur.
14 C. eccleſia de conſtitutionibus duplicem habet fructum.
15 Sententia lata contra abſentem non citatum peremptorie an valeat. numero. 18.
Citatio, que non peruenit ad citatum, an validet ſententiam ſecutam.
16 Sententia ſi lata appareat intra tam breue tempus, quod veriſimiliter non potuerit iudex de cauſa cognoſcere, eſt nulla.
17 Conſtitutio imperij ligat eccleſiam ad commodum tantum.
18 Sententia lata non viſis actis etiam in cauſa, factis eſt nulla.
19 Sententia lata parte inaudita, vel cui non eſt data copia defendendi, non valet.
20 Statutum particulare, vel conſuetudo laici, an, et quando liget eccleſiam.

1 Eccleſia. † Cauſe eccleſiarū per conſtitutiones laicorum ſiniri non debēt. h. d. ¶ Diuidit in duas. In prima motiuū diffinitionis. In ſcđa diffinit, ibi: q̄ a Senatore: duplicem rationem aſſignando: quarum ſecundam exemplo corroborat. Secunda ratio ibi, et quibus exemplū ibi: vnde ſtatutū. ¶ Caſus. Dum eccleſia ſancte Marie haberet queſtionē ſuper quibuſdam poſſeſſionibus cum quodam Joanne, lite pendēte Jo. illas alienauit in monaſterium ſancti Sylueſtri, propter qđ eccleſia virtute cuiuſdā ſtatuti facti a Senatore, in quo cauebatur q̄ lite pendente res alienata a poſſidente per iudicē auocaretur, et traderetur petenti, poſſeſſore etiam nullo modo vocato, conuicto, vel confeſſo, obtinuit poſſeſſiones a monaſterio auferri, et tradi eccleſie ſancte Marie monaſteriū ſancti Sylueſtri de hoc conqueſtū eſt pape petens prouideri. Papa volens prouidere premittit poteſtatē ſtatuendi non eſſe in laicos circa eccleſias, vel perſonas eccleſiaſticas, q2 potius ſubiecti ſunt.

¶ Ex hoc infert q̄ ſtatuta laicorum, etiā ad cōmodū eccleſiarum, non ligant clericos, vel eccleſias, niſi a Papa fuerint approbati. Quod probat a ſimili, ex ſtatuto Baſilij, quod diſponebat bona eccleſiarū non poſſe alienari: et tamen reprobatū fuit, potiſſime illa ratione, q2 non fuit ab apoſtolica ſede roboratū: qua propter Papa reuocauit qđ fuit factū ad preiudicium monaſterij ſancti Sylueſtri, et ad commodum eccleſie ſancte Marie, eo q2 fuit factū non conuicto, vel confeſſo monaſterio: et mandat poſſeſſiones ſibi reſtitui.
2 ¶ † Nota. j. q̄ laicorū quidam ſunt religioſi, quidam non. Et religioſi poſſunt intelligi dupliciter. Primo religioſi, id eſt, catholici, et ſidē obſeruantes. Scđo religioſi, id eſt, aliq̄ religionē vouentes, ſicut ſunt conuerſi: et neuter iſtorum poteſt ſtatuere in eccleſiā: et ſic conuerſus, vel monachus, et laicus, qui non eſt in ordine, alias cui hoc eſt interdictum, non poteſt ſpiritualia tractare, et conſequē-
3 ter nec eligere. De quo dic vt de elect. ex eo. quod lib. vj. ¶ † Nota ſecundo q̄ poteſtas ſtatuendi dependet a iuriſdictione, vel imperio ſtatuentis. Exigitur ergo q̄ ſtatuens habeat imperium in eū, in quem ſtatuit: et ille, in quem ſtatuit, ſubiectus ſit, non ſuperior.
4 ¶ † Not. tertio q̄ motus proprius non ſupplet defectum, nec vitium poteſtatis, licet ſic ſubreptionis. de preb. ſi motu proprio.
5 lib. vj. ¶ † Nota. iiij. q̄ ſtatutū laici non ligat eccleſiam etiā ad cōmodum eccleſie factū, niſi ab eccleſia approbetur: et ſic ab vniuerſali eccleſia, ſcilicet Papa, nō poſſet ergo epiſ tale ſtatutū approbare, ſ3 ſolus Papa. Et ſic habes caſum vnum ſolū reſeruatū pape, de quo non faciunt mentionē gl. in. c. qđ per trāſlationē, de off. leg. et in. c. ſicut vnire. de exceſ. prela. que alios ponunt caſus. Et no. qđ ſtatutis laicorum, maxime in queſtionibus, non eſt iudicandū ſuper eccleſiaſtica: et quatenus principalr̄ queſtio pendet in foro ſeculari, et cauſe eccleſie tractande ſunt in deciſorijs ſcđm canones, etiam
6 in foro ſeculari. qđ no. ad hoc doc. ſ. c. j. ¶ † Nota q̄ laic⁹ ēt incidēter in contingentib⁹ lite pendente nō extendit officiū ſuū ad clericos. Facit pro opi. q̄ reconuentio de clerico non fiat coram iudice
7 ſeculari. ¶ † Nota quinto q̄ bona eccleſiarum ruſtica, vel vrbana, miniſteria, vel ornamenta non poſſunt alienari, et q̄ bonorū, et p̄dio-
8 rum que-dam ruſtica, quedā vrbana. ¶ † Nota ſexto q̄ actus nullus ex poteſtatis defectu non recipit validitatem propter concur-
9 ſum alterius legis. ¶ † Nota ſeptimo q̄ non valet ſententia lata
10 in non conuictū, vel confeſſum: et ſic abſq; cauſe cognitiōe. ¶ † Vltimo no. ſententiā in poſſeſſorio, et q̄ datur poſſeſſoriū priuato poſ-
11 ſeſſione vi ſnie nulle. ¶ † Glo. ſecunda colligit q̄ non ſolū perſone eccleſiaſtice gaudent priuilegio eccleſiarū, ſed et bona perſone eccleſiaſtice gaudent priuilegio eccleſiarū: ſed non probat litera de bonis: niſi dicas, q2 perſone: ergo et bona. Ad hoc qđ no. de pigno. ex literis. et ibi gloſ. pen. reddit rationem: q2 bona ſunt eccleſie hypothecata pro ſeruanda indēnitate fructus. Materia attingitur in gl. j. in qua tangunt aliqua, que non poſſunt p laicū expediri, cum illorum ſit incapax. Et in eo qđ dē gl. q̄ laicus non pōt pro iurib⁹ ſpūalibus iudicare pcedit ēt p viā incidētis: vt in. c. tuā. de or. cog. Et p hoc dīt doc. q̄ caſum etiā tpalē ab illa dependentē nō poterit iudex laic⁹ pendente ipſa ſpirituali coram eccleſiaſtico determinare, nec de ipſa iudicare: vt in. d. c. tuā. et q ſi. ſint legit. lator. et. c. tāta. Similiter nec pro illa ſpirituali per viam reconuentionis poterit iudex. no. in. c. at ſi clerici. de iudic. Et vltra expreſſa per glo. dicunt doc. q̄ non poterit renuntiationē beneficij acceptare: vt de renun. q̄ in dubijs. Similiter nec inueſtiturā dare: et recipiens illam excōicatus eſt excōicatione minori: et venit ligandus maiori. Sic intelligitur. xvi. q. ij. ſi quis deinceps. et. j. de iure pat. preterea. Similiter nec iudicare poteſt etiam clericos volentes: vt. j. de foro cōpetenti. ſi diligenti. nec titulum canonie recipere. de inſtitutio. in eccleſia. nec anathematizare. xcvij. diſtinct. bene quod nec de ciuili iudicare contra clericum hoc procurato in fraudem: arg. c. relatum. de iure pa. Quod no. quia facit ad materiam recōuentionis: quia tenendo opin. quod clericus poſſet reconueniri coram iudice ſeculari, hoc procedit, quādo conuentio non fuerit cauſata a frau-
12 de laici conuenet. † An autem Papa poſſet ſe ſubijcere iudicio iudicis ſecularis: videtur dicendum quod ſic: ve. ij. qđ. vij. nos ſi incompetenter, quia ab eius poteſtate depēdet condere, et diminuere, et collere forum. Ad hoc. ff. de iuriſ. om. iud. l. eſt receptum. Doc. hic determinant contrarium quo ad ſubiectos in iuriſdic. ſ. cōtentioſe. Per hoc dicunt q̄ in contrario iudicium capitur pro diſcretione: quod no. relique glo. extrauagant materiā. Aliqua preſupponuntur hic media declaranda. Primum q̄ prediorum quedam
13 ſunt ruſtica, quedam vrbana. ¶ † C. uero, qđ eſt ruſticum, qđ vrbanū. Glo. dicit q̄ ruſticū eſt, qđ ſine edificio: vbi eſt edificium, vrbanum. ff. cōmunia predi. l. j. ff. de ſerui. ruſt. predi. l. pe. Per hoc dicit Jo. an. q̄ vrbanū poteſt haberi in rure, et in ciuitate. Ruſticum. ſ. ad ruſticos vſus: vt puta ad cuſtodiendos boues, vel oues: q2 has qualitates nō diſtinguit loc⁹, ſ3 materia, vel vſus. Eſt etiā ſuburbanū. q̄ ab vrbano nō loco, ſed qualitate determinatur. C. de predi. mi. l. ſi prediū. vt ortus in ciuitate. Sed ſi plurimū in reditibus

abundat, tunc etiã forte diceť ruſticũ.ff.de ver.ſig.l.vrbana.Et ſic
eſt dare ꝙ prediorũ quedam vrbana, quedam ruſtica ſic ſeruitutes
alie ſunt vrbane, alie ruſtice: nã iura ruſticoꝝ prediorum ſunt que
nõ habenť ſine pdijs ruſticis: vt hauſtus aque, ius paſcendi, ⁊ peco
ris ad aquã ducẽdi, calcis coquẽde, ⁊ arene fodiẽde, ⁊ ſilia. Urbana
vero dicunť, ꝗ edificijs inherẽt: vt liceat tignũ ĩ pariete dimittere,
vt cloaca tua, vl̃ edes tue recipiãt ſtillicidiũ, vel aliqua, domũ ne al
tius tollať, ne luminib⁹ obfuſcẽtur: ⁊ de quib⁹ Inſti.de ſer.ꝑ totũ.
14 ¶ †Uenio ad fructũ materie. Et aduerte ꝙ gl.attingit duo. Pri
mo tãgit materiã tituli.ſm extrauagať. Primũ eſt hoc, qd̃ ſnĩa la
ta in nõ ɔuictũ vel ɔfeſſum nõ tꝫ. Scdm, quod ſtatutũ in eccleſiã
15 ꝑ laicũ, ſiue ad cõmodũ, ſiue ad incõmodũ non vꝫ. ¶ †Op.ad pri
mũ, qd̃ ſnĩa per hoc quod citatus nõ ſit, nõ dicať nulla, maxime in
cã appellationis, vbi poteſt ꝓcedi parte abſente. C.de ap.l.vlt.§.ſi
iud.j.d ap.c.pe.ij.q.vj.ci q.So. Si ꝗris an ſit licitũ ĩ cã appellatio
nis vt poſſit ꝓcedi parte abſente citata, ⁊ nõ ɔtumaci. planũ quod
nõ, vt hic: adeo qd̃ nõ valet ſnĩa, niſi veniat perẽptoriũ in noticiam
abſentis. Tñ dicũt doc.ꝙ cõtrariũ ꝓcedit, qñ qd̃ eſt inter appellã
tem, ⁊ appellatũ: ſed hoc monaſteriũ nõ erat appellans: nec appel
latũ. In eo, qd̃ dt gl.ꝙ parte abſente cõtumaciter pot̃ procedi: bñ
dt gl. ſed in vno nõ clare, in eo qd̃ dt ꝙ vt citatio arctet, ordo tꝫ ꝙ
veniat in notitiã citati: vř errare: ꝗꝛ illud eſt verũ ad inducendum
verã cõtumaciã: ſed quo ad fictam cõtumaciã cõuincendã ſufficit
citatio ad validitatẽ ſnĩe, lꝫ nõ trãſiuerit in notitiã. De quo dic vt
plene in cle.ſi ante.de do.⁊ cõtu. Et hec vera ſunt ſm gl.vl. vbi ꝓce
diť receptis ꝓbationib⁹. Alias ſi ꝓcedereť abſqꝫ ꝓbatione, vel cõ
feſſione ꝯ abſentẽ, ſnĩa eſt nulla.ij.q.j.nos in queq̃. Nota bñ ꝙ ſnĩa
lata abſqꝫ cognitiõe cauſe eſt nulla: ꝗꝛ cauſe cognitio eſt de ſubſtã
tia iudicij: vt no.gl.ij.q.j.in ſumma: ⁊ qd̃ no. in Spe.de ꝑpa.iud.in
prin.⁊ in.l.prolatã.C.de ſen. Io.an.dt hoc intelligẽdũ ſane. Ideo
dt Inn.alibi, ꝙ ſi iudex repellit exceptiones, ex qb⁹ inſtãtia cauſe
pot̃ informari, ꝙ ſnĩa eſt nulla: in quo dt ꝙ aut exceptio eſt dilato
ria: ⁊ ipſam repellẽdo nõ facit actũ nullũ: ꝗꝛ ex eis nõ depẽdet iuſti
tia, ⁊ cauſe cognitio: ſi repellit perẽptorias, ⁊ mot⁹ vehemẽti ſuſpi
cione, adhuc vꝫ ſnĩa ꝓpter ptãtẽ datã iudici ĩ repellẽdis exceptio
nibus. Si repellit exceptiões perẽptorias, non motus ſuſpicione
aliqua, vel ſi moueť, offerať incõtinẽti ꝓbatio, ita qd̃ purgať ſuſpi
cio, ſnĩa eſt nulla, ꝗꝛ lata ſine cauſe cognitione. Allegat.ij.q.j.ꝓmo
16 ſemꝑ. dt ipſe de ɔceſ.preb.poſt electionẽ. ¶ †Per hoc dt Bar.in
l.prolatã.C.de ſen.ꝙ ſi ſnĩa appareat lata intra tã breue tp̃s quod
veriſimiliter nõ potuerit iudex de cã cognoſcere, ꝙ ſnĩa eſt nulla.
17 Ad hoc de reſti.in integ.tũ ex literis. † Sed hic ꝓſumiť ꝙ cõſtitu
tio laici nõ liget clericũ. Et idẽ vř de ɔſue.niſi approbeť ab eccl̃ia.
Cãs multas allegat gl.ꝗꝛ ſpũalia nõ cadũt ĩ laicũ: ⁊ multa enume
rat: ⁊ ẽt doct.ꝗ nõ cadũt in laicũ, ꝗ ſunt exqſita, de qb⁹ hic ſup tex.
vř ꝙ liget ex generali approbatione, ꝗ̃ facit eccleſia, ſaltẽ quo ad
cõmodũ eccleſie.x.di.ſi in adiutorium. ¶ Dic ſi ꝗriť an cõſtitutio
imperij liget eccleſiã: dic ꝙ ſic quo ad cõmodũ. Secus ſi ad incom
modũ ⁊ hoc ex gñali approbatiõe vt.d.c.ſi in adiutoriũ. ¶ Si ꝗriť
an ɔſtitutio particularis laicorũ liget eccleſiã ꝗ ad cõmodũ: dic ꝙ
nõ ex defectu ptãtis: ꝗꝛ iſta nõ reperiť approbata niſi approbeť, a
Papa: ⁊ ſolius eſt pape illã approbare, vt hic. Sic dicunt docto.
in capitu.nouit.de iudic.⁊ in.c.fina.de ſolu. Ligat tamen cõſuetu
do: vt.x.di.c.lege.ꝗꝛ maioris eſt roboris: vt no.de fide inſtr.cũ P.
tabellio. Uide qd̃ no.x.di.lege.xciij.di.bene quidem.§.dignũ. Te
net tñ Io.de fo.cõpe.ſi clericus.ꝙ cõſtitutio laici in gñe loquens
fauorabilis ſuũ fauorẽ extendit ad clericos. Allegat de fo.cõp.di
18 lecti. ¶ †Per qd̃ dt ꝙ ſtatuta de guarentigiatis inſtr̃is, habent
locũ in clericis, ⁊ ꝙ excluſa femina ſuccedat maſculus. Dic ergo ſi
proceditur contra abſentẽ non citatũ, vel conuictũ, nec cõfeſſum,
ſentẽtia eſt nulla: vt hic. Si ꝯ abſentẽ citatũ, ⁊ non viſis actis, etiaꝫ
in cã factis ſine cauſe cognitione, adhuc nõ valet. de re iud.cũ Ber
19 tholdus.C.de ſentẽtijs.in.l.platã. † Si eſt lata ſnĩa nõ data copia
parti defendendi ſe, vt ꝗꝛ ex toto excluſa, ⁊ ſibi extitit clauſa audiẽ
tia, ⁊ defenſio, vt ꝗꝛ nullã indifferenter recipit defenſionẽ, vel non
prebet auditũ, vt veniat ad ſe defendẽdũ: adhuc eſt ſnĩa nulla.ij.q.
j.primates.⁊.c.in primis.⁊ teſti.conſtitutus. Et dicit clare Inn. ẽt
in notorijs.⁊ in.c.tua nos. Hoc idẽ dicemus in gl.magna de coha.
cler.⁊ mu. Si eſt data copia defendendi, ſed non ſunt admiſſe exce
ptiones legitime: valet ſententia, niſi ſit appellatũ: ꝗꝛ eſt grauare
partem: quicquid ſenſerit Inn. Si eſt data copia defendendi, ſed
iudex non admiſit probationes, glo.ij.q.j.in ſumma, videtur velle
probationẽ eſſe de ſubſtãtia: ideo nõ vꝫ iudiciũ. Inn.dt ꝙ in noto
rijs vꝫ iudiciũ. In non notorijs ponit duas opi. Una, ꝙ nõ valet
iudiciũ. Alia, ꝙ vꝫ. Uide de coha.cle.⁊ mu.tua.in gl.magna.ad ſi.
ver.itẽ dicim⁹. Cal.aperte tꝫ ſnĩam eſſe aliq̃, lꝫ iniuſtã. Hãc credo
verã, ꝗꝛ talia non inuenimus inter ſubſtantialia ordinis litis, ſed
ſunt de iuſtitia: vt patet in Spe.de preparatorijs iud.in princ. vbi
numerantur ſubſtantialia: vt.l.prolatã.C.de ſententijs.⁊ in Spe.
de off.iud.§.poſtremo, ver.ſcdo ſciẽdũ.in.ij.col. Materia habetur
per Cy.in.l.ij.C.que ſit lon.cõſue.per Bart.in.l.j.C.de ſum.tri.per
20 doc.in plurib⁹ locis ibi allegatis. ¶ †Nunqd aũt ſtatutũ particu
lare, vel conſuetudo laici liget eccleſiã. Bar.ponit vnã opi.in.l.cun
ctos populos.C.de ſum.tri.ꝙ aut ſtatutũ vel cõſuetudo diſponit
circa illa, in quibus eſt eccleſia priuilegiata, priuilegia tollẽdo: ⁊ ſic
non valet. Sic intelligit aut.caſſa.⁊.c.nouimus.j.de ſent.excõmu.
¶ Si diſponit circa nõ priuilegiata, ſed circa cõia eccleſijs: ⁊ tunc
aut diſponit expreſſe ſuper eccleſia: ⁊ nõ vꝫ ſtatutũ, vt audiſtis.ſ.
in.c.ꝗ in eccleſiarũ. Sed ſi gñaliter loquiť, dic ꝙ ligat eccleſiã, ⁊ bo
na eccleſiarũ, vt debeat illa eccleſia cõſuetudine ligari, ⁊ iudiciũ ẽt
in foro eccleſie, ſi cõſuetudo eſt honeſta. Allegat.c.cũ veniſſent. de
eo, qui mit.in poſ.⁊ de in integ.reſti.conſtitutus.⁊ de re iudi.c.cum
cãm. Allegat glo.ff.de poſtu.l.ex ea. Per qd̃ infert ꝙ ſi ex ſtatuto
inſtr̃m publicũ debeat mãdari executiõi ſine libello, qd̃ ligabit ec
cleſiã, ẽt vbi cã agiť corã epo. Contra tꝫ Hoſt.in Sũma, de cõſue.
§.de veritate.ver.ſꝫ pone ꝙ inter laicos.⁊ ver.ſed quid ſi clericus.
Per hoc dt ſcdo ꝙ ſi factũ eſt ſtatutũ, ꝙ nõ vꝫ teſtm̃ cũ ſolẽnita
tibus, niſi ſit inſinuatum, inquãtũ relinquiť eccleſie: ⁊ non vꝫ teſtm̃
cũ ſolẽnitatibus cõibus, niſi ſit inſinuatũ: lꝫ Hoſt.ꝯ in Sum.de te
ſta.§.qualiter.ver.an igitur in facto. Hoc dictũ cõiter dãnatur ꝑ
Canoniſtas per hanc decr.ꝗꝛ cã annullãdi ſtatutũ ſurgit ab inho
neſtate. Et ꝙ nõ liget tꝫ Inn.de cõſue.ſup Rubrica.⁊ Ecc̃o.quia
cleric⁹ nil hꝫ cõe cũ laico: ergo vn⁹ non ligat aliũ.xxvj.di.duo.⁊ ꝗꝛ
clerici maiores laicis.de ma.⁊ obe.c.cũ inferior. Hinc eſt qd̃ plebi
ſcita non ligant patres, niſi ſint approbata. Inſt.de iure naturali.
§.plebiſcitũ.ꝗꝛ ſic vꝫ ſtatutũ ad cõmodũ. qd̃ falſuꝫ, vt hic. Nec ſur
git ex eo ꝙ diſponať ꝯ priuilegia eccleſie: ſed a defectu poteſtatis,
ꝗ cã nullitatẽ cõcludit ſtatuti, ſiue ſit generale, ſiue ſit ſpeciale, ſiue
diſponat erga priuilegiata, ſiue extra illa: imo magis eccleſie li
bertas tolliť, ſi diſponitur circa cõpetentia de iure cõi, ꝗ̃ ſi diſpo
nitur circa cõpetentia de iure ſpãli. Ad hoc.j.de reb.ecc.non alie.
c.ſi. Caſus eſt in.c.ſi.de vi.⁊ ho.cle. Tñ vt in hac materia aliqua re
ducanť ad concordiã. Si ꝗriť an ſtatuto laicali, vel conſuetudine,
ligentur clerici, vel bona eccleſie, vel etiã conſuetudine: dic ꝙ ſi cõ
ſuetudo ſpecifice diſponit de clericis, vel pſonis eccleſiaſticis, vel
rebus, non valet, ſm Bar. Ad hoc dictũ Ioã.an.in addi.Spec.in
tit.de conſtitutionibus. Si generaliter loquiť, aut cõſuetudo pro
miſcue eſt ſeruata a clericis ⁊ laicis: ⁊ ligat, non prout a laicis, ſed
prout a clericis firmata. Sic pñt intelligi iura, que allegat Bart.
Aut eſt ſeruatum ſtatutum, ſiue factum a laicis: ⁊ tunc aut loqui
mur in bonis eccleſiarũ, aut in patrimonialibus clericorũ: ſi in bo
nis eccleſiarũ, ſi ꝗris an liget, prout cã eſt tractanda in foro eccle
ſiaſtico: planũ ꝙ non: vt eſt caſus cum doc.in.c.j.ſ.e.facit hec de
cre. Sed an liget, prout eſt tractãda in foro ſeculari, quo ad prepa
ratoria ſeruandũ eſt ius laicorũ: ꝗꝛ canon conſentiens ꝙ ibi agiteť
conſentit ꝙ agiteť ſm ordinẽ iudicij ibi agitandi: vnde ẽt quo ad
modũ procedendi, ⁊ exequendi. Ad hoc gl.de foro compe.qd̃ cleri
cis.⁊ Hoſt.in Sũma, in loco prealleg. In deciſorijs aũt ſeruari dꝫ
canon: ꝗꝛ iudicandũ eſt ſm conſuetudinẽ, vel ius, qd̃ diſtinguit rẽ:
vt habes.ſ.c.j.⁊ eſt caſus hic. Et ſic dꝫ intelligi Hoſt.in Sũma de
teſta.loco prealleg. Sic intellige glo.in cle.diſpendioſam.⁊ Io.an.
in addi.Spe.in tit.de conſtit. Si aũt loquimur in patrimonialib⁹
clerici, tunc aut conſuetudo, vel ſtatutũ diſponit de preparatorijs
⁊ ligat clericos, quatenus eſt tractãda in foro ſeculari: vt no. Io.
an.in addi.Spe.in tit.de conſti. hoc ſaluo, ꝙ ſi conſuetudo, vel ſta
tutũ ſpecifice diſponunt de clericis, non ligaret: vt no.glo.de foro
compe.qd̃ clericis. vbi dixi. Si aũt cõſuetudo, vel ſtatutũ diſponit
circa deciſoria: ⁊ tũc aut iniecit vinculũ añ clericatũ: ⁊ ligat cleri
cos, quatenus tractãda eſt corã eccleſiaſtico: vt no. Io.an.in regu
la, ſine culpa.de reg.iur.lib.vj. Sic pot̃ intelligi.j.de reſti.in integ.
conſtitut⁹.ibi dt qd̃ ſi eſt ſtatutũ, vel conſuetudo, ꝙ primogenitus
ſuccedat in hereditate, ſi ante conſuetudinẽ ſcdo genit⁹ iam ſit cle
ricus, illa non ligat eũ: alias ſi ꝑuenit, ſic. Ita debẽt intelligi dicta
Cy.⁊ Iac.in.l.ij.C.que ſit lon.cõſue. Sentit tñ Io.an.ꝙ ad incom
modum clerici non ligat. Si tractãda eſt cã in foro eccleſiaſtico: vt
not.de ſtatuto dictante perẽptionẽ debiti ꝑ lapſum qnquennij.de
excep.c.ſi.lib.vj. Si aũt non iniecit vinculũ ante clericatũ: ⁊ tũc aut
non habuit originẽ ius de facto clerici: ⁊ iudicabiť ſm ius canoni
cum, etiã in foro ſeculari. Aut habuit originẽ a facto clerici: ⁊ tũc
aut clericus conueniť in foro eccleſiaſtico ⁊ ſeruabiť canon. Aut in
foro ſeculari: ⁊ ſeruabiť forus ſecularis: ꝗꝛ vř cõſenſiſſe cõueniri, et
vt ſententieť ſm locum, vbi cã agitať contrahendo, qd̃ potuit ſibi
ꝑiudicare: qd̃ ſecus eſt in iurib⁹ eccleſiaſticis. Qd̃ puto verũ, ſi fo
rum ſortiri ſit regulare, ꝗꝛ ſurgat, ⁊ aſſit in origine contractus: ꝗꝛ
ligantur ſtatuto regulariter: a loco em̃ contract⁹ ſunt forum ſorti
ti.ff.de euic.l.ſi fundus.C.de eman.li.l.j.no.in.l.j.C.de ſumma tri.⁊
Innocẽ.in rubrica de conſue. Si aũt ſubijciatur foro ex accidenti
quodã, non originali ɔtcu: tũc puto ꝙ non iudiceť ſm forũ loci in
deciſorijs. Ideo credo ꝙ cauſa clerici reconuenti ſm vnã opi.corã
iudice ſeculari nõ tractatur ſm ius laicorum, quamquã agere ha
bucrit

bnerit originē a facto clerici. Hec colligunt ex ſcriptis Jo.and.in
dicta regula,ſine culpa. Uidē quod ſcripſi in.d.c.quod clericis.⁊ q
diſputauit ē ald.in.q.illa,q incipit,ſtatuto.⁊ qđ plene ſcripſi in.q.
illa q̄ diſputaui,q incipit,cleric⁹ quidā. Unū tñ aduerte: qꝛ puto
q ſi laicus facit ſtatutū in genere loquēs,q in dubio illud ſtatutū
ex mente condentis non ligat eccleſiam:cum qꝛ non eſt veriſimile
vt diſpoſitionem extendat ad non ſubiectum poteſtati.de ſent.ex
com.a nobis.niſi inquantum priuilegiaret,vt dixi.ſ.tñ qꝛ non eſt
preſumptio in genere loquentem ſe extendere ad prohibita,p que
delinqueret.de elec.ſi cōpromiſſarius. Et ſunt verba Jo.an.Mo.de
conſti.vt animarum.lib.vj.in verbo,ſtatuto:⁊ eſt notabile verbū,
pro quo caſus ibi:qđ tamen intellige vt diſtingt.ſ.⁊ vide Hoſt. in
Summa de cōſuetu.§.finꝰ.ver.ſed pone quod inter laicos:⁊ tenet
Jo.an.de immu.ecc.c.ſi.li.vj.vbi plene diſputat:⁊ concludit talia
ſtatuta non extendi ad clericos:⁊ qꝛ ex facto quandoqꝫ ex talibus
generalibus ſtatutis leditur eccleſia. Dicit q ibi poteſt cogere ec
cleſia laicos ad declarandū ſtatuta,vt non comprehendant eccle
ſias. Allegat de here.ſtatutum.lib.vj.de ſentē.excommu.a nobis.
Antonius de Butrio.

1 ❧ Priuationis pena a communione propter contumaciā in du
bio preſumitur temporalis.5.
2 Statutum firmatur quandoqꝫ fidei preſtatione.
3 Statutum penale poteſt facere vniuerſitas habēs iuriſdictionē.
4 Statuta vniuerſitatis ligant tantū eos,qui ſunt de vniuerſitate.
5 Statutum penale ex contumacia in dubio cenſetur temporale.
5 Pena regulatur a menſura culpe.
6 Uniuerſi ligant ſingulos vt vniuerſi,⁊ ſic habent in ſe imperium.
7 Conſuetudo generalis addit vinculum ad ius commune.
8 Statutum diſponens in materia iuris,vel conſuetudinis, recipit
limitationes iuris,⁊ declarationes a iure expreſſas.
9 Excommunicatus dicitur late, cōione aliqua in collegio priuat⁹.
10 Statuta vniuerſitatis eccleſie vnde declarationem recipiant.
11 Statutorum materia extenſiua ⁊ reſtrictiua que ſit.
12 Stylus curie debet ſeruari,⁊ poteſt allegari,dūmodo de eo cōſtet.
13 Excommunicatio temporalium dicitur extra temporalia poſitio.
14 Citatio iudicialis qualem requirat ſolennitatem.
15 Requiſitio iudicialis,ſeu quaſi,quam exigat ſolennitatem.
16 Monitio extraiudicialis ſi fiat in ſuperiorem,debet eſſe trina.
17 Pena quando dicatur temporalis,vel perpetua.nu.ſeq.
18 Tempus date inſpicitur in reſcriptis.
19 Reſcripta penalia ſine temporis determinatione, q̄diu durent.

1 Ex literis. ✝ Caſus: Pena priuatiōis a cōmu
nione propter contumaciā ex ſtatu
to illata,in dubio p̄ſumit tpalis,⁊ nō ppetua.h.d. Pri
mo ſtatutū,⁊ factū,ex quib⁹ ſurgebat dubitatio. Scđo
dubitationē ſoluit p duas rōnes inductas. Scđa:ibi:qꝛ cūm. Et
2 in prima rō. Scđa ibi:⁊ cū iure. Tertia ibi:quē iuri. ❡ ✝ Nota.i.q
3 ſtatutū firmatur qñqꝫ fidei pſtatione. ❡ ✝ No.ij.q vniuerſitas po
teſt facere ſtatutū etiā penale. Quod dicit Inn.verū in.c.prece.qñ
vniuerſitas hꝫ iuriſdictionē:nā hꝫ iuriſdictionē hec vniuerſitas:
vt pꝫ in.l.ſi.C.de iuriſdi.om.iud.C.ne ſi.pro pa.anē.habita.cū ſi.de
4 quo dictum eſt.ſ.que in eccleſiarum. ❡ ✝ Nota tertio quod ſtatu
ta vniuerſitatis ligant ſolum illos de vniuerſitate , ⁊ non alios
⁊ diſponere tñ pñt de factis vniuerſitatis:vt.d.l.ſi.§.ſi.⁊ qđ ibi no
5 ta.gl.de conſti.pena. ❡ ✝ No.iiij.q ſtatutū penale ex cōtumacia in
dubio cēſetur eſſe tpale ad mēſuras cōtumacie:⁊ ſic ſtatutū regu
latur a mēſuris cauſe,⁊ pena a menſura culpe:⁊ ſic pena priuatio
nis ob contumaciā in dubio tpalis intelligit, niſi addat expſſe q
6 ſit ppetua. ❡ ✝ Nota.v.q vniuerſi vt vniuerſi ligāt ſingulos:⁊ ſic
vniuerſi hñt imperiū in ſe vt in ſingulos:qꝛ ſinguli ab eis vt vni
uerſis diuerſi cēſent. Secus eodē reſpectu: qꝛ idē ſibiipſi non pōt
imperare rōne alteri⁹ intereſſe.ff.de arb.l.nā ⁊ magiſtratus.cū ſi.⁊
7 c.innotuit.ſ.de elec. Et per hoc notabile ſolutū eſt dnū. ❡ ✝ No.vj.
8 q cōſuetudo generalis addit vinculū ad ius cōe. ❡ ✝ No.q ſtatu
tum diſponēs in materia iuris vel cōſuetudinis recipit limitatio
nes iuris,⁊ declaratiōes a iure expreſſas. Quod no. Pridie dice
bam de cōſuetudine,q trahebat originē ab vno ſtatuto idē diſpo
nēte:qđ in dubio p̄ſumit q illa cōſuetudo debeat intelligi ſm iura
9 ſeu ſtatutū p̄cedēs. ❡ ✝ No.q late dici pōt qs excōicat⁹,q eſt cōio
ne aliqua in collegio priuat⁹. Et no.q de excōicatiōe ſic ſtricta , et
10 ad latā ſic arguit. ❡ ✝ Not.vij.q ſtatuta vniuerſitatis eccleſie de
clarationē recipiūt a iure canonico,nō a iure ciuili:⁊ ēt a cōſuetu
dine eccleſiaſtica iterpretantur:⁊ ſic ſtatuta recipiūt interpretatio
nē declaratiuā ſm ius. De q p Bar.i.l.oēs populi.ff.de iuſt.⁊ iure
11 ⁊.l.ij.C.de noua. ❡ ✝ Hic poſſet tractari de materia interptationis
ſtatutorū:ſꝫ qꝛ multū eſt lōga,maxime in interpretatiōe extēſiua,
nō inſtabo mō. Uide p Bar.in.d.l.oēs ppli. Et de reſtrictiua vide
12 qđ ſcribit Bar.i.l.nō dubiū.C.de leg. ❡ ✝ No.q ſtyl⁹ curie ſeruād⁹
13 eſt de iure:⁊ pōt allegari,dūmō de eo cōſtet. ❡ ✝ No.q dat excōica
tio ēt tpaliū:nā ois puat⁹ cōione alicui⁹ act⁹,pōt dici late excōica
14 tus. Excōicatio eñ eſt extra cōionē poſitio. ❡ ✝ Uenio ad materiā
hic duo tāgunt. Primo,q i reqſitiōe,⁊ monitiōe exigit ſolēnitas
triū citationū,ſeu monitionū. Dic q q̄dā eſt citatio iudicialis:et
hec rīr dꝫ hr̄e ſolēnitatē triū citationū,vel ſaltem vnā pro oībus.
15 ❡ ✝ Quedā eſt requiſitio iudicialis:⁊ idē.de ſen.exc.ſacro. Quedā
eſt reqſitio quaſi iudicialis,q̄ facit vnus iudex alteri:⁊ hec adhuc
debet habere ſolēnitatē triū,vt ſentit gl.ſ.de off.dele.cū p cauſa.et
16 Jo.xviij.di.ſi epiſcopus metropolitanus. ❡ ✝ Quedā eſt monitio
extraiudicialis tñ:⁊ hec ſi fiat in ſuperiorē,debet eſſe trina.de ſup.
neg.prela.c.j. Alias ſufficit q ſit vna:vt ſingulariter ſentit Inn.ſ.
de elec.cū nobis olim.⁊ eſt gl.xviij.di.ſi epiſcopus metropolitan⁹.
⁊ ponit Inn.in verbo Reuocare.ver.ſed dicimus.⁊ ponunt doct.
de iureiur.breui.de immu.eccle.nō minus.in verbo Moueri. Se
cundū tangit in vltima gl.⁊ eſt eſſentialis materia.ſ.hic agitur de
vna virtute vnius.ſ.quando punit,⁊ priuat,an pena ſit perpetua.
17 ❡ ✝ Oppo.q pena tpalis nō intelligat,ſed perpetua. xo.di.c.j.C.
de penis.l.ſeruus. Ad hoc,qꝛ verba ſimplr quo ad tp̄s plata ſim
pliciter itelligunt:⁊ ſic perpetuū dꝫ intelligi:⁊ qꝛ idē eſt perpetuo
remouere.i.q.j.reperiunt. ❡ Sol.dt q qñqꝫ pena imponitur pro
contumacia:⁊ tpaliter intelligit ad mēſuras ꝯtumacie. Quādoqꝫ
pena nō imponitur propter contumaciā,ſed imponitur pro deli
cto:⁊ tunc intelligit perpetua:⁊ hoc,qꝛ cōtumacia hꝫ cauſam ſuc
ceſſiuā. Pena ergo ex eā regulat ſm delicta. Alia cōiter hñt cām
momētaneā:⁊ pena non menſurat tūc ad momētū tpis delicti : qꝛ
delictū nō eſt inobſeruatione tpis,ſꝫ in alio,qđ potius eſt in igno
rantia. Dic in hac materia q pōderāda eſt cā:ſi cā exigit penā ppe
tuam,pena ppetua intelligit:ſi tpalem exigit tpalis intelligit.ff.de
ſuſpe.tut.l.hec eñ. In dubio,aut eſt pena delicti:⁊ tūc ſi pena mo
mētanea:intelligit ppetua:ſi pena eſt ſucceſſiua,vt eſt priuatio offi
cij:vel artis:⁊ tūc aut profert cū cauſe cognitione,⁊ intelligit per
petua:aut ſine cauſe cognitiōe,⁊ intelligit tēporalis:vt not.in.l.ſi.
ff.de penis.⁊ ſcribit Inno.de offi.deleg.c.ſi.⁊.d.c.cum nobis. Hoc
fallit in ſententijs,que inıecto vinculo exigunt abſolutionem : vt
in ſuſpenſione,⁊ excōicatione:qꝛ intelligunt donec abſoluantur.di
cit Inn.de eta.⁊ quali.cū bone. ❡ Quñqꝫ pena imponitur ex contu
macia:⁊ tunc aut contumacia tranſit in ſpecificum aliud delictū:
⁊ adhuc pena intelligit perpetua.de cle.non reſi.ex tue.vel vbi pe
na eſt momentanea,aut non tranſit in ſpecificum delictum,ſed ſtat
in ſuo genere contumacie:⁊ pena intelligitur tpalis,vt hic:vel hic
pena eſt ſucceſſiua. ❡ Si eſt dubiū,an pro ꝯtumacia,vel delicto ſit
impoſita: dicit Inn.de eta.⁊ quali.cū bone.quod in dubio ex crimi
ne p̄ſumit impoſita pena. Neſcio ſi Inn.hoc ibi dicat:tñ ſi hoc dice
ret,dictū eius non videtur eſſe verum de iure:cū in penis ſemper
ſiat interpretatio in benigniorem partē:vt in regu.in penis de re
gu.iu.li.vi.⁊.l.ſi p̄ſes.ff.de penis. Et ideo Odo.hic inclu⁹ dixit,q i
dubio ſemp pena dꝫ p̄ſumi temporalis:⁊ ſic ppter ꝯtumaciam im
18 poſita:⁊ hoc credo verius de iure. ❡ ✝ In gl.ſi.in ſi.contra,tp̄s da
19 te inſpicit i reſcriptis:vt.ſ.e.eā te. ✝ So. Dic ſm doc.qđ facit p:qꝛ
ſi inſpicit tp̄s date,ergo non extēdit ad futura, put vult gl. Et na
tura reſcriptorꝫ eſt,vt non extēdant ad futura negotia:vt.ſ.ti.j.c.
ſi.⁊ ſic in hoc ſunt reſcripta,⁊ ꝯſtitutiones. Pꝫ.in.c.ſi.q̄q̄ in alio
ꝯueniāt.ſ.in iudicādo,ſm vtrunqꝫ eſt iudicādū.vt. patet.ſ.c.i.ſ.ti.
ſ.cum dilecta. Hec pcedunt,qñ in pena non adijcitur tempus ,vel
adijcit,ſꝫ ſine determinatione. Si adijcitur tempus,ſed nō deter
minat,vt quia dicit, Priuamus te ad tempus:⁊ non declarat,in
telligitur de decennio.hoc preallega.quando cum cauſe cognitio
ne,vel quando imponens penam eſt iudex perpetuus. Secus ſi ſi
ne cauſe cognitione,⁊ eſt iudex temporalis : quia tunc ſolum quo
ad tempus ipſius iudicis intelligitur pena appoſita:vt.l.fin.ff.de
penis.⁊.l.ſine preſinito.ff.de penis. Hec procedunt,qñ in pena non
additur tempus:vel ſi additur,⁊ non determinatur:vt quia dicit.
Priuamus te ad tempus:⁊ non declarat,intelligitur de decēnio:
vt.d.l.ſine preſinito.ff.de penis:no.bene iſta. Uide Inn.in.d.c.ſi.et
in.d.c.cum bone.

1 ❧ Statutū,per quod diuinus cultus minuitur ſine cauſa,nō va
let,etiam ſi in forma communi ſuit per papam confirmatum.
1 Diuinus cultus minui non poteſt ſine cauſa.
2 Statutum,per quod ſtatuentes nutriunt proprium commodum
contra vtilitatem publicam,non valet.
3 Statutum numeri reſtrictiuū ſine cauſa,non valet,etiā ſubreptí
tie confirmatum,quod in dubio preſumitur ex quo cā non ſubeſt.
4 Statutum licet aliquo tempore non ſeruetur,per hoc non recedi
tur ab eo,maxime ſine cauſa:⁊ ſi appareat ſtatutum ſeruatum , nō
eſt neceſſe quod probetur ſtatutum in cauſa ſtatuti.
5 Reſtrictio numeri inualida vacationem non impedit in remanētī
bus vltra numerum.
6 Confirmatio ſurreptitia non validat ſuppreſſionem beneficij nul
lam.

7 Numeri ſine cauſa reſtricti papa reſtrictionem annullat,ſi agatur
de preiudicio tertij,ne cultui preiudicetur.
7 Canonici an poſſint canonicorum numerum reſtringere.
8 Beneficij collatio facta indigno valet,licet poſſit reuocari.
9 Beneficium conferendum mandato pape conſilio epiſcopi, an de
neceſſitate exigatur conſilium,vt collatio valeat.
10 Mandatum,quo requiritur epiſcopus nomine proprio, expirat
mortuo epiſcopo.

1 E X parte. †Non valet ſtatutũ,p qđ cultus di-
uinus ſine cã minuitur,etiã ſi in for-
ma cõi fuit per papã confirmatũ.h.d. Primo recitat
factũ corrigendũ.Secundo corrigit.Secũda ibi volẽ-
2 tes.¶†Nota ꝙ non valet ſtatutũ,in quo ſtatuentes nutriũt pro-
3 prium commodũ contra publicã vtilitatẽ.ſ.eo.cũ oẽs.¶†No.qđ
non valet ſtatutũ numeri reſtrictiuũ ſine cauſa,ꝛ per ſedẽ apoſto-
licã ſurreptitie confirmatũ:qđ in dubio preſumiť,ex quo cauſa nõ
4 ſubeſt.¶†No.ꝙ lꝫ aliquo tpe non ſeruetť ſtatutũ,per hoc non re-
ceditur ab eo,maxime ſine cauſa.Ideo dt V in.ꝙ ſi apparet ſtatu-
tũ ſeruatũ,nõ eſt neceſſe ꝙ probetur ſtatutũ in cã ſtatuti.ff.de ſer-
ui.l.nos diuturno.Nec aliqua momentanea, vel tpalis interpella-
5 tio in obſeruantia ſtatuti requiriť:qꝛ ſufficit aptitudo.¶†Not.ꝙ
reſtrictio numeri inualida,vacationẽ nõ impedit in vltra numerũ
6 remanentib⁹.¶†Nota ꝙ confirmatio pape ſurreptitia non vali-
dat bñficij ſuppreſſionẽ nullã:notabilia in alio quaterno allegata.
7 ¶†Venio ad oppo.opp.ꝙ numero reſtricto papa nõ debebat illũ
reparare,dato ꝙ ſine cauſa,ſicut hic,erat reſtringere,eo ſine cauſa
augmẽtato.ſ.e.cũ M.qꝛ qđ operať oppoſitũ in oppoſito,ꝛc.Sol.
Dic ſi reſtringitur numerus ſine cã,papa annullat,vt hic,ne cul-
tui ꝑiudiceť:ꝛ ſic agiť de tertij ꝑiudicio.Si numerus ampliať, aut
fructib⁹ ſuperexcreſcentib⁹, ꝛ non eſt augmentat⁹ ſinẽ cã:ꝛ ceſſat
ꝫriũ:vt.ſ.c.cũ M.aut nõ ſuperexcreuerunt redit⁹:ꝛ tũc ſi eſt cer-
tũ ꝙ nõ ſuperexcreuerint redit⁹,ſibi imputẽt augmẽtantes:quia
tunc non tangitur incõmodũ augmentantiũ:tñ ſi volũt reparare
numerũ pñt,qꝛ cã ſubeſt:ꝛ ſi opponať de ruptura,replicabiť de re-
ſtauratiõe:dũ tñ hoc nõ ſiat ad ꝑiudiciũ receptorũ:ideo forte ſen-
tit ꝙ hec reſtauratio ꝑiudicabit expectãtib⁹.De quo dic vt in cle.
literas.de reſcr.Si aũt eſt dubiũ an fructus ſuperexcreuerint, vel
nõ,eo ꝙ numerũ reſtringerũt,eſt ꝓſumptio ꝙ fruct⁹ ſuperexcreue-
rint.qđ not.¶Dicit hic Jo.an.qđ duo ſunt vidẽda erga ſtatuta.
Primo,an non obſeruantia ſtatuti aliquo momento rumpat ſta-
tutũ,ſeu tollat ſtatutũ Dic vt in quaterno ꝓcedẽti.V in.hic ꝙ nõ,
ſi momẽtanea eſt,vt hic:qꝛ dato ꝙ aqua nõ ſemper ſluat,dummõ
habitudo ſit ſtillicidij,ſufficiat vt ꝯtinuari dicať ſeruitus.Ideo ſi
vacat aliquo tpe bñficiũ,ꝛ numerus canonicorũ non impleatur, ꝑ
hoc nõ tolliť ſtatutum de numero taxato: imo nõ dꝫ tolli vacatio
8 vſqꝫ ad ſex mẽſes:vt in.c.ij.ſ.de conceſ.prebẽ.¶†Quid ſi hoc con
ferat idigno,an valeat collatio?Dicit hic V in.ꝙ ſic,dato ꝙ poſſit
reuocari:qꝛ iſta v̄ba nõ dãt formã mãdati, ſꝫ exprimũt,qđ ineſt.l.
cõditiones,q̃ extrinſec⁹.ff.de ꝯdi.ꝛ demõ.qđ eſt verũ,qñ dignitas
certa nõ ſpecificať:alr ſec⁹:vt Cõferas tali theologo, vel doctori,
ꝛc.Vide Inn.de ꝓſump.dudũ.Vide glo.in cle.j.de offi.iud. deleg.
9 ¶†Scđo an mãdato facto,vt cũ cõſilio epi cõferãt primo, an de
neceſſitate exigať conſilium.Dic ꝙ ſic:alias nullũ eſt qđ ſit hic: qꝛ
hoc eſt de forma.ſ.eo.cũ dilecta.de elec.cũ in vet.ri.contra videtur
facere cle.j.ꝛ qđ ibi no.de iure patro.Sed dic,ibi expectabať offiñ
eius,cui ſcribebatur: hic autem non expectabať, imo principalr
cõmittebať alias nõ habẽti poteſtatẽ:vt pꝫ ex ſupraſcriptia. Di-
cit tñ Jo.de Lig.ꝙ etiã vbi ſit cõmiſſio alias habenti poteſtatem
cũ certa forma,illa nõ ſeruata,non vꝫ qđ ſit ꝑ.c.nouit,de his,q̃ ſi.a
10 prela.Frã.Zaba.tenet contra.¶†Quid ſi epõs eſt mortuus? Dic
ſi fuerit requiſitum ſub nomine proprio cõſilium,expirat mãdatũ:
qꝛ forma nõ põt impleri effectualiter:alias expectabiť ſcđa iuſſio.
de reſcri.ſi qñ.Si ſub noĩe appellatiuo, expectabiť ſuceſſor:vt in
c.qm abbas.de offi.dele.¶Quid,ſi eſt abſens. Dic ꝙ expectabiť.
¶Quid ſi requiſit⁹ noluit cõſulere: poterit cõferre alteri. Secus
ſi non poſſit cõſiliũ haberi:qꝛ nõ poſſet collatio fieri.de reſcr.ſciſci
tatus.ꝛ de offi.dele.prudentiã.Nec ob.ne ſede vac.c.j.lib.vj.qꝛ illđ
loquitur,vbi de iure cõſiliũ eſt requirendũ.Secus ſi de cõſuetudi
ne,vel ſtatuto.Dic in cõſilio,qđ exigiť pro forma hoĩs ex mãdato
quo caſu ſi nõ põt ꝓſtari,perit mandatũ:qꝛ forma nõ põt ſeruari.
de preb.cui de non.lib.vj.niſi hoc contingeret culpa cõſiliarij.Di
cit tamen Joan.And.quod ſuper hoc vellet doceri.Vide gloſſ.de
reſcriptis.ſi pro te.lib.vj.que videtur facere differentiam an exi-
gatur conſenſus,an conſilium.Primo caſu expirat,ſecundo non.
Dic,quandoqꝫ expectatur arbitrium tertij:et ſiue nolit, ſiue non
poſſit,actus vitiatur illo ceſſante.ff.de ver.obli.ſi quis arbitratu.
qđ dic vt ibi.Quandoqꝫ conſenſus:ꝛ idem regulariter:vt.d.c.ſi ꝑ
te.Quandoqꝫ expectatur conſiliũ,ſꝫ aut qꝛ requiſitus non vult
cõſentire:ꝛ tunc non vitiatur mandatũ.Aut non põt: et tunc ſic.
Quandoqꝫ expectatur conſilium ab homine,diſtingue vt hic.Si
a iure,vel ſtatuto dic,vt in.c.j.ne ſede vacan.Et ſic non obſtat de-
cre.cum in veteri.

1 Statuta,reſpiciunt preterita,vbi expreſſa ſit in eis mentio.nu
mero.14.
2 Statuta debent eſſe clara,ꝛ nihil obſcuritatis habere.
2 Legum nihil eſt tam proprium,quam ipſa claritas.
3 Maiores eccleſie dicuntur,qui prius fuerunt ordinati in ea.nume
ro.11.
4 Lex,ſeu ſtatuta dicuntur tres effectus habere.nu.12.
5 Statuta,dubia quomodo certificari poſſint.
6 Sententia lata ſecundum falſum intellectum,an ſit retractanda.
7 Conſtitutio declaratoria extenditur ad pendentia per appellatio-
nem.
8 Sententia iniuſta,a qua non eſt appellatum an valeat.
9 Statutũ iniquum,quo ad matrimonia iam contracta an teneat.
10 Reiteranda ſunt omnia in ſacramentis propter periculum.
11 Canonicis primo vel vltimo loco receptis, quomodo conferende
ſint prebende vacature.
13 Lex canonica non ligat omnes laicos ratione iuriſdictionis.
14 Statutum noui iuris editorium, non trahitur in dubio ad pre-
terita.
15 Statutum ſimpliciter loquens,quando trahatur ad preterita.nu
mero.17.
16 Statutum tranſiens in priuilegiũ,non habet vim ſtatuti, ſed pri-
uilegij.
18 Statutum prohibitiuum vnius actus,nõ annullat ſemper actus
prohibiti factum.
19 Statutum circa vnum actum, an reſpiciat pendentia eiuſdem
actus.

1 Q Voniam. † Conſtitutio,futura reſpicit,non
preterita,niſi de ꝑteritis in ea ca-
ueatur expreſſe.h.d. Primo ponit declarationem con-
ſtitutionis.Secundo ponit declarationem.Tertio de-
2 clarationis rationẽ.Partes patent.notabilia ſunt clara. ¶†No
ta primo quod lex,vel conſtitutio debet eſſe clara,ꝛ nil obſcurita-
tis continere:qꝛ dicit tex.nil tam proprium legum quam claritas:
3 vt in auť.de teſt.imperfect.§.nos aũt.¶† No.ꝙ illi dñr maiores in
eccl'ia,q prius fuerũt ordinati in ea.xix.diſt.§.ſi.lꝫ hic illi,q ſunt in
4 maiorib⁹ ordinib⁹,appelleť maiores.¶†No.tres v̄tutes legis,ꝛ
effect⁹:qꝛ ligat oẽs quo ad futura,nõ quo ad ꝑterita:ꝛ ꝙ dꝫ eẽ cla-
ra.Venio ad caſum.¶Caſus:Fctã eſt ꝯſtõ ꝙ maior in ordine ſit
prior in loco,ꝛ i ꝑcipiẽda portione:aũ in certo loco erãt canonici,i
qbus nõ attẽdebať maioritas ordinis,ſed tps receptionis:an hec
5 ꝯſtõ dabit formã illis iã primo receptis authoritate pape.†Op.ꝫ
tex.ꝙ nil dꝫ eſſe ambiguũ:ꝛ ſic vř ꝙ ꝯſtõ ſedis aplice nunq̃ poſſit
hr̃e aliqđ dubiũ,ſeu obſcurũ.hoc tñ eſt falſum:vt.l.ita fidei.ff. de iu
ſiſ.ꝛ in.c.venerabil.s.ſ.de ꝯſir.vti.vel inu.ꝛ maxime vbi eſt gñali-
tas.So.Aliud eſt q̃rere,nunqd aliqñ ꝯſtõ de ſe ſit,vel appeat du
bia:ꝛ dicẽdũ eſt ꝙ ſic,vt in ꝫrio.¶Aliud eſt q̃rere.nũqd talis du-
bietas ꝑ recurſuꝫ ad ꝯdẽtẽ tollať.Et vř ꝙ ſic,ꝑ ꝯſtõnes in ꝯſtone
declaratas fctã ꝑ ꝯdẽtes,nulla dubietas teneat.Dicẽdũ eſt ꝙ nul
la remanet.Et hoc eſt qđ voluit dicere iſte tex.Ad hoc.l.ſi.C.de le-
gib.Sic in ſili ꝑ declaratione teſti hꝫ recurſus ad teſtãtẽ,ſi viuit:
vt.l.iij.ff.de adimen.leg.Et ꝑ cõparationẽ inſtři ad tabellionem,ſi
viuit:vt i auť.de iſtru.cau.De his declaratiõib⁹ vid i rła,ꝫ eũ.de re.
6 iu.li.vj.†Quid ſi declarata ꝯſtõne appeat retro ſnĩam latam, mr̃i
moniũ ꝯctũ,ſacr̃m collatũ,ſm priorẽ intellectũ,tũc falſum decla-
ratũ.Dicit hic Inn.ꝙ ſnĩa nõ retractabiť:ar.l.Barbarius.ff.de
offi.ꝑto.qꝛ iurat iudex iudicare ſꝫ ꝯſtõnes ſcriptas ꝛ nõ ſcriptas:
vt in auť.de defen.ci.ꝛ in auť.de iu.§.oẽs,niſi appellatũ eẽt a ſnĩa,
7 ꝛ declaratio fieret i cã appellationis.de re iu.cũ cã.¶†No.hoc vl-
timũ ꝙ ꝯſtõ declaratoria extẽdiť ad pẽdẽtia ꝑ applõnẽ.†Quid de
noua.dicã ſtatim.Vide quo ad primũ.Si ſenſus falſus declarat⁹
trãſiuit in ꝯſuetudinẽ,credo ꝙ remaneat ſnĩa:ſi nõ trãſiuit in con
ſuetudinẽ,ex quo deuẽtũ eſt ad ſnĩam,ſnĩa vꝫ,ex quo nõ eſt appel-
latũ,quantumcunqꝫ iniuſta:vt no.de re iud.cũ cã.Tangit Cy. in.l.
9 preſcriptionẽ.C.ſi contra ius vel vti pu.†Facit quod no.ſ.eo.cum
omnes.vbi valet ſtatutum iniquum,donec reuocetur.Quo ad ma
trimonia iam contracta,dicit quod valent, ſi diu eſt qđ iam ꝯcta
fuerunt.xxxij. qđ.iiij.obijciuntur.maxime qꝛ dolus tantum inficit
thorum.xxxiiij.q.ij.in lectum.ꝛ non cenſetur fornicatio in illa, que
nupſit dato libello repudij.de diuor.gaudemus.in ſi.de frig.ꝛ ma
le.fraternitatis.ꝛ maxime ſi procedat conſuetudo:vt eſt caſus de
10 ſponſa.duo.c.ſina.†In ſacramentis dicit ꝙ propter periculũ oĩa
ſunt iteranda.de preſby.non bap.veniens.de bapt.c.ij.ſm Hoſtiẽ.
11 ¶†Queritur,text.dicit,maioribus ꝛ minoribus.qualiter hoc in-
telligatur? Dic ſecundum Innocent.maioribus,id eſt prius or-
dinatis.

dinatis. Uel dic ſm Hoſt. ⁊ Pe. maioribus. ſ. in ordine. Ad hoc. c. ſtatuimus. ſ. de ma. ⁊ obe. Et p hoc dicunt aliqui doc. hic, ꝙ decre. noſtra pōt intelligi ꝙ hi, q habuerant prius maiora beneficia, non amouebunt, niſi qā velent promoueri ſm formā. c. queris. ſ. de eta. ⁊ quali. Et ſi plures fuerunt recepti, nondū tn̄ prauati, ſi poſt vacauerint prebēde, vel creuerint facultates, pferēdi ſunt primi: et hoc ſm Inn. Uel ſi aliqs ſit habēs ſedē in choro eminentē, lʒ non ſit in ordine ſacro, non tn̄ cedet illā pſbytero vel diacono. Dic ſm Hoſ. ꝙ ſi pteritis receptis iam ſint aſſignata loca, vel illis iam ſint aſſignate prebende, vel portiones maiores, q erant minores in ordine, non amouebunt: ſed ſi nondū eis eſſent aſſignata loca, vel collate prebende, vel portiones, quo ad illos cōſtitutio daret formā: qꝛ p
12 prium cōſtitutionis eſt reſpicere futura. ¶ † Hic ponunt duo effectus, ⁊ virtutes legis. Primus, in vi ampliatiua quo ad tps: quia ligat tn̄ futura, et non preterita. Scōs hr̄ de qualitate: qꝛ debet eſſe clara, ⁊ nō obſcura. Sed de hoc dic vt dig. ſ. e. nā cōcupiſcētiā.
13 ¶ † Ad primū opp. ꝙ lex canonica nō liget laicos. x. di. qm̄. ot ap pel. ſi duob'. Sol. reſtringe vt liget oēs de ſua iuriſdictione, nō qꝛ vniuerſaliter reſtringit. Uide. ſ. c. i. vbi remiſi. Fallit rōne peccati
14 vbi ligant oēs laici. de iud. nouit. in gl. ſi. ¶ † Scōo vr̄ ꝙ conſtitutio trahatur ad preterita: vt hic in ſi. de vſuris. cū tu. Dicit gl. ſi. ſi lex noua eſt antiq declaratoria, qꝛ diſponit ꝙ ius nouū trahit ad preterita. Sec' ſi ſit noui iuris editoria: vt hic eſt caſus. Fallit niſi
15 expreſſe dicat ꝙ trahat ad preterita. ¶ † No. bene: vt hec materia ſit tibi clara, duo ſunt videda. Primū, an lex ſimplr loquēs cōcernat preterita. Secundo, an lex de preteritis loquens concernat futura. Ad primum dic, ſi queritur an conſtitutio noua trahat ad preterita: dic aut eſt ꝯfirmatoria, aut eſt totaliter declaratoria, aut eſt partim noui iuris declaratoria, ⁊ partim noui iuris editoria. Si confirmatoria, cōcernit pterita: vt. c. i. de tranſ. Et hoc tenuit Jac. de Bel. per. l. bene a Zenone. C. de quadri. pſcri. ⁊ §. in oībus. in aut. Qd̄ dt Bar. procedere. qn̄ ſunt appoſita verba pteriti tpis: alias ſec'. Ita no. in. l. oēs populi. ff. de iuſt. ⁊ iure. Si eſt antiq iuris declaratoria, retro trahat cōiter. Allegat de vſur. cū tu. ſed nō facit vt ibi dixi. Ad hoc gl. de pſcr. c. ſi. de elec. cū in cūctis. Et hoc dt Uin. ꝙ ſtatuta libertatis eccleſie extendunt ſe ad preterita quia nunꝙ licuit laico: vt. xcvi. di. bn̄ qdē. Hec fallit, qn̄ cōſtitutio antiq iuris declaratoria habuit oppoſitā cōem obſeruantiā: qꝛ tunc quo ad illā videt noui iuris editoria, ⁊ nō trahit ad pterita: vt no. gl. in c. i. de poſtu. pla. lib. vi. in verbo. De cetero. Dicit Bart. in. d. l. oēs populi, ꝙ aut ꝯſtitutio eſt annullatoria: ⁊ tūc aut cā nullitatis ſub erit de preterito: ⁊ porrigitur ad pterita: vt in aut. de non alie. ⁊ em phy. §. dno igitur. col. viij. de inceſ. nup. l. pe. Aut cā nullitatis per legem annullantem introducta eſt: ⁊ nō porrigitur ad pterita. C. de teſta. l. iubemus. in ſi. ⁊. l. ſi. in ſi. C. de cur. furi. Hec dicta Bar. debent intelligi, prout hic no. vʒ ꝙ primo caſu porrigit, qn̄ nō habuerit cōem obſeruantiā in ꝯtrā, vel qn̄ non proferunt verba, p q̄ videat velle ſolū futura annullare: ſicut eſſet ſi apponeret verbum. De cetero: vt no. in. c. vno. de poſtu. pla. lib. vi. ⁊ in cle. i. de elect. Et hec limitatio eſt vera, et ſi ꝯſtitutio iuris declaratoria declarat ſecū irrationabilitatē cōſuetudinis: qꝛ tūc ēt non trahit ad pterita: vt eſt dictū Jo. an. in cle. i. de elec. ⁊ in cle. ſi vna. de reb. eccle. nō alie. in gl. pe. Et eſt caſus de cōſe. eccle. vel alta. aqua. qd̄ pcedit, niſi ex irrationabilitate peccatū nutriret: vt no. Jo. an. in gl. in. d. c. ſi. quā ibi reprobat. Et facit qd̄ no. Jo. mo. in. c. vnico. de big. libro. vi. vel ſi ſubſit eadē rō quo ad preterita, iuxta no. p Jo. de Lig. de cle. nō reſiden. c. i. lib. vi. Jo. an. de priui. abbates. lib. vi. in verbo, Priuilegia. in Nouella. Et eſt caſus de cōſe. eccle. vel al. aqua. Glo. de pſcri. c. ſi. dt hoc verū, niſi ſtatutū nouiter factū declarās aliqua exprimat, ex quib' pateat intentio firmādi pterita: vt eſt caſus de ſpon. duo. c. ſi. Tn̄ ille text. vr̄ dicere ꝯ: qꝛ dt. De cetero in matrimonijs ꝯhendis. Et ſic oʒ intelligi qd̄ no. ſ. de verbo. De cetero. de conſe. eccle. vel al. aqua. ¶ Quandoꝙ conſtitutio eſt in parte noui iuris editoria, ⁊ ptim noui iuris declaratoria: ⁊ in hoc dic, put eſt declaratoria, vt o ixi ſupra, put eſt noui iuris editoria: qꝛ non trahit ad pterita pro illa ptēnīſ prout dicā. ſ. qn̄ eſt noui iuris editoria. Un̄ ſi ad factū antiqua lege dānatū adiiciat penā, nō trahit ad pterita: qꝛ in hoc eſt editoria. Gl. in cle. i. de vſuris. in verbo. De cetero. ⁊ gl. de cle. nō reſi. c. i. lib. vi. in verbo Reſpiciebāt. ver. pterea. Non ob. de vſu. cū tu. qꝛ ibi imponit pena vſuras nō reſtituenti: qd̄ erat de futuro: ideo dat formā etiā in vſurarijs pteritis, q nondū reſtituerunt, ⁊ quo ad penā nouā: qꝛ hoc non eſt dare formā pteritis, ſʒ futuris. Ad hoc qd̄ no. Jo. an. de cōſtit. c. ij. lib. vi ¶ Tertio caſu, qn̄ eſt noui iuris editoria aut factū: ⁊ executio facti procedūt de pterito, aut factū eſt partim de pterito, partim de futuro, aut factū eſt de pterito, ⁊ executio de futuro. Primo caſu non dat formā pteritis, vt hic, niſi extendat ad pterita: ⁊ ſi extendat, non debet cōprehendere pterita iam deciſa tranſactione, vel aliter, vt. l. cauſas. C. de tranſ. ⁊ in regula, factū. de reg. iur. lib. vi. ad hoc. c. audita. de reſt. ſpo. ⁊. l. cōtract'. C. de ſi. inſtru. cū ſi. C. de contra. iudi. l. i. §. fin.

C. de vet. iure enuclean. in aut. vt cū de appel. co. §. ſi. de iud. diſpendioſam. ⁊ in cle. i. de proba. de offi. leg. c. pe. Si factū eſt de preterito executio de futuro: ⁊ tūc aut dat, aut diſponit in factū: ⁊ ex quo eſt de pterito, illi nō dat formam: aut lex dat formā executioni, ⁊ ſufficit qd̄ executio ſit de futuro. de vſuris. cū tu. Ad hoc gl. de etate et quali. vt hi, qui. in verbo, Impoſterū. Ad hoc qd̄ no. Jo. an. de electio. c. ſi. in verbo. Cōfirmat'. vbi dt ꝙ ſi nouo ſtatuto imponit ꝙ bānitus eximat de bāno ſoluendo centum, ꝙ eximit bānitus ante ſtatutum ſoluēdo centū. Ad hoc vide Bartol. in. l. omnes populi. ff. de iuſtitia ⁊ iure. Glo. eſt de vi. ⁊ hone. cle. cle. ij. in verbo. Atetur gl. in cle. i. de teſt. in gl. ij. ⁊. c. i. de iniur. lib. vi. in glo. niſi executio de futuro oino veniat acceſſorie ad factū de pterito: qꝛ tunc illi nō dat formā: quaſi executionis effectus in iure ſit impreſſus a tēpore facti de preterito: ⁊ hic eſt caſus, iuncto. c. ſtatuimus. de maio. ⁊ obe. ¶ Item hoc verū, niſi in executione de futuro diſponat lex ob finem alterius: qꝛ illud eſt de preterito, illi non dat formā, ſi de futuro ſit: ⁊ hec eſt gl. in cle. i. de teſt. nā ibi vt retrahāt executores a male adminiſtrando, vult ꝙ ſint ſub ordinario in reddēda ratiōe executionis. Et dicit ꝙ pro adminiſtratione de preterito ſunt obligati, ad reddendam rationē non ligant: qꝛ ceſſat in illis cauſa ſtatuti vt retrahātur a delinquēdo ex quo iam deliquerāt ante ſtatutum. Barto. aliter dicit, ꝙ quandoꝙ ſtatutum concernit ordinem proceſſus, ⁊ tunc extenditur etiā ad preterita negotia, cum diſponat ſuper litibus futuris. l. ij. C. de iura calū. Quandoꝙ cōcernit deciſoria: ⁊ tūc aut loquitur in delictis, aut in ꝯtctibus, vel alijs diſpoſitionibus. Fallit qn̄ ſtatutū nouū reſpicit executionē de futuro et prout inheret ſubiectis de preterito: vt eſt caſus in gl. de eta. ⁊ quali. in cle. vt hi, qui. nam ibi dat formam facultati eligendi in māci patis, ⁊ in futurum mācipandis. in gl. ſi. Si factū eſt partim de futuro, partim de preterito dic ſi factum prout pendet de futuro eſt indiuiſibile a geſtis de preterito, non dat ei formam etiā quatenus pendet de futuro. Si eſt diuiſibile, non dat formam preterito, ſed pendenti de futuro. Sic glo. in cle. i. de teſt. in gl. ij. ⁊ Jo. an. de precen. auaritie. lib. vi. Hec ſunt vera, quādo id, quod pendet de futuro, eſt applicabile tantum ad factum de preterito. Si vero lex eſt generalis loquēs per verba preteriti, ⁊ querit an liget futura: vbi id, qd̄ pendet de futuro, pōt applicari ad ſubiecta de preterito, et ad ſubiecta de futuro: ⁊ tunc aut lex noua eſt indulgentie conceſſiua, ⁊ reſtringitur tantū ad ſubiecta de preteritis: vt ſi dicat, banniti ſoluendo tantū liberentur: qꝛ indulgentia non habet vim legis, ſed priuilegij. Ad hoc. l. an lex. ff. de leg. ⁊ hoc ibi no. de ele. ex eo qd̄
16 lib. vi. ¶ † Notabi, ſtatutū, qd̄ tranſit in priuilegiū nō habet vim legis, ſed priuilegij. Uide gl. in proemio Cle. in verbo. De cetero. ſolū banniti tempore indulti, liberantur nō banniti poſt indultū.
17 ¶ † Aut diſponit in futurū, aliter diſponendo, vel innādo: ⁊ tunc aut agitur de tollendo iure priuato iam queſito, ⁊ reſtringitur ad futura tātum ſubiecta, vt hic. Aut nō agitur de tollendo iure priuato iam queſito, ⁊ tunc etiam reſpicit ſubiecta de preterito, ⁊ futuro. de eta. ⁊ quali. in cle. vt hi. per Bar. ⁊ docto. in. l. cū lex. ff. de legi. Cy. C. de legi. l. leges. ⁊ eſt gl. in dicta cle. i. de teſta. Si autem conſtitutio habeat verba, que poſſunt in futurum ⁊ preteritum intelligi in dubio in futurum intelliguntur, ſecundum naturam conſtitutionis. Glo. de conſtit. in capit. vt animarum. §. ſtatuto. libro. vi. in verbo Commiſerint. no. de ſenten. excommu. a nobis. text. ⁊ H. de cleri. non reſiden. c. i. li. vi. Quandoꝙ ſtatutum reſpicit preterita, ⁊ futura, ⁊ preſentia: vt ſi ſtatutum caſſet obligationes factas: ⁊ faciendas: ⁊ tunc ad preterita refertur, inquantum nō ſunt executa: ⁊ ſic pendet executio. Secus ſi omnia ſint finita. Tex. cum gloſſa. ⁊ doc. in. c. deteſtanda. de conceſ. preben. lib. vi. in verbo. De cetero. ⁊
18 ibi Jo. an. ⁊ Jo. Mona. in magna addi. ¶ † Ex his deciditur dubium, an conſtitutio Exiuit, que prohibet acceptationē executionis teſtamenti Minorib', ligaret teſtamenta iam facta, ⁊ mortuo teſtatore, nōdum purificatis legatis exequēdis. Determinat Fredericus, ſuo conſilio. cclxxxij. qd̄ non ligat per ſuas rationes generales, quas non curo: quia non bene eligit, cum cle. det formā, ⁊ executionis acceptationem, ⁊ actui, qui erat de futuro, per iam dicta. Ad hoc. l. penul. C. de vſur. Unum dicit ibi notabile, quod licet nō debeant acceptare, ſi tamen acceptent, ⁊ exequantur, valet executio: quod eſt notandum: ſicut in clerico prohibito facere inſtrumētum, ⁊ tamen ſi faciat, valet: vt nota. ne clerici vel monac. ſicut.
19 ¶ † An ⁊ quando conſtitutio reſpiciat pendentia: vide per gloſſ. in decreta. licet canon. de elect. libro ſexto. ideo hic non inſiſto. Dic quod queſtio dupliciter poteſt intelligi. Uno modo, an cōſtitutio reſpiciat pendentia reſpectu facti, ſuper quo diſponit. Scōo modo an reſpiciat pendentia reſpectu litis. De ſecundo non agā hic, ſed dic vt in dicta gloſſa: ibi conclude quod aut ſtatutum emanat ſuper concernentibus inchoata cauſa: et tunc ſe non extendit ad pendentia. Aut ſuper concernentibus ordinem proceſſus ⁊ tūc ſi ad futura accidentia. Sed intelligendo primo modo, dic ſi ſtatutum reſpiciat principium facti tantum, ⁊ non dat formā, ſi actū

reperiat pendere: ideo ſi ſtatuto caueretur ꝙ cauſe inchoande de
beant tractari ſummarie ⁊ de plano, ⁊ ſine ſtrepitu, ⁊c. non extendi
tur ad principientem in preteritum: ſi reſpicit finem actus tantū:
vt ſi quis tragit bladum extra territorium, puniatur in tantum:
tunc qui reperitur extrahere, punitur, ſi poterit certificari de lege
antequam traheret, niſi iam tragiſſet, ⁊ caſu reductum inter ter
ritorium: quia tunc trahit impune. Hec vera, niſi forte ex contra
ctu legem condentis trahere iam cepiſſet, ⁊ poſtea lex emaneret,
qꝛ cū tractus de futuro traheret conſequentiam a prima obliga
tione, lex non daret formam: ⁊ ſic poteſt ſecundo intelligi. l. Ceſar.
ff. de pub. Ad hoc quod no. in. d. c. ij. §. eo. ⁊ facit glo. in. d. c. licet ca
non. ſi actum reſpicit ſimpliciter, dat illi formam, inquantum pen
det de futuro: vt dicta glo. de elec. licet canon.

1 ¶ Priuilegio generali obſtat reſcriptum ſpeciale.
2 Delegari quandoqȝ poteſt cauſa, remota appellatione.
2 Defenſionem naturalem poteſt princeps reſcripto tollere.
3 Superfluum non dicitur priuilegio impetratum id, quod iure cō
muni conceditur.
4 Speciei derogationi ad genus non eſt neceſſaria mentio gene
ris.
5 Appellandi facultas per quam clauſulam tollatur.
6 Generi derogatur per ſpeciem.
7 Reſcripti validitas contra priuilegium an ſit poſſibilis.
8 Priuilegio conceſſo ſecundum ius commune in quo derogetur
clauſula generali.
9 Reſcripto nos derogatur priuilegio ſpeciali per clauſulam gene
ralem, Non obſtante.
10 Priuilegium concedens liberam appellationem quomodo intel
ligatur.
10 Libere verbum, quomodo intelligatur.
11 Priuilegium conceſſum contra priuilegiatum quando valeat.
11 Priuilegium conceſſum ſecundum ius commune, non dicitur pri
uilegium.
12 Reſcriptum contra ius commune an valeat non facta mētione de
iure.
13 Clauſula reſcripti derogatoria iuris cōmunis, vel priuati, an de
beat eſſe generalis, vel ſpecialis.
14 Statutum diſponens ꝙ ius ſit ſtatutum, an valeat, vt videaſ vin
culum iuri adducere.
17 Statutum diſponens id, quod ius, qualiter intelligatur.
18 Reſcriptum contra priuilegium quando valeat.
19 Reſcripta plura ab eodem, ad diuerſos iudices vel a diuerſis par
tibus ad vnum iudicem, quando derogent primis.
20 Reſcripta plura ad diuerſos iudices, ⁊ a diuerſis perſonis obten
ta, an primum deroget ſecundo, vel ſecundum primo.
21 Reſcripti primi validitas durat anno, etiam poſt citationem fa
ctam per ſecundum reſcriptum.
21 Reſcriptis pluribus preſentatis coram eodem iudice, an preualeat
prius in data, vel in preſentatione.
22 Tempus, quod alicui currit iudicio impedimēto, exigit proteſta
tionem ad impediendum curſum.
23 Reſcripta quādo poſſint preſentari poſt annum, vt non videatur
per ſecunda eis derogatum.
24 Reſcriptis pluribus impetratis a diuerſis, non in principali, ſed
in cauſa appellationis, que preualeant.
25 Reſcriptum continens priuilegium ſpeciale aduerſus priuilegia
tum iure communi, quando valeat.
26 Reſcriptum continens priuilegium ſecundum ius commune ad
uerſus priuilegiatum iure ſpeciali, quando valeat.
27 Reſcriptum ad beneficia conceſſum, non valet contra priuile
gium.
27 Reſcriptum ſpeciale valet contra primum generale.
28 Reſcriptum ad lites contra priuilegiatum conceſſum, an ⁊ quan
do valeat.
29 Priuilegium, quod ſequitur reſcriptum ad lites etiā ceptas, vel
non ceptas, an valeat.
30 Reſcriptis pluribus in materia beneficiali obtentis per eundem,
non valent ſecunda, licet mentionem faciant de primis.
31 Reſcriptis a pluribus obtentis in iure prelationis cuiuſdam be
neficij, an preferatur prior in data reſcripti, vel qui prius preſenta
uit ſuum reſcriptum.

¶ De reſcriptis. Rubrica.

¶ Viſo. ſ. de conſtitutionibus: Sed qꝛ reſcripta quo ad illos, qui
bus, ⁊ inter quos conceduntur, habent vim conſtitutionum: ideo
ſubijcitur rubrica de reſcriptis. Vel viſo de conſtitutionibus, qꝛ
paruum eſſet iura condere, niſi eſſent, qui illa executioni mandarēt:
vt. l. ij. §. deinde. ff. de ori. iuris. ſic ⁊ qꝛ miniſtri, ⁊ plurimum delega
ti dantur per reſcripta, ideo ponit hanc rubricam de reſcriptis.
Materia. xxv. queſtione. ij. per totum repetitur in Sexto ⁊ Cle
mentinis.

1 Sicut Romana. †Priuilegio ge
nerali ſm ius cō
mune obtēto obſtat reſcriptū ſpāle, ⁊ de illo mē
tionē nō faciēs. h. d. Cōſultatio, ⁊ rñſio, ibi, inqſi
tioni. Prima cōtinet quatuor, formā cōmiſſiōis,
formā indulgētie, appellationē, ⁊ cōſultationem.
Scda ſubdiuidit: in prima rñſio: in ſcda rñſiōis rō. ¶ Caſus: Cō
ceſſo priuilegio primo alicui cōcedēte liberā facultatē appellandi,
quidā ꝯ eū hñs cām impetrauit iudices in cā illa, quos delegatos
obtinuit, appellatiōe remota, vt poſſent appellatione remota pce
dere: delegatis precedentib' aliqua lata eſt iterlocutoria ꝯ illū, qui
habuit priuilegiū libere appellandi: qrit an tali appellatiōi ſit de
ferendū. Et vr ꝙ debeat admitti: qꝛ ex quo hȝ priuilegiū vt libere
poſſit appellare, ⁊ appellari poſſit de iure, vt priuilegiū aliqd ope
ret, dȝ cōcedere facultatē appellandi, vbi als de iure nō cōcederet
⁊ ſic vbi eſt clauſula. ¶ Scdo, qꝛ priuilegio nō detrahit reſcriptū,
niſi de illo faciat mētionē. Cū ergo ſcdm reſcriptū in clauſula Ap
pellatione remota, repugnaret priuilegio, nō dȝ valere, ex quo de
illo mentionē nō facit. Papa determinat applōni nō deferendū:
qꝛ priuilegium qtūcunqȝ cōprehendat facultatē appellādi vltra
ius cōe, tñ generale eſt, ⁊ priuilegiū generaliter cōcurrēs cū reſcri
pto ſpeciali ſcilicet vnius cauſe ſpecifice, debet illi cedere in illa ſpe
2 cie: qꝛ generi per ſpeciem derogatur. hoc dicit. ¶ Not. primo cau
ſas iudicibus delegatis quandoqȝ committi appellatione remo
ta. Et que ſit virtus huius clauſule, vide de appel. vt debitus. ⁊ c.
paſtoralis. Et ſic cum appellatio ſit defenſio, patet principem re
ſcribendo tollere defenſionem naturalem, reſpectu formule a iu
re poſitiuo inducte. Et ex hoc apparet quod reſcriptum cū clau
ſula priuilegiata contra ius commune valet licet princeps nō
3 dicat, Non obſtante tali lege. de quo aliquid dicam. j. ¶ †No. ij. qđ
aliquando conceſſum a iure communi cōceditur priuilegio: ⁊ quid
tunc operetur priuilegium, dicetur. j. Non igitur ſuperfluum, qđ
4 communi iure conceditur, id priuilegio impetrare. ¶ †Not. iij. qđ
in derogatione ſpeciei ad genus, ⁊ propter illius determinationē,
non eſt neceſſaria mētio generis: ⁊ quid tunc operetur priuilegiū,
dicetur. j. Non reputatur igitur ſuperfluū, qđ cōmuni iure conce
5 ditur, id priuilegio repugnare. ¶ †No. iiij. vnum effectū clauſule,
Appellatione remota: quia tollit facultatē appellādi, et neceſſita
tem appellationi deferēdi per iudicē. l. a quo. intellige et etiam per
iudicem ad quē: licet, ſi velit, poſſit illam admittere. de appel. paſto
6 ralis. de offi. dele. c. paſtoralis. §. preterea. ¶ †Vltimo nota regu
lam, ꝙ ſpeciale derogat generali. ⁊ no. regulam, generi per ſpecie.
de reg. iur. lib. vj. Examen decre. conſiſtit in gl. et tota decre. ſtat in
7 fructu materie: ⁊ † quia collectis notabilibus fundamentū de ſe eſt
clarum. duo hic enim ſunt videnda, ⁊ examinanda. Primo quali
ter ſit poſſibilis validitas ſecundi reſcripti contra primū priuile
gium. Secūdum de validitate priuilegij literarum, aut priuilegio
rum inuicem repugnantium. ¶ Ad primum gl. ſatis obſcure vo
luit opponere: ad quam aduerte. Prima gl. tangit primū: ſecūda
tangit ſecūdum. Prima format vnum cōtrarium ⁊ diuiſione vſqȝ
ibi: poteſt ergo dici. vbi ponit tres ſolutiones. Secūda ibi: poteſt
8 ergo dici. Tertia ibi: ſed hodie. ¶ †Opp. declarando gl. hic erant
duo priuilegia. Primum quod reo cōcedebat liberam facultatem
appellandi: ⁊ hoc prius in tempore fuerat conceſſum. Secundū in
quadam ſpecifica cauſa agitata contra eum. Fuit cauſa commiſſa
appellatione remota. Dicit ꝙ delegatus pcedet appellatione re
mota: ⁊ ſtabitur reſcripto cōtra priuilegium. Submittit cauſam:
quia ſpeciale, ⁊c. Hunc priuilegium cōcedens facultatem appellan
di comprehendebat aliquos caſus vltra ius commune: qđ eſſe de
bet: quia priuilegium eſt lex priuata. iij. diſt. priuilegia. Aut nihil
concedebat vltra ius commune: non poteſt ſtare primū: quia pri
uilegium illud erat priuilegium ſolum in illis caſibus, in quib' nō
licet appellare de iure cōmuni: quia in caſibus iuris priuilegium
eſſe non poteſt, cum ſit priuans legem: ⁊ ſic erit ſpeciale, ⁊ non gene
rale. Mala ergo erit prima ratio tex. que dicit ꝙ ideo reſcriptum
9 derogat, quia ſpeciale, ⁊c. ¶ †Item ſecundo, quia vel dicitur ꝙ
ſecundum reſcriptum ſit ius commune: quod quia datur ad execu
tionem iuris, ⁊ non valet, nec faciens mentionem de priuilegio. ſ. e.
cum ordinem. Vel dicemus quod ſit priuilegiū, quod videtur pro
pter clauſulam priuilegiatam reiectiuam facultatis appellandi.
Et prius, quia priuilegium contra priuilegium, ex quo proponan
tur ſpecialia, nō valet, niſi faciat mentionē de illo de preſc. venies.
Vel dicetur ꝙ priuilegium continet ſolum caſus, in quibus licet
appellare de iure cōi. ⁊ ſuperfluum fuit: vt. l. i. C. de theſau. lib. ſ.
ad muni. l. j. in fin. Et patet hec concluſio, ſiue attendamus ius an
tiquum, ſecundum quod poterat appellari ex omni cauſa, dum
modo

modo nõ eſſet manifeſte fruſtratoria.ij.q.vj.ad Romanã.ſine ſm ius nouũ,ſm qđ põt appellari ſolũ,qñ ſubeſt cã.de app.vt debit⁹.
10 ❡ † Quatuor ponit gl.intellect⁹,⁊ ſolutiões.Prim⁹ eſt ibi:qdam dicũt.intelligũt hi ꝙ priuilegiũ cõcedens liberã facultatẽ appellãdi,cõprehendit caſus oẽs,ibi vltra ius cõe non lʒ appellare,etiã ſi ex delicto,vel cõtumacia.de quib⁹.ij.q.vj.ſunt quorũ.quos caſus cõprehẽdit in dubio,in qbus nõ poſſit appellare ex delicto,vel ꝓp ꝯtumaciã.Nõ placet hoc docto.qꝛ nõ eſſet hoc Papa in ſpecie cõceſſurus veriſimile,vt a correctiõe poſſit appellari ergo nõ tranſit in generali cõceſſione.no.ff.de pig.l.obligatiõe.Saluãtes iſtũ intellectũ dicũt cõprehẽdi alios caſus,in qbus nõ lʒ appellare,ꝓpterquã ꝓ delicto:⁊ ſic cõcederet facultatẽ appellãdi,etiã ſine cã ⁊ grauamine:dũmodo nõ ſit manifeſte fruſtratoria:⁊ ſic reduceret ius nouũ ad antiquũ.⁊ hoc voluit gl.ſi.in ſi.ſʒ hodie.Itẽ dicũt doc.ſaluantes ꝙ cõcedeɫ facultas appellãdi ſcđo,⁊ tertio,ſed nõ quarto,lʒ aliq dicãt ꝙ nec tertio vi huius ꝑuilegij.Itẽ cõcedet qđ poterit appellare ſine ſcriptis:⁊ ſic verbũ libere,excludat illã ſolennitatẽ.de app.cordi.li.vj.❡ Itẽ cõcedet qđ poterit appellare ex interuallo.❡ Nec obſt.ꝙ nõ eſſet veriſimile Papã tollere iura:qꝛ illa non tollit,cũ illa in alijs caſibus poſſint obſeruari.Sed hũc intellectũ dãnat gl.qꝛ ſi intelligim⁹ qđ ſit priuilegiũ,⁊ cõcedat aliqđ vltra,in illo videɫ ſpãle:⁊ ſic rõ mala videɫ.Itẽ ſm nõ debuit valere:qꝛ vel cõprehẽdit ius:⁊ planũ.Uel eſt priuilegiũ:⁊ idẽ de ꝑſcrip.veniens.Igiɫ gl.recedit ab iſto intellectu.Sed ſalua ipm ꝙ hoc priuilegiũ cõcedens liberã facultatẽ appellãdi primo cõprehẽdit ius,⁊ vltra hoc cõprehẽdit caſus vltra ius:⁊ ſic eſt gñale ꝑuilegiũ:priuilegio aũt gñali derogaɫ per ſm ſpeciali,vt dicit lr̃a.Scđs principalis intellectus qđ hoc priuilegiũ cõprehẽdebat ſolũ ius cõe,⁊ caſus,in qbus licet appellare de iure cõi.Et ſi dicaɫ,qđ ergo priuilegiũ operabiɫ:Dicit gl.qđ dʒ in facto intelligi ꝙ priuilegiũ fuit cõceſſum alɩ inhabili ad appellandũ:forte qꝛ inhabilitatus ꝓp delictũ.Uel operabiɫ ꝙ plus ſolet timeri,⁊c.xxxiij.di.ꝗ.Hec vltima nõ põt eſſe vera:qꝛ ſic priuilegiũ nõ eſſet priuãs legẽ.Sed rñde ꝙ eſt
11 indultũ,vt dicit lr̃a:⁊ ſic ſaluaɫ.❡ † Sed qcquid teneas,vel qđ ſit priuilegiũ,aut indultũ ſm nõ faciẽs mentionẽ de illo,nõ dʒ valere quo ad ꝑiudiciũ iuris illius:vt pʒ de ꝑſcrip.veniẽs.Sol.Dicit Inn.⁊ Hoſt.qñ indultũ cõprehẽdit aliqd vltra ius,tũc ꝓprie eſt priuilegiũ,⁊ ſm ꝯ illud nõ valet,niſi faciat mẽtionẽ de eo.Sed vbi ꝑuilegiũ ꝯtinet ius,nõ vr̃ aliud a iure cõi.Uñ ſicut in tollẽdo iure cõi,nõ eſt neceſſaria mẽtio iuris cõis:ita nec in tollẽdo ꝑuilegio,qđ cõprehẽdit ius cõe:⁊ ſm hoc exponiɫ lr̃a:qꝛ ſpãle,ideſt priuilegiũ ꝯ ius cõe obtentũ derogat gñali,ideſt ꝑuilegio,ſeu indul-
12 to,qđ cõprehẽdit ius cõe tñ.❡ † No.ex hac lr̃a duo.primũ,ꝙ valet reſcriptũ,⁊ priuilegiũ ꝯ ius cõe,etiã non facta mẽtione de iure.Scđm qđ ſicut nõ eſt neceſſe facere mẽtionẽ de iure,ita nec de priuilegio cõprehẽdente ius cõe.❡ Uideam⁹ ad primũ.hoc falſum vr̃.C.de ꝑci.Impera.offe.l.quoties.ibi doct.iuris ciuilis ſcribunt ꝯ id,qđ ſcribit Inn.in.c.que in eccleſiarũ.de cõſti.vbi cõcludiɫ ꝙ nõ valet reſcriptũ ꝯ ius,niſi dicaɫ Nõ obſtãte tali lege.Et hoc dicũt legiſte:qꝛ ius hʒ cl̃am dclaratoriã ad reſcripta,vt nõ valeãt,niſi fiat mẽtio de iure,ꝑ dictã.l.quoties.pro hoc de capel.mo.c.ij.qđ no.de reſcrip.nonnulli.⁊ in.c.j.de ꝯſti.li.vj.Circa hoc mihi vr̃ dõm:qñqꝫ Papa reſcribit i facto dubio,in quo põt,⁊ nõ põt reſcribere ꝯtra ius:⁊ in dubio non ꝑſumiɫ velle reſcribere ꝯ ius,niſi dicat Nõ obſtãte lege:qꝛ in dubio dʒ intelligi ꝙ velit ſm ius reſcribere:vt.ſ.c.ꝓximo.Sic intelligo gl.de reſcri.c.j.li.vj.que dicit ꝙ in reſcriptis neceſſaria eſt mẽtio legis ad tollendũ legẽ:in factis nõ eſt certus,⁊ põt falli.Qñqꝫ reſcribit ꝯ ius,⁊ apparet ex tenore reſcripti qđ manifeſte reſcribit ꝯ ius:qꝛ mandat rẽ,que eſt talis,tali dari,alio nõ cognito,vel ſilia:⁊ tũc aut talis eſt materia,⁊ tale ius,qđ habet cl̃am derogatoriã ſpecifice ad reſcripta:vt.ſ.de reſcri.nonnulli.de eta.⁊ quali.eam te.⁊ tũc exigiɫ mentio legis:⁊ oportet qđ habeat clauſulã Non obſtãte.❡ Aut nõ hʒ ius,in cuius materia ſcribiɫ,clauſulã derogatoriã ſpecificã:⁊ tũc aut aliqd concediɫ cõtra ius,nõ in totũ abrogãdo,ſed in aliquo detrahẽdo,vl deferẽdo:⁊ nõ eſt neceſſaria clauſula,vt hic.Nã cõcedẽdo clauſulã Appellatione remota,nõ eſt neceſſe qđ faciat mentionẽ de iure.Ad hoc.l.quoties.preal.Aut per reſcriptũ emanat tale ius tollendo:⁊ tũc aut cõſtat ꝙ iſtud reſcriptũ de curia emanauit,ita ꝙ ceſſat preſumptio falſitatis:⁊ nõ exigiɫ aliqua clauſula:qꝛ in reſcripto ceſſat volũtas.Et in hoc nõ ſto cũ Legiſtis:qꝛ nõ eſt verũ qđ cl̃a aliqua ſit derogatoria volũtatis ad reſcripta,vbi reſcribiɫ contra legẽ,ideo de illa nõ eſt neceſſaria mentio.Ad hoc qđ no.Hoſti.de priuileg.cũ olim eſſemus.ſuper gl.iiij.in ſi.Ad hoc gl.de app.vt debitus.vbi dicit qđ in delegatione poteſtatis delegate nõ eſt neceſſaria mentio ordinarie.❡ Saluari põt dictũ Legiſtarũ,qñ princeps reſcribit in his,in quibus nõ habet oĩno liberã adminiſtrationẽ:vt dixi.ſ.tit.ſ.c.que in eccleſiarũ.Aut non cõſtat qđ emanauerit de curia:⁊ tũc in dubio nos nõ preſuminus Papã velle reſcribere cõtra iura:et falſum eo qđ eſt contra ius reſcriptũ,preſumiɫ,niſi ibi ſit cl̃a Non obſtãte:alias expectabiɫ ſcđa iuſſio.in aut.vt nulli iudi.§.⁊ hoc nõ iubemus.Uñ clauſula nõ exigiɫ ad firmandũ reſcriptũ,vel dictũ volũtatis,vbi cõſtat ꝙ emanauerit de curia,ſed ad firmandũ illud ꝯ preſumptionẽ falſitatis:alias expectaɫ ſcđa iuſſio.Sic intellige gl.de cõſti.c.j.li.vj.imo plus dicunt qdã,vt Cy.recitat in.l.ſi n.C.ſi ꝯ ius vel vti.publ.dato qđ ſiat mẽtio de lege,vbi totaliter reſcribiɫ cõtra ius,nihilo minus reſcriptũ preſumiɫ falſum,⁊ expectaɫ ſcđa iuſſio:qꝛ falſator ſicut alia poſuit,ita potuit illud po-
13 nere,Nõ obſtãte tali lege.Sed primũ cõiter teneɫ.❡ † Qualis aũt debeat eſſe cl̃a,an debeat eſſe Nõ obſtãte tali lege:nolando eam ſpecifice,an ſufficiat gñalis Nõ obſtãte lege:diſputat plene Jo.an.in c.j.de exceſ.pla.li.vj.vbi dicit,Aut lex hʒ clauſulã derogatoriã ſpãlem:⁊ tũc ponderãda eſt lex,q̃ exigit cl̃am,qũo requiraɫ an requiɫ ꝙ ſiat mẽtio de lege illa ſpecifice:⁊ exigiɫ ꝙ de illa in ſpẽ faciat mẽtionẽ.❡ Sufficit tñ qđ dicat Non obſtãte aliqua lege,etiã ſi de ea deberet ſpecificã facere mẽtionẽ:vt ſcribit Bar.ff.de leg.iij.l.ſi qs in prin.⁊ Jo.an.in.d.c.j.de exceſ.prela.Si aliã exigit mẽtionẽ,illã ſerua.Si aũt nõ hʒ cl̃am ſpãlẽ,ſed generalẽ,Bar.dicit qđ ſufficit qđ dicat,Nõ obſt.l.ſi qua eſt in ꝯriũ,vel in cõtrariũ loquẽte:qꝛ non ſpecifica,nec ſpecialis exigiɫ mẽtio,ſed exigiɫ mẽtio expreſſa tñ:vnde nõ exigiɫ ſpecifica,⁊ indiuidua.Et hoc poſuit in.l.ſi.C.ſi ꝯ ius vel vti.publ.❡ Hec vera ſunt,qñ reſcribit cõtra legẽ is,qui fecit legẽ.Si aũt ſucceſſor reſcribat,Bar.dicit in.d.l.ꝑſcriptione.⁊ eſt dictũ Jo.Mo.de cõſti.c.j.li.vj.ꝙ nulla eſt neceſſaria cl̃a:qꝛ nõ potuit illã legẽ imponere.de elec.innotuit.de reſcriptis.c.ſi.li.vj.Gl.eſt ibi ꝯ,ſuper verbo ꝑpetua:⁊ ideo in ſucceſſore ſerua diſtinctionẽ ꝑdictã:qꝛ eo ꝙ ſucceſſor ſuccedit,approbat legẽ,niſi expreſſe appareat ipm improbaſſe.Ideo ſi reſcribat ꝯ legẽ,que derogat volũtati,preſumiɫ in eo volũtas ceſſare,ſicut in ꝑdeceſſore:alias ſequereɫ qđ reſcribẽs in terminis decre.nõnulli.ſ.eo.⁊ de eta.⁊ quali.cam te.nõ arctareɫ ad faciẽdũ mẽtionẽ de lege.qđ eſt falſum.❡ Scđo,vt dicebã,concludiɫ ex hoc dicto ꝙ ſicut nõ eſt neceſſe mentionẽ fieri de iure cõi,ita nec de priuilegio idẽ,qđ cõe ius,cõtinente:ꝑ que dicit hic Inn.ꝙ ſi ſtãte priuilegio,vt rector parochialis ꝑcipiat decimas parochie,ſicut nõ eſt neceſſe qđ ſiat mentio per impetrantẽ exẽptionẽ de iure,ita nec eſt neceſſe qđ ſiat mẽtio de illo ꝑuilegio.Itẽ ſi epĩs in dioceſi ĩpetret ꝑuilegiũ ſup quarta decimarũ,q̃ ſibi debeɫ de iure cõi.de offi.or.cõquerẽte.ꝙ priuilegiũ ꝯ illud ſup exẽptione impetratũ,nõ facta mẽtione de priuilegio,valebit.❡ Aduerte,hoc dictũ eſt verũ,qñ priuilegiũ ex toto cõprehẽdit ius cõe.Ubi aũt in parte cõprehẽdit ius cõe,in parte nõ,etiã ſi ſm ꝯ illud impetreɫ in ſola parte,in qua cõprehẽdit ius cõe,nõ valet ſm,niſi ſiat mentio de primo.Et eſt rõ,qꝛ eſt preſumptio qđ ſi preſciuiſſet,ita limitaſſet ſm,ſicut primũ.Ideo ſi dat abbati facultatẽ recipiẽdi in caſum negligẽtie ſacramẽta a quo malit epõ,⁊ in hoc ꝯ ius,⁊ vbi nõ eſt negligẽs,qđ poſſit demũ ab epõ:ſi impetretur ſm,indiſtincte illud nõ valebit nõ facta mẽtione de primo.Dictũ eſt Inn.de ꝑſcri.veniẽs.Itẽ hoc verũ in priuilegijs.In lr̃is aũt beneficialibus,que ſtrictiſſime ſunt,vt de prebẽ.quãuis.li.vj.nõ valet priuilegiũ cõtra ſtatutũ,vel priuilegiũ cõprehẽdens qđ ius,niſi ſpecifice ſiat mẽtio de ſtatuto.Ideo dicit Jo.Mo.qđ ſi ſtante ſtatuto in eccleſia qđ nõ legitimus nõ admittaɫ ad beneficia,ſi cũ eo diſpẽſeɫ ſuper illegitimitate,⁊ mandeɫ recipi in eccleſia,vbi eſt ſtatutũ,nõ recipieɫ,niſi ſit facta mẽtio de ſtatuto.Hoc ponit Jo.an.in Nouella.de fili.ꝑſby.c.j.li.vj.❡ Ex iſto dicto hic Jo.an.de cõſti.c.j.li.vj.infert qđ ſtatutũ diſponẽs id,qđ ius cõe,tollaɫ ꝯria cõſtitutiõe vniuerſali,et nõ facta mẽtione de ſtatuto:qꝛ ſicut nõ eſt neceſſe qđ ſiat mẽtio de iure,ita nec de ſtatuto id,qđ ius cõe,diſponente.Ubi ponit plures rõnes.Jo.de Lig.diſputauit cõtra:⁊ oẽs ſue rõnes fundanɫ ſuper multiplicitate vinculi,⁊ multiplicatis authoritatibus:nõ inſiſto in hoc,ꝑſumẽdo etiã multiplicitatẽ vinculi,⁊ authoritatũ,nihilo minus pungit rõ,que hic,qđ ſicut nõ eſt neceſſe qđ ſiat mẽtio de iure,ita nec de hoc ſtatuto.❡ Hic vidẽda ſunt duo,vel tria.❡ Primo an ſtatutũ diſponẽs qđ ius,ſit ſtatutũ,ita qđ addat vinculũ.❡ Scđo,an in dubio ſic debeat ĩtelligi,vt aliqđ addat ad ius.❡ Tertio,an poſito qđ ſit ſtatutũ ius cõe ꝯriũ tollat ſolũ ius,an ſtatutũ diſponẽs qđ ius.❡ Nõ inſiſtã in allegationib⁹ qꝛ ipſas hñt extraordinarij.❡ Sed ꝯcludẽdo ad primũ,dic ꝙ aut ſtatutũ,vel cõſuetudo emanat ſup lege plurimũ intelligibili:⁊ valet ſtatutũ:qꝛ certificat legẽ in ſuo intellectu.Gl.notabilis.ff.de legi.l.minime.iũcto tex.⁊ gl.in cle.j.de elec.i gl.iij.❡ Si emanat ſup lege vniformiter intelligibili:⁊ tũc aut ius cõe hʒ diuerſam rõnem ſtatuẽdi a ſtatuto,⁊ econuerſo,qđ eſt poſſibile:qꝛ diuerſa põt dari rõ ſtatuendi ꝑticulariter ad diuerſitatẽ loci,cũ diuerſum ſit bonũ cõe ex diuerſitate locorũ:⁊ rõ ſtatuẽdi ſumaɫ a bono cõi:⁊ planũ qꝛ ſtatutũ addit vinculũ.Aut ſtatutũ ꝑticulare,vel ꝯſuetudo regulaɫ ab eadẽ rõne cũ iure cõi.❡ Si diſponit ſtatutũ i materiã aptã ꝑducere actionẽ,valet ſtatutũ,⁊ addit vinculũ:qꝛ dat effectũ ſaltẽ noue actiõis,ſcʒ ꝯdictiõis ex ſtatuto.l.j.ff.de ꝯdi.ex.l.Et hec ſunt ṽba Bar.in duob⁹ locis in.l.ſiſr.§.j.ff.de leg.iij.⁊.l.j.ff.ad leg.Fal.

¶ Aut ſtatutū, vel cōſuetudo nō diſponit in materiā aptā ꝓducē
re actionē: ⁊ dicit ꝙ valet ſtatutū, ſaltē vt roborās, ⁊ cōfirmās legē
ff. de legi. l. de ꝗbus. non tñ facit legē nouā, ſed erit eadē cōfirmata:
17 vt. l. ius ciuile. ff. de iuſti. ⁊ iure. ¶ † Nūquid aūt ſtatutū diſponens
id, qḋ ius dꝫ intelligi vt aliqd addat. Dic aut eſt ſtatutū ꝓuilegiās:
⁊ ſic dꝫ in dubio itelligi: qꝛ priuilegiū eſt qd priuās legē: addere er
go dꝫ: vt in. l. j. C. de theſau. li. x. ⁊ d. l. j. in ſi. ff. ad muni. Aut nō ſonat
in ꝓuilegiū: ⁊ tūc aut aliqd addēdo, ſi ſic itelligat̃, tollit ius ſpecia
le: ⁊ itelligi dꝫ vt addat. Sic dicit Jo. an. de ſi. ꝓſby. c. j. li. vj. ſuꝑ gl. ꝗ
incipit: qꝛ vo. vbi ſtatutū dicit ꝙ illegitimꝰ nō admittat̃, addit vt
nō admittat̃, etiā ſi ſit diſpēſatū. Aut ſi aliqd addit, derogat iuri
cōi: ⁊ tūc generaliori ſpecifice ꝓiudicat̃ in ſua iuſtitia: ⁊ potius dꝫ
intelligi, ⁊ reſtringi ad metas iuris, ꝙ̃ intelligi ꝙ addat. l. ij. cū gl.
C. de noxa. ⁊ patet ex no. p Bar. in. l. oēs populi. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊
l. ſi. §. in cōputatione. C. de iure deli. Si aūt nulli ꝓiudicat alij, ꝙ̃ ſta
tuenti, vel iuri: tūc dꝫ intelligi vt aliqd addat. 40. diſt. cōſuetudo. ⁊
c. cū dilectus. ⁊ hoc de primo. ¶ Ad ſcḋm, an ſuppoſito ꝙ vinculū
addat, tollat̃ ſtatutū, nō facta mētione de eo per cōſtitutionē iuris
cōis ꝯriā. Dic aut ſtatutū diſponēs qḋ ius, hꝫ aliā cām ſubſiſten
di ꝙ̃ a iure: ⁊ tūc dico qḋ nunꝙ̃ tollit̃ ſublato iure: qꝛ durat cā ſta
tuti, ⁊ etiā durat authoritas. Aut ſtatutū regulat̃ ab eadē cā: qḋ
in dubio preſumo, niſi aliud appareat: ⁊ tūc aut ſtatutū per ius cō
trariū diſponit in ſtatutū ⁊ rōnē, vt qꝛ diſpoſitū tollit̃, ⁊ ratio oſtē
dit̃ falſa: ⁊ tūc tollit̃ ſtatutū: qꝛ hoc declarato remanet irrationabi
le. Caſus eſt ꝓprie in. d. c. j. de cōſti. li. vj. ibi: dum tñ rationabilis ſit
actus. ¶ Aut cōſtitutio ꝯria tollit ſolū diſpoſitū, ⁊ nihil diſponit
in rationē: ⁊ dic qḋ ſublato iure remanet ſtatutū id, qḋ ius, diſpo
nens, niſi de eo ſiat mētio. Oia argumēta in oppoſitū facta in. d. c.
j. faciliter tollerent̃, hoc excepto: qꝛ etiā ſicut vbi priuilegiū, qḋ cō
prehēdit ius, tollit̃ abſqꝫ mētione, ita ⁊ ſtatutū deberet tolli. Re
ſpondeo, priuilegiū cōprehēdens ius nullā hꝫ aliā cām ſubſiſtēdi
in iure: ⁊ ſi haberet, dicerē ꝙ neceſſaria eſſet aliqua illius priuilegij
mentio: ⁊ ſic idem, qḋ in ſtatuto. ¶ Stamus ergo redeūdo ad in
tellectū decre. ꝙ ſi priuilegiū cōprehēdat tm̄ caſus de iure cōi com
prehenſos, reſcriptū illi derogans valet, etiā nō facta mentione de
priuilegio. Hic intellectꝰ optimus eſt in ſe, ⁊ ſaluat̃. Aliā tñ ratio
nem reddit tex. qꝛ dato ꝙ cōprehēdat ius cōe, eſt generale: ⁊ ſic illi
per ſpeciale derogat̃. Ex ꝗbus, iuncta etiā alia ratione, quā ponit
Inn. ſuppoſito hoc intellectu, ꝙ cōprehēderet priuilegiū ſolū ius
cōe, reddit̃ triplex ratio, quare ſcḋm reſcriptū ibi derogat. Prima
ratio eſt, ꝙ ſpecies derogat generi. ⁊ hāc ponit tex. Secūda, qꝛ ſcḋm
reſcriptū cū clauſula obuiat priuilegio, qḋ cōprehendit ius: vñ il
lud tollit abſqꝫ mentione: ſic ⁊ tollit ius. Tertia, qꝛ primū priuile
giū ſi cōprehendit tm̄ caſus a iure cōprehēſos, refertur tantū ad
cauſas, que tractant̃ de iure cōi, ⁊ ad illas reſtringit̃. Reſcriptum
ergo, qḋ vult tractare cauſam ſecus a iure cōi, velut ſuper diuerſo
emanans, ⁊ illud nō tangens, valet, lꝫ non faciat mentionē de pri
uilegio. Concludit̃ ergo qḋ vel intelligit̃ priuilegiū cōcedēs facul
tatē appellandi cōtinere aliquos caſus vltra ius cōe: qꝛ ⁊ ius cōe
illos caſus cōprehendit, ⁊ generale, ideo ſpeciale illi derogat reſcri
ptū cum cl'a illi derogāte: ſiue intelligamus ꝙ priuilegiū cōprehē
dat tantū ius cōe, reſcriptū cū clauſula Appellatione remota, illi
derogat, qꝛ ſpeciale: ⁊ qꝛ nō eſt neceſſaria mētio cōprehendens ius
18 tm̄: qꝛ emanare cenſet̃ ſuꝑ diuerſo. Et hoc de ꝑmo paſſu. ¶ † Ve
nio ad ſcḋm paſſum, qui tangit̃ cū gl. ij. magna: ⁊ pro eius introitu
opp. dicit̃ hic ꝙ ſcḋm reſcriptū cōtra priuilegiū valet, nō facta men
tione de priuilegio. Hoc eſt falſum. j. eo. cum ordinē. ⁊ c. ceterū. vbi
primo cōceſſum valet, ⁊ nō ſcḋm. Gl. hic intrat materiā pluriū lite
rarū ⁊ priuilegiorū inſimul diuerſo tpe concurrentiū: ⁊ ipſam glo.
qꝛ longa eſt, diuido in quatuor partes. In prima tangit̃ de validi
tate pluriū literarū contentioſarum ad diuerſos, ⁊ per diuerſos
impetratarū: ⁊ hoc durat vſqꝫ ad ver. in literis, que impetrantur.
Ibi ſcḋa, in qua tractat ſpecifice de preualiditate literarū conten
tioſarū ad diuerſos impetratarū, ⁊ ſub data diuerſa in cauſa ap
pellationis: ⁊ illa durat vſqꝫ ad verſi. ſuper priuilegijs. ¶ Tertia
ibi, in qua tractatur de preualiditate pluriū priuilegiorū circa idē
impetratorū: ⁊ illa durat vſqꝫ ad ver. ſi vero reſcriptū impetretur.
Ibi quarta, in qua tractat de validitate pluriū literarum cōcur
rentiū cum priuilegio ad diuerſos impetratarū, vſqꝫ ad ver. in be
neficialibus. Ibi vltima, in qua tractat de validitate pluriū lite
19 rarum ad beneficia impetratarū, vſqꝫ ad finem. ¶ † Ad primum
quandoqꝫ cōcurrunt plura reſcripta ab eodē ad diuerſos iudices
impetrata: ⁊ de his non agitur hic: ſed materia habetur. j. c. ex te
nore. Quādoqꝫ impetrant̃ plures litere a diuerſis, ⁊ ſub eadē data
⁊ ad eoſdem: ⁊ de hoc dicet̃ de offi. dele. ſane ⁊ in dicto. c. ex tenore.
20 ¶ † Quādoqꝫ impetrant̃ plures litere ad diuerſos iudices, ⁊ a di
uerſis perſonis impetrantibus: ⁊ hec eſt materia huius capituli,
ſeu que hic attingitur. Dic quandoqꝫ primum eſt generale, ſcḋm eſt
ſpeciale: ⁊ valet ſcḋm, etiā non facta mētione de primo, niſi tpe impe
trationis ſecūdi iam fuerit facta ſpecificatio per primū: vt patet
clare. j. eo. c. paſtoralis. §. j. ¶ Quādoqꝫ emanant duo reſcripta, et
primū eſt ſpeciale, ſcḋm generale: ⁊ valet primū: ⁊ ſcḋm, licet vnū nō fa
ciat mētionē de alio, vt hic. Et aduerte ꝙ vt dicat̃ generale, opor
tet ꝙ gñaliter, aut indefinite, vel ſub aliquo ſigno collectiuo, vel
vniuerſali, plura cōprehēdat. Si aūt cōprehenderet plura ſpecifi
ce diſtributa, per hoc nō diceretur generale: qꝛ quot eſſent ibi di
ſtributa, tot cenſerent̃ reſcripta: ⁊ cōſequēter nō diceret̃ generale:
vt eſt caſus. j. eo. cū dilecta. vbi dicā. ¶ Quādoqꝫ vtrūqꝫ eſt generale,
vel vtrūqꝫ ſpeciale: ⁊ tūc ſi primū eſt impetratū de cōſenſu partiū,
ſcḋm ſine cōſenſu: nō valet ſecundū, etiā ſi faciat mētionē de primo:
niſi faciat etiā mentionē de conſenſu. Si primū ſine cōſenſu eſt im
petratum, ſcḋm eſt impetratū de cōſenſu, valet ſcḋm: qꝛ ex quo pars
conſentit, nō eſſet ibi ſurreptio: vt dicā. j. c. ceterū. Si vero neutrū
eſt impetratū de conſenſu partiū cōi: ⁊ tunc olim valebat primū, ⁊
non ſcḋm. Excipiebant̃ duo caſus. ¶ Primus, qñ ſecundum facie
bat expreſſam mentionē de primo. j. eo. ceterū. ¶ Secundus, qñ ſe
cundū fuerat impetratū poſt primū, ⁊ primus dolo, vel negligētia
non fuerat vſus illo anno: vt in. c. ſi autem. ⁊ c. plerūqꝫ. j. tit. j. Ho
die aūt hanc materiā turbat capitulū, vt debitus. j. de app. qḋ ca
pitulum etiā turbat alias materias duriores de corpore iuris, et
materiam clauſule Appellatione remota: ⁊ materiā itineris arre
ptionis ad papā. Videamus de iſto: dicit enim ibi tex. ꝙ cōuētus
per ſecūdas literas, nō pōt opponere ꝙ antea alias literas impe
trauerit, que nō ſunt adhuc iudici preſentate. Glo. hic cōcludit qḋ
aut prime ſunt iudici preſentate, ⁊ ex eis citatio ſecuta, ita qḋ non
eſt res integra: ⁊ tūc ſi dubiū validitatis literarū oriat̃, valent pri
me, niſi ſecūde faciant mentionē de primis: ⁊ in hoc ſeruātur iura
antiqua. Si prime adhuc nō ſunt ꝓſentate, nec aliquid eſt ſecutū,
⁊ ſic res eſt integra, qꝛ nondū eſt citatio ſecuta: tūc dic ꝙ valēt ille,
que prius ꝓſentant̃: ⁊ per quas prius citatio ſequit̃. Ratio, qꝛ cir
ca ſecūdas in preuētione hodie attendit̃ citationis tpꝰ. de for. com
pe. ꝓpoſuiſti. Sic ergo reducit̃ ad hoc, ꝙ quo ad validitatē litera
rū non attendat̃ prioritas date, ſꝫ prioritas in ꝓntatione ⁊ citatio
ne: ⁊ ille ꝓualeāt, ſiue prime, ſiue ſecūde, per quas prius iudiciū in
21 choatū, vel citatio facta eſt. ¶ † Sed huic obuiat. c. ſi autē. ⁊ c. ple
rūqꝫ. j. eo. ti. vbi validitas primarū durat etiā poſt citationē factā
per ſcḋas, dūmodo nō ſit lapſus annus dolo, vel negligentia: ⁊ de
mēte illorū eſt ergo ꝙ prime valeāt vſqꝫ ad annū, quicūqꝫ deꝫ euen
tus ſecūdarū. ¶ Hic ſunt duo videnda. ¶ Primū, an qḋ dicebat̃
olim ꝑ totū hūc titulū in validitate literaꝝ attēdi prioritatē date,
an ſit hodie correctū per. c. vt debitus. Scḋm, quid de. c. ſi autē. ⁊ c.
plerūqꝫ. que volebāt validitatē primarū in data preualere ſecūdis
vſqꝫ ad annū, ⁊ non poſt datā, non vſu dolo, vel negligētia. ¶ Ad
primū, ſuper hoc inuenio opi. aliq qḋ hodie nō attendat̃ tpꝰ date
ad validitatē ponderandā, ſed ꝓntationis: vt ille preualeant, que
prius ſunt ꝓſentate, ſiue prime, ſiue ſecūde. Et hāc ꝓbat gl. ſcḋm ſuā
opi. per ſimile literarū bñficialiū. j. c. capitulū. Hec opi. eſt falſa, vt
videbis in illo. c. capitulū. ⁊ ideo non tenet gl. in. d. c. vt debitus. qꝛ
ſi nō attendit̃ tpꝰ date, ambe lr̄e valent: opꝫ ergo vt det̃ preualen
tia, illa habeat̃ ex preoccupatione: ſed iuriſdictio nō preoccupat̃ ꝑ
ſolū actū ꝓntationis: imo exigit̃ actus citatiōis. de fo. cōpe. ꝓpo
ſuiſti. de offi. dele. gratū. ⁊ c. relatū. Ideo eſt ſcḋa opi. quā tenet gl.
ꝙ attendatur tpꝰ ꝓntationis, ⁊ citationis, vt ille preualeant, que
prius ſunt preſentate, ⁊ ꝑ quas prius eſt citatio ſecuta, nō aūt que
prius tm̄ preſentate ſunt: ⁊ ſcḋm quālibet iſtarum opi. iura antiqua
ponderātia validitatē penes prioritatē date, omnia illa ſunt corre
cta. ¶ Alie ſunt multe opi. de quibus nō curo: tollamus que ſunt
vtilitatis. ¶ Secūda eſt opi. principalis, qḋ non ſint hec iura cor
recta. Et ad. c. vt debitus. reperio duas rationes. Vna, qḋ loquat̃
in ordinario: ⁊ nō corrigit: qꝛ cōuentus corā ordinario hodie non
poterit obijcere de literis, quas qs ante impetrauit, ex quo cita
tionē ordinarij expectauit. Et hāc opi. tꝫ Hoſti. Alia ratio, ⁊ hec
mihi placet, dicit. c. vt debitus. qḋ ſi cōuentꝰ per ſecūdas, opponit
de primis, que nō ſunt iudici preſentate, non audit̃. Aduerte ergo
ad practicā. Aut citat̃, qui primas literas impetrauit per ſecun
das, cōparet, ⁊ opponit tm̄ de primis, nec ipſas preſentat iudicibꝰ
primis, vt ꝓcedant, ⁊ reijciunt̃, vt ibi: aut ꝓſentat primas, ⁊ poſtea
citatus per ſecūdas opponit. ecce ergo primas literas impetraui:
⁊ illas ꝓntaui: ſum paratus ꝑ primas ꝓcedere: ⁊ tūc audit̃, ⁊ rema
nent iura antiqua incorrecta: ſed hñ ſunt declarata. Sit ergo cau
tus, qḋ qñ citat̃ per ſecūdas, vadat incōtinētī, ⁊ preſentet primas:
⁊ poſtea coram ſcḋo cōpareat, ⁊ dicat de primis, ⁊ offerat ſe paratū
procedere per ſecūdas. ¶ Ex his aperitur via ad ſcḋm, an hodie. c.
ſi autē. ⁊ c. plerunqꝫ. ſint correcta. Gl. dicit primo qḋ ſic. Scḋo di
cit qḋ pōt ſuſtineri qḋ nō ſint correcta, ſed determinata: vt dicat
hoc modo. Quādoqꝫ primus in data, negligēs eſt in ꝓntando lite
ras, ⁊ citatione facienda: ⁊ ſic citatione preuentus per ſecūdas va
lent ſecūde oīno, ⁊ prime reijciuntur: ⁊ in hoc correcta ſunt illa ca
pitula: qꝛ volebant qḋ ſuppoſita negligentia, vel dolo in non vſu,
prime valebant vſqꝫ ad annū. ¶ Quādoqꝫ eſt primus in data im
peditus

peditus,ita φ nō pōt habere copiā iudicis in pſentando:ꝛ tūc di- cit gl.dum tn̄ φ de hoc proteſtef φ nō habeat copiā,ad conſeruan dū ſibi tp̄s anni,valebūt prime vſq ad annū,poſt annū no,ne illa pars ppetuo impediaf,poterit ad alios iudices ipetrare,etiā non facta mētione de illis:ſcōe valebunt.In hoc decret innitimus illa iura:vt q2 ibi antiquitus ſeruabatur dolo vel negligētia ſuppoſi- ta,ſeruabif hodie impedimento ſuppoſito,vt vſq ad annū prime
22 recipiāt ſecūdas,poſt annū nō.❡ †Not.tn̄ gl.in vno,φ vbi alicui currit tempus,ꝛ impedif per iudicē,ad impediendū tranſcurſum tp̄is exigitur proteſtatio.Idē gl.j.c.finaūt.Non inſto plus in hoc
23 dicam ibi forte aliqd.❡ †Si teneamus intellectū,quē tenuit ad.c. vt debitus.adhuc c.finaūt.ꝛc.plerūq.remanēt incorrecta in hoc: q2 ſi ſit impeditus in pn̄tatione primarū,valebūt ſemp prime,etiā poſt annu:ꝛ erat de mēte illius.c.finaūt.ꝛ.c.plerūq.Si vero ſit im peditus,adhuc durabit illud.c.q2 ſi citatus qñcunq intra annum offerat ſe paratū per primas,quas preſentat,a tpe citationis pce- dere corā primis,excludet ſcōas,ſicut olim:in hoc ergo erit immu tatū,ſi velis tenere in aliquo immutatū: q2 ſm iura hodierna ne- ceſſitabif ad pn̄tandū intra annū,ꝛ pſequendū.Si vult cōſeruare validitatē primarū,vbi ſm iura illa nō fuiſſet arctatus:ꝛ p hoc ti bi reddif clara hec materia:in practica ſeruaref opi.gl.Et hec ſuf ficiāt de primo paſſu:ꝛ p hoc eſt expedita gl.a principio vſq ad v. in lr̄is.ꝛ poſtea in ver.finaūt.vſq ad v.in bn̄ficijs.quā partē vide.
24 ❡ †Venio ad ſm paſſum in v.in lr̄is.quid tn lr̄is pluribus impe tratis a diuerſis,nō in principali,ſed in cā appellationis:Et l.per- trāſit remittēdo,de app.oblate.Aduerte,tria capitula hoc decla- rāt.c.ex parte B.j.c.oblate.de appel.ꝛ decre.bone.de cōfir.vti.vel inuti.Aut litere ambe ſunt licite impetrate ad litē appellationis pſequēdā:ꝛ tūc ſi nullus eſt ſtatutus termin⁹ appellationi ab ho- mine,tūc valēt prime,ſiue ab appellato,ſiue ab appellāte ſint im- petrate:ſaluo niſi appellatus malitioſe nimiū feſtinaucrit,vt ſup- plātet appellātē,cuius eſt eligere iudicē:vt.d.c.oblate.Si termin⁹ eſt ſtatutus,poſt terminū lapſum adhuc valēt prime,ſiue ſit appel lātis,ſiue appellati añ terminū:ſi ſunt ab appellāte impetrate,va- lent:ſi ſunt ab appellato tm̄ impetrate,nō valēt.Et hec ſunt vera, qñ ambo faciūt mētionē de appellatione:alias ille nō valēt,que de appellatione mentionē nō faciūt.j.c.ex pte.Si aūt prime lr̄e ſunt cōfirmatorie,ſiue impetrate ab appellato,ſcōe ad litē appellatiōis ab appellāte,ſi in ſcōis nulla eſt clauſula,valent ſcōe,ꝛ prime ſunt nulle.Sȝ ſi in ſecūdis,vel pmis eſt hec clauſula,Nullis literis ve- ritati ꝛ iuſtitie piudicantibus:tūc prime ſunt in ſuſpēſo:vt ſi in cā appellationis pnuntiabif pro appellato,ille valebūt:ſi ꝯ appella
25 tum,infirmabunf.de quo in.c.bone.de cōfir.vti.vel inuti.❡ †Ve- nio ad tertiū paſſum cū gl.in verbo ſup priuilegijs.gl.dicit φ in- diſtincte nō valet ſm.de pſcrip.veniēs.niſi faciat mētionē de pri- mo.Sic ant alterū cōprehendit ius cōe,alterū ius ſpeciale:ꝛ pre- ualet cōprehēdens ius ſpeciale,etiā ſi non faciat mentionē de alio, ſit primū,vel ſcōm,vt hic.Aut alterū cōprehēdit partim ius cōe, partim ius ſpeciale:ꝛ in iſtis dic idem vt in ſequēti membro.Imo dic φ indiſtincte ſcōm non valet,niſi faciat mentionē de primo:vt in.c.veniens.de preſcrip.ibi no.Innoc.Qñq vtrūq cōprehendit ius ſpeciale.Dic ſi primū eſt gn̄ale,ſcōm ſpeciale,illud pualet,vt hic.Ideo ſi qs eſt priuilegiatus ſuper omnib⁹ decimis vnius pa- rochie,valet priuilegiū ſcōm exceptionis vnius,licet nō faciat mē- tionē de priuilegio:arg.de deci.a nobis.Si vnus eſt priuilegiatus ſup interdicto eccleſie ſeruādo.de ver.ſig.ex parte.valet exemptio vni⁹,vt ei aperiaf eccleſia ſemel in anno.de pni.cū ꝛ plātare.ꝛc.c.vt priuilegia.de deci.ſuggeſtū.l.j.§.ſi qs a pncipe.ne qd in loc.pu.Et p hoc dānaf dictū Cōpo.q facit differentiā an ſit primū gn̄ale,ita vt oia ſub gn̄alitate ſimul cōprehēdat: vt ſi donat pulegiū alicui ſup decimis,vel iudicē,q de litib⁹ cognoſcat,nō valebat ſm ſpāle, ſm eū,nȝ facta mētione de pmo.Sec⁹ dicit,ſi oia ſimul vnico actu nō cōprehēdat:vt cū papa de pbēda,vel dignitate in regno,vel p- uincia mādat puideri,vel cū clauſula,qdā alij, vel reb⁹ alijs:tunc ſcōm ſpāle derogat generali:vt in.c.paſtoralis.in ſi.Hoſt.dicit ve rum eſſe,dum tn̄ nō nimiū detrabat:quo caſu ex defectu intētiōis non valet,non q2 non ſit facta mētio de priuilegijs in his.de cenſi. qnanto.ad hoc iura,que dicūt in dubio,intētionis pape non eſſe, velle in multū preiudicare tertio.de deci.ſuggeſtū.l.j.§.ſi qs a prin cipe.ne quid in lo.pub.ꝛ idem Hoſt.in Summa de appellatio.§.φ cui.ergo principiū dicēs qō non vitiatur,quia non faciat mentio- nem,ſed ex defectu intētionis.ſi vtrunq generale, vel vtrūq ſpe- ciale:et tunc ſi vtrunq eſt in corpore iuris clauſum, valet vltimū. de conſti.c.j.lib.vj.Si alterū ſolū ſit in corpore iuris clauſū, ſem- per illi preiudicabif,ꝛ valet priuilegium in corpore iuris non clau ſum.Unde de priuilegio Ciſtercieñ non eſt neceſſe φ ſiat mētio, ſȝ de ordine.j.e.cū ordinē.Hec vera, niſi primū priuilegium haberet clauſulam derogatoriā.de eta.ꝛ quali.cā te.vel niſi ſcōm contineat manifeſtā iniquitatē.Si non eſt in corpore iuris clauſum,procedit
26 gloſſ. Et hoc de quarto paſſu.❡ † Venio ad quintum paſſum, qui tangif in gl.in ver.ſi vero reſcriptū ſm ius cōe,ꝛc.Gl.dicit φ nō valet reſcriptū,niſi faciat mētionē de priuilegio.j.co.cū ordin. ❡ Sic,qñq priuilegiū precedit,ꝛ reſcriptū ſequif:ꝛ tūc ſi priuile giū eſt in corpore iuris clauſum,ꝛ regulr valet reſcriptū,nō facta mētione de priuilegio:q2 ſicut nō ſit mētio de iure,ita nec eſt neceſ- ſe φ fiat mētio de priuilegio in corpore iuris clauſo.Qō intellige put dixi.s.circa ius.❡ Fallit in duob⁹ caſibus.Prim⁹,qñ priui- legiū hȝ ſpecificā clauſulā derogatoriā ad reſcripta: quo caſu non valet reſcriptū,niſi ſiat mētio ſufficiēs de cla.de reſcrip.nonnulli. Fallit ſcōo,qñ priuilegiū in corpore iuris clauſuȝ dat certā formā ſingularib⁹ reſcriptis:q2 nō valet reſcriptū,niſi ſit ſeruata forma data a priuilegio.j.c.cū ordinē.qñq priuilegiū nō eſt in corpore iu ris clauſum.Hoſti.dicit qō reſcriptū ꝯ priuilegiū,etiā generale, nō valet,nō fcā mētione de illo.j.c.cōſtitutus.multo min⁹ ſi eſt ge-
27 nerale ꝯ generale,vel ſpeciale ꝯ ſpeciale.❡ †Ad hunc tex.reſpon- dent qō habebat clauſulā ſapientē naturā priuilegij:propter hoc dicif de hoc reſcripto,vt de priuilegio.❡ In hoc dico aliter:ſi re- ſcriptū eſt ad beneficia,nō vȝ contra priuilegiū,ex quo de eo nō eſt facta mentio,ſiue ſit ſpeciale,ſiue generale:vt.d.c.conſtitutus.Tu dic φ valet ſm ſpeciale contra primū generale:vt eſt caſus de pre- ben.quis.li.vj.Nec obſt.c.cōſtitutus.q2 ibi priuilegiū iuris nō p- prie eſt generale,ſed diſtributū ad ſingulas prebendas:cum queli- bet ſit in numero ſingulariter ponderata.Si vtrunq eſt ſpeciale,
28 vel generale,nō valet ſm.❡ †Si reſcriptū cōcedif ad lites cōtra priuilegiū.Aut nō hȝ clauſulā priuilegiatā:ꝛ de eo dōm vt de pri- uilegio cōcurrēte cū priuilegio,de quo dixi.s.ꝛ hic.Si vero habet clauſulā priuilegiatam:ſi querif de validitate reſcripti quo ad de- trahendū priuilegio,dic indiſtincte qō reſcriptū nihil pōc,quo ad detrahendū iuriſdictionē,ex quo nō eſt facta mentio. Si querif de validitate reſcripti quo ad dādam iuriſdictionē,ꝛ proceſ ſum:ꝛ tūc ſi priuilegiū dat ius dilatorie,taciturnitas priuilegij vi tiaret reſcriptū quo ad proceſſum,ſi opponeref de priuilegio,vel ſuſceptione priuilegij.Si priuilegiū dat ius peremptorie,tunc non vitiaf reſcriptū quo ad proceſſum,etiā ſi opponatur de priuilegio niſi peremptoria ſit litis finite.de lit.cōteſt.c.j.li.vj.Sic intellige In
29 no.de priuile.ex parte.ꝛ hoc de quarto paſſu.❡ †Si priuilegiū ſe- quif reſcriptū,ſi lis eſt cepta:ꝛ nō valet priuilegiū,niſi faciat mē- tionē de lite:vt lit.penden.per cotū.Si vero nō eſt lis cepta,valet priuilegium,ſm doc.ꝛ ſufficit illud in prima citatione allegare,ꝛ intra cōpetentē terminū oſtendi:argumēto.c.cu olim.de priui.Et hoc verū,niſi priuilegiatus cōmiſiſſet fraudē,poſtφ ſciuiſſet impe tratū reſcriptū.de app.ſuggeſtū.ꝛ.c.meminimus.imo vitiaf exe- cutio alias ex vitio ſurrepti: vt eſt tex.de teſti.cauſam.ij.libro.vj.
30 ❡ †Venio ad quintā partem in ver.in beneficijs.vbi tangif quid de validitate pluriū literarū ad bn̄ficia.Dic,qñq plures lr̄e im- petranf ab eodē in diuerſis eccleſijs:ꝛ tūc dicit gl.qō ſi per primas eſt receptus,vel aliquā habuit portionē,nō valent ſecunde nō fa- cientes mentionē de primis:ꝛ de receptione dicit,etiā ſi nō ſit rece ptū per primas,nō valent ſcōe non faciētes mentionē de primis: vt in cle.ſīre.de reſcriptis.Quādoq plures litere impetranf a di- uerſis,ꝛ ſuper diuerſis beneficijs in eadē eccleſia,ꝛ ad candē colla- tionem:ꝛ tūc ſecūde non valent,niſi habeant clauſulas,ex quibus tollatur grauamē.j.c.mandatū.Suppoſita validitate literarum,
31 †ſi agitur de iure prelationis,ſeu quis alteri preferaf,vt alius aliū excludat,opiniones ſunt:quidā qō ſtetur date:alij vt ſtetur preſen tationi,vt ille preferatur,ꝛ alium excludat,qui prius preſentauit. Hec opi.φ ſtetur date,approbatur de reſcriptis.c.ibi qui.lib.vj. Dicetur de hoc.j.co.tit.c.capitulū.Quandoq plures litere ema- nant ex diuerſis,ꝛ ſuper eodē beneficio:ꝛ tunc aut prime ſunt gene rales,ſecunde ſpeciales re ꝛ verbis:ꝛ valent ſecūde,niſi ſit deuentū ad ſpecificationē per primas.de ſi.preſby.c.ex tua.ꝛ hoc.j.c.paſto- ralis.§.j.Aut prime ſunt generales,ſecunde ſpeciales verbis,ſed non re,q2 ſunt tantū verificabiles in vno beneficio:vt q2 mandaf pro primo pro archidiaconatu,pro ſcōo pro archidiaconatu va cante morte talis,ꝛ in eccleſia non eſt niſi vnus archidiaconus:et tunc licet quo ad verba prime ſint generales,tamen quo ad mentē ſunt ſpeciales,nō valēt ſecūde:ꝛ hic eſt caſus,ꝛ de offi.dele.ex par- te.Si ambe ſunt ſpeciales,tunc nō valent ſecūde,niſi faciant men- tionē expreſſam de primis:ꝛ ſi in data concurrunt,ſerua.c.pen.co. tit.li.vj.Hec de materia huius difficilis capituli.

1 ❡ Clauſula in reſcripto intelligitur,ſi preces veritate nitātur. Reſcriptum,quod vetat cauſe cognitionem,eſt de falſitate ſuſpe- ctum.
2 Delegato non creditur de geſtis coram eo in cauſa ſibi ſoli com- miſſa.
3 Sententia ſuper notorio iuris non fertur,niſi iudex ſit de notorio informatus.
4 Periurium eſt legitima cauſa deponendi,aliquem a beneficio.
5 Cauſe ſi plures in libello accumulantur,ſufficit alteram probare.

Copulatiua inter diuerſa, eundem finem reſpiciens, reſoluitur in
diſiunctiuam.
6 Appellari poſſe viua voce qualiter intelligatur.
7 Preciſe dicitur id fieri, quod fit abſq; cognitione cauſe.
8 Reſcriptum quo excluditur cauſe cognitio, in dubio preſumitur
ſuſpectum de falſo.
9 Iudex non vocatur ad defendendum proceſſum, vbi proceſſit ad
partis inſtantiam.
10 Reſcripta intelliguntur, ſi preces veritate nitantur.
Clauſula ex ſtylo in literis apponi conſueta, in dubio pro inſerta
habetur.
11 Veritas literarum, comprehenditur ex illarum inſpectione.
Iudex quandoq; procedere nõ poteſt in cauſa, niſi ſe informet per
ſubiectionem rei ſub oculis proprijs.
12 Reſcriptum in cauſa appellationis, per qđ impetrans tacet alias
ſibi literas conceſſas, an valeat.
14 Reſcriptum ſurreptitie impetratum non tribuit iuriſdictio-
nem.
15 Sententia virtute tertij reſcripti non ſurreptitij, licet duo prima
reſcripta, que dederunt cognitionem cauſe, fuerint ſurreptitia,
valet.
16 Copulatina licet requirat vtriuſq; copulati concurſum ad eius
veritatem, an reſoluatur in diſiunctiuam, vt ſufficiat verificari al-
terum copulatorum. nu. ſeq.
17 Copulatiua poſita inter plura copulata, ⁊ in eadem oratione, quo
rum vnum ad alterum venit qualificatiue, requirit vtriuſq; con-
curſum.
18 Copulatiua poſita inter plura copulata, ⁊ in diuerſa oratione, qñ
in dubio ſufficiat verificari in altero.
19 Reſcriptum, quod debet in ſe habere clauſulam expreſſam, ſi pre-
ces veritate nitantur, non procedit de iure canonico.

1 EX parte Conuentren. †In re-
ſcripto
clauſula intelligit̃, ſi ita eſt, ⁊ ſi cauſe cognitionẽ vetat,
eſt de falſitate ſuſpectum. h. d. In prima iudicis primi
querela. In ſcđa prouiſio. ibi: verũ. Prima cõtinet cauſam, ⁊ for-
mam reſcripti, iudicis proceſſum, ⁊ ſniam, partis appellationẽ, ap
pellãtis impetrationẽ, ſecũdi reſcripti ſuſpicionẽ, diffinitionis cõ
ditionalis cõditionalem cõmiſſionẽ, ⁊ impetrantis cõmiſſionem.
¶ Caſus: Cũ inter H. ⁊ F. eſſet queſtio ſup̃ prebẽda nonalis, hec
queſtio per Papã fuit delegata Cõuentrenſi archiepõ, cui man-
datũ fuit qđ ſi ei cõſtaret, dictũ F. de periurio cõuictũ, ⁊ illi perpe-
tuo prebẽde renũtiaſſe, ipm a dicta prebẽda amoneret forte ipſam
cõferret dicto H. tandẽ iudicio hoc agitato, cõſtitit dicto Cõuen-
tren. epõ, qualiter dictus F. periurus erat, ⁊ ꝙ dicte prebẽde renũ
tiauerat, ꝓpter qđ iuxta mãdati tenorẽ eũ a dicta prebẽda amouit
a qua amotione appellauit F. ⁊ obtinuit literas ad archiepiſcopũ
Cantuarienſis in quarum tenore mandabatur quod abſq; aliqua
cognitione reſtitueret preciſe dicta prebenda dicto F. quibus lite-
ris trãſeuntibus ad notitiam epi Cõuentren. ipſe ad defenſionem
eius, qđ fecerat, intimauit aplice ſedi factũ, put ſe habuerat, ⁊ te-
norẽ iſtarũ literarũ ſecũdarũ: forte mirabat̃ quare lr̃as tales trãſ-
miſiſſet. Papa ſcribit archiepõ Cantuarien. predicta narrãs ⁊ at
teſtãs ꝙ nõ credit tales lr̃as a ſe emanaſſe, in qbus a iudice exclu-
dat̃ cauſe cognitio: ſi tenor talis fuit in lr̃is, tũc intelligi dʒ illa cla
ſi preces veritate, ⁊c. Vñ mandat qđ ſe informet de literis trãſmiſ-
ſis Cõuentren. epiſcopo, ⁊ ſi inueniat eas preceſſiſſe ſm qđ narra-
uit Cõuentrẽſis, ꝙ in ſecundis nõ fuit facta mẽtio priorũ: ⁊ ſic ſur
reptitie ſunt: mãdat ꝙ illis nõ obſtãtibus cõfirmet ſniam latã per
Conuentren. ⁊ qꝛ predictus F. eſt ſuſpectus de falſo, mãdat ꝙ ipſe
2 cũ literis ad apoſtolicã ſedẽ trãſmittat̃. ¶ †No. j. ꝙ de geſtis corã
delegato nõ credit̃ ſoli delegato referenti, qñ eſt vnus tantũ: ideo
Papa mandat. j. inquiri. Si ſunt plures, ſecus. no. de elec. cũ dile-
cti. de pba. quoniã cõtra de teſti. a nobis. de pur. ca. cũ dilectus. de
3 accu. cũ dilectus. ¶ †Not. ij. qđ ſuper notorio iuris nõ procedit̃ ad
4 ſniam, niſi iudex ſit informatus de notorio. ¶ †No. iij. ꝙ periuriũ
eſt legitima cã deponẽdi a beneficio. Concor. de iureiur. querelam.
5 ¶ †Not. iiij. qđ vbi plures cauſe accumulant̃ in reſcripto, vel li-
bello, etiã copulatiue, ſufficit alterũ probare. Patet ibi: quo pba-
to, ⁊c. ⁊ ſic vbi copula cadit inter diuerſa, que pariter ſolide eundẽ
6 reſpiciunt finẽ, copula reſoluit̃ in diſiunctiuã. ¶ †Not. quinto qđ
viua voce põt appellari: qđ intellige quãdo incontinẽti appellat̃ a
7 diffinitiua: vt patet de appel. cordi. ¶ †Not. ſexto qđ id preciſe di-
8 citur fieri, qđ fit abſq; cauſe cognitione. ¶ †No. ſeptimo qđ reſcri
ptum, per qđ in cauſa excludit̃ cauſe cognitio, retractat̃: ⁊ genera-
liter vbi reſcriptũ emanat cõtra ius, in dubio ſuſpectũ eſt de fal-
ſo, ideo expectatur ſecũda iuſſio, vt hic: ⁊ facit hic, ⁊ de cape. mo. c.
ij. ⁊ dixi. ſ. eo. c. j. Et hoc caſu impetrator debeat ad curiã trãſmit-
9 ti. ¶ †Not. octauo ꝙ iudex licet nõ ſit vocandus ad defendendum
proceſſum, vbi ad inſtantiã partis proceſſit: vt no. Inn. de trãſac.
de cetero. de procur. in noſtra. ⁊ per glo. de app. ſolicitudinem. ⁊ c.
cum ſpeciali. põt tamen, ſi vltra ſe offerat, ad informandũ iudicem
10 ſuperiorem, ⁊ debet admitti. ¶ †Nota nono qđ in mandato quo-
cunq;, ⁊ reſcripto ⁊ ad lites, ⁊ beneficia, ſemper intelligit̃ illa clau-
ſula, ſi preces veritate nitant̃: ⁊ ſic clauſula ex ſtylo in literis appo-
ni cõſueta, pro appoſita intelligit̃ in dubio, etiã ſi non apponat̃. de
11 conſtit. cum M. de offi. deleg. qđ ad cõſultationẽ. ¶ †Not. decimo
qđ ex inſpectione literarũ cõprehendit̃ veritas earũ: ⁊ ſunt quedã,
in qbus iudex ſe informat per ſubiectionẽ rei ſub oculis proprijs
ff. fi. regun. l. ſi irruptione. ⁊ hec de priui. porro. Et dicunt hic doc.
ꝙ ſi litere nõ poſſunt apparere, iudex non ꝓcederet: qꝛ eius forma
nõ põt verificari. iij. q. ij. ſancimus. ſ. eo. ex inſinuatione. vel cõſule-
12 tur papa. de offi. dele. ſane. de quo. de fi. inſtr. c. j. ¶ †Not. vndecimo
qđ ſecũde litere nõ faciẽtes mentionẽ de primis, ſunt nulle: idem ſi
nõ faciant mentionẽ de proceſſu. de re iud. c. inter. de app. ex parte.
ſi impetrant̃ ab appellante. Secus ſi ab appellato: qꝛ nõ arctatur
ad faciendũ mentionẽ de appellatione: vt not. de app. oblate. ſcđm
13 Inn. Sed dic vt. ſ. c. ex parte S. ¶ †Videamus aliqua ad declara
tionẽ litere. Primo obuiat, qꝛ non videtur ꝙ litere ſecũde licet nõ
faciant mentionẽ de primis, nõ valeant: qꝛ ex quo erat appellatũ,
etiã ſi primas literas ſciuiſſet papa, dediſſet ſecundas: ⁊ ſic nõ vi-
tiantur ex hoc. ſ. c. ſuper literis. Sol. Hic doloſe tacuit de appella-
tione, de qua habuerit neceſſe facere mentionẽ, cũ aliter nõ valeant
litere ab appellante impetrate, iuxta no. in. c. ex parte. ⁊ de appel.
oblate. Vel dic, ſi veritatẽ narraſſet, qualiter iuſte erat priuatus, li
teras nõ habuiſſet. Igit̃ ex quo tacita eſt veritas ſentẽtie, que for-
te trãſiuit in rem iudicatã, cum iſte non fuerat proſecutus appel. ⁊
lapſa erant tẽpora appellationis proſequende: vñ per hoc etiã pa
pa potuit iuſte mãdare ſniam cõfirmari: qꝛ tacita eſt exceptio, que
obuiat reſcripto. de lit. conteſt. c. j. lib. vj. de quo dic vt ibi, ⁊ in. c. ſu-
14 per literis. ¶ †Secũdo videtur quod nõ potuit hic Cantuarien.
cõfirmare ſententiã Conuentren. quia ex quo erat ſurreptitie im-
15 petratus, nõ habebat iuriſdictionẽ. ſ. c. ſuper literis. ¶ †Sol. Di-
cit Io. an. ꝙ confirmat nõ vi ſecundarũ literarum: qꝛ ille fuerunt
16 ſurreptitie: ſed vi tertiarũ, que non ſunt ſurreptitie. ¶ †Hic de-
ſcendo ad factum: ⁊ duo ad materiã reſcriptorũ dantur in tex. pri-
mum, ꝙ vbi plures cauſe ſimul copulantur, ſufficit alterã proba-
re. Hoc falſum videtur: qꝛ ad veritatem copulatiue exigitur con-
17 curſus oĩm copulatorũ. ff. de condi. ⁊ demon. l. ſi quis ita. † ⁊ forma
mandati exacta diligentia ſeruanda eſt. Glo. allegat pro ⁊ contra:
⁊ primo qđ alterũ ſufficiebat probare. de cre. ibi: eo cognito. non di
cit, eis cognitis. Secũdo, qꝛ illa ratio debet mouere delegatũ, ⁊c. ſ.
c. ſuper literis. Sed ſi probata eſt renuntiatio, licet nõ ſit probatũ
periuriũ, mirabile eſſet qđ delegatus ipſum dimiſiſſet in eccleſia.
Ad hoc, qꝛ licet duo copulatiue iungant̃, ſi alterũ ſufficit, alterum
probare ſatis eſt: ⁊ hic alterũ ſufficit: ergo. Tertio, qꝛ vbi copula-
tiua ponit̃ intra plura reſpicientia diuerſum effectũ, vel eundẽ ef-
fectũ ſolide, copulatiua diſtribuit ſingularitates copulatas: ⁊ cũ
geminatione intelligunt̃ in qualibet ſingularitate. ff. de cõdi. ⁊ de-
mon. l. falſa. in fin. ſ. diſt. oẽs leges. ⁊ copulatiua reſoluitur in alter-
natiuã. ff. de verb. ſig. ſepe. Glo. dicit quoſdã dicere ꝙ vtrũq; copu
latum eſt probandũ, per alleg. primo. ¶ Hec gl. non placet: ⁊ ideo
cõcludo gl. cũ alijs adiunctis doc. Qñq; plura copulãtur ad vnũ
effectum alternatiue, vel diſiunctiue: ⁊ ſufficit alterũ probare. ſ. c.
cum inter ceteras. ¶ Quandoq; plura copulantur cõiunctiue: et
tunc aut ad diuerſos effectus, ⁊ tũc oportet illa ꝓbare. ſ. c. cũ olim.
¶ Aut plura copulantur ad vnũ ⁊ eundẽ: ⁊ tunc aut omnia diſtri
butiue, ⁊ ſingulariter non cõcludunt ad effectũ, ſed omnia ſimul: ⁊
exigitur ꝙ omnia probentur. Inſti. de here. inſti. §. j. ff. de ver. obl.
ſi quis ita. ſ. tit. j. cũ acceſſiſſent. Si autem alterũ, ⁊ quodlibet per
ſe ſingulariter, ⁊ diſtributiue concludat intentum: ⁊ tũc aut aſtrin
git ſe ad vtrũq; probandũ, ⁊ hoc conſtat: aut cõſtat qđ ſe nõ aſtrin
git, vt qi eſt proteſtatus, vt cõmuniter fit in fine, poſtea aſtringens
ſe ad nõ neceſſaria: aut eſt dubium. Si eſt certũ qđ ſe aſtringit ad
vtrunq; probandũ: ⁊ mos eſt ei gerendus. ſ. de proba. licet. ⁊ ff. de
proba. circa. ¶ Aduerte tamen qđ ſi vno probato, illud ſufficiat
ad iuſtitiã, licet qui ſe aſtringit non poſſit de hoc petere iuſtitiam,
põt tamen iudex ex officio referre, ⁊ ſupplere, ſi illud tangat vtili-
tatem publicã, nõ ſi priuatã: ideo ſi eſſent copulata ꝙ iurauit ⁊ re-
nuntiauit, ⁊ ꝙ eſt periurus: iudex altero ꝓbato, ⁊ ex officio ſuo pri
uabit, lʒ non ad inſtantiã partis. Quod bene no. Et hoc ſentit gl.
⁊ idem dicit gl. ad literam de proba. licet cauſam. in verbo Aſtrin-
xerunt. ¶ Si aũt eſt certum qđ ſe non aſtringit: vt qꝛ ſolũ appo-
18 ſuit ꝓteſtationem cõmunem: ⁊ tunc ſufficit alterum. ¶ †Si eſt du
bium an ſe aſtringit, vel non: dic aut plura copulantur in eadẽ ora
tione, quorũ vnũ ad alterũ venit qualificatiue: ⁊ nõ ſufficit alterũ
probare: qꝛ in dubio videt̃ ſe aſtringiſſe. Caſus eſt de ꝓbat. lʒ cau-
19 ſam. ibi doc. ⁊ Bar. ff. de re iudi. l. diuus. vbi doc. ¶ †Aut plura co
pulantur, ſed non in eadẽ oratione, ſed in diuerſa, ita ꝙ vnũ nõ ve
nit ad

nit ad alterũ qualificatiue:ꝛ tũc aut oĩa copulãtur in eodẽ capitu
lo,vel in eadẽ poſitione.Et dicit Archi.ꝙ adhuc videtur ſe aſtrin
xiſſe.de teſti.preſentiũ.li.vj.Cõtra hoc dictũ tenet Bart.in.d.l.di-
uus.ſuperius allegata:ideo conſuluit ꝙ capitulans non ſit nimis
verboſus.❡Aut in diuerſis capitulis,vel ſi nõ ſunt diuerſa capi
tula in eadẽ charta:ꝛ non videtur ſe aſtringere in dubio:ideo ſuffi
cit alterũ ꝓbare,niſi aliud cõſtaret de mẽte pape, que ſeruãda eſ-
ſet.xix.di.in memoriã.vide de iudi.exhibita.de prebẽ. cum iam du
dum.de appel.ſignificãte.j.diſt.omnes,vbi Archi.Hec omnia ve-
ra ſunt,niſi in penam calũnie eius vno nõ ꝓbato ſpecifice,ab alijs
repellatur:vt eſt caſus de elec.ſi forte.lib.vj.Inſtruit tñ glo.ꝙ vbi
plura proponũtur,quorũ quodlibet ſufficit ad intentũ, ꝙ ꝓbetur
id,qđ leuius eſt in ꝓbatione:vt no.gl.ꝛ per hoc text.in.c.ſi forte.de
elec.lib.vj.in verbo Ante omnia.Hec omnia vera,niſi ius det for-
mam in proponẽdo omnia,ꝛ probãdo:vt no.gl.de elect.is, qui.lib.
19 vj.in gl.ſi.❡†Ad ſcõm videtur ꝙ non ſubintelligatur illa clauſula,
ſi preces veritate nitantur.xxv.q.ij.vniuerſa. que eſt lex vniuerſa.
C.de diuer.reſcri.In quib⁹ patet ꝙ de forma reſcripti eſt ꝙ appo
natur:alias nõ valet reſcriptũ:ꝛ ſic non ſubintelligitur.❡So. Con
trariũ ꝓcedit ſcõm leges:quo caſu ſi clauſula nõ eſt expreſſa,nõ va
let reſcriptũ.Aliud ſm canones:quo caſu ſubintelligitur,ꝛ valet
reſcriptũ,vt hic.Nec obſtat ꝙ illa clauſula, ſeu lex, ſit canonizata:
dic,ſi lex canonizata cõtrariatur canoni,non ſtatur illi, vbi cano-
nizatio tantũ eſt facta per Gratianũ:quia ille non habuit poteſta
tem legis condende.Et ſi dicatur,Liber Decretorũ eſt approba-
tus:hoc non conſtat.Et ſi cõſtaret,dicta ſolum ſanctorũ ſunt ap-
probata,ꝛ non Gratiani,que quotidie reprobamus, ſicut et in di-
ctis libris Sentẽtiarum.Si lex eſſet per Papam canonizata, be-
ne illi ſtaretur:quia ille habet poteſtatem legis condende.ij.q.j.in
prin.ſecundum Jo.And.Anto.de But.

1 ☞Reſcriptum ſecundum non faciens mẽtionem de primo, non derogat primo ꝛ quare.nu.6.7.15.
2 Reſcripta ad diuerſos iudices obtenta,ꝛ a diuerſis in eadem cauſa non derogant prioribus in data.
3 Reſcripta ad lites,an ſurreptionis cauſa ipſo iure vitientur. nume.10.et.16.
4 Reſcripta ſecunda derogatoria facientia mentionem de primis, valent.
5 Reſcripta ſcõa quare dicantur inualida,vt nõ derogent primis.
7 Cõtinuo factum dicitur id,quod ſit nullo interuallo,vel modico.
8 Reſcriptum excuſatur a vitio ſurreptionis,ſcientia partis.
9 Reſcriptum impetrantis ad alios iudices tacito de primis pena que.nu.13.
11 Reſcripta duo obtenta ab eodem,quorum vnum eſt ſurreptitiũ, ſi ambobus coram eodem iudice vtatur,ſunt nulla.
12 Reſcripta obtenta ad eoſdem iudices ſub forma contraria,ꝛ ab eodem,non valent,vbi concernunt eandem rem.
14 Reſcripta quando plura concurrunt ſimul,ꝛ ſub diuerſa temporis data,a diuerſis obtenta,que preualeant.
17 Reſcriptum,quod petitur interinari,ſi opponatur illi de ſurreptione,ꝛ iudex procedat oppoſitione non obſtante,an valeat proceſſus.
18 Reſcriptum ſecundum,quod vitiet primum,ex quo facit mentionem de primo,an eximat iuriſdictionem a primo ipſo iure.
19 Conſenſus illius,contra quem ſupplicatur,an exigatur in impetratione reſcripti.
20 Reſcripta impetrata contra aliquem ex eius ſcientia,an propter dictam ſcientiam excuſentur a vitio ſurreptionis.
21 Conſenſus partis,an firmet literas contra vitium excommunicationis impetratas.
22 Reſcripti ſurreptio non tollitur per conſenſum ex poſt facto preſtitum.
23 Reſcriptum quando poſſit dici de communi conſenſu impetratũ.
24 Reſcriptum ſecundum quod tollat primi virtutem, ſi de eo fiat mentio.
25 Reſcripti,ſeu mandati validi vires,ex quibus ex poſt facto poſſint inualidari in totum.

1 Ceterum. ❡†Si in ſecundo reſcripto de pri
mo aduerſarij in eadẽ cauſa impe-
trato non ſit mentio,valet primum:alias valet ſm:ꝛ ſi
primũ cõmuni conſenſu fuit obtentũ,non valet ſecun-
dum hoc tacito impetratũ.h.d.Partes patent.Et diuiditur in
tres,ſicut tria dicta ponit.Secũda ibi:ſi vero.Tertia ibi:verum.
2 ❡†No.j.duas regulas in hoc.c.qđ ad videndũ validitatẽ reſcri-
ptorũ ad diuerſos iudices impetratorũ a diuerſis in eadẽ cauſa,
attenditur prioritas date,vt ille alijs preualeant,que in data pri-
ores ſunt:ꝛ hoc qñ ſecũde nõ faciũt mentionẽ de primis.Scõa,qđ
vbi ſcõe faciũt mentionẽ de primis,ſemp valent ſecũde:quaſi ſuc-
rit intẽtionis pape primas reuocare,eo ꝙ de eis mẽtionẽ facit,di-
3 cendo,nõ obſtãtibus primis literis,ꝛc.❡†No.ij.pro opi.ꝙ ſurre
ptio in cõtentioſis vitiat literas ipſo iure,vt pꝫ ibi:nullam obti-
4 neat roboris firmitatẽ intellige ope exceptionis.❡†Ex ver.ſi ve
ro.no.Archi.qđ vbi ſecũde litere faciũt expreſſam mẽtionẽ de pri-
mis,ſecũde valẽt,ꝛ prime videntur extingui ipſo iure.Et hoc dicam
5 infra.❡†Scõo no.caſum,quare ſecũde litere,que non faciũt men
tionẽ de primis,ſunt inualide:qꝛ propter ſurreptionis vitium,qꝛ
6 non eſt expreſſum pape id,qđ exprimi debebat.❡†Venio ad ver.
verum.❡No.qđ vbi delegatur cauſa de partiũ conſenſu,ſecunde
litere nõ valent,niſi de primis faciant mentionem,ꝛ de conſenſu in
primis habito:ꝛ hoc verũ a quocunqꝫ impetrentur,ſiue ab impe-
trante,ſiue ab aduerſario.❡Et no.qđ quãdoqꝫ litere impetrantur
de partiũ cõſenſu:ꝛ ſic videtur qđ regulariter partiũ conſenſus non
7 exigitur in literarũ impetratione.❡†Not.de hoc aduerbio Conti-
nuo:qꝛ id dicitur fieri cõtinuo,qđ ſit nullo interuallo interpoſito,vel
modico,ꝛ qđ dicitur id fieri in tpis proceſſu,qđ ſit ex interuallo:qđ
8 no.ꝓpter teſtes.❡†No.a cõtrario argumẽto,qđ ſcientia partis
in literarũ impetratione excuſat impetrantẽ a vitio ſurrepti.di-
9 cam.j.❡†Not.penam impetrantis reſcriptũ ad alios iudices ta
cito de primis:qꝛ dãnatur in expenſis:ꝛ nõ ex ſola impetratione,
10 ſed ex vſu literarũ.Ad hoc cle.j.j.eo.tit.❡†Vltimo allegatur hic
in ſi.decre.qđ reſcriptũ ſurreptitiũ ad lites,ex ſurreptione non ſit
ipſo iure nullũ,ſed tantũ exceptione elidibile.Nã alias caſſaretur
cõdemnatio expenſarũ:ex quo eſſet,qꝛ nõ arctaretur reus ad op-
ponendũ,ꝛ ſic nõ fatigaretur expẽſis:ſi ergo facit expenſas,ſequitur
qđ arctatur ad opponendũ:ꝛ ideo reſcriptũ non eſt nullũ,ſed ita
demũ ſi opponitur.❡Venio ad declarationẽ litere circa aliqua ma-
11 teriã nõ tangẽtia.❡†Primo in eo,qđ litera dicit,ꝙ ſi primo ſint
impetrate litere prime,poſtea ſecũde,qđ prime valent,imo neutre.
j.c.ex tenore.Loquitur ibi in alio caſu,qñ litere ſunt impetrate ab eo
dem,qui ambabus eſt vſus:hic qñ ſunt impetrate a diuerſis,quo
12 caſu ſerua hic.❡†Secundo videtur qđ adhuc neutre valeant,ſed
cõſulatur Papa,de offi.dele.ſane.Sol.Ibi loquitur qñ litere fue
runt impetrate ad eoſdẽ iudices ſub forma cõtraria:hic qñ ad di-
13 uerſos,ita ꝙ ſe nõ tangũt.❡†Tertio videtur qđ fruſtra fiat cõdẽ-
natio expenſarũ:qꝛ nulle imminent expenſe,ſi cõueniatur per ſecun
das,cũ ſtatim ſecundas poſſit repellere.❡Sol.Dicit hic glo.qđ
imo:ꝛ intellige de expenſis,quas facit eundo ad iudicẽ,vt allegetur
ſuũ priuilegium.ff.de iudi.l.ſi quis ex aliena.ff.ſi quis in ius vo.
non ie.l.ij.❡Hoſti.intelligebat de expenſis factis in impetratio-
ne primarum literarum.Quod nõ placet Jo.an.qꝛ ille vere ſunt
inutiles,ex quo prime litere valẽt:ꝛ placet hoc.❡Hic multa ſunt
in fructu.Primũ,qđ litere ſecũde non valent poſt primas,nõ fa-
cta mentione de primis.Secũdũ,qđ ſi faciant mẽtionẽ,valẽt ſecũ
de,ꝛ nõ prime.Tertiũ,qđ litere prime poſſunt impetrari de cõi cõ
ſenſu:ꝛ tũc ſecũde non valẽt,niſi faciant mentionẽ de primis,ꝛ de
14 cõſenſu.❡†Videamus hic tria.Primo ad primã regulã obuiat.
c.vt debitus.qꝛ nõ ſtatur date,ſed preſentationi.Gl.reſpondet qđ
correcta eſt:ꝛ ſtatur hodie pñtationi,ꝛ citationi,vt ille preualeant,
per quas pri⁹ eſt ad citationẽ deuentũ.Sequitur opi.ſuã:de quo dic
15 vt dixi.s.c.j.❡†Aduerte tñ qđ vbi prime litere ſunt de cõi cõſen
ſu impetrate,nõ valent ſecũde,niſi faciãt mentionẽ de primis,ꝛ de
cõſenſu:ꝛ hoc tenet gl.j.Nec.c.vt debitus corrigit hoc:qꝛ non loqui
tur de literis cõi cõſenſu impetratis,etiã intelligẽdo prout intelli
16 git gl.❡†Sed circa hãc primã regulã occurrit vnũ dubiũ,an li-
tere ſecũde in cã ad lites,tacẽtes primas,ex ſurreptione ſint nulle,
an exceptionis ope annullãde.Videtur qđ nulle,vt hic.Facit de re-
ſcriptis.c.j.li.vj.Gof.ꝛ Hoſt.tenẽt hoc.Cõis opi.eſt in cõriũ,ꝑ hãc
decre.in ſi.qꝛ ſi eſſent nulle,nõ ſubeſſet aliqua expẽſa,in qua poſſet
fieri cõdẽnatio in expẽſis,cum nõ neceſſitaretur ad opponẽdũ.Certe
ratio nõ cõcludit:qꝛ dato qđ eſſent nulle,poterat de nullitate dubi
tare:vñ in dubio cõparere debebat allegatur⁹ priuilegiũ.ff.de iu-
di.ſi qs ex aliena.ꝛ no.j.c.ſup literis.eo.ti.ad hoc decre.finaũt.ꝛ.c.
plerũqꝫ.j.eo.vbi pꝫ qđ cõualidantur ex negligẽtia vſus primarũ ſe
cũde,nõ ſunt ergo nulle,vt in regula,nõ firmatur.de re.iur.li.vj.Et
hoc tenendũ,reiecta diſtinctione,an doloſe ſecũde ſint ſurreptione
impetrate,an negligẽtia:qꝛ indiſtincte nõ ſunt nulle,ſed exceptio-
17 nis ope annullande,per illa iura.❡†An aũt ſi opponitur,ꝛ iudex
nõ obſtãte oppoſitione ꝓcedat,valeat ꝓceſſus:dicã.j.c.paſtoralis.
vbi gl.ſatis.Inn.hic ponit,Jo.an.ibi,ꝛ melius cadit ibi:ſm hoc
ergo no.qđ iſta verba Nullã iuris firmitatẽ,ꝛc.nõ inducũt nullita
tem ipſo iure.Hec vera ſunt,niſi ſurreptio habuerit originẽ ex cã
funditus annullãte de ꝑ ſe.Et hic eſt caſus cũ gl.de reſcriptis.c.j.
18 li.vj.in gl.iũcto tex.de offi.vica.tua nobis.❡†Venio ad ſcõam re
gulã,que vult qđ ſi ſcõe faciãt mentionẽ de primis,eximitur iuriſdi-
ctio a primis:eſt dubiũ an ipſo iure,ꝛ a quo tpe eximatur hec iuriſdi
ctio.Qđ ſint nulle,caſus optimus.j.de offi.dele.ex literis.vbi di-
cit,nullã penitus,ꝛc.ꝛ de reſti.ſpo.audita:ꝛ caſus hic.Inn.tangit
egregie in duob⁹ locis,hic,ꝛ in.c.cũ cõtingat.j.eo.ꝛ de cõceſſ.prebẽ.

c.j.lib.vj.¶ Cōcludo qḋ mihi videt̄ ex dictis eorū,iunctis textib⁹:
dic ſi reuocatio primarū fiat motu ꝓprio pape,nō eſt dubiū ꝙ iu-
riſdictio ꝑ primas expirat ipſo iure.ff.de iudi.l.iudiciū ſoluit.Et
dicit Inn.in.d.c.cū ꝯtingat.Sʒ ſi reuocatio lr̄arū nō eſt facta mo-
tu ꝓprio,aut eſt directa,vt qꝛ papa dicit,Reuocamus tales lr̄as.
Inn.variat in.d.c.cū ꝯtingat.primo tʒ ꝙ reuocatio illa nō tollat,
niſi opponat̄:qꝛ talis reuocatio eſt facta ad iſtātiā partis:dʒ ergo
reuocari,ſi pars opponat.Finaliter tʒ qḋ reuocat ipſo iure:⁊ hoc
operat̄ directa reuocatio.¶ Si reuocatio eſt indirecta,⁊ ad ptis
petitionē,vt qꝛ dicit,Nō obſtātib⁹ primis lr̄is:⁊ tūc Inn.in locis
ꝑdictis tʒ ꝙ ſcḋe nō reuocēt primas,niſi opponat̄ de ſecūdis ꝯ pri
mas.¶ Dico ꝙ ſi querit̄ de vi ꝑmarū,quo ad extraneos rebelles
ſtatim facta reuocatione quomodocūꝙ,abdicata eſt poteſtas quo
ad illos.Caſus eſt de offi.dele.ex lr̄is.iūcta gl.Inn.quo ad partes
aūt dic ꝙ verbū vtroꝙ caſu reuocat̄ iuriſdictio ipſo iure,nō facta
differētia an ad impetrationē,an motu ꝓprio ſint ꝯceſſe.¶ Sʒ in
hoc tm̄ eſt differētia an ꝓprio motu ſint reuocate,vel nō:qꝛ vbi ꝓ-
prio motu,ꝓceſſus nō valet,habita qualicūꝙ notitia literarū ſecū
darū,⁊ reuocationis:vt.d.c.audita.¶ Sed vbi ad inſtantiā ptis,
oportet ꝙ notificatio fiat ꝑ partē,⁊ oſtendat ſe velle ſcḋis lr̄is vti.
Alias em̄ nō apparet an eſſet reuocata iuriſdictio:qꝛ papa cenſet̄,
ex quo ad impetrationē reuocat,ꝯditionalr̄ reuocare,ſi impetrās
vellet lr̄is vti.Sic loquit̄ hec materia.⁊ hoc de iſto.Circa vltimū
videam⁹ duo.Primū,an cōſenſus exigat̄ in impetratione lr̄arū.
Scḋo,an ſi lr̄e.impetrant̄ ꝯ aliquē ex eius ſcientia,vitiū ſurreptio
19 nis excuſet̄.¶ †Ad primū dic ꝙ nō exigit̄ cōſenſus illius,ꝯ quē:ſi
tm̄ eſt in curia,ſolet vocari:⁊ ſi nō vocet̄,⁊ litere ſint ꝑiudiciales,vt
qꝛ aliqd detrahūt de iure illius cōtra quē impetrant̄,non valent.
20 Et hoc tenet Io.an.de re iudi.cū olim.¶ †Ad ſm̄,an cōſenſus al
teri⁹ partis,vel ſciētia excuſet ſurreptionē:dic,ſi id,a quo ſurgit
ſurreptio,depēdet a ptāte partiū,vt illi poſſint renūtiare,ꝯſenſus
tollit ſurreptionē.Ideo cū pēdeat a partib⁹ renūtiare primis lite
ris,ſi cōſenſerint ſcḋis,valent ſecūde,lʒ nō faciant mētionē de pri-
mis,ſm̄ doc.hic,⁊ Inn.de re iud.cū olim.Sʒ ſi id,a quo ſurgit ſur
reptio,nō pendet a poteſtate partiū,cōſenſus partiū nō tollit vi-
tiū ſurrepti.Ita dicit Inn.in.d.c.cū olim.Nā ſi papa dat ſecūdas
nec faciat mētionē de reſeruatione,quā fecit ꝓprio motu,nō valēt
ſecūde,etiā de partiū cōſenſu:qꝛ illud tollere ſolū nō depēdet a po
21 teſtate partiū:⁊ hoc placet.¶ †Numquid aūt cōſenſus partis,vel
ꝓcuratoris,firmet lr̄as ꝯ vitiū excōicationis impetratas.Et diſ-
putat Io.an.in addi.Spec.in tit.de reſcripti pñta.§.ratione aūt
impetrantis.ver.itē excipit̄ ꝙ impetrauit.ad ſi.§.⁊ cōcludit ꝙ nō
firmant̄:qꝛ a poteſtate pape,non partiū,pendebat illū habilitare:
nec poſſunt ius publicū tollere:⁊ qꝛ ex quo litere fundit⁹ ſunt nul-
22 le,nō opponere nō validat eas.¶ †Per cōſenſum aūt ex poſtfa-
cto in iudicio impetratū an ſicut tollit̄ facultas recuſandi,tollat̄
ſurreptio.Dic ꝙ nō.ideo de illa adhuc pōt opponi:vt no.in Spe.
de reſcrip.pñta.§.rōne quoꝙ defect⁹.in ſi.⁊ no.de cā poſ.cū olim.
23 ſuper gl.ij.⁊.ſ.c.ſup lr̄is.in ſi.¶ †Tertio ergo hic eſt videndū,qñ
dicant̄ de cōi cōſenſu impetrate.Dic,qñ partes cōueniūt in iudi-
cem vnū,planū eſt:ſed qñ nō conueniunt,dant̄ duo,vnus ꝑ vna,al-
ter pro altera:tertio electo officio curie,ſaltē ex parte rei,qui fuit
coactus ſtylū curie ſeruare,nō dicit̄ eius cōſenſu dato.ff.de iudi.l.
in tribus.ff.cōi diui.l.ij.no.Io.an.in addi.Spe.in tit.de accu.⁊ pe.
24 §.rōne quoꝙ.ver.itē ꝙ nō ſit mētio.in.ij.col.¶ †Qualis aūt exi-
gat̄ mētio in ſecūdis de primis,vt tollant̄.Dic,qḋ de cōſenſu mē-
tio in eis exigitur:vt hec gl.Idē ſi aliqua clauſula notabilis eſt in
eis:vt Appellatione remota:dʒ fieri mentio de ea:vt not.de reſti.
ſpo.ex cōqueſtione.¶ Itē debet fieri mētio de tenore primarū,et
principalibus partibus eius:vt de cā,de iudice,⁊ de perſonis,⁊ de
qualitate cauſe:nō enim ad literā exigitur mentio totius tenoris.
Hec habent̄ de dolo ⁊ contu.ex literis.Exigitur qḋ etiam fiat men
tio de proceſſu,⁊ eius qualitate,⁊ ad quid per primas.ſ.c.ij.de re
25 iudi.inter monaſteriū.¶ †Vltima gl.enumerat aliquos caſus,in
quibus ex poſtfacto extinguitur reſcriptū:vide illam prout dicit
in vltimo caſu,qḋ perditur ad tempus per excōicationē,eſt verū,
ſi excōicatio ſuperuenit poſt datā:alias ſi preceſſiſſet,ipſo iure,et
perpetuo nullū eſt.de reſcriptis.c.j.lib.vj.Doc.addunt alios ca-
ſus per relationē.de offi.lega.licet.Per recuſationē.de offi.deleg.
iudex.lib.vj.Morte impetrantis,vel eius,cōtra quē.ſ.c.ſignifica-
uit.Quod dic vt ibi per doc.de iudi.qꝛ V.Morte delegati,ſi per-
ſonalis eſt commiſſio.de offi.deleg.ſi vno.lib.vj.Et an hoc caſu ſit
neceſſaria exceptio,tangitur de teſti.cum veniſſent.in ſecunda gl.
Et hec de hac decre.ſufficiant, Antonius de Butrio.

1 ☞ Reſcriptum continens diſiunctiuas,ſufficit,ad eius validi-
tatem,verificari in altera.
2 Reſcriptum non vitiatur per ſurreptionē,que continetur in vna
alternatiuarum parte dicti reſcripti.
Alternatiue partē alterā ſufficit eſſe verā,ad veritatē illius
3 Filius quod aliquis ſit ſacerdotis,non infert ꝙ fuerit ſub ſacerdo
tio conceptus.
4 Beneficio non priuatur quis ꝙ ſit filius ſacerdotis niſi probetur
conceptus ſub ſacerdotio.nu.11.
Filius,etiam ſi ſit legitimus,non poteſt preponi in eccleſia,in qua
pater immediate fuit prepoſitus.nu.12.
6 Eccleſiam indebite occupans,eſt ab illa remouendus.
7 Debitoris eſt electio in rebus per eum alternatiue debitis,⁊ ſolu-
tis,in petendo.
8 Alternatiua impropria,que eſt ſub diſiunctiua,requirit ad eius
veritatem concurſum vtriuſꝙ.
9 Falſitas diſiunctiue narrata non vitiat reſcriptum.
10 Vtile non vitiatur per inutile.
11 Spurius ſeu ſacerdotis filius eſt inhabilis ad beneficia tenenda.
Beneficio pōt qs priuari ſeu ab eccleſia deponi duabus de cauſis.
12 Argumentum a ſimili,eſt validum in iure.
Succeſſio eſt prohibita in beneficijs.
13 Clauſula non adſtringens ad omnia probanda,ſed tantū ⁊c.quid
operetur.

1 **Inter ceteras.** †Ex diſiunctiue narra-
tis in reſcripto,ſufficit al
terum probare per impetrantem.h.d.In prima,con-
ſultatio.In ſecunda,reſponſio.Secunda ibi:hinc igi-
tur.Prima ponit queſtionem.Secunda declarationem,ibi:puta.
2 ¶ †No.i.ꝙ ad veritatem alternatiue ſufficit alteram partem eſſe
veram.Ad hoc regula,in alternatiuis.de reg.iuris lib.vj.Et per
hoc dicit egidius hic,ꝙ ſurreptio in altero ex alternatiue narra-
3 tis,nō vitiat reſcriptū.¶ †Not.ij.ꝙ non ſequitur:quis eſt filius
ſacerdotis:ergo eſt in ſacerdotio genitus:ſicut fuit Io.an.vt ipſe
4 recitat in additio.Spec.in rubrica de fi.preſby.¶ †Not.quod nō
ſufficit alicui,vt repellat aliquem vt filium ſacerdotis a beneficio
probare illū fuiſſe filium ſacerdotis,niſi probet illū in ſacerdotio
5 genitum.¶ †Not.ꝙ filius non pōt preponi in eccleſia,in qua pa-
ter immediate prepoſitus fuit:quod procedit etiā in filio legitimo
6 vt.c.ex tranſmiſſa.ſ.de fi.preſby.¶ †Not.ꝙ indebite occupans ec-
cleſiam,eſt ab illa remouendus.Ad qḋ vide in.c.eum,qui.ſ.de pre-
7 hen.lib.vj.¶ †Querunt hic doc.ſi aliquis eſt debitor ad duo alter
natiue,⁊ vtrunꝙ ſoluat,cuius erit electio in petendo:Dic ꝙ debi
toris:vt.l.ij.C.de condi.inde.quanquā contrarium fuerit olim no-
tatum in.l.ſi non ſortem.§.pen.ff.eo.tit.de actio.⁊ oblig.l.plane.qꝛ
ibi erant duo rei debendi:vnde qꝛ poſſent per partium concurſum
8 ſe impedire,creditori datur electio.¶ †In glo.penul.in fine dum
queritur an in alternatiuis requiratur vtrunꝙ,vel alterum ſuffi-
ciat:dic qḋ ipſi loquuntur in alternatiua impropria,que eſt ſub
diſiunctiua:vt eſt dictio vel,ſiue:⁊ requiritur vtrunꝙ:vt.l.queſi-
tum.ff.de an.⁊ ar.lega.Exemplum:lego tibi vinum,quod habeo
Rome,vel Bononie.Si vero loquimur de propria alternatiua,
vt eſt dictio Vel:tunc aut eſt legis:⁊ ſtat copulatiue:⁊ ſic vtrunꝙ
requirit:⁊ hoc ne lex ſit incerta:vt.l.cum quidam.C.de ver.ſig.Et
no.ducenta.Bar.in.l.ſi is,qui.§.vtrum.ff.de re.du.Si vero eſt ho
minis:tunc ſi ponitur in diſpoſitione acceſſoria,regulariter ſequi-
tur naturam principalis:vt dicto.§.vtrum.⁊ regula,acceſſorium.
de re.iur.lib.vj.Si in principali diſpoſitione:tunc aliquando poni
tur affirmatiue,⁊ regulariter ſufficit alterum,vt hic.Si negatiue:
tunc requiratur vtrunꝙ:vt.ff.de verb.obl.l.ſi quis ita.in fine.De
hoc dic vt latius habetur per Bar.in.l.ſi is,qui ducenta.§.vtrum.
ff.de re.dubi.Et vide no.in regula,in alternatiuis.de reg.iur.lib.
9 vj.¶ †Not.ꝙ falſitas diſiunctiue narrata non vitiat reſcriptum.
10 Concor.de reſcriptis.ſurreptum.¶ †Not.quod vtile per inutile
11 non vitiatur.¶ †Nota ſecundo duas cauſas habiles,vt quis ab
eccleſia deponatur,ſcilicet qḋ fuerit filius ſacerdotis,maxime in
ea miniſtrantis,⁊ qḋ fuerit in ſacerdotio genitus.Secundo,quod
12 illicite eam occupauit.¶ †Not.vltimo argumentum a ſimili,⁊ va
lidum in iure,qḋ dicit glo.in alternatiua ſufficere alteram partem
eſſe veram,in affirmatiua:⁊ in negatiua oportet qḋ vtrunꝙ preſte
tur:vt ſi illud,aut illud non dedero,promitto penam.ff.de re.du.l.
ſi is,qui ducenta.Sufficit quem eſſe filiū illius,qui in eccleſia pro-
ximo miniſtrauit,licet non ſit filius ſacerdotis:quia in beneficijs
prohibita eſt ſucceſſio.ſ.de fi.preſby.Hoſti.ſi teneor ad alterū duo
rum,⁊ vtrūꝙ ſoluo,Io.an.qḋ ſit electio debitoris.C.de condi.in-
13 debi.l.pen.¶ †Vltimo inducit ad decre.ſuperfluam illam prote-
ſtationem,quam faciunt aduocati in fine articulorū:Non adſtrin-
gens ſe ad omnia probanda,ſed ſolum ⁊c.quia ſemper ſine prote-
ſtatione ſufficit alterum probare,quod ſufficiat:⁊ quicquid dicat,
poteſt operari,vbi plura copularet in vna oratione:quo caſu ſine
proteſtatione neceſſitaretur ad omnia probāda:vt no.in.l.diuus.
⁊ in.c.licet.⁊ dixi.ſ.c.j. Antonius de Butrio.

1 ☞ Reſcripto pape debet parere is,ad quem dirigitur.

Reſcripti

2 Reſcripti intellectus cõſideratur ex materia,⁊ qualitate negotij.
3 Subditus,mandato ſuperioris debet obedire.
4 Mandato ſuperioris non contrauenit,iuſta cauſa illi non obediens.
5 Infamia cenſetur irrogata ex prolatione verborum aſperorum.
6 Iudex proferens verba aſpera an poſſit vt ſuſpectus recuſari.

1 SI quando. ¶†Is,ad quem reſcriptũ pape dirigitur,dʒ illi parere, aut iuſtã cauſam allegare cur illi non paret,ſm Hoſt. tria cõtinet.¶Primo,literã exaſperantẽ.Scdo,benignã reſponſionẽ.Tertio,tolerãtiam patiẽtem.Uel ſm Io.Andr.ponit dictũ,qđ alternatiue declarat,⁊ ſecũde alternatiue cauſam red
2 dit,ibi:quia.¶†Nota primo pro intellectu reſcripti, conſiderandam
3 dam qualitatẽ negotij,⁊ materie,ſuper qua ſcribitur.¶†Not.ſecũdo,ꝙ ſubditus mãdato ſuperioris obedire debet,niſi ſubſit cau
4 ſa,quã allegare debet.¶†No.iij.ꝙ quis non dicitur cõtrauenire
5 mãdato ſuperioris,ſi motus iuſta cauſa illi nõ obedit.¶† Queritur an ex prolatione verboꝝ aſperoꝝ irrogetur infamia.Dic ſm doc.ꝙ aut fit cum cauſe cognitione:⁊ irrogaſ infamia. Aut ſine cauſe cognitione:⁊ tũc nõ.De quo in.l.ſi preſes.ff.de penis.⁊.ſ.
6 de app.c.cũ ceſſante.¶†Scdo queritur an ex prolatione dictoꝝ verborum,iudex poſſit recuſari vt ſuſpectus.Dic ꝙ nõ.Ad hoc not. in.c.cum ceſſante.in gl.Pro ſolutione cõtrarioꝝ, dic ꝙ aut loquitur in his,que ſunt in ſcriptis diuini iudicij, vel que depẽdent a mera volũtate principis:⁊ in talib⁹ nõ eſt reddẽda ratio,vt in cõtrarijs.Aut in his,que procedũt ab ingenio,vel naturali rõne: et in talibus eſt reddenda ratio, vt hic, cũ ſimilibus. Unde ſi queritur quare res aliena vſucapiatur. Reſpondeatur,ne dominia ſint incerta. Si queratur quare plus de triennio, vel decennio, ꝙ̃ alio tempore:non poteſt reddi alia ratio, niſi quia ſic placuit principi: vt.l.non omnium.ff.de legi.Anto.de But.

1 ¶Ciſtercienſes non poſſunt cõueniri reſcripto pape,niſi fiat mẽtio de eorum ordine.
2 Reſcripta non valent,vbi priuilegium dat formã diſtributiue ſingularibus reſcriptis,niſi forma a priuilegio obſeruetur.
3 Reſcriptum ſpeciale in vna cauſa valet,non facta mẽtione de priuilegio.
4 Priuilegium generale eſt reſcriptum.
5 Priuilegium ſuper decimis tacere in reſcriptis quid operetur.
Reſcriptum conceſſum aduerſus priuilegiatum,dicitur ſurreptitium taciturnitate priuilegij.nu.ſeq.
6 Reſcriptum,per quod nõ creatur ius ſimul cum iuriſdictione an et quando vitietur.
Reſcripta in materia bñficiali diuerſa forma ſunt a contentioſis.
7 Reſcriptum concernens retractationem priuilegij,⁊ ad lites an valeat ad lites,ex quo eſt ſurreptitiũ reſpectu retractationis priuilegij.
8 Reſcriptum licet ſurreptitium propter priuilegij taciturnitatẽ, quando noceat priuilegiato.

1 Eum ordinem. ¶† Ciſtercienſes per reſcriptum,in quo non ſit mentio de ordine ſuo,conueniri non poſſunt.h.d. ¶Not.j.ſecundum vnum intellectũ,argumentum ꝙ non valet reſcriptum impetratum contra Ciſtercienſes vt per reſcriptum valeant conueniri,niſi faciat reſcriptum ſpecificam mentionem de ordine.¶Not.ꝙ quidam hoc reſtringunt,quando Ciſtercienſes conueniuntur ſuper illis,ſuper quibus a ſede apoſtolica ſunt priuilegiati.Et ex hoc concluditur,ꝙ ſuper quibus non ſunt priuilegiati,poſſunt conueniri non facta mentione de ordine. Sed communis opi.eſt ꝙ nõ poſſunt nec ſuper quibus ſunt priuilegiati,nec ſuper quibus nõ ſunt priuilegiati.Ex hoc apparet ꝙ non eſt neceſſaria mentio ordinis regulariter,vbi reſcriptũ impetratur cõtra monachos,dum tamẽ alias certificentur.Puto tamen ꝙ ſi in impetratione fieret mentio de ordine,⁊ in illo erraretur,qꝛ eſſet alterius ordinis,nõ valeret impetratio:vt no.ſ.eo.ar.
2 c.Rodulphus.⁊ Archi.de iudi.examinata.¶† Nota ꝙ vbi priuilegiũ,ꝙ̃tumcũꝙ generale,dat formã diſtributiue ſingularibus reſcriptis, nõ valẽt reſcripta, niſi forma a priuilegio data ſeruetur. ¶Ultimo no.qđ per iſta verba nõ teneamur reſpondere: cauſaſ ius dilatorie opponende.Decre.iſta eſt clara in litera,qꝛ breuis. Tota difficultas cõſiſtit in intellectu cuiuſdã priuilegij,de quo fit
3 mentio in litera.¶†Opp.qđ reſcriptũ non facta mentione de priuilegio,debuit valere:nam reſcriptum eſt ſpeciale in vna cauſa,ſu
4 per decimis,⁊ alijs.¶†Priuilegium generale eſt reſcriptũ:ergo ſpeciale illi generali debet preualere.ſ.c.j.Nam priuilegiũ concernit omnes Ciſtercienſes,⁊ ſuper omnibus decimis,⁊ alijs,in quibus ſunt priuilegiati: ⁊ hoc generale eſt.Hoc aũt reſcriptum com
5 prehendit vnam cauſam tantum.†Preterea tacere priuilegium ſuper decimis in impetratione,eſt tacere peremptorium competens eis:ſed hoc literas non vitiat:vt patet de litis conteſta.c.j.li. vj.igitur,⁊c.Hec decre.ſparſim locuta,⁊c.tangit duos intellectus. Unus qđ hic vitium literarum ſurgit a taciturnitate priuilegij immediate,⁊ qđ loquatur de priuilegijs concernentibus merita cauſe,vt ſenſus ſit.Sunt Ciſtercienſes priuilegiati ſuper decimis ſi aliquis contra eos impetrat vt teneantur ſoluere decimas,non valet impetratio,ex quo non eſt facta mentio de priuilegio.Sed huic obuiat contrarium.Glo.dicit qđ ſi reſcriptum,quãquam ſpeciale ſolum comprehendit ius commune,non derogat priuilegio comprehendenti contra ius:quia per ius cõmune non tollitur priuilegium:⁊ ſic loquitur hic,niſi ſpecifica fuerit mentio de priuilegio.Contrarium procedit,quando litera pape,⁊ reſcriptum in ſe comprehendit aliquid contra ius commune,vt ibi in clauſula,appellatione remota.Nam hic ꝙ decime ſoluantur,eſt de iure communi:⁊ ſic impetrabatur vt ſolueretur cõtra ipſos Ciſtercienſes: ꝙ non ſoluantur,habebant in priuilegijs:⁊ hoc eſt contra ius cõmune.Intellectus non applaudet tex.qꝛ ſecundum eum,facienda eſt mentio de priuilegio.Ex textu,ſi recte ponderatur,non arctat ad faciendam mentionem de priuilegio,ſed de ordine.Item intellectus non eſt verus in ſe:qꝛ taciturnitas priuilegij,ex quo cauſatur peremptoria ad merita principalis negotij,non vitiat reſcriptum,imo valet reſcriptum,cum per hoc non tollatur priuilegiũ: cum papa ſemper mandat,ſi eſt ita.ſ.c.ij.Unde cum mandatum non ſit expreſſum,tacere priuilegium non excludit voluntatem pape in reſcribendo,vt hoc indagatur:ſaltem enim mandaſſet,ſi hoc ſciuiſſet,vt ipſi abſoluerentur:⁊ ſic in dubio mandare videtur.
6 ¶†Ad quod declarandum,aduerte duo verba.Quãdoꝙ reſcriptum ad litem emanat contra priuilegium,a quo ſumitur ad merita exceptio peremptoria: vt ſi queris,an valeat reſcriptum,vt procedatur abſꝙ leſione priuilegij:tamen imo,vt ſecundum priuilegium iudicatur,vbi iudicare debebat:⁊ hoc caſu valet reſcriptũ ideo hic glo.diceret male.Si queritur an valeat reſcriptũ,vt procedatur ſecundũ concluſionem non factam per impetrantem preciſe ad derogationem priuilegij,vt ſic Ciſtercienſes coram illis iudicibus non poſſint allegare priuilegiũ: ⁊ hic videtur fatẽdum ꝙ non valeret reſcriptũ,niſi faceret mẽtionem de priuilegio.Et hoc modo poſſet ſaluari hec lec.in ſe.Quãdoꝙ emanat reſcriptum in ſe ad beneficium,in quo priuilegium aduerſe partis tacetur:⁊ dicendum qđ non valet reſcriptum,nec inquantum creat ius,⁊ dat gratiam,nec inquantum dat executionem: ⁊ ſic quo ad proceſſum ſ.eo.conſtitutus.⁊.c.literas.ſ.titu.j.cũ acceſſiſſent.Unde ſub alijs verbis ſolent dicere doc.ꝙ quedam ſunt reſcripta,cum quibus ſimul creatur ius agẽdi,⁊ iuriſdictio: ⁊ in talibus tacere veritatem circa merita cauſe vitiat literas quo ad merita creandi ius,⁊ quo ad proceſſum.Quedam ſunt reſcripta,cum quibus non creatur ius ſimul cum iuriſdictione,ſed ſola iuriſdictio preſupponẽs ius ante creatum:⁊ in iſtis ſurreptio circa merita cauſe nõ vitiat quo ad proceſſum,licet quo ad preciſam concluſionem:quia non procedituꝛ ſecundum concluſionem,ſed ſecundũ formam iuris.ſ.eo.ſuper literis.Ratio,qꝛ vbi creatur ius,vt in beneficialibus,⁊ iuriſdictio ſimul ſi tacetur aliquid,quia in danda gratia vitiatur gratia ipſo iure,⁊ ſic nullũ ius habet agendi:papa,ſi hoc ſciuiſſet,non dediſſet literas ad petitionem funditus ius nõ habentis: vt.ſ.eo. c.fin.⁊ vt in iudicio hoc ius diſcuteretur:ſed vbi in reſcripto tacetur ius partis aduerſe,quando ſola creatur iuriſdictio,non excluditur pape intẽtio ad reſcribendũ,vt ſaltem hoc indagetur,⁊ pro eo,qui ius habet,ſententia feratur.Ideo eſt generalis differentia inter beneficiales,⁊ contentioſas: qꝛ in beneficialibus contra executionem omnes exceptiones contra merita cauſe competentes,⁊ ſurreptiones etiam concernentes merita poſſunt opponi ad proceſſum:ſed hoc totum eſt contrarium in contentioſis:vt dicto.c.ſ. Et hec eſt theorica Inno.hic,⁊.ſ.c.conſtitutus.⁊.c.ſuper literis.ſ. de preſum.c.ſi.de excep.paſtoralis.Et hoc ſequitur Io.an.in Nouella.de li.coteſt.c.j.li.vj.⁊ ſic de facto reſpondet.Sed quicquid ſit ad tex.reſpondendo ad tex.intellectus non eſt bonus:qꝛ primo nõ proportionantur litere,cũ non ex mentione priuilegij litere ſecundum hunc intellectum non annulletur reſcriptum ex nõ mentione
7 ordinis:vt patet ex tex.¶†Item qꝛ reſcriptum,licet non valeret quo ad detractionem priuilegij,valeret tamen quo ad proceſſum, ex quo eſt ad lites.⁊ tex.dicit contra,qui dicit ꝙ reſpondere nõ teneatur.Uerus eſt ergo intellectus,quem gl.ſ.tetigit in fin.⁊ fuerit additio a tempore Inn.licet faciat per modum queſtionis,querẽdo de eo,de quo eſt caſus in decre.quam legit:⁊ hic intellectus eſt, ꝙ ideo nullitas reſcripti non ſurgeret ex taciturnitate priuilegij, ſed ex taciturnitate ordinis,⁊ omiſſione forme date a priuilegio. Nam habent priuilegium Ciſtercienſes ꝙ non poſſunt per reſcriptum conueniri,non facta mentione de eorũ ordine:⁊ ſic cum det formam ſingularibus reſcriptis,nõ valent reſcripta abſꝙ forma.

¶ Hec lec. diuiditur in duos. Unus intellectus qđ hic Ciſtercien
ſes habent priuilegium ne poſſent conueniri non facta mentione
de eorum ordine per reſcripta ſolum in his, in quibus ad merita
cauſe ſunt priuilegiati, vt in decimis, ⁊ alijs. Quidam ꝙ ſic: ⁊ hoc
ſentit gl. j. in princip. cum dicit. Secus in alijs, in quibus non ſunt
priuilegiati. Et multũ bene probat tex. Jo. an. dicit curiam tenere
ꝙ ad oẽs caſus, etiam in contractibus, in quibus non ſunt priuile
giati, hoc extẽdatur. Et ſupplet ad tex. maxime. ⁊ hoc tenendum.
Cal. aũt tenet oppoſitum: q2 priuilegium, de quo loquitur tex. ſic
fuit limitate cõceſſum: ⁊ tenor priuilegij, ⁊c. vt de priuil. porro. ⁊ q2
ſtricte intelligendũ. de trãſla. prela. c. ſi. Sed tunc ad cõtraria quo
modo reſpondetur: nam hoc priuilegiũ, vt fiat mentio de ordine,
eſt generale: ergo ſpeciale reſcriptũ debet contra illud valere, non
facta mẽtione de illo: vt in. c. j. Š. eo. Dicunt doc. ꝙ hoc priuilegiũ,
licet generale, dat formã ſingularibus reſcriptis: vñ vt diſtribu-
tũ ad quelibet particularia reſcripta, ſapit vim priuilegij ſpecia-
lis reſpectu cuiuſcũꝗ reſcripti. In hoc bene eſt etiam generale nõ
cõcernens in aliquo reſcripta particularia. Uel dic aliter declarã-
do, Si agitur de preſeruãdo reſcripto contra vitiũ ſurreptionis,
eſt verũ vt concernẽtia ſpecialis cũ genere validitatem illius ope-
ratur: q2 in derogatione ſpeciei a genere non eſt neceſſaria mentio
generis: ſed ſi agitur de preſeruando reſcripto contra vitium for-
me, non eſt vis an priuilegium loquens de forma ſit generale, vel
ſpeciale, ex quo hoc, ſicut alia, comprehendit: quia vtrobiꝗ ex quo
iſti dat formam, non valet reſcriptũ: nec ideo q2 ſit ſpeciale, ſed q2
a forma exigit̃. Per hoc determinatur quid de alijs religioſis, an
habeat locum in eis diſpoſitio capituli. Gl. dicit qđ ſic. Dic prout
Š. dixi de priuilegio merita iudicij concernente, fieri, vel non fieri
mentionem de priuilegio: procedit decre. quo ad illum intellectũ: ⁊
in omnibus alijs religioſis ſimpliciter priuilegiatis. Quo ad hoc
autem non valent reſcripta, nõ facta mentione de ordine. Non re-
peritur in iure qđ alij religioſi hoc priuilegium habeant. Unde di
cit Specu. ſufficere mentionem fieri de loco, dato qđ nihil dicitur
de ordine: quia non exigitur de ſubſtantia qđ ordo nominetur: vt
ipſe no. in Spe. de reſcrip. preſenta. §. ratione quoꝗ forme. ver. itẽ
bene dicitur. Sed ſi haberent hoc priuilegium, procederet decre.
8 etiam in eis. in glo. ij. in fin. ¶ † Ultimo, q2 dicitur qđ non tenetur
ex tenore horum priuilegiorũ: reſponde an ipſo iure defendantur,
an eſt neceſſe qđ vadant allegaturi priuilegium. Gl. dicit qđ opor-
tet qđ vadant allegaturi priuilegium: q2 non eſt ipſo iure nullum
reſcriptum. Dicit Hoſti. contra quod non valet ipſo iure: vnde ſi
eos citat, ⁊ non veniant, contra eos procedi non poteſt. Allega. de
preben. c. ſi. Et hoc puto verum: quia hoc reſcriptum deficit in ſui
forma a iure data: ideo nullum. Sed ſi procedãt, dic aut per prius
ſe pronuntiant competentes: ⁊ valet proceſſus: vt de dila. c. prete-
rea. Aut non pronuntiant: ⁊ non valet proceſſus principalis, nec
acceſſorius: quia certum eſt de iure, eos nullam habere iuriſdictio
nem: ⁊ hoc ſi iudex certificatus eſt eos Ciſtercienſes eſſe, ⁊ eos ha-
bere tale priuilegium, quia hoc eſt in iure notoriũ. Alias propter
dubium valeret proceſſus, vt niſi comparuiſſent allegaturi factũ,
ex quo conſtet de priuilegio notorio.

1 ¶ Epiſcopus poſtea creatus mandatum pape directum capi-
tulo vacante ſede debet implere.
2 Canonia non poteſt per capitulum conferri ſede vacante, colla-
tione ad epiſcopum ſpectante.
3 Reſcriptum de prouidendo iniunctum capitulo, non obligat, vbi
collatio ſpectat ad epiſcopum.
4 Reſcriptum ſuper prouiſione beneficij fienda ſupplicanti, qđ epi-
ſcopo dirigitur, tanquam collatione ſpectante ad capitulum, que
tamen eſt ipſius epiſcopi, non obligat epiſcopum ad collationem
eiuſdem.
5 Mandatum ſimpliciter factum vices gerenti, obligat eum, cuius
vices gerit.
6 Epiſcopus non poteſt dici promotus, antequam ſit conſecratus.
7 Eccleſie appellatione comprehenditur capitulum.
8 Decanus quandoꝗ eſt principalis in capitulo.
9 Conferendi actus non eſt iuriſdictionis, ſed ordinis.
10 Mandatum in quo differat a precepto.
11 Habilitas promouendi in quibus attendatur.
12 Fides, ⁊ omne aliud ſalutiferũ, principiat̃ a gratia Jeſu Chriſti.
13 Fraternitas quedam contrahitur inter canonicum receptum ⁊ re
cipientem.
14 Prebenda an videatur collata ſola receptione in canonicum.
15 Collatio eſt donatio.
16 Mandatum de conferendo factũ capitulo ſede vacante, an ⁊ quã-
do illud exequi poſſit.
17 Uacante ſede capitulum non ſuccedit in poteſtate conferendi pre
bendam ad epiſcopum ſpectantem.
18 Reſcriptum, per quod mandatur vicario vt vices gerenti, obli-
gat illum, cuius vices gerit.
19 Mandatum factum vicario vniuerſali, in quibus obliget dñm.
20 Tempus date eſt conſyderandum ad preſumendum notitiam li-
terarum.
21 Capituli geſta ſcire preſumitur, qui eſt de capitulo.
22 Beneficiorum pluralitas eſt tolerabilis, etiam in eadem eccleſia.
Canonicus, ⁊ archidiaconus quis poteſt eſſe in eadem eccleſia.
23 Status mutatio non eximit quem ab obligatione priméua.
24 Reſcriptum directum capitulo, ſpectante tamen collatione ad
epiſcopum tantum, nõ obligat capitulum, ſed epiſcopum. nu. ſeq.
25 Capitulum ſede vacante in quibus ſuccedat in iuriſdictionali po-
teſtate.
26 Mandatum directum collatori quando eum obliget.
27 Mandatum de prouidendo directum non collatori tanquam col
latori, non obligat.
28 Mandatum de prouidendo directum non collatori vt executori,
in quo valeat.
29 Mandatum directum non collatori, velut vices gerenti, qñ liget.
30 Mandatum directũ non collatori ſimpliciter, quomodo obliget.
31 Mandatum de prouidendo directum alicui non vices gerenti,
quatenus obliget.
32 Reſcripti data an debeat attendi, ſeu eius preſentatio.
33 Mandatum factum alicui, non tranſit in eius ſucceſſorem.
34 Mandatum epiſcopo directum, qui moritur ante expeditionem
an capitulum poſſit expedire.

1 **P Am te.** ¶ † Caſus. Si vacante ſede papa ſcri
bit capitulo, vt prebendam conferat,
epiſcopus ibi poſtea creatus mandatum implere tene
tur. h. d. ¶ Continet quinꝗ, ſcilicet mandatum. excu-
2 ſationem, cauillationẽ, reprehenſionẽ, ⁊ antipophoram. ¶ † Pre-
mitto ꝙ capitulum vacante ſede non ſuccedit in poteſtate confe-
rendi prebẽdam, collatione ad epiſcopum tantum ſpectante. ne ſe.
3 va. c. j. lib. vj. ¶ † Secũdo premitto ꝙ quandoꝗ dirigitur manda-
tum capitulo, tanquã ad eum ſpectante collationẽ, cum ſpectat ad
epiſcopum, ⁊ non obligat mandatũ. de preben. mandatum. lib. vj.
4 † Quãdoꝗ mandatum dirigitur epiſcopo, tanquã collatione ſpe-
ctante ad capitulũ, ⁊ ſpectat ad epiſcopum: adhuc mandatum nõ
obligat epiſcopum. Idem ſi capitulo ⁊ epiſcopo dirigatur, tanꝗ
collatione ad eos ſpectante, ⁊ ſpectet ad tertiũ. Quandoꝗ mãda-
tum dirigitur alicui, non tanquã collatori, nec vt executori, ſed vt
animo priuilegiãdi in facultate cõferendi: ⁊ procedit de reſcriptis.
5 cum aliquibus. lib. vj. † Quandoꝗ mandatũ dirigitur ſimpliciter
alicui: ⁊ tũc ſi in aliquo gerat vices eius, ad quem ſpectat collatio,
videtur mandatum factum ei, tanquã vices gerenti: ⁊ obligat eũ,
ad quem ſpectat collatio. Quãdoꝗ ad ipſum non pertinet gerere
vices, ⁊ ei tanquã executori videtur factum mandatum: ⁊ tunc pu
to quod etiam obliget illum, ad quem ſpectat collatio: q2 iſti vide-
tur mandatum in ſubſidium, ſi ille, ad quem ſpectat. non conferat.
¶ Caſus. Quidam P. Judeus ad fidem conuerſus gratia Jeſu
Chriſti impetrauit ſibi de canonicatu ⁊ prebenda prouideri in ec-
cleſia Tornacenſi: ⁊ quia tunc vacabat ſedes, papa direxit literas
decano ⁊ capitulo monitorias, ⁊ preceptorias, in quibus manda-
bat ꝙ dictum P. reciperent in fratrẽ, ⁊ prebẽdam ſibi conferrent
preſentando: capitulum ſe excuſauit quod non poterant apoſtoli-
ce ſedis mandatum executioni mandare: q2 ad capitulum non ſpe
ctabat collatio prebendarũ, ſed ad epm. Tandẽ vnus de capitulo
fuit in epiſcopũ Tornacenſem electus, qui fuerat in capitulo tpe
ꝑſentationis literarũ. predict P. prefato in epo promoto literas
preſentauit, requirens ex parte apoſtolice ſedis, vt in canonicũ, et
fratrẽ dicte eccleſie reciperet, ſibiꝗ iuxta mãdatũ de prebẽda pro
deret: epõs rñdit ſe nullũ mandatũ recepiſſe: ⁊ ſic eũ negotio infecto
dimiſit. P. acceſſit ad apoſtolicã ſedẽ predicta narrans, ⁊ petẽs de
opportuno remedio ꝓuideri: papa cõſiderans ꝙ tpe date pñtatio
nis lrarũ hic erat de caplo, ⁊ ſic nõ poterat ignorare mandatũ fa-
ctũ illis de capitulo, eũ reprehẽdit, q2 falſum aſſeuerauerat: q2 il-
lud, qđ erat mandatũ capitulo, erat factum tanquã pro tunc vices
gerenti epi: vnde nõ poterat dici ꝙ ſibi non eſſet factũ: nec eum ex-
cuſat forte q2 dedignet̃, eo qđ fuerit Judeus: q2 ex hoc potius de-
6 berent eũ carius habere. h. d. ¶ † Not. j. ex hac litera in princi. ibi:
promotionẽ. iuncto ſi. ibi: cum tempore. ꝙ epiſcopus non põt dici
promotus ante, quã ſit conſecratus. Et per hoc dicunt aliqui ꝙ
electus, ⁊ cõfirmatus, ante conſecrationẽ non perdit priora benefi-
cia, nec locũ, ⁊ ius capituli in prima ꝯgregatione, in qua ante erat.
Ad hoc. gl. diſt. ſicut. j. de ele. trãſmiſſam. vide bonã gl. de relig. do.
c. j. vide quando archiepiſcopus aſſumit nomen epi. j. de vſu pal. in
7 ſi. ¶ † Not. ij. ꝙ appellatione eccleſie cõprehenditur capitulũ. De
verbo Eccleſia, habes gl. ne prela. vi. ſu. c. ſi. de ver. ſig. cum clerici.
8 † Et no. ꝙ decanus quãdoꝗ eſt principalis in capitulo: ⁊ per hoc
põt notari principale caput capituli, nõ videtur cõprehendi ſub
noĩe generali capituli. De quo dic vt de cõceſ. preben. poſt electio-
nem

9 ne. ¶ †No.iiij.hic ar.euidẽs,ꝙ act⁹ ↄferẽdi nõ eſt iuriſdictiõis:ſed
vr̃ eſſe ordinis,⁊ a ptãte ordinis pẽdere.Pʒ,qꝛ hic in.c.nil il expe
ctabat,niſi ad confirmationẽ:⁊ tñ nõ potuit ↄferre de iure.De hoc
10 dicã.ſ.de ↄſue.cum dilectus. ¶ †No.iiij.dr̃iam inter mandatũ,⁊
ꝑceptũ:⁊ videt̃ ꝙ ſm̃ hec iura dat̃ an̄ tria paria lr̃arũ,monitorie,
ꝑceptorie,⁊ executorie:⁊ facit mẽtionẽ de duabus monitorijs,⁊ pre
11 ceptorijs.de quo.ſ.c.cõſtitutus.⁊.c.lr̃is. ¶ †No.v.qð ad ponderã
dam habilitatẽ in ꝓmouendo nõ attenditur qualitas originis,ſed
12 qualitas,in qua eſt ſm̃ tp̃s ꝓmotionis. ¶ †No.vi.ꝙ fides,⁊ omne
13 aliud ſalutiferũ ꝑcipit̃ a grã Jeſu xp̃i. ¶ †No.vij.ꝙ ex receptio
ne in canonicũ ↄtrahit̃ q̃dã ↄfraternitas inter ſe ⁊ alios:de qua eſt
dubiũ an ſuppleat defectũ mãdati.De q̃ dicã.ſ.c.nonnulli.de pcu
14 ra.c.ſi. ¶ †No.vlti.quod ſola receptione in canonicũ non videtur
collata ꝑbenda.Albi dicit Cõpoſt.de ↄſti.cũ.M.ꝙ ſi prebẽda eſt
deſtinata ꝑ canonicatu:ſola colĺone canonicat⁹ vr̃ collata prebẽ
da.Idẽ Archi.de preben.ſi clericus.li.vi. ¶ Dic,ſi ↄſtat de mẽte,
illã ſerua. ¶ In dubio,ſi collatio eſt neceſſaria,qꝛ nõ fit larga in
terp̃tatio,nõ puto ꝙ habeat l ſe collationẽ p̃bẽde,vt hic:alr̃ ſi volũ
taria ſit:tuti⁹ tñ ꝙ vtrũq; ↄferat̃:⁊ ſic practicat̃.Hec ſunt notabi
15 lia vſq; ad ṽ.ipſi do. ¶ †No.ſ.ex illo ṽ.collatio,ꝙ collatio eſt dona
16 tio.De quo vide de p̃b.relatũ. ¶ †No.ſecũdo ꝙ collatione ſpectã
te ad ep̃m,ſi mãdatũ de ↄferẽdo dirigat̃ ad capl̃m vacãte ſede,ca
pitulũ nõ põt exeq mandatũ.Sic ſonat lr̃a.Sed dic ꝙ nõ põt tan
17 q̃ iure ꝓprio,vl̃ deuoluto,ſʒ tãq̃ vices gerẽs ſic. ¶ †Et no.ꝙ va
cãte ſede caplʒ ex iure ꝓprio vl̃ deuoluto nõ ſuccedit l poteſtate cõ
ferẽdi p̃bẽdã ſpectãtẽ ad ep̃m.Ad hoc ne ſe.va.c.j.li.vj.c.ij.illa.ſ.e.
18 ¶ †No.ꝙ mãdatũ factũ vicario vl̃ vices gerenti,obligat illũ,cu
ius vices gerit,ac ſi ſibi foret mãdatũ:⁊ vbi fit mandatũ vicario ꝓ
pter defectũ ei⁹,cui⁹ vices gerunt̃,eo ſurrogato,vel vbi eſt ceptũ
ſurrogari,lʒ nondũ ſit ꝑfecte ꝓmotus,ꝓpter ſpem incontinẽti ꝓ
mouẽdi,nõ põt expediri ꝑ vicariũ,ſʒ differt̃ donec dñs ſubroget̃.
19 ¶ †Et not.qð mãdatũ factũ vices gerẽti vniuerſaliter ꝓ defectũ
dñi obligat dñm,etiã in ſpecie,in materia,in qua vices non gerit.
20 ¶ †No.iij.qð cõſiderandũ eſt tp̃s date ad ꝓſumẽdã notitiam lr̃a
21 rum.Uide qð dicã de preb.dilectus. ¶ †Not.iiij.qð qui eſt de ca
22 plo,ꝓſumit̃ ſcire geſta in caplo. ¶ †No.v.argumẽtũ ꝓ pluralita
te,⁊ qð l eadẽ eccl̃ia qs p̃t eſſe archidiacon⁹ ⁊ canonic⁹.Uide ne cõ
ſue.c.j.li.vj.vbi de hoc.Et hoc verũ,maxime q̃ñ de ↄſuetudie eccl̃e ar
chidiacon⁹ eẽt ſ caplo:qꝛ tũc nõ poſſet eẽ,niſi eẽt canonic⁹. ¶ No.
23 Inn.⁊ doc.de his q̃ ſi.a p̃la.tua nuper. ¶ †No.ꝙ mutatio ſtat⁹ nõ
eximit quẽ ab obligatiõe ꝓmeria.de quo de obli.ad r̃õci.c.j. ¶ Ex
pediã vnũ textuale,qꝛ hic tex.repugnãtiã hʒ:primo dicit qð ante
ꝓmotionẽ fuit mandatũ ſibi factũ.Scðo,qð fuerit mandatum fa
ctũ eccleſie ſibi cõmiſſe:ſi eccleſia erat cõmiſſa,erat ꝓmotus.Igit̃
male ſtat qð an̄ ꝓmotionẽ.Dic put dicit,eccl̃ie ſibi ↄmiſſe:notat
tp̃s ſcði mandati.ſ.nũc,put dicit an̄ ꝓmotionẽ:notat tp̃s p̃mi mã
dati.qð no.ꝓ cõcordia teſtium. ¶ Uenio ad fructum materie,qui
colligatus eſt cũ intellectu capituli.primo dicit̃ hic qð mãdatũ di
rectũ capitulo,ſpectãte collatiõe ad ep̃m tñ,nõ obligat capitulũ:ſ
obligat ep̃m.Scðo dr̃ hic attendi tp̃s date. ¶ Ueniamus ad pri
mũ.Uidet̃ qð male reprehendat̃ epiſcopus,ſi nõ ↄtulit,quaſi ſibi
mãdatũ nõ eſſet.Aut em̃ ſi mãdabat̃ capitulo,velut habenti ptã
tem ↄferẽdi,⁊ habebat:⁊ lr̃a ↄtradicit.Aut nõ habebat:⁊ manda
tũ nõ vʒ,nec ligat ep̃m,nec capitulũ.de prebẽ.mandatum,li.vj.de
preb.ꝓ illorũ.⁊ qð ibi no.in j.gl.Uel ſcriptũ fuit capitulo velut exe
cutori:⁊ tũc male dicit litera,qð capitulũ recuſaſſet conferre,⁊ qð
cõferre nõ potuiſſet,quaſi ad ipm̃ nõ ſpectaret collatio,⁊ poteſtas:
cũ ſi nũtũ fuerit vt executori,poteſtas a papa ſibi fuerit impreſſa.
de reſcriptis.cũ aliquibus.li.vj.cũ ſi.ad hoc.c.ſanc.ſ.de offi.dele.vt
tanq̃ illis,q in collatione ſucceſſerãt:⁊ tũc cõtra.ſ.c.ne ſede vacã.
Poterat ergo capitulũ cõferre cõtra literã:⁊ ſi quis,debebit rep̃
hendi capitulũ,nõ ep̃s. ¶ Reperio tres,vel quatuor intellectus.
Primus,qð hoc mandatũ nec ep̃m,nec capitulũ obligat de rigo
re:vnde nec ep̃s,nec capitulũ tenebatur recipere de neceſſitate:ſed
ſic de honeſtate ep̃s.Nec hic dicit̃ qð fuerit cõpulſus ad recipiẽ
dũ.Et hoc ſentit gl.iij.in prin.Huic obuiat,quia ſi nõ neceſſitaſſet
mandatũ,epiſcopus nõ debuiſſet rep̃hẽdi.Reſpondet glo.⁊ ma
le,qð non rep̃henditur ex eo qð nõ receperit,ſed quia dicebat fal
ſuʒ,ſcilicet ſe nõ recepiſſe mandatum.Hec ratio non eſt bona:qꝛ ſi
mandatum erat directum capitulo,nõ obligat capitulum,nec epi
ſcopum:verum dicebat epiſcopus qð nullum mandatũ vt epiſco
pus receperat.Sed poſſet dicere qð rep̃hẽdit̃:qꝛ parere debebat
de honeſtate.Sed certe nõ video hanc honeſtatem:quia ſi manda
tum erat factuʒ caplo,tanq̃ ad ipſum ſpectaret collatio,⁊ nõ obli
gabat ep̃m,nec capl̃m:⁊ nullũ poterat dici committere inhoneſta
tem,ſi vtebat̃ iure ſuo.ſ.de elec.cũ eccleſia.Inn.dicit ſequendo iſtũ
intellectũ qð papa habebat volũtatẽ grãm faciendi huic olim Jn
dito:vt coloraret factũ,ꝓpter datã adinuenit occaſionẽ factũ colorã
di,aſſignando cauſas quas poſſet,vt colorata eſſet cõpulſio.Sed
certe cũ papa debebat laborare in bonũ odorẽ fame ſubiectorũ,ma
le feciſſet,ſi hẽbat volũtatẽ grãʒ faciẽdi,rep̃hẽdendo nõ rep̃henſi
bilẽ,cũ poſſet alr̃ leuiter grãm facere:ꝓpter q̃ ⁊ qꝛ trahere ius ad
grãm eſt dãnabile.Hic p̃mus intellectus nõ placet.Scðs intelle
ctus,qui tangit̃ in prin.glo.ꝙ hoc mandatũ obligauerat capl̃m,⁊
nõ ep̃m vt ep̃m a principio:ſʒ qꝛ ipſe tanq̃ vn⁹ de capitulo fuit ne
gligẽs vna cũ alijs,iſta obligatio ꝓpter negligẽtiã obligauit ip̃m
vt ep̃m.Et qꝛ cũ alijs facere debebat,⁊ nõ fecit,ipſe l hoc ſol⁹,cũ p̃t
facere debeat.ſ.de furtiu.ſicut.Sʒ huic obuiat lr̃a,q̃ dicit ꝙ capl̃m
hoc facere nõ potuit:nõ ergo negligẽtia potuit aſcribi.Sʒ doc.di
cũt ꝙ iſta erat eorũ allegatio,ſed nõ excuſat eos:qꝛ imo hoc facere
poterãt:⁊ ſic nõ facit ius.Uel dicũt,nõ potuerũt,ſicut eis videbat̃.
Hoc deſtruit lr̃am.Terti⁹ eſt intellect⁹,q tãgit̃ in tertia gl.in ṽ.itẽ
argũ.qð hoc mãdatũ,lʒ foret directũ capitulo,nõ obligat capitu
lũ vt capl̃m,ſed ſingulos de caplo,q poterãt:⁊ ſic obligauit ep̃m,
nõ quaſi ip̃m tũc obligaret,ſʒ cũ facere poſſet,cum eſſet ep̃s.Hũc
intellectũ reprobat gl.qꝛ mandatũ directũ caplo nõ obligat ſingu
lares de caplo:vt pʒ.xxij.q.ij.q manumittunt̃.ad hoc dictũ.c.man
datũ.Hũc etiã dãnat Inn.ꝑ quandã theoricã,quã ponit,⁊ ſentit
hic gl.i.ꝑ quã dicit qð q̃ñq; mandat̃ aliqd iuris expediẽdũ a capi
tulo:⁊ tũc obligat ſolũ capl̃m,⁊ nõ ſingulares de capitulo:⁊ qꝛ ius
trãſferre pendet a caplo.Q̃ñq; mandat̃ aliqd a capitulo ſonãs in
facto ſolo:⁊ tũc ſi capl̃m nõ põt,vel nõ vult vt capl̃m parere,quili
bet ſingularis de capitulo põt.de his,q̃ ſi.a ma.par.ca.c.j.Per qð
infert ꝙ ſi papa ſublato totali iure mãdaſſet vt reciperet̃ de facto,
gl.potuiſſet dicere verũ:qꝛ vn⁹ tũc potuiſſet parere,⁊ debuiſſet:ſʒ
hic mãdauit vt reciperet receptione,q̃ ſonat in iure,ad qð nõ pote
rat niſi totum capitulum parere.Si ergo non obligat capitulum
vt capl̃m,nec ſingulares de capitulo. ¶ No.hãc theoricam,⁊ vide
Inn.q idẽ dicit ne poſtu.p̃la.bone.ij.de ſent.excõ.Romana.§.in
vniuerſitatẽ.Per hoc rep̃hẽdit hic Cõpoſ.executores,q cõpellũt
canonicos,quos in curia inuenilũt,ad recipiẽdũ illũ,cui papa non
cõtulit canoniã,ſed mãdat cõferri,ſi capl̃ʒ nollet ad hoc cõuenire.
Uide no.de cõceſ.preb.ſi capitulo.lib.vj.⁊ vide gl.Inn.de cõſti.cũ
24 oẽs. ¶ Attẽde hic intellect⁹ poſſet ſaluari intelligẽdo ꝙ non fuit
mandatum capitulo tanq̃ ad ipſum ſpectaret poteſtas conferẽ
di:ſed fuit mandatũ capitulo ſimpl'r qð conferret.Qð mãdatum
põt dupliciter intelligi.Uno mõ,vt intelligat̃ factũ capitulo vt ca
plo:⁊ tũc nõ obligaret:cũ capl̃m vt capitulũ cõferre nõ poſſet.Se
cũdo,vt intelligat̃ factũ caplo vt ſingularib⁹ de capitulo:⁊ ſic hoc
vltimo mõ dʒ interp̃tari,vt potius valeat,q̃ pereat:⁊ ſic obligat
cõfirmatũ,qui tũc erat de capitulo.Sʒ tũc obuiat:qꝛ hoc mãdatũ
lʒ debuiſſet obligare cũ vt ſingularẽ de caplo,nõ cũ vt ep̃m.Regl̃
tus ergo vt ep̃s nõ debebat rep̃hẽdi.Niſi ſalues ꝙ cũ mãdatũ fo
ret ſimplex,intẽdebat obligare quẽcũq; de caplo,vt cõferret nõ ſo
lũ ſub rõne q de caplo,ſʒ ſub quacũq; alia rõne:⁊ ſic cũ tũc ſn ca
plo ep̃s ↄfirmatus exiſtẽs poſſet cõferre:qꝛ poteſtas ↄferendi trãſ
fert̃ a tẽpore confirmatiõis,obligat⁹ erat ep̃s,⁊ nõ capl̃m.Et ſm̃
hoc ſtat bñ qð dicit litera,qꝛ capitulũ nõ potuit:⁊ hoc maxime,qꝛ
mãdatũ nõ dirigebat̃ caplo,ſed eccleſie,cui⁹ appellatiõe cõp̃hẽ
dit̃ ep̃s. ¶ Quartus intellectus Inno.ꝙ hic mandatum obliga
uerat ⁊ capl̃m vt vices gerens ep̃i vacãte ſede:qꝛ null⁹ eſt,cui ſic cõ
grue ſcribat̃,ſicut capitulo,vacante ſede:qꝛ capitulũ vacante ſede
ſuccedat vniuerſaliter in adminiſtratione negotiorũ ep̃i:hoc ergo
obligat capitulum vt vices gerẽs vacãte ſede:ſed ſubrogato ⁊ re
pleto obligabat epiſcopũ,qui ſuccedit in obligatione ex mandato
ſurgẽte directo vices gerenti.Sed huic obuiat litera,que dicit qð
capitulũ hoc non potuit conferre,quaſi collatio ſpectaret ad epi
ſcopum.Sed reſpõdent doc.quod hec fuit allegatio illorum de ca
pitulo ad ſe exonerandũ,ſed non verũ:qꝛ capitulum erat obliga
tũ.Licet em̃ verum eſſet qð hoc nõ poſſet de iure proprio,ſed de iu
re deuoluto ſpecifice poterãt hoc tanq̃ vices gerentes ex vi pote
ſtatis create nouiter in eũ per papã vi mãdati:⁊ hoc non poterat,
qꝛ iã ep̃s erat cõfirmat⁹,⁊ ſic poterat cõferre:vel erat in proximo
tracturus ptãtẽ ↄfirmãdi,⁊ ſic expectãd⁹,ex quo dñs poterat ha
beri,cui⁹ loco ſcrĩ eſt mãdatũ:vel dato qð vicem gerẽs nõ poſſet,
⁊ nõ obligaret̃,obligat̃ is,in cui⁹ loco ſcriptũ erat caplo:nõ obſtã
te qð capl̃m non poſſet dici vices gerens reſpectu eius quod man
dat̃:qꝛ vacãte ſede nõ ſuccedit capl̃m in poteſtate cõferẽdi ad ep̃m
ſpectãte:vt pʒ ne ſe.va.illud.c.ti.c.j.li.vj.qꝛ vacãte ſede nõ eſt aliqs
cui cõmodius ſcribat̃,q̃ capitulo,cũ hẽat cõmunitatem cũ ep̃o:qꝛ
25 ipſe caput,⁊ illi mẽbra. †Itẽ capl̃m ſuccedit in iuriſdictiõali ptã
te epiſcopi,tñ ꝓpter cõitatem,quã habent in iure ipſo:qꝛ lʒ epiſco
pus ↄferat,capitulũ de facto dʒ requiri,tñ ꝓpter cõitatẽ,quã hʒ ca
pl̃m in vniuerſali adminiſtratiõe honorũ:qꝛ ad ipſum deuoluit̃ va
cante ſede:nõ exiſtente ergo ibi epiſcopo,⁊ non exiſtente ibi aliquo
non eſt alius,cui commodius ſcribatur,quam vices gerenti capi
tulo:⁊ hoc mandatum obligat capitulum vt vices gerens.Subro
gato ergo epiſcopo ſuccedit in hoc mandato ⁊ obligatione mãda
ti:merito ergo rep̃henditur,ſi dixerit ignorare ſibi mandatum,
qð ſciebat mãdatum vices gerenti,⁊ ꝑ cõſequẽs ſibi.Dicit tamen

Inn.qd lʒ epͦs ſuccedat in hoc mādato,ꝛ eiꝰ obligatione, ſi tñ de-
legatus fuiſſet executoꝛ ꝯ capl̄m,non tranſiuiſſet poteſtas ꝯ epm.
Et eſt diuerſitatis ratio:quia mandatum,ꝛ eius obligatio, eſt fa-
uorabile,etiam reſpectu ſubiecti,propter bonum obedientie, que
reſtringi non debet.viij.q.ij.ſciendum.xi.q.iij.qui reſiſtit.cū ſimi.
Sed datio executionis,ꝛ iuriſdictionis delegate eſt odioſa,ꝛ non
extenditur ad alias perſonas,quam contentas in reſcripto.de re-
ſcri.ſedes.de offi.dele.P.ꝛ.G.Ad hoc alle.caſum de alie.iu.mu.cā
fac.c.j.vbi iuriſdictio ꝯ predeceſſorē ſingularem in rē,non extendiť
ad ſucceſſorē,niſi ſit vitioſus ſucceſſoꝛ,cuiuſmodi non eſt epͦs.Ad
hoc de iudi.qꝛ V.Nō ob.ꝙ reſcriptum ꝯ predeceſſorem trāſeat ad
ſucceſſorem vniuerſalem,ſicut eſt hic epͦs.ſ.c.ſignificauit.de iud.qꝛ
V.quia non eſt tanta vnitas inter vices gerentem ꝛ dominū,quā-
ta eſt inter predeceſſorem ꝛ ſucceſſorem:quia vnica cum eo pe ſona
cenſetur.in aut.de iureiu.a mo.pꝛeſ.§.j.C.de here.inſti.l.ſi.h.- ex ap
plaudet ratio.Alium enim daret executorem ꝯ epm,quam dederit
ꝯ capitulum:vel lʒ dederit ꝯ capl̄m,forte non daret ꝯ epm,qui eſt
bona perſona.Item epͦs hʒ iura vt a ſe,nō a capitulo:ꝛ ſic proprie
non eſt eius ſucceſſoꝛ.Ex his dicit ꝙ ſi ſcriberetur capitulo ſubſi-
ſtente epͦ,ad cuius collationem ſpectat beneficium, ꝙ non poſſet
epͦs compelli in plus,quam ſi ſcriptum foret extraneo.Et eſt cau-
ſa,quia tunc capitulo non videtur ſcriptum vt vices gerenti.Ex
his dic ꝙ ſi reſcriberetur extraneo vt conferret loco ꝑpi:ꝛ hoc con
ſtat,quia cum in hoc aſſumpſiſſet loco eius,vt in hoc verbo geren
te vices poterit extraneus conferre antequam ſuperueniat colla-
toꝛ:ſuperueniente vero collatore,deuoluitur ptās ad eum:ſm In-
no.Unde diſpoſitio huius decre.procederet,ſm eum,etiam ſi ſcri-
bereť extraneo,ꝛ non capitulo:ꝛ hoc qꝛ mandatum tale factū intel
ligitur:ſi res eſt ꝗ in eodē ſtatu permanſerit.ff.ſi ex nox.cā aga.l.j.
26 ¶ †Cōcludo:qſiꝙ ſcribit collatori vt collatori,ꝛ collatoꝛ eſt:ꝛ caſꝰ
non habet dubium ꝙ mandatum obligat,niſi aliud obſtet.de pre-
27 ben. pro illorum.ꝛ.c.dilectus.ꝛ.c.capitulum.cum ſi.¶ †Quādoꝙ
mandatum dirigitur non collatori tanquam collatori:vt qꝛ man-
datur tali,vt prouideat tali de beneficio ſpectante ad eius collatio-
nem:ꝛ tunc non valet mandatum,ex quo non habet poteſtatē con-
ferendi.de preben.cum in illis.ꝛ.c.mādatum.ꝛ tunc nec ipſe:nec ve
28 rus collatoꝛ obligať,vel vt quaſi deficiat in poteſtate.†Qñꝙ ſcri-
bitur non collatori vt executori.ꝛ poteſt conferre vi poteſtatis di-
29 no collate.de reſcri.cum aliquibus.li.vj.†Quandoꝙ ſcribitur nō
collatori velut vices gerenti,ꝛ conſtat quod loco collatoris ſcribi-
tur:ꝛ valet mandatum:ꝛ deficiente poteſtate collatoris:vel ceſſan-
te tempore ꝑiudiciali ſurrogato collatore,prouidet collatoꝛ ſi non
cōfert,poteſt.Nunquid aūt obligatur collatoꝛ.Satis credo ꝙ nō.
30 ¶ †Quandoꝙ ſcribitur nō collatori ſimpliciter:qꝛ nō apparet an
tanꝗ executori,an tanꝗ collatori:ꝛ tūc aūt ille,cui ſcribiť,l aliquo
gerit vices alius:cui ſcribitur:ꝛ ei ſcriptum videtur vt vices gerē
ti,etiam ſi in ſpecie conferendi non gerat vices,dummodo deficiat
collatoꝛ:ꝛ ſic obligatur quandiu dominus ſit ei ſubrogatus:in cuiꝰ
defectu alteri ſcribitur:obligatur,ꝛ excluditur ptās a vice geren-
te.Idem ſi ſit propinquus ſubrogationi:qꝛ iam ſit ſubrogatio ce-
pta.Quandoꝙ ſcribitur alteri non vices gerenti in aliquo vt ex-
traneo:ꝛ tunc ſi verba ſonant in omnem poteſtatis defectū,ad quē
ſuſcitatum ordinantur:vt ſunt litere facultatis.Concedimus tibi
facultatem:ꝛ valet mandatum,ꝛ illi poteſtas imprimitur.de reſcr.
31 cū aliquibus.†Si ſcribiť per verba illius ptātē ꝑſupponētia: vt
qꝛ mādat vt recipiat in canonicū,p qd ſupponere videť ptātē:tunc
ſi papa ex certa ſciētia hoc facit:ſciens ipſum nō hr̄e ptātē: adhuc
illā ſibi attribuit,ꝛ vʒ mādatū.Si ignorat,preſumiť ꝙ crediderit
hr̄e ptātē:ꝛ nō vʒ mādatum,quaſi ſit ſcriptū collatori,qui collatoꝛ
nō eſt.de ꝑben.mādatū.ſm Compo.Si verba ſunt ſimplicis man-
dati de cōferēdo canonicatū:ꝛ ꝑbēdā,que poſſunt adaptari haben
ti:ꝛ nō habēti ptātem:in dubio,vt res potius valeat,ꝗ pereat pre
32 ſumendū eſt ei ſcriptū vt executori:ꝛ ſic vʒ quod agiť.¶ †Uenio ad
ſin:in quo dicitur,datam attendi,imo dʒ attendi preſentatio.ſ.e.
c.capl̄m.Gl.remittit ad.c.dilectus.de ꝑben.vbi dicam.Quo ad ca-
pitulum dic ꝙ cōcordat,vt ibi dicit.ꝛ ſic pʒ hodie de reſcri.c.vbi q
lib.vj.¶ Scdͦ p hoc ꝙ attendiť tps date,videť ꝙ ſit facienda edi-
tio cum die:ꝛ conſule, contra.ff.de eden.l.j.ꝛ.ij.cū ſimilibus.Dic,
ſi inſtrumenta ſunt cōmunia,vt lr̄e pape,dies edēdꝰ eſt:qꝛ oīa inte
graliter ſunt edēda.Cōtrariū loquiť in aliis inſtrumentis.de quo
de pba.c.ij.de ſi.inſtru.G.ppetuꝰ.Per ꝑdicta arguit Inn.ꝯ dele-
33 gatos nō ponentes datam in citatione.¶ †Ultimo gl.in medio in
cidenter inducit ꝙ mādatū factū alicui delegato:ſequiť perſonam
vnā:ꝛ nō trāſit ad ſucceſſorē.ꝯ.eſt de offi.dele.qm̄ Abbas.Diſtin-
34 guēdū eſt vt ibi.¶ †Per ꝑdicta decidiť,ſi ſcribať epͦ,ꝛ moꝛiatur
epiſcopus ante expeditionē mandati, an capitulū poſſit,ꝛ debeat
illud expedire.Compoſt.dicit ꝙ ſi epͦs moriť ante preſentationem
lr̄arū:capl̄m illud non cogiť executioni mandare.Si poſt preſenta
tionem literarum moritur,forte poterit capitulum illud exequi:qꝛ
cum modo capitulum ſit ſucceſſoꝛ epiſcopi,proſequeretur factum
incohoatum.ſ.c.lr̄as.Uel forte non ſuccedit in hac poteſtate,qꝛ non
eſt ordinaria,ꝛ communis,in qua habeat communitatem:vt no.de
ſo.compe.verum.ne ſe.va.c.ij.quod eſt verū,ſi mandatum diriga
tur ei vt executori.Si vt collatori,ſatis puto ꝙ capitulum indu̅m
cte nō ſuccedit,qꝛ nō iure deuoluto.Idē ſi aliquid eſt capitulo ſcri
ptum,ex quo ſit data illi poteſtas. Ant.de But.

1 ☞ Reſcriptum ad beneficia non valet,in quo tacetur dignitas
impetrantis.nu.4.
2 Beneficia ſonantia in nomen dignitatis que ſint.
3 Dignitas qualiter dignoſcatur.
5 Beneficiorum appellatione comprehenditur ſimplex non ſonans
in nomen dignitatis.
6 Dignitas,ꝛ perſonatus,ſunt ſynonyma.
7 Beneficiorum,etiam minorum pluralitas quare prohibeatur.
8 Reſcripta ad beneficia ſunt ipſo iure nulla per ſurreptionem.
Nullitatem inducunt ipſo iure verba ipſa.Nullius iuris,ꝛc.
9 Reſcripta ad beneficia poſſunt per procuratorē abſꝙ ſpeciali mā
dato impetrari.
10 Reſcriptum ad lites,ſeu ad beneficia,an vitietur ex eo ꝙ tacetur,
nobilitas impetrantis,vel diuitie.
11 Reſcriptum ſi vitietur ex eo ꝙ tacetur dignitas impetrantis,cir-
ca quod tempus ea dignitas attendatur.

1 A Daures.†Nō vʒ reſcriptum ad beneficium
impetratū,in quo taceť dignitas
impetrātis.h.d.¶ Cōmunis diuiſio.Secūda ibi ꝯſul
2 tatiōi.¶ †No.primo hic aliqua bñficia,que ſonant in
3 nomē dignitatis,archidiaconatꝰ,ꝑcentorie.†Qualiter aūt digni-
4 tas cognoſcať:dic vt no.ſ.de pb.de multa.¶ †No.qd non vʒ impe
tratio ad bñficia,in qua dignitas tacetur:quinimmo nec hodie vʒ
ēt ſi taceť ꝗtuncunꝙ modicum beneficium:vt habetur in.c.ſi mo
5 tu proprio.de preb.li.vi.¶ †No.ſecundo qd appellatione minorū
bñficiorū cōprehēdiť beneficium ſimplex,non ſonans in nomen di-
6 gnitatis.ꝯcoꝛ.c.ſi.de ꝑbē.¶ †No.tertio ſummariū.ꝛ no.qd pſona-
tus,ꝛ dignitas ſynonyma ſunt: vide.ſ. de conſti.cum acceſſiſſent.
7 ¶ †No.quarto vnam cām prohibende pluralitatis,etiam in mi-
noribus beneficiis:quia ex hoc opprimuntur pauperes clerici,ꝛ in-
8 quietantur,qui talia beneficia conſequerentur.¶ †No.vlti.arg.ꝙ
litere ad beneficia ſunt ipſo iure inualide ex ſurreptione.Et no.ꝙ
hec verba Nullius iuris,ꝛc.inducunt nullitatē ipſo iure.Ad hoc
de preben ſi motu proprio de ſi.preſby.c.j.lib.vi.de hoc dicit.ſ.c.ad
9 audientiam.ſuper gl.¶ †Uideamus aliqua:primo an litere poſ-
ſint ad beneficia impetrari per procuratorem abſꝙ ſpeciali man-
dato.Gl.dicit qd ſic in beneficialibꝰ,lʒ ſecꝰ in reſcriptis ad lites.
10 ſ.e.nōnulli.quod no.¶ †Quid ſi taceť nobilitas,vel diuitie,an vi-
tieť reſcriptū.Hoſt.qd ſic.allegat.de offi.dele.ſignificātibꝰ.Sʒ hoc
eſt falſū l caſu nr̄o:ꝛ ꝯtrariū loquiť in impetratione ad litem,vbi
diuitiarū taciturnitas ꝯcludiť ad ſurreptionē.Forte dictum Hoſt.
poſſet ſaluari in caſu in.c.ſi pauper cleric.de ꝑb.lib.vj.qſi impetra
ret l forma pauper.¶ Quid in lr̄is ad lites,an taciturnitas deca-
natꝰ vitiet lr̄as.Dic qd nō.ſ.c.ſup lr̄is.ſaluo caſu.c.ſignificantibꝰ
qñ impetraſ ob eccleſia vt miſerabilis pſona.Et ideo dicit glo.ſua
queſtione.xxix.qd ſi decanus impetraret lr̄as ſuper vſuris tacito
decanatu,p hoc nō vitiarenť lr̄e.¶ Itē dicit Hoſt.in Sūma de re
ſcri.ſub Rubrica,ꝗ obiici pſſt.v.xxviij.qd tacere veritatem vitiet
lr̄as,qñ quo impetrat in eā dignitatis:qꝛ reſcriptū nō pt extēdi ad
dignitatē,de ꝗ nō eſt facta mētio.Allegat.c.ſedes.c.ſignificāte.cū
11 duobus.c.ſeq.¶ †Quid ſi hʒ dignitatē tpe date,non tpe pñtatio-
nis,an tʒ impetratio.Dic qd nō vʒ impetratio:ꝛ attēdiť tempus
date.nō tps impetrationis.ſ.e.c.eam te.de reſcri.ſi eo tempore.li.vj.
Hoc verū ſi ſciebat:ſecꝰ ſi ignorabat.de reſcri.gratia.li.vj.¶ Quid
ſi tempore date nō habuit dignitatem,an excludantur litere.Dic
ꝙ ſic,ſi lr̄e ſunt in forma iuſtitie.ſm caſum de preben.ſi pauper.li.
vj.qꝛ tales habēt ꝯditionē,ſi ei aliter nō ꝓuideatur in lr̄is gratie,
valet impetratio:ſi tñ beneficia ſunt incompoſſibilia,cogatur eli-
gere,ꝛ acceptando ſecundum excluderet primum. Dic de hoc vt
in cle.gratie.de reſcrip. Antonius de Butrio.

1 ☞ Reſcriptum primum in data quando ſecundum excludat.
2 Tempus datę attenditur in ponderanda validitate plurium lite
rarum ad diuerſos ꝛ a diuerſis in eadem cauſa.
3 Iudicium ceptum per ſecundas literas quando excludatur p op-
poſitionem de primis.
4 Reſcripti primi validitas in data quanto duret.
5 Dolus,ꝛ negligentia,in quo caſu poſſint equiparari.
6 Reſcriptum quando perpetuum cenſeatur.
7 Reſcriptum primum non annullatur per ſecundum ex eo qd non
facit mentionem de primo.
8 Exceptio an dicať perpetua,ꝗ competit contra actionem tpalem.
9 Exceptio an poſſit opponi ante,quam actio competat.
10 Dolus vel negligentia qualiter poſſint probari.

Dinoſcitur

1 Si autem. †Reſcriptũ primũ in data, ſm excludit, niſi dolo, vel negligẽtia
laꝫ ſu anni ꝯtinuata nõ ſit vſus reſcripto priore in da
ta.h.d.℄ Non commode diuidit. Notabilia ſunt clara.
2 ℄†Not.i.qḋ in ponderandu validitate pluriũ lrarũ ad diuerſos,
3 ⁊ a diuerſis, in eadem cã, attendebat̃ tpꝰ date.℄†No.ij.qḋ ſm iſta
tpa vſq; ad annũ ſufficiebat opponere de primis lris, ⁊ de eſſentia
earꝫ ad excludendũ iudiciũ ceptum p ſcḋas: hodie exigit̃ vltra hoc
vt pſenter: vt in.c.vt debitꝰ.⁊ hoc corrigit̃. De hoc dic plene vt no.
4 ĩ.c.i.℄†No.iij.qḋ validitas primarũ in data durabat in ſecũdis
impetratis perpetuo dato impedimẽto, ⁊ non dato dolo, vel negli
gentia, vſq; ad annũ: nec reqrit̃ ꝓteſtatio, ſm Egi. quãq̃ gl. cõtra.
5 ĩ.c.i.℄†No. caſum, in quo dolus, ⁊ negligentia, equiparantur: hic
6 agit̃ de vita in ꝑpetuitate reſcripti ad leges impetrati.℄† Opp.
qḋ anno nõ excludat̃, q2 perpetuũ eſt reſcriptuꝫ. C. de diuer. reſcri.
l.falſo.℄ So. Qñ reſcriptũ nõ hꝫ ꝯcurſum alterius reſcripti, ꝑpe
tuũ eſt, vt ibi: ſi hꝫ cõcurſum alterꝰ reſcripti, anno finit̃ eiꝰ virtꝰ,
vt hic: ꝑpetua ergo ſunt, niſi appareãt tẽpore limitata: ⁊ hoc appa
7 ret limitatũ anno, ſtante ſcḋo impetrato.℄†Scḋo videt̃ q anno
nõ dꝫ excludi, ⁊ ſcḋo impetrato: nã ſi ſcḋe nõ faciũt mentionem de
primis, valẽt prime, ⁊ ſcḋe nõ valent: ergo contra ſcḋas põt perpe
tuũ opponi: q2 ex quo nõ pt agi p lras pmas, ⁊ excipi: q2 qḋ annu
le eſt ad agẽdũ, eſt ꝑpetuũ ad excipiẽdũ. ff. de doli. exce. l. pure. in fi.
℄ So. Cõtrariũ loquit̃ l ꝑpetuis: hic loquit̃ l tpalibꝰ. In ꝑpetuis
exceptio ſemp cõpetit, qñ agit̃, ⁊ nõ competit, ſi nõ agitur: q2 nõ pt
ad exceptionis conflictũ deduci: cum exceptio ſit actionis excluſio.
Tpales ſunt, que tepore tollunt̃. Vel dic, exceptio eſt perpetua, ni
ſi appareat tẽpore limitata. Dicũt tñ aliq p hãc ſolutionẽ non eſſe
ſolutũ contrariũ: ⁊ ideo dãt aliã ſolutionẽ, qḋ hic exceptio iuuabat
actionẽ. Vñ ſublata actione tollit̃. ⁊ ipſa exceptio: ſicut in ſimili tol
lit̃ replicatio, que adiuuat actum, qñ actio eſt tpalis: vt. l. queſitum
in fi. ff. qñ actio. de peculio eſt annalis. Hec non eſt bona: q2 hic iſta
exceptio nõ concernit actionem, nec illam coadiuuat. Ideo datur
alia ſolutio ſm Hoſt. q hic litere fuerant impetrate ad agendum:
⁊ exceptio eſt acceſſoria illarum propter connexionem: vt. ĩ. ti. ꝑ
tranſlato. Unde imputandum eſt illi, qui potuit literam per cita
tionem perpetuare. Dat ſimile de dilatoriis, que tpe clauduntur: vt
l. exceptionem. ff. de exce. ⁊ c. inter. ſ. de re iud. Vel dic quod hic non
agitur de effectu actionis excludendo, ſed de defectu literaꝝ. Unde
per hoc dixit Io. An. qḋ reſcriptũ nõ dat actionem, imo priſtina
actio eſt intentanda: ⁊ ſic non eſt materia contrarij proportionabi
lis ad noſtrum caſum: q2 per hoc non tollitur quin impetrans ac
tionem ſibi cõpetentẽ non poſſit attentare corã ordinario. Vel hic
non agitur de reſcripto, imo datur iudex, coram quo litigatur: ⁊
8 ſic regula, alias negligentia non proportionat̃.℄†Hic duo ſunt
videnda. Primum, an annale ad agendum, ſit perpetuum ad exci
piendum, vel replicandum. Secundo an poſſibile ſit excipi ante, q
actio detur. Dic ad primum, an annale ad agendum, ſit perpetuũ
ad replicandum. Dic q eſt perpetuum, ⁊ tpale, ſm naturã actiõis,
quam coadiuuat: q2 replicatio menſuratur vice actionis: vt ptꝫ in
l. queſitum in fi. ff. qñ actio de pecu. eſt annalis.℄ Si q̃ritur an an
nale ad agendum ſit perpetuum ad excipiendum: aut ius excipien
di eſt idem cum iure agendi, vt q2 ex tempore agi poteſt: ⁊ excluſa
temporis actione, excluditur exceptio. ff. de peti. her. l. ſi quis liber
tatem. l. Papinianus. §. ſi filius. ff. de inoffi. teſta. l. nec non. §. exem
plo. ff. quibus ex cauſis ma. ⁊ no. ſ. de or. cog. c. ſi. per Inn. in. c. cum
dilectum.℄ Quandoq; ius excipiendi non omnino cõpetit ex iure
agẽdi, ſed eadẽ materia ſequit̃, ⁊ ꝓducit actionẽ ⁊ exceptionẽ: ⁊ de
annale ad agendum, perpetuum eſt ad excipiẽdum: ⁊ hic eſt caſus
9 in. d. l. pure. De hoc per Cy. in. d. l. licet. C. de exce.℄†Ad ſecundũ,
an poſſit excipi ante, quam agatur: dic quod quedam eſt exceptio
improprie dicta, que competit etiam non ſtimulato: vt quia quis
pro publico intereſſe opponit ſe contra electum: ⁊ quia hoc hꝫ quo
ad quid naturam actionis, ⁊ hoc competere poteſt, licet non aga
tur: dicit Inn. de ele. cum dilecti. in gl. ſuper verbo. Reſerare. ⁊ hoc
ſi non habetur ibi negatiua. de elec. dudum. in gl. ij. de do. ⁊ conta.
cum dilecti. ſed dic quod improprie dicta ſit exceptio.℄ Quedam
eſt exceptio proprie dicta: ⁊ procedit gl. Poteſt tamen pars timẽs
periculum implorare officium iudicis, ⁊ petere quod declaret exce
ptionem ſibi competere, ⁊ qḋ ſilentiũ imponatur agenti. no. glo. ff.
de fideiuſ. ſi ꝯtẽdat: q2 põt officium iudicis implorare, vt declaret
exceptionẽ ſibi cõpetere, vt actori ſilẽtiũ imponat̃. Ad hoc q ple
ne ſcribit Bar. in. l. ſi finita. §. eleganter. ff. de dam. infec. vbi pleniſſi
10 me de hoc.℄†Quero, qualr ꝓbetur dolꝰ, vel negligẽtia. Gl. dicit
qḋ anni lapſu pſumit̃ aut in dolo, aut in negligẽtia. Hoſti. dicit qḋ
gl. bene dicit quo ad negligentiam: tñ dolus debet probari ex per
ſpicuis indicijs ⁊ remittit ad notata. ſ. c. ex parte. Aduerte ibi tps
ſtatuitur ⁊ ponitur: poſt tempus lapſum preſumitur negligentia.
Et no. q vbi pſumptio, ⁊ ꝓbatio equaliter ꝯcludit ad duo: quorũ
alterũ ſufficit ad intentum, probatio dubia inter illa duo alterum
certitudinaliter non concludens, non vitiat probationeꝫ. Ad ho
de fo. compe. ſ. ex parte. B. de dila. litere.

1 ℄ Reſcriptum dans iudices incertos, nõ valet.
2 Confiteri nullus intendit, qñ factum alterius recitat, vel aſſerit.
3 Reſcriptum non honeſtum, ⁊ irrationabile pſumitur in dubio
falſum.
4 Reſcripta poſſunt ex duplici vitio annullari. nu. 7.
5 Reſcripta ad lites quare odioſa.
6 Iudices, ſeu cõmiſſarij, non ſunt delegãdi ad petitionem partis.
8 Reſcripta qñ propter nimiã generalitatẽ non ſint in dubio nulla.
9 Delegatus ad vniuerſitateꝫ cãrũ ſub quo nomine cõmitti poſſit.
Tutor eſſe non debet incertus.
10 Reſcriptum nullum quando dicatur.
11 Reſcriptum quantumcunq; generale, per quod datur iudex certꝰ
generaliter quando valeat.

1 Ad hec ſumus. ℄†Caſus. Non valet reſcriptũ, p q incerti dan
tur iudices, vel p qḋ futura negotia cõmittuntur. h.d.
℄ Sunt due ptes. Scḋa ibi: nos igit̃. Tria notat. Im
2 petratiũ malitiã, ⁊ abuſum, ⁊ remediũ.℄†No. cautelã, qḋ vbi re
citatur factũ alterius, qḋ cõfiteri nõ intendit quis, addatur, talis,
3 vt aſſerit̃: vel tales, vt dicit̃.℄†No. ſecũdo qḋ lre nõ honeſte ⁊ irrõ
nabiles, ⁊ ꝯ iura in dubio falſe pſumunt̃, ⁊ de cãcellaria nõ emanaſ
4 ſe.℄†No. tertio duplex vitiũ annullãs literas, qñ reſcriptũ com
mittit omnia negotia vnius, ⁊ ſic vitium eſt generale. Secũdo, qñ
5 per eas datur iudex incertus.℄†No. quarto cauſam quare litere
ad lites ſunt odioſe, ⁊ reſtringende: quia per eas detrahetur ordi
6 narie poteſtati.℄†No. quinto cauſam non delegandam iudici ꝓ
pitio partis: ⁊ ſic non debet delegari iudex ad petitionem partis.
7 No. q tales litere ſunt funditus nulle, qñ nimium ſunt generales,
8 aut iudices ſunt incerti.℄†Hic facio vnum literale ꝯtrium: hic re
probatur nimia generalitas, contra. ff. de rei vend. l. que de tota. §.
incerte. Dic, hic poteſt aliquid imputari impetranti, ⁊ nihil pti q̃
nõ oppoſuit: ibi non põt imputari parti nõ ſpecificanti: quia igno
rabat: ⁊ põt imputari parti aduerſe: que ſpecificationẽ non petijt.
9 ℄†Venio ad fructum materie. Oppo. q vꝫ reſcriptum generale:
nam poteſt dari delegatus ad vniuerſitatem cauſarum. ff. de iud. l.
cum pretor. Gl. ponit duos intellectus, ⁊ dupliciter literam expo
nit: vno modo quod litera elegerit, ſonet in futuruꝫ: ⁊ ſic erit cauſa
nullitatis literarum, non gñalitas cãrũ, ſed incertitudo iudicis: q2
dabatur nõ certus, ſed quẽ in futurũ elegerit: ⁊ iudex nõ dꝫ eſſe in
certus: ſicut nec incertꝰ dꝫ eſſe tutor. ff. de teſta. tu. l. duo ſunt Titij.
10 ⁊ arbiter. de arbi. innotuit. ſm hoc ceſſat cõtrariũ.℄†Scḋs intel
lectꝰ, qñ cã nullitatis lrarũ ſucceſſit a gñalitate, q2 ꝯ ſtylũ romane
curie eſt: q ſic gñales litere impetrent̃, niſi hꝫ formã decre. ſedes. ſ.
e. q̃ tamen reſtringitur, vt in. c. cũ in multis. de reſcri. li. vj. Aliꝰ po
11 teſt dari, q vtraq; cã fuerit.℄†Cõclude ergo q aut reſcriptũ eſt
gñale: ⁊ datur iudex incertus: ⁊ planũ q non valet. Aut eſt gñale, ⁊
datur certus iudex: ⁊ tunc aut datur gñaliter ad cauſas plurium,
⁊ valet: vt. d. l. cũ ptor. Aut ad cauſas eiuſdem, ⁊ contra diuerſos: ⁊
tunc aut p modum priuilegij, ⁊ ſic gſe, vt q2 dat̃ conſeruator: ⁊ vꝫ,
vt in. c. i. de offi. dele. li. vj. Dicit tñ Compo. q non extenditur ad fu
turas, niſi aliud pateat ex tenore. Aut dat̃ in modũ cõmiſſionis. ſ.
iuſtitie: ⁊ nõ vꝫ. vt hic. Ad hoc tñ pro ⁊ contra alle. Io. c. i. de priui.
li. vj. v. ⁊ ad ipm. De quo dic vt ibi in gl. Aut dat̃ eidẽ ad cãs ꝯ eũ
dem: ⁊ tunc aut gñalitas non comprehendit niſi pñtes cãs: ⁊ valet
reſcriptũ: immo cõmẽdabile q ad vnũ impetret. ſ. e. c. ſi. de reſcri. di
ſpẽdia. li. vj.℄ Aut hec gñalitas cõphẽdit futura: ⁊ nõ vꝫ, vt hic.
Dicit tñ gl. q ſi papa ex certa ſcientia hoc faceret de plenitudine
poteſtatis, valeret reſcriptum, ſaluo iure recuſandi, etiam ſi daret
eligendum ab impetrante.

1 ℄ Latinitas falſa vitiat reſcriptum.
2 Canoniſte debent vti bona grammatica.
3 Latinitatis error non vitiat contractum, vbi ꝯſtat de intẽtu ipſiꝰ
diſponentis.

1 Ad audiẽtiã. ℄†Caſꝰ. Falſa Latinitas vi
tiat reſcriptũ pape. h.d. Cõis
2 diuiſio.℄†No. ſummariũ. No. q lre cũ falſa Latini
tate nõ pſumunt̃ de curia emanaſſe: ⁊ no. q Canoniſta
3 dꝫ vti bona grãmatica.℄†Op. q valeat reſcriptũ, lꝫ hẽat falſam
Latinitatẽ. de ſta. ho. l. Imperator Titꝰ. ff. de ma. teſ. l. q habebat.
Soluit gl. dupl̃r. pmo nõ q ſi ꝯſtat de itẽtu diſponẽtis: error ſcri
bẽtis l Latinitate nõ vitiat: vt l ꝯtio: ſi nõ ꝯſtat vitiat, vt hic. Hec
nõ plꝫ gl. q2 decre. loquit̃ indiſtincte: iõ dic, ꝯtiũ loquitur in teſta
mẽtis, ⁊ ꝯtrꝰ, qbꝰ iſta nõ trãſeunt: niſi per vnam manum: vñ
de facili trãſire poſſunt cũ falſa Latinitate: lꝫ l reſcriptis papalibꝰ

ſecus, in quibus tranſeunt per plures manus: vnde non eſt veriſi-
mile quod vitium tranſeat inuiſum cum mala Latinitate. Preſu-
mitur ergo quod non tranſiuit per curiam: ꝛ ſic falſum eſt, quādo
tales litere ſunt: ideo fidem non adhiberet. Per hoc videtur forte
dicendum qḋ qñ litere tranſeunt per cameram, ꝛ non per cancella-
riam, ꝙ vitiū Latinitatis non vitiaret: quia tunc ceſſet ratio, cum
diſcurrat per tot manus. Per hoc, ꝛ per text. apparet quod ſi vi-
tium Latinitatis eſt dubitabile, ꝛ ſic nō euidēs, ꝙ litere nō vitian-
tur, ꝛ interpretandum pro reſcripto. de fide inſtrumen. cum inter.
Ant. de Butri.

1 ☞ Reſcriptum ſecundum qñ non valeat contra primum.
2 Libellum non vitiat narratio proprietatis in poſſeſſorio.
3 Prelatus eccleſie poteſt in actis eccleſie agere.
4 Eccleſie matricis appellatione cōprehenditur plebanalis.
5 Spoliato poſſidente nomine alieno, ſpoliatus cenſetur is, cuius nomine poſſidet.
6 Appellationi cenſetur eſſe renuntiatū ex attentatis ꝑ appellantē pendente appellatione. nu. 9.
7 Appellationem ſuam non proſequente appellante appellatus pōt illam proſequi, ꝛ ſuper ea iudices impetrare.
Appellatus qñ ꝛ quanto tēpore debeat appellantem expectare.
8 Appellatio dicitur proſecuta per eius impetrationem.
9 Appellante excluſo per renuntiationē tacitam vel expreſſam appellatus inuito appellante poteſt appellationem proſequi.
10 Factū ſufficit de iure canonico proponere iudicialiter, ex quo colligitur exceptio, dato ꝙ exceptio formaliter non opponatur.
11 Reſcriptum impetratū in cauſa appellationis, cui nō firmat cui eſt renuntiatum.
12 Reſcriptum occultatū a citato ter, ꝛ ſuppreſſum non valet.
13 Reſcripti vires tolluntur anno.
14 Reſcriptum in cauſa appellationis impetratum qñ valeat.
15 Reſcriptū in cā appellationis non firmat appellationē deſertam.
16 Iuriſdictio delegata ad inſtantiā limitata finit̄ inſtātia perempta.
17 Reſcriptū ſm̄ poſt primū inualidū vꝫ nō facta mētione de primo.
18 Libellus qñq; admittitur alternatiuus.
19 Appellationis deſertio ſine fatalium lapſu non confirmat attentata.
20 Expenſarum condemnatio poteſt fieri poſt diffinitiuam.
21 Appellatus ꝓſequi pōt ad finem attentati retractandi appellatione deſerta. nu. ſeq. vſq; ad nu. 24.
22 Appellans non auditur neq; appellatus lapſo tpe fatali ad proſequendam appellationem.
23 Attentata appellatione pendente, appellatione deſerta cōfirmantur. nu. 27.
24 Reſtitutio ſpoliati intra quātū tpis ſpatiū poſſit intentari.
25 Appellans qñ appellationem proſequi, poſſit, ꝛ qñ appellatus.
Poſſeſſorium quando annale ſit perpetuum.
26 Fatalia an currāt contra appellatum, prout currūt contra appellantem.
Impedito non currit tempus prefixum ꝛ limitatum.
27 Appellatione deſerta an liceat appellato cām facere committi in negotio principali.
28 Reſcriptū appellati an debeat facere mentionem de appellatione.
29 Appellatus an debeat obtinere expenſarum condemnationem.
30 Expenſe de iure canonico petuntur in cauſa appellationis. nu. 29.

1 EX parte S. ¶ Nō. vꝫ ꝙ reſcriptū ꝯ primū ab appellāte impetratū ī quo apploñe tacuit, vel quo vti poſtpoſuit lapſu annali, vel cuiꝰ vires ſunt finite ex deſertiōe inſtātie, vel tacita renuntiatione vel tpis lapſu. h. d. ¶ In pma tāgit qōnē, diffinitionē, apploñē ꝛ interpretationem. ¶ In ſcda vnius partis ꝓtractionem, ꝛ alterius negligentiam. ¶ In tertia finalem determinationem. Scḋa ibi: Cunq;. Tertia ibi: Ideoq;. ¶ Caſus. Stephanus quidam perſona eccleſie de Tarento habebat quandaꝫ capellaniam ſubiectam eccleſie ſue, quam quidam capellanꝰ detinebat noīe dicti. S. qḋā. O mouit qōnem ꝯ dictū. S. aut dictū capellanū ſuper proprietate dicte capelle, pretendens ipſam ad ſe ſpectare de iure: ꝛ dū eſſet lata vna interlocutoria dictus O. appellauit: ꝛ non obſtāte apploñe ſua pēdēte nō deferēdo ſue apploñi ꝓuauit dictū capellanū ſua poſſeſſione, ꝛ ſe in capellā intruſit, ꝛ qſdā literas impetrauit, nullā faciēs mētionē de appellatiōe, ī qbꝰ iſta cā forte aliquibus iudicibus cōmittebatur: tandē bene ꝑ bienniū nō fuit vſus iſtis lr̄is. Interea Stephanꝰ vt ꝓſequeret apploñē anteq̄ lapſuꝫ eēt bienniū iudices delegatos impetrauit in cā apploñis ad ꝓſequēdū apploñē, ꝛ petit attētata appellatiōe pēdente retractari citato O. q vſq; ad tertiā citationē tacuit: tādē ꝓduxit primas lr̄as, ꝛ oppoſuit de defectu iuriſdictionis iudicū impetratorum ab ipſo S. qi ſcōe erāt lr̄e, ꝛ in cā appellationis, in qbus de pmāis nulla fiebat mētio, ꝛ ꝑ tāto petiſt qḋ pronūtiarēt ſe nō iudices, aduerſa ꝑ quatuor opponebat vel qnq; ꝯ pmas lr̄as. Primo ꝙ erāt īpetrate poſt renūtiationem appellationis, q̄ ſurgebat ex innouare attētata, ꝛ ſic nō valebāt. Scḋo qḋ fuerūt lr̄e ſuppſſe vſq; ad tertiā citationē. Tertio, qꝛ eis dolo, vel negligentia vti poſtpoſuit, qḋ parebat lapſu anni. Quarto ꝙ dicte prime lr̄e nullā faciebāt mētionem de appellatione: ꝛ ſic nō valebant. Quinto, qḋ inſtātia appellationis, in cuiꝰ inſtātia erāt impetrate, erat deſerta, cum lapſum eēt biennium a tempore appellationis: forte iudices non procedebant. Stephanus hoc pape intimauit. Papa mandat iudicibus iſtis duo. Primo qḋ examinēt oīa, ꝛ retractent attentata poſt appellationem O. ꝛ reſtituant poſſeſſionem dicto. S. Secundo quod
2 ſi deſerta eſt appellatio, dictū O. in expēſis ꝯdemnent. ¶ † No. primo qḋ narratio ꝓrietatis nō vitiat libelluꝫ in poſſeſſorio: qꝛ attēdi dꝫ penes ꝯcludendum, non penes medium narrandi. de fo. cō-
3 pe. ex parte. vide de ꝓbatio. lꝫ cauſaꝫ. ¶ † No. qḋ ꝓlatus in actis eccleſie pōt agere, ꝛ impetrare, ꝛ appellare ꝑ capella ſibi ſubiecta. de quō. de iud. cum deputati. de reli. do. cum venerabilis. de preſcript. auditis. de ma. ꝛ obed. inter quatuor. per Pau. in cle. j. de reſcript.
4 ¶ † No quod appellatione matricis eccleſie comprehenditur plebanalis que aliam habet ſub ſe, licet ſtricte comprehendatur eccle-
5 ſia cathedralis. de verbo. ſigni. venerabilis. ¶ † No. ſecundo quod ſpoliato poſſidente nomine alieno, ſpoliatus videtur is, cuius nomine poſſidetur: ꝛ ſic per electionem detinentis tollitur poſſeſſio in perſonam eius, cuius nomine poſſidetur. ad hoc. l. iiij. §. quam-
6 uis. ꝛ l. colonus. ff. de acquiren. poſſeſ. de reſti. ſpolia. olim. ¶ † No. tertio quod ex attentatis per appellantem pendente appellatione, quam interpoſuit, ſtatim videtur renuntiare appellationi. Hec eſt vna regula in materia appellationis. de appella. an ſit quia eo quod non defert appellationi attentando faciens quid repugnās appellationi, illi renuntiare videtur. ¶ Venio ad verſicu. quem
7 cum eſſet. ¶ † Nota primo quod appellante appellationem ſuam non proſequente appellatus poteſt illam proſequi, ꝛ ſuper ea iudices impetrare: quando autem, ꝛ quantum debet expectare appel-
8 lantem, colligitur de appellatione. oblate. ¶ † Et nota quod impetrando dicitur appellationem ꝓſequi. Facit quod eo quod quis preſentat proceſſum iudici, appellationeꝫ dicatur cepiſſe proſequi. Quod no. propter ſtatuta, que exigunt ceptam proſecutionem in-
9 tra tempus. Ad hoc. j. eodem dilectus filius. ¶ † Et ex hoc nota quod excluſo appellante per renuntiationem tacitam vel expreſſam, appellatus inuito appellante poteſt appellationem proſequi: nam per attentata videtur renuntiare appellationi ad incommodum proprium, non ad preiudicium appellati. Et ſic debet intelligi quod no. in c. interpoſita. j. de appella. ¶ Venio ad verſi. cunq;.
10 ¶ † Nota primo quod de iure canonico ſufficit factum iudicialiter proponere, ex quo colligitur exceptio, dato quod exceptio formaliter non opponatur. Concor. j. eodem ſinautem. Vide Barto.
11 de except. ff. l. j. ¶ † Nota hic quatuor cauſas, propter quas litere non valent. Prima, quando ſunt impetrate in cauſa appellatio-
12 nis, ꝛ tacite renuntiatum eſt appellationi. † Secunda, quando litere occultantur ꝛ a ter citato ſupprimuntur. Sed hanc cauſam non puto ſufficientem, niſi fuiſſet ſtatutus terminus ad literas produ-
13 cendas, ꝛ non produxit. † Tertia, quando literis non eſt vſus impetrans, dolo, vel negligentia per annum ſecundis literis impe-
14 tratis. † Quarta cauſa, quando ſunt in cauſa appellationis impe-
15 trate non facta mentione de appellatione, ꝛ per appellantem. † Additur etiam quinta: ſcilicet quando ſunt impetrate iam lapſo ter-
16 mino appellationis proſequēde ꝛ ſic appellatione deſerta. ¶ † No. tertio incidēter ex hoc quod finita inſtantia finitur iuriſdictio delegata ad inſtantiam limitata: ſecus ſi non ſit ad inſtantiam limitata, ſed ad cauſam. Sic intellige de offic. delega. venerabili vel hic finis inſtantie finit cauſam. de app. cum ſit Romana. ꝛ c. per tuas.
17 ¶ † Nota quarto quod ſecunde litere poſt primas inualidas, vel per exceptionem eliſibiles, aut quarum virtus eſt finita ꝛ valent, non facta mentione de primis. Ad hoc gloſſ. j. c. ex tenore. ad hoc glo. de iure patrona. ſuggeſtum. de confirma. vtili. vel inuti. bone.
18 ¶ † Nota quinto Innocē. quod poſitio, ꝛ articulus quandoq; admittitur alternatiuus, ꝛ ſub diſiunctione. de preſcript. auditis de in integrum reſtitu. conſtitutus. Et hoc quando ab illo facto dependet, in quo eſt probabilis ignorantia. Sic not. Innocē. ¶ Tu nota aliter quod articulus admittitur alternatiuus, qñ in vtraq; parte alternatiue pariter concludit intentum ponentis: quia tunc non parit obſcuritatem. Ad hoc de fo. competen. ex parte S. ibi: per eum, vel eius complices. de teſta. Raynutius ibi: ex cauſa fideicommiſſi, vel ſubſtitutionis. de probatio. tertio ibi adulterium, vel furtum. Vide glo. de except. pia. lib. vj. in verbo: ſpem. Ad hoc. l. generali. §. ei. ꝛ ibi Barto. ff. de lib. ꝛ poſthu. ꝛ in. l. quod ſi dubitetur. de acqui. heredi. Sic ꝛ probatio in pluribus verificabilibꝰ dicitur certa, licet alterum neceſſario non concludat: ſi quodlibet extremum diſiunctiue ſufficit ad intentum. qui fil. ſint legi. per tuas.

19 ¶†No.vi.ꝙ deſertio applonis ſine tacita renuntiatione,ſiue fa-
taliũ lapſu,nõ ꝯfirmat attẽtata ad preiudiciũ appellati,niſi ꝓſe
qui velint:Sic limitanꝭ de ap.cũ ex cãe.⁊.c.nõ ſolum.li.vj.Itẽ non
confirmat attẽtata in oppoſitũ eius qđ confirmat deſertio applo-
nis:⁊ ſic deſerta appellatione appellatus appellationem proſequi
põt ad finẽ attẽtati retractãdi:⁊ ſic deſertio applonis nocet deſerẽ
ti,non autẽ nocet illi,qui proprie non dicitur deſeruiſſe.Facit ad
no.in cle.cãm.de ele.An appellatus poſſit appellationem ꝓſequi,
appellante nõ intimante:⁊ ad id,quod no.eo.ti.c.j.li.vj.poſt Com-
20 poſ.¶†No.vlt.ex fine,⁊ ordine lr̃e,ꝙ poſt diffinitiuam põt proce
di ad cõdẽnationẽ expenſarũ.Hic duo ſunt mãdata:vnũ principa
21 le,ſʒ ſup expẽſis.¶†Circa primũ habemus primo ꝙ applone de
ſerta appellatus proſequiꝭ ad finem attentati retractandi.Secun
do ꝓ nõ valẽt lr̃e in cã appellatiõis,nõ facta mẽtione de applone.
In ſcđo primo habeo ꝙ appellante appellationẽ non proſequẽte,
ſi appellatus proſequitur,obtinet condemnationem expenſarum.
Secundo ꝙ facta condemnatione ſuper principali,fit condemna-
tio in expenſis.Ad primum opp.ꝙ non debeat audiri appellatus
proſequens appellationem ad ſententiam attentati retractandi.
Primo per appellantem tacite renunciatum erat appellationi,at
tentando contra appellationem.de app.cum ſit.Si ergo erat renũ
tiatum appellationi,remiſſio fieri debebat ad iudicem a quo,⁊ ſuf
ficiebat illum condemnari in expenſis.iuxta no.in.c.gratum.ſ.de
offi.dele.facit qđ habetur.ſ.de ap.interpoſita ⁊.c.reprehenſibilis.⁊
22 iſte tex.in fine.¶†Scđo lapſo tpe fatali ad appellationẽ ꝓſequen
dã nõ audiꝭ appellãs,neq; appellatus:nã actor ⁊ reus circa appel
latiõis inſtãtiã iudicãtur a pari.de mu.peti.c.ſi.Excluſo ergo ap-
pellãte,excludeꝭ ⁊ appellatꝰ.Si ergo appellãti ꝯceſſum eſt ꝙ deſe-
rendo,⁊ renũtiãdo tacite vl' expſſe poſſit recedere ab applone.ſ.de
ap.interpoſita.quomõ poterit ꝓſequi appellatus:vtriq; enim ſta
23 tutus eſt terminꝰ iuris.de ap.ĩ cle.ſi appellationẽ.¶†Tertio attẽ
tata applone pẽdente,appel.deſerta confirmanꝭ.ff.de app.ſi ex cã.
No.de ap.non ſolum.li.vj.igitur nõ poſſunt ꝑ appellantem retra-
24 ctari.¶†Hec decre.multiplicem reſpicit intellectum.Primum,
ꝙ hic Stephanus agebat poſſeſſorio,ſuper quo literas impetra-
uerat,⁊ non proſequebaꝭ appellationem,ſed agebat tanquam ſpo
liatus.Hunc proſequitur gl.in verbo.Proſecutus.⁊ gl.ſuper ver
bo Cum biẽnium. verſu, dicas.Et per hoc contraria non obſtãt:
quia fateor ꝙ non auditur tanquam proſequens appellationem,
ſed auditur vt petẽs reſtitui.Huic obuiat,quia ſi lapſum erat tp̃s
biennij a tempore ſpoliationis,erat poſſeſſorium extinctum,quod
annale eſt:vt.l.j.in fi.ff.de vi ⁊ vi ar.Sed ad hoc reſpõdet gl. ꝙ poſ
ſeſſoriũ,inquantũ cõtinet rei proſecutionẽ,eſt perpetuum,licet in-
quãtum cõtinet penam,ſit annale.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.in prin.⁊ ſic hic
proſecutorie agebat:igitur tẽpus non excludit.Hic intellectꝰ non
applaudit litere ibi:per literã cum eſſet proſecutus, ⁊c.Item non
placet Inno.quia ſm cum dicendũ eſt ꝙ potius impetrauerit ſu-
per officio iudicis implorãdo ex iuribus attentati,vel innouati,ꝙ̃
ſuper iuribus interdicti.Et ratio,q2 non eſt veriſimile qđ ſe gra-
uauerit in hoc:nam agẽdo poſſeſſorio oportet ꝙ probet poſſeſſio-
nem,⁊ ſpoliationẽ:agẽdo per viam attẽtati non erit neceſſe, niſi ꝙ
doceat ſtatum,in quo erat,id eſt ſe poſſediſſe eccleſiã ante appella-
tionẽ,quã dictus O.nunc poſſidet:⁊ reſtituetur ſcʒ in ſtatũ priſti-
num:vt no.de maio.⁊ obe.cum dilecti.etiam cum reſtitutione fru-
ctuum:vt pro.c.etiã contra facit,quia ad hoc vt fiat reuocatio, eſt
neceſſe ꝙ appellatio ſit interpoſita ex veriſimilibꝰ cauſis : ꝙ tñ nõ
cõſtat hic.¶Sol.Scđm Inno.hoc ꝓcedit,qñ nihil ab appellan-
te eſt innouatũ:alias ſecus:vt hic,⁊ de appel.bone.Itẽ in hoc ſum
mario officio iudicis in illo oportet ꝙ lis cõteſtetur.de offic.deleg.
conſultationibus.Itẽ proſequendo appellationem nouam nõ re-
quiritur peremptorium.de appel.ſepe.Secus ſi agat poſſeſſorio,
ſm Inno.⁊ hic.Vide alios effectus de maio.⁊ obe.cum dilecti.⁊.ſ.
25 de appel.bone.¶ † Secũdus intellectus quod S.proſequeretur
appellationẽ:⁊ hic narrãt qdã ꝙ fuit appellatũ a diffinitiua lata
pro Stephano cõtra O.ſuper iure dicte parochie:alius ꝙ fuit ap
pellatum ab interlocutoria:alius ꝙ fuit appellatum extraiudicia-
liter,ſicut olim fiebat.Et hos intellectus ꝓſequitur gl.j.⁊ Innoc.
Huic obuiant contraria. Innocentius ſoluit vno modo, ſcilicet
ꝙ vtriq; currit tempus,nec appellatus poteſt proſequi appella-
tionem:id procedit quãdiu appellans poteſt proſequi appellatio-
nem.Sed in caſu noſtro non potuit propter lapſum temporis:er-
go,⁊c.Nam quãdiu appellans poteſt appellationẽ proſequi, non
admittitur appellatus ad proſequendum appel. vel ad impetran
dum ſuper illa, vbi terminus non eſt preciſus : vt.ſ.c.oblate. Et
26 hanc ſolutionẽ ponit gl.¶†Secũdo loco iſta ſatis facit inquan-
tum opponitur de renũciatione per lapſum fatalis : quia licet ſit
delatam,vtriq; currit tempus.Secũdo modo ꝙ interdicatur ap
pellanti,ideo in eius preiudicium non poterit renuntiare, cũ iam
eſſet attentatũ aliquid contra appellationẽ,⁊ ad hoc literas impe
trauerat.Et per hoc tollitur cõtrarium de lapſu fatalium: q2 tem
pus ad proſequendum videtur tam appellanti ꝙ̃ appellato ſtatu
tũ.Gl.dicit ꝙ tp̃a ſunt data ipſi appellãti,ideo in eius preiudiciũ
currunt,q2 in eius ptãte eſt ſemp ꝓſequi:ſed nõ currunt appella-
to,q2 nõ põt impetrare,donec ſunt lapſa,vel ꝓpe finẽ.de ap.obla-
te.iõ deſerta appellatiõe audiꝭ appellatus,ſed nõ appellans.Sed
mirabile eſt ꝙ poſt deſertã appel.põt ꝓſequi,cũ tex.arctet appel-
latũ,⁊ appellãtem ꝓſequi intra terminũ,dato ꝙ intra terminũ ſit
appellatus impeditus.Intellige quod appellatꝰ impetrauit ante
terminum lapſum : ⁊ quia impeditus poteſt proſequi poſt termi-
num:vt de ap.oblate.⁊.d.c.ex ratione.Sed ſi impetraret ſuper at-
tẽtatis poſt deſertã appellationẽ ꝑ appellãtẽ,quã ipſe appellatus
intra terminũ nõ fuiſſet proſecutꝰ,non video ꝙ poſſet.Dic ꝙ aliꝰ
intellectus capituli poteſt eſſe quod hic impetratio fuit facta ſu-
per appellatione principaliter,vt directe ⁊ clare patet ex tex.⁊ non
ſuper attentatis,prout ſcribit Inno.que tamen veniunt in quan-
dam conſequentiam:vt patet in textu noſtro:⁊ probat.ſ.c.non ſo-
lum.de appel.li.vj.Nec obſt.cle.ſi appellatio.quia reſpondeo quod
verum eſt ꝙ appellato non eſt licitum proſequi appellationẽ quo
ad hunc effectum,vt ſententiam,a qua appellatuʒ eſt,infirmet,vel
vires illius in dubium deducat:ſed bene licitum eſt illaʒ proſequi
quo ad effectum,vt illam confirmet,vel vt attentata contra illam
reuocentur.Ad hoc vide no.per.d.de Rota,ſua concluſione.cvj.
vbi habetur vna opi.que facit pro hac parte.Alia tamen ibi poſi-
ta facit in contrarium , que vult quod non ſolum ipſam appella-
tionem principaliter non poterit proſequi,quinimo nec quicquid
occaſione illius fiendum foret.per.cle.ſi appellationem.tamen poſ-
ſet dici quod illud dictuʒ procedit,quando impetratio ſit poſt de-
ſertionem:ſecus ſi ante,vt dictum eſt.ſ.ſecundum dominum Io.
And.vt probatur hic.Unde dicit,primo videtur gl.in dicta cle.ſi
appellatio . quod appellatus poteſt proſequi appellationem quo
ad hunc effectum,vt appellatio pronunciꝭ deſerta ⁊ etiam vt pro-
nuntietur male appellatum.Ad hoc no.per.d.de Rota , ſua con-
27 cluſione.xcij.alias.v.¶†An autem vbi in cauſa beneficiali extra
iudiciũ appellatur,appellatione deſerta,licitum ſit appellato hu-
iuſmodi cauſam facere cõmitti in negotio principali,⁊ ſm hoc pro
cedi ꝑ audientiam dic vt no.domini de Rota,ſua concluſione.cvj.
alias.x.vbi ponuntur opiniones.Hunc intellectum deſtruit gl.in
d.cle.ſi appellatio,que reprobando dictum Inno.reſpondendo ad
rationem primam Inn.dicit quod dictum Inn.procedit quando
ſententia fertur a iudice ſuo:ſecus quando a iudice non ſuo : ſicut
eſt quando eſt appellatio deſerta:vt no.ſ.c.ex ratione.de app.dicit
ergo quod decre.noſtra procedit,dato iuſto impedimento ex par-
te appellati,prout ſentit gl.⁊ Inn.hic:nec curandum,quia vt dicit
glo.appellans ⁊ appellatus iudicantur a pari quo ad proſecutio-
nem appellationis:⁊ conſtat quod vbi appellans eſt iuſto impedi-
mento impeditus,datur ſibi non ſolum annus,quinimmo ⁊ bien-
nium,iuxta no.in.c.ex ratione.ſ.de app.⁊ ſic reſpectu ipſius appel-
lantis nõ cenſetur appellatio deſerta,nec extincta iuriſdictio quo
ad iudicem appellationis.Si ergo hoc eſt in appellante, quare nõ
⁊ idem debemus iudicare in appellato:vt patet per predicta.Non
obſtat cle.ſi appellatio.quia reſpondetur quod procedit vbi appel
lans ⁊ appellatus potuerunt intra tempus debitum proſequi ap-
pellationem:ſecus vbi appellatus non potuit proſequi quo ad cõ-
cernẽtia preiudicium appellantis,vt hic,nõ fauorem:vt dicta alle
gatione.lviij.Dicũt tñ.d.de Rota,ſua ꝯcluſione.lxij.ꝙ ſi appella-
tus intra terminum hominis vel iuris impetrauit,ſupple ⁊ proſe
quatur,ſecundum eos:dic qđ ſm eos,⁊c.ſi oppoſitiones generales
faciant,dũmõ non proſequaꝭ:vt ibidem not.Si nõ opponaꝭ cõtra
literas,qñ impetrauit intra terminum hois,ꝙ appellans poterit
ſe defendere etiam poſt deſertam appellationem ꝯtra appellatum
proſequentem,quia reſcriptum eſt commune.de mu.pet.c.j.⁊.ij.⁊ ꝑ
no.de reſti.ſpo.ex conqueſtione.ad hoc de exce.cum inter.⁊.l.omnẽ
honorem.C.de tem.ap.Nec obſt.in cle.ſi appellatio.quia procedit
quando neutra pars vltra terminum appellauit melius appella-
tionem proſecuta fuit:vt pʒ in originali:quo caſu poſt terminum
proſequi non poſſunt.Ad hoc vide quod no.in conclu.cccix.non
quia per hoc ſciuerunt quod dixi.vel ſolue.ſecundo,quod licet la-
pſa forent fatalia,hoc non poterat allegare appellans:quia ſic alle
garet turpitudinem ſuam.Sed non placet Inn.quia iam erat de-
tecta ꝑ partẽ turpitudo:vñ poterat allegare qđ aduerſarius huic
ſecundo obuiat:q2 potius debebat appellatus ꝓſequi cãm totã,ꝙ̃
attentatuʒ.Dicit gl.ꝙ vtilius ſibi fuit proſequi attentata.q2 ſuffi
cit ſibi ſi reducaꝭ in priſtinũ ſtatũ,ita ꝙ ſuſtineat ptes rei,ita ꝙ nõ
grauꝭ onere ꝓbãdi.¶Itẽ quo ad ꝓ̇ncipalẽ forte nõ intererat ſua
ꝓſequi:q2 ꝓ eo lata erat ſentẽtia.Quod pʒ:q2 aduerſa ꝑs appella-
uit.Sed ꝑ hoc nõ tollitur vltimũ ꝯtrium,q2 attentata confirmãtur
ex deſertiõe appellationis:igiꝭ hic nõ põt ꝓſeq ad finem attentati
reuocãdi.Dic attẽtata ꝯſecutiua ad ꝯfirmationẽ ex lapſu fataliũ
ꝯfirmanꝭ,⁊ nõ retractãtur,vt ibi.¶Quedã ſunt attentata oppoſi
ta ꝯfirmato ex lapſu fataliũ:⁊ hec nõ ꝯfirmãꝭ:q2 ſic lapſus fataliũ

operaret̃ cõtra ſe:ꝛ ſic loquit̃ hic:nã ſnia erat lata pro S.ꝛ O.ſpo-
liauerat D.ꝛ ſic ſpoliatio contradicebat ſententie. ¶ Ꝉ.necdũ ſunt
attẽtata,nec oppoſita,nec conſecutiua ad confirmationem, ſed ſe-
parata:ꝛ hec non cõfirmãtur.de ſen.exco.licet.li.vi.ꝛ no.de app.ſe-
28 p:.de eo,q̃ mit.i poſ.cũ venilent. ¶ † Venio ad ſm, dr q̃d appel-
las tenet facere mẽtionẽ de appel.quid de appellato,hic vr̃ tex.ꝙ
vtriq̃ꝫ.ꝛ.h.o.gl.ꝛ Inn.de confir. vti vel.inu. bone.de appel.oblate.
Inn.tꝫ appellatũ nõ debere facere mẽtionẽ de appellatione.in.d.
c.oblate.ꝛ in.c.ij.e.tit.contrarium tenet de ma.ꝛ obe.cum dilecti.
ſ hic,q̃ ſi.a in a.par.ca.c.j.Et hoc cõiter tenet̃:ꝛ hoc tꝫ Hoſt.dicit
tñ q̃d nõ eſt ita ſubtilis mẽtio facienda in iſtis,ſicut in alijs:quia
magis fauorabilis eo q̃d impetrantur ad defendendum hec iura
q̃n appellat̃ in cã app. ſed ſi impetrat appellatus ſuper executio-
ne ſnie,nõ arctat̃ ad faciendũ mentionẽ de appellatione manifeſte
friuola,ſm̃ Agonem in ſua diſpu.Si non eſſet euidenter friuola,
bñ arctaret̃. Io.Mo.de reſcri.in rub.li.vi.tꝫ q̃d dicitur hic neceſ-
ſe fieri mẽtionẽ de appellatione,nõ ꝓcedere q̃n applõ eſt deſerta,ꝛ
impetrat̃ ſup ꝯfirmatione ſnie.Per hoc determinat̃ dñi de Rot.
ſua ꝯcluſione.ccc v.q̃d ſi appellatione pẽdente extraiudiciali a poſ
ſeſſore in beneficio ius nõ habẽte interpoſita cõtra illũ,q ĩram nõ
habebat in illam,vꝫ noua impetratio poſſeſſoris nõ facta mẽtio-
ne de appellatione.q: tũc impetrando nõ ꝓſequit̃ appellationem.
Itẽ nec vitiat̃ a via attentati lite pẽdente.q: nõ põt dici attẽtatũ
aliquid ad preiudicium iuris aduerſarij,cuius nõ habeat:vt lite
29 pen.c.j.ꝛ fi.de teſti.cãm.ad hoc q̃d no.in.c.j.vt lite pen. ¶ † Venio
ad vltimum de ꝯdẽnatione expẽſarum,videt̃ q̃d.D.in expẽſis nõ
debuerit condẽnari:q: nõ intererat,S.cũ rata maneat ſententia.
Gl.dicit q̃d hic nõ erat poſt appellationem ꝓceſſum ad ſentẽtiam,
vñ intererat ſua.D.ꝓſecutũ eſſe vt habuiſſet ſniam:ꝛ q: retarda-
tus eſt p hoc ꝓceſſus,põt petere expẽſas.Nec obſt.q̃d potuit ap-
pellationi renunciare:dic ꝙ aperte erat delatũ:quo caſu nõ poteſt
renunciare,vel põt appellationi renunciare dummodo nõ inter-
ſit.hic intererat,ꝛ nõ ſoluerat intereſſe:vt de ap.interpoſita,Vel li
cet nõ intereſſet ſua q̃d nõ appellaſſet,q: forte ꝓpter hoc q̃d appel
lauit,facit expẽſas in ꝯſulẽdo aduocatos ſup appellatione, vel in
mittẽdo ꝓcuratores ad curiã,in ꝯdicẽdo impetrationi in cã ap-
pellationis.Scd̃o vr̃ ꝙ hec ſnia fuerit lata ſuper expenſis ex inter
uallo,q̃d eſt ꝯ tex.C.de fru.ꝛ li.expen.l.terminato.So.Dic aut ex-
penſe petuntur iudicis officio:ꝛ non poteſt fieri condẽnatio, vt in
cõtrario.Aut iure actionis,aut cõdictione ex lege, vt in propoſi-
to in condẽnatione expenſarũ cõdictione ex decr. reprehenſibilis.
de appel.ꝛ poteſt fieri condẽnatio etiã poſt principalẽ determina-
30 tionem:ſic loquitur hic. ¶ † Nota,ꝙ in cauſa appellationis de iu-
re canonico petuntur expenſe iure actionis.Q̃d bene nota.Quã-
doq̃ꝫ petuntur officio iudicis:ꝛ tunc aut fit condemnatio in expen
ſis eadem ſententia,ꝛ eodem tẽpore ſucceſſiue,licet ſeparate:ꝛ po-
teſt,vt hic.Aut in diuerſa,ꝛ eadem die,ſic ꝛ poteſt.ff.de re iudic.l.
Paulus.alias non.de appel.cum appellationibus.lib.vj.Vel hic
principalis cauſa non erat deciſa,ſed ſolum attentatum.

1 ¶ Reſcriptum cum clauſula,quod ſi nõ omnes,ꝛc. intelligitur tam de impotentia iuris,ꝙ facti.
2 Delegatus quilibet dicitur large executor.
3 Clauſula reſcripti Si intereſſe omnes non poterint, quando verificetur.4.
5 Iudicandi inhabilitas ex quibus cauſetur.
6 Infamia iuris,an repellat arbitrum.
7 Impedimenta facti que ſint.
8 Delegatus quomodo excuſatur ex impotentia.
9 Poteſtas coniudicum quomodo verificetur.
10 Iudicandi inhabilitas reſpectu impotentie facti debet certificari ab ipſo impedito.
11 Iudicandi inhabilitas reſpectu impotẽtie cauſatur trib9 cauſis.
12 Periurio quandoq̃ꝫ poteſt aliquis excuſari ratione impotentie.
13 Poſſe vel non poſſe quot modis dicatur.
14 Iudicium,quod ratione inhabilitatis non valeat, quomodo victa excuſatio inhabilitatis fiat in practica.
15 Delegatus an poſſit ſubdelegare.
16 Condelegatus an poſſit procedere ad fines ſue commiſſionis altero impedito ꝛ intereſſe non valente.
17 Iudicium ex quibus impedimentis poſſit caſſari,ꝛ annullari.
18 Iudicij nullitas ex quibus cauſetur ratione inhabilitatis iuris.
19 Iudex eſſe poteſt laicus literarum omnino imperitus.
20 Iuriſdictionis habitum que inhabilitent ipſo iure impedimẽta.
21 Iudicandi exercitium que inhabilitates repellant.
22 Iudex incompetẽs ratione inhabilitatis,ſi toleretur valet quod agit.
21 Iudicis acta an annullẽtur inhabilitate ſuperueniente.
24 Sententia an vitietur per detectionem inhabilitatis poſt ſententiam.

1 SCiſcitatus. ¶ † Reſcriptum quo plu-
ribus cauſa delegatur cum
clauſula,quod ſi non omnes:de impotentia iuris ꝛ fa
cti intelligitur.h.d. ¶ Conſultatio,ꝛ reſponſio. ibi ſe
2 cunda.nos vero.vbi diſtinguit duplicem impotentiam. ¶ † Nota
primo ibi:exequendum:ꝛ ibi:exequaris.quod large quilibet dele-
gatus dicitur executor.Ad hoc de foro compe.ſi quis contra cle-
ricum.ff.de offi.deleg.paſtoralis.§.preterea.ſtricte tamen alius eſt
iudex,alius executor: vt patet ibi: coniudices, vel executores.
3 ¶ † Nota ſecundo ꝙ conditio hec,ſi intereſſe omnes non poterũt:
que apponitur in literis,verificatur,ꝛ purificatur ad ſolidandam
poteſtatem delegatorum, ſiue iuris , ſiue facti detur impotentia.
4 † Et ſic altero de duobus modis datur defectus poteſtatis. Aut
enim deficit poſſe de iure,aut de facto : ꝛ ſic verba,que poſſunt in-
telligi de iure,ꝛ de facto in reſcriptis,de vtroq̃ꝫ intelliguntur.Vi-
5 de quod not.in cle.quod circa. ¶ † Nota tertio hic aliquas cauſas
cauſantes inhabilitates de iure reſpectu potentie iudicandi,infa-
mia,ꝛ ſeruitus iuris impeditur, ꝛ quodcunq̃ꝫ impedimentum da
6 tur a lege inductum. † An infamia repellat arbitrum no.iij.q.vij.
tria.ff.de arbi.l.Pedius.An repellat procuratorem de iure cano-
nico,ſic not.de iudi.cum deputati.de iuramen.calum. Imperato-
7 rem. ¶ Nota de iure ciuili, Inſti.de excep.§.fin. ¶ † Nota quarto
8 exemplum,quo quis impeditur impedimento facti. † Et nota do-
ctrinam generalem ad cognoſcendum quomodo excuſatur dele-
gatus ex impotentia, quomodo ſcilicet ſi ineuitabilis eſt neceſſi-
9 tas excuſatur:ergo non pro euitabili. ¶ † Nota quinto quod ad
purificandam poteſtatem coniudicum non ſufficit impotentia fa
cti in veritate ſubeſſe,niſi de ea ſint iudices certificati:ſecus vide-
tur ad contrarium, vt in impotentia iuris.De quo dicam de offi.
10 deleg.prudentiam. † nota ꝙ debent certificari ab ipſo impedito.
11 ¶ † Not.ſexto quod triplex eſt clauſula:quedam eſt clauſula ſim-
plex,ꝛ indefinita implicite comprehendens clauſulam, non volun
tatis,ꝛ impotentie:ꝛ eſt hoc,ſi non omnes interfuerint:hec impli-
cite comprehẽdit ſi non interfuerint,vel quia non velint, vel quia
non poſſunt:ꝛ quia in hac ſufficit in coniudice non velle, ꝛ nõ poſ-
ſe,ꝛ quo ad ſolidandum poteſtatem coniudicum,ꝛ quo ad excuſan
dum parere non volentem.Quedam eſt clauſula explicite in ſe cõ-
prehendens conditionem non voluntatis,ꝛ impotentie: vt hec, ſi
noluerint, aut non potuerint intereſſe alij ꝛc. et idem, et fortius.
¶ Quedam eſt clauſula ſolum in verbis comprehendens condi-
tionem non voluntatis ꝛ impotentie : vt hec,ſi noluerint, aut non
potuerint intereſſe alij,ꝛc.et idem ꝛ fortius. Quedam eſt clauſula
ſolum in verbis comprehendens conditionem impotentie, vt eſt
hec:ſi non potuerint:ꝛ in hac concluditur quo ad purificandũ po
teſtatem coniudicum,etiam conditio non voluntatis vnde altero
non volente admittũtur alij:ꝛ ſic hec conditio Si non potuerint:
ſubintelligit illam, Si non voluerint.Sic ergo dicimus in vulga
ri:quia comprehendit illam Si non potuerit.C.de heredi. inſtit.l.
cum proponas.ꝛ no.in.l.j.ff.de vulg.ꝛ pupil.Quantum tamen ad
excuſandum facere nolentem non ſubintelligitur, quin de inobe-
dientia puniatur, vt hic eſt caſus. ¶ Venio ad declarandum de-
cre.hic alique gloſ.accedunt ad declarationem fundamenti, ſcili-
cet omnes,excepta gloſſ.in verbo Infamem,que habet aliquid de
materia:hic tãgit̃ de multiplici impotẽtia. ¶ Alij dãt hos v̾ſus:

Poſſi debit ius,factum ꝛ nature poteſtas,
Officium,meritum commodum,deitas,et honeſtas.

12 Addit impotentiã facti,de qua ſatis hic. † Vnde per hoc dicitur
ꝙ impotentia excuſat a periurio.de iureiur.breui.ꝛ de pign.ſigni-
ficante.De potentia poteſtatis habetur de offic.leg. ſiuduiſti.ſ.de
leg.ad legatũ.De poteſtate patrie poteſtatis habetur in.l.cũ opꝫ.
§.non autẽ.C.de bo.que libe.De potentia cõmoditatis habet̃ de
elec.quia ꝓpter.De potẽtia deitatis impetrãdo habetur de peni.
di.ij.§.charitas.ad ſi.De potẽtia honeſtatis.ff.de vſu ꝛ hab.l.non
13 alter. ¶ † Quero quot modis dicat̃ poſſe vel non poſſe. Glo.i.dat
verſus.vide eã per te.Scd̃o dicit ꝙ hꝫ ſe canonice excuſare impe-
14 ditus,ad purificandã coniudicũ poteſtatẽ. ¶ † Quero qualr̃ fiet
hec excuſatio:ꝛ de practica,et forma dicit gl. ꝙ p literas, vel certũ
nũtiũ literatorie deſtinatũ.l.xiij.di.c.j.cũ ſi.De hoc de off.dele.pru
dẽtiã.Dicit Io.An.ꝙ in antiqua litera,vbi eſt canonice, erat lite
ratorie:ſed caſſatũ fuit,ne nũtius excluderet.Sufficit etiã nũtius
ſine literis,dũmodo ꝯſtet illũ nuntiũ eſſe.Et ſic habes ꝙ creditur
nũtio.de quo de appel.cũ parati.de ꝓba.q̃n cõtra falſam.de dolo.
15 dilecti. ¶ † Secũda gl.de q̃õne illa remittit,an ſi aliquis condele-
gator eſt impeditus,an poſſit ſubdelegare.de quo dicetur in.c.co
16 ram.de offi.dele. ¶ † Venio ad vltimã particulam, que dicit duo.
Primo ꝙ alter ex delegatis põt ꝓcedere,altero impedito, vel no
lente intereſſe.Scd̃o,q̃d ſi hꝫ clauſulam impotẽtie,ex ſimplici non
voluntate non excuſatur. ¶ Oppo.ad primum ꝙ nullus ſine al-
tero coniudicũ poſſet ꝓcedere,ex quo plures ſunt delegati:vt dꝫ
de offi.deleg.cauſam.Sol.Contrarium ꝓcedit in datis ſine clau-
ſula:hic

ſula:hic in datis cū clauſula. ¶ Scd̃o obuiat qḋ videtur ꝙ etiam
appoſita clauſula impotētie ex ſimplici non volūtate purificeṫ po
teſtas ↄiudicū:vt pꝫ in.c.prudētiā.de offi.dele.Gl.dt qḋ illa decre.
corrigit iſtā. Dic qḋ nō corrigit:hic eñ agiṫ de affectu cēe impo
tentie quo ad excuſandū delegatū nolētē vt impotentē intereſſe.⁊
dicit qḋ ex ſimplici nō volūtate nō excuſaṫ:in ↄ̄rio agiṫ de defectu
purificāde ptātis ↄdelegatoꝝ:⁊ hoc reſpectu clā impotētie cōpre
hēdit clām ſimplicis nō voluntatis:vnde ſiue ex nō volūtate, ſiue
ex impotētia deficiat intereſſentia alicuiꝰ ↄiudicū,alioꝝ ſolidaṫ,⁊
17 purificaṫ ptās habēs fundamētū. ¶ †Venio ad materie ſupficiē,
q̃ attingit cū gl.infamē.⁊ gl.ſe. Ad q̃rū declarationē vidēda ſunt
plura. Primo q̃ ſunt impedimēta ĩhabilitātia iudices de iure ad
iudicandū,⁊ q̃ de facto.i.q̃ ſunt q̃litates iuriſdictionis iudicis in
ficiētes de iure,⁊ q̃ de facto. Scd̃o an talia iuris impedimēta inha
bilitēt ſunditꝰ ipſo iure iuriſdictiōis habitū,an ita demū ſi oppo
nanṫ. Tertio, an ĩdifferēter talia ĩpedimēta ĩ iudicibꝰ cuiuſcꝫ ſpe
ciei excludāt exercitiū iudicādi. Quarto, an ĩhabilitates iurꝫ poſt
datā iuriſdictionē ſupuenitētes tollāt habitū iuriſdictiōis,an ſolū
excludāt exercitiū. Quinto,an detectio ĩpedimēti,⁊ inhabilitatis
18 poſt ſniam,vitiet ſnīam. Hec ſunt,q̃ tāgūt gl.⁊ doc. ¶ † Ad p̃mū
multa ſunt impedimēta,q̃ numeranṫ i Spe.de le.§.excipiṫ.p.i.co.
aliqua hic exprimunṫ.infamia,ſeruitꝰ,vt hic pꝫ,excōicatio.de re
iu.ad pbādū. Furioſitas.ff.d iu.cū furioſus.l.cū ptor.cū.l.ſe.ĩ qbꝰ
enumeranṫ mulieres,impubes,⁊ multi alij. ¶ Sꝫ eſt dubiū de cri
minoſo,an crimē repellat a iudicādo. Vr̃ qḋ ſic:q2 repellit a teſtifi
cādo.de teſt.teſtimoniū. Hec materia diſputaṫ.i.q.vi.p totū. Inn.
dixit hic de reſcri.ſup lr̃is ad ſi.de offi.dele.cum ſuper.cōcludit qḋ
nullū crimē repellit a iudicando. Non ob.iij.q.vij.quod ſine.⁊ ſeq.
q2 nō iudicat criminoſus alios de eis male loquēdo:ex quo eſt in
fecṫꝰ eodē morbo:vel nō iudicat.i.iudicare dꝫ:ſi ſequaṫ rectū ordi
nem,q2 dꝫ incipere a ſe. Vñ de iure a iudicando nō repelluntṫ,etiaꝫ
ſi ſint criminoſi.iij.q.viij.§.ſi. Idē Vinc.de cle.excō.mi.ſi celebrat.
aſſignat dr̃iam inter teſtē,⁊ iudicē:q2 teſtis plus p̃iudicat,a cuius
dicto nō appellaṫ,ſed ſic a dicto iudicis. Dictū Io.pcedere p̃t,qñ
ex crimine ipſo iure infamia irrogat:dictū aūt Inn.qñ nō ipſo iu
re,ſed p ſnīam,ſm quod cōiter euenit de iure ciuili:vt.l.i.ff.qui no.
infa. Et ratio,q2 primo caſu infamia eſt illa,q̃ ipm repellit mediā
te crimine:⁊ ſic vt infamis repelliṫ,vt hic. Sit ergo cautus oppo
nens iſto caſu qḋ repellat ipſum vt infamē nō vt criminoſum tm̃:
opponat ergo crimen cū infamia. Qḋ no.qḋ procedit in delegato
nō ordinario:vt pꝫ.ſ. Sic ergo ĩfamia iuris repellit delegatū a iu
dicando,nō aūt infamia facti:quod ſecus eſt in teſte:vt.c.teſtimo
niū.de teſti. Et ſi loquiṫ ipſius dictū in criminoſo nō tolerato. Io.
iij.q.vij.in ſumma,tenet quod crimen repellat iudicem, ſicut teſtē
q2 facilius repelliṫ iudex,q̃ teſtis:cū difficilius inueniaṫ teſtis,q̃
iudex. Ad hoc ꝙ no.de offi.dele.inſinuāte. Spe.l ti.de le.§.excipiṫ.
ver.item quod cōmiſit mihi.in.x.col.tenet qḋ ſi crimē eſt dignum
morte,repellat a iudicādo:als nō. Allc.lxi.di. Catinenſis.lxiij.di.
nouit. Tene primū. Et hoc ſequiṫ Io.An.de offi.dele.cū ſup.⁊ in
addi. Spe.loco preal.in verſic.item quid eſt criminoſus ⁊ hic. Nec
obſtat quod facilius repellitur iudex,quam teſtis:q2 id verū quo
ad cauſas ſuſpicionem inducentes:non quo ad cauſas alias inha
bilitātes:q2 maior exigitur habilitas in iudice,q̃ i teſte. Ponit ēt
inter alia exempla gl.huic gl.concor. Spe.in Spe.de le.§.excipiṫ.
ver.item q2 eſt illiteratus q dicit hoc pcedere,ſi alias ineſt natura
lis diſcretio,que mater eſt oim virtutū:vt.ſ.c.i.de offi.cuſto.⁊.j.q.
vij.p̃ſentiū. Quaḋr aūt iſto caſu debeat pferre ſnīam:dic vt habeṫ
in Spe.de ſnīe platio.§.ſequiṫ.l prin. Exēplū de illiterato,nec ha
19 bente conſuetudinem cauſaꝝ.C.de iudi.l.certi iuris. ¶ †No.bene
gl. Canoniſta,q2 nō hēs tex.ꝙ laicus imperitus lrãꝝ poſſit eſſe iu
dex,ſi hꝫ ↄſuetudinē cāꝝ. Alia ipedimēta habes.iij.q.vij.§.tria.
ſ.muteſcentia,⁊ ſurditas. De impedimentis facti multa patēt exē
pla. De p ſe vnā regulā habes per gl.in ſalutatione ſupra,q̃ dixit
20 priuatū altero ex quincꝫ ſenſibꝰ,iudicē non eſſe poſſe. ¶ † Venio
ad ſcdm̃,an talia iuris impedimēta inhabilitent ipſo iure iudicē,
an ita demū ſi opponanṫ. Inn.dicit aut ipedimētū eſt accidentale
inductū a.l.poſitiua,vt infamia,ſeruitus,vel q2 mulier:⁊ nō infici
tur iuriſdictio ipſo iure,ſꝫ ita demū ſi opponaṫ:⁊ q2 dilatoria eſt.
opꝫ ꝙ ante lit.ↄteſt.opponat De quo p Arch.iij.q.vi.§.exceptio.
Aut impedimentū eſt naturale:vt q2 mutꝰ,ſurdꝰ,furioſus,⁊ ſilia,
pupillus diſcretione carēs,⁊ talia:q2 naturalia plus inficiūt,⁊ ipſo
iure impediūt iuriſdictionis habitū. Et ideo dixit Cōpo.ꝙ etiaꝫ
iſto caſu poterit hec exceptio qñcūcꝫ opponi,cū p eū detegaṫ iudi
cium fuiſſe retro nullū. Cōpo:quo ad mulierē dicit vidiſſe iudica
re quod proceſſus per feminam habitus eſſet nullus:ſed credit qḋ
male. Credo quod illa inhabilitent ipſo iure,que inficiunt perſo
nam a fine iudicandi,vel iuſtitiam cognoſcendi:quia nemo bene
iudicat que non cognoſcit:igitur in iudicando exigitur diſcre
tio,⁊ cognitio:que ceſſat in muto:et ſurdo:quia non habet orga
na,per que poſſit diſcernere:facta alioꝝ:ū,furioſitas,et infantia:
alia autem accidentia vitia:que non priuant quem organis ordi
natis in finem cognoſcendi,⁊ diſcernendi,nō inhabilitant ipſo iu
re:hoc verū,niſi expreſſe aliud diſponatur a lege:vt patet in excō
21 municato publice:de re iu.ad probandum. ¶ †Venio ad tertiuꝫ,
an indifferēter quēlibet iudicē repellāt inhabilitates.maxime po
ſitiue,⁊ accidentales a iudicādo:dic,q2 ꝙ dātur he inhabilitates,
⁊ manifeſte ſunt:nō tolerate:⁊ indifferenter repellunt:qñcꝫ dātur
in aliquem tales inhabilitates iuris,⁊ toleranṫ,q2 ſunt occulte et
tunc ↄtra delegatum admittunṫ exceptiones:ſed nō admittūtur
contra ordinariū,ex quo toleratus eſt.de offi.preto.l.Barbarius,
viij.q.iiij.nonne,ſm Inno.de offi.dele.cum ſuper.ideo ſi opponaṫ
infamia,vel ſeruitus contra epꝫ,per hoc nō repellitur a iudicādo
vt ordinarius,ſm Inn.ex quo pp̃ter hoc nō eſt a ſuo ſuperiore re
motus. Ratio multiplex eſt. Prima,q2 ſi oppoſitū diceres,ordina
rius ĩ officio duplici iure cēſereṫ:nā in alijs remaneret ordinariꝰ.
⁊ ſi a iudicando repelleret.nō eſſet iudex,abſurdum eſſet ꝙ eſſet in
officio:⁊ non poſſet ad officiū conſecutiua:ideo opꝫ qḋ prius aga
tur vt a dignitate remoueaṫ,q̃ a conſecutiuis,delegatus eſt i vna
cā tm̃,ſi ab illa repelliṫ.nihil abſurdū. Secunda aſſignaṫ per eum
de elec.nihil.ſ.e.cum dilecta.q2 ordinarius hꝫ officiū de publico,in
quo tolerare operaṫ:ſꝫ delegatus nō hꝫ offm̃:ſed certum miniſte
riū. Tertia.q2 iſte exceptiones iuris impediūt ne iudex fiat:nō iu
dicem factū,vt iudicare nō poſſit:vt pꝫ.iij.q.vij.§.tria.⁊.d.l.cum
furioſus.ff.de iudi.⁊.l.cum pretor.cum legi.ſeq.ſed delegatus non
eſt iudex:fortius ante lit.conteſt.cum eius iuriſdictio elidi poſſit:
vnde efficitur demum firmum per litis conteſta.ideo exceptio q̃li
bet ante oppoſita operatur vt non ſit iudex. Hoc ceſſat in ordina
rio quia a creatione poteſtatis percipit oīa. Ex his videṫ qḋ tole
rare delegatum nihil operatur. Et ſic limitabitur lex. Barbarius
Philippus.vt loquaṫ in ordinario. Ad hoc q2 in delegato nō ſub
eſt vtilitas multoꝝ:qḋ ponderat.l. Barbarius.⁊ ſimilia. Idē not.
in hoc.ſ.e.cū dilecta.⁊.ſ.de offi.dele.cū ſuper.idē.ſ.eo.ſuper literis.
in ſua gl.magna. ¶ Hoc videtur ↄ̄ decre.ad pbandum.de re iud.⁊
eſt caſus.iij.q.vij.§.tria.C.de ſen.ſi arbiter. Gul.de Cug.in.l. Bar
barius.tenet ꝙ in delegato ad vniuerſitatē cauſarum procedat.l.
Barbarius.non in delegato ad vnā cauſam:et hoc, quia in prima
ſubeſt vtilitas publica,⁊ q2 obtinet vltra ordinarij iuris articulū.
22 Latius expedio in.c.cōſultationis.de iure pat. ¶ †Concludo ad
preſens:dic ſi queritur an in delegato opereṫ aliquid tolerare quo
ad potentiā a principio imprimēdi iuriſdictionē:⁊ dico ꝙ ſic:q2 ſi
eſt inhabilis,⁊ inhabilis reputeṫ pp̃ter tolerare,⁊ ſic delegetur,valet
delegatio:vt dicto.§.tria.⁊ eſt caſus in.d.c.ad probandū. ¶ Si
queriṫ an tolerare in delegato aliqd operetur eo iudice dato quo
ad validitatē geſtoꝝ vbi nihil opponiṫ,vbi alias nō valerent:⁊ da
to ꝙ adhuc tolerare aliqd opereṫ,ēt ſi inhabilitas ſit inficiēs ipſo
iure,vt dictis iuribꝰ. ¶ Si queriṫ an tolerare aliqd operetur, vbi
actualr ↄ̄ ipm opponiṫ:⁊ dico ꝙ nō,lꝫ opeṫ in ordinario:vt ibi ĩpe
dimēta ſunt iuris,nō repelli poſſit exceptione iuris poſitiui:⁊ hec
vera ſunt in ordinario,pter q̃ in exceptiōe excōicationis:q2 in illa
tolerare nō operaṫ,qn ſi opponat ↄ̄ ordinariū repellaṫ:⁊ hoc pro
pter periculū cōmunionis. Dicit Inn.in duobꝰ locis, in.c.cū ſup.
de offi.dele.⁊ in.c.nihil.de elec. Et hoc credo, ſi eſt publica excōica
tio:idē credo ſi eſt occulta:q2 eo ꝙ vult patefacere opponendo dꝫ
admitti:q2 licet illa tūc nō infecerit ipſo iure pp̃ter tolerare, ſi op
23 ponaṫ inficit,vt puto. ¶ †Venio ad quartum an inhabilitates ex
poſtfacto ſupuenitētes inhabilitent ipſo iure:effectꝰ eſt,q2 vbi non
inhabilitēt,ceſſante ipedimēto reuiuiſcūt. Et in hoc dic ꝙ nō tol
lunt ipſo iure habitū iuriſdictiōis:ideo ceſſantibꝰ ipedimētis pñt
iuriſdictionē reaſſumere:ideo excōicatus medio tpe, ſi fame reſti
tuaṫ,reaſſumit poſtea iuriſdictionē.ij.q.iij.§.notādū.in ſi. Nūqd
aūt interim ipſo iure tollāt exercitiū quādiu durāt:dic ſi ſunt ipe
dimēta nature,ipſo iure tolluntṫ:ſi ſunt ipedimēta poſitiua,regulr
nō tollunṫ:fallit in excōicatione publica,de re iudi. ad probandū.
24 ¶ †Venio ad vltimū an detecta ĩhabilitate poſt ſnīaꝫ ſnīa ſit nul
la:dic ꝙ aut ĩpedimēta ſunt nature,⁊ detectio inhabilitatis vitiat
qcqd eſt actū:q2 ↄ̄ vitiū nature tolerare nihil opaṫ:vt ſcribit Inn.
de ↄſue.cū dilectꝰ.de cle.excō.mini.ſi celebrat.⁊ dixi plene in.d.c.cō
ſultationibꝰ.de iure pat. Si ĩpedimēta ſunt poſitiua, vel iuris gē
tiū,vt ſeruitꝰ:tale eñ vitiū nō eſt nature,ſed eſt iuris gētiū:⁊ tale
vitiū eſt a iure poſitiuo tm̃,ad infectionē iuriſdictionis.iij.q.vij.§.
tria.ibi:moribꝰ eſt femine ⁊ ſerui,⁊c. Si ſunt talia,q̃ exercitiū iuriſ
dictiōis nō tollūt ipſo iure,qḋ eſt cōiter,eſt planū ꝙ detectio ĩpe
dimēti poſt ſnīam non vitiat ſnīam:quimo ſi nō opponaṫ impedi
mentū ante litis ↄteſtationē repellit volēs opponere, ſi impedimē
ta ſunt talia,que ipſo iure tollant exercitiū,vt excōicatio. Nūquid
ſi poſtea detegaṫ excōmunicatio, vitietur qḋ actum eſt: Oportet
examinari an occulta excōicatio annullet ipſo iure exercitiū. Ioā.
quod ſic.iij.q.vij.§.tria. Puto contrarium:et hec eſt cōmunis opi
nio,quod valet ſententia occulte excommunicati,ex quo contra ip
ſum nō opponitur. Dicit Inn.de excep.exceptionem.⁊ in Spe.de

inſtru.edi.§.reſtat.ver.quid ſi inſtrumentū.no. de preb̄ᵉ. dilectus. de re iudi.§.penul. Plus dicit Pau.Jo.Andr.reſpondiſſe:qḋ ſi quis ſit publice excōmunicatus in aliquo loco, ſi vadat in alio loco,vbi habetur pro non excōicato,⁊ fiat iudex,qḋ valet qḋ facit,ex quo non opponitur ſic intellige.❡ Cōtra hoc tamen facit qḋ no. Jo.And.de ſen.excō.in quibuſdā.alias,inquiſitioni. vbi ad vitandum aliquē ſufficit ſemel in vno loco fuiſſe notū. Dicit ergo qḋ ſi ſunt impedimēta,que tollāt ipſo iure exercitiū, vt excōicatio, aut tpe iudicij non ſolū quo ad partes,ſed etiā quo ad alios ignorabatur excōicatus:Aut quo ad partes ignorabatur, ſed non quo ad alios:aut quo ad alios, partes ſciebant ipſum excōicatū. Primo caſu,ſi ignorātia non erat legitima,vt qꝛ publice erat excōicatus, nō valēt geſta:qꝛ hic legitime non eſt toleratus:cū ea,que publice fiunt,tolerabiliter nō ignorātur:vt.ſ.de poſtu.prela.c.j. Dictū eſt Jo.Cal.in.c.ad ꝓbandū.de re iudi.Si tolerabiliter ignoreť, vt qꝛ fuit occulte excōicatus, vel qꝛ fuit in aliquo alio loco excōicatus, ſm Pau.vel forte,vt puto,ſnia erat de longinquo tēpore lata, ita qḋ tranſiuerat a memoria:⁊ tunc dicit ꝙ detecta inhabilitate poſt ſniam non viciatur ſnia:ſaluo niſi eſſet ſnia excōicationis,quā etiā excōmunicatus toleratus ꝓferre non poteſt:vt in.c.ij.⁊ qḋ ibi no. de ordi.ab epi.qui renun.epiſcopa.⁊.xxiiij.q.j.in ſumma. ❡ Scḋo caſu qn̄qꝫ quo ad partes tantū ignorabať, quia erat publice lata: et tūc ignorātia ſola partium non facit exercitiū validū : qꝛ exigiť cōmunis error:vt.d.l.Barbarius.⁊ ideo detecta excōmunicatione non valeret ſnia:ſic poſſet intelligi hic.❡ Tertio caſu, quo tolerabiliter excōicatus ignorabatur ab alijs,ſed a partibus ſciebatur excōicatus:dicit Cald.ꝙ aut non valet ſnia hoc detecto, vel ſi valeret,reuocareť in odium illius,ad cuius cōmodum eſt lata,qui ſcienter cōmunicauit:et hoc potuit in.d.c.ad probandum. Et hec ſufficiant ad materiā huius capituli.Uide hanc materiā plene in c.conſtitutionibus.de iure pat.in repe.Anto.de But.

1 ❡ Reſcriptorum reuocatio quando coram arbitris tractetur.
2 Judex,cui impotētia opponitur,cognoſcet an ſit ſua iuriſdictio.
3 Judicandi poteſtas quando ⁊ ex quibus dependet ab ipſo iudice.
4 Maiori numero perſonarum non ſtatur, vbi duo corpora ſimul vniuntur.nu.15.
4 Uoces non habent pro numero perſonarum duo corpora quando ſimul vniuntur.
5 Reſcripti reuocatio a quibus in dubio ⁊ quando peti poſſit.
5 Judices duo delegati in vna cauſa, an poſſint ꝓcedere vnᵒ altero abſente.
6 Judices delegati facta reuocatione reſcripti vt vnus ſine alio nō procedat quo iure de commiſſione eorum cognoſcant.
7 Judicum delegatorum proceſſus qualis eſſe debeat.
8 Judices delegati ſi diſcordēt in iuriſdictione eis delegata, an debeant eligi arbitri.
9 Arbitris diſcordantibus quid agendum.
10 Judex non habet cognitionem ſuper dubio, vbi eſt certum de iuriſdictione.
11 Judices an ⁊ quando ſibi inuicem deferre poſſint.nu.14.
12 Judices delegati qualiter debeant ad cauſe cognitionē ꝓcedere.
13 Judicibus pluribus delegatis ſimul an debeant omnes ſimul cognoſcere de virtute eoꝝ iuriſdictionis vel quilibet particulariter.
14 Juriſdictionis prorogatio dependet a conſenſu vtriuſqꝫ partis.
15 Juriſdictionis prorogatio,dependens a conſenſu plurium, ſi diſcordent qualiter fieri debeat.
15 Numero maiori quādo ſtari debeat, vbi diſceptatur inter plures de re aliqua.
16 Sententia iudicis alterius delegati quando valeat lata in abſentia alterius.

1 Paſtoralis. ❡ † In queſtione reuocationis reſcriptoꝝ recurritur ad arbitros,ſi ſibi inuicem non deferunt, vel cōcordant.h.d. ❡ Legā per partes.In prima particula habet duas partes.In prima conſultatio.In ſecunda reſponſio, ibi:ad quod.
2 ❡ † Premitto ꝙ vbi vertetur in dubium de iuriſdictiōe alicuius poteſt quis cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio.ſ.c.ſuper literis.ff.de iudi.ſi quis ex aliena.⁊.l.ſecūda.ff.ſi quis in ius voca.nō ie.❡ Pono caſum: Pater beatiſſime, contingit aliquando per partes diuerſos iudices impetrari:ambo volūt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio:qui a dicit datus per primas, qḋ ſecunde non faciunt ſufficientem mentionem de primis :alter datus per ſecūdas, ꝙ ſecūde faciunt:quilibet vult cognoſcere in pᵭcto iuris:ex quo reuocatur in dubium de iuribus iuriſdictionis cuiuſqꝫ : quilibet deberet cognoſcere:ſed hic eſt vnus punctus, quia forte contingeret qḋ ipſi proferrent ſentētias cōtrarias:⁊ ſic res deduceretur in intricationem:vellem ſcire a vobis quid tunc habeāt facere iudices,et quid partes, ⁊ quō, ⁊ qua practica tali caſu ſit procedēdum.Papa reſpondet ꝙ primo,⁊ ante omnia iudices debēt ſibi hincinde deferre,⁊ cōcordare qḋ vnus ipſoꝝ cognoſcat:ſi non poſſunt in hoc cōuenire,debent ſimul cōuenire,⁊ cōcordare in vnam ſententiam,qḋ poſſunt:ſi non poſſunt cōcordare in vnam ſentētiam ambo cognoſcendo,dato qḋ plures ſint dati per vnam literā:quid alias quam per aliam : hoc caſu debent eligi arbitri, ⁊ a partibus cōmuniter,
2 qui arbitri hāc queſtionē determinent.h.d. ❡ † Not.j.regulam ꝙ iudices,de quoꝝ iuriſdictione dubitare cōtingit,cognoſcere poſſunt,an ſint iudices,⁊ de validitate,vel nullitate literarū,per quas dantur iudices.Et nota ꝙ qn̄ tangitur iuriſdictio duorum iudicum,ꝙ ſeparatim non debent cognoſcere, imo debēt inſimul conuenire,ſm practicam decre.⁊ hoc ne contingant ſentētie cōtrarie. Et aduerte ꝙ decre.loquitur de duobus delegatis:in duobus ordinarijs dicit Inno.in.c.ſuper literis.ſ.c.ꝙ equum foret hanc decre.ſeruare:ſed vt dicitur hoc eos de iure non aſtringit.❡ Et nota qḋ hec practica demum procedit,qn̄ reuocatum eſt in dubium de iuribus literarū,⁊ ſuper hoc an ſecūde reuocent primas,vel pri
3 me derogent ſecundis.❡ † No.ij.practicam procedendi in talibus literis:quia ante omnia debent iudices ſibi deferre. Et ſic nota caſum,in quo pendet poteſtas in habente iuriſdictionē,etiā ſine cōſenſu partium alterius iuriſdictionē conſolidare. Scḋo debent in ſimul conuenire ad cognoſcēdum:⁊ ſi concordant,bene quidē:et ſi diſcordant,debēt arbitros eligere. Et pondera ꝙ per partes eliguntur arbitri,qui determinant queſtionē. Et ſic habes caſum, in quo de iure oportet ad arbitros recurri:⁊ appellātur hi arbitri iuris.Alius caſus in cauſa ſuſpicionis iudicis delegati:vt hic eſt caſus.⁊ de offic.deleg.ſuſpicionis.Tertius caſus eſt,qn̄ inter epm ⁊ ſubditum clericū eſt contentio.xj.q.j.ſi clericus aduerſus clericū. et ab iſtis arbitris iuris appellatur,⁊ appellatur ad papā : vt eſt caſus hodie.de offi.delega.ab arbitris.lib.vj.⁊ olim notabant hic
4 antiqui. ❡ † No.iij.ꝙ vbi duo corpora ſimul vniuntur vt corpora ad actum exercēdum,non ſtatur maiori parti pro numero perſonarū,ſed maiori parti vtriuſqꝫ corporis:⁊ duo corpora nō habent voces pro numero perſonarum, ſed pro numero corporis:et ſic ſi ſunt duo corpora,ſunt due voces:⁊ tantam habet poteſtatē vnum corpus,ſicut aliud,licet vnū corpus aliud excedat in numero perſonarum.De hoc dicam aliquid.ſ.de elec.ſcriptū. vide text. valde in contra.de parochi.c.j.Sed facilis eſt ſolutio.❡ Predicta procedunt,niſi ius aliter diſponat.❡ Hic habemᵒ plura videre, Primo, a quibus exigatur reuocatio in dubium de iuribus literarū, et inter quos.Secundo,facta reuocatione in dubium de iuribᵒ literarum,eſt videndum quo iure,vel qua poteſtate iſti delegati cognoſcant de hoc incidēte.ſ.de iuribus literarum, an delegata vel ordinaria.Tertio,eſt vidēdum qualis erit proceſſus eorum ſuper huiuſmodi queſtione.Quarto,eſt videndū nunquid iudicibᵒ diſcordātibus poſſunt arbitri eligi ad probandum ſentētiam. Quinto,eſt vidēdū a quo tēpore eligātur arbitri,⁊ an tales arbitri poſſint eſſe laici. ❡ Ultimo,quid ſi arbitri non poſſunt concordare in vnam ſentētiam.His viſis materia decre.cum dictis doc.erit clara,⁊ expedita.❡ † Uenio ad primū,⁊ dico ꝙ exigitur vt dubiū ſit
5 ſuſcitatum inter partes,quarū intereſt,non inter iudices, quorū non intereſt,cum ad eos iuriſdictio nō ſpectat ratione dignitatis: et ne videātur operas ingerere,⁊ ſic ſuſpecti ſint.ff.de procu.l.que omnia. ❡ Scḋo exigitur ꝙ dubium,qḋ eſt inter partes,ſit de iuribus literarum, ita qḋ ſit oppoſitū ꝙ altera ſaltem non valeant: et coram vtriſqꝫ iudicibus ſit exceptum : vltra hoc exigitur qḋ ſit exceptum ꝙ iudices non poſſint ꝓcedere ſuper principali. Itē qḋ ſeparatim non poſſunt procedere,⁊ cognoſcere an ſint iudices:ſed ꝙ debent cōuenire ſm formam huius decre. Ratio, quia quilibet ipſoꝝ habet iuriſdictionē,⁊ in principali,⁊ incidenti:oportet ergo vt tollatur per hanc decre.ꝙ opponatur ꝙ debeant ꝓcedere ſcḋm formam huius decre.ꝙ quilibet non poteſt cognoſcere,ſed debent cōuenire:⁊ hoc puto verum quo ad literas ſecūdas, ⁊ ꝓceſſum earum:quo ad primas,qn̄ forent per ſecūdas reuocate, ſufficeret ſola notificatio ſecūdarum,per quā oſtēderent ꝙ non vellet pars impetrans ſecūdas per primas procedere.ſ.de reſti.ſpo.audita.et de offi.dele.ex literis.⁊ dixi.ſ.c.ceterū.⁊ tūc non valeret proceſſus in principali:ſed ſi ꝓcederet in hoc incidēti an ſit iudex, qn̄ tantū coram eo eſt exceptū,valeret ꝓceſſus:qꝛ hoc dubiū poteſt diffiniri.ſ. c.ſuper literis.⁊ ſi male diffiniuerit,poterit appellare.de excep.dilecte.⁊.c.ſignificauerūt. ❡ Ex his deciditur, quid ſi aliqui ex eis, primi,vel ſecūdi,ceperūt ꝓcedere corā eis,illa pars nihil opponit, nec iudices aliquid mādant,ſed eodē inſtanti ſimul ꝓcedūt:quorū proceſſus debeat teneri. Dicit Inno.ſ.c.ceterū.ꝙ quidam dicunt ꝙ tenet ꝓceſſus primorū,qui preceſſerūt,etiā ſi poſtea conſtet primas per ſecūdas reuocatas:⁊ ſi excōicant ſecūdos tanqꝫ turbatores iuriſdictionis,tenet excōicatio,cū iuriſdictionē habuerint, et exercere ceperint:⁊ cōtradictores debent oſtendere cauſas quare cōtradicunt,⁊ maxime literas.de off.dele.cū in iure.⁊ ſic in talibus melioꝝ eſt conditio occupantis.de appella. vt debitus. dicit ꝙ alij dicunt ꝙ

dicũt qđ neutri pñt in alteros exercere iuriſdictionē, cũ reſcriptũ
nõ det iuriſdictionē in alios iudices, nec ius cõe, qđ vult iri ad ar-
bitros, vt hic. ¶ Primũ pcedit, qñ ſcđi pcedũt, ⁊ opponit qđ p-
cedere nõ dñt, q᷑ iuriſdictio corã pmis ē cepta, ⁊ pcedētes ſcđi nõ
recurrũt ad remediũ hui᷒ decre. ⁊ ſcđs, qñ recurrũt ad formã hui᷒
decre. ⁊ illi ɔſeruãt formã, q᷑ nõ pñt dici rebelles, ſm Cõpo. Sȝ ſi
iudices iuriſdictionē exerceãt in partes, cũ de iuriſdictione nõ cõ-
tendit, ſȝ tñ literas oſtendant, ⁊ nihilominus iudices pcedunt ad
ɔrias ſnias, inſpicit que litere alijs preualeant, ⁊ illius pnũtiabit
pceſſus teneri, ⁊ aliorũ irritabit de of. dele. ex literis. Dico in hoc
qđ qñqȝ iudicio cepto corã alijs nihil opponit, nec litere oſtēdũt, ⁊
ambo pcedũt ad mãdata ɔria: ſatis puto qđ tũc nõ ſuab it practi-
ca decr. ⁊ qđ vtriuſqȝ pceſſus valebit: nã valebit pceſſus pmorũ
in data, dato qđ ſcđe reuocēt primas: q᷑ nõ ſunt pmis notificate. ſ.
de reſti. ſpo. audita. Vȝ etiã pceſſus corã ſcđis, lȝ nõ faciãt mētio-
nē de pmis, ex quo nõ eſt exceptũ: vt eſt caſus. ſ. c. ceterũ. Proceſ-
ſus ergo habit᷒ in ptes valeret: in cõiudices aũt nõ: q᷑ neuter pce
dēdo turbat aliũ. ⁊ ſunt pares, nec alter aſſumit ſupioritatē in aliũ
q᷑ cã nõ ſubeſt. Tu dic, vt digi. ſ. poſt Cõpoſ. lȝ Jo. An. ⁊ Inn. in
pri. gl. ſentiant hoc. ¶ Qñqȝ cepto iudicio coram vno iudice, par-
tes voluntarie ambe pcedũt corã illo, ⁊ poſtea preſentãt literas alte
ra partiũ alijs, ⁊ pcedit corã eis, nihil tñ opponit coram primis: ⁊
tũc valet pceſſus primorũ: q᷑ ex quo partes volũtarie litigauerũt
aliquãdiu corã primis, alias literas habēs illis renũtiare videt:
de re iud. inter monaſteriũ. ⁊ hoc Jo. An. hic. Si tñ iudices ſecun-
di pcederēt, ex quo aliud nõ opponit, nõ pñt p hoc excõicari, quia
nõ turbãt. Qñqȝ cepto iudicio corã primis anteqȝ cõſentiat habēs
ſcđas literas, illas pñtat, vel primas, ⁊ pcedit p eas, ⁊ qlibet noti-
ficat, nihil tamē opponit, ſȝ oſtendit qđ nõ vult corã eis litigare: ⁊
tũc adhuc puto qđ quo ad iudices null᷒ poſſet exercere iuriſdictio
nē in alium: q᷑ nullus turbat aliũ pcedendo: ſȝ pceſſus habitus p
primas, vbi ſcđe expreſſe reuocãt primas, nõ valet, p. c. audita ſal-
ſi. pceſſus aũt p ſcđas valet, q᷑ iuriſdictionē hȝ donec opponat, ⁊
nõ appellet, adhuc vȝ pceſſus, ſupra. eodē. ceterum. ¶ Predictis
non obſtãtib᷒ qđ hodie in literis attendit pōccupatio: q᷑ fateor ꝙ
pōccupatio operatur tenendo illã opin. qñ fit p iudices ſcđos, ⁊ op
ponat de primis: ⁊ ſic loquit. c. vt debitus. Sed qñ opponit de ſe-
cũdis contra primas, prime nõ poſſunt preoccupare ſcđas, que a
ſecũdis reuocant: vt dicto. c. audita. nec in hoc corrigit aliqđ. c. vt
debit᷒. vel immutat. Et hec eſt veritas. Predictis nõ ob. c. cũ cõtin-
gat. ſ. c. q᷑ illud intelligo, qñ fuit exceptũ ɔ vtrũqȝ de lr̃is: ⁊ qđ de-
bebãt pcedere ſm practicã hui᷒ decre. Sed ipſi hoc nõ obſtante p
ceſſerũt ad mãdata contrario iſto caſu pcederet qđ ibi: q᷑ attēdit
euētus validitatis literarũ: ⁊ hoc qñdo mãdata ſunt talia, que nõ
trãſeũt in rē iudicatã: alſ valeret pceſſus ſecundarũ, ex quo nõ eſt
oppoſitũ, alſ appellatum. ¶ Ex his ſcđo decidit: pone quod iam
cepto dubio de virib᷒ literarũ corã prio adito, q᷑ incepit cognoſce-
re an ſua ſit iuriſdictio, ſcđe ſunt ſcđis iudicib᷒ pñtate, ⁊ ipſe citat
ptes, ⁊ corã eo excipit de pmis: an pcedat decr. Quidã qđ nõ: ſȝ di
cũt quod pmi tanqȝ preuenientes habēt cognoſcere: ⁊ non procedit
practica. Alij dicunt qđ procedit practica decre. ⁊ ſemp re integra:
id eſt, anteqȝ ſit ſup hac examinatione cõcluſum. ſ. cauſe incõpeten
tie ſiue diffinitũ admittēdi ſunt ad cognitionē, ⁊ deciſionē: ⁊ ſic log
tur hic qđ dicit Jo. an. verius. ſ. e. cum cõtingat. ⁊ de procur. audi-
tis qđ ſatis placet. ¶ Ex his tertio decidit quid ſi corã primis eſt
exceptũ de dubio literarũ: Poſtea pñtant litere ſecundis, ⁊ corã
eis pceditur, nec aliqđ corã eis opponit de iuribus literarum: q᷑
forte pars, q̃ preſentauit primas, nõ curat ne aliquid ad opponen-
dũ, an procedat practica decre. Jo. an. recitat. Inn. dicit quod ad
huc non pcedit practica decre. ſȝ ſolus prim᷒ eſt ille, qui habet co-
gnoſcere coram quo eſt in dubiũ reuocatũ: exigit ergo quod corã
vtroqȝ ſit exceptũ ad hoc vt locũ habeat decre. Alle. ad primũ. ſ.
c. ſup literis. §. j. ⁊ §. ſi vo. ideo ſi pmi ante, qñ reuocaret in dubio
corã ſcđis, hoc dubiũ diffinirēt, valeret corã ſnia, niſi foret appel-
latũ. ſ. de re iud. qđ ad cõſultationē. ⁊ ſi foret appellatũ, ſtabit iudi-
cio iudicis, ad quē eſt appellatũ: de ap. vt debit᷒. niſi iterũ appella
ret, de pur. ca. nos inter. §. ſi. ¶ Per hoc infert quarto qđ ſi par-
tes opponãt ɔ literas corã vtriſqȝ iudicibus, ⁊ iudices pcedãt ad
ſniam, nõ obſtãtib᷒ obiectis an valeat pceſſus: dicit Inn. qđ qñqȝ
partes tñ opponũt literas nõ valere: ⁊ vȝ illa ſnia, que prius lata
eſt: q᷑ quilibet hȝ iuriſdictionē, nec ſumus in terminis decre. Cre-
do qđ ſi ambo pronũciarent ſe cõpetētes, valeret ſnia lata ſcđa, ex
quo prla nõ fuit oſtēſa. ſecũdo p no. de re iud. inter monaſterium.
Si aũt neuter pnũtiaret, dico quod vbi ſecũde expreſſe reuoca-
rent primas, ⁊ primis iudicibus fuiſſent oſtēſe, quod ſnia primarũ
nõ valet: de reſti. ſpo. audita. Sed ſi ſecũde nõ reuocarent primas,
credo quod valeret proceſſus, ⁊ ſnia ſcđo lata p iam dicta: q᷑ ſurre-
ptio nõ vitiat ipſo iure, vt digi. ſ. c. ceterũ. ¶ Qñqȝ eſt deuentũ ad
formalem oppoſitionē: ⁊ hoc nõ obſtan. iudices pcedunt. Ue ſunt
epi. quas ponit Inn. ſ. c. ceterũ. Aliq quod nõ valet pceſſus ipſo

iure, quaſi pcedat ſm formã hic datam. ij. q. vij. diffinitiua. Plus
dico quod dato qđ nõ ſit oppoſitũ de hac decre. ⁊ eius forma ſeruã
da, quod eo quod eſt reuocatũ in dubium de iuribus literarum, ⁊
iudices ſunt de tali dubio certificati, ⁊ qđ partes ſunt in ɔdictiõe
ſuper hoc dubio, quod ſi pcedũt, proceſſus eſt nullus. Ad hoc, q᷑
lex diſponit de aliquo iudice, q cognoſcat, nõ eſt ei᷒ cognoſcere: vt
pȝ in appellatiõe, ⁊ recuſatiõe. de ap. cũ ſpali ⁊ q᷑ ſnia eſt data con
tra formã iuris. ij. q. vij. §. diffinitiua. ¶ Cõis opi. hȝ, ⁊ dicit Inn.
hic ſecurius quod pceſſus valeat, niſi opponat: vt digi. ſ. ⁊ appel-
letur. q᷑ iſta forma nõ eſt ſubſtantialis, ſȝ de iuſtitia: ⁊ iudices hñt
iuriſdictionē, ſaltem ſecundi, niſi opponatur. Itē q᷑ hic proceſſus
cauſe preambule ad cãm principalē non vitiat. C. cõi diui. iuriſdi-
ctio. hoc caſu ſi litere ſcđe reuocarēt primas, ⁊ fuiſſent oſtenſe pri-
mis, nõ valeret ſnia primorũ: ſi nõ fuiſſent oſtēſe primis, dico ꝙ ſe-
cũda ſnia valeret, niſi fuiſſet ſcđis oſtēſa pronũtiantibus: p no. de
re iud. inter monaſteriũ ſimiliter ſi ſcđe nõ reuocarent primas: di-
co. ¶ Ex his decidit qđ ſi nihil opponat coram primis vel ſcđis.
Inn. dicit quod pmorũ, q ceperũt, valebit pceſſus: p. c. vt debit᷒. de
app. q᷑ ſum᷒ in caſu, in quo loc᷒ eſt pōccupatiõi. Recitat alios di-
cere, ⁊ in hoc reſidet, qđ validitas pceſſus pēdebat ex euētu lrarũ:
arg. ſ. c. cũ cõtingat. ⁊ c. ex lr̃is. de offi. dele. non tñ hoc firmat: q᷑ di
cit qđ capitulum, ex literis, poteſt aliter intelligi. Credo qđ valeat
ſnia vltima, ſi alterius ſnia nõ eſt oſtēſa. Nec ob. c. cum contingat. ſ.
eodē. vbi patet quod expectatur euentus literarũ: q᷑ ibi loquitur
de validitate incidentis proceſſus contra cõtumaciã. Hoc tñ, qđ
dictũ eſt, procedit in principali. Item in mãdatis, que nõ trãſeunt
in rem iudicatã. iđ attēditur euētus literarũ. ¶ Ex his infert de-
cre. ceterũ quod ſi pendēte dubio de virib᷒ literarũ corã primis p-
tes pcederēt corã ſcđis, ex cõſenſu tacito, vel expreſſo, renũtiare vi
derētur literis primis, ⁊ queſtiõi ſup iuriſdictiõe, ar. de offi. deleg.
c. gratũ. Ex his infert ibi qđ ſi primi iudices, corã qbus eſt oppoſi
tũ, ceperũt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio, ⁊ pnũtiēt ſe cõpetētes,
valebũt poſtea geſta: q᷑ pñt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio. ſ. c. ſu
6 p literis. ⁊ ſic tenebit ſnia, niſi appellet. ¶ † Uenio ad ſcđm, ⁊ q̃ro
cuius virtute iſti cognoſcant de viribus literarũ, an ſit ptãs ordi-
naria, an delegata. Inquãtũ de hoc cognoſcunt, Inn. dicit qđ eſt
ordinaria: q᷑ dat p viã leg. ergo ordiaria eſt, iuxta no. p gl. de offi.
dele. P. ⁊ H. ⁊ c. ſuſpicionē. ⁊ ff. de iuriſ. om. iu. l. ⁊ q᷑ hec decre. dat
iuriſdictionē, quã añ nõ habebat: ergo ⁊c. Frã. Uercel. dicit qđ eſt
delegata: q᷑ acceſſoria ptãs nõ dȝ eſſe diuerſa a pncipali: arg. de of
fi. dele. prudētiã. §. j. ⁊ c. ex literis. Et hoc teneo p pdictam rõnem.
Itē q᷑ ante iſtam decre. quilibet de p ſe poterat cognoſcere, ⁊ ha-
bebat delegatã: vnde hec decre. nõ tribuit de nouo, ſȝ ſolũ vult ſit
cõueniãt, ⁊ vtat iuriſdictiõe antiqua, q̃ erat delegata: ergo ⁊c. Itē
ſequeret abſurdũ quod eodē inſtãti procederet vt ordinarius ⁊ vt
delegat᷒: qđ an poſſit eē qñqȝ. dicēdũ eſt vt p Inn. de pſcript. cñ ex
officij. Itē q᷑ ſequeret etiã aliud abſurdum. ſ. ꝙ delegatus poſſet
reuocare in pncipali, ⁊ nõ in incidēti, in qua eēt ordinari᷒. Nec ob.
qđ no. in. c. P. ⁊ H. cũ ſi. q᷑ hic dat de nouo, vt digi. Uel dic ꝙ aliđ
eſt dare, aliud extēdere: ⁊ ita hic, q᷑ vt extēſa ſm qualitatē primã.
7 ¶ † Uenio ad tertiũ, ⁊ dic qđ hec cognitio erãt ſummaria p inſpe-
ctionē literarũ, vel aliter ſine libello. Et ſi q̃rat qs habebit probare
reuocationē. dic ꝙ ille, q̃ allat primas reuocatas, q᷑ hec eſt ſua intē
8 tio: ar. l. ij. ff. de pbatio ¶ † Uenio ad quartũ, ⁊ opp. ꝙ vbi iudices
diſcordãt, nõ eatur ad arbitros, ſȝ ſtet in ptãte delegantis quam
ſniaȝ vult approbare: ⁊ ſic nõ erit ſtãdũ dictis maioris ptis. ſ. de re
iud. c. vlt. ſeu pe. ¶ So. Dicit Pe. ⁊ Abb. hoc cap. pcedere, qñ diſ
cordãt in ſnia pferenda: ɔrium aũt pcedere, qñ diſcordant in lata.
qđ dictũ Jo. An. puto falſum: q᷑ vtroqȝ caſu procedit qđ hic: iđ di
cit qđ ɔrium pcedit, qñ ambo ſunt iudices, ⁊ diſcordãt in diffiniti-
ua: qđ pcedit qñ in pncipali nõ ſunt iudices, ⁊ diſcordant ſup hoc
an ſunt iudices. ¶ Uenio ad quintũ, ⁊ dic ꝙ a tpe, a quo diſcordãt
in ſnia, vt dicit lra, vel ex q̃ diuti᷒ expectari nõ expediũt cãm. đ of.
dele. prudētiã. §. ſexta. de ſo. cõp. ex trãſmiſſa. ⁊ expectabũt partes
minori, ſi cã celeritatē deſideret. ſȝ facta. ff. de no. ope. nũ. l. j. §. ſi qs.
de ferijs. l. j. §. excipiunt. An aũt tales arbitri pñt eē laici. Jo. and.
remittit de app legitiã. li. vi. in gl. iiij. vbi gl. đt ꝙ nõ dñt eē laici, q
hñt cõpellere teſtes: q᷑ talis ſpũalis iuriſdictio nõ cadit i eos. lx vi.
diſt. hñ qdē. de cõſti. eccleſia. de iud. decernim᷒. Frãc. dicit qđ in cã
ſpiritnali dñt eſſe delegati clerici: ſi cã eſt tpalis, dñt eſſe laici, ſi eſſe
pñt. ¶ No. hñ qđ deciſio incidētis iuriſdictiõis annectit ad natu-
rã iuriſdictiõis decidētis principale: q᷑ ſi illa eſt ſpiritualis, ⁊ iſta.
9 ¶ † Uenio ad vltimũ. ſ. qđ arbitri nõ pñt cõcordare. Dicũt aliq ꝙ
iudex, q prio citauit, coget ptes prio ad eligendos duos arbitros:
poſtea illos duos coget ad eligendum tertium, ſtatuendo eis ter-
minum ad finiendam cauſam: qua non finita, procedet ipſe iudex.
Sȝ Inno. ⁊ Compoſ. placere videtur quod oēs hoc faciant. Ho-
ſtien. videtur quod ſi arbitri nõ diffiniunt, vel nõ cõcordant, quod
delegans cõſulendus eſt in hoc caſu. Et ſic dicit intelligi. ſ. de offi.
dele. ſane. Nõ obſt. de app. legitima. quia alio caſu loquit Frã. Ui-

deſ quod ſi altera pars non vult arbitros eligere, vel delegati al-
terius partis nolunt arbitros cōcludere, tenebit iuriſdictio penes
delegatos alterius partis, ⁊ ꝓcedēdi, ⁊ cōpellendi: vt ſit finis litiū.
facit. ſ. e. cū cōtingat. Tene opi. Inn. qn̄ concordant, iſtam vltimā
qn̄ diſcordant. ¶ Venio ad gl. q̄ ſunt intricate compoſite: ⁊ capio
primā, pro cuius intellectu ſunt vidēda quatuor. Primo, an ſit poſ-
ſibile ſubeſſe dubiū literaꝝ, ita q̄ termini ſint paſſibiles, ſup quibus
fundatur deciſio, ſeu practica decre. Secundo, data dubietate viriū
lrarū, eſt vidēdū an iudices poſſint ſibi inuicē deferre. Tertio vidē-
dum eſt, qualiter pōt primi, vel ſcdi iudices citare partes, cum ne-
ſciāt an ſint iudices. Quarto qd ſi ꝯueniāt iudices inuicē, ⁊ nō diſ-
9 ferant, an debeāt, ⁊ poſſint ambo ſimul cognoſcere. ¶ † Venio ad
primū, ⁊ op. cū gl. ꝯ decre. nam videt q practica decre. ſit impoſſibi-
lis: qꝛ nunq̄ pōt eſſe dubiū de viribus literarum, ⁊ ſic videt practi-
ca decre. preſupponere impoſſibile in facto. Aut enim lre ſunt im-
petrate in cā principali, aut in cā appellationis. Primo caſu nō ꝓ-
cedit, nec pōt eſſe dubium de validitate literarū: nam non de iure
antiquo: qꝛ aut ſcde faciūt mētionē de primis: ⁊ tollūt eas. Aut nō:
⁊ valēt prime. Et hoc eſt certū ⁊ nulli dubiū. ſ. e. ceterū. nō ſecūdum
ius nouū: qꝛ attēdit tps ꝑſtationis, ⁊ citatiōis, ſiue ſint prime, vel
ſcde: igitur tunc erit locus preoccupationi: de app. vt debitus. Et
ſic i literis principalis cauſe nō ꝓcedit de iure antiquo, nec de iure
nouo, dubiū literarū. Nō etiā ꝓcedit dubiū in cā appellationis: qꝛ
diſtinctio. c. obiate. ſemper determinat que litere aliis preualeant:
qꝛ ſi ſtatutus eſt terminus ab hoīe, valēt impetrate intra terminū
ab appellāte, ⁊ nō ab appellato. Si nō eſt ſtatut⁹ terminus, ſi ap-
pellator ꝑuenit ſupplātādo, ꝓualēt ſecūde: ſi non ſupplantauit, va-
lēt prime: ſi ſolū ab vna facta eſt īpetratio, ille valēt nō obſtātibus
primis in principali cā, qꝛ diuerſe ſunt inſtātie. Vide glo. a prin. vſq;
ad ꝟ. reſpōdeo. Deinde iunge ei ꝟ. qui eſt. ſ. circa ſi. gl. vbi complet
gl. oppoſitionē, ibi: ſed hec dubitatio. Poſtea reuertaris. ſ. ⁊ vide
gl. in ꝟ. in iudiciis ceptis: vſq; ibi: Itē qualr. So. dicit ibi, reſpon-
deo q̄ pōt dubitari: qꝛ nō ſemp eſt verū quod ſcde faciētes mētio-
nē de primis tollāt primas: pꝫ de re iu. inter monaſteriū vt quan-
do ſit mentio de literis, ⁊ nō de ꝓceſſu. Itē nō eſt ſemp verū q̄ prie
ſpediant ſcdas. ſ. c. plerūq;. ſ. c. ex parte. S. ⁊ ſic pōt cadere dubita-
tio, an ſimus ſub regula, an ſub illis caſib⁹. Vide gl. in reſponſione
vſq; ibi: in iudiciis excluſiue: ⁊ vade ad ꝟ. propter hoc. Eſt ibi ſcda
ſolutio. Vbi dicit gl. in verſi. tn̄ ſecundo licet inſpecto iure nō poſ-
ſit eſſe dubiū: qꝛ certū eſt de iure, que aliis ꝓualent: tn̄ attento facto
quod certum eſt, dubium pōt ingeri hmōi dubitatio de validitate
literarū: nā poſſibile eſt q̄ nō exhibeant litere, aut ſcde, aut prime,
ita q̄ de data non pōt patere: vel dubitatur in facto an lapſus ſit
ann⁹. ſ. c. plerūq;. Nec obſt. q̄ hoc poterat perpendi ex literarū da-
ta: qꝛ tēpus nō currit, niſi a tempore ꝑſtatiōis: ⁊ poſſibile eſt dubi-
tari de tpe ꝑſtationis, lꝫ litere pateāt. Igit cadit dubitatio ꝓpter
factū extrinſecū. Hoc nō placet gl. qꝛ ad dubiū facti Papa nō da-
ret certū reſūm iuris, ſalua cā: qꝛ verū eſt q̄ Papa ſuper facto
dubio nō reſpōderet determinate determinādo aliquid certū, vbi
factū eſt incertū: vt. ſ. de ſpō. de muliere ſꝫ bene pōt determinare, id
eſt, decernere quis illud dubiū habet certificare. ¶ Tertia ſolutio
ibi: alii q̄ dubiū poteſt eſſe iuris, ponendo quod data ſit eadē in li-
teris vtriuſq;. Hoc nō placet gloſſatori: qꝛ hodie ſtabit ꝑſtatiōi li-
terarū: vt. s. e. vt debitus. Et idē dicit Inn. qn̄ data eſt caſſa in lite-
ris vtriuſq;, ſꝫ tūc forſan neutre valerent: qꝛ eſſent ſuſpecte niſi ca-
ſus ꝓbaret. Sꝫ ſaluari poteſt, qꝛ licet data ſit eadem, pōt dubitari
inter ptes de prioritate lrarū in tpe: poſſibile eſt eni ꝑ re ꝟa p mo-
mētū vel horā altere ſint priores: q̄ poterit p teſtes ꝓbari: vt in c.
pe. e. ti. li. vi. ¶ Quarta ſolutio in ꝟ. tertii dicit. q̄ adhuc poteſt du-
bitari: qꝛ ſecunde litere faciāt mētionē de primis, pōt facere, ſꝫ nō
expreſſam quo caſu nō ſufficit. de dolo ex literis. Pōt ergo dubita-
tio cadere inter iudices, ⁊ ptes, an expſſam faciāt, vel nō, mētionē.
Hoc nō placet gl. qꝛ vel facient expſſam: ⁊ valebunt ſcde. Vel nō fa-
cient mentionē expreſſam: ⁊ non valebunt, per predictam decre. ex
lris. ¶ Hec ſolutio pōt ſaluari, vt. ſ. dicā. ¶ Quinta ſolutio ponit
in ꝟ. vel potes. omiſſo medio ꝟ. ſ. dici poteſt. qꝛ ibi gloſ. tollit aliud
dubiū. Dicit ergo gl. quod quāq; inter partes vertit ſolū in dubiū
de prioritate ⁊ poſterioritate lrarū, nec aliud allegat vitiū extrinſe-
cus, ⁊ ꝓcedūt ꝯria: qꝛ ſemp erit certū q̄ aliis ꝓualeāt. Sꝫ ſi ꝓpona-
tur aliud dubiū, vel vitiū, qꝛ alie lre dicant ſurreptitie: tūc eſt ſec⁹:
qꝛ cadere pōt dubitatio tūc q̄ aliis ꝓualeāt: nā tūc nō ſtat ſoli date.
ſ. e. ex pte. Et dicit gl. q̄ hic eſt verus intellect⁹. ⁊ Io. ⁊ Hoſ. dicūt
q aliter intelligētes carēt ſenſu. Hec vera de iure antiquo: de iure
nouo dicit gl. ſi res nō eſt integra, nō: qꝛ nō pōt reuocari in dubiū
an prie tollāt ſcdas: qꝛ ſtat hodie ꝑſtatiōi, ⁊ citatiōi. de app. vt de-
bit⁹. Sꝫ certe nō credo q decr. vt debit⁹. corrigat, qn̄ ſcde facerent
mētionē de primis: qꝛ dato q prie eſſent pri⁹ ꝑſtate, ⁊ p eas citatio
facta, illa decre. nō negat qn de ſcdis reuocantibus poſſit opponi:
ita q adhuc poſſet hodie hec decre. ꝓcedere. Iō doc. cōcludunt q̄
decre. poteſt ꝓcedere in omnibus caſibus, ⁊ qualecunq; ſit dubiū
de viribus literarū. Et ſi dicatur, nō poteſt eſſe dubiū, qꝛ ius ſem-
per eſt certū: ſi conſideras ius in abſtracto, verum eſt, ſi prout ap-
plicatur ad mentem iudicis habentis miniſtrare, penes eum po-
teſt eſſe dubium: qꝛ certū eſt de iure, vt quotidie videmus, ⁊ iudex
poteſt dubitare an ꝓpter dubitationē facti, qꝛ non plene certifica-
tus de facto: ⁊ ſup hoc cognoſcere debēt: vel ꝓpter dubiū iuris ex
traditionibus datis. Et ſi eſſet ꝓbabile dubiū, adhuc ꝓcedit decr.
Item ſi eſſet dubiū non ꝓbabile, in quo ſapientes nō dubitaſſent:
tn̄ aliq de hoc dubio cognoſcere poſſent, ne iudices ꝓcedāt in in-
certo: ⁊ ſic ꝓcedit decre. Et ſic no. q lꝫ improbabile dubiū de iuriſ-
dictione nō arctaret ptes ad cōparendū, vt no. ſ. e. ſuper lris. ſ. de
accuſatio. veniens. ſi eñ ptes comparent dubitantibus iudicibus
q̄q; improbabilr: ⁊ ſup hoc dubio, ne ꝓcedāt in incerto, ſi cogno-
10 ſcāt, vꝫ ꝓceſſus ex vi cuiuſdā ſaltē tacite ꝓrogatiōis. † No. limita-
tionē ad id, q̄ dicit q̄ vbi eſt certum de iuriſdictiōe, nō hꝫ iudex
cognitionem ſup dubio: eſt verum qn̄ eſt oīo certum: ſecus ſi ibi ca-
11 dat opi. Simile no. de ap. cū ſpāli. ¶ † Venio ad ſcdm, ⁊ op. q̄ iu-
dices nō pūt ſibi inuicē deferre: qꝛ videt q̄ hoc ſit impoſſibile: nā
aut in veritate primi, aut in veritate ſcdi habēt iuriſdictionē: qꝛ ſi
ſcdi habent iuriſdictionē, lꝫ elidibilē, primi non haberēt, ſi ſecunde
facerent mentionē de primis. ſ. c. ceterū. nō pūt ergo aliquo modo
ſibi inuicē deferre. Nō enim poteſt non habenti dare iuriſdictio-
nē, qꝛ nō eſt ſibi ſuperior, imo ambo pares ſunt. Vide gio. ibi. Idē
qualr pūt primi iudices deferre, q̄ nō ſoluit ꝯriū: dic q̄ pūt defer-
re authoritate hui⁹ decr. q̄ in hoc quēlibet facit ſupiorē, ꝑnt vult
deferre, ⁊ facit iudicem cui defert, ⁊ eius iuriſdictionem cōfirmat,
lꝫ nō habeat: ⁊ hoc ꝓpter ꝓbabile dubium. Item adhuc non ege-
ret delatione quo ad dandam iuriſdictionem: qꝛ quilibet ipſorum
eam hꝫ ſup hoc dubio, an ſit iudex: ſi exigitur delatio, vt alter deſi-
ſtat, vt permittat alium ꝓcedere. Nec ob. ſi. q̄ alter ipſoꝝ neceſſario
nō eſt iudex: qꝛ fateor in principali. Solū ergo exigit delatio q̄ ad
hoc, ne ambo ꝓcedendo ſeparati ſe inuicē inculcēt, alias intricēt ꝓ-
12 pter ſnias ꝯrias, nō ad tribuēdā iuriſdictionē: qꝛ quilibet hꝫ. ¶ † Ve-
nio nūc ad tertiū dubiū, q̄ facit gl. ibi: itē qualr pūt primi vel ſcdi
citare ptes. ⁊ opp. cū gl. q̄ in practica iſti delegati non pūt citare
ptes: pꝫ qꝛ neuter citare oꝫ, cū quilibet ſit dubius de ſua iuriſdi-
ctione: ſicut in tutoribus. ff. de teſta. tu. l. duo ſunt Titii. So. Si q̄-
rit quō pūt iudices ꝓcedere, ⁊ citare, cū dubitent an ſint iudices:
dic q̄ valde hñ. Ex quo enim dubiū eſt de ꝑncipali iuriſdictione,
ꝓpter dubiū certi ſunt q̄ ſunt iudices in cognitione huius inci-
dentis ꝑambuli an ſint iudices. ff. de iud. ſi quis ex aliena. ⁊ de re-
ſcriptis. ſup literis. ideo tanq̄ certi citare pūt. Vnde ſicut in. l. duo
ſunt Titii. admitterent ꝓbās de quo ſenſerit teſtator, ita hic admit-
tūtur iſti ad diſcutiēdū de quo ſenſerit Papa. ¶ Oppo. q̄ nō ꝓ-
cedit: qꝛ ſi ſcde nō reuocāt ꝑmas, ꝑmi ⁊ ſcdi ſunt iudices, niſi oppo-
nat: ergo pūt deferre: qꝛ lꝫ opponat, niſi appellet, hꝫ iuriſdictionē:
cū ſurreptio nō viciat ipſo iure, vt dixi. ſ. c. ceterū. ⁊ not. ſ. e. ad au-
diētiā. Itē delatio hoc non requirit ad dandam delationē: qꝛ lꝫ al-
teri eorum nō ſint iudices in principali, tn̄ in hoc incidenti ſic. ff. de
iud. ſi quis ex aliena. de reſcriptis. ſup literis. Ex hoc, ⁊ ex primo
dubio recitato ſuper tex. primo infert Inn. quod ſi citatus coram
aliis iudicibus nihil opponat. ſed vadat corā ſecūdis, ⁊ faciat pri-
mā partem citare coram eis. ſ. ſecūdis, ſi prim⁹, q fecit citari vadat
corā ſcdis citantib⁹, ⁊ opponat q ad eos nō ſpectat cognoſcere. ſꝫ
ad primos, qꝛ ꝯ primos nihil oppoſitū eſt: recte opponit, ⁊ valebit
ꝓceſſus corā primis citantib⁹. Si opponit cōtra ſecūdos citantes
de primis literis, ⁊ nihil aliud dicat, poterit cognoſcere an ſua ſit
iuriſdictio: ⁊ nō ꝓcedit practica decre. Si opponat quod litere ſue
derogāt iſtis quaꝝ auctoritate ſcds citat, lꝫ dicat q ad eū ſolum
nō ſpectat hoc cognoſcere, ſꝫ quod cōueniant: tūc ꝓcedit practica
decr. Infert ſecūdo q ſi ambo citati prim⁹ in data corā ſcdis, corā
primis quilibet opponat de literis ſuis, ⁊ nihil aliud dicat, poterūt
ambo cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio: ⁊ ſi deueniāt ad ſnias ꝯrias
ſcda ſnia nō valebit, prīa ſic. ii. q. vii. ꝟ. diffinitiua. ſm Inn. credo q
victa valeret, ſi iudex nō eſt certificat⁹ alr, p illa q̄ ſcripſi de re iud.
inter monaſteriū. No. tn̄ Inn. q apte hic tꝫ ſnia ꝯ ſnia nō valere, ēt
in diuerſis inſtātiis. Dic vt dixi in dicto. c. inter monaſteriū. debēt
ergo oppōere mō, de q̄ dixi ſ. tex. i primo dubio. ¶ Per hoc tertio
infert q cepto dubio corā primis, citat prim⁹ i data corā ſcdis: an
habeat locū practica decre. Recitat Io. An. Inn. dicere q non: ſꝫ
poterit opponere: Iudiciū eſt ceptum coram primis: vos non po-
teſtis vos de hoc intromittere, qꝛ ſpectat ad primos. Ipſe hoc im-
probat, dicēs, q vſq; ad cōcluſionē in cā ſup dubio lrarū debebūt
admitti ſcdi i cognitione cāe: ⁊ ſic ꝓcedit decre. Satis hoc credo, ſi
nō i ꝑncipali ſit ꝓceſſum: ſꝫ ſup hoc an ſit iudex, qꝛ eo q̄ ſit dubiū
de virib⁹ lrarū, naſcit ius opponēdi p hāc decre. Igit poſt litis cō-
teſtationē nō poterit opponi: qꝛ imputari potuit rei. q̄ potuit exci-
tare ius opponendi, ⁊ nō fecit: vt in. c. ſi. ſ. de elec. Intelligatur Io.
An. quando inceptū eſt negotiū ſup hoc, an ſit iudex ſup nō prin-
cipali. ¶ Hoc puto verū, quādo primū iudicium eſt ceptum corā
ſecundis.

ſcđis. Sʒ ſi eēt ceptū corā pmis, ⁊ opponeret ꝙ ſecūde reuocāt primas, adhuc admitteret poſt litis ꝯteſtatione vſqꝫ ad ꝯcluſione in ca. qꝛ tūc detegit funditꝰ iuriſdictio nulla, ⁊ poteſtas: ſʒ ex bono et equo an geſta maneāt valida: vt eſt caſus de reſt. ſpo. audita. vel veriꝰ nō audiet hic opponēs poſt, ex quo a pncipio habuit lr̃as, ⁊ potuit imputari quare ante litis ꝯteſtatione nō oppoſuit: qꝛ valuit litis ꝯteſtatio: vt. d. c. audita. qꝛ ibi pēdēte iudicio impetrauit lr̃as: ⁊ ante imputari nō potuit quare nō pſentauit: ſʒ ius opponēdi ſupuenit de nouo. Uel tene primū: qꝛ hec nō erat neceſſaria oppoſitio, ſʒ ſola detectio lr̃arum: ⁊ ſic erit mirabile ꝙ ſʒ dilatoria nō opponat poſt lit. ꝯteſtatā, tn̄ hic de tertio admittit.

13 ¶ Uenio ad quartum, ⁊ oppono, ꝙ ambo ſimul cognoſcere nō deoēt: qꝛ hoc videret eſſe talium: imo ɋlibet ſingl'r dʒ cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio: ⁊ pōt: vt ptʒ. ſ. c. ſuper literis. Hoc ꝯtrariū ſoluit eadē gl. magna in ver. dici pōt. Et aduerte ad eā: qꝛ hec fuit cā dubitandi in hac decre. Uidebat eñ ꝙ ɋlibet deberet cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio, ⁊ ſeparatiʒ: ⁊ ſic debuiſſet fuiſſe de pūcto iuris, niſi fuiſſet hec decr. ſʒ qꝛ ipſi citādo ⁊ ꝓcededo ad cognitionē huiꝰ articuli ſeparatim potuiſſent veniſſe ad ſn̄ias ꝯtras, ex qbus ſurrexiſſet quedā intricatio ꝓceſſus, Papa voluit ꝓuidere vt hac forma ꝓcederet. Itē hoc factū fuit, ne ꝓ eodē negotio ad diuerſos traherent iudices. Uide gl. vſqꝫ ibi. Sed huic ſolutioni nō obſt. Dicit Inn. Illud ꝓcedit qñ vnus eſt tm̄ iudex, hic qñ plures: quo caſu ſʒ de iuris rigore quilibet poſſit cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio de eq̄tate ne ſequant̄ cōtrarij ꝓceſſus, ſeruat̄ qḋ hic: ⁊ decre. ꝓcedit qñ opponit̄ de viribꝰ literarū corā vtriſqꝫ: ſʒ ſi corā alterio tm̄ ibi ſoli poſſent cognoſcere, vt in cōtrario. ¶ Uide eadē. gl. ibi ſʒ huic ſolutioni opponit̄. ⁊ vr̄ ꝙ debeat hec practica ſeruari, vt ſimul debeant cognoſcere nō ſolū iudices, ſʒ executores, qñ ꝯtraria ſunt mādata, videnſ literas ⁊ alteras exequunt̄. ſ. c. cū ꝯtingat. Gl. hoc nō ſoluit. Dic ꝙ qñqꝫ a pncipio anteqꝫ cognoſcant in principali reuocat̄ in dubiū de viribꝰ literarū: ⁊ ꝓcedēdū ſʒ formā huius decre. Qñqꝫ ambo cognoſcūt, ⁊ poſt cognitionē in executiōe ſūt mādata ꝯtraria: ⁊ ſeruāda eſt illa ſ. decre. cū ꝯtingat qꝛ tūc executor nō vt iudex, ſʒ extraiudicialiter de plano ſe informet de viribus lr̃arū: ⁊ ſi videat que aliā ꝑualēt, illas ꝑfert: nec cognoſcit iudicialiter, vel ꝓnūciat: ⁊ ſi eſt dubiū ꝓbabile circa literas, remittit vt cognoſcāt ſm̄ practicam illius decre.

14 ¶ Uenio ad gl. ſup ve bo Deferēdū. ⁊ op. ꝙ iudices deferre non pñt, nec ſolidare iuriſdictionē alteriꝰ ꝯiudicū: ⁊ qꝛ ſolidare ⁊ ꝓrogare iuriſdictionē depēdet a partibꝰ, nō a iudice: vt pʒ de offi. dele. P. ⁊. G. ⁊. c. de cauſis. Gl. hoc reuocat in dubiū, an in deferēdo exigat̄ ꝯſenſus partiū. Gl. dicit ꝙ ſic, de honeſtate. Idē Inn. quia hec ptās eis datur a iure. Uel ſic ſm̄. ꝙ gdā volūt dicere, ſi agit̄ de delatione irreuocabili, exigit̄ ꝯſenſus partis: ſʒ ī delatiōe reuocabili nō: qꝛ ſi iudices deferunt ſibiinuicem, pñt: ſʒ partes, ſi non cōſenſerunt, pñt recuſare. Hoc dictū nō placet Inn. Unde dicit, ſiue ptes ꝯſentiant, ſiue nō, tn̄ habeant poteſtatem iudices ꝑ hanc decre. deferre, deferendo faciūt ꝙ vult ius, ideo nō pōt appellari. Itē quia nō intereſt partis quis ſit iudex: qꝛ veriſimile eſt ꝙ ɋlibet iuſtitiā miniſtrabit. Hoſt. reprobat hanc rōnem: qꝛ intereſt multū, iudices ꝓpꝛiū habere, ſaltē in arbitrarijs. Tene Inn. ꝑ primam ronē. qꝛ nō poterit appellari: nec requirit̄ conſenſus partiū, ex quo iudices faciūt iure pmittēte. Fateor ꝙ rō ſcḋa poſſit cauillari ꝑ pdicta. dicit Inn. ꝙ cū vterqꝫ iſtoꝝ pēdēte dubio hʒ iuriſdictionē, vtriuſqꝫ iudicis iuriſdictio pōt ꝓrogari. Et attēde, ipſe dt veruʒ, vbi litere non ſunt pſentate: ſʒ eis pſentatis ſi ſunt facte ꝓpꝛio motu, qꝛ deficit funditꝰ iuriſdictio, ꝓrogari nō poſſet: qꝛ eſſet dare nō ꝑ pactuʒ priuatoꝝ. ſ. c. ſignificātibꝰ. de offi. dele. ⁊ l. priuatoꝝ. ff. de iuriſ. om. iudi.

15 ¶ Uenio ad tertiā gl. ⁊ q̄ro cū ea qḋ ſi diſcordāt, forte quia ex vna parte cōſiſtant plures, ꝙ ex alia: nunqd debēt arbitri eligi. gl. dt ꝙ ſi diſcordāt, ſʒ ples ex vna pte ꝯſiſtāt, nō ſtabit̄ maiori pti, ſed arbitri debent eligi. Per quod glo. concludit ꝙ non ſemper in agendis per plures ſtatur maiori parti: ⁊ dat plures caſus, in quibus non ſtatur maiori parti. Primus in cauſa epiſcopi. De hoc. ſ. de re iudi. non poteſt. Alij caſus ſunt clari. ¶ Oppo. cum eadem gl. ibi: ſʒ ꝯtra ꝙ ſtetur maiori parti plurium: vt pʒ. lxv. diſt. c. i. ij. ⁊ iij. ff. de re iudi. duo ex tribus. ff. ad muni. l. qḋ maior. de elect. qꝛ ꝓpter. ¶ So. Dicit gl. regulariter ſtādū eſt maiori pti. Fallit in aliquibꝰ caſibꝰ: ⁊ in iſto eſt cā ſpālitatis qꝛ abſurdū eēt ſi plures iudices ſunt ex vna pte, ⁊ pauciores ex altera, ꝙ ſtet̄ maiori parti iudicū ex vna pte cōſiſtentium. Item qꝛ illi plures ex vna parte habent eq̄lē iuriſdictionem cū illis, q ſunt ex alia, ſʒ pauciores ſint ⁊ illi qualem illis pluribꝰ: nō ergo ſʒ plures ſtādo dicto iudicū alterius partis, alijs, q habent parilē ptātem repugnātibus. Item qꝛ ſi plures iudicarēt ꝓ ſe, ſuſpecti eſſent: qꝛ viderent̄ ꝓ ſe ingerere opas ſuas. Si ꝯ ſe, viderēt̄ a ſe abdicare iuriſdictionē: qḋ facere nō pnt. ſ. de offi. dele. paſtoralis. ideo arbitri eligunt̄. Uñ dicit gloſſ. ꝙ ſi iudices forent hincinde pares, ſtaret̄ maiori parti eoꝝ. Hoc vltimum nō plʒ Hoſt. qꝛ hec decr. dicere videt̄ ꝙ recurrendū ſit ad arbitros. Dic ſm̄ Uin. Cōpo. ⁊ Abb. ꝙ ſunt ſex caſus. Primꝰ, ꝙ ſi iudices dati ꝑ pꝛias iudicāt ꝓ ſuis clientulis, ſecūdi dati ꝑ ſecundas ꝓ ſuis, tunc itur ad arbitros. Scḋs, qñ primi pronūtiant per literas ſecundorū, ⁊ ſecundi ꝑ literas primorū. Tertius caſus, qñ vnꝰ de duobꝰ datis ꝑ pmū reſcripti ꝯcordat cū tribꝰ datis ꝑ aliū. Quartꝰ, qñ duo ex tribꝰ datis ꝑ ſcḋʒ ꝯcordāt cū duobꝰ datis per primū, nō itur ad arbitros: qꝛ ſtat̄ iudicio illorū duoꝝ, q ſunt dati per literas, cum quibus ꝯcordant duo ex tribus, vel iudicio illorum trium, cū quibus vnus ex duobus concordat. Quintus, quando duo ex datis per vnum reſcriptum concordant cum vno ex tribus datis per aliud. Dubitabilis eſt caſus. Sed dicit Uinc. quod itur ad arbitros: qꝛ ex quo remanet maior pars datoꝝ per vnum reſcriptum, ſ. duo ex tribus, perinde ac ſi omnes cōcordarent. Sextus, quando concordat vnꝰ ex duobus, ⁊ vnus ex tribus ab alia parte vnus ex duobus, ⁊ duo de tribus. Caſus eſt dubitabilis. Sʒ putat Uin. ꝙ preualeant duo ex tribus. Compoſ. dicit quod omni caſu, quo eſt diſcordia, itur ad arbitros. Et concor. Hoſt. niſi maior pars vnius reſcripti cum maiore parte alterius reſcripti concordet: qꝛ vbi hec diſcordia, ⁊ vbi maior pars eſt, omnes eſſe cenſentur. ff. de re iudi. l. duo ſi ex duobus vnus, non eſt maior pars: vnde ſi tali numero diſcordarent in diffinitiua, eſſent in pendenti. de re iudi. c. ſi. Sed hoc nō ꝓcederet quod quidam dicunt, qḋ ſi vnus eſt in reſcripto, ⁊ concordet ex altera parte vnius de tribus, bene videtur qḋ nō eatur ad arbitros. Alij cōiter exigunt plenam cōcordiam. Jo. An. nihil approbat. Mihi placet opi. Compoſt. Et ad ꝯtraria rñdeo. Qñqꝫ actus exercitium ſpectat ad vnū corpus, vel plura in vnū confuſa, ita ꝙ corpora nō manerent integra: ⁊ tūc ſtaretur maiori parti reſpectu omniū. ¶ Qñqꝫ plura corpora ſimul vniuntur ad actum vnū integra manentia, ⁊ non confuſa: ⁊ tūc, vt dicit gl. quodlibet corpus habet vnam vocem integram: qꝛ attenditur corpus, ⁊ non numerus perſonarū: ⁊ poteſtas ſue vocis eſt in quolibet corpore, ita qḋ ſeparata ab alia: opʒ ergo quod volens maiorem partem habeat maiorem partem cuiuſqꝫ corporis: ⁊ hec eſt ipſa veritas. Ad hoc qḋ no. ſ. de elec. ſcriptum. ⁊ alibi nō eſt hic caſus ſic clarꝰ, ꝗ́ni fortiter obuiat. c. j. de parochijs. Sʒ rñdi in. d. c. ſcriptū.

16 ¶ Uenio ad gl. vltimā huius. §. ⁊ q̄ro qd ſi arbitri dent iuriſdictionem non habentibus? Dicit gl. qḋ tenebit ſententia illorum iudicum: qꝛ facti ſunt iudices, niſi ſit appellatū. ij. q. vj. §. diffinitiua. Et eſt rō, qꝛ ꝑ vtraſqꝫ literas data eſt iuriſdictio. Hoc verū dicit Jo. An. niſi error iuris ſit expreſſus in ſententia: vt qꝛ dicit per illas literas nullis literis veritati ⁊ iuſtitie preiudicantibꝰ primas reuocari: vt. ſ. de confir. vti. vel inuti. bone vel quod nō teneatur facere mentionē de ꝓceſſu. de re iudi. inter monaſteriū. Et dato quod alias nō valeant litere, validabuntur ꝑ hanc ꝓnuntiationem: ⁊ ſi appellatur ab arbitris, appellabitur ad Papā. de offi. dele. ab arbitris. lib. vj. Anto. de Butrio.

1 ☞ Judex delegatus per generalem clauſulam reſcripti quando procedere poſſit.
2 Reſcripta que continent clauſulam indefinitam perſonarum, vel rerum, valent.
3 Species generi derogat.
4 Deciſio alterius queſtionis quādoqꝫ ſequitur ad deciſionē vnius.
5 Reſcriptum ſecundum ſpeciale eneruat primum generale.
6 Clauſula generalis reſcripto tribuit iudici iuriſdictionem ſuper re ⁊ perſonis exprimendis.
7 Judex quando videatur habere iuriſdictionem ſine exercitio.
8 Reſcriptum ſpeciale contra ius non valet contra generale quod eſt iuris.
9 Reſcriptum ſecundum ſi dubio non eneruat iuriſdictionem iudicis delegati virtute primi reſcripti, vbi ⁊c.
10 Judicio durante ſuper viribus reſcripti generalis an poſſit conueniri actor per reum coram alio iudice.
11 Reſcriptum cōtra plures vel ſuper pluribus rebus qualem tribuat iuriſdictionem per clauſulam generalem.
12 Reſcriptum ſpecifice ſuper vna re impetratū cōtra aliquē ⁊ quoſdam alios, ſi ſubſit clauſula generalis quoad perſonas tantum, ⁊ vnus de contentis ſub clauſula impetrat ſub eadem re, an valeat.
13 Reſcriptum ſecundum tribuit delegato iuriſdictionem contra primum, ex quo eneruat primum.
14 Reſcriptum primum generale in totum non eneruatur per ſecundum.
15 Judices delegati quo ad res vel perſonas non expreſſas an poſſint cauſam alteri ſubdelegare.
16 Judex delegatus virtute reſcripti ad perſonas indefinitas virtute clauſule generalis an poſſit citare perſonas ſub dicta clauſula contentas ante illarum expreſſionem.
17 Judicis delegati iuriſdictio ad perſonas indefinitas virtute clauſule generalis an expiret morte delegantis ante expreſſionem, ⁊ certitudinem perſonarum.
18 Expreſſio coram iudice facta abſente parte, quid operetur.

1 Quoniam. ¶†Caſus. Per generalẽ clauſulã poſitã in reſcripto, delegatus ante expreſſionẽ ꝑ
ſonarũ vel rerũ in eas iuriſdictionẽ nõ exercet: valet etiã ſpãle re
ſcriptũ, qḋ ante expreſſionẽ ꝑdictam cõueniendi ꝑ clauſulã eo taci
to literas impetrauit. h. d. ¶ Cõſultatio, ⁊ reſpõſio. Scḋa ibi: nos
igit. ¶ Premitte qḋ quedã ſunt reſcripta ſpãlia, ꝗ̃ impetrant cõ
tra aliquã perſonã ſpecifice, ⁊ ſup aliqua re ſpecifica. Quedã ſunt
reſcripta habentia clauſulas gñales circa pſonas tñ: qꝛ ſic impe
trat Titius iudicẽ delegatũ ſup tali re ꝯ Caiũ, ⁊ quoſdam alios.
Quedam ſunt generalia circa res: vt qꝛ impetrat aliqs cõtra ali
quẽ ſup tali fundo, ⁊ quibuſdã alijs rebus. Quñqꝫ hꝫ clauſulã gene
ralem quo ad perſonas, ⁊ res: vt quia impetrat talis ꝯ talẽ, ⁊ quoſ
dã alios ſuper tali re, ⁊ quibuſdã alijs. Itẽ premitte qḋ ſi perſona
ſpecifica, ꝯ quã impetrat, impetrat ad alios iudices in cã ſpecifica
an valeãt litere ſcḋe. Dic vt in. c. ceterũ. Quid autẽ ſi perſona, con
tra quã gñaliter impetratur, hic deciditur. Pono igitur caſum:
Quidã impetrauit reſcriptũ ad lites, in quo obtinuit iudicem de
legatũ cõtra quẽdam ſup aliqua re cũ clauſulis generalibꝰ quo ad
pſonas, qꝛ impetrauit iudicẽ cõtra Titiũ, ⁊ adiecit, ⁊ quoſdã alios
quo ad res, vt ſup tali re, ⁊ quibuſdã alijs, ⁊c. Ratio dubij: quia ex
quo pſone ⁊ res erãt incerte, nõ videbat aliqñ habere iuriſdictio
nem, quo ad exercitiũ, ſed habet habitũ, ⁊ cõditionalẽ, cũ certifica
buntur. Scḋo videbat qḋ cũ impetret ſuper comprehenſis rebus
in clauſula vel perſonis: qḋ ſcḋm nõ valeat tanꝗ̃ detrahẽs primo
Ratio decidendi: qꝛ hec detractio non eſt multum preiudicialis:
⁊ eſt ſpeciei ad genus: vnde cum non tollatur etiã actualis iuriſdi
2 ctio, valet ſcḋm. ¶†No. primo qḋ in reſcriptis quãdoqꝫ apponit
clauſula indefinita pſonarum, quñqꝫ rerũ: ⁊ forma hic habetur: ⁊ de
3 hac diſputat hic, ⁊. j. c. ſedes. eo. ti. ⁊. c. cũ in multis. li. vi. ¶†No. ſe
cũdo qḋ generi derogat ſpecies: ⁊ ad hoc regula, gñi ꝑ ſpeciem ⁊c.
de reg. iuris. li. vi. ¶ Not. tertio qḋ in detractione generis ad ſpe
ciẽ, ⁊ ſpeciei ad genus, non eſt neceſſaria mentio generis: ⁊ valet in
reſcriptis impetratio ſpecialis, non facta mentione de genere.
4 ¶†No. ergo qḋ ad deciſionẽ vnius queſtionis, quñqꝫ cõſeqnẽter ſe
5 quit deciſio alterius. ¶†No. qḋ ſcḋe litere ſpãles cõtra primas ge
nerales ipſo iure eneruant, ⁊ eximũt in illa ſpecie iuriſdictionem a
6 primis. Et no. qḋ ꝑuatio preſupponit habitũ. ¶†No. quarto qḋ
appoſita clauſula generali in literis, hꝫ iuriſdictionem iudex ante
perſonarũ, vel rerum expreſſionẽ, ſup pſonis cõtentis in clauſula:
intelligendo qḋ illa verba, rebus, vel pſonis exprimẽdis, nõ notẽt
expreſſionis actũ, ſed pſonas exprimẽdas: vel hꝫ iuriſdictionẽ ſup
rebus ⁊ pſonis exprimẽdis, id eſt, ſup hoc vt exprimant pſone: ⁊ ſic
notent verba expreſſionis actũ. Et no. qḋ iuriſdictiõis exercitium
nõ habẽt in perſonas exprimendas ante, quã actualiter expriman
7 tur. ¶†No. hic Jo. An. caſum, in quo qs hꝫ iuriſdictionẽ ſine exer
citio. Et inducebat dñs ſuus hunc finẽ, qḋ patronus ante, ꝗ̃ va
cet eccleſia, nõ põt cõmittere vices ſuas in pñtãdo. Sꝫ gl. facit hic
ꝯ: de quo dicet. j. de cõceſ. preben. c. ſi. Duo ſunt hic principalr di
cta. Primo, qḋ reſcriptũ ſcḋm ſpeciale vꝫ ſup vna, vel cõtra vnam
pſonã de cõtentis ſub clauſula gñali, nõ facta mentione de primo.
Scḋo, qḋ hꝫ delegatꝰ iuriſdictionẽ habitu ſup rebus, ⁊ pſonis ex
8 primẽdis, lꝫ nõ habeat actu quo ad exercitium. ¶†Venio ad pri
mũ: ⁊ opp. cũ gl. qḋ nõ valeat reſcriptũ ſpãle contra gñalẽ. ſ. c. cum
ordinẽ. Gl. dicit, ibi reſcriptũ ſpeciale erat ſcḋm ius, ⁊ ꝯ priuilegiũ
iḋ nõ vꝫ, qꝛ ius non derogat priuilegio, niſi de illo fiat mentio: hic
erat ſcḋm ⁊ primũ ſm ius: ⁊ hec eſt truſa. Dic qḋ in. c. cũ ordinem.
9 agit de vitio forme, hic de vitio ſurreptiõis, vt ibi dixi. ¶†Opp.
qḋ nõ eneruet iuriſdictio ꝑ ſecundas, ſed ſtet pñtationi, ⁊ citatio
ni. de app. vt debitꝰ. So. Intellige qḋ eneruat, ſi fiat citatio prius
ꝑ ſcḋas ſpeciales, ꝗ̃ ꝑ primas generales. Hoc nõ placet: qꝛ ſtante
impetratione ſpãli, ſpecies eximit a gñe, vñ genus ad illã reſtrin
gitur: ⁊ ſic ꝑ gñales nõ põt dari ꝑoccupatio. Et hoc tꝫ. Jo. Mo.
de reſcri. ſup rub. li. vi. Allegat, qꝛ paria ſunt nõ hr̃e iuriſdictionẽ
vel hr̃e, ⁊ nõ cõprehẽdere cãm ſpecialẽ. Exẽplũ de of. dele. cũ olim.
10 de legi. tute. l. inteſtato. cũ ſi. ¶†Op. qḋ imo tales litere gñales re
rũ debeant habere effectũ, niſi ſint ſpãles impetrate. Nã, vt dicit
Jo. And. hic, qḋ Hoſt. dicit, ꝑderet impetrãs ſpeciales vires hu
ius reſcripti: qꝛ durante eodẽ iudicio nõ põt reus recõuenire acto
rem corã alio iudice, etiam ſuper alia cã, per. c. diſpẽdia. Idẽ dicit
econuerſo, ſi hꝫ reſcriptũ ſpeciale ⁊ cõueniat actoiẽ, q hꝫ clauſulã
generalem, qḋ nõ poterit, etiam ſuper alia re interim recõuenire
ſpãliter impetrantẽ. So. Quidam dixerunt propter hoc qḋ in effe
ctu hic. §. erit reuocatꝰ: qꝛ lꝫ valeat impetratio, nõ poterit vti: niſi
dicatur qḋ habeat locũ re integra: vel ꝓcedit qñ habẽs literas ge
nerales cõuenit habentem ſpeciales ſup re expreſſa in gñalibus: ⁊
lata ſententia vult ipm cõuenire ſuper illa re, ſup qua cõceſſe ſunt
ſpãles. Tu dic qḋ hodie ꝓcedit. §. qñ impetrãs ſpãles nõ erat exꝑ
ſus in gñalibus, nec aliam cãm hꝫ cũ ipſo, q impetrauit gñales, ni
11 ſi illã, ſup qua ſunt impetrate ſpeciales. ¶†Quero, facta eſt impe
tratio contra plures, vel ſuper pluribus rebus, per clauſulam ge
neralem, an poſſit ſeparatim agi prius ꝯ vnum, poſtea cõtra aliũ,
⁊ an prius pro vna re, ſcḋo ꝓ alia. Dicit Inn. ꝙ ſic. Nõ obſt. de of
fi. dele. in lr̃is. qꝛ per ꝓnuntiationẽ ꝯ vnũ, vel ſuper vna re, nõ põt
dici ꝙ ſit functus officio ex quo ſup toto non ꝓnuntiauit. Allegat
in cõtrariũ. ſ. c. ad hec. ibi: ſolutũ eſt. De hoc tñ dic vt no. j. c. ſi. e. ti.
12 li. vi. in glo. ſuper verbo quorũ. ¶†Quero ſcḋo quid ſi ſuper vna
re ſpecifice impetret ꝯ quendam, ⁊ quoſdam alios, ⁊ ſic ſubſit clau
ſula generalis quo ad perſonas tñ, vnus autem de contentis ſub
clauſula impetret ſuper eadem re, an valeat impetratio. Conclude
ſcḋm Inno. qḋ quñqꝫ ſit impetratio per cõtentum ſub clauſula ſup
re ſpecificata iam illo, qui ſub clauſula continetur, ſpecificato, ⁊ ex
preſſo, ⁊ citato: ⁊ nõ valet impetratio eius, nõ ex viribꝰ huius de
cre. ſed aut. ⁊ conſequẽter. C. de ſentẽtijs ⁊ interlo. om. iu. ⁊. c. ſi. de re
ſcriptis. diſpendia. li. vi. ¶ Quid ſi dato ꝙ quis pendente prima
cauſa, ſuper qua fuit citatus, nõ poſſit cõueniri ⁊ agere contra pri
mo impetrantem, an ſaltem finita cauſa cõuentionis ſuper illa re,
per ſcḋas literas poſſit illum reconuenire. Allegat qḋ no. j. de off.
dele. prudentiã. §. ſexta. Inſtitu. qui. mo. teſta. infir. §. non tñ. ff. de
iniuſto, irritoqꝫ teſtõ. l. poſthumꝰ. vbi ab initio inutile validat, ceſ
ſante impedimento. Inno. hoc tenet. j. c. ſuper literis. ⁊ qꝛ tempus
date inſpicit. ſ. eo. eam te. Reſpõdetur ꝙ hec ꝯria ꝓcedunt, quan
do tẽpore impetrationis ꝓceſſus teſtamẽti ⁊ mortis ꝓceſſus erat
legitimus: in caſu autem noſtro erat illegitimus tpe impetratio
nis. Cõpo. tenet ꝙ lꝫ potuit impetrare reſcriptum vt vteret impe
trans cõuentione finita, ⁊ nõ prius, nec aliquo iure ꝓhibetur im
petratio, ſed cõuentio, vel tractatio. Hec queſtio ponitur in Spec.
de reconuentione. §. j. ver. quid ſi ipſe ſed modo eſt expedita ꝑ de
cre. diſpendia. de reſcriptis. li. vj. Et per illum tex. videt dicendum
qḋ nõ valet impetratio: ⁊ ſic vera opi. Inno. Quñqꝫ ſcḋa impetra
tio eſt facta ꝑ eius perſone expreſſionẽ, ⁊ nominationẽ coram iudi
cibus: ⁊ idem, vt nõ valeat impetratio. Quandoqꝫ ante expreſſio
nẽ pſone fuit facta impetratio, ⁊ tunc aut pſona ſcḋa impetrãs ali
quam habet cõitatem in re. ſup qua ſit impetratio, cũ eo, q fuit ex
ꝓſſus, rõne cuiꝰ poterat ius ſuũ deducere corã primis iudicibus:
⁊ ſic rõne rei iudices poterãt dici cõmunes, ita qḋ ius, ſuper quo
nũc agit, erat cõnexũ iuri deducto, vel deducẽdo per primum im
petrantẽ ſuper illa re: quod poteſt eſſe vel rõne cõitatis rei, ⁊ actio
nis, vt eſt actio ꝓ ſocio, famil. erciſc. cõi diuid. vel actione tutele,
vel reſtitu. in integ. §. ſi. vt ſe ab here. abſti. aut. ſi omnes. vel rõne in
diuiduitatis rei, vel iuris, de quo agit, vbi eſt idem negotium, idẽ
ius, ⁊ eadem cauſa defenſionis, ⁊ iuuat cõi iure. de appel. ſi vna. ⁊ in
omnibus caſibus, in quibus ratione cõmunionis iuris deducti in
iudicio nõ noiatus abſqꝫ impetratione agere potuiſſet corã ꝑmis
iudicibus: ⁊ ſi impetret ſuper cõfirmatione electionis, cui poſſunt
ſe plures opponere: ⁊ tũc nõ valebit impetratio corã alijs iudici
bus: quia propter cõitatẽ iuris primũ reſcriptũ ſe extendebat ad
eum: ⁊ ſic eſt aliud ſurreptitiũ, ideo non valet: ⁊ ſic nõ ꝓcedit caſus
decre. Si autẽ impetrat ſuper illa re, ⁊ iure ſeparato ab illo, ſuper
quo impetrauit primus, ita qḋ primorũ iuriſdictio nullo modo ad
hoc ſe extẽdebat: ⁊ tũc dicit qḋ valet impetratio: alr̃s ſequeret qḋ
fruſtraretur agendi ꝑtãs: qꝛ nõ poſſet impetrare, nec etiam agere
poſſet de illa re corã ordinario eadem rõne: ergo ⁊ poterit impetra
re, ⁊ corã iudice ordinario agere: ⁊ ſi primo incepit, ꝗ̃ citetur per li
teras gñales, valebũt litere, ꝓceſſus corã eis, dato qḋ vti nõ poſt
13 poſuerit primꝰ dolo vel negligentia, ſcḋm Inno. ¶†Venio ad ſe
cundã partẽ: dicit hic qḋ ex ſolutione prime queſtiõis ſcḋa eſt ſolu
ta. ¶ Quero quõ declarat glo. ⁊ doc. qḋ ſoluit per verbum eneruа
tur: nam ſi eneruatur: ergo iuriſdictionem habebat: alias quod nõ
eſt, eneruari nõ poteſt: qꝛ priuatio preſupponit habitũ. ſ. eo. cũ de
14 ceſſiſſent. ¶†Op. ſecundo cũ glo. qḋ nõ videatur eneruata iuriſdi
ctio a primis per cõmiſſionẽ factã ſcḋis: qꝛ nõ videtur intentio pa
15 pe reuocãdi primas. So. qḋ imo, ꝗ̃tũ ad illã ſpeciẽ. ¶†Quero an
iudices delegati poſſint quo ad res, vel perſonas non expreſſas,
cauſam alteri delegare: Dicit gl. qḋ videtur qḋ nõ: qꝛ nemo põt
cãm delegare ante, ꝗ̃ exercitiũ iuriſdictionis nãciſcatur. ff. de offi.
ꝓconſu. l. obſeruare. §. vlt. Contrariũ determinat gl. qꝛ põt cõmit
tere, lꝫ nõ habeat exercitiũ: qꝛ cõmittit qḋ hꝫ. Et pro hoc facit illa
lex, obſeruare. §. ſi. ⁊. l. ſequẽ. Nã ibi ꝓcõſul añ ingreſſum prouincie
cõmittit vices ſuas, ⁊ tñ hꝫ exercitiũ demũ quãdo eſt ingreſſus: ſi
cut ⁊ hodie determinatur ꝑ aut. de colla. §. ad hec. ⁊ no. de offi. lega.
nouit. ſup prima gl. circa finẽ glo. tenet Hoſt. Nõ obſt. de app. Ro
mana. li. vj. qꝛ ibi ſub cõditione debebatur iuriſdictio ſi appellare
tur: vñ ibi nõ habebat habitũ iuriſdictionis quo ad determina
tas perſonas: iḋ nõ põt committere. Nec obſt. hec decre. qḋ nullum
hꝫ exercitiũ iuriſdictionis ante res expreſſas ſuper perſonis, ſed
habet exercitiũ ſup iſtis exprimẽdis: ⁊ eo qḋ delegauit, exercent, ſi
delegant quo ad certas pſonas. Sed ſi delegant in genere, adhuc
16 idem: qꝛ committit exercitiũ ſup exprimendis. ¶ Quero an ante
factam expreſſionem poſſit citare perſonas ſub clauſula cõtentas:
vel ad res. Glo. dicit qḋ nõ. v. q. ij. c. ſi. Ideo enim citatur, ⁊ dantur
inducie.

inducie,vt deliberent.iij.q.iij.offeratur.ſed ante expreſſionem non
poſſunt deliberare:ergo Hoſti.dicit quod facta expreſſione perſo-
narum,non rerum,citare poteſt:ſed citatus non tenetur reſponde
re,per rationem predictam.Qui Hoſtien.dicit quod illud.c.vlti.
loquitur in criminalib⁹,nõ in ciuilibus,in qbus ſpecificari opꝫ in
16 citatorio ea,que ſubijciuntur.¶ †Quero an morte delegãtis quo
ad pſonas non expreſſas expiret iuriſdictio delegati. intellige vt
queſtio habeat dubium,quando fuit facta citatio ſuper expreſſis.
Arguit gloſ.quod nos expiret,per.l.vltimam.C.de duo.reis. vbi
perpetuata iuriſdictione quo ad vnum correũ,perpetuata eſt quo
17 ad alium.Gloſſ.finaliter perſiſtit quod reuocata cenſetur quo ad
perſonas non expreſſas.Hoc tenet Hoſ.⁊ multi alij.Inn.vero vi-
detur hoc placere quod duret ſuper nõ expreſſis,dummodo prius
vſ ceperit iuriſdictione.per decre.gratum.de offic.dele.Remittit
tamen ad decre.licet.de offi.dele.vbi tenuit contrarium.Dic qḋ ſi
cauſa cum perſonis ⁊ rebus cõtentis ſub clauſula,habet aliquam
cõnexitatem cum expreſſis perſonis,vel rebus,pcẽdit opi. Inno.
hic,⁊ probatur per.l.vlti.C.de duo.reis.Si ex toto eſt ſeparata,tūc
tot videntur iuriſdictiones,quot ſunt cauſe,⁊ perſone,⁊ res. ff.de
verb.obli.l.ſcire debemus.⁊ tunc ſi teneatur opi.qḋ exigatur cita-
tio ad perpetuandam iuriſdictionem,vera eſt opi. qḋ non eſt per-
petuata.Si teneatur opin.qḋ deterior actus eſt,vt preſentatio re-
ſcripti,⁊ acceptatio eius,vel etiam electio notarij,hoc inducat , vt
perpetuet iuriſdictio:qḋ tenetur in.c.prealle.lꝫ tunc non video qn
tales actus non ſint cões,etiam ad cõtentos ſub clauſula:ideo per-
petuata eſt iuriſdictio.Nec obſt.qḋ in perſonis,⁊ rebus,non detur
exercitium aliquod iuriſdictionis ante expreſſionem, vt hic : quia
hoc eſt verum ſuper principali : ſed ſup pambulis ſic.Vñ hꝫ actu
iuriſdictionem ad faciendas exprimere res,vel pſonas.Imo plus
puto qḋ etiam non pendente aliqua citatione in ſpecificatis,ſi res
vel perſonas facit exprimi,qḋ ſola expreſſione perpetuata ſit iuriſ
dictio,tenendo opi.qḋ nõ exigatur citatio,ſed ſufficiat exercitium
iuriſdictionis.Secus tenẽdo qḋ exigaṫ citatio:qꝛ iſte actus nõ ha
bet vim citationis,vt tenet hic Inn.⁊ no.Archid.de reſcriptis.cũ
in multis.li.vi.Faciunt pdicta ad.q.de executore, qui hꝫ poteſtatẽ
prouidendi ad beneficia in prouincia,fecit inhibitionem in duab⁹
eccleſijs:poſtea moritur delegans:an poſſit prouidere in aliã , vbi
ante mortem inhibitio nõ ſit facta. Dic qḋ ſi inhibitio erat gene-
ralis,que quodlibet beneficium pũincie poterat includere , lꝫ pu-
blicatio fuerit facta in certis locis , durabit quo ad beneficia oĩa
eius poteſtas,cum vnum ſit negotium,pũiſionis.ſ.in pũincis fa-
ciende:⁊ in parte ceptum,in totum ceptũ videtur.de offi.dele.gra-
tum.ff.de nego.geſt.l.ad eum actum.Sed ſi executor ad vnam, vel
plures certas eccleſias,inhibuiſſet,dicens ſe velle in altera earum
prouidere:tunc nec mortuo,nec viuente mandatore poſſet in alijs
exequi.Et remittit.ſ.c.capitulum.Vide de cõceſ.preben.executor
lib.vi.vide ad materiam in Spe.de leg.§.ſi.verſi . idem etiam.⁊.§.
18 videndum.verſi.quod ſi vt.¶ †Vltimo dicit Compoſt. per hanc
decre.quod tantum valet expreſſio facta coram iudice,etiam abſen
te aduerſario,quantum ſi in literis eſſent expreſſe res,⁊ perſone:ſo
la tamẽ expreſſio ſine citatione,non equiparatur citationi,per quã
iuriſdictio perpetuatur:de offi.dele.gratum.⁊.c.licet.Hoc eſt verũ
tenendo quod exigatur citatio.Vel ille actus expreſſionis habet
incluſum iuriſdictionis exercitium:⁊ ſic perpetuat.Ad hoc autem
valet expreſſio:qꝛ ſuper expreſſis impetrari non poteſt,niſi de prio
ribus literis:⁊ clauſula generali fiat mentio : ſaluo qḋ dicitur.ſ.c.
plerũqꝫ. Et ſic hec expreſſio hominum,⁊ rerũ,etiam ſine citatione,
vt ſi iudex mittat ad illum,ſcias quod talis per huiuſmodi literas
intendit reconuenire,ſecundum Ioan.And. Vnum non omitto,
quod doct.tenent in.c.ſtatutum.§.cum autem.de reſcriptis.li.vi.ſ.
Ioan.Mo.⁊ Archi.

☞ Clauſula generalis reſcripti,vez quidã alij,⁊c.quid importet.
Principes decet liberales eſſe,quorum gratia non eſt abutendũ.
Malitijs hominum eſt obuiandum.
Perſone maiores expreſſis non conueniuntur per clauſulam ge-
neralem.
Genus ſubiectum ſpeciei quid operetur.
4 Clauſula generalis vel ſpecialis rerum, in quo differt a clauſula
generali vel ſpeciali perſonarum.
Clauſula generalis perſonarum non continet effrenatam multitu
dinem.
Perſonis maioribus expreſſis in fraudem,quas alias conuenire
non intendit,non poſſunt conueniri minores,vel pares.
Precator mendax debet carere precatis.
Reſcriptum an vitietur ipſo iure per ſurreptionem.
Excommunicatus non poteſt impetrare.
Perſone maiores expreſſis non veniunt in clauſula generali.
10 Clauſula,Quidam alij,quos comprehendat.
Alij,dictio non ſemper implicat.

11 Clauſula generalis Alij,⁊ alie,quando reſtringatur ad expreſſa,
quando vero extendatur ad maiora expreſſis.
12 Clauſula generalis reſcripti,videlicet Alij , ⁊ alie facta expreſſa
mentione de mercenario,non trahitur ad dominum.
13 Clauſula generalis Alij,⁊ alie,ſi expreſſe trahatur ad actiones ci-
uiles,in dubio non includit criminales.
14 Clauſula generalis Alij , ⁊ alie , quando habet exceſſum in ſola
quantitate,tunc in materia larga comprehenditur in genere vnũ.
15 Diuitis appellatione non venit,qui eſt potens dignitate.
16 Clauſula Alij,⁊ alie,non comprehenditur dux vel baro Impera-
toris,expreſſo epiſcopo.
17 Clerici appellatione comprehenditur religioſus.
18 Clauſula generalis Alij,⁊ alie,quando inter expreſſa datur diuer
ſitas non in totali qualitate,⁊c.quid importet.
Prebenda donata cum alijs iuribus , veniunt ſpiritualia et tem
poralia.
19 Clauſula generalis Alij,vel alie,non implicat quando opponun-
tur rationes diuerſe.
20 Clauſula generalis Alij,vel alie , quando ponitur inter ſpecies
partis rationis facit poſitionem ⁊ implicationem.
21. Alij,dictio poſita inter genus ⁊ ſpeciem ampliat, ⁊ reſtringit ge-
nus ad ſpeciem.
22 Clauſula Alius , vel alie,non comprehendit maiores expreſſis.
23 Clauſula Alij,vel alie,tracta ad generalitatem rerum , an vitiet
reſcriptum.
24 Reſcripta vitiantur ratione numeri effrenati iudicum datorum.
Clauſula reſcripti ⁊ alij quando dirigitur iudicibus non trahitur
vltra quaternum iudicum numerum alias reſcriptum eſt nul-
lum.
25 Clauſula Et alie limitata in rebus,trahitur ad quemcunque nu-
merum.
26 Reſcriptum vitiatur per expreſſionum maioris in dignitate.

1 SEdes. †Caſus.Per clauſulas generales.Qui-
dam alij, ⁊ res alias,poſitas ĩ reſcripto
non conuenitur multitudo , nec conueniuntur perſo-
ne,vel res maiores expreſſis,pares vel minores ſic ,ni
ſi malitioſe ſiat expreſſio.h.d.¶ Primo premittit conſtitutionis
caſum.Secundo ſubmittit conſtitutionem,ibi : nos igitur.In qua
facit quatuor.quia primo prouidet circa perſonas. Secũdo, circa
multitudinem. Tertio circa res.Quarto ,circa fraudulentam ex-
2 preſſionem.Partes patent.¶ †No.primo quod decet principem
liberalẽ eſſe,⁊ ꝙ gr̃a non ſit abutẽdũ,⁊ malitijs holm obuiandum.
3 ¶ †Scḋo no.quod per clauſulam rerum vel perſonarum genera-
lem,non poſſunt conueniri perſone maiores expreſſis, nec agi ſup
maioribus rebus expreſſis.Et ſic ſubiectum genus vnam actio-
nem ſpecierum ex modo,alias ex mẽte reſtringit genus ad ſpecies
4 in quantitate,⁊ qualitate pares expreſſis.¶ †No.differentiam in-
ter clauſulam rerum,⁊ clauſulam perſonarum:quia ĩ clauſula per
ſonarum nõ inducuntur maiores expreſſis:⁊ hoc ipſo iure quo ad
illas non tribuitur iuriſdictio : ſed in clauſula rerum maiores res
expreſſis videntur includi,ſed agens ſuper eis non auditur : ⁊ ſic
tribuitur iuriſdictio:nec obſtat exceptio,ſecundum Io.An. Ra-
tio,quia de iure genus comprehendit maiora expreſſis. Ponderã
dum eſt ergo ius prohibens hoc,quomodo loquatur,ad cognoſcẽ
dum:an iuriſdictio tribuatur,vel non.Et nota quod per hec ver-
5 ba,Non audiatur talis : inducitur ius dilatorie.¶ †No.quarto ꝙ
per clauſulam perſonarum non poteſt ineffrenata multitudo cõti
6 neri.¶ †No.quinto quod expreſſis maioribus perſonis in frau-
dem,quas alias conuenire non intendit,non poſſunt conueniri mi
7 nores,vel pares.¶ † Et not. ꝙ mendax precator caret impetra-
tis.Et ſic videtur quod ſurreptio vitiet ipſo iure,vt patet ex illo
verbo Penitus.¶ Sed dic vt dixi.ſ.c.ceterum Aliqua gl.hic at-
8 tingunt litere declarationem,aliq̃ue attingũt materiam.¶ † In
gl.j.in ſi.Hoſt.dicit quod gratia etiam in hoc conſiſtit,quia excõi-
catus,cui eccleſie gratia ſubtracta eſt,non poteſt impetrare:vt.e.ti.
co.tit.lib.vi.Vel,ſecundum alios,poteſt dici ꝙ gr̃a ipſius ſedis eo
quia prelata eſt cunctis eccleſijs,⁊ fidelibus,⁊ hac prelationis gra
tia abutuntur impetrantes:vel eſt gratia in eo quod.poſſit impe-
trare volentem remittere ad ordinarium,ſicut facit princeps in.l.
Imperatores.ff.de appel.Hic agitur de vi comprehenſiua reſcri-
ptorum quo ad clauſulas generales ⁊ perſonarum,⁊ rerum.⁊ pri-
mo quo ad qualitatem:ſecundo quo ad numerum.¶ Videamus
aliqua.Primo circa clauſulã perſonarum.Secundo circa clauſu-
lã rerum.Tertio mixti circa vtraſqꝫ.Et iſta tria virtualiter tãgun
9 tur cum tertia gloſſ.¶ †Omiſſis ergo gloſſis extrauagantibus,
quas videbis per te:Circa clauſulam perſonarum tangũtur duo.
Primo ꝙ maiores expreſſis nõ includũtur in clauſula:ſed pares
vel minores,niſi fraus notetur. Secundo, ꝙ ineffrenata non põt
10 multitudo in iudicium euocari. ¶ †Circa primum oppo. ꝙ per

clam. Quidā aliī, poſſant cōueniri maiores expſſis. Primo ꝙ hec
indefinita. Quidā, dꝫ intelligi indefinite, ⁊ ſic includit etiam maio-
res. Scđo, qꝛ hic Aliī, non ſemp implicat. Un̄ ſi dico Duo aliī la-
trones fuerūt crucifixi cū Chriſto. nō implicat Chriſtꝰ latro. Ad
hoc. liiij. di. Cenomanēſem. ¶ So. Dic qđ dictio Aliī, nō facit im-
plicationē: ⁊ de vi verborū clauſula gñalis comprehēderet pſonas
maiores expſſis: nā ⁊ plebis appellatione cōprehēdunt Senatores
⁊ patritii. Inſti. de iure naturali. §. plebiſcitū. igit ⁊c. ¶ Sꝫ atten-
dit mēs loquētis, maxime in materia ſtricta, genus ſobſeqñs nu-
merationē alicuius ſpēi, reſtringit ad mēſurā qualitatis, ⁊ ꝗtita-
tis ſpēi enumerate: ⁊ hoc eſt cōe ⁊ ad res, ⁊ ad pſonas. Et eſt cauſa
huiꝰ: qꝛ omnia, ꝗ ſunt ſub gñe, nō ſunt paris rōnis: aliter eñ pce-
dit ſup re magna, aliter ſup re minima, ⁊ aliter ꝫ maiorē, ⁊ aliter ꝫ
minorē. Un̄ dicit Inn. ꝙ nō vtit his verbis: imo ſm v̄ba ſua idem
iudicat in materia ſtricta. quod in larga. ¶ Ideo vide verba ſua,
ꝗ hāc limitationē nō patiunt: ꝗꝗ ſcribēs hic noluerit ſic limitare
hic Inn. qđ in materia larga hic cōprehendunt in clauſula maio-
ra expreſſis: ⁊ in clauſula rerū, ⁊ in clauſula pſonarum: vt ſi do pcu-
ratorē Titium cōtra Caium, ⁊ quoſdam alios, poterit in clauſula
agere pcurator ꝫtra maiores expreſſis. Similiter ſi detur pcura-
tor ſup tali re, ⁊ qbuſdā aliis, poterit agere ſup maioribꝰ expſſis.
Et idē dicit in cōtractibus. Et rō, qꝛ hoc eſt de ꝓpria ſignificatio-
ne vocabuli, a qua nō eſt recedēdum, niſi reperiatur cōtrariū in io-
re diſpoſitum. Qđ dicit fuiſſe hic ſtatutū in odiū abutentiū: qđ eſt
cōtra id, qđ in iudiciis nō dꝫ eſſe acceptio perſonar. Sit ergo hoc
ſpāle in reſcriptis. Huic dicio obuiat. c. nō pōt. de pcura. in cle. ⁊. l.
ſi. §. cui dulcia. ff. de vino ⁊ oleo lega. vbi ſi lego vinū, ⁊ omnia dul-
cia, intelligit de dulcibus quo ad vinū tantū. Ad hoc cle. nō pōt.
de pcu. in clemē. vbi ſi datur pcurator enumeratis caſibus exigen-
tibus ſpāle mandatum, non comprehendunt caſus ponderoſiores
expreſſis. In dicta clemen. Gl. voluit ſoluere contrarium, quā mul-
ti nō intelligūt, vt puto: ⁊ in ſaluando hoc dictum facit differentiā
an precedat enumeratio caſuū nō requirentium ſpeciale mādatū,
⁊ genꝰ ſubſequēs cōprehēdit maiora expſſis. Et ſic procedit dictū
Inn. An precedat enumeratio caſuū reqrētiū ſpāle mandatum, ⁊
ſubmittat clauſula generalis: ⁊ nō cōprehēdūtur maiora expſſis:
ſic loquit cle. que cōiter nō prenditur. Ratio, ſcolaſtici multoties
11 inuoluunt ſup intellectu gl. ¶ † Sed ratio pōt eſſe duplex: qꝛ qñ in
clauſula aguntur cōprehēdi caſus exigētes ſpeciale mandatū, ſa-
tis fatigat cla in comprehēdendo caſus exigētes ſpeciale manda-
tū. abſq; qđ cōprehēdat alios maiores. Itē materia caſuū reqren-
tiū ſpāle mādatū eſt ſtricti iuris: qꝛ cōiter nō veniunt, niſi exprimā-
tur, maxime qñ caſus ſunt odioſi, ⁊ q faciunt cadere in penā oppo-
nētē, vt opponere crimina: iđ tunc in materia ſtricta pcedit hec de
cre. Et mō intelligis illā glo. Ad hoc. l. ſi procurator. ff. de cōdi. in-
debi. l. iij. §. ſi pcurator. ff. qđ quiſq; iuris. ⁊ de elec. ſi compromiſſa-
rius. li. vi. Un̄ dic, qñq; genus pfertur, vel indefinita, abſq; aliqua
enumeratione ſpērū: ⁊ gñalr intelligitur, niſi ſubſit rō reſtringen-
di. Plures caſus habes. ī. de conſti. c. j. ⁊. c. ſi. ⁊ dicit gl. in. d. cle. nō
poteſt. in verbo Grauiora. Allegat. ff. de pcur. l. j. ¶ Qñq; genus
profertur cū aliqua enumeratione ſpecierū, ⁊ qñq; ampliat genus
ad ea, ꝗ nō comprehenderentur in genere: vt no. in. c. q ad agendū.
de pcu. li. vj. Qñq; reſtringit, vt hic. ¶ Nūquid aūt qñ reſtringit,
ſemp reſtringat. Dic, qñq; inter ſpecies enumeratas, ⁊ qđ agit in
clauſula gñali cōprehendi datur exceſſus in quantitate ⁊ qualita-
te, ⁊ qđ agitur comprehendit, ſed excedūt in qualitate, ⁊ ꝗtitate, ꝗ
ſpecificantur. ¶ Qñq; datur exceſſus in quantitate tm̄. Qñq; dat
exceſſus, ſeu diuerſitas in qualitate. Quādoq; datur diuerſitas in
quantitate. Quandoque datur diuerſitas qualitatis in parte
tantum, ⁊ in parte conuenientia. Primo caſu, ſi agitur compre-
hendi ſpecies excendentes qualitate ⁊ quantitate diuerſas, ſiue in
materia larga, ſiue ſtricta, nō comprehēduntur: vt. d. §. cui dulcia.
⁊ dicta cle. nō pōt. nā ibi erant caſus diuerſi in quātitate, ⁊ grauio-
res expreſſis in qualitate, qꝛ faciebāt incidere in penā: qđ non alii.
Hec vera ſunt, niſi forte ad clauſulam gñalē adiūgatur aliqua cō-
ditio, ſeu additio collectiua, ſeu ampliatiua ex ſui natura maioris
expreſſis: vt ſi impetro ſuper procuratione, ⁊ aliis iuribus archi-
diaconalibus: p iſtā Archidiaconalibꝰ, includitur inſtitutio, ⁊ de-
ſtitutio, ꝗ maior eſt, ꝗ ſit procuratio: vt no. Inno. de offi. archid.
dilecto. ⁊ ſi adiiciatur additio reſtringens, reſtringit. Un̄ ſi impe-
tro ꝫ epm̄, ⁊ cōtra alios clericos, cōprehēdit clericos, ⁊ nō epos, p-
pter naturam adiūcti, ſm doc. Hoc ideo dicunt doc. hic, qđ ſi expſ-
ſo predio volo cōprehendere decimas, nō poſſum: qꝛ diuerſum eſt
quantitate ⁊ qualitate. Idem dicunt qđ expreſſa pecunia, nō poſ-
ſum agere ſuper magno caſtro: qꝛ diuerſum quantitate ⁊ qualita-
12 te. † Idem dicūt p impetrationē facta expreſſione de mercenario,
non poterit conueniri dn̄o, ⁊ q aliis preeſt: qꝛ hic differt qualitate
⁊ quātitate. de inſti. c. ij. Per hoc dicūt doc. de offi. deleg. cum olim.
quod expreſſa reali, nō poterit agi perſonali: qꝛ reali agere, perſo-
13 nali eſt dignius, ⁊ ſunt diuerſe qualitates. † Itē ex quo dicit Inn.

de offic. deleg. cum olim. quod expreſſis ciuilibus actionibus, etiā
ex crimine, nō poterit agi ſuper criminalibus ex clauſula. ¶ Nun-
quid autem in dubio includantur criminales: ibidem per Innoc.
⁊ nota. de reſcriptis. diſpendia. lib. vi. de quibus dic vt ibi: ⁊ conclu-
dere videntur quod includitur: ⁊ hic procedunt in materia larga,
14 ⁊ ſtricta: quia quo ad hoc non eſt differentia. ¶ † Quandoq; datur
exceſſus in ſola quantitate: ⁊ tunc in materia larga comprehendi-
tur in genere vnum. Unde ſi lego tale vinum, ⁊ omnia dulcia, com-
prehenduntur vina dulcia, licet nō alia ſeparate nature dulcia. Sic
intelligo Inno. hic de off. archi. dilecto. in materia libelli, que lata
eſt. de cauſa poſ. cum eccleſia. In materia autem non ſtricta non cō-
prehendūtur, ſi ad expreſſa in tacite comprehenſis datur exceſſus
in ſola quantitate. Et ſic intelligi poteſt cle. non poteſt. vbi expreſ-
ſis aliquibus exigentibus ſpeciale, non comprehenduntur maiora
exigentia ſpeciale mandatum: quia requirentia ſpeciale mandatū
ſunt ſtricti iuris. Per hoc dicunt doc. hic, qđ expreſſa certa quāti-
tate hic, in maiori valde non poſſet per clauſulam conueniri: ſed ſi
in modico maior eſſet, ſecus. Que autē ſit modicus maior, relinqui-
tur arbitrio iudicantis. Per hoc patet ſm doc. qđ ſi impetrat ex-
preſſis clericis primi ordinis, nō poterant per clauſulam cōueniri
clerici ſecundi ordinis: hec vera, quando inter expreſſam, ⁊ compre-
henſam datur exceſſus in quantitate: vt qꝛ agit comprehēdere mi-
nora expreſſis: ſed ſi agit cōprehēdere maiora, hñ cōprehēduntur.
Un̄ expreſſo epo ſub clauſula Quidam alius, comprehendi poteſt
clericus. ſ. eo. Rodulphus. niſi forte minora differēt etiā qualita-
te. No. glo. in cle. nō poteſt que dicit qđ ſi expreſſi cām fidei, vel epi-
ſcopalem, nō cōprehenderētur in procuratorio opponere crimina,
vel defectus. ¶ Qñq; inter expreſſa, ⁊ ea, que ſub clauſula agitur
comprehēdi, datur diuerſitas in qualitate: ⁊ adhuc nō cōprehen-
duntur: vt. d. §. cui dulcia. etiam in materia larga. Qđ eſt verum,
quando qualitas eſt multum diuerſa. Quādo autem dicatur, non
poteſt dari certa doctrina: ideo arbitrio iudicantis relinquo. In
materia larga facit qđ no. Inno. ſ. de off. archi. dilecto. vbi ſi petat
obedientiā, ⁊ alia ep̄alia iura, nō cōprehēdunt ep̄alia nō iure debi-
ta, vel non poſſedibilia de iure cōi, ſed cōſuetudinaria: qꝛ enumera-
ta ſunt poſſedibilia de iure cōi. Item in donatione latiſſimi iuris,
dicit de iure pa. ex literis. in glo. ſ. vbi ſi donat ep̄s villam cū omni-
bus iuribus, nō cenſetur donare ep̄alia ſpiritualia, vt decimas, et
15 ſimilia. † Et per hoc dicunt hic doc. qđ expreſſo potente diuitiis in
clauſula, non comprehenditur potens dignitate, lꝫ quidā contra.
Per hoc dicit Abb. qđ nominato clerico, nō pōt conueniri laicus
qꝛ diuerſus qualitate. Per hoc dicit Spe. in ti. de reſcripti preſen-
tatione. §. ratione quoq;. ver. ſi exprimatur. x. col. qđ expreſſa re cor-
porali. non venit in clauſula incorporalis: ⁊ ꝙ expreſſo clerico, non
16 cōprehendit in clauſula monachus. † Item expreſſo epo, vel archi-
epo, non conuenit dux, vel baro Imperatoris: vt dicit Spe. in lo-
17 co prealle. in ver. item no. vbi etiā dicit qđ expreſſo † clerico, nō con-
uenitur monachus, nec econuerſo. ibi in ver. item not. in. §. ratione
quoq; forme. verſi. item cum dicit quod prioriſſa. vbi dicit Jo. an.
qđ ſtylus curie hꝫ qđ enumeratis clericis, per clauſulam genera-
lem comprehēditur religioſus: qꝛ licet ſint qualitates diuerſe, ta-
mē nō multū differunt: qꝛ ſub eodem genere. ex. qđ. ſ. duo ſunt. vbi
not. qđ duo ſunt genera perſonarum. ſ. clericorum, ⁊ laicorū: ⁊ ſub
18 verbo clericorū, monachi cōprehēdunt. ¶ † Qñq; inter expreſſa, ⁊
que agitur cōprehēdi, nō in totali qualitate datur diuerſitas, ſed
in parte participāt de eiuſdē qualitate, in parte nō: ⁊ cōprehēdunt
in materia larga. Unde ſi donetur prebenda, ⁊ oīa iura, in hoc loco
comprehenduntur ſpiritualia, eo qꝛ prebēda ſaltē in parte habet
qd ſpiritualitatis, lꝫ habeat ⁊ tpalia. j. q. iij. ſi quis obiecerit. Hoc
no. Inno. in. d. c. ex literis. in prima glo. ſecundo. hic in eadē gl. tria
virtualiter. ibi: nec ſemper hoc nomen aliis. Habemus de hac di-
ctione. Alius, an implicet, vel nō. Tene menti glo. ⁊ cōcluſionē gl.
qꝛ quādoq; dictio Alius, ponit inter ea, que ſunt ſpecies dīuo op-
poſite rationi: ⁊ tunc non implicat: vt pbatur. l. diſ. quis neſciat. et
19 hic in exemplo glo. ¶ † Quādoq; ſunt oppoſite rōnes, ſed diuerſe
rōnes: ⁊ adhuc nō implicat: puta, ſi dico, Titius eſt alius a Mar-
tino: ſed diuerſitatem notat, nō oppoſitionem. de penit. c. oīs. in ver-
20 bo Sacerdote. ad ſi. glo. de ſen. excom. cum voluntate. ¶ † Qñq; po-
nitur inter ſpecies partis rōnis: ⁊ tūc facit poſitionem, ⁊ implica-
tionem. Unde ſi dico teſtamentū, ⁊ aliam voluntatem: implicat de
voluntate vi prime. Facit quod no. in authen. hoc inter liberos. C.
21 de teſta. ¶ † Quādoq; ponit inter genus ⁊ ſpeciē: ⁊ tunc qñq; am-
pliat: vt in. c. q ad agendū. de pcu. li. vi. ¶ Qñq; reſtringit genus
ad ſpecies paris equalitatis expreſſis, ſm diſtinctionē. ſ. poſitā: vt
22 hic. ¶ † Venio ad examinādas clauſulas iſtas ſeparatim, ⁊ primo
clauſulā perſonarū. Hic dr qđ clauſula nō cōprehēdat maiores ex-
preſſis. qualiter intelligit: nec maioritas, nec dignitas. eadē gl. ter-
tia hic declarat, ⁊ exponit de multiplici dignitate: quā lege, ⁊ cōclu-
de veritatē qđ hoc relinquit arbitrio iudicātis, vt dicit met. gl. qꝛ
23 nō pōt dari certa doctrina. ¶ † Secundo venio ad clauſulam re-
rum:

rūc opp.qđ hec gn̄alitas rerū ſup quibuſdam aliis viciet reſcriptū.
ſ.eo.ad hec.So. Dicit gl.ſup verbo Multitudine.qꝛ ibi gn̄alitas
nō viciat reſcriptū,ſꝫ iudicis incertitudo,ſm vnū intellectū. Uel
ſm aliū,ibi oīa negotia cōmittebantur,hic nō oīa:⁊ ſic futura hic
24 nō cōprehendebantur,vt ibi dici. ¶ †Tertio erga clauſulā per-
ſonarū,quero q̄d eſt hec multitudo ineffrenata. Dicit glo.ſup ver-
bo Ineffrenatā,⁊ dicunt quidā qđ quadraginta:vt.ſ.de teſt.c.cū
25 que hodie ſeruanda de reſcriptis.cū in multis.li.vi. †Sed an hec
procedāt in clauſula rerū,vt nō poſſint impetrari,niſi ſuper qua-
tuor rebus. Dic qđ non:qꝛ hic non reperitur cautum,vt not.Jo.
26 An.de reſcript.cum in multis.li.vi. ¶ †Quarto dicitur iuxta fi-
nem tex.qđ ſi exprimas vnum maiorē in dignitate,vt per hec de-
ſcendat ad minorem in dignitate,dolo,⁊ fraude,qđ nō valet impe-
tratio. Quero igitur quō conſtabit de hac fraude. Dicit glo.vlti-
ma,qđ eo ipſo qđ deſcendit ad equales,vel minores antequā cōue-
niat nominatum,ideo repellitur agens,niſi,quam citius poteſt:cō
ueniat nominatum,vel niſi doceat ſe impeditum quominus poſſit
illum cōuenire:⁊ dꝫ hoc proteſtari:alias repellitur:ſꝫ alij contra.
Dicit Uin.qđ conſtabit ſi probetur qđ impetrator hoc dixit. Jo.
An.remittit.ſ.eo.cum in multis.lib.vi.in verbo,ſi ſꝫ illarum:⁊ ibi
Jo.An.tenet ſm Bar.Brix.contra hanc glo.poſſet dici ꝙ gl.iſta
procedit,qn̄ vult conuenire nulla expreſſione prius facta de perſo
nis:glo.autē illis pcedit expreſſione iam facta. Anto.de Butrio.

1 ¶ Reſcripta ſuper eodem ad diuerſos an valeant.
2 Actor quandu poſſit deſiſtere ab actione intentata.
Libello producto non poteſt actor libere deſiſtere ab actione.
3 Liti renuntiare quis videtur per hec verba,nolu litigare.
4 Judicis incompetentia quo medio poſſit deduci.
5 Reſcripti commodum quis perdit ex vſu eiuſdem ad diuerſos iu-
dices.
6 Sententia debet eſſe conformis petitioni,ſeu oppoſitioni.
7 Judex ex ſuo officio quando ſupplere poſſit.
8 Reſcripta diuerſa ab eodem ⁊ ſuper eodem negotio an valeant.
9 Reſcriptis duobus impetratis ab eodem ⁊ ad eundem iudicem,
vtrum prius valeat.13.
10 Reſcripta plura impetrata a diuerſis quando valeant.11.12.

1 Ex tenore. ¶ †Non valent reſcripta ad diuer-
ſos impetrata ſuper eodem nego-
tio ab eodem,ſi vtroqꝫ fuerit vſus impetrator.hoc di-
cit. ¶ Communis diuiſio. Secunda ibi:nos igitur.
2 ¶ †Nota primo quod poſt impetrationem,⁊ preſentationem lite-
rarum,⁊ etiam poſt citationem,poteſt libere deſiſtere actor ab agē
do:poſt libellum autem porrectum non poteſt.ſ. de dolo. cauſam.
ſi authen.qui ſemel.C.quomodo ⁊ quando iudex. Et ſic not. quod
actor poteſt reſcripto a ſe impetrato renuntiare,etiam illo preſen-
tato. Nunquid autem poſſit inuito reo:vide quod notant Innoc.
3 ⁊ Joan.Andr.de reſti.ſpo.ex conqueſtio. ¶ †Nota ſecundo quod
per hec verba nolo litigare,quis videtur liti renuntiare. Et nota
quod per renuntiationem litigij,lite nondum cepta,⁊ nondum li-
bello porrecto,quis non perdit ſubſtantiam actionis,nec perdit
ius deductum in iudicio. Sic limita.l.poſtquam liti.C.de pac.⁊ vi-
4 de Innocen.ſ.de renuntia.veniens. ¶ †Nota tertio practicam op
ponendi delatori an contra iudicem:quia poteſt dicere. Domine
5 non teneor coram vobis reſpondere.qꝛ non eſtis iudex. ¶ †Quar-
to nota quod ex vſu literarum plurium ad diuerſos ab eodem ſu-
per negotio impetratarum,perdit ipſe commoduꝫ literarum. Et
nota quod non ſunt nulle ipſo iure,ſed ſolum priuatur commodo,
6 ⁊ vtilitate earum. Quod intelligo,ſi opponatur. ¶ †Circa text.
non tantum oppono quod male pronuntiauerit papa,vt care-
ret commodo literarum vtrarumqꝫ:quia ſola exceptio erat oppo-
ſita contra ſecundas:⁊ iuxta modum opponendi dictanda eſt ſen-
tentia.de ordi.cog.cum dilectus.de ſimo.licet.cum ſimi.ſed hic ſo-
lum Abbas excepit contra ſecundas,⁊ nil contra primas:igitur.
¶ Solu. Dicunt docto.quod hoc fecit iudex ex officio:qui poteſt:
ex quo ſibi conſtat aliquos in iudicio male verſari,etiam vltra
quam opponant partes,de his,de quibus ſibi conſtat,poteſt ex of
ficio punire.C.de teſti.l.nullum. Item quia hoc eſt iuris notorium,
⁊ ſine ordine iuris proceditur,ſecundum Innocen.ſ.eodem.cete-
7 rum.in fin.ad hoc de conſuetu.cum venerabilis. ¶ †Nota hoc di-
ctum,quod ſuper his,que conſtant ex actis iudicij,licet pars for-
maliter non opponat,iudex poteſt ex officio etiam ad commodum
partis ſupplere. Uide de appel.ex inſinuatione.⁊ vide de teſti.per
tuas.ſ.de conſuetu.ad noſtram.⁊ de conſuetu.cum dilectus. Ho-
ſtien.tamen dixit quod hoc fecit ratione conuexitatis:vt.ſ.c.cete-
rum.in fin. Opponitur etiam quod in expenſis debeat condemna-
ri.ſ.c.fina. Solut. Dic quod in expenſis debeat condemnari:licet
Calid.Naſo.velit contrarium:quaſi ſatis ſit quod perdat reſcri-
pta:nec iudicabit Deus bis in idipſum. Ad hoc.ſ.de iudi.at ſi cle

rici. Sed teneas primum. ¶ Oppon.tertio quod litere altere va-
leant,⁊ non ambe ſint nulle.ſ.eodem ceterum. Gloſſ.magna proſe-
quitur duos caſus. Primus,quando,litere impetrantur ab eodē.
8 Secundus,quando a diuerſis. ¶ †Circa primum proſequitur
duos. Primum,quando litere impetrantur ad diuerſos. Secun-
dum,quando ad eoſdem. Sed ſi ad diuerſos,dic quandoqꝫ impe-
trat malitioſe,non ad cautelam,ſed vt fatiget,⁊ hoc conſtat:⁊ neu-
tre valent. Quandoqꝫ quis impetrat diuerſa reſcripta ad diuer-
ſos,⁊ ſuper eodem negotio,⁊ impetrat ad cautelam,⁊ non malitio
ſe,⁊ hoc conſtat:⁊ alteris tantum vtitur,⁊ valent litere,quibus vti
tur,⁊ poteſt procedere per quas vult. Communiter glo.tenent an-
tiqui,⁊ Inno.⁊ Spec.de reſcripti preſentatione.§.i.ver,item exci-
pitur. Hoſti.dicit contrarium,quod litera ponderat actum impe-
trationis:ergo ſiue vtatur,ſiue non vtatur vtriſque,vitium eſt in
impetratione:⁊ ſic non valent eo ꝙ impetrat. Non obſtat ꝙ poſſit
facere ad cautelam,ne altere perdantur,vel moriatur is ad quem
impetrat:qꝛ poterat ſibi prouidere impetrando ſub nomine digni
tatis,vel faciendo de primo mentionem in ſecundo:vel impetran-
do plures cum clauſula,quod ſi non omnes. Allegabat mentem
delegantis,a quo ſurreptitie ſunt obtente:nec poteſt negari reſcri
pta fore diuerſa,ex quo ſunt diuerſi iudices.ff.iud.ſol.l.cum apud.
Joan.And.placet opi.prima:quia non videt aliquod intereſſe rei
ex quo actor altero ſolo vtitur:⁊ hoc precipue cum vtitur primo,
in cuius impetratione certum eſt non fore vitium. Si vteretur ſe-
cundo,procederet opi.Hoſti. Et ad rationes dico,ꝙ vbi vtit alte
ris tantum,⁊ conſtat ꝙ dolo impetrauit,neutre valent:⁊ hoc fate-
tur glo.prima. Si conſtat ꝙ doloſe non impetrauit,dico ꝙ ceſſat
ratio.c.qꝛ non eſt in dolo:ideo valent. Si eſt dubium,dico quod ſi
vtitur primis,nō preſumitur dolus,ex quo quod eſt ſecutum,⁊ qꝛ
non eſt dare intereſſe:ſi vtitur ſecundis,preſumit dolus:qꝛ eſt dare
intereſſe,cum prime non extenderentur ad lites nouiter ortas,ſe-
cunde autem ſic. ¶ Non obſtat quod dicit,impetrantis:qꝛ hoc ve
rum,quando cōſtat,vel ex vſu patet ꝙ doloſe intrauit,alias non.
¶ Quandoqꝫ quis impetrat plures literas,⁊ eſt dubium an do-
loſe:⁊ tunc ſi vtitur vtriſqꝫ,dolus preſumitur:ſi autem alteris tan
9 tum,dolus nō preſumitur. ¶ †Uenio ad ſecundum caſum,primo
quando litere impetrantur ab eodem,⁊ ad eoſdem dic quandoqꝫ
quis impetrat plures literas ad eoſdem:⁊ tunc ſi ſunt diuerſe in
data,preualent prime,niſi ſecunde faciant mentionem de primis.
Dicit gl.qđ nihil intereſt que valent. Hec eſt mala ratio:qꝛ p hoc
concluderetur contra glo.quod prime etiam deberent valere. Et
eſt falſa ratio in ſe,qꝛ imo intereſt,vt dicit Hoſti.propter queſtio-
nem,ſeu queſtiones nouiter ortas. Quandoqꝫ quis impetrat plu-
res literas ad eoſdem in forma,⁊ data conſonantes:⁊ tunc eedem
ſunt litere,⁊ valent:qꝛ non nocet habere plures literas ad caute-
lam:ſicut poteſt quis habere plura teſtamenta eiuſdem tenōris.ff.
de teſta.vnum teſtamentum.cum ſi. Si ſunt diuerſe litere,⁊ a diuer
ſis ad eoſdem,neutre valent:ſed papa conſulitur.de offi.dele.ſane.
10 ¶ †Uenio ad ſecundum,qn̄ litere impetrantur a diuerſis:dic qđ
aut ad eoſdem,⁊ conſonantes a diuerſis in data ⁊ forma:⁊ valent,
qꝛ eedem litere ſunt. Aut forma eſt contraria:⁊ ſuperſedēdum,do
nec conſulatur ſuperior.de offi.dele.ſane. Hoc verum,niſi primus
ſuas tacuerit anno:qꝛ tunc valent litere ſecūde.ſ.c.ſi autem.ſ.eod.
plerumqꝫ. De hoc autem formando Titium aut Seium,remittit
11 Jo.An.de offi.dele.cū in plures.li.vi. ¶ †Aliqꝫ litere impetran-
tur a diuerſis,⁊ ad diuerſos,⁊ tunc aut ambe ſunt pares in data,⁊
non apparet,que prime vel ſecunde,ambe ſe impediunt. ¶ Hoſti.
reputat hoc caſu papam conſulendum:⁊ hoc dicit:etiam ſi for-
ma ſit eadem:cum cauſe proceſſus impediri poſſent:quia diuerſi
diuerſa ſentiunt,⁊ poſſet vnus condemnare,⁊ alter abſoluere.
12 ¶ †Quandoque ſunt diſpariles in data:⁊ tunc ſi per primas non
eſt proceſſum,quia forte prime ſunt inualide,vel tales,cōtra quas
poſſet excipi:valent ſecunde,licet non faciant mentionem de pri-
mis:vt eſt caſus.ſ.eodem ex parte S.ad hoc gloſſ. de concеſ. pre-
bend.cum noſtris.in.ij.gloſſ. Idem Uinc.⁊ in hoc differt reſcri-
ptum ab electione.de elec.conſiderauimus. Goſ.contra de ſpon.ex
literis.cuius dictum ponitur in regula,non preſtat.de regulis iu-
ris.lib.vi. In prima gloſſ.hoc fatetur hic,quando prime non va-
lent vitio impetrantis,quia aliquid tacuit:ſecus ſi ſine vitio,vt
quia primi iudices ſunt mortui:non enim ſtat per eum,quominus
13 vtatur. ¶ †Quandoque prime litere ſunt valide,⁊ ſecunde impe-
trantur facientes mentionem de primis:⁊ ſecunde valent,⁊ non
prime.ſ.eodem ceterum.ſi non faciunt mentionem de primis:⁊ tūc
ſecunde ſecundum iſta tempora valent poſt annum negligente pri
mo in preſentando per annum:vt in.c.ſi autem. ante annum au-
tem valent prime,⁊ non ſecunde.ſ.eodem.ceterum. ¶ Hodie dicit
gloſſ.hoc correctum:quia attenduntur ille,que prius ſunt preſen-
tate,⁊ per eas citatio ſecuta eſt.de appel.vt debitus. De hoc dic
vt ibi dixi.ſ.c.i.predicta procedunt,quando per neutras eſt proceſ
ſum. Si autem per alteras eſt proceſſum,ſemper valent prime niſi

ſecunde faciant mentionem de primis,⁊ de proceſſu,⁊ litis conteſtatione.de re iudica.inter monaſterium.de officio delega.coram.
¶ Quandoque tamen ſecundum gloſſ.valent prime:⁊ ſunt in pendenti,etiam ſecunde poſſunt,vt in caſu capitu.cum bone. de confir.vti.vel inuti.in fin.finalis gloſſ Dic vt dicit gloſſ.fin.in capitu.cum dilecteus.infra de pur.ca.vbi etiam habetur quod ſi impetrato delegato impetrans adeat ordinarium,perdit reſcriptum delegationis,⁊ extinguitur iuriſdictio delegati,adeo quod amplius ad eum reuerti non poteſt.Dicit etiam quod perdit cauſam. Sed illa gloſſ.debet intelligi ſecundum iſtam.Et vide in Specu.de delega.§.reſtat.ver.item ſundo.ad finem ver. Anto.de Butrio.

1 ¶ Reſcriptum ad beneficia non valet, mentione non facta de alio beneficio impetrantis.
2 Reſcriptorum,ſeu aliorum inſtrumentorum , ſeries eſt conſideranda.
3 Reſpondendum non eſt per aliquem,niſi lege bene perſpecta.
4 Reſcripta ad beneficia non valent,niſi ſe clericum,vel canonicum nominet impetrans.
5 Beneficia impetrare non poteſt non clericus.
6 Clericatus mentio fieri debet in impetratione beneficij.
7 Beneficiatus ſufficienter,eſt inhabilis,⁊ indignus ad aliud.
8 Reſcriptum quodlibet habet in ſe tacitam clauſulam , vz ſi dignus eſt impetrans.
9 Beneficij impetratio facta a non clerico,qui ſe clericum aſſerit,nō valet.
Clericus eſſe reputatur,qui clericali habitu incedit.
10 Beneficij cenſetur incapax ſcholaris non clericus.
11 Reſcriptum preſumitur ſurreptitium quando papa reſcribit ſcienter pro indigno.

1 Cum adeo. †Caſus.Nō vz reſcriptum impetratū ad beneficiū obtinēdum,de beneficio impetrantis nō faciēs mētionē.h.d.¶ Com-
2 munis diuiſio,Secunda ibi:enim enim.¶ †No.ponde-
3 randam ſeriem literarū†,⁊ non reſpondendū,niſi bene lege pro-
4 ſpecta,⁊ maturata.¶ †No.ſecundo quod non valent litere ad beneficia,in quibus quis non appellat ſe clericum vel canonicum,vel non faciat mentionem de prebenda. Et no.quod non ſufficit facere mētionē de prebēda,niſi faciat mētionē de canonicatu:nec ſufficit facere mentionem de canonicatu',niſi fiat mentio de prebenda.
5 ¶ †No.iij.qō non cleric⁹,eſt inhabilis ad impetrandum.¶ †No.
6 ꝙ in impetrationibus ad beneficia,ſit neceſſario mentio clericat⁹, adeo quod non valet impetratio,lz ſit clericus,non facta mentiōe
7 de clericatu.¶ †No.quod inhabilis,⁊ indign⁹ videtur ad aliud beneficiū,eo quod eſt ſufficienter beneficiatus.Vide tex.de offi.ordi.
8 in ſi.lib.vi.†Item hec decre.allegatur quod in literis ſemper ſub-
9 intelligatur clauſula,Si dignus eſt impetrans.¶ †Quero an valeat impetratio facta a non clerico ad beneficia.Gl.dicit qō ſi dixit ſe clericum,non valet impetratio,ex quo nō eſt.de tranſa.ex literis vbi de hoc.Si nō dixit ſe clericū,cum. ſit vult tex.qō non valet impetratio:quod credo quando alias eſt beneficiatus.Si vero dixit ſe clericum,⁊ non eſt,adhuc non valet impetratio:quia non reputatur habilis ad eccleſiaſticum beneficium.nec poteſt in clericorum numero computari:vt.J.de inſti.c.ij.Compoſt.hoc videtur placere,quod ſi aliquis incedat tonſuratus vt clericus,valent litere ad beneficium impetrate,quibus ſe dixit clericum:cum iam animi deſtinatione ſit clericus.Item quia large clericus dicitur.ſ.in ſortem aſſumptus de preben.cum ſecundum.Item cum quis ſine beneficio ordinari non debet,ſequeretur abſurdum,cum aliter beneficiū,⁊ ordo concurrere nō poſſunt in vna perſona:ex quo ergo eſt habilis ad ordines,⁊ capax bñficij,ex quo tōſuratus incedit.Hoc communiter non tenetur:nec etiam videtur tenere Compoſt.qui dixit quod ſi aliquis incedens etiam in habitu tonſure,ſi impetrat ſub nomine ſcholaris,non valet,niſi ſit clericus.de quo de tranſa.ex literis.⁊.c.ſi.de preſumpt.de quo in Spe.de reſcrip.preſentatio.verſu,ſed vbi ſcribitur.⁊ de acti.⁊ pe.§.ſuper actionibus.ver.ſed nunquid ſcholaris.niſi dicatur in literis.Facies recipi talem , qui cupit militie aſcribi clericali:quo caſu tenet hic Compoſt.quod non teneretur ipſum recipere , niſi ſaltem quando receperit primam tonſuram,per dictam decre.ij,de inſtit.Iſto enim caſu valent litere,ex quo papa ſic ex certa ſcientia ſcribit p non clerico:alias non.
10 Ad hoc vide Innocen.in.c.ex literis.de tranſactio. ¶ †Nota ſiuem vltime gloſſa.quod ſcholaris inhabilis cenſetur ad beneficia. Ad hoc de preben.lo,cui.lib.vi.Et vide quod ibi not.in prima,et quarta concluſione.Et nota cauſam,quia non poteſt digne ſeruire cuilibet beneficio.vide quod ſcripſi in cle.gratie.de reſcriptis.
11 ¶ †Quid ſi papa ſcienter ſcribit pro indigno. Dic quod reſcriptum preſumitur ſurreptitium.de etate ⁊ qualit.cum te.⁊ ibi vide in prima gloſſ.¶ Si conſtat de certa ſcientia,vel opponitur. ff. de confir.tu.l.vtilitatem.§.i.xij.queſtio.ſ.§.quoniam autem.in fin.niſi tanta eſſet indignitas,quod ſalua conſcientia pūideri non poſſet : quo caſu non eſſet parendum.J.de tempo.ord.ad aures. cum ibi not.et de ſenten.excommunica.inquiſitioni.Iſto caſu obediendum eſſet, iuxta no.in dicto.c.inquiſitioni. Anto.de Butrio.

1 ¶ Reſcripti ordo interpretationem recipit a iure communi.
2 Contumacie effectus duplex eſt.
3 Ordinis prepoſteratio non alterat intentum opponentis.
4 Clauſula in certo loco ſolita apponi ſi in alio reperitur,videtur in ſuo loco poſita.
5 Reſcripti intellectus qualiter reducendus eſt ad ius commune.
6 Clauſula in medio poſita quando ad omnia refertur.
Qualitas in vna orationum poſita quando qualificet precedentem.
7 Iudiciorum triplex eſt pars,videlicet probatio,cognitio , ⁊ deciſio.
8 Iudicij pars vna non venit alterius appellatione.
Iudex ad cognitionem delegatus nō cenſetur ad deciſionem commiſſus.
9 Proceſſus legitime habit⁹ ex literis etiam male intellectis valet.
10 Proceſſus contra ius vigore reſcripti male intellecti vitiatur.
11 Clauſula Appellatione remota,tollit facultatem appellandi.
12 Proceſſus nullus,poteſt parte abſente nullus decerni.
Sententia nulla poteſt,parte etiam abſente,nulla declarari.
13 Clauſula de procedendo ad vlteriora an habeat vim peremptorij.
14 Citatio facta quibus verbis habeat vim peremptorij.
15 Clauſula Procedat ad priuationem,habet vim peremptorij.
16 Clauſula reſcripti in fine poſita , non refertur ad omnia precedentia.
17 Reſcripta priuilegij an ſecundum ius commune debeant interpretari.
18 Reſcripta debent latiſſime contra concedentem interpretari.
19 Reſcripta aliorum preiudicium tangentia non interpretantur ſtrictiſſime.
20 Teſtium dicta dubia qualiter interpretanda.

1 Cauſam,que. ¶ †Ordo reſcripti interpretationem recipit a iure communi:⁊ clauſula in reſcripto poſita , ad debitum ſtatū iuris reducit,vbicūq ſituata reperit.h.d.¶ In prima cōſultatio.ſeu partis cōqueſtio.In ſecūda ibi:ꝙꝙ.hāc diſtinctionē ponit Jo.an.tū melius videtur ſcōa pars ibi:nos.qz reſpō-
2 ſio,⁊ iudiciā inſtructio ꝓcedit,id eſt,intelligatur ꝓcedere. ¶ †No. primo duplicem modum cōtumacie:vnam in non veniēdo:⁊ aliā, in non parendo.Et ſi maior dicitur contumacia,que cōmittitur in non veniendo,ꝙ in non parendo:qz in prima non admittitur appellatio,in ſecunda ſic.De quo in cle. ſi cui.de dolo ⁊ contuma in
3 gl.magna.quaſi ad principiū.¶ †No.ſecūdo qō clauſule prepoſte-
4 ratio nō alteret intētū clauſulā apponētis.¶ †No.qō ſicut clauſula,que cōſueuit in literis apponi,appoſita intelligitur , licet nō ſit appoſita.ſ.c.ij.de conſti.cum.M.de offi.lega. quod tranſlationē, ita clauſula,que in certo loco conſueuit in literis apponi.in alio loco appoſita,in illo loco appoſita intelligitur, licet alibi ſit poſita.
5 ¶ Nota quod reſcripti intellectus,etiam per reuolutionem clauſularum ad ius commune reducendus eſt,vt intelligatur , ita quod
6 ius commune,vel alterius non ledat.¶ †Nota tertio quod clauſula in medio poſita,vbi ius,⁊ ratio dictat ad omnia referre , ⁊ ad omnia referenda eſt.Et ſic nota quod qualitas in vna oratione poſita cum alia copulata,qualificat orationem precedentem copulatam:⁊ quomodo ſi ad orationem,in qua poſita eſt,reſtringitur be-
7 ſio iuris communis inferentia. ¶ †Nota triplicem partem iudi-
8 cij,probatio,cognitio,deciſio.¶.†Et nota quod vna non comprehenditur ſtricte appellatione alterius. Facit quod delegatus ad cognitionem cauſe, non intelligatur delegatus ad deciſionē.De quo infra.de offic.delega.ſuper queſtionum. ⁊ plene ſcripſi in c.
9 auditor.de reſcript.¶ †Nota quod proceſſus legitime habitus ex literis quantumcunq male intellectis,valet.Vide de conceſ.pre-
10 ben.ex parte.⁊.c.dilectus.¶ †Nota quod proceſſus habitus contra ius vigore reſcripti male intellecti , vitiatur ipſo iure. Quod intellige,quando ſubeſt cauſa vitiandi ipſo iure : quia contra ius
11 vel contra formam datam a iure.¶ †No. quod clauſula Appellatione remota,tollit facultatem appellandi,⁊ in principali , ⁊ in in-
12 cidentibus.¶ †No.hic Abbas,⁊ hoc tene menti , quod proceſſus nullus poteſt abſente parte nullus decerni.Et ſic facit quod ſententia,que eſt lata,⁊ nulla,poſſit declarari nulla,etiam parte abſente. Quod nota perpetuo.Alleget.ij.queſtio.vi.c.diffinitiua.verſic.
13 prolatam Notabile tamen non eſt per omnia verum. ¶ †Veni ad gloſſ.ad quas omnia doctorū dicta reducunt.Per glo.ſi.dicit Cōpo.quod clauſula iſta eſt comminatio de ꝓcedēdo ad vlteriora, quantum

quantū de iure pōt,non habet vim perēptorij. Et hoc no.per Jo.
an.ne cle.vel mo.c.ij.de cle.nō reſi.ex tuc. Itē Spe.in tit.de citatio
ne.§.j.ver.ſed querit. Bar.in.l.ſi finita.§.Julianus.ff.de dā.infec.
facit differētiā an dicat in cōminatione, Alioqui pcedemus cōtra
te ad cognitionē,⁊ pronūtiationē,iuſtitia mediāte:⁊ nō habet vim
14 peremptorie cōminationis. ¶ † Quāqꝫ dicit, Citamus te vna cita-
tione pro omnibus,proceſſuri etiā vſqꝫ ad ſniam:⁊ hoc eſt clarum
qđ hoc habet vim peremptorij,ſm Bar.in.l.ſi finita.§.Julianus.
ff.de dam.infect. Idem ſentit glo.Hoſti.ſ.de offi.deleg.conſuluit.
15 ¶ † Quid ſi dicat qđ procedat ad ſentētiam priuationis:⁊ idē,vt
no.Jo.an.in locis preallegatis:⁊ vide Inno.ſ.de accu.ad petitio-
16 nem. ¶ † Oppo.cū glo.iij.qđ clauſula non reſpiciat precedentia,
ſed ſequentia.ſ.de appel.inquiſitioni. Dic qđ hoc,ſi ratio dicat qđ
ad omnia referatur,idem ſi non poteſt dari ratio quare ad omnia
non referatur. Alias ſi poteſt dari ratio,quare vnum magis quā
aliud reſpiciat,illud reſpicit. Uel dic,ſi reſpiceret precedentia,de-
trahitur iuri non reſpicit precedentia. Si reſpiciendo precedentia
conſonat iuri,illa reſpicit,vt hic:mens enim reſcribentis in dubio
debet ad ius trahi,⁊ quātum poteſt,etiam offenſo rigore verborū
ad limites iuris reduci.ſ.de offi.deleg.ſuper eo.qui in hoc eſt bo-
nus tex. Et cum hoc intellectu intelligas gl.ſequentē,que idem in
17 parte dicit qđ alia verba. ¶ † Oppo.cū glo.quarta,qđ priuilegia
non interpretentur ſm ius,ſed cōtra.de decimis.ad audientiam.
Glo.dicit qđ reſcripta interpretantur ſm ius,priuilegia cōtra:vt
ibi. Dic ſecundū Compoſ.ſi agitur de interpretatione reſcripto-
rum,ad ius reducenda ſunt,vt hic,⁊ de offi.deleg.ſuper eo.⁊.c.ij.
¶ Si agitur de interpretatione ſtatutorum,ad ius etiā reducen-
da ſunt. Ad hoc de cōſue.cum dilectus.ſ.de conſtit.ex literis.C.de
nox.l.ij. De quo dic vt per Bar.in repetitione.l.oēs populi.ff.de
iuſti.⁊ iure. Nunquid aūt ſtatutum diſponens qđ ius,debeat intel
ligi qđ aliquid addat ad ius:vide qđ no.ſ.c.j.ſ.de reſcriptis.⁊ ibi
plene dixi. ¶ Si agitur de interpretatione priuilegiorum,debent
intelligi cōtra ius,vt dicit glo. ¶ Aduerte,debent tamē,inquātū
poſſunt,reſtringi ad limites iuris,vt quanto minus poſſint,ius
cōmune ledant,dum tamē ſic intelligantur qđ aliquid operentur,
quātuncūqꝫ minimum.de verbo.ſig.cum olim.⁊ no.in.c.in his.de
18 priuileg.⁊ dixi.ſ.de reſcript.c.j. ¶ † Contra cōcedentem autē de-
bent latiſſime interpretari,⁊ quo ad ſtatuta,⁊ quo ad priuilegia.ſ.
de conſu.cū dilectus.q2 quo ad cōcedentem beneficiū:beneficia aūt
latiſſime ſunt interpretanda,quādo agitur de preiudicio ſolius cō
19 cedentis.no.de trāſla.prela.c.fin.de verbo.ſig.olim. ¶ † Si tangūt
aliorum preiudicium,non ſtrictiſſime:vt de preben.quāuis.lib.vj.
de priuileg.paſtoralis. Dicta teſtium etiam ſunt interpretanda ſe
cundum qđ multum,vel minus ſunt captioſa.de teſti.cum tu. Ho
ſtiē.dicit qđ contra producentem interpretantur.de proba.in pre-
ſentia.de condi.appo.per tuas. Uide glo.de reſti.ſpol.cum ad ſe-
dem.de reg.iuris.contra eum.lib.vj.⁊ regula,cum ſint partium.et
qđ ſcripſi de ſpon.ex literis. Diſpenſationes autem ſunt ſtricte
interpretande,dum tamen aliquid operentur.de conſangui.⁊ affi.
qđ dilectio.ſecundū Inn.qđ intelligit Hoſt.de odioſis,⁊ precipue
de pluralitate beneficiorū. Pro hoc bene facit.c.nō poteſt.de pre-
ben.lib.vj. Per predicta dicit Compoſ.qđ ſi conferatur alicui be-
neficium,non obſtante collatione alteri facta,intelligitur de inua-
lida,ne alteri preiudicetur. Itē per hoc dicit qđ cum detur alicui
clauſula vt preferatur alijs:intelligitur,niſi eis ſit ius queſitū. Di
cit tamen ꝙ plures ſeruant in curia,qđ tales preferant prioribus,
quibus ius eſt queſitū ad rem,non tamē illis,quibus facta eſt col-
latio. Ad hoc de preben.c.pen.⁊ vlt.lib.vj.⁊ de conceſ.preben.c.fin.
Uide de interpretatione ſententiarū,teſtamētorū,⁊ contractuū,in
regula,contra eum.de reg.iuris lib.vj.de quibus per Cōpoſ.hic.

1 ☞ Reſcriptum executorium ſuper canonicatu ⁊ prebenda eccle
ſie vltra numerum impetratum,quando valeat.
2 Papa poteſt dare ius ad vacaturas.
3 Beneficia quibus olim literis conferebantur.
4 Monere,⁊ precipere,inter ſe differunt.
5 Reſcripta ad beneficia vitiantur ſurreptione dependente a facto
alieno.
6 Statutum preceſſiſſe aſſerenti incumbit probatio.
7 Reſcriptum nitens annullare propter ſurreptionem illam proba
re debet.
8 Surreptio probata concludit nullitatem gratie.
9 Reſcripti monitorij vis excluditur per determinationem numeri
ſubſequentem.
10 Reſcripti executorij vis non tollitur per determinationem nume
ri poſtea factam.
11 Reſcripti ſurreptio vitiat ipſo iure proceſſum habitum in benefi-
cialibus.
12 Reſcriptum ſuper vacante prebenda impetranti prouidetur in
eccleſia non numerata ſecundum tempus date.
13 Capitulum cum prelato an poſſit ſibi numerum canonicorū pre
figere.
14 Statutum iuratum ſuper re eccleſiaſtica pertinente ad papam
excipit eiuſdem pape authoritatem.
15 Pape authoritas non cenſetur ſemper excepta.
16 Reſcriptum a papa contra diſpoſitionem inferioris qñ valeat.
17 Soluere promittens cum iuramento,an incurrat periurium non
ſoluendo.
18 Canonicorum numerus certus quando rumpatur.
19 Canonia non poteſt eſſe ſine prebenda re:⁊ ſpe ſimul.
20 Reſcriptum duo cōprehendens,ſi vnum non pōt,an aliud poſſit.
21 Reſcriptum continens diuerſa,an ſi in vno ſit ſurreptio,vitien-
tur omnia.
22 Prebende impetratio an valeat ſine mentione de numero iurato.
23 Reſcripta ſecūdum ius antiquū tria mandata debebant habere.
24 Reſcripta prouiſionalia an videantur reuocata papa reuocante
omnes gratias.
25 Capitulum non poteſt ſtatuere ſuper rebus eccleſie ſine epiſcopi
conſenſu.
26 Prebende impetratio tacito numero an valeat,ſi quis tunc mo-
riatur canonicorum.
27 Snia nulla an tranſeat in rem iudicatam,etiam in ſpiritualibus.
28 Reſcriptum ſpeciale non vitiatur per generale.
29 Reſcriptum contra priuilegiatum vitiatur,non facta mentione
priuilegij.
30 Exceptio taciturnitatis numeri an ſit peremptoria.

1 **Conſtitutus.** † Caſus. Non valet reſcri-
ptum executoriū ſuper ca-
nonicatu ⁊ prebenda eccleſie vltra numerum impetra-
tum,non facta mentione de numero prius iurato.h.d.
¶ Tria facit,ponit interpretationem,exceptionem cōtra ipſam,
⁊ diffinitionis commiſſionem. Secunda ibi:verum.tertia ibi: di-
2 ſcretionis. ¶ † Not.primo papam poſſe dare ius ad vacaturas.
Ad hoc de preben.c.ij.lib.vj. Secus in inferiori,de conceſ.preben.
3 c.ij. ¶ † Not.ſecūdo qđ ſecundum antiquum ius pro beneficiando
a curia emanabant tria paria literarum,monitorie.preceptorie,et
4 executorie. De effectu ipſarum notatur.ī.c.literis. ¶ † Et not.qđ
5 differentia eſt inter monere,⁊ precipere. ¶ † Not.tertio qđ non va
let impetratio literarum in eccleſia numerata,non facta mentione
de numero,etiam ab ignorante:⁊ ſic ſurreptio dependens a facto
alieno quod tolerabiliter ignoratur,vitiat literas ad beneficia.de
6 quo.ī.c.ſuper literis. ¶ † Not.quarto qđ vbi eſt dubium an ſtatu-
tum,factum,cui det formam,preceſſerit,vel non,incumbit proba-
tio dicenti ſtatutum preceſſiſſe:⁊ ſic ad excludendas nullas literas
ex taciturnitate numeri,oportet qđ probetur numerum ſubeſſe,⁊
7 determinationem,⁊ impetrationem preceſſiſſe. ¶ † Et no.qđ quā
do allegatur ſurreptio ex taciturnitate alicuius,de quo mentio
fieri debebat,incumbit probatio facti,a quo ſurreptio ſurgit,fuiſ
ſe ſecundum ſurreptionem allegauti. De hoc per Jo.and.de litis
8 conteſta.c.i.lib.vj. ¶ † Not.quinto qđ ad concludendam nullitatē
gratie videtur ſufficere concludere ſurreptionem ſecundum tem-
pus dati executoris,licet non affuerit ſecundum tempus date lite
rarum,a quibus gratia imprimitur. Quod qualiter intelligatur,
9 dicam.ī. † Et ſic not.qđ determinatio numeri ſubſequens literas
monitorias,excludit vim earum: quia futuro non eſt adhuc ius
10 queſitum:⁊ hoc ſecundum vnum intellectum. ¶ † Et no.quod de-
terminatio numeri poſt executorias non tollit vim earum,etiam
quando nō preceſſit aliquis actus beneficij affectiuus. Differt ta-
11 men,quia oportet quod ſpecificet vacantem. ¶ † No.ſexto bonum
textum,ſeu caſum qđ proceſſus habitus in beneficialibus per lite
ras ſurreptitias,eſt ipſo iure nullus:⁊ ſic in beneficialibus ſurre-
12 ptio vitiat ipſo iure,⁊ gratiam,⁊ executoris proceſſum. ¶ † Not.
hic tex.apertum,quod in mandato ſuper vacante,vel vacatura,
prouidetur in eccleſia non numerata,ſecūdum tempus date,dum
tamen poſtea numeretur. Uide glo.de conceſ.prebend.c.fin.lib.vj.
¶ Uenio ad declarandam materiam glo.⁊ aduertas,quia diffici-
lis eſt hic. Primo ponitur quod in mandato,vel reſcripto ſuper
vacante,non valet impetratio facta,non aliter facta mentione de
numero. Et hoc examinabitur cum gl.que eſt ſuper verbo Jura-
mento.⁊ cum glo.que incipit Hic duo mandantur. Scdo dicitur
qđ ad cōcludendā nullitatē literarū ⁊ proceſſus,ſufficit qđ deter-
minatio numeri preceſſerit datā literarū,in quibus datur execu-
tor. Et hoc examinabitur cū gl.que eſt ſuper verbo Impetraſſet.
¶ Tertio qđ in mādato de vacāte prouidet etiā in eccleſia nō nu-
merata,⁊ hoc examinabit cū ſexta oppoſitione extra gl. ¶ Quar-
to dicitur qđ litere ⁊ pceſſus ſurreptitie propter taciturnitatē pri
uilegii,vitiant literas. Hoc expeditū eſt cū ſecūda ⁊.v.oppoſitio-
13 nibus. ¶ † Examinemus iſta per ordinē. Ad primū primo obſtat
qđ nō obſtāte ſtatuto numeri,⁊ iuramēto,dꝫ valere reſcriptū non

facta mētione de numero:nã in quolibet ſtatuto,⁊ iuramēto ſup re
eccłiaſtica,intelligit̄ pape authoritas excepta,niſi papa aliud mã-
dauerit.ff.ad mu.l.Imperatores ⁊ de iureiu.venientes.Patet ſe-
cundo,q2 tale iuramētū ſup re eccleſiaſtica.nō eſt ſup re ꝓpria, ſed
ſuper re eccleſiaſtica ſpectāte ad papā,⁊ eiꝰ dominiū eſſe cēſetur,li
cet ſola ſpectet adminiſtratio ad p̄latum:igit̄ in ea cēſetur authori
tas pape:quia ſuper re aliena prestium non poteſt fieri ſtatutum,
aut iuramentum preſtari.per quod tollatur authoritas eius, cuiꝰ
res eſt.Ad hoc de iureiur.quemadmodum cum ſimilibus.¶ So.
gl.ſuper verbo Monitionem.ſoluit ibi:Io.dicebat:quã vide vſq3
ibi:ſed quid ſi iuraſſet.Unde dicit gl.quod Io.dixit ꝙ non:ſed di-
citur in hoc excepto,q2 non ꝑiudicatur ei.Alij,vt gl.dicunt.qđ in-
telligitur exceptio:⁊ poſito quod ſit excepta, contrarium ſoluitur
iſto modo,quia non ſequitur.Authoritas pape eſt excepta, ergo
papa ſemper vult.vel quod velit vti illa authoritate excepta, vt
ſtatim dicā.¶ Aduerte,ꝑ intellectu gl.ſunt videnda duo.Primo
eſt videndum,an in quolibet ſtatuto, vel iuramento intelligatur
excepta authoritas pape.Secundo,an factum a papa ꝯ diſpoſitio
nem inferioris,in qua cenſetur eius authoritas excepta,teneat,nō
14 facta mentione de diſpoſitione inferioris.†Circa primū dic,Aut
iuramentū, vel ſtatutum eſt factum ſuper re ſpectante ad papam:
15 ⁊ ſemper eiꝰ authoritas cēſetur excepta,vt in contrario.†Aut eſt
preſtitum ſuper re propria.⁊ nō cenſetur excepta,vt hic.niſi ſit ma
teria in qua diſpenſare poſſit:quo caſu excepta cenſetur:vt.j.de cō
16 ceſ.preben.propoſuit.¶ Circa ſcđm dic,Si certum eſt, ⁊ conſtat qđ
papa nō vult vti illa authoritate excepta ꝯ iuramentum,vel ſtatu
tum inferioris:⁊ ſtatutum non tollitur.Aut conſtat qđ vult vti il
la authoritate excepta:⁊ tunc ꝯ voluntatem pape non poteſt aliqđ
ſtatutum,vel iuramentum.Aut eſt dubium: ⁊ in dubio non videt̄
velle vti authoritate excepta,niſi aliud exprimat:⁊ ſic loquitur hec
decr.Unde excepta vr̄.ſi papa illa velit vti.Exprimere aūt cēſetur
qſi de iuramento,vel ſtatuto eſt facta mentio.Unde dicunt doc.qđ
vbi non eſſet facta mētio de iuramēto,recipientes eſſent periuri:⁊
eſt iurandū qđ qs tenetur excipere,nec iurandum:q2 ⁊ propter iu-
ramentum qs nō pōt excipere,q tū pōt agere:vt.c.j.⁊.c.debitores.
j.de iureiu.Per hoc dicit Compoſt.⁊ Uin.quod ſi papa mandaſ-
ſet capitulo facta mentione de iurato numero, vt reciperent vnū
in canonicum,⁊ prebendam ꝯferant, non obſtante iuramento,vel
daret cētū:qđ ſi reciperēt,nō eſſent periuri,ꝙ ꝓ liberā poteſtatem
habeant dando centum,iuramentū ſeruare:quia dādo hāc optio-
nem facta mētione de numero iurato,ipſi authoritate pape faciūt
alterū iſtorū,quodcūq3 ſit illud,ꝓpter datā electionē.Inſti.de act.
§.plus aūt.ff.de cōdi.inſti.l.que ſub cōditione.§.de hoc iureiur.et
ſic vti voluit poteſtate excepta:ideo ſecus dicit ſi,nō facta mētione
de iuramēto,mandaſſet vt reciperēt,aut ſoluerēt centū:q2 ſi ſciuiſ
ſet numerū,neutrū mādatū feciſſet:ideo ſurreptitiū in altero:⁊ ex
alternatiuis totū ſurreptitiū reddit̄:⁊ ſic nō tenebunt̄ ad ſolutio-
nē centū.per hoc determinat Fre.ſuo cōſi.clxxvi.qđ ſi clericus,vel
ſcholaris,filiuſfamilias iurauerit de nō diſcedēdo a ſtudio abſq3
licētia creditoris:qđ ſi reuocat̄ per patrē,vel epm̄,ſine ꝓcuratione
eius,qđ nō eſt periurus,petita licentia,⁊ nō obtenta,ſi recedat:q2
nedū pape,ſed alteriꝰ ſuperioris cenſet̄ ius exceptū.de iureiur.ve-
17 niētes.¶†Nō obſtat qđ no.de cenſi.ſignificauit.vbi ſi iurans reo
ſoluere,prohibeat̄ a iudice,tenet̄ ſoluere,⁊ ſi nō ſolueret,eſt periu-
rus:q2 ibi iniuſtū eſt preceptū,⁊ imputandū eſt nō appellanti:hic
ꝓponit iuſtū eſſe preceptū.per hoc dicit Lapus ſua nona allega-
tione,qđ valet reſeruatio bñficij,⁊ collatio eius,vt perpetui,ſi eſt
annale ex diſpoſitiōe ſtatuti,nō facta mētione de ſtatuto : quaſi il-
lud nō ligauerit papā.qđ nō puto.Hoc idē no.in addi.Spec.quā
facit ad dictā allegationē.De quo dic vt ibi,per ea,que dixi:q2 po
teſtate excepta papa nō cenſetur vti,niſi exprimat:niſi forte hoc fa
ceret ꝓprio motu.de prebē.ſi motu ꝓprio.⁊ ſic etiā cū intelligo ſua
xx.alle.xv.alle.¶ Querit ead.gl.ibi:ſed quid ſi iuraſſet.⁊ ſoluit.dic
vt in ea patet.Eadē glo.ibi:preterea aliud videt̄.hic caute voluit
opponere.Scđo,q2 ſi prebēda vacat,debet ſibi aſſignari:ſi non va
cat,non debet cōferri.ſm̄ formam literarū: ergo non debet attēdi
numeratio ad vacationē literarū:q2 per hoc nō derogetur nume-
ro,cū mandaretur de vacante vel vacatura:⁊ antequā vacaret,nō
18 prouideretur,niſi poſt vacationē.¶†Sol.Dicit gl.qđ derogaba
tur numero canonicorū.Unde dicit glo.qđ canonia ſola ſine pre
benda auget numerū canonicorū.Et ſic fateri videtur gl.q2 ratio
ne prebende non rumpebatur numerus,ſed ratione canonicatus,
de quo ſtatim prouideri mandabatur : ideo non valent litere.Ex
19 quo colligit glo.qđ canonia poteſt eſſe ſine prebenda.† contra qđ
glo.opponit de.c.ſi quis obiecerit.j.q.iij.⁊ nō ſoluit,vt in ea patet.
Sed tu dic qđ canonia non pōt eſſe prebēda re.⁊ ſpe,vt in contra-
rio:ſed bene ſine re,cū ſpe,tamen habendi prebendā in futurum:⁊
ita loquitur hic:⁊ non pōt eſſe ſine corporalibus,id eſt ſine iuriſdi-
ctione,ex quo percipi poſſit prebēda vel corporalia:vt patet in om
nibus expectātibus.Dicit Hoſti.qđ hec operatur cōnexio : q2 qđ
de vno dicitur,⁊c.⁊.c.tranſlato.ſ.de conſtit.quaſi velit dicere,vbi
prebenda eſt annexa canonicatui,qđ iudicatur de canonicatu iur̄,
qđ de prebenda.Ad hoc no.ſ.de conſti.cū M.⁊ inde clara eſt glo.
20 ¶†Opp.tertio cū glo.que incipit,hic duo mandantur.⁊ videtur
qđ poſita determinatione numeri prebendarū,potuerit ſaltē reci-
pere in canonicū:nam in illo non obſtabit numerus:quia hec duo
mandata ſunt,vnum de recipiendo in canonicū,aliud de conferen
do prebendam: ⁊ ſeparata ſunt.Licet ergo vltimum ſit ſurrepti-
tium,per hoc nō inficitur primum non ſurreptitiū:quare videtur
qđ ſi non poſſunt ei aſſignare prebendā,ad minus tenentur eū reci
pere in canonicum:q2 vbi duo cōprehenduntur in mādato,ſi vnū
non pōt, alterū poſſit.j.de preben.dilectus.ij.⁊.j.de dolo ⁊ contu.
cū dilecti.Allegat gl.in cōtrarium de offi.deleg.cū ſuper abbatia.
cum ſi.¶ Aduerte pro ſolutione cōtrarij,decre.pōt dupliciter in-
telligi.Uno modo qđ hic determinatus erat numerus canonico-
rum,⁊ prebēdarū : ⁊ iſte eſt verus intellectus decre.⁊ ſecundū hoc
non obſtat : q2 etiam tenēdo qđ ſint duo mandata,vitiū concernit
vtrunq3 mandatū:ideo vtrunq3 annullat:⁊ ſic non eſt neceſſe mul-
tum diſcuti de eo,qđ diſſentit glo.q2 hic alterum non poteſt imple-
ri obſtante numero.¶ Alius eſt intellectus,qđ hic nō erat deter-
minatus numerus canonicorum,ſed prebendarū tantum : ⁊ tunc
dubium pendet ex iſto,an eſſent duo mandata,an tantum vnum
mandatum:⁊ ſecundum hoc videtur finis decre.dicere qđ recipi
non debeat.Secundo eligit glo.qđ duo erant mandata:⁊ tunc ob-
ſtat contrarium qđ facit glo.q2 ſi duo mandantur,debet impleri,
qđ poteſt impleri.Solue:hoc verum eſt in his,que ſunt ſeparata:
ſed ſi ſunt cōnexa,non.Hoc ſenſit Hoſt.hic,ſuper glo.ij.tūc ſi non
pōt impleri in vno,nec in alio:cum vnū non poſſit eſſe commode
ſine alio.Ita hic:q2 prebenda eſt annexa canonie:ar.j.q.iij.ſi quis
obiecerit.ibi patet qđ canonia non pōt eſſe ſine prebenda:ideo vi-
tiato mandato reſpectu prebende, vitiatur etiam litera reſpectu
mandati de recipiēdo in canonicū : ⁊ ſic ſoluit glo.Item q2 certus
numerus canonicorum debet ſtatui in eccleſia ſecundum faculta-
tes eccleſie:vt in authentic.vt determi.ſit cleri.numerus.colla.ix.
de vi.⁊ ho.cle.c.quoniam.Sed certe iſte intellectus ſtare nō poteſt.
Forte intellectus pōt ſtare per rationem gl.niſi diceremus qđ iſti
ex receptione non tenentur iſtis prouidere de fructibus cōmuni-
bus,in.c.cum M.de conſti.¶ Sed certe iſte intellectus ſtare non
poteſt,ideo non placet:q2 ſi hic numerus canonicorum non fuiſſet
determinatus,in nullo mandatum fuiſſet contra numerū: non re-
ſpectu canonicatus,q2 non foret eccleſia numerata : non reſpectu
prebende,quia mandatur de vacante,vel vacatura : qđ non repu-
gnat,ſed conſonat numero:⁊ pro hoc eſt caſus de preben.pro illo-
21 rum.¶†Not.tamen gl.qđ ſi mandata eſſent ſeparata,⁊ vitiū ſur-
reptionis reſpiceret vnam partem,non vitiaret alteram.Vide gl.
vſq3 ad ver.⁊ idem eſt.Tu conclude ſic:dum queritur an ſi duo in
reſcripto mandantur,alterum ſit implendum,ſi pōt:dic qđ quan-
doq3 duo ſunt mandata,⁊ vitium ſurrepti comprehendit,⁊ vitiat
vtrunq3.Quandoq3 concernit alterū tantum:⁊ tunc aut illud eſt
connexum alteri:⁊ vitiat iterum vtrunq3 : q2 reſcriptum in parte
ſurreptitium,eſt ſurreptitium in toto:vt hic in glo.Si vero ſunt
ſeparata,⁊ non connexa:⁊ tunc reſcriptum ſurreptitium in parte,
non eſt ſurreptitium in toto.ſ.eo.inter ceteras.⁊.j.eo.ſi eo tempo-
re.in.vj.cum ſi.¶ Ho.bene,pridie dubitabā:mandatur quis tan-
quā frater admitti in hoſpitali de penitentia hic Florentie vt reci
peretur ad profeſſionem.Secundo mandabatur de bonis hoſpi-
talis ſibi,tanquam vni ex alijs,prouideri.In bonis nihil habebat
hoſpitale.Dicebam ex hac parte reſcriptum ſurreptitiū : an quo
ad alia annullaret totum reſcriptum.Credo quod non.Unde poſ
ſet recipi ad profeſſionem,⁊ vt admitteretur ad congregationem
fratrum,ſed de ſuo viuere deberet,ſicut ⁊ alij multi de illo ordine
22 tertio beati Franciſci.¶†In eadem glo.ibi:⁊ idem eſt.innuitur
hic quod in eccleſia numerata valeat impetratio non facta men-
tione de numero:quia exigit ad repellendum impetrantem duo,
quod numerus adſit,ſubaudi ad minus tacite, et quod ſit iura-
mento firmatus,vt patet ibi : iuramentum.in verſicu.diſcretioni
veſtre.Sed hoc eſt falſum:quia eo quod tacet numerum,tacet ta-
le,quo expreſſo,literas non habuiſſet : arg.j.eo.ſuper literis.ergo
non facta mentione de numero,non valet impetratio facta in ec-
cleſia numerata.¶ Sol.Dicit gl.quod vbi eſt determinatus tan-
tum numerus,non facta mentione de numero,etiam dato quod
iuratus non ſit,non valet impetratio. Ad hanc decre.reſpondet
quod hic exigitur numerus iuratus ad excludendum impetran-
tem:⁊ licet impetrans fecerit mentionem de numero,non tamen
facit mentionem de iuramento.vide gl.vſq3 ad ſi.¶ Quidam im-
pugnant ſolutionem glo.dicentes quod hoc eſt diuinare,quod hic
feciſſet mentionem de numero.Sed dicit Ioan.An.quod non eſt
diuinare: quia impetrauerat ſuper vacante,⁊ ex hoc ſatis fecerat
mentionem,ſaltem tacite,de numero : quia in eccleſia non nume-
rata non poteſt dari vacatio.j.de prebend.dilecto.Sed per hoc
non fecerat

non fecerat mentionē de iuramento:⁊ pro tanto nō valet impetra
tio. Et ad hoc vt nō valeat, exigitur qđ numerus ſit iuratus: quia
alias valeret impetratio, cū ſatis facta eſſet mētio de numero pre
bendarū, eo qđ impetraſſet ſuper vacāte. Sed huic obuiat: qꝛ da
to qđ eſſet facta per hoc mētio de numero prebendarū, nō per hoc
neceſſario ſit mētio de numero canonicorū: ideo nō excludebaꝛ ſur
reptio, niſi reſpectu prebendarū, impetrando ſuper vacāte: poteſt
enim vacare in eccleſia, vbi canonicorū numerus nō eſt determina
tus, ⁊ prebēdarū determinatus eſt. niſi dicas qđ hic tantū erat de
terminatus numerus prebēdarū: ⁊ ſic pōt ſaluari. Sed nō placet:
qꝛ ſic valuiſſet impetratio, etiā ſi fuiſſet iuratus, vt. ſ. dixi: qꝛ non
venit cōtra numerū impetrādo ſuper vacante. Vñ dicit, qñ quis
impetrat vtroꝗ modo numerata, iurata, ⁊ cōfirmata, oportet qđ
faciat mentionē de numero, ac de iuramento, ⁊ etiā de cōfirmatio
ne: ⁊ nō ſufficit qđ faciat mentionē de numero, niſi ⁊ de iuramēto, ⁊
de cōfirmatione faciat mentionē: ſed impetrando ſuper vacante,
ſatis eſt ſi fiat mentio de numero prebendarū ⁊ canonicorū, ſed nō
de iuramento: ſed ſi nō eſt iuratus nec cōfirmatus, ſufficit qđ fiat
mentio de numero: nō tamen impetrādo ſuper vacante, dicit fieri
mētio de numero canonicorū, ſed ſic de numero prebēdarū: vt not.
Jo. an. in. c. ſi. de cōceſ. preben. lib. vi. ⁊ tex. eſt hic. Et hoc intelligas
qñ non vacat tēpore date prebende, nec ius canonicatus: ſecus ſi
vacaret: qꝛ tūc valeret impetratio, nō facta mētione de numero: vt
no. hic Jo. an. quāquā Cōpoſ. contra. ¶ Quādoꝗ eſt determina
tus tantū quo ad numerū canonicorum: tūc ⁊ debet fieri mētio de
numero: ⁊ ſi eſſet iuratus, de iuramēto: ⁊ ſi eſſet cōfirmatus per pa
pam, etiā de cōfirmatione. ¶ Si numerus prebēdarū tantū eſt iu
ratus, ⁊ determinatus, ſufficit impetratio ſuper vacāte, etiā ſi ali
ter nō fiat mētio de iuramēto. ¶ Si tantū eſt determinatus nume
rus prebendarum, ⁊ nō iuratus, ſufficit impetratio ſuper vacāte,
23 vel vacatura, vt dicatur facta mentio de numero. ¶ † Glo. ſuper
verbo Impetraſſet, querit quid ſi tēpore date executoriarū nume
rus nō eſſet, ⁊ ante preſentationē creatus eſſet. Glo. dicit qđ litere
nō excluderētur: qꝛ attenditur tēpus date monitoriarū. ¶ Opp.
papa hic in tex. ad nullitatē literarum ⁊ gratie ponderat ſufficere
qđ determinatio numeri preceſſerit literas executorias tantū: per
qđ cōcluditur qđ determinatio numeri poſt monitorias, ⁊ precepto
rias tollit vim literarū. Sed hoc eſt falſum: qꝛ ex quo ſolas preceſ
ſit executorias, illas tantū ſurreptitias reddit. Nam monitorie, et
preceptorie nō arctabantur ad faciendā mentionē de numero, qui
nondū erat, nec ſunt ſurreptitie: ⁊ per cōſequens nō debent ex hoc
annullari, ita qđ eo qđ litere monitorie ⁊ preceptorie precedūt ſta
tutionē numeri factā ante executorias, nō debent viciari monito
rie ⁊ preceptorie: qꝛ in illis non eſt ſurreptio. ¶ Glo. ſoluit, ⁊ dicit
qđ hoc ideo eſt, qꝛ per literas monitorias ⁊ preceptorias nullū ius
queritur: de quo. ſ. de renun. venieñ. Unde cū ſuperueniat ſtatutum
nullo iure queſito tollit vim literarū, quas receperit in fieri, ex quo
aliqua nō preceſſerit affectio, nō erant ligate manus collatoris, ad
determinandū numerū ad gratie preiudiciū: ſed certe nec per da
tionem executoris, niſi intelligeretur qđ in executorijs erat decre
tum. Vel ſequēdo iſtam glo. dabitur doctrina qđ eo qđ datus eſt
executor, ligate cēſentur manus ordinarij ad aliquid agendū, per
qđ gratia ex toto perimatur, licet nō quo ad hec vt differatur. de re
ſcrip. tibi qui. lib. vi. Secus ſi nō ſit datus ad hoc executor. Nō ob
ſtat, ſecundū Inn. ſi dicatur negotiū quaſi ceptū per monitorias:
qꝛ verū eſt de honeſtate, non quo ad ius. Hec ſolutio nō eſt bona:
qꝛ ſaltem aliquod ius queritur, ſaltē officio iudicis: vt ibi no. de cō
ceſ. preben. c. j. lib. vi. ⁊ de cōſti. cum M. Ergo nō videtur qđ illud
ius debeat tolli. Dicit Pe. qđ papa hunc in hoc grauauit, vt nu
merus taxatus poſt monitorias habeat excludere impetrantē: qꝛ
in alio releuauit: qꝛ voluit qđ valerent litere, etiā non facta mētio
ne de numero, etiā vbi numerus nō eſt iuratus. Hoſti. dicit qđ cle
ricus ſe obligauit ad probandū qđ poſt executorias hoc factū fue
rat: alias nō ſuffeciſſet factū ante executorias poſt monitorias in
excluſione mandati pape. de appel. meminimus. ⁊ c. ſuggeſtū. Hec
eſt falſa: qꝛ ſi ſe obligaſſet papa, nō mandaſſet qđ capitulū proba
ret qđ preceſſerit executorias: ⁊ ſic nō grauaſſet capitulū in onere
probādi. Vel ſubaudiendū eſt ad textū, vel ſi poſt monitorias. vel
ſcđm Jo. an. quo ad annullandas executorias ſufficit ad excludē
das eas, qđ eas preceſſerit, non quo ad annullandas monitorias,
⁊ preceptorias, qꝛ de illis nō querebatur hic, nec de illis reſpōdet,
ſm Jo. an. hic enim ſolū dicebatur, Dubitatur de proceſſu executo
rū. Sꝫ hoc nō placet: qꝛ hic mādat bñficiū recipi demū, qñ literas
executorias nō preceſſit taxatio numeri: ergo a cōtrario non vult
recipi, nec prebendā indefinite cōferri, qñ preceſſit: ⁊ ſic etiā exclu
dit vim monitoriarū. Sed dic qđ ſtantibus terminis capituli, ex
cluſis executorijs, excluduntur ⁊ monitorie, ⁊ preceptorie, nō ex vi
ſurreptionis ꝓpter taciturnitatē numeri, ſed ex vi tacite reuoca
tionis ꝓpter mortē pape: qꝛ morte pape expirat gratia, que eſt in
fieri, vt erat iſta, ſi nō eſt per proceſſum executoris perpetua. de re
ſcrip. ſuper gratia. lib. vj. alleg. de offi. dele. ſi ſuper gratia. li. vj. de
preben. is, cui. eo. li. Modo ſi determinatio numeri preceſſit execu
torias, proceſſus eſt nullus: qꝛ in eis non fuit facta mētio de nume
ro: ⁊ ſic ipſe executorie ſurreptitie: ergo nulle: vt in. c. ad audientiā.
el. ij. ſ. eo. De quo tamē ibi no. ⁊ ſic vbi numerū nō preceſſerunt exe
cutorie, ipſe executorie fuerūt valide: ergo ⁊ proceſſus factus per il
las: ⁊ ſic res deſinit eſſe integra: ⁊ per cōſequens nō expirat: vt in
preallc. c. ſi ſuper gratia. ⁊ c. is, cui. Modo ſi determinatio numeri
preceſſit executorias, proceſſus eſt nullus, ⁊ nō perpetuat literas.
de offi. dele. cū plures. li. vj. ⁊ qđ ibi no. de offi. dele. venerabili. Re
manet ergo res integra: ⁊ ſic preceptorie, ⁊ monitorie expirant: et
24 per hoc ceſſat cōtrarium. ¶ † Contra ſolutionē oppo. nonne ho
die dantur reuocatorie, ex quibus papa reuocauit oēs gratias, ex
quibus ius nō eſt queſitū: vt patet in. c. ſi. de conceſ. preben. lib. vj.
ergo ⁊ hic dato etiā qđ non fuiſſet eccleſia numerata ante proceſ
ſum debuiſſet reuocari per mortē Celeſtini. ¶ Sol. Dic ꝙ hoc tē
pore nō emanabant tales reuocatorie. Vel dic per alia verba: dicit
decr. qđ ſi determinatio preceſſit literas executorias, tota gratia in
fringeretur, adeo ꝙ nec amplius vi illius mandati dꝫ prouideri. Hoc
falſum videtur: qꝛ ſi ſtatutū preceſſit ſolas executorias, proceſſum dꝫ
ſolū executor infringere, ⁊ nō gratiā, ⁊ ſic preceptorias. Cuius cō
trariū litera dicit. Dic, ⁊ hec eſt veritas, Celeſtinus fecit mādatū, ⁊
preceptū, ⁊ dedit executorias: mō imaginor qđ fuit mortuus Cele
ſtinus, poſtquā iſti executores ꝓceſſerunt, ⁊c. ſic ſtabat in antiquo.
¶ Opp. hic in verſu, alioqui papa mādat ꝓuideri de vacāte, ſi nu
meri determinatio nō preceſſit executorias: ⁊ ſic videtur velle qđ per
mādatū de vacāte poſſit ꝓuideri in eccleſia nō habēte numerū ſm
tēpus date, dūmodo ex poſt facto numeretur. Obſtat, qꝛ vel nos te
nemus qđ in eccleſia nō numerata nō valet īpetratio de vacāte: et
videtur per tex. de preb. dilecto. cū ibi impoſſibilis ſit vacatio: ⁊ ſic li
tere nō proportionantur: ⁊ cū ſm tēpus date eccleſia nō foret nume
rata, litere nulle ex poſtfacto nō debēt validari: vt in regula, nō fir
matur. de reg. iuris. li. vj. Vel tenemus qđ reſcriptū ſuper vacāte extē
datur ad eccleſiā nō numeratā, vt in illa poſſit ꝓuideri: qđ determi
nat Jo. an. poſt latiſſimā diſputationē, de cōceſ. prebē. c. ſi. li. vj. ⁊ li
tere nō debēt expectare vacātē: imo dꝫ prouideri incōtinenti, ꝙꝙ
eccleſia nō eſſet numerata: cuius cōtrariū hic dicitur. ¶ Sol. Tene
opi. Jo. an. qđ mandatū de vacāte extēditur ad nō numeratā, vt ipſe
tenet: ſed hec decre. temperat dictū eius: qꝛ aut cōtingit qđ eccleſia
pendēte gratia nō numeratur, ⁊ prouidetur ſibi ſtatim, nec alia expecta
tur vacatio, vt ibi not. Aut cōtingit ꝙ ante expeditionē mandati
eccleſia numeratur: ⁊ tūc, inquātum pōt, ſatiſfaciet forma mādati, ⁊
prouidetur ſibi de vacante. Lapus ſua alleg. xiiij. approbat opi. Jo.
an. in. d. c. ſi. pro quo facit hic tex. dicēs qđ mādatū de vacāte in ec
cleſia nō numerata valet in parte, in qua mandatur recipi in canoni
cū, ex quo ille parere pōt, parendū eſt: ad portionē aūt recipietur
nō ex vi mādati, ſed ex vi diſpoſitionis iuris, quo prouideri debet
de ſupercreſcētibus, vel aliter, ſm qđ diſponit ius. Alleg. qđ ſ.
no. in glo. Et per hoc pōt dici qđ hic dato qđ a principio non eſſet
determinatus numerus, valebat mandatū quo ad receptionē in ca
nonicū: ⁊ expectat, cū ſe facultas obtulerit: que tunc dicitur ſe offer
re, niſi pro vacatione, ſi poſtea gratia pendente eſt determinatus.
25 ¶ † Opp. primo cōtra tex. ⁊ videtur qđ taciturnitas numeri nō vi
tiat reſcriptū: qꝛ hic capitulū tantum facit ſtatutū ſuper numero,
qđ nō habet poteſtatē ſtatuēdi ſuper numero ſine cōſenſu epiſco
pi: vt patet de ver. ſig. c. ij. qꝛ hoc cōcernit ſtatum eccleſie: ſed nō po
teſt capitulū ſine epo aliquid determinare, ſeu ſtatuere ſuper ſtatu
eccleſie: vt no. ſ. tit. proxi. cū oēs. de vi. ⁊ ho. cle. quoniā. Dicūt doc.
primo qđ abſꝗ dubio in capitulo cathedralis eccleſie ꝓcedit con
trariū: ſed in capitulo inferioris eccleſie dicūt ſufficere capitulū cū
cōſenſu prelati ſui: arg. dicti. c. quoniā. lꝫ ſi excedant in determinā
do, epus poſſit reformare. de vi. ⁊ ho. cle. cū. Hoc dicūt doc. de inſti.
c. ij. Ad ꝓpoſitū ergo, ſi ſtatutū eſt nullū, quō eſt neceſſe fieri men
tionē, cōtra regulā, nō preſtat. in. vj. ¶ Dicūt ſcđo qđ hic cōſenſit
epus. Hoc eſt diuinare: ideo dicūt hoc propter cōfirmationē ſedis
apoſtolice. hic bñ dicit litera. ¶ Vel tertio hic necū fecerunt ſta
tutū, ſed etiā iurauerūt: vnde iuramētū obligat iurātes, lꝫ ſtatutū
eſſet nullū: ideo opꝫ fieri mētionē de tali numero ſic iurato: qꝛ non
eſt veriſimile qđ papa vellet ipſos ꝯ iuramētū venire: ar. de iureiu.
26 cū cōtingat. ¶ † Scđo oppono, ⁊ videtur qđ valeat impetratio in ec
cleſia numerata, ſaltē vt ſibi prouideatur de vacāte: nā non ſit preiu
diciū numero, cū vacat. Quod ſic probatur: quia ſi contingat pre
bendam vacare, vacat ⁊ canonicatus: ⁊ ſic ſi iſte recipitur, nō dero
gatur numero: qꝛ ſubrogatur loco mortui: ergo debuit in hoc tene
re impetratio. Cuius cōtrariū litera innuit, dum ſimpliciter man
dat proceſſum nullū decerni. Itē non ſit preiudicium numero, cū
vacat: qꝛ ibi vacat vnus canonicatus, ⁊ vna prebēda: ergo tale nō
eſt tacitum, quo expreſſo literas nō habuiſſet: ⁊ ſic valere debet im
petratio: argu. c. ſuper literis. ¶ Sol. Dicit Compoſt. quod pre
ſuppoſito nullies quod vna prebēda vacaret, quod iſti non debet

proui leri:quia intentio ipſius non fuit aliquo modo iſtam gratiā
extendere ad eccleſiam an numeratam,ex quo non eſt facta mētio de
numero,⁊ iuramēto:nec eſt veriſimile quod tunc in tali eccleſia vo
luerit prouideri:ideo non comprehenditur talis eccleſia. Jo.an.di
cit qđ aut tempore date vacabat prebenda:⁊ putat qđ de ea proui
dendū ſit,licet non ſit facta mentio de numero,per rationē premiſ
ſam. Aut tpe date non vacauit,ſed poſtea:⁊ tūc qꝛ attento tpe da
te litera fuit ſurreptitia:ideo gratia a principio nulla ex poſt fa
cto nō validať,per.c.non confirmať.de reg.iur.li.vi.¶ Nō obſtat
qđ ſatis fuiſſet facta mētio de numero,eo qđ erat impetratū ſuper
vacante:qꝛ verū de numero prebēdarū.ſed nō canonicorū:ideo cū
pro tūc nō vacaret,⁊ pro tūc mādabať recipi.gratia fuit ſurrepti
tia,vt derogās numero,đ quo nō eſt facta mētio.Hāc opi.tꝫ Col.
p quā dicit ꝙ ſi in eccleſia numerata,ꝯfirmata,⁊ iurata,fuit impe
tratio ad vacātē canonicatū,⁊ prebēdā,nō factā mētione de numero,
vꝫ impetratio:⁊ idē ſi nō fiat mētio de iuramēto:qꝛ nō preiudicat
numero in aliquo. Allegat notata p Jo.An.de cōſti.c.cū.M.⁊ ſa
tis mihi placet,⁊ ꝓcedit ſine dubio prout eccleſia eſt numerata tan
tū ⁊ non eſt iuratus numerus: ſed prout eſt iuratus,ſequitur hoc
tenēdo Jo.an.tūc mihi nō placet:qꝛ ſurreptio licet deſit,defectus
adeſt intētionis ſcribendi in eccleſia tali,que habet iuramentū,vel
que habet numerū.Quo ad caſum Jo.An.dubiū pendet in iſto,a
quo ſurgit defectus intētionis ſcribendi in eccleſia numerata,nō
facta mentione de numero.Nam ſi ſurgit a derogatione numeri,
procedit opi.Jo.an.qꝛ eo demū caſu infringetur gratia,in qua nō
ſit mentio de numero,de quo numero detrahiť.Si aūt ſurgat de
fectus intētionis quaſi numerate eccleſie,ſicut huiuſmodi priuile
giū,vt nō includanť in generalibus lris,niſi ſignanter mentio fiat
de numero,vel derogeť,vel nō eſt numerꝰ:⁊ indiſtincte ꝓcedit opi
nio.Cōpo.Primā plus placꝫ:⁊ hoc tacet Lapꝰ ſuo all.xv.¶ Opp.
tertio,hic dicit decre.ꝙ ſi mādať de vacāte,vel vacatura,aliter nō
facta mētione de numero,tūc ſi ſolū executorias preceſſerit nume
rus,ipſo iure decerniť irritus ꝓceſſus executorū:⁊ ſic hic māda
tur proceſſum pronūtiari nullū,ſi executorie ſunt ſecute numerū.
27 ¶ †Sꝫ Jhoc facit qꝛ ſentētie ⁊ proceſſus tenent,niſi appelleť: vt
in.c.i.⁊.c.cū inter nos.de re iudi.ita qđ videtur qđ valeat executo
ris proceſſus,nō obſtante taciturnitate numeri:qꝛ proceſſus.quā
quā iniuſtus,⁊ cōtra ius partis,valet,ex quo non eſt appellatū:vt
in preallegatis iuribus,Inno.hic,⁊ in.c.ad aures.dicit ſpeciale in
cauſa ſpirituali,⁊ beneficiali,vt ſnīa iniuſta nō tranſeat in rem iu
dicatā:ideo pōt qñcunqꝫ retractari:ſicut dicimus in matrimonio
carnali.ꝫ.de re iudi.c.tenor.⁊.c.lator.⁊.c.cōſanguinei.Ergo idē in
ſpirituali.arg.c.ſi.ne trāſ.Cauſa huius eſt.qꝛ in beneficijs ole pu
ritas debet adeſſe,⁊ malitia abeſſe.i.q.i.ſi quis.ideo ſemper pōt re
tractari.Idē tenet Inn.in.c.cum Bertoldus.de re iudi.⁊.ſ.de cā
poſ.cū olim.Caſus eſt cōtra eū in.c.eſi dilecti.ſ.de ele.vbi in cauſa
beneficiali ſnīa tranſit in rem iudicatam.Dic hoc verū quantum
ad partē nō quo ad iudicem:vt no.in dictis iuribus ⁊ in.c.i.de cō
ceſ.preben.Sic dictum Inn.debet intelligi:⁊ ille caſus clarus eſt.
Ideo tenꝫ qđ in beneficialibus nō tenet proceſſus ipſo iure:quia
funditus ſurreptio vitiat ⁊ literas,⁊ gratiam,⁊ dationem execu
toris,qñ ꝓcedūt vt executores.Et de hoc diceť.ſ.eo.ad audiētiā iſ
nō inſiſto.Quātū ad ꝓpoſitū,dic qđ hic ꝓceſſus eſt nullꝰ ipſo iure
ex defectu poteſtatis:qđ ſi litere ſunt ſurreptitie in bñficialibꝰ non
datur aliqua iuriſdictio:ideo ꝓceſſus eſt nullꝰ:vt.ſ.de ꝯce.preben.
28 cū noſtris facit qđ no.de lit.ꝯteſt.c.i.in.vi.¶ †Quarto opp.quod
male dicit decre.vitiari reſcriptū ex taciturnitate numeri:qꝛ reſcri
29 ptū ſpeciale nō vitiať per generale.c.ꝫ.eo.c.i.¶ †Solue vt ibi dictū
fuit:qꝛ ibi reſcriptū cōcurrit cū reſcripto,hic reſcriptū ꝯcurrit cū
priuilegio:⁊ eſt reſcriptū ad beneficia:ideo nō valet nō facta men
30 tione de priuilegio,vt ibi dictū eſt.¶ †Opp.quinto qđ hec exce
ptio,ſcꝫ taciturnitatis numeri,videť eſſe perēptoria:⁊ ſic nō debet
opponi poſſe ad ꝓceſſum:vt in.c.i.de litis conte.in.vi.Et ſic videť
qđ valet impetratio,licꝫ ſit tacitus numerus,⁊ priuilegiū:qꝛ tacere
perēptoriā,vel ius in iudicio diſcutiēdū,nō vitiat literā,nec pro
ceſſus:vt in.d.c.i.de litis cōte.in.vi hic cōtrariū dicit:igiť.¶ Sol.
Aut loquimur in bñficialibus:⁊ taciturnitas iuris partis aduer
ſe vitiat literas,etiā ſi ſit perēptoriū,⁊ vitiat inquātū cōferť gr̃a,⁊
inquātū etiā datur iuriſdictio:qꝛ ſi vitiať gratie collatio,vitianť li
tere:qꝛ ſi papa ſciuiſſet totalē defectū iuris,literas nō dediſſet.ſ.e.
c.ſi.Sub alijs verbis dicit Inn.qđ ſurreptio circa merita in lite
ris,in qbus creať ius,⁊ iuriſdictio,vitiat vtrūqꝫ:⁊ pōt de perem
ptorio opponi in vim dilatorie,⁊ ad proceſſum:⁊ ſic intelligiť hic.
Idē Inn.de reſcri.ſi ordinē.de excep.paſtoralis.Si aūt ius agē
di ſeparatū eſt a literis,quibus creať iuriſdictio:⁊ ipſa non vitiať
ex taciturnitate perēptorij:⁊ ſic loquiť contrariū vel rñde ſic per
alia verba,qđ differētia eſt inter literas bñficiales:qꝛ in illis taci
turnitas perēptorie vitiat literas,vt hic.Secus in cōtentioſis,vt
in ꝯtrīs.Ratio eſt,qꝛ in bñficialibus ſemp gratia eſt precisa,⁊ intē
tio pape nō eſt derogare priuilegio,⁊ iuri partis alterius,ſi ſtetur

concluſioni reſcripti:ideo neceſſario ſequiť qđ reſcriptū eſt ſurre
ptitiū,ſi cōcluſioni nō ſtetur.Sed finis reſcripti cōtentioſi eſt da
re iudices:nec eſt cōcluſio preciſa,imo ſemper eſt tacita,⁊ expreſſa,
ſi preces veritate nitātur:ideo cū papa eſſet cōceſſurus,etiā ſi fuiſ
ſet facta mētio perēptorij,ideo tenet reſcriptū.Et ſub alijs verbis
loquunť doc.in iſta materia:qꝛ quādoqꝫ creať ius in eodē inſtanti,
quo iudices danť,vt in beneficialibꝰ eſt:⁊ tūc taciturnitas perem
ptorie vitiat reſcriptū,etiā quo ad dationē iudicū,ideo pōt oppo
ni ad ꝓceſſum.Quādoqꝫ nō creatur ius,ſed tūc danť iudices,vt in li
teris cōtentioſis:⁊ tūc ꝓcedit.c.i.de litis cōteſt.qꝛ reſcriptū nō vi
tiatur ex taciturnitate perēptorij.¶ Ratio huius,qꝛ vbi ex lite
ris creať ius,tunc gratia directe opponiť iuri perēptorie aduerſe
partis,⁊ perimit illud,ſi gr̃a ſtet firma:ideo ſurgit ſurreptio,⁊ per
cōſequēs vitiat ipſo iure,cū ſumus in bñficialibus:⁊ ideo cōſequē
ter vitiata gratia,vitiať acceſſoriū,ſcilicet executoris datio:qꝛ nō
eſt veriſimile qđ papa dediſſet literā pro eo,qui funditus ius non
habet:arg.ſ.eo.c.ſi.¶ Hec eſt theorica Inn.quā poſuit.ꝫ.eo.c.or
dinē.⁊.c.ad aures.⁊ hic,⁊.ſ.eo.ad audientiā.⁊ per Jo.an.⁊ Inn.de
preſump.c.ſi.⁊ de excep.paſtoralis.⁊ per Inn.⁊ Jo.an.in.d.c.i.de
litis cōteſt.¶ Cōcludo ergo ſic,vt ſatisfiat Inn.qꝛ quādoqꝫ taceť
peremptoriū ius:⁊ tūc procedunt predicta:qꝛ aut loquitur in lite
ris beneficialibus,aut in literis ad lites.Si vero taceť ius dilato
rium,exemplum,ſi promiſiſti nō impetrare literas:⁊ tūc hec exce
ptio debet ante litis cōteſt.opponi,⁊ nō poſt.l.ſi.C.de excep.⁊ ideo
pōt,⁊ debet opponi ad proceſſum.¶ Quādoqꝫ eſt ius dilatorium
nō reſpiciens proceſſum,ſed ſubſtantiā actionis,vt differatur:pu
ta qꝛ promiſiſti me nō conuenire vſqꝫ ad paſcha:facit.ſ.de plus pe
ti.c.i.¶ Quādoqꝫ reſpicere pōt exceptio proceſſum,⁊ merita cau
ſe:exemplum in exceptione,que oritur ex cōuentione ne cōueniar,
vel ne agas cōtra me:⁊ tūc taciturnitas huius exceptionis vitiat
proceſſum,nō ſolū,imo ⁊ perimit actionē:⁊ ſic non ſolū poterit op
poni ad proceſſum,imo ad merita cauſe.Ita dicit Inno.hic.Jo.
an.in.c.i.de litis cōteſt.videtur ſentire cōtrariū.Sed opinio Inn.
pōt procedere in pacto de nō conueniēdo:qꝛ reſpicit proceſſum.ſ.
de fol.cōde.ſi diligenti.¶ Sed opi.Jo.an.videť procedere in pa
cto de nō agendo:qꝛ nō dicitur quis agere ante litis cōteſtationē:
ideo nō poſſit reſpicere ſubſtantiā,⁊ proceſſum:merito ad vtrūqꝫ
pōt opponi.Secus in exceptione ex pacto de non petendo:qꝛ iſta
ſolum ad proceſſum pōt opponi.Sic loquitur opi.Jo.an.¶ Op
po.ſexto:qꝛ litera ſentit ꝙ ſi mandetur prouideri de vacante,poſ
ſie prouideri in eccleſia nō numerata.Cōtra videtur,quod ex quo
mandat prouideri de vacante,intētio pape eſt qđ demū in eccleſia
numerata prouideatur:ar.c.dilecto.de preben.¶ Poſſes euade
re qđ hic papa in nulla parte decre.vult ꝙ prouideatur ſibi,vbi
non eſt.qđ patet in ſi.vbi ſolū mandat prouideri,ſi vacat,⁊ nō ali
ter:⁊ ſecundū hoc decre.improbaret ſcripta per Jo.an.in gl.de cō
ceſ.preben.c.ſi.li.vi.Quod ſatis ſemper mihi viſum eſt rationabi
le.Sed tenendo quod tenet ibi,hic decre.probat contrarium:ideo
ſolutio precedens non eſt bona:quia ſi nō poſſet in eccleſia non nu
merata prouideri per tales literas,ita impetratio non valuiſſet,ſi
tempore date,vel executoriarum,vel aliarum,nō fuiſſet facta nu
meri determinatio:quia litere fuiſſent nulle ex intentione,⁊ ſurre
ptione:⁊ ſic non valuiſſent a principio:ergo non validate eſſent ex
poſtfacto,licet poſtea facta eſſet determinatio.Et ſic intelligendo
hic eſt caſus pro Jo.an.and.Niſi ſalues primam ſolutionem,quod
vbi litere a principio non valent ex defectu ſurreptionis,ex poſt
facto non validantur.¶ Ubi autem litere non valent,vel non ha
bent effectum ex defectu intentionis,cum non adſit qualitas,ve
riſimiliter contemplata per reſcribentem ex verbis reſcripti : vbi
tamen non eſt inductiua mentis ad cōcedendum,reſcriptum non
eſt nullum,ſed recipit pendētiam,donec in eccleſia adſit qualitas
veriſimiliter contemplata:vt,verbi gratia,hoc mandatum de va
cante in eccleſia non numerata non deficit ex ſurreptione,qꝛ alias
papa eſſet conceſſurus.Si tamen in eccleſia non numerata man
daret prouideri non exiſtentibus competentibus reditibus,hoc
mandatum deficit ex ſola intentione : quia papa non comprehen
dit hic non numeratam,ex quo dicit,cum vacabit:talis ergo intē
tio recipit intellectū,quia de preſenti prouideatur,ſi vacat : alias
prouideatur cum vacabit,⁊ ſi caſus ceciderit quod eccleſia habeat
numerum,ita quod ibi poſſit cadere vacatio:⁊ hoc mihi verius vi
detur.¶ Septimo oppo.quod indiſtincte hec litera,⁊ gratia de
buerit perimi ex reuocationibus,quas faciunt ſucceſſores mor
tuis predeceſſoribus.de preben.c.pe.⁊ vlti.lib.vi.¶ Solutio.Con
traria habent veritatem hodie,olim tales reuocatorie non ema
nabant. Antonius de Butrio.

1 ☞ Reſcriptum indiſtincte vitiatur ſurreptione doloſa.
2 Reſcriptum vitiatur,impetrante veritatem tacente.3.
4 Reſcriptum vitiatur taciturnitate veri.19.
5 Reſcriptum vitiatur ſurreptione temeraria,vel ignorantia.

Reſcriptum

6 Reſcriptum an vitiet ſurreptio ſimplex ex ignorantia.
7 Judex an poſſit cognoſcere ſi virtute reſcripti ſit iudex,necne.
8 Reſcripti ſurreptio cauſatur ex cauſa duplici.
9 Teſtis veritatem tacens incurrit falſum.
10 Reſcriptum quinq3 qualitatibus ſurreptioni poteſt vitiari.
11 Juriſtarum dubia ſunt per ſedem apoſtolicam decidenda.
Judex eccleſiaſticus quo caſu poteſt cognoſcere de cauſa laicorũ.
12 Verba in futurum ſonantia non inducunt canonem late ſententie.
13 Reſcriptum non vitiatur per ſurreptionem niſi opponatur.
14 Actus,qui non valet vt ago,vbi vitiũ eſt in eã non valet vt põt.
15 Proceſſus non annullatur ipſo iure ex prohibitione proceſſus iudicij in futurum.
16 Reſcripti forme omiſſio an vitiet proceſſum.
17 Juriſdictio quibus verbis tollatur.
18 Mendacium non committitur ſine dolo.
20 Reſcriptum quo committitur iudici vt de cauſa cognoſcat quando dicatur ſurreptitium.
21 Reſcriptum non valet ſurreptione ſubſtantiam ipſi inducente.
22 Reſcriptum per mendacium impetratum,quando ſit nullum.
23 Reſcriptum ⁊ priuilegium quare differant ratione ſurreptionis.
24 Jmpetrans doloſe merito caret impetratis.
25 Reſcriptum an ſit ſurreptitiũ,vbi forma procedendi non eſt congrua narrationi.
26 Reſcriptum in beneficialibus vitiatur taciturnitate primi.
27 Reſcriptũ gratie,in quo tacetur aliquid ſimplicitate,an dicatur ſurreptitium,vel ſit ad vias iuris reducibile.
30 Reſcriptum quorum iurium taciturnitate partis aduerſe vitieť.
32 Reſcriptum an vitiet taciturnitas iudicis inhabilitatis.
33 Judex poteſt eſſe homicida.
34 Reſcriptum an vitiet taciturnitas inhabilitatis agendi vel defendendi concernens perſonam alterius partis vel vtriuſq3.
35 Reſcriptum an vitiet taciturnitas exceptionis iurium partis.
36 Exceptio omnis an poſſit contra reſcripta opponi.
37 Judicis proceſſus,qui ſe iudicem competentem declarauit,⁊ non erat,an dicatur nullus omni tempore.
38 Proceſſus ex reſcripto non nullo,ſed exceptione annullando,an valeat.
39 Judex quando in cauſa propria quis eſſe poſſit.40.
41 Judex falſis literis impetratus an poſſit ſe iudicẽ pronuntiare.
42 Appellatus an teneatur comparere,ſi pars vere non appellauerit,ſed finxerit.
43 Judex an poſſit cognoſcere vtrum forenſis in ſuo territorio deliquerit.
44 Reſcriptum dicens ſurreptitium,an teneatur id probare.

Repetitio.

¶ Jn Chriſti noĩe,Amen,Beate virginis glorioſe,Beati Hieronymi patroni mei,⁊ totius curie triumphantis,Amen.

SUper literis. Hec decr.emanauit ad declarationẽ opi. Legiſtarũ
inſurgẽtiũ ex intellectu duarũ legũ,quarũ vna fuit ſe-
reniſſimi principis Maximiani,⁊ Diocletiani,vt p3
in ſuperſcriptione.C.ſed ſm Gratianũ etiã fuit Cõſtantini.xxv.q.
ij.§.preſcriptione.⁊ ad Antoniũ.Scda Theodoſij,⁊ valẽtiniani,
vc3.l.preſcriptiõe.⁊.l.⁊ ſi legibus cõſentaneũ.C.ſi 3 ius vel vtilita-
tẽ publicã,que ſunt canonizate.xxv.q.ij.c.preſcriptiõe.⁊.c.⁊ ſi legi-
bus.cui⁹ decre.diſpoſitio in materia reſcriptorũ obtinet principa
tũ:in cui⁹ examinatione ptranſeã ſuccincte examinãdo,⁊ cõcluſio-
1 nes tradẽdo.Et hec decre.in ſumma dt.†Doloſa ſurreptio reſcri
ptũ vitiat idiſtincte:temeraria vero ſurreptio,vel ex ſimplicitate,
vel ex ignorãtia pcedẽs,ſi eſt ſubſtãtie reſcripti inductiua totaľr,
reſcriptũ vitiat:alias vero ſi ſoli⁹ forme ſpecifice illã tollit,ſed nõ
2 reſcripti ſubſtantiã quo ad formã cõem.h.d.hec decre.¶†Jo.an.
ſummat.Qui per maliciã tacet verũ,vel falſum exprimit in reſcri
3 pto,caret impetratis.¶†Jdẽ in eo,q hoc fecit ignorãtia,vel ſim-
plicitate,ſi eo,qd tacuit,expreſſo,vel falſo,qd expreſſit,tacito,lr̃as
nõ habuiſſet.Si vero nihilo min⁹ ſaltẽ in forma cõi literas habuiſ
ſet,ſm iuris formã pcedit iudex.h.d.¶Diuidiť.Primo recitat
caſum,ſup quo antiquus erant opiniões,quas recitat.¶Scdo il-
las p diſtinctionẽ bimẽbrẽ ad cõcordiã reducit.¶Tertio dat re-
gulã doctrinalẽ.Scda ibi:nos igiť.Tertia ibi:niſi forſan.¶Ca-
ſus.Canonicus qdã Pictauiẽſis noſcẽs q diſcordiis exiſtẽtibus
alias iter Juriſtas adiri d3 ſumm⁹ ſacerdos,vt iudicet iter leprã
⁊ leprã,cãm ⁊ cãm,ad ipſum accedens ppoſuit:Pater beatiſſime
Juriſte diſputãt vtrũ ſurreptio ſurgẽs ex taciturnitate veri,ſiue
expreſſione falſi,lr̃as vitiet.Sup hoc ſunt varie opiniões.Quidã
enim aſſerũt lr̃as nõ valere,moti.l.dicẽte,mẽdacẽ impetrantẽ oĩno
carere debere ĩpetratis.Alij vero dñt lr̃as valere,moti.l.altera di
cente,exceptione mẽdaciorũ oppoſita,iudicẽ poſſe pcedere ſm iu-
ris rectitudinẽ,forma ſpreta reſcripti.Cũq3 ad vos ptineat hui⁹
dubij deciſio,querebã qd iuris.¶Papa rñdit diſtinguẽdo ⁊ ſub
diſtinguẽdo,ex qbus cõcludunť tres regule.¶Prima,q doloſa
ſurreptio,ſiue in verbo tacẽdo,ſiue in falſo exprimẽdo,cõſiſtẽs,in-
diſtincte vitiet lr̃as.¶Scda,q temeraria,ſeu ſimplex ſurreptio,
ſiue in falſo exprimẽdo,ſiue in vero tacẽdo cõſiſtẽs,ſi literarũ ſub-
ſtãtia eſt fundit⁹ inductiua,vitiat reſcripti ſubſtantiã,vt ex eo iu-
dex pcedere nõ valeat ad negotij deciſionẽ,ſed ſolũ ad cognitionẽ
de qualitate precũ.¶Tertia regula q ſurreptio temeraria,ſiue
ſimplex,vel ex ignorantia procedens in falſo exprimendo,ſiue in
vero tacẽdo cõſiſtens,ſolius ſpecifice forme inductiua,nõ ſubſtã-
tie reſcripti,in forma cõi vitiat reſcriptũ in forma,ſed non in ſub-
ſtantia,vt iure cõi procedať.¶Ratio prime,qꝛ dolus doloſo pro-
deſſe nõ d3:ergo nõ prodeſt dolus,vt valeat reſcriptũ.¶Ratio
ſecũde,qꝛ eatenus vitiũ actũ vitiare d3,quaten⁹ ingrediť act⁹ ſub
ſtantia:vt ſic quãtitas infirmitatis actus mẽſureť quãtitati vitij:
⁊ hoc rõnabile.Si ergo ſurreptio cauſat ſubſtantiã,illã vitiat.Si
cauſat formã ſolũ,illã tantũ vitiat relicta ſubſtãtia.Ecce decreta-
4 lis declaratio.¶Ad notabilia hic noto quatuor regulas.¶†Pri-
ma regula,q ſurreptio doloſa ſurgẽs ſiue taciturnitate veri,ſiue
5 expreſſione falſi,vitiat reſcriptũ indiſtincte.¶†Scda regula,q
ſurreptio temeraria,ſiue ſimplex,vel ex ignorãtia pcedẽs,reſcri-
pti ſubſtãtie inductiua,illud vitiat,etiã quo ad cõem pcedẽdi for-
6 mã.¶†Tertia rľa,q ſurreptio temeraria,ſiue ſimplex ex ignorã-
tia pcedẽs,ſoli⁹ forme inductiua,reſcriptũ nõ vitiat quo ad cõem
formam procedẽdi,l3 proceſſus vitieť in forma ſpecificare ſcripti.
7 ¶†Quarta regula,q ſuppoſito defectu exercitij iuriſdictionis,
vbi eſt dubiũ.Judex cognoſcere põt an ſit iudex ⁊ de precũ quali-
tate:⁊ ſic in dubio iuriſdictionẽ h3 a iure ſup illo incidẽti.¶Hec
8 ſunt principaľr examinãda.¶†Circa primũ not.primo q ſurre-
ptio cauſať ex duplici cã,vel veri taciturnitate,vel falſi expreſſio-
9 ne:⁊ ſic mẽdaciũ cõmitti põt falſum exprimẽdo,⁊ verũ tacẽdo.† p
qd dicit Bar.in.l.pſcriptione.q teſtis tacens veritatẽ,põt puniri
de falſo,ac ſi falſum exprimeret.Canoniſta,habes caſum in.c.cũ di
lecti filij.ſ.de acc.vbi dr q ſi iurat plenã dicere veritatẽ,tacẽdo in-
currit penã falſi.Si iurat rñdere ad interrogata,teſtis nõ d3 vl-
tra rñdere:⁊ illud verũ qñ iurauit dicere veritatẽ.de qua interro-
gabať:ſec⁹ ſi iurat plenã dicere veritatẽ.not.hũ.¶Forma aũt iu-
ramẽti teſtis habeť de teſti.fraternitatis.iurat plenã dicere veri-
10 tatẽ de interrogatis.¶†Scdo no.tres qualitates circa ſurreptio
nem:qꝛ alia temeraria,alia ex ignorãtia pbabili cauſata,alia dolo
ſa.¶Tertio no.duas qualitates ſurreptionis:quedã eſt inducti-
ua rõnalis ſubſtãtie reſcripti:⁊ hec totale reſcriptũ vitiat.Quedã
inductiua ſoli⁹ forme ⁊ hec formã ſolã vitiat:⁊ ſic eatenus dať in-
firmitas in actu ex vitio,quatenus vitiũ actũ ingrediť:⁊ ſic vires
infirmitatis in actu cõmenſuranť quãtitati vitij:⁊ eaten⁹ vitiũ in-
11 firmat,quatenus intrinſecať in actu.¶†Quarto no.q in dubiis
Juriſtarũ,ſup quib⁹ ſunt opiniones,deciſio ſpectat ad ſedẽ apo-
ſtolicã.Et ſic habes vnũ caſum,in quo ſe intromittit eccľia de iu-
riſdictione laicorũ.Cõcor.qui ſi.ſint le.per venerabilẽ.§.rõnibus.
12 Alias de fo.cõpe.cũ ſit.⁊.c.nouit.de iudi.cũ ſi.¶†Not.q verba in
futurũ ſonantia,etiã cũ adiuncto,prorſus nõ inducũt canonẽ late
ſnĩe:nec inducũt priuationẽ ipſo iure,ſ3 ita demũ,ſi ſnĩa ferať,vel
opponať:⁊ hoc qñ nõ reſpiciũt habitũ actus,ſed exercitiũ.Et per
13 hoc limitatur qd ſcribũt doc.de iniurijs.c.in noſtra.¶†Quinto
no.qd ſurreptio nõ annullat fundit⁹ reſcriptũ,ſ3 ita demũ,ſi oppo
nať:⁊ ſic annullat reſcripti cõmodũ,⁊ exercitiũ:⁊ hec eſt cõis opi.
de quo.s.eo.ceterũ.ſ.eo.ad audientiã.per qd reprobať opi.Dama
ſi.s.eo.ceterum.dicentis reſcriptũ ſurreptitium nullũ.ſaltem vbi
14 ſurreptio eſt doloſa.¶†Sexto no.qd vbi vitium eſt in cauſa,ſi nõ
15 valet actus vt ago,neq3 vt põt.¶†Septimo not.qd ex prohibi-
tione proceſſus iudicij in futurũ non annulletur proceſſus ipſo iu
re,ſed ita demũ,ſi opponatur,vbi cauſa nõ eſt funditus annulla-
16 ta.¶†No.octauo quod omiſſio forme reſcripti nõ mentalis nõ vi
17 tiat proceſſum.Sic limita.ſ.eo.cum dilecta.¶†Jtem qd per hec
verba,Nullatenus iuriſdictionem interponas:funditus nõ tolli-
tur iuriſdictio.Quod eſt notandũ propter ſtatuta.Et facit id,qd
diſputat Jo.an.poſt Jac.de Are.in Spe.de ſententie prola.§.iu-
xta.ver.itẽ ſi ex nulla ratione litigatorũ.vbi diſputat,ſi prohibea-
tur iudici ne iuriſdictionẽ interponat:an per hoc proceſſus ſit nul
lus.Attenderẽ enim,ſi ab initio prohiberẽt,⁊ ſic poteſtatẽ limita-
rent:⁊ eſſet nulla:vt no.gl.in cle.j.de iure pa.an vero ex poſt facto:
attẽderẽ caſum,ſi eſſet funditus annullãs,vel ſi eſſet dubiũ,tolle-
retur,ſi opponereť in ſpiritualibus:non aũt tollit quin valeat:vt
in.c.Romana.§.officialis.de offi.ord.li.vj.⁊ vide doc.in.c.ſicut te-
ne cle.vel mo.Per que dixi poſt Fede.de Senis.s.c.fin.quod cle.
que prohibet fratrem minorem aſſumere officiũ executoris,ſi exe-
quitur contra prohibitionem,valet executio,ita quod non deuol-
uitur ad epiſcopũ,⁊ ponit ſuo conſil.xlij.¶Ex predictis notabi-

libus ad materiã.c.deſcendẽs,in hac decre.examinare habeo duos
proceſſus principales.❡Primus conſiſtit in examinatione,⁊ de-
claratione trium regularum hic poſitarum,que attingunt ſubſtã-
tialem mentem capituli.❡Secundus in examinatione ſecunde re
gule,que extrinſece incidenter ad.c.materiam applicatur.Primũ
examino per tres articulos.❡Primus erit examinare vim,⁊ ra-
tionabilitatem regularum qualiterq; iuridice procedant,earum li
mitationes ponendo.❡Scõs erit,in quibus literis decre.diſpo-
ſitio procedat vitio ſurreptionis,altero de modis hic poſitis ſup-
poſito.❡Tertius erit regulas hic poſitas exemplificare,⁊ ad ſpe
cificatos terminos reducendo.❡Ultim⁹ erit ingrere,an,⁊ cuius
ſurreptio iuris literas vitiat ſurreptione,ſiue in taciturnitate ve-
ri,ſiue expreſſione falſi conſiſtente.❡Ad primũ,regule iſte omnes
videntur falſe.Prima ex.l.preſcriptione.dicente exceptionem mẽ
dacij,ſiue in falſi expreſſione,ſiue taciti fraude, non vitiare proceſ-
ſum iuriſdictionis materie communis obmiſſa ſpecificare ſcripti
18 formula.Hic duo pondero.❡†Primo mendacium,quod nõ cõ-
mittitur ſine dolo:vt pz ex dicto Aug.Eſt falſa ſignificatio vo-
cis,cum intentione fallendi.xxij.q.ij.§.Ille ergo dolus preſcriptio-
ne mẽdacioꝝ oppoſita,ſiue in iuris narratione mendacium repe-
riatur,ſiue in facti,ſiue in tacenda fraude pro tenore veritatis non
deprecantis affirmatione datum iudicem cognoſcere debere.⁊ ſm
ea,que de cauſa inuenerit ſniam ferre ſm verbũ fraudis.Fraudu-
loſa igitur ſurreptio,⁊ doloſa non vitiat reſcripti ſubſtãtiã,ſed for
mam.quod eſt contra primam regulam.❡Secundo attendo.l.⁊ ſi
legibus.que indiſtincte dicit mendacem impetratorẽ carere impe-
tratis.quod eſt contra vltimã regulam,⁊.c.ſubdiſtinctionẽ.❡Or
vide,hoc.c.emanat ad declarationem illarum legum,⁊ deciſionem
dubiorum Legiſtarum:vt habeas fundamentum,videamus opi.
antiquoꝝ:Et ſi legib⁹ ꝯſentaneũ ſacrũ oraculũ mẽdax ꝑcator attu
lerit,careat penit⁹ impetratis:⁊ ſi nimia mẽtiẽtis inuenit impro-
19 bitas,ſeueritati ſubiacet iudicãtis.❡†Tertio vltima caſualiter
etiam non procedit:pone ſurreptionẽ nõ cõcludere ad ſubſtantiã
reſcripti,ſed ad ſolam formã.Pone formã iuris cõis omnino impro-
portionabilem reſcripto:certe impoſſibile eſt qd̃ procedatur ſm for-
mam iuris:⁊ quia forma reſcripti eſt ſeruanda,de reſcri.cum dile-
cta.Prima fuit opi.Pla.concludentis ſurreptionem indiſtincte
reſcriptum vitiare:⁊ eius viribus procedi non valeat, per funda-
mentum huius legis.❡Et primo,qꝛ non debet quis ex ſuo dolo
lucrũ conſequi.ſ.eo.ſedes.cũ ſi.hic cõſequeretur,ſi litere valerent,
ſaltem in cõmuni forma:igitur.❡Secundo,qꝛ lex dicit expreſſe,
reſcriptum obreptitium nullũ eſſe.ff.de falſis.l.ſi quis obrepſerit.
❡Tertio,qꝛ decretum obreptitium eſt nullũ.l.cum vero.§.ſub-
uentum.ff.de fideicom.liber.Apparet igitur reſcriptum nullum.
❡Quarto,qꝛ reſcriptum recipit conditionem de preſenti,ſi pre-
ces veritate nitantur:⁊ natura conditionis de preſenti eſt,quod ſi
eſt falſa,ſtatim vitiat:ſi eſt vera,verificat.ff.de iniuſto teſta.l.cũ in
ſeruo.ſi certum peta.cum ad preſens.Not.de condi.appo.c.ſi pre-
cibus igitur veritate non nitentibus,⁊ ſic data ſurreptione,ceſſat
conditio:ergo reſcriptum falſum eſt nullum:de cri.fal.quam gra
ui,ergo ⁊c.❡Quinto reſcriptum mendacioſum eſt nullum:quia
mẽdacium ſupponit dolum,⁊ omnis dolus falſitatem.Et hec fuit
20 ratio Petri.❡†Huic obſtat.l.preſcriptione.que dicit quod va-
let,ſaltem in communi forma.Defendit Pla.Primo,quia poteſt
iudex procedere,vt de cauſa ſecũdum veritatem cognoſcat,id eſt,
an ſit iudex competens,vel non,per hunc tex.Quod eſt falſum: qꝛ
ibi dicit de cauſa:⁊ ſupra loquitur de principali.Primo,quod di-
cit ibi procedi poſſe,verum,ſi alias eſt in poteſtate ordinaria,que
non eſt infecta:non poteſtate delegata,que eſt infecta ex mendacio.
❡Concludit ergo vnum notandum,ꝙ ſi vellet iudex ordinarius
procedere poteſtate delegata infecta,ꝙ non valet proceſſus.Inn.
tangit iſtud dubium de preſcrip.cum ex officij.⁊ ibi recitat opin.
contrariam concludentem valere proceſſum,licet eligat procede-
re poteſtate delegata.❡Adducit rationem,quia ſuppoſita volũ-
tate in genere procedendi in vna ſpecie,licet reſtringat voluntatẽ
procedendi ad ſpeciem erroneam,⁊ defectiuam,valere debet pro-
ceſſus,ſicut ſuppoſita volũtate iniuriandi in genere,licet in ſpecie
erret perſone cui iniuriari attendit,non vitiatur iniuriarũ actio.
Hic eſt caſus in.l.eum,qui nocẽtem.§.ſ.ff.de iniurijs.❡Commu-
nis opi.eſt in contrariũ:⁊ iſtud ibi tenet Inn.Hoſti.Jo.an.per.c.
cum ſuper.de offi.deleg.qꝛ ex quo voluntate procedendi reſtringit
ad viam non compatibilem,qd̃ potuit,non voluit,⁊c.vnde repu-
gnante voluntate,⁊ poteſtate,non valet proceſſus.Ad.l.eum,qui
nocentem.§.ſ.eſt clara reſponſio,qd̃ ibi poteſtas iniuriandi nõ de-
ficiebat in genere,nec in ſpecie,ſꝫ voluntas deficiebat in ſpecie:hic
poteſtas procedendi deficiebat in ſpecie,⁊ etiã volũtas.❡Secun
da ſolutio,qd̃ non valet reſcriptũ ſurreptitium,vt ex eo procedi
poſſet.ſed vt alius ordinarius procedere poſſit poteſtate ordina-
ria,ſurreptio reſcripti non impedit.❡Tertia ſolutio,qd̃ delega-
tus nõ procedit vt ex vi reſcripti,qꝛ infecti:ſed bene procedere po-
teſt ex vi prorogationis iuriſdictionis in ſpecie partium conſenſu
prorogate:⁊ ſic ſentit iuriſdictionẽ delegati ſurreptitie impetrati
poſſe prorogari.Dicit Cy.in.d.l.preſcriptione.qd̃ iſtud dictum eſt
periculoſum:⁊ cadit in opi.an reſcriptũ ſit nullũ ipſo iure:⁊ hoc di
ctum eſt falſum.l.priuatorũ.C.de iuriſdi.om.iud.an ita demũ ſi op
ponatur:⁊ tũc procederet eius dictũ.❡Quid dicunt legiſte vltra
qd̃,vt Petrus terminauit,qd̃ ſit annullandũ.Primo,qꝛ ſicut do-
miniũ rei ex falſa cauſa tradite trãſfertur,ita ⁊ iuriſdictio.Patet
ar.de rerũ diui.l.j.Primũ patet.ff.de condi.inde.per totũ.Scdo,
qꝛ defectus cauſe extrinſece non detrahens actui,non vitiat,licet
actu veniat reſcindendũ.Allegat.C.de reſcin.ven.l.dolo.qd̃ ſit nul
lum,patet:defectus conditionis tacite vel expreſſe actũ facit ipſo
iure deficere.l.cedere diem.de ver.ſig.ff.de verb.obli.quoties.⁊ qd̃
ibi no.ergo reſcriptũ conditionatũ,ſi preces veritate nitantur:qd̃
ſubintelligitur ſm Cano.ſ.eo.c.ex parte.j.⁊ debet exprimi ſcdm
leges.l.ſi.C.de diuer.reſcriptis.igitur Legiſte hoc non declarant.
❡Canoniſte vbilibet tenent qd̃ vitient ſola obſtante exceptione:
⁊ ſic tollat exercitiũ in contentioſis.Allegant.ſ.eo.c.ceterum.Et
hec eſt cõcluſio in.c.ad audientiã.ſ.eo.ti.In foro noſtro ſequamur
iſtã opi.⁊ forte non eſſet peccatũ dicere aliud de iure ciuili propter
conditionẽ,que ibi apponitur expreſſe.Et ad rationẽ reſpondeo,
conditio,ſi preces veritate nitantur,nõ conditionat reſcripti ſub-
ſtantiam,ſed exercitiũ,vt ſic ſit ſenſus:inuita parte,vel opponẽte,
procedi valeat,ſi preces veritate nitantur.Sic determinãt doct.ſ.
eo.ceterũ.⁊ eſt cõis opi.per qd̃ conſtat,Pla.dicere verũ.Iſta opi.
21 calumniare videtur tex.dicte.l.preſcriptione.❡†Scda opi.Jo.et
Azo.que vult reſcriptum valere,vt in forma cõi ex eius iuribus
procedatur,nõ vt forma ſpecifica reſcripti: in primo procedit de-
cre.preſcriptione.in ſecunda.l.⁊ legibus cõſentaneum.Probat
iſtam Odof.qꝛ ſicut narratio falſa libelli nõ vitiat libellũ.ff.fami.
erciſc.l.cũ putarem.ita nec narratio falſa reſcriptũ.Hec ratio nõ
videtur bona,ſed defectiua:qꝛ nec etiam ſm iuris formam,vbi re-
22 ſcripti ſubſtantiam cauſatiue inducit ſurreptio.❡†Tertia fuit
opi.vt recitat Odo.cuiuſdã antiqui doc.domini Alberti de Por
ta,Rauennatis,qui dixit reſcriptũ impetratũ per mendaciũ eſſe
nullũ,ſi pars,contra quã,opponebat,⁊ volebat ipſum eſſe nullũ,⁊
inſtet:alias ſecus,ſi pars,contra quã,non opponebat,⁊ conſentie-
bat vt reſcriptũ valeret:qꝛ in ſimili ſi dolus det cauſam cõtractui,
cõtractus eſt nullus,ſi pars,contra quã,velit qd̃ ſit nullus:vt no.
in.l.⁊ eleganter.ff.de dolo.Et ſi filius preteritus ſit,teſtamentũ eſt
nullũ,ita demũ,ſi dicat nullũ.l.filio.ff.de iniuſto teſta.⁊.l.poſthu-
me.ff.de cõtrata bul.❡Or aduerte,iſte antiquus doc.dicit verũ,ſi
impetrans vtatur reſcripto:qꝛ ex quo nõ opponit,valet reſcriptũ
ſ.eo.ceterũ.⁊ ita tenet R.⁊ Cy.ſed ſi nõ velit vti,videtur hic ſenti
re qd̃ ipſe poſſet eũ compellere ad preſentandũ,qꝛ reſcriptũ valꝫ.
Inn.tenet idẽ in.c.ex cõqueſtione.de reſtit.ſpo.poſt multas opi.qꝛ
tales litere ſunt cõmunes,⁊ ſic compelli põt ad eas exhibendas.l.
iij.§.ſ.⁊.ij.ff.ad exhiben.Recitat aliquos tenere contrarium:qꝛ ex
quo eas non preſentauit,põt deſiſtere,ex quo aduerſarij non inte-
reſt.Idem tenet Hoſti.ſi vellet deſiſtere ante citationem,vel vſum
reſcripti:qꝛ nemo inuitus,⁊c.qꝛ aduerſarij non intereſt.❡Itẽ
qꝛ citatio eſt fundamentum,⁊ principium iudicij,⁊ ante illam non
habet delegatus radicem irreuocabilem.Item qꝛ impetratio ad
fauorem impetrantis,non debet ad eius leſionem retorqueri.Jo.
de Lig.ibi tenet opi.Inn.ꝙ iudex a tempore date literarũ recipit
iuriſdictionẽ,⁊ a poteſtate partis nõ dꝫ pendere an ſit iudex,ſed a
poteſtate dantis:vt.l.priuatorũ.ff.de iuriſdi.om.iudi.Puto cum
Hoſt.⁊ ita practicaret,qꝛ iuriſdictio dat delegato ad preces impe
trantis:⁊ ſm hoc ſit gratia ei:ab eius igit poteſtate pendet an ve-
23 lit vti:qꝛ beneficiũ non cõfertur in inuitũ.❡†Quarta opi.diſtin-
guẽs inter priuilegiũ ⁊ reſcriptũ,vt priuilegiũ vitiet totaliter per
ſurreptionẽ,non reſcriptũ.Ratio huius eſt,qꝛ priuilegiũ emana-
uit ꝯ ius,⁊ qꝛ priuilegiũ eſt lex priuata:oĩs igitur ſurreptio cõclu
dit ad ſubſtantiã reſcripti:qꝛ de voluntate nõ eſt principis cõtra
ius reſcribere.l.ij.§.ſi qs a principe.ff.ne qs in lo.pub.Sed reſcri-
ptũ emanat ſm ius,⁊ ad iuris executionẽ,qd̃ eſt ſm ius:vñ nõ cõ-
cludit ſurreptio,niſi in forma:qꝛ in volũtate principis eſt reſcribe
re,ſꝫ nõ ſic reſcribere.Surreptio ergo ad formã cõcludens,illã vi-
tiat.Hoc tenet Inn.ſ.eo.cũ dilecta.⁊ Ja.Bu.in.d.l.preſcriptione.
❡Quinta opi.eſt diſtinguẽs,vt reſcriptũ impetratũ doloſe non
valeat,ignorantia,vel ſimplicitate ſic.Hec opi.nõ eſt bona:qꝛ ſur-
reptio ex ſimplicitate eſt funditus inductiua,⁊ ſubſtantie forme
eius,⁊ vtraq; vitiabit falſitas,nec eatenus poſſit vitiũ,quatenus
intrinſecatur in actu.❡Sexta opi.ꝙ ſi ſurreptio eſt inductiua ſo
lius forme,vitiat formã:qd̃ eſt,qſi erat Papa cõceſſurus ceſſante
ſurreptione reſcriptũ,ſꝫ non eſſet cõceſſurus in forma: ſi eſt indu-
ctiua totalis ſubſtãtie reſcripti,ipſa totaliter vitiet,⁊ ſubſtantiã,⁊
24 etiã formã.Hec rationabilis,ſꝫ probetur defectiua.❡†Ultima
opi.huius decre.que coniungit primam ⁊ quintã opinionẽ,vt do-
loſus careat indiſtincte,temerarius ex ſimplicitate,vel ignorãtia,
vbi eſt

vbi eſt fundit⁹ ſubſtātie reſcripti īductiua, illā viciat, alias ſolā for
mā: ⁊ hec ſequunſ canoniſte. ¶ Legiſte tenēt oēs opi. in foro ciuili
vt diſtinguaſ. an fundit⁹ ſit inductiua, an nō: nō diſtinguētes an
dolo. vel ignorātia. ¶ Richar. de Sal. voluit ꝯcordare legiſt. an cū
canoniſtis, vt ſi doloſitas ꝯſiſtit circa narrationē totalis calūnie,
ꝙ nō cōpetat ius, vel ptās agēdi, vt ſi īpetrat laicus ſop re ſacra: ⁊
ꝓcedat opi. cano. ꝙ nō valet reſcriptū: alās ſi ſubeſt pticularis, qꝛ
ſubſit agēdi potētia in gñe, qꝛ lʒ ius agēdi nō cōpetit, ⁊ ei⁹ motiuū
eſt leꝫ ī forma. ff. de ꝯdi. īde. ⁊. l. ſub ꝓtextu. de trāſ. ⁊ h̄ ē vna trufa.
¶ Quātū ad materiā. c. puto bū dictū vez, ꝙ nō valeat īpetratio
ſctā ſup illo, ꝙ poſſideri nō pōt, niſi ſuo noīe. de indi. c. ij. ⁊. c. quāto.
nd hoc. qꝺ no. de except. aplice. ⁊ qꝺ no. gl. in. c. ij. de ꝑen. li. vi. Sʒ ſi
dol⁹ ſit particularis, ⁊ vniuerſalis calūnia, narrān actū, ⁊ potētiā,
vbi nō adeſt actus, ſʒ potētia: adhuc hʒ locū dec. Sed q̄ eſt opi. ma
gis rōni ꝯſona, an legiſtarū, an canoniſtarū, Jo. de lig. dt opi. legi
ſtarū magis rōnabilē. ¶ Primo, qꝛ eꝫ dolo nō dʒ qs cōmodū re
portare: de reſcriptis. c. ſedes. qꝺ eſſet, ſi reſcriptū vʒ in forma cōi.
¶ Scꝺo, qꝛ dol⁹ regulr ꝓponderat culpe: indiſtincte ergo dol⁹ in
ficit: ſʒ vbi culpa adſit, diſtinguaſ an alās eſſet ꝯceſſurus. Jtē qꝛ pe
na eſt delictis cōmenſurāda: vt. l. ſancim⁹. C. de pena. de his q̄ ſi. a
maiori pte. c. c. q̄ſiult. ſʒ maior eſt q̄titas delicti in dolo, ꝙ̄ in culpa:
ergo maior pena: vt ſicut dol⁹ indiſtincte, ita culpa cū diſtinctiōe.
Diſputādo in cathedra dicerē determinationē legiſtarū rōnabi
liorē, ꝙ̄ ſit hec determinatio, ſemꝑ cū ꝓteſtatiōe, nō ꝯtradicēdo deter
minationi eccie, ad ꝙ̄ ſpectat: qꝛ eaten⁹ dolus inheit, quaten⁹ dol⁹
īgrediſ actū. vñ annullat in toto, ſi toti⁹ eſt cā: ſi incidēs, nō viciat,
ſʒ purgaſ, quaten⁹ eſt viciū, actione de dolo. ff. de dolo. l. ⁊ elegāter.
C. de reſcin. ven. l. ſi dolo. ff. de act. emp. ⁊ ven. l. Julia. §. eꝫ vēdito. ⁊
§. Julian⁹. ¶ Per hoc ꝯcludiſ ꝙ cū dolus dat cām totalis reſcri
pti, qꝛ ſurreptio doloſa eſt fundit⁹ inductiua, dol⁹ in totū viciat: ſe
cus ſi ſit inductiua ſoli⁹ forme: qꝛ illā tm̄ viciat: vt ſic q̄titas infir
mitatis act⁹ cōmenſureſ quātitati vicij. Nō obſt. qꝺ ſi viciū cōclu
dit ad formā, cōcludit ad ſubſtātiā: qꝛ omne, qꝺ eſt de forma, eſt de
eſſe. ff. ad exhib. l. Juli. qꝛ dico qꝺ ꝯtiū ꝓcedit in forma eſſentiali, et
naturali: ſʒ hoc in accidētali, ⁊ volūtatis hoīs inductiua, q̄ nō cor
rūpit eē reſcripti: ſicut ſi dareſ forma albedinis, ⁊ nigredinis. ſi cor
rūpereſ albedo, p hoc nō corrūpereſ ſubſtātia. Nec ob. qꝺ dol⁹ pre
ponderet culpe: qꝛ fateor, reſpectu eiuſdē, ſʒ nō reſpectu diuerſorū
in reſcripto, pl⁹ pōt ꝙ̄ culpa: reſpectu vō forme dol⁹ nō dʒ poſſe in
ſubſtātia a forma iſta accidētali ſeparata, ⁊ in actu, in q̄ cōcurrunt
dol⁹, ⁊ culpa, dol⁹ nō pōt, ſi culpa dat finē inualiditatis: qꝛ vltra finē
dol⁹ nō pōt excedere. p hoc ergo, vt pōderet, nō dat operā nullita
tia in ſeparato a vitio nō correcto: tū ꝯtendo, ⁊ determinādo ad
herere opi. canoniſtarū. Nec ob. rōnes pla. Primo mēdaciū hʒ ī ſe
dolū, ⁊ tū reſcriptū valet: nego illud: qꝛ aliud eſt mēdaciū mētale,
aliud eſt mēdatiū re ipa: ſicut eſt dare dolū mētalē, ⁊ dolū re ipa. ff.
de ver. ob. l. ſi qs cū aliter. Ad hoc dictū Auguſtini in. c. ij. xxvi. q. i.
in prin. Jtē qꝛ dol⁹ alius bon⁹, alius mal⁹. ff. de dolo. l. j. in ſi. ſic ri
deo ad vbū fraudē. ¶ Ad ſm doloſus nō dʒ cōmodū reportare.
hoc p nobis. ¶ Ad tertiū, qꝺ nō valet decretū ſurreptitiū. ibi in
decreto, qꝺ eſt maioris ꝓiudicij in decidēdo: hic in reſcripto mino
ris ꝓiudicij in delegādo. Jtē ibi falſitas cāe fuit īductiua ſubſtātie
decreti: ⁊ idē in reſcripto, cū ibi falſitas cauſe nō fuit īductiua ſub
ſtātie reſcripti: ſec⁹ ſi ſoli⁹ forme. Jtē finis reſcripti eſt, vt veritas
indageſ. falſitas ergo decidēdi nō viciat finē indagādi: qꝛ hoc vez
ſed bñ viciat finē decidēdi, q eſt falſus: ſec⁹ in decreto, cui⁹ finis eſt
decidere. falſitas ergo narrati decidēdi viciat reſcriptū: qꝛ falſitas
excludit ſubſtantiā. Jta dt Odof. Ad. l. ſi qs obrepſerit. dic, ibi in
reſcripto falſo, ꝙ caret oī primordio veritatis: hic ī reſcripto ſur
reptitio, qꝺ oīno nō caret veritate. vel dic qꝺ lʒ legiſte nō faciāt dif
ferētiā inter reſcriptū obreptitiū, ⁊ ſurreptitiū, tū differūt: qꝛ obre
ptitiū eſt, qꝺ ꝯcediſ a pncipe, ⁊ articulate p mediū in curia effugiſ
certa ſciētia pncipis, ita qꝺ ceſſat volūtas in ꝯcedēdo, ⁊ hoc fundi
tus, vt Jnn. dt in. c. cū dilecti. de reſcri. Aliud ī reſcripto ſurrepti
tio, in q̄ adeſt eadē volūtas principis in cōcedēdo, qꝺ eſt intelligē
dū cū diſtinctione hui⁹. c. nō obſtat ēt qꝺ defectus ꝯditionis viciat
ſtatim, ſicut de pſiti: qꝛ defect⁹ ꝯditionis viciat, quaten⁹ deficiat, ⁊
nō plus. Si ergo deficit in totali reſcriptū. Papa nō erat ꝯceſſu
rus, totalr deficit. Si deficit in ꝑticulari reſpectu forme, illā viciat:
qꝛ quaten⁹ Papa erat ꝯceſſur⁹, ſʒ nō ſub forma: ⁊ ſicut ꝯditio de
ſicit reſpectu forme, illā viciat: qꝛ qualr Papa erat cōceſſurus, nō
ineſt ꝯditio, ſi pces veritate nitanſ. ſʒ qualr nō erat cōceſſurus. vel
ſm Butri. pōderanſ in reſcripto duo act⁹. Primo in cognoſcēdo,
hoc reſpectu nō ineſt ꝯditio, ſi pces veritate nitanſ: ſʒ ſi verū eſt ꝙ
de hoc ſit dubiū inter ptes nō deciſum, ⁊ ne qua lis nō pendeat: vt
lit. pē. p totū de lit. cōte. c. i. vbi alias erat ꝯceſſur⁹. Scꝺo in decidē
do: ⁊ in iſto ineſt ꝯditio, ſi pces veritate nitanſ: nō aſſiſtit cōditio:
ergo reſcriptū, qꝺ emanat ad cognoſcendū, ⁊ indagandū: ſed aſſi
cit ad ſic decidendū, ⁊ formā, ⁊ reſcribiſ. ideo eius effectus viciaſ,
ſm Ja. Bu. ⁊ Jo. an. prima magis plʒ. Tertio ergo ⁊ in exequēdo

25 in iſto intelligiſ ſi preces veritate nitantur. ¶ † Ex his oībus con
cludo, has literas in materia eſſe ſurreptionis veras. Attende tū
ad regulas, qñ ſurreptio eſt funditus inductiua: illā ſic declara, qꝛ
ſurreptione eſſe, vel nō eſſe, eſt funditus inductiua. Jn talibus at
tendiſ ſtylus curie, dicit lapus ſua cōcluſione. lxi. ad ſi. Nō obſt. ſm
cōtrariū cōtra vltimā clauſulā, quo ad rem, qꝺ vitio ad formā con
cludentē non proceditur ſm formā iuris: qꝛ nō eſt diſcrepandū a
forma reſcripti. qꝺ pondera, qꝛ qñqꝫ forma iuris eſt ꝓportionabi
lis forme reſcripti: ⁊ caſus nō habet dubiū. Si nō eſt ꝓportionabi
lis, nō tamen oīno repugnās, vel cōtraria reſcripto, vel cōcluſioni
reſcripti: tūc procedit decre. nec obſt. forma hoīs omittiſ, ⁊ ſic non
valeat actus: qꝛ hic loquiſ de forma nō mentali, ⁊ nō ſtudioſa, que
nō viciat. ſic dicit alibi Jnn. de reſcriptis. c. cū dilecta. de offi. deleg.
prudentiā. ¶ Si vero forma iuris in ꝓcedēdo omnino repugnat,
vel eſt incongrua cōcluſioni, id eſt, ſubſtātie reſcripti: qꝺ pōt eſſe,
vel qꝛ oīno nō cōgrua narrationi tm̄, vel cōcluſioni tm̄, vel vtriqꝫ,
vel qꝛ non cōgruit ſubſtātialibus iudicū, vel perſone impetrātis,
vel perſone, ꝯ quam ſit impetratio, vel imo alias, quinimo certifi
cat⁹ qꝺ ſurgit equiuocatio: ⁊ tūc non pōt procedi in forma iuris.
ſic limita iſtā regulā. Ponit exemplū Jnn. ⁊ ponit hoc Cy. ⁊ Bu
tri. in. d. c. ꝑſcriptione. Exēplū, ſi in reſcripto narro Titiū debito
rē eꝫ cā mutui: cōcludit reſcriptū, vt cōpellatur debitū reſtituere:
vult poſt iudex ꝓcedere contra Titiū, tanꝙ̄ contra debitorē eꝫ cā
donatiōis: nō pōt: qꝛ verba nō congruūt narrationi, vel cōcluſio
ni. vel pone, narret ſe iniuriatū a Titio ſuper poſſeſſione talis rei:
cōcludit reſcriptū ſibi poſſeſſionē reſtitui, Si poſt ea vult agere eꝫ
cā vēditionis, vt poſſeſſio tradaſ, non pōt: qꝛ non cōgruunt ꝓceſ
ſus iuris cōcluſioni reſcripti: ⁊ ſic finis mādati ſeruari non pōt
in tali ꝓceſſu, cōtra id. ſ. eo. cū dilecta. vel pone exemplū in eo, q di
cit ſe electū: petit ſibi dari iudicē ad poſſeſſionē petēdā. Papa de
dit ſibi reſcriptū cōuocatis, ⁊c. qꝺ canonicū eſſet decernere, nō po
terit corā iſto peti electionis cōfirmatio: qꝛ non cōcludit petitiorē.
vel dixi me p vim ſpoliatū: volo dicere rem per fraudē mihi abla
tam: vel vēdicare nō poſſum, qꝛ cōcluſio nō patiſ. ſi nō cōgruat iu
dici. ſi impetro Petrū, ⁊ volo agere corā Martino iudice, ſi pſo
nas impetro cōtra ciuitatenſem, ⁊ volo cōuenire de dioceſano, vel
circa: vt in. c. Rodulphus. ſ. eo. ſi ſurgit equiuocatio, ponit exēplū
ſ. eo. ſignificante. Due ergo prime regule remanēt ſine limitatione
vere. Tertia ergo poneſ limitatiue: ⁊ ſic ſurreptio temeraria, ſeu
ſimplex, ſeu eꝫ facto ignorato depēdēs, ſolius forme reſcripti indu
ctiua, illa tantūmodo viciat nō reſcripti ſubſtātiā, vt in forma cōi
ꝓcedatur: dum tū narratio, vel cōcluſio reſcripti oīno non ſit incō
grua: ⁊ tūc alias regula ſtabit clariſſime. ¶ Ex predictis cōcludiſ
qꝺ qñqꝫ occurrit viciū falſitatis in reſcripto: ⁊ illud viciat reſcri
ptū, de cri. fal. quā graui. ⁊ facit ipo iure nullū: ⁊ dicitur falſum, qꝺ
caret omni primordio veritatis. Qñqꝫ occurrit viciū obreptitiū: ⁊
idē, vt no. Jnn. in. c. cū dilecta. ſ. eo. Qñqꝫ occurrit viciū ſurreptio
nis: ⁊ ꝓcedūt regule. ſ. poſite: ⁊ hoc eſt tenendū. Per predicta in
fero, ⁊ ingredior paſſum, in quibus literis ꝓcedat diſpoſitio decre.
qꝺ in priuilegio: qꝛ in ipſo non ꝓcedit diſtinctio. c. qꝛ ſurreptio vi
tiat. Ratio, qꝛ priuilegiū eſt leꝫ priuata. iij. diſ. priuilegiū. vnde nō
preſumiſ emanare de principis volūtate, niſi appareat: ⁊ ideo cōs
ſurreptio cōcludit ad ſubſtātiā priuilegij, nō ad formā. Hec clare
cōcludit Butri. in. d. l. preſcriptione. Cyn. ⁊ hic Jo. an. in. c. cū dile
cta. ſ. eo. Et hec, qꝛ in priuilegijs cōcluſio eſt preciſa: qꝛ finis priui
legij eſt gratia in priuilegio cōtenta: ſed forma reſcripti eſt dare iu
26 dicem, q iuſtitiā miniſtrēt ita pro vno, ſicut pro reliquo. ¶ † Scꝺo
quid in beneficialibus literis: ⁊ hoc dubiū non eſt bene declaratū.
Gl. in. c. ſi motu proprio. de preben. li. vi. tenet qꝺ in beneficialibus
nō procedat diſpoſitio iſtius. c. qꝺ patet: qꝛ licet Papa eſſet veri
ſimiliter cōceſſurus beneficiū non habenti ſufficiēn, tamē tacitur
nitas primi viciat reſcriptū. Ad hoc de reſcriptis. ſuſceptū. li. vi.
vbi taciturnitas modi vacandi, ſeu falſitas, viciat reſcriptū: ⁊ tū
Papa veriſimiliter fuiſſet cōceſſurus vacatiōe ſuppoſita. Jo. an.
27 dicit qꝺ regula prima procedit in bñficialibus. ¶ † Jtē quatenus
ſcꝺa dicit ibi de ſimplicitate, ſed de ignorāter impetrante dicit qꝺ
nō procedit per decre. gratia de reſcrip. li. vi. vbi ſurreptio proba
biliter ignorata, etiā vbi veriſimiliter Papa nō erat cōceſſurus,
nō viciat reſcriptū: ibi aūt dicit qꝺ eſt ſpeciale in ipſo caſu: alās di
cit ſemper ꝓcedere diſpoſitionē huius decre. qꝺ hoc ſit verū, ⁊ qꝺ
etiā ignorāte procedit. Scꝺs regula eſt caſus. ſ. eo. cōſtitutus. vbi
taciturnitas numeri viciat. ¶ Jn tertia regula, qꝛ nō exēplificat,
ipſe videſ ſentire qꝺ non procedat. Jſte paſſus tamen eſt dubius:
⁊ dico qꝺ prima regula indubitanter procedit: quia ſi ſurreptio in
contentioſo viciat, fortius in beneficialibus, in quibus ſtrictiſſime
agitur: de prebend. quamuis. li. vi. Ad hoc. d. c. ſuſceptū. ⁊. c. ſi pro
ponente. infra eo. Jtem ſecunda regula ratione eadē: nam ſi ſurre
ptio eſt funditus inductiua cōceſſionis, indubitāter apponit viciū
ſubſtātie reſcripti: ⁊ ſic viciat totaliter. Et de hoc eſt caſus in. d. c.
cōſtitut⁹. ¶ Ad. c. gratia. dico qꝺ ibi ſurreptio nō erat penit⁹ in

ductiua ſubſtãtie.ſ3 forme ſoli⁹:⁊ ſic ſibi vitiũ ſe opponebaꝶ forme,
nõ ſubſtãtie:⁊ ſic ſumus in tertia rła.p oḃ ↄcluditꝶ qḋ dẽs rłe ꝑce-
dere videntꝶ. Nã ſi quaten⁹ impetrabaꝶ ſup incõpaſſibilib⁹ dixiſſet
ſe paratũ dimittere primũ,⁊ impetraſſet ſm Papa veriſilr lŕas
dediſſet:⁊ hoc eſt iuri ↄſonãs. Surreptio igiꝶ erat inductiua for-
me ꝑciſe.ſ.de iſto ſcribẽdo:nõ aũt erat inductiua ſubſtãtie reſcripti,
put ꝑcedi dꝫ ſꝫ ius cõe.valebit ergo reſcriptũ,nõ vt ꝑciſe vtrũqꝫ
teneat,ſm reſcripti formã,ſ3 vt altero dimiſſo alterũ eligat,ſ3 for
mã iuris ꝑcedaꝶ:quaten⁹ vero impetrabiꝶ ſup incõpaſſibilibus:
adhuc ſurreptio nõ repugnabat ſubſtãtie:qꝛ veriſile eſt, Papam
velle reſcribere ſm iura. Et ſi dixiſſet,impetro ſm bñficiũ:⁊ facta
mẽtiõe de pmo,qꝫ intẽdo tenere ſi poſſum:ſ3 Papa adhuc veriſilr
gratiã eſſet ↄceſſur⁹:igiꝶ nimirũ ſi valeat. Predicta puto vera in
ignorãter impetrãte. In impetrãte vo ſciẽter tacẽte verũ,vł expri
mẽte falſum.nõ credo vltimã rłam ꝑcedere:⁊ dato qꝫ ſurreptio nõ
repugnet ſubſtãtie,vitiabiꝶ reſcriptũ:de reſcr.c.ſuſceptũ.lib.vi.qꝫ
nõ obſtat ꝑdictis.qḋ ſi etiã ignorãter dixiſſet,qḋ vacat p morte,nõ
admitteretꝶ,ſi vacet ceſſione:qꝛ forma vba reſcripti nõ ꝓportionã
tur. Procedũt ergo prima ⁊ ſcḋa rłe. Itẽ vltima quaten⁹ ignoran
ter impetrat,nõ quaten⁹ ſimplicitate. Et hec de iſto paſſu. Vel dic
qꝫ ſi reſcriptũ,in quo aliqḋ taceꝶ ignorãtia,eſt ad vias iuris redu-
cibile,vꝫ,⁊ reducitꝶ ad vias iuris:vt d.c.gratia,ſi nõ eſt ad vias iu
ris reducibile,vitiaꝶ. Sic dicim⁹ i ↄtẽtioſis,ſi ad ius cõe eſt redu
cibile,ita qḋ ꝓportionetꝶ,nõ vitieꝶ,alr ſic. In b͛ tñ eſt differẽtia:qꝛ
in cõtẽtioſis illud ſit,qñ nõ eſt funditus inductiua ſubſtãtie reſcri
pti in bñficialib⁹. Sit etiã,qñ eſt fundit⁹ inductiua ſubſtãtie. Stat
ergo concluſio,ſi ſurreptio eſt funditus inductiua ſubſtantie,ſi eſt
ex ignorãtia ꝓpria,⁊ ꝓbabili,nõ ꝑcedit hec rła indiſtincte,ſed di-
ſtinguiꝶ an ſit ad vias iuris reducibile reſcriptũ,⁊ vꝫ:an nõ ſit re-
ducibile,⁊ nõ vꝫ:vt.ſ.c.ↄſtitut⁹. Si ignorãtia eſt ꝓpria,⁊ improba
bilis,ꝑcedit regula,vt nõ valeat reſcriptũ. Sic ꝑt itelligi.ſ.c.ↄſti-
tut⁹. Imputari cũ põt ſi nõ faciat mentionẽ de numero,⁊ ſe infor-
maret de quãtitatib⁹ loci,in quo impetrat:ſi ignorãtia eſt proba-
bilis.ſed nõ ꝓpria,ſ3 ꝓcuratoris impetrãtis.hoc nõ excuſat:⁊ ad-
huc ꝑcedit rła vt no. Jo. An. de reſcri. gratia.li.vi.in Nouella. Si
non eſt funditus inductiua,⁊ ꝓbabilis:⁊ ignorãtia illa non vitiat,
vbi eſt ad vias iuris reducibilis:vt in.d.c.gratie. Inquãtũ loquiꝶ
de cõpaſſibilib⁹.ſi nõ eſt ad vias reducibilis,ſurreptio viciat in be
neficialib⁹ de reſcr.c.ſuſceptũ.ſi ignorãtia vitiat indiſtincte.de ꝓb.
ſi motu ꝓprio.lib.vi.in ꝓbabili ignorãtie,indiſtincte nõ procedit
regula ſcḋa:in ſimplr ignorante ſic. ¶ Tertia regula nõ ꝑcedit in
bñficialibus,ſz ſimplr.ſiue ꝓbabiliter ignorãte,cũ diſtinctione an
ſit reſcriptũ ad vias iuris reducibile,an nõ:ſicut in cõtentioſis di-
ſtinguiꝶ,an forma reſcripti ſit reducibilis ad vias iuris,vel non.
28 Hoc de ſcḋo paſſu. ¶ †Venio ad tertiũ.ſcz exẽplificare regulas:
prima,qñ doloſe falſum exprimẽdo in cõtẽtioſis. Primo in vero
tacito. Scḋo in falſo expreſſo. In tacito tacui primũ reſcriptũ per
dolũ vel litis pendẽtiã.ſ.eo.ceterũ. In bñficialib⁹ tacui perpetuũ
bñficiũ.ſ.eo.ad aures. In falſo expreſſo p dolũ in litigioſis.j.eo.ſe
des.in bñficialib⁹,qꝛ dixi nõ fore bñficiatũ.j.e.ſi ꝓponẽte.de trãſa.
29 ex literis. ¶ †Venio ad ſcḋam regulã in tacito ꝑcedit,⁊ falſo.exẽ
plaſunt.ſ.poſita,falſo qꝫ ibi.ſ.dixi de dolo:nõ dicã de ignorãtia.
Et dicit Jo. an.qꝫ in bñficialib⁹ ſcḋa regula ꝑcedit,qñ ſimplicita
te ſeꝫ⁹ ſi ignorãtia. Allegat.c.gratia.de reſcriptis.li.vi. Dic vt di
xi.ſ. Exẽplificat p c.ↄſtitutus.ſ eo.ti.in tacẽte bñficiũ.j.eo.ſi ꝓ-
ponẽte. Vel qꝫ coloratã poſſeſſionẽ tꝫ:vt in.c.in noſtris.⁊.c.lŕas.de
cõceſ.ꝑben. De expreſſo falſo ponit exẽplũ in narrãte ſe falſum ap
pellaſſe.j.exẽplũ allegat de app. Romana.§.j.li.vj. Cl.⁊ Cy.videtꝶ
velle ſic exẽplificando ſcḋam regulã,qꝫ valet reſcriptũ.quaſi talis
ſurreptio opponaꝶ ſoli forme:ſ3 veritas eſt,qꝫ opponaꝶ ſubſtãtie:
qꝛ ſi Papa ſciuiſſet litẽ ſopitã,veriſilr nõ dediſſet reſcriptũ,vt nõ
30 indagaretꝶ:ar.de li.cõte.c.j.li.vj.⁊.c.ſi. ¶ †Venio ad tertiã regulã,
ponit exẽplũ gl.in expreſſo falſo:dixi me violẽter de poſſ.ſſiõe eic-
ctũ,cũ nõ eſſem excluſus,poſſeſſionẽ mihi reſtituẽdam ago poſtea
rei vendi.valebit vt ꝑcedaꝶ ſm ius. Hoc exẽplũ pl3 Hoſti.ſi ↄcluſ
ſio reſcripti poſſit petitoriũ cõprehendere:vel ſic de ſcquẽt.poſ.et
fruc.c.i.vel.ij.exiſtẽs i camera vidẽs armatos venientes,inter quos
erat qdã,q cõminatus fuerat ſpoliare,aufugit,poſtea narrauit in
impetratiõe ſe ſpoliatũ,cũ nõ eſſet,agere vult p turbatione,pote-
rit:qꝛ iam ꝑcedere põt ſm ius cõe. ¶ Vel tertio ſm Hoſti.exiſtẽs
in bononia,iſtitut⁹ heres in Anglia,narrauit falſam cõſuetudinẽ
in Anglia vt ꝑcedaꝶ ſummarie:ſic obtinuit ꝑcedi debere:ꝑcedetꝶ
ſm formã iuris,nõ reſcripti,⁊ hoc miſi pl3:qꝛ exẽplificat modũ ꝓ-
cedẽdi,de quo ↄ́rimus,nõ formã agẽdi,in qua ꝑcedũt.exẽpla ſunt
ſ.poſita. ¶ Vel quarto ſm Inn.narraui me ſpoliatum,⁊ obtinui
me ante oĩa reſtitui,cũ ſpoliat⁹ nõ fuerã:ſed authoritate iudicis a
quo añ appellauerã priuat⁹,ꝑcediꝶ ſm ius cõe,vt prius cõſtet de
iuſtitia appellatiõis,ꝙ̃ reſtituaꝶ. Sed huic obſtat:qꝛ nõ ſit mẽtio
de appellatione,nõ valet reſcriptũ.ſ.eo.c.ex pte. Sol.qḋ ſi princi-
palr impetret ſup appellatiõe,ꝑcedit ↄ́riũ:ſed ſi ſup attẽtatis nul

le,quo caſu agi põt poſſeſſorio,⁊ deducitꝶ appellatio icidẽter,valet
ipetratio.de off.dele.cãm. Nec obſt.qḋ no.in.c.ex pte.ſ.ſi impetraꝶ
ſup attẽtatis:qꝛ verũ ſibi ab appellato,ſed nõ de appellãte:⁊ ibi vi
tiaꝶ per reſpectũ quo ad appellantẽ:qꝛ ille dꝫ facere mẽtionẽ. Vel
hic ꝓcurator nõ Ciſtercieñ.abbatis dixit in impetratione ipſius
Ciſtercieñ.⁊ impetrauit ſup decimis nonaliũ vel laborũ nõ ſoluẽ-
dis:valet reſcriptũ,vt ſup iſta ꝑcedaꝶ,nõ tanꝙ̃ cũ Ciſtercieñ.ſed
procedaꝶ cũ eo tanꝙ̃ altero ſimplici abbate. Exẽplũ in tacito vero
ponit gl. Exẽplũ in tacente ſe decanũ,⁊ impetrante ſup reſtitutiõe
vſurarũ,exẽplũ nõ cõgruit:qꝛ tũc etiã ꝑcediꝶ ſm formã libelli:vel
ſcḋo impetraui ſup debito,tacẽs tñ qḋ itum erat ad arbitros,ſed
cã nõ erat terminata:hoc eodẽ morbo laborat. ¶ Tertio impetra
ui inſtitut⁹ heres in Anglia ↄ̃ poſſeſſorẽ hereditatis,tacẽs cõſue-
tudinẽ,que ibi erat,vt ꝑcedereꝶ ordine iuris nõ ſeruato,⁊ ipetraui
vt ꝑcedereꝶ ordine iuris ſeruato:valet impetratio vt ꝑcedaꝶ ſm
cõſuetudinẽ. Iſtud cadit in opinionẽ an delegatus teneaꝶ ſeruare
cõſuetudinẽ loci in ꝑcedẽdo,an ius.de quo de cõſue.ſup Rubrica.
¶ Quarto ipetraui ↄ̃ cruce ſignatos,vt poſt annũ cogerenꝶ red-
dere debitũ,tacens priuilegiũ de quinquẽnio,qḋ habebãt,ne cõpelle
renꝶ ſoluere debitũ:valet impetratio,vt expectato quinquẽnio ꝑce-
31 daꝶ. Et hec ſufficiãt de tertio paſſu. ¶ †Venio ad quartũ articulũ
in quo reſtat videre,quorũ iuriũ taciturnitas vitiat reſcriptũ ex
vitio ſurreptionis. ¶ Vltramontani dant theoricã,qḋ taciturni-
tas iuris partis aduerſe cõcernens ꝓceſſum vitiat:cõcernẽs vero
merita cauſe,nõ. Noſtri dicũt qḋ taciturnitas exẽptionis perẽpto
rie nõ vitiat reſcriptũ. Allegãt de fo.cõpe.ex pte R.de cõte.li.c.j.
⁊ hec reputãt p abſurdo.qꝫ ĩ vno iudicio ſiũt plura:⁊ ſic euitꝶ cir
cuitus.ff.de odi.inde.dñs teſtamẽto.vt neꝶ finis litiũ.de dolo.ſinẽ.
exceptio reſeruabiꝶ ad merita cauſe. Butri.dicit qḋ hoc nõ habeꝶ
pro abſurdo,qꝫ bis idẽ examineꝶ. Primo ſummarie. Scḋo plena-
rie ad diuerſos fines:vt pꝫ in actione ad exhibẽdũ,⁊ pꝫ in rei ven.
l.ſiñ.§.ibidẽ.ff.ad exhibẽ. Itẽ exceptio reſtitutiõis anteꝙ̃ neꝶ,ſum
marie leſio ꝓbabiꝶ:⁊ tñ poſtea in ꝓceſſu plene.l.nã ⁊ poſtea.§.ſi mi
nor.ff.de iureiur. In hoc reprobat Bar.in.l.pſcriptiõe.ꝑallegata,
dt qꝫ ſi exceptio ad ꝓceſſum ꝯnumerata venit ꝓbãda ab eadẽ par-
te:primo examinabiꝶ ſummarie:ſcḋo plenarie,ſi ab aduerſa parte
examinabiꝶ:⁊ ꝓbabiꝶ plene. ¶ Videte,ꝑcedo hoc ordine:qñqꝫ ta-
cetur ius,qḋ põt cõcernere perſonã iudicis:qñqꝫ perſonã partis:
qñqꝫ merita negotij tñ:qñqꝫ reſcriptũ tãtũ:qñqꝫ merita,⁊ reſcri-
32 ptũ ſimul:qñqꝫ ſolã actionẽ,ſeu litis exercitiũ. ¶ †Ad primũ In
no.dicit qꝫ taciturnitas inhabilitatis iudicis,vt qꝫ ſit infamis ho
micida,mut⁹,ſurdus nõ vitiat reſcriptũ:ſed de eis põt oppõi in
vim dilatorie:vt.ſ.eo.ſciſcitat⁹. Rõ,qꝛ talis taciturnitas nõ ↄclu
dit ad ſubſtantiã,ſed ad formã. Forma reſcripti eſt,qꝫ talis iudex
cognoſcat:ſi dixiſſet eũ infamẽ,nihilomin⁹ papa cõceſſiſſet:vt hic
diſputaꝶ,an eſſet infamis,vel non:ↄ̃ iſtud dictũ eſt caſus vt lite nõ
cõte.accedẽs.⁊ de excep.cũ inter priorẽ. Et hoc tenuit Inn.in ſua
gl.magna,in verſi.in cõi forma. Itẽ h3 hoc locũ,vbi dicit qḋ taci-
33 turnitas dilatorie fori vitiat reſcriptũ. ¶ †Ro.cũ Inn.vnũ qḋ di
cit Inn.qḋ homicida põt eſſe iudex:p quo eſt.c.ſciſcitatus.⁊ no.in
34 c.cũ ſuper.de of.dele.ñ.† qd ſi ↄcernat pſonã partis: Dic qḋ ſi ex-
ceptio inhabilitat impetrantẽ ad actũ agẽdi,⁊ impetrãdi,tũc vi-
tiat.de reſcri.c.i.li.vi.ſi ad ſolũ actũ agẽdi,qꝛ pupill⁹ inhabilis ad
agẽdũ impetrat,valet reſcriptũ:qꝛ ſurreptio nõ cõcludit ad ſub-
ſtantiã reſcripti,vt indageꝶ,ſed ad ſolã formã. Aliã rõnẽ aſſignat
Inn.qꝛ vitiũ ſurreptiõis demũ inficit,qñ ſurreptio cadit circa ꝓ-
35 ceſſum negotij ꝑncipalis,vel circa cãm ꝑncipalẽ.† Tertio qḋ ſi cõ
cernat merita negotij tñ,vt eſt exceptio perẽptoria,ꝙ̃ non ſit litis
finite:hic Inn.dt,⁊ de fo.cõpe.ex pte R.⁊ Butri.⁊ vltramontani
cõcordãt,qꝫ lŕas nõ vitiat,ſaltẽ qꝫ in forma cõi ꝑcedaꝶ.de hoc eſt
caſus de lit.cõte.c.j.vñ ſi tacui pactũ.de nõ petẽdo,impetrãdo ſup
debito,valet ipetratio. Ad hoc de fo.cõpe.ex pte R.⁊ qꝛ exceptio
perẽptoria ordinaꝶ ad actionis cõcluſionẽ,necnõ literarũ.ff.de ex-
cep.l.ñ. Rñ,qꝛ ſurreptio tũc opponiꝶ forme reſcripti,⁊ ſic tũc ꝑce
daꝶ.ſcꝫ vt condẽneꝶ aduerſarius:ſed nõ ſubſtãtie,vt nõ ꝑcedaꝶ:qꝛ
Papa reſpectu indagandi,an hoc ſit verũ,⁊ quo ad finẽ ſaltẽ vt
abſolueretꝶ cõuentus,literas eſſet cõceſſurus:⁊ ſic ſurreptio nõ in-
ductiua ſubſtãtie eſt,ſ3 forme. Sed tũc obuiare vꝫ ſingulare dictũ
Arch.l.c.vt circa.de elec.li.vj.⁊ fuit originalr dictũ Guido.de Su
3a.vt pꝫ in lec.ſua ſuper.d.§.ibidẽ.⁊ in.d.l.elegãter.§.ſi qs poſt.de
cõdi.inde.⁊ dictũ recitat Gul.de Cu.in.l.elegãter.§.ſi qs de cõdi.
36 inde.† Et Vltramontani in.l.j.§.ſi.ff.ad Tertul.qḋ deũ recitat in
Spe.in ti.de litis cõte.§.j.v͛.ſed qd ſi reus.vbi ſingulr dicit qꝫ oĩs
exceptio perẽptoria põt opponi ad ꝓceſſum,dũmodo opponẽs ſe
ſtatim offerat ꝓbaturũ. Allegat p caſu tex.optime facientẽ in.l.ſiñ.
§.ibidẽ.ff.ad exhibẽd.⁊.l.illud a quo.§.ſi de teſtõ.ff.ad Treb.dic qḋ
eius dictũ cõiter nõ teneꝶ,p.c.i.de litis ↄteſt.in.vi. Itẽ per no.in.l.
cõquerebaꝶ.ff.iudi.ſol. Nec obſt.§.ibidẽ.vbi exceptio pacti põt op
poni de dolo:qꝛ ibi opponebaꝶ non ad ꝓceſſum,ſ3 opponebaꝶ iu-
riſdictio preparatoria actionis ad exhibendum. Unde ſatis onu
ad illum

ad illū opponebať in vim peremptorie. Dicit tñ notabile vbū Spe.
in ti. de exce. §. ocō. v. ſed an reus ꝙ ſi de exceptiōe perēptoria con-
ſtat ꝑ inſtrumentum, illa pōt opponi in vim dilatorie, ſicut litis fi-
nite: ⁊ eadē rōne ꝫ reſcriptū. Idem dicit de qualibet notoria. e. §. v.
vt aūt. Idē Inn. de lib. obl. c. ſi. qđ no. de quo dixi de exce. exceptio
nem. ⁊ c. paſtoralis. De exceptiōib⁹ aūt litis finite ſpeciale eſt, vt
poſſint opponi ī viꝫ dilatorie ꝫ reſcriptū. Aſſignat Inn. rōēꝫ hic,
⁊ fuit dictū Bar. qꝛ vtilius fuit excipiēti de peremptorijs litis fini
te opponēti ad ꝓceſſum ꝙ̄ ad merita: nam ſi ꝓponat ad lr̃as exce-
ptionē litis finite, ⁊ ſic aliā perēptoriā, ſolū obſtabit caſſationi lr̃a-
rū: ſi alr̃ ꝯueniret, opꝫ ad merita opponere, ⁊ nouiter ꝓbare plene:
qꝛ pⁱma ꝓbatio nō ſufficeret, ſꝫ ꝑ exceptionē litis finite tñ ꝯſeque-
ret opponendo ad ꝓceſſum, ꝙ̄tū ad merita opponēdo: qꝛ non pōt
habere maius augilium, quam rem iudicatā, ⁊ illā ſemper hꝫ: imo
meli⁹ eſt ꝙ opponať ad ꝓceſſum: ⁊ incōmodū, ⁊ piculū: qꝛ ſi oppo-
nat ad merita, poſſibile eſt ꝙ ꝑ errorē ꝫ iſtā ſnīam habebit ꝯ̄triam
ſnīam, ꝗ̃ tenebit, ⁊ obſtabit prime: ⁊ ſic tolleret ei omne remedium:
ꝙ nō eſſet, lata ꝯ̄ria ſnīa, ea oppoſita ī vim dilatorie: qꝛ in illa nō ob
ſtaret prime, que fuit lata in plenario ꝓceſſu. ℂ Dicit Inn. ꝙ hec
ratio non eſt bona: qꝛ idem eſſet in peremptorijs, que nō ſunt litis
finite: qꝛ ſi ad defendēdū admitterenť, ⁊ opponeret ſnīam ꝫ ſe, ꝯſer
uaret ſibi ius excipiendi: puta ſi pactū, vel alia peremptoria oppo
nereť. Vñ ex hoc ꝯſequeretur duplex bonum: quia repellit literas,
vbi opponeret: ⁊ ſe nō ſubmittit piculo ex toto perdēdi exceptio-
nis. Sꝫ certe remanet aliqua differētia. Primo ī vim dilatorie hꝫ
ꝯiunctionem: qꝛ ſnīa illa in exceptione litis finite claudit os, quaſi
ſapiens vim diffinitiue, ſꝫm practicā, ꝗ̃ dať ꝑ gl. in. c. i. de litis ꝯteſt.
qđ non eſt in alijs. Itē mai⁹ eſſet ꝑiudiciū ſuccumbere exceptione
litis finite, opponēdo ad merita, ꝙ̄ ī alijs ꝑemptorijs: qꝛ in primo
caſu ꝑdet cām, ⁊ inutilis fiet ꝓceſſus prim⁹, ⁊ ſnīaꝫ, ꝙ̄ obtinuit. Se
cūdo caſu ſolū ꝑdit cāꝫ. No. tñ ꝙ hic tꝫ ꝙ ſnīa ꝫ ſnīaꝫ ī diuerſis in
ſtātijs vꝫ. Idem no. ſ. e. ceterū. Credo cū diſtinctione, quā poſui de
ſen. exc. ꝑ tuas ⁊ poſui in. c. inter monaſteriū. de re iu. ꝙ̄ in hoc di
cat Bar. in. l. ſi duob⁹. de exce. rei iu. Sic ergo rō, ꝙ̄ ponit Ja. Bu.
⁊ hic Inn. ꝙ ſnīa, ⁊ trāſactio, ⁊ iuramentum ſunt de proceſſu: ſicut
ergo taciturnitas proceſſus vitiat reſcriptum, vt ptꝫ in. c. ex pte. ⁊
de re iu. c. inter monaſteriū. ita ⁊ taciturnitas ſnīe. Et eſt hmōi rō:
qꝛ ſurreptio eſt inductiua ſubſtātie reſcripti: ⁊ ideo ei⁹ falſitas nar
rati ipſam tollit. Si eñ Papa illā ſciuiſſet queſtionē ſopitam, alte-
ro de his modis nouā indagationem veriſilr nō ſuſcitaſſet, etiam
vt procederet ordine iuris: igiť ſurrepti vitiū vt cōcludēs ad ſub-
ſtātiā reſcripti totaliter illud vitiat. Igiť ſi queriť an taciturnitas
perēptorie ptis aduerſe vitiet lr̃as: dic, quedā ſunt lr̃e, in qb⁹ creať
ſimul iuriſdictio iuris, ⁊ ius agēdi: ⁊ in talib⁹ ſurreptio vitiat, ⁊ op
poni pōt in vim dilatorie ad ꝓceſſum: qꝛ tūc ſurreptio opponitur
ſubſtātie iuris, ⁊ ſubſtātie reſcripti. Si eñ Papa ſciuiſſet ius, nō
dediſſet: ⁊ ſic fundit⁹ creať agēs: ⁊ ſi Papa ſciuiſſet totalē defectū
iuris, ⁊ lr̃as nō dediſſet. ſ. e. c. ſi. de litis cōte. c. i. li. vi. hoc tꝫ Inn. ſ.
eo. cū ordinē. ⁊ c. cōſtitutus. ⁊ c. ad aures. ⁊ de pſcripti. c. ſi. de excep.
paſtoralis. Jo. an. in Nouella. in. d. c. i. de litis cōteſt. lib. vi. Jđ dicit
hic Inn. ꝙ taciturnitas iuris partis aduerſe cauſat exceptionē in
bñficialibus, ⁊ in priuilegijs, que in hoc ſapiūt naturā bñficialiū,
qđ opponi pōt, ⁊ ad ꝓceſſum ⁊ ad merita cauſe: ideo impetrāti ad
bñficia poterit opponi exceptio pluralitatis, ⁊ ꝫ literas, ⁊ ad meri
ta, poſt litis cōteſt. qñqꝫ ſola iuriſdictio creať per lr̃as ad executio
nē iuris ꝑteriti, tūc ſi talis eſt exceptio, ꝗ̃ finit inſtantiā aliā: idē, vt
opponi poſſit ad merita, ⁊ ꝓceſſum ꝫ lr̃as, lite nō cōteſt. e. i. li. vi. qꝛ
opponiť ſubſtantie reſcripti: qꝛ Papa veriſimiliter nō ſuſcitaſſet
litē iam deciſam: vt patet in exceptiōe trāſactionis ſnīe, ⁊ iuriſiu-
rādi. qñqꝫ exceptio tacita eſt, ꝗ̃ nō finit inſtantiā, ſed actionē fundi
tus: ⁊ dic idē, qꝛ nō valet reſcriptū: ⁊ opponi pōt ꝫ reſcriptū: qꝛ hec
eſt exceptio litis finite, vt dicit Bar. ff. iudi. ſol. l. cū querebať. ⁊ l. ele
gāter. ver. ſi qs poſt. de cōdi. inde. ad hoc. c. i. de litis cōte. li. vi. ibi:
litis finite. ⁊ eſt cā, qꝛ funditus nō habēti actionē Papa nō daret
reſcriptū: ⁊ ſic ſurreptio opponiť ſubſtātie: vt eſt caſus in. c. ſi. ſ. eo.
tit. ibi: cū quo nil habuit cōis, ⁊c. Si talis eſt exceptio, que nō ſit
inſtātia, nec ſubſtātia actionis funditus: tūc ſi eſt notoria, vitiat re
ſcriptū, alias nō, lꝫ poſſit ꝓbari ꝑ inſtrumētū, cū forte nō ſit no. im
petranti, pōt tñ vi dilatorie: vt dixi. ſ. Si cōcernat ius tacitū lr̃as
cōcernens tñ vitiat: vt ſi tacuit impetrator pactū de literis nō im
petrādis, niſi adſit cōis cōſenſus: hic vitiat, vt patet hic per Inn.
⁊. ſ. eo. cōſtitutus. vt ſi taceať renunciatio literarū, que ſunt impe-
trate, vel impetrande: vel ſi taceat pactū de nō impetrādis literis,
niſi adſit cōis cōſenſus: vt tꝫ. ſ. eo. ceterū. Qñqꝫ tacetur ius cōcer-
nens actionē, ⁊ dilationē, vt dilatoria ſolutionis, ⁊ hic dicit Inno.
qđ exceptio nō pōt opponi cōtra literas. Allegat. C. de probā. ad
ꝓbationē. Quedā ſunt iura tacita, que cōcernunt actionē, ⁊ proceſ
ſum: vt ſi iuraui nō cōuenire, iuraui nō agere, iuraui nō profeqni:
⁊ talia etiā poſſunt opponi: vt. c. cōſtitutus. ⁊ no. in. c. i. de litis cōte.
lib. vi. in Nouella. ⁊ hoc dic vt. ſ. dixi in. c. cōſtitutus. Et hoc tꝫ hic

in duobus locis Inn. in gl. ſi. ver. ſed quid dicis. ⁊ in gl. in ver. cōi
37 forma. ver. itē locū. Allegat. C. de proba. ad ꝓbationē. ℂ ⁊ Ad ſꝫm
paſſum principalē deſcēdēs videť pluribus rōnibus qđ nō habēs
effectualē iuriſdictionē nō poſſit ſe ꝓnuntiare iudicē cōpetentem.
ℂ Primo, qꝛ in cā ꝓpria qs iudex eſſe nō pōt: vt ptꝫ. C. ne quis in
propria cā. in rubro ⁊ nigro. ℂ Scđo, ex quo qꝛ dať inhabilitas in
iudicāte, ita dať in hoc incidēti, an ſit iudex, ſicut in principali: igiť
vniformiter eius ſnīa eſt nulla. ℂ No. inſiſtēdo eſt cōſiderandū qđ
qñqꝫ iudex nullā habet iuriſdictionē, ⁊ eſt certū iudici, ⁊ partibus
qđ nullā habet iuriſdictionē. Qñqꝫ iudex nullā hꝫ iuriſdictionē, ⁊
eſt certū iudici, ſed dubiū parti an habeat ius, ſeu iuriſdictionem.
ℂ Qñqꝫ iudex nullā hꝫ iuriſdictionē, ⁊ certū eſt partibus qđ nul-
lam hꝫ iuriſdictionē, ſed eſt dubiū iudici. ℂ Qñqꝫ hꝫ iuriſdictio-
nē, ſed exceptionis ope elidibilē: ⁊ ſic ipſam hꝫ habitu, ſed nō exer-
citio, ſi opponať. ℂ Si iudex nullā hꝫ iuriſdictionē, ⁊ eſt certū iu-
dici, ⁊ partibus: dic ꝙ nō valet eius ꝓceſſus, etiā ſi ꝓnūtiet ſe iudi
cē cōpetentē, nec eſt iudex in principali in mulctando. Rō, qꝛ pote
ſtas cognoſcēdi an ſit cōpetēs iudex in principali, vel mulctando,
ſolū dať a iure dubio pēdēte an habeat, vel nō habeat iuriſdictio-
nē: ceſſante dubio, ex quo ſupponiť iudicis certitudo, eius ſnīa nō
valet nec in principali, nec in incidēti. Hec eſt cōcluſio Inn. de of.
dele. cū ſup. de re iudi. paſtoralis. in cle. ⁊ ibi gl. de offi. dele. pruden-
tiā. in princi. ad hoc de app. ex parte. ⁊ per eundē de dilatio. pterea.
gl. in. c. Romana. de app. li. vi. xxiiij. q. i. qđ ad pater. iij. q. ij. ſi epūs,
cū ſi. de accu. veniēs. ⁊ hoc ſcđo caſu qñ iudex hꝫ fundit⁹ nullā iuriſ
dictionē, ⁊ eſt certū iudici, ſꝫ dubiū parti. hoc nō vidi tactū. ꝑ pre-
ſenti dico idē, qđ nō valet ꝓceſſus, nec in principali, nec in inciden
ti. ita ſoleo tenere in lectura. c. cām. de of. dele. Rō, qꝛ ꝓpter dubiū
iudicis dať iuriſdictio iudici: eo certo ceſſat iuriſdictio. Itē qꝛ nō
teneť quis cōparere citatus, vbi dubiū eſt de iuriſdictione, vt iudi
cē certificet. ff. de iudi. ſi qs ex aliena. Ego certe nō video ad quid
ſit neceſſaria citatio. ad hoc de app. ſi duob⁹. Tertio caſu, qñ iudex
hꝫ nullā iuriſdictionē, ⁊ dubiū eſt iudici, ſed certū parti: aduerte ſi
eſt certū pti citāti, nō ſcio textū melius ꝓbātē qđ valeat citatio, ſi-
cut eſt textus. ſ. de app. ſi duob⁹. ⁊ ibi dr qđ valet citatio. Rō, qꝛ ex
quo ꝓp dubiū dať fundamētū iuriſdictiōis in pſonā citātis, ſciē-
tia ptis citationē faciētis nō tollit ptātē iudicis, ⁊ ꝯtumaciā ptis
citate. q textus mirabilr facit ꝫ illa, ꝗ̃ dixi poſt Cal. ſ. eo. ſciſcitať⁹.
an valeāt geſta excōicati tolerati ab alijs. ſciētibus ptib⁹ vitiū. Si
eſt dubiū pti citāti, ⁊ certū pti citate, ⁊ dubiū iudici, vide clarū tex.
cū gl. de of. dele. cū cām, ꝗ̃. qꝛ valet citatio. ad. d. c. ſi duob⁹. ⁊c. qꝛ ex
quo ſupponiť dubiū iudici, iuriſdictionē hꝫ. donec certificeť. Idē
dico ſi vtriqꝫ pti eſt certū, ſꝫ iudici dubiū: qꝛ ſtat rō. ⁊ hoc teneas: ⁊
ſic intellige Inn. hic, qui vř velle qđ vbi iudex nō hꝫ fundit⁹ iuriſ
dictionē, nō poſſit cognoſcere an ſit iudex: qꝛ hoc ꝓcedit qñ ſibi eſt
certū. ⁊ vide ipſm de dila. pterea. ⁊ no. ſ. e. ex pte decani. ⁊ dico dubiū
eſſe, qñ etiā oino eſt ꝓbabile, ſed pōt aliqua cadere opinio, lꝫ nō ſit
vera: qꝛ opꝫ qđ certū ſit, ita qđ nō cadit aliqua dubitatio. Ad hoc
qđ no. ſ. c. paſtoralis. ⁊ Inn. de app. cū ſpāli. ⁊ qđ no. ff. de re iudi. cū
ꝓlatis. Et dꝫ intelligi dictū Hoſt. ⁊ tēperari in ſumma de of. dele.
§. qs ſit eius effectus. ver. itē qui dicit. qđ dubiū eſſe cenſeť eo qđ iu
dex aſſerit ſe iudicē: qꝛ nō preſumiť immemor ſue ſalutis. Stat eñ
ſuo dicto, vt dubitationē ingerat, ſi aliqua cadit opi. Allegat not.
ad hec. ſ. eo. cū cōtingat. ad ſi. Hec vera, vbi ſimplr lex dat iuriſdi-
ctionē: vbi aūt iuriſdictio dať a lege, ſolū in caſu certo manifeſto, ſi
illud ſit dubiū an cognoſcat an ſua ſit iuriſdictio, gl. dicit qđ nō: de
hereti. accuſatus, §. ſane. in ver. manifeſtū. Gl. eſt in ꝯ̄riū de of. dele.
c. i. li. vi. alias eo. li. puto ſi factū ſit dubiū, ⁊ heſitatio ſit ſolū ſup fa-
cto, an mādatū ſit, vel nō ſit, ꝓcedit gl. iſt. in. §. ſane. ſꝫ ſi reuoceť in
dubiū an mādatū ſit vel nō, bñ cognoſcit: vt in. d. c. i. de offi. dele. li.
vi. qñ iudex hꝫ iuriſdictionē, ſi eſt dubiū partib⁹, ⁊ certū iudici qđ
hꝫ: ⁊ tunc ſi aliqua ꝓbabilis cā allegareť, ex qua cōcludiť parti iu-
riſdictio, dꝫ ire allegaturus priuilegiū. Preterea, ſi nulla cā alle-
gatur, ⁊ certū eſt: ⁊ ſic cōis tenet opi. qđ nō eſt iudex, lꝫ ſit aliqua cā
latens: ⁊ non teneť quis ire allegaturus priuilegiū. ℂ Nota glo. ⁊
Inn. de of. dele. prudentiā. ⁊ de dila. preterea. Jo. an. in regula, ſciē-
ti. de reg. iuris. li. vi. poſt Egi. aſſignat rationē: qꝛ cauſe ſingulares
non preſumunť, niſi allegenť: vt ibi no. ad hoc. ff. ſi quis cau. l. quo-
ties. qđ no. de app. Romana. in verbo Citauerūt. Idē dico, ⁊ fo-
tius, ſi cuiqꝫ eſt dubiū: vt hic, ⁊ in. d. l. ſi qs ex aliena. Et aduerte, qꝛ
verū eſt qđ valet ꝓceſſus ad mulctā, ⁊ excōicationē faciēdā in per-
ſonā citati non cōparentis: ⁊ puto ſiue ſit delegat⁹, ſiue ſit ordina-
rius: ⁊ ſic nō habet iuriſdictionē: quicquid ſentiat Inn. in. c. prete-
rea. de dila. qui facere videť differētiā inter delegatū ⁊ ordinariū. ⁊
Jo. an. poſt eos in dicta regula, ſciēti ad finē queſtionis. Nullā eñ
iudico differētiā inter delegatū ⁊ ordinariū, niſi in hoc, qꝛ ordina-
ria eſt magis certa, ⁊ citius dubiū ingeriť: ſed delegata eſt minus
certa, ideo oportet qđ aliqđ intimet, vt reſcriptū, vel copiā: vt dixi
in. d. c. preterea. Sed an valeat reſcriptū ꝙ̄tū ad hoc vt ꝓceſſus te-
neat cōtra principalē: dic qđ nō, niſi pri⁹ ſe pronūtiet iudicē cōpe-

tentẽ,⁊ ſi appellatũ.Ita no.Inn.in.c.preterea.de dila.in.c.cũ ſup.
de off.dele.⁊ in.d.c.prudẽtiã.⁊.ſ.eo.c.ceterũ.Nõ,q: dato qḋ ꝓpter
dubiũ poſſet cognoſcere an ſit iudex,nõ tñ ꝓpter dubiũ h3 cogni-
tionẽ in principali:ſed euẽtus ꝓceſſus iudicabit ex euẽtu declara-
tionis iuriſdictionis.Sic dicit Inn.in.d.c.ceterũ.qḋ eſt bñ notã-
dũ:⁊ eſt hoc verũ,etiã ſi funditus nõ h3 iuriſdictionẽ:l3 aliqui hoc
reſtringãt,vt cognoſcere poſſit qñ h3 iuriſdictionem l3 elidibilẽ:⁊
tũc cognoſcat,alias nõ qḋ eſt falſum,vt dicit Inn.in.d.c.j.ad hoc
de app.ſi duob⁹.⁊ qḋ ibi no.Ad hoc dictũ Lapi in.d.c.j.de reſcri.
li.vj.Ad hoc tex.ſm vnã lecturã in.c.ex parte decani.de reſcrip.et
hoc Cyn.C.de epi.⁊ cle.l.gñaliter.¶Sed aduerte,tu diceres,eo ꝙ
ꝓcedit ad vlteriora oppoſita exceptione iam ſe ꝓnũtiat iudicẽ cõ-
petentẽ,ex eo qḋ iudex exceptionẽ oppoſitã nõ admittit,ipſam re-
probat,vbi habet fundamẽtũ iuriſdictionis:ſed vbi nõ h3 iuriſdi
ctionẽ,ꝓceſſus eſt nullus.vñ ex inualido ꝓceſſu nõ põt ſeq̄ tacita
valida ꝓnũtiatio:q: ſi nõ valet principale,nec acceſſoriũ.De hoc
eſt gl.Lapi in.c.j.de reſcr.in.vj.l.cũ in multis.gl.quorũ.de reſcr.di
ſpẽdia.in gl.p3 cũ ſi.quas gl.allegaui de facto.Statuto peruſij ca
uet ꝙ inſtrũm,de quo nõ eſt gabella ſoluta,executioni nõ mãdet:⁊ ſi
mãdari cõtingat,ꝓceſſus ſit ipſo iure null⁹.¶Oppoſitũ fuit,ga-
bellã nõ ſolutã:iudex ad vlteriora ꝓceſſit:dixi qḋ nõ valebat ꝓceſ-
ſus.De quo plene i.d.c.ceterũ.⁊ Inn.i.c.paſtoralis.ſatis tñ puto,
ſi ꝓnũtiat nõ obſtãtib⁹ obiectis ad vlteriora ꝓcedẽdũ,q: ſatis ꝓ-
38 nũtiet ſup exceptiõib⁹:ſ3 ſi tñ ꝓcedat,h3 locũ qḋ dictũ eſt.†Qñq3
reſcriptũ nõ eſt nullũ,ſ3 exceptiõis ope annullãdũ.dico tũc ꝙ ſup
poſita oĩ certitudine valet ꝓceſſus,niſi opponat:⁊ dato qḋ oppo-
nat,valet ꝓceſſus,niſi appellet,⁊ in principali,⁊ incidẽti:q: ex quo
dat fundamẽtũ iuriſdictiõis,exceptio oppoſita fundit⁹ nõ annul
lat iuriſdictionẽ,niſi ſup ea ꝓnunciet,⁊ ad vlteriora ꝓcedẽdo,ex q̇
dat fundamẽtũ:vñ videt ꝯ exceptionẽ ꝓnũtiare,⁊ validũ:⁊ ſic va-
let ꝓceſſus cõcluſio.Inn.in.c.cũ ſup.de offi.dele.⁊ eſt cõcluſio eiuſ
dẽ in.c.ceterũ.de reſcriptis.⁊.d.c.p̄terea.de dila.⁊ in.c.prudẽtiã.de
offi.dele.¶Hec vera,niſi notoriũ ſit exceptionẽ cõpetere:q: tũc ci
tatio nõ arctat citatũ,vt dicit Inn.de dila.p̄terea.de reli.do.cũ ve
nerabilis.⁊ eſt caſus cũ gl.in cle.paſtoralis.de re iud.q: tũc citatio
nõ arctat.qḋ nõ credo,ex defectu iuriſdictiõis:q: notoriũ nõ excu-
ſat a ꝓpoſitione:vt no.vt lite nõ cõt.accedẽs.⁊ i cle.ſicut.de appel.
39 ¶†Reſtat ad obiecta rñdere: dr ꝙ q̄s nõ põt eſſe iudex in cã ꝓ-
pria:verũ p̄cipalr,ſed bñ põt iudicare dubia iuris īter alios ver
tẽtis:⁊ ita eſt hic:ſicut põt eſſe teſtis in teſtamẽto,in q̇ ſibi legat.C.
de teſta.dictantib⁹.⁊ autho: eſſe pupillo adeũte hereditatẽ ſibi de-
bitã.ff.de auth.tu.l.j.¶Aduerte tñ ad vnũ notabile dcm̃,qḋ vbi
iudex eſt ip̄a pars,eſſe põt,ſm qḋ no.in.c.cũ nũtius.de teſti.⁊.c.ex
p̄te.de ver.ſig.Si iudex eſt pars p̄ncipalis litigãs de iuriſdictiõe,
nõ põt cognoſcere an ſit iudex,ꝓp ꝯria.Hoc eſt dcm̃ notabile Inn.
in.d.c.ex p̄te.de ver.ſig.plus dicit gl.ſup ver.copia.in fine.in.c.ſta-
tutũ.in p̄n.de reſcriptis.li.vj.qḋ in litigio īter p̄tes vertẽte ſup du
bio iuriſdictionis,ſi iudex locũ p̄tis aſſumat,⁊ ꝓnũtiat ſe iudicem
cõpetẽtẽ,nõ põt.qḋ eſt ſumme notãdũ,⁊ menti tenendũ.Alia dat
limitatio,qḋ id,qḋ dr,iudicẽ poſſe ꝓnũtiare ſe iudicẽ,eſſe verũ,qñ
eſt dubiũ de ſolo nudo iuriſdictiõis exercitio.Si aũt vltra exerci-
tiũ venit aliud applicãdũ ad cõmodũ ꝓprietatis iudicãtis,nõ po
teſt eſſe iudex:vt ſi eſt dubiũ de totali p̄tãte,an ſit ep̄e,vel p̄tãs:vt
ff.de legi.tu.l.ex ſnĩa.ibi Bar.Itẽ ſi eſt dubiũ,q: dubitat an ſit do
minus feudi,vel dubitat de exceptione:tũc nõ cognoſcit an ſit iu-
dex.Not.gl.de app.ad noſtrã.no.Inn.in.c.cũ venerabilis.de cenſ.
cũ ſi.de iudi.ceterũ.de fo:.cõpe.verũ.Hoc eſt,qḋ dicit Archi.v.q.
ij.c.j.qḋ vbi cognitio iuriſdictionis eſt annexa cauſe principali,nõ
cognoſcit iudex an ſua ſit iuriſdictio in exceptione.Tñ Io.an.dt
ꝯriũ in regula,ſciẽti.de reg.iur.li.vj.qñ litigiũ eſt inter alios.Qḋ
nõ placet:q: l3 poſſet ſe īformare vt bon⁹ vir,de,priuil.exceptiõis.
li.vj.cognoſcere nõ põt eo.tit.⁊ li.cũ p̄ſone.Ex his decidit ſi iudex
h3 cõmodũ ſportularũ,an cognoſcat an ſit iudex.Gl.ſunt ꝯrie:de
quo.ff.ad municip.l.de iure.Pe.⁊ Cy.⁊ multi,tenẽt qḋ põt: q: ad
eũ principaliter vltra iuriſdictionis exercitiũ nõ ſpectat cõmodũ.
Allegat.l.dictãtibus.C.de teſta.l.j.§.j.ff.de authori.tu.Hoc tenet
Spe.in ti.de cita.§.j.ver.ceterũ.Bar.ꝯ,q: rõne ſolius affectionis,
l3 ad eũ principalr nõ ſpectet cõmodũ,q̄s repellit a iudicãdo.l.pre
to:.⁊.l.q̄ iuriſdictioni.ff.de iuriſ.om.iu.de offi.dele.inſinuãte.de ap
pel.poſtremo.Iura allegata p̄ Petrũ loquunt in teſtibus,⁊ tuto-
ribus,q̄ difficilius repellunt:vt no.de offi.dele.inſinuante.cõſide-
rare q̄ntitatẽ ſportularũ,⁊ qualitatẽ iudicis,an veriſimiliter moue
rent,an nõ.Ad hoc de reſcriptis.ſtatutũ.Et nõ obſtat predictis
qḋ no.Inn.hic,qḋ ſi dubiũ eſt inter reũ,⁊ iudicẽ,⁊ partes,an loc⁹
ſit de territorio iudicis,qḋ ſummarie cognoſcere põt an ſit iudex:
q: loquunt,qñ hec cõtẽtio nõ eſt cũ ꝯdictorib⁹ legitimis,ſic ꝙ poſ-
ſit preiudicare alijs,cũ quibus eſt,vel eſſe poſſit queſtio de ꝓprie-
tate territorij:hic aũt põt preiudicare:q: nõ ſimplr diſputabatur.
40 ¶†Ad ſm ꝯriũ,eadẽ inhabilitas eſt in incidẽti,que in principa
li,q: nõ iudex:igit ⁊c.q: in principali eſt inhabilitas,ex quo datur
queſtio qḋ nõ h3 iuriſdictionẽ a iure,vt dicit hic Inn.p̄ que poſſit
attẽtari:q: vbi iudex ꝓcedit ex officio,q: ibi quaſi pars eſt,qḋ nõ
põt cognoſcere an ſit iudex,quaſi cũ eo tñ de iuriſdictione ſiat cõ-
tentio,p̄ qḋ dici põt ꝙ in hoc h3 ordinariã.ff.de iuriſ.om.iu.l.⁊ q:
no.in.c.ſuſpiciõis.⁊.c.P.⁊ H.⁊ gl.de offi.dele.S3 tene ꝯriũ:q: eſt
delegata a lege extẽſa,vt dixi.ſ.c.paſtoralis.Hoc poſito nõ dicat
eadẽ inhabilitas in incidẽti,ita ꝙ dubiũ nõ ſuppleret iudicis de-
fectũ.Dico,⁊ eſt dictũ Inn.qḋ etiã iudex ſe nõ poſſet ꝓnũtiare iu
dicẽ cõpetẽtẽ.Pone ꝙ iudex ſit pupill⁹:pone ꝙ ſi mulier,vel alr
totaliter,⁊ ipſo iure,īhabilitatus ad iudiciũ:certe nõ dubito qḋ ſi
opponat qḋ ſit iudex incõpetẽs,l3 referat dubiũ vñ ſit iudex cõpe
tens,nõ valebit ꝓnuntiatio:q: hic nõ ſupplet inhabilitas,cõſtito
qḋ habitualr ſit inhabilis ex defectu p̄ſone,nõ iuriſdictiõis.Iſtud
dicit Inn.in.c.ſuper.de offi.deleg.⁊ dictũ Bart.de re iudi.l.quidã
cõſulebãt.⁊ in.l.ij.ff.ſi q̄s in ius voca.nõ ierit.p̄ hoc patet ꝙ ſi corã
iudice laico reuocet in dubiũ an ſit clericus,nõ cognoſcit,nec ar-
ctat ipſe cõparere:vt de ſen.excõ.ſi iudex laicus.li.vj.⁊ no.in regu-
la,ſciẽti.de fo.cõpe.ſi diligẽti.q: cã inhabilitatis in principali,in-
habilitat etiã in incidẽti.Idẽ ſi reuocet in dubiũ,an res,vel cã ſit
ſpiritualis,⁊ ſic an ſit iudex.ḋ o:.cog.tuã.Et p̄ hoc habet ratio,de
qua diſputat gl.de app.ſolicitudinẽ.⁊.c.cũ ſpãli.quare iudex nõ co
gnoſcit de cã ſuſpicionis ad faciẽdũ ſe iudicẽ,⁊ cognoſcit de cauſis
alijs,p̄ quas deficit iuriſdictio.Doc.in.c.ſuſpicionis.de of.dele.di
cũt ꝙ p̄ iſtã magis inficit iuriſdictio.Inn.de offi.dele.prudẽtiã.aſ
ſignat hanc cãm:q: cã inhabilitatis inficit tam in principali,q̄ in
incidẽti.Idẽ dicit in.c.cũ ſpãli.de app.Idẽ Cy.in.l.apertiſſimi.C.
41 de iudi.p̄ Io.de Are.¶†Per p̄dicta determinat dubiũ,an ſi iu-
dex impetratus p̄ literas falſas,ꝓnuntiat ſe iudicẽ cõpetentẽ,va-
leat ꝓnuntiatio,ita qḋ poſt valeat eius ꝓceſſus predicta faciũt qḋ
ſic,ſi eſt dubiũ.¶Scḋo,q: ex quo pars opponẽs nõ appellat ex er
rore,litigantiũ litere ſunt reputate pro literis:ergo valet ꝓceſſus:
vt de of.p̄to.l.Barbari⁹.¶Tertio,ex quo ſe ꝓnũtiat iudicẽ cõpe
tentẽ,ſnĩa p̄ vero ſeruat:ergo valet ꝓceſſus.de re iudi.c.cũ inter.
¶Quarto a ſimili,ſi falſum inſtrũm in iudicio ꝓducit,⁊ falſum ꝓ-
nuntiat verũ:hec ſnĩa facit ius,⁊ partibus p̄iudicat.C.de ſi.inſtru.
l.ſi.¶Quinto,q: l3 nõ valet ſnĩa cõtra ſnĩam,ſi tñ in dubiũ reuo-
cet de ſnĩe viribus,valet ſnĩa cõtra ſnĩam:vt p3.ff.que ſen.ſine ap
pel.l.j.⁊ vt p3 in.c.cũ inter monaſte.de re iud.cũ ibi no.ita in ꝓpo
ſito,l3 nõ valeat ꝓceſſus per reſcriptũ falſum,ſi tñ in dubiũ reuo-
cat de viribus reſcripti,ꝓp dubiũ valet iudicis pronũtiatio.⁊ hec
fuit rõ Cy.in.l.preſcrip.C.ſi ꝯ ius,vel vti.publ.q̄ hoc t3.¶Alij cõ
tra:q: nõ eſt iudex inſpecta veritate,nec in incidẽti,nec in princi-
pali,ex quo litere ſunt falſe.de iud.at ſi clerici.¶Scḋo,q: falſitas
impedit ſnĩe validitatẽ,adeo de ipſa poſt ſnĩam querit.de ꝓba.l3
cãm.¶Tertio,q: ad iudicẽ falſo impetratũ non ſpectat cognitio
falſitatis.ex.di.in memoriã.ergo ceſſante p̄tãte cognoſcẽdi de fal
ſitate,ſnĩa eſt nulla,⁊ ꝓceſſus nullus.Io.an.⁊ Cõpoſt.tenẽt iſtam
principalr,q: non h3 cognitionẽ falſitatis.Dicit eñ qḋ faber falſi
tatis nõ potuit eũ facere iudicẽ,nec in principali,nec in incidenti.
¶Et ſi dicat,ſic in p̄tãte eſt cuiuſq3 impedire ꝓceſſum,opponẽdo
de falſitate:rñdete qḋ nõ impediet:q: habebit procedere,⁊ euẽtus
ſup falſitate declarabit validitatẽ,vl nullitatẽ ſnĩe.Dicit tñ Inn.
qḋ hic aduerte,qḋ ſi poſtq̄ eſt ſnĩa lata p̄ iudicẽ lr̃is falſis īpetra-
tum,reuocet in dubiũ de virib⁹ prime ſnĩe,⁊ ferat ſnĩa ſcḋa ſuper
validitate prime,qḋ valebit ſecũda:q: ſcḋa fertur ab habẽte iuriſ-
dictionẽ,⁊ facit ꝙ prima ſnĩa vires reaſſumit: q: ei ſtatur,nõ ob-
ſtante ſcḋa,tanquã cõtra ius partis lata.de re iudi.cũ inter.qḋ eſt
verũ,vbi vitiũ prime ſnĩe purgat in ſcḋa,vt hic:ſecus ſi eodẽ mor-
bo laborat ſicut prima:vt no.in.l.j.que ſen.ſine app.reſcin.⁊ eſt ca-
ſus in.c.cũ cã.de re iudi.¶Idẽ dicit Inn.de cõfir.vti.vel inuti.c.
ij.⁊ vide gl.⁊ Bar.qñ prouo.nõ eſt ne.l.ij.⁊ de appel.ſi expreſſim.⁊
dixi de app.dilecto.in p̄cipali pũcto.Cõtrariũ eius,qḋ tenet hic
Inn.de dila.preterea.ſed tenet hoc hic.Et ſic põt intelligi qḋ not.
Io.an.in regula,ſcienti.ad ſi.de quo dixi.ſ.Huic dicto obſtãt pre-
miſſa,⁊ dictũ Lapi in.c.j.de reſcriptis.l.vi.vbi reſcriptũ ab excõi-
cato impetratũ,eſt nullũ.Si tñ ſe iudex pronuntiat cõpetentẽ va-
let proceſſus.Unde rñdebã alias,aliud eſt reſcriptũ omni primor
dio carere veritatis,q: nũquã emanauit:⁊ ꝓcedit dictũ hic.Aliud
erat reſcriptũ nõ carere primordio veritatis quo ad factũ,licet ſit
nullũ,quo ad iuris effectũ.Bar.in.l.preſcriptio.dicit ꝙ ſi reſcri-
ptum h3 euidentẽ falſitatẽ,tale reſcriptũ nõ dat iuriſdictionẽ,nec
in principali,nec in incidenti.Si nõ habet euidentẽ falſitatẽ,dicit
qḋ reſcriptum conſtituit ipſum in quaſi poſſeſſione,virtute cuius
põt cognoſcere de ſua iuriſdictione,per dictã.l.Barbarius.ff.de
officio preto.C.de teſta.l.j.alias tenui opi.Io.an.⁊ credo verũ,oĩs
ꝓbatio,vel preſumptio,⁊ ſic dubiũ,qḋ deducitur ex literis falſis,
vt improbũ põt retractari poſt ſententiã,⁊ ex eo retractatur ſnĩa,
cõſtito de falſitate:⁊ de hoc nõ eſt dubiũ in interlocutoria.ff.de ſi-
deicom.lib.l.pe.⁊.l.cũ vero.§.ſubuentũ.⁊ in.l.is,cui.de verb.ob.cũ
materia ſua.Hec enim interlocutoria eſt lata pretextu dubij illati

ex falſa

ex falſa pbatiõe:ergo tale dubiũ nõ reputat dubiũ,nec talis pba-
tio:q2 ſicut nec in toto,ita nec in parte. Cõſtito ergo de falſitate p-
batiõis,dubiũ nõ fuit pbabile:et ſicut ſnia fuit nulla,vt interlocu-
toria:igit pceſſus nullus. Nõ obſt.q2 vbi daf oĩno defect9 iuriſdi-
ctionis vz pnũciatio:q2 pbatio ex veris pbationibus,lz inualidã
facit valere ſniam:ſed nõ ex falſis pbationib9.ff.fa.erci.cũ putarẽ.
Non ob.ſcdo,q error litigantium faciat iſtum iudicem:quia id ve
rũ,vbi hec faceret rõne publici,et ordinarij officij,et error cõmunis
eſſet,delegatio nõ eſt omnino publicũ officium. Ad hoc de offi.de-
le.cũ ſup. Itẽ hoc verũ,niſi cõis error hẽat originẽ a falſo inſtrumẽ
to pptem pducto,ne contingat dolum ſibi prodeſſe,et falſitatem:
q2 edificiũ ſequit naturã fundamenti.de fide inſtru.inter. Item q2
hec cã,a qua ſurgit ĥabilitas,vel reputaf inhabilitas.ſ.cõmiſſio,
nõ eſt actus public9. Nõ obſt.tertiũ,q pronũtiationi debent ſtari:
q2 hec eſt nulla,lata ex pbatione falſa. Nõ obſt.quartũ qð ſi pnũtie
tur inſtrm vex,et c.q2 id verum,qñ in pnũtiante ptãs datur.et c.hic
nõ datur in principali,nec in incidẽti. Non obſt.quintum q valeat
ſnia 3 ſniam,ſi reuocaf in dubiũ.et c.q2 dico q nullitas ſecunda ſur
git ex notorietatis iure ex prima:q ceſſat,ſi eſt dubium de prima,et
ceſſet cã:ſz ſi nullitas ſnie ſurgit,hoc ex defectu ptãtis,q nõ datur,
poſito dubio ſurgenti ex falſa pbatione. Nõ obſt.dictũ Bar.q cõ-
ſtituaf in quaſi poſſeſſione:q2 delegatus nõ agit iure pprio,ſed vt
colon9:vñ nõ hz illã quaſi poſſeſſionẽ:3ria loquunf in ordinario,q
illã poſſidet iure pprio. Per pdicta dt hic Calderinus q ſi pluri-
bus delegatis cum cla,Vnus de duobus condelegatis committit
ſimplr vices ſuas,ſz notari9 falſo ſcripſit inſolidũ,et hoc pbato in
dex pnũtiauit ſe cõpetentem q nõ valuit ſnia:q2 lz haberet dele-
gatũ,et ptẽ ſubdelegatiõis,vz:vt ſi ex tribus delegatis ſimplr da-
tis,duo pcedãt ſine tertio,ĩpo iure nõ vz pceſſus,de offi.dele.cãm.
et c.vno.et q2 puatox 3ſenſus,et c.de fo.cõpe.ſignificaſti. De hac ma
teria in Spe.de reſcri.pñta.§.i.igit.in ſi.§.et in Spe.de dele.§.excõ-
pif.v.ſz et ſi qs cognoſcet.l ſi.iiij.co.vbi Spe.dubitat ſi opponaf ex
ceptio defect9 ptãtis delegãtis 3 delegatũ,an cognoſcat delegãs,
vel ipſe. Et 3cludit Jo.An.q delegat9:lz aliq 3.p.c.ſi a ſubdelega
to.de offi.dele.li.vi.facit.c.cũ in iure.de off.dele.et c.cũ 3tingat.c.ti.
Per pdicta inferf ad dubiũ,lz nõ ad ppoſitũ,an ſi inſtrm pbatũ
falſuz pnũtief vex,cũ nõ ſit,an hec ſnia pindicet dño. Dicit q nõ,
niſi dñs ratũ haberet.ff.rem ra.ha.l.iij.§.falſus. Nec obſt.q iudex
hz iuriſdictionẽ:q2 nõ hz quo ad dñm. Nõ obſt.q ſi iudex authori-
zat falſuz tutorẽ,tz datio.ff.qð cũ fal.tu.l.i.q2 l ptãte iudicis pẽdet
dare tutorẽ,ſz nõ l ptãte iudicis pẽdet dare pcuratorẽ,ſz ptis. Sic
42 3cludũt Legiſte.C.de pcur.lz. ¶ Per pdicta decidit dubiũ,ſi ps
fingit ſe appellaſſe,cũ nõ appellauerit,vel nõ valebat applo,q2 ſine
cauſa rõnabili,vel q2 ter emiſſa,iudex me vocat:an teneor ire. Di-
cit Cõpo.q ſic:et ſi nõ vadã,et iudex pronũtiet 3 me ſup principali,
tz ſnia,nec qrif poſtea an fuerit appellatũ,vel nõ:q2 rõne dubij ha
buit iuriſdictionẽ,lz potuiſſet p exceptionẽ elidi et ſic dt Cõpoſtel.
ſe obtinuiſſe p Inn.3 verba Inn.ſ.de app.ſi duob9. Sz dicit Cõ-
po.qð ibi nõ fuit legitime citat9:vel loquif qñ pars pñs doloſe di
cebat appellatũ. Idẽ ad lrãm ponit Archi.de app. Romana.§.ſi
vero.li.vi.et Spe.in ti.de citatio.§.i.in ſi.ver.itẽ pone. Dico qð vbi
fingit ſe appellaſſe,iudex fundit9 nõ hz iuriſdictionẽ:q2 ceſſat me-
diũ deferẽs. Quapropter lz rõne dubij hẽat iuriſdictionẽ l incidẽ
ti an ſit iudex,nõ hz in principali,vt dicit Inn.de dila.preterea.et
no.in.l.ij.ff.ſi qs in ius vo.nõ ierit.vñ dictũ hic nõ procederet,niſi
per prius ſe pronũtiaret iudicẽ. Preterea pcedit dictũ Inn.in.d.
c.ſi duobus.qñ nõ pronũtiauit ſe cõpetentẽ:vbi aũt appellaſſet,ſz
nõ rõnabiliter,vel tertio,ſi teneaf,qð ſentit Cõpo.qð deferaf iuriſ
dictio,lz exceptione elidibilis,determinatio ſua eſt vera,ſi teneref
qð ipſo iure non hz iuriſdictionẽ:idẽ qð.ſ.dixi. Et hec puto vera,
ſi iudex ſuperior daret dlegatũ:q2 cũ daret vt iudex appellatiõis,
et nõ eſſet,datio nõ teneret,p no.de pſcrip.cũ ex officij. Nec obſt.qð
ſurreptio nõ vitiat literas ipſo iure:q2 eſt verũ,qñ nõ pendet a cã
funditus annullãte:vt gl.de reſcriptis.c.i.li.vi.de offi.vica.ſuam.
¶ Vidi dubitari qð ſi appellatione deſerta iudex pcedit ſtãte du
bio an ſit deſerta,an valeat pceſſus:et dixi qð ſic,ſi p prius pnũtiat
ſe cõpetentẽ:et ita pronũtiet qð firmet inſtantiã:vt q2 cõcludat ap
pellationẽ deſertã non eſſe,et pcedendũ eſſe:q2 tũc non ſubeſt defe-
ctus ptãtis,nec inſtãtie:alias ſi nõ tollif vterq defectus ex pnun
tiatione,ſnia eſt nulla,vel pp defectũ ptãtis,vel q2 lata ſine inſtan-
tia. Et ſic itelligo cle.ſicut appellationẽ.et vide qð ibi plene ſcripſi.
43 ¶ † Per pdicta decidit aliud dubiũ: Iudex ordinari9 loci 3uenit
delinquentẽ,quẽ dicit deliquiſſe in ſuo territorio:an poterit cogno
ſcere:et ſi cognoſcat,an teneat ſnia: Hãc q.vide p Guidonẽ de Su-
za.in auf.qua in puincia.C.vbi de cri.agi.op3.vbi dicit,de delicto
cõmiſſo in cõfinio,videf qð non,ex quo nullã hz iuriſdictionẽ. Itẽ
ſequif qð adhuc a ſuo iudice ſic cognoſcẽte iterato poſſet dãnari:et
ſic duplici ſnia ex eodẽ delicto dãnaref:cõtra illud.ff.nau.cau.ſta.l.
lz. Inn.dicit q ſi eſt dubiũ an ibi deliquerit,vel 3gerit,et nõ eſt cer-
tificatus locus,vbi dicaf deliquiſſe,iudex pot pnũtiare ſe iudicẽ
et valet pceſſus poſt pnunciationẽ,niſi appellef. Nõ ob.qð dicif de
iudice dato per falſas lras:q2 falſitas totalr tollit iuriſdictionẽ,et
in principali,et in incidẽti:ſec9 ſi pper dubiũ hz iuriſdictionẽ. Nec
obſt.qð dicif de pceſſu:q2 corã alio accuſari nõ poterit:nec ipſe ex
officio pcedere,ex quo pceſſus eſt inchoatus corã alio:q2 poterit
dicere,pceſſus eſt inchoat9:ego nõ debeo dupliciter puniri:vñ di-
co per ius nõ eſſe pcedendũ.ff.qbus ex cau.ad eundẽ iudicẽ ea.l.ſi
quis.et qð no.in.c.cũ ab.de cõſti. ¶ Aduerte tñ ad practicã oppo
nẽdi:q2 nõ opponat nõ habẽs iuriſdictionẽ:et ſic declinatoriã fori:
q2 ſic daref ptãs cognoſcẽdi,an ſua eſſet iuriſdictio:et ſcda ſnla va-
leret cõtra primã. Qð no.q2 ſnla cõtra ſnlam a diuerſis iudicibus
in diuerſis inſtãtijs lata valet. Et hoc habuiſtis hic in hac decre.et
idẽ no.in.c.paſtoralis.et in.c.ceterũ.ſ.eo. Sed dz dicere,nõ debetis
cognoſcere:q2 ex hoc ſub alio cõuenior. Si vero certificatus eſt lo-
cus,et ipſe negat locũ de iuriſdictione iudicis:ſunt opi.qdã q etiã
nõ cognoſcet:q2 faceret preiudiciũ alteri illã iuriſdictionẽ poſſidẽ
ti. Et ſi dicaf,delictũ remanebit impunitũ: Reſpõde q tũc remit-
teref ad ſuperiorẽ,vel dilatabif negotiũ,donec ſopita ſit cã,qs ſit
in quaſi poſſeſſione illius iuriſdictionis. Alij dicũt q ſimul cõue-
niẽt,et cognoſcent de hoc dubio:ar.c.paſtoralis.ſ.eo.qð nõ placet
Inn.q2.c.paſtoralis.loquif qñ dubiũ eſt leue:qð cõſtare pot ex in-
ſpectiõe literarũ. Vult ergo q.c.paſtoralis.nõ habeat locũ in duo
bus ordinarijs. Cõtrariũ tz Jo.an.l trib9 locis,in.c.ſane.de fo.cõ
pe.de priui.c.i.lib.vi.et in regula,in obſcuris.in ſi.li.vi. Ad hoc de
ſen.excõ.cũ illorũ.ad hoc gl.et doc.in.l.nulli.C.de epi.et cle.que dicit
qð ſi ſurreptio habeat locũ originis,et domicilij,ambo cõueniẽt ad
exeqnẽdũ. Credo q ſi corã altero reuocaf in dubiũ,ille cognoſcit:
vt hic,et.d.c.paſtoralis. Si corã vtroq,vt q2 vterq inqrit ex offi-
cio,ſi alter primo occupauit cognitionẽ articuli an eſſet iudex,ille
hz finire.ff.de iudi.ſi poſtea.et.l.cũ qdã.ff.de iuriſ.om.iu.et.l.vbi.et.l.
ſ.ff.de of.cõſul.ſi ambo eodẽ tpe ceperũt,ſatis puto pcedere decre.
paſtoralis.q2 eadẽ eſt rõ,et ius nõ eſt exorbitãs,ſed nouiter diſpo-
nẽs. Alij dicũt q ſolus cognoſcet. Nec obſt.q alteri preiudicef in
quaſi poſſeſſione:q2 nõ preiudicabif:cũ poſſeſſio nõ tollaf ignorã-
ti.ff.de acq.poſ.l.i.et res inter alios acta alijs nõ preiudicat,ſi ſit ti
mens pindiciũ,et poſſet aſſiſtere,et pbationes inducere pp ſuũ pre-
iudiciũ,ſi dubitaret de accuſato,q nõ licite defenderet. Itẽ per ta
lem actũ nõ querif poſſeſſio,niſi quo ad actus,quos exerceat:q2 il-
la poſſeſſio nõ eſt attẽdibilis vt vitioſa.ff.de vi et vi ar.per totum.
Itẽ lz turbef poſſeſſio,per hoc nõ priuaf poſſeſſiõe,ex quo nõ eijci-
tif. Vñ ſi eſſet agendũ,ageref vti poſſidetis,non interdicto vñ vi.
Hoc puto verũ,qñ cognoſcẽs pretẽderet territoriũ ſubiectũ rõne
vnde iuriſdictionis:ſi alit rõne pprietatis,nõ:q2 vlera iuriſdictio
nẽ ex pnuntiatione fieret cõmodũ pnũtiati,p no.p Inn.de reſcri-
ptis.ceterũ.de v.ſig.ex parte.de cenſi.cũ venerabilis.et gl.de app.
ad audiẽtiã.vel cognoſceret indiſtincte:q2 inter alios litigat,et alio
rũ agif preiudicio. Sz aduerte,dubiũ eſt de practica pcedendi,an
ſi opponaf exceptio ad declinãdũ pariter cõcludẽs ad merita cau
ſe,debeat admitti ſtatim in vim declinatorie,an referuef ad meri-
ta cauſe. Ultramontani dicũt q nõ,ne de vno iudicio ſiant duo,vt
circuitus euitef.ff.de cõdi.inde.l.dñs teſtamẽto.de reſcriptis.au-
ditor.in cle.p hoc videf caſus in.c.i.de litis cõte.li.vi. Butri.et In
no.3 puta,3uenit me iudex Bononiẽſis ex 3ctu,vel delicto in ſua
ciuitate inito:nego me ibi 3giſſe:et ſic per cõſequẽs me nõ eſſe de iu
riſdictione ſua. Dicit Butri.et Inn.qð hoc opponi poterit in vim
dilatorie:et de ea cognoſcif ſummarie:et ſi non appareat ibi 3giſſe,
iudex nõ pcedet:alr ſic:et poſtea illud examinabif plene,an ibi con
traxerit,vel deliquerit. Dat ſimile in actione ad exhibendũ cũ rei
vẽdicatione et etiã reſtitutione in integrũ,que prius probaf ſum-
marie,qñ petif reſtitutio per viã exceptionis,poſtea plene:vt.l.nã
et poſtea.§.ſi minor.ff.de iureiu. Bar.facit diſiam,de qua dixi.ſ.in
idẽ ſit opponẽs,an diuerſum. ¶ Gul.de Cu.in.l.ij.ff.de in ius vo.
tangit iſtã queſtionẽ dicẽs exceptionẽ hãc,Nõ cõtraxi in territo-
rio tuo:nõ eſſe admittendã,q2 improbabilis:nã dato q pbarẽ me
alibi 3giſſe,per hoc nõ ſequeref qð non 3giſſem in territorio tuo:
q2 lz alibi cõtraxerim,potui et ibi 3giſſe,vt in propria perſona,vel
per nũtiũ,vel per lras.l.3giſſe.ff.de actio.et ob. Bar.dicit q ſi talis
exceptio eſt oĩno indefinita,vt nõ coarctata loco,et tpe:et repellitur
opponẽs:puta,q2 conueniſ eo qð cõtraxit in ciuitate Bononienſi,
ipſe excepit ſe non cõtraxiſſe:nõ admittif. Alias dicit exceptionẽ
admittendã:lz faciat differentiã quãdam,quã nõ recito,q2 non hz
bonã rationẽ. Non obſt.c.i.de litis cõteſt.q2 quedã ſunt exceptiões
perẽptorie nõ hñtes incluſum iuriſdictionis defectũ:et tales oppo
ni nõ poſſunt in vim perẽptorie. Quedã ſunt exceptiones perẽpto
rie hñtes incluſum iuriſdictionis defectũ:et tales in vim dilatorie
opponi poſſunt:et ita neceſſario oportet te limitare.c.i.de litis.con
teſt.qð eſt notabile. Bar.in.l.ij.ff.ſi qs in ius vo.nõ ie.tz qð abſq
alia cognitione poſſit procedere,eo q2 ad cõcludẽdũ iuriſdictionẽ
inſpicif qð petif,nõ qð debef:vt ipſe no.in.l.cũ quidã.§.ſi.ff.de iu-
riſ.om.iu.ſic et ſi ſeruus dicit ſe liberũ:hoc pro vero habef ad eum

habilitandū.de liber.cau.l.ordinata. Certe ſi ſemper inſpiceret li-
bell9 petētis ad cōcludendū iuriſdictionē,ſemper actor faceret
iu'icē illum,contra quē agitur. Hoc ſenſiſſe videt Spec.in tit.de
cōpe.iudi.additione.§.i.verſ.ſed pone.vbi dicit qd cū actor teneat
exprimere locū delicti,vt.l.libellorū.⁊ ius reddat in inuitū,forēſis
accuſatus rū debit ibi,ſi apparebit alibi deliquiſſe,parebit de incōpe-
tenti ꝛ. Ponit Lapus ſua cōcluſione.lxi. Teneo ergo Inn.⁊ ad.§.
ſi.rū deo qd ſi inſpicit qd petitur ad cōcludendū iuriſdictionē,qñ
negatur qd petitur ad menſuras petiti,nō excluditur iuriſdictio:
alias ſequeretur qd ſi dicerē talem dominū feudi,⁊ cōtra te agitur
quaſi illius feudatariū:q2 ſtatim dñs eſſet iudex ibi:inſpicit ergo
qd petit:an illud ſit verū,vel falſum,tribuit iuriſdictio. Si iuriſdi
ctio tribuit ſuper ſolo dubio,adhuc inſpicitur qd petitur:vt ſi co
ram eccleſia cōuenio aliquē pro ſacrilegio,eccleſia eſt iudex ſuper
hoc,etiam qñ dubium eſt an ſit ſacrilegiū:vel ſi corā ea dicitur reus
ſpiritualis,q2 in ſolo dubio habet iuriſdictionē: ſed vbi qualitas
certitudinaliter creſcens,demū tribuit iuriſdictionē,oportet qd de
illa cōſtet per ſuotū iuriū proceſſum,vt eſt dictū. Hec omnino ex-
pediui pleniſſime in.c.ſi clericus.de foro cōpe. ¶ Iſtā opi.etiā tenet
Frāciſcus de Aretio eiſdē rationibus:ſed dicit ꝙ cū ex libello ſit
fundata intētio ſuper delicto vel cōtractu,ꝙ arctabitur ad ꝓban
dum reus ſe ibi nō deliquiſſe. Qd nō placet:imo arctatur actor ad
fundandā intentionem,qñ ſuper certitudine qualitatis fundat in-
tentum:no.gl.de offi.dele.c.j.lib.vj.que examinaui in.c.ſi clericus.
Hec oīa recitat Lapus de Caſtil.ſua allegatione.lxi.ad fi. Et licet
predicta queſtio ibi oſtendit modū probādi contractū in loco,poſt
Guil.q2 probabit per interrogationes:q2 interrogabit an de con
tractu fuerit factū inſtrumentū:⁊ ſi dicat qd ſic,faciet illud exhibe
ri:ſi dicat qd nō,interrogabit quādo:⁊ tunc reus poterit colligere
negatiuā:vt.l.optimā.de contrahen.ſtipu.⁊ not.de reſti.ex tenore.
44 ¶ †Quero quis ꝓbet,an opponēs reſcriptū ſurreptitiū,an qui
dicit reſcriptū non ſurreptitiū: Dic ſi opponit exceptio mendacij
non cōcernens negotiū principale contra reſcriptū,q2 hoc nō ad-
mittitur,niſi in vim perēptorie,habet ꝓbare actor ſuā intentionē:
qua probata,reus probabit ſuam exceptionē. Si opponitur exce-
ptio mendacij nō concernēs negotiū principale,⁊ ſi mendaciū de-
prehenditur patēs ex inſpectione literarū,probat dicēs nō ſurre-
ptitiū:ſi opponat exceptio mendacij nō patens,probat opponēs:
q2 in exceptionibus eſt actor.l.j.ff.de except.⁊.l.in exceptionibus.
de ꝓba.⁊ q2 dolū,vel culpā,que nō preſumitur.ff.de proba.l.quo-
ties.§.qui dolo. Ita determinat Odof.⁊ Cy.per predicta decidit
dubium quis probabit,an opponēs ſe non cōtraxiſſe in territorio
Bononieñ,an dicēs ꝙ cōtraxit: Dicit Bar.qd dicens qd non cō
traxit:q2 in hac exceptione eſt actor. Credo cōtrariū:q2 dicens cō-
traxiſſe,debet prius fundare iuriſdictionē,ſi vult iſtū iudicē pro-
cedere poſſe. Ex quo ergo per negationē non cōſtat de iuriſdictio
ne,nec actor facit aliquid cōſtare,iudex dz abſoluere reū. Quid ſi
tempore impetrationis reſcriptū erat ſurreptitiū,q2 non cōpete-
bat ius agendi:poſt impetrationem,⁊ ſic competit ius agendi:an
poterit procedi: Odof.dicit qd non:quia reſcriptū non trahitur
ad futuras lites. Ad hec.j.eo.c.ſi.de reſcrip.j.eo.cum te.c.literas.
de reſcrip.in cle.cum ſi. Cy.hoc nō placuit,ſed dicit cū Petro qd
ſi ius agendi ſuperueniat poſt reſcriptū ex cauſa de pacto poterit
ꝓcedere:ſecus ſi ſuperueniat oīno de futuro pēdēti: ſicut dicimus
in libello.ff.de iudi.l.quēadmodū.ff.de pig.actio.l.ſi rem.§.omnes.
Pe.dicit qd in exēplo ſuo valet reſcriptū: q2 talis eſt perēptoria.
Tu nō habes ius agendi:q2 non cōpetit cōtra reſcriptū,puto qd
in vim ſurreptionis non pōt opponi exceptio. Sic intelligo.c.j.de
litis cōteſt. Sed bene pōt opponi ꝙ reſcriptū ſit vitioſum vno ex
vitijs,de quibus in.c.ſi.j.eo. Unde hec diſtinctio adhuc pōt ſuſten
tari. Dic ergo,quādoqz mendaciū eſt tale,qd inficit reſcriptum:⁊
tūc non valet reſcriptū,licet poſtea ſuperueniat. Unde ſi tpe impe
trationis lis pendebat,lz poſtea deſijt pendere,reſcriptū non vale
bit. Idem ſi ius oīno non cōpetebat agendi tēpore reſcripti:q2 ſal
tem inficit vitio,de quo ibi. Si vero ius agendi cōpetebat,ſed ob-
ſtabat exceptio,tūc reſcriptū non erat mēdacioſum: ⁊ eo reſpectu
valet:⁊ ideo poſtea ſm veritatem iudicabitur. Quid ecōtra,ſi tpe
impetrationis reſcriptū non erat mēdacioſum,ſed poſtea deſijt,q2
cepit eſſe mendacioſum:puta,ius agendi mihi prius competebat:
poſtea deſijt cōpetere acceptilatione,vel ſolutione: dicere videtur
qd nō valet; q2 ceſſante veritate,ceſſat cauſatū a veritate.ff.de con
dic.ob cauſam.l.i. Dicit Pe.qd valebit,⁊ diſcutietur poſtea a ve-
ritate,⁊ ſecundū ipſam terminabitur:q2 ex cauſa ſuperueniēte in-
ficitur ſola forma,ſed non inficitur ſubſtantia reſcripti. Predicta
vera quādo mendaciū ſurgit circa ius peremptoriū: alias ſi tace-
retur pendentia litis,vt q2 lis cepit cōpetere:diſtingue vt hic ho-
die in.c.vt debitus.de app.in glo.ſimplicitati.in ſi.ſpeciale in iure
quaſi naturali:vt vocare patronū in ius ſine venia:⁊ in falſa mone
ta. Reprobatur etiā ſimplicitas in promouendo.xxxix.di.preter.
⁊ in magiſtro: de tranſla.prela.inter corporalia.de ferijs.capella-
nus.in gl.priori modo.in ſi. Accur.in.l.ſi.§.ſed q2.C.de iure.cal.di
cit qd hoc caſu iurabitur de calumnia. Hoſti.dicit probari fraudē
per probationē ſcientie.ff.de proba.l.verius.C.de dolo.l.dolū. Uel
ſecundū cum in animoſo preſumetur dolus,in ſimplice ſimplici-
tas. Hanc tamen diſtinctionem non approbat,niſi per aliquas cō
iecturas releuetur:quod committit arbitrio iudicantis,ne viam
aperiat.ꝛc.vt eccleſ.benefic.c.vno.in gl.expreſſa ibi: committi.hoc
verum ſi verba reſcripti ſint ſic larga,quod comprehēdant poſſeſ
ſorium ⁊ petitorium. de ſequeſ.poſ.c.j. Aliū ponit Abbas. Suffi-
ciat poſita.j.eo. Hoc non eſt bonū exemplum:q2 ſecundū hoc pro-
cederetur ſecundū formā reſcripti.⁊ in ſi.glo.hoc exemplū melius
patet in gl.ſeq.que ponit de tacito vero:ſed non valet:q2 hic proce
deretur ſecundū formam reſcripti. In gl.occulta.exemplū non eſt
bonum:q2 proceditur ſecundū formam reſcripti. In gl.niſi forſan.
in ſi.melius de accu.in.c.veniens.in gl.ſi.per gl.de fo.compe. Ro-
mana.lib.vj. In gl.in cle.paſtoralis.de re iudi.per glo.in.c.ex par-
te.⁊ ibi per doc.de app.per gl.in.c.prudentiam.de offi.deleg.⁊ in.c.
cum cauſa.eo.tit.per doc.de app.ſi duobus.per Inno.de diſſa.pre-
terea.⁊.j.eodē cum ſuper.de offi.dele. Et dic vltra omnes,vt dixi
ſ.eo.⁊ Io.an.in regula,ſcienti.de regu.iur.lib.vj.in authen.habi
ta.C.ne filius pro patre. Antonius de Butrio.

1 ☞ Appellandi facultatem non tollit clauſula reſcripti Appel-
lations remota.
2 Reſcriptum contra abbatem valet in cauſa ſpectante ad conuen-
tum ⁊ eundem abbatem ſimul.
Prelatus poteſt agere ſine conſenſu capituli pro re communi.
3 Defenſio ſpectat ad illum,ad quem ſpectat adminiſtratio.
4 Prelatus quando videat procurator in rebus eccleſie,⁊ non dñs.
5 Prelatus non agit ſine capituli conſenſu pro rebus capituli diuiſ
ſis inter eos.
6 Reſcriptum contra eccleſiam vel pro eccleſia cui debeat dirigi.
Reſcriptum ſub nomine cōſortis obtentū ſuper re cōi an valeat.
7 Prelatus habens tantum rei adminiſtrationem an poſſit defen-
dere inuito capitulo.
8 Prelatus non poteſt pro arduis negotijs ſtatum eccleſie tangen-
tibus agere ſine conſenſu capituli.
9 Prelatus non agit ſine capituli conſenſu quando bona ſunt inter
eos diuiſa.
10 Prelatus poteſt agere ſine capituli conſenſu,⁊ contra capitulum
ſine prelato propter alienationem iniquam.
11 Capitulum pro prelato,vel contra,poteſt agere.
12 Prelatus ſine capituli conſenſu ſuper quibus poſſit agere.
13 Eccleſie bona qualiter cognoſcantur eſſe diuiſa.
14 Reſcriptum contra alterum ex prebendarijs ſuper re concernēte
prebendam illorum non valet,tacito de comprebendario.
15 Monachus obedientiarius poteſt agere ſine conſenſu prelati pro
ſua obedientia.
16 Canonici ſeculares poſſunt agere ſine conſenſu capituli pro corū
canonia.
17 Canonici an poſſint vt ſingulares agere pro rebus corū eccleſie.
18 Conſenſus requiſitus an ſufficiat ex poſt facto ſecutus.
19 Filijfamilias actus an confirmetur patris conſenſu poſtea ſecuto.
20 Prelati conſenſus poſtea ſecutus an firmet actum ſede vacante
celebratum.
21 Prelatus quando poſſit procuratorem conſtituere.
22 Paterfamilias poteſt cōſtituere procuratorem ſine conſenſu filij
ſu aduentitijs eiuſdem filij.
23 Maritus an poſſit agere ⁊ procuratorem conſtituere ſine conſen-
ſu vxoris in rebus parapheralibus.
24 Procuratorem an poſſint creare inferiores eccleſie ſine conſenſu
epiſcopi.

EDoceri. In cauſa monaſterij conuenitur ab-
bas per reſcriptum,ex quo nulla fit
mentio de conuentu,nec per hoc appellatur.h.d. In
prima conſultatio. In ſecunda reſponſio. In tertia ra
tio. In quarta exceptio. Secunda ibi: ſuper quo. Tertia ibi:cum
1 ex officio. Quarta ibi:niſi. ¶ †Not.primo quod clauſula Appel-
latione remota,nō tollit facultatem appellandi ex rationabili cau
ſa:ſed tantū tollit appellationē fruſtratoriam,⁊ contra iura. De
2 hoc de appella.paſtoralis. ¶ †Not.ſecundo qd in cauſa ſpectante
ad abbatem,⁊ conuentum,valet impetratio contra abbatem,nul-
la facta mentione de conuentu: ⁊ ſic videtur qd abbas poſſit age-
re,licet non ſit in iudicio cum cōſenſu capituli. Per quod videtur
qd in cōmunibus negotijs,vbi non eſt diuerſa adminiſtratio,pre-
latus habeat liberā adminiſtrationē,etiā nullo cōuentus accedēte
cōſenſu,vel authoritate. Et no.argumētū,qd ſufficit in cauſa mo-
3 naſterij ſolū prelatū citare,⁊ cōtra ipſum ſolum impetrare. ¶ †No.tū,
4 ꝙ ad illum,ad quē ſpectat adminiſtratio,⁊ procuratio bonorū ec-
cleſie,

4 cleſie,ad illũ ſpectat defenſio,⁊ agere in iudicio.†Et no.quod pre
5 latus eſt tm̃ ꝓcurator,⁊ nõ dñs.Cõcordat de donatio.c.ij.¶†Ro.
ex vltima parte,ꝙ vbi bona ꝯuẽtus,⁊ prelati ſunt oĩno diuiſa,hoc
eſt quo ad rem,⁊ quo ad adminiſtrationẽ,vnus ꝑ parte alteriꝰ nõ
poteſt agere,vel defendere,nec ad iudiciũ,nec contra eum impetra
re,niſi ad hoc ab altero habeat mãdatũ.Et ex hoc ptz qḋ in mona
ſterijs qñqꝫ bona ſunt cõia p̄lati,⁊ capl̃i,⁊ quo ad rẽ,⁊ quo ad ad
miniſtrationẽ:⁊ ſpectat adminiſtratio ad p̄latũ.Qñqꝫ quo ad rez,
ſꝫ nõ quo ad adminiſtrationẽ ſunt diuiſa:⁊ idẽ.Qñqꝫ ſunt oĩno di
uiſa:⁊ tũc qlibet adminiſtret ſua.¶ Pro declarãda materia huiꝰ
decre.que practica tota eſt.Primum ibi impetratio facienda eſt ↄ
eccl̃iam,vel ꝓ eccl̃ia,ↄ quẽ debeãt dirigi v̄ba reſcripti,⁊ ꝓ quo.Se
cũdo,an,⁊ qñ p̄latus eccl̃ie,vel alij adminiſtratores poſſint ꝓ ſuis
adminiſtrationibꝰ agere,vel defendere.Tertio,an in aliquo caſu
capitulum vacante ſede poſſit ſuper bonis eccl̃ie,vel iuribꝰ agere,
vel defendere.Quarto,qñ poſſint adminiſtratores vel procurato
6 res cõſtituere.¶†Ad primũ,an in impetratione ↄ eccl̃iam,vel ꝓ
ea,ſufficiat ſolꝰ p̄latꝰ,vel capl̃m:gl.j.ꝯcludit abbatẽ,vel p̄latũ con
ueniendũ,⁊ in reſcripto noiandũ,⁊ cautius ↄ eũ eſt impetrandum.
Primo,qꝛ ipſe eſt,q hꝫ adminiſtrationẽ:⁊ ſi impetraretur contra
capitulum,nominare poſſet dominum in iudicio,⁊ haberet indu
cias ad dominum preſentandum:vt lit.non conteſta.quoniam.§.ſi
ſuper.C.vbi in rem acti.l.ſi.Secundo,quia nõ põt capitulum,vel
conuentus,in iudicio agere abſqꝫ licẽtia p̄lati.de iudi.cauſam.xvj.
q.j.monachi.cum ſi.ſic ⁊ filius,quandiu eſt in poteſtate patris,nõ
agit:pater ergo cõueniendus eſt.¶Ultima gl.dicit diſtinguendũ
an bona ſint oĩno diſtincta:⁊ ꝑ reſcriptũ impetratum ꝯtra vnum.
nõ ꝯuenit alterũ:qꝛ nõ extẽdit ad alias pſonas.Fatet tñ qḋ ⁊ in di
ſtinctis caplꝫ nõ agit ſine ꝯſenſu epĩ:ſi nõ ſit diſtincta ꝑ lr̃as impe
tratas ↄ epm̃,ipſe ꝯuenit.Hic ſunt videda quatuor,vt.ſ.dixi.⁊ qd
dicit gl.quo ad primũ vidiſtis.¶Uidet mihi dicendũ qḋ vbi ca
pitulum hꝫ adminiſtrationem:qꝛ ſeparata eſt adminiſtratio a bo
nis epĩ,vel prelati,ꝙ valeat impetratio ↄ capl̃m,nec hoc caſu vꝫ ↄ
p̄latum:ſic ⁊ in bonis ſpectantibus ad prelatum,agit p̄latus,⁊ im
petrat,⁊ ↄ eũ impetrat.Si aũt bona ſunt cõia,ꝓcedit gl.qꝛ vꝫ im
petratio ↄ p̄latũ,ſed nõ ↄ ꝯuentũ,vel capl̃m:qꝛ ſolꝰ p̄latus tũc hꝫ
adminiſtrationẽ.Et hic eſt proprius caſus huius capl̃i.¶Gul.de
Monte lau.in cle.j.de reſcrip.dt qḋ curia dat de difficili lr̃as con
tra prelatũ,etiã in cõibus,ſine conſenſu cõuentus,vel quin faciat
mentionẽ de cõuentu.Nũquid aũt poſſit impetrare ſub noĩe pro
prio,quaſi acturi ſint.Idẽ dico qḋ ſupra dixi,qñ contra eos impe
trat,ſaluo quã qḋ vbi alter ipſorũ vellet agere ſuper dilapidatiõe
bonorũ eccleſie:qꝛ quo ad illa ius agẽdi cõpetit vtriqꝫ,etiã ſepara
tim,imo cuilibet ſingulari:⁊ tũc qlibet poſſet delegatos impetra
re.de re.eccle.nõ ali.ſi quis preſbyterorũ.no.de ꝓcur.c.j.¶Si aũt
voluit impetrare ſub noĩe eccleſie:⁊ tũc dic qḋ quilibet,⁊ capitulũ,
⁊ prelatus poſſunt lr̃as dantes iudices ad cõmodũ eccl̃ie impetra
re,dũmodo poſtea ille ꝓſequat,qui hꝫ poteſtatẽ agẽdi.Dicit Io.
an.in addi.Spe.in tit.de reſcrip.p̄ſentatione.§.rõne.⁊ eius ↄ quẽ.
verũtẽ qḋ vbi impetrat.in.j.col.alleg.ꝑ caſu de iudi.cãm.¶Nun
quid aũt ſimplex canonicus pro eccl̃ia poſſet lr̃as impetrare ſup
re dilapidata:credo qḋ ſic in cã defenſionis eccleſie:qꝛ qlibet ipſo
rũ eccleſiã defendere põt:vt not.de pe.c.j.In agendo aũt an impe
7 tret,dicet.j.c.nonnulli.⁊ no.de offi.dele.corã.⁊ de ꝓcu.c.ſi.¶†Cir
ca ſm̃ qḋ tangit in ver.dico tñ qḋ nullũ collegiũ.An ⁊ qñ prelatꝰ,
vel capl̃m,aut alij inferiores p̄lati agere poſſint.¶Primo videa
mus de p̄latis eccleſiarũ ꝯuentualiũ,⁊ collegiatarũ.Scḋo de alijs
inferioribus.¶Gl.ponit opi.prima qḋ prelatus ſolus agat,⁊ con
ueniat.Scḋo ſm̃ Lau.hic cõcludit.¶Ad primũ dicit glo.qḋ aut
bona p̄lati,⁊ capl̃i ſunt diſcreta:⁊ vnus ſine alio nihil põt.Eſt ve
rũ,ſi negotiũ ſpectat ad p̄latũ principalr:⁊ ipe ſingulr iudiciũ agi
tabit,ſed cũ cõſenſu cõuentus.Si principalr ſpectat ad cõuentũ ⁊
capitulũ,aget capl̃m,vel cõuentus de cõſenſu prelati.Si aũt bona
ſunt cõia,dicit gl.qḋ prelatus aget de cõſenſu cõuẽtus indiſtincte.
Dicit Io.an.qḋ vt eſſet aliqualis differẽtia,qñ ſunt bona diſcre
ta,⁊ qñ cõia,qḋ melius dixiſſet qḋ hoc caſu vterqꝫ aget.Dic qḋ
qñqꝫ inter capl̃m ⁊ epm̃ ſunt bona cõia,⁊ nullatenus diuiſa.Qñqꝫ
bona ſunt diuiſa quo ad rẽ,ſed nõ quo ad adminiſtrationẽ.Qñqꝫ
bona ſunt vniuerſaliter diuiſa quo ad rẽ,⁊ quo ad adminiſtratio
nẽ:ſunt tñ aliqua particularia,q̃ ſunt cõia.Si bona oĩa ſunt cõia:
⁊ tũc aut vult prelatus vel capl̃m eſſe in iudicio defendẽdo:⁊ qlibet
põt.Sed in hoc eſt drĩa,qꝛ epĩs nullã hꝫ preſtare cautionẽ,ſeu pre
latus:capl̃m ſic,ſcꝫ de iudicato ſoluẽdo,ſicut quilibet extraneus,⁊
de rato:a quibus eximit,ſi cõſentit prelatus.Sic intelligo notata
de ꝓcu.c.j.⁊ de iudi.cãm.Aut vult eſſe in iudicio agendo:⁊ tũc pro
rebus male alienatis,etiã quilibet põt eſſe in iudicio.de re.eccl.nõ
alie.ſi qs p̄ſbyterorũ.no.in.d.c.j.dum tñ debitas cautiones preſtet.
8 ¶†Aut ꝓ alijs rebus:⁊ tũc dic,ſi negotia ardua ſunt,vt tangẽ
tia ſtatum eccl̃ie vel honorẽ,puta ſi agat de ſubiectione eccleſie,vel
limitatione eccleſie,vel mẽbrorũ,⁊ vbicũqꝫ grauis põt eſſe,⁊ ardua

dici cã(qḋ iudicantis arbitrio relinquo)nõ põt epĩs ſine capitulo,
nec capl̃m ſine epõ agere.Dicit Inn.hic ad hoc de ma.⁊ obe.c.fin.
Si negotiũ non eſt arduũ:tunc in cõibus ſolus epiſcopus agere
põt,⁊ defendere:ſed capitulũ ſolũ non ſine epiſcopo.Et eſt cauſa,
qꝛ epiſcopus,ſiue prelatus in eccleſia eſt ille,qui habet generalem
adminiſtrationẽ ⁊ liberã:vnde fortius ſolus agere poteſt,quã alij
adminiſtratores,vt tutores,⁊ curatores,⁊ alij inferiores adminiſ
trationẽ habentes.ff.qḋ cuiuſqꝫ vniuer.l.ſi.de iudi.cum deputati.
de ſi.inſtr.c.G.perpetuus.¶Glo.ſꝫ tenet hic,⁊ de procurato.c.j.
qḋ non agat epĩs ſine capitulo.Et dicit Lau.de Cu.qḋ curia de fa
cili admittit prelatũ ſine cõſenſu cõuentus:vt no.in.d.cle.j.Et qḋ
epĩs habeat liberam,patet de elec.cũ nobis olim.de elec.is,cui.lib.
vj.Capitulũ non habet adminiſtrationẽ ſubſiſtente epõ,⁊ quia ca
pitulum nõ eſt caput eccleſie,ſed epĩs.vij.q.j.ſcire.⁊ eccleſia non eſt
in ſolo capitulo ſine prelato.de teſta.requiſiſti.de cõceſ.prebẽ.poſt
9 electionem.¶†Quãdoqꝫ bona ſunt diuiſa quo ad rem tantũ,ſed
nõ quo ad adminiſtrationẽ:⁊ per omnia idẽ eſt,qḋ quãdo nõ ſunt
10 diuiſa.¶†Tertio caſu,qñ diuiſa ſunt bona quo ad rem,⁊ admini
ſtrationẽ:⁊ tunc ad defenſionẽ pro male alienatis quilibet admitti
tur:ſed quilibet tũc preſtet cautiones debitas de rato,vel defendẽ
do:vt no.de ꝓcu.c.j.Pro alijs rebus ſi agitur in negotio arduo,
vnus ſine altero agere non poteſt.Si negotiũ non eſt arduũ,tunc
quilibet põt pro ſua parte agere,⁊ defendere:⁊ tũc non exigitur cõ
ſenſus alterius aliquo modo:nec cogitur defendere,etiã dato qḋ
prelatus habeat vltra prelaturã prebendã in eccleſia.Allegat de
conceſ.preben.poſtulaſti.Sic intelligo iſtã materiã:⁊ hoc vult hec
11 decre.¶†Alter aũt pro altero agere nõ põt,niſi forte agant tanq̃
coniuncte perſone cũ cautionibus debitis:⁊ hoc voluit hic doc.qḋ
inter capitulum ⁊ prelatũ bene eſt dare coniunctionẽ.In alijs aũt
ſingularibus perſonis,nũquid agant,dicã j.co.nonnulli.⁊ in.c.ſi.
12 de ꝓcur.de offi.deleg.coram.¶†Quarto caſu,qñ bona,⁊ admini
ſtratio ſunt pro parte diuiſa,⁊ pro parte nõ:dicit Frã.qḋ ſuper di
uiſis ſeruabit qḋ eſt dictũ.ſ.ſuper indiuiſis qḋ eſt dictũ.ſ.in indi
uiſis:ſuper cõibus ſeruabitur qḋ eſt dictũ in cõibus.Boatinus
dicit qḋ ſeruatur generalis diuiſio,etiã quo ad illam cõem,vt non
teneatur reſpondere ſuper molendino indiuiſo inter ſe ⁊ capitulũ
pro parte capituli:quaſi in adminiſtratione hac ſequat regulam
13 cõem.Primum credo.†Quomodo aũt cognoſcatur qualiter bo
na ſunt diuiſa,ſeu adminiſtratio,⁊ qualiter nõ.Dic qñ diuiſa ſunt
bona,⁊ ſola diuiſio bonorũ etiã non ſufficit,niſi pateat ex cõſuetu
dine,qꝛ quilibet partẽ ſuam adminiſtret:vel niſi deputatus ſit per
capitulũ certus adminiſtrator ad bona propria.Unde per hoc qḋ
aliqua bona ſint deputata ad vſum monachorũ pro veſtitura,vel
ad piſces pro cõuentu,abbate comedente in camera:per hoc nõ eſt
diuiſa adminiſtratio:⁊ põt fieri hec diuiſio a principio,cõſentiente
patrono.de conſue.cũ dilectus.de cenſi.quãto.Poſt cõſecrationẽ
non põt fieri,niſi per epiſcopũ.de vi.⁊ hone.cleri.quoniã.de relig.
do.c.ij.de exceſ.prela.ſicut vnire.Põt tamen hec cõſuetudo ⁊ ſta
tutũ fieri in fundatione.Et ſignũ eſt quãdo habet ſpecialẽ admini
ſtrationẽ,poſt fundationẽ hoc fieri non põt,etiam in inferioribus
eccleſijs abſqꝫ epiſcopo:qḋ not.Inn.tamẽ ſentire videtur qḋ que
cunqꝫ cõſtitutio,aut cõſuetudo legitime facta poſſit diuidere ad
miniſtrationẽ:idem ſi in alio legitimo modo ſit ordinatũ quis re
gat,⁊ quis adminiſtret.Predictis nõ obuiat qḋ vnus ſine altero
non põt alienare.xij.q.ij.alienationes.⁊.c.ſi qua de rebus.ergo nec
in iudicio agere.ff.de iur.deli.ait pretor.qꝛ non ponit regulã gene
ralem.Nam tutor nõ põt alienare,nec pater in bonis filij,⁊ tamen
põt agere.Sed ponit caſum ſpecialẽ in deliberante de adeunda he
reditate,qui non põt agere,nec etiam põt alienare.Et eſt cauſa:
qꝛ alienatio cõtingens propter agere eſt neceſſaria:cõtingens aũt
aliter,eſt volũtaria:⁊ facilius prima admittitur,quã ſecunda:per
no.ſ.de conſti.cum omnes.ff.de rebus eorum.per totũ.C.commu
nia de lega.aut.res que.C.de admi.tut.lex,que.In alijs aũt prela
tis diſcurrendũ primo:qꝛ in alijs prelatis inferioribus dic idem,
qꝛ eadem eſt ratio.Et de abbate plus hic expreſſit:qꝛ ſic occurrit
de facto,vel quaſi,in illo maior eſt dubitatio,cũ non poſſet habere
propriũ.liiij.di.abbati.Idem de priore:idẽ in quolibet prelato,cui
competat adminiſtratio eccleſie.Si ſit capella nõ habens niſi vni
cum ſacerdotem,ſatis eſt illũ exprimere:⁊ ille poterit agere,qꝛ tali
cõmiſſa eſt eccleſia.xxxij.diſt.preſbyter.⁊ qꝛ ipſius dicitur eccleſia.
14 de preben.cum nõ ignores.vide gl.de loca.potuit.¶†De guber
natore,vel cõmendatario,dic idem.de elec.querelã.de quo an pre
feratur ſuperior ſibi,habes de iudicijs.cũ deputati.Si ſunt duo
ſacerdotes eque principales adminiſtratores,vnus non agat ſine
alio:nec valet impetratio contra alterũ tantũ,niſi alter eſſet prin
15 cipalior altero:qꝛ tũc ſufficeret illũ nominare.†Idẽ de monacho ⁊
obedientiario,vt agat pro ſua obedientia.de iudi.cum deputati.
Ad hoc dicunt dñi de Rota ſua concluſione.cexxvj.qḋ moniales,
preſertim canonice ſeculares,habẽtes aliqua officia,ſiue admini
ſtrationes in monaſterio,ſiue extra diſtincta,poſſunt agere,⁊ de

fendere pro adminiſtrationibus ſuis,⁊ procuratorẽ conſtituere,⁊
pro iuribus ⁊ rebus earũ. Allegat ibi dictũ Gul.in cle.j.eo.ti.⁊ di
ctũ Inn.in.c.ſeq.qđ repetit Archi.de indi.c.i.li.vj.Si aũt deputa
retur monacho aliqua adminiſtratio aliquarũ poſſeſſionum,tunc
ille pro eis agere nõ poſſit,niſi deputaretur procurator,vel ſyndi
cus:nam ſi vult aliter agere,oportet qđ dicat Ego noĩe meo,vel
prebẽde mee:qđ non ĩẓ.de ſta.mo.cũ ad monaſteriũ.ſed tũc ageret
16 ſuperior noĩe officiorum ſuorum,vel obedientie. ¶ † Canonici aũt
ſeculares agere poſſunt noĩe prebendarũ,vbi habent eius admini
ſtrationẽ:⁊ dicit qđ in libello poſſet dicere,Ego noĩe meo.Qđ eſt
verũ qñ agit pro tit.ſuo:ſecus ſi pro poſſeſſionibus ſuis ſcribitur
de dilationibus litere.⁊ de cã poſ.cum ſuper.Vide ſpecialiter de
iſtis de proba.ex literis.⁊ vide de reſti.ſpo.cũ olim.⁊ per Pau.in
17 cle.j.de reſcriptis.vbi per Inn. ¶ † An ſingulares canonici agãt
pro eccleſijs:⁊ vide de his.lxviij.di.c.ſi.⁊ pleniſſime in Spe.de acto
18 re.in vltima charta.vbi ponit duas opi.⁊ diſtinguit. ¶ † Nũquid
aũt vbi dixi alterius cõſenſum exigi,ſufficiat,ſi cõſenſus ex poſtfa
cto ſuperueniat.Dicit glo.qđ nõ:ſicut videt̃ qđ ſufficit ſubſequẽs
authoritas tutoris.ff.de authorit.tu.l.obligari.§.ſi.Glo.dicit qđ
credit qđ facit cõſenſum ex poſtfacto ſuperuenire.de his,que ſiũt
a prela.ſine cõſen.cap.cum vos.de dona.paſtoralis.Hoc videt̃ ſen
tire hic Jo.an.qꝛ conſenſus prelati nõ exigitur hic per modũ au
thoritatis,ſed cõſenſus:ſcribitur de cõſuetudine:cum cõſuetudi
nis.hoc teneas mẽti.Jo.an.remittit ad Spe.de his que ſiũt a pre
latis.poſt principiũ.Spec.recitat opi.⁊ nihil cõfirmat,in Spe.de
19 his,que ſiũt a prela.circa prin.vbi recitat dictũ hui° gl. ¶ † Quid
de patre pro filio agẽte ſine eius cõſenſu:vide in Spe.de actore.§.
20 j.ver.ſed pone. ¶ † Circa ſcđm principale qđ tangit̃ in gl.prima
ibi:vnde vacãte ſede.Gl.hic dicit qđ nõ:qꝛ nihil innouandũ.ne ſe.
va.per totũ.Dicit hic Compo.qđ quedã ſunt,que tractãtur me
lius vacante ſede,quã inſtituta:⁊ neceſſario in illa vacãte ſede tra
ctatur:vt eſt queſtio iuris eligẽdi,que cõmodius ipſo tpe agitat̃,⁊
cõiter etiam illo tẽpore ſuſcitatur:⁊ tũc agitari põt vacante ſede.
not.de cõſue.cũ dilectus.⁊ de reſti.in inte.c.ſi.In alijs dicit ꝙ ſi ta
lia poſſunt abſqꝫ periculo differri,nõ ſunt tractãda vacãte ſede,ſi
nõ poſſunt differri,vt qꝛ ſunt male alienata:alias attentata pote
rit capitulũ tanꝙ coniuncta perſona cũ cautionibus debitis inte
rim agere:vt no.j.de ꝓcu.c.j.ſm Hoſti.⁊ Jo.an.Eadẽ glo.in ver.
lex dicit.nõ põt alienare inquantũ hic lex obſtat decĩſio.š.vide qđ
no.gl.de procu.c.j.qꝛ illa lex ponit ſpecialẽ caſum in deliberante in
adeũdo hereditatẽ tempore electionis. ¶ Predicta procedũt qñ
agit capitulum cõtra tertiũ,ſi agant inter ſe:tũc dicit gl.qđ ſupe
rior dabit curatorẽ. ¶ Eadẽ gl.ibi:ad litem.cuius officiũ ceſſabit
lite finita.Inſti.de authoritate tuto.in ſi.ff.de tutel.l.iij.§.ſi pupil
lus.Idẽ no.alias.v.q.iij.c.ſi.Idẽ gl.c.ſignificante.de app.Inn.di
cit:ſi quelibet pars agit noĩe proprio,vt qꝛ quelibet pars agat pro
ſe electo,nõ eſt neceſſaria datio curatoris,ſi quilibet agit nomine
eccleſie,dic qđ hec predicta eſt bona.Tamẽ ⁊ ſine ea quilibet agere
poſſet:qꝛ inter ſe agendo quilibet cenſet̃ habere ſeparatã admini
ſtrationẽ.de cauſa poſ.cũ eccleſia.⁊.c.cũ olim.de inſti.cũ veniſſent.
Idẽ Gul.in Spe.de ſyndico.ver.ſed quid ſi cã.⁊ vide gl.que in cri
minibus dicit idẽ.j.de offi.or.irrefragabili.§.j.in verbo,ſuper ca
21 put.Quis aũt det hũc curatorẽ,vide de iudi.c.vlti.lib.vj. ¶ † Cir
ca quartũ principale,dic in oĩbus,in quibus dixi capitulũ,vel pre
latum ſolũ agere poſſe,ſolus poterit cõſtituere procuratorẽ:ſaluo
niſi velit ꝯſtituere vniuerſalẽ adminiſtratorẽ,vt economũ,vel ſyn
dicũ,ita qđ ſonaret in noĩe officij:qꝛ tunc exigitẽ conſenſus capitu
li indifferẽter:⁊ ſic in capitulo cõſenſus epi.Allegat Inn.de his,
que ſi.a prela.quãto.Et qꝛ hoc inter ardua ponitur,ſm Compo.
xxix.di.iudicatũ.idẽ qđ in arduis.de ꝓcu.c.j.cũ concor.Nec obſtat
c.j.de ꝓcu.qꝛ vel loquit̃ in arduis.vel loquitur ibi qđ requirat̃ con
ſenſus illorũ,vt teſtiũ non tanquã ſolẽnizantiũ inſtrumentũ in ca
ſibus,in quibus dixi ſolũ epiſcopũ agere non poſſe,nec capitulum
in illis caſibus,nec poterit procuratorẽ conſtituere.Nec obſtat qđ
dicitur de tutore,qui nõ põt procuratorẽ conſtituere,ſed actorem
demũ lite cõteſt.C.de procu.l.neqꝫ tutoris.propter qđ ibi dicit gl.
idẽ in prelato:qꝛ maiorem,⁊ plenior ẽ habet adminiſtrationẽ pre
latus,quã habeat tutor vel curator:⁊ hoc,qꝛ facit fructus ſuos,vt
adminiſtret in aliquo ad ſui vtilitatẽ:qđ non facit tutor,vel cura
tor.Unde prelatus vtitur,⁊ fruitur rebus eccleſie.j.de vi.⁊ hone.
cle.tum ab omni.⁊ ideo dat ꝓcuratorẽ ante litis cõteſt.de procur.
petitio.plus dicit Pau.in cle.j.de reſcrip.qđ etiã canonicus,cui a
lege permittitur agere pro male alienatis,vt in.c.ſi quis preſbyte
rorũ.procuratorẽ conſtituere poterit ante litis cõteſt.Alleg.dictũ
Specu.in titu.de procur.§.ratione quoqꝫ.ver.nũquid canonicus.
22 † Idẽ dicunt Legiſte in patre,in bonis aduẽtitijs filij,in.d.l.neqꝫ
tutores.qꝛ in aliquo fructus adminiſtrat ad vtilitatẽ propriam.
23 ¶ † Quid in marito in bonis paraphernalibus:habetur.C.de do
na.l.ſi.Nunquid aũt inferiores eccleſie cõſtituant procuratorẽ ſine
epiſcopo,ſentit Inno.qđ non,in.c.requiſiſti.de teſta.Quod ſatis
puto in arduis:⁊ ſic loquitur ibi,vel quãdo conſtituere vellent ſyn
dicum generalẽ quo ad poteſtatem alienandi:ar.j.de iur.cal.Im
peratorũ.Et ſic põt ibi intelligi Inn.in.d.c.requiſiti.Alias ſi vult
conſtituere ſyndicũ ad vnam cauſam,vel ad cauſas tantum,ſatis
puto qđ poſſit ſine conſenſu epiſcopi:vt hic not.⁊ in.d.c.Impera
torum licet ſit ſecus ſecundũ leges.Uel dictũ Inn.intelligatur in
inferioribus eccleſijs nõ collegiatis.qđ non placet,niſi vbi conſti
tuere velit generalem,vt dixi. Antonius de Butrio.

1 ☞ Proceſſus cauſatus literis,ſeu reſcripto ſurreptitio,irrita
tur.
2 Mulier monialis poteſt procuratorem conſtituere in cauſa ele
ctionis ſue.
3 Reſcriptum ſecundum qñ valeat non facta mentione de primo.
4 Reſcripta non ſunt ipſo iure cauſa ſurreptionis nulla.
5 Ordinis peruerſio vitiat proceſſum ipſo iure.⁊.9.
6 Sede vacante ſuperior poteſt pro rebus eccleſie ſubtractis agere.
7 Eccleſie ſuperior de electione cognoſcens poteſt interim dare ad
miniſtratorem.
8 Monialis agere poteſt vt ad clauſtrum reſtituatur.
10 Sententia iudicis a qua non appellatur tenet non oppoſita exce
ptione.
11 Reſcripti ſurreptio vnde oriatur.
12 Reſcriptum annullatur vitio obreptionis,⁊ quomodo.
13 Reſcriptum preſumitur falſum,quando effugit ſcientiam ⁊ intel
lectum principis.
14 Reſcriptum,qđ effugit ſolam partis ſcientiam,non pape,neqꝫ al
terius concedentis,quando valeat.
15 Iudices ordinarij,de quibus loquitur.l.Barbarius.ff.de offic.
preto.habent maius priuilegium alijs iudicibus delegatis.
Dignitates obreptitie obtente non valent.
16 Surreptio licet non vitiet literas contentioſas ipſo iure,tamẽ vi
tiat priuilegia ipſo iure.
17 Sententia contra ſententiam quando valeat.
18 Reſcriptum ſecundum ſpeciale quando valeat contra primum
generale.
19 Scientia reſcribentis an ſufficiat ne impetrans cenſeatur falſa
rius.
20 Proceſſum non vitiat peruerſio ordinis.nu.22.23.24.
21 Proceſſus vitiatur propter iuris ordinem non ſeruatum.
25 Iudex delegatus ad certum locum,an poſſit citare extra locum.
26 Religioſus ſpoliatus an poſſit petere reſtitutionem abſente ſu
periore.
27 Monachus non agit contra abbatem ad alimenta preterita.

1 Cum dilecta. † Proceſſus habitus per li
teras ſurreptitias irritat̃:
habitus autem preter,vel cõtra formam in reſcripto
datã,eſt nullus.h.d. ¶ Facit quatuor,tangit queſtio
nem,⁊ caſſat proceſſum ſecũdorum iudicũ,ibi:deprehendimus.ir
ritum pronũtiat proceſſum primorũ iudicum,ibi:dicam.commit
tit cauſam,⁊ mãdat reſtitui ſpoliatum,ibi:ideoqꝫ. ¶ Caſus.Uer
tente queſtione inter Raynaldam ⁊ Gulielmam de electione quia
quelibet dicebat ſe electam interim do.Raynalda expulit Guliel
mam de monaſterio cũ aliquibus ſororibus,ea ſpoliata aliquibus
rebus:ſimiliter ipſa Gulielma forte ⁊ cũ ſocijs aliquas res abſtu
lit de monaſterio:tandẽ cauſa electionis,⁊ cauſa poſſeſſorij,ac etiã
ſubtractorum fuit cõmiſſa per papam ſcholaſtico,⁊ conindicibus
⁊ fuit data forma,vt principaliter irent ad eccleſiam,⁊ interim ibi
cuſtodẽ facerent,cui cõmitterent adminiſtrationem abbatie.⁊ re
ſignatio ſubtractorum hinc inde per vtranqꝫ electã fieret,⁊ tandẽ
procederẽt ad alios articulos. ¶ Secundo ad inſtantiã alterius
partis ſup alijs articulis cõmiſſa fuit cauſa abbati de Remech.⁊
inter alia ei fuit mandatũ,vt ſubtracta faceret reſignari,nulla ha
bita mentione de primis literis,in quibus hic articulus cõtineba
tur:delata tandẽ queſtione ad papam ipſis procedentibus per ap
pellationem,vel aliter,papa caſſauit primum proceſſum ex ſurre
ptione,ſecundum vero caſſauit,ſeu irritũ nunciauit ex defectu or
2 dinis:hic caſus.Lego literam. ¶ † Not.i.ꝙ mulier ⁊ monialis in
cauſa electionis ſue põt procuratorem conſtituere:⁊ hodie compel
luntur moniales in talibus per procuratorẽ litigare.de iudi.c.ſi.
3 lib.vj.de elec.indẽnitatibus.§.ſed cum eas.li.vj. ¶ † Secundo no.
qđ litere ſecũde quanquã ſpeciales,in quibus vnus articulus com
mittitur de cõprehenſis in primis literis,non valẽt nõ facta men
tione de primis,quando in primis ſpecifice plures articuli nume
rantur,⁊ nõ vniuerſaliter,nec ſub ſigno vniuerſali.Quod not.qꝛ
4 limitat.c.i.š.eo. ¶ † Not.hic argumentum pro ⁊ contra,qđ ſurre
ptio nõ vitiat ipſo iure literas,nec proceſſum,ſed veniũt tantum
modo irritande.Facit qđ non vitiat,qꝛ litera dicit,irritandũ,⁊c.⁊
ſic non erat nullus.Facit contra:qꝛ ſi venit irritandus,ſequitur
qđ indi

qđ iudices nō habeāt iuriſdictionem:alias non debuiſſet irritari
5 proceſſus,niſi fuiſſet exceptū,ꝛ appellatum.¶ †No.ex ſecunda par
te in ver.dictis.ꝙ qñ plures articuli ſucceſſiue continentur in re
ſcripto,ꝛ vnū ꝑ primo committit,ꝛ principaliter ponderatur ordo
ſcripture,vt ſtudioſius attendaſ,ordinis peruerſio,vel tranſpoſi
tio vitiat proceſſum ipſo iure.Et no.qđ duplex eſt ordo:quidā ho
minis,ꝛ quidā iuris:ꝛ vtriuſqꝫ.ſ.ordinis omiſſio vitiat proceſſum
6 ipſo iure.¶ †No.qđ vacante ſede ſuperior habet poteſtatem agen
di ꝑ rebus eccleſie ſubtractis:ꝛ vbi cauſe electionū tractande ſunt,
7 ante omnia ſubtractorum reſtitutio facienda eſt.¶ †No.qđ ſupe
rior,qui de electione cognoſcit,propter dilationes proceſſus ele
ctionū,pōt interim dare adminiſtratorem eccleſie,ſeu gubernato
rem,qui interim bona eccleſie cōſeruet.Ad hoc vide de ele.ꝛ cui.
8 lib.vi.¶ †No.qđ monialis agere pōt,vt ad clauſtrū reſtituatur.
9 ¶ †Vltimo no.qđ peruerſio ordinis cauſe ad cauſam vitiat pro
ceſſum,qñ hic ordo eſt tranſfuſus in formam hominis.Habetis
notabilia.¶ Or veniamus ad declarationē decre.ꝛ examinationē
materie decre.ꝛ in hac decre.habetis in effectu duos proceſſus irri
tatos.Primus pceſſus habitus per literas ſurreptitias,ꝛ iſte ir
ritandus nuntiatur.Secundus proceſſus habitus contra formā
mandati,ꝛ iſte irritus nuntiatur.Iſtum vltimum proceſſum exa
minat gl.pnmā.Inn.ꝛ doc.ideo capiendo ordinem intellectus exa
10 mino primo primū proceſſum.¶ †Et oppono,qđ talis proceſſus
non eſt irritus,nec irritandus per literas ſurreptitias:qꝛ iudices
habent iuriſdictionem,licet exceptione elidibilem:ideo ſi procedūt
iudices,ꝛ nō excipiſ,nec appellaſ,tꝫ proceſſus.ſ.de re iud.cum in
ter.ꝛ c.j.Et ꝙ iudices ꝑ lr̃as ſurreptitias habeant habitū iuriſdi
ctionis,eſt caſus.ꝫ.eo.ceterum.ꝛ c.ſi autem.ſ.c.pxi.ꝛ eſt cōis opi.ſ.
e.ad audientiā.Preterea ſaltē anteꝙ̄ ſurreptio ſit detecta rōne du
bij iudex hꝫ iuriſdictionē.de offi.preto.l.Barbarius.ſ.de elect.ni
hil.ergo iſte proceſſus non dꝫ irritari.Ad hoc.ff.de offi.preſid.l.ſi
forte ita qđ poſito qđ deficerent in iuriſdictione,etiam ſi nō oppo
naſ,proceſſus dꝫ eſſe validus:qꝛ ignorabant iſti iudices an eſſent
ſurreptitii,ꝛ credebantur vere iudices:ergo deberet valere proceſ
ſus.ff.de offi.pto.l.ſi forte.ꝛ l.Barbarius.Inn.ponit plures intel
lectus.Vnus qđ hic lr̃e fuerūt ſurreptitie:ꝛ ſm iſtum intellectum
obuiat ꝫtū,tenēdo ꝙ ſurreptio vitiaret ipſo iure:ꝛ tūc eſſet expo
nendum irritandum.i.irritū nūtiandū:ꝛ hoc tenuit Hoſt.Sed te
nendo qđ cōiter tenetur ꝙ non ſunt nulle ipſo iure,oportet quod
denegetur hic quod fuerit oppoſitum ꝫ iuriſdictionem,ꝛ appella
tum:alias ex ſola appellatione nō eſſet irritādus:qꝛ proceſſus fuiſ
ſet cōtra ius partis:ꝛ tunc proceſſus erit nullus:ꝛ adhuc oportet
qđ dicatur irritū,id eſt,irritum nuntiandū.¶ Secundus intelle
ctus qđ litere fuerunt falſe:ꝛ tūc nulla cōfertur iuriſdictio:ꝛ ſic po
ſito qđ non opponatur,proceſſus eſt nullus,adhuc oportet qđ di
11 catur irritandum,id eſt,irritum nuntiandum.¶ †Tertius intel
lectus eſt Inn.qđ litere fuerūt ſurreptitie.Cuius gratia ſcire de
bes qđ eſt dare vitium ſurreptionis,quādo aliquid verū tacetur,
vel exprimitur falſum,quo nō expreſſo,vel tacito,papa literas nō
fuiſſet daturus:vt.ſ.eo.ſuper literis.ꝛ de iſto non loquitur hic.
12 ¶ †Quoddā eſt vitiū obreptionis,vt quādo in inuolutione ver
borum tantū ſcit facere,qđ papa aliquid cōcedit preter eius con
ſcientiam:hec eſt ſurreptio late,proprie obreptio:ꝛ hoc caſu litere
non cōferunt iuriſdictionē,ꝛ proceſſus eſt nullus:ꝛ ſic expone irri
13 tum,vt.ſ.¶ †Conclude ex premiſſis qđ quandoqꝫ litere effugiūt
ſcientiā,ꝛ intellectum principis,vel cautelam ex toto:ꝛ tunc litere
ſunt falſe,ꝛ non valet proceſſus.Et ita pōt intelligi hic ſecundum
vnum intellectum:ꝛ expone irritandum,id eſt,irritum nuntian
dum.Quandoqꝫ litere effugiunt aduertentiam ꝛ deliberatam in
telligentiam,ꝛ ſcientiam pape,non tamen ex toto ſcientiam eius
effugiunt:ꝛ tunc litere ſunt obreptitie,ꝛ proceſſus erit annullan
dus.Et iſte eſt caſus hic.Secundum alium intellectum quādoqꝫ
litere non effugiunt plenam intelligentiam principis,ſed aliqua
lem,ita qđ eas concedit impulſus ob aliquā falſitatem narratam,
vel veritatē tacitam:ꝛ tunc litere ſunt ſurreptitie:a quibus ſi exci
pitur,vel appellatur,proceſſus eſt nullus.Ita poteſt intelligi ex
14 ponendo irritandum,id eſt,irritū,vt eſt dictum.¶ †Quandoqꝫ
litere effugiant ſolam ſcientiam partis,non pape,nec cancellarij,
vel alterius habentis dare literas,licet ſi ſciret,poſſet eas impe
dire,ꝛ cōtradicere impetrationi.de re iudi.c.cum olim.ꝛ l.preſcri
ptione.C.ſi cōtra ius vel vti.pu.qđ eſt verum.Not.in.d.c.cū olim.
niſi litere circa merita ſint preiudiciales:quo caſu ſi pars preſens
eſt,vocanda eſt,vt ſi eſt in loco propinquo,debet citari in audien
tiam pape,vt dixi.ſ.eo.c.ceterū.nihilo minus ſi litere cōcedantur
valent.De quo dic vt dixi in.d.c.cū olim.vt dixi.ſ.eo.ceterū.Per
15 hoc apparet primū contrarium ſolutū.¶ †Ad ſcdm de.l.Barba
rius.reſpondet Inn.qđ ibi loquitur in ordinario,in quo tolerare
aliquid operatur propter vtilitatē multorū,qui habuerant neceſ
ſe corā eo agere,cum prefecturā teneret:hic aūt fuit iudex in vna
cā,in qua nō eſt multorū ſubiectorū vtilitas.¶ Not.hoc dictū,qđ
l.Barbarius.nō procedit in delegato:vt dixi.ſ.eo.Sol.qđ in ordi
nario alias ꝓcedit dictū Inno.¶ Et vos habetis caſum in con
trariū,etiā in delegato ſpeciali.iij.q.vij.§.tria videte.Si eñ vitiū
ſurgit a vitio perſone,nō a vitio cōmiſſionis immediate,bene pu
to ꝙ poſſit habere locū materia legis Barbarius.in delegato,vt
eſt caſus.ſ.de re iudi.ad probandū.Ratio,qꝛ illud vitium pōt eſſe
publicum.Sed ſi vitiū ſurgit immediate a cōmiſſione,que non eſt
publica,ſed cōmittētis,id eſt,qñ vitiū ſurgit ex actu non publico,
ita ꝙ in vitio poſſit dari tolerantia multorū:ꝛ tunc nō habet locū
l.Barbarius.in delegato:qꝛ tūc tolerare nil operaſ:alias ſubinta
eſſet neceſſitas pronūtiando ſe iudicē competentem:qꝛ propter ra
tionē dubij teneret proceſſus:qđ eſt falſum:vt patet ex notatis.ſ.
de dila.c.ij.¶ Ex his incidēter dicit ꝙ dignitates obreptitie ob
tente nō valēt.Dicitur aūt obreptitie obtēta,qñ preter cōſcientiā
16 illius,vel illorū,ad quos ſpectat collatio,vel electio.¶ †Per hoc
ſcdo incidēter dicit,ꝙ licet ſubreptio nō vitiet literas cōtentioſas
ipſo iure,vitiat tñ priuilegia ipſo iure.Alleg.ff.de teſta.l.j.de elec.
dudū.Et ſic in hoc priuilegia equiparanſ literis bñficialibus.Ad
hoc de cōfir.vti.vel inuti.c.porrectas.ꝛ ſeq.Idē ſentit.ꝫ.c.ſuper li
teris.in gl.ſi.per hoc dicit incidēter,quid de ſnia obreptitie obtēta
cōcludit ꝙ ſi dolo cōtra preſentē obtēta eſt,obſtat exceptio doli.ff.
de dolo.l.cū a te.ff.de iud.l.ſi pretor.§.i.xxxv.q.ix.veniā.Ratio,qꝛ
eſt obreptitia:ſed ſi cōtra abſentē eſt data dolo preſentis,ꝛ eiꝰ obre
ptione:ꝛ tūc ipſo iure eſt nulla.l.ſi pretor.§.Marcellus.ff.de iudi.
ſi ſine dolo alicuius datur ſnia iniuſta,nō reuocaſ:vt.d.l.ſi pretor.
de re iud.inter.Nec obſt.de pur.can.c.ij.qꝛ ibi lata fuit pretextu ꝓ
bationis falſe:dic melius,improbate a iure.¶ Not.hoc dictum,ꝙ
ſnia doloſa etiā cōtra preſentē retractaſ:vide gl.ff.mandati.l.ſi fi
deiuſſor.§.in oībus.ꝛ vide qđ ſcripſi in.c.ij.de pur.cano.Sꝫ tamē
dicit Inn.aliquis dicat ſniam iniuſtā,ꝛ reuocandā,ꝛ aduerſarius
negat,ꝛ ſuper iuſtitia ſe defendat,ꝛ probeſ iniuſta:dicit qđ reuoca
biſ,dummodo probeſ aliquid rōnabile,per qđ debeat reuocari.ff.
de iudi.l.de qua re.ff.que ſen.ſine app.reſcin.l.j.ſm Inn.Hoſti.re
mittit,de re iudi.cū Bertoldus.ꝛ ponit in.c.inter monaſteriū.de
re iudica.Hoc eſt dictū Inn.qđ ponit in pluribus locis in.d.c.cū
Bertoldus.in verbo Accedimus,ſeu cōceſſimus.de app.ex rōne.
de frigi.fraternitatis.de immu.eccl.qꝛ plerirqꝫ.in oībus iſtis locis
tenet idē qđ hic:ſed ꝫtū dicit in.c.qm̄ cōtra falſam.de proba.ꝛ cō
17 trariū ponit Io.an.in cle.ſicut appellationē.de app.¶ †Sic,quā
doqꝫ reuocatū eſt in dubiū corā iudice:ſcdo de viribus prime ſnie,
an ſit nulla,vel valida:ꝛ ipſe ſcdo iudex pronuntiet cōtra illā,ſcda
ſnia valet:vt in.d.l.j.ff.que ſen.ſine app.reſcin.ꝛ reuocabiſ ſnia ſine
dubio:nam a poteſtate iudicis pēdet ſniando ſup prima,de prima
nulla pronūtiando eā validā,ꝛ facere aliquā:vt not.Inn.ꝫ.eo.ſup
literis.ꝛ de in.c.ij.de cōfir.vti.vel inuti.vt no.gl.in.l.j.C.qñ preuo.
nō eſt ne.ꝛ de app.l.ſi expreſſim.Sic pēdet ab eius poteſtate facere
de aliqua nullā,ex quo vacillat ius ſnie.Et ratio,qꝛ ſnia cōtra ſen
tētiā non tenet,qꝛ cōtra notoriū:ſed hoc caſu rōne dubij offuſcatū
eſt notoriū:ideo ꝛc.¶ Qñqꝫ non eſt reuocatū in dubiū de viribus
prime ſnie,ſed tātū de iuſtitia,vel iniuſtitia eius:ꝛ iſtud eſt dubiū,
de quo hic:ꝛ tūc ſi hoc eſt diſputatū corā iudice appellatiōis,ꝛ ipſa
iam trāſiuerit in rē iudicatā:alias nō eſſet dubiū:vt qꝛ deſerta eſt
appellatio,ꝛ ipſe cognouerit eā iniuſtā,ꝛ pronūtiauerit:planū ꝙ
ſnia ſcda eſt nulla ex defectu poteſtatis:qꝛ iudex appellationis nō
eſt,ex quo deſerta eſt appellatio.Sic intelligo Io.an.ꝛ Hoſt.de ap
pel.c.ex rōne.ꝛ qđ ſcribit i dicta cle.ſicut appellationē.Male ergo
dixit Inn.in.c.ex rōne.hec vera,niſi iudex per prius ꝓnūtiaret ſe
cōpetentē,ꝛ inſtantiā perēptā nō eſſe:vt dixi poſt Cōpo.ꝫ.eo.ſup
literis.ꝛ in dicta cle.ſicut appellationem.¶ Qñqꝫ ſuper iniuſtitia
ſnie reuocatū eſt in dubiū corā iudice ordinario cōpetente,nō aūt
appellationis:ꝛ tūc ſi pars,que habuit ſniam pro ſe,facit eām in
iuſtā,ita ꝙ cōſtet iudici de iniuſtitia ſnie,ex cōfeſſione partis,que
habuerat ſniam pro ſe:iudex poterit pronūtiare cōtra illā,retra
ctando illā:vt dicit Inn.de immu.eccl.qꝛ plerirqꝫ.Et eſt ratio,qꝛ li
cet preſumatur preſumptione iuris,ꝛ de iure,pro iuſtitia ſnie,que
trāſiuit in rē iudicatā:tñ contra illā admittiſ probatio facta ex cō
feſſione partis:nā preſumptio iuris,ꝛ de iure ſurgēs ex ſnia,que
trāſiuit in rem iudicatā,tolliſ,ꝛ eneruaſ per confeſſionē partis.C.
de dona.ante nup.aut.ſed iam neceſſe.ꝛ ideo ſnia tenet retractata
prima.qđ bene not.¶ Idē putat qđ ſi ꝓductis actis prime cauſe
euidēs apparet ex actis iniuſtitia,vt qꝛ dixi ex actis nō probatū,ꝛ
apparet plus quā probatū:qꝛ omne conſtans ex actis,eſt notoriū.
In hoc Inn.cōtra in.d.c.quoniā contra falſam.Tñ in aliquibus
quinternis ſm Aatonij nō habeſ hoc ver.vt no.de appel.ex infor
matione.de teſti.per tuas.de accu.euidētiā.per gl.ꝫ.eo.ex tenore.
¶ Secus ſi ex alio moueri poterit euidenter nō ex iniuſtitia:ꝛ tūc
nō retractaſ.Sic intelligo Inn.de proba.qm̄ cōtra falſam.Qñqꝫ
non cōſtat de iniuſtitia ſnie per cōfeſſionē partis,ſed tenet ꝙ per
alias ꝓbationes:ꝛ tūc Inn.eſt ſibi ipſi cōtrarius:qꝛ hic valet ſnia
ſcda,ꝛ reuocari pōt prima:ſꝫ in.c.qm̄ cōtra falſam.tenet cōtrariū.

qꝛ non valet ſcđa ſnīa,nec prima renocari pōt.Et hoc idē ego An
toni⁹ tenui olim.ſcribit gl.C.de trāſac.l.ſi diuerſa.⁊ Bar.in.l.acto
rū.ff.de re iudi.⁊ in.l.acta.Et ex quo iudici erat oſtēſa prima ſnīa,
ſcđa ſnīa erat nulla contra primā,ꝗ̄ꝗ̄ in diuerſis inſtātijs:qꝛ ſcđa
ſnīa cōtra primā etiā in diuerſis inſtātijs eſt nulla,qꝛ lata ꝯ̄ noto
riū iuris:vt.l.j.ff.que ſen.ſine app.re.ſ.de re iud.inter monaſteriū.
alias,inter ceteras.¶Nec obſt.qđ ſcribit Bar.⁊ in multis locis
Inn.qꝛ ſnīa cōtra ſnīam in diuerſis inſtātijs vꝫ:qꝛ intelligo qñ iu
dici nō cōſtiterit de prima ſnīa:⁊ ſic nō tollit ſnīa cōtra notoriū,de
quo eſſet informatus.ſic intelligo Bar.l.ſi duob⁹.ff.de excep.rei iu
dica.⁊ Butriga.⁊ alios in.l.nā ⁊ poſtea.§.ſi dānetur.ff.de iureiu.⁊
hoc olim tenui.¶Sed qꝛ Inn.in.c.fraternitatis.de frigi.vbi cla
rius loquiꝛ,oppoſitū dicit:ideo hodie credo qđ ſnīa poterit retra
ctari.Et ſic ſalua dicta Inn.hic,qꝛ dicta per eū hic,ibi declarat:
nā eo qđ partes volūtarie aſſumpſerūt diſputationē ſuper iuſtitia
ſnīe,⁊ iudici ꝓbata eſt iniuſtitia ſnīe,⁊ ſibi notorie cōſtat de iniuſti
tia ſnīe:⁊ qđ diciꝛ,ſnīam iniuſtā nō retractari,eſt verū,qñ non con
ſtat notorie de iniuſtitia ſnīe,aut in iudicio probatū eſt notoriū.de
coha.cle.veſtra.⁊.c.tua.⁊ ibi dixi.Retractabiꝛ ergo ſnīa:⁊ ſic lꝫ ꝑ
ſumptio iuris ⁊ de iure pro iuſtitia nō admittat ꝓbationē per ꝓ
bationes,eſt verū ſtante dubio:qꝛ volēs probare per ꝓbationes,
repelliꝛ.Si tamē admittiꝛ per partē,⁊ probabiꝛ,illa ꝓbatio facta
trāſibit in notoriū,⁊ reuocabitur ſnīa.¶Nec obſt.qđ ſnīa habeat
in ſe notoriū:qꝛ illud eſt notoriū preſumptionis,hoc notoriū pro
bationis,qđ eſt potētius.¶Nō obſt.qđ ſnīa cōtra ſnīam nō vꝫ,vt
cōtra notoriū:qꝛ hoc notoriū pręſumptionis offuſcatū eſt ex noto
rio ꝓbationis:illa loquiꝛ qñ nō eſt ꝓbata iniuſtitia eius.Nec obſt.
ꝙ partes nō poſſunt renūtiare trāſitui in rē iudicatā:qꝛ illud ve
rū nō cōſtito de iniuſtitia:ſecus ſi cōſtat.Et hoc mihi placet:⁊ for
te poſſunt:vt.l.iiij.§.ex cōuētione.ff.de re iudi.Et ſi poſſunt nouā
do,vt ibi,nō video quare nō poſſunt aliter renūtiando.Non obſt.
gl.in.l.ſi diuerſa.qꝛ illa falſa:vel recedere nō poſſunt partes a ſnīa
cōſentiēdo qđ iudex retractet ſnīam abſqꝫ alia inſtātia,vt in legi
bus,quas allegat gl.Nō obſt.lex,poſt rem.ff.de trāſa.qꝛ fateor qđ
trāſigēdo,vel exponēdo,nō poſſunt recedere a ſnīa:qꝛ vt detur ta
cita renūtiatio valida,opꝫ ꝙ act⁹ cōpromiſſi,vel trāſactionis deꝛ
per pri⁹ validus,q nō daꝛ ſuper certo.Huic tñ determinationi for
titer obſtāt duo tex.l.j.§.ſi qs vltro.ff.de queſtio.⁊.l.ſi duo.ff.de pe
nis.Vna dicit qđ ex noua ꝓbatione preſes ſnīam ſuā,etiā pecunia
riā,reuocare nō pōt.Alia dicit qđ ſolus princeps ex noua proba
tione ſnīam reuocat,que trāſiuit in rem iudicatā.¶Multiplici
ter pōt rñderi.Primo vt illa iura loquanꝛ,qñ vtraqꝫ pars nō cō
ſenſit,vel qñ reuocare vult,nō inchoata noua inſtātia,vel qñ vult
reuocare ipſe idē qui tulit,qui quo ad hoc etiā ordinari⁹ functus
eſt officio.de offi.dele.in lr̄is.hic qñ alius nō cōpetens.Nec obſt.qđ
ſi reſeruet principi,qꝛ ibi nō erat forte alius ſuperior,q adiri poſ
ſet.per hoc dixi de facto,hic eſt cōſtitutio ſup bonis eccleſiarū alie
natis,qđ nihil dici poſſit,allegari,vel opponi,qđ nō ſit iuſta,⁊ qđ
alienationes per eū facte nō teneanꝛ in aliquo foro.Quidā tꝫ bo
na eccleſie vi cōſtitutionis:cōfeſſus eſt iniuſte tenere:an poſſit con
18 ueniri.videꝛ qđ ſic,ꝑ iam dicta.¶†Tertio videꝛ qđ ſecūde litere
vt ſpeciales valent cōtra primas gñales.ſ.eo.c.j.⁊.c.paſtoralis.§.
i.¶So.Contrariū ꝓcedit,qñ plura in primo vniuerſaliter cōpre
hendunꝛ,id eſt,ſi articulus eſt cū alijs nō ſpecifice,ſed gñaliter po
ſitus:ſecus ſi diſtributiue ſint ſpecifice numerata,id eſt,ſingulr.
¶Veniam⁹ ad materiā cū.gl.j.opp.ꝙ ſufficiat,lꝫ effugiat ſnīam
pape ad validitatē litterarū,ſi deꝛ ſciētia cancellarij,vel alterius,q
deberet requiri:nā cancellarius hꝫ dare lr̄as.Gl.j.dicit qđ ad nul
litatē exigitur qđ effugiat ſcientiā pape,⁊ cancellarij,vel alterius:
alias nō ſufficit,dūmodo hoc ſciat cancellarius.Dic ſm doct.qđ
ſciētia cancellarij ſufficit in ſimplicibus,⁊ quo ad hoc ne impetrās
iudiceꝛ falſarius,quo ad validitatē requiritur ſcientia principis,
vt hic,⁊.ſ.de re iudi.cum olim.vel dic ſm alias recollectas domini
Anto.qđ imo exigitur ſciētia pape ⁊ cancellarij.etiā ⁊ officialis:
alias ſi alterius effugeret ſcientiā,non valeret:vt.ſ.de cri.fal.licet.
ergo eos.⁊ hoc dicit verū.Conſidera,qꝛ hec opi.non erat in iſtis
recollectis.¶So.Hic videtur ordo ſcripture attendi.hoc falſum
ſ.eo.cauſam.⁊.c.inter ceteras.¶Sol.cōcludendo gl.que eſt ſuper
19 verbo Tranſponentes.¶†Si queritur an debeat ſeruari ordo:
aut cōſtat de mente mandātis qđ vult ordinē talem ſeruari:⁊ omiſ
ſio vitiat.Aut qđ non vult attendi ordinē:⁊ non vitiat,nec ſeruā
dus eſt.Aut eſt dubiū:⁊ tūc ſi attenderetꝛ ordo,repugnantia ſurge
ret cōtra iure:⁊ ordo nō attēdiꝛ:vt in.c.cauſam.Aut nō repugnat
obſeruantia iuri,ſed cōſonat,vel ſaltē non diſſonat:⁊ tunc ſi plura
eque principaliter mādanꝛ,que ſunt paris rationis,⁊ eque princi
paliter videntur a ſcribente ponderata:⁊ nō attendiꝛ ordo.Aut
plura mādanꝛ,que nō ſunt rationis paris,ſed primū in ordine eſt
principale,⁊ veriſimilr vt principalius in expeditione ponderatū:
vt qñ committiꝛ reſtitutio poſſeſſionis,⁊ poſtea mandaꝛ de pro
prietate:⁊ tūc in dubio attendiꝛ ordo,⁊ ſic ſufficit.Sic cōcluſiue gl.
an ⁊ qñ ordo ſcripture attēdaꝛ:longū eſſet hic tractare:vide Bar.
20 ff.de ſol.l.nec eſt ordo.cū eadē gl.ibi,ſed nō cōfirmauit.¶†Opp.
ꝙ plura fuerūt mandata de reſtōne reſignatorū,⁊ de tractāda ele
ctione:⁊ tñ papa caſſat hic vtrūqꝫ.⁊ non fuit petitū,niſi in reſtōne
reſignatorū.Male ergo facit nō cōfirmare legitime factū:vt.ſ.de
priuil.olim.pōt dici qđ vtrunqꝫ fuit male factū.primū cōtra for
mam iuris:⁊ ſic vtrūqꝫ caſſatur.Si vis dicere qđ ſm fuit legitime
factū,dic qđ nō cōfirmaꝛ:qꝛ primū ⁊ ſm habent ſe cōnexe:qꝛ ordo
fuit primi ad ſm,⁊ ſcđi ad primū:ideo caſſato vno,maxime princi
pali,dꝫ caſſari ſm acceſſoriū,qđ ſecum in vitio connexū eſt.ij.q.vj.
§.ſi quis ex pluribus.De hoc.lxxix.diſt.ſi quis.xx.diſt.§.i.xxxvj.
diſt.§.ecce.lxxiiij.diſ.metropolitane.xxx.q.v.alienus.¶Gl.ſuper
verbo Ordinē,opponit qđ ſi omiſſio ordinis iuris nō vitiat ꝓceſ
ſum,⁊ per cōſequēs proceſſus nō debuit caſſari:⁊ tñ hic papa caſ
ſat ꝓceſſum tanquā cōtra formā factū:ergo male:qꝛ ordinis ꝑuer
ſio cauſe ad cauſas,⁊ articuli ad articulū,nō vitiat ꝓceſſum.C de
appel.j.⁊.l.prolatā.C.de ſent.ij.q.j.in ſumma.de mutuis petitioni
bus.c.j.l.ij.C.cōſ diui.Licet ergo ꝑ prius ius ſubeat,vt primo poſ
ſeſſoriū,ſcđo petitoriū termineꝛ.C.de rei vēd.l.ordinarij.⁊.l.incer
ti.C.de interdictis.nihilo minus valet proceſſus:vt.c.j.de mutuis
peti.ſ.allegato.in cōtrariū dicitur,igitur ⁊c.¶Huius timore gl.
21 dat tres intellectus.¶†Primus,qñ hic ꝓceſſus vitiatur ex defe
ctu ordinis iuris tantū,id eſt,ex defectu ordinis eiuſdē cauſe ad ſe
ipſam:puta qꝛ forte ꝓceſſerunt lite nō cōteſt.qđ tñ requirebaꝛ ſm
22 iſta tpa:⁊ huic nō obuiat contrariū.¶†Scđs eſt intellectus,qđ
hic ꝓceſſus vitiaꝛ,qꝛ fuit omiſſus ordo iuris,ſcꝫ cauſe ad cauſam,
hoc eſt poſſeſſorij ad petitorium:qui ordo petitorij ad poſſeſſoriū
erat trāſfuſus in ordine hoīs:quaſi diceret,hic proceſſus vitiaꝛ ex
defectu ordinis mādati:⁊ huic obſt.contrariū.¶Tertius intelle
ctus eſt,qđ hic fuit omiſſus non ſolū ordo iuris,ſcꝫ cauſe ad cām,
ſed etiā hoīs:⁊ hic ſic vitiaꝛ ꝓceſſus ex defectu vtriuſqꝫ:⁊ huic ite
23 rū obuiat cōtrariū.¶†Ad obiectū rñdet gl.qđ vbi ordo datur a
iure cauſe ad cām,nō vitiaꝛ ꝓceſſus:ſic ibi.ſ.ij.q.j.in ſumma.C.de
24 ſentētijs.l.ꝓlatā.qꝛ videꝛ plus ordo iuſtitie,quā forme.¶†Sed
vbi daꝛ ab hoīe,tūc eſt forme,⁊ vitiat ꝓceſſum:ſic intelligiꝛ hic.Et
ſi dicaꝛ,expreſſio eorū,que inſunt,nihil operaꝛ:ex quo hic ordo in
erat de iure,nō dꝫ aliquid operari.In eadē gl.ibi ꝑcipue poniꝛ ꝓ
tāto,qꝛ ſi hoc nō fuiſſet deductū in mandatū,ꝓceſſus nō eſſet nul
lus:qꝛ omiſſio ordinis cauſe ad cām,prout a iure daꝛ,nō eſt de for
ma,ſꝫ de iuſtitia.ij.q.j.in ſumma ⁊c.tpe lec.ſic apoſtillauit.¶Dic
qđ primo operaꝛ,qꝛ eo qđ exprimiꝛ,qꝛ inerat reſpectu iuſtitie,ex
primiꝛ reſpectu forme:⁊ vbi forma daꝛ ab hoīe.ꝙ agiꝛ eſt nullū.qđ
dicit Inn.hic ⁊ de of.dele.prudētiā.eſſe verū,qñ forma eſt ſtudioſa.
de of.dele.c.ſi.Ad hoc optime.ſ.de offi.dele.venerabili.vbi quo ad
hoc eſt idē caſus.¶Cōcludit,aut ordo iuris,vel hoīs eſt cōſulto
rius,⁊ eius omiſſio eiuſdē cauſe ad ſeipſam,puta vt lis cōteſteꝛ,⁊
ſimilia:⁊ eius omiſſio vitiat.ij.q.vj.§.diffinitā.ver.prolatā.ij.q.j.in
ſumma.Aut ordo iuris eſt ad bñ eſſe,⁊ ꝓ iuſtitia,vt cauſe ad cau
ſam:⁊ tūc ſi a iure ordo eſt iuſtitie:⁊ nō vitiat.Si ab hoīe,ordo eſt
25 forme:⁊ vitiat.Et hec eſt veritas huius paſſus.¶†Nunquid aūt
iſte,qui datus eſt vt accedat ad locū,poſſit extra locū citare ſingu
los,⁊ excōicare.Dicit Frede.qđ nō,ſuo cōſil.xl.in ſcđo ſuo queſi
to.Allegat tex.hic,⁊ Archi.de of.dele.ſtatuimus.de cōſti.c.ij.⁊ di
cit qđ citatio nō arctat citatū,vt indiſcreta.de elec.hoſt.ij.gl.ſup
verbo Inanē,obuiat vtriqꝫ dicto:qꝛ in primo dt irritādū:in ſcđo
dicit irritū nūtiādū.Dicit qđ primū ꝓcedit,qñ eſt vitiū ſurreptio
nis:ſm,qñ eſt vitiū ordinis.Certe ⁊ ſi eſt vitiū ſurreptionis,qđ in
telligaꝛ in caſu,qñ eſt nullū,vel annullādū:qꝛ fuit appellatū,vt di
26 cam.ſ.¶†Gl.vlti.opponit qđ monialis nō hꝫ propriū:ergo reſti
tutionē petere nō pōt.de ſta.mo.monachi.gl.intelligēs hāc partē,
qđ monialis petet reſtitui ad res particulares,nō ad monaſteriū.
Rñdet qđ aut monachus,aut monialis ſpoliata hꝫ abbatiſſam,q
eius noīe poſſet agere,⁊ res recuperare:⁊ nō pōt agere poſſeſſorio,
in ꝯ̄rio:ſi non hꝫ abbatiſſam,tūc pōt agere ꝓ rebus illis:arg.ff.de
iudi.ſi longi⁹.Hoc nō placet:qꝛ ex quo propriū habere nō pōt,ſit,
vel nō ſit abbatiſſa preſens,vꝫ ꝙ agere nō poſſit:ideo gl.ſoluit ſe
cūdo in verſu,vel petijt:Quñqꝫ monialis vult ꝓ re corporali ⁊ par
ticulari agere noīe ꝓprio:⁊ non pōt:qꝛ nō pōt habere ꝓpriū.Aut
vult agere noīe eccleſie:⁊ pōt agere.Dat ſimile,qꝛ ſi collegiū nō ha
beat vñ ſoluat,ſinguli.nō tanꝗ̄ ſinguli.vt Petrus,⁊ Martinus,
ſed tanꝗ̄ de corpore,ſoluere hñt debita collegij.ſic dicit glo.ſi duo
monaſteria ſunt iūcta,⁊ ꝯtingat diſſolutio,qlibet ipſorū ſecū por
tat que cōtulerat monaſterio.Intelligas hoc ſane,nō qđ ſibi ap
propriēt,ſed ad ſm monaſteriū conferūtur,qđ dꝫ edificari.vbi il
la diſſoluunꝛ.xviij.q.ij.in nullo.ſic ⁊ ſi recedit a collegio.xxvij.q.j.ſi
qs rapuerat.Nō intelligas qđ hoc facit propriū,ſi eſt ꝓfeſſus:ſed
vt tradat monaſterio ſcđo,vbi licite receſſerit a primo:vt not.de
ele.cōing.qđ a te.dat tertiū ſimile:qꝛ ſi monachus verberaꝛ,datur
actio iniuriarū monacho.de ſen.excō.parochianos.Sꝫ hoc nō eſt
verū:qꝛ tūc non daꝛ monacho,ſed monaſterio,⁊ intētabit eā ſyndi
cus nomi

cus nomine monaſterij:ſicut dominus agit p iniuria ſerui. Inſti.
de iniurijs.§.ſeruus. Dic quandoq; monachus vult agere poſſeſ
ſorio,vt ad clauſtrum reſtituatur: ⁊ tunc dicit quod poteſt. Unde
ppter anime periculum poteſt clamare, Mo:ior:quia ſicut piſcis
ſine aqua.xvj.q.j.placuit.⁊ iudex ad clamorem eius ex officio inqui
ret,⁊ omnino reſtituet.ff.de offi.pſe.vrb.l.j.§.qd autem. Inſtitu.de
his,qui ſunt ſui vel alie.iuris.§.ſed hoc tempore.⁊ ſic poteſt reſtitu
tionē petere loci:vt hic,⁊ de accu.olim.vbi idē dicunt doc.⁊ Hoſti.
⁊ Jo.And. Quandoq; vult agere in cā electionis ſue, vel in cauſa
criminis:⁊ agere poteſt etiam nomine proprio:vt dicit hic Inn.⁊
Arch.de iud.c.ij.lib.vj.⁊ no.ſ.de accu.ex parte. ¶ Quandoq; vult
petere reſtitutionem alterius particularis rei,⁊ nomine proprio:⁊
non poteſt:quia illa nec naturaliter,nec ciuiliter poſſidet:⁊ ideo nō
agit interdicto.ff.de vi ⁊ vi.ar.l.j.§.dicitur.adeo quod etiam ſi ſpo
liaretur cappa,pro illa nomine proprio non poſſit agere.xij.q.j.nō
dicatis.vbi Jo.quia illam non poſſidet. Item nec agere poſſet vt
ad priorem,quam habet,reſtitueretur nomine proprio: vt no.doc.
de accuſ.olim. ¶ Quandoq; vult agere pro rebus nomine mona
ſterij vel prioratus:⁊ tūc ſi eſt commiſſa ſibi adminiſtratio,poteſt.
Hoc etiam tenent domini de Rota ſua concluſione.ccxvi.vbi con
cludunt quod moniales,preſertim canonice ſeculares,poſſunt age
re pro ſuis adminiſtrationibus,⁊ rebus earū. Allegat not.p Gul.
in cle.j.de reſcri.⁊ per Inn.ſ.c.edoceri.⁊ de iudi.c.j.lib.vj.per Ar
27 chi. Ad hoc quod no.de ſta.mo.recolentes.ſuper gl.ſi. ¶ †Mona
chus tamen contra abbatem non poteſt agere pro alimentis ſub
tractis:quia dolo facit, qui petit quod reſtituturus eſt. Pro ali
mentis autem in futurum preſtandis,ſic. Allegat no.de cenſa.ex
parte. Ad hoc qd no.de app.cordi.lib.vj.ſuper verbo. In expēſis.
p Jo.Mo. Sic dicunt domini de Rota ſua cōcluſione.ccc.j.vbi di
cunt quod poteſt agere pro rebus nomine monaſterij. Dic quod
aget tanquam adminiſtrator, vel procurator,de mandato abba
tis,⁊ nomine monaſterij.de poſtu.prela.c.ij.ſ.de app.bone.C.ſi per
vim,vel alio modo.l.j.ff.de preca.l.ſi adoptauero. Dicunt tñ doct.
ſ.eo.edoceri quod ſi concedatur adminiſtratio aliquarum rerum,
niſi aliter ſit cōſtitutus procurator,non poteſt agere pro eis :quia
non nomine abbatis,qꝛ mandatum per hoc non habet agendi in
iudicio:nec proprio,quia proprium non habet. Puto tamen quod
agere poſſet poſſeſſorio,ſaltem in abſentia abbatis,nomine mona
ſterij:per illam.l.ſi longius.⁊ per.l.j.C.ſi per vim vel alio modo. De
hoc in Spe.de actione.§.item excipitur.⁊ in vltima chart. De illo
autem,quod dicit glo.de ſingularibus collegij,vt teneantur ſolue
re debita collegij:⁊ quid de non ordinario, qui predium habet in
loco:⁊ de illo,qui poſt debita contracta eſt ingreſſus collegium: et
quid ſi poſt egreditur:vide in Spec.de cenſi.§.j.verſicu.quid ſi ali
qua vniuerſitas.⁊ ſeq.⁊ ver.quid ſi aliquis.⁊ quod no.ſ.de iniurijs.
in noſtra.de ſta.mo.recolentes.ſuper ſi.glo.ibi:vbi recedit de colle
gio.non intelligas quod faciat proprium,ſi eſt profeſſus,ſi recipit
id,vt tradat monaſterio ſecundo,vbi licite receſſit a primo:vt no.
de cle.coniu.quod a te.

1 ¶ Reſcriptum non faciens mentionem de primo, quando va
leat.
2 Poſtponere verbum neceſſario non arguit contumaciam.
3 Agendi impotentia in data primi reſcripti, ſecundum nunquam
validatur.
4 Practica opponendi de primo reſcripto contra ſecūdum,que ſit.
5 Malitijs hominum eſt obuiandum.
6 Reſcriptum ſecundum quando nūquam validetur contra primū.
7 Negligentia quandoq; dolo comparatur.
8 Reſcriptum ſecundum quando eneruat vires primi.
9 Reſcriptum ſecundum non vitiat primum per ſolum anni la
pſum.
10 Reſcriptum impetratum ad excipiēdum non tollitur lapſu anni.
11 Reſcriptum ad agendum tollitur lapſu anni.
12 Annus ad agendum ex reſcripto datus,an ſit vtilis.
13 Reſcriptum primum non tollitur ſolo anni lapſu niſi ⁊c.
14 Reſcriptum primum tollit virtutes ſecundi etiam poſt annum,
vbi ⁊c.
15 Reſcriptum ſecūdum dolo impetratū quando tollat vires primi.
16 Reſcriptum ſecundum impetratum per ſeruum,non tollit vires
ſecundi.
17 Reſcriptum ſecundum tollit vires primi etiam intra annum pre
ſentati non animo procedendi ſed ſolum vt ſupplantet aduerſa
rium.
18 Reſcriptum ſecundū non tollit vires primi,ex quo nōn facit men
tionem de primo.
19 Preſcriptio temporalis currit contra eccleſiam.
20 Reſcriptum ſecundum vt tollat vires ſecundi non expectat la
pſum anni.
21 Teſtes non dicuntur varij,quando vnus deponit per dictionem
infra,⁊ alter per dictionem intra.
22 Reſcriptum ſecundum an debeat preſentari ante annum datum
primo,⁊c.
23 Proteſtatio eſt neceſſaria impedito ne ſibi tēporis curſus noceat.
24 Proteſtationis vnicus actus quandoq; non releuat proteſtantē.
25 Tempus datum alicui ad faciendum aliquid,quando currere in
cipiat.
26 Negligentia non implentis factum intra tempus quomodo pro
betur.

1 Plerunque. †Valet reſcriptum non faciēs mentionem de primo, quo im
petrato dolo,vel negligentia vti poſtpoſuit intra an
num,ſeu per lapſum anni.h.d. ¶ Tangit impetrātiū
malitiam. ¶ Secunda adhibet medicinam competentem. Secun
da ibi:cum igitur. Et nota quod multum tempus dicitur annus.
2 ¶ †Secundo no.q; verbum Poſtponere,neceſſario non arguit
3 contumaciam,ſed notificatur in actu negligentie. ¶ †Nota quod
ſuppoſita impotentia agendi in data prime litere, ſecunde nunq;
4 validantur. ¶ †Nota tertio practicam opponendi de primis lite
5 ris contra ſecundas. ¶ Nota quarto,malitijs hominū,⁊c.ad hoc.
6 ſ.eodem.ſedes. ¶ †Nota quinto,quod nunquam validantur ſecū
de contra primas,ſi primus non vtitur primis ex impotentia,qꝛ
copiam iudicis non habuit:licet gloſſ.dicat quod hodie anno va
lidantur:vt quod hic operabatur olim annalis negligentia,hodie
tempus,⁊ maxime quando hoc deficit ex copia iudicis,quam non
7 habet. ¶ †Nota ſexto,dolum,⁊ negligentiam quandoq; equipara
8 ri. ¶ †Nota ſeptimo duo neceſſaria, vt virtus primarum perda
tur,quod ſecunde ſint impetrate,⁊ quod in primis detur negligen
tia,vel dolus annalis,in non vſu:⁊ ſecūdum hoc datur caſus, in
quo ſecunde litere valent,licet non faciant mentionem de primis.
Et ex hoc arguunt doct.quod ſurreptio non vitiat ipſo iure lite
ras ad lites:quia ſic non validarentur temporis curſu:vt in regu
9 la,non firmatur.de re.iur.li.vj. ¶ †No.qd ſolus lapſus anni,etiam
ſecundis literis impetratis,non vitiat literas primas, ſed ſolum
operatur quod de primis non poſſet opponere contra ſecundas:
per quod puto ſi ſecundis ſuis non vtatur non poſſit repellere pri
10 mas. ¶ †Oppo.quod lapſus anni non tollit vires literarum. de
l.j.ff.de nundinis.⁊ de.l.pure.§.ſi.ff.de doli except. ¶ Solu. Con
trarium loquitur quando quis impetrat literas ad aliquid facien
11 dum,vel excipiendum:†iſte tex.quando ad agendum, ſecundum
doc. De quo dic vt not.fuit.ſ.de conſtitu.cum acceſſiſſent.⁊.ſ.eod.
12 ſi autem. ¶ †Quero primo qualis erit hic annus,de quo in text.
Tan.⁊ Vinc.dicunt quod erit vtilis in principio, continuus in
proceſſu. Idem Innocen.⁊ Hoſtien.quod putat Joan.Andr. ve
rum,vt continuus dicatur quo ad computandum dies feriatos,
13 ſed non quo ad computandum tempus impotentie. ¶ †Quero an
lapſu anni tollatur virtus primi indiſtincte. Dic quod non, niſi
detur impetratio ſecundi:vt hic ⁊ ſupra eodem.ſi autem. ¶ Que
ro ſecundo quid ſi vterq; negligens fuit vſu annali. Innoc. quod
valebunt prime. Hoſtien.dicit quod valebunt ſecunde:quia poſt il
las nulle fuerunt impetrate,per.l.falſo.C.de diuer.reſcri. ¶ Pro
opinio. Innocen.facit quod ſi non vſu annali perditur vis prima
rum contra ſecundas,que ſecunde ſurreptitie ſunt,⁊ inferiores:qꝛ
ſecunde fortius conualidate lapſu anni,perdunt virtutem contra
primas,que alique etiam valide fuerunt. Tene primum dictum
Hoſtien.quia non purgatur negligentia primi ex negligentia ſe
cundi:imo fortius primus negligens eſt. Pro dicto Innocen.fa
cit.l.illud.ff.de peri.⁊ commo.rei vend.vbi habetur qd vltima mo
ra nocet. ¶ Dic qd ibi cōmittitur circa idē:hic circa diuerſa. Ad
hoc quod no.ſ.ſm Hoſt. Item quia non reperitur iure cautū. Itē
malitia non poteſt adſcribi ſecūdo in nō vtendo,que aggrauat ma
14 litiā in impetrando:⁊ ſic ceſſat ratio capituli. ¶ †Quid ſi primus
neglexerit anno,poſt annū impetratis ſecundis primus prius pre
ſentat primas,⁊ opponit contra ſecūdas:credo qd adhuc valerēt
prime,qꝛ potuit moram purgare:⁊ hic text.exigit ad repulſionem
15 primarum qd preuentus ſit per ſecūdas. ¶ †Quid ſi ſecundus do
lo impetrauit non faciens mentionē de primis,primus aūt tamen
negligens fuit in vtēdo. Hoſt.dicit qd repellit ſecundus replica
tione doli:quia dolus prepouderat culpe.l.item ſi obſtetrix.ff.ad
16 leg.Aquil.de cri.fal.ad falſariorū.ſ.c.ſup literis. ¶ †Quid ſi vter
q; fuit in dolo,ille primus in nō vtendo,ſecundus in impetrādo. Dic
quod adhuc obtinet primus:tum quia in primo vitium non reſpi
cit principium,ſed tangit vſum tantum: In ſecundo vitium reſpi
cit principium.ſ.impetrationem: tum quia ſecundus peccauit in
principem:ergo fruſtra eius auxilium,⁊c.de vſuris.qꝛ fruſtra ſm
17 Hoſt. ¶ †Quid ſi prim⁹ vtatur intra annū literis nō animo pcedē
di,ſed ſolum vt ſupplantet aduerſariū in impetrando,⁊ poſtea nō
vtitur literis. Dicit qd non proderit ei:ad inſtar illius,qui conte
ſtatur litē,vt impediat pſcriptionē,⁊ poſtea non pſequitur cauſam.

18 C.de pꝛeſcript.trigin.annoꝛum.l.fin.❡†Quid ſi literis communi-
ter obtentis,⁊ de communi conſenſu impetratis,quelibet pars ne-
gligēs fuit vti anno,poſtea altera partium impetrauit alias poſt
annum,non facta mentione de pꝛimis:dicit quod tunc non vale-
bunt ſecunde:quia compenſatur culpa culpe.ff.de compenſa.l.ſi
19 ambo.❡†Quero an eccleſia contra lapſum anni reſtituatur.Uin.
dicit quod non:quia contra eam currunt pꝛeſcriptiones tempoꝛa-
les.de pꝛeſcrip.c.i.xvi.q.iii.placuit.nec reſtituitur:⁊ in hoc variat
a minoꝛe.❡Alii dicunt quod foꝛte reſtituitur,ſi leditur.C.ſi ad-
uer.delic.l.i.Sed cum ius eccleſie non deficiat,coꝛam quocunqꝫ iu-
dice litiget,foꝛte non poſſet dici non leſa.⁊ hoc tene.Uide in Spe-
cu.de reſcrip.pꝛeſentatione.§.ratione autem impetrantis.verſic.
item excipitur quod impetrans.⁊ ſubſequentibus.⁊ vide de in in-
20 teg.reſti.coꝛam.❡†Quero an indiſtincte expectetur lapſus anni
in conualidandis ſecundis. Dicit Hoſtien.quod ſi dolo vti poſt
poſuit,etiam ante lapſum anni,valebunt ſecunde:⁊ ſtabit infra,ꝓ
intra.ſi negligentia expectabitur integer lapſus,⁊ infra ſtabit ꝓ-
pꝛie,id eſt,poſt annum:⁊ ſic eadem dictio ad diuerſa relata ſtabit
21 pꝛopꝛie,⁊ impꝛopꝛie.ſ.de teſta.Raynutius.❡†Nota pꝛo concoꝛ-
dia teſtium,ſi vnus dicit quod fuit infra annum,alius intra:quia
dictio Intra,poteſt pꝛo vtroqꝫ ſtare.Hec opinio.non placet Ioā.
And.quia indiſtincte hec pariſicantur,⁊ in vtroqꝫ ⁊ dolo,⁊ negli-
22 gentia,exigitur perſeuerantia annalis. ❡Uenio ad glo.⁊ oppo.
quod ante annum poſſit pꝛimus pꝛeueniri.de appel.vt debitus.
Gloſſ.dicit quod olim procedebat quod hic,⁊.ſ.eod.ſi autem.Ho-
die autem ſi pꝛimus non habuit copiam iudicis,nunquam poteſt
pꝛeueniri,dummodo pꝛoteſtetur:alias impedimentum non impe-
diret pꝛeuentionem.Gloſſ.ſuper eodem.c.i.dicit quod hoc impedi-
mentum expectabitur vſqꝫ ad annum:⁊ ſic ſeruabitur hodie hec
decre.Si eſt negligens,⁊ non impeditus:tunc non expectabit an-
nus,imo incontinenti poterit pꝛeueniri.Hoc contrarium examina-
ui.ſ.eodem.c.i.⁊ ibi concluſi quod iſta decre.non coꝛrigatur,ſed
temperetur in hoc,quod vbi olim nunquam poterat pꝛeueniri ni-
ſi lapſo anno,hodie,ſi non vult pꝛeueniri,opoꝛtet quod eo quod ci-
tatus eſt per ſecundas literas,quod reſpondeat,⁊ pꝛeſentet pꝛi-
mas,⁊ offerat ſe per pꝛimas paratum procedere:vbi olim poterat
differre vſqꝫ ad annum.Hodie ergo aut citatus per ſecundas,ſo-
lum opponit de pꝛimis,⁊ ipſas nō pꝛeſentat,⁊ ſuccūbit:aut ipſas
pꝛeſentat,⁊ offert ſe paratum per eas pꝛoſequi:⁊ non pꝛeuenitur
per ſecundas.Hoc not.poſuit tempoꝛe lec.in fin.gloſſ.in verſic.ſi.
23 quia copiam iudicis habere non potuit.❡†Nota cum gloſ.quod
vbi quis impeditur per factum iudicis ad impediendum curſum
tempoꝛis,iam ad excludendum in actu exercendo,opoꝛtet quod
pꝛoteſtetur.Idem no.gloſſ.in.c.i.ſ.eodem.Allegat ad hoc de ap-
pel.ſi iuſtus metus.Idem gloſſ.de elect.cupientes.§.ſi per viginti.
24 in verbo Pꝛopoſita.❡†Aduerte tamen quod vbi dicit gloſſ.nō
ſufficit quod ſemel requirat iudicem infra tempus,quia licet ſe-
mel non habuerit copiam,potuit habere alio tempoꝛe:vnde cau-
tum eſt infra tempus pluries pꝛoteſtari.Et ſi vis te ampliare,poſ-
ſes ſcribere que ponit Barto.ff.de noui oper.nuntia.l.de pupil-
lo.§.ſi quis ipſi pꝛetoꝛi.vbi tractat an ſemper debeat ſieri pꝛo-
teſtatio coꝛam vicinis,⁊ an pꝛoteſtatio pꝛopter impedimentum
ſinito impedimento ſit iteranda:vbi etiam pꝛoſequitur plura de
pꝛoteſtatione,que ſit cauſa timoꝛis,que plus pertineret ad capi-
tulum ſi iuſtus metus.⁊ ad.cap.i.quod me.cauſa.ideo non inſiſto.
25 ❡†Quero cum ea.gloſſ.ii.quando incipit currere annus.Reci-
tat opinio.Quidam dicunt quod tunc cum pꝛimum habuerit co-
piam agendi.ff.de diuer.⁊ tempo.pꝛeſcrip.l.i.⁊.ii.❡Secunda opi-
nio.a tempoꝛe pꝛeſentationis literarum ſecundarum facta iudici.
de appel.ſuper eo.quia hec falſa:quia ſic eſſet in poteſtate impe-
trantis.Secundo quando curreret annus.Nec obſtat.c.ſuper eo.
quia ibi loquitur de conuincenda negligentia iudicis in termino
ad ſiniendam cauſam:hic de termino parti ſtatuto.❡Tertia opi.
quod a tempoꝛe,quo compoſuit ſarcinulas ſuas,⁊ potuit que-
rere aduocatum.ff.ex qui.cau.ma.l.ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpli-
citer.❡Quarta,quod incipiat a tempoꝛe date literarum.Iunge
tertiam cum pꝛima,currit a tempoꝛe,quo habuit copiam agendi:
⁊ hic eſt caſus:⁊ non dicitur habuiſſe copiam agendi infra modi-
cum tempus,quo ſarcinulas ſuas compoſuit.Et hec eſt veritas:li-
cet Hoſtien.⁊ quidam alii poſuerint ſextam opinio.quod tempus
curreret a die impetrati reſcripti ſecundi.Sed ſecundum hoc etiā
poſt decem annos incipere poſſet curſus tempoꝛis:quod non eſt
26 dicendum.❡†Quero,quis pꝛobabit negligentiam,vel dolum.
Reſpondet glo.vltima quod tranſcurſus anni pꝛobabit hoc:ne-
que alia opus erit interpellatione.de loca.potuit. Innocen.dicit
quod ex variis coniecturis eſtimabit diligentiam,vel negligen-
tiam:⁊ his conſideratis eſtimabit cui parti incumbat pꝛobatio.
Compoſt.placet gloſſ.maxime quia foꝛte plus inſtaretur in pꝛo-
batione huius articuli,quam pꝛincipalis:puto conſiderandum
qualiter opponatur.Si opponat negligentiam tantum,ſufficit
tranſcurſus anni.Si deducet dolum:opoꝛtet quod illud pꝛobet:⁊
pꝛobabiliter ex perſpicuis indiciis.C.de dolo.l.dolum,vel negli-
gentiam.quod poteſt:vt.ſ.eodem.ex parte S.tunc dico quod ſuf-
ficit tranſcurſus anni:quia neceſſario alterum concludit.Et illud,
quod dicitur,quod pꝛobatio dubia non releuat:verum,quando ni-
hil concludit:ſed quando neceſſario alterum duoꝛum includit,
quoꝛum alterum ſufficit ad intentum,tunc releuat.quod eſt notan-
dum.Anto.de Butrio.

1 ❡Iudex oꝛdinarius quid facere debeat cum mandata diuerſo-
rum delegatoꝛum reſpiciunt contraria.
2 Pꝛoceſſus duoꝛum delegatoꝛum pendet ex literarum viribus.
3 Executoꝛ qualiter procedat in mandatis delegatoꝛum contra-
riis.
4 Pꝛobatum dicitur euidenter ex inſpectione inſtrumenti.
5 Negatiua eſt manifeſte pꝛobabilis,coarctata ad locum certum.
6 Executoꝛ quam exceptionem admittat pꝛopter contraria man-
data.
7 Executoꝛis reſcriptoꝛum diſcretio qualis eſſe debeat in proce-
dendo.
8 Executoꝛ ſuper dubio poteſtatis quam iuriſdictionem habeat.
9 Executoꝛ an ⁊ quando poſſit admittere exceptionem contra exe-
quendum.
10 Iudicum inſtructio quatuoꝛ reſpicit in exequendo mandatum.
11 Iudex in dubio debet abſoluere,non condemnare.
12 Iudex ex quibus poſſit ſuperſedere ab executione mandati.
13 Iudex executione pꝛimi mandati facta recipiens ſecundum man-
datum contrarium,quid agere debeat.
14 Iudex ſe certum reddere non debet,vbi dubius eſt.
15 Iudex,cui iniungitur exequi certum mandatum a duobus oꝛdi-
nariis contraria mandantibus,vtri parere debeat.
16 Iudex,cui mandatur aliquid exequi,debet parere mandato,non
obſtante exceptione defectus poteſtatis in mandante.
17 Iudex executoꝛ qualiter ſit certificatus de queſtione.
18 Iudex executoꝛ virtute certi mandati ſecundi ſi non eſt ſibi no-
tum de reuocatione in dubium alterius reſcripti pꝛimi qualiter
procedere debeat.
19 Iudices in beneficialibus poſſunt aſſumere partes iudicis,vel
executoꝛis.
Iudex executoꝛ an debeat quaſcunqꝫ partes audire.
20 Iudex in pronuntiando quando videatur iudicis,⁊ non executo-
ris partes aſſumere.
21 Iudex dubitans an debeat condemnare vel abſoluere debet a iu-
dicio ſuo ſuperſedere,⁊ iuriſdictionis ſue certitudinem expecta-
re.
22 Iudex ſuper reuocatione executionis iam facte debet facere exhi-
beri literas.
23 Iudex non habens iuriſdictionem an poſſit partibus terminum
aſſignare.
24 Mandatum executum quando reuocetur per ſecundum.
Reſcriptum pꝛimum non ſurreptitium non reuocatur per ſecun-
dum.

1 **Cum contingat.** ❡†Inſtruit oꝛdina-
rium quid facere dꝫ,
cū diuerſoꝛum delegatoꝛum mandata recipit contra-
ria.hoc dicit:⁊ ſm Hoſti.ponit dubitationem,⁊ ipſius
ſolutionem diſtinguētem,ibi:ſuper quo.oꝛdinarii duplicem reſte-
2 ctionem ibi:ceterum.❡†No.pꝛimo qꝺ validitas proceſſus duoꝛū
delegatoꝛum quantum ad actum excōmunicationis a diuerſis in
eadem cauſa impetratoꝛum,pendet ex viribus literarum,⁊ euen-
3 tu.i.declaratione.❡†Nota ſecūdo qualiter habeat procedere exe-
cutoꝛ,vbi delegatoꝛum ſunt mandata contraria:quia quādoqꝫ eſt
certificatus quomodocunqꝫ de diſcoꝛdia literarum inter iudices:
⁊ tunc debet ſuperſedere,donec hec queſtio per iudices ſopiatur:
nec dꝫ ad executionē mādati alicuius ꝓcedere.Ex hoc videt qꝺ ꝫ
ſit certificatus qꝺ ſup hoc negotio ſint lr̄e diuerſe impetrate,⁊ qꝺ
ſup eis facti ſunt diuerſi ꝓceſſus,ex quo nō eſt certificat⁹ qꝺ iudi-
ces ſup lr̄is cōtēdant,ꝙ nō habet locum hec pars:⁊ debet tunc exe-
qui pꝛimū mādatum ſibi ꝑſentatum.❡Quādoqꝫ non eſt certificatus
tp̄e pꝛimi mādati de cōtētione lr̄aꝝ,vel anteꝙ fecerit executorem,
debet facere executionem:⁊ ſi facta executione ꝑſentet mādatū,dꝫ
ſibi facere literas ꝑſentari:⁊ hoc caſu aut euidēter ſibi conſtat qꝺ
ſcđe reuocāt pꝛimas:⁊ dꝫ illas retractare,ſeu executionē,quā fecit,
reuocare,ſcđas dꝫ exeq̄:ſi eſt certū qꝺ nullo modo reuocent,debet
4 reiicere ſcđas:ſi dubitat,dꝫ ꝑtes ad iudices remittere.❡†No.ter-
tio qꝺ illud dicit euidēter cōſtare,qꝺ cōſtat inſpectione inſtr̄i,aut
literarū,ſup quibus nulla cadit dubitatio:nec illud dicit euidēter
conſtare,qꝺ cōſtat inſtrumento,ſi ſup ipſo cadit intrinſeca,vel ex-
trinſeca dubitatio.Qꝺ no.qn̄ cognoſcas ſniam hr̄e euidentē erro-
rem,

rem, quando circa errorem nulla cadit dubitatio, ⁊ oculis perpẽdif
abſq; aliqua diſcuſſione. Uide quod ſcribit Inn. de offi. dele. P. ⁊
G. ⁊ quod dixi. de reſcri. ab excommunicato. Et hoc, quando eui-
denter vel indubitanter dicatur conſtare, dixi de coha. cle. veſtra. ⁊
5 vide de appel. cum ſpeciali. ¶ † Quarto nota quod negatiua mani
feſte eſt probabilis, quando coarctata eſt ad locum certum. Unde
viſione inſtrumenti poteſt probari negatiua: ⁊ dicif probatio ma-
nifeſta. Et ſic patet quod factum negatiuum poteſt tranſire in no-
torium. Hoc examinaui tibi de coha. cle. ⁊ mu. veſtra. ſic de facto ne
6 gatiuo poteſt eſſe conſuetudo. de cle. coniu. Joannes. ¶ † Quinto
nota quod propter contrarietatem mandatorum poteſt executor
admittere exceptionem defectus poteſtatis mãdantium, ⁊ illud nõ
exequi, ⁊ ſuperſedere aſſumendo quandam extraiudicialem cogni-
tionem ſuper fundamento poteſtatis mandantium, vbi de ea no-
torie conſtare poteſt abſq; aliqua dubij diſcuſſione: non tamen po-
teſt iuriſdictionem aliquam aſſumere, nec ſuper probabili dubita-
tione aliquid decidere: ſicut de priuilegijs. cum perſone. lib. vi. Po
teſt etiam nulla ſubſiſtente contrarietate petere vt informetur ſu-
per poteſtate mandantis, de qua ſi ſibi nõ conſtat, poteſt executio-
nem recuſare de offi. dele. cum in iure. ¶ Aut ergo opponitur co-
ram executore defectus poteſtatis, ⁊ de ea incontinenti conſtat, niſi
aliud oſtendatur: ⁊ hec exceptio admittitur de offi. dele. cum in iu-
re. Aut allegatur exceptio defectus poteſtatis, ⁊ de poteſtate con-
ſtat, ſed de defectu conſtare poteſt abſq; aliqua diſcuſſione, ex ſola
viſione literarum: ⁊ dico quod ad hoc admittitur. Aut allegatur
alius defectus poteſtatis, ⁊ de ea non poteſt euidenter conſtare, ſed
exigitur aliqua diſcuſſio: ⁊ de hoc nõ cognoſcit, ſed ſuperſedere dz,
donec iſta ſopiatur: vt hic. Poteſt etiã exequi, ſi vult, dũmodo non
ſint 9ria mandata. Et no. qd ſuper aliquo facto notorio poterit ſe
informare, ⁊ put veritatẽ repererit, exequi, vel nõ exequi: non dicif
ptes iudicis aſſumere. Ad hoc qd no gl. de iudicijs cum veniſſent.
7 ¶ † Ex vltima parte no. primo, qlis dz eſſe iudex, ⁊ qualr ſe dz ha
bere in pcedendo: qꝛ dz eſſe prouidus, ⁊ purus, nec aſſerere ſe dubi
tare, vbi nõ eſt dubitandum, nec ſe certum, vbi merito eſt dubitan
8 dum. ¶ † No. qꝑ executor ſup dubio ptãtis executionẽ mãdãtium
nullã põt aſſumere iuriſdictionẽ, ſed ſolã nudã, ⁊ puram informa-
9 tionem extraiudicialem. ¶ † Et not. bene hunc tex. qꝛ declarat, an,
⁊ qñ executor poſſit admittere exceptionem contra exequendum
ex capite nullitatis, ppter defectũ poteſtatis: de alijs exceptionib9
10 de offi. dele. paſtoralis. §. preterea de re iu. de cetero. ¶ † Habemus
hic inſtructionẽ iudicum circa quatuor. ¶ Primum, qñ executor
nondum executo mandato literarum recipit dubitationem de diſ
cordia literarũ, qualiter procedere debet. ¶ Secũdo, qualiter pce
dere debet, quando facta executione primi mandati, recipit ſcdm
contrarium, vbi ex literis colligit validitatem, ⁊ inualiditatem al-
terius litere. ¶ Tertio quid agere debet quãdo ſuper literis pre-
ſentatis recipit probabilem dubitationem. ¶ Quarto vniuerſali
ter quo ad omnia inſtruitur, quõ ſe habere debeat, ⁊ qualiter aſſu-
11 mere poſſit ptãtem. ¶ † Ad primum oppo. qd nõ debeat ſuperſe-
dere, ex quo dubitat de reuocatione, an debeat abſoluere, vel condẽ
nare: in dubio debet abſoluere. ff. de acti. ⁊ ob. Arrianus. ⁊ de pro-
bat. ex literis. ¶ Dic, quandoq; dubitat iudex an debeat abſolue-
re, vel condemnare, ⁊ dubium procedit ex phatione partiũ: ⁊ pro-
cedit regula. ¶ Qñq; dubium procedit ex dubio iuriſdictionis: ⁊
tũc nõ dz abſoluere, ſed expectare certificationẽ iuriſdictionis, ex
12 quo põt, vt hic. ¶ † Quero primo de quo debeat recipere qõnem
ſuſcitatam eſſe, vt poſſit ſuperſedere executioni. Nõ inſiſtendo ver
bis, vt habeat locum qd hic deciditur, vt ſuperſedere debeat, opor
tet quod habuerit dubium, primo qd duo paria fuerunt literarũ:
⁊ de hoc qd ſic ſit, dz eſſe certificatus. ¶ Secundo exigitur qd ſit
certificatus, qd ſuſcitata eſt inter iudices queſtio ſuper ipſis iuri-
bus literarum. Per qd dico qd licet audiuerit duo paria literarũ
impetrata, lz etiam audiuerit qꝑ ambo iudices procedunt eodem
inſtanti, ex quo non audiuerit contentionem ſuſcitatã inter eos ſu
per literis, non credo qd tũc ſupſedere debeat, ſed dz exequi primũ
mandatũ, ⁊ poſtea expectare ſcdm. ¶ Per hoc dico qd ſi audiret
duo paria literarũ, ⁊ vnum tñ procedere iudicẽ, ad hoc non habef
locus hic, niſi vt deberet retardare executionem: ſi tñ expectaret
modicum, malum non faceret: non tñ dz expectare excõicationem.
Et p hoc multa ceſſant, q̃ ſcribit Inno. q̃ plus intricata, q̃ vtilia,
puto. Per hoc puto qd ſi poſtq̃ eſt factum mãdatũ executioni, vt
denunciet excõicatum p primos iudices: qd ſi comparet alia pars
dicens ſe paratam literas intra breuem terminum oſtendere, que
expreſſe reuocant primas, qd ordinarius, lz forte ex equitate poſ-
ſet acquieſcere, ⁊ ſuſpẽdere executionẽ, cõſiderata qualitate pſone:
qꝛ nec deuiare debuit aduerſarius, nec dz venire cũ ſacco paratus.
ff. de ſol. qd dicim9. ſm Inn. tñ de iure ſupſedere non dz: qꝛ iſta de-
cre. põderat ad ſupſedẽdũ. qd ſit inter iudices cõtẽtio ſup lr̃is, vt
hic: ⁊ hoc etiã ſentit Cõpo. ¶ Uel dic qd ſupſedere dz, etiã de iure,
nõ ex virib9 hui9 decre. ſz qꝛ ex quo allegaf defectus ptãtis, ⁊ alia
nõ exigif diſcuſſio, q̃ inſpectatiõis literarũ, ipſam põt admittere.
13 Ad hoc de of. dele. cũ in iure. ¶ † Circa ſecundum qd dicitur, qd ſi
poſt executionẽ litere appareat ſcdm mandatum 9rium, p qd man
datur oppoſitum a primis iudicibus: qd executor poteſt facere li-
teras exhiberi, ⁊ poterit ſcdm euentũ literarũ reuocare, vel nõ exe
cutioni mandare. ¶ Pone qd facta iam per executorẽ executione,
per primas literas, abſq; aliquo mandato cõtrario cõparet, pars
oſtẽdit lr̃as ſcdas, q̃ expreſſe reuocẽt prias: nũquid poterit ſibi ad
reuocãdũ primas pcedere vt reuocet proceſſum, ⁊ facere ſibi oſten
dere, ita qꝑ videre poſſit an ſecunde reuocent primas ad finẽ reuo-
candi primũ pceſſum. Compo. hic ſentit qd nõ. Jo. An. tz cõtra-
rium: qꝛ dicit qd etiã nõ receptis mandatis contrarijs, ⁊ põt ſibi
facere literas exhibere, vt dixit gl. ¶ Aduerte: dubiũ pẽdet in hoc
an poſſit pur9 executor admittere dubiũ poteſtatis mãdantis, ad
impediendã executionẽ demũ, qñ recipit mãdata 9ria: an etiã ſi nõ
habuerit mandata 9ria. Et videtur qd demũ, qñ habuit mandata
cõtraria: qꝛ tunc ppter prolixitatẽ vt faciat ſibi viã iuris, videtur
qd tunc põt admittere dubiũ poteſtatis, cum aliter facere nõ poſ-
ſit. Ubi ergo nõ hz mandata cõtraria, nõ dz admittere exceptio-
nẽ 9 defectũ poteſtatis mandantis: qꝛ purus executor nullam dz
admittere regulariter exceptionẽ. de re iudi. de cetero. ⁊ qd ibi no.
¶ Ego credo qꝑ aut ante executionem factam per primas oppo-
nitur de ſecundis ſibi, ⁊ paratus eſt oſtẽdere, etiã nullo facto man-
dato per ſecundas: ⁊ dico qd licet non compellatur, ſi non vult, po
teſt, ⁊ iuſte facit, admittere ſcdm impetrantem volẽtem ſecundas
literas oſtendere, per quas prime reuocãtur: qꝛ ante executionem
poteſt diſcutere, ⁊ extraiudicialiter querere de ptãte mãdãtis: qꝛ ſi
de ea ſibi non cõſtat, vel de defectu cõſtare põt, nõ tenef exequi: de
offi. dele. cum in iure ex quo nõ opponif defectus dubij: ſed conſta-
re volens ex literis, aut ipſe iam fecit executionem per primas, et
iam functus eſt officio, niſi nouum ſibi ſiat mãdatũ oppoſitũ, per
qd recipiat ptãtẽ ad reuocandũ qd fecit, nõ dz illud reuocare, etiã
ſi appareat qd mandans nullam habeat ptãtẽ: qꝛ nõ põt ſe infor-
mare ſuper ptãte mãdãtis poſt executionẽ ad reuocandũ, ſed anq̃
exequaf. Et ſic exponit Cõpo. ſup ipſa tñ recognitione ptãtis, vbi
opponif in executione, nũq̃ poterit vt iudex pcedere, ſed vt infor-
mator ſic, nõ a partib9 ſe informãdo, ſz ſolũ ex quadã lr̃arũ viſio-
ne ſic, vt hic habes in fine. Ideo dicit doc. qꝑ ad ipſum non ſpectat
inquirere, vel audire aliquas exceptiões, q̃ iuriſdictionẽ tangant:
ſed ſunt dimittẽde ptibus corã iudicibus pponende. ⁊ p eos diffi-
niẽde, prout iuris fuerit: ⁊ ſolũ ex ſola inſpectione literarũ, motum
ſui animi debebit reformare, vt patebit ex literis. Et ſic eſt caſus,
quo cognoſcit, q nõ iudicat, ⁊ q iuriſdictionẽ nõ hz: ⁊ qd vz proceſ
ſus a nõ iudice: q no. qꝛ p hoc cognoſcis, an, ⁊ qñ exceptionẽ 9 defe
14 ctũ ptãtis ſnãntis debeat audire, vel admittere executor. ¶ † Ue
nio ad partẽ, in qua inſtruif iudex, quõ in talibus ſe debeat hr̃e in
procedẽdo: ⁊ dicit qd nõ dz ſe certum reddere, vbi eſt dubius. vel ſe
dubitantẽ: vbi eſt certus. ¶ Quid ſi reddat ſe certum, vel dubiuz,
vbi nõ dz, ⁊ per hoc excõicatur, an valeat excõicatio. Dic qd ſi du-
bitatio eſt craſſa, ⁊ ſupina, qꝛ in veritate aliqua dubitatio non põt
ibi cadere, vz excõicatio, ſm Inn. de offi. dele. paſtoralis. Si dubi-
tatio ſit excuſabilis, nõ tz excõicatio, lz dubitet vbi dubitandũ nõ
eſt per peritiſſimum, vel peritiorem: qꝛ non contumaciter reſiſtit,
nec ipſius iuriſdictionẽ turbat: in qbus caſibus tñ hz in eũ iuriſ-
dictionẽ: de of. or. paſtoralis. de of. dele. paſtoralis. eo. tit. c. j. Et ſi di
cis, ſnĩa iniuſta ligat: verũ, niſi def ptãs, vt eſt hic. Si dicit ſe cer-
tũ, vbi dubitãdũ ſit, ⁊ exequif, ⁊ p hoc ab aliquo excõicef: tz ſnĩa, ſi
dubium eſt probabile, ⁊ ſupinum, ſic ſe reputare certum: qꝛ turbat
iuriſdictionẽ: cũ in tali dubio debeat ſuperſedere, vt hic. Propter
qd dicunt qdam ligare ſnĩam, etiã ſi poſtea appareat iuriſdictio-
nẽ excõicatorũ reuocatã: cum cõſtet illum in dubio iuriſdictionem
15 habuiſſe, quã ipſe turbat. ¶ † Ultimo quero an hec decre. habeat
locũ in duobus ordinarijs eiuſdem, puta habentibus eccleſiam in
vtriuſq; dioceſi, vnus ex dioceſanis mandat eũ denũtiari excõica-
tum, alter mandat eum denuntiari non excõicatum. Inno. qd nõ:
qꝛ ambo ſunt pares: ⁊ par in parẽ, ⁊c. de elec. innotuit. Sed in dele-
gatis vnus poteſt eſſe ſuperior altero, ſi habet alter iuriſdictionẽ,
⁊ alter nõ. Et hoc intellige, qñ ordinarij vnus non eſt maior alio: ſi
eſſet, ſtaretur mandato ſuperioris: puta, ſi legatus mãdaret, ⁊ mã-
daret oppoſitum ordinarius. Hec vera quando certum eſt, eum eſ
ſe iudicẽ: ſz ſi eſt dubiũ qs eorũ ſit iudex, vt dixi. ſ. eo. ſup lr̃is. hr̃et
locũ decre. paſtoralis. in ordiarijs. Ita dico qd hz locũ iſta: alr̃ nõ.
16 ¶ † Quid ſi nõ eſt cõtẽtio ſup plurib9 lr̃is, ſz ſup vna tñ: vt qꝛ dr,
vnicas lr̃as ipetratas p dolũ, vel falſi ſuggeſtionẽ: dic qꝑ nõ hz lo-
cũ decr. paſtoralis. Uñ hoc caſu nõ obſtãte qꝑ opponaf talis defe-
ct9 ptãtis in mãdãte, executor parebit. j. de offi. dele. ſi qñ ⁊. c. ex li-
teris. Qd intelligif, dũ tñ de ptãte appareat, ſaltẽ extrinſece: vt qꝛ
lr̃e oñdanf abſq; vitio extrinſeco. de offi. dele. cũ in iure. ⁊ hec ſuffi-
ciãt. ¶ Si eñ ex literis eſt certus de iuriſdictione, parere dz: ſi eſt
certus qd nõ dz parere, nõ neceſſitatur ſi eſt dubium, qꝛ in dubijs

17 eſt parendū, adhuc parere debet: vt in illis iurib⁹ notatur. ¶ †Venio ad gloſ. ⁊ quero cum ea circa principium, qualiter, ⁊ a quo exigitur ꝙ ad gloſ. ⁊ quero cum ea circa principium, qualiter, ⁊ a quo dicem ſuſcitata. Dicit hic gl. ſ. qꝺ quidam dicūt qꝺ hic ſufficit iudicem certificatum eſſe per famam ſolam, vel alias quocunqꝫ etiaꝫ dicto vnius: qꝛ text. exigit qꝺ vt nō habeat locum hec pars de retardando proceſſu, qꝺ nihil omnino ſciuerit. Ipſe autem dicit aliquid ſcire, etiā ſi aliqd audiuerit per famam. Ad hoc de cle. excō. il lud. de ſen. excō. cum deſideres. §. ſed eſt queſtio. Motiuum iſtorū eſt tex. q dicit ad hoc vt procedere poſſit ad executionem, exigitur, quod omnino nihil ſciuerit: ⁊ ſi aliquid, quātū modicum, ſciuerit, poteſt ſuperſedere excōicationē al's executionem. Allegant multa iura, que ꝓbant quod vt inducaꝛ dubitatio de aliquo, ſufficit aliquid, quantūcunqꝫ modicū, ſciuiſſe, etiam ab vno. ff. de pe. hered. l. item veniunt. §. a quo. cum ſimili. ⁊c. Eſt opinio gloſſatorū qꝺ exigiꝛ ꝙ a talibus taliter audiuerit, qꝺ merito fit ei fides adhibenda. Probat iſtud: qꝛ non ſufficit ſcire a quacunqꝫ leui pſona: vt. ſ. de ſpon. cū in tua. ⁊ qꝛ in dubijs obediendum. xxiij. q. i. qd culpaꝛ. ⁊ qꝛ non dꝫ executio differri, niſi incontinenti ꝓbeꝛ exceptio. ſ. de teſti. veniens. Probat glo. qꝛ ſi ſufficeret hoc audiuiſſe a quocūqꝫ, ſemp eſſet in ptāte partis impedire executionem ſnie, allegando ſe priores literas habere, de qbus ſecunde nō faciunt mētionem: ⁊ ſic nulla excōicationis ſententia, vel abſolutiōis, mādaretur executioni, ſi diceret aliquis ante executionē, cām eſſe alteri cōmiſſam: ⁊ ſic daꝛ occaſio figmentis: qꝺ eſſe non dꝫ. xxxij. q. ſ. dixit. ſ. de diuoꝛ. ꝓto. Propter qꝺ cōcludūt, qꝺ vt ſuperſedeat excōicationi, opꝫ quod habeat ꝓbabilem cauſam, ⁊ ſcientiam, ⁊ de conceptione literarum. xxiij. q. iiij. quam magna. de cle. excom. mi. c. illud. Gloſſ. reſpondet quod ſufficit, quōcūqꝫ audiuerit, per literam, que exigit qꝺ vt non ſuperſedeat, quod nihil omnino audiuerit. ¶ Credo qꝺ aut audiuit executoꝛ tm̄ a parte volente impedire executionē: ⁊ nō ſufficit, vt dicit gl. Aut hoc audiuit p famā, aut ab vno teſte: ⁊ tunc hoc ſufficit, quod poſſit ſuperſedere, vt non excommuniceꝛ. Sed ſi contra eum ꝓceditur ad excōicationem, vt nō ligeꝛ, debet aut exequi mandatum, aut debet dicere qꝺ eſt paratus pſequi ſcꝺm formā huius decre. vt petat preſentari mādata, ⁊ literas: ⁊ ſi aliter obediat, oſtēdendo mandatum, obſequēdo illi. Allegat de cōuer. coniuga. ex publico. Si tm̄ excōicaꝛ, quādiu eſt paratus pſequi ſm formā huius decre. nō valet excōicatio, cū non ſit cōtumax, ⁊ in illo caſu tm̄ habeat delegatus poteſtatem excōicandi, ſcꝺm Jo. An. ¶ Credo ꝙ bene dicant, excepto eo, quod dicunt qꝺ debet facere qꝺ iudices ſibi literas preſentent: qꝛ illud habet tantum locum, qn̄ inter eos nō eſt reuocatum in dubium de viribus literarum: ſed qn̄ eſt reuocatum, ⁊ hoc ſciuit nō hꝫ locum illud, qꝺ eſt dictū de preſentatione literarū: ⁊ ideo tutum eſt forte quod qualitates notificent, ⁊ delegatis mādantibus, vel ſuperiori, qui hoc iubeat, vel appellet: vel facta ſibi aliquali fide, poteſt petere ſibi exhiberi copiā reſcriptorū: ⁊ ſic ſaltem videat an relatis debeat credi, ⁊ ſic ſuperſedere debeat: qua petita, ſi non exhibeantur reſcripta, non valebit excōicatio cōtra ipſum lata, iuxta no. in. c. cū in iure. de offi. dele. Et iſto mō poterit intelligi opi. doc. Et hoc forte voluit ver. ⁊ ad ipſum. referendo ad omnia precedentia: quod placet tamen glo. ſi. ¶ Unum tamen eſt concludendum, quod ſi ſufficiat qualiſcūqꝫ notificatio, ad hoc vt ſuperſedere poſſit data ſuper tali notificatione excōmunicatio lata contra ipſum executorem erit nulla: ar. dictorum iuriū, ⁊

18 eius, quod habetur in. d. c. cum in iure. ¶ †Venio ad ſecundū, vbi dicitur quod ſi non eſt ſibi notum de reuocatione in dubium literarum, qualiter debet procedere: ⁊ determinatur. ¶ Primus caſus, quando preſentatis literis, quas debent ſibi preſentare iudices, vel partes: ⁊ colligit euidenter que alias reuocent: ſi ſecunde reuocent primas, reuocet quod executus eſt: ſi ſecunde impediantur euidenter primis, non exequitur ſecundum mandatum. ¶ Circa hoc primo opponitur quod hoc non procedit, vt poſſit extraiudicialiter de preualiditate literarum informari: licet enim appareat quod ſecunde reuocent primas, vel quod ſecunde non faciunt mentionem de primis, per hoc non conſtat primo caſu ſecūdas validas, ⁊ ſecundo primas: quia poteſt eſſe qꝺ prime ſint ſurreptitie, ⁊ preualebunt ſecunde. ſ. eo. c. ex parte S. ⁊ c. ex tenoꝛe. Sic poteſt eſſe quod ſecunde reuocantes primas ſunt ſurreptitie. Aut ergo de hoc. ſ. an ſint ſurreptitie, vel non, ſe informet, ⁊ nō eſt euidens de validitate, vel preualiditate literarum: ⁊ ſic non poterit procedere quod dicitur, quod alterum mandatum exequatur. Aut ſe informat ſuper ſurreptione: ⁊ hoc facere nō poteſt, quin aliquid audiat a partibus: ⁊ ſecundum hoc aſſumet iuriſdictionem ſuper cognitione ſurreptionis. Et ſic patet quod partes aſſumet iudicis: qꝺ non eſt dicendum. Gloſſ. ſuper verbo Literarum, dicit quod qn̄qꝫ non reuocaꝛ in dubiū inter partes, niſi de prioritate, ⁊ poſterioritate, ⁊ reuocatione, vel non, nec aliter allegatur dubiū extrinſec⁹, vel vitium: ⁊ hoc caſu ꝓcedit decre. qꝛ de hac prioritate ⁊ poſterioritate poterit ſe informare ex ſola viſiōe lr̄arū: ⁊ ſic poterit alterū ex mandatis exeq. Qn̄qꝫ vltra dubiū prioritatis ⁊ poſterioritatis, vel nō reuocationis, reuocaꝛ in dubiū de validitate alterarū ex aliquo vitio extrinſec⁹: ⁊ hoc caſu gl. ponit duas opi. vna ꝙ adhuc ꝓcederet decr. ꝓut dicit executorē alterū ex mandatis exeq poſſe: qꝛ poterit ſe informare ſup ſurreptiōe extraiudicialr, hoc a ptib⁹ indagādo, ⁊ aſſertiōe eax: nec p hoc ſequiꝛ ꝙ aliquā aſſumat iuriſdictionē. ¶ Scꝺa opi. ſ. q̄ reſidet gl. ꝙ tūc nō poterit ꝓcedere, qꝛ p h̄ aſſumeret iuriſdictionē, ſi ſe iformaret. Itē qꝛ h̄ decre. excludit electionē alterius ex mādatis, qn̄ ſup lr̄is cadet ꝓbabilis dubitatio: q̄ cadit eo ꝙ ps allegat alteras ſurreptitias: qꝛ negatiōe ſit res dubia: vn̄ tūc locus eſt ei, qꝺ dicet decre. ¶ Scꝺo in caſu dubitatiōis qꝺ fiat remiſſio ad iudices, vt ꝓcedant ſecundū tenoꝛē decre. ſ. e. c. paſtoꝛalis. Et hoc apte tꝫ Jo. an. poſt gl. Inn. q dicunt ꝙ aliter decretalē exēplificātes carēt intellectu. ¶ Hoſt. deteſtaꝛ: vn̄ ipſe, ⁊ Jo. an. dn̄t hic, ꝙ dato qꝺ lr̄e allegenꝛ p ptes ſurreptitie, ⁊ ſic aliud vitiū extrinſecus opponaꝛ, ſe de hoc nō hꝫ executoꝛ intromittere, ſꝫ ſolū hꝫ literas inſpicere, ⁊ eis oſtenſis hec decre. decidit tres caſus. Aut eñ euidēter conſtat ex literis circūſcripto qꝺ extrinſecus allegaꝛ a ptibus, ⁊ repto ꝙ ſcꝺe literas primas reuocēt: ⁊ dꝫ exeq ſcꝺas, reuocando qꝺ fecit. Aut euidenter ſibi conſtat qꝺ ſcꝺe non reuocāt primas: ⁊ mādatum primū debet exequi, ⁊ non ſcꝺm. Aut aliqd pōt eſſe dubitationis ꝓbabilis: ⁊ debet ſupſedere executioni ex quo in mente ſua neſcit eligere. Et ꝓcedeꝛ ex ſola viſione literarū: ⁊ de hoc ſe intromittit, nec executionē p illud ſuſpēdit, ⁊ vbi allegaꝛ dubiū ſolū ſurgēs ex literis, ⁊ per lr̄as deciſibile. Aut pſentatis literis dubiū eſt, ⁊ patet quid agere debeat: aut manet in heſitatiōe: ⁊ ſuperſedet. Si enim deberet deſiſtere ordinarius, hoc ipſo ꝙ prim⁹ dicit ſecūdas literas impetratas p falſi ſuggeſtionē, dareꝛ materia figmentis: quod eſſe nō debet. Ad hoc allegat Hoſti. text. ad ſi. q etiam dicit qꝺ ordo iſtius decre. gloſſat verbum ambiguuꝫ poſitum in dicta decre. paſtoꝛalis. Et ſic ex hoc dicto tacite vꝛ velle. Hoſti. ꝙ diſpoſitio illius decre. paſtoꝛalis. nō habet locum, vbi reuocaꝛ in dubiū de iuriſdictiōe literarum propter ſurreptionem cuius cōtrarium tenet hic gl. ſ. aperte ad ſi. ¶ Ideo cogito, qꝛ tenendo opi. gl. ibi poſitam non male diceret glo. noſtra hic poſita, per tex. ibi: innotuerit. Sic ergo cōcoꝛdando opi. dicendum eſt, ꝙ qn̄qꝫ cōſtat executori litem iam ſuſcitatā inter iudices: ⁊ debet ſuperſedere, non autem procedere: ⁊ hoc, ſiue executus ſit iam vnum mandatum, ſiue nullum: ⁊ hoc velit ver. ⁊ id ipſum ⁊c. nec curandū eſt iſto caſu, quō, ⁊ qua de cauſa contentio ſit inter iudices. ¶ Qn̄qꝫ ꝙ hoc nō conſtat: ⁊ tunc non eſt ſeruanda diſtinctio cap. noſtri: nec iudex ad inſtantiam partis debet ſuperſedere, allegantis literas impetratas per ſurreptionem, que non cōprehēditur ex inſpectione literarum. Si vis ergo ſaluare gl. noſtram, dic qꝺ pōt procedere, tenendo ꝙ nō bene pōt cadere in dubiū ſuper iuriſdictione, ni ſi opponaꝛ de ſurreptiōe: vt ipſa etiā no. in dicto. c. paſtoꝛalis. nam tūc allegatio ptis forte ſufficeret, qn̄ offerret ſe paratā ꝓbare hoc incontinenti: ſicut ſufficit, qn̄ dicit ꝙ litere ſunt reuocate, per primas, quas offert icōtinēti: nō tm̄ ſiet talis receptio in modū cognitionis, vt eſt ꝓbationis, per tex. nr̄m in ſi. ſed informatur, vt dicit gl.: ⁊ ſic ſuperſedere poterit, habita tali informatiōe, donec queſtio

19 ſopiaꝛ ſm formā. c. paſtoꝛalis. ¶ †Ex iſtis pōt patere determinatio dubij, dantur quotidie executores a papa in literis beneficialib⁹, q lꝫ poſſent aſſumere ptes iudicis, pñt etiā, ſi volūt, non aſſumere, ⁊ eligere viā executiōis: vt patet in. c. ſi. de preſum. per Inn. ⁊ in cle. de of. dele. eligunt vias executionis: partes aliqd opponūt, p quod nō poteſt exequi, ſi qꝺ opponūt eſt verum: nunquid executores debēt audire partes, an vero debeant inaudita parte ꝓcedere? Videꝛ qꝺ ſi allegaꝛ aliquid euidens, quod pateat ex literis, qꝺ ipediaꝛ executio, per hanc decre. Si allegaꝛ aliqd merito heſitā dū extrinſecus, quod hoc nō attento debeat exequi, ſm qꝺ dicunt hic doc. ¶ Credo ꝙ debeat ptes audire: ⁊ ſi nō audit, ⁊ ſe informet, ſaltem extraiudicialiter, ꝙ grauat partes: ⁊ aliud eſt in his executoribus, in qbus ius nō dat ſibi ptātem, niſi ſup cognitione notoꝛia, ⁊ euidenti literarum: qꝛ precedit cognitio iudicis. Aliud eſt, qn̄ daꝛ executoꝛ in literis: qꝛ ſemp ineſt clauſula ſi preces veritate nitanꝛ: vel, ſi eſt ita. Vn̄ ſup dubio iſto dat ptātem executori, vt ſuper hoc ſe informet: qꝛ licet ab eo excludaꝛ iuriſdictio, quando non aſſumit partes iudicis, non tm̄ excludiꝛ ab eo extraiudicialis informatio. Dꝫ ergo a partibus ſe ſuper illo dubio informare, ⁊ exceptionē, et ſurreptionē continentes admittere: licet de illis, que opponunꝛ in perſonam, ſit dubiū: vt ſcribit Innoc. de conceſ. preben. propoſuit. ⁊ vide de elec. cum inter canonicos. ⁊ tunc aut ex informatione redditur certus per literas: ⁊ debet exequi. Aut redditur certus contra literas: ⁊ non debet exequi. Aut reddiꝛ dubius: ⁊ tūc hꝫ duplicē viā, vel qꝺ ſupſedeat, ⁊ intimet ſupiori vt cognoſcat, vel qꝺ iudicis ptes in hoc aſſumat: ſed hodie hꝫ practica peſſima, qꝺ ſi nulle eſſent clauſule ſicut ita ſi eſt dign⁹: ꝓcedunt velo leuato, ⁊ non audiūt aliqd a ptibus, nec ſe infoꝛmāt cū ptib⁹, ſed velo leuato ꝓcedūt, ⁊ ptes grauant, ⁊ poſtea ptes appellāt: ⁊ ſic opus eſt qꝺ cā in curia

curia ventiletur. Nec nõ corrigit curia: quia gaudet, vt impingue-
tur. Puto tamẽ quod ſi ſe informet, quod proceſſus valebit, quan
do clauſula ſonet in monitionem: ſed poterit vt obreptitius retra
20 ctari: vt dicit gloſ. in dicta cle. i. ¶ †Aduertat tamen executor, vt
deſiſtat ab aliqua declaratione: quia ſi ſuper aliquo, quod dubita-
bile ſit, aliquid declarat, maxime pronuntiando, diceretur aſſume-
re partes iudicis, ⁊ non valeret. Poſſet tamen dicere, Dico quod
mihi euidenter conſtat, talem eſſe dignum, ⁊ ſic eum habeo pro di-
gno. Sed non dicat, Pronuncio ipſum eſſe dignũ ꝗ per hoc aſſumit
partes iudicis. Et per hoc credo in curia obtinere vnam. q. quia
proceſſit vt executor, ⁊ pronunciauit dignum, parte non citata, per
quod ego dico quod aſſumpſit partes iudicis. Queſtio pendet in
21 curia: videbitur in ſi. quid iuris. ¶ †Oppo. cum eadem gl. in ver.
item licet executor dubitet dicitur quod facto ſecundo mandato, ſi
dubitet ex inſpectione literarum, quod debet ſuperſedere, donec il
li procedant ſecundum formam decret. paſtoralis. imo videtur ꝙ
debeat abſoluere. ff. de acti. ⁊ ob. l. Arrianus. ¶ So. Dicit gl. con-
trarium procedit, quando dubium cadit circa iuriſdictionem, que
22 poteſt aliter certificari: ⁊ ſi non poſſet, abſoluendus eſſet. ¶ † Se-
cundo dicitur hic, quod vbi poſt mandatum executum primarum
literarum, ſi ſit ſecundum, debet facere exhiberi literas. ¶ Quid
ſi litere he non exhibeantur? Dicit gloſ. ſuper verbo Precipimus.
quod debet ſtatuere terminum ſecundis ad exhibendum, intra
quem ſi non exhibeant, non exequetur: ꝗ litere que non apparent,
non preſumuntur. ff. de contrahen. emp. l. in lege ⁊. l. Rutilia. Non
tamen poteſt cogere ad exhibendum: quia non habet iuriſdictionẽ
inter partes: vt dicit in ſi. Nec obſt. quod precipiatur in tex. vt ex-
hibeant: quia in hoc ſunt inobedientes: ſed per hoc non poſſunt cõ
pelli ab ipſis, quia non habent iuriſdictionem, nec etiã obedire te-
nentur mandato, niſi videant reſcriptum de offi. deleg. cum inter.
23 ¶ †Sed dices: quomodo poteſt ſtatuere terminum, ſi non habet
iuriſdictionem, cum termini ſtatutio, ſiat cum cauſe cognitione.
iiij. q. iij. ſpatium de diſſa. c. i. ¶ So. Quidam ſunt termini expecta-
torij: ⁊ in iſtis nõ exigitur cauſe cognitio: ideo ſtatui poſſunt a non
iudice. ¶ Quidam ſunt termini probatorij: ⁊ tales exigunt cauſe
cognitionem: ideo non debent fieri niſi a iudice: vt in contrario.
Per predicta. ſ. ⁊ per. c. cum in iure. infert gl. ſequens quod etiam
dato quod non ſint mandata contraria preſentata, ſed etiam vnũ
tantum, quod petatur exequi, quod poterit ille, cui ſit mandatum,
petere copiam literarum: licet quidã, ⁊ male, voluerunt quod tunc
demum arctare poſſit ad preſentandas literas, quando mandata
ſuſcepit contraria. Et hec ſequitur Cõpo. quaſi tũc cum non ha-
beat aliam viam, oportet quod diſcutiatur dubium poteſtatis: ꝙ
falſum eſt: ſed non compellit, vt puto, per hanc decre. ſed per decre.
cum in iure. de officio. delega. ⁊ tunc preſentato mandato, aut eſt
certum de iuriſdictione: ⁊ exequatur. Aut eſt certum quod non ha
beat eam: ⁊ non exequatur. Aut dubium eſt: ⁊ exequatur: quia in
dubio parendum, niſi quando duo mandata contraria preſentan-
24 tur, vt in hoc differant, vt hic. ¶ †Tertio dicitur quod ſi per pri-
mas literas facta eſt executio, quod ſi preſententur ſecunde litere,
⁊ euidenter pateat quod prime reuocentur per ſecundas, quod re-
tractabitur primum mandatum. Sed contra: quia factum per pri
mas literas ante preſentationem ſecundarum non debet reuocari.
de reſtitutione ſpolia. audita. Dicit gloſſ. ſ. verſicu. ſecundo loco.
quod per literas ſecundas nihil reuocatur: ſed denunciantur ab-
ſolui, qui prius fuerunt denunciati excommunicati. Quaſi dicat,
denunciatio prima ſtat pro tempore preterito, ⁊ non reuocatur pro
tempore futuro. Standum eſt huic ſecunde. Sed certe ſaltem ꝓ fu
turo, ſatis reuocatur quod primo eſt factum. ¶ Hoſtien. dicit ꝙ
illud, quod eſt factum authoritate veri reſcripti, non retractatur,
vt ibi: ſed factum authoritate reuocati ſic, vt hic: hoc cognito. Hoc
nihil valet: quia ⁊ ibi erat reuocatum primum. ¶ Dic, quod eſt fa
ctum per iudices ante notitiam literarum, non reuocatur, vt ibi,
quando id factum eſt perpetuum, ⁊ tranſit in rem iudicatam, vt in
aliis ſententiis, ⁊ proceſſibus. Sed ſi ſententia eſt talis, quod non
tranſit in rem iudicatam, id, quod eſt factum pendente dubio re-
uocationis, ante certificationem, ſi appareat poſtea, attento euen-
tu, iniuſte factũ, retractatur, vt hic: nam excommunicatio non eſt
perpetua, ⁊ purgata contumacia tolli debet. Si queritur an factũ
per executorem, ſtante ſibi dubio, ⁊ ignorantia ſecundarum reuo-
cantium, retractetur, ſuppoſito quod id, quod eſt factum a iudice,
ſic factum eo ſciente de reuocatiõe, an illud retractetur poſtea, hoc
ſibi cognito. Et dic quod ſic: quia validitas geſti ſumitur vt a iudi
ce, non vt ab executore. Ideo ſi iudex ſcit poteſtatem reuocatam, li
cet executor ignoret, ſententia eſt inualida: ⁊ hoc conſtito reuoca-
bitur executio. Sic loquitur hic. Et ex hoc habetur alia ſolutio, ꝙ
attentatum per executorem ignoranter, venit executione ad atten-
tatum per iudicem ſcienter: ideo cum proceſſus iudicis ſcientis fue
rit nullus, executio executoris, quanquam ignorantis, retractabi-
tur. Antonius de Butrio.

1 ☞Reſcripto diuerſa continente, an ſufficiat alterum pro-
bari.
2 Litere teſtimoniales non probant geſta coram delegatis.
3 Iterum, dictio denotat repetitionem, ſiue iterationem.
4 Beneficij collatio poteſt per procuratores recipi.
5 Fructus beneficij poſſunt ob excommunicationem ſequeſtra-
ri. 23.
6 Iuramentum non eſt de ſubſtantia abſolutionis ab excommuni-
catione.
7 Abſolutio ab excommunicatione poteſt fieri parte non vo-
cata.
8 Confeſſio facta coram iudicibus, non preiudicat confitenti.
9 Impedimentum alterius iudicis qualiter probetur.
Litis pendentia debet probari per nuntium literatorie deſti-
natum.
10 Ius ſuperueniens actori pendente lite confirmat ius intenta-
tum.
11 Libelli practica pro actore in materia beneficiali que ſit.
12 Clauſula in fine poſita, ad omnia quando referatur. 28.
13 Actor qualiter ad victoriam perueniat.
Actorem ius habere non ſequitur, reo ius non habente.
14 Excommunicatus an priuetur fructibus ſui beneficij.
15 Iudicibus non ſemper creditur de geſtis coram ſe.
Commiſſario de geſtis coram ſe non creditur ſimpliciter.
16 Accuſatores plures ſimul iuncti probant vt teſtes iurati.
17 Confeſſio erronea, vel ex calore facta, poteſt incontinenti reuo-
cari.
18 Confeſſio extraiudicialiter facta in quibus probet.
19 Confeſſio facta coram iudice non ſedente, non dicitur facta in
iudicio.
20 Confeſſio iuditialiter facta abſente parte non probat.
21 Confeſſio facta coram duobus coniudicibus, tertio abſente, non
valet.
22 Falſitas an committatur per raſuram inſtrumenti.
24 Libello continente plura ad eundem effectum, ſufficit alterum
probare.
25 Defectum poſſeſſionis oſtendere non ſufficit, vt ab ea quis re-
pellatur.
26 Excipi poteſt de iure ſuperuenienti contra reum lite pen-
dente.
27 Beneficio quibus delictis poſſit quis priuari.

1 **Cum ex literis.** ¶ †Cum in reſcripto
plura narrantur ope-
rantia diuerſos effectus, ad vtrunque conſequendum
effectum, alterum probari non ſufficit. hoc dicit.
Et ſunt due partes, conſultatio, et reſponſio. Secunda ibi:
nos igitur. commiſſionem factam ſecundis iudicibus. Tertia
ibi: verum, dubitationem emergentem. ¶ Or aduertatis ad
caſum: quia aliqualiter eſt intricatus in decretis. ¶ Dum
verteretur queſtio inter quendam Petrum clericum ſuper qua-
dam parochia de Salice a quadam S. de Clino, quam dice-
bat ſibi collatam per interpoſitam perſonam: poſtea cauſa fuit
delegata quibuſdam abbatibus in litera nominatis. Petrus
detinens eccleſiam pluries citatus contumax fuit: propter quod
delegati fructus ſequeſtrauerunt, ⁊ tulerunt excommunicatio-
nis ſententiam in dictum Petrum qui volens parere, petiit ab-
ſolui: et in abſolutionis literis fuit preceptum, vt certa die, et
loco compareret pariturus mandatis iudicum: tandem ipſe
diem, et locum abradens ibidem ſcripſit vt fructus ſequeſtra-
ti redderentur ei: et hoc conſtitit duobus ex dictis iudicibus
tertio excuſato per literas: facta pape intimatione mandauit iu-
dicibus in ſuprascriptione contentis, quod ſi foret ita, deberent
remouere dictum Petrum, et eccleſiam aſſignare dicto S. Tan-
dem delegati dubitauerunt: quia in dictis literis duo narra-
bantur. Primo, quod eccleſia ſpectabat ad S. Secundo quod
dictus S. falſauerat proceſſum: nunquid illa clauſula, Si eſt
ita: reſpiceret primum, et ſecundum, an ſecundum tantum: papa
reſpondit quod ad obtinendum vtrunque effectum, ⁊ priuationis
illius, ⁊ aſſignationis beneficij: quia ſola falſitas non ſufficit, niſi
ius habeat agens: quia ex defectu iuris rei, non ſequitur aſſi-
ſtentia iuris actoris: reſpondet illam clauſulam vtrunque reſpi-
2 cere, ⁊ ad vtrunque referri. Hic eſt caſus. Lego literam. ¶ †Ve-
nio ad notabilia: ⁊ nota primo quod de geſtis corã iudicibus dele
gatis, etiam ſi ſunt plures, non creditur literis teſtimonialibus
eorum. Ad hoc de elect. cum inter R. nam hic pars erat confeſſa
de raſura coram iudicibus, ⁊ ita referebant iudices: ⁊ tamen papa
mandat de hoc inquiri: quia dicit ſi eſt ita, ⁊c. de quo. ſ. de proba.
3 quã contra. ¶ †No. de dictione Iterũ, que notat binam iterationẽ.
4 ¶ †No. ꝙ poteſt collatio per procuratores recipi. Ad hoc de pre-

5 ben.accedens.⁊.eo.titu.ſi tibi abſenti.li.vi.¶†Nota quod ꝑpter
contumaciam iudex poteſt procedere ad ſequeſtrationem fructuū
excommunicatione precedente. Ad hoc.c.paſtoralis.de appel.ſ.ad
ſi.⁊ ſic ceſſat contrarium,quod formatur in gloſſ. de ſequeſtratio.
6 ¶†Nota hic apertum,quod iuramentum nō eſt de ſubſtantia ab-
ſolutionis ab excommunicatione:quia ſufficit, quod promittat ſe
7 pariturum.de quo de ſent.excom.cum deſideres.¶†Item no.hic
apertum,quod abſolutio ab excommunicatione poteſt fieri parte
non vocata,ad cuius petitionem excommunicatus eſt:de quo.ſ.de
8 appel.qua fronte.¶†Not.argu.quod confeſſio facta coram iudici
9 bus non preiudicat confitenti.¶†Nota.hic argu.quod nuntius
excuſatorius debeat eſſe literatorie deſtinatus pro excuſatione im
pedimenti alterius iudicis.Et vide quod no.ſ.eo.ſciſcitatus.⁊.ſ.
10 de offi.deleg.prudentiam.¶†Nota quod ius ſuperueniens acto-
ri pendente iudicio proficit ad reum repellendum,⁊ ius ſuum con-
11 firmandum.¶Venio ad ver.nos igitur.¶†Not. primo practicā
12 ſentētie ⁊ libelli in beneficialibus contra reū,⁊ pro actore.¶†No.
ſecundo quod clauſula in fine poſita,ad omnia eſt referenda quan
do ſi ad proximum tantum refertur , reſultaret intellectus diſſo-
13 nans a iure.¶†No.tertio quod ad victoriam agentis obtinendā,
non ſufficit repellere ius rei,niſi fundet intentionem ſuam:⁊ nō ſe-
14 quitur, Reus ius non habet:ergo actor ius habet.¶†Oppo.pri
mo quod excommunicato fructus debuiſſent reſtitui,cum fuerunt
ſequeſtrati per contumaciam:vt lite non conteſt.quoniam.§.quod
ſi ſuper.¶So.Debuerunt hoc facere iudices,ſed nō fecerunt,de-
buit pars abſoluta appellare,non literas radere:vel nō debuerūt
facere propter precedentē excommunicationem iuſtam, que eū re-
ditibus priuat.¶Secundo,male mandat papa in ſecundo man-
dato,ſi eſt ita:quia eis hoc conſtabat per confeſſionem:de confeſ.c.
15 ſ.⁊ per totum.¶†Plures dantur ſolutiones.Prima,quod iudi-
cibus non creditur de geſtis coram ſe.de proba.quoniam contra.
16 †Nec obſt.quod fuerant plures:de teſti.a nobis.de accu.cum dile-
cti.de electione.cum dilecti:quia hi erant ſimplices relatores,⁊ te-
ſtimoniatores,non vt teſtes citati,⁊ iurati,producebantur:quo vl
17 timo caſu procedunt iura preallegata.¶†Secunda ſol.quod hic.
licet fuerat confeſſus,non perſeuerauit.ff.de queſtionibus.l.j.§.ſi
quis vltra.Hec non eſt bona:quia loquitur de confeſſione facta vi
tormentorum:niſi forte intelligeres quando incontinenti vult il-
lam corrigere,quando feciſſet ex calore:vt no.glo.j.de diuor.ex lite
ris in verbo Admonita.Quo ad hoc eſt bona glo.⁊ vide quod ibi
ſcripſi:vel ſi non pſeuerauerit in ipſa,reuocando ex errore:de quo
18 de confeſ.c.ſi.¶†Tertia ſolutio,quod confeſſio fuit facta extra iu
19 dicium.†Nota hanc ſolutionem,quando agitur ciuiliter de crimi
ne,non preiudicat confeſſio extraiudicialiter confitenti , etiam vt
cogatur in ea perſeuerare.Dictum ergo Innocen.de elec.per in-
quiſitionem.procedit quando de hoc agitur criminaliter. Quod
bene nota.⁊ no.quod confeſſio facta coram iudice non ſemper dici-
tur facta in iudicio.Poteſt etiam fieri iudice ad hoc non ſedente:
⁊ non dicitur iudicialis.Dicit gloſſ.no.que non eſt alibi,in.c.fin.ſ.
de confeſ.Et ſic not.quod confeſſio exigit locum iudicij, licet non
exigat alias ſolennitates ad vim ſuam.Sic intelligo iura , que di-
cunt confeſſionem in iure pro iudicato haberi.ff . de confeſſis.l.j.ſ.
de confeſ.c.j.⁊ ſi.ad hoc de coha.cle.⁊ mu.tua . ¶Quarta ſolutio,
quod mandatum erat ex ſuperabundanti:ſicut als de elect.bone.
20 xxx.q.i.pendenda.¶†Quinta ſolutio qꝺ confeſſio fuit facta ab-
ſente parte coram duobus iudicibus:ſed confeſſio iudicialis non
preiudicat,niſi ſiat in preſentia partis.Ad hoc.ff.de cōfeſ.l.certū.
§.i.⁊,quod plus eſt,procedit hoc,quādo confeſſio eſt criminis,vbi
21 ciuiliter agitur de crimine.¶†Sexta,quod cōfeſſio fuit facta co-
rā duobus iudicibus:⁊ nō valet tertio abſente,cū fuerint dati ſine
clauſula:⁊ ideo non valet confeſſio,etiam de crimine , vbi ciuiliter
agitur,etiam ad preiudicium confitenti,coram incompetenti iudi
22 ce.¶†Septimo videtur quod non fuit hic ſcrupulus falſitatis,
imo apta falſitas,ſi raſit,⁊ ſubſcripſit.Dic ꝙ ſic : qꝛ potuiſſet hoc
feciſſe de mādato iudicum:⁊ ſic non fuiſſet falſitas,ſm Abb. Hoſ.
autem dixit quod quandoqꝫ reſcripti vitium eſt viſibile,vt acuto
ingenio,perſpicaci oculo perpendi poteſt:de quibus de cri.falſi.li-
cet quedam inuiſibilia.ſed intelligibilia,vt ſuggeſtio falſi : priora
afficiunt ipſo iure,poſteriora non,niſi excipiatur,ſecundum tum.
23 ¶†Venio ad glo.oppo.qꝺ ſequeſtratio non fiat propter cōtuma
ciam:qꝛ hoc non eſt de caſibus permiſſis. C.de prohibi.ſequeſtra.
poſ.l.i.de ſequeſt.poſ.ad hoc.⁊.c.ſeq.Solu.Dicit gloſſ.quod quan-
doqꝫ ſit propter contumaciam:de dolo.c.ex literis. Finaliter reſi-
det quod fieri non debet:quia alius eſt modus procedendi contra
contumacem.Et hoc teneas:quia nec hic,nec ibi,queritur de viri-
bus ſequeſtrationis,nec aliquid deciditur.Unde dicit Abb.quod
multipliciter peccauerūt iudices:quia duplicem penam impoſue-
runt:quia fructus ſequeſtrari fecerunt:quia abſoluerunt aduerſa
rio non vocato,⁊ quia non prius fecerunt ſatiſfacere de expenſis.
Ego puto quod non peccauerint fructus ſequeſtrando,cum illis
priuetur excōmunicatus.de app.paſtoralis.§.j.⁊ iura alia loquun
24 tur quando preceſſit excommunicatio. ¶†Glo.opponit tria,qꝺ
ſufficiat vnum probare:de reſcript.inter ceteras.ſ.eod.c.ij.de pre
bend.cum iam dudum.Gloſſ.remittit.ſ.c.ij.Dic,quandoqꝫ plura
copulantur ad vnum effectum , ⁊ vnum ſufficit tantum alterum
probare,vt ibi:quandoqꝫ ad plures:⁊ vnum non ſufficit ad vtrū-
que:⁊ ſufficit ad vnum.Si vult vnum effectum conſequi,ſufficit il
lud probari:ſi vtrunqꝫ intendit,oportet quod vtrunqꝫ probetur,
vt hic:hic actor intendebat duo,reo imponi ſilentium ſuper eccle-
ſia:⁊ ad hoc ſufficit quod literas falſauerit. Secundum quod ſibi
aſſignetur:⁊ tunc nō ſufficit falſatio,niſi ⁊ habeat ius.Oportet er
go quod probet de iure ſuo:igitur clauſula,ſi eſt ita: omnia reſpi-
25 cit.¶†Nūquid antē nō ꝓbata intentione ſua ſufficit ad repulſio-
nem poſſeſſionis oſtendere defectum poſſeſſiōis:videte tex.Vide-
tur hic qꝺ ſic.De hoc dic per Inno.de re iud.cum Bertoldus.in
glo.magna ſi.⁊ de reſcrip.c.capitulū ſancte Crucis per Compoſt.
26 ¶†Unum tñ volo qꝺ aduertas,qꝺ in hoc decre.eſt not.qꝺ de iu-
re ſuperueniente contra reum lite pendente,poteſt contra reū op-
poni:⁊ proficit actori ad abſolutionem impediendam , etiam dato
27 quod nō habeat vetuſtiorem cauſam iudicis. †Et no.qꝺ delictum
28 falſitatis,eſt ſufficiens ad priuandum beneficio. ¶†Ultimo glo.
opponit quod clauſula non refertur ad omnia:vt.ſ. de do. dilecti.
Dic vt.ſ.de appel.inquiſitioni.⁊.c.ſcꝺo requiris. Ant.de Butr.

1 ☞ Reſcriptum ſuper reſtitutione beneficij quando valeat.
2 Uiſitatores generales qua polleant authoritate.
3 Delictū quodlibet graue,⁊ manifeſtum,eſt depoſitione dignum.
4 Reſcriptum ſuper reſtitutiōe beneficij duobus cauſis infirmatur.
5 Poſſeſſorio agenti in materia beneficiali due exceptiones obſtāt.
6 Iudex a quo admittitur ad inſtruendum ſuperiorem.
7 Iudex admittitur ad proceſſum ſuum defendendum , ſi ex officio
proceſſit.
8 Uiſitator delegatus a papa poteſt deponere a beneficio.
9 Beneficio non poteſt quis crimine occulto priuari,niſi manifeſto.
10 Inquiſitio facta ſuper occultis non valet.
11 Reſcripta in communi forma in dubio falſa non iudicantur.
12 Uiſitator an poſſit beneficia vacātia conferre.
Reſcriptum ſuper reintegratione beneficij quibus vitietur.
13 Excommunicatus agens ſi poſt abſoluatur,an proſit ei actio.
14 Sententia,que non tranſiuit in rem iudicatam,quando poſſit re-
uocari.

1 Dilectus. †Reſcriptum impetratū ſuper re-
ſtitutione beneficij,non valet,nō fa-
cta mentione de excōicatione,⁊ impetrantis legitima
amotione.h.d. In prima facti narratio. In ſecunda
2 iudicum inſtructio,ibi:nos igit.¶†Not.qꝺ aliquando in eccleſiis
ciuitatis ⁊ dioceſis generaliter dantur viſitatores generales:⁊ ta-
les habēt poteſtatem procedendi vt inquiſitores,⁊c.vſqꝫ ad ſentē-
tiam priuationis a beneficio,de quorum poteſtate hic per doc.⁊.ſ.
3 de ſta.mo.in ſingulis.¶†Secundo nota qꝺ quodlibet delictū gra
ue,⁊ manifeſtum,eſt depoſitione dignum:de quo.lxxxiij. di.c.j.⁊.xv.
4 q.viij.in ſumma dixi de iudi.cum non ab homine.†Item no.duas
cauſas inficientes reſcriptū ad lites,qñ excōicatus impetrat taci-
ta excōicatione,⁊ quando impetrat ſuper reſtitutione beneficij,ta-
5 cita ſentētia amotionis precedente. ¶†Nota duas exceptiones,
que admittuntur contra agentem poſſeſſorio recuperande.ſ.excō-
6 municatio,⁊ ſententia,qua priuatus eſt poſſeſſione.¶†Not.quod
licet iudex non ſit vocandus ad defendendum proceſſum ſuum,tñ
ſi ſponte ſe offerat,ad inſtruendum ſuperiorem ſuper proceſſu,ad-
mittitur. Et habetis notabilia ſubſtantifica. Venio ad docto-
rum dicta:hic habemus tria. ¶Primo , quod impetrationi re-
ſcripti in poſſeſſorio obuiat excommunicatio,⁊ ſententie taciturni
tas precedentis,ſeu cauſe ſententie.¶Secundo,qꝺ ad proceſſum
7 inſtruendū admittitur iudex.¶†Tertio qꝺ viſitator amouet ab
eccleſijs.Ad ſcꝺm vr qꝺ nō debeat admitti iudex ad defendendū
ꝓceſſum:qꝛ ſua non intereſt,cum ſnia alios liget:⁊ res inter alios,
⁊c.vt in.c.Quis.de re iudi.Dic,ſi queritur an iudex debeat citari ad
defendendū ꝓceſſum:dic vbi ex officio ꝓcedit,ſic:de ſen.excō. vene
rabilibus verſu,attñ.No.gl.de app.cū ſpeciali ⁊.c.qua fronte. Si
ꝓceſſit in pñtia partis,tūc non eſt citādus:vt ſcribit Inn.de trāſ.
de cetero.de procura.accedens.Contrarium ſcribit de re iud.quā-
uis.Sed illud intellige,qñ ex officio ꝓceſſit.Si queritur,an nō ci-
tatus,ſi ſponte veniat ad defendendum proceſſum,ſit admittēdus:
dic qꝺ ſic:qꝛ ſaltē poteſt ſibi preſumptiue preiudicare,cum ſit con-
dēnandus in litis eſtimationē,ſi malo animo pronuntiauit , vel ꝑ
imperitiā,quantum iudici equum videbitur.C.de pena iudic.qui
male iudicauit.l.ij.Inſti.de obli.que ex deli.in prin.de ſen.excō.ve
nerabilibus.li.vi.ij.q.vi.habet.de re iudi.c.i.li.vi. ¶Si querit an
tanqꝫ impetrator ius,qꝺ fecerat,admittat:dic qꝺ ſic:vt hic,ſcꝺm
Compo.

8 Compo.¶†Ad tertium videtur ꝙ hic nõ poſſit viſitator depo/ nere:de ſta.mo.in ſingulis.So.Non poteſt deponere viſitator non iudex,⁊ non datus a papa,vbi generalis: ſed viſitator iudex dele/ gatus,ſic:de accu.qualiter ⁊ etiam in dubio viſitator datus a papa poterit:quia habet mandatum ad corrigendum:⁊ forte non poſſet corrigere,niſi remoueret:de exceſ.prela.ex literis de acc.ad petitio/
9 nem de re iudi.cum.J.⁊.A.⁊ hoc.de offi.vica.c.j.lib.vj.¶†Opp. quod pro crimine non poſſit viſitator deponere, etiam ſi ſit iudex. Unde oppo.de.c.j.ſ.de tempo.or.So.Contrarium loquitur in oc/ cultis criminibus:iſte autem tex.loquitur in manifeſtis,vt probat ibi tex.⁊ manifeſtos:nam ſuper occultis nõ ſit inquiſitio,nec valet
10 ibi,ſi ſuper illis teſtes deponunt.¶†Opp.ꝙ iſte litere nõ debue/ runt iudicari falſe, cum fuerunt impetrate in communi forma: de c.pe.ſ.de crimi.fal.So.Dic quod prima facie non iudicantur falſe quo ad ſcripturam:cum ſint impetrate in forma communi.ſ.quia aſſeruerunt ſe iuſte ſpoliatos.Bene autem iudicantur ſurreptitie
11 quo ad caſum,⁊ tenorem,vt hic.†Nunquid autem viſitator,qui de poſuit,poſſit conferre beneficium illud illi,vel alteri.Tancred.hic quod non.Ad hoc quod no.de hereti.cum ex iniuncto.per Joan. An.ſuper gl.ſi.⁊ quia id non tranſiuit in generali mãdato:de offi. vicar.c.ſi.lib.vj.Si tamen eſt datus viſitator eccleſie vacanti,⁊ hoc a papa:quia ſecus ſi ab alio:vt no.in.d.c.ſi.poſſet conferre benefi/ cia ſpectantia ad collationem epiſcopi:de ſupplen.negli.prela.c.ſi. lib.vj.niſi aliud induceret forma literarum: de priuileg.porro.ad hoc de cohabi.cleri.⁊ mulie.ſuper eo.⁊ tenet Jnn.contra:quod op/ po.de.c.abbate de verbo.ſignific.lib.vi.Soln.ſecundum eum,ideo in reſcripto eſt exprimẽda cauſa:quia ſubintelligitur clauſula.Si ita eſt:vt.c.ij.ſ.eod.quaſi voluerit dicere,vbicunq; dicit ſe aliquis amotum ſimpliciter, in dubio intelligitur ſine cauſa.Cauſa ergo ſubſiſtente reſcriptum vitiatur,cum reperiatur ſurreptitium,cuꝫ clauſula nõ reperiatur vera.Secundo videtur quod non ſufficiat facere mentionem de cauſa priuationis, ſi non faciat mentionem de ſententia:de re iudic.inter.Solu.Dic quod de vtroq; facienda eſt mentio.¶ Tertia gloſſ.dicit quod non ſolum de facto, ſed de/ modo,⁊ cauſa,facienda,eſt mentio:intellige quando mod',vel cau/ ſa eſt cauſa concedendi,vel negandi literas: ſic dic ſecundum do/ cto.¶Primo obuiat,quia appellanti,⁊ reo datur reſcriptum:nec ob hoc repellitur ab impetrando,⁊ proſequendo quod excommu/ nicatus ſit: vt patet de exceptionibus.c.ſignificauerunt.⁊.c.cum
12 inter.¶ Gloſſ. ſuper verbo. Excommunicationis, proſequitur duos intellectus.Unus quod nullitas reſcripti ſurrexerit ex taci turnitate ſententie.Secundus, quod ſurrexerit ex taciturnitate excommunicationis Tertius quia ab vtroq;.Secundum primuꝫ non obſtat contrarium:quia hic excommunicatio ſecundum hoc non repellit:imo taciturnitas ſententie ⁊ priuationis ſecundo ob/ uiat.Sed dic quod in cauſa,⁊ vbi reus eſt,poteſt excommunicatus eſſe in iudicio,⁊ vbi eſt in cauſa appellationis,quia ſe defendit:ſed hic non erat vt reus,nec appellauerat:imo erat actor in poſſeſſo/ rio:⁊ ſic in hoc poſſeſſorium non habet priuilegium vt excommu/ nicatus admittatur ad agendum tali iudicio.Jdem gloſ.ſ.de pro/ cura.ex inſinuatione.in gloſſ.peñ.An autem admittatur ad tenu/ tam reuocandam,per Bart.ff.de noui.operis nuntia. non ſolum. vt lit.non conteſta.quoniam.§.quod ſi ſuper.vide quod ſcripſi de
13 except.cum inter.⁊.c.ſignificauerunt.¶†Cuius gratia querit an ſi excommunicatus impetret in cauſa vbi eſt actor,ſi poſtea abſol uatur,valeat reſcriptum. Gloſſ.vltima primo remittit: ſecundo dicit quod valet:⁊ male:quia contra caſum hodie de reſcript.c.j.li. vj.Fallit in tribus caſibus poſitis in.c.j.Alium addit Specu.in ti tu.de reſcript.preſentatione.§.ratione impetrationis.ad fin. verſ. ſed pone.quando quis eſt occulte excommunicatus ab epiſcopo ſuo non impetret in cauſa accuſationis contra eum:an autem ad/ uerſarius excommunicato inuito poſſit vti illo reſcripto. Jnnoc. de off.deleg.prudentiam.§.ſexta.Joan.And.in Nouel.in dicto.c.
14 j.¶†Quintus caſus in cauſa reuocationis ſententie, quando nõ tranſit in rem iudi.gloſſ.de officio archi.ſignificauit. Anto.de Butrio.

1 ☞ Reſcriptum ad beneficium non valet, tacita perpetua vica/ ria.
2 Beneficiato,vel alias habenti pingue patrimonium non prouide tur literis iuſtitie in beneficialibus.12.14.
3 Uicarius perpetuus dicitur in eccleſia collegiata.
4 Reſcripto iuſtitie prouidetur impetranti etiam beneficiato.
5 Litere gratie an debeant facere mentionem de beneficio vel pin/ gui patrimonio impetrantis.
6 Reſcriptum ad beneficia an debeat mentionem facere de vicaria temporali.
7 Reſcriptum de prouidendo an debeat facere mentionem de pen/ ſione quam tenet ab eccleſia.
8 Diſpenſatio ad beneficia an debeat facere mentionem de qualita/ te primi beneficij.
9 Diſpenſatio ad diaconatum conceſſa incapaci trahitur ad inferio res dignitates.
10 Diſpenſatus ad ordines ſuſcipiẽdos an ſit diſpẽſatus ad bñficia.
11 Beneficij appellatione venit prebenda,ſiue aliud beneficium.
13 Beneficium an poſſit licite ſumere habens ſufficiens patrimoniũ.
15 Reſcripta de iuſtitia in beneficialibus an vitiantur taciturnitate iuris peremptorij.

1 Poſtulaſti. †Non valet reſcriptum ad bñfi/ ciũ impetratũ,in quo tacuit,im/ petrans perpetuam vicariam,quam habebat. Hoc di cit.Uel aliter ſcdm formã.c.cũ ſcdm Apoſtolũ. Et ſic p literas iuſtitie nõ cogit epiſcopus prouidere habenti vicariam perpetuam,vel ſufficiens patrimonium.hoc dicit.¶Conſultatio ⁊ reſponſio.Secunda ibi:ad hoc.Jn tertia ponitur ratio ibi:non enim.¶Uenio ad caſum ibi:formam cõmunem. Que appellatur forma cõmunis,vel appellatur forma iuſtitie, vel forma ſecundũ Apoſtolum, vel forma ſimplicis gratie,quia emanat ad executio/ nem obligationis,qua tenetur epiſcopus clerico per ipſum pmo/ to ſine beneficio:⁊ iſte dãtur pauperibus clericis:quia ex quo ſunt clerici promoti ad ſacros,non debent mendicare in opprobrium cleri:vt in.c.ſi pro clericis.de prebẽ.in.vj.Et etiam ſunt litere,que dicuntur gratioſe:⁊ dantur alijs ex ſpeciali gratia,qua papa mo/ uetur.¶Nota quod per literas iuſtitie in beneficialibus,vel cum
2 ſecundũ,non prouidetur als beneficiato.¶†Secundo nota finem literarum iuſtitie in beneficialibus: quia eius finis eſt, prouidere
3 neceſſitati pauperum clericorũ nullatenus beneficiatorũ. ¶†Jtẽ nota.argu.quod perpetuus vicarius dicitur in eccleſia collegiata.
4 Uide.ſ.de fide inſtru.S.perpetuus.¶†Nota argu.quod per lite ras iuſtitie als beneficiato prouidetur,ſi facit mentionem de prio/
5 ri beneficio.¶†Oppo.contra tex.papa hic non reſpõdit ei, quod dicit de patrimonio.Sol.ſecundũ Hoſt.papa reſpondit in verſ.⁊ pro habenti.quaſi velit quod in ver.pro habenti mutetur caſus.ſ. quod ibi loquatur reſpectu patrimonij.quod non placet Cal.quia ex hoc ſequeretur quod ſi facta foret mentio de beneficio, valeret impetratio in forma iuſtitie. Et hoc eſt falſum: quia cauſe quare litere dantur,⁊ cauſa iuſtitie eſt, quia caret beneficio, ⁊ quia ordi/ natus eſt abſque titulo beneficij. Unde obſtat decre. cum ſecun/ dum. Dicit Cald.quod hec decre.mutat caſum in ver.perpetuus. Abinde.ſ.locutus eſt de literis iuſtitie:poſtea loquitur de literis gratie:als non poſſet in literis iuſtitie abſolute procedere qđ dici/ tur de primis facta mentione illas valere:nec reperitur vnquam hanc clauſulã apponi in literis iuſtitie.Non obſtante qđ als bene/ ficiatus exiſtat:⁊ ideo dicit ſubaudiendum ad text.ibi poſt verbũ Succurrendum.ſ.qđ non valet ſibi prouideri.Uel dic quod vacat argumentũ:vel ſenſus contrarius intelligat in literis gratie. Uel dic qđ de literis nõ reportat commodum, niſi fecerit mentionem, ⁊c.⁊ tunc reportabit cõmodum,non ex viribus literarum iuſtitie, vel gratie,qđ in idem recidit:quod not.Non obſtat verbũ h. mõi:
6 quia repreſentat relationem in ſpecie,non in genere.¶†Oppo.ſe/ cundo contra tex.qđ non debeat fieri mentio de vicaria. de.c. per/ uenit.⁊ quod ibi no.ſ.de appel.⁊.c.penul.de cleri.non reſi.So. Cõ/ trarium procedit in vicarijs temporalibus,iſte autẽ in perpetuis: de quo dic vt in contrarijs ⁊ in.c.beneficiũ.de regula.lib.vj.⁊ ma/
7 xime hodie in extrauagan.Joã.execrabilis.¶†Queritur,aliquis poſſeſſiones habet,vel reditus,vel penſionem ab eccleſia: an ha/ beat locum diſpoſitio capituli,vt non valeat impetratio,niſi de il/ lis faciat mentionem.Dic ſm doc.qđ ſi habeat in titulum,tenetur facere mentionem:ſecus ſi habeat in ſtipẽdium. Ad hoc.ſ.c.ad au dientiã.Et per hoc dicunt doc.qđ de beneficijs quantũcunq; ſim/ plicibus debet fieri mẽtio,etiã ſi ſunt preſtimonie,que poſſunt iu/ dicari eccleſiaſtice,⁊ non temporales,cum non poſſint conferri per aliũ,ꝙ p prelatũ,nec alteri,ꝙ canonico,ſeu clerico. Jtẽ ꝙ prelat' illa vendendo cõmittit ſimoniã:vt.j.q.iij.ſaluator. ⁊ de ſimonia.c. conſulere.Quanꝗ aliqui fuerunt in contraria opi.de quo in Spe. de legato.ij.videndum.ver.nunquid nocet.Qđ procedit, etiã ſi im petrans ſit paratus dimittere beneficium:cum attendatur tẽpus date.ſ.c.eam te.Et dicit concluſio qđ vbicunq; in literis beneficia libus tale quid tacetur,quod habuiſſet mouere animum concedẽ/ tis,litere ſemper iudicantur ſurreptitie,etiam data qualicũq; idẽ/
8 titate.qđ no.¶†Quero an ſit facienda mentio de qualitate primi beneficij in diſpenſatiõe,ad hoc vt teneat impetratio.Dicũt doct. quod ſic:ideo ſi primum beneficium ſit prepoſitura curata, ⁊ impe tretur ad perſonatum,debet fieri mentio de qualitate cure:als vi/ tiatur reſcriptũ:quia in perſonatu cum cura ſunt duo impedimen ta.ſ.perſonatus,⁊ cura.de preben.de multa.ſublato vno, remanet aliud.⁊ vide.c.clerici.de preb.cum ibi no. Et ſi dicas:ex quo de per ſonatu conceſſit,quod maius eſt:de preben.extirpande,§.quia ve/ ro.multo fortius de cura videtur cõceſſiſſe:de decimis.ex parte.ij

ſi.ſint legi.per venerabilem. Dicit enim quod dato quod verum
non eſſet,certū eſſe quod cura periculoſior eſt:quia anima pretio-
ſior.xij.q.i.precipimus.Tali enim daret papa perſonatum ſine cu
ra,cui non concederet minimum beneficium cum cura.Ad hoc de
preben.cum illis.⁊ de etate ⁊ qualitate,c. primo. libro.vi. ¶ Item
in priuilegio,⁊ diſpenſationibus ideo fallit,quia non extenditur a pa
ritate rationis,aut a maioritate.de priui.ſane.in fin.⁊ illud minus
ſub maiori concludatur,ſeu includatur:⁊ ſi conceditur illegitimo
vt promoueatur in epiſcopum,⁊ de reliquis ſacramentis intelligi
tur conceſſum:de exceſ.prela.ex literis.Vel dic ꝙ illud argumen-
tum in gratijs fauorabilibus poſſet habere locum,non in odioſis,
9 qualis eſt hic.de preben.quinis.lib.vi.¶ †Et vide quod no.Jo.
An.in Spec.tit.ij.§.ſi.ſuper quarto.ver.incipit,ſed qd diſpenſa-
tum.⁊ ibi dicit Jo.An.quod ſi diſpenſatur vt poſſit pmoueri ad
diaconatū,nō obſtante illegitimitate,videtur diſpenſatum cōſe-
quēter vt ad inferiores poſſet pmoueri:quia hic cōcluditur,⁊ quo ad
10 hoc fit extenſio:vt ibi in ver.†quid ſi diſpenſatū vt poſſit ad ordi-
nes pmoueri,poterit conſequi beneficiū,lꝫ nō curatū:⁊ ſic ſeruat.
11 Vide quod no.de ſi.preſby.c.i.li.vi.¶ †Glo.ij.querit quid compreheñ-
datur nomine ⁊ appellatione bñficij.Dicit gloſſ.quod prebenda,ſiue
aliud beneficiū:alias.i.q.iij.ex multis.vltra mediū.De hoc.de re-
12 nun.c.i.in.vi.Not.glo.quia bene dicit.¶ †Quero cum glo.vltima,an
taciturnitas patrimonij vitiet literas.Gloſſ.arguit per tex.videt
ꝙ non:quia de duobus.ſ.vicariatu,⁊ patrimonio,eſt queſitum.Re-
ſpondet tñ de vno.ſ.vicaria:negat ergo inualiditatem literarum,
tacito patrimonio.de preſumpt.nonne.Et cōtrarium arguit glo.
quia habens patrimonium videt indigne ſumere beneficium.xvi.q.
i.qm̄ quidem.xij.q.i.illi autē.i.q.ij.clericos.⁊.c.ſequen.Glo.dicit quod
non eſt neceſſaria mentio.Nec obſtat.c.nonne.quia illud habet locū,
quando vterque ſubijcitur.Secus ſi vnum principaliter,aliud inci-
denter,quia tunc per reſponſionem ad id,quod principaliter in tacito
incidenter non videtur eſſe negatum:cum inaduertenter ſit omiſ-
13 ſum.Quod no.Hic duo ſunt videnda.¶ †Primo,an habens ſuf-
ficiens patrimoniū,licite poſſet recipere beneficium.¶ Secundo,
an habet neceſſe facere mentionem.Quo ad primum determinat
ꝙ poſſit.notatur etiam in.c.epiſcopi.de preben.⁊ hoc tenet Inno.
dummodo bene diſpenſet.Ad iura in cōtrarium reſpondent qui-
dam,quod loquuntur de conſilio.Quod nō placet Hoſti.¶ Alij,
quod loquuntur de his,qui ratione diuitiarum ſuperbiunt.Cōcludit
quod aut habens patrimonium impetrat beneficiū vt ſuperbiat:
⁊ nō lꝫ.Aut ex hoc fraudat pauperes in ſibi debitis elemoſynis:
⁊ idem.Aut ſuſcipiunt vt theſaurizent,⁊ parentes ditent:⁊ non li
cet.Aut vt inde honeſte viuant:⁊ tūc dummodo ſeruiant eccleſie,
licite recipiunt beneficia:quia non tenentur proprijs ſtipendijs mili
tare:de preſcrip.cum ex officij.alias ſi ſeruitium non faciant,vel in
malos vſus expendunt,ſecus.Hoſtien.dicit quod dato quod iura
deficerent,propria conſcientia illos mordet,⁊ ratio naturalis.
14 ¶ †Ad ſecundū dic quod ſi patrimonium non eſt ſignatū in titulū,
ſed tantum hꝫ illud:tunc in literis de iuſtitia eſt facienda mentio:
alias obſt.exceptio,vt hic in literis gratie.Nō dicit tamen.Joan.
An.quod dato quod non fiat mentio de patrimonio,contra lite-
ras non poterit opponi in vim dilatorie,ſed tantum in vim per-
emptorie.Idem Joā.Cal.qui dicit etiam hoc procedere in literis
de iuſtitia,in tacendo perpetuam vicariam,vel aliud beneficium.
ſ.quando impetrat contra ordinarium,qui ipſum ordinauit.Non
obſt.hec litera,que dicit quod non debet reportare commodum de
huiuſmodi literis:quia debet intelligi.ſ.exceptione oppoſita.d.Gaſp.
tenet 3ium,⁊ quod in literis gratie,⁊ in literis iuſtitie taciturnitas
bñficij vitiat literas:⁊ ſic poſſet opponi exceptio,⁊ in vim dilato-
rie,⁊ in vim peremptorie,iuxta no.ſ.c.ex literis.⁊.c.cōſtitutus.Et
videatis Jo.An.⁊ Jo.Cal.dicūt veritatē.Et rō,quia per illas lite-
ras nullum ius conceditur de nouo,nec datur ineſſe,nec noua iu-
riſdictio creatur,ſeu datur,ſed ſolum antiqua obligatio,ad quam
ordinarius tenebatur,exigitur,ſecundū formā.c.cum ſecundū.de
preben.⁊.c.epiſcopus.eo.ti.⁊ ſic non bene dicit.d.Gaſ.qui fuit do-
15 ctor ⁊ magiſter meus.¶ †No.notabile dictum,quod in beneficiali
bus literis de iuſtitia,tacere ius peremptorium,non vitiat literas
licet ſecus in puris beneficialibus,vt dixi in.c.ſuper literis.ſ.eod.
de reſcrip.⁊ in.c.cum ordinem.⁊.c.conſtitutus.eo.ti.quod eſt not.⁊
contra Innocen.in preallega.locis.In ſi.gloſſ.vltime dicit quod
expreſſum eſt de preben.c.ſi motu proprio.lib.vi.Et dicit Hoſtiē.
quod adeo nō valent litere nō facta mentione de beneficio,ſi poſt-
ea vellet renuntiare,non conualeſcunt:vt quia attenditur tempus
date.ſ.eo.eam te.contra not.j.eod.in noſtra.⁊ ibi dicetur. Anto.
de Butrio.

1 ¶ Reſcripto pape non debet quis vltra duas dietas trahi.
2 Actor ex quo ſine cauillationis poſſit inquietari.
3 Inducta ad aliquid,non debent oppoſitum operari.
4 Iudex delegatus a papa quouſque poſſit aliquem trahere.
5 Diete qualiter ſint accipiende.
6 Locus commiſſionis non ponderatur,ſed locus tractus.
7 Delegatus quibus caſibus quē vltra duas dietas trahere poſſit.
8 Inquiſitor an poſſit vltra duas dietas trahere.
9 Dioceſis fines quomodo intelligantur.
10 Pupillus ⁊ vidua vltra dioceſim trahi non debent.
11 Delegat⁹ legati vel delegati a papa nō trahit vltra duas dietas.
12 Delegatus ab ordinario an poſſit vltra duas dietas trahere.
13 Delegata cauſa in curia trahitur quis vltra duas dietas.
14 Diete,quibus quis trahi poteſt,incipiunt a domicilio.
Habitare vbi quis dicatur.
15 Executores gratiarum quouſque trahere poſſint.16.
17 Iudex delegatus ſi ſe abſentet,quomodo parti ſuccurratur.
18 Reſcriptum,quo quis poſſit trahi vltra duas dietas qñ valeat.
19 Reſcriptum quo quis vltra duas dietas poſſit trahi,an poterit
trahi vltra mille dietas.
20 Dies,ſeu dieta quomodo intelligatur.
21 Leucam quod itineris ſpatium faciat.
22 Reſcriptum,quo iudex poſſit trahere vltra duas dietas qualiter
intelligendum.
23 Reſcriptum,quo quis poſſit trahere vltra duas dietas qualiter
concipi debeat.

1 Nonnulli. ¶ †Per literas apoſtolicas hu⁹ conſtitutionis mentionem non fa-
cientes vltra duas dietas quis inuitus trahi extra ſuā
dioceſim non debet.h.d.¶ Prima ponit abuſum im-
petrantium iudices remotos.Secunda prouidet.Tertia excipit.
Secūda ibi:cum autem.Tertia ibi:niſi.⁊ hoc dicit vſque ad.§.ſunt
2 ⁊ alij.¶ †Nota finem cauillationis:quia inducit quod ad litis ceſ-
3 ſionem,aut redemptionem importunitatis actoris. ¶ †Nota
quod ad certum finem inſtituta non debent oppoſitum finis ope
4 rari.¶ †Nota quod per iudicem delegatum a papa quis non po-
teſt trahi vltra duas dietas a fine dioceſis.hodie vnam.de reſcri-
5 ptis.ſtatutum.§.cum autem.libro ſexto.¶ † Nota quod diete pon
6 derantur a fine dioceſis. ¶ †Nota quod ſecundum iſta tempora
7 non ponderatur locus commiſſionis,ſed locus tractus. ¶ †No-
ta duos caſus in quibus coram pape delegato quis trahitur vl-
tra duas dietas.Primus,quando de conſenſu partium litere im-
petrantur vltra.Secundus,quando papa ex certa ſcientia reſcri-
bit contra ius:quod facere cenſetur,ſi facit mentionem de hac con
ſtitutione.Ex qua nota quod vbi conſtitutio habet clauſulam de-
rogatoriam ad reſcripta,non valet reſcriptum:niſi faciat mentio
nem de conſtitutione.Vide quod not.ſ.capitu.i.ad hoc.de etate ⁊
qualitate cum te.de cap.monach.cap.ij.habemus hic regulam ne-
8 gatiuam,⁊ duos caſus exceptos a negatiua. ¶ †Quero primo,
an inquiſitor delegatus a papa ad actum inquiſitionis,poſſet tra-
here vltra duas dietas.Guliel.Na.et Egi.dicunt quod ſic:quia
in illa non poteſt quis liti cedere:et ſic ceſſat cauſa conſtitutio-
nis.Allegat.de accuſa.ad petitionem.De inquiſitione certo loco
facienda,dic vt in capitu.fina.de officio deleg.libro ſexto.⁊ ibi de-
terminatur quod extra ciuitatem,⁊ dioceſim,in quibus deputati
ſunt,non poſſunt cognoſcere,nec trahere quem vltra vnam die-
tam. An autem extra locum inquiſitor cognoſcere poſſit,etiam
de conſenſu partium:⁊ poteſt.Si autem delegatus,vt in capitu.
ſtatutum.§.in nullo.de reſcript.libro ſexto.gloſſ.determinat quod
9 non:in dicto capitulo fina.dic vt ibi.¶ †Quero a fine dioceſis cu-
ius rei fiat computatio.Dic rei originalis:ideo in cauſa appella-
tionis licet reus appellet,computabuntur a loco dioceſis eius,
non appellati,licet nunc reus videatur. Idem in cauſa recon-
uentionis,vt a dioceſi rei conuenientis computentur,licet nunc
actor videatur.de exceptio.cum inter.tertia queſtio.viij.tuius in
agendo.ſecundum Innocen.Idem ſecundum Compoſtel.ſi acto
re deſiſtere volente,reus velit quod proſequatur:vt de dolo.cau
ſam.in authenti.qui ſemel.C.quomodo ⁊ quando iudex. Et idem
ſi literis impetratis actor renunciet,⁊ reus eis vti velit,tanquam
communibus,vt notatur de reſtitutione ſpoliatorum.ex conque-
10 ſtione.Idem Archidiaconus de reſcriptis.ſtatutum.libro ſexto,
in verbo Trahantur.quod intelligit,etiam pupillo,vel vidue pri
uilegiatis,quod extra prouinciam trahi non poſſit:vt tertia que-
ſtio.vi.§.reuerentia.cum id priuilegium omnibus commune ſit.
ea.queſtio.quaſi per totum. ¶ Quero an intra duas dietas ex-
tra prouinciam trahi poſſit.Dicit Joan.Andr. quod ſic.de ex-
ceptio.cum olim.nota.de iudic.cap.fin.vide gloſſ.iij.queſtio.vi.⁊
ibi gloſſ.i.ſentit contrarium eius,quod ſentit Joan.Andr.finali-
ter dicit quod ſtandum eſt huic decret.Hodie tamen dic vt dici-
tur in capitu.ſtatutum.§.cum vero.eodem titulo.libro ſexto. In
eo tamen,quod dictum eſt de priuilegiato,quod non poſſit trahi
extra prouinciam:dicit Hoſtien.quod procedit,papa hoc ſciente:
ſecus eo ignorante:vt nota.in ſumma.ſupra eodem titulo.§.que
poſſunt

poſſunt obijci contra reſcriptum.verſu centeſimo, quia trahitur.
ſcilicet quod extra prouinciam trahi poterit papa ſciente,dummo
do citra duas dietas:ipſo autem ignorante etiam citra duas die-
tas non poterit:quimmo nec intra prouinciam vltra duas dietas
ſecundum doct.quia hoc eſt priuilegium commune,ꝛc. ¶ Queri-
tur an iſte diete debeant computari a finibus dioceſis, vel ciuita-
tis.Dic ſecundum doct.quod a finibus dioceſis:vt.c.ſtatutum.§.
cum vero.eodem titu.lib.vi.non tamen fiet computatio a finibus
loci, vel ciuitatis,que terminatur murorum ambitu, ſecundum
formam.c.ſi ciuitas. de ſenten.excommu.lib.vi.ad hoc text.de re.
permuta.exhibita.de iureiurando.olim.ꝛ vide de appel.ex parte.
11 ¶ †Quid de delegato legati, vel de delegato delegati pape. Dic
idem:quia non trahit vltra duas:hodie vnam.de reſcriptis.ſtatu
12 tum.§.cum autem.†De alijs delegatis ab ordinarijs habetur de
offic.ordi.vt litigantes.libro.vi.ꝛ in.c.cum epiſcopus. Hoſtien.in
Summa.eodem titu.§.i.ver.centeſimo.Item Specu.in tit.de de-
13 legato.§.ſuper.ver.hoc etiam not. ¶ †Quid ſi cauſa delegetur in
curia.Dic quod de ſtylo curie non habet locum hec decre.ſed tra-
hitur quis vltra duas dietas,ſecundum Compo.Secus in priui-
legiato,ne trahatur vltra duas dietas:quia tunc etiam in curia nõ
valerent litere,non facta mentione de priuilegio: quia ſi papa ſci-
uiſſet,non dediſſet priuilegium:que ratio ceſſat in iſto caſu, cũ pa-
14 pa ſciat ius. ¶ †Queritur an computatio fiat a loco domicilij,vel
rei,ſeu contractus.Dic quod a loco domicilij:quia de illo dicitur
proprie trahi.De quo vide in.c.ſtatutum.§.cum vero.in glo.olim
dicebam.eod.titu.lib.vi.ꝛ in.c.ſeq. ¶ Quid ſi reus habet plures
dioceſes?Dicit Hoſtien.quod computatio fiet a fine dioceſis, vbi
habet domicilium principale.vbi habet plures eque principales,
attendetur illa,in qua magis conuerſatur,vel vbi caput eſt digni-
tatis:ſi non apparet,inſpicitur locus contractus,ſecundum Ho-
ſtien.Ad hoc quod not.de foro compe.licet.ꝛ.c.ex parte.B.eo.tit.
15 ¶ †Quid in executoribus gratiarum, an habeat locum diſpoſi-
tio.c.ſtatutum.§.cum vero.eodem titu.lib.vi. Archid.tenet quod
non,in dicto.§.cum vero.De hoc ſunt opinio.in cle.i.de reſcript.
Nam aliqui tenent quod ſi aſſumant partes iudicis,quod habeat
locum diſpoſitio.c.ſtatutum.Alij tenent contrarium. Domini de
Rota ſua concluſione.cccxiiij.alias.x.dicũt quod ſi apponatur clau
ſula Vocatis vocandis, in reſcriptis habeat locum diſpoſitio.c.
ſtatutum.alias non.De quo dic vt ibi per eos:ꝛ ſic alias conſului.
16 ¶ †Venio ad caſus exceptos.Primus eſt,ſi de conſenſu partium
litere ſunt impetrate.Quando dicantur conſentire:Dic quod ſi cõ-
ſentiant in hoc,vt iudices vltra duas dietas diſtantes dentur, et
vt ipſi iudices trahantur vltra duas dietas:planum eſt facta mẽ-
tione de hac conſtitutione:ꝛ ſi ſolum conſentiant, vt vltra duas
dietas diſtantes dentur,hoc non ſufficit,ſecundum quoſdam.Cõ-
trarium placet Innocen.vt ex quo conſentiunt in diſtantes,vltra
ſufficiat,vt trahi poſſint,licet non ſit facta mentio de hac conſtitu
tione:quia partes debent accedere ad iudices,non iudices ad par
tes:quod credit,etiam ſi inhabitarent ad diuerſa loca.Hodie Io.
Andr.remittit ad.§.cum vero.de reſcript.in.c.ſtatutis. libro.vi.ꝛ
quod ibi not.in Specu.de cita.§.i.verſi.quid ſi partes.ibi idem di
cit quod hic.Hoſtien.dicit quod de ſtylo curie ſi partes conueniũt
de iudice,conueniunt ꝛ de loco,vt vitetur perplexitas:ꝛ facta con-
uentione de iudicibus,ꝛ loco,vterque proprijs expenſis adducit
iudicem a ſe nominatum,proprijs expẽſis:ꝛ ſi medius duceretur,
duceretur communibus expenſis:quod etiam iuris eſt.iiij.q.iij.§.
item venturus.C.de teſti.ſi quando.de reſcript. ſtatutum. §.inſu-
per.libro.vi.Si vero non fuit facta conuentio in curia,conueniunt
iudices in prima,tamen de loco vicino, ꝛ inſigni. Si tamen ſunt
duo,nec de loco conueniant,ſe inuicem impediunt,ex quo locis di-
ſcordant.Si vnus ad locum congruum,alter ad locum incongruũ
citant,ſi ſunt cum clauſula,valebit proceſſus citãtis ad congruũ.
Si ſine clauſula,ſe impediunt.Idem ſi ſunt tres cum clauſula.Quõ
ſi non omnes,duo duobus concordantibus, ꝛ tertio diſcordante:
de quo in Summa per Hoſtien.de officio delegati.§.quod ſi eius
officium ꝛ.§.quid ſi non vult intereſſe.ꝛ verſiculo vbi non ſunt plu
17 res.ꝛ verſi.ſequen.Ioan.And. ¶ †Quid ſi delegatus intra duas
dietas ſe in longinquo abſentat, in breui non reuerſurus. Dicit
hic Innocen.in addi.quod reus poterit a ſuperiore obtinere vt re
uocetur.Idem de actore,ſi non conſenſit in eum ſic elongatum.ff.
de vaca.mu.l.penul.§.i.ff.de procurato.aut longa:vide de offi.de-
leg.ſi is,cui.lib.vi.in verbo,de abſente ad hoc de teſti. preſentata.
18 ¶ †Venio ad ſcdm caſum,qui excipit,qḋ litere valent vltra duas
dietas,ſi fiat mentio in literis de hac cõſtitutione:an ſufficeret qꝛ
fieret mẽtio de hac cõſtitutione in literis legatorũ?Dicit hic Io.
An.qḋ no:qꝛ nõ põt tollere hanc cõſtitutionẽ cõcilij.de ſi.precibꝫ.
19 c.pe.c vlti.de prebend.dilectus.cle.de preb.per literas. ¶ †Que-
ro quid ſi fiat mentio de hac conſtitutione, an poterit vltra mille
dietas?Quidam dicunt,vt Franc.quod poterit trahere vſqꝫ ad
quatuor,ꝛ non vltra.Ad hoc quod dicit.ſ.eod.ſedes.vbi amplia-
tio.Quidam alij non ampliant vltra pares expreſſis: ſic nec am-
pliatio hec extendatur vltra metas,pariles mete extenſe in quan-
titate.v.q.ꝺ.ij.c.ij.vbi ſecundus terminus non debet eſſe maior pri
mo:aliter in infinitum trahere liceret quod non eſt dicendum:de
reſcriptis.cum in multis ad hoc de decimis.c.ij.lib.vi.vbi conceſ-
ſio decimarum noualium intelligitur ad inſtar portionis antique
Et dicit Ioan.And.preuiſum contra querelam Hoſtien.de qua
de teſti.preſentata.ſuper verbo Sola.in ſi.Credo quod valeat im-
petratio vbiqꝫ,ſi eſt dictum.Non obſtante hac conſtitutione: quia
reiecta hac conſtitutione,nulla remanet determinatio:ꝛ ſumus in
antiquo iure ante hanc conſtitutionem,ſecundum quod nulla de-
terminatio. ¶ Non obſtat de reſcriptis.c.ſedes.quia ideo illud,
quia ſic determinatum eſt alijs alij comprehenderent maiores ex-
preſſis:vel ibi illa enumeratio reſtringit genus.Hic determinatio
non poteſt dare normam rapture determinationis.c.ſi.dicit quod
ſic debet fieri:ſed ſi non fiat,nec determinetur,nihil dicit.c.de deci-
mis.loquitur quando expreſſe ad inſtar portionis antique fuit fa-
cta conceſſio.Quanquam hoc dictum videatur verum de iure,ta-
men terminus eſt rigoroſus.Vel dic quod quandoqꝫ eſt expreſſus
locus in reſcripto:ꝛ procedit iſta opinio.quia non habemus conſi
derare numerum dietarum,poſtquam locus eſt expreſſus. Quan-
20 doqꝫ non eſt expreſſus:ꝛ tunc procedit alia opinio. ¶ †Venio ad
gloſſ.ꝛ quero cum gloſſ.circa hanc regulam, que eſt ſuper verbo
Duas dietas,qualiter diete intelligantur, an legales, an vulga-
res.Allegat pro,ꝛ contra,ꝛ concludit per iura,que allegat, quod
vulgares intelliguntur.Vide ibi gloſſ.ad hoc hodie de preben.pre
ſenti.ff.loca.lib.vi. ¶ Ex hoc concluditur, quod aliter erunt vul-
gares in vno loco,aliter in alio:ꝛ erunt ſecundum diuerſitatem lo
corum,aliquando maiores,aliquando minores: tamen ex conſue-
tudine oportet illas moderari:vt in.l.cum de lanionis.§. aſinam.
ff.de fun.inſtruc.Vide Hoſtien.in Summa.eodem titu.§.penulti.
verſi.centeſimo.ꝛ ſeq.Et quid ſi ſint diuerſe per terram,ꝛ aquam.
de except.olim.per doct.vide Archid.de reſcriptis.c. ſtatutum.§.
cum autem.lib.vi.ꝛ ibi doct.dicunt quod debet attẽdi via,que ma
gis vſitatur,vel magis frequentatur .50.di.ſepe ꝛ.ff.ad le.aquil.l.
item ſi putator.Et per hoc dixerunt quidam alij quod potius de-
bet attendi via terreſtris,quam maritima,ꝛ maxime in hyeme,in
qua eſt periculoſius nauigare.Item quia melius diſtinguuntur
diete in terra,quam in mari.Et ibi etiam dicunt quod ſi eſt certũ
21 citatum eſſe vltra duas dietas,non tenetur comparere. ¶ †Quid
autem ſi vulgus non determinat leucas,vel dietas,quia in monti-
bus,vbi raro vadunt homines.Dic quod ibi arbitrabitur iudex.
Et iſta dicit Hoſtien.in Summa.eodem titu.§.penulti.verſic.ad-
de centeſimamſecundam.Conſulit tamen quod inquantum poteſt
adhereat vulgaribus.Archid.tenet quod attendentur tunc diete
22 ſecundũ ius.Quod ſatis puto.Allegat de elec.cupientes. ¶ †Gl.
ſuper verbo Commode. ¶ Quero cum eadem gloſſ.quid ſi locus
commiſſionis diſtet vltra duas dietas, ſed iudex in trahendo ſe
conferꝫ intra dietam,an poſſit ibi procedere?Videtur quod non:
quia ſi Papa ſciuiſſet illum vltra duas dietas,nõ dediſſet literas:
ergo ſunt ſurreptitie:argu.c.ſupra eodem.ſuper literis.ergo ſunt
ſurreptitie. ¶ Contrarium determinat gloſſ. quod litera ponde-
rat tractum,ꝛ illum tantum prohibet.Permittit ergo impetra-
tionem,ꝛ non attendit diſtantiam loci commiſſionis, dum tamen
vltra non trahatur.Non obſtat quod dicitur,quod Papa literas
non dediſſet,imo ſi ſciuiſſet illum ſe ad locum conferre.Hoc hodie
non procedit:quia non poteſt delegatus exire locum commiſſiõis.
de reſcriptis.c.ſtatutum.§.in nullo.libro ſexto. Item quia hodie
locus attenditur commiſſionis,non tractus.de reſcriptis.c.ſtatu-
23 tum.§.cum autem.ꝛ.§.cum non.libro ſexto. ¶ †Quero cum gloſſ.
que eſt ſuper verbo Mentionem.qualis debet eſſe mentio. gloſ.di
cit,ſi dicat Non obſtãte iſta conſtitutione.dicit Ioan.And. quod
communiter non exprimitur conſtitutio,ſed dicitur Non obſtante
conſtitutione de duabus dietis edita in concilio generali. ¶ Se-
cundo videtur contra gloſſ.ibi.ꝛ ſic patet quod ſcripta valeant,li
cet non faciant mentionem de hac conſtitutione.Primo,quia non
eſt neceſſe quod fiat mentio de iure:vt no.ſ.c.i.Secundo,quia ius
eſt generale,reſcriptum autem ſpeciale:ergo non eſt neceſſe reſpi-
cere quod fiat mentio de iure generali.Gloſſ.dicit quod imo eſt ne
ceſſe quod reſcriptum,quantũcunqꝫ ſpeciale,faciat mentionem de
priuilegio generali.vt in.c.cum ordinem. ꝛ de iure quantuncunqꝫ
generale,vt hic.Nam reſcriptum non tollit ius commune, niſi de
eo fiat mentio:cum ius ad illud habeat clauſulam derogatoriam:
quia reſcriptum debet concedi ſecundum ius,ꝛ non contra:ꝛ quia
Papa locorum diſtantiam ignorat,ſecundum gloſſ.Dic ſi queri-
tur an valeat reſcriptum contra priuilegium,non facta mentione
de priuilegio:ſerua quod dixi in dicto.c.i. ꝛ dicto.c.cum ordinem.
De hoc hic per Ioan.Cal.qui etiam not.de ſequentibus ponẽdo
diſtinctionem.Sed an valeat nõ facta mentione de iure:dixi in.d.
c.i.quo ad propoſitum.ſi emanat in facto dubio,ita quod non con-

ſtat ex tenore reſcripti Papam reſcribere velle contra ius, non va
let reſcriptũ, vt hic dicit gl. ⁊ bene. Per qđ dicit Hoſ. quod ſi Pa-
pa ſciret locorum diſtantiam, ⁊ conſtaret ipſum ſcire, valeret reſcri
ptum vltra duas dictas, etiam non facta mentione de hac conſtitu
tione. Quod putat Jo. An. ſi Papa loci diſtãtiam exprimeret in
reſcripto. Allegat de preben. ſi motu proprio. libro ſexto. quia ſa-
tis faceret mentionem de hac conſtitutione. quod non placet de iu
re: quia exigit quod expreſſam mentionem de hac conſtitutione fa
ciat: quod non eſſet in caſu predicto, ſi emanat contra ius, ⁊ certum
eſt Papam velle reſcribere contra ius, ſi ius dat formam particu
laribus reſcriptis, vel habet ſpecificam clauſulam derogatoriam
ad reſcripta, non valet, non facta mentione de clauſula, vt hic: alſ
valet. Nota glo. de conſti. c. j. li. vj. Anto. de Butrio.

1 ☞ Reſcripta ad lites impetrata per non coniunctas perſonas
abſq; mandato non valent.
2 Lites ſopitas ſuſcitantes, ⁊ nouas inducentes repellendi.
3 Fictio eſt contra veritatem, ⁊ quid veritati oppoſitum.
4 Lites ſunt potius reſtringende, quam laxande.
5 Procurator quando debeat habere mandatum ſpeciale.
6 Reſcriptum impetrans ſine mandato punitur tanquam falſa-
rius.
7 Coniunctio perſone ſupplet mandati, etiam ſpecialis, defectum.
8 Reſcriptum bona fide nomine alieno impetratum, an valeat.
9 Mandatum extenditur ad conſecutiua, vel incidentia.
10 Reſcriptum poteſt impetrare habens mandatum ad proſequen-
dam appellationem.
11 Mandatum cum clauſula generali an ſufficiat.
12 Excommunicationis exceptio contra procuratorem vel dominum
admittitur in curia.
Exceptio eſt actionis excluſio.
13 Reſcriptum canonicus non impetrat pro eccleſia nec pro conca-
nonico.
14 Reſcriptum in quibus impetrat procurator generalis abſq; man
dato.
15 Coniuncte perſone poſſunt alieno nomine abſq; mandato impe-
trare.
16 Mandatum ſpeciale in quibus caſibus exigatur.
17 Ratificatio equiparatur mandato, ⁊ actum firmat.
18 Reſcripta alieno nomine impetrata ſine mandato non ſunt nulla.
Inſtrumenta publica, in dubio, quantuncunq; falſa, probant.
19 Falſitatem proponens reus in defendendo an probare debeat.
Iudex arctat partes ad producendum acta coram eo.
Libelli verba narratoria non probant niſi ſint affirmatiua.
Reſcriptum per procuratorem, quando preſumitur impetratum
mandato ſpeciali.
20 Exceptio quod non valeat impetratum abſque mandato an ad-
mittatur.

1 §. Sunt ⁊ alij. ¶ † Non valent litere ad lites impe-
trate per non coniunctas perſonas
abſq; ſpeciali mandato. hoc dicit. In primo ponit abuſum impe-
trantium ſine mandato. In ſecundo prouidet. In tertio excipit.
Secunda ibi: cum autem. Tertia ibi: niſi. ⁊ ſic diuiditur vt princi-
2 pium. ¶ † Nota primo prouidendum contra ſuſcitantes queſtio-
3 nes ſopitas, vel nouas inducentes. ¶ † Nota ſecundo quod fictio
4 eſt contra veritatem, ⁊ quid oppoſitum veritati. ¶ † Nota tertio
5 lites potius reſtringendas, quam laxandas. ¶ † Nota quarto ca-
ſum, in quo exigitur ſpeciale mandatum in procuratore, ſcilicet ad
6 impetrandum literas ad lites. ¶ † Nota quinto duas penas im-
petrantis ſine mandato. Prima, quia litere non valent. Secun-
7 da, quia ipſe tanquam falſarius punitur. ¶ † Ultimo nota quod
coniunctio perſone ſuppleat defectum mandati, etiam in caſu, vbi
exigitur ſpeciale mandatum: ⁊ eſt caſus ſpecialis: vt no. gloſſ. de in
integ. reſti. conſtitutis. in prima glo. ⁊ Spe. in ti. de coniuncta pſo
8 na. §. quid ergo. ¶ † Quid ſi bona fide facta fuerit impetratio per
non habentem mandatum. Videtur quod valeat: qr cauſa ceſſan-
te: quia non cauſa mercimonij. Hoſtien. contra: quia cauſa eſt im-
pulſiua. l. j. §. ſecun. ff. de poſtu. ⁊ quia alias prouiſio hec foret ina-
nis: quia cum difficultate fraus probaretur: ⁊ quia ſecundum hoc
etiam coniuncta perſona poſſet in fraudem impetrare: ⁊ ſic poſ-
ſet repelli vt procurator alius. ¶ Quero qua pena puniatur. Di-
cit Egid. quod pena falſi. de quo. ſ. de fal. ad falſariorum. Ioan.
Andre. putat quod non punitur illa pena: quia non eſt vere falſa-
rius: vnde poteſt exponi tanquam falſarius. i. tanquam impetrãs
per falſi ſuggeſtionem: ⁊ ſic ſurreptitie. Hec vera dicit Compoſt.
vt procurator abſq; mandato ſpeciali de iure non poteſt impetra-
re, non ſolum vbi eſt generaliter cõſtitutus ad negotia, ſed ad cau
ſam illam agendam, vel diffiniendam, quando principaliter vult
impetrare contradictore comparente. Secus ſi vellet in aliquo in-
cidenti: quia tunc ceſſaret fraus, ⁊ abſq; alio mandato poteſt ad
hoc: de quo in Specu. de reſcripti preſentatione. §. rõne impetran-
9 tis. poſt principium. ¶ † No. quod mandatum extenditur ad con-
10 ſecutiua, vel incidentia exigentia ſpeciale mandatum. † Dicit ta-
men Spec. in titu. prealle. ⁊ loco, quod habens mandatum ad pro-
ſequendam appellationem, poteſt impetrare: quia impetrando di
citur proſequi. Text. eſt. ſ. eo. ex parte. ⁊ ſ. c. dilectus filius. I. Sa-
11 racenus. ¶ † Sed eſt dubium an debeat de iure ſufficere manda-
tum enumeratis aliquibus caſibus exigentibus ſpeciale manda-
tum cum clauſula generali, vt hic comprehenderetur. quod videt,
vt in. c. qui ad agendum. de procu. in. vj. Credo contra: quia ibi no-
tabilis exigitur ſpecificatio, vel propter excludendam fraudem,
vel propter magnitudinem rei, ⁊ pondus, talis non ſufficit clauſu-
la. Dicit ergo gloſ. de procuratori. qui ad agendum. lib. vj. in ver-
bo Non expreſſos. ⁊ glo. de elec. procurator. in verbo Mandatum.
⁊ de procurat. capi. finali. lib. vj. in verbo Speciale. Ex his decidi-
tur dubium, quod tangit Frede. de Senis ſuo conſilio. cxij. quod
papa dicit reſcriptum Ioan. dicens, ſignificauit nobis. Ioan. ⁊
Martinus ⁊c. Martinus ad excludendum huiuſmodi reſcriptũ
vult probare quod illo tempore non fuit Io. in curia, an admitta-
tur ad opponendum hanc falſitatem: Dicit quod nõ: tamen quia
creditur aſſertioni pape de his, que atteſtatur, nec admittitur pro
batio: vt in clemen. j. de probat. vt quia non narrat tale factum, in
quo poſſet cadere ignorantia. Allegat de teſtib. cum a nobis. vbi
per glo. ⁊ Ioan. Andre. in fi. allegat de renun. c. j. lib. vj. per Ioan.
Andre. tum quia ſtylus curie poſt reſcriptum tales exceptiones
non admittit, vt hic: tum quia non concludit: quia potuit ſignifi-
caſſe ante. Supplicare enim poteſt ante datã, ⁊ cõmiſſionem, ⁊ ab-
ſens eſſe tpe commiſſionis, ⁊ date, ſecundum eum. Sed eſt dubium
an ſufficeret de iure mandatum enumeratis aliquibus caſibus exi
gentibus ſpeciale mandatum cum clauſula generali, vt hec com-
prehenderetur. Et videtur quod ſic: vt in. c. qui ad agendum. de
procura. in. vj. Credo contrarium: quia vbi notabilis exigitur ſpe
cificatio, vel propter magnitudinem rei, ⁊ pondus, talis clauſula
non ſufficit. Dicit glo. de procura. c. fin. libro ſexto. in verbo Spe-
12 ciale. ¶ † Sed an in curia admittatur excommunicationis vel al-
terius criminis exceptio contra procuratorem vel dominum. Dic
quod ſic, ſed non probanda eſt per teſtes, ſed per inſtrumentum pa
ratum ne negotium differatur. Dicitur enim obtentum quod cõ-
tra impetrantem non admittatur tertius, etiam pro quo eſt lata
excommunicatio ad impediendam impetrationem: quia ex quo
contra eum non agit, ceſſat exceptio, que eſt actionis excluſio. ff. de
except. l. j. ⁊ ſi corrigi poſſit, non admittitur ad conuenientiam iudi
cum, ſed datur cautio, quod ſuper illam conueniri non poſſit, ne
ſibi preiudicetur. De quo in Spec. de reſcripti preſentatione. §. ra-
13 tione. ver. quid ſi contra. verſi. ſed pone, tu es. ¶ † Sed an canoni-
cus pro eccleſia poſſet impetrare. Dicit Hoſ. in Summa, ⁊ Spec.
in tit. de reſcripti preſentatione. §. ratione impetrantis. in princi-
pio. quod non: nec pro canonico. propter iſtum. §. ⁊ rationem eius
Hoſtien. idem allegat. ſ. eod. edoceri. vide quod no. de procur. c. fi.
ſuper glo. fi. vbi declarabo. Jo. An. in addi. Spe. in loco prealle. di
cit qđ habuit ab auditore contradictarum, quod nõ admittit cu-
ria canonicũ pro eccleſia, vel pro cõcanonico, ſine mãdato, ſi appa-
ret contradictor cum mandato: ad contradicendum autem, ⁊ con-
14 ueniendum de iudice non admittit ſine mandato. ¶ † Quero an
hec decre. habeat locum in literis beneficialibus. Gloſſ. in verſi. ſe-
cus credo. quod ſuperius omiſi, dicit quod non: ideo generalis p-
curator poterit impetrare. Idem gloſſ. ſ. eodem. ad aures. ⁊ dicit
Ioan. And. quod ſic habet conſuetudo generalis. Guliel. dicit hic
quod curia ſeruat contrarium de facto. Primum hodie ſeruatur.
15 ¶ † Que autem ſunt perſone coniuncte, que pro alijs impetrent
abſq; mandato. Gl. remittit de procu. ſed ⁊ hoc. Dic qđ aſcenden
tes ⁊ deſcendentes in infinitum. de ver. ſig. liberorũ. De collatera-
libus non inuenitur in lege, niſi in fratribus. ¶ Compo. dicit qđ
de conſuetudine curia admittit filium fratris, ⁊ ſororis, fratrem
patris, ⁊ matris, ⁊ conſobrinum, ⁊ filium conſobrini, ⁊ omnes con-
ſanguineos vſq; ad tertium gradum incluſiue: aliter non. Hoſtiẽ.
dicit quod conſanguinei admittuntur vſq; ad quartum gradum,
⁊ non aliter. Allegat de conſangui. ⁊ affi. non debet. ¶ Secundo di
cit quod admittuntur omnes, qui ſuccederent illi, de cuius agitur
cauſa. de quo de teſta. Raynutius, ſuper verbo Abſq; liberis. re-
mittit Hoſtiẽ. Dicerem hoc arbitrarium. Et de affinibus an ad-
mittantur: dicit Compoſt. quod ſocer, ⁊ proſocer de deſcendenti-
bus: ⁊ gener, ⁊ progener. Sororius autem, ⁊ collateralis non ad-
mittitur. Sic dicit papam de facto determinaſſe. De illegitimis
quidam quod admittuntur, cum ipſi multis priuilegijs gaudeãt.
in authen. quibus mod. na. effi. le. §. ſi. Idem dicit de ſpurijs, ⁊ na-
tur ⁊ de inmu. ⁊ inceſtis nup. quia ⁊ ſi nõ ſunt agnati, ſunt cogna-
ti: Inſtit. de ſucc. cogna. §. vulgo. Alij contra, qui fil. ſint le. per ve
nerabilem. in authen. quibus modis nat. effi. le. §. ſi. quod videtur

in omnibus

in omnibus preter naturales:ar.ff.de ſta. ho.l.vulgo.C.de na.li.l.
16 ſi.ſed Inn.hoc non credit.¶ †Venio ad gl.ſ.que enumerat caſus
aliquos,in quibus exigitur ſpeciale mandatum. Vide eum: vide
alios caſus de procura.qui ad agendum.§.vniuerſaliter.t.c. vlti.
17 lib.vi.¶ †Oppo.quod valet impetratio,domino ratificante:qꝛ il
la ſufficit,ꝛ equiparatur mandato.ff.de iudi.l.licet.ff.de pigno.l.ſi
fundus.§.ſi me ſciente.de clande. deſpon. quod nobis.de elect.qđ
ſicut.Dicit gloſſ.ſuper verbo Mandato,quod ratificari nõ poſ
ſunt, propter rationem,que eſt in litera.Dic. ratihabitio equipa
ratur mandato,quando ex ratificatione tollitur vitium nullitatis
ex defectu mandati,ꝛ quando non habere principium inhibitum
eſt,ꝛ contra ius,nec vitium purgatur per ratihabitionem: qꝛ per
hoc non tollitur preſumptio fraudis impetrandi animo venalita
tis.Vel ſecundo ratihabitio equiparatur mandato , quando non
exigitur certo, ꝛ determinato tempore mandatum . ff. de his,qui
no.infa.l.quid ergo.Hic exigitur determinato tẽpore. Vel tertio,
ratihabitio equiparatur mandato,quando lex,vel cauſa annullan
di non reſiſtit ratihabitioni:hic reſiſtit. ¶ Doc.dicunt quod hoc
ſpeciale eſt in odium litium:ſicut ꝛ alij caſus ſpeciales dantur in re
18 gula,ratihabitione.de regu.iur.li.vi.¶ †Querit enim eadem glo.
an litere iſte ſint nulle,an annullande.Videtur quod ſint nulle: qꝛ
vitiantur vt falſe:ꝛ falſitas vitiat ipſo iure.de falſ.per totũ.¶ Se
cundo,quia ſunt venales.i.q.i.§.diffinitiua.ver.venales.¶ Cõ
trarium dicit gloſſ.in vtroqꝫ caſu,quod valide ſunt , niſi excipia
tur.Dic quod quo ad caſum primum decre.ſeruandum quod ha
betur in.c.ſtatutum.§.cum autem.Quo ad caſum ſecundum doct.
reſident cum glo.Credo quod ſint nulle:quia vitiantur ex defectu
poteſtatis impetrantis: qui defectus communiter inficit ex toto
19 ipſo iure.l.licet.ff.de iudicijs.¶ †Querit cum eadem gloſſ.ibi: ſed
quis debet probare.In practica quis habet probare,an actor , qđ
litere ſint impetrate de ſpeciali mandato:an reus , quod non ſint
impetrate.Videtur quod actor:nam iudex non arctatur ad proce
dendum per literas ante,quam conſtet de fundamento:vt.ſ.de of
ſi.deleg.cum in iure.probat ergo dicens.Secundo,quia reus fato
git negatiuam improbabilem:de elect.bone.cum ſimi.Tertio,qꝛ li
cet quis oſtendat inſtrumenta eccleſie,non admittitur , niſi probet
aliquid de mandato,vel caueat de rato.de offic.deleg. coram. Sic
licet oſtendat literas a procuratore impetratas,vel ab alio, nõ cre
ditur,niſi conſtet de mandato.¶ Quarto,quia realiter ſtante du
bio mandati,dicens probat.de procura.c.i.¶ Quinto,quia iubet
lex vt exhibeatur libellus principi porrectus.l.xxi.diſ.Maximia
nus.ꝛ hoc vt videatur a quo fuerit impetratum. Arctatur ergo li
teras producens oſtendere quis impetrauerit,ꝛ talis ꝙ impetra
re potuerit. Et ſi dicatur.preſumendum pro inſtrumento , ex quo
non appar et cancellatum,ꝛc.C.de edic.diui Adri.tol.l.fin. quia id
verum quo ad ea,que inſtrumentum atteſtatur:ipſum autem non
atteſtatur aliquid de mandato:ergo,ꝛc.Ioan . dicit quod ſi litere
impetrentur in cauſa appellationis,preſumitur mandatum: quia
non eſt veriſimile quod appellans negligat proſecutionem appel
lationis.In cauſa principali dicit quod aut in literis narratur
ipſum fuiſſe procuratorem,vt quia dicit,Cõqueſtus eſt talis pro
curator:tunc non eſt neceſſe probare mandatum: quia per literas
conſtat de mandato.Aut non narratur in inſtrumentu de manda
to:quia dicit.Conqueſtus eſt talis:ꝛ nominat dominum , qui non
fuit in curia:ꝛ tunc arctatur ad probandum mandatum:quia ple
riqꝫ ſe fingunt alios,ꝛ ſub nomine aliorum impetrant , ſecundum
gloſſ.¶ Ioan.An.dicit diſtinguendum inter verba narratoria,ꝛ
verba affirmatiua.Si verba ſunt narratoria,illa non probant.Si
affirmatiua,ſic.Allegat de priuileg.c.ſi papa.li. vi.ꝛ cle.literis.de
proba.ꝛ cle.ſi ſummus.de ſenten.excom.Iſta verba poſſunt cauil
lari per illa,que ſcribit Lapus in cle.i.de proba.quia aſſertis. In
facto alieno,ſuper quibus papa fundat intentum , non creditur.
Sed poteſt dici quod id procedat,quando verba ſunt narratiua,
licet propter ſe.Secus ſi aſſertoria:vt quia dicit in literis, Talis
procurator talis,de cuius mandato nobis conſtat,ꝛc. Dic, quan
do eſt dubium an per ſe,vel per alium quis impetrauit, quod lite
re ſunt ſimpliciter conceſſe,ꝛ non faciunt mentionem de habente
queſtionem:ꝛ iatis credo quod dicens eas per alium impetratas,
debet probare.Quandoqꝫ cõſtat,eas per alium impetratas:ꝛ tũc
ſi affirmatiue papa aſſerat eum procuratorem,dicunt doc.cum gl.
ſic intellecta,quod probatur mandatum.Aduerte,quia hoc eſt nu
tabile dictum,ſeu verbum:quia ſi in aliqua materia exigente ſpe
ciale mandatum ſiat mentio,ꝛ aſſertio ſimplex,quia erat procura
tor:intellige ſecundum ſubiectam materiam, ſcilicet eum manda
to.¶ Quandoqꝫ nihil aſſertiue dicitur:ꝛ tunc ſi in cauſa appella
tionis,preſumitur mandatum:ſi in cauſa principali,ꝛ opponitur
ante impetrationem,vel tempore impetrationis ante quam litere
ſint date,non preſumitur mandatum:ꝛ debet probare dicens. Si
poſt quam litere ſint date,ſeruatur , quia preſumitur mandatum,
niſi aliquid probetur.Et hoc tenendum ſecũdum doc.hic : quia ex
quo eſt in quaſi poſſeſſione literarum,preſumitur pro validitate,ꝛ
ſolennitate earum reſpectu cauſe agentis:vt no.ff.de proba.l.ab ea
parte.de eo,qui fur.or.recepit.innotuit.poſt Inno.quod no.ſ.acie
c.ea noſcitur.ſ.de his,que ſiunt a prela.Poſt.dicit arbitrarium,vt
20 dicam.ſ.¶ †Querit glo.eadem.ibi:conſtitutio iſta non obſerua
batur.an de ſtylo curie hodie admitteretur hec exceptio contra li
teras,quod non valeant,quaſi impetrate a non habente mandatũ
ſpeciale.Glo.dicit quod de iure debeat admitti.Ad hoc allegat.ſ.
eo.ex parte.¶ Vltimo concludit quod curia tales non admitteret
exceptiones:ꝛ ſi ſuper hoc appellaretur , quod exceptio non eſſet
admiſſa contra literas.De defectu mandati impetrantis,dicit qđ
curia non daret literas.Lege hanc partem glo.vſqꝫ ad ver.ſecus
credo.ꝛ illo ver.omiſſo,vade ad ſi.gloſſ.ibi:curia Romana. ꝛ lege
vſqꝫ ad finem:in cuius fine dic ſecundũ Hoſ.iuncto Pet.de San.
Quandoqꝫ opponitur defectus mandati,ꝛ ratificationis illius : ꝛ
admittitur exceptio:vt.ſ.eo.ex parte decani.Quandoqꝫ ſolus de
fectus mandati,domino,poſtea ratificare volente:ꝛ tunc ſi in au
dientia contradictarum opponatur ante, quam litere tranſeant,
admittitur exceptio,ꝛ arctatur ad probandum mandatum impe
trans.Dicit tamen Cõpo.ꝙ ſi opponens opponeret vt procura
tor,curia non admittit eum,niſi principaliter oſtendat mandatũ.
Quandoqꝫ exceptio opponitur,poſtquam litere tranſiuerunt. Et
Pet.dicit quod admittitur exceptio,ſi opponens grauatur one
re probandi,ꝛ quod non habet mandatum.Et ſi dicatur.Quomo
do probabit negatiuam? Dic quod illam probabit per confeſſio
nem partis aduerſe.infra eodem. ex parte.vel probando ꝙ man
datum reuocauit,poſtquam dedit:vt ibidem hoc tenet Spe.in ti.
de reſcripti preſentatione.§.ratione impetrantis . ver.ſed nunqd.
Ad hoc tex.cum glo.in.l.i.ꝛ.l.vniuer.C.de preci.Impe.offe. Hoſt.
autem dicit quod ſi papa exprimat nomen principale , quod vni
uerſaliter habeat notum,ita quod euitetur equocatio, vt ſi dicat,
Talis capellanus noſter eſt conqueſtus notificanti tali:ad hoc va
lebit reſcriptum,licet non probet mandatum:quia ceſſat cauſa,de
qua hic.Si papa non habet notam perſonam,dicit quod hoc erit
arbitrarium,vt ſecundũ qualitatem perſone aggrauet vel oppo
nentem,vel alium in onere probandi:ꝛ in modo probandi conſide
rando qualitatem perſone,pro qua an ſit perſona ſuſpecta, in qua
fraus timeatur:ꝛ dicit quod inſpectis circumſtantijs poterit cre
dere iuramento ipſius principalis cum vno teſte.ſ.de procura.ex
inſinuatione.de iureiuran.c.ſi.Hec vera dicit Compo.vt procura
tor abſqꝫ mandatu de iure non poſſit impetrare,etiam quãdo ſpe
cialiter eſt conſtitutus ad cauſam illam agendam,vel defendendũ,
quando principaliter vult impetrare.Secus dicit , ſi vellet in ali
quo incidenti:quia tunc ceſſaret fraus:ꝛ abſque alio mandato po
teſt.De quo in Specu.de reſcripti preſentatione.§.ratione impe
trantis.poſt princip.

1 ☞ Diete computantur a finibus dioceſis,vbi res eſt ſita.
2 Tractus ad iudicium quando quis dicatur.
3 Excipiens quomodo tollat ius replicandi.
4 Iudex quando videatur tacite ſuper dilatoriis pronuntiare.
5 Diete in realibus non computantur a loco domicilij.
6 Appellationẽ dicitur quis proſecutus per actum impetrationis.
7 Inhibere iudicem a quo eſt,iudicis ad quem,ꝛ non econtra.
8 Appellatio ſuſpendit ne iudex a quo cognoſcat de connexis.
9 Iudex delegatus nõ põt aliquẽ trahere vltra limites ſibi pꝛfixos.
Vtilitatem priuilegij,vel reſcripti perdit,qui eo abutitur.
10 Exceptio ne quis trahatur vltra duas dietas, quando opponen
da.
11 Exceptio que poſſit quandocunqꝫ opponi.
Exceptio loci non tuti,poteſt poſt litem conteſtatam opponi.
12 Appellari quando liceat poſt decem dies a ſententia.
13 Exceptio dilatoria poteſt opponi poſt litis conteſtationem.
Exceptionis materia non finitur momento.
14 Iudex poteſt cognoſcere de re ſuorũ ſubditorum ſita extra ſuam
iuriſdictionem.
Beneficiatus an ſortiatur forum in loco ſui beneficij.
15 Domicilium vbi quis habere dicatur.
16 Domicilium in quo loco ſortiatur beneficiatus.
17 Citari an quis poſſit coram ſuo iudice ordinario pro re alibi ſita.
Actoris eſt electio conuenientis reum pro re alibi ſita.
Diete quando computẽtur a loco contractus.
18 Diete a quo loco computentur a loco domicilij,an rei ſite.
19 Iudex ad quem an poſſit incontinenti inhibere iudicem a quo.
20 Iudices de ſua iuriſdictione dubitantes,ſimul cognoſcent.

Dilectus filius. Hec decre. conſueuit
reputari ſortiaꝛ bre
1 uiter in ſumma.h.d.†Quando agitur reali,diete com
putantur a finibus dioceſis,vbi res ſita eſt:ꝛ de meri

tis appellationis non iudex a quo, ſed iudex ad quem appellatum
eſt, cognoſcere debet. h. d. ¶ In prima ponit appellantis querelã.
2 Secundo prouidet, ibi: quo circa. ¶ † Nota quod quis dicitur ad
iudicium tractus, eo quod vocatus, licet nõ realiter tractus. Qđ
3 facit ad intellectum. c. ſi diligenti. de foro competen. ¶ † Not. ſecun
do, cautum eſſe in excipiente, quod in exceptione formanda tollat
ius replicandi, non tamen eſt neceſſarium: vt no. Innocen. de libel.
4 obla. c. ſi. ¶ † Item nota quod exceptione etiam dilatoria oppoſi-
ta, eo quod iudex ad vlteriora procedit illa non admiſſa, tacite vi-
5 detur ſuper dilatoriam pronunciare. quod non obſtat. ¶ † Not. ſe-
cundum communem intellectum quod diete in realibus ſecundum
hec tempora non computantur a loco domicilij, ſed a loco rei ſite,
6 ſuper qua contentio vertebatur. ¶ † Nota vlterius quod per actũ
impetrationis quis dicitur appellationem proſecutus. Ad hoc.
7 ꝫ. eod. ex parte. ⁊ digi. ꝫ. c. proximo. ¶ † Nota quod iudicis ad quẽ
8 eſt mittere inhibitoriam iudici a quo, non econtra. ¶ † Not. quod
quo ad negotium, ⁊ articulum, ſuper quo pendet appellatio, iuriſ-
dictio iudicis a quo ſuſpenditur a tempore appellationis, etiam
in appellatione ab interloquutoria: ⁊ iudicis a quo eſt cognoſcere
de illo: idem ſuper connexo. Et ſic videtur quod etiam ante inhibi
toriam quo ad id, ſuper quo ſpecifice pendet appellatio, ⁊ quo ad
illud connexum, ſuſpenſa eſt iuriſdictio. Ad hoc optime de appel.
ſuper eo. vbi declaro intellectum huius decre. quo ad hoc. ¶ Or
habetis notabilia ſubſtantifica. Veniamus ad declarationem de-
cre. Hic habemus exceptionem, replicationem, ⁊ eius cauſam, ⁊ ap
9 pellationem. Videamus iſta. ¶ † Ad primum videtur quod male
opponeret ſimpliciter ſe non poſſe conueniri per literas impetra-
tas vltra duas dietas, nec eo quod iudices diſtent vltra duas die-
tas: quia imo aliquo caſu poterat conueniri per illas, ſcilicet vbi
iudices ſe conferrent ad cognoſcendum vltra duas dietas. ꝫ. c. pro-
ximo. Dic quod opponebat quod non poterat conueniri. ſ. vltra
duas dietas: ⁊ ſic limitabat exceptionem: alias exceptio non fuiſſet
bona. Hodie ſi opponeret ſimpliciter ſe non poſſe conueniri, forma
lis foret exceptio: ⁊ hoc, quia litere non valent. c. ſtatutum. de reſcri
ptis. lib. vj. Vel dic quod traxerat vltra duas dietas: ⁊ opponẽdo
ſimpliciter quod per eas non poterat conueniri, exceptio erat bo-
na: quia ſic abuſu literarum perdiderat indefinite commodum li-
terarum. ꝫ. eo. ex tenore. ⁊. ſ. c. ſi. Hec queſtio, quanquã ſit notabilis
quo ad quedam in ea expreſſa, tamen videtur hodie ſuperflua, per
10 no. in glo. ordinaria. c. ſtatutum. §. in nullo. eo. tit. in. vj. ¶ † Secun
do circa hoc quero, quando hec exceptio, ne vltra duas dietas tra
hatur, poſſit, vel debeat opponi. Dic quod ante litis conteſtatio-
nem, quaſi dilatoria ſit differens proceſſum. de re iudi. inter mona-
ſterium. Hoc fatetur Compo. quo ad illam inſtantiam, id eſt, quo
ad illum actum, quem fecit, ⁊ non oppoſuit vocatus vſque ad datam
licentiã: alias ſi iterato vocaretur, etiam poſt litis cõteſtationẽ, itera
to poſſet opponere, ⁊ appellare: quia quoties vocatur, toties origi
natur ius appellandi de nouo, ⁊ toties grauatur: ideo ſemper poſ
ſet opponere. C. de conſortibus eiuſdem litis. l. ij. alias grauatus ſe-
mel, ſemper grauari poſſet: quod non eſt dicendum: de cenſi. perue
nit. Ad hoc in Spec. de appel. §. reſtat. ver. No. ſecundũ V in. de ci-
11 ta. §. j. ver. quid ſi reus. † Nota bene hoc dictum, quod vbi exceptio
habet cauſam ſucceſſiuam, vel multiplicatiuam, non momentaneã
cum cauſa quotidie producat, ⁊ originet ius excipiendi, per litis
conteſtationẽ non cõſumitur ius opponendi: imo poſt litis conte-
ſtationem poteſt opponi, quo ad impediendum actus futuros, nõ
preteritos. Propter hoc dicit Butri. in. l. adulteram. C. de adulte.
quod hec exceptio, Bannitus non audiatur ad iudicium, non au-
diatur agens: poteſt opponi poſt litis conteſtationem: quia quo-
ties auditur, toties ſuperuenit ius opponendi. Idem dicit in ex-
communicato propter periculum excommunicationis. Et cauſa
iſta concludit ita poſt litis cõteſtationem, ſicut ante: igitur obſtat
etiam poſt: quia quoties vocatur, toties oritur ius opponendi.
Quod bene nota. Et magis ad propoſitum eſt caſus. ſ. de app. ex
parte. Hoc tenet Archi. iij. q. vij. in ſumma. ⁊ de offi. deleg. ſtatui-
mus. Spe. in ti. de appel. §. reſtat. ver. ⁊ no. in titu. de citatione. §. j.
ver. quid ſi reus. Per hoc dicit Archi. iij. q. ix. octauum. quod ex-
ceptio loci non tuti, etiam poſt litis conteſtationẽ poterit opponi:
12 quia quoties agitur, toties originatur de nouo. ¶ † Plus late lo
quitur Specu. in loco prealleg. quia dicit idem in exceptione fori.
Vide Pau. de Leaza. in cle. cauſam. de elec. ⁊ quod ſi actus ſit a iu
dice, qui non habet vim ſententie, quia nõ omnis vox iudicis eſt ſen-
tentia: quod ſi grauetur, poterit etiam poſt decem dies appellare:
quia ille actus non tranſit in rem iudicatam. Ad hoc quod no. Com
po. de conſti. cum omnis. Idem Abbas de offi. ordi. ad reprimen-
dam. vbi dicit quod ſi talis eſt ſententia, que non tranſeat in rẽ iu-
dicatam, poterit etiam poſt decem dies appellare, non a grauami-
ne illato a ſententia, ſed a grauamine illato, quia non reuocat gra-
13 uamina vbi petij. ¶ † Nota bene, alibi neſcio iſta dicta. Vnum tibi
reduco ad memoriam, qđ dilatoria poſt litis conteſtationẽ põt op

poni, quãdo nõ ſtat per opponentẽ, quo minus opponat ante, ſed
per iudicem. Glo. ⁊ tex. de reſti. ſpo. ex conqueſtione. Puto ponde-
randum ſuper quo iure fundetur ius excipiendi. Nam ſi fundetur ſu
per ipſo habere cauſam ſucceſſiuam, ⁊ ſuper ipſum trahi, dicit ve-
rum Compo. quia materia exceptionis non finitur momento, cum
iterabilis ſit. Si autem immediate exoritur ius opponendi a cau-
ſa momentanea, vt quia ius diſponat exceptionem oriri a ſuſpicio
ne iudicis, que ſuſpicio eſt momentanea cauſa, vt quia dicat quis
poſſe recuſare iudicem: dic quod illa finitur litis cõteſtatione. Et
eſt caſus de re iudi. inter monaſterium vnde iſta opi. falſa reddef,
quam tenet Archi. ſi procederet dictum Compo. ſed pro eo eſt tex.
14 de appel. ex parte. ¶ † Vendo ad ſecundum. ſ. ad exceptionis repul
ſionem: ⁊ videtur quod licite repellatur exceptio: ⁊ ſic bona fuit re-
plicatio actoris. Nam dicebat actor quod habebat domicilium ra
tione beneficij: in beneficijs quis dicitur ſortiri domicilium. Ca-
ſus eſt de fo. compe. poſtulaſti. ſed in loco domicilij quis poteſt con-
ueniri coram ordinario, etiam pro re alibi ſita: vt de fo. compe. c. ſi.
C. vbi in rem actio. l. ij. ⁊ coram extra ordinario: ⁊ inde ſunt diete cõ
putande: de foro. compe. dilecti. ¶ Hic ſunt vidẽda quatuor. Pri
mo, in quo loco quis dicatur ſortiri forum domicilij. Secundo, an
in loco beneficij quis dicatur ſortiri domicilium. Tertio, an in lo-
co domicilij quis inuitus poſſit coram ordinario conueniri pro re
alibi ſita. Quarto, an in loco domicilij pro re alibi ſita poſſit coram
15 delegato conueniri: ⁊ an inde computentur diete. ¶ † Ad primum
dicit glo. ſ. quod quis ſortitur domicilium, vbi habet larem, ⁊ ſe col
locat. Per quod dicit qđ ſi quis ſe collocet in diuerſis locis, quod
vtrobique ſortitur domicilium. ff. ad municipales. l. aſſumptio. §. iu-
ris prudentibus. de fo. competen. ex parte. B. Item vbi habet ma
iorem partem bonorum, ⁊ aſſidue conuerſatur. In tertio loco di-
co dicit glo. quod quis dicitur ſortiri domicilium, vbi trahit dies
feſtos, ⁊ aſſidue conuerſatur, ⁊ contrahit. ¶ Nota gloſſ. que vult
quod quis non ſortitur domicilium, vbi aſſidue conuerſatur, niſi
ibi contrahat. Contrarium tenet Innocen. hic: ⁊ etiam not. Inno.
in. c. ex parte. ſ. de foro competen. quod ex ſola aſſidua conuerſatio-
ne quis dicatur ſortiri domicilium: ⁊ habuerit disiunctiuam in. l.
ij. C. vbi ſena. vel clariſſi. vel aſſidue conuerſatur. Dixi in dicto. c. ſi.
⁊ in. c. dilecti. de foro compet. ⁊. c. ex parte. B. vbi habet larem, pro-
prie ſortitur domicilium, ⁊ perpetuam habitationem. Sed ſi aſſi-
due in vno loco conuerſatur, proprie non dicitur ibi ſortiri domi-
cilium: vt ſcholares in ſtudio: mercatores etiam, qui morantur in
certo loco ad tempus. Sed bene dicit Barto. quod cenſetur ſorti-
ri forum tale, quod etiam de contractibus alibi. poſſunt ibi conue
niri. Quod no. in. l. ij. C. vbi de cri. agi oportet. Dicunt etiam doct.
hic, quod poteſt quis eſſe ſine domicilio: vt ſi eo relicto nauiget, vel
iter faciat, querens quo ſe collocet. ff. ad municipales. l. Labeo. l.
eius. §. Celſus. alias. l. ſi quis. ſecundum Hoſ. A domicilio autem
quis eo, quod eſt inde profectus, peregrinari videtur, ibique reuer-
ſus deſinit peregrinari. C. de incol. l. ciues. li. x. In loco autem vbi
contraxit, proprie quis non dicitur ſortiri domicilium, ſed ſolum
quo ad contractum illum, vt ibi poſſit conueniri: de quo in. c. ſi. de
16 fo. compet. vbi certe hec materia examinatur. ¶ † Ad ſecundum,
an in loco beneficij quis dicatur ſortiri domicilium. Glo. hic tenet
quod non, in principio, mota per text. hic. Super hoc communi-
ter doc. hic dicunt quod aut quis in beneficio habet larem: ⁊ pla-
num quod ſortitur domicilium ibi: vt de foro. competen. poſtula-
ſti. Aut non habet ibi larem: ⁊ tunc aut tale eſt beneficium, quod
requirit reſidentiam neceſſariam: ⁊ ibi ſortitur domicilium. Aut
non requirit reſidentiam neceſſariam: ⁊ non ſortitur ex poſſeſſio-
ne beneficij domicilium, ſicut nec ex alia poſſeſſione. Verba ſunt
Inno. de priuile. ex ore. de foro compe. poſtulaſti. glo. ⁊ doc. de tem-
po. ord. c. nullus. lib. vj. per Joan. And. in Nouellis. de reſcriptis.
ſtatutum. §. cum autem. li. vj. Hec no. per Arch. iij. q. vj. in ſumma.
17 xj. q. j. ſi clericus. Gloſſ. de preben. quia in tantum. ¶ † Ad tertium
ibi. ⁊ ratione vero rei quando agitur reali, vel in rem ſcripta. Se-
cus vbi agitur iure perſonali: quia tunc de re alibi ſita non poteſt
aliter conueniri, niſi in loco domicilij. Et vbi agitur reali, vel iurẽ
ſcripta, electio eſt actoris an velit conuenire reum etiam coram iu-
dice domicilij, an coram iudice rei ſite. Licet fuerint opi. quas reci
tat Jo. And. hic: de quibus in. l. ſi. C. vbi in rem actio. ⁊. c. ſane. ſ. de
fo. compe. In eadem glo. ibi: ſed in perſonali. Inno. dicit in perſo-
nalibus idem, quando agitur de cõtractu alibi geſto: ⁊ tunc etiam
diete computentur a loco contractus. Hoſt. in hec cõtra: quia coram
ordinario nõ põt trahi in loco cõtractus, niſi ibi inueniatur: vt in
c. Romana. §. contrahentes. de fo. compe. in. vj. igitur nec ibi trahi
põt corã ordinario: ⁊ ſic nec diete ſunt cõputande. Secus autem in
reali: quia licet nõ ſit in loco rei, tñ corã ordinario rei ſite agi põt de re:
igitur ⁊ alibi trahi poteſt coram extraordinario, ⁊ inde computan-
de erũt diete: hodie autẽ dic vt in. c. ſtatutũ. in. §. cum vero. li. vj. in
glo. olim dicebamus. ¶ Si tamen vis dicere, quod hec decre. ſeu
iura non ſint correcta: dic, ſicut illud ius dietas vult computari in
ſua

ſua dioceſi,ita volebat antiquũ:vt.ſ.c.§.nulli.⁊ tñ interpretatum erat per hec iura in reali,ſuã dioceſim eſſe dioceſim rei ſite. Sic ergo intelligetur hodie iſta conſtitutio noua,aliter non loquens:⁊ q conſtitutio noua patitur limitationẽ ⁊ ampliationem cõſtitutiõis interpretate:qð pñt,vt no.gl.de elec.ſtatutũ.in cle. ⁊ ita apoſtillauit tertiũ ⁊ quartũ articulũ tpe lecture. An in loco domicilij poſſit quis conueniri pro contractu alibi facto,vel ꝑ re alibi ſita. De cõtractu alibi facto ſuper perſonali,dic quod planum, qð etiã loco domicilij poteſt conueniri:vt.l.ij.ff.de eo,quod cert.loco.⁊.d.c.ſi.ſed in reali ſunt opiniones. Quidã qð electio eſt rei,an cõueniat in loco rei ſite,an in loco domicilij. Quas opin.⁊ earum rationes ponit hic Joan. Andre. Sed ſuperfluum eſt:quia eſt examinare iura ciuilia. Communis opin.eſt quod electio eſt actoris,p.l.fina. C.vbi in rem act.vbi hec tractantur. Tangitur etiam in.d.c.fina.

18 ⁊ hoc teneas cum eadem gloſſ.ibi:⁊ ſic patet. ¶ † Ad quartum,a quo loco computantur diete,an a loco rei ſite,an a loco domicilij. Hlo.dicit quod ſi pro re agitur perſonali,computantur a loco domicilij, ex quo actio dirigitur contra perſonam. Si agitur reali: idem docto.ſi agitur in perſonali in rem ſcripta: tunc computantur a loco rei ſite,ſecundum hec iura:⁊ non a loco domicilij:vt hic eſt caſus,ſicut dicit Inno.quod ſi agitur perſonali pro contractu alibi geſto,quod diete computantur a loco contractus,⁊ non a loco domicilij. Hoſtien.tenebat contrarium: quia coram ordinario contractus non poteſt trahi,niſi inueniatur: vt in.c.Romana.§. contrahentes. Igitur ibi trahi non poteſt coram extraordinario: ſed ſecus in reali:vt in.d.§.contrahentes ſed nunc vltra,ex quo corã iudice ordinario domicilij poteſt trahi de re alibi ſita,⁊ de contractu alibi inito: quare non eodem modo coram delegato:⁊ ſic inde computentur diete. So. Hoc eſt in odium trahentium quem ad extraordinarium iudicem. Sic ⁊ alias poteſt ordinarius ad locum non inſignem trahere,⁊ perſonaliter citare: quod non poteſt delegatus pape:de reſcriptis ſtatutum.lib.vj.de iudic.c.i.lib.vj. Uide ergo intellectum.c.an poteſt etiam intelligi quod hoc erat tale beneficium,per quod quis non ſortitur domicilium:⁊ tunc replicatio hec tollitur,quod falſo allegabat quod ſortiretur domicilium:quia non ſortiebatur ex poſſeſſione beneficij. Si erat tale, ex quo ſortiebatur domicilium,tunc mala erat replicatio: quia non debebãt computari diete a loco domicilij,ſed a loco rei ſite.ex quo reali agebatur. Hodie autem ſiue loquimur in reali,ſiue in perſonali,ſiue etiam agatur in contractu alibi geſto,dicta computatur a loco domicilij: vt de reſcriptis ſtatutum.§.cum autem.in gloſſ. olim dicebamus. Et ſic hec decre.in hoc eſt correcta:niſi intelligas ſecundum primum modum quod erat tale beneficium,ex quo non ſortiebatur domicilium: quia non requirebat reſidentiam continuam,vt dictum eſt.ſ.tamen quo ad beneficia conſtituta in dioceſibus Colonẽſi. Zebeñſi idem debet dici, quod non erant beneficia requirentia reſidentiam:alias ſequeretur quod commiſſio tenuiſſet,cum non ſolum attẽditur locus rei,ſed ⁊ domicilij:vt probatur in.c.ſi.ſ.de fo.competen.quod ſatis probat text.dum dicit, quaſi domicilium:vt ſic innuit glo.ſi ibi habuiſſet domicilium,dic potuiſſet conueniri authoritate literarum. Si autem hoc beneficium requiſiuiſſet reſidentiam,ſuper quo litigabatur:tunc iſta decre.non corrigeretur per.c.ſtatutum.imo potius illi concordaret. Tamen de iure communi omne beneficium, quantumcunq; minimum.requirit reſidentiam:iuxta no.in.c. conquerente. de cle.non reſi. Tamen debet intelligi volendo tenere opi. Joã. Andr. quod alia beneficia,quam id,ſuper quo litigabatur,non requirebãt reſidentiam,ſed iſtud,ſuper quo litigabatur,ſic. Tenendo aliã opin. eſt neceſſe tenere quod nullum iſtorum beneficiorum requirebat reſidentiam. Quod notat dominus meus, ⁊ communiter moderni tenent quod vt olim tenebat impetratio a loco rei ſite,ita ⁊ hodie. Mouetur,q hoc non apparet expreſſe correctum. ¶ Secundo,q vbi quis coram ordinario,⁊ coram delegato valet conueniri.de fo. compe.dilecti. Inde ergo computatio dietarũ fieri debet. Tenens contrarium dicit quod text.c.ſtatutum. dicit non trahi a dioceſi ſua,⁊ dioceſis propria dioceſis eſt domicilij:ſicut ⁊ ſubditi appellatione,proprie ſubditus domicilij continẽtur:vt dicit gloſſ.in cle.j. de fo.compe. Jura ergo antiqua in hoc ſunt correcta,⁊ in duobus, inquantum negabant dietas nõ computari a loco domicilij. Item inquantum aſſerebant illam in reali fieri a dioceſi rei ſite,non obſtat regula,als ratio.c.dilecti.q vbi quis coram ordinario, etiam coram delegato,verum quando in proprio loco,vbi coram ordinario conueniri poteſt,trahitur per delegatum. Secus ſi extra,quia de hoc illa decretalis nihil dicit. Item iſta regula non eſt ſemper vera,vt hic eſt caſus:nam coram ordinario de re alibi ſita poteſt conueniri,⁊ tamen non coram delegato:nec inde diete tempore iſto computabuntur:⁊ hoc ſeruaretur in practica. Tamen opin.aliam de iure veram credo:quia conſtitutio interpretans patitur omnes limitationes,⁊ ampliationes interpretate:quas ponit in aut.de ſilijs ante dotal.inſtru.nat.§.j.not.glo.de elec.ſtatutum.in cle. Conſtitutio autem antiqua,ſicut noua,dicebat quem non trahi extra ſuam dioceſim,⁊ tamen interpretabatur quod late intelligeretur in reali de dioceſi rei ſite: ergo ſic ⁊ noua interpretabatur, ex quo

19 expreſſe hanc non reijcit interpretationem. ¶ † Oppo.ad vltimaꝫ partem cap.ſcꝫ ad appellationem cum glo.penul. quod iudex ad quem,non poſſit inhibere ſtatim cum appellatio eſt interpoſita: imo debet expectare cognitionem,an ſit recipiẽda appellatio:⁊ eo quod cognouit an eſſet recipienda,debet prohibere priores iudices,a quibus eſt appellatum:de appel. Romana.lib.vj.⁊.c.non ſolum.eo.titu. Quidam dicunt q contrarium loquitur in appellatione interpoſita ad archiepiſcopum:hic loquitur de appellatione interpoſita ad papam:quo caſu delegati ſtatim poſſunt inhibere.de offic.delega.paſtoralis.§.preterea. Facit de reſti.ſpo. audita. Alij dicunt quod ⁊ hic debet expectari cognitio ſuper articulo,an ſit admittenda:⁊ ſic hec decre.ſecundum illam eſt intelligenda. Et hoc tenet Compo. Jo. And.remittit ad dictum.c.Romana. Credo quod ſuper articulo,ſuper quo eſt appellatum,quia ſtatim ſuſpẽſa eſt iuriſdictio,⁊ cognitio eſt deuoluta,ſtatim poteſt mitti inhibitoria:⁊ idem in illi connexo:vt hic,⁊.ſ.de appel.ſuper eo.li.vj. In alijs autem articulis ſeparatis ab illo,procedit.c. Romana.⁊ c.non ſolum.li.vj. Puto quando vult mittere inhibitoriam pendẽte articulo appellationis ab interlocutoria in principali: quia tũc non poteſt mittere inhibitoriam,niſi a tempore cognitionis cauſe:

20 vt ibi.ſ.vt in.c.Romana.li.vj. ¶ † Oppo.cum vltima gloſſ.quod ex quo reuocatur inter iudices in dubio de iuriſdictione, debeant cognoſcere iudices ambo ſimul.ſ.eo.paſtoralis.So. Si eſt contentio inter iudices datos ſuper principali,procedit ibi. Si eſt contẽtio inter iudices,quorum aliqui dati ſunt in principali, aliqui in cauſa appellationis,procedit decre.hec:quia iudex appellationis cognoſcit tantum,nõ iudex a quo eſt appellatum: nec ambo ſimul iunguntur:quia proceſſus incompatibiles:de appel.ſolicitudineꝫ.

Antonius de Butrio.

1 ☞ Reſcriptis pluribus impetratis a diuerſis in eadem eccleſia prefertur ille,qui eſt prior in data.
2 Prius dupliciter poteſt capi.
3 Prior in data,ſi de iure prelatiuo contendatur, preferendus eſt. nume.4.
5 Reſcripta tria ſuper prouiſione beneficij an ſint neceſſaria.
6 Reſcriptum de prouidendo que tempora reſpiciat.7.
8 Capitulum quid ſit,⁊ quot modis ſumatur.nu.21.
9 Alternatiua eſt,que inter diuerſa cadit.
10 Alternatiua non vitiat reſcripta ad beneficia.
11 Collectiuo ſingularis numeri adiungitur plurale.
Pluralis numerus adiunctus collectiuo nomini, ſeu verbo, bene ſtat.
12 Reſcriptum non annullatur papa pluribus nomine collectiuo reſcribente.
13 Nomen,ſeu verbum,quando in ſingulari debeat proferri.
14 Capitulum quando debeat adiungi verbo ſingulari vel plurali.
15 Reſcriptum ſecundum quibus firmetur contra primum.
16 Date prioritas ex quibus attendatur.
17 Excommunicari poteſt ſuſpenſos, ⁊ etiam iam excommunicatus.
18 Capitulum excommunicatum poteſt quem in canonicum recipere.
Excommunicatus an poſſit conferre ſuum beneficium.nu.22.
19 Date prioritas attenditur pluribus expectantibus in eadem eccleſia.
20 Papa in dubio non cenſetur velle eccleſiam grauare.
21 Excommunicari non poteſt capitulum vt capitulum.
22 Excommunicatus non poteſt actum ſpiritualitatis exercere.
23 Reſcriptum executorium an deroget reſcripto monitorij.vſq; ad nume.34.
24 Reſcriptum ſecundum an validetur primo in data non preſentante.
25 Negligentia in preſentando reſcriptum quando committatur.
26 Preoccupatio quo actu fieri dicatur.
27 Creditor poſterior,ratione preoccupationis in executione derogat iuri priorum.
28 Citatio attenditur in preoccupatione iuriſdictionis.
29 Preoccupaſſe dicitur procedendi modum,qui libellum prius dedit.
30 Preoccupaſſe dicitur,qui prius litem conteſtatur.
31 Actio dicitur preoccupata per litis conteſtationem.
32 Date prioritas quando preualeat.
33 Prouiſus a papa prefertur prouiſo ab inferiore.
34 Sententia lata per iudicem a quo poſt appellationem,an ſit nulla.
35 Defendere an quis poſſit ex facto quod impugnauit.

Capitulum ſancte crucis.

Hoc capitulum allegabile eſt, ꝛ habet materiam ſatis
fortem. Compo. hic diffuſe gloſſauit ponendo multa,
que dabantur ex ſtylo curie extrauagando materiam: quare multa
ſunt hodie in Sexto ꝛ clemen. Joan. And. poſitis his, que ſuffi-
ciunt pro communi lectura, recitat dicta Compo. decidẽdo ea per
iura noua. Or illa ſunt in camera ſtudenda: ſufficit modo tranſire
cum communi lectura, non extrauagando materiam. Et Ber. di-
1 cit: † ſi plures impetrant in eadem eccleſia: ſtatur date, vt prior in
data preferatur, ꝛ ſolus recipiatur. hoc dicit. ❡ † In prima facti
narratio per plexitatem conquerentis continens. In ſecunda diffinitionis
commiſſio illam tollens. Prima facit tria: narrat moni
torias, ꝛ preceptorias impetratas a primo. Secundo in verbo Cle
ricus, executorias ſecundi cum ſuo proceſſu poſt appellationem fa
cto. Tertio ibi: ac dictus. executorias primi, ꝛ executoris proceſ-
ſus. Secunda principalis ibi: quocirca tria mandat, ſcilicet pri-
mum recipi. Secundo, ſententiam relaxari. Tertio, ſilentium im-
poni. Secunda ibi: prefatos. Tertia ibi: alteri. In text. ibi: ſancte
crucis. Ex hoc patet quod eccleſia non erat principalis, ꝛ cathe-
dralis: quia regulariter non nominantur ſub nomine ſancti. Vi-
de quod no. in. c. quamuis. de prebend. in. ſ. gloſſ. libro ſexto. In tex
tu ibi: collegas, id eſt participes poteſtatis. ff. de verborum ſigni-
ficatio. l. collegarum. ❡ Caſus. Leonardus de canonicatu ꝛ pre-
benda impetrauit ſibi prouideri de proxima vacatura, ꝛ habuit
primo literas monitorias, ſecundo preceptorias: Callimachus ſe-
cundo in eadem eccleſia impetrauit ſibi prouideri de proxima va-
catura, ꝛ habuit ſimul monitorias, preceptorias, ꝛ executorias: et
ſuas literas preſentauit prius quam Leonardus: habuit ergo in
data primus prerogatiuam: ſecundus in executorijs, ꝛ in preſen-
tando prioritatem tertie. ❡ Primo fuerunt date litere executorie:
executores Callimachi proceſſerunt contra capitulum: ꝛ quia ca-
pitulum nolebat recipere, ipſum excommunicauerunt, prius in-
terpoſita per capitulum appellatione. ❡ Secundo proceſſerunt illi
executores primi, ꝛ ſimiliter mandauerunt quod iſte reciperetur, ꝛ
excommunicauerunt: tandem videntes ſe implicatos intimaue-
runt pape: papa mandat vt ſequitur, ſecundum diuerſos intelle-
2 ctus: hic caſus. Lego literam, ibi: ad eos prius. † Ex iſto verbo ſur
gunt difficultates huius cap. Poteſt dupliciter intelligi. Primo
aduerbialiter Prius, id eſt, primo: ꝛ tunc erat ſenſus quod ille pre
feratur, cui prius, id eſt, primo mandatum eſt preſentatum, ſit pri-
mum, vel ſecundum: ꝛ ſecundum hoc in iure preferendi attenditur
tempus preſentationis, ꝛ non date. Secundo intelligitur nomina-
liter, ꝛ intelligatur Prius, id eſt, primum: ꝛ tunc erit ſenſus, vt il-
le preferatur, qui prius, id eſt, primum mandatum in data preſen-
tabit primo vel ſecundo: ꝛ ſecundũ hoc in iure preferẽdi locus erit
prioritati date quod nota. ❡ Euidentialiter eſt premittendum.
3 † Primo, quod, quandoque ſuppoſita validitate ambarum litera-
rum, vel inualiditate, inter plures in eadem eccleſia expectantes,
ſolum contendatur de iure prelatiuo, id eſt quis alteri preferatur:
4 ꝛ hec eſt materia capituli. ❡ † Quandoque de iure prelatiuo ꝛ ex-
cluſiuo: ꝛ licet hoc poſſet hic tractari, reſeruandum eſt ad. c. manda
5 tum. ſ. eodem. ❡ † Secundo, quod olim in iſtis ex practica curie
dabantur tria paria literarum: ſuper quo dic vt declaratur. ſ. c. cõ
ſtitutus, Patet hoc. ſ. eodem ex inſinuatione. ꝛ. c. literas. hodie o-
6 mnes dantur ſimul. ❡ † Tertio, quod in qualibet gratia ad cano-
nicatum ꝛ prebendam attendi poſſunt plura tempora. Primum
tempus eſt date. Secundum tempus preſentationis literarum.
Tertium tempus receptionis in canonicum. Quartum tempus
vacationis prebẽde. Quintum tempus collationis: ꝛ ſic ſunt qua-
tuor tempora. Ita gradatim ius aliquod ex quolibet tempore au-
gmentatur per datam. Quare quoddam ius eſt gratioſum, ſeu ho
neſtum, per quod de honeſtate ſuperior gratiam debet exequi. not.
gloſſ. ſ. eodem conſtitutus. ꝛ not. ſ. eodem ex literis. ꝛ de renuntia.
veniens. ꝛ vide per Innocen. de conceſ. prebend. c. j. libro ſexto, per
actum preſentationis confertur ius prelationis, vt ille, qui prius
literas preſentat, preferatur poſteriori preſentanti. Per receptio-
nem in canonicum imprimitur ius ad rem: ſed illud eſt conditio-
ne. text. de prebend. ſi poſtquam. li. vi. per vacationem illud ius ad
rem purificatur: vt patet ex dicto. c. tibi qui. Per collationem au-
tem non ante imprimitur ius in re. de prebend. c. penultimo. ꝛ fin.
7 lib. vi. ❡ † Ultimo decre. habet duos intellectus. Unum, qđ prius
intelligatur aduerbialiter: ꝛ ſecundum hunc de iure prelatiuo plu
rium expectantium non attenditur prioritas date, ſed preſentatio
nis. Alio modo quod intelligatur nominaliter: ꝛ ſecundum iſtum
in iure prelatiuo attenditur prioritas date, ꝛ non preſentationis.
❡ Or Joan. Andr. hoc. c. ſolenniter legit ſuo more antiquo facit
vnam hiſteriam ſuper quolibet verbo: ſed omiſſis, que ſunt deter-
8 minata, tangam ſubſtantialia. ❡ † Nota primo ſecundum eum, qđ
capitulum dicitur eccleſie ſecularis conuentus regularis: ſepe ta-
men inuenitur contrarium. ſ. de tranſac. contingit. de elect. in Ge-
neſi. ꝛ vide Joan. And. de preben. niſi eſſent. ꝛ hic Joan. And. tan-
git varias ſignificationes huius verbi Capitulum, ꝛ dat verſus:
Diſtinguit, munit, locat, ꝛ collatio fertur. de quo hic per eum, ꝛ in
9 c. Joannes. de ele. conin. ❡ † Nota quod alternatiua cadit inter di
uerſa. aliud eſt prebenda, aliud beneficium. vide glo. ſ. paſtoralis.
10 ❡ † Et nota quod alternatiua non vitiat literas ad beneficia, li-
11 cet alternetur circa diuerſa beneficia. ❡ † Nota quod collectiuo ſin
gularis numeri adiungitur plurale: nam dixit. ſ. c. exhibita peti-
tione monſtrauit. poſtea dixit ad eos, ꝛc. Nam verbũ pluralis nu-
meri ſtat bene, habito reſpectu ad nomen collectiuum, quod eſt ſin
12 gularis numeri. † Et vide hic Joan. An. qui ad hoc adducit plu-
ra iura. Et per hoc nota vbi papa reſcribendo pluribus ſub no-
mine collectiuo, ſi in reſcripto vtatur verbis ſingularis numeri, ꝛ
pluralis, per hoc reſcriptum non annullatur, tanquam continens
13 falſam Latinitatem. ad. c. ad audientiam. ſ. eod. quod no. ❡ † Di-
cit tamen hic Cal. qđ ſi nomina, vel verba reſpiciũt actũ in iure cõ
ſonans, ſeu ſonans reſpicientẽ ſingulares vt ſingulares, tunc illa
nomino, ꝛ verba debẽt proferri in plurali. Ubi autem factũ iuris
concernens capitulum, tunc debent adijci nomina, vel verba in nu
mero ſingulari. Unde debet dici, Capitulum vocem dederunt, et
ad ſtallum receperunt: quia dicti actus vt puri facti: vel etiam ſi
ſint iuris, reſpiciunt ſingulares vt ſingulares: ſecus ſi reſpicerent
vt capitulum. Unde debet dici, Capitulum elegit. argu. ſ. de elect.
in Geneſi. Et iſta ſunt verba Innocen. ſ. de offic. archid. irrefraga
bili. In tertia gloſſ. allegat de iure patro. c. fin. ad hoc de elect. in
14 cauſis. ꝛ de renuntia. c. ſi. ꝛ de verborum. ſignifi. c. ex parte. ❡ † Itẽ
nota quod iure iſto pro beneficiando in eccleſia collegiata daban-
tur tria paria literarum, ſcilicet monitorie, preceptorie, ꝛ executo-
15 rie. Vidiſtis. ſ. eodem. eam te. ꝛ. c. conſtitutus. † Et hoc nota quod
ad confirmandam ſecundam gratiam contra gratiam ex prima,
in eadem eccleſia, ſufficere videtur ſimplex mentio primarum lite-
16 rarum. ❡ † Nota quarto quod in ponderanda prioritate date, de-
bent attendi litere monitorie, ꝛ preceptorie, non autem executorie:
ꝛ ideo ſi monitorie, ꝛ preceptorie precedant, licet poſtmodum ille
preueniantur in executorijs, prime in data dicuntur monitorie.
17 ❡ † Nota quod ſuſpenſus excommunicari poteſt, ꝛ quod excom-
municatus excommunicatur, ꝛ quod capitulum excommunicari
poteſt. De primo. ſ. de iud. ita quorundam. ſ. de ſenten. excom. offi-
cij. ꝛ. c. cum pro cauſa. De ſecundo dic hodie vt in. c. Romana. §. in
18 vniuerſitatem. de ſenten. excommu. lib. vi. ❡ † Nota vlterius quod
excommunicati poſſunt aliquem recipere in canonicum: quia eſt
facti, ꝛ non iuris. De hoc infra, de prebend. pro illorum in fin.
19 ❡ † Nota ſecundum verum intellectum, quod in iure preferendi
plures expectantes in eccleſia, attenditur prioritas date, ꝛ nõ prio
ritas preſentationis: vnde preualet prioritas in data, licet a ſecun-
20 do ſit preuentus in preſentatione. ❡ † Nota vltimo quod ceſſanti-
bus clauſulis in dubio non eſt intentionis pape eandem eccleſiam
velle grauare de duobus: ꝛ ideo priori in data obtinenti, ſecundus
21 ex toto repellitur. ❡ † Or habetis notabilia: expediam aliqua cõ
traria ad litere corticem. Secundo venio ad duos paſſus principa
les decre. quia tanguntur in gloſſ. Ad primum oppo. quod capitu
lum non poſſit excommunicari, vel ſuſpendi: vt. ſ. de ſenten. excom-
muni. Romana. §. in vniuerſitatem. libro ſexto. Dic quod excom-
municari non debet: ſi tamen excommunicetur, tunc ſi excommu-
nicans intendit capitulum vt capitulum excommunicare, non te-
net: quia eſt quid intellectuale, non habens animam, quod videri,
nec tangi poteſt, nec recipit ſacramentum. Si vero eſt intentionis
ſingulos de capitulo excommunicare: tenebit, licet fieri nõ debeat
in dubio. vt actus potius valeat, quam pereat: arg. de verborum
ſignifica. abbate. videtur eſſe intentionis capitulum excommunica
re vt ſingulos, ideo tenet in dubio excommunicatio in capitulum.
22 Ita tenent omnes in dicto. c. Romana. ❡ † Oppo. ſecundo, actus
receptionis in canonicum eſt actus ſpiritualis: ſi iſti erant excom
municati, ergo hunc actum exercere non potuerunt. Dicit Joan.
Andr. quod receptio, que ſonat in ius, vt queratur ius canonie: et
hanc non poteſt facere excommunicatus, ſed receptionem facto
conſecuto prius iure canonicali: vnde poteſt excommunicatus fa-
cere. Ita intelligit hic, vt infra de prebend. pro illorum. Et pro
tanto intelligit quod iſti executores habebant mandatum ad pre-
uidendum, cuius virtute prouiderunt, ita quod ſola receptio fa-
23 cti reſtabat: ita ideo fieri potuit. ❡ † Querit, pone quod iſte Cal-
limachus habuiſſet ſolum literas monitorias, vel preceptorias,
non autẽ executorias: an alius debuiſſet ſibi preferri? Videtur qđ
ſic, per capitulum conſtitutus. ſ. e. Dic contrariũ ſm Compo. qui
dicit etiam literas ſecundas non facientes mentionem de primis
monitorijs fore ſurreptitias: imo plus dicit quod preſuppoſito
quod in ſecunda litera executoria eſſet clauſula. Non obſtãte. tamẽ
papa non intelligitur ſcribere ſuper primo, ſuper quo iam monue
rat capitulum. Quinimo dicit quod ſi primo loco reciperetur ha-
hens

bens primo monitorias in prebenda tunc vacãte vel poſt vacatura, preferretur habens monitorias: ſecus ſi ante receptionẽ ipſius primi habentis monitorias, collatio prebende vacantis eſſet facta ſecũdo impetranti: quia tũc tenet collatio. De quo dic vt in.c.tibi qui.e.ti.lib.vj. Difficultas ſola conſiſtit in declaratione gloſſarũ, ⁊ omnes gl. parue tendunt ad expoſitionem textus prout ponitur intellectus, qui tãgitur in gl. duabus magnis, ⁊ decre. habet duos paſſus principales. Prim⁹ diſputat de intellectu, ⁊ effectu gratiarum. Secundus diſputat de intellectu, ⁊ validitate ſententiarum, ⁊ cẽſure, q̃ hic ſunt ꝓmulgate. Ad primum oppo. cum glo. que eſt ſuper verbo Prius: qꝛ aut dicit hic priorem in data preferri: ⁊ obuiat.c.vt debitus.de appel. vbi prior preſentans ſecundo p̃fertur, qui primo impetrauit. Aut dicitur priorem p̃ſentantem p̃ferri: ⁊ obuiat.c.ceterum.ſ.e.⁊.c.ex parte.de offi.dele. q̃d neutrum debeat attendi: ſed qui prius ad ſententiã venit. Facit.ff.de noxa.l.ſi quis a multis. ¶ Gl. ponit intellectus. Prius q̃d attenditur prioritas p̃ſentationis, ⁊ v̾bũ Prius, ſtat aduerbialiter, Prius.i.q primo literas p̃ſentauit. Et antequam veniat ad intellectum, diſputat ſuper hoc generaliter, quãdo, ⁊ ꝑ quẽ actum in iuribus appropriandis, ⁊ excludendo alio datur preoccupatio: quod in fine reſeruo.

¶ Secundo ponit intellectum, de quo dixi. ¶ Ad obiecta autem reſpondet dupliciter. Primo q̃d.c.ceterum. ⁊ ſimilia iura ſunt per c.vt debitus correcta. Secũdo reſpondet quod.c.ex parte dꝫ intelligi vt concordent, ſcilicet quod ibi prefertur primus in data, qui prius preſentauit: alˀs ſi ſecũdus prius p̃ſentaſſet, prius fuiſſet prelatus. Et hoc tangit gl.ij.⁊ gl. ad eos prius ſignata, ſcilicet ibi: ſed illa decre. ex parte ⁊ gl. in verbo Mentionẽ. Tertio, ſpecialiter reſpondet ad.c.ex parte ⁊ hoc tangit in prima gl. quam vide: ⁊ gl. in v̾bo Cõſimili, quod.c.ex parte.loquitur vbi gratie reflectũtur ſuper eodem beneficio in ſpecie: vt patet, quia ibi impetrabantur ſuper archidiaconatu ab vtroq;, ⁊ in eccleſia nõ erat niſi vn⁹: hic autem gratie referebanꝭ ſuper diuerſis. Quod patet: qꝛ impetrabat vnus ſuper canonicatu ⁊ p̃bẽda, alter ſuper conſimili: ⁊ ſimile non eſt idem, imo diuerſum.ff.depoſiti.l.quod Nerua. ¶ Hec opi. non ꝓcedit, ſaltem hodie, niſi vt ſtatim dicam, per.c.tibi qui.de reſcriptis in.vi. vbi attendiꝭ prioritas date. Nec nos cogit ad oppoſitũ.c.vt debitus quod loquitur in contentioſis, ⁊ ſic in materia ſeparata. Item ⁊ in ſuo caſu dubius eſt: cuius examinationem vidiſtis in.c.ceterum.⁊.c.plerũq;.ſ.eo.ti. ideo glo. ibi ponit ſecundum intellectum. quod dictio Prius, nominaliter intelligatur: ⁊ eſt ſenſus quod ille preferatur, qui eſt in data prior: ⁊ ſic qui prius.i.primũ in data mandatũ preſentauit: ⁊ hoc tangit gl. ad eos. in ver. Alij dicunt. ⁊ forte bene. Concludit tamen duos caſus gl. Primus, quando prior in data eſt negligens, ⁊ in p̃ſentatione preuenitur: ⁊ tunc ſecundus prius preſentans obtinet. Secundus, quando nõ eſt negligens primus in data: ⁊ tunc prioritas date p̃ualet prioritati preſentationis, ſed poſtponitur prioritati receptionis in canonicum. Aut ergo patitur ſe preuenire ceſſante negligẽtia in ſola preſentatione: ⁊ obtinet primus in data. Aut in preſentatiõe: ⁊ obtinet ſecũdus prius recept⁹. Cap. autẽ, vt debitus. loquitur in reſcriptis ad lites: ⁊ in illis bñ datur preoccupatio ex ſola preſentatiõe. Et ſit ratio, quia ibi non agitur de graui preiudicio, cum ius principale nõ excludatur: ſed hic ius principale excluditur: quia ſi primo preſentãs preferretur, primus totaliter excluderetur, vt hic in ſi. ¶ Hic ſunt aliqua examinanda. Primum, an negligẽtia primi in data aliquid operetur in conualidandis literis ſecundis. Secundo, quando, ⁊ quo tempore, vel actu cõuincitur hec negligẽtia. Tertio, an ⁊ quando, vbi generaliter agitur de iure preoccupando, per quem actum detur hec preoccupatio, ⁊ ſpecialiter quando agitur de preoccupatione literarum, nõ ſuppoſita negligentia. ¶ Ad primum reſpõdetur quod ſuppoſita negligentia primi in data non preualeant ſecunde: quia ſurreptio in beneficialibus vitiat ipſo iure, vt concluditur.j.e.ad audientiam.ad hoc.ſ.e.conſtitutus.de preben. ſi motu proprio.li.vj.⁊ patet in.c.cum noſtris.de conceſ.preben. Si eſt nullum, ergo tractu temporis non firmatur: vt in regula, nõ firmatur.de regulis iuris.libro.vj.cum concor. ergo ſuppoſita primi negligentia, non conualidantur ſecunde. In oppoſitum eſt.c.tibi qui.de reſcriptis.in.vj. ſuper hoc puncto an litere ſecunde annullẽtur, ⁊ qua cauſa emanantes poſt ſecundas in eadem eccleſia. Alij, quod propter grauamen ſolum eccleſie, ⁊ non ex ſurreptitione: alij ꝙ propter ſurreptionem. Qui tenent primũ, dicũt quod nõ annullantur ipſo iure, ſed ſi opponatur: ⁊ ideo dicũt quod litere nõ ſunt nulle, ſed annullande. Nõ eſt ergo mirum, ſi cõualidantur ex defectu impedimenti: de elec. quod ſicut. Nã ex quo menſuratur inualiditas ex grauamine, ⁊ ſic fundaꝭ ſuper fauore alteri⁹: intelligitur ſi opponat. Nõ ſunt ergo nulle, ſed annullãde. Alij, ꝙ ex ſurreptione: ⁊ hoc tenentes intelligunt.c.tibi qui. quãdo in ſecũdis eſt clauſula. Non obſtante ꝙ pro alio ſcriptum ſit: quo caſu preſupponitur validitas literarum. ⁊ non diſputatur niſi de iure prelatiuo: et ſic debet intelligi decre.tibi qui.e.ti.li.vj. ¶ Tranſeamus pro modo quod hi dicant verum, lꝫ diuinent: quia hoc habeo examinare in.c.mandatũ.j.e.⁊ ibi dabo veritatem, ⁊ alias remiſſiones. ¶ Uel dicas q̃d ſi litere ſecunde emanant poſt primas iam capitulo preſentatas. vitiantur ſecunde ex ſurreptione: ſed tunc non credo q̃d procedat.c.tibi qui. in eo quod dicit in fine, quod ſecunde validantur negligentia primi. ¶ Si ſecunde emanant poſt primas nondum preſentatas, credo quod valeant ſecunde: quia tunc non vitiãtur ex ſurreptione, ſed ſolo defectu intentionis pape ſuper iure alterius fundato, ⁊ fauore. Uñ intelligo ſi opponatur: ⁊ tunc procedit: ⁊ ſic loquiꝭ.c.tibi.qui qꝛ ibi litere ambe fuerunt impetrate antequã aliqua foret preſentata. Secus ſi poſt preſentationem. Et ſit ratio, quia primo caſu eſt quid imputandum impetranti, ſi non faciat mentionem de primis, ſe informando an pro illo ſit ſcriptum in eccleſia: ⁊ ſic eſt ibi in negligentia, ⁊ tacet in probabili ignorãtia: quo caſu in beneficialibus ſuccedit.c.ſuper literis. vt ibi dixi: et ſic litere ipſo iure vitiãtur: quia vbi ſurreptio eſt funditus inductiua tacere vitiat literas, quãdo taciturnitas non eſt ex probabili ignorantia. ſic loquitur.c.conſtitutus.ſ.e.ti. ¶ Unde tu dic quod non procedit diſpoſitio.c.tibi qui. niſi clauſula eſſet ibi appoſita. Nõ obſtante quod pro alio ſcriptum ſit. cum litere ſecunde emanent ante, quam prime ſint preſentate. Nam nõ eſt quid imputandum impetranti, ſi non faciat mentionem de literis, de quibus non poteſt ſe informare in eccleſia, in qua impetrat: cum nondum emanauerint: ⁊ ſic tacet id, quod omnino probabiliter ignorat: quo caſu litere nõ vitiantur ex ſurreptione ipſo iure, ſed relinquitur caſus diſpoſitioni iuris, ſuppoſita validitate literarũ.de reſcriptis.gratia.li.vj. idẽ tunc valent ſecunde, ſed eis obſtat exceptio propter grauamen, qꝛ nõ eſt intentionis pape eccleſiam velle grauare de duob⁹. Aut ergo primus eſt negligens: ⁊ ſecunde validantur ⁊ prime ceſſant: ⁊ ſic ceſſat grauamen, ⁊ reducitur res ad vias iuris. Aut non eſt negligẽs: ⁊ repellitur ſecũdus: vt hic, ⁊ in.c.tibi qui. Sic debetis intelligere hãc ſubtilẽ materiã. Remanet ergo intellect⁹.c.tibi q. vt debeat intelligi, qñ ſc̄de litere emanãt ante preſentationem primarũ:
2) ⁊ ſic ceſſat vitium ſurreptionis ⁊ hoc de primo. ¶ †Ad ſecundũ, quãdo dicatur negligere primus in data, ita quod valeat impetratio ſc̄di: ⁊ ſic quo actu, ⁊ tẽpore cõuincatur negligentia. Gl. hic ſentit quod eo quod datur negligentia in preſentando ſuppoſita preſentatione ſecundi, tex. videtur quod non conuincatur negligẽtia, niſi facta collatione: vt patet in.c.ſi clericus.⁊.c.ſi tibi abſenti.de p̃bẽ.lib.vj. ¶ Quidam dicunt quod conuincatur negligentia lapſu anni: ſicut dicimus in contentioſis, in.c.ſin autẽ.⁊.c.plerũq;.ſ.eo.ti. Alij dicunt quod non conuincitur negligẽtia, niſi ſc̄do ſit plene ꝓuiſum: ⁊ tunc dicitur conuicta, ſiue ante annum, ſiue poſt. Et ꝓ hoc de preben.ſi tibi abſenti.in.vj. Unde videtur quod ſemper audiaꝭ, donec ſit facta collatio. Jo. An. dicit quod dicitur hoc arbitrariũ, quando dicatur negligens: ⁊ hoc ponit hic, ⁊ de preben.ſi clericus. li.vi.in gl. ¶ Cõtra hoc eſt caſus cum gl. de reſcriptis.tibi qui.li.vj. ad ſi. referẽdo illam exceptionem ad omnes caſus.ſ.poſitos, vt ibi recitat gl. quia videtur conuinci ex ſola preſentatione. Idẽ notat Jo. An. in.c.ſi clericus.de prebẽ.li.vj. Lapus abbas de reſcriptis.tibi q.li.vj. recitat Jo. An. ſibi rñdiſſe, quod ſi aliquis eſt, cui ſit collatus canonicatus, vel qui ſit receptus authoritate apoſtolica, negligẽtia nõ cõuincitur, niſi collatione. ita intelligit premiſſa. Si autem non fuit collatus canonicatus, ſed ſolum eſt expectans, tũc dicit quod notabilis negligentia conuincitur, etiam ante collationem, vbi litere nõ afficiant. Et ſic intelligit.c. tibi q.li.vj. Lapus tenet quod etiam cõuincatur negligentia ꝑ actum ſolius preſentationis. Ad.c.ſi clericus. reſpondet, q̃d vacat, arg. a cõtrario. Ad.c.ſi tibi abſenti. dicit quod ibi agitur de preuenienda negligẽtia illius, cui eſt facta collatio: ⁊ ſic intelligit ibi, cui erat iam ius in re conditionaliter queſitum, quod difficilius tollitur. Uel dic clarius. quandoq; occurrũt duo expectantes authoritate inferioris: ⁊ nunq̃ daꝭ preuentio, niſi in collatione: vt in.c.ſi tibi abſenti. Et ſi vnus authoritate pape, alter authoritate capituli, idẽ: vt in.c.ſi clericus. ¶ Dic tu, ſi agiꝭ de preuenienda negligentia illius, cui iam eſt facta collatio, qui nõdum conſenſit: tunc expectatur negligentia vſq; ad collationem alteri factam: quia ante collationem non datur ius alteri plenius, quam habeat: ⁊ ſic iuri ſuo abſorbẽdo nõ repugnat niſi collatio. Et hoc ꝓcedit etiam in illo, qui hꝫ authoritatẽ capituli. de preben.ſi tibi abſenti.li.vj. ¶ Si eſt in canonicum receptus, ⁊ authoritate pape, nõ preuenitur, nec ab expectãte a papa, niſi per actum collationis. de prebẽ.ſi clericus.lib.vj. quia ante nõ datur p̃occupatio, ſed diſparitas iuris. ¶ Si eſt receptus authoritate capituli, ab expectãte authoritate pape p̃uenitur ſola receptione. de preb. cum qui.lib.vj.⁊ forte preuenitur ſola data: quia capitulum nõ dat ius quo ad vacaturas. Si autem ſolũ eſt expectans nõdum receptus: ⁊ tunc dico quod aut ſecum concurrit expectãs authoritate pape: ⁊ conuincitur negligentia ſola preſenta-

tione.de reſcriptis.tibi qui.iungendo finem cum principio.Quod
credo,etiam ſi ſit decretum,vel alius actus afficiens:quia illo caſu
tollũtur vires decreti propter negligentiam.¶Contra predicta
facit.c.tibi qui.referendo ad primum caſum,vbi loquitur in iaʒ re
cepto:⁊ tamen ibi dicitur quod ſola pſentatione datur preuentio:
niſi intelligeretur predictũ.c.tibi qui.in eo,qui fuit preuentus per
ſcđm in receptiõe ⁊ pſentatione.Secus ſi nõ fuiſſet preuẽtus in re-
ceptiõe,ſed in ſola preſentatione:qꝛ tunc procedit.c.ſi clericus.Uel
dic quod.c.ſi clericus.loquitur in eo,qui fuit receptus ante preſen-
tationem literarum factam per ſecundum:quo caſu requirit colla
tio,vt ibi.Secus in recepto poſt preſentationem ſecundarum lite-
rarum:quia tũc ſufficit ſola preſentatio:⁊ ſic loquit.c.tibi q.Et ſic
intelligendo non violantur illi textus.¶Aut agitur de conuin-
cenda negligẽtia,per expectãtem authoritate capituli:⁊ tunc dico
quod nunquã conuincitur,niſi ſola collatione.Sic intelligo.c.ſi cle
ricus.⁊.c.ſi tibi abſenti.Ratio,quia ante non poteſt dari aliquod
ius per capitulum,cũ non det ius ad vacaturas:ante collationem
ergo,ex quo capitulũ nullũ dat ius,nil dat repugnans in eſſe ius
expectanti,vel incompaſſibile,quod id poſſet repellere,⁊ ſic negli-
gentiam conuincere.Et hic eſt caſus a contrario in dicto capitulo
ſi clericus.⁊ in dicto.c.ſi tibi abſenti.Modo habes veritatem hu-
ius paſſus nondum ſic declarati.Hec omnia agendo de excluſione
impurgabili:in purgabili autẽ credo quod ſtatuitio termini ad ac
ceptandum poteſt conuinci negligentia,⁊ hoc ſtatuere erit arbitra
rium:ſed nihilo minus lapſo termino poterit hanc negligentiam
purgare ſecundum terminos ſupra poſitos per dictam decre.ſi ti-
bi abſenti.poſt terminos autẽ,de quibus ſupra dixi.¶Nõ obſtat
cle.cum et quem.de conceſ.preben.in cle.vbi negligentia ad conuin
cendum conuincitur ſola vacatiõe.¶Nota,quia ibi loquitur quo
ad conuincendam negligentiam in tranſcurſu menſis ad acceptã-
dum,⁊ ſic quando gratia eſt tempore limitata:hic in conuincendo
negligentia,per quam excluditur,per quod non eſt receſſum:quia
loquitur in diuerſis caſibus.⁊ etiam ibi not.gloſſ.quod bene eſt no
26 tandum.¶†Ad vltimum,vbi agitur de iure preoccupando ge-
neraliter,per quem actuʒ datur preoccupatio:dico quod quãdoqʒ
agitur de preoccupatione exercitij litis reſpectu iuriſdictionis:⁊
ſeruandum eſt.c.vt debitus.quia ante citationem non datur actꝰ
iuriſdictionalis firmãs iuriſdictioneʒ:ideo exigitur citatio,de off.
deleg.gratum.⁊.c.relatũ.de fo.compe.ꝑpoſuiſti.Et quãdoqʒ agi-
tur de preoccupatione ordinis procedendi:⁊ idem.ff.de iudicijs.q
prior.de mutu.peti.c.j.ue ordi.cogni.cum dilecti.Quãdoqʒ agitur
de preoccupatione exertitij litis in agendo:⁊ ſerua.l.pluribus.cuʒ
materia.ff.de procura.ſi duo.libro.vj.quia attenditur actus litis
conteſtate,ante quam agendo non datur ingreſſus litis:quia añ li
tis conteſtationẽ quis nõ dicitur agere,ſed agere velle.ff.rem ra.
27 ha.l.amplius.†Quandoqʒ agitur de preoccupatione executionis
debiti:⁊ tunc indutitur preoccupatio eius ſolum per actum ſenten
tie:qꝛ executioni cauſe ⁊ exequendi nõ datur ingreſſus ante ſenten
tiam:⁊ hic eſt caſus in.l.ex multis.hic allega.Si agitur de preoc-
cupatione literarum:⁊ tunc ſi de preoccupatione per ordinarium
exigitur collatio:quia ante nulla datur iuris acquiſitio:de preben.
ſi clericus.⁊.c.ſi tibi abſenti.lib.vj.Si agitur de preoccupatione p
expectantem ab apoſtolica ſede:tunc qui prius peruenit ad datam
qꝛ in his data eſt aliqua iuris acquiſitio.Sic intellige.c.tibi qui.et
hanc decre.⁊ hoc non ſuppoſita negligentia.Suppoſita negligen-
tia,dic vt dixi ſupra.Si ſunt pares in data,dic vt.c.penultimo.e.ti
tu.li.vj.Sic ſoleo tranſire cũ communi lectura:vt dixit Bart.in.l.
pluribus.ff.de leg.primo.⁊ patet ex premiſſis,vt detur preoccupa
tio,exigitur quod detur ingreſſus aliquis in parte iuris occupan
28 di,vel in cauſa proxima illi iuri.¶†Quandoqʒ ergo latius dicẽ-
do agitur de preoccupatione exercitij iuriſdictionis:⁊ attenditur
citatio:vt dicto.c.vt debitus.ff.de iudicijs.ſi quis poſtea.⁊.l.vbi eſt
29 acceptum.¶†Quãdoqʒ agitur de preoccupatione ordinis proce
dendi:⁊ tunc ille dicitur preoccupaſſe,qui prius dedit libellum.ff.
de iudicijs.l.qui prior.⁊.l.in tribus.⁊ hoc de mu.pe.c.j.de ord.cog.
30 cum dilectus.¶†Quandoqʒ agitur de preoccupatione exercitij
agendi,ſeu actionis:⁊ is dicitur preoccupaſſe,qui prius eſt litẽ cõ-
teſtatus:qꝛ ante nõ dicitur agere,ſed agere velle:vt.l.amplius.ff.
rem ra.ha.ſic loquitur.l.pluribus.¶Quandoqʒ agitur de ꝑoccu-
patione rei iuris,in quam dirigitur iuditium,⁊ tunc quando agi-
tur de preoccupatione ordinis exequẽdi reuocabilis tamen,atten-
ditur ſententia.ff.de rei ven.l.is,a quo.quod no.de teſti.veniens.ij.
Idem ſi agitur de preoccupatione executionis irreuocabilis:vt iſ
ta.l.ſi quis a multis.¶Quandoqʒ agitur de preoccupatione exe
cutionis alterius iuris non extinctiue:⁊ tunc preoccupatur per ſo
31 lam litis cõteſtationẽ.ff.de leg.j.l.ſi pluribus.¶Quandoqʒ agi-
tur de preoccupatione actionis in ſubſtantia:⁊ tunc preoccupatur
ſola litis cõteſtatione.l.ſi ex duobꝰ.ff.de duobꝰ reis.⁊.l.ſi fideicom-
miſſaria.§.interdum.ff.de lega.tertio.Hec vera in actionibus,que
ſolo tempore non preoccupant,⁊ in quibus ius non priuilegiatu r

ex tempore.In illis autem,in quibus ex ſolo tempore datur priui
legium prelationis,vt eſt hypothecaria,⁊ in his beneficialibus:
tunc ille dicitur preoccupaſſe,qui prius habuit ius purum,vel con
ditionale neceſſitans:vt patet in.l.potior.et.l.qui balneum.ff.qui
pot.in pigno.ha.Et ideo in beneficialibus,in quibus priuilegium
imprimitur,attenditur prioritas date ex tempore.de reſcriptis.ti
bi qui.Ubi autem vnus habet purum,alter conditionale depen-
dens a poteſtate beneficiandi,attendi debet in preferendo is,qui
prius peruenit ad paritatem iuris.de reſcriptis.ſi pro te.libro.vj.
Si agitur ergo de preuentione ex preoccupatione literarum:⁊ tũc
in expectantibus authoritatem inferioris a papa,non datur pre-
occupatio ante collationem:quia ante illam nulluʒ poteſt dari ius
ab inferiore.de conceſ.prebend.c.ij.Si de preoccupatione reſpectu
duorum expectantium a papa:⁊ ceſſante negligentia non datur
preoccupatio ante collationis actum.Et diſcurrendo ſingula pa-
tet quando ſimul concurrunt prioritas date cum prioritate preſen
tationis:⁊ prefertur prior in data.de reſcriptis.tibi qui.j.reſpon-
ſo.⁊ hic.Quandoqʒ concurrit ſimul prioritas date,⁊ in ſecundis
datur prioritas preſentationis,⁊ receptionis,⁊ ſic prioritas iuris
32 ad rem:⁊ adhuc preualet prioritas date.¶†Quandoqʒ ſimul con
currunt prioritas date,ſed preſentatio,⁊ receptio precedit in ſecũ-
disꝰ,⁊ in canonicum receptio:⁊ adhuc preualet prioritas date.
¶Quandoqʒ cõcurrit prioritas date ex vna parte,ex altera prio
ritas preſentationis,receptionis,⁊ collationis:⁊ tamen ſi ante col
lationem precedit aliquis actus manus afficiens,vel decretum,
vel proceſſus primi executoris,adhuc collatione non datur preoc-
cupatio,circunſcripta negligentia.¶Quandoque non precedit
33 affectio:⁊ tunc preoccupatio datur in collatione ſola.¶†Quan-
doqʒ concurrunt duo:vnus ex authoritate pape,alter authorita-
te inferioris:⁊ tunc ſi agitur de preoccupatione facienda per expe-
ctantem authoritate pape,ſola data literarum preoccupatur,duʒ
tamen preueniat collationem:quia non datur aliquod ius per in-
feriorem ante collationem.de prebend.ſi qui.lib.vj.⁊.c.ſi poſtq̃.
Si agitur de preoccupatione facienda per expectantem authorita
te capituli:aut ligate ſunt manus aliquo actu,vel decreto:⁊ nunq̃
datur preoccupatio,niſi detur negligentia:de prebend.ſi ſoli.⁊.c.ſi
capitulo.¶Aut non precedit actus afficiens:⁊ tunc preoccupa-
tio datur per ſolum actum collationis:quia ante nullum poteſt da
re ius capitulum:de prebend.ſi clericus.lib.vj.⁊ eodem titu.ſi tibi
abſenti.Et hec ſufficiant de primo paſſu principali,ſimul inculca-
34 tis duobus vltimis articulis.¶†Uenio ad ſecundum paſſum
cum gloſſ.relaxetis.Sententia lata poſt appellationem nulla eſt,
ex quo eſt appellatio legitima.Hoc patet de ſenten.excommu.per
tuas.de offic.deleg.cum contingat.cum ſimi.⁊ de ſenten.excommu
ni.libro ſexto.Hic dicitur quod ſententie debent relaxari.preſup-
ponit quid eſſe:igitur,⁊c.Aduerte ad literam antequam vadam
ad gloſſ.pro parte Callimachi,qui fuit primus in data,ſententie
fuerunt late,ſed in illis non apparet appellatum:pro parte M.
fuerunt ſententie late primo.⁊ hic fuit ſecundus in data,vnde fuit
appellatum.Modo ad contraria reſpondet gloſſ.dupliciter.Pri
mo,quod appellatio capituli non fuit legitima aliquo caſu:cum
enim eſſet appoſita in vtriuſqʒ literis conditio.Niſi pro aliquo ſit
ſcriptũ:ad hoc vt de grauamine cõpeteret exceptio capituli,opor
tebat conditionem purificari,quod alio eſſet grauata:ſed nonduʒ
aliquem receperat:igitur cum nondum competeret exceptio,non
poterat appellare.Hec ratio non placet:nam ſaltem vnum tantuʒ
recipere debebant:et ſecundum veritatem primum in data:ergo
ſententie late per ſcđos erunt nulle ſi erat appellatum.Licet enim
nõ eſſet primus receptus,poterit dicere ſecũdo,Quid ad te:tu ſal
tem non habes ius agendi.Adhuc ergo poſſum grauari,⁊ primo
q ante te eſt,te non teneor recipere:nõ ergo habes aliqđ ius agen-
di.Et ſic appellando iuſte appellabat.Quo enim ad ſcđm liberas
edes habebant.Ideo gl.dicit ſcđo,ꝙ pſupponendo ꝙ ab vno exe-
cutore eſſet appellatum,⁊ nõ ab alio,⁊ ille ſententie relaxantur de
facto ad cautelam,alie proprie relaxantur,que ſunt late a iudicibꝰ,
a quibus non eſt appellatum.Sed nõ placet gloſſ.quia abſolutio
ad cautelam nunquã ſit,quin exprimatur.¶Tu dic quod preſup
ponendo quod vtrobiqʒ ab executore eſſet appellatum,dicendo ꝙ
ſententie alterius tantum iudicis relaxantur:ergo ſolum illiꝰ,qui
ius habebat.Si dicis ſm vnam opi.qđ prior preſentãs ſecundus
in data ius habebat,appellatio fuit capituli quo ad eũ legitima,⁊
ſententie inualide,⁊ ille relaxãtur:⁊ nõ relaxãtur ſententie late per
executorẽ illius,qui nõ habebat ius,⁊ ſic primi in data.Si teneas
opi.que eſt vera,qđ primꝰ in data ius haberet,ſententie relaxãtur
ſolũ primi in data,⁊ nõ ſecũdi:qꝛ cũ ius non haberet,appellatio ca
pituli erat legitima.Et ita credo qđ hic fuerit:qꝛ a ſentẽtijs ſecũdi
fuit appellatũ,⁊ nõ a ſentẽtijs pmi in data:⁊ ſic duplici cã tenebãt,
vt ptʒ ex litera.Uel dic ꝙ ambe relaxant:ſʒ ille,q ſunt late contra
interpoſitã appellationẽ ab illo,q ius nõ habebat,tenebãt:⁊ ſic rela
xant de iure,⁊ nõ de facto.Habes mõ vitatẽ.qlibet eſt bona.Et not.
quod

qđ verbum idē ad diuerſa relatū,ꝓprie,ꝛ improprie tenet,ꝛ diuer-
ſimode intelligit.Ad hoc.ſ.de ſen.exc.inter alia.Sed huic obuiat,
35 quia ambe ſententie tenent.†Nam capitulum non poteſt ſe defen-
dere ex eo qđ impugnat:vt in reg.iur.ex eo.de reg.iur.lib.vj.Sed
ex quo impugnabat primos in data,ꝛ ſibi non prouidebat,non po
terat ex hoc defendere aduerſus ſecundos:ꝛ ſic indiſtincte quo ad
vtrunqꝫ ſe iniuſte defendebat:igitur vtraqꝫ ſententia debebat va-
lere.Dic quod ex eo quod quis impugnat,immediate ſe defendere
non poteſt:hic non ex eo ſe defendebat contra ſecundum,ſed ex de-
licto ſurrepti contra ſecundum,ꝛ ſuper illo ſe non fundabat.Uel
hec exceptio eſt odioſa,ideo ex facto alieno nō competit.Uel quan
doqꝫ impugnatur ius certum,ꝛ ex illo quis ſe non fundat,vt in cō
trario.Quandoqꝫ ius dubium:ꝛ tunc impugnando,ex tali,bene
poteſt ſe fundare,ne illaqueetur,ſecundum Compo.Allegat.ff.de
excu.tutorum.l.j.§.j.ꝛ cle.vt lite penden.ſi duobus.ver.ſin vero al-
teri.¶In tertio dic quod ex facto,qđ quis impugnat,cōtra eun-
dem ſe non iuuat:ſic loquitur allega.in contrarium:ex facto quod
quis impugnat,contra tertium bene ſe fundat,vt hic.Ratio,quia
hec impugnatio,velut confeſſio nullitatis actus,preiudicat inter
eoſdem,ſed non inter diuerſos:ꝛ quia contraria quis poteſt in di-
uerſis inſtantijs,ꝛ contra diuerſos allegare.l.Pomponius.§.ſed
nec impuberis.ff.de inoffi.teſta.Et hec ſufficiant pro communi le
ctura huius cap.Compo.hic multa alia tāgit,que non proſequor:
quia ſtudenda ſunt in camera. Antonius de Butrio.

1 ☞ Reſcriptum ſecundum impetratum per eum,qui primo re-
ſcripto renuntiauit propter annuam penſionem,non valet,et
quare.
2 Commutatio in beneficialibus an ſit licita.
3 Renuntiatio an ſit licita in beneficialibus.
4 Conſtitutio iuris antiqui declaratoria reſpicit preterita.
5 Proceſſus ex literis ſurreptitijs,an ſit ipſo iure nullus.
6 Reſcriptum quo mandatur prouideri de beneficio vſqꝫ ad certam
ſummam,non intelligitur de penſione.
7 Eccleſias non vexari que cauſa mouet papam.
8 Debitum ex ſtatuto particulari an deducatur in pactum.
9 Impetrans beneficium tenetur facere mentionem de beneficio,qđ
obtinet iniuſte,ſicut de eo,quod iuſte tenet.
10 Simonia an committatur pacto de re ſpirituali pro temporali.
11 Exceptio omiſſa ante ſententiam an poſſit opponi poſt ſententiā.
12 Exceptio omiſſa in principali,poteſt in cauſa appellationis op-
poni.
13 Exceptio dilatoria poteſt in cauſa appellationis opponi.
14 Reſcripta ita demum in dubio valent,niſi opponatur.
15 Proceſſus an vitietur vitio Latinitatis,ſeu defectu forme.
Reſcriptum ex quibus poſſit tanquā ſurreptitium impugnari.
16 Proceſſus ſuper reſcripto ſurreptitio an validetur tacito par-
tium conſenſu.
17 Surreptionis vitium non poteſt finito proceſſu opponi.
18 Proceſſus iniuſtus finitus an poſſit aliquo remedio retractari.
19 Sententia iniuſta an videatur poſſe trāſire in rem iudicatam.20.
21 Sententia,que non tranſiuit in rem iudicatam,quo iure poſſit re-
tractari.

AD audientiam.

Iſtud etiam eſt for-
te capitulum,breuiter
1 hoc dicit.†Si habens pape literas ad beneficia,eis re
nuntiauit propter annuam penſionem,non valent li-
tere,quas poſtea ad beneficia hoc tacito impetrauit.hoc dicit.
¶In prima facti narratio.In ſecunda prouiſio,ibi:fraternitati.
¶Not.ex decret.quod ſicut neceſſe eſt facere mentionem de bene-
ficio ex vi primarum literarum cōſecuto,ita eſt neceſſe facere men-
2 tionem de penſione,aut beneficio loco illarum conſecuto.¶†Not.
ſecūdo quod literarum ad beneficia,tanquam ſpiritualia ſint,lici
3 ta videtur commutatio.¶†Not.tertio qđ licita videtur renuntia
tio literarum cum pacto conſequendi aliud beneficium cōpoſitio-
4 nis cauſa,ſeu vi cōpoſitionis.¶†Not.hic qđ conſtitutio antiqui
5 iuris declaratoria reſpicit preterita.¶†No.ex litera qđ proceſſus
habitus per literas ſurreptitias,eſt ipſo iure nullus:ꝛ pōt detecta
6 ſurreptione quandocunqꝫ reuocari.¶†Or veniamus ad declara
tionem materie decre.Queritur ,,pone quod papa mandat alicui
prouideri de beneficio vſqꝫ ad certam ſummam,an prouideri po-
terit de penſione.Dic quod nō,niſi aliud in literis exprimatur:vt
in.c.quamuis.ſ.in primo rñ.de preben.li.vi.¶†Queritur que eſt
ratio,quare papa mandat eccleſias non vexari.Dic ſm doc.qꝛ cū
per lr̄as conſequi potuerūt quo ad ipſarū ſufficientiam ſufficien-
tes prouiſiones , perinde eſt ac ſi fuiſſent aſſecuti:ar.l.q actionem.
ff.de re.iu.Imputent ergo ſibi,cū ꝑ eos ſteterit.ff.de re.iur.qđ qs.
ꝛ in rſa,dānū de re.iur.li.vj.Unde cū iudicent tanquam beneficiū
habentes,ſuper alio impetrare non poſſunt.Hic habemus duo.
Primo,renuntiationem pro penſione conſequenda.Secundo,im
petrationem ſecūdam ex taciturnitate prime nullam detectam,et
vltra hoc ex ea proceſſum annullatum.Ad primum videtur cum
gl.ij.quod hec renuntiatio lr̄arū nō vꝫ,quaſi ſimoniaca ꝓ penſio-
ne:qꝛ tam in tollēdo,ſicut in creando iure ſpūali,dꝫ ceſſare omnis
pactio,ꝛ omnis conuentio de aliquid dando:de pactis.c.ſi.j.q.ij.ꝑ
pio.So.Qñqꝫ deducitur in pactum,vel conuentionem aliqd con-
tra,vel preter ius in creando,vel tollendo ſpūali:ꝛ tunc inducitur
ſimonia:vt in contrario.Qñqꝫ deducit in pactum aliquid conſo-
nans iuri communi:ꝛ hoc nō inducit ſimoniam:quia propter cur
ſum iuris licet deducere in pactum,qđ alias nō liceret.ſ.de elec.ſi-
gnificaſti.xiij.q.ij.Eleutherius.Hoc autem de iure quod renun-
tiet beneficio literarum,ſi vult habere beneficium,poteſt deduci in
pactum.Nā etiā ſi ex literis habuiſſet bñficiū , potuiſſet deduci in
pactū,vt illi renuntiaret,ſi vellet aliud conſequi : quia propter in-
compaſſibilitatē nō poſſet aliud habere,niſi illi renūtiaret:de pre-
ben.de multa.ꝛ.c.cum non ignores.¶No.hanc gl.Idē gl.de con-
ſti.cum.M.in verbo Perciperent de reſti.ſpo.olim.in gl.ij.ibi de
ꝓben.ſignificatū.ꝛ.c.relatū.de elec.ſignificaſti.100.di.§.in ea.gl.ij.
8 viij.q.iij.in ſum.vbi ꝑ Archi.plene.¶†An debitū ex ſtatuto par
ticulari poſſet deduci in pactum,dixi de conſti.cum.M.Fallit in
caſu electionis ſepulture:vt no.gl.de ſepu.c.j.lib.vj.vbi non poteſt
deducere in pactum,etiam quod eſt de iure.Et hoc eſt,quando lex
notat vitium in expreſſione.Uide in.d.c.j.in gl.ſuper verbo Elige
re.vel in verbo Apud quos ꝛ qđ no.de preb.relatum.Et vide ad
predicta.c.j.per Io.viij.q.iij.in ſumma.Nec vera,quando obliga
tio iuris eſt precedens efficax ad agendum:ſecus ſi alias non eſſet
efficax.Gl.Io.xx.alias.xxiiij.q.iij.c.j.doc.de vſuris conſuluit ſuꝑ
gl.ij.vbi nō eſt licitū mutuanti deducere in pactum,vt teneat tan
tundem mutuare in caſu,quo egeat.Solutio non plꝫ,quia non eſt
licitum renuntiare beneficio,vt pecuniam conſequatur,ꝛ tempo-
rale:nec hoc de iure eſt,imo ius reſiſtit.Uel poteſt dici quod ſimo-
9 nia fuit ſecundum gl.quod hic non negatur.¶†Not.bene:ſi enim
arctatur impetrans ad faciendam mentionem de beneficio,quod
obtinet iuſte:ita ꝛ de beneficio,quod obtinet iniuſte:quia melioris
non debet eſſe conditionis,ꝛc.Ad hoc de prebend.cum,qui.libro
10 ſexto.¶†Uel dic quod non fuit ſimonia,quia nullum habuit ius
ſpirituale:tamen litere ipſe ſunt quid ſpirituale ratione contenti.
de pact.cum pridem.Dic ſecundum doct.quod ſi ex pactione par-
tium pro aliquo temporali ſit renuntiatio,committitur ſimonia.
Si vero ex iudicis officio mediantibus bonis viris fiet renuntia-
tio pure,ꝛ detur aliquod temporale,non eſt ſimoniacum,vt colli-
gitur de renuntia.ſane.ꝛ.c.veniens.ꝛ de pact.cum pridem.Si ve-
ro beneficium ſpirituale aſſignatur,ſic quod ex pacto renuntiet,
non committitur ſimonia:quia ad hoc tenetur,ꝛ tacite ineſt,ꝛ per-
11 mutantur ſpiritualia:de rerum permuta.ad queſtiones.¶†Ad
ſecundum cum glo.vltima videtur quod per literas ſurreptitias
habitus proceſſus ſit validus,niſi opponatur.Ad hoc ſupra eod.
nonnulli.vbi erat aliud vitium.Confirma,quia libertas data per
falſos codicillos,valet.ff.de manumiſſis teſtamēto.l.cum ex falſi.
ꝛ legata preſtantur,licet teſtamentū ſit falſum:vt.l.fina.ff.de here-
dibus inſtituendis.Melius quod ſit aliqua,ſupra,eodem.ſi nan-
tem.ꝛ.ca.plerunqꝫ.ꝛ capitulo ceterum.quia in primis validantur
negligentia:ergo ſunt aliqui.In tertio oportet quod citatus va-
dat allegaturus priuilegium.¶Preterea exceptio omiſſa ante
ſententiam non poteſt opponi poſt ſententiam : quia vel ſciuit : et
ſibi imputet.Uel ignorauit:ꝛ non retractatur ſententia pretextu
probationis nouiter reperte:de re iudica.cum inter.ꝛ.c.ſicut.Glo.
hic aſſumit allegationes pro ꝛ contra,an proceſſus habitus per li
teras ſurreptitias ſit nullus ipſo iure,an annullandus : ꝛ arguit
primo quod poſſit retractari abſqꝫ aliqua alia oppoſitione,ꝛ ap-
pellatio per caſum iuris canonici,ſupra eodem.cum dilecta.ꝛ.cap.
conſtitutus.de re iudica.cum olim.¶Confirma,quia per tales li
teras non imprimitur iuriſdictio:ergo quicquid per tales literas
factum eſt,nullum eſt.Per quod cōcludi videtur quod proceſſus
eſt nullus,ꝛ poſſit reuocari etiam poſt ſentētiam.Nec obſtat quod
exceptio poſſit opponi poſt ſententiam : quia verum eſt,quando
non reddit iudicium retro nullum:alias poteſt:de procura.in no-
ſtra.ſ.de proba.licet cauſam.Sicut enim replicatio quandoqꝫ op-
poni poteſt poſt ſententiam:vt.l.ſ.§.queſitum.C.de annali except.
ergo,ꝛ fortius,exceptio.Ad hoc de re iudica.ad probandum.de
deſpon.impu.ad diſſoluendum.Gl.circa iſtam materiam dicebat:
Ioan.ponit opinio.Prima eſt,quod proceſſus non ſit nullus ha-
bitus per literas ſurreptitias,imo valeat,ꝛ teneat,niſi ſit exce-
ptum,appellatū,aut per viam reſtitutionis retractatum.Et hec
fuit opi.Ioā.Dicit tamen qđ per viam reſtitutionis retractabi-
tur.Et hanc opi.tenet Hoſti.in Summa,qui dicit qđ retractatur
ex clauſula generali.ꝛ hoc tenet in.§.ob gratiam.verſicu.ſed nun-
quid.¶Secunda opi.qđ litere ſunt nulle,ꝛ nulla conferatur iuriſ
dictio:ideo proceſſus per tales literas habitus eſt nullus.¶Ter

tia opi. que concludit qđ aut partes cõſentiunt qđ per literas ſur-
reptitias procedatur: ⁊ valet proceſſus. Aut partes non conſen-
tiant, ſed excipiunt, ⁊ non appellant: ⁊ in ea parte ſentit gl. qđ poſt
exceptionem non valebit proceſſus: in alia qđ valebit, niſi appelle-
tur, vel ſupplicetur. Aut eſt appellatum, ſed nõ exceptum in prin-
cipali: ⁊ tunc aut ſciuerunt exceptionem ſibi competere, ⁊ non op-
poſuerunt, ⁊ etiam in cauſa appellationis: ⁊ non poterunt oppo-
12 nere. ¶ † Not. glo. qđ vbi dicitur qđ non eſt oppoſitum, opponam
in cauſa appellationis: eſt verum, quando exceptio doloſe, ⁊ ſcien-
ter non omittitur, ſed ignoranter: alias ſi ſcienter non opponit.
13 Concordat gloſſ. de re iudic. inter monaſterium. ¶ † Item not. qđ
exceptio dilatoria poteſt in cauſa appellationis opponi, quando
ignoranter eſt omiſſa in principali. Sic limita. c. in noſtra. de pro-
14 cu. ita demum. ad hoc de excep. paſtoralis. ¶ † Quarta opi. vt dif-
ferentia ſit inter literas ad beneficia, ⁊ alias literas. In literis ad
lites valent, niſi opponatur, ⁊ appelletur: ⁊ ſi conſentiant, valent, ⁊
non poteſt appellari, ⁊ tenet proceſſus. In beneficialibus aũt pro-
ceſſus non valet, ſiue conſentiant, ſiue non, partes: ⁊ hoc, quia in ta-
libus vitium nõ eſt per partes remiſſibile. Si enim aliquis habet
literas, non facta mentione de beneficio, a parte non pendet dare
ius, vel diſpenſare, ſed a papa: ideo proceſſus retractatur ex tali-
bus literis quandocunqꝫ, cum beneficium non poſſit ſine canoni-
ca inſtitutione teneri, ſecundum gl. Aut proceſſus eſt habitus per
ſurreptitias in alio caſu, quã in beneficialibus, vbi per eas proba-
tur qđ tollere dependet a poteſtate partium: vt eſt, qꝛ forte totum
eſt ius partiũ: ⁊ tunc valet proceſſus per tales literas, ex quo par-
tes conſentiunt. Et ſic poteſt intelligi hec materia. Reſidet ergo
gl. qđ in beneficialibus proceſſus habitus per literas ſurreptitias
hoc comperto non teneat, ⁊ retractetur: nec in talibus ſentẽtia in-
iuſta tranſit in rem iudicatam. Aſſignant cauſam, quia in talibus
beneficium teneri non poteſt abſqꝫ canonica inſtitutione: ⁊ vitium
tollere, non reſidet a partium poteſtate. Si enim habeo aliud be-
neficium, ⁊ impetro ſecundum, non facta mentione de primo: a po-
teſtate partis non pendet facere quod iuſte teneam, ſed a poteſtate
ſuperioris diſpenſantis, vel titulum iuſtificantis. Igitur acqui-
eſcere literis, ⁊ ſententie per partes, nõ iuſtificat proceſſum, nec fa-
cit ſententiam tranſire in rem iudicatam. Non tamẽ apparet quo-
modo retractetur, an quia ſit nullus, an quia in talibus ſententia
non tranſit in rem iudicatam. In aliis a beneficialibus bene tenet
qđ ſit per literas ſurreptitias, ſi tacite, vel expreſſe litere approbẽ-
tur, ex quo vitium per partes eſt remiſſibile, ſententia tranſit in
rem iudicatam. Et dicit glo. quod ex eo pretextu non poteſt appel-
lari. ¶ Hic vidẽda ſunt duo. Primo, an proceſſus per literas ſur-
reptitias habitus ſit nullus, an exceptionis ope annullandus. Se-
cundo, an vbi aliquo caſu proceſſus eſt aliquis, vel poſito quod eſ-
15 ſet aliquis, an aliquo remedio poſſit retractari. ¶ † Ad primum
an proceſſus habitus per literas ſurreptitias ipſo iure ſit nullus:
dic, quandoqꝫ contra literas obiicitur vitium falſitatis vere, aut
preſumptiue: ⁊ hoc vitiat ipſo iure. ſ. eo. cum dilecta. ſcđm vnum
intellectum: de cri. fal. per totum. de confir. vti. vel inuti. porrecta.
de capel. mo. c. ij. cum ſi. declaratum eſt. ¶ Quandoqꝫ obiicitur vi-
tium obreptiõ: ⁊ idem declaratum eſt. ſ. eod. cum dilecta. ſecundum
alium intellectum. Quandoqꝫ obiicitur vitium nimie generalita-
tis: ⁊ hoc vitiat ipſo iure. ſ. eo. ad hec. ¶ Quandoqꝫ obiicitur vi-
tium Latinitatis: ⁊ idem. ſ. eo. ad audientiam. ¶ Quandoqꝫ obii-
citur vitium defectus forme a iure date: idem. ſ. cum ordi. ¶ Quã-
doqꝫ obiicitur vitium perſone impetrantis: ⁊ tunc ſi excommuni-
catio: idem. de reſcriptis. c. i. lib. vi. Si defectus mandati: dic vt. ſ.
eo. nonnulli. ſ. eo. ex parte decani. ¶ Quandoqꝫ obiicitur defectus
impetrationis ad locum non debitum, vt quia vltra duas dietas:
⁊ ſerua. ſ. eo. nonnulli. in prin. ⁊ c. ſtatutũ. ad ſi. ¶ Quandoqꝫ obii-
citur defectus poteſtatis agendi in medio impetrante: ⁊ nõ vitiat,
datis habilibus extremis. l. vniuerſis. C. de preci. Impe. offe. no. ſ.
eo. nonnulli. niſi cauſa eſſet excommunicatio: de proba. poſt ceſſio-
nem. ⁊ not. de reſcriptis. c. i. lib. vi. ¶ Quandoqꝫ obiicitur vitium
ſurreptionis: ⁊ ſi cauſatur a cauſa funditus annullante, ad hoc vi-
tiat ipſo iure. tex. ⁊ glo. de reſcriptis. c. i. lib. vi. de offic. vica. ſua no-
bis. ¶ Si non cauſatur a cauſa funditus annullante: ⁊ tunc in pri-
uilegiis ſurreptio vitiat ipſo iure. Dictum Innocẽ. de reſcriptis.
cum dilecta. ⁊ de reſcriptis. ſuper literis. in glo. ſi. ad hoc de confir.
vti. vel inuti. ad noſtram. ⁊ c. ſin. In literis diſpenſatiuis ad bene-
ficia, idem. de ſi. preſby. c. ij. li. vi. Idem, ſi ad actum alium. ſ. de fide
inſtrumen. quod ſuper his. ¶ In beneficialibus reſcriptum quo
ad gratiam vitiat ipſo iure: de prebend. ſi motu proprio. lib. ⁊. vi. de
reſcriptis. ſuſceptum. eo. lib. ſ. eo. conſtitutus. de conceſ. preben. ſi
noſtris. quo ad dationem executoris, ⁊ proceſſum per ipſum habi-
tum: ⁊ tunc aduertendum qđ executor recipit miſtam poteſtatem
ſecundum quod elegerit: habet enim poteſtatem executoriam, ⁊ po-
teſtatem iuriſdictionalem potentionaliter, ſecundum quod eligi-
tur, fingitur datus: ⁊ in prima eſt acceſſorius, ⁊ in ſecunda non po-

teſt enim aſſumere partes iudicis, ⁊ partes executoris: vt not. de
preſump. c. ſi. ⁊ hodie per gl. in cle. ſ. de offi. ⁊ poteſta. iudi. deleg. ⁊ ſe-
cundũ quod elegerit, fingitur datus. Simile quod dicimus de ar-
bitratore, qui eſt datus arbiter, ⁊ arbitrator. ſ. de iureiur. Quinta-
uallis. per Inno. Iſto premiſſo, dic, ſi aſſumit partes executoris,
proceſſus eſt nullus: quia hec poteſtas accedit ad gratiã nullam:
⁊ ſic vitiatur ad vitium illius: de regu. iur. acceſſorium. libr. vi. Ad
hec ſufficiant tex. ĩ. eo. conſtitutus. de conceſ. preben. cum noſtris.
⁊ hic, ⁊ de dolo. cum olim. Sic intelligo Ioan. Mo. de ſi. preſby. c.
ij. lib. vi. Si aſſumit partes iudicis: qđ poteſt: vt no. ſ. de preſump.
dudum. ⁊ in cle. vnica, de offi. deleg. ⁊ de eo, vt de iudice iudicatur.
Unde tũc proceſſus valet, niſi opponatur: vt dicam. ſ. de conten-
tioſis: nec ſurreptio infringit in contentioſis, ſicut ⁊ illa cenſetur,
16 aſſumit locum contentioſorum: ergo ⁊ vires. ¶ † Predicta proce-
dunt, vt proceſſus habitus ſit nullus: vt in caſu. ſ. poſito, niſi a cõ-
ſenſu partium tacito vel expreſſo validetur. Quo caſu nunquid ta-
cito conſenſu partium validetur: dic quod ſi vitiũ non eſt per par-
tes remiſſibile, non valet: vt dicit glo. hic vel ſaltem non ſit, qui poſ-
ſit retractari. Si vitiũ eſt per partes remiſſibile, vt quia impetra-
uit, non facta mentione de numero, vel alias ſunt ſurreptitie: dicit
Inn. ſ. eo. ad aures. ⁊ Compoſt. hic, quod ſi ſuſcipientes, ⁊ paren-
tes mandato, ſciunt ius, ⁊ factum, ⁊ recipiunt: ⁊ valet receptio: qꝛ
intelligitur nullum reſcriptũ, ſi opponatur, ex quo ſurreptio tra-
hit originem ex cauſa fundata ſuper eorum fauore. Simile in. l. fi-
lio. ff. de iniuſto teſt. Si ignorant factum, ſed non ius, non valent:
quia deficit conſenſus in ignorante. Si ignorabant ius, ſed non fa-
ctum: ⁊ tenet Inno. quod valet receptio: quia imputent ſibi, cum
iuris ignorantia eos non excuſet, ⁊ habentur pro ſcientibus. Sed
forte excuſabit iuris ignorantia: ſicut dicimus in prorogatione: vt
not. ff. de iuriſdi. omni. iudi. l. ſi per errorem. maxime quando tangi-
tur eccleſie preiudicium. Si litere ſunt contentioſe, ſurreptio non
vitiat ipſo iure, ſed ita demum ſi opponatur: ⁊ hoc eſt verum, etiã
in doloſe impetratis: vt dixi. ſ. eod. ceterum. Et eſt ratio, quia ſtri-
ctius agitur in beneficialibus, quam contentioſis: de preben. quã-
uis. lib. vi. Igitur agilius corrumpitur. C. ad Velle. l. antiqu. ff. de
teſta. mili. l. eius militis. §. i. Item cõtentioſe ſunt ſtricti iuris, ideo
ſtricte in illis agitur: ⁊ oppoſita bona fides non ſic vitiat. Benefi-
ciales autem bone fidei ſunt: quia in eis omnis puritas adeſſe, et
omnis malitia abeſſe debet. Mala fides ergo oppoſita plus vi-
tiat. Ad hoc. ff. de dolo. l. eleganter. cum ſua materia. Item, vt di-
cit Ioan. Mona. de ſi. preſby. c. ij. lib. vi. metus regulariter inficit
ipſo iure promiſſum. ff. quod metus cauſa. per totum. infra qđ me-
tus cauſa. abbas. Cum in actu, in quo exigitur libera voluntas, ⁊
exuberantia bone fidei, inficit ipſo iure. ff. qđ metus cauſa. l. ſi mu-
lier. §. ſi metus. infra de ſpon. cum locum. ita erit ⁊ hic. ¶ Conten-
tioſe non ſunt nulle, ſed ſic litere ad beneficia. Item plus inficit: qꝛ
in beneficialibus creatur ius agendi magni preiudicii: in conten-
tioſis tantum ius, quod eſt diſtinctum: ⁊ in dando diſcuſſore non
eſt magnum preiudicium. Item primo caſu vitium reſpicit prin-
cipium, ⁊ originem iuris: ſecundo non. Et plus inficit vitium ori-
ginis, quam accidentis. Item in literis de iuſtitia, principalis eſt
iudex, ⁊ hic non eſt in dolo: in literis de gratia, principalis eſt pars
impetrans gratiam ſuſcipiens: dolus partis inficit plus, quam
dolus tertii: vt l. eleganter. §. non ſolum. ff. de dolo. ſecundum Io.
Mona. Item literas ad beneficia mouet gratia, cui magis oppo-
nitur ſurreptio, ⁊ fictio: in literis ad lites mouet rigor iuſtitie, cui
tantum non opponitur ſurreptio. Ex his deciditur quando valet
exceptio ſurreptionis opponi: in caſu in quo dixi proceſſum nullũ
poterit quandocunqꝫ: quia hec eſt de exceptionibus reddentibus
iudicium retro nullum: de procura. in noſtra. In caſibus autem,
vbi proceſſus eſt aliquis, tunc ſi erit finitus, ⁊ nõ eſt aliquo reme-
dio reſciſſiuo reſciſſus, ſententia non poterit retractari, nec proceſ-
ſus: ſaluo niſi exceptio eſſet omiſſa ignorantia facti probabilis:
quo caſu ſatis credo qđ petita reſtitutione ex clauſula, ſi qua mihi
iuſta cauſa eſſe videbitur: retractaretur quod eſt actum. Et ſic põt
intelligi gl. hic. Et hoc vbi apparet grauis per hoc leſio, ſi eſt fini-
tus, ⁊ in aliquo remedio reſciſſiuo retractus: ⁊ tunc poteſt ſeruari
glo. hic: quod ſi ſcienter omiſerit, non poſſit: ſi ignoranter, illã op-
ponere poſſit. Et ſic tempera legẽ per hanc decre. ⁊ c. fraternita-
tis. de teſti. Hoc dicas verum. In literis autem ad beneficia põt
etiam poſt litem conteſtatam opponi, vt peremptoria, iuxta not.
hic per docto. vt in. c. conſtitutus. ⁊ c. ſuper literis. ſupra eo. ⁊ not.
17 infra. c. i. de litis conteſta. libro. vi. ¶ † Si autem proceſſus eſt fini-
tus, dic quod ſurreptio ſemper poteſt, ⁊ debet opponi ante litis
conteſtationem: poſt autem litis conteſtationem non poſſet oppo-
ni, niſi forte ignoranter omiſiſſet, ⁊ iuraret ſe poſtea ſciuiſſe: de ex-
ceptione paſtoralis. An autem de eo quod tacitum eſt, poſſit op-
poni, ⁊ quando ad proceſſum, ⁊ quando ad merita: dic per omnia
vt dixi. ſ. c. ſuper literis. Quod hic ſuperflue reputant docto. Et
ibi habes differentiam, que eſt inter beneficialia, ⁊ ad lites circa ta-
citurni

citnrnitatem iuris peremptorij:quam etiam repetunt docto.hic:
⁊ habes.ſ.eo.cum ordinem.⁊.c.conſtitutus.⁊.c.fin.de preſump.⁊.c.
18 j.de lit.conteſta.lib.vj.¶ †Venio ad ſecundum in caſu,quo proceſ-
ſus eſt aliquis,vel tenendo quod ſit aliquis,ſi ſit iniuſtus,vel ſur-
reptitius aliquo remedio poſſit retra r ri.Dic vt in contentioſis,
vbi eſt finitus,non poteſt retractari,niſi per appellationem,vel re
ſtitutionem.In beneficialibus autem duo ſun videnda.Primo,
an ſententia in talibus tranſeat in rem iudicatam.Secundo,dato
qd non tranſeat,⁊ vbi non tranſit,quo remedio retractetur.Per
quod videtur quod in alijs ſententijs,que non trāſeunt in rem iu
dicatam.Gloſſ.hic velle videtur quod ſententia non tranſit,quin
poſſit retractari:cum in beneficialibus ius tenendi non pendeat a
partium poteſtate,⁊ conſenſu,a quo conſenſu ſurgit tranſitus in
rem iudicatam:de re iudi.quod ad conſultationem.Simile quod
dicimus in matrimoniali:de ſen.⁊ re iudic.lator ⁊.c.conſanguinei
vbi glo.⁊ quia matrimonium ſpirituale ⁊ carnale equiparantur.
de tranſlat.prela.per totum.Idem Innocen.ſ.eod.conſtitutus.⁊
c.ad aures de re iudic.cum Bertoldus.in verbo Conceſſimus.de
dolo.cum olim in gl.penulti.¶ Idem nota de elect.quia propter.
gloſ.de conceſ.preben.c.ij.tenet quod tranſeat.Idem Jo.xxxv.q.
19 ix.c.j.⁊ eſt caſus.j.de elect.cum dilecti.¶ †Dic,ſi ſic fertur ſenten-
tia,quod vitium ſit per partes remiſſibile,ſententia trāſit in rem
iudicatam:vt ſi feratur iniuſte contra beneficiatum,vt a beneficio
amoueatur:vt hic ſenſit glo.Si vitium ſententie non eſt per par-
tes remiſſibile:⁊ tunc aut dubitatur an tranſeat ad preiudicium
partis,aut ad preiudicium iudicis,aut ad preiudicium tertii.Si
ad preiudicium partis,dic quo ad hoc vt excludatur:quia pote-
ſtas retractandi de iure communi tranſit in rem iudicatam:quia
in hoc agitur de tollendo ius partis quod eſt remiſſibile:⁊ hic eſt
caſus per prius:de elect.cum dilecti.Dicit tamen Innocen.ſ.c.
ad aures.quod non tranſit in rem iudicatam quo ad finem retra-
ctandi per viam denuntiationis Euangelice:de iureiuran.quem-
admodum.Et hoc tenet Innocen.ſ.eod.ad aures.⁊ ponit Joan.
20 And.hic,⁊ Compo.¶ †Si queritur an tranſeat in rem indicatā
quantum ad preiudicium iudicis,vel ſuperioris:dic quod ſenten-
tia in beneficialbus non tranſit in rem iudicatam,quin poſſit in-
quirere iudex,an iuſte teneat:vt nota.Innocen.de accuſa.ad pe-
titionem.Simile in interlocutoria.nota de appellat.cum ceſſan-
te quia non pendet a partium poteſtate facere quod quis iuſto te-
neat titulo:⁊ quia ſi ſententia non tranſit in rem iudicatā vbi agi-
tur de periculo duarum animarum,vt in cauſa matrimoniali,for
tius vbi agitur de periculo multarum:vt no.docto.de conceſ.pre
ben.c.ij.Oportet tamen quod in tali reuocatione per viam denun
tiationis fiat mentio de talibus literis,⁊ proceſſu:ipſe tamen iu-
dex poterit retractare,ſi viſus ſit in eum conſentire,⁊ ſumus in ca
ſu,vbi poſſet diſpenſare:arg.de cle.coniug.diuerſis.⁊ quod ibi no.
Item nec ibi poteſt diſpenſare,vbi diu ſtetit in beneficio vi ſenten
tie,ipſo ſciente,⁊ patiente:de his,que fi.a ma.par.ca.ex ore.⁊ not.
Inno.de procu.ex inſinuatione.de offic.ordin.libr.vi.¶ Not.Ar-
chid.⁊ ponit glo.in re.j.de regu.iuris libro.vi.⁊ Hoſtiē.de ſimo.li-
cet Eli.Quomodo autem ad preiudicium tertij:ſi venit ratione
priuati intereſſe non preiudicat,per regulam,res inter alios acta,
⁊c.Quod credo,quando ignorauit.de accuſa.de his.cum ibi not.
Si venit ratione publici:⁊ tunc de hac iudicari debet vt de actio-
ne populari:⁊ ſic ſeruanda eſt diſtinctio.c.de his.cum glo.quia re-
pellitur,niſi doceat de colluſione.Ad hoc glo.de elec.cum dilecti.
in verbo Iudicatum.no.doc.de elect.quod ſicut.⁊.c.cum Vinto-
nienſis.glo.de elect.cupientes.§.ceterum.in glo.ſ.verbo Nullum
iudicium.de electio.ondum.in verbo Conſtitutus.⁊ glo.in clemē.
21 conſtitutionem.de elect.¶ †Ad ſecundum,quo iure ſententia,que
non tranſit in rem iudicatam retractetur:quando per iudicem re-
tractatur,retractabitur officio nobili iudicis:de quo de offi.ordi.
libro.vj.Si a parte via denuntiationis,impetrat officium iudicis
de colluſi.dete.c.j.Vbi autem eo ſolo retractatur:quia non tranſit
in rem iudicatam,dic quod retractabitur ſecundum aliquos per
viam querele:vt dicit glo.de offi.ordin.ad reprimendam.gl.quod
per viam nullitatis.de reſtit.ſpolia.ex parte M.in glo.fin.Joan.
diſputauit plene.xxxv.queſtione.ix.in ſumma.vbi ſentit quod via
reſtitutionis.Ad hoc.c.ex literis.j.de reſtit.in integ.Dic quod ſi
vult reintegrari ad ius,⁊ inſtantiam,opus eſt reſtitutione:vt.d.c.
ex literis.Si vult tantum redire ad ius,tūc poteſt per viam que-
rele.Et etiam practica eſt bona de via nullitatis:quia ex quo ſen-
tentia non tranſit in rem iudicatam,dicens contra eam,oſtendit
ipſam nutrire peccatum,in quo nullum vinculum valet:⁊ ſic po-
teſt intelligi cap. Antonius de Butrio.

1 ☞ Reſcripto apoſtolico receptus,licet prebendam expectet,ſi
ei per ſecundum reſcriptum hec ſupprimens in alia eccleſia man-
detur prouideri,eo potiri non debet.
2 Reſcriptum gratie an expiret ſi papa moriatur ante conſumma-
tionem.
Beneficium non poteſt obtineri ſine canonico titulo.
3 Reſcriptum gratie an habeatur pro titulo in beneficij collatione.
Inſtrumentum an habeatur loco tituli habitu ⁊ potentia.
4 Negatiua ante poſita ſigno vniuerſali equipollet contradictorio.
5 Reſcripta plura ad diuerſa beneficia quando valeant.15.
6 Beneficium eccleſiaſticum non dicitur conſecutus,in canonicum
receptus.
7 Impetere,⁊ moleſtare,quomodo inter ſe differunt.
8 Reſcriptum ſecundum non faciens mentionem de primo non va
let.
9 Reſcripta plura ad idem beneficium ⁊ in eadem eccleſia an va-
leant.
10 Reſcripta plura ad diuerſa beneficia in eadem eccleſia ſeu diuer-
ſis ab eadem impetrata ſine eodem inſtanti vel diuerſo an va-
leant.
11 Reſcriptum ſecundum non valet,taciturnitate beneficij,quod te
net impetrans.
12 Reſcriptum ſecundum ad beneficia poſt datam primi reſcripti
mediante quo primo eſt expectans non valet non facta mentione
de futura ſpe.
13 Reſcriptum ſecundum tacito de futura prouiſione mediante pri-
mo reſcripto iam obtento an proſit impetranti.
14 Reſcriptum ſecundum inualidum an conualeſcat,ſi primo ceda-
tur.
16 Reſcriptum ſecundum non faciens mentionem de primo an va-
leat.
17 Reſcriptum ſecundum per clauſulam generalem an deroget pri-
mo.
18 Reſcriptum ſecundum an debeat facere mentionem de beneficio
quo eſt ſpoliatus.
19 Beneficium eccleſiaſticum quid ſit.nu.ſeq.
20 Penſio an dicatur beneficium eccleſiaſticum.
21 Reſcriptum ad beneficia an debeat facere mentionem de qualita-
te beneficij iam collati impetranti.
22 Reſcriptum ad beneficia impetrans,qui eſt ordinatus ad titulū
patrimonij an debeat facere mentionem de eo.
23 Beneficium aliud recipiens,litigans ſuper electione de ſe facta,
an per hoc liti cedat.
24 Reſcriptum ſecundum quando repellat vires primi.
25 Reſcripti primi cauſa ſi lis fuerit mota,qua pendente ſuper ſecū-
do fuit queſtio an videatur renuntiatum primo.
26 Electione ante confirmationem non eſt ius in re queſitum.
Beneficii collatio virtute primi reſcripti derogat viribus ſecun-
di reſcripti.
27 Reſcriptum ad beneficium ſimplex ad habentē gratiam in forma
pauperum quomodo valeat.

IN noſtra. Joan.Cal.hanc decre.commen-
tauit ſolenniter valde:⁊ quia ibi
aliquando tacta frequenter tanguntur,ideo licet non
conſueuerim ſequi commenta in legendo,tamen ſuc-
cincte,⁊ ſubſtantialiter ſequor pro modo concluſiue tradendo:et
1 breuiter dicit:†Receptus per literas apoſtolicas,licet prebēdam
expectet,ſi ei per literas ſecundas hoc ſupprimentes in alia eccle-
ſia prouideri mandetur,eis potiri non debet.hoc dicit.¶ In pri-
ma thema,ex quo ſurgit queſtio.In ſecunda ponitur manda-
tum:⁊ ſecūda principalis diuiditur in duas.In prima facit quod
eſt dictum.In ſecunda mandatum determinat,ibi:niſi.Joannes
Andreas dicit quod communis eſt diuiſio.Secunda principalis
ibi:mandamus.Alio anno ſic diuiſi:in prima thema,ex quo ſur-
git queſtio,ibi:mandamus.ſoluit.Secūda facit duo.Prima man
dat.Secunda mandatum determinat ibi:niſi.Multa tangit hic
Calde.circa verba,que ſunt potius ad ornatum:non inſiſtam.In
text.ibi:literas.An generaliter gratia poſſit probari ſine literis,
2 †⁊ an ſi ante conſummationem litere expiret papa,gratia extin-
guatur:vide in proemio ſexti ſuper verbo Tranſmiſimus.Dicit
tamen hic Joannes Cald.quod Compoſt.ſ.c.ſuper literis.tenet
quod litera habeatur loco tituli in beneficialibus,ſeu beneficijs.
Hoc ponit Joannes Andre.ſ.eod.ad audientiam.Et ratio,quia
ſine canonico titulo non poteſt beneficium obtineri:de preben.di-
lecto.Regula prima,de regu.iuris libro.vj.Ergo probata ipſa li-
tera ſurreptitia tituli,mediante qua datur titulus,non poteſt dici
canonicus:argumen.l.ſed ⁊ ſi.§.patronum.⁊ de in ius vocan.l.j.§.
j.ff.de rebus eorum,qui ſub tut.vel cur.xiiij.queſtione.v.neq.xvi.
3 q.iiij.ſacerdotes.de elect.qualiter.cum ſi.¶ †Recitat Archi.tene
re de litis conteſt.c.i.lib.vi.qd litera habetur pro titulo in collatio
ne facienda,nō iam facta,in qua collatus eſt titulus:de cōceſ.pre-
ben.c.fin.lib.vi.⁊ titulus ſine aliqua traditione confertur:de pre-
ben.accedens.⁊ de preben.tibi.lib.vj.⁊ faciunt per Innocē.eodem

titu.⁊.c.inter cetera.de preben.⁊ per Compo.de conſtit.cum M.
qui dicit quod litera habetur pro titulo in collatione,non in iam
facta,in qua titulus eſt collatus,ſed in collatione facienda.de con-
ceſ.preben.c.fina.libro.vj.fit enim gratia ſine literis,⁊ ſemper lite-
ras precedit:vt not.per Inno.in.c.ſ.eodem conſtitutus.Et dicit
Archi.quod litera eſt titulus remotus,non immediatus.Simile
quod not.in.l.j.C.per quas perſo.de li.obla.c.ij.¶ Hoc reprobat
Cal.dicens quod in gratia etiam facienda litera non habetur lo-
co tituli,nec mediati, nec immediati: quia ſicut collatio verbalis
eſt titulus,per quem acquiritur ius in re,vt eſt predictum,ſic in fa
ciendo mandatum verbale de conferendo eſt principium tituli,cu
ius vigore competit imploratio officij ipſius mandatoris,ſeu exe-
cutoris pro ipſa collatione facienda: quia collatione facta perfe-
ctus eſt titulus,per quem acquiritur ius in re:⁊ ſic litera facta ſu-
per collatione probatus eſt titulus:ita litera collationis faciende
eſt probatio principij:ſed non eſt titulus mediatus,vel immedia-
tus.Sicut alibi dicitur quod in contractibus,qui conſenſu con-
trahuntur,ſcriptura non eſt contractus,ſed eius probatio: vt.l.
contrahitur.ff.de pignori.¶ Dic ergo quod ſi attenditur litera
materialiter,ipſa non eſt titulus,etiam remotus proprie,ſed eſt
probatio tituli,attenta eius forma corticialiter,⁊ extrinſece: ſi-
cut ⁊ charta teſtamenti non eſt proprie teſtamentum,cum ſit quod
dam intellectuale:vt dicit gloſſ.in.l.j.ff.de teſta.¶ Si attenditur
ipſa litera ratione contenti intellectualiter, ipſa eſt titulus,⁊ non
eſt ſecundum naturam contenti.Aut enim litera in ſe comprehen-
dit totalem iuris collationem:⁊ tunc ſi papa gratiam facit in for-
ma literarum,⁊ in qua communi ſtylo,litere effici ſolent,credo qđ
ſcriptura ſit de eſſe:⁊ tunc effectiue litera eſt titulus.De eſſe enim
gratie eſt litera,ex quo ſic habet ſtylus:vnde non valet gratia,niſi
adſit ſcriptura:vt not.gloſſ.de cenſi.c.j.libro.vj.vbi glo.ponit ca-
ſus,ad quorum eſſe exigitur ſcriptura.Et hec procedunt tenendo
ſecundum curiales quod litere ſunt de ſubſtantia gratie,ſicut in
contractu in ſcripturis: de quo per Archi.in ſalutatione Sexti.
¶ Conſeruatiue autem non eſt ipſe titulus:nam creato titulo per
collationem ſemel de literis conſtito,hec collatio conſeruatur ſine
literis:ideo ſi perderet literas,nihilo minus valeret gratia:vt pa-
tet de priui.cum olim eſſemus.dummodo probaretur quod papa
hanc gratiam per literas feciſſet,vt ibi.¶ Quandoqȝ ratione con
tenti,non perficitur,nec transfertur tale ius:⁊ tunc litera non eſt
titulus,nec cauſa effectiua,nec immediata: ſed eſt quedam cauſa
mediata,⁊ preambula ad titulum neceſſaria: quia titulus forma-
tur per collationē impulſam a literis.¶ Aut ergo deuentum eſt
ad cauſam mediatam ad trāſlationem iuris:⁊ titulus nullatenus
ex literis dependet,imo dicitur extrinſecus ex literis.Textus eſt
clarus iuncta gl.ſ.de renuntia.in.c.ſane.Hinc eſt qđ tunc ad per-
ditionem,⁊ denuntiationem literarum,non perditur titulus: vt
ibi tex.⁊ gloſſ.¶ Aut nondum eſt totale ius tranſlatum:⁊ tunc li-
tera poteſt dici loco tituli habitu,⁊ potentia:quia cauſa eſt potens
ad titulum producendum,ſed actu non,ex quo nondum produ-
ctus eſt partus tituli:litera ergo tunc ſtat vt domina pregnans:⁊
ſi litere continent collationem canonicatus,dicitur magis propin
qua partui,adeo quod perfecta dicitur gratia,iam quaſi habeat
in ventre formatum titulum: de prebend.ſi cui.libro.vj.Si autem
nondum eſt collatus canonicatus,litera pregnans eſt,⁊ concipit,
ſed nihil eſt formatum,ſed adhuc eſt in fieri forma,⁊ gratia,⁊ pro
tanto adhuc non dicitur habere titulum,imo nec gratia dicitur
perfecta,ſed in fieri:de offic.deleg.ſi ſuper gratia.libro.vj.⁊ habes
an litera ſit loco tituli,vel non,⁊ quomodo:de hoc per Gen.in cle.
4 literas.eodem titu.¶ †Not.quod negatiua antepoſita ſigno vni-
uerſali equipollet contradictorio:vnde non omnis,id eſt,quidam
non:⁊ nonnulli,ideſt,aliqui.ſic.xxxvij.diſtin.non omnes.Allegat
5 Cal.alias concor.¶ †Not.ſecundo textum iuncto fine,quod vale-
re videtur impetratio plurium literarum ab eodem ad plura be-
neficia eodem inſtanti,vel in diuerſa data,omnibus literis pendē-
tibus,⁊ nondum ceptis,nec executis,ita tamen quod ex alteris re
cepto alie expirant:ſed de hoc dic vt.j.dicam.Et ſic videtur quod
litere plures nō inficiuntur ex ſolo impetrationis actu,ſed ſolum
6 ex vſu.¶ †Not.quod receptus in canonicum non dicitur eccleſia-
ſticum beneficium cōſecutus,licet gratia perfecta dicatur:de pre-
7 ben.ſicut.libro.vj.¶ †Not.hic ſecundum eundem,quod aliud eſt
impetere,⁊ aliud moleſtare:quia impetere notat actum iudicialē:
de cauſa poſ.cum eccleſia.moleſtare,extraiudicialem.Ad primum
allegat iura,que dicunt quem abſolui ab impetitione:de cauſa poſ
ſeſ.cum eccleſia.de priuile.accedentibus.cum ſi.Ad ſecundum alle
8 gat de ſimo.dilectus.¶ †Nota quod ſecunde litere non facientes
mentionem de primis,⁊ receptione,non valent.Aretatur ergo ad
faciendam mentionem de literis ⁊ proceſſu ex literis ſecuto: ſicut
in contentioſis.ſ.eodem dilectus.j.de re indic.cum inter monaſte-
rium.Et nota quod mētio debet eſſe ſpecialis,⁊ expreſſa.Non ſuf-
ficit ergo generalis: de reſcriptis,ſuſceptum.⁊.c.cum aliquibus,
libro.vj.⁊ ſic in contentioſis.j.de dolo.ex literis.Habetis notabi-
lia.¶ Uenianius ad declarationem materie: ⁊ procedam hoc or-
dine,quia omiſſis captatis oppoſitionibus,quas olim captabant
antiqui commentantes,tollamus vtilia:⁊ procedam primo oppo-
nendo:ſecundo querendo.Et primo expediam contraria gl.dein-
9 de deſcendam ad queſtiones.¶ †Opp.innuit decre.qđ data im-
petratione plurium literarum in diuerſis eccleſiis,qđ ſi vtitur al-
teris,⁊ per eas recipitur,ille valent: ⁊ ſic ſecunde,quibus vtitur,
ille valent:videtur quod indiſtincte ſaltem ſecunde non valeant:q̄r
ſecunde poſt primas non facientes mentionem de primis ſunt in-
ualide:vt in.c.ceterum.ſ.eodē titu.de offi.deleg.c.ex parte.¶ Gl.
prima aſſumit duos caſus.¶ Primus,quando prime ⁊ ſecunde
litere impetrantur ad diuerſa beneficia,ſuppoſita validitate pri-
marum:quia aliud non ſubeſt vitium:⁊ tunc litere non ſunt nulle,
ſed deducuntur in pendenti,vt ſi recipitur per primas,ille valent,
⁊ ſecunde repelluntur:ſi recipitur per ſecundas,ſecunde valent,et
prime repelluntur.Et ſic vſus attenditur in vtriſqȝ.¶ Probat
glo.dante papa primas ⁊ ſecundas literas,ſua fuit intentio ſolum
quod per alteras literas tantum haberet beneficium:habeat ergo
vel per primas,vel per ſecundas,ex quo habetur intentus pape,
per illas conſequitur beneficium.Quatenus autem vltra intentū
pape vult vti litteris,eatenus obſtat vitium,⁊ eatenus repellitur.
Habeat ergo vel per ſecūdas,vel per primas,dum tamen nō que-
ratur niſi vnum beneficium:⁊ quatenus vltra intendit habere,re-
pellitur.¶ Secundus caſus,quando prime litere ſunt exceptione
elidibiles,⁊ impetrantur ſecunde in alia eccleſia:⁊ tunc valent ſe-
cunde in alia eccleſia,licet non faciant mentionem de primis,dum
tamen prime non ſint preſentate.Et hoc ideo,quia videntur po-
tius ad cautelam,quam fraudem,impetrate,vt ſi non poſſet reci-
pi per primas,recipiatur per ſecundas.Allegant ad hoc textum,
⁊ quod not.ſ.c.ex tenore.Confirmat,quia verba ſunt cum effectu
intelligenda:de cler.non reſi.relatum.Uerba ergo,que dicunt fa-
ciendam mentionem de literis, intelliguntur de literis validis.
¶ Item verba pape reſcribendo debent operari,ex quo non ob-
tinet per primas,obtineat per ſecundas:quia hec fuit vna vice in-
tentio pape,vt reciperetur per alteras literas,⁊ vnum tantum ha-
beret beneficium.Et dicit quod hoc patet ex textu hic,qui vult
eos eſſe contentos vnico beneficio,dum tamen obtineant illud.
Glo.ſecunda,⁊ finalis concludunt quod ſi etiam non fuerit conſe-
cutus beneficium,dummodo ſit receptus,non valent ſecunde,niſi
faciant mentionem de primis,⁊ de receptione, vt hic.Non obſtat
quod non ſit beneficium conſecutus,quia conſecutus eſt ſpem in-
fallibilem habendi.¶ Conclude circa dicta Ioan.Cal.⁊ gloſ.hic
aduertendum quod quādoqȝ ab eodem impetrantur litere ad idē
beneficium,⁊ eadem forma:⁊ eedem valent: quia preſumitur vna
gratia,⁊ plura exempla:vt no.ſ.eo.ex tenore.Saluo quod non po
teſt accumulare plures titulos ex pluribus literis:de elec.vt quis
10 duas.¶ †Quandoqȝ impetrantur plures litere ad diuerſa bene-
ficia:⁊ tunc quandoqȝ impetrantur ſecunde poſt primas validas:
quandoqȝ impetrantur poſt primas inualidas.¶ Quandoqȝ eo-
dem inſtanti plures litere impetrantur.¶ Primo caſu,ſcilicet ſi
plures litere impetrantur,⁊ eſt vna poſt primam validam.Iſtum
articulum proſequor per caſus.¶ Primus caſus eſt,ſi fuit per
primas beneficium aſſecutus,⁊ receptus,vel aliquid aliud loco be
neficij,⁊ poſtea impetrat ſecundas:⁊ hic caſus non habet dubium
quod ſecunde litere non valent,vt ſurreptitie,quodcunqȝ ſit bene-
ficium:vt.ſ.c.ad aures.⁊.c.propoſuiſti.⁊.c.ad audientiam.j.eod.ſi
proponente.de preben.ſi motu proprio.libro.vj.¶ Et hoc verum,
etiam ſi poſt impetrationem ſecundarum ſit paratus impetrans
renuntiare primis literis,⁊ beneficio primo.Ratio,quia tempo-
re date litere fuerunt nulle propter ſurreptionem.Unde attento
tempore,eis nullis exiſtentibus,poſtea nullatenus conualeſcunt.
de reſcriptis.ſi eo tempore.libro.vj.de elect.auditis.⁊ regula,non
firmatur.de regu.iuris.libro.vj.Et hoc tenet Inno.ſ.c.poſtula-
ſti.¶ Secundus caſus,quando ſecunde litere impetrantur iam
facta receptione per primas:⁊ ſecundum omnes ſecunde non va-
lent,vt hic,de tali receptione non facta mentione.Dicit tamē hic
Inn.quod ſi velint renuntiare receptioni primo facte,quod ſecū-
de validantur:quia ſi dixiſſet ſe velle renuntiare,papa literas de-
diſſet.vij.q.j.paſtoralis.de preben.cum ſecundum.ſ.eo.ſuper lite-
ris.⁊ hoc Archi.placet.de preben.ſi motu proprio.¶ Ioā.And.⁊
Ioā.Cal.hoc impugnant:quia tales litere ab ipſo principio ſunt
nulle ſurreptionis vitio:vnde ex poſt facta conceſſione non vali-
dantur,per iura ſupra proxime allegata.ſufficiat regula,nō firma
tur.⁊ dictum.c.ſi eo tempore.¶ Nō obſtat qđ papa eſſet daturus:
q̄r negari debet,cum facilius pro non beneficiato,quam pro bene-
ficiato ſcriberet papa:q̄r in talibus omnis modica ſurreptio vi-
tiat,vel nō dediſſet,niſi renūtiaſſet:vel conditionales dediſſet,ſi renū
tiaret,⁊ nō puras.¶ Hoc placet:nā licet papa eſſet daturus,ex quo
aliquid,quātumcunqȝ modicū,tacetur,litere vitiantur:de reſcri-
ptis

ptis ſi ſceptrum.lib.vi.non tamen per omnia procedit illa regula:
11 vt plene dictum eſt.ſ.c.ſuper literis.¶ †Nunc non obſtat qđ hic
receptus non ſit beneficium eccleſiaſticum conſecutus,⁊ ſic eſt ha-
bilis ad impetrandum:arg.ſ.eo.cum adeo.⁊.c.ſi proponente.quia
non ſequitur,Beneficium eccleſiaſticum non eſt conſecutus:ergo
preualet iſta impetratio,dum tamen aliquid,quantumcunq; mo-
dicum,in literis taceatur,facilius inductiuũ ad literas conceden-
das in beneficialibus.Item hic ſatis eſt conſecutus,ex quo conſe-
cutus eſt receptionem,per quam habet ſpem infallibilem benefi-
cij:de preben.ſi clericus,⁊ quia tale eſt conſecutus,de quo ſi men-
tionem feciſſet,literas non habuiſſet:⁊ in qua vacat argumentum
a contrario,ex quo ratione vel lege oſtenditur oppoſitum.¶ Ter
tius eſt caſus,quando quis nondum receptus per primas,ſed ſo-
lum eſt expectans,⁊ poſt datam primarum impetrauit ſecundas:
an valeant ſecunde,vel prime:⁊ hic eſt videndum quid de validi-
tate literarum antequã recipiatur per alteras.¶ Secundo quid
de effectu,ſi per alteras recipiatur.¶ Tertio,quid ſi primus para
tus eſt cedere,poſita etiam inualiditate ſecundarum,an conuale-
12 ſcant.¶ †Ad primum diſputauit Jo.an.⁊ ponit in regula,iuris
ignorantia.de regu.iur.lib.vi.quod non valet impetratio.Moti-
uum,quia ex ſpe hic dicitur prebendatus:ergo de illa ſpe debet fa
cere mentionem,vt hic.Sic ex ſpe quis dicitur vſurarius:de vſu-
ris.cõſuluit.Ad hoc,quia aliquid tacuit,quo princeps difficilius
motus fuiſſet ad gratiam:⁊ quantumcunq; leuis ſurreptio in ta-
libus vitiat:vt patet in.c.ſuſceptum.de reſcriptis.libro.vi.de pre-
bend.ſi motu proprio.libr.vi.¶ Ad hoc decre.gratia.cum glo.in
verbo Ignoranti.libr.vi.¶ Hec temperat Lapus,ſua allegatio-
ne.xcvi.verſic.modo quando pendet gratia,quam acceptauit,vel
ipſe impetrauit.Sed ſi per alium fuiſſet ei impetrata,dato quod
ſciret,ex quo non acceptauit,valeret impetratio,ſecundum eum.
Plus dicerem,quod etiam ſi foret ſibi facta collatio,et non acce-
ptaſſet,teneret impetratio,non facta mentione de collatione.Alle
gat dictum Archi.de reſcriptis.gratia.in verbo,Neſciens.vbi di
cit maxime ex quo non acceptauit:⁊ glo.d.c.gratia.ſuper verbo,
13 Ignorãti.⁊ dicit Jo.an.in dicta decre.gratia.ſup illa gl.¶ †Ad
ſecundum dic quod ſi recipitur per primas,obſtabit exceptio con
tra ſecundas:ſi recipitur per ſecundas,dicunt qđ ille valent,⁊ non
prime:⁊ hoc ſentit hic glo.¶ Veritas quod non valeret receptio
per ſecundas:quia ſecunde omnino ſunt nulle,ex quo non faciunt
mentionem primarum:ergo nunquam conualeſcunt.Quod intel-
ligo verum,vt receptio valeret authoritate literarum apoſtolica-
rum.An autem authoritate capituli valeret:diſtinguo ſcientiam,
vel ignorantiam:vt dixi in precedenti cap.⁊ no.Innoc.in.c.ad au-
res.⁊ hoc caſu ſi eſſet receptus.prime ceſſarent vi tacite renuntia-
tionis:de reſcriptis.gratie.in cle.⁊ propter defectum intentionis
pape.Et hoc tenet hic Cald.¶ Item ſi reciperetur per ſecundas
de facto,vt in caſu ignorantie.adhuc credo quod excluderentur
prime.Et hoc tenet Compo.⁊ Jo.Cal.allegat de reſcriptis.gra-
tie.iuncto de preben.cum.qui.li.vi.Et tene hoc eſſe verum.vbi be-
neficia eſſent incompaſſibilia.Idem videtur velle Compoſt.etiam
ſi beneficia non ſunt incompaſſibilia propter defectũ intentionis,
vt ex ſecũda receptione oriatur primis poteſtas opponendi,adeo
quod prime non valerent,ſi renuntiarent ſecundis,cum iam res
non ſit integra.Sed primum eſt verum:vt in cle.gratie.de reſcri-
14 ptis.iuncto.c.cum,qui.lib.vi.de preben.¶ †Ad tertium,quando
vult cedere primo:adhuc ſunt opi.Tene eiſdem rationibus,quod
cum ſecunde ſint iam vitiate ipſo iure,non validantur ceſſione pri
marum.¶ Non obſtat qđ intentio fuit pape,qđ haberet vnum be
neficium:⁊ ex quo fuit intentio pape,nec contra ipſum deberent vl
time litere valere,dicerem qđ intentio fuit pape,qđ haberet tan-
tum vnum,ſed fuerit quod haberet per primas:⁊ ceſſauit intentio
in ſecũdis,ex quo non eſt facta mentio de primis:vnde ſecunde nõ
valent,⁊ valent prime tantum.¶ Sed dices:imo omnes deberent
annullari.Sic dicã.ſ.quando plures in inſtanti impetrantur pro-
pter intentionem fatigandi,omnes vitiantur,ſic vitiabuntur eo
qđ prima precedente in data accumulatur ſecunda,non valet:arg.
quia facilius vitium principij inficit,quam vitium ex poſt facto ſu
15 perueniens actu validato.¶ †Quartus caſus principalis,quãdo
eodem inſtanti impetrat quis,⁊ ſub eadem data plura paria lite-
rarum,⁊ ad diuerſas.Glo.hic ſentit,⁊ primo Inn.⁊ Abbas,quod
valent ille,ex quibus eſt receptus:qr intentio pape eſt qđ habeat
vnum beneficium:⁊ per alteram receptionem tantum non obuia-
tur huic prime pape intentioni.Pro hac opi.facit hec decre.iun-
gendo queſitum reſponſo:nam loquitur quãdo fuerunt plures li-
tere impetrate,⁊ dubitatur an valeant.¶ Dic qđ ſi eſt receptus
per alteras,altere non valent.Ex hoc videtur concludere qđ va-
lent ille,ex quibus eſt receptus:⁊ ſic valerent ille,per quas primi-
tus eſt receptus:arg.de preſump.nonne.¶ Hoſti.dicit qđ neutre
valent:qr fraudulenter fuerunt ab initio litere impetrate.Et hoc
tenent omnes,⁊ Cal.Et multoties iſte caſus de facto contingit,
maxime in creatione pontificum:qr plures rotulantur in diuerſis
rotulis,⁊ poſtea ſignãtur.In iſto caſu dicerem ſic:Aut impetrat
plures literas a principio,⁊ fraudulenter,⁊ conſtat:⁊ dico qđ neu-
tre valent:quia vitium eſt in principio,⁊ pariter concernit vtraſq;
nec eſt dare quare plus alteras,quam alteras reſpiciat:ergo infi-
cit vtranq;:arg.ff.de fideiuſ.l.generaliter.Quãdoq; impetrat am
bas literas,⁊ plures,⁊ conſtat quod non malitioſe,vt quia proba-
biliter ignorauit alteras forte per procuratorẽ impetratas:⁊ cre-
do quod valent litere ambe:⁊ procedat quod dixit Inno.⁊ glo.et
tunc ſit in optione ſua,quam velit eligere:ſed alteras tantum de-
bet eligere,per caſum.c.gratia.de reſcriptis.lib.vi.Aut eſt dubiũ:
⁊ in dubio preſumo fraudem:⁊ ſic ſtat dictum Hoſti.⁊ non admit-
terem probationem de bona fide.niſi ſubeſſet ignorantia probabi-
lis,vt eſt dictum:⁊ hoc not.bene.¶ Non obſtat huic dicto hec de-
cre.quia dicit Cal.quod debet intelligi quando ſecunde ſucceſſiue
poſt primas ſunt impetrate facta receptione per primas,vt patet
ex reſponſione:⁊ hoc dicit,quod probat finis:de receptione enim,
q̃ de non eſt,facienda mentio non eſſet:⁊ hoc placet ¶ Item hic
erat queſtio in queſito ſolum de vſu ſecundarum literarum:⁊ illi
reſpondetur:non per hoc ſupponit quod valeant ille,per quas eſt
receptus:imo quomodocunq; ſit,non valent ille,quibus vtitur eo
dem recepto:per hoc non ſupponit receptionem valere:quia de il-
lis non interrogabatur:vt patet ex themate.⁊ reſponſione.ſi ſub-
tiliter intueatur queſtio.¶ Non obſtat.ſ.eod.ex tenore.vbi fraus
non preſumitur,niſi ambabus vtatur:quia illa loquitur in conten
tioſis,in quibus attenditur ſolum intereſſe partis:⁊ ſic pondera-
tur vſus,a quo cauſatur intereſſe:hic non ſolum moleſtatio eſt cau
ſa,ſed etiam pura intentio ad effectum non deducta:⁊ quia in tali
16 bus beneficialibus leuis ſurreptio vitiat,vt.ſ.dixi ¶ †Venio ad
articulum ſecundum principalem,quando emanant ſecunde poſt
primas,⁊ prime ſunt exceptione annullande.Gl.dicit quod valent
ſecunde.Ad hoc quod not.glo.ſ.eo.ex tenore.de conceſſione pre-
ben.cum noſtris.in.iiij.glo.ſ.eod.ex parte.ſ.de iure patro.ſugge-
ſtum.Doct.contra ⁊ Cal.quia litere a principio ſunt vitioſe pro-
pter ſurreptionem:quia dato quod prime fuerunt vitioſe,per hoc
excuſari non debent,ex quo ſecundas impetrauit,de illis mentio-
ne non facta:⁊ hoc quia prime ſunt vitioſe facto proprio:quo caſu
in contentioſis vitiarentur,vt dixi.ſ.ex tenore.concordando cum
glo.de reg.iur.non preſtat.lib.vi.Idem tamen puto,etiam ſi vitiũ
ſurgeret ab alio:quia facilis ſurreptio ex quantumcunq; modico
vitiat:vt in decre.ſuſceptum.de reſcriptis.lib.vi.⁊ dicto.c.ſi motu
proprio.Pro hoc facit.j.arg.c.cum noſtris.de preben.Joan.Cal.
17 hoc non ſequitur.¶ †Secundo principaliter oppono quod ſuffi-
ciat mentio generalis,ſcilicet Non obſtante quod alias beneficia-
tus exiſtat:quia tantum facit genus quo ad comprehenſa in gene
re,quantum ſpecies quo ad ſpeciem.de rebus eccle.non alienan.c.
nulli.de verbo.ſignifica.c.penul.cum ſi.ad hoc expreſſum de prebẽ.
non poteſt.eod.titu.in cui.ad hoc de offi.lega.c.penul.lib.vi.⁊ in.c.
pe.eo.tit.lib.vi.ſuper ver.expreſſe.¶ Compo.fatetur contrarium:
per hoc patet papam voluiſſe impetrationem valere:⁊ hoc tenet
Compo.Tene primum,ſecundum omnes alios.¶ Ad contraria,
vbi lex pro forma,⁊ ſignanter exigit expreſſionem probat an ſub
volutione verborum in genere,non ſufficit.ff.ſi quis cautionibus.
l.ſed ⁊ ſi q .is.§.queſitum.de procurato.qui ad agendum.libr.vi.in
cle.non poteſt.de preben.de procur.c.fin.libr.vi.cum caſibus ibi ſi-
gnatis.ſ.eo.nonnulli.Non obſtat decre.non poteſt.de prebẽ.quia
illa ſunt verba legis,non verba diſpẽſationis,ſeu impetrationis.
Non obſtat decre.in cui.eo.lib.quia ibi fiebat gratia conferenti,in
qua nec debuit,nec potuit beneficium nominari:ſed hodie eſt ve-
18 rum,vt in cle.ſi.de offi.ordi.¶ †Venio ad queſtiones.Primo,an
impetrans teneatur facere mentionem de beneficio,quo eſt ſpolia-
tus.Tenet quod ſic:⁊ idem Joan.and.de preben.quia in tantum.
Ratio,quia per ſpoliationem non perdit ius in re,nec ad rem,et
facilius eſt eius recuperatio,⁊ quia actionem habet,⁊c.⁊ de regu.
iur.qui actio.⁊.l.non videtur.Item alias parata eſſet fraus ad im
petrandum:quia faceret ſe ſpoliari:ergo,⁊c.de diuor.quanto.Ad
hoc,quia ſi ſpoliatus curato recipit ſecundum tale,vacat primũ:
vt patet de preben.de multa.⁊ ibi Jo.An.ſuper verbo Habebat.
ad decre.ſi tibi conceſſo.de preben.lib.vi.Reſponſio eſt ad priua-
tionem,q̃ de ſurgit ex incompaſſibilitate defectus fructuũ.In ſe-
cundo facit illam ceſſare:quia oportet quod ſecundi habeant ple-
nam,⁊ pinguem poſſeſſionem:ideo ſi econuerſo,vltimi habent poſ
ſeſſionem.⁊ non primi,ſecundi acceptatio excluderet primum:hic
autem vitium ſurgit ex tacere ius primi,quod datur,etiam ante
priuatione poſſeſſionis.¶ An econuerſo tenens beneficium vio-
lenter.ſi impetrat ſecundum,teneatur de illo facere mentionem:
tenet Joan.Andr.quod ſic de preben.cum qui.libro.vi.in gloſſa.
19 ¶ †Secundo,quid dicatur beneficium eccleſiaſticum.Dicit,ex ſi-
gnis concurrentibus cognoſcitur ex qualitate perſone providen-
tis:vt quia de tali non prouidet niſi prelatus eccleſiaſticus,vel per-

ſona eccleſiaſtica. Nam per hoc cognoſcitur quod eſt eccleſiaſticū:
quia laicus realiter hoc nō poteſt, licet preſentet aliter, niſi hoc ha-
beret ex priuilegio papali, qui ſolus hoc concedere poteſt: vt not.
de elect. quod ſicut. ꝛ c. Maſſana. ꝛ c. ſacroſancta. Secundo, cogno-
ſcitur ex qualitate eius, cui aſſignatur: quia eccleſiaſticum benefi-
cium communiter non aſſignatur niſi clerico. ꞅ. de reſcriptis. cum
adeo. de tranſactio. ex literis. Tertio, ex qualitate beneficij: quia
habet aliquid ſpiritualitatis annexum: ꝛ quia perpetuum. Nam
talia debent eſſe perpetua. lv. diſt. precepta. lxx. di. ſanctorum cum
20 ſimil. proſequitur. ¶ † Quartum, quod patet ex primis, conclu-
dit quod non eſt vis in nomine, ſiue officium, ſiue beneficium ap-
pelletur, ſiue penſio, ſiue preſtimonium. xvi. q. i. poſſeſſiones. ꝛ di-
21 ctum fuit. ꞅ. eo. poſtulaſti. cum ſimil. ¶ † Tertio quero an de quali-
tate beneficij primi ſit facienda mentio: de qualitate cure eius, ad
quod impetratur, non eſt dubium de preben. cum in illis. ꝛ c. vlti.
lib. vi. ¶ Dubium faciunt ad affirmatiuam: predicta ad negati-
uam quia hoc non apparet iure cautum. Ideo dicit Compoſt. te-
nendum quod tenet curia: in diſpenſationibus dicit ſeruari cle. i.
de preben. Idem ſi iungatur diſpenſatio cum impetratione: vt ibi
ſecundum Pau. ꝛ in impetrationibus dicit quod dignitatem ha-
bens, vel ius ad illam, debet exprimere hanc qualitatem dignita-
tis, nec ſufficeret illam nomine beneficij exprimere, propter odiū,
ꝛc. Allegat de preben. quamuis. lib. vi. ad hoc. c. fina. de preben. In
talibus enim verbum equiuocum contra impetrantem interpre-
tatur. Ad hoc optime. ꞅ. eo. ad aures. Idem dicit de qualitate cu-
re: quia nulla exigitur nobilior expreſſio, quam iſta: de preben. is,
cui. li. vi. Nam ſi ibi debet exprimi cum gratia ſit collatori, fortius
quando ſit impetranti: cum prima certo reſpectu ſit fauorabilis:
hic ſemper odioſa. Et dicit hic Lapus de Caſtellio. quod vidit
conſilium Oldra. vbi conſuluit neceſſarium facere mentionem de
qualitate cure. Idem dicit de qualitate continue reſidētie, de qua
ſic iudicatur, ſicut de cura: vt no. doc. de cle. non reſi. c. ſi. Secus di-
cit de qualitate ordinis annexa: ar. decre. ei cui. de prebend. lib. vi.
Nam hec qualitas non eſt neceſſaria in beneficio, quod impetra-
tur: vt ibi gl. nec de eo, quod prius habet. De qualitate autem be-
neficij, per quam reditus ſufficientes videntur, quod ſit neceſſe fa-
cere mentionem allegat decre. cum adeo. ꞅ. eo. de preben. cum tenea-
mur. eo. titu. is, cui. libro. vi. Sed quod ibi ſequitur in verſi. niſi fa-
ciat cōtra. nam ibi dicit quod in literis, in quibus mandatur pro-
uideri de beneficio, etiam alias beneficiato, poterit prouideri, etiā
vnicum beneficium habenti: ꝛ non dicit contrarium. Et ſic non vi-
detur quod fuit neceſſarium illud exprimere. Et recitat dominū
Benedictum ſuo tempore bene dediſſe literas, in quibus licet non
faceret mentionem de certo valore beneficij, tamen exprimebat qđ
beneficium, qđ habebat, nō excedebat certam menſuram, vel ſum-
mam: quod communiter poſſet propter dubium facti, qđ accidere
poſſet: poſſet hoc caſu aliter fieri expreſſio, ſecundum Ioan. Cal.
22 ¶ † Quarto quero an ordinatus ad titulum patrimonij debeat
facere mentionem de eo. Videtur quod ſic: quia talis videtur bene-
ficiatus de beneficio eccleſiaſtico: de preben. cum ſecundum. Dic
23 qđ non: quia illud ius ſola impetratione extinguitur. ¶ † Quinto
quero an litigans ſuper electione, vel preſentatione de ſe facta, ſi
recipiat aliud beneficium, an per hoc cedat liti. Inn. ꝛ Compo. di-
cunt quod ſi illa ſimul ſunt incompaſſibilia, renuntiat. Alias ſe-
cus: quia ſi habito iuri renuntiaret: de preben. de multa. fortius li-
ti pendenti: quia facilius perditur ius in fieri, quam in facto eſſe.
C. de preſcrip. trigin. annorum. l. ſi quis emptionis. de conceſ. pre-
benda. c. fin. lib. vi. Non obſtat quod defectus pacifice poſſeſſionis
in ſecundo non facit vacare primum: de preben. de multa. ꝛ c. licet
epiſcopus. libro. vi. ſic ꝛ defectus litis, ꝛ pacifice poſſeſſionis ſuper
primo impediet renuntiationem. Et dicit hic Inno. aliud eſt hoc
caſu, quam illo: quia vitioſus eſſet hic ingreſſus, ſi diceretur quod
24 non renuntiaſſet. ¶ † Secundo, quia hic temporaliter adipiſcere-
tur ſecundum, ſi obtineret in lite: quod non eſt permiſſum. ¶ Dic
tu quod ratio eſt, quia priuatio, que ſurgit ex adeptione ſecundi,
exigit ſecundi pacificam poſſeſſionem: que ſi non datur, non repel-
lit primum: ſed data pacifica poſſeſſione ſecundi, adeſt actus vali-
dus ad dandā excluſionem primi, etiam ſi non detur pacifica poſ-
ſeſſio primi: quod per iura non exigitur. ¶ Sed circa hoc quero,
quid ſi tempore receptionis ſecundi, fuit proteſtatus qđ non inten-
debat renuntiare liti. Inno. dicit qđ receptio eſt vitioſa: quia non
eſt conſenſus purus, qui requiritur: de elec. c. ij. libro. vi. ad hoc de
preben. cum non ignores. ꝛ non erit perpetuus, ſed temporalis, cō-
tra id. lxxi. diſt. ſanctorum. ꝛ c. ij. vij. q. i. quamuis. cum ſi. per quod
videtur velle quod non valeat proteſtatio: ꝛ renuntiatur liti. Ho-
ſtien. videtur velle quod licet receptio ſit vitioſa, per hoc non re-
nuntiatur liti: quia hic modus renuntiandi nullo iure cauetur.
Ioannes Andreas dicit quod cauetur: de preben. eum, qui. lib. vi.
Negat tamen Hoſtien. receptionem vitioſam: quia etiam ſi reci-
piat eccleſiam, non eſt vitioſum deſiderare epiſcopatum, ꝛ in men-
te gerere quod ſi ad illud eligeretur, illud acceptaret. viij. queſtio-
ne. i. qui epiſcopatum. de tranſactio. c. fin. Sed hoc nil eſt dicere ſe-
cundum Cal. cum ſimul teneri nō poſſunt, cum per hoc pateat pro-
teſtationem facto contrariam: ideo non vitiat: de conſititu. cum
M. Tene cum Inno. per clemen. eodem titul. gratie. et hoc tenet
etiam Ioannes Andreas ꝛ per ea, que no. in. c. ſi pauper. in prima
glo. ¶ Per hoc infertur quod cum pauper recipit ſecundam, et
habet poſſeſſionem, que cum illa, ſuper qua litigatur, teneri non
poteſt, tūc renuntiare intelligitur prime liti: ſi hoc non obſtat, ſed
ſi ſecundam recipit cum proteſtatione predicta, tunc non tenet re-
ceptio ſecunde: ꝛ nihilo minus per adeptionem poſſeſſionis per-
25 dit ius, quod habebat ad primam. ¶ † Quero quid ſi pendente li-
te ſuper prima gratis, moueatur ſibi lis ſuper ſecunda. Dic ſecun-
dum Compo. quod prime liti renuntiaſſe videtur: quia per con-
ſenſum eligendi vnum de duobus, que ſimul haberi non poſſunt,
alteri renuntiare videtur. C. de furtis. l. i. ¶ Ioan. And. dicit con-
trarium: ꝛ dicit ſe conſuluiſſe quod habens gratiam ad dignita-
tem, etiam quam duceret acceptandam, non perdit gratiam con-
ſentiendo electioni de ſe facte ad epiſcopatum, ꝛ etiam confirma-
tionem petendo: non obſtante quod prima gratia fundatur ſuper
vacante acceptando: alias voluntate acceptandi: per quod vide-
tur acceptando electionem epiſcopalem electioni contrarie viam
precluſiſſe: de poſtu. prela. c. i. lib. vi. eod. titu. vt quis. quia accepta-
tio collationis iam facte, que tribuit ius in re, de preben. ſi tibi ab-
ſenti. libro. vi. non perimit gratiam, niſi veniatur ad poſſeſſionem
pacificam: vt. d. clemen. gratia. que nec etiam perimit formam pau-
perum: vt in decre. ſi pauper clericus. Si ex acceptione, que prece-
dit collationem, vel acceptationem electionis, nō tribuitur ius in
re, ſed ad rem, de conceſſio. preben. c. fin. libr. vi. de electio. qualiter.
de accu. ſuper his. Si ergo illa non perimit, multo minus iſta.
26 ¶ † Not. hoc dictum incidenter qđ per electionem, ꝛ per accepta-
tionem eius ante confirmationem non dicitur ius queſitum in re,
ſicut nec per receptionem in canonicum. Dicit tamē quod ſi ex vi
gratie acceptaret dignitatem primam, ꝛ habet poſſeſſionem, vel
per eum ſtaret quo minus haberet, per acceptationem perderet
ius in electione queſitum, tenendo opi. que eſt vera, quod ante con-
firmationem quis poteſt ſine ſuperioris authoritate renuntiare:
vt no. de tranſla. prela. c. ij. de electione. ſi electio. lib. vi. facit de con-
ceſ. preben. cum noſtris. in. v. oppoſitio. Et econuerſo habita con-
firmatione epiſcopalis electionis, ꝛ poſſeſſione, ꝛ conſecratione, vel
lapſo tempore de conſecrandis, perempta erit gratia, ꝛ non prius
xxvij. diſt. ſi quis. de electione. cum in cunctis. facit quod not. in re-
gula, beneficium. libr. vi. Ad contraria reſpondet quod in eis erat
contrarietas incompaſſibilis circa idem, hic varietas circa diuer-
ſa, ꝛ ad compaſſibilia. Ad id, quod de receptione dicebat, reſpon-
det qđ conſenſus, vel acceptatio electionis non ſit ex vi gratie per
literas habite. Nec opinio magna nititur equitate, ſecūdum Cal.
27 ¶ † Ex predictis decidunt domini de Rota ſua concluſione. ccxv.
quod ſi habens gratiam in forma pauperum, impetrat ad benefi-
cium ſimplex, aſſerens ſe dimiſſurum gratiam primā pauperum,
cum ex ſecunda fuerit beneficium aſſecutus: qđ ſi antequam ſit cō-
ſecutus ſecundam gratiam, impetret tertiam, facta mentione de
ſecunda, ꝛ non de prima pauperum, qđ non valet impetratio, tan-
quam ſurreptitia: quia non fecit mentionem de prima, que adhuc
manſit in ſuo robore, nec adhuc erat extincta ante aſſecutionem ſe-
cundi beneficij per ipſum impetrati: ꝛ poſſibile foret quod ex ſe-
cunda nihil conſequeretur, ꝛ prima remanet valida: ꝛ quia vigore
ipſius aliquod beneficium poſſet acceptare. ꝛc. ſ. eod. ſi proponen-
te. ꝛ ꞅ. c. ad audientiam. ad hoc de preben. ſi motu proprio. libro. vi.
Antonius de Butrio.

1 ☞ Reſcriptum extraiudicialiter impetratum per procurato-
rem reuocatum, an valeat.
2 Reuocatio iudicialis per procuratorem quando valeat.
3 Reuocatio tenet in extraiudicialibus antequam deueniat ad ad-
uerſarium.
4 Capituli appellatione quid veniat.
5 Iuriſdictionem vtroque gladio defendere quis poſſit.
6 Capitulum non poteſt promulgare excommunicationem.
7 Libellus poteſt in ſe plures, ꝛ diuerſos articulos continere.
8 Reſcriptum non valet preter partium conſenſum impetratum.
9 Exceptionis opponende contra reſcripta practica que ſit.
10 Procurator non poteſt reuocari poſt litis conteſtationem.
11 Exceptionem proponens debet cauſam allegare concludentem.
12 Procuratoris reuocatio ad preiudicium aduerſarij non nocet.
13 Sententie interlocutorie practica ſuper iudicis competentia que
ſit.
Iudex pronuntians coram ſe ad vlteriora procedendum, tacite
pronuntiat ſe iudicem competentem.
14 Exceptio dilatoria ꝛ declinatoria iudicij quando poſſit opponi.

Procuratoris

15 Procuratoꝛis reuocatio ad preiudicium aduerſarij, quando te-
neat.
16 Reſcripti impetratio non valet in cauſa appellationis abſqꝫ ſpe-
ciali mandato.
17 Reuocationem an ſufficiat tranſiiſſe in notitiam procuratoris.
18 Impetratio literarum an dicatur actus extraiudicialis.
19 Priuatio plus operatur, quam non habitus.
Actus procuratoris reuocati plus inficitur, quam geſtus a pro-
curatore a principio mandatum non habente.
20 Ius dicere poteſt aliquis in cauſa propria ratione priuilegij.
21 Iudex in notoꝛio dicitur potius executoꝛ, quam iudex.
22 Reſcripto ipſo iure nullo ſi impetrans vtatur in iudicio, debet
opponi de nullitate.
23 Procuratoꝛ dicitur falſus, qui nunquam mandatum habuit.
24 Procuratoꝛ falſus dicitur quadruplicitur.
25 Geſta cum procuratore falſo, an & quando obligent dominum.
26 Mandare an cenſeatur patiens, & ſciens in iudicio, ſiue extra.
27 Conſenſus preſumitur, amico agente pro amico.
28 Procuratoꝛ agens ſine mandato, patiente eo, cuius nomine agit
agere cenſetur ſuo mandato.
29 Reſcriptis duobus impetratis per procuratorem ad lites, an vi-
tiato vno, vitietur etiam aliud.
30 Reſcriptum nullum, quod validum pronuntiatur, imprimit iuriſ-
dictionem.
31 Reſcriptum exceptione eliſibile, pronuntiatum aliquod valet. 32.
33 Reſcriptum a falſo procuratore impetratum non valet ipſo
iure.
34 Commodum, vel incommodum alicuius quatenus dicatur.
35 Reſcripto ab aduerſario impetrato poteſt reus vti eo inuito.
36 Reſcriptis duobus impetratis per procuratorē reuocatum po-
teſt dominus vnum approbare, & aliud improbare.
37 Confeſſio reſpiciens eundem articulum, & connexum, non poteſt
approbari pro parte, & pro alia impugnari.
38 Confeſſio, in qua nō preſumitur ius nec pro, nec contra, poteſt re-
probare in ea parte, quam reprobat dicta confeſſio.
39 Confeſſionem inquantum facit pro me poſſum approbare.
40 Excipiens, an, & quando fateatur.
41 Reuocatio confeſſionis tranſire debet in notitiam procuratoris.
42 Recipiens pro ſe, an poſſit illud recipere contra ſe.
43 Procuratoris reuocati acta an poſſit dominus ratificare.
44 Media preſumuntur extremis probatis.
Iuramentum alterius partis ſufficit cum vno teſte ad proban-
dum.
45 Impetratio literarum nomine domini per procuratorem quan-
do valeat.
46 Procuratoꝛ conſtitutus cum clauſula de rato quid poſſit.
47 Procuratoꝛ cum clauſula generali ad quid videatur conſtitu-
tus.
48 Coniuncta perſona an poſſit agere abſqꝫ mandato pro coniun-
cta.
49 Procuratoꝛis reuocatio per quem debeat probari.
50 Procuratoꝛ an poſſit ſubſtituere ante conteſtationem.

E X parte decani. ¶ Iſtud eſt forte capi-
tulum: tamen ſummando ſecundum intellectum glo. & Io. And. & Her. dicit.
1 † Non valet reſcriptum extraiudicialiter impetratum
per procuratorem reuocatū, & de hoc certificatum. In iudicio au-
tem impetratum non valet, ſi iudex, & aduerſarius reuocationem
ignorant. h. d. ¶ In prima parte narratio. In ſcdā iudicum in-
ſtructio. ibi: qr. Not. & prima ſubdiuiditur in quatuor. In prima
commiſſio. In ſecunda ibi: dictus. notabilis exceptio. In tertia
ibi: eis ergo. capituli replicatio, & interlocutorie prolatio. In quar-
ta ibi: petente. reiteratio noue exceptionis, & replicationis: et fue-
runt renocate: & ſic volebant reuocationem valere quo ad ſecūdas
literas, nō quo ad primas. ¶ Iſta eſt vna notabilis decre. quo ad
tex. & in materia hec decre. conſueuit difficilis reputari: in ſuo in-
tellectu clara eſt, ſed glo. ipſam aliqualiter obnubilatam reddide-
runt. Et difficultas principalis, que hic eſt, eſt ſolū quomodo nul-
litas iſtarum literarum confundetur ex cauſa, & radice eadem, ſci-
licet falſitas procurationis: quare non ſicut prime, ſic & ſecūde an-
nullentur. ¶ Alia quedam etiam, ſed non ſic difficilia, tāguntur.
2 ¶ † Pro euidentia dicendorum premitte regulam qđ iudicio ce-
pto per procuratorem iudicialis reuocatio non tenet ad preiudi-
cium aduerſarij, vel iudicis: de procur. ex inſinuatione. & c. manda-
to. Ratio, quia ex quo iam negotium eſt ceptum cum procurato-
re, & eius eſt firmata perſona, omne negotium geſtum debet vale-
3 re in illo errore excuſato, donec certificetur. ¶ † Secundo premit-
to qđ in extraiudicialibus tenet reuocatio antequam deueniat ad
aduerſarium. Et eſt ratio, quia antequam negotium ſit ceptum,
reuocatio nil preiudicat, ex quo eius perſona. cum me nondum eſt
firmata. ¶ Caſus. Cum decanus & capitulum R aud. authoritate
ſedis apoſtolice priuilegij in quēdam nobilem virum tuliſſent ex-
communicationis ſententiam, inter eos ſuſcitata fuit queſtio ſuper
quibuſdam articulis, & coram papa lite conteſtata: Papa ad in-
ſtantiam procuratoris dedit iudices delegatos in ſupraſcriptione
contentos, a quibus citatus nobilis oppoſuit iuriſdictionis defe-
ctum, eo quia impetrati fuerant a procuratore reuocato ex ſuſpi-
tione contra eum concepta: contra exceptionem replicatum fuit
quod non valebat reuocatio, cum nō fuerit certificatus papa, nec
ipſi, qui de mandato fuerunt certificati. Iudices autem pronun-
tiauerunt ſe per literas illas debere procedere, quaſi non valuiſſet
dicta reuocatio, eo quia ad aduerſarios, vel iudicem non tranſiue-
rat. petente capitulo vt iudices reſpicerent indulgentiam. E ppo-
ſuit nobilis quod ſecundas idem procurator impetrauit, que re-
uocabant primas, & in quibus mandabatur vt ſi de volūtate par-
tium procederet, iudices iſti procederent: alioquin cauſam ad ſedē
apoſtolicam inſtructam remitterent cum indulgentia memorata.
Contra iſtas literas oppoſuit capitulū quod litere non valebant,
vt pote impetrate a procuratore reuocato. His exceptionibus ſic
oppoſitis, iudices procedere dubitabant. Decanus & capitulum
hoc pape retulerunt. Papa cōſiderans quod litere abſqꝫ ſpeciali
mandato impetrate non valent, niſi impetrans ſit de perſonis, a
quibus non exigitur ſpeciale mandatum, mandat quod ſi reuoca-
tio trāſiuerat ad notitiam procuratoris, cum plus ſit mandatum
reuocatum fuiſſe, quam nullum habuiſſe mandatum, debeant in
negotio ſecundum primarum continentiam procedere literarum.
4 Hic caſus. Lego literam. ¶ † No. primo qđ appellatione capitu-
li, non videtur comprehendi principale caput capituli, niſi ſpecifi-
5 ce nominetur. Ad hoc de conceſ. preben. poſt electionem. ¶ † Not.
ſecundo priuilegio concedi poſſe, quem ad iurium ſuorū defenſio-
nem in propria cauſa poſſe ſententias cenſure contra partem pro-
mulgare: de quo de verbo. ſig. ex parte. de ſentē. excommu. dilecto.
lib. vi. Poteſt enim habens poteſtatem gladij ſpiritualis, & tem-
6 poralis, vtroqꝫ gladio iuriſdictionē, & iura ſua defendere. † Et no.
argu. qđ capitulum non habet poteſtatem iure communi promul-
gandi excommunicationis ſententiam, niſi priuilegio cōcedatur.
Quod ſatis credo non vacante ſede: alias ſic: de ma. & obe. his que.
& c. cum olim. Et hoc, quia nō habet iuriſdictionem, ſed prelatus.
Ad hoc de his, que ſi. a ma. par. ca. peruenit. de foro compe. cum
7 contingat. ¶ † Not. quod in eodem libello poſſunt plures articuli
accumulari. ff. fami. erciſ. l. heredes. §. de pluribus. ff. pro ſocio. l. cū
8 duobus. §. ſi plures. ¶ † Not. quod non valent litere preter conſen-
ſum partium impetrate: & hoc quando hoc habet forma primi re-
ſcripti, vel quando primum reſcriptū eſt de conſenſu partium im-
petratum. ſ. eo. ceterum. & ſic in iſtis duobus caſibus: alias ſemper
valet. ¶ Tertium eſt infra de re iudi. cum olim. quando ſecundum
reſcriptum emanat ad derogationem iuris in curia preſentis, quā-
do litere ſunt parti preiudiciales, que preſens erat in curia. Vide
Inno. ſ. eo. cum dilecta, & in. d. c. cum olim. & vide quod ſcripſi. ſ. eo.
9 ceterum. ¶ † Venio ad exceptionem: & not. primo practicam oppo-
nende exceptionis contra literas, cum litere ſint a falſo procura-
10 tore impetrate. ¶ † Not. ſecundo procuratorem poſt litem conteſt.
non poſſe reuocari, niſi ex cauſa ſuſpicionis: de quo in. c. ij. de pro-
11 cu. lib. vi. † Et aduerte qđ proponens exceptionem, debet allegare
12 cauſam in exceptione, ita eam iuſtificans quod cōcludat. ¶ † Not.
tertio quod reuocatio procuratoris ad preiudicium actus preiu-
dicialis non nocet aduerſario cum procuratore litiganti, niſi ei,
vel iudici ſit notificata. Ad hoc de procura. mandato. vbi plene de
hoc. Et not. qđ impetratio facta delegati ſuper cauſa, ſuper qua
13 pendet iudicium, dicitur iudicialis actus. ¶ † Not. quarto practi-
cam ſententie interlocutorie ſuper iudicis cōpetentia: quia iudex
poteſt, & debet pronunciare ad vlteriora procedi debere: & no. qđ ta-
14 lis pronuntiatio eſt interlocutoria. ¶ † Not. quinto qđ per actum
contradictorium circa dilatoria, imo nec per actum ſententie pre-
cluditur via ad dilatoriam aliam proponendam: & ſic patet quod
dilatoria, & declinatoria iudicis, etiā poſt actum quēcunqꝫ iudicia-
rium etiā poſt interlocutoriam proponi debet, ſeu pōt, dummodo
ꝓponatur ante litis conteſtationē vel qđ pro cōteſtatione habea-
tur. Quelibet ergo contradictio, etiā poſt lit. conteſtatā non habet
vim cōteſtationis. qđ bene no. ad hoc gl. de elect. c. j. in verbo Ab-
ſentia. dígi de conſti. cum. M. Sed hoc ideo, qr erat de exceptioni-
bus, que quādocunqꝫ poſſunt opponi, vt pote reddentibus iudi-
tium nullū retro. Et no. quod etiam vbi iudex ex toto deficit in iu-
riſdictione propter dubium, poteſt cognoſcere an ſit iudex, & valet
ſententia: & ſic due dilatorie, vna poſt aliā poteſt opponi, nō obſtā-
te qđ prima ſit repulſa. Et ex hoc patet qđ dilatoria exceptio poſt
etiā actum quantumcunqꝫ iudiciarium, & ſententiā, etiam pōt op-
poni. Tamen videtur dicendum quod tantummodo opponatur
ante litis conteſta. de quo. j. de re iudic. inter monaſterium. Et hic

habes practicã ꝓponẽde dilatorie exceptionis:Dico ad vlteriora
ꝓcedẽdũ nõ eſſe.¶ Venio ad replicationẽ ſecũde exceptionis.ſ.ꝟ
ſcdas literas.In ver.quas literas.no.hic qđ ex eo qđ quis impu-
gnat quo ad iuris effectũ,poteſt qs ſe fundare,ſi impugnatio quo
ad iuris effectũ nõ concludit nullitatem eius, ſuper quo ſe fundat
quo ad iuris effectũ negabatur valuiſſe quo ad primas literas : quia
ad eorũ preiudicium non valebat reuocatio:ſed bene quo ad ſecun-
das,que erant ad cõmodũ reuocãtis :quia quo ad eius preiudiciũ
15 v3 reuocatio,ſi ſolũ trãſiuerit in notitiã ꝓcuratoris.¶ †No.ſcđo
qđ licet vt reuocatio ꝓcuratoris ad preiudiciũ aduerſarij in iudi-
cio teneat,exigatur ꝙ tranſiuerit in notitiam aduerſarij,vel iudicis,
non tñ exigitur vt teneat ad preiudiciũ reuocantis:ſed ſufficit qđ
tranſiuerit in notitiam ꝓcuratoris.Vel no.qđ licet in actu iudicia
li vt valeat reuocatio ꝓcuratoris,exigatur vt trãſeat in notitiã ad-
uerſarij,vel iudicis,nõ tñ exigitur in extraiudiciali:ſed ſufficit qđ
tranſiuerit in notitiã ꝓcuratoris:⁊ extraiudicialis actus đr impe
16 tratio lite inchoata nõ pendente,ꝙꝙ alteri cõmiſſa.¶ †Venio ad
mãdatũ pape,qđ eſt in ver.qꝫ vero.No.qđ nõ v3 impetratio litera
rum,etiam in cã appellationis,abſ ſpeciali mãdato : qñ abſ
alia ꝓbatione aperte conſtat partis confeſſione procuratorem non
17 habuiſſe mandatum:de quo.ſ.eo.nonnulli. ¶ †No.ſecundo quod
quo ad nullitatem actus geſti quo ad preiudicium domini reuo-
cantis,ſufficit reuocationem trãſiuiſſe in notitiam procuratoris,
licet non tranſiuerit in notitiam aduerſarij.¶ Vel not.quod quo
ad nullitatem actus geſti per procuratorem in actu extraiudicia-
li,ſufficit reuocationem tranſiuiſſe in notitiam procuratoris,licet
18 non tranſiuit in notitiam aduerſarij. ¶ †Et no.quod impetratio
literarum alteri cõmiſſo negotio,antequam coram iudicibus ali-
quid ſit geſtum,dicitur actus extraiudicialis : ⁊ fortius hoc verũ,
quando ab initio litere impetrantur in queſtione nondum cõmiſ-
19 ſa.¶ †Not.tertio quod plus operatur priuatio,quam non habi-
tus:⁊ qđ plus inficitur actus geſtus a procuratore reuocato,quã
geſtus a procuratore a principio non habente mandatũ:⁊ ſic plus
operatur priuatio in negotio, quam non habitus,vt dictum eſt.
¶ Et hic nos habemus in eadem cauſa duo paria literarum im-
petratarum ab eodem procuratore : circa primas habemus exce-
ptionem,⁊ replicationem,⁊ replicationis admiſſionem cum exce-
ptionis repulſione.¶ Secundo circa ſecundas exceptionem,⁊ ex-
ceptionis admiſſionem,per quam litere admittuntur. ¶ Videa-
mus primo circa primas.Secundo aliquid circa vtraſ.Tertio
20 aliquid circa ſecundas.¶ †Venio ad primum,⁊ oppo.quod hec
indulgentia fuerit indiſcreta,per quam conceſſum fuerat vt capi-
tulum foret iudex in cauſa propria : contra id.C.vt nemo iudi.in
cauſa propria.in.l.j.Solu.Dicit glo.quod priuilegium forte hec
habebat,vt ſi aliquis in manifeſtam offenſam capituli inciderit,
ipſi poſſent excommunicare:vt habetur.ſ.de verbo.ſigni.ex par-
21 te.⁊ recitat indulgentiam ibi conceſſam.¶ †No.quod hic non re-
putatur abſonum quod aliquis ſit iudex in ꝓpria cauſa.Et dicit
Inno.in.c.ex parte.ſ.eo.quod hoc ideo,quia in notorio non eſt iu-
dex,cum nihil habeat iudicare:ſed potius eſt executor,ex quo hic
venit ad cauſam notoriam.Vide plene quod ibi not.de priuile.ex
parte.⁊ de cenſi.venerabilis.Vel loquitur de ſententijs extraiudi-
cialibus,que poſſunt promulgari ad defenſionem iuris : quia gla-
dio ſpirituali ⁊ temporali quis ſe defendere poteſt:de ſenten.excõ-
22 muni.dilecto.libr.vj.⁊.c.venerabilis.¶ †Opp.ſecundo quod lite-
re ſecunde impetrate per nobilem,alia cauſa non valuerint,quam
hic expreſſa:nam in primis data erat forma derogatiua ſecundis,
quod non valerent non facta mentione de primis : ergo hoc ſolo,
quia nullam faciebant mentionem,non valebant.Ad hoc.ſ.eod.
ceterum.Soluit glo.iiij.fatendum quod hoc nõ fuerit allegatum.
Sic ergo not.quod licet non ſit neceſſe,vbi datur nullitas ipſo iu-
re,quod opponatur,ſecundum opi.ſuam : de quo.ſ.eo.c.nonnulli.
debet tamen nullitas in iudicio allegari : vel inualidum ipſo iure
tranſit pro valida:quia non habet iudex ſupplere de facto.Et ad
hoc.ſ.de conſti.cum omnes.⁊ qđ ibi not.glo.maxime vbi nullita-
tem ignorat iudex.Ad hoc.ff.fami.erciſcũde.l.cum putarem.Vel
ſecũdo hec verba,⁊ clauſula,Preter aſſenſum impetrare:reſpicit
literas preteritas,⁊ non futuras:caſſabit enim alias precedentes
preter aſſenſum non impetratas : per hoc nulla dabatur forma li-
teris futuris.Hec eſt gloſſ.⁊ ſecundum hoc plane procedit decre.
¶ Vel tertio dicunt quidam,vt Compoſt.quod in ſecũdis fiebat
mentio de primis.Et de conſenſu dicit Ioan.And.quod hoc non
ſufficit:quia dato quod hoc ſufficiat,vbi prime ſunt impetrate de
communi conſenſu,vt in.c.ceterum.vbi autem per papam eſt clau
ſula derogatiua appoſita quod non obſtent,niſi ſint de communi
conſenſu impetrate : neceſſarium eſt qđ faciat mentionem de hac
clauſula,ex quo non ſunt de communi conſenſu impetrate.¶ Vel
quarto,impetrate fuerunt ſecũde litere de conſenſu communi,ita
quod hoc vitium nõ aderat,ſed ſolus defectus reuocationis man-
23 dati.Hoc primo.¶ †Tertio oppo.dicitur quod hic procurator

extiterat falſus:contra,imo non:⁊ debuit valere geſtũ ab eo.Nam
ille dicitur falſus procurator,qui nunquam mandatum habuit.C.
de furtis.l.falſus.ſed ſi habuerit,⁊ extitit reuocatus,non dicitur
falſus.Hinc eſt quod ſoluens tali,liberatur.Dic,ipſo iure,ſi reci-
piens habuit bonam fidem:alias ope exceptionis : vt.l.cum quis.
in glo.alle.Si habebat mandatum alias ad ſuſcipiendam ſolutio-
nem.ff.de ſolu.l.cum quis.§.ſi creditorem.ff.ſi certum peta.l.eius,
24 qui.¶ †Sol.Dicit glo.quod procurator falſus dicitur dupliciter.
ter.Primo,qui omnino falſus eſt,id eſt,qui nullum habuit princi
pium veritatis:⁊ geſtum cum illo nullius omnino eſt effectus,nec
quatenus eſt de obligatione inducenda contra dominum,nec etiã
quatenus agitur de liberatione alterius inducenda. ¶ Quidam
eſt falſus,qui habuit mandatum,⁊ extitit reuocatus:⁊ hic non in
tantum dicitur falſus:quia habuit aliquod principium veritatis
quia verum eſt,ipſum fuiſſe procuratorem:⁊ cum iſto ſi ago de do-
mino obligando,non obligat eum : vt dicta.l.eius,qui.Si de ali-
quo liberando,ſic:vt dicta.l.eius,qui.⁊ in dicta.l.cum quis.hoc nõ
25 certificato eo,qui ſecum contrahit.¶ †Aduerte an extraiudicia-
liter geſta cum tali valeant nec ne.Modo non intendo ingredi il-
lam materiam : quia periculoſa eſt plus legalis, quam canonica.
Sufficiat te remittere ad.c.j.de renuntia.lib.vj.vbi plene per gl.
ibi in illa glo.remittit ad cle.j.de renuntia.⁊ ibi pleniſſime ſcripſi.
Vnum non omitto,quod dicta procedunt quando dominus non
habuit ratum geſtum procuratoris.Si habuit ratum,⁊ geſtum
fuit per procuratorem reuocatum:glo.hic ſentit quod valeat.Ad
hoc facit,quia non habuit principium falſum : vt.l.Paulus.ff.de
ſta.ho.qui ſi.ſint legi.tanta.⁊ quod ibi not.ad hoc.ff.de ſolu.l.di-
ſpenſationem.⁊ hoc voluit glo.in verbo.Reuocauit.in principio.
¶ Si autem non habuit a principio mandatum,regulariter poſ-
ſunt per dominum geſta ratificari , niſi vitiũ nullitatis repugnet
ratificationi:vt hic,⁊ in terminis.c.nonnulli.ſ.de reſcriptis.Aut
vitium nullitatis non repugnat ratihabitioni:⁊ tunc dicit hic In
nocen.quod validantur hic geſta per procuratorem ratificatione,
ſiue expreſſa,ſiue tacita.C.ad Macedo.l.fin.ff.de neg.geſt.l.ſi pu-
pilli.§.fin.¶ Per hoc dicit quod ſi quis videns cauſam ſuam agi
per procuratorem nomine proprio,⁊ non contradicit,quod ſit ſibi
preiudicium,⁊ creditur ex voluntate ſua agere,ex quo non contra
dicit.ff.de re iudi.l.ſepe.⁊ mandabitur ſententia executioni.ff.de
re iudi.l.iiij.⁊.l.Paulus.ff.de procura.cum ſi.Debuit enim pro-
teſtari,cum primum ſciuit.C.de filijſfami.⁊ quemadmodum pater
pro his teneatur.l.ij.libro decimo.ff.de inſtitoria.l.ſi pupillus.§.ſi
proſcribere.Idem dicere videtur de officio dele.ga.cum in iure.in
glo.magna.Idem doct.in.c.qui ad agendum.libro.vj.de procu.in
noſtra.Et hanc concluſionem tenere videntur domini de Rota cõ
cluſione.ccccxiij.⁊.xx.per qđ dicunt.Si me preſente,⁊ tacente pro-
curator appellet,valet huiuſmodi appellatio,ac ſi mandatum ha-
buiſſet.Et allegant hoc dictum in tantum quod ſuſpendit execu-
tionem ſententie.Dicunt tamen tutius quod expreſſe ratificetur.
Plus dicunt in concluſione precedenti,quod ſi procurator domi-
nus litis eſt effectus,permittit aliquem agere tanquam ſubſtitu-
tum,⁊ pluribus agitatis actor illum procuratorem ſubſtituat:qđ
valent geſta:quia effectus eſt dominus litis.Vnde idem de patien
tia eius,quod de patientia domini.Contra dicit Inno.de re iudi.
c.quanuis.⁊ hoc tenet Cynus.C.de negotijs geſtis.l.ſi pecuniam.
¶ Dic concludendo,quandoq quis agit in iudicio nomine pro-
prio,qui poteſt rem deducere in iudicium ad ſui,⁊ mei preiudiciũ:
⁊ tũc in his diſtinguitur an ſciam,vel ignorem de caſibus,de qui-
bus.ff.de re iudica.ſepe.⁊ de re iudicata quanuis.lib.vj.¶ Quan-
doq aliquid deducitur in iudicium nomine proprio ab extraneo
omnino,qui non poteſt ius meum deducere in iudicio:⁊ tunc quã-
doq non ſolum adeſt mei ſcientia,ſed ⁊ preſentia aliquod officium
voluntarium,vel authoritatem circa iudicium voluntarie prebendo:⁊ mihi preiudicat:vt patet in.l.penulti.cum materia de inoffi-
cio.teſtamento.⁊ tangitur per glo.⁊ docto.infra de tranſac.ex lite-
ris.Secus ſi officium foret neceſſarium:vt ibi,⁊ de fide inſtrumen.
inter dilectos.⁊ quod ibi not.¶ Quandoq agitur iudicium me
ſciente,vel preſente,non tamen aliquod officium gerente : ⁊ nihil
26 mihi preiudicat:vt in ti.res inter alios acta.¶ †Quandoq quis
rem deducit in iudicio me ſciente , ⁊ patiente, nomine meo,et tan-
quam procurator:⁊ tunc dic quod non preiudicat : quia quatenus
agit meum incommodum,nõ habeor pro conſentiente.¶ Et per
hoc non obſtat.l.qui patitur.ff.manda.Facit quod notat Inn.de
elect.in Geneſi.Vnde in his,que omnino ſunt ad commodum,vt
dicit Cy.quod patiendo mandare videtur:ſed in his,que poſſunt
eſſe commodum,⁊ incommodum,quia dubia ſunt in futuro euen-
tu,patiens nõ videtur mandare:⁊ ſic eſt hic.¶ Et hoc tenet Bar
tol.in.l.ſepe.ff.de re iudica.Ideo bene dicunt domini de Rota in
appellationis actu,quia ille eſt ad vtilitatem,cum tranſiret alias
27 in rem iudicatam.¶ †Hec limitat Cy.vera eſſe:⁊ per hoc poteſt
ſaluari quod dicitur hic,niſi perſona agens ſit cõiuncta perſona,
vel ami

vel amicus:quia tunc propter coniunctionem preſumitur conſen-
ſus.ff.de do.inter vi.⁊ vxo.l.ſeruus.⁊ quod not.ff.ſol.mat.l.que do
tis.C.de procurato.l.inuitus.¶Hoc ſatis puto in coniuncta per-
ſona,que habet poteſtatem rem deducendi in iudicium:⁊ dato qđ
non poſſit admitti ad preiudicium coniuncte,tamen hoc operabi-
tur patientia vt ad preiudicium tunc deducat.In amico idem di-
cerem tenendo quod tenet Cy.C.de procura.l.exigendi.quod ami-
cus pro amico agere poſſit ſine mandato,velut coniuncta perſona
quod eſt falſum,nec iure cautum:⁊ ſolum cōtra regulam a iure re-
peritur permiſſum coniunctis ſanguine:vt dicunt etiam doct.de
reſcriptis.nonnulli.⁊ tangitur de procura.c.fin.ſuper glo.fi.Unde
dato qđ non daretur caſus,in quo maior eſſet ratio in amico,quā
in coniuncto,caſum exorbitantem non extenderem contra regulā.
Fateor tamen quod aliquando amicitia prodeſt ad habilitandam
perſonam ad agendum:vt not.in.c.cum I.⁊ A.de re iudi.per In-
28 nocen.¶†Hec vera,vbi conſtiterit quod non habeat mandatum
vbi tamen eſt dubium an habeat mandatum vel non,eo ipſo quod
dominus patitur eum agere,preſumitur habuiſſe mandatum : qđ
no.Et eſt dictum Inno.in dicto.c.cum in iure.nam lata ſententia
preſumitur quod preſens ⁊ ſciens procuratorem agere,mādatum
29 dederit,vt ibi dicit.Sic etiam poſſet intelligi hic.¶†Opp.quar-
to:⁊ hic aduertendum,quia hic punctus,⁊ paſſus huius.c. vide-
tur ꝙ qua ratione ſecunde litere fuerunt inualide eadem ratione
fuiſſe debuerint prime:nam ambe litere fuerunt a procuratore im
petrate,⁊ ab eodem etiam reuocate:ergo pariter ambe litere infici
debuerunt:quare ergo plus valuerunt prime,quam ſecūde.Quod
autem reuocatio valuerit,patet in fine.Et quod valuerit,etiam
poteſt probari per regulam:quia vel hic procurator fuit reuoca-
tus ante litis conteſtationem:⁊ valuit reuocatio abſqꝫ cauſa.Uel
fuit poſt,ſine voluntate procuratoris:idem.Uel poſt litis conteſta
tionem abſqꝫ voluntate procuratoris:⁊ eſt neceſſaria cauſa : ⁊ hic
fuit allegata,in tantum quod quomodocunqꝫ ſit reuocatio,tene-
bat.Hec probantur de procura.l.ante litis conteſta.cum legibus
ſeq.ff.de procura.c.ſi.lib.vi.Hodie hoc contrarium reddit diffici-
lem decre.⁊ ſuper eius intellectu laborant due glo.glo.in ver.Su-
ſpicione,que formant contrarium in verſi.quare ergo : ⁊ glo.ſe in
verſi.non valere.¶Prima ſo.reuocatio procuratoris iudicialis,
⁊ ad lites,non valet,niſi tranſeat ad notitiam iudicis,vel aduerſa
rij:reuocatio procuratoris ad extraiudicialia valet,etiam ſi ſolum
tranſiuerit in notitiam procuratoris.Primo caſu procedit quod
dicitur de primis literis.Secundo caſu procedit quod dicitur de
ſecundis literis.Hanc theoricam ponit gl.Legiſtarum.ff.de pro-
curat.l.ſi procuratorem.⁊.C.de ſatiſdat.l.i.¶Sed quare plus pri-
me litere dicuntur iudiciales,quam ſecunde.Dic declarando glo.
quod prime fuerunt impetrate lite coram papa pendente.Quod
patet:quia lis erat conteſtata : ſed poſtquam cauſa fuit commiſſa
primis iudicibus,ſecunde poſtea fuerunt impetrate:⁊ ideo extra-
iudiciales fuerunt:quia lis non pendebat,nec coram papa,nec co-
ram delegatis:quia nondum erat cepta.Et hanc ponit gl.in ver.
Suſpicionem.ibi:ratio eſt ſatis:⁊ in verſi.ad hoc enim.vſqꝫ ad fi-
nem.⁊ in glo.ſuper verbo,Non valere.ad fi.Not.tamen glo.quod
impetratio literarum non dicitur actus iudicialis,ſed extraiudi-
cialis.Dicit tamen Innocen.de offic.deleg.prudentiam.quod ta-
lis actus dicitur iudicialis.Et verum dicit glo.quo ad commit-
tentem,qui dicitur exercere iuriſdictionem committendo.l.iij.ff.
de iuriſdi.omnium iudi.Hoc dictum non placet:quia ex quo loco
pape erant dati delegati,ſatis lis dicebatur pendere,ſicut coram
papa.¶Dic quod quandoqꝫ committitur exercitium cauſe iam
incboate:⁊ tunc talis commiſſio habeat vim iudicialis.Et ſic po-
teſt intelligi quo ad primam partem hic tex.Quandoqꝫ commit-
titur exercitium cauſe incboande:⁊ tunc non eſt actus iudicialis,
ſed extraiudicialis.Ita poteſt intelligi ſecunda pars.Idem ſic
quandoqꝫ non ſolum committitur iuriſdictio,ſed etiam exercitiū
iuriſdictionis:⁊ actus dicitur iudicialis,vt in prima parte.Quan
doqꝫ committitur iuriſdictio tantum,⁊ non exercitium,quia ſub
conditione,vt patet in ſecunda parte per clauſulam appoſitam,ſi
de partium volūtate proceſſerit.Idem actus extraiudicialis.Et
hec vltima colligo ex dictis Innocentij poſitis in dicto.c.pruden
tiam.Innocen.in capi.quoniam contra falſam.ponit opinio.quo-
modo videtur ſequi quod delegatio,vel commiſſio actus iudicia-
lis tantum fiat ſine cognitione,⁊ partibus abſentibus:quod nota.
Item hec theorica vt fiat differentia inter iudicialem ⁊ extraiudi-
cialem,nunquam mihi placuit:quia ſicut in iudiciali,ita in extra-
iudiciali,vbi tangitur preiudicium tertij,⁊ vbi actus geritur cum
certa perſona,⁊ eſt certificatus de mandato,oportet quod quo ad
nullitatem actus in preiudicium eius certificetur de reuocatione
mandati,ſicut ⁊ fuit in mandato.ff.de inſti.l.ſi pupillus.§.proſcri-
bere.⁊ patet.ff.manda.l.ſi mandaſſet.Unde nullam video differen
tiam inter iudicialia ⁊ extraiudicialia,niſi qa contingit plus in iu
dicialibus aduerſarium certificari de mandato,⁊ cum aliter non
admittatur ad agendum,quam in extraiudicialibus:⁊ hoc reſpe-
ctu habito forte glo.fecerunt differentiam inter iudicialia ⁊ extra-
iudicialia.Eſt ⁊ alia differentia:quia in alijs non ſufficit certifica-
re iudicem:quod ſecus eſt in iſtis.Ex quo igitur fuit de mandato
certificatus iudex,⁊ aduerſarius,non debet valere reuocatio,nec
quo ad primas,nec quo ad ſecundas,niſi peruenerit ad notitiam
procuratoris:alias non.Uide glo.a principio vſqꝫ ad illum verſi.
⁊ ille nobilis.illo ver.omiſſo, vade ad ver.hoc enim:⁊ lege glo.vſqꝫ
30 ad fin.¶†Secunda ſolutio eſt,vt ſtet concluſio quod falſitas pro-
curatoris pariter inficiebat vtraſqꝫ literas.Et ſi queritur quare
plus prime valuerunt:dicit gloſſ.propter interlocutoriam,a qua
non fuit appellatum,que quantumcunqꝫ iniuſta,tranſit in rem iu
dicatam ad preiudiciū partis:ſed quo ad ſecundas nihil fuit pro-
nuntiatum.Uide eandem glo.ſuper verbo Suſpicionem:⁊ ille no-
bilis.Apparet ergo quod licet reſcriptum ſit nullum,tamen ſi va
lidum pronuntiatur,ex tali pronuntiatione imprimitur iuriſdi-
31 ctio iudici delegato.¶†Dic,quandoqꝫ reſcriptum eſt aliquod,
exceptione tamen elidibile,⁊ pronuntiatur aliquod:⁊ valet pronū-
32 tiatio.§.eo.ſuper literis. ¶†Quādoqꝫ reſcriptū eſt nullum,quia
ab excommunicato impetratum:⁊ ſi validum pronuntiatur,valet
pronuntiatio.Not.Lapus de reſcriptis.c.i.li.vi.in gl.ſi.quicquid
33 ſenſerit glo.in.c.ſi.de appella.lib.vi. ¶†Quandoqꝫ reſcriptum eſt
nullum,quia a falſo procuratore impetratum eſt : ⁊ tunc reſcriptū
non valet ipſo iure:tamen ſi pronuntietur validum a iudice,etiam
per reſcriptum,impetrato reſcripto validatur,vt hic : ⁊ hoc,quia
licet a falſo procuratore fuerit impetratum,habuit tamen reſcri-
ptum aliquod principium veritatis:quia in veritate de curia ema
nauit.Hec ſolutio in ſe eſt vera:ſed non ex tex.quia concluderet li-
teras primas non valere,etiam non certificato aduerſario,vel iu-
dice:quod eſt falſum.j.de procur.mandato.¶Tertia ſolutio da-
tur per docto.quia reuocatio procuratoris iudicialis non valet,
quatenus tangit preiudicium aduerſarij,vt in primis literis: qua
tenus tangit preiudicium reuocātis,valet ad annullandū actum
ex eo ſolo,quod in notitiam tranſiuit procuratoris : vt hic,⁊ in ſe-
cundis literis.Nam capitulum volebat primas literas valere: er-
go ei vtile.Nobilis autem volebat ſecundas valere:⁊ hoc vtile ad-
34 uerſario,⁊ inutile ad preiudicium quod non valeant.¶†Not.pri-
mo quod id dicitur eſſe commodum,vel incommodum alicuius,
35 quatenus poteſt,vel non poteſt implere libitum voluntatis.†Itē
nota ſecundum hunc intellectum,literis ab aduerſario impetra-
tis,eis preſentatis pōt reus vti eo inuito,dato quod illis vti non
velit:⁊ ſic hic eſt caſus pro dictis doc.de reſtit.ſpol.ex conqueſtio-
36 ne.de quo.§.eo.ex tenore.†Sed dices immediate,quomodo poteſt
hic reuocationem improbare : quia quo ad primas literas eſt ap-
probare,quo ad ſecundas,⁊ contra regulam,ex eo quod de regu.
iur.lib.vi.Dic duo verba,ex quo declarabitur decre.¶Quādoqꝫ
quis ſe fundat in facto dubio,quod vt dubium impugnauit:⁊ po-
teſt.§.eo.c.⁊ ibi dixi poſt Compo.¶Quandoqꝫ quis ſe fundat in
facto certo:⁊ id,quod impugnat quo ad vnam perſonam,vult ex
eo ſe fundare quo ad aliam:⁊ poteſt.§.eo.c.ſecundum ſolutionem,
quam ibi poſui.¶Quandoqꝫ quis ex eo,quod impugnat,vult ſe
fundare cum eadem perſona,⁊ in eodem articulo : ⁊ tunc aut non
impugnat factum,ſed iuris effectum,vel ſolennitatem facti,aut
impugnat vtrunqꝫ:ſi non impugnat factum,ſed ſolennitatem fa-
cti:⁊ tunc ſi effectus,⁊ ſolennitas,quam impugnat,non extendit ſe
ad nullitatem,vel impugnationem eius,ſuper quo ſe fundat:⁊ po-
teſt ſe fundare.Et hic eſt caſus:nam non impugnabat hic reuoca-
tionem,ſed dicebat eam non intimatam ſibi,vel iudici: ⁊ hoc ſuffi-
ciebat ad concludendum intentum,vt litere valerent : ſed ſola re-
uocatio,ſuper qua ſe fundat quo ad ſecundas,etiam non intima-
ta,ſufficiebat ad nullitatem literarum ſecundarum ad preiudiciū
reuocantis,dummodo fuiſſet intimata procuratori.¶Si autem
id,quod impugnat,extendit nullitatem ad id,in quo ſe fundat,nō
poteſt ſe fundare ex eo,quod impugnat.Pone enim quod oppo-
neret literas ſecundas non valere,quia notificate fuiſſent procu-
ratori,⁊ aduerſario:certe hoc concludit etiam nullitatem ſecūda-
rum:⁊ tunc non ſe ex illo fundaret: vt hic,in fine.Ad hoc de cenſi.
cum olim.Si impugnat factum,⁊ ſolennitatem facti : tunc ex eo
non ſe fundat,vt eſt dictum.Hec vera in vno articulo : in diuerſis
totaliter ſeparatis poteſt ex eo,in quo ſe fundat,impugnare,⁊ eo,
quod impugnat,ſe fundare,vt hic.¶Quarta ſolutio eſt Compo.
quod reuocatio vitiat vtraſqꝫ literas,ſi fuiſſet probata : ſed quo
ad primas non fuit probata,quo ad ſecundas ſic.Sed quia hic re
uocatio non fuit probata aliter,quam per confeſſionem nobilis:
quo ad primas literas,vt nulle concludantur,non ſtatur confeſſio
ni nobilis:quo ad ſecundas autem literas,quia illud eſt contra ſe,
ſtatur,vt probetur reuocatio ad concludendum nullitatem ſecun-
darum literarum.Et hoc ſentit gl.in verbo Nō valere iuxta prin.
37 ¶†Huic obuiant plura.Primo,quia confeſſionem,quam quis
recipit pro ſe,approbare tenetur contra ſe:⁊ ſic cōfeſſionem,quam

capitulum recipit pro ſe quo ad ſecundas literas,recipere debet
quo ad primas:cum hec inconſtantia non debet admitti,vt confeſ
ſionem eandem approbet,⁊ reprobet.¶Sed reſpondeo quod hoc
verum,quando confeſſio reſpicit eundem articulum vel cõnexum:
hic cõcernebat diuerſos articulos,ſcilicet diuerſas literas.¶Sz
quia hec materia clare non tangitur alibi,⁊ eſt neceſſaria Canoni
ſtis,an per confeſſionem poſſint pro parte approbare,⁊ pro parte
reprobare:Dic quod aut ſeparati ſunt articuli confeſſionis,vt qꝛ
confeſſio continet plura,quorum vnum nõ venit ad alterum qua-
lificatiue,vel determinatiue:⁊ tunc poſſum vnum pro parte appro
bare,⁊ pro parte reprobare,⁊ quo ad vnum factum confeſſionem
approbare,quo ad aliud reprobare.ff.depoſiti.l.Publia.¶Quã
doqꝫ continet vnum factum,vel plura connexa:vt quia vnum ſe
habet vt qualitas,vel vt determinatio ad alterum:⁊ tunc aut ille,
qui partem reprobat,habet preſumptionem iuris pro ſe in eo,qđ
reprobat:⁊ poteſt pro parte approbare,⁊ pro parte reprobare:vt
C.de iniurijs.l.⁊ ſi non conuicij.Facit de preſump.c.j.C.ad legem.
Cor.de ſicar.l.j.vt ſi confiteris qđ occidiſti,ſed non dolo,ad tui de-
fenſionem:poſſum acceptare pro parte,⁊ pro parte illud reproba-
38 re.¶†Quandoqꝫ ius non preſumit nec pro,nec contra:⁊ tunc ſi
partem,quam reprobat,vult reprobare,adhuc admittitur:vt.l.
Aurelius.§.idem queſiit.ff.de libera.legata.⁊ ſunt verba Barto.
ibi.Cyn.ponit in.l.ij.C.de dona.ante nupt.⁊ in.l.j.C.de confeſſis.
39 ¶†Quandoqꝫ eſt vnicum tantum factum,⁊ ex eo ſequuntur plu-
ra,vel infertur ad plura,vt eſt hic,quia confitetur procuratorem
reuocatum:⁊ tunc poſſum confeſſionem eandem quo ad vnum ap-
probare,prout facit pro me,⁊ quo ad aliud reprobare,quatenus
facit contra me.Et hic eſt caſus proprius huius decre.⁊ hoc poſ-
ſum,⁊ in eadem cauſa,⁊ eadem inſtantia quo ad diuerſa deducta.
40 De hoc dicam.j.de poſtu.prela.c.ij.¶†Non obſtat predictis,ſi di-
catur quod etiam quantum ad ſecundas literas non dicatur con-
ſtare de reuocatione:quia ideo hic propoſuit per modum exceptio
nis,⁊ excipiendo non fatetur:de regu.iur.exceptionem.ſecundum
Bar.in.l.non vtiqꝫ.ff.de excep.⁊c.Dic vt habes in ſeq.§.tempore
lec.¶Obuiat ſecundo,quod excipiens non fatetur:vt in regula,
exceptionem obijciens.lib.vj.Et de excep.cum venerabilis.Sol.
Dicit Bar.ff.de excep.non vtiqꝫ.quod excipiens fatetur,ſi aduer
ſarius exceptionem acceptet quo ad factum tantum,licet eam re-
probet quo ad ſolennitatem facti:⁊ ſic fuit hic.Sed vbi is,contra
quem opponitur exceptio,reprobat exceptionem quantum ad fa-
ctum ⁊ ius,non poteſt ſe ex ea fundare:ſecus ſi reprobat eam quã-
tum ad ius,⁊ non quantum ad factum.Que ſolutio ex toto nõ pla
cet:vt dicam.j.de excep.cum venerabilis.Ideo dic ſecundo,quod
hoc factum,quod fatetur,eſt ſeparatum ab exceptione,cum veniat
per modum cauſe ad illam.Ad quod.j.de tranſact.preterea.Se-
cus ſi factum eſt intercluſum in exceptione,vt in contrario.¶Vel
tertio excipiens non fatetur obiectum ad quod confligẽdum ema
nat exceptio:ſed bene fatetur ipſam exceptionem,⁊ factũ exceptio
nis,vt hic,tempore lec.Si aduerſarius eam non acceptet,excipiẽs
non fatetur,non eo quod non fatetur,ſed quod aduerſarius nõ po
teſt ſe fundare ex eo quod negat.Iſta theorica mihi non placet:qꝛ
regule dicunt quod excipiens non fatetur,non tamen annullat
probationis fundamentum ex eo quod aduerſarius illud negat:
imo excipiens non fatetur,quia eius non eſt intentio confitendi,
ſed aduerſarij intentum perimendi:de quo dicam de except.cum
venerabilis.¶Dic ergo aliter,quod quandoqꝫ exceptio habet ex
ſono verborum tacite incluſum intentum partis aduerſe:⁊ proce-
dit regula:quod excipiens non fatetur:vt ſi excipio de pretio,ſeu
pacto de non petendo,per hoc quod excipiam,ego non videor fa-
teri:ſic loquitur regula.¶Quandoqꝫ factum ponitur expreſſe qđ
confiteor extrinſecus ab exceptione:vt quia dico,mutuaſti:ſed
quia feciſti pactum de non petẽdo,⁊ excipiens fatetur,vt hic:nam
hic extrinſecus ab exceptione,vel cum exceptione eſt expreſſe fa-
ctum,non tacite incluſum:ideo excipiens fatetur.Ad hoc.c.prete-
rea.j.de tranſac.¶Vel ſecundo excipiens non fatetur id,contra
quod opponit:ideo opponens pactũ non fatetur mutuum:ſic hic
opponens reuocatum procuratorẽ,ex exceptione non fatetur mã-
datum:ſed quod excipit,bene fatetur:hoc eſt,factum exceptionis.
Unde cum dicit excipiendo procuratorẽ reuocatum,fatetur hoc,
quod eſt reuocatum:ſicut opponens exceptionem pacti,licet non
fateatur mutuum,fatetur tamen pactum:ideo ſi contra quem ex-
cipitur,fundat ſe ex pacto,contra quod opponitur,non poteſt:ſi
ex facto ſolius exceptionis,poteſt:hic fundat ſe ſuper reuocatiõe.
41 ¶†Obuiat tertio quod ſi ex confeſſione conſtitiſſet de reuocatio-
ne,papa non mandaſſet de ea inquiri:quod tamen facit.¶Gloſſ.
hic ſoluit bene,quod bene conſtabat de reuocatione:⁊ de hoc non
mandat inquiri:quia de ea conſtabat ad preiudicium confitentis,
ſed non conſtabat quod reuocatio tranſiuerit in notitiam procu-
42 ratoris:quod erat neceſſariũ.¶†Oppono quarto,quia id,quod
nobilis recipiebat pro ſe,non debuit ſemper recipere contra ſe:et
ſic licet pro ſe confiteretur reuocationem,non tenebatur recipere
contra ſe.¶Solutio.Regulare eſt quod id,quod quis pro ſe ac-
cipit,⁊ allegat,debet recipere contra ſe.Speciale eſt in eccleſia,que
leges poteſt recipere contra ſe,⁊ non ſemper tenetur recipere pro
ſe.Per hoc eſt expedita vt plurimum gl.in verbo Non valere:ex-
43 cepto verſiculo,⁊ ita pdt.¶†Querit eadem gl.in principio.ver-
ſi.⁊ ita poteſt nũquid literas impetratas per procuratorem reuo-
catum ante certificationem reuocationis poſſit dominus ratifica
re.Gl.dicit quod ſic:⁊ bene:quia non poteſt notari aliquod vitiũ
circa impetrationem:de quibus.ſ.eod.nonnulli.Et hoc ſi impe-
traſſet antequam perueniſſet reuocatio ad eum:ſed ſi poſtea,non
operaretur ratificatio:quia litere nulle non poſſunt ratihabitio-
ne confirmari.Et hoc not.Inn.hic,⁊ confirmat,vt patet de regu.
iur.non firmatur.¶Uenio ad gl.que eſt ſuper verbo Mandato:
⁊ quero cum ea,quia ad validitatem literarum oportet quod con-
ſtet quod habeat mandatum ad impetrandum:quomodo conſta-
bit.Dicit gl.quod ſi probet quod mandauit ſpecialiter vt literas
impetraret.Sed hoc non ſufficit quia licet conſtet quod mandaue
rit,poterunt ab alio impetrari,non ab ipſo:quia non probat hoc
eſſe ⁊c.vt.c.inter.j.de tranſlat.epiſco.⁊.C.vnde cognat.l.non hoc.
Ideo dicit quod exigitur ſecundo quod probet quod literas ab
eo receperit:quia probatis extremis,preſumitur quod ille literas
impetrauerit.Ideo conſuluit gl.quod tam de mandato,quam de
44 receptione fiat publicũ inſtrumentũ,vt probari poſſit.¶†Not.
quod probatis extremis,media preſumunt.Ad quod no.de pro-
ba.licet cauſam ⁊ no.ff.de vſuca.l.Celſus per Bar.Probat etiam
ſecundo,quod ſufficit iuramentum cum vno teſte ad faciendam fi-
dem de impetratione.Allegat de procurat.ex inſinuatione.Et ſic
no.quod practica.c.ſi.de iureiuran.habet locum etiam in inciden-
tibus.Idem glo.in.d.c.ex inſinuatione.Cum ea gloſ.ibi:licet Io.
45 dixerit.†quero an ſit neceſſe quod indiſtincte conſtet de mandato.
Io.dixit quod in cauſa principali oportet quod probetur:in cau-
ſa appellationis non:vt dixi.ſ.eo.nonnulli.¶Hoc non placet gl.
quia ſic equaliter poſſunt lites ſuſcitari in cauſa appellationis,
ſicut in cauſa principali:⁊ hic loquitur in cauſa appellationis.Di
cit tamen gl.quod ſi habeat generalem cum libera.quod poteſt im
petrare.ff.de procurato.l.procurator cum libera.j.de procura.pe-
titio.Secus ſi haberet generalem ad negotia:quia iſte non habe-
ret poteſtatem impetrandi.Glo.eſt falſa:quia vbi exigitur ſpecia
le mandatum,non ſufficit libera:cum iſta diuerſa importent:de
procura.qui ad agendum.li.vj.Etiam notatum fuit.ſ.eo.nonnul-
li.per doc.niſi incidenter impetraret:vt dicimus in integrum reſti
tutione.de reſti.in integ.coram.Ad hoc.l.ſi filiusfamilias.ff.de do
46 na.⁊ not.fuit hoc.ſ.eo.nonnulli.per doc.¶†Quid de procurato-
rio cum literis de rato:vide de tranſac.contingit.de relig.do.con-
ſtitutus.alias,cum dilectus.per glo.Quid de iſtis,vt poſſit facere
que dominus facere poſſet,ſi preſens eſſet:vide de offi.le.expoſuit.et
47 vide Archidi.de reſcrip.c.j.in.vj.¶†Nunquid autem in termi-
nis huius capi.⁊.c.nonnulli.ſufficeret procuratorem habere man-
datum ſecundum formam cap.qui ad agendum.de procura.in.vj.
videlicet vt enumeratis aliquibus caſibus requirentibus ſpecia-
le mandatum,ſufficit ſubijcere clauſulam generalem.Uidetur qꝙ
ſic,per illud.c.qui ad agendum.Credo cõtrarium:quia notabilis
exigitur ſpecificatio propter excludendam fraudem,vel propter
magnitudinem rei,⁊ pondus:talis non ſufficit clauſula,nec procu
ratorij forma,vt dicit glo.ij.in.d.c.qui ad agendum.⁊ glo.de pro-
48 cu.c.fin.lib.vj.ſuper verbo,Speciale.¶†Quero cum glo.que eſt
ſuper verbo Perſonis.que ſunt iſte coniuncte perſone.Gl.expri-
mit eas.Dic vt dixi.ſ.eo.nonnulli.Inquantum tex.dicit eas va-
lere:hoc intelligas,dum tamen non ſint impetrate contra manda
tum.ff.de procura.l.Pomponius.§.vlti.ſecundum gl.⁊ bene.Fal
lit in criminali:de appel.non tantum.⁊ in liberali:vt.l.ij.de libera.
49 cauſa.¶†Querit glo.que eſt ſuper verbo,Reuocatio.quis pro-
bat reuocationem veniſſe ad procuratorem? Dic quod probabit
capitulum intendens nullitatem literarum:quia ex quo conſtat de
mandato,actor probat:licet Inno.dixerit qđ non probat,propter
preſumptionem,que eſt quod nõ iactet ſuum:⁊ ſic propter preſum
ptionem transfertur probatio in reum.Tene primum:⁊ dic vt.ſ.
50 c.nonnulli.¶†Querit glo.vltima,quid ſi procurator commiſit al
teri poteſtatem impetrandi,an valeat impetratio.Uidetur quod
non:quia procurator ante litis conteſtationem nõ ſubſtituit pro-
curatorem.C.de procura.l.neqꝫ.⁊.l.nulla.Dic,ſi procurator habet
mandatum ad ſubſtituendum,tenet:ſi non habet mandatum ad
ſubſtituendum,in iudicialibus non ſubſtituit ante litis conteſta-
tionem,in extraiudicialibus bene ſubſtituit.C.eod.l.quod alias.ſi
quis.ff.man.ſi procurator.de neg.geſt.ſi quis mandato.¶Actus
tamen impetrationis eſt actus extraiudicialis.Quod intellige ſe
cundum glo.lite nondum cepta,vt dixi.

1 ☞Reſcripto impetrato contra hominem certe dioceſis,homo
eiuſdem

eiuſdem nominis alterius dioceſis conueniri non poteſt.
2 Opponendi practica que ſit contra literas.
3 Error nominis dioceſis vitiat reſcriptum.nu.7.
4 Iudex per proceſſum ad vlteriora,tacite pronontiat ſuper dila-
torijs.
5 Reſcriptum quo mandatur prouideri ſcholari Bononienſi qui
erat Paduanus,an valeat.
6 Reſcriptum quo mandatur prouideri in dioceſi,quid importet.
7 Error in nomine proprio non ſemper vitiat reſcriptum.8.9.

1 **Significante.** ¶ †Per reſcriptum im-
petratum contra hominē
certe dioceſis homo etiam eiuſdem nominis alterius
dioceſis conueniri non poteſt.h.d.In primo,appellan-
tis narratio.In ſecunda,appellationis commiſſio.Secunda ibi:
2 ideo.¶ †Not.primo practicam opponendi contra literas,vbi eſt
3 erratum in nomine dioceſis rei.¶ †Not.ſecundo qđ error nomi-
4 nis dioceſis eius,contra quem impetratur,vitiet literas.¶ †No.
tertio qđ per proceſſum ad vlteriora,tacite quis videtur ſuper di-
5 latorijs pronūtiare.¶ †Duas queſtiones expediam ſuper litera:
quarum prima eſt: Papa mandauit prouideri in dioceſi Bono.
B.ſcholari Bonon.qui B.erat Paduanus,licet eſſet ſtudens in
Bononia:an valeat reſcriptum.Compoſt.dicit,⁊ ei videtur quod
ſic:quia illud,Scholari Bononienſi,poteſt dupliciter intelligi.ſci-
licet vt reſpiciat illud nomen B.⁊ tunc non valeret:quia intellige-
retur B.Bononienſis.Alio modo poteſt referri ad illud nomen
Scholaris,vt dicatur Scholari Bononien.⁊ bene poteſt quis di-
ci ſic,licet ſit de alio loco.ſ.de fo.compe.qđ clerici.⁊ de procur.quia
in cauſis.Unde referendo ad nomen Bononienſi,redditur falſa:
ſed referendo ad illud Scholari,eſt valida:ergo in caſu dubij po-
tius debet fieri interpretatio vt res valeat,⁊c.argu.de verborum
ſig.abbate.Contrarium videtur ſentire,⁊ determinare Compoſt.
quia illa adiectio Bononienſi,poteſt aliquid operari reſpiciendo
nomen B.non reſpiciendo nomen Scholaris:⁊ reſcripta debent,
tanquam odioſa,ſtricte interpretari:vt de preben.quāuis.libr.vi.
Item pro hoc facit ſtylus curie,qui multum eſt attendendus: vt
c.nonnulli.⁊.ſ.de fil.presby.quam graui.Nam in beneficijs dandis
conſideramus nomen originis,non nomen ſtudij:quod pondera-
mus,cum ibi congruentius beneficietur.lxi.diſt.miſtius.Ad hoc
ff.de regu.iur.quoties.⁊ qđ not.ſ.eo.ſi proponente.in gl.ſi.Ad hoc
allegat hunc textum.ſic in reſcriptis,an quis ſit de tali loco,facit
quod habetur de offi.dele.c.i.Io.an.dicit quod hec ratio proce-
dit,ſi mandaſſet Bononie prouideri:ſed ſi extra beneficiandos eſ-
ſet,tunc iſta adiectio Bononi.nihil concluderet ad intentum,etiā
ſi reſpiceret:⁊ ideo reſcriptum debet valere,ar.prius alleg.Alij te-
nent oppoſitum.Alij faciunt differentiam an dicatur reuocatio
in irritum:an reuocetur in irritum.Sed Ioan.an.reprobat hanc:
6 ideo non teneo in ſermone.¶ †Quero,papa mandat prouideri in
dioceſi:quid comprehendat ſub iſta deciſa,⁊ cetera.Dicit hic Ho-
ſtien.⁊ Guido,attenta in negotio ratione preuia procedatur.Di-
cit hic Boati.quod illa deciſa hic congruit,quando commiſſio te-
nuit,⁊ poteſt conueniri reus,ſi iudices non grauaſſent: tunc reuo-
cato grauamine procederent iudices appellationis in principali.
Sed ſi iudices in principali non poterant cognoſcere,quia nō va-
lebat reſcriptum,vel quia non extendebatur ad illum,⁊ per hoc
fuit appellatum,pronūtiato quod bene fuit appellatum,vlterius
non procederent:⁊ ſic vtroque caſu facit iudex appellationis,quod
facere debebat iudex principalis:alias potius expediret reo non
appellare:⁊ tunc illud,⁊c.continet completionem mandati de reuo
catione,⁊ forte abſolutionem inſtantie,⁊ condemnationem expen-
ſarum.Dicit Io.an.audiuiſſe quoſdam dicentes quod cum poni-
tur in reſcripto reuocato,⁊c.ſubauditur quod dicit Hoſti.Secus
ſi dicat,Reuocetur.Quam diſtinctionem approbat Hoſti.de of-
fic.deleg.ſignificantibus.in fin.⁊ quia diſtinctionem reprobat hec
decre.cum gloſſ.i.oppo.quod ſi impetratur contra N.Remenſis
dioceſis,poſſit conueniri in Leodienſi.Primo quia ſi dixiſſet de
Leodienſi,ita habuiſſet literas,ſicut ſi dixiſſet de Remenſi:ergo
debet valere reſcriptum.ſ.eo.c.ſuper literis.Secūdo,quia extrin-
ſeca non expreſſa,non nocet,ſi conſtat de corpore.de conſang.⁊ affi
ni.tua nos.Tertio,quia quod dicitur certum,ſiue proprio nomi-
ne,ſiue alijs circunſtantijs declaretur,vel digito oſtendatur.ff.ſi
cer.peta.l.ſi certum.ff.de rei vendi.l.ſi rem.Sed hic perſonaliter
oſtenditur proprium nomen:ergo in nomine dioceſis error non vi-
tiat.Ad hoc,quia conſiſto de errore,error non vitiat,nec falſa cau
7 ſa.C.de iur.⁊ fac.igno l.error.ff.de condi.⁊ demon.l.falſa.¶ †Glo.
concludit quod error in dioceſi vitiat.vt hic.Ad.c.ſuper literis.
dicit qđ non ſemper procedit:alias ſi Titius appellaret ſe Seiū.
iam valerent litere.Quod ſi dixiſſet ſe Titium,papa literas dediſ
ſet.Aſſignat cauſam:quia ille,qui non eſt de Remenſi dioceſi,non
cadit ſub literis,⁊ intentioni pape non ſubmittitur:quia papa nō
intendit dare iuriſdictionem,niſi in hominem Remenſis dioceſis.
Item quia ſecundum hoc valerent litere incerte:⁊ poſſet B.Re-
mis,⁊ Leodio.conueniri:quod non eſt dicendum: contra id.ſ.eo-
dem ad hec.quia tales litere ſunt reſtringende.ſ.eodem nonnulli.
Dic reſpondendo clarius,vt dicunt doc.ſ.eodem.ſuper literis.
quod regula cap.ſuper literis.habet locum,quando verba reſcri-
pti poſſunt proportionari,⁊ proceſſus ſecundum veriſimilem in-
tentionem:hic autem non poſſunt proportionari.Vel dic qđ.c.ſu-
per literis.procedit quando opponitur vitium ſorrepti,⁊ quod
per hoc non valent litere:ſed hic quando opponitur defectus in-
tentionis,ita qđ papa alias eſſet conceſſurus,firmat gratiam con
tra vitium ſurrepti,vt ibi:ſed non contra vitium incomprehenſi-
bile,vt hic.Debet ergo opponens,vt dicūt doc.opponere qđ non
valet per literas conueniri:non autem debet opponere qđ non va
8 lent litere.¶ †Ad alia contraria non reſpondet gloſſ.que omnia
procedunt,quādo conſtat de corpore:quia vitium erroris ibidem
non vitiat.Sed hic non conſtat de corpore: quia licet non appareat
homo Remenſis dioceſis,non per hoc conſtat qđ contra hominē
Leodienſis dioceſis dederit,ex quo non expreſſit:⁊ nomē propriū
tantum non certificat perſonam,de qua dicitur papam certitudi-
9 naliter intellexiſſe.¶ †Sed pone qđ conſtaret de quo ſenſerit pa-
pa,id eſt,qđ non conſtaret pape certum fuiſſe de corpore,tales lite
re non vitiarentur: licet Abbas contra tempore lec.qđ conſtaret
de quo ſenſerit papa.Dubitant hic docto.an valeat reſcriptum.
Aliqui dicunt qđ ſic:Inſti.de lega.§.ſi quid in nomine.⁊.C.de te-
ſta.ſi quis in nomine.⁊ per iura allegata in glo.Et hoc tenent In-
no.Compo.⁊ Hoſti.Pet.de San.Abb.⁊ Vin.contra:quia reſcri
pta reſtringenda:⁊ quia non cadit ſub iuriſdictione eius,per Vin.
Bene facit de heredi.inſtitu.l.quoties.de rebus dubijs.l.in ambi-
guo.Gul.in Spe.tractat in tit.de reſcripti preſenta.§.vltimo.ver.
quid ſi indubitate.Dicit Io.an.qđ olim indiſtincte videbatur te-
nenda prima opi.ſed quia hodie dioceſis rei ponderatur per de-
cre.ſtatutum.eo.titu.lib.vi.videtur tenenda ſecunda opi.quia ho-
die non tranſirent litere expreſſa falſa dioceſi,vt quia extra dioce-
ſim non poterat impetrari:cum actor ⁊ reus eſſent eiuſdem dioce-
ſis,⁊ dabantur iudices extra veram dioceſim,vt ſi erant diverſa-
rum dioceſum in veritate,iudices a vera dioceſi dabantur vltra
dietam.¶ Adverte,quia per hoc ſentire videtur Io.and.qđ ſi eſ-
ſet alius error,quā dioceſis,hec decre.nō procederet,ſi de perſona
liter non conſtaret.Quod nota quia aliquando in reſcriptis er-
ratur in cognomine,vel appellatione:nomine,vel nomine proprio
ſi aliter poſſit certificari,litere non vitiarentur.Et hoc tenent do-
mini de Rota concluſi.xxix.Unde dicunt qđ etiam proceſſus ha
bitus non vitiatur,maxime ſi ſiat executio citationis ſub vero no
mine,vel cognomine.Alleg.Inſti.de leg.§.ſi quis in nomine.C.de
teſta.l.ſi quis.de teſti.licet ex quadam.de conſang.⁊ affi.tua.ad hec
not.de reſcript.cum in multis.in verbo Nomine.lib.vi.⁊ in Nouel-
la.Io.an.in addi.Spe.loco prealleg.tenet de iure idem:⁊ dicit hoc
remiſiſſe Hoſti.in Summa de reſcrip.§.pen.ad ſi.prime col.Reci-
tat Io.de Deo in queſtionibus ſuis.q.xli.alias.xli.tenet qđ ſi im-
petraui in certa eccleſia contra presbyterum,ſi errani in nomine
presbyteri,licet conſtet de eccleſia,non valet reſcriptum,quod eſt
ſtricti iuris:per hoc.c.⁊.c.ſeq.Et dicit Io.qđ de facto hec opinio
ſeruatur:quia ne ſtent in litibus,petere tur reformatio reſcripti.
Idem dicit ſi erratur in nomine iudicis.Vide dubium: ſi eccleſia
conferatur ſub alio nomine facti,⁊ ſic ſub eccleſie nomine fuit erra-
tum,alie tamen fuerunt poſite circunſtantie,quia non erat ibi alia
eccleſia:an valeret collatio.Et faciunt predicta quod ſic:tamen tu-
tius eſt quod ſiat reformatio.Et hoc tenent doc.de cenſ.venerabi
li.in verbo Intentionem.Et dicunt hic doc.quod ſi actor ignorat
dioceſim rei,exprimat caſtrum,vel villam domicilij ſui,pretermiſ-
ſa dioceſi:⁊ valet reſcriptum.lxiij.diſt.noſce.qđ non videtur hodie
ſufficiens conſilium,per illam decre.ſtatutum.ſecundum Io.and.
Certe non video qđ illa decre.hoc impugnet.cum aliter poſſit con
ſtare de dioceſi.Certe nec primum dictum procedit,quando ambe
dioceſes eſſent intra duas dietas,vel ſaltem dioceſis non expreſſa:
procedit autem quando expreſſum eſſet intra dioceſim,non expreſ
ſam autem vltra dietam.Vide de hoc quod plene ſcribit Hoſti.in
Summa iſtius titu.§.que poſſunt.ver.idem eſt ⁊ ſi erratur.Io.an.
de cenſ.venerabili.in verbo Intentionem.

1 ¶ Reſcripto contra dioceſanum non conuenitur ciuitatenſis.
2 Clauſula generalis,⁊ quidam alij:quid importet.
3 Clauſule generali poteſt per conuentum opponi.
4 Dioceſis appellatione quid veniat.
5 Clauſula Super decimis ⁊ alijs rebus,quid includat.
Decimale ius eſt vnum particulare iuris parochialis.
6 Decimale ius in iudicio poſtponitur parochiali.
7 Ciuitatenſis per reſcriptum contra dioceſanum an poſſit conue-
niri.

8 Reſcriptum vt quis poſſit conuenire pro minoribus rebus,non
poteſt conuenire ſuper eccleſia.
9 Clauſula ⁊ quidam alij dioceſani,non comprehendit ciuitatenſes.
10 Ciuitas in quibus comprehendatur appellatione dioceſis.
11 Reſcriptum de prouidẽdo ſuper beneficio primo vacaturo in dio-
ceſi,an comprehendat beneficium,quod eſt in ciuitate.
12 Reſcriptum cum clauſula quod poſſit cõueniri dioceſanus,⁊ qui-
dam alij ciuitatenſes,indifferenter comprehendit ciuitatenſes.
13 Clauſula contra epiſcopum Sagien.⁊ quoſdam alios,quos com-
prehendat.
14 Clauſula generalis an comprehendat res vel perſonas maiores
expreſſis.
Iudex delegatus non cognoſcit de rebus maioribus expreſſis.
15 Clauſula rerum comprehendit res maiores expreſſis.
16 Reſcriptum quo dioceſanus poſſit conueniri,ſi habeat res in ciui
tate,poteſt pro ea conueniri vt dioceſanus.

1 Rodulphus. †Per reſcriptum impetra-
tum contra dioceſanum non
poteſt conueniri ciuitatenſis.h.d.¶ Et diuiditur vt
2 proxima decretalis.Secunda ibi:ideoq;.Habetis hic
primo quod clauſula generalis in reſcripto enumerationem certa
rum ſpecierum ſubſequens,ita demum reſtringitur,⁊ ampliatur
ad qualitatem ſpecierum in precedentibus enumeratarum,ſi non
ſit appoſita aliqua adiectio clauſulam reſtringẽs:nam epiſcopus
eſt de ciuitate,tamen propter adiectionem in clauſula,Et quidam
3 alij Sagieñ.dioceſis,ciuitatenſis non conuenitur.¶ † Ho.ſecun-
do practicam opponendi per conuentum contra clauſulam,quan
4 do veriſimiliter in clauſula non concluditur.¶†Ho.quod in ſtri-
cta ſignificatione aliud eſt ciuitas,aliud dioceſis:⁊ appellatiõe dio
ceſis non comprehenditur ciuitas,ſed cõprehenditur locus extra
ambitum ciuitatis.¶ Or habetis notabilia.¶ Venio ad mate-
riam capituli:⁊ primo expediam duo dicta ſuper textu.Secundo
5 veniam ad glo.¶†Querunt docto.hic,quid iuris de hac clauſula
Super decimis,⁊ alijs rebus:an poterit quis veriſimiliter conue
niri ſuper iure parochiali,vel poſſit conueniri ſuper eccleſia.Vi-
detur quod ſic:quia decima eſt ius ſpirituale:⁊ ſimiliter eccleſia
eſt ius ſpirituale.alias parochiale:⁊ ſic ſunt eiuſdem qualitatis:
ergo conueniri debent poſſe:argu.no.s.eo.ſedes.Contrarium de-
terminant doct.quia ius parochiale eſt ius vniuerſale:⁊ ſic altio-
ris gradus,quam ius decimale,quod eſt particulare ius iuris pa
6 rochialis.¶†Ho.ecõtra:vnde de ipſo iure parochiali prius,quã
de ipſa decima,eſt agendũ.arg.l.iuſtiſſime.ff.de edilitio edicto.ff.
de except.l.fundi.cum ſimi.¶ Item ſuper eccleſia eſt res maior:
ergo ⁊c.vt.d.c.ſedes.Et ſic dicit Clementem quartum iudicaſſe.
7 †Sed an hec decret.procedat eodem modo in actore vt in reo:hic
dubitatur.Dicunt doct.quod ſic:quia qua ratione non valeret re
ſcriptum,ſeu non comprehenditur ciuitatenſis in reo ſub nomine
dioceſis,ſic erit in actore,⁊ multo fortius:quia tolerabilior eſt er-
ror in facto rei,quam in facto proprio:argu.j.eo.ab excommuni-
cato ⁊.C.de here.inſtitu.l.fin.¶ Veniamus ad gl.Et capio primo
8 vnam opi.que formatur in verſi.item alia ratione.in glo.†Et vi-
detur quod alia ratione hic non valerent litere:quia minora nego
tia exprimebantur,⁊ conueniri volebant ſuper eccleſia.s.eo.ſedes.
Glo.fatetur contrarium:ſed dicit quod hoc non fuit oppoſitum.
9 ¶†Quero quid ſi dixiſſet,Sagieñ,epiſcopus,⁊ quidam alij.glo.
dicit quod quandoq; dicit in clauſula.Sagieñ.epiſcopus,⁊ quidã
alij dioceſani:⁊ non poteſt ciuitatenſis,vt hic eſt caſus.Et hec eſt
ratio:quia illa clauſula.Quidam alij:reſtringitur,⁊ determinatur
10 per adiectionem ſequentem,ſcilicet dioceſis.¶†In glo.ibi:nul-
lus ciuis poterit conueniri.hec procedũt in reſcriptis ad lites,vt
per reſcriptum contra dioceſanum non comprehendantur ciuita-
tenſes.Ubi autem a iure,ſtatuto,vel priuilegio profertur verbum
Dioceſis,bene ligatur ciuitas:vt dicit Ioan.And.poſt Inno.de
offi.ordi.c.ij.⁊ ibi etiam ponit idem de re.permu.c.j.libr.vj.in glo.
11 ij.vide tex.lxiij.diſt.ſanctorum.¶†In beneficialibus autem tene
glo.de eta.⁊ qua.accepimus.quam tenet hic Ioan.And.⁊ idem de
cenſi.venerabili.in verſi.conuentus.Idem gl.de preben.c.ſi.Pau.
ſentit contrarium in clemen.ne Romani.de elect.quia in beneficia
libus adeſt donatio.de preben.relatum.⁊ in donationibus,⁊ priui
legijs verbum Dioceſis,comprehẽdit ciuitatem.Item licet ſint
odioſe reſpectu beneficij conferendi,de preben.quamuis.⁊.c.cui de
non.non reſpectu perſone:vt in.c.ei,cui.⁊.c.ſi a ſede.eo.lib.Ratio
ſua concludit quod ſi mandaretur de beneficio dioceſis,non inclu-
deretur ciuitatenſis:ſi tali de dioceſi comprehenderetur ciuitaten
ſis.Glo.in dicto.c.accepimus.communiter tenetur,⁊ ſentit Ioan.
And.niſi aliter certificetur.de cenſi.venerabili.in verbo Intentio
12 ne quandoq;.¶†Et proſequor glo.Clauſula quandoq; apponi-
tur explicite,vt contra quoſdam alios ciuitatenſes,⁊ dioceſanos:
⁊ tunc ſiue ciuitatenſis,ſiue dioceſanus ſit nominatus,poteſt ciui-
13 tatenſis ⁊ dioceſanus conueniri.⁊ hic eſt caſus planus.¶†Quan
doq; apponitur ſic clauſula:Contra Sagien.epiſcopum,⁊ quoſdã
alios:⁊ tunc dicit glo.quod videntur per clauſulam poſſe conueni
ri tantum illi de ciuitate quando illud verbum Sagien.⁊ illa qua-
litas intelligatur repetita ad illud verbum Quidam alij:vt ſit ſen
ſus,Quidam alij,ſcilicet Sagieñ.Simile.xxxij.q.vij.Apoſtolus.
ff.de verbo.oblig.l.Titia.pro hoc facit quod epiſcopus nomina-
tus eſt ciuitatenſis:ergo ſoli ciuitatenſes comprehenderentur in
illa clauſula,Et quidam alij.Glo.determinant quod dioceſani po
terant conueniri.Alleg.j.eo.ſignificauit.Et dic,quia clauſula illa
magna eſt,⁊ generalis,licet non extra dioceſim.s.eo.paſtoralis.§.
j.Ead.glo.ibi:Bonon.not.gl.qđ appellatione Sagienſis ⁊ appel-
latione Bononienſis,ſub nomine appellatiuo videntur compre-
hendi ciuitatenſes,⁊ etiam comprehenditur de dioceſi vel comita-
tu.Vide Bar.in.l.prouincialem.ff.de verbo.ſig.⁊.l.aſſumptio.ad
municipa.dixi in conſti.Ego.Unde concludit glo.differentiam
eſſe inter iſta Contra Titium,⁊ quoſdam alios Bononienſes:quo
caſu ciuitatenſis ⁊ de dioceſi comprehenditur.⁊ Contra Titium,
⁊ quoſdam Bononienſis dioceſis:tunc comprehenditur dioceſa-
nus,⁊ non de ciuitate.quod not.Nec obſtat ſi dicatur qđ in ſignifi-
catione ſua comprehendit dioceſis eos,qui ſunt de ciuitate.Nam
qui eſt de dioceſi,eſt de ciuitate.ff.ad municip.l.qui ex vico.ff.de te-
ſti.l.forma.§.ſi vero.C.de epiſco.⁊ cle.l.nulli.circa fin.xvj.q.vij.oẽs
baſilice.xxx.diſt.quoniam.de conſe.diſt.j.ſi quis etiam.Unde per
hec iura dixit hic gl.quod modicum rationis habet iſta decre.Di
cit qđ licet ciuitas comprehendatur in dioceſi tamẽ prout ſpecies
conſiderantur oppoſite,⁊ ciuitas eſt alia a dioceſi,⁊ dioceſis a ciui
tate.Ideo in materia ſtricta verbum,quod in genere poteſt intel-
ligi prolatum,⁊ in ſpecie,in dubio potius in ſignificatione ſpeciei
prolatum videtur,quã generis.Et cauſa eſt etiam in materia iſta:
quia non ſic de facili dantur litere contra ciues,ſicut contra comi-
tatenſes:⁊ forte in fraudem dioce.expreſſe,quod procurator eius
in curia erat paratus ad contradicendum.Eadem glo.ibi:ſubdi-
ti ipſius.quandoq; conceditur clauſula ſub hac forma:Cõtra Sa
gien.epiſcopum,⁊ quoſdam alios iuriſdictionis ipſius:vel quoſ-
dam alios ſubditos ipſius:⁊ tunc dicit gl.ꝙ ciuitatenſis ⁊ dioceſa
nus poterit conueniri:quia talis clauſula vaga eſt,⁊ generalis,et
ad omnes interius ⁊ exterius extenditur:intelligetur tamẽ de ſub
ditis ratione domicilij tantũ,⁊ non ratione delicti,vel contractus
vt no.glo.de reſcriptis.ſtatutum.In glo.olim dicebamus.in ſi.et
in cle.ſepe.j.de ver.ſig.⁊ de ſen.excom.nuper.in verbo.Abſolutio.
ea.glo.ibi:extenditur.Idem ſecundum Compo.ſi diceretur quod
quidam alij de regno,vel prouincia.vj.q.iij.ſcitote.de preben.quã-
14 uis.lib.vj.¶†Querit glo.ea.in verſi.item ex alia cauſa nos pote-
rat.quid ſi per clauſulam rerum,vel perſonarum agatur coram
delegato,ſuper re maiori expreſſis,vel perſona maiori expreſſis.
¶ Concludit gl.quod etiam in perſonis,⁊ rebus ipſo iure non va
let iudicium:quia illa maiora non includuntur ſub iuriſdictione.
Compo.s.eo.ſedes.tenuit quod proceſſus teneret,niſi opponere-
tur.In ea.glo.poſt illa verba Deficiente iuriſdictione:dic ſi deter
minatio clauſule non proportionatur ei,ſuper quo,vel contra quẽ
agitur,credo quod ipſo iure non includatur:⁊ tunc ipſo iure non
15 valet proceſſus:vt hic.¶†Si autem verba poſſunt proportiona
ri,tunc in clauſula rerum maiores res includuntur:ſed non poteſt
obuiante iure ſuper maioribus conuenire:quia circa clauſulam re
rum,non determinat ius non includi:ſed dicit qđ non poſſunt ſu-
per maioribus conueniri:licet de vi verbi includeret maiora,cum
vaga ſit clauſula:⁊ verbum Alie,non ſemper implicat.In clauſu-
lis autem perſonarum ius.s.eo.ſedes.dicit non includi digniores
perſonas,ipſo iure non datur iuriſdictio:⁊ ſic proceſſus eſt nullus.
Ad hoc ſimile qđ no.glo.s.eo.tit.c.ij.lib.vj.Et ſit ratio,quia iuriſ
dictio delegata plus extẽdibilis eſt quo ad res,quam quo ad per-
ſonas.de offi.dele.de cauſis.iuncto.c.P.⁊ G.Per hoc dicit Com
po.quod ſi datum eſſet reſcriptũ ſuper eccleſia ſancti Nicolai dio-
ceſis Sagienſis,⁊ datus eſſet libellus ſuper eccleſia ſancti Nicolai
de ciuitate,qđ ſi non fuiſſet exceptum,ſed lis conteſtata,qđ valuiſ-
ſet bene proceſſus.Et hanc opi.tenet hic glo.Io.An.hoc non pla
cet:quia tenendo qđ dioceſis ⁊ ciuitas ſint ſpecies ſeparate,prout
ſumitur verbum dioceſis,in ſtricta ſignificatione excludit ciuita-
tem:ergo appellatione rei dioceſis,non includitur vt ciuitatenſis
reus:⁊ ſic ſtat qđ ipſo iure non datur iuriſdictio.Sed in clauſulis
ſimplicibus,non determinatis,non:quia ſtricta eſt ſignificatio vo
cabuli,ex quo clauſula eſt vaga,nõ repugnat incluſioni.Per hoc
concludit gl.⁊ ita tene,quod quatenus eſt dictum,iuriſdictionem
non includi,ipſo iure non dari:quia talis iuriſdictio nõ poteſt per
conſenſus partium prorogari.Et in hoc gloſſ.dicit bene.j.de offi.
deleg.ſignificantibus.⁊.C.de iuriſdi.om.iudi.l.priuatorum conſen
16 ſus.¶†Ex his infertur,quid ſi iſte habuiſſet domicilium in ciui-
tate ⁊ dioceſi,an potuerit conueniri.Dicit Pe.⁊ Abbas quod ſic:
de foro compe.ex parte B.Quod non placet Vin.quia non cenſe-
tur eſſe

tur eſſe niſi de ciuitate reſpectu rei,pro qua conuenitur.Sed pri-
mum placet Joan.And.

1 ☞ Reſcripto contra predeceſſorem impetrato,non conuenitur
ſucceſſor,ſi contra predeceſſorem iudicium eſt ceptum.nu.7.
2 Femina ſuccedit in comitatu,⁊ in feudo,de conſuetudine,non de
iure.
3 Succeſſor in dignitate obligatur ad debita predeceſſoris.
4 Succeſſor non conuenitur per clauſulam generalem.
5 Clauſula quidam alij,comprehendit etiam feminas.
Maſculinum an concipiat femininum in materia ſtricta.
6 Reſcriptum contra predeceſſorem,citatione perpetuatur contra
ſucceſſorem.
8 Succeſſor rei ⁊ vitij ſurrogatur etiam in iuriſdictione delegata.
9 Reſcriptum contra predeceſſorem,quando tranſeat in ſucceſſo-
rem.
10 Succeſſor conuenitur ex reſcripto ſpecifice impetrato cōtra pre-
deceſſorem in actione reali.
11 Succeſſor ſingularis conuenitur ex actione perſonali contra de-
functum.
12 Succeſſor hereditatis,in quo differat a ſucceſſore dignitatis.
13 Reſcriptum quando tranſeat in ſucceſſorem.
14 Reſcriptum contra vices gerentem non tranſit in ſurrogatum.
15 Reſcriptum ſuper depoſitione ordinis non tranſit in ſucceſſo-
rem.
16 Succeſſor quando conueniatur ex reſcripto contra predeceſſorem.
17 Succeſſor in iuribus eccleſie non conuenitur ex clauſula generali
contra predeceſſorem virtute reſcripti.
18 Succeſſor in re ſingulari,ex reſcripto contra predeceſſorem poteſt
duobus caſibus conueniri.

1 SIgnificauit. ¶ † Per reſcriptum impe-
tratum contra predeceſſo-
rem non conuenitur ſucceſſor,ſi contra predeceſſorem
iudicium eſt ceptū.h.d. ¶ Diuiditur vt prohima de-
2 cre. ¶ † Not.quod femina ſuccedit in comitatu,⁊ in feudo.Quod
dicunt docto.verum de conſuetudine,non de iure:vt in libro feud.
3 Rubrica.i.c.i.§.hic autem.⁊ de ſucceſ.feu.c.filia. ¶ † No.quod ſuc-
ceſſor in dignitate obligatur ad debita predeceſſoris contempla-
4 tione dignitatis facta. ¶ † Not.quod per clauſulam generalem in
reſcripto appoſitam ex mente contra predeceſſorem,non extendi-
5 tur ad ſucceſſorem,etiam vniuerſalem. ¶ † Not.quod per clauſu-
lam Quidam alij:conueniri poſſunt femine.Et ſic in ſtricta etiam
materia videtur quod aliquando maſculinum comprehendat fe-
mininum.Vide.l.j.⁊ ibi Bar.ff.de ver.ſig.⁊ per Cy.in.l.quicunq.
C.de ſeruis fugi.⁊ per Archidi.xvij.q.iiij.ſi quis ſuadente.⁊ per
Pau.in cle.j.de elect.⁊ vide Specu.de reſcrip.preſentatione.§.fin.
6 in ver.ſi queritur.⁊ Jo.And.in.c.generali.de elect.lib.vi. ¶ † No.
vlterius quod ſola citatione,reſcriptum impetratum contra pre-
deceſſorem, perpetuatur contra ſucceſſorem. ¶ Or non habens
alia,que ſint vtilitatis,⁊ omnia,que hic tanguntur,ad glo.ſunt re-
7 ducibilia:ideo ad illas venio. ¶ † Et glo.illa in principio conclu-
dit ex textu quod reſcripta contra predeceſſorem,non tranſeunt
ad ſucceſſorem.Et allegat multas concor.⁊ ſimilia,que ſunt clara.
8 ¶ † Opp.in verſi.arg.contra de iudi.quia V.⁊ de conceſ.preben.
propoſuit.vbi tranſit ad alia iura.Non reſpondit glo.Dic ad illa
iura quod ibi ſucceſſor eſt rei,⁊ vitij:quo caſu ſurrogatur etiam in
iuriſdictione delegata.Ad hoc de alie.iudi.mu.cau.fac.c.j.hic lo-
quitur in ſucceſſore rei tantum.Et ſi dicatur,Sic eſt in herede:qui
ſucceſſor eſt vitij.ff.de diuer.⁊ tempo.preſcrip.l.cum heres.ff.de iu
9 reiuran.l.quod ſi iurauit.reſpondeo.patebit ſtatim. ¶ † Se.undo
opponit glo.quod tranſeat ad ſucceſſorem.de foro compet.dilecti.
¶ Sol. Dicit glo.quod quandoq; reſcriptum impetratur contra
predeceſſorem non ſpecifice,ſed comprehendi agitur ſub clauſula
generali:⁊ tūc per tale reſcriptum antequam ſit deuentum ad ſpe-
cificationem.vel citationem,non poteſt conueniri ſucceſſor:⁊ ſic lo-
10 quitur hic. ¶ † Quandoq; reſcriptum eſt ſpecifice impetratum
contra predeceſſorem:⁊ poteſt conueniri ſucceſſor,vt ibi.Unde di-
cit glo.qđ ſi in illo reſcripto eſſet dictum,Epiſcopum,⁊ comitem,
⁊c.⁊ commiſſa ſuccedens potuiſſet conueniri.Vel ſecundo dicit gl.
quod ibi predeceſſor fuit citatus:⁊ ſic concordat cum iſta.Sed non
placet hec glo.quia illud non colligitur ex litera capituli contra-
rij.Pet.⁊ Abb.⁊ Gul.in Specu.de reſcrip.preſentatione.§.ratio
ne etiam eius,contra quem.in principio.dicit quod ſi reſcriptum
eſt impetratum ſuper actione reali,tranſit ad ſucceſſorem.Si per-
ſonali.re integra non cōuenitur ſucceſſor:lite cepta ſic per citatio-
nem:vt hic.Et eſt cauſa in reali, quia delegatio ſequitur rem:de
pigno.ex literis. ¶ Iſtam materiam docto.ponunt de iudi.quia
V.⁊ plenius Jo.And.in regula,is qui.de regu.iur.lib.vi.Sic ple-
nam habes diſtinctionem in regula,is,qui in ius.de regu.iur.lib.
ſexto,quam pono ad literam,de iudi.quia V.ideo hic non recito
11 ¶ † Si reſcriptum eſt impetratum in reali,tranſit ad ſucceſſorem
in re etiam ſingulari.Si in perſonali:⁊ tunc ſi eſt ſucceſſor ſingula-
ris,⁊ res eſt affecta vitio litigioſi,tranſit ad ſucceſſorem:vt.c.j.de
alie.iud.mu.cauſa facta.Si non eſt affecta,⁊ ſucceſſor eſt rei,⁊ vitij,
tranſit:vt de iudi.quia V.Si non eſt ſucceſſor vitij,ſed rei tantū,
non tranſit.Si ſucceſſor eſt vniuerſalis,tunc ſi reſcriptum eſt per-
petuatum per ſolam citationem,tranſit,vt hic.Si non eſt perpe-
tuatum,tunc ſi ſucceſſor eſt per viam hereditatis,diſtinguendum
vt glo.quia ſi reſcriptum eſt ſpecifice impetratum contra predeceſ
ſorem,tranſit ad ſucceſſorem.Si vero nō eſt ſpecifice impetratum
contra predeceſſorem,ſed ſi agitur ſolum comprehendi ſub clauſu
la generali:⁊ tunc ſi eſt expreſſus predeceſſor ante mortem,tranſit
ad ſucceſſorem.Et ſubaudi hic ad tex.dum dicit ad iudicium euo-
catus:ſubaudi,⁊ antequam foret expreſſus.Arg.ad hoc.ſ.eo.pa-
ſtoralis.§.j.Si non eſt expreſſus ante mortem,non conuenitur ſuc-
12 ceſſor,ſicut dicit Inn.† Et eſt ratio inter ſucceſſorem hereditatis,
⁊ dignitatis:quia in ſucceſſione hereditatis reſcriptum dirigitur
ad perſonam:⁊ inſpecta veritate,alia eſt perſona heredis,alia de-
functi,licet eadem fingatur. ¶ Sed in dignitate reſcriptum fun-
datur ſuper dignitate,⁊ nomine dignitatis,que nunquam mori-
tur,nec reuocatur.vel mutatur ex mutatione perſone.ſed ſemper
13 remanet eadem.xij.q.ij.liberti.ſecundum Inno. ¶ † Aduerte ta-
men quod Hoſtien.in huius tituli ſumma.§.ad gratiam.ver.quid
ſi impetro.tenet quod eſt plus,quod per reſcriptum ſpecifice im-
petratum contra rectorē eccleſie,non conueniatur ſucceſſor,ſi pre-
deceſſor moritur ante citationem.Sed quod dictum eſt,procedit,
niſi ſalues dictum Hoſti.vt loquatur quando reſcriptum fuit im-
petratum contra predeceſſorem:⁊ tunc nō viuebat predeceſſor,nec
datus erat ſucceſſor:quo caſu.cum non recipiat perſonam,in qua
ſe fundat,valet:⁊ ſic non tranſit ad ſucceſſorem.Allegat Jo.And.
qui hoc tenet in regula,is,qui in ius.de regu.iur.lib.vi.ff.que ſent.
ſine app.reſcin.l.ij.dic vt ibi.Gl.vlti.eſt clara:vide eam per temet-
14 ipſum. ¶ † Idem ſi reſcriptum impetretur contra vices gerentē:
quia non tranſit ad ſubrogatum in dignitate:vt Inno.ſ.eod.cam
te.Jo.And.in regula,is,qui in ius.lib.vi.ſic diſtinguit in Mer-
cur.quod aut reſcriptum non poteſt reſpicere ſucceſſorem,aut po-
teſt.Primo caſu queſtio non habet dubium:quia non tranſit in
15 ſucceſſorem,ſiue ex parte rei,ſiue ex parte actoris. ¶ † Ex parte
actoris dat exemplum in eo,quod vendicat eccleſiam in titulum,
ad quod non poteſt ſucceſſor admitti:vt.viij.q.i.apoſtolicam.⁊ de
fil.preſbyt.ex tranſmiſſa.Ex parte rei dat exemplum, quando eſ-
ſet impetratum reſcriptum ſuper depoſitione ordinis,vel benefi-
cij,vel in cauſa criminis ad penam:vt de heredi.actio.C.ſi reus vel
16 accu.l.i.⁊.ff.no.ſ.de ſimo.per tuas.in pen.glo.† Secundo caſu,quā
do poteſt reſpicere ſucceſſorem,vel heredem:aut ſit mentio ſucceſ-
ſoris,vel heredis:⁊ tunc extenditur.ij.q.j.in primis.viij.q.j.preſen-
tium.de conceſ.preben.propoſuit.Aut non ſit mentio:⁊ tunc aut
res non eſt integra,aut integra.Primo caſu,ſi nō eſt integra per
citationem,tranſit cōtra ſucceſſorem,cum per illam ſit perpetua-
ta:vt hic,in tex.ibi:euocatus.multo fortius ſi per litis conteſtatio
17 nem,iuxta notata in.c.gratum.⁊ ſeq.de of.deleg.† Secundo caſu,
quando eſt integra:⁊ ſubdiſtinguendum,qđ aut is,de cuius ſucceſ
ſore,vel herede,agitur,erat comprehenſus in reſcripto ſub clauſu
la generali,aut erat ſpecifice nominatus.Primo caſu non poteſt
conueniri ſucceſſor.Quod eſt verum,niſi ſub clauſula comprehen-
deretur eccleſia,⁊ nomine ipſius ageretur:quo caſu conueniretur
etiam ſucceſſor prelatus creatus poſt impetrationem,iuxta nota-
ta hic per doc.Et ratio,quia conuenitur ipſa eccleſia,non prela-
tus.Secundo caſu,quādo erat nominatus in reſcripto:aut reſcri
ptum fuit impetratum ſub nomine dignitatis,vel contra digni-
tatem,aut contra certam perſonam.Primo caſu communiter te-
netur qđ tranſeat ad ſucceſſorem per.c.quoniam abbas.ſ.de offic.
18 dele.Quanquam Hoſti.hic fuit in contraria opi.† Secundo caſu.
quando cōtra certam perſonam:aut loquimur in ſingulari ſucceſ-
ſore:⁊ ad iſtum regulariter non tranſit.Fallit in duobus caſibus.
Primus in caſu.c.i.de ali.iud.mu.cau.fac.Secundus caſus,quan
do ſcienter ſuccedit in vitium:de quo dic vt in.c.quia V.ſ.de iudi.
Si loquimur in vniuerſali,tranſit in eum.Quod eſt verum,quan-
do tempore impetrationis reſcripti viuebat is,cōtra quem reſcri
ptum eſt impetratum:ſecus ſi non viueret:arg.l.ij.ff.que ſen.ſine
app.reſcin.De quo dic vt plene per eum in dicta regula.Et predi
cta procedunt,quando impetratio ſit principaliter contemplatio-
ne perſonarum:ſecus ſi contemplatione rerum,vel contra ipſas
res:iuxta not.hic per aliquos,per.c.ex literis.ſ.de pigno.⁊.c.pa-
ſtoralis.ſ.de decimis. Antonius de Butrio.

1 ☞ Reſcriptum executorium quo impetrans aſſerit falſo moni
torias deceſſiſſe,non valet.⁊.
2 Reſcripta tria pro beneficiandis olim dabantur.

4 Reſcriptum, quo mandatur, monitorijs omiſſis ſuperſedendum executorijs, an valeat.
5 Iudex delegatus ſi non procedat ratione preuia, an poſtea acta valeant.
6 Reſcriptum ex ſurreptione, quantumcunq; modica, vitiatur.
7 Papa in dubio non preſumitur grauare eccleſiam onere duplici.
8 Reſcripta pro beneficiandis neceſſaria quo ordine impetranda.
9 Inſtromenti verba enunciatiua non probant.

1 **Ex inſinuatione.** † Non valent executore, in quibus impetrans dixit falſo monitorias preceſſiſſe. h. d. ¶ In prima deciſa partis querela. In ſecunda ibi quo circa.
2 proniſio. ¶ † Nota quod ſecundum antiquꝰ tempora pro beneficiandis dabantur tria paria literarum. ſ. monitorie, preceptorie, ⁊
3 executorie. Ad hoc. ſ. eo. c. conſtitutus. ⁊ c. capitulum. ¶ † Not. ſecundo quod litere executorie narrãtes monitorias preceſſiſſe, ſunt inualide, eis non precedentibus: a contrario, quia ſi non fiat mentio de monitorijs, preceptorie, ⁊ executorie valent, dato quod non preceſſerint monitorie, vel ſi preceſſerint, fiat mentio: ⁊ hoc ſecun-
4 dum doct. hic ſuper verbo, alioqui. ¶ † Or ſaciam vnum contrarium literale: oppo. quod non tantum ſit literis ſuperſedendũ, ſed nec litere valent, tanquam ſurreptitie. Ad hoc. ſ. eod. ad audientiam. ij. cum ſimi. Solu. Dicit hic Io. And. quod ſuperſedendum eſt perpetuo. ſ. e. dilectus. ij. Hic enim non expectatur alius finis, vel euentus: ⁊ ſic improprie hic ſuperſedetur: vnde verbum Su-
5 perſedeatis, non ſtat proprie. ¶ † Quid ſi hi iudices, quibus eſt mandatum, non proceſſiſſent ratione preuia, an valeat quod agitur. Videtur quod non: quia venit contra formam mandati. Ad hoc. c. cum dilecta. ſ. eo. ⁊ l. diligenter. ff. mandati. Et per hoc non ſolum iubetur quod faciat ius, ſed prohibetur ne aliquid faciat contra rationem. In contrarium, quia ſententia cõtra ius litigatorum data tenet. de re iudi. cum inter cum ſimi. Dicit Io. And. quod quedam ſunt clauſule committentes iuriſdictionem, ⁊ modificantes eam, ſeu illi formam dantes: ⁊ in talibus procedit quod factum contra formam vitiat quod agitur. ¶ Quedam ſunt clauſule non committentes iuriſdictionem, ſed ſolum demonſtrationem facientes, ⁊ non arctantes eam: ⁊ tales non arctant, vt ſi omittant, nõ valeat quod agitur. ¶ Facit quod ſi delegetur cauſa alicui, vt pronuntietur pro Titio, ſi probauerit: quod ſi probat, ⁊ feratur ſententia contra eum, valeat ſententia: quia hic ſolum iuriſdictio excitatur, non autẽ arctatur. Et hoc tenet Inn. ſ. de offi. dele. prudentiam. ¶ Et faciunt ad illa, que Bar. dimiſit indeciſa. in. l. ſi ſocietatem. §. arbitrorũ. ff. pro ſocio. ſi compromittat in aliquem vt procedat, ⁊ determinet de iure: an ſi pronuntietur contra ius valeat pronũciatio. Et videtur quod ſic: quia hic videtur potius excitatio iuriſdictionis, quam noua commiſſio. Ad hoc quod no. in cle. i. de offi. iudi. delegati. per gl. ad hoc de offi. ord. graue. ⁊ c. irrefragabili. l. mutue. §. ſi ſub conditione. ff. de tutel. ¶ Nec obſtat ſi dicatur qđ id, quod inerat, expreſſum dat formam: quia inerat de iuſtitia: vt dixi. ſ. eodem cum dilecta. quia id, quod inerat, nõ erat ordo neceſſitatis: ideo expreſſum dat formam. ¶ Hic autem hoc inerat ex neceſſitate: ideo expreſſum potius ſonat in monitionem,
6 quam formam. † Querit glo. de ratione. Dicit glo. quod ſunt obtente litere per ſurreptionem, falſitate expreſſa, vt facilius literas obtineret, tali, quam ſi tacuiſſet, literas non habuiſſet: vt. ſ. eo. ſuper literis. Hoc dictum glo non placet. imo literas habuiſſet veriſimiliter, ſi monitorie non preceſſiſſent. Quod patet etiam, quia eis non precedẽtibus, valent executorie. Quod bene probatur hic in verbo, alioqui. Sed hoc ideo, quia ſcienter falſum expreſſit: vel quia in talibus literis quantũcunq; modica ſurreptio vitiat. Idẽ dixit glo. ſi tacuiſſent aliquem de mandato pape receptum in ea-
7 dem eccleſia. ſ. eodem mandatum. ¶ † Nota glo. que ſequitur opi. quod non ſit intentionis pape grauare eccleſiam de duobus, niſi
8 exprimat. ¶ † Glo. querit an tales litere ſint hodie de ſubſtantia, ac ſeparate emanant. Dicit glo. quod non. Vnde quandoq; executorie tantum prima vice dantur. Dicit tamen glo. quod ordo hodie, ⁊ ſtylus curie eſt, quod primo dentur monitorie. Secundo preceptorie. Tertio executorie. ſ. eodem conſtitutus. Et dicit Ioan. And. quod hodie ſtylus habet cõtrarium, ſaluo quam in receptio
9 nibus monialium. ¶ † Vltimo glo. inducit in arg. quod ſi in vno inſtrumento ſit mentio de alio inſtrumento, non creditur, niſi exhibeatur inſtrumentum, de quo ſit mentio. De hoc Ioan. And. remittit, de offi. deleg. cum in iure. de verbo. ſignifica. abbate. Et pleniſſime hoc ponit Ioan. Cal. in commento ſuper decre. poſt ceſſionem. dic vt ibi habetur, ⁊ ibi plene dixi. ¶ Ratio autem, quare nõ creditur inſtrumento enuntianti tenorem alterius: quia non atteſtatur de eo, quod ſuo ſenſu perceperit immediate, ſed de eo, quod perceperit mediante ſenſu alterius: vnde non creditur: ſicut nec atteſtanti de audito auditus. ſ. de teſti. veniens. ⁊ c. ex literis. ⁊ qđ no. de teſti. cauſam. ⁊ hoc teneas. Antonius de Butrio.

1 ¶ Papa non intendit in dubio grauare eccleſiam de duobus.
2 Clauſula conualidatiua, vel prelatiua, quid importet. 11.
3 Clauſula reſcripti inualidans que dicatur. 12.
4 Reſcriptum mandans quẽ in canonicum recipi, valet tacita prebenda.
5 Papa in dubio an preſumatur grauare velle eccleſiam de duobus. 7. 8.
6 Clauſula inualidans ſecundum reſcriptum, in dubio ſubintelligitur.
9 Reſcriptum ſecundum circa idem beneficium, an valeat.
10 Reſcripta gratiarum plura ſimul ⁊ in eadem eccleſia concurrentia cum clauſula non obſtante, qualiter intelligenda. 13.
14 Reſcripto gratie primo ſtante ſi emanet ſecundum totalis iuris collatiuum, ⁊ proprio motu, abſq; alia clauſula, an illud ſecundum deroget primo.
15 Beneficium collatum primo impetranti per capitulum, an poſſit ei auferri, ⁊ ſecundo conferri propter clauſulam, ſi pro alio, ⁊c.
16 Reſcriptum impetrans in primo loco an preferatur ſecundo.
17 Poſſeſſor tertius moleſtatus per ſecundum impetrantem, an poterit tertius opponere de iure primi.

Mandatum. Hec decre. eſt difficilis in ſuo intellectu, ⁊ eam commentauit Ioan. Cal. ⁊ ego eam ſecundum commune legere, ⁊ attingendo ſubſtantialia omiſſis alijs, ⁊ quibuſdam, que ſcribit Ioannes Andreas poſt Compo. poſt glo. quarum aliqua ſunt hodie deciſa, que ſunt in camera ſtudenda. ¶ Et habet hec decre. duos intellectus: ſecundum vnum hoc dicit. Non intendit papa eundem collatorem grauare de duobus, vbi pro ſecundo ſcribit cum clauſula, Si pro alio non eſt ſcriptum, qui huiuſmodi gratiam proſequatur, etiam primo tempore date vel preſentationis ſecundi gratiam aſſecuto hoc dicit. Secundum vnum intelle-
1 ctum, quem ſequitur Calde. ¶ † Vel ſecundum intellectum gloſſ. ceſſantibus clauſulis in dubio papa non intendit eccleſiam grauare de duobus: ideo ſecundus in data repellitur, ſiue primus expectat, ſiue ſit iam gratiam aſſecutus ante datam, vel preſentationem ſecundi. hoc dicit. ¶ In prima dictum. In ſecũda rationem
2 ponit, ibi: Cum. ¶ † Premitte pro euidentialibus, quod quedam ſunt clauſole conualidatiue, hoc eſt, firmantes gratiam cõtra grauamen: vt, Non obſtante quod pro alio ſcripſerimus in tali eccleſia. ¶ Quedam ſunt clauſule conualidatiue prelatiue: ⁊ iſte ſunt clauſule anteferri: ⁊ hodie tempore meo ſunt in vſu: puta, Non obſtante ſi pro alio ſcripſerimus, cui volumus te preferri. De quibus clauſulis habetur in. c. authoritate. de conceſſio. preben. libro
3 vi. ⁊ nota hic per docto. ¶ † Quedam ſunt clauſole inualidantes: vt, Si pro alio non ſcripſerimus, mandamus tibi prouideri in tali eccleſia: ⁊ tunc quedam ſunt, que ex ſola exiſtentia primo conditionant ſecundam, vt eſt iſta, Si pro alio nõ ſcripſerimus. ¶ Quedam, que conditionant ex pendentia, puta non obſtante ſi pro alio ſcripſerimus, qui huiuſmodi gratiam proſequatur: ⁊ de iſta ſpecie loquitur decre. noſtra. ¶ Item habetis ſcire quod in caſu dubij ſunt opi. quia quidam dicunt in dubio intentionis pape eſſe nõ grauare eccleſiam de duobus: ⁊ ſic in dubio intelligunt clauſulam inualidatiuam. ¶ Alij dicunt econtra: vnde in dubio ſubintelligunt conualidatiuam. ¶ Alij diſtinguunt, an gratia prima pendeat: ⁊ tunc non videtur intentionis pape, pendẽte prima gratia grauare ſecundo: ſecus ſi prima gratia iam executioni mandata, pro ſecundo ſcribit. ¶ His hic ſuppoſitis venio ad caſum: et ſequor lectio. quam ſequitur Ioannes Andreas ſecundum quem hoc intendit Executor, cui ſcribitur, vt in certa eccleſia faciat aliquem recipi, cum clauſula, Si ibidem pro alio non ſcripſerimus: qui huiuſmodi gratiam proſequatur, non debet mandatum eius exequi, ſi alius ibi receptus eſt de mandato ſcribentis. hoc dicit. et quam credo veram, ⁊ quam reperio quod domini de Rota mandauerunt ſeruari: non teneris. Videbatur contra: quia non erat aliquis, qui proſequeretur, ex quo iam erat proſecutus: ⁊ ſic non pendebat gratia, ad quem caſum videtur ſe papa retuliſſe: et ibi non teneris: imo non debes. Et poteſt intelligi quod vt collatori,
4 ⁊ vt executori fuit ſcriptum. ¶ † Nota ſecundum vtrunq; intellectum quod valent litere mandantes de canonicatu, licet nil dicant de prebenda: quia ſubintelligitur etiam mandatum prebende: de prebend. relatum. ⁊ eodem titu. ſi clericus. libro. vi. ⁊. ſ. queſtione. iij.
5 ſi quis obiecerit. ¶ † Nota ſecundum vnum intellectum, quod non videtur in dubio papa velle eccleſiam grauare pro duobus, vbi ponit clauſulam Si pro alio non ſcripſerimus: per quod a cõtrario colligitur quod nulla clauſola appoſita intendit eccleſiam grauare de duobus. Et ex hoc nota quod clauſola conditionans primam

primam gratiam propter pendentiam prime, extenditur etiam
ad caſum prime execute. ¶ Alia poſſunt colligi: ſed quia eſtis tar-
di in ſcribēdo, omitto. ¶ Uenio ad notabilia ſecundi intellectus.
6 †Et no. quod in dubio clauſula inualidans ſecundas literas ſub-
7 intelligitur. ¶ †Item not. quod in dubio non intendit papa ec-
cleſiam grauare de duobus, ⁊ ſic in caſu non expreſſe clauſule inua-
liditatis, illa clauſula ex mente pape ſubintelligitur. ¶ Omitta-
mus alia, que potius ſunt ad ornatum pro repetentibus. ¶ Ue-
niamus ad intellectum decre. ⁊ ingredior glo. quia nil dicitur non
reducibile ad glo. ⁊ ingredior glo. j. opponendo de. l. quod Labeo.
ff. de Carboniano edicto. vbi patet quod lex debet eſſe de dubita-
bilibus. quod hic non videtur. huius tituli facta eſt glo. aſſignans
rationem dubitandi, vt in eadem patet: ⁊ rationem decidendi aſſi-
gnat. ¶ Sed obuiat glo. quia ſecundum intellectum glo. videtur
a contrario, quod ſi non eſſent clauſule appoſite, ſecus eſſet. Sed
contra eſt. ſ. eo. c. capitulum. vbi non apparet de clauſula: ⁊ tamen
ibi dicit idem, quod hic propter hoc contrarium glo. ſecunda po-
nit duas opiniones, per quas duos infert intellectus ad decre.
¶ Prima, quod omnibus clauſulis ceſſantibus, non intendit pa-
pa grauare eccleſiam de duobus: ⁊ ſic hic appoſitio clauſule notat
factum, non quod ex ea ius ſumatur. Motiuum eius eſt prealleg.
c. capitulum. Etiam motiuum eius eſt hoc capitulum in ratione
fi.: nam papa hic dicit quod non eſt ſua intentio eccleſiam graua-
re de duobus. ¶ Tertio ſtylus curie etiam fundat hunc intellectū
quia papa in literis conſueuit clauſulam apponere validantem,
Non obſtante ſi pro aliquo ibidem ſcripſerimus. Per hoc decla-
rat quod niſi ſignum hoc apponat, per quod oſtendat ſe velle gra-
tiam ſecundam valere, in dubio declarat ipſam non valere, clauſu-
la non appoſita. Et ſi dicas, dicit Joannes Andreas ſic: ⁊ appo-
ſuit clauſulam inualidantem, Si pro alio: vt patet hic: ergo ⁊ per
conſequens arguam quod in dubio velit papa eccleſiam grauare
de duobus, niſi apponat inualiditatem. Dicit Joannes Andreas
hec non obſtat quia quod exprimatur quod ineſt, nullum eſt abſur-
dum: ergo tenendo quod in dubio non intendat valere ſecundam,
ſi exprimat hoc, quod ineſt ad maiorem declarationem, apponen-
do clauſulam inualidatiuam nullum inducit abſurdum: ſed quod
tollatur, vt obſtans quod non obſtat, abſurdiſſimum eſſet. Te-
nendo ergo opi. quod prime litere non obſtarent ſecundis, que eſt
oppoſita opi. prime, abſurdum eſſet, imo abſurdiſſimum appone-
re clauſulam Non obſtante: vt tolleretur quod nullo modo obſtat:
ſicut abſurdiſſimum foret dicere, Non obſtat quod habeat vel non
habeat flauos capillos: vel, Non obſtante quod ſit vel non ſit legi-
timus, vel legitime etatis: vel, Non obſtante quod ſit doctor in ſa-
cra pagina, ⁊ ſimilia ¶ Concluditur ergo quod curia in expreſ-
ſione clauſule, vt vitetur hoc abſurdum, habet pro conſtanti quod
clauſula inualidans ſubintelligatur, niſi apponat clauſulam, per
quam validet: ſed apponendo clauſulam Si pro alio, exprimit qđ
ineſt: ⁊ ſic hec opin. ex practica curie fouetur, quod non intendit
papa eccleſiam grauare de duobus. Per hoc allegat text. in capi.
penulti. de reſcriptis. libro. vi. ⁊ ibi fecit glo. per quam impugnat
hanc opinio. que fuit Goffre. hic, in principio. Applicando modo
opi. hanc ad text. hic eſt caſus pro ea, ſi papa exprimat conditio-
nem inualidantem ſecundas, Si pro alio non eſt ſcriptum: ⁊ inua-
lidantem ex pendentia. Uult textus quod prima gratia aſſecuta,
ſecunde litere repellantur. Motiuum: quia papa in tacito diſpo-
ſitionem ſuam tacitam relinquit regulandam iuri, ⁊ mentem ta-
citam cenſetur menſurare, ⁊ relinquere, ⁊ tenere mentem iuris: ſed
ius in dubio vult quod non intendat papa eccleſiam grauare de
duobus: ergo licet non diſpoſuerit in caſum gratie primo execute
ius prouidet: ⁊ ſic ipſe tacite prouidere videtur vt non valeat gra-
tia. Et ſic vbi homo diſponendo exprimit caſum prouiſum a iure,
in caſum tacitum, non per hoc cenſetur recedere a prouiſione iu-
ris, vbi prouiſio tangit commodum tertij: quam in dubio homo
tollere non videtur velle, etiam ſi poſſet. ¶ Secūda opinio in hac
materia eſt, quod in dubio papa velit eccleſiam grauare de duo-
bus: ⁊ hoc tenendo dicendum ad decre. iſtam quod ratio determi-
nandi hic procedit ex appoſitione clauſule: nam in dubio clauſula
conualidans intelligitur: ſed ex quo papa apponit clauſulam in-
ualidantem, per hoc declarat ſe velle innouare gratiam ipſam: er-
go ſic aliqualiter ledēdo in caſu pendētie hic ſua prouiſio ex mēte
eius a iure coniecturata extenditur ad caſum, vbi ipſa eſt effectua-
liter aſſecuta: quo caſu magis, aut ſaltem pariter, ratio diſponen-
di concluditur. Et per hoc ſatis eſt factum gloſſe. ¶ Tertia fuit
opi. media Hoſtien. in hac materia diſtinguens, quod ſi gratia ſe-
cunda emanat prima pendente, in dubio non ſit intentionis pape
eccleſiam grauare de duobus, ſicut loquitur prima opin. Uel ſi in-
telligatur quod ſi ſecunda emanat prima iam aſſecuta, tunc dici-
tur quod ſecunda valet, vbi nulla clauſula eſt appoſita. Ubi au-
tem eſt clauſula appoſita, dicit quod etiam ſi conſtaret, ſecundam
ex pendentia prime, non valeret ſecunda, ⁊ prima aſſecuta: ex quo
papa declarauit ſe ſemel velle gratiam innouare in caſu expreſſo: ⁊
ſic ex coniectura mentis intelligitur quod voluerit innouare in ca-
ſu tacito: et ſic tunc inualida eſt reſpectu gratie prime aſſecute.
¶ Ratio autem eſt ſecundum Hoſti. quoniam ceſſantibus clauſu-
lis ſecunda emanat poſt primam, ea pendēte neceſſario ambe gra-
tie referūtur ad idem beneficium: quia ad proximam vacaturam:
ergo ſecunda inualida: vt patet in. c. ex parte. j. de offi. dele. Item ⁊
tunc ſubeſt odium vacaturarum: qꝛ vbi plures ſunt expectantes, ⁊
multiplicantur in mortem alterius cogitantes, qđ exoſum eſt iuri
⁊ conſequēter pape. ſ. de conce. preben. c. ſi. Et pro hac parte opti-
me facit. c. preſenti. de offic. lega. lib. vi. vbi propter odium vacatu-
rarum legatus nō poteſt facere plures reſeruationes: ſic in dubio
papa plures facere non intelligitur, vbi quaſi videtur caſus. Hāc
opi. tenuit aliquando Joā. de Lig. reſpondens ad hanc decre. qđ
expreſſio clauſule hoc operabitur, vt prima aſſecuta, non valeat ſe-
cunda: dans ſimile de vulgari tacita, que expreſſa in vnum caſum,
intelligitur ex coniecturis in alium repetita: vt. l. ſi. C. de inſti. ⁊ ſub
ſti. ſub condi. fac. ¶ Jo. And. quid intendat hic, non bene patet:
tamen videtur velle ꝙ gratia ſecunda non valeat, etiam prima aſ-
ſecuta. Et allegat pro caſu. c. pen. de reſcriptis. lib. vj. vbi tangit in
glo. Et licet dicat Jo. Cald. ꝙ non eligat clare, an hoc intelligatur
prima aſſecuta, vel pendente: ⁊ ſic verum in gl. antiquiſſima. Certe
ſatis eligit in nouellis prout conatur reſpondere ad decre. preſen-
ti. ſuper quo fundatur opin. pendente tam inualiditate ſecunde
prima pendente, quam inualiditate ſecūde prima aſſecuta. Et hoc
fecit poſt commentum Cal. dum vidiſſet eius opi. Jo. Cal. videtur
hic hanc opi. amplecti: nulla alia facit fundamenta vltra Hoſtien.
ſed reſpondet ad decre. iſtam: vt. ſ. eſt reſponſum ad decre. pen. de
reſcrip. libro. vj. Dicit qđ ibi erat clauſula Non obſtante. Sed, vt
ipſemet dicit, hoc eſt diuinare. Ideo dicit ſecundo quod quandoqꝫ
plures litere emanant diſperſee in data: ⁊ tunc non eſt intentio-
nis, eccleſiam grauare de ſecundis: qꝛ non eſt eius intentionis da-
re duas preſentes: quia poteſt tunc apparere que litere ſint vitio-
ſe, ⁊ preter intentum, ſcilicet ſecunde, que emanant poſt graua-
8 men, que non valent, vt dixi. ¶ †Quandoqꝫ emanant due litere in
data pariles: ⁊ tunc ſicut non intendit papa eandem eccleſiam gra-
uare de duobus pendentibus ſucceſſiue, ita nec ſimul, niſi illud ex-
primat: vnde propter rigorē ambe debent vitiari: quia non inten-
dit papa alteras valere, ⁊ non apparet que ſint: ſed qꝛ non potuit
alicui parti imputari, quare non fecerit mentionem de eo, qđ non
erat in rerum natura: ⁊ par fuit intentio pape quod vni prouide-
retur. ¶ Ad hanc diſcordiam tollendam Innocen. eligit mediam
viam, vt hoc caſu inſpiciatur que pinguior: ⁊ ambabus paribus
attendatur prioritas preſentationis: omnibus paribus locus ſit
gratificationi capituli altero excluſo: quia reſpectu: ⁊ ſic ille, que
poſterior remanet, preſumitur in data poſterior: ⁊ ille repelletur.
Et hec ratio placet. Per hoc concludit ꝙ quandoqꝫ ſecunde ema-
nant poſt primas cum clauſula inualidatiua: ⁊ tunc ſolum annul-
9 lantur ex grauamine: qꝛ tunc papa ponderat grauamen. ¶ †Quā-
doqꝫ ſecunde emanant poſt primas, eis pendentibus: ⁊ ſi ambe re-
ſpiciant idem beneficium, annullantur ex defectu ſectionis impoſ-
ſibilis de iure: de preben. tue. ⁊ c. maioribus. ¶ Quandoqꝫ emanāt
poſt primas, ⁊ referuntur ad diuerſa beneficia: ⁊ tunc annullantur
propter odium vacaturarum, ⁊ multiplicationis expectantium,
per dictam decre. preſenti. alias prima aſſecuta ceſſantibus clauſu-
lis nullus eſt defectus. Ideo dicit quod ſi eſſent due electiones va-
cantium eccleſiarum, vel prebendarum in eadem eccleſia, ſi faceret
vnam papa poſt aliam, vel eodem inſtanti, quod ambe valerent,
vt. j. dicam. ¶ Jo. de Lig. indiſtincte tenet opi. glo. quod ſecunda
non valeat, ſiue emanat prima pendente, ſiue prima aſſecuta. Mo-
tiuum eius cauſa grauaminis eſt cauſa repellens: ſed, dicit ipſe,
non concipio ꝙ plus nō grauat gratia aſſecuta, quam gratia pen-
dens: quia primo caſu grauamen non poteſt ceſſare. Secundo ca-
ſu poteſt multis caſibus ceſſare. Dic quod non grauabitur in con-
ferendo: ergo ⁊c. ¶ Hanc opi. ſecutus ſum huculqꝫ in ſimili indu-
cendo. Primus caſus omiſſus remanet in diſpoſitione commu-
nis iuris: ſed hic omiſſus fuit caſus, quo ſecunde litere emanat pri-
ma aſſecuta: ergo quod diſponit hec decre. eſt ius. ff. de libe. ⁊ poſt-
hu. l. commodiſſime. ff. de condi. ob. can. l. ſi extraneus. Ius diſpo-
nit qđ prima aſſecuta, ſecundus repellatur: ergo hoc eſt de iure.
Secunda ratio grauaminis eſt cauſa proprie repellens: ſed hic pri-
ma aſſecuta dicatur eccleſia grauata: vt hic eſt tex. ergo repellitur
ſecunda, ⁊ prima aſſecuta. ¶ Preterea, ſi vbi papa prouidet inua-
lidando ſecundam, ⁊ ex pendentia prime ſecunda inualidatur pri-
ma aſſecuta, vt hic eſt caſus, multo fortius vbi papa nihil diſpo-
nit, inualidatur ſecunda prima aſſecuta: ideo procedit, qꝛ dictum
in vno, tacite negatur in tacito: ſed hic intelligit ius, vbi tacite cen-
ſetur negatum, ſi facta expreſſione, multo fortius vbi nihil cēſetur
negatum, quādo, ſcilicet nihil eſt expreſſum, id eſt, quādo clauſula
inualidans nullo modo eſt expreſſa propter datam dependet hoc

ex ratione,ex qua ſurgit nullitas.Quidam dicunt qđ ſi eſt ſciſſio prohibita per.c.maioribus.⁊.c.tue.de preben.ideo concludit quādo gratia poſtularetur ſuper eodem,non quando ſuper diuerſis. ¶ Alij dicunt qđ ratio eſt ſurreptio: quia ex quo non fit mentio qđ alias ſit ſcriptū,papa literas non eſſet cōceſſurus,ſi hoc ſciuiſſet.Et hoc tangit Inn.ſ.eo.capitulum.Alij dicunt qđ eſt odium vacaturarū.Et hoc ſentit dominus Cal.⁊ Hoſti.Tenendo qđ ſit odium ſolum vacaturarū,indubitanter procedit opi.Hoſt.⁊ Cal. ¶ Sed text.in hac materia loquentes ponderant grauamen,⁊ grauamen datur prima aſſecuta.Ergo ſaluando iſtam poſſes dicere quod eſt fatendum quod grauamen hoc operatur, nihilominus grauata non dicatur eccleſia,niſi quando pendent gratie.Nam naturaliter ſi fero pondus,donec pondus ſuper me pendet, grauor:quatenus depoſitum eſt,non grauor:ſic in propoſito,eccleſia grauata dicatur,quandiu pendeant ipſe: ſed eis depoſitis, non. Hoc quod dicitur eccleſia grauari ſolum quando pendent, vt ſentit.d.c.preſenti.hanc opinio.fouet equitas.Nam abſurdum eſt dicere quod ex quo ſemel papa ſcripſit in vna eccleſia. quod non ſit veriſimile,eum velle amplius eo viuo in eccleſia ſcribere:⁊ ſic nunquam in eccleſia illa amplius in vita pape valeat gratia, niſi hoc exprimat.⁊ ſi adſiſterem pape, determinarem, vel ſuaderem hoc terminari de iure.Tamen quelibet opi.poteſt defendi.Nam tenendo primam,ratio non obſtat:quia onerata poteſt dici eccleſia,etiā poſt collationem,vt hic eſt caſus:cui non eſt reſponſum.Et ſi dicatur, Pondus eſt depoſitum:ergo ceſſat grauamen.Id eſt verum, ſi poſt depoſitionem nil remanet vinculi grauans:quia grauamē attenditur reſpectu liberalitatis conferendi: que cauſa, ſeu ratio tollitur facta collatione,donec ille viuit,vel cedit,vel alias:aut beneficio excluditur:⁊ ſic poteſtas,⁊ voluntas ſunt diuerſa: vnde de vno non poteſt ad reliquum argui:cum de diuerſis non fiat bona illatio: vt.l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acquir.poſ.Ad.c. preſenti.dico quod ibi diſputatur de poteſtate: hic de voluntate. In dubio nō vult.Sed ſi diſputaretur an poſſet papa:dico quod poſſet:quia nō ligatur iure.Legati aūt poteſtas eſt reſtricta per illam decre.Non obſtat ratio:quia ibi ponderat grauamen: ergo habet eccleſiam pro grauata demum, quando gratie pendent, vt ibi dicit litera:quia dico quod ibi papa dicit quod ad reſtringenda grauamina,reſtringitur poteſtas,vt duas pendentes reſeruationes non faciat.Nota per hoc includens quod eccleſia non ſit grauata prima aſſecuta:ſed concludens quod ſi permittātur plures pendentes, plus poſſet, ⁊ poteſt grauare, quam non poſſet. quando vna eſt aſſecuta,ſi poteſt facere ſecundam:quia ibi non poterit accumulare tot grauamina.Et hec eſt mens iſtius decret. ¶ Unde adhereo opi.alterius per hanc decre.quam etiam ſequitur Ioan.And.in.c.prealle.⁊ penul.de reſcriptis.lib.vi.in Nouella.⁊ illam tenet ſtylus curie: ⁊ quando pro primo vel ſecundo eſſet reſcriptum in forma pauperum,vt ſcribunt domini de Rota deciſione.xl.allega.xxxix.Pro concordia tamen aliquorum iurium in hac materia imaginor duos caſus.Primus,quando litere emanant,⁊ diſpariles in data in eadem eccleſia.Secundus,quādo plures gratie emanant pariles in data.Primum proſequor per quatuor caſus.Primus,quando plures gratie emanant in eadem eccleſia cum clauſula Non obſtante.Secundus,quando emanant in eccleſia cum clauſula Anteferri.Tertius, quando emanant cum clauſula inualidatiua Si pro alio.Quartus,quando emanant ſine
10 aliqua clauſula. ¶ †Ad primum, quando gratie emanant cum clauſula Non obſtante:⁊ tunc ſi reflectuntur ſuper eodem beneficio,vt quia mandauit prouideri Titio de archidiaconatu in tali eccleſia.Secundo mandauit alteri prouideri de archidiaconatu eodem,non obſtante quod pro alio ſit ſcriptum:⁊ tunc ſecunda valet,⁊ prima cenſetur reuocata.Notat Ioan.Andr.de preben.ſi beneficium.lib.vi.Idem puto,ſi prime ſunt ad vacaturam,⁊ conferat.Secundo non obſtante quod pro alio ſcripſerit:quia tunc credo quod ſecūde valent,⁊ primus expectabit vacaturam:quia per ſecūdas literas apparet quod voluit ambas gratias valere,propter clauſulam Non obſtante:tamen modernus ſtylus curie obſeruat contrariū,vbi preſeruatur ius primo ad vacaturas. ¶ Quandoqꝫ reflectuntur ſuper diuerſis beneficijs: ⁊ hec clauſula poteſt multipliciter intelligi. ¶ Uno modo vt ſonet prelationem primi: ⁊ hic intellectus non eſt bonus,cum ſuperflua eſſet clauſula Anteferri.Secūdo,quod velit ſecundum coniungere primo: ⁊ adhuc hic non eſt bonus: quia ſic ſequeretur ſciſſio.quod eſt inhibitum. Dicendum eſt ergo qđ illa clauſula tollat ſolum grauamen:⁊ hoc caſu cōſonant omnes,qđ ſufficit clauſula generalis Non obſtante qđ pro alio ſcripſerimus.Non obſtat qđ dixi.ſ.c.in noſtra.⁊ de reſcrip.ſuſceptum.§.cū aliquibus.quia ibi ſcribitur in caſu magis exoſo iuri,ſcilicet pro beneficiato ad inducendā pluralitatē in.c.in noſtra.quo caſu notabilior exigitur expreſſio. Hec eſt communis opi. ¶ Hec eſt vera,qñ eſt ſcriptum pro vno: ſed eſt dubiū an hec clauſula perficiat reſcriptū quando eſt ſcriptū prius pro duobus.

Et aduerte:qꝛ hec clauſula pōt poni duobus modis,ſi dicat Non obſtante qđ pro alio.Tenet hic Io.An.⁊ doc.qđ non,cū papa declarauerit in ſingulari ſe velle eccleſiam grauare,vbi pro alio ſcriptū ſit:⁊ ſic voluit grauare de duobus tantū,non de tribus.Si autem dicitur Nō obſtante qđ pro alijs:⁊ tūc aut eccleſia eſt grauata de vno tantū,vel duobus:⁊ clauſula firmat ſecundā gratiam,vel tertiā:pro pluribus aūt eccleſia grauata exiſtente,clauſula nō firmat gratiā: qꝛ illa Si pro alijs,in plurali,verificatur de duobus tantum,⁊ non pluribus.Tollit ergo grauamē duorū tantū,⁊ non plurium, propter odium vacaturarū,⁊ propter odiū grauaminis: niſi diceretur Nō obſtante ſi pro alijs ſcripſerimus,quotcunqꝫ fuerunt:qꝛ tūc etiā contra vniuerſam pluralitatē expectantiū gratia
11 firmatur. ¶ †Scđs caſus principalis,qñ ſecunda gratia emanat cū clauſula anteferri:vt qꝛ dicit Non obſtante qđ pro alio ſcripſerimus,cui te volumus anteferri:⁊ hic operaꝛ duplicem effectum, ſecūde gratie validatiuū,⁊ etiā prime gratie quo ad primā prelaturā:qꝛ facit ſm̄ primo anteferri:⁊ de hoc nō eſt dubiū. ¶ Nūquid aūt primus tūc excludatur:tangit Io.An.eo.tit.c.pe.lib.vi.⁊ videtur velle qđ nō excluditur:qꝛ illa clauſula inducta ad minuendā gratiā primi in data,nō debet operari augmentū.Et pro hoc hodie eſt ſtylus curie,qui habet qđ appoſita clauſula illa ſubmittit, Nullā tamen volumus expectanti aliud beneficiū in expectatione
12 preiudiciū inferri. ¶ †Tertius caſus,qñ emanant ſecūde litere cū clauſula inualidatiua:⁊ hoc pōt eſſe multipliciter.Quādoqꝫ cum clauſula ſimpliciter cōditionante eſſe ſcđe ex exiſtētia prime,vt eſt hic:⁊ hec qñqꝫ in ſingulari,Si pro alio,⁊c.ſi pro alio nō ſcripſerimus:⁊ tūc dicit qđ hec clauſula operatur,qꝛ firmat gratiā contra vitiū ſurreptionis:quaſi per hoc ſatis faciat mentionē de prima: ſed nō tollit vitium grauaminis.Per qđ cōcludit Io.An.de reſcrip.c.pe.li.vi.⁊ hoc caſu ſecūda gratia nō eſt inualida,niſi opponatur.Hoc mihi nō placet:imo dico qđ gratia eſt nulla: qꝛ ex quo deficit,ꝑpter defectū conditionis,vbi pro alio eſt ſcriptū,⁊ deficit ex expreſſa volūtate:ſic cōditionata deficit ipſo iure gratia:nō defectus cōditionis expreſſe ipſo iure vitiat.Nec obſtat qđ exprimatur qđ ineſt:qꝛ aliter exprimitur quā inſit,cum primo caſu nō conditionet,ſed inſit reſolutiue:ſi opponat qđ capitulū de grauamine nō exprimiꝛ directe ⁊ principaliter reſpectu principij,gratiā reddit conditionalē:hoc qñ gratia emanat,ſi pro alio nō eſt ſcriptū:⁊ ſcriptū eſt pro vno. ¶ Alius enim eſt defectus conditionis reſoluens,⁊ alius ſuſpēdens.ff.de in diē addict.l.ij.⁊ de condi.appo.nullum.alias verū. ¶ Quandoqꝫ clauſula apponitur,ſi pro alijs non eſt ſcriptū:⁊ ſcriptū eſt pro vno.Et dicit hic Cal.Io.An.qđ excluditur ſecūdus,etiam ſi pro vno ſit ſcriptū:qꝛ illa pluralitas reſoluitur in ſingulares,propter odiū vacaturarū.Allegant de priui. vt priuilegia.ff.de ver.ſig.que ſinit. ad hoc de prebē.quāuis.li.vi.⁊ ſic tenet curia:⁊ hoc tenet Io.An.de preben.quāuis.li.vi. ¶ Quādoqꝫ apponitur clauſula inualidatiua cōditionans ſecundā ex ſola pendentia prime:vt ſi dicitur,Non obſtante ſi pro alio ſcripſerimus,qui huiuſmodi gratiam proſequatur:⁊ tunc ſecundū omnes non valent ſecunde,ſiue prima gratia pendeat: ⁊ tunc credo quod nō valent ipſo iure,ratione,qua.ſ.Item non valent ſecunde, niſi emanent prima gratia aſſecuta,vt hic: qꝛ clauſule appoſitione ſecundum aliquos, vt dixi.ſ.videtur gratiam innouare voluiſſe in caſu tacito.Sed tunc puto qđ in caſu tacito,an excludantur litere ipſo iure,an exceptionis ope,tangā ſtatim in ſequenti principali
13 caſu. ¶ †Quartus caſus,quando plures gratie accumulantur in eadē eccleſia,nulla ſubſiſtēte clauſula:⁊ hic aduertendū eſt. ¶ Quādoqꝫ ambe gratie reflectuntur ſuper eodem beneficio:⁊ oēs fatentur qđ ſecūda gratia nō valet:⁊ hoc propter ſurreptionē.Ex quo patet qđ ſecūde litere ſunt nulle per reſcripta in.c.ad audientiā.de reſcrip.Et hoc verū credo,ſiue reflectanꝛ expreſſe quo ad verba ⁊ mentē,vt qꝛ pro duobus ſcribiꝛ ſuper eodē archidiaconatu tali: ſiue reflectanꝛ ſuper eodē quo ad mentē,licet nō quo ad verba:vt qꝛ pro primo ſcribaꝛ pro archidiaconatu vacante morte talis:ſecūdo ſcribitur pro archidiaconatu proximo in tali eccleſia vacaturo vel vacanti:⁊ ibi nō eſt niſi vnus archidiaconatus:vt hic eſt caſus ⁊ in.c.ex parte.de offi.dele.⁊ hoc caſu habeo pro indubitato qđ inficiuntur ex vitio ſurreptionis. ¶ Qñqꝫ gratie pñt referri ad diuerſa bñficia:vt qꝛ vterqꝫ mandatur prouideri de proximo vacaturo,⁊ pro ſcđo ſcribitur de proximo vacaturo alteri nō debito,⁊ ſic gratia referꝛ ad diuerſa bñficia:⁊ tunc aut gratia ſcđa emanat prima pendēte:⁊ hic dicit Io.Cal.qđ ſecūda inficitur ex pendētia prime,⁊ ex vacaturarū odio,⁊ ꝑpter grauamē.An aūt tūc vitientur ſcđe ipſo iure,vel demū ſi opponatur:dubitat Io.An.in.c.pe. ⁊ qđ ipſo iure arguit,qꝛ ſurreptitie:ſurreptio aūt vitiat ipſo iure. Patet.ſ.⁊ in.c.ſi motu proprio.⁊ dixi.ſ.eod.in.c.ad audientiam. qđ exceptionis ope:qꝛ vitium literarum fundatur ex grauamine: ergo cum ſurgant grauamina ita demū ſi opponatur: qꝛ vbi lex inficit actū ex cauſa alterius cōcernente fauorē,intelligiꝛ.ſi opponatur.ff.de iniuſto teſta.l.filio preterito.cū ſi.dicit qđ in ignorante

videtur

videtur ſibi equa opi. quod annullentur ope exceptionis in ſcien te vero, ipſo iure. Et dicit, inſtantiam habes in. c. conſtitutus. ſ. e. vbi ſurgit vitium ex facto ignoranter: ⁊ cum annullanẗ litere ipſo iure vitio ſurreptionis a parte, quod non ſunt nulle: facit. c. tibi q. ⁊. c. ſi clericus. de preb. lib. vj. ¶ Ad quod reſpondet Cal. quod vel ibi clauſula debet intelligi appoſita: vel ibi debes intelligere queſitam preſuppoſita validitate literarum: quia ibi diſputatur ſolū de iure prelatino plurium expectantium in eadem eccleſia, ſuppoſita validitate lſarū. ⁊ ſic debent clauſule optime intelligi. ¶ Itē hanc partem ſonet quod non annullentur, niſi ex grauamine: ⁊ ſic ex vno vitio: quia ſi annullarentur ex pluribus, non ſufficeret vna clauſula Non obſtante, generali ad vtrunq̧ vitium tollendum. Et hoc videtur falſum, vt omnes tenent. Hoc patet de preben. non pōt. lib. vj. Sed non obſtat, quia vitia perpendiculariter ſurgunt ab vna radice grauaminis: vnde clauſula tollit grauamen, ⁊ ſurreptionem. Secus ſi clauſula tm̄ ſit potens ad tollendū vitiū ſuperficiale: quia illo ſublato remanet vitium radicis. ¶ Dicebam qꝺ quandoq̧ ſecunda gratia emanat, prima nondum preſentata, ea pendente: ⁊ ſecunde litere non ſunt ſurreptitie, cum nec illo vitio vitiantur, etiam ſi papa alias non eſſet conceſſurus: per. c. gratia. de reſcript. lib. vi. quia tunc ſurgit ſurreptio a facto probabiliter ignorato: quo caſu litera excuſatur a vitio ſurreptionis: ſed remanet impedimentum iuris. ſ. grauamen, quod papa non tollit, nec tollere intendit: opus ergo eſt tūc oppoſitione. Et ſic poteſt intelligi. c. tibi. qui, ⁊. c. ſi clericus. Et pro hoc eſt caſus in. c. gratia. de reſcr. lib. vj. Non obſtat. c. conſtitutus. quia tunc factum non eſt probabiliter ignoratum. ¶ Quādoq̧ ſecunde emanant poſt primas iam preſentatas: ⁊ dico quod ſecunde annullantur ipſo iure propter duplex vitium. Primo ex vitio ſurrepti: quia grauamen eſt tacitum, ex quo potuit ſe informare: vt in. c. cōſtitutus. ſ. eo. ⁊ etiā ex grauamine, Per quod concluditur quod litere nulle ſunt ipſo iure. Et ſic poſſunt hic opi. concordari: ⁊ hoc, quando ſecūda gratia emanat prima pendente. Ubi autem emanat prima iam effectualiter executa, dependet ab opi. ſ. poſita. Teneo opi. quod non valeat ſecunda impetratio ipſo iure, propter duplex vitium, vt. ſ. dixi. ſ. propter grauamen: ⁊ hoc non ſufficeret ad annullandū ipſo iure, ſed bene ꝑpter ſurreptionē ex taciturni grauaminis, p hanc decr. qꝛ non eſt intētionis pape eccleſiā grauare de duobus: ⁊ hoc tenendum eſt. ¶ Ultimus caſus, qn̄ duo ſunt pariles in data: proſequitur Io. Cal. hoc non proſequor, quia hoc eſſet plus gloſſare decre. pe. de reſcrip. li. vj. qꝛ iſtud repetentibus eſt relinquendum, ⁊ etiam legentibus ſextum. Audiēris cum hodie per illos de ſexto,

14 ſcꝫ dominum Alanum de Aldinariis, ⁊ do. Stephanum. ¶ † Ex his patet determinatio dubij, ſtante prima gratia in eccleſia, emanat ſecunda totalis iuris collatiua, ⁊ proprio motu abſq̧ alia clauſula: quid erit de his gratijs? Non poſſumus dicere ꝙ ſecunde obſtet ſurreptio, propter proprium motum: videtur tamen qꝺ obſtet grauamen. Aut enim diceremus primā gratiā extingui: ⁊ hoc durum eſt dicere: ⁊ hoc ipſo nō debent valere ſecunde ex defectu intentionis pape ratione preiudicij. Aut dicemus qꝺ prime valebunt, ⁊ expectabunt aliam vacaturam: ⁊ ſic erit eccleſia grauata de duobus eodem inſtanti, contra mentem pape, ex quo nullam clauſulā appoſuit. ¶ Si dicimus qꝺ ſecunde non valent, iam ſequitur abſurdum qꝺ plus poterit vnus ſimplex ordinarius, qui ceſſante affectione poteſt conferre alteri, quā papa, qui nō poteſt alteri cōferre: qꝺ nō eſt dicendū. Quid ergo? remanebit eccleſia de duob⁹ grauata? Dicendum qꝺ aut prima prebenda eſt affecta. de prebend. ſi poſtq̄. li. vj. determinat qꝺ nō valeat collatio. Non video qꝺ multum operetur affectio: quia non eſt intentionis pape ſibimet velle manus ligare. Aut non eſt affecta. Io. An. eligit qꝺ ſi beneficium vacet in curia, valebit iſtius collatio per papam: qꝛ excluditur a literis. de preben. c. ij. li. vj. Si nō vacat in curia, ⁊ confert: ⁊ ſi qua vacat in genere, dicit qꝺ non preiudicat: qꝛ videẗ in genere conferre velle alteri nō debitā. ¶ Si cōfert ſpecifice: ⁊ ad impetrationē nō vꝫ: qꝛ ſurreptitia. Si ꝓprio motu, eſt dubiū. Teneo qꝺ vꝫ: qꝛ ſi ordinarius pōt, fortius papa. Ioā. Cal. dicit qꝺ lꝫ forte curia hoc non admitteret, nihilo minus putat qꝺ non vꝫ collatio ex defectu intētionis pape: quia nō eſt intētio ei⁹ grauare eccleſiā de duobus, ex quo als nō exprimit: ⁊ primus etiā nō dꝫ excludi, ex quo aliter non exprimiẗ. Sꝫ hoc mihi plꝫ de iure, tenēdo quācunq̧ ex opi. hic poſitis, ꝑpter defectū intentionis pape, ex preiudicio alterius etiam in deferendo: ſed ex grauamine an annulleẗ, pendet ex opi. an eſſet intentionis pape ſolū nō grauare de pluribus pendentibus, an de pluribus etiā altera nō pendēte. Nec obſtat ꝙ iſto caſu, ex quo nō ſupponitur affectio, ordinarius poſſet conferre: quia in ordinario nō ceſſat defectus voluntatis, ex quo nō ſcit eccleſiā de aliquo grauatam, ordinarius conferens poteſt, ⁊ velle videtur ſe grauare alteri cōferendo, ⁊ ſibi imputet: ſed in papa ex quo grauauit ꝑ vno, cōferendo ſcꝺo ꝓprio motu, lꝫ ceſſet vitiū ſurreptionis, non ceſſat vitiū grauaminis, ex defectu intentionis. Et hoc plꝫ: ⁊ prima verba videnẗ mihi ꝙ ad literā ponit Io. An. in. d. c. ſi poſtq̄. de preb. li. vj. Si ergo petat ſe recipi de facto, opponeẗ ꝯ collationem exce-

15 ptio grauaminis, ⁊ repelleẗ. ¶ † Quero qd ſi prius impetrās habuit a caplo poſſeſſionē, an ſcꝺs impetrās abſq̧ cl'a pōt beneficiuꝫ cōſequi: vel vbi impetrauit cū cl'a. ſi pro alio. Dic aut caplm hoc fecit in fraudē, modicū dando, vt prim⁹, ⁊ ſcꝺs excludanẗ: ⁊ forte ꝑpter litē redemit primū in data ꝑ modico: ⁊ tunc ſcꝺs poterit obtinere: qꝛ talis titul⁹ habeẗ pro nō titulo, ex quo adhuc acceſſit mala fide. ff. de peti. here. l. nec vllam. ſ. qꝺ ſi qs. Itē ſi primus compulſus, ⁊ fatigatus ſua miſeria ceſſet, vel modicum quid accepit. Aid hoc. ſ. e. c. ſi. Als dicit ꝙ excluderet ſcꝺs, ſm Cōpo. qꝺ credo, qn̄ litere prime nō peccant in ſurreptione. Als quicqd cōtingat de primo, ſcꝺe nō validarenẗ, que ab initio forent nulle. de reg. iur. nō firmaẗ. lib. vj. Hoc ꝑſuppoſito qꝺ litere ſcꝺe ſint nulle: ⁊ etiā no. eſt. ſ. Multa hic tacta ꝑ Cōpo. ſunt ſuperflua: qꝛ dicta poſſent vendicare ſibi locum, vbi eſſet dare validitatem ipſarū literarum: ideo illa ſuccincte recitabo. ¶ Et primo, an aliquo caſu ꝑ negligētiaꝫ primi admittatur ſcꝺs. ſ. quo ad preſentationē. Dic vt in. c. tibi, q. eo.

16 ti. li. vj. ¶ † Secūdo quero, A. impetrans primo preſentauit literas ſuas. Secūdo comparet. B. ſecūdus impetrās, ⁊ ſecūdo p̄ſentat literas ſuas: nūquid dictus. A. cōtra. B. admittatur, vt impediat ipſius receptionem per viam receptionis? Dic ſm Cōpo. diſtinguendo ꝙ aut vterq̧ impetrauit ſuper diuerſo iure, aut ſuper eodē. Primo caſu vterq̧ eſt recipiendus virtute clauſule appoſite, Nō obſtāte ſi, ⁊c. ſm formā. c. pe. ad ſi. eo. ti. li. vj. ⁊ non eſt admittendus, vt impediat receptionem. B. quia ipſius nō intereſt: ⁊ hoc quando eſt receptus. Si aūt nondum eſſet receptus, forte rōne prerogatiue admitteretur: qꝛ forte de more eſt ꝙ primo receptus primo precedat. Ad hoc. ij. q. vj. ſolent. Reſpectu autem prebēde nullo modo audiretur: qꝛ ipſius non intereſt, ſiue ille prius recipiatur ſiue poſt: vt. c. tibi, qui. eo. ti. li. vj. Et predicta procedunt, niſi ſecundus haberet prerogatiuam, iuxta. c. penul. de conceſſio. preben. lib. vj. ¶ Secundo caſu quando ſuper eodem iure: quo caſu capitulū arctatur ſolum ad vnum recipiendum: dicendum, ſcꝺm eum, qꝺ poterit opponere: als ſibi ſcienti pareret preiudicium: arg. l. ſepe. ff. de re iudi. Et ſic poterit aſſiſtere capitulo, docendo de iure ſuo, ſi lo inuito: quo docente de iure ſuo, capitulum abſolueretur ab impetitione ſecundi impetrantis: vt de re iudica. cum ſuper. Subiūgit tamen quod iſto caſu ſecundus impetrans poterit contra primum opponere, vt impugnet ius illius, ⁊ etiam contra perſonam: puta quia erat excōmunicatus tempore impetratiōis, vel alio modo. Tamē ipſe primus impetrans contra ſecundum non admittetur ad impugnādum literas, vel perſonam, ſed ſolum ad docendū de iure ſuo. Et ratio, quia ipſe ſecundus non agit cōtra primū, ſed ſolū cōtra capitulū. Sed exceptio, eſt actionis excluſio: vt in. l. i. ff. de exceptio. ergo, ⁊c. qꝺ nō eſt reſpectu ſecundi impetrantis: tamen ipſe primus impetrās agat ius illius perimere: vnde nimirum ſi admittitur ſecundus ad opponendum ⁊ cōtra perſonam, ⁊ cōtra literas. ¶ Ex his infert quod vbi ſecundus impetrās ſe opponeret contra primū, ipſe primus poſſet opponere tam contra perſonam, quā cōtra literas, ſicut in caſu conuerſo. ¶ Queritur, pone quod capitulum recipit ſecūdum per literas, per quas poterat exceptionē elidere poſt receptionē primi, an ſi ſecundus in prebenda poſt vacante petat ſe admitti, poterit ipſe prim⁹ ſe opponere? Dicit Compoſt. quod ſic: imo ⁊ quilibet alius, qui ante receptionem predictam habuit ius in bn̄ficio, adeo quod poterit opponi de ſurreptione, cū capitulum nō potuerit preiudicare. Ubi autē volens opponere tempore receptionis ius non habebat, licet poſt receptionem ius habere incipiat, tamen non audietur, nec per viam exceptionis, nec replicationis contra literas, cuius authoritate petit, vel defendit beneficiū: cū exceptio bona fuerit, ⁊ ſine ei⁹ preiudicio. Tamē dicit quod poteſt quandoq̧ intereſſe excipientis: vt qꝛ excluſo eo, qui impetrauit literas ſurreptitias, remanet prebenda vacans, ⁊ quia ſecundo preſentanti poterit prouideri. Dicit finaliter Cōpo. qꝺ vbi capitulū literas non approbaſſet, locus nō eſſet

17 ꝑdictis. ¶ † Querit, pone qꝺ ſcꝺs impetrās moleſtat tertiū īpetrātē poſſeſſorē prebēde, aſſerēs illā fore ſibi debitā: terti⁹ opponit de iure primi, cui debeẗ: an ſit audiēdus? Ponit multas opi. Cōpoſ.

MAndatum. Summa vt in alia lectura. In primo ponit dictū. In ſcꝺo ei⁹ rationem. Scꝺa pars ibi: cum ſuper. Lego literā exponendo veram literam mandatum. Hic Cal. inſtituit de verbo Mandatū, in quo differat a precepto, ⁊ econuerſo: ⁊ quomō qn̄q̧ neceſſitat, qn̄q̧ nō. Hoc nō ꝑtinet ad intellectū cap. ⁊ ſpectat ad repetēdas: nō inſiſto. Ad archiepm fuit directū forte vt ad collatorē, vel ad ipm vt ad ipm ſpectabat collatio, vel ad ipm vt ad executorē, ⁊ ſpectabat ad caplm collatio: alias ſi ad ipſum vt epm, ⁊ collatorem fuiſſet directum ſpectante collatione ad caplm, an li-

gaſſet capitulum,hoc tactum fuit.§.c.eam te.⁊ conſecutiue ſtat:⁊
ponit hic Cal.de hac dictione:⁊ dic vt hic p eū.factū hoc ergo re-
cepto ſpectabit ad alium.Et per hoc apparet quod erat executor.
Vel loquitur de receptione facti,que etiam collatione ſpectāte ad
epm ſpectat ad capitulum:vt no.Inn.§.c.eam te.⁊ in fratrem.no.
quod contrahitur hic quedam fraternitas ſpiritualis.De multi-
plici fraternitate,per Io.an.de regn.Ioannes.Et no.qd valent li
tere mandantes prouideri de canonicatu,licet nihil diſponant de
prebenda:quia ſatis cenſentur diſponere tacite de prebenda, cum
hoc iuris ſit,quod canonicus non debet eſſe ſine prebenda.de pre-
ben.relatum.de preben.ſi clericus.lib.vi.eccleſie videtur confrater
nitas,etiam ſi ſit cum eccleſia,niſi ſumatur eccleſia pro canonicis,
⁊ ſic continens pro contento:ſi pro alio hic ſumunt quidam ratio-
ne capituli, quod ex appoſitione huius eccleſie declaretur pape
intentio in gratia minoranda,⁊ ad excluſionem ſecūdi ibidē.Sed
an illa eccleſia proſequatur,non faciebat dubium:quia gratiam ſe
cundi concordabat ex pendentia primi,ſi primus proſequeretur:⁊
tamen annullat eā,ea non pendente:ſed effectualiter aſſecuta pro-
ſequi non tenetur:nec debes,nec potes ſi es executor.Sed ſi fuiſſet
collator,poſſet receptus,cum non eſſet apoſtolicus, ſed receptus
authoritate capituli,vbi fuiſſet receptus ex certa ſcientia,ſecun-
dum ea,que dixi in.c.ad audientiam.§.eod.titu.ad quod de re-
ſcrip.cum aliquibus.lib.vi.Cum ſuper receptionem duorum hoc
caſu reſtringitur per hanc rationem,quando eſt appoſita clauſu-
la minorans gratiam,Si pro alio.Et ſecundum hunc intellectum
nota quod in dubio non intendit papa eccleſiam grauare in duo-
bus,vbi ponit clauſulam inualidātem Si pro alio quod relinqui-
tur,quod nulla clauſula in dubio appoſita intendit papa graua-
re collatorem de duobus.Ex quo ſequitur quod ex mente iuris, ⁊
pape clauſula validans ſecūdas literas in dubio intelligitur.Ex
hoc etiam no.quod clauſula conditionans non eſſe ſecunde litere
ex pendentia prime, non ſolum repellit ſecundam in caſu primo
pendente,ſed etiam ipſam nullam reddit prima effectualiter aſſe-
cuta:⁊ ſic ↄditio inualidans expreſſa in caſu pendente,⁊ ſic in vnū
caſum.ſ.pendentie habetur ex mente tacite pro repetita in caſum
tacitum.ſ.prima iam aſſecuta:⁊ ſic ex leſione⁊ minoratione gratie
in caſum expreſſum tacita arguitur voluntas pape in minorando
in tantum.Ex quo habes quod prouiſio hominis etiam ſtricta in
caſum expreſſum non videtur negata in tacitum,quando ex con-
iectura perpenditur voluntas pariter diſponendi in tacito ſicut
in expreſſo. Et ſic limita.c.nonne.de preſumptio.xxx.diſtinctio.
qualis.Hec omnia procedunt ſecundum vnam lectu.Secunda eſt
lectura,ſecundum quam ratio generaliter vt ſonat, ⁊ ſecundum
ſubaudi aggrauandi,ſcilicet in dubio.quaſi dicat,licet prouiſio ſit
ad excluſionem ſecunde gratie,quia mandatum apoſtolicum in ca
ſum pendentie prime,quod ſecunda excludatur,licet ſic caſus non
ſit promptus:quia caſus omiſſus ſtat in iure communi:⁊ ſic in ta-
cito mentem ſuam papa cenſetur relinquere diſponendam ⁊ regu
landam a limitibus iuris.Ius autem diſponit quod in dubio pa-
pa non intendit eccleſiam de duobus grauare.Igitur primo aſſe-
cuto,ſecundus excluditur ex mente iuris, ⁊ ex mente tacita pape,
qui limites iuris inſpicit.Et ex hoc nota quod non intendit papa
eccleſiam grauare de duobus,ſiue ſcribat prima gratia pendente,
ſiue ea iam effectualiter aſſecuta.Et ſic nota quod in dubio clauſu
la inualidans ſecundas literas, ſubintelligitur ſeu condemnans
ſecundam nullitatem ſecunde ex eſſe prime gratie:⁊ intelligitur o-
mni reſpectu.¶Secundo nota quod in caſu omiſſo hominis, di-
ſpoſitio iuris,vt tacitum velle,⁊ non prouiſum cenſeatur limitare
ad velle.Ad hoc.l.cōmodiſſime.ff.de liber.⁊ poſthu.l.ſi extraneus.
de condi.ob can.cum ſuii.Et ex hoc habes limitationem ad.c.nul
lum.quod prouiſio in vnum caſum,non videtur in tacitum nega-
ta,quando in tacita oppoſitum ab expreſſa reſponderi,iuri repu-
gnat:vel quando in caſu tacito ſubeſt par vel maior ratio reſpon-
dendi,vt reſponſum eſt in expreſſa. Hoc autem declarabitur cla-
rius in proſecutione materie. ¶Ioan. Cald.commentauit hanc
decr.⁊ facit quaſdam pueriles oppoſitiones,quas ſoluent:imo ali
quas,que tangunt medullam,quod tangit vtile,recitabo:de aliis
me non intromittam.¶Aduertatis ergo, vt aperiam vobis in-
tellectum adducendo materiam huius decre.declarando. Debe-
tis ſcire quod in materia curia vſitare conſueuit clauſulas diuerſi
generis.Et magiſtraliter loquendo dico quod quedam eſt clauſu-
la cōualidatiua inter plures expectantes,vt eſt hic. Non obſtante
quod pro alio ſcripſerimus, vel ſcribamus: quando ſcribent ſub
eadem data.Hec autem clauſula validat gratiam,⁊ contra graua
men,⁊ contra ſurreptionem,ſi qua ſurgeret ſurreptio ex primis li-
teris.Quedam eſt clauſula,quam communiter vocamus clauſu-
lam Anteferri,ſub hac forma,Non obſtante quod pro alio ſit ſcri-
ptum,cui te volumus anteferri.Iſta non recitabatur antiquitus,
ſed iure ſexti fuit cognita:vt patet in.c.authoritate Martini.de
conceſ.preben.⁊ in multis aliis locis.Quedam eſt clauſula inuali-
datiua, que inualidat ſecundam gratiam propter eſſe prime.Et
hec duplex.Quandoq; ex forma inualidat ſecundam propter ſo-
lam pendentiam prime.Exemplum in decre.Non obſtante, ſi pro
alio non ſcripſerimus,qui huius gratiam proſequatur.Quando-
q; ſecundam inualidat ex ſolo eſſe prime,⁊ ea aſſecuta: vel non eſt
hoc ſi pro alio non ſcripſerimus.¶Secūdo premitto quod ſuper
hoc puncto an velit papa eandem eccleſiam grauare de duobus,
vel non:ab olim ⁊ hodie ſunt opi.⁊ quidam quod nō:alii quod ſic:
alii mediam viam eligunt,an ſit appoſita clauſula inualidans vel
non:vt infra tangetur.Et quia opin.ſunt diuerſe, neceſſario hec
decre.que videtur quamlibet opin.decidere,variatur in ſuo intelle
ctu.Per cuius declarationem primo opponitur: Lex debet eſſe
de dubitabili.l.quod Labeō.ff.de Carb.edic.⁊ dubium debet fieri
vt propria cadat,⁊ probabilis dubitatio.§.c.cum cōtingat.Alias
dubitans de eo,quod eſt euidens,⁊ eius exequitur cauſam, non eſt
niſi debilitas intellectus,vt dicit Ariſtoteles. Sed quis dubitat
qd ſi papa dat gratiam ſecundam ſub cōditione,ſi pro alio etiam
in illa eccleſia non ſcripſit:quod hec dubitatio puerilis eſt, dubita
tur quod papa non velit prouidere ſecundo.Solu. Imo dubita-
tio fortiſſima erat:nam papa conditionauerat ſecundam gratiā,
eam excludendo ſola pendentia prime:ergo de eius mente videba-
tur tacite quod primo gratiam effectualiter aſſecuto tempore da-
te,vel preſentationis ipſam voluiſſe puram ⁊ validam relinquere:
quia per locum a contrario:quia in vno dictum,in alio videtur ne
gatum:quia prouiſio in vnum caſum,in alium eſt negata.Sed di-
cit gloſſ.non decidentibus eſt oppoſitum:quia ex quo papa inten-
debat gratiam ſecundam minorare,⁊ ſolum ex pendētia prime: ex
hoc oſtendit quod ſue intentionis non erat eccleſiam grauare de
duobus:fortius agendo a mente eius coniecturata intendebat ex-
cludere ſecundam gratiam,prima aſſecuta:q2 iam grauamen erat
perfectum,⁊ effectualiter aſſecutum : vnde ſenſus contrarius ceſ-
ſat contra mentem:in vno dictum,non eſt negatum in tacito, vbi
par,aut maior ſubeſt ratio diſponendi,quam in expreſſo.Ex con-
iectura ergo mentis diſpoſitio expreſſa in vnum caſum extenditur
ad alium caſum tacitum:⁊ hoc ſecundum vnum intellectum: ſecun
dum alium declarabo in tex.Et hoc de primo ſubſtantiali queſito.

1 ☞ Grauamen attribuitur literis monitoriis.
2 Papa quando intendat eccleſiam grauare de duobus.
3 Nos pronomen,reſpicit potius perſonam,quam dignitatem.
4 Operatum attribuitur principio mouenti,⁊ non fini.
5 Eccleſia non grauatur per receptionem factam mandato pape.
6 Eccleſia quando cenſeatur grauata.
7 Papa quando collatorem grauare dicatur.
8 Reſcriptum gratie monitorium tribuit ius perſonale impetrāti.
9 Collatio canonie ſeu receptio in canonicū tribuit ius ad rem.
10 Ius quod queratur recepto in canonicum.
11 Reſcriptum gratie an extinguatur morte pape reſcribentis.
12 Reſcriptum ſub hac forma,Mandamus talem recipi,ſi pro alio ⁊c.an valeat.
13 Beneficium conſecutus authoritate legati an excludatur papa pro alio reſcribente.

LIteris. Eccleſia,in qua primus papa literas
dederit monitorias,ſecundus eius ſuc
ceſſor preceptorias,per primum,non per ſecūdum cen
ſetur fore grauata.h.d. ¶Primo ponit mandatum,
quod exequi iubet.Secundo tollit exceptionem.Tertio exprimit
caſum.Secunda ibi,non obſtante.Tertia ibi:cum factum. ¶No.
quod ſecundum tempora iſta dabantur tria paria literarum, ſc;
monitorie,preceptorie,⁊ executorie.Sepius vidiſtis.§.c.eam te.c.
1 conſtitutus.⁊.c.ex inſinuatione.⁊ hic. ¶†Nota quod grauamen
attribuitur literis monitoriis,non preceptoriis,vel executoriis:⁊
ſic attribuitur literis,a quibus creatur principium iuris agendi:
non autem attribuitur literis illud principium exequentibus:ſi-
cut dicimus in executore exequente ſententiam iudicis: q2 graua-
men dicitur illatum a primo iudicante,dum tamen exequens exe-
quendi modum non excedat:arg.ʃ.de offic.deleg.ſuper queſtionū.
2 ⁊.ʃ.de re iud.quod ad conſultationem.¶†Nota qualiter intelliga
tur quod papa non intendit eccleſiam grauare de duobus:intelli-
gitur,vbi idem in ſubſtantia grauauit:⁊ quando idem vt hō,non
3 qū reſpectu dignitatis tantū.¶†No.quod iſtud pronomen Nos,
reſpicit potius ſubſtantiam perſone,q̄ contemplatur dignitatē:
4 de quo.ʃ.e.ſi gratioſe.lib.vi.¶†Not.qd operatum attribuit prin
cipio mouenti,non fini,etiam qū principiū nō neceſſitat finē ex iu-
ris neceſſitate,ſed ex quadam vrbanitate. ¶Habetis expeditam
5 decre.quo ad textum.Alia hic facio.¶†Opp.qd eccleſia non poſ-
ſet dici grauata:nā eccleſia nō dr grauata per receptionem factam
de mandato legati pape,quo ad hoc vt non preiudicetur patrono:
vt in.c.dilectus.ʃ.de offi.lega.multo minus ſi per papā,a quo etiā
quantumcunq;

6 ꝗtuncūq3 duorum ſupportandum eſt, vt.xix.di.in memoriā. ¶†So. Dicunt quidam qđ eccleſia in hoc grauatur: qꝛ non poterat ſerui re patrono vel parentibus vt prius, nec ſic clericos ſuos benefi ciare vt prius, contra id.lxj.di.nullus. Iſti vadūt hīi diuinando.
7 ¶†Io.An.dicit qđ ꝗtū ad ꝓpoſitū, grauamē dꝛ in eo, qđ papa grauat collatorē, ſiue ſit prelatus, ſiue capitulū, cōferēdo bñficiū3, qđ ſpectat ad illi9 collationē: non autē grauat reſpectu beneficij fu turi, qđ nō confertur, vel ſue collationi non reſeruat: vt in.c.dile ctus. ¶Oppo.etiam glo.contra tex.quod ſecundus actus potius deberet inſpici, quam prim9. Ad quod allegat multa iura: de quo vide plene not.in Mercu.in poſitione priorum ſuper regula, qui prior.de re.iur.lib.vj. ¶Uenio ad glo.hic agitur de virtute litera rum monitoriarum, executoriarum, quibus grauamen ex gratia
8 ſurgens attribuendum ſit. ¶†Oppo. quod nón debuit attribui monitorijs: qꝛ ex eis nullum queritur ius: vt fuit notatū.ſ.eo.con ſtitutus. Sol. Dicit.glo.quod imo queritur aliquod ius, ſaltem of ficium iudicis ad petendam gratie executionem: ꝛ appellatur hoc ius perſonale. Uide de renuntia. veniens. ꝛ de conceſ. preben.li.vj.
9 c.j.†Per receptiónem autem in canonicum queritur ius ad rem.
10 Ita dicit text.de preben.ſi poſtquam.lib.vj. ¶†Quale autem ſit hoc ius, an reale, vel perſonale. Io.And.in.c.mandatum.ſ.e. poſt Compoſt.dicit quod reale eſt ad rem competens. Per collationē autem queritur ius in re: vt in.c.pe.ꝛ fi.de preben.lib.vj. Sed tunc vltra videtur quod grauamen debeat attribui pape hic ſcriben ti: nam ex quo in primis nō erat datus executor, gratia prima nō erat perpetuata, ꝛ ſic morte pape extincta. Si ſic: ergo ſi quid erat datum, fuit ab iſto ſecundo: de reſcrip.cum aliquibus.lib.vj. Po tes dicere quod primo fuerat datus executor, qui mortuus erat, ꝛ gratiam perpetuauerat: poſtea papa hoc dedit ſecundum. Hoc eſt
11 diuinare. ¶†Uel potes dicere quod per mortem gratia nō extin guitur ipſo iure: de teſti.cum veniſſent: ſed bene repelli pōt, ex quo non eſt perpetuata: ideo papa in repellenda exceptione ſolum fati gatur. Remanet ergo habitus prime gratie attributus prio. Sed communiter tenetur, quod gratia extinguatur ipſo iure: de ꝓben. ſi cui.de off.dele.ſi ſuper gratia.li.vj. Dic ergo ꝙ licet ſit nulla, pa pa ex honeſtate illam reſuſcitat: ideo habet quandam neceſſitatem honeſtatis: attribuitur ergo principanti grauamen. Dicit tamen hic Io.And.quod licet hic grauamen attribuatur primo, non di cetur receptus authoritate primi, ſed authoritate ſecundi: de quo
12 in regula, qui prior.lib.vj. ¶†Quid ſi papa ſcribit ſub hac forma Mandamus vt talem recipias, ſi pro alio ſcriptum non eſt ibi au thoritate pape. Dicit glo.ij.quod idem, vt ſi authoritate predeceſ ſoris litere ibi monitorie fuerint, ſecunda gratia ſucceſſoris valeat. Quod placet Io.And.qꝛ aliud eſt dicere, ſi per papam eccleſia nō ſit grauata: quo caſu dignitas notatur. Aliud, ſi per nos: notatur perſona: arg.de reſcriptis.gratioſe.lib.vj.ꝛ quod ibi not. ¶Quid ſi aliquis eſt ibi expectans, vel beneficium conſecutus authoritate legati, an ſi papa ſecundo pro alio ſcribit cum clauſula. Niſi ꝓ alio: valeat huius gratia, an repellatur ex gratia legati. Uidetur quod repellatur: qꝛ legat9 habet poteſtatem a papa: igitur ibi expectās dicitur a papa grauatus. Eadem glo.dicit quod aut primus ob tinet beneficium, vel gratiam authoritate legati generalis: ꝛ non repellitur ſecundus: quia non videtur a papa grauatus. Aut ha bet gratiam mandato ſpeciali pape per legatum: ꝛ tunc videtur grauata eccleſia a papa mandante: ideo repellitur ſecundus: de pre bend.hi, qui.libro ſexto.

1 ☞Reſcriptum, quo mandatur dioceſano prouidere alicui, vbi ꝓ alio non eſt ſcriptum quomodo intelligendum.
2 Papam nolle grauare eccleſiam de duobus, vt intelligatur.
3 Ubi, dictio quandoq3 non denotat locum, ſed perſonam.
4 Executorum duplex eſt ſpecies.
5 Executor ad prouidendum qua clauſula dari ſoleat.
6 Preſentationis tempus attenditur, ad validitatem literarum plurium.
7 Reſcriptum ſecundum ſpeciale derogat primo generali.
8 Reſcriptum generale ꝛ ſpeciale quando ſimul valeant.
9 Prouiſio facta per abbatem mandato epiſcopi, an reuocetur pa pe mandato.
10 Eccleſia ſpectans ad collationem abbatis an poſſit conferri per epiſcopum.
11 Reſcriptum cum clauſula, facias prouideri in aliqua eccleſiarum tue dioceſis, an includat monaſteria ꝛ eccleſias exemptas.
12 Reſcriptum cum clauſula, facias prouideri de prima vacatura, an comprehendat prelaturam.
13 Executoris vel prouiſoris poteſtas que ſit.
14 Mandatum ſpeciale epiſcopi an preferatur mandato pape ge nerali.
15 Literas ſuas an quis cogatur exhibere per iudicem.

1 ABbatem. ¶†Dioceſanus, cui ſcribitur vt in dioceſi ſua, vbi pro alio non eſt ſcriptum, prouideat, vel faciat prouideri, non poteſt id exequi circa beneficium ad collationem ſpectans abba tis iam pro alio grauati.h.d. ¶Et non diuiditur: ꝛ incipe conſtru
2 ctum ibi: cogi iuris ratio. ¶†Nota primo quomodo debeat intel ligi regula, quod non eſt intentionis pape eccleſiam velle grauare de duobus: quia ad excludendum ſufficit identitas collatoris, licet non detur identitas eccleſie: imo procedit, etiam ſi fuit totaliter ſe parata: ꝛ ſic non attenditur grauamen in reditibus eccleſie, vt ali
3 q dixerūt hic: ſed attendiſ in libertate cōferendi. ¶†No.qđ dictio,
4 Ubi, quādoq3 non denotat locum, ſed pſonam. ¶†Not.hic dupli cem ſpeciem executorum: qꝛ quidam ſunt ad compellendū, ꝛ quidā ad ꝓuidendū. Ad cōpellendum cenſentur per hanc formam, Fa cias prouideri. Ad prouidendum per hanc formam, Prouideas. Uide de reſcrip.tibi, qui.lib.vj.ꝛ de conceſ. preben.ſi ſoli.eod. titu.
5 ¶†Nota quod per literas, Facias prouideri: non videtur quis datus executor ad prouidendum, ſed tantum ad compellendum: ꝛ ſic executor ad compellendum non poteſt etiam ſuppoſita negli gentia vel contumacia aſſumere partes executoris ad prouiden
6 dum. ¶†Nota vltimo, quod quo ad validitatem plurium litera rum attenditur tempus preſentationis: nam hic ponderat rece ptionis tempus. ¶Oꝛ expediamus decre.ꝛ facio duo dubia par ua. Ecce, quid ſi ſtantibus terminis decretalis abbas recipit pri mo mandatum epiſcopi antequam pape mandatum eſſet. Se
7 cundo mandatum pape, ꝛ illud primo erat in data. ¶†Dic quod ſecundo receptum preiudicat primo: quia mandatum ſpeciale de
8 rogat generali.ſ.eodem tit.c.j. ¶†Nec obſtat de offic.dele.ex par te quia ibi vtrunq3 erat ſpeciale quo ad mentem, licet quo ad ver ba vnum generale, ꝛ aliud ſpeciale, ꝛ reſpiciebant idem beneficiū3, hic diuerſa: vnde quia circa diuerſa poteſt vtrunq3 valere: vt.j.de
9 dona.cum dilectus ꝛ de verbo.ſig.olim. ¶†Quid ſi iam prouidiſ ſet abbas ad mandatum epiſcopi, antequam pape mādatum fuiſ ſet preſentatum. Dicendum videtur quod non mutabitur: qꝛ qđ legitime eſt factum, ꝛc.de reſti.ſpo.audita de ſi.preſby.ex tua. Sed contra, quia ſi papa ſciuiſſet, vel memor fuiſſet quod pro alio ſcri pſiſſet ad abbatem, ipſum excepiſſet: de offi.dele.ex parte. Hoſtiē. dicit papam conſulendum, qui mandabit primo vel ſecundo pro uideri, ne videatur fruſtratorie impetraſſe. ¶Credo quod non va leat prouiſio: qꝛ ex quo mandatum ſecundum erat generale, exclu debatur a literis generalibus primum ſpeciale: ꝛ ſic apparet pre ſentatis ſecundis, prouiſum de nō debito, maxime ſi non erat clau ſula ſi pro alio ſcriptum non eſt: vel qꝛ etiam ſubintelligitur: igitur prouiſio non valet authoritate illius mandati. ¶Quid ſi primo impetrans nolit ſuas literas oſtendere. Dic quod eſt cogendus per iudicem ad eas aſſignandas: ꝛ ſtatuet terminum, intra quē il las aſſignabit: vt in ſili notaſ.ſ.e.cū cōtingat. ¶Ol.hic examinat duo extrinſeca ad materiā cap. Primo inducendo ad opi.ſuā, an in iure preferendi plures expectantes attendatur tp̄s date, an pre ſentationis. Secūdo tractat de poteſtate executoris. Omitto iſta
10 vt extrinſeca, ꝛ examino.cap. ¶†Opp.ꝙ per reſcriptū ad dioceſa nū directum debuit poſſe conferri eccleſia ſpectās ad collationem abbatis. Nam ex quo abbas habebat plures eccleſias ſub ſe, ꝛ fuit quo ad vnam grauatus tantum, ꝛ fuerit mandatum factum gene rale, vt in aliqua eccleſiarum dioceſis, qua re non comprehenditur vna de eccleſijs ad abbatem ſpectātibus. Ex quo eñi in illa nō fuit grauatus, debeat comprehēdi: grauamē enim non poteſt repelle re ſecundum mandatum, niſi in eccleſia, in qua eſt grauat9 primo: vt probatur.ſ.c.mādatū. ¶Sol. Dic ſecūdum doc.qđ hec fuit cā dubitādi. Ideo aduerte, ꝙ qñq3 beneficia plura ſunt in eadem ec cleſia, ꝛ ſpectantia ad collationem eiuſdem: ꝛ planum qđ hoc caſu ſcđs impetrans in tali eccleſia excluditur, ꝛ in.c.ꝓcedēti, ſi habeat clām, Niſi ꝓ alio. vel ſi ſubintelligiſ. Qñq3 ſcribiſ ꝓ ſecundo: ꝛ cō prehēdi poteſt eccleſia ſpectās ad collationem eiuſdē collatoris: be neficia tamen non ſunt in eadem eccleſia: vt eſt quando ſpectāt plu res capelle extra corpus eccleſie ad collationem abbatis. Et tunc aduerte: Aut iſte capelle ſpectāt ad abbatē, ꝛ ſunt de menſa abba tis: ꝛ tunc planum quod non poteſt per ſecundas grauari. Quādo q3 collatio plurium capellarū extra corpus eccleſie ſpectant ad ab batem, non tamen ſunt de mēſa, ſ3 ſpectant ad eius collationem: et ſecundum veritatem idem eſt, vt non valeant ſecunde, nec per ſecū das poſſit grauari: qꝛ in materia iſta ponderamus plus idētitatē collatoris, ꝗ identitatē eccleſie: ꝛ ſic proprie loquitur hec decre. ad hoc de of.le.preſenti.li.vj. ¶Qñq3 h3 plures eccleſias, ꝛ in aliqui bus h3 ius conferendi, ꝛ in aliquib9 ius patronatus, vel in eiſdem ius patronatus: ꝛ tunc idem dicit Hoſti.quia ex quo ſemel eſt gra uatus in vna, non poſtea litere extēduntur ſcđi, vt ſcđs grauetur. Alleg.de of.leg.dilectus. ¶Compo.cōtra: qꝛ in eccleſia, in qua ha bet nudum ius patronatus, non comprehenditur: qꝛ per hoc non

dicitur grauatus:q2 illud,quod dicitur grauatus quis cẽſetur,vt
non poſſit grauari:procedit in collatione,nõ in preſentatione:imo
collatore grauato,iterato poteſt grauari in eccleſia, in qua habet
ius preſentandi:ꝛ econuerſo. Idem ſi in vtraq; haberet ius preſen
tandi. Et hoc dicit verum,dũmodo executor datus habeat ptãtẽ,
que ponderabitur ex literis. Aut enim habet formam iſtã, Facias
prouideri:ꝛ nõ poſſet compellere,niſi illos,qui ex ſuo iure poſſunt
conferre vel prouidere. Sed ſi habet hanc formam, Prouideas:ſe
cundum eam prouidere poſſet in eccleſia,in qua monaſterium ha/
bet nudum ius patronatus,non obſtante clauſula, Niſi ꝑ alio ꝛc.
11 ¶ † Quero ſecundo,an in hoc mandato, Facias prouideri in ali/
qua eccleſiarum tue diocefis:includatur monaſterium exemptuꝫ.
et eccleſie monaſterij exempti. Uin.quod non. Allegat de offic.or/
di.graue. Secus dicit,ſi eccleſie non eſſent exempte, monaſterium
eſſet exemptum:de priui.ex ore. ¶ Compo.dicit,ꝛ bene,quod pro/
cedit,quãdo papa ſcribit excitando officium ordinarij : ideo illud
mandatum,vt limitatum ad limites poteſtatis ordinarie non ex/
tenditur vltra limites poteſtatis ordinarie. ¶ Sed ſi ſcribat ei,
vel alteri executori ſuper prouiſione facienda,non vidit quare nõ
comprehendantur eccleſie exempte. Idem Pe. Ioan. And.remit
tit de exceſ.prelat.frequens.verſi.preterea.in cle.ꝛ quod dicit poſt
Archi.de reſcriptis ſi propter tua debita poſt prin.lib.vi.per illa
videtur quod comprehendatur:quia mandando prouideri in ali/
qua eccleſiarum in dioceſi,comprehenditur exempta : quia eſt in
dioceſi,licet non ſit de dioceſi. Et ſic videntur dicere illa iura:ꝛ di/
cit hic Abbas. Secus ſi mandaret prouideri in aliqua eccleſiaruꝫ
ſibi ſubiectarum:vt no.gl.in dicto.c.frequens in ver.preterea.ſu/
12 per gloſſ. pe. † Pro cuius quidem principij expeditione queritur
an per hanc formam poſſit prouideri in aliqua prelatura. Glo.de/
terminat quod non,per.c.fina.de preben.niſi hoc exprimatur in li
teris. An autem iſto caſu poterat prouideri in eccleſia cathedrali:
Dic quod non.vt habetur in.c.quamuis.ij.reſpon.de preb.lib.vi.
13 ¶ † Uenio ad poteſtatem executoris. Hic tãgitur duplex forma.
Una, Facias prouideri:ꝛ per hanc tantum videtur datus execu/
tor. Secunda, Prouideas,ꝛ videtur datus prouiſor. An per pri/
mam formam poſſet prouidere,vel excommunicare. Pe.glo.dicit
quod poteſt excommunicare,ſed non poteſt prouidere , conferen/
do,vel inſtituendo:quia non eſt datus executor ad prouidendum.
Idem dicit gloſ. quod non poſſit in poſſeſſionem mittere. Nec ob/
ſtat decr.pro illorũ. quia intelligenda eſt:vt ibi no. Sed per formã
iſtam, Prouideas,ꝛc.poterit excõmunicare,in poſſeſſionem mit/
tere,ꝛ conferre. Et ſic he forme differunt. De hac plenius dicam.ſ.
de preben.pro illorum. Nota tamen glo.iſtam , que eſt bona. Ulti/
mo gl.prima inducit decre.ad.q.quod in pluribus expectantibus
attenditur tẽpus preſentationis. Quod patet:quia papa hic pon
derat quod prius mandatum recepit:per quod apparet quod ſe/
cundo in data prouidere debuiſſet , dummodo mandatum primi
non recepiſſet. Hoc non placet Hoſtien . quia dicit quod attendi/
tur data,ꝛ non preſentatio. Quod probat per ſtylum curie. Non
obſtante ſi pro alio ſcripſerimus , cui volumus per hoc preiudi/
cium,ꝛc. Nec ſi dicat quod attenditur tempus ſcripture, vt ille ſit
potior,pro quo prius eſt ſcriptum,licet poſt preſentet. Fatetur ta/
men quod ſi primo impetrans fuerit negligens in proſequendo,
quod vſq; ad annum valebunt,poſtea ſecunde,ex quo nihil oppo/
nit,ꝛ patitur illum ius ſuum proſequi. De hoc dic : vt dixi ſupra
14 eodem.c. ¶ † Quid ſi ſtantibus terminis decre.abbas recepit pri
mo ad mandatum epiſcopi,ſecundo ad mandum pape,ꝛ ille prius
erat in data. Dic quod preualebit primus:quia habebat manda/
tum ſpeciale:ꝛ ſpeciale derogat generali.ſupra eodem.c.i. Nec ob/
ſtat de offic . delega.ex parte.quia ibi vtrunq; erat ſpeciale quo
ad mentem,licet quo ad verba vnum generale,ꝛ aliud ſpeciale : et
reſpiciebat idem beneficium,hic diuerſa. Quid ſi iam prouidiſſet
abbas ad mandatum epiſcopi,antequam pape mandatum fuiſſet
preſentatum. Dic,videtur quod non mutabitur quod legitime eſt
factum:de reſti.ſpo.audita.de ſi.preſby.ex tue. Sed quid ſi papa ſci
uiſſet,vel memor fuiſſet quod pro alio ſcripſiſſet ad abbatem,ipſuꝫ
excepiſſet beneficium:de offic.deleg.ex parte.dicit papam conſule
re,qui primo mandabit,vel ſecundo prouideri,ne videatur fruſtra
tozie impetraſſe. Credo quod non valeat prouiſio:quia ex quo mã
datum ſecundum erat generale , excludebatur a literis generali/
bus: primum ſpeciale.ꝛ ſic apparet preſentatis ſecundis prouiſuꝫ
de nos debito,maxime ſi erat clauſula , Si pro alio ſcriptum non
eſt.vel quia etiam ſubintelligitur:ꝛ ſic prouiſio non valet autori/
15 tate illius mandati. ¶ † Quid ſi primo impetrans nolit ſuas lite/
ras oſtendere:Dic quod eſt cogendus per iudicem ad eas aſſignã
das:vt in ſimili notatur.ſ.in.c.cum contingat. Ant.de Butrio.

1 ☞ Excommunicatio qua via petatur annullari.
2 Excommunicationis querela fundatur quandoq; contra parteꝫ,
vel iudicem.
3 Reſcriptum quo excommunicatori remittitur abſoluendus, nul/
lam tribuit iuriſdictionem.
4 Excõicatus põt in illis impetrare,in quibus põt eſſe in iudicio.
5 Sententia cenſure quando reddatur nulla.
6 Sententia lata contra ius ſolennitatem inducens an valeat.
7 Sententia lata contra ius quando valeat.
8 Snla lata cõtra ius de modo ꝛ forma cauſe diſponens , an valeat.
9 Abſolui ſimpliciter petens,fatetur ſe ligatum.
10 Reſcripta ad lites quando tribuant iuriſdictionem.
11 Sententia cenſure iniuſta non tranſit in rem iudicatam.
12 Iudex delegatus tanquam executor poteſt dari ordinario.
13 Iudex delegatus dicitur executor.
14 Reſcriptum quo cauſa remittitur primo cognoſcenti , an det co/
gnitionem.
Acta in vno iudicio faciunt fidem in alia inſtantia inter eaſdem
perſonas.
15 Snlam,que non tranſit in rem iudicatã an poſſit iudex reuocare.
16 Sciẽtia facti proprij preſumit,ꝛ ſic error non cadit in facto ꝓprio.
17 Cauſa non eſt committenda ei,qui ſemel grauauit.
Notorium dicitur iudici,quod ſibi iudicialiter conſtat.
18 Deferri dicitur inferiori quod reſidet in poteſtate ſuperioris.
19 Surrogat⁹ qñ nõ ſapit naturã eius,in cuius locũ fuit ſurrogat⁹.
20 Sententia cenſure an reuocari poſſit tanquam nulla.
21 Sententia,in qua due cauſe exprimuntur , non vitiatur vbi error
concernit cauſas ſeparatas.
22 Sentẽtia in qua vna tantũ cauſa falſa exprimit nõ iuuatur alijs.
23 Snla,in qua exprimitur vna cauſa vera,ꝛ altera falſa,an valeat.
24 Sententia quando poſſit nullitate impugnari.
25 Sententie quo iure poſſint tanquam nulle retractari.
26 Remiſſio ad abſoluendum an fiat iudici a quo ex neceſſitate.
27 Suſpicio non poteſt allegari:ꝛ opponi contra nudum executoreꝫ.
28 Iudex ad quem an debeat adiri via querele,vel reſtitutionis.
Querela quomodo infunditur contra ordinarium.
29 Papa iudex dicitur immediate inter oẽs ſuos ſibi ſubditos.
30 Remiſſio quo caſu fiat iudici ex neceſſitate.
31 Querela quomodo dicatur infuſa contra ſubdelegatum.
32 Abſolutio excommunicationis cuius ſit nature.
33 Tranſactio,ꝛ contractus reſolutio,cuius ſit nature.
34 Remiſſionem iudici a quo factam que cauſe impellant.
35 Excommunicatoris officium ex tribus conſiſtit.
36 Iudicis partes que ſint circa excommunicationem.40.
37 Dubium in facto proprio vel alieno quando ſit tolerabilis.
38 Ignorantia,ſiue error,an in facto proprio,vel alieno toleretur.
39 Ignoratia,ſeu error an ſit tolerabilis in facto miſto.
41 Excommunicatoris que ſint partes circa abſolutionem.
42 Abſolutoris partes que ſint ab ipſa excõcatione circa medium.
43 Abſolutoris partes que ſint circa tempus abſoluendi.
44 Mora non poteſt purgari,vbi executio eſt iam facta.
45 Excommunicatoris que ſint partes circa negotium principale.
46 Adiuncti poteſtas que ſit in abſoluendo ab excommunicatione.
47 Iudex delegatus poteſt a mandati ſui forma recedere.
48 Adiuncti que ſint partes circa excommunicationis cauſam.
49 Adiuncti que ſint partes circa ipſam excommunicationem.
50 Excõmunicatus an cogi poſſit ad abſolutionem.
51 Adiuncti excõicatoris,que ſint partes circa negotium principale.
52 Iudex competens dr ſuperior in oĩbus caſibus per viam querele.
53 Delegatus poteſt quandocunq; per delegantem reuocari.
Abſolutio cõtra partem cõtradicentẽ,ꝛ appellantem,non valet.
54 Abſolutio parte nondũ appellante valet,ꝗ̃q; poſt appellet.
Abſolutio eſt eiuſdem nature,cuius eſt condemnatio.
55 Excommunicator qñ cognoſcere poſſit de negotio principali.
56 Iuramentum an ſit de ſubſtantia abſolutionis ab excõicatione.
57 Excommunicatori qualiter deuoluatur poteſtas.
58 Adiuncti poſſunt ſtatuere excõicatori terminũ ad abſoluendum.
59 Adiunctus poteſtatem abſoluendi habet ſine principali.
60 Iudex ordinarius abſoluere põt ante adiũcti pronuntiationem.
61 Adiuncti an poſſint abſoluere ante lapſum termini.
62 Error in facto proprio an ſit tolerabilis.
63 Scientia quando preſumatur in facto alieno.
64 Excommunicatus iniuſte non auditur,niſi petat abſolui.
65 Iudex delegatus cum clauſula. Et decidas quicquid remanſerit
queſtionis,poteſt cognoſcere de cauſa principali.
66 Iudex delegatus quando poſſit de principali cognoſcere.
67 Adiuncti non habent cognoſcere de principali,ſed ſuperior.

AB excõicato. ¶ Decretalis hec breuis eſt,ꝛ hꝫ materiã vtilem:ꝛ
ab olim cõmẽtata fuit ꝑ bone memorie Jo.de Cald. ꝑ
1 cui⁹ euidẽtia premitto ꝗ q̃q; ſubiecti cõqueruntur
de excõicacione via querele ꝛ delata coram ſuperiore. ¶ Quandoq;
que via nullitatis.de ſent.excom.per tuas.de offi.dele.cum contin
gat.

ſtat.de offic.ordi.ad reprimendam.de ſenten.excommuni.ſolet.lib.
2 vi.¶ Quandoq; per viam appellationis:vt de ſenten.excommu-
ni.ſolet.libro ſexto.⁊ in querela,quandoq; fundatur querela cōtra
iudicem,quandoq; contra partem:vt patet ex decre.venerabili-
bus.de ſenten.excommuni.lib.vi.Sed quia quādoq; ſuperior adi-
tus per viam querele vel appellationis remittit ex neceſſitate,
quandoq; ex voluntate ad excommunicatorē vt abſoluat,an per
hanc cognitionem imprimatur aliqua cognitio iuriſdictionalis:
3 decidit hec decre.que breuiter hoc dicit.¶ †Per reſcriptum,quo
excommunicatori excommunicatus remittitur abſoluendus,nul-
la tribuitur iuriſdictio,ſed ſolū in ſubſidium abſoluere debent.hoc
dicit.¶ Ad literam non diuiditur:ſed mentaliter duo ſunt vnius
rationis interſerta:in text.Ab,de hac dictione hic per Cal.in tex.
4 excommunicato.¶ †Nota quod excommunicatus poteſt literas
impetrare:⁊ ſic in caſibus, in quibus poteſt eſſe in iudicio in illis
poteſt impetrare reſcriptum.Ad hoc de reſcrip.eodem titu.libro
ſexto.inter quos eſt caſus hic,quod poteſt eſſe in iudicio in cauſa
excommunicationis.In text.ſtatuta.ſ. non premiſſa monitione,
vel non canonica,vel alias iniuſta ſecundum omnes.¶ In text.aſ
5 ſerit ſe ligatum.¶ †No.quod ſententia cenſure non redditur nul-
la ipſo iure ex defectu monitionis,vel ſolennitatis a iure poſitiuo
requiſite:⁊ ſic defectus citationis non vitiat ipſo iure ſententiam.
decre.ergo,ſtatuimus.de ſenten.excommu.lib.vi.reſtringitur ad
caſum ſuum tantum:licet glo.ſentiat contrarium,⁊ male:de ſent.
excom.ſacro.⁊.c.quod in dubijs.⁊ ſic eſt in defectum aliarum ſolen
nitatum:⁊ hoc quia tales ſententie ⁊ vinculum earum plus ſubijci
tur ſpiritui,quam extrinſece,⁊ actuali ſolennitati.de appel.cum ſit
Romana.quia talia vincula ſubijciuntur,⁊ interueniunt authorita-
6 te Dei,que non eſt alicui iuri ſuppoſita poſitiuo.¶ †Ex hoc nota
quod quandoq; ſententia fertur contra ius ſolennitatem inducēs
⁊ valet.In hoc ab alijs differt.Quādoq; cōtra ius in cauſa diſpo-
nens:⁊ tunc ſi cauſa erroris eſt expreſſa in ſententia, redditur nul-
la:de offic.deleg.cum contingat.de ſen.excom.per tuas.ad hoc de
7 appel.qua fronte.de ſen.excom.ſolet.li.vi.¶ †Quādoq; non eſt ex-
preſſa in ſnia:⁊ tunc ſi actu ⁊ potentia cauſa eſt inhabilis,an valeat
ſententia.Dic de ſen.excom.Romana.§.vniuerſitatem.Si cauſa
eſt actu a iure reprobata,⁊ notoria:⁊ nō valet ſnia:vt no.de ſen.ex-
cō.per tuas.ad hoc de appel.qua fronte.Si non eſt notoria, valet
8 quo ad hominem,ſed non quo ad Deum.¶ †Quādoq; cōtra ius
de modo ⁊ forma cauſe diſponēs:⁊ valet:vt de ſen.excō.Romana.
§.caueāt.excepto caſu decre.ſtatuimus.de ſen.excō. ¶ In text.ibi
9 aſſerit ſe ligatū.†nota arg.ꝙ petens ſe abſolui,fateri videt ſe liga
tū.In hoc dicendū ꝙ aut petit ſe ſimpliciter abſolui:⁊ procedit no-
tabile.Aut petit ſe ad cautelam abſolui:⁊ nō fatetur ſe ligatū: vt
no.de elec.venerabilem.⁊ patet de ſen.excō.a nobis.⁊ qđ ibi no.De
petente veniā,an fateri videatur ſe ligatū:vide gl.Aut petit ex hu
militate,⁊ nō ſimpliciter:⁊ nō fatetur ſe ligatum:ſecus ſi ſimplici-
ter.Et vide tex.⁊ gl.de homici.exhibita.Simile de reſt.ſpo.c.olim.
10 ¶ †Tertio no.vnā ſpeciem literarū ad lites:q; quedā ſunt litere
tribuētes iuriſdictionē:quedā ſimplicē notionē.De primis p to-
tū hunc titulū.De ſcđo habet hic.¶ In tex.ibi:Si eſt ita.not.qđ
verba reſpiciūt intellectū ſcđm diuerſitatē pſonarū,cum qbus qs
loqtur,vel ad quos verba dirigit.Aut eñ hec clauſula ſcribit ei,q
alś de cauſa cognouit:⁊ p hoc nulla datur iuriſdictionalis cogni-
tio,aut indagatio.Aut ſcribitur ei,q alias de cauſa non cognouit:
⁊ per hoc datur quedam iuriſdictionalis cognitio.Et ſic eadē ver
ba ad diuerſa relata,aliter,⁊ aliter intelligunt.de ſen.excom.inter
alia.ideo vbi papa ſcribit executori,lʒ appareret clauſula ſi eſt ita:
nō propterea neceſſario vult id iuriſdictionaliter expediri.¶ In
11 tex.ibi:ſine difficultate.†not.ꝙ ſnia cēſure iniuſta non trāſit in rē
iudicatā:⁊ eſt ſine difficultate relaxāda.Ex hoc habes concluſionē
libelli in cauſa reuocatiōis ſnie:q; debet peti vt ſine difficultate re
12 laxetur.¶ In tex.ibi:deputatis.†nota ꝙ quādoq; datur executor
ordinario in defectum implementi iuriſdictionis:⁊ ſic illud eſt da-
re gratie executorem cōtra ordinariū,ita eſt dare executorē iuſtitie
13 aut iuriſdictionis.¶ In tex.ibi:exequatur.†no.ꝙ iudex delegat⁹
appellatur executor.Ad hoc gl.de offi.ordi.paſtoralis.§.q; vero.
Vide tex.de fo.compe.ſi quis contra clericum.¶ In text.ibi: non
14 excōicari.†nota ꝙ vbi cauſa remittitur primo cognoſcenti,vt re-
duceret ex eiſdē actis,per hoc non recipit cognitionem aliquā de
cauſa cognoſcendo.Facit ꝙ ſi iudex appellationis remittit par-
tes ad primum iudicem,vt reuocet grauamen,ſi eſt ita quod gra-
uauit,quod ſuper cognitione an grauauerit,nullam recipit cogni
tionem.Et ſic patet qđ de his,que conſtant iudici vt iudici,poteſt
abſq; noua cognitione inter eaſdē perſonas iudicare.Acta ergo fa
ciunt fidem inter perſonas eaſdem in alia inſtantia.Ad hoc quod
no.in.c.cauſam.de teſti.per Innoc.de iudi.c.pe.l.ij.ff.iudi.ſolu.ibi
15 Barto.⁊ patet in.l.ſi,apud quem.ff.de eden.†Et nota iudices poſ
ſe reuocare ſententiam,que non tranſiuerunt in rem iudicatam.
16 ¶ In tex.ibi.facto ſuo.†nota quod preſumitur facti proprij ſcien
tia,⁊ quod non eſt in facto proprio tolerabilis ignorantia.Ad hoc
communiter allegatur decre.Dico quod nunc etiam in aliquo to-
lerabilis eſt incidentaliter,alś iudicialiter indagato:vnde cauſam
an ſit legitima,vel non,ex quo ipſam indagauit,preſumitur veriſi
17 militer ſcire.¶ †Nota quod licet ei,qui ſemel grauauit,cauſa non
ſit committenda per viam cognitionis, de appella.c.interpoſita.
poteſt tamen ſibi committi,vt per hanc nulla ſibi cognitio tribua
tur,ſed quod grauamen,ſi quod intulit,reuocet,ſic:vt hic allegat
glo.quod in notorijs non ſunt partes iudicis,preterꝙ in abſoluē-
do.Et ſic nota ex gloſſ.quod quicquid iudicialiter conſtat iudici,
dicitur notorium.Vide gloſſ.de accuſa.ſi conſtiterit.Inno.de ap-
pel.ex inſinuatione.Io.And.de ver.ſig.olim.De materia gloſ.an
exigatur citatio,vide de appel.cum ſit ad ſi.de verbo.ſig.ex parte.
18 de coha.cle.⁊ mu.veſtra.de iureiuran.ad noſtrā.¶ †In tex.ibi:de-
feratur.nota hoc verbum,qđ reſidet in poteſtate cuiuſcunq; ſupe-
rioris deferre inferiori,⁊ grauatum ad ipſum remittere,non vt co
gnoſcat,ſed vt grauamen,ſi quod intulerit,reuocet, ſicut poterat
ab initio.Et ſic quandoq; ſit delegatio appellationis, vel querele
per iudicem a quo:quandoq; ſit delegatio per iudicem ad quem.
19 ¶ †In text.ibi:cognitio nota eque principaliter ſubrogatum nō
aſſumere naturam eius,in cuius locum ſubrogatum, maxime vbi
reſpectu eius,de quo agitur,ſubrogatus non eſt paris nole.¶ Li
teralibus diſcuſſis,venio ad materiam decre.⁊ in hac decre.princi
paliter quatuor ſunt videnda.Primo,ſententie cenſure reuocatio
nis petitionem coram ſuperiore factam.Secūdo,remiſſionem, ad
excommunicatorem,vt ſi ita eſt,abſoluat.Tertio,officiū excōmu-
nicatoris ad eum remiſſione per ſuperiorem facta.Quarto,datio-
nem adiunctorum in negligentia excommunicatoris nō abſoluen-
tis.Hec quatuor in hac decre.examini ſunt ſubijcienda.¶ Venio
ad primum:⁊ circa illud examinanda ſunt Primo,an ⁊ quemodo
valeat cenſure ſententia reuocari.Secundo,quo iure ſit, ⁊ qua via
20 dicte ſententie reuocatio facienda.¶ †Ad primum,eſt aduerten-
dum, quandoque datur defectus in ſententia ex perſona agente.
Quandoq; datur defectus in ſententia ordinis ⁊ forme.¶ Quan-
doq; datur defectus in ſententia ex cauſa,ſeu in cauſa,⁊ ſine ſenten
tiam mouente.Hos defectus glo.tangit.xi.q.iij.§.ſi ergo.p Gra-
tianum:⁊ tangitur per gl.in ſumma:⁊ tangitur in.c.ſacro. de ſent.
excō.¶ Si datur inhabilitas ex perſona excommunicantis: tunc
hec ſententia eget ſola reuocatiōe facti:q; ſemper nulla eſt,vt lata
eſt ab excōicato.xxiiij.q.i.audiuim⁹.de or.ab epi.c.i.⁊ quod ibi no.
⁊.xcvi.diſt.bene quidem.de ſen.excom.ſi quem.ſed non datur inca-
pacitas,⁊ defectus totalis ptātis, ſed qdam metus iuſtus ex aīo,
talis nō reddit ſententiam nullam:vt patet in dicto.§.ſi ergo.⁊ di-
cta gl.ſumme.¶ Secundo caſu:quando datur defectus in perſo-
na patiente:hoc poteſt eſſe dupliciter,vel ex incapacitate vinculi,
vt eſt hereticus,vel extra eccleſiam poſitus.⁊ adhuc ſnia eſt nulla.
ij.qđ.i.nulli de diuer.gaudemus.Item ſi feratur ſententia excom-
municationis in vniuerſitate animo ligandi vniuerſitatem vt vni
uerſitatem:q; illa eſt deficiens in corpore ⁊ anima, ad quam vires
ſententie excommunicationis diriguntur,inualida eſt ipſo iure:vt
in.c.Romana.§.in vniuerſitatem. vbi non conſtat de intentione,
videlicet quia cenſetur lata in vniuerſitatem vt in ſingulos:de ſen
ten.excō.Romana.§.in vniuerſitatē no.ī.c.capitulum.Pōt etiā
eſſe ſecundo ex incapacitate cauſe,ob quam vinculum mittitur, q;
fatuus eſt,vel furioſus:adhuc talis ſententia eſt nulla:vt not.Ho-
ſti.de ſen.excom.Romana.§.in vniuerſitatem.Tertio caſu,quādo
datur defectus ordinis ⁊ forme:⁊ tunc ſi ipſe error ordinis exprimi
tur in ſnia.Excōico te monitione nō premiſſa:q; monitio nō exi-
gitur,ſententia eſt nulla.Ponit Io.An.de ſen.excom.ſtatuimus.
li.vi.Ad hec iura cōia,de ſent.excom.per tuas.cū iuribus ſup tex.
alleg.¶ Vbi autem error non exprimitur,aduerte tamen qđ de ci
tatione eſt dubium:⁊ due glo.ſentiunt qđ ſnia ſit nulla:glo.in.c.ſa-
cro.de ſen.excom.⁊c.qđ in dubijs.mote p caſum.c.ſtatuimus.Sed
cōiter hoc non tenetur:⁊ in caſu.c.ſtatuimus ſuberat alius defect⁹
vt dicā.ſ.⁊ hoc tʒ Fre.in ope ſuo.c.xij.vbi etiā tenet ꝙ vʒ excōica-
tio lata die feriata:in hoc deuiat hec ſnia ab alijs,q; in alijs defe-
ctus ſolēnium vitiat.ij.q.vi.§.diffinitā.l.prolatā.C.de ſent.cū ſibi
filibus.ij.q.i.in ſumma.Cā datur,q; tales ſnie ſubijciunt ſpiritui,
nō forme extrinſece.Feruntur etiā authoritate Dei,qui nulli ſup
poſitus eſt ordini.¶ Item hoc inductum,vt claues eccſie in maio
ri reuerētia habeant.xi.q.iij.nemo.⁊ vt homo p meritū creſcat.ij.
q.iij.§.ſi ergo.ſm Cal.hic.¶ Quarto caſu,qñ datur defectus ex
cā:⁊ hoc pōt eſſe multipliciter:vel q; cā eſt patent in ſnia expreſſa
iniuſta,⁊ ſic in iure falſa:vel q; eſt cauſa patens, ⁊ notorie iniuſta.
ſeu in facto falſa,non tamē expreſſa in ſententia:vel quia cauſa eſt
falſa in facto,ſed falſitas eſt occulta,⁊ tamen iniuſta,vel quia cauſa
nō eſt in forma iuris,⁊ dʒ aſſumpta.Primo caſu ſentētia eſt nul-
la:⁊ in hoc cōmunicat ſententijs alijs.Hoc patet de ſentē.excō.per
tuas.Secūdum in.c.cum contingat.de offi.dele.de ſent.excom. ſo-
let.⁊ in.c.venerabilibus.§.pe.Aduerte tamē limitatiōes aliquas

ad hāc regulam: quia hec regula vera eſt, quādo error iuris eſt pa
tens actis, ita qḋ perpendibile eſt oculo corporali: nam licet ex in
tellectu mentaliter ſentētia reduceretur ad intellectum erroneum
per reductionē intellectus, non tamen hec ſententia eſt nulla: quia
talis defectus legi nō poſſet, licet intelligi. l. i. §. ſed ſi legi. ff. de his,
que in teſta. delen. Gl. eſt de teſti. cog. peruenit. Et eſt ſingulare di
ctū Inn. in c. P. & S. de offi. dele. Ad hoc, q: exigitur patens er
ror: & ille dicitur patēs, qui oculo corporali, nō mentali, eſt perpen
dibilis: de. l. de regula. Secūdo hoc eſt verum, quando in ſentētia
eſt expreſſus error iuris cōmunis, & certi: ſec⁹ ſi eſſet error iuris ex
trauagātis: vt ſingulariter dicit Bar. & fuit mens gl. ff. de re iu. cū
prolatis. Ad hoc qḋ ſcripſi de ſi. inſtru. paſtoralis. Dictū fuit Io.
Mo. in regula, iuris ignorantia. de re. iur. li. vi. vbi dicit qḋ error
iuris non frequētati tolerabiliter ignoratur. Allegat. l. Gallus. ff.
de lib. & poſthu. ¶ Tertio hoc verum, quādo ſentētia eſt lata ꝯtra
expreſſum, de quo appareat caſus legis: ſecus ſi cōtra ſolā ratio
nem iuris, vel do. doc. quia tunc nō eſt nulla ſententia, etiam ſi illa
ſit communis. Dictum eſt gl. in. d. l. cum prolatis. ff. de re iud. & di
ctum Ia. de Are. vbi poſt eum Fran. de Aretio, & Inn. de appe. cū
ſpeciali. ¶ Quarto do tibi aliā limitationem, que etiam notabilis
eſt: quia hoc eſt verum, quando ſententia eſt lata contra ius in ſuo
intellectu certum: vbi autē ſuper eius intellectu eſſent opiniones,
valet ſententia cōtra tale ius. Dictum eſt eorundem ibi, & Cy. in. l.
i. C. de errore aduocato. ¶ Quinta limitatio, quia illud eſt nullū,
quando ſententia eſt lata, & eſſet expreſſus error iuris, & pertinēs,
de quo agitur in iudicio. Si enim diceret Excōico te: q: cōſtat qḋ
ſen. ēcia nō eſt in ſcripcis ferenda: & hoc non faceret ad rem, de qua
agit, valeret ſententia. Ita ſcribunt doc. in prealleg. c. per tuas. de
ſen. excom. quod eſt notabile. ¶ Gl. dicit contra, de ſent. excom. ſa
cro. vt ſi dicat Excōmunico te, quia Padus currit: ſed ibi ptinēs
21 ex mente iudicis. ¶ † Sexta patet ex ſequētibus, quando expreſſe
ſunt cauſe due quarum vna eſt falſa in re, & alia eſt vera: nā tūc ta
lis error cauſarū ſeparatarū nō vitiat ſententiam: qui ſi. ſint leg. p
tuas. Ampliatur dictum principale, quod expreſſo errore in cau
ſa ſententia redditur nulla, etiā ſi alia cauſa poſſet iuuari: vt no. de
conce. preb. ex parte & c. per tuas qui ſi. ſint legi. Digi de renūci. in
preſenti a quo caſu eſt dicendum quod quandoq; ſententians ex
primit plures cauſas, in quarū vna eſt error expreſſus in alia non:
& valet ſentētia. Ita eſt caſus ſingularis in. c. per tuas: qui ſi. ſint le
22 gi. ¶ † Quandoq; in ſententia exprimitur vna cauſa, & illa falſa: &
tūc ſententia nō poteſt aliis iuuari. Butri. in. l. athletas. ff. de his,
qui no. infa. dicit notabile verbū, dicens quod ſi cauſa exprimitur
cum adiuncto Maxime, ſnīa eſt aliqua: quia ſententiādo cum ad
iuncto Maxime, nō videt ſe adſtringere ad illam cauſam tantū:
ſecus ſi ſine Maxime, vel alia cauſa, vel dictione ampliatiua. Cō
ſuluit ergo cōſulentē ſententiā, vt quādo aſſignat cauſas in ſentē
tia, vel conſilio ſuper eas, ſemp exprimat cum adiuncto Maxime.
Dictū But. videt cōtra tex. duos. l. de in inte. reſti. cum ex literis.
de pur. ca. cum dilectus. vbi cauſa fuit expreſſa cum adiuncto pſer
tim, & tamen ſententia retractatur. Ideo reſtringe dictum eius, vt
patet ex dictis. Uerum quando in ſententia patet aliqua cauſa, ex
qua po eſt ſentētia iuuari, etiam ſi pateat ex ſolis actis, quia dicen
do Maxime, patet quod aliam cām habuit in mente tacitam, quā
aſſumpſit ex actis. ¶ Secus ſi alia nō appareret cauſa: q: ex quo ſi
la maxime fuit mouens, etiam in tacita, ſemper preſumitur male
motus, vt patet ex premiſſis. Tacita enim eiuſdem preſumit qua
litatis, cuius eſt expreſſa: de reſcrip. ſedes. & de procura. non poteſt.
23 in cle. ¶ † Aut ergo exprimuntur due cauſe. vna vera in iure, alia
falſa: & valet, quando exprimuntur in ſentētia: vt in. c. p tuas. Ubi
autem vna ſumitur, & alia nō apparet, ex qua poſſit ſententia iuua
ri, nec in ſnīa, nec in actis: & neutra valet. Et ſi dixerit Maxīe, vel
preſertim, aut apparet alia cauſa in actis: & tunc aut cum dictione
preſertim, aut Maxime: & iuuatur ſententia. Aut ſine, ita qḋ ſe re
ſtringerit ad illā cauſam: & ſententia non valet. Sz eſt dubium, ita
qḋ nō pateat error ex ſentētie tenore, ſed pateat ex actis, an hic vi
tiet ſententiam. Dicendū qḋ ſi ſententia non habet relationem ad
acta, ſententia per hoc non vitiatur: quia acta ſunt quid ſeparatū
a ſententia: & pro tanto cū in ea non pateat error expreſſus, ſenten
tia hec nō eſt nulla: quia iura expreſſionem exigunt in ſententia: et
ſentētia eſt qd ſeparatū ab actis: & ſtricte innēdo aliud acta, aliud
ſententia: & hoc optime, de reſti. ſpo. cum ad ſedem. & ſcribit Inno.
de probat. c. quoniam ꝯ falſam. in ſi. Quādoq; fertur ſententia habita
cōmemoratione actorum: vt quia ſentētians dicit, quia cōſtat per
A, & B. probatum, vt patet ex actis, & ideo te condemno: & viſis
actis patet de contrario, videtur primo q: nō valeat ſentētia. Pa
ria enim ſunt quid exprimi in ſententia, vel ſnīam ad aliud referri.
ff. de re iud. l. ait pretor. §. i. de ſi. inſtr. inter dilectos. C. de ſenten. que
ſine cer. quāti. l. iii. Error ergo actorum hꝫ pro expreſſo: ergo in cō
trarium. vbi inn. notat expreſſionem perperam, vel inſicientem, vel
[illegible] ſententiam, ibi non ſufficit quid fieri ſub alterius commemora

tione, vt dicatur expreſſum, niſi id ſpecifice repetatur. Tex. ſingu
laris de iureiuran. c. pe. Unde ſi preſtito iuramento dico, Per iu
ramētum, qḋ alas preſtiti, promitto tibi dare decem, per hoc nō ob
ligor ad iuramentum, & ad periurium: q: illa obligatio exigit for
malem expreſſionem iuramenti, non cōmemoratiuam. Innoc. hoc
dubium tangit in duobus locis, de probat. c. quoniam contra fal
ſam. in gl. ſi. de re iudi. cū Bertoldus. in gl. conceſſimus. ad princi
pium. & in prima gl. tenet vitium nō inficere ſententiam. In ſecun
24 da glo. tenet oppoſitum. ¶ † Gloſſ. cōiter que exigunt errorem in
ſententia exprimi, videntur hanc ptem pſequi: vt. l. ſi expreſſim. ff.
que ſen. ſine app. reſcin. in. l. i. & l. cum prolatis. ff. de re iudi. C. quan
do prouo. non eſt ne. l. i. Hoc dubium tangunt Ultramōtani, & reci
tat Cy. in. l. i. C. de erro. aduo. & ponit Spe. Inſti. quibus nō eſt p
mi. fa. teſta. §. i. & ſi. ibi tenet quod omnis error actorū vitiat ſnīam,
quia certificat: vt. l. ait pretor. §. i. preal. & l. iii. C. de ſen. que ſine cert.
qti. ergo & vitiāt. Allegat pemium. l. i. C. de erro. aduo. & l. preall. &
l. i. ff. que ſen. ſine app. reſcin. ſed non faciunt, prout communiter in
telligunt. Hic ptꝫ q: error notorius vitiat ſententiam, vt ſtatim di
cam: ſed omne, de quo conſtat in iudicio, eſt notorium, vt hic dicit
gl. ad tex. relata, not. Inn. de app. ex inſinuatione. & gl. de accu. euis
dentia. & ponitur in. c. cum olim. de ver. ſig. ergo &c. Hunc opi. ſequi
tur Cal. in quodā ſuo ope p hanc finalē rōnē: hec rō nō plꝫ p dicta
in. c. vſa. de coha. cle. & mu. quia nō faciunt probationes notorias:
cum contra ipſas multa, etiam poſt ſententiam, valeant opponi.
¶ Quid dicam: ſatis vr̄ diſtinguendum, an cuꝫ debita commemo
ratione actorum feratur ſentētia, vt. ꝯ. dixi, quod ſententia ſit nul
la: alas nō ad caſus. Sic l. d. c. cū Bertold⁹. de re iud. vel ſaltē eſt de
facili reuocāda, ex clauſula Si mihi iuſta cā videbitur. Non obſtat
c. pen. q: loquitur ibi, formalis expreſſio verborū exigitur ad obli
gationem mediate inducendam: ideo ſola mens non ſufficit. Hic
non exigitur formalis verborum expreſſio pro forma ad nullitatē
ſententie, ſed patēs error in ſententia, & ex quo certificationem ſnīe
refert ad acta, acta tunc dicuntur pars ſnīe, imo dicunt ipſa ſnīa:
ſicut dicitur in teſtamento, quod nō poteſt dari in codicillis pars
teſtamenti, quando teſtamentū fit ſub commemoratione codicillo
rum: vt. l. illa inſtitutio. ff. de cōdi. inſti. Ad hoc quod notat Cyn.
Inſti. de actio. in. §. curare. & ff. de cond. & demō. ſi ita ſcripſerit: vbi
ſi lego quod in epla continetur, vr̄ contineri in teſtamento, & ex te
ſtamento debetur. ¶ Quandoq; dicebam ſecundo quod datur vi
tium in cauſa: quia erronea, & falſa in facto ſententie errore non ex
preſſo, ſed ſtāte notorietate falſitatis cauſe inique, ex hoc ſententia
redditur nulla. ¶ Glo. tangit de ſenten. excommuni. per tuas ibi
ſentit quod ſententia ſit aliqua. Cōtrariū ſentiunt ibi doct. Dico
ſic. Quādoq; ſententia eſt contra cauſam manifeſtam, & non noto
riam falſam, & ſentētia nō eſt nulla. Sic ſaluant gl. doc. ¶ Quandu
q; ſentētia habet cauſam actu, & potentia notorie falſam, q: noto
rium habet cauſam ſucceſſiuam, q: eſt facti manentis: & dicunt qḋ
ſentētia eſt nulla. Sic intelligūt de ſen. excō. Romana. §. in vniuer
ſitatem. & ibi doc. Si autem defectus eſt actu & potentia, ſed cauſa
nō eſt notoria, vel eſt notoria, ſed facti tranſeuntis: tunc ſnīa ligat.
Dicit Arch. in duobus locis, de ſen. excō. Romana. §. in vniuerſi
tatē. li. vi. & eo. ti. venerabilibus. ad ſi. Idē ponit ad līam. xi. q. iii. ne
mo. Io. And. tenet quod quodlibet notoriū & habitu, & potētia, fal
ſe cauſe, ſiue ſit facti manētis, ſiue tranſeuntis, vitiat ſententiam.
¶ Quandoq; ſentētia eſt lata contra cauſam ſolo actu notorie fal
ſam: & tunc dicunt quod ſententia adhuc eſt nulla. Et hoc mihi pla
cet: q: notorium, & expreſſum, in tenore ad vitiandum quod agitur
parificātur: vt patet de libello ex dicto Inno. de of. vica. c. i. & in ad
di. de iud. examinata. & patet per caſum. c. inter ceteras. de ſen. & re
iud. caſus de app. qua frōte. Tenuit Inn. in duobus locis, de cō
ceſ. preben. cum noſtris. in addi. & c. fraternitatis. de frigi. & in. d. c.
Romana. §. in vniuerſitatē. de ſen. excō. caſus de re iudi. in cle. pa
ſtoralis. tex. ff. de pecu. l. eo tēpore. de inoffi. teſta. l. Papinianus. iu
dicatū patet, quia cauſa quare valet iniuſta ſententia, eſt propter
preſumptionē, que ſurgit ex iuſtitia ſentētie, habito reſpectu non
ad id, quod facit iudex, ſed quod facere debet: de iuſti. & iure. l. pen.
hic autem preſumptio minus conſtat, & non poteſt haberi contra
notoriam falſitatem: nam illa ceſſat. Contra preſumptionem enim
iuris, & de iure, que ſurgit ex ſententia, admittitur probatio noto
ria: vt cōfeſſionis. Tex. clarus cum gl. C. de dona. ante. nup. ant. ſꝫ
iā neceſſe. qḋ no. Inno. de immu. eccle. q: plerique. Nō obſt. ſi dicatur
vbi expreſſio formalis exigitur, notorietas non ſupplet: vt no. in. c.
i. vt lit. nō cōte. & in cle. ſi appellationē. q: ad vitiandum ſnīam non
exigitur expreſſio, ſed ſolā expreſſio exigit in ſnīa: vt q: ſentētia cō
tra ſe facit vitium notoriū. Si ergo aliter det vitii notorietas, ſuf
ficit. Et ſi dicat, nihil plus eſt notoriū, q̄ in o: & tamē ſnīa cōtra ius
valet, niſi exprimatur error. Reſpondeo, ſi ius ſolum conſideratur
dic, certū eſſet, ſi factum, ſuper quo iudicatur, & ad hoc, quod appli
cabile eſt, dicatur, nō eſt notorium, & pronunciat ſuper facto, nō ſu
per iure: tūc puto quod ſi ſoluꝫ eſſet dubiū ſuper iure, an ius eſſet,
vel

vel non, quod ſententia lata quod ius non eſſet, vbi eſt, eſſet nulla.
Hoc eſt, quod dicunt tex. legum: quia ſententia cōtra ius nō valet,
quando eſt cōtra ius legis: quia ſicut eſt contra legem, non poteſt
eſſe non notorium vitium falſitatis: quia notorium eſt vitium, ceſ
ſat preſumptio iuſtitie in iudicio. Sed quādo eſt cōtra ius partis,
qꝛ id poteſt eſſe dubiū, preſumitur preſumptione iuris, ⁊ de iure p
ſententia: ideo dicta ſentētia valet: vt. d. l. penulti. Cauſa, quare ille
ſententie ſunt nulle, non eſt expreſſio formalis: quia tunc ſententia
partis peccat in forma: ſed cauſa eſt, quia ex quo ſoluꝫ ius deducit
in dubium, tunc ius eſt notorium, ⁊ ſentētia, vtpote cōtra iuſtitiā,
ſuper qua nulla poteſt eſſe dubitatio, eſt nulla, cum ibi non poſſit
eſſe preſumptio errante ſniante. ¶ Per hoc dixi, ⁊ dico, quod ſen
tentia lata contra ſententiam, nullo remedio reſciſſiuo retractada
eſt nulla: quia lata contra notorium, vel ſententiam, ex quo non eſt
aliquo modo retractanda: dum tamen de cauſa iudici conſtet, ⁊ ſit
reuocatum in dubium de validitate eius, ſed ſola iniuſtitia: licet
Inn. variauerit in hac materia, ⁊ quandoqꝫ teneat ſententiam in
diuerſis inſtātijs latam tenere. c. licet. ⁊ in. c. ceteruꝫ. de reſcrip. ⁊ in
c. ſuper literis. ⁊. co. ⁊ in duobus locis in. c. cum dilecta. ⁊. c. ex teno
re. ⁊. c. cum Bertoldus. de re iudi. ⁊ Compoſt. de conſti. c. cum. M.
plus dicit quod ſentētia lata ſuper diuerſis libellis, etiam in eadē
inſtantia, teneat: vt dicit de offi. deleg. cum cōtingat. Hoc ſequitur
Butriga. in. l. nam ⁊ poſtea. §. ſed ſi dānetur. ff. de iureiuran. ⁊ ibi
Bar. ⁊ ſequitur in. l. duobus. ff. de exce. rei iud. Opi. quā ſequor, eſt
Compoſt. in. c. cum. M. de conſti. ⁊. Io. An. in gl. ordinaria, in cle.
ſi appellationem. de app. in cle. Motiuum meum eſt, quod tenui in
d. §. quia ex quo lis eſt finita ſententia, partes non poſſunt a re iu
dicata recedere. ff. de re iud. l. acta. vbi per glo. ⁊ Bart. no. glo. C. de
tranſac. l. ſi diuerſa. Hanc ſententiā ſequitur Bal. vt poſtea repe
ri in. l. ingenuū. ff. de ſta. ho. quia ex quo lis eſt finita, ⁊ queſtio, ſentē
tia nō valet, que plus nō poteſt determinare queſtionem, que vere
eſſentialiter nō eſt, cum iam ſit finita. Hanc ſententiam tenet Inn.
in. c. ex parte. quod eſt. c. ſi. ⁊. c. ¶ Hec omnia vera dico, quādo ſen
tētia eſt lata iudice certificato de ſentētia, ⁊ nihil de validitate ſen
tētie in dubio probabiliter reuocato: quo caſu nō procedent predi
cta, ſed quod ſcribitur de re iud. inter monaſterium. ad hoc. l. e poſt
rem. ff. de tranſac. ⁊ eſt caſus non cauillando textum, que ſent. ſine
app. reſcin. l. i. ⁊. ſi. Et fuit etiam hoc de mente Iaco. Butri. in. l. ij.
C. quando prouo. nō eſt ne. ad hoc dicta doct. de preſump. literas.
⁊ quod ſcribit Archi. iij. q. vij. §. item qui contra pacem. vbi expreſ
ſe dicit quod nō valet ſentētia iudicis cōtra ſentētiam, quā ipſe tu
lit vt arbiter ex antiquis actis. ⁊ ponit Pau. ⁊ ibi caius vſ in cle.
paſtoralis. de re iud. Idem dicerem, ſi ſententia lata foret cōtra cō
feſſionem, cōtra quam nihil obijci poſſet. Secus ſi cōtra probatio
nem: qꝛ licet illud ſit notorium, tamen de facili fuit offuſcabile ex ar
bitrio iudicis: cum ab eius dependeat arbitrio, probationibus, et
ſpeciebus earum mentem applicare, ineptum applicet. l. iij. ff. de te
ſti. ſ. de renun. in preſentia. Melius eſt dicere quod ſnie teneant: qꝛ
in facultate eſt iudicis in confeſſione, ⁊ mandato, ⁊ probationibus
quante fides adhibeatur: vt patet de teſti. l. iij. ¶ Ex his dico qd
ſi ſententia fertur contra iuramentū, quod ſententia non tenet, qñ
in dubium non reuocatur de viribus iuramenti: quia talia produ
cunt notorium: ⁊ ex quo conſtat iudici de notorio, nō valet ſenten
tia. Nō obſtat glo. ff. de iureiuran. l. nam ⁊ poſtea. §. ſed ſi dānetur.
quia illam intellige, quando non conſtabat de hoc iudici. ¶ Dice
bam quod quandoqꝫ in ſententia datur defectus cauſe, ⁊ cauſa aſ
ſumpta eſt occulte falſa: in hoc Gratianus dicit qd aut alia ſubeſt
cauſa licet non aſſumpta, vt quia dignus eſt excōicatione, licet il
lam excōmunicans nō aſſumpſerit. ¶ Quandoqꝫ datur defectus
cauſe realiter, ⁊ totaliter, quia nec illa, nec alia ſubeſt. Primo caſu
valet ſententia: quia ſubeſt cauſa, licet illam nō aſſumpſerit. Hoc
dictum Gratiani cōiter reprobatur: quia ſententia nō poteſt iuſti
ficari ex cauſa nō aſſumpta. Sed veritas eſt quod valet ſentētia: et
ſic dictum eius verum, ſed non ratio ex preſumptione cauſe, que eſt
iuris, ⁊ de iure, que non admittit probationem in contrariū: qꝛ ſen
tentia iuſta, vel iniuſta, timenda eſt, ⁊ ligat: vi. xi. q. iij. nemo. de ſen.
excōmu. a nobis. ¶ Quandoqꝫ eſt aliqua cauſa vera, ⁊ aſſumpta,
etiam falſa: ⁊ adhuc ſententia valet, quia iniuſta, licet ipſa nō liget
quo ad Deum: de ſent. excom. a nobis. Dicebam quod quandoqꝫ
defect⁹ in cauſa datur, quia nō aſſumpto modo a iure diſpoſito, vt
quia aſſumitur in excōicatione cauſe de futuro: ⁊ tunc aut aliqua
cauſa vel culpa ſubeſt de pſenti: ⁊ licite aſſumit de futuro. Aut nul
la culpa ſubeſt: ⁊ ex cauſa de futuro ferri non debet, lata tamen nō
tenet: vt in. c. Romana. §. caueant. de ſen. excom. li. vi. ⁊ de ſen. excō.
25 a nobis. ¶ † Venio ad ſecundum membrum huius articuli. ſ. quo
iure ⁊ via tales ſententie retractentur. Et ad intellectū dubij eſt vi
dere an tales ſententie tranſeant in rem iudicatam. Cōmuniter di
cimus qd nō: vnde ſemper poſſunt reuocari: de offi. dele. cum con
tingat. de offi. ord. ad reprimēdam. de ap. per tuas. Caſus hic hoc,
quia ex natura ſui ſententie nō habent cauſam perpetuam, ſꝫ aſſu
mitur ex cauſa cōtumacie: tales enim cenſure ſolū ob contumaciā
ab homine pmulgantur. Earū ergo natura tēporalis eſt, ad menſu
ras cōtumacie. Impoſſibilis eſt ergo trāſitus in reꝫ iudicatā: alꝭ
ppetue eſſent. Ad hoc caſus, ex quo ratio hic colligitur, de cōſti. ex
literis. Qd nota legiſta: qꝛ vbi ſnia habet cauſam tēporalem, trāſit
in rē iudicatā. Ego puto qd ſentētie in terminis. l. ſi. ff. de pen. nō
tranſirent in rē iudicatā, licet ab eis nō appelletur: quoniā ceſſan
te tēpore reuocarenꝫ, tranſitus in rem iudicatā firmat ſentētiā: re
ſpectu vite ergo a principio infuſe, nō autem in plus vitam perpe
tuat: quia hic nō eſt de modis a iure inductis in pperuando. Hoſt.
in. c. conſanguinei. de re iudi. dicit duo verba ſatis dubia, qd ſentē
tia cēſure tranſit in rem iudicatā ad preiudicium partiū, ſed nō ad
preiudiciū publicū, quin poſſint reuocari: quaſi velit, vt puto, qd ſi
ſentētia cenſure habet in ſe annexū aliquod dandū vel faciendū a
parte parti, ſentētia quo ad illud trāſit in rem iudicatā, vt nō poſ
ſit poſtea pretēdere illud indebitū. Ad hoc qd no. de ap. preterea.
ſed quātū ad vinculū, quin poſſit reuocari, eo implente, qd eſt implē
dum, nō trāſit in rem iudicatā: qꝛ habet cauſam, vt dixi, tēporaleꝫ.
Hoc dictū credo, ſi annexū deducaꝫ per annexa per modū diſpoſi
tiōis: vt qꝛ precipitur vt ſoluat, ⁊ ſi nō ſoluit intra mēſem, excōicat
⁊ tunc tranſitus nō eſt ex viribus ſentētie cēſure, ſed precepti. Idē
credo, ſi deducatur p modū cauſe, vt qꝛ dicit: Quia nō ſoluiſti debi
tū, ideo te condēno. Nā tunc ſentētia trāſit in rē iudicatā reſpectu
illi⁹ implendi annexi per modū cauſe, vt ſententia nō poſſit reuo
cari, donec illud implea. Sec⁹ credo, ſi ſit annexū per modū cōdi
tionis: vt, ſi nō ſolueris intra mēſem, te excōico. Nā tunc nulla pōt
ibi eſſe diſpoſitio annexa, ex qua ſurgit trāſitus, nō ex ſnia: qꝛ illa
nihil diſponit, niſi vinculū inijciēdo, nō ex cōditiōe appoſita, ſi nō
ſoluit: qꝛ q nō in vim cōditionis apponunꝫ, diſpōnē, vel actionem
nō inducūt, vt illa nō impleanꝫ. l. ſi. C. de cōdi. inſer. ſaluo niſi quo
ad retentionē: vt. d. l. ſi cui fundus. cū no. ff. de cōdi. ⁊ demon. ⁊ tunc
nō eſſet adhuc ex vi ſnie immediate. Snia ergo quaten⁹ vinculūꝫ
inijcit, nō trāſit in rē iudi. vt ppetuet cauſam vltra limites nature
a pncipio infuſe: qꝛ cām, vt dixi, hꝫ tpalem, ⁊ nō ppetuā: ſed bene
tranſiuit in rē iudi. vt nō poſſit ptendere cām falſam. ¶ Dubiū er
go eſt qua via tales ſnie retractenꝫ, q nō trāſeunt in rē iudi. Et qui
dā tex. dicūt qd p viā appellatiōis: vt pꝫ de ſen. exc. p tuas. ⁊. c. cū
ꝯtingat. de of. dele. ⁊ de of. or. ad reprimēdā. ⁊ qd ibi no. ¶ Alij di
cūt q p viam qrele. Pro hoc dicta iura: ad hoc de ſen. excō. ſacro.
¶ Alij, q via reſtōnis. de reſti. in inte. ex lris. Io. gl. decre. tangit
in ſumma. xxxv. q. ix. ⁊ ponit duas opi. vnā, q p reſti. in integ. alīꝫ,
q ipſo iure p reſtitutionē retracteꝫ. Tꝫ gl. in. c. ad audiētiā. hic eꝫ
gl. qd per viā nullitatis. eꝫ de reſti. ſpo. ex parte. Arch. de hoc tra
ctat. ij. q vi. in ſumma. Dico q aut a tpe ſnie lapſi ſunt. x. dies: ⁊ nō
audit petēs retractationē appellatiōis via: qꝛ lꝫ nō trāſeant tales
ſnie in rē iudi. quo ad potentiā reuocādi, trāſeunt tñ quo ad poten
tiam deuoluēdi. Et l. eſt ſing. de of. or. ad reprimēdā. Sit ergo caut⁹
q vult adire archieſpm in reuocatiōe, quo intendit infundere cōtra
partē qrelā, vt appellet intra decē dies: alꝭ nō audieꝫ in viā appel
latiōis: qꝛ illa pcluſa, nec p viā qrele, qꝛ nō eſſet index. ¶ Oportet
ergo q agat alia via. Qua ergo aget. Dicēdū, aut querit nō ſolū
obtinere retractationē ſnie, ſꝫ cū hoc vult reintegrari ad inſtātiaꝫ
finitā per ſniam: ⁊ opꝫ qd veniat reſtōnis via: qꝛ lꝫ tranſeat in rem
iud. quo ad viam ſnie, nō quo ad inſtātiam. Exigo tñ tunc aliquaꝫ
cauſam iuſtā, ppter quaꝫ cenſetur hec reſtitutio, que alꝭ cōpetere
non pōt, niſi leſio ⁊ leſionis cā allegetur. l. i. ff. ex qui. cau. ma. ⁊ pꝫ
in toto titulo. ff. de mino. ⁊ de reſti. in integ. i. Et ſic ſoluiꝫ, vel loqui
tur pcalle. c. ex literis. Sic ibi intelligit Hoſt. ⁊ ponit Archi. ij. q.
vi. in ſumma. Per alias vias hoc cōſequi nō poſſet. Qñqꝫ nō vult
integrari ad primam inſtantiam, ſed ſolum vult opponere reuoca
tionem ſententie: ⁊ tunc auditur reſtitutionis via, quia aliud ha
bnit remedium. Hoc caſu dico qd quedam ſunt ſententie que non
tranſeunt in rem iudicatam, ob naturam temporalem, quam hñt:
⁊ tales vinculum inijciunt, ⁊ infringunt, ⁊ inualidant: ⁊ in talibus
opus eſt querela, aut iudicis officio, per quod vinculum tollitur:
qꝛ tales non ligant quo ad iudicem, quin eas poſſit reuocare, ⁊ tūc
opus eſt abſolutione, vbi ſunt valide: vbi inualide, vel iniuſte, egēt
ſola retractatione, vt hic. Facit de ſen. excō. ſacro. Et ſic poteſt lo
qui glo. de off. ordi. ad reprimendam. ¶ Quedam ſunt ſententie, q
nō tranſeunt in rem iudi. ob defectum ptātis iudicantis, ⁊ perſo
narum litigātium acquieſcere non valentiū: ⁊ tunc licet tales ſen
tentie, habeāt aliqualem opinionē, ⁊ ſunt valide. Credo qd vtraqꝫ
practica ſit bona: practica qd veniat per viam nullitatis, ⁊ reſtitu
tionis: ⁊ tunc non exigitur qd alleget aliquā cauſam, ex qua iuſtifi
caꝫ reſtitutionis petitio. ⁊ ſupra dixi: qꝛ interim aliqua eſt ſnia, do
nec detecta ſit iniquitas. Puto q etiā ſatis ſit bona practica qd
veniat per viā nullitatis: qꝛ cū nulluꝫ poſſit vinculū inijci, cū a po
teſtate iudicis nō depēdeat ſoluere ligatos, vel cōiūgere attinētes,
ſententia ſemper cōtenditur nulla. Et hoc reſpectu dico q pōt in
tentare iudicium nullitatis. Sic intelligo pcalle. gl. in. c. ex parte.

de reſt.ſpo.ꝛ Jo.An.in ſumma.xxxv.q.ix.qđ no.Tutius tñ puto
qđ petatur hoc vltimũ remediũ:ꝛ ceſſat practica:quia nõ eſt ordi-
nariũ,niſi in aliquo plus ꝓuideret ipſa reſtitutio,vt quis per hoc
vellet aliquas expenſas ꝓpter cauſas allegatas euitare,tamen oꝫ
etiam,quando per iudicium nullitatis agitur reuocatio ſentẽtie,
vt fuerit aliqua cauſa collatori:vt no.doc.in preallé.c.lator.de ſen.
ꝛ re iud.qđ no.Et hec ſufficiant de primo paſſu principali.¶ Se-
cundo in text.ponderabam remiſſionem ad excõmunicatorem vt
abſoluat.In hoc duo ſunt vidẽda.Primo an hec remiſſio fiat ex
neceſſitate,an ex voluntate,vel fieri poſſit.Secundo eſt vidẽdum
26 de cauſis remiſſionem impellentib⁹.¶ †Ad primũ,aut loquitur
in delegato,aut ſubdelegato excõicatore.Primo caſu indiſtincte
iudex ſuperior eſt:quia quilibet ſuperior põt adiri appellationis
via.de app.paſtoralis.ad eum ſpectat abſolutio:ꝛ tunc hec remiſ-
ſio fit ex volũtate.Nam ex quo iudex eſt,nõ neceſſitatur ad remit-
tendum.de ſent.excom.per tuas.ꝛ c.venerabilibus.lib.vi.ꝛ no.de
offi.ord.ad reprimendã.An autem fieri poteſt,videť qđ non.Pri-
mo,quia ſuſpectus eſt ex primo grauamine,ex quo pẽdet appella
tio,ꝛ ꝑſumitur prouocatus.de offi.dele.ſuſpicionis.¶ Secundo,
quia non fit remiſſio iudici a quo,niſi quatenus conſtat de appel-
lationis iniuſtitia.de ap.c.interpoſita.Tene qđ põt fieri hec remiſ-
ſio:vt hic,ꝛ de offi.ordi.ad reprimendam.Ad decre.interpoſita.re
ſpondeo,illam per iſtam limitandam.Quãdoq; fit remiſſio ad iu-
dicem a quo,vt cognoſcat,ꝛ cum poſſet libere petere cognoſcendo,
non poteſt,niſi parte conſentiente fieri hec remiſſio,vt patet in di
cta decreta.interpoſita.¶ Quandoq; fit remiſſio vt grauamen il
latum reuocet,nõ p viam cognitionis:ꝛ adhuc poteſt fieri remiſ-
ſio:quia hoc nõ tangit niſi partis remiſſe cõmodũ:ꝛ de hac loqui-
tur hec decre.ad hoc.ij.q.i.notũ.Nam ꝛ hanc potuiſſet a principio
facere inuitis partibus,etiam appellantibus.de appe.cũ ceſſante.
Nõ infertur ergo preiudiciũ,ſi hec fiat remiſſio,vt hec faciat:ꝛ ſic
27 loqtur hec decre.quod no.quia limitat illam.¶ † Ad ſecundum
autem ſatis credo qđ eũ non poſſet recuſare:quia hic nõ eſt cogni
tor,ſed nudus executor:quia i nullo poteſt grauare:ergo nõ cadit
28 hec recuſatio.p.c.nouit.de appel.¶ †Secũdo caſu,qñ aditur via
querele,vel reſtitutionis:tunc videndi ſunt duo caſus.Primus,
quomodo querela infunditur contra ordinarium.Secũdo, qd de
delegato.¶ Si ſententia eſt lata ab ordinario,tunc ſi querela ſen-
tentie principaliter infunditur ꝯtra iudicem,idem per omnia eſt,
29 tunc immediate iudex eſt ꝓxim⁹ ſuperior.¶ †Quandoq; querela
circa excõicatorem principaliter infunditur cõtra partẽ:ꝛ tũc aut
aditur papa,qui immediate inter omnes ſubditos iudex eſt:ꝛ idẽ
per omnia:quia poteſt a quocũq; adiri per viam querele.ij.qđ.vi.
ad Romanã.vnde iudex eſt.Idem per omnia dico,ſi grauamẽ ſen
tẽtie eſſet latum per inferiorem in dioceſi ſubiectum ordinario:qꝛ
inter eos locus eſt in qualibet queſtione preoccupationi:per no.de
30 off.ord.quãto.ꝛ c.paſtoralis.ꝛ c.cũ ab eccleſiaꝝ prelatis.¶ †Quã-
doq; adiť ſuperior ab epiſcopo:ꝛ tunc regulariter non eſt iudex inter
ſubiectos ſuffraganei per viam querele,niſi in caſibus diceret:qđ
ſi adiret archiepiſcopum ob negligentiam epiſcopi nõ abſoluẽtis:
idem per omnia:qꝛ hic eſt vnus ex caſibus.Sed ſi adiret principa-
liter in caſibus,in quibus iudex eſt,idem per oĩa.Ubi aũt nõ eſt iu
dex,quia regulare eſt,de quo in preallegato.c.paſtoralis.tunc dico
quod remiſſio fit ex neceſſitate:qꝛ habet ipſum remittere,ex quo nõ
eſt iudex.Hoc dicit verũ Jo.An.in glo.niſi periculum eſſet in mo
ra:quia tunc poſſet abſoluere.Addit Cald.alium caſum:ſed dictũ
non fuit ſuum,ſed Jo.xi.q.iij.in ſumma.niſi ſit notoriũ,ſententiaꝫ
nullã eſſe.Et vide alleg.c.ſolicitudinem.de app.Et eſt ratio,qꝛ da
ta notorietate iniuſte ſentẽtie,cum pateat euidenter de negligẽtia
nõ abſoluẽtis.hic vnus eſt ex caſibus,in quib⁹ iudex eſt metropo
litanus.ix.q.iij.cum ſimus.ꝛ not.in.d.c.paſtoralis.¶ Aduerte tñ
quod vbi dixi remiſſionem fieri de neceſſitate,nõ puto hanc decre.
procedere prout loquitur de adiuncto:quia tunc non haberet po-
teſtatem dandi adiunctum,niſi in caſu negligentie,qꝛ non poteſt
ordinarius talis committere cauſam ante,quam ſit deuoluta,ꝛ ſic
ante,quam detur actualiter negligentia.Et h'c eſt caſus in.c.Ro-
mana.de appel.lib.vi.¶ Sed quando querela infunditur contra
delegatum:aut querela infunditur ſuper ſententia delegati:ꝛ tũc
ſi ſententia fuit lata poſt diffinitiuam,ꝛ lapſus annus, adhuc re-
miſſio fit ex voluntate:quia ipſe iudex nõ eſt. Si autem lapſus eſt
annus,tũc ſiue adeatur per viã querele,ſiue appellationis, remiſ-
ſio fit ex voluntate:cum ex poteſtate delegantis pẽdeat ſemper de
legatum reuocare,qui radices nõ habet iuriſdictiõis in ꝓpria per
ſona:vt patet de iudi.iudicium ſoluitur.quod non procedit in alio
31 ordinario.¶ † Quid de querela infuſa contra ſubdelegatum,quo-
modo aditur ſuperior,querela infuſa cõtra ſubdelegatum:ꝛ tunc
aut remiſſio fit ad ſubdelegatuꝫ:ꝛ idem per omnia.Aut ad ſubde
legatum medium:ꝛ non procedit decre.quia nõ cognouit.Aut fit
ad tertium:ꝛ tunc commiſſio ſi fiat ex certa ſcientia,valet:ꝛ nõ ꝓ-
cedit decre.Si fiat ex ignorãtia,ſurreptitia eſt:quia ſi pape fuiſſet

dictũ quod hic delegatus eſſet medius,illi cõmiſiſſet.Ex quo ergo
nõ eſt expreſſum,aut opponitur,ꝛ appellatur:ꝛ non valet abſolu-
tio.Aut opponiť,ꝛ nõ appellať:ꝛ valet abſolutio:qꝛ ille hꝫ iuriſdi
ctionẽ,lꝫ exceptione eliſibilẽ:de reſcriptis.ceterũ.Et dato ꝙ poſt-
ea appellareť,dicit Inno.quod hec abſolutio non ſuſpenditur, ſi-
cut nec excõmunicatio.de appel.ad hoc.quoniam.preterea.ꝛ mul-
32 to magis,quia fauorabiliores,ꝛc.¶ †No.hec vba,que ponit In-
no.in.c.ſacro.de ſenten.excom.Et ſic eiuſdem eſt nature abſolutio
31 cuius nature eſt excõmunicatio.†Sic dicũt doct.quod tranſactio
eſt eiuſdem nature,ꝛ cõtractus reſolutio,cuius eſt ipſe contract⁹.
l.ab emptore.ff.de pac.l.de tutela.ff.de in integ.reſti.ꝛ in glo.no.ff.
de condi.indebi.l.in ſumma.ꝛ.l.ſub pretextu.C.de tranſac.que ver-
34 ba menti teneas.¶ †Ad ſecundum huius membri dicendum qđ
de cauſis remiſſionem impellentibus,glo.tangit duas. Prima,ꝙ
hec remiſſio fit ad confuſionem eius,ad quem fit remiſſio,ſꝫ vt eru
beſcat emẽdare quod male fecit. Hoc non placet,propter literam,
que dicit hanc remiſſionem fieri vt ſibi deferatur.Ideo ſecũdo gl.
eligit quod hec remiſſio fit vt ſibi deferatur,ꝛ vt potius ſuum erro
rem corrigat,ꝙ ab alio corrigi expectet.Dic ꝙ ſi remiſſio fit ex ne
ceſſitate,ipſam impellet debita non cõfuſio iuriſdictionis,vel vſur
patio,ꝛ ſic defectus iuriſdictiõis in remittente.Si autẽ fiat ex vo-
35 luntate,ꝓcedit qđ glo.dicit.Et hoc de ſecũdo principali.¶ †Ue-
nio ad tertium,quod hic tãgitur.ſ.ad officium excõmunicatoris.
Circa hoc videnda ſunt tria.Primo, que ſunt partes excõicato-
ris erga excõicationis iuſtitiam.Secũdo,que ſunt partes excõmu
nicatoris erga ipſam abſolutionem.Tertio,que ſunt partes excõ
36 municatoris erga negotium principale.¶ †Ad primũ,que ſunt
partes excõmunicatoris circa ipſam excõicationis ſententiã, ſeu
cauſam:dico qđ,vt dicit litera, non aſſumit partes iudicis in co-
gnoſcẽdo de cauſa excõicationis,ſed habet ſolam,ꝛ nudam notio-
nẽ,quã ex preterito dꝫ memorare,nõ ex aliqua indagatione futu-
ri.Cauſe aũt hui⁹ aſſignať,quia ipſe debet eſſe certus de his,que
coram ipſo ſunt agitata:vnde ſuper hoc nõ exigiť aliqua ipſorum
indagatio,que ordinatur in finem certificandi.Data ergo certifi-
catiõe,vt fruſtra eſſet iudicialis indagatio,ꝛ cauſa ceſſat:qꝛ quili-
37 bet debet eſſe certus de facto ſuo. ¶ †Sed videtur ꝙ ſit poſſibile
quẽ eſſe dubium etiam de facto ꝓprio:vt no.de proba.tertio loco,
cuius gratia gl.ꝛ Cald.examinat hic,an ꝛ quando in facto ꝓprio
vel alieno tolerabilis ſit ignorantia.Cõcludit qđ ſi ſumus in caſu
certi,qđ quandoq; ſubeſt ꝓbabilitas cauſe ignorandi,ꝛ hoc cõſtat
quandoq; eſt dubiuꝫ de cauſa ignorantie.¶ Primo caſu,qñ ſub-
eſt ꝓbabilitas cauſe ignorãtie in facto proprio,ꝛ alieno, toleretur.
xxxiij.qđ.ij.lectũ.In facto alieno patet vt eccle.bene.c.vno.ff.pro
ſuo.l.ſi.de reg.iur.cum quis.li.vi.¶ Secundo caſu,quãdo nõ ſub-
eſt cauſe ꝓbabilitas,nec in facto alieno,nec in facto proprio:ꝛ tũc
nõ excuſatur,nec preſumitur ignorãtia in facto alieno,xvi.qđ.i.qđ
dicitis.lxxxij.di.ꝓpoſuiſtis.xij.q.ij.qui in humanis.xi.qđ.iij.cure.
ff.de inſti.l.ſi pupillus.§.preſcribere.ex.de poſtu.ꝑlato.c.i.cum ſi.
¶ Tertio caſu,quãdo in dubio differentia eſt in facto proprio , et
alieno:qꝛ in caſu dubij ꝑſumitur ſcientia facti ꝓprij,vt patet hic,ꝛ
ff.ad Velle.l.quãꝗ.ff.loca.l.ſed ꝛ addes.§.i.de actio.emp.teneť.In
facto alieno in dubio preſumiť ignorantia,niſi ꝓbetur.C.qui mili.
nõ poſ.l.ſuper ſeruis.lib.xij.ff.de proba.l.verius. In talibus non
exigiť qđ quis ſit nimium curioſus,nec nimiũ negligens.ff.de iur.
ꝛ facti ignorãtia.l.nec ſupina.ſatis bene dicunt , ſed non perfecte.
38 ¶ †An in facto alieno,vel ꝓprio toleretur ignorãtia. Dico pri-
mo videndum eſt in facto proprio. Secundo quid in facto alieno.
¶ In facto proprio,quod ſi factum eſt proprium,ꝛ intricatum , ſe-
cundum qualitatem intricationis poteſt cadere probabilis error,
ꝛ excludens culpam latam,ꝛ leuem ſecundum qualitatem intrica-
tionis.Sic intellige.l.penul.ff.de confeſ.Barto.in.l.non fatetur.ff.
de confeſ.Ad hoc quod no.Dy.in regula, preſumitur. de regulis
iuris.li.vi.Ad hoc gl.de ꝓbatio.tertio loco.¶ Si factũ eſt lõgin-
quũ,non tñ intricatum:adhuc eius datur probabilis ignorantia
excludẽs latam culpam:vt in.l.peregre.§.i.ff.de acquir.poſ.ꝛ facit
gl.in loco preal.de proba.Et hoc verũ,quando factũ non eſt nota-
bile.Ubi autem factum fuit notabile valde,ita quod de facili pro-
pter eius formã amplam impreſſam in memoriam,non eſt de faci-
li a memoria delebile,tunc talis facti non eſt tolerabilis ignoran-
tia,nec preſumitur.Caſus in.c.cũ illorũ ad ſi.de ſent.excom.¶ Si
factum non eſt intricatum,nec de longinquo:ꝛ tunc regulariter er
ror non preſumitur,excuſatur tamen,vt non cadat in lataꝫ culpã.
¶ Fallit,niſi ad hũc errorem ductus ſit ſuaſione,vel facto decepti
uo alterius:vt dicto.c.in lectum.Caſus cum gl.in.l.i.ad ſi.ſꝰ.l.ij.
ff.quãdo actio de pecul.eſt annalis.l.i.§.ceterum.cum gl.ff.de ven.
inſpi.in gloſſa ſuper verbo Illuſerit.Et eſt dictũ Bar.in.d.l. non
fatetur.Ad hoc,quod ipſe notat de vſucapio.l. Celſus.§. pro ſuo
homine.¶ In facto alieno,ſi illud factum eſt indagatum,preſumi
tur ſciẽtia,vt hic eſt caſus:qꝛ non eſt tolerabilis talis facti ignorã
tia.¶ Si in facto alieno,ꝛ eſt tale,qđ nõ indagauit,ſed ex diſpoſi-
tione

tione iuris ad indagandū tenebatur, vel ex officio: ⁊ tūc talis facti
preſumitur ſcientia. de elec. innotuit. cum glo. de cri. fal. ad falſario
rum. cum gl. ſua. Notat Inn. de eta. ⁊ quali. accepimus. ⁊ in dictis
gl. habetur practica probandi: tunc ⁊ inter cetera dicitur, quod vel
per intellectum iuramentū ꝓbabitur ex regula generali, que ha-
bet quod in his, in quibus agit̄ de cōſcientia, ſtatur iuramento. de
teſti. preſentium. de ſen. excom. ſi vero. de homi. ſignificaſti. Patet
etiam ſi probabitur quod illam diligentiam adhibuit, quā potuit
indagando, ⁊ inuenire nō potuit: hoc probato preſumitur ignorā-
tia, vt in iuribus predictis. Qđ bene eſt notandum pro his maſſa-
rijs, qui ex officio tenentur denunciare maleficia: nam ipſorum eo
quod commiſſum eſt delictum, preſumitur ſcientia. ¶ Probatur
tamen ignorantia eo quod probatur quod indagauerint qui fecit
maleficium, nec inuenire potuerunt, ⁊ etiam per iuramentum. Qđ
tene mēti: ⁊ vide. ff. ad Silania. l. j. §. excuſat̄. Sic dat conſiliū Bar.
⁊ oſtendit probari ignorantiam iuris, eo quod quis a peritis queſi
uit, ⁊ non potuit de hoc habere ſcientiam. ff. de adulter. l. ſi adulte-
rium cum inceſtu. ⁊ ponit in. l. non fatetur. ff. de confeſſis. Qñq; nō
eſt factum indagatum, vel quod ex officio indagare tenetur: ⁊ tunc
ſi factum eſt notorium, preſumitur ſcientia: vt in iuribus. ſ. alle-
gatis: ⁊ eſt caſus cum concor. de poſtula. prelato. c. j. niſi aliud pro-
batur, per quod eius ignorantia preſumatur. Et qualiter probat̄
dixi. ſ. de conſti. c. ij. ⁊ habes. qui ma. accu. poſ. cū in tua. Non inſiſto
39 plus. ¶ †Si factum eſt mixtum, quia partim propriū, partim alie-
num: ſi eſt indagatum, preſumitur, vt hic. Si non eſt indagatum,
tunc ſi eſt inductus ſuaſione alterius, adhuc excuſatur: vt dicto. c.
in lectum. Si non eſt inductus alicuius ſuaſione, tunc preſumitur
ſcientia, et nō eſt probabilis ignorantia. Unde parentelam ſuā q̄s
ſcire preſumitur. l. de tutela. ff. de in integ. reſti. mi. l. octaui. ff. vnde
cogna. ⁊ patz de teſti. licet ex quadam. vbi etiam dixi ignorantiam
eſſe probabilem: ⁊ intelligo ipſam eſſe probabilez, vt excuſet penas
⁊ culpas ſurgentes ex leui, vel leuiſſima. Si in facto alieno, dic vt
40 per doc. de regu. iur, preſumitur. li. vi. ¶ †Ad principale ergo di-
ctum redeundo circa cauſam excommunicationis, cum hic nō de-
tur probabilis dubitatio, non aſſumit partes iudicis in hac cauſa
cognoſcēda. Sicut enim perſona ſemel examinata amplius nō exa
minatur, ex quo aliud nō opponitur de nouo. ſ. de offi. leg. l3 Tra-
ctā. ſic ⁊ cauſa ſemel diſcuſſa, ⁊ examinata, amplius ab eodem exa-
minari non debet, ex quo aliud noui nō allegatur. Partes ergo iu
dicis erunt, quia aut ipſe eſt certus quod iniuſte excommunicauit:
⁊ debet ſtatim abſoluere, ⁊ reuocare quod male fecit. Aut eſt cert⁹
qđ iuſte excommunicauit: ⁊ non debet abſoluere: quia adiunctus
poſtea ad eum faciet remiſſionez, ſi hoc inueniat. Aut dicit ſe dubi
tare, aut pretendit dubium circa cauſe appoſitionē vel nō appoſi
tionem: ⁊ hoc pretendere non debet: quia certus eſſe debet. Or aut
pretendit circa exiſtentiam ſolennitatis an interuenerit monitio
vel non: ⁊ idem, quia de hoc debet eſſe certus. Aut pretendit dubiū
ſuper probabilitate cauſe vel nō: vt quia certus eſt qui cauſam ap
poſuit, ſed probabiliter dubitat an illa cauſa ſit, vel nō ſit legitima
⁊ hic poteſt cadere probabile dubium. Caſus de ſen. excō. ſacro. ſed
tamen non cognoſceret hoc caſu, ſecundum Joā. Cal. non ex eo qđ
dicatur certus: ⁊ ſic nos ex viribus huius decre. ſed ex eo quod eſt
ſuſpectus, ex quo ſemel ipſam cām aſſumpſit pro legitima. Recur
rendum ergo eſt pro hoc caſu ad ſuperiorem, vel ad adiunctum in
ſubſidium ſi datus eſt. Et hec ſufficiāt de primo membro huius ar
41 ticuli. ¶ †Uenio ad ſcđm que ſunt partes excommunicatoris cir-
ca ipſam abſolutionem: ⁊ hic duo ſunt videnda. Primo, que ſunt
partes ad abſoluendum circa medium. Secundo circa tempus.
42 ¶ †Ad primum tex. dat modum, q2 abſoluere debet ſine difficul
tate. Hic modus eſt dubius, que difficultas hic excludat̄. Quidam
quod difficultas ſatiſfactionis, vel alterius ſolutionis alicuius tē-
poralis. Nota bñ alle. de ſimo. ad aures. nota ſi ſtatuto debeāt ſolui
de quacūq; abſolutione centum, non debent ſolui quando abſoluit̄
per modum reuocationis grauaminis iniuſte a iudice lati quod
eſt bene notandum. ¶ Dicunt aliqui, ⁊ fuit glo. quod hic excludit̄
difficultas preſtādi iuramentū de parendo mādatis eccleſie. Qui-
dam dicunt hoc nō procedere, vt Pe. ⁊ Abbas: ⁊ hoc eſt de ſubſtā
tia: ⁊ hoc poteſt: ⁊ abſolutio ſine eo nō valet: arg. de ſen. excom. cum
deſideres. ⁊ quod ibi no. ¶ Hoſt. etiam fuit in opi. quod iuramen-
tum eſſet de ſubſtantia: vt no. in dicto. c. cum deſideres. dicit hoc ca
ſu nō preſtabitur, nec eſt de ſubſtantia, quando ſit abſolutio ab in-
iuſta excommunicatione: quaſi tunc ſit de ſubſtātia, quando eſt iu-
ſta: quia dicit quod hic proprie non eſt abſolutio, ſed eſt quedam re
uocatio: vt patet in dicto. c. ſacro. de ſen. excom. Doc. communiter
dicunt quod tutius eſt quod preſtetur: ſed ſi non preſtet̄, nihilo mi
nus omni caſu tenet abſolutio: quia iuramentum non eſt de ſubſtā
tia ſm communem opi. de qua ſcribitur in dicto. c. cum deſideres.
¶ Dico ſic quod quandoq; iudex ſententiam reuocat per moduz
reuocationis, vt quia eſt iniuſta, quam poteſt reuocare: q2 non trāſ
eunt in rem iudicatam tales ſententie: ergo ipſa ſicut interlocuto-
ria poteſt reuocari. de ſen. excommu. ſacro. nec tunc eget abſolutio-
ne: q2 ex quo preſupponitur iniuſta, talis nō eſt ligatus apud Deū
⁊ ſic nullum ſubeſt proprium vinculum, cuius exigatur abſolutio.
Adeſt ergo ſolum vinculum iudiciale, non impreſſura ſpiritū, ſed
ligans ſolum quo ad opinionē eccleſie. de ſent. excō. a nobis ⁊ talis
ſentētia non v3, ⁊ poteſt reuocari ſine abſolutione. Nō eſt ergo tūc
de ſubſtantia iuramentum, ſecundum communem opi. ⁊ quia tunc
finis iuramenti ceſſat: ergo vt fruſtra. Preſtatur eñ vt pareat mā
datis eccleſie: ſed in hoc nō habet parere, ex quo ceſſat cauſa in ſen
tentia. Ergo aut ipſam reuocat per viam abſolutionis, quia etiaz
facere poteſt propter eccleſie preſumptionem: ⁊ tūc adhuc maxime
hoc caſu non puto neceſſarium iuramētum: quia deſiit finis iura-
menti, vt dixi, ex quo preſupponitur ſentētia iniuſta. Ad ſeruādū
tamen decorē iudicis, quem ſeruare intendit, vt non in publico ſe
prodeat, debet caute facere preſtare iuramentum: ar. de accu. quali
ter. ij. ⁊ ar. c. vt debitus. de app. ⁊ qđ no. de app. cum ceſſante. Neceſ-
ſariū tamē puto. Et ſic habes ꝙ vbi in abſolutione ſnīe certa exi-
gitur ſolennitas ex parte illius, qui abſoluitur, quia illa non exiga
tur quando ſit abſolutio per viam reuocatiōis grauaminis: quia
43 tūc omnis difficultas excluditur. †Circa tempus autem abſoluē-
di, aut excōmunicatos vult abſoluere intra tempus ſibi datum ad
abſoluendum: ⁊ non dubito quod poteſt. Aut vult abſoluere poſt
tempus ſibi datum ad abſoluendum, dato adiuncto, qui abſoluat
in ſubſidium: ⁊ hic inuenio doc. variare. Compo. hic cōcludit, aut
ante pronuntiationem adiuncti vult abſoluere: ⁊ poteſt morā pur
gare. de preben. ſi tibi abſenti. li. vi. ex quo nondū eſt alteri ius que-
ſitum. Aut vult abſoluere poſt pronūtiationem: ⁊ tunc aut partiū
volūtate: ⁊ poteſt, ſi nō fuit abſolutus error in principio vt debeat.
de ſen. excom. per tuas. Aut ſine volūtate partiū: ⁊ tunc diſtingue
euentum. Si ꝓnuntiatur ſententiā iuſtam fore, poterit abſoluere:
quia ad eum debet fieri remiſſio. Si pronūtiatur ipſam iniuſtam
fore, ⁊ ad ſuperiorem ſit remiſſio, planum quod non poterit abſol-
uere. Fūdamētū ꝙ poterit abſoluere, eſt, q2 etiā data deuolutione
ptātis in adiūctū, nō eſt priuat⁹ excōicator ptāte abſoluēdi, vt ptz
q2 adhuc ad eū ſit remiſſio in euentū ꝓnūtiatiōis iniuſte ſentētie:
igitur nōdum eſt priuat⁹: ergo poteſt abſoluere, ⁊ maxime vbi ad-
eſt cōſenſus partiū, qui iuriſdictionem contra eum prorogarunt.
Recitat Jo. An. alios indiſtincte dicere abſolutionem per eum fie
ri nō poſſe: q2 nōn habet iuriſdictionē anteꝗ̄ fiat remiſſio. de offic.
dele. prudentiam. Sic reſidet Jo. An. Cal. dicit quod hoc eſt conſi
derandum ex his, que dicta ſunt in precedentibus. Unū dicit diſtin
guendum modum eūdi ad ſuperiorem. Si modus adeundi exclu-
dit iuriſdictionē inferioris, nō poterit abſoluere. Si modus adeū-
di nō excludit, poſſit: qđ patet ex iam dictis. Hoc dictum omnino
mihi diſplicet. Uel enim fuit aditus per querelam, vel per appella
tionem: ⁊ in omnibus his caſibus etiam inſtantia pendente habet
poteſtatem renunciandi ⁊ querele, ⁊ appellationi excommunicat⁹
⁊ adeūdi quem vult iudicem. de app. interpoſita. ⁊ qđ ibi no. ergo
pōt ſolum excommunicat⁹ integrare ſemper poteſtatem ſui ordi-
narij, ex quo alias ordinari⁹ eſt. Et ideo in hoc puncto nihil videt̄
aliud conſiderandū, ſcilicet quando ſumus in caſu, quo remiſſio ſit
ex neceſſitate, ⁊ indiſtincte, etiā ſi ſit datus adiunct⁹, poterit abſol
uere. Cā patet, q2 datio adiuncti nō tenuit. Ex quo enim adiuncti
datio nō tenet, q2 nō depēdet a poteſtate ſuperioris tollere iuriſdi
ctionem inferioris, vt habet. Et ſi dicatur, poteſt dare adiūctū ſup
poſita negligentia: q2 hic eſt vnus de caſib⁹, in quib⁹ ſuperior po-
teſt adiri: vt no. in. c. paſtoralis. de offi. or. Dico qđ ſi ante negligen
tiam principaliter ſupponatur, non poteſt committere ſub condi-
tione quando erit negligens, ſicut non poteſt committere cauſam
appellationis anteꝗ̄ ſit appellatum: vt patet de app. Romana. li.
vi. Per hoc ptz ꝙ decre. hec non procedit, nec eius practica, put
loquitur de datione adiuncti. ¶ Quādoq; ſumus in caſu, vbi re-
miſſio ſit ex voluntate: ⁊ tunc potuit dare adiunctū: ⁊ tunc aut ab-
ſoluere inuito excommunicato: ⁊ cadit dubium, an hec iuriſdictio,
q̄ eſt data, ſit accumulata in adiunctū ad excōicatum, an ſit ſubro-
gata: ⁊ ſic an ſit datā per viam ſubrogationis, an per viam accumu
latiōis. Si teneam⁹ ꝙ ſit accumulata, dicit verū, indiſtincte pote-
rit abſoluere. Si teneam⁹ ꝙ ſit ſubrogata, nō poteſt abſoluere: ſi-
cut nec ordinarius poterit ſe intromittere de cauſis delegato com
miſſis: q2 videtur a ſua poteſtate exempti. de offi. leg. ſtuduiſti. Et
hec pars vltima mihi videtur vera. Caſus eſt de cōceſ. prebē. ſi ca-
pitulo. li. vi. ⁊ tunc aut hec procedit de voluntate ipſius excommu
nicati tñ vt abſoluat: ⁊ tūc credo ꝙ poſſit, dummodo ſatiſfaciat ⁊ de
omni intereſſe appellato, etiam eo inuito: quia poteſt ſue querele,
⁊ ſue appellationi renūtiare. de app. interpoſita. §. i. tenendo opin.
quod delegatio cauſe non impediat renūtiationem appellationis.
de quo de app. interpoſita. §. i. ¶ Nec obſtat ꝙ iuriſdictio ſit reuo
cata: q2 reuocata eſt, ſi partes velint vti tali reuocatione, vt dixi. ſ.
c. ceterū. ⁊ no. de cōceſ. preb. c. ſi. li. vi. ⁊ renuntiando reuiuit iuriſdi-
ctio ordinarij: ⁊ hoc ſi eſt ordinarius. Idē ſi eſſet delegatus, niſi alſ

de reſt.ſpo.⁊ Jo.An.in ſumma.xxxv.q.ix.qđ no. Tutius tñ puto
qđ petatur hoc vltimũ remediũ:⁊ ceſſat practica:quia nõ eſt ordi-
nariũ,niſi in aliquo plus ꝓuideret ipſa reſtitutio,vt quia per hoc
vellet aliquas expenſas ꝓpter cauſas allegatas euitare,tamen dz
etiam,quando per iudicium nullitatis agitur reuocatio ſentẽtie,
vt fuerit aliqua cauſa collatori:vt no.doc.in preallé.c.lator.de ſen.
⁊ re iud.qđ no. Et hec ſufficiant de primo paſſu principali. ¶ Se-
cundo in text.ponderabam remiſſionem ad excõmunicatorem vt
abſoluat. In hoc duo ſunt vidẽda. Primo an hec remiſſio fiat ex
neceſſitate,an ex voluntate,vel fieri poſſit. Secundo eſt vidẽdum
26 de cauſis remiſſionem impellentib⁹. ¶ † Ad primũ,aut loquimur
in delegato,aut ſubdelegato excõicatore. Primo caſu indiſtincte
iudex ſuperior eſt:quia quilibet ſuperior põt adiri appellationis
via.de app.paſtoralis.ad eum ſpectat abſolutio:⁊ tunc hec remiſ-
ſio fit ex volũtate. Nam ex quo iudex eſt,nõ neceſſitatur ad remit-
tendum.de ſent.excom.per tuas.⁊.c.venerabilibus.lib.vj.⁊ no.de
offi.ord.ad reprimendã. An autem fieri poteſt,videt̃ qđ non. Pri
mo,quia ſuſpectus eſt ex primo grauamine,ex quo pẽdet appella
tio,⁊ p̃ſumitur prouocatus.de offi.dele.ſuſpicionis. ¶ Secundo,
quia non fit remiſſio iudici a quo,niſi quatenus conſtat de appel-
latiõis iniuſtitia.de ap.c.interpoſita. Tene qđ põt fieri hec remiſ-
ſio:vt hic,⁊ de offi.ordi.ad reprimendam. Ad decre.interpoſita.re
ſpondeo,illam per iſtam limitandam. Quãdoq; fit remiſſio ad iu-
dicem a quo,vt cognoſcat,⁊ cum poſſet libere petere cognoſcendo,
non poteſt,niſi parte conſentiente fieri hec remiſſio,vt patet in di
cta decreta.interpoſita. ¶ Quandoq; fit remiſſio vt grauamen il
latum reuocet,nõ ꝑ viam cognitionis ⁊ adhuc poteſt fieri remiſ-
ſio:quia hoc nõ tangit niſi partis remiſſe cõmodũ:⁊ de hac loqui-
tur hec decre.ad hoc.ij.q.j.notũ. Nam ⁊ hanc potuiſſet a principio
facere inuitis partibus,etiam appellantibus.de appe.cũ ceſſante.
Nõ infertur ergo preiudiciũ,ſi hec fiat remiſſio,vt hec faciat:⁊ ſic
27 loqtur hec decre.quod no.quia limitat illam. ¶ † Ad ſecundum
autem ſatis credo qđ eũ non poſſet recuſare:quia hic nõ eſt cogni
tor,ſed nudus executor:quia ĩ nullo poteſt grauare:ergo nõ cadit
28 hec recuſatio.ꝑ.c.nouit.de appel. ¶ † Secũdo caſu,qñ aditur via
querele,vel reſtitutionis:tunc videndi ſunt duo caſus. Primus,
quomodo querela infunditur contra ordinarium. Secũdo,qđ de
delegato. ¶ Si ſententia eſt lata ab ordinario,tunc ſi querela ſen-
tentie principaliter infunditur ꝯtra iudicem,idem per omnia eſt,
29 tunc immediate iudex eſt ꝓxim⁹ ſuperior. ¶ † Quandoq; querela
circa excõicatorem principaliter infunditur cõtra partẽ:⁊ tũc aut
aditur papa,qui immediate inter omnes ſubditos iudex eſt:⁊ idẽ
per omnia:quia poteſt a quocũq; adiri per viam querele.ij.qđ.vj.
ad Romanã.vnde iudex eſt. Idem per omnia dico,ſi grauamẽ ſen
tẽtie eſſet latum per inferiorem in dioceſi ſubiectum ordinario:q̃
inter eos locus eſt in qualibet queſtione preoccupationi:per no.de
30 off.ord.quãto.⁊.c.paſtoralis.⁊.c.cũ ab eccleſiaꝝ prelatis. ¶ † Quñ-
q; adit̃ ſuperior ab epiſcopo:⁊ tunc regulariter non eſt iudex inter
ſubiectos ſuffraganei per viam querele,niſi in caſibus diceret:qđ
ſi adiret archiepiſcopum ob negligentiam epiſcopi nõ abſoluẽtis:
idem per omnia:q̃ hic eſt vnus ex caſibus. Sed ſi adiret principa-
liter in caſibus,in quibus iudex eſt,idem per oĩa. Ubi aũt nõ eſt iu
dex,quia regulare eſt,de quo in preallegato.c.paſtoralis.tunc dico
quod remiſſio fit ex neceſſitate:q̃ habet ipſum remittere,ex quo nõ
eſt iudex. Hoc dicit verũ Jo.An.in glo.niſi periculum eſſet in mo
ra:quia tunc poſſet abſoluere. Addit Cald.alium caſum:ſed dictũ
non fuit ſuum,ſed Jo.xi.q.iij.in ſumma.niſi ſit notoriũ,ſententiã
nullã eſſe. Et vide alleg.c.ſolicitudinem.de app. Et eſt ratio,q̃ da
ta notorietate iniuſte ſentẽtie,cum pateat euidenter de negligẽtia
nõ abſoluẽtis,hic vnus eſt ex caſibus,in quib⁹ iudex eſt metropo
litanus.ix.q.iij.cum ſimus.⁊ not.in.d.c.paſtoralis. ¶ Aduerte tñ
quod vbi dixi remiſſionem fieri de neceſſitate,nõ puto hanc decre.
procedere prout loquitur de adiuncto:quia tunc non haberet po-
teſtatem dandi adiunctum,niſi in caſu negligentie,q̃ non poteſt
ordinarius talis committere cauſam ante,quam ſit deuoluta,⁊ ſic
ante,quam detur actualiter negligentia. Et hic eſt caſus in.c.Ro-
mana.de appel.lib.vi. ¶ Sed quando querela infunditur contra
delegatum:aut querela infunditur ſuper ſententia delegati:⁊ tũc
ſi ſententia fuit lata poſt diffinitiuam,⁊ lapſus annus,adhuc re-
miſſio fit ex voluntate:quia ipſe iudex nõ eſt. Si autem lapſus eſt
annus,tũc ſiue adeatur per viã querele,ſiue appellationis,remiſ-
ſio fit ex voluntate:cum ex poteſtate delegantis pẽdeat ſemper de
legatum reuocare,qui radices nõ habet iuriſdictiõis in ꝓpria per
ſona:vt patet de iudi.iudicium ſoluitur.quod non procedit in alio
31 ordinario. ¶ † Quid de querela infuſa contra ſubdelegatum,quo-
modo aditur ſuperior,querela infuſa cõtra ſubdelegatum:⁊ tunc
aut remiſſio fit ad ſubdelegatũ:⁊ idem per omnia. Aut ad ſubde
legatum medium:⁊ non procedit decre.quia nõ cognouit. Aut fit
ad tertium:⁊ tunc commiſſio ſi fiat ex certa ſcientia,valet:⁊ nõ ꝓ-
cedit decre. Si fiat ex ignorãtia,ſurreptitia eſt:quia ſi pape fuiſſet
dictũ quod hic delegatus eſſet medius,illi cõmiſiſſet. Ex quo ergo
nõ eſt expreſſum,aut apponitur,⁊ appellatur:⁊ non valet abſolu-
tio. Aut apponit̃,⁊ nõ appellat̃:⁊ valet abſolutio:q̃ ille hꝫ iuriſdi
ctionẽ,lꝫ exceptione elidibilẽ:de reſcriptis.ceterũ. Et dato q̃ poſt-
ea appellaret̃,dicit Inno.quod hec abſolutio non ſuſpenditur,ſi-
cut nec excõmunicatio.de appel.ad hoc.quoniam.preterea.⁊ mul-
32 to magis,quia fauorabiliores,⁊c. ¶ † No.hec v̾ba,que ponit In-
no.in.c.ſacro.de ſenten.excom. Et ſic eiuſdem eſt nature abſolutio
33 cuius nature eſt excõmunicatio. † Sic dicũt doct.quod tranſactio
eſt eiuſdem nature,⁊ cõtractus reſolutio,cuius eſt ipſe contract⁹.
l.ab emptore.ff.de pac.l.de tutela.ff.de in integ.reſti.⁊ in glo.no.ff.
de condi.indebi.l.in ſumma.⁊.l.ſub pretextu.C.de tranſac.que ver-
34 ba menti teneas. ¶ † Ad ſecundum huius membri dicendum qđ
de cauſis remiſſionem impellentibus,glo.tangit duas. Prima,q̃
hec remiſſio fit ad confuſionem eius,ad quem fit remiſſio,ſꝫ vt eru
beſcat emẽdare quod male fecit. Hoc non placet,propter literam,
que dicit hanc remiſſionem fieri vt ſibi deferatur. Ideo ſecũdo gl.
eligit quod hec remiſſio fit vt ſibi deferatur,⁊ vt potius ſuum erro
rem corrigat,q̃ ab alio corrigi expectet. Dic q̃ ſi remiſſio fit ex ne
ceſſitate,ipſam impellet debita non cõfuſio iuriſdictionis,vel vſur
patio,⁊ ſic defectus iuriſdictiõis in remittente. Si autẽ fiat ex vo-
35 luntate,ꝓcedit qđ glo.dicit. Et hoc de ſecũdo principali. ¶ † Ue-
nio ad tertium,quod hic tãgitur.ſ.ad officium excõmunicatoris.
Circa hoc videnda ſunt tria. Primo,que ſunt partes excõicato-
ris erga excõicationis iuſtitiam. Secũdo,que ſunt partes excõmu
nicatoris erga ipſam abſolutionem. Tertio,que ſunt partes excõ
36 municatoris erga negotium principale. ¶ † Ad primuꝫ,que ſunt
partes excõmunicatoris circa ipſam excõicationis ſententiã,ſeu
cauſam:dico qđ,vt dicit litera,non aſſumit partes iudicis in co-
gnoſcẽdo de cauſa excõicationis,ſed habet ſolam,⁊ nudam notio-
nẽ,quã ex preterito dꝫ memorare,nõ ex aliqua indagatione futu-
ri. Cauſa aũt hui⁹ aſſignat̃,quia ipſe debet eſſe certus de his,que
coram ipſo ſunt agitata:vnde ſuper hoc nõ exigit̃ aliqua ipſorum
indagatio,que ordinatur in finem certificandi. Data ergo certifi-
catiõe,vt fruſtra eſſet iudicialis indagatio,⁊ cauſa cauſe:q̃ quili-
37 bet debet eſſe certus de facto ſuo. ¶ † Sed videtur q̃ ſit poſſibile
quẽ eſſe dubium etiam de facto ꝓprio:vt no.de proba.tertio loco,
cuius gratia gl.⁊ Cald.examinat hic,an ⁊ quando in facto ꝓprio
vel alieno tolerabilis ſit ignorantia. Cõcludit qđ ſi ſumus in caſu
certi,qđ quandoq; ſubeſt ꝓbabilitas cauſe ignorandi,⁊ hoc cõſtat
quandoq; eſt dubiuꝫ de cauſa ignorantie. ¶ Primo caſu,qñ ſub-
eſt ꝓbabilitas cauſe ignorãtie in facto proprio,⁊ alieno,toleratur.
xxxiiij.qđ.ij.lectũ. In facto alieno patet vt eccle.bene.c.vno.ff.pro
ſuo.l.ſi.de reg.iur.cum quis.li.vj. ¶ Secundo caſu,quãdo nõ ſub-
eſt cauſe ꝓbabilitas,nec in facto alieno,nec in facto proprio:⁊ tũc
nõ excuſatur,nec preſumitur ignorãtia in facto alieno,xvi.qđ.j.qđ
dicitis.lxxxij.di.ꝓpoſuiſtis.xij.q.ij.qui in humanis.xi.qđ.iij.cure.
ff.de inſti.l.ſi pupillus.§.preſcribere.ex.de poſtu.ꝓlato.c.i.cum ſi.
¶ Tertio caſu,quãdo in dubio differentia eſt in facto proprio,et
alieno:q̃ in caſu dubij p̃ſumitur ſcientia facti ꝓprij,vt patet hic,⁊
ff.ad Uelle.l.quãq̃.ff.loca.l.ſed ⁊ addes.§.j.de actio.emp.tenet̃. In
facto alieno in dubio preſumit̃ ignorantia,niſi ꝓbetur.C.qui nũ.
nõ poſ.l.ſuper ſeruis.lib.xij.ff.de proba.l.verius. In talibus non
exigit̃ qđ quis ſit nimium curioſus,nec nimiũ negligens.ff.de iur.
⁊ facti ignorãtia.l.nec ſupina.ſatis bene dicunt,ſed non perfecte.
38 ¶ † An in facto alieno,vel ꝓprio toleretur ignorãtia. Dico pri-
mo videndum eſt in facto proprio. Secundo quid in facto alieno.
¶ In facto proprio,quod ſi factum eſt proprium,⁊ intricatum,ſe-
cundum qualitatem intricationis poteſt cadere probabilis error,
⁊ excludens culpam latam,⁊ leuem ſecundum qualitatem intrica-
tionis. Sic intellige.l.penul.ff.de confeſ. Barto.in.l.non fatetur.ff.
de confeſ. Ad hoc quod no. Dy.in regula,preſumitur.de regulis
iuris.li.vj. Ad hoc gl.de ꝓbatio.tertio loco. ¶ Si factũ eſt lõgin-
quũ,non tñ intricatum:adhuc eius datur probabilis ignorantia
excludẽs latam culpam:vt in.l.peregre.§.j.ff.de acquir.poſ.⁊ facit
gl.in loco preal.de proba. Et hoc verũ,quando factũ non eſt nota-
bile. Ubi autem factum fuit notabile valde,ita quod de facili pro-
pter eius formã amplam impreſſam in memoriam,non eſt de faci-
li a memoria delebile,tunc talis facti non eſt tolerabilis ignoran-
tia,nec preſumitur. Caſus in.c.cũ illorũ ad ſi.de ſent.excom. ¶ Si
factum non eſt intricatum,nec de longinquo:⁊ tunc regulariter er
ror non preſumitur,excuſatur tamen,vt non cadat in lataꝫ culpã.
¶ Fallit,niſi ad hũc errorem ductus ſit ſuaſione,vel facto decepti
uo alterius:vt dicto.c.in lectum. Caſus cum gl.in.l.j.ad ſi.al's.l.ij.
ff.quãdo actio de pecul.eſt annalis.l.j.§.ceterum.cum gl.ff.de ven.
inſpi.in gloſſa ſuper verbo Illuſerit. Et eſt dictũ Bar.in.d.l.non
fatetur. Ad hoc,quod ipſe notat de vſucapio.l.Celſus.§.pro ſuo
homine. ¶ In facto alieno,ſi illud factum eſt indagatum,preſumi
tur ſciẽtia,vt hic eſt caſus:q̃ non eſt tolerabilis talis facti ignorã
tia. ¶ Si in facto alieno,⁊ eſt tale,qđ nõ indagauit,ſed ex diſpoſi-
tione

tione iuris ad indagandū tenebatur, vel ex officio: ⁊ tūc talis facti
preſumitur ſcientia. de elec. innotuit. cum glo. de cri. fal. ad falſario
rum. cum gl. ſua. Notat Inn. de eta. ⁊ quali. accepimus. ⁊ in dictis
gl. habetur practica probandi: tunc ⁊ inter cetera dicitur, quod vel
per intellectum iuramentū ꝓbabitur ex regula generali, que ha-
bet quod in his, in quibus agit̃ de cōſcientia, ſtatur iuramento. de
teſti. preſentium. de ſen. excom. ſi vero. de homi. ſignificaſti. Patet
etiam ſi probabitur quod illam diligentiam adhibuit, quā potuit
indagando, ⁊ inuenire nō potuit: hoc probato preſumitur ignorā-
tia, vt in iuribus predictis. Qđ bene eſt notandum pro his maſſa-
riis, qui ex officio tenentur denuntiare maleficia: nam ipſorum eo
quod commiſſum eſt delictum, preſumitur ſcientia. ¶ Probatur
tamen ignorantia eo quod probatur quod indagauerint qui fecit
maleficium, nec inuenire potuerant, ⁊ etiam per iuramentum. Qđ
bene mēti: ⁊ vide. ff. ad Sillania. l. i. §. excuſat. Sic dat conſiliū Bar.
⁊ oſtendit probari ignorantiam iuris, eo quod quis a peritis queſi-
uit, ⁊ non potuit de hoc habere ſcientiam. ff. de adulter. l. ſi adulte-
rium cum inceſtu. ⁊ ponit in. l. non fatetur. ff. de confeſſis. Quãq; nō
eſt factum indagatum, vel quod ex officio indagare tenetur: ⁊ tunc
ſi factum eſt notorium, preſumitur ſcientia: vt in iuribus. ſ. alle-
gatis: ⁊ eſt caſus cum concor. de poſtula. prelato. c. i. niſi aliud pro-
batur, per quod eius ignorantia preſumatur. Et qualiter probet̃
dixi. ſ. de conſti. c. ii. ⁊ habes, qui ma. accu. poſ. cū in tua. Non inſiſto
39 plus. ¶ † Si factum eſt miſtum, quia partim propriū, partim alie-
num: ſi eſt indagatum, preſumitur, vt hic. Si non eſt indagatum,
tunc ſi eſt inductus ſuaſione alterius, adhuc excuſatur: vt dicto. c.
in lectum. Si non eſt inductus alienius ſuaſione, tunc preſumitur
ſcientia, et nō eſt probabilis ignorantia. Unde parentelam ſuā quis
ſcire preſumitur. l. de tutela. ff. de in integ. reſti. mi. l. octaui. ff. vnde
cogna. ⁊ ptꝫ de teſti. licet ex quadam. vbi etiam dixi ignorantiam
eſſe probabilem: ⁊ intelligo ipſam eſſe probabilē, vt excuſet penas
⁊ culpas ſurgentes ex leui, vel leuiſſima. Si in facto alieno, dic vt
40 per doc. de regu. iur. preſumitur. li. vi. ¶ † Ad principale ergo di-
ctum redeundo circa cauſam excommunicationis, cum hic nō de-
tur probabilis dubitatio, non aſſumit partes iudicis in hac cauſa
cognoſcēda. Sicut enim perſona ſemel examinata amplius nō exa-
minatur, ex quo aliud nō opponitur de nouo. ſ. de offi. leg. lꝫ Tra-
ceſ. ſic ⁊ cauſa ſemel diſcuſſa, ⁊ examinata, amplius ab eodem exa-
minari non debet, ex quo aliud nouī nō allegatur. Partes ergo iu-
dicis erunt, quia aut ipſe eſt certus quod iniuſte excommunicauit:
⁊ debet ſtatim abſoluere, ⁊ reuocare quod male fecit. Aut eſt certꝰ
qđ iuſte excommunicauit: ⁊ non debet abſoluere: quia adiunctus
poſtea ad eum faciet remiſſionē, ſi hoc inueniat. Aut dicit ſe dubi-
tare, aut pretendit dubium circa cauſe appoſitionē vel non appoſi-
tionem: ⁊ hoc pretendere non debet: quia certus eſſe debet. Or aut
pretendit circa exiſtentiam ſolennitatis an interuenerit monitio
vel non: ⁊ idem, quia de hoc debet eſſe certus. Aut pretendit dubiū
ſuper probabilitate cauſe vel nō: vt quia certus eſt qui cauſam ap
poſuit, ſed probabiliter dubitat an illa cauſa ſit, vel nō ſit legitima
⁊ hic poteſt cadere probabile dubium. Caſus de ſen. excō. ſacro. ſed
tamen non cognoſceret hoc caſu, ſecundum Joā. Cal. non ex eo qđ
dicatur certus: ⁊ ſic non ex viribus huius decre. ſed ex eo quod eſt
ſuſpectus, ex quo ſemel ipſam cām aſſumpſit pro legitima. Recur-
rendum ergo eſt pro hoc caſu ad ſuperiorem, vel ad adiunctum in
ſubſidium ſi datus eſt. Et hec ſufficiāt de primo membro huius ar-
41 ticuli. ¶ † Uenio ad ſcđm que ſunt partes excommunicatoris cir-
ca ipſam abſolutionem: ⁊ hic duo ſunt videnda. Primo, que ſunt
partes ad abſoluendum circa medium. Secundo circa tempus.
42 ¶ † Ad primum tex. dat modum, qꝛ abſoluere debet ſine difficul
tate. Hic modus eſt dubius, que difficultas hic excludat̃. Quidam
quod difficultas ſatiſfactionis, vel alterius ſolutionis alicuius tē-
poralis. Nota bñ alle. de ſimo. ad aures. nota ſi ſtatuto debeāt ſolui
de quacūq; abſolutione centum, non debent ſolui quando abſoluit̃
per modum reuocationis grauaminis iniuſte a iudice lati quod
eſt bene notandum. ¶ Dicunt aliqui, ⁊ fuit glo. quod hic excludit̃
difficultas preſtādi iuramentū de parendo mādatis eccleſie. Qui-
dam dicunt hoc nō procedere, vt Pe. ⁊ Abbas: ⁊ hoc eſt de ſubſtā-
tia: ⁊ hoc poteſt: ⁊ abſolutio ſine eo nō valet: arg. de ſen. excom. cum
deſideres. ⁊ quod ibi no. ¶ Hoſt. etiam fuit in opi. quod iuramen-
tum eſſet de ſubſtantia: vt no. in dicto. c. cum deſideres. dicit hoc ta
ſi nō preſtabitur, nec eſt de ſubſtantia, quando ſit abſolutio ab in-
iuſta excommunicatione: quaſi tunc ſit de ſubſtātia, quando eſt iu-
ſta: quia dicit quod hic proprie non eſt abſolutio, ſed eſt quedam re
uocatio: vt patet in dicto. c. ſacro. de ſen. excom. Doc. communiter
dicunt quod tutius eſt quod preſtetur: ſed ſi non preſtet̃, nihilo mi-
nus omni caſu tenet abſolutio: quia iuramentum non eſt de ſubſtā
tia ſm communem opi. de qua ſcribitur in dicto. c. cum deſideres.
¶ Dico ſic quod quandoq; iudex ſententiam reuocat per modū
reuocationis, vt quia eſt iniuſta, quam poteſt reuocare: qꝛ non trāſ
eunt in rem iudicatam tales ſententie: ergo ipſa ſicut interlocuto-
ria poteſt reuocari. de ſen. excommu. ſacro. nec tunc eget abſolutio-
ne: qꝛ ex quo preſupponitur iniuſta, talis nō eſt ligatus apud Deū
⁊ ſic nullum ſubeſt proprium vinculum, cuius exigatur abſolutio.
Adeſt ergo ſolum vinculum iudiciale, non impreſſura ſpiritū, ſed
ligans ſolum quo ad opinionē eccleſie. de ſent. excō. a nobis ⁊ talis
ſentētia non vꝫ, ⁊ poteſt reuocari ſine abſolutione. Nō eſt ergo tūc
de ſubſtantia iuramentum, ſecundum communem opi.: quia tunc
finis iuramenti ceſſat: ergo vt fruſtra. Preſtatur enī vt pareat mā
datis eccleſie: ſed in hoc nō habet parere, ex quo ceſſat cauſa in ſen
tentia. Ergo aut ipſam reuocat per viam abſolutionis, quia etiā
facere poteſt propter eccleſie preſumptionem: ⁊ tūc adhuc maxime
hoc caſu non puto neceſſarium iuramētum: quia deficit finis iura-
menti, vt dixi, ex quo preſupponitur ſentētia iniuſta. Ad ſeruādū
tamen decorē iudicis, quem ſeruare intendit, vt non in publico ſe
prodeat, debet caute facere preſtare iuramentum: ar. de accu. quali
ter. ĩ. ⁊ ar. c. vt debitus. de app. ⁊ qđ no. de app. cum ceſſante. Neceſ-
ſariū tamē puto. Et ſic habes ꝙ vbi in abſolutione ſnīe certa exi-
gitur ſolennitas ex parte illius, qui abſoluitur, quia illa non exiga
tur quando ſit abſolutio per viam reuocatiōis grauaminis: quia
43 tūc omnis difficultas excluditur. † Circa tempus autem abſoluē-
di, aut excōmunicatos vult abſoluere intra tempus ſibi datum ad
abſoluendum: ⁊ non dubito quod poteſt. Aut vult abſoluere poſt
tempus ſibi datum ad abſoluendum, dato adiuncto, qui abſoluat
in ſubſidium: ⁊ hic inuenio doc. variare. Compo. hic cōcludit, aut
ante pronuntiationem adiuncti vult abſoluere: ⁊ poteſt morā pur
gare. de preben. ſi tibi abſenti. li. vi. ex quo nondū eſt alteri ius que-
ſitum. Aut vult abſoluere poſt pronūtiationem: ⁊ tunc aut partiū
volūtate: ⁊ poteſt, ſi nō fuit abſolutus error in principio vt debeat.
de ſen. excom. per tuas. Aut ſine volūtate partiū: ⁊ tunc diſtingue
euentum. Si ꝓnuntiatur ſententiā iuſtam fore, poterit abſoluere:
quia ad eum debet fieri remiſſio. Si pronūtiatur ipſam iniuſtam
fore, ⁊ ad ſuperiorem ſit remiſſio, planum quod non poterit abſol-
uere. Fūdamētū ꝙ poterit abſoluere, eſt, qꝛ etiā data deuolutione
ptātis in adiūctū, nō eſt priuatꝰ excōicator ptāte abſoluēdi, vt ptꝫ
qꝛ adhuc ad eū ſit remiſſio in euentū ꝓnūtiatiōis iniuſte ſentētie:
igitur nōdum eſt priuatꝰ: ergo poteſt abſoluere, ⁊ maxime vbi ad-
eſt cōſenſus partiū, qui iuriſdictionem contra eum prorogarunt.
Recitat Jo. An. alios indiſtincte dicere abſolutionem per eum fie
ri nō poſſe: qꝛ non habet iuriſdictionē anteq̃ fiat remiſſio. de offic.
dele. prudentiam. Sic reſidet Jo. An. Cal. dicit quod hoc eſt conſi
derandum ex his, que dicta ſunt in precedentibus. Un̄ dicit diſtin
guendum modum eūdi ad ſuperiorem. Si modus adeundi exclu-
dit iuriſdictionē inferioris, nō poterit abſoluere. Si modus adeū-
di nō excludit, poſſit: qđ patet ex iam dictis. Hoc dictum omnino
mihi diſplicet. Uel enim fuit aditus per querelam, vel per appella
tionem: ⁊ in omnibus his caſibus etiam inſtantia pendente habet
poteſtatem renuntiandi ⁊ querele, ⁊ appellationi excommunicatꝰ
⁊ adeūdi quem vult iudicem. de app. interpoſita, ⁊ qđ ibi no. ergo
pōt ſolum excommunicatꝰ integrare ſemper poteſtatem ſui ordi-
narii, ex quo alias ordinariꝰ eſt. Et ideo in hoc puncto nihil videt̃
aliud conſiderandū, ſcilicet quando ſumus in caſu, quo remiſſio ſit
ex neceſſitate, ⁊ indiſtincte, etiā ſi ſit datus adiunctꝰ, poterit abſol
uere. Qđ patet, qꝛ datio adiuncti nō tenuit. Ex quo enim adiuncti
datio nō tenet, qꝛ nō depēdet a poteſtate ſuperioris tollere iuriſdi
ctionem inferioris, vt habet. Et ſi dicatur, poteſt dare adiūctū ſup
poſita negligentia: qꝛ hic eſt vnus de caſibꝰ, in quibꝰ ſuperior po-
teſt adiri: vt no. in. c. paſtoralis. de offi. or. Dico qđ ſi ante negligen
tiam principaliter ſupponatur, non poteſt committere ſub condi-
tione quando erit negligens, ſicut non poteſt committere cauſam
appellationis anteq̃ ſit appellatum: vt patet de app. Romana. li.
vi. Per hoc ptꝫ ꝙ decre. hec non procedit, nec tiua practica, ꝓut
loquitur de datione adiuncti. ¶ Quādoq; ſumus in caſu, vbi re-
miſſio ſit ex voluntate: ⁊ tunc potuit dare adiunctū: ⁊ tunc aut ab-
ſoluere inuito excommunicato: ⁊ cadit dubium, an hec iuriſdictio,
q̃ eſt data, ſit accumulata in adiunctū ad excōicatum, an ſit ſubro-
gata: ⁊ ſic an ſit datū per viam ſubrogationis, an per viam accumu
latiōis. Si teneamꝰ ꝙ ſit accumulata, dicit verū, indiſtincte pote-
rit abſoluere. Si teneamꝰ ꝙ ſit ſubrogata, nō poteſt abſoluere: ſi-
cut nec ordinarius poterit ſe intromittere de cauſis delegato com
miſſis: qꝛ videt̃ur a ſua poteſtate exempti. de offi. leg. ſtuduiſti. Et
hec pars vltima mihi videtur vera. Caſus eſt de cōceſ. prebē. ſi ca-
pitulo. li. vi. ⁊ tunc aut hec procedit de voluntate ipſius excommu
nicati tm̄ vt abſoluat: ⁊ tūc credo ꝙ poſſit, dummodo ſatiſfaciat ⁊ e
omni intereſſe appellato, etiam eo inuito: quia poteſt ſue querele,
⁊ ſue appellationi renūtiare. de app. interpoſita. §. i. tenendo opin.
quod delegatio cauſe non impediat renūtiationem appellationis,
de quo de app. interpoſita. §. i. ¶ Nec obſtat ꝙ iuriſdictio ſit reuo
cata: qꝛ reuocata eſt, ſi partes velint vti tali reuocatione, vt dixi. ſ.
e. ceterū. ⁊ no. de cōceſ. preb. c. i. li. vi. ⁊ renuntiando reuiuiſcit iuriſdi-
ctio ordinarii: ⁊ hoc ſi eſt ordinarius. Idē ſi eſſet delegatus, niſi ali

i

ter eſſet ex tempore finita iuriſdictio. Aut hoc pcedit de volũtate
vtriuſq; partis: ⁊ idẽ, ⁊ fortius. Aut neuter conſentit, vel ſaltez nõ
conſentit excommunicatus: ⁊ pendente appellatione, vel querela,
antequam adiunctus pronuntiauerit, non poteſt abſoluere: quia
adiunctus habet iuriſdictionem, ⁊ ad ipſum poteſtas eſt deuolu-
ta, ⁊ appellatio exempta eo caſu pronuntiante, ſi pronuntiat iuſtaz
appellationem, ⁊ iniuſtam ſententiam, non poterit cognoſcere,
etiam ſi partes conſentiant: quia ex quo iam cepit cauſam adiun-
ctus, ipſo iure eſt exempta cauſa a prioribus. de reſcriptis. cete-
rum. de offic. delega. ex literis. de reſtit. ſpolia. audita. que non po-
teſt reuiuiſcere, per decre. ſignificantibus. de offic. delega. Si pro-
nuntiat iuſtam ſententiam, ⁊ iniuſtam appellationem, poterit per
iam dicta. Et ſi dicatur quod non, quia per viam reuocationis nõ
eſt prima iuriſdictio falſata, quia hec tendit in faciliorem exitum
appellationis, ⁊ ſic quo ad hoc non ceſſat poteſtas reuocandi gra-
uamen, vt patet de appella. qua fronte. ⁊ quod dixi in. c. ſolicitudi-
nem. de appella. Hic aduerte duo verba: quando agitur de poteſta-
te reuocande excommunicationis per eum, a quo ſola obſtante ap-
pellatione: ⁊ tunc aut vult reuocare ſententiam ex vitio notorio, et
poteſt, quia in hoc non habet iuriſdictionem, ſed facit vt executor:
⁊ ſic non turbat iuriſdictionem iudicis ad quem. de appel. ſolicitu-
dinem. Aut vult reuocare per viam reuocationis grauaminis: et
poteſt. de appella. cum ceſſante. ⁊ not. ĩ. eodem titu. propoſuiſti. Ca-
ſus ſecundum vnum intellectum de appella. qua fronte. Aut vult
reuocare, vel abſoluere ad finem habilitande perſone, vt poſſit co-
ram iudice appellationis litigare, ⁊ ſi vult facere abſolutionem
preambulam, etiam que exigitur ante ingreſſum iudicij preſtita
cautione, que communiter preſtatur ſecundum practicam. cap.
per tuas. de ſenten. excommuni. ⁊. c. cum contingat. ⁊ poteſt, vt eſt
caſus in dicto. c. qua fronte. quia attentare poteſt que tendunt in
faciliorem exitum appellationis: ⁊ ſic facere quod facere habet iu-
dex appellationis. de ma. contracto contra interdictum eccleſie. c.
fin. Sic poteſt intelligi. c. ſolicitudinem. Aut vult reuocare de cau-
ſa cognoſcenda: ⁊ ſi vult talem reuocationem facere, quam non po-
teſt facere abſq; cognitione articuli appellationis: ⁊ hoc non po-
teſt, de appella. cum teneamur. ⁊. d. c. qua fronte. ¶ Quandoq; vl-
tra obitum appellationis vel querele datur lapſus termini ſtatu-
ti ad reuocationem grauaminis: ⁊ tunc non poterit reuocare: quia
hic terminus ſtatutus tollit illam poteſtatem in ſpecie, quam ha-
bet reuocandi natura: cum lapſus termini eſt tollere poteſtatem
eo reſpectu quo ſtatutum eſt. de accuſa. ea quidem. Non poteſt ergo
ſine conſenſu ſaltem appellantis. Aliud eſt ergo ſuſpenſam iuriſ-
dictionem eſſe per appellationẽ: vt in decre. cũ ceſſante. aliud ipſaz
eſſe extinctam per lapſum termini ad reuocandum grauamen.
44 †Et ſi dicas, poteſt mora purgari: hoc non eſt verum, quando eſt
facta iam executio a iure: vt. l. qui in futurum. ff. de condi. indebi. de
elect. c. fin. de ſupplen. neg. prela. c. j. ⁊ patet in. c. ſi. de conceſ. preben.
⁊ ibi gloſ. hic iam eſt tranſlata poteſtas, ⁊c. Adiunctum ergo ab-
ſoluere non poteſt inferior. Puto tamen quod ſi conſentiat excom
municatus, quod abſoluere poſſet ⁊ ordinarius, ⁊ delegatus: quia
ad commodum excommunicati papa videtur, vel alius ſuperior
videtur iuriſdictionem a primo reuocaſſe: ergo ita demum, ſi illa
velit vel excommunicatus: vt dixi. ĩ. c. ceterum. ⁊ facit de reſtitu.
ſpolia. audita. quando adiunctus nondum cepit de cauſa cogno-
45 ſcere. ¶ †Venio ad tertiuz huius articuli, ſcilicet videre que ſunt
partes iudicis excommunicatoris circa negotiuz principale. Dic
quod ſi ſuperior eſt aditus per viam querele, poterit cognoſcere in-
ferior de negotio principali: quia per hoc non eſt in principali ſu-
ſpenſa iuriſdictio: puto tamen quod excommunicatus opponen-
do de grauamine, ⁊ oſtendẽdo ſe iniuſte fore grauatũ, poſſet ipſum
recuſare: ſola tamen pendentia querele nõ ſufficeret, per notata de
appel. ad hoc. ⁊. c. propoſuit. ⁊ probata repelletur via recuſationis
non vt querele pendentis. Si ſuperior eſt aditus per viam appel-
lationis: tunc ſi in negotio principali aditur de voluntate appel-
lantis, recedere videtur ab appellatione, ⁊ cognoſcere poteſt de ne-
gotio principali. de appel. ſolicitudinem. niſi proteſtetur quod non
vult recedere ab appellatione: ⁊ tunc repellitur vt contrarius, vt
ſbi. Si non aditur de voluntate appellantis, ſpectabitur appella-
tionis euentus. Si obtineat appellans, cognoſcet ſuperior. Si ob-
tineret appellatus, fiat remiſſio ad excommunicatorem, vt cogno-
ſcat de negotio principali. Et hec ſufficiunt de tertio principali.
Examinando tamen poterit proponere recuſationem dicendo qđ
alias grauauit, ⁊ probando: nec obſtabit ſententia in cauſa appel-
lationis: quia modo ad alium agitur: vt no. de appella. propoſuit.
⁊. c. ad hec. ¶ Venio ad quartum examinandum quod hic dicitur
de adiuncto: nam quarto ponderabam dationem adiuncti. Hic
ſunt aliqua videnda. Primo, quando datur poteſtas executoris,
vel adiuncti. Secundo, que ſunt partes adiuncti circa excommu-
nicationis cauſam. Tertio, que ſint partes adiuncti circa excom-
municationem. Quarto, que ſunt partes adiuncti circa negotium
46 principale. ¶ Venio ad primum: ⁊ dicendum quod quandoq; nul-
lum tempus eſt ſtatutum excommunicatori vt abſoluat, ſed ſim-
pliciter mandatum vt abſoluat: ⁊ ſi non abſoluat, datus eſt adiun-
ctus in ſubſidium: ⁊ tunc dico quod ad hoc vt ad ſe deuoluat pote-
ſtatem, debet debite requirere excommunicatorem vt abſoluat: et
ſi non abſoluat intra terminum ab eo ſtatuendum: ſatis puto qđ
poſt lapſum termini ab excommunicatore ſtatim poteſtas deuol-
uitur ad ipſum executorem: ante autem ipſius requiſitionem non
credo quod executor poſſit abſoluere. Ad hoc de conceſ. prebend.
ſi capitulo. lib. vj. de offic. delega. ſuſpicionis. de appella. legitima.
¶ Si autem tempus excommunicatori eſt a ſuperiore ſtatutum,
ita quod abſoluat in ſubſidium, eo non abſoluente, dato adiũcto.
Hic bene aduertendum, quia punctus dubius eſt: ſi vult abſolue-
re poſt terminum lapſum excludendo, caſus nõ dubius. Aut ipſe
excommunicator delegat expreſſe abſolutionem adiuncto: ⁊ poteſt
vi poteſtatis delegate ab excommunicatore, qui poteſt delegare
antequam ſit priuatus. Aut ipſe excommunicator delegat tacite:
vt quia dicit. Nolo abſoluere, ſed volo quod abſoluat delegatus,
vel adiunctus: et idem, quia verbum Volo, habet in ſe mandatum
etiam delegationem. ff. mand. l. j. Quandoq; ipſe excommunicator
nihil committit expreſſe vel tacite: ſi conſentit, alias committit ex-
preſſe vt cognoſcat: ⁊ hic inuenio Innocen. dicere quod non po-
teſt. Motiuum, ante terminum nullam habet iuriſdictionem ad-
iunctus: quia dies ⁊ conditio impedit dilationem iuriſdictionis
in habitu. l. cedere diem. ff. de verborum ſignifi. l. quoties. cum ma-
teria. ff. de verborum obligatio. de offic. delega. prudentiam. no. gl.
de offic. delega. cum plures. libro ſexto. Ergo ante diem conſenſus
vt priuati non poteſt tribuere iuriſdictionem non habenti. de offi.
delega. ſignificantibus. l. priuatorum conſenſus. C. de iuriſdictio.
omnium iudi. ¶ Secundo: quia hic eſt data poteſtas ſub certa for-
ma adiuncto vt abſoluat poſt tale tempus: ergo abſoluendo ante
tempus venit contra formam: ⁊ ſic non valet quod agit. de reſcri-
ptis. cum dilecta. de offic. delega. venerabili. l. diligenter. ff. mand.
cum ſimi. Hoſtien. tenet hoc caſu contra Innocen. quia hic termi-
ni ſtatutio eſt fundata ſuper fauore excommunicatoris, ad quem
vt cauſa deferatur fiat remiſſio, vt dixi. ĩ. ergo poterit fauori ſuo
renuntiare: ⁊ ſic iuriſdictio defectus in adiunctum, ⁊ abſoluere po-
terit. Ioan. Cald. adheret Innocen. negans quod ſtatutio termi-
ni fundetur ſuper fauore excommunicatoris, imo in eius odium: ⁊
per hoc non poteſt renuntiare. Et ſic ceſſat fundamentum Hoſti.
Hoc autem oſtendit ſic, Nulli dubium quod termini lapſus pri-
uat excommunicatorem iuriſdictione. Cum igitur lapſus termini
ordinetur in preiudicium excommunicatoris. ſ. in abdicanda eius
iuriſdictione, dici non poteſt concernere fauorem eius, imo odiuz.
Allegat de conuer. coniu. ex publico. Mihi placet opinio Hoſti.
quicquid dicat Cal. in ſtatutione termini poſſumus terminũ ipſm
conſiderare in duplici reſpectu. Primo prout terminus eſt in la-
pſu: ⁊ hoc reſpectu terminus eſt contra excommunicatorem, quia
limitat ſuam iuriſdictionem. Unde ſi vellet ex actu ſuo facere qđ
terminus non laberetur, ⁊ quod non preiudicaret ſue iuriſdictio-
ni, prout labitur, fatetur quod hoc facere non poſſet. Poteſt ſecun-
do conſiderari prout terminus eſt pendens, vel reſpectu effectus
pendentie termini: ⁊ non eſt dubium quod pendentia termini ha-
bet effectum, vt ante terminum deuoluatur iuriſdictio: ⁊ hoc reſpe-
ctu terminus ordinatur in conſeruanda iuriſdictione excommuni
catoris, quatenus pendeat que ex ſtatuitione termini ab excom-
municatore potuiſſet deuolui per executorem, vt dixi. ĩ. non tamen
hoc reſpectu: ſicut fauor pendentie termini poteſt renuntiare com
modo: ergo terminus pendentie eſt excommunicatoris commo-
dum, lapſus, vel ex lapſu reſultans eſt admitti, renuntiando pen-
dentie ordinat in tollendo commodum, ⁊ dirigit in finem commo-
di alterius: ⁊ tunc imprimetur iuriſdictio, quaſi impleta ſit condi-
47 tio ſecundum intentum mandantis. ¶ †Nec obſtat defectus for-
me: quia a forma mandati poteſt recedi voluntate eius, ſub cuius
fauore forma fundatur quomodo concernit commodum priuatũ:
vt eſt caſus de offic. ordi. c. fin. ¶ Inuenio quod Lapus de Caſti.
concordat cum hac opinio. ſed non clare reſpondet ad rationem
Cal. ⁊ ſic erit caſus, in quo prorogabitur iuriſdictio funditus non
habentis, quando eam habet ſpe etiam conditionali. de quo de of-
fic. deleg. prudentiam. per Innocen. ¶ Quandoq; adiunctus ab-
ſoluit ante terminum non habita legatione tacita vel expreſſa, nec
habita volũtate ipſius excommunicatoris: vt quia requiſitus in-
tra terminum non abſoluit, ⁊ dicit quod non vult abſoluere, ad-
huc tamen durat terminus abſoluendi: ⁊ hic Innocen. tenet quod
non poſſet eam abſoluere, etiam de partium voluntate: quia non
habet iuriſdictionem habitu, per rationes. ĩ. poſitas. Ioã. And. ⁊
Ioan. Cal. ſequuntur aliam opi. quod poſſit: quia ex quo certum
eſt quod non vult abſoluere, non expectatur terminus: alias expe-
ctaretur fruſtra: ⁊ in incertis, non certis, locus eſt coniecturis. l.
continuus. §. cum ita. ff. de verborum obligatio. per hoc dant cau-

ſam de

ſam de loca.potuit.de appel.ab eo.libro.vj.vbi domino ad reſpon-
dendum an velit meliorationes,⁊ iudici ad dandos apoſtolos da-
tur certus terminus,⁊ tamen ante terminum ſi dicat ſe emere vel-
le,vel apoſtolos dare,non petatur aliquis terminus.Et hec eſt ſen
tentia dictorum doct.Tenui alias adiunctum non poſſe abſoluere
ante lapſum termini,per.c.commiſſa.de elec.libro ſexto. ¶ Mibi
autem modo videtur conſiderandum,⁊ faciendum differentiam
inter verba.¶ Quandoq; dicit,Nolo abſoluere:⁊ excluditur tan-
tum de preſenti.Unde ſi poſtea vult mutare voluntatem,poteſt:et
ei⁹ volūtas d; eſſe ambulatoria vſq; ad lapſum termini,ex quo in
ei⁹ fauorē eſt ſtatut⁹:vt eſt caſus.ff.ad muni.l.filij mater.⁊.l.nōnū-
q̄.ff.de ho.col.¶ Hoc dico verū,niſi ſc-ēs,⁊ patiēs pmittat adiū-
ctū abſoluere:q: cū illa verba,Nolo abſoluere:ſint,⁊ poſſint eſſe p
lata animo renuntiandi,⁊ animo nō renuntiandi,in dubio preſu-
mitur quod animo renuntiandi ſi patitur illum abſoluere: vt eſt
caſus in.d.l.filij.Aut profert verba ſonantia in futurum, vt quia
dicit,Non abſoluam vnquam:vel dico me non abſoluturum:tūc p
talia verba ad inſtantiā partis prolata,videtur termino renūtia-
re:⁊ ſtatim terminus incipit currere adiuncto: q: poteſtas eſt de-
uoluta ad excōmunicatorē.Caſus eſt.ff.de adul.ſi maritus.§.ſi ne
gauerit.¶ Non obſtat.c.potuit.⁊.c.ab eo.quia illa loquunt̄,quan-
do terminus eſt ſtatutus,vbi apparet de volūtate.Item loquun-
tur in termino iuris,q poteſt ex cauſa abbreuiari.Prima melior
eſt.Item vbi erat ſtatutus ad declarandam volūtatem,qua pate-
facta alius terminus non ſpectatur:hic autē terminus erat ſtatu
tus ad cōſeruandam iuriſdictionē primi excommunicatoris.Nec
obſt.c.commiſſa. quia ibi ex euentu conditionis non inducebat̄ ta
48 cita renuntiatio:dixi hic ſic.¶ †Uenio ad ſecundum,ſcilicet vide
re que ſunt partes adiuncti circa cauſam excōmunicationis.Dic
quod debent cognoſcere de cauſa excōmunicationis.Si inueniāt
cauſam iuſtā,remittant ad excōmunicatorē,vt pareat cauſe, pro-
pter quam eſt excommunicatus:de offi.deleg.prudentiam.in fine.
nihilo minus cōdemnabunt eum in expenſis, niſi eum tolerabilis
error excuſet:de ſen.excom.ſacro.Si inueniant eum iniuſte excom
municatum,debent eum abſoluere a iuramento preſtito de paren
do mandatis eccleſie,vel excōmunicationis,⁊ vltra hoc debent in
expenſis cōdemnare ordinariū excommunicatorem,niſi ⁊ eum to-
49 lerabilis error excuſauerit:vt patet de ſen.excom.ſacro.¶ †Ue-
nio ad tertiū,que ſint partes adiuncti circa excommunicationem.
Dicit hic Cal.⁊ gl.quod ſi ante omnia excommunicatus petat ab
ſolui:d; ante ingreſſum iudicij:de ſen.excom.p tuas.de offi.dele.cū
contingat.Per hoc videtur ſentire gl.quod ſi non petatur abſol-
ui,quod non debeat,⁊ quod non debet audiri.Non pl; hic Jo.cal.
quia imo nullo modo debet audiri antequam abſoluatur:vt dicit.
c.per tuas.Et ſi queras de cauſa,quare hic ante omnia debet ab-
ſolui.aliqui dicūt quod cauſa eſt,ipſum periculum excommunica-
tionis.Non placet hoc Cal.cum poſſit hoc caſu eſſe in iudicio:de
reſcr.c.j.lib.vj.nullum ſubeſt periculum in excommunicatione, cū
ſibi authoritate iuris communicetur:de ſen.excom.inter alia.Di-
cit quod ratio eſt,quia eo quod abſolui non petit,⁊ poteſt, ⁊ ſcit ſe
ligatum,contemnere videtur excommunicationem:⁊ ſic modo ni
hil iniuſtum iuſtificaretur:⁊ ꝑpter hoc eſſet repellēdus.Abſolui
ergo debet ante,⁊ nō audiri.Allegat prealleg.c.per tuas.⁊.c.cum
cōtingat.Ob no.quia docet octo caſus in.c.j.de reſcri.lib.vj.⁊.c.ſi
gnificauerunt.⁊.c.cum inter.de except.De appellante excommu-
nicato,quia poteſt appellare,⁊ proſequi,repellitur tamen ſi proſe-
quendo non petat ſe abſolui,quaſi contemnat:⁊ tunc puto,quod a
ſolo iudice,non a parte,ex quo ſe defendit, cogetur petere abſolu-
tionem:⁊ ſic patet quod cauſatiue quis inuitus ad abſolutionem
50 compellitur.¶ †Nunquid autem poſſit inuitus compelli preciſe
ad abſolutionem:diſputat Thomas,in.iiij.Sententiarum.xviij.
diſtinctio.queſtio.vlti.articulo quinto:⁊ concludit quod duplex eſt
malum,culpe ⁊ pene in nobis eſt voluntarium.xv.queſtio.j. vſque
adeo.principium autem bene eſt extra nos.De eius ergo ratione
eſt,quod ſit extra voluntatem culpa certa, que non communica-
tur,niſi voluntate:de pe.diſtin.j.quem penitet.Per quod conclu-
dit quod ſicut excommunicatio confertur in inuitum,ita poteſt ab
inuito tolli.Facit de re iudi.c.j.Et manente etiam contumacia po
teſt quis diſtricte abſoluere ab excommunicatione,ſi videt hoc ſue
ſaluti expedire,in cuius medicinam lata eſt.xxiij. queſtio. iiij.ipſa
pietas.cum ſimili.Cal.dicit hic quod quandoq; quis inuitum vult
abſoluere,iniuſta exiſtente ſententia,⁊ habet poteſtatem abſoluen
di:quod poteſt ſuum errorem reuocare:vt in.c.cum ceſſante.de ap
pella.Quandoq; quis vult abſoluere inuitum excommunicatum
iuſte:⁊ tunc aut penitentem,qui non vult abſolui, vt magis peni-
teat:⁊ dicit Cald.quod poteſt,⁊ debet abſolui.alleg. xxiij. queſtio.
iiij.qui peccat.¶ Aut iuſte excommunicatus non vult abſolui,q:
perdurat in contumacia:⁊ tunc inclinare videtur Joan.Cal.quod
non poſſit,nec debeat abſolui.Allegat gloſſ.de eo,qui dux. in ma.
ſignificaſti.vbi hec glo.tenet Allegat etiam.xj.queſtio.iij. plerūq;.
⁊.c.cum aliquis.Item quia beneficium non confertur in inuitum.
ff.de regulis iuris.in inuito.vel inuitus.de Jude.ſicut.xlv.diſtin.
de Judeis.Item pro contumacia quis debet excommunicari: er-
go non debet ea durante abſolui.xxiij.queſtio.iiij.legatur.Ad hoc
quod abſoluendo daret materiam ad peccandum.xxiij.diſtin.per-
uenit.de iureiuran.ſe vero.ad hec.xj.queſtio.iij.ſi quis epiſcopus.
⁊.c.qui iubente.xxvi.q.vij.c.ſacerdos.de offic.or.ſignificanit.de ver
borum ſignifica.ex parte.¶ Credo quod aut per hoc quod excom
municatur,indignatus perſiſtit in contumacia:⁊ equum eſt ipſum
abſolui.Aut propter hoc non perſiſtit,ſed propter alia; ſuam pra
uitatem:⁊ dico quod licet non deberet abſolui, ſi tamen abſolua-
tur,non video quare non valeat abſolutio.Ligamen enim excom-
municationis in nullo annectitur: ideo coheret voluntati ipſius
excommunicati,⁊ ab illo nullo modo dependet,ſed a ſola volunta-
te excommunicantis:vnde non video quare ipſam non poſſit tol-
lere excommunicans,vt dixit Tho.ſ.⁊ hoc tenet Pan.in decre.ſi.
de poſtu.prela.⁊ tenet Joan.And.de ſenten.excommuni.c.j.lib.vj.
in verbo Medicinalis.Per que patet quod non obſtant que not.
de ſenten.excommuni. cum deſideres. Et hec dicta ſufficiant de
hoc puncto.Idem tenet Pau.de Lezaris in.c.fin.de poſtu. pre-
51 la.in commento.¶ †Uenio ad vltimum,que ſunt partes excom-
municatoris circa negotium principale.Dicit quod ſi pronuntiat
excommunicationem iniuſtam,poterit cognoſcere de negotio prin
cipali.Hic ſecundum doc.Compo.Joan.And.⁊ Cald.quod ſi eſt
datus cum clauſula,Et decidas quicquid remanſerit queſtionis:
abſolutione data,vel pronūtiatione facta,poterit de negotio prin
cipali cognoſcere:de quo de offic.delega.cum cauſa.de regula. ve-
niens.Si autem ſunt dati ſine clauſula,non poterunt adiuncti ab-
ſoluere.Quis autem tunc cognoſcit:dicit quod ſi queſtio eſt inter
excommunicatorem ⁊ excommunicatum,ipſe non poteſt cognoſce
re qui excommunicauit,cum non poſſit eſſe iudex in cauſa propria
in rubro ⁊ nigro,ibi:cum ergo ad iudicem competentem.Si que-
ſtio erat inter excommunicatum ⁊ extraneum: aut ſuperior fuit
aditus per viam querele,⁊ primus remanſit iudex:poterit ergo co
gnoſcere de cauſa principali:quia vbi iudicium ceptum eſt, ibi de-
bet finiri.ff.de iudic.vbi ceptum eſt iudicium. de foro competenti.
c.vltimo.Si appellatione aditus eſt ſuperior:⁊ tunc diſtingue euē
tum appellationis.Si pronuntiatum eſt appellationem iuſtam, ⁊
ſic excommunicationem iniuſtam fore:⁊ tunc ſuperior habebit de
hac cognoſcere,ſcilicet de negotio principali:de appella. vt debi-
tus.eodem titu.c.j.libro.vj.Pan.videtur dicere quod ipſi adiun-
cti poterunt.¶ Credo,ex quo eſt ſibi commiſſa ſolum cauſa excom
municationis in defectum excommunicatoris,quod non poterūt
cognoſcere ipſi de principali,niſi eſſent dati in cauſa appellationis
vt iudices huiuſmodi iniuſtitie.In dubio ſatis credo eos datos
vt iudices,ex quo appellatio eſt ab excommunicatione interiecta.
Credo quod ſicut datus ſecundum terminos decre.cum clauſula,
Si ita eſt:quod ſi cauſa excommunicandi eſt ſeparata a cauſa prin
cipali,quia excommunicauit propter cōtumaciam, procedit quod
eſt dictum.Sed ſi eſt connexa,credo quod poterit cognoſcere de
principali:per text.de offi.delega.prudentiam.§.ſexta.quia eo ab-
ſoluto habet precipere vt per ea mandatum:ideo de hoc habet vi-
dere,⁊ maxime quando abſoluit ante ingreſſum cauſe, ſed cogno-
ſcit in ſubſidium ordinarij negligentis. Si pronuntiauit non be-
ne appellatum,⁊ ſic excommunicationem iuſtam:⁊ tunc reuiuiſcit
iuriſdictio iudicis a quo,⁊ ad ipſum facienda eſt remiſſio. de ap-
pella.interpoſita:⁊ ſic cognoſcit de negotio principali.Ubi tamen
dixi.ſ.ipſum adiunctum poſſe cognoſcere:hoc verum eſt,niſi ſub-
ſit cauſa recuſationis,⁊ recuſatur:nam poteſt recuſari ſecundum
decre.cum non ſit merus executor,ſcilicet iuriſdictionalis. Et ſic
non obſtat de appel.nouit.ſecundum Compoſt.⁊ Joan.Cal.Item
vbi dixi ordinarium excommunicatorem poſſe cognoſcere, verum
eſt,niſi recuſetur ex grauamine, proponendo ipſum ſuſpectum:
quia grauauit eum iniuſte excommunicando.Quod poterit pro-
bare,etiam ſi ſit contra eum pronuntiatum in cauſa appellatiōis.
quia excommunicatio fuerit iuſta:quia nondum alium finem pro-
poſuit:per no.de appella.eodem titu.propoſuit.In gloſſ.ū.ibi:ſu-
ſpectus eſt ei.Dic quod ad eum ſit remiſſio,non vt cognoſcat, ſed
vt grauamen reuocet:quod facere poſſet a principio. de appella.
cum ceſſante.Et ſic non obſtat de appella. interpoſita. §.j. Item
nec ſuſpectus eſſe poteſt,cum nihil habeat cognoſcere, ſed vt exe-
52 cutor grauamen reuocare.de appella.nouit.¶ †In eadem gl.ibi:
⁊ hoc in ordinario.Tu dic quod ſuperior per viam querele in o-
mnibus caſibus eſt iudex competens,remiſſio ſit ex voluntate, et
non ex neceſſitate:ideo ſi aditur papa,vel legatus, vel ordinarius
in eadem dioceſi,vel archiepiſcopus,in caſibus, in quibus poteſt
adiri per viam querele,de quibus infra de offic.ordi.cum ab eccle-
ſiarum.⁊.c.quanto,ideo ſi adiret archiepiſcopum ob negligentia;
epiſcopi non abſoluentis,vel in caſum notorie iniuſtitie, remiſſio
fieret ex voluntate.xj. queſtio.iij.in ſumma. vel ſi querela iniuſte

excommunicationis infunderetur contra iudicem, quia tunc ar-
chiepiſcopus eſt iudex. de ſenten. excommuni. venerabilibus. in. vi.
in princip. Si autem non eſſet iudex ſuperior, quia querela infun-
deretur contra partem, extra caſus, qui ponuntur in. d. c. paſtora-
lis. tunc hoc caſu remiſſio fieret ex neceſſitate: quia ipſe non eſt cõ-
petens iudex. Si per viam appellationis, quia competens iudex
eſt, fit remiſſio ex voluntate. Sic debet intelligi. c. ad reprimendã.
53 de officio. ordina. ⁊ de ſententia excommunica. per tuas. ¶ † In
eadem gloſſ. prima ibi: delegato. ⁊ eſt cauſa, quia delegans po-
teſt, quandocunque vult, reuocare delegatum. ff. de iudicijs. l. iu-
dicium. Ideo ſi remittit, ſemper ex voluntate remittit. Sed ſi adi-
tur ſuperior, querela infuſa contra ſubdelegatum, ſi primus dele-
gans remittit ad ſubdelegatum, remittit ex voluntate eadem ra-
tione: ⁊ idem ſi remittit ad delegatum. Si autem committit ter-
tio, ⁊ ex certa ſcientia, valet commiſſio: ſi ignoranter, non valet cõ-
miſſio: quia ſi ſciuiſſet, commiſiſſet aut delegato, aut ſubdelegato
veriſimiliter: ⁊ per hoc in caſu poterit excipi, ⁊ appellari: vt de offi.
deleg. ſuper queſtionum. ⁊ erit iuſta cauſa appellandi. Unde ſi ab-
ſoluit contra partem contradicentem ⁊ appellantem, nõ valet ab-
54 ſolutio, ſcilicet appellatione non interpoſita. ¶ † Si autem abſol-
uit parte nondum appellante, tenet abſolutio, quanquam poſt ap-
pellet, ſecundum Innocen. nec ſuſpenditur appellatione ſubſequẽ-
ti, ſicut nec excommunicatio. ſ. de appella. preterea. ⁊ multo minus
quia fauorabiliores ſunt abſolutiones, quam condemnationes: quia
abſolutio eſt eiuſdem nature, cuius condemnatio, ſecundum In-
nocen. qui idem dicit de ſenten. excommu. ſacro. ad ſi. Unde de no-
uo non poterit excommunicari, niſi premiſſa monitione canonica:
vt. ij. queſtio. j. nemo. ⁊ ſine noua contumacia. xi. queſtio. iij. certum.
55 ¶ † In eadem gloſſ. ibi: debuit enim appellare. Tu dic quod ſi ex-
communicatio non annectitur negotio principali, vt quia lata eſt
propter contumaciam, poterit ipſe excommunicator cognoſcere
de negotio principali, quando ſuperior eſt aditus per viam quere-
le: eadem ſi per viam appellationis ante emiſſionem inhibitorie, vel
ante quam incipiat cognoſcere de appellatione, vt ibi. Si autem
annectitur negotio principali, vt quia excommunicauit, quia non
ſoluit debitum, tamen puto quod ſi ſuperior aditur per viam que-
rele: non poterit cognoſcere de principali, tum quia iã cognitum eſt,
tum quia ſuper eodem non debet trahi ſuper diuerſis iudicijs: vt
56 ſ. c. ſi. ⁊ idem ſi per viam appellationis. ſ. de appel. ſuper eo. ¶ † In
gloſſ. que eſt ſuper verbo Difficultate. Hoc improbat Pet. ⁊ Ab-
bas, quod iuramentum eſt de ſubſtantia abſolutionis, ſine quo nõ
valet abſolutio: no. de ſenten. excommuni. cum deſideres. quod non
placet Hoſtien. quia licet teneat quod iuramentum ſit de ſubſtan-
tia in abſolutione ab excommunicatione, hoc caſu, dicit ipſe, non
preſtabitur, quando excommunicatio eſt iniuſta: quia potius eſt
reuocatio, quam abſolutio: vt. ſ. de ſentẽ. excommu. ſacro. Sed ve-
ritas eſt quod iuramentum non eſt de ſubſtantia, ſecundum quod
not. in dicto. c. cum deſideres. quia abſolutio facta eſt, eo non preſti-
to. ¶ An autem poſſet cogi ad preſtandum: procedit quod dictum
57 eſt. ¶ † In gloſſ. ſuper verbo Exequatur. ibi: non tenet abſolutio.
Dic ad deuoluendam poteſtatem ad excommunicatorem, duplex
58 eſt practica. ¶ † Primo, quod adiuncti ſtatuant terminum excõ-
municatori ad abſoluendum: quod poſſunt. ſ. de offic. deleg. ſuſpi-
59 cionis, quo lapſo purificata eſt eorum poteſtas. ¶ † Secunda pra-
ctica, quod iudex remittens ſtatuat certum terminum excommu-
nicatori ad abſoluendum: quo lapſo deuoluitur poteſtas ad adiun-
ctos. Et circa hoc concurrunt duo dubia. Primum, ſi excommu-
nicator abſoluat poſt terminum, vt teneat abſolutio: ⁊ ſi adiuncti
60 abſoluant ante terminum, an valeat abſolutio. ¶ † Ad primum,
Compoſt. tenet quod ante pronuntiationem adiuncti abſoluere
poteſt ordinarius: quia poteſt purgare moram: de prebend. ſi tibi
abſenti. libro. vi. Idem poſt pronuntiationem de partium volun-
tate. Idem ſi adiuncti pronuntiant excommunicationem iuſtam:
quia tunc ſit remiſſio ad excommunicatorem. Secus ſi pronuntiãt
iniuſtam: ⁊ tunc recurritur ad ſuperiorem, vel ad adiunctos. Nec
obſtat ſi dicatur poſt terminum, ordinarium non habere iuriſdi-
ctionem: quia imo habet. Quod patet: quia ad eum poteſt fieri re-
miſſio. Recitat Ioan. Andr. alios dicere abſolutionem per eum
fieri non poſſe: quia non habet iuriſdictionem ante, quam fiat re-
miſſio: de offic. delega. prudentiam. ⁊ ſic reſidet Ioan. An. ¶ Cal-
derinus dicit quod deciſio patet ex his, que dicta ſunt ſuper gloſſ.
ſ. ſuper eo. ⁊ gloſſ. ij. ver. ⁊ quia per ſimplicem querelam. quaſi velit
dicere quod ſi ſuperior aditur per viam appellationis, quia tunc
ordinarius non remanet iudex, non poterit abſoluere. Secus ſi ſu-
perior adeatur per viam querele. Quod non placet: quia ſaltem
adeunte excommunicato, poſſet: quia poteſt ſue appellationi renũ-
tiare, ⁊ quando eſt facta delegatio, tenendo opin. quam tenent do-
cto. in. c. interpoſita. §. j. de appel. ¶ Puto ergo quod volente ex-
communicato poſſit abſoluere ordinarius, vbi poteſt renuntiari
appellationi, vel querele. Ipſo autem non volente, pendet ad hoc
dubium, nunquid coadiutores iſti dentur per viam accumulatio-
nis, an per viam ſubrogationis. Si per viam accumulationis, pro-
cederet quod dicit Compoſt. Si per viam ſubrogationis, quod pu-
to in dubio: ad quod de conceſ. preben. ſi capitulo. in. vi. tunc puto
quod non poſſet abſoluere. Nec obſtat quod poſſit moram purga-
re: quia illud eſt verum, quando non eſt facta executio ipſo iure: vt
not. de elec. c. fina. de ſup. neg. prela. c. ij. per quod poſſet dici quod
tunc volente excommunicato, ex quo lapſus eſt terminus, non poſ-
ſet abſoluere, niſi alias eſſet iudex, cuius iuriſdictio poſſet proro-
61 gari: arg. l. priuatorum. C. de iuriſdictio. omnium iudic. ¶ † Nun-
quid autem ante lapſum termini adiuncti poſſint abſoluere. Dicit
hic Ioan. And. quod ſi excommunicator delegat expreſſe adiun-
ctum, vel tacite, ⁊ dicit, Nolo abſoluere, ſed volo quod abſoluant
adiuncti: tunc poterit abſoluere, ſecundum Compo. quia verbum
Uolo, habet in ſe delegationem. ff. mandati. l. j. Si nihil committat
expreſſe vel tacite, ſed conſentit vt cognoſcant: Innocen. ſentit pri-
mo quod non valet abſolutio: quia iſtis adiunctis eſt data iuriſdi-
ctio ſub conditione, que non cedit ipſo iure ante conditionis euen-
tum. ff. de verborum ſignifica. cedere diem. ⁊ no. gloſſ. de offic. dele-
ga. cum in plures. in. vi. ⁊ quia eſt poteſtas ſub certa forma. ſ. eod.
dilecta. ¶ Hoſtien. hic contra, quoniam terminus eſt finditus ſu-
per fauore excommunicatoris, qui renuntiare poteſt. Hoc vltimũ
non placet Cald. quia imo eſt in eius odium, cum deuoluat poteſta-
tem adiunctam. Sed Hoſtien. melius dicit: quia pendentia termi-
ni eſt in fauorem ordinarij, prout pendet. Unde tollendo penden-
tiam renuntiat fauori. Prout autem eſt in lapſo, fateor hoc eſſe in
eius odium. Unde ſi vellet impedire lapſum, non poſſet: hic non
vult impedire, ſed decurtare. ¶ Et hanc opinio. tenet Hoſtien. et
Lapus tenet, licet ſic clare non reſpondeat ad opinio. Cald. Si au-
tem nolit abſoluere habita voluntate delegantis. Innocen. tenet
quod non poſſit, per rationem pe. Iac. Al. ⁊ Cald. tenent contra-
rium: quia ex quo eſt certum quod non vult abſoluere, vt quia di-
cat Nolo abſoluere: fruſtra expectatur terminus. Dant caſum de
locato. potuit. ⁊ de appella. ab eo. in. vi. ¶ Puto diſtinguendum
an exprimat voluntatem de preſenti: vt. Non volo abſoluere: ⁊ tũc
adiunctus non poſſit ante terminum lapſum. Fateor tamen quod
ſi abſolueret patiente excommunicatore, abſolutio teneret: quia vi-
deretur illa verba protuliſſe animo renuntiandi: vt. l. filij mater. ff.
ad Tertul. Alias autem ſi contradiceret, non valeret: quia volun-
tas eſt ambulatoria vſque ad terminum. Si autem profert verba ſo-
nantia in futurum, vt quia dicit, Non abſoluam vnquam: tunc vi-
detur termino renũtiare: ⁊ adiuncti poterunt abſoluere. ff. de adul-
te. l. ſi maritus. §. ſi negauerit. Nec obſtat. c. potuit. ⁊ c. ab eo. quia il-
la loquuntur quando terminus non eſt ſtatutus, vbi apparet de
voluntate. Item ibi loquitur vbi erat ſtatutus ad declarandam
voluntatem: qua patefacta alius terminus non expectatur: hic
autem erat ſtatutus ad ſeruandam iuriſdictionem primi vſque ad
62 terminum. ¶ † In gloſſ. ſuper verbo Certus eſſe: ibi. §. notandum.
In facto proprio tolerabilis eſt ignorantia, quando factum eſt in-
tricatum: ⁊ poteſt eſſe talis intricatio, quod excludat latam cul-
pam, ⁊ leuem, ⁊ leuiſſimam: vt in. l. penulti. ff. de confeſ. Iudicabi-
tur ergo ſecundum qualitatem intricationis. Ad hoc quod no. in
regula, preſumitur. de regulis iuris. in. vi. ⁊ de probat. tertio loco.
¶ Item ſi factum eſt de longinquo, ⁊ antiquatum, vt. l. peregre. §.
primo de acquirenda poſſeſſione. ad quod gloſſ. in dicto. c. tertio.
quod eſt verum, niſi factum ſit valde notabile: ita vt non effugiat
memoriam: vt in. c. cum illorum. ad fin. de ſenten. excommunica. Si
factum eſt intricatum, ⁊ eſt de recenti: tunc tolerabilis non eſt igno-
rantia, niſi ad hoc ſim inductus ſuaſione, vel facto deceptiuo alte-
rius: vt in. c. in lectum. xxxiij. queſtio. ij. allegato in gloſſ. ⁊ eſt text.
cum gloſſ. in. l. j. ad fin. ff. quando actio de pecul. eſt annalis. ad hoc.
63 l. j. §. ceterum cum gloſſ. ff. de ventre inſpic. ¶ † In facto alieno, ſi
illud eſt indagatum, preſumitur ſcientia. vt hic. Si non eſt indaga-
tum, ſed ex diſpoſitione iuris, vel ex officio tenetur ad indagan-
dum, adhuc preſumitur ſcientia, ⁊ non eſt tolerabilis ignorantia:
not. gloſſ. ſ. de elect. innotuit. in verbo Ignorantiam. de cri. fal. ad
falſariorum. Et in illis gloſſ. datur tunc practica probandi igno-
rantiam, ſcilicet vel ex iuramento, vel probando quod diligentiam
adhibuerit, ⁊ non inuenerit. Quod eſt notandum pro his, qui te-
nentur ad denuntiandum maleficia. Et vide Barto. in. l. prima. §.
excuſatur. ff. ad Sillanianum. Simile conſilium dat Barto. ad
probandum ignorantiam iuris legitimam, eo quod quis a peri-
tis queſiuit, ⁊ de hoc non potuit notitiam habere. ff. de adulterijs.
ſi adulterium cum inceſtu vbi ponit in. l. non fatetur. ff. de confeſ.
Si non tenetur ad indagandum illud ex officio, ſi factum eſt noto-
rium, preſumitur ſcientia: de poſtu. prela. cap. primo. cum concor-
da. Et qualiter tunc probetur ignorantia, dixi de conſtit. c. ij. Ubi
autem dixi ignorantiam probabilem, hoc verum vt excuſet a pe-
na ſurgente a culpa lata, de leui, vel leuiſſima. dic vt per Dyn. in re-
64 gula, preſumitur. de regulis iuris. libro ſexto. ¶ † In gloſſ. ſuper
verbo

verbo Cognitio.ſi hoc petierit,imo etiam ſi non petat, ſecundum
Cald.non debet audiri in diſcuſſione cauſe excommunicationis,ni
ſi petat abſolui:quia ex quo tendit ſuper iniuſtitia,docet practicaʒ
duorum caſuum:vt capitulo primo,eodem tit.libro ſexto.quia vbi
dicimus excommunicatum poſſe eſſe in iudicio appellando:in cau
ſa excommunicationis verum eſt:non tamen auditur proſequens,
niſi ante omnia petat abſolui: alias contemnere videtur, vt dicit
Cald.⁊ bene.Et hanc rationem aſſignat text.in dicto.c. per tuas.
65 ¶†In eadem gloſſ.ibi:de cauſa illa.ſcilicet principali.quod eſt ve
riſſimum,ſi eſt datus cum clauſula.Et decidas quicquid remanſe
rit queſtionis.de regu.veniens.Si autem eſt datus ſine clauſula,
ſi queſtio eſt inter excommunicatorem ⁊ excommunicatum, recur-
retur ad ſuperiorem, ne excommunicator ſit iudex in cauſa pro-
pria.Si queſtio eſt inter excommunicatum,⁊ extraneum, ſi aditur
ſuperior per viaʒ querele,poterit primus cognoſcere de cauſa prin
cipali.de foro competen.c.penultimo.Quod credo verum, ſi pro-
betur ſuſpectus:quia grauauit grauamine probato.de appella.ad
66 hec.⁊.c.propoſuit.quo caſu ſuperior aditur. ¶†Si autem ſupe-
rior eſt aditus per viam appellationis:tunc ſi pronuntiatum eſt,
excommunicationem iuſtam,poterit primus iudex cognoſcere de
principali:⁊ hoc planum.Si pronuntiatum eſt, ſententiam iniu-
ſtam fore:dicit hic Ioan.Andr.quod ſuperior habet cognoſcere,
et non adiuncti.Tñ hic Ioã.An.dixit quod aut conquerens non
propter iuſtam excõmunicationem appellauit, ſed ob aliam cau-
ſam:⁊ iſto caſu ſi eſt appellatio,cui debeat deferri,nõ ꝓcederet ipſe
primus iudex in cã principali:alias ſic:vt.c.ſ.de app.li.vi.tunc ipſe
primus iudex poterit cognoſcere, cum ſublatum ſit impedimen-
tum.c.perſonas.ſ.de app.qđ intellige niſi recuſet. Cal.ſentit con-
trariũ,puta qđ ſi cauſa principalis eſt annexa excõmunicationi,de
ea poterit cognoſcere adiunctus,ſaltẽ in ſubſidium:vt eſt caſus.ſ.
67 de offi.dele.prudentiam.§.ſexta.in ſi.⁊ ibi Ioan.An. ¶†Si autẽ
excommunicatio non eſt annexa negotio principali,quia lata fuit
propter contumaciam:tunc procedit opi.vt adiuncti non cogno-
ſcant:quia hoc non eſt mandatum,neqꝫ principaliter,neque in cõ-
ſequentiam:⁊ tunc cognoſcet ſuperior.Et hec dicta ſufficiãt de re
petitione pſentis.c.q̃ ego Antonius de Butrio publicaui ſub an
nis.M.cccxcv.quo anno fui reformatus ad ordinariam in ſtudio
Florẽtino ꝑ tribus annis,⁊ fuit quartus annus,quo ego legi ibi,
computatis tribus pcedentibus prime cõducte.Deo ſit laus,cui
omnia referenda ſunt.Amen.

1 ☞Reſcriptum quo impetrans falſo dixit ſe beneficium nõ ha
here,non valet.nu.3.
2 Reſcriptum in beneficialibus vitiatur ipſo iure.
4 Falſitas fraudulosa reſcriptum vitiat.
5 Reſcriptum vitiatur propter taciturnitatem modici beneficij.7.
Simoniam non inducit modica res.
6 Modicum quod eſt,non curatur.

1 SI proponente. † Non valet reſcri-
ptum ad beneficia,in
quo impetrans falſo expreſſit ſe beneficium non habe
re, dum haberet, quanquam minus ſufficiens.h.d.⁊
2 non diuiditur.¶†No.quod reſcriptum ex ſurreptione in benefi-
cialibus vitiatur ipſo iure:⁊ ſic regula illa ſuper literis habet lo-
3 cum in beneficialibus.¶†No.quod exprimens ſe falſo non habe-
re beneficium, cum habeat,videtur ſurreptitius impetrator.In
4 textu alia nõ habetis.†Not.quod fraudulosa falſitas in reſcripto
narrata,reſcriptum vitiat ,etiam quando non eſt reſcripti fundi-
tus inductiua.No.ſecundo quod reſcriptum ex ſurreptione in be
5 neficialibus ipſo iure vitiatur.¶†Veniamus ad gl.⁊ videtur qđ
propter taciturnitatem modicij beneficij,non vitiatur reſcriptũ:
quia ſi papa ſciuiſſet,nihilominus literas dediſſet,ex quo modicũ
erat:argumen.ſ.c.ſuper literis.huius titu.Glo.reuocat in dubiũ,
an propter taciturnitatem modici beneficij litere vitientur.⁊ ar-
guit pro,⁊ contra.allegat quod non vitientur.allegat iura dicen-
tia.De modicis non eſt curandum:quia modica res non inducit
ſimoniam ⁊c.vt in ea patet.Allegat contra ſimiliter, vt in ea pa-
tet.Finaliter tenet quod non valet impetratio,non facta mentio-
ne beneficij ,quantumcunqꝫ modici.Concludit tamen aliquos ca-
ſus,vt in ea patet.Recitat tamen aliquos dicere contra,⁊ aliquali
ter ſe inuoluit:hodie eſt deciſum quod non tenet.per.c.ſi motu pro
prio:de preben.lib.vi.¶.Gl.fina.ibi:item ſi de terra illa,⁊c.hoc nõ
6 ineſt de neceſſitate:vt nota.infra de elect.ne pro defectu.¶†Gloſſ.
opponit quod de modico non eſt curandum:⁊ ſic taciturnitas mo
dici beneficij non vitiat reſcriptum.de ſimo.⁊ ſi queſtiones.ſ.que-
ſtio.ſ.iudices.Et gloſſ.⁊ doct.hic inſiſtunt ſuper hoc, an de modi-
co ſit curandum.Via eſt generalis,⁊ brocardica.De eo non eſt cu-
7 randum.¶†Gloſſ.poſtea querit quid ſi non expreſſum ſit non ha
here beneficium,ſed tacuit quod habebat, quanquam modicum.
Et in effectu concludit,quod non valet impetratio:quia in frau-
dem tacere videtur,vt citius habeat beneficium.⁊ ſic hodie deter-
minatum eſt in.capitulo,ſi motu proprio.de prebend. libro ſexto.
Antonius de Butrio.

1 ☞Reſcriptum poteſt ſex ſpeciebus fraudis impugnari.
2 Reſcriptum , in quo cadit nominum equiuocatio quando va-
leat.
3 Reſcriptum dans ⁊ recipiens quorum nomine non eſt vere impe-
tratum,puniuntur.
4 Equiuocatio in reſcripto qualiter euitetur.
5 Falſi pena punitur reſcriptum nomine ſuo impetrans , ⁊ alijs
eiuſdem nominis tradens.
Pactum alienum ſupponens,falſi pena punitur.
6 Reſcriptum nomine equiuoco non prodeſt recipienti.
7 Reſcriptum quando proſit non nominato.
8 Reſcriptum cedentis non prodeſt ceſſionario.
9 Reſcriptum equiuocum non tribuit ius eo vtenti.
10 Reſcriptum ei,qui nihil queſtionis habet,non valet.
11 Pater poteſt agere ſuo nomine pro iniuria filio illata.
Filius non poteſt agere ſuo nomine pro iniuria patri illata.
12 Reſcriptum impetrans an puniatur ex ſola vocatione.
Euocari verbum ſonat in citationem.
13 Citatus ad iudicium,ſi non compareat,non agit ad expenſas.
14 Reſcripta ad lites non extenduntur poſt datam reſcripti.
15 Seruitus an poſſit conſtitui ſuper re,que nondum eſt.
16 Actione ſuperueniente pendente lite ex eadem inſtantia ſequitur
condemnatio.
17 Reſcripto ſi in vna cauſa pars vtatur,ex qua ſententiam obtinet
an poſſit vti in alia inſtantia,vt ſententia inde ſecuta valeat.
18 Sententia lata ſuper noua lite poſt datam reſcripti an valeat.
19 Reſcriptum poteſt impetrari ad preſentes ⁊ futuras lites.
Sententia lata ſuper noua lite poſt datam reſcripti quando va
leat.
20 Sententia lata poſt datam reſcripti.ſuper lite noua quando va-
leat.
21 Agi non poteſt per reſcriptum ad lites motas ⁊ mouendas pro
iure nouiter exorto.
22 Reſcriptum vitiatur impetratum vt poſſit quis trahi ad diuer-
ſos iudices.
23 Iudices an poſſint dari plures ſuper negotio plures concer-
nente.
24 Reſcripto non poteſt quis trahi ad diuerſos iudices eodem tem
pore.
25 Reſcriptum ad diuerſos iudices in quo ponderetur.
26 Trahi malitioſe ad diuerſos iudices quando quis dicatur . nu-
mero.27.28.
29 Actione miſta an quis poſſit trahi eodem tempore ad diuerſos
iudices.
30 Actiones reales ⁊ perſonales que dicantur.
31 Reſcriptis diuerſis vtens eodem tempore,quo puniatur.
32 Reſcriptis diuerſis impetratis quando quis priuetur.
Libello eodem poſſunt plures cauſe accumulari.
33 Proceſſus virtute reſcripti ad diuerſos iudices ſuper negotijs,
que vnica actione poterant terminari,eſt nullus.
34 Conueniri pro diuerſis negotijs,que terminari poterant eadem
inſtantia an in realibus quis poſſit.
35 Agens coram ordinario ſuper diuerſus negotijs, an poſſit trahi
ad diuerſos iudices.
36 Regula, non liceat actori , quin liceat reo , quomodo intelliga-
tur.
Rei in quibus ſint fauorabiliores actoribus.
37 Actor coram delegato an poſſit alio per reum trahi.
Reus quando non poſſit trahere actorem ad alium locum.
38 Reſcriptum contra actorem impetratum ad alium iudicem , an
valeat.
39 Actorem trahens ad locum equiuocum caret literarum commo-
do.
40 Excommunicatio iniuſta a reo procurata actorem repellit ab
agendo.
41 A proceſſu repulſus,dicitur repulſus ab intentione.
42 Citatio ad locum equiuocum an valeat.
43 Citato ad locum equiuocum que remedia competant.
44 Citans ad iudicium malitioſe,qua pena feriatur.
45 Literas equiuocas tradens ⁊ accipiens qualiter puniatur.
46 Condẽmnatus in expenſis an habeat recurſum contra conceden-
tem literas equiuocas.
47 Solutione facta per alterum ex condemnatis, an videãtur alij li-
berati.
48 Literas equiuocas impetrantes qua pena plectendi.

49 Reſcripta equiuoca impetrantes a quo iudice puniantur.
50 Iudex nolens condemnare, debet de ſuo reſarcire.
51 Delegatus an poſſit per ordinarium condemnari pro abuſu.

1 Uia nonnulli. ¶ † Ponit ſeptem ſpecies fraudis, quarũ tres
committuntur in impetrando, ⁊ quatuor in abutendo
literis impetratis. Et dicit Hoſtien. quod prima ſpe-
cies eſt in principio, due alie habentur in verſu quenqȝ. Sentit ta-
men Ioan. And. quod etiam reſpectu prime poteſt committi vi-
tium in vtendo: pena vero communis eſt omnibus amiſſio litera-
rum, ⁊ condemnatio expenſarum. hoc dicit. aliter diuidi non po-
teſt. ¶ Legam particulariter notabilia in quolibet vitio, ⁊ circa il-
2 lud expediam gloſſ. ⁊ no. doct. ¶ † Nota primo quod valet impetra-
tio literarum, in quibus cadit nominum equiuocatio, dummodo
non detur abuſus in eis vtendo literis ſub nomine illius, a quo
vere non ſunt impetrate. ⁊ ſic ſm hoc notabile vitium committit
3 in vtendo. ¶ † Nota quod puniantur tam dantes quam recipien-
tes literas illis, ſub quorum nomine vere non ſunt impetrate.
4 ¶ † Quero primo qualiter poſſit prouideri contra te vitium pri-
mum. ſ. equiuocationis. Glo. j. dicit quod proprium nomen cum co-
gnomine in literis exprimatur. ff. ſi certum petatur. l. certum. dein
5 de gl. repetit tex. ¶ † Quero an alia pena teneantur impetrantes
literas ſub nomine ſuo, ⁊ tradentes aliis eiuſdem nominis. Doct.
dicunt quod ſic quia puniuntur pena falſi, ſicut ⁊ pactum alienum
6 ſupponẽtes. vt. ff. de falſariis. l. falſi noie. ⁊ l. qui falſam. ¶ † Quid
ſi recipientes literas equiuocas recipiant ignoranter, vt quia cre-
dunt literas impetratas per procuratores ſuos. Dic quod licet
hoc comperto non habeant commodum reſcripti, euitabunt tamen
condemnationem expenſarum. Ad hoc de cri. fal. dura. ⁊ tradens
tenetur. ff. de dolo. l. eleganter. §. vult. Et ſi ſcita fraude proſequitur,
tenetur ex ratihabitione: de elect. c. penulti. lib. vi. ſecundum Ho-
ſtien. per literam, dicunt docto. quod litere non poſſunt commoda-
7 ri, ſicut nec pallium. de vſu pallii ad hoc. † Dicunt autem quod eſt
dare caſum, in quo reſcriptum valet non nominato, quando cauſa
eſt communis donatario ⁊ alteri. ff. fami. erciſcun. l. ſi que ſunt vel
quando duo ſupplicauerunt, ⁊ vni ſoli reſponſum eſt. C. de diuer.
8 reſcriptis. l. prima. ¶ † Quero an reſcriptum cedentis pſit ceſſio-
nario. Dicit hic Uincen. quod non, etiam ſi cedens illum conſti-
tuat procuratorem in rem ſuam: quia reſcriptum non extenditur
ad alias perſonas, quam in reſcripto contentas: de offic. deleg.
P. ⁊ G. quod credo quatenus ceſſionarius agat vtili. Secus ſi
agat directo nomine cedentis: vt. l. j. cum ibi notatis. C. de actio. ⁊
9 obliga. l. quod vero. ⁊ C. de procurat. qui ſtipendia. ¶ † Quero an
valeat quod fit per literas tales equiuocas, ſaltem ad commodum
eius, cuius nomine vere ſunt impetrate. Dicit Innocen. quod nõ:
quia hic punitur tam dans, quam recipiens: de alie. iudi. mu. cau.
fac. c. j. ⁊ ij. de iudi. qua. U. de reſtitu. ſpoliato. ſepe. de cle. non reſi.
fraternitati. ſecundum Innocen. ⁊ Hoſtien. ¶ Prima glo. huius
10 partis ponit caſum. Secunda de ſe eſt clara. ¶ † Uenio ad ſecun-
dum vitium: ⁊ ex textu nota quod non valet reſcriptum impetra-
tum ab eo, qui nihil habet queſtionis contra illum, contra quem
impetratur: ⁊ ſic exceptio totalis defectus iuris agendi obſtat, ⁊
opponi poteſt in vim dilatorie contra reſcriptum impetratum ab
11 eo. Gloſſ. nihil boni dicit. ¶ † Quero quando dicatur habere nil
queſtionis impetrans. Dicit hic Ioan. And. vt quia nullam cau-
ſam agendi proponere ſciunt, vel poſſunt, vel nihil queſtionis ha-
bent probabilis: ⁊ iuſte: ⁊ equipollent nullum, ⁊ iniuſtum. de tranſ-
la. prela. c. ij. verſi. ſed neqȝ. ſecundum Hoſtiẽ. Uin. ⁊ abba. ponunt
exemplum in illo, qui ſuper iniuria impetrat, ⁊ agit pro iniuria pa-
terna. Licet enim pater agat pro iniuria filii, non econtra filius
agit pro iniuria paterna. cum non habeat illum in poteſtate. Uel
cũ exprimit clericus ceſſionem ſibi factam a laico, ⁊ agit pro illa co-
ram iudice eccleſiaſtico, de ali. iu. mu. cau. fac. cap. ſecundo. Uel quã-
do agit de re tranſacta, iudicata, vel finita: de litis conteſta. c. ij. li.
vj. Et erit practica, quia porrecto libello proclamabit reus ad be-
neficium huius decre. vt ſuperſedeatur reſcripto: ⁊ tunc iudex in-
quiret ſummatim de iure actoris, etiam ſi actor de facili poteſt re-
pelli, vt quia appareat inſtrumentum ſolutionis, vel alio modo de
facili poteſt liquere: habet locum quod hic dicitur: alias procedet
lis, ⁊ in fine victus victori condemnabitur in expenſis, ſed de iure
12 communi. Ad hoc ff. ad exhiben. l. iiij. §. ibidem. ¶ † Quero an ex
ſola vocatione puniatur. Dicunt quidam quod non: arg. ff. quod
quiſque iuris. l. i. in fi. C. de in ius vo. l. quamuis. C. de his, qui. vt in-
dignis. l. alia. ff. de bo. liber. l. qui cum maior. Contrarium eſt verũ,
ſecundum doc. quia verbum Euocari, ſolam notat citationem in
ius: ⁊ illa ſola ponderatur. C. de iudi. ſancimus. de iuriſ. om. iudi. l.
13 in criminali. ⁊ eod. ceterum. in fi. ¶ † Quero quid ſi vocatus non
veniat. Dic quod non aget ad expenſas, ſecundum Hoſti. ar. ff. ſi
quis in ius vo. non ie. l. ij. de of. deleg. p. ſtoralis, ad finem gl. huius
14 partis eſt clara. ¶ † Uenio ad tertium vitium. ex litera nota quod
reſcripta non extenduntur ad lites exortas poſt datam reſcripti.
Et ſic ſimplex diſpoſitio refertur ad ſubiecta exorta ſecundum tẽ-
15 pus originis diſpoſitionis. ¶ † Opp. cum gl. que eſt ſuper verbo
Controuerſias, ⁊ videtur quod rei, que nondum eſt, poteſt ſerui-
tus conſtitui. ff. de ſerui. vr. predi. l. ſi ſeruitus. §. futuro edificio. cũ
concor. Gl. hic arguit pro ⁊ contra ad illud, an diſpoſitio reſpiciat
futura, an tantum preterita: que allegationes ſunt. Finaliter gloſ.
concludit talia reſcripta non extendi ad futura negotia: ⁊ allegat
optimum ar. ff. de aur. ⁊ arg. le. l. ſi ita. ⁊ hoc tenendum. Ad contra-
rium reſponde, quod rei, que nondum eſt, bene poteſt applicari di-
ſpoſitio, quando erit: ſed ſimplex, ⁊ puta diſpoſitio applicatur ad
ea, que ſunt ſecundum tempus diſpoſitionis. Ad hoc cle. literas.
16 de reſcriptis, cum concor. in cle. ¶ † Non obſtat ſi dicatur quod in
perueniente actione lite pendente ex eadem inſtantia ſequatur con-
demnatio: de re iudi. abbate ſane. lib. vj. ¶ So. In inſtantia litis,
que fauorabilis eſt, quo ad finem litis actio futura concluditur:
ſed non in reſcripto, quod odioſum eſt, ⁊ reſtringendum. ⁊ c. ſigni-
17 ficauit. de off. deleg. P. ⁊ E. ſecundum P bi. ¶ † Quero quid ſi
lata ſentẽtia in vna cauſa poſtea pars vtatur reſcripto in alia cau-
ſa nouiter exorta. Uidetur quod non valeat poſtea ſententia exe-
qui: cum hic carere debeat commodo reſcripti. Ad hoc de reſcrip.
diſpendia. li. vj. de exce. pia. eod. lib. Hoſt. determinat quod ſolum
quo ad illam, in qua trahit reſcriptum ad cauſam nouam, perdet
reſcriptum. Ad hoc quia pene ſunt molliende: de pen. di. j. pene.
vnde ſatis eſt quod quo ad illam perdat reſcriptum, ⁊ quod con-
18 demnetur in expenſis, ſecundum Hoſti. ¶ † Quero an valeat ſen-
tentia per delegatos lata ſuper noua lite poſt datam reſcripti ex-
ortã. Dicit Inn. quod ſic. ⁊ eod. ſignificauit, ⁊ c. ex tenore ⁊ c. cum
te. Dicit Ioan. And. quod melius facit ſ. de offi. deleg. cum olim
Abbas. ⁊ c. P. ⁊ G. quod credo, quando duo ad alias lites iudices
habebant iuriſdictionem, ſi ſcienter partes litigauerunt: quia tũc
eſt prorogata eius iuriſdictio de re ad rem. Secus ſi ignoranter,
quia noue lites in reſcripto non includuntur. vt hic. Ad hoc. ff. de
au. ⁊ ar. le. l. ſi ita. ⁊ in cle. literas, de reſcrip. Alias ſi ſolum in hoc
cauſa dati ſunt, puto quod nec etiam ex prorogatione: quia fundi-
tus non habent iuriſdictionem, cum non includantur futura.
19 ¶ † Sed quid ſi foret impetratum ad futura, vt quia mercatori
datur reſcriptum, vt preſentes, ⁊ futuros conuenire poſſit? Dicit
Ioan And. in addi. Spe. in tit. de reſcripti preſentatione. §. ratio-
ne defectus. ver. item excipitur quod eſt ad futuras ⁊ non vitiatur
reſcriptũ, per hanc decre. quia procedit, quando violẽtantur ver-
ba reſcripti. Trahere enim ſonat violẽtiã. ij. Machab. vj. de Elea-
zaro, qui trahebatur ad ſupplicium. Actuum xiiij. Paulum tra-
xerunt extra ciuitatem. de ſen. excom. cum pro cauſa ibi: traxerunt
eum verberando per clauſtrum. qui fi. ſint le. latores ⁊ c. per venera-
bilem. ver. videbatur. de foro compe. ſi diligẽti. cum ſi. Dicit tamẽ
quod vitiantur, quaſi eſſet contra ſtylum: niſi conſtaret de certa
ſcientia pape: vt de conſeruatore vicinus, de off. de. c. j. ⁊ fi. li. vj.
20 ¶ † Hec temperare videntur domini de Rota. concluſione ſua
clxxi. niſi ius agenti ſuperueniat de nouo tali caſu quod ex eadem
inſtantia poſſet ſequi condemnatio: de quo de re iudi. abbate. li. vj.
⁊ in. l. ſi rem. de pigno. ac. ⁊ no. in. c. dilectus. vt lite pendente. Quod
puto, qñ ex cauſa ante de preterito ſuperuenit. Secus ſi de nouo:
qȝ licet ad hoc ſe extendat inſtantia nõ reſcriptum quod eſt ma-
21 gis ſtrictum. ¶ † Per predicta dicunt dñi de Rota ſua concluſio-
ne. clxvi. als. cxliij. quod per literas ad queſtiones motas, ⁊ mouen-
das, nõ poteſt quis conueniri pro iure nouiter exorto: qȝ reſtringi-
tur ad mouendas ex iure iam orto tempore date reſcripti. Secus
dicit in procuratore largi iuris ad queſtiones motas ⁊ mouẽdas:
qȝ extẽdit etiã ad poſt exortas. de procura. non iniuſte. ff. eod. l. iij. ⁊
22 iiij. ¶ † Uenio ad quartũ vitiũ: ⁊ nota qȝ vitiant reſcripta, p que
ſuper vno negotio qs trahit ad diuerſos iudices, vbi poterat cõ-
23 modius corã vno tractari. ¶ Quero an inter plures ſuper eodem
negotio poſſint dari plures iudices, an vnus dandus ſit. So. Di-
cit hic Hoſt. quod ſi negotium eſt miſtum idẽ iudex dabitur: alias
diuerſi. ff. de libe. cauſa. l. cognitio. ⁊ l. ſi pariter. ⁊ l. ſi vſumfructum.
§. ſi. ¶ Quid ſi cauſa eſt criminalis, an habeat locum decre. Dicit
hic Hoſt. quod ſic: quia ⁊ criminalis cauſa negotium poteſt appel-
24 lari. C. de epiſ. ⁊ cle. cum clericis. ad fi. de ver. ſig. c. forus. ¶ † Ue-
nio ad quintum vitium: ⁊ not. quod per reſcriptum nõ poteſt quis
trahere quem ad diuerſos iudices eodem tempore ſuper diuerſis
queſtionibus, quando ille commodius poſſent coram eodem iudi-
ce tractari. Ex hoc ſecundo nota quod ſi non poſſunt commode co-
ram eodem iudice tractari, tractande ſunt, ⁊ tractari poſſunt corã
diuerſis Et nota quod hoc procedit, quãdo malitioſe fit tractus.
Et dicitur malitioſe fieri tractus, quando commode negotiã poſ-
ſet coram eodem iudice tractari. Et nota quod procedit decre. ſo-
lum quando tractus fit ſuper pluribus actionibus perſonalibus.
Secus ſi ſuper pluribus realibus: argum. a contrario litere.

¶ † Et

25 ¶ † Et nota quod iure iſto ponderatur tractus, ⁊ non impetra-
tio. Ualebunt ergo litere ad diuerſos impetrate ſuper pluribus,
26 dummodo eodem inſtanti eis non vteretur. ¶ † Quero quando
dicatur malitioſe corã diuerſis in pluribus perſonalibus tractus
fieri. Quidam dicunt quod eo quod trahitur ad diuerſos eodem
inſtanti, ſecundum Phi. niſi appareat euidenter quod negotium
poſſet coram eodem iudice commodius, quam coram diuerſis tra
ctari: vt quia probationes de facili non poſſunt haberi coram eiſdẽ
iudicibus: ⁊ ibi cauſa tractanda eſt, vbi de facili probatio haberi
poteſt, ſecũdum. do. Phi. Compo. dicit quod id, quod litera dicit,
que commodius: notat cauſam compulſiuam. Unde dato, quod cõ
modius poſſit tractari, ſuper hoc quod commodius poſſit tracta
ri, nõ admitteretur probatio. ar. l. j. §. ſextũ. ff. de poſtulan. Hoc nõ
placet: quia contra literã eſt. Tamen verior videtur opi. Cõpo. per
textum c. diſpendia. eo. ti. li. vj. ⁊ hoc ſequitur hic Hoſt. dicens, ſub-
27 audi ſuper hoc verbũ Cõmodius, ſcilicet maxime. ¶ † Quero an
ſi commodius poſſet negotium ibidem tractari, etiã coram diuer-
ſis, habeat locum vt poſſit trahi. Quidam quod ſic: vt ſic verbum
Malitioſe, reſpiciat etiam quod ſupra dictũ eſt de vno negotio, ⁊
28 verbum etiam Commodius. ⁊ hoc tenebat Jo. de Calde. ¶ † Ho-
ſti. autem dicit quod illi verbo Uno negotio, non additur verbum
Malitioſe, vt det intelligere quod ſuper vno negotio impetrare
nõ poteſt niſi malitioſe ad diuerſos. de quo. ſ. eod. ex tenore. Certe
ſi conſtaret quod negotium haberet articulos diuerſos, qui com-
modius tractarentur corã diuerſis iudicibus, poſſent diuerſi iudi
29 ces impetrari. Ad hoc de ordi. cogni. tuã. de iudi. c. ſi. ¶ † Quero
quid ſi actiones ſunt miſte. Dic quod procedit decre. vt eſt petitio
hereditatis. Idem de perſonalibus, quibus noſtrum ius proſequi
mur, vt cõmodatum, depoſitum, ⁊ ſimilia. Ad hoc. C. de heredi. vel
30 actio. ven. l. ſi. ij. q. v. conſuluiſti. ¶ † Quero que dicantur perſona-
les, ⁊ que reales. Doc. dicunt quod perſonales, que perſonã proſe-
quuntur vt obligatã. ff. ad Trebel. l. j. §. ſi heres. de cõtrahen. emp.
l. ſi. Reales autẽ, que rem proſequuntur. ff. de rei ven. per totũ. Ui-
31 de Jo. Mo. ⁊ Arch. de reſcriptis. diſpendia. li. vj. ¶ † Quero, qui
bus literis careat ſuper pluribus queſtionibus cõtra eundẽ vtẽs
diuerſis reſcriptis. Cõpo. dicit quod ſi vtitur vtriſq;, priuat vtriſ
que. Secus ſi vtetur tantũ alteris, ⁊ finita cauſa poſtea alijs vtere
tur: quia poſſet. Quod mihi nõ placet: hodie de reſcriptis. diſpen-
32 dia. li. vj. ¶ † Quid ſi nõ trahit, poteſt tamẽ pbari quod diuerſas
literas impetrauit ſuper eodẽ negotio ad diuerſos. ¶ Hoſti. dicit
quod habeat locũ pena perditionis reſcriptorum, ſi conſtet de ma
litia: ſed nõ habebit locũ pena condẽnationis expenſarũ. Dicit ve
rum, ſm iura hodierna: ſed iure iſto ſolus tractus ponderabatur.
Quero cũ gl. qualiter cõſtabit de malitia. Glo. dicit ꝙ eo ꝙ trahit
ad diuerſos iudices, ⁊ commodius negotiũ poteſt corã eodem tra
ctari: cõcludens quod plures cauſe cum eodẽ debẽt, ⁊ poſſunt com
mode corã eodẽ iudice tractari. Quinimo dicit gl. quã nota quod
poteſt plures cauſas in eodẽ libello accumulare: vt. l. ſi. C. de anna.
33 excep. ¶ † Quero quid de proceſſu per tales literas habito. Glo.
dicit quod proceſſus eſt nullus hodie: de reſcriptis. diſpẽdia. li. vj.
34 ¶ † Quid in realibus, an habeat locũ decre. Dicit gl. quod non:
quia ad perſonales tantum refertur. Super hoc opi. erãt iſto iure
inter doc. ſed cõmuniter tenetur quod in perſonalibus ⁊ realibus
habeãt locũ iſta iura: quia eadẽ eſt ratio ⁊ de realibus. Ideo no. di
ctũ, quia minus frequentabatur, ⁊ minus dubitabile: ſed ſi cõtin-
geret in realibus, idem eſſet, vt ſi commodius poſſunt corã diuer-
ſis: quod communiter eſt: quia oportet res ſubijci oculis, ⁊ cõmuni
ter res reperiũtur diſtãtes: ideo pluribus de perſonalibus expreſ-
ſit. ¶ Sed ſi cõtingeret quod res eſſent propinque in eadẽ ciuita-
te, vel dioceſi, adhuc hec iura procederẽt, vt dicit Jo. And. quo ad
diſpoſitiones, vt poſſet opponi cõtra reſcripta, ſed nõ quo ad pe-
nas nullitatis reſcriptorũ, ſecundum Jo. And. quod ſatis placet.
Per hoc patet quod non eſt vera opi. quod hodie diete non cõpu-
tantur a dioceſi rei ſite: quia ſi computarentur tantũ a domicilio, ⁊
delegatus dãdus eſſet ſolum in domicilio, vt dicit gl. olim diceba-
mus. de reſcriptis. ſtatutum. ſemper eſſent idẽ iudices impetrandi
in realibus, nõ diuerſi: cum ſemper, ex quo in dioceſi domiciliũ ha-
beret impetrator, reperiretur quod cauſe commodius tractarentur
corã vno, quã corã pluribus, cũ nõ attenderet res ſita, ſed locus do
micilij. Idẽ videtur dicendũ ⁊ de cõtractibus: alias oporteret dice
re, quod iura ſint correcta inquantũ permittũt trahi ad diuerſos,
quaſi negotiũ cõmodius tractaretur. Jo. Mo. reſtringit iſta iura
pcedere, quãdo impetratio literarũ ſit literarũ cognitoriarũ: ſecꝰ
ſi ſint litere executorie, vel cõfirmatorie, vel conſeruatorie, que poſ-
ſent dari cõtra eundẽ ad diuerſos. Et reus etiã poteſt ad aliũ iudi
cẽ tales literas impetrare, q̄a illa iura loquũtur de iudicibus cau-
ſe cognitionẽ habẽtibus, qđ nõ eſt hic: quia non habẽt cognitionẽ,
niſi oriatur exceptione aduerſarij: vt de of. dele. ſtatuimus. li. vj. ſꝫ
Jo. Mo. in c. diſpẽdia. de reſcriptis. li. vj. in verbo Perſonales.
35 ¶ † Querit alia gl. quid ſi corã ordinario velit agere ſuper pluri-
bus negotijs coram diuerſis iudicibus, an poſſit. Glo. dicit quod
ſic: q̄r hic nõ prohibetur. Idem dicunt quidam, ſi coram ordinario
trahatur in vna cauſa, in alia coram delegato. Gl. tenet contrariũ,
ꝙ ſiue coram duobꝰ ordinarijs, ſiue coram duobus delegatis, ſiue
coram vno delegato, altero ordinario, habet locũ hec decre. Super
hoc opi. ſunt. Inſtat Inn. ⁊ Cõpo. qđ prohibitio huius decre. non
ſe extendit ad duos ordinarios, nec ad ordinariũ ⁊ delegatũ: ⁊ hoc
ne piudicetur ordinarie poteſtati. ⁊ ſi debitus honor, ⁊c. vt. c. vt de-
bitus. de app. ⁊ ſatis eſt hoc nõ eſſe prohibitũ. Alias ſequeret̃ ab-
ſurditas qđ nõ poſſet agere corã delegato, ſuper cauſa nõ cognita,
q̄r non eſt cõmiſſa: nec coram ordinario. Et ſic fruſtraretur in agen
36 do: ꝙ dicendum nõ eſt. ¶ † Nec obſtat ſi dicatur, reo hoc nõ conce
ditur vt trahatur coram alio iudice, vt ſequitur: ergo nec debet
concedi actori, ⁊ fortius, q̄r fauorabiliores ſunt rei, ꝙ̃ actores: vt in
regula, fauorabiliores. ff. de reg. iur. q̄r in cauſa finiẽda fauorabilior
eſt reus, ſed in incohoanda eſt fauorabilior actor. ff. de iudic. ſi quis
intentione. not. de reſti. ſpo. cũ ad ſedem. in gl. ij. alias. iij. ſ. de ſpon.
ex literis. Itẽ cõtra reũ eſt inuentũ remediũ illius aut. ⁊ conſequẽ-
ter. non ergo trahi debet ad preiudiciũ actoris. C. de legi. quod fa-
uore. de re. iuris. quod ob gratiã. li. vj. ⁊ ideo inuentũ, quia preſumi
tur quod reus prouocatus vellet vlciſci: quia reus fugiẽs dicitur.
C. de iudicijs. properandũ. §. j. que ceſſant in actore, ſecundũ Inn.
37 ¶ † Uenio ad ſextũ vitiũ: hic nota, ꝙ actor per reũ corã delegato
nõ poteſt trahi ad aliũ locũ, quã in quo actor agit, nec corã alio iu-
dice: ⁊ ſi trahatur, perdit cõmodũ literarũ, ⁊ condẽnabitur in expẽ
ſis. ¶ Opponit hic gl. ⁊ videtur ꝙ ad eundẽ locũ poſſit reus tra-
here actorẽ, etiã corã diuerſis iudicibus. Et hoc eſt cõtra aut. ⁊ cõ-
ſequẽter. C. de ſententijs. vbi oportet quod corã eodẽ. Solu. Dicit
gl. quod bene poteſt ipſũ trahere: ſed poteſt tractus actor etiã in
eodẽ loco, corã diuerſo iudice excipere, ⁊ appellare: ⁊ ſi nõ excipiat,
vel appellet, valeret iudiciũ. Et ſic debet hoc intelligi. Hodie autẽ
dic vt in decre. diſpendia. de reſcriptis. li. vj. quia ipſo iure nõ vale
ret iudiciũ. Et remittit ibi gl. Dic, ſi trahit reus actorẽ per reſcri-
ptũ ad aliũ iudicẽ, hodie ipſo iure nõ valet proceſſus. Si trahit cũ
corã ordinario, idẽ, ſi alias nõ eſt iudex illius, corã quo trahit tra-
hẽs, nec habet cõſenſum ſui iudicis. In clerico idẽ, ſi rei. alias ſen-
tit vbi alias eſſet iudex, poſſet procedere opi. quod valet pceſſus,
niſi opponeretur. Si aũt ipſe nõ traheret, ſed procuraret, per ami
cũ, vt ad aliũ locũ eodem inſtãti traheretur, vt ſic eũ fatigaret, ad-
huc perderet cõmodũ reſcripti. Et hic poteſt eſſe alius intellectus
huius decre. ſecundũ doc. ¶ Unde ſi te cõuenio coram delegato, tu
me reconuenis corã ordinario, vel delegato, corã eo te volo ibi recõ
uenire. tu non potes excipere quod contra te agere non debeo co-
38 ram diuerſis iudicibus: quia tu me ibi traxiſti, nõ ego te. ¶ † Di-
cit Spe. poſt Uin. in Spe. de reſcripti pſentatione, §. ratione que ꝗ
defectus. verſi. ſed nũquid. ⁊ in Spe. de reconuẽtione. §. j. verſi. pen.
hodie non procedit determinatio: quia reſcriptum rei eſt ipſo iure
nullum. Unde nec ibi conuentio, nec reconuentio fieri poteſt. Item
⁊ ſi ſecundus delegatus non eſſet iudex reconuẽti in cauſa, de qua
ſit reconuentio, non fieret prorogatio: quia materia recõuentionis
non habet locum in reconueniente: vt no. de mu. pe. c. j. In ordina-
rio autem non procederet dubium. ſecundum opi. quod coram de-
39 legato ⁊ ordinario eodem inſtanti agi poſſunt. ¶ † Uenio ad ſe-
ptimum vitium. Nota primo quod trahens actorem ad locũ equi-
uocum in nomine aliter non ſpecificato, ⁊ ſic ipſe non certificetur,
40 caret commodo literarum. ¶ † Et nota quod excõmunicatio in-
iuſta, etiam a reo procurata, actorem repellit ab agendo: ⁊ repellit,
etiam ſi ſuperueniat iudicio incohoato: ⁊ ſic ius dilatorium ſuperue
niens etiam lite pendente, proficit reo ad actorem repellendum.
41 ¶ † Nota quod repulſus a proceſſu, dicitur repulſus ab intẽtione.
42 ¶ † Quid ſi locus eſt equiuocus, an valeat citatio. Dic quod aut
certificatur locus alijs circunſtãtijs: ⁊ de illo intelligitur, quẽ cir-
cunſtãtie declarãt. Aut nõ certificatur locus aliter: ⁊ ſi iudex in al-
tero ex locis habitat, ibi citare videbitur. Dicit gl. quod eſt nota-
43 bile. ff. de iudi. ſi locus. ff. de arbi. l. ſi arbiter. cum ſi. ¶ † Quero que
remedia cõpetãt citato ad locũ equiuocũ. Dic quod remediũ ha-
bet vt ante terminũ petat declarari per iudicem locum, vel compa
reat, per diuerſos procuratores, vel ipſe in vno, per procuratorẽ in
44 alio. ¶ † Uenio ad pena, ⁊ ibi nota penas duas in iſtis malitioſis
45 impetrationibus, ⁊ tractibus. ¶ † Quero, quia in principio tã tra
hẽs, quã recipiẽs literas equiuocas dãnabitur in expẽſis: an vno
ſoluẽte, alter liberetur. Dicit hic Inn. ꝙ ſic. ff. de his, qui deiecerũt
46 vel effu. l. iij. ¶ † Sed nũquid ſi vnus ſoluit, habeat actionem con
tra aliũ. Uidetur quod ſic, ſi ceſſat. ff. de fideiuſ. l. cũ alter. Alias ſe-
cus. quia ſolutione eius, qđ debetur, tollitur obligatio. Inſti. qui.
mo. tol. obl. §. preterea. Sed certe aliter nõ poteſt petere vt ſibi ce-
dat actiones, ex quo cõuenitur ex dolo proprio. ff. de adml. tu. l. ſi
47 plures. ¶ † Nõ obſtat d. ſ. ff. de iuriſ. om. iudi. l. ſi id quod. §. vlti. q̄r
quedã ſunt actiones ex toto penales, quia petitur qđ nõ abeſt acto
ri, ⁊ quod nõ adeſt reo, ⁊ pro bono publico: ⁊ procedit qđ vno ſoluẽ-

te aliȷ̃ non liberantur. Quedã ſunt actiones omnino perſecute: ⁊ ie
intereſſe priuati ex parte rei ⁊ actoris, vt quia peto quod mihi ab-
eſt, ⁊ tibi adeſt: ⁊ adhuc vno ſoluẽte, in totũ liberatur. Quãdoq; eſt
penalis ex parte conuenti, perſecutoria ex parte agẽtis: quia petit
quis quod ſibi abeſt, ſed nõ adeſt reo: ⁊ vno ſoluẽte ceteri liberãtur.
ff. de eo, per quẽ factũ eſt. l. ſi. §. ſi plures. Vide quod no. de re. eccle.
48 nõ alie. c. ſi quis preſbyterorũ. ¶ † Quero an alia pena tales impe
trãtes poſſint puniri. Dicũt doc. hic quod ſic in criminali, quia po
terit crimine ſtellionatus puniri, vt doloſus. ff. de crimine ſtellio.
49 per totũ. ſecũdũ Inn. ¶ † Querit gl. que eſt ſuper verbo Dãnis.
quis puniet iſtos ſic impetrantes. Nam non delegati: quia non ha
bent iuriſdictionem. Nec ordinarius: quia ⁊ in iſtis nullam habet
iuriſdictionem de commiſſis delegato: de offi. leg. ſtuduiſti. Gl. di-
cit quoſdam dicere quod ordinarius. Glo. determinat. ⁊ quod iidẽ
delegati hoc poterũt, cum in hoc habeãt ſaltẽ iuriſdictionẽ vt de-
precum qualitate cognoſcãt. Et idẽ dicit in terminis. ſ. eo. ceterũ.
ad hoc. ſ. e. ſuper literis. de appel. vt debitus: ⁊ hoc tenẽt doc. ⁊ ca-
ſus eſt pro hoc hodie in cle. j. de reſcriptis. ¶ Sed oppo. in ver. ſed
quod iſti iudices, ⁊ videtur quod nõ condẽnent iſti iudices. de do-
lo. cum olim. vbi ſecundi iudices condẽnant, ⁊ nõ primi. Dic quod
illi habent condẽnare, corã quibus eſt exceptũ, ſint primi, vel ſecun
50 di. ¶ † Quero cum gl. in ver. ⁊ ſi hoc iudices. quẽ omiſerã: quid ſi
iudices nõ damnauerint? Dicit gl. quod ſi petitũ fuerit, de ſuo re-
ſarcire cõpelluntur. C. de iudi. ſancimus. Ad hoc l. iiij. §. hoc autẽ
iudiciũ. ff. de dã. infec. Quod nota pro ſtatutis, que imponũt penã
iudicibus, ſi nõ condemnant: quia ſemper intelligitur, ſi eſt petitũ.
51 ¶ † Quero corã quibus iudicibus poterũt conueniri. Dicit glo.
quod corã ordinariȷ̃s, vel delegatis, cõdictione ex illa l. ſancimus.
Facit hec gl. ad queſtionẽ, an delegatus principis, qui iuriſdictio-
ne ſua abutitur, poſſit ab ordinario condẽnari, vel puniri. Videtur
quod nõ: quia delegatus maior: de offi. dele. ſane. de ma. ⁊ obe. cum
inferior. E contra, quia delictũ facit ipſum forũ ſortiri omni priui-
legio, ⁊c. vt in auť. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi. oportet. Pe.
tenet in d. auť. quod qualitercunque delinquat, ordinarius punit.
Allega. in auť. vt iudices ſine quoquo ſuf. §. damnus. colum. ij. Per
quod dicebãt quod ſi in ſalario aſſeſſoris grauat partẽ ordinarius
coercebitur: in auť. de iudi. §. j. ⁊ §. nullũ. Quod dicit de grauami-
ne aſſeſſoris, dicit Io. An. quod non procedit hodie, de reſcriptis.
ſtatutũ. §. aſſeſſorem. lib. vj. Certe ⁊ procedit dubitatio, quãdo gra-
uaſſet in ſalario, non quando in dando aſſeſſorẽ: quia hoc bene re-
linquitur ſue cõſcientie, vt ibi. ¶ Circa primũ ſunt opi. Dic quod
ſi delinquit negligẽdo litẽ proſequi, ordinarius non punit: quia in
hoc eſt ſuperior. Sic loquitur. c. ſane. Si delinquit male iudicãdo:
tenet Io. And. quod quãdiu durat iuriſdictio, non poterit puniri
ab ordinario: ⁊ remittit ad illud, V not. de offi. dele. ſuper. eo. ſuper
iij. gl. ⁊ qđ no. in c. prudẽtiã. §. addicimus. ⁊ in Spec. de inquiſitio-
ne. §. j. ver. ſed pone. Tenet qđ eos nõ poſſit cogere, etiã legatus
ad procedendum. Ibi in Spe. nihil expreſſe dicit, ſed tantũ induci
tur per Io. An. Idem tenet Io. Cal. in c. j. de reſcriptis. in. q. ſi. ⁊
Lapus de Caſtil. in addi. allegat cle. de here. nolentes. ⁊ quod ibi
no. gl. ſi. Idem Fred. vbi latiſſime diſputat ſuo conſilio. ex. de offi-
ciali epiſcopi delinquente in officio, an puniatur ab archiepiſco-
po, vel epiſcopo. Ponit Gul. in Spe. de compe. iudi. adi. §. ſequi-
tur ⁊ ibi concludit quod conuenitur coram epiſcopo, ⁊ non archi-
epiſcopo, niſi negligat epiſcopus, vel appelletur ab eo. per c. vene-
rabilibus. de foro compet. extrauagans eſt, ⁊ hodie non habetur.
Anto. de Butrio.

¶ De conſuetudine.

1 ¶ Iuris ſpecies duplex eſt.
2 Conſuetudo, vel ſtatutum, an liget extraneos, etiam delin-
quentes.
3 Conſuetudo vel conſtitutio laicorum an liget clericos.
4 Iudex appellationis quam debeat conſuetudinem ſequi. nume-
ro. 13.
5 Iudex principalis cauſe quam debeat conſuetudinem imitari. nu-
me. 14.
6 Conſuetudinem quam debeant forenſes in ſuis contractibus ſe-
qui.
Inſtrumentum ſecundum quam conſuetudinem fieri debeat.
7 Statutorum ligamen conſideratur ex regula fori ſortiti.
8 Conſuetudinem quam debeat obſeruare iudex delegatus.
9 Iudex delegatus in quo, iure delegantis non fungatur.
11 Conſuetudinis ratione an liceat contra preceptum venire. 17.
Conſuetudo an in contractibus liget extraneos.
12 Conſtitutio laici an liget clericos in ciuili materia.
15 Iudex delegatus quam debeat conſuetudinem imitari.
16 Contrahentes an recurſum habere debeant ad conſuetudinem,
vel ius.

1 ¶ † Viſo de iure ſcripto, quia duplex eſt ſpecies iuris, ſcilicet ius
ſcriptum, ⁊ ius non ſcriptum, quod moribus, ⁊ conſuetudine vten
tium conſiſtit. di. j. conſuetudo. cum. c. precedentibus. Ideo viſo de
iure ſcripto tanquam nobiliori, reſtat videre de iure non ſcripto,
quod eſt ignobilius: ideo ⁊c. ¶ Materia habetur. j. diſt. mos au-
tem. ⁊ c. ſe ⁊. x. ⁊. xj. di. per totũ. Scire habetis hic quod Inn. ⁊ Com
po. multas queſtiones gloſſauerunt, que, pro maiori parte fuerunt
2 tacte per glo. xij. di. illud. ¶ † Et primo tractant an conſuetudo
vel ſtatutum liget extraneos delinquentes, vel contrahentes in lo
co conſuetudinis. Non inſiſtam: quia hoc habuiſtis. ſ. de conſti. c.
ij. lib. vj. Et tangitur. xij. di. illud. ⁊ in Spe. de conſti. §. ſunt. ⁊ hic in
arg. ⁊ tribus ſequentibus. ⁊ no per Cy. ⁊ Bart. in l. j. C. de ſumma
tri. ⁊ fi. ca. tamen Inno. hic tenet quod ſic: vt. l. ſi fundus. ff. de euic.
viij. diſtin. que contra mores. Dicit tamen quod ſi enormiter lede-
retur ex contractu, reſtitueretur ex clauſula generali. Si qua iuſta
3 cauſa: de qua in. l. prima. ff. de in integ. reſti. ¶ † Item tractat ſe-
cundo an conſuetudo vel conſtitutio laicorum liget clericos. ⁊ fina
liter tenet quod non. De hoc dixi. ſ. titu. j. eccleſia ſancte Marie,
vbi poſui quod hic dicit, ⁊ etiam remiſſiones quas hic ponit.
4 ¶ † Tractat tertio an in iudicando iudex appellationis tenetur
ſequi conſuetudinem iudicis principalis cauſe, an conſuetudinem
partium, an propriam: ⁊ recitat multa: finaliter concludit quod ſi
conſuetudo reſpicit deciſoria, ſemper debet attendi conſuetudo li-
tigãtium. Allegat. l. j. C. de emancipatio. cum ibi not. ⁊ l. ſi fundus.
ff. de euictio. Ideo ſi contractus eſſet factus in loco iudicis princi-
palis cauſe, debet conſuetudo illius loci attendi: quia ille locus eſt
locus litigantium, ex quo ibi eſt contractus: vt dicta l. ſi fundus.
¶ Si autem conſuetudo diſponit circa preparatoria, ⁊ ordinato-
ria iudiciorum, ſcilicet qualiter lis conteſtetur, vel libellus detur,
vel an procedatur ſummarie, vel qualiter: ⁊ tunc ſi iudex appella-
tionis habet iudicare ex actis preteritis: ⁊ tunc debet conſiderare
cõſuetudinem loci iudicis principalis cauſe. Sed ſi agitur de acti
bus futuris, aliud diſponente conſuetudine loci iudicis appella-
tionis, ⁊ aliud cõſuetudine loci iudicis principalis cauſe: tunc quo
ad illos habet conſiderare conſuetudinem loci iudicis appellan-
5 tis. Allegat dictã. l. j. C. de proba. §. qualiter. poſt princ. ¶ † Tra-
ctat quarto, an iudex principalis cauſe in ſententiando debeat ſe-
qui conſuetudinem loci litigantium, an propriam. Et finaliter con
cludit id, quod communiter tenent doc. quod in deciſoriis habet
ſeruare conſuetudinem loci litigantium: arg. l. iiij. ff. de teſtibus. ⁊ l.
j. ff. de vſuris. ⁊ l. ſi fundus. Si agitur de re diſtinguenda, iudex de-
bet ſeruare conſuetudinem loci rei ſite. Unde ſi dubitatur inquan-
tum domus vel edificium poſſit fieri in altum, debet attendi cõſue-
tudo loci, vbi ſita eſt res. Allegat. l. in totũ. C. de edifi. priua. ⁊ l. ſine
herede. C. Lucius. ff. de admi. tu. ⁊ C. de prediis curialib. l. iiij. ⁊ vlti.
lib. xj. ¶ Si agitur de obligatione ſurgente ex delicto, attẽditur lo
cus delicti, vt ſecundũ cõſuetudinẽ loci delicti puniri debeat. Alle
gat. l. ſaecularii. §. ſunt quidã. ff. de extraor. cri. ⁊ C. de nox. l. ij. ⁊ in
auť. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi oportet. Statuta ordinaria
veri iudicij ſemper tenẽda ſunt: quod attẽdi, ⁊ ſeruari debet cõſue-
6 tudo loci, vbi iudiciũ agitatur: vt in iuribus preallegatis. ¶ † Sed
ſi teſtamentũ ſit conditũ extra locum teſtantis, an in ſolẽnitate ad-
hibenda debeat attendi locus conditi teſtamenti, an locus domi-
cilij teſtatoris: recurrendum ad not. in Specu. in titu. de ſententie
prola. §. quid ergo. verſi. Item ſecundum. De hac materia recurrẽ
dum pleniſſime ad Barto. ⁊ alios Legiſtas in l. j. C. de ſumma tri.
7 ⁊ fi. c. ¶ † Unam regulã habetis ex predictis quod regulariter li-
gamen ⁊ vinculum ſtatuti conſideratur ex regula fori ſortiti: vt
Ubi quis ſortitur forũ contrahendo, vel delinquendo, inuinculetur
ſtatuto illius loci. Et hãc regulã poſuit Cal. in queſtione que inci-
8 pit, ſtatuto. ¶ † Recitat etiam an delegatus ſequi debeat cõſue-
tudinem delegantis, an propriam, an litigantium. Et recitat opi.
infinitas, ⁊ tangit. j. di. cõſuetudo. ⁊. xi. di. illud finaliter remanet in
cõcluſione qđ inter ordinarium, ⁊ delegatum, nulla ſit differentia.
¶ Unde dicit quod in deciſoriis ſeruare debet cõſuetudinem liti-
gãtium, ſicut dictum eſt in ordinario. Alle. ſ. de eo, qui mit. in poſ.
c. cum veniſſent ⁊ de reſti. in integ. conſtitutus. ⁊. ſ. de fo. compe. qđ
9 clericus. cum gl. ¶ † Nec obſtat quod delegatus fungitur iure de
legãtis. ⁊ eadem ratio, ⁊c. ſ. c. j. ſuper literis quia verum eſt quo ad
poteſtatem pronũtiandi: ſed quo ad vincula non fungitur vice de
legantis. Ideo quo ad deciſoria inſpicere debet locum litigãtium:
10 quo ad preparatoria, locũ vbi agitatur iudicium. ¶ † Tractat etiã
an habeat recurſus ad cõſuetudinem Romanam. Primo loco an
ad ius, an ad ſimile iuris. Et gl. tetigit. j. di. conſuetudo. ⁊ ibi dixi:
⁊ concludit qđ primo debet attendi conſuetudo loci proximi. C. que ſit
longa cõſuetudo. l. j. ⁊. d. c. conſtitutus. ⁊. d. §. Lucius. ⁊ l. venditor. §.
conſtat. ff. commu. predi. ceſſante cõſuetudine ſpeciali debet agere
de ſimili

de ſimili legis:ceſſante ſimili legis,debet aggredi conſuetudinem
metropolitanam:⁊ illa ceſſante,conſuetudinem vicinarum prouin
ciarum.j.de cenſi.ſuper eo.ceſſantibus conſuetudinibus viciniis,
habet recurrere ad Romanam.xi.diſt.c.fi.⁊.ff.de legibus.l.de qui
11 bus.¶ †Ultimo tractat an ratione conſuetudinis liceat venire cõ
tra preceptum,ſicut ⁊ ratione,⁊ authoritate iuris:⁊ finaliter poſt
multas allegationes concludit quod ſi tale eſt preceptum,qđ non
poteſt vitari peccatum aliter ſeruando:tunc conſuetudo non iu
uat contra preceptum.ad hoc.j.eo.c.fi.⁊ de conſangui.⁊ affini.non
debet.¶ Quandoq; eſt tale preceptum,cui obuiante conſuetudi
ne,ex conſuetudine nõ nutritur peccatum:⁊ tunc põt conſuetudo
contra preceptum,ſicut ⁊ contra ius.¶ Et per hec dicebat Pet.
j.eo.c.fi.qđ conſuetudo nõ poſſet inducere qđ quis poſſit accipere
ſponſam fratris in ſuam ſponſam.¶ De materia.iiij.di.§.leges.
per glo.⁊ docto.⁊ per glo.⁊ docto.j.de treu.⁊ pa.c.fi.in fi.fi.glo.⁊ de
tempo.ordi.c.penulti.⁊ ad idem de offic.ordi.inter cetera in verbo
precipimus. Quid tenendum,dixi.ſ.de conſti.nam cõcupiſcentiã.
Expeditis ſuccincte gloſ. Rubrice ⁊ dicendis circa eas,venio ad
nigrum. Diximus de iure ſcripto,quod conſiſtit in conſtitutioni
bus. Reſtat videre de iure non ſcripto,quod conſiſtit in conſuetu
dine. Materia habetur.j.diſtinctio.mos autem ⁊.ca.ſeq.⁊ diſtin.
x.⁊.xi.per totum. Tractat hic Compoſt.⁊ Innocen.an conſuetu
do in contractibus liget extraneos. Cuius effectum poſui.ſ.de
conſti.c.ij. Et hic ponit Joan.Andr.remiſſiones,quas ibi poſui.
12 ¶ †Tractat ſecundo incidenter,an conſtitutio laici,vel conſuetu
do liget clericos:⁊ finaliter tenet quod non. De quo dic vt in.c.ec
cleſia ſancte Marie.vbi poſui quod hic dicit,⁊ etiam remiſſiones
13 quas hic ponit.¶ †Tractat tertio an in iudicando iudex appel
lationis debeat ſequi conſuetudinem loci contrahentium:in iudi
ce principalis cauſe,vel loci proprij,non clare concludit. Sed ex di
ctis eius poteſt hoc reportari quod aut agimus de deciſorijs:⁊ at
tenditur locus contrahentium.ff.de euic.l.ſi fundus. Et ſi in loco
principalis iudicis contractus foret initus,attẽderetur locus iu
dicis principalis cauſe:vt.d.l.ſi fundus. Si circa non deciſoria,ſed
circa preparatoria,⁊ ordinatoria iudicij,vt de modo vocandi te
ſtes,⁊ de alijs modis ordinandi iudicij,attenditur locus principa
lis iudicis cauſe quo ad iudicãdum ſuper geſtis eius:quo autem
ad iudicandum ſuper gerendis in futurum,⁊ ſuper modo proce
dendi in futurum,attenditur locus iudicis appellationis. Unde
ſecundum Innocen.ſola differentia conſtat inter iudicem princi
palis cauſe.⁊ in ordinatorijs pretextu ſue conſuetudinis proprie.
Sic intelligitur.xij.diſtin.illud.vbi de hoc.⁊ in Specu.de ſenten.
14 prola.§.qualiter autem.poſt prin.¶ †Tractat ſecundo principa
liter an in iudicando debeat attendi locus litigantium an locus
vbi iudicium agitatur. Et dic quod communiter docto.dicunt
quod in concernentibus deciſoria ſeruabitur conſuetudo loci con
tractus.ff.de euic.ſi fundus.⁊ l.iij.ff.de teſtib. Et hoc quando ius
naſcitur ex contractu. Facit.l.j.ff.de extraordi.crimi.l.ſaecularij.§.
ſunt quidem.C.de noxa.l.ij.facit.C.vbi de crimi.agi.oportet au
thenti.qua in prouincia. Et ſi ius reſpicit facultatem,vel poteſta
tem circa rem,inſpicitur locus rei ſite.de teſta. Raynutius.de he
re.inſti.in totum.ff.de admini.tuto.l.ſine herede.§.Lucius. Nam
ſi tractatur de onere,inſpicitur locus,vbi ſita eſt res.C.de predi.
mi.l.iij.⁊ vltima.lib.xi. Unde ſi litigatur Rauenne vſq; ad quam
altitudinem debeat edificari,inſpicitur ille locus:⁊ Bononie cõſi
derabitur locus Bononie.ſecundum Compoſt. An autem atten
datur altitudo loci domicilij,an loci teſtamenti. Uide in Spec.de
ſenten.prola.§.quid ergo.verſ.item ſane.⁊ de his in Spe.de ſerijs.
§.j.per Inno.⁊ plene per Barto.⁊ alios in.l.j.de ſum.trini.⁊.l.j.C.
15 de eman.li.¶ †Tractat tertio quid de delegato,an in ipſo ad iudi
candum attendatur locus delegantis:⁊ quis debeat attendi,glo.
tangit.j.diſt.conſuetudine.xij.diſt.illud.vbi plene per Jo.Com
po.hic multas recitat opi.dicit nullam fore differentiam inter de
legatum,⁊ ordinarium:ſed debet attẽdere aut locum litigantium,
vel contractus,aut locum iudicij,cum delegatur ſecundum diſtin
ctionem ſupra poſitam:locum autem delegantis non. Nec obſtat,
delegatum fungi vice delegantis:quia illud verum quo ad autho
ritatem,non quo ad conſuetudinem. Nam ipſe delegans non ſuã,
ſed loci,vbi mandat ſeruari conſuetudinem:de eo,qui mit.in poſ
16 ſeſſio.cum veniſſent.de in integ.reſtitu.conſtitutus. ¶ †Tractat
quarto vbi citius habemus recurſum,an ad cõſuetudinem,an ad
ius,an ad ſimile iuris. Dic primo attendendam conſuetudinem
loci,caſtri,vel ville.C.communia predi.vel venditor.§.ſi conſtat.
C.que ſit long.conſue.l.j.ff.de adminiſt.tuto.l.ſine here.§.Lucius,
⁊ in.§.conſtitutus. Si in loco non inuenitur,attenditur conſue
tudo dioceſis:de offi.archi.c.fi. Tertio,conſuetudo prouincie:vt
d.l.teſtamentum. Quarto cõſuetudo regni,vel vicinarum prouin
ciarum:infra.c.cum olim.de cenſi.ſuper eod.ff.de vſuris.l.prima.
Quinto conſuetudo Romana.ff.de legi.l.de quibus.xi.diſtin.ca.
17 fina.¶ †Tractat vltimo an propter conſuetudinem liceat venire

contra preceptum,ſicut contra ius. Si tale eſt preceptum,quod ex
conſuetudine appoſita non nutrit peccatum:⁊ poterit contra pre
ceptum,ſicut contra ius,ita contra conſuetudinem contrariam ſi
li,quam contra preceptum contrauenire,vel alteri de eius autho
ritate. Unde dicebat Pet.infra.c.fina.quod conſuetudo non poſ
ſet facere quod cum ſponſa fratris poſſit quis cõtrahere,propter
perpetuam prohibitionis cauſam,que ineſt. Et vide qđ not.infra
de treug.⁊ pa.c.j.in fin.de tempo.ordi.c.penulti.in glo.tuo iure.de
offi.ordi.inter cetera.in verbo Precipimus. Et vide quod dixi de
conſti.nam concupiſcentiam.

1 ☞ Conſuetudo inducens eccleſijs grauamen non valet.
2 Conſuetudo contra eccleſiam quare non valeat.c.
Lex dicitur in ſacerdotibus conſiſtere.
3 Conſuetudo quare annulletur quandoq;.
4 Conſuetudinem cõtra eccleſiarum libertatem tollere quis poſſit.
5 Conſuetudinem clericos grauantem tollere quis valeat.

Conſuetudines. ¶ Non ſummatur. Mutatis verbis di
1 cit:†Conſuetudo,que inducit grauamen eccleſije,vt
2 irrationabilis non valet.h.d.¶ †Not.quod conſuetu
dines contra eccleſias non valent. Et eſt ratio:quia non eſt ratio
nabilis reſpectu finis legis,cuius finis eſt nutrire publicam vtili
tatem,que conſiſtit in ſacris ſacerdotibus. Item non conuenit re
ligioni.j.diſtin.conſuetudo. Eſt enim conſuetudo intantum vali
da,inquantum dato diſcuſſu rationum conueniat religioni,⁊ diſci
pline,⁊ beatitudini:alias inquantum obuiat,irrationabilis eſt.
3 ¶ †Not.quod non ſolum annullant cõſuetudines,que detrahunt
circa priuilegia eccleſijs cõceſſa,ſed etiam que aliquod grauamen
illis inferant:quod late cõcernit etiam grauamina,que reſpiciunt
competentia de iure communi,contra Bar.in.l.omnes populi.ff.
4 de iuſti.⁊ iure.¶ †Nota quod ad iudicem eccleſiaſticum pertinet
tollere cõſuetudinem contra libertatẽ eccleſiarum. Ad eum ergo
fortius declarare conſuetudinem,vel ius,que reſtricte poſſunt in
5 telligi,quod non obuianit.no.de immu.eccle.c.fi.¶ †Quid ſi gra
uent clericos? Dic quod idem.de iudi.at ſi clerici. Idem puto qđ
ſicut non poteſt collectari clericus in bonis eccleſiaſticis,ita nec
collectari poſſit in bonis patrimonialibus:quia gaudent eodem
6 priuilegio.de pigno.ex literis.¶ †Querit gl.quare non valet con
ſuetudo. Reſpondit,⁊ clara eſt,quia irrationabilis eſt,obuians
bono principio,quod conſiſtit in ſacris.j.diſt.ius.

1 ☞ Conſuetudo nulla eſt,que eccleſijs grauamen inducit.2.
3 Conſuetudinem eccleſias grauantem quis tollere poſſit.
4 Conſuetudo grauans clericos quo ad patrimonia non valet.
5 Collectari an poſſint clerici per laicos pro eorum patrimonio.

Conſuetudines. ¶ Non ſummatur. Mutatis verbis.h.
1 d.†Conſuetudo grauamen eccleſije inducens,vt irra
tionabilis non valet.hoc dicit.⁊ commode diuidi non
2 poteſt.¶ †Not.quod conſuetudines eccleſias grauantes,vt irra
tionabiles non valent. Et pondera:quia litera dicit quod genera
liter grauantes. Non ſolum ergo annullantur,quando diſponunt
contra priuilegia eccleſiaſtica,vt ſentit Barto.in.l.j.C.de ſumma
trinitate.ſed etiam quando in aliquo grauant,⁊ ſic tollunt aliquid
3 vel minuunt de iure competenti eccleſie.¶ †No.quod ad officium
iudicis eccleſiaſtici ſpectat reuocare conſuetudines eccleſias gra
uantes. Et pro tanto dicit Joannes Andreas in capitu.fin.libro
ſexto.de immu.eccle.quod ſi ſtatutum aliquod eſt factum,quod ge
neraliter intimum poſſet comprehendere clericos,vel eccleſias,po
teſt ſuperior agere contra ſtatuentes,vt declarent clericos,vel ec
4 cleſias non comprehendi.¶ †Quero,quid ſi conſuetudo non gra
uat eccleſias,ſed clericos quo ad patrimonialia clericorum,an ha
beat locum diſpoſitio capituli. Doct.dicunt quod ſic:quia res cle
ricorum gaudent eodem priuilegio,quo res eccleſiarum:vt nota
5 j.de pignoribus ex literis.in gloſ.pro tanto.†Alias de facto dixi
quod ſicut per laicos non poſſunt eccleſie res collectari,ſic nec pa
trimonialia clericorum,quã reperiuntur incorporata in bonis cleri
corum tempore collecte imponende. Gl.j.ibi:debet eſſe rationabi
lis:⁊ de formalitate conſuetudinis eſt quod congruat vtilitati pu
blice,⁊ fini eterno.j.diſt.cõſuetudo,⁊ ibi tex.notabilis,quem omni
no vide modo:ſed quando eſt grauoſa eccleſie,tunc repugnat fini
eterno:ergo ⁊ cetera. Antonius de Butrio.

1 ☞ Conſuetudo valet,qua dominia rerum transferuntur ad ec
cleſiam.
2 Poſſeſſio quando legitime dicatur acquiſita.
3 Poſſeſſio ficta poteſt transferri ex actibus certis a iure determi

natis.
4 Dominium rei non dicitur tranſlatum ſine traditione.
5 Diſpoſitionum hominum viuentium due ſunt ſpecies.
6 Contractus vel quaſi, ex quibus in dubio preſumatur.
7 Uoluntatis vltime cauſa in dubio preſumitur geſtum in infirmitate.
8 Donationes facte eccleſijs proficiunt ad peccatorū remiſſionem.
9 Teſtis quando debeat deponere per vtrunqꝫ ſenſum.
10 Teſtimonium de auditu proprio ⁊ non alterius quando valeat.
11 Diſpoſitio ad pias cauſas valet cum duobus teſtibus.
12 Signum ſeparatum a traditione quando inducat tranſlationem.
13 Diſpoſitio quando potius applicetur contractui, quam legato.
14 Contractus an poſſit fieri in vltima voluntate.
15 Teſtis deponens de auditu auditus non probat.
16 Teſtis deponens de auditu alterius quando probet.
17 Teſtis qualiter deponat ſuper actu, qui ſolo viſu percipitur.
18 Teſtis qualiter deponat ſuper actu apprehenſibili ſenſu duplici.
19 Poſſeſſio an poſſit transferri in eccleſiam abſqꝫ traditione.
20 Poſſeſſio ex quibus actibus poſſit transferri.
21 Inueſtitura an ⁊ quando poſſeſſionem rei transferat.
22 Annulus ſignificat matrimonium.
23 Inſtrumentorum reſtitutio eſt ſignum renuntiationis.
24 Pignoris reſtitutio non inducit renuntiationem actionis.
25 Inſtrumenti donationis reſtitutio an inducat renuntiationem.
26 Clauium traditio eſt ſignum poſſeſſionis tranſlate.
27 Depoſita res vendi poteſt ipſi depoſitario.
28 Poſſeſſio tranſlata per precarium an videatur tranſlata per poſſidentem nomine alieno.
29 Precarij conſtitutio transfert poſſeſſionem abſqꝫ apprehenſione.
30 Emptores duo ſi ſint eiuſdem rei, vter preferetur.
31 Publiciana non transfertur in eccleſiam a non poſſidente.
32 Publiciana an tranſeat in eccleſiam eo titulo, quo rei vendicatio.
33 Uſucapiendi conditio non transfertur ſine poſſeſſione.
34 Poſſeſſio non transfertur in eccleſiam ſine actu vero vel ficto.

1 **Ex literis.** ¶ † Ualet conſuetudo, per quam
ſine ſolennitate legali dominia re-
rum, ⁊ ipſarum poſſeſſio, ad eccleſiam transferuntur.
hoc dicit. In prima conſultatio. In ſecunda manda-
2 tum, ibi: diſcretioni veſtre. ¶ † Pro euidentia premitte quod ad
acquirendam poſſeſſionem, regulariter requiratur animus, ⁊ cor-
pus: hoc eſt, quod interueniat actualis traditio rei: de conceſſione
3 prebende. cum noſtris. facit. l. iij. in princip. ff. de acqui. poſ. † Sunt
tamen a iure quidam actus terminati, qui vocantur actus ficti, ex
quibus transfertur artificialiter poſſeſſio: ⁊ de his videbitur in gl.
4 ¶ † Item premitto quod regulariter dominium non transfertur
ſine traditione, ⁊ ſine titulo: vt. l. traditionem. C. de pactis. Fallit in
eccleſia, vbi ſufficit titulus: vt. l. fin. C. de ſacroſanctis eccleſi. Hoc
5 preſuppoſito, ponam caſum. ¶ † Not. duas ſpecies hominum di-
ſpoſitionum: quia quedam in vltima voluntate, quedam inter vi-
6 uos. ¶ † Et not. argu. quod in dubio quod fit inter viuos, ⁊ in bona
7 valetudine, preſumitur contractus, vel quaſi: † quod autem geri-
tur in infirmitate, preſumitur geſtum cauſa vltime voluntatis con-
dende, vel cauſa mortis. Uide. j. de ſepulturis. c. de his. ⁊ ele. j. eod.
8 titulo ⁊ l. Titia. §. fin. ff. de dona. cauſa mor. ¶ † Nota quod dona-
tiones, que fiunt eccleſijs, proficiunt ad redemptiones peccatorū.
9 ¶ † Nota quod in actu perceptibili duplici ſenſu teſtis debet de-
ponere per vtrunqꝫ ſenſum. Hoc probat tex. ibi: videntium ⁊ au-
10 dientium. ¶ † Not. quod quandocunqꝫ res eſt incorporalis, ⁊ per-
ceptibilis auditu, valet teſtimonium de auditu proprio, non alte-
11 rius. j. de teſti. veniens. ⁊. c. cum cauſam. ¶ † Nota in actibus vlti-
me voluntatis ad pias cauſas, valet diſpoſitio cum duobus teſti-
bus, abſqꝫ alia ſolennitate legali. Uide. j. de teſta. cum eſſes. ⁊. c. re-
12 latum. ¶ † Not. quod ſignum omnino ſeparatum a traditione poſ-
ſeſſionis rei, ſi precedentis conſuetudinis deſtinatione determina-
tur vt ſignum tradite vel tradende poſſeſſionis, inducit tranſla-
13 tionem poſſeſſionis, ⁊ perficit dominium. ¶ † Nota quod vbi in
actu vltime voluntatis quis venit ad actum traditionis, diſpoſi-
tio illa potius applicatur ad contractum, quam ad legatum.
14 ¶ † An autem contractus poſſit celebrari in vltima voluntate: vi
de not. in. l. heredes palam. ad fi. ff. de teſta. Declaremus ordine con
15 ſueto. ¶ † Declaro primo quedam textualia: ⁊ oppo. quod non cre
datur teſtimonio de auditu. ff. de proba. ſi arbiter. de teſti. quoties.
⁊. c. licet. ¶ Dic quod teſtimonio de auditu auditus non creditur:
ſed teſtimonio de auditu proprio bene creditur. quaſi dicant doct.
teſtimonio de proprio auditu creditur: ſed teſtimonio de auditu
ab illo, qui ſuo ſenſu cepit, non creditur: quia per proprium ⁊ im-
mediatum ſenſum debet deponere teſtis, non per ſenſum media-
16 tum alterius. † Unde dicunt docto. hic, quod quidam ſunt actus
incorporales, ⁊ inuiſibiles, qui ſenſu viſus apprehēdi non poſſunt,
ſed ſenſu auditus: vt audire confeſſionem, vel audire verba dona-
tionis, vel legati, vel contractus: ⁊ in talibus valet teſtimonium de
auditu. Et dicunt docto: hoc in tantum verum, quod ſufficeret ſine
viſu tunc ſolus ſenſus auditus, dummodo voces forent note. De
quo vide de teſti. cum cauſam. ⁊. c. preterea. ſuper vltima gloſſ. Ad
quod vide not. in. l. ſi non ſpeciali. C. de teſta. ⁊ in. l. in ſententia. §. La-
17 beo. ff. de aqua. plu. arcen. ¶ † Quidam ſunt actus, qui ſolo capiū-
tur viſu: ⁊ debet teſtificari de ſenſu viſus. Si tamen alteraret ſen-
ſum, vt quia diceret in actu capeſcibili ſenſu auditus, Scio, quia
vidi: adhuc probaret: quia vidit large ille, qui audiuit viſu menta-
li: vt in illo Uoces videbant, id eſt, audiebant: in Exodo. Ad hoc
iij. q. 6. ix. c. teſtes. ⁊. c. quod duo. Ad hoc quod not. in. l. j. ff. de oper.
no. nuntia. ⁊ quia ſaltem deponit de preſentia: ⁊ hoc ſufficit, ſi di-
cat, Scio, quia preſens fui. Ad hoc de teſti. cogendis. peruenit. ⁊
quod not. de teſti. preſentium. libr. vi. Uber. in. l. j. in fi. ff. de author.
tuto. ¶ Idem econuerſo, ſi in re capeſcibili viſu teſtificaretur per
auditum, dummodo ſenſus omnino nō eſſet improportionabilis.
18 ¶ † Quedam ſunt apprehenſibilia duplici ſenſu: ⁊ cantum eſt quod
cauſam teſtimonij reddat per vtrunqꝫ ſenſum, vt ibi: videntium, ⁊
iſte audientium. Nam, vt dicit Inn. faciebant actū ſtatuitionis: et
actus repreſentabatur viſui teſtis: ⁊ faciebant verba dicēdo, Ego
talis dono talem rem pro remedio anime mee: ſecundum Innocē.
Puto tamen quod ſufficit, ſi reddat cauſam ſolo ſenſu altero: vt
19 dicit notabiliter tex. de ſucceſ. ab inteſta. c. fina. ¶ † Uenio ad glo. ⁊
oppo. quod non valuerit per hunc actum transferri poſſeſſio, nec
dominium in eccleſiam: quia certi ſunt actus, in quibus poſſeſſio
transfertur, inter quos non numeratur hic actus: ergo poſſeſſio
non transfertur. Actus autem numerat glo. ¶ Preterea regula
eſt, quod ad traditionem poſſeſſionis exigitur animus, ⁊ corpora-
lis apprehenſio rei: hic actus non proportionatur corporali appre-
henſioni rei: ergo. Patet in. l. j. ff. de acquiren. poſ. ⁊. l. quemadmo-
dum. eo. titu. de conceſſione prebende. cum noſtris. cum ſimilibus.
¶ Solu. Dicit gloſ. j. que voluit ſoluere: verum eſt quod ad perfi-
ciendam donationem, ⁊ transferendam poſſeſſionem, exigitur ani-
mus, ⁊ corpus, ⁊ certa ſolennitas legalis: ſed talis ſolennitas non
ligat in actibus pijs: quia ſufficit quod pateat de voluntate tra-
dentis, vel donare volentis, vt perficiatur. Hinc eſt quod in his,
que relinquuntur, non exigitur ſolennitas teſtamenti. Hinc eſt quod
alia ſpecialitas in eccleſia reperitur: quia licet dominium nō que-
ratur ſine poſſeſſione, nunc tamen acquirit dominium abſqꝫ poſ-
ſeſſione in eccleſia. l. fin. C. de ſacroſanctis eccleſijs. ¶ Not. quod ſi-
cut in actibus teſtamenti ad pias cauſas non exigitur ſolennitas
legalis, ita in actu inter viuos. Sed ſecūdum veritatem, vt ſtatim
patebit, puto quod nulla ſit ſpecialitas in eccleſia quo ad iſtum ca
ſum: quod apparebit infra. Ideo dic quod regulariter non tranſ-
fertur poſſeſſio, niſi intercedant duo, animus, ⁊ corpus: ⁊ regula-
riter non transfertur dominium abſqꝫ traditione habili alias ad
20 transferendam poſſeſſionem. ¶ † Sed eſt ſciendum quod quidam
ſunt actus ficti deſtinati a iure pro ſigno tradite poſſeſſionis: ⁊ ta-
les transferunt ipſas. Uidebimus in glo. Quidam autem actus
determinantur a conſuetudine, tanquam ſigna transferende poſ-
ſeſſionis: ⁊ tales adhuc transferunt. Et hoc eſt, quod vult notabi-
liter hec decre. Et quod operatur ius in determinando actum fi-
ctum ad ſignum transferende poſſeſſionis, illud operatur conſue-
tudo, maxime in rebus tradendis eccleſijs. Unde poſſet conſuetu-
do alios actus originare vltra ius, tanquam ſignum transferende
poſſeſſionis. Quod forte ita clare non eſt alibi. Unde hic nulla re-
peritur ſpecialitas in eccleſia, nec in trāſferendo dominio, nec poſ-
ſeſſione: quia poſſeſſio per actum fictum ex conſuetudine determi-
natum transfertur, ⁊ ipſa tranſlata, transfertur dominium. Actus
autem a iure determinatos numerat gloſſa primum inueſtitura:
nam annulus, ⁊ biretum, eſt ſignum inueſtiture: ⁊ hac inueſtitura
transfertur poſſeſſio. infra de donatio. per tuas. Nota gloſſ. quod
per inueſtituram transfertur poſſeſſio: contra not. glo. in dicto ca-
pitulo. per tuas. de prebend. pro illorum. ⁊ de prebend. accedens.
vide glo. de inſtitu. authoritate. Innocen. tangit de reſtitutio. ſpo-
lia. in literis. ⁊ capitu. cum ſuper. ⁊ Dynus in regula prima de re-
21 gulis iuris. libro ſexto. ¶ † Dic quod quandoqꝫ fit inueſtitura
ante ius tranſlatum: ⁊ ſatis fatigatur in iure transferendo: ⁊ non
transfertur poſſeſſio. Glo. de inſtitu. capitu. authoritate. Quod eſt
verum, niſi conſuetudo determinaret inueſtituram pro trāſlatio-
ne poſſeſſionis, ⁊ iuris, vt aliquando fit. Quandoqꝫ fit inueſtitura
poſt iam trāſlatum ius totale: ⁊ tunc aut poſſeſſio non eſt vacans:
⁊ non transfertur poſſeſſio: quia oportet prius tenentem priuari
poſſeſſione. Et hic eſt modus eum priuandi per ſolam inueſtiturā
alterius: quia per hoc non ſuſpicatur ſe poſſe repelli, niſi forte hic
actus fieret cum cauſe cognitione, ⁊ animo transferende poſſeſſio-
nis: vt. l. qui vniuerſas. §. j. ff. de acquir. poſſeſ. ¶ Quandoqꝫ fit in-
ueſtitura de re vacante: ⁊ tunc aut fit in preſentia rei: ⁊ transfertur
poſſeſſio: vt. l. j. C. de acquiren. poſſeſ. ¶ Quandoqꝫ fit de re vacan
te, reo

te,reo abſente:⁊ tunc non transfertur poſſeſſio, ſed datur licentia
de ingrediendo propria authoritate.Uerba ſunt Innoc.⁊ Com-
poſt.de elect.tranſmiſſam.vide per eum ibi.Puto tamen quod ſi
procederet conſuetudo, ⁊ hominis deſtinatio, quod inueſtitura
trāſfertur poſſeſſio,⁊ quod illud eſt ſignum tranſlate poſſeſſionis,
quod etiam in re abſenti transfertur poſſeſſio, per iſtam decreta-
lem:⁊ ſic per actum omnino remotum tunc tranſfertur poſſeſſio.
22 ¶ †Glo.dat ſimilia,in quibus ſignum aliquando ſupernaturali-
ter propter iuris artificium operatur in geſtis hominum alias
operationes:nam annulus ſignificat matrimonium,⁊ illud preſu
mit.de preſumpt.illud.Quod intellige vt ibi,quando annulus ex
23 conſuetudine non eſt ſignum alteri actui proportionabile.†Item
reſtitutio inſtrumentorum,eſt ſignum renūtiationis:de renun.ſa-
24 ne.de pactis.cum pridem.ff.de pactis.l.Labeo.¶ † Secus ſi re-
ſtituitur pignus.ff.eod.l.poſtquam,que ſit ratio:dic vt dicto.c.ſa-
25 ne ⁊ glo.reddit.ſ.vt lite penden.eccleſia ſancte Marie.†Item per
traditionem inſtrumenti, in quo apparet donatio ſerui, donatio
preſumitur:vt.l.j.C.de dona.quod intellige vt dixi in dicto.c.eccle
26 ſia.†Secundum ſignum eſt traditio clauium.ff.de contrahen.em.
l.clauibus.Quod intellige,quando fit in re preſenti:vt ibi no.⁊ in
27 l.iij.ff.de acquiren.poſſeſ.†Traditur poſſeſſio,ſi rem penes te de-
poſitam tibi vendidi.Inſti.de re.diui.§.interdum.nam illa deten-
28 tio ſumitur pro corporali apprehenſione.¶ † Alius eſt actus,
quando quis ſe conſtituit nomine alterius poſſidere.¶ Aduerte
Canoniſta, quia non habes de iſto contractu conſtituti, eo ipſo
quod conſtituo me nomine alterius poſſidere,transfero poſſeſſio-
nem quam in me habeo,⁊ quam volo transferre in eum,cuius no-
mine conſtituo me poſſidere.Et ſic dicit de alio,cuius nomine etiā
transfertur ciuilis:⁊ ita demum ſi ille,qui ſic ſe conſtituit, poſſide-
bat.Nam per iſtos actus fictos detinens nomine alieno poſſeſſio-
nem in alium poſſidentem non transfert:vt not.in.l.interdum.⁊.l.
quamuis.ff.de acquirenda poſſeſſione.Illam ergo ,quam habet,
per contractum conſtituti transfert:⁊ ſi haberet naturalem, ⁊ ciui
lem,⁊ conſtitueret ſe nomine illius poſſidere , animo transferendi
totam poſſeſſionem , ſola detentatione retenta , transfert.Si ani-
mo retinendi ſolam ciuilem,illam trāſfert:⁊ is,cuius nomine poſ-
ſideret,poſſidere diceretur:vt de reſtitutio.ſpoliato.olim.A non
poſſidente autem talis actus nil operaē in poſſeſſione:vt in.l.quā-
uis.§.i.⁊ in.l.interdum.ff.de acquirenda poſſeſſione.quod eſt ve-
rum,etiam ſi tempore conſtituti actualiter conſtituens ſe poſſide-
re nomine alieno nō ingrediatur poſſeſſionem:quia primus actus
ingreſſus,quo antea acquiſiui poſſeſſionē,coniungitur huic actui
conſtituti,⁊ ſubrogatur loco corporalis actus,qui requiritur ad
transferendam poſſeſſionem:vt not.ſ.de reſtitutione ſpoliatorum.
cum veniſſent.licet alij teneant contrarium:vt ibi tempore lect.ita
29 dixi.¶ †Unum tamen aduerte,quod aliqui voluerunt tenere,qđ
per actum conſtituti non transfertur poſſeſſio,niſi ſaltem tempo-
re conſtituti ingrederetur poſſeſſionem actualiter nomine abſen-
tis.Et hoc tenent quidam : vt not.ff.de acquirenda poſſeſſione.l.
quod meo.Et hoc ibi ſequitur Franciſcus de Aretio.Communi-
ter tenetur quod trāſfertur abſq; alia apprehenſione noua,etiam
in abſentia rei:quia primus actus corporeus ſufficit pro actu in
transferenda poſſeſſione,vt ille fingitur actus domini : vt notan-
ter dicit Innocen.qui has opinio.tangit ſummatim.ſ.de reſtitu-
tione ſpoliatorum.cum veniſſent.Ideo eſt per hoc deciſa queſtio,
quam poſuit Joannes Andreas in addi.Specu.in titu.de emp.
30 ⁊ vendi.§.j.verſicu.hoc etiam ſcias. ¶ †Si aliquis vendens pri-
mo nomine vnius conſtituat ſe poſſidere,⁊ ſecundo alteri vendat,
⁊ actualiter tradat:quis ſit potior ? Et tenet quod primus:quic-
quid ibi ſentiant aliqui.Et tangitur etiam in.l.quoties.C.de rei
vendi.per Cynum.¶ Teneas quod primus preualet,⁊ habet dire
ctum,non vtile dominium:quia per actum conſtituti transfertur
vera poſſeſſio,non ficta,⁊ verum,⁊ directum dominium.l.certe.§.
j.ff.de precario.⁊ transfertur per actum fictum.Idem not.in.l.ab
emptore.ff.de pactis.per Barto.⁊ tangitur in.l.ſi is,qui pro em-
ptore.ff.de vſucap.et vide.l.certe.§.j.ff.de precario.vbi eſt caſus.
Alium actum aſſignant hic docto.quando quis vendendo ſibi re-
tinet vſumfructum:⁊ tunc transfertur poſſeſſio.C.de dona.l.quiſ-
31 quis.¶ †Aduerte tamen quod id,quod dicitur,quod transfer-
tur in eccleſiam dominium ſine traditione,non extenditur ad Pu
blicianam.Dicit hic Joannes Andreas.⁊ allegat dictum Spec.
in titu.de loca.§.nunc aliqua.verſicu.homi.alias.lviij.qui ibi aſſi-
gnant cauſam:quia id,quod dicitur in.l.fina.C.de ſacroſanctis ec-
cleſijs.eſt exorbitans,⁊ ſic non debet extendi extra ſuum caſum:
non ergo trahi debet ad Publicianam.¶ Tamen poſtea limitat,
⁊ dicit quod hoc eſt verum,quando quis habet titulum a non poſ
ſidente:ſecus ſi haberet titulum a poſſidente.Tene indiſtincte pri
mum:quia licet ſolo titulo transferatur dominium, non tamen
transfertur poſſeſſio,vt ſtatim dicam.Nec obſtat regula.l.claui-
bus.ff.de contrahenda emptione.quia verum eſt,quando eo caſu,
quo transfertur dominium a domino,transfertur ⁊ vſucapiendi
conditio a non domino,⁊ conſequenter Publiciana:quia illa ſunt
vera,quando intercedunt ſubſtantialia ad Publicianam ⁊ vſuca
piendi conditionem. Tempore lectionis ita dixit : quia tunc de
equitate forte haberet Publicianam.Quod bene nota,⁊ non me-
32 mini me audiuiſſe illud dictum.¶ †Ad hoc vide not.per Innoc.
in.c.in preſentia.ſ.de proba.vbi tenet expreſſe quod Publiciana
transfertur in eccleſiam,ſicut ⁊ rei vendicatio. Tamen puto con-
tra:quia regula iſta eſt conuertibilis,vbi dominus per actum ſuū
transfert dominium,⁊ vſucapiendi conditionem.l.clauibus.ff.de
contrahenda emptione.⁊ hec conuertibilis,Ubi eſt vſucapiendi
conditio,eſt ⁊ Publiciana.ff.de Publiciana.l.traditionem . In
talibus autem procedit extenſio:vt in regula,que contra.de regu-
33 lis iuris.⁊ not.ff.de furtis.ſi quis ſeruo.¶ †Contrarium eſt ve-
rum:quia ſine poſſeſſione non transfertur vſucapiendi conditio.
Ad hoc regula,ſine poſſeſſione.de regulis iuris.libro ſexto.⁊ re-
gula.l.clauibus.procedit,quando iure communi transfertur do-
minium vigore traditionis:quia in re fit traditio clauium,et ſic
transfertur dominium.Sic in propoſito,eſt neceſſe cōcurrant re-
quiſita ad preſcriptionem.De hoc tamen dic vt not.in.l.ſecunda.
in fine.⁊.l.cum ſponſus.§.primo.ff.de Publiciana.Nam his caſi-
bus,quibus transfertur dominium ſine traditione,ſi is,in quem
transfertur dominium, vult vti Publiciana ex perſona transfe-
rentis,certe hoc poteſt : ſi ex perſona propria, tunc hoc non po-
teſt,niſi tradito interuallo.De quo dic vt nota.in dictis iuribus.
34 Et ſic debes intelligere,⁊ concordare dicta ſupra.¶ †Quero,vi-
di quod dominium in eccleſiam abſq; traditione transfertur:quid
de poſſeſſione?Uide glo.que tangit.C.de non numerata pecunia.
l.ſi ex cautione.Innocen.hic tenet,quod poſſeſſio non transfertur
in eccleſiam,niſi alius actus verus,vel fictus interueniat.Idem
ſentit infra de reſtitutione ſpoliatorum.cum veniſſent.⁊ ibi caſus:
⁊ idem de priuilegijs.c.paſtoralis.⁊ ibidem not.Joannes Mona.
⁊ Archidiaco.xvj.queſtione prima.moderamine.diſputat,⁊ poſt
multa concludit contrarium,ſcilicet quod in eccleſiam transfer-
tur poſſeſſio abſq; traditione.Allegat.xix.queſtione vltima.ſi qua
mulier. xvj. queſtione.vij.ſi quis deinceps.in gloſſ.vltima.Dic,ſi
actus aliquis a lege,vel conſuetudine preceſſit determinatus ad
transferendam poſſeſſionem, transfertur,licet natura ſui non ſit
proportionabilis. Et hic eſt caſus notabilis,de reſtitutione ſpo-
liatorum.cum veniſſent.Si nullus actus interceſſit,ſi in inſtrumē
to dictum fuit,Dedit,vēdidit,⁊ tradidit:ita quod adſit illud ver-
bum,probatur tranſlata poſſeſſio,ſi in re,preſenti:ſi in re abſenti,
ſola data licentia ingrediendi propria authoritate.l.ſecunda.C.de
acquirenda poſſeſſione.⁊.l.predia.ff.eodem.Dicit Cal.quod ſi eſt
res mobilis,etiam ſi non probetur preſentia rei,probatur tradi-
ta,etiam in eccleſia:vt eſt caſus in dicto.c.paſtoralis. Si non ap-
paret verbum Tradidit,nec aliud verbum,vel actus ſignificans
tranſlationem poſſeſſionis,tunc principaliter ſi habetur titulus a
tertio non poſſidente,non transfertur poſſeſſio : vt dicto.c.paſto-
ralis.de priuileg.de prebend.licet epiſcopus.libro ſexto.Si a poſ-
ſidente,adhuc non transfertur poſſeſſio in eccleſiam,ſed bene ſolo
titulo,⁊ ſuppoſitione perſone transfertur poſſeſſio in conſequen-
tiam rerum. Sic debet intelligi dictum Innocen.in capitulo.in
preſentia.infra de probatio. vt in adoptate cum bonis.ff.de pre-
ca.ſi cum adoptauero.⁊ monachatione:vt not.in illa authentica,ſi
qua mulier.nam tunc is,qui poſſidet,videtur ſe conſtituere poſſi-
dere nomine illius,a quo poſſidetur. Antonius de Butrio.

1 ☞ Conſuetudo non valet vt in cauſis eccleſiaſticis populi dictū
pro ſententia teneatur.
2 Sententia non eſt dictanda in cauſis eccleſiaſticis ad conſilium ſa-
pientum ⁊ inſipientum.
3 Conſilium indeliberatum nemo ſequi tenetur.
4 Conſilium deliberatum ſequi quis tenetur pacto.
5 Compromiſſum quod quis ad nutum alterius iudicet,non va-
let.
6 In,dictio ſtat quandoq; priuatiue.
7 Statutum arctans iudicem eccleſiaſticum,quod in cauſis eccleſia
ſticis ſequi omnino teneatur conſilium laici,non valet.
8 Conſuetudo repugnans canonicis ſtatutis,non valet.
9 Sententia a iudice incompetenti lata,non valet.
10 Iudicandum an ſit exemplis peritorum in conſuetudine eo-
rum.
11 Conſuetudo dat iuriſdictionem.
12 Conſuetudo non poteſt operari quod incepax iudicet.
13 Inſipientium conſilium ſciſcitari non eſt incongruum.
Deus aliquando reuelat inſipientibus,⁊ non ſapientibus.
14 Fatui quandoq; dant bonas rationes.
15 Sapiens non habet magnum ingenium ſine miſtura dementie.
16 Conſuetudo contra ius valet.

17 Sententia lata per iudicem incompetentem quando valeat.

1 AD noſtram. ¶ †Non valet cõſuetudo vt in cauſis eccleſiaſticis dictũ
populi pro ſententia teneatur. hoc dicit. ¶ Et ſunt
due partes. Secunda ibi: nos igitur. Abuſiua conſue-
tudo, ⁊ ipſius reprobatio. Et incipientibus hic erit vna noua mi-
2 ſtura. ¶ †Nota primo quod ſententia non eſt dictanda in cauſis
eccleſiaſticis ad conſilium ſapientum ⁊ inſipientum, vel votum,
3 alias nutum indeliberatum eorum. ¶ †Et ſic nota quod non va-
let ſtatutum, vel conſuetudo, qua cauetur quod conſilium indelibe-
4 ratum, etiam ſapientum cõſulentium, quis ſequi teneatur. ¶ †A
contrario, quod ſecus eſſet, ſi conſilium eſſet ſapientum, et delibe-
5 ratum. Vide quod not. j. de offi. delega. ſi pro debilitate. ¶ †Nota
quod non valet ſtatutum, per quod vni tribuitur cognitio, alteri
facultas iudicandi, ⁊ per quod auffertur libertas ſententie ei, qui
de cauſa cognouit: ſic nec valet compromiſſum vt quis iudicet ad
6 nutũ alterius. ff. de arbi. l. non diſtinguemus. §. queſitum. ¶ †No.
de dictione In, que quandoq; ſtat priuatiue, vt inſipientibus, id
eſt non ſapientibus. De quo dic vt per Barto. in l. Gallus. §. ille
caſus. ff. de liberis ⁊ poſthumis. in Specu. de diſputatio. ⁊ allegat.
7 §. poſt hec. ver. vel ibi imponitur. ¶ †Nota argu. quod non valet
ſtatutum arctans iudicem eccleſiaſticum in cauſis eccleſiaſticis
omnino ſequi conſilium laici: cum talia non debeant tractari iudi-
8 cio ſecularium: vt de iudi. c. ij. ⁊ iij. ¶ †Nota quod non valet con-
ſuetudo repugnans canonicis ſtatutis, quando eſt irrationabi-
9 lis. ¶ †Nota regulam quod non valet ſententia a non ſuo iudice
10 lata. ¶ †Nunquid autem exemplis peritorum, ⁊ conſuetudine eo-
11 rum iudicandum ſit: vide. xx. diſtinctione in ſumma. ¶ †Oppo.
quod imo poſſet operari conſuetudo quod valeat ſententia lata a
non ſuo iudice: quia conſuetudo dat iuriſdictionem: de offic. ordi.
12 cum ab eccleſiarum. de foro competen. cum contingat. †Solu. Hec
non tollitur hic: ſed ſolum hic diſponitur quod non poteſt opera-
ri vt valeat ſententia non iudicis. Quando autem conſuetudo de-
dit iuriſdictionem, non eſt verum dicere quod ſit non iudex, vel quod
hoc non poteſt operari conſuetudo, quod incapax iuriſdictionis
13 iuriſdictionem nanciſcatur. ¶ †Opp. quod non ſit abſonum que-
rere ab inſipientibus: quia Deus aliquãdo reuelat inſipientibus,
quod non ſapientibus. C. de officio rectoris prouincie. l. potioris.
xcv. diſtinctio. eſto. ſic quod ⁊ a pluribus queritur, facilius inueni-
14 tur. xx. diſtinctione. de quibus. cum ſimilibus. ¶ †Solu. Quod ab
illis querat ad ſe informandum, non eſt hoc damnatum: ſed quod
eorum dictum neceſſitet pronuntiari habentem, vel non ſecuta
pronuntiatione habeatur pro ſententia, hoc eſt damnatum hic.
Unde dicit Ioannes Andreas quod fatuus Pariſien. ſonum
vnius Turonen. pro odore aſſati tabernario compenſando alter-
cationem ipſius cum paupere, qui ad odorem illum panem vnum
comederat, diffiniuit: quod forſan Catoni vel Gratiano reuelatũ
15 non fuiſſet. ¶ †Unde Seneca de trãquilli. animi, in fine: Nullum
magnum ingenium ſine miſtura dementie. Facit in Specu. de ar-
16 bitro. §. fina. ¶ †Oppo. quod conſuetudo valet contra ius. ff. de
admini. tuto. ſine herede. §. penulti. Gloſſ. remittit ad capi. fina.
17 ¶ †Opp. quod ſententia valet a non ſuo iudice. iij. queſtione. viij.
cuius in agendo. Glo. excipit duos caſus, qui incongrue excipiun-
tur: quia dato quod origine non ſit iudex, efficitur iudex proroga-
tionis, vel hominis, ſecundum Hoſtienſem. bene excipitur ſecun-
dum eum: de foro competen. c. ſi diligenti. verſi. cum igitur. xi. que-
ſtione. j. inolita. ⁊ c. placuit. de renuntia. quod in dubijs. de appel. ſi
duobus. Antonius de Butrio.

1 ☞ Conſuetudo non habilitat presbyteros ad ea, que ſunt ordi-
nis epiſcopalis.
2 Presbyter non extendit manum ad reſeruata epiſcopo.
3 Abſolutio per presbyterũ ſuper caſibus epiſcopo reſeruatis duo-
bus caſibus non valet.
4 Presbyteralis ordinis character innexus dignitati pontificali
eſt maioris virtutis, ⁊ potentie in epiſcopo.
5 Presbyteralis characteris virtutem reſtringit ius poſitiuum.
Presbyteri ſecundum primeuam eccleſiam ordinabant.
6 Confirmatio in fronte eſt de caſibus epiſcopo reſeruatis.
7 Conſuetudo non tribuit poteſtatem inferioribus circa ſacerdo-
talia.
8 Conſuetudo quid poſſit circa authoritatem pontificalem.
9 Conſuetudo quid poſſit circa reſeruata principi.
10 Sacramenta neceſſitatis omittere, eſt illicitum.
11 Neceſſitate conceſſa, ea ceſſante non ſunt trahenda in conſequen-
tiam.
12 Conſuetudo in his, que ſunt ordinis, nil poteſt.
13 Presbyteri quid poſſint circa ſacramentalia.
14 Sacramẽta poſſunt reiterari, vbi ſunt collata defectu poteſtatis.
15 Sacramenta epiſcopalia an poſſint presbyteri conferre.
16 Sacramenti effectus an impediatur pape prohibitione. 22.
17 Presbyter ſuſpenſus non confert ſacramenta.
18 Papa nil poteſt conſtituere contra fidem.
Papa quando poſſit impedire ne ſacramenta conferantur.
19 Statuere non poteſt papa contra generalem eccleſie conſuetudi-
nem.
20 Papa omnia poteſt, preterquam ſpecifice illi prohibita.
21 Papa poteſt diſpenſare ſine clerici conſenſu in poſitiuis.
23 Inferiores a papa quid poſſint.
24 Presbyter non poteſt alteri ad tempus curam committere.
25 Sacramenta que poſſint laici conſuetudine conferre.
26 Laicus poteſt penitentes reconciliare.

1 QUanto. Forte capitulum eſt in materia ſua: ⁊ breuiter dicit: †Conſuetudo non ha-
bilitat presbyteros ad ea, que ſunt ordinis epiſcopa-
lis, et que epiſcopo reſeruata ſunt. hoc dicit. Et ſunt
due partes. In prima conſuetudinis tenor. In ſecunda reproba-
2 tio, ibi: diſcretioni tue. ¶ †Nota principale dictum huius decre.
quod non poteſt presbyter extendere manum ad reſeruata in pri-
3 uilegium epiſcopo: ⁊ ſi mittat manum, nihil operatur. †Vide per
hoc duo, quod ſi abſolueret presbyter in caſibus epiſcopo reſerua-
4 tis, de peniten. c. j. libro. vj. quod non valeret abſolutio. ¶ †Nota
quod licet ſecundum theologos non ſit dare ordinem vltra presby-
teralem, tamen ex ritu apoſtolorum character ordinis presbytera-
lis iunctus dignitati pontificali eſt maioris virtutis, ⁊ potentie.
Et ſic vnus ⁊ idem character ordinis presbyteralis eſt maioris au-
thoritatis in epiſcopo, quam in ſimplici ſacerdote. De quo dic vt
5 in proemio ſexti. ¶ †Nota ex hoc quod licet ius poſitiuum quan-
tum ad habitum characteris non reſtringat, tamen virtutem cha-
racteris reſtringit, cum ritus Apoſtolorum reſtringit virtutem
characteris, vt potentior, quam ſit ius poſitiuum. Nam etiam ſe-
cundum primeuam eccleſiam presbyteri ordinabant. xxi. diſtinctio-
ne. in nouo. Ad hoc. xciij. diſtinctio. legimus. Et hac poteſtate ex
ritu Apoſtolorum ad pontifices reſtricta, vt dicto capitulo legi-
mus. ſimplices ſacerdotes cõferendo nil imprimunt, niſi vmbram
6 quandam: ⁊ ſic nec imprimunt characterem. ¶ †Nota hic vnum
de reſeruatis pontificalibus, ſcilicet conferre ſacramẽtum in fron-
7 te. ¶ †Nota quod circa poteſtatem attribuendam inferioribus
circa ſacerdotalia nil poteſt conſuetudo, ſed bene operatur circa
ea, que iuriſdictionis ſunt. j. de iudi. ceterum. ⁊ de foro compe. cum
8 cõtingat. †An autem poſſit aliquid conſuetudo circa ea, que ſunt
pontificalis authoritatis, non dico circa ſacramentalia: recurren-
9 dum eſt ad no. in c. accedentibus: de exceſſibus prelatorũ. ¶ †An
autem circa ea, que ſunt reſeruata in priuilegium principis poſſit
aliquid cõſuetudo, recurrendum eſt ad notata per Innocentiũ. j.
10 titu. j. bone. ij. de offi. lega. quod tranſlationem. ¶ †Not. quod que-
dam ſunt ſacramenta neceſſitatis, que omittere omnino eſt illici-
tum, ſi ex contemptu omittantur. Et nota quod neceſſitas non ha-
bet legem: ita quod melius eſt non habere, quam inaniter habere.
11 Ad hoc de confir. vti. vel inuti. bone. ¶ †Ultimo not. quod ex ne-
ceſſitate conceſſa, non ſunt ad conſequentiam trahenda, neceſſita-
12 te ceſſante. Or habetis notabilia. ¶ †Venio ad materiam decre.
quod in hac decreta. agitur de vi conſuetudinis in tribuenda po-
teſtate non habenti: ⁊ habes hic quod conſuetudo in his, que ſunt
ordinis, nihil operatur: in his autem, que ſunt iuriſdictionis, plu-
rimum operatur. Et an poſſit tribuere poteſtatem excommuni-
candi. vide de foro competenti cum contingat. de reſtitutione ſpo-
liatorum. olim. ij. de his, que fiunt a prelato ſine conſenſu capituli.
peruenit. Et an poſſit inferiori tribuere iuriſdictionem in graui-
bus, ibidem: ⁊ in reſeruatis epiſcopo. An autem poſſit tribuere
poteſtatem in reſeruatis principi: dicit Innocentius quod non, in
c. bone. ij. j. de poſtulatione prelatorum. de officio lega. quod tranſ-
lationem. de preſcrip. auditis. ⁊ c. ad aures. Hec non proſequun-
tur hic glo. nec docto. ⁊ an poſſit tribuere poteſtatem, quo ad ea,
que ſunt meri imperij: per Cyn. de emancipa. lib. l. j. ⁊ c. cum contin-
gat. de foro compe. ¶ Secundo in hac decre. agitur de poteſtate
erga ſacramentalia: ⁊ hic tanguntur aliqua. Primo an ſacerdo-
tes poſſint ſacramentalia epiſcopo reſeruata conferre, vt confir-
matio in fronte. Secundo an poſſint conferre alias habentes po-
teſtatem, papa prohibente, vel ſuperiore. Tertio an inferiores pa-
pa poteſtatẽ erga ſacramentalia poſſint alijs delegando tribuere.
Quarto an laici etiã alias extra eccleſiam, aliq̃ retineant erga ſa-
13 cramẽtalia poteſtatẽ. ¶ †Venio ad primũ: ⁊ pro eius expeditione
vna cũ glo. j. opp. quod presbyteri ſacramentalia cõferant. xcv. alias.
lxxv. diſt. peruenit. Dic, quãq; presbyteri conferunt ex ſe poteſta-
tem, quia presbyteri cauſantes: ⁊ non poſſunt, vt hic: quia hoc epi-
ſcopis eſt reſeruatum: ⁊ ſic poteſtate carent: ergo pro non dato ha-
14 betur: vt. j. queſtione. vij. Daybertum. † Nec obſtat de ſacra. non
ite. pa

15 ite.paſtoralis.quia ibi non erat defectus poteſtatis.† Quandoq;
conferre intendunt cauſantes a conſuetudine poteſtatem: ⁊ idem
caſus eſt hic,qui in hoc non ſupplet defectum. Quandoq; cauſant
poteſtatem ex delegatione pape,⁊ commiſſione: ⁊ an hoc poſſint:
Glo.diſputat hic,⁊ de conſecra.diſtictione.v.manus. Videtur qđ
non,vt hic. In cõtrarium videtur:vnde in dicto.c.peruenit.alias
illi fuiſſent decepti authoritate pape. Contrarium gloſſ.determi-
nat vt poſſit delegare epiſcopalia ſimplici ſacerdoti,imo plus cle-
rico,vt illa,que habet in ſe,alteri conferre poſſit. Quaſi velit ſenti-
re id,quod dicit glo.in dicto.c.peruenit.vt ſi ſit preſbyter,preſby-
teratum:ſi diaconus,diaconatum,⁊ inferiores ordines,⁊ omnia ſa-
cramenta,que habet. Idem ⁊ in alio clerico:ſed quod poſſit confer-
re illa,que non habet,non,etiam ex delegatione pape: vt ſi ſit ſub-
diaconus,non poſſit conferre preſbyteratum. Poteſt ergo quod
habet conferre,⁊ que non habet,non. Et hoc tenet gloſ.in dicto.c.
peruenit. ¶ Thomas tamen in quarto Sententiarum,diſtinctio
ne.vij.q.iij.ar.primo.tenet quod non habet papa poteſtatem con-
cedendi preſbytero vt conferat ordines ſacros,nec confirmationẽ.
De quo dic vt hic habetur per Ioan.Calde. Dicit tamen Hoſt.
ibi,quod non poſſit papa preſbytero concedere vt chriſma confi-
ceret,⁊ non preſbytero vt cõficiat euchariſtiam:quia fundatur po
teſtas eorum ex plenitudine poteſtatis pape,iuncto adminiculo
habiti ſacramenti. Per quod apparet quod iſto adminiculo ceſ-
ſante,nullo modo alter dex eis deficiente hoc poteſt alter ipſorum.
Aduerte quod glo.dicit de clerico,hec fuit opin.Syluestri:⁊ plus
etiam dixit de laico,vt ⁊ illa poſſet. Glo.hic non videtur fateri de
laico,fatetur tamen de clerico:⁊ Compo.hoc fatetur de preſbyte-
ro:per quod videtur negare,vel ſaltem non ſecure dicere in infe-
rioribus. Inn.⁊ alij ſtant cum glo. Et ſic teneamus quod clericus
hoc poſſit:quia ille tanquam capax ſpiritualium hoc poterit,ſed
laicus non. Et ſic patet quod papa non poteſt habilitare laicum,
vt poſſit ſpiritualia,que non ſunt ſibi conceſſa ex lege diuina,ſal-
tem quo ad ſacramentalia. Quandoq; preſbyter cauſat poteſta-
tem ex delegatione epiſcopi:⁊ omnes fatẽtur,vt videbitis ſtatim,
quod non poſſit talia preſbyter: quia nõ poteſt epiſcopus eum ad
16 hoc habilitare. ¶ † Ad ſecundum,an ſacramentalia,que conferre
alias poteſt preſbyter,vel epiſcopus,ſi papa ipſum prohibet,im-
pediatur effectus ſacramenti,ſeu ſubſtantia eius. Glo.tangit hic,
⁊ vera. Docto.hoc dicunt de conſe.diſti.v.manus.per Ioan.⁊ hic
in verſi.ſed ſi papa prohibet.⁊ concludit quod ſi conceſſis per de-
legatum preſbytero,ſi prohibet papa,nihil agit. ¶ Conclude de
epiſcopo,aut prohibet epiſcopus quo ad ſacerdotem collationem
eorum,que ſpectant ad ſacerdotem:⁊ tunc characterem non poſſet
inhibere,nec effectum,reputa in ſacramentis neceſſitatis omnino,
vt eſt baptiſmus. Ad hoc glo.de cle.excommunica.mi.ſi celebrat.
Et dicunt hic docto.quia epiſcopus non habet poteſtatem ſuper
hoc conſtituendi,ſicut papa in alijs ſacramentis,vt penitentia,et
17 ordine.† Unde ex cauſa,que in dubio preſumeretur,poſſet,vt pu-
to,effectum tollere:vt ſi ſuſpenſus eſſet ſacerdos a collatione ſacra
mentorum:vel ſi epiſcopus aliquod peccatum ſibi reſeruaret: hic
abſolutus a tali non eſſet effectualiter abſolutus. Et hec vera vbi
recipiunt ab illo,qui ſuſpenſus eſt notorius:de coha.cle.⁊ mu.ve-
ſtra.⁊.c.innotuit.xxxij.diſtinctio.§.verum. ¶ Item quando reci-
piuntur ab illo,qui ſuſpenſus eſt,⁊ non toleratus ſcienter,vt in di
ctis iuribus. Et clare hoc ſcribit Inno.de here.fraternitatis. Se-
cus ſi ignoranter aſſumerentur:quia tũc fides ſuppleret:vt notat
glo.j.de electio.dudum. Ad hoc quod no.Inno.de cle.excommu-
18 nica.mi.ſi celebrat.in fin.ad hoc.50.diſt.in.qui ſub gradu. ¶ † Aut
papa prohibet epiſcopum,vel preſbyterum facere erga ſacramen
talia,que ſui ordinis ſunt. Et hic glo.dicit quod non comprehen-
dit. Quidam ſunt habentes ab eo poteſtatem accidentalem dele-
gationis,vt preſbyteri in ſacramentis epiſcopo reſeruatis:⁊ taliũ
poteſtas tollitur ex ſola delegationis reuocatione:quia ſicut ex ac
cidenti datur,ita ⁊ tollitur:vt in regula prima de regu.iuris libro
vi.⁊ in hoc omnes concordant. Aut hec poteſtas competit ex po-
teſtate naturali,⁊ ordinaria:⁊ tunc opi.ſunt: tamen concordantur
per Inno.quod ſi papa velit tollere poteſtatem eis ſtatuendo per
viam ſtatuti generalis in aliquo caſu,⁊ poſſet:quia ad eum ſpectat
in ſacramentalibus diſponere de perſonis,de diebus,⁊ modis,et
forma ſacramentorum conferendorum: vt patet de baptiſmo.c.i.
Unde epiſcopo poſſet auferre poteſtatẽ chriſmandi:⁊ poſſet preſ-
bytero auferre poteſtatem baptizandi. Hoc vltimum non placet
Hoſti.quia papa,etiam per cõſtitutionem,non poſſet facere quin
baptizatus ſecundum formã eccleſie ſit baptizatus:eſſet enim hoc
contra fidem,contra quã papa nĩſ põt:de conceſ.prebẽ.propoſuit.
Item puto qđ ſacramentalia nõ impediret quo ad characterem,
ſed bene quo ad executionem,etiam ſi apponeret decretum. Dicit
glo.in ver.ſcribentes.in cle.in plerisq;.de elec.ad hoc qđ no.de elec.
prudentiam.lib.vi.glo.de pen.prouide. Dicit tamen Inn.qđ non
eſſet hoc tolerandum,niſi ex cauſa faceret:quia hoc eſſet contra ge

19 neralem ſtatum eccleſie. ¶ † Not.hinc quod contra generalem ſta-
tum eccleſie,non poteſt ſtatuere papa Dicam.ſ.aliquid. Sed ſi vel
let hoc facere per viam ſimplicis prohibitionis,dicit quod hec nõ
poſſet,quia ex ordinaria poteſtate conferret illa,que ſunt ſacra-
20 mentalia,ſecũdum Inn.† Hoc autem,vbi dixit poſſe papam,fun-
datur ſuper plenitudine poteſtatis,in qua dicit Inn.quod omnia
poteſt,preterquam ſpecifice prohibita ei,vel q̃ faceret ↄtra fidem,
vel contra generalem ſtatum eccleſie:quod dicit ipſe poſſe,ſed non
eſt in hoc permittendus. Idem dicit Io.gloſſator decretorũ.xxv.
q.i.que ad perpetuam.ideo exigitur cõſilium tunc cleri,vt ibi no.
Unde dicunt doct.de ſen.excom.nolli.quod non poſſet tollere quo
ad clericos concilium,ſi quis ſuadente.xvij.q.i.niſi hoc faceret cũ
concilio. Et idem Io.viij.q.i.in his.i.q.iij.ex multis de temp.ord.
21 cum dilectus. ¶ † Dicit tamen Inn.quod in poſitiuis poteſt di-
ſpenſare contra ea,que tangunt ſtatum eccleſie. Quod credo in ali
22 quo,ſed nõ ſimpliciter. ¶ † Dic quod quedam ſunt epiſcopis,vel
preſbyteris competentia ex accidentali poteſtate delegata:⁊ in ta-
libus ſimplex ꝓhibitio non vitiat poſt factum:vt dicit gl.ad hoc
de reſti.ſpo.audita. Idem in excommunicatione:quia prohibitus
excommunicando ligat.de offic.or.c.i.lib.vi.in verb.attentet. Idẽ
in dependentia ab officio:vt in cle.i.de regul.in verbo Irritum.
¶ Quedam ſunt competentia ex poteſtate ordinaria:⁊ non video
differentiam,an ſtatuendo,vel cum cauſe cognitione prohibendo
inhibeatur. Unde dico quod in ſacramentalibus imprimentibus
characterẽ geſtũ valet quo ad habitum ⁊ characterẽ,etiam ſi eſſet
decretum appoſitum. No.glo.de peni.ex eo.gl.de electio.prouida.
lib.vi.tex.cum gl.de ele.in cle.in plerisq; ⁊ ideo ſi ꝓhibetur qđ re-
ligioſus non poſſit promoueri ad dignitatem epiſcopalem,que ca
reat clero,⁊ populo,vel patrono,etiam ſi ſit appoſitum decretum,
ſi promoueretur nihilo minus imprimitur character:vt dicta cle.
in plerisq;. Si eſt actus ſacramẽtalis imprimens gratiam,nõ cha-
racterem,vt eſt ſacramentum euchariſtie,penitentia,⁊ ſimilia,gra
tia impeditur in ſciẽtem,maxime ſi defectus eſt notorius.xxxij.di
ſtin.§.verum. Idem in ſciente inhabilicatem ⁊ prohibitionem:vt
no.Inn.de here.fraternitatis.⁊ dixi de ſchiſma.c.i. Hec procedũt
ſaluo ſacramento omnino neceſſitatis,vt baptiſmi: quia ab eccle-
ſia propter neceſſitatem permittitur recipi a quocũq; prohibito.
Et tenet Hoſt.quod etiam ſi ſpecifice aliquis ab iſto prohiberet,⁊
quo ad gratiam,⁊ characterẽ reciperetur. ¶ Quedam ſunt com-
petentia ex poteſtate ordinaria in ſpiritualibus,nõ ſacramentali-
bus:⁊ in iſtis recurrẽdum ad gl.in cle.i.de iure pa.ſi tempore date
poteſtatis alioqua eſt appoſita limitatio,factum contra prohibi-
tionem non valet. Si ex poſt facto poteſtas inhibeatur,⁊ cum de-
creto,non valet quod agit: ſi ſine decreto,valet,niſi fiat inhibitio
ad conſeruandum ius alicuius priuati,vt in inhibitionibus con-
ferendis:de conceſſio.preben.c.i.⁊.c.ſi ſoli.⁊.c.ſi capitulo.libro.vi.
23 ¶ † Ad tertium cum eadem gloſ.in verſi.epiſcopi vero licet ipſi.
Nunquid poteſt inferior a papa alteri delegare que ſunt ſue pote-
ſtatis,vt preſbyter que ſunt ordinis preſbyteralis: ⁊ epiſcopus,
que ſunt ordinis epiſcopalis. ¶ Hic aut vult tribuere hanc po-
teſtatem alias non habenti:⁊ non põt. Aut vult tribuere alias ha
benti non dando poteſtatem,ſed ipſam ampliando ad locum ſuũ:
⁊ poteſt. Unde preſbyter preſbyterum,⁊ epiſcopus epiſcopum po
teſt alterum inuitare ad illa,que ſpectant ad eius officium in ſua
dioceſi,vel parochia: vt patet de conſe.eccle.vel alta.aqua. Idem
dicit Ioan.qui ponit hec verba de his,que non ſunt ordinis,ſed
egent adminiculo ordinis,vt deponere,⁊ verberare clericum:quia
talia demandare non poteſt ordinem non habenti.hoc ponit in.d.
24 c.peruenit.hic allegato. ¶ † Aduerte tamen quod licet poſſit ſic
inuitare,non tamen poſſunt etiam ad tempus rectores curati cu-
ram alteri committere:ar.dicti.c.peruenit. Et hoc tenet Archi.de
elec.ex eo,libro.vi.⁊ Ray.in ſumma,de peniten.§.item poſito. An
autem illa,que iuriſdictionis ſunt,deleget,vide quod ſcribitur per
doctores,de officio ordinarij quod ſedem. Tene hec menti: quia
hic habes ſpecialiter de his,que ſunt ordinis: vt in dicto capitu-
lo aqua.⁊ capi.peruenit.an tunc deleget laico,habes glo.de iudi-
25 ciis.decernimus.in dicto.c.peruenit. ¶ † Venio ad quartum cum
vltimo glo.an laicus poſſit aliqua ſacramentalia conferre,vel ex-
tra eccleſiam poſitus de extra eccleſiam poſito: dic quod quedam
ſunt ſacramenta omnino ſumme neceſſitatis.vt baptiſmus: ⁊ ta-
lia poſſunt conferri,etiam a poſitis extra eccleſiam,dum tamen in
forma eccleſie.xxiij.queſtione prima.c.ſi quem.⁊ hic dicit glo. Aut
ſunt alia ſacramenta,vt penitentie,⁊ corpus Chriſti:⁊ talia a ſepa
ratis ab eccleſia non licite recipiuntur.xxiij.queſtione prima ce-
pit. Quod dicit hic Inno.verum,quando ſunt ſeparati,heretici,
aut excõmunicati. Secus ſi aliter. Declaro,vt quia ſunt aliter ſu-
ſpenſi. Ad hoc de coha.cleri.veſtra. Vel dicit quod ab aliis in ne-
ceſſitate poſſent ſumi,ſecundum eum. Allegat.xxxij.diſtin.§.ve-
rum.not.dic in neceſſitate:alias autem non poſſunt ſumi. Ratio-
nes autem differentie,quare ſacramẽtum euchariſtie,⁊ alia ſacra-

menta non recipiantur a ſeparatis ab eccleſia,ſed ſic recipitur ba
ptiſmus,aſſignantur per gloſſam in capitu.cepit.melius in.§.ſed
illud.⁊ ibi glo.ad quem remittit in dicto capitulo.cepit.Et magi-
me hec diuerſitas videtur extranea: quia eadem videtur fieri re-
miſſio in eucbariſtia,que fit in baptiſmo:cum contritio illa,que ha
betur in corpore Chriſti aſſumendo,ſit loco baptiſmi:de conſecra.
diſtinctio.ij.vt quid panis.¶ Glo.aſſignat cauſas: quia plenior
eſt gratia baptiſmi,quam ſit remiſſio,que fit ex aſſumptione cor-
poris:quia per baptiſmum etiam tolluntur pene purgatorij: de
penit.diſtinctione.vij.nullus.Ideo cum non ſint paris effectus,
non ſequeretur,poteſt conferre baptiſmum,ergo ⁊ poteſt conferre
corpus Chriſti non baptizato.¶ Item ſecundo, quia ſufficit ſic
ſcriptum:⁊ alia conſideratio habetur in baptiſmo,⁊ alia in ſacra-
mento corporis Chriſti.¶ Tertia ratio,quia circa ſacramentum
corporis Chriſti ſolent heretici peruertere formam eccleſie: vt in-
fra de here.cum ex iniuncto.ſed non ſic in ſacramento baptiſmi.
¶ Item quia qui accipit baptiſmum,accipit corpus Chriſti: ſed
non conuertitur:de conſe.diſtinctione.iiij.nullus.Dic quod ratio
nem aſſignat hic text.quia talia ſacramenta non ſunt ſumme ne-
ceſſitatis:ſed neceſſitatis,quia non cōtemnenda:ideo potius omit
tenda,quam recipienda ab his,qui conferre non poſſunt,vt hic.
Unde hoc eſt permiſſum a quocunque recipere vt maioris virtutis,
⁊ conſequenter maioris neceſſitatis.An autem a laico poſſint reci
pi ſacramenta talia in neceſſitate:de ſacramēto baptiſmi planum
eſt:de ſacramento eucbariſtie iam confecto,quidam dicunt quod
poteſt ſuſcipi:imo ipſemet in neceſſitate ſumere poſſet ſibi,ſecun-
dum Inno.qui dat pro regula,quod de omnibus,que ad officium
preſbyteri ſpectant,ad tantum poſſit laicus:quod apparet ab ec-
cleſia permiſſum,⁊ non plus.Et ſunt verba Ioan.in dicto.c.ſepe.
alias,cepit.Allegat.xxxii.diſtinctione.§.verum.ſed ſecundum ve-
ritatem ille.§.loquitur,quando quis ſuſcipit a ſuſpenſo.¶ De ſa
cramēto penitentie,dic quod in neceſſitate laico quis confiteri po-
26 teſt:de pen.diſtinctione.i.quem penitet.† Item ⁊ penitentes recon
ciliare poteſt:de conſe.diſtinctio.iiij.ſanctum.quod quidam etiam
intelligunt de excommunicato. Abſoluere tamen non poteſt,nec
reconciliare abſoluendo ab excommunicatione excommunicatum
⁊ in veritate,quia illa aut preſbytero,aut epiſcopo eſt reſeruata,et
pendet a poteſtate clauium:de ſentē.excommunicationis.nuper.⁊
c.de cetero.Idem de abſolutione quacunque,vel reconciliatione pec-
cati,⁊ alia ſpecialia,alias ſpiritualia,cum hoc pertineat ad pote-
ſtatem clauium,que non cadit in laicum: vt.ſ.de pen.noue quedā.
xx.diſtinctione.§.i.xxvi.diſtinc.cum ad verum.De hoc per glo.et
docto.de offic.ordi.paſtoralis.in glo.Quo caſu dat Innocen.pro
regula,quod de omnibus,que ad officium preſbyteri ſpectant,id
tantum poſſet laicus,quod apparet ab eccleſia permiſſum,⁊ a iu-
re.Et ſunt verba Ioannis.xxiiij.q.i.cepit.per quod concludere
videtur quod datio olei non poterit fieri a laico:quia hoc non re-
peritur conceſſum.¶ Fatetur tamen quod concedendo baptiſmū
laicus abſoluit.xxxij.diſtinctio.verum.⁊ idem Compoſt. propter
neceſſitatem ſacramenti. Eſt tamen differentia quare baptizare
non poteſt ſolenniter laicus,licet preſbyter poſſit:vt patet.50.di-
ſtin.qui ſub gradu.Item quia vnus in neceſſitate,⁊ alter in non
neceſſitate:vt patet de conſe.diſtin.i.qui conſtat.⁊.c.ſanctum.i.que
ſtione.j. alias.v.quod quidam.circa princip.⁊ ver.ſeq.ver.degra-
datus. Antonius de Butrio.

1 ☞ Conſuetudine non celebratur licite in loco exempto tempo-
re interdicti.
2 Interdictum generale dicitur,quod reſpicit ciuitatem tantum.
3 Interdictum generale indicendi poteſtatem quis habeat.
4 Exemptionis ius quando creari poſſit.
Epiſcopus an poſſit eximere eccleſiam in preiudicium archiepi-
ſcopi.
5 Conſuetudo contra vires ſententiarum cenſure nil poteſt.
Excommunicato non poteſt communicari per conſuetudinem.
6 Conſuetudine non conceditur,quod priuilegio conceditur.
7 Interdicto generali an poſſit ligari exemptus ſententia ordi-
narij.
8 Sententiam ferre poteſt papa ſuper non petito ex ſuo officio.n.
9 Sententia poteſt ad petita extendi,quando fertur ſuper cauſa.
10 Interdicti effectus quis.
12 Agere quando quis poſſit ſine mandato.
13 Capitulum poteſt agere ſine mandato ad tuendum iuriſdictio-
nem epiſcopi.
14 Capitulum non poteſt interdicere ſine epiſcopo.
15 Conſuetudo capitulo tribuere quid poſſit.
16 Interdictum ab ordinario latum,non ligat exemptos.
17 Interdicere ſpecialiter eccleſiam exemptam non poteſt epiſco-
pus.
18 Conſuetudinem poteſt ex officio papa caſſare,ex grauitia ortun-
tur.
Papa eſt ſuper ius,cuius proprium eſt vitia extirpare.
19 Neruus quid ſit.
20 Preſcribi qualiter poſſit contra obedientiam.

1 Cum inter. † Conſuetudine induci non po-
teſt,vt tempore generalis inter-
dicti licitum ſit in loco exempto publice celebrare.hoc
dicit.¶ In prima,querela. In ſecunda,exceptio.In
tertia,ſententia.Secunda ibi:procurator. Tertia ibi: nos ergo.
Not.quod epiſcopus ⁊ capitulum poſſunt agere ſuper conſerua-
tione generalis interdicti,quaſi actio ſit publica,ſiue interdictum
2 ſit poſitum a capitulo tantum,ſiue ab epiſcopo tantum. ¶ † Not.
quod generale dicitur interdictum,quod reſpicit ciuitatem tan-
3 tum.De hoc.ſ.de verborum ſignifica.cum in partibus.¶ † Nota
quod epiſcopus tantum,vel capitulum tantum,vel ambo ſimul,
habent poteſtatem generale interdictum indicendi in eccleſia.
Quod intellige,quādo epiſcopus tantum,vel capitulum tantum
indicere vellet,ſi hoc habeat conſuetudo,ſecundum docto.de quo
de verborum ſignifica.cum in partibus.ſ.de his,que fiunt a ma.
4 parte ca.queſiuit.¶ † Not.quod ius exemptionis poteſt a princi-
pio creari,ſecundum tempus,fundationis eccleſie. Et cum hic
nō ſit mentio de authoritate pape,patet hic apertum,quod ex ſta-
tuto tempore fundationis eccleſie eccleſia poteſt naſci libera.Et
ſic hic videtur caſus,quod epiſcopus eccleſiam ſibi ſubiectam a
ſui poteſtate a principio tempore originis eccleſie eximere poſſit.
De hoc recurre ad cap.paſtoralis.ſ.de dona.⁊ ibi per docto.⁊.ſ.de
cenſi.cum venerabilis.Habetur ergo exemptio aliter, quam per
pape priuilegium.¶ Attende tamen quod non puto quod ex hac
exemptione ſimpliciter ſubmittatur pape:quia hoc non poſſet epi
ſcopus ad preiudicium archiepiſcopi.ſ.de iureiurand.venientes.
ſed erit exempta ab epiſcopo eximente,⁊ ſubmittetur proximo ſu-
periori.Et ſic licet epiſcopus in fundatione dictam eccleſiam li-
beram,⁊ exemptam fecerit,non per hoc erit tamen ſubiecta imme
diate pape,imo archiepiſcopo,in cuius preiudicium non potuit
libertatem dare.Et ſic erit mirabile:⁊ erit dare eccleſiam exemptā
⁊ tamen non ſubiectam pape immediate.Et ſic non concluditur,
5 Locus eſt exemptus: ergo immediate ſubiectus pape.¶ † Nota
quod contra vires interdicti.⁊ ſententiarum cenſure conſuetudo
nil poteſt.Ex hoc credo quod conſuetudine nō poſſit induci quod
excommunicato poſſit communicari extra caſus a iure expreſſos.
6 Et ſic † nota quod conceſſibile priuilegio,non eſt conceſſibile con-
ſuetudine.A quo etiam inferri poteſt quod conſuetudine non po-
tuerit induci,vt pulſatis campanis,⁊ alta voce potuerit celebrari.
Sed hoc non credo hodie de iure ſeruandum:de ſenten.excommu
7 nica.c.fina.libro.vi.¶ † Not.caſum,in quo exemptus ſententia or-
dinarij ligatur,ſcilicet quando interdictum eſt generale: ſed non
puto quod vinculum inficiatur immediate ab homine,ſed ex iure
propter ſententiam hominis.Et forte poteſt eſſe vna cauſa, quia
ex oppoſito non ſeruationis interdicti non ſolum factum ſe exten-
dit ad locum exemptum,ſed etiam ad locum nō exemptum,vt pu-
blice celebrando,⁊ campanas pulſando:vt dixi de priuile.ex tua-
rum.Ex quo dabitur tibi pro regula,quod vbicunque factum dam
natum conſtitutione epiſcopi,ſi fiat ab exempto,protendit effectū
extra locum exemptum,tunc non exemptus ligetur: de priuileg.
capitulo primo.Et per hoc concluditur quod ſi celebraretur oc-
culte,non haberet locum decreta.Sed text.ponderat illam: quia
rumpetur neruus eccleſiaſtice diſcipline,que habet vt ſententia vt
vinculo ſit indiuidua quo ad omnia loca:vnde ratione indiuidui-
tatis ex poteſtate iuris extenditur ad loca exempta.Secus ſi ſen-
tentia eſſet ſpecialis a contrario:quia non valeret.Et ſic habes qđ
ſententia,⁊ actus dependens a poteſtate,valeret,⁊ ligat non pote-
ſtate ſuppoſitos in genere,vbi nō ligaret in ſpecie.Quod facit pro
opinio.Barto.vt conſtitutio laicorum liget clericos, quando in
genere eſt prolata: vbi non ligaret,ſi foret in ſpecie:vt dixi in.c.ec-
cleſia.Sed dic quod iſta non imprimitur ex poteſtate hominis,ſed
ex poteſtate iuris,ad conſequentiam neceſſariam promiſſi:qđ non
eſſet in caſu illo:quia nulla neceſſitas impellit quod ſtatuto laico-
8 rum ligentur clerici.† Not.qđ papa ſuper non petito pronuntiat,
⁊ non ſuper petito:de electio.cum nobis.⁊.c.cum inter R.⁊ de ac-
cuſa.ad petitionem.⁊ quod ibi not.in iudice.Aliud eſt in arbitra-
tore,quod pronuntiat ſuper non petito quandoque.habes decreta.
de religi.domi.conſtitutus.pro quibus caſus bonus in.c.niſi cum
pridem.de renuntia.quod limita.vt ibi,⁊ per Barto.ff.de tranſa-
9 ctio.l.cum Aquiliana.† Et not.quod ſufficit pronuntiare ſuper
cauſa,licet non pronuntietur ſuper principali petito,vt ſententia
extendatur ad petitum:⁊ ſufficit quod plus eſt pronuntiare ſuper
cauſa infringendo cauſam,ſuper qua fundatur ius excipiendi,li-
10 cet de iure actoris nihil dicatur.quod bene nota.¶ † Nota vnum
effectum interdicti,quia tollit poteſtatem dicēdi miſſam pulſatis
campa

11 campanis,⁊ publice,non autem occulte,⁊ ſuppreſſa voce.¶†Not.
quod papa ex officio ſuo aliquando pronunciat ſuper non petito,
quando illud pendet a iure,quod non poteſt non eſſe pape noto-
12 rium.¶†Venio ad materiam capitu.⁊ oppo.quod non debuerit
admitti capitulum,inquantum agebat pro epiſcopo:quia ſine
mandato nullus admittitur.s.titulo.j.nonnulli.de procura.cap.j.
¶Solu.Dic quod admittitur capitulum pro interdicto ſeruan-
do ab epiſcopo lato:quia actio ſuper illa eſt publica,ideo quili-
bet de populo admittitur.Vel dic quod aduerſarij reſpondere vo
13 luerant:vnde eis imputandum.¶†Vel dic quod vacabat eccle-
ſia:⁊ admittitur capitulum ad litigandum,⁊ tuendum iuriſdictio
nem epiſcopi,ſicut ſuccedit in iuriſdictionali poteſtate.de maiori-
tate ⁊ obedientia.his que ⁊.c.cum olim.Et per hoc habes limita-
tionem ad.c.j.ne ſede vacante.quod capitulum vacante ſede po-
teſt tractare cauſam ſuper tuendo iuriſdictionis exercitio lato,⁊
14 per epiſcopum exercito.¶†Opp.ſecundo,quod capitulum non
interdicat:de his,que fiunt a maiori parte capi.c.queſiuit.de exce.
prela.capitu.j.¶Solu.Epiſcopus ſine capitulo hoc non poteſt
de iure,nec etiam capitulum,ſed hoc habebant ex conſuetudine:
nam de iure nõ poſſent.xv.queſtione.vij.epiſcopus nullus.de his
15 que fiunt a prela.quanto.¶†Nota quod conſuetudo capitulo po
teſt tribuere poteſtatem interdicendi.De poteſtate ſuſpendendi
a diuinis,non eſt tantum dubium,per.c.irrefragabili.de offi.or-
16 dina.⁊ per.c.ſi canonici.eodem titulo libro.vj.¶†Oppo.quod in
interdictum latum ab ordinario non liget exemptos,cum in eo
17 deficiat poteſtas:de priuileg.c.tuarum.†Solu.Dic quod epiſco-
pus ſpecialiter non poſſet interdicere eccleſiam exemptam,lato
tamen generali interdicto ex diſpoſitione iuris ſeruare tenentur,
quod ius ligat propter interdictum:⁊ hoc,ne neruus eccleſiaſtice
diſcipline rumpatur.Ad hoc dictum.c.tuarũ.vnde hodie excom-
municati ſunt etiam exempti,non ſeruantes interdictum genera-
le,vel quod ſeruat matrix,⁊ cathedralis eccleſia:vt in cle.ex fre-
quentibus.de ſententia excommunicationis.¶Hodie autem iſta
intellige ſecundum tempora decre.alma.de ſententia excommuni
18 cationis.libro.vj.¶†Opp.quod non debuerit papa caſſare con-
ſuetudinem:quia ad hoc non agebatur:de ſimo.licet Heli.de accu
ſa.qualiter ⁊ quando.agebatur enim ſolum ſuper obſeruantia in-
terdicti,⁊ pronunciat ſuper conſuetudine.¶Solut.Dicit Joan.
Andre.quod papa fecit hoc ex officio ſuo,ad quem ſpectat vitia
extirpare.j.capi.ij.de fil.preſbyte.quoniam.de accuſa.ad petitio-
nem.ſecundum Innocen.Hoſtie.dicit quod cum eſſet hic dubita-
tio iuris,an valeret conſuetudo,vel non conſuetudo:⁊ ius non po
teſt non eſſe notorium pape:quare etiam hoc non petito poteſt de-
clarare quid ſit iuris,non obſtante quod ſuper hoc inter par-
tes queſtio non verteretur.Et dicit Compoſtel.quod hoc forte ſo
li pape licet:quia papa eſt ſuper ius.De hoc.s.de reſcri.cauſam.
⁊.c.mandatum.poſt gloſſ.⁊ vide.j.de accuſa.ad petitionem.⁊.j.de
elect.cum inter.reſcript.⁊ no.aliquid.j.eod.cum dilectus.aliquid
etiam.j.de teſti.per tuas.Vel dic,hic pronunciat ſuper cauſa alias
exemptionis rei,ideo ſatis pronunciat ſuper petito.Facit quod ſi
peto decem,oppo.pactum de nõ petendo,ſufficit pronunciare ex-
ceptionem pacti non competere,abſq; alia condemnatione ſuper
19 debito.¶†Quero quid velit dicere,neruus.Dicit Joannes An
dreas.quod dicitur ad ſimilitudinem:quia fortitudo conſiſtit in
his ſententijs,ſicut in neruis:⁊ quia neruus flectitur,ſed non de
facili frangitur:⁊ dicit Pe.id eſt,rigor,vel iuſtitia.¶Glo.ij.col-
20 ligit multa,in quibus non operatur conſuetudo.†Oppo.quod
preſcribatur contra obedientiam:de priuileg.cum olim.de capel.
mona.cum dilectus.Soluit quod ibi non preſcribitur obedientia
extinctiue,ſed tranſlatiue:quia de vno ad alium transferri poteſt,
vt de inferiori ad papam:⁊ tunc non dicitur preſcribere,ſed po-
tius preſcribi.

1 ☞Conſuetudo vicinarum ſimilium dignitatum attenditur in
attribuendis officijs noue dignitatis.
2 Dignitatem nouam in ſua eccleſia non poteſt epiſcopus propria
authoritate creare.
3 Conſenſu requiſito per modum licentie,debet licentia actum pre-
cedere.
4 Dignitatem inſtituendo epiſcopus non poteſt priuatis preiudi-
care.
5 Epiſcopus in leuibus poteſt preiudicare priuatis.
6 Dignitas qualiter in beneficialibus cognoſci debeat.
7 Conſuetudo loci extendit vires licite extra locum.
8 Dignitatis diminutio non attenditur,ſed intereſſe redituum.
9 Epiſcopus poteſt nouas creare dignitates ſine preiudicio alte-
rius.
10 Beneficium quando in dignitatem ſonat.
11 Relatiuum quis vel qui,qualem faciat relationem.
12 Faciendum ad inſtar alterius,qualiter fieri debeat.
Inſtrumentum abbreuiatum qualiter extendendum.
13 Dignitas eccleſie,non ciuitati,debet attribui.
14 Dignitatem oneroſam poteſt epiſcopus cum capitulo remo-
uere.
15 Dignitatem nouam poteſt epiſcopus inſtituere ſine conſenſu ca-
pituli.
16 Dignitati,que nondum eſt,non datur priuilegium.
17 Dignitatem poteſt epiſcopus conſtituere in leue alterius preiu-
dicium.
Epiſcopus ſine cauſa preiudicat iuribus ſuis in leuibus.
18 Conſuetudo metropolitana eſt ſeruanda in ſacramentis.
19 Dignitas minor vel mediocris ex quo debeat conſiderari.
Legatis pluribus alternatiue,in dubio preſumitur mediocre.
20 Statutum dictans recurrendum ad conſuetudinem viciniarum,
quomodo intelligatur.
Conſuetudinem viciniarum quando quis teneatur imitari.

CUm olim.†In attribuendis officijs no-
ue dignitati,attenditur conſue-
tudo vicinarum ſimilium dignitatum:que ſi diuerſe
fuerint,ſeruabitur rationabilior,⁊ alteri minus preiu
dicans.hoc dicit.Communis diuiſio.Primo conſultatio,et reſ-
2 ponſio.Secunda ibi:circa.¶†Not.argumentum,epiſcopum non
poſſe nouam dignitatem in eccleſia creare,ſine ſedis apoſtolice au
3 thoritate.Sed dic de hoc vt ſupra de conſtit.cum acceſſiſſent.†Et
nota quod vbi conſenſus requiritur ad actum per modum licen-
tie,oportet quod licentia precedat actum.Ad hoc de regulari.li-
4 cet.vt dicam.j.eodem cum conſuetudinis.†Et nota quod ſi ſit con
ceſſum,vel etiam habeat epiſcopus a iure poteſtatem inſtituendi
dignitatem in eccleſia,non poteſt per hoc inſtituendo preiudicare
priuatis in reditibus proprijs,vel alias ibi beneficiatis.Quod
intellige,niſi illa dignitas multum eſſet neceſſaria.Quod no.quia
limitat illa,que ſunt notata de conſtitu.cum acceſſiſſent.Quod ta
men tempera,vt hic dicit glo.dummodo preiudicium ſit enorme:
5 nam pro leui non impediretur.†Et not.bene illam glo.quia quod
dicit regulariter epiſcopum ſine cauſa non preiudicare,eſt verum
quando preiudicium eſt enorme:ſecus ſi leue.Nota bene glo.etiam
intelligit de leui.Et nota quod detractio honoris in talibus non
6 conſideratur,vt dicit gloſſ.†Nota ſecundo hic text.apertum do-
centem te qualiter cognoſcere debes dignitatem:quia quando ha
bet aliquam prerogatiuam in ſeſſionibus,⁊ proceſſionibus,⁊ alijs
eo quod datur quantuncunq; modico,etiam in ſolo honore,bene-
ficium ſonare in nomen dignitatis:vide de conſuetudi.capi.finali
libro.vj.docto.ibi.de cle.non reſi.quia nonnulli.⁊ dixi de preben.
7 de multa.†Nota caſum,in quo conſuetudo loci extendit vires ex-
tra locum conſuetudinis,non vt liget,ſed vt exemplum trahat.
8 †Glo.ij.ibi:minuatur.nota quod intereſſe diminutionis digni-
tatis non attenditur in impediendo actus per epiſcopum,ſed be-
ne intereſſe redituum,quantumcunq; modicum.¶Gloſ.preiudi-
cium.in fin.Nota bene iſtam glo.quia vtilis eſt.Primo tangitur
poteſtas in danda dignitate.Secundo modus.Et ad iſta reuerti-
9 tur quicquid dicitur.¶†Nota quod licet conceſſum ſit epiſcopo
vt hoc habeat ex poteſtate ſua,vt nouam dignitatem creare poſ-
ſit in eccleſia,hoc tamen intelligitur vt poſſit ſine alterius preiu-
10 dicio in reditibus.¶†Nota hic optimum tex.ad cognoſcendum
quando beneficium ſonat in dignitatem:quia quando beneficia-
tus ratione beneficij habet aliquam preeminẽtiam in ſeſſionibus,
vel proceſſionibus,vel alijs actibus,vltra alios eiuſdem ordinis:
vide docto.in cap.quia nonnulli.de cle.non reſiden.⁊ de conſue.ca-
11 pit.j.libro.vj.⁊ dixi de preben.de multa.¶†Nota quod relatiuum
quis vel qui,facit quandoq; relationem ſimilitudinariam,nõ pro-
12 priam.¶†Nota quod vbi aliquid eſt faciendum ad inſtar alte-
rius,ſi illud inſtar reperitur diuerſum,rationabilius eſt eligen-
dum,⁊ minus alteri preiudiciale.Facit ſi inſtrumentum debet ex-
tendi ad inſtar conſuetudinis notariorum,⁊ reperiantur inſtru-
mẽta diuerſa in ritu in diuerſis notarijs,vt inſpiciatur ritus ra-
13 tionabilior,⁊ minus preiudicialis alteri.¶†Vt declaremus de-
cretalem,⁊ opponitur quod debeat dignitas attribui eccleſie,et
non ciuitati,prout diſponit epiſcopus,⁊ capitulum in fundatio-
ne.xi.diſtinctione.catholica.¶Solu.Si epiſcopus,⁊ capitulum
poſſunt concordare in fundatione,non expedit recurrere ad cõſue
tudinem:alias ſi non poſſunt cõcordare,tunc oportet q recurrant
ad conſuetudines:vt dicit decre.cuius eſt intentio,qđ ſi conſuetu-
dines ſunt diuerſe,non habita diſtinctione maioris partis eccle-
ſiarũ,nec minoris,attenditur cõſuetudo,per quã nulli ſit preiudi-
cium ex aſſignatione,⁊ per quã non derogatur cõſuetudini eccle-
14 ſie.ad hoc de cenſib.venerabilis.de cõdi.appo.verum.¶†Quero
cũ gl.an poſſit epiſcopus cũ capitulo remouere oneroſam digni-

tatem de eccleſia. Dic quod ſic, duobus intercedentibus, conſenſu
capituli, et pape confirmatione. Sed de hoc vide de conſtitu. cum
15 acceſſiſſent. ¶ † Opp. Innuit quod noua dignitas non poſſit con
ſtitui abſq; pape licentia: contra de eccle. edifi. ad audientiam. cum
ſimilibus. Solu. Dicit ſecunda gloſſ. quidam hoc dicunt quod ex
conſtitutione noue dignitatis altera minuitur. xxx. diſtin. nullus.
et capi. ſequenti. quod declarant docto. ſaltem in ſeſſionibus, et iuriſ
dictionalibus, quanquam de reditibus non detrahatur. Glo. di
cit quod hoc non eſt verum, ſcilicet quod noua nõ poſſit dignitas
conſtitui in eccleſia abſq; licentia pape. Allegat de eccleſie edifi. ad
audientiam. xii. queſtione. ii. hone. ¶ Vides, ſi neceſſitas ſubeſt ec
cleſiam edificandi in parochia aliena, vel dignitatem in propria,
poteſt epiſcopus nõ attenta diminutione vetiti honoris alterius:
quia honor eſt cuiq;, vt cultus diuinus augmentetur: vt dicto. c.
ad audientiam. Si nulla cauſa ſubeſt, niſi augmentum diuini cul
tus: ſi ponderas ſemper text. in impedienda edificatione, ponde
rant vt non fiat cum preiudicio alterius ſi hoc concurrat. Un
non volunt quod fiat cum preiudicio alterius ſi hoc concurrat.
cio ſic: per quod relinquitur quod eſt poſſibile quod fiat ſine pre
iudicio: vt dicit tex. de no. ope. nun. c. i. et ſimilia iura. Per quod ne
ceſſario volunt non ponderari ſimplicem detractionem honoris.
Et mihi videtur quod non deſtruendo literam, etiam nulla alia
cauſa ſubſiſtente, poſſit epiſcopus edificare eccleſiam, vel dignita
tem de nouo in eccleſia conſtituere, dummodo non preiudicetur in
reditibus: de eccle. edifica. ad audientiam. et clarior eſt tex. xvi. q. i.
eccleſie. et etiam docto. hoc hic velle videntur adherendo glo. ¶ Et
cum de facto ſic reſpondiſſem cuidam abbati in Tuſcia, ipſe reſcri
pſit vnam literam, in qua valde ſe moleſtum oſtendit ſcriptorem,
et conſulentem: ſed ad ſic ſcribendum me induxit augmentatio di
uini cultus. Si tamen velles tenere contrarium: ad. c. illa dicen. quod
preiudicium eſt eo quod edificatur, quia detrahitur honori: quia non
ſic ſua eccleſia frequentabitur. Et ad. c. eccleſie. reſponde, quia lo
quitur ſecundum tempora ſua, ſecundum que non erant tot eccle
ſie: vnde maior ſuberat tunc neceſſitas. ¶ Sed primum credo ve
rius, et equius, et iuſtius, cũ per hoc non ſubtrahantur parochiani
quin debeant viſitare eccleſias ſuis diebus: et quia iura ponderant
preiudicium in reditibus, ſcio quod de facto ſeruaretur contrarium.
16 ¶ † Oppo. quod dignitati, que nondum eſt, non debeat dari priui
legium: ſicut ſeruitus non datur rei, que nondum eſt. ff. de ſerui. l.
Labeo. ff. de ſerui. vr. pre. l. ſi ſeruitus. §. futuro. ¶ Sol. Dic quod
dignitati, que nondum eſt, non datur priuilegium: ſed hic preſta
tur authoritas conſtituendi dignitatem, et declarandi que priuile
17 gia debeat habere in conſtitutionis actu. ¶ † Cum glo. ſeq. oppo.
quod ad preiudicium poſſit epiſcopus cum capitulo conſtituere
nouam dignitatẽ in eccleſia. xii. queſtione. ii. hone rei. de dona. apo
ſtolice. ¶ Sol. Sine preiudicio enormi poteſt epiſcopus cum capi
tulo: ſed cum enormi non poteſt. Vel dic, epiſcopus ad preiudiciũ
rerum epiſcopalium bene poteſt aliquid edificare, vel conficere,
quando eſt leue, non quãdo eſt enorme. ¶ Ad preiudicium autem
alterius inferioris non poteſt, etiam cum leui, niſi iuſta cauſa in
teruenientе. quod not. ¶ Poteſt ergo cum cauſa ad preiudicium
leue, ſine cauſa poteſt, dum tamen abſq; preiudicio. Per quod iſti
ſemper preſupponunt poſſibile fore creationem dignitatis abſq;
preiudicio: non attendunt ergo preiudicium honoris: quia non fo
18 ret poſſibile illam creari abſq; alicuius preiudicio. ¶ † Oppo. ſer
uandam conſuetudinem metropolitanam. xii. diſt. de his. ¶ Sol.
Si conſuetudines ſint in aliis eccleſiis propinquis, ſeruande ſunt
ille: alias recurritur ad metropoliticam. Dic quod imo ad illas,
per quas melius poteſt abſq; preiudicio: vt dicit tex. et contrarium
19 loquitur in ſacramentis miniſtrandis. ¶ † Oppo. quod debeat at
tendi quod dignitas ſit mediocris, vel minor. ff. de edil. edi. ſciendum.
§. illud. Sol. Talia attenduntur, quando aliter non certificatur ex
mente ſcribentis: igitur cum de mente non ſit alteri preiudicare,
20 potius illa attenditur, per quam minus preiudicatur. ¶ † Glo. vl
tima colligit notabilia, inquantum dicit recurrendum ad conſue
tudinem generalem vicinarum. ¶ Dicit Vin. ſ. c. fin. quod prius
recurritur ad ius commune. Secundo ad conſuetudinem genera
lem, vel ſpecialem illius loci. Tertio ad conſuetudinem vicinorum
locorum, ſi eſt vniformis. ſ. de cenſ. eccleſiis. Alias ſequenda eſt cõ
ſuetudo loci, que minus nocet, vt hic, et de cenſi. ex parte. Omnibus
deficientibus, locum habet. xx. diſt. de quibus. ſecundum Vin.
Antonius de Butrio.

1 ☞ Conſuetudo qua prelatus ſine ſuperioris licẽtia prelaturam
dimittere poteſt, non valet.
2 Exemptio monaſterii quibus verbis inducatur.
3 Exemptus non poteſt propria authoritate ad aliam dignitatem
tranſire.
4 Legatus de latere poteſt dare licentiam in aliud monaſterium
tranſeundi.
5 Delinquere proprie quando quis temeritate dicatur.
6 Licentia quando debeat precedere conſenſum.
Licentiam petere, licet non obtentam, quando ſufficiat.
7 Electio, et confirmatio, ad que ſe habeant, et quis poſſit eligere.
8 Eligi an poſſit ad aliam eccleſiam pape immediate ſubiectus.
9 Pronuntiatus quomodo ſe poteſt excuſare.
10 Conſuetudo non poteſt quod licentiatus poſſit tranſire abſq; li
centia, nec ſupplet licentie defectum. nu. 11.
12 Ius declaratorium habens conſuetudinem oppoſitam non trahi
tur ad preterita.
13 Conſuetudo in peccatis non excuſat, inducit tamen faciliorem po
teſtatem diſpenſandi. nu. 19.
14 Conſenſus vbi per modum licentie exigitur, oportet etiam cõſen
ſum ſuper actu procedere.
15 Eligi poteſt alligatus inferiori dignitati, etiam exemptus. 20.
Matrimoniale vinculum eſt proprie inter epiſcopum et eccleſiam.
16 Conſuetudo, qua quis de vna eccleſia ad aliam tranſit, reproba
tur.
17 Electus non poteſt ante confirmationem adminiſtrare.
18 Conſuetudo antiqui iuris declaratoria an trahatur ad preterita.
21 Conſuetudo contra iura non valet.
22 Epiſcopus tranſiens ad aliam eccleſiam propria authoritate, ca
ret vtraq;.
23 Conſtitutio iuris antiqui declaratoria non trahitur ad prete
rita.
24 Epiſcopus quando poſſit ante confirmationem adminiſtrare.

1 **Cum venerabilis.** † Non valet con
ſuetudo, per quã
prelatus ſine ſuperioris licentia prelaturam dimitte
re poteſt. hoc dicit. ¶ In prima ponit temerariam
tranſlationem tranſlati. In ſecunda tranſlati excuſationem. In
tertia excuſationis reprobationem. Secunda ibi: poſtmodum.
2 Tertia ibi: cum igitur. ¶ † Not. quod per hec verba Recipimus
tale monaſterium vt Romane eccleſie ſpeciale, inducitur exem
ptio: de his, et ſimilibus verbis. ſ. de priuileg. ſi papa. libro ſexto.
3 ¶ † Secundo nota exemptum etiam vltramontanum ad aliam di
gnitatem propria authoritate tranſire non poſſe, quando in illis
partibus eſt generalis legatus de latere, a quo poteſt licentiam
tranſeundi petere. nec etiam poteſt in dignitate, ad quam eſt ele
ctus, ante confirmationem adminiſtrare: vt ſit limitatio. c. nihil.
4 infra de electi. ¶ † Tertio nota legatum de latere poſſe confirma
re, et dare licentiam in aliud monaſterium trãſeundi inferiori pre
lato epiſcopo etiam exempto. Ad hoc ſupra eodem. quãto. ad hoc
5 de electi. ſi abbatem. libro ſexto. ¶ † Nota quarto, quando quis di
citur proprie delinquere ex temeritate: quia quando aliquid agit,
quod non poteſt, et ſic delinquit vltra limites poteſtatis licentia
nõ petita, poteſtatem, et operationem vltra limites poteſtatis ex
tendendo, imo et ex preſumptione tunc delinquere dicitur. ſupra ca
pitulo quanto. quando agit quod nullo modo poteſt, et quod ad ſu
6 periorem ſpectat. ¶ † Item not. quod vbi exigitur conſenſus per
modum licentie, oportet quod licentia precedat. Et pondera, quia
vt tranſeat electus ad aliam dignitatem, non ſufficit petitio licen
tie niſi obtineatur, licet quandoq; ſufficiat petere. de regu. licet.
7 ¶ † Nota ex forma et verbo Confirmatur, quod alligatus inferiori
dignitati epiſcopali poteſt eligere: nam electio ſe habet ad confir
mationem, et confirmatio ad eccleſiam, non proprie ad poſtulatio
8 nem: vt notatur de poſtul. gratum. et capit. bone. primo. † Et quod
immediate ſubiectus pape etiam poteſt ad aliam eccleſiam eligi:
licet Hoſtien. teneat contra, in Summa, de poſtula. prela. §. ſit po
ſtulandum. verſicu. ſi queras. alleg. de poſtula. prela. capitulo fina.
9 ¶ † Nota quomodo poteſt ſe excuſare pronuntiatus. † Et nota
10 quod conſuetudo non poteſt quod licentiatus trãſire poſſit abſq;
licentia: et ſic non ſupplet defectum licentie in poteſtate tranſeun
di, nec defectum confirmationis in poteſtate adminiſtrandi. Ad
11 hoc quod not. de electi. tranſmiſſam. ¶ † Nota quod conſuetudo
dans poteſtatem ſubiecto in his, in quibus expectatur ſuperioris
licentia, quaſi irrationabilis, velut obedientiam infringens, non
12 valet, nec eſt ſeruanda. ¶ † Nota hic apertum, quod ius declara
torium habens conſuetudinem oppoſitam, et irrationabilem, non
trahitur ad preterita. Dixi de conſtitu. capitu. fina. Sed hec eſt
ratio: quia papa ſic exprimit, eo quia cum preteritis ex gratia diſ
penſauit. Ad hoc de. ſ. de elect. et vide quod dixi de conſtitu. capit.
13 fina. ¶ † Not. glo. ſecundam quod licet conſuetudo non excuſet in
peccatis, inducit tamen faciliorem poteſtatem diſpenſandi. Ad
hoc de diuor. gaudemus et de conſang. et affini. c. a. quod ſuper his.
14 ¶ † Not. quinto, quod vbi conſenſus exigitur per modum licen
tie ad actum, oportet conſenſum ſuper actu precedere. Vide quod
15 not. in. c. cum conſuetudinis. ¶ † Not. quod alligatus inferiori di
gnitati epiſcopali, etiam exẽptus, poteſt eligi, et ex neceſſitate non
debet

debet poſtulari. Patet hoc in verbo Uel cõfirmationem: quia con
firmatio ſe habet proprie ad electum: vt no. ſ. de electio. cum terra.
⁊ c. cum monaſterium de Pellicia. ⁊ not. de poſtu. prela. gratum.
quod eſt contra Hoſtien. in Summa de poſtula. prela. §. ſi quis ſit
poſtulandus. ver. ſed queras. Tene menti iſtum tex. Et ſic modus
procedendi eccleſie pro poſtulatione ſolum habet locum in alliga
tis dignitati epiſcopali: vt not. ſ. tien. ſ. c. fin. ſed modus prouiden
di per electionem habet locum in alijs inferioribus eccleſie alliga
tis, etiam ſi ſit pape immediate ſubiectus: licet Hoſti. in hoc con
tra in loco preallega. Et eſt ratio, quia proprie inter epiſcopum, et
eccleſiam, eſt vinculum matrimoniale, quod non eſt proprie in in
16 ferioribus: vt not. in dicto. c. fin. ſ. titu. i. ¶ †Nota quod reproba
tur conſuetudo, per quam conceditur quod ſine licentia quis poſ
ſit de vna eccleſia ad aliam tranſire: quia talis conſuetudo, vt ſol
17 uens obedientiam, eſt irrationabilis. †Item conſuetudine induci
non poteſt, vt electus ante cõfirmationem poſſit adminiſtrare. Et
18 ſic hic eſt caſus quod not. ſ. de electio. tranſmiſſam. ¶ †Nota quod
conſuetudo antiqui iuris declaratoria habens cõſuetudinem etiã
irrationabilem appoſitam, non trahitur ad preterita, quando in
conſtitutione aliquod verbum apponitur reſpiciens futura, vt eſt
19 verbũ De cetero. Ad hoc de ſponſa. duorum. c. ſi. ¶ †Not. glo. ij.
quod licet conſuetudo non excuſet in peccatio, inducit tamen faci
liorem poteſtatem diſpenſandi. Ad hoc de diuor. gaudemus. de
conſang. ⁊ affi. quod ſuper his. ¶ Oi habetis declaratam iſtam
20 decre. quantum ad literam. ¶ †Uenio ad alia, ⁊ oppo. quod non
tranſeat abſq; licentia pape. de tranſla. prela. per totum. ¶ Solu.
Dic quod alligatus dignitati epiſcopali non poteſt tranſire ſine
licentia pape, vt in contrario. Uel dic quod legatus habebat ad
hoc authoritatem ſpecialem a papa. Sed dic quod hoc eſt falſum:
quia abſq; pape authoritate a legato poteſt licentiari, ⁊ confirma
21 ri. de electio. ſi abbatem. libro. vi. ¶ †Oppo. quod valeat conſuetu
do contra ius. ſ. c. fin. de cogna. ſpiritual. ſuper eo. ¶ Solu. Con
tra iura tenentia obedientiam, vnionem, ⁊ eccleſiaſticam diſcipli
nam, ⁊ publicam vtilitatem, non valet, vt hic: alias ſic, vt in cõtra
rio: ⁊ eſt cauſa, quia non eſt rationabilis, quia non congruit diſci
22 pline, ⁊ ſalati. ſ. diſtin. conſuetudo. ¶ †Glo. i. oppo. quod vtraq; fo
ret priuandus. vij. q. i. epiſcopus. de tranſla. epiſcopi. quanto. Sol.
Hic nõ dicitur an fuerit toleratus, vel repulſus: ſed forte propter
23 conſuetudinem fuit toleratus. ¶ †Not. glo. quod conſtitutio an
tiqui iuris declaratoria, etiam habens antiquam conſuetudinem
appoſitam, non trahitur ad preterita, etiam dato quod conſuetu
dinem diſponat. Sed hoc intellige verum, quando papa exprimit
aliqua verba, per que tacite pateat de diſpenſatione preterita. Ad
hoc de ſponſa duorum. c. ſi. ⁊ dig. de conſtitu. c. fin. Iſtam hic profert
cum verbo De cetero. Ex quo ergo preterita tacite diſpenſat: ad
hoc glo. de poſtu. prelato. c. i. libro. vi. Unde dato quod irrationabi
lis conſuetudo non proficiat ad vtilitatẽ, alias validitatem actus,
proficit tamen quo ad inducendam facilitatem diſpenſandi. Ad
24 hoc de conſang. ⁊ affi. quod ſuper his. ¶ †Oppo. quod prelatus
exemptus remotus poſſit adminiſtrare ante confirmationem. ſ. de
electio. nihil. Gloſſ. fatetur hodie quando eſt remotus valde. Dic
quod conſuetudo nõ poteſt tribuere poteſtatem tranſeundi abſq;
licentia, nec adminiſtrandi, abſq; confirmatione. Hoc tantum po
teſt priuilegium pape, vt Ciſtercien. ⁊ hoc propter fiduciam, quam
habet de eis. Et hoc ibi Archi. de prebend. cum, qui. libro. vi. Nec
procedit quod dicit glo. vt poſſint adminiſtrare propter abſentiã:
quia. c. nihil. procedit quando ibi non eſt preſens, qui poſſit confir
mare, ſicut hic erat legatus, ſecundum Hoſtien. Compo. Abba. ⁊
Egi. Ad hoc quod not. Inno. de elect. bone. iuxta principium. Jo.
And. item. c. nihil. procedit in eo, qui habet ſolum defectum confir
mationis: hic concurrebat duplex defectus, ſcilicet cõfirmationis,
⁊ vinculi prime eccleſie, cui erat alligatus, a qua non licebat tranſ
ire abſq; licentia alterius ſuperioris: vt patet de tranſla. prela. ⁊ de
poſtula. prela. per totum.

1 ¶ Conſuetudine poteſt induci quod vna eccleſia de collegio al
terius teneatur prelatum eligere.
2 Eligi poteſt monachus in monaſterio, in quo eſt profeſſus.
3 Monachus habet ius proſequendi electionem de ſe factam.
4 Toleratus qualiter quis ſufficienter probetur.
5 Uacante eccleſia poteſt capitulum litigare ſuper iure eligendi.
6 Sententia in vno iudicio lata an profit ad excipiendum in alio.
7 Electio ſpectat ad corpus eccleſie collegiate.
8 Libello poſſunt ſimul accumulari commune ⁊ priuilegium.
9 Eligendi libere facultas conceſſa qualiter intelligatur.
10 Negatiuam quando quis poſſit in ſuo libello deducere.
11 Epiſcopus quando poſſit ſtatuere contra ius commune.
12 Patroni non poſſunt ſuper iure eligendi diſponere.
13 Eccleſia quando poſſit ſe erigere in eccleſiam collegiatam.
14 Electio ſienda de gremio alterius eccleſie, vbi ſiat.
15 Electionis appellatione comprehenditur actiua ⁊ paſſiua.
16 Electio quod ſit penes talem eccleſiam, poteſt tripliciter intelligi.
17 Statuta quandoq; poſſunt late intelligi, vt alteri non preiudi
cent.
18 Conſuetudinis officium quid poſſit.
19 Diſpoſitio contra conſuetudinem nutrientem ius priuatum caſ
ſanda eſt.
20 Suſpenſio maior priuat a poteſtate actiua ⁊ paſſiua.
21 Statutum exhibitans intelligitur in dubio ne preiudicet alteri.
22 Electionis appellatione comprehenditur confirmatio.
23 Conſuetudo non omnis preiudicat iuri communi.
24 Conſuetudo dans ius eligendi in alia eccleſia, qualis eſſe debeat.
25 Liberam facultatem habens, quid poſſit.
26 Eligendi ius paſſiue eſt liberum.
27 Preſentatio cadit in eccleſiam, cui prouidetur via electionis.

1 Cum dilectus. ¶ †De cõſuetudine po
teſt induci quod vna ec
cleſia de collegio alterius teneatur prelatum eligere.
hoc dicit. Quinq; ſunt partes. Prima ponit electio
nis duplicem queſtionem. Secunda allegationem pro electo, ibi:
idem. Tertio, reſponſionẽ pro electo, ibi: dictus. Quarto, vnius
queſtionis diffinitionem, ibi: quia nobis. Quinto, cum diſtinctio
ne, ⁊ declaratione alterius deciſionem, ibi: ceterum. Uel due ſunt
partes. Prima narrat duplicem queſtionem cum partium allega
tionibus. Secunda vnam diffinit, alteram diffiniendam commit
2 tit. ¶ †No. primo quod monachus poteſt eligi: ⁊ quando eligitur
3 ad idem monaſterium, in quo eſt profeſſus, non eſt dubiũ. ¶ †No.
ſecundo quod monachus licet nõ habeat proprium, habet tamen
ius proſequendi electionis proprie, quando eſt in abbatem electus
⁊ hoc abſq; alio mandato poteſt, principaliter ſuper proprietate
iuris eligendi litigare ad preiudicium eorum, ad quos ſpectat ele
4 ctio. ¶ †Et nota quod ad concludendum quem toleratum, non
ſufficit concludere quod gerat ſe pro electo: poſſet enim ſe gerere, ⁊
5 ab alijs non reputari: ⁊ vide de electio. nihil. ¶ †Not. tertio quod
vacante eccleſia poteſt capitulum litigare ſuper iure eligendi: ⁊ eſt
vnus caſus, in quo queſtio eccleſie poteſt tractari vacante eccleſia:
licet regulariter ſit ſecus. Et eſt cauſa: quia cõmuniter tales que
ſtiones plus occurrunt vacãte ſede, quam plena: ⁊ neceſſitas etiam
dat ſuper talibus litigandum. Uide quod not. de reſcrip. ex doceri.
6 de reſtitu. in integ. c. ij. †. Et not. quod quandoq; partes principa
liter aſſumunt litigium ſuper eo, ſententiam autem ſuper deducto
per modum cauſe, ſententia obſtet, ſi illud in alio iudicio principa
liter deducatur. Scribit Innocen. in. c. cum eccleſia. ⁊ ſic quod dici
tur ſuper incidenti, vel emergenti, pronuntiandum eſt verum, quã
do illam partes proſequuntur vt incidentem: ſecus ſi ſuper eam
7 principaliter diſputationem aſſumunt. ¶ †Nota quarto quod de
iure communi electio actiue ⁊ paſſiue videtur ſpectare ad corpus
eccleſie collegiate vel conuentualis. De actiua non eſt dubium. ſ.
de elect. c. primo De paſſiua hic videtur caſus, de quo. ſ. de electio.
8 cum eccleſia. Ueritas eſt quod paſſiua eſt libera, vt hic. ¶ †Nota
quinto quod in eodem libello poteſt ſimul accumulare commune
9 et priuilegium De quo de preſcriptionibus. veniens. †Et nota
quod priuilegium concedens liberam facultatem eligendi, intelli
gitur ſine alterius preiudicio, vt reſtringatur ad electionem acti
uam, non ad paſſiuam, ſi ad alium paſſiue electionis ſpectat ius eli
10 gendi. †Et not. quod in libello poteſt quis deducere negatiuam,
⁊ eam ſatagere, maxime quando confirmatur concurſu iuris com
munis: ⁊ ſic negatiua, vel negatiua poſitio ſatagens, probabilis
eſt inſpectione priuilegij: ⁊ ſic articulus ſatagens negatiuam ad
11 mittitur, qui habet concurſum iuris. ¶ †Uenio ad verſic. dictus
vero. Nota primo quod epiſcopus poteſt tempore fundationis ec
cleſie in ipſo iure curando ſtatuere, ⁊ ſtatuta contra ius commune
diſponere, in aliquo ius determinando ſuper illo iure eligendi: et
ſic valet ſtatutum epiſcopi diſponens aliquod contra ius commu
ne, quando directo in totum non detrahit: ſecundum determinat
12 in aliquo ius commune, de quo de officio. archipreſby. c. i. †Et no
ta quod patroni ſuper ipſo iure eligendi, etiam ſi eccleſiam con
ſtruant collegiatam, non poſſunt aliquid diſponere de iure prouì
13 dendi in eccleſia collegiata abſq; epiſcopi conſenſu. ¶ †Not. ſecun
do eo quod eccleſia pullulat, ⁊ in ſuſtentatione plurium, poteſt ſe
ipſam erigere in eccleſiam collegiatam, ⁊ ſibi cõſtituere prelatum:
⁊ videtur quod hoc poſſit facere etiam ſine conſenſu patronorum.
Sed de hoc dic vt de iure patro. c. nobis. Et eccleſia inferior poſ
ſit erigere collegiatam: vt de exceſſibus prelato. dilecta. Unde hoc
intellige, quando eſt de conſenſu eccleſie, ⁊ patronorum, ⁊ epiſcopi,
14 vt hic in principio ſui. ¶ †Not. hic quod vbi electio eſt facienda de
gremio alicuius eccleſie, locus electionis faciende, vel locus, a quo
quis aſſumi debet, non capitulum, ad quod ſit aſſumptio, ſi forte
15 hoc habebat priuilegium. ¶ †Nota tertio quod appellatione ele

ctionis lato ſumpto vocabulo cōprehenditur electio actiua, ꝛ paſ-
ſiua, ꝛ confirmatio eius, eſt finis electionis: ideo in genere eſt pars
16 electionis. Unde hec verba, † Electio ſit penes talem eccleſiam:
poſſunt tripliciter intelligi. Uno modo ſtrictiſſime aſſumitur de
actiua. Secundo modo magis late, ꝛ includitur paſſiua. Tertio
modo latiſſime. ꝛ includitur etiam cōfirmatio. Hec autem verba,
Electio ſit penes locum, vbi debet fieri electio, ꝛ penes alium lo-
cum, poteſt intelligi vt ſit penes actum, in quo debet fieri electio, ꝛ
paſſiue penes alium locum: ꝛ hic malus intellectus, quia in hoc
ſtatutum obuiaret iuri, ꝛ tangeret preiudicium tertij. Secundo
poteſt intelligi, Electio ſit penes Andreā. ꝛ Caroſeā. ꝛ vt capitu-
lum ſimul iūgatur ad actum electionis. Et adhuc hic eſſet malus
intellectus: quia ſtatutum obuiaret iuri communi. c. ſ. ¶ Poteſt
tertio intelligi quod electio ſit penes. Andreā. ꝛ Caroſeā id eſt,
quod huius electionis pars principians ſpectet ad Andreā. vt
ſpectent de iure actiue, ꝛ paſſiue, ꝛ penes Caroſeā. quo ad finale pa
ctum. ſ. confirmandi. Et hic eſt melior intellectus, quia per hunc
minus preiudicatur iuri, ꝛ per hunc minus ledit ius tertij, ꝛ pre-
iudicatur ſolum ſtatuenti. Ex his videtur quod ſtatutum, quod
ſonat contra ius commune, debet limitari, ꝛ inquantum poteſt, re
ſtringi ad ius, vt, quanto minus poteſt, ledat ius commune. Se-
cundo, ex altera parte debet limitari, ꝛ reſtringi, vt, quāto minus
poteſt, ledat ius tertij in preiudicium ſtatuentis, quam in preiudi
cium tertij, nō quod concludat ius eligendi actiue, vel paſſiue par
tes Caroſeā. preiudicaretur ius tertij. Sed quod concludat ius
confirmandi, cōprehendit ſolum epiſcopi preiudicium: ꝛ ideo con-
tra eum ampliatur, ex quo datur limitatio. Quotidie dicimus ſta
tuta contra ius reſtringi: quia hoc verum ad preiudicium tertij:
ſed quatenus tangunt preiudicium ſtatuentis, intelliguntur late.
Sic ꝛ in priuilegijs ſtricte intelliguntur ad preiudicium tertij: ad
preiudicium autem ſtatuentium intelliguntur late, quia illo reſpe
17 ctu dicitur beneficium. ¶ † Item no. quarto quod verba ſtatuti ſic
debent intelligi, etiam verbis improprijatis, ꝛ latiſſime intellectis,
ne alteri preiudicetur. Ad hoc optimus tex. in repet. ſ. de offi. dele.
c. ſuper eo. ¶ Ex quo nota mirabile, quod verba prolata a ſtatu-
to, licet regulariter debeant in ſtricta ſignificatione intelligi, hoc
procedit, quando ex ſtricta reſtringitur preiudicium tertij. Sed
vbi ex ſtricta ampliantur in preiudicium tertij, potius verba in-
telliguntur etiam in latiſſima ſignificatione, ne tertio preiudicet,
ꝛ preiudicet ſtatuenti. Nam non eſt dubium quod appellatione iu
ris eligendi non comprehenditur in ſtrictiſſima ius confirman-
di, ſed bene latiſſime, ꝛ improprie. Et eſt bene notandum ꝛ contra
ius commune loqui quo ad verba, ſed menti conſonat communis
locutionis. nota bene. Uide ſimile, quod verba priuilegij, ꝛ reſcri-
pti latiſſime intelliguntur, ꝛ omnino verbis improprijatis, vt ter-
18 tio non preiudicentur. ſ. de officio dele. ſuper eo. ¶ † Not. quin-
to vnum officium conſuetudinis, quia operatur ꝛ declarat intelle-
ctum, quandoque iudicium dubij, quandoque ſtatutum: ꝛ ſic conſue-
tudo non eſt ſuperuacua diſponens id, quod ius, vel ſtatutū, quan
do ſtatutum in ſe dubium eſt. Ad hoc. ff. de legi. l. de quibus. dicit
19 de reſcriptis. c. ſ. ff. de legi. l. minime. ¶ † Nota ſexto quod factum
contra ſtatutum, aut conſuetudinem, que nutrit ius priuatum, ve
nit caſſandum: per quod videtur quod non ſit nullum: poteſt ta-
men quandocunque caſſari, quia non tranſit in rem iudicatam ex
quo actus extraiudicialis eſt. de electio. conſideramus. ꝛ c. quod
20 ſicut. ꝛ not. de conſti. cum omnes. ¶ † Uenio ad ver. quia not. pri-
mo quod ſuſpenſio priuat quem poteſtate actiua ꝛ paſſiua: ꝛ ſic ſu-
ſpenſus nec eligere, nec eligi poteſt: ꝛ facta ſecus electio caſſatur.
21 ¶ † Ex verſi. ceterum. nota quod ſtatutum exorbitans debet intel
ligi in dubio, ne preiudicet ꝛ iuri communi, ꝛ etiam iuri priuilegia
to: ꝛ ſic excluditur ab eius dubio intellectu ꝛ preiudicium iuris cō
22 munis, ꝛ ſpecialis. quod not. ¶ † Nota ſecundo quod appellatio-
ne electionis in latiſſima ſignificatione comprehenditur confirma
tio. Et not. quod pars poſſit ad ſententiandum moueri ex quo, de
quo conſtat ſibi ad commodum partis, licet pars illa iure non vta
23 tur. ¶ † Uenio ad verſi. mandamus. nota quod non omnis con-
ſuetudo preiudicat iuri communi: ꝛ qualis debet eſſe vt preiudi-
cet: vel etiam ſi ſumatur pro preſcriptione, habetur. ſ. capi. fina. de
cauſa poſſeſſio. cum eccleſia. ꝛ traditur plene in. c. ſ. ꝛ. ſi. de preſcri-
ptione. libro. vi. Et nota quod hoc eſt verum, ſiue conſuetudo ſit
ſola, ſiue fundetur ſuper ſtatuto quod interpretatur. Et ſic hic eſt
notabilis caſus quod conſuetudo obuians iuri, debet eſſe preſcri-
pta. Quod intelligunt docto. ſpatio quadraginta annorum. ꝛ pro-
bat text. hic, qui exigit talem, quod obuiet iuri non ſolum quando
conſuetudo aſſumit officium diſpoſitionis principalis contra ius
ſed etiam quando aſſumit officium interpretationis ſtatuti, vel al-
terius diſpoſitionis contra ius. Omnino vide do. de Rota in ſua
24 vltima conclu. quorum dicta recitat abb. ſ. capitulo fina. † Et no. hic
quod electio actiue aut paſſiue fiat de alio monaſterio, eſt contra
ius commune: ꝛ ſic quod olij de alia eccleſia habeant vocem in ele-
ctione, eſt contra ius commune. Quod nota pro illis, que dicuntur
in. c. cum eccleſia. ſ. de cauſa poſſeſſio. Et noto quod ad acquiſitio-
nem iuris eligendi in alia eccleſia, requiritur quod conſuetudo ha
25 beat qualitates, ex quibus iuri communi preiudicetur. † Nota ſe-
cundo quod per hec verba Habeas liberam facultatem: datur fa
26 cultas, ꝛ libertas quo ad illa, que ſunt ſub regula iuris. ¶ † Nota
text. quod de iure communi: ꝛ ita tenent docto. ius eligendi paſſiue
eſt liberum in eccleſia, quia in eorum eſt facultate an eligant de ea-
dem eccleſia, an aliunde. al. i. vel aliunde, ꝛc. ꝛ de hoc de electio. cum
27 eccleſia. ꝛ capitulo. cum inter. ¶ † Et not. quod etiam actus preſen
tationis cadit in eccleſiam, cui prouidetur per viam electionis, ſci
licet quia poſt electionem ſit preſentatio illi, qui habet confirma-
re. Et bene nota.

1 ☞ Conſuetudine vna eccleſia tenetur prelatum de alia eligere.
2 Electio quelibet tres habet partes.
3 Eligendi ius pertinet ad capitulum iure communi. nu. 10.
Electionis confirmatio pertinet ad epiſcopum.
4 Conſuetudo vt valeat, qualis eſſe debeat.
5 Monachus habet poteſtatem agendi pro iure ſue electionis. 6.
7 Capitulū, ſede vacante, poteſt queſtionem agitare ſuper proprie-
tate iuris eligendi in eccleſia.
8 Priuilegium cōcedens liberam facultatem eligendi, intelligitur
ſine alterius preiudicio.
9 Negatiua quando in libello deduci poſſit.
10 Electionis poteſtatem poteſt epiſcopus tribuere alteri eccleſie.
Epiſcopus facere ſtatuta contra ius quando poſſit.
11 Eccleſia creſcens in plurium ſuſtentationem poteſt erigi in con-
uentum.
12 Electio facienda de gremio alterius eccleſie, vbi ſiet.
13 Electionis appellatione comprehenditur electio, ꝛ confirmatio.
14 Statutum plurium intelligibile debet reſtringi ne ledat ius. 15.
16 Statuti verba qualiter intelligenda.
17 Statuta an poſſint interpretari quandoque ſecundum conſuetu-
dinem.
18 Conſuetudo quando debeat eſſe preſcripta. 21.
19 Suſpenſio priuat quem eligendi poteſtate actiua ꝛ paſſiua.
20 Ius quod excipiatur a ſtatuto plurium intelligibili.
22 Eligendi ius liberum actiue ꝛ paſſiue ad quem ſpectet.
23 Eligendi ius vbi habent extrinſeci, eſt contra ius commune.
24 Libera facultas ad certum quid, qualiter limitetur.
25 Eligendi ius paſſiue eſt de iure communi liberum in eccleſia.
26 Ius alterius in iudicium nemo deducere poteſt ſine mandato.
27 Eligendi ius ſpectans ad eccleſiam non poteſt ſede vacante tra-
ctari.
28 Eligendi ius poteſt incidenter diſceptari vacante ſede.
29 Capitulum vacante ſede non habet defendere iura epiſcopi.
34 Interpretatio non cadit ſuper claris, ꝛ apertis.
35 Statuta recipiunt interpretationem reſtrictiuam ad limites iu-
ris.
36 Eligere prelatum altera eccleſia quando poſſit.
37 Statuere contra ius commune in genere non poteſt epiſcopus, ꝛ
in preiudicium tertij.
38 Electio an fieri poſſit in alio loco prelature. 45.
39 Pacto non tolluntur ea, que ſunt iuris publici.
40 Preſcribi non poteſt ius eligendi ſine titulo, ꝛ bona fide.
41 Statuere quatenus poſſit epiſcopus contra ius. 42.
43 Epiſcopus poteſt eccleſiam alteri ſubijcere, ſicut vnire.
44 Eligendi ius poteſt ex conſuetudine paſſiue queri.
46 Preſcriptio contra ius commune coniuncta bona fide requirit
titulum.
47 Conſuetudine contra ius commune inducta poteſt quis ſibi que-
rere.
Uſus pro titulo habetur.
48 Preſcriptio quando deroget iuri communi.
49 Conſenſus preſumitur, quando queſtio non refertur.
50 Conſuetudo quid operetur circa electionem.
51 Electionis ius non transfert epiſcopus conſuetudine.
52 Statuti intellectus an conſuetudine poſſit extendi.
Conſuetudo preſcripta eſt dubij iuris interpretatiua.
53 Sententiare non poteſt iudex ſuper non deducto.
54 Iudex, ad quem confirmare ſpectat, poteſt ex officio ſupplere.
55 Iudex quando poteſt ex officio ſuper non deductis ſententiare.
56 Suſpenſus non priuatur poteſtate iuriſdictionem exercendi.
57 Suſpenſus an habeat aliquam poteſtatem in iuribus eccleſie.
58 Suſpenſus priuatur poteſtate ſacramenta ſuſcipiendi.
59 Suſpenſus minori ſuſpenſione non priuatur voce electionis.
60 Eligendi poteſtas in canonico vel monacho vnde dependeat.
61 Suſpenſus ſiue maiori, aut minori ſuſpenſione, non poteſt eligi.
62 Electio ad canonicum ex priuato officio ſpectat.

Excom

63 Excommunicatus occultus poteſt in capitulo vocem dare.
64 Suſpenſus an poſſit excommunicare vel ſuſpendere.
65 Iuriſdictionalis poteſtas quare tollatur per ordinis ſuſpenſionem.
66 Suſpenſus an poſſit beneficia conferre.
67 Beneficium an poſſit conferri ab incapace ordinis.

Cum dilectus. Hoc eſt vnum ſolenne capitulum in tex. ⁊ in materia: ⁊ habet vnam materiam in gloſſa que vbiqz, vbi
tangitur, intricate ponitur: vnde non proſequor punctualiter, ⁊ pendenti, ſeu ad litere corticem, ſed ad intellectum. In
1 ſumma autem dicit hec notabilis decre. † De conſuetudine poteſt
induci quod vna eccleſia teneatur prelatum de alia eccleſia eligere.
hoc dicit. ¶ Et ſunt quinqz partes ſecundum Hoſtienſem. In prima ponit electionis duplicem queſtionem. In ſecunda pro electo
allegationem, ibi: idem. In tertia contra electum reſponſionem,
ibi: dictus. In quarta vnius queſtionis diffinitionem, ibi: quia nobis. In quinta cum diſtinctione, ⁊ declaratione alterius deciſionem, ibi: ceterum. Ioannes Andreas diuidit aliter, ſcilicet in duas
partes principales. In prima narrat duplicem queſtionem cum
partium allegationibus: ⁊ primo ponit allegationes pro electo: ſecundo contra electum. In ſecunda parte vnam queſtionem diffinit: aliam diffiniendam committit. Secunda ibi: quia. ¶ Or habetis
2 diuiſionem, ⁊ ſummarium. ¶ † Pro aperiendo intellectum decre.
premitto euidentialiter vnum tantum, ſcilicet quod quelibet electio habet tres partes, ⁊ quelibet pars late poteſt dici electio. Habet enim partem actiuam ex parte eligentium. Item paſſiuam ex
parte electorum, quaſi electionis finis: vel dicitur ex parte actiua
electio late, prout comprehendit confirmationem, etiam ex parte
paſſiua latiſſime, prout etiam confirmationem comprehendit.
3 † Item premitte quod communiter de iure communi ius eligendi
pertinet ad capitulum, confirmatio ad epiſcopum: ſed prout eſt
electio ex parte paſſiua, ſemper eſt libera: quia poteſt fieri ex quabet eccleſia, ⁊ de iſta, ⁊ de illa, ⁊ de alia: ⁊ adhuc ſemper recurrimus ad hanc decre. De quo tamen dic vt hodie habetur in clementina. i. ne electio. ¶ His ſic poſitis venio ad caſum in terminis in
decre. iſta. In tex. ibi: litigarent: ⁊ ſic ſuper duobus capitulis erat
queſtio principaliter, ſcilicet ſuper iure eligendi. Item ſuper electione facta. In tex. ibi: liberam, ſcilicet actiue, ⁊ paſſiue. In tex.
ibi: pullularunt. ita quod erigeretur in collegiatam. In tex. ibi. penes fratres, ⁊c. Ex iſtis verbis orta eſt diſputatio. In textu ibi: et
ſ. deciditur quod allegabatur etiam electionem factam a ſuſpenſis. Et de ſuſpenſo, ⁊ qualiter debeat intelligi. infra patet. In tex.
ibi: poſſet. ſubaudi: debeat. In textu ibi: confirmato. ⁊ ſic confirmatio appellatione electionis continetur, ibi: que iuri communi,
4 ⁊c. ¶ † Nota bene qualis debet eſſe conſuetudo vt valeat: ⁊ predicte allegant iſtum tex. In tex. ibi: liberam habeat. ⁊ ſic actiue. Et ſtatim ſequitur de paſſiua: ⁊ ſic duas partes electionis liberas. Tertiam nota, ſcilicet de confirmatione. In textu ibi: preſentandum: ⁊
ſic dicta verba ſupra poſita, penes fratres, ⁊c. poſſunt habere triplicem intellectum: duo ſunt minus preiudiciales iuri communi, ⁊
iuri tertij: igitur eligitur tertius, qui eſt preiudicialis tantum
ſtatuenti. ¶ Primus eſt quod electio ex toto ſit penes monaſterium Caroſen. actiue ⁊ paſſiue. Secundus eſt, quod ſaltem paſſiue.
¶ Tertius, quod due partes electionis ſint libere penes monaſte
5 rii Andrien. Tertia, ſcilicet confirmatio, penes Caroſen. ¶ † Nota quod monachus habet poteſtatem agendi pro iure electionis
6 ſue, licet alias non habeat proprium. ¶ † Item nedum agere poteſt pro iure electionis, ſed etiam diſputare pro iure eligendi, in
7 quantum deducit ad validitatem electionis ſue. ¶ † Item capitulum, ⁊ conuentus, vacante ſede, poteſt agitare queſtionem ſuper
proprietate iuris eligendi in eccleſia: ⁊ ſic eſt caſus ſpecialis contra regulam, que habet, cauſas eccleſiarum non poſſe tranſire vacante ſede. infra ne ſe. va. per totum. Item quod ſuper deducto per
modum cauſe in iudicio ſi partes ſuper illo ſimpliciter diſceptationem aſſumunt, ſuper illo eſt de neceſſitate pronuntiandum. quod
nota, quia limitat id, quod habetur de ordi. cogni. capitulo primo.
⁊ vide tex. ⁊ Innocentium infra de cauſa poſſeſſionis. cum eccle
8 ſia. ¶ † Item quod priuilegium concedens libere facultatem eli
9 gendi, intelligitur ſine alterius preiudicio. † Item quod in libello
quis poteſt deducere ius ſatagens negatiuam, quando eſt fundata de iure communi, vel fundari poteſt priuilegio: ſecus ſi probare
velit tantummodo per teſtes. ſ. de cauſa poſſeſſionis. cum eccleſia.
10 ¶ Item ex verſicu. dictus. † nota quod epiſcopus tempore fundationis eccleſie poteſt tribuere poteſtatem electionis, ſiue actiuam, ſiue paſſiuam, corpori alterius eccleſie: ⁊ ſic quando ius eſt in
fieri, epiſcopus poteſt facere ſtatuta contra normam de iure communi electio ſpectat ad canonicos, ſeu monachos eiuſdem eccleſie:
vt probatur. infra de electio. capitulo primo. determinando iuris
originem, non ſecundum productionem iuris communis, ſed aliter diſtinguendo preter ius: hoc tamen facere non poteſt ſine pa
11 tronorum conſenſu eccleſie, aut fundantium eccleſiam. ¶ † Item
nota tex. quod vbi eccleſia pullulat, ⁊ creſcit in ſuſtentationem
plurium, poteſt eligi, ſeu erigi in titulum, vel conuentum. Quod intellige interuenientibus aliis requiſitis: vt infra de exceſſibus pre
12 latorum. cum eccleſia. ¶ † Item nota argumenta quod vbi electio
eſt facienda de gremio alterius eccleſie, ſecus electionis non eſt iudicandum in eccleſia eligente, ſed ex qua debet fieri electio. Hoc procedit forte, quando hoc habet conſuetudo, vel priuilegium, alias non. ⁊ ideo
13 de quod iſte tex. hoc probet. ¶ † Item quod appellatione electionis, lato ſumpto vocabulo, comprehenditur electio actiue ⁊ paſſiue,
14 ne, ⁊ confirmatio: ⁊ ſic habet tres partes electionis. ¶ † Item quod
ſtatutum plurium intelligibile, quantum poteſt, debet reſtringi,
vt minus, quam poteſt, preiudicet iuri communi, ⁊ iuri priuato alterius.
15 terius. ¶ † Item quod ſtatutum plurium intelligibile ad preiudicium iuris communis, ⁊ tertij, ⁊ poteſt trahi ad preiudicium ſtatuentis, in dubio debet trahi ad intellectum preiudicialem ſtatuenti, ⁊ ab eo debet excipi intellectus preiudicialis tertio. Et ſic ſtatuta quo ad ſtatuentem ſunt late interpretanda, quia eſt beneficium.
Idem in priuilegiis. infra, de verborum ſignificatione. cum olim.
16 ¶ † Item quod licet regulariter verba ſtatuti debeant intelligi in
ſtrictiſſima ſignificatione prolata, hoc eſt verum inquantum ſi ſtricte intelligantur, minus preiudicant iuri, ⁊ minus derogant tertio. Inquantum ſtricte intelligendo plus offenderent ius commune, ⁊ priuatum alterius, ⁊ latiſſime intelligendo, minus, tunc ſtatuta debent latiſſime intelligendo ſumi: quod etiam in primo
vocabulo ſtatutum debet intelligi, vt ab eo ſit ſemper exceptum
preiudicium tertij. Simile in reſcriptis, ⁊ in priuilegiis. in
17 fra de officio delega. ſuper eo. ¶ † Item vnum effectum conſuetudinis, quia aliquando interpretatur ſtatutum: ⁊ tunc dubium
ſtatuti plurium intelligibile, ſeu ſuper intellectu ſtatuti, ſtandum
18 eſt interpretationi conſuetudinis. ff. de legibus. l. minime. ¶ † Nota quod conſuetudo ſicut inquantum diſpoſitiue preiudicat iuri,
debet eſſe preſcripta, vt infra capitulo finali. ita ⁊ inquantum interpretando trahit ſtatutum contra ius. Hoc probat textus ibi dum
dicit quod debet eſſe talis, que obuiat iuri. Quod exponunt doct.
id eſt, debet eſſe quatuor annorum: vt infra capitulo finali. ⁊ capi
19 tulo ſecundo. ⁊ fin. libro ſexto. ¶ † Not. ex ver. ſi quia. quod ſuſpenſio priuat quem poteſtate eligendi actiua ⁊ paſſiua: ⁊ ſic ſuſpenſus
20 nec eligere, nec eligi poteſt. ¶ † Item quod a ſtatuto plurium intelligibili nedum debet intelligi ius commune exceptum, ſed etiam
21 ius priuilegiatum alterius. ¶ † Item quod conſuetudo ſtatutum
dubium interpretans, inquantum trahit ſtatutum ad intellectum
exorbitantem a iure, debet eſſe preſcripta. facit capitulum finale in
22 fra eodem. ¶ † Item quod ius eligendi actiue ⁊ paſſiue liberum
23 ſpectat ad collegium, de cuius prelati agitur electione. ¶ † Item
quod vbi extrinſeci habent ius eligendi, hoc eſt contra ius com
24 mune: vt infra de cauſa poſſeſſio. cum eccleſia Sutrina. ¶ † Item
quod per hec verba Liberam habeas facultatem: facultas limita
25 tur ad regulam iuris. ¶ † Item quod de iure communi ius eligendi paſſiue eſt liberum in eccleſia, vt eligere poſſit libere vel de ſuo,
vel alieno gremio. ¶ Pro diſcutienda materia decre. huius primo defendam textum a quibuſdam obiectis. ſecundo deſcendam ad
26 materiam. ¶ † Et primo decre. obuiat: quia non videtur. V. electum agere potuiſſe ſuper iure eligendi: ⁊ hoc ex duplici capite.
Primo, quia non habuit mandatum. ⁊ ius alterius in iudicium
deducere non poteſt: de procurato. capitulo primo. Secundo, quia
27 queſtio iuris eligendi, quod ſpectabat ad eccleſiam, non poteſt eccleſia vacante tractari, ne ſede vacan. capitulo illa. ⁊ per totum.
28 ¶ † Ad primum dicit gloſſ. prima quod hic habebat mandatum:
vel ſecundo poterat deducere ius eligendi incidenter: quia erat connexum vt cauſa ad electionem ſuam: ideo de eo poterat litigare, ſicut ſuper cauſa electionis proprie, ⁊ etiam ſede vacante. Hoc eſſet
verum, quando ipſum in iudicio deduceret per modum cauſe, quo
caſu non eſſet ſuper eo pronuntiandum, ſed ſuper electione: ſed hic
deduxit principaliter. Concludo ergo quod quandoqz quis vult
diſceptare ſuper iure eligendi incidenter, quatenus vt cauſa concludat ad validitatem electionis: ⁊ hoc poteſt ſine mandato, ⁊ vacante ſede. Aut vult principaliter aſſumere diſputationem ſuper
iure eligendi, vt ſuper eo pronuntietur, vel ab initio principaliter
deducendo, vel ſuper eo ex poſt facto confeſſionem principaliter aſſumendo: ⁊ non poteſt ad preiudicium eccleſie, niſi habeat mandatum, vel niſi ſciat, ⁊ patiatur: de re iudica. quamuis. ¶ An autem
hoc vacante ſede poſſit: adhuc tenendum eſt quod ſic, vt dicit hec
decre. ⁊ dictum capitulum. cum eccleſia. de cauſa poſſeſſionis. ⁊ de
reſtitutione in integrum. capitulo ſecundo. ⁊ not. de reſcriptis. edoceri. Et eſt ſpeciale in iure eligendi, quod competentius tractatur
vacante ſede, vt hic. Vel ſecundum Innocentium ⁊ hec verba non
29 quam bene intellexi. † Contraria loquuntur de ſede epiſcopali: hic

de regulari.Ratio,quia vacante ſede capitulum non habet defen-
dere iura epiſcopi: vacante vero monaſterio de ſtatu monaſterij
poteſt agi:cum conuentus adminiſtrationem habeat,⁊ ſyndicum
conſtituere poſſit.ff.quod cuiuſcꝫ vniuer.l.prima.⁊ facit quod not.
de reſtitutione in integrum.capitulo ſecundo.¶Nunquam vidi
rationem de hoc,quare plus in monaſterio,quam in alia eccleſia
34 regulari.¶†Uenio ad gloſſam que incipit Similē interpretatio
nem habes.⁊ oppo.quod hic non cadat ſemper interpretatio.ff.de
35 legatis:tertio.l.ille aut ille.¶†Solu.Gloſſa concludit quod ſtatu
ta recipiunt interpretationem reſtrictiuam ad limites iuris com-
munis,ne preiudicet tertio.Ad hoc.l.ſecunda.C.de noxa.§.de con
ſtitutio.ex literis.§.titulo primo.cum cauſam.Fallit hoc,quando
verba proprie aut improprie ponuntur: alias non eſt a verbis re-
cedendum.¶Item fallit,quādo verba ſunt certa:nam ſuper non
dubijs non cadit interpretatio.ff.de legatis tertio.l.ille aut ille.et
vide Innocentium de teſtibus.cum clamor.¶Uenio ad tertium,
ſcilicet ad materiam.Duo hic examinanda ſunt.Primum con-
ſiſtit ſuper virtute ſtatuti,vel conſuetudinis,in quo fundatur pri-
ma exceptio per capitulum Caroſenſe oppoſita:⁊ hoc examinabi-
tur cum gloſſa que eſt ſuper verbo Conſtitutum.Secūdum,ſuper
ſecunda exceptione de ſuſpenſione:⁊ hoc tangetur cum gloſſa que
eſt ſuper verbo A ſuſpenſis. Ergo prima decreta.intendit hoc,
quod ſtatutum in fundatione eccleſie,per quod tribuitur poteſtas
eligendi,ſeu neceſſitas penes Caroſen.valeat,vel ſaltem conſuetu
36 do.¶†Cōtra iſtud obuiat:quia aut dicimus capitulum hoc poſ
ſe habere,vt de eius monaſterio fiat electio paſſiue ex diſpoſitione
ſtatuti,vel ex diſpoſitione conſuetudinis,vel vtriuſcꝫ mixtum: ex
ſtatuto non.¶Primo,quia in ſtatuendo deficit formalitas,⁊ ſo-
lennitas debita,ſcilicet conſenſus capituli,qui in talibus exigitur
37 de his,que fiūt a prela.quanto.¶†Secundo,quia epiſcopus non
ſtatuit contra ius commune in genere:de maioritate ⁊ obedientia.
quod ſuper his.nec etiam contra ius priuatum,iuri alterius de-
trahendo:quia hoc eſt ſolius pape tollere ius alterius: de conſtit.
que in eccleſiarum.de religi.dom.conſtitutus.xvj.queſtione.j.ſta-
38 tuimus.⁊ quod ibi nota.¶†Aut ergo conſideramus hic ius eli-
gendi vt in abſtracto:⁊ hoc eſt contra ius commune,vt fiat electio
neceſſario de alieno monaſterio,tam in actiua:de elect..capitulo.j.
quam in paſſiua:vt patet hic.xvj.queſtione fina.cap.vltimo.xviij.
39 queſtione.ij.abbatem.cum ſi.⁊ ſic non poteſt epiſcopus.†Secun-
do,quia hoc ius vt fiat electio de monaſterio,eſt publicum:ideo pa
cto non poteſt tolli:ergo nec ſtatuto:de foro competenti.ſi diligen
ti.de teſtamētis.requiſiſti.cum ſimilibus.ff.de admini.tuto.l.qui-
40 dam.¶†Aut conſideramus ipſum vt appropriatum alicui pri-
uato:⁊ non poteſt,per iam dicta.Concluditur ergo quod vi ſtatu-
ti non poteſt.Non poteſt hoc etiam ex vi conſuetudinis,aut pre-
ſcriptionis:quia hec preſcriptio,vt contra ius,exigit titulum,et
bonam fidem.de preſcriptio.ſi diligenti.⁊ patet in capitulo.j.⁊.ij.
de preſcriptio.libro.vj.hic non poteſt eſſe alius titulus,quam ſta-
tutum.Statutum autem hoc de ſe non poteſt:quia non poteſt da-
re titulum.de decimis.dudum.ff.de vſucapionibus.l.nunquam.
Ex quibus concluditur quod nec mixtum ex vtroqꝫ.¶Glo.quam
lege a principio vſcꝫ ad verſicu.⁊ ideo papa.illo verſiculo excluſo,
vade ad verſi.tamen ſatis credo.quem lege vſcꝫ ad finem.Glo.ſu-
41 per verbo Conſtitutum,†pro ſolutione contrariorum proſequi-
tur aliquos caſus,quos bene aduerte.¶Quandocꝫ enim conſtat
de intentione epiſcopi quod non intendit niſi in capitulo extrin-
ſeco transferre ius confirmandi: et planum,quia tunc alteri non
preiudicat:⁊ contra ius ſtatuere poteſt, quatenus ſtatutum ten-
dit ad eius incommodum.quod bene not.quia limitat capitulum
quod ſuper his.⁊ tunc ſi capitulum vellet preſcribere vltra,non
42 poſſet,niſi confirmando:de preſcrip.veniens.¶†Quandocꝫ ſu-
mus in caſu,in quo conſtat epiſcopum ſtatuere qđ intendit ſaltem
ius eligendi paſſiue in aliud capitulū extrinſecum transferre:⁊ hic
eſt aduertendum an ſtatutum valeat.Gloſ.recitat duas opi.Una
in principio glo.que fuit Ioan.quod non poteſt:⁊ hoc rationibus
ſupra allegatis:quia hoc eſſet ſtatuere contra ius:⁊ quia pacto pri
uatorum,⁊c.et quia non poteſt tollere ius alterius.Et hoc tenet
gloſ.in prin.vſque ad ver.⁊ ideo papa interpretatur.Secunda eſt
opinio.in fundo gloſſ.verb.tamen ſatis credo vbi concludit quod
valeat ſtatutum, ⁊ operetur tranſlationem huius iuris, etiam
abſque aliqua preſcriptione,dummodo ſtatuat epiſcopus de vo-
luntate patronorum: nam poteſt ab initio ſcilicet tempore, quo
creatur eccleſia,illam alteri de voluntate patronorum ſubijcere:⁊
quod clerici eligerent ſibi prelatum de maiori eccleſia,vel de alia:⁊
hoc tenet Innocentius. Allegat ad hoc.ſ.de his que fi.a prelat.
quanto.xj.diſtinctione.catholica.⁊ dicit expreſſum.ſ.de verborum
ſignificatione.abbate.Ad contraria dicit quod hoc non eſt ſtatue
re contra ius quaſi velit contra ius eſſe, quando nihil eſt diſpoſi-
tum a principio,vt quis eligat de aliena eccleſia:ſed quando diſpo
nitur a principio,hoc nō eſt contra ius:quia ius permittit quam-
libet diſpoſitionem.Uel clarius dic ad contraria gloſſ.Aut vult
ſtatuere contra ius ex toto:⁊ non poteſt. Aut in aliquo diſtin-
guendo:⁊ poteſt.de offi.Archidia.c.j.⁊ hoc quatenus ius conſide-
ratur in abſtracto.Quatenus autem vt appropriatum, aut non-
dum ius eſt appropriatum:⁊ contra ius poteſt ſtatuere, prout eſt
in creando.Sic loquitur hec decre.nec dicitur contra ius ſtatuere
cum ius permittat.Aut poſtquam eſt creatum:⁊ tunc non poſſet
ſtatuere tollendo ius iam queſitum:hoc ius etiam erat in fieri ſe-
cundum tempus,quo eccleſia creata eſt: ⁊ ſic loquitur hec decret.
que no.an ⁊ quando epiſcopus contra ius ſtatuat.Et nota quod
epiſcopus nihil poteſt ſtatuere,vel eccleſiam ſubijcere ad preiudi-
cium eius,abſque conſenſu patronorum.Secundum autem iſtum
intellectum,⁊ opinio.hic non eſt caſus noſter,quod tunc conſuetu-
do hic non fuit neceſſaria,ex quo hoc ſtatuere potuiſſet:cuius con
trarium innuit litera.ſ.⁊ quia hoc ſtatutum non erat certum:ideo
fuit neceſſaria interpretatio aut conſuetudinis,aut hominis,vt.ſ.
43 ſubijcit.¶†Nec obſtat ſi dicatur,poteſt epiſcopus eccleſiam tota
liter alteri ſubijcere:vt patet de exceſ.prelato.ſicut vnire.ergo for-
tius poteſt ipſam particulariter ſubijcere, etiam iure queſito, et
creato:quia qui poteſt quod eſt plus,non obuians iuri,vt ſubijce-
re,quia hoc eſt minus,quamquam poſſit ſubijcere quo ad ius eli-
gendi,quia hoc eſt plus,quia contra ius:⁊ eſt ſimile,quia iura ec-
cleſie vacantis tanquam non habentis defenſionem non poſſunt
alienari:ipſa tamen eccleſia vniri vel donari poteſt.¶Primum
patet de rebus eccleſie non alienandis.dudum.libr.vj.Secundum
patet in clemen.ſi vna eodem titu.Ad hoc quod not.ſ.de tranſla.
44 prela.ſuper gloſſ.penultima.†Secunda eſt opinio.Io.que poni-
tur in princip.glo.vſcꝫ ad ver.ideo papa ⁊ in ver.tamen ius iſtud
vſcꝫ ibi:⁊ epiſcopus ſolummodo.⁊ tenet quod hoc non poteſt epi-
ſcopus ſtatuere, rationibus preallegatis.Et ſecundum hoc hic
operata eſt preſcriptio,⁊ conſuetudo:quia dato quod hoc non po-
tuiſſet epiſcopus,poſſet tamen preſcribere,⁊ ex conſuetudine tale
ius paſſiue queri.Et ſic ſecūdum gloſſam potuit preſcribi, etiam
ex minus iuſto titulo.Allegat de verborum ſignificatione.abba-
tem.de emptione ⁊ venditione.peruenit.Hoc non credo: quia
hoc preſcribere eſſet contra ius:vnde exigeretur titulus,niſi tan-
tum tempus foret,cuius initium,⁊c. vt in capitulo primo.de pre-
ſcriptionibus.libro.vj.Hoc non videtur eſſe verum,vt patet hic,
⁊.ſ.de verborum ſignificatione. abbatem.⁊ nota in clementi.j.de
45 electione.Et per hec ceſſant omnia verba.ſ.poſita.†Dicit er-
go quod preſcribere qđ electio poſſit fieri de alio monaſterio,vel
quod alij non de monaſterio admittantur ad eligendum,hoc non
eſt contra ius,ſed preter ius.Ideo preſcriptio procederet ſine ali-
quo titulo:vt capitulo cum eccleſia.⁊ quod ibi not.de cauſa poſſeſ
ſionis ⁊ proprietatis.⁊ nota in cap.ſi diligenti.de preſcriptio.Sed
preſcribere,vel ſtatuere quod poteſtas data a iure libera,vt cleri-
ci poſſint eligere de proprio monaſterio,vel alio,reſtringatur ad
certum monaſterium,bene eſt contra ius:vnde requiritur titulus
⁊ bona fides:vt in preallegatis iuribus:quia id,quod erat volūta
tis ſecūdum diſpoſitionem iuris communis,trahitur ad cauſam
neceſſitatis: hoc eſt directo contra ius commune. Et ſic ſaluatur
46 gloſſa noſtra:quanquam aliqui tenuerint contrarium hic.†Uel
dic quod quandocꝫ allegatur preſcriptio: ⁊ tunc requiritur titu-
lus,vbi preſcriptio eſt contra ius commune,coniuncta bona fide.
47 †Quandocꝫ allegatur conſuetudo:⁊ tunc ſufficit bona fides tan-
tum,⁊ non interueniente alio titulo. Et ratio,quia vſus habetur
loco tituli:vt nota in.c.cum olim.ad finem.⁊ capitulo ſi diligenti.ſ.
de foro competenti.Unde ſi non requiritur titulus,certe titulus
minus iuſtus non debet impedire vſucapionem, cum et ſine illo
procedere poſſit,dato quod adſit error iuris:ſicut in ſimili dicitur
de inepta actione propoſita in libello:in cap.examinata.ſ.de iudi-
cijs.Tamen Archidiaco.in capitulo primo.de preſcriptio. libro
ſexto.videtur ſequi:⁊ remittit ad nota.in.c.quia cognouimus.x.
queſtione. iij.⁊. xviij. queſtione ſecunda.quia cognouimus.et eſt
notandum ſecundum docto.quod vbi conſuetudo eſt contra ius
commune,non ſufficit ſpatium decem annorum,imo requiritur
ſpatium quadraginta annorum.Et ſic nota.per Ioannem An-
dream in capitulo finali de conſuetudine.libro ſexto.in gloſſ.ordi-
48 naria:⁊ infra eodem capitulo finali.§.iij.in verſu fin.¶†Secun-
do queritur,contra hec verba,ſi bene aduertatis,directe facit tex-
tus ibi in verſic.mandamus.vbi ad hoc vt preſcriptio preiudicet
iuri communi,eſt neceſſe quod hoc agat conſuetudo ipſi iuri com-
muni preiudicare:⁊ ſic tex.videtur velle quod hoc procedat,quan-
do conſuetudo hoc directe agit,vel hoc requiritur: alias reperi-
tur iure cautum quod vbi ſtatutum eſt multipliciter intelligibile,
quod error iuris non impediat preſcriptionem: nec hoc probat
iſte text.imo ſi bene ponderetur, directo probat contrarium.Nec
iuuat hoc caſu minus iuſtus titulus,vt in iuribus pro contrario
allegatis:⁊ conſtat, vt dixi,de iniuſtitia tituli ex duobus, ⁊ quia
deficit capituli conſenſus:⁊ ſic ex defectu ſolennitatis: ⁊ quia iam
hoc

hoc facere non poteſt epiſcopus. Sed dicit Compo. quod primū
tollitur: quia ex quo de hoc non refertur queſtio, preſumitur quod
conſenſus capituli interceſſit: de his, que fiunt a prela. ea noſcitur.
49 quod nota, quia dat intellectum ad capi. ea noſcitur. ¶ †Not. he-
ne vt preſumitur conſenſus, quando de hoc nō refert queſtio: alias
ſecus. Sed non patet per hoc ratio ad primum: quia vbi exigitur
titulus ad preſcriptionem, quod eſt quando eſt contra ius etiam
iuſtus titulus non tribuit cauſam vſucapiendi, vt in iuribus pre-
allegatis: ⁊ iura, que allegat gloſſ. loquuntur quando iniuſtus eſt
titulus errore facti, vel quādo non exigitur titulus: ideo non pro-
cedit hic intellectus, quando verba ſtatuti ſunt certa: quia vel te-
nes opin. Joan. ⁊ hoc erit impreſcriptibile: vel tenes opinio. gloſſ.
⁊ tunc ſtatutum ſolum hoc operaretur: vnde non eſſet neceſſaria
preſcriptio. Relinquitur ergo quod decret. hec procedit, quando
verba ſunt dubia ſtatuti: quo caſu ſi teneretur opinio. adhuc ſtan-
tibus verbis dubijs, ceſſante preſcriptione procedit interpretatio,
50 quam facit papa. ¶ †Sed an conſuetudo poſſet operari. Dic qđ
non, vt acquireret paſſiue: quia etiam iuris error. Credo quod poſ-
ſet dare paſſiuum: cum verba etiam certa non darent. Sed tenen-
do opinio. gloſſ. dic, quandoq; eſt dubium an epiſcopus per verba
que profert, voluerit quod electio paſſiue ſit penes collegium alte-
rius eccleſie. ⁊ non apparet conſuetudo interpretari: ⁊ tunc dic qđ
in dubio ſi poteſt, ſtatutum reſtringitur ad limites iuris, vt preſu-
matur epiſcopo tantum ſtatuenti, ⁊ non capitulo: ⁊ ſic intelligen-
tur hec verba: ſicut electio penes capitulum Andrien. ⁊ capitu-
lum Caroſen. ⁊ electio latiſſime ſumpta, ⁊ quo ad partem actiuā,
⁊ paſſiuam ſit libera in capitulo Andrien. Quo ad partem confir-
mationis, in qua preiudicatur epiſcopo, ſit penes capitulum Ca-
roſen. Et hic eſt verus intellectus, quem ſequitur gloſſ. in verſicu.
⁊ ideo. vſq; ad verſiculum cum ius. ⁊ in verſic. ⁊ epiſcopus. vſq; ad
verſicu. tamen ſatis credo. Unde ſtatutum ſolum hoc non opera-
tur: quia erant verba dubia: nec preſcriptio, ſed conſuetudo, que
debet eſſe preſcripta, ⁊ etiam quando interpretatur ſtatutum con-
tra ius. ¶ Aduerte tamen nunquid hoc caſu poſſit preſcribi ex vi
illius ſtatuti, vt poſſit habere electionem paſſiue. Caſus eſt hic qđ
ſic. quod nota. Sed tunc quomodo potuit preſcribere ex vi illius
ſtatuti: dicu quod conſuetudine poterit tunc interpretari ſtatutū,
vt etiam vi ſtatuti queratur ius contra ius commune. Et ſic ad-
uerte, aut quia ex vi preſcriptionis agit querere aliquid contra
ius commune. preſcriptione hoc directe agere querente: ⁊ hoc fieri
non poteſt, niſi adſit titulus, ⁊ bona fides: vt in iuribus preallega-
tis: que hic non adſunt: quia fundata ſuper errore iuris. Et exigi-
tur titulus, quia preſcribitur contra iura. Uel forte poterit preſcri-
bere, vbi error fundatur ſuper errore multipliciter intelligibili:
quia hic eſt error probabilis, ⁊ ſic habetur loco tituli: ⁊ cōtra pro-
cedunt, quando error eſt iuris clari, ⁊ aperti: qui error non poteſt
haberi pro titulo. Contraria ergo procedunt, quando error eſt in
titulo, ⁊ cadit error circa ius, in quo nulla probabilis cadit heſita-
tio. Et ſecundum hoc hic erit caſus ſingularis, quod ſicut titulus
putatiuus errore facti probabilis transfert vſucapiendi conditio-
nem, ita quando titulus eſt putatiuus fundatus ſuper errore iu-
ris, in quo probabilis cadit dubitatio, ⁊ quod multipliciter intel-
ligibile eſt. Quod bene nota. Et quia ſuper iure, quod agitur que-
ri an ſtatutum poſſet: ſunt opinio. de quibus hic. Ad hoc quod no-
ta. de appella. cum ſpeciali. de re iudicata. l. cum proletis. ⁊ in. l. qđ
Nerua. depoſiti. per Barto. Aut ex conſuetudine, vel preſcriptio-
ne principaliter non agit ius querere, ſed ex ſtatuto de per ſe: ⁊ hoc
non poſſet epiſcopus, vt dixi. ſ. Aut ex preſcriptione, ⁊ ſtatuto, ſi-
mul iunctis, ſtatuto hoc principaliter operante, ⁊ conſuetudine ſta-
tutum interpretante: ⁊ tunc dicu quod conſuetudo interpretari po-
teſt ſtatutum, vt operetur contra ius commune: nec tunc exigitur
in conſuetudine titulus: quia non habet effectum preſcriptionis,
ſed ſolum naturalem effectum conſuetudinis interpretando ſtatu-
tum: quo caſu nullus exigitur titulus. Quod nota, quia limitat il-
la iura, que dicunt in preſcriptione contra ius titulum exigi: quia
illud eſt verum, quando directe ex preſcriptione agitur ius queri:
ſecus ſi non ex preſcriptione, vel conſuetudine directe, ſed ex ſtatu-
to, vel lege, conſuetudine ſtatutum interpretando extendente. Ex
quo infertur quod licet non valeat ſtatutum contra ius, tamen ſi
ex conſuetudine contra ius interpretatur ex viribus conſuetudi-
nis poteſt ſtatutum contra ius trahi. que verba nota, quia alibi
non habes. ¶ Oportet tamen quod talis ſit conſuetudo, quod ſi-
cut conſuetudo preſcripta, que ⁊ ſine titulo preſcribitur vt conſue-
tudo: ſed nos exigitur vt ſit preſcripta vt preſcriptio, que non ge-
rit officium preſcriptionis, ſed conſuetudinis. Et ſic intelligo tex.
dum dicit quod debet eſſe talis, que iuri communi preiudicet. Et
ex hoc habes vnum valde notabile, quod ſicut exigitur quod con-
ſuetudo contra ius ſit preſcripta, ita exigitur quando ius multi-
pliciter intelligibile quo ad ſanum trahit intellectum in dubium
iuris, ⁊ abſq; preſcriptione, vel conſuetudine ſecundum ius ſoret
intelligendum, exigitur vt ſit preſcripta. ¶ Si queritur ergo an
ex ſtatuto, vel conſuetudine, vel preſcriptione poſſit queri ius eli-
gendi actiue vel paſſiue in alterius eccleſia: aut quis vt ſingularis
vult hoc ius, ⁊ nomine proprio quereret: ⁊ non poteſt. de electio. con-
ſtitutis. Aut vnum capitulū vult querere actiue ⁊ paſſiue in alia
eccleſia: ⁊ tunc aut quo ad partem confirmationis: ⁊ hoc poteſt ex
ſolo ſtatuto epiſcopi, vt hic: quia ſoli epiſcopo preiudicatur. ¶ Si
ad alium ſpectaret ius confirmandi, non. Et in iſto ſtatuto nō cre-
do quod tunc exigatur conſenſus patronorum: exigitur tamē con-
ſenſus capituli, ⁊ epiſcopi: vt hic dicit Compo. qui preſumitur in-
tercedere eo, quod non contra dicit. Aut vult querere hoc ius quo
ad partem electionis actiue, vel paſſiue: ⁊ tunc aut ſtatutū factum
fuit in ipſa fundatione ante ius electionis creatum: ⁊ hoc poteſt
fieri de conſenſu epiſcopi, ⁊ patronorum: aliter non. Per quod pa-
tet quod patroni ſoli ſine epiſcopo hoc non poſſunt: quia hoc de-
terminare ſpectat ad epiſcopum. Quod bene nota: quia iſti, qui or-
dinant capellas, vbi diſponerent de modo conferendi aliter, quam
ius diſponeret, non valet quod diſponunt, abſq; conſenſu epiſco-
51 pi: vt hic euidenter apparet. ¶ †At ſtatutum ſit poſt fundatio-
nem: ⁊ tunc dic quod ex ſolo ſtatuto hoc ius queri non pōt. Quod
dicit verum hic Innocen. niſi ex cauſa: vt no. vt eccleſiaſtica bene-
fici. ad noſtram. ad fi. ¶ Puto tamen qđ de conſenſu illorum, qui-
bus preiudicatur, fieri poſſet. An ex preſcriptione ſola: dic adhuc
quod non, niſi adeſſet titulus: quia hoc eſſet preſcribere contra
ius. De quo de cauſa poſſeſſionis. cum eccleſia. Caue, quia iſta iu-
ra loquuntur, quando preſcriptio eſt preter ius: ſecus ſi ſit contra
ius. Melius notatur in. c. cum olim. ad fin. ⁊ in. c. ſi dilecti. ſ. de pre-
ſcriptio. ⁊ ideo dic vt. ſ. dictum eſt in alia apoſtilla. Sed an ex con-
ſuetudine, dic quod ſic abſq; titulo: vt not. ſ. de elect. Cumana. ⁊ de
cauſa poſſeſ. cum eccleſia. ⁊ tunc non eſt neceſſarius titulus. Hec
procedunt, vbi verba ſtatuti ſunt certa: ſed ſi ſunt dubia, ⁊ non ap-
paret conſuetudo, vel preſcriptio, interpretanda ſunt ſecundum
doctrinam hic traditam. Si apparet conſuetudo, vel preſcriptio,
ſi queritur an preſcriptione trahi poſſit ſtatutū dubium ad par-
tem electionis paſſiue, vt ex illo ſtatuto queratur: dico quod ſic,
quando ſtatutum in ſuo intellectu eſt probabiliter dubitabile: ⁊ ſic
erit caſus, in quo titulus iniuſtus errore iuris dabit cauſam vſu-
52 capiendi. quod declara vt ſupra. ¶ †Si queritur an conſuetudine
vt interpretante poſſit ad hoc extendi intellectus ſtatuti: adhuc
dic quod ſic: ſed exigitur quod ſit preſcripta ſpatio quadraginta
annorum, ⁊ non ſufficiunt decem: non tamen exigitur titulus: quia
non eſt de eſſe conſuetudinis. Et hoc vult hec decre. que exigit con-
ſuetudinem talem, que iuri preiudicet. Et ſic patet quod conſuetu-
do nedum debet eſſe preſcripta, quando imprimit ius contra ius
commune apertum, ſed etiam quando extendit diſpoſitionem du-
biam in verbis, trahendo eam ad derogationem iuris communis.
Quod not. ⁊ non eſt alibi ſic clare. Nec obſtat qđ hoc non ſit trahe-
re contra ius, ſuppoſita opi. glo. quod epiſcopus potuerit ſtatuere
hic in principio: quia hoc eſt contra ius, inquantum deficit conſen-
ſus capituli: vel hoc eſt contra ius, ſaltem priuatum illorum, qui-
bus ſecundum intellectum iuris ſtatutum non preiudicabat: ⁊ eſt
etiam contra ius commune: conſuetudo ſecuta eſt ſtatutum, et eſt
ſecuta neceſſario creationem: ⁊ ſic iam creato iure ipſo canonicis.
53 ¶ †Secundo oppo. cū magna glo. in verſi. preterea de hac ſuſpen-
ſione. vſq; ad verſi. ⁊ hec que dicuntur hic. vnde obuiat decre. quia
papa pronunciat ſuper non deducto in iudicium, contra hoc quod
habetur. ſ. de ſimo. licet Heli. ⁊ de ordi. cogni. c. ij. Hic enim ex lite-
ra non apparet quod fuerit oppoſitum aliquid de ſuſpenſione ad
impugnandam electionem: igitur ⁊c. lege verſi. ⁊ hec que dicuntur
54 hic. ¶ †Solu. Dic ſecundum Inn. quod hic erat oppoſitum in-
deciſa, ⁊ etiam fuerat probatū: vel dato quod non fuerit obiectum,
iudex, ad quem ſpectat confirmare, poteſt ex officio ſupplere, ⁊ de-
bet. de elect. nihil. ⁊. c. cum nobis olim. quia hec tangunt publicam
vtilitatem. Ad hoc de appella. oblate. ⁊ hoc dicit glo. ſuper verbo
55 Suſpenſus. in verſic. preterea. ſ. allegato. ¶ †Uel ſecundo dic ſe-
cundum Hoſtr. ⁊ nota. bona verba, quod quando iudici conſtat in
iudicio de cauſa vel ratione partis, per quam eſt clara iuſtitia, po-
teſt iudex, etiam ſi pars illi non innitatur, de ea opponere, ⁊ ſecun-
dum eam pronunciare, licet pars non credat per illam iuuari. Ad
hoc de conceſſio. preben. ex parte. de elect. cum cauſam. de re iudic.
cum Bertoldus. Imo plus dicit Inno. alibi, quod etiam ſi pars
hoc non poſſit opponere, iudex videns iuſtitiam, non debet iniu-
ſte iudicare: vt no. de cenſi. cum olim. ⁊ maxime quando tangit vti-
litatem publicam: vt dicit glo. notabilis, de proba. licet cauſam. in
verbo Aſtringunt. Et idem, quod hic, not. ſ. eodem ex tenore. ⁊. ſ.
eodem cum inter. Quod eſt verum, quando ratio eſt in iudicium
deducta. iij. q. 5. vij. iudicet. Idem ſi non eſt in iudicium deducta, ſi
eſt ratio iuris, vel facti nota iudici. ff. de leg. iij. l. Offidius. C. vt que
deſunt aduo. l. j. Idem Cyn. in. l. j. C. vt que deſ. aduo. ⁊ quod habe-
tur. ſ. de poſtu. bone. Et ad hoc optime quod ſcribit Innocen. ſ. de

teſti.per tuas.quod nota.¶ Pridie dicebatur,productus erat te-
ſtis,qui erat conſanguineus partis,⁊ hoc conſtabat ex actis,⁊ ni-
hil erat oppoſitum,an iudex poſſit ipſum repellere.Dicebam qđ
ſic:quia quanta fides eſt adhibenda teſti,eſt in conſideratione iu-
dicis:vt.l.iij.ff.de teſti.ex quo ſibi conſtat,poteſt ipſum repellere,
abſq; qđ opponatur.Et hoc credo quando teſtis eſt ſimpliciter in
habilis.Quo caſu plus dicit Inn.quod etiam ſummarie iudex ex
officio ſe poterit de eius inhabilitate informare.qđ bene no.¶ Si
autem teſtis ſit inhabilis,⁊ poſſet per partē approbari,vel repro-
bari,puta quia cauſa repellendi eſſet ſuſpicio ex aliqua cauſa illa-
ta ei,contra quem producitur:tenet Io.An.in addi.Spe.in ti.de
teſte.§.i.in ver.item qđ eſt domeſticus.⁊ in eo.ti.§.opponitur.ver.
ſed pone qđ adminiſtratio eccleſie.in ti.de teſte.§.ſepe.circa princi.
qđ ſit neceſſe qđ opponatur:allegat de teſti.quoties.Ad hoc facit
qđ ſcribunt doc.in.c.i.vt lit.nō conte.quia non excuſat notorietas
ab oppoſitione,vbi exigitur.Glo.in cle.appellanti.de app.in cle.⁊
vide de teſti.preſentium.lib.vi.vide gl.de exce.pia.in gloſ.quando
eſt publicum.lib.vi.Et quod poſſit repellere teſtem ex officio,vide
Inno.de accu.inquiſitionis.ſuper verbo Senſerunt.ver.⁊ ſi nihil
56 obijciatur.vide glo.de vſuris.qꝛ fruſtra.¶ †Ad ſcđm: innuitur
hic qđ ſuſpenſus non poſſit eligere,nec eligi.Imo videtur qđ poſ
ſit eligere:de cle.excom.mi.ſi celebrat.Secundo,apparet quod ſu-
ſpenſus poteſt conferre,quia conferre eſt iuriſdictionis,⁊ ſuſpen-
ſus nō priuatur iuriſdictione,vt ſtatim dicam:ergo nec priuatur
poteſtate conferendi.¶ Tertio,quia non priuatur poteſtate iuriſ
dictionem exercēdi:vt eſt caſus de reſcriptis.ab excommunicato.
57 ergo non priuatur poteſtate eligendi,a pari arguendo.¶ †Gloſ.
hic plene diſputat de poteſtate ſuſpenſi,que poſſit,⁊ que non poſ-
ſit.Et hanc gl.habetis hic ſatis inuolutam:ſic vbicunq; ponit de
materia iſta inuolute loquitur.Nam eam habemus in.c.tanta.j.de
exceſ.prela.⁊.xxx.q.i.audiuimus.⁊ hic tangit multa.¶ Primum,
an ſuſpenſus priuetur poteſtate eligendi actiue.¶ Secundo, an
priuetur poteſtate eligēdi paſſiue.¶ Tertio,an priuetur poteſta-
te excōicandi,vel iuriſdictionem ſpiritualem exercendi.¶ Quar-
to,an priuetur poteſtate conferendi ſacramenta.Dic, ſi queritur
an ſuſpenſus priuetur poteſtate ſacramenta ꝯferendi:ſi eſt ſuſpen
ſus minori,no.de cle.excom.mi.ſi celebrat.ſi maiori,dic vt dixi.ſ.c.
58 quanto.⁊ eſt caſus cum gl.in.d.c.ſi celebrat.in fi.¶ † Si queritur
an priuetur poteſtate ſacramenta ſuſcipiendi:dic qđ ſic,vt dicto.c.
59 ſi celebrat.¶ †Quandoq; queritur an priuetur poteſtate eligendi
actiue:⁊ dic ꝙ ſi eſt ſuſpenſus minori,ex participio,non priuatur:
quia nō priuatur exercitio ſpiritualium ad commodum alienum:
vt eſt caſus de cle.excom.mi.ſi celebrat.¶ Si eſt ſuſpenſus maio-
ri(⁊ voco maiorem ſuſpenſionem,que concludit ad officiū,ſiue ſit
iuris,ſiue hoīs,qꝛ in hoc nō eſt facienda differētia,vt dixi in.d.c.ſi
celebrat.)⁊ tunc caſus eſt hic apertus,qđ non poteſt eligere.Et aſ
ſignat glo.cauſam,qꝛ eligere competit ratione officij.Suſpenſus
ergo ab officio,eſt ſuſpenſus a cauſa,propter quā eligere pōt:ideo
60 non poteſt eligere.¶ †Not.illam glo.qđ poteſtas eligendi in cano
nico,⁊ vocem dandi,dependet ob officio,⁊ ordine:non aūt compe-
tit ratione beneficij.Et hoc credit Pe.de Saxo.ex eo,qꝛ ſuſpēſus
a beneficio,alias ab officio,vt eligens ſcienter indignum,de elect.
cum in cunctis.poſt triēnium,ſi intra illud tempus occurrat alia
electio facienda,pōt eligere:vt patet de elec cum Vintonien.Hoc
tene,licet Io.notauerit contra,⁊ male.xviij.diſt.preſbyterum.Niſi
reſtringas illud ad notorium fornicatorem,qui ſecundū aliquos
non eſt ſuſpenſus,licet alij poſſint a ſuis officijs abſtinere.De quo
dic vt dixi in.c.ſi celebrat.de cle.excommuni.mi.Si aūt eſſet priua-
tus beneficio,eligere non poſſet:qꝛ priuatus eſſet beneficio reſpe-
ctu illius excōicationis.Hoc tangit glo.circa prin.in verſi.ſed di-
61 cunt.⁊ in ver.⁊ hec que dicuntur.In hoc conſonant docto.† Quan
doq; queritur an ſuſpenſus poſſit eligi:in hoc non eſt diſceptatio,
qđ ſiue ſuſpenſus ſit minori,ſiue maiori,non poteſt eligi:de cle.ex-
commun.mi.ſi celebrat.qꝛ etiam ſuſpenſus minori,priuatur pote-
ſtate eligendi paſſiua,non directe:qꝛ actus huius electionis eſt ſe-
paratus a ſacramentis,quibus priuatus eſt ſuſpenſus minori:ſed
priuatur indirecte:qꝛ ſi non pōt ſacramenta conficere,non poteſt
eligi:cum propter hunc finem eligatur,vt ſacramenta cōficiat: vt
eſt caſus in.c.ſi celebrat.Et hec de hoc puncto,quem tetigit glo.in
prin.⁊ in ver.⁊ hec que dicuntur.hec omnia procedunt in excōica-
to,vt nō poſſit eligere,vel eligi,cum diſtinctione an ſit minor,vel
non,excōicatio,prout dixi.ſ.Et ex hoc cōcludunt hic doct.nec ex-
communicatū,nec ſuſpenſum,ad electionē vocandum: qꝛ non po-
teſt eligere:de elect.qꝛ propter.Quod dicunt doct.verum eſſe,etiā
ſi ſit toleratus.Non obſtat.viij.q.iiij.nonne.qꝛ tolerare proficit in
his,que ſunt publici officij.ff.de offi.prefi.l.i.⁊ de offi.preto.l.Bar-
62 barius Philippus.¶ †Sed electio dato qđ ſpectet ad capitulū
ratione publici officij,ad canonicum tamen ſpectat ex priuato of-
63 ficio.¶ †Not.hoc dictum ponit Io.And.de elec.cum Vintonien.
⁊.c.nihil.⁊ de dolo.veritatis.Idem no.de offi.ord.irrefragabili.in
glo.ſuper ver.vel per decanum.idem Archi.xviij.q.i.c.ſi.⁊ Fre.de
Senis in opere ſuo.c.v.Idem Inno.de procu.c.ſi.recitat alios di-
cere eos vocādos,propter quaſi poſſeſſionem canonicatus,in qua
adhuc perdurant,que in talibus conſideratur:de elect.in Geneſi.
de iure pa.conſultationibus.de elec.querelam.de cauſa poſſeſ.cum
olim.⁊.c.cum eccleſia.Primū tenetur cōiter:qꝛ quaſi poſſeſſio nil
operatur,ſuppoſita incapacitate perſone.in cle.de eta.⁊ qua.vt hi.
Oportet enim ꝙ non habeat officium ligatum:qꝛ poteſtas eligen
di ſurgit ex quaſi poſſeſſione,⁊ adminiculo officij.Si tamen ſe in-
gererent excommunicati,ſi ſunt occulti,non ſunt reijciendi, alias
fieret eis iniuria.ij.q.i.multi.vj.q.i.c.i.⁊.ij.Nec nocet non excōica-
tis,ſi talem ſecum admittant,ex quo ipſum non poſſunt repellere:
nec eis imputatur,ſi nō probant excōicatum:qꝛ forte non eſt ſupe-
rior ibi,coram quo poſſint probare,nec capitulū eſt iudex:⁊ regu-
lariter non cogitur quis agere.C.vt nemo inuitus.l.ij.Item pro-
pter probationem poſſet electio differri.Tutius tamē eſt qđ pro-
teſtentur qđ non intendunt cū eo eligere,ſi probetur excōicatus,⁊
qđ eorum vox nō valeat,ſi de iure valere non debet:de elec.Cuma-
64 na.de quo.j.eo.de ele.illa quotidiana.¶ †Quādoq; querimus an
ſuſpenſus poſſit excōicare,vel ſuſpēdere,vel iuriſdictionē exerce-
re.Hic gl.ſe inuoluit.Primo recitat opi.quorundam,qđ poſſit,in
ver.ſed nonne.⁊ in ver.dicunt quidam.Secundo,qđ non poſſit,in
ver.ſed contra iſtos.Tertio diſtinguit in ver.⁊ hec que dicuntur.
poſtea reuertitur ad primā,⁊ illam corroborat qđ poſſit,qꝛ pōt ab
ſoluere.ſ.de reſcriptis.ab excōicato.Poſtea in fin.hoc reſtringit
ad excōicatum,vel ſuſpenſum minori:⁊ ſic reuertitur ad tertiam:⁊
hoc ponit in verſu,ſatis pōt dici. Quarto reuertitur ad primam
opi.in ver.Io.⁊ Lau.⁊ ibi recitat opi.Io.⁊ Lau.¶ Vltimo in fi.
gl.concludit contra illam qđ ſit falſa,⁊ qđ non poſſit ſuſpenſus ſu
ſpendere.¶ Dic,aut eſt ſuſpenſus minori :⁊ pōt,vt illa,que con-
cludit ad participiū: vt hic eſt caſus in.c.ſi celebrat.de cle.excom.
mi.¶ Aut eſt ſuſpenſus maiori,que concludit ad ordinem,vel of-
ficium:⁊ tunc eſt dubiū an poſſit ſuſpendere,excōicare,vel interdi
cere.Io.fuit in opin.qđ ſuſpenſus poſſet ſuſpendere,⁊ excōicare.
Fundamentū huius opi.eſt ratio fortiſſima : Suſpenſio dirigitur
tantū ad ordinem:ergo tollit tantū ad ordinem conſecutiua.Sed
excōicare,⁊ interdicere,⁊ ſimilia,non ſunt ordinis,ſed ſunt iuriſdi
ctionis:qđ patet,quia illa,que ſunt iuriſdictionis, imprimuntur
ante ordinem,⁊ conſecrationem per ſolam confirmationem : vt eſt
caſus in.c.noſtri.⁊ in.c.tranſmiſſam.de elect.ergo ſuſpenſus pote-
rit illa,que ſunt iuriſdictionis.Pro hac opin.ſcđo adducit caſum
de cle.excom.miniſt.ſi celebrat.vbi patet qđ ſuſpenſus iuriſdictio-
nē exercet. Et hanc opi.recitat Io.clarius.xxx.alias.xxiij.q.i.au
diuimus.Tertio fundat hāc opi.per caſum.c.ab excōicato.de re-
ſcriptis.iuncto.c.ſacro.de ſent.excom.vbi iniuſte excōmunicatus,
eſt ſuſpenſus,⁊ tamen abſoluit:vt in.c.ab excommunicato.ergo ſu
ſpenſus abſoluit:ſi abſoluit,ergo ligat:qꝛ par eſt poteſtas ligandi,
⁊ abſoluēdi:de peni.diſt.i.verbum.Glo.multipliciter variando in
fi.eligit opi.qđ ſuſpenſus non poſſit ſuſpendere,nec iuriſdictionē
exercere.Ita dicit ipſa.Fundamentum,qꝛ excommunicatus non
poteſt excommunicare.xxx.alias.xxiiij.q.i.audiuimus.de ordi.ab
epiſco.c.ij.ergo nec pōt ſuſpenſus ſuſpendere,pari ratione.¶ Se
cundo probatur hec opi.per tex.apertum in.c.tanta.j.de exceſſib.
prela.licet glo.Io.conetur multum ad reſpondendum,⁊ non bene
reſpondit.¶ Tertio de hoc eſt caſus ad literam ſecundum vnum
intellectum,de cle.excom.mi.ſi celebrat.in fin.referendo ad omnia
qđ in fin.dicitur:⁊ intelligo illum finem de ſuſpenſione maiori:ibi
concluditur qđ ſuſpenſus indifferenter non poſſit in ea,que ſunt
iuriſdictionis.Dic ergo, Aut eſt ſuſpenſus minori excludente a
participio:⁊ hoc non tollit ea,que ſunt iuriſdictionis.Sic intelli-
go dictum.c.ſi celebrat.in prin.Aut eſt ſuſpenſus ab ingreſſu eccle
ſie:⁊ non perdit que ſunt iuriſdictionis:vt dicit gl.de ſent.excom.
ſacro.Et hic eſt proprius caſus de reſcriptis.ab excommunicato.
Aut eſt ſuſpenſus a pontificalibus:⁊ tales non priuantur iuriſdi-
ctionalibus,ſed a pontificalibus,⁊ depēdentibus ab eis,⁊ ab alijs
non:qꝛ pene ſunt molliende.de peni.diſt.i.pene. Quādoq; quis eſt
ſuſpenſus a beneficio tantum:⁊ docto.hic dicunt qđ non priuatur
poteſtate iuriſdictionali:quia talia non dependent a beneficio,ſed
ab officio:⁊ ſic poteſt ſuſpendere,⁊ excommunicare.Aut eſt ſuſpē-
ſus a iuriſdictione tantum:⁊ non poteſt excōmunicare,vel ſuſpen-
dere:vt dicit.c.tanta.⁊.c.ſi celebrat.in fine.Aut eſt ſuſpenſus ab of
ficio,⁊ beneficio,vel ab officio tantum,vel ſimpliciter: qꝛ ab officio
ſuſpenſus in dubio intelligitur.de ſent.excom.ſi quem.de iudi.at ſi
clerici.de cle.excom.mi.latores.⁊ nō poterit ſuſpendere,nec excom
municare:quaſi hoc ab ordine dependeat.Et ſic actus ſpirituales
cōtrahentes etiā iuriſdictionē non poterit exercere:alios aūt po-
terit non ſpirituales.Ita notant doct.in.c.tanta.j.de exceſ.prela.
¶ Hec vera in ordinaria iuriſdictione:ſecus in delegata,qua non
priuatur ſuſpenſione iuriſdictionis,nec ſuſpenſione officij: vt te-
net Archid.in.d.c.audiuimus.Et hoc,qꝛ illam non habet ex offi-
cio,nec

cio,nec eſt fundata ſuper ordinaria.ſed illam habet ex delegatione
nec ordini annectitur quaſi accidentaliter. Quod intellige,niſi ſuſpen
ſio cauſaretur ab excōicatione:qꝛ hic tunc non procedit hoc dictū,
vt ibidem not. Archid.qꝛ pendente excōicatione,non poterit exer
cere ea,que ſunt iuriſdictionis,imo ipſius iuriſdictio erit in ſuſpē
ſo,quādiu nō fuerit abſolutus.quod eſt bene notandum. Poterit
etiam talis ſuſpēſus a iuriſdictione omnia,que ſunt ordinis: vt di
65 cit Jo.in.d.c.andiuimus. ¶ † Reſtat reſpondere ad obiecta. Ad
primum,poteſtas iuriſdictionalis non dependet ab ordine: ergo
non tollitur per ſuſpenſionem ordinis. Quod patet:quia imprimi
tur ante ordinem. Reſpondit glo.qd conſequentia non procedit,
Confirmatio abſqꝫ ordine,ꝛ cōſecratione imprimit iuriſdictionē:
ergo ſuſpenſio,que excludit ab ordine, non tollit iuriſdictionem:
qꝛ plus operatur ſuſpenſio in tollendo, quā confirmatio in confe
rendo:qꝛ licet in dando non operatus fuerit ordo,tamen in tollen
do operabitur ordinis ſuſpenſio: qꝛ conſueuit dici qd plus tollit
negatio,quam concludit affirmatio. Hec probat docto.exemplo.
Nam ſi dico,Eſt largus:noto in eo medium. Si dico,Non eſt lar
gus:aut hoc propter ſuperabundātiam,qꝛ prodigus: aut propter
defectum,qꝛ auarus. Similiter ſi dico,A.eſt virtuoſus:hoc verifi
catur in vna virtute tantum. Si dico,A.non eſt virtuoſus: ab eo
excluditur omnis virtus. Hoc autem oſtendit glo alio exemplo:
nam electus confirmatus multa poteſt de his,que ſpectant ad offi
cium epiſcopale: quia conſecratio non multum addit.de tranſla.
epiſ.inter corporalia.que tamen non poterit eo ſuſpenſo. ¶ Simi
liter maritus poſt cōſummatum matrimonium non poteſt intra
re religionem,ꝛ ante poteſt: ergo aliquid poteſt ante,qd non po
teſt poſt. Sic confirmatus ante confirmationem aliquid poteſt vt
confirmatus, quod poſtea non pōt vt confirmatus, quando eſt
conſecratus. Ita debet ſtare glo. Et licet Joan.And.conetur cor
rumpere gl.ipſe non habet intellectum huius gl. Patet etiam per
ſimile,quod ſequitur: Nam epiſcopus in archiepiſcopum electus
aliqua primo poterit vt epiſcopus,que non poteſt vt archiepiſco
pus:ꝛ ſic per adiunctionem eius,quod eſt plus,non poterit quod
ante poterat. Sic ꝛ epiſcopus conſecratus que primo poterat vt
confirmatus,modo illa non poterit poſt conſecrationem vt conſe
cratus. Eſt ergo intentio gl.quomodocunqꝫ intelligas eam,ꝛ hoc
dicunt doct.qd poteſtas iuriſdictionalis,prout non habet ſecum
concurſum ordinis,nullam habet cōnexitatem cum ordine. Quod
patet,quia confirmatus ſine ordine illam exercet:ſed prout datur
concurſus ordinis cum iuriſdictione,ſuperueniente,ſcilicet conſe
cratione,illud ius conſecrationis attrahit,vt minus,iuriſdictio
nem:ꝛ tunc iuriſdictio annectitur ad naturam conſecrationis, et
indiuiduatur ad illam,ꝛ ab illa incipit depēdere,in tantum quod
poſtea ſequitur naturam ordinis,ꝛ ab illo depēdet,ꝛ ſuſpenditur,
ꝛ tollitur ad ſublationem ordinis. Et hoc eſt,qd vult dicere gloſſ.
ibi,ſcilicet qꝫ epiſcopus confirmatus poteſt aliqua,que tamē non
poteſt poſtea conſecratus. Licet in glo.ſic ſtet,ſcilicet quod epiſco
pus confirmatus nō poteſt aliqua,ꝛc. Sic dixit tempore lectu.qd
multa poteſt confirmatus, ſubaudi vt confirmatus,que non po
teſt poſtea conſecratus vt conſecratus. Quaſi tunc poſſe iuriſdi
ctionis,qd creatur ex ipſa confirmatione,attrahatur ad ordinem
ſuperuenientem,adeo qd ex confirmatione illud non poteſt,quaſi
vires confirmationis confundantur in ordinem: qꝛ confirmatio
ad ordinis finem ordinatur.ꝛ hoc placet. ¶ Ad.c.ab excommuni
cato.ꝛ.c.ſi celebrat.eſt reſponſum ex concluſione.§.ad quartum po
66 ſita. ¶ † Quando.ꝓ dubitatur,an ſuſpenſus poſſit beneficia con
ferre:ꝛ hoc eſt dubium. Glo.que vacillat,recitat opi.Jo.qd poſſit:
ꝛ concludit quod non poſſit. ¶ Conclude,Aut eſt ſuſpenſus mi
nori: ꝛ planum quod confert. Caſus eſt in dicto.c.ſi celebrat. Aut
eſt ſuſpenſus maiori:ꝛ adhuc Jo.fuit in opi.qꝫ poſſit cōferre. Fun
damentum rationis ſue eſt,qꝛ conferre,iuriſdictionis eſt. Probat
quia poteſtas conferendi imprimitur in confirmatione,quo tem
pore imprimitur iuriſdictio.de elect.tranſmiſſam.ꝛ.c.noſti.igitur
hoc poterit: qꝛ non dependet a conſecratione, vel ordine. Contra
hanc opi.eſt caſus de conceſ.preben.quia diuerſitatem. Jo.reſpon
det,quod ibi erat ſuſpēſus ab officio,ꝛ iuriſdictione. Hoc diuina
re eſt. Contra iſtam opi.eſt caſus de exceſ.prela.tanta.ſed conatur
ibi glo.reſpondere: qꝛ illud erat propter inhabilitatem ipſorum,
quibus fuit facta collatio:vel quod ibi erat excommunicatus con
ferens,vel quod erat ſuſpenſus a iuriſdictione. Contra iſtam opi.
eſt caſus in.c.ſi celebrat.in ſi.referendo ad ſuperiora. Ad hoc facit,
quia conferre eſt ordinis:qꝛ beneficium concedere,ꝛ habere,eſt ra
tione ordinis.j.q.iij.ſi quis obiecerit. Hic primo videndum an con
ferre ſit ordinis,an iuriſdictionis. ¶ Gloſſ.hic variat:in vna par
te ſentit quod eſt iuriſdictionis:in alia parte ſentit quod eſt ordi
nis. Et quod non ſit iuriſdictionis,facit quia iuriſdictionalia de
uoluuntur in capitulum vacante ſede:ſed capitulum vacante ſede
non poteſt conferre:vt in.c.j.ne ſe.va.libro.vj.ergo non eſt iuriſdi
ctionis. Primum patet de maio.ꝛ obedien.his que.ꝛ.c.cum olim.

¶ Item nec ordinis:quia abbatiſſa confert.de maio.ꝛ obedi.cum
dilecta.que incapax eſt ordinis:vt patet de penis.noua quedam.
¶ Jo.And.de elect.quanquam.lib.vj.dicit qꝫ non eſt ordinis,nec
iuriſdictionis proprie,ſed eſt cuiuſdam facultatis,aut poteſtatis,
ſeu adminiſtrationis. Nam multi non epiſcopi conferunt,ſecun
dum eum. Dic,ſi conſideramus ipſam poteſtatem conferendi in
abſtracto,non eſt ordinis,nec iuriſdictionis,vt dicit Joan.And.
Si conſideramus ipſam prout ineſt in epiſcopo ante conſecratio
nem,ꝛ eſt iuriſdictionis,attenta cauſa efficiendi,ꝛ ſubſiſtendi:quia
ſuperueniente confirmatione ſubſiſtit ſub ſola cōfirmatione:ꝛ hoc
reſpectu poteſt dici iuriſdictionis, attenta cauſa productiua,que
eſt eadem cum iuriſdictione:de conſti.tranſlato. Si conſideramus
prout ineſt in conſecratione,poteſt dici iuriſdictionis,attenta cau
ſa,que poteſtatem creauit. Attenta autem cauſa ſubſiſtendi,ſub
ſiſtit ex ordine,propter ordinis concurſum:ꝛ ſic diuerſis reſpecti
bus poteſt dici ordinis,ꝛ iuriſdictionis,ꝛ facultatis cuiuſdā. Tol
litur ergo data ſuſpenſione ordinis,quaſi dependeat ab illa:vt di
67 cto.c.quia diuerſitatem.ꝛ dicto.c.tanto. ¶ † Ultimo no.quod Jo.
Cal.tenuit qd conferre beneficia,potius ſit iuriſdictionis: ꝛ ideo
dixit qd collatio beneficij facta per excommunicatum occultum te
net,vbi ſit ignoranter. Hoc refert Jo.And.in.c.ſi vere.de ſenten.
excom.§. ¶ Dic quod quanquam ſit iuriſdictionis,tamen quan
do actus de ſe ſit ſpiritualis,reſpectu ſpiritualitatis non poteſt
celebrari per ſuſpenſum ab officio,vt dictum eſt.§.ꝛ ideo propter
illud dictum videtur dicendum qd aut loquimur in ſuſpenſo pu
blice:ꝛ talis indiſtincte non poſſit conferre. Aut loquimur in oc
culto:ꝛ talis ſic,addito quod ſecundum Inno.ibi valet ſententia
excommunicationis lata per occultum excommunicatum. Et ra
tio,quia non dicitur ipſe facere,ſed dignitas illud dicitur facere.
viij.q.iiij.nonne.ꝛ.c.j.ꝛ.ij. xxiiij.q.j.loquuntur de excommunicato
non tolerato. Antonius de Butrio.

1 Capitulum ſine epiſcopo conſuetudines mutare non poteſt.
2 Conſuetudo quid ſit.
3 Conſuetudinis vinculum vnde oriatur.
4 Capitulum non poteſt nouam conſtitutionem facere abſqꝫ epi
ſcopo.6.
5 Conſuetudinis inducende,ꝛ poteſtas ſtatuendi,procedunt a pari.
7 Capitulum nō poteſt ſtatuere ſuper ſpectantibus ad epiſcopum.
8 Capitulum poteſt ſtatuere ſuper ſpectantibus ad ſe.
9 Capitulum ſtatuere poteſt ſine conſenſu epiſcopi vacante ſede.
10 Statuta per capitulum facta ſede vacante an teneant.
11 Capitulum an poſſit ſtatuere ſine conſenſu epiſcopi.12.
13 Conſenſus neceſſarius an ſufficiat preſtitus poſt actum.23.
Alienatio rei eccleſie non confirmatur conſenſu requiſito poſtea
preſtito.
14 Authoritas requiſita non confirmat actum,ſuperueniens ex in
teruallo.19.
15 Conſenſus requiſitus per modum iuſſus,debet precedere actum.
16 Conſenſus requiſitus per modum licentie ſufficit quod ſuperue
niat ex poſtfacto.
17 Conſenſus requiſitus per modum authoritatis debet in actu in
tercedere.
18 Conſenſus qui exigitur per modum mandati ad confirmandum
actum debet actum precedere.
20 Conſenſus requiſitus in actu debet adeſſe tempore actus.
21 Conſenſus quando actui neceſſario interueniat.
22 Ratificatio ſecuta habilitat actum iam factum.
24 Conſenſus requiſitus quando exigatur modo authoritatis,vel
conſenſus.
25 Conſenſus quando requiratur per modum ſolennitatis.
26 Alienatio communium prelatoꝛ capitulo,vt fiat.

1 Cum conſuetudinis. ¶ † Capi
tulum ſine
epiſcopo conſuetudines, ſiue conſtitutiones eccleſie
mutare non poteſt.h.d. ¶ Primo ponit rationem in
hibitionis. Secundo inhibitionem. Secunda ibi: authoritate.
2 ¶ † Nota primo quid eſt conſuetudo:quia eſt quidam vſus lon
geuus. Materia ergo,ex qua ſurgit conſuetudo, eſt ipſe vſus.
3 ¶ † Secundo not.qd vinculum conſuetudinis ſurgit ab authori
tate conſuetudinē concedentis,ſicut ꝛ legis: de conſtit.cum eccle
4 ſia. ¶ † Not.tertio qd capitulum non poteſt facere nouam conſti
tutionem in eccleſia abſqꝫ authoritate epiſcopi,nec nouam conſue
5 tudinem inducere. ¶ † Et ex hoc collige qd poteſtas ſtatuendi,et
conſuetudinis inducende,procedunt a pari,vt qui poſſet conſue
tudines inducere,poſſit ſtatuta facere,ꝛ econuerſo. ¶ Et declaro
decre.hic agitur de poteſtate capituli quo ad vim conſuetudinis,
vel conſtitutionis inducende:ꝛ proponitur quod non poſſit abſqꝫ
conſenſu epiſcopi. Circa hunc cōſenſum primo videndum an ſem

6 per exigatur:ſecundo quando exigatur.¶ †Ad primum videtur
primo quod non ſemper exigatur,ſed debeat tantum requiri con-
ſilium,⁊ expectari.de arbitris,cum olim de elec.cū in veteri.Dic
quod quādoq; ex diſpoſitione iuris aut hominis in actu exigitur
conſenſus,⁊ oportet quod illud intercedat,nec ſufficit illum requi
rere,niſi adſit,⁊ facientes illū ſequantur.Quandoq; exigitur con-
7 ſilium:⁊ procedunt iura contraria,quia tunc ſufficit requiri.¶ †Se
cundo ad idem videtur quod capitulum poſſit ſtatuere:de ver.ſi.
c.ij.lib.vj.⁊ quod ibi no.de conſti.cum omnes.¶ So.Si velint ſta
tuere ſuper ſpectantibus ad epiſcopum,vt ſuper reſidentia,vel
alio actu,non poſſunt abſq; epiſcopo,vt ibi:⁊ forte quod nec tunc
poſſunt,etiam cum conſenſu epiſcopi:quia epiſcopus debet eſſe
principalis in ſtatuendo:tamen ſi cōſentit ſufficit,quia approbat
ſtatutum,⁊ hoc poteſt.Aut vult ſtatuere in his,que ſpectant ad
ſtatum eccleſie:⁊ idem.Aut vult diſponere ſuper miſtim ſpectanti
bus ad epiſcopum ⁊ capitulum:⁊ non poteſt,per no.de reſcriptis.
8 edoceri.niſi etiam habeat cōſenſum epiſcopi.¶ †Aut vult ſtatue
re ſuper ſpectantibus ad capitulum tātum,vt quomodo congre-
gent capitulum,adminiſtrent bona ad eos ſpectantia,in quibus
eſt diuerſa adminiſtratio:⁊ planum quod poſſunt:⁊ in hoc etiam
poſſent inducere conſuetudinem,niſi ardua ſint.Quo caſu exigi-
9 tur conſenſus epiſcopi:per no.de reſcri.edoceri.¶ †Et an hoc va
cante ſede ſolum poſſit.Dic quod ſic,ſaluo quam in arduis:per
10 text.de maio.⁊ obed.his que.⁊.c.cum olim.¶ †Et an tunc duret
ſtatutum,tenet Fred.quod duret poſt ſucceſſionem epiſcopi.Hoc
dicit in opere ſuo,conſil.xix.alias.cij.Dic quod quedam ſunt mi-
nima:⁊ hec poſſit capitulum.Sic intellige Inn.hic:⁊ hoc ponit.ſ.
de conſtitu.cum acceſſiſſent.Quedam magna,⁊ non minima:⁊ hec
poteſt cum capitulo.Quedam ardua:⁊ forte iſta non poſſent epi-
ſcopus ⁊ capitulum:vt not.glo.de maio.⁊ obe.ſi quis venerit.Jo:
11 iij.diſt.§.j.⁊.xviij.diſt.in ſumma.¶ †Hec procedunt in eccleſijs ca
thedralibus.In collegiatis inferioribus adhuc videtur velle In
no.exigi conſenſum epiſcopi:de teſta.requiſiſti.in verbo,tanta cō-
munio.Quod reputo procedere,quando negotium eſt arduum,
vel non leue:alias in minimis poteſt preſtare ſolus prelatus,⁊ ca-
12 pitulum.† In alijs autem eccleſijs inferioribus non collegiatis
ſatis poteſt dici exigi conſenſum epiſcopi.Sic intelligo Inno.de
13 conſti.cum acceſſiſſent.¶ †Ad ſecūdum,quando exigitur hic con
ſenſus,concludit hic Inno.aliqua verba,ad que totus Mundus
remittit:⁊ dicit,Quandoq; conſenſus exigitur in actu per modū
conſenſus:⁊ ſuperueniēs poſt actum proficit,dummodo actus re-
periatur aliquid ſubſiſtere,vel pendentiam habere.de elect.quod
ſicut.Sentit ergo quod ſi eſſet nullus,conſenſus nō operetur.Ad
hoc de elect.auditis.Non obſtat de ſerui.ru.predi.l.per fundum.
quia ibi licet quo ad transferendam ſeruitutem forent conceſſe in-
ualide,valide tamen erant quo ad eos,qui conſentiebant,perſona
liter obligandos:et ſic actus recipiebat aliquod ſubſiſtere.Per
hoc dicit quod ſecus eſſet in alienatione rei eccleſiaſtice:quia vbi
habet fieri a capitulo,conſenſus ſingulares nihil operarentur,et
ſic actus eſſet nullus:vnde ſuperueniens conſenſus aliorum non
confirmaret:quia in his,que pendent a capitulo vt capitulo,con-
ſenſus debet eſſe in forma capituli:de electio.in Geneſi.quod not.
Idem dicit.ſ.de conſtitu.cum omnes.⁊.c.cam te.⁊ idem nota.ſ.de
poſtulan.bone.Quod credo verum,quicquid ſentiat Joan.And.
de rebus eccle.non ali.dudum.vbi dicit quod poſt communem tra
14 ctatum conſenſus ſingulares in alienando proficerent.†Quan-
doq;,dicit ipſe,conſenſus exigitur per modum authoritatis:⁊ tūc
reſidet quod nō ſufficiat,authoritatem ſuperuenire ex poſt facto,
ſed debet in ipſo actu,vel ſaltem poſt actum intercedere.ff.de aut.
tut.l.obligari.§.tutor.Ipſe enim author,⁊ principiator actus de-
bet eſſe:igitur ſecundum tempus originis debet adeſſe:vt hic ver
bum ſonat.Hec materia tangitur per Jo.ix.qō.ij.nullus.vbi po-
nit verba,que ponit Innoc.de offic.deleg.prudentiam.⁊ per Ar-
chidia.xij.queſtione.ij.ſi qua de rebus.per Joan.xvj.q.j.c.fin.per
Inno.hic,de eo,qui duxit.in ma.c.j.de offic.deleg.prudentiam.de
rebus eccle.non ali.dudum.libro.vj.⁊ ibi ponit plene,de elec.quod
ſicut.⁊.c.auditis.⁊.c.cum in iure.Bart.ff.de acqui.heredi.l.ſi quis
mihi bona.§.iuſſum.per Cyn.in.l.fin.C.ad Macc.¶ Utilibus ex
15 dictis eorum collectis,mihi videtur dicendum,†Quandoq; exigi-
tur conſenſus per modum iuſſus:⁊ procedere debet vt ſonant ver-
ba,nec ſufficit quod ſuperueniat ex poſt facto.ff.de acquiren.here-
16 ditate.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.†Quandoq; exigitur per mo
dum licentie:⁊ idem.de regula.licet.ſ.eod.cum olim.⁊.c.cum vene-
17 rabilis.†Quandoq; exigitur per modum authoritatis:⁊ debet in
actu,vel ſalem poſt,immediate intercedere:vt dicit Innocen.⁊ eſt
18 caſus in.l.obligari.§.tutor.†Quandoq; exigitur per modū man-
dati:⁊ tunc quo ad validitatem,ſeu validādum actum,idem,quod
in conſenſu ſtatim dicam:quo ad ſpeciem actionis mandati produ
cendam oportet quod precedat.ff.de reg.iuris.l.ſemper.per Dy.
in regula,ratihabitionem.de regu.iur.C.de nego.geſtis.l.ſi pecu-
19 niam.†Quandoq; exigitur per modum conſenſus:⁊ tunc aut con
ſenſus certo,⁊ determinato tempore exigitur pro ſubſtantia:⁊ non
ſufficit ex poſtfacto conſenſum ſuperuenire:vt.l.quid ergo.in prin
cip.de his,qui not.infā.ad hoc de electio.auditis.⁊ de reſcriptis.
nonnulli.⁊ intelligo legem requirere conſenſum certo ⁊ determi-
20 nato tempore.† Quandoq; exigitur in ipſo actu pro ſolennitate
actus,quia ſolennitas eſt de forma:⁊ forma debet adeſſe ſecundum
tempus productionis ad eſſe:quia ſine eā non.ff.ad exhiben.l.Iu-
21 lianus.§.ſed ⁊ ſi quis.⁊ hic eſt caſus de elect.auditis.† Quandoq;
exigitur conſenſus non determinato tempore pro ſubſtantia:⁊ ſic
non exigitur vt cauſa ſolennizans,ſed vt cauſa producens actum
ſeu roborans:⁊ tunc quandoq; propter defectum conſenſus defi-
cit actus in ſolennitatibus,quarum ſuppletio non pendet a pote-
ſtate eius,cuius deficit conſenſus:⁊ actus non validatur per con-
ſenſum. Inſtitutio.de militari teſtamento.ff.ſed ſi quis.dictum
Innocentij de officio delegati.prudentiam.in dicto capitulo.du-
dum.⁊ Joannes.ix.queſtione prima.alias ſecunda.nullus.Unde
dicunt quod ſi in mihi ſubditum alias non prorogantem,vel pro-
rogare non volentem iuriſdictionem lata eſt ſententia,illa non po
teſt me ratificante validari:quia omnia acta ſunt nulla,⁊ non poſ-
ſunt ex ſimplici meo conſenſu valida effici,ſaltem vt ſententia:vt
nota.infra de foro competenti ſignificaſti.niſi in eius delictum ius
ipſam validaret.eodem titulo ſi diligenti.⁊ not.in dicto capitulo.
22 ſignificaſti.†Quandoq; propter defectum cōſenſus non deficiunt
in tantum ſolennia,quin poſſint ratificari ab eo,cuius conſenſus
deficit,eſt tamen actus nullus:⁊ tunc validatur actus ex conſen-
23 ſu ſuperuenienti.Caſus de electio.cum in iure.†Quandoq; actus
eſt aliquis alio reſpectu:⁊ validatur:vt dicta.l.per fundum.ff.de
ſeruitute ruſticorum prediorum.⁊ hoc ſufficit,ſiue conſenſus pre-
cedat,ſiue ſequatur:vt dicit Innocen.in dicto capitulo.dudum.
Aduerte tamen,quia primo caſu non validatur,vt tertio,alias
retro propter defectum principij:vt.l.Paulus.ff.de ſtatu homi-
num.ſed vt ex tempore conſenſus.nota Innocen.⁊ gloſſ.de eo,qui
duxi.in ma.capitulo primo.de coniugio ſeruo.capitulo.j.Quan-
doq; conſenſus exigitur in actu,non vt cauſa agens,vel validans
aut roborans,ſed exigitur vt cauſa non infringens:⁊ planum qō
ex poſt facto poteſt conſenſus intercedere:de electio.quod ſicut.
24 †Sed quia in iure non eſt bene declaratum,quando conſenſus exi
gatur per modum authoritatis,aut per modum conſenſus:⁊ an
exigatur conſenſus tanquam ſolennitas actus,vel non:nam iura
noſtra equiuoce loquuntur capiendo conſenſum pro authoritate,
⁊ authoritatem pro conſenſu:Dico,quandoq; exigitur conſenſus
in actu ab inferiori eius,qui actum exercet:⁊ ſemper credo quod
vt conſenſus exigatur,⁊ non vt authoritas:quia non eſt decens vt
inferior authoretur ſuperiori:de maioritate ⁊ obedientia.cum in-
ferior.Hoc tenet Joan.Andr.dicit in addi.Specu.in titu.de his,
que fi.a prela.in vlti.addi.ideo vbicunq; exigitur conſenſus capi-
tuli per epiſcopum,exigitur per modum conſenſus:de his,que fi.
a prela.per totum.vt exigitur cōſenſus filij in actu exercendo per
patrem,⁊ conſenſus pupilli in actu exercendo per tutorem,⁊ ſic de
ſingulis,exigitur per modum conſenſus.Ad hoc ſpecifice de his,
que fi.a prela.cū vos.Quandoq; exigitur conſenſus paris:⁊ idem
quia ex quo in aliquo non eſt ſuperior,non exigitur per modū autho
ritatis.Quandoq; exigitur conſenſus a ſuperiore:⁊ tunc aut ſu-
perior nullam habet cōitatem in actu,⁊ ipſius conſenſus ob aliud
non exigitur,niſi ratione cuiuſdam ſuperioritatis vniuerſalis,et
exigitur ad integrandam perſonā illius,qui actū exercet:⁊ tunc in
dubio exigi credo per modum authoritatis.Ideo in alienationi-
bus inferiorū eccleſiarum credo conſenſum exigi per modum au-
thoritatis:quia actus tangit ſolū preiudicium eccleſie inferioris:vn
de non pōt dici ibi conſenſus exigi vt cauſa agens,ſed neceſſario
vt ſolennizans,⁊ ſic per modum authoritatis. Quādoq; exigitur
conſenſus a ſuperiori ſolum ratione preiudicij,qō ſibi infertur,ſal
tem in cōſequentiam:⁊ tunc videtur exigi per modū conſenſus:vt
quando exigitur in renūtiatione clerici cōſenſus:quia preiudicatur
ſibi,cum perdat iuriſdictionem clerici,⁊ poteſtatē,quam habet in
clerico ratione illius eccleſie:de renuntia.c.admonet.⁊ qō ibi nota.
Quādoq; actus exercitij tangit eū,cuius exigitur conſenſus eque
principaliter,ſicut alium:⁊ tunc conſenſus dicitur exigi vt cauſa
agens,⁊ per modū conſenſus.Et de hoc eſt glo.quā feci notare de
reſcriptis.edoceri.vt quando adminiſtratio ſpectat ad vtrunq;:⁊
tunc cōſenſus epiſcopi in faciendis per capitulū exigitur vt con-
ſenſus,⁊ ratificat geſta ex poſtfacto:⁊ idē poſſet dici in patre quo
ad filium.Quandoq; actus tangit eum,cuius exigitur conſenſus
principaliter,⁊ alium in conſequentiā:⁊ tunc conſenſus ipſius exi-
gitur ſolū vt cauſa agēs,non aūt exigitur vt authoritas.¶ Et ſi
ius dicat,tūc authoritas exponitur,id eſt,cōſenſus.de iure pa.cu-
ra:vbi tex.Nā trāſferre eccleſias de vno in aliū,ſpectat principalr
ad epm:quia proprietas eccleſie eſt epi,nō laici edificātis.Si laicus do
25 nat,ſufficit cōſenſum ſuperuenire:vt ibi.†Quādo autem exigitur
per mo

per modum ſolennitatis,dic quod ſi ius hoc diſponit, planum in
dubio,ſi exigit conſenſum certo,& determinato tempore ſecundum
actus exigitur per modum ſolēnitatis.de elec.auditis.Si vero exi
git certo & determinato tempore,vbi exigitur per modum autho
ritatis,licentie,aut iuſſus,qđ patet de dictis iuribus,vt de ſolen
nitate exigi.Si aūt exigit per modū ꝯſenſus ſimplr,& aliter nō ex
primitur:ſi res nō ſpectat ad tū aliquo modo,cuius conſenſus exi
git,credo ꝙ exigatur per modū ſolēnitatis.Ideo vbi exigit cōſen
ſus cōſanguineorū in alienatione rei minoris,credo ꝙ exigatur p
modum ſolennitatis.Si ad eū ſpectat quoquo modo,credo quod
exigatur nō per modū ſolennitatis:ſed conſenſus in his,in quib⁹
eps vſuſfructus queritur,ſed in ſignis repudiationis vſuſfruct⁹.
Ideo dicimus qđ cōſenſus patris nō exigitur in iudicio p modum
ſolēnitatis in his,quibus queritur ſibi vſuſfructus,vt qui hz par
tem adminiſtrationis rōne.l.nō ſolum.§.neceſſitatem.C.de bonis.
que lib.& hoc tz Old.de quo plene per Jo.an.in addi. Spe.in ti.de
26 actore.§.j.ver.ſed pone ꝙ lis eſt cōteſtata.¶†Ex his apparet qđ
in alienationibus,que fiunt per caplm,ſi bona ſunt cōia prelati et
capli,exigitur conſenſus prelati per modū conſenſus.Si bona ſpe
ctant ad prelatū tantū,idem.Si bona ſpectant ad caplm,& nō eſt
diuiſa adminiſtratio,idem.Si ſpectant ad caplm tantum,& eſt di
uiſa adminiſtratio,tunc credo qđ conſenſus ibi exigat p modum
authoritatis.qđ bene nota.¶Hoc eſt ſit certū,qñ conſenſus exigi
tur poſt actū,nō exigitur vt ſolēnitas:quia requiſitū poſt originem
actus,nō preſumitur vt ſolēnitas ſubſtātialis.Dicit glo.C.de pre
ci.Impe.offe.vniuerſa.& eſt gl.in cle.cām.de elec.in ver.deuoluta.&
idē Hen.alle.ff.de trāſ.l.cū hi.§.ptor.de elec.quia pp̄ter.An.de But.

1 ☞Conſuetudo ad peccandum inducens,non valet.10.
2 Statutum poteſt extraneos ligare.
3 Statutum , quo quis habet ſuo conſumpto regreſſum ad aliena, non valet.
4 Statutum,per quod delinquens premiatur,non valet.13.
5 Bonorū appellatione,comprehenduntur mobilia,& immobilia.
6 Libere quod poſſit quis iudicare,qualiter intelligatur.
7 Conſuetudines malas tollere pertinet ad papam.
8 Conſuetudo irrationabilis,dicitur abuſus.
9 Statutum ciuitatis quando poſſit ligare extraneum.
11 Negligentia,& vitium,in quo equiparantur.
12 Mulier nupta que bona habere poſſit.
14 Supplicanti non conceduntur iniuſta.
15 Malefactores egeſtate laborare dignum eſt.
16 Stultis non ſolet ſuccurri,ſed tantum errantibus.
17 Alienare non poteſt maritus bona ſue vxoris.
18 Alienari bona mulieris in quo caſu poſſint.
19 Filij qua ratione teneantur ad debita patris.
20 Alienatio rei dotalis conſentiente muliere non valet.
21 Aduentitia filij quando poſſint per partem obligari.
22 Iuramentum confirmat contractus alias de iure inualidos.

1 Ex parte veſtra.¶†Non valet cōſuetu
do,p quā quis inducit ad
peccandum,vel propria bona diſſipanda.h.d. Primo
recitat duas ꝯſuetudines irrationabiles,quas.Secū
2 do reprobat ibi:tenore preſentiū.¶†No.qđ ſtatutū ciuitatis pōt
ligare extraneos:loquēdo de extraneis inquantum extranei veniunt
ad habitandum in ciuitate.Vide Inn.ſ.de ſen.excom.c.a nobis.el
picolo.vbi videtur Inn.velle oppoſitum huī⁹ notabilis.Sed iſte
3 tex.facit contra eū,ar.quibus poteſt ſaluari.¶†No.qđ ſtatutum
& conſuetudo,per que quis culpabiliter ſuo conſumpto habet re
4 greſſum ad aliena,non valet tanꝗ irrationabilis.†Similiter non
valet ſtatutū,per qđ delinquens premiatur.¶No.qđ vxor poteſt
5 habere bona propria.¶†No.qđ appellatione bonorum compre
henduntur mobilia,& immobilia.Ad hoc de teſtamēto. relatum.
6 Comprehenduntur etiā iura.ff.de re iud.l.a diuo Pio.¶†No.p
ſignificato iſtorum verborum ſacias p tuo libito volūtatis:quia
videntur etiam intelligi de voluntate irrationabili.Qđ no.pp̄ter
7 arbitria.¶†Not.quod ad papā ſpectat etiam inter puros laicos
tollere conſuetudines irrationabiles,& peccatum nutrientes.Ad
hoc in aut.vt cle.apud pro.epi.§.fin vero eccleſiaſticū.habetis tex.
8 veſtrum.¶†Not.primo quod irrationabilis conſuetudo dicitur
abuſus quidam,id eſt contra pium,& honeſtum vſum.In caſu no
9 ſtro,vel non,intende quia irrationabilis.¶†Nota ſecundo quod
ſtatutum ciuitatis poteſt ligare extraneos,& nō ſolum vbi ſimpli
citer loquitur,ſed etiam vbi ſpecifice diſponit de extraneo, quate
10 nus extraneus moram trahit in loco ſtatuti.¶†Not.tertio quod
ſtatutum,& cōſuetudo,per quam culpabiliter,aut cum vitio quis
bona propria ꝯſumere poſſit,& habere regreſſum ad aliena , tanꝗ
irrationabilis non valet:hec eñ diſcrepat a ratione naturali,q̄ ha
bet vt delinquens,& negligens puniantur,& quo habet quod quis
11 aliena poſſit vſurpare.¶†No.quarto in quo vitium,& negligētia
12 equiparantur.¶†No.quinto qđ mulier nupta poteſt habere bo
na,que propria dicunt in iſtis,que parafernalia appellantur:imo
dicitur habere adminiſtrationem : vt nota.C.de dotis promiſ.l.j.
13 ¶†No.primo ex ſecunda parte,quod conſuetudo,per quā delin
14 quens premiatur,eſt irrationabilis,& nō valet.¶†Secūdo no.qđ
impudenter, & verecūde aliquid petēs,repellendus eſt.¶ Uenio
15 ad gl.que ſunt clare.¶†Quero de ratione,quare nō valuerit hic
cōſuetudo.Dicit gl.quia in conſumente ex prodigalitate irratio
nabile eſt vt ei de alieno ſubueniatur.cū culpa,& vitio ſuis incide
rit in egeſtatem.lxxxvi.diſtin.non ſatis.& quia dignum eſt vt ma
lefactores egeſtate laborent.ff.depoſiti.l.bona fides . talibus enim
ſubueniendum non eſt,ratione premiſſa,& cum leſione alterius:ſed
16 eleemoſynā dare poſſumus,ne pereant.lxxxvi.diſt.paſce.¶†Ra
tio autem,quare non eſt ſubueniendum illi,qui ex negligentia pau
pertatem incurrit:quia vigilantibus , & non negligentibus iura
ſubueniunt:& quia ſtultis non conſueuit ſuccurri, ſed errantibus.
ff.de iur.& facti igno.l.penul.§.ſi quis.& quia cauſa illius, eſurienti
panis tollitur:quod ſi de cibo ſecurus iuſtitiam negligat. v.qđ.v.
17 non omnes.Ideo talis conſuetudo merito reprobatur.†Item eſt
alia ratio:quia poſito etiam quod abſqz culpa egeret, propter hoc
bona mulieris non ſunt alienanda.C.ne vxor pro marito.l.j.& ij.
18 ¶†Oppo.quod aliquo caſu bona mulieris alienantur.C.in qui
bus cauſis pig.taci.contrahi.l.ſatis.¶Solu. Regulariter bona
vxoris non ſubiacent oneri debitorum viri:fallit in debito ex cau
19 ſa primipilarij.¶†Dicūt plus doct.ꝙ etiā hoc caſu tenent filij,
dato qđ nō ſint heredes.C.de primipilis.l.ſi.libro.x.als.xij. & dicit
Mar.Sili.ꝙ cā honi iuriū fuit,quia ad gemitū filiorū ex vxore ſepe
20 parentes gerūt male officia:ideo equus fuit hic rigor. ¶†Quero
an ſi mulier conſentiat alienatiōi rei dotalis,valeat alienatio.Dic
qđ nō.C.ad Vell.auf.ſi a me.Dicit gl.hoc verū,niſi mulier iuraue
rit nō ꝯuenire:quia tūc tz alienatio.ſ.de iureiur.cū contingat. etiam
cōſtante matrimonio.¶Nota gl.q̄ aperte dicit qđ iuramentū illo
mō validat ꝯtum alienationis,nō eñ obligat iurātem ad ꝯueniē
21 dū.Uide Bar.ff.de fideicō.ſi quis p eo.gl.j.ibi:mētiontur.¶†Un
de dicim⁹,qñqz iſte eſt vnus largus hō,qui oīa bona ſua diſſipat.ca.
gl.ibi:mediū tz.& dicit Philoſophus ꝙ hoc mediū attingere eſt
difficile.Glo.ꝙ de iure ibi primipilarij erat certa dignitas,& certū
officiū,qđ dabat p principē:& ob iſtā cām etiā capi pōt bona filiorū
etiam ſi nō ſunt heredes.l.ſi.C.de primipilis.li.xij.Et dicit Jo.an.
qđ dñs ſuus in legib⁹,qui fuit Mar.Sili.dicebat qđ cōiter ad luctū
vxoris & filiorū iſti deputati ad hoc officiū male gerebant:ideo ius
voluit eos teneri.Et ſic faciūt Florētini in Tuſcia de iſtis,qui dicū
tur fallere:quia fecerūt ſtatuta ꝙ alienent bona filiorū,etiā dos vxo
ris:ꝙ p certo eſt male factum,& male faciūt ſic fallētes,& peccāt,ni
ſi forte ex caſu cōtingat qđ opz eos fallere,forte pp̄ter mercātias,
q̄ perierūt in mari.In ea.gl.ibi:tz venditio.nota gl.ꝙ p iuramen
tum preſtitum ſuper alienatione rei,confirmatur contractus.De
quo eſt dubium inter doc.ſ.de iureiur.cum contingat.per Bar.ff.
de fideiuſ.l.ſi quis p eo.&.l.cū lex.Modo habetis hoc.c.expeditum.

1 ☞Conſuetudo iuri nature repugnās,non valet.8
2 Augmentatio cauſati datur ad cauſe augmentum.
3 Peccatum auget peccati continuatio,ſeu conſuetudo.
4 Peccati circumſtantia aggrauans eſt a confitente exprimenda.
5 Peccatum dicitur animam infelicitare.
6 Finis canonicus eſt propter finem boni eterni.
7 Scientia,& ignorantia qualiter menſuratur.
Preſumptio eſt legitima,prout applicatur ad caſum conſtantie.
9 Conſuetudinis longeue nomine quid comprehendatur.
10 Conſuetudo non dicitur preſcripta eo quod ſit longeua.
11 Ad conſuetudinis eſſe que exigantur.
12 Conſuetudinis que eſt cauſa efficiens.
13 Conſuetudinis que ſit cauſa formalis.
14 Conſuetudinis materia que ſit.
15 Conſuetudinem an impediat error.
16 Conſuetudo ad eius eſſe quot,& quales actus requirat.
17 Conſuetudo quanto tempore exigatur.
18 Conſuetudo preſcriptione queſita a quo tempore incipiat.
19 Conſuetudo,que temporis preſcriptione queritur,an exigat titulum.
20 Preſcriptionem an actus vnus interrumpat.
21 Conſuetudo quotuplex eſt.
22 Conſuetudinis effectus quiſnam ſit.
23 Conſuetudo legem tollit,quando eſt rationabilis.
24 Conſuetudinis particulares effectus qui ſint.
25 Conſuetudo quando poſſit induci contra ius naturale.
26 Statutum quod interficere liceat homicidam,an valeat.
27 Conſuetudinem eſſe legi contrariam,quomodo ſit poſſibile.
28 Conſuetudo an admittat probationem in contrarium.

1 **Cum tanto.** ¶ † Nō valet conſuetudo iuri nature repugnās, ſi pctm̄ foueat: iuri aūt poſitiuo ſic, ſi ſit rōnabilis, ⁊ legitime pſcripta. h. d. ¶ Ponit duo dicta. Pño decidēdi, ſtādi, du-
2 bitādi rōnib⁹ platis. ¶ † Nō. i. ꝙ ad augmentū cauſe datur aug-
3 mētatio cauſati: † ⁊ ad cōtinuationē pctī in tpe, daꝛ augmētū pec-
cati: ⁊ ſic ex cōſuetudine peccādi poti⁹ augmentaꝛ, ꝙ tollaꝛ pctm̄,
4 Qđ no. † qꝛ hic circūſtātia vt aggrauās eſt a pctōꝛe exprimēda i cō
feſſiōe. Qđ nota ꝯ illos, q ad excuſanda pctā ſua, ⁊ alioꝝ, alleg. it cō
5 ſuetudinē. ¶ † Nō. ii. ꝙ ala p pctm̄ ōi infeliciteri. Et eſt rō, qꝛ pdit
6 bonū optimū felicitatis eterne. † Et ſic pꝫ ꝙ finis canonic⁹ eſt etiā
pꝫ ter finē boni eterni, ⁊ directiuus eſt ale viatoris in bonū eternū.
7 ¶ † Nō. iii. ꝙ ſcientia ⁊ ignorantia menſuraꝛ prout cadit in hoiem
bn̄ organizatū, ⁊ ſapientē, non aūt put cadit in hoiem male organizatū, ⁊ ſenſu male diſpoſitū. Sic ⁊ metū, ⁊ dolū attendimus put in conſtantē cadit, non pꝫ in volubilem. qđ not. cā. cū dilectus. Sic dicim⁹ ꝙ preſumptio eſt legitima, put applicaꝛ ad caſum conſtan-
8 tie de cric fal. §. ſi. ¶ † Nota quarto hic tres caſus, ⁊ reglas, ꝙ qñqꝫ cōſuetudo non repugnat nature, ⁊ p hoc nutrit peccatū: ⁊ nō valet. Qñqꝫ iuri nature repugnāt, ⁊ non nutrit pctm̄: ⁊ hec vꝫ. Et ſic eſt poſſibile, cōſuetudinē eſſe ꝯ ius naturale, ⁊ tn̄ non nutrit peccatū. Qñqꝫ, ⁊ tertio, cōſuetudo iuri poſitiuo repugnat, ⁊ eſt rationabilis, ⁊ legitime preſcripta: ⁊ valet conſuetudo. Qñqꝫ cōſuetudo iuri repugnat, ⁊ nō eſt rationabilis, vel nō legitime preſcripta: ⁊ nō vꝫ. Ex his infertur ꝙ vt cōſuetudo tollat ius poſitiuū, exigitur ꝙ ſit rōnabilis, ⁊ legitime preſcripta. Inferꝛ ſcđo ꝙ poſſibile eſt, conſuetudinē iuri poſitiuo obuiare, ⁊ tn̄ rōnabilem fore: ⁊ ſic poſitiuū ius cōtrariari cōſuetudini, ⁊ vtrūqꝫ rōnabile eſſe. No. incidēter qđ vinculū conſuetudinis ſurgit ex authoritate. Ex no. ꝙ cōſuetudi-
9 nis nō eſt vilis authoritas. † Et not. ꝙ appellatione longeue conſuetudinis cōprehenditur etiā conſuetudo nō pſcripta, ſed tpe fir-
10 mata. † Et no. ꝙ conſuetudo nō ōꝫ preſcripta eo ꝙ longeua, ſed vltra longeuitatē exigitur ꝙ ſit preſcripta. ¶ Pro declarāda materia iſta ꝗtum ad illa, que tanguntur per glo. ſunt videnda plura. Primo, que exigant ad cōſuetudinē. Scđo, quotuplex eſt cōſuetudo. Tertio, q̄ ſit differētia inter cōſuetudinē ⁊ pſcriptionē. Quarto, ⁊ vltio, videbiꝛ aliqs effectus cōſuetudinis: ⁊ his expeditis ſufficit p cōi lec. hui⁹ ca. ¶ Primū tāgit gl. ſcđa: ſcđm ⁊ tertiū tāgit
11 gl. vltima pria ⁊ ſcđa. ¶ † Ad primū gl. dicit ꝙ exigiꝛ ꝙ ſit rōnabilis. Et appellat rōnabilem, a iure nō reprobatā, etiā poſito ꝙ ſit ꝯ ius. Et multa ponit exēpla de conſuetudine rōnabili, ⁊ ꝯ ius: vt qs de alieno collegio admittaꝛ ad eligendū. de cā poſ. cū eccleſia. ⁊ c. cū dilect⁹, qđ caplm eligat canonicos in eccleſia. de elect. cū eccleſia Vulterana. vel eps ſolus cū deberet ſpectare ad vtroſqꝫ. cū gl. que ſꝫ ꝙ de iure ad epm ⁊ ad caplm ſpectet poteſtas cōferendi. Vide in d. c. cum eccleſia Vulterana. ꝙ abſentes ad electionē nō vocenꝛ, vt in multis locis contingit, maxime in Tuſcia. Irrationabilem dicit illā, que improbaꝛ de iure. De irrationabili ponit exempla de iud. ex querimonijs. ꝯ. c. cū venerabilis. ꝯ. c. i. ⁊ c. cū inter vos. ⁊ generaliter vbicūqꝫ ſit ꝯ normam eccleſiaſtice diſcipline, ſiue libertatis eccleſie. ſ. de elec. cū tertia. ⁊ c. ſacroſancta. Dic ꝙ in cōſuetudine plura requiruntꝛ. Primo exigitur cauſa efficiēs. Scđo eius forma, ſeu finis. Tertio exigiꝛ materia. ¶ Videamus q̄ eſt cauſa efficiens cōſuetudinis. Scđo, que ſit cauſa formalis. Tertio, q̄ ſit ma-
12 teria eius. ¶ † Ad primū dic ꝙ cā efficiens immediata eſt conſenſus. ff. de legi. l. de quibus. qꝛ exigiꝛ cōſenſus illius, q oīs hꝫ poteſtatem legis cōdende. Unde quatenus mēſure poteſtatis ſe extendunt in lege condenda, eatenus ſe extendunt vires conſuetudinis. Aut ergo hꝫ ptātem legis vniuerſalis condende: ⁊ hoc inducit, ſi velit, ꝯſuetudinē vlem: vt pꝫ in ꝯſuetudine Romana. vt pape, vel Imperatoria: ⁊ hec appellaꝛ ꝯſuetudo gn̄aliſſima. Aut hꝫ ptātē legis cōdēde in puincia: ⁊ hui⁹ cōſenſus inducit ꝯſuetudinē cōcernētem puinciā, vt in archiepatu, ⁊ patriarchatu: ⁊ hec appellaꝛ generalis. Aut hꝫ ptātem legis cōdende quo ad ciuitatē: ⁊ huius conſenſus inducit quo ad ciuitatē: ⁊ hec appellaꝛ ſpecialis. Aut hꝫ poteſtatē legis condende quo ad in loco loci, vt in eccl'ia Cōſtantinopolitana, vel vniuerſitate: ⁊ hec pōt inducere legē ſpecialiſſimā. Et ex hoc pꝫ q̄ ſit cauſa efficiens conſuetudinis, ⁊ ꝗtitaꝛ etiā habes cōſuetudinis. Et per hoc pꝫ ꝙ q nō hꝫ ptātē legis cōdende, nō hꝫ ptātē cōſuetudinis inducēde, de qua loqmur, q̄ ſeruaꝛ p lege. Pōt tn̄ bn̄ inducere in ſuis actibus ꝯſuetudinē, q̄ nō hꝫ vim legis. ſꝫ ſolū declarat ſuos act⁹ ex cōſuetudine primi. Sic eſt, qn̄ dicim⁹, ꝯſuetudo patriſfamilias attendiꝛ. De quo dicā infer⁹, ⁊ in. l. ſi ſeruus pluriū. §. i. ff. de leg. i. ⁊. l. vel vniuerſorū. ff. de pig. actio. ff. de vſuris. l. qui ſemiſſes. ⁊ hoc de hac parte. Ex his apparet quo modo. ⁊ caſus, in quibus diſponit cōſuetudo, ſit ſuppoſita poteſtate diſponētis. Ex his apparet ꝙ qn̄ ꝯſuetudo inducit a pplo, exigitur maior
13 pars ppli: vt no. de no. ope. nun. c. ii. ¶ † Ad ſcđm quid exigiꝛ vt ſit forma alia. Gl. hic dicit ꝙ exigiꝛ ꝙ nō ſit a iure reprobata. Ubi ergo reperis cōſuetudinē a iure reprobatā, eſt irrationabilis. Gloſſ. l. ſic ponit aliqua exempla: ⁊ doc. multa ponunt exempla, in quibus eſt reprobata. Hoc plus eſt laborioſum, ꝙ ſubtile, vel vtile. Dicit illā rōnabilem, que eſt a iure approbata. Et etiā gl. ⁊ doct. hic, ⁊ ſuper glo. iii. ponunt multa exempla. Dic, aut apparet, cōſuetudinē a iure reprobatam: ⁊ hec iudicanda eſt irrationabilis, ſi ius ipſam tanꝙ irrationabilem improbat, vel ſi aliam cauſam exprimit in reprobando. Aut eſt a iure approbata: ⁊ hec rationabilis. Aut non apparet nec approbata, nec improbata: ⁊ tunc dicit hic Hoſt. ⁊ no. in Summa, eo. titu. in prin. ⁊ no. de conſti. c. i. lib. vi. in verbo Rationabilis. ꝙ illa cenſeꝛ rationabilis, ⁊ irrationabilis, ſcđm qđ arbitrio videtur iudicātis. Qđ declarat Io. an. vel reſtringit, vt perſonas illas habētes iuris aſſiſtentiā, vel reſiſtētiā cū inducet cōſuetudinē rōnabilem: ⁊ ſic illa erit rōnabilis, q̄ vel cuius ſilīu approbaꝛ a iure. Dico ꝙ qlibet cōſuetudo in tn̄ hꝫ de rōne, inꝗtum participat de fine cuiuſqꝫ iuris: ⁊ in tn̄ diſcrepat a rōne, inꝗtū diſcrepat a fine cuiuſqꝫ iuris. Illa ergo diceꝛ rationabilis ſm ius diuinū, q̄ inſequiꝛ bonū eternū: ⁊ inꝗtū euidenter diſcrepat ab iſto fine, in tn̄ dicetur irrōnabilis. Et hoc reſpectu diceꝛ etiā irrōnabilis ſm ius canonicū: vt pꝫ hic, ⁊ de pſcript. c. ſi. Debent eñ: vt rōnabilis dicaꝛ, rōdes dirigi in finē diſcipline religionis, ⁊ ſalutis. ſ. di. cōſuetudo. Quo ad ius ciuile cōſuetudo ſm illud ius in tn̄ erit rōnabilis, inꝗtū participat de bono publico: ⁊ cōi: inꝗtū ab illo deuiat, in tn̄ erit irrationabilis. Scđm ius ciuile cōſuetudo contra libertatē eccleſie eſt irrōnabilis: qꝛ deuiat a bono publico, qđ cōſiſtit in ſacris, ⁊ ſacerdotib⁹: vt. l. i. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊. §. di. ius publicū. Et ſcđm ius ciuile cōſuetudo de preſcriptione cū mala fide valeret, qꝛ hoc nutrit bonum publicū, lꝫ deuiet a fine eterno: ſed quo ad corporatos in eccleſia nō eſt licitū ſequi in tn̄ bonū publicū, qđ deuiaꝛ ab eterno. Ideo lex ⁊ cōſuetudo ciuilis de canonica equitate quod quo ad conſcientiā hꝫ ſequi, etiā purus laicus nō valet vt euidenter diſcrepat a bono eterno. Aut ergo cōſuetudo nutrit peccatū, ⁊ deuiat a bono eterno, ⁊ publico: ⁊ eſt irrationabilis, ſcđm oē ius. Aut deuiat a bono eterno, ſꝫ nō a publico: ⁊ hoc vꝫ de iure ciuili, nō de iure canonico: ⁊ in hoc ſubiacet ius ciuile canonico. Aut non deuiat a publico tantū: ⁊ irrationabilis eſt ſm ius ciuile, ⁊ canonicū. Aut non deuiat nec ab eterno, nec publico: ⁊ eſt rōnabilis ſm
14 ius. ⁊ de hoc eſt bonus tex. ſ. di. cōſuetudo. ¶ † Ad tertiū, q̄ ſit materia cōſuetudinis: dic ꝙ q̄dā eſt materia remota. i. q̄ ſurgit cōſuetudo: ⁊ iſti ſunt act⁹ hoim, vt ſic facere, vel nō ſic facere, vel ſic ſeruare. Ex iſtis actib⁹ ſurgit vſus qdā, ⁊ ex iſto vſu, ⁊ habitu, ſurgit cōſenſus ppli, vel alterius, qui hꝫ ptātem legis cōdēde: ⁊ ex hoc conſenſu ſurgit vinculū cōſuetudinis, q̄ ex actibus, ⁊ habitu, ⁊ vſu habituato vinculū pducit immediate a populi cōſenſu: ⁊ denominaꝛ ab illo vſu, qui idem eſt, qđ conſuetudo. Hec patent. ff. de legi. l. de quibus. ꝯ. c. cū conſuetudinis. in. l. ii. C. que ſit lon. conſuet. cum ſi. ſ. di. conſuetudo. ⁊ c. mos autem. Oportet ergo qđ actus nō ſint erronei: qꝛ ſi dareꝛ error: nō dareꝛ conſenſus. ff. de iur. om. iu. l. ſi per errorem. ⁊ ſic non induceretur conſuetudo. Ad hoc. ff. de legi. l. quod
15 non ratione. ¶ † Nunquid autem omnis error impediat eam: diſputant Legiſte ⁊ Canoniſte longū eſſet narrare. Dic vt in illa. l. de quibus. Dic qđ ſi error eſt talis, qđ excludat conſenſum populi, vel rationabilitatem conſuetudinis, vitiat eam: alſ non. Ad hoc pōt induci oīa dicta illorū, dato conſenſu ꝙ ſit qualificatus, ⁊ determinatus in iure ſeruari, l: ppls cōſentiat, vel hñs ptātē legis cōdēde. Si eſt in illud cōſentiēt: nō vt p iure ſeruari: nō ſufficeret. Requireretur ergo conſenſus: ⁊ ſic qualificatus: ⁊ determinatus. ¶ Scđo poſt actus, ⁊ cōſenſus, exigitur, tps in habituādo dictum ius confirmando conſenſum: videantur aliqua circa actus: ⁊ ali-
16 qua circa tempus. ¶ † Ad primū quot ⁊ quales exigantur actus: infinite ſunt opi. ⁊ de iure ciuili: ⁊ de iure canonico: de quibus. ſ. di. ſtin. mos aūt. xi. diſt. cōſuetudinis. ff. de legi. l. de qbus. l. i. C. que ſit lon. cōſue. Illas omitto. Dico ꝙ tot, ⁊ tales actus exiguntꝛ, ex quibus daꝛ cōſenſus ppli: vel hñtes ptātem legis condēde vt hic, qđ eſt factū, ⁊ ad actū deductū velit p iure ſeruari. Dic ergo ꝙ quidā ſunt actus validi notorij, ⁊ ponderoſi in pplo, ex quibus veriſimiliter hꝛ vnico actu cōſenſus populi, vel alterius habētis ptātem: cōdende, ⁊ quos verificare nō pateꝛ ppls, vel alius, niſi hoc velit p iure ſeruari: ⁊ vnicus actus ſufficit, ſm doc. cōiter: qđ puto, ſi habet cauſam ſucceſſiuā: vt tenere ponꝛ ſupra viā, ⁊ ſilia. Si hꝫ eam momentaneā, forte reqrunꝛ plures: qꝛ nō ſufficit cōſenſus: ſꝫ exigitur habituatus cōſenſus: q nō haberetur ex vnico actu tn̄. Quidā ſunt actus nō ſic notorij: nec tanti ponderis: ⁊ in iſto requiruntur plures: ſed quot numero: non poſſet dari certa doctrina: ſed relinquitur hoc arbitrio iudicantis. ⁊ hoc teneas. ¶ Secundo circa actus videndum quales: quidā exigunt quod ſint iudiciales: quaſi nō poſſit haberi cōſenſus vt p iure: niſi ſint determinati ad locū iuris. Tene qđ ſufficiunt extraiudiciales: dūmodo ſint tales: qđ ex eis colligaꝛ conſenſus populi: vel alterius habencis ptātem legis condende: in hoc p iure ſeruetur: vt. d. l. de quibus. Et p hoc apparet deciſum dubium: an exigatur quod conſuetudo ſit obtenta

in contra

in cõtradictorio iudicio. Quidã ꝙ ſic: vt gl. de verbo. ſig. abbate. ⁊
Inn. ſuper rub. hic, ⁊ gl. hic tetigit, de ver. ſig. abbate. Quidã moti
ſunt per. l. cum de cõſuetudine. ff. de legi. Dic ſcdm oẽs ꝙ nõ eſt ne⸗
ceſſe: ſufficit enĩ ꝙ ex ea colligat populi cõſenſus, vt eſt dictũ. Sed
eſt dubiũ penes aliquos, an ſi ſit obtẽta in ꝯdictorio iudicio, tũc in
ducat: ⁊ dñt quidã qd nõ: qꝛ declarãs cõſuetudinẽ eſſe, ſe hꝫ decla⸗
ratorie: ergo nõ intẽdit inducere. ff. de rei vẽ. l. ex diuerſo. ⁊ l. ſicuti.
§. ſi queraĩ. ff. ſi ſer. ven. Si actus eſt obtẽtus in ꝯdictorio iudicio,
ex quo agitur induci conſuetudinẽ, planũ qd põt, ex quo ſnĩa eſt no
toria populo, que pſumitur notoria in dubio: cum in iudicio ſem
per adſit, ⁊ adeſſe pſumat. Si autẽ ipſum de hoc eſſe conſuetudi⸗
nẽ in iudicio obtineĩ, dico qd inducta declaratur: qꝛ hoc ius nõ eſt
preſcriptibile ad perſonã agentẽ in iudicio, ſed tangit totũ popu⸗
lũ: ⁊ cenſeĩ agitata cũ legitimo contradictore. ſ. iudice vel ſaltẽ co
preſente: ⁊ ꝓ tãto probaĩ cõſuetudo ad pͥiudicium populi. ff. de ſta.
ho. l. ſi ingenuus. vel ſi inducta, vel nõ. Vel dic ꝙ nõ ꝓbatur indu⸗
cta, niſi eſſet lata ꝯ repreſentantes populũ, qꝛ ſingularis ad pͥindi⸗
ciũ populi nõ hꝫ ptãtem ius pp̃li deducendi in iudicio, cum nõ ſit
legitimus cõtradictor. ff. de col. ho. nõ iniuſte. ¶ Nunquid autem
inducatur: dico ꝙ ſic: qꝛ ſnĩa declarans nõ inducit immediate: nec
agimus cõſuetudinẽ inducere immediate ex ſnĩa, ſed induciĩ con⸗
ſuetudo ex populi cõſenſu immediate ꝓpter actũ ſnĩe, q̃ q̃ declara
torie: ⁊ ſic ſnĩa nõ inducit, ſed populi cõſenſus ꝓpter ſnĩam. Et hoc
clarius ptꝫ, vbi ille, a quo dependet ptãs legis cõdende, ꝓnunciaſ
ſet: qꝛ ſnĩa habeĩ ꝓ iure: ⁊ dareĩ conſenſus ꝑ eum ſic ſnĩando, ꝙ illa
cõſuetudo ſic ſeruareĩ de iure. de re iud. in cauſis. qd no. ¶ Sed eſt
dubiũ, an ex actib⁹ nullis inducaĩ cõſuetudo. Ex pͥdictis ptꝫ ꝙ ſic:
lꝫ enĩ ex nullo nihil fiat vt immediate ex nullo, ex nullo tñ, ꝓpter qd
eſt aliqd in facto, põt dari cõſenſus, q eſt aliqs, qui actus ſufficiat
ad torquendã conſuetudinẽ. Et ſic tenebat Ric. Mat. ⁊ Hul. de cu.
fu. d. l. de quib⁹. Ex hoc apparet an ex nõ actibus. ſ. negatiuis indu
caĩ cõſuetudo. Et determinat Jo. an. ꝙ ſic, de cle. coniug. Joãnes
dũ tñ habeat actus poſitiuos ex ꝓpoſito ita apparẽtes ꝙ colligaĩ
cõſuetudo. Vñ põt eſſe conſuetudo de nõ reſidẽdo: vt ptꝫ in. c. cum
17 oẽs. de cõſti. cũ ſi. Hoc declarat Jo. an. in. d. c. Joannes. ¶ † Venio
ad ſinẽ. ſ. ad tp̃s, q̃tum tp̃s exigatur. Et multe ſunt opi. Scdm ius
ciuile tp̃s exigere longeuũ: vt. l. ij. C. q̃ ſit lon. cõſue. ꝑ qd cõcludunt
ꝙ ſufficit ſpatiũ decẽ annorũ. Et hoc dñt in. l. ſi. C. de lon. tẽp. pſcri.
⁊ hec eſt cõis opi. De iure aũt canonico cõiter dicimus ꝙ ſi cõſue⸗
tudo iuri nõ repugnat, ſufficit ſpatiũ decẽ annorum: qꝛ tũc tp̃s nõ
exigiĩ ꝓprie vt preſcriptio, ſed reqriĩ vt qcqd reqſitũ ad firmãdũ
habitum, qñ agitur ad inducendã cõſuetudinẽ ꝯ ius: ⁊ opꝫ ꝙ ſm
canones ſit pſcripta: ⁊ appellatione pſcriptionis ſm metas cano⸗
nicas nos intelligimus de quadragenaria. Exigiĩ ergo ꝙ ſit qua⸗
dragenaria. l. de pſcri. quadrage. Hec ſunt verba gl. de ꝯſue. c. ſi. li.
vi. ⁊ ponit hic Jo. an. Cũq agiĩ de inducto ꝯ ius interpretãdo ex⸗
tenſiuũ ꝯ: ⁊ adhuc exigiĩ ꝙ ſit preſcripta ſpatio. xl. anno. vt hic. qd
nota. Caſus eſt in. c. cũ dilect⁹. ꝯ. e. ita etiã ꝓut cõſuetudo hꝫ effectũ
interpretatiuũ extẽdendo cõtra ius dꝫ eſſe legitime pſcripta: ⁊ vi⸗
de glo. q̃ primũ dicit de cõſue. c. ſi. in. iij. gl. ¶ Aduerte tñ ꝙ ſi ius
exigat antiquã cõſuetudinẽ ad actũ, intelligiĩ de illa, cui⁹ nõ eſt me
moria. Dicit Inn. de elec. c. gñali. li. vj. Ubi aũt eſt cõſuetudo ol iu
ri obuia, ⁊ totaliter abſona, exigitur tãti tp̃is, cui⁹ nõ extat memo
ria. Vide de elec. gñali. li. vj. Arch. Si nõ ꝯ ius, ſed pter, vel ſcdm,
ſufficit ſpatiũ. x. anno. etiã de iure canonico, qꝛ hoc nõ reperiĩ im⸗
mutatũ qd erat de iure ciuili. Sed dices, que põt eſſe rõ ꝙ exigitur
ſm ius canonicũ pſcripta, ⁊ nõ ſm ius ciuile. Dico, rõ eſt, ſm ius
ciuile in pſcriptionibus nõ eſt etiã differẽtia, an ſm ius, an contra
ius: vt patet de ſerui. l. ſi quis diuturno. Sed nos Canoniſte faci⸗
mus differentiam quod pro tanto ſicut in illo, ita etiam in cõſuetu
dine erimus differentes, vt diſtinguatur an ſit contra ius, vel ſm
ius, quo ad requirendum longius tẽpus, ſicut ſi minus, differẽtes
in preſcriptione quo ad titulum requirendũ. Vel dic ꝙ de iure ca⸗
nonico conſuetudo nõ oĩno ſtat in viribus cõſuetudinis: qꝛ detra⸗
bit aliquid de poteſtate ſuperioris: qꝛ inferior nõ habet ptãtem le⸗
gis cõdende ꝯ ius. de ma. ⁊ obe. quod ſuper his. Cum ergo in hac
non ſtet natura conſuetudinis, quia in aliquo detrahit iuri ſupe⸗
rioris, ſed aſſumit naturã per hoc preſcriptionis, cuius propriũ
eſt detrahere: ideo exigitur qd ſit preſcripta: ſed etiam non omni⸗
no aſſumit naturam preſcriptionis, quia per hoc non queritur ali
quod ius priuatum, ⁊ appropriatũ, tñ hoc tenet mediũ in tẽpore,
vt ibi contra papam, de cuius poteſtatis derogatione agitur, als
exigerentur centum anni. de preſcri. cum non liceat. de arbi. cũ tem
pore. Modo exigerenĩ. xl. anni, vt dicaĩ pſcripta: hoc verum, niſi
detur ſcientia expreſſa pape, ⁊ cõſenſus tacitus, vel expreſſus quia
cum tũc non detrahitur, acquiritur longo tempore. Sic intellige
iiij. di. §. leges. xi. di. in ſumma. viij. diſt. plebiſcita. qd bñ no. ⁊ ſecus
de iure ciuili: qꝛ ꝑ hoc nõ detrahiĩ ſuperioris poteſtati cũ qb⁹ ppls
poſſit legẽ ꝯdere: vt. l. oẽs ppli. ff. de iuſt. ⁊ iure. etiã ꝯ legem cõem.
Iſtã differentiã nõ tenẽt dñi de Ro. ſua vlti. conclu. concludẽtes:
qꝛ vbi agiĩ de cõſuetudine inducẽda, ꝑ q̃ detrahiĩ iuri, vel bonis
eccleſiaſticis, ſiue ſit cõtra ius, vel preter, ſiue ſm, exigitur ſpatiũ. xl.
anno. Qua enĩ rõne nõ admittiĩ pſcriptio taliũ rex minoris tẽpo
ris: de pſcri. de quarta. de priui. accedentibus. nec eadẽ ratione ad⸗
mittetur cõſuetudo. Item quia non reperitur iure cautum quod
in conſuetudine minus tp̃s exigatur: imo ꝯ. Allegãt de cã poſ. cũ
eccleſia. de elec. Cumana alleg. hoc. c. vt ſic concludatur ſm ꝙ pre⸗
dicta diſtinguat, an cõtra ius vel ſm, procedat in rebus priuatis:
quia tanto tempore preſcribuntur iura priuatorum. In rebus au
tem ⁊ iuribus eccleſiarum exigitur tempus. xl. annorum: cum hac
diſtinctione intelligatur etiam conſuetudo. ⁊ quod ibi no. xij. diſt.
allegant per hoc dicta Inn. ꝯ. c. cum dilectus. ⁊ ibi Inn. facit diffe
rentiam an conſuetudo ſit ꝯ ius eccleſie certe, ⁊ exiganĩ. xl. an. ꝯ pri
uatum, ⁊ ſufficiũt. x. vel. xx. an. ſed cõtra eccleſias, ⁊ alios vniuerſa
liter, ⁊ ſufficiãt. xx. Reſidet qd ſi eſt ꝯ eccleſiã, exiganĩ. xl. Allegat
dictum Inn. hic, qui indiſtincte dicit quod exiguntur. xl. Unde re
ſidet in concluſione quod inquantum cõſuetudo detrahit aliquid
de iuribus eccleſiaſticis, exigitur ſpatium. xl. an. Allegat pro ca⸗
ſu. ꝯ. c. cum dilectus. de can. poſ. cum eccleſia. ⁊ iuncto. c. abbate. de
ver. ſig. tenendo. quod tenet Jo. An. de cau. poſ. cum eccleſia. vt qd
aliqui admittantur in eccleſia, vel quod fiat electio in alieno gre⸗
mio. Allegat ad hoc de offi. archi. dilecto. cum ſuo intellectu. Alle
gat ad hoc expreſſiue in. c. cum de beneficio. de prebend. lib. vi. vbi
in applicanda qualitate ad beneficium, qd non eſt contra ius, ſpa⸗
tium. xl. an. exigitur. Iſtam concluſionem puto veram, qd inquan
tum detrahit iuri alterius, non ſtat in finibus conſuetudinis, ſed
18 preſcriptionis, vt videbitur in fine. ¶ † Si queris a quo tempore
incipiat curſus: dico quod infinite ſunt opi. quibus omiſſis dico
quod currit a tempore primi actus, ex quo habetur populi conſen
ſus: quia requiritur tẽpus ad firmãdũ, ⁊ habituãdum populi con⸗
ſenſum, qui firmari, ⁊ habituari nõ põt anteq̃ ſit in eſſe: ⁊ hoc ꝓut
cõſuetudo nõ eſt ꝯ ius puto etiã ꝙ de eo qd decennio eſt ſeruata, ſi
nõ apparet de populi cõſenſu, vel nõ cõſenſu: aliter in dubio popu
li cõſenſus pſumaĩ, eo ꝙ nõ tanto tp̃e eſt cõſeruata. Prout aũt eſt
ꝯ ius, magis eſt dubiũ. Adhuc idẽ dico: ⁊ ſic pſcriptio ꝓprie nõ eſt
pſcripta, qꝛ pficiĩ, ⁊ incipit etiã anq̃ ius ſit in eſſe, ⁊ finiĩ cũ ipſa pfe
ctione creationis. Cõputaĩ ergo a principio actus, ex quo ſurgit
conſenſus, ⁊ finitur in quadrageſimo: ⁊ hoc, quia tunc eius opera⸗
tio eſt creare, non ius creatum transferre: ideo principiatur a prin
cipio originis, ⁊ finitur in productione conſuetudinis, ⁊ preſcribi⸗
tur eodem inſtanti: exigitur ſecundũ Jo. ſcientia pape tacita, vel
expreſſa: vt no. iij. diſt. §. legis. x. di. in ſumma. vij. di. fruſtra. Et ali⸗
qui exigunt cõſenſum expreſſum, aliqui tacitum. Bar. hic. ibi nõ
exigit conſenſum, nec ſcientiã. qd credo in lege ſimplici: in lege pre
cepti ſi papa cõtradicit, nõ põt cõſuetudo. Si non ꝯdicit, dico qd
adhuc tollitur preceptum, etiã eo ignorãte, cũ ab initio eius inten⸗
tio nõ fuerit qd leges ligarent, inquantũ nõ conuenirent iuribus.
19 iiij. di. c. i. cũ ſeq. ¶ † Nunquid autẽ exigat cõſuetudo in ſe titulum.
Glo. videĩ tenere ꝙ ſic, in. c. ij. de conſue. lib. vj. in verbo Canonico.
Dic cum bona fide, ⁊ titulo. Jo. an. ibi hoc declarat, quatenus ſtat
in vim conſuetudinis ꝓprie, qꝛ ei⁹ finis eſt ius vt publicum crea⸗
re, non exigitur titulus, etiam ſi ſit cõtra ius, quatenus aſſumit na
turam preſcriptionis, qꝛ abſtrahit abdicando ius priuatum alte⸗
rius, eſt neceſſarius titulus. Ideo dicit ibi Joã. An. ꝙ ſi ep̃s vult
preſcribere ius corrigendi ſubditos abſq; conſenſu capituli, quia
quo ad capitulum abſtrahitur ab eis ius priuatum, iam exigitur
titulus quo ad ſubditos: quia habet ſe ſolum per modum conſue⸗
tudinis ad eos non exigitur titulus. Idem credo, quando conſue⸗
tudo ſe haberet ſic circa ius priuatum, quod ipſa ex ſe non attra⸗
heret ius, ſed veniret mere in officium conſuetudinis, interpretan
do ſtatutum, aut ius, ex quo cauſaretur abdicatio iuris priuati.
De hoc eſt caſus in. c. cum dilectus. ꝯ. eodem titulo. ⁊ ibi dixi, mo⸗
20 do intelligatis iſta. ¶ † Sed hic eſt vnum dubium an actus vnus
contra ius, preſcriptionem interrumpat, ſeu conſuetudinem. Jo⸗
an. And. tangit hic: hoc credo, aut actus intercedens affuit ante
preſcriptionem ſeu conſuetudinem completam: ⁊ tunc ſi eſt ita no⸗
torius quod tranſeat in conſenſum populi, interrumpit: alias ſi
tranſit in conſenſum populi, non interrumpit: quia nullum de na⸗
turalibus conſuetudinis interrumpit, licet accidentia interrum⸗
pantur. Facit quod nota. in. l. naturaliter. ff. de vſucap. ⁊ nota. in
c. illud. infra de preſcriptio. Sed ſi actus interueniat poſt, ex quo
habeatur populi conſenſus: docto. hic dicunt quod non interrum⸗
pitur. Facit quod dicit de conſuetudine, que non interrumpitur,
ex quo eſt perfecta. De hoc eſt caſus in. c. auditis. in fin. de preſcri⸗
ptio. pro hoc caſus in. c. cum de beneficio de preben. in. vi. vbi bene⸗
ficium dicitur conſuetum clericis ſecularibus dari, quando eſt pre
ſcriptum per ſpatium. xl. annorũ, etiam non obſtante quod poſt. xl.
annos aliqui ibi ſteterint regulares. Ego puto quod ſufficit vni⸗
cus actus tantũ ad tollendam conſuetudinẽ: qꝛ ex eo qd dam⁹ in op⸗
poſitum conſenſum populi vel habentis poteſtatem legis condea

de,iam datur voluntas qđ conſuetudo nō ſit:ꝛ illi poſſunt nuda
voluntate quo ad eam tollendam renuntiare. Et de hoc do caſum
apertum optime facientem.ſ.de preſcri.venieno. Aut ergo queri-
mus an tollatur conſuetudo:ꝛ dico quod per vnicum actum poſt
conſcientiā etiam cōpletam,ex quo detur populi conſenſus, ita ꝙ
ad oareat hoc velle pro iure ſeruari:ꝙ in dubio non preſumo, niſi
qñ tantū eſt oppoſitū ſeruatum,ꝗtum fuit prima conſuetudo:qꝛ
cōcluditur volūtas renūtiandi cōſuetudinē:aut agitur cū hoc vt
prima tollatur,ꝛ noua preinducaꝛ:ꝛ exigitur conſenſus,ꝛ etiā exi-
geretur qđ ſecunda eſſet preſcripta. Non obſtat.c.cū de beneficio qꝛ
ibi cōſuetū ponderaꝛ prout ad rē imprimitur:ꝛ materialiter cōſi-
deraꝛ nō in iuris effectu:ideo primo conſuetū eſt inabdicabile, niſi
oppoſitum deꝛ aſſuetū. Et hec ſufficiūt de requiſitis ad cōſuetudi-
nē:ꝛ cū hoc eſt expeditū primū,ꝛ principale ſic:ꝛ illam cōſuetudinē
vt in facto oppoſitus actus nō tolleret primo effectum vt in facto
cōſideratum.ſed bñ tolleret conſuetudinem in iuris effectu:qꝛ po-
21 pulus poſſet conſuetudini renuntiare. ¶ †Venio ad ſcđm.ſ.quotu-
plex eſt cōſuetudo. Dic quod quedam eſt priuata ſolo ſenſu appe-
titiuo inducta:quedam priuata appetitu rationabili cauſata:que-
dā publica cōi rōne. Et ꝑ prima primū inducta prima ſpecies con-
gruit in animantibꝰ. Unde dicimus retinere poſſeſſionem anima-
lium,ꝗdiu habēt animū redeūdi ex conſuetudine:vt ptꝫ. Inſti. de
re.diui.§.pauonū.ff.de acq.rer.do.l.naturalis.§.ceruus.ꝛ.§.pauo-
num. Secūda eſt conſuetudo priuata ratione inducta. Et hec du-
plex quedā eſt priuata,ꝛ perſonalis:ꝛ hec eſt illa,quā dicimus. Pa-
triſfamilias eſt hec cōſuetudo cuiꝰ finis eſt preſumere,ꝛ ea vtiꝛ ius
ad preſumendū de actibus ſuis:ſicut dicamus, Paterfami.ſic con-
ſueuit facere. Ideo ſic eſt preſumptio ꝙ faciat:vt.l.vniuerſorū.ff.
de pig.act.de offi.dele.qđ trāſlationē.de emp.ꝛ vē. ad noſtrā. Nā ex
eo qđ cōſueuit fenerator fenerari,nos arguimus illū eſſe feneratorē
rē in cōtractibus alijs.de emp.ꝛ ven.ad noſtrā.de pig.cū vos. Se-
cunda ſpecies eſt priuata realis:ꝛ iſta eſt duplex,quedaꝫ ꝗ ordinaꝛ
in ſolū finē circa rem preſumendā:ꝛ hec eſt illa,que habeꝛ ex.l.cum
de in rē verſo.ff.de vſur.cū ex eo qđ cōſtituiſti mihi annuatim pre-
ſtare aliquid vſqꝫ ad decē annos,ſurgit preſumptio cauſe, ex quo
poſtea in futurū teneris,ſi allego cauſam:vt.d.l.i.ꝛ.c.peruenit. de
cenſi. Quedam eſt,que ordinaꝛ in finē querendi:ꝛ hec not.ꝛ ſic que-
dam eſt probatoria,quedā diſpoſitoria:ꝛ hec vocatur preſcriptio,
que querit rem per vſum iuris. Ideo glo.hic dubitat que ſit dif-
ferentia inter preſcriptionē,ꝛ conſuetudinē. Dic primo qđ hec eſt
differentia,quod cōſuetudo eſt,ſi admittit probationē in cōtrariū
ſi non,preſcriptio,ar.C.de agri.ꝛ cen.l.litibus.li.xi.de preſcr.ſi dili-
genti. Sic ꝛ preſcriptio preſumit cauſam.ff.de vſur.l.cum de in re
verſo.ꝛ tunc non admittit probationem in contrarium. Item eſt
differentia:qꝛ conſuetudo debet eſſe oppoſita contra dominum in
iudicio:vt.l.cum de conſuetudine. Hoc in probatum eſt.ſ. Secus
in preſcriptione dicit glo. Item eſt alia differentia:qꝛ in vſu exigi-
tur pars populi,ꝛ eius conſenſus:hic ſufficit maior cōſenſus vniꝰ,
vel duorum. Item eſt alia:qꝛ in conſuetudine videtur exigi titulꝰ:
in ꝑſcriptione non ſemper exigitur. Sed hāc diminuit gl.per.c.di-
ligenti.ꝛ qꝛ tempus nō eſt cauſa tollende,vel inducende conſuetu-
dinis:vt.l.obligationum.§.placet. De hoc an in conſuetudine exi-
gatur titulus,dictum eſt.ſ.quod no.de preſcriptione,dic vt de preſ-
crip.c.i.li.vi. ¶ Omiſſis multis ſuperfluis, que debēt hic docto.
ſubſtantialis differentia eſt hic:quia attendimus conſuetudinem
prout ſonat in ſuo genere non determinando,aliter preſcriptio po-
teſt dici conſuetudo:ꝛ in genere omnis preſcriptio poteſt appella-
ri conſuetudo. Et pōt dici cōſuetudo,qꝛ participat de vſu,ꝛ de a-
ctibus:que eſt primitiua materia conſuetudinis:participat etiam
ad tps,nō ad ſententiandū,ſicut cōſuetudo. ſtricte tñ ſumēdo pre-
ſcriptio opponiꝛ conſuetudini:qꝛ differunt ex parte finis:cōſuetu-
do ordinatur in finē querendi ius vt publicū certe perſone nō ap-
propriatum,preſcriptio autem ordinatur in finē querendi ius pri-
uatum rerum corporalium,aut incorporalium,prout ſunt perſone
appropriabiles. Et ꝑ hoc ſequiꝛ ꝙ cū differat in fine,alios,ꝛ alios
exigant comites. De comitibus preſcriptionis nō eſt hic tractan-
dum:ſed dicendū vt in titulis ſuis in materia de preſcriptionibꝰ:ꝛ
de comitibus cōſuetudinis dictū eſt.ſ. Verba ſunt Io.An.de con-
ſue.c.nō eſt.li.vi.ꝛ hoc lꝫ obſcure,ꝛ per multa verba:ꝛ fuerit Inn.
ſ.de offi.archi.dilecto. Dicit tñ Hoſti.de elec.Cumana.ꝙ etiā con-
ſuetudo pōt in appropriabilibꝰ rebus eccleſiarū, ſi agitur de ali-
quo iure creādo,etiā in dānum priuatum,vel eccleſie, ꝗꝗ alteri iu-
ri dirigitur,ex quo nō acquiriꝛ de iure formaliter transferendo de
vno in aliū iā creato. Et ad hoc facit.l.venditor.§.ſi cōſtat.ff.cōis
22 predi.l.hoc iure.§.ductꝰ aque.ff.de aqua quot.ꝛ eſti. ¶ †Venio ad
vltimū.ſ.videre aliqua de effectu cōſuetudinis. Si tractamꝰ de ef-
fectu cōſuetudinis priuate effectus ex inſtinctu habeꝛ ex.d.§.pauo-
num.qꝛ per eā in animantibꝰ retineꝛ poſſeſſio:quinimo etiā ꝓdeſt ad
arguendā culpā tenētis aial,vt ſi bos eſt cornupeta,vel eſt animal
malā hñs cōſuetudinem in recalcitrādo,vel aliud,punitur ex hoc
dñs.ff.ſi qua.pan.fe.di.l.i.ſ.de iniur.ſi bos. Si querimus de priua-
ta,ꝛ perſonali hominis,habet effectum declaratiuum in ſimilibus
actibus,in quibus eſt cōſuetudo ipſius:vt apparet. ff.de pig.l.vel
vniuerſorū.ff.de vſuris.l.qui ſemiſſes. Unde aliquem preſumimus
in actibus ſuis vſurariū,qꝛ ſic conſueuit facere. Hoc patet in.c.ad
noſtrā.de emp.ꝛ ven.de pig.cū nos.cum ſi. Si attendimꝰ priuataꝫ
realem,que ordinatur de iure ad finē preſumēdi,vt illa,que ſurgit
ex multiplici preſtatione. El.hic dicit qđ inducit ꝑſumptionē pro
titulo:ꝛ tanta eſt preſumptio ex ea,ꝙ ipſa nō admittit ꝓbationem
in cōtrariū. Nō bñ hoc tangiꝛ de cēſi.peruenit.ꝛ hoc quidā volue-
runt dicere:ꝗ cōis opi.doc.eſt,vt ibi dicā,ꝙ habeat tm̄ effectū pre-
ſumptiuū,ita ꝙ admittat probationē in ꝯtriū:ꝛ ſic ſit preſumptio
iuris tm̄:dicā ibi. Si agimus de effectu priuato ordinato in finem,
querēdi illā,quē effectū habeat:quinimo querit directū, quinimo vtilem,
quinimo ſolū ius excipiēdi:vt patet per totū ti.de preſc:i.ꝛ qꝛ tūc ius
ꝓcedit diſpoſitiue pedes figendo,nō preſumēdo:in talibus nō ad-
mittitur probatio in ꝯtrium. Si agimꝰ de effectu conſuetudinis vt
publice,que ordinatur in finē querendi ius vt publicum:ꝛ iura no-
ſtra dicunt ꝙ conſuetudinis nō eſt leuis authoritas, non tñ adeo
eſt valitura vt vincat legem,aut rationē:vt ptꝫ hic:ꝛ ptꝫ.xi.di.con-
23 ſuetudinis.in.l.i.C.que ſit long.conſue. ¶ †Sed opp.vt declarem
hunc effectum materie cum gl.i.ꝙ nō ſic ꝓcedat hic:nā dicit ꝙ lꝫ
cōſuetudinis nō ſit leuis authoritas,nō tñ tollit legē. ¶ Opp.aut
prout litera dicit qđ nō eſt leuis authoritas,intelligiꝛ de cōſuetu-
dine bona,ꝛ rōnabili:ꝛ nō eſt vilis authoritas,ꝛ oꝫ vincere legē.ff.
de legi.l.de quibus. Aut intelligis de mala:ꝛ hec nō eſt alicuiꝰ autho-
ritatis:ergo male dicit litera,ꝗ dicit qđ eſt authoritas. Quidam
dicunt qđ hoc principiū. Cōſuetudo nō eſt leuis authoritatis: in-
telligitur de bona rōne finis. ſed nō tm̄ qđ vincat legē:hoc dꝫ intel-
ligi de mala. Hec eſt mala ſolutio:qꝛ ſeparat principiū a fine:ꝛ pa-
tet ꝙ principiū ꝛ finis loquitur in eodē caſu. Itē dū dicit qđ nō eſt
in tantū valitura qđ vincat legē:implicat qđ alicuiꝰ eſt authorita-
tis:qđ nō eſſet,ſi intelligereꝛ de mala. Sol. Dicūt alij qđ diſtinguē-
dū eſt de quantitate preiudicij,ſi conſuetudo localis eſt,ꝛ agiꝛ de
preiudicio vniuerſaliter quo ad oēm locū vt deroget vbilibet iuri:
ꝛ hoc nō pōt. Eſt ergo authoritas reſpectu loci particularis, ſed
nō adeo vt vincat legem vniuerſalē:ꝛ ſic eſt authoritas,ſed nō tan-
te legis. Si agiꝛ de preiudicio particulari tantuꝫ loci vbi eſt:ꝛ hec
cōſuetudo eſt authoritatis:ꝛ hoc vincit legē quo ad locum illum.
¶ Tertia ſolutio qđ quedā eſt conſuetudo,que nō eſt preſcripta,
vel nō rōnabilis:ꝛ hec nō vincit legē,quo ad vincendā legē nō au-
thoritatis,ſed bñ in ſe eſt authoritas.quedā eſt rōnabilis,ꝛ preſcri-
pta:ꝛ hec vincit legē. Et per hoc cōcor.opi.ſed nō tollitur contra-
riū qꝛ aut principiū intelligeꝛ de rōnabili: ꝛ debebit poſſe vincere
legem. Aut de irrationabili:ꝛ non erit authoritatis. Ubi obitur
igitur quod ſit authoritatis,ꝛ non vincat legem, quod preſuppo-
nit hec decre. Dic quod conſuetudo poteſt conſiderari multiplici-
ter. Primo indeterminate non deſcendendo ad aliquas eius par-
ticulares qualitates,vel effectus:ꝛ in hoc ſequitur an conſuetudo
ſit authoritatis. Reſpondendum quod ſic:quia attenta eius diſpo-
ſitione poteſt eſſe authoritatis:ꝛ ſic loquitur hic principium. Po-
teſt conſiderari ſecundo deſcendendo ad eius qualitates particu-
lares:ꝛ ſic ipſam inſpicimus vt bonam, ꝛ rationabilem: ꝛ hec eſt
magne authoritatis:quia valet vbi non repugnat legi:ꝛ valet etiā
vbi repugnat,ſi habet alios comites. Si conſideratur prout eſt
24 mala:ꝛ hec nullius eſt authoritatis. ¶ †Poteſt tertio conſidera-
ri deſcendendo ad eius particulares effectus:ꝛ primo poteſt conſi-
derari prout conſuetudo habet iuris concurſum:ꝛ tunc nunquid
aliquid operetur. Aut ius eſt dubium:ꝛ poteſt operari declaratio-
nem,ſcilicet iuris.ff.de legi.l.minime.ad hoc.ſ.cum dilectus.ꝛ ha-
bet tunc effectum interpretatiuum:ꝛ tunc ſi per illam interpreta-
tionem non operatur contra ius,eſt authoritatis,eo quod longe-
ua. Si venit contra ius, exigit comites, quos exigit, quando eſt
contra ius: vt ſupra capitu.cum dilectus. Si ius eſt certum, ad-
huc conſuetudo idem diſponens poteſt habere aliquid iuris con-
firmatiuum:vt patet.iiij.diſtinctio.contra leges.ꝛ dicta.l. de qui-
bus.ff.de legi.de verborum ſignificatio.abbate. ¶ Poteſt ſecun-
doꝰ conſiderari conſuetudo prout non hꝫ iuris aſſiſtentiam, vel
reſiſtentiam:ꝛ hec eſt magne authoritatis,ꝛ habet vim legis prout
tantum eſt longeua:et hic eſt caſus. ¶ Poteſt tertio conſiderari
prout vires ſuas dirigit contra ius nature:ꝛ tunc eſt deuiare, ſal-
uo niſi in aliquo affirmet naturam preſcriptionis: vt quia dero-
get iuri particulari eccleſie:ſecus ſi priuato, vt dicunt domini
de Rota. Aut nutrit peccatum conſuetudo, et eſt irrationabi-
lis:ꝛ nullius eſt authoritatis,imo corruptela: et hic eſt caſus hic
in princ. Si autem deuiando a iure nature non nutrit peccatum,
ꝛ rationabilis eſt:tunc conſuetudo valet,ꝛ eſt authoritatis: vt hic
in princip.a cōtrario. Et aduerte prout repugnat iuri nature ius
hic non exigit quod ſit preſcripta,ſed ſolum quod ſit longeua.
¶ Quarto poteſt conſiderari prout vibrat potentias ſuas con-
tra

tra ius poſitiuum:⁊ hoc ſi non eſt rationabilis:ſi eſt rationabilis: ⁊ adhuc licet ſit authoritatis non tante quod tollat legem in aliquo canonicam,ſed ſic ciuilem. Si eſt rationabilis,⁊ legitime preſcripta:tunc tante eſt quod tollat legem, etiam canonicam. Et ſi queris inquantum tollat:dic ſi conſuetudo generaliſſima,tollit generaliſſimam:ſi generalis,tollit generalem quo ad prouinciam: ſi ſpecialis,tollit ſpecialem quo ad ciuitatem: ſi ſpecialiſſima, tollit quo ad locum,vel eccleſiam,⁊ non vltra. ¶ Aduerte tamen,q: puto quod ſi conſuetudo ſit inducta ex certa ſcientia pape,vt eſt illa, que inducitur in curia:q: tunc non derogatur preſentia alicuius, quod tunc ſufficeret ſpatium decem annorũ,etiam contra ius. Et ſic poteſt ſaluari dictum Ja.xi.diſt.in ſumma.⁊.xiij.diſtin.§.leges. ⁊.viij.diſt.fruſtra qui videtur exigere conſenſum expreſſum principis in conſuetudine contra ius, quod illud ſit verum quo ad hoc vt conſuetudo tollat ius,poſito quod non ſit legitime preſcripta,

25 dummodo ſit firmata decennio.quod not. ¶ †Sed predictis duo obuiant. Primum,quomodo ſit poſſibile, conſuetudinem contra ius naturale eſſe,quin inferat peccatum:⁊ quomodo illud tollere poſſit omnino ius nature ſic immutabile:vt patet.v.d.§. naturale. xxv.q.i.ſunt quedam. Secundo quero vtrum hoc ſit poſſibile, legẽ eſſe,⁊ habere contrariam conſuetudinem rationabilem, cum ⁊ lex debeat eſſe rationabilis.iiij.diſtin.erit autem.i.di.cõſuetudo. Per qđ concluditur qđ aut rationabilitas poterit ſuadere:ergo ⁊ hic in ipſa ratione erit contrarietas:qđ eſt impoſſibile. Vel concludetur quod aut lex non erit rationabilis,aut conſuetudo non erit: ergo poſſibile,ius ⁊ conſuetudinem ſimul contrariare,⁊ vtrunq; eſſe rationabile. Similiter ⁊ poterit dici in conſuetudine repugnanti iuri nature. Ad primum glo.dicit quod ius nature multiplex eſt. Primo prout conſultum eſt:⁊ hoc eſt mutabile:q: nõ neceſſitati. Secundo modo poteſt conſiderari quo ad myſtica precepta: quia aliud,quam ad eundem ſonum verborum. Quedam ſunt in iure nature diuina precepta:⁊ hec ex toto nõ ſunt mutabilia per leges,aut conſuetudines. Quedam ſunt contenta in lege nature,que nõ ſunt precepta moralia,ſed que ſimpliciter ſunt ſtatuta:⁊ hec ſunt diſtinguibilia,non ex toto mutabilia:vt illud. In ore duorum vel trium ſtat omne verbum. Nam quandoq; lex addit maiorem numerum: vt in teſtamento. De quo dic plenius vt not.vi.diſt.§.eius vero.et quod ſcribitur de pur.voſt par.c.i. Latius loquẽdo ſi vis ſcire an conſuetudo,vel lex poſſit aliquid contra legem nature,prout ſunt precepta moralia,vel ſimpliciter loquitur concludendo verba doc. iuris ciuilis in.l.fi.C.ſi cõtra ius vel vti.pu.⁊ Bart.in.l.oẽs populi.C.de iuſti.⁊ iur.⁊ qđ ſcribunt doct.hic,⁊ in.c.que in eccleſiarum. de conſtit.⁊ de immu.ecc.q: plerique. Hic aut conſuetudo in totum vult abrogare legem diuinam:⁊ nõ poteſt.xxi.di.cum in fronte. de ma.⁊ obe.cum inferior. Aut vult illi detrahere, vel addere diſtinguendo:⁊ tunc aut ſtatutum a iure diuino non eſt ſimpliciter ſtatutum,ſed reperitur per ipſum diſtinctum,vt eſt illud,occidens occidatur.nam licet dicat. Non occides:hoc aliquando permittit:⁊ tũc ſi lex,vel conſuetudo ex aliqua cauſa permittit quod occidat, valet ſtatutum ⁊ conſuetudo.l.ij.C.quando ali.li.ſine iudi.ſe vin.ff.ad leg.Cor.de ſicar.l.iij. Aduerte,hoc puto verum,ſi cauſa eſſet iuſta quod mortem mereatur:⁊ ſi conſuetudo permittit mortẽ vt ex iuſtitia:alias non de iure canonico qđ conſuetudo eſſet irrationabilis, tanq̃ faciens peccatum,vt videbitis.j. Quandoq; lex diuina ſimpliciter loquitur:⁊ tunc aut cauſa ſubeſt in conſuetudine,vel lege,excludens peccatum:aut cauſa nulla ſubeſt,nec ſubeſſe poteſt excludens peccatum:aut eſt dubium,an cauſa aliqua ſubſit. Si cauſa ſubeſt excludens peccatum,valet lex ciuilis,⁊ conſuetudo,vt patet Ja ore duorum,vel trium,⁊c.de teſti.cauſam.⁊ tamẽ quandoq; lex requirit plures,⁊ valet:ſic ⁊ valet conſuetudo plures requirens: vt l.iubemus.C.de teſta.q: poteſt eſſe cauſa iuſta ad tollendam falſitatem,que committitur in teſtamentis. Aut cauſa non ſubeſt, nec ſubeſſe poteſt,vt quis contrahat cum matre:vel ſi ſubeſt,non excludit peccatum:⁊ non valet conſuetudo. Ad hoc de preſcri.c.fi.de obſte.iudi.c.cum contingat.de pac.quamuis.li.vi. Aut cauſa ſubeſſe poteſt,⁊ dubium eſt an ſubſit:⁊ dicunt illi doc.quod conſuetudo valet:q: in dubio cauſa ſubeſſe preſumitur:⁊ ſic in dubio conſuetudo rationabilis preſumitur, niſi appareat irrationabilis. Sic dicit Joan.xij.diſt.illa.in.i.gloſ.⁊ dicit Cy.vbi.ſ.⁊ dicit quod in tantum rationabilis preſumitur,q̃ non admittit probationem in contrarium.quod bene nota vt dicit in.d.l.fi.C.ſi cõtra ius,vel vti.pu.⁊.l. reſcripta.C.de preci.impe.offer. Sed illud puto verum in lege principis. In conſuetudine autem,vel lege inferioris, credo quod illa admittit probationem in contrarium ad hoc clemen.i.de proba.

26 ¶ †Ex his deciduntur aliqua. Primo,pone quod habetur conſuetudo quod mihi liceat interficere interfectorem patris: an valet hec conſuetudo? Dicit hic Hoſtien. quod non. Idem dicit de conſuetudine quod mihi liceat interficere percutientem me in facie: vel quod pro pecunia liceat aliquem occidere:non valent tales cõſuetudines,⁊ ſtatuta. Ideo ſtatuta,⁊ cõſuetudines,que ſunt in hac ciuitate Florentie quod liceat interficere,⁊ ſe vindicare,non valerent,ſecundum Hoſtien. In contrarium facit.l.quod ait lex.ff.de adulter.j.de ſenten.excommuni.c.ſignificauit.vbi aliquando propter iuſtum dolorem lz adulterum occidere, ⁊ verberare impium: ⁊ ideo permittitur ex vindicta,vel rãcore vindicte,vt plene diſputat Joan.Andre.in addit.Specu.in titu.de conſti. Ex his etiam apparet quid dicendum de ſtatutis,⁊ conſuetudinibus, que permittunt bannitum impium occidere. Barto.dicit quod valet ſtatutum:in.d.l.omnes populi.ſed probat poſitiue quod licet occidere rebelles,⁊ inimicos ciuitatis:bannitus autem eſt rebellis ciuitatis igitur ⁊c.vt.l.amiſſione.§.qui deficiunt.ff.de capit.dimi.⁊.ff. ad leg.Cornel.de ſicar.l.iij.in fi.ad hoc.l.ij.C.quando lice.ſe.ſine iudi.vindi. Joan.Andre.hoc tetigit,⁊ indeciſum reliquit,in regula, quod quis.de regu.iuris.libro.vi.⁊ hoc late diſputat in addi.Specu.in.iiij.parte.de conſti.iuxta prin.⁊ finaliter concludit vna cum Jaco.de Are.Tho.de Aquino,ſecunda ſecunde.q.lxiiij. articu.ij. ⁊ Gratianus.xi.queſtione.iii.§.ſi ergo,vbi concluditur. Quandoque ſtatutum permittit occiſionem, habito reſpectu ad ſalutem communem,⁊ propter populum ſeruandum, ſuppoſita legitima cauſa mortis,vt quia occidit,vel aliud fecit,per quod dignus eſt morte:⁊ valet ſtatutum:quia poteſt ſtatuens quandolibet deputare executorem:⁊ ille,qui facit vt executor,de pietate,⁊ ſtatuto. Ad hoc.xxiij.q.v.non eſt crudelis ⁊.§.ſeq. Quandoque hoc vult permittere alicui ad ſolam vindictam delicti in eo commiſſi:vt quando ſtatutum hoc permittit conſanguineo,vt patri,vel iniuriato, ad propriam vindictam vindicandam:⁊ hoc ſtatutum,vel conſuetudo vel eſt licita.xxiij.qđ.v.que miniſter.xxvi.diſtin.odio.⁊.d.c.ſi ergo.xi.q.iij. Aut vult hoc permittere ſtatutum,aut lex, adđ quaſi hoc illi ſit licitum deliberate facere, ſed vbi indeliberate propter calorem iniri delicti commiſſi in illo inſtanti deducitur ad peccandum,⁊ occidendum:⁊ lex propter calorem ex toto vult penam remittere,⁊ ex toto remittendo non eſſet iuſta lex. Bene dicemus qđ de iure canonico lex iuſta non eſt.vt ſcribunt doct.in.c.fin vero.de ſenten.excommunica.que permittit occiſionem adulteri:quod lex vult propter hunc calorem aliqualiter penam allenire: ⁊ credo quod iuſta eſt,⁊ ſancta lex,⁊ etiam conſuetudo. Modo vides veritatem huius. Per hoc etiam dicit Hoſtien.quod non valet ſtatutum quod pro morte remittit penam mortis pro pecunia. Ad hoc.ſ.c.proximo.in auth.de manda.princi.§.oportet. Per hoc dicit quod non valet ſtatutum,quod propria authoritate quis poſſit debitorem ſuũ capere ⁊ executionẽ facere:⁊ hoc eſt inopinabile inducens cauſam veniendi ad rixas.ff.qđ met.cauſa.extat.ff.vſufru.equiſſimum.ff.de pac.do.l.conuenire.ff de reli.⁊ ſump.fu.l.eſſa. C.de Jude.nullꝰ.C.ad leg.Jul.qui multa.C.vnde vi.ſi quis in tantam. Et hoc dicit,ſi ſit cõſuetudo q̃ pignoret inuitum:ſecus ſi volentem.C.de dign.l.iij. Hoc verũ,niſi permitteret ſibi ex cauſa:vt l.ait pretor.§.ſi debitorem.ff.de his,que in frau.cre.vide Bar.ff.de

27 acqui.poſ.l.iuſte. ¶ †Venio ad ſecundum.ſ.quõ ſit poſſibile,cõſuetudinẽ contrariam eſſe legi,⁊ vtranq; validam,cum quelibet per formam ſui rationabilitatem exigat in ſe,⁊ hoc impoſſibile videatur,ſimul contraria ambo rationabilia eſſe. Dicit quod idem diſponere non poteſt eſſe ad oppoſita rationabile,prout in genere, ⁊ ſimpliciter conſiderantur deſcendendo ad aliquem particularem euentum,⁊ particulare accidens poteſt eſſe rationabile,⁊ irrationabile quandoq;:⁊ hoc ſecundum alterum:⁊ alterum euentum, ſecundum alterum ⁊ alterum tempus. Item ⁊ ſecundum alterum ⁊ alterum finem. Declaro, hoc eſt rationabile in genere q̃ depoſitũ reſtituatur:iſtud altero extrinſecus non conſiderato,⁊ non dato deſcenſu ad alia particularia accidẽtia,ſemper eſt rationabile quod depoſitum reſtituatur:⁊ quod depoſitum non reſtituatur ſimpliciter alio non conſiderato non poteſt eſſe rationabile:rationabile ergo quod ſimplex eſt,⁊ vt ſimplex conſideratum non poteſt irrationabile eſſe. Iſtud tamen ad aliquem particularem euentum: poteſt eſſe irrationabile: dicitur quod gladium depoſuerit quis:detur quod tempore furioſitatis repetat gladium: ⁊ ſic ita quod interficit ſe,⁊ alium interimens:non eſt dubium quod de ſenſu habito ad hanc conſiderationem particularem hoc eſt irrationabile:⁊ hec eſt cauſa quare fallimus in iudicando aliter: quia iudicamus factum vt in genere,⁊ quandoq;,imo nobis vt plurimum non ſunt note circunſtantie,propter quod illud poteſt eſſe iuſtum:ideo ego credo quod ſit impoſſibile quod alterum ignorauerit:quia non noſcit circunſtantias,que genus trahunt ad bonum ⁊ malum. Sic eſt etiam in bono:quia nil tam bonum, quod ex circunſtantijs in homine corrumpi non poſſit:quia poſſet eſſe bonus,⁊ non bene: vt dicit glo.de col.dete.c.i. Sic ſecundum alterum ⁊ alterum tempus variabitur:nam non eſt dubium quod tempus cariſtie hoc iudicabit equum vt homines viuant,quod quis cogat ad vendendũ granũ,ſed qđ cogat ad vendendũ cũ eſt opulentia,hoc erit irrationabile,⁊ iniuſtũ. Similiter ſm alterũ ⁊ alterũ finẽ poterit idẽ dici rationabile,⁊ irrationabile. Nam hec oia rationabilia qđ quis omni

mala fide preſcribat, ſi circumſcripta iura eterna nos tantum conſi
deramus bonum ciuilis ſocietatis factum ad viuendum, et felicita
tem humanam, et ſecundum finem vite eterne: ſic et menſurari ad vi
tam erit iuſtum, et equum ad finem ciuilis vite conſeruande: ſic et
erit idem malum attento fine eterno: vt not. i. diſtinctio. conſuetu
do. ¶ Videatis ergo, homines vt plurimum ponunt finem felici
tatis humane, et huius vite tranſitorie pro bono optimo, quod nec
pagani poſuerunt: vt dicit Philoſophus per totum librum primum
Ethicorum. et quia hoc ponunt ſub ratione, eligunt hoc rationabi
le quod homines ex vſuris, et quibuſcunque aliis dicunt potentibus
dominationibus, rapturis, et ſimilibus ſecundum quod hodie vi
detur. Ratio eſt hic, niſi quia eligunt aliquid pro fine erroneum. ſ.
vitam iſtam miſeram: et omnia putant rationabilia vt percipiant
de hoc fine: et ſi conſiderarent Deum, et aliam vitam eſſe, que ratio
nabilia, ſapientiſſimaque iudicant, omnino iudicarent irrationabi
lia. Solus ergo error eſt in electione finis. Sic potes videre in o
mni conſuetudine, et in omni geſtu humano: quia aptus eſt recipe
re multas accidentias, et ſecundum alteras et alteras eſt rationabi
le, et ſecundum alteras non: oportet ergo quod in his accidentibus
28 lex fuerit media, et index hoc ponderans equa lance. ¶ † Ex his
nos concludimus effectus conſuetudinis aliquos, ſed non omnes.
Sed quia inter ceteros gloſſ. tetigit vnum, quod conſuetudo non
admittat probationem in contrarium: illud neceſſarium eſt examinan
dum, et dico quod quedam eſt conſuetudo priuata, et que proce
dit a ſola anima ſenſitiua: et iſta arguit naturam preſumptiue: vt
dicto. c. pauonum. tamen poteſt facto probari contra, vt patens
eſt: quia hec non in tantum habitnat ſenſum, quin trahi poſſit ad
oppoſitum: vt. l. i. §. beſtias. ff. de poſtu. Quedam eſt cõſuetudo pri
uata, et perſonalis vt hominis: et hec adhuc arguit hominis inten
tum preſumptiue: et ſic a iure aſſumitur vt inducens preſumptio
nem iuris: admittit ergo probationem in contrarium. Ideo licet
Titius conſueuerit feuerari, et per hoc quod aliquem contractum
fecerit ſimilem vſurariis contractibus, ergo preſumam ipſum vſu
rarium, ipſe nihilo minus probare poteſt non eſſe vſurarium con
tractum, ſed licitum. Quedam eſt priuata, et realis, et preſumpta: vt
eſt illa, de qua. ff. de vſuris. l. cum de in rem verſo. ſ. de cenſi. perue
nit. et in iſta gloſ. hoc dicit quod habet in ſe tantum virtutem quod
inducit preſumptionem iuris, et de iure. Unde ſi omni anno vſque
ad decem annos aliquid mihi preſcripſi, propterea eſt preſumptio
quod ſi allego cauſam preſtationis quo ad principium cauſa pre
ſtandi: et dicit gloſſ. quod eſt tanta preſumptio, quod non admittit
probationem in contrarium. Hoc cõmuniter non tenetur. De hoc
habebis. ſ. de cenſi. peruenit. Non iuſto modo. Quedam eſt priuata
diſpoſitionis, vt preſcriptio, que non habet ſe preſumptiue, imo di
ſpoſitiue, quod tuum ſi preſcripſi, efficiatur meum: et hoc quatenus
diſponit, non admittit probationem in contrarium. Si enim tu
velles probare quod res ſit tua contra preſcriptionem meam hoc,
vt non releuans, non admitteretur. Quedam eſt conſuetudo publi
ca, de qua agitur hic, que ordinatur in finem creandi ius vt publi
cum quo ad omnes: et hec admittit probationem in contrarium: et
non admittit, ſicut nec lex, vel vt admittit lex. Aut ergo lex, aut cõ
ſuetudo diſponit aliquid loquendo determinate: quia vult ſic eſſe
aut diſponendo, aut figendo: quia figit pedes: et non admittit pro
batio in contrarium: ſic nec in fictione legis. Quandoque conſuetu
do aliquid diſponit preſumendo, et ſi velit illud habere pro vero: et
quia preſumat ſuper dubio, non admittitur probatio in contrariũ
niſi probatio ſit confeſſionis, vel alia notoria: vt no. C. de dona. an
te nupt. auth. et ſi neceſſe. et no. Inno. de immu. eccle. c. plerique. et ſcri
bitur in. c. fraternitatis. de frigi. Quandoque ſolũ preſumit preſum
ptione iuris, quia ſic iudicat in dubio, quia ſic creditur: et hec admit
tit probationem in contrarium de quo dixi in. §. ex literis. de ſpon.
vbi hoc declaraui latius. Hoc tene menti. Hec pro preſenti ſuffi
ciant. Hec vera prout volumus aliquid probare cõtra diſpoſitos
a lege: ſed ſi volumus probare contra ſolemnitatem legis, aut for
malitatem, quia non ſit rationabilis, contra conſuetudinem bene
admittitur probatio in contrarium, vt dixi. §. licet non admittere
tur contra legem. Et hec ſufficiant.

1 ¶ Conſuetudo non derogat iuri diuino.
2 Virtus augetur ad virtutis continuationem.
3 Anima per peccatum ſeparatur a gratia Spiritus ſancti.
4 Intelligere attenditur prout applicatur ad ſane mentis intelle
ctum.
5 Conſuetudo mala perdit conſuetudinis nomen.
6 Conſuetudo in ſuo genere non eſt modice authoritatis.
7 Conſuetudo eſt inſtrumentum iudiciale, quo iuſtitia regulatur.
8 Conſuetudo debet eſſe rationabilis, alias perdit ſuam ſubſtan
tiam.
9 Gladium tempore furoris reſtituens, licite non reſtituit.
10 Iactura aliena quis poteſt iuſte locupletari vſucapione, vt lites
inter homines tollantur.
11 Puniri quando quis poſſit iuſte pro alio tempore aliquo.
12 Equum vno tempore an poſſit dici iniuſtum alio.
13 Conſuetudo inquantum a ratione diſcrepat, non dicitur lex.
14 Conſuetudo quando dicatur rationabilis.
15 Conſuetudo an requirat ſcripturam.
16 Statutum, lex, et conſuetudo, quare inter ſe differant.
17 Conſuetudo ex quibus actibus cauſetur. 21.
18 Conſuetudo et vſus an aliquo differant.
19 Copulatiue Et, natura eſt, diuerſa coniungere.
20 Conſuetudo tripliciter conſiderari poteſt.
22 Conſuetudo quando poſſit cauſari vnico actu.
21 Conſuetudo quando non cauſatur pluribus actibus.
24 Conſuetudo ex actibus diuerſis, an requirat quod ſint conti
nui.
25 Conſuetudo an poſſit ſolis actibus extraiudicialibus cauſari.
26 Conſuetudini an ſit dabilis probatio in contrarium.
27 Conſuetudo an poſſit iudicio contradictorio induci.
28 Conſuetudo non aſtringit quem ire ad furnum vel molendi
num.
29 Conſuetudo an inducatur ex actibus nullis.
30 Conſuetudo an inducatur ex actu coacto, ſeu meticuloſo.
31 Conſuetudo an inducatur ex ſententia non executa.
32 Conſuetudinem an inducat ſententia inter non ſubditos la
ta.
33 Conſuetudo inducitur ex ſententiis latis, a quibus non appella
tur.
34 Conſuetudo an vnico actu contrario impediatur.
35 Conſuetudo an poſſit induci circa actus negatiuos.
36 Conſuetudo inducitur per non vſum legis.
37 Conſuetudinem an impediat erroneus conſenſus.
38 Conſuetudo quãdo legitime dicatur inducta.
39 Conſuetudo quantum, et quod tempus exigat ad eius eſſe.
40 Conſuetudinis tempus a quo actu incipiat currere.
41 Conſuetudinis que ſit cauſa efficiens.
42 Conſuetudo an populi conſenſu inducatur congregati in vnum.
43 Conſuetudo an inducatur, altera contradicente populi parte.
44 Statuere, et conſuetudinem inducere quando poſſint mulie
res.
45 Conſuetudinis quot ſunt ſpecies, et quid ſit conſuetudo.
46 Stylus curie quid ſit, et an differat a conſuetudine.
47 Inſtrumenti abbreuiature ſecundum ſtylum notariĩ ſupplen
tur.
48 Conſuetudo quare differat a preſcriptione.
49 Preſcriptio, et priuilegium, non concurrunt ſimul.
50 Conſuetudinis diffinitio que ſit.
51 Conſuetudinis effectus qui ſint.
52 Conſuetudo quod liceat homicidam accidere, non valet.
53 Conſuetudo an et quando poſſit derogare iuri poſitiuo.
54 Iudex qualiter iudicet in conſuetudine.
55 Equitas preferatur rigori.
56 Argumentum ex conſuetudine an ſit fortius argumento legis.
57 Argumentum a ſimili an concludat neceſſario.
58 Conſuetudo an poſſit a maioritate rationis extendi.
59 Actus ſurrogatus in locum veri, recipit omnes veri limitatio
nes.
60 Conſuetudo exorbitans non extenditur identitate rationis.
61 Argui non licet in penalibus a paritate, vel maioritate ratio
nis.
62 Conſuetudo generalis vnius ciuitatis ad que extendatur.
63 Conſuetudo vnius ciuitatis an ſe extendat ad caſtra.
64 Conſuetudo qualiter in iudicio proponatur.
65 Conſuetudo an ſit neceſſe quod in iudicio producatur.
66 Conſuetudo in iudicio allegata, an ſit neceſſario probetur.
67 Conſuetudo qualiter probetur.
68 Conſuetudo ſi teſtibus probetur, quomodo reddent cauſam di
cti.
69 Conſuetudo qualiter per communem vſum loquendi probe
tur.
70 Conſuetudo qualiter probetur per communem vſum viuen
di.
71 Conſuetudo de communi vſu intelligendi quomodo probe
tur.

Cum tanto. Materia huius decreta. eſt ſubtilis, fortis, et longa, et diffuſe a doctoribus vtriuſque iuris declarata: le
gem eam colligendo omnium dicta breuius quam
1 potero. † Conſuetudo non derogat iuri diuino, cuius tranſgreſſio
peccatũ inducit: nec poſitiuo, niſi ſit rationabilis, et legitime preſcri
pta.

pta.h.d. ¶ Sunt duo dicta. In primo agit de viribus conſuetudi
nis, inquantū obuiat iuri naturali. In ſecūdo in quantū obuiat iu
ri poſitiuo. In prima, cauſa, id eſt, ratio decidēdi. In ſecūda, ratio
dubitādi. Secūda ibi: licet etiā. Vel aliter: Nō valet cōſuetudo iuri
nature repugnās, ſi peccatū foueat: iuri autē poſitiuo ſic, ſi ſit ra
tionabilis, ⁊ legitime preſcripta.h.d. Ponit duo dicta. Primo de
cidēdi rationē. Secūdo dubitādi rationē explicat. Caſus. Contra
diuina precepta ad excuſandū peccata, quādoq; allegātur cōſuetu
dines: an tales cōſuetudines valeāt, ⁊ peccatū excuſent. Secundo,
an cōſuetudo cōtra ius poſitiuū valeat, ita quod ius corrigat. Ad
quod papa reſpōdet ꝙ nō valet cōſuetudo cōtra ius diuinum, in
quantū peccatū nutrit. Inquātū autē nō nutrit peccatū ſic. Aſſi
gnat cauſam quare omne, ꝗd ſit, ex quo ſurgit peccatum, eſt illici
tū, ⁊ nō valet: ſed cōſuetudo ſuper illicito nō excludit, imo nutrit,
⁊ augmentat illicitū, ⁊ peccatum: igitur ⁊ conſuetudo nō valet, ⁊ di
cenda eſt potius corruptela. ¶ Ad ſcōm dubiū facit, ꝙ iura dicūt
conſuetudinem fore non modice authoritatis: ⁊ ſic videt quod vin
cat legem. ¶ Reſpondit quod licet non ſit modice, nō tamen tan
te, vt deroget legi, niſi duo concurrāt. ſ. qđ rationabilis ⁊ legitime
2 preſcripta. ¶ † Nota ꝙ ad cōtinuationem operatiōis augmentan
tur vires operati: ideo ad cōtinuationem vitij augmētatur vitiū:
⁊ ad continuationem virtutis virtus augetur. Ad qđ. l. legatis. §.
ornatricibus. ff. de leg. iij. Et ſic arctatur peccator ad exprimendā
circūſtantiam peccati, in quo perſeuerauit: quia ex hoc augmentant
3 vires peccati. Et vide quod no. de peni. di. 6 vtriuſq; ſexus. ¶ † No
ta animā peccato infelicitari: quia ſeparat a gratia Spiritus ſan
cti, ⁊ a Deo, q nō quieſcit in anima peccatoris. i. q. i. Spiritus ſan
4 ctus ⁊. c. ſi Paulus ⁊. c. benedictio ⁊. c. gratia. cum ſi. ¶ † Nota qđ
intelligere attenditur, prout applicat ad intellectū ſane mentis, et
non ad mentē ratione carentem. ¶ Nota regulam qđ poſſibile eſt
conſuetudinem cōtradicere iuri nature, ⁊ nō nutrire peccatū, ⁊ nu
trire: ⁊ vbi non nutrit, valet conſuetudo cōtra ius nature: vbi nu
5 trit, nō valet. ¶ † Et nota conſuetudinem malam perdere nomen
cōſuetudinis: ⁊ ſic qꝛ caret nomine ⁊ effectu, caret nomine. Ad hoc
6 Inſti. de dona. §. ſed ⁊ aliud. ij. q. i. in primis ⁊. c. ſtatutis. ¶ † In ſe
cunda parte nota regulā ꝙ conſuetudo in ſuo genere nō eſt modi
ce authoritatis: ſed inquantū cōtradicit legi, non eſt tāte, quod vin
cat legem, vel illi deroget, niſi ſit rationabilis, ⁊ legitime pſcripta:
⁊ ſic exigitur vltra firmationem habitus preſcriptio. ¶ Venio ad
materiam cōſuetudinis, non proſequendo oppoſitiōes captatas,
quarum effectus colligam breuiſſimo ſtylo. Et quia conſuetudo eſt
inſtrumētum, quo iuſtitia regulatur, in ipſa inſiſtere oportet. Pri
mo inquantum ad actum theoricum, ⁊ magiſtralem. Secundo,
quantum ad practicam tractabo ipſam per duo membra. Primo
declarando conſuetudinem, ⁊ eius effectum. Secundo, eam diſcu
tiendo, vt pertinet ad practicam. ¶ Circa primū videbuntur plu
ra. Primo que forma ſit conſuetudinis. Secundo que ſit eius ma
teria. Tertio, que ſit cauſa efficiēs. Et ex iſtis duabus inferam ſpe
cies cōſuetudinis, ⁊ quid ſit cōſuetudo. Quarto, quis ſit conſuetu
7 dinis effectus. ¶ † Circa ſcōm, quia iuſtū eſt iudiciale conſue
tudo, vt dicit glo. i. di. humanū genus. ⁊ iudiciū habet principales
tres partes. Primum, qđ cōſiſtit in iuris propoſitione, als diſpo
ſitiōe. Mediū, qđ conſiſtit in iuris probatione. Finem, qui cōſiſtit
in pronūtiatione: de ver. ſig. forus. ¶ Sic querā de trib⁹. Primo,
quō proponat. Secūdo, quō probetur. Tertio, quō terminetur: et
8 ſic p ſex media materia tota declarabit. ¶ † Ad primū formale cō
ſuetudinis, videt qđ cōſuetudo ſit rationabilis, vt hic: alias pdit
ſubſtantiā eius. viij. di. mala veritate, ſi cōſuetudinē qui contēpta.
⁊. c. ſeq. vſq; ad ſi. di. x. per totū. i. di. conſuetudo. j. c. ex pte. cū ſimili.
¶ In oppoſitū eſt pmo, qꝛ naturali iuri obuians, qđ ſemp ratio
nabile eſt, equūq; habet, atq; immutabile. 5o. di. ius naturale. v. di. p
totū. viij. di. per totū. ¶ Contra, ꝙ aliquādo valet conſuetudo: vt
hic. v. di. per totū. vj. di. §. his ita. Item lex debet eſſe rationabilis:
vnū impetum a ratione diſcrepat, lex nō eſt. l. i. ff. de legib⁹. iiij. di. erit
aūt lex. x. di. p totum. ⁊ in multis alijs iuribus. Ergo tenendū qđ
cōſuetudo irrationabilis nō valeat: alias rō ſuadens legē natura
lem, ⁊ canonicam valere, ſuaderet oppoſita: qđ eſt impoſſibile. Jo.
An. dicit cōſuetudinē debere eſſe rationabilē: alias cōſuetudo non
vꝫ, per prima iura. ¶ Ad obiecta rūdet, ſuperfluis omiſſis, ſecū
dū Jo. An. ſequēti anno ſic incepit apoſtillare in gl. ponēdo in fine
eius v̄ba, q̄ ſequunt. Dic, lꝫ ratio in genere ſumpta nō poſſit ſua
dere ꝯria: vnde hoc equū vt depoſitū reſtituat: ⁊ eo nō determina
to ad euentū aliquē particularē, ſemp hoc eſt equū, nec oppoſitum
ratio ſuadere pōt. Sꝫ ad aliquē particularē euentū, ⁊ aliquam ſpe
cialē cōcluſionē aliquid pōt eſſe equū, ⁊ rationabile in ſuo genere,
qđ determinatū ad aliquā veritatem erit irrationabile, ⁊ oppoſi
tū: ſuadebit ratio, ⁊ maxime apparebit veritas, determinādo ſe ad
alium finē: ⁊ alium euentum ad aliquod tempus, ⁊ ad alium, ⁊ ad
9 alium finem, ⁊ ſecundum alium ⁊ alterum reſpectum. ¶ † Nam
hoc eſt equum in genere vt depoſitum reſtituatur: hoc iniquum in
ſpecie, vt gladius deponenti reſtituatur tempore furoris. xxij. q. ij.
ne quis. no. j. di. ius naturale. ¶ Gl. ij. ⁊. iij. declarant effectū cōſue
tudinis. Quarta gl. tractat formā cōſuetudinis. Gl. v. ſeu vltia tā
10 git reqſita ad cōſuetudinē. ¶ † Itē hoc equū vt nemo cū alterius
iactura locupletetur. ff. de cōdi. inde. l. nā natura. ⁊ tū ad puniendā
negligentiā, vt dña ſint in certo, vt ſciat quiſq; qđ ſuum eſt, quod
aliter fieri nō poſſet, niſi vſucapio daret, ⁊ tunc lites inter homines
tollantur: hoc ſimiliter equum quod quandoq; quis cum alterius
11 iactura ditetur. l. i. ff. de vſuca. cum ſi. ¶ † Item in genere hoc equū
vt vnus non puniatur pro alio: ⁊ tamen aliquo caſu lex hoc vt
equius permittit. i. q. vij. §. item pecore. vj. q. i. verum. ⁊. l. ſi quis cū
militibus. propter originem peccati obſeruandam, ⁊ publicā vtili
12 tatem, in qua maius bonum nutritur. ¶ † Item aliquo tempore
aliquid eſt equum, quod in alio eſt iniquum: de deci. ſuggeſtum. et
ptꝫ in legibus, ⁊ omnibus iuribus correctis: quia lex aliquo tēpo
re ſtetit vt equa, cuius oppoſitū altero tempore ſtatuitur vt equū.
Sufficiat de conſangui. ⁊ affi. non debet. cum ſuis concor. Sic ⁊ al
tero reſpectu poteſt quid eſſe equum, quod altero eſt iniquum: naꝫ
lex aliqua equitate reſpectu boni publici conſiderata permiſit vſu
ras, quod altero reſpectu ſalutis eterne fuit ab ipſa lege, ſaltem ca
nonica, reprobatum, vt iniquum. Sic ⁊ lex ciuilis permiſit preſcri
ptiones ſine bona fide, vt rationabilis, ſolo conſiderato fine boni
publici, cuius oppoſitum, attento bono eterno, lex canonica proba
uit: de preſcriptio. vigilanti. ⁊. c. ſi. ⁊ in regula, poſſeſſor. de regu. iur.
lib. vj. ¶ Et ex hoc ſequitur rationem iuris ciuilis quandoq; con
traria ratio iuris poſitiuit: vt no. Inſtitu. de iure naturali. §. ſed na
turalia. in. j. glo. ¶ Quandoq; ratio ſtricti iuris obuiat rationi na
turalis equitatis, vt in exemplis predictis: ⁊ no. j. diſt. ius natura
le. Fatendum ergo hoc, conſuetudinem, ⁊ legem nature poſſe ſimul
ſtare, ⁊ vtrunq; rationabile fore diuerſo reſpectu conſiderato, licet
non eodem tempore. Hic Joan. And. proſequitur hoc, declarando
per exempla glo. quod ſuperfluum reputo, ⁊ laborioſum, ⁊ inutile:
ideo non proſequor. Ex his clare tolluntur obiecta. Non obſtat ſi
dicatur, Lex deriuatur a lege nature, ⁊ contra legem nature non
poteſt, vt in precedenti: ergo nec contra legem poſitiuam: qꝛ conſe
quentia procedit in vtraq;, quando nutriret peccatum: quādo nō
nutrit peccatum, pariter valet in vtraq;, ⁊ fortius in poſitiuo ab
13 illa naturali deriuato, vt patet in precedenti parte. ¶ † Aduerten
dum tamen quod inquantum lex habet rationem ſecundum mi
nus bonum, ⁊ meliori obuiat bono, nō dicitur rationabilis, quāuis
habeat aliquid rationis ſecundum minus bonum: ideo ſuadens
bonum priuatum contra publicum commune, non diceret ratio
nabilis. ſ̄. eo. ex parte. ⁊. c. i. iiij. di. erit autem lex. j. di. conſuetudo. de
conſti. cum omnes. cum ſi. ⁊ ſic inquantum ſuaderet communem
vtilitatem contra eternam: vt in. c. ſi. de preſcriptio. ⁊. c. ſanctorū ⁊
c. vigilanti. ⁊ in regula, poſſeſſor. de re. iuris. li. vj. ⁊ de vſuris. per to
14 tum. iuncto. C. ⁊. ff. de vſuris. ¶ † Sed dubium eſt, quando dica
tur rationabilis conſuetudo: ⁊ hoc eſt ſecundum dubium, quod tā
git glo. in ver. rationabilis. que ponit ſuam theoricam, qđ rationa
bilis dicitur iure approbata, vel non improbata: irrationabilis, ra
tione, ⁊ iure reprobata. Et ponit multa exempla, que vide in gloſ
ſa, que eſt clara. Multa alia exempla ponit hic Innocen. ⁊ Hoſtiē
ſis tam de approbata, quam de reprobata. De non improbata, di
ſperſa in iure, quod proſequi laborioſum, ſuperfluum, ⁊ inutile re
puto. Inno. idem, ⁊ gl. Hoſti. in Summa huius ti. in prin. ⁊ no. de
conſti. c. i. li. vj. ⁊ Archi. iiij. di. §. leges. dicit de hoc non poſſe certaꝫ
dari doctrinam, ſed hoc arbitrariū eſt quando dicatur rationabi
lis, ⁊ quando non. Et dicunt quod iudex informabitur per caſus
ſimiles, in qui⁹ a iure conſuetudo approbatur. Et ꝓpter hoc ſor
te magnā poſuerunt caſuum multitudinem, ad quos poſſet recur
rere iudex p informatiōe. Vide duos tex. hoc declarantes. j. di. cō
ſuetudo. iiij. di. erit autem lex. Alia poſſent allegari: puto duo ſuf
ficere. Lex tantū hꝫ de ratione, quantum habet de fine cuiuſcunq;
iuris cum qualitatibus, de quibus. iiij. di. erit autem lex. Dꝫ autē
habere honeſtatem, cōitatem, poſſibilitatem, ⁊ conuenientiam, ⁊ cō
gruentiam. In his adſiſtentibus: ſi rō cōſuetudinis particularis
determinationi applaudet boni publici ⁊ eterni, hec rationabilis
eſt ſecundū omne ius. Ideo ſi bonū ſuadet publicū, ⁊ religioni con
ueniēs ſit, qꝛ nō repugnet eterno bono, ⁊ ſic nō nutriat peccatū, hec
eſt rationabilis: ſi tamen ſuadet diſponi bonū publicū ⁊ cōmune
humanū ſcōm ius ciuile, rōtionabilis eſt: ſed Chriſticole illā rōna
bilem nō apprehēdunt: que ſuadet bonum publicū ꝯ eternū. Nam
inquātū maiori bono repugnat, nō eſt rōnabilis. Et hoc voluit di
cere tex. in. d. c. cōſuetudo ſibi dū tū ꝙ religioni cōgruat, ꝙ diſcipli
ne cōueniat, ⁊ ſaluti proficiat, ⁊c. Hec vera, vbi euidenter apparet
bonū publicū, ⁊ eternū. Si eſſet dubiū, in dubio cōſuetudo. eo ꝙ eſt
approbata a iure. vel hꝫ ſimilitudinē cū approbata: pſumit iuſta.
Idē ſi nō apparet reprobata: nec repugnat iuri: qꝛ pro ei⁹ rōnabili
tate pſumit: donec detegat irrōnabilitas: vt no. xij. di. illa. in. j. gl. ⁊
tꝫ hoc hic Jo. an. Si āt ē ꝯ ius: i dubio irrōnabilis pſumit: niſi rō

nabilis probetur:vt eſt tex.apertus.J.de eo,q nu̅t.in poſ.cu̅ veniſ-
ſent. ¶ Ex boc tene qđ irrationabilis cõſuetudo nõ valet:licet gl.
dicat minus rationabilẽ aliquando tenere.viij.di.mala.que nõ di
cit bene:⁊.c.cum dilectus quod allegat.S.eo.boc non probat: quia
aliquo reſpectu poteſt eſſe rationabilis:ibi per bac patet qđ con-
ſuetudo contra ſubſtantiã actus,qui impoſſibilitatẽ continet,non
15 valet:de conſue.c.ij.lib.vj.de elect.cu̅ terra. ¶ †Aliqui addunt ſe-
cundo ad formam conſuetudinis,qđ ſit ſine ſcripto:⁊ in boc diffe-
rat a lege,que ad ſcripturam ſtatim redigitur: ⁊ ex boc dicit̃ ius
ſcriptum,⁊ non ſcriptum.Inſti.de iu.na.gen.⁊ ci.§.ex non ſcripto.
j.diſt.nos autem ⁊.c.conſuetudo,nam in defectum legis eſt conſue
tudo:⁊ ideo põt cu̅ illa cõcurrere.Ad boc Inſti.de iure na.§.con-
ſtat.ff.de legi.l.imo. ¶ Jo.An.recitat bic opi.quãdam,⁊ fuit opi.
Pe.qđ ſcriptura nõ eſt de eſſe vel forma legis:nec ſcriptura debet
eſſe de forma cõſuetudinis,ſed ad bene eſſe eſt ſcriptura in lege, vt
non ignoretur,⁊ illius memoria babeatur.C.de legi.l.bumanum.
Unde ⁊ lex poſſet eſſe ſine ſcriptura,ſi boc babẽs poteſtatem con-
dẽde legis expreſſo ꝯſenſu diſponeret.Ad boc de cle.O ſius.ij.diſ.
lex eſt ⁊.c.plebiſcita ⁊.c.ſeque̅ti.Et ꝯſuetudo poteſt redigi ad ſcri-
ptura̅,⁊ ꝑ boc nõ deſinit eſſe conſuetudo:vt in ſimili dicitur in con
tractu ſine ſcriptis,qđ nõ eſt in ſcriptis,licet ad ſcripturã reduca-
tur.C.de fi.inſtru.l.contractus.in.iiij.gl.ad boc.ff.de pig.l.contra
bitur.Et ſi dicunt fuiſſe redactas in ſcriptis conſuetudines feu-
dorum,que boc non deſinunt ꝯſuetudines eſſe,de quo de feu.ſuper
Rubrica in ꝯſuetudinibus Romanis,ſecundu̅.Cy.⁊ Pe.⁊ Nico.
Ma.vt recitat Cy.in.iiij.q.principali. ¶ Differentia au̅t inter le
gem ⁊ cõſuetudinem non eſt ſcripti ad non ſcriptum,ſed taciti ad
expreſſum vt.l.de quibus.ff.de legibus. ſed ſic differenter propo-
nu̅tur a iure:quia vt in pluribus in legibus ſcriptura interuenit,
non in cõſuetudine.Ad boc.j.diſt.§.cum itaqȝ. ¶ Alij.vt Cul.de
Cunio in.l.de quibus, dicunt quod in origine de eſſe conſuetudi-
nis eſt quod abſit ſcriptura:alias ineſſet expreſſus,⁊ momentaneꝰ
conſenſus,⁊ ſic eſſet lex,⁊ ſtatutu̅:de conſtit.cum omnes.⁊.c.ſeq.ff.
de iuſti.⁊ iure.omnes populi quo ad eius notitiam,poſtquã eſt in-
ducta,bene redigitur ad ſcripturam,nec ex boc nõ dicitur cõſue-
tudo.Ad boc.ff.de actio.⁊ ob.l.quoties vbi nouum non tollit anti
quum,niſi exprimat.Et boc eſt de mente Cyn.in.d.l.ſi.⁊.iij.in.ij.q.
Iſta omnia cõcludit Cy.vbi plene examinat in.l.j.C.de legi.⁊ boc
tenet Gul.vbi.S.⁊ ad literam ſequitur Bar. ¶ Puto quod ſcri-
ptura non ſit de eſſe ꝯſuetudinis,non inquantum ſcribitur ea iam
originata,vt ibi fatentur doc.Item nec prout nõ eſt originata,ſed
in fieri,ſi tñ adſit mens populi in inducenda ꝯſuetudine. ¶ Aut
enim ſcribitur qđ geſtum eſt,⁊ ſic reducuntur ad ſcripturam actꝰ
geſti:⁊ planum quod ſcriptura nõ inducit legem:quia non animo
condende legis,ſed animo conſeruandi memorie actus,ex quibus
elicit̃ populi conſenſus,⁊ conſuetudo. ¶ Aut ſcribitur tenor con-
ſuetudinis:⁊ tunc ſi ſcribunt animo edende legis,lex eſſet,⁊ etiam
in momento induceretur.Si animo edendi principium conſuetu-
dinis,vt in futurum bic aſſueſiat, vt quia volunt boc cõſuetudine
bactenus ſeruari,⁊ vſitari:⁊ non eſſet lex,ſed conſuetudo. ¶ Non
opponit̃ ergo ſcriptum ꝯſuetudini imo plus ſentit Gui.de Suza.
in.l.de quibus.⁊ etiam Pe.de Bellaper.ibidem quod vnico mo-
mento populus poſſet inducere conſuetudinem.Unde dicit Pet.
quod ſi maior pars populi vno momento conſentiret tacite indu-
ceretur conſuetudo quod maior natu ſuccederet. ¶ Guido dicit
quod ſi totus populus conſentiret quod tale vel tale quid ſit con-
ſuetudo,dicit quod erit ꝯſuetudo intitulata.Sed vbi ex vſu indu-
citur,eſſet preſcripta ſecundum eum ⁊ boc modo expreſſus conſen
ſus induceret conſuetudinem. ¶ Sed boc nõ puto in vera cõſue-
tudine,de qua loquimur:quia non poteſt dici aſſueta,ſed poſſet be
ne facere vno momẽto fictam conſuetudinem:poſſent eni̅ in actibꝰ
ſuis fingere.ff.de verbo.obli.l.buiuſmodi ⁊ eſſet potius ex eorum
16 diſpoſitione ficta cõſuetudo,ꝙ vera. ¶ †Ex quibus apparẽt dif-
ferentie inter ſtatutum,⁊ legem,⁊ conſuetudinẽ:quia ſtatutum per
ficitur expreſſo conſenſu,vel ſcripto declarato in momẽto. Sed cõ
ſuetudo ex expreſſo,⁊ tacito poteſt induci,non autem in momento,
ſed ex conſenſu aſſuefacto: ⁊ boc verum in vera conſuetudine. Fi-
cta autem vel intitulata poſſet momento induci,vt eſt dictum. Et
bec ſufficiant de primo articulo conſuetudinis.
17 ¶ Secundo dicit eadem † glo. vltima quod requiritur in con-
ſuetudine actus. Uidendum nunc eſt de materia conſuetudinis:⁊
omiſſis ſuperfluis dicendum quod eſt conſiderare materiam ru-
dem,⁊ remotiſſimam: ⁊ bi ſunt bominum actus, ⁊ operationes,
qui ſi ſunt boni, ⁊ virtuoſi, generãt conſuetudinem bonam, ⁊ ba-
bitum bonum:vt patet:⁊ probatur ſexto Etbicoru̅: ex actu enim
multoties iterato ſit babitus:⁊ ſic ſi mali ſunt actus, ⁊ operatio-
nes,a pluribus ſeruati generant babitum,⁊ conſuetudine malã:
bi actus appellantur mores. Unde dicimus conſuetudinem ex
moribus induci.l.ij.ff.de vulga.⁊ pupil.j.di.mos autẽ.⁊.c. conſue-
tudo. Ex iſtis actibus generatur ſecundo quidam vſus. Patet
S.eod.c.conſuetudinis.Unde appellatur quandoque conſuetudo
vſus. Differens eſt tamen conſuetudo ab vſu, vt materia a ma-
teriato: quia poſt actus magis proxima cauſa aſſumit babitum,
qui babitus idem eſt quod vſus, qui in bomine fixerat babitum:
⁊ boc reſpectu iura vſum ponu̅t ſeparatu̅ a cõſuetudine:per copu-
lam nõ dicitur,cõſuetudinis,vſuſque longeui,⁊c.⁊ boc.S.c.cu̅ con-
ſuetudinis.xj.di.cõſuetudinis.l.ij.que ſit lon.conſue.cu̅ ſi. ex acti-
bus cõtinuatis ex vſu,⁊ babitu impreſſo ſurgit vtentiu̅ quidã ta-
citus cõſenſus,⁊ boc ſit eis pro lege.In tantu̅ enim ex babitibus ⁊
actibus generatis,bomines aſſueſcu̅t, qđ bec Chriſti lex videtur,
nec ad oppoſitu̅ inclinare poſſunt.viij.di.mala.cum c. ſeque̅ti.j. di.
cõſuetudo.xij.di.⁊ xj.di.per totu̅.ff.de legibus.l.de quibus. ¶ Hic
tacitus conſenſus generatus ex tali vſu ⁊ babitu ex actibus bomi
nu̅ eſt immediata cauſa cõſuetudinis,⁊ ex ipſa cõſuetudo produci-
tur,que altera lex nuncupatur:vt d. l. de quibus.⁊ d.c. mala.⁊ d.c.
cõſuetudo.Poſt bãc vel in bac exigitur materia confirmãs:babi-
tus enim in modico,⁊ momẽto nõ generatur, vt Pbiloſopbus di
cit in ij.Etbicoru̅:Una auis ver nõ facit:⁊ cõtra.vnde in generan-
do,⁊ formãdo tẽpus exigitur. ¶ Cõcluditur ergo ꝙ eſt dare mate
riã remotiſſimã:⁊ bic eſt caſus bominu̅. Eſt dare remotã: ⁊ bic eſt
vſus.Eſt dare materiã proximã:⁊ bic eſt babitus,qui formatur ex
vſu,⁊ tẽpore.Eſt dare proximã,⁊ immediatã:⁊ bic eſt tacitus con-
ſenſus,vel etiã expreſſus babituatus ſurgens ex babitu ⁊ vſu:⁊ o-
mnia iſta ſunt facti. ¶ Et ex bis producitur quoddã ius,quod ſer
uatur pro lege:⁊ iſtud eſt cõſuetudo,quod eſt ius,id eſt ex boc pro-
ducu̅tur iuſte cõſuetudines. ¶ Antequã deſcendã ad ea, que ſunt
18 bic examinanda,Ex bis infertur ad multa. ¶ † Primo, an inter
vſum ⁊ cõſuetudinẽ ſit differentia:Quidã quod nõ differãt, per.c.
cum cõſuetudinis.S.co.ti.⁊ l.ij.C.que ſit lon. conſue.xj. alias ix.di.
19 conſuetudo.† Alij quod differant propter copulã:quia ipſius offi
cium eſt diuerſa coniungere:de elec.cu̅ in cu̅ctis.de of.lega.c.pe. C.
per quas perſo.l.ſi.de iuris ⁊ facti igno.gl. ſuper rubrica. Primi
dicu̅t ꝙ exponitur Et pro id eſt, vt no.in d.l.ij. ¶ Breuiter colli-
guntur due differentie:vna,quia cõſuetudo eſt cõmunis omnibus
vſus autẽ ſingulariu̅ perſonaru̅. Hec non eſt bona:⁊ fuit Jaco. de
Are.quia conſuetudo ⁊ vſus equiparãtur omnibus ⁊ ſingulis per
ſonis. ¶ Dic ergo ꝙ late ſumpto vocabulo vſus ⁊ conſuetudo ſy-
nonyma ſunt:nã tollẽdo vſum pro babitu firmato, ex quo conſen-
ſus eligitur,idẽ eſt qđ cõſuetudo:ſed ſtricto vocabulo vſus eſt ma
teria cõſuetudinis:quia ex actibus generatur iteratis, ⁊ ex vſu ba
bitus,⁊ ex babitu cõſenſus,⁊ ex cõſenſu cõſuetudo:vnde differunt
vt cauſa a cauſato,⁊ vt materia a materiato,⁊ vt factum a iure.
¶ Unde qđ dicitur,cõſuetudo,vſuſqȝ longeui,ſumẽdo vſum ſtri-
cte dicitur vſuſqȝ longeui,id eſt,cõſuetudinis introducte per vſum
longeuu̅.Similis expoſitio.J.de accuſat.euidẽtia.de eo,qui fur. di.
recepit.c.j. ¶ Male ergo dicit in parte Pe. qui dicit ꝙ nõ differt
vt cauſa ab effectu:quia vſus nõ eſt cauſa cõſuetudinis, imo taci-
tus populi conſenſus:vt.l.de quibus. ff. de legi.quia verum dicit,
quod non eſt cauſa proxima,ſed bene remota:⁊ ſic in boc bene dixit
Ja.de Ra.Nec miru̅ eſt quod materiatu̅ aliquãdo aſſumit, nomẽ
materie.ff.de leg.iij.l.queſitu̅.§.illud.per vnã differentiã poſitã. S.
quod conſuetudo ab vſu differat, vt ius a facto.Per que patet ꝙ
cõſuetudo eſt ius,⁊ nõ factu̅ quod reuocãt in dubiu̅ Juriſte: vt in
20 d.l.de quibus ⁊ in d.l.ij. ¶ †Butri.dicit quod cõſuetudo poteſt cõ
ſiderari tripliciter.Uno modo pro ipſo babitu in bomine bono ⁊
malo ex actibus ⁊ operationibus generato: ⁊ bec eſt facti. Unde
dicimus.Hic babet conſuetudinẽ delinquẽdi:talis eſt conſuetudo
patriſfamilias.l.iij.C.de epiſ.audi.⁊ l.vniuerſorum.de pig.actio.
¶ Secundo cõſiderari poteſt cõſuetudo reſpectu materie, ex qua
producitur cõſuetudo,ſ.reſpectu actus,reſpectu vſus,reſpectu ba
bitus,reſpectu cõſenſus etiã:⁊ alia ſunt facti.De cõſenſu patet in
l.cõſilio.ff.de cur.fur. ¶ Tertio poteſt conſiderari,prout ex mate-
ria:⁊ tu̅c eſt ius:quia illa altera lex eſt:⁊ ſic debẽt intelligi iura, que
cõſuetudinẽ appellãt ius,⁊ que appellãt eã mores:vt patet.j. diſt.
mos autẽ,⁊ c.conſuetudo.Sic debet intelligi.Bar. qui ſimpliciter
dicit ꝙ conſuetudo eſt ius,in.l.de quibus. Nõ obſtat ꝙ cõſuetudo
probetur.l.ij.C.que ſit lon.con.⁊ iura non probãtur:vt no.in.l.ij.§.
qđ obſeruari.C.de iura.calu̅.⁊.l.ob maritoru̅.C.ne vx.ꝓ ma. no. de
cõfeſſis.c.ij.li.vj.ad boc de reſti.ſpo.ſepe.quia nõ probatur lex,que
non redigitur ad ſcripturam,⁊ ſic ſemper eſt certa, ⁊ ab omnibus
obſeruari,alias ſciri,debet.C.de legi.l.leges. Sed conſuetudo non
ſcribitur.Ideo de facili poteſt ignorari,cum ſurgat ex factis, que
prudentiſſimos fallunt. Et boc eſt quare lex non tollit conſuetudi
nem:vt de conſti.c.j.lib.j.Hoc etiã tenet Cy.Nam conſuetudo dici-
tur duplex.Primo,aſſuefactione,⁊ a cõſueſco cõſueſcis:iſto modo
conſuetudo non eſt ius:vt d.l.iij.de epiſco. aud. Alio modo pro eo
iure,quod ab aſſuefactione ſurgit:⁊ bec eſt ius. Sic poſſeſſio, pro-
ut eſt pedum poſitio,eſt facti.ff.de acqui.poſ.l. peregre.§. quibus.
ff.communi diui.l.aliquando. Sic eſt ruditer declarata rudi ma-
teria cõſuetudinis,ex qua formatur. ¶ Uidenda ſunt aliqua ergo
circa

circa partes materie. Et Primo, circa actus. Secundo, circa con-
ſenſum. Tertio, aliqua circa tempus ad firmandum habitum, ex
21 quo producitur conſuetudo. ¶ †Ad primum dubiū, quot, & qua-
les actus exigantur ad inducendam conſuetudinem: iura varie lo-
quantur. Quidam exigunt, quod ſine contradictione ſit obtentuꝫ.
Inſt. de iure na. §. ex non ſcripto. verſi. diuturna. ff. de teſti. l. teſtiū.
§. fin. C. que ſit lon. conſue. l. j. §. fi. Aliqua, quod libelli querimonia-
rum ſint oblati, & repulſi. ff. de legi. l. cum de cōſuetudine. & l. ſe. Ex
tamen videtur quod ſaltem bis acquiratur ſic iudicatum. xxv. q.
ij. ita nos. C. de epiſ. audi. l. iiij. ad legē. Jul. de vi pub. vel priua. l. ſer
uos. ff. de ſeruo corrup. l. Neratius. §. j. in aut. de defen. ci. §. pe. & §.
rurſus. col. iij. xxvi. di. vno tantum. ff. de legi. cum de conſuetudine.
¶ Joan. an. hic poſt multa concludit quod plures actus requirū-
tur, & tales, & tot, ex quibus ſumatur conſenſus habentis poteſta-
tem legis cōdende, quod illud velit pro iure ſeruari. Quot autem,
& quales exigantur, non poteſt dari certa doctrina: relinquitur er-
go iudicantis arbitrio. ff. de iure deli. l. j. de offi. dele. de cauſis. l. cō-
tinuus. §. cum ita. ff. de ver. ob. cum ſi. Et debent hoc examinare ex
qualitate actuū & conditione perſonarum, & rerum, in quibus, & ſu
per quibus inducitur cōſuetudo. Item etiam ex qualitate loci vbi
ſit, an in occulto, vel patenti: nam facilius trahetur ex actibus pu-
blicis, & notorijs, & ſtantibus iuxta plateas, quam occultis, vbi nō
22 tranſeunt homines, & tranſitorijs. ¶ †Sed eſt dubium, an poſſit
arbitrari, vt vnico actu inducatur conſuetudo. Accur. quod non:
quia exigunt iura frequentem actum populi. C. de edifi. priua. l. an
in totū. & hoc tenet in. l. de quibus. & in. C. que ſit lon. conſuet. ſuper
rubrica. Idem Ja. Bal. imo nec binus ſufficit: quia quod bis acci
dit, contemnunt legiſlatores. ff. de legib. l. nam ad ea. in aut. vt ſine
prohi. in a. §. pen. in fi. colum. vij. Petr. non exigit frequentiam a-
ctuum: quia immediate producitur ex cōſenſu populi: vt. l. de qui-
bus. per que concluditur vnico actu induci, ſi talis eſt tam noto-
rius, & tam ponderoſus, quem populus nō pateretur, niſi hoc pro
iure vellet ſeruari: ſed quia non facile per vnicum actum colligitur
conſenſus, vt pro lege, ideo leges loquuntur de frequentibus, plus
notantes facti accidentiam, quam iuris miniſteriū: vt. d. l. iij. C. de
epiſ. audi. xxv. q. ij. ita nos. ad hoc de preben. cum de beneficio. li. vj.
vel notant conſuetudines, prout eſt facti, quod ſit aſſuefactione.
¶ Bul. de Cu. in. l. de quibus dicit quod requirentur plures. Al-
legat iura, que exigunt actuum frequentiā. Alleg. l. j. §. ſed & ſi que.
de veteri iure enucle. Nec obſtat quod vnico actu habetur populi
conſenſus: quia hoc eſt falſum, vt in vno actu habeatur conſenſus.
ff. de in integ. reſtitu. l. omnes. ¶ Butri. etiam in ponderoſis exigit
duos, dicens quod ſi iura non exigerent frequentiam, & non exige-
rent plures, vel loquerentur in pluribus, hoc relinquerent quod
ſufficeret vnus: dicit tamen an duo, vel plures requirantur, hoc re
linquitur ad arbitrium iudicantis, ponderatis circunſtantijs, de
quibus eſt dictum: idem dicit in. l. ij. C. que ſit lon. con. ¶ Barto. te
net quod non ſufficiat vnus, ſed requirantur plures. Et hec eſt
communis opinio. ¶ Puto ſi agitur de inducenda conſuetudine
ficta, que momento induci poteſt, de qua. ſ. dixi, dico quod vnico
actu. ex quo expreſſus vel tacitus conſenſus populi elicitur, vt id
velit in futurum pro conſuetudine ſeruari, inducitur conſuetudo,
quia non exigitur niſi cōſenſus populi. Si agatur de vera conſue-
tudine inducenda, ſi actus eſt momentanee tranſitorius, non ſuffi-
cit vnicus actus: dato enī quod populus hic vnica vice cōſentiat,
nō haberetur ex hoc habitꝰ gn̄atus: nō enī ſufficit cōſenſus popu-
li, ſed oportet quod ad hoc ſit habituatus: qui habitus eſt loco le-
gis. Hoc autem vnicus non operatur actus, niſi forte de eo, qd ſe-
mel actū eſſet in populo, fuiſſet pluries in dubiū reuocatū, & ex po-
puli cōſenſu tacito vel expreſſo illud fuerit vt iuſtum approbatuꝫ:
ſed tūc non ex illo tantum, ſed ex approbationibus ſequentibꝰ ge-
neratus eſſet habitus, & inducta cōſuetudo. ¶ Si actus eſſet ſuc-
ceſſiuus, vt tenere pontem ſuper certo loco patentiſſimo, vbi totus
populus quotidie tranſit, tunc ex illo bene generaretur cōſuetudo
quia illo ſic remanēte, daretur obiectum, in quo firmaretur tolerā-
do habitus populi quotidie conſentiendo, quod illud velit pro iu-
23 re ſeruari. ¶ Ponderat ergo iudex qualitateꝫ actuū, & loci, & per-
ſonarum. Unde dicunt quod ſi pons fieret ſuper viam publicā in
pluribus locis occultis, in quibꝰ nunꝗ̄ tranſeūt perſone, hoc bis,
ter, quater obtentum, non induceret cōſuetudinem: & ſi cauſa eſſet
de modico, & inter duos ribaldos, ſecundum quam, vel in qua foret
aliquid preter ius obtētum, non induceretur ex pluribus actibus
conſuetudo: quia talia non ponderantur a populo. Secus ſi inter
duos magnates, & de magna quantitate: qz talia ponderat popu-
lus. Talia ergo iudicantis arbitrio relinquuntur, vt dixi. Similiter
dicitur in patiētia vtendi pro iure ſuo ad acquirendum quaſi poſ-
ſeſſiones incorporalium, vt not. de cauſa poſ. cū eccleſia. ¶ Exigiꝭ
ergo quod actus ſint tales, quibus populus cōſentiat, & conſenſus
24 habituetur ad ſic volendū, vt in futurū pro iure ſeruetur. ¶ †Sꝫ
eſt dubium, an ſi duo actus exigantur ſaltē, vel vbi dixi ſupra eos
exigi an ſufficiat, an debeāt eſſe internallati. Dicit Bu. de Cu. qd
nō ſufficit quod actꝰ fiant eadem die vel hora, ſed oportet eos, eſſe
internallatos: alias pro vno habentur: & alias equiparamus duo-
bus vel vno actu aliquid fieri. ff. de ver. ob. l. Titia. ff. de ſtatu libe.
in. l. iij. §. Stichus. Tamen, vt dicit, quia in caſu iſto non ſic cōſtat
de conſenſu, cum ſimul fiunt, ſicut cum ſucceſſiue. ſic deliberate po-
teſt vnico & inſtanti, ſicut diuerſis: nam cum ſimul fiunt, eodem er-
rore, quo non contradicit in vno, nec in altero, nec ex internallo ve-
riſimiliter contradiceret deliberatus in ſecundo, qui non contradi
ceret in primo. Allegat. l. ſi mulier. ff. ad Uell. & aut. ſiue a me. ff. ad
legē. Aquil. illud. §. fi. ff. de noua. l. doli. ff. de proba. l. quinquaginta.
de leg. j. l. plane. §. j. de adimen. leg. l. cum certum. de ritu nup. l. ple-
rūqz. Illi enim duo, vel plures actus, pro vno reputantur. ff. de re
iudi. l. Paulus. Pro & contra facit de preben. quamuis. Barto.
idem tenet: pro quo allegat quod not. ff. de pign. actio. l. ſi conuene-
rit. & de iureiuran. breui. quia nō ſufficit ad interpellandum, dice-
25 re, Solue, ſolue, ſolue. ¶ †Circa actꝰ tertio eſt dubium, an requi-
rantur iudiciales. Pet. & Cyn. tenent qd etiam ex actibus conſue-
tudo extraiudicialis inducatur. Unde ſi hereditas paterna indiui-
ſa fuit, vt maior natu totum haberet, & hoc extra iudicium eſt fa-
ctum, ita quod maior pars populi conſenſerit in hoc, bene induci-
tur conſuetudo: & etiam ſi in iudicio hoc pluries iudicatum fuit.
conſuetudo inducitur per actum iudiciarium, non quia iudicia-
rius, ſed per hoc, quod in iudicio per illum actum habetur popu-
li conſenſus: vt. C. eo. l. ij. ff. de legi. l. diuturna. & l. ſeq. & l. nam Impe
rator. Conſenſus enim populi eſt ille, ex quo ſurgit conſuetudo.
Quomodocūqz ergo habeaꝭ, inducitur. ff. de legi. l. de quibꝰ. Ideꝫ
Bul. de cu. alle. l. j. §. ſed & ſi q. C. de vete. iu. enu. de ver. ſig. abſens. de
leg. iij. l. nummis. de reg. iur. l. ſemper in ſtipulatiōibus. Ad hoc qr
dicitur ſeruari cōſuetudinē regionis. ff. de fun. inſtru. l. cū de lanio-
nis. §. aſinā. & l. ſi neceſſe. & de le. j. l. apud Julianum. §. & cū ſi. idem
Bar. ex eiſdē rōnibus. Butri. in. l. de quibus. ff. de legi. dicit nō ſuf
ficere actus extraiudiciales, quia non de facili veniūt in notitiam
populi. Unde tūc requiritur tantum tempus, cuius initij memo-
ria in contrarium non exiſtat. Sufficit tamen quod allegetur con-
ſuetudo, & probetur per diuturnum vſum. ff. de vſuris. l. cum de in
rem verſo. quod no. j. de cen. peruenit. xviij. q. ij. ſeruitium. Ideꝫ te
net in. l. ij. C. que ſit lon. conſue. allegat. l. de quib ne. §. inueterata. ff.
de legi. & l. hoc iure. §. ductus. ff. de aqua quoti. & eſti. Aſſignat cau-
ſam, quia actus iudicis repreſentat populum: vnde ipſe populus
videꝭ iudicaſſe. C. de ve. iu. enu. l. ij. §. omnia. quod nō eſt in alijs ex-
traiudicialibus actibus. Itē actus iudicialis eſt actus deciſiuus,
alij actus nō ſunt deciſiui ſecundum Butri. ¶ Hec cōfirmo, quia
vt valeat cōſuetudo, oportet quod conſtet de conſenſu populi qd
hoc velit pro iure ſeruari: ſed hoc non conſtat, niſi detur obiectum
iuris, in quo hoc vt ius fabricetur: quod demū eſt in iudicio. Actꝰ
ergo extraiudicialis cuius nō aſſignat quod agitur ius eſſe, non po
teſt dici paſſus a populo, vt pro iure ſeruetur. Ad hoc quod no. de
26 cauſa poſ. cum eccleſia. ¶ †In ea. glo. ver. ſed quā differentiam fa-
cit. ibi: conſueuit percipi. Tu dic quod inquantum conſuetudo aſ-
ſumitur pro cōſuetudine hominis, hec bene inducit preſumptio-
nem, & admittit probationē in contrarium: vt in. l. de quibus. Naꝫ
ſi pluries ſolui, preſumiꝭ cauſa. Poſſum tamen probare cauſaꝫ nō
ſubeſſe, quicquid ſenſerit gloſſ. prima. Si autem conſuetudo ſumi-
tur proprie, quia alteralex admittit probationem in cōtrariū, ſcili
cet preſumendo preſumptionem iuris, & de iure. Jo. di. ſerril. de ſo-
lu. in qui. diſponit preſumendo tantū admittit. de preſum. per to-
tū. ¶ In ea. glo. ibi: nō admittitur probatio in contrarium. Nota
gl. que vult preſumptionem. l. cum de in rem verſo. non admittere
pbationē in contrariū: ſed contrariū ſentit in. c. peruenit. de cēſib.
¶ Compo. ū. e. c. j. dicit quod ſi conſuetudo agitur induci circa fa-
ctum, vel proceſſum iudicis, vel circa communia facta hominū ali-
cuius ciuitatis vel caſtri, vel ville, debet eſſe obtenta in cōtradicto-
rio iudicio. quod nō placet Jo. An. Illa vero, que inducitur circa
priuatum ius aliquorum, ſine iudice, & iudicio poteſt induci. de cau
ſa poſ. cum eccleſia. de verb. ſig. abbate. quia non valuit ſibi allega-
tio, quod non eſſet obtenta in contradictorio iudicio. Puto qd ſi-
ue extraiudicialis, ex eo inducitur conſuetudo, vt eſt communis
opi. dum tamen talis ſit actus, quem veriſimiliter pluries populꝰ
nō pateretur, niſi hoc vellet pro iure ſeruari. Quod difficile erit cō
cludere in extraiudicialibus exercitijs iura tāgentibus priuatorū
qi de priuato preiudicio de facili ſe non intromittit. Sed ſi tange-
ret publica iura, facilius induceretur: vt in exemplo, ſi fieret deambu
latoriū ſupra viā, vel ſi fiat aliquid in loco publico ad publicū pre-
iudiciū. ¶ Nō obſtat predictis qd ex actibus iudicialibus nō in-
ducatur: quia legibus, nō exemplis iudicandū, &c. C. de ſententijs.
l. nemo. qz legibus iudicatur. i. conſuetudine, q inducitur conſenſu
populi, q cōſenſus ſurrexit ex patientia. Et hoc tene licet quidam
dicant oportere cōſtare iudicē huius intentionis eſſe vt hoc in fu-
turum ſeruaretur: quod non placet Hoſtiē. ne auferatur probādi

copia.C.de hereti.quoniam.⁊ de teſti.l.curent. Si ergo dicat ita
pronunciandum,quia alias ſic pronunciatū eſt,male inducit.Sed
dicere debet.ſic pronunciandum:quia ſic eſt conſuetum,ſeu aſſuetū
27 ex pronuntiationibus aliis. ¶ †Ex hoc deciditur,an exigat qđ
ſit in contradictorio iudicio obtenta.Et videtur quod ſic:vt.l.cū
de conſuetudine.ff.de legi.ver.ſi de conſuetudine agitur. Primo
inſpiciendum eſt an in cōtradictorio iudicio ſit obtenta:quod quidam
ſic intelligunt,vt exigatur reuocatum eſſe in dubium,an ſit de
hoc,vel fuerit conſuetudo:⁊ ſi fuerit obtentum de eo eſſe conſuetudinem,
altera parte contradicente,⁊ tunc inducetur conſuetudo,
aliter non. Ad hoc,quia hec ſententia declaratoria faciet ius quo
ad omnes. Per que dicunt vnicum tantum actum tunc ſufficere:⁊
erit ſpeciale hoc caſu,vt proſit res inter alios acta,⁊ noceat,vt.l.in
genuum.ff.de ſta.ho.dum tamen iudex non ſententiet per errorē,
nec corruptus.Ad hoc.ff.de iureiuran.l.eum,qui.§.in popularibus.
Gul.de Cu.tenet actu contradictorio non induci conſuetudinem,
ſed declarari.l.ſicuti.§.ſed ſi oneratur.ff.ſi ſerui.ven. Simon
dicit quod licet habeatur pro conſuetudine quo ad illum,ſi ſenten
tia ſit iniuſte lata,nō preiudicabit aliis.C.res inter alios acta.per
totum.Item quia non apparente aliquo iuſto contradictore pro
vniuerſitate:ar.ff.de colluſio.l.cum non iuſte. Si autē interueniat
legitimus contradictor,vt conſules,vel alii,nocet toti populo.ff.
de ſta.ho.l.ingenuum.⁊.l.cum de conſuetudine.ff.de legi.ſic eā intelligit.
Vel loquitur quando vltra vſum,ex quo datur populi con
ſenſus,obtenta eſt contradictorio iudicio:⁊ tunc probatur plenio
ri modo:quod poteſt.Butri.idem in.l.ii.C.que ſit long.con.quod
nullo modo per obtentionem in contradictorio iudicio inducatur,
ſed bene preiudicet ſententia inter illos,inter quos eſt lata,ſed non
aliis,per iura.ſ.allegata.Idem dicit in.l.de quibus.niſi dicatur
quod hoc verbum ſit de ſententiis,que faciunt ius.Puto quod ſi
lata eſt ſententia cum conſulibus,vel habentibus poteſtatē legis
condende,ita quod populo preiudicare poſſint,conſuetudo inducta
probetur:quinimo iudicatur non ex vi ſententie immediate,
ſed ex hoc quod populus acquieſcit tali ſententie,conſentire videtur
quod ſit conſuetudo.Et licet que declarent non inducant,eſt
verum immediate:ſed aliquid ex declaratione poteſt,⁊ ex patientia
declarationis,ex quo inducitur,vel a declarante non inducitur
ſed a patiente declaratum,ex quo tacite conſentit,inducitur.Si eſt
obtenta contradictorio iudicio,aliquo priuato agente,an inducatur:
puto quod inducta declaretur ad preiudicium eius,contra
quem eſt lata,ad preiudicium aliorum non.Et ſi actus ſententie eſt
talis,quem populus non pateretur in priuatum,niſi vellet illud pro
iure ſeruari:dico quod inducitur conſuetudo,qua requiritur tacitus
populi conſenſus,non tamen exigitur de neceſſitate,dummodo
aliter habeatur conſenſus,vt eſt dictum.Et hoc etiam concludit
Ioan.An.de verb.ſig.abbate.⁊ eſt communis opi. ¶ Ex his
deciditur dubitatio,an actus ſiue ſit iudicialis,ſiue extraiudicialis,
ſaltem vt inducat conſuetudinem,debeat habere cōtradictionem.
¶ Pone,ſeruatum eſt quod primogenitus ſuccedat,vel anti
quior optet,nunquam fuit contradictum:an ſit inducta conſuetudo?
Dicit Io.an.quod non:de verbo.ſig.abbate.C.que ſit long.cō
ſue.l.ij. ¶ In contrarium,quia lex inducitur ſine contradictione.
ff.de legi.l.i.ergo ⁊ conſuetudo:vt.l.de quibus.Iac.de Ra.dicit qđ
ſi apparet quod per illum vſum abſq; contradictione voluit inducere,
inducit̄:ſi nō apparet,nō inducit̄.Pet.dicit qđ actus geſti ſine
cōtradictore inducunt conſuetudinem,vt ſunt geſti,vt quod geſtū
eſt poſſit in futurū geri.vbi non eſt apparet contradictor:⁊ de hoc
non eſt dubium.Item actus geſti inducūt conſuetudinem,vt acti
ue qui geſſerunt,⁊ ſimiles illis gerere poſſunt,inuitis illis,contra
quos eſt geſtum,vel ſimiles.Sed contra eos,qui geſſerunt,dicit̄ qđ
non inducitur conſuetudo,niſi ſit contradictum.Nam ſi ad molen
dinum tuum pluries iuero,te patiente,vel non contradicente,in
cipio preſcribere,⁊ poſſum preſcribere:ſi tamen me velles cōpelle
re,non potes,niſi aliquo caſu me nolente ire.me inuitum compelle
28 res:quia ex tunc incipis preſcribere ad compellendū me ire.†Sic
in propoſito,ſi longo tempore eſt ſeruatum qđ primogenitus ſuc
cedat,licet non fuerit contradictum,⁊ pluries ſeruatum quod anti
quior optet prebendam vacantem,licet non fuerit contradictū,in
ducitur cōſuetudo quod primogenitus poſſet eſſe heres:ſed pro hoc
nō poſſet eſſe conſuetudo vt antiquior inuitus optare compelleretur,
vel primogenitus etiam inuitus eſſet heres,ſecundum Petr.
¶ Pro hoc allegat Io.An.de ver.ſig.abbate.⁊ quod ibi not.⁊ de
cauſa poſ.cum eccleſia.Pet.allegat.l.ſi.C.de ſerui.⁊.l.vltimam.ff.
quemadmodum ſerui.amit.Gulie.idem,quando actus eſt omnino
in libertate agentis:quia non eſt intentio populi qđ hoc ſiat vt
pro iure.Dat exemplū in eunte ad molendinum:nam non poteſt
cōſuetudo induci quod quis compellatur ex hoc ſolo quod iuerit.
Allegat.ff.quemadmo.ſerui.amit.l.ſi.de aqua quoti.⁊ eſti.l.ſed ⁊ ſi
quis.§.ſi. ¶ Item qui veniendo vadunt per publicam viam,que libera
eſt.ff.de via pu.l.viam.Niſi ergo prohibitus ſit alibi ire,nō in
ducitur cōſuetudo.Allegat.l.i.C.de ſerui.⁊ aqua.⁊.l.vltimo.l.i.§.ſi
ſeruis.de acqui.poſ.⁊.§.quod ſeruus.de vſuca.l.ſi.⁊ de preſcrip.l.ſi
quiſquam. Puto quod inquantum datur conſenſus populi ex a
ctibus,intantum ſtringit pro lege,⁊ nec aliter,nec vltra ſtringit cō
ſuetudo.Ideo ſi canonici longo tempore de alterius gremio elege
rūt,hoc eis fuit liberum,⁊ non neceſſarium:non eſt ergo cōſenſus
populi in hoc caſu neceſſitatis,vt legis.Ad hoc.ff.de acq.her.l.pro
herede.Sic ſi pluries parochiani iuerunt ad miſſam alterius,hoc
ex libertate facere potuerunt,⁊ citra ius,⁊ nomen legis,vel eundo
ad ſanctū Iacobū,⁊ ſimilia.Si ergo actus in exercitio cōſiſtūt in
libero velle,⁊ geri poſſunt,⁊ veriſimiliter gerūtur propter aliquam
neceſſitatē.non vt pro iure,non inducunt conſuetudinem,niſi habeant
contradictionem:ſi ſunt neceſſarii veriſimiliter,q̃ nō gerun
tur circa ius ex quadam liberalitate,tunc conſuetudo inducit̄:ſic
nec ius tollitur conſuetudine,pendens ex libero arbitrio.l.viā.ff.
de via pu.vt ire per viā publicā.Ad qđ no.Io.An.in iſto.c.ſi.⁊ eo.
29 gl.de priui.vt priuilegia.Et hec de iſtis ſufficiāt. ¶ †Ex his deci
dit̄ qđ de actibus nullis,an ex his inducatur conſuetudo:quia iu
dicauit iudex contra legē,vt maior natu ſuccederet in regno.Videtur
qđ non.Primo,quia res inter alios acta,⁊c.de reg.iu.quan
uis.Secundo,quia nulla eſt ſententia,quia cōtra legem:ergo nul
lum effectum producere debet:quia ex nihilo nihil ſit.Item qr cō
ſuetudo contra legem non approbatur:⁊ ſic ex actu contra legem
non inducitur.Pe.dicit quod ſi talis ſententia ſeruata eſt,quam
quam nulla,⁊ toties ſit iudicatum,quod ex illis ſurgat populi cō
ſenſus,inducit̄ conſuetudo. ¶ Non obſt.res inter alios acta,⁊c.qr
ipſa ſententia nō preiudicat,ſed populi conſenſus ſurgens ex actu
ſententie. ¶ Non obſt.quod nullum non producat effectum:qr verū
eſt immediate:ſed ex eo aliquid ſurgere poteſt in facto,ſcilicet
conſenſus,ex quo vt valido ſurgit conſuetudo. ¶ Non obſt.quod
actus contra legem non poſſit implorare legis auxilium ad probandam
conſuetudinem:quia non ipſe actus inuocat legem.ſed populi
conſenſus ſurgens ex actu. ¶ Ad rationem,qua dicitur ſenten
tia nulla,quia contra legem non poteſt induci valida conſuetudo.
Bal.idem tenet,⁊ multipliciter ſoluit contraria:ſed omnes euaſiones
ſunt.Inter alias ponit iſtam,quia prima ſentētia,que eſt con
tra ius,eſt nulla a principio:ſed ſecunda poſtea eſt aliqua propter
concurſum,⁊ populi cōſenſum:⁊ ex hoc prima validat̄,ac ſi a princi
pio de hoc fuiſſet ſtatutum,⁊ ſic non fuiſſet contra ius.ff.de ſeruit.
ruſt.predi.l.per fundum.Et hanc opi.tenet Bar.in.l.de quibus.q
30 reſpondit eodem modo. ¶ †Ex hoc deciditur quid de actu meti
culoſo.an per eum inducatur conſuetudo.Videtur quod ſic:quia
ſeruans ſententiam,metu illam ſeruat:⁊ tamen inducitur cōſuetu
do.Ponit exēplum Pe.maior pars populi,duobus exceptis,ſer
uat,vt primogenitus ſuccedat in hereditate:vnus primogenitus cō
pulit illos duos ad conſentiendū,vt ſuccederet in regno:an ſit cō
ſuetudo deducta.Videtur quod non:quia metus inficit actum.qđ
met.cau.cap.i.⁊ cap.abbas.l.prima.ff.quod met.cauſa.Petr.dicit
quod ſi coacti ſunt per priuatum,conſenſus non proficit.ff.qui,⁊ a
qui.l.ſi priuatus.in princip.de priuileg.cum olim.de conuer.con
iug.accedens.Idem ſi coacti ſunt a iudice vt priuato per viam iu
riſdictionis,talis conſenſus proficit:vt.l.cum de conſuetudine.et
hoc,quia coactus conſenſus,conſenſus eſt,licet coactio ſit illicita.
xv.queſtio.i.merito.ff.quod met.cauſa.l.ſi mulier.§.merito.multo
fortius vbi coactio eſt licita,licet forte ex iniquitate iudicis ſit illata.
ff.de iuſti.⁊ iur.l.prima.C.de ſenten.⁊ inter.omnium iudic.l.pro
latam.Unde queſtio poteſt dupliciter intelligi.Primo.an actus
coactus inducat conſuetudinem.Secundo,an conſenſus populi
coactus inducat conſuetudinem. Et de hoc non queram:tamen
vtrunq; decidam.Dico quod ſi vicino inuito,etiam per vim,et
priuatim tenuit pontem ſupra viam,ſi tamen non eſt a populo cō
tradictū,ex iſto,⁊ ſimilibus poteſt induci conſuetudo,que non in
ducitur ex actu immediate,ſed ex populi conſenſu:⁊ coactio illius,
cum quo actus geritur,non concludit ad tollendam libertatem
populi in contradicendo,vel conſentiendo:ſaluo hoc,niſi geſtum
eſſet per potentem,cui populus contradicere non auderet veriſi
militer:⁊ hoc in actu extraiudiciali.In iudiciali autem ſi conſenti
ret priuatus ex negligentia non appellandi,non induceretur con
ſuetudo:quia ſententia non exequitur contra ipſum,vt iuſta,ſed
quia iuſta facta eſt ex negligentia non appellandi:ideo populi con
ſenſus non habetur,vt hic ſeruetur pro iure,niſi contra negligen
tem in appellando. ¶ Si queritur an conſenſus populi coactus
inducat conſuetudinem:tunc ſtandum eſt diſtinctioni Petr.quia
ſi totus populus in actu contradiceret,et per ſententiam conuictus
acquieſceret,non poſſet appellare:⁊ ſi non appelleret,ex hoc
induceretur conſuetudo,ſi coactio in actu eſſet immediate populi,
⁊ a priuato,vel iudice vt priuato,cui contradici poteſt,⁊ reſiſti:vt
l.prohibitum.C.de iure fiſ.libro.x.⁊.l.deuotum.C.de metal.lib.xi.
vel in actum contra priuatum concluderet coactio ad populum,
ſatis puto quod non induceretur conſuetudo.Nam actus iuriſdi
ctionalis

ctionalis habet in ſe partis voluntatem, vel iudicis loco partis. l.
ſi ob cauſam. de euict. Et hoc voluit Pet. in dicta. l. ij. et hic Ioan.
And. quod non eſt in extraiudiciali. Quod autem dixi de iudicia-
ria compulſione, magis ne verum eſt, quia ex tempore ſequenti pur-
gatur metus: argumen. l. ij. C. quod me. cauſa. et l. penulti. de condi.
ob cauſam. ¶ Per predicta tolluntur dubia, que fiunt ab aliqui-
bus: vt a Guli. de Cuma. quomodo ſententia inducatur conſuetu-
do, cum habeat in ſe vim, cum iudicium reddatur in inuitum. ff. de
ver. ob. inter ſtipulantem. §. i. et ſic non eſt liber conſenſus. Dici po-
teſt quod habeat in ſe coactum conſenſum, qui proficit in extraiu-
dicialibus: vt. l. ſi mulier. et fortius in iudicialibus. Secundo quod
adeſt conſenſus, ex quo nõ appellatur, quia acquieuiſſe videtur: vt
de re iudi. quod ad conſultationem. de condictio. indebi. l. i. C. quo-
modo et quando in. l. Labeo. Vel licet ſit coactus quo ad illum, cũ
quo agitur, non eſt coactus quo ad populum. Vel licet ſit coactus
tempore ſequenti, videtur declarari, et approbari id, quod ante erat
coactum: vt dicta. l. ij. Et ex his ceſſat etiam quod dici poteſt ſecun-
dum Guliel. quod non conſentit, ex quo cõtradicere non poteſt
is, contra quem non eſt ſententiatum. ff. de re iudic. l. ſepe. §. i. ff. de
re iudi. quamuis. quia hac non agitur de conſenſu obligatorio, ſed
de conſenſu complacentie: vnde tali ex complacentia inducitur cõ-
ſuetudo: quia videmur velle, vt in caſibus ſimilibus ſeruetur. Item
hic ſi contradicere non poſſet appellando, contradicere poteſt po-
31 pulo de facto contradicendo. ¶ † Ex his deciditur quid de ſenten-
tijs non executis, an inducant conſuetudinem. Concludit Pet. et
Cyn. et Ioan. Andr. quod ſic: quia pretermiſſio executionis nõ eſt
ex defectu iuris, ſed partis, ad cuius petitionem debet mandari. ff.
de re iudi. l. a diuo Pio de teſti. veniens. j. capitulo. querenti. Ad
hoc, quia ſufficit ius iniquum impetratum, licet non executum. l.
iiij. §. i. ff. quod quiſq; iu. Sufficit ergo hoc caſu ſententia. ff. de pe-
nis. l. quo ad ſtatum. de iniuſto teſta. ſi qui exheredato. §. irritum.
Ad hoc quod ſententia facit aliquod notorium, licet executio non
ſit facta. de cohabi. cle. et mu. veſtra. et c. fin. Ad hoc quod abſoluto-
rie non expectant executionem. Ad hoc quod eſt not. j. de appella.
paſtoralis. de his, qui not. infa. l. furti. Et hoc tenuit Gulie. de Cu.
in dicta. l. de quibus. Puto ſi agitur de modo in futurum ſenten-
tiandi, inducitur conſuetudo, ſi apparet de conſenſu populi pro
ſententia cum placuerit: alias non. In dubio enim non preſumo
conſenſum populi, niſi ſit executa: ſi de modo exequendi, oportet
quod ſit executa ſententia. Negari tamen nõ põt, citius haberi po-
puli conſenſum ex ſententijs executis, quam nõ: quia actus execu-
tionis, vt facti, et ſucceſſiui, plus ſe exhibet oculis hominum, quam
actus ſententie. Item quia executio plus oſtendit effectum iuris,
quam ſententia. Poſſet enim quis credere ſententiam non execu-
tam, quia non validam putat, qui non obtinuit, vel non iuridicam:
et ſic datur conſenſus populi vt pro iure. ¶ Ex his infertur quid
in ſententijs arbitrorum. Reſpondetur quod ſic: quia ad inſtar iu-
dicorũ, etc. ff. de arbit. l. i. et l. diem proferre. §. ſtari. ¶ In oppoſitũ
eſt quod ſolum metu pene ſtatur ſententijs arbitri. ff. de arbi. l. i. de
euic. l. ſi dictum. §. ſi compromiſſo. Guliel. dicit conſuetudinem non
induci, ſi ſit talis ſententia, que non poſſet executioni mandari, ſed
ſolum pena debetur: quia ex quo litigantes non ligat, multo mi-
nus alios in tacito: arg. ff. loca. l. qui ad certum. de bo. aut. iud. poſ.
l. cum vnus. §. ſi. de ſerui. vrb. predi. l. iij. §. qui habet. Sz ſi ſit ſenten-
tia, que poſſit executioni mandari, vt. j. de arbi. per tuas. C. e. l. cuz
antea tunc ex illa inducitur conſuetudo. Putat tamen qd plures
requirantur ſententie in arbitro, quam in iudice: quia eſt perſona
publica, et quia arbitrium pendet ex arbitrio iudicantis, ſecundũ
Guli. de Cu. vt recitat hic Ioan. An. in arbitro. ¶ Hec puto ve-
ra de iure ciuili: de iure canonico in arbitro, et in arbitratore: de iu-
re etiam ciuili cũ ſententiare non ſubmittat nudo arbitrio, et volũ-
tati, ſed arbitrio boni viri: et talia reducibilia ſunt ad arbitriũ bo-
ni viri, et quo ad penam, et quo ad executionem. Satis puto quod
ſiue laudum habuit executionem, quia ipſo non impedito: ſi tamen
fuerit reclamatum, et reclamatio nos admiſſa, quod induceretur
conſuetudo, ſed tunc plus inducetur ex actu iudicis, quam arbi-
tri: non vt conſuetudo ſe extenderet ad ſententias iudicum, qui ha-
bent ſecundum ſtricta iura iudicare, ſed ad ſententias arbitrorũ,
qui habent ſecundum equitatem procedere. Si nõ eſt reclamatũ,
et ſententia ſit executa, talia inducunt conſuetudinem, quia non ha-
buit ſententia effectum vt equa in ſe, ſed vt eque propter culpam
non reclamantis. Non ergo populus in hoc conſentit, vt in iure ca-
nonico ſimpliciter, ſed in iure equo in negligentiam non reclaman-
32 tis. Et idem ſi emologauerit tacite, vel expreſſe. ¶ † Ex his deci-
ditur quid iuris de ſententijs latis inter non ſubditos, an ille in-
ducant conſuetudinem. Dicit Gul. quod quo ad ordinatoria iudi-
cij bene inducũt conſuetudinem, etiam ſi pro prorogatione cogno-
ſcatur de factis non ſubditorum. ff. de teſti. l. iiij. §. fina. quemadmo.
teſta. ape. l. i. §. i. et ij. quia ius ciuitatis in ona inducitur, quo ad id
ſeruari debet: ideo populus conſentit tali modo procedendi, vt io-

ri proprio: et ſic agit indirecte conſuetudinem. Si agitur de inducẽ-
da conſuetudine quo ad merita, et ad locum, in quo iudicatur, cum
non debeat iudicari ſecundum conſuetudinem loci, vbi iudicatur,
ſed loci vnde prorogantes. ff. de euic. ſi fundum. et not. Ã. in rubrica.
et l. i. C. de ſum. tri. et ſi. catho. non conſentit populus in hoc iure, vt
proprio. ¶ Nunquid autem inducat conſuetudinem in loco rei.
Puto quod non ex viribus ſententie: quia non extendit effectum
extra territorium. Si tamen hec vt equa, et iuridica exequetur in
territorio rei, ex illa induceretur conſuetudo, ex viribus plus exe-
cutionis, approbationis ſententie: hic non, quando inter non ſub-
ditos ſententiatur ex vi prorogationis expreſſe accidentalis: ſi au-
tem ſic pronuntiaretur propter forum ſortiri, quia ibi contraxiſſet
vel deliquiſſet: quia talia iudicantur ſecundum ius proprium loci
contractus, vel delicti: vt dicta. l. ſi fundum. ff. de offic. prefi. l. iiij. de
foro competen. c. ſi Romana. §. contrahentes. eod. titu. lib. vi. tunc
dico quod inducitur: quia ex talibus ſententijs habetur conſenſus
vt pro iure proprio loci, ſecundum Guliel. Hec vera, quando iudi-
catur inter non ſubditos: ſed ſi inter ſubditos, licet alterius loci, vt
quia vna ciuitas eſt alteri ſubiecta quo ad iuriſdictionez, ſatis po-
to quod in illa particulari non induceretur conſuetudo, niſi ſit fa-
cta executio. Et hoc tenet Guliel. quia populus abſens non con-
33 ſenſerit. ¶ † Ex his deciditur, an ex ſententijs reſciſſis inducitur
conſuetudo. Guliel. de Cuma. quod non, ſi ſunt reſciſſe virtute ap-
pellationis: quia appellatio extinguit pronũtiatum. l. ij. ff. ad Tur-
pil. Et ſi quis populi conſenſus eſt habitus ex prima ſententia, il-
le in oppoſitum inducitur per ſecundam conſequentiam reſcinden-
tem. Quod puto, qñ ex eiſdem actus reſcinditur. Secus ſi ex di-
uerſis, hoc tranſeunte ad notitiam populi. Idem ſi fiat directa re-
ſciſſio ſententie propter aliam iniquitatem, vt quia fuit lata ſenten-
tia ex falſis probationibus. ff. de re iudic. l. diuus. et de proba. licet
cauſam. de except. cum venerabilis. ff. qui ſatiſ. cog. l. quoties. de pi-
gno. l. cum vitioſe. cum ſi. Si autem ſit reſciſſa ſententia fauore mi-
noris etatis, ex ea inducitur conſuetudo: quia ex tali reſciſſione
non preiudicatur alijs. C. ſi vnus ex pluribus. l. iij. et quia ex hoc
non reſcinditur, ſed confirmatur populi conſenſus: quia ius ſpe-
ciale ſupponit conſequentie. ad hoc, quod dicitur de clauſula rati,
que penes aliquos reſcinditur, et penes aliquos manet. ff. rem ra.
ha. l. cum minor. in princ. ff. de furtis. l. Sticho. §. vulgo. ſecundum
Gul. de Cu. in. d. l. de quibus. De ſententijs, que non tranſeunt in
rem iudicatam, ſatis poteſt dici, dum tamen conſuetudo ex hoc nõ
nutriat peccatum: et ſic altero reſpectu, ſcilicet quia nõ formalis ſit
valida: et quod poteſt dici conſuetudinem induci, cum in talibus
cõſenſus populi eliciatur. Quod ſi reſciſſe ſunt vt falſe, idem quod
34 ſ. vt nõ inducatur. ¶ † Sed eſt dubium an vnico actu, ſcilicet con-
ſuetudo impediatur, vel tollatur. Guli. de Cu. dicit quod ſi tot vi-
cibus eſt pronuntiatum contra, videtur quod cõſuetudo tollatur.
Ad hoc, quia exigitur in ſcriptis, et ſic in cõſuetudine temporis cõ-
tinuatio. de vſuca. l. iij. C. de lon. tempo. preſcript. l. longi. Et in hac
opi. eſt gl. in. l. cum de conſuetudine. ad quod. l. queſitum. de fun. in-
ſtruc. §. ſi quis eodem inſtrumento. in aut. qui. mo. na. ef. ſui. §. quid
ergo. et in aut. de tri. et ſe. §. conſideremus. Hoc dicit verum, etiam
ſi ſemel eſt pronuntiatum contra, ſciente populo, vel maioribus po-
pulum regentibus. ff. quod vi, aut clam. l. qui aliter. §. i. et ij. ad mu-
nicip. l. quod maior. ff. de re. iur. aliud. §. refertur. de condi. et demõ.
l. municipibus. ſi tamen contradicant, quia oſtendunt ſe verſari in
primo conſenſo. Hec dicit vera, quando pronuntiatur contra con-
ſuetudinem, ea nondum completa. Alias ſi eſſet completa, licet plu-
ries pronũtiaret cõtra ipſam, niſi laberet tantũ tẽpus, quod eſſet
legitimum ad inducendam oppoſitam conſuetudinem, remaneret
firma conſuetudo. C. que ſit lon. conſue. l. conſuetudinis. de re iudi.
l. nemo. §. temporalis. de offi. procon. l. obſeruare. §. fina. ſecundum
Gul. Pe. in. l. ij. dicit quod ſi probetur diu obſeruatum ex tempo-
re, quo firmetur conſuetudo, actus contra ius alicuius ſingularis
non impedit illam: quia ſicut vnius contradictione non impedire-
tur ſtatutum, ita nec vnius actus ab vno impeditur conſuetudo.
Ideo ſi a pluribus eſt ſeruatum quod maior natu ſuccedat in to-
tum, licet ab aliquo ſit ſeruatum quod diuidatur, per hoc non im-
peditur vſucapio, et conſuetudo, ſecundum Butr. Idem in dicta. l.
ſecunda. Dicit enim quod licet quo ad illos actus, in quibus eſt fa-
ctum cõtra conſuetudinem, illi derogetur, non tamen tollitur con-
ſuetudo. Allegat. C. de epi. et cle. aut. preſbyteros. et l. voluntarie. C.
de execu. tu. In quantum dixi, cõſuetudine completa vnico actu il-
lam tolli: idem dicit hic Compoſ. vno, vel duobus. ar. ff. de pac. l. ſi
vnus. §. ſed ſi pactum. de iti. actuq; priua. l. i. §. ſi. et l. ij. et iij. Idẽ Ho-
ſtien. ẽ. c. proxi. in Sũma. Idem Gul. in Spe. de preſcrip. ver. quid
ſi poſt. Idẽ Becur. in. l. nemo. §. i. de reg. iur. et l. ij. ad ſi. glo. magne.
C. q ſi lõ. cõſue. In quãtum dixi, q ſi ſecũda ſit firmata, tollitur pri-
ma. arg. de cõſti. c. i. li. vi. hec vera, quãdo eadẽ eſt vniuerſitas: alias
queibet quo ad locum ſuum ſeruaretur. Item procedit quando
vtraq; eſt generalis, vel ſpecialis. Si vero vna generalis, alia ſpe-

cialis, ſeruaretur ſpecialis in loco ſuo de reſcrip. c. ſi de regulis iuris. generalis. Pro hac parte videtur caſus in capitulo cum de beneficio. de prebend. libro ſexto. ſecundum Joan. Andr. licet non alleget hec vltima. ¶ Puto quod non completa conſuetudine, ſi ſuperueniat actus oppoſitus, ſimiliter ⁊ ille in notitiam tranſiens populi. ſi populus non contradicit, ⁊ interrumpatur conſuetudo, vt dicit Guil. Si non tranſit ſimiliter in notitiam populi, procedit dictum per ſimile. Poſt conſuetudinem completam, eſt magis dubium: ſi agitur de tollenda, ⁊ inducenda illi oppoſita conſuetudo, non inducitur, niſi in oppoſitum ſic continuetur, quod habitus firmaretur in oppoſitum. ¶ Si tantum de tollenda prima conſuetudine, dico quod ſi conſtaret de voluntate populi, actus natura, quod illa vt conſuetudo vnico momento tolleretur. Quid enim ſi conſuetudo induxiſſet certum numerum in eccleſia: ſi aliquis reciperetur in canonicum vltra numerum, non video quare vnica receptione non tolleretur: ſicut in ſtatuto, quia ſicut poſſunt renunciare ſtatuto, ita ⁊ conſuetudini. Si eſſet conſuetudo optandi in eccleſia, ⁊ vno mortuo omnes canonici contradicerent volenti optare: non eſt dubium quod vnico actu tolleretur conſuetudo, ex quo directa ſit mentio: per not. de conſtitu. cum acceſſiſſent. Alias oporteret quicquid ibi dicitur intelligi in ſtatutis: tamen illud procedit ⁊ in conſuetudinibus, vt dicit Innocen. de priuileg. accedentibus. Vbi autem actus non eſſent ſic clare voluntatem concludentes renuntiandi, vt quia non exercentur ab inducentibus conſuetudinem, ſed ab alijs, illis ſcientibus. tunc niſi appareat aliter de voluntate populi, ſicut momento non inducitur conſuetudo, ita nec tollitur: vt in regula illa. de regulis iuris. et in. l. Stichum. §. naturalis. de ſolu. Et ſic intelligitur capitu. cum de beneficio. Item ibi agitur de tollendo antiquo ſtatu, ⁊ diuerſo applicando, ita quod non ſolum tollit, vel inducit, ſed quod antiquus tollitur per applicationem no-
35 ui, ex quo ille indirecte infringatur. ¶ † O vero an circa actus negatiuos, vel de non facto poſſet induci cōſuetudo: Videtur quod non: quia ſi producitur ex frequenti actu. j. diſtinctio. conſuetudo. xxv. queſtio. ij. ita nos. de cauſa poſſeſſio. ⁊ proprieta. cum eccleſia. ⁊ capitu. cum olim. C. de epiſcop. audien. l. tertia. §. ſecunda. C. que ſit lon. conſuetu. Et circa negatiuam non eſt reperire actum: vt ſi non lego, non compello, vel ſimilia: illorum ergo non eſt vſus, vel aſſuefactio. ¶ In contrarium videtur de cleri. coniug. c. Joannes. tenet quod de negatiuis poſſit eſſe conſuetudo, quia negatio: de preſcrip. accedens. ⁊ capitu. ſequen. cum ex officij. eodem titul. de quarta. de preben. cum in eccleſijs. libro ſexto. eodem libro. de conſuetu. capitu. tertio. de elect. cum inter vniuerſas. de teſti. ſeries. Joan. And. de cleri. coniuga. c. Joannes. tenet quod de negatiuis poſſit eſſe conſuetudo: quia negationes vt plurimum ſunt demonſtrabiles per aliquem actum implicitum, ſaltem in intellectu, concludentem negatiuam. licet non palpabitur quo ad ſenſum teſtis: vt not. de electio. bone. Ideo ſi aliquid adeſt, ex quo excludatur conſenſus populi, in quid negatiuum, inducitur conſuetudo: vnde induci poteſt conſuetudo quod clerici non deferant tonſuram, ſi plures viſi ſint clerici tonſuram nō deferentes, nec eis eſt contradictum: ⁊ ſic
36 de ſingulis. ¶ † Ex his infertur, an per non vſum legis inducatur conſuetudo: Videt quod ſic, per. l. de quibus. ff. de legib. ff. quemadmodum ſeruit. amit. l. ſi locus. ⁊ l. ſi partem. §. primo. ff. de ſerui. l. vltima. Ad hoc quia dicimus derogatum legi. l. rem non nouam. C. de iudi. quia non eſt vſitata. lex illa. In contrarium videtur, quod non ſolum vſu tollatur lex, vel inducatur conſuetudo. ff. quemadmodum ſeruitus amitta. l. inter. et videtur expreſſum. C. de iure dominij impetrando. l. fin. vbi corrigitur non vſitatum a tempore, cuius non eſt memoria: igitur erat, alias non poſſet corrigi. Quidam dicūt quod ſi homines non vtantur lege animo inducendi conſuetudinem, quod inducitur: alias non placet theorica Petr. quia ex hoc non poſſumus ſcire mentem populi: licet multa verba effundat Pet. ⁊ Nico. de ma. ⁊ ea, que ad literam ponit Joan. Andr. in preallega. cap. Joannes. Cōcluſio eorum reducitur ad illud, quod ſimplici non vſu legis non inducitur cōſuetudo. Ideo ſi nunquam eſt ſeruata lex de hermaphroditis, que dicit ipſum iudicari in ſexū, in quo magis incaleſcit. Vel ſi nunquā in loco ſeruate ſunt leges, que dicunt caueri de damno infecto: quia nunquam fuit ibi practica. Vel nunquam fuit ſeruata lex, quod aduocatus preſtet iuramentū ſi petat, nūquam illi preſtabitur: quia hic nihil interuenit, ex quo conſuetudo originetur, vel detur populi conſenſus, ex quo poſſit ſurgere conſuetudo. Si vero aliquis actus occurrit, in quo det aliquis implicitus vſus directo contrarius legi, vel derogatorius in aliquo tūc bene inducitur conſuetudo: vt ſi lex prohibet, aliquo caſu occurrente eſt permiſſum: ſi lex precipit, aliquis caſus occurrit quod oppoſitum eſt ſeruatum. ⁊ ſic de ſingulis, inducitur conſuetudo: quia aliquis actus occurrit, ex quo poteſt ſurgere cōſenſus populi, ex quo legi derogatur. Ideo ſolum oppoſita cōſuetudine tollitur lex, nō de conſuetudine: ſed quelibet oppoſita cōſuetudo quo ad legem habet implicitum de conſuetudine quod ſi vtor oppoſito legi, lege non vtor. C. de contrahenda ⁊ committenda ſtipulatione. l. optimam. de teſtibus ex tenore. Et hec eſt veritas: ⁊ ſic debet intelligi gloſſ. que dicit quod non vſu non tollitur lex. Et hec mēs Butrige. in. l. ij. C. que ſit long. conſuetu. ſic debet intelligi. quarta diſtinctione. §. leges. cum iuribus ſequentibus, et capitulis. Idem Bartolus in. l. de quibus. Et hec ſufficiunt circa remotam materiam actuum, ex quibus generatur habitus, et vſus. Sed circa proximam de populi conſenſu: nam pluries dictum queritur quod exigitur conſenſus, vt pro lege habentis poteſtatem condere le-
37 gem. ¶ † Sed eſt dubium hic an erroneus actus, ſeu conſenſus impediat conſuetudinem. Pone, laici legem ignorantes, credunt quod lex dicat maiorem natu ſuccedere excluſis alijs: cuius oppoſitum dicit lex: an ſi pluries ſit obtentum, inducatur conſuetudo. Vel credebatur quod venditor non teneretur cauere de vitijs, et moribus, et ſic diu eſt ſeruatum: videtur quod non: quia error excludit conſenſum. ff. de iuriſdictione omnium iudicum. l. ſi per errorem. a quo cauſatur conſuetudo: vt. l. de quibus. In contrarium ſupra, eodem titulo. quod non rationalis cōtra rationem. ¶ Quidam dicunt conſenſum erroneum populi inducere conſuetudinem: quia populus de non conſenſu facit conſenſum. Hoc non intelligo. Nico. Mat. dicit quod ſi populus errat in facto, vel in iure naturali, vel quaſi, quia excluditur conſenſus, non inducitur conſuetudo: ſecus ſi in iure poſitiuo. Modo dicit quod non nocet, ex quo habet poteſtatem legis condende. ¶ Petr. et Cynus dicunt quod ſi actus eſt contra legem, nō tollit legem, ex quo ſit ad obſeruantiam legis. ff. de conditionibus, et demonſtrationib. cum tale. §. finali. Si actus, et vſus non eſt contra legem, ſed preter: tunc refert an populus erret in cauſa impulſiua, ⁊ non impeditur conſuetudo: ſi in cauſa finali nō valet: vt dicta. l. cum tale. §. falſum. argumentum ad legem vltima voluntate, que argumentatio procedit in authenti. de nuptijs. §. diſponat. Non obſtat quod errans non conſentit: quia verum in quo errat populus, nō errat in vſu actus ſed in cauſa, non vitiat cōſenſum in actu. Unde ſi trado tibi librū, credens me teneri ad illum tradendum, licet non tenear, transfero dominium: quia tradere conſentio, licet errem in cauſa: vt patet. ff. de condictione inde. per totum. Et ſimiliter ſi fratres minores inducant quem ad intrandum religionē, dicendo quod ibi comedūtur carnes: introitus valet, licet errent: vt infra quod metus cauſa capitu. dilectus. ſecundum Petrum, ⁊ Cynum. Guilelmus de cu. indiſtincte tenet quod ſiue ſit error iuris, ſiue facti, quia excludit conſenſum, non inducitur conſuetudo. Inde ſi queritur an erronea conſuetudo valeat, ſecundum nos, id eſt, non rationabilis, ⁊ ſecundum leges, valet etiam contra ius: vt. l. quod vero. ff. eod. ſecundum nos non valet, quando non habet ſufficientem rationem, maxime quando eſt contra legem: licet, vt dixi ſupra, aliqui dicūt. quod minus rationabilis valet: vt dixit gl. viij. diſt. c. mala. ¶ Si queritur an conſuetudo erronea, id eſt, actus particulares iudicis, vel alterius priuati inducant conſuetudinem: dic quod nō impediunt conſuetudinem, dum tamen populus nō erret. ¶ Si queritur an populi error impedit conſuetudinem, ſi error eſt facti, vt quia bona parafernalia credit ſi facto, ⁊ in dotem data, ⁊ data nō ſunt, ⁊ illis vtitur, ⁊ ſic populus credit, quod inducitur conſuetudo vt parafernalia ſint dotalia: quia in hoc non conſenſit populus. Si error eſt iuris, vt quia credit quod ſeruat ſic ius: puto quod inducatur conſuetudo: quia populus conſentit in hac obſeruantia, vt equa ⁊ iuſta: nec hic datur error, licet detur error in hoc, an hoc iuſtum ſit a iure traditum expreſſe. Unde hic non eſt error in ſubſtantia, ſed in accidēti, q error, vt non excludens in genere mentem, id ſeruari non vitiat quod actum eſt, ⁊ conſuetudinem inducit. Et hoc puto ſiue directe obuiet legi, ſiue nō. Ad hoc. ff. de iniu. l. eum qui. §. ſi iniuria. Ad hoc quod not. Innocen. de preſcri. cum ex officij. Non obſt. quod inductum ad obſeruantiam iuris, nō debeat ius tollere: quia finalis intētus populi, ⁊ principalis eſt hoc ſeruare: quia equum ⁊ vtile ſibi videtur, non quia hoc velit ius: licet quod hoc velit ius aliqualiter impellit. De conſenſu autē coacto non proſequuntur hec: quia dixi ſupra. Et hoc verum tenendo opi. quod conſuetudo diſponens quod lex inducat vinculum, vel in caſibus, in quibus inducit: quod eſt quādo cōſuetudo a lege habet aliam particularem rationē: quia hoc impoſſibile eſt aliter eſſe, ex quo opponitur legi: alias cum mēs eſſet ex toto ſeruare legē, non induceretur conſuetudo: quia hic non ageret. ¶ Venio ad tempus: ⁊ hic videnda ſunt tria. Primo, ad quid tempus requiritur. Secundo, quantum tempus exigatur. Tertio, quando incipit tem-
38 poris curſus, ⁊ a quo actu. † Dico quod tempus exigitur ad firmandum habitum, ⁊ trahendum conſenſum populi, vt hoc velit pro lege ſeruari: pro tanto non exigitur in lege: quia in momento patet conſenſus expreſſus: ſed facta ſic non exprimunt conſenſum organo proprio: ideo facta momentanea non ponunt firmum, ſed vacillantem conſenſum. Opus eſt ergo tempore, vt firmetur habitus, ⁊ conſenſus, vt ſit pro lege: vt patet ſecundo Ethicorum, Una

auis

anis ver non facit,⁊c. Perſeuerantia enim,⁊ diuturnitas, arguūt
propoſitum firmum:vt not.infra de regulari. ad noſtram.in pri-
ma gloſſ. Ad hoc,quod dicitur de muliere,que poſt tempus itera-
to conſentiens,non fragilitate,ſed ex deliberatione accedere vide
tur ad actum fideiubendi.C.ad Velleia. ſi mulier. Et ratio data
temporis continuatione concluditur populi conſenſus delibera-
39 tus et habituatus,vt hoc velit de cetero pro lege. ¶ †Secundo,
quantum tempus exigatur. Quidaꝫ quod tantum tempus, quod
non extat memoria.ff.de legibus.l.de quibus.ibi:inueterata,⁊c.de
aqua quotidiana ⁊ eſtiua.l.hoc iure.§.ductus aque.⁊.l.prima.in fi-
ne.ff.de aqua pluuia arcen. Azo dixit quod decem anni exiguntur
inter preſentes,et viginti inter abſentes: vt in Rubrica. que ſit
long.conſuetu.ff.qui et a quibus.l.fideicommiſſa. §. Ariſto. C.de
longi temporis preſcriptione.in Rubrica. Odofre.in.l.de quibus.
⁊ in.l.ſecunda.dicit quod nil,vbi hoc dicit Azo:ſed dicitur quod:
inducitur decēnio:et fortius firmatur viginti vel triginta annis.
Modernis placet quod requiritur longum tempus:⁊ ſic ſufficiāt
decem anni:nec diuerſificet viginti abſentia,vel preſentia:quia hic
firmatur ex conſenſu populi preſentis. Non curanduꝫ ergo de ab-
ſentia particularium:⁊ quia in preſentibus populus repreſenta-
tur.x.queſtio.ij.c.hoc ius.⁊ agitur de creando iure,vt publico po-
pulum diſtinguente. In preſcriptione autem procedit illa diuerſi-
tas,que ordinatur ad tollenda iura particularia,et priuata ſingu-
larium,et eorum currit negligentia,que non tanta concluditur in
abſentem,quantum concluditur in preſentem: ideo diuerſificatur
tempus ex abſentia,vel preſentia: vt dicto.§. Ariſto. Hoc tenet
Pet.⁊ Gul.de Cun.alleg.in authen.de nup.§.ſi autem decenniū.
et.l.ſecunda.§.exactis.ff.de origi.iur.dicit prope decem. Ante er-
go non requirebant viginti. Ad hoc.C.de longi temporis preſcri
ptione.que pro liber.l.prima. Et quod non varietur,allegat, quia
populus ſemper eſt preſens.ff.de iudi.cum proponebatur quod eu
iuſq; vniuer.l.nonnulli. Non obſtat quod in cauſa diſcontinua exi
gatur tempus,cuius non eſt memoria:vt.l.prima.in fin.ff.de aqua
pluuia arcen.et in.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de ſerui.l.ſeruitu-
tes.quia conſuetudo non inducitur ex actibus,ſed ex populi cōſen
ſu,qui continuus eſſe preſumitur:ſufficit ergo decennium. ¶ Idē
tenet Butr.in.l.de quibus.et in.l.ſecunda.C.eodem, que ſit long.
conſuetu.fatetur quod fortius inducitur longeuo, et inueterato.
que verba notant tempus,cuius initij ⁊c. ¶ Quod decem anni ſuf
ficiant,tenet Barto.in.l.de quibus.⁊ hec eſt communis opi. Legi-
ſtarum:nec diſtinguunt an ſit contra legem,vel preter. Butrig. et
Rico. Mat.faciunt differentiam inter conſuetudinem,que induci
agitur ex actibus publicis,et ponderoſis, vt ſententijs diffiniti-
uis:et in talibus ſufficit tempus decem annorum. An de ea, que
agitur induci ex actibus non ſic ponderoſis,et iudicialibus:⁊ exi-
gitur tantū tempus,cuius initij memoria nō exiſtit. ¶ Videte,da
to conſenſu populi,non video differentiam inter actus ad firman-
dum habitum:ſed bene ante datum conſenſum populi poſſet con-
cludi differentia,vt dixi ſupra. Hoc autem declarabitur ex decidē-
dis. Primo,a quo tempore curſus incipiat,hec procedunt de iure
ciuili,⁊ de iure canonico,inquantum conſuetudo non repugnet le-
gi.text.hic velle videtur quod ſit preſcripta:⁊ preſcriptionis ap-
pellatione,quadraginta anni comprehenduntur:de preſcript. de
quarta. Unde tenent Canoniſte,quod inquantum conſuetudo nō
repugnat legi,vel iuri,illa preſcribitur, ⁊ firmatur ſpatio decem
annorum:inquantum repugnat,non firmatur niſi ſpatio quadra-
ginta annorum. Idem not.de conſuetu.capitu.vlti.libro ſexto. in
gloſſ.iij. Gulielm.in Specu.de preſcrip.verſicu.de conſuetu. Cauſa
potuit aſſignari,quia inferiores in foro ciuili poſſunt ex permiſſio
ne legis facere ſtatuta contra ſuperiorem. Unde cum non deroge-
tur ſuperioris poteſtati,conſuetudo ſtat in vim conſuetudinis:et
ſufficit quod communi tempore ſit aſſueta: argumen.l.omnes po-
puli.ff.de iuſti.⁊ iure.iuncta.l.de quibus. Sed congregatio eccle-
ſiaſtica non facit ſtatuta contra ſuperiorem : cum a papa quilibet
inferior habeat poteſtatem,⁊ ſic contra illum non ſtatuit,a quo ha
buit poteſtatem:vt.l.formam.C.de offic.prefec.vrbis.⁊.ff.mar da-
ti.ſi hominem.in cle.ne Romani.de elect.de maioritate ⁊ obedien-
tia.quod ſuper his. Igitur non facit legem contra ſuperiorem,vel
contra legem ſuperioris:⁊ ſic nec conſuetudinem inducit commu-
ni tempore. Unde cum tangatur preiudicium pape,ſapit naturaꝫ
preſcriptionis, exigitur quod firmetur tempore preſcriptionis.
Item de iure debet inferior eccleſiaſtica congregatio, vel habens
poteſtatem legis condende,habere conſenſum pape: quia cum ab
ipſa pro tunc non pendeat poteſtas legis condende.nec etiam pen
det poteſtas conſuetudinis inducende:vt dicit gl.viij.diſt.fruſtra.
quarta diſt.§.leges. Sed quia hoc eſſet durum , licet inuenire me-
diam viam, vt in preſcriptione pape conſenſus fingatur,vel quod
preſcriptio ſuppleat defectum conſenſus. Sic debent intelligi glo.
que dicunt,in conſuetudine contra ius exigi ſuperioris conſenſuꝫ:
vt dicit glo.quarta diſt.§.leges. ⁊.viij.diſtinct.fruſtra.quia ſi ad-
eſſet conſenſus expreſſus,puto quod communi tempore inducere-
tur:ſi tacitus,oportet quod ſit preſcripta:quia hic tangitur ſupe-
rioris preiudicium. ¶ Nota quod ſi in curia induceretur conſue-
tudo,que ſurgeret ex pape conſenſu tacito,⁊ non tangeret alteri⁹
preiudicium,puto quod induceretur ſpatio decem annorum,ſicut
ſi alijs:quia hic non tangitur eius preiudicium. ¶ Concludendo
aliqua,de quibus eſt dubitatio:ſi queritur quanto tempore indu-
catur conſuetudo:dic,ſi ordinaſ ad querendū ius priuatū,aut ap
propriatū:⁊ transferendo de vno ad aliū,ſiue ſit ius eccleſiarū , ſi-
ue eccleſiaſticarū perſonarū,vt infra dicā, hec non eſt conſuetudo
ſed preſcriptio:vt not.de offic.archidia.capitu.fina.⁊ dicam infra:
ideo exigitur preſcriptio quadraginta annorum. ſupra , eodem.
cum dilectus.qui text.male ibi ponitur,cum loquatur de conſuetu
dine,que ſumitur pro preſcriptione. Et hoc caſu exiguntur ad pre
ſcriptionē,ſiue alleget vt conſuetudinem,ſiue vt preſcriptionē. Et
hoc veruꝫ,ſiue in toto abſorbeat ius eccleſiarum,ſiue in aliquo de-
trahat,vel ledat. Sic,⁊ bene,concludunt domini de Rota,ſua vlti
ma concluſione:et dicunt verum,etiam ſi ius non contradiceret,
ſed ius commune acquiſitioni aſſentiret. In iuribus autem priua-
torum ſufficient decem,vel viginti anni:in hoc non videtur diffe-
rentiam velle,an alleget vt conſuetudinem,an vt preſcriptionem:
licet Joan.And.dicat hic,⁊ de elec.Cuntana.⁊ de cauſa poſſeſſio.
cum eccleſia.⁊ de conſuetu.cum dilectus. quod vbi allegat vt con-
ſuetudinem,non requiritur titulus:et in hoc proficit allegare con-
ſuetudinem. Hec vera,vbi hoc ius agitur appropriari vt priua-
tū alicui particulari perſone tantū,vel loco. Sed vbi hoc ius age-
retur creari vt pluribus commune, quanquam derogaretur iuri
priuato alterius,vel quando ageretur appropriare vni,non cōtra
certam perſonam,vel locum,ſed vniuerſaliter contra plures: tunc
quia hec eſt conſuetudo,non preſcriptio,vt dicam infra, credo qđ
originari poſſet conſuetudo contra ius , abſq; titulo, ſpatio qua-
draginta annorum , quando non daretur ſpecifica patientia ha-
bentis poteſtatem ſuper illis legis condende,vel ſtatuti:vel qꝛ in-
ferior a papa ſtatuere non poſſet,vel non poſſet is,cuius patientia
habetur,⁊ tacitus conſenſus. Sed ſi haberetur patientia,⁊ conſen
ſus tacitus,qui poſſet ſuper hoc legē cōdere,nō video quare,cū ex
lapſu decennij detur tacitus conſenſus ſtatuendi.vbi pōt,non in-
ducitur conſuetudo equipollens ſtatuto. Exemplum pono: Si in
eccleſia cathedrali epiſcopo ſciente plures eſſent optate prebēde: et
hoc poſſit epiſcopus ex cauſa ſtatuere:hic nō agitur de appropriā
do iure vt priuato ſingulari,ſed de communi omnibus canonicis
inducendo:induceretur ergo conſuetudo optando per ſpacium de-
cem annorum. Et ſic eſt vera opi. Joan. An.de conſue.c.fina. libro
ſexto.quam ſubtilitatem non viderunt domini de Rot. Refert ta
men an allegent vt preſcriptionem,an vt conſuetudinē. Quia pri-
mo caſu oportet quod probent preſcriptionis comites . Secundo
ſufficit quod oſtendant requiſita ad conſuetudinem . Similiter ſi
archidiaconus aliquibus iuribus vſus fuiſſet ad preiudicium cō-
muniter inferiorum eccleſiarum,vbi inferiores eccleſie ſtatuēdo ſi
bi preiudicare potuiſſent,non determinando,ſed ad certam eccle-
ſiam illud ſpatio decennij,quereretur etiam contra ius:quia eſſet cō
ſuetudo,⁊ non preſcriptio:vt not. Innocen.de offic.archid. c.fina.
¶ Quandoq; agitur de creando iure vt publico,⁊ communi,⁊ nō
priuato,⁊ appropriabili:⁊ tunc ſi conſuetudo eſt contra ius,et ius
reprobat eam,non poteſt induci:quia inducitur authoritate iuris
quod directo reſiſtit:in authen.caſſa.de ſacroſan.eccle.⁊ in authen-
ti.nauigia.C.de fur.cum ſi. Si eſt contra ius directe,id eſt,cōtra te
norem iuris,quod alias appellant Legiſte preter ius,nō valet,niſi
preſcripta:quia per viaꝫ ſtatuti inferior a principe eccleſiaſtico ex-
preſſe ſtatuere non poteſt:de maio.⁊ obedi.quod ſuper his. Opor-
tet ergo quod adſit preſcriptio. Si conſuetudo eſt cōtra ius,nō ex
toto,ſed in aliquo tēperat, vel diſtinguit,quo caſu inferior ſtatue-
re poteſt:dico quod dumtamen adſit veriſimiliter ex actibus non
conſenſus tacitus ſtatuere valentiuꝫ,quod inducitur conſuetudo
ſpatio communi ad preſumendam voluntatem ſtatuendi:vt no.in
d.l.de quibus.ff.de legi. Statuere enim poſſunt inferiores expreſ-
ſe:vt de offic.archidia.c.tertio, qđ non ex tacito tempore,quo con-
cluditur voluntas ſtatuendi:non video ſicut rationabiliter tēpo-
re huius decre. ¶ Stat ergo concluſio quod ſi conſuetudo tranſit
in naturam preſcriptionis,exigitur tēpus quadraginta annorū.
Si ſtat in naturam conſuetudinis,quod eſt quādo ſaltem ex par-
te querentium eſt ius,vt commune,vel ex parte eius,contra quem
etiam agitur,non vt contra certum,ſed determinatur indifferēter
ad plures:tunc ſi agitur de inducenda conſuetudine ex tacito con
ſenſu ſuperioris,qui eſt ſupra legē communem,tunc ad habēdum
illū conſenſum exigitur maius tempus,ſcilicet qđ ſit preſcripta.
Si agitur de inducenda cōſuetudine,ſiue contra ius,ſiue ſecundū
circa ea,que ſtatuere poſſunt expreſſe,qꝛ ex toto non derogatur iu
ri,ſufficit commune tempus:quia ſi poſſunt expreſſe,nō video qua
re non poſſunt tempore ſufficienti ad imprimendum conſenſum.

¶ Jura, que exigunt conſuetudinem pſcriptam, loquuntur quando conſuetudo inducitur ab his, q nō habent poteſtatem ſtatuendi: quia cum non poſſint expreſſe, non poſſunt etiam ex tacito conſenſu inducto communi tempore, niſi detur pſcriptio, per quā firmet cōtra poteſtatem ſuperioris: quia tūc non inducat nō pendēs a poteſtate eorū, ⁊ derogat ſuperioris poteſtati, exigitur quod ſit preſcripta: ⁊ hoc caſu poteſt conſuetudo, quod non poteſt ſtatutū. Per hoc apparet cauſa, quare in foro ciuili non exigitur quod ſit preſcripta: quia ſtatuendo etiam cōtra ius, poſſunt ſtatuere ex poteſtate ſibi reſeruata: vt l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. quod non eſt in foro canonico, niſi diſtinguēdo. Per que puto quod vbi agitur de inducenda ɔſuetudine in reſeruatis ſuperiori poteſtati, vel in reſeruatis principi, etiam ſecundum leges exigit quod conſuetudo ſit preſcripta: imo tunc exigitur tanti temporis, cuius initij memoria non exiſtat: vt patet infra de verbo. ſignific. in his. ⁊ tunc poteſt aliquid induci per conſuetudinem, quod non poteſt per ſtatutum. Sic debet intelligi quod ſcribit Innocē. ⁊ Hoſtien. de fide inſtrumen. cum. P. tabellio. ¶ Ex hoc infertur quod in terminis c. Cumana. ⁊ c. cū eccleſia Sutrina. cum agatur de iure appropriando loco, vel certe perſone, vel perſonis, vt nomine loci, nō proprio, non refert an allegetur vel conſuetudo, vel preſcriptio: quia preſcriptio eſt quomodocunq allegetur: quia dato quod potuerunt ſtatuere: ex quo hoc ius non eſt commune plurium, ſed ſingulare certi loci, non eſt conſuetudo, ſed preſcriptio: niſi dicatur quod cum illud quereretur vt commune conuentualium eccleſiarum, quod illud dici poſſet vt commune: et ſic prodeſt allegare conſuetudinem non preſcriptam, et ſine quo: et ſic poſſet ſaluari quod ibi dicit Hoſtien. Similiter ſi ſit reſtricta ad certam dignitatem, vel locum reſpectu querentis, eſt tamen vniuerſalis quo ad plures, vel plura loca, hoc eſt conſuetudo, et non preſcriptio: vt notat Innoc. infra de offic. archid. dilecto. Secus ſi ſit particularis quo ad querentem, et quo ad eum, contra quē, vt ipſe notanter dicit ibi. Hec vera ſecundum Petrum, vt. l. ſecunda. C. que ſit long. conſuetu. non poſſet induci ſpatio quadraginta annorum. Idem puto, et ſi ſtatutum hoc eſſet inductum: quia cum tunc derogaret poteſtati ſtatuendi, niſi ſub forma ſtatuta a conſuetudine, non valeret conſuetudo: et ſufficeret, ſi conſuetudo hoc ſtatuens eſſet firmata decennio: quia hoc tempus non videtur requirere in ſe ſed in conſuetudine poſtea inducenda. l. ſecunda. §. ex actis deinde. ff. de ori. iur. ⁊ quia modo conſuetudo loquens excepta. C. de ſoln. l. inquiſitio. Et hoc puto: quia poteſt quo ad futuras derogare legi volenti valere cōſuetudinē p decem annos: quia ſic ſtatuere poſſunt ſupplendo, vt certam formam dando: de iure ciuili planum: vt. l. omnes populi. ff. de iuſti. et iure. ſed etiam de iure canonico: vt no. in dicto. c. primo. de offic. archidia. que ſunt bene notanda. ¶ No. glo. que hic dicit, quod in conſuetudine exigitur titulus, et tempus, ſicut in preſcriptione. Quādo procedat, patet ex dictis. Hec omnia vera ſecundum Butrig. in. l. ſecunda. C. que ſit long. conſuet. quando principaliter inducitur conſuetudo vt diſponens in iudicio: ſed ſi conſuetudo intra tempus commune decennij allegatur: quod ſic eſt obſeruatum que probatur per tempus, et obſeruationem decennij, tunc preſumitur conſuetudo preſcripta, etiam que maius tempus exigat. Quod eſt notabile, per. l. cum de in rem verſo. ff. de vſuris. et no. infra de cenſi. peruenit. de cauſa poſſeſ. c. fin. quoniam ſicut cauſa preſumitur ex iuribus illis, ita preſumeretur conſuetudo, ex qua parti ius defenditur, vel roboratur. Hec omnia procedunt in alijs actibus, quam ſententijs. In ſententijs autem vt a principe, vel a papa proferuntur, ille ſole habent vim legis, abſq alia temporis continuatione, vel preſcriptione, eo qđ conſtat iudicātem ſic iudicare, vt in futurum obſeruetur. ff. de iudi. l. in cauſis.

40 C. de legi. l. prima. et. l. vltima, ſecundum Compoſt. hic. ¶ † Ad tertium circa tempus, a quo actu incipiat. Quidam quod a tempore actus, ex quo concluditur populi conſenſus: quia tempus ordinatur ad firmandum habitum populi, antequam detur conſenſus in eſſe, non datur quid confirmabile: argumen. de fide inſtru. inter dilectos. verſicu. ceterum. Et hoc tenet Odoffre. in. l. de quibus. ff. de legibus. et. l. ſecunda. C. que ſit long. conſue. Contrarium determinat Butri. in. l. de quibus. et gloſſ. ⁊ ipſe latius declarat in. l. ſecunda quod a tempore primi actus: argumen. l. cum, qui. Calendis. ff. de verborum obligatio. nam dicit Butri. quod ante decennium completum non adeſt conſenſus populi: ſed decennio completo adeſt, et preſumitur retro adfuiſſe omni tempore. Dat ſimile in. l. penales. §. communia. ad legem Falci. et. l. in quantitate vbi ſi vltra legatum excedat dodrātem, detrahitur Falcidia de omnibus ſuperioribus: quaſi et ipſi videantur dodrantem excedere. Facit quod not. de dona. in officij. vltra medium. C. de offic. dona. l. prima. et infra de dona. paſtoralis. Ad hoc. l. per fundum. ff. de ſeruitu. ruſti. predi. vbi confirmantur prime conceſſiones vltima ſuperueniente. Puto quod ſi ſit vnicus tantum actus, vel duo, quod computetur tempus actus exercitij, qui tranſiuit in notitiā populi: alias non poſſet habituari conſenſus, qui non adeſſet. Et dico quod conſenſus non ſurgit in complemento decennij, ſed ante, ⁊ lapſo decennio firmatur, et habituatur conſenſus, vt pro lege, quod ante erat ſimplex: commiſerunt enim primo vt iuſtū, ſed nō vt pro lege, niſi tempore lapſus decennij. Vbi autem ſunt multi actus ex quibus propter multitudinem preſumatur cōſenſus, tūc non poteſt patere quis particularis dederit conſenſum: q2 omnes ſimul dent conſenſum, vel preſumunt: argu. ff. de ſerui ruſti. predi. l. per fundum. computatio tamen non poſſit fieri plus ab vno, quā ab alio particulari ſit ab omnibus: ⁊ ſic a primo vſq ad vltimum: argu. l. generaliter. ff. de fideiuſ.

41 ¶ † Tertio eſt videndum de cauſa efficienti conſuetudinis, et ſic quis poſſet conſuetudinem inducere. Dic quod omnes, qui habent poteſtatem legis condende, et quante quantitatis poteſt conſuetudinem inducere. Et ſi diſtinguat totum Mundum, inducit conſuetudinem vniuerſalem, vt eſt conſuetudo Romana. Si diſtinguat prouinciam, inducit conſuetudinem prouincialem. xii. diſt. illa nouit. ⁊ c. ſequenti vſq ad finem. habens poteſtatem ſtatuendi quo ad dioceſim, vt epiſcopus: inducit quo ad dioceſim. et ſic de ſingulis: ⁊ ſic in eccleſia, illi de eccleſia: ⁊ ſufficit, vt ex dictis pz, qđ habeant poteſtatem ſtatuendi in genere, licet non habeāt aliquando in illa ſpecie, de qua agitur, vt quia ſtatuunt cōtra ius: ⁊ tunc exigitur quod ſit preſcripta, vt dictū eſt ſupra. Ideo dicūt Juriſte quod populus vniuerſus ſicut ſtatuit, ita ⁊ conſuetudinē inducit, ⁊ totius populi exigitur conſenſus habilium. Tamen dicit Gulie l. de Cu. quod ſufficiant maiores de populo populum regentes. Hoc non diſſentio, an ſoli regentes, ⁊ de quibus ſtatuant. Sed dic vt per Barto. in. l. omnes populi. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ per Jo. Andre. de conſtitu. cum omnes. ⁊ in. c. cum acceſſiſſent. per Inno. ⁊ quicunq poteſt ſtatuere, poteſt conſuetudinem inducere. Dixi de habilibus, quia furioſi. infantes, ⁊ mulieres nō cōputantur. ff. de legi. l. ſecunda. ff. de diuer. preſcri. l. diuus. Item minores. viginti ann. qui in lege condenda non preſtant ſuffragium. ff. de mune. ⁊ hono. l. ad rem publicam. de decur. ⁊ fil. eo2. l. ſpurij. §. primo. Item nec mulieres. ff. eodem. l. prima. Ad hoc quod no. de ope. noui nuntia. c. primo. Eo enim quod ſciunt ſic iudicatum, ⁊ non contradicunt conſentire videntur: vt. l. ſecunda. §. voluntate. ff. ſolu. matrimo. Nec obſtat quod non conſentiant, cum non valeant contradicere: vt. l. ſepe. de re iudi. infra. de re iu. c. quamuis. quia potuit contradicere, ſaltem de facto, licet non de iure: vt in regula iuris, eius

42 eſt nolle. ¶ † Circa populi conſenſum eſt dubium an exigatur qđ detur a congregatis in vnum de ſtatuto certum: quia debet fieri a maiori parte duarum partium preſente. ff. quod cuiuſq vniuer. l. nulli. ⁊ l. planc. l. tertia. de decre. ab o2. fa. not. de elect. licet. De quo dic vt de his, que ſiunt a maiori parte ca. c. primo. Item debent illud facere, vt corpus, non vt ſinguli: de conſtit. cum. M. an ſic erit in conſuetudine. Ad hoc de elec. in Geneſi. quod not. de poſtu. pla. bone. ij. de reſcri. cam ec. cum ſi. ff. de regulis iuris. aliud. §. primo. Glo. videtur exigere qđ exigatur conſenſus conuocato populo. ff. de legibus. Quam gl. recitando ibi pertranſit. Bart. Joan. And. dicit hic quod hoc eſſet nimis durum: ⁊ idem Pe. ⁊ Cy. in dicta. l. ij. alias exigeretur conſenſus expreſſus: qđ eſt ɔtra naturam conſuetudinis: vt. l. de quibus. Ex quo ergo ſufficit tacitus cōſenſus, non exigitur conuocari capitulum: ⁊ hoc operaſ rei natura. Hoc etiam tenet Pe. in. l. ſecunda. C. eo. ⁊ iura, que exigunt conſenſum, conuocato conſilio, ⁊ cōmuni, procedunt, quando exigitur, vel pre

43 ſtatur conſenſus expreſſus quod not. ¶ † Sed eſt dubium an vna pars populi poſſit, altera contradicente, inducere conſuetudinē. Si vna conſentit, altera contradicit, queſtio poteſt dupliciter intelligi. Primo, an vna pars populi poſſit facere conſuetudinē de per ſe, vt ſoli ligentur. Secundo, an poſſit facere conſuetudinē, vt ligentur alij conſuetudini non conſentientes. Primū tangit Gulie l. in. l. de quibus. ff. de legibus. Videtur quod non: quia populi totius conſenſus neceſſarius videtur: vt. l. de quibus. Item quia vniuerſitas eſt vnum corpus: non ergo poteſt diuidi. de ver. obli. ſtipulationes non diuiduntur. Contra credit Gul. ſi vna pars, vt burgum, vel cōtrata, volunt facere conſuetudinem de per ſe: quia quod videtur in toto, ⁊c. de offi. o de. paſtoralis. l. que de tota. ff de rei ven. Ad hoc quia communicata certa parte populi, illa eſt ſibi populus. ff. de lega. i. l. planc. Ad hoc. l. ij. C. de iudi. ff. de orig. iur. l. ij. §. deinde. ij. diſt. c. lex. ⁊ c. plebiſcita. ⁊ c. ſenatus. Ad hoc. l. penul. de iuſtit. ⁊ iure. Ad hoc, quia in certa parte fundi poteſt conſtitui ſeruitus. ff. de ſerui. ruſt. predi. l. pro parte. ad hoc. l. obſeruare. §. ſi. ff. de offic. proconſulis. Iſta queſtio recidit in illam, an vna pars populi poſſit facere ſtatuta: de quo in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iure per Barto. de quo per Dyn. in. l. ſi quis a filio. §. fin. de lega. i. Et an vna pars populi poſſit facere diuerſas vniuerſitatē: de quo in. c. cum ab eccleſiarum. ⁊. de offi. or. Secundum etiam quod tangit Gulie l. in dicta. l. de quibus. in effectu concludit quod ſi conſuetudo eſt preter legem, vel ſecūdum legem, ſtatur maiori parti: vt. l.

aliud

aliud.§.refertur.ff.de regu.iuris.l.quod ſi maior ad munic.de his,
que fiunt a maiori.parte ca.per totum.Si faciũt aliqd cõtra legẽ,
dicit quod contradictio aliquorum impedit conſuetudinem:quia
quod eſt contra legem,reſtringi debet.ff.de legi.l.quod vero cõtra
rationem.Item quia ius ſingulare,⁊ ſpeciale contra legem debi-
lius eſt.C.ad Velleia.antique.de teſt.mili.l.eius militis.§.militia.
Ad hoc in authen.de defenſor.ciui.circa finem.ibi:eu nec a ciuitas
reluctante nullo,⁊c.hoc credo per text.in.c.i.de his que fiunt a ma
iori parte ca.niſi euidens appareat vtilitas conſuetudinis,vt ibi.
Ex hoc infertur an cõſuetudo liget mulieres,furioſos,⁊ infantes
inhabiles ad conſentiendum.Videtur quod non:quia conſentire
tacite non poteſt.l.qui ad certum.ff.loca.Materia eſt de offi.preſi.
l.diuus.⁊ de parri.l.tertia.Non obſtat qd non cõſentiant:quia in-
telligi debent iura de cõſenſu habilium ad legis ordinationem.ff.
de mune.⁊ hono.l.ad rem publicam.et dixi ſupra ſecundũ Cynum
de numero.Sed Guliel.dicit quod ligãtur in actibus proportio-
nabilibus minoribus:qꝛ non attẽduntur ipſi vt minores,ſed tota
vniuerſitas.ff.quod cuiuſq; vniuer.no.l.ſicut municipij.ff.de rerũ
diuiſi.l.in tantum.§.vniuerſitatis.ad hoc de lega.tertio.l.ſeruis le
gatis.§.omnibus et.§.omni.Ad hoc,quia ex facto maioris obli-
gantur.ff.de minor.l.Emilius.ex quibus cauſis in poſſeſ.eatur.l.
apud Iulianũ. Si eſt materia improportionabilis,vel a qua veri
ſimiliter ſunt excepti,vt quia dicit conſuetudo,quod ſi aliquis vẽ-
dat rem,nõ poſſit venditionem reſcindere occaſione minoris pre-
tij:minores intelliguntur excepti,inquantum veniant ad reſciſſio-
nem etatis beneficio.ff.de minor.l.i.arg.ff.de muneri.⁊ hono.l.vt
gradatim.§.ſed ſi lege.De mulieribus,dicit idẽ vt ligentur omni
bus predictis.Aſſentit Butri.qd vbi cõſuetudo reſpicit omnes
vt vniuerſos,vt qualiter eligatur Poteſtas,ſi concernat vniuer-
ſos immediate ſed mediate ſingulos,idem:vt quia ſtat ſtatutum,
vel conſuetudo de ſoluendo Poteſtati,vel doctoribus electis,⁊ tã
tum detur ſecundario,pro ſoluẽdo oportet ſingulos collectari,ad
hoc vt liget tales perſonas.l.i.ff.qd cuiuſq; vniuer.Si de reſpiciẽ-
te ſingulos immediate,vt nunc exigam debitum meum:⁊ dicit qd
non valet.In contrarium allegat.l.venditor.§.ſi conſtat.ff.com-
munia predi.⁊ aliter non ſoluit.Dic vt in ſtatuto dicit in.l.Antio-
cenſium.ff.de priui.cre.probatur ⁊ in.l.toties.ff.de poſſi.vbi con-
cluditur quod non valet conſuetudo ſine cauſa.Ideo dic ad.§.ſi
conſtat quod vel illa erit generalis omnium,vel id aſſueta pro pu-
blica vtilitate,⁊ non totaliter priuata,vt ibi cum pecuniam habet
44 lapicidinarum.¶†An mulieres ſtatuant,⁊ conſuetudinem indu
cant:dic quod ſic,quando habet iuriſdictionem:de ma.⁊ obedien.
cum dilecta.de arbi.cum dilecti.An conſuetudo de mulieribus,
maſculos liget:dic quod ſic,ſi proportionabilis eſt materia:alias
non,ſecundum Gul.Ideo ſi cõſuetudo mulieris habet quod poſ-
ſint reſcindere contractum,non extenditur ad maſculos:quia ea-
dem non eſt ratio,cum maior ſit fragilitas in mulieribus.Sed ſi
habet conſuetudo quod non reſcindatur,applicabitur ad maſcu-
los:argumen.eiuſdem rationis.C.que ſit lon.conſue.l.i.⁊.ij.⁊.ff.re
rum amo.l.contra virum.§.i.

¶Viſa materia forma ⁊ cauſa efficienti conſuetudinis,ex his cõ-
45 cludenda ſunt duo.†Primo quot ſunt ſpecies conſuetudinis,et
quid ſit conſuetudo.Dic,ſi attendatur conſuetudo prout eſt facti,
⁊ vt eſt genus,comprehendit in ſe omnem vſum,ſine a ratione,ſi-
ue a conſenſu,ſeu aſſenſu appetitiuo,aut inſtinctu,nature impul-
ſu:hoc modo animalia dicuntur habere conſuetudinem.Hinc eſt
quod illa retinemus,quandiu voluntatem reuertendi oſtendunt
aſſuefactioni.Inſti.de re.diui.§.pauonum.Sicut ⁊ in vitijs dici-
tur homo habere conſuetudinem,quando ex frequenti actu vitij
tranſit in habitum:Ethicorum.ij.l.iij.C.de epi.audi.Cõprehẽdit
in ſe etiam conſuetudinem,⁊ vſum cuiuſq; hominis priuati in ac-
tibus ſuis particularibus.Hinc eſt qd dicimus.Hec eſt cõſuetudo
patrisfamilias.ff.de le.i.l.ſi ſeruus pluriũ.l.vel vniuerſorũ.ff.de pig.
acti.l.qui ſemiſſes.ff.de vſuris.de officio lega.quod tranſlationẽ
de iureiuran.ad noſtram de pigno.illo vos de empti.⁊ ven.ad no-
ſtram.Comprehẽdit etiam in ſe conſuetudinem priuatam,que iu-
re eſt ordinata ad querenda iura particularia,quam iam appella-
mus preſcriptionem,⁊ vſucapionẽ.Ex vſu enim rei priuate ⁊ tem
pore acquiritur dominium comprehendendi etiam in ſe conſuetu-
dinem ſtricte ſumptam,que creat ius vt publicum.Si ergo in ge-
nere ſumatur conſuetudo,et queritur quotuplex eſt:Dic,quedam
eſt priuata,⁊ inſtinctu,abſq; ratione:et eſt facti.Quedam eſt priua
ta,et cadit in animali,et homine,inquantum vtitur anima ſenſiti-
ua,abſq; ratione:et eſt facti.Quedam eſt priuata,et facti,et ſecun-
dũ vſum rationis,vt eſt illa,qua iuſte,et ratiõe vtit paterfamilias,
⁊ bonus economus in gubernandis actibus proprijs:⁊ iſta,ſi fiat
ſpecialiter in vſu ſcribẽdi,appellat ſtylus:de quo dicã infra.Que-
dam eſt conſuetudo priuata,⁊ iuris,⁊ ad finem creandi ius,vt pri-
uatum,⁊ appropriabile:⁊ hec eſt conſuetudo,que in ſpecie appel-
latur preſcriptio:que qualiter etiã appelletur,dicam infra.Que-
dam publica,⁊ iuris:⁊ illa,que ordinatur ad creandum ius,⁊ pu
blicum omnibus,et hec eſt iuris,et altera lex,et de hac loquimur
hic.Ex his habemus conſuetudinis diuiſionem in genere ſum-
46 ptam.†Per hoc datur differentia inter conſuetudinem ⁊ ſtylum:
nam videtur quod non differat a conſuetudine:de cri.falſi.quam
graui.vbi quod prius vocauit conſuetudinem,poſtea vocat ſty-
lum.Petr.de Bella.perti.dicit quod ſtylus eſt ius non ſcriptum
vſibus introductum ab vno iudice.Et in hoc differt a conſuetu-
dine,que eſt vſus communis:ſtylus eſt vſus vnius.Eſſet ergo,ſe-
cundum eum,quando per vſum ſtilatim a iudice determinata eſt
lex,dicens in omnibus cauſis libellum non dari ad cauſas vigin-
ti ſolidorum.Ioan.And.dicit quod ſtylus eſt vſus in ſcribendo
tantum:de cer.firma.vtili vel inutili.c.pe.de crimine falſi.quam
graui.Unde ſumitur a ſtylo,quo ſcribitur in cera,vel tabula:vt
dicto.c.pe.ſm Io.An.⁊ de hoc in ſcribendo dicimus ſtylum cu-
rie,⁊ ſimilia.Differt ſtylus a conſuetudine ergo,qꝛ cõſuetudo lex
communis ſtylus particularis perſone,vel officij certi.Itẽ qꝛ cõ
ſuetudo in omnibus actibus vniuerſalis:hic tantũ ſcripture.Itẽ
vt puto,cõſuetudo exigit tẽpus,hic ſtylus non exigit tempus,ſed
ſufficit bis,vel ter hoc ab illo ſeruatũ abſq; temporis cõfirmatio
ne:vt.j.in ſi.Probabo in effectu,qꝛ cõſuetudo p omnia vt lex:hic
ſtylus nõ arctat.niſi in declaranda mente ſcribẽtis:quia ſic alias
47 ſcripſit,ſic in ſtylo ſcribẽdi eſt eius mẽs.†Itẽ in declarãdo an hec
ſit ſcriptura ſcribentis,vel non:quia ſi non habet ſtylum cõſuetũ,
litera illius non preſumitur.Item in ſupplẽdis abbreuiaturis:qꝛ
ſecundum ſtylum ⁊ conſuetudinem notarij,ſupplentur ⁊ exemplã-
tur:de fide inſtrumen.cum P.tabellio.⁊.c.ſi.de teſti ſignificauit.
¶Ex his dicit Nico.de Mat.quod eſt dare conſuetudinẽ ſtricte,
de qua loquimur:⁊ eſt dare conſuetudinẽ,que dicitur non conſue-
tudo,ſed aſſuetudo,id eſt.obſeruãtia quedã,que differt a cõſuetu-
dine in pluribus:⁊ hec eſt obſeruãtia alicuius curie que plus eſt in
facto vſus quidã,quã in iure:quia non eſt lex.Differt a ſtylo,qꝛ ſty-
le in ſcribendo hec in alijs actibus eſt vaga:et in hoc applicat ad
naturam conſuetudinis.Sed differt a conſuetudine.Primo qꝛ cõ
ſuetudo eſt populi:hic,vnius iudicis.vel tribunalis.Poteſt etiã
eſſe hic totius populi.ſed ſufficit ſic aſſuetũ,vt ſonat in facto,lz nõ
tantũ,quod ex hoc ſurgat ius conſuetudinis.Secundo differt,qꝛ
conſuetudo exigit tempus ad habitum firmandũ populi:vt quod
iure hic nõ exigat tempus,ſed ſufficit aliquibus actibus hoc a cu
ria obſeruatum:qd relinquitur iudicantis arbitrio.Differunt in
effectu:quia conſuetudo vt iuris,vim omnem legis habet obſeruã
tiam:vt facti,habet tantũ vnicum effectum declaratiuum,vel iu-
ris quo ad verba dubij,vel omiſſi a iure declarãdi:vel verborũ du
biorum loci,aut vocabulorũ,vel omiſſi ab hominibus ſupplendi:
ideo ſi lex eſt dubia,vt plurimum intelligibilis,ſeruari dz qd plu-
ries ſeruatum eſt in curia.Licet enim non ſit hoc preſcriptũ.ſaltẽ
loci ſapientum,hec eſt communis opi.circa legem dubiam:obſeruã
dũ eſt ergo.ff.de legi.l.minime.de conſue.cum dilectus.dũ tamen
alteri legi non obuiet aperte:quia tunc oportet quod ſit conſue-
tudo.Habet ſecundo effectum omiſſi a iure declarandi,ſi ius relin
quit aliqd arbitrio iudicãtis.⁊ nõ declarat,ſi ſtylus curie hoc ob-
ſeruauit,ita quod pluries ſit obſeruatũ,licet non conſuetum:ita
quod preſcriptũ,hoc obſeruatum.Item lex dicit ferias meſſium.⁊
vindemiarũ obſeruandas,non determinat tempus:ſtabitur huic
obſeruantie.ff.de ferijs.l.preſides.de offi.pconſul.l.ſi ancillã.Lex
dicit vſuras moderatas preſtãdas,loci in moderatione attẽdetur
obſeruantia.ff.de vſuris.l.i.Dicit cautionẽ preſtandam:nõ deter
minat vſq; ad quẽ diem ſtabitur obſeruantie.l.ſi finita in princi-
pio.ff.de dam.infec.Sic ⁊ ſi nõ dicit qualis cautio preſtanda ſit,ſta
bitur obſeruãtie.ff.de cuſto.re.l.ſi quis reũ.De verbis dubijs loci
patet.ff.de ſupellec.le.l.Labeo.ff.de leg.i.l.ſi qs in fundi vocabulo.
l.liborũ.§.quod tamen Caſſius.de le.iij.de fundo inſtruc.⁊ inſtru.
leg.l.cum de lanionis.§.aſinam.de ſponſalib.ex literis.Et hec ſi-
ue pferantur a teſtatore,ſiue etiam a cõtrahentibus.ff.de euic.l.ſi
fundus.cum ſi.Sic ⁊ ſuppleet verba omiſſa a contrahentibus,vel a
notario.l.quod ſi nolit.§.quia aſſidua.ff.de edil.edict.cum conco.
In talibus licet dicere.Hoc quotidie factũ eſt,⁊ obſeruatum:lz
tempus non pbetur.Et ſufficit dicere,Hoc ſepe factũ eſt.ff.ſi cer.
pe.l.certi cõdictio.§.ſi nummos.Aduertendũ qꝫ iſta obſeruãtia.
aut eſt pluriũ,vel publice perſone inter plures:⁊ hec regulat alio
rũ actus.Aut eſt vnius ſingularis pſone:⁊ hoc regulat ſolũ actus
illius,⁊ declaratur ab illius voluntate pẽdentes:⁊ quo ad illos de-
clarandos,vel certificandos,plus attendit conſuetudo ipſius ſin
gularis perſone quã communis loci:vt,l.ſi ſeruus plurium.ff.de
le.i.de le.iij.l.legatus ſeruus.⁊ patet in.l.qui ſemiſſes de vſuris.et
in.l.vel vniuerſorum.de pig.act.Sunt hic et plurimũ verba Ni-
co.de Mat.in.l.de quibus.Operat etiam aliquãdo effectum pro-
bationis,ſeu preſumptionis:⁊ dicit glo.quod probat cauſam,ita
quod non admittit pbationem in cõtrarium.ff.de vſuris.l.cum
48 de in rẽ verſo.Sed de hoc dicã de cenſibus.peruenit.¶†Ex his

concluditur differentia inter cõſuetudinem, et preſcriptionē. Hic Jo. An. recitat aliquos aſſignantes differentiā. Primo Hoſti. in Summa huius ti. §. ſi. ver. extra ſummā dicit quod preſcriptio habet locum in rebus corporalibus, et incorporalibus, mobilibus et immobilibus: de preſcrip. au litis et c. ſeq. Conſuetudo vero tātū in incorporalibus: vt in ſeruitutib⁹, electionibus, et ſimilibus. Itē preſcriptio acquirit ſingulari, et priuato: cõſuetudo autem magis iſti, quam illi. Unde ſi preſcriptionem allego cõtra illū, contra quē non preſcripſi, ſuccumbo: ſecus ſi conſuetudinē: de quo de off. ordi. c. ſi. et in regula, ſine poſſeſſione. de reg. iur. lib. vj. in ſolutione quarte. In preſcriptione requiritur titulus, et bona fides: in cõſuetudine nõ niſi vſus, et tempus completum. ff. communia predi. l. vēditor. §. j.

49 ¶ Item priuilegium et preſcriptio non concurrunt: de fide inſtru. dilectos. verſicu. ceterum. et de preſcrip. veniens. niſi forte ex priuilegio preſcribatur de iure pa. cura. Sed priuilegium, et cõſuetudo concurrunt. ſupra, eodem. c. cum dilectus. de verb. ſignifi. abbate. xvj. q. iij. placuit. Ideo diſcrete facit monachus, qui cõtra parochialem eccleſiam in decimis allegat conſuetudinem: de quo in. d. c. ſi. de of. arch. de quo de ele. cū eccleſia Vulterana de decimis cum contingat et c. cum in tua et c. dudum. Compoſt. dicit qđ conſuetudo eſt eiuſdem actus repetitio. C. de epiſco. audien. l. ij. xxv. q. ij. ita nos. Preſcriptio eſt cõtinuatio temporis lege diffiniti. ff. de vſuca. l. tertia. Unde dicit quod preſcriptio habet ſe ad cõſuetudinē, ſicut diſponēs ad diſpoſitum. Actum enim repetitum, quē dicimus conſuetudinem, diſponit cõtinuatio temporis lege diffiniti, quā preſcriptionē appellamus. Hoc idem Specu. de preſcrip. §. j. Sed que eſt differentia. Pe. et abbas dicunt, quod eſt illa differentia, que eſt inter cõfirmātē et cõfirmatū: cõfirmat enim preſcriptio conſuetudinem. Fran. vero dicebat quod conſuetudo fuit inducta ante ius ſcriptum: ſed preſcriptio inducta fuit per ius ſcriptum: de preſcript. ſanctorum. et c. vigilanti. Item preſcriptio habet omnem effectum legis, vt dicam circa effectum hic vnicum tantum, ſcilicet derogandi negligenti. Et ex his, que primo dicta ſunt, apparet quod, c. cum dilectus. ſ. eodem. eſt poſitum ſub incongruo titulo. Certe non eſt, inquantum ibi conſuetudo adducitur ad interpretandum ſtatutum: quia hic eſt finis conſuetudinis, vt ibi dixi. Idem dixit decre. in eodem titulo, libro, vj. licet decre. iij. defendi poſſit, vt in verſicu. et hic non defendam infra. Petr. recitat quoſdam dicere, et Cyn. l. ij. quod preſcriptio eſt factum, conſuetudo eſt ius. Secundo ponit differentiam ſupra Compoſt. Tertio ponit differentiam quod conſuetudo acquirit ius, vt contra quēlibet: preſcriptio vt contra ſingularem: et ſi contra plures, vt contra ſingulares: nam ſi volo querere ius collectandi contra iſtum et illum, hec eſt preſcriptio. Si ſimpliciter contra omnes, hec eſt conſuetudo. Preſcriptio enim cauſatur ex negligentia non potentis, vel non reſiſtentis. Conſuetudo autem non cauſatur ex conſenſu vnius, ſed totius populi, vel maioris partis: et ideo conſuetudo ligat ignorantes: quia procedit contra ſingulares, non tanquam contra ſingulares, ſed tanquam omnes: ideo ſi conſuetudo eſt, qđ maiores natu ſuccedunt in totum: ſi aliqui ſingulares non velint hoc ſeruare, compelluntur: quia conſuetudo eos ligat: ſed ſi cõſuetudo ſe determinat ad certam perſonam, vt maior natu potius ſuccedat in hereditate, non erit cõſuetudo ſed erit pſcriptio. Unde nõ preiudicabit aliis, niſi populus totus in hoc cõſenſit. Per qđ dicit qđ ſi nobilis allegat, volēs collectare ius vniuerſale: et hoc ſit verū, virtute illius poterit collectare ius vniuerſale. Sed ſi allegat ius ſingulare: vt quia ille collectatus ſit, et ille: ſed in illis certis perſonis, dato quod conſenſerit maior pars, cõſuetudo nõ eſt, nec alios ligat: nec eis preiudicat: ideo eſt preſcriptio, ſcđm Pet. Itē ſecundum eum eſt alia differentia: quia ſemper preſcriptionis ius eſt diſpoſitū id eſt. formatum vt dominium, quod ex ea queritur: cõſuetudo eſt ius diſponens: ideo dicit quod Canoniſte qui dicūt cõſuetudinem preſcribi, neſciūt quid dicant: quia cõſuetudo nõ preſcribitur: quia oportet quod id, quod preſcribitur, ſit ius diſpoſitū: ſed conſuetudo nunquā eſt diſpoſitum, ſed diſponens. ¶ Dico ſubſtantialem fore differentiam inter conſuetudinem et preſcriptionem: quia finis conſuetudinis et vt plurimum ordinatur in finē credendi ius vt publicum, et non appropriabile, ſed commune, preſcriptio ordinatur in finem querendi ius vt priuatum, et appropriabile qđ alij appellant diſpoſitum: et ſic conſuetudo publica vt lex: preſcriptio priuata: ſed quia iura aliquid applicant, ſaltem diſponens, qđ reſpicit agentem et patientem. ¶ Aduertendum quod quandoque ius in agente et patiente eſt commune, et hoc non poteſt eſſe niſi cõſuetudo: vt quia ex parte, cui fauet, non determinatur ad certā perſonam, ſed ad plures, ſed nõ ad illos, vt ſingulos, ſed ad omnes vt indifferenter. Item ex parte, cui nõ fauet, etiam nõ determinatur ad certam perſonam. Quandoque ex parte vtriuſque determinat ad certam perſonam: et quia illi, cui acquiritur ex vſu, eſt certa pſona, vel loc⁹: et is, ad cuius incommodū eſt, adhuc certa: vel ſi ſunt plures, determinatur ad eos vt ſingulos, ad creādū ius contra eos: et hoc non poteſt eſſe niſi preſcriptio vt dicit Pe. et bene: cui cõſonat Innocen. infra de offi. archid. dilecto. Quandoque ex parte, cui queritur, determinatur ad vnum ex parte eorū, cõtra quos determinatur ad plures non vt ſingulos: et hec eſt cõſuetudo, ſi adeſt cõſenſus tacitus habentis poteſtatem legis cõdende. Ad hoc de offic. archidia. dilecto et quod ibi not. Innocen. Quandoque ex parte eius, cui queritur: adhuc eſt indifferens ex parte eius, cui determinatur ad certam perſonam, vel locum: adhuc eſt hec conſuetudo. ¶ Exemplum de primo: Conſuetudo diſponit qꝫ maior natu ſuccedat, excluſis aliis: ſi ſe non determinat ad certam perſonā, eſt cõſuetudo, et habet generalis conſuetudo prouincie, quod in eccleſiis collegiatis adſint in electione clerici eccleſiarū cathedralium: hec eſt conſuetudo: ſi conſuetudo eſt in omnibus eccleſiis de optando, hec eſt conſuetudo. ¶ Exemplum de ſecundo, ſi velit vna eccleſia cõtra aliā acquirere ius eligendi, aut actiue, aut paſſiue: de verbo. ſignifica. abbate. de conſuetu. cum dilectus. hec eſt preſcriptio. ¶ Exemplum de tertio: vt in nolente acquirere ius collectādi indifferenter quo ad omnes. ¶ Exemplum de quarto: vt in nolente collectare allegando in prouincia conſuetudinem generalē omniū nobilium eiuſdem generis ſubditos collectandi: hec eſt conſuetudo. Idem dico de iure optandi in eccleſia: qꝛ quo ad eos qui agunt querere ius hoc optandi, non eſt quo ad perſonam certam determinatam: ideo eſt conſuetudo, et non preſcriptio: et capitu. iij. de conſuetu. bene ſituatur, quicquid dictum ſit ſupra. Ideo inquantum epiſcopus concedit concanonicis, vt ſine cõſenſu eorum poſſit punire delicta, hic eſt preſcriptio: quia quo ad eos abſtrahit ius, et dat alteri certo: prout autem cõtendit epiſcopus cum ſubditis, quia hoc ius corrigendi plus nõ determinatur quo ad vnū, quam quo ad alium eſt cõſuetudo. Et hoc voluit gloſſ. in verbo canonice. et Joan. Andr. ſuper ea. Quod bene notandum eſt: et in terminis capituli finalis, etiam inquantum contenderent, eſt conſuetudo: quia ex parte querentium non determinat ſe ad certam perſonam. Cauti ergo ſint aduocati in bene hoc perpendendo, et diſcutiendo, et articulando. ¶ Ex his concluditur differentia cõſuetudinis ab aliis: in aliquo tamen conueniunt omnes: quia in vſu et actu merito poteſt in genere appellari conſuetudo. Inter alia eſt differentia vna: quia conſuetudo extendibilis eſt, quando eſt fauorabilis: ſed non preſcriptio, quia odioſa: vt dicit Innocen. de offic. archidia. c. dilectus. Et concluſa conſuetudine, prout eſt ius equipollens legi communi, vidende ſunt ſpecies illius: et ſubdiuidi poteſt multipliciter. Primo ex parte forme: vt diximus, Hec eſt conſuetudo rationabilis, et hec eſt irrationabilis: que licet ſecundum leges inquantum deficit in parte rationis, poſſet dici conſuetudo, vt in. l. quod vero contra rationem. ff. de legi. tamen ſecundum nos perdit nomen conſuetudinis, eo quod formam perdit, que dat eſſe rei. ff. ad exhiben. l. ſed et ſi quis. §. Julianus. Et dicitur non conſuetudo, ſed corruptela: vt hic, et de conſanguini. et affini. non debet. cum ſimilibus. Poteſt diuidi ex parte quantitatis: et hec aut eſt generaliſſima, que vniuerſum orbem diſtinguit: vt quod oretur verſus orientem. xj. diſtinctio. eccleſiarum. et capitu. ſequen. Hodie autem eſt conſuetudo quod non iurent aduocati, contra legem rem non nouam. C. de iudiciis. Sed Hoſtienſis dicit quod illa, vt irrationabilis, non valet: de iuramen. calum. ceterum. Generalis non diſtinguit prouinciam, de elect. cum eccleſia. Specialis: que ciuitatem diſtinguit vel caſtrū. ff. communia predio. venditor. §. ſi conſtat. de iureiurand. venientes. Et he due ſpecies in quo derogent iuri, dicetur infra, eſt ſpecialiſſima, ſecundum quam in dubiis iudicatur: et hec preſumptionem inducit, cui ſtatur, donec contrarium probetur: de pign. acti. l. vel vniuerſorum. ff. de vſuris. l. qui ſemiſſes. Hec ſunt verba Hoſtien. ſ. eodem. cum dilectus. Et de iſta nõ eſt hic agendum: quia

50 hic eſt alia ſpecies, vt ſupra dixi. ¶ Viſa materia cõſuetudinis, forma, cauſa efficienti: et ſpeciebus: clarius concludam diffinitionem conſuetudinis. Iſidorus dicit quod eſt ius quoddam moribus inſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex. j. diſtinctio. c. conſuetudo. Et dicitur conſuetudo: quia conſueti mores, ex quibus reſultat: conſuetudinem inducunt. Vel conſuetudo, id eſt, communis vſus, arguendo ab etymologia quod licet: de preben. cum ſecundum. xxi. diſtinctione. c. cleros. cum ſimilib. Inquantū dicit. Ubi deficit lex: intellige id eſt, vbi nõ eſt, vel vbi ex cõſuetudine ceſſat: quia eſt contra legem. Et ex hoc videt quod conſuetudo non inducatur de eo, de quo lex eſt: de quo dicam infra. Azo in Summa, eodem titulo, dicit quod cõſuetudo eſt ius moribus populi inſtitutum, et non ſcriptum. ff. de legi. l. de quibus. Innocē. dicit qđ eſt ius non ſcriptum, moribus diuturnis populi introductū. Hoſtien. dicit quod eſt vſus rationabilis competenti tempore firmatus, nullo actu cõtrario interruptus. Et eius expoſitionē vide in Summa, eodem tit. §. j. ij. iij. et iiij. Jac. de Ra. dicit qđ eſt eius moribus, vel vſibus populi totius, vel maioris partis recte initiatū et continuatum conſtitutū, legis habens authoritatē. Et non poſuit ius.

ſuit ius non ſcriptum: quia non fatetur illud eſſe de ſubſtantia cō-
ſuetudinis: de quo dixi. ſ. Jo. And. coniungit conſuetudinis diſ-
finitionem Jaco. ⁊ Pet. dicens quod eſt ius non ſcriptum mori-
bus vel vſibus populi, vel maioris partis recte initiatis, ⁊ conti-
nuatis, legis habens authoritatem. Et exponit ſingula, que pa-
tent ex dictis. ¶ Diffinitionem Pe. in effectu ponit Guliel. de
Cug. Idem Dy. ⁊ recitat Bar. in. l. de quibus. Dicit enim, Con
ſuetudo eſt ius non ſcriptum, moribus, ⁊ vſibus populi introdu-
ctum. Bar. ad literam ponit diffinitionem Jo. And. Butrig. di-
cit quod conſuetudo eſt ius non ſcriptū, diuturnis moribus vten
tium comprobatum: qđ adeo eſt magne authoritatis, vt nō ſit ne-
ceſſe ad ſcripturam reduci, vel in ſcriptis comprehendi. Diffini-
tiones iſte peccant omnes: ⁊ omnes diffinitiones in iure periculo-
ſe ſunt. ff. de reg. iuris. omnis diffinitio. l. qđ dicitur. ff. de impen. ⁊
l. mora. de vſuris. Dico ergo quod conſuetudo eſt ius publicum,
moribus hominum rationabilibus habituatum, tacito conſenſu
habentis poteſtatem legis condende, ſurgens immediate, qđ pro
lege ſuſcipitur. Quare dicam ius, patet ex dictis. Publicū etiam
dico, ad differentiam preſcriptionis, ⁊ aliarum ſpecierum. Dico
Habentis, ⁊c. ne me reſtringam ad conſuetudinem populi tantū.
Et non dico etiam, Moribus populi: quia inducitur conſuetu-
do aliquando non vtente toto populo, tacite conſentiente. Diffi-
nitiones omnes ſunt periculoſe non inſiſto plus.
51 ¶ † Quarto reſtat videre de effectibus conſuetudinis: ⁊ dico qđ
conſuetudo habet omnem effectum, quem habet lex, ⁊ ſtatutum:
quia per omnia habent vim legis. Unde hoc inſequi eſſet inquire-
re tractata in ſtatutis, ⁊ legibus. Attingam ergo aliqua commu-
nia, ⁊ dubitabilia. Joannes Andreas computatis quinque quos
Hoſtienſis collegit in Summa huius titu. colligit quinq; Hoſti.
⁊ Uincen. computatis quinq; Hoſti. ſcilicet interpretandi, corri-
gendi, abrogandi, legem ſupplēdi, preſumptionem inducendi, ad-
iudicandi, iuriſdictionem dandi, ⁊ habilitandi. Sed dicit Joan.
And. quod ſi ſic ſpecifice volumus, ſunt multo plures: vt colligi-
tur ex gl. hic. ¶ Sed reducendo me ad principalia, quandoq; con
ſuetudo conſonat legi, quandoq; eſt preter legem, quandoq; repu
gnat legi. Si conſuetudo conſonat legi, quia per omnia diſponit
vt lex ipſa, ⁊ habet iuuamen legis: ⁊ tunc ſi eſt dubia, eam interpre
tatur. ff. de legibus. l. minime. ſ. eod. cum dilectus. Si eſt certa, illā
roborat, ⁊ confirmat: vt patet in pluribus iuribus. in quibus alle
gatur ius, ⁊ conſuetudo. Ad hoc. iiij. diſt. §. leges. Et dicit Butri.
in. l. de quibus. ⁊ in. l. ij. ad hoc vltimum. l. ſi. C. que ſit lon. cōſue. ha
bet etiam effectum quod vbi conſonat cum lege antiqua, poteſt il-
la, que non poſſet: vt circa illa, cuius diſponere eſt ſolius pape, vt
circa ſacramentalia: vt in. c. ſuper eo. de cog. ſpirituali. Si eſt pre-
ter legem, quia non contra tenorem legis, ſed diſponit in caſu diſ-
poſito, ſed non declarato, conſuetudo declarat: vt dixi. ſ. Si ex to-
to non a iure diſpoſitus caſus deciſus per conſuetudinem: ⁊ tunc
conſuetudo inducit, aut permittendo, aut inhibendo, aut iuben-
do. ff. de legi. l. i. iuris. iiij. diſtin. capi. primo. ⁊ ſecundo. ⁊ trahitur
conſuetudo ad caſus ſimiles legi non repugnantes, ⁊ ex ſimilitu-
dine, ex rationis identitate, ex rationis maioritate ⁊ ex omni cau-
ſa legem extendente: vt. l. de quibus. ⁊ ibi tex. ⁊ glo. ⁊ docto. ff. de le-
gibus. ⁊ in. l. i. C. que ſit lon. conſue. Si conſuetudo diſponit contra
legem, aut contra legem nature, aut gentium, aut poſitiuam. Si
nature, aut inquantum eſt myſtica: ⁊ valet diſpoſitio. vi. diſtin. §. is
ita. Si inquantum eſt moralis, idem quod dixi de ſtatuto in. c. que
in eccleſiarum. ⁊ per Cy. in. l. ſcripta. C. ſi contra ius, vel vti. publi.
⁊ Bart. in. l. ſi. ⁊. l. omnes populi. de iuſti. ⁊ iur. ⁊ hic non proſequor.
Sed concludo quia omnia iſta membra ſunt ad hec reducibilia:
quia vel agit conſuetudinem inducens ex toto tollere ius natura-
le, ⁊ non poteſt aut diſtinguere, vel temperare: ⁊ inquantum con-
ſuetudo ex reſiſtentia iuris nutrit peccatum, non valet contra le-
gem naturalem, vel diuinam. Inquantum diſtinguendo nutrit
peccatum, tunc valet conſuetudo, eo quia formalitatem habet ra-
tionis. Per que dicit Joan. And. quod cum lex nature dicat. In
ore duorum, vel trium, ⁊c. de indi. nouit. de teſti. in omni. ⁊ de teſta.
relatum. quando lex diſtinguendo ex cauſa, vt tollatur falſitas,
exigit plures, vt in teſtamento: ⁊ quandoq; etiam caſus exigit plu
res. ij. q. iiij. capi. i. ⁊. ij. de teſt. licet. ⁊ ſi hoc facit lex, ⁊ conſuetudo:
52 vt. l. de quibus. ff. de legibus. ¶ † Ex his infert hic, ſtatuta contra
ius diuinum, ⁊ conſuetudines, non valere, vt liceat interficere in-
terfectorem patris. Uide Joan. And. in addi. Spec. in tit. de con-
ſtit. ⁊ quod dixi. ſ. de conſtit. que in eccleſiarum. Item dicit quod
non valet conſuetudo, vt percutientem in faciem licite occidam,
vel propter deformitatem ſuperuenientem coniugi, licite teneam
concubinam, vel quia liceret tenere concubinam, ſi vxor filios non
procrearet. Item non valet conſuetudo quod propter vtilitatem
publicam, vel pauperum eleemoſynam, vel captiuorum redem-
ptionem, liceat furari, fenerari, vel falſum dicere teſtimonium. i. q.
i. non eſt putandum. Idem dicit Hoſtien. de ſtatutis permitten-
tibus occidere bannitos pro pecunia, vel que pro homicidijs im-
ponunt penam pecuniariam. Ad hoc. ſ. c. proxi. de pact. l. ſi vnus.
§. pacta. ⁊ in authenti. de man. princip. §. oportet ergo. colla. iij. Ad
hoc quod not. de offi. archi. dilectus. de delictis puerorum. c. ij. ⁊ in
ſumma huius titu. §. quando. ad ſi. Ex hoc infert Hoſtien. ad con-
ſuetudinem, qua permittitur vt liceat debitorem ſuum capere, vel
eius defenſorē, vel pignora recipere: quod eſt irrationabilis, quia
inducit rixas, guerras, vulnera, ⁊ homicidia, que inde proueniūt.
ff. quod metus cauſa. l. extat. l. quoniam. ad legem Juliā de vi pu-
bli. ff. de vſufruct. l. equiſſimum. de pact. dota. l. conuenire. ff. de re-
li. ⁊ ſum. fu. l. oſſa. §. i. C. de Judeis. l. nullus. ne quis in ſua cau. l. i.
vnde vi: ſi quis in tantam. de iura. ca. certum. de fide inſtru. capit.
conſtitutus. Quod dicit verum inquantum inducit vt pignoret
inuitum: ſecus ſi volentē: licet curialius eſſet illud petere per pre-
torem. C. de pig. l. iij. ſecundum Hoſtien. Si eſt contra legem gen-
tium: dic quod in ſtatuto dixi in. c. que in eccleſiarum. ſ. de conſti.
valet ſecundum Cyn. in quantum non tangit priuatum, non va-
let ſine cauſa: cum cauſa ſic: vt. l. venditor. §. ſi contra. ff. communi.
53 predi. † Inquantum autem contradicit legi poſitiue, iura viden-
tur in ſe ipſa contraria: quia. l. ij. C. que ſit long. conſue. xi. diſt. con-
ſuetudinis. dicit quod licet eius non ſit vilis authoritas, non ta-
men vſq; adeo valitura, quod vincat rationem, aut legem. Et hic
dicit quod non vincit legē, licet eius non ſit vilis authoritas. Hec
videntur contraria: quia ſit authoritatis non modice, ⁊ quod ſuc-
cumbat legi, ⁊ rationi: quia vel intelligimus de rationabili, ⁊ hec
eſt magne authoritatis: vel dicimus de irrationabili, ⁊ hec nō vin
cit legem, nec eſt alicuius authoritatis. Gl. in. d. l. ij. ⁊. l. de quibus.
⁊ in. xi. diſt. cōſuetudinis. ⁊ hic laborant. ¶ Quidam dicunt quod
inquantum dicit quod nec eſt vilis authoritatis, debet intelligi de
bona. Inquantum dicit qđ non vincit legem, intelligitur de ma-
la. Non placet hic glo. Et dicit Jo. And. quod ineptitudo huius
patet, quia ſeparat caudam a capite. Ad hoc. ſ. de baptiſ. maio-
res. ¶ Secundi dicunt qđ eſt authoritatis, vt in principio, ⁊ quo
ad hoc vt localiter vincat legem, ſed non quo ad hoc vt vincat vni
uerſaliter. Sed hic non habet dubitationē. Dic ſumendo mentem
Hoſti. ⁊ Joan. And. ſi queritur ſimpliciter, an conſuetudo ſit bo-
na, non deſcendendo ad aliquos particulares euētus, vel acciden-
tia: dic quod in ſe non eſt modice authoritatis. Si queritur an de-
ſcendendo ad alterum predictorum, puta accidētia, ſi ponderetur
prout eſt irrationabilis, non eſt authoritatis: ſed prout eſt ratio-
nabilis ⁊ formalis, eſt authoritatis. Si ponderetur prout vires di
rigit contra legem nature, ſi nutrit peccatum, non eſt authorita-
tis, nec vincit legem nature: ſi prout repugnat legi nature, non
nutrit peccatum eſt rationabilis, ⁊ vincit legem nature. viij. q. i.
contra. cum ſe. vi. diſt. §. is ita. Si prout repugnat legi poſitiue, ſi
non eſt rationabilis, vel non preſcripta, non eſt authoritatis, vt
vincat legem ſi prout eſt rationabilis, ⁊ non preſcripta, eſt autho-
ritatis, ſed non vincit legem: ſed prout eſt preſcripta, ⁊ non eſt ra-
tionabilis, non eſt authoritatis, nec vincit legem. Dat ſimile Ho-
ſtien. Si dicitur, Talis rex habet magnam potentiam: ſic in gene
re loquendo, hoc erit verum: ſed non tantum vt poſſit in tribus
diebus vincere talem ciuitatem, niſi ſecum habeat duos nobiles.
Hec vera inquantum reſiſtit iuri, quod tollere non pendet a pote-
ſtate inducentis conſuetudinem. Sed ſi ab eius dependet poteſta-
te illud tollere, non exigitur quod ſit preſcripta, ſed habituata. ff.
de legi. l. de quibus. Et in hoc non corrigitur lex, inquantum dixi
tollere legem, tollit ad menſuras poteſtatis conſuetudinem indu-
centis. vt ſi diſtinguit vniuerſum, tollit vbilibet: ſi diſtinguit pro-
uinciam, in illa tollit: ſi ciuitatem, vel locum, quo ad ciuitatem vel
locum. Et hec eſt communis opi. Inquantum dixi conſuetudinē
valere contra ius poſitiuum, hoc eſt verum, quando non eſt prece-
pti. Si eſt precepti, ſi illam diſtinguit, valet, ſi diſtinctio illa poteſt
eſſe abſq; peccato. Inquantum autem illi derogat, vel diſtinctio
ſtante precepto, hoc non poteſt ſine peccato. Compoſt. tenuit. ſ. eo.
ſuper rubrica, quod non valet conſuetudo. Puto quod ſi ab ini-
tio ab vniuerſali, ⁊ vniuerſitate non recipitur quod poſſit tolli, ⁊
impediri conſuetudo oppoſita: de cleri. conin. olim. ⁊. iiij. diſt. §. le-
ges. Si recipitur, ⁊ poſtea non ſeruatur vniuerſaliter ex patientia
ſuperioris, adhuc tollitur: vt in. d. §. leges. Si ſuperior oſtendit ſe
non pati, non tollitur, ⁊ contraueniens peccat. Si autem conſue-
tudo eſt particularium, illa non tollit preceptum, nec peccatū. Sic
intellige quod no. Compo. ſ. c. ſuper rubrica: ⁊ quod no. gl. de treu
ga ⁊ pace. capi. primo. ⁊ dixi in. §. leges. Inquantum dixi conſuetu
dinem valere contra legem, hoc eſt verum, quando eſt contra teno
rem legis. Sed ſi eſt directo contra legem, vt quia lex expreſſe re-
probat conſuetudinem: ⁊ tunc dicit Pe. aduertendum qđ aut lex
expreſſe reprobat conſuetudinem introductā: ⁊ non valet conſue-
tudo contra legem, quia non habet legis authoritatē. C. de vſur. l.
eos. §. i. C. de furtis. aut. nauigia. C. de ſacroſan. eccl. aut. caſſa. cum
ſibi ſimilibus. Si conſuetudo ſimiliter reprobet conſuetudinē, di-

eſt, quod not. qđ intelligitur de conſuetudine introducta, ⁊ introducenda in futurum. C. de contrahen. emp. l. oudum. Vult allegare. l. item ſi emptio. Glo. videtur ſentire contrarium in cle. ſtatutum. de elec. in cle. in verſi. conſuetudinem. que videtur reſtringere ad conſuetudines preteritas talem clauſulam: argu. de conſti. c. j. lib. vi. quaſi illas veriſimiliter non cogitauerit. ¶ Iſtam queſtionem format Dy. ⁊ hoc in. l. ſi mihi ⁊ tibi. §. regula. ff. de leg. j. in. §. in legatis. ⁊ ibi allegat plene pro ⁊ contra. Finaliter concludit qđ nedum preſentia, ſed etiam futura ſtatuta, ⁊ cõſuetudines tollant, nedum in lege, ſed etiam ex priuilegio. l. ſtipulationes. §. cum ſtipulamur. ⁊. l. ſi a colono. de ver. ob. ⁊. l. j. vlt. col. de contrahen. emp. ⁊. l. ſi ita. de aur. ⁊ argen. le. allegat. l. ſeruitutes. ff. de ſerui. vrb. pre. qđ bene no. Dicit tamen Ja. de Are. ⁊ recitat Jo. An. in addi. Specu. in tit. de inſtr. edi. §. compendioſe. verſi. ſed nunquid. de conſue. quod vbi lex improbat conſuetudinem ſimpliciter, non facit in teſtamento quod non valeat, non obſtante conſuetudine ſine ſolennitate a lege requiſita: vt. l. ſi. C. de teſta. qđ valebit conſuetudo de expreſſo conſenſu principis. Et ſic poſſet intelligi. iiij. diſt. §. leges. ⁊. viij. diſt. fruſtra. Item valebit etiam ſine expreſſo conſenſu principis, quando euidens eſt vtilitas vt inducatur: quia euidens in loco ſurgit damnum, ſi lex obſeruetur: ⁊ quia credendum eſt principi, qui ad ſubiectorum vtilitatem contendit illud fuiſſe conceſſurum ff. de vul. ⁊ pu. l. ex facto. in prin. ff. de offi. preto. l. Barbarius. Idẽ dicit, ſi lex diſponit circa leuia. ff. de ven. inſpi. l. j. §. fin. Et ſic dicit debere intelligi Lombardam, que dicit, nullam conſuetudinem preponi legi. Hec vera ſecundum Petri. inquantum conſuetudo inducitur ab alio, quam qui legem fecit, vel edidit: inquantũ ab illo, qui legem fecit, non tollitur lex habens derogatoriam clauſulã, niſi fiat mentio de illa: quod non eſt poſſibile in conſuetudine, que non habet expreſſa verba, niſi actus expreſſe fierent reuocata expreſſa lege ⁊ clauſula, vt quia ſic iudicantes expreſſiſſent, ſecũdum eum, in. l. ſecunda. Ad hoc, quia lex ſemper loquitur. l. Arriani. C. de hereti. Inquantum. Lo. dixi conſuetudinem populi valere contra ius ciuile, quaſi non ſit prohibitum laicis, contra principem, ⁊ ſuperiorem facere legem localem. Cõmunis hec eſt opi. Lex ſtatũ per. l. omnes populi. ff. de inſti. ⁊ iure. ¶ Pe. tamen, ⁊ Jac. de Are. tenent. quod non poſſet hodie, quia illa lex loquitur, quando nondũ erat tranſlata poteſtas in principem legis cõdende, per. l. ij. de ori. iuris. hodie ea tranſlata, nec vniuerſaliter, nec localiter populus facit legem contra legem ſuperioris: ⁊ ſic nec conſuetudinem. Et ſic temperat. l. de quibus. Et hec vera, niſi fiat de conſenſu Imperatoris: quod eſſet, ſi Imperatore ſciente, ⁊ non contradicente, populus faceret legem contra Imperatorem, vel induceret conſuetudinem: quia tunc conſenſus reputatur. Pe. diceret verum, ſuppoſito qđ populus non retinuiſſet poteſtatem legis particularis condende, vel non eſſet ſibi a principe permiſſa: quia tunc aut expreſſus, aut tacitus cõſenſus exigeretur in lege condenda, ⁊ cõſequenter in conſuetudine. Et idem eſt de iure canonico: quia hic poteſtas non eſt reſeruata vel conceſſa inferioribus: ideo expreſſus vel tacitus conſenſus exigitur, qui habetur per patientiam, ⁊ ſcientiam, vt dicit Petrus: ⁊ ſic debet intelligi gl. iiij. diſt. §. leges. ⁊. viij. diſt. fruſtra: vbi aliud non appareret de ſcientia, exigitur ſpatium quadraginta annorũ, ⁊ ſic qđ ſit preſcripta: ⁊ ab hoc tempore preſumitur conſenſus pape: vel approbatur a iure cõſuetudo, vt hic. Sed in populo communiter doct. tenent qđ aut reſeruauerit ſibi poteſtatem legis localis condende, vel princeps illam conceſſit. Et ita dicit Cy. ſe audiuiſſe a Dy. dum legeret Digeſtum vetus in curia Romana. Inquantum dixi conſuetudinem valere contra ius, verum eſt, ſi eſt publicum: ſed ſi eſt ius priuatum, quamquam poſitiuum, cum cauſa valet: ſi ſine cauſa, inquãtum detrahit in non modico, non valet. Secus ſi leue ſit preiudicium: vt. l. quoties. de pre-
54 ci. Impe. offe. ⁊. l. venditor. §. ſi conſtat. ¶ †Sed eſt dubium, quia omnes articuli in lege comprehendi non poſſunt, an ſicut in lege iudex determinat iuſtitiam ex caſuũ ſimilitudine, ⁊ rationis identitate, ſicut ex lege proceditur. l. non poſſunt. ff. de legibus. ⁊ illud ad legem Aquil. ⁊ de conſtit. tranſlato. de conſtr. vti. vel inuti. cum dilecta. hoc etiam ſi procedat in conſuetudine, lex dicere videtur quod ſic: vt. l. de quibus. ff. de legibus. In contrarium. l. cõ vero contra. eo. titu. l. j. C. que ſit lon. conſue. Dico quod ſi legi conſonat conſuetudo, ex illa proceditur: vt. l. de quibus. ⁊ quod ibi nota. Si legi non conſonat, nec diſſonat, quia caſus extendibilis non eſt prouiſus, nec per legem, nec per conſuetudinem: ⁊ tunc ſi ſimile legis nõ reperitur, vel ſi reperitur, reperitur conſonans ſimili conſuetudini, ad hoc extenditur: quia non eſt conſuetudo, vel ſimile legis vltimate, recurretur ad rationem naturalem: ⁊ ex quo ratio naturalis eſt inducta a conſuetudine, illa extendetur: ratio enim pro lege eſt, vbi deficit lex. l. cum ratio. ff. de bo. dam. ⁊. l. in ſumma. §. item naturis. ff. de aqua plu. arcen. ⁊ ſic debet intelligi lex. de quibus. ff. de legibus. ⁊ no. glo. ⁊ ibi tex. in. l. j. C. que ſit lon. conſue. Hec vera, quãdo conſuetudo habet perfectam rationem, ſi erronea eſſet, licet inter aliquos de facto ſeruaretur, non egrederetur ſuos limites: vt. l. quod vero. ff. de legi. ⁊ in regulis, que a iure. de regu. iur. lib. vj. Si conſuetudinis ratio ſuaderet aliud, quam ratio legis in ſimili caſu: tunc Cy. poſt Ricar. de Senis in. l. j. C. eo. quod quandoque ſimili legis ⁊ conſuetudinis preponderat conſuetudo, vel econuerſo: ⁊ tunc dicit qđ attendatur ſimile legis, aut conſuetudinis, inquantum in caſu occurrenti maiori equitati alterum nititur, et ſuadet deciſionem caſus occurrentis: vt ſi ratio ⁊ ſimile conſuetudinis equitate maiori nititur in ſuaſionem deciſionis caſus occurrentis: quod eſſe poteſt ſecundum varios mores populorum, attendetur ſimile conſuetudinis, vel attendetur ſimile legis: nam equitas
55 ⁊ ratio idem ſunt. ¶ †Sed vbi rigor eſt ex vna parte, equitas ex altera, prefertur equitas. Ergo vbi maior equitas, illa preferenda minori, que pro rigore ſumitur. Quãtum ergo ad maiorem, ſequi ergo debemus rationabilius. ff. de eo, qđ certo loco. l. qđ ſi Ephe. C. de iudi. placuit. Et hoc dictat ratio naturalis, ſecundum quam iudicandum deficiente lege ſcripta: vt dicto. §. item Varus. ff. de exer. tuto. l. ſcire. §. ſufficit. Maxime autem hoc verum in queſtionibus, in quibus proceditur de bono ⁊ equo iuxta ſententiã Celſi. Eſſe enim tales queſtiones de bono ⁊ equo, in quo genere plerũque ſub authoritate ſcientie iuris pernicioſe inquiri erratur. ff. de verb.
56 obli. l. ſi ſeruus. §. ſequitur. ¶ †Idem in effectu dicit Gul. decu. in l. de quibus. Addit tamen alias tres regulas. Prima, quod ſi argumentum ex lege ſit fortius, quam ex conſuetudine, vt quia argumentum ex conſuetudine concludit a ſimili: argumentum a lege concludit a maiori, vel minori, ſtabitur argumento legis: quia argumentum a ſimili eſt debile, cum de facili poſſit dari diſſimilitudo. xxxvij. diſt. relatum. ibi Archi. ¶ Secũda, ſi argumentum ex lege conſonat iuri vniuerſali, ⁊ regulis pluribus, ⁊ ex conſuetudine diſſonat, attenditur ſimile legis, vel conſuetudinis cõſonantis communibus regulis. ¶ Tertia regula, quando attenta materia caſus occurrentis materia eſt plus proxima ſimili legis, quã conſuetudinis, vel ſimili conſuetudinis, attenditur ſimile conſuetudi-
57 nis. ¶ †Ex his deciduntur aliqua, ex quibus declarabuntur dicta. Conſuetudo eſt in feudo, quod maritus non ſuccedat in feudo reperitur debilitatus: eadem in eo viget ratio: quia in materia feudi non reperitur lex oppoſita, nulla ſpecie feudi, extendetur conſuetudo ad debilitatum eadem ratione. Item dicit conſuetudo feudi, quod femina non ſuccedat in feudo: reperitur hermafroditus, qui incaleſcit in ſexu femineo plus, quam maſculino: certe cõcludetur: quia non vere femina eſt, habetur pro femina, in qua eſt eadem ratio quod in femina: ⁊ ſic erit idem quod in femina ex ſimilitudine rationis. Et ex hoc patet exemplum, quando non apparet caſus legis prouidens caſum occurrentem. Exemplum quando concurrunt ſimile legis, ⁊ conſuetudinis, lex dicit quod vſufructu cedit ius alluuionis. ff. de vſufructu. l. item ſi fundi. §. huic. In feudo autem non ſuccedit, niſi ſit dictum in inueſtitura in lege feudi. de controuer. inueſti. cap. ſi quis de manſo. ⁊. l. ſcripturam. et l. conſuetudinem. Occurrit caſus in emphyteuſi, an quo ad ius accreſcendi, vel non, attenditur lex. vel conſuetudo. Videtur magis ſimilis: quia ſicut in feudo transfertur vtile dominium, ita et in emphyteuſi. ff. ſi ager vect. l. prima. Inſti. loca. §. j. in feud. de inueſti. rei alie. §. primo. Vſufructuarius autem non eſt dominus rei, ſed vſus. l. qui vſumfructum. de verbo. oblig. l. vti frui. in principio. quibus modis. non amit. alias vſuffructu. pe. Hoc exemplum non placet Gul. quia eſt expreſſum in emphyteuſi, vt accreſcat. l. ſecunda. C. de alluuionib. ⁊ palu. Sed poteſt dici quod loquitur in predio tributario, non in emphyteuſi, inter quos eſt magna differentia. Sed ponendo quod non ſit expreſſum, putat iudicandum ſimile legis, quod eſt fortius, quam ſimile conſuetudinis: vt. l. ſed ſi non ſit. §. perueniamus. de auro ⁊ argen. leg. Nam arguitur a minori de vſufructu ad emphyteuſim: ſi accreſcit vſufructuario, qui habet minus ius, fortius emphyteute. argumentum tunc conſuetudinis eſt a ſimili, ⁊ argumẽtum a pari non ſemper concludit. ff. ad municipales. l. Imperatores. §. primo. ideo tex. dicit quod quecunque probatio eſt melior, quam ſimilitudinis. in aut. de fide inſtr. §. ſi vero nullus. Item ſimile legis hic conſonat iuri: ſimile conſuetudinis non conſonat iuri: quia regula iuris habet quod idem in acceſſorio, quod in principali. ff. de reg. iur. cum principalis. l. ſecũda. de pecu. lega. Quandoque ſimile legis, ⁊ conſuetudinis omnino ſunt equalia ad ſuaſionẽ deciſionis caſus occurrentis. Exẽplum, inter ſuperficiarium, vaſallum, ⁊ emphyteutam eſt magna ſimilitudo. Conſuetudo vult quod vaſallus non poſſit alienare, vel donare, que in feudum tenet. de ſucceſſi. feud. c. primo. lex preſcripta. dicit contrarium in ſuperficiario. de leg. j. ſi tibi homo. §. fin. de ſuperficie. l. j. §. j. ¶ Pono tertium caſum in emphyteuſi, an poſſit legari. Hoc non eſt lege expreſſum, quamuis videatur qđ in emphyteuſi ſit idem. C. de fun. rei publi. l. j. Vel pone aliud exemplũ, quod vaſallus non poſſit aliis alienare rem, vt. capi. imperialis. de prohi. feu. alie. lex ſcripta dicit contra. ff. de pig. actio. l. tutor.

§. ſi. e

§.fin.ꝛ.ff.de pigno.l.lex vectigali.ſcilicet in emphyteoſi. ¶ Quid erit in ſuperficiario: quia dubium eſt forte: videtur primo quod magis debeat attendi ſimilitudo legis: quia lex magis extendibilis eſt, quam cõſuetudo: quia venit expreſſo conſenſu magis extendibili, quam tacito legis: ꝛ eſt differentia in quibus c. ſi.pi.taci.cõtraba.ad hec.l.moſchis.ff.de iure fiſci.iuncta.l.perſecutore.ff.de pig.C.de impu.ꝛ aliis ſub.l.precibus.ꝛ de inſtitu.ꝛ ſubſtitu.l.fina. In contrarium eſt, quia conſuetudo vincit legem: ergo parilitate ſuppoſita ſimile legis vincetur a ſimili conſuetudinis. Itẽ ex quo lex eſt abrogata, non eſt arguendum ab eius ſimili de condi.ꝛ demon.l.in teſtamento.de Lati.libe.toll.l.vnica.in princi.vbi glo.de quo glo.de iudic.nouit.ꝛ hoc maxime quando conſuetudo non eſt contra legem, ſed preter, vt in caſu noſtro: quia tunc eſt fauor, quã ſi eſſet contra: ꝛ conſequenter fortius ſimile conſuetudinis elegit, qḋ determinari debet ſecũdum ſimile legis: quia primo nõ obſtat quod ſimile conſuetudinis debet vincere ſimile legis: quia cõſuetudo tollit legem: quia cõſuetudo bene tollit in expreſſo. ſed nõ ſequitur qḋ plus valeat ratio conſuetudinis in non expreſſo, ꝙ legis: quia ratio legis fortior, que cõis eſt, quã conſuetudinis, que particularis. Nõ obſtat qḋ dicit ꝙ preualere debet ratio cõſuetudinis: quia ſi lex eſt abrogata, non arguitur ex ratione legis: quia ſi lex tollit legem, tollit ſimiler: ꝛ ex eius ratione non arguitur. Contrariũ dicit gl.in.c.nouit.allegat Bal.C.de nouo Co.cõfir.§.pe. Item hic ponit caſus, quando lex nõ eſt contra. Uel dic quod etiam ſi deſtruit lex per conſuetudinem, tunc ex ratione eius poteſt argui: quia ſolum tollit id, qḋ ſurgit.ex.l.ff.de acqui.re.do.l.iij.in prin.ꝛ.l.in eo.§.fi.ꝛ de iti.actuq; pri.l.j.§.vlti.ideo cũ cõſuetudo nõ vſurpet ſimilia legis, poteſt ex ipſa argui per ſimilitudinem licet ſecus quando lex tollit legem. Hec procedunt quando conſuetudo non eſt corrigens, ſed diſponens. Reperiuntur tñ contrarie rationes legis, ꝛ conſuetudinis. Si autem conſuetudo eſt corrigens, vel ſtringens ius: tunc quandoq; reperitur caſus a lege deciſus, ad quem debet fieri extenſio, vel per legem poteſt decidi, ratio tamen conſuetudinis corrigentis legem: ſimile repugnat: ꝛ an debeat cõſuetudo extendi contra legem, videtur quod non: quia inquantum obuiat legi, dicitur erronea, deuians a regulis cõmunibus, ideo reſtringenda.ff.de legibus.l.quod vero.ꝛ in regula, que a iure.de regu.iur.ſi/cut.ꝛ in ſtatutis cõtra ius, vt per in.l.conſtitutionibus.ad muni.ꝛ in.l.quicquid aſtringende.de ver.ob.in aut.quas actiones.C.de ſacroſan.eccle.de ele.ſtatutum.li.vi.cũ ſi.ad hoc de conſue.cũ dilectus.eo.tit.ex literis.l.ij.C.de noxa. ¶ Iſta materia eſt periculoſa. Dico qḋ quando caſus omiſſus a conſuetudine, omnino eſt de intentione ſtatuentis, quãquam verba non bene patiantur, tamen omnibus patet talem mentem fuiſſe: tunc id, qḋ eſt de mente, eſt de verbis: vt.l.nominis ꝛ rei.§.verbum.ff.de verb.ſig.imo plus, et ſi de mente ſtatuentis idem ſtatuere non fuerit in ſpecie, fuit tamẽ in genere, quia idem ſtatuiſſet, ſi dictum fuiſſet hoc non extendere: ſed ex quo ſupponitur mens certa ſtatuentis in genere, aut in ſpecie, hic non dicetur extenſio: ꝛ hunc caſum comprehẽdere cenſetur cõſuetudo, vel ſtatutum, etiam exorbitans. Exemplum patet per glo.in clemen.j.de reſcriptis.in verbo, preſidentes. Ad hoc glo.de elec.ſi poſtquã.lib.vi.in glo.mentem.ꝛ clemen.j.de deci.in.j.gl. Ad hoc.ff.de legibus.l.non poteſt. Non enim extendimus hic, ſed mentem certam exequimur. Nam non proceditur hic ex rationis identitate, in qua proprie eſt extenſio: ideo ſi verba aut legis, aut cõſuetudinis aliud habeant exempli cauſa, aut expreſſum, aut actu declaratum, non tollitur diſpoſitio: quia mens eſt ampla ad omnes, qui cadunt ſub equitate ſtatuti. Ad hec.ff.de dam.infect.l.damni.in authen.de fideiuſ.§.j.col.j. Nam licet loquatur de auro, habet locum etiam ſi mutetur aurum. Dicit glo.de re.permu.c.j.libr.vi.in glo.magna: ꝛ eſt in verbo Collatione, idem quando caſus eſt expreſſus ratione dubitationis tollende, vt dicit glo.in cle.auditor.de reſcrip.in clemen.in verbo Debitum. Quãdoq; ſi expreſſe non patet de mente, vt quia caſus eſt ſeparatus a comprehenſo in ſtatuto, vel conſuetudine, eſt tamen ſimilis rationis, vel paris: ꝛ dicit Bal.in.l.de quibus, qḋ diſpoſitio iuris eſt in genere conſuetudinis, diſpoſitio limitat genus in aliqua ſpecie, ꝛ in materia ſpecifica: in caſu tamen non comprehenſo occurrit caſus a conſuetudine decidendus. ¶ Uerbi gratia, lex in genere dicit quod omnes filij, etiam monachi, poſſunt ſuccedere parentibus in feudis: conſuetudo decidit quod monachus non ſuccedat in feudo, quia non poteſt ſeruire domino, propter qḋ ſeruitium datur feudum, quia monachus obligatus domino. Occurrit caſus in canonico regulari. In feudo certe dicit Bal.cum conſuetudo habet fortem rationem ꝛ caſus occurrat in materia ſpecifica conſuetudinis, et improuiſa in ſpecie a lege, licet legis generalis diſpoſitio ad hoc extenderetur, iudicabitur caſus occurrens ſecundum rationem conſuetudinis. Hoc eſt qḋ voluit dicere Butri.in.l.de quibus. ¶ † Quid ſi ſtatutum, vel conſuetudo eſt contra cõmunem regulam, eſt tamen ratione inducta, ꝛ extẽditur.l.Iulianus.§.mutui.ff.ad Velle. Inſtit.de legi.pa.tu.in prin.ff.de legi.pa.tuto.l.ij.ſi contra cõmunem reſpectum, ꝛ ſine ratione non extenditur: vt.l.qḋ vero.gl.in.l.Balbus.de lib.ꝛ poſth. ¶ Pone exemplũ aliud: Lex vult contractum reſcindi ex deceptione vltra dimidiam iuſti pretij: in feudis cõſuetudo dictat oppoſitũ, puta in vendicatione feudi aliqua cauſa rationabili, ſi occurrat contractus locationis feudi, extendetur conſuetudo, ꝛ non attendetur ſimile legis: iure non feudali attenditur ius. Hoc coadiuuat, quia dicimus quod ſi equitas eſt in ſpecie, rigor in genere, attenditur equitas: vt dicta.l.placuit.C.de iudiciis.ꝛ not.ff.de vſuca.l.j.de tranſac.c.fin. Ad hoc regula, generi.de reg.iur.lib.ſexto. Quandoq; diſpoſitio legis eſt in ſpecie, ꝛ conſuetudo in ſpecie, vel vtraq; in genere, cõſuetudo tamen corrigit legem, occurrit tamen caſus non deciſus a lege, vel conſuetudine: tunc dicit Bal.ſi lex eſt rigoroſa, conſuetudo equa, attenditur ratio conſuetudinis, quanquam corrigentis. Dicit lex, Si mulier accuſatur, ſerui eius, vt libere atteſtentur, debent manumitti intra quindecim dies.ff.qui, ꝛ a qui.l.proſpexit. conſuetudo dictat oppoſitum, in adulterio, tunc lex eſt rigoroſa, conſuetudo equa, in caſu occurrenti iudicatur ſecundum equitatem conſuetudinis, vt ſi mulier accuſatur de ſtupro, non manumittitur ſecundum quod fortior eſt equitas in ſpecie, quam rigor in ſpecie. Unde quamtumcunq; conſuetudo ſit corrigens, extenderetur contra legem ad caſus non cõprehenſos a lege, quando in lege eſt rigor, in cõſuetudine equitas. quod eſt notandum. Secus ſi in vtraq; eſſet equitas, ꝛ in vtraq; rigor: quia ſimile legis, vt fortius, attenderetur, ſecundum Bal.quia ex hoc ex conſuetudine non eſt correcta ratio legis. Puto oppoſitum: quia ex quo tota eſt correcta lex, caſus eius non poteſt trahi ad conſequentiam, ſed trahetur caſus cõſuetudinis, ex quo ex contractu non contingit legem corrigi. Non obſtant que dixi.ſ.quia ibi lex non erat in ſpecie correcta, licet non comprehenderetur caſus: ideo fortior tunc eſt lex. Sed quando lex eſt correcta, tunc ſi debent argui, arguentur tunc ex nuda ratione legis. Si ergo habetur ratio, conſuetudo veſtita, ꝛ ad conſuetudinem determinata, illa preualere debet rationi. Unde niſi ratio legis adeo eſſet fortis, que preponderaret rationem cõſuetudinis. Predicta vera, vt dixi quando caſus occurrens non comprehenditur ſub rigore verborum legis rigoroſe, ꝛ eſt ex toto correcta: alias non extendetur conſuetudo, etiam contra legem rigoroſam: vt dicit gl.de re.permu.c.primo.li.vi.in verbo, colorem. Quandoq; conſuetudo obuiat iuri, ꝛ trahendo ipſam ad caſum alium, contingit legem, vel ius corrigi in eo, quod determinate diſponit, vel in totum, vel in partem. Et hec eſt difficultas. Si queritur an a maioritate rationis poſſit extendi. Quidam dixerunt quod ſic: vt ſi ſtatutum excludit filiam a ſucceſſione, extantibus maſculis, ſi caſus occurrat quod nõ ſubſit filia, ſed nepos, excludetur neptis. Si ſtatutum punit homicidium in pecunia, extenderetur ad vulnerantem: ſi ſtatutum punit homicidam pecuniariter, extendetur etiam conſuetudo ad delictum leuius. vt ad falſum, vel ad violentiam. Breuiter concluſio ſit: iſta, ꝙ regulariter ſtatutũ, vel conſuetudo exorbitans, nõ extenditur, nec a maioritate rõnis, nec ex identitate: patet in argumentum de preb.cui.de non.lib.vi.ꝛ eſt concluſio doc.de reſcriptis: poſtulaſti. Ad hoc de preb.cũ in illis.li.vi.in verbo, ad preſentationẽ. ſa Nouel.licet Io.And.ſenſerit contrarium: vt in.c.indemnitatibus.li.vi.in verbo Adminiſtret.de elec. Nec in ſuo caſu bene dicit. ſaltem illa ratione: vel ſi bene dicit in caſu, hoc eſt, quia caſus ibi erat in mente cõprehenſus. Stet ergo regula qḋ cõſuetudo contra ius, vt.ſ.eſt dictum, nec a maioritate, nec a paritate rationis extenditur: quia talis extenſio ſit ad caſum non expreſſum in lege: ꝛ eſt extenſio hominis non habentis poteſtatem legis condende: vbi lex eſt ſcripta, que rationabilis eſt, ratio particularis cedit: quia in ſubſidium recurrimus ad rationem particularẽ, deficiente lege: vt.l.cũ ratio.de bonis dam.ꝛ dicta.l.in ſumma.§.item Varus.ad hoc l.quod vero.ꝛ regula, que a iure. Unde non mutata ſtat ſub limite legis: vt.l.ſi vero negotiũ.§.de viro.ff.ſol.ma.ꝛ in regula.que a iure.de regu.iur.lib.vi. Et per hoc gl.ꝛ doc.qui dicunt, quod vbi eſt eadem ratio, ꝛ dummodo ſimilitudo, nõ ſit extenſio: male dicunt: vt eſt gl.de tempo.ordi.c.j.lib.vi.ꝛ de elec.ſi poſtquã.li.vi. ¶ Fallit primo, quando verba poſſunt trahi ad caſum, in quo cõcludit maioritas ꝛ paritas rationis quoquo modo, etiam ſecundũ latiſſimam ſignificationem. Ideo ſi ſtatutum, vel conſuetudo, ſuppoſita validitate ſtatuti, permittat occidere bannitũ, permittit vulnerare: quia vulnerare põt dici occidere, ſaltẽ quo ad vulnerãtis intentum.ff.ad legẽ Aquil.l.illud. Et ſi ſtatutũ excludit filiã a ſucceſſione, exiſtẽte maſculo: excludit ꝛ neptem, in qua eſt maior ratio: quia neptis aliquo modo põt dici filia: vt patet de ver.ſig.l.liberorum. ¶ Lex permittit filium diſtrahi in neceſſitate famis.l.ij.de patri.qui fil.diſtra.certe poterit ꝛ nepotem. Itẽ ꝛ poterit pignorare: vt dicit glo.in dicta.l.ij.ꝛ no.ſ.de iureiuran.ex reſcripto quia quoquo modo eſt alienatio, ꝛ venditio, pignoratio.no.gl.ff.de legibus.l.nõ poſſunt.ꝛ Bar.in.l.ij.§.videdum.ad Tertul. Uerba ſunt Nico.de

Mat.⁊ habetur per Cy.in.l.i.C.que ſit lon.conſue.Et quod exten
ſio fiat a paritate,etiam diſtincta ad latam,facit de elec.c.i.libr.vi.
vbi verbum Prebendas,extendit ad omnia beneficia, que quo-
quo modo poſſunt dicit prebende.Idem Io.Mo.de elec.ſciant
cuncti.in verbo Filios.in cle.i.de decimis.in verbo Regibus.vbi
verbum Electionem,extendit ad preſentationem:quia late eſt ele-
ctio.Ad hoc gloſſ.de ſen.excom.quia periculoſum.lib.vi.in verbo
Epiſcopi.Ad hoc quod not.Io.And.de elec.c.fi.li.vi.ſuper gl.ij.
vbi idem dicit vt ſtatutum in electione late preſentatio ſit electio.
¶ Hec vera inquantum a maioritate vel paritate rationis ſit ex-
tenſio,vbi non ſunt penalia,⁊ correctoria ſimul.Idem eſt,vbi ſunt
penalia,⁊ correctoria,ſi arguimus a maioritate rationis:ſecus ſi a
paritate,vbi penalia ſunt,⁊ fortius vbi penalia,⁊ correctoria.Et
ſic debet intelligi Io.And.in regula,odia.⁊ in regula,ignorantia.
de regu.iur.lib.vi.¶ Predicta confirmat Pau.in cle.i.de elec.in
verbo Eligatur:vt in electione ſtatutum extenditur ad aliã pro-
uiſionem:quia non differunt in lata ſignificatione,maxime cum ten-
dant ad eundem effectum.Sic intelligo glo.in cle.vt hi,qui.de eta.
⁊ qua.in ver.in eiſdem.vbi ſtatutum penale in canonicis ⁊ capitu-
lis in eccleſijs non extenditur ad principales prelatos,licet de latiſ
ſima ſignificatione prelatus dicatur in eccleſia:quia correctorium
ius,⁊ penale ſimul non ſic extenditur.Et notanter dicit gl.ad hoc
glo.⁊ Archi.de temp.or.c.i.lib.vi.Extenderetur tamen ad caſum
ſecũdum latam ſignificationem ⁊ communem verbi:⁊ maxime ex-
tenditur ad latiſſimam,quando eſt fauorabilis anime,licet preiu-
dicialis in rebus:vt not.Bart.in authen.ſacramenta.C.ſi aduer-
ſus vendi.vbi vult extendi illam authenticam ex identitate ratio-
nis ad iuramenta ſuper contractibus,non vltro,citroq́ obligato
rijs,⁊ quaſi contractibus,⁊ etiam iudicijs,in quibus quaſi contra
hitur:licet authen.loquatur de contractibus.Ad hoc gl.de ferijs.
omnes.in verbo Apoſtolice.vbi ferie contra ius in Apoſtolis,ex
maioritate rationis extenduntur ad beatiſſimam virginem Ma-
riam.Ad hec gl.in.c.i.de rerum permu.¶ Fallit ſecundo,quando
habent ſe inuicem caſus occurrentes cum caſu conſuetudinis,vt
correlatiua:⁊ ſic cadẽ ratio,vt maritus ⁊ vxor.l.ij.C.de indi.vidui.
tollenda.vbi Bar.emptor ⁊ venditor,locator ⁊ conductor.Glo.de
locato.c.ij.⁊ in gl.in.l.i.C.ne fide.do.den.gl.in.l.i.ff.de calum.in da-
tore loquens extenditur ad acceptorem. Bar.in.l.liberorum.ff.de
his,qui not.infa.vbi ſtatutum penale in vxore extenditur ad mari
tum,vbi eſt eadem ratio.Allegat.l.emptor.C.de reſcin.ven.⁊.l.fin.
ff.de acceptilat.Ad hoc de mu.peti.c.ij.ad hoc gl.de elec.ſi poſtq̃.
lib.vi.in verbo omnino.¶ Fallit tertio,quando reperitur regula
antiqua,que in materia,de qua agitur,in diſpoſitione extendit ſta
tutum in vno ad reliquũ:puta quia dicit,qui poteſt teſtari,poſſit co-
dicillari:qđ ſtatutum in filio habeat locum in ſeruo: vel ſtatutũ in
Minoribus,habet locum in Predicatoribus:vel ſi tunc noua diſ
poſitio diſponens in vno tantum,in illa materia extenditur ad re-
liquum.non in diuerſo.Not.gl.⁊ Bar.in.l.qđ vero in diuerſo.ff.de
legi.⁊ in.l.ſi quis ſeruo.C.de fur.⁊ in.l.ſi conſtante.ff.ſol.mat.Vide
gl.in authen.de trien.⁊ ſe.§.i.in gl.in verbo Omnibus.que incipit
ſtylum.Ad hoc qđ not.Cyn.in authen.ſed nouo iure.C.de adulte.
vbi alterata pena in accuſato,alteratur in accuſatore non proban-
te.Idem not.Bar.in.l.accuſatorem.ff.de publ.indi.Ad hoc quod
not.de regula,conſtitutionẽ.lib.vi.⁊ in regu.que a iure.de reg.iur.
lib.vi.Et notanter dico in eadem materia:quia ſi hoc reperiretur
in diuerſa materia,nõ procederet:vt ibi no.Sic debet intelligi gl.
que predictis contradicere videtur in regula,que a iure.Ad hoc
quod not.de preben.ſtatutum.lib.vi.in verbo Collatio.⁊ quod no.
glo.ne cle.vel mo.c.i.lib.vi.in verbo Declaramus.vbi perſonatus
⁊ curatum pariſicantur ſolum in materia,vbi pariſicata reperiun
tur.¶ Fallit quarto,quando duo ſic ſe habeant,quod vnum ad al
terum venit conſecutiue:nam immutatum in vno,extenditur ad
reliquum.Certa equitas eſt determinata in dignitatibus inferio-
ribus habentibus ordinem annexum,⁊ certa determinata ordini:
ſi etas reſtringatur in dignitate,reſtringitur ⁊ in ordine:vt no.de
elec.cum in cunctis.Ad hoc.l.tutelas.ff.de capi.di.Si non eligi-
tur niſi in ſacris,ordo ſubdiaconatus contra iura antiqua eſt effe-
ctus ſacer.Ex hoc oriuntur iura,que dicebant ſubdiaconum non
poſſe eligi.¶ Fallit quinto,qñ duo ſic ſe habent,qđ vnũ menſura-
tur ad inſtar alterius:publica honeſtas mẽſuratur ad inſtar gra-
duũ in cõſanguinitate:ſi corrigantur gradus in conſanguinitate,
corriguntur ⁊ in affinitate.Glo.de cõſan.⁊ affi.non debet.Sic ad
inſtar ſucceſſionis inteſtati,datur legitima extẽſio:immutata ſuc-
ceſſione inteſtati,⁊ diminuta,diminuitur portio legitime.in authẽ
ti.preterea.C.vnde vir ⁊ vxor.Non ſic ad inſtar inteſtati defertur
legitima tutela correcta per ſtatutũ,vel conſuetudinem,quod non
ſuccedat femina,vel cognati excludũtur etiam a tutela.l.i.de legi.
tu.⁊ qđ ibi no.Bar.Ad inſtar portionis filiorum legitima datur
parentibus:ea augmentata filijs, augmentata cenſetur parenti-
bus.No.in authen.nouiſſima.C.de inoffi.teſt.Item ad inſtar legi-
time liberorum,datur legitima filio arrogato:vt not.in.l.ſi arro-
gatur.ff.de adop.Item ad inſtar ciuilium proceditur in crimina-
libus:mutato modo procedendi in ciuilibus,⁊ ampliatis dilatio-
nibus,ampliatus eſt modus procedendi,⁊ dilationes in crimina-
libus.ff.de accuſa.abſentem.not.in.l.inter accuſatorem.ff.de pub.
iudi.Ad ceſſionem inducendam vocandi ſunt canonici ad inſtar
electionis:de offi.or.quamuis.lib.vi.¶ Conſuetudo in eccleſia diſ-
ponit in electionem abſentes non vocandos,non vocabunt etiam
in caſſatione.Gl.in.d.c.quãuis.in verbo prout ſunt.Ad inſtar pe
ne accuſati imponitur pena accuſanti.ij.q.iij.per totũ.Alteratur
pena per legem vel conſuetudinẽ in accuſato,alterata cenſetur in
accuſante.not.in aut.ſed hodie.C.de adulterijs.Ad hoc quod not.
Io.And.in regula,ſine culpa.li.vi.inquantum dicit,⁊ allegat plu
rima iura,quod vbi deficit menſura,deficit ⁊ menſuratum.Glo.in
cle.dudum.de ſepul.in verbo Conceſſa.vbi ad inſtar curatorũ da-
ta eſt fratribus Minoribus poteſtas audiendi confeſſiones,non
poterunt audire confeſſiones ſuper caſibus a conſuetudine vel ſta
tuto nouiter reſeruatis:qđ not.¶ Fallit ſexto,quando duo repe-
riuntur communiter a iure pariſicata in diſpoſitionibus:vt eſt vi
dere in poſtulatione,⁊ electione,⁊ preſentatione,que per iura Sex-
ti,vt in pluribus diſpoſitionibus pariſicantur.Nam talis aſſueta
pariſicatio facit qđ ſtatutum in vno a ſtatuto vel cõſuetudine ex-
tenditur ad reliqua.Ad hoc optime tex.de conſti.tranſlato.maxi-
me qñ habent eandem originem in tempore,in modo,⁊ cauſa pro-
ducente:vt ibi gl.not abſlis.de elec.ſi poſtq̃.lib.vi.in verbo Pro-
uiſionem.Ad hoc optime in aut.de non eligen.ſecundo nuben.§.i.
ver.quia vero.⁊.§.colligentes.vbi dicit conſtitutiones extendi ad
extrema pluries aſſimilata,⁊ in pluribꝰ partibus iuris in deciſio-
nibus comparata:qui ad hoc ſunt optimi tex.Ad hoc gl.in clem.
ſi.de eta.⁊ quali.in cle.in verbo Amittẽdis.Ad hoc de offi.ord.li.
vi.in verbo Animarũ cura.Hec vera,vbi cõiter reperiuntur pa-
riſicata a iure,in materia eadem,ſaltem in genere:ſecus ſi omnino
eſſet diuerſa:vt dicit gl.in.c.i.ne cle.vel mo.lib.vi.in verbo Decla-
ramus.Vel ſi ſolũ aliquo caſu reperitur pariter in vtroq́ diſpoſi
tum,⁊ non cõiter,vt dicit illa gl.in verbo Non obſtat de elect.du-
dum.Ad hoc gl.de elec.licet canon.li.vi.in verbo Parochialis.in
principio.Ad hoc gl.de elec.qui contra certam.in verbo Electio.
in gl.ſi.¶ Idem dicit glo.⁊ Gul.in aut.quas actiones.C.de ſacro-
ſan.eccle.vbi ſtatutũ in minoribus extenditur ad eccleſias,⁊ econ-
uerſo,quãdo eſt in eadem materia,ſcilicet reſtitutionis in integrũ:
ſecus in limitando tẽpora preſcriptionis.¶ Fallit ſeptimo,quã-
do duo habent ſe inuicem gradatim,ita quod vnum menſuratur
gradatim ab alio in aliquo accidenti:vt quia determinatum eſt cer-
tum tempus ordini ſubdiaconatus,⁊ certum ordini diaconatus,⁊
certũ ordini preſbyteratus,eo quia immutatio fiat in vno,⁊ in gra-
dibus,facta videtur mutatio ⁊ in alijs.Gl.in cle.de eta.⁊ quali.ge-
neralem.Ad hoc qđ no.de elec.cum in cunctis.Itẽ licitum eſt ſine
inſinuatione donare certam quantitatem laico,duplum licitũ eſt
dare eccleſie:in laico augmẽtatur quantitas,hic ⁊ ampliatur gra-
datim in eccleſia.Glo.But.Cy.⁊ Bar.⁊ Gul.in.l.illud.C.de ſacro-
ſan.eccle.xxij.di.§.hic datur intelligi.vbi ſi que cõſueuit eſſe prima
ſedes,eſt facta ſecunda,que conſueuit eſſe ſecũda,eo ipſo effecta eſt
tertia.¶ Fallit octauo,quãdo ſic ſe inuicem habent,qđ vt preambula ordinantur per omnia in eundẽ finem,vt eſt poſtulatio,⁊ ele-
ctio in finem prouidendi eccleſie:quia ſuppoſita rationis identita
te,diſpoſitum in vno extenditur ad reliquum.Glo.de poſtu.pre-
la.c.i.in gl.ſi.idem gl.de elec.quã ſit.⁊.c.ſciant.Pau.in cle.i.de elec.
in verbo Electionẽ.¶ Fallit nono quãdo conſtitutio caſu loqui-
tur ſingulari,vt quia dicit,Si quis produxerit falſum teſtem: quia ex-
tenditur ad plurale,ſcilicet ad producentẽ falſos,⁊ econuerſo.ff.de
iuriſdictio.omni.iudi.l.ſi idem.§.ſi.glo.ff.de dolo.l.i.§.dolum.l.iij.
§.negotia.ff.de neg.geſt.ibi Bar.licet Butri.contra.Io.And.de
re.permu.c.i.li.vi.in verbo Aliqui.gl.de offi.dele.c.i.li.vi.in verbo
Quicũq́.¶ Item diſpoſitio loquens de actu extenditur ad itera
tum:de elec.ſi electio.li.vi.in verbo Aliã.Ad hoc gl.ne cle.vel mo.
c.i.li.vi.in gl.ſi.que eſt in verbo capellas.ad hoc de elec.ſi compro-
miſſarius.in verbo Compromiſſarius.lib.vi.de hereti.cum ſcdm.
lib.vi.¶ Fallit decimo quando ſit extenſio ad caſum,ſine quo diſ-
poſitio nullum ſortiretur effectum.ff.de ver.obl.l.ſi ſtipulatus fue
ro per te.ff.de iuriſdict.omni.iudi.l.cui iuriſdictio.Regula hec eſt
Bar.C.de legibus.l.non dubiũ.Ad hoc optime de elec.ſi poſtquã.
lib.vi.⁊ idẽ dicit Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.¶ Fal-
lit vndecimo,quando id,a quo ſit extenſio,idẽ eſt cum eo,ad qđ ſe
habet,vt loco illius ſubrogatũ.Vnde ſtricta diſpoſitio in vicario
epiſcopi,habet locũ in vicario capituli vacãte ſede:quia ſubrogatur
loco epiſcopi:vt no.gl.in cle.⁊ ſi principalis.in verbo Principalis
ad ſi.gl.de reſcriptis.idem not.Butri.in.l.placet.C.de ſacroſan.ec
cle.¶ Fallit duodecimo,quãdo in ſtatuto eſt ratio expreſſa:quia illa
inquantum adaptatur ad caſum occurrentem,ad illũ extenditur:
de reſcriptis.gratia.lib.vi.⁊ gl.de elec.in cle.ne Romani.Sed hoc
commu

communiter non tenetur: quia hoc non eſt extendere ad id, qd eſt
ratione, niſi aliud concurrat. ¶ Fallit decimotertio, quãdo id, ad
quod fit extenſio, ſaltem in parte, eſt idẽ cum expreſſo diſpoſitiuo,
ita quod non agitur fieri extenſio ad penitus ſeparatũ, vbi eſt ea-
dem, vel maior ratio. Glo. eſt de elec. ſciant. lib. vi. ideo ſtatutum lo-
quens de clericis eligentibus, extenditur ad clericos preſentãtes,
& non ad laicos preſentantes. Gl. ibi in verbo Alios. ver. ſed nun-
quid. ¶ Fallit decimoquarto, quando extrema ſunt ſuppoſita le-
gi interpretate: quia ſi poſtea conſuetudo interpretãs, vel ſtatutũ,
loquitur de vno, extenditur ad aliud: quia eodem caſu lex interpre-
tans debet intelligi, quo interpretata. in aut. de filijs ante do. in-
ſtru. natis. §. primo. & no. de reſcript. diſpendia. libro ſexto. in No-
uella. in verbo Queſtiones. Ad hoc gl. in cle. ſtatutum. de electio.
in verbo Conſuetudine. de electio. is qui. lib. vi. in verbo De elect.
Quinimo conſtitutio interpretãs, vel conſuetudo, extenditur ad
aliam legem paris rationis. Glo. de elect. qui contra certam. in gl.
pe. lib. vi. Ad hoc, quia conſtitutio inquantum interpretatur, non
eſt corrigens. Idem de conſuetudine. c. fina. lib. vi. ¶ Fallit ſecun-
dum aliquos in caſibus conuerſis, ſi ſunt paris rationis: vt ſi lex
loquitur de vltramontano propter longitudinem vie, curia exi-
ſtente citra montes habeat locum in citramontano curia exiſtẽte
vltra montes: vt no. de elect. nihil. Glo. de tem. ordi. c. i. lib. vi. dicit
contrarium. Hoc puto, niſi talia ſint expreſſa: exempli gratia, per
ea, que dixi in prima exceptione, quia talia non reſtringunt diſpo-
ſitionem. Nunquid autem liceat extendere per locum a cõtrarijs.
Dic communiter quod non, inquantum inducatur correctio le-
gis: vt. l. i. §. huius rei fortiſſimum. ff. de offi. eius. cui man. eſt iuriſ-
di. & no. C. de furtis. l. apud antiquos. & eſt gloſ. de elect. in clemen. i.
in verbo Seculares. Hec procedunt in extenſione actiua. Paſſi-
uam autem extenſionem recipit omnis diſpoſitio, quantumcunq
ſtricta: vt ſi lex contra ius loquatur transferẽs aliquid ad locum,
ad rem, actum, qualitatem, vel diſpoſitionem, ſuper qua ius multi-
farie loquitur, tunc recipit omnes declarationes, limitationes, &
diſpoſitiones iuris, de quibus ius in illa materia loquitur. Sub-
diaconatus ordo hodie tranſlatus eſt ad ſacrum: iura loquen-
tia omnia de ſacro, tam in voto caſtitatis, quam in alijs, vt ordi-
nati ſerui remaneant in eccleſia, ad illum ſe extendunt, & perinde,
ac ſi de illo ſpecifice loquerentur. de ſeruis non ordin. miramur. de
eta. & quali. a multis. Leges loquentes de. l. Falcidia. omnes exten-
duntur ad teſtamenta militum, que hodie ſunt ſubiecta legi Falci-
die. l. i. §. Julianus. ff. ad legem Fal. Ad hoc. l. vlti. & l. fi. de legi. he-
re. & l. omnes. C. de preſcrip. triginta annorum. Iudicium hodie de
extraordinario eſt factum ordinarium diſpoſitione: illi ſubijcitur
eccleſia, que non ſubijcitur ordinario, ſed extraordinario: quaſi diſ-
ponens qd ſit ordinarium, diſponere videatur quod omnes leges
loquentes de ordinario, ad hunc extendantur. Per tex. in. l. placet. C.
de ſacroſan. eccle. Ad hec gl. in cle. i. de offi. vica. in verbo Premio-
neudos. ad fin. in verbo Sacerdotiũ. & in verbo Adimendis. Nam
extendens vicarios ad rectores habentes curam, cõſequenter ex-
tendit penam decre. execrabilis. ad vicarios, que loquitur de recto-
ribus. Ad hoc gl. de hereticis. cõtra Chriſtianos. li. vi. Vbi ſtatu-
tum transferens quẽ ad genus hereticorũ, extendere cenſetur oẽs
penas de hereticis loquentes: vt dicta glo. fin. Hanc regulã ponit
Bar. in. l. omnes populi. de iuſti. & in. l. ſi cõſtante. ſol. mat. Allegat
ff. de mu. & ho. l. i. Similiter ſtatutum, vel conſuetudo diſponens in
materia iuris, omnes declarationes & limitationes recipit iuris,
adeo qd ſi vna ſit excepta, vel expreſſa, alie limitationes a iure da-
te non videntur reiecte: vt patet in. c. ad audientiam. & c. oſtectus.
59 de ele. non rcſi. ¶ † Similiter ſi actus fictus ſubrogatur loco veri,
recipit omnes declarationes, & limitationes veri. ff. de ſi. a. ho. l. qui
60 in vtero. & l. quinimo nepotes. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. † Cõ-
ſuetudo tamen vel ſtatutũ exorbitans non ſe extendit ex rationis
identitate ad actũ fictum: vt. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. geſt. & not.
per Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. Inquantũ dixi. ſ. con-
ſuetudinem ſtrictã, vel legem, non extendi: verum eſt ab homine:
per ius bene poteſt extendi, & per aliam conſuetudinem, vel ſtatu-
61 tum. ¶ † Unum tamẽ aduerte, qd ſi lex extendit diſpoſitionẽ, per
hoc non videtur extendere penam, niſi exprimat: vt no. gl. in. l. ſi. de
in ius voc. Et ſi fiat extenſio priuilegiorũ de vna eccleſia ad aliam
intelligitur de preteritis, non futuris, quando ſit priuilegio homi-
nis. Gyl. in. l. omnia. C. de epiſ. & cle. Et ſi ſtatutum impediat exten-
ſionem, intelligitur de omnino diſſimili, nõ de omnino ſimili. Glo.
in. l. illud. C. de ſacroſan. eccl. vbi quid ſi taxatiue loquitur: & in. l. ob
es alienum tantum. C. de predijs mi. & per Bar. in. l. ſi conſtante. ff.
62 ſol. mat. ¶ † Videamus de extenſione circa caſus, de extenſione ad
eos, loquẽdo de generali, an extendatur ad particularia loca. Iſta
eſt materia de per ſe, de qua de ele. Cum vana. & de offi. archi. dilecto.
Non proſequor, quia ſatis granata eſt decre. de propria materia.
Dicam in illo. c. dilecto. Ad perſonas alias non ſubiectas, dic qd
non extenditur: ideo conſuetudo clericorum nõ ligat laicos, in non
ſpectantibus ad iudiciũ eccleſie: nec laicorũ ligat clericos. Et hoc
tenet Jo. And. hic. Item quod clerici maiores laicis: non ergo li-
gant eos ſtatuta laicorũ: de ſum. tri. l. iij. Inſtitu. de iure na. §. ple-
biſcitum. Unde ſtatuta plebeiorum nõ ligant maiores natu. & hoc
ſi. diſt. plebiſcita. Hoc temperat Jo. An. hic, niſi conſuetudo pro-
miſcue ſit ab vtriſq ſeruata. Allegat. xi. diſt. eccleſiaſticarũ. & c. ca-
tholica. ſecundum Jo. de Deo: de quo Jo. And. remittit ad regu-
lam, ſine culpa. de reg. iur. li. vi. in vltimo membro. dixi de foro com-
pe. quod clericis. & de conſti. eccleſia ſancte Marie. Dic vt ibi ple-
niſſime dixi poſt alios, per Joan. Cal. iij. q. v. que incipit, ſtatuto.
63 ¶ † Sed eſt dubium an conſuetudo ciuitatis ſe extendat ad caſtra
ſubiecta ciuitati. Videtur qd ſic. ff. ad munici. l. qui ex vico. & l. eius
qui. §. i. C. de epiſco. & cle. l. nulli. §. i. de natu. liber. l. iij. qui. mo. na. ef.
ſic. ſui. §. ſi quis ergo. In contrariũ eſt, quia talia loca videntur habe-
re ſua iura propria. C. de teſta. l. fi. de iureiur. l. ſi Dicit Gul. Si ca-
ſtrũ habeat propriam conſuetudinẽ, & non vtitur conſuetudine ci-
uitatis, quia licet ſit ſubiectum ciuitati, põt habere propria iura. Ad
hoc quod dixi. ſ. quia vna pars ciuitatis poteſt habere propria iura.
¶ Si autem eueniat nouus caſus, in quo non diſponat conſuetu-
do caſtri, vel non fuerit ſeruata lex: & tunc ſi caſtrum eſt ſubditum
ciuitati, & iuriſdictioni, & regitur ſecundum conſuetudinem ciuita-
tis, vt dictis iuribus. Si non eſt ſubditum iuriſdictioni ciuitatis:
& non regitur conſuetudine ciuitatis: quia habet ſuos fines. Ad
hoc. l. in nomine Domini. C. de offi. prefec. Afri. in prin. C. de fun. li-
mito. l. quicũq. de leg. iij. l. predijs. §. pe. & fi. de fun. inſtru. l. Seit. §.
Tyranne. Ad hoc. l. ſi finita. §. ex hoc edicto. ff. de dam. infe. ad hoc
qd ſcribit Bar. in. l. i. ff. de dam. infec. ¶ Sed eſt dubiũ, quid ſi ca-
ſtrũ nouiter ſubijciatur ciuitati, an ligetur ſtatutis ciuitatis. Dic
in his, in quibus caſtrũ non habet diuerſam conſuetudinẽ, ſi ſubij-
ciatur ciuitati ex toto, accipit illã conſuetudinem: ſi non ſubijcitur
ex toto, nõ ſuſcipit iura ciuitatis, ſed habet conſuetudinẽ propriã:
puta, quia in ciuitate pro delatione armorũ ſoluuntur tantũ decem,
in caſtro viginti, an ſubijceretur illi cõſuetudini Gul. dicit qd ſub-
mittitur legi. Allegat, quia ex quo a principe facta eſt tranſlatio ad
ciuitatẽ: ſed loquitur quã loca ſunt adiuncta ciuitati, vt comitatus
ciuitati, & ſic vt pars ciuitatis: ſecus forte ſi vt caſtrũ: vt patet ex
precedentibus. Allegat ad hoc. ff. de re iudi. quidã de nuntijs im-
perialibus. & quia incremẽtum ſequitur naturã principalis. ff. de pu-
bli. l. ſi ego. Ad hoc. ff. de excu. tu. l. idẽ Vulpianus. & l. quoties. §. fi.
ff. de admi. tu. de dona. pro. nup. l. fi. de heredi. inſti. l. liberto. §. Ti-
tius. ad Trebel. Papinianus. Ad hoc qd dicitur, quã de duobus
prouincijs facit vnã. in authen. vt iudices ſine quoquo ſuffragio.
§. illud. ad hoc de iud. l. inſule Italie. ad hoc tex. & Cy. in. l. etiã. C. de
iure dot. vbi ſtatutum diſponens in materia, extenditur ad illam,
que nouiter eſt illi addita. Tangit Bar. poſt Gul. in. l. ſi conuene-
rit. §. nuda. de pig. act. & ibi cõcludit: & hoc verum, quã caſtrum ad-
iungitur ciuitati acceſſorie, ita qd ſit vnum regimẽ cum primo vel
vnus comitatus: quia eſt quoddam vniuerſale. l. peculium. in prin. de
lega. ij. Ad hoc gl. ne ſe. va. c. i. Secus ſi nõ acceſſorie additur ciui-
tati, vt comitatus, ſed principalis, vt nunc dicitur, datũ eſt caſtrũ
Cravalcorij, Nouantule, & Baziani domino marchioni Nicolao
Eſtenſi, ſub certa mercede vini, ꝓpter occurrẽtiã in ciuitate Bo-
noni. & tũc non ſubijcitur legibus ciuitatis Ferrarie, ſed ſcdm le-
ges proprias iudicatur. C. de appel. l. ſi quis. & quod no. in. d. c. i. ex-
tra ne ſe. vac. Secus puto in caſtro Nouantule, & Baziani, que re-
integrãtur nunc ad comitatũ Mutinenſem: quia res de facili reuer-
titur ad naturã ſuam. Propter hoc dicit Gul. in. d. l. de quibus. qd
ſi in ciuitate creatur vniuerſitas noua, que non erat ſcdm tempus
conſuetudinis introducte, quod cum generalis ſit conſuetudo, ex-
tenditur ad illam nouiter creatã. Allegat de lib. & poſt. hu. l. placet.
Item quia incorporatur in vnum corpus ciuitatis. ff. de offi. pre-
fe. vrbis. l. i. §. cum vrbem. de fideicom. lib. l. cum vero. Multa alia
tangi poſſent, que alibi tacta ſunt, que omitto. Et hec ad preſens
ſufficiant de conſuetudine, prout materia ſpectat ad theoricam.
¶ Nunc venio ad ſecundum principalem paſſum, ſcilicet ad decla-
rationem materie conſuetudinis, prout ſpectat ad practicam. Et
hanc materiam expediam per tria media. ¶ Primo, qualiter con-
ſuetudo in iudicio proponatur. Secundo, qualiter probetur.
Tertio, qualiter ſuper illa ſententietur. In hoc vltimo non inſi-
64 ſtam, quia clarum. ¶ † Ad primum Bartol. in. l. omnes populi.
ff. de iuſtitia & iure. dicit quod queſtio dupliciter poteſt intelligi.
Primo, que actio producatur. Secundo, an ſit neceſſe quod in iu-
dicio producatur. ¶ Ad primum dic quod ſi conſuetudo diſpo-
nit in materiam criminalem, & ius agendi non augetur, conditio-
ne ex ſtatuto, ſed ex illa producetur accuſatio: quia cauſe crimina-
les non extenduntur per actiones, ſed per accuſationes: Inſtitu.
de pub. iudicijs. in prin. vel officium iudicis, ſi diſponit in mate-
riam criminalem, loquendo cum iudice, vt procedat. Quãdoq ſta-
tutum tribuit ius agendi ciuiliter: & ſi per ſtatutũ eſt inducta cer-
ta actio, ex illa agitur. Si ſtatutũ non determinat actionẽ, ſed iu-

terpretatur materiam, vel ampliat, vel certificat, ex qua produci-
tur actio: ⁊ datur actio ex iure ſurgens ex illa materia: quia actio
videtur in ſtatuto vel conſuetudine repetita. l. i. ff. de coniungen.
cum eman. liber. Ad hoc in authenti. de filijs ante dota. inſtr. nat.
§. i. Ad hoc. l. ſi duo patroni. §. Julianus. ff. de iureiurand. Idem
ſi materiam antiquã informat. Unde ſi diſponit in antiquum con-
tractum, agitur ſuper illo contractu. Et ſi induceret nouum con-
tractum, ageretur de illo contractu. Si induceret ius ſuccedendi,
ageretur petitione hereditatis. Si induceret dominium, ageretur
rei vendicatione: vt. d. l. ſi duo. §. ſi quis iurauerit. ⁊ §. Marcellus.
Si diſponit nouiter, ita quod non poteſt cadere in materiam pro-
ducentem actionem: ⁊ agitur condictione ex ſtatuto, ſi eſt ſtatutũ:
vt. l. i. ff. de condic. ex lege. Quãdoq; ſtatutum diſponit ſuper iure
excipiendi, quia diſponit pro reo, vel conſuetudine: ⁊ tunc ſi reſcin
ditur ius actoris ipſo iure, nulla eſt neceſſaria exceptio, vel quod
reſcindatur in reſciſſum. ff. de condi. inſti. l. que ſub conditione. §. ſi.
Si tribuit ius excipiendi, ſeu excuſandi contra actionem, vel iudi
cis officium, oportet qđ proponatur exceptio intra tempora debi-
ta: quia ſi annectitur ad naturam dilatorie ante litis conteſtatio-
nem, ſi peremptorie ante ſentẽtiam: de re iudi. inter monaſterium.
de exceptio. c. pe. cum materia. Item poteſt proponi per officium
iudicis ſi diſponitur in materiam, que parit officium iudicis: vt ſi
habet quod minor triginta annis poſſit reſtitui. ff. de minori. l. qđ
65 ſi minor. §. ſi. ſecundum Cy. ¶ † Ad ſecundum an ſit neceſſe quod
in iudicio producatur: queſtio dupliciter poteſt intelligi. Primo,
an ſit neceſſe quod in libello allegetur. Secũdo, an ſit neceſſe quod
ad merita probetur. Ad primum quod allegando in libello, quia
incerte ſunt. de iuris ⁊ facti ignor. l. ij. hec vera, niſi ſit conſuetudo
notoria: vt quando inducta eſt actu populi, non ſingularis haben-
tis poteſtatem legis condende: argu. ff. de actio. empt. l. i. in fin. ⁊ l.
emptorem. in prin. Pe. ⁊ Cyn. tenent quod non eſt neceſſe quod in
libello allegetur: quia non eſt ius immediatum, ſed mediatum, ex
quo actio producitur. Sufficit enim agentem dicere ſe dominum,
licet non dicat ſuum dominium, quia emi, vel quia conſuetudo de-
dit: vt no. de iudi. dilecti. de libel. obla. c. i. licet ſit neceſſe quod pro-
betur, vt dicam. j. Sed eſt dubium an ſi exprimat in libello qđ agit
ex conſuetudine, ⁊ poſtea probat ſtatutum, an obtineat. Guliel. de
Cu. dicit qđ non: quia probat aliam cauſam, quam ex qua agit: et
quia libellus, ⁊ conteſtatio eſt ſuper conſuetudine, non poteſt ergo
ſuper alio pronuntiari. ff. communi diuid. l. fundus. ⁊ probat quod
non propoſuit, ſed extranea. de libera. cauſa. cum pretium. de execu.
tuto. l. ſcire oportet. Adducit glo. C. de iure fiſ. l. ij. in magna glo. et
ſequetur ſententia: quia conſtat nobis talem inepte propoſuiſſe,
ideo illum abſoluimus, tanquam ab inepta petitione. ſecundum
Bar. ⁊ Gul. in. d. l. de quibus. ⁊ Jo. And. hic, niſi cauſa includatur
ſub expreſſo: vt not. de ſimo. licet Heli. ſuper glo. Sic contra, reſer
uato ſibi de iure agendi excepta petitione. ad hoc de iudi. exami-
nata. Puto quod ſi conſuetudo eſt immediata cauſa iuris agendi
poſſet dicere verum: ſed ſi conſuetudo diſponeret in materiam, et
materia produceret actionem, vel extenderet antiquam: ſi propo-
neret factum tale, ex quo produceretur actio, licet iuuante conſuetu-
dine, quod dato quod actio eſſet apta, exprimeret ⁊ hoc ex vi con-
ſuetudinis, ⁊ poſtea probaretur ſtatutum, qđ obtineret: quia talia
ſunt ſuperflue poſita, ⁊ ſeparabilia: ideo non vitiant, ſed obijcien-
da ſunt, licet falſa ſint, cum ex illis non concludatur intentio. Ad
hoc quod dixi de iudi. examinata. ¶ Nec obſtat qđ hec reſtringãt
ius agendi, vt dixi: qꝛ non reſtringit, ex quo materia, ⁊ actio ſunt
apta ad producendum ex ſtatuto actionem: vnde omnino inutilis
eſt hec additio de conſuetudine. Item ſi eſt ſtatutum, poteſt dici
etiam conuentum, ſi ſtatutum eſt aliquo tempore obſeruatum.
66 ¶ † Ad ſecũdum, an ſit neceſſe qđ probetur in ſtatuto: dicit Bar.
in. l. omnes. in conſuetudine, ſi extrinſeca cõſuetudo allegetur, pro-
bari debet. Si eſt conſuetudo intrinſeca, vt notoria, vt que induci-
tur a populo, vel conſenſu populi, non exigitur ibi probatio, ſed
quedam informatio, vt ſuper notorio: vt de elec. bone memorie. Si
non eſt notoria, eſt ſecus: vt qꝛ edita eſt conſenſu vnius habentis
poteſtatem legis condende. Ius enim, quia ſcriptum, non proba-
tur: ſed ſic conſuetudo. Et per hoc non obſtat lex, ab ea parte. ff. de
proba. ⁊ ideo de legibus nõ ſit poſitio: ſic de conſuetudinibus. Ad
hoc de conſti. c. i. lib. vi. ⁊ de proba. c. apoſtolice ſedis. de cõfeſ. c. ij. in
67 vi. ⁊ qđ ibi no. ¶ † Uenio ad ſcđm principale, ſcilicet qualiter con-
ſuetudo probetur: queſtio dupliciter põt intelligi. Primo, qualis,
⁊ quãta probatio exigatur. Secũdo, qualiter teſtes probantes ha-
beant deponere. Ad primũ, ſi redacta eſt conſuetudo ad ſcriptu-
ram, vt eius memoria cõſeruetur, poteſt probari per illam ſcriptu
ram: ſi non eſt redacta ad ſcripturam, dicit qđ duo teſtes exigun-
tur: ⁊ quidam dicunt ipſam oportere plene probari. Alij, qđ non
exigitur plena probatio, ſed quedam extraiudicialis informatio,
receptis teſtibus abſente parte, et etiam eis non iuratis, abſente
parte: quia ſicut ſe in iure ſcripto ſolus informat de iure per aper-
turam librorum, ⁊ in conſuetudine ſufficit hoc probari, ⁊ informa-
ri per auditum teſtiũ abſq; partis preſentia, citatione, vel teſtium
iuramento, probat: quia que deducuntur in iudicio principaliter,
debent plene probari: tamẽ ſi inducantur incidenter, vel ad iuuan
dam probationem, talia ſufficit ſemiplene probari. Nam ſi dico,
domum tuam debere ſeruitutem mee: non eſt neceſſe quod domum
meam plene probem: quia hoc principaliter non peto iudicari qđ
domus ſit mea, ſed quod ſeruitus debeatur. ff. de excep. l. ſi rem le-
gatam. ff. ſi ſerui. vendi. l. ſicuti. Ad hoc quod not. de preſump. du-
dum. ⁊ qđ dixi de reſti. ſpoli. cum ad ſedem. Si ago communi diui-
dundo ſuper re communi, non eſt neceſſe quod probem dominium,
vel heredem plene. ff. fami. ercif. l. i. ſecundum Pe. Jo. An. dicit qđ
plene debet probari quod conſiſtit in facto: puto quod ſi agitur de
probatione conſuetudinis alterius prouincie, vel ciuitatis, debet
plene probari, maxime ſi agendo, vel excipiendo, vel replicando
deducitur in iudicium, licet vti cauſa mediata: alias ſi dicerem me
dominum, quia emi, ſufficeret ſemiplene probare emptionem: qđ
eſt falſum. Si conſuetudo eſt in ciuitate particularis loci, vel par-
ticularis perſone habentis poteſtatem legis condende, idem per
omnia. Si conſuetudo eſt inducta conſenſu, vel actu totius popu-
li, quia hec notoria eſt, tunc ſuper ea vt ſuper notorio, iudex poteſt
procedere per modum informationis: vt no. in. c. bone. de elect. ⁊ de
cohab. cle. ⁊ mu. veſtra. ⁊ tunc ſatis ſufficerent teſtes non iurati, et
quod eſſent recepti abſente parte. Ad hoc quod not. de poſtu. pre-
la. c. i. poſt Inn. Hec vera in conſuetudine longi temporis: ſed ſi eſ-
ſet longiſſimi, vel cuius initij memoria non exiſteret, ſatis puto
ſufficere probationem fame: vt not. Inno. de verbo. ſigni. veniens.
⁊ in. c. quid per nouale. vbi plene dixi. ⁊ in. c. veniens. j. de teſtibus.
68 ¶ † Ad ſecundum qualiter probantes teſtes habeant deponere
in cauſa dicti. Et primo, quid de conſuetudine. Secundo, quid de
cõmuni vſu loquendi. Tertio, quid de communi vſu vtẽdi. Quar-
to, quid de communi vſu intelligendi. ¶ Ad primum Pe. ponit
in dicta. l. ij. plures practicas. Primus modus, quod dicant ſem-
per, hoc eſt contradictione firmatum. Secundus, quod nunquam
ſunt libelli querimoniarum recepti. Item qđ ſemper fuit in con-
tradictorio iudicio obtentum. Sed de hoc dic vt dixi. ſ. circa ma-
teriam. ¶ Hoſti. in Summa huius tituli addit quartum, qđ prin
ceps vel populus ſic ſtatuit, non tamen in ſcriptis redegit, ⁊ per
longum tempus durauit, ⁊ quod non fuit factum contrarium. ſo.
diſt. ius ciuile. ⁊. c. conſuetudo. Sed hic modus non eſt bonus: quia
ſcriptũ, non eſt de eſſe legis: ⁊ ſic hoc eſſet probare legem. ¶ Quin
to, ſi probat his iudicatum infra longum tempus, ſeu dicat, ⁊ non
eſt contradictum. l. i. C. que ſit lon. conſue. ¶ Sexto, quia ſic obten-
tum in loco, nec eſt memoria de contrario: de preben. c. pen. Et ſe-
cundum Hoſti. non eſt tunc neceſſe probari cõſuetudinem. Quod
intelligo, non plene, ſed ſemiplene, vel per famam. vt. ſ. dixi. Septi
mus, ſi teſtes deponant, Sic habet conſuetudo. Non placet Joan.
And. quia deponere quis debet factum, non ius. Octauus, quod
ſufficit quod dicant, quod tot actus interuenerunt, quod tollitur
conſenſus maioris partis populi: tunc valet: ſicut preſumitur fi-
lius, qui ex iuſtis nuptijs, ⁊c. l. ſi vicinis. C. de nupt. Sed hic ſuffi-
ceret pro dicto, ſi non interrogaretur de cauſa. Pe. ⁊ Cyn. dicunt
qđ debent probare que in facto conſiſtunt, ſcilicet vſum, populi fre
quentiam, ⁊ temporis diuturnitatẽ: nam ex illis factis ſurgit taci-
tus cõſenſus populi, qui nõ ſubijcitur ſenſui teſtis: ſed ex actibus
preſumitur ex tẽpore habituatus, vt pro lege: vt ſi velit quis pro-
bare qđ conſuetudo ſit vt maior natu ſuccedat, deponet qđ hoc eſt
obſeruatum: quia vidit inter talem ⁊ talem iudicari tot preſenti-
bus: ⁊ ſic de ſingulis: nec concludat maiorem partem populi fuiſſe
preſentem: ⁊ hoc planum quãdo determinat numerũ preſentium.
Si vero non determinat, quia ignorat quantitatẽ preſentium, ſed
dicit qđ multis preſentibus: hoc erit iudicis eſtimare quot potue-
runt eſſe preſentes: ⁊ conſiderabit ex frequentia, qui conſueuerunt
ibi eſſe frequenter, quot fuerunt preſentes. ¶ Hec procedunt, quã
do omnes teſtes deponũt de eiſdem actibus, ⁊ plurium preſentia:
ſed ſi deponãt vnus de vno actu, ⁊ certi numeri preſentia, alius de
alio actu, ⁊ certi numeri preſentia: an tunc probent. Uidetur quod
non: qꝛ ſunt ſingulares: de proba. licet cauſam. Alij cõtra, per. l. ob
carmen. in ſi. C. eo. qꝛ ſufficit, teſtes eſſe conteſtes in dicto, licet non
in cauſa dicti. Unde ſi volo agere, qꝛ vſus ſum itinere per triginta
dies: ſi vnus dicat de menſe Auguſti per triginta dies, alter de
menſe Junij: probant, vt ibi dicit gl. Ad hoc quod no. Inn. de ac-
cuſa. qualiter. iij. q. ix. teſtes. ¶ Hoc tamen non placet Pe. qꝛ non
ſufficit, teſtes eſſe cõteſtes in principali, idem numerus, niſi ſint cõ
teſtes in principali facto, ex quo reſultat ius: qꝛ non inducitur ad
probandum ius, ſed factum: vt. l. ſtipulatio. §. hi quoq;. de verbo.
obli. ⁊ vide, licet omnes conſonent in hoc, quid eſt conſuetudo: diſ-
ſonant in hoc, ſcilicet in actibus facti, ⁊ in vſu, ⁊ populi cõſenſu. nã
ſi agerem ex mutuo, nõ ſufficeret quod teſtes eſſent cõteſtes ſuper
concluſione obligationis mutui: ideo ſi vnus diceret, Scio, qꝛ con-
feſſus

feſſus eſt tali die,ꝛ tali loco:alter ſecūdo ſimiliter diceret,Scio ,qꝛ
confeſſus altera die:non probarent mutuum:quia non ſunt in fa-
cto conteſtes.¶ Non obſtat qđ ſi probari debeat memoriā extare,
ſufficiat teſtes ꝓbare hoc modo.Vidi talē,qui dicit ſe hoc audiuiſ
ſe.Si alius teſtis dicat,Vidi talē q dixit ſe hoc audiuiſſe illū:pro-
bant.l.in ſumma in ſi.ff.de ꝓba.Dicit Pe.hic ꝯſonāt tūc in prin-
cipali,quod eſt facti memoriam extare:ſed non ſic in probanda fre
quētia actuū:quia hi actus,vt variabiles,variantur,ſicut ſi vnus
teſtis dicit de vno,alter de alio,deponunt de diuerſis,ꝛ neuter con
cludit frequentiam,cum principaliter non bene ꝓbent ſingulares
actus.Non obſt.l.ob carmen in ṗnc.ff.de teſti.quia ibi non diſcor-
dant in facto,imo conueniunt in iure,ꝛ in facto.¶ Forma enim fa
cti eſt quod iuerit per.xxx.dies in anno,non autem quod iuerit ta
li menſe:ideo cū in hoc concordant quod iuerit per.xxx.dies in an
no retro,ſatis probant,licet nō conueniant in forma facti:ideo de
cauſa remota nō eſt curandū.Sic ꝛ ſi haberent probare hic vſum,
ſufficeret:ſed ſi haberent probare frequentem vſum,q non conclu
ditur niſi ex duobus actibꝰ iunctis,ꝛ iſti duo actus ſunt principa
le factum,qui non concluduntur ex diuerſitate teſtiū deponētium
de actibus diuerſis.Sed ſi alter ex teſtibus diceret ad probādum
mutuum quod audiuit ipſum confitentem:ꝛ alter diceret quod vi
dit ipſum mutuare:ibi teſtes nō probarent:quia diſcordāt in for-
ma facti,ſecundum Pe.ꝛ Cy.Non placet Jo.And.modus ſupra
poſitus per Pe.quia probatio adhuc nō ꝯcludit.Si enim duo di
cunt de.xx.alter de.xxx.ꝛ ſic de ſingulis,in altera die de aliis.xxx.
poſſibile eſt qđ primi.xx.interfuerunt,ꝛ.xxx.ſecundi in tertio:ꝛ ſic
non concluderetur maior pars populi.¶ Unde dicit Jo.Andre.
quod ſi antiquior optat preſente capitulo,qui potuit ſuper hoc le
gem facere,ꝛ iterum alius optauit eis patiētibꝰ,licet collegialiter
non conuenerint,inducit̄ conſuetudo lapſu.x.annorum.Et ſic in-
telligit decre.vlt.de conſue.libro.ſexto.Hoc facile eſſet ꝓbare,quā
do a paucorum conſenſu ſurgit conſuetudo:ſed quando a populo
hic eſt maior difficultas.Gul.de Cug.in.d.l.de quibus dicit quod
conſcientia populi poterit probari per illos de populo:qꝛ de con-
ſcientia aliena alij deponere non poſſunt.l.j.§.ſed cū factum.ff.de
acquiren.heredi.C.de accuſa.l.quoniam.Hoc dicit abſurdum, qđ
tanta pars cōpellatur teſtificari.Jdeo dicit quod per duos teſtes
poterit probari quod vſus fuit in tali loco , ꝛ tali modo : argu.C.
de teſti.l.non codicillum vel per famam,q̄ probatur ꝑ duos teſtes:
ideo cōſuetudo poterit probari per duos teſtes,ſicut per famam:
vt nota.in.l.iij.§.ij.de teſti.ſuper ver.Confirmauit.Puto quod ſi
agitur de probanda conſuetudine ſurgente,ab vno,vel paucioꝛi-
bus,ſufficit qđ teſtis in cauſa dicti dicat,Scio qđ in tali patiente
tale quid fuit factum:ꝛ ſi non dicat tempus,ꝛ alter eodē modo,di-
cat probant.Si dicat,iam ſunt decem anni qđ tale quid fuit bis fa
ctum,me preſente,ꝛ audiente,ꝛ illo preſente,ꝛ non contradicente:ꝛ
ſic ſimiliter dicat alter,ꝛ ſi interrogatus de tempore certo,dicat ſe
nō bene recordari,probabunt:ſi non dicant de tempore certo,opor
tet qđ habeat ſecum conteſtem.Ubi aūt plurium exigitur conſen-
ſus,ꝛ minus populi,ſufficit qđ teſtis concludat,Talis ſententia
ſic fuit lata,ꝛ tranſiuit in notitiam totius populi.Quomodo ſcio?
Scio,qꝛ totus populus erat preſens tempore ſententie.Tamen
cū hec probatio ſit difficilis,nec aliter cōmode haberi poſſit,puto
qđ ſufficit probatio per famam:ſicut propter difficultatē in tem-
pore,ita propter difficultatem materie ſufficiet probatio fame:ar-
gu.de teſti.preterea.Scio qđ tranſiuit in notitiam populi,qꝛ ma-
ior pars populi de hoc loquebatur:ꝛ ſic eſt publica vox,ꝛ fama,et
nullus contradicebat.Sed cum queritur,ſi conſuetudo populi ſit
notoria,non eſt neceſſaria hec difficultas:qꝛ iudex ſe debet de hoc
informare,vt ſuper notorio querendo a pluribus:ꝛ ſi habeat famā
69 modo predicto,puto hec ſufficere.¶ † Venio ad ſecundum de vſu
loquendi.Bar.in.l.Labeo.de ſup.lega.dicit qđ formabatur ſic ar
ticulus,qđ a decē annis citra,ꝛ per ipſum tempus vſus loquēdi in
hac ciuitate eſt,in qua verſabatur teſtator,qđ equus talis cōditio
nis appellabatur palafrede.ꝛ dicit teſtis vera eſſe in articulo con-
tenta.Jnterrogatus quō ſcit : qꝛ per dictum tēpus in ciuitate ſic
audiuit equū talis conditionis ab omnibus de hoc tractantibus
ꝛ loquētibus palafrede vocari.Secus ſi diceret qđ ſic cōiter dici-
tur:qꝛ non deponeret de ſuo ſenſu:cum dici potuerit ipſo abſente,
vel non audiente:vt not.Jnn.de teſti.cū cauſam.Sed ſi diceret qđ
ſic cōiter audiuit dici:ꝛ non repetit de tempore vel loco : an valeat
dictū.Dicit ibi Bart.qđ credit locum intelligi repetitū in cauſa
dicti,ꝛ tempus,ex quo dicit in articulo vera eſſe : ꝛ poſtea ſubmit-
tit,qꝛ ſic audiuit cōiter dici:iam ſe refert ad articulū:ꝛ ſic tempus,
ꝛ locus intelligitur repetitus,ſeu repetitū in articulo:vt ſi dicere-
mus qđ ſenſerit in cauſa de alio loco vel tempore,dicamus eum
dixiſſe diuerſa,ꝛ ſic caderet in penā falſi dicendo diuerſa,ꝛ contra-
ria.ff.de fal.l.eos.de teſti.cum tut.Et ſecundum hoc vult Bar.qđ
cōis vſus loquendi debeat eſſe continuatus.Ego contrariū tenui
ſupra:qꝛ hic vſus ſumitur prout ſonat in facto:ꝛ ſic ſufficit qđ ge-
neret habitū,vt dixi poſt Nico.de Mat.Nec obſtat.l.Labeo.que
dixit qđ oportet qđ ſit continuatum,ꝛ vſitatum:qꝛ vſitatum dicit
etiam firmatū tempore,capiendo vſum in facto,vt ſonat : ſecus ſi
80 vt ius,in quo maius exigitur tēpus,vt dixi.ſ.de cōi vſu vtendi:
vt.l.qđ ſi nolit.§.qꝛ aſſidua.ff.de edi.edic.ꝛ.l.excepta.C.loc.de agri.
ꝛ cenſi.l.dominus prediorū.li.xi.ꝛ.l.ſi prius.ff.de aqua plu.ar.For-
mabitur articulus qđ a decē annis ꝛ citra,ꝛ per ipſum tempus cō
munis vſus fuit in ciuitate qđ ille,qui emeret pannū de lino,habe
ret ad menſuram brachij maioris:ꝛ deponet teſtis,qꝛ dicit cōten-
ta in articulo eſſe vera.Jnterrogatus quō ſcit,dicit,quia ſic vidit
ementes in dicta ciuitate per dictū tempus ſic ad brachiū emen-
tes ꝛ vendentes menſurare ꝛ vendere.Et dicit qđ oportet conclu-
dere primum actū a tempore principij temporis.Sed vt dixi.ſ.cū
hic vſus ſit in facto,nō puto neceſſariā probationem temporis,li-
cet ſit vtile:ꝛ ſufficit,ſm eum,ſi dicat qđ vidit fieri a mille perſonis
81 de quibus nō recordatur.¶ † De cōi vſu intelligendi iſta verba,
Si filius meus deceſſerit,volo qđ bona mea deueniant ad talē.hec
verba ſecundum cōem vſum intelligendi habent iſtā ſignificatio-
nem,Si deceſſerit ſine liberis:formabit̄ articulus qđ a decē annis
citra,ꝛ per ipſum tēpus,cōis vſus intelligendi fuit qđ talia verba
Si filius meus deceſſerit,ꝛc.intellecta ſunt,ſi deceſſerit ſine liberis
ꝛ rūdebit teſtis contenta in articulo eſſe vera.Jnterrogatus quō
ſcit,dicit qꝛ per totū dictum tempus in dicta ciuitate audiuit ab
omnibus loquētibus de hoc,ꝛ hec verba ſic intelligebantur : quia
nemo dixit qđ mente non cogitauit:vt in dicta.l.Labeo.Qualiter
autem probatur fama,vide in.l.de minore.§.j.ff.de queſtionibus.

¶ De poſtulatione prelatorum. Rubrica.

1 ☞ Jura parum proſunt,niſi executioni mandentur.
2 Poſtulatio quid ſit.

1 ¶ Viſum eſt de iure ſcripto,ꝛ non ſcripto:† verum quia non pro-
deſſent iura eſſe,niſi forent,qui illa redderēt,id eſt,executioni man
darent:vt.l.ij.§.poſt originem.ff.de origi.iuris.de elect.vbi peri-
culum.§.preterea.libro.vi.ideo poſt illa iura intendit tractare de
miniſtris iuris,vt ſunt prelati,qui quo ad ius canonicum mini-
ſtri ſunt iuris:ſed quia illi aſſumuntur aut per viam electionis,
aut per viam poſtulationis:per viam poſtulationis aſſumuntur
inhabiles,qui abſqꝫ diſpenſatione tranſire non poſſunt : ideo poſt
predicta tranſit ad materiam de poſtulatione prelatorum:ꝛ primo
tractat de hac:quia illa expletur per viam gratie apoſtolice ſedis
communiter:ideo de illa tanquā digniori materia habetur.lxxxi.
2 diſtinct.per totum.repetitur in Sexto.¶ † Quero quid eſt poſtu-
latio?Dicit glo.de poſtu.c.j.libro.vi.quod poſtulatio,eſt gratioſa
petitio.Jſta petitio eſt nimis generalis : quia ſi peto mihi vnam
gratiam fieri,vel mecum in aliquo diſpenſari,iſta eſt poſtulatio,ꝛ
tamen non prout hic ſumitur.¶ Omiſſis illis,qui diffiniunt con-
ſiderandum in qualibet diffinitione circunloquendo proprietates
diffiniendi,alteri vero communes : ꝛ tunc proprie deſcribitur in
qualibet diffinitione, antequam perueniatur ad ipſam quid ſit,
oportet diffiniendum circunſcribi,ꝛ extrinſecis demonſtrationi-
bus demonſtrari.Secūdo oportet particulariter diffiniendi pro-
prietates proprias ꝛ cōmunes conſiderari:ꝛ tūc habetur perfecta
diffinitio.Primo hec habet vnam proprietatem,qꝛ debet fieri ab
habentibus poteſtatem eligendi in eccleſia:ꝛ in hoc habet cōe cum
electione.Habet etiam,qꝛ debet fieri hec poſtulatio ſolēniter,ſicut
electio,ſm formam.c.qꝛ propter.Tenent doc.de poſtu.c.j.ꝛ in hoc
concor.cū electione.Habet quartum,qꝛ debet fieri cū prelato:ꝛ hoc
eſt propriū ipſius poſtulationis:qꝛ dependet a proximo:qꝛ huius
admiſſio ꝛ cōfirmatio dependet a gratia,etiā inſpecta ordinata po
teſtate:ꝛ in hoc differt ab electione:qꝛ electus,ex quo eſt habilis,eſt
cōfirmandus a ſuperiore de iure.Requiritur etiam qđ fiat ad ali-
quā prelationē:ꝛ in hoc etiā cōuenit electioni.Habet aliud,qđ vi-
tium ſit tale,qđ ſit diſpēſabile,ꝛ expreſſum.Sic ergo poſtulatio eſt
ſuperioris iuris inhabilis ad prelaturā per eligēdi poteſtatē ha-
bentis ſolēniter vocari ab habēte poteſtatē gratioſa facta cōceſſio
inhabilitate diſpēſabili expreſſa.Dico ſuperioris,vt tollant̄ voca
tiones ad inferiora loca,que nō fiunt per viā poſtulationis.Dico
inhabilis:qꝛ ſi eſſet habilis,ꝓcederet per viā electionis.Ad prela-
turā dico qđ primo dixi.ꝑ eligēdi poteſtatē dico,qꝛ hec poſtulatio
actiue ſit per hñtem poteſtatē eligēdi.Solēniter dico,qꝛ ꝓprie nō
eligit̄,ſed vocatur.Ab habēte poteſtatē dico,qꝛ non oīs,ſed papa
pōt dare iſtā gratiā:ſed qñqꝫ legatus.Gratioſa dico,qꝛ nō depen
det a iure,ſꝫ gratia:qꝛ iſta electio nō valet de iure,ſed admittit̄ per
viā gratie.Jnhabilitate dico,qꝛ ſi inhabilitas eſſet indiſpēſabilis
non valeret poſtulatio.Expreſſa dico,quia ſi eſſet diſpenſabilis,
ꝛ non expreſſa,valeret poſtulatio.Secundo habes ſcire quod du-
plex eſt poſtulatio.Quedam eſt poſtulatio ſolennis:ꝛ de hac loqui
tur.ſ.Quedam non ſolennis,ꝛ que ſit de habili ad eligendum quo

ad ſe,ſed non habet liberum volatum,qꝛ monachus,vel clericus alterius dioceſis:⁊ tunc poſtulatio iſta ſic diffinitur: Poſtulatio, eſt ſolenniter electi ad tranſcendum a ſuperiore gratioſa legitime petita datio.

1 ☞ Poſtulare non poteſt,qui violat interdictum.
2 Capitulares actus ſunt in communi faciendi.
3 Appellationi extraiudiciali renunciatur per actum contrarium.
4 Epiſcopus alteri eccleſie alligatus non poteſt eligi,ſed poſtulari.
5 Unanimiter factum a capitulo quod dicatur.
6 Procurator conſtituitur extra collegium ad electionem proſequendum.
7 Procurator eccleſie particularis eſſe poteſt abbas.
8 Eligi nō poteſt ſuperiori dignitati alligatus abſqꝫ diſpēſatione.
9 Infamia nulla precedente quando procedatur ad inquiſitionem.
10 Electio ⁊,poſtulatio poteſt fieri in loco ſubiecto interdicto.
11 Poſtulatio poteſt fieri ad papam per procuratores.
12 Poſtulationis petende practica que ſit.
13 Publicum qd conſtat plurium relatu,dicitur pro certo conſtare.
14 Papa in quibus ſupplere poſſit.
15 Confiteri aliquid,⁊ non negare paria ſunt.
16 Confeſſio procuratoris preſente parte nocet domino.49.
17 Confeſſio vnius procuratoris,quando noceat alteri.
18 Sententiam ignorans non ligatur pena contrauentionis.
19 Sententia tribus modis poteſt intimari.
20 Literis intimatis altero de tribus modis creditur.
21 Proficere,⁊ ſufficere differunt.
22 Sufficere dicitur,quod dat finem.
23 Publicum dicitur,quod fit a multis ſcientibus.
24 Manifeſtum dicitur id,quod a multis predicatur.
25 Scientia preſumitur in facto alieno,quando illud eſt publicum.
26 Intimatio vt noceat intimato quomodo ſit fienda.29.
Sententia quomodo ſit intimanda,vt parti noceat.
27 Argui quandoqꝫ licet de ſtatuto ad ſententiam.
28 Statuti ſcientia preſumitur ſi generaliter eſt promulgatum.
31 Cardinalis poteſt mandatum apoſtolicum impetrare.
32 Extenſio diſpoſitionis in penalibus quando locum habeat.
Terre regis appellatione que comprehendatur.
33 Interdicti ſententia lata in terris regis,ad quas extendatur.
34 Eccleſia inferior ſeruare debet id,quod metropolitana.
Ignorantiā nō allegat eccleſia inferior de his,que fiunt a maiori.
35 Uitia debet ſuperior inquantum poteſt perſequi.
36 Ulciſci verbum refertur ad vindictam per modum iuſtitie.
37 Sententia regularis qualiter dictetur contra regularem.
38 Iudex,vel ſuperior,ex quo poſſunt ad iuſtitiam incitari.
39 Sententia debet in ſe cauſam expreſſe continere.
40 Eccleſie appellatione comprehenduntur canonici.
41 Poſtulari non debet is,qui eſt ad prelaturam habilis.
42 Ad prelaturam inhabilis,quando non ſit poſtulabilis.
43 Poſtulantes ſcienter inhabilem ſunt priuandi poteſtate poſtulandi.
44 Poſtulantes ſcienter inhabilem ſunt priuati poteſtate eligendi.
45 Appellatio impedit,⁊ ſuſpendit electionem.
46 Appellatio non ſemper ſuſpendit electionem.
47 Poſtulari quare non valeat violans interdictum.
48 Confeſſio defenſoris non preiudicat domino,niſi ratificet.
50 Infamia nulla precedente nō admittitur quis ad inquiſitionem.
Teſtes qñ poſſunt in cauſa examinis ſine iuramento deponere.
51 Electio vt dicatur facta legitime,debet inquiri de vita.
Promoueri quis impeditur propter malam famam.
52 Uiſitatores quam formam debeant obſeruare in inquiſitione.
53 Ignorantia cadit in dubio ſuper facto alieno.
54 Sententiam excommunicationis non dicitur ignorare ſi per famam audiuerit.
Fama certa ſuper re,de qua quis dubitat,reddit ipſum culpabilē.
55 Sententia excōicationis lata in abſentia non debet dici ignota.
56 Procuratoris ſcientia non nocet domino.
Sententiam inhibitoriam intimare non ſufficit procuratori, vt dominus teneatur.
57 Delegatus non poteſt mandatum pape interpretari.
58 Genitiuus eſt aptus denotare dominium rei,aut poſſeſſionis.
59 Delegatus poteſt mandatum reſcripti pape interpretari.
60 Interpretationi cuilibet an ſit ſtandum.
Conſuetudo non requirit neceſſario ſcripturam.
61 Terre regis appellatione non venit terra,cui adheret.
62 Pene quando extendende.
63 Genitiuus de ſuo ſignificato dat dominium,ſeu poſſeſſionem rei.
Suus ſua ſuū,pronomen,denotat ſtricta ſignificatione dominiū.
64 Poſtulari non debet epiſcopus ad prelaturam in cuius loco latum eſt interdictum.
65 Electio etiam pape,an poſſit fieri in loco interdicti.
66 Poſtulatio non caſſatur vitio poſtulati alligati dignitati.
67 Poſtulatio facta in eo,in quo nullus eſt defectus,non valet.
68 Poſtulatio caſſatur vitio indiſpenſabili poſtulati.
69 Poſtulatio vitiatur poſtulati vitio non faciliter diſpenſabili.
70 Poſtulatio annullatur vitio poſtulati etiam diſpenſabili,vbi ⁊c.
71 Poſtulatio caſſat vitio poſtulati partim expreſſo,⁊ partim tacito.
72 Poſtulatio ſi admittatur vt in ſponſum,an valeat.
Eligens inhabilem,peccat.
Poſtulatus admiſſa poſtulatione,habetur pro confirmato.
73 Poſtulantes indignum qualiter debeant puniri.
Extrema duo ad eundem finem tendentia diſpoſitum in vno trahitur ad reliquum.
74 Extrema duo ſe habentia vt preambula ⁊ cōſecutiua,diſpoſitum in vno extenditur ad reliquum.

1 AD hec. ¶†Impoſtulabilis eſt,qui violat inter
dicctū.h.d.Et ponitur primo minuſa po
ſtulatio.Scdo,poſtulantiū petitio.Tertio,poſtulatio
nis,alias petitionis impugnatio.Quarto poſtulati
duplex excuſatio.Quinto,excuſationū reiectio.Sexto,reprehen-
ſionis cōcluſio.Septimo,poſtulationis repulſio.Octauo,gratio-
ſa cōceſſio.Scda ibi:poſtulatur.Tertia ibi: verū.Quarta ibi: qd
nec.Quinta ibi:nec valet.Sexta ibi:ſed vide.Septima ibi.nos igi
2 tur.Octaua ibi:licet aūt.¶†Not.qd actus capitulares ſunt facien
di in cōi,⁊ per congregatos in vnū:⁊ ſic exigitur qd oēs ſint.ſ.de
elec.in Geneſ.per Inn.⁊.ſ.de reſcriptis.eam te.de conſti.cum oēs.
ſ.eo.bone.ſi.de cōſuetu.cū conſuetudinis.Jo.And.de rebus eccle.
3 nō alie.dudū.lib.vi.¶†Not.qd per actum cōtrariū,etiam per ex-
traiudicialē,renunciatur appellationi,etiā extraiudiciali.Idē in
iudiciali ſi appellatio forte fuerat,ne electio fieret:ſi poſtea appel-
lantes ſimul conueniant in electione faciēda,valet electio:qꝛ viden-
tur appellationi renūtiare.Ad hoc.ſ.de offi.dele.gratū.ad hoc de
4 appel.ſolicitudinē.¶†Not.qd epiſcopus alteri eccleſie alligatus
5 de iure non pōt eligi,ſed poſtulari debet.¶†Not.qꝫ illud dicitur
vnanimiter factū a capitulo,qd eſt factū ab eo nemine diſcrepan-
te.De verbo Concorditer,habes glo.in.c.cupientes.§.qd ſi.c.vbi
6 periculū.de elec.lib.vi.¶†Not.qd extra collegiū pōt quis conſti-
tui procurator ad proſequendā electionē,⁊ ad petendū cōfirmatio
7 nē,vel poſtulationis admiſſionē.¶†Et no.qd abbas pōt eſſe pro-
curator eccleſie ſecularis.Facit.c.ſopite.de cēſibus.vbi abbas fuit
8 pro clero eccleſie cathedralis.¶†Not.qd archiepiſcopus,aut ſu-
periori dignitati alligatus, quaſi nō habens liberā volūtatē,abſqꝫ
9 diſpenſatione apoſtolice ſedis nō eligit,ſed poſtulat.¶†Not.qd
nulla infamia precedente procedit quis ad inquiſitionē,vbi agit de
10 impediendo,quē a promotione.¶†Not.qd in loco interdicto ge-
nerali ſubiecto pōt fieri electio,⁊ poſtulatio ſeruantibus interdi
11 ctum.¶†Not.qd poſtulatio pōt fieri ad papā per procuratores.
12 ¶†Not.practicā petende poſtulationis:qꝛ ad inſtar libelli debet
primo precedere narratio.Scdo debet cōcludi,vbi petitur alliga-
tus alteri eccleſie,vt habēs preſtare cōſenſum preſtet aſſenſum fa-
ciende trāſlationis.Et no.qd hec petitio tanquā pendēs a gratia,
⁊ nō a iure,humiliter peti debet.Ex quo habes qd totū, qd eſt in
poſtulatione,pēdet a gratia.Ad hoc.ſ.eo.bone.Et hec ſunt nota-
13 bilia prime partis.¶†Not.ex ſcda parte ibi:verū.qd id dicit pro
quaſi certo cōſtare,qd conſtat plurium relatu,vel qd publicū eſt.
14 ¶†Not.in his,in quibus papa procedit ex officio,pōt ſupplere de
facto,maxime qñ ſunt publica,vel notoria,vel manifeſta.ad idē.ſ.
15 eo.bone.⁊.ſ.de elec.cū nobis olim.¶†No.qd paria ſunt,aliquē nō
negare,tacere,⁊ quid cōfiteri,qñ eſt in iudicio interrogat⁹,⁊ aſtrin
gitur ad cōfitendū veritatē.Secus ſi ad hoc tantū citaretur,⁊ eſſet
cōtumax,oportet qd cōtumax ſit in rñdendo.Ad id infra de ordi.
16 cog.cū dilectus.⁊ vide gl.in.c.ſi.de cōfeſ.li.vi.¶†Et not.qd cōfeſ-
ſio procuratoris tacita vel expreſſa nocet dño,⁊ qd cōtumacia procu
ratoris nocet dño quo ad hoc.vt nō reſpondens habeat pro cōfeſ
17 ſo:vide vt lit.nō conteſta.c.ij.¶†Not.qd vbi ſint plures cōſtituti
18 procuratores,cōfeſſio vnius videtur alteri preiudicare.¶†Not.in
ver.ipſius epi excuſationē.qd non ligat ad penā contrauentionis
ſnie ignorans ſniam.Ad hoc.c.ad apoſtolice.ſ.de cle.excom.mini-
ſtran.⁊ hoc qñ probabilis eſt ignorātia:vbi aūt eſt improbabilis,
19 ſic.¶†Not.ſi.tres modos intimandi ſniam hic expreſſos:qꝛ quan-
doqꝫ intimat a papa:qñqꝫ a legato,qui protulit loco illius:⁊ qñqꝫ
20 a delegato.†Et not.qd in oībus iſtis caſibus dꝫ credi literis inti-
mantis:de quo in.c.poſt ceſſionē.de proba.Et ſic actus intimandi
21 ſniam eſt indelegabilis.¶In verſ.qd nec ſufficit.† not.primo qd
aliud eſt proficere,⁊ aliud ſufficere.Illud dicitur proficere,qd iu-
22 uat ad finē:⁊ illud ſufficere,qd dat finem.de reſcriptis.ſtatutū.§.
23 ſ.in ver.canonicus.lib.vi.¶†Not.ſecundo qd id dicitur publicū,
24 qd fit multis ſcientibus:⁊ illud dicitur manifeſtum,qd predica-
tur a pluribus.ſ.de preſump.tertio loco.Iſtū text.tibi allego in.c.

veſtra.de coha.cleri.ad declarandum quid ſit manifeſtum,⁊ quid
25 publicum,⁊c.¶†No.tertio quod facti alteri ſcientia preſumitur,
quando id eſt publicum,⁊ manifeſtum,⁊ maxime quando illud in
publicum ab aliis obſeruatur, vel ab eccleſia metropolitana.
26 ¶†Nota ergo quod in intimationibus ſententiarum,⁊ aliorum
actuum,quia extra caſus expreſſos a iure non exigitur intimatio
alterius actus,quam appellationis.In ea enim ſeruanda eſt for-
ma cle.cauſam.de elect.Sed vbi alias extra caſum ibi comprehen
ſum exigitur intimatio,non eſt neceſſe quod proprie inculcetur au
ribus eius,ſed ſufficit quod ad aliquem publicum locum intime-
27 tur.¶†Not.quod de ſtatuto ad ſententiam quandoque arguitur.
28 ¶†Not.quarto quod ſtatuti preſumitur ſcientia in dubio,eo quod
eſt generaliter promulgatum,nec exigitur quod auribus ſingu-
lorum per literas,aut per ſpeciale mandatum intimetur,vt ligat.
29 ¶†Ex hoc nota quod vbi intimatio eſt facienda perſone ſingu-
larium,oportet quod fiat aut per literas,aut per procuratorem ha-
30 bentem ſpeciale mandatum ad intimandum.¶†No.quinto quo-
modo intelligatur illud,quod quotidie dicimus,Publice factū
preſumitur ſciri in loco,vbi factum eſt publice.¶In ver.nec va-
31 let.† not.primo quod cardinalis poteſt mandatum apoſtolice ſe-
32 dis impetrare.¶†Not.ſecundo quod ad participium cauſe,extē-
ditur participium cauſati:⁊ quod ad participium cauſe ſequitur
participium pene,etiam in materia ſtricta,etiam cōtra naturam,
⁊ vim verborum propriam ⁊ ſtrictam:nam appellatione terre re-
gis,comprehenditur terra,in qua rex eſt dominus,aut in cuius
eſt poſſeſſione:⁊ tamen propter cauſe delinquēdi participium,ex-
33 tenditur ad terram adherentem regi.quod nota.¶†Nota quod
interdicti ſententia lata in terris regis extenditur ad terras,que
non ſunt regis,ſi tamen adherent regi,in eo,propter quod eſt lata
ſententia:vnde in terris regis in facto damnato dominantur regi
34 adheſibiles.¶†Nota tertio quod inferior eccleſia arctatur ad ſer
uandū id,quod ſeruat eccleſia metropolitana:⁊ quod eius quod
ſeruat metropolitana intolerabilis eſt ignorantia inferioris eccle-
ſie:⁊ ſic in dubio in agendis quis debet trahere exemplum a ſupe-
riore,vt quod ſuperior facit,⁊ ipſe faciat.¶In verſic.nos igitur.
35 † not.primo quod ſuperior,inquantum poteſt,debet vitia perſe-
36 qui,⁊ maxime inobedientiam.¶†Nota ſecundo quod verbum
Vlciſci,quandoque refertur ad vindictam per modū iuſtitie:⁊ hoc
quando in rem refertur ad delictum:vt ſi ſtatutum,vel ius dicit,
37 Delictum poſſit vlciſci.¶†Nota tertio bonum tex.pro arenga
contra inobedientes:quia iſte tex.ad literam ponit tibi formam,
quando regularis vellet dictare ſententiam contra regularem ali
38 quem propter inobedientiam.¶†Nota quarto illud allegabile,
39 pro incitando ſuperiorem ad iuſtitiam.¶†Not.quinto,quod vbi
ex ſententia indeterminata ex cauſa poteſt alteri preiudicare pre-
ter ſententiantis intentum,cauſa eſt in ſententia exprimenda.De
hoc.ſ.de re iudi.ſicut ad hoc infra de elect.ſuper eo.⁊.c.conſidera-
40 uimus.¶†Nota ſexto,quod appellatione eccleſie cōprehendun-
41 tur canonici.¶†Not.ſeptimo hic in materia poſtulationis,quod
quandoque quis eſt habilis ad prelaturam,⁊ hic poteſt eligi,⁊ non
debet poſtulari.hoc non habet hic,ſed de elect.per totum.de po-
42 ſtula.prela.c.j.lib.vi.†Quandoque quis eſt inhabilis ad tranſitum:
⁊ tunc aut inhabilitas eſt indiſpenſabilis,vel non de facili diſpen-
ſabilis,vt quando habet originem a delicto:⁊ tunc non eſt perſo-
43 na poſtulabilis,vel de facili diſpenſabilis:⁊ ſic loquitur hic.¶†No.
vltimo,quod poſtulantes ſcienter inhabilem,ad poſtulandū ſunt
priuandi,non priuati poteſtate poſtulandi,niſi ſecum diſpēſetur:
⁊ ſic pena decretalis,cum in cunctis de elec.habet locum etiam in
44 poſtulante,que ibi ponitur in eligente.¶†Nota quod poſtulan-
tes ſcienter inhabilem,tacendo inhabilitatem,ſunt priuati pote-
ſtate eligendi,ſicut ⁊ eligentes.de electio.cum in cunctis.Et vide
docto.in.c.j.eod.titu.in.vi,qui limitant hoc modo hoc capitulum.
¶Ex predictis notabilibus venio ad apparatum,⁊ dicta doct.⁊
expediam per particulas.Nos hic habemus plura.Primo,po-
ſtulationis petitionem.Secundo ibi: verum.illius reprobationē.
Tertio ibi:in ipſius,primam excuſationem,⁊ eius reprobationē.
Quarto ibi:nec valet.ſecundam excuſationem,ſeu ipſius reproba
tionem.Quinto ibi:nos igitur.pape determinationem quo ad po
ſtulationem.Sexto ibi:licet autem.habemus poſtulantium gra-
tiam circa eligendi poteſtatem.Videamus ergo hec quinque.
45 ¶†Venio ad primam partem:⁊ in illa ſignantur aliqua contra-
ria:quia hec appellatio debuit impedire electionē.de electio.cum
46 nobis olim.¶†Sol.Dic enim glo.prima quod aliquis erat defe-
ctus in appellatione,vel quia non ſuberat cauſa legitima appel-
landi,vel quia ſecundum docto.non erat ſeruata forma,de qua ho
die eod.tit.c.j.⁊.c.vt circa.lib.vi.¶Vel tertio dato quod appella-
tio fuerit legitima,fuit voluntarie cōueniendo in vnum ab ea re-
ceſſum:vel iſti fuerunt ita pauci quod appellatio nil proficiebat,
⁊c.¶†Et opponitur quod ex illa cauſa poſtulatio fuerit nulla,ſci
licet quia facta poſt,⁊ contra appellationem.Solu.vt in glo.pri-
ma,quia non erat legitima appellatio:⁊ per conſequens ſi fuit hic
appellatum,appellatio non tenuit.Dic quod ab ea fuit ex conſen
ſu partium receſſum:vel nulla fuit,quia facta contra formam ca-
47 pituli primi infra de elec.lib.vi.¶†Venio ad ſecundam partem,
⁊ quero primo quare nō valet poſtulari violans interdictum R i-
cit glo.ſuper verbo Seruaſſet.quam quidam non habent,quia
erat ſuſpenſus.de exceſſibus prelato.c.tanta.ſ.titu.proximo.cum
48 dilectus.⁊ hoc ſentit glo.fina.† Poſtea oppo,quia videtur quod
confeſſio procuratoris non noceat.ff.de interroga.actio.l.⁊ ſi ſic.
49 alias,⁊ ſi ſane.§.ſi defenſor.¶†Solu.Confeſſio procuratoris no-
cet domino:⁊ an,⁊ quando,plenius habes vt lite non conteſta.c.j.
C.de confeſſis.l.j.per Cyn.⁊ per docto.in.l.certum.§.ſed an ipſos.
ff.de confeſſio.Confeſſio aduocati etiam aliquando nocet: an et
quando: de appella.cum cauſam.de cenſibus.olim.Confeſſio de-
fenſoris non preiudicat domino:ſic loquitur contrarium,niſi ra-
tificet,vt ibi.¶Sed dices,ex quo tollitur cōfeſſio:quia non ſequi-
tur,non negauit,ergo confeſſus eſt:quia non negare,eſt medium
inter negare,⁊ confiteri.Solu.Dicunt docto.quod quandoque eſt
arctatus procurator ad reſpondendum veritatem,⁊ tacet,illud
habetur pro confiteri:de quo per glo.de confeſſis.c.ij.li.vi.Quod
intellige verum,vt ibi.Vel dic quod hic confeſſus eſt,proponen-
do excuſationem.Ad.l.ceterum.§.pen.ibi loquitur in confeſſione
50 contra naturā,que non preiudicat in principali confitenti.¶†Se
cundum contrarium ſignatur circa hanc partem: quia videtur
quod non debuerit papa ex officio repellere,nec inquirere de deli-
cto huius,ex quo non precedebat infamia:vt patet.ſ.de accuſa.cū
oporteat.⁊.c.qualiter ⁊ quando.¶Solu.Quando agitur de cri-
mine tam premoti:⁊ de iſto non inquiritur,niſi infamia preceden-
te,vt ibi.Si agitur de crimine promouendi,tunc quia ex officio
examinans habet de hoc inquirere,⁊ tenetur,ſi non inquirat,po-
teſt ex officio querere de perſona ipſius,⁊ de vitiis inhabilitanti-
bus tam reſpectu ſcientie,quam reſpectu morum,quam etiam re-
ſpectu etatis,⁊ de aliis criminibus: vt patet de electio.nihil.⁊.c.ſi
poſtquam.⁊.c.cum nobis olim.Quod nota:quia aliquo caſu pro-
ceditur ad inquiſitionem nulla precedente infamia:⁊ erit practica
inquirendi,ſecundū Inn.ſcilicet,quod procedetur de plano abſque iu
ramento:⁊ inquiretur in genere de crimine promouendi,non in
51 ſpecie.ff.de queſtioni.l.i.§.queſtionem.†Queri enim debet de ha-
bilitatibus ⁊ inhabilitatibus,⁊ de fama vel infamia eius:⁊ ſufficit
quod ſuper his portet literas teſtimoniales,dummodo promo-
uendus non habeat contradictionem,nec laboret infamia.ij.q.i.
alias.vj.determinationes.nec ſunt teſtes vt teſtes recipiendi,vt
dicit Inn.⁊ declarat Io.And.quia in tali actu non habebunt iu-
rare,quando ſit inquiſitio contra non infamatum.Ad hoc de co-
52 ha.cleri.⁊ mu.tua.† Et dicit Inno.hanc formam ſeruandam,quā
do eccleſia viſitatur:de offi.ordi.c.j.⁊ idem quando ſit inquiſitio in
capite,⁊ in membris:de re iudica.cum I.⁊ A.excepto quod tunc
iurant teſtes dicere veritatem de omnibus reformandis,⁊ de cri-
minibus exceptis.ſ.de accuſa.qualiter ⁊ quando.In ſpeciali vero
inquiſitione non iurant de omnibus,nec de occultis,ſed de his,
53 quibus facta eſt copia infamato:de accuſa.qualiter.ij.¶†Venio
ad tertiam excuſationem,que eſt tertia pars in ver.in ipſius.⁊ op
pono quod excuſatio fuerit bona,quia preſumitur ignorantia:vt
l.verius.ff.de proba.⁊ eſt caſus in.l.numerus.ff.de iur.⁊ fac.igno.
⁊ quia decretum,quod ignoratur, non ligat.ff.de decre.ab ordi.
fa.l.fin.cum ſimilibus.quia non ſufficit procuratoris ſcientia: vt
54 ff.de peti.here.l.item veniunt.§.petitum.¶†Sol.vt in glo.quia
ſi certum eſt,quem ignoraſſe ſententiam,ea non ligatur.ſ.de cle.
excommu.mini.apoſtolice.et ita procedunt contraria.Sed data
ſcientia vera,vel preſumpta,hec non excuſat:imo tunc certum eſt
quod ſciuit,ideo ligatur.Et ſurgit preſumptio ſcientie a publici-
tate,vt hic:quia hoc factum fuerit publicū.Et allegat iura.Ideo
concluſio eſt,quod circa publice nota non preſumitur ignorantia:
circa ſic non nota bene preſumitur ignorantia.Aut ergo conſtat
quod ſciuit:⁊ planum quod preiudicat.Aut conſtat quod ignora-
uit:⁊ non preiudicat.Aut eſt dubium an ſciuerit:⁊ tunc aut factū
eſt publicū:⁊ preſumitur ſcientia in dubio.Aut non eſt publicum:
⁊ tunc aut eſt ſibi notificatum,ſaltem per famam:⁊ ſufficit quo ad
reddendum eum culpabilem:vt patet de ſenten.excommu.inqui-
ſitionem.Et ſi dubitaret,licet per famam audiuerit,non excuſa-
tur,vt hic patet,de cle.excommu.miniſtran.illud. Per hoc non
obſtat.ff.que ſenten.ſine appel.reſcind.l.i.§.item cum ex eo edicto,
quia ibi edictum nō fuit publice propoſitum : alias valeret,etiam
ſi allegaret quod tranſiuerit in notitiam.Vide gl.in.c.eccleſia ſan
55 cte Marie.¶†Nota bene hanc gl.⁊ tex.ad concludendum quem
ſciuiſſe excommunicationem,vel aliam ſententiam,non eſt neceſſe
quod ſpecifice ſibi intimetur ſecundum formam cle.cauſam de ele-
ctio.quia illa tantum dat formā appellationis:ſed ſufficit ad con-
cludendam ſcientiam,per quam culpabilis reddatur,quod pu-
blice fuerit propoſita ſentētia in partibus illis,in quibus eſt per-

ſona,cuius ſcientia exquiritur:ꝛ hoc vult text. Sufficit ergo quod
ad aliquem locum publicum ſit deſtinata. Item ſufficit quod ſit
intimata,ita quod de eius prolatione ſit fama. Aduerte tamen qđ
non ſufficit famam fuiſſe,ſed oportet quod probet duo,quod fa-
ma fuerit,ꝛ quod illa fuerit cognita illi,de cuius agitur ſcientia.
56 quod nota,quia quotidie hoc contingit.† Item non ſufficit quod
ſit procuratori intimata,vt dicatur illius habere notitiam. Nec
obſtat cle.cauſam.quia ibi ſit intimatio ad concludendam validi-
tatem appellationis:hic ad afficiendam perſonam,vt poſt ſenten
tiam incurrat aliquam penam,vel aliquod odictum,que perſona
lia ſunt:tunc dico quod non ſufficit,intimationem fieri procura-
tori.Ad hoc vt lite non conteſt.c.i.ꝛ quod no.ff.ſi quis ius dicenti
non obtempe.l.i.§.ſi procurator.hec bene nota. Alij modi certifi-
candi colliguntur ex tex.quando per literas eius,qui ſententiam
tulit,ſit intimatio:ꝛ illis literis quo ad hoc credendum,eſt. Item
quando ſit intimatio per alium ſuperiorem,ꝛ maxime delegan-
tem. Item quando ſit intimatio per literas executoris ad hoc de-
putati vt denunciet. Item quando per procuratorem,qui conſti-
tuitur ad intimandum. Et aduerte,quia videtur quod iſte act⁹ ad
intimandum exigat ſpeciale mandatum,vt dicit hic textus ibi:
ſpeciale mandatum. Et ſic nota quod illud,quod operatur ſpecia
le mandatum,operantur litere. Nota illam gloſſ.que ſequitur de
57 conſtitutione quando ligat:dixi de conſtit.c.ij. ¶ † Venio ad quar
tam partem,in qua ponitur ſecunda excuſatio,ꝛ eius repulſio:ꝛ in
illa preſupponitur,excuſationem non profuiſſe,quod terra non
eſſet regis:quia ſic interpretatus eſt legatus mandatum. Duo ob
uiant huic parti:ꝛ primo quod legatus non potuit mandatū pa-
58 pe interpretari.ſ.de ſent.excommu.inter alia.† Secundo videtur
quod poſito quod potuiſſet,male ſit interpretatus:quia hic terra
regis non erat. Genitiuus enim aptus natus eſt notare dominiū,
aut poſſeſſionem:vnde non poteſt regere ex natura ſua,quod eſt
alterius,ex natura poſſeſſionis:vt patet de religi.l.ij.§.in locum.
Et quia non erat terra regis,ſed ei adherens,ergo non compre-
hendebatur in ſententia interdicti:ꝛ ſic mala fuit interpretatio.
59 ¶ † Ad primum reſpondet gloſ.quod ſpeciale eſt in legato,quod
poſſit mandatum pape interpretari:vel hic habuit in mandatis
a papa,ſecundum Hoſt.vel papa ratificauit. Sic intelligit Inno.
vel hic incidenter interpretatur,ſicut ꝛ poteſt legem interpretari,
60 ꝛ conſtitutionem:de verb.ſig.ex parte. ¶ † Nunquid autem cuili-
bet interpretationi ſit ſtandum. Dicit gl.quod quedam eſt inter-
pretatio generalis,ꝛ neceſſaria in ſcriptis redigenda,vt princi-
pis:vt dicunt iura,que allegat in contrarium.C.de legi.cum ſimi.
Alia eſt generalis,ꝛ neceſſaria,ſed non in ſcriptis redigenda,vt
conſuetudinis:ꝛ ſic videtur quod de eſſe cōſuetudinis non ſit ſcri-
ptura. Docto.ponunt in.c.ſin.ſ.titu.proxi. Tertio non eſt gene-
ralis,eſt tamen in ſcriptis redigenda:vt ſententia iudicis,quam
tulit in facto priuatorum ſententiando,ꝛ in quo ad illam cauſam
interpretando.ff.de re iudi.l.Paulus. Alia eſt non generalis,nec
in ſcriptis redigenda:vt eſt ſententia magiſtri. Hoc verum de ne
ceſſitate,ſecundum Hoſti.ꝛ vt ſit publica,niſi quatenus eius ra-
61 tio pungit. ¶ † Ad hoc ſecundū dicit gl.que incipit,que regi.qđ
attenta ſignificatione ſtricta non comprehenderetur terra iſta:qꝛ
licet eſſet adherens regi,non erat per hoc terra regis:ſed attenta
lata ſic:qꝛ poteſt dici latiſſime terra regis,que adheret regi. Sed
tunc vltra nos ſumus in penis,in quibus non habet locum extē-
ſio,ſed ſtrictiſſima debet fieri ſignificatio:vt patet in regula,in pe
nis.de regulis iuris.lib.vj. Dic quod ſtricte faciēda eſt interpre-
tatio,niſi ex participio cauſe,propter quam ſit ſententia,ꝛ pena
imponitur,extendatur ad naturam ſententie,que extendibilis eſt
ꝛ ſic iſte ſententie interdicti ꝛ excommunicationis extenduntur ex
participio in facto damnato:de ſenten.excommu.c.ſi concubine.
Ad propoſitum,adherebat iſta terra regi in facto damnato per
interdictum:ꝛ ſic hec terra participabat de cauſa interdicti:ergo
62 ad eam ſit extenſio. ¶ † Ex quo tu habes,quia licet pene in mate-
ria ſtricta non extendantur ad participium rationis ꝛ cauſe in ge
nere,ſi tamen datur participium cauſe in ſpecie,ſit extenſio ad ex-
tremum,qđ participat de ſpecifica cauſa,etiam contra propriam
verborum naturam,ꝛ ſignificationem.quod not. Et ſic limitatur
authen.quas actiones.C.de ſacroſan.eccle.ꝛ qđ ibi ſcribunt doct.
63 de elec.ſtatutum.lib.vi. ¶ † Not.glo.qđ genitiuus de ſuo proprio
ſignificato ſignificat dominiū,ſeu poſſeſſionem. Vide bonam glo.
pro hoc in.c.pro illorum.ſ.de preben. Facit qđ ſi ſtatuto puniretur
ingrediens rem alterius,vt intelligatur etiam de poſſidente.
¶ Vel ſecundo ſecundum gl.poteſt dici qđ iſta terra erat ſub iu-
riſdictione regis,licet non eſſet ſub dominio,ꝛ proprietate regis,
Et ſic habes qđ genitiuus quandoqꝫ ſignificat ſolā poſſeſſionem
iuriſdictionis,vel reſpectu alicuius iuris.quod etiam eſt notan-
dum. Vel forte iſta terra erat dotalis:ꝛ ſic erat dominus.C.de rei
ven.l.dote ancillam. Interdicta autem terra,quam cuius tenet,an
pignorata ſit interdicta. Dicunt doc.hic,quod ſic. Allegant de re

iudi.cum Bertoldus.quia habet poſſeſſionem.ff.de vſucapionib.
l.ſerui nomine. Dicunt doc.ſi dicat,Terra ſua interdicatur:quia
tunc Sua,notat dominium,non includeretur impignorata:vide
tex.vbi not.ſolam ſubiectionem ſine dominio,de verb.ſig.c.ij.lib.
vi. Sed ibi profertur in re,in qua non cadit dominium:terram au
tem adherentem regi,quidam dicunt propinquam,que ſuſtinet
ſimilem penam ratione propinquitatis:de pen.diſt.i.§.econuerſo.
Hoc falſum:qꝛ per hoc ſequeretur qđ vna terra interdicta,omnes
eſſent interdicte:qꝛ ſi prima,ꝛ ſecunda,ꝛ ſic in infinitum. Dic qđ
adherens dicitur illa,que adheret in delicto,ꝛ in cauſa,propter
quam eſt ſententia promulgata. Niſi ſaluares contrarium,quod
intelligatur de coherenti propinqua,non de coherente coherenti:
de ſent.excommu.c.ſi ciuitas.li.vj. Hinc eſt quod dicimus qđ ex-
communicatio non tranſit in tertiam perſonam:de ſenten.excom.
64 cum deſideres. ¶ † Venio ad penultimam partem,ſcilicet deter-
minationem,alias declarationem pape,erga poſtulationem:ꝛ vi-
detur qđ alia ratione papa potuerit,ꝛ debuerit reprobare hanc
poſtulationem factam de Altiſiodorenſi epiſcopo ad archiepiſco-
patum:quia,vt hic patet,hanc metropolitanā eccleſiam compre-
hendebat interdictum:ergo reperiebatur poſtulationem factam
eſſe in loco interdicto:ꝛ ſic valere non debet:de elect.cum inter R.
65 † Cuius gratia Joan.Andr.reuocabat in dubium,nunquid ele-
ctio facta in loco interdicto valet. Hugo de Vercellis quod ſic:qꝛ
hic actus eſt potius quidam contractus,vel quaſi.ſ.ut.i.cum in-
ter canonicos.ergo non inficitur ab interdicto:quia ſola inficiun-
tur ſacramentalia:de ſenten.excom.c.ſin.lib.vi.de eo,qui duxit in
ma.ſignificaſti. Contrarium tenet Archidi.xxiij.diſt.in nomine
Domini. Joan.Andr.tenet primum:quia hoc non expreſſum:er-
go ꝛc.ij.q.v.c.conſuluiſti.ꝛ quia penale non extenditur.de pen.diſ.
i.pene.ꝛ in regula,in penis. Non obſtat decre.cum inter R.quia
ibi erat interdictum non in rem latum,ſed in perſonas,per quod
concludebatur ſuſpenſio:ergo ꝛc.vt.ſ.titu.proxi.c.cum dilectus.
¶ Non obſtat de elect.vbi periculum.lib.vi.§.porro.quia ibi ſpe-
66 ciale in electione pape:ꝛ nihilo minus ibi facta tenet. ¶ † Secun-
do huic parti obuiat:quia non debuit propter vitium poſtulati
caſſari poſtulatio:cum demum debuit haberi acceſſus ad ipſum,
quando datur vitium in poſtulato:alias enim prouideretur per
viam electionis:vt patet de electio.per totum ꝛ ad hoc totus hic
titulus.50.diſt.Cenomanē. Solu. Hic erat duplex vitium. Pri
mo,quia hic vt epiſcopus alligatus non habebat liberum vola-
tum preter diſpenſationem apoſtolice ſedis:ꝛ in iſto propter iſtud
non impeditur,nec reijcitur poſtulatus. Aliud erat impedimen-
tum,ſcilicet propter non ſeruare interdictum:ꝛ iſtud eſt quod re-
67 pellit. ¶ † Conclude ergo,quādoqꝫ nullus datur defectus in pro
mouendo,ꝛ debet eligi:ſi poſtularetur,non valeret poſtulatio.
68 † Quandoqꝫ datur defectus in eum,ꝛ vitium eſt indiſpenſabile:ꝛ
69 tunc non valet poſtulatio:de elect.innotuit.quod ibi not.† Aut in
ipſo datur defectus,ꝛ vitiū eſt diſpenſabile,ſed non faciliter:ꝛ ad-
70 huc non valet poſtulatio:de renuntia.poſt trāſlationem.† Quan
doqꝫ datur defectus,ꝛ vitium eſt diſpenſabile,ꝛ non exprimitur
71 vitium in poſtulatione:ꝛ non valet poſtulatio,vt hic.† Quandoqꝫ
exprimitur alterum vitium,ꝛ alterum non:ꝛ idem,vt hic. Quan-
72 doqꝫ omne vitium exprimitur:ꝛ valet poſtulatio. ¶ † Quero ter-
tio quo ad iſtam partem,nunquid eo qꝫ quis eſt poſtulatus,ꝛ ad-
miſſa eſt poſtulatio,iſte dicatur prouiſus. Quidam quod non:qꝛ
non conſentit poſtulans in eum vt in ſponſum:hec enim poſtula-
tio eſt quoddam preambulum ad aperiendam viam ad electionē.
Ideo dicit Innocen.quod licet ab olim promiſcue eligentes vte-
rentur iſtis verbis,Eligo,ꝛ Poſtulo,inter eas tamen hodie eſt
differentia,ꝛ per iura,ꝛ conſuetudines:quia eligens conſentit de
preſenti in electum vt ſponſum,per quod ſi conſentit in inhabi-
lem,peccat,ꝛ punitur,vt patet in.c.cum in cunctis.ſ.tit.i. Sed po
ſtulans non conſentit in eum vt ſponſum,ideo non peccat. Dicit
tamen quod conſuetudo curie habet quod eo quod poſtulatus eſt
ꝛ admiſſus,quod ſit ſponſus,ꝛ prouiſus habeatur. Dico,quedā
eſt poſtulatio non ſolennis,que quādoqꝫ ſit ad preparationem ele
ctionis,vt eſt quando aliquis vult eligere monachum,vel alliga-
tum:quia aliquando poſtulant ab eo,ſine cuius licentia liberum
non habet volatum:ꝛ hoc nō facit ſponſum,etiam admiſſum per
ſuperiorem:imo ſolum preparat,ꝛ habilitat perſonam vt eligi
poſſit. Sic loquitur Hoſ. Quedam eſt poſtulatio ſolennis,in qua
debet ſeruari forma decre.quia propter.quia omnia fuerant ſolen
nia,niſi quod non conſentimus de preſenti in eum,niſi quatenus
ſuperior concedet:ꝛ tunc antequam admittetur per ſuperiorem,
hic nullum ius habet,poſtquam admiſſus eſt prouiſus:quia cen-
ſetur tacite in eum conſentire,ſi ſuperior ſecum diſpenſabit:ſic lo-
quitur hic. Nec obſtat.c.ij.de elect.lib.vj.quia tacita conditio po-
teſt adeſſe,vt hic,licet non expreſſa,vt ibi. ¶ Venio ad vltimam
partem,que vltima dicit quod iſti erant priuandi poteſtate eligen
di,niſi papa ex gratia remiſiſſet. Huic parti obuiant duo. Primo
de con

de contradictione litere:quia papa primo videtur velle quod non
peccaſſent:quod patet,quia dicitur quod hoc non fecit propter
poſtulantium perſonas.Secundo in fin.dicit contra.Solu.Pri-
mum dixi habito reſpectu ad gratiam,quam facere volebat,non
73 habito reſpectu ad ius:quia in veritate peccauerat.¶ †Secundo
obuiat decre.quia non videtur quod poſtulantes indignum de-
beant puniri pena concilij:quia concilium loquitur de eligenti-
bus,& hi ſunt poſtulantes:& in penis non fit extenſio de caſu ad
caſum,etiam ſuppoſita eadem ratione ſtatuendi:vt patet in.c.ſta
tutum.de elec.lib.vi.in authen.quas actiones.C.de ſacroſan.eccle.
Sol.Hic non fit extenſio hominis,ſed iuris:quia papa hic illam
penam extendit ad poſtulantes.Homo enim non extendit,vt ibi:
ſed ſic ius,vt hic.Hec non eſt bona:quia papa hic loquitur decla-
ratorie.Quod patet,quia factum eſt preteritum:ſi papa diſponen
do hoc feciſſet,hic non debent iſti puniri:de conſtitu.c.ij.&.c.fina.
74 †Uel quedam ſunt,que habent ſe inſimul vt preambula,& conſe-
cutiua,& ſtatutum,& in conſecutiuo extendit penam ad preambu-
lum:nam poſtulatio habet ſe preambule ad electionem:pena in
actu eligendi extenditur ad preambulum poſtulandi ex illa regu
la,quod prohibito conſequenti,& omne antecedens ad illud vide-
tur prohibitum.nota illud.Uel ſecundo,quandoque duo extrema
habent ſe ſic connexe quod quanquam ſint ſeparata in modo,ſunt
tamen connexa in fine:quia cuiuſque finis eſt idem:& tunc diſpoſi-
tum in vno extenditur ad reliquu:& hoc,quia idem dicuntur pro-
pter participium finis. ¶ Quedam ſunt omnino ſeparata & ex
parte modi,& ex parte finis:& tunc diſpoſitum in vno,non extendi
tur ad reliquum.Sic loquitur contrarium:nam hic tenditur ad
reliquum.Electio,& poſtulatio ordinantur vt modi ad eundem
finem,ſcilicet promiſſionis eccleſie.Idem not.gloſſ.de elec.quam
ſit.libro.vi.& de electio.ſciant cuncti.eo.lib.Nam extenſio fieri non
dicitur.Dicit glo.non omnimoda eſt ſimilitudo,ergo de tempo.
or.c.i.lib.vi.in glo.magna.Nec extendi dicitur,ſi extendatur ad
caſum incluſum in mente.Glo.de elec.ſi poſtquam.libro.vi.in glo.
mentem.Item quod hec extenſio fit,quando reperiuntur duo ex-
trema communiter in iure parificata:glo.eſt de elect.ſi poſtquam.
in glo.ſi prouiſione.libr.vi.Secus autem,ſi in aliquo caſu in duo-
bus extremis reperiretur idem depoſitum:quia tunc non fieret
extenſio.Ita dicit glo.de elect.quanquam.libr.vi.in glo.fin.Secus
ſi reperiantur duo extrema,& in vno lex extenſiue in eadem mate-
ria apparet,diſpoſitum in vno,habet locum in alio:quia tunc no-
ua diſpoſitio ſuper altero extremorum extendetur.glo.in.l.quod
non ratione.ff.de legi.&.l.quod ſeruo.C.de fur.& in.l.que contra.de
regu.iur.lib.vi.¶ Aduerte tamen quod licet non ſufficiat vna ſi-
multanea diſpoſitio,ſi tamen reperiatur in iure vna ſimultanea
diſpoſitio,illa communis,& pluries repetita,habet illam vt pro
parificatis.Gl.eſt notabilis,& non eſt alibi.de electio.c.ſi poſtquã.
in glo.prouiſione.& per iſta tollentur hic contraria:quia poſtula-
tio,& electio communiter in iure in eis eſt idem diſpoſitum.De
iſta materia vide plene.ſ.capitulo proximo.Florentie.

1 ¶ Poſtulationem caſſatam innouans,eſt eligendi,& poſtulan-
di poteſtate priuandus.
2 Caſſare verbum quandoque refertur ad id,quod eſt nullum.
3 Innouari quid dicatur.
4 Epiſcopus vt alligatus poſtulatur,& non eligitur.
5 Poſtulantes indignum priuantur poteſtate eligendi.15.
6 Poſtulatio iterata non valet,caſſata poſtulatione.
7 Electio facta per pauciores in numero,quando valeat.
8 Capitulum peccans in actu poſtulandi,priuatur poteſtate eligen
di & poſtulandi.
9 Poſtulationis admittende practica que ſit.
10 Legatus de latere non poteſt poſtulationem prelati admittere.
Poſtulationis admiſſio ſolius eſt pape.
11 Poſtulationis admiſſio de ſe non dat licentiam tranſeundi.
12 Abſoluendi,& dandi licentiam tranſeundi,practica que ſit.
13 Poſtulatio poteſt licite admitti antequam licentia detur.
14 Poſtulatio de indigno,non debet caſſari tanquam mala.
16 Poſtulantes ex quibus cauſis poſſint a poſtulatione reſilire.
17 Poſtulatio facta in diſcordia,& admiſſa,an valeat.
18 Eligendi poteſtas ad non priuatos deuoluitur,alijs priuatis.
19 Capitulum an poſſit ſuſtineri per vnum ſolum.
20 Uniuerſitatem non facit vnus,imo ſaltem tres requiruntur.
Collegium non poteſt in vno principiari,nec ſubſiſtere.
21 Conſecrandi ius in tribus archiepiſcopis conſiſtit.
22 Electio facta ab vno ſolo non valet,licet ceteri male elegerint.27.
23 Uniuerſitas remanet in vno.
24 Pluralis locutio,quandoque in vno poteſt contineri.
25 Eligendi poteſtas non transfertur omnino in vnum.
26 Uniuerſitatis iura poſſunt in vno transferri.
28 Eligentes indignum an ſint priuati,vel priuandi iure electionis.
29 Legatus non dat licentiam tranſeundi de vna eccleſia ad aliam.
30 Electio & confirmatio quibus verbis confirmentur.

1 GRatum. ¶ †Qui poſtulationẽ caſſatam in-
nouat,eſt eligendi & poſtulandi po-
teſtate priuatus.h.d.¶ Prima recitat relationem le-
gati continentem proceſſum canonicorum Senonen-
2 ſium.ac ipſius legati approbat proceſſum,ibi:nos igitur.¶ †No.
primo quod verbum Caſſare,quandoque refertur ad id,quod eſt nullum.
3 Uide vt lite non conte.accedens.¶ †Nota ſecundo quod id dici-
tur innouari,quod alias factum fuit quo ad rude factum,licet nõ
4 foret validatum.¶ †Nota tertio quod epiſcopus vt alligatus po
5 ſtulatur,& non eligitur.¶ †Nota quarto quod poſtulantes indi-
gnum ſemel poſtulatione reiecta,ipſo iure priuantur poteſtate eli
gendi.An videtur quod ſint priuandi,quando poſtulant impo-
6 ſtulabilem:dic vt.ſ.c.proximo.antequam caſſetur.¶ †Et nota
quod caſſata poſtulatione,non valet poſtulatio iterata:ſecus ſi
7 caſſata poſtulatione fiat electio:vt patet de elec.innotuit.¶ †No.
quinto vnam regulam in materia electionis,de qua multũ audie-
tis clamare in c.i.de elec.quod in actibus collegij aliquibus priua
tis ipſo iure poteſtate vocis dãde,hec poteſtas deuoluit ad alios,
licet numero pauciores,& vires capituli ſunt in nõ priuatis,adeo
quod factum per illos,licet numero pauciores,valet,ex quo in
ipſos datur deuolutio poteſtatis,qui ipſi tunc non ſunt ſolũ pars
capituli,ſed totum capitulum.Quod nota.Et ſic limitatur quod
factum a minore parte capituli,non va:quia illud procedit,quãdo
poteſtas maioris ad eos non eſt deuoluta.Et nota quod ad vali-
dandam electionem,vel poſtulationem,etiam vnico contextu fa-
ctam,ſufficit ad minorem in eodem contextu poteſtatem fore de-
8 uolutam.de quo dicetur.ſ.de elect.dudum ¶ †Nota ſexto quod
capitulum peccando in actu poſtulandi,non ſolum priuatur pote
9 ſtate poſtulandi,ſed etiam poteſtate eligendi.¶ †Nota ſeptimo
practicam poſtulationis admittende,quia non confirmatur,cum
nihil ibi ſit,quod confirmetur,eo quod ius nullum tribuitur,ſed
tantum admittitur,vel repellitur,& poteſt admittẽs dicere,quod
10 de tali prouidimus.† Et nota quod legatus de latere non poteſt
admittere alligatum epiſcopatui,nec etiam poteſt dare licentiam
tranſeundi,niſi a papa confirmetur.Et ſic admittere poſtulatio-
nem in epiſcopum de alligato ad aliũ epiſcopatũ,ſolius eſt pape.
11 Ad hoc de tranſlatio.prelato.per totum.¶ †Et nota quod per
admiſſionem poſtulationis,non videtur data licẽtia tranſeundi.
12 ¶ †Nota octauo practicam abſoluendi,& dandi licentiam tranſ-
13 eundi.†Et nota quod poſtulatio poteſt admitti,& de eo prouide
ri ante,quam detur licentia tranſeundi:et ſic prepoſteratio quod
prius prouideatur,quã licentia detur,non videtur vitiare poſtu-
14 lationem.†Primum dubium cum gloſſa prima obſtat:quia po-
ſtulatio fuit nulla,eo quod de indigno:ergo nõ poteſt caſſari.So.
Caſſatam.i.caſſam nuntiatã:vel caſſatam.i.nõ admiſſam.¶ Hic
habemus duo.Primo poſtulationem vnam,que confirmatur:al
teram,que repellitur.Secundo habemus factum legati,etiam ad
mittendo poſtulatum priuſquam confirmetur.¶ Uideamus pri
mo aliqua circa poſtulationẽ reiectam.Secundo,aliqua circa ad-
miſſam.Tertio,aliqua circa poteſtatem faciẽtium admiſſionem.
15 Quarto,aliqua circa ipſam admiſſionem legati.¶ †Ad primum
circa poſtulationem reiectam,habes caſum quod non valet poſtu
latio de inhabili:& quod poſtulantes priuantur poteſtate poſtulan-
di,& eligendi.Et cauſa huius aſſignatur in ſecunda gl.que eſt cla-
ra:& aſſignatur etiam in.c.precedenti.Propter hoc doct.hic po-
nunt multos caſus,in quibus quis priuatur poteſtate eligendi:
quos non curo,quia pertinet ad ſummiſtas.Ponit tamen vnã re-
gulam inter ceteros,quod licet eligens poſtulandum priuetur pote
ſtate eligendi,non tamen poſtulans eligendum:quia hoc non reperi
tur iure cautum.¶ Primus eſt,quando quis eligit per laicalem
abuſum.ſ.tit.i.quiſquis. ¶ Secundus,quando quis eligit ſemel
reprobatum propter vitium perſone:vt hic,&.ſ.titulo.i.ſuper eo.
¶ Tertius,qui eligit omnino ineligibilem,vel poſtulandum:vt
c.innotuit.ſ.tit.i.&.ſ.c.proximo.no.ſ.c.ſi.non ſic econuerſo,vbi quis
poſtulat eligendum:& talis poteſt reſilire a poſtulatione,& eligere
alium,non obſtante temporis curſu:vt.ſ.tit.i.in cauſis.¶ Quar-
tus,qui recipit prelatum electũ,vel poſtulatum,cuius electio,vel
poſtulatio fuit nulla.ſ.tit.i.bone.¶ Quintus,ſi eſt excommunica
tus,vel ſuſpenſus.ſ.tit.i.cum dilectus.&.ſ.ti.i.illa.¶ Sextus,qui
non eligit intra tempus iuris.ſ.titu.i.ne pro defectu.de conceſſio.
preben.c.ij.¶ Septimus,quando quis poſtulat poſt electionem.
ſ.tit.i.bone.i.reſpon.&.§.ſi.adeo quod ſecundum doctores hoc proce-
dit,etiam ſi appellatio ſit interpoſita ex falſa cauſa:& ſic in hoc eſt
differentia inter poſtulationem & electionem:quia non impeditur ele
ctio,niſi vbi ex iuſta cauſa eſt interpoſita appellatio:vt.ſ.titu.i.cum
nobis olim.quod ſecus eſt in poſtulatione,vt dicunt.Et ratio,quia po-
ſtulatio debet fieri in concordia:vt.ſ.c.ſ.&.ij ¶ Octauus,quia laicus

tamen iſte non poteſt dici proprie priuari,cum nullo tempore poſ-
ſit eligere:vt.J.tit.i.c. Maſſana.⁊.c.ſacroſancta.¶ Nonus caſus
16 in caſu.c.ij.de elect.lib.vi.¶†Et ex predictis eliciuntur quatuor
regule.Prima,quod poſtulantes potuerunt reſilire a poſtulatio
ne,licet non poſſent ab electione reſilire:quia conſentiunt in eum
vt ſponſum.J.eo.bone.ij.qđ not.quia ampliat illud capitulum,ne
poſſit reſilire,quando ſit de habili:⁊ tunc non procedit prouiſio.
Poteſt tamen ſuperior,ſi vult,admittere,⁊ petere per viam gra-
tie,quod poteſt haberi per viam iuris,nõ repugnat quin fieri poſ
ſit per viam gratie.Ad hoc de electio.quia diligentia.Secunda
regula circa priuatos,quod electio facta abſqꝫ priuatis,eis non
vocatis,tenet:quia ſunt priuati:quia nullum ius habent,ideo nõ
poſſunt agere de contemptu.Nec obſtat qđ ſint in quaſi poſſeſſio-
ne:quia ex hoc perſona inhabilitatur quo ad executionem:ideo
poſſeſſio nil operatur:vt dixi in.c.dilectus.S.de conſue.⁊ ideo ſuf-
ficit qđ de hoc fiat fides,etiam poſt factam electionem,etiam ſi di-
cens ſe habere poteſtatem appellauit.de elect.Cumana.⁊ per hoc
non ſufficit quaſi poſſeſſio,vt eſt dictum:licet docto.hic ſentiant
contrarium.Hoc temperant hic aliqui.niſi reperiantur in quaſi
poſſeſſione.J.c.in Geneſi.de elec.Tu dic quod poſſeſſio non profi-
cit:qꝛ cenſetur priuatus quaſi poſſeſſione ⁊ effectu eius:vt patet
ex no.per Inno.J.de elec.cum Vintonien.Ad hoc,quia male fidei
cenſetur,qui non eligit ex quaſi poſſeſſione:vt in cap.conſultatio-
nibus.⁊.c.ex literis.de iure pa.¶ Tertia,quod vbicunqꝫ pronun
tiatur electio,vel poſtulatio nulla.vitio electi.eſt ipſo iure nulla,
eligentes ſunt ipſo iure priuati eligendi poteſtate,ſi ſcienter elege
runt.de elec.cum in cunctis.§.clerici.⁊ hoc indiſtincte.Et per hoc
videtur extendi ad alia vitia,quã ibi contra.de quo in regula,iu-
ris ignorantia.de reg.iuris.lib.vi.¶ Quarta regula quo ad red-
dendam electionem vel poſtulationem nullam,eſt quod vbi poſtu
latio ſit contra appellationem,quantumcunqꝫ etiam ſine cauſa,
poſtulatio eſt nulla:ſecus in electione.Allegat de elect.cum nobis
olim.Et aſſignat cauſam:quia valet electio in diſcordia,ſed non
poſtulatio:quia debet fieri in concordia:vt in cap.ſeq.⁊ ſecundum
Inno.quod fatetur Hoſtien.quando poſtulatio eſt facta poſt ap-
pellationem,non a duplo maiori parte:alias propter appellatio-
nem non inficeretur.infra eodem.ſcriptum.⁊ dicto.c.cum nobis
olim.⁊ cap.bone.⁊ dicam in cap.auditis.quia non eſt longa diffe-
rentia inter electionem,⁊ poſtulationem,ſed ſolum in cauſa poſſeſ
17 ſionis.¶†Venio ad ſecundum,ſcilicet poſtulationem admiſſam,
⁊ oppo.quod non valeat poſtulatio.infra cap.bone.ſecundo.quia
ex quo poſtulatio eſt facta in diſcordia,repellenda eſt.Dic,quan-
doqꝫ ſit poſtulatio in diſcordia,⁊ in ipſa diſcordantes priuantur
poteſtate eligendi,ita qđ diſcordia ſaltem in inſtanti reperitur fa-
cta a non habentibus poteſtatem eligendi:⁊ tunc poſtulatio non
inficitur,vt hic.Quandoqꝫ poſtulatio ſit in diſcordia,⁊ diſcordan
tes remanent cum poteſtate eligendi.Hic Innocen.recitat opin.
quidam quod viciatur:quidam quod non.Hoſtiẽ.concordat opi.
Aut poſtulatio ſit ſine cauſa,⁊ vnus tantum diſcordans,⁊ appel-
lans impedit eam.Aut ſit cum cauſa:⁊ tũc aut tanta pars diſcor-
dat,quod faciat vltra tertiam partem totius collegij:⁊ hoc impe-
dit poſtulationem,alias appellationem:vt in cap.ſcriptum.infra,
de electione.Si autem non aſcendat pars contradicens ad tan-
tam partem,quod aſcendat ad tertiam:⁊ tũc cum due partes ſint
pro poſtulatione,valet poſtulatio:vt dicto capi.ſcriptum eſt.non
obſtante appellatione alterius.Et ſic temperatur opi.Innoc.qui
18 dixit quod appellatio,etiam ex falſa cauſa,impedit.¶†Venio ad
tertium,ſcilicet ad poteſtatem facientium admiſſionem.Et hic
aduerte:dic quod aliquibus eligendi poteſtate priuatis,ad non
19 priuatos deuoluitur poteſtas eligendi.¶†Quid ſi propter ma-
lum eligere vel poſtulare omnes ſunt priuati poteſtate eligendi,
vno excepto,an ille ſolus ſuſtineat capitulum,ita quod ab eo va-
20 leat facta electio?¶†Primo videtur quod nõ:quia vniuerſitas
non poteſt eſſe in vno,imo exiguntur ſaltem tres.de elect.cap.pri-
mo.x.q.iij.c.vno.ff.de verbo.ſigni.Neratius.Hinc eſt quod colle-
gium non poteſt principiari,nec ſubſiſtere in vno:quia iam colle-
gium eſſe deſinit,eo quod deuenit ad vnum.Probat,quia ſi vnũ
tantum animal remanſit in grege,non eſt ibi grex.ff.de lega.pri-
21 mo.l.ſi grege.¶†Secundo hoc patet:quia ius conſecrandi eſt in
tribus archiepiſcopis,⁊ duobus epiſcopis:ſi deficiat hic nume-
rus,archiepiſcopus cum vno,vel ipſe ſolus conſecrare non po-
22 teſt:vt patet.lxv.diſt.c.ſi forte.¶†Tertio pro hac parte videtur
caſus infra,de electio.bone.vbi ab vno non valuit electio,licet alij
23 male elegiſſent.†In contrarium facit,quia vniuerſitas remanet
in vno.ff.quod cuiuſqꝫ vniuerſi.l.ſicut.⁊ ius ſaltem vniuerſitatis.
24 ¶†Secundo,quia pluralitas verificatur in vno.ff.vi bono.ra-
pto.l.pretor ait.§.homines.vbi hominibus coactis,intelligitur
25 ſiue vnus,ſiue plures coadunentur.¶†Gloſſ.dicit quod per pri-
ma iura Ioan.tenuit quod poteſtas non deuoluitur in vnum:et
hoc ponitur in dicto cap.ſi forte.Per ſecunda dicit quod ſic glo.
⁊ ſic reſidet.Ad obiecta reſtat reſpondere:quia opi.gloſſ.tenetur.
26 ¶†Et ad illud,quod dicitur de vniuerſitate,quod vniuerſitas
non eſt in vno:fatendum eſt quod non eſt,nec originari poteſt in
vno:ſed iura vniuerſitatis in vno poſſunt ſuſtineri:vt dicta.l.ſi-
cut.¶ Per hoc reſpondetur ad id,quod dicitur de grege:quia
cum grex non poſſit in iure conſiderari,qꝛ porci non habent quid
iuris,⁊ oportet quod in rudi facto conſiderentur:fatendum eſt qđ
grex non eſt in vno:ſicut nec redditur vniuerſitas in vno:ſed bene
eſt ius vniuerſitatis,quod illũ faciat vt plures repreſentare.Ad
cap.ſi forte.eſt reſponſio,ibi plures exiguntur vt pro forma agen-
di:quia de forma conſecrandi eſt,vt plures adſint,vt.J.dicam.de
tempo.or.ſi archiepiſcopi.⁊ propter formam vnus defectum for-
me ſupplere non poteſt:in actibus vniuerſitatis non exiguntur
plures pro forma,ſed ibi exigitur ſolum ius,⁊ potentia vniuerſi-
27 tatis:que poteſtas poteſt eſſe in vno:⁊ ſic loquitur hic.¶†Ad.c.
bone.glo.reſpondit dupliciter.Primo,quod electio,que fuit fa-
cta per vnum,non fuit nulla ex defectu poteſtatis illius,quaſi in
eo non reſideret poteſtas eligendi:ſed fuit nulla,quia male proceſ
ſit eligendo prima electione non caſſata,illa exiſtente valida:vt pa
tet in.c.conſideranimus.infra.de elect.Vel ſcđo ſi detur priuatio
aliquorum,⁊ omnium aliorum de vniuerſitate ipſo iure,tunc po-
teſtas deuoluitur in vnum,vt dixi:ſed ſi tunc non ſunt priuati,ſed
priuandi,tunc ante,quam ſint priuati,non valet quod fit ab vno:
28 quia nondum eſt aliorum deuoluta poteſtas.¶†Ad cognoſcen-
dum autem an ſint priuati,an priuandi,cõſidera an peccatum ſit
in perſona electi vel poſtulati:⁊ ſunt priuati:vt dicto cap.cum in
cunctis.an peccauerunt in forma.⁊ ſunt priuandi,⁊ non priuati.
Sic loquitur dictũ cap.bone.⁊ eſt caſus de elec.quia propter.ibi:
⁊ in cap.bone.Si peccauerant,peccauerant in forma:quia non vo
cauerant illum ſolum:electio ergo non erit nulla,nec ipſi ipſo iure
priuati poteſtate eligendi.Duplici ergo ratione ibi non valuit
vnius electio.Primo quia prima valida non caſſata.Secundo,qꝛ
ius collegij ad eum nondum erat deuolutum.Glo.bene dicit:ſed
vnum preſupponit,quod eligentes aliquo canonicorum contem-
pto,dicantur in forma peccare:quod eſt falſum:quia de forma nõ
eſt quod vocentur canonici ad electionem,ſed de iuſtitia.Si enim
eſſet de forma,electio eſſet nulla:qđ eſt falſum.de elect.quod ſicut.
vt no.doct.in.d.c.qđ ſicut.⁊.c.auditis.⁊.c.quia propter.⁊.d.c.bone.
29 ij.⁊ eſt caſus in.c.eccleſia.J.de elect.¶†Venio ad vltimum,ſcilicet
ad factum legati:⁊ videtur quod non poſſit prouidere legatus:qꝛ
non poteſt dare licentiam tranſeundi:quia hoc eſt de reſeruatis
principi.de offi.leg.quod tranſlationem.¶ Sol.Dicit gl.qđ hoc
30 facit de ſpeciali licentia:vel dic quod papa ratificauit.¶†Oppo.
ſecundo quod legatus male diceret prouidemus:quia deberet di-
cere confirmamus.de elect.noſti.⁊.c.tranſmiſſam.¶ Solu.dicit
glo.quod practica admittende electionis eſt,quod dicant,Confir-
mamus:ſed in poſtulatione non debent diceret Confirmamus:
quia cum totum,quicquid ibi eſt,pendeat a gratia,nihil eſt ibi,
quod poſſit confirmari.J.c.ſi.ſed debent dicere,Poſtulationẽ ad-
mittimus:vt.S.c.proximo.De hoc dicam.J.eo.c.bone.ij.Qualiter
ſe habeat ad electionem,qualiter ad preſentationem,⁊ qualiter ad
poſtulationem,not.J.de electio.cum monaſterium.

1 ☞ Poſtulatio que merito ſit repellenda.
2 Cardinalis preſbyter poteſt ad inferiorem eccleſiam promoueri.
Superior non eſt impoſtulabilis ad dignitatem inferiorem.
3 Epiſcopus alligatus dignitati non eligitur,ſed poſtulatur.
4 Allegationum quedam conſiſtunt in facto,⁊ quedam in iure.
5 Iudex poteſt allegare pro parte plenius,quam allegauerit.
6 Eccleſie Romane appellatione quid veniat.
7 Vtilitas eccleſie particularis quando dicatur priuata.
8 Vtilitas priuata cedit communi.
9 Poſtulatio quibus verbis admittatur,vel reijciatur.
10 Poſtulatur inhabilis a ſolo papa.
11 Poſtulationes facte in diſcordia,non ſunt admiſſibiles.
12 Gratia eſſe dicitur,⁊ non iuſtitia,quicquid eſt in poſtulatione.
13 Poſtulatio per que verba renuatur.
14 Electioni vt interſint vocandi voces habentes.
15 Eccleſie tribus modis poteſt prouideri.
16 Poſtulatus dicitur vnanimiter,qui ab omnibus poſtulatur.
17 Iudex quando poſſit ſupplere ex officio ea,que ſunt facti.
18 Iudex tenetur ſupplere officium imperiti.
19 Iudex tenetur ſupplere ea,que reſpiciunt decorem alterius iu-
dicis.
20 Iudex ſupplet ea,que reſpiciunt miſerabiles perſonas.
21 Iudex tenetur ſupplere ea,que ſunt facti in materia peccati.
22 Iudex tangentibus vtilitatem priuatam,tenetur ſupplere.
23 Iudex procedit ex officio in his,que concernunt periculum ani-
marum.
24 Iudex ſuperior ſupplet ea,que ſunt facti.

25 Judex in agendis officio mercenario an ſuppleat de facto.36.
26 Judex non ſupplet ad preiudicium abſentis ea, que ſunt facti.
27 Judex ſupplet in facto ea, que emergunt lite conteſtata.
28 Judex ſupplere de facto ad publicam vtilitatem quãdo dicatur.
29 Judex non ſupplet ad commodum inſtantie priuate.30.
31 Judex poteſt ſupplere ea, que ſunt facti, parte abſente.
32 Judex in duobus caſibus ſupplet ea, que ſunt facti, parte pre-ſente.
33 Judex ſupplet in eſtimatione rei ſuo arbitrio relicta.
34 Judex ſumendo aduocati officium ſupplere non debet.
35 Judex poteſt victum victori in expenſis damnare.
37 Judex inferior non ſupplet ea, que ſunt facti.
38 Judex poteſt ſupplere ad factum in cauſa priuati.
39 Judex non poteſt ſupplere de facto in dando curatorem adulto.
40 Judex ſupplet factum ex officio, licet aliud cõmodum reſpiciat.
41 Judex an poſſit ſupplere de facto in cauſa criminali.
42 Arbiter poteſt ſupplere de facto, vt iudex.
43 Utilitas publica prefertur vtilitati priuate temporali.
44 Utilitas publica non prefertur priuate ſpeciali.
45 Poſtulatio ſi cum electione concurrat, prefertur electioni.
46 Poſtulatione non admiſſa, an fiat iniuria poſtulato.
47 Poſtulationẽ licite factam an ſuperior compellatur admittere.
48 Nominatio an differat a poſtulatione.

1 BOne. Caſus. † Poſtulatio, per quam priuata, vel minor vtilitas cõmuni, vel maiori prefertur, vel que fit a minori, quã a tertia parte capituli, admitti non debet. h. d. ¶ Et primo ponit duas diſcordes poſtulationes. Secundo, vtranq; repellit, cauſas exprimens. Tertio, monet nouam prouiſionem fieri. Secunda ibi: nos
2 igitur. Tertia ibi: mandantes. ¶ † Primo not. qđ presbyter cardinalis poteſt ad inferiorem eccleſiam promoueri, ⁊ promouetur tanquam titulo alligatus per viam poſtulationis: ⁊ ſic videtur quod non ſit impoſtulabilis ſuperior ad inferiorem dignitatem.
3 ¶ † Not. ſecundo quod epiſcopus vt alligatus dignitati, ⁊ nõ habens liberum volatum abſq; diſpenſatione, non eligitur, ſed po-
4 ſtulatur. ¶ † Not. tertio qđ allegationum quedam cõſiſtunt in fa-
5 cto, ⁊ quedam in iure. † Et not. quod iudex poteſt ſupplere de iure
6 allegando pro partibus plenius, quã allegauerint. ¶ † No. quarto quod appellatione Romane eccleſie ſtricte cõprehenditur ſpecialis eccleſia Romana, ⁊ non vniuerſalis: ⁊ qđ appellatione eccle-
7 ſie ſimpliciter, comprehenditur vniuerſalis. ¶ † No. quinto quod vtilitas eccleſie particularis in reſpectu ad vtilitatem eccleſie vni-
8 uerſalis, poteſt dici priuata. † Et not. quod priuata vtilitas cedit
9 communi, ⁊ publice. ¶ † Not. ſexto practicam nõ admittende, vel admittende poſtulationis: quia debet dicere, Concedimus: vel Non
10 concedimus: vel Admittimus: vel, Non admittimus. ¶ † Not. ſeptimo quod inhabilis poſtulatur a ſolo papa. Quod eſt verum, quando poſtulatur propter epiſcopalis dignitatis alligationem, ⁊ quando poſtulatur ad epiſcopatum, vel quãdo poſtulatur propter vitium indiſpenſabile ab alio quem a papa. Si vitium foret diſpenſabile ab inferiori a papa, ⁊ poſtularetur ad inferiorem dignitatem epiſcopali, diſpenſaret, ⁊ poſtulationem admitteret habens poteſtatem ſecum diſpenſandi. Docto. de tempo. ordina. dilectus. de etate ⁊ qualita. a multis. ⁊. j. c. fin. Et no. quod inhabilis poſtulatur: nunquam tamen videbis qđ inhabilis electus admittatur. de elect. innotuit. exceptis caſibus, in quibus ſolus papa ex ſpecialiſſima gratia quandoq; hoc facit. Unus eſt de elec. quia di-
11 ligentia. alius de cor. vitia. c. ij. ¶ † Not. octauo qđ poſtulationes facte in diſcordia non admittuntur: ⁊ eo ipſo eſt legitima cauſa repellendi poſtulationẽ, eo quod repellitur in diſcordia facta. Aut ergo fiunt in diſcordia: ⁊ ipſos admittere pendet ex ſpecialiſſima gratia. Aut in concordia: ⁊ ſpectat ad gratiam ſpecialem. Sic dicit glo. de electio. cupientes. §. denique. in verſicu. gratia. libro. vi.
12 ¶ † Nota quod totum, quicquid eſt in poſtulatione, eſt gratia, et
13 non iuſtitia. † Et not. tex. ibi: non duximus admittendam. pro pra-
14 ctica poſtulationis. ¶ † Not. quod ad electionem vocandi ſunt ſo-
15 lum voces habentes. Ad hoc de electione. quia propter. ¶ † Not. hic tres modos, ⁊ vias eccleſie prouidendi: aut prouidetur per electionem, aut poſtulationem, aut nominationem. Et de nominatione hic, ⁊ de elec. cum inter vniuerſas. De hac de poſtulatione prelato. c. j. lib. vi. de electione. ſi quis iuſto. lib. vj. ⁊ ibi per Jo. doc. in
16 c. cum inter. de elec. ⁊ glo. in. c. qđ ſicut. eo. tit. ¶ † Not. vltimo quod is dicitur vnanimiter approbatus, ⁊ poſtulatus, qui ab omnibus eſt poſtulatus. ¶ In hac decre. ſunt ponderãda duo, vel tria. Primo, modus procedẽdi, in quo papa ſupplet de facto, ⁊ de iure, pro partibus allegando. Secundo habes proceſſum, ⁊ diffinitionem, in quo papa vtranq; poſtulationem reijcit. ⁊ cauſas aſſignat. In prima, preiudicium publice vtilitatis. In ſecunda, diſcordia. Ultimo habemus mandatum proceſſus ad nouam prouiſionem, in
17 qua tres modi prouidendi exprimuntur. ¶ † Ad primum oppo. quia non ſupplet iudex de facto. C. vt que deſunt aduo. partium. l. j. glo. tangit duo. Primum an iudex ſuppleat de facto, vel de iure. Secundum de modo ſupplendi. ¶ Ad primum concludit quod quedam eſt ſuppletio iuris: ⁊ in hac ſupplet iudex allegando pro parte, vt hic. Quedam eſt ſuppletio facti: ⁊ opi. ſunt plures. Azo. Accur. qui dicunt qđ ſupplet de facto per legem. ff. de peti. here. l. fi. Et dicit gl. quod quandoq; iudex procedit contra abſentem, et pro eo ſupplet de facto. Quandoq; procedit contra preſentem et in his, que ſunt ſibi nota vt iudici, ſupplet de facto. In his, que nõ ſunt ſibi not. vt iudici, aut vult ſupplere ad publicam vtilitatem: ⁊ poteſt. de elect. cum nobis olim. aut ad priuatam: ⁊ non poteſt. Per hoc dicit quod militem, ⁊ excommunicatum poteſt repellere ab agẽdo. ff. de poſtu. l. quos prohibet. ⁊ patet. J. de excep. exceptionem. Et hec de primo. An aũt, ⁊ quando iudex ſuppleat, dic vt ſupra. ¶ Circa ſecundum, videlicet qualiter iudex debeat ſupplere, ⁊ nunquid de facto poſſit ſupplere. Glo. tangit duo. Primo, nunquid, ⁊ in quibus poſſit ſupplere. Secundo, qualiter debeat ſupplere. Concludendo glo. ⁊ doct. tam iuris ciuilis, quã canonici, de materia iſta Legiſte in. l. j. C. vt que deſunt aduoca. Bart. in. l. iiij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect. per Jo. xxx. q. v. iudicantem. per doc. hic aliquid: de ele. cum inter R. de conſue. cum inter. ⁊ c. cum dilectus. de accu. ad petitionem. Aliquid per Inn. de accuſa. inquiſitionis. ⁊ de teſti. per tuas. de elec. cum nobis. de appel. conſtitutus. de reſcriptis. ex tenore. de conſuet. cũ dilectus. ⁊ Inn. ĩ. c. j. Unde hic ſunt plura videnda. Primum, an, ⁊ quando teneatur officium impartiri, ſcilicet inquirendo. Secundum, quando poſſit officium mercenarium impartiri. Tertium, quando poſſit
18 nobile. ¶ † Ad primum dic, ſi officium reſpicit principaliter publicam vtilitatem, tenetur. ff. de officio preſid. l. congruit. ⁊ in aut. vt nulli iudi. §. j. ⁊ §. quoniam. de accuſa. inquiſitionis. ⁊ c. qualiter ⁊ quãdo. Iſtud eſt verum, principaliter inquirendo: ſed ad inſtantiam per partem inchoatam non arctatur ad ſupplendum ad cõmodum partis. Tex. cum dicto Inn. J. de elec. cum nobis. ⁊ proba-
19 tur de appel. conſtitutus. † Aut reſpicit vtilitatem priuatam: et ſi reſpicit decorem alterius iudicis: ⁊ adhuc ſupplere debet. C. de appella. coſ. ⁊ l. iudicibus. in fi. ⁊ de fide inſtru. cum Joannes. vt puta interrogando partes, vel repetẽdo teſtes alias in iudicio productos, vel inſtrumenta: de teſti. cum clamor. eo. titu. per tuas. de
20 probatio. licet cauſam. † Aut reſpicit partis vtilitatem: ⁊ tunc aut reſpicit miſerabiles perſonas: ⁊ tenetur ex officio ſupplere. Idem ſi actum pium. ff. de officio proconſul. l. nec quicquam. §. aduocatos. Quod intellige quando nõ poteſt pretendere probabilẽ ignorantiam: alias non tenetur: vt. l. j. §. magiſtratibus. ff. de magi. con-
21 ueni. † Aut reſpicit omnino priuatum: ⁊ tunc aut ſumus in materia peccati: ⁊ tunc iudex tenetur ex officio ſupplere: de iureiur. ad noſtram. ⁊ ibi per doct. ⁊ in multis caſibus matrimonialibus: vt patet in. c. j. qui ma. accu. poſ. ⁊ in. c. ad diſſoluendum. de deſpon. impu. de diuor. porro. de clandeſti. deſpon. cum inhibitio. cum ſi. de
22 vſuris. cum in dioceſi. ⁊ no. de vſuris. quia fruſtra. † Aut tangit vtilitatem priuatam: ⁊ etiam tenetur ſupplere de facto, quando equũ eſt ſecundum equitatem valere actionem dari, ⁊ de rigore iuris repellitur pars ab agendo: vt. l. plane. ⁊ l. vltima. de peti. here. ⁊ not. de iudicijs. nouit. ¶ Extra iſtos autem caſus ad priuatam vtilitatem non ſupplet iudex procedendo ex officio: imo tũc debet qui-
23 libet pro ſuo iure agere: vt not. in dicto. c. ad noſtram. ¶ † Ex his infertur, quod ſi agitur de titulo beneficij, quia illud reſpicit publicam vtilitatem, ⁊ periculum animarum, iudex aliquando proce-
24 dit ex officio: de elec. cum nobis. de offi. ordi. c. cordi. lib. vi. † Sed ſi agitur de iuribus priuatis eccleſiarum, planum quod papa ſupplet ex officio: de inſti. cum veniſſent. Ita apoſtillauit illam clauſulam tempore lect. Aut tangit vtilitatem priuatam: ⁊ non tenetur ſupplere de facto. Et procedunt hec etiam in caſibus, in quibus poteſt ſupplere de facto. In caſibus autem, in quibus nõ poteſt, non eſt dubium: de hoc de exceptio. exceptionem. vbi docto.
25 ¶ † Ad ſecũdum, nunquid iudex in his, que aguntur officio mercenario, quod deſeruit actioni, poſſit ſupplere de facto: dic qđ aut eſt papa, vel Imperator, non ſubiectus legi: ⁊ ſupplet de facto, prout libet: vt not. Hoſ. in dicto. c. cum dilectus. de conſue. ⁊ ponit in. c. cum inter. de elec. ad hoc de inſti. cum veniſſent. ⁊ dicit Cyn. in dicta. l. j. Aut eſt alius iudex inferior legi ſubiectus: ⁊ in his, que ſunt iuris, ſupplet ex officio: vt. l. j. C. vt que deſunt aduoca. part.
26 † Aut in his, que ſunt facti: ⁊ tunc quedam ſunt, que radicantur in perſonam iudicis, quedã, que in perſonam partis. In primis, vt dare dilationes, facere pronũtiationes, ⁊ ſimilia: ⁊ tunc aut tale officium exercetur contra partem contumacem: ⁊ non ſupplet ad preiudicium abſentis: vt. l. properandum. §. ⁊ ſi quidem. C. de iud. ff. de iudi. l. ad peremptorium. quia tunc materia tangente priuatam vtilitatẽ partis pro preſente contra abſentẽ, non ſupplet. l. properandum. §. ⁊ ſi quidem. de iudi. Aut proceditur partibus preſen-

tibus,⁊ reſpicit litis ordinationem,⁊ in his,que concernunt ius
publicum,vel iuris publici obſeruãtiam,vel in quibus iudicium
redderetur retro nullū,vel eluſorium:⁊ ſupplet de facto: vt in de
latione iuramenti calumnie.l.j.ff.de officio aſſeſ.C.vt nemo pri
ua.l.ij.⁊ de iudi.properandum.§.i.glo.de electio.vt circa.lib.vi.in
verbo,Abſentia.de elect.vt circa.libr.vi.in verbo Interdictum.
de elec.c.cupientes.§.ceterū.li.vi.in verbo Contumacia.Que po
nit multos caſus,in quibus ſupplet:⁊ ibi Jo.Mona.text.de libe.
obla.c.i.de iudic.cauſam.vt lite pend.eccleſia.Idem ſi reſpiciat iu
dicis decorem,vt in repellendo militē procuratorem nomine alie
no,repellendo excommunicatum,⁊ repellendo infamem.ff.de po
ſtul.quos prohibet.⁊ de excep.exceptionem.§.i.Aut reſpicit par
tis vtilitatem,vt quod plures dent vnum procuratorem:⁊ nō va
27 let parte non petente.ff.iudi.ſol.l.iam tamen.§.penul. ¶ † Quan
doqꝫ reſpicit litis deciſionem:⁊ tunc in his,que emergunt ante li
tis conteſtationem non ſupplet,niſi petatur:in his,que emergunt
poſt litis conteſtationem ſupplet,etiam ſi non petatur.ff.de edili.
edic.l.ediles.§.item ſciendum.vt eſt in condemnatione expenſarū,
28 ⁊ fructuū,⁊c. † Quandoqꝫ agimus de his,que radicantur in par
te:dic quod aut tãgitur publica vtilitas:⁊ iudex ſupplet de facto.
de elect.bone.⁊ dicto.c.conſtitutus.Et dicitur ſupplere ad vtili
tatem publicam,quando ſupplet ad vtilitatem eccleſie ſiue com
29 modum:vt patet de inſtitu.cum veniſſent. ¶ † Aduerte tamen qđ
ſi vult,poteſt ſupplere ad commodū inſtantie priuate: vt dicit.d.
c.bone.⁊.d.c.conſtitutus.ad hoc de appel.oblate.Dicit tamen In
noc.hoc verum,quando tangitur publica vtilitas annexa anima
rum periculo:ſed ſi agitur de iuribus eccleſiarum,papa ſupplet:
vt dicto.c.cum veniſſent.inferiores non:vt not.de iureiur.ad no
ſtram.in.c.i.de exceptio.⁊ ibi per Jo.Cald.Dic hoc verum,quod
raro ſupplet,niſi ſit magna cauſa.Et ponit,vt lite non conteſta.
30 quoniam.in prin. † Aut vult ſupplere circa tangentia vtilitatem
priuatam:⁊ tunc ſi vult ſupplere interrogando partes,vel repetē
do teſtes alias in iudicium productos,⁊ inſtrumenta in iudicium
producta:⁊ poteſt:imo partes interrogando poteſt vſqꝫ ad con
cluſionem in cauſa:de fide inſtru.cum Joannes.l.vtiqꝫ.de inter.
act.in authen.de teſti.§.illud.cum ſi.ad hoc de teſti.per tuas.⁊.c.
cum cauſam.⁊ glo.de probatio.licet cauſam.⁊ glo.de teſti.cum cla
31 mor. † Si iura partium producendo:aut vult ſupplere in materia
peccati:⁊ poteſt,quia in hoc tangitur publica vtilitas,vt in cauſa
matrimoniali,⁊ in ſimilibus,per iura.ſ.allegata.Aut vult ſupple
re in alia materia:⁊ tūc aut iudex vult ſupplere parte abſente pro
ea,vbi contra eam poteſt procedere ad diffinitiuam ſententiam:et
poteſt:vt patet in.l.fin.C.de tempo.appel.⁊.l.properandum.§.⁊ ſi
quidem.C.de iudi.⁊ dicit hic glo.⁊ Jo.in dicto.c.iudicantem.In
nocē.de accuſa.veniens.⁊ hoc in cauſa principali,⁊ appellationis,
32 vt patet ex dictis iuribus. † Aut vult ſupplere parte preſente:et
Bar.dicit indiſtincte qđ non poteſt ſupplere,niſi in duobus caſi
bus.Primo,ad inquirendam veritatem inſtrumenti:in authen
ti.de tabellio.in prin.⁊ conditionem teſtium productorum.Alleg.
ff.de teſti.l.iij.in glo.ſuper ver.inimicitie.in authen.de teſti.§.i.in
33 glo.que incipit,id eſt,artis. ¶ † Adde tertium,quando vult ſup
plere in certificanda eſtimatione rei,cuius eſtimatio relinquitur
eius arbitrio:vt.l.ſi quid ex Pamphila.de leg.ij.⁊.l.ſemper.§.of
ficio.ff.quod vi,aut clam.⁊ no.in.l.i.C.de ſeru.que pro eo,quod in
tereſt.Procedunt hec,quando factum nō eſt notorium iudici:ſed
ſi factum ſit notum iudici vt iudici,dicit Cy.quod poteſt ſupple
re:vt dicta.l.i.⁊ gl.in.l.age.C.de tranſac.Idem doc.de reſcriptis.
ex tenore.de conſuetu.cum dilectus.⁊ de conſue.cum inter.not.de
teſti.per tuas.Si factum eſt notū iudici vt iudici,⁊ ex actis,ſi alio
modo ſit in iudicium,credo qđ ſi de his ſibi vt iudici conſtat,⁊ ex
actis,⁊ contigerit poſt litem conteſtatā iudex ex officio poſſit ſup
plere:vt.l.ediles.§.item ſciendum.ff.de edili.edic.Idem ſi contin
gant ante,quam de eis conſtet ex actis,non tamen exigant forma
lem petitionem vel exceptionem,poteſt iudex ſupplere de facto,
etiam ſi pars non petat:vt patet ex notatis per Innoc.de cenſib.
cum olim.puta in tangentibus actum piorum:vt in materia pecca
ti.Idem ſi petere non poſſet,vt ibi: puta quando equitas ſurgit
parti ante,quam poſſet deducere:ſed antiquo rigore iuris repelli
tur.Ad hoc quod not.de proba.licet cauſam.Si autem exigant
formalem petitionem,vel exceptionem,vt quia aliter non ſunt in
iudicium deducta,non video quod iudex ſupplere poſſit propter
ſolam notorietatem:quia etiam notoria,licet non exigant forma
lem libellum,exigunt tamen partis inſtigationem:vt dixi in ma
teria notorij:⁊ patet vt lite non conteſta.accedens.⁊ quod ibi not.
docto.ſuper glo.⁊ quod not.glo.in cle.appellanti.de appel.in cle.
¶ Hec vera,niſi vbi conſtat funditus agentem ius agendi nō ha
bere:vt in.l.vbi pactum.cum glo.C.de tranſac.vel niſi ſint conne
xa omnino deductis.Sufficeret tamē qualiſqualis petitio,vel ex
ceptio exigitur in allegationibus:⁊ quod in connexis non poſſit.
patet de ordi.cogni.cum dilectus.⁊ de except.denique.Si enim ex
toto deficit ius agendi,vel eſt connexum iuri,⁊ quoquo modo eſt
deductū,ex quo ei conſtat de iuſtitia,⁊ cum ſaltem quo ad finalem
ſententiam ſit ab eodem petita iuſtitia: argu.C.de tranſact.l.vbi
pactum ⁊ maxime quando eſt facta concluſio generalis,⁊ in predi
ctis,⁊ circa predicta petit per vos iuſtitiam exhiberi.Facit quod
no.in.c.dilectus.de or.cog.maxime per Cal.Poterit etiam de fa
cto ſupplere pro parte,quando contra naturalem equitatē clau
ditur os agere volenti,⁊ excipere ex rigore iuris: vt.l.planc.⁊.l.ſi.ff.
de peti.here.⁊ no.in capi.nouit.infra de iudi.Aut de eis non con
ſtat vt iudici,ſed vt Deo:⁊ nihil poteſt ſupplere.Aut ei conſtat
de eis vt homini:⁊ tunc ſi queritur an poſſit ſupplere iudicando:
dic quod non.Aut ſupplere querendo:⁊ poteſt.ff.de leg.iij.l.Offi
dius.xxx.q.v.iudicantem.Aut vult ſupplere , factum partibus
ad memoriam reducendo:⁊ adhuc poteſt de facto ſupplere,Unde
dicit Cynus quod poſſet dicere partibus,Mementote quod fa
ctum eſt ibi pactum de nō petendo.Ex his apparet quod iudex ſe
cundum gl.poteſt repellere militem,⁊ etiam repellere infamem:quia
in vno cauſatur publica vtilitas,in alio tangitur decor iudicis.
Per hoc patet an poſſit repellere teſtes.Dico quod aut teſtis eſt
inhabilis ex toto:⁊ poteſt ipſum repellere:imo debet iudex inqui
rere,inquantum poteſt,eius inhabilitatem:vt dicit Inn.de accu.
inquiſitionis.in verbo Repellantur.⁊ not.in.l.tertia.§.primo.ff.
de teſti.⁊ in aut.de teſtibus.§.primo.Aut vult ſupplere repellen
do teſtem inhabilem,qui tamen poteſt habilitari conſenſu partis
tacito vel expreſſo,vt in domeſtico,vel in teſte proxeneta , vel alio
mediatore facti:et tunc dicit Jo.And.in addi.Spe.in tit.de teſti
bus.§.primo.verſi.item quod domeſticus quod non poteſt ſupple
re,niſi pars opponat.Et no.in ti.de teſtibus.§.primo.verſic ſepe.
quia ex quo pars non opponit , habilis eſt teſtis. ¶ Pridie con
ſultatus fui,quid ſi conſtaret ex actis ipſum proxenetā eſſe:⁊ per
predicta dixi quod ſi pars fuit preſens , ⁊ ſciuit teſtem contra ſe
productum,⁊ nihil oppoſuit,quod iudex non poteſt ſupplere , ſeu
repellere,quantumcunqꝫ ſit ſibi notorium:quia neſcit quod pars
velit illum repellere:⁊ quis poteſt tacite vel expreſſe illū approba
re pro ſe,⁊ contra ſe.Ideo non ſupplet iudex,etiam in facto noto
rio,vt.ſ.dixi.Sic intellige gl.de procuratore,⁊ proxeneta,de teſti.
34 Romana.libro ſexto.in gl.fin. ¶ † Si queritur de modo ſupplen
di.Glo.dicit quod ſtando,⁊ ſedendo ſupplere debet,non officium
aduocati,vel formam aſſumendo.C.de poſtulan.l.quiſquis.quod
35 nota. † Ex his apparet quod poteſt iudex damnare in expenſis vi
ctum victori,etiam ſi non petatur: quia talia emergunt poſt litis
conteſtationem:vt dicta.l.ediles.§.item ſciendum.ff.de edil.edict.
⁊ tenet Dy.⁊ Bar.in.d.§.hoc autem.non tamen ad hoc tenetur:
36 quia nō tangitur aliquis actus pius.vel vtilitas publica. ¶ † Ue
nio ad vltimum,an poſſit ſupplere in his,que ad ipſum ſpectant
ex nobili officio,id eſt,ſuo nomine.Et hoc dicit Bar.in loco preal
legato,Aut reſpicit publicam vtilitatem:⁊ pōt in omnibus his,
in quibus poteſt procedi ex inquiſitione,dum tamen formalia ſer
uentur.de accuſa.cum oporteat.⁊.c.qualiter ⁊ quando.⁊ ideo vbi
agitur de titulo beneficij,quia hec reſpicit vtilitatem publicam,⁊
imminet periculum animarum,ſupplet.ſ.ca.i.de electio.cum no
bis olim.de conſue.cum dilectus.de appel.oblate.Si agitur de iu
ribus priuatis eccleſiarum: hoc non habemus expreſſum,niſi in
37 papa.de conſtit.cum veniſſent.vt ſuppleat. † Unde dicit Innocē.
quod alij inferiores non procedunt ex officio ad vtilitatem eccle
ſiarum:quia illa tenentur iura ſeruare. Hoc ponit de iureiuran
do.ad noſtram.el.ij.⁊ idem no.de teſti.cum olim.in.c.quoniam.vt
lite non conte.dicit quod in talibus non procedunt ex officio,niſi
ex magna cauſa.Satis puto cauſam ſubeſſe,vt ſi prelatus ordin fuiſ
ſet negligens,vel impeditus,vel forte iuramēto excluderetur,vel
alia cauſa agere non poſſet,vel debet,vel eſſet ipſemet alienans,
qui nollet reuocare.Aut non reſpicit vtilitatem publicam:⁊ tunc
aut dirigitur contra certam perſonam,ita qđ inde ſperatur ſequi
ſententia:⁊ tunc non poteſt ſupplere de facto,ſicut nec de iure: vt
38 dixi.ſ.in officio mercenario:vt dicto.c.hoc autem iudiciū. † Aut
non dirigitur contra certam perſonam,nec ſperatur ſequi diffini
tiua ſententia:⁊ tunc ſi officium conſiſtit in dandis adminiſtratio
nibus miſerabilibus perſonis,vt furioſo,⁊ prodigo:⁊ poteſt ſup
plere de facto.ff.qui.ex cau.in poſ.ea.l.Fulcinius.§.adeo.C.de ad
39 mi.tut.l.ſancimus.§.i. † Si vult ſupplere dando curatorem adul
to,non poteſt:quia non datur niſi petenti.De quo in.l.iij.§.ſi pu
pillus.ff.de tutel.de tuto.⁊ cura.da.ab his.l.illud.⁊.l.fin.Secus in
40 tutoribus:vt ibi. † Aut reſpicit aliud commodum:⁊ poteſt iudex
interponere illud officium nemine petente.ff.de bo.poſ.l.ſeruus.
in prin.Quod intellige quando factum eſt notum iudici vt iudici,
vt ibi dicitur:nec tunc prodeſt,niſi ratum habeat.l.iij.§.ignito.ff.
41 de bo.poſ. ¶ † Ex his apparet nunquid in criminali iudex ſup
pleat de facto.Aduerte,ſi vult ſupplere iam inſtantia non incho
ata:⁊ planum quod poteſt,vt dixi.ſ.q: tangitur publica vtilitas,
Si vult ſupplere inſtantia inchoata:⁊ tunc ſi vterqꝫ eſt preſens:et
poteſt

poteſt.ff.de penu.ſi non defendantur.ff.de queſtionib.l.i.in fin.C.
ad Uelleia.l.ij.de iure.cal.c.i.z.ij.ad hoc.l.iij.§.i.z qđ ibi not.ff.de
con.ſi.ob cau.Si actor eſt preſens,z reus eſt abſens,in caſibus,in
quibus cõtra abſentem poteſt procedi:z debet iudex de facto ſup-
plere:vt patet in.l.ſi.C.de tempo.appel.z dicto.§.ſi autem reus.z
ſcribit Inno.de accuſ.veniens.Si actor eſt abſens,z reus eſt pre-
ſens:dicit Bar.quod de iure ſupplere non poteſt: quia debet ille
abſolui:vt.l.libellorum.ff.de accu.Credo quod ſi iam eſt cõcluſum
in cauſa,poſſit ſupplere ferendo ſententiam,licet non petatur: vt
patet in.l.quamuis.C.de adulteriis.Si actor eſt abſens ante,ſatis
eſt equum dicere quod iudex ex eadem tela non ſuppleat ad vtili-
tatem partis.Si tamen velit nouã ex officio telam inchoare,cre-
do quod poſſit,z ipſum punire:per no.de elec.per inquiſitionem.
de fideiuſſo.peruenit.de ordi.cog.cum dilectus.Et hec ſufficiant.
42 ¶ †Nunquid autem poſſit arbiter ſupplere vt iudex.Spec.tenet
quod ſic,in tit.de diſputa.z alleg.§.ſi.iuxta ſi.vbi plene Spec.exa-
43 minat hanc materiam.¶ †Uenio ad ſecundum principale,ſcili-
cet ad poſtulationes,z cauſas reprobationis.Reprobatur prima
ex cauſa publice vtilitatis:z ſic publica vtilitas prefertur priua-
te.Oppo.xix.q.ij.duo ſunt.vbi priuata debet preferri communi.
44 †Sol.Dic quod quedam eſt priuata vtilitas temporalis: z huic
preferenda eſt cõis,vt hic,z ab alio,z a ſe,de cuius agitur vtilita-
te.Quedam eſt vtilitas ſpecialis:z hec aut includitur in cõmuni:
z communis preferenda eſt priuate.Aut non includitur: z prefe-
45 renda eſt priuata.Ad hoc de regula.licet.¶ †Secũdo,repellitur
ſecunda:quia fuit facta in tanta diuiſione.Et ex hoc concludit gl.
ſ.quod ſi concurrat poſtulatio cum electione,ad hoc vt valeat po-
ſtulatio repugnans electioni,oportet qđ ſit facta a duplo maiori
46 parte: vt eſt caſus in.c.ſcriptum.de elect.¶ †Contra hoc oppo.
qđ minima pars eligentium debuit preferri maiori poſtulanti:
qz poſtulantes nituntur gratie,vt hic,eligentes autẽ iuri.¶ Glo.
dat duas ſolutiones.Prima,quod non preferantur poſtulantes:
quia dato quod poſtulatio non nitatur iuri,nititur tamen hone-
ſtati,z equitati,z cuidam gratie debite:quam ſi nõ admittit ſupe-
rior,videtur facere iniuriam poſtulato,z poſtulantibus: vt.l.i.§.
pen.ff.de aqua quoti.z eſti.ff.qui ſatiſd.cog.l.ſi vero.in fin.Simile
qđ dicimus in patrono,qui nititur gratie,z tamen ſi preſentatus
per eum non admittitur.fit iniuria z preſentanti,z preſentato.de
iure patro.paſtoralis.Hoc non placet glo.z merito:quia hec gra-
tia non eſt in tantum debita,qđ dicatur fieri iniuria:vt patet in.c.
pen.Ideo ſoluit ſecundo qꝫ licet electio nitatur iuri,z poſtulatio
gratie,nititur iuri,quando eſt facta a capitulo,vel ab aliqua ſcin-
tilla capituli.Sed potentie capitulares,z capitulum ſunt in dua-
bus partib9:ergo nulla eſt ſcintilla capituli in tertia minori: ideo
non valet propter defectum poteſtatis ipſius:z potius valet gra-
tia,que petitur a capitulo,z ab illis,in quibus ſunt potentie capi-
tuli.z bene dicit.Ad hoc.ſ.de electi.cum eccleſia.ex quo poteſtas
47 non eſt deuoluta ad minorem.¶ †Tertio circa hoc gl.reuocat in
dubium,an ſuperior,a quo petitur poſtulatio,cõpellatur ſibi pro-
uidere,z poſtulationem alias licite factam admittere.Uariat tri-
pliciter.Primo narrat quod non:quia totum,qđ eſt in poſtula-
tione,eſt gratia.Facere autem gratiam,eſt in poteſtate alicuius:
quia nemo cogitur de ſuo gratiam impartiri: alias ſi cogeretur,
nõ eſſet gratia.ff.de adimen.leg.l.ad rem legatam.x.q.ij.precarie.
¶ Glo.recitat in contrarium alios,qđ compellatur,ſaltem cau-
ſatiue:quia ſi ei non prouideat,tenetur in equiualenti prouidere:
vt in.c.paſtoralis.Hoc non placet doc.quia.c.paſtoralis.loquitur
in preſentante patrono.¶ Tertia eſt opi.diſtinguens,aut poſtu-
latio ſit ex cauſa:z cõpellitur ipſam admittere: alias habetur re-
curſus ad ſuperiorẽ.de iure patro.nullus.z tunc quis ſit ſuperior,
nota gl.de renuntia.admonet.ſi ſine cauſa:tunc non compellatur.
¶ Credo qđ aut ſit poſtulatio a papa:z tunc totum pendet a gra-
tia:nec compellitur dare,ſi non velit:nec dicitur facere iniuriam,ſi
non admiſerit.Caſus.ſ.c.penul.Aut ſit ab inferiore:z ſi non ſubeſt
aliqua cauſa poſtulandi,totum pendet a gratia.Si ſubeſt cauſa,
dico qđ queritur quoddam ius debitũ ex equitate:qz gratia,z diſ-
penſatio tunc eſt debita.i.q.vij.exigunt.z ſi oportet eam alias con
cedere,z ſi non faciat,habetur recurſus ad ſuperiorem:z ſi denega
tur,dicitur poſtulato fieri iniuria.¶ Quandoqꝫ nulla ſubeſt cau-
ſa,vel vtilitas:z tunc dico qđ eſt pura gratia:z ſuperior ad hoc nõ
poſſet compelli.Aduerte tamen qđ cauſam dico ſubeſſe,quando
eſt vtilitas eccleſie,non propter meritum perſonarum:z ſi repella-
tur,ſit iniuria eccleſie,z in conſequentia poſtulato.Itẽ acquiritur
ius quo ad poſtulantes,vt non poſſint reſilire:vt patet.ſ.c.proxi-
mo.Ex his infertur quo iure petat iſte ſuam electionem cõfirma-
ri,ſeu poſtulationem admitti.Quidam dicunt qđ officio iudicis.
Hoc non placet gl.qz ſic competeret ius agendi de iure: z hoc eſt
gratia.Officiũ enim iudicis obtinet ad inſtar actionis,qđ non da
tur niſi ius habenti:de offi.iudicis.c.i.Sed dicit glo.quod nullum
competit ius,niſi quedam petitio gratie Credo qđ coram ſupe-
riore papa debet per meram gratiam petere,coram inferiore ſine
cauſa.Idem cauſa ſubſiſtente implorabit quoddam officium gra
48 tioſum,debitũ tamen ex honeſtate,vt patet ex premiſſis.¶ †Ue-
nio ad vltimam partem,z quero quis ſit hic modus prouidendi
per nominationem.Dicit glo.quod omnes in vnum concordant,
z vadunt ad ſuperiorem illum,quẽ illi nominant,z petunt vt cum
eo diſpenſet.Et differt a poſtulatione:quia poſtulatio ſit cum ſo-
lennitate.Uel dicit gl.poteſt dici qđ nominatio non differt a po-
ſtulatione:qz idem ſunt:z hoc patet ex dictione Seu.¶ Nota pri-
mo ex glo.in quo differat nominatio a poſtulatione:z qđ poſtula-
tio exigit ſolennitatem:de qua in.c.qz propter.De hoc dic vt.ſ.eo.
in cauſis.per doc.de poſtu.c.i.lib.vi.z not.de dictione Seu,que po
nitur inter diuerſa voce,eadem ſenſu.De nominatione autem in
quo differat a poſtulatione,dicit Inno.hic quod gl.eſt vera:quia
differt,qz poſtulatio cum ſolennitate,nominatio ſine.¶ Hoſt.te-
net contrarium,ſcilicet qꝫ nominatio debet fieri cum ſolennitate:
ſed in hoc differt,quod poſtulatio z electio ſit de vno,nominatio
ſit de duobus vel pluribus,z papa,vel ſuperior poſtea eligit.lxxv.
alias.lxxxv.diſt.archidiaconum.Et dicit qꝫ ea facta,ſuperiori nõ
licet reſilire,ſicut nec a poſtulatione.Et ex tali nominatione ius
acquiritur:vt.xvi.q.ſi.c.ſanctorum.z.ij.q.vi.diffinitiua.ver.nomi-
nationes.Dicit tamen qꝫ ſi ſuperior,z poſtulantes conſentiunt,
poſſunt a poſtulatione recedere,z a nominatione,nõ obſtante ali-
qua contradictione poſtulati.Et in hoc vltimo concordant Inn.
z Compoſ.Unus autem non poteſt nominari,ſecundum eum.Fi
naliter concludit quod etiam de vno fieri poteſt:z non eſt electio,
vel poſtulatio.De nominatione autem,que ſit in ſcrutinio,dic qđ
nullum ius acquiritur.ſ.titu.ij.quod ſicut.

1 ¶ Archiepiſcopus in archiepiſcopum poſtulatur.
2 Archiepũs alteri eccleſie alligatus non eligitur,ſed poſtulatur.
3 Poſtulare dicitur,qui dicit Conſentio in talem poſtulandum.
4 Unanimiter verbum quid importet.
5 Poſtulatio non annullatur ex contemptu aliquorum.
6 Electionis caſſationem poſſunt proſequi aſſiſtere debentes.
7 Contemptus quomodo excludatur.
8 Excipiendo vel replicando non poteſt alterum tantum reproba-
ri,vel approbari.
9 Poſtulatio admiſſa per quam clauſulam reuocetur.
10 Contemptus quando ius ſuum proſequi nequeat.
11 Electioni debens intereſſe,qualiter proſequatur contemptum.
12 Poſſeſſio contra ius,preſumitur in dubio iniuſta.
13 Pretendens ius in electione quid habeat probare.
14 Papa tradens ius alterius credens eſſe illius,non transfert do-
minium.
15 Poſſeſſio que ex patientia queritur,in quibus procedat.
16 Preſcribere põt quis contra eccleſiam Romanã iura ſpecialia.
17 Proteſtatio facta clandeſtine non releuat proteſtantem.
18 Preſcribi nullum ius poteſt contra ignorantem.
Poſſeſſio habetur per pati,z non quaſi poſſidetur.
19 Prelatus diffidens de iure ſuo an debeat dimittere rem.
20 Poſtulatione preſentata non permittitur variatio.
21 Poſtulatio preſentata ſuperiori non debet negligi.
22 Poſtulatio facta a minori capituli parte non admittitur.
23 Factum contra formam mandati,eſt nullum.
24 Concorditer factum quid dicatur.
25 Canonici quando cogantur electione admittere extraneum.
26 Eligendi ius dicens ſe habere deducet proprietatem quaſi poſſeſ-
ſionem.
27 Eligendi iuris quaſi poſſeſſio non iuſtificatur ſola admiſſione.
28 Poſtulatio poteſt tribus caſibus inualidari.
29 Poſtulatio non relinquenda,facta ſcrutinii publicatione.30.
31 Capituli actus quando valeat.
32 Capituli mandatum an poſſit vnus vel plures adimplere.
33 Reſcriptum,vt ſi eſt de antiqua conſuetudine admittatur ſup-
plicans,quomodo intelligatur.
34 Electionis poſſeſſionem non iuſtificat voluntaria admiſſio.
Poſſeſſio contra ius ex antiquitate poſſeſſionis iuſtificatur.
35 Factum pretextu mandati prioris poſt datam ſecundi valet.
36 Poſtulatio facta per omnes de collegio preter quinqꝫ valet.
37 Poſtulatio debet fieri in concordia.
38 Capituli minor pars non conuincet maioris partis negligentiã.
39 Electio an valeat ſiue ſiat a maiori,vel minori parte.
40 Capituli partis negligentia poteſtas deuoluitur ad vigilãtem.
41 Electio debet mitti ad ſuperiorem cum votis ſingulorum.
42 Decretum ſuperioris in poſtulatione exigitur.
43 Literis capituli,z ſubſcriptioni datur fides.
44 Poſtulantes non poſſunt a poſtulatione recedere.
45 Uariatio,vel ſuperioris illuſio,non eſt licita.
46 Iudiciũ ſuperioris nõ debet dependere ab arbitrio inferiorum.

47 Confirmationis petitio non eſt inepta.
48 Poſtulatio preſentata ſuperiori de inhabili an valeat.
49 Poſtulatio reuocata ante preſentationem an valeat.
50 Papa poteſt anticipare tempus a iure ſtatutum.
51 Eccleſie eſt de digno prouidendum,& non extraneo.
52 Eligi non debet ignotus.
53 Prelatũ ad maiorẽ dignitatẽ aſcẽdere honeſtius eſt,quã ad parẽ.
54 Conſenſus diuiſus non proficit ad poſtulationem.
55 Tranſlationis practica quõ fit.
Abſolutio a vinculo ſimpliciter,non dat licentiam tranſeundi ad aliam eccleſiam.
56 Archiepiſcopus debet habere pallium,& non eſt reale.
57 Extrane⁹ põt in eccleſia inſtitui,vbi oẽs de eccleſia ſunt extranei.
58 Nominatio ſingularis non tribuit ius.
59 Archiepũs renũtians epiſcopatui perdit vſũ pallij epiſcopatus.
60 Epiſcopus ſucceſſor non vtitur pallio ſine licentia pape.

1 BOne memorie. †Archiepũs ĩ archiepiſcopũ poſtulatur,et ex quo poſtulatio preſentata eſt pape,ſine ipſius licentia reſilire nõ licet.h.d. ¶ Diuidit in ſex. In prima ponitur admittẽde poſtulationis petitio,exceptio,& replicatio. In ſecunda,apoſtolica trimẽbris prouiſio.ibi:q̃.vſq; ibi:ceterũ. In tertia,temeraria,& iniuſta poſtulatio,eius repulſio,faciende prouiſionis monitio,& eiuſdem comminatoria retẽtio:vſq; ibi:verum. In quarta,ſuffraganeorũ ad concordiam reuocatio,canonicorũ deſenſio,alias diſſenſio,duplicis poſtulationis iniuſta innouatio:vſq; ibi:nec nocebat. In quinta,in qua ponitur tacite obiectionis reſponſio,ſecundum vnum intellectum:vel ſecundum aliũ,vnius partis iuris cõfirmatio:vſq; ibi:intelleximus. In ſexta,vbi ponitur diffinitiua prouiſio,archiepiſcopi tranſlatio,& pallij mittendi promiſſio. Hec enim eſt illa decre.propter quã quaſi omiſi ſtudere in iure canonico:ſed vici volũtatẽ propter rationẽ. ¶ Caſus erit in ea. Vacante eccleſia Strigonẽſi,que eſt ſedes archiepiſcopalis,canonici Strigonẽſes vnanimiter cõſenſerũt,& poſtulauerũt archiepũm Collacen.in archiepũm Strigonenſem.quẽ cum peterent admitti a ſede apoſtolica ſuffraganei Strigonẽ.eccleſie,nec non Quinqueeccleſieñ.epiſcopus,& quidã alij prelati,pretendentes de cõſuetudine ſe habere vocẽ in electione,tanq̃ contẽpti ſe poſtulationi oppoſuerant. Opponebatur etiam cõtra proceſſum. Nuntij auẽt contra replicabant,negando dictos de iure aliquã habere poteſtatem eligendi,quãquã forent aliquãdo ex gratia vocati:ſed in preſenti noluerant intereſſe. Unde ex duplici cauſa concludebant,eos non cõtemptos. Primo,quia nullum habebant ius eligendi. Scdõ,dato qđ haberent,fuerunt vocati,ſed noluerant intereſſe. ¶ Super his contentione ſuſcitata,papa non plene informatus,nec de iure ſuffraganeorũ,nec de proceſſu,nolens non plene inſtructus procedere ad vlteriora vt debebat,remiſit negotiũ,& mandatum fecit canonicis tripartitũ. Primũ erat,quod ſi ſuffraganei perſiſterent in contradictione,& canonici non diffiderent de iure ſuo,ſed vellent perſiſtere in cõtradictione ſua,deberẽt procuratores idoneos ad ſedem apoſtolicã tranſmittere,qui papam ſuper agendis melius informarent. Secundo,qđ ſi ſuffraganei,ſcilicet oẽs deſiſterent a ſua cõtradictione,& canonici ſuo inſtarent propoſito,deberent mittere perſonas idoneas,que ſuper proceſſu ſedem apoſtolicã informarent,& certificarent. Tertium,qđ ſi contradicentibus dictis epiſcopis ipſi canonici diffiderẽt de iure ſuo,aliã perſonã prouiderent ſibi in paſtorem. Facto mandato quidã ex canonicis receſſerunt a poſtulatione,alijs perſiſtentibus in eadẽ,& poſtularunt vnũ de ſuffraganeis,ſcilicet Quinqueeccleſienſem epiſcopũ poſtularunt in archiepiſcopũ:& hec fuit pape preſentata. Papa ipſam nõ admiſit:& hoc ex duplici cauſa. Primo,q: magna diſcordia facta erat,& a minori parte illorũ canonicorũ,& ſuffraganeorũ. Secũdo,q: temerarie immutata per eos,cũ poſtquã fuit apoſtolice ſedi preſentata,non poterant ab illa recedere,niſi prout papa permittebat. Tertio,q: dato qđ papa permiſerit,ipſi non ſeruauerunt formã in contraueniendo. Papa enim in vltima parte mãdati,que poterat facto eorũ proportionari,dederat illis poteſtatẽ vt poſſent diſcedere a prima poſtulatione,ſi diffiderent de iure ſuo:& loquebatur omnibus:ergo hec demũ permiſit,ſi eſſet maior pars,qui diffiderent:& ſic nõ ſufficiebat minor ad ſeruandã formã mandati. Illa poſtulatione caſſata ipſe fecit ſm mandatũ canonicis,vt ipſi procederent ad electionẽ canonicam:vel niſi poſtulatio cõcorditer oẽs poſtularent,requiſito ſuffraganeorũ conſenſu,ſi eſſet de approbata conſuetudine:alias comminabatur qđ ipſe prouideret. Interim antequã mandatum fuiſſet preſentatũ,illi,qui ſtabant pro Collaceñ.qui fecerant primã poſtulationem,omnes ſuffraganeos reuocauerunt ad concordiam,preter Quinqueeccleſienſem,antequã habuiſſent hoc ſecundum mandatum. ¶ Aduerte,iſti peccauerunt:q: nitebantur ex ſecũda parte mandati,vbi papa dicit qđ ſi poſſent,ſuffraganeos ad concordiã reuocarent:& non habuerant qđ volebat papa:q: Quinqueeccleſienſem,qui ſaltẽ poterat proſequi contemptũ,ad concordiã non reuocarunt. Itẽ dato qđ hec reuocatio profuiſſet,per ſequentẽ reuocationem ab iſta fuit receſſum. Tandem fuit mãdatũ preſentatũ:& q cõſenſerãt in Collaceñ.innouarũt eandẽ poſtulationẽ,per hoc receſſerũt a prima,reuocatis quibuſdam canonicis a ſe:hoc habuit tollere primam,etiam dato qđ eſſet valida:& ſecunda non valuit,q: contra formam ſecundi mandati,in quo comprehendebatur qđ vbi eligerent facere poſtulationem,deberent concordem facere:& in iſta diſcordabat Quinqueeccleſieñ.& vltra hoc aliqui canonici,qui cum eo erant. Tandem illi,qui poſtulauerant Quinqueeccleſienſem cõuenerũt in vnum,& vocauerunt alios ad poſtulationem concordem,vel electionem canonicam faciendam,alijs nõ venientibus,qui poſtulauerant Collaceñ.ipſi ex hoc propter negligẽtiã reputantes poteſtatem deuolutam proceſſerunt ad poſtulationẽ ipſius Quinqueeccleſieñ.& male:quia papa ex mandato voluit q prout debebãt eligere poſtulationẽ,qđ oẽs eſſent cõcordes in congregãdo ad poſtulationẽ faciendam:vt patet ex ſecũdo mãdato. Hoc facto ponẽdo vnũ caſum qđ ver.nec nocebat eſſet partis allegatio:dicebat pars Collaceñ.q electio ſua valebat:q: facta ab omnibus,& omnibus reuocatis pter Quinqueeccleſiẽſem:nec obuiabat qđ aliqui receſſiſſent canonici:q: ipſi non potuerant receſſiſſe. Primo quia ex quo erat apoſtolice ſedi preſentata,nõ poterãt poſtulãtes ab illa recedere:alias quia vel erat dubia,& papa debebat ipſam iudicare:vel erat approbanda in caſu,quo alij conſentirẽt:& erat approbanda.ergo nõ poterãt poſtulãtes ab ea libere recedere:alias ſi dicerẽt oppoſitũ illuderẽt pape:& pẽderet a poteſtate eorũ pape iudiciũ. Illi aũt aſſerebant cõfirmandã ſuam:q: facta ſm formã ſecundi mandati,& ad eos deuoluta poteſtate:papa examinatis hinc inde iſtis poſtulationibus perpendit de iure nullã approbandam:nõ primam de Collaceñ.q: illa erat facta cõtemptis ſuffraganeis,de quib⁹ dubitaſ an vocẽ habeant:ſecũdam de Collacen.nõ cõfirmauit,nec de iure erat admittẽda,prout illi fuit datus acceſſus:q: omnes nõ cõſenſerũt,eo q: nõ Quinqueeccleſieñ.& ſecundum formã mãdati papa vt reijcerẽt poteſtas opponẽdi ex forma mãdati exigit cõſenſus omniũ. Item ab ea fuit receſſum p ſecundam innouationem:& ſecũda innouatio fuit vitioſa ex alio.ſ.quia non fuerunt concordes,vt habebat forma ſecundi mandati. Prima de Quinqueeccleſieñ.nõ valuit:q: facta in diſcordia,& cõtra formam primi mãdati,vbi debebant a prima diſcedere cũ conſenſu & concordia omnium. Item q: receſſerunt poſtquã iam preſentaſſent pape:& nõ poterãt de iure diſcedere:nec poterãt ex mandato pape,ex quo non erat omnium diffidentia. Scda nõ valuit:quia non fuit concors,& contra formam ſecũdi mandati,vt ad poſtulationem concordẽ procedere deberent:nec vocati fuerunt ſuffraganei. Ideo papa propter comminationẽ,quã fecerat,de iure abſq; iniuria poterat prouidere,cũ ad ipſum foret deuoluta poteſtas ex cõminatione de prouidẽdo,vbi per canonicã electionẽ vel poſtulationem concordẽ non prouiderẽt:ſed q: non habebat plenam notitiã illorum de regno,& non volebat prouidere regno de perſona extrinſecus nõ valens ſalua cõſcientia prouidere,licet videretur honeſtius qđ Quinqueeccleſienſis,vt ſuffraganeus aſcenderet ad metropolitanã,quam archiepiſcopus ad parẽ de metropoli ad metropolim:volens tamen partẽ tutiorem eligere,q: oẽs licet diuerſis partibus cõſenſerant in Collacen.h̃ diuerſis temporibus abſoluit predictũ Collaceñ.a vinculo,quo tenebatur eccleſie Collaceñ.& tranſtulit eum ad metropolim Strigonen.dando ſibi licentiã tranſeundi,& pallium proteſtatur ſe ad vſum,& nomine eius trãſmiſſum. ¶ Legã decre.per partes,notabilia colli-
2 gendo,& materiã explicando. ¶ †Not.primo qđ archiepiſcopus,
vt alteri eccleſie alligatus,non valens abſq; diſpenſatione trãſire,
3 poſtulatur,& non eligitur. ¶ †Not.ſecundo qđ procedit hec practica,Conſentio in talem poſtulandũ a papa. Dic hodie vt de po
4 ſtu.prela.c.j.lib.vi. ¶ †Not.tertio de verbo Unanimiter,vide in
5 c.j.ſ.ea.&.c.bone. ¶ †Not.quarto qđ contemptus aliquorum non
annullat ipſo iure poſtulationem,ſicut nec electionem.de electio.
6 quod ſicut. ¶ †Et nota quod etiam de conſuetudine aſſiſtere debentes in electione poſſunt proſequi caſſationẽ electionis propter cõtemptum. Et not.practicam opponendi,quia ſufficit qđ cõcludant qđ habeant ius eligendi,licet non dicant ſpecifice ſe eſſe in quaſi poſſeſſione iuris eligendi:q: ſi habent ius eligendi,ſunt in quaſi poſſeſſione,alias non haberent.de cauſa poſ.cum eccleſia.et patet in.c.cũ olim.ſ.de elect.querelam. Et ſic eſt caſus de eo,qđ diſputat Inn.de cauſa poſ.cũ eccleſia.an procedat petitio,Peto electionem caſſari,vel confirmari,q: ad me ſpectat ius eligendi:ſi ni-
7 hil de poſſeſſione dicat. ¶ †Not.quinto qđ ad excludendum con-
temptum,nõ ſufficit ius habentem admitti de gratia:q: admitti-
8 tur tunc abſq; preiudicio iuris ſui. ¶ †No.ſexto qđ vbi excipiendo vel replicando duo qualificate ponuntur in cõfeſſione,licet ex

vno

vno fundetur intētio partis aduerſe,tñ nō pōt aduerſa pars vnū
approbare,⁊ alterū reprobare.Ad hec.l.Aurelius.§.idē queſiit.
ff.de lib.leg.⁊ quod ibi ſcripſit Bar.⁊.l.j.C.de do.ante nup.dixi de
reſcri.ex parte decani.¶Habes notabilia vſq; ad verſi.nuntios.
9 vbi papa facit mandatum.Videamus hanc partem.¶†Primo
contra hanc partē opponitur,quia ſi ſic erat quod de gratia fuiſ-
ſent admiſſi,non habebant aliquod ius:⁊ ſic merito poterant re-
pelli.Male ergo mandat papa vt de iure ipſorum inquiratur ad
caſſandam poſtulationē.Ad hoc.ſ.de ver.ſig.abbate.ex.q.ij.agno-
uimus.C.de ſeruitut.l.j.ſimili.Poteſt enim eū,qui gratiam facit,
per predicta iura reuocare:nec tali datur reſtitutio,quia non dici-
tur ſpoliatus,cum non poſſederit:vt in.c.olim.de reſtit.ſpol.Glo.
tertia fatetur contrarium:quia ſi hoc eſt verum quod non habe-
bat ius,ſed hoc erat partiū allegatio,conſulit tamen quod quan-
do quis admittitur de gratia,quod fiat ꝓteſtatio,quod in dubio
videretur admiſſus tanquam ius habens:cum iſte ſit actus,qui
non permitteretur facilitate,vel amicitia,ſed tanquam ius habēti
tantum:vt no.de cauſa.poſ.cum eccleſia.⁊ hic per Inn.An in du-
bio admiſſus,videatur admiſſus de gratia.Gl.hic,⁊ Inn.in vna
parte ſue gl.dicit qđ videtur admiſſus de iure.In ſecunda gl.ma-
gna,in principio,dicit ꝙ in dubio,ex quo poſſeſſio eſt cōtra ius,vi-
detur precaria:vnde opꝫ qđ ꝓbet ꝙ nō ſit precarie.Allegat de cā.
poſ.cū eccleſia.ff.ſi ſerui.vē.ſi qs diuturno.lꝫ dicat ſecꝰ in corpora-
libꝰ:qꝛ dicens precariā,dꝫ illā ꝓbare.Primū cōiter teneť:qꝛ tale
eſt,qđ nō patereť niſi ius hñti.Vñ ex quo eſt in poſſeſſione,preſu-
miť de iure admiſſus.Tutiꝰ ergo eſt ꝙ ꝓteſtetur admittēs,vt gl.
10 dicit.¶†Nunqđ aūt ſufficit admittere de gratia ius hñtē,ita ꝙ
nō poſſit ꝓſequi contemptum:dicit Inn.qđ ſic,ſi admittat vt vo-
cem habeat,⁊ permanēs in poſſeſſione:ſecus ſi admittatur vt per-
dat poſſeſſionem.vel vt nō habeat vocē:qꝛ ſit in preiudiciū ſui iu-
ris:vnde tūc poſſet ꝓſequi.Sed ipſe tꝫ qđ nō pōt eſſe ſine preiudi-
cio,ex quo de gratia admittitur:vt in dictis iuribus.ff.de precar.
ſi is qui.de appel.ſolicitudinē.⁊ qđ no.ſ.de elec.querelam.Ad hoc,
qꝛ illi,qui de gratia,nō acquiritur ius,niſi intēdat vti iure ſuo.ff.
quēadmo.ſerui.admi.l.ſi.ff.de aqua quoti.⁊ eſti.l.j.ſicut nec retine-
tur.Sed ille,qui admittitur nō habet aliquam poſſeſſionē,cū non
intendat vti iure ſuo:⁊ alias:tunc vltra ſi iſta erat partium allega
tio,quatenus erat cōtra ſe,illi ſtandum:quatenus ergo cōfiteban-
tur quod illi fuerant admiſſi,ſtandū erat:quatenus cōfitebantur
quod gratia:qꝛ hoc erat pro ſe,nō erat ſtandū:igitur male mādat
adhuc de hoc inquiri:qꝛ iam pape conſtabat ꝙ illi debebāt intereſ
ſe.Dicit Abbas ꝙ cōfitētes erāt nūcij ſine mandato,quorū cōfeſ-
ſio dño nō preiudicat:vt no.ſ.ti.j.⁊ no.ſ.vt lite non conteſt.c.j.Vel
ſuffraganei intendebant petitorium:⁊ iſti cōfitebantur de poſſeſ-
ſiōe.Sed certe ſatis hic agebatur de poſſeſſione,ex quo dubitaba-
tur de electione,ad cuius validitatem poſſeſſio confert:vt de elect.
querelam.de iure pa.conſultationibus.cum ſi.Dicit glo.⁊ melius,
quod hic qualificate confitebatur admiſſus de gratia:quo caſu
pars non poteſt approbari,⁊ pars reprobari:per illa,que dixi no
tando:⁊ maxime quando illa,que intendit approbare pars aduer-
11 ſa,habet iuris reſiſtentiam,vt hic habebat.¶†Secundo ſol.glo.
eſt,quod dato quod confiterentur ipſos eſſe in quaſi poſſeſſione,ex
quo erant extra collegium,talis poſſeſſio eos nō iuuabit,quaſi con
tra ius,et ex quo non oſtendebant aliquam cauſam iuſtificādi ſuā
poſſeſſionem.Papa non innititur illi poſſeſſioni,niſi aliter iuſtifi-
12 cetur:⁊ ſic ſunt excludendi,ſecūdum gl.¶†Nota bene ꝙ poſſeſſio
contra ius in dubio preſumitur iniuſta,niſi iuſtificetur:nec parat
poteſtatem eligendi,⁊ non releuat ab onere probādi titulum.Ad
hoc,quod ſcribit gl.de procu.ex inſinuatione.de elect.conſtitutus.
13 ¶Nota bene quod ad hoc vt iuſtificetur,oportet quod probetur
quod ipſis ſcientibus ⁊ patientibus fuerunt admiſſi:quia in du-
bio non preſumitur quod eis patientibus,licet ſi patiantur,pre-
ſumatur quod de iure.Hic Inn.ponit latam gl.in qua tractat de
modo acquirendi quaſi poſſeſſionem in incorporalibus:quam gl.
ponit in pluribus locis:de cauſa poſ.cum eccleſia.⁊ de in integ.re-
ſtitu.c.ij.Tradam ipſam concluſiue:⁊ dicit quod requiritur quod
primo vtatur iure,quod intendit querere:quia factum exigitur in
acquirenda poſſeſſione:vt hic vſus eſt pro facto.ff.de acquir.poſ.
l.j.⁊.l.iij.⁊ in.c.ij.de conſue.corpus ergo exigitur in exercendo fa-
ctum.Secundo exigitur animus:⁊ ex parte animi exigitur quod
vtatur vt pro iure ſuo.Nam ſi volo vti ſeruitute,oportet quod fa-
ciam quaſi vtar,⁊ hoc animo vt vtar vt pro iure meo.ff.quemad-
modum ſeruit.amit.l.fina.ff.de iti.actuq; priua.l.fina.Conſtabat
autem hic primo per verba expreſſa dicētis ſe vti iure ſuo,alio nō
contradicente:conſtabat etiam facto quod talis eſt actus,⁊ exerci
tium,quod non competeret,niſi ius habenti,⁊ nō fieret niſi ab ha-
bente ius:vt ſi interfuit in electione,ſcrutinio,vel compromiſſo,
de electio.in Geneſi.Quot autem,⁊ quales actus hic concludant,
non poteſt dari certa doctrina.Nam hoc preſumitur ex qualitate
actuum,ex modo exercendi,⁊ multis alijs:et ſecundum hoc hinc ⁊

inde reſultat onus probandi.Idem dicit Innocent.in capitulo
cum eccleſia de cauſa poſſeſſio.et ſi qua poteſt doctrina dari,poni-
tur ibi:dic vt ibi.¶Sed hic eſt dubium,an ad hoc vt acquirat
poſſeſſionem,exigatur quod vere credat,vel ſciat ſe vti vt pro iu-
re ſuo.Dic quo ad finem ſolum querende quaſi poſſeſſionis,non
quia vt predo poſſidet:de reſtitutio.ſpolia.in literis.Sed ſi pro-
pter finem preſcribendi,tunc bene oportet vt credat alios non eſ-
ſe in bona fide.de preſcriptio.ſi diligenti.Latius hoc proſequitur
de cauſa poſſeſ.cum eccleſia.vbi declarat quod quo ad finem in-
terdicti recuperande,⁊ quo ad finem poſſeſſionis retinende:dic vt
ibi,et hic in ſecunda gloſſ.¶Secunda gloſſ.dicit quod quo ad fi-
nem recuperande ſufficit quod probet poſſeſſionem facti,abſq; eo
quod probet quod non clam,vi,vel precario,⁊c.ff.de vi ⁊ vi ar.l.
prima.§.interdictum.imo plus ſi vult probare ipſum per vim
poſſediſſe,non auditur.l.prima.§.primo.ff.de vi ⁊ vi ar.Secus ſi
obijceret quod precario poſſedit,vel quod precario eſt admiſſus
ad electionem:quia per hoc concluditur vel non poſſeſſio,vel poſ-
ſeſſio eſt reuocabilis.ff.de preca.l.ſecunda.Secus ſi agat confeſſo-
ria,vel vti poſſidetis:quia tunc oportet quod probet ſe non clam,
vel precario poſſidere:quia in talibus ſuccumbit,niſi credat ſe ſuo
iure vti.l.prima.in fin.ff.vti poſ.¶Requiritur ſecundo patientia
eius,contra quem:et oportet quod ſit ille,cui ex poſſeſſione preiu-
dicatur in ſpecie,quando queri agitur,⁊ pro illo,cui preiudicatur
ſumitur ille,qui illud ius poſſidet,ſiue illius iuris habet proprie-
tatem,⁊ poſſeſſionem illius iuris,ſiue poſſeſſionem tantum:vt ſi
aliquis poſſidet iuriſdictionem,quam acquirere ſufficit patientia
illius,ſiue habeat proprietatem,⁊ poſſeſſionem,vt quia eſt domi-
nus illius iuriſdictionis,⁊ illam quaſi poſſidet.Vbi autem non
poſſidet,ſentit hic Innocen.quod ex patientia proprietarij non
queratur,cum ipſius patientia non exigatur:quia ei non preiudi-
catur in poſſeſſione.Quod puto,quando alius poſſidet:alias il-
lius exigitur patientia.Et puto quod creatur quaſi poſſeſſio,licet
non poſſideat:quia intereſt ſua vt poſſeſſio ſit vacans.Item ſuffi-
cit ſecundum Innocent.quod ei preiudicetur in reſtringendo iu-
re ſuo,licet illud ius ſpecifice non poſſideat,vt in domino feudi,
vel ratione dominij poſſidente,vel domino,⁊ poſſidente.Licet
enim ſeruitutem non poſſideat,quia ſibi res ſua non ſeruit,vt.l.
vti frui.ff.quibus modis.vſuſfruct.amit.quia ibi preiudicatur in
reſtringendo iure,exigitur illius patientia:⁊ illa ſufficit.Dicit ta
men quod non exigitur,nec ſufficit patientia in non poſſidente,ſi
habeat proprietatem:quia ſibi non preiudicatur,ex quo non poſ-
ſidet.Sed certe et illius exigo patientiam,ex quo agit creare no-
uum ius,niſi alter poſſideret illud ius,quod agit abſtrahere,et
non creare:quia tunc illius exigeretur patientia.¶Dat ſecundo
exemplum in canonico,qui non poſſidet ius eligendi:quia confun
ditur hic ſeruitus in plenitudine iuris canonicalis:quia quāquā
illud ius non poſſideat,tamen eius patientia exigitur,cum ei pre-
iudicetur.¶Sed,vt ipſe dicit,non ſic ius eligendi confunditur,
vt in iure canonicali,ſicut alie ſeruitutes in iure dominij:quia ius
eligendi eſt ſeparabile a iure canonicali,nec ponitur poſito iure
canonicali:quia quis poteſt eſſe canonicus,exiſtente iure eligendi
penes alium.Sed dominium fundi confundit in ſe omnem ſerui-
tutem:quia dominio non vteretur nec in toto,nec in parte vt do-
minus,niſi haberet ius eundi:ideo ei non poteſt imponi ſeruitus,
quia eſt inſeparabilis.Et ſi pluribus preiudicetur,exigitur om-
nium patientia.Sed ſi iura eſſent ſeparabilia,illius tantum exigi
tur patientia,cui in ſpecie preiudicatur:⁊ preiudicatur patienti,et
non patienti,qui ignorat.Nam ſi epiſcopi,⁊ plebani coniuncte eſ-
ſent iuriſdictionis in parochia:de officio ordina.cum ab eccleſia-
rum ſi ageret quis querere plebanalem,⁊ epiſcopalem,vtriuſque
exigitur ſcientia.Si plebanalem tantum ſine preiudicio epiſcopi,
plebani tantum exigeretur patientia.Ideo ſi quis ingreditur
quaſi poſſeſſionem eccleſie animo acquirendi quaſi poſſeſſionem il-
lius,ſufficit patientia poſſidentis eccleſiam,vel prebendam,alio
poſſidente ius eligendi vel confirmandi:quia non tangitur illo-
rum preiudicium.Et ſi eccleſia vacaret,nullius exigeretur quaſi
patientia:licet contra inuadentem daretur condictio ex.l.conque-
rebatur.C.vnde vi.vel officium iudicis.Et hoc ſecundum quoſ-
dam.Vel ſaltem exigeretur patientia illius,qui cuſtodit vacantem
eccleſiam:vt eccle.bene.ſi.j.xij.queſtio.ij.illud.Non licet etiam in
confirmatione,vel inſtitutione,cum ſine authoritate eorum poſ-
ſit iuſte poſſidere:nec ſufficit eorum ſcientia ad probandam iuſtā
poſſeſſionem,ſed ſufficit ad probandum quod non conſtat quod
ſit iniuſta,ad finem vt ſibi competat interdictum,vel officium iu-
dicis.Quod nota quia ad querendam quaſi poſſeſſionem in bene-
ficialibus,exigitur patientia:nec ſufficit patientia poſſeſſoris,vt
habeat iuſtā,ſed exigitur titulus vt habeat:ſed euidenter iniuſtā
ſufficit patientia poſſeſſoris vt habeat,ſed non iuſtam:non euiden
ter iniuſtam ſufficit patientia confirmatoris,vel habentis inſti-
tuere.Requiritur etiam qđ patiens patiatur vtentem vti pro ſuo

iure:⁊ conſtabit hoc,ſecundum Inno.per probationes eius, qui
vult querere poſſeſſionem,⁊ ſciebat quod vtens intendebat vti iu
re ſuo:quia qñ neſcit,non fit ei preiudicium.ff.de acqui.poſ.l.clam
poſſidere.§.fi.Conſtabat etiam per verba,ſi dicat,Intendo vti ꝑ
iure meo:⁊ alter patiebatur:vel ſi ipſe,in cuius preiudicium vte-
batur,prohibuit,⁊ ipſe hoc non obſtante vſus eſt:niſi aliter ſibi ꝓ-
uideat de poſſeſſione retinenda per modum no.de matri.contrac.
c.j.⁊ ſecundũ hoc poteſt in inuitum queri quaſi poſſeſſio. Sed dic
de hoc vt dixi de cauſa poſ.cum eccleſia.vbi hoc plenius tangit, et
in.c.olim.iij.Item probabitur ex qualitate actus. ſi talis eſt, qui
non pateretur veriſimiliter niſi ius habenti,et poſſidenti, vt in a-
ctu electionis. Unde dicit hoc arbitrarium arbitrio iudicis ex
qualitate actuum,⁊ in numero,⁊ in quãtitate,⁊ alijs circũſtantijs:
⁊ ſic de vno in alium,ſecundum quod preſumet,refundet onus ꝓ-
14 bandi.¶†Per hoc dicit quod ſi papa aliquo iure vtitur ex ple-
nitudine poteſtatis,quia non vtitur vt pro iure,quod non acqui-
rit quaſi poſſeſſionem,nec preſcribit,quia vſurpat.Secus ſi alteri
traderet:quia ille vtitur vt pro iure ſuo,⁊ preſcribere poſſet,⁊ poſ-
ſidere:vt ſi concedat decimas,vel aliud ad alium pertinens: quia
bene tradit poſſeſſionem ex plenitudine poteſtatis,licet non trãſ-
ferat dominium iuris.Si tradat ius alterius,credens illud eſſe il
lius,licet transferatur poſſeſſio,non transfertur dominium: vt.ff.
de acqui.re.do.l.ſi procurator.⁊ ideo preſcribit,quia habet poſſeſ-
15 ſionem,⁊ iuſtũ titulum.†Inquantũ dixi,ex patiẽtia acquiri,quaſi
poſſeſſionem:eſt verum in iuribus per eum poſſidibilibus, ⁊ quo-
rum eſt capax.Unde ſpecialem iuriſdictionem,⁊ vniuerſalem pa-
pe quis vſu acquirere non poſſet,nec etiam poſſidere:qꝛ illa immu
16 tabilis.xx. di.in nono.⁊.c.ſequen.di.v.c.i.† Specialia autem iura,
vt caſtri,vel alicuius ciuitatis,vel ville poſſet quis querere,⁊ pre-
ſcribere contra Romanam eccleſiam:de preſcript.ad audientiaʒ.
17 ¶†Ex his concludit Innocen.in fi.magne glo.ſi.quod ſi occulte
proteſtatur quod vtitur vt pro iure ſuo:hoc non ſufficit,ex quo nõ
venit ad notitiam aduerſarij:quia per hoc aduerſarius ignorans
non patitur,nec preſcribit:quia quod occulte ꝓteſtatur,eſt in ma-
18 la fide,⁊ non coram eo,cui preiudicat: de preſcrip. quoniam.†Ex
hoc apparet quod nullum ius contra me poteſt preſcribi.me igno
rante:quia ſi ignoro,non patior:ſi non patior,ille non poſſidet: qꝛ
hec quaſi poſſeſſio habetur per pati:vt.l.iij.ff.de vſufruct.⁊.l.quo-
ties.ff.de ſerui.C.de ſerui.l.fi.⁊ de ſerui.ru.predi.l.i.§.i.Et patien-
tia non datur,niſi in ſciente.ff.ſi ſerui.ven.l.ſi forte.§.i.Alia,que ꝓ
ſequitur hic Innocen.de modo probandi,vbi agitur poſſeſſorio ⁊
petitorio ſimul,⁊ petitorio tantum,ſunt parũ vtilia:⁊ deciſa ſunt
per no.in ti.de cauſa poſ.⁊ proprie.in multis locis.¶Uenio ad ſe-
cundam partem,ſcilicet ad verſi.quia.⁊ habes ibi mandatum pa-
pe.Primo pondera tres partes ipſius,⁊ eas in voce ſcholaribus
exprime.In iſta parte non eſt niſi vnum notabile, quod diffidẽs
de iure ſuo,debet a contradictione deſiſtere,etiam quando proſe-
19 quitur ius ad eccleſiam ſpectans.¶†Inducit ad queſtionem gl.
An prelatus diffidens de iure ſuo debet dimittere rem, quam te-
net:⁊ arguit quod ſic,argumen.j.de ſimo.per tuas.lx.diſtin. gene-
ralis.ad hoc,quia debet cognoſcere bonam fidem. ff. manda. l. ſi
queritur.¶Concludendo gloſſ.cum doct.dicit quod quandoqꝫ
quis diffidit de iure proprio ⁊ priuato:⁊ poteſt,⁊ debet deſiſtere.vt
hic.Quandoqꝫ diffidit de iure eccleſie:⁊ tunc dicit gloſſ.quod non
debet cedere,ſed conſtituere defenſorem,qui defendat:argu. ff. de
nego.geſt.l.at qui natura.§.cum me abſente.Dicit Ioan. Andr.
cum Hoſ.quod tutius eſſet quod communicato conſilio capituli
debet cognoſcere bonam fidem:⁊ ſi capitulum rem non reſtitueret
vel ſi capitulum non conſentiat,dicat,Mundus ego,⁊c.alias pa-
rum intereſt,an per ſe,vel per alium faciat.de pecu.cle.c.penul.nec
etiam nomine eccleſie debet calumniari.C.de aduoca.fiſci.l.penul.
nec contra conſcientiam agere.de ſeru.c.vnico.vide gloſ.xxiiij.q6.
20 i.c.i.j.de reſcriptis.c.fin.xxiij.q.ij.ſi virgo.¶†Secundo opp.eadẽ
glo.ibi:⁊ no.quod ex diffidentia iuris non permittatur variatio,
poſtꝙ eſt preſentata poſtulatio:vt in hoc.c.⁊ patet de elec. publica
to.⁊ in regula,mutare.de regu.iuris.lib.vj.Solu.Dicit glo.quod
vbi non eſt ius alteri acquiſitum,licitum eſt libere variare:vbi au
tem ius eſt queſitum,vt in preſentatione,glo.dicit quod non licet
variare poſt publicationem.Hoc eſt falſum,per hãc decre.⁊ decre.
publicato.loquitur in electione,in qua ius queritur.Glo.dicit ſecun
do quod non licet variare poſt preſentationem poſtulationis.Dic
aut ius eſt alteri queſitum:⁊ non licet variare.Aut ius non eſt alte
ri queſitum:⁊ licet variare.In poſtulatione ante preſentationẽ li-
cet variare:qꝛ non eſt ius queſitum poſtulato,nec illi,cui facienda
eſt preſentatio;ſed poſt preſentationẽ non licet variare ſine cõſen-
ſu illius,cui facta eſt preſentatio:qꝛ licet poſtulato nõ ſit ius queſi
tũ,eſt tamen ius queſitũ illi,cui eſt preſentata poſtulatio,in tantũ
quod non poſſunt variare,ne illi videatur illuſio:de conſenſu ta-
men illius,cui facta eſt preſentatio,poteſt variare,maxime quãdo
hec variatio permittitur ex cauſa,vt ꝓpter diffidentiã iuris,vt hic.

Idem ſi libere conſentit ſuperior,etiã inuito poſtulato: vt dixi.ſ.
eod.bone.j.Uide de materia in regula,mutare, de reg.iuris.li.vj.
21 ¶†Uenio ad ver.ceterum. Hic habes poſtulationem primam
Quinqueeccleſienſis.Ex quo nota quod canonici non poſſunt a
poſtulatione preſentata ſuperiori recedere,niſi de voluntate ſupe-
rioris recedant, cui facta eſt preſentatio: ideo ſi preter formam
22 mandati ſuperioris recedant,non valet receſſus.¶†Nota ꝙ po-
ſtulatio facta a minore parte capituli,vt in diſcordia facta.non eſt
23 admittenda.¶†Nota quod factum contra formam mandati eſt
24 nullum.Ad hoc.ſ.de reſcript.cum dilecta.¶†Nota ꝙ id dicitur
fieri concorditer,quod fit nemine diſcrepante.Uide gloſſ.de elect.
vbi periculum.lib.vj.in verbo Singulorum ⁊ cap.cupientes.§.ce-
25 terum.in ver.concorden.¶†Nota quod ad hoc vt canonici neceſ-
ſitentur ad admittendum aliquem de extra collegium,oportet qꝺ
admittendi probent conſuetudinem antiquam:⁊ ſic non videtur
ſufficere ſola poſſeſſio.De hoc cum gloſſ.¶Et aduerte,quia opor
tet quod conſuetudo ſit antiqua,⁊ approbata.De hoc cum gloſſ.
26 ¶†Nota quod dicentes ſe habere ius eligendi,videntur deduce
re proprietatem,⁊ non quaſi poſſeſſionem.Uide de cauſa poſ.cum
27 eccleſia.⁊ de elec.Cumana.¶†Nota aliter intelligẽdo quod quaſi
poſſeſſio iuris eligendi non iuſtificatur ſola admiſſione volunta-
ria,niſi aliquãdiu in poſſeſſione ſteterint:de quo de cauſa poſſeſſ.
cum eccleſia.hic habes poſtulationem primam factaʒ a Quinque-
28 eccleſieñ.¶†Quero de ratione,quare illa inualidatur. Dic, tri-
plici ratione.Primo,quod in diſcordia eſt facta:ergo,⁊c.ſ.in.c.bo
ne.Secundo,quia illi,qui poſtularunt,non potuerunt recedere de
iure a prima poſtulatione iam preſentata:vt hic,in ver. nec noce-
bit.Tertio,quia nec etiam ex vi mandati pape, qui hoc permiſit
quando omnes diffidebant de iure:et hic tantum mi[n]or pars diſ-
fidit,in qua non ſunt potentie capitulares.Cum ergo papa hoc
permiſiſſet vt dicerent,hoc permiſit quando capitulum hoc face-
ret:et ſic maior pars non potuit hoc facere,vnde receſſerunt con-
29 tra formam mandati.¶†Gloſſ.aſſignat aliam, quia iſti alij ap-
pellauerunt ne recederent:hic cõfirmat.¶Aſſignat tertiam, qꝛ
iam erat publicatum ſcrutinium:⁊ ſic non poterant variare. Hoc
non ſufficit in poſtulatione,⁊.c.publicato.loquitur in electione.
30 ¶†Nec obſtat predictis.liij.alias.lxiij.diſtin.quanto.quia ibi po-
tuerunt variare:quia nulla fuit electio:vel quia omnes ad eligen-
31 dum non interfuerunt:quia non due partes.¶†Nota gloſ.quod
vt valeat actus capituli,ſaltem oportet ꝙ preſentes ſint due par-
tes:⁊ ſic ꝓut capitulũ eſt,poteſtas eſt in duabus partibus in con-
gregando,prout eſt cõgregatum reſidet in maiori parte De hoc
dicetur in.d.c.publicato.Sed hic poſtulatio erat aliqua,vel dubi-
tabatur vtrũ eſſet aliqua:vnde preter formam ſibi datam recedere
nõ poterat.Rationem aliam aſſignat Inn.qꝛ qꝺ vniuerſi fecerũt,
ſinguli reuocabant.Ad hec de reg.iur.c.i.cum concor.ff.de ſeruit.
ru.predi.l.tria.cum concor.Nec obſtat ſi dicatur.Alij ſi non vale-
bãt ſuas cõſcientias ſaluare,⁊c.quare iſti,qui diffidebãt,non pote
rant ſingulariter reſilire.Dicit Inn.qꝺ non ſaluabant cõſciẽtias
ſuas,cum ad hoc nõ vocauerãt ſuffraganeos:vnde non ex cõſcien
32 tia,ſed ex incõſtantia hoc fecerũt.¶†Item certa forma data erat
in recedendo,quam neceſſe fuit ſeruare,nec ſemper poteſt manda-
tũ factum collegio vnus adimplere.Cuius gratia Inn.ponit hic
notabilem theoricam,quam ponit de reſcriptis cam te.de conſti-
tu.cum omnes de cõſue.cum conſuetudinis.de re.ec.non alie. duo-
dum,li.vj.quam ſic trado.In his,que mandãtur capitulo vt vni-
uerſo,vnus ſolꝰ,vel pauci,imo nec omnes,niſi capitulariter hoc
agant:vel agũt,niſi poteſtas vniuerſalis propter delictum vel ne-
gligentiam ad vnũ deuoluatur.Et ſi dubitatur que ſunt,que reſidẽt
in poteſtate capituli vt capituli:dico ꝙ ſi diſpoſitio cõſiſtat circa
ea,q̃ ſunt iuris,vel facti ex qbus ius deſcẽdat,cuiꝰ queſitio depen-
det a capitulo,vel originatio:dico ꝙ hic reſident in poteſtate capi
tuli vt vniuerſi.Si actꝰ mere eſt facti:tunc iam vnus ſolus põt im
plere.Per hoc infertur,ꝙ ea,que ſunt facti puri,⁊ in his ſi manda-
tũ aliqꝺ dirigitur capitulo vt valeat,ſingulares de caplo poſſunt
illud expedire.Si autẽ mãdatur aliquid iuris:tũc nõ poterit hoc
vnus de capitulo,ſaluo niſi per negligentiã,vel aliter ſit deuoluta
poteſtas ad vnum,ita qꝺ non faciat vt ſingularis,ſed vt ſuſtinẽs
vices capli.Dicit hic Inn.⁊ Hoſt.per hec dicit ꝙ ſi papa mãdat
caplo vt recipiat aliquem in canonicũ,non poterit illum recipere
vnus de caplo:quia hec receptio ſapit ius,⁊ qꝛ nõ ſcribitur ipſi, ſed
caplo.xij.q.ij.qui manumittitur.⁊ qꝛ illud,qꝺ faciendũ eſt a caplo,
nõ poteſt ſingularis extra capitulũ.de elec,qꝛ propter.lxx.di.c.i.⁊
ij.no.de conſtit.cum oẽs.ſcdm Innoc.hec vera dicit Hoſtien. niſi
ius capituli reſidiſſet in vno.de reſcriptis.cã te.vel qꝛ oẽs mortui
ſunt.ff.qꝺ cuiuſqꝫ vniuerſi.l.ſicut.vel qꝛ ſunt inobediẽtes:⁊ negli-
gẽtes:vt qꝛ nihil oſtẽdit rõnabile quare mandatũ adimplere non
debeant:de his,que fi.a prela.c.i.⁊ vt euidenter appareat negligen
tia.aſſignãdus eſt terminus per executores,ſi aſſunt,vel ꝑ ordina-
rium,vbi deeſt executor:de of.or.ſignificauit. quibus caſibꝰ vnus
non vt

nõ vt ſingulariter, ſed vt capitulum reciperet. Per hec dicit ſcḋo
ꝙ ſi papa cõtulit iã ius canonicale, vt p̄bendã, ⁊ mãdat vt recipia
tur, quilibet poterit illũ recipere, cũ iaʒ illi ſit ius queſitũ. Ad hoc
de accu. accedens. ⁊ de reſcriptis. cũ ⁊c. Per hoc dicit ꝙ ſi capitu⸗
lũ cõſenſerit alicui ſcτui, nõ poterunt poſtea ſinguli reſilire: qꝛ nec
capitulũ poſſet: de quo. ĩ. ti. ſ. noſti. Et hoc dicit verũ, ⁊ ſi capitulũ
poſſet reſilire, vt qꝛ eſſet cõtractus, in quo admitteref penitentia,
vt in cõſtitutione ꝓcuratoris in caſibus, in quib⁹ põt reuocari: de
quo de procu. c. ſ. li. vj. nõ poſſent ſinguli hoc reuocare, niſi facerent
in ſimili tanquã capitulũ ⁊ maior pars cõſentiret. ĩ. ti. ḣ. de cauſis.
Hec vera, qñ negotiũ ſpectat ad plures vt vniuerſos. Si autẽ ad
plures vt ſingulos ſingulariter poſſent reuocare, vt ſi in negotio
cõi plures conſtituiſſent ꝓcuratores, quilibet poſſet reuocare quo
ad commodum vel preiudicium ſuum: Inſti. mand. §. recte. ⁊ hec
de hac materia. Procuratorẽ tamen conſtitutum a prelato etiam
cum conuentu, ſolus prelatus tanquam habens adminiſtrationẽ
ipſum poterit reuocare. Sic ſcribit Inn. in. c. preſentium. de teſti.
33 lib. vj. ℭ † Opp. ſecundo circa hunc verſi. mandat papa quod ſi
eſt de antiqua, ⁊ approbata conſuetudine admittatur, alias non.
ℭ Oppo. ꝙ etiam ſint admittendi, dato qḋ non appareat de an⸗
tiqua, ⁊ approbata conſuetudine: qꝛ ſufficit eos eſſe in quaſi poſſeſ
ſione iuris eligendi: de cauſa poſ. cum eccleſia. ĩ. e. querelam. Colle⸗
ctio enim fructus ſequitur poſſeſſionem. ℭ So. dicit gl. quod ſup
plendum eſt ad literam, ſi hoc habet conſuetudo: vel etiã ſi ſint in⸗
quaſi poſſeſſione iuris eligendi. Uel ſecũdo ẜm gl. Et aduerte ad
iſtã. Quandoq; quis eſt in quaſi poſſeſſione iuris eligendi, nec ſibi
reſiſtit ius: ⁊ tunc hic admittendus eſt: qꝛ eo qḋ eſt in quaſi poſſeſ⸗
ſione, iam conſtat qḋ hʒ p̄tãtem eligendi, ⁊ eſt in bona fide, vt bo⸗
ne fidei poſſeſſor cauſat fructum validitatis electiõis. Qñq; quis
eſt in quaſi poſſeſſione iuris eligẽdi, ⁊ eius poſſeſſioni reſiſtit ius: ⁊
tunc opʒ qḋ oſtendat cauſam, ꝑpter quã dʒ ibi eſſe, vt hic: de elect.
conſtitutus nec ſufficit quaſi poſſeſſio: qꝛ eo qḋ poſſidet cõtra ius,
niſi aliter iuſtificet, preſumitur iniuſtus poſſeſſor: iniuſtus autem
poſſeſſor nõ facit fructus ſuos: iuxta no. in. c. grauis. ĩ. de reſt. ſpo.
Sic nec ipſe validam electionem, que dicitur fructus iuris eligen⸗
di: iuxta no. in. d. c. cum eccleſia. Oportet ergo vt antiquam conſue
tudinem probet, ex qua iuſtificet ſuam poſſeſſionem: alias repelli⸗
34 tur, ſecũdum gl. ℭ † Not. bene hoc dictum, ſed hec voluntaria ad⸗
miſſio capituli non iuſtificat poſſeſſionem, niſi aliquandiu ſteterit
in poſſeſſione, ⁊ ex antiq̃tate poſſeſſiõis iuſtificatur poſſeſſio ꝯ ius.
De hoc dic vt de cau. poſ. cũ eccleſia. ⁊ de reſti. in inte. c. ij. in gl. per
mod. ibi Inn. tenet hanc gl. ꝗ̄ꝗ̄ Hoſt. ſentiat cõtrariũ. Et dicunt
aliq qḋ hoc cõſtare dʒ anteq̃ fiat electio. Quod dicit Hoſt. verũ, ſi
vtraq; pars cõſentiat alias curreret tp̄s nõ eligẽtibus. ĩ. ti. ſ. ne ꝑ
defectu. Nec obſt. ſi dicatur qḋ nõ ſunt in mora, ex quo aliũ agunt:
qꝛ aut ſunt in poſſeſſione: ⁊ nõ ſunt repellendi. Aut nõ ſunt ⁊ tunc
collegiũ debet de iure eligere, nõ expectata ſentẽtia: ⁊ in fine pate⸗
bit quid ius debet eſſe. Ad hoc de in inte. reſti. c. ij. Eſt enĩ mora pe
riculoſa in electionib⁹: ideo pro hoc non debet differri electio. ĩ. ti.
ſ. cum inter vniuerſas. Poſſet etiã hic quaſi poſſeſſio iuſtificari ex
priuilegio, aut ex pacto. ℭ Uenio ad ver. verum. vbi ponit ſecun⸗
da poſtulatio, que fuit facta de Collaceñ. Et aduertendũ ad hunc
ver. qꝛ hec fuit facta poſt primum mandatum ante preſentationẽ
35 ſecundi. ℭ † Not. quod factum pretextu mandati prioris poſt da⸗
tam ſecundi mandati ante p̄ſtationẽ eius videtur valere, dum ta
men ſit ſeruata forma primi mandati: ſecus ſi non ſit ſeruata. De
hoc de reſcriptis. cum dilecta. cum glo. declarabo rõnem huius.
36 ℭ † Op. ꝙ hec acceſſio debuerit valere: nã omnes acceſſerunt pre⸗
ter. Quinqueeccleſie. ergo cõcludiẜ ꝙ debuerit valere hec poſtula⸗
tio, ex quo erat facta ante preſentationẽ ſecũdi mãdati de reſt. ſpo.
audita. lʒ hec cõtradicit gl. ⁊c. ℭ Sol. Dicit gl. qḋ hec poſtulatio
nõ valuit de iure, nec hic acceſſus: qꝛ ipſa fuit in diſcordia: ⁊ papa
de iure nõ admittit factũ in diſcordia: vt. ſ. eo. bone. Hec non plꝫ
gloſſe, qꝛ ex quo primo habuit cõſenſuʒ omniũ canonicorũ, ⁊ poſt⸗
ea reuocati fuerunt oẽs preter Quinqueeccleſieñ. poſtulatio de⸗
buit valere: qꝛ habuit cõcordiã duplo maioris partis. Iḋ gl. dicit
ꝙ poſtulatio hec Collaceñ. valuit de iure: ſed papa iḋ dicit ſe infra
admittere de gratia, qꝛ quicqd ſit in poſtulatione, eſt grã. ℭ Ad⸗
uerte, gl. nõ bene dicit: qꝛ papa oſtendit per illa, que dicit in fine, ꝙ
admittit per iſtam de gratia ſpecialiſſima: qꝛ etiã ſecundũ ritũ po
ſtulationum, quo ad ius gratie ſpecialis, hec poſtulatio non va⸗
luiſſet: ideo dicit quod hic acceſſus nõ profuit: qꝛ iſti habebant in⸗
tereſſe vt ſingulares. ſ. Quinqueeccleſieñ. ⁊ habebant reuocare, qꝛ
cõtẽpti, ⁊ alij, ⁊ papa voluit vt hec valeret, ꝙ hic acceſſus deberet
fieri ab omnibus ſimpliciter: ſed hic non affuit: quia ſaltem non
affuit conſenſus Quinqueeccleſienſis: ⁊ hec eſt veritas. Uel dato
quod conſenſus Quinqueeccleſienſis affuiſſet, qui non affuit, iſti
preſentato mandato fecerunt aliam, per quam ab iſta receſſerunt:
vnde hec non valuit propter receſſum. Secunda non valuit, quia
non fuit ſeruata forma ſecũdi mandati: ⁊ hec eſt veritas, quicquid
alij ſomniẽt. ℭ Item acceſſus fuit factus poſt publicationem ſcru
tinij, qui non proficiebat poſt publicationẽ electionis, ſeu poſtula⸗
tionis: vel ſi conſtaret pape illos non fuiſſe contemptos, valuiſſet
illa Collacenſis ſecunda, ſed non conſtabat. ℭ Item aliqui ex ca⸗
nonicis receſſerunt, et papa locutus eſt omnibus, ſi inſtarent pro⸗
37 poſito. ℭ † Uenio ad verſicu. poſt hec. Nota quod poſtulatio, que
debet fieri communi concordia, aliquibus diſcordantibus, tan⸗
quam contra formam mandati, non tenet. Hec ſecunda non va⸗
luit: quia contra formam ſecundi mandati, in quo continebatur
quod ſi omnium adeſſet conſenſus concors, procederent ad poſtu⸗
lationem: ⁊ ipſi non concordes proceſſerunt: ⁊ ex iſta vt in nota.
alias innouata receſſum erat a prima: ⁊ ſic dato quod illa valuiſſet
propter acceſſum, ⁊ ex iſta fuiſſet annullata: ⁊ iſta ſecunda non va⸗
let, quia contra formam ſecundi mandati. Fuit ergo gratia ſingu
38 lariſſima, quod fuit dictum de Collacenſi. ℭ Uenio ad verſicu.
ceteri. Nota quod minor pars non poteſt conuincere negligentiaʒ
maioris, vt ad ſe deuoluant poteſtatem, ex quo non imminet termi⸗
nus electionis, vel quod per ſuperiorem non eſt alter terminus
ſtatutus: de quo infra. de electio. bone. ij. ⁊. c. cum nobis ⁊. c. in cau⸗
39 ſis. ⁊. c. eccleſia. ℭ † Nota ſecundo quod vbi mandatum eſt factum
de facienda electione concordi, non valet electio facta a minori par
te ad eos non deuoluta poteſtate: quia non eſt concors. Ratio nul
litatis huius poſtulationis innouate eſt, quia non fuit concors, et
40 ſic contra mandatum apoſtolice ſedis ſecundum. ℭ † Oppo. qḋ
hec innouatio debuit valere: nam data negligentia partis capitu
li, negligentium poteſtas deuoluitur ad vigilantem: vt patet in⸗
fra. de elect. bone. j. Hic hec pars, que volebat ſe congregare, nite⸗
batur mandato pape, ⁊ faciebant quod debebant. Si ergo alij
erant negligentes in adimplendo mandato pape, poteſtas ad
ipſos deuoluebatur: ergo poſtulatio ab eis facta valebit, eo quod
concors, ſcilicet habito omnium conſenſu, in quibus virtutes ca⸗
pituli reſidebant ⁊ patet ſupra eodem. c. gratum. vbi caſus: et ſic
ſecundum mandatum pape facta erat. ℭ Solut. dicit gloſſ. quod
alij non erant negligentes: quia nitebantur poſtulationi facte de
Collaceñ. quam fecerant concordem iuxta mandatum pape.
ℭ Hec ſolutio non placet: quia, vt dixi, poſtulatio prima, ⁊ ſecun⸗
da de Collaceñ. non valuit: ideo inſiſtentia in illa, que non vale⸗
bat, non tollebat negligentiam. Ideo dic quod poteſtas non erat
deuoluta ad iſtos: quia erat minor pars: ⁊ maior pars ſtatuendo
terminum electioni ante quam inſtet terminus iuris, non deuol⸗
uit, nec conſtituit quo ad deuoluendum in negligentiam maio⸗
rem partem: nec hic per ſuperiorem aliquis terminus erat ſtatu⸗
tus, ex quo poſſet deuolui poteſtas in minorem. Et ſi dicatur, erat
mandatum pape, quod intelligitur vt quam citius poſſunt, fa⸗
ciant. Reſpondetur ad hoc, poſtquam citius poſſe non poteſt de⸗
clarare minor pars, imo maior pars eſt illa, que habet hec decla⸗
rare: ⁊ hec veritas, per ſcripta in iuribus, que notando allegaui.
ℭ Item papa voluit quod acceſſus ad poſtulationem, eſſet con⸗
cors, ⁊ ſic non ſolum ipſa poſtulatio, ſed deliberare de accedendo
ad ipſam faciendam debuit concors eſſe, quod hic ceſſauit. Item
vocati non fuerunt ſuffraganei. ℭ Uenio ad verſicu. nec nocebat.
Hic habet duos intellectus. Unus, quod hic ſit tacita obiectio, et
ſolutio pape, ei, quod dixerat in fin. quod omnes conſenſerunt in
Collaceñ. Poſſet dici quod non: quia non illi, qui etiam receſſe⸗
runt ab ea, reſpondit quod receſſus non proficiebat: quia non po⸗
terant recedere: quod declarat. Alius eſt intellectus, quod ſit alle⸗
gatio partis: et ex ordine litere hoc mihi plus placet: quia pars
Collaceñ. dicebat ſuam admittendam: et ad hoc allegabat conſen⸗
ſum omniũ. Nec obſtabat receſſus aliquorũ: qꝛ recedere nõ pote⸗
rant. Nec obſtat ꝙ papa referat verba ad ſuã perſonã: ⁊ ſic non eſt
veriſimile ꝙ fuerũt verba partis: qꝛ papa ſic loquitur: qꝛ ipſe eſt,
41 qui loquitur in tota decre. recitans verba partiũ. ℭ † Not. primo
practicã decre. electionis: qꝛ ſcribuntur, ⁊ tranſmittunẜ vota ſin⸗
42 gulorũ literis annotata. ℭ † Et no. hic apertum quod in poſtula
tione exigitur decretum: ⁊ ſic facit qḋ formatꝰ. c. quia propter. exi⸗
43 gaẜ in poſtulatione: de quo. ĩ. in. c. in cauſis. ⁊. c. innotuit. ℭ † Et
nota quod ſcripture capituli, ⁊ ſuperſcriptioni adhibetur fides in
his, que ſpectant ad eorum officium: ⁊ ſic videtur quod decretũ ꝓ⸗
44 bet electionem: dicam in. c. in cauſis. ℭ † No. ſcḋo ꝙ a poſtulatio⸗
ne poſtq̃ eſt ſuperiori preſentata, nõ poſſunt recedere poſtulãtes:
a ꝯtrario nota qḋ ante preſentationem poſſunt. Et nota qḋ primum
eſt verum, qñ poſtulatio eſt valida: vel ſaltem dubiũ eſt, an ſit vali⸗
da. Ubi ergo patẽter eſſet nulla, poſſent recedere. Iḋ papa ponde
rat ꝙ ipſa erat dubia, vel valida: qꝛ ipſam recepiſſet iudicandam,
45 aut approbandã. ℭ † Nota tertio quod non eſt licita variatio, vel
46 ſuperioris illuſio. ℭ † Et no. quod iudicium ſuperioris non debet
pendere ab arbitrio inferiorum. Ad quod. ſ. de conſue. ad noſtrã.
47 ℭ † No. ꝙ petitio confirmationis non eſt inepta in poſtulatione,

quando petantur confirmari deſideria poſtulantium. Uide Hoſt.
48 ſ. ti. cum monaſterii de Pellicia. † ¶ Circa hanc partem quero
quid ſi poſtulatio eſt preſentata ſuperiori, vt tantum det licentiã
inhabili ad tranſeundum: nunquid ad ipſum ſpectat admittere
poſtulationem: puta preſentatur abbati, vt det licentiam mona-
cho: vel eſt preſentata poſtulatio, vt cõſentiat qd poſtuletur. Dic
videtur quod non poſſint recedere: vt hic. Inn. tenet qd poſſint re
cedere, vt demum impediatur receſſus, quando eſt facta illi ſupe-
riori, ad quem ſpectat poſtulationẽ admittere: ſicut papa, vel ab-
49 bas: ꝛ vide quod no. ſ. in. c. ſi. ¶ † Quid ſi conſtitutus eſt procura-
tor ad preſentandam poſtulationem ſuperiori, ꝛ anteq̃ preſenta-
uerit, fuerit reuocatus, ꝛ poſtea preſentauerit eo ante certificato,
an ſic potuerint recedere. Uidetur quod non. ſ. de officio lega. licet.
ꝛ quod ibi no. de appella. cum ceſſante. de accuſa. cum dilecta. In
contrarium facit hic: quia anteq̃ ſit preſentata, poteſt reuocari.
Et hoc placet Hoſti. tum quia ſufficit reuocationem perueniſſe
ad procuratorem: de procura. auditis. ꝛ cap. mandato. et quia nul-
lum ius acquiritur poſtulato. ſ. c. i. Pro hac parte facit de procu-
ra. c. ſi. lib. vi. Satiſfacient tamen poſtulantes procuratori de ex-
penſis: expenſas autem factas per poſtulatum etiam de conſen-
ſu capituli non repetit poſtulatus, quia illas, cum nullum ius ſit
queſitum, nõ facit abſq; nota ambitionis. ſ. ti. i. qualiter. ꝛ cap. offi
50 cii. ad hoc de electio. cupientes. §. denique. libro ſexto. ¶ † Uenio ad
ver. intelleximus. Nota quod ſuperior, maxime papa, poteſt anti-
cipare tempus a iure ſtatutum in deuoluenda poteſtate eligendi
propter negligentiam, ſtatuendo terminum cum proteſtatione de
51 prouidendo. ¶ † Secundo nota quod de iure, eccleſie prouidendũ
52 eſt de indigena, ꝛ non de extraneo. ¶ † Tertio nota q licet debeat
quis preſumere quem bonum, tamen ſalua cõſcientia quis non eli
git eligendo ignotum: qꝛ debet ipſum ſcire bonum: ꝛ ſic ignotus
non debet eligi: de ele. peregri. c. fin. de cle. non reſi. fraternitatem.
53 ¶ † Quarto nota quod honeſtius eſt quod de minori quis aſcen-
54 dat ad maiorem eccleſiam, q̃ de pari ad parem. ¶ † Quinto nota
quod licet conſenſus diuiſus, ꝛ per partes extra ſcrutinium preſti
tus, ꝛ ſingularis, non proficiat ad poſtulationem de iure admitten
dam, proficit tamen ad faciliorem diſpenſationem inducendam.
55 ¶ † Sexto nota hic practicam tranſlationis, ꝛ pondera: qꝛ prius
debet abſolui a primo vinculo: ꝛ per hoc non habet licentiam tranſ
56 eundi. Secundo debet dari licentia tranſeundi. ¶ † Nota vltimo
quod archiepiſcopus habeat pallium. Et nota quod pallium eſt
perſonale: hoc eſt, q datur reſpectu ad perſonam, ꝛ vſum perſo-
ne, ꝛ nomen ſuum: non autem eſt reale, vt ſequatur ſucceſſorem in
57 dignitate. ¶ † Oppo. quod extraneus perficiatur: de inſtitut. ad
decorem. ¶ Solu. Dicit gloſſ. quod vbi omnes ſunt extranei, ex-
traneus poteſt inſtitui: vbi ſunt alii de prouincia, vel ciuitate, de ſi
58 lis facienda eſt prouiſio. ¶ † Oppo. quod ex nominatione ſingula
ri ius non queratur. ii. queſtio. vi. §. nominationes. ſub illo. §. eſt
quando: de elect. quia propter in ſi. ꝛ de elect. in Geneſi. ¶ Solut.
Glo. non ſoluit. Dic, ſingulares conſenſus non proficiunt, vbi ab
ſmtio non eſt facta a maiori parte: ſed ſic vbi facta eſt a maiori par
te, dummodo omnes contempti conſentiant. de elect. quod ſicut.
Hec vera quoad vtilitatem iuris. Quantum autem ad cauſandã
poteſtatem faciliorem, id eſt maiorem facilitatem diſpenſandi, ſe-
cus eſt. Nec obſtat. l. per fundum. ff. de ſerui. ruſti. predio. quia ibi
actus valebat, ꝛ ſpectabat ad plures, vt ſingulos: ideo ſufficit ſin-
59 gulorum conſenſus: nota de teſti. cum omnes. ¶ † Oppo. ſi. quod
pallium non debuit ſibi tranſmitti. Nam hic Collaceñ. erat archi-
epiſcopus, ꝛ habuerat primum pallium, quod ipſum ſequitur, et
cum eo ſepelitur: de vſu pal. Ad hoc. c. cum ſuper. ꝛ cap. ex tuarũ.
Dic quod pallium licet detur perſone, datur tamen contemplatio
ne loci: ideo mutato loco non poteſt vti illo. Pallium eſt eñ perſo
nale ſcriptum in rem, vt pꝫ in archiepiſcopo, qui renũtiat epiſco
60 patui, perdit vſum pallii: de renũtiat. ad ſupplicationẽ. ¶ † Que-
ro tum ſequenti gloſſa, an ſucceſſor Collaceñ. inueniens ibi palliũ
poterit eo vti, eo quod erat confirmatus. Dicit glo. quod non, ſine
licentia pape. Iniuriam tamẽ ei faceret, ſi denegaret ſucceſſori pal
lium, quod habuit predeceſſor: de aqua quoti. ꝛ eſti. l. penultima. §.
permittitur. quod nota. Dicit Ioan. And. quod nullum ibi inue-
niet: vt nota. ſ. de vſu pal. Ad hoc. 100. diſtin. c. i.

1 ¶ Poſtulatio a gratia dependet. nu. 4.
2 Poſtulatio prout ſit a papa nullum querit ius.
3 Poſtulationem admittere non arctatur papa.
5 Citatus coram papa poteſt per procuratorem comparere.
6 Sententia ſeu cauſe merita ſunt partibus pandenda.
7 Procuratores inſtructi deſtinari debent in cauſa poſtulationis.
8 Poſtulantes a poſtulatione quando recedere poſſint. 10.
9 Poſtulatione publicata non licet ab ea recedere. 11.
12 Patronus in diuerſa inſtantia plures preſentare poteſt.

1 Poſtulationem. ¶ † Poſtulatio depẽ
2 det a gra. h. d. ¶ † No
ta primo quod per poſtulationem nullum queritur
ius nec poſtulantibus, nec poſtulato, prout poſtulatio
3 ſit a papa. ¶ † Secundo nota quod papa non arctatur ad admit-
tendam poſtulationem: ꝛ ipſam repellendo, alicui non dicitur fa-
4 cere preiudicium. ¶ † Nota quod poſtulatio de communi curſu
pendet a gratia ſpeciali. Ad hoc. ĩ. eodem. c. bone. primo, ꝛ ſecun-
5 do. ¶ † Nota argumen. quod citatus vt conſpectui pape ſe preſen
tet, poteſt per procuratorem comparere. de quo de iuramẽ calum.
6 c. penul. ¶ † Nota partibus preſentibus merita cauſarum pandi
7 et determinari debere. de maio. ꝛ obedien. inter quatuor. ¶ † No-
ta quod procuratores in cauſa poſtulationis ſufficienter debent
8 mitti inſtructi. ¶ † Quero an ꝛ quãdo poſſint poſtulantes a poſtu
latione recedere. Gloſſ. dicit, vt patet hic, cum nullum ius quera-
tur, poſſunt recedere ante preſentationem: vt. ĩ. c. proximo. Uel ſe-
9 cundum Can. ſoppo. quod ex publicatione ius queratur. Nam
poſtulantes non poſſunt a poſtulatione recedere, poſtulatione pu
blicata. de electione. publicato vel ſaltem poſt preſentationem: vt
10 ſupra. c. proximo. ergo ius queritur poſtulato. † Solu. dicit gloſſ.
quod licet ipſi poſtulantes non poſſint recedere: hoc non eſt ideo,
quia ius queratur poſtulato, ſed totum pendet ab arbitrio, ꝛ gra-
tia ſuperioris: hinc eſt quod iure actionis poſtulatus non poteſt
petere confirmationem. Dicit tamen gloſſ. quod hec gratia in tan
tum eſt debita, quod dicitur fieri iniuria, ſi eam non admittit: vt. l.
penultima. §. permittitur. de aqua quoti. ꝛ eſti. Hoc vltimum eſt
11 contra tex. hic De quo dic vt dixi in. c. bone. el. i. ĩ. eodem. ¶ † Dic
ergo ad primum in eo quod dicit gloſſ. quod non poſſunt diſcede-
re poſtulantes poſtulatione publicata: male dicit, per. c. precedẽs.
quia poſſunt vſq; ad preſentationem. ꝛ. c. publicato. loquitur in ele
ctione, ex qua ius queritur: ꝛ licet variare non poſſint poſt preſen-
tationem, hoc non eſt ex vi iuris queſiti poſtulato, ſed ſuperiori, ne
ſibi illudatur, ꝛ ne eius arbitrium pendeat ab arbitrio inferioris:
12 vt ſupra. c. proximo. ¶ † Quero, ſi patronus preſentauit vnum,
an poſſit alium preſentare. Dic quod ſic: et tunc erit in optione ſu
perioris quem admittat. de iure patrona. paſtoralis. Et ſi patro-
nus alium non preſentat, intantum eſt queſitum ius primo, quod
ſi epiſcopus alium preficit, non valebit prouiſio. xvi. queſtio. fine.
decernimus. de re iudicata. cum Bertoldus. Et hoc dicit Ioan.
And. quod electus ſi confidit de perſona, ꝛ forma, et aliis, ſuperbe
vadit coram confirmatore, ꝛ non deponit caputium, ꝛ confirma-
tionem petit comminando quod ſi non fiat, ad ſuperiorem appel-
labit, preſentatus a laico deponit caputium, ꝛ ſe incuruat querens
gratiam, et expeditionem, quia timet ne alius preſentetur, poſtu-
latus etiam genua flectit, et gratiam ſimpliciter de toto petit, vt
hic, ꝛ. ĩ. cap. bone. primo. Antonius de Butrio.

1 ¶ Epiſcopus poſtulandus eſt, non autem eligendus.
2 ¦ yus ſi curat de modo, ꝛ nos, licet idem ſit finis.
3 Cõcordia vnanimiter facta non ſupplet defectũ modi p̃uidendi.
4 Epiſcopus non alligatus eccleſie, poteſt eligi.
5 Liberum non dicitur id, in quo exigitur ſuperioris licentia.
6 Epiſcopus non poteſt eccleſiam dimittere abſq; licentia pape.
7 Electio de perſona poſtulanda non valet.
8 Uia certa ad certum finem, non negligenda.
9 Prouidẽdi modus per viam gratie nõ imprimit ius ſupplicanti.
10 Prouidendi modus per viam gratie in quo differat ab ele-
ctione.
Poſtulatio in quo differat ab electione.
11 Poſtulatus non licite conſentit ante preſentationem.
12 Poſtulatio in quo electioni conueniat.
13 Poſtulatio in quo differat a nominatione.
14 Poſtulari quomodo quis debeat vel poſſit.
15 Eccleſie an ſit matrimonialiter alligatus ſolus epiſcopus.
16 Poſtulari an poſſit quilibet inhabilis.
17 Poſtulatus an poſſit conſentire poſtulationi.
18 Poſtulari ſeu eligi an debeat electus in epiſcopum tantum adhuc
confirmatus.
19 Electio debet hodie proferri per verba ſingularis numeri.
20 Poſtulatio a quo fieri debeat.
21 Epiſcopus in quibus caſibus diſpenſet in delictis.
22 Poſtulatio an ſit neceſſario admittenda per ſuperiorem.
23 Poſtulandus poteſt a papa admitti, ꝛ non ab alio.
24 Dignitas quando inuito tribui poſſit.

1 Et ſi vnanimiter. ¶ † Epiſcopus poſtulãdus eſt,
ꝛ nõ eligẽdꝰ. h. d. In prima recitat factũ. In ſcda caſ-
ſat electionẽ. Scda ibi: cũ ſue. In prima ẽgit rationẽ
dubitandi.

dubitandi. In ſecunda in principio, ⁊ in fine tangit rationem deci
dendi. Jo. An. nõ diuidit decr. ꝗ litera pendet. Potes dicere qđ
primo ponit ius: ſcđo ponit vnam rõnem, ⁊ aliã ſubmittit pro de
ciſione. Scđa ⁊ ſbi. xñ ſue. Tertia ſbi: eam eligere. Tẽ. ſbi: alligatus
eccleſie. ſ. per vinculum matrimoniale. Hinc eſt qđ deferat annu
lum: vt in. c. clericorum. de vi. ⁊ ho. cle. Glo. i. ſbi: volatum: nec etiam
conſenſum. Et commentanit hanc decret. Pan. de Lxaza. tangam
2 ſubſtantialia: extrauagantia omittam. ¶ †Nota ꝙ ſi ius curat de
3 modo: ⁊ nos, licet idẽ ſit finis. ¶ No. ꝙ concordia vnanimiter facta
non ſuppiet defectũ modi prouidendi. Et no. qđ illud dicitur vna
4 nimiter factũ, qđ fit nemine diſcrepante: vide. ĩ. eo. ti. c. i. ¶ †Scđo
no. qđ alligatus in epiſcopum alterius eccleſie, vt non valens tran
ſire abſq̃ diſpenſatione, non eligitur, ſed poſtulatur. Et ſic eſt arg.
qđ epiſcopus nõ alligatus eccleſie, vt qui renunciauit, poſſit eligi:
5 de quo de renun. ad ſupplicationẽ. alias, poſt trãſlationẽ. ¶ †Ter
tio no. qđ id non dicitur liberum, in quo alterius, vt ſuperioris, exi
6 gitur licentia. †Et no. qđ epiſcopus non poteſt eccleſiam dimitte
re abſq̃ ſpeciali licentia pape de quo de renun. nꝭ. in ſi. de tranſla.
7 prela. per totum. ¶ †No. quod non valet electio de perſona poſtu
8 landa: ⁊ quod epiſcopus non poteſt eligi. ¶ †Nota quod vbi pon
deratur certa via ad finem, nõ ſufficit peruenire ad finem, niſi per
viam veniatur permiſſam. Et ſic no. quod vbi per finem pondera
tur certa via: quia non omnes permiſſe etiam habito fine, curandũ
eſt de modo. Materia totius tituli poſſet ad hanc decret. reduci.
Et primo videamus aliqua ex parte ipſius modi prouidendi. Se
cundo, ex parte perſone, de qua ſic prouidetur per poſtulationis
9 viam. Tertio, ex parte perſone, a qua hec prouiſio petitur. ¶ †Ue
nio ad primum, ⁊ quero circa iſtum modum prouidendi. qualis eſt:
dico quod eſt quidam modus prouidendi per viam gratie, ex quo
nullum impetratur ius, ſed quoddam gratioſum ius pendens a
10 poteſtate ſuperioris: vt. ĩ. eo. gratum. ⁊ c. bone. ¶ †Secũdũ ergo
iſtam materiam quero in quo differat ab electione, ſeu ab aliis mo
dis prouidendi. Dic qđ ab electione differat in pluribus. Primo
ꝗ electio nititur iuri: poſtulatio vero nititur gratie. Secũdũ ꝗ
poſtulantes a poſtulatione poſſunt recedere cũ hac diſtinctione:
ꝗ aut poſtulatio nondũ eſt preſentata: ⁊ poteſt poſtulans libere
recedere, vt patet a contrario. ĩ. c. proxi. Aut eſt preſentata: ⁊ tunc
ſi eſt nulla, poſſunt poſtulantes libere recedere. Aut poſtulatio
eſt aliqua: ⁊ tunc cum licentia ſuperioris poſſunt recedere, etiam
inuito poſtulato: ſine licentia non. Hec patent ex no. ĩ. eo. gratum.
⁊ c. bone. i. ⁊ ii. Per hoc reprobatur glo. hic, que dixit quod non
poterat reſilire poſt publicationem: ⁊ gl in duabus locis. ĩ. c. bo
ne. ⁊ c. proximo. Ad hoc, quia in hoc differt ab electione, quia ab
electione non poteſt recedi poſt publicationẽ ſcrutinii: ⁊ ſic loqui
tur. ſ. de elec. publicato. Tertia eſt differentia, quia electio fit de ha
bili, hoc eſt, de perſona, in qua non eſt defectus: poſtulatio eſt de
inhabili, vt videbitur circa perſonam. Unde non reperio vnquã
poſtulandum admitti, ſi eligatur, niſi in duobus caſibus, in qui
bus reperitur de ſpecialiſſima gratia papaꝫ aliquando admiſiſſe.
Unus de electio. c. quia diligẽtia. Alius de cor. vitia. c. ii. ¶ Quar
to, quia electio confirmatur: poſtulatio vero aut admittitur, aut
repellitur: vt patet in. c. gratum. vbi gl. ⁊ patet. c. bone, primo.
ĩ. eo. ¶ Quinto, quia electus petens ſuam electionem confirmari
ſecurius vadit, quam vadat poſtulatus: vt patet. ĩ. c. proximo.
¶ Sexto, quia poſtulatus ante preſentationem licite nõ facit ex
penſas in proſequendo poſtulationem, ſicut electus: quia in poſtu
lato notatur maior ambitio. De hoc dixi. ĩ. c. proximo. ¶ Septi
mo, quia poſtulationis confirmatio nõ ſemper petitur a proximo
ſuperiore: quandoque ſic, quandoque non: ſed electionis confir
matio communiter petitur a proximo ſuperiore: vt videbitur in
fra circa perſonam a qua. ¶ Octauo, quia in poſtulatione, vt va
leat, exigitur concordia, ⁊ diſcordia ipſam repellit: non ſic faciliter
in electione. De quo dicitur. ſ. facit. c. bone primo ⁊ ſecundo. Quã
ta exigatur autem concordia, habetur de electionibus. c. ſcriptuꝫ.
⁊ fuit dictum per glo. ĩ. eo. cap. gratum. Unde dicit glo. de electio.
c. cupientes. §. denique. libro. vi. verſi. gratia. quod poſtulatio in
concordia pendet a gratia ſpeciali: in diſcordia autem a ſpecialiſ
11 ſima gratia. ¶ †Nono, quia poſtulatus non licite confert ante
preſentationem: electus ſic, vt dixim. ĩ. ad hec. de electio. c. cum
ſit. libro. vi. Et de modo conſentiendi habetur de poſtulat. prelat.
12 c. i. libro. vi. ¶ †Conuenit autem poſtulatio cum electione in mul
tis: quia ſicut electio eſt facienda in ſcrutinio, ⁊ cum debita forma,
ita ⁊ poſtulatio, loquendo de ſolenni: ſuper quo dic vt de poſtul.
prelat. c. i. libro. vi. ⁊ dicam infra de elect. c. in cauſis. ⁊ Arch. lxi.
diſtin. §. ſed aliud. Et ex hoc ſurgit ſecunda: quia in poſtulatione
exigitur decretum, ſicut in electione: vt patet. ĩ. c. bone. ii. ¶ Ter
tio conuenit, quia ſicut in illa confirmatus dicitur prouiſus, ita
quod poſſit adminiſtrare: ita in iſta admiſſus dicitur prouiſus: vt
dixi ĩ. cap. i. ⁊ cap. gratum. ¶ Quarto, quia ſicut eligentes indi
gnum quo ad electionem priuantur poteſtate eligendi. ſ. de ele
ctione. cum in cunctis. ita ⁊ poſtulantes indignum quo ad poſtu
13 lationem. ĩ. c. primo. ⁊ c. gratum. Et hic ſufficiat de hoc. ¶ †In
quo autem differat a nominatione poſtulatio, fuit dictum in cap.
bone. i. ĩ. eodem. quia hec fit ſolenniter, illa non. ſed ſimpliciter fit
nominatio vnius, vel pluriũ ſuperiori, ⁊ ſuperior admittit, vel eli
git prout libet: ſunt tamen paris effect⁹ quo ad poteſtatem rece
dendi, vt ibi. Et hec ſufficiant ex parte materie ipſius modi proui
14 dendi. ¶ †Uenio ad ſecundum, ſcilicet videre aliqua erga perſo
nam poſtulatam. Et primo quero quomodo quis poſſit, ⁊ debeat
poſtulari. Quidam in hac materia procedunt per regulam: ⁊ dant
hanc doctrinam, qđ omnis eſt poſtulandus, qui non habet liberũ
tranſitum ad dignitatẽ abſq̃ alterius licentia. Unde concludunt
quod omnis, qui non poteſt conſentire, non poteſt eligi, ſed debet
poſtulari. Et ex hoc dicunt qđ canonicus non poteſt ad aliam ec
cleſiam eligi: ꝗ primam non poteſt dimittere, ſine conſenſu epiſco
pi. Idem dicunt de monacho: quia non poteſt tranſire abſq̃ licen
tia ſui abbatis. Idem dicunt de quocunq̃ prelato inferiori, ⁊ de
quocunq̃ clerico alterius dioceſis. Et hoc tetigit gloſſ. hic, ⁊ in. c.
admonet. de renuntia. vbi glo. clarius dicit, ⁊ in. c. cum inter cano
nicos. de electione. Ueritas eſt qđ propter non liberum conſenſuꝫ
non impeditur electio: quia monachus poteſt eligi: vt patet ho
die de electio. c. ſi religioſus. libro ſexto. dummodo aliud non ſub
ſit impedimentum, nec alia inhabilitas: ⁊ clericus vnius dioceſis
vel eccleſie poteſt eligi: vt patet in. c. cum inter canonicos. Alii di
cunt hoc contingere, vt qui non habet liberum volutum, vel con
ſenſum, non poſſit tranſire, quando hoc contingit propter alliga
tionem alterius eccleſie: ⁊ hi dicunt quod omnes prelati tanquam
eccleſie alligati debent poſtulari, et non eligi. Hec opinio ſic ſimpli
citer non eſt vera: quia prelati inferioris eccleſie alligati poſſunt
eligi. ĩ. de conſuetu. cum venerabilis. ⁊ de electio. ſi abbatẽ. libro
ſexto. ideo et hoc non tangitur hic in gloſſ. ¶ Tertia opinio. eſt
quod epiſcopi vel matrimonialiter ligati, ſeu alligati, et alii ab
bates exempti, vel prelati debeant poſtulari, alii eligi. Dicunt
quod ſolus epiſcopus inter prelatos non poteſt eligi, ſed debet
poſtulari. Alii autem inferiores prelati poſſunt eligi. Et hoc ve
rum, ſiue ſint immediate ſubiecti pape, ſiue non: Caſus ſupra. de
15 conſuetu. venerabili. et de electio. ſi abbatem. libro ſexto. ¶ †Ex
hiis patet quod defectus in libere conſentiendo non eſt cauſa, pro
pter quam fieri debet poſtulatio: nec hoc eſt cauſa in epiſcopo.
Que ergo eſt ratio quod epiſcopus non poteſt eligi ad aliam di
gnitatem? Gloſſ. dicit quod ſolus epiſcopus eſt matrimonialiter
alligatus, et non alii: vt patet in. c. requiſiſti. de teſta. ideo ante
quam a prima vxore ſit ſolutus, abſonum eſt quod alia detur, ad
inſtar carnalis. Que ratio ceſſat in aliis prelatis: quia non ſunt
ſponſi, nec viri: quia cum eccleſiis ſuis non eſt proprium matrimo
nium ſpirituale. Et hoc tenet Archidia. vii. queſtio. i. ſicut alte
rius. qui tex. ad hoc bene facit. Et ſic quod dicimus inter prela
tum et eccleſiam eſt matrimonium ſpirituale, eſt verum quo ad
epiſcopum tantum. Et in ſignum huius docto. dicunt quod de
ferunt annulum de iure communi ſoli epiſcopi. Ad hoc optime
tex. de renuntiatio. niſi cum pridem. §. propter laborum. ¶ Ad
uerte tamen quod inter eccleſias ⁊ prelatos alios, licet non ſit pro
prie matrimonium ſpirituale, excepto epiſcopo, eſt tamen quaſi
matrimonium. Quod patet, quia propter eorum mortem eccleſia
dicitur viduata: vt patet. ſ. de elect. ne pro defectu. ⁊ quod ibi not.
de elect. quia propter. in gloſſ. i. ⁊ dicit Innocen. vt lite non conte
ſta. quoniam. §. primo verſicu. ſi vero. in verſicu. aliculus ad me
dium gloſſ. ⁊ latius dicitur matrimonium inter rectorem ⁊ eccle
ſiam: vt dicit gloſſ. de elect. dudum. ii. in gloſſ. antepe. ⁊ Innocen.
vbi. ĩ. ⁊ qui ſi. ſint legitimi. per venerabilem. ⁊ in verbo Adulte
rium: alias adulterini. Latiſſime loquendo dicitur matrimonium
inter prebendam, ⁊ prebendatũ: de preb. accedens. Patet ergo ra
tio, quare epiſcopus non poteſt eligi, ſed debet poſtulari. Patet
quod doctrina illorum, qui eligebant doctrinam penes defectum
libertatis conſentiendi, non eſt bona: ideo doctores hic volentes
dare certam doctrinaꝫ de his, qui poſſunt eligi, vel poſtulari, pro
ſequuntur doctrinam per regulam ⁊ cauſas, ſeu caſus, ⁊ dicunt
quod omnis poteſt eligi, qui non apparet prohibitus, ⁊ in quo nõ
apparet diſpoſitum vt poſtuletur. Et per hoc ponunt hic ma
gnam multitudinem caſuum, in quibus quis poſtulatur. Hanc
materiam ponit gl. lxi. di. §. aliud. Jr. hac materia tamen videtur
mihi dicendum concludendo premiſſa, ⁊ alia. Quidam ſunt capa
ces dignitatis, in quibus nullus ſubeſt defectus, niſi ꝗ nõ poſſunt
tranſire abſq̃ alterius licentia, ſunt autem alias capaces, ⁊ habi
les: ⁊ in iſtis ſi queritur an egeant poſtulatione quadam non ſolen
ni: ⁊ preambula ad tranſitum, vel ſaltem conſecutiua, ex quo iã ſunt
preelecti: ⁊ dico quod ſic. Si queritur, an egeant poſtulatione ſolẽ
ni, de qua loquimur in hoc titulo, quaſi non poſſint eligi: ⁊ dico qđ
non. Monachus poteſt eligi, non ſolenniter tamen poſtulari ab
abbate, que alias habetur pro licẽtia, vt patet de elec. ſi religioſus.

libro ſexto.⁊ de renunciatione.c.penultimo.Patet ſecundo in cle-
rico alterius dioceſis,qui non poſtulatur,ſed eligitur,licet exiga-
tur quedam non ſolennis poſtulatio a ſuo epiſcopo:vt patet in fi-
lio quo ad patrem.Sic patet in alligato inferiori dignitati qua-
cunq; alia ab epiſcopali,etiam ſi ſit immediate ſubiectus:de quo
antiqui dubitauerunt.Et gloſſ.videtur hic inclinare quod debeat
poſtulari:quod eſt falſum:vt patet de conſuet.c.cum venerabilis.
de elect.ſi abbatem.libro ſexto.⁊ in omnibus multis alijs caſibus
hic poſitis per Innocen.quos enumerare foret laborioſum. Sed
ex hac doctrina colliges veritatem: Quidam ſunt incapaces di-
gnitatis ratione vinculi matrimonialis:⁊ hoc poteſt contingere
quandoq; propter alligationem ad aliud matrimonium: puta q2
ſunt alligati matrimonialiter eccleſie ſue:⁊ tales poſtulantur, et
non eliguntur.Et hoc matrimonium eſt in ſolo epiſcopo, vt di-
ctum eſt,⁊ patet per totum hunc titulum, ⁊ quaſi per totum de
tranſla.prelat.In cardinalibus autem:an in tantum dicantur alli
gati quod poſſint eligi,vel debeant poſtulari,vidiſtis.ſ.eodem.bo
ne.j.vbi licet de eis ſit dubium,tamen quia in titulis ſuis dicuntur
matrimonialiter alligati,⁊ vt ipſi poſtulentur,etiam ſi ſint preſby
teri cardinales,de quibus.j.de elec.bone.⁊ probatur.ſ.eo.bone.j.
Quidam ſunt incapaces dignitatis ex defectu perſone,vel quali-
tatum erga perſonam requiſitarum,vt puta quia non habent ordi
nes,vel ſunt illegitimi,vel non ſunt in etate:⁊ tunc hec eſt regula-
q2 tales nō poſſunt eligi,ſiue eligantur ad epiſcopatus,ſiue ad in-
feriores dignitates.Imo plus dicit hic Innocen. quod etiam ſi
aſſumerentur ad canonicatum,vel beneficium aliud, non poſſunt
ſibi aſſumi,niſi per viam poſtulationis.Quod nota. ⁊ ſic patet qd
tunc debent poſtulari,⁊ non eligi.¶ Ex his concluditur quod lai
cus debet poſtulari,quia incapax eſt.Dicit gloſſ.hic ad hoc.lxi.di
ſtin.per totum.Et ſimiliter non habens etatem legitimam:⁊ ſimi-
liter non exiſtens in ſacris,debet poſtulari in epiſcopum. Simili-
ter habens irregularitatem ex delicto, vel propter infamiam iu-
ris,aut facti:⁊ breuiter omnis inhabilis quomodocunq;,abſq; di-
ſpenſatione non poteſt eligi: ſed ſi preficitur, habet prefici per
viam poſtulationis:⁊ hoc,vt dixi,verum,ſiue ad epiſcopalem, ſiue
ad inferiorem promoueatur:vt patet,de elect.cum monaſterium.
de eta.⁊ quali.preterea.glo.de elec.cupientes.§.deniq;.lib.vi.ſuper
ver.alligati.de elect.ſi abbatem.libro.vi.vbi etiam eſt gloſſ.clara.
16 ¶ †Sed eſt dubium circa hoc,an quilibet inhabilis poſſet poſtu-
lari.Dic,quidam ſunt inhabiles indiſpēſabiles omnino,vt perſe-
uerantes in peccato:⁊ tales non poſſunt poſtulari,vt valeat poſtu
latio.ſ.c.j.⁊ doc.hic.Quidam ſunt diſpenſabiles,ſed nō de facili,et
tales adhuc non poſſunt poſtulari:vt eſt caſus,de renū.poſt trāſla
tionem.Quidā ſunt diſpenſabiles,⁊ de facili:⁊ tūc ſi vitiū eſt taci-
tum,nō valet diſpenſatio.ſ.c.j.ita qd ſi de vitio nō eſt facta mētio,
non tenet poſtulatio.ſ.eo.gratum.Si vitium eſt expreſſum, bene
poſſunt poſtulari,ita qd valeat poſtulatio:vt per totū iſtum titu.
17 ¶ †Ex his apparet quid tenendū.Sed hic circa perſonam poſtu
landam eſſet videndum,an poſſit poſtulationi conſentire, ⁊ per q̄
verba debeat conſentire poſtulatus.De hoc dic vt p doc.in.c.j.de
18 poſtula.prela.lib.vi.¶ †Secundo eſſet videndum. quid de electo
tantum in epiſcopum,an poſſit eligi,vel debeat poſtulari ad aliaꝫ
dignitatē:⁊ quid de electo,⁊ cōfirmato tantum in epiſcopum:⁊ qd
de electo confirmato,qui ceſſit,an poſſit eligi,an debeat poſtulari:
de hoc dicetur.j.de renūtia.ad ſupplicationem.⁊.c. qd tranſlatio-
nem.ideo non inſiſto.¶ Ex his apparet qd poſtulandus ſi eligat̄,
ſemper electio eſt nulla,ſeu caſſatur:ſed de poſtulando,ſi eligēdus
erat,tangit hec gl.⁊ videtur concludere qd non valeat poſtulatio,
Sed de hoc dic vt de poſtu.prela.c.j.li.vi.¶ Et concludit hic glo.
quod aut eſt probabile dubium,an poſſit hic eligi:⁊ poteſt poſtu-
lari ſi ſit eligibilis.Aut eſt certū quod poteſt eligi:⁊ non valet po-
ſtulatio,ſcdm gl.quia quod voluit,⁊c.de offic.deleg.cum ſuper.di-
cit quod poſtulatio non per hoc ex toto nulla eſſet, ſed non habet
effectum electionis:quia non conſentitur in eum vt ſponſum:⁊ re-
ſilire poſſunt poſtulantes vſq; ad preſentationem,vt dictum eſt.ſ.
19 eo.gratum.¶ †Unum tamen incidenter dicit gloſſ.qd procedit ſi
eligentes dicūt Eligimus,⁊ poſtulātes,Poſtulamꝰ:hodie electio
debet pferri per verba ſingularis numeri:vt patet de re iudica.c.
20 j.li.vi.¶ †Uenio ad partem,que reſpicit perſonam. a qua ſit po-
ſtulatio.¶ Et primo quero a quo debet fieri poſtulatio. Dic, aut
loquimur de poſtulatione ſimplici,non ſolenni:⁊ tūc debet fieri ab
illo,qui habet poteſtatem dandi licentiam tranſeundi, ſine cuius
licentia,al's conſenſu conſentire non poteſt:vt patet ex dictis, ⁊ ex
multis caſibus,quos ponit hic Inn.⁊ vide de elec.ſi abbatem.lib.
vj.⁊ de renuntia.admonet.Aut loquimur de poſtulatione ſolenni:
⁊ tūc aut poſtulatur propter impedimentum alligationis alteriꝰ
matrimonij ſpiritualis,vt in epō:⁊ debet poſtulari a papa: q2 ſo-
lus papa poteſt tale matrimonium diſſoluere,adeo qd legatus nō
poſſet dare hanc licentiam.de offi.lega.qd tranſlationē.de tranſla.
prela.per totum.ſaluo niſi haberet ad hoc ſpeciale mandatū.ſ.eo.
c.gratum.⁊ ſic poſtulatio ſolēnis ſit a Papa,ſi poſtulatur alliga-
tus epiſcopali dignitati.j.de tranſla.prela.inter corporalia. Si ſit
inferiori eccleſie alligatus idem,ſi ſit immediate ſubiectus Pape.
Si autem abbati immediate ſubiecto det licentiam tranſeūdi: dic
quod Papa ⁊ legatus ex generali legatione hoc poteſt. Caſus de
conſue.cum venerabilis.de elect.ſi abbatem.lib.vj.Quandoq; po-
ſtulatur propter aliud impedimentum:⁊ tunc aut impedimētum
eſt diſpenſabile per ſolum Papam:⁊ ab illo eſt poſtulandus, ad
quancunq; aſſumatur dignitatem.no.de etate ⁊ qualita. a multis.
de tempo.ordina.cum dilectus.de electio.innotuit.Aut vitium eſt
diſpenſabile per inferiorem a Papa:⁊ tunc aut eſt poſtulatio, que
propter vitium forme,vel diſcordiam approbāda eſt ex gratia ſpe
cialiſſima:⁊ hanc etiam ſolus Papa admittit:vt.ſ.eodem.c.bone.
el ſecundo.Aut diſpēſatio eſt talis,quod poteſt admitti per viam
gratie communis:⁊ tunc aut poſtulatur ad dignitatem epiſcopa-
lem:⁊ eum aſſumendo ad talem diſpenſat ſolus Papa: vt not.in
dicto capit.a multis.⁊ not.hic docto.⁊ Archidia.lx. diſtin.c.finali.
quicquid ibi ſentiat gloſſ.Aut.poſtulatur ad inferiorem dignita-
tem:⁊ poſtulandus eſt ab illo,qui alias deberet eum confirmare:⁊
21 procedere poteſt per viam electionis.¶ †Nūquid autem ⁊ in qui-
bus caſibus diſpenſet epiſcopus in delictis:habes bonam theori-
cam.j.c.at ſi clerici.de iudicijs.dic vt ibi. In alijs autem defecti-
bus Innocen.ponit per caſus.de tempore.ordina. cum dilectus.
Doct.hic dicunt quod poteſt diſpenſare vbicunque a iure diſpen-
ſatio permittitur,non aliter.Regula eſt docto.hic,⁊ in dicto cap.
cum dilectus.⁊ repetit eam Archidia.de elect.licet canon.lib.vj.in
verbo Carere.Ubi autem prohibetur, ſemper inhibita cenſetur
inferiori:⁊ etiam vbi expreſſe non permittitur diſpenſatio.Ita di-
cunt docto.hic:⁊ hoc de epiſcopis.⁊ inferioribus epiſcopis:ſolum
illi diſpenſant in caſibus a iure expreſſe inferioribus permiſſis:vt
not.docto.de eo,qui fur.or.recepit.c.ij.⁊ Archidia.de elect.cum ex
eo.libro ſexto.in verbo Superioris.In epiſcopis ergo,⁊ ſuperio-
ribus,vbi ſimpliciter prohibetur diſpenſatio, epiſcopus non di-
ſpenſat,ſi ſimpliciter permittitur,licet non loquatur de epiſcopo,
epiſcopus diſpenſat,niſi appareat Pape reſeruata: in inferiori-
bus nō ſufficit quod ſit permiſſa ſimpliciter,ſed exigitur quod in-
ferioribus ſit ſpecifice permiſſa:⁊ eo quod ſimpliciter permiſſa,pro
hibita cēſetur inferioribus,niſi appareat ipſis ſpecialiter permiſ-
ſa:que verba nota,⁊ menti tene.Sunt verba doct.in duobus locis
22 hic,⁊ in dicto.c.ij.que feci vos anno preterito notare. ¶ †Secun-
do quero an poſtulatio per ſuperiorem neceſſario ſit admittenda:
Dic aut eſt non ſolennis:⁊ hec ex neceſſitate admittenda eſt, adeo
quod ſi nollet eam admittere,inferior poſſet ad hoc compelli:not.
gloſſ.de electio.ſi religioſus.libro ſexto.Aut loquimur de ſolenni:
⁊ tunc aut eſt poſtulatio,que admittitur ex gratia ſpecialiſſima: et
hec nō neceſſitat ſuperiorem.ſ.c.bone.Aut admittitur ex gratia,
vel admitti poteſt ex gratia cōmuni:⁊ tunc in Papa nulla ſubeſt
neceſſitas in inferiore a Papa. Aut nulla ſubeſt cauſa poſtulādi:
⁊ idem,quod ſuperior non neceſſitatur.Aut ſubeſt cauſa,⁊ neceſſi-
tatur ſuperior ex debito honeſtatis, adeo quod ſi deneget, poteſt
ad hoc per ſuperiorem cōſtringi:vt dixi in.c.bone.j. Puto tamen
qd ſi poſtulantes ⁊ ſuperior conſentiant in non admittenda, quod
ipſe non poſſit proſequi,⁊ in ipſo notetur ambitio,per quam repel
litur.Nec puto qd hic vt ſuperior compellatur,poſſet proſequi po
ſtulatus:q2 ita in hoc notaretur ambitio:ſed ſolū poſtulantes hec
proſequi poterant.Ex his infert qd ius queratur poſtulato. Qd
dic vt dixi.ſ.e.c.bone.Quod verum puto,ſaluo eo qd ibi dixi, po-
ſtulatum poſſe implorare officium iudicis,q2 hoc non puto, etiam
ſi ex cauſa petat:ſed ſolum hec poterunt poſtulantes. Et hoc ſen-
tit Inn.ſ.eo.bone.ij.vbi dicit quod ſi poſtulantes faciunt expen-
23 ſas,illas nō repetent,quaſi notentur de ambitione.¶ †Quid ſi po
ſtulandus eligatur,an aliquo caſu poſſit admitti. Dico qd ab infe
riore a papa non:a papa aūt de communi gratia admittenda non
eſt:de ſpecialiſſima ſic.Caſus de elec.quia diligentia.de cor.vi.c.ij.
Et hoc eſt quod dicere voluit Arch.lxi.diſt.§.his authoritatibus
24 alleg.lxiij.diſt.Ualentinianus.¶ †Ultimo,q2.ſ.eſt viſum qd alli
gatus eccleſie non poteſt eligi,nec poteſt tranſire volens,niſi diſ-
penſetur. ¶ Quero an inuitus quis aſſumatur, vel transferatur
ad dignitatem.Dic aut quis eligitur ad dignitatem ſecularem: ⁊
compellitur inuitus.ij.q.vj.biduum.in gloſſ.not.j.de his que ſi.a
ma.parte capi.c.j.vbi de hoc per docto. Aut quis petitur aſſumi
ad eccleſiaſticam dignitatem:⁊ tunc aut nondum fuit aſſumptus,
quia laicus:⁊ non compellitur aſſumi.de elec.cū monaſteriū. Aut
eſt clericus:⁊ dic qd ab inferiore a papa non poteſt de iure cōſtrin-
gi,vt aſſumat dignitatē:a papa aūt ſic.Glo.eſt notabilis Ioā.vij.
q.v.ſcias.Ab alio aūt nō compellitur preciſe, licet debeat fieri de
nolente volens.glo.lx.diſt.ante omnia.in gl.j.lxxxiiij. diſt.in ſum-
ma.⁊.c.j.vbi iſta in gl.ſi.viij.q.j.in ſcripturis.in gl.iij.Aut petitur
vt transferatur de vna ad aliam:⁊ tunc ſi eſt cōſecratus, transfert̄
inuitus:⁊ in hoc equiparatur monacho,qui non habet liberū vel-

le.xij.q.i.nolo.ꝛ.c. non dicatis. Ad hoc text.vij.q.i.ſcias. Aut eſt
tantum confirmatus:ꝛ non poteſt inuitus ad aliam eccleſiã tranſ
ferri: quia poteſt renuntiare.de transla.prela.c.ij.verſicu.ſed neq.
alias tamen ſine licentia pape non credit, vt ibi. Aut vnus paro
chialis rector vult transferri ad aliam prouinciam, alias paro
chiani:ꝛ poteſt inuitus: de quo de rerum permu.queſitum.de pre
bend.auaritie.de renun.niſi.§.propter malitiam. Alia, que ponit
hic Paulus, non ſunt pertinentia. Anto.de Butrio.

¶ De electione. Rubrica.

¶ Quia poſtulatio preambula eſt electioni: ſit enim vt per eã de
ueniatur ad electionem, ſublato inhabilitatis impedimento: ideo
ꝛc.ſecundum Hoſ.ꝛ ex quo ponebat tractatum electionis, quia du
bitari poſſet de poteſtate electorum, ne ſpecialem de hoc faceret ru
bricam, ſubmittit de electione, ſeu electi poteſtate. Materia habe
tur.xxiiij.diſt.le.diſt.cum tribus.ſeq.lx.dix.diſtin.viij.q.i.ꝛ.ij.c.iij.
per totum.repetitur in Sexto, ꝛ Clemen. ¶ Continuatio prima
non placet: quia continuat ac ſi loqueremur in ti.precedenti de po
ſtulatione non ſolenni: ſed in ipſa agitur de ſolenni: ideo viſo de
vno modo ſpeciali prouidendi eccleſie collegialiter, videlicet per
viam gratie, ꝛ de ipſo prius vt dependente communiter a poteſta
te minorum quo ad ius transferendum.ſ.de electione.

1 ☞ Collegium non poteſt creari, niſi adſint duo vel tres.
2 Congregatio non dicitur, niſi numero duorum, aut trium.
3 Eligendi poteſtas de aliquo in prelatum ſpectat ad collegium.
4 Prelatus cuiuſcunq; eccleſie collegiate, debet eſſe presbyter.
5 Electio aliter facta non valet, niſi ſit canonica.
6 Electus duabus cauſis repellitur.
7 Capitulo deficiente quis prouidebit de prelatura.
8 Colegium tres faciunt quo ad potentiam creandi.
Congregationem duo faciunt.
9 Populum faciunt decem homines.
10 Turbam faciunt plures, quam decem.
11 Gregem faciunt quatuor aut quinq; porci, vel decem oues.
12 Familiam non faciunt duo.
13 Eligendi poteſtas non ſpectat ad duos vel plures de eccleſia.
14 Electioni prelati qui conſentire debeat.
15 Electio eſt facienda more antiquo, ꝛ cum libertate vocum.

NUllus. ¶ Congregatio debet ſibi eligere
prelatum: aliter electus repellitur.
hoc dicit. Primo prohibet. Secundo contra fa
1 ctum irritat, ibi: ſi vero. ¶ †Nota primo qd colle
gium non poteſt creari, niſi aſſint duo ſaltem, vel
2 tres. †Et nota quod oportet quod ibi ſint duo
vel tres in congregatione: id eſt, quod iam ſe erexerint in collegiũ.
Non ſufficit ergo ſola exiſtentia duorum vel trium, niſi ibi ſint vt
collegium, id eſt ſe erexerint in collegium. Super quo quando ſe
poſſint erigere in collegium, habetur.de exceſ.prela.dilecta.ꝛ de of
fic.ordi.cum ab eccleſiarum.ꝛ hic per Pau. Et ſic habes quod eo
quod ſint duo, vel tres in eccleſia, non per hoc dicitur eccleſia colle
giata. niſi habeat iura cõgregationis. Unde oportet quod ibi ſint
duo vel tres vt congregatio, non duo vel tres vt plures.ꝛ hoc vult
3 gloſſ.penulti. ¶ †Nota quod de iure communi in collegiata eccle
ſia quacunq; poteſtas eligendi prelatum ſpectat ad collegium: ꝛ vt
electio ſit valida, exigitur qd ſit facta a collegio:ꝛ qd ſit facta cano
4 nice. Exiguntur ergo duo, poteſtas, ꝛ forma. ¶ †Tertio nota qd
prelatus eccleſie cuiuſcunq; collegiate debet eſſe presbyter:ꝛ ſic pre
fici non debet niſi presbyter: de quo.ſ.c.cum eccleſia.tñ aliqui expo
5 nunt presbyter.i.prelat⁹. ¶ †Not.ꝙ electio aliter facta non valet,
6 niſi ſit canonica. ¶ †Nota hic duas cauſas, ex quibus quis repel
litur tanq̃ non canonice electus, qñ per cupiditatẽ, vel contra re
gulas canonicas eligit presbyter, id eſt, rector. Et dicunt doct. qd
nõ canonice electus, de beneficio eſt expellendus. In cuius expul
ſione ſi fuerit opportunũ poterit implorari auxilium brachij ſecu
laris: vt de offi.or.c.i.ꝛ de exceſ.prela.c.ſi. Necnõ dicunt ꝙ ſi iſto ca
ſu nõ ſit vitium electi, ꝛ caſſetur defectu forme, ꝛ non perſone, pote
rit ille idem eligi. Concordat.ſ.c.ſuper eo. Text⁹ ibi: in cõgregatio
ne: dic qd in congregatione ſunt prelati cum canonicis: non autẽ
alij inferiores in eccleſia intitulati, vt capellani, ꝛ manſionarij: quia
prelatus cum canonicis faciunt vnum corpus.no.de his que ſiu.a
prela.nouit.ꝛ de inſti.c.ij. Et per hoc nõ erunt vocandi ad electio
nem. Quod eſt verum, niſi aliud eſſet de conſuetudine, ſcdm quam
etiam extranei admitterentur: vt.ſ. de cauſa poſſ.ꝛ proprie.c.cum
eccleſia.ꝛ probatur per no.ſ.c.ex eo.ad ſi.in glo.ord.eod.titu.lib.vi.
¶ Hic agitur de cauſa agendi electionis. Igitur quero quis et
quomodo prouideat eccleſijs de prelatis, vel rectoribus. Dic qñq;
eccleſia eſt collegiata, ꝛ prouidet collegium eligendo: ꝛ habet tres
modos puidendi. Aut per viam nominationis, aut per viam ele
ctionis, aut per viam poſtulationis: ꝛ iſti modi omnes expectant
aliud poſt ſe. Aut cõfirmationẽ ſuperioris, aut admiſſionẽ, aut col
lationem, ſeu puiſionem, ita ꝙ electio vel actus capituli, totũ non
perficit, ſed ſemper expectat ad faciendum quem ſpõſum vel pre
7 latum, actum alterius. ¶ †Ubi autem deficit capitulũ eccleſie col
legiate quis puidet de prelato. Gul.ꝛ Pau.ꝛ melius in cle.in ple
riſq.de elec.dicit ꝙ ad primum ſuperiorem ſpectat.lx.qd.iij.cum
ſimus. Et dicit hoc fuiſſe dictum Inn.in.c.poſtulaſti.de iure patr.
ſ.eo.cum in cunctis. Quñq; agit de puiſione particularium benefi
ciorũ in eccleſia collegiata, ꝛ cathedrali: ꝛ puidet epũs cũ capitulo.
An cũ cõſenſu, vel cõſilio, videbitur.ſ.e. Cumana.vbi hoc diſputa
bitur. Quñq; agitur de prouiſione beneficij particularis in eccleſia
collegiata, nõ cathedrali: ꝛ tũc ſpectat puiſio ad eccleſiã.ſ.ad pre
latum, ꝛ capitulum de iure.ſm Pau.hic, ꝛ Bal.in dicta decre. cũ
inter canonicos. Et iſtis caſibus prouidẽt per viã collationis: nec
exigit alia preſentatio ſuperiori. Et eo ꝙ puident, totaliter eſt pro
uiſus: qꝛ hoc nõ expedit per partes, ſed vnico actu. Quñq; agit de
puiſione alicuius eccleſie inferioris, que non habet collegiũ: ꝛ tunc
aut hec nõ eſt ſita in parochia alterius eccleſie: ꝛ ſi habet patronũ,
puidetur per preſentationem patroni, ꝛ cõfirmationẽ ſuperioris:
ꝛ hoc caſu hic actus puidẽdi expedit per partes.xvi.q.vij. decerni
mus.de iure pat.nobis.etiam ſi ſibi eſſent plures vt plures, ꝛ nõ vt
collegium, ſm Inn. Si nõ eſt patronus, puidet epũs.xvi.q.vij.oẽs
baſilice. niſi de cõſuetudine ad alium ſpectet, qui preſcripſerit: vt
dicitur.ſ.c.querelã. Quod hic etiam latiſſime proſequitur Pau.
Quãdoq; eccleſia eſt ſita in parochia alterius eccleſie, ꝛ iuſte edifi
cata: ꝛ tunc de iure aut ſuperior eccleſia aliquid cõtulit circa dotẽ,
vel circa expenſas faciende eccleſie: ꝛ ſuperior eccleſia habet ius pa
tronatus tantum: ꝛ poteſt preſentare ſuperiori: ꝛ ille puidet. Ille
eſt caſus de eccle.edi.ad audientiam. Aut eccleſia ſuperior nihil cõ
tulit: ꝛ dic qd epi eſt totalis prouiſio, per illud.c.de relig.do. de xe
nodochijs.ꝛ nullum ius ſibi vendicat ſuperior in illa eccleſia, dum
tamẽ non preiudicet in alio: no.de offi.arch.c.ſi.ꝛ de capel.mo.cum
dilectus. ſi ſit edificata in fundo. Pridie ꝛ idiſti gloſ.ꝛ doc.de eta.ꝛ
quali.cum te. que dicit qd puidere habet ſuperior prelatus. Secun
do, qꝛ hic agitur de collegiata eccleſia, eſt videndũ de modis, ꝛ de
8 requiſitis ad collegium. ¶ †Quero igitur quot faciant congrega
tionem, quot collegium, ꝛ quot turbaz, quot oues gregẽ. Dic, duo
congregationẽ, vt hic: tres collegium.ff.de verbo.ſig. Neratius.et
cõſilium.xv.ale.v.q.vij.c.i. Hic dicit glo. quo ad potentiam crean
di: ſed quo ad potentiam retinendi, retinetur in vno.ſ. de poſtula.
9 prelato.gratum.cum ſi. †Decem homines faciunt populum.x.q.
10 iij.vnio. †Plures q̃ decẽ aut q̃ndecim faciunt turbã.ff.vi bo.rap.
11 ait pretor.§.i. †ꝛ quatuor vel quinq; porci, vel decẽ oues faciũt gre
12 gem.C.de abigeis. †Per pdicta infert, iuncto text. qd in eccleſia,
vbi eſt presbyter, ꝛ ſacerdos, illis nõ competit ius eligẽdi: quia ibi
nõ eſt congregatio. Dicunt doc. quod duo non faciunt familiam.
13 ff.de verb.ſigni.deteſtatio.in ſi.penul.gl. ¶ †Oppo. quod ad duos
vel plures de eccleſia non ſpectat poteſtas eligendi: de iure pa.po
ſtulaſti. So. Ad duos, qui ſunt collegium, ſpectat, vt hic: ſecus ſi vt
plures ſingulares, vt in cõtrario. Hoc verum, ſecundũ doct. niſi p
ordinationem factam in fundatione eccleſie, vel per antiquã conſti
tutionem aliud obtineat: vt in decre.nobis.ꝛ.ſ.de conſue.cum di
14 lectus.poſt gl. ¶ †Oppo. quod alij vocentur, quam collegiũ.lxiii.
diſt.obeuntibus.cum ſi. So. Ad ſubſtantiam electionis, ſolũ colle
gium vocantur religioſi, vt ibi: ad conſentiendum vocatur popu
lus, ſed non ad eligendum.100.diſt.plebs. Uocatur ꝛ princeps, vt
15 ab impreſſis defendat.c.diſt.§.principis. ¶ †Queru an forme ele
ctionum ſeruabuntur per paucos eligentes. Dic quod non: ſed
more antiquo facient electionem ſine compromiſſo, vel ſcrutinio.
de quo in.c.quia propter.ſ.eo. ſecundum gloſſ. Et eſt verum, ſecun
dum Hoſtien. in forma ſcrutinij, per inſpirationem tamen, vel cõ
promiſſum eligere poſſunt. Antonius de Butrio.

1 ☞ Eligere non debet populus epiſcopum, vel alium prelatum.
2 Electus non dicitur canonice, qui a clamoroſo populo eligitur.
3 Eligere quare non poſſint laici.
4 Legis condende ab vniuerſitate quenam ſit forma.
5 Uniuerſitas quando quid facere dicatur.
6 Dubia in peiorem partem intelliguntur.
7 Arbitror verbum, exprimit quandoq; ſenſum iuris.
Iudex ſi reſpondens per verbũ, ſic arbitror: pronuntiare videt.
8 Interpretatio quando non facienda in malam partem.
Spiritualia miniſtrandi poteſtas non ſpectat ad laicum.
9 Bonus qualiter quilibet preſumatur.
10 Actus legitimus licet non poſſit fieri ad populi clamorem, tamen
bene accelerari poteſt.
11 Malum preſumitur, quod in ſe malum eſt.
2 Iuſtitiam qui neſcit, non dicitur habere ſynceram fidem.

Oſius. ¶†Populus nõ debet epiſcopum, vel alium prelatum eligere. hoc dicit. Poni
2 tur narratio, quam ſynodus approbat ibi: ſynodus.
¶†Nota primo quod non eſt canonice electus, qui a
3 clamoroſo populo eligitur. ¶†Nota cauſam quare laici non poſ
ſunt eligere: ⁊ ſic clerici, quia magis preſumunẽ corruptibiles, quã
clerici. Per quod puto quod ceteris paribus preualeant in teſtifi
4 cando clerici laicis. ¶†Tertio nota formam legis condende ab
vniuerſitate quia vnus debet factum ⁊ intentionem conſtitutionis
proponere. Secundo debet proponens ſciſcitari, ⁊ interrogare con
ſenſum aliorum: et ſi reſpondeant, Placet: ſtabitur conſtitutioni.
Et ſic habes practicam faciendi ſtatuti vel reformationis. Et ſic
patet quod ius commune, ⁊ poſitiuum, ſurgit ex conſenſu illorum,
5 in quibus reſidet poteſtas ſtatuendi verbis expreſſe. ¶†Ultimo
nota quod id, quod ſit a ſingularibus de vniuerſitate congrega
6 tis, vt vniuerſitas, videtur fieri ab vniuerſitate. ¶†Nota quod
dubia in peiorem partem intelliguntur: ⁊ quod vbi concurrunt
7 plures ad actum, omnis non preſumitur bonus. ¶†Nota quod
per verbum Arbitror, exprimitur ſenſus iuris. Facit quod ſi iu
dex vel conſulens reſpondeat, Sic arbitror: quod pronuntiare vi
deatur de iure, ⁊ non inſpici quod euenire poteſt, quando id poteſt
faciliter, ⁊ veriſimiliter euenire: ſecus ſi ſit caſualiter euentum.
8 ¶†Gloſſ. oppo. quod non preſumatur quis malus, nec in malam
partem debeat fieri interpretatio. j. de regulis iuris. ex toto. So
lu. Dicit gloſſ. hic propter frequentiam preſumitur. Solu. Dic ſe
cundum Hoſtien. quod de malo, ⁊ contra ius facto, non poteſt pre
ſumi bonum. Iſti faciebant contra ius, ſcilicet in duobus, cum eſ
ſent laici, ad quos non ſpectat poteſtas miniſtrandi hec ſpiritua
lia: vt. xvi. queſtio. vij. c. ſi quis clericus. ⁊. j. eodem. Maſſana.
9 ¶†Item queritur ad clamorem populi: igitur bonum preſumi
non poteſt. de preſumptio. ex ſtudijs. de iureiurand ⁊ ſi Chriſtus.
Dic, quod ſit ab vno, pro eo preſumitur: quia nõ preſumitur quis
malus: ſed ſi fiat a pluribus, impoſſibile eſt quod omnes ſint boni.
Et ſic nota quod id, quod dicitur, Quilibet preſumitur bonus: eſt
verum, iſto, vel iſto conſiderato: ſed ſi plures colliguntur, neceſſa
10 rio ibi aliquis malus: igitur ⁊c. ¶†Gloſſ. populi in ſi. Nec obſtat.
l. penul. de ſicarijs. quia actus legitimus non debet fieri ad clamo
rem populi, ſed bene debet accelerari electio, ne bona eccleſie dila
11 pidentur. ¶†Gloſſ. corrumpi. ibi arg. cõtra de clericis non debet
eſſe contra: quia concord. ſed ſequen. c. bene contradicit. ¶Eadem
gloſſ. in fin. facit capitulum inſpicimus. j. de regulis iuris. in dicto
cap. plerunque. Vel dicit quod in eo, quod eſt in ſe malum, non poſ
12 ſumus preſumere niſi malum. ¶†Gloſſ. in charitatem. Vel dicit
quod populus non dicitur habere ſynceram fidem, quia neſciunt
iuſtitiam, hoc eſt, quid ſit iuſtitia, licet in genere appetãt iuſtitiam.
Antonius de Butrio.

1 ☞ Electio quo differat a confirmatione.
2 Electus eſt confirmandus precedente examinatione.
3 Hominis qualitas eſt inquirenda, vbi eſt conuerſatus.
4 Confirmatio non ſit, niſi inquiſitione de vita et moribus prece dente.
5 Electio eſt voluntatis, confirmatio vero neceſſitatis.
6 Electionis confirmationem poſſunt petere eligentes.
7 Confirmare recuſans inferior, compellitur per ſuperiorem.
8 Fama qualiter inquiratur.

1 **P**Oſtquam. ¶†Breue eſt, ⁊ ponit differen
tiam inter electionem, ⁊ confir
2 mationem. ¶†Nota primo quod electus eſt cõfirman
dus examinatione precedente. De quo dic, vt. j. c. ſi. de
3 elect. libro ſexto. ⁊ ſi nihil obuiat, eſt admittendus. ¶†Nota quod
hominis qualitas eſt inquirenda, vbi eſt conuerſatus. ¶Tertio
nota quod actus hominum ſcientia datur, vbi eorum ab homine
4 datur exercitium. ¶†Quarto nota quod non proceditur ad con
firmationem, niſi inquiſitione de vita et moribus precedente. Et
5 ſic habes caſum, vbi in actu ciuili ſit inquiſitio. ¶†Quinto nota
quod licet electio ſit voluntatis, confirmatio eſt neceſſitatis. Facit
quod not. per Ioan. And. ſ. titu. j. §. penulti. ⁊ hoc, quia per electio
6 nem eſt ius queſitum. j. eodem. cum inter. ¶†Nota quod eligen
7 tes poſſunt petere confirmationem electionis. ¶†Quid ſi non ve
lit confirmare. Dic quod compellitur per ſuperiorem de iure pat.
8 nullus. ¶†Qualiter inquiretur de fama. Dic, non per iuramen
tum, vel teſtes, ſed per famam, vel literas teſtimoniales, ſecundum
Inno. Compo. dicit quod inquiretur per teſtes, ⁊ famam. Dic vt
ſ. titu. j. c. j. pro quo facit de coha. cle. ⁊ mul. c. j.

1 ☞ Electo in archiepiſcopum papa tradit pallium fidelitatem preſtanti.
2 Pallium poteſt epiſcopo tradi per nuntium.
3 Pallium poteſt tradi epiſcopo conditionaliter, ſi iurauerit.
4 Si dictio facit conditionem.
5 Pallij traditione poteſt exprimi conditio, que ineſt de iure.
6 Iuramentum poteſt per alium exigi.
7 Chriſti actio omnis, eſt noſtra inſtructio.
8 Argumentum a minori valet de iure.
9 Iuramenti preſtatio, ⁊ exactio eſt regulariter prohibita.
10 Apoſtoli, ⁊ concilium diſpenſant circa Euangelium.
11 Papa non ligatur concilijs.
12 Superiorum authoritas excepta intelligitur in factis inferio rum.
13 Pallium traditur a ſolo Romano pontifice.
14 Papa eſt caput omnium prelatorum, alij membra de membro.
15 Membrum ⁊ membrum de membro quare inter ſe differunt.
16 Apochryſarius quis ſit.
17 Simoniam inducit pallij conditionalis traditio iurata.
Statuta noua non ſunt a ſuperiore inducenda.
18 Pallium poteſt papa epiſcopo offerre.
19 Petrus fuit ad ſummam prelaturam electus a Deo.
20 Iuramentum in quibus caſibus licite preſtatur.
21 Pallium qualiter aſſumatur de corpore beati Petri.
22 Conditio de preſenti vel preterito non ſuſpendit obligationem.
23 Pallium datur a patriarchis authoritate pape.
24 Statuta eccleſie preferuntur ſtatutis conciliorum.
25 Papa poteſt ſtatuta conciliorum ſolus interpretari.
26 Eccleſia vniuerſalis, dicitur verum corpus Chriſti.

1 **S**Ignificaſti. ¶†Electo in archiepiſco
pum ſedes apoſtolica non
tradit pallium, niſi prius preſtet fidelitatem, ⁊ obediẽ
tie iuramentum. hoc dicit. Primo reſpondet quibuſ
dam obiectionibus ſibi factis. Secundo ſacramentum exigi poſ
ſe in collatione pallij probat. Secunda ibi: cum igitur. Vel ſecun
dum Hoſtien. diuiditur in tres. Quia primo ponit admirantis
motiuum, cui reſpondit ibi: aiunt. Secundo duplex admirantis
motiuum, cui reſpondit ibi: aiunt. Tertio concludit ibi: cum igi
2 tur. ¶†Nota primo quod pallium poteſt tradi per nuntium.
3 ¶†Secundo nota pallium poteſt tradi conditionaliter, ſi iurane
4 rit. ¶†Nota quod dictio Si, facit conditionem. ¶†Tertio nota
5 quod in traditione pallij poteſt exprimi conditio, que ineſt de iure
nec committitur ſimonia, ⁊ maxime quando traditio ſit a papa.
6 ¶†Nota quod iuramentum poteſt per alium exigi. ¶†Quarto
7 nota quod omnis Chriſti actio, eſt noſtra inſtructio. ij. q. ij. Deus.
8 ¶†Quinto nota quod argumentum a minori valet in iure.
9 ¶†Nota quod preſtatio iuramenti, ⁊ exactio, regulariter eſt pro
hibita, niſi exigatur propter malum, ſcilicet fidem non ſeruantis.
10 ¶†Nota quod circa Euangelium diſpenſant apoſtolici, ⁊ conci
11 lium. ¶†Nota quod concilio non ligatur Romanus pontifex, ſed
eius authoritas excepta intelligitur, ⁊ eius authoritate conſtitui
tur. Et ſic concilia ſunt inferiora poteſtate pape. Hoc intellige ex
tra articulos fidei. Cui concord. gloſſ. iiij. diſtin. in iſtis. In articu
lis autem fidei preualet concilium: vt not. gloſſ. xv. diſtin. ſicut. que
12 in hoc eſt nota. ¶†Nota regulam quod in factis inferiorum ſem
per intelligitur excepta authoritas ſuperiorum. Facit de reſcri
13 ptis. conſtitutus. ¶†Nota quod pallium traditur a ſolo Roma
14 no pontifice. ¶†Nota quod omnium prelatorum papa eſt caput,
15 ⁊ alij membra de membro. ¶†Ultimo nota quod aliud eſt mem
brum, aliud membrum de membro: quia membrum principale ſub
capite, ⁊ membrum de membro eſt articulus membri, vt in digito.
16 ¶†Glo. prima declarat quis ſit apochryſarius. ¶†Gloſſ. ij. op
17 po. quod pallij traditio conditionalis ſimoniam inducit. i. q. ij. ꝙ
pio. Dic, conditio extrinſeca ſimoniam inducit, que non ineſt rei
natura, vel iuris diſpoſitione, vt in contrario. Conditio, que ineſt
rei natura, vt hic, in traditione pallij ſi iuret, vel iuris diſpoſitio
ne non vitiat: quia expreſſio conditionis habet iuris concurſum
ſimonie: quia actus legitimi non recipiunt conditionem, ⁊ tamen
recipiunt iſtam, que ineſt, ſi ſatis dederit. l. muto. §. ſi ſub conditio
ne. ff. de tutelis. Per quod concludit gloſſ. quod nullius conditio
nis expreſſio, que ineſt, facit actum conditionalem. Quod nota. de
quibus habetur de iureiurand. quemadmodum. de quibus etiam
habetur. c. ij. de reſcriptis. Uel ſecundo conditionis appoſitio per
inferiorem a papa vitiat, vt in contrario, ⁊ ſimoniam inducit: ſed
conditionis appoſitio per papam, qui eſt ſupra legem, cum eius
voluntas ſit lex, ⁊ ſic conditio videatur a iure appoſita, ſimoniam
non inducit. Hoc vltimum reprobat Innocen. dicens quod noue
conditiones induci non debent etiam a ſuperiore: de cenſi. prohibe
mus. de ſimo. ne Dei. Hec vera, quando per viam conditionis, vel
pacti: per viam ſtatuti bene poſſunt capitulum ⁊ epiſcopus ſtatue
re ſuper beneficio vacante, quod ſucceſſores ſeruare tenebuntur:
vt eccle. bene. c. vno. ſecundum Innocen. ⁊ hoc clarum per not. in. c.
cum

cum.M.Ferrarienſis.de conſtit.¶ Quedā ponit Hoſti.hic per
18 tinentia ad ti.ve eccle.benef.ibi:penam.¶ †Gloſſ.ij.opponit qđ
papa pallium nō debuerit offerre:quia debet inſtanter poſtulari.
100.diſt.priſca,ſicut in literis dimiſſorijs,ꝛ apoſtolis.ij.q.vi.alias
vij.poſt appellationem.So.Dicit glo.quod hic fuit palliū prius
inſtanter petitum,poſtea papa illud deſtinauit:nec vocatur ambi
tio,quia vtitur iure ſuo:vt no.100.diſt.priſca.Vel hic voluit face
re gratiam,deſtinando etiam eo inſtanter non petito,ſicut habe
19 tur de poſtu.hone.in fi.¶ †Oppo.quod decre.non faciat ad titu
lum,qꝛ hic nihil traditur de electione Dicit glo.quod per iſta ver
ba,paſce oues meas:fuit electus Petrus:ideo facit ad titulum.
Idem doc.ꝛ quod non elegit per illa verba.Tu es petrus:quia
illa dixit ante paſſionem,ꝛ prelatio fuit data poſt paſſionem.50.
di.conſiderandum.vbi de hoc.xxi.di.in nouo.in prima gloſſ.Tan.
dicit quod per illa verba.Tibi dabo claues:fuit electus,ꝛ per illa
verba.Paſce oues meas:fuit confirmatus.Vide de cōſtitu.tranſ
20 lato.¶ †Glo.pro veritate.ꝛ ſimiles,ponunt caſus,in quibus lici
tum eſt iurare.In fi.glo.dicit.idem nota.de iureiuran.nullus.ij.
21 q.v.c.i.in vlti.glo. ¶ †Glo.pe.petit qualiter pallium aſſumatur
de corpore beati Petri.Dicit glo.quod quando archiepiſcopi cō
ſecrantur,pallium benedicitur ſuper altare,ꝛ ibi poſitum qui de
bet pallio vti,recipit ipſum de altari,ſi eſt preſens, vel alius pro
ipſo,ſi eſt abſens:ꝛ ſic aſſumitur de corpore beati Petri Et dicūt
quidam quod altare debet eſſe conſecratum in honorem beati Pe
tri.Hoſtien.dicit quod non eſt verum.Vel dic de corpore,id eſt,ab
illis archiepiſcopis,qui ſunt de corpore beati Petri,ꝛ eccleſie,cu
ius caput eſt Chriſtus,ꝛ eius vicarius Petrus,ꝛ ſucceſſores cano
nice intrantes.de iureiuran.ego N.epiſ.¶ Gl.colligit notabile:in
fi.oppo.Dicitur ſpeciale in depoſito,vbi non fit compenſatio,ꝛ in
22 alijs notatis.ff.de compenſa.ad negotia. ¶ †In textu.ſi diligis:
ſuperficialiter inducitur ſecundum Vin.quia conditio fuit de pre
ſenti:ſed conditio de preſenti,vel de preterito non moratur obli
gationē:Inſti.de verb.obli.§.conditiones.ff.eo.l.ſ.conditio in pre
teritum,cōtriſtationem id eſt tertio:quia dixit tunc Petrus.Do
mine,tu omnia ſcis,tu ſcis quia amo te:ꝛ tertio negauit:ideo ter
23 tio cōfitetur.vi.q.i.mutare.¶ †Oppo.primo quod pallium non
detur a ſolo papa:quia daſ a patriarchis.de priuilegijs.antiqua.
So.Id faciūt authoritate pape:ꝛ ſic a papa fieri dicitur,ſecundū
Inno.Et dicit Hoſti.quod bis recepit a diaconis cardinalibus.
24 ¶ †Quero quid ſi ſtatuta eccleſie contradicant ſtatutis concilio
rū.Dic ſtandū determinatiōi eccleſie.Alle.nij.di.in iſtis.xv.di.ſi
cut.in ſi.xix.di.c.pe.ix.q.iij.nemo.xxiiij.q.i.quoniā ꝛ vbiq; de hoc.
25 †An papa ſine concilio,vel eius parte,poſſit interpretari ſtatuta
concilij? Dic quod ſic:vt hic.Adidē.xvij.diſ.nec licuit:vbi de hoc
Et hoc eſt verum:vt in.c.ſtatutum,ꝛ in.c.conſtitutio.de ſenten.ex
com.conſtitutionē.ꝛ.c.ſtatutum.li.vj.in cle.eo.tit.ne Romani.§.ſa
nus.ꝛ.c.cōſtitutionem.Nec mirum,quia ille immutat,ꝛ corrigit:
26 de reſcriptis,ſtatutum.li.vj.¶ †Quero quomodo ſint membra de
membro archiepi.Dic qđ vniuerſalis eccleſia eſt verū Chriſti cor
pus.iij.q.iiij.Engeltrudā.cuius caput eccleſia Romana.iij.q.iiij.
aliorum inferiorum eccleſie ſunt huius capitis membra,que ſunt
vel membra ex capite,vel membra ex membris:ſicut in corpore hu
mano a brachio manus,a manu digitus a digitis vngule proue
niūt:ſic a capite eccleſie Romane patriarchales,ab eis metropoli
tane,ab eis epales,ab eis inferiores proueniunt. Anto.de But.

1 ¶ Schiſmaticus nō poteſt eligi in epiſcopum.
2 Eligi non poteſt delinquens enormiter.
3 Suffraganeo quandoq; conſecrationis munus committitur a papa.
4 Patriarcha habet ſuffraganeos.
5 Eligi non poteſt qui ſcienter ordines recepit a ſchiſmatico.
6 Electio vt valeat,debet eſſe facta ſecundum canonum formam.
7 Reuerentia pure non debetur eccleſie in ſchiſmate exiſtenti.
8 Delinquens quo caſu tenetur delictum abiurare.
9 Suffraganei ſunt,qui ſupplent vices metropolitani.
10 Electio de ineligibili quo caſu diſpenſatiue valeat.
11 Penitentia peracta peccatum deletur ꝛ cenſetur nouus homo.
12 Eligi in dubio non poteſt ad eccleſiam rediens.
13 Penitentia tollit quo ad eccleſiam delictum in paruis criminibus.
14 Ordinationis effectu caret,qui ordines a ſchiſmatico recepit.
15 Schiſmatici non ſunt ſine diſpenſatione promouendi.
16 Excommunicatus an recuperet iura ſua per abſolutionem.
Infamis reſtitutus non recuperat bonam famam.

1 Quia tua. ¶ †Si ſchiſmatic⁹,qui ad vnitatē
redijt,in epū eligitur,de iure electio
caſſabitur,ſed diſpenſatiue poterit cōfirmari.h.d.In
prima queſtio.In ſecūda reſpōſio,ibi dugimus.q̃ tria
facit.Primo confirmare gratioſe permittit,ſi tria concurrunt.
Secundo,de conſecratione prouidet,ibi:mandantes.Tertio,pro
2 teſtatur,ibi:ſalua. ¶ †Nota primo quod enormiter delinquens,
etiam poſt peractam penitentiam,eligi non poteſt,niſi diſpenſati
3 ue.¶ †Nota ſecundo quod vbi archiepiſcopus eſt in ſchiſmate,
vel patriarcha,munus conſecrationis ſuffraganeis committitur
4 a papa.¶ †Nota,tertio,quod patriarcha habet ſuffraganeos.
5 ¶ †Nota quarto quod recipiens ordines a ſchiſmatico, eſt in
6 eligibilis, etiam diſpenſatiue. ¶ †Nota quod vt valeat electio,
7 debet eſſe facta ſecundum canonum formam.¶ †Nota quod eccle
ſie in ſchiſmate exiſtenti,non debetur a ſubiectis reuerentia pure,
8 ſed conditionaliter,ſi venerit ad catholicam vnitatem. ¶ †Nota
9 caſum,in quo delinquens delictum tenetur abiurare.¶ †Nota qđ
ſuffraganei ſupplent metropolitani defectum:de tempo. ordi.c.ſi
archiepiſcopus ꝛ.c.ſi epiſcopum.eo.titu. ꝛ erunt ad minus tres.
10 ¶ †Nota caſum,in quo ineligibilis eligitur,ꝛ tamē valet electio,
11 ſeu admittitur diſpenſatiue. ¶ †Oppo.quod ſine diſpenſatione
poſſit promoueri ſchiſmaticus reuerſus:quia per reuerſionez de
letum eſt peccatum:vnde nouus homo videtur.50.diſtinctio.fer
rum. Dic quod ſi notorie deliquerit, ideo licet reconciliatus de
ſpici non debeat quo ad Deum,eccleſia tamen deſpicit, niſi cum
eo fuerit diſpenſatum: vt nota.de biga. quia circa. in fin. Sic
alias eccleſia facit differentiam vbi Deus non facit: qui clerici.
12 vel vo.rurſus.xxvi.queſtio.ij. iuramenti. ¶ †Oppo.de.c. non
conſuetudinem.xii.diſtinctio.vbi rediens ad eccleſie vnitatem,nō
poteſt eligi.So.Propter hoc fuit poſitum in litera,diſpenſatiue.
13 ¶ †Op.de.c.ferrum.50.di.vbi penitentia tollit delictum.i. pur
gat vitiū.Sed dic,illud in paruis criminib⁹,vel quo ad Deū:ſed
in magnis quo ad eccleſiam remanet irregularitas ob delictū,qđ
ſcandalizauit.Facit.c.ſi.de tempo.ordi.ꝛ.c.nuper.de ſentē.excom.
14 ¶ †Querit glo.quid ſi fuiſſet ordinatus a ſchiſmatico? Dicit gl.
quod ſi ſcienter caret effectu ordinatiōis,ꝛ non poſſet eligi:ſi igno
15 ranter,ex diſpenſatione poſſet promoueri,ꝛ non aliter.†Per hoc
concludit gloſſ.ſchiſmaticos non promouendos ſine diſpenſatio
16 ne.allegat.xij.q.iij.nos conſuetudinem.¶ †Gloſſ.inducit ad que
ſtionem an excommunicatus abſolutus recuperet prima iura.Gl.
arguit quod ſic:contra quod oppo.ij.q.iij.§. hinc colligitur.iij.q.
iiij.conſanguineorum.Gloſſ.dicit quod putat quod iura recupe
rat predicta:per hoc concludit quod famam recuperat abſolutio
ne,ſi tantum infamia canonica ſit irrogata.Hoc.Inno.ꝛ Hoſtiē.
tenent gloſſ.¶ An vero excommunicatus recuperet actus legiti
mos,habetur de teſti.teſtimonium.xiiij.alias.xxiiij.qđ.ſ.c.ſ. Per
predicta dicit Ioan.hereticum reuerſum recuperare ius patro
natus.Et idem Vinc.alleg.50.diſt.in.domino.Hoc verum,ſecun
dum Barto.Brix.ante ſententiam:ſed ſi prius fuit lata ſententia
contra ipſum,non recuperat: vt nota.ſ. queſtio. vij. maximum.
¶ Gloſſ.fin.ibi:argumen.contra.Dic quod in infamia ciuili non
recuperatur fama poſt abſolutionem,ſed infamia canonica bene
purgatur,ſed infamia facti non:quia non poteſt per canonem fie
ri quin tu credas.Vide.ſ.de teſti.teſtimonium.vbi habes an ab
ſolutus poſſit eſſe teſtis:ꝛ vide.c.quamuis.de reſcriptis, libro.vj.
cum ibi notatis.

1 ¶ Papa non aſſumitur,niſi due cardinalium partes conſen ſerint.
2 Ambitio eſt iure canonico improbata.
3 Papa an poſſit eligere ſucceſſorem.21.
4 Statuere non poteſt papa in arduis abſq; fratrum conſilio.
5 Electio Romani pontificis de iure ſpectat ad cardinales.
6 Capituli factum in plena concordia quod dicatur.
7 Eligentes quando dicantur diſcordare.
8 Excipiendi vel defendendi poteſtas:quo caſu tollatur iure.
9 Electio Romani pontificis duo habet ſpecialia.12.
10 Epiſcopus appellatur papa.
11 Electi a minori vſurpantis prelaturam pena que.
13 Diſpenſatione ſpeciali non receditur a iure communi.
14 Electione,ꝛ alijs capitularibus maiori parti ſtatur.
Electio duo copulatiua requirit.
15 Papa non recognoſcit ſuperiorem.
16 Peccatum pape eſt ſolius Dei iudicio relinquendum.
17 Diſcordia eſt vitanda cum de prouiſione eccleſiarum agitur.
18 Electio pape requirit duas partes collegij.
Electio per compromiſſum facta an valeat.20.
19 Abſentes an ſint vocandi in electione,ꝛ ceteris eccleſie negotijs.
22 Electio a tertia parte facta an valeat.
23 Electus a minori parte reſpuens electionem an incurrat penam.
24 Electus an computetur in numero partium eligentium.
25 Conſtitutionem de numero partium an poſſint cardinales tollere.
26 Electio quomodo fiat ſi due partes nequeant concordare.

37 Papatus dignitatem an poſſit propria authoritate electus aſ-
ſumere.
Prelato electo an habeatur pro prelato abſq; alia cõfirmatione.
38 Exceptio nulla admittitur contra electum in papam a duabus
partibus.
29 Furoris exceptio nõ opponitur contra electum in papam.
30 Pape depoſitioni quot teſtes requirantur.
31 Papa an poſſit eſſe infans.
32 Exceptio que non comprehendat defectum poteſtatis agentis.
33 Acceſſus quando fiat in electione.
34 Papa promotus contra formam an excuſetur a peccato.
35 Excommunicatus eſt dignitatem adeptus per ſeditionem.
36 Prelatus non confirmatus quibus caſibus poſſit adminiſtrare.

1 Licet. ¶ † In papam niſi due partes cardinaliũ
conſenſerint, nõ eſt quis aſſumendus. h. d.
¶ In prima, cõſtitutionis cauſa. In ſecunda, conſti-
tutio, ibi ſtatuimus. In tertia, quedam proteſtatio,
2 ibi: ex hoc. ¶ † Nota primo text. in principio contra ambitioſos.
3 ¶ † Nota ſecundo quod papa poteſt ſtatuere ſuper modo eligen-
di ſucceſſorem, non tamen poteſt eligere: vt. viij. q. i. §. his omnib⁹.
4 † Et no. qd in talibus, vt arduis, non debet ſtatuere abſq; fratrũ
5 conſilio. ⁊ † tutum eſt quod ardua faciat cum conſilio. ¶ † No. ter-
tio qd electio Romani pontificis de iure ſpectat ad cardinales.
6 ¶ † No. quod id dicitur fieri in plena concordia, quod fit ab omni
bus nemine diſcrepante: nec dicitur fieri in plena concordia, quod
7 fit ex duabus partibus cõcordantibus. ¶ † No. quod diſcordare
dicuntur eligentes, eo quod non concordant electioni, vel illi non
8 conſentiunt, licet alium non eligant. ¶ † No. caſum, in quo quan-
9 doq; ius tollit poteſtatem excipiendi, ⁊ defendendi. ¶ † Not. duo
ſpecialia in electione Romani pontificis. ¶ Primo, qd in ea exi-
gitur concordia duarum partium, vbi alias ſufficit maior pars.
¶ Secundo, quia eo quod electus eſt receptus, habetur pro prela
10 to eccleſie, reiecta omni exceptione. ¶ † No. quod papa appellatur
epiſcopus. Vide quod habetur de conſti. c. i. lib. ſexto. per Archi.
11 vbi de multiplici nomine pape. ¶ † No. penas electi a tertia parte
vſurpantis nomen pape. Et nota penas eaſdem pati ei vt pape
ex certa ſcientia adherentes, quia excommunicati ſunt, ⁊ ſacris or
dinibus priuantur, ⁊ in vltimo etiã priuentur poteſtate ſuſcipien
12 di corpus Chriſti. ¶ † No. tertium ſpeciale in electione Romani
pontificis: quia poteſt ad ipſum, etiam poſt ſcrutinium habere ac
ceſſus ⁊ hoc quando eſt facta a maiori parte capituli. Et põdera,
quia quãdo eſt electus a tertia parte, nihil dicitur de acceſſu quan
do autem a maiori tertia, ſic. Et ſic patet quod acceſſus nõ poteſt
haberi, quando eſt electus a tertia tantum. ¶ In hoc ergo nõ eſt
ſpeciale qd poſſit fieri acceſſus: quia etiam in alijs, vbi eſt facta a
maiori parte, poteſt fieri acceſſus: ſed in hoc eſt ſpeciale, quod ac-
ceſſus vbi eſt electus a maiori parte, augmentet numerũ duarum
13 partium. ¶ † Nota quarto quod per diſpenſationem ſpecialẽ cer-
to caſu non receditur a iure communi in alijs, imo ius commune
14 firmatur. ff. de regulis iuris. l. i. ¶ † Nota quinto qd regulariter
in geſtis capitularibus, ⁊ electionibus, ſtatur maiori parti, ⁊ ſanio
ri capituli: ⁊ ſic vires capituli, prout cõgregate ſunt, ſunt in maio
ri parte capituli, ⁊ ſaniori. Pondera, quia illa duo copulatiue exi
15 guntur, quod ſit maior, ⁊ ſanior pars. ¶ † Nota quod papa non
recognoſcit ſuperiorem cognoſcentem de viribus electionis ſue,
vbi aliquod dubium eſt in electione ſua: ⁊ ſic non cognoſcit conci-
lium, vel alius viuens. Quod nota contra illos, qui dicunt conci-
lium congregandum: ⁊ ſic pape nullus eſt ſuperior, imo ſupra o-
16 mnes eſt. † Unde eius peccatum ſolius Dei iudicio relinquitur.
17 ix. q. i. c. aliorũ. ¶ † Nota vitandas diſcordias, maxime cum de p-
18 uiſione eccleſiarum agitur. ¶ † Nota caſum, vbi due partes colle-
gii ſunt neceſſarie. Quod eſt verum, niſi maior concordia interue-
nerit: quia ſi cardinales ordinarent inter ſe quod electus a maiori
parte ſit electus: qr tunc videtur electus ab omnibus, qui eligetur
a maiori parte: ſicut electus per compromiſſarium, videtur ele-
ctus a toto capitulo: vt. j. eod. c. quia propter. Hec decre. ſpeciali-
ter tractat de electione Romani pontificis: ⁊ in ſtatuto quatuor
colliguntur ſpecialia in eius electione. ¶ Primum, quod in ea
exiguntur due partes, vt habeatur pro prelato. ¶ Secundo, qd
abſq; alia confirmatione eo quod electus eſt, prelatus eſt, ⁊ debet
haberi pro prelato. ¶ Tertio, quod contra ipſum electum a dua-
bus partibus nulla poteſt admitti exceptio. ¶ Quarto, quia ad
augmentandum numerum eo electo a duabus partibus, poteſt fie
ri acceſſio, ⁊ non in alijs. He ſpecialitates ſunt examinande, etiam
antequam ad eas deſcendam, quero an alie ſint ſpecialitates decr.
Adducunt doct. alias. ¶ Quinta, quia electio pape non aſtringi-
tur alicui de formis. j. eo. quia propter. ¶ Sexta, quia in electione
pape ſunt tres ſcrutatores collegii, ⁊ alii tres, qui primo ſcrutan-
tur illos, ⁊ eligitur vnus de quolibet ordine. ſ. ſubdiaconus, diaco-
nus, ⁊ presbyter, ita quod in hoc eliguntur tres cardinales ex tri-
bus ordinibus. ſ. vnus presbyter cardinalis, ⁊ alius diaconus, et
tertius ſubdiaconus: ⁊ tales dicuntur ſcrutatores, qui debent pri-
mo ſe ſcrutari, ne alijs ſcrutatis dent vocem, cui volunt. ¶ Septi
ma, quia quilibet cardinalis poteſt nominare plures: nec eſt vis ſi
dicat Cõſentio, vel eligo ad hoc hic ibi nolatus ⁊ recept⁹. ¶ Octa
ua, quia in ordine nominationis nõ eſt vis: nominatus enim a due
bus partibus, ſit primus, vel ſecundus, obtinebit. ¶ Nona, qr non
ſit collatio zeli, vel meriti, niſi ad numerum. ¶ Decima, qr abſen-
tes non expectantur: de quo de elec. vbi periculum. li. vi. ¶ Unde-
cima, in penis hic contentis, que in alijs locum non habent. ¶ Ue
niamus per ordinem ad ſpecialia hic tacta. ¶ Exigitur primo qr
aſſint due partes Cardinalium: ⁊ in hoc videtur ſpeciale. ¶ Op.
primo quod admittantur Imperator, ⁊ eius nũtij. lxiij. di. §. veri.
So. Illud procedebat olim: hodie ſoli cardinales admittunt, qui
in tractatu ſunt pares, licet in ſeſſionib⁹, ⁊ alijs ſeruent ordinẽ pre
rogatiuas: ⁊ ſi de omnibus cardinalibus nõ eſſent niſi duo, ipſi ſo
li eligẽt. ſ. e. c. j. ⁊ vnus poteſt alium eligere, ita quod ſi vnus illorũ
eligat alterum, valet, ⁊ alter electus tacere debet. ¶ Si vnus tan-
tum ſupereſt, adhuc ille ſolus eligeret. de iure pa. per noſtras. Li-
cet aliqui dicant quod ius eligendi non cadit in vno: omnibus de-
ficientibus, clerus Romanus eligere debet. xxiij. di. c. j. ⁊. lxxix. di.
c. ſi quis pecuniam. Alij, quod concilium generale. lxv. diſt. c. ij. et
iij. ⁊ conuocabitur per clerum, ⁊ populum Romanum. lxv. diſt. ſi
forte. Dicit Hoſtien. quod licet hoc ſecundum videatur iuſtius,
primum commodius, ⁊ leuius, propter periculum more. ſ. c. ne pro
defectu. Secundo oppo. quod nulla ſit ſpecialitas: quia ſic eſt in
alijs: quia oportet quod aſſint due partes, etiam in omnibus alijs
electionibus. ff. quod cuiuſq; vniuer. l. plane. ff. de decre. ab or. fa. l.
iij. ¶ Glo. pe. hoc tangit: quam vide. Dicit illa gloſ. quod ſi conſi-
derentur vires vniuerſitatis, prout ſunt in congregando, pote-
ſtas capitularis eſt in duabus partibus: ideo due partes debent
eſſe preſentes: intellige de vocandis. Sed poſtquam ſunt congre-
gate due partes, communiter exigitur conſenſus ſolius maioris
partis. Sed ſpeciale eſt in papa: quia in eo exigitur conſenſus dua
rum partium. Sic debet intelligi hic. Idem dicit gloſſ. in. c. bone.
in glo. vi. Ueritas eſt quod due partes debent eſſe preſentes de vo
candis, vt dicit Jo. An. de his, que ſi. a ma. parte ca. c. j. ideo in caſi-
bus, in quibus abſentes ſunt vocandi, oportet quod due partes
ſint preſentes de abſentibus: ⁊ vbi non ſunt vocandi, ſufficit quod
19 due partes ſint preſentes de preſentibus. ¶ † An autem ſint vo-
candi abſentes: gloſſ. noſtre dicunt quod in tribus caſibus, in ceſ-
ſatione a diuinis: de offi. ord. c. quanuis. li. ſexto. in electionibus: vt
j. eo. coram ⁊. c. cum inter. in collationibus: de preben. cum eccleſie.
¶ Dic quod in arduis vocandi ſunt abſentes: ⁊ ibi ideo vocãtur
quia caſus ſunt ardui, vt dicit Innocen. in. c. ij. de no. oper. nuntia.
¶ Theoricam primã dat glo. de teſtibus. preſentium. libro ſexto.
in gloſſ. ibidem reſidentium: ad quam totus Mundus recurrit.
Sed dictum Innocen. placet. Dixi de conſti. cum omnes. de hac
materia. lxiij. diſtin. quam cito. ſ. c. bone. ſ. ⁊. c. in cauſis. ⁊. c. eccleſia.
20 ¶ † Sed quid ſi vnus, vel duo volunt compromittere, an alij co-
gantur? Dic quod non: ar. l. Sabinus. C. communi. diuid. ⁊ no. ſ. e.
c. ſi cui. li. vj. Non obſtat litera iſta, niſi maior, ⁊c. quia non per hoc
aufert ius alicui. Unde vno contradicente nõ poteſt fieri compro
miſſum, ſed bene poteſt ſtatui, vno, vel duobus contradicentibus,
21 quod electus a maiori parte ſit electus. Hoſ. ¶ † Sed an papa
poſſit eligere ſucceſſorem. Uidetur quod ſic: quia dat poteſtatem
cardinalibus. Cõtrarium eſt verum: ⁊ no. in. §. his omnibus. viij.
22 q. i. facit. c. nulla. ſ. de preben. Hoſ. ¶ † Tertio dicitur, quod ſi eſt
electus a duabus partibus, quod electus a tertia, ſi patitur ſe ha-
beri pro papa, punitur pena, de qua hic. Habetne locum hec pena
indiſtincte? Dic ſecundum quoſdam, quod demum, quãdo de alio
precedit electio duarum partium. Secus ſi nulla precederet electio
a duabus partibus: quia electus a tertia gerens ſe pro electo non
haberet hanc penam. Quod apparet: quia electio facta a tertia,
non eſt nulla omnino, cum ad eam poſſit haberi acceſſus, licet for-
te ſe gerens pro electo peccet. Unde ſi fiat electio a duabus parti-
bus, ⁊ a tertia fiat electio de alio, ex ſola electione non credo quod
aliquis penas incurrat: quia hic pene imponuntur ex eo quod ele-
ctus ſe gerit pro electo, ⁊ recipitur, ſi electus eſt vnus a duabus
partibus, ⁊ alter ſit a tertia, ⁊ ſe gerit pro electo, habet locum pe-
na, ⁊ quo ad ipſum, ⁊ quo ad acceptantes ipſum pro electo: ⁊ hic
caſus non eſt dubius. Si eſt electus vnus tantum a tertia parte, et
ille ſe non gerat pro electo, non habet locum pena. Si talis gerat
ſe pro electo, dicit Innocen. ⁊ concordat Hoſtien. quod adhuc ha-
bet locum pena, nec poterit fieri acceſſus: quia ipſe eſt excommuni
catus, quia in excommunicatum conſentiunt, imo ipſi cum eo li-
gantur, niſi forte penituiſſet, ⁊ reconciliatus fuiſſet per eos, qui in
ipſum non adheſerunt, ⁊ poſtea in ipſum conſenſiſſent: quia non
delinquentes non tenentur ſecum admittere delinquentes. ſ. eod.
cum

cum Uintonienſis. ¶ Sed dices, Ex quo acceſſit maioꝛ pars, ita
quod ad duas, nulla habet locum exceptio, vt ſupra, ita quod exce
ptio excommunicationis opponi non poteſt: ⁊ clarū eſt hodie per
cle. ne Romani. §. ceterum. de elec. quia ex cauſa neceſſitatis vide
tur communicatio fieri. Potes dicere quod illud procedit, quan
do a principio originaliter eſt electus a duabus partibus. Secus
vbi per acceſſum dantur due partes. Uel dic quod admittitur ex
ceptio, permiſſa ex eodem capite iuris: vt. l. j. ⁊ quod ibi no. Bar. ff.
quod vi aut clā. ¶ Sed eſt dubiū an electo a tertia parte, qui ſe nō
gerit pro electo, poſſet fieri acceſſus. Doc. ſentiunt quod ſic. Hic
mihi videtur quod iſte text. permittat acceſſum, demum, quando
eſt facta electio a maioꝛi parte, ⁊ paucioribꝰ duabus: vel tene eos,
23 quia pauciores duabus eſt ſibi tertia pars. ¶ † Quinto dicitur in
hac parte, quod electus a minoꝛi parte duarum, ſi ſe geſſerit pro
electo patitur penas, et euitat aliquas. Si reſpuerit, quam penam
euitat reſpuendo? Dic, penam concilij excōicationis nō euitat, ſed
penam Dathan ⁊ Abiron, id eſt, penam eterne damnationis: ſic
24 ſecundum Inno. ¶ † Sexto ⁊ hoc cum glo. que incipit, nunquid
ille ⁊c. an in numero duarum partium computetur electus? Uide
tur quod ſic. j. eo. cum in iure. Glo. per Innocen. tacta determinat
contrarium. Dic, qn̄ eligitur qs ad eccleſiam, in qua nō habet vo
cem: ⁊ planum, qꝛ non computabitur eius vox. Aut eligitur in il
la, in qua habet vocem: ⁊ tunc doc. dicunt qđ ſi eligitur per formaꝫ
ſcrutinij, non computabitur eius vox. Si per viam compromiſſi,
ſic. Ratio, qꝛ in ſcrutinio exigitur vox certo ⁊ determinato tempo
re, ⁊ electus conſentit demum poſt ſcrutinium: ideo eius vox non
auget. Sed ſi in forma cōpromiſſi, non exigitur determinatio tem
poꝛis: ideo vox ſubſequens auget. Secundum hoc vox electi debe
ret computari in numero cardinalium: quia non exigitur ad aug
mentandū in certo ⁊ determinato tempoꝛe, vt hic patet: quia acceſ
ſus ex poſtfacto augmentat vocem: ⁊ hoc plus placet. Dicam de
hoc in dicto. c. cum in iure. Quedam tamen extrauagās erat In
25 no. quarti, in qua nō computabatur electus ¶ † Septimo an poſ
ſint Cardinales tollere iſtam conſtitutionem. Eadem glo. dicit ꝙ
ſic. Quod patet: quia hodie non ſeruant iſtam formam. Et dicunt
doc. quod poſſunt cardinales inter ſe oꝛdinare quod electio valeat
que facta eſt a maioꝛi parte, cenſetur electus ab omnibus: vt in. c.
quia propter. ſecundum Compo. qđ intellige vt no. eo. ti. ſi cui. lib.
26 vj. in glo. no. ¶ † Quid ſi due partes cōgregate nō poſſunt concoꝛ
dare? Gloſſ. dicit quod includendi ſunt in aliquo loco, vnde non
poſſint exire, donec conſentiant. Et recitat glo. aliquando ſic fa
ctum eſſe: ſed non debet fieri de iure, ſecundum Tan. vide. j. c. vbi
27 periculum. li. vj. ¶ † Uenio ad ſecundum requiſitum, ⁊ ſpeciale,
vbi dicitur quod eo quod electus eſt, ⁊ receptus, adminiſtrat, ⁊ nō
expectat aliam confirmationem. ¶ Per hoc dicunt doct. qđ ſta
tim poſſet ſcribere pontificatum: de quo in data ſexti. Illa ergo re
ceptio habetur pro confirmatione. Et hoc veruꝫ, ſiue loquatur de
receptione ad concilium, ſiue de obedientia preſtita, ſiue in cathe
dratione: imo ſine his electus, ⁊ nominatus animo eligendi, ius
habet, ⁊ ſua authoꝛitate papatum accipere poteſt. xxiij. di. c. j. non
ergo exigitur altera receptio. Nam quando dicit litera. Electus ⁊
receptus: Et, eſt exponendum pro vel: qꝛ ſufficit ſola electio, licet
nondum fuerit receptus in papam. An ergo receptus tantum in
papam ſit papa. Hoſti. placere videtur qđ ſic: qꝛ exponit. Et, pro
vel: per hoc quia ſufficit voluntatem declarari facto. Pro hoc, qꝛ
nulla foꝛma videtur neceſſaria: vnde ſufficit qualitercūq; de con
ſenſu conſtet. Per hoc litera, que dicit quod per acceſſum poteſt
quis conſentire: ⁊ ſic ſufficiunt ſingulares voluntates, licet nō ſit
capitularis: ⁊ ſic ſufficit qđ quis ſingulariter accedat ad euꝫ, vt ad
papam. Et per hoc videtur ꝙ cum illi de Auinione allegēt cōtra
Urbanum ꝙ nō fuit capitulariter receptus: foꝛte nō bene allegāt.
28 ¶ † Uenio ad tertiū: hic omnis rejicitur exceptio. ¶ Op. qđ ad
mittatur exceptio aliqua cōtra papā. xl. di. ſi papa. So. Dicit glo.
regulariter non admittitur exceptio. Fallit in exceptione hereſis.
Fallit ſecundo in exceptione mulieris: qꝛ mulier nō eſt capax oꝛdi
29 nis. ¶ † Op. ſecundo, ⁊ videtur ꝙ poſſit opponi ꝯ papā de exce
ptione furoꝛis: qꝛ impeditur matrimonium carnale. Item qꝛ be
ſtie comparatur: ar. l. ſed ſi quacunq;. ad legē Aquil. In cōtrariū,
qꝛ poteſt reduci ad ſanā mentē. ¶ Item qꝛ penitentia iniungitur
furioſo: puto ꝙ ſi a principio. ſ. tempoꝛe electionis nō eſt furioſus,
tenet: ſi vero eſt furioſus tempoꝛe electionis, tunc nō tenet: ſi de fa
30 cili poteſt furoꝛ pꝛobari, non tenet: alias ſic. ¶ † Quero quot teſtes
requirantur in depoſitione pape? Dubium eſt, per. c. preſul. ij. q.
iiij. Dic ſecundum doc. quod conuinci poterit duobus teſtibus: qꝛ
negatur eſſe papa propter hereſim, in qua erat tempoꝛe electiōis:
vt in. c. ſi quis pecuniam. lxxix. diſt. licet in depoſitione cardinaliū
minoꝛ numerus exigatur: de quo. ij. q. iiij. preſul. Per exceptioneꝫ
ſimonie non repellitur papa. lxix. diſt. ſi quis pecunia. Poſſunt ta
men eligentes accuſari de ſimonia commiſſa in electione pape, nec
contra papam poſſet opponi exceptio bigamie: quia nulla exce
ptio poteſt ei opponi, vt hic. Sed an vxoꝛ poterit repetere electuꝫ
in papam. Gl. ponit in. c. ſi quis pecuniam. Dic quod ſi non eſt du
biū de matrimonio, poteſt repeti, niſi inducatur vxoꝛ ad continen
tiam. Unde tunc erit papa, ⁊ habebit vxorem: nec hoc erit contra
ſubſtantiam papatus: qꝛ Petrus habuit vxorem, ⁊ Greci preſby
teri: vnde poterit reddere debitum vxoꝛi, ⁊ etiam eſſe papa.
31 ¶ Quid de infante. Dic quod non poterit eſſe, niſi Spiritu ſan
cto eſſet facta electio: qꝛ non eſt capax oꝛdinis. De laico dic qđ eli
gi poteſt, vt patet de beato Ambroſio. Quidam dicunt, vt Com
po. quod licet contra papam poſſit agi de hereſi, non tamen excipi
poteſt, cum ſibi contrariatur regula: quia cui damus actionem,
fortius damus exceptionem. Ioan. And. tenet primum: qꝛ in poſ
ſeſſoꝛijs adipiſcende, nō habet locum regula, cui damus ⁊c. de quo
vide de regulis iuris. lib. vj. qui ad agendum. Sed foꝛte obſtat: qꝛ
ex quo vno actu electio finitur, exceptio obſtat in beneficialibus
agenti adipiſcende: vt no. de dolo cum dilecti. vel, cum olim. Per
hoc dicit Compo. quod non poterit opponi de excōmunicatione,
vel ſuſpenſione cardinalium eligentium papam, etiam ſi ſit noto
ria. Nec peccant communicando: qꝛ hoc faciunt authoꝛitate iuris,
quod omnem exceptionem remouet: vt. l. j. §. ſi quis riuos. ff. de ri
uis. Item quia ex neceſſitate eccleſie communicatur excommuni
cato: ⁊ maioꝛ nō eſt neceſſitas vltra carentiam vicarij Ieſu Chri
ſti. xxvj. diſtin. omnis. ij. q. vj. ad Romanam. Et ſic expeditum eſt,
nedum de facta, ſed etiam de facienda: in cle. ne Romani. de elec.
32 ¶ † Aduerte hic glo. iuncto tex. videtur ſentire quod vbi a iure,
vel vigoꝛe ſtatuti remouetur exceptio, videtur etiam qđ tollatur
exceptio inhabilitatis perſone. Hoc falſum eſt: qꝛ admittitur exce
ptio defectus poteſtatis agentis: vt patet in cle. j. de ſequeſ. poſ. et
fruc. Dixi alias qđ hic in actu electionis, in qua proceditur ſecun
dum merum ius nature, qꝛ hec electio non ſubijcitur ex toto iuri
poſitiuo, quo caſu inhabilitates in perſonas agentium fateoꝛ qđ
admittuntur, ſi concludant inhabilitatem, inſpecto iure nature.
Ideo credo quod admitteretur exceptio, qđ nō eſſet electus a car
dinalibus: ſi admitteretur exceptio, quod cardinales non conſen
ſiſſent, admitteretur etiam exceptio permiſſa ex capite huius ſta
tuti, quod eſſent excommunicati ex capite huius ſtatuti. Sed exce
ptiones, que concernerent inhabilitatem poſitiuam in perſonam
eligentium, non credo quod admitterentur, vt dixit Cōpo. Item
qđ vbi vigoꝛe ſtatuti vel iuris in actu tolluntur omnes exceptio
nes, etiam exceptio nullitatis actus opponi non poteſt, etiam ex
perſona agentium. ¶ Habes gloſ. que dicit, quod licet nulla exce
ptio admittatur contra ſententiam, admittitur tamē exceptio, per
quam ſententia redditur nulla ex defectu perſone agentis, ⁊ iudi
cantis: quia iudex non eſt. in cle. j. de ſequeſ. poſ. ⁊ fru. Quod nota.
Hoc dictum puto verum, quando non ſubeſt perſona, cū qua poſ
ſit iudicium nullitatis agitari, vt eſt in papa. ¶ Uel dic, Quādo
que datur inhabilitas cauſe agentis, etiam inſpecto iure naturali,
⁊ poſitiuo: ⁊ tunc rejectio omnium exceptionum iſtam non tollit:
qꝛ rejectio exceptionum fit contra actus, qn̄ actus aliquid recipit
eſſe, quod non eſt, ſi omni iure deficit. Ideo ſi opponeretur qđ iſti
non fuerint cardinales, qui elegerunt, admitteretur hec exceptio.
¶ Quandoq; datur habilitas cauſe agentis, ſaltem inſpecto iure
nature, licet deficiat inſpecto iure poſitiuo: ⁊ tunc ſi actus eſt talis,
cuius validitas ponderetur de iure naturali, defectus exceptionis
concludentis defectum in cauſa agente iure poſitiuo, non admitti
tur. Si autem eius validitas ponderetur ſecundum ius poſitiuū,
vt qꝛ eſt actus, qui ſubijcitur iuri poſitiuo, ⁊ admittitur exceptio,
vt hic: dicunt vltra hic doc. quod non poſſet opponi contra papē,
ꝙ non ſit de collegio. lxxix. di. opoꝛtebit. ⁊ c. ſeq. vel ꝙ ſit monachꝰ,
vel quod ſit vxoꝛatus: de quo in dicto. c. ſi quis pecuniam. xviij. q.
33 ij. quod ſic. ¶ † Uenio ad quartum, de quo agitur hic. ſ. de acceſſu:
quero an poſſit hic fieri acceſſus. Dic quod publicato ſcrutinio, ⁊
pendente, adeo ꝙ dicit hic ꝙ pendente etiam ſcrutinio non pote
runt diſcedere a votis ſuis eligentes, niſi per acceſſum: qꝛ cum no
minatio etiam vnius ſolius impendente ſcrutinio poſſit conualeſ
cere per acceſſum, id eſt per conſenſum illorum, qui prius non con
ſenſerant, ⁊ ſpes eſt in debitum rei. Inſti. de verb. obli. §. ex condi
tionali. Ad hoc. j. eod. indēnitatibus. §. ſi autem. Et dicitur pende
re ſcrutinium, ſecundum conſuetudinem eorum, quando non eſt la
34 ceratum, ſeu ab eo receſſum. ¶ † Quid ſi papa aliquis ſit promo
tus contra hanc foꝛmam? Dic ꝙ ſi eſt occultum, de hoc non iudi
cat eccleſia: de ſimo. ſicut. ⁊ tamen peccat promotus. de ſimo. per
tuas. Excuſat tamen probabilis ignoꝛantia, licet nō craſſa: de cle.
35 excō. mi. apoſtolice. ¶ † Quid de ſimoniaco inthroniſato per ſedi
tionem, preſumptionem, vel aliud ingenium. Dic quod excommu
nicatus eſt. lxxix. di. c. j. ⁊ ſi. xxiij. di. in nomine domini. ⁊. c. ſi quis
ex epiſcopis. vſq; ad ſi. Et dicit Hoſt. ꝙ Cardinales deberent illa
capitula inter ſe legere, ⁊ exponere in tractatu electionis, dicens
ſeditionem, ſiue pro violentia, vel impreſſionem, preſumptionem
pro ambitione, ingenium pro fraude, vel calliditate quoꝛumcunq;

36 querentium que non ſunt ſua. ¶ † Ultimo glo. ponit hic caſum, in
quo non confirmatus adminiſtrat. Alios habes. ĩ. eod. nihil. ⁊ c.
indennitatibus. §. ceterum. ⁊ §. ſi vero. vbi de hoc lib. vj.

1 ☞ Epiſcopus vel qui in epm eligitur, qualis eſſe debeat.
2 Dignitates eccleſiaſticas nitens, cuius qualitatis eſſe debeat.
3 Epiſcopus in ſua dioceſi habet curam animarum.
4 Prelatus debet eſſe ſpeculum inferiorum ſuorum.
5 Argumentum a minori procedit in iure. 27.
6 Epiſcopus debet habere ſcientiam noui ⁊ veteris teſtamenti.
7 Presbyter debet habere in ſe ſcientiam canonum penitentialiuȝ.
8 Scientia triplex eſt.
9 Scientia eminens que ſit, ⁊ in quo.
10 Scientia mediocris que ſit, ⁊ in quo.
11 Scientia ſufficiens que ſit, ⁊ in quo.
12 Officium recipiens, cui non ſufficit peccat.
13 Prelature officium non debet indoctus conſequi.
14 Archidiaconus debet ſcire iura.
Patritio turpe eſt ignorare ius, in quo verſatur.
15 Cantor ſcire debet cantum.
16 Ordinari an poſſit illiteratus omnino.
Clericus dicitur, qui in hereditate Domini eſt aſſumptus.
17 Monachi, ⁊ eremite plus egent contemplatione, quam ſcientia.
18 Epiſcopus debet eſſe legitime natus.
Jura ſingularia, ⁊ diſpenſatiua, non trahuntur in conſequentiam.
19 Epiſcopus debet eſſe etatis triginta annorum.
20 Illegitimus eſt inhabilis ad dignitatem epiſcopatus.
21 Beneficiandus debet eſſe legitime natus.
22 Epiſcopus debet eligi canonice.
23 Annus ceptus in quibus habeatur pro completo. 24. 25.
26 Promotus an propter defectum ſcientie debeat reijci.

1 **Cum in cunctis.** ¶ † Dicit qualis eſſe debeat, qui in epi-
ſcopum eligitur. Punit ſcienter alium eligentes. Di-
cit, quando vacant beneficia illius electi. Dicit quales
aſſumi debeant ad dignitates, perſonatum, ⁊ beneficium curatuȝ,
⁊ ponit penam contrafacientis. Et quomodo ſic aſſumptus de-
beat ad ordines promoueri: ⁊ ſub qua pena remouens quo ad eaȝ
appellationē, ⁊ extendens eam ad preterita. ¶ Diuiditur in duas
principales partes. In prima, duplex conſtitutionis cauſa, ſeu ra
tio. In ſecunda, conſtitutio, ibi: in preſenti. Ratio prima finalis,
ſecunda impulſiua. ſecunda ibi: ea propter. Secunda habet tres
principales partes. Secunda ibi: inferiora. Tertia ibi: clerici. Pri
ma facit duo. In prima ponit qualis eſſe debet, qui aſſumitur ad
dignitatem, perſonatum, vel beneficium curatum. ¶ Secundo,
quomodo, ⁊ ſub qua pena debeat ad ordines promoueri remouēs
appellationem a preſenti, ⁊ extendens ad preterita, ibi: cum anteȝ.
¶ Tertio etiam facit duo. Primo, ponit penam peccantium in
eligendo epiſcopos. Secunda ibi: epiſcopos autem. Penam pec-
cantium in eligendo inferiores. Expediam decre. per partes.
2 ¶ † Nota primo qualitates requiſitas ad perſonam aſſumendaȝ
ad ordines, ⁊ dignitates eccleſiaſticas. Et primo exigitur maturi
tas etatis. Secundo, grauitas morum. Tertio, literarum ſcientia.
Et nota ꝙ hec fortius in epiſcopo exigantur, quam in alijs infe-
3 rioribus dignitatibus. ¶ † Not. ſcdo ꝙ epſ vniuerſaliter in tota
4 dioceſi dicitur habere curā, ⁊ dr prepoſitus cure. ¶ † Tertio, quia
prelatus dȝ eſſe ſpeculum inferiorum, vt in ſe oſtēdat qualiter alij
debeant in domo Dei cōuerſari: poſitus eſt eñ vt ſignum ad ſagit
5 tam. ¶ † Nota ꝙ argumentū a minori procedit in iure. ¶ † Que-
6 ro, qualis exigatur ſcientia in epō, ⁊ alijs bñficiatis. Dic, epſ de-
bet habere ſcientiam veteris ⁊ noui teſtamenti: qꝛ iudex eſt, ⁊ pa-
ſtor animarū. xxiij. di. qꝛ epſ. xi. q. j. de pſona. ⁊ c. canonū. de ſang. ⁊
7 affi. c. j. † ⁊ presbyter canones penitētiales. xxxviij. di. q ipſis. ⁊ alia
8 q ibi cōtinent. † Et exigit in epō eminēs, lȝ cōpetēs toleret. ĩ. e. cuȝ
nobis. de renuntia. niſi. Unde nota verſus: Sani, triginta, ſacer or
do, pura voluntas, Et morū grauitas ſcientia ſponſa. parentis,
9 Cōcurrēs fama, dant hec tibi pōtificale. † Et eſt eminēs, ſi ſubti-
les queſtiones, ⁊ extraneas diſcutere, ⁊ diffinire nouit, ⁊ in prom-
ptu ſine deliberatione reſpondet, ⁊ maxime de fide. preſenti. xxxvi.
10 di. §. eccleſie. † Ille mediocrem hȝ, q cū deliberatione, ⁊ reuolutiōe
11 librorū veritatem ſcit inuenire. ¶ † Sufficiētem hȝ, q ſufficienter
per ſe ſufficit ad ea, que ſibi imminēt eſſe dicenda: q oīa ſunt redu-
cēda ad arbitriū boni viri, ſm Inn. qui pōtiſſime qualitateȝ loci,
ad quē aſſumit, cōſiderare dȝ: vt. ĩ. eo. in cauſis. §. fin. ⁊ c. ſcriptū. §.
12 penul. † Peccat aūt ille, q recipit officium, ad quod ſua cōſcientia
nō ſufficit. j. q. j. nō eſt putāda. in ſi. xlix. di. §. j. in ſi. xxxviij. di. oēs. ⁊
p totā. xviij. q. ij. ſi qs abbas. Ex cauſa tñ diſpenſari poteſt, ſi tamē
ſpes ſit ꝙ proficere debeat: ⁊ hoc ex diſpenſatione: alſ indigne p-
mouens puniretur. xxx. di. quando epſ. lxxvij. di. ſi quis. xxxvij. di
13 ſtin. per totum. † Sed ſi nō eſt ſpes de ipſius profectu, promoueri
non debet, niſi vrgente magna neceſſitate eccleſie, ad quam promo
ueri debet: de eta. ⁊ qua. querit. qꝛ in profectum ⁊c. de renuntia. niſi
14 §. ne profectu. † Quid de archidiaconis? Dic de eis, ⁊ de alijs, qui
habent cauſas audire, illi debent ſcire iura: qꝛ verecundum eſt pa-
tritio, ⁊c. ff. de orig. iur. l. ij. in aut. de ſanctiſ. epis. §. damus. j. q. vij.
15 conuenientibus. ¶ † Cantor debet ſcire cantū: ⁊ ſic de alijs ordini
bus, ſcdm qd vnicuiqꝫ congruit ex officio exercere. xxiij. di. per to-
16 tum. ¶ † Ordinandus ad quencunqꝫ ordinem, debet ſaltem eſſe li
teratus: alias illiteratus omnino non debet ordinari: de tempo. or
di. c. nullus. li. vj. Si tamen ordinetur, clericus eſt: cum ⁊ ſecundum
primam clericorum originem clericus dicatur, qui in hereditate
domini eſt aſſumptus. xij. q. j. clericus. xxi. di. cleros. de preben. cum
ſecundum. Item ex quo baptizatus eſt, ſuſceptiuus eſt cuiuſlibet
ſacramenti: de presby. non bap. veniens. Et hec procedunt in prela
to. In abbate dicendum eſt vt de eta. ⁊ qualita. cum contingat.
17 ¶ † Monachi, ⁊ eremite plus egent contemplatione, quam ſcien
tia. xxviij. queſtio. ij. c. j. ⁊ per totum. xvi. qd. j. legi. ⁊ quod ibi not.
18 ¶ † Uenio ad glo. huius partis, ⁊ oppono: ⁊ videtur qd vltra hic
requiſita, in epō exigantur alia, qd ſit legitime natus. ĩ. eo. capitu-
lum. ⁊ c. innotuit. ⁊ qd ſit conſtitutus in ſacris. ĩ. eo. dudum. Gloſſ.
fatetur cōtrarium hic poſita: ⁊ illa exiguntur: vt ibi nota qd ius
ſingulare, ⁊ diſpenſatiuum non eſt ad conſequentiam trahendum.
Ad hoc de priuile. qꝛ circa. etiam ex maioritate rationis non extē-
ditur: vt no. de reſcriptis. in noſtra. ⁊ eſt caſus de preben. cui de nō.
19 ¶ † Nota ſecundo etatem in epō requiſitam: qꝛ exigitur ꝙ etas ſit
perfecta triginta annorum: ⁊ etiam alia requiruntur, que compre-
20 henduntur in verſibus. ſ. poſitis. ¶ † Nota tertio qd illegitimus
non eſt habilis ad epiſcopatum obtinendum de iure, niſi diſpenſa
21 retur. ¶ † Opp. quod non ſolum in epō exigatur qualitas legiti-
mitatis, ſed etiam in quocunqꝫ alio beneficiando. de fi. presby. c. ij.
li. vj. penul. ⁊ vlti. c. So. Fatendum qd iſta ⁊ illa exiguntur in epō, ⁊
alijs multa alia, que exiguntur in epo. Et de primo patet hic. De
ſacro ordine, de eta. ⁊ qua. a multis. Et de pura voluntate inquan-
tum excludit ſeruum: de ſer. nō or. per totū. inq̄tum epm. ſ. c. pro-
ximo, ⁊ ſi. inq̄tum religioſum in. c. ſi religioſus. de elec. lib. vj. De
grauitate morū hic, ⁊. xxiiij. di. qui epſ. De ſcientia. xxviij. di. oēs.
⁊ hic, de eta. ⁊ qua. c. penul. Et ſapientia, que etiā ad tēporalia. xxx-
viij. di. Petrus. ⁊ de ſponſa. parētis. j. qd natus ſit ex legitimo ma
trimonio, hic, ⁊. ĩ. c. innotuit. De fama. xxx. an. de laicis. ⁊ de accu.
omnipotens. Dicit Jo. an. ꝙ ſi dixiſſet pontificatū, potuiſſet dice-
re quo ad decus. ſ. qd nō eſſet corpore vitiatus, ⁊ ſit decorus: ⁊ ſub-
iungit quod debent in eo cōcurrere illa tredecim, de qbus Ad Ti
tum. j. ⁊ ad Corin. iij. De qbus habetur a. xxv. di. vſqꝫ ad. 50. exclu
22 ſiue, ⁊ a. lxxxi. vſqꝫ ad. xci. ¶ † Itē requiritur qd ſit canonice elect⁹
23 ſecundum formā. ĩ. e. qꝛ propter. ¶ † Scdo opp. cū gl. exigitur hic
quo ad etatem ꝙ epſ exegerit trigeſimū annū, imo videt ꝙ ſuffi-
cit ꝙ annus ſit ceptus. ff. de mu. ⁊ ho. l. ad Rempublicā. Dic, qñqꝫ
ius diſponit, ⁊ exigit annū perfectum, vel contentat de cepto: ⁊ ſer
ua qd diſponit ius, vt hic: nā in epō exigit annū cōpletū: in inferio
rib⁹ dignitatibus ſufficit ꝙ annus ſit ceptus. Et in his non po-
teſt dari ratio: qꝛ ſunt de volūtarijs. Unde non oīm, que a maiori-
24 bus ſunt, reddēda eſt ratio. l. nō oīm. ff. de legi. † Qñqꝫ tpſ exigit
in cōputādo: ⁊ ius cōputat tpſ de momēto ad momentum: ⁊ illud
25 adhuc ſeruandum eſt. ff. de minori. l. iij. §. minorem. ¶ † Qñqꝫ ius
ſimpliciter loquitur de anno: ⁊ tunc aut eſt fauor ꝙ annus ceptus
habeatur pro completo: ⁊ habetur. Aut eſt odium qd annus cept⁹
habeatur pro cōpleto: ⁊ expectatur cōplemētum anni: ⁊ computa
tio ſit de momento ad momentum, vt. d. l. iij. §. minorē. Ad hoc. ĩ.
26 de ver. ſig. queſiuit. de hoc. lxx. di. ſubdiaconus. ¶ † Glo. ij. arguit
quod non ſolum debet quis propter defectum ſcientie impediri,
27 quinimo promotus remoueri: dic vt in ea. ¶ † Glo. tertia arguit
quod argumentū a minori eſt validū affirmatiue ſumēdo: ⁊ argu-
mentū a maiori ſi ſumat negatiue. Dic vt in ea. ibi: ſȝ nec ipſe, qua-
ſi dicat, Paul⁹ nō fuit ſine ſtimulo carnis: ergo nec Euſtochium.

1 ☞ Beneficia priora electi in epiſcopum quando vacent. 8.
2 Ordo in promoto ad dignitates quis debeat conſiderari.
3 Promotus adminiſtrans intempeſtiue quam penam incurrat.
4 Clauſula. Liberam habeas facultatem: quid operetur.
5 Beneficia plura an quis poſſit ſimul habere.
6 Confirmationis actus quid operetur.
7 Beneficiorum vacationi an proficiat clauſula, ſiue nanciſcatur.
9 Epiſcopus infra quod tempus debeat conſecrari.
10 Conſecratio epiſcopi expectatur ad vacationem priorum benefi-
ciorum.
11 Beneficia priora epiſcopi conſecrati nondum tranſlati, non va-
cant.
12 Beneficia epiſcopi electi poſſunt alteri conferri ante cōſecrationē.

Epiſcopi

1 Epiſcopi electi beneficia priora vacant poſt tres menſes.
1 + Diſpenſatio conceſſa ad ſupplicationem impetrantis eſt ſtricti iuris.
Surreptione non poteſt reſcriptum impugnari.

1 §. Cum vero. ¶ † Nota primo quando vacent benefi
cia priora electi ad epiſcopatum: quia
tria exiguntur. Primum, quod ſit confirmatus. Secũdum, quod
habeat adminiſtrationem eccleſiaſticorum bonorũ. Tertiũ, qḋ la⸗
pſum ſit tẽpus de conſecrandis: his concurrentibus vacent ipſo
iure priora beneficia: ⁊ collator hꝫ liberam poteſtatem alteri confe
2 rendi. ¶ † Notãt doc. hic conſiderandum ordinem in promoto ad
dignitates, vel beneficia. Et primo cõſideratur electio. Secundo,
confirmatio. Tertio, adminiſtratio. Nam ſicut ex cauſa oritur obli
gatio, ⁊ ex obligatione actio: vt. l. licet. §. ea obligatio. ff. de procur.
ſic ex electione confirmatio: vt in. c. tertio. ⁊ ex confirmatione admi
3 niſtratio: vt. ↄ. c. tranſmiſſam. † Nam alias promotus adminiſtrãs
4 incurreret penas. c. auaritie. e. ti. lib. vj. ⁊ in. c. qualiter. ¶ † Not. hec
verba Liberam habeas facultatem: q2 excludũt alterius requiſi⸗
5 tionem. ¶ † Nota propter plurale: videtur quem poſſe habere plu
6 ra beneficia: de quo de reſcriptis. gratia. lib. vj. ¶ † Nota quod per
actum confirmationis, licet quis conſequatur facultatem admini
ſtrandi, ad hoc. ↄ. eo. tranſmiſſam. non tñ eo ꝙ confirmatus conclu
7 ditur cum ea actualiter habere, vt hic. ¶ † Quero an proficiat ad
vacationem beneficiorum, ſiue nanciſcatur poſſeſſionem vel de iu⸗
re vel de facto. Doc. dicunt ꝙ ſufficit ſiue de iure ſiue de facto nan
ciſcatur poſſeſſionem. Allegant. ↄ. de accu. accedens. ⁊ remittit de
priuil. c. penulti. ſuper. ↄ. glo. per quod dicit hoc intelligi Jo. an. fa⸗
8 cit in arg. decre. cum, qui. de preben. lib. vj. ¶ † Secundo quero qḋ
ſi non poteſt habere poſſeſſionem, an vacent priora beneficia. Dic
qḋ aut habet poſſeſſionem de iure ⁊ de facto: ⁊ procedit qḋ hic dici
tur: q2 ſine dubio vacatio inducitur lapſo tempore de conſecrãdis.
Aut habet poſſeſſionem, de facto, ⁊ non de iure: ⁊ idem. Aut non
poteſt habere poſſeſſionem de facto: et tunc aut propter impedi⸗
mentum facti: ⁊ non vacant priora beneficia: q2 non dicitur habere
quietam poſſeſſionem, prout exigunt iura. Dicunt tñ doc. qḋ ſuffi
cit qḋ habeat maiorem partem bonorum. Allegãt de reſti. ſpo. fre
quens. li. vj. Jo. An. de elec. commiſſa. lib. vj. dicit qḋ ſufficit qḋ ha
beat maiorem partem cure ſpiritualium, Sed non eſt verum quo
ad hoc vt vacent priora beneficia: vt no. gl. de prebẽ. ſi tibi cõceſſo.
li. vj. ¶ Quñq nõ habet, nec habere poteſt poſſeſſionẽ propter im⸗
pedimentum iuris concernens perſonam eius: vt quia non poteſt
adminiſtrare propter peccatum occultum: ⁊ perinde eſt, ac ſi admi
niſtraret, vt ſibi imputetur impotentia ex ſuo delicto proueniens.
ff. quod me. cauſa. l. ſi mulier. ¶ † Non obſtat de conceſ. prebend. q2
diuerſitatem. q2 hoc delictum eſt proxima, ⁊ immediata cauſa im⸗
pedimenti: ibi ſecus: vt ibi no. Nam ibi non eſt delictum cauſa im⸗
mediata, ſed ſuſpenſio: ideo impeditur in tranſcurſu temporis: ſed
hic eſt impotentia immediata ex delicto proueniens, que non im⸗
pedit quo minus vacent. Glo. in hac parte ſignat duo contraria.
Primum: de conceſ. preben. quia diuerſitatem. remittit ad ibi no.
Secundo, ⁊ hoc tangitur in ver. in aliis dignitatibus. vltime glo.
huius partis: ⁊ videtur quod nullo expectato tempore ſtatim va⸗
cent priora beneficia, ex quo nactus eſt poſſeſſionem: vt de preben.
de multa. ¶ Sol. Aliud in epiſcopatibus, vt acceptatione epiſco⸗
patus, ⁊ habita poſſeſſione non vacent, niſi lapſum ſit tempus de
conſecrandis, vt hic: aliud in dignitatibus aliis, in quibus eo qḋ
acceptat ſecundam, vacat prima ipſo iure, etiam nullo alio tempo
re expectato. Si primum beneficium non habeat curam animarũ,
ſecundum ſic, dicit gloſſ. quod acceptatione ſecundi vacat primum
de iure, ſed non de facto, ſed ſemper retinet primum: de quo de con
ceſ. preben. literas. ⁊ eo. titu. cum noſtris. Sed hoc non probant il⸗
9 la iura: dic vt ibi. ¶ † Quero quantum eſt hoc temporis de conſe⸗
crandis. Gloſſ. quod videtur eſſe tempus ſex menſium: quia intra
tres menſes a die vacationis debet eligi. ↄ. de elec. ne pro defectu. ⁊
intra tres alios debent conſecrari. 100. diſt. quoniam. Dic quod
tempus de conſecrandis eſt tantum trium menſium poſt confir⸗
mationem. ↄ. eo. ne pro defectu. ⁊ intra tres alios debet conſecrari.
100. di. quoniam quidem. niſi neceſſitas eum impediret petere con
ſecrationem: quia tunc illud tempus ſibi non currit. vt. d. c. quo⸗
niam. alias procedit quod hic. Doc. tenent gloſſ. dicunt tamen ꝙ
quo ad penam illius canonis expectamus ſex menſes: hoc ponas.
10 §. pro ratione ſalutis. quia cadit in eadem gloſſ. ¶ † Quero quare
expectatur conſecratio, vel ꝙ lapſum ſit tempus de conſecrandis,
ad vacationem priorum beneficiorum. Dicit gloſſ. quod ante cõ
ſecrationem non dicitur pleno iure habere eccleſiam, cum adhuc
tempore conſecrationis poſſit excipi contra ipſum: de accu. ſuper
his. vnde aſi conſecrationem non dicitur habere eccleſiam: quia ha
bere, eſt cum effectu habere. ff. de verborum ſignifica. l. nomen filia⸗
rum. §. habere. Unde dicit gloſſ. quod ante conſecrationem non
dicitur maritus eccleſie, quo ad hoc vt renuntiare non poſſit
preter licentiam pape. Aut ergo eſt conſecratus, et lapſum
tempus de conſecrandis: et vacant priora beneficia. Aut non
eſt conſecratus, ⁊ lapſum tempus de conſecrandis: ⁊ vacant, ſi non
ſit impeditus. Aut eſt conſecratus, ſed nõ eſt lapſum tempus de
conſecrandis: ⁊ gl. hic vult qḋ vacent priora beneficia: ⁊ quaſi oẽs
hoc videntur tenere. Hoſt. tenet contrariũ: p eo. xciij. diſt. ſi q epi.
⁊ dicit Hoſt. qḋ nõ fuit ſola cauſa, q2 poſſit per acceptionem repel
li, propter quam beneficia nõ vacent: ſed grauamen expenſarũ, qḋ
tũc ſubiit epũs. Item ſufficit ſic ſcriptum eſſe. Preterea ſufficit ad
habendum totum tp̃s. qḋ ab initio ſic potuit impediri: ar. Inſti.
de aut. tuto. §. ſed neq. q2 ſufficit qḋ hereditas potuerit eſſe dam⸗
noſa, licet ſit lucroſa, vt tutor adire nõ poſſit. Jo. An. dicit ꝙ aut
nondum lapſo tempore quis eſt iam tranſlatus, ⁊ conſecratus: ⁊
11 vacant priora beneficia. † Aut nondum eſt tranſlatus, licet ſit con
ſecratus: ⁊ non vacant. Et ſic concordant opi. ⁊ ſic duo requirunt,
conſecratio, ⁊ tranſlatio: licet ſepe curia ſeruet contrariũ: vt no. vt
12 lite pen. in cle. ſi duobus in gl. ſecus. in ſi. ¶ † Quero an de volun⸗
tate electi poſſint beneficia alteri conferri ante cõſecrationem, vel
lapſum tp̃s de ꝯſecrãdis. Hoſt. dicit qḋ ſic: ſed tutius eſt qḋ prius
expreſſe renuntiet. Dicit tamẽ quod ſi delegatus illa conferret de
volũtate electi, qḋ nõ valeret collatio, eo ꝙ in manibꝰ eius nõ põt
illa renuntiare, niſi ad id datus eſſet: de renun. admonet. Jo. And.
remittit de his que ſi. a ma. parte ca. ex ore. ⁊ de cõceſ. preb. poſt ele
13 ctionem. ¶ † Quid ſi diſpenſatũ eſt cũ electo, ꝙ nõ teneatur intra
certum tempus conſecrari. Dic quod nihilominus poſt tres men
ſes vacabunt beneficia, ſm̃ Inn. ⁊ Hoſt. ⁊ alios: q2 diſpẽſatio odio
ſa eſt, ⁊ reſtringenda: de conſan. ⁊ affi. qḋ dilectio. Et ſic ſufficit qḋ
operetur vt eximat a pena conſecrationis: nõ autem operabitur
vltra, qḋ habeatur pro conſecrato. Et hoc dicit verũ, quando pro
ſuo cõmodo eſt facta diſpenſatio: ſecus ſi princeps proprio motu
ex aliqua cauſa diſpenſauerit pro vtilitate publica: ⁊ prohibuiſſet
vel conceſſiſſet. ff. quod quiſq iuris. l. iij. C. de peti. bo. ſubla. l. j. ⁊. ſi.
14 lib. x. de preb. ſi motu proprio. lib. vj. ¶ † Nõ. hic quod dicitur di⸗
ſpenſationem ſtricti iuris: hoc eſt verum, quando conceſſa eſt ad
petitionẽ impetrantis, ⁊ eſt fundata ſuper vtilitate priuata. Se⸗
cus ſi conceſſa ad vtilitatem publicã, ⁊ proprio motu. Et ſic habes
qḋ motus proprius non ſolũ operatur quo ad tollẽdũ vitium ſur
reptionis, ſed quandoq ampliat vlterius qḋ eſt agẽdũ: q2 facit ꝙ
verba actus conceſſi latius interpretentur. Forte primũ nõ eſt ve
rum. Nam vacant beneficia aut ex conſecratione, aut lapſu tempo
ris de conſecrandis, propter negligentiam, que concluditur pro⸗
pter lapſum. Sed ex quo eſt diſpenſatum, nulla concluditur negli
gẽtia: igitur non obſtat ꝙ diſpenſatio intelligatur ſtricte, nec ex⸗
tendatur: quia id verum, niſi pena conſecutiue ſequatur ex eo, ſu⸗
per quo eſt diſpenſatum. Ad hoc qḋ not. de ſi. preſby. c. j. de reſcri⸗
ptis. ſtatutum. §. cum autem. li. vj. vbi ſi eſt diſpenſatum, vt ſit ca⸗
nonicus, poterit eſſe legatus. Ad hoc de preben. quia in tantũ. vbi
eſt diſpenſatum ꝙ habeat duos canonicatus, videtur diſpenſatũ
ꝙ habeat duas voces. De hoc, an ius diſpenſatiuum extendatur
ad ea, que dixi de iudi. in. c. at ſi clerici. ¶ Quero qḋ ſi ante lapſum
temporis de conſecrandis potuit conſecrari, ⁊ fuit in negligentia,
quo minus conſecraretur. Dicit Inno. ꝙ etiam prius poterunt
conferri beneficia. Similiter dicit ꝙ ſi propter impotentiaꝫ ſit im
peditus quo minus conſecretur intra tres menſes, ex infirmitate,
vel alia iuſta cauſa, quod tunc poſt non vacabunt beneficia. Hoc
vltimum eſt verum. Primum non placet ſibi: quia hoc beneficiuꝫ
iuris, vt expectetur tempus de conſecrandis, ſibi non auferenduꝫ
eſt. Et hoc idem Compo. q2 conſtitutio penalis eſt reſtringenda.
qḋ putat Jo. An. quod plus eſt, etiam ſi tantum de tempore foret
lapſum, quod veriſimiliter non poſſet intra tempus expediri: ⁊ cer
tum etiam quod hoc ſit verum: de elec. commiſſa. li. vj.

1 ☞ Animarum curam annexam tres dignitates habent.
2 Beneficia habentia preſbyteratum annexum.
3 Curatus debet eſſe idoneus ſcientia ⁊ moribus.
4 Beneficio inhabilis ratione ordinis quis dicatur.
5 Beneficia que requirant in promouendo ordinem precedere.
6 Beneficiatus ſi non ordinetur an priuatus ſit ipſo iure beneficio.
7 Beneficium omne tempore debito, poteſt appellari officium.
8 Appellatio contra ius non valet.
9 Pena quando ipſo iure imponatur, ⁊ quando non.
Beneficiatus non priuatur beneficio, niſi monitus.
Monitio iudicis ad priuationis actum debet ſolenniter fieri.
10 Ordinari nullus compellitur, qui non habet beneficium. 11.
12 Archidiaconus non habet principalem animarum curam.
13 Beneficia curata ſi quis duo teneat, vacat primum.
14 Excommunicare poteſt, qui habet animarum curam.
15 Excommunicare cum ſolennitate ſpectat ad epiſcopum.
16 Promoueri quando quis poſſit. 19.

17 Beneficia abſq; cura quis tenere poſſit.
18 Preſbyter non poteſt quis effici ante annum trigeſimum.
20 Extenſio quando permittatur.
21 Ordinari quando debeat beneficiatus, ſeu alter ordinandus.

§. **Inferiora.** ¶ Nota primo quod ſicut eſt dare dignitatem decanalem, ita eſt dare archi-
1 diaconalem: ⁊ econuerſo. † Et nota hic tres dignitates, ⁊ beneficia
que habent animarum curam annexam, ſcilicet decanalis digni-
tas, ⁊ archidiaconalis, ⁊ etiam parochialis eccleſia. ¶ Nota ter-
tio etatem habilem ad dignitatem curatam, ⁊ parochialem eccle-
ſiam: quia eius etas eſt vigintiquinq; anni. Quod etiam procedit
in religioſis, quibus conferuntur prioratus conuentuales. In nõ
conuentualibus non curatis, an ſufficit quod peregerint vigeſi-
2 mum, de quo de ſta.mo.ne in agro.§.ceterum.in cle. ¶ † Nota quar
to circa beneficia, que de iure habent annexum ordinem preſbyte-
ratus. Et nota quod omne beneficium curatum habet ordinem
3 annexum. ¶ † Nota quod promouendus ad dignitatem curatam
vel beneficium curatum, vltra etatem debet eſſe idoneus ſcientia, ⁊
4 moribus. ¶ † Per hoc dicunt quidam, quod licet eccleſia, vel bene-
ficium habeat annexum ordinem de iure, niſi aliud diſponatur,
quis habilis cenſetur ad beneficium, licet ſecundum illud tempus
non habeat ordinem, dummodo intra tempus poſſit ordines aſſu
mere, etiam poſt ſuſceptum beneficium. Ad hoc de inſtit.c.j.lib.vj.
de preben.ſi pro clericis pauperibus. de quo in.c.preterea.de eta.⁊
quali. Secus ſi inhabilitate ſcientie, vt dixi: quia ille exigitur vt cõ
temporaneus ſecundum tempus beneficij. Unde nõ ſufficit quod
poſſit habilitari. Ita eſt in etate in minoribus, ⁊ ſimilibus, q: non
ſufficit diſpoſitio, niſi aſſit actualiter qualitas. Uel ſecundum an-
5 tiquam lec. ¶ † Nota quod beneficia habentia ordinem annexum,
regulariter non requirunt in promouendo ordinem precedere, vel
cum promotione contemporaneum eſſe, ſed ſufficit habilitatẽ per-
ſone ſubeſſe ad promouendum aſſumpto beneficio. Ad hoc de in-
6 ſti.c.j.li.vj. ¶ † Nota ſexto quod licet in beneficijs habentibus an-
nexum ordinem quis intra tempus ſtatutum ſe non faciat promo
ueri, per hoc non eſt ſecundum hec tempora priuatus ipſo iure be
neficij, ſed eſt tantum modo priuãdus: ⁊ ſic defectus requiſiti poſt
aſſumptum beneficium non annullant ipſo iure aſſumptionẽ, ſed
demum per ſententiam. ⁊ bene. Nam hodie ipſo iure priuatur in ec
cleſia parochiali non collegiata: in alijs autem remanet diſpoſitio
7 iuris antiqui, iuxta no.eo.tit.lib.vj.licet canon. ¶ † Nota ſeptimo
quod omne beneficium lato ſumpto vocabulo, poteſt appellari of-
8 ficium. ¶ † Nota octauo quod non valet appellatio contra ius: ⁊
ſic notorium diſpoſitionis repellit appellationem. de qua in mate
9 ria notorij dixi. ¶ † Nota quod vbi pena venit ex non facto cõmit
tenda, ⁊ pena non imponitur ipſo iure, ſed venit imponẽda ab ho-
mine, ante priuationem non ſufficit lapſus temporis, ſed expecta-
tur etiam iudicis monitio. De hoc per doc. de preben. extirpande.
Et hic eſt caſus pro dictis eorum. Euentus ergo dici non facit qđ
pena poſſit ab homine imponi, ſed exigitur ꝙ precedat hominis
monitio. Circa hanc partem oppo. quod non ſit neceſſaria moni-
tio, quo ad hoc vt priuetur iure queſito. 100.di.c.j. So. In epiſco-
po non exigitur monitio, vt ibi: in inferioribus dignitatibus ne-
ceſſaria eſt monitio, vt hic: ⁊ ſententia monitionis, tamẽ ſine iuris
ſolennitate. de eta.⁊ qua.queris. de conceſ.preben.cum noſtris. Et
hoc ideo, quia non poſſunt eſſe non notoria. de tranſla.prela.quan-
to. Ideo non eſt iuris ordo ſeruandus.ij.q.j.de manifeſta. Innoc.
notat hic duo. Primum, quod in notorijs monitio non exigit ſo-
lennitatem, ſicut nec citatio. Dixi vobis in materia notorij. Secũ-
do, quod ſicut tranſitus epiſcopi preſumitur notorius, ita ⁊ tranſi
tus ad aliquam dignitatem preſumitur. Extenditur ergo illud.c.
quanto. quod notabile eſt: hodie in parochiali eccleſia ſeruatur de
elec.licet canon.li.vj. vbi priuatur ipſo iure intra annum, ſi non fa-
ciat ſe promoueri, niſi eccleſia ſit collegiata.c.ſi.ſtatutum. libro.vj.
10 ¶ † Oppon. quod quis non compellitur neceſſario ad ſuſcipien-
11 dum ordinem.liiij.diſt.conſuluit. † So. Aut nullum ſuſcepit bene-
ficium, cuius virtute compellatur: ⁊ non compellitur, vt ibi. Aut
ſuſcepit beneficium: ⁊ tunc ſi habet annexum ordinem, tenetur ſuſ-
cipere ordinem: ſi non habet annexum ordinem, non compellitur,
niſi in ſubſidium, vbi deficiunt clerici: vt.j.de eta.⁊ qua.queris. Et
de hac materia vide plene de elec.licet canon.li.vj.in gl.tamen plu
12 ra quam ſoleo hic recitare, ſed ſufficit ibi remiſſio. ¶ † Opp. quod
non habeat archidiaconus curam.xvj.q.vij.nullus.j.de offic.ar-
chi.cum ſacris. So. Archidiaconus habet curam, ſed non princi-
palem: habet ſub epiſcopo, vel habet eam quo ad parochiam ſuã,
ſi aliquam diſtinguit: alias diſtinguit non quo ad totam dioce-
13 ſim. † Per hoc infert gloſſ. plura. Primum, quod ſi archidiaco-
nus acceptat ſecundum beneficium curatum, primum vacat: ar-
gumen. de prebend. de multa. ⁊ hodie in extrauaganti execrabilis.
in ſi.cle. Per hoc infertur ſecundo quod archidiaconus poteſt
14 excommunicare. ¶ † Nota gloſſ. quia habet curam: ideo poteſt
excommunicare: omnis igitur habens curam poteſt excommuni-
care. Nec obſtat.xvj.queſtio.ij.viſis. quia fatendum quod non po-
teſt excommunicare cum ſolennitate, de qua.xj.queſtio.iij.cum ali
quis. ſed abſq; illa ſolennitate ſic: ⁊ hoc eſt verum. Ad hoc infra.de
offic.ordinari.ſi ſacerdos.⁊.c.cum ab eccleſiarum. ⁊ vide quod ibi
no.ad hoc de appella. Romana. de ſenten.excommuni.venerabili-
16 bus.libro ſexto. ¶ † Oppo. quod ante.xxv.annum poſſit promo-
ueri. de eta.⁊ qualita.preterea. Solu. diſpenſatiue poteſt, vt ibi: de
quo dicetur.j.eodem.cum dilecti.no.de iure, vt hic: ⁊ not.in.c.vno.
de eta.⁊ qua.libro ſexto. ¶ Si dubitatur de etate, probabit cuius
17 eſt intentio.⁊ no.de probatio.in preſentia. † Hodie diſpenſant epi-
ſcopi cum his, qui compleuerunt.xx.annum in dignitate, ⁊ perſo-
18 natu abſq; cura: de eta.⁊ qualita.libro ſexto.c.ſ. ¶ † Oppo. quod
non poſſet quis promoueri infra.xxv.annum ad decanatum: quia
non poteſt promoueri ad preſbyteratum ante.xxx.annum, vt pa-
tet.lxxviij.diſt.ſi triginta.⁊.c.preſbyter Dicit gloſſ. quod illud ca-
19 pitulum hodie eſt correctum per hanc decre. † Hoſtien. dicit quod
hic promoueri poteſt in.xxv.anno.⁊ quanquam non poſſit preſby
terari, niſi in.xxx.anno, diſpenſabitur vt ante promoueatur: vnde
aliter non poterit ordinari, niſi diſpenſetur. Innocẽ. videtur velle
quod promoueri poterit in.xxv.⁊ poterit etiam ordinari: quia iſta
ordinatio ſit ex neceſſitate. Et.c.contrarium loquitur de ordina-
tione, que non impelletur aliqua neceſſitate: quo caſu expectentur.
xxx. alias abſurdum eſſet quod beneficium tanto tempore careret
adminiſtratore. Sed tene hic quod dicit Ioan. An. de eta.⁊ quali.
in cle.generalem. quia vbicũq; duo ſic ſe habent annexe quod vnũ
venit conſecutiue ad alterum, immutatio facta in vno extenditur
ad reliquum, quantũcunq; materia ſit ſtricta. ¶ Nam hic eſt con-
nexa quod beneficium decanatus exigit ordinem preſbyteratus,
ſtatuto hoc quod poſſit quis in.xxv.promoueri, videtur ſtatutum
quod talis poſſit ad ordines in.xxv.promoueri.⁊ ſic corrigit ius
20 antiquum ex vi connexitatis, ⁊ conſequentie neceſſarie. † Hodie
autem ſerua cle.generalẽ quo ad tempus conſecrationis. ¶ Que-
ro ad declarationẽ litere, que dicit quod prefixo a canonibus de-
bet ordinari: de quo tempore loquatur. Dic quod de tempore, de
quo.lxxviij.diſtin.quaſi per totum.j.de tempo.ordi.c.ij.⁊.iij. Quia
poſt conſecrationem debẽt ordinari in proximis quatuor tempo-
ribus, vel ſaltem vſq; ad ſex menſes: nec credit gloſſ. quod loqua-
tur de canonibus.lxxviij.diſtinc. quicunq;. vbi poſt diaconatum
expectatur quinquennium ad ſacerdotium recipiendum. Dic qđ
in proximis debet fieri, vt eſt caſus hodie de preben.ſi pro paupe-
ribus in eccleſia parochiali non collegiata, ſerua de elect.licet ca-
non.li.vj. vbi eſt plena gloſſ. de hac materia.

1 ☞ Conſtitutio antiqui iuris declaratoria an trahatur ad pre-
terita.
2 Beneficio non priuatur impeditus promoueri.
3 Promotus dicitur electus, et confirmatus, licet non habeat or-
dinem.
4 Promotus quando priuatur beneficio, impeditus promo-
ueri.
5 Eligentes indignum, priuantur poteſtate eligendi.
6 Eligendi poteſtate an priuetur ſuſpenſus.
7 Sententia ſuſpenſionis quibus verbis promulgetur.
8 Beneficium conferens indigno priuatur poteſtate conferendi.nu-
me.12.
9 Beneficij collatio quando deuoluatur ad capitulum.11.
10 Eligendi poteſtas quando deuoluatur ad ſuperiorem.
13 Eligentes indignum quando priuentur eligendi poteſtate.
14 Eligentium indignum pena an procedat in cardinalibus.nu-
me.16.
15 Eligentes indignum, per quem actum puniuntur.

1 §. **Hic ſane.** ¶ † Nota quod conſtitutio antiqui iuris, declaratoria trahitur ad preterita, quando
expreſſe trahitur, vel ſi pars facti, cui dat formam, pendet de futu-
2 ro, alias non. ¶ † Nota ſecundo quod impeditus ad promouen-
dum non compellitur vt promoueatur, nec priuatur beneficio, ſi
3 propter impedimentum deſiſtit quo minus promoueatur. † Et
nota quod promotus dicitur electus, ⁊ confirmatus, licet nondum
habeat ordinem requiſitum, non tamen dicitur plene promotus,
4 vt dixit gloſſ. ſupra circa princip. ¶ † Opponi. quod impeditus
quo minus promoueatur, priuetur beneficio. de eta.⁊ qualita. vt
abbas. Solu. Quando preter culpam non poteſt promoueri, non
priuatur, vt hic: ſi propter culpa non poteſt promoueri, priuatur,
vt ibi. De hoc vide gloſſ. pleniſſimam de elect.licet canon.in gloſſ.
penulti.libro ſexto.non inſiſto. Hec eſt ſatis ſufficiens ſolutio.
5 ¶ † Uenio ad verb.clerici. Nota primo penam eligentis ſcienter
indignum moribus, etate et ordinibus: quia tales eligentes pri-
uantur

nanť poteſtate eligendi.Et nota qđ dicit Tūc, qualiter intelligať
6 illud Tunc,declaratur.ĩ.eod.cum Vintoñ.¶ †Item ſi ſuſpenſi
ſunt ab eccleſiaſticis beneficijs,⁊ ſic apparet ꝙ per ſolam ſuſpen-
ſionem a beneficijs nđ excluditur quis a poteſtate eligendi: alias
ſuperflua foret illa pena:niſi diceres quod eſt in longius tempus.
7 ¶†No.quod per hec verba,Noueris te ſuſpenſum:promulgatur
ſententia ſuſpenſionis.de excommunicatione,de appel. preterea.
8 ¶†No.quarto ꝙ illa eadem pena, que habet locum in epiſcopo
conferente beneficium indigno,habet locum in conſentiente con-
9 ferri:quia perdit poteſtatem dicta beneficia conferendi.¶†Not.
quinto ꝙ ex poteſtate conferendi ad epiſcopum ſpectante in caſu,
quo peccat,ſcienter indignum eligendo, poteſtas deuoluitur ad
capitulum:⁊ capitulo negligente deuoluitur ad archiepiſcopum:
⁊ ſic capitulum in conferendo ſupplet delictum epiſcopi,⁊ archie
piſcopus ſupet negligentiam vtriuſqꝫ.Et ſic epiſcopus non ſup-
plet negligētiam capituli in poteſtate propter ſui delictum ad ca-
10 pitulum deuoluta.†Et not.quod deuoluta poteſtate ad capitulū,
dummodo a prouidendo ceſſent propter diſcordiam in eligendo,
deuoluitur poteſtas ad ſuperiorem ⁊ ſic diſcordia in concordando
de eligendo non excludit negligentiam in deuoluenda poteſtate.
11 ¶†Quero ad litere intellectum,quando de epiſcopo deuoluatur
poteſtas ad capitulum,id eſt,inquantum dicit poteſtatem deuol-
ui de epiſcopo ad capitulum.Hic Inn.dicit quod quandoqꝫ pote
ſtas eligendi ſpectat ad epiſcopum,ſeu totaliter prouidendi:quan
doqꝫ ad capitulum ſpectat:quādoqꝫ ſpectat ad eos ſimul electio,
ſed confirmatio tantum ad epiſcopum:quandoqꝫ ſpectat electio
ad inferiorem eccleſiam,confirmatio ad epiſcopum.Si totalis pro
uiſio ſpectat ad epiſcopum,aut iure deuoluto,vt quia inferior ec-
cleſia eligit indignum,vel negligit eligere,⁊ deuoluta eſt poteſtas
ad epiſcopum,⁊ ipſe confert etiam indigno:⁊ tunc non deuoluitur
ad capitulum,ſed deuoluitur ad proximum ſuperiorem.ĩ.eo.ne ꝓ
defectu.Quandoqꝫ ad ipſum ſpectat iure proprio ⁊ tunc deuolui-
tur ad capitulum:⁊ tunc dicit Inno.quod capitulum vnico actu
prouidebit:⁊ eo prouiſo,habebitur pro confirmato,ſicut ſi epiſco-
pus prouidiſſet.Et aſſignat cauſam:quia in ſpectantibus de de-
uoluto iure nulla eſt connexitas vel coniunctio inter epiſcopum,⁊
capitulum,cum accidentaliter ſpectent ad epiſcopum:ſed magna
eſt connexitas, ⁊ coniunctio in ſpectantibus ad epiſcopum pote-
ſtate ordinaria.Allegat de teſta.requiſiſti.quod no.Simile not.ĩ.
de fo.compe.verum hoc non credo,per ea,que ſcribit Ioā. Andr.
de elect.quamquam.libro ſexto.vbi dicit quod licet poteſtas confe
rendi,que ſpectat ad epiſcopum iure proprio,non deuoluatur in
capitulum vacante ſede,deuoluitur tamen illa,que ſpectat ad eum
iure deuoluto: quia illa eſt iuriſdictionalis propria poteſtas in
quo communionem habet capitulum,⁊ in illa ſuccedit. Non enim
hanc poteſtatem ſupplendi habet ex iure accidentali,ſed ex iuriſ-
dictionali.Vel dicas quod aliud eſt,quando ſit deuolutio ad capi-
tulum propter vacationem:quia illa ſit ex ſola iuriſdictione, ⁊ ca-
pitulum ſuccedit in iuriſdictione.Sed illa,que ſit propter delictū,
ſit propter accidens delicti commiſſum in accidentalem poteſta-
tem.¶Quandoqꝫ poteſtas eligendi ſimul ſpectat ad capitulū et
epiſcopum:⁊ tunc aut epiſcopus intereſt in capitulo vt prelatus,⁊
ibi habet vocem,⁊ delinquunt omnes:⁊ forte quod poterit epiſco-
pus ſupplere,⁊ ad eum deuoluitur poteſtas: quia vt alius modo
ſupplet.de conceſ.preben.poſtulaſti.Quandoqꝫ interfuit vt cano-
nicus,⁊ ſolus ſciuit.Hic Inno.velle videtur quod perdat ⁊ pote-
ſtatem confirmādi,⁊ poteſtatem eligendi,⁊ quod illa confundatur
in capitulum.Non video quod per hoc perdat poteſtatem, in qua
non deliquit,niſi ⁊ confirmauit ſcienter,ſed perdet poteſtatem eli-
gendi, poterit tamen confirmare. ¶Quandoqꝫ in illa interfuit
vt prelatus,quia ambo conferebant: ⁊ tunc ſi vterque peccat, de-
uoluitur ad archiepiſcopum.Si peccat epiſcopus, conſolidatur
in capitulum,⁊ ſolum capitulum prouidet.Si peccat capitulū, po
teſtas deuoluitur ad epiſcopum.Quandoqꝫ poteſtas eligendi ſpe
ctat ad inferiorem eccleſiam,confirmatio ad epiſcopum:⁊ tunc aut
eligunt ignoranter,⁊ redit poteſtas ad primum:vt in.c.innotuit.
Aut ſoli inferiores ſcienter eligunt inhabilem,⁊ epiſcopus igno-
ranter confirmat,⁊ caſſata confirmatione poteſtas deuoluitur ad
epiſcopū,qui intra ſex menſes habet eligere,ſicut is,ad quem de-
uoluitur poteſtas propter negligentiam, computandos tamen a
tempore ſcientie.Et remittit ad not.de exceſ.prela.inter dilectos.
Aut inferiores ſcienter eligunt indignum,⁊ epiſcopus ſcienter cō
firmauit.Et dicit hic Inno.primo quod poteſtas deuoluitur ad
epiſcopum:poſtea ab hoc recedit,⁊ dicit ꝙ deuoluetur ad proxi-
mum ſuperiorem.ſ.ad archiepiſcopum.Et intelligit hanc decret.
quando epiſcopus intereſt electioni vt canonicus conſentiēdo ele
ctionem fieri vt de indigno:q̃ tunc ius deuoluitur ad capitulum:
argu.ĩ.de conceſ.preben.poſtulaſtis.¶Hoſtien.dicit quod deuol-
uetur ad capitulum.⁊ ſic intelligit decre.¶Panetus eſt dubius:
quia ſi attendimus poteſtatem eligendi inferiorum,hic deuolui nō
debet:quia hoc non apparet iure cautum.Si attendimus poteſta
tem conferendi,alias confirmandi,illa debet deuolui ad capitulū.
Sed videtur quod cum hec concurrant,⁊ ſuperior,⁊ inferior,quod
maior poteſtas attrahat ad ſe inferiorem:arg.de offi.deleg. ſuper
queſtionum.§.ſi vero.¶Tenet ꝙ ſuppleat capitulū,per hanc de-
cre.que hoc expreſſe dicit:nec aliter pōt cōmode exēplificari.Atta
mē capitulū ſuppleat in eo,qđ eſt plus.ſ.in confirmatione illa at-
trahit ad ſe ius electionis,qđ reperitur ſecum vnitum.Item quia
cū epūs non poſſit ſupplere in delicto inferioris,ex quo ipſe deligt,
cum capitulum ſuppleat in delicto epi,ſupplebit in delicto inferio
rum,ex quo ſupplet delictum ſuperioris inferiorem habentis ſub-
iectum.¶Opp.quod propter culpam epi non deuoluatur pote-
ſtas nec ad capitulū,nec ad archiepm.de conceſ.prebē.q̃ diuerſita
tē.de ſup.neg.prela.Romana.li.vj.So.Qñqꝫ propter culpam epi,
vel delictum,aut negligentiam eſt priuatus poteſtate eligendi: et
tunc deuoluitur ad capitulū,vel proximū ſuperiorem:vt hic, ⁊ de
conceſ.preben.c.ij.¶Qñqꝫ vero non eſt priuatus ipſo iure pote-
ſtate eligendi,licet propter aliquod impedimentum, aut culpam,
non poſſit interim eligere:⁊ ſic ſolum eſt ſuſpenſa poteſtas,aut po
teſtatis exercitium:⁊ tunc non deuoluit ad capitulum:ſic loquitur
12 contrarium,¶†Quero,durante triennio,quo ſuſpenſi ſunt illi,
a beneficijs,quia elegerunt indignum:iterato ſecundo elegerunt
indignum,debēt priuari triennio:quero an hec ſecunda priuatio
referatur ad tēpus triennij poſt finitum primum triennium, aut
pena pro rata tēporis ſtatim computetur,⁊ vna pena in alteram
confundatur.Similiter eſt queſtio in cle.ij.de magiſtris.in gl.q̃ ⁊
ſimiliter Legiſte diſputant in terminis iſtis:Statutū per quin-
quēniū priuat hoſpitia vicinie,in qua fuit offenſus ſcholaris, ſed
nđ fuit captus offenſor:pendente prima priuatione,alś offenſione
iterato eſt offenſus ſcholaris alius,nec capitur malefactor:queri-
tur an ſecundū quinquēnium ſtatim incipiat,an finito primo qn-
quennio.Io.An.hic latiſſime diſputat,⁊ allegat pro ⁊ cōtra. Du-
bium queſtionis eſt,q̃ ius ſtatuēs de ſuſpenſionibus cogitauit pe
nā integram imponi ꝓ quolibet delicto.Si ergo triēnium,vel qn-
quennium computaretur tempore primi,iam pro ſecundo delicto
hic non haberet penam integram.Dic,qñqꝫ pena iſta ſuſpēſionis
imponitur nđ ex proprio delicto,ſed ex quadam preſumpta negli-
gentia,aut ficta:⁊ tunc pena ſecunde culpe,ex quo cōcurrit cū pri-
ma,in illa conſumitur:q̃ pena hec reſtringēda eſt inquātū poteſt.
Qñqꝫ pena reperitur impoſita merito,⁊ ex ꝓpria culpa,⁊ delicto:
⁊ quidam dicebant ꝙ cū iſta ſit merita pena,ne delictū remaneat
impunitum,ſecundū tp̄s nđ cōputabitur tp̄s primi,ſed poſt fini-
tum primū:alś ſi tp̄s primū cōputaretur,cū illud ſufficiat ſolū ꝓ
prima culpa,iam ſecundū remaneret impunitum.Ioan.And.eli-
git quod ſemper ſiat cōputatio tp̄e primi,ꝓ regulā,in penis de re.
iur.lib.vj.Allegat.ff.ad Tertul.l.in Senatus.vbi eſt caſus. ff.ad
leg.Aqui.ita vulneratus.ff.de penis.aut damna.§.inter eos.ff.de
in ius voc.l.pe.ff.ex qui.cau.ma.l.necnō.§.ſi quis ſepius. ¶Non
obſtat ſi dicatur,Hec ſecunda pena nihil operabitur:dic qđ imo:
q̃ ſi ponať qđ ſit abſolutus a prima,remanebit qđ ſit ſuſpēſa ſecū-
da:ſic in excōmunicatione,de Iudic.ita quorundam.iij.q.iiij. En-
13 geltrudā.de ſen.excom.cū pro cauſa.¶†Qũo priuanť ptāte eligē
di eligētes indignū,quero ꝓ quibus indignitatibus in electo pri-
uentur.Dicunt doc.hic,ꝙ de indignitatibus circa ſcientiam,cir-
ca etatem,circa illegitimitatem,circa indignitatē male vite,⁊ ma-
lorū morum,per q̃ videť ꝙ hec pena nđ habeat locū in alijs indi-
gnitatibus,de quibus no.ĩ.c.bone.c.innotuit.⁊ plene per Io.and.
in regula,odia.de regulis iuris.li.vj.vbi determinat quod hec pe-
14 na extendatur ad alias indignitates. ¶†Quid in cardinalibus
eligentibus ſcienter indignum,an habeat locum hec pena.Dicūt
15 doc.quod non.lxxix.diſt.vbi de hoc. ¶†Quero per quem actum
punientur:Dicunt doc.ꝙ per actum electionis, vt hic patet ibi:
eliguntur.per quod patet qđ ſi conſenſerit in ſcrutinio,niſi ex alijs
conſenſibus ſequatur electio,non cadunt in penam ad hoc.ĩ.eo.ꝑ-
16 petue.lib.vj.†Habet locum hec pena etiam in eo,qui eligit ex com
promiſſo.⁊ no.Hoſt.ĩ.c.proximo.⁊ patet.ĩ.eo.ſi compromiſſarius.
§.porro.li.vj.¶Queritur an diſpoſitio cap.habeat locum quo ad
ſuſpenſionem in oībus dignitatibus,ſeu beneficijs,de quibus ſu-
pra.Dic quod non:ſed habet locum ſolum in dignitatibus epali-
bus vel ſuperioribus:⁊ tūc nđ habet locum in beneficijs,que quis
obtinet in alia eccleſia:in.c.compromiſſarius.eo.tit.lib.vj.

1 ☞ Electū tenetur compromittens recipere a compromiſſario.
2 Compromiſſum de eligendo,qualiter intelligatur.
Mandatum generale de prouidendo quid includat.
3 Compromiſſum cui fieri poteſt in electionibus.
4 Prouidere verbum quid importet.
5 Compromittere poſſunt femine in actu electionis in maſculum.
6 Monialis,⁊ ſoror idem ſunt.
7 Epiſcopus non dicitur de collegio eccleſiarum inferiorum.

8 Compromiſſarius eſt, qui nomine compromittentium eligit.
9 Compromiſſo facto in ordinariũ an poſſit vnico actu prouidere.
1 CAuſam. ¶ † Compromittentes tenentur reci-pere electum a compromiſſario, dum
modo ſit idoneus. h. d. Non diuiditur. ¶ † Nota pri-
2 mo ꝙ in cõpromiſſo de prouidẽdo alicui de beneficio,
vel eligendo aliquem collato in poteſtate alterius, intelligitur cõ-
ditio, ſi eſt idoneus: ⁊ ſic in mandato generali de prouidendo non
includitur vt prouideri poſſit de non idonea perſona. Concordat
3 de elec. ſi cõpromiſſarius. libro. vi. ¶ † Nota ſecundo ꝙ in perſonã
de extra collegium in electionibus fieri poteſt compromiſſum.
4 ¶ † Nota de ſignificato verbi Prouiſionis: vt ſi ſtetur prouiſioni
alicuius, intelligitur ſi legitime prouideat. Facit ſi compromitta-
tur in arbitris, ⁊ promittitur ſtari ſue prouiſioni: quod intelliga-
5 tur, dum tamen legitime prouideat. ¶ † Quarto nota ꝙ femine
6 poſſunt in actu electionis compromittere in maſculum. ¶ † Nota
contra vulgum, qui diſtinguit ſororem a monialibus. Ad hoc de
reſcriptis. c. cum dilecta. ¶ Gl. i. ibi ponit cum vacat eccleſia: alias
7 non. de conceſ. preb. conſtitutis. facit. viij. queſtio. i. c. ij. in fi. ¶ † No
tat glo. quod epiſcopus non dicitur de collegio eccleſiarum infe-
riorum. Item puto quod diſtinguet epiſcopus actus: quia cõpro-
miſſario nomine eliget, poſtea iure proprio confirmabit: quia for-
ma. c. quia propter. debet ſeruari: ⁊ per hoc forma. c. ſi. ꝟ. eo. libro. vi.
debet ſeruari: alias ſi forma illa. c. quia propter. nõ eſſet neceſſaria,
tunc vnico actu poſſet ille, qui alias habuiſſet confirmare ex iuriſ-
dictione ordinaria, poteſt totum expedire. Facit. ꝟ. c. cum Vintoñ.
8 ⁊. c. cum inter alia. ¶ † Glo. iij. in fi. quaſi hic non ſit arbiter, ſed p-
curator quidam compromiſſarius. Quod patet: qꝛ nomine cõpro-
mittentium eligit: nec poſſit hic reſilire in ſoluendo penam: qđ fie-
ret in arbitrio non emologato. Unde aduerte, ſi ponderas, hic lo-
quitur de arbitro compromiſſario, qui potius accedat procurato-
ri: non autem iudice, vel amicabili compoſitori: de quibus in. §. iu-
dicibus. ij. q. vi. c. expoſita. ꝟ. de arbi. Unde ſufficit hic obſeruari for
mam mandati, dummodo ſit idonee factꝫ, ſicut ⁊ dꝫ facere princi
palis compromittens. ¶ Ad contraria, in genere dic multa ſuſtẽ
tantur, que fieri non debent: vt in. c. cum iam dudum. de prebend. ⁊
in. c. que contra ius. de regu. iur. ⁊ dixi in. c. i. de conſti. Eadem glo.
idonea. ibi: tunc non valet. Dic quod imo regulariter ſententia ar
bitratorum eſt aliqua: ſed poteſt peti reductio ad arbitrium boni
viri, ſi ſit iniquum. ff. de operis lib. ſi libertus. niſi error eſſet expreſ
ſus in ſententia: quia tunc ipſo iure eſſet nulla: vel niſi eſſemus in
materia, in qua eſſet prouiſum quod ipſo iure eſſet nulla, vt eſt in
materia electionis, vt patet. ꝟ. eod. ſi compromiſſarius. libro ſexto.
Quod autem dicit glo. arbitri compromiſſarij ſententie ſtari, etiã
ſi ſit iniqua: eſt verum, niſi contineat euidenter iniquitatem: quia
tunc ſaltim de iure canonico poteſt retractari: vt nota. Hoſtien. et
hoc. ꝟ. de arbitris. per tuas. ⁊ tetigi in. c. i. de conſti. ⁊ de iureiuran.
Quintauallis. vbi determinat quod ſi compromiſſarius eligit in-
dignum, amplius non poteſt eligere. Idem ſi electus renuat con-
ſentire: de quo in gloſſ. ibi ſuper verbo. Approbatur conſentire:
que incipit. Approbantur: in fin. gloſſ. fin. dic hodie vt in. c. ſi com-
promiſſarius. de elec. libro. vi. ¶ Non obſtant contraria: quia ibi
ius optandi, ſeu eligendi competit ex iure proprio, et radicato in
perſona ſua: hoc competit ex iure alieno. An in alienum epiſcopũ
poſſit compromitti: dic quod ſic, licet proprius tantum debeat cõ-
9 firmare. ¶ † Quid ſi compromittatur in ordinarium, ad quem
alias ſpectet confirmatio: an poterit vnico actu prouidere eligen-
do, ⁊ confirmando? Dicit hic Ioan. Andr. quod olim forte pote-
rat: ſed quia hodie inter electionem ⁊ confirmationem debet eſſe
medium, ⁊ citatio. eod. ti. c. ſi. libro ſexto. Tu dic quod nec olim, nec
hodie: quia licet ius eligendi ⁊ confirmandi concurrant in eadem
perſona, iſti tamen actus fiunt iure diuerſo, ⁊ diuerſis nominibus:
quia alieno nomine eligitur: ⁊ ſit ſua confirmatio: de quo. ꝟ. c. cum
inter canonicos. quod nota Ratio decre. quia non preſumitur co-
gitaſſe de indigno: ⁊ verba ciuili modo ſunt intelligenda. ff. de ſer-
ui. l. ſi cui. Et in hac idoneitate venit quod ſit maior. xxv. annis. ꝟ.
eod. indemnitatibus. in prin.

1 ☞ Electus epiſcopus non confirmatus beneficia non confert.
2 Conferendi bona epiſcopatus dependet a confirmatione.
3 Conferendi poteſtas non eſt proprie iuriſdictionalis. ſeu admini-
ſtrandi.
4 Adminiſtrandi poteſtas eccleſie dependet a confirmatione.
5 Contra factum illegitime poteſt quis venire.
6 Nullitatem actus a ſe geſti quando poſſit quis allegare.
7 Actus de ſe nullus non poteſt validari.
8 Matrimonium dicitur contrahere epiſcopus cum ſua eccleſia.
9 Sententia diffinitiua an poſſit reuocari per papam.
10 Sententiam ratione iniquitatis an poſſit reuocare executor.
11 Reuocare an quis poſſit factum ſuum inualidum omni iure.
12 Societas per que poſſit diſſolui.
13 Alienata eccleſie bona per epiſcopum an poſſint reuocari.
14 Epiſcopus veniens contra factum ſuum allegat turpitudinem
ſuam.

1 NOſti. ¶ † Electus ante confirmationem benefi-cia conferre, vel adminiſtrare non poteſt.
2 Primo ponit ius, ex quo Secundo concludit ad fa-
ctum. ¶ † Nota primo ꝙ poteſtas conferendi, vel alia
bona eccleſiaſtica adminiſtrãdi, cõfertur in cõfirmatione electi. Et
ſic patet ꝙ poteſtas adminiſtrandi, ⁊ generaliter bona epãtus ad-
miniſtrandi, dependet a cõfirmatione. Ex quo infertur ꝙ electus
3 nondũ cõfirmatus talia exercere nõ poteſt. ¶ † Nota ſecundo qđ
poteſtas conferẽdi non eſt ptãs iuriſdictionalis, nec proprie ordi-
nis, ſed eſt quedam facultas, ſeu ptãs depẽdens a ptãte diſponen-
4 di, ſeu adminiſtrandi: vt ptꝫ ex alia implicatione allegata. ¶ † No
ta tertio ꝙ ptãs adminiſtrandi eccleſie dependet a confirmatione.
5 ¶ † Nota quarto ꝙ contra illegitime factum a ſe põt quis venire.
6 qñ factum eſt nullum, ⁊ concernat vtilitatem eccleſie. ¶ † Nota
quinto quod quis poteſt nullitatem actus a ſe geſti allegare ad ec
cleſie commodum: ⁊ ibi, Noſti. i. noſcere debes: ibi ⁊. ꝟ. qꝛ confirma-
tionem petere poterit etiã inuitis electoribus: vt. ꝟ. c. cum inter.
¶ Ratio capituli eſt, qꝛ alias de confirmatione nõ curarẽt electi.
7 ¶ † Glo. i. ibi: cum iam dudũ. Hodie ipſo iure nõ valet qđ agitur,
⁊ annullatur electio: vt. ꝟ. c. auaritie. lib. vi. Licet quidã diſtinguant,
aut aliquid agit ſub boni colore, aut aliquid abſq; aliquo colore.
8 Sed nõ eſt vera, imo. c. auaritie. ſimpliciter loquitur. ¶ † Gloſſ. ij.
ibi: cõtrahitur. imo vinculũ matrimoniale contrahitur per ſolum
cõſenſum eligentium ⁊ electi: vt probatur. ꝟ. c. cũ inter canonicos. ⁊
vt lite non conte. qñ. §. ſin vero. Eſt tñ verum qđ efficitur irreuocabi
9 le per cõfirmationem: vt no. in. d. c. ij. ¶ † Gloſſ. ſi. ibi: interlocuto-
rijs. in diffinitiuis ſecus, ſi ſint tales, que tranſire poſſint in rẽ iu-
dicatam: alias ſecus, ſicut ſunt ſentẽtie cenſure, ⁊ matrimoniales.
ꝟ. de re iud. c. tenor. c. lator. ⁊. c. conſanguinei. ⁊ de ſen. excom. ſacro.
Hec eſt via brocardica, ⁊ ad multas materias poſſet reduci: de
quo per Legiſtas in. l. poſt mortem de adoptio. ⁊ in regula, quod
ſemel ⁊ in regula, mutare de regu. iur. lib. vi. per Canoniſtas con-
clude quod in interlocutorijs licet mutare: de quo plene in. c. cum
ceſſante. Idem in diffinitiuis, ſi ſunt nulle. l. cum querebatur. ff. de
re iudi. ⁊ tetigi de accu. c. qualiter ⁊ qñ. Eadẽ glo. ibi: cum ceſſante.
ſecus in diffinitiuis: qꝛ bene, vel male, ⁊c. ꝟ. de offic. deleg. in literis.
Hoc fatetur Inn. ſaluo ꝙ in papa: qꝛ ꝓpriã ſniam poteſt reuoca-
re. xxxv. q. ix. ſniam. Hoc intellige in negotijs extraiudicialibus,
in iudicialibus autem diſtingue, quod aut loquimur in ſententijs
interlocutorijs: ⁊ poteſt iudex contrauenire, cũ non tranſeant in rẽ
iudicatã quo ad ipm, maxime vbi non eſt queſitũ ius parti: de quo
tamẽ dic vt no. in. c. cũ ceſſante. ꝟ. de appella. ⁊ per Bart. in. l. quod
iuſſit. ff. de re iudic. In diffinitiuis autem loquimur in ſententijs,
que ſunt nulle ipſo iure: ⁊ ſi fuit delegatus, non põt ipſe idẽ ꝯueni
re: qꝛ ſiue bene, vel male, ⁊c. c. in literis. ⁊ ibi no. de offi. dele. ordina-
rius ipſe idẽ põt cognoſcere ⁊ determinare: vt ibidem no. in. l. ſi vt
ꝓponis. C. quõ ⁊ qñ iudex. ¶ Aut loquimur in ſentẽtijs, que ſunt
alique, tñ ſunt inique: ⁊ tũc aut loquimur in his, in quibus vertitur
periculũ anime, ſicut in matrimonialibus: ⁊ licitũ eſt ꝯuenire: vt. ꝟ.
de re iudi. lator. ⁊. c. conſanguinei. Idẽ dicendũ eſt in beneficialibꝰ:
ar. corũ, que no. in. c. i. de conceſ. preb. Tamen hoc vltimũ intellige
ex officio, nõ ad inſtantiã partis: vt ibi no. ¶ Itẽ ſi ꝓpter delictũ
ſuũ priuaretur iudex vt nõ poſſit cõtrauenire, ſicut in ſimili dicimꝰ,
qñ ſimoniã cõmiſit: vt no. i. q. v. pſentiũ. ⁊ de renun. poſt tranſlatio-
nẽ. Si loquimur in his, in quibꝰ nõ vertitur piudiciũ anime, nõ eſt
licitum cõtrauenire: vt. l. iudex. ff. de re iud. vt no. in. d. c. in literis.
10 † Quid autem iuris de executoribus: dic vt not. in. d. c. in literis.
11 ¶ † An aliqs poſſit venire ꝯ factũ ſi factũ eſt inualidũ omni iure.
i. qñ factũ eſt ipſo iure nullũ, ⁊ oĩno eſt inexcuſabile. i. nullũ hꝫ co-
lorem vt poſſit excuſari, ⁊ durat ptãs facientis: ⁊ tunc põt venire ꝯ
factum proprium: ⁊ durat ptãs in agente, ⁊ nullo modo excuſabile
iure cõi vel ſpeciali: ⁊ ſic tenẽs etiã incolorate, ⁊ ꝫ, lꝫ venire ꝯ factum
ꝓpriũ: vt hic, ⁊. xij. q. ij. non lꝫ de prebẽ. cũ nõ ignores. Si factum
eſt oĩno nullũ, ⁊ nõ duret poteſtas in agẽte, qꝛ epũs qui alienauit eſt
remotꝰ: nõ licet venire ꝯ factũ propriũ. xij. q. ij. monemus. i. qñ fa-
ctum eſt nullum, ⁊ cum nullitate facti finitur poteſtas faciẽtis, vel
ex poſt facto male faciẽs remotꝰ eſt: ⁊ tũc ꝯuenire nõ põt. Proba-
tur, ſi factũ eſt oĩno nullũ, eſt tñ excuſabile: qꝛ aliquo caſu tenẽs iu-
ſte põt tenere, ⁊ ſic tenẽs hꝫ aliquẽ colorẽ tenẽdi, qꝛ tenere poſſet de
iure ſpeciali: ⁊ tũc nõ lꝫ. i. qñ durante ptãte facientis factũ eſt oĩno
nullum, tñ hꝫ aliquem colorem, qꝛ aliquo caſu põt valere: puta qꝛ
poterat faciens diſpenſare dupliciter: ⁊ tũc nõ põt ꝯuenire: qꝛ ꝯ-
tũ ad piudiciũ faciẽtis vr inducta diſpẽſatio: vt ꝓbatur. ꝟ. de ſi. preſb.
veniẽs. ⁊ in. d. c. diuerſis fallacijs. Si factũ nõ eſt omni iure nullũ,
qꝛ nõ eſt oĩno improbatꝫ, lꝫ poſſet caſſari, nõ lꝫ venire ꝯ factũ ꝓ-
priũ, ſi alteri ius eſt queſitum. lxxxiiij. di. cum in preterito. ⁊ in. d. c. di
uerſis

uerſis.ſecundum vnum intellectum.Ubi autem alteri ius non eſt
queſitum,tunc bene poſſet.Per hoc patet quare in contractibus
non nominatis,licet regulariter recedere,id eſt,penitere re inte⸗
gra:quia talis contractus non perficitur,id eſt non inijcit vincu⸗
lum re integra:hoc eſt,non obligat ſimplici conſenſu,imo opoꝛtet
ꝙ deueniatur ad factum,⁊ ſic nondum eſt oꝛta obligatio:vnde al⸗
terius non intereſt,ideo partes recedere poſſunt: vt.ff.de condit.
ob cauſam.l.iij.⁊ ibi hec materia.Per hoc patet quare non poteſt
quis venire in contractu nominato caſualiter contra factum pꝛo⸗
pꝛium:qꝛ ibi ius eſt queſitū aduerſe parti regulariter:vt patet.l.
12 iij.ff.de condi.ob cauſam.a cōtrario ſenſu.†Per hoc patet quare
eſt licitum recedere a ſocietate,depoſito,⁊ mandato.ff.pꝛo ſocio.l.
ſed ⁊ ſi ſocius.§.ſi.ff.depoſiti.l.i.§.pen.Inſti.man.§.recte.quia ibi
contractus non initur ad perdurandum,id eſt non oꝛitur ius ad
perſeuerandum in ſocietate,mandato,vel depoſito:ideo cum non
ſit ius in hoc aduerſario queſitum,vt hec durent,licitum eſt reſi⸗
13 lire.¶†Oppo.ꝙ non liceat huic epiſcopo reuocare per ſe aliena⸗
ta:qꝛ non poteſt eſſe iudex in cauſa ſua.C.ne quis in cauſa ſua.per
totum.Dic ꝙ reuocare debet tanquā actoꝛ agendo coꝛam cōpe⸗
tenti iudice,non vt iudex de reſti.ſpo.conquerente.Et ſic intelliga
tur ꝙ ſeruet eccleſiam indemnem.Dic hic in notoꝛijs,in quibus
oꝛdo iuris non ſeruatur,ſed monitione pꝛecedente excommunica
bit.xvi.q.i.in canonibus.Idem no.in.c.ex parte.de verbo.ſig.per
Inn.⁊ hanc tenet Compo.⁊ dicit ꝙ per illud mandatum nulla da
tur cognitio,ſed quaſi executio.Secus ſi non eſſet notoꝛium.Uel
dic ꝙ vbi cauſa ſpectat ad ſe iure pꝛopꝛio,iudex eſſe poteſt:ſed vbi
nō ad ſe iure pꝛopꝛio,ſed ratione eccleſie vel dignitatis,poteſt eſſe
iudex:vnde pōt eſſe iudex epiſcopus in cauſa eccleſie ſue.ij.q.vij.ſi
quis ab epiſcopo.⁊.c.ſi quis contra.xlv.diſt.⁊ qui emendat.ſicut et
Imperatoꝛ in cauſa fiſci.ff.de his,que in teſt.delē.l.pꝛoxime.quia
tunc poteſt eſſe iudex:vt dictis iuribus.Nō enim cauſa eccleſie eſt
cauſa pꝛopꝛia epiſcopi.ſ.de dona.ceterum.De iſta materia habes
ſ.de iudi.cum veniſſent.in glo.⁊ per Inno.in.d.c.ex parte.Igitur
quādoqꝫ ad pꝛopoſitum poteſt hanc reuocationē facere:quia fa⸗
ctum erat notoꝛium,⁊ reuocatio fiebat ad commodum eccleſie,nō
pꝛopꝛium,in quo potius debet dici executoꝛ,quam iudex,ex quo
14 factum eſt notoꝛium:vt dicit Inn.ſ.de verb.ſig.ex parte.¶†Op
po.ꝙ non liceat epiſcopo venire contra factum pꝛopꝛium:quia ſic
veniendo allegat turpitudinem ſuam,ſcilicet nullitatem contra⸗
ctus.ff.de condi.ob tur.cau.per totum.Sol.Pꝛelatus ad commo
dum pꝛopꝛium non poteſt allegare ſuam turpitudinem,ſed bene
ad commodum eccleſie:quia de malitia perſone opponi nō poteſt
contra agentem nomine eccleſie.xvij.q.vij.ſi epiſcopum.

1 ☞ Electio facta poſt appellationem non valet.
2 Actus extraiudicialis iniuſtus non eſt nullus ipſo iure pꝛopter
ſuam iniuſtitiam vel eo quod factus eſt contra ius vel pꝛiuilegiū
alterius ſed venit annullandus.
3 Actus extraiudicialis quando ſit nullus ipſo iure.
4 Electio facta poſt pꝛimam,licet non caſſatam,non valet.6.
5 Appellationis extraiudicialis effectus quis.11.
7 Eligendi poteſtate non pꝛiuantur peccantes in eligendo.15.
8 Libera facultas quid impoꝛtet.
9 Electione caſſata pꝛopter defectum non ſugillatur fama electi.16.
10 Sententia contra mentem alteri pꝛeiudicans an valeat.
12 Appellatio ne fiat electio non valet.
13 Appellatio extraiudicialis debet cauſam ſpecifice expꝛimere.
14 Electio facta poſt appellationem extraiudicialem an caſſetur.
17 Electione caſſata an ſugilletur fama electi.
18 Electione caſſata pꝛopter defectum iuſtitie electionis an poſſit
alter electoꝛum rurſus eligi.

1 **Conſiderauimus.** ¶†Electio fa⸗
cta poſt appella⸗
tionem,⁊ contra pꝛiuilegia eccleſie,vel facta pꝛima nō
caſſata,non valet.hoc dicit.¶Et pꝛemittit cauſas
caſſationis.Secunda ibi: quapꝛopter.electiones caſſat,denium
certas pꝛouiſiones ſubmittit,ibi:ita.vſqꝫ ad fin.Foꝛtis eſt decre.
Et pꝛemitte quod non tenet ſecunda electio pꝛima non caſſata,ſi
pꝛima eſt aliqua. Ratio,quia ſicut vna vxoꝛ non poteſt habere
duos ſponſos,ita nec eccleſia:ideo cum electio ſit aliqua,non po⸗
teſt dari ſecunda,niſi pꝛius pꝛima caſſetur.¶Secundo pꝛemitte
quod factum poſt ⁊ contra appellationem iudicialem,nullum eſt.
Hoc non eſt verum in appellatione interpoſita ab interlocutoꝛia,
vel alio grauamine iudiciali,dummodo non diffinitiua: vt patet
in.c.non ſolum.de appella.libꝛ.vi.Secus ſi extra iudicium appel⸗
letur:quia tunc non eſt inualidum ipſo iure,ſed reuocari poteſt
per viam attentati.Ratio eſt,quia per appellationem iudicialem
ſuſpenditur poteſtas iudicis:ſed per appellationem extraiudi⸗
cialem non ſuſpenditur poteſtas partis:ideo tenet quod ſit mero
iure.Textus ibi:pꝛiuilegia.que foꝛte erant qꝺ aliqui de extra ec⸗
cleſiā deberēt vocari.Tex.ibi:tribuimus,id eſt tributā eſſe oſten⸗
dimus:qꝛ nō erant pꝛiuati eligendi poteſtate.Tex.ibi:nō minus.
qꝛ caſſata eſt electio vitio eligētiū,nō electi.Tex.ibi: oꝛdinationē,
id eſt pꝛomotionē fiendā in iſta vacatione ſm veritatē: ⁊ hoc pꝛo⸗
2 pter vitādā diſcoꝛdiā.¶†No.pꝛimo qꝺ actus extraiudicialis in⸗
iuſtus nō eſt nullus pꝛopter ſuā iniuſtitiā.i.nō vitiat̄ eo qꝺ eſt fa⸗
ctus cōtra ius,aut pꝛiuilegiū alterius:⁊ ex hoc electio facta cōtra
pꝛiuilegia eccleſie nō eſt nulla,ſed venit annullāda:qꝺ eſt verū,niſi
ſit contra pꝛiuilegia creantia poteſtatem eligentis.ſ.eo.qꝺ ſicut.⁊
3 qꝺ ibi no.gl.¶Secundo no.qꝺ actus extraiudicialis poſt,⁊ cōtra
appellationem extraiudicialem,quamtumcunqꝫ ex iuſta cauſa in
terpoſitam,nō eſt nullus ipſo iure,ſed annullandus.⁊ ſic appella⸗
tio extraiudicialis nō excludit,aut ſuſpendit poteſtatem partis:⁊
hoc,qꝛ talis appellatio ad hoc nō oꝛdinatur,ſed habet vim cuiuſ⸗
4 dam pꝛouocatiōis ad cauſam.qꝺ no.¶†Tertio no.qꝺ electio fa⸗
cta poſt pꝛimam quamtumcunqꝫ non caſſatā,nō valet,pꝛima exi⸗
ſtēte valida,lʒ veniat annullāda:qꝛ iniuſta.Et hoc ideo,quia con⸗
curſus matrimonialis vinculi,aut multiplicatio de pluribꝰ in ea⸗
dem eccleſia eſt impoſſibilis,id eſt ſtante pꝛimo vinculo matrimo⸗
niali,quamtumcunqꝫ reuocabili,impoſſibilis eſt ſecundi concur⸗
ſus:valet ergo qꝺ ante detur pꝛimi excluſio,quam ſecūdus poſſit
5 applicari.¶†Quarto no.effectū appellationis extraiudicialis:
quia appellatione iuſtificata omnia interim attentata retractant̄:
6 ante eam iuſtificatā nō:vt pʒ ex no.de app.conſtitutus.¶†Quin
to no.qꝺ electio poſt pꝛimā non caſſatā,nō videtur ipſo iure nul⸗
7 la,ſed annullanda.¶†Sexto no.quod eligentes peccant contra
iuſtitiā eligendi:vt qꝛ eligunt pꝛima nō caſſata, vel eligunt pꝛius
appellationem,quamquam iuſtam,non ſunt pꝛiuati poteſtate eli⸗
8 gendi.¶†Et nota quid impoꝛtent illa verba,Habeas liberā fa⸗
9 cultatem.¶†Septimo nota quod caſſata electione pꝛopter defe⸗
ctum iuſtitie electionis non ſugillatur fama electi,quin poſſit ite⸗
rato eligi:excluditur tamen,vt in eccleſia illa nō poſſit eligi:⁊ hoc
pꝛopter diſcoꝛdias,quādo duo ſunt in diſcoꝛdia electi,id eſt caſſa⸗
ta electione altero vitio quam perſone electi,non infamat̄ electus,
nec ineligibilis efficitur de iure,nec in illa,nec in alia eccleſia,nec il
la,nec alia vice:poteſt tamen ſuperioꝛ pꝛopter ſcandalum eum in⸗
10 habilitare,ne ea vice ad eandem eccleſiam eligatur.¶†Nota octa
uo quod vbi ex ſententia poteſt alteri pꝛeiudicari contra mentem
ſententiantis,tutum eſt iudicem pꝛeiudicium excipere,⁊ pꝛoteſta⸗
11 ri quod non intendit inferre.¶†Nota vltimo quod illud,quod
dicitur,Non deferentis appellationi alterius,eius appellationi
non eſt deferendum.ſ.de appella.conſtitutus.⁊ capi.an ſit.pꝛoce⸗
dit quando ſecūda appellatio eſt iniuſta,⁊ tendit ad defenſionem
eius,quod eſt illegitime attentatum poſt appellationem pꝛimam.
Ad quod.ſ.eodem.cum nobis.Secus ſi appellatio ſit legitima:
quia tunc illi eſt deferendum.Et ad hoc iſte eſt bonus textus.In⸗
nocen.hic poſuit vnam gloſſ.que commentat.c.ſ.eodem.auditis.
Ideo de ea hic nihil dicam,ſed in dicto.c.auditis.ſ.eod.Hic ha⸗
bemus de vi electionis contra appellationem extraiudicialem,
vel contra pꝛiuilegiū:⁊ habemus duas electiones caſſatas: vnam
pꝛopter pꝛiuilegium,aliam quia facta non caſſata pꝛima.Et pꝛo⸗
ponitur hic qꝺ electio non eſt nulla,ſed annullanda.Secundo ha⸗
bemus de vi caſſationis electionis pꝛopter electionis iniuſtitiam:
12 quia per hoc non pꝛeiudicatur eligētibus,nec electo.¶†Ad pꝛi⸗
mum videtur quod etiam nec annullāda veniat electio contra ap
pellationem.ſ.eodem.cum nobis.Nam ibi nō valet appellatio,ne
fiat electio.Solu.Si appellatio pꝛecedat, ne fiat electio,hoc non
valet:quia appellatio omnino cōtra iura,cum electio fieri debeat.
Si appelletur,ne electio niſi canonica fiat,hic eſt iuſta,ſed non eſt
foꝛmalis:quia cauſa non expꝛeſſa ſufficiens: de appellatio.coꝛdi.
Et per hoc damnari poteſt quod ſcribit Innocen.de noui operis
nuntiatione.c.i.Si appellatio ſit,ne fiat electio,⁊ expꝛimitur cau⸗
ſa ſufficiens,per quam apparet electionem canonice fieri non poſ⸗
13 ſe,valet appellatio,vt hic.¶†Not.gloſſam quod in appellatione
extraiudiciali exigitur cauſa ſpecifice expꝛeſſa:vide quod not. de
appellatio.coꝛdi.libꝛo.vi.in gloſſ.ſuper verbo,vel extra:vbi gloſſ.
ponit opinio.⁊ dicit quod tutius eſt quod dicit glo.noſtra.⁊ vide
glo.de his,que fiunt a maioꝛi parte capituli.ex oꝛe.in fine gloſſe.
¶Secundo videtur quod electio poſt appellationem non veniat
caſſanda.ſ.eod.bone.de appella.conſtitutus.Solu.Si electio fiat
poſt appellationem illegitimam,que oꝛdinatur ad defendendam
electionem nullam,valet electio,vt in cōtrario.Si fiat poſt appel⸗
lationem aliquam,que oꝛdinatur aut ad defendendum pꝛiuilegia
valida,aut electionem aliquam,licet caſſandam,inualidatur ſecū⸗
14 da,vt hic.¶†Tertio videtur quod electio facta poſt appellatio⸗
nem ſit nulla.ſ.c.bone.vbi electio facta poſt appellationem nocet.
Sol.Pondera modum,⁊ cauſam pꝛouidendi.Si fiat poſtulatio
poſt appellationem,illa reddit poſtulationem nullam:qꝺ quidam
dicunt,etiā ſi appellatio ſit inualida,C ō puto,ſi cauſa alia ſubeſt,

etiam non aſſiſtente,per quam reddatur nulla poſtulatio: qđ exa-
minabitur ĩ.eod.bone.qꝛ in effectu idem eſt qđ in electione.¶Si
electio fiat poſt appellationem,pondera cauſam,ſi cauſa de ſe ſola
eſt ſufficiens ad excludendam nullitatem electionis,electio rema-
net nulla:vt probatur.ĩ.eo.in.c.bone.Si nõ eſt ſufficiens de ſe,tũc
venit annullanda:hoc eſt,ſi concludit electionem annullandã,non
nullam:⁊ tunc nõ eſt nulla,ſed annullanda,vt hic:⁊ ſic intellige hic
ſecundum:⁊ ſunt verba Jo.And.ĩ.eo.auditis.⁊ hec procedunt in
appellatione extraiudiciali.Et hoc tene,licet hic vacillet Jo.An.
¶Quero circa iſtam partem,quid continebant hec priuilegia?
Quidam qđ non fieret electio,niſi de gremio tali:⁊ iſti eligebãtur
de extra gremiũ.Hoc non placet aliquibus:qꝛ in fine non mandaſ-
ſet papa qđ idem eligeretur,niſi finem intelligas qđ eligantur in
caſu poſſibili,ſcilicet quando deficiũt habiles in eccleſia:vt de ver.
ſig.abbate.in fine.Vel habebant qđ certi ad electionẽ vocarentur,
vel per alia verba.Dic ſic:Hoc videtur falſum:qꝛ hic in fine papa
dicit qđ in alia eccleſia poſſint eligi.qđ non eſſet tũc,niſi ſaluet qđ
ſubintellexit papa,Si tamen eſſet de corpore,de quo deberet fieri
electio.Vel dic ꝙ continebant priuilegia,vt aliqui de extra colle-
15 giũ deberent vocari,qui nõ erant vocati:vt dixi in litera.¶†Se-
cundo queritur,hic eligentes propter appellationẽ interpoſitã,et
electionem nõ caſſatã,impediuntur eligere:an ergo eligentes con
tra appellationẽ vel priuilegia eccleſie,vel nõ caſſatam primã ele-
ctionẽ priuentur poteſtate eligẽdi.Inn.videtur diſtinguere inter
poſtulationẽ ⁊ electionem.ſ.tit.j.gratũ.in gl.de gratia:vbi dixit
ꝙ priuabantur poſtulantes,nõ eligentes.Jo.An.dicit qđ neuter
priuatur ex ſola iniuſtitia electionis:qꝛ nõ reperitur iure cautum
qđ hic pena imponatur.Nam hic nõ priuantur: qꝛ electio eſt con-
tra iuſtitiã,vt dixi ſuper litera.Nec eſt electio hec contra conciliũ,
qꝛ propter.nec cõtra concilium,cũ in cunctis.Unde cũ in iure non
ſit hec pena,ideo ⁊c.de peni.diſt.j.pen.⁊ vide qđ no.ĩ.eo.bone.ſecũ-
dum eũ videtur qđ imo priuentur.ſ.titu.j.licet.Sol.Speciale in
ſummo pontifice:vel ibi non priuantur,qꝛ eligant,ſed qꝛ aderant
parato inducere ſchiſma:hic in eo,qui paratus erat ſubire iudi-
16 ciũ.¶†Uenio ad tertiũ:qꝛ dicitur hic ex iniuſtitia electionis non
preiudicari electo:⁊ iſta pars tangit ſecundã electionem.¶Opp.
qđ imo infametur,⁊ eũ concomitetur infamia perpetuo,⁊ vbiqꝫ,
ita qđ nõ poterit in aliqua eccleſia eligi.ff.de re.mili.l.qui cũ vno.
§.ſi omnis.⁊.l.ij.§.ignominie.vbi non poteſt in alia eccleſia eligi.
¶Sol.Ibi eſt cauſa inferẽs ignominiã:hic ſecus,ita qđ ſi ex cau
ſa infamante remouetur vbiqꝫ,⁊ quãdo eſt infamis,ſi ex cauſa nõ
17 infamante,nõ:vt hic.¶†Secũdo opp.qꝛ caſſata electione ſugilla
tur perſona illius,cuius caſſatur electio,adeo qđ non põt iterato
eligi.ĩ.eo.ſuper eo.Glo.reſpondet qđ quãdoqꝫ caſſatur electio ex
defectu perſone electi,id eſt vitio perſone electi:⁊ infamatur,ſaltẽ
de facto,vt ibi,adeo qđ nec in illa,nec in alia põt eligi.Inn.tamen
hic intellexit qđ etiã vbi delictũ opponitur,ex quo nõ infamatur,
ꝙ.ꝓ caſſetur electio,ſicut eſt qñ opponitur per viã exceptionis,for
te habebit locum diſpoſitio.c.qđ tamẽ reprobat.ĩ.c.ſuper eo.Aut
caſſatur propter vitiũ electionis:⁊ tũc ſiue ſit vitiũ iniuſtitie ele-
ctionis,qꝛ cõtra iuſtitiã facte,ſiue vitiũ forme,qꝛ contra formã de-
cre.qꝛ propter.vitiatur electio,vt patet hic:ſed nõ ſugillatur per-
ſona electi quo ad aliã eccleſiã: quo ad eandem,videbitur ſtatim.
18 ¶†Quero an in illa eccleſia in eadẽ vacatione poſſit ſtatim alte-
rum iſtorũ,quorum electio eſt caſſata propter defectũ iuſtitie elige
re.Glo.dicit qđ quidã dicunt qđ ſic.ĩ.c.ſuper eo.Et hoc tenet In
no.hic dicẽs qđ hec opinio procedit quo ad iuris diſpoſitionẽ:ſed
papa interdixit ex cauſa.¶Opi.aũt gl.procedit ſecundũ aliquos
quo ad factum,⁊ verba capituli.Gl.dicit qđ nõ credit,ſed propter
ſcandalũ papa nõ voluit.Dic,ſi papa,vel ſuperior caſſans electio
nem,aliquid diſponit,illud eſt ſeruandũ:ideo hic in illa vacatione
nõ poterant iſti promoueri,vel alter iſtorũ:qꝛ papa ſic ordinauit.
Si papa nihil diſponeret,tunc ſi duo ſunt electi in diſcordia,non
poterit in eadem vacatione alter iſtorũ eligi:⁊ hoc,vt vitetur di-
ſcordia.Et ita probatur hic intelligendo qđ hic ſit iuris declara-
tio,niſi omnes ſimul conſentirent:quia tunc nõ eſſet ibi diſcordia.
Si autem non ſunt plures electi in diſcordia,ſed vnus tantum,il-
le poterit iterato aſſumi:vt dicto.c.ſuper eo.

1 ☞ Suffraganeus poteſt ad conſecrandum mandari per metro
politanum confirmatum.
2 Epiſcopi plures interuenire debent in conſecratione epiſcopi.
3 Suffraganei non poſſunt ſine mandato archiepiſcopi conſecrare
epiſcopum.
4 Conſecrandi mandatum non poteſt facere archiepiſcopus ante
confirmationem.
5 Archiepiſcopus ante confirmationem que poſſit.
6 Mandatum de conſecrando eſt iuriſdictionis.
7 Alteri poteſt committi id,quod per ſe fieri non poteſt.
8 Mandare eſt iuriſdictionis.
9 Poteſt quis per alium,quod per ſe non poteſt.
10 Epiſcopus quid poſſit ante pallij acceptionem.
11 Suffraganeus an poſſit ſua authoritate conſecrare ſede vacante.

1 Suffraganeis. ¶† Metropolitanus
cõfirmatus mandare po
teſt ſuum ſuffraganeũ conſecrari.Vel ſecundum Gaſ.
confirmatus,⁊ conſecratus in metropolitanum,man-
dat ſuum ſuffraganeũ conſecrari,etiam ſi palliũ non recepit.h.d.
2 Et non diuiditur.¶†Not.qđ in conſecratione epiſcopi formali-
3 ter plures interuenire debent epiſcopi.¶†Not.qđ ſine mandato
archiepiſcopi nõ poſſunt ſuffraganei epiſcopum metropolitano
4 ſubiectũ conſecrare.¶†Not.tertio qđ mandatũ conſecrandi fa-
5 cere non põt archiepiſcopus ante confirmationẽ. ¶†No.quarto
qđ ea,que dependent a iuriſdictione,licet dirigantur in executio-
ne ordinis,põt archiepiſcopus ante pallij receptionem exercere.
6 ¶†Not.quinto qđ mandatum de cõſecrando,eſt iuriſdictionis.
7 ¶†Not.ſexto qđ id,quod quis per ſe non põt,alteri committere
põt,quando facit per aliũ vt a ſe habentem poteſtatem.Hoc intel
8 liges cum glo.ſecundũ Gaſpar.¶†Not.qđ mandare,eſt iuriſdi-
ctionis:vnde hoc poterit capitulũ vacante ſede:arg.ĩ.de tempo.
9 or.c.ſi archiepiſcopus.⁊ ibi dicam:qꝛ quidam contrariũ.¶†Not.
qđ per alium põt quis,quod per ſe non poteſt:de quo in.c.poteſt
10 quis.de regu.iur.lib.vi.¶†Not.ſecundum quoſdam:qꝛ dat quis
qđ non habet.Sed non bene colligitur:qꝛ hic iuriſdictione habet
quam demandat.Glo.opp.qđ ante receptionem pallij non poſſit
archiepiſcopus mandare conſecrari:ante receptionem pallij ipſe
non põt conſecrare:ergo nõ poteſt alteri committere ius.Conſe-
quens patet:quia qđ non poſſum per me,nec per alium.de conſe.
eccle.vel alta.aqua.Primum patet de ele.ſicut.⁊ de vſu pallij.niſi.
100.diſt.quoniam.Sol.Dicit glo.qđ hec decre.continet gratiam,
que poteſt eſſe equa,vbi non eſt in mora petendi pallium.¶Alti-
mo glo.remittit ad not.ĩ.c.j.de poſtu.prela.Ueritas eſt qđ conſe-
crare non poteſt:qꝛ ordinis eſt,⁊ plenitudinem ordinis recipit in
pallio.Sed mandare poteſt de conſecrando:quia hic mandare,eſt
11 iuriſdictionis.¶†Nec obſtat qđ id,qđ non poteſt per ſe,non poſ-
ſit per alium:qꝛ id verum per alium non habentem de ſe poteſta-
tem,⁊ ſic egeat creatione poteſtatis in dante:ſed per alium haben
tem poteſtatem,licet ligatam,bene poteſt:qꝛ vinculum impediẽs
diſſoluere põt,licet non poſſit poteſtatẽ creare.Hic epiſcopi tan-
quam ordinẽ habentes habebant poteſtatẽ habitu conſecrandi,
ſed habebant ligatam:qꝛ non poterant exercere in electum nõ ſup
poſitum:⁊ hoc ligamen diſſoluitur per mandatũ archiepiſcopi.
Et per hoc dicit Inn.qđ id,qđ dicitur,qđ qui per alium facit,per
ſe ipſum facere videtur:habet locum,quãdo id,qđ facit per aliũ,
per ſe ipſum facere poſſet:alias non.qđ bene not.quo caſu per ſe
facere nõ videtur.¶Per hoc dicit qđ licet archiepiſcopus non
poſſit ante pallium ordinare,⁊ epiſcopalia exercere,ante pallium
receptum põt epiſcopalia tamen exercere ⁊ ordinare per aliũ.ar.
de renun.ad ſupplicationem.¶Hoſti.dicit qđ qui non poteſt per
ſe,non põt per aliũ in factis damnatis omnino.gl.v.diſt.ſicut.Si
vero propter defectum facti vel iuris,qđ quis non poteſt per ſe,
poteſt per aliũ:vt hic,⁊.ff.de procu.l.j.de quo de reg.iur.põt quis.
lib.vj.Tene primum.Eadem gl.ibi.j.c.aqua iſtud.c.non facit,imo
potius facit contrarium:qꝛ innuit ea,que ſunt ordinis,poſſe de-
mandari his,qui ſunt de ordine,licet demandans non habeat or-
dinem.Similiter.l.filium habeo.non facit:quia ibi pater non ha-
bet iuriſdictionem:ideo non poteſt mandare filio ſuo.Sed hic ha
bet iuriſdictionem metropolitanus.Unde ſecure tene qđ de iure
demandari põt hec conſecratio in caſu iſto,ſicut videmus in pre-
latis exemptis in inferioribus epiſcopis:qꝛ inuocant epiſcopos
pro cõſecratione ſuorũ clericorũ:vt in.c.cum nullus.de tempo.or.
Unde dicit Cõpo.qđ capitulũ vacante ſede põt conſecrationem
12 demandare,vt dixi.¶†Quero an in poteſtate mandandi cõſecra
tionẽ ſuffraganeis ſuccedat capitulũ vacãte ſede metropolitana.
Dic qđ ſic:qꝛ hoc mandatũ eſt iuriſdictionis ex parte cõmitten-
tis,licet eius finis,⁊ effectus dirigatur in effectu ordinis ex parte
patientis:⁊ pro tanto attenta qualitate ex parte mãdantis,cũ ſit
iuriſdictionale,ſuccedit capitulũ vacante ſede: de maio.⁊ obe.is
qui.⁊.c.cũ olim.Inn.dicit qđ hoc demandare,eſt iuriſdictionis:⁊
ita leue,qđ etiam poſſunt ſuffraganei,etiã ſine demandatione va-
cante ſede,ſua authoritate.Allegat.lxiiij.diſt.qꝛ per ambitiones.
Uide qđ no.de tẽpo.or.ſi archiepiſcopus.Dic collegiũ cõprouin-
ciale hoc põt de iure,⁊ tribus cõmittere vice ſua,vt cõſecrẽt tres:
ergo hoc nõ poterunt niſi habeant cõmiſſionẽ vel pape,vel colle-
gij cõprouincialis,vel clericorũ matricis eccleſie:⁊ cõcurrentibus
capitulo,⁊ collegio cõprouincialiũ,prefertur collegiũ:per.c.ſi for-
te.lxv.diſt.Sic intellige Jo.100.di.c.j.Et ſic habes qđ demãdare
eſt de minoribus,⁊ nõ de maioribus:ſed ea,que ſunt poſita.ĩ.eo.c.
ſicut.§.preterea.ſunt de maioribus: ideo illa non poteſt.Non ob-
ſtat

ſtat.c.quoniam quidem.allegatum.ſ.quia loquitur de facto:quia ſic de facto fuit dilata conſecratio:vel fuit illud propter defectum numeri eorum,qui conſecrare debebant.

1 Electione caſſata propter vitium forme,caſſatus poteſt iterum eligi.
2 Caſſari verbum refertur ad actum nullum.
3 Electionis caſſatione vitio perſone,efficitur perſona inhabilis.
4 Sententia ſuper crimine in iudicium deducta an preiudicet.
5 Sententia,qua dignitas perſone ſugillatur,preiudicat.
6 Electio,vbi vitio perſone caſſatur,perſona non notatur.
7 Electio quando ex vitio electi poſſit caſſari.
8 Infamis facti infamia repellitur a promotione.
9 Sententia lata ſuper crimine excepto an noceat.ii.
10 Infamia facti repellit quem a beneficijs,et beneficiatū ſuſpendit.
12 Infamia ſola facti repellit quem a dignitate,et officio.
13 Crimen exceptum in iudicio quid operetur.
Adulterio eſt connexa lenocinij exceptio.
14 Sententia lata ſuper crimine in cauſa ciuili diffamat.
15 Sententia vbi quis poteſt notari,debet cauſam exprimere.
16 Electo caſſato vitio forme vel perſone,an poſſit rurſus eligi.

1 Super eo. †Caſſata electione non propter vitium perſone, ſed forme, caſſatus iterum eligi poteſt,ſi nō interceſſerit ſimonia.hoc dicit.Communis diuiſio,ſcilicet Primo,queſtio.Secundo,ſolutio.ibi:tuam.in qua interſeritur exceptio,ſeu interſe-
2 rit caſum exceptum,ibi:niſi. †Nota quod verbum Caſſari,refertur ad actum nullum:et tunc refertur ad factum,ita quod tunc intelligitur caſſari de facto.Vide.j.vt lite.non conteſta.accedens.
3 in glo.teſta.alias textus. †Nota ſecundo quod per caſſationem electionis vitio perſone,perſona inhabilis efficitur ad electionē.
4 †Nota tertio quod ſententia ſuper crimine in iudicium incidēter deducta,vbi pronuntiatur ſuper crimine per medium cauſe preiudicat:et vocat eum,contra quem pronuntiatur,vbi crimen
5 eſt connexum. †Not.quarto quod ſententia,qua dignitas perſone ſugillatur,et notatur,preiudicat etiam quo ad alios actus in iudicium non deductos,et quo ad alias perſonas.Nota quinto qđ vbi caſſatur electio vitio forme,non perſona non notatur:idem ſi
6 ex iniuſtitia electionis.ſ.eodem.conſiderauimus. †Glo.primo querit quando caſſetur vitio electi.Dat exēpla,et bona.Dic quandoque caſſatur electio vitio electi ſurgentis ex delicto:et planum,vt hic.Quandoque vitio ſurgente ex preſumpto delicto,etiam repellitur,niſi ſe purget.j.eodem officij.Quandoque ex vitio defectus,vt infirmitatis:et ſi eſt perpetuum,eodem modo repellitur.Si temporale:aut ſe purgat,et admittitur:aut non,et repellitur.j.cum inter.Si propter formam,tunc non repellitur,niſi petatur vitio ſimonie etiam ab altero commiſſo,vt hic.Si caſſetur,quia iniuſta,et contra priuilegia eccleſie non efficitur ineligibilis.ſ.eodem conſiderauimus.Si caſſetur,quia facta lite pendente,idem,vt not. glo.vt lite pendente.c.ij.libro.vj.Eadem gloſſ.ibi:Et poteſt hic,
7 etc.† et ſic non infamat infamia iuris,ſed infamia facti,que plus a facto quam a iure regulatur.Et ſic nota ex glo.quod quo ad infamiam facti imprimendam,non attendimus modum iudicij,ſed factum.Et idem nota in.c.cum dilectus.hic allegato:et in.c.ſuper his.de accuſa.imo plus etiam ſi coram iudice incompetenti obiectum eſt de crimine,poteſt inſurgere infamia facti,propter quā purgatio indicetur,vel repelletur ab ordinando.Facit quod not. ij.q.i.in primis.in gloſſ.Et eſt ratio,quia non regulatur a tela iu-
8 dicij,ſeu validitate tele iudicij,ſed potius a facto. †Secundo habes quod effectus infamie facti eſt vt repellat a promotione facti.dictum.c.teſtimonium.vbi quandoque etiam a teſtimonio repel
9 litur. †In gloſſ.eadem ibi:contingebat.habes tria.Primum, quando vitio electi dicatur caſſata electio:et in hoc eſt clara,quia validitas electionis pendet ex habilitate perſone electi.Secundum videtur quod hoc crimen exceptum non debeat nocere:quia ſententia lata ſuper crimine excepto non preiudicat vt ex eo puniatur,niſi quod ab intentione repellitur,hic puniretur,cum in alia electione repelletur.Et ſic obſtat cap.cum dilectus.de ordine cogni.l.Lucius.ff.de his,qui not.infami. Solu.Dat glo.duas ſolutiones.Prima dicit quod crimen exceptum non habet effectum pene,quamquam repellatur a iudicio ex vi ipſius ſententie, et quo ad penas iuris:ſed quo ad factū poteſt notari eius opinio, pretextu cuius vt vacillans eius opinio,poterit a dignitate repel
10 li:quia infamia facti ſola repellit quem a dignitate. †Not.hanc glo.eam habes de ordi.cog.cum dilectus.de teſti.teſtimonium.de iudi.at ſi clerici.Et nota quod infamia facti repellit quem a beneficijs:nimirum,quia etiam ſuſpendit iam beneficiatum.ij.qō.v. preſbyter ſi a plebe.Gloſſ.de purga.ca.conſtitutus.eodem titulo. inter glo.de teſti.teſtimonium.de accuſa.ſuper his.ſuper ver.non

11 dicit. †Nota quod licet ſententia ſuper deductis in iudicium non noceat ei.contra quem deducitur ad finem,ad quem in iudicium deducta non ordinatur quo ad ea,que ſunt iuris,nocet tamen quo ad ea,que ſunt facti,et in facto conſiſtunt.Et ſic licet crimen exceptum non ordinetur ad perſonam ſugillandam,ſed a iudicio repellendam,tamē crimen exceptum in iudicio de facto notare poteſt perſonam,cuius vigore poſtea repellitur a dignitate. Similem glo.habes in dicto.c.cum dilectus.et in capi.at ſi clerici. de iudi.Et ſic defectus ordinationis tele iudicij bene impedit defectum pronuntiati,quo ad ea,que ſunt iuris:ſed non quo ad ea, que ſunt facti,et que iuris ex facto deſcendentia:quod eſt bene no-
12 tandū.† Et nota quod ſola infamia facti repellit quem a dignitate.C.de digni.l.ij.C.de inoffi.teſta.l.fratres.C.de decur.genera-
13 liter.§.ſpurios.†Secunda ſolutio,crimen exceptum connexum iudicio,alias in dicto,de quo agitur in iudicio,bene operatur effectum ſugillationis,et pene,non ſolū repulſionis:ſed non annexum non:vt hic in contrario,hic erat connexum electioni,quia ab eo validitas,et inualiditas electionis dependebat ex validitate vel nullitate delicti commiſſi.Ad hoc de exceptio.denique.Et hec ſo. glo.etiam eſt bona,vt probatur per caſum.c.j.de exceptio.et per l.ſecundam.§.ſi publico.ff.de adulter.vbi exceptio lenocinij,quia
14 connexa eſt adulterio,operatur effectum pene. †Tertia ſolutio ab extra per docto.hoc crimen fuit deductum per modum accuſationis:quia agebatur de crimine,ad finem vt deponeretur.Et ſic nota quod ſententia lata ſuper crimen,etiam in cauſa ciuili,diffamat in tantum criminoſum,quod eum cōſtituit ineligibilem.Vel per alia verba,quod verum eſt ſecundum docto.qđ non infamat crimen deductum per viam exceptionis,ſed deductum per viam accuſationis.Et ita hic:quia forte per viam accuſationis petebatur caſſatio,eo quia delictum commiſit:Unde tunc quia principaliter ſuper crimine agitur,infamat.Et hec ſo.ſine dubio procedit. Quarta ſo.Hoſ.Crimen exceptum non notat ita perſonam:quod ex illa ſententia in alio iudicio ſibi preiudicetur,niſi de nouo id crimen,de quo in primo iudicio fuit oppoſitum,opponatur,et probetur.Hoc eſt contra tex.hic:quia hic vult hoc preiudicium ſurgere immediate ex ipſa repulſione per viam ſententie,nō autem ex ipſo crimine antiquo.Vel per alia verba ſecundum Hoſ.ſcilicet quod repellitur caſſatus,non ex iuribus prime tele iudicij,ſed oportebat quod iterato opponatur crimen,et probetur:et tunc repellitur: alias non.Sed hec ſo.doc.non placet:quia textus hic videtur velle qđ repellitur immediate ex caſſatione. Quinta ſo.Inno.et aduerte,dicit,Quedam eſt exceptio omnino obtinens vim exceptionis,vt eſt illa proprie,que precedente ſtimulo actionis inducitur ad repellendum,et ſuper crimine ſic excepto ſit pronuntiatio,non ſugillat repulſum:quia ordinatur ad finē repulſionis.Quandoque exceptio criminis non ſtat in finem exceptionis,ſed aſſumit viam, et formam actionis:quia aliquo contra me,non agente me,voluntarie opponit electioni,et in iſta,cum aſſumat formam actionis,aſſumet effectum,vt pronuntiatio ſuper ea ſugillet.Quod autem aſſumat,patet etiam:quia oportet electum vocare,litem conteſtari, et reliquum ordinem iuris obſeruari.j.eo.dudum.quod in alia exceptione non eſt neceſſe.De quo vltimo dic quod non eſt verum: quia hodie proceditur de plano,etc.vt in cle.diſpēdioſam.de iudi. iuncta cle.ſepe.de verbo.ſig.Simile quod no.de accuſa.ſuper his. de excep.cum inter.Idem no.Inno.de pur.ca.c.pen.Quod nota, quia talis exceptio vt voluntaria habet inſtar actionis.Et per hoc dicit Inno.quod talis exceptio tanquam agens repellitur,ſi excommunicatus:de excep.cum inter.et.c.ſignificauerunt.de quo eo.titu.dilecti.de accu.ſuper his.de purga.ca.cum dilectus.in gl. magna.Per hoc dicit alibi,quod illa exceptio,tanquam habens inſtar actionis,competit etiam contra non agentem:dum tamen ius agendi ſit in potentia.Et not.Inno.de elect.dudum.in gloſſ. ij.j.de dolo.cum dilecti.in glo.j.Idem not.de elec.cum dilecti.ſuper verbo Reſerat.de appel.conſtitutus.in gl.magna.ver.et ſi dubitetur.de accu.ſuper his.Dic crimen exceptum,ſi eſt connexum, perſonam ſugillat:vt.c.denique.Si non eſt connexum,ſi exceptio eſt voluntaria,quia et habet inſtar accuſationis,alias actionis, perſonam ſugillat,vt hic.Si exceptio opponitur ſtimulo precedente,vel ad repellendum:tunc de iure non ſugillat,de facto ſic, adeo qđ quo ad defectus iuris repellitur.Hoc verum,niſi poſtea in alio iudicio probetur:quia tunc non repellit ex vi prime ſententie,ſed ex vi ſecunde probationis.Vel dic per alia verba ſecūdum Inno.quod quedam eſt exceptio propria,et naturalis,que ordinatur ad finem repellendi ſtimulum actionis contra ſe inſtantem,quia hoc eſt propriū exceptionis.l.j.ff.de excep.et huius exceptionis natura eſt repellere,nō impugnare:alias eſſet trahere eam cōtra naturam ſuam:et ſatis fatigatur in repellēdo.Et iſte eſt caſus in.c.cū dilectus.in fine.de ord.cog.Quedā eſt exceptio,que non ſtat mere in finibus mere repulſionis actionis,imo habet inſtar actionis, quia non venit ad tollendum ſtimulum actionis,ſicut eſt hic:quia ille

qui comparet ad opponendum, venit ad iudicium non ſtimula-
tus: nam electus ſolum a ſuperiore petit confirmationem. Unde
cum tunc iſta exceptio aſſumat arma, & robur actionis, etiam aſſu-
mit vim actionis in puniendo. Pro hoc, quia excommunicatus
repellitur a poteſtate agendi, non excipiendi, & tamen repellitur
ab iſta exceptione, que habet vim actionis. Unde dicimus quod
reus voluntarius repellitur, vt no. ſ. de excep. ſignificauerunt. & de
iudi. exhibita. Et ſic eſt exceptio anormala. Unde licet exceptio vo-
luntaria proponi non poſſit, niſi opponatur actio, vt not. ſ. de re-
ſcriptis. ſi autem. tamen iſta exceptio anormalis opponi poteſt, ſi
ſubſit facultas agendi, licet non agatur. Unde licet quis non pe-
tat confirmationem, poterit tamen contra eum excipi. Hoc ponit
Innocen. in. c. dudum. in glo. ii. & ſ. de dolo. cum olim. in glo. ſ. & de
elect. cum dilecti. in glo. reſeruare. & de accuſa. ſuper his. in gloſſ.
magna. Conclude ergo ſic: Si queritur an crimē, vel defectus re-
pellat in alia electione: quia aut eſt probatum per viam actionis:
& res eſt plana, vt hic, ſecundum vnum intellectum. Aut per viam
exceptionis: & tunc ſi eſt probatum iterato in alio iudicio & clarum
eſt, vt hic, ſecundum alium intellectum. Aut non eſt probatum in
alio iudicio: & tunc ſi eſt annexum negotio, de quo agitur: & idem.
Aut non eſt connexum: & tunc ſi eſt exceptum per viam exceptio-
nis proprie dicte: & tunc nō inducit infamiam iuris, licet infamia
facti poſſit inſurgere. Si vero eſt exceptum per viam exceptionis
anormale, quia habet vim etiam actionis: & tūc infamat: & per hoc
repellitur: vt hic ſecundum intellectum Innocen. De iſta tamen
materia quid operetur crimen probatum per viam exceptionis,
latius videbis. ſ. eo. per inquiſitionē. ¶ Quid ſi non apparet. qua
cauſa ſit caſſata electio. Dic quod in dubio ſi eſt deductum crimen
contra electum, preſumitur caſſata propter crimen. Si cōtra for-
mam, preſumitur caſſata ꝑpter defectum forme: quia ſemper ſen-
tentia ordinatur ad crimen in dubio in iudicium deductum: quia
ſic fieri dꝫ de iure: de ſimo. licet Heli. Si non apparet ex qua cau-
ſa fuit caſſata electio, quia forte ſunt predicta acta, & conſtat de ſen-
tentia: tunc in dubio preſumitur lata potius ex defectu forme, quā
ex defectu perſone. ff. de penis. l. preſes ſecundum Compoſtel. Nec
obſtat. ff. de re. milit. l. milites. §. & ſi fine. quia intelligitur quando
cōſtabat quod miles exauthoratur, vt infamis efficeretur: vel ibi
non poterat exauthorari aliquo modo, quin infamis efficeretur:
ideo exauthoratio infamiam concludit: hic poterat caſſari electio
tali modo, quod infamis non efficiebatur: in dubio non preſumi-
tur. ¶ Conſilium tamen eſt quod vbi ex ſententia poteſt, & nō po-
teſt notari perſona, index exprimat cauſam in ſententia. De quo
no. de regu. iuris. in penis. Vel per alia verba dicunt docto. quod
ſi apparent acta, attendetur quod eſt in actis deductum: vt ſi de-
ductus ſit defectus forme, propter id preſumitur lata ſententia.
Si defectus perſone, propter illud preſumetur lata. Probatur in
ſimili, vt. l. hominem. ff. de ſuſpe. tuto. Si vero non apparent acta,
mitior cauſa preſumitur: & ſic propter defectum forme potius: &
hoc, ne perſona ſugilletur: & quia non preſumere debemus deli-
ctum: & quia in penis mitius eſt agendum: vt no. de reg. iur. in pe-
16 nis. li. vi. ¶ † Quid ſi electio in vna eccleſia ſit caſſata vitio forme,
an poſſit in eadem eccleſia eligi? Videtur quod ſic, vt hic. In con-
trarium. ſ. eod. conſiderauimus. Dic quod caſſata vitio perſone,
non poteſt in eadem eccleſia: nec in alia eligi. Sic intellige textum.
Si propter vitium forme, tunc ſi fuerunt in diſcordia electi, ad tol-
lendum ſcandalum, non poſſunt eligi in eadem eccleſia, vt ibi, niſi
omnes vnanimiter concordarent: in alia ſic. Si vero fuit vnus ele-
ctus tantum: tunc poteſt eligi, etiam in eadem eccleſia, vt hic: et de
hoc vidiſti. ſ. eodem. c. conſiderauimus. Et ſic habes quod vbi
duo in diſcordia eliguntur: tunc neuter eſt eligendus prima vice
in eadem eccleſia. ſ. eod. conſiderauimus, in fine. vt vitetur diſcor-
dia: de conſue. cum conſuetudinis. ſ. eodem licet. ſ. eod. auditis. & c.
quia propter. Hoc dicit verum, niſi ſecundo alter communiter eli-
gatur: quia tunc ceſſat diſcordia, ſecundum Hoſtien. Alia vide in
repetitione. Antonius de Butrio.

1 ¶ Monachus vnius monaſterii, in alio poteſt abbas eligi.
2 Monaſterium non deſinit eſſe, diſſolutione religionis obſeruan-
tie.
3 Religio habet duo ſpecialia, videlicet ordinem, & obſeruantiam.
4 Poſtulari poteſt eremita laicus in abbatem.
5 Poſtulatio epiſcopo reſeruatur qua licentia de vna eccleſia ad
aliam petitur.
6 Poſtulationem admittendi que ſit practica.
7 Poſtulatio quando videatur poſſe confirmari.
8 Poſtulari poteſt monachus alterius monaſterii ad electionem.
9 Epiſcopus poteſt licentiare monachum electum vt tranſeat.
10 Eremita laicus cenſetur, & proprium habere poteſt.
11 Eremitam percutiens an ſit excommunicatus.
12 Poſtulari debet, qui eſt de alia eccleſia, vel religione.
13 Poſtulatio an debeat confirmari.

1 CUm monaſterium. † Monachꝰ vnius mona-
ſterii in alio monaſterio abbas eligi poteſt. h. d. Due
partes, petitio, & exauditio. Secunda ibi nos autem.
¶ Petens autem narrat tria, ſtatum monaſterii, qualitatem ele-
cti, & ſuum aſſenſum. Et partes patent. Decre. fortis eſt in ſuo in-
2 tellectu: & docto. male declarant. ¶ † Not. primo quod licet religio
deueniat ad ſtatum, in quo omnino diſſoluatur obſeruantia reli-
gionis, & ordo, per hoc monaſterium nō deſinit eſſe monaſterium,
3 nec perduntur priuilegia monaſterii. ¶ † Et nota duo, que ſunt
4 in qualibet religione, ordo, & obſeruantia. ¶ † Nota ſecundum
vnum intellectum, quia eremita laicus poteſt in abbatem poſtu-
5 lari. † Et nota quod tali vt tranſeat, videtur quod ſolus epiſco-
pus habeat poteſtatem dandi licentiam: & quod ab eo poſſit po-
ſtulari. Poſſet induci contra tenendo, quod hec confirmatio fuit
6 de neceſſitate. † Et not. ſecundum iſtum intellectum practicam ad-
7 mittendi poſtulationem. † Et not. quod poſtulatio poteſt confir-
mari loquendo de confirmatione non ordinata ad admittendum
modum prouidendi, ſed de cōfirmatione ſpeciali pape poſt actus
8 totius perfectionem, ſecundum alium intellectum. ¶ † Not. quod
monachus alterius monaſterii eligitur, & quod poteſt minus ſo-
9 lenniter poſtulari. † Et nota quod epiſcopus poteſt licentiare ta-
lem, vt tranſeat. Hic agitur de modo prouidendi eccleſie regula-
10 ri, vbi de extra aſſumitur. ¶ † Oppo. vt intellectum habeamus
decre. aut intelligimus quod de iſto prouiſum fuit per modum ele-
ctionis: quod ſapere videntur verba in fine, dum dicit, Confirma
mus. Nam electio proprie confirmatur: vt nota. ſ. titu. i. gratum.
Et ad hoc facit congruitas tituli, & male ſtat: quia eremita in ere-
mo eligi nō debet, ſed debet poſtulari: quia laicus eſt, & habet pro-
prium. xix. queſtio. ii. eccleſia. Paulus. Si dicimus quod hic fuit
prouiſum per viam poſtulationis: in hoc male dicit litera. infra
Confirmamus. ita quod hoc non videtur verum, per id, quod di-
cit de confirmatione, in fine: quia poſtulatio. & etiam hec decre.
non eſt ſita ſub congruo titulo. ¶ Decre. dupliciter intelligitur.
Unus intellectus quod hic fuit prouiſum per viam poſtulatio-
nis: & fuit poſtulatus eremita laicus. Nec obſtat quod de laico nō
poſſit prouideri eccleſie. ſ. eo. cum magiſtrum. qꝛ illud eſt verum,
qñ proceditur per viam electionis. Hic proceſſum fuit per viam
poſtulationis, vt patet ibi: poſtulantes. & patet ibi: prebuiſti con-
ſenſum. Nec obſtat finis: qꝛ contrariū non loquitur de cōfirmatio-
ne, que ſe habet vt finis ad prouiſionē, ſed de quadā cōfirmatione
poſt finem prouiſionis, que vel fuit facta ad cautelam, quia dubi-
tabat epiſcopus, an poſſet admittere talem poſtulationē: vel forte
ex neceſſitate, quia illud monaſterium erat immediate ſubiectum
pape, ita quod hec erat quedam confirmatio extrinſeca propter
dubium: an valeat admiſſio poſtulationis, vt dixi in notabilibus.
Et ſi dicas, ad quid petiit confirmari epiſcopus: Dic, quia dubi-
tabat an teneret. Et iuſte dubitabat: quia forte erat poſtulatus
ad monaſterium exemptum: vel fecit illud ad cautelam. Hic intel-
lectus eſt bonus, & ſaluari poſſet: per quem habemus quod non
profeſſus, licet non poſſit eligi, poteſt poſtulari ad eccleſiam regu-
larem. Quod putant docto. procedere, quando ad hoc bona duci-
tur intentione. Ad hoc de reli. do. inter quatuor. xvi. queſtione. i.
preſbyteros. Secundum hunc habes quod eſt ab epiſcopo poſtu-
landus, ſecundum vnum intellectum, dummodo monaſterium nō
ſubſit pape. Sed forte cum hoc quod non profeſſus promouetur
ad religionem, ſit contra iura, diſpenſabit ſolus papa. Hoc non
declarant docto. Niſi dicas quod hic papa expreſſe hoc concedat
epiſcopis. Sed huic intellectui vnum tantum obuiat, quia hec
decre. erit ſub incongruo titulo. Secundo incidenter habes quod
eremita habet proprium, nihilo minus eſt tamen eccleſiaſtica per-
ſona, & debet continentiam ſeruare, & etiam promittere. xxvii. que-
ſtione ſecunda. §. eccleſie que. vbi de hoc ſecundum Innocentium.
11 ¶ † Item tales an gaudeant priuilegio, vt percutientes eos ſint
excommunicati: habes de ſenten. excommunica. ſuper eo. & quod
ibi not. ¶ Secundus intellectus eſt quod hic erat poſtulatus, et
erat in eremo conuerſatus vt monachus: quia forte erat de mo-
nachis Camalduen. quibus ſubſunt illi de ſancto Damiano, iu-
xta pontem ferreum: & hic locus eſt in Bono. Et dicit hic Joan.
Andre. quod duo ſunt eremi: Unus in epiſcopatu Cluſionenſi,
vbi etiam eſt ordo Camalduen. Alius eſt in epiſcopatu Aretino,
ſub monaſterio Camalduenſi in quo ſunt celle illorum, qui ar-
ctiorem ducūt vitam. Certe imo Camalduenſes ſubſunt eis: & ipſum
hoc anno viſitaui, & vidi locum amenum, & aerem delectabilem.
Alii dicunt quod eſt in dioceſi. Cenomanenſi et ibi eſt monaſte-
rium de Pelicia. Sed ſit iſte locus vbi velit, de hoc non eſt vis.
12 ¶ † Habemus ergo quod ex quo erat ibi profeſſus, poterat
promoueri Sed tunc vltra: ergo debebat eligi, & non poſtulari, ex
quo erat

quo erat habilis ad promouendum. So. Dicit gl. quod poteſt dupliciter intelligi. Uno modo quod fuerit poſtulatus: ⁊ tunc contrarium obuiat. Sed dic quod fuerat poſtulatus, quia erat religioſus alterius religionis: quo caſu nõ debet eligi, ſed poſtulari. Uel ſaltem forte patiebatur defectum in ordinibus: quo caſu adhuc debet poſtulari. Ad hoc de poſtu. prela. c. fi. Et aduerte, quia glo. videtur ſentire, relata ad textum, quod non poſſit ab epiſcopo poſtulari: ſed poſſet eſſe verum prout patiebatur defectum in ordinibus. Sed prout patiebatur defectum, quia alterius religionis: vel habitus: quia hoc eſt contra concilium hodie in cle. j. ſolus papa poſſit diſpenſare: ideo ab eo poſtulandus, ſecũdum illa, que dixi in cap. fin. de poſtul. ad hoc dicta cle. j. de electi. ❡ Secundo intelligit quod hic fuit electus, et proceſſum per viam electionis. Et quod fuerit, patet ex verbo Confirmamus ⁊ quod petijt confirmari. Nam ſi fuiſſet electio, dixiſſet, Admittimus, vel repellimus: vt no. ſ. ti. j. bone. ⁊. c. gratum. ❡ Aduerte bene: male ſtaret litera ibi poſtulantes. Sed dicunt doc. quod loqui poteſt de poſtulatione nõ ſolenni: ⁊ poſtulabatur ad aperturam vie eligendi: ⁊ ſic loquitur de poſtulatione non ſolenni: ⁊ ſic poſtulabatur ab epiſcopo, ⁊ ab abbate. Et hoc eſt verum, quando erat profeſſus, ⁊ aſſumebatur ad maiorem religionem. Alias enim ad parem, vel minorẽ aſſumi non debet, quia non licet deſcendere. Tu dic quod aſſumebatur ad religionem eiuſdẽ religionis, ⁊ habitus: alias nullo modo potuiſſet eligi: vt in clemen. j. de elect. in cle. Et aduerte, quia illa cle. ampliatur, quando aſſumitur ad eandem religionem, vel habitum: licet religio, ad quã aſſumitur, accidentaliter, alias actualiter obſeruantiam dimiſerit regularẽ: quia nihilo minus ad hoc poteſt aſſumi potius attenta originali. ❡ Nam maxime quando aſſumitur propter reformationem, ita quod ex iſto intellectu habes vnum notabile verbum, quia declarat, ⁊ extendit cle. j. hoc eodem titu. quia procedit, ſiue ambo monaſteria ſint paria in obſeruantia, ſiue non, quia vnum eſt obſeruans, aliud non: ⁊ hoc quãdo ad finem reformationis eligitur monachus eiuſdem religionis, ⁊ habitus, licet diuerſi monaſterij. ❡ Nunquid autem poſtulatio confirmetur. Hic eſt caſus quod ſic, ſecundum vnum intellectum. Quod dicit Hoſtien. raro reperiri. ſ. titu. j. bone. ij. verſ. nec vocabat. alias nocebat. Quãdoq; confirmatur, vt hic, ⁊ ibi. Quãdoq; caſſatur. j. eodem bone. ſ. de poſtula. gratum. Dic, quandoq; poſtulatio fit ſine cauſa, ⁊ due partes non concordant: ⁊ de gratia non poteſt admitti, nec vnquam eſt confirmanda. Ad hoc quod not. docto. ſ. titu. j. c. j. ⁊. ij. ❡ Quandoq; hec poſtulatio fit a duplo maiori parte, ⁊ ex cauſa: ⁊ tunc poteſt confirmari, ⁊ infirmari: ſed tunc nõ infirmat̃, vel confirmatur, ſed proprie dicitur approbari. Ad hoc decre. ij. de tren. ⁊ pa. Nec dicitur confirmans proprie approbare, vel cõfirmare matrimonium, quod ceptum non eſt: cum non conſentiat in eum, tanquam in virum, aut ſponſum, ſed prouidum propoſitum petentium approbatur: vt probatur. j. eodem cum nobis. ad finem. Et ſit tunc confirmatio ad notandum quod vbi poſtulatio fit ex cauſa, aliquod queritur ius poſtulato, ſic q; debet admitti, ⁊ etiam confirmari: ideo dicit confirmationem. Et hoc probat ipſe ex tex. qui habuit hic confirmationem: ſed vera litera habet ordinationem. Hec vera prout loquimur de confirmatione, que ſe habet vt finis ad commodum prouidendi. Si loquimur de confirmatione, que fit ad ſuppliendum defectum: aut fit ad cautelam, de confir. vti. vel inuti. per totum: tũc aliud eſt: quia hic indiſtincte poteſt fieri: ⁊ de hac proprie loquitur tex. ſecundum glo.: ⁊ ſic ſumitur pro confirmatione, per quam nihil de nouo datur, ſed quod eſt, declaratur: de fide inſtrumen. inter dilectos. §. ceterum. erit tamen maioris authoritatis. xj. diſt. quis neſciat. cum ſimilibus.
Antonius de Butrio.

1 ☞ Electio an fieri debeat ad alterius voluntatem.
2 Prouideri qualiter poſſit eccleſie collegiate aut conuentuali.
3 Eligendi poteſtas eſt libera.
Legatum vſuſfructus non valet, detracto vſu.
4 Nominatio ⁊ proceſſus ad electionem, debet fieri patenter.
5 Poteſtatem plenariam in actu quis habere dicatur.
6 Pactum quando dicatur contra libertatem eccleſiarum.
7 Electionis forma eſt in conuentualibus eccleſijs ſeruanda.
8 Electionis locus eſt de ſubſtantia.
9 Eligentes pendente ſcrutinio poſſunt perpendere ſe peccaſſe.
10 Conſenſum exigi poſt electionem perfectam, an repugnet iuri.
11 Conſuetudo, qua reſtringitur eligendi libertas an valeat.
Conſuetudo quod quis eligat de certo loco, valet.
12 Eligendi poteſtas quando tollitur eligere habentibus.
13 Eligentium libertas poteſt reſtringi ſuperiorum mandato. 17.
14 Conſuetudo inducta ex actu nullo non valet.
15 Conſuetudo non preſcripta non valet.
16 Nominatio ſola non tribuit ius nominato.
18 Electio legitime facta concernit principaliter duo.
19 Eligẽtes diligẽter inquirere debent de modo ⁊ perſona eligendi.
20 Eligentes non poſſunt deſiſtere prima electione, ⁊ ad ſecundam procedere. 23.
21 Eligentes non procedunt ad ſecundam electionem prima inualida. 24.
22 Eligentes prima electione non caſſata poſſunt ad ſecundam procedere.
25 Electores variare non poſſunt, niſi prima caſſata.

1 Cum terra. ❡ † Non valet conſuetudo, per
quam ad alterius voluntatem
collegium debet ſibi prelatum eligere. h. d. Sunt tres
partes. In prima deciſum exordium. In ſecunda nar
ratio. In tertia ibi: quia agitur. prouiſio, que tria facit. Primo
cauſam reddens, damnat conſuetudinem. Secundo ſtatuit, ⁊ ſta
tutum declarat. Tertio permittit, et permiſſionem determinat.
2 Secunda ibi: ſtatuentes. Tertia ibi: quo facto. ❡ † Not. primo qđ
non valet conſuetudo, per quam ius prouidendi eccleſie de prela
to reſtringitur ad vnum modum tantum. Nam de iure eccleſie col
legiate, aut conuentuali poteſt prouideri per modum electionis,
poſtulationis, ⁊ nominationis, q; poteſtas hec reſtringatur ſolũ
ad nominationem: hic modus, ⁊ hec conſuetudo damnabilis eſt, ⁊
maxime quando electio nominatorum dependet a poteſtate laici,
⁊ quando a ſuperiore dependet poteſtas non eligere alterum no
minatorum, ſed vtrunq; repellere: quod bene not. Statuta ergo ſi
fierent in eccleſia, qđ non poſſet eccleſie prouideri, niſi per viã no
3 minationis, aut poſtulationis, non valent. ❡ † Not. ſecundo qđ de
iure poteſtas eligendi eſt, ⁊ debet eſſe libera in perſonã conuentus
vel collegij, de cuius electione prelati agitur. Et not. quod nõ va
let conſuetudo, per quam diſponitur quod remanente electione in
collegio, illa electio dependeat, ⁊ eius validitas, ⁊ admiſſio ex pote
ſtate alterius: ⁊ ſic cõſuetudo detrahens libertatem electionis, vt
electionis effectus non dependeat ab arbitrio eligentiũ, tanq; con
tra ſubſtantiam electionis, nõ valet. Actus enim electionis, alias
electiuus liber debet eſſe in eligente, dato hoc qđ actus electus ele
ctiuus ſit in eo. Si detrahatur libertas, vt ab eligente effectus ele
ctionis nõ pendeat, detrahitur ſubſtantia electionis: ⁊ ſic non va
let cõſuetudo. Unde ſicut proteſtatio facto contraria, ſeu ſubſtan
tie facti factũ vitiat: de conſti. cum M. ſic cõſuetudo ſubſtantie fa
cti, detrahens non valet. Sic dicit lex, Si lego vſumfructũ, detra
cto vſu, nihil valet legatum: vt. l. per ſeruum. ff. de vſu ⁊ habita. ⁊c.
cum ſi. ⁊ ſic conſuetudo, que actum preſupponit, ⁊ tendit ad detra
ctionẽ ſubſtantialis actus, vt ſibi contraria, ⁊ inconſtans nõ valet.
vt patet de conſue. c. ij. li. vj. Sic ⁊ in ſentẽtia hoc eſt cõtra ſubſtan
tiam qđ iuriſdictio, ⁊ cognitio ſit iudicis, ⁊ ſententia omnino pen
deat ex alieno arbitrio: de conſue. ad noſtrã. ſic ⁊ in alijs actibus.
4 ſ. de poſtu. prela. bone. ver. nec nocebat. ❡ † No. tertio qđ nomina
tio, ⁊ proceſſus pro vno ad electionẽ, vt valeat, debet fieri patẽter:
alias non valet. Sic debet intelligi. c. bone. ſupra de poſtu. prela.
5 ❡ † No. incidenter qđ is dicitur habere plenariam poteſtatem in
actu, a quo depẽdet ſubſiſtere, vel deſiſtere actus. Quod not. quia
quãdoq; per ſtatuta datur plenaria poteſtas aliquibus, circa bo
6 num ſtatum, vel abundantiam, ⁊ circa clericorũ regimina. ❡ † No.
adhuc incidenter qđ illa conſuetudo, illud ſtatutum, ille actus, ⁊ il
lud pactũ dicitur contra libertatẽ eccleſiarum, per que in aliquo
circa competentia, etiam de iure cõi, libertas, natura actus, vel de
iure cõpetens, in aliquo reſtringitur, vel ex toto tollitur. Qđ not.
q; non dicitur fieri contra libertatẽ eccleſiarum ſolũ quando re
ſtringuntur illa, in quibus eccleſia hz priuilegia, imo ⁊ in cõpeten
tibus de iure cõi, contra Bar. in. l. omnes populi. ff. de inſti. ⁊ iure.
7 ❡ † Not. primo ex ver. ſtatuentes. qđ de iure in cõuentualibus ec
cleſijs forma in electionibus eſt ſeruãda: ſed an illa, de qua. j. eo. q;
8 propter. dicetur ibi. ❡ † Not. ſecundo qđ eligentes prius habent
diſponere de loco: ⁊ ſic videtur qđ locus electionis faciende ſit de
ſubſtãtia. Et ex hoc no. qđ debent actus capitulares expediri per
congregatos in vnum locũ. Ad hoc. j. eo. in Geneſi. Scđo debent
gratiã inuocare Spũs ſancti: ⁊ ſic videtur qđ hoc ſit vnũ de ſub
ſtantialibus. Dicetur. j. eo. q; propter. Tertio debẽt perſonas, in
quibus dirigunt oculos, nominare, ⁊ ſuper ipſis poſſunt habere,
9 ⁊ debẽt tractatũ, ⁊ deliberationẽ. ❡ † Not. tertio ſm, qđ intelligo
decre. qđ vbi pẽdẽte ſcrutinio eligentes perpẽdunt ſe peccaſſe, aut
in forma, aut in electi perſona, poſſunt iterare ſcrutiniũ, ⁊ variare.
Ex quo notandũ eſt ad actũ electionis proceſſum: ⁊ ſic nõ ſunt pri
uati, nec etiam cadunt in penã priuationis, donec ſit deuentũ ad
finalẽ ⁊ extrinſecum actũ electionis. Ad hoc de elec. perpetuo. lib.
vi. ⁊ ſic millies etiã poſſunt variare. donec eccleſie vacãti ſit de pa
10 ſtore puiſum. ❡ † No. quarto qđ cõſenſum exigi, vel volũtatẽ, etiã
laici, poſt electionem perfectam, nõ repugnat omnino iuri, ⁊ exigi
põt, dum tñ poſt electionẽ perfectam, ⁊ taliter qđ nõ pendeat vali
ditas electionis a poteſtate eius, qui hz conſentire: ⁊ ſic conſenſus,

vel ſolennitas requiſita poſt actum,nunquã videtur eſſe de actus
ſubſtantia,ſed ad bene eſſe:⁊ ſic exigitur hic.Hic tangit vnum re-
pugnans ſubſtantie huius actus eligendi:qui cum certo modo
prout repugnantia detrahitur,permittitur,ſcilicet conſenſus al-
terius.Secundo tangunt quedam,que ad electionem exiguntur,
11 quedam etiam circa illam permiſſa.¶†Ad primum videtur qđ
12 valeat cõſuetudo,per quam reſtringitur libertas eligendi.†Nam
valet conſuetudo quod quis eligat de certo loco.de conſue.cum di
13 lectus.de reſti.in integ.c.ij.⁊ de verborum ſigni.abbate.†Item et
quandoq; in totum tollitur poteſtas eligendi habentibus elige-
14 re:vt.lx.di.c.ij.ne ſe.va.c.ij.†Item quandoq; ipſi eligentes,⁊ manda
tum ſuperiorum reſtringit libertatem,vt eligant cum conſilio,et
15 illud habent ſequi:de elect.cum in veteri.†Solu.Quidam dicunt
quod cauſa nullitatis cõſuetudinis ſurrexit hic:quia patriarcha
requirebatur vt laicus:de iure pa.cum dilectus.†Alij,quia non
16 erat preſcripta conſuetudo iſta:ideo non valet:arg.ſ.de conſue.c.
fin.Alij,quia iſti duo eligebantur,vnus poſt alium:⁊ hec conſue-
tudo non valebat,quod de iure vni iam queſito alter eligatur.
Nec obſtat.ſ.c.ſacroſancta.quia ibi erat ſola nominatio.¶Alij
quod hic vitiabatur conſuetudo ſolum quo ad regem.Tu dic qđ
quandoq; ſtante poteſtate eligendi mandato ſuperioris libertas
reſtringitur,vt habeant cõſilium in ſimul:ſed in deliberatione ſe-
quantur omnino conſilium alicuius:⁊ hic valet electio:quia tunc
hoc non eſt contra ſubſtantiam:quia electio non eſt in eos tantum
ſed etiam in conſiliariũ,qui habet ſecum requiri.Quandoq; ſtan-
te electione in aliquos diſponitur,quod ad alios per conſuetudi-
nem totaliter ſpectat ius eligẽdi:⁊ hoc poteſt fieri:quia quod ius
electionis de vno ad alium integre transferatur,hoc nõ repugnat
alicui actui electiuo,nec eſt cõtra eius ſubſtantiam,licet repugnet
iuri communi:⁊ conſuetudo cum ſuis comitibus bene poteſt con-
tra ius,aut preſcriptio contra conſuetudinem:de conſue.cap.fin.
17 ¶†Quandoq; ſtante iure eligendi in aliquos diſponit conſuetu-
do quod fiat electio de aliqua certa eccleſia,⁊ ſic paſſiue reſtringi-
tur electio:⁊ tunc aut a principio ipſi ſic ſe reſtringerunt:⁊ poteſt
fieri hec reſtrictio ſuperioris mandato:vt patet de appella.conſti-
tutus.Ibi in virtute ſpiritus ſancti mandatur vt eligant vnum
de duobus,in quem verterunt oculos in tractatu.Quandoq; ſo-
lum hoc diſponit conſuetudo reſtringendo paſſiue ius electionis
ad certum locum:⁊ ad hoc hec fieri poteſt:quia non omnino tolli-
tur libertas eligendi:poterunt enim arbitrium habere in eligen-
do de illis.Et nõ obſtat ſi dicatur:pone quod ibi non ſit niſi vnus
neceſſario cogeretur illum eligere.Reſpondeo,quod hoc nõ ope-
ratur conſuetudo,ſed caſus:ideo per hoc conſuetudo non eſt irra-
tionabilis.Sic poſſet contingere,niſi eſſet omnino libera.quod in
mundo non eſſet niſi vnus habilis.Quandoq; ius electionis ſtat
in aliquos:⁊ cum hoc diſponit conſuetudo quod ipſi eligant,⁊ qđ
facta electione effectus dependeat a poteſtate alterius:⁊ hoc repu-
gnat ſubſtantie electionis:quia actus electiuus vt ordinatur a li-
bero arbitrio eligentis debet eſſe liber reſpectu effectus ⁊ finis:
hic autem non eſt liber:imo omnino eſt ſeruituti ſubiectus,cum
ſubſiſtere dependeat a poteſtate alterius.¶Quandoq; conſuetu-
do diſponit quod electio fit in perſonas eligentium,cum ad bene
eſſe exigatur conſenſus alterius,etiam laici:⁊ ſic poſt electionem
valet conſuetudo:quia non caderet exactus,vt ſubſtantialis con-
ſenſus:ſed ante electionem idem,dummodo non exigatur,vt ne-
ceſſarius,⁊ vt de ſubſtantia,ſed vt ad bene eſſe.An autem hoc poſ
ſit inducere conſuetudo,vt ex conſenſu laici pendeat reprobare
ipſam electionem:dic.Aut conſuetudo relinquit in libero arbi-
trio reprobationem:⁊ ſiue poſt,ſiue ante exigatur,non valet con-
ſuetudo.Aut relinquit c.ſtationem electionis in conſenſu eius
diſtricto vt poſſe contradicere cum cauſa,valet electio.Sic intel
ligo hic notata,⁊ de conſuetu.cum dilectus,ſecundum docto.⁊ de
18 elect.quod ſicut.¶†Venio ad ſecundum,hic eliguntur duo.Pri-
mo,quod congregentur in vnum:⁊ hoc rationabiliter.quia actus
capitularis eſt:ideo conſenſus non debet eſſe ſingularis.de elec.in
Geneſi.in capitulo eam te.de reſcriptis.de conſtitut.cum omnes.
de conſuetu.cum conſuetudinis.⁊ patet de poſtu.bone.Secundo
dicit quod exigitur locus.De hoc dic vt dicit tertia gloſſ.quod
aut conſuetudo diſponit de loco:⁊ ſeruanda eſt:ſi tamẽ fieret alibi
de conſenſu capituli,per hoc non vitiaretur electio.Aut nihil diſ
ponit conſuetudo,⁊ de iure,⁊ de conſuetudine generali facienda
eſt electio in loco eccleſie,cui preficiendus eſt eligendus,aut in ca-
pitulo,vbi alia capitularia tractantur.Si tamen alibi fiat,dum-
modo locus ſit honeſtus,non vitiatur electio:vt patet.ff.de iuſti.
⁊ iure.l.penultima.ff.de arbitr.l.Celſus.non tamen fieri debet in
loco inhoneſto:quia non in lupanari,coquina,vel taberna.ff.de ar
bitra.l.Celſus.De iſta materia aliquid infra.de elect.quia pro-
19 pter.¶†Venio ad tertium circa permiſſa eligentibus:⁊ dicit hic
tex.quod ipſis permittitur vt adhibeant diligentiam:vt ſi in mo-
do,aut in perſona fuerit peccatũ,tandem adhibeant diligentiam,
20 quandiu eccleſie plene ſit prouiſum.¶†Oppo.tum quinta gloſ-
ſa quod non poſſint variare eligentes faciendo ſecundam electio-
nem:Aut enim prima valuit:⁊ non poſſunt ad ſecundam proce-
21 dere,prima caſſata.ſupra eodem.conſiderauimus.†Aut prima
non valuit,vel hoc fuit propter vitium electi,⁊ eligentes priuati
ſunt poteſtate eligendi:⁊ ſic non poſſunt eligere.ſupra eodem.cum
in cunctis.Vel fuit peccatum in forma:⁊ ſunt priuandi:⁊ ſic elige-
22 re non poſſunt.de electio.quia propter.¶†Gloſſ.ponit duos in-
tellectus.Ponam ibi tertium.Primus quod hic loquatur de va-
riatione poſt factam electionem,vt ſi male fecerunt,iterato debet
eligere:⁊ iſti intelligunt quando eſt peccatum in forma:quo caſu
electio eſt nulla:valet ergo ſecunda facta illa non caſſata.Et ſic
non obſtat primum contrarium.Vel etiam tenendo quod valeat:
quia forma decreta.quia propter.non habeat locum in talibus,
23 vel nondum fuiſſet inuenta.¶†Dico quod ſecunda poteſt fieri:
intellige prima caſſata,quando ſubeſt vitium:aut modus forme
non annullans ipſo iure:⁊ ſic eligere ⁊ deliberare debent poſt pri-
mam factam de ſecunda facienda demum poſt caſſationem prime
vel ſecunde.Ad idem potes reſpondere quod poteſt fieri ſecunda
prima valida non caſſata:⁊ ſic hi facere non poſſunt.quando pri-
ma veniebat annullanda,⁊ ſecunda fit non pure,ſed conditionali-
ter,ſi prima non habebit effectum:ſicut dicimus in vulgari.quia
ſubſtituitur quis vulgariter,ſi heres primus non erit:et ſi pri-
mus heres erit,ſecundus excluditur.C.de impuberum:⁊ ali.ſub-
ſtitu.l.poſt aditam.ſi primus heres non erit,ſecundus admitte-
tur.Sic ⁊ in caſu noſtro.Quandoq; ſecunda fit pure,⁊ non valet
prima non caſſata.Hoc non placet gloſſ.⁊ merito:quia actus eli-
gendi eſt actus legitimus,non reſpiciens diem,vel conditionem.
Et de hoc hodie caſus in cap.ij.de electio.libro.vj.Dic ergo,ſi te-
nes ipſam validam,vt quia peccatum forme nõ annullet ipſo iu-
re,quod facere poſſunt ſecundam prima caſſata:vel tene quod vi-
tium forme non annullet ipſo iure:tunc valet ſecunda poſt illam:
quia purgare poſſunt.Nec obſtat quod dicitur de capit.quia pro-
pter.quaſi non det formam:quia poteſt intelligi de electione in
conuentuali ad principalem prelaturam:quo caſu habet locum
hec decreta.Vel ſi intelligatur de non principali,intellige talem
fuiſſe defectum,qui annullet ipſo iure,vt ſingulariter forte conſen-
24 ſerunt:⁊ ſic peccauerunt in modo.¶†Poteſt etiam intelligi qđ
peccatum fuit in perſonam electi,⁊ ſecundum veritatem:⁊ de hoc
vitio loquitur tex.vt patet ibi in perſona,⁊c.Nec obſtat ſuſtinen-
do capitulũ cum in cunctis.quia habes intelligere quando elege-
runt ignoranter:et ſic non ſunt priuati poteſtate eligendi:quo ca-
ſu valet ſecunda electio,nec exigitur caſſatio prime:quia fundi-
tus eſt nulla.Secundus intellectus quod loquatur de electione
facienda,⁊ deliberatione in ea,vt ſi in modo,vel perſona circa tra-
ctatum eſt peccatum,poſſunt variare.Et hunc intellectum credo
magis ampliandum:quod ſi peccauerunt in forma,aut in modo,
aut in perſona,aut in iuſtitia,electione pendente,ſcilicet ſcruti-
nio,antequam publicetur,poſſint variare,⁊ reformare quod fece-
runt:⁊ per hoc ceſſant omnino predicta contraria,que loquuntur
de caſſatione ante faciẽda,⁊ de priuatione poteſtatis:quia loquun-
tur quando eſt iam proceſſum ad electionem:vt dicto capitulo.
conſiderauimus.⁊ patet de electio.perpetuo.libro ſexto.
25 ¶†Conclude ergo,ſi volunt electores reformare.quia elegerunt
male,in contractu poſſunt,vt hic,ſecũdum vnum intellectum Si
fecerunt male,adhuc pendente ſcrutinio,poſſunt,vt hic ſecundum
alium intellectum.Si volunt variare quod male fecerunt,poſt
ſcrutinium,aut eo quia peccauerunt in forma,⁊ iuſtitia.⁊ non poſ
ſunt,prima non caſſata:vt.c.conſiderauimus.Aut quia peccaue-
runt in forma:⁊ tunc ſi eſt talis forma,que non eſt ſubſtantialis,
ſed de iuſtitia,idem,vt quia non vocauerunt canonicos.Si eſt ta-
lis forma,que annullet ipſo iure,poſtquam ſunt priuati poteſtate,
non poſſunt.Aut eſt dubium an poſſint purgare penam,de quo
dicetur.ſ.ea.quia propter.Si eſt peccatum in perſona electi,⁊ ipſi
fuerunt ſcientes,non poſſunt illam reformare electionem:vt dicit
glo.niſi de gratia ſint ad hoc reſtituti:vt.ſ.de poſtul.c.ſ.⁊.c.inno-
tuit.Et ſic poteſt intelligi hic ſecundum Inno.⁊ Compo.Si non
ſunt priuati:⁊ tunc aut defectus eſt notorius,vt quis eſt excom-
municatus notorie,vel aliter notorie conſtat:⁊ poſſunt variare,et
alterum eligere.Aut non eſt notorius,ſed dubius:⁊ tunc oportet
quod hoc declarari expectent vt caſſetur:hoc tollere poteſt pro-
pter probabile dubium:igitur non poſſunt aliter eligere.Quod
tamen latius explicabitur.ſ.eodem auditis.vbi pleniſſime hoc vl
timum explicabitur.

1 ¶Electus,confirmatus,non conſecratus quid poſſit.
2 Tuus,ſuus,poſſeſſiua ſunt nomina,quid denotent.
3 Sententie que poſſint ad perſonam dirigi.
4 Clericis non ſunt permiſſa meretimonia.
5 Clericus a laico diſtinguitur ex qualitate veſtis.

6 Mercatoris queſtus eſt turpis reſpectu ad clericum.
7 Contemnere quis proprie dicatur.
8 Electo que imprimantur.
9 Epiſcopo electo que imprimantur.
10 Libera facultas reſtringitur ad facultatem iuris.
11 Manus ſignificat poteſtatem.
12 Papa vbi non poteſt inthronizari, adminiſtrare poteſt.
13 Adminiſtrare in dubio ante inſtallationem an poſſit conſecrati.
14 Confirmationis effectus quo ad electum quis ſit.
16 Adminiſtrare qui non confirmati poſſint.
17 Inſtallatio que ſit, et quando preſumatur inſtallatus.
Poſſeſſio beneficij ex quibus caſibus acquiratur.
18 Confirmatus ex ſola confirmatione non poteſt adminiſtrare.
Epiſcopus de quibus cauſis non poteſt ſolus cognoſcere.
19 Conferre, eſt iuriſdictionis.
20 Confirmatus poteſt iuriſdictionalia.

1 TRanſmiſſam. ¶ †Electus, confirmatus, non conſecratus, poteſt ea, que ſunt iuriſdictionis, licet nõ ea, que ſunt ordinis. Et pertinet Decretalis ad ſecundam partem
rubrice: et ſunt due partes. Conſultatio, et reſponſio. Secunda ibi:
2 reſpondemus. ¶ †Not. ex illo verbo, Tue dioceſis. de illo poſſeſſiuo Tuus, et genitiuo, quod non ſemper notant dominium, ſed
quandoque poſſeſſionem reſpectu alterius iuris. dig. de poſtu. c. i.
3 ¶ †Not. ſecundo quod ſententia ſuſpenſionis, interdicti, et excommunicationis, et omnes ſententie et cenſure poſſunt ad perſonam
dirigi, et promulgari propter delictũ ab homine, ſed proprie promulgatur ex cauſa delicti, ſeu contumacie propter delictum.
4 ¶ †Not. tertio quod mercimonia non ſunt clericis permiſſa, imo
prohibita: et proprie congruit mercatoribus laicis, et non clericis.
5 Ad hoc de vi. et ho. cle. c. ſi. facit ne cle. vel mo. per totum. ¶ †Not.
quarto quod clericus a laico diſtinguitur ex qualitate veſtis: quia
6 veſtes laicorum non congruunt clericis. ¶ †No. quinto quod queſtus mercatoris eſt turpis: quod eſt verum in reſpectu ad clericũ,
ne cle. vel mo. c. primo. ¶ Idem eſt quo ad alios: quia ſine peccato
vix expeditur. xxv. diſt. quales. de pe. diſt. qualitas, et capitulo falſitas. Honeſtum autem lucrum laico conceditur: de dona. inter vir.
7 et vxo. per veſtras. ¶ †No. ſexto quod dicitur proprie contemnere: quia ille deliquit ex contemptu, qui pretendit defectum poteſta
8 tis eius, qui precipit, aut legis, cui ſubiectus eſt. ¶ †No. ex ſecunda parte primo regulam: quia illa, que ſunt iuriſdictionis, imprimuntur in electum per actum confirmationis, exceptis cauſis ma
9 ioribus. ¶ †Secundo no. quod ea, que ſunt ordinis, et conſecrationis, non imprimuntur in epiſcopum, per ſolum actum confirma
10 tionis, ſed expectatur conſecratio. ¶ †Tertio nota ſignificatum huius verbi Liberam habeas facultatem: quia reſtringitur ad facultatem iuris regulatam, et iuſtitia canonica: et ſic per conceſſionem libere facultatis quid agendi, non venit iniuſtum: et ſic dicitur quis habere liberam facultatem, licet ſit exceptum iniuſtum.
11 ¶ †No. de illo verbo Manus, que ſignificat poteſtatem: inde dicitur emancipatus, id eſt, extra poteſtatem poſitus. Quod nota pro illis, qui promittunt quod non exhibet rex manus ſuas: quia intelligitur, id eſt, non exhibet rex poteſtatem.
12 ¶ †In hac decre. agitur de confirmatione ſeu confirmationis effectu. Videamus de eo. Et opp. ſi confirmatio transfert ſolam poteſtatem adminiſtrandi: ergo ſuper vacuo fiet inueſtitura, et inſtallatio. que tamen fieri debet: de offi. archi. vt noſtrum. ¶ Secundo apparet: quia dicit ex. xxiij. diſt. in nomine Domini. quod vbi pa
13 pa nõ poteſt inthronizari, adminiſtrare poteſt. †Tertio, quid plura: videtur quod non ſolum confirmati, imo etiam nec conſecrati poſſunt adminiſtrare ante inſtallationem. xcij. diſt. ſi quis ordinatus. cum capitulis ſeq. ¶ Hic aduertendum, eſt dare cõfirmationem, et eſt dare inſtallationem. Videamus de effectu vtriuſque. Et primo de effectu confirmationis. Secundo concludetur effectus
14 inueſtiture. ¶ Ad primum, quidam ſunt prelati, aut beneficiati, qui confirmantur, aut aliquid loco cõfirmationis accipiunt. Quidam, qui nullam confirmationem expectant. ¶ Primo caſu aduerte ad tres caſus. ¶ Primus, quando conſuetudo nihil diſponit. ¶ Secundus, quando conſuetudo diſponit quod confirmatus non poſſit adminiſtrare antequam inſtalletur. ¶ Tertius diſponit, quod non confirmatus adminiſtret, vbi conſuetudo nihil diſponit. Et hec eſt regula quod confirmatus poteſt adminiſtrare in ſpiritualibus et in temporalibus, in iudicio, et extra, neque ad hunc finẽ eget alia inſtallatione, vel inueſtitura. ſ. de iudi. cũ deputati. et hic et eo. noſti. et c. ſuffraganeis. ſ. eod. qualiter. de transla. prela. c. i. Et hec ſunt vera, etiam ſi de conſuetudine in talibus beneficijs inſtallatio, aut inueſtitura conſueuerit fieri. ¶ Hec limitat vera, niſi ſuper confirmatione pendeat queſtio: vel qui opponitur crimen cum infamia, vel alias nulla pretendatur cõfirmatio. Allegat. ſ. de accuſa. accedens. de dolo. cum olim. et ſic poſſunt intelligi illa capitula. xcij. diſt. Quod credo antequam ſit nactus poſſeſſionem adminiſtrationis. Dic quod confirmatio non tribuit actu adminiſtrationem, ſed potentiam. Hec vera, etiam in beneficijs inferioribus et canonicatibus habentibus adminiſtrationem, etiam ſi ſint, vt dixi, canonici ſuarum prebendarum habẽtes adminiſtrationem. ¶ Quidam ſunt, qui non confirmantur: et in talibus inueſtitura, vel inſtallatio, vel alius actus, per quem transfertur poſſeſſio, habentur loco confirmationis, ſicut inueſtitura, vel inſtitutio, quam recipiunt ab epiſcopo, vel ab alio inferiori prelato, ad quem ſpectat. de conceſ. prebẽ. propoſuit. de his, que ſiunt a maio. parte ca. ex ore. In canonicatibus habentibus adminiſtrationem diuiſam ſufficiunt inſtallatio vel inueſtitura loco cõfirmationis. In canonicatibus aũt, vbi non ſunt diuiſe prebẽde, loco cõfirmationis eſt ſola receptio in canonicum, et quod recipiatur ipſius iuramẽtũ, profeſſio, vel obedientia, vel quod dentur panni altaris, campane, vel aliud ſimile. xxiij. diſtin. acoluthus. et c. ſequenti de maio. et obedi. legebatur. de regulis iuris. c. fina. ¶ Secundus eſt intellectus, quia ex tali confirmatione, vel quod loco confirmationis habetur, conſequitur authoritatem nanciſcendi poſſeſſionem. ff. de acqui. poſſeſſio. l. cum heres. etiam propria authoritate: eſt tamen differentia inter cõfirmatos quo ad poteſtatem adminiſtrandi, et non confirmatos. Sed ſi qui ex ſola poſſeſſione nanciſcuntur poteſtatem adminiſtrandi, vt ex inueſtitura, vel alio actu. Nam confirmati ſi agant nomine eccleſiarum ſuarum, admittuntur, eo quod de confirmatione conſtat, nec poteſt obijci quod iniuſte promoti ſunt: quia omnia authoritate pretoris confirmantis robur accipiunt. ff. quod cum falſo tuto. autho. l. i. et not. in c. nihil. Et ex hoc poſſunt nanciſci poſſeſſionẽ propria authoritate, niſi contradictores habeant: vel etiam eis habentibus contradictores, ſufficit quod doceant ſe cõfirmatos, vt bona ab eis aduocare poſſint: et oportet quod probent ſe confirmatos ab eo, qui habet poteſtatem confirmandi: nõ tamen tenentur docere de iuſtitia cõfirmationum, vel electionum ſed confirmationem: ideo probant, quia poſſidentes bona eccleſie non liberantur aliter ſoluendo, niſi prelatis, vel illis, qui tuitione confirmationum defendantur. Idem eſt de inueſtitura, ex quo de inueſtitura apparet: hic agitur de effectu confirmationis, et proponitur quod confirmatio det liberam facultatem adminiſtrandi. Pro quo declarando videtur quod hoc falſum ſit: quia ſecundum hoc fruſtra fieret inſtallatio, contra id de offic. archi. vt noſtrum. ¶ Et ad idem ſecundo, quia ex diſpenſatione pape conceditur adminiſtratio, quando non poteſt inthronizari. xxiij. diſtin.
15 in nomine Domini. ergo de iure expectat inthronizatio. ¶ †Tertio, quia etiam conſecrati. nedum confirmati, non adminiſtrant antequam inſtallentur. xcij. diſtin. ſi quis ordinatus. cum capitulis ſequen. ¶ Solu. Quedam ſunt beneficia, in quibus exigitur confirmatio, et intercedit: quedam, in quibus non intercedit confirmatio, ſed ſola inueſtitura, aut inſtallatio: quedam, in quibus nulla intercedit inueſtitura, aut iſtallatio in beneficijs, in quibus intercedit confirmatio. Concluſio quod ex ea ſurgunt effectus iſti quia quo ad poteſtatem adminiſtrandi, aduertendi ſunt tres caſus. ¶ Primus, quando conſuetudo diſponit quod etiam non confirmatus adminiſtret. ¶ Secundus, quando conſuetudo diſponit quod confirmatus non adminiſtret ante inſtallationem. ¶ Tertius, quãdo conſuetudo nihil diſponit, vel conſonat quod confirmatus adminiſtret. ¶ Primo caſu, quando conſuetudo diſponit quod non confirmatus adminiſtret. Quidam dicunt quod conſuetudo hoc poteſt, alij contra: quia gratioſa eſſet eccleſijs: de re iudica. cum cauſa. et quia per talem conſuetudinem videtur eneruari bonum obedientie. xcij. diſtin. nulla. et neruus eccleſiaſtice diſciplinę: de conſuetu. cum inter vos. Et hoc tenent doct. hic. et in. c. cum venerabilis. de conſuetu. vbi caſus. et vide de appella. quia nos. ¶ Secundo caſu, quando conſuetudo diſponit confirmatum non adminiſtrare ante inſtallationem: et tunc impeditur virtus confirmationis, vt non poſſit adminiſtrare: ſicut et in alijs in poſſeſſione transferenda operatur conſuetudo: de conſuetu. capitu. ij. ſic et in cauſa impedienda, et in effectu confirmationis turbando operabitur. ¶ Tertio caſu, quando nulla ſubiſt cõſuetudo, et dicit Innocen. quod regula eſt, quod confirmatus ex ſola confirmatione conſequitur ius adminiſtrandi: vt hic, et ſ. c. noſti. ſ. eodem qualiter. de tranſlatio. capitulo. i. Et hoc verum, tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus, et tam in iudicio quam extra: de iudi. cũ deputati. Hec vera etiam in canonicatibus, et alijs beneficijs, in quibus adminiſtracio eſt diuiſa, vt ex tali confirmatione adminiſtrationem cõſequantur. Vbi autem ſunt prebende non diuiſe, tunc quid iuris, dicam infra. Secũdo conſequitur per hanc cõfirmationẽm, quod propria authoritate, abſque quod aliquid aliud doceat, poteſt nanciſci poſſeſſionem rerum, et bonorum et dignitatis, aut beneficij. ff. de acquirenda poſſeſſione. l. cum heredes. Et hoc verum eſt, niſi habeat contradictorem: alias opor

tet quod contradictor doceat de cõfirmatione,⁊ quod ſit facta ab
habente poteſtatem confirmandi:non tamen habet probare de iu
ſticia ſuarum electionum,aut confirmationum.Confirmationem
autem non probat:quia poſſeſſores rerum eccleſiaſticarum aliter
non liberarentur ſoluendo,niſi ſoluant prelatis,aut talibus qui
tuitione confirmationum defendantur.Hec ſunt vera,que de con
firmatione dixi,excepto vno caſu,quando contentio eſt ſuper nul
litate confirmationis,vt quia opponitur crimen cum infamia:de
accu.c.accedens.vel quando contenditur obreptitia:de dolo.cum
olim.de cauſa poſ.cum ſuper.de accu.accedens.⁊.c.ſuper his.⁊ ſic
poſſunt intelligi illa.c.lxij.diſt.Hec vera,quando ad eundem ſpe-
ctat ius confirmandi,⁊ inſtallandi:vbi autem ad vnum prelatum
ſpectat ius confirmandi,ad alium ius inſtallandi,non ſub epiſco-
po:tunc dicit Archidi.quod ante inſtallationem non conſequitur
ius adminiſtrandi.Sic notat Archid.xij.alias.xvj.qđ.ij.in ſum-
16 ma.qđ nota.¶ †Non confirmatus autem regulariter non poteſt
adminiſtrare.Fallit in papa:vt.s.eod.licet.Fallit in vltramonta-
nis.j.eo.nihil.quod intellige vt ibi.Fallit in Ciſtercienſibus,qui-
bus conceditur adminiſtratio ante confirmationem vel benedi-
ctionẽ.de ſupplẽ.ne.prela.c.primo.Fallit in abbatiſſa electa a du-
plo maiori parte:vt in decreta.indemnitatibus.de electione.libro
ſexto.Fallit,quando non confirmatus ſuper poteſtate admini-
ſtrandi habet licentiam,⁊ authoritatem ſuperioris:vt nota.j.de
ſimo.ſicut.Quod dic hodie vt in decre.auaritie.eo.tit.libro ſexto.
¶ Aduerte tamen ꝙ dato quod exercitium habeat per ſolam cõ-
firmationẽ habitu,tamen habet ⁊ ius in ipſa electione.Dicit Jo.
lxiij.diſt.quanto.quod ſequitur.Archi.lxiij.diſt.in nomine Do-
17 mini.⁊.xx.q.j.c.expedit.vij.q.j.ſi quis.† Non obſtat quod dicitur
de inſtallatione:quia illa quo ad poteſtatem adminiſtrandi nõ eſt
neceſſaria.Sed tunc quid operabitur,videbitur.j.Non obſtat.c.
in nomine Domini.quia ibi colligitur a contrario,quod ſine in-
ſtallatione facta in vrbe adminiſtrat:⁊ plures dicit ſe vidiſſe pon-
tifices Romanos adminiſtraſſe ante ingreſſum vrbis.Ad alia.c.
reſponſum eſt.s.vt ibi dicit quod non habet eis confirmatis ad-
miniſtrationem eccleſiarum,quas prius dimiſerũt.¶ Dicebam
ſecundo principaliter quod quedam ſunt beneficia,in quibus non
intercedit confirmatio,intercedit tamen inſtallatio,aut inueſtitu-
ra:⁊ tunc talis actus ſubrogatur loco confirmationis.Unde in
prebendis diuiſis talis inueſtitura,ex quo habent adminiſtratio-
nem,tribuit ius adminiſtrandi.In prebendis non diuiſis ſufficit
in canonicum receptio:⁊ loco confirmationis eſt,quod recipitur
eius iuramentum,profeſſio,⁊ obedientia:vel quod dantur panni
altaris,campane,vel aliud ſimile.xxiij.diſt.acoluthus.⁊.c.ſeq.de
maio.⁊ obe.legebatur.Et hec vera ſiue talis inueſtitura recipia-
tur ab epiſcopo,ſiue ab alio quocunqꝫ prelato habente ad hoc po-
teſtatem.¶ Dicebam tertio,qđ quidam ſunt beneficiati,qui non
expectant inueſtituram,vel inſtallationem,aut confirmationem:⁊
tunc iſti nanciſcuntur poteſtatem adminiſtrandi ex ſolo habitu
poſſeſſionis.Eſt tamẽ differentia inter ipſos beneficiatos,vel qui
habent inueſtituram loco confirmationis,⁊ alios,qui nec confir-
mationem habẽt,nec aliquam inueſtituram loco confirmationis:
quia premiſſi confirmati,vel habẽtes inueſtituram admittuntur
nomine eccleſiarum ſuarum,ex quo de confirmatione conſtat:nec
poteſt obijci quod ſint iniuſte promoti:quia confirmatione ⁊ tui-
tione pretoris omnia roborantur.ff.quod cum falſo tut.authore.
l.j.⁊ no.j.eo.nihil.⁊ oportet quod ſi contradictores habeant,quod
doceant ſe confirmatos,⁊ ab eo,qui habeat poteſtatem cõfirman-
di.Alij vero,qui nec confirmantur,nec inueſtiuntur,non habent
neceſſe probare,niſi ſolam poſſeſſionem:quod eis ſufficit.ff.ſi vſuſ
fructus pen.l.fundi.C.de peti.hered.l.cogi.Idem in confirmatis,
⁊ inueſtitis,ſi poſſident:vt ex poſſeſſione releuentur a tali onere
probandi:quod nota.Cuius gratia tractat hic Compoſ.de effe-
ctu huius inueſtiture:⁊ finaliter dicit quod quandoqꝫ fit inueſti-
tura poſt electionẽ ab eo,qui habet confirmare,⁊ ſubrogatur loco
confirmationis:⁊ hec non tranfert poſſeſſionem:quia ſatis fatiga
tur in transferendo iure.Quandoqꝫ fit nulla precedente collatio-
ne,vel electione:⁊ hec habet vim collationis,dummodo inueſtiẽs
habeat poteſtatẽ conferendi:⁊ adhuc per hanc nõ transfertur poſ
ſeſſio eadẽ ratione.Aliqꝫ fit inueſtitura de bñficio iam collato,vt
per pannos altaris,funes campanarum,vel alio modo ⁊ tũc ſi ſit
in re abſenti,non transfertur adhuc poſſeſſio:ſi ſit in re preſenti,⁊
alius eſt in poſſeſſione:⁊ adhuc nõ transfert poſſeſſio:qꝛ per tales
actus non priuatur poſſidens poſſeſſione ſua.Unde ille nanciſci
non poteſt,niſi quãtum inueſtiens poſſidet,⁊ occupat.ff.de acqui-
ren.poſſeſ.l.quod meo.in ſi.Et hoc verum,niſi iuſto iuſſu pretoris
precedente ſententia priuatus ſit:quia ſicut inueſtitus tũc incipit
poſſidere,ſic priuatur poſſidens.ff.de dam.infecto.l.damni.§.non
ſolum.ff.ſi ex noxa.cauſa aga.l.ij.in ſin.Si fiat in re preſenti,⁊ va-
cante:ſic acquiritur poſſeſſio.Si fiat in re abſenti per biretum,vel
annulum,de eccleſia,vel dignitate,vel beneficio inueſtitura,nō-
dicum aut nihil operatur:quia per ipſam non datur poſſeſſio:de
his,que ſi.a ma.parte ca.ex ore.nec proprietas,que iam data erat
18 per collationem:vide de reſtit.ſpo.in literis.¶ †Uenio ad caſum
exceptum hic,vbi dicitur quod non poterit confirmatus illa,que
maiorem exigunt diſcuſſionem:que ſunt iſta,que non poterit ex
ſola confirmatione.Dicit Innocen.quod videntur cauſe crimina
les clericorum:circa que dicit.Aut ſolum vult de cauſis crimina-
libus cognoſcere:an poſſit.Hic dicit Inn.quod quedam ſunt cau
ſe,que intendũtur ad finem degradationis,⁊ cum hoc vult actua-
liter degradare:⁊ non pōt ſolus confirmatus.xv.q.vij.felix.Que-
dam ſunt cauſe,que de crimine intenduntur criminaliter.Innoc.
dicit quod poterit audire criminales:quia tales audire non eſt or
dinis epiſcopalis.Quod patet:quia eas audit presbyter ex dele-
gatione.50.diſt.ſtudeat.⁊ quilibet ordinarius merum habens im
perium.ff.de iuriſdictio.om.iudi.l.iij.Hoc etiam placet Hoſtien.
licet rationes,non placeant:in quibus non inſiſto.Quedam ſunt
cauſe criminales,que intenduntur ad finem depoſitionis:⁊ tunc
aut vult eas tractare,⁊ deponere a beneficio:⁊ poteſt:quia in ea
non eſt neceſſarius numerus epiſcoporũ.xv.q.vij.in ſumma.Aut
vult de cauſis cognoſcere,⁊ ab officio deponere:⁊ doc.dicunt quod
non poteſt,etiam minimorum clericorum:quia non poteſt eos or-
dinare:ergo nec deponere.Aut,vult cauſas criminales audire,
non ad finem vt pronuntiet,ſed ſolum vt cognoſcat vbi venit de-
poſitio imponenda,⁊ poſtea deponat alius,vel ipſe,quando erit
conſecratus:⁊ tunc aliqui tenent quod non poteſt:quia de qua re
cognouit,⁊c.Hoſti.dicit quod poteſt audire.iij.q.vj.quamuis.⁊.c.
dudum.Ratio,quia cum cauſa criminalis duret per biennium,et
ipſe intra breue tempus ſit conſecrandus:vt.s.eo.cum in cunctis.
poterit ad tempus cognoſcere,⁊ pronuntiare,cum erit conſecra-
tus.Aut cognoſcit de cauſa ad finem vt pronuntiet degradandũ,
vel deponendum:⁊ dicit Hoſti.quod poterit,quamuis degradare
non poſſit.Allegat in ſimili.ff.de dam.infec.l.iiij.§.diuus.ff.de re
iudi.l.a diuo Pio.ff.de offi.eius,cui man.eſt iuriſ.l.pen.§.vt poſ-
ſeſſio.⁊ ſententia lata per confirmatum ad petitionem confirmati,
poterit per vicinos epiſcopos degradari,ſicut ⁊ ordinari.s.eo.ſuf
fraganeis.Sic intelligitur.xxv.q.vij.ſacerdotibꝰ.⁊.c.epiſcopus.
tamen in examinatione aderit epiſcoporum preſentia:de quibus
19 eadem.qđ.ſi quis.⁊.c.felix.⁊.c.ſeq.¶ †Ultimo glo.querit,que ſint
ordinis,⁊ que ſint iuriſdictionis:vide eam,quia ſatis eſt clara:et
inter cetera notat quod conferre,dicitur iuriſdictionis:dixi ſupra
20 de conſuetudine.cum dilectus.† Et aduerte quod id,qđ dicitur
hic,iuriſdictionalia poteſt confirmatus:quia hoc eſt verum,ſiue
ſpectent ordinario iure,ſiue accidentaliter.de foro compe.verum.
Antonius de Butrio.

1 ☞ Electioni de ſe facte renuntians,non appellat ne alius eli-
gatur.
2 Monachus poteſt agere pro iure ſue electionis in iudicio.
3 Sententia eſt ferenda inſtante parte.
4 Iudex ſupremus,poteſt cõpellere partem ad componendum.26.
5 Renuntiatio facta ab inuito metu reuerentiali an valeat metu il-
lato ab eo a cuius libera poteſtate pendebat priuatio iuris.
6 Pactum ſuper iure ſpirituali an valeat.
7 Pluralis eſſe poteſt quis ex diſpenſatione.
8 Prioratum ad vitam poteſt papa concedere.27.
9 Poſſeſſio prioratus cadit in monachum.
10 Poſſidetur etiam corpus a beneficiato.
11 Pacto non ſeruato ſuper iure ſpirituali non datur regreſſus.
12 Beneficium renuntianti non reintegratur ius eiuſdem beneficij.
13 Monachus poſſidet prioratus,⁊ cuſtodiam eccleſie.
Monachus pro poſſeſſorio agere poteſt.
14 Appellans,cui non intereſt appellare,non auditur.
15 Sententiari poteſt ſuper iure incidenter deducto.
16 Literis capituli creditur in negotio ſibi commiſſo.33.
17 Actus pro iuſtitia quando preſumatur.
18 Preſumptio tollitur per preſumptionem efficatiorem.34.
19 Opponere ſeu allegare aliquid,non ſufficit,niſi probetur.
20 Interdictum prout ad hominẽ refertur,idem eſt quod ſuſpenſio.
21 Iudex ex deductis nõ habet ſemper negotium plene inſtructum.
22 Electores ſuſpenſi pendente ſuſpenſione eligẽtes,non priuantur
eligendi poteſtate.
23 Renuntiatio per metum ab initio abſolute facta non valet.25.
24 Iudex ſupremus in quibus ſupplere poſſit.
25 Iudicare poteſt prelatus inferior ex occultis.
28 Clauſula Rato manente pacto quid operetur.
29 Appellatio per ius non habentem,quare admittatur.
30 Sententia ſuper quibus debeat proferri.32.
31 Sententia non poteſt ſuper vno articulo pronuntiari per par-
tes.
32 Actore non probante reus abſoluitur.

Cum inte

1 CUm inter R. ¶ † Qui renuntiat ele-
ctioni de ſe facte, appella-
re non poteſt ne alius eligatur: ⁊ electio facta a ſuſpen
ſis, ⁊ de ſuſpenſo, non tenet. h.d. ¶ Primo narrat fa-
ctum. Secundo diffinit articulum, de quo cõſtabat, ibi: nos. Ter-
tia ibi: ſane. illum, de quo non conſtabat, diffiniendum committit.
¶ Caſus. Vacante abbatia Fuſtaren. duo in diſcordia fuerunt
electi: quidam R. ſenior, ⁊ quidam R. iunior: vel fuit ſolus R. ſe-
nex electus. Alii, inter quos R. iunior erat caput, ſe opponebant
electioni facte de R. antiquiori. Quomodocunq; queſtio fuit de-
lata ad papam, ⁊ queſtione diu agitata, papa non videns qđ bene
poſſet ſententiare, ⁊ forte videns ſcandalum ſi R. ſenior admitte-
retur, vel noſcens ante malum occulte, de quo non poterat pronū
tiare: dum predictus R. ſenior de iuris rigore confideret, petiit a
papa cum inſtantia ſententiam proferri. Papa eum ad compo-
nendum coegit inuitum, ſub hac forma, vt reciperet cuſtodiam, ⁊
prioratum, donec viueret poſſidendos, ⁊ renuntiaret abbatie vel
iuri electionis: ⁊ ſic fecit recepto prioratu, ⁊ cuſtodia de manu pa-
pe: tandem veniens ad partes volens habere poſſeſſionem tam
cuſtodie, quã prioratus, aduerſarii eum troconice verberauerunt:
qui tandem manus euadens eorum ad ſedem apoſtolicam appel-
lauit, ne aliquem in preiudicium eius eligerẽt: legatus qui in par-
tibus erat, propter hoc, ⁊ alios exceſſus, ſuſpendit monachos, et
monaſterium interdixit: ipſi, eo non obſtante, celebrauerunt diui-
na, ⁊ R. iuniorem in abbatem elegerũt: ⁊ epiſcopus munus bene-
dictionis impendit. Ob hoc orta eſt iterũ queſtio inter R. iunio-
rem, ⁊ R. ſeniorem coram papa Innocentio, et petebat R. ſenior
electionem R. iunioris caſſari: factis hincinde probationibus et
aliis, propter tria, vel quatuor, concludebat R. ſenior intentum
vt electio caſſaretur. ¶ Primo, quia fuerat ante electus, ⁊ renun-
tiatio per eum facta ei non preiudicabat, eo quia ſibi pacta nõ fue
runt ſeruata. ¶ Secundo, quia appellatione per eum interpoſita
pendẽte dicta, fuerat electio facta ex dicta cauſa, ne eligeretur, in-
terpoſita. ¶ Tertio, quia de ſuſpenſo, ⁊ a ſuſpenſis: quia ex dicta
cauſa lata erat ſententia interdicti, ⁊ ſuſpenſionis in eos, de quo
conſtabat per literas capituli Conſtantien. His per partem ad-
uerſam reſpondebatur quod nullum ius habebat, quia renuntia-
uerat ſimpliciter, ⁊ abſq; aliquo reſpectu. Secundo non poterat
per hoc conſequenter appellare, quia ſua non intererat. Tertio,
quia de interdicto nõ cõſtabat niſi per literas illas teſtimoniales
preſumptionem faciẽtes: ⁊ hec preſumptio elidebatur altera, quia
epiſcopus munus benedictionis impenderat iuniori: quod veri-
ſimiliter non feciſſet, ſi ſibi interdictum fuiſſet. Et ſic concludeba-
tur, nullum fuiſſe interdictum: ⁊ ſic illa preſumptio per alteram
confundebatur. Papa quia non conſtitit ſibi an eſſet irritanda,
non irritauit ſed predictum R. a proſecutione appellationis re-
pulit, eo quod ſua non intererat: ⁊ appellantes non ſolent audiri,
niſi ſua interſit: ⁊ cauſam cõmiſit mandans delegato, quod ſi con-
ſtiterit electionem factam a ſuſpẽſis, omnino illam caſſaret, ⁊ poſt
ſatiſfactionem condignam ſuſpẽſione relaxata, perſonaliter man-
2 dat qđ de perſona idonea electio conſulatur. ¶ † No. primo quod
monachi licet non proprie poſſint habere proprium, poſſunt tamẽ
agere in iudicio pro iure ſibi ex electione ad dignitates queſito: et
3 ſic hoc iure exercitio ſunt capaces. ¶ † Secundo nota quod ſen-
tentia eſt ferenda demum inſtante parte: ⁊ ſic iudex in ſentẽtia diſ
finitiua non ſupplet ex officio, quantumcunq; ex actis ſibi conſtet
4 quomodo debeat iudicare. ¶ † Tertio nota quod ſuperior com-
pellit, coram quo litigatur, quãdoq; inuitum ad componendum.
quod intellige ſpeciale in papa: alias debet hortari compoſitio-
5 nem, non conſtringere: de tranſactio. c. fina. ¶ † Quarto not. quod
valet renuntiatio facta ab inuito, quando ius tollitur totaliter,
etiam ſine cauſa, dependet a poteſtate metum inferẽtis: talis ergo
metus reuerentialis non vitiat renuntiationem, vel actum etiam
6 a libera voluntate pendente. ¶ † Not. quinto quod compoſitio ſu-
per iure ſpirituali, vt detur ſpirituale pro ſpirituali, valet autho-
7 ritate ſuperioris, ⁊ maxime pape: ad hoc. de preben. niſi. ¶ † Not.
quod ex compoſitione poteſt quis eſſe pluralis abſq; diſpenſatio-
8 ne alia: quia videtur cum eo diſpenſatum. ¶ † Not. quod papa po
9 teſt concedere prioratum ad vitam. ¶ † Not. quod poſſeſſio prio-
ratus cadit in monachum: ⁊ per hoc apparet quod poteſt agere
10 poſſeſſorio. ¶ † Et not. quod a beneficiato etiam corpus poſſide-
11 tur. ¶ † Not. ſexto quod non ſeruata tranſactione, id eſt compoſi-
tione ſuper iure ſpirituali, non datur regreſſus ad ius renuntia-
tum. Et ſic vbi implendum eſt ex altera parte, non poteſt reſpe-
ctiuari ad ius renuntiatum per alterum; nec ius renuntiatum po
teſt reſpectiuari ad implendum per alteram, non poteſt ſeruata
tranſactione, tanquã renuntiatio ſit libera, propter defectum im-
12 plementi, non datur regreſſus ad ius renuntiatum. ¶ † Nota ſe-
ptimo quod non ſeruata compoſitione, non integratur ius renun
tianti beneficium, quando deuentum eſt ad implementum facti,
vel prouiſum eſt renuntianti, ita quod poteſt conſequi implemen-
13 tum. ¶ † Nota ex verſicu. attendentes. quod monachus poſſidet
prioratus, ⁊ cuſtodiam eccleſie: et ſic capax eſt poſſeſſionis. Per
quod apparet quod ipſe poteſt agere poſſeſſorio. De quo. de accu
ſa. olim. ſupra de reſcriptis. cum dilecta. ⁊ quod beneficiatus cor-
14 pus eccleſie dicitur poſſidere. ¶ † Not. ſecundo quod non audiun
tur appellantes, quorum non intereſt. Ad hoc. ii. queſtione ſexta.
15 non ſolent. de his, que fiunt a ma. parte ca. ex ore. ¶ † Nota tertio
quod ſuper cauſa quandoq; pronuntiatur, ⁊ ſuper iure incidenter
deducto, ſeu emergente: de quo hic per Innocen. dicendum, vt di-
cit glo. de or. cog. c. i. Et nota quod non valet appellatio, que ordi-
natur ad defenſionem iuris, nulli autem renuntianti. Ad hoc. ſ. c.
16 cum nobis. ¶ Ex verſi. ſane. ¶ † Not. primo quod literis capitu-
li vt authenticis fides adhibetur: ⁊ hoc quo ad preſumptionem
tantum. ¶ Not. bonum tex. pro materia de proba. poſt ceſſionem.
17 ¶ † Nota ſecundo quod pro iuſtitia actus preſumitur quo ad lo-
cum, ⁊ quo ad ius procuratoris, etiam quando actus extraiudicia
lis eſt, vt benedictio: ⁊ vide de eo, qui furtiue ordines re. ca. primo.
18 ¶ † Nota tertio quod vbi intentio opponentis ſola fundatur ſu-
per preſumptione, illa tollitur per oppoſitam preſumptionem: et
ſic preſumptio tollit preſumptionem, ⁊ damnum occurrit probare
19 debenti. ¶ † Nota quarto quod non ſufficit regulariter aliquid
20 allegare, vel opponere, niſi probetur. ¶ † Nota quinto quod inter
dictum prout ad hominem refertur, idem eſt quod ſuſpenſio. Vi-
debis quandoq; iura promulgare interdictum: quid illud impor-
21 tet, habes hic. ¶ † Nota ſexto quod quandoq; per partes pronun
tiatur, etiam in eodem negotio, quando plures cauſe concurrunt
ad deciſionem vnius negotii, ⁊ de vno conſtat, ⁊ de alio non poteſt
ſtatim conſtare. ¶ Nota quod vbi iudex ex deductis ad curiam
non habet negotium plene inſtructum, non per hoc quia pars, cui
incumbit onus probandi, damnatur: ſed ſi videat partem poſſe
probare cauſam extra curiam committit, etiam ſi in curia aſſum-
pſit probationem, ⁊ probauit, ſed eius probatio eſt reprobata: vel
quando confidit de probatione. Et ſic regula, que dicit, Actore
non probante, ⁊c. habet locum, quando actor eſt preſens, et cauſa
tractatur in loco, vbi debet eſſe veriſimiliter prompta probatio, ſi
qua eſt. Vbi autem cauſa tractatur in curia, ⁊ in loco, vbi veriſi-
militer non eſt prompta probatio, per hoc, quod cui incũbit onus
probandi, non probet, ſtatim non eſt contra eum ferenda ſenten-
tia, imo negotium eſt committendum, ex quo extra curiam pro-
22 bare confidit. ¶ † Nota quod propter electionem a ſuſpenſis fa-
ctam pendente ſuſpenſione, ipſi non priuantur poteſtate eligendi.
¶ Primo habemus renuntiationem, ⁊ compoſitionem factam
inter R. ſeniorem, ⁊ iuniorem. ¶ Secundo, appellationem R. ſe-
nioris, quia nõ intereſt, reiectam. ¶ Tertio, examinationem pro-
23 bationis interdicti. ¶ Quarto, commiſſionem. ¶ † Veniamus
ad compoſitionem. Primo, compoſitioni obuiat prima glo. quia
fuit facta ab inuito: ergo rata eſſe nõ debet: vt in toto titulo, quod
metus cauſa. Solu. Dicit Innocen. quod coactio fuit conditiona
lis, non abſoluta. Certe ⁊ conditionalis parit actionem: quod me-
tus cauſa capitulo fina. Vel hoc fecit papa propter mala, que ſcie
bat de illo, que probari non poterant: quo caſu hoc alteri non li-
24 cuiſſet, quam pape. ¶ † Nota quod papa poteſt inter partes in
beneficialibus ſupplere de his, que ſcit vt homo, ad impediẽdam
promotionem, quam facere habet, ⁊ poteſt in beneficialibus, quo-
rum poteſtas in eo libera eſt, ⁊ ſecundum conſcientiam iudicare.
25 ¶ † Sic videmus quod prelatus inferior quandoq; in impedien-
da promotione iudicat ex occultis: vt in. c. ad aures. ſ. de tempore
ordina. Tu dic quod hic erat timor reuerentialis: non audebat
enim hic contradicere pape: quia talis timor non vitiat actum, vt
patet in. l. i. §. que onerande. ff. quarum rerum actio non datur. et
dicit Innocen. de officio. delega. cauſam. Vel dic quod metus hic
fuit illatus ab eo, cuius libera poteſtate pendebat priuatio iuris:
⁊ talis metus non inficit renuntiationem iuris, ex quo eſt ab illo
illatus, a cuius libera facultate pendebat metum inferre, ⁊ ius au
26 ferre, quod renuntiatur. ¶ † Et ſi queras de papa hunc habuit
compellere: dic quod forte ius ſuum plus vacillabat, quam ius al-
terius, nec poterat ſine magnis ſumptibus finem imponere liti: et
ipſe etiam ſi de iure ſuo diffidebat, debebat cedere liti: vt patet. ſu
27 pra de poſtula. prelato. hone. ¶ † Secundo contra compoſitio-
nem obuiat ſecunda gloſſ. quia prioratus non ſunt ad vitam con-
cedendi: de confirma. vti. vel inutili. capitulo primo. ii. ⁊ capitu.
porrecta. Dic quod non debent promoueri, ex quo ſunt canonice
promoti, ⁊ authoritate pape, ⁊ conſtat per papam prioratum con-
firmatum: de ſtatu monachorũ. monachi. vnde tunc non ſunt ſine
cauſa remouendi. Dic quod quidam ſunt prioratus non manua-
les, qui conceduntur per electionem conuentus: ⁊ tales non debẽt
remoueri ſine cauſa. Quidam ſunt prioratus manuales, qui ad
nutum conceduntur, ⁊ reuocantur: ⁊ tales, ſi non ſunt confirmati
per papam, poſſunt ab illis remoueri: ſi ſunt per papam confir-

mati,dicit hic Innocen. quod ſi abbas eis preciperet vt talia di-
mitterent, nõ debent,nec neceſſitãtur ei parere, cũ quo ad illa ſint
ab illo emancipati. Ad hoc.xvi.q.i.ſi monachus.de reſcriptis.ed o
ceri.alias tamen ſubſunt abbati : de re̾nuntia. ad ſupplicatio-
nem.Hoc idem dicit Inno.de preben.niſi.⁊ ponit Archi.de offic.
ordi.preſenti.lib.vi.de preben.cum ſingula.eo.lib.per Jo.And.in
Nouella. Aduerte tamen,quod licet non poſſint tales ad nutum
remoueri,nec etiam ex cauſa,per quam diſputatur de validitate
conceſſionis facte a papa : ſi tamen ex altera cauſa noua velit,vt
quia deliquerit,vel aliter ipſum poterit remouere,quia adhuc re-
manet ei ſubiectus:dicit Inno.de re iudi.de cetero.⁊ dicit glo.de
confir.vti.vel inuti.preterea.⁊.c.i.Et ponit Joan.And.poſt In-
nocen.ſ.de offi.dele.ſuper eod.⁊ nota glo.ſ.de reſcriptis.ad audi-
entiam.⁊ ibi dixi.⁊ no.de tempo.ordi.cum in diſtribuendis.⁊ not.
28 de fil.preſby.veniens,quod bene no.¶ †Tertio circa compoſitio-
nem oppo.cum quarta glo.⁊ videtur quod ex quo non eſt ſibi ſer-
uata compoſitio per capitulũ,poſſit. R.ſenior habere regreſſum
ad ius prius , ⁊ ſic ad ſuam electionem. Aut enim ſimplici pacto
venerunt ad hanc compoſitionem,vt quia fecit. R.pactum de nõ
agendo ad electionem,⁊ pactum facit capitulum de dando priora
tum,⁊ cuſtodiam:⁊ tunc contra ius ſuum inducta eſt ſola exceptio
pacti,ex quo ſibi non ſeruatur fides in dando , ipſe habet regreſ-
ſum ad antiquum ius:⁊ ſi opponatur de pacto,replicabitur de non
implemento.Nam ceſſante implemento pacti ex altera parte , da-
tur regreſſus ad antiquum ius.C.de tranſac.l.ſiue apud acta.ſ.de
iureiur.c.iij.Ad hoc,quia ſi filius impugnat teſtamentum,in quo
mater inſtituta adeundo confundit ſibi actiones,matri datur re-
greſſus ad antiquas actiones.C.de inoffi.teſta.l.maritus.Si mu-
lier nouauit etiam actionem,alteri promittendo animo nouandi,
quod vltra debebat,muliere ſeruante pactum:quia iuuetur Vel-
leiano,datur regreſſus in antiquum debitorem.ff.ad Velleianũ.l.
quamuis alias,ſi mulier.Et hec confirmant : quia in pactis fides
debet ſeruari:nec illis fides eſt ſeruanda,qui contra pacta verſan
tur,niſi cum actio eſt odioſa.C.de tranſa.cum mota.⁊ niſi in crimi
nalibus.C.ad Turpi.quamuis.Aut dices quod ex hac compoſi-
tione ius fuiſſet extinctum ipſum. R.antiqui ad electionem,⁊ ipſo
iure:quod eſt verum in iſtis beneficialibus:quia ius illud vt reale
tollitur ipſo iure:⁊ tunc ſaltem ex equitate , ex quo pacta ſibi non
ſeruantur ,debet reſtitui.ſ.de pactis.cum pridem.de renun.ſane.
Vel ius antiquum cogitur reſurgere,⁊ ſe in priſtinum ſtatum re-
ducere:vt.ff.de condi.ob cauſam.l.ſi quis.Et ſi omnis actio defice
ret,daretur actio de dolo.C.de tranſa.l.pridem.ff.de dolo.elegan-
ter.§.ſeruus.Soln. Dicit gl.contraria procedere,quando tranſa-
ctio,⁊ compoſitio eſt iniuncta ſimpliciter:quo caſu altero non ſer-
uante alter poteſt reſilire a tranſactione.Hic loquimur,⁊ intelligi
debet,quando eſt actum vt pena ſoluatur per non ſtantem tranſa
ctioni:⁊ eſt appoſita clauſula illa, Rato manente pacto : quo caſu
licet alter non ſeruet,nihiloſ minus pactũ remanet firmum. Ideo
cõpellitur pars,cui pactum eſt ruptum,ſtare pacto propter clau-
ſulam , nec aliquo caſu habet regreſſum ad antiquum ius : ⁊ hoc
operatur ius clauſule.Hanc etiam recitat Innocen.Non placet
hoc ad textum , quia non apparet hic quod pena fuerit adiecta:
nec eſt clauſula aliqua appoſita.Item dictum non eſt verum in ſe:
quia illud,quod dicitur clauſula. Rato manente pacto,tenere fir-
mum pactum:eſt verum ad commodum ſeruantis pactum,ad cu
ius commodum illa clauſula apponitur : ad commodum autem
rumpentis pactum ſecus eſt:quia non validat illi pactum,vel im
pedit reſolutionem pacti,ne introductum in eius odium,⁊c.de re
gulis iuris.quod ob gratiam.libro.vi.de legi.l.quod fauore.Sic
dicit Barto.ff.de tranſactio.l.i.§.qui fidem.quod not.⁊ not.gloſſ.
C.de iure emphyten.l.i.¶ Nota tamen bene gloſſ.que hic expreſſe
dicit contrarium,ſcilicet quod clauſula Rato manente pacto:con
firmat pactum,etiam ad commodum venientis contra pactum.
Ideo glo.ſoluit ſecundo,⁊ valde notabiliter : Quandoqꝫ renun-
tiatio iuris in compoſitione reſpectiuatur,⁊ reſpectiuari poteſt
ad dandum vel faciendum ex altera parte,vt quia poteſt condi-
tionem ⁊ modum recipere in reſpectu ad dandum vel faciendum:
⁊ ſic cadere poteſt ille cõtractus,facio vt des:vel,facio ſi des:⁊ hoc
caſu procedit quod cum non ſeruetur,pactum implens ex parte
ſua poteſt habere regreſſum ad ius antiquum.Sic loquuntur iu-
ra in contrarium allegata,que loquũtur in temporalibus,in qui-
bus omnis conditio,modus,⁊ pactum etiam temporalis dandi,
vel faciendi,licitum eſt.Quandoqꝫ renuntiatio iuris in compoſi-
tione non reſpectiuatur ad dandum vel faciendum ex altera par-
te,nec reſpectiuari poteſt:vt quia ius,quod renuntiatur,non re-
ſpicit modum,aut cõditionem reſpectu alterius implendi renun-
tiationem impellentia,ſed oportet quod renuntiatio ſit libera : et
tunc quia hic non cadit contractus innominatus aliquis,⁊ renun
tiatio ſit ſimpliciter,non propter aliquod implendum,licet nõ im
pleatur aliquid,ex quo propter illud non renuntiauit,nec renun

tiare potuit,non datur regreſſus de iure ad ius antiquum.Quod
nota,quia tranſactiones in ſpiritualibus,poſito quod aliquando
intercedant,non ſequuntur in hoc naturam tranſactionũ in tem-
poralibus:quia renuntiatio ſpiritualis iuris nullo modo occaſio
natur,vel occaſionari poteſt in reſpectu ad implendum ex altera
parte.bene nota:⁊ hanc recitat Inn.Hec ſolutio tollit omnia con
traria,ſed non tollit contrarium.ſ.de pactis.cum pridem.de re-
nun.ſane.in quibus loquitur etiam in renũtiatione ſpiritualium.
Ideo Inno.ſoluit quod illud ſibi fuit gratia ¶ Vel tertio quod
quandoqꝫ in compoſitione non eſt deuentum ad ſupplementum
aliquod ex altera parte,que non ſeruat pactum:⁊ tunc procedunt
iura,que dicunt quod poteſt habere recurſum ad ius antiquum
is,cui fides non ſeruatur.¶ Aut eſt deuentum ad aliquod imple
mentum ex parte ipſius,qui non ex toto ſeruat fidem,tamen fa-
cto implemento illud non permittit ſtabile : ⁊ tunc non datur re-
greſſus ad ius antiquum,ſed datur actio pro re euicta ſibi compe
tens:vt eſt caſus.C.de tranſactio.l.ſi pro fundo.hic deuentum eſt
ad implementum:quia prioratus ⁊ cuſtodia tradita fuit huic R.
ſeniori:vnde habuit poteſtatem agendi ad hoc.Non ergo reuerti
tur ad ius antiquum.Omnes iſte ſunt bone ſolutiones ad iura.ſ.
allegata:ſed ad.c.de pactis.cum pridem.adhuc nõ eſt reſponſum.
Dicit Hoſtien.quod quandoqꝫ in compoſitione aliquid eſt deter-
minatum a papa,in quo poſſit is,cui fides non ſeruatur,agere ad
implementum:⁊ actio antiqua ſibi extincta non reſtituitur:ſic lo-
quitur hic.Nam hic papa determinauerat prioratum ⁊ cuſtodiã,
pro tanto nõ datur regreſſus ad antiquum ius,cum haberet per
hoc ius ad illa agendi.Quandoqꝫ papa nihil determinauit im-
plendum,ſed in genere commendauit vt in aliquo prouiderent:⁊
tunc renuntianti datur regreſſus,ſi pacta non ſeruentur,ex quo
nullum habet remediũ pro implendo ab illa parte:quia nihil erat
determinatum:quod bene nota. ¶ Vel dicunt docto.ibi poſſedit
ius renuntiantis:hic non.Quid volunt iſti,aduerte ibi ſaltem re-
ſpectu poſſeſſionis,que nõ eſt quid ſpirituale,cadebat res ad dan
dum,vel faciendum:ideo renuntiatio licet nõ habeat regreſſum
ad ius proprietariũ,quia ſpirituale,habet reſpectum ad ius poſ-
ſeſſionis,quod non eſt ſpirituale.Sed nõ placet hoc:quia hec poſ
ſeſſio ad ſpirituale cenſetur quid ſpirituale.Docto.de iudi.c.fina.
glo.in.c.literas.de iura.cal.⁊ de elect.cum dilecti.per glo. Archi.
de reſtitu.ſpol.frequens.lib.vi.ideo ſolutio non placet.Vel dicunt
non reſtituitur ibi ad eccleſiam.ſed ad interdictũ vnde vi.in quo
poterat etiam hec res cadere.¶ Conclude.ſi queritur an renun-
tianti ius ſuum detur regreſſus ad antiquum aduerſa parte
pactum non ſeruante : aut ex renuntiatione non eſt ex toto ⁊ ipſo
iure perditum ius:⁊ datur regreſſus ad antiquum ius.Si oppo-
natur de pacto,replicabunt de non obſeruatione. Quandoqꝫ ius
eſt ex toto extinctum:⁊ tunc aut pro parte non perfecte ſeruantis
eſt deuentum ad aliquod implementum,licet non perfectum:tunc
non datur regreſſus ad ius renuntiatum:ſed agitur de euictione
vel pro illo iure ſibi queſito conſeruando.Aut non eſt deuentum
ad aliquod implementum:⁊ tunc aut eſt tale ius,quod integrari ⁊
reſpectiuari poteſt ad implementum alterius partis:⁊ tunc pote-
rit agi,vt ſe reponat in priſtinum ius:vt.d.l.ſi quis.ff.de condi.ob
cauſam.Aut eſt tale ius,in quo non cadit contractus innomina-
tus,quia non poteſt reſpectiuari ad implementum ab illa parte:⁊
tunc aut in conuentionem pro implendo:vel alia parte eſt aliquid
certum deductum in promiſſum,ita quod eſt deuentum ad ſpecia
lem promiſſionem:⁊ tunc quia ad illud põt agi,non datur ex equi
tate regreſſum ad ius antiquum:⁊ eſt caſus hic.Aut aliquid cer-
tum non eſt in conuentionem deductum : ⁊ tunc quia reſtituitur
omni remedio,⁊ deceptus eſt renuntians,ius ex equitate dat ſibi
aut officium iudicis:aut vtiliter reſurgit ius antiquum,⁊ ex tenu
cuius agere poteſt ad antiquum ius,⁊ ſuam indemnitatem ſerua-
re:vt dicto cap.cum pridem.Et ſi dicas,ex quo renuntiatio eſt li-
bera,nec in aliquo reſpectiuatur ad implendum ex altera parte,
que equitas quod propter non implemẽtum reintegratur ad ius
antiquum,ex quo propter non implere renuntiauit,nec renuntia-
re potuit:Dicas quod licet hec non debet eſſe mens partiũ,mens
eſt tamen ſuperioris componentis,in quo ceſſat ſimonia.Ratio,
quia fallit ſaltem ſuperior principaliter conuentionem facientem,
29 datur regreſſus.ad hoc de preben.niſi.¶ †Venio ad tertiam par-
tem,ſcilicet ad appellationẽ reiectam:⁊ hoc obuiat extra glo.quia
ſi non intererat iſtius R.iam non debebat etiam admitti ad dicẽ-
dum de interdicto:⁊ cauſam admittit,vt.ſ.patet.Soln.Duo op-
ponebat,appellationem,⁊ in hac cauſabat intereſſe priuatum ele-
ctionis:ab hoc repellitur,quia nullum ius habebat in electione:⁊
ſic priuate non intererat.Sed opponebat de ſuſpenſione : ⁊ in hoc
non cauſabat aliquod ius priuatum,ſed publicum,ne abbas,qui
nullum ius habebat,preficeretur ſibi,quia monachus erat : ideo
admittitur ratione intereſſe publici : de quo de accuſa.ſuper his.
Quod not.quia quis eadem inſtantia poteſt conſequi nullitatem
electio

electionis,proſequendo priuatum,⁊ publicum intereſſe: et ſic ſi ille
iura poteſt etiam in iudicium deducere ſimul excipiendo:⁊ licet re-
30 pellatur ab vno iure,per hoc non repellitur ab alio iure. ¶ †Se-
cundo obuiat quod cum hic eſſent due defenſiones ad idem,ſcili-
cet ad electionem eandem,debuit papa ſuper toto pronuntiare,
non per partes.C.ſi aduer.rem iudi.l.j.debet enim ſententia con-
gruere petitioni:vt plene not.de re iudica.cum inter vos.Solu.
Dic,quandoq; plures deducuntur articuli,⁊ vinci ſi in iudicio,⁊
non connexi:quia tunc tot ſunt libelli,quot ſunt articuli.ff.de ver-
borum obliga.l.ſcire debemus.valet ſententia per partes lata.Sic
debet ⁊ poteſt intelligi.ff.de mino.l.iij.in fin.familie erciſ.l.ij.§.du
31 bitandum. ¶ †Quandoq; vnus ⁊ idem eſt articulus:⁊ tunc non
poteſt ſententias per partes ferre,quin ſaltem eadem die ſup-
pleatur quod defecit.ff.de re iudi.l.Paulus.ff.fami.erciſ.l.in hoc
32 iudicio.†Quandoq; deducuntur plures articuli habentes aliquã
connexitatem,ſaltem reſpectu eiuſdem finis:⁊ tunc aut de vtroq;
ſtatim conſtat,vel poteſt conſtare faciliter: et non eſt per partes
pronuntiandum.Aut de vno ſtatim poteſt conſtare,de altero nõ:
⁊ tunc de eo,de quo ſtatim cõſtat,poteſt,⁊ debet iudex ſtatim pro-
nuntiare,altero dilato,de quo ſic faciliter nõ poteſt conſtare.Per
hoc dicit Innocen.quod ſi petantur centum,iudex nõ poteſt pro-
nuntiare ſuper quinquaginta,niſi quinquaginta renuntiet.Per
que dicit hic Vin.⁊ Inno.quod vbi de vna exceptione poteſt no-
torie conſtare ſine probationibus facta,puta per iura tantum,ex
quo factum eſt notum iudici,de hac poteſt,⁊ debet iudex ſtatim iu
dicare.Secus ſi occurrit dubium facti,de quo de facili non poteſt
iudici liquere.Iura ergo,quia certa,⁊ nota ſunt,poteſt ſupplere,
ſed non de facto.Non obſtat quod dicitur in poteſtate iudicis fa-
ctum,ſed non ius authoritate.ff.ad municip.l.ordine.Dic quod
factum indagando eſt in poteſtate iudicis parte inſtante,iure ſup-
plendo,⁊ allegando,⁊ per ipſum pronuntiando,adhuc eſt in pote-
ſtate iudicis,vt in contrarie:ſed contra illud aliquid agendo,vel
ſententiando,non eſt in eius poteſtate:⁊ ſic loquitur hic:ideo quia
conſtituit appellationem nullam,ideo ſi hic pronuntiat ſuper ſuſpẽ
ſione,de qua non conſtat,ſuſpẽdit:illa enim in tantum electionem
impedit,quod etiam poſt confirmationem de ea agens audiretur.
de appella.conſtitutus.ij.⁊ etiam excipiendo.de accuſa.ſuper his.
33 ſecundum caſum illum. ¶ †Venio ad examinationem probatio-
nis a interdicti:⁊ hec probatio fuit facta per literam capituli.
¶ Oppo.cum gloſſ.quibus forte ⁊c.quod literis capituli non ſit
fides adhibenda,cum negotium ad ipſum non ſpectaret,⁊ non ha-
beat capitulum vim publice perſone,ita quod poſſit facere inſtru-
menta.Solu.Dicit glo.quod forte negotiũ ſibi erat commiſſum:
ideo ſuis literis creditur.de proba.poſt ceſſionem.xix. queſtione
ſecunda.ſtatuimus.Vel ſecundum docto.erant litere teſtimonia-
les,⁊ ad inſtãtiam R.ſenioris.Dic quod quedam ſunt litere pro-
mulgatorie,aut atteſtantes de his,que ſunt officij proprij:⁊ tali-
bus fides adhibetur,donec probetur contrarium.Quod intelli-
ge in leuibus:alias aliqualem preſumptionem,vt hic: que tamen
ex alia preſumptione tollitur:de quo dic vt de proba.poſt ceſſio-
nem. ¶ Quedam ſunt litere teſtimoniales,que ſiunt a capitulo
vel epiſcopo:⁊ tales nõ plene probant,ſed faciunt aliqualem pre-
ſumptionem:quod bene nota:quia alibi nõ habes ſic clarum tex.
34 ¶ †Oppo.cum gl.que incipit,hic concurrit ⁊c.quod vbi due pre-
ſumptiones concurrunt,vna vincat aliam:vt patet de preſumpt.
literas.Soluit gl.declarando primo tex.qualiter preſumptiones
he concurrant:⁊ nota eam iuncto tex.quod preſumitur pro geſtis
ab ordinario quod iuſte ſint geſta,⁊ quo ad inſtantiam intrinſe-
cam,⁊ quo ad locum,⁊ tempus:de quo de eo,qui fur.or.recc.inno-
tuit.Ad contrarium reſpondet quod ſi concurrunt due preſum-
ptiones,vna alteri non preponderat,⁊ neutra tollitur.Si alteri
35 preponderat,illa tollit alteram,⁊ preponderanti ſtaretur. ¶ †Ve
nio ad quartum,⁊ ad commiſſionem,⁊ oppo.quod ex quo interdi-
ctum non fuit probatum contra electionem,quod contra R.ſenio
rem actorem debuerit ferri ſententia: quia actore non probante,
⁊c.de proba.ex literis.Solu.Dicit glo.quod hoc faciendum erat:
ſed hoc ſecus factum fuit.Dicit hic Ioan.Andre.quod nondum
erat in cauſa concluſum:vel papa ſuppleuit ex officio,ne iſte per
ſubreptionem obtineret:et hoc poteſt eſſe.Vel dic quod dicitur,
Actore non probante:eſt verum,quando concluſum eſt in cauſa,⁊
omnino actor deſperat de probatione:ſecus ſi ſperat,⁊ negotium
agitatur in curia:quo caſu ex quo aſſerit ſe ad partes probaturũ,
ibi debet cauſa committi. ¶ Quero,per quos fiet electio. Dicit
gloſſ.quod ex quo impersonaliter loquitur,nec declarat per quos
poſſit prouideri,debet intelligere mandaſſe illis,quibus alias cõ-
petit de iure.quod nota.

1 ☞ Electio de eo qui non habet ſufficientem ſcientiam caſſatur.
2 Adminiſtrationem non recipit electus ante confirmationem.
3 Iuramẽta a clericis exigere,eſt de adminiſtratore rerum eccleſie.
4 Promotus deponitur duabus cauſis.
5 Actu irritato cenſetur etiam caſſatum id,quod ex eo deſcendit.
6 Aſſerenti ſe confirmatum non creditur.
7 Electio eſt irrita ratione defectus ſcientie.
8 Soluens non confirmato,non liberatur.
9 Inſtallari ſe permittens ante confirmationem, non priuatur iure.
10 Soluens non confirmato,an liberetur,etiam ſi ſoluat eccleſie debitum.
11 Electus ſe ingerens adminiſtrationi,an puniatur.
12 Electus ſua beneficia conferens poteſt illa repetere caſſata electione.

1 Qualiter. ¶ †Si electus ſufficientem non ha-
bet ſcientiam,vel ante confirmatio-
nem ipſius adminiſtrat,caſſatur ipſius electio:⁊ facit
contra vtranq; partem rubrice.hoc dicit. ¶ In pri-
ma ponit cauſas electionis.In ſecunda caſſat electionem.Secun-
2 da ibi:electionem. ¶ †Not.primo quod ante confirmationem ele-
ctionis non recipit adminiſtrationem. Ad idem.ſ.eodem.tranſ-
3 miſſam.⁊ cap.ſuffraganeis.⁊.c.noſti. ¶ †Secundo nota quod de
adminiſtratore rerum eccleſie, eſt a clericis exigere iuramenta.
4 ¶ Tertio nota tex.ibi: non attendens. ¶ †Quarto nota duas
cauſas,ex quibus quis deponitur:defectus ſcientie,⁊ adminiſtra-
5 tionis aſſumptio ante confirmationem. ¶ †Not.quinto quod ali-
6 quo caſſato,⁊ omne ad illud conſecutiuom irritatur. ¶ †Quero
an dicenti ſe confirmatum credatur.Non in cathedralibus,et re-
gularibus eccleſijs,niſi literas confirmationis vel promotionis
7 oſtendat:vt in extrauaganti Bonifacij,iniuncte nobis. ¶ †Que-
ro an ſit irrita,vel irritanda.Dic quod irrita eſt quo ad defectum
ſcientie.ſ.eodem bone.quo ad delictum ſuſpicionis adminiſtra-
8 tionis eſt irritanda:⁊ ſic ſtat propole:de quo.ſ.c.bone. ¶ †An li-
beratur tali non confirmato ſoluens,qui ſe ingeſſit adminiſtra-
tioni.Dic quod non.ſ.de iureiur.cum te.Sed ſi ipſe ſoluit alijs,
liberabitur eccleſia: quia etiam inuito aliquo poſſum ſoluendo
ipſum liberare.ff.de ſolutio.l. ſolutum.ſecundum Pet.⁊ Abba.
9 ¶ †Quero an ſi preſens electus ante confirmationem permittat
ſe inſtallari,incurrat hanc penam.Dic quod non:quia per hoc nõ
adminiſtrat.Item quia ſi habet conſuetudo vt inſtalletur,vnde
excuſatur propter generalem conſuetudinem,que habet inſtalla-
re tales preſentes:quia minime ſunt immutanda,⁊c.ff.de legi.l.mi
nime.ff.de acquirenda hereditate.l.pro herede.Nec obſtat.ſ.eod.
10 eccleſia.vt ibi not.†An tali non confirmato recte ſoluatur a debi
toribus.Dic quod non:quia nõ habet adminiſtrationem: ⁊ onus
non remittitur,ſed augetur,⁊c.de iureiur.cum te.Si tamen ij ſe
ſoluat debitum eccleſie liberat:quia inuito debitore ſoluendo po-
teſt liberari.ff.de ſolu.l.ſolutionem.Textus ibi:olenm:ſic repetit,
vt includat que fecit alijs,⁊ que alij fecerunt.Et vide quod not.de
no.ope.nun.c. ſecundo.ſuper ver.Hoſtienſis dicit quod primum
11 reſpicit,coniuncta ea,que ſunt ſeparata. ¶ †Glo.facit tria.Pri-
mo oppo.ſ.eodem. quod ſicut.⁊.c.nihil.Dic quod ibi ſpeciale:⁊ ta
men nil poteſt de temporalibus alienare.Et illud fuit ſtatutum,
ne nimia ſubtilitas,⁊c.Quid ſi electus ſe ingerit adminiſtrationi
rerum periturarum eccleſie,non vt prelatus,ſed vt canonicus,ne
pereant,an habeat locum decreta.Gloſſ.dicit quod non incurrat
hanc penam : arg.ff.de acquirenda hereditate.l.pro herede.cum
ſimili.Dicit tamẽ cautius eſſe quod abſtineat,ſi eſt alius,qui hoc
faciat:quia etiam minimam rem attingens hereditatis,videtur
adire hereditatem.ff.de acquirenda hereditate.§.ſi quis ſeruus.
ſecundum glo.Dicit Goffr.quod cautius eſt quod hoc gerat per
alium.Vide conſilium,quod non ſe ingerat:ſi tamen ſe ingerat,et
ſiat proteſtatio qđ non animo adminiſtrandi,non incurrit penam
ſecundum Hoſtien.Hodie vero dic vt in.c.auaritie.eodem titulo.
12 libro.vi.vbi ipſe non priuatur. ¶ †Oppo.vltima glo.quod geſta
ab vno,qui nõ habet poteſtatem,non ſunt nulla: vt patet.iij.que-
ſtione.vij.§.verum.⁊.§.tria.ſ.de iure pa.conſultationibus.Gloſſ.
non ſoluit.Dic vt ibi,aut facta eſt cõfirmatio:⁊ ſic toleratur pro-
pter communem tolerantiam,⁊ quaſi poſſeſſionem,⁊ valent geſta
ab eo.Secus ſi ante cõfirmationem:quia nullam habet poſſeſſio-
nem coloratam adminiſtrandi,nec authoritatis : ideo caſſata ele-
ctione,⁊ omne ex ea ſecutum.Per hoc dicit Compo.quod ſi ante
confirmationem contuliſſet ſua beneficia,poſſet illa petere, quia
nondum habebat aliquam poteſtatem.Secus ſi ea cõtuliſſet poſt
confirmationem:quia caſſata ſua electione,illa non poſſet repete-
re.Ad hoc.ſ.eo.nihil.⁊ quod ibi not.Tu dic vt de preben.ſi bene-
ficia.lib.vj. Antonius de Butrio.

1 ☞ Canonici non vocandum vocantes,eundem expectare debent.
2 Vocato voluntarie tribuitur ius in electione.

3 Electio fieri poteſt de licentia pape vocato vocando, non expe-
ctato.
4 Vocandus non eſt ad electionem, qui longe diſtat.
6 Electo currit tempus a tempore preſentationis literarum.
7 Vocatio moroſa eſt eccleſiis periculoſa, et ſuſpecta.
8 Electionis actus debet cõtinere inuocationem Spiritus ſancti.
9 Electioni requiritur conſenſus laici ex conſuetudine.
10 Papa vacante regno ſuccedit.
11 Poteſtates propter vnionem accidentalem non alterantur.
12 Electio fieri poteſt decano abſente.
13 Poteſtatis exercende modum non alterat vnio diuerſarum po-
teſtatum.
14 Papa quo iure vice regis conſentiebat electioni.
15 Conſenſus regis quo iure requiratur in electione.
16 Abſentes de quo loco ſint vocandi ad electionem.
17 Vacationem ſcientes an ſint vocandi.
18 Sententia poteſt ferri extra locum compromiſſi quandoque.
19 Electio facta non expectatis vocatis non vocandis an valeat.
20 Doctor diſputans quando diſputationem tradere teneatur.
21 Conſenſus pape an habeatur pro confirmatione.

Cum inter. ¶ † Qui vocant ad electionem
non vocandum, illum expecta-
re tenentur, niſi a papa de hoc fuerint abſoluti. h. d. ſe
cundum vnum intellectum. Vel ſecundum alium, et
verius: Qui vocant ad electionem canonicum non vocandum, ſi
procedant ad electionem canonicam, eo non expectato, propter pe
riculũ more, valet electio: vocatus tamẽ agit ad intereſſe. ¶ Po-
nit primo, ſupplicationem capitali, quam iuſtificat. Secundo cau
ſam reddens eam admittit, ibi: quia vero. ¶ † Nota ſecundum
vnum intellectum, quod ex vocatione voluntaria non vocandi tri
buitur ius vocato, vt non valeat electio, niſi ad terminum voca-
3 tionis expectetur. ¶ † Nota quod etiam vocato non expectato,
4 poteſt fieri electio de licentia Romani pontificis. ¶ † Nota tertio
quod diſtans per duodecim dietas, ad actum electionis non eſt
5 vocandus. ¶ † Nota quarto quod in actu electionis abſentes, nõ
6 nimium diſtantes, ſunt vocandi. ¶ † Nota quinto quod termi-
7 nus debet currere a tempore preſentationis literarum ¶ † Nota
ſexto quod moroſa vocatio eccleſiis eſt periculoſa, et ſuſpecta.
8 ¶ † Nota ſeptimo quod in electionibus debet premitti inuocatio
9 Spiritus ſancti. Ad hoc. ſ. eo. cum terra. ¶ † Nota octauo quod
licet electionis ſubſtantia non dependeat a conſenſu laici, poſt
eam tamen perfectam ad eius bene eſſe requiri poteſt ex conſuetu
10 dine laici conſenſus. Concordat. ſ. eod. cum terra. ¶ † Nota nono
quod in aſſenſu laici regis preſtando electioni, ſuccedit papa va-
11 cante regno. ¶ † Nota quod propter accidentalem vnionem po-
teſtatum in diuerſis perſonis originem habentium non alteran-
tur poteſtates, nec altera ad alterius naturam attrahitur, vel vni
tur, ſed qualibet ſuam vim retinente, facit perſonam, in quam
12 vniuntur, loco diuerſarum perſonarum cenſeri. ¶ † Nota quod
abſente decano poteſt fieri electio: licet ſit honorabilior pars capi-
13 tuli: et hoc colligit gloſſ. ¶ † Nota quod vnio diuerſarum poteſta-
tum diuerſi iuris in eadem perſona non vnit, nec alterat modum
poteſtatis exercende, ſed facit eandem perſonam in exercitu pote-
ſtatis loco plurium cenſeri: etiam ſicut facit quod ex deuolutione
poteſtatis conſentiendi ad illum, qui habet poteſtatem confirman
di, nouatur etiam modus prouidendi in aduerſam ſpeciem.
14 ¶ † Quero quo iure vice regis papa conſentiebat. Dic quod va
cabat regnum Apulie, in quo ſuccedebat papa. ſ. de fo. competen.
licet. ſecundum Hoſti. et Abba. vel erat vltra mare, vel erat ſchiſ-
maticus, vel rebellis, ſecundum Bo. vel ſecundum Vincen. rex
paruulus erat. Et ex hoc arguit quod ſi filius feudatarii paruulus
eſt, omnes, qui ei tenentur ad fidelitatem, iurare debent domino
feudi, et ab eo recipere inueſtituram: quod non credit, ſed hoc fa-
cient tutori, donec ille perueniat ad etatem. ſ. de etate et qualitate.
15 ex ratione. ¶ † Quero, quo iure tenebatur iſte requirere conſen-
ſum regis. Dic forte propter feudum, quod tenebat eccleſia, vel
erat talis conſuetudo. ſupra eodem. cum terra. infra eodem. quod
16 ſicut. vel rex erat patronus. ſ. eodem. ſacroſancta. ¶ † Hic gl. tan-
git aliqua dubia. Primũ, de quo loco remoto ſunt vocandi abſen
tes. Arguit quod vocandi ſunt de tam remoto, quam diſtat Me
diolanum a Genua. lxiii. diſtinct. quanto. ſed non ſunt vocandi de
tam remoto loco, ſicut eſt a Capua ad Palermum. Aliũ, quod vo
catio eſt facienda de his, qui ſunt in prouincia. C. de long. tempo.
preſcriptio. l. fina. vbi dicuntur abſentes exiſtentes extra prouin-
ciam. Ad hoc. ſ. eodem. Titius. et c. bone et c. in Geneſi. ¶ Glo. con
cludit ſtandum conſuetudini de quam remoto loco vocentur. Al-
legat dictum. c. in Geneſi. Docto. hic nihil dicunt. Dic, ſi eſt con-
ſuetudo, ſeruãda eſt in talibus: quia diſponere poteſt etiam de vo-
candis vel non vocandis. de preben. cum eccleſia. lib. vi. Si non eſt
conſuetudo, glo. hic vult vocari omnes de prouincia. Dic vocan-
dos abſentes, qui commode vocari poſſunt ad electionem. Et qui
dicantur commode vel incommode vocari poſſe, relinquitur ar-
bitrio iudicis. Videbitur quid dicendum. ſ. eod. coram. Quid in
aliis actibus? Dicit gl. quod non ſunt vocandi abſentes, dum ta-
men due partes ſint preſentes. Allegat authenti. hoc ius porre-
ctum. Requiritur tamen quod due partes ſint preſentes, prout
dicit glo. In aliis actibus abſentes non vocandos, bene dicit, ſal-
uis caſibus not. in. c. preſentium. ſ. glo. ibidem reſidentium: de te-
ſtibus. et in. c. quamuis. de offic. ordina. libro. vi. in glo. prout etiam
et in eo, quod dicit duas partes eſſe preſentes: idem notat gloſſ. ſ.
eodem. c. licet de vitanda. Sed dic quod in aliis actibus due par-
tes de vocandis debent eſſe preſentes in actu. Sed due partes cõ-
putatis abſentibus non, quia illi non ſunt de vocandis: quia ab-
ſentes ſunt vocandi, ſi ſunt in loco, de quo vocari debent: et ſic not.
17 de his, que ſi. a prela. ca. i. ¶ † Venio ad gloſſ. que eſt ſuper verbo
Cognouerunt. et quero an vocandi ſint, qui ſciunt vacationem, et
non veniunt. Videtur quod nõ: quia qui certus eſt, certiorari non
debet. ff. de actio. empti. l. i. in fin. quia non eſt expectandus, qui
in culpa eſt, ne ad ipſum perueniat edictum: vt lite non conteſta.
quoniam. §. i. Gloſſ. dicit quod putat vocandos, ſi ſunt in loco, be-
ne ſunt vocandi: quia licet ſciant eccleſiã vacare, et electionem fieri
debere, neſciunt quando fieri debeat. Hoc tenent docto. quia con-
cilium, quia propter. dicit abſentes vocandos indiſtincte. Et hoc
tutius: quia licet ſciant eccleſiam vacare, forte diem ignorant ele-
ctionis fiende: ar. ff. de adulteriis. l. denũtiaſſe. imo et ſi diem ſciunt,
vocandi ſunt, ſecundum Compoſ. niſi aſſignationi interfuiſſent,
vel ad ſtatuendum vocati fuiſſent. Quod intellige. infra eodem ec
cleſia. el. ii. ſuper. ii. gloſſ. et ſi ſufficeret citationem in eccleſia loci, in
quo moratur publice faciendam, ne cauſari valeat ſe contemptum
ſ. de dolo et contuma. c. fina. et ad idem cle. cauſam. de elect. cum ſi-
mili. ¶ Gloſſa reuerſi. in fin. Dic, preſumitur potuiſſe reuertiſſe,
18 ſicut alius: ſed ibi fuerat impeditus. de quo ibi in glo. ¶ † Eadem
gloſſ. oppo. de. l. ſi cum dies. §. penulti. ff. de arbi. Gloſſ. non ſoluit.
Solu. ſecundum Pe. ibi loquitur de arbitro, qui poteſt ſedere in
19 loco in quo vna pars commodius poteſt venire, quã alia. ¶ † Gl.
penult. querit quid ſi non habuiſſent mandatum pape, vt non ex-
pectatis vocatis eligerent: an poſſint eligere vocatis non vocan-
dis non expectatis. Arguit primo quod ſic: quia ex quo illos vo-
care non tenebantur, nullum ius erat queſitum niſi intereſſe: igi-
tur poterat reuocari, ex quo ius non erat queſitum. ff. de condi. ob
cauſam. l. ſi pecuniam. Secundo, quia gratioſe vocabantur: et cui-
libet licitum eſt ſuam gratiam reuocare, quando libet: quia ius
alteri non eſt queſitum: de verborum ſignifica. abbate. cum ſimili.
In contrarium, quia ex quo illos admiſerunt, ius eſt eis queſitũ,
et ſic non poſſunt reuocare. ff. de ſerui. vr. predi. l. per fundum. in-
fra eodem. cum in veteri. Item eo quod illos vocauerunt, quaſi
renunciare videbantur potentie, que in eos ſolide reſidebat, vt
procedere non poſſent ſine illis. Ad hoc. ſ. de officio dele. cum ſu
per. ¶ Item quia etiam ius gratioſe conceſſum, ex quo alteri ius
eſt queſitum, non debet intempeſtiue reuocari: de commo. c. i. cum
ſimili. dicit glo. Inno. dicit quod poterunt eligere ſine mandato
pape: quia ex tali vocatione nullum ius queſitum eſt, ex quo de
iure non debent vocari. Dicit gloſſ. quod ſi non ſubeſt periculum
vacationis eccleſie in mora, ſunt expectandi: ſi ſubeſt periculum,
non ſunt expectandi, et poſſunt eligere ſine mandato pape. Et hic
ideo poterant recedere, quia papa mandauit, vel quia periculum
erat in mora. Hoſtien. Compoſ. et Pe. de ſanct. dicunt quod valet
electio facta illis non expectatis, qui non erant vocandi, cum con-
tra aliquam conſtitutionem non ſit facta cum vocatis non vocan
dis, quos non expectauerunt, tenentur ad intereſſe, ſi fecerunt ex-
penſas: nam poteſt mandatum eſſe reuocatum, et durat actio man
dati pro his que mandatarius expendit. ff. manda. l. ſi pendente.
in princip. ff. de condi. ob cauſam. l. ſi pecuniam. Allegata hec fue-
runt ad queſtionem diſputatam per Ioan. Andream in regula
20 Acceſſorium. de regulis iuris. lib. vi. † Vtrum doctor diſputans,
qui ex forma ſtatuti tenetur diſputare, et diſputationem tradere,
an ſi diſputet non neceſſitatus, quia ſemel diſputauerit, tenetur
21 diſputationem tradere. ¶ † Querit vltima gl. an conſenſus pape
habeatur pro confirmatione. Dicit glo. quod non: quia non con-
ſentit vt papa, ſed vt rex, et vt papa confirmat. Et ſic patet quod
vbi iura habentia originem in perſonis diuerſis ad vnum redu-
cuntur, faciunt ipſum cenſeri loco diuerſorũ, nec in actu, vel exer-
citio tales poteſtates vt ſeparate nature vniuntur.

1 ☞ Appellatione ſiat electio niſi canonica, an valeat.
2 Appellatione pendente attentata quando retractanda.
3 Attentatum poſt appellationem non dicitur ipſo iure nullum.
4 Negatiuam ponit factum opponens, ex quo ſequitur negatiua.
5 Appellatio ne vlla ſiat electio niſi canonica, eſt dicere, appello vt
ſiat ca

ſiat canonica.
6 Electio eſt in choro facienda.
7 Capitulo ſemel congregato,ſi aliqui recedant,potentie capitulares reſident in remanentibus.
Electio deuoluitur ad alios de capitulo propter delictum.
8 Concorditer quando quid fieri dicatur.
9 Iudex ex officio ſupplere in quibus poſſit.
10 Iudex ex quo caſu inquirere poteſt,infamia non precedente.
Promouendus debet ante omnia examinari.
11 Clauſula Cito fieri,importat quod fiet excluſa cauſe cognitione.
12 Scientia ſufficit quod ſit eminens in promouendo.
13 Promouendi ſufficientia vel inſufficientia quomodo probetur.
14 Negatiua qua ratione poſſit probari.
15 Superior promouens aliquem duo penſare debet.
16 Canones quando ſeruari dicantur.
17 Neceſſitas ſeu vtilitas euidens ſufficit ad diſpenſationem.
18 Electio de eo,quem non conſtat habilem,quo caſu valeat.
19 Procurator ſimpliciter conſtitutus non dicitur habere liberã ⁊c.
20 Prelatus habet liberam poteſtatem adminiſtrandi,non tamen is qui ponitur loco prelati.
21 Prelatus quando habeat liberam adminiſtrationem non confirmatus.
22 Appellatio non annullat actum poſt appellationem factum.
Appellatio quod non fiat electio niſi canonica,quando ſit fruſtratoria.
23 Attentata poſt appellationem,quando retractentur.26.
24 Appellatio ne in canonicum recipiatur excommunicatus, an valeat.
Excommunicatus occulte poteſt eligi,⁊ in canonicum recipi.
25 Appellatio ab executore ne prebendam non vacantem conferat,ſi vacantem confert,non dicitur innouaſſe.
27 Appellanti incumbit onus probandi grauamina de preſenti.
28 Appellatio ne fiat electio certo tempore vel loco eo an valeat.
29 Nunciatio noui operis,etiam iniuſta,valet.
30 Appellatio iniuſta,⁊ non cauſata,non valet.
31 Electio non debet fieri ante terminum trium menſium.
32 Abſentes quando poſſint in negligentia conſtitui.
33 Capituli que pars poſſit alteram in negligentia conſtituere.
34 Capituli altera pars quomodo alteram requirat ad electionem.
35 Capituli pars ſi alteram vocet ad certum diem qua hora debeant comparere.
36 Iudex ſupremus que ſuppleat de facto ⁊ que non.
37 Papa quomodo poteſt ſupplere ea,que ſunt facti in promouẽdo.
38 Electio an admittatur ſi electus non ſit legitime etatis.
Diſpenſatio contra canones non dicitur,vbi eſt cõceſſa ex cauſa.
39 Electio de perſona minori triginta annis quando dicatur per papam confirmata.
40 Procurator cum libera quid poſſit.

Cum nobis. ¶ Non inſpicimus an poſt appellationem,ſed an contra ipſam fuerit electio celebrata. ¶ Secundo quod penes vocãtes remanet ius eligendi,ſi alij vocati ad electionem venire contemnant. ¶ Tertio quod ad officium confirmationis ſpectat inquirere de perſona electa,etiam nemine ſe opponente. Et primo ponitur allegatio contra electum. Secunda ibi:ſed contra.allegatio pro electo. Tertia ibi: his igitur.ipſius examinatio. Quarta ibi:nos.eccleſie procuratoris commiſſio.ſecundum Hoſti. ¶ Caſus. Vacante eccleſia Capuana mandatum fuit per papam in illis partibus prope exiſtentem capitulo Capuano,vt procederent ad electionem:capitulum facta vocatione ad electionem,prout ibi moris eſt,dum vellent aliqui nominare quendam,ſubaudi in epiſcopum,hoc diſplicente archidiacono,et quibuſdam fautoribus eius,ipſi exiuerunt capitulum,⁊ interpoſuerunt appellationem,quod ad electionem,niſi canonicam,procedi non deberet: tandem predicti proceſſerunt ad electionem,et quendam elegerunt in epiſcopũ:preſentata electione pape,vt confirmaretur,fuit oppoſitum,electionẽ non valere,qꝛ contra appellationem. Item qꝛ a minori parte capituli,eo qꝺ pars minor fuerat illa,que remanſerat in capitulo:ex altera parte fuit allegatum electionem legitimam:qꝛ appellatũ,ne niſi canonica fieret electio: ſed non fuit non canonica,ſed canonica: vnde dato quod poſt appellationem,non tamen contra:⁊ ſic valebat. ¶ Item nõ obſtante qꝺ a maiori parte,quia aliorum erat negligentia conuicta ab eo, qꝛ non voluerunt intereſſe,licet eſſent vocandi:⁊ ipſi ad eligẽdum
1 neceſſitabantur,pape mandato,⁊c. ¶ †Not.qꝺ valet hec appellatio,ne fiat electio niſi canonica:⁊ non valet hec,ne fiat electio. Primum conſonat iuri,ſecundũ repugnat:⁊ ſic appellatio cõtra iura non valet. Hodie aũt hec appellatio non tenet:vt patet de appel. cordi.lib.vj.quia cauſa debet ſpecifice exprimi. De quo tamen dic vt ibi:⁊ vide glo.ſ.eo.conſiderauimus.⁊ vide Innoc.de noui oper.nun.c.j.vbi dicit qꝺ valet hec appellatio,qꝛ me grauas. Sed hoc
2 communiter damnatur. ¶ †Not.ſecundo qualiter debeat intelligi regula,que dicit, Appellatione pendente omnia retractanda: quia id eſt verum,quando id eſt attentatum poſt,⁊ contra appellationem,⁊ ſic contradicat appellationi,⁊ cauſe appellandi: ſecus ſi non contradicat,ſed conſonet appellationi. Et procedit hoc,maxime in appellatione extraiudiciali:in iudiciali autem vide quod ſcripſi de appel.conſuluit.⁊ qꝺ notabitur.j.eod.cum inter canoni-
3 cos. ¶ †No.tertio attentatum poſt,⁊ contra appellationem,quãquã extraiudicialem,non eſſe nullum ipſo iure. Quod intellige ſi cauſa,propter quã,de ſe concluderet nullitatem. De quo vide in
4 c.conſiderauimus.ſ.eo.⁊.j.eo.auditis. ¶ †Not.quarto qꝺ oppo-
5 nens factũ,ex quo ſequitur negatiua,ponit negatiuam. ¶ †Unde hec appellatio,ne vlla fiat electio,niſi canonica:eſt dicere, Appello vt fiat canonica. Melius not.qꝺ dictio Niſi ſequens negatiuã, ponit formaliter id,cuius contra eſt poſitum in precedenti nega-
6 tiua. ¶ Venio ad verſi.item cum. ¶ †Not.primo argu.qꝺ electio
7 eſt facienda in choro. ¶ †Not.ſecundo qꝺ ſemel capitulo congregato,ſi aliqui negligenter recedunt,potentie capitulares reſident in remanẽtibus,⁊ remanentes,eo quod reuocant recedentes,eos conuincunt de negligentia,⁊ ad ſe poteſtatem deuoluunt eligendi. Et ſic habes qꝺ quandoq; ad aliquos de capitulo deuoluitur poteſtas capitularis propter delictum: de poſtu.prela.gratum. Quandoq; ad aliquos deuoluitur propter negligentiam: vt hic.
8 ¶ †Not.tertio qꝺ id dicitur concorditer fieri,quando ſit de concordia illorũ,ad quos eſt deuoluta poteſtas capituli,licet alij poteſtate priuati nõ conſentiant. De hoc.ſ.c.proximo. ¶ Venio ad
9 ver.his igitur. ¶ †Not.primo qꝺ in tangentibus publicam vtilitatem iudex,etiam inchoata tela priuata,poteſt,⁊ debet ſupple-
10 re ex ſuo officio. ¶ †Et no.qꝺ vbicunq; quis habet aliquem promouere,⁊ de iure illi manum imponere,ſemper habet ipſum ante examinare. Et habes vnum caſum,in quo iudex inquirit nõ precedente infamia. Et in hac parte decre.⁊ ſimiles ſunt gloſſate per Innocen.in.§.j.ſ.de poſtula.prela.quia electio.⁊ quomodo in tali
11 inquiſitione ſit procedendum. ¶ †Not.tertio quod id dicitur cito
12 fieri,quod ſit excluſa cauſe cognitione. ¶ †Nota quarto quales debent eſſe ſciẽtie: quia ſufficit quod ſint eminentes:de quo.ſ.eo-
13 dem.cum in cunctis. ¶ †Not.quinto quod in inquiſitione,⁊ examinatione,que ſit de promouendo,creditur teſtimonijs,⁊ aſſerentibus de qualitate promoti ſimpliciter interrogantis abſq; alia
14 proteſtatione iuramenti. ¶ †Nota ſexto commodum probandi negatiuam,quomodo ſcis,ſcio quia inquiſiui,⁊ non inueni oppoſitum ab aliquibus. De hoc dicam.j.eod.bone. ¶ Venio ad verſi.
15 nos. ¶ †Not.primo quod ſuperior in prouidendo debet occurrere,⁊ penſare circa duo. Primo prouiſionem eccleſie. Secũdo prouiſionem perſone,ita quod non in tantum debet attendere prouiſionem perſone,quod de ipſa male eccleſie conſulatur:ſed vtrunq;
16 ſimul miſcetur. ¶ †Not.ſecundo quod canones dicuntur ſeruari, quando rationabiliter tempore,⁊ cauſa contra canones diſpenſatur:a quolibet ergo cenſetur rationabilis cauſa excepta. Ad hoc
17 j.q.1.niſi. ¶ †Nota tertio quod euidens vtilitas,⁊ neceſſitas,ſunt cauſe legitime ad diſpẽſationem inducendam. Aduerte,quia de-
18 bent eſſe euidentes. ¶ †Nota quarto caſum,in quo non repellitur electio de eo,quem habilem eſſe non conſtat:⁊ ſic eſt dare medium quoddam inter confirmare,⁊ reprobare,ſcilicet approbare intentum volentium eccleſie prouidere,ſed non confirmare electionem:
19 ⁊ hoc,quando eſt dubium de perſona electi. ¶ †Not.quinto quod procurator ſimpliciter conſtitutus,non habet liberam,niſi hoc
20 exprimatur quod habeat liberam. ¶ †Nota quod quilibet prelatus,eo quod prelatus,cenſetur habere liberam poteſtatem adminiſtrandi:tamen is,qui ponitur loco prelati,non videtur habere liberam,niſi hoc exprimatur: ideo non poteſt omnia,que poteſt prelatus. De quo de clericis coniugatis,capitulo primo,libro ſe-
21 xto.⁊ de clerico egrotante.capitulo fina. ¶ †Nota vltimo caſum, in quo ante confirmationem quis conſequitur liberam adminiſtrationem. Primo habes vnam allegationem contra electum. Secundo vnam pro eodem. Tertio regulam. Quarto effectum,et examinationem pape. Ultimo habemus determinationem eius. Videamus has partes de per ſe. Et primo primam.
22 ¶ †Opponitur ⁊ videtur quod hec appellatio, Appello ne fiat electio niſi canonica:ſit fruſtratoria:vel quia fuit canonica:⁊ non eſt contra appellationem,⁊ in hac nihil operatur. Vel ſit minus canonica:⁊ tunc electio non erit valida,eo quod ſit minus canonica:fruſtratoria eſt ergo appellatio.ſupra eodem.cum in cunctis. ⁊ capitulo conſiderauimus.⁊ capitulo quia diligentia.infra capitulo quia propter. Dicit hic Innocentius quod operabitur,quia electio poteſt eſſe minus canonica,et tamen eſt valida,⁊ appellatio annullabit ipſo iure. Hoc non placet in appellatione extraiudiciali: quia appellatio illa non reddit nullam, niſi ſecun-

dum naturam cauſe vt dixi.ſ.eo.conſideravimus.Dicam.ſ.eod.
au dicis.Ideo dic quod melius eſt quod electio veniat retractan-
da per viam attentaci iudicis officio,quam per viam ordinariaꝫ.
Et eſt ratio,quia illa via eſt magis expedita,ſed non eſt ſic ordina
ria,vt ſcribit Inno.ſ.de maio.ꝛ obe.dilecti.ꝛ.ſ.de appel.bone.ſ.de
23 reſcript.ex parte.¶ † Secundo oppo.quod attentatum poſt ap-
pellationem veniat retractandum,dato quod non ſit contra ap-
pellationem.ſ.de reſcript.ſignificante.Rodulphus.ꝛ.c.ſignifica-
uit.vbi retractantur attentata ſolum poſt appellacionem.Facit
quod ſcribit Hoſtien.Et ibi habes per hoc multa iura,in capitu.
conſuluit.ſ.de appella.Solucio quedam eſt appellacio extraiudi-
cialis:ꝛ in iſta attentata demum poſt,contra appellationem ve-
niunt:ꝛ de his loquitur hec,quod appellatio non ſuſpendit pote-
ſtatem partis,niſi ſecundum naturam cauſe:vt dixi.ſ.eod.conſide
ravimus.ideo ſi appellent aliqui de capitulo,ne ſiat electio per
compromiſſum.ꝛ aliqui faciant compromiſſum,poſtea electus nō
aſſentiat,ꝛ eo ipſo ipſi poſtea de capitulo procedant per viam ſcru
tinii,vocatis his,qui appellaverunt,valet,appellatione non ob-
ſtante,eleccio:quia non eſt facta contra appellationem,licet poſt.
24 ¶ † Idem ſi appelletur ne canonicus admittatur,qui eſt occulte
excommunicatus,ipſi admittunt,ſed cum hoc ne habeat vocem,
quia non veniunt contra appellationem:quia illa vt iuſta intelli-
gitur,vbi admitti non debet excommunicatus,quando ſcilicet eſt
publicus:igitur ſic quando eſt occultus.Unde ſi eſt occultus,va-
let admiſſio,ꝛ electio.Secus ſi eſſet publicus:quia nō eſſet aliquo
modo admittendus.Uel ſi eſſet occultus,ꝛ admitteretur ſic,vt ha
25 beret vocem.¶ † Idem ſi appelletur ab executore vel proviſore,
ne prebendam conferat non vacantem:ipſe confert non vacan-
tem,poſtea ſi conferat aliam vacantem,valebit collacio:quia non
eſt contra appellationem quo ad ſecundam collatam.Ad hoc de
prebend.relatum.ꝛ capitu.dilectus.ꝛ nota.de reſcriptis.conſtitu-
tus.Idem ſi appelletur ab executore,ne conferat prebendam non
vacantem:ſola illa retractabitur collatio,ſcilicet prebende non va
26 cantis.† Quandoque appellatio interponitur in iudicio:et tunc
omne attentatum poſt venit retractādum.Adverte tamen quod
aut attentatum poſt eſt omnino cauſa ſeparata:ꝛ illud valet,niſi
ſiat recuſatio:que fieri poteſt probata appellatione,ꝛ gravamine,
vel ſaltem probato gravamine,ſecundum illa,que habentur.ſ.de
appellationibus.c.cum teneamur.ꝛ capitu.conſuluit.Quandoqꝫ
aliquid attentatur in cauſa illa,vel in connexis ad illam:et dico
quod illud venit retractandum,etiam dato quod tantum ſit poſt
appellationem,ꝛ attentatum ſit per iudicem.Rationem nō dant
clare docto.¶ Adverte,appellatio extraiudicialis,quia habet
vim provocacionis,id eſt citationis ad cauſam,de electio.c.j.lib.
vj.non ſuſpendit in aliquo poteſtatem partis:ideo quod facit,va-
lidum eſt.Pendet ergo omne retractandum ex iuſtitia cauſe:ꝛ ſic
cauſa plus regulat nullitatem regulandi,quam appellatio.Si er-
go hic attentatum repugnat cauſe,repugnabitur ſecundum iuſti
tiam cauſe:ꝛ ſi non repugnat,non.Si ergo non eſt contra cauſam
appellandi,non retractatur.Si appellatio ſuſpendit poteſtatem
iudicis,igitur omne,quod facit poſt appellacionē,eſt contra:quia
appellatio dicit ſuſpenſam eius poteſtatem,ꝛ ad ſuperiorem de-
volutam:ſed non ſic in extraiudiciali.¶ Ex his apparet,ſi appel
letur ne quis procedat in loco non tuto,vt quia non ſit mentio de
dioceſi,quod omnis proceſſus poſtea habitus eſt nullus.Idem
dicit,ſi appelletur ne excommunicatum aliquem in teſtem reci-
piat:quo caſu dic quod aut appellatur a receptione teſtium,vt
hic.Innocen.videtur velle quod ſi recipiat ipſos,ꝛ alios,quod li-
cet infringatur receptio excommunicati,non infringetur rece-
ptio non excommunicati.Hoc eſt verum,ſi actus receptionis te-
ſtium poſſit eſſe extraiudicialis:quod forte eſt,quando concurrit
vt merus articulus.Si autem appellatur a iudice:tunc dic quod
aut appellans ſe ſtatim offert probaturum,ne recipiat illum,quia
paratus eſt oſtendere ipſum excommunicatum:ꝛ tunc ſi recipiat,
non valet receptio:quia ſtatim gravatur in eo quod recipit:ꝛ li-
cet recipiat iſtos ꝛ alios ſimul,non valet eorum receptio,quia ſal-
tem gravat in expenſis,propter ſcripturarum dilationes,ꝛ pro-
pter deliberationes.Nec obſtat.infra de re iudicata.cum I.ꝛ A.
quia ibi fuit appellatum tantum a diffinitiua.Hec ſunt verba
Hoſtien.licet Innocentius hic recitet opin.Si autem non offert
ſe paratum incontinenti probare,tunc admittendo eum vt hoc
poſtea diſcutiatur,non gravat,niſi eius dictum ſequatur:vt in ca
pitulo cum I.ꝛ A.¶ Tu dic,in iudiciali,quod quandoqꝫ proce-
ditur poſt,ꝛ contra cauſam appellandi:ꝛ tunc non valet quod agi
tur,ꝛ retractatur:ꝛ hoc eſt planum.Quandoqꝫ proceditur poſt,
ſed non contra:ꝛ tunc ſi ex qualitate proceſſus ceſſat cauſa grava-
minis,ex quo appellatur:ꝛ planum eſt quod appellatio tollitur:
de appella.cum ceſſante.appellat ne procedat in loco nō tuto,ipſe
procedit in loco tuto,ꝛ ibi citat,valet proceſſus.Quādoqꝫ ex pro-
ceſſu poſt appellationem nō ceſſat cauſa gravaminis:ꝛ tunc data

iuſtitia appellationis,quicquid agit tam in principali,quam in
incidenti,eſt nullū.Et hoc placet.De hoc in dicto capitulo.cum
I.ꝛ A.cum dicto capitulo.ſuper eodem.ꝛ capitulo conſoluit.
¶ Et ex his apparet quod ſi appello ne me irrequiſitum iudex
excommunicet,ſi me requiſitum excommunicet,valet ſentētia,vt
hic,ſecundum Goffre.Ex his apparet quid ſi appello,ne me in-
iuſte excommunicet:excommunicat me non ad meritum,vel ex
non iuſta cauſa,vel ex odio,ex quibus cauſis ſententia eſt iniuſta.
xi.queſtione tertia.§.ergo.de ſentētia excommunicationis.ſacro.
¶ Quidam dicunt quod tenet ſentētia:de appellationibus.capi-
tulo ſecūdo.Tu dic contra,ſecundum Hoſtienſem de appella-
tionib.conſuluit.ꝛ hoc quando appellatur extra iudicium:alias
oportet quod procedat gravamen,quando in iudicio appellatur:
27 de appellacio.vt debitus.ꝛ capitulo interpoſita.¶ † Tertio op-
poni.quod hec electio ex viribus appellationis debuerit irritari:
nam fuit electio non canonica,vt patet:quia de eo,qui non erat
maior:igitur.Solu.Dicit Innocentius hic non fuit probatum
quod eſſet minor.Dicit Hoſtien.quod hic probātum fuit quod eſ
ſet maior:quaſi velit dicere Innocen.hic nō fuit iuſtificata appel
latio:quia ſi intendit infringere electionem de aliquo,quaſi ſit mi
nor,debet probare minorem etatem:quia ſuper illa fundat inten-
tionem,nec hoc probat eo quod aliquando fuit minor:nam minor
fuit:non ſequitur,eſt:cum iſta varientur ex tempore:vt nota.infra
de proba.in preſentia.Unde non erat hic probatus minor.Et ſi
dicatur,quomodo artatur probare quod eſſet maior iudice in-
quirente:Dic,quia tunc quo ad ſuperiorem petit ſe admitti vt
talem:ideo quo ad ſuperiorem petentis confirmationem,eſt in-
tentio vt probet ſe maiorem,licet non quo ad inſtantiam.Uel po-
tes ſecundo reſpondere,vt dicit Innocen.quod ſi pars nihil op-
poſuit contra perſonam,ſed ſolum iudex ſuppleuit:a ſi dicas,er-
go ſi iudex ſupplet,ꝛ ſupplere poteſt,vbi agitur vtilitas publica,
debet pronuntiare pro actore,ſi ſic invenit quod opponens,vel
agens foveat iuſtitiam.Dic quod quādoqꝫ iudex ſupplet incho-
ando novam telam de per ſe:ꝛ tunc non operatur illa ſuppletio
ad commodum inſtantie pro parte inchoate:vnde hic non dicitur
iuſtificata appellacio vt pro ea pronuntietur,licet forte ſaltem
preſumptive conſtet illum minorem eſſe.¶ Quandoqꝫ ſupplet in
eadem inſtantia,ꝛ ita poſſet etiam hic intelligi:ꝛ tunc aut idem,
qui gravatur onere probandi reſpectu prime inſtantie,gravatur
eodem modo per reſpectum ad iudicem ſupplentem:ꝛ tunc iſtud
prodeſt inſtantie private,ex quo per hoc non mutatur,vel altera-
tur modus gravandi in probando:vt quia is,contra quem ſup-
plet quo ad partem,non gravabatur,ꝛ modo gravatur:ꝛ tunc di-
co quod niſi aliter probetur contra eum,qui modo gravatur one-
re probandi,poteſt ſupplere:quia non proficit hoc ſupplere quo
28 ad inſtantiam privatam.Et hoc placet.¶ † Quero,quid ſi appel
letur,ne ſiat electio certo tempore,vel certo loco,pro eo quod ti-
metur ibi impreſſio,ſed poſtea non eſt ſecuta impreſſio,tamen ibi
timetur:an ſi ſiat ibi electio poſt appellationem,illa valeat.Di-
cunt quidam quod electio valet,niſi ſequatur impreſſio:quia opor
tet quod vera ſit cauſa,ex qua eſt appellatum extraiudicialiter,vt
valeat appellatio:de quo,de his,que ſiūt a maiori parte capituli.
capitulo primo.Dicit Innocentius quod iuſta eſt appellatio,
dummodo de impreſſione iuſte timeretur per probabiles coniec-
turas,que poſtea probari debent:de appellacioni.bone.infra de
ſponſa.veniens.ff.quod metus cauſa.l.metum.infra capitulo.quiſ
quis.ꝛ capitulo.bone.Ratio,quia dubietas,et probabilis timor
impreſſionis,eſt vera cauſa appellationis:ideo ex illa dubietate
iuſtificatur appellatio.Nam iuſtum eſt non ire,vbi timetur im-
preſſio:ꝛ hec eſt vera,ꝛ iuſta cauſa.Aut ergo cauſa appellandi nō
impletur ex ſola dubitatione:et oportet quod probetur veritas.
Aut ex ſola dubitatione,ſeu dubietate:et non exigitur probatio,
29 niſi dubietatis.¶ † Opponitur cum gloſſa.j.quod hec appella-
tio,etiam ne ſiat electio,debeat valere:de operis novi nuntiatio.
30 capitulo primo.¶ † Solu.Appellatio ſine cauſa non valet,ſicut
nuntiatio novi operis,vt ibi:ita quod nuntiatio,etiam iniuſta,
valet,licet non appellatio.Docto.hic aſſignant rationes perſua-
ſivas.Dic quod nuntiatio novi operis ordinatur ad defenden-
dam poſſeſſionem,et ſtatum,in quo quis eſt.Ideo quo ad iuris
proprietatem non attenditur iuſtitia,vel iniuſtitia:quia ſic eſt in
quolibet poſſeſſorio remedio ad poſſeſſionem recuperandam:vt
patet de reſtitutione ſpoliatorum.in literis.ꝛ per totum.Sed ap-
pellatio non ſemper ordinatur ad ſtatum defendēdum,ſed ad de-
fendendum ius quo ad proprietatem:ideo oportet quod ipſe ſit
iuſta.Dic ergo quod oportet quod nuntiatio,et appellatio ſint
iuſte,quod iuſtificentur ſaltem ex poſſeſſione ꝛ ſtatu,ita quod nul-
la eſt differentia.Unde ſi appello ad defendendam poſſeſſionem,
non eſt vis,an quo ad proprietatem foveam,vel non,iuſtitiam.Si
appello reſpectu proprietatis,oportet quod foveam iuſtitiam re-
ſpectu illius:ꝛ ſic eſt in nuntiatione.¶ Venio ad ſecundam alle-
gatio

gationem pro electo,contra illam allegationem,qua innititur pa-
31 pa.¶ † Opponitur quod non poſſit queilibet pars aliam conſti-
tuere in negligentiam vocatis alijs:quia habent terminum,⁊ de-
liberationem ad expectandum vſq; ad terminum : vt patet.infra
eodem.ne pro defectu.ergo non poteſt hec dilatio ſibi ab aliqui-
bus tolli:quia eorum eſt priuilegium.ſecunda queſtione ſexta.ap
pellatione.infra eodem.gratum.de officio delegati . conſuluit.vi.
queſtione tertia.placuit.ad hoc iura ſimilia de deliberatione expe
ctanda.¶ Solu. Gloſſa reuocat in dubium,an ſi aliqua pars ele-
ctorum ſe congregat in capitulo,⁊ alios vocet,an per hoc ſtatim
eos in mora conſtituant.ita quod ad ſe deuoluant eligendi pote-
ſtatem.Videtur quod ſic.Primo per textũ iſtum.Secundo per
text.infra eodem.quod ſicut.ad hoc ſupra de poſtulatione.bone
memorie.illa recte intellecta facit contra,vt ibi dixi.Solu.Quia
mora in talibus eſt periculoſa:ergo volentes eligere,proſequi vi-
dentur ius,et vtilitatem eccleſie:igitur his parendum:de his,que
fiunt a maiori parte capituli.capitulo primo.¶ Tertio ad hoc.ff.
de adminiſtratione tutorũ.l.tutor,qui repertorium.vbi res tem-
pore perituras adminiſtrat tutor ante decretam adminiſtratio-
nem,et factum repertorium.Ad hoc iura,que dicunt quod pro-
pter periculum aliqua conceduntur, que alias non concederen-
tur:ſufficiat vt lite non conteſtata.capitulo quoniam.§.primo.
¶ In contrarium faciunt iura ſuperius allegata. Joannes fuit
in opinio.quod non poſſit procedere ad electionem aliqua pars,
niſi circa finem trium menſium : ita tamen quod non nimium fe-
ſtinent,nec nimium differant,in tantum quod labatur terminus
32 ante,quam compleant electionem.¶ † Gloſſa ſuper verſicu.Re-
uocare.determinat quod ſi maior,⁊ ſanior pars vult ad electio-
nem procedere,vt prouideat eccleſie viduate, etiam non inſtante
termino poſſunt abſentes in negligentia conſtituere:ſed volentes
intereſſe,dummodo eis conſtituatur competens terminus,infra
quem poſſint commode venire,⁊ ſi non venerint,nec aſſignent iu-
ſtam cauſam non veniendi,alij procedere poſſunt : et valebit ele-
ctio,quaſi ad eos deuoluta poteſtate,ex quo nulla iuſta cauſa alle-
gatur:quia vel debent venire,vel,ſi ſunt impediti,conſtituere ali-
quem de collegio procuratorem,per quem eligant:vt patet de ele-
ctione.quia propter.nam ſemper in talibus mora periculoſa eſt.
ſupra capitulo proximo . Sic ergo vult gloſſa quod aut minor
pars vult in negligentia conſtituere:⁊ non poteſt ante terminum.
Aut maior:⁊ tunc aut minor non allegat aliquam cauſam: et po-
teſt.Aut allegat aliquam cauſam,⁊ realem,hoc eſt,concernentem
electionem,quare tunc fieri non debeat:⁊ talis admittitur,et non
poſſunt eos in negligentia conſtituere.Aut allegant cauſam ab-
ſentie perſonalem,quia perſonaliter intereſſe non poſſunt : et hec
non excuſat,quia debent mittere procuratorem:de electione.quia
propter. ¶ Concludendo hanc materiam tria ſunt videnda.
Primo,que,⁊ quanta pars capituli,et quando,poſſit alteram in
negligentiam conſtituere.Secundo,dato quod aliqua,⁊ aliquo ca
ſu poſſit,videndum quomodo altera pars alteram poſſit citare,
aut requirere,⁊ qua forma. ¶ Tertio,facta vocatione ad termi-
num,vel diem,videndum erit ⁊ quando,⁊ qua parte diei poſſit ad
33 actum electionis,que imminet facienda.¶ † Venio ad primum.
Quandoq; nulla data communi determinatione eligendi,vel ter-
mino ſtatuto per capitulum totum,altera pars ſe cōgregat,tan-
tum volens alteram in negligentia conſtituere:quandoq; iam da
to termino per capitulum, vel facta congregatione ad electionis
actum,altera pars ſe reperit in termino,⁊ altera non,vel ſi adeſt,
recedit.¶ Videamus primum,quando nulla data vnanimi con-
gregatione, vel termino deliberato , altera partium vult termi-
num nouiter ſtatuendo in negligentia conſtituere : ⁊ tunc quan-
doq; ibi eſt aliquis ſuperior habens poteſtatem de iure,aut con-
ſuetudine congregandi capitulum:⁊ de iure,ceſſante conſuetudi-
ne,maior ordine,⁊ dignitate in capitulo eſt,qui habet congregare
capitulum:vt notat Innocentius de maioritate ⁊ obedientia.ca-
pitulo primo.⁊ capitulo ſtatuimus,vel ſi epiſcopus eſt in capitu-
lo vt epiſcopus,ipſe eſt,qui habet congregare capitulum,tanquã
maior:vt no.doctores de officio ordina.irrefragabili.§.ceterum.
Et tunc dicit Innocen.hic,⁊ docto.quod talis aliorum poterit
negligentiam conuincere,etiam ſolus:quia ex quo poteſt ſtatue-
re terminum,poteſt determinare de congregatione capituli.Ex
quo igitur alij non interſunt,eo vocante poteſtas deuoluitur ad
venientes ad capitulum ex negligentia : et hoc dicit lectio.ſi ſunt
pauci,vel etiam ſi vnus:argumen.decima queſtione ſecunda.hoc
ius.⁊ ſupra capitulo proximo . ¶ Aduerte,hic non declarat an
hoc ſit verum,etiam durante termino,vel quando inſtat : et quia
ſimpliciter loquitur,videtur velle Innocentius quod ſiue inſtet,
ſiue non terminus,quod poſſit hic alios in negligentia conſtitue-
re:ſed in.capitulo eccleſia.infra eodem.dicit quod hic non poteſt
poteſtatem in negligentia conſtituere, niſi inſtet terminus , vel
ſubſit cauſa accelerandi legitima:et ſic idem erit in iſto,quod in
minori parte dicam infra vt in maiori. ¶ Quandoq; non eſt ali-
quis in capitulo,ad quem de iure,vel conſuetudine ſpectat pote-
ſtas congregandi capitulum,vt quia omnes ſunt pares,⁊ conſue
tudo nihil diſponit:⁊ tunc aduerte ad duos caſus. ¶ Quandoq;
aliqui ſunt preſentes,⁊ aliqui abſentes,in loco tamen,vnde voca-
ri debent,quandoq; omnes ſunt preſentes.¶ Si aliqui ſunt pre-
ſentes,aliqui abſentes,hic Innocentius dicit quod poteſtas vo-
candi reſidet in preſentes,etiam ſi vnus ſolus eſt in capitulo.Al-
legat decima queſtione ſecunda hoc ius.ſupra capitulo proximo.
⁊ idem poterit operari quod poſſet habens poteſtatem congre-
gandi capitulum de conſuetudine: quia poteſt congregare de iu-
re . Hoc tamen non placet Hoſtienſi , ⁊ dicit quod iura,que alle-
gat Innocentius non loquuntur de vno,ſed de pluribus.Pone
enim,dicit ipſe,quod maior pars determinaret de electione alibi
facienda,nonne vocato iſto vno preſente melius eſſet quod acce-
deret ad abſentes,quam preſentes ad eum? Certe ipſe conſtitue-
retur ab eis in negligentia.Et de hoc per Innocentium de noui
operis nuntiatione.capitulo ſecundo.Puto quod dictum Inno-
centij procedat , quando hic preſens determinat de eligendo,et
abſentes nihil determinant,quia forte ſunt diſperſi:⁊ intelligo vt
dixi ſupra inſtante termino.¶ Quandoq; omnes ſunt preſentes:
⁊ tunc aut volunt ſtatuere terminum conſiliarijs datis per pa-
pam,aliqua pars,vel etiam totum capitulum:et non poſſunt.in-
fra eodem.capitulo cum in veteri.¶ Aut volunt ſtatuere termi-
num eligentibus:⁊ tunc aut due partes vocandorum volunt con-
ſtituere in negligentia alios : aut maior pars : aut minor.
¶ Si due partes vocandorum ſe congregant,⁊ alios volunt in
negligentia conſtituere : dicit Innocentius quod poſſunt,etiam
ante,quam inſtet terminus,conſtituere in negligentia minorem:
⁊ hoc quia potentie capitulares, prout capitulum eſt in congre-
gando,ſunt in duabus partibus:vt.l.plane.ff.quod cuiuſq; vni-
uerſi.dictum.ſupra eodem.licet.et capitulo.cum inter vniuerſos.
Hoc dicit Hoſtien. verum,quando ſubeſt cauſa accelerandi tem-
pus.Unde exigit duo copulatiue,quod adſit duplo maior pars,
⁊ ſubſit cauſa accelerandi tempus,⁊ abbreuiandi trium menſium:
alias altero ceſſante ante,quam inſtet terminus trium menſium,
etiam duplo maior pars non poterit conſtituere in negligentia
minorem.Ad hoc,quia priuatis abſq; cauſa tempus conceſſum
a lege non poteſt arctare,vel tollere.infra de regulis iuris.indul-
tum.libro.vi.cum concor.¶ Quandoq; ſola maior pars ſe con-
gregat,⁊ vult in negligentia conſtituere minorem.Compoſ.hic vi
detur velle quod poſſit,⁊ glo.Hoc non placet Innocentio ⁊ Ho-
ſtienſi , niſi inſtet terminus, etiam ſi ſubeſſet cauſa accelerandi:
quia non poteſt maior pars congregare capitulum,niſi forte hoc
facerent mandato ſuperiorum:vt ſupra capitulo proximo.et hic.
¶ Quandoq; ſola minor pars vult in negligentia conſtituere
maiorem:et dico quod non poteſt,ſubſiſtente cauſa ante termi-
num inſtantem trium menſium : quia potentie capitulares non
ſunt in minori parte,nec prout capitulum eſt in congregando,
nec prout eſt congregatum . Si autem inſtet terminus, etiam
vnus ſolus poſſet in negligentia conſtituere.ſexageſimaſexta di-
ſtinctione,capitulo finali.nec exigetur aliqua ab eo citatio,vel re-
quiſitio,ex quo terminus inſtat:quia dies interpellat pro homi-
ne.C.de contrahenda ⁊ committenda ſtipulatione.l.magnam.in-
fra eodem.de loca.potuit.⁊ eſt finis,vltima dies,et hora conſueta
ad electionem faciendam.Et hoc teneas,quicquid dixerit Ab-
bas,qui tenuit quod poteſtas maioris nunquam deuoluebatur
ad minorem,niſi ex delicto maior priuaretur : vt in capitulo gra-
tum.ſupra titulo primo.Ad iſtum textum dic,vel quod eſt allega-
tio quatenus predictis contradicit:vel dic quod hic de mandato
pape procedebat,vel inſtabat terminus,vel ſuberat cauſa:vel lo-
quitur in ſecundo caſu.¶ Secundo caſu minus principali,quan-
do iam data congregatione,vel communiter termino ſtatuto ad
electionem faciendam,altera pars vult ſtare in capitulo,et elige-
re,altera recedit,vel ſe non preſentauit in termino.Hic Innocen
tius videtur velle quod ſi etiam vnus ſolus remanet,vel ſe pre-
ſentet in capitulo,illius valet electio,etiam non inſtante termino
electionis iuris,ſcilicet trium menſium.Allegat.ſexageſimaſexta
diſtinctione capitu.finali.ff.quod cuiuſq; vniuer.ſicut.ſupra titu-
lo primo.gratum.⁊ hic eſt caſus.Melius tamen eſſet,⁊ tutius,q̄d
cum res ſit grauis,⁊ egeat deliberatione,⁊ conſilio,quod etiam ſi
ſunt plures,qui ſunt preſentes,dummodo due partes non adſint,
adhuc expectent vſq; ad tẽpus prefixũ a iure.Compoſt.dicit q̄d
ſi minor pars non poteſt in negligentia conſtituere,ſi maior pars
eſt preſens,licet non ſit duplo maior , poteſt in negligentia conſti-
tuere.Aſſignat cauſam : quia maior pars abſens poteſt mutare

terminum aſe, vel a parte minori, vel a toto capitulo ſtatutum. de
his, que fiunt a maiori parte capitu. capitulo primo. Et ſi maior
pars dicit ſe nolle eligere, puta quia iam elegit, reſidet ius eligen-
di in minorem vocantem. ff. de adulter. ſi maritus. §. ſi negauerit.
¶ Credo quod ſi deliberato termino per capitulum, omnes ibi
ſunt congregati, ⁊ recedunt maior pars, quod procedat dictum
Compoſt. de minor ante terminum non poſſit eligere: quia prout
eſt congregatum, potentie ſunt in maiori parte. Si autem ſola mi
nor pars congregata eſt, ⁊ tunc ſi duplo maior vel minor ſe con-
gregat, ⁊ reuocat quod fecit, adhuc procedit dictum Compoſtel.
Si ſe non congregat, ſed omnes ſingulariter ſunt abſentes, dico
quod ex quo omnes non deliberant capitulariter, non poſſunt re-
uocare quod fecerunt vt ſingulares: ⁊ tunc minor conſtitueret in
negligentia maiorem: quia adhuc duraret terminus hominis.
Idem, ⁊ fortius, puto de maiori parte: ad hoc quod not. de poſtu-
34 latione prelatorum. bone. ij. vbi caſus. ¶ † Venio ad ſecundum,
quomodo ſit poſſibile alteram partem capituli alteram require-
re, vel citare. Et videtur hoc non bene poſſibile, cum omnes ſint
pares, ⁊ par in parem non habet imperium. ſ. eodem. innotuit.
¶ Dic, ſi eſt aliquis ibi ſuperior, qui ex ſtatuto, vel conſuetudine,
aut iure capitulum congregare poſſit, in hoc ipſe habet ſuperiori
tatem, ⁊ hoc facere poteſt. Si non eſt ibi aliquis ſuperior, qui ha-
beat poteſtatem capitulum congregandi, tunc vna pars alteram
poterit requirere, ſecundum diſtinctionem predictam. Nec obſtat
quod non habeant poteſtatem: quia aliud eſt citare, ⁊ hic actus
exigit ſuperioritatem in citante quo ad citatos: ⁊ aliud requirere,
⁊ hic actus non exigit ſuperioritatem. Nam ⁊ par requirit parem,
vel monet, vel denuntiat, ſcilicet quod tali die ſiet electio. Ad hoc
quod not. de officio delegati. cum cauſa. in prima gloſſ. Sic ⁊ em-
ptores denuntiant venditoribus. ff. de actionibus empt. l. ſi rem.
§. finali. ⁊ l. ſi dictum. §. preſentem. de emptione ⁊ venditione. c. fi-
nali. Sic ⁊ intimationes. de electione. cum cauſam. in clemen. Per
quod dicunt quod tales requiſitiones non exigunt ſolennitatem
peremptorij, vel trium requiſitionum: quia illa forma tantum eſt
data citationibus. Ad hoc. ſ. c. ſicut. ſupra titulo primo bone. de
teſti. cogend. capitulo ſecundo. Ad hoc quod not. de ſo. competen.
35 propoſuiſti. ⁊ de iureiurand. ego. N. epiſcopus. ¶ † Venio ad ter-
tium, ⁊ quero, facta vocatione ad diem, vel terminum, qua hora
debeant comparere. Et videtur quod debeant comparere de ma-
ne: alias non poterit fieri electio: quia communiter de mane, et
cum miſſa Spiritus ſancti ſolet electio celebrari: ⁊ propter ſobri-
etatem, que aliquando requiritur. ff. de legibus. l. nam ad ea. Con-
ſultius tamen eſt quod fiat expectatio vſque in ſequentem diem,
niſi eadem die expiraret eligendi poteſtas, nec ſiat alia vocatio.
Ad hoc. capitulo conſuluit. de officio delegati. ⁊ ſecundum illam
decreta. etiam videtur quod poſſit differri vſque ad ſupremam
horam. ¶ Dic ponderanda verba citationis. Nam ſi exprimatur
quod dies talis eſt ſtatuta ad electionem faciendam, et ad illam
diem citatur canonicus, de mane debet venire. Ad hoc facit dicta
decretalis, conſuluit. quia ſicut vocatus ad iudicium debet veni-
re congrua hora iudicij exercendi: et ſic ſufficit quod veniat de
ſero, hora, qua ſedeat iudex, vel congrue ſedere poteſt: ſic vocatus
ad electionem venire debet congrua hora electionis ſiende, que eſt
de mane. Ad hoc. ff. de verborum ſignificatione. l. ſecunda et So-
crates, oriente ſole concilium, occidente conuiuium. Sed ſi ſim-
pliciter citetur, vt veniat tractaturus de electione, vel ordinatu-
rus de die, loco, vel ſimilibus, dicit ſupremam horam expectan-
36 dam. ¶ † Venio ad officium pape in verſicu. his igitur. ¶ Oppo
nitur quod papa hic non debeat ſupplere de facto: vt. l. prima. C.
vt que deſunt aduocatis. ⁊ no. in capitulo bone. ſupra de poſtula-
37 tione prelatorum. ¶ † Solu. An et quando iudex ſuppleat de fa-
cto, habetur in dicto capitulo bone. Quo ad ſolutionem preſentis
contrarij, dic vt in his, que tangunt priuatam vtilitatem, non ſup
plet de facto: in his, que tangunt publicam, et vbi arctatur ad
promouendum, et alteri manum habet imponere, debet ſupplere
de facto tam circa perſonam electam, quam etiam circa formam.
Et ſic loquitur hic Innocentius. Et ſi non promouent dignum,
puniuntur. infra eodem. nihil. Alios caſus ponit gloſſa in quibus
iudex de facto ſupplet. Aduerte tamen quod non ſupplet ad com
modum tele inſtitute per priuatum, niſi vt dixi. ſupra. Vide de
hoc. vigeſimaoctaua diſtinctione priuſquam. vbi de hoc.
38 ¶ † Venio ad vltimam partem, in qua ponitur conceſſio procu-
ratoris: et videtur quod papa in deliberatione, quam facit, non
obſeruet canones, imo illos violet: quia ſecundum canones electio
non eſt admittenda electi, quando non apparet, vel probatur eta-
tis triginta annorum. ſupra eodem. cum in cunctis. ſeptuageſima
octaua diſtinctione. ſi quid eſt. Solutio. Dicit Hoſtienſis ab illo
rigore recedendum ex cauſa, et ad cauſam diſpenſationis ſtatim
ſubmittit: et ſic ſeruat rationem, et canones volentes quod ex
cauſa diſpenſetur. prima queſtione ſeptima. §. niſi. et ſic ſeruat ca-
nones facientes contra electum, et rationes facientes pro electo.
Secundo videtur quod cum nuntij fuerunt tranſmiſſi ad peten-
dam confirmationem, non diſpenſationem, quod non debuerit
diſpenſari. ſupra capitulo proximo. Solutio. Dicit Hoſtie. quod
forte fauor ſubdiaconi fuit hic cauſa: vel in contrario nulla neceſ-
39 ſitas imminet, hic ſecus. ¶ † Tertio quero an per hec verba con-
firmetur electio. Dicit gloſſa quod credit quod ſic: ſuſpendit ta-
men conſecrationem vſque ad etatem legitimam. Innocen. quar-
tus dicit quod non. Unde cum erit in legitima etate, adhuc debe-
bit in archiepiſcopum eligi. Et dicit gloſſ. quod in hoc papa egit
diſpenſatiue, concedendo ipſum in procuratorem, ac ſi eſſet poſtu-
latus. Item diſpenſatiue egit, non caſſando electionem, ⁊ non pri-
uando eligentes poteſtate eligendi: quod poterat, ſi tales ſcienter
elegiſſent. ſupra eodem. cum in cunctis. ¶ Primam tenet Tan. ⁊
Goffre. Et pro iſtis facit, quia prelatus dicitur procurator: de do-
natio. capitulo ſecundo. Hoſtienſis ⁊ Compoſ. ⁊ Innocentius te-
nent ſecundam. Et dicit Hoſtienſis ſimpliciter quod hic compara
tur viſitatori: et quando venerit ad etatem, poterit, ſi voluerit, diſ
ſentire: et ſic ad tempus eccleſia caret ſponſo, vt ipſius periculis
occurratur. Per que dicit Compoſt. quod adueniente etate non
poterit talis conſecrari, cum conſecrationem debeat precedere
confirmatio, ⁊ hic confirmatus non ſit. Secus ſi papa mandaret
ipſum conſecrari: quia tunc putat Compoſt. quod per illud pa-
teat, papam de illo prouidiſſe, vel electionem de ipſo factam con-
40 firmaſſe ex certa ſcientia. ¶ † Quero, que poterit hic procura-
tor. Dic quod omnia, que electus confirmatus, excepta alienatio-
ne immobilium. infra eodem. ſo, cui. lib. vj. ⁊ quedam hic per Com
poſt. vbi videas in glo. penul.

1 ☞ Baſtardus in epiſcopum eligi non debet.
2 Conuentus appellatione quid veniat.
Capitulum eſt congregatio eccleſie ſecularis.
3 Eligi poteſt in epiſcopum archidiaconus.
4 Eligi poteſt abſens.
Collatio de beneficio poteſt abſenti, ⁊ ignoranti fieri.
5 Baſtardus diſpenſatus ad dignitatem, non videtur diſpenſatus
ad epiſcopatum.
6 Confeſſio iudici facta vt iudici preiudicat confitenti.
7 Capitulum poteſt proſequi electionem a ſe factam.
8 Decretum in electione qualibet debet interuenire.
9 Illegitimus ad dignitates non promouendus.
10 Confeſſio facta ſacerdoti non preiudicat confitenti.
11 Promouendus irregularis debet ſuam irregularitatem pan-
dere.
12 Electio non eſt nulla occulto vitio electi.
13 Decretum electionis que requirat ad eius forme validitatem.
14 Decretum vnde dicatur.
15 Decretum an probet electionem vel alium actum.
16 Decretum an ſit de ſubſtantia electionis.
17 Eligi poteſt illegitime natus, ſequenti matrimonio legitima-
tus.
Legitimantur filij ſequente matrimonio.
18 Legitimorum appellatione qui veniant.
Legitimatus per ſubſequens matrimonium poteſt ſuccedere.
19 Electio illegitimi eſt nulla ipſo iure.
20 Prohibitionem actus non ſequitur prohibitio diſpenſationis
circa actum.
21 Statuentis intentio in prohibendo vt menſuretur.
Prohibitio menſuratur ad limites poteſtatis prohibentis.
Imperium non habet par in parem. 25.
22 Idem non eſt ſimile, vel par, ſed ne. ſimile.
23 Imo, eſt dictio de ſe correctiua. 24.
26 Diſpenſando attendi debent perſonarum merita.
27 Perſone qualitas a quibus ſit querenda.
Conuerſatio preſumit ſcientiam qualitatis perſone.
28 Conſenſus principis, concordia populi, ⁊ ſubditorum prodeſt in
aliquo promouendo.
29 Confeſſio ſpontanea quid operetur.
Peccatum ſuum debet promouendus confiteri.
30 Reatus quandoque pro defectu, ſeu impedimento ſumitur.
31 Sententia quam clauſulam debeat continere.
32 Eligentes poſtulandum, priuantur eligendi poteſtate.
33 Electionis via non eſt prouidendum inhabili.
Poſtulari poteſt inhabilis, quamuis ſit ineligibilis.
34 Eligentes indignum priuantur eligendi poteſtate.
35 Ignorantia in facto alieno an ſit tolerabilis.

Diſpen

36 Diſpenſatio non petitur alterius nomine ſine mandato.
37 Mandatum ſpeciale ad proſequendum,ad que trahatur.
38 Procurator ad ea,que ſunt iuris,quid poſſit.
Iudex poteſt ex officio repellere non habentem mandatum.
39 Attentatum poſt decretum eſt nullum.
40 Electione caſſata quando inhabilitetur perſona.
41 Papa ſolus diſpenſat cum illegitimo promouendo ad epiſcopatum.46.
42 Poſtulatio eſt ſienda ad ſolum papam.
43 Ignorantia legitima ſuper facto alieno excuſat.
44 Poſtulare poſſunt,qui ſunt deſtinati ad eligendum.
45 Electio depoſiti,vel ſuſpenſi,reſtituti per papam an valeat.
47 Eligentes caſſatum priuantur poteſtate eligendi.
48 Poſtulari poteſt inhabilis,ſeu caſſatus ad dignitatem.

Innotuit. ¶ †Illegitime natus poſtulari potuit in epiſcopum,ſed non eligi:et ſi eligitur, nulla eſt electio ipſo iure. hoc dicit.
Prima narrat factum. Secunda ibi:quãuis. allegat.
Tertia ibi:habito.diffinit,& prouidet. ¶ Sub prima continetur
electio,confirmationis denegatio.et cauſa ipſius a papa petitio:
Suffraganeorum teſtimonium,et electi confeſſio. ¶ Sub ſecunda
diſpenſationem fieri potuiſſe,ponens diſpenſationis motiua.
¶ Sub tertia electionem caſſam decernit,capitulo parcit,ſupplicationem repellit,quoddam decretum ſubmittit, ad electum poſtulandum inducit. ¶ Legam hanc decreta.per partes. Primo
habemus petitionem confirmationis coram archiepiſcopo. Secundo petitionem confirmationis coram papa, et allegationem
contra illam. Tertio proponit quoddam proemium,ex quo papa
concludit ſe habere poteſtatem diſpenſandi. Quarto proponit
multas cauſas diſpenſationem impellentes. Quinto electionem
repellit,gratiam faciens capitulo erga poteſtatem diſpenſandi.
Sexto ſupplicationis noviter porrecte repulſionem. Septimo
2 decretum,& vltimo proteſtationem. ¶ †Veniamus ad primum.
Ex prima habes notare primo quod appellatione conuentus,
comprehenditur eccleſie regularis congregatio. Et pondera infra,quia aliquando appellatur capitulum:ſed proprie capitulum
eſt congregatio eccleſie ſecularis:conuentus,congregatio eccleſie
regularis. Vide.ſupra capitu.capitulum.de reſcriptis.capitu.niſi.
3 ſi.de prebend.& habes de tranſactio.contingit. ¶ †Nota ſecundo
quod archidiaconus ad epiſcopalem dignitatem eligitur:& ſic alligatus inferiori dignitati poteſt eligi, dum tamen ſit habilis: nec
propter alligationem debet poſtulari. De hoc ſupra de poſtula.
4 prelato.capitu.fina. ¶ †Nota tertio quod abſens poteſt eligi.vic
& abſenti poteſt,et ignoranti,collatio fieri: vt patet de prebend. ſi
tibi abſenti.libro ſexto.non tamen debet fieri confirmatio abſentis ante,quam conſentiat,licet poſſet peti:vt hic habes. De inſti-
5 tutione,& inueſtitura habes infra de prebend.accedens. ¶ †Nota
quod diſpenſatus ad dignitatem, que fieri debet cum illegitimo
authoritate pape,de ſi.preſby.cap. primo,libro ſexto. non videtur
diſpenſatus ad dignitatem epiſcopalem: hic enim fuit archidiaconus,quod eſſe non poterat aliter,quam per diſpenſationem.
Vide doct.de elect.ſcriptum. Per hanc decreta.querit gloſſ. quare abſens non poteſt confirmari. Et iuſtius dicit gloſſ. quia ante
debet conſentire,quam confirmetur:ſicut & filius non emancipatur ignorans vel inuitus.in authen.quibus modis na.effi.leg.§.&
generaliter.C.de emancip.libe.l.nec auus. Dicit tamen glo.quod
papa aliquando confirmat abſentem, & ipſius nomine conſentit.
lxiij.diſt.ſ.xi :.diſtin.quia igitur.&.c.quaoto. ¶ Venio ad verſi-
6 cu.quedam. ¶ †Nota quod confeſſio,etiam ſecreta,preiudicat cõfitenti in his,in quibus agitur de promouendo. Et aduerte: quia
dicitur hec confeſſio fieri tunc in foro miſto inter penitentiale, et
contentioſum,que habet finem tantum repellendi,ſed non puniendi:notatum eſt ne eta.& qualita.queris.& in ſumma de ſcruti.§.ſin.
7 per Hoſtien. ¶ †Nota ſecundo quod capitulum poteſt proſequi
8 electionem a ſe factam,et confirmationem petere electi. ¶ †Nota
tertio quod in qualibet electione debet fieri,id eſt, interuenire decretum:id eſt,ſtatutum:et quod debet eſſe ſubſcriptionibus capi-
9 tuli roboratum. ¶ †Nota quarto quod illegitimus,quantuncunque
natus ex ingenua,& non coniugata,inhabilis eſt ad dignitates eccleſiaſticas,quantuncunque etiam naſcatur ex vtroque parente, vel
10 alio,matrimonio ſoluto. ¶ †Opponitur quod ſi ſecreto fuit facta hec confeſſio,non debuerit pateſieri.de peni.omnis . & de peni.
diſtinctio.ſ. non tibi dico. Solu. Intellige quod iſta confeſſio fuit
facta ei non vt ſacerdoti in penitentia,ſed et vt iudici,licet in ſecreto. Et ſic patet quod iudicare de his,que ſunt ſibi in ſecreto dicta,
tamen vt iudici,& ſic in iudicio miſto. Vel dic quod propalauit de
11 voluntate confeſſi. Et eſt ſimile de adulter. ſignificaſti. ¶ †Quero an promouendus debeat pandere ſuam irregularitatem. Doc.
dicunt quod ſic,per hanc decre.nec per hoc probatur quod debeat
pandere occultum peccatum:quia hic dicit de irregularitate, non
de peccato. Idem ſi irregularitas concurrit cum peccato , & promotus etiam diſpenſatione indiget,de renun.niſi.& poſt diſpenſationem tenet quod factum eſt. Quod quidam dicunt , quando is,
qui diſpenſat cum irregularitate,habet poteſtatem dandi dignitatem,ſuper qua diſpenſat:quia non intrauit per portam. Sed ſecundum Inno.& Hoſtien.ſatis eſt quod habeat poteſtatẽ diſpenſandi,licet non habeat poteſtatem conferendi:vt diſpenſatio iuris
authoritate infirmum faciat firmum.de cor.vi.expoſuiſti. Hoc poteſt eſſe verũ,quando irregularitas omnino eſt occulta,ita quod
quo ad formam eccleſie tenet diſpenſatio dignitatis : quia eccleſia
non iudicat de occultis:quo caſu non eſt nulla,niſi quo ad Deum,
& quo ad ipſum ſufficit diſpenſatio ſuper vitio. Ad hec quod not.
12 in dicto.c.niſi. ¶ †Nota bene quod vbi vitium omnino eſt occultum electi, electio non eſt nulla quo ad metas fori contentioſi,imo
eſt aliqua. Si ergo aliqua exigitur diſpenſatio , illa exigitur quo
ad Deum tantum:& tunc electio remanet valida : & ſic quod nullum eſt quo ad Deum,aliquid quo ad eccleſiam , poteſt validari
13 ex ſola ceſſatione vitij.quod bene nota. ¶ †Quero ſecundo circa
decretum,que exigantur in eius forma. Dicit gloſſ. quod debet
continere totam ſeriem,et formam electionis,& nomina eligentiũ,
et eorum conſenſum,ſubſcriptiones cuiuſlibet in hunc modum.
Ego talis canonicus eccleſie talis,huic electioni interfui,& conſenſi,& propria manu ſubſcripſi. Debet etiam continere modum vocationis: vt nota.de renun.poſt tranſlationem. Debet etiam continere nomen electi,& ad quam dignitatem eſt electus. Item inquiſitionem,et voluntatem ſingularium,et publicationem,et electionem. Item quod per tale decretum appereat formam ſeruatam
eſſe,ſcriptura debet eſſe per manum publicam facta,vel per duos
bonos viros:de proba.quoniam.& debet eſſe ſigillata ſigillo capituli,vel alio authentico ſigillo. Dicunt tamen doct.quod ſi eſt facta manu publica,non exigitur ſigillum,nec tunc exiguntur ſingularium ſigilla,vel ſubſcriptiones : quia et aliquibus abſentibus
canonicis,qui electioni interfuerunt,poterit fieri decretum ex in-
14 teruallo. ¶ †Quero vnde dicatur. Dic quod a decerno decernis,
15 quod idem eſt,quod diſpono,vel ordino. ¶ †Quero an decretum
probet electionem,ita quod ei ſtetur,vbi lis eſt ſuper electiõe. Innocen.dicit quod non:ſed eſt teſtimonialis litera,vt patet ex eius
forma,et quia preter decretum mittuntur inſtructores . infra eodem.nihil.& capitulo cupientes.libro ſexto. Item quia decretum
ſit in facto proprio,in quo ſcribenti non creditur. Hoſtien. dicit
quod decretum prima facie faceret fidem,et ei ſtaretur,niſi ſaltem
pars aduerſa neget que continentur in eo. Ad hoc de procurato.
capitulo primo.infra capitu.ſcriptum. ¶ Non obſtat quod de inſtructoribus dicitur,quia id ſit ad cautelam,vel quando non apparet decretũ hoc credo,quando eſt ſcriptum manu priuata:ſed ſi
eſt ſcriptum manu publica,nõ video qđ non habeat fidem:dum ta-
16 mẽ ille atteſtetur alia in preſentia ſoi facta. ¶ †Quero an decretũ
ſit de ſubſtantia electionis. Gl.dicit qđ quidam dicũt qđ nõ: & hoc
tenuit Io.lxi.di.epiſcopus. Tan.& Vin.Gof.hic in ſumma. Inno.
Compoſt.& Gul.Mandagotis in ſuo capitulo.xxxviij. Alij dicunt qđ eſt de ſubſtantia hodie:q2 ſi nõ publicatio voluntatũ,collatio,& incontinenti electio,non valet.ſ.eod.Cumana.&.c.cum poſt
petitam. Iſta ratio nihil valet:quia licet concludant formam electionis de ſubſtantia,non ſequitur qđ per hoc ipſa litera teſtimonialis ſit de ſubſtantia. Sed Io.dicebat qđ erat de ſubſtantia poſtulationis,nõ electionis:de poſtu.prela.bone.ij . ver.nec nocebat.
qđ non placet Hoſtien.& aperte reprobatur.lxi.di.§.ſed & aliquid.
De hac materia in Spe.eo.ti.§.i.circa medium.&.§.ij.in.ij . col.et
17 per Gul.Mandagotis parte.ij.q.xvi. ¶ Quero an filius natus
ex ſoluta.ſi per ſubſequens matrimonium legitimetur , an talis
poſſit eligi. Gloſſ.dicit hic qđ videtur ꝙ nõ:quia ius exigit qđ ſit
de legitimo matrimonio natus:ſed hic non eſt,licet ſit ex poſt facto legitimatus:igitur. Glo.dicit quod bene poteſt eligi:quia matrimonium ſubſequens omnia precedentia purgat.qui fil.ſint le-
18 gi.tanta. ¶ †Nota.gloſſ.quod appellatione legitime nati , etiam
in materia ſtricta comprehenditur legitimatus per ſubſequens
matrimonium.quod bene nota. Si ſtatutum diceret quod legitime natus admittatur ad ſucceſſionem,extenditur ad iſtum. Vide
quod dixi qui ſi.ſint legit.per venerabilem. Hec vera ſunt , ſi poſt
contractum matrimonium ſit electus. Si autem ante,electio foret
nulla,& non validaretur per matrimonium ſubſequens:quia inſpicitur initium.ſ.eo.nudum.vide glo.qui ſi.ſint legi.tanta. ¶ Ve-
19 nio ad verſi.Quia autem. ¶ †Nota primo ꝙ electio illegitimi,eſt
20 nulla ipſo iure. ¶ †Nota ſecundo quod ad prohibitionẽ actus, &
nullitatem eius,nõ ſequitur ꝓhibitio diſpenſationis circa actum.

⁊ ſic id, quod ſequitur illum ex eo cenſetur prohibitum.ſ.quando
ex eo ſequitur quod eſt prohibitum,⁊ de iure,aut de facto:ſecus ſi
ab alio principio ſpeciali aliquid circa prohibitum ſequatur.
21 ¶ †Nota tertio quod intentio ſtatuentis in prohibendo, in du-
bio menſuratur ad limites poteſtatis prohibentis: ⁊ allegatur,
22 quod par in parem non habet imperium.¶ †Nota quarto quod
idem non eſt ſimile,vel par,ſed nec ſimile.Ad idem.l.quod Nerua.
ff.depoſiti.Nam poteſtas ſucceſſoris pape,non eſt par,vel ſimilis
23 proprie cum predeceſſore, imo eadem.¶ †Et nota de dictione.
24 Imo,que ſtat correctiue.¶ †Oppon.innuit hec decre.quod ca-
non,cum in cunctis.ex toto ſit late ſententie.contra:quia non ſal-
tem,inquantum eſt pena eligentium: vt patet.ī.eodem.quiſquis.
Solutio. Quantum ad penam nullitatis electionis, ſecundum
omnes eſt late ſententie, vt hic eſt caſus:quantum ad penam pri-
uationis poteſtatis eligentium,ſunt opi.Aliqui quod non ſit ca-
non late ſententie,per capitu.quiſquis.⁊ capit.quia propter.Sed
veritas eſt quod eſt late ſententie.⁊ capitu.quiſquis loquitur de
eligentibus per impreſſionem,quando tamen habilem eligunt.c.
quia propter.loquitur de peccantibus in forma, quia eligunt in-
dignum:quia non ſunt priuati,ſed priuandi:⁊ ſic de alijs caſibus
loquuntur,quam decre.cum in cunctis.Pro hac parte facit finis
decret.hic: quia papa parcit eis in pena: ergo illa erat impoſita.
25 Facit de elec.ſi compromiſſarius.libro ſexto.¶ †Secundo opp.
quod par in parem habet imperium.ff.de iuriſdictioni omnium
iudicum.l.eſt receptum.ſecunda queſtione ſeptima.nos ſi incom-
petenter.¶ Solutio.Par in parem non habet imperium,niſi ſe
26 ſubijciat:vt ibi.¶ Venio ad verſicu.multa.¶ †Nota quod quan-
doque in diſpenſationibus attenduntur merita perſonarum.Ad
hoc de prebend.de multa.Et nota plura, que augent perſonam
27 quo ad implendam diſpenſationem,que hic numerantur.¶ †No-
ta ſecundo quod de qualitate perſone querendum eſt ab alijs, ſeu
illis,qui ſecum ſunt conuerſati: ⁊ ſic ex conuerſatione preſumitur
ſcientia qualitatis illorum,cum quibus ſit conuerſatio.Et nota
28 quod examinatio ſit de plano, ⁊ ſufficiunt teſtimonia.¶ †Nota
tertio quod concordia populi,⁊ ſubditorum concordia, ſuperio-
ris, ⁊ principis conſenſus, operantur in aliquo promouendo.et
operari debent:⁊ ſic princeps ſecularis poteſt habere conſenſum
29 in electione.Quod dic vt.ſ.eodem.cum terra.¶ †Nota quarto,
quod mitius agitur cum ſponte,⁊ humiliter confeſſo,⁊ quod quis
potius debet confiteri reatum,quam aſcendere ad dignitatem le-
30 ſa conſcientia.¶ †Opponitur quod male ſtet litera ibi:reatum,
quia hoc non eſt reatus,ſed defectus,quod quis ſit natus ex coitu
non licito:vt.l.legem.C.de natu.liber.Solutio.Dic reatum,id eſt,
defectum,vel impedimentum:quia nato quod non ſit nota delicti,
eſt nota defectus.infra de purgatio.canonic. accedens. ſecundum
31 gloſſ.¶ Venio ad verſicu.habito.¶ †Nota primo practicam pro
ſententijs,vt in principio,viſis actis,et habito conſilio.
32 ¶ †Secundo nota quod vbi eligitur poſtulandus,non valet mo-
dus prouidendi:et electio eſt nulla,et eligentes debent priuari po-
33 teſtati eligendi.¶ †Nota quod pro omni inhabilitate,in qua exi-
gatur diſpenſatio in electo, procedendum eſt per viam poſtula-
34 tionis,et non per viam electionis.¶ †Nota tertio quod eligens
ſcienter indignum,ſiue etiam ignoranter,quando ignorantia ſupi-
35 na eſt, ipſo iure priuatur poteſtate eligendi. ¶ †Nota quarto
quod non eſt tolerabilis ignorantia in facto alieno, quod quis ex
officio ſcire tenetur,et indagare:et ſic in dubio vbi eſt electus indi-
gnus,preſumitur ſcientia,niſi probetur ignorantia. Ad hoc de
36 crimi.falſi.ad falſariorum.¶ †Nota quinto quod non poteſt pe-
ti diſpenſatio, niſi ad hoc illam petens habeat ſpeciale manda-
37 datum.¶ †Et nota quod habens mandatum ſpeciale ad proſe-
quenda illa,que ſunt iuris communis,non poteſt proſequi illa,que
ſunt diſpenſationis,⁊ iuris ſpecialis:⁊ ſi ꝓcurator conſtitutus ad
38 illa,que ſunt iuris,non poteſt illa,que ſunt contra ius. †Et nota
quod ex officio poteſt iudex repellere non habentem mandatum,
39 vel habentem,⁊ illud excedentem. ¶ †Nota ſexto quod attenta-
tum poſt decretum, etiam ante notitiam literarum, eſt nullum,
quando in literis eſt decretum:vide nota.de conceſſio. prebend.
40 capitu.primo.libro ſexto.¶ †Nota ſeptimo quod caſſata electio-
ne ex defectu modi prouidendi, et propter vitium perſone electi,
non inhabilitatur perſona,quando impedimentum eſt ex defectu,
quin per viam ſpecialem poſſit promoueri:⁊ ſic vitio purgato ad
illam electionem aſſumi poſſe electum.Ad hoc, quod nota.ſupra
41 capitu.ſuper eo.¶ †Nota quod ſolus papa diſpenſat cum illegi-
timo,ſaltem quando promouetur ad epiſcopatum, et a papa ſo-
42 lum eſt poſtulandus. ¶ †Et nota quod vbi ſolus papa poteſt
cum vitio promouendi diſpenſare,ab eo tantum eſt facienda po-
43 ſtulatio.¶ †Opponitur cum gloſſ.que eſt ſuper verbo Ignoran
tia,quod in dubio ignorantia preſumatur,et excuſet, ex quo eſt de
facto alieno.de reſcriptis,capitu.ab excommunicato,l.ſi.ff.pro ſo
cio.Solutio.Ignorantia legitima excuſat:craſſa autem,et affecta
ta non,vel vbi preſumitur ſcientia,vt hic.Nam quedam ſunt fa-
cti alieni,que quis non tenetur ex officio ſcire,⁊ indagare:⁊ in tali-
bus bene preſumitur ignorantia,⁊ eſt tolerabilis. Quedam, que
quis ex officio ſuo tenetur ſcire,⁊ inueſtigare:⁊ in dubio preſumi-
tur ſcientia,niſi probetur ignorantia,vt hic.Et ponit gloſſ. duos
modos probandi ignorantiam.Unus,probando quod inueſtiga-
uerit quicquid potuerit,⁊ non inuenit defectum.Secundo proba-
bitur per iuramentum.Iſtam gloſſ. habes ad literam de crimi.
fal.ad falſariorum.⁊ per Innocen.de etate.⁊ qualita. accepimus.
Quod nota pro iſtis ſalenarijs,qui timent denuntiare maleficia,
vt ipſi preſumantur ſcire:⁊ qualiter probant ignorantiam. Di-
cunt etiam doct.quod aliter probabitur hic ignorantia, proban-
do quod communiter ſit legitimus,⁊ ſic habeatur,quod ſic digni-
tatibus fungebatur.Vide quod nota.i.queſtio.i.ſi qui a ſimonia.
44 de regulis iuris. preſumitur. libro ſexto. ¶ †Opponitur cum
alia gloſſ.quod deſtinati ad petendam confirmationem,poſſint pe
tere diſpenſationem.infra eodem.in cauſis. Solutio. Conſtituti
ad eligēdum,bene poſſunt poſtulare:quia idem finis, ſcilicet pro-
uiſio,⁊ lato vocabulo poſtulatio eſt electio. Sed conſtituti ad pe-
tendam electionem confirmari, non poſſunt petere diſpenſatio-
nem:quia ſunt ordinati ad petendum conſecutiuum ad electio-
nem,que eſt facta:non ad pentendum conſecutiuum poſtulationis
45 que facta non eſt,ideo non poſſunt illud petere. ¶ †Inducit ſe-
quens gloſſ.decreta.ad queſtionem de depoſito,ſi poſtea canonici
eligant,⁊ depoſitus reſtituatur per papam,an valeat electio. Ar-
guit pro,et contra.Dic,aut papa reſtituit, ⁊ decernit electionem
iam factam nullam,⁊ ſic apponit decretum,⁊ id quod ſit, eſt nul-
lum:⁊ valet poſtulatio,ita quod ſi papa decernit electionem ante
factam,nullam,planum quod reſtitutus recuperabit dignitatem
excluſo electo.Aut papa non decernit aliquid ſuper antefacto: et
tunc ſi eligunt poſt depoſitionem, ⁊ ante reſtitutionem, planum
quod valet electio,nec tolletur per reſtitutionem, niſi aliud ſit di-
ctum:de reſcriptis.capitu.quamuis.libro ſexto.et de electio. ſi eo
tempore.libro ſexto.Aut eſt facta electio poſt reſtitutionem, licet
ab ignorantibus:tunc electio non valet:quia eſt facta de dignita-
te non vacante: de conceſſio.prebend. capitu.ſecundo. ſecundum
Innocen.⁊ Compoſtellanum.ipſi tamen ignorantes quod papa
elegerit,non tenentur,id eſt non puniuntur, quaſi contempſerint,
46 ex quo ignorabant,ſecundum Innocen.¶ †Ultima gloſſ.arguit
quod metropolitanus non poſſit cum illegitimo diſpenſare: quia
ſi preſentatio ex neceſſitate ſit pape,concluditur quod ſolus papa
diſpenſat ſuper tali illegitimitate.Plus dicunt doct.quod nec di-
ſpenſat in etate inferior a papa,cum aſſumendo ad epiſcopatum:
⁊ ſic ſeruat curia.Et ad hoc de eta.⁊ qualita.c.vno.libro ſexto.⁊ of
47 ſi.de poſtula.c.ſi.⁊ de renuntiatio.poſt tranſlationem.¶ †Oppo
nitur quod eligentes caſſatum non poſſunt eligere,⁊ per hoc pri-
48 uentur poteſtate eligendi.ſupra titulo primo.gratum.†Solutio.
Aliud eſt,electum caſſatum poſtulari:⁊ fieri poteſt, vt hic: quia
non eſt reprobatus reſpectu vie,per quam non aſſumitur. Aliud
eſt,quem poſtulatum caſſatum poſtulari: quia aſſumitur via re-
probata.Idem puto quod non poſſit electum reprobatum reeli-
gere.ſupra capitu.ſuper eo.Et ex hoc concluditur quod vno pro-
hibito,nō prohibetur id,per quod peruenitur ad illud. Quod eſt
verum, quando id non eſt ſimpliciter prohibitum, ſed ſola via
prohibita eſt. Antonius de Butrio.

1 ☞ Electus a maiori parte capituli,idoneus ⁊ conſentiens,refu
tari non poteſt.
2 Electionis practica eſt per viam ſcrutinij fienda.
3 Eligi non poteſt alligatus alteri dignitati.
4 Electio quomodo debeat publicari.
5 Electionis decretum debet habere publicam ſcripturam.
6 Electio poteſt fieri in capitulo, vel choro.
7 Tractatus eſt vnum de ſubſtantialibus electionis.
8 Nominatio in tractatu habet ſe vt preambulum ad electionem.
9 Morbus quandoque repellit aliquem a promotione.
10 Reprobatus defectu morbi,eo ceſſante poteſt eligi.
11 Electio hominis de alia eccleſia an valeat.25.
12 Literis de rato poteſt quis exigentia ſpeciale mandatum.
13 Compromittere poſſunt collegiati in perſonam de alio collegio.
14 Eligendi ⁊ confirmandi ius in eadem perſona vnitur iure diuer-
ſo,nec mutatur modus prouidendi.
15 Matrimonium ſpirituale quaſi contrahit electus in epiſcopū.32
Eccleſia capitulum repreſentat.
16 Qualitas per accidens appoſita,non preſumitur.
17 Appellatio pluribus cauſis interpoſita,iuſtificatur ex vna iuſta.
18 Electores ab electione quando nequeant reſilire.31.34.
19 Electio non confirmatur ante conſenſum electi.

Electus

20 Electus nullus dicitur, ante conſenſum eligentium publicatum.
21 Capituli cenſetur factum, quod a maiori capituli parte fit.
Electionis ſcriptura quid debeat continere.
22 Procurator electus a maiori parte capituli, a quo expenſas re-
petat.
23 Crimen exceptum non ſugillat perſonam, nec defectus exce-
ptus.
Sententia contra producentem falſos teſtes, non infamat produ-
ctos.
24 Sententia ſuper vno morbo curabili, non probat morbum du-
rare.
26 Electio quandoque fit per verbum do, vel tribuo.
27 Appellatio an inficiatur vbi exceptio non admittitur.
28 Beneficij collatio in eum, contra quem opponitur de crimine, an
teneat.
29 Confirmare an cenſeatur omni tempore, qui eligit.
30 Electionem propriam an quis poſſit irritare.
33 Poſtulantes quando a poſtulatione poſſint reſilire.
35 Electo petenti confirmationem an debeat ſe habilem proba-
re.
36 Voluntas non ſufficit vt quis electus confirmetur.
37 Velle ⁊ conſentire quo differant.

1 Cum inter. ¶ †Electus a maiori parte ca-
pituli, ſi ſit idoneus, ⁊ conſenſe-
rit, vel conſentire velit, refutari non poteſt. hoc dicit.
Prima pars ponit partium allegationes. Secunda
ibi. diſcretioni diffiniendum committit. ¶ Caſus. Vacante eccle-
ſia Saon. ſeptem canonici, ad quos ſpectabat poteſtas eligendi, ſe
in capitulo congregauerunt, et nominato quodam prepoſito A-
ſtenſi per quendam archidiaconum et archipreſbyterum: in tra-
ctatu quidam Stephanus ſe oppoſuit, duas cauſas contra eum
allegans, ex quibus concludebat ipſum nullatenus eligendum.
Primo, quia morbo epilentico iam laborauerat, pro quo alias
tanquam inhabilis fuerat recuſatus. Secundo, quia non erat de
corpore eccleſie, ⁊ quandiu intra corpus eccleſie aliquis habilis re-
periebatur, non debebat alius de extra corpore eccleſie eligi: ⁊ ap-
pellauit ne ad eius electionem procederetur: hoc non obſtante a
maiori parte fuit electus: quia ab omnibus, excepto Stephano di-
cto, ⁊ ſic aliorum conſenſus fuit redactus in ſcriptis, et finaliter
publicatus, et ſic ſcrutinium fuit publicatum. Tandem antequam
huius peteretur confirmatio, propter diſcordias ſeminatas per
dictum Stephanum, partes ambe, vna per procuratorem, et alte-
ra ſuo nomine compromiſerunt in archiepiſcopum Mediolan. et
tandem ipſe quendam canonicum Modicen. elegit, et in epiſco-
pum confirmauit. Tandem ſuper iure iſtarum electionum con-
tentio fuit ad papam delata: ⁊ iudicio plenario hinc et inde agi-
tato, deuentum ad collationes. Pro parte dicti archidiaconi alle-
gabatur nominatio facta concorditer, vno excepto, ⁊ ſic capituli
maioritas: pro parte alia allegabantur duo oppoſita, ſcilicet quia
infirmitas, ⁊ quia de extra collegium: ⁊ tertium allegabatur com-
promiſſum factum. Papa hinc ⁊ inde auditis allegationibus cau-
ſam commiſit, et mandauit quod ſe informet, an iſte electus ele-
ctioni conſenſerit, ⁊ ſi poſt conſenſum fuerit compromiſſum factū:
⁊ ſi inuenerit eum conſenſiſſe electioni, ita quod communi conſenſu
eligentium, ⁊ electi ſit matrimonij vinculum contractum, niſi pro-
betur eum hodie morbo epilentico laborare, non obſtante appella
tione, licet ex alijs cauſis fuerit interpoſita, quas friuolas papa
reputat, dictam electionem confirmet. Si autem non ſit compro-
miſſum, ⁊ non appareat ipſum conſenſiſſe electioni, ⁊ tamē conſen-
tire volentem, dummodo immunis ſit a morbo epilentico, ad hoc
2 ipſum confirmet. ¶ †Nota primo practicam electionis per viam
ſcrutinij: quia debent ſinguli ſigillatim requiri, ⁊ in communi de-
3 bent preſtare conſenſum electioni. ¶ †Nota ſecundo quod alliga-
tus alteri dignitati poteſt eligi, ⁊ ſic alligatus inferiori. Speciale
4 ergo eſt in epiſcopo alligato. ſ. de poſtu. prela. c. ſi. ¶ †Nota tertio
practicam publicandi electionem: quia conſenſus ſingulorum re-
5 digitur in ſcriptis, ⁊ poſtea in communi publicatur. ¶ †Nota ar-
gumen. quod decretum electionis debet habere publicam ſcriptu
6 ram: de quo. ſ. eod. c. proximo. ¶ Ex ver. ceterum. †Nota primo
electionem faciendam in capitulo. Alij text. dicunt in choro. ſ. eo.
7 cum nobis. Dic vt. ſ. eodem cum terra. ſ. eo. quod ſicut. ¶ †Nota
ſecundo quod tractatus eſt vnum de ſubſtantialibus electionis.
8 ¶ †Nota tertio quod eſt dare quandam nominationem non ſolen
nem, que ſe habet vt preambulum ad electionem: vt eſt nominatio
9 in tractatu. ¶ †Nota quarto quod propter defectum morbi ali-
10 quando quis repellitur a promotione, vt hic patet. ¶ †Et nota
quod reprobatus ſemel ex defectu morbi, nō repellitur ab alia ele
11 ctione, niſi appareat morbum iterato durare. ¶ †Nota quinto qđ
valet electio de gremio alterius eccleſie, etiam dato habili in gre-
mio proprie eccleſie: ⁊ ſic de iure liberum eſt eligere peſſimum, ⁊ de
ſua ⁊ aliena eccleſia: de quo. ſ. de conſue. cum dilectus. ¶ Ad verſ.
12 poſt hec. ¶ †Nota primo quod per literas de rato videtur quis
poſſe exigentia ſpeciale mandatum. De hoc dicam infra de
13 tranſactio. contingit. ¶ †Nota ſecundo quod poſſunt aliqui de
14 collegio compromittere in perſonam de extra collegium. ¶ †No-
ta tertio quod quando ius eligendi ⁊ confirmandi ſimul in eadem
perſona vnitur iure diuerſo, non mutatur per hoc modus proui-
dendi, ac ſi talia concurrerent in diuerſa perſona: ⁊ ſic non confun-
ditur ius eligendi in iure confirmandi, nec econuerſo, ſed vtrunque
per ſe eſt ſpecialiter exequendum: de quo. infra eodem. ne pro defe-
ctu. Et ex hoc nota quod concurſus duplicis poteſtatis in eiuſ-
dem perſona iure diuerſo facit eam cenſeri loco plurium, ⁊ quo
ad actum formaliter expediendum, de eo vt de pluribus eſt iudi-
candum. Ad hoc. ſupra eodem, capitu. cum inter vniuerſas.
15 ¶ †Nota ex verſicu. diſcretioni. hic meliorem text. de corpore iu-
ris, quando contrahatur matrimonium ſpirituale, ⁊ cum quibus:
quia in ipſo conſenſu eligentium, ⁊ electi: ⁊ ſic eccleſia repreſenta-
tur in capitulum, ⁊ prelatus eſt ſponſus eccleſie mediante conſen-
ſu eligentium. Vide text. in capitu. quoniam. §. ſi autem. vt lite
non conteſt. ¶ Et nota quod proprie non eſt vinculum coniuga-
16 le, ſed quaſi. ¶ †Nota ſecundo quod qualitas ſemel poſita per ac-
cidens, non preſumitur, ſed illi incumbit onus probandi, qui dicit
accidens eſſe. Dicens ergo defectum in eligente, illum probat, et
maxime quando illum dicit appellando: quia quilibet arctatur ad
17 probandam cauſam appellationis. ¶ †Nota tertio quod ſi appel
latio de pluribus cauſis ſit interpoſita, iuſtificatur ex vna ſola iu-
ſta: ⁊ ſic ſufficit vnicam tantum cauſam iuſtam, ⁊ ex alijs iniuſtis,
aut friuolis expreſſis non propterea corrumpitur appellatio.
18 ¶ †Nota quarto quod publicato ſcrutinio, ⁊ maxime preſtito con
ſenſu, non poſſunt electores ab electione reſilire, etiam in alium
19 compromittendo. ¶ †Nota quinto quod non confirmatur electio
ante conſenſum ipſius electi: ⁊ quod infirmus non eſt confirman-
dus. ¶ Hic habemus quatuor. Primo, allegationem pro electo.
Secundo, allegationem contra electum. Tertio compromiſſum
quoddam. Quarto, pape mandatum. Videamus aliqua circa iſta.
20 ¶ †Opponitur ad primum quod non ſufficiat, vt non poſſint
canonici recedere, voces ſingulorum ſerutatas eſſe, aut commu-
nem aſſenſum preſtitum eſſe, ⁊ etiam eum in ſcriptis redactum:
quia ad impediendam nominationem, ius videtur exigere ipſum
21 conſenſum publicatum. infra eodem. publicato. †Solutio. Dicit
Innocen. hec fatenda: ſed fuit hic electus ſolenniter: alias non ex-
pectaretur ipſius conſenſus. Secundo per hunc decreta. dicit gloſ
ſa. in hac prima parte capituli patere quod actus geſtus a maio-
re parte capituli poteſt dici geſtus a capitulo, licet aliqui contra-
dicant. Sic etiam procurator conſtitutus a maiori parte capituli,
dicitur conſtitutus a capitulo, licet aliqui contradicant. Sunt au
tem omnes requirendi, ⁊ nomina non ſunt ponenda, niſi conſen-
tientium: alias eſſet falſum inſtrumentum: de his, que ſi. a prela.
22 quanto. ¶ †Tertio querit a quo talis procurator debet habere
expenſas: Gloſſ. dicit quod a capitulo. Ioan. contra, ne prouidea-
tur de rebus eorum, quibus aduerſatur. Ad hoc. infra eodem. vt
preterite. et per gloſſ. de electio. cupientes. libro ſexto. in gloſſ. fi.
Hoſtien. dicit quod religioſo etiam lite pendente prouidebitur
de expenſis. infra de accuſatio. ex parte. Secularis nihil percipiet
lite pendente: ⁊ ſi ſuccumbat, nihil hic recuperabit a capitulo: de
procura. cum pro cauſa. et ſic ſurreptionem expenſarum litis ter-
minus, id eſt euentus declarabit. C. de iudicijs. l. ſancimus et. l.
rem non nouam. Et vnus etiam canonicus admittitur nomine
eccleſie cū cautione. Si tamen malitioſe opponat, de proprio com-
23 ponet expenſas. infra de accuſatio. accedens. ¶ †Venio ad allega
tionem contra electum, in verſicu. ceterum. Opponitur quod da-
tu quod ſemel fuit repulſus ex hoc morbo iterato, per hoc non
debeat repelli: quia ſicut crimen exceptum non ſugillat perſonam,
ita nec defectus exceptus: vt. l. Lucius. ff. de his, qui notantur in-
famia. et patet de ordine cognitionum. cum dilectus. ¶ Solutio.
Dicit gloſſ. quod non ſugillat de iure, que infamia facti repellit
eum: ſic et teſtis ſemel repulſus a teſtificando in cauſa criminali,
repellitur per illam infamiam facti. Vel dic ſecundo vt dicit gloſ.
quod hic non repellitur propter non morbum, niſi iterato contra
eum probetur, nec ſufficit prima repulſio: ſi tamen conſtaret,
non deberet plus aſſumi. ¶ Concludendo que hic dicunt doct.
dic quod quandoque quis repellitur, et caſſatur electio propter
delictum: ⁊ tunc quia tale concomitatur infamia, ſaltem facti, quis
in alia electione repellitur. ſecundum illa plene dixi in. c. ſuper eo.
Quandoque quis repellitur ab electione propter morbum: aut
morbus eſt perpetuus, ⁊ incurabilis regulari natura ſui: ⁊ ſemel
repulſus adhuc poteſt repelli. Aut vitium, propter quod repelli-

tur,eſt variabile tempore,⁊ curabile ⁊ dic quod ſemel repulſus, ite
rato non repellitur, niſi adhuc probetur vitium ſubſiſtere, vt di-
cit hic textus. Unde iſti arctantur ad probandum, qui ſe oppo-
nunt,quia adhuc morbus duret. Joannes Andreas dicere vide-
tur contra,quod eo quod ſemel propter morbum eſt repulſus,im-
primitur quedam preſumptio ſuper morbo, que grauat ipſum
onere probandi,vt patet in ſi.textus.ſecundum eum. Ad hoc alle
24 gat vt eccleſiaſt.beneficia. capitu.vno. ¶ † Aduerte, non puto
quod ſententia ſuper morbo faciat plenum preiudicium, nec ple-
ne probet morbum reſpectu alterius electionis nouiter facte:quia
variata re, variatur virtus ſententie. Poteſt tamen eſſe qualiſ-
qualis preſumptio de morbo:ſed hic non fundat intentionem di-
centis morbum. Aggrauat tamen quem in onere probandi,quā-
tenus petit a iudice ſe vt ſanum admitti,vt patet hic in ſi.⁊ hec eſt
25 veritas,maxime vbi morbus eſt tempore variabilis. ¶ † Oppo.
ſecundo quod electio hic non debuerat fieri de aliena,nec admitti
debuerit, et tamen papa illam admittit.lxi.diſtinctione.obitum
nullus.lxv.diſtinctione. Florentinum. ¶ Gloſſ.hic reuocat in du-
bium duo. Primum,an poſito quod de iure electio fieri debeat de
propria eccleſia,ſi ibi ſit idoneus,⁊ non aliena:nunquid ſi concur-
rat electio maioris partis in aliena eligens, et minor in propria,
que preualeat. Finaliter ponit opinio. Prima opinio Laurentii.
quod quandoque concurrunt due electiones,quarum vna eſt fa-
cta a duplo maiori parte,⁊ non de gremio:altera, que eſt facta de
minori:tertia de gremio:⁊ tunc dicit quod valet facta a duplo ma
iori parte. Allegat,quia virtutes capitulares ſunt duplo maiori
parte. In tertia autem non eſt aliqua ſcintilla potentie capituli:⁊
pro tanto ſanioritas in illa tertia eligendo de eccleſia propria non
facit illam preualere,quia virtus capituli ſit in dupla parte. Alle-
gat de decre.ab ordi.facien.l.iii.ff.quod cuiuſque vniuer.l.plane.
Dat ſimile.l.eodem ſcriptum.quia vbi concurrit poſtulatio a ma
iori dupla parte, ſanioritas in minori tertia eligendo via iuris
non ſufficit vt electio illi preualeat. Quandoque ſolum eſt maior
pars eligens ab extra,⁊ ab intus minor,non tamen eligens ab ex-
tra aſcendit ad duplum et tunc non valet electio a minori parte,
argumentum dictorum iurium. Non obſtat hec decreta. quia hec
eſt allegatio. Item hic non contradixit minor pars, nec elegit in
propria eccleſia,⁊ adhuc eligens extra erat duplo maior pars.
Non obſtat infra capitu.in cauſis. quia illud operata eſt forma
mandati vt preualeat poſtulatio de alia eccleſia electioni de pro-
pria. Ican.dicit,et hanc opinio. ſequitur gloſſ.quod ſiue de pro-
pria,ſiue de aliena eccleſia,valet electio facta a maiori parte capi-
tuli,dummodo aliud non obſiſtat. Pro eo hec decreta. quia hic
nullum eſt vitium in natura, ſcilicet quod electio fiat de alieno.
Quod patet:quia hic hec allegatio non fuit per papam admiſſa,
imo contra eam pronuntiat,⁊ hanc cauſam a parte dicit friuolam.
Pro hoc optime infra eodem:quia propter.quia ibi ſolum exigi-
tur maior ⁊ ſanior pars capituli,vt valeat electio: nec diſtinguit
an de propria,vel aliena eccleſia. ¶ Unde ſi teneres opinio. quod
electio non deberet fieri de aliena eccleſia de iure, quando ſubeſt
perſona idonea in propria,non eſt dubium quod ſanior reputare-
tur pars,que eligeret in propria:⁊ ſic non eſſet hic maior,et ſanior
pars,⁊ eſſet recidere in dubium illud ſubtile,an vbi ſanior concur-
rit ex vna parte,⁊ maior numero ex altera,que electio valeat. Et
communiter dicimus quod neutra.ſuper quo videbitur infra eo-
dem eccleſia.niſi forte maior in multum excederet ſaniorem, ſcili-
cet ad duplam. Et ſic de iure hoc tenendo, opinio prima eſſet ve-
ra. Sed ſi teneamus quod de iure poſſit fieri electio, etiam extra,
minor pars non haberet pro hoc ſanioritatem quod eligeret in
propria:ideo ſemper preualeret electio facta a maiori. ¶ Uiden-
dum ergo quid eſt de iure. Et dicit gloſſ.quod ſi habemus reſpe-
ctum ad punctum iuris, electio eſt libera in eligentibus aut in
proprio, vel alieno gremio facere poſſunt, vt eſt caſus ſupra de
conſuetu.cum dilectus. ¶ Non obſtant iura ſupra allegata,quia
illa reſpiciunt quandam equitatem plus honeſtatem quandam ⁊
decentiam reſpiciens,quam ius neceſſitans. Et pro hoc quod mi-
nor pars eligit in proprio de puncto iuris non datur,maior ſanio
ritas exigitur ⁊c.ſicut ⁊ honeſtum eſt quod fiat electio de meliori
qui poſſit haberi,⁊ tamen ſalua conſcientia.⁊ etiam ſaluo iure,re-
cte ſit electio de bono, licet in eccleſia ſit optimus: quia ſufficit
quod non ſit malus.xvi.queſtio.iii.monaſterium. De hac materia
vide plene in capitu.innitus.⁊ capitu. Florentinum.hic allegatis.
An ſufficiat eligere bonum,vbi apparet optimus, vide in . §. hic
allegato in gloſſ.xxiii.diſtinctio.in nomine Domini.⁊ vide. infra
26 de officio.cuſto.ca.ſi. ¶ † Uenio ad tertium, ſcilicet ad compro-
miſſum:⁊ aduerte ibi ad vnum quod compromiſſarius preuidet
per partes,licet in eo ſit vnitum ius eligendi, ⁊ confirmandi. Et
aduerte quod per verbum. Do,vel Tribuo,ſit quandoque electio.
27 ¶ † Opponitur quod non ſit neceſſe appellationis cauſam veraꝫ
probare,quod hic laboret morbo,⁊c.quia eo quod exceptio legiti-
ma opponitur,⁊ non admittitur,iuſtificatur appellatio:vt eſt ca-
ſus de appellatio.interpoſita. Non eſt neceſſe quod aliquid in cau-
ſa appellationis probetur:quia eo quod non admittit legitimam
exceptionem diſcutiendam,incontinenti iuſtificatur, et concludi-
tur apertum grauamen. ¶ Solutio. Quandoque proponitur ſo-
lum exceptio:et ex eius repulſione ſola non iuſtificatur appella-
tio:quia data eſt iudici poteſtas in friuolis exceptionibus repel-
lendis. Unde per hoc quod illum repellit, non concluditur gra-
uamen:quia ius preſumitur pro iudice,quod iuſte repellit.ex quo
poteſt. ¶ Quandoque opponitur exceptio, et eius offertur pro-
batio:et tunc aut appellatio ſit a iudice: et ſtatim iuſtificatur ap-
pellatio:quia ſi qua erat preſumptio contra friuolitatem exce-
ptionis, illa tollitur ex oblatione probationis: et ſic repulſio
exceptionis excludit apertum grauamen:vt in capitu. interpoſi-
ta. ¶ Quandoque exceptio opponitur coram parte: et ſic appella-
tio extraiudicialis eſt, ⁊ non iuſtificatur exceptionis obiectu, et
oblatione probationis. Ratio:quia probationis oblatio eſt vna
cum pars illam offert:quia iudex recipere non poſſit. Reſtat er-
go ſolus exceptionis obiectus,et eius exceptionis non admiſſio:
et illa ſola non iuſtificat appellationem. Nota bene hoc dictum.
Idem Innocen.dicit de officio delega.ſuper queſtionum.de exce-
ptio.oppoſita coram executore:et de appellationibus interpoſita.
¶ Ex his infert multa.primo in caſu noſtro, et contra electores,
aut capitulum oppoſita exceptione de perſona electi ſi appelletur
ne talis eligatur, appellatio non iuſtificatur: licet probationem
offerat. Item per hoc infert quod ſi coram confirmatore contra
electum opponatur exceptio, et offeratur probatio, et quia non
admittitur,appellatur,quod ex hoc ſolo iuſtificatur appellatio:
et hoc ideo,quia ab eo vt a iudice fuit appellatum. Allegant di-
ctum capitul.interpoſita. Idem dicunt ſi ab executore, vel proui-
ſore appelletur:quod intelligo, quando aſſumpſit partes iudicis
28 in prouidendo. † Ex his infertur ad determinationem dubii.
Epiſcopus,ad quem de iure ſpectat prebenda, vel aliud benefi-
cium,illud conferre vult: opponunt quidam quod non conferat
tali,quia eſt adulter, vel periurus,vel criminoſus,et ſtatim ſe of-
fert opponens probaturum: non admittit exceptionem: appel-
latur:an teneat collatio poſtea facta: Quidam dicunt quod non.
Innocen.dicit quod ſic,niſi probetur veritas cauſe:quia epiſco-
pus facit hanc collationem extra iudicium,ideo non tenetur pro-
bationem admittere,nec ordinem iudiciarium obſeruare. Ad hoc
infra de appellatio.conſtitutus.ſecundo de conceſſio.preben.pro-
poſuit.vbi etiam habetur de hoc. Probat Hoſtien. quia ſi foret
talis probatio admittenda,iam tolleretur ordinario libera pote-
ſtas conferendi beneficium illi,quem putat dignum: de prebend.
relatum. Sic et poſſet labi tempus ſuum, ſi poneretur quod di-
ſtuliſſet vſque ad vltimum tempus conferendi:et ſic non poſſet
expediri receptio teſtium quando tempus labitur:de ſupplen.ne-
gligē.prelato.capitul. ſecundo ⁊ tertio. ⁊ ſic ſuo iure priuaretur
abſque culpa,cōtra illud.50.diſtinctio. ſatis peruerſum. Dicunt
tamen quod conſulte agit, ſi probationes recipiat, dummodo
hoc commode facere poſſit: quia tempus patitur, et non labi-
tur. Si tamen labitur tempus, vel confidit de perſona, cui
conferre intendit, audacter poterit ei conferre, non recepta
probatione: et poſtea ex euentu litis declarabitur, an iuſte ſit
promotus, vel non. Et ſic concludit quod ſi conſideremus
ipſum conferre, vel non conferre tempore, quo opponitur, di-
cunt quod erit in eius arbitrio, vel non conferre. ¶ Et in
iſto arbitrio conformando habebit reſpectum ad perſonam
electi, et ad perſonas ſe opponentium, et ad perſonas te-
ſtium, et famam eorum, qui producuntur: et ſecundum qua-
litatem eorum poteſt informare arbitrium in repellendo vel
admittendo opponentes: et ſi eligat admittere electum, quem
in dubio preſumere debet bonum: argumen.de ſcrutinio.capitu
lo primo. ¶ Si conſideramus effectum quo ad finalem validita-
tem ipſius collationis, illa dependet ex euentu litis: quia ipſe
litis euentus, ſine appellationis, declarabit validitatem, aut
nullitatem: quia ſi appellatio iuſtificetur, retractabitur collatio:
alias non. Si conſideras actum per reſpectum ad penam con-
ferentis, quo ad hoc eſt tutius quod non conferat, ſi in aliquo
dubitat de perſona: quia allegata inhabilitate eius, et oblata
probatione eius, ſi poſtea illi conferat, et contingat quod pro-
betur appellatio, iam ipſe conferens non poterit excuſari a pena
conferentium indigno: quia iſta videretur affectata ignoran-
tia,niſi alia apertiſſima cauſa ipſum excuſaret: vt ſupra capitu.
proximo.de dolo.finem.⁊ quia ipſe tenetur inquirere de perſona
electi ante,quam ipſum promoueat.infra capitu.nihil.⁊ quia for-
ma promouendi in nullo vacillare debet.infra de accuſatio.omni-
potens. Imputabitur ergo epiſcopo, ſi non voluit ſcire verita-
tem

tem,ex quo probatio offertur:⁊ ſic videtur ignorantie affectatio,
29 qui tanquam ſciens punitur,vt ſupra capitu. proximo. ¶ †Op⸗
pon. quod eo quod eligit,confirmare cenſeatur.lxiij.diſtinctio . in
ſynodo.ff.de accuſatio.l . prima. Solut. Dicit gloſſ. quandoque
plures poteſtates concurrunt in perſonam vnius eodem iure,
quo caſu poſſunt per partes expediri, et vnico actu magis expe⸗
ditur,et expediri poteſt,vt ibi.Quandoque concurrunt in eadem
perſona,iure diuerſo:et tunc ſicut actus formaliter expediri debet
in perſonam diuerſorum,ita formaliter debet expediri in perſo⸗
nam eiuſdem:quia concurſus talium qualitatum faciunt eandem
perſonam cenſeri loco plurium.Exemplum patet in primo, vt ſi
forte de priuilegio,vel conceſſione haberet vtrunque,per iura alle⸗
gata in princip.gloſſ.¶ Per hoc infertur, quod ſi archiepiſco⸗
pus eligit iure deuoluto,quod per hoc non videtur confirmaſſe:
quia alio iure eligit,ſcilicet ex iure deuoluto,et alio confirmat, ſci⸗
licet proprio:in qua confirmatione debet exigere conſilium capi⸗
tuli,ſed in prima electione,non. infra, de his, que fiunt a prelato.
quanto.¶ Item quia tantum conſenſum non debet confirmare:
et ſic electio non poteſt habere vim confirmationis.Ad hec ſupra
capitulo proximo.Compoſtellanus dicit hic contra. De hoc di⸗
cetur infra de electione.ne pro defectu.⁊ tangitur eodem titulo.ſi
30 poſtquam.libro ſexto.¶ †Sed pone quod is,ad quem eſt deuolu
ta poteſtas,eligit,poſtea vult confirmare : opponitur crimen ele⸗
cto:an poterit propriam electionem irritare?Arguitur quod non
quia ipſam defendere tenetur:ergo illam non debet impugnare:
argumentum infra de natis ex libero ventre.capitulo primo.Gloſ
ſa dicit contra : quia cum eligit vt alius, poterit tanquam alius
31 quod ipſe facit irritare.j.q.vij.§.tria.cum ſimilibus. ¶ †Secun⸗
do opponitur innuit hic quod ante ſubſcriptionem poſſunt ele⸗
ctores ab electione recedere. Hoc falſum eſt : quia non poſſunt
etiam poſt ſolam publicationem,et ante ſubſcriptionem.infra ca⸗
pitu.publicato.Solutio.Dicit gloſſ.quod aut poſt conſenſum in
ſcrutinio eſt electio publicata, ⁊ ſubſcripta : ⁊ planum quod non
poſſunt variare.Aut eſt tantum publicata:⁊ idem:vt dicto capi⸗
tulo publicato.⁊ hoc teneas.Non obſtant iura in contrarium alle⸗
gata:quia in illis ante ſubſcriptionem non erat ius queſitum : hic
32 ſic.¶ †Opponitur tertio quod verum matrimonium,non quaſi,
contrahitur inter epiſcopum ⁊ eccleſiam : vt patet . de tranſlatio.
prelat. inter corporalia. Gloſſ.dicit quod verum matrimonium
contrahatur ex ſolo conſenſu eligentium ⁊ electi:ſed dicitur quaſi,
quia non habet omnem ſuam firmitatem ante confirmationem,
quin poſſit electus renuntiare,etiam poſtquam conſenſerit , ante
confirmationem. Nota hanc gloſſ. quod vinculum matrimonij
inter eccleſiam ⁊ epiſcopum contrahitur ſolo conſenſu eligentium
et electi:et tunc perficitur.Idem gloſſ.ſuper capitu. noſti. Gloſſ.
ſentit quod in ſola confirmatione , et conſecratione. ſupra de ele⸗
ctio.cum in cunctis.in gloſſ. ſuper verbo, Ad quem ſpectat . et
idem ſentit in dicto capitulo inter corporalia.ſuper verbo, Con⸗
firmationem.Communiter tenetur opinio huius gloſſ.de quo de
voto per tuas.⁊ vide doct. vt lite pendente. capitulo primo, libro
ſexto.et plenam gloſſ.habes de electio.libro ſexto. capitulo ſi ele⸗
ctio.Vel dic quod dicitur quaſi matrimonium,habito reſpectu ad
naturale,et carnale.Vel verum matrimonium eſt inter electum ⁊
eccleſiam,vt in contrario:inter eligentes et electum eſt quaſi ma⸗
trimonium.Et quelibet ſolutio eſt bona:ſed penultima eſt melior.
33 ¶ †Opponitur quarto quod poſſint reſilire vſque ad preſentatio⸗
nem.de poſtulatio.prela.bone.§.nec nocebat.Solutio.Dicit gloſſ.
aliud in poſtulatione,vt ibi:aliud eſt in electione. Cauſa , quia in
poſtulatione non queritur ius poſtulato:ideo variatur vſque ad
preſentationem factam ſuperiori , per quam ſuperiori queritur
ius:in electione ſtatim ex publicatione ius queritur. Vel dicit
gloſſ.quod hodie idem in poſtulatione. infra eodem . publicato.
Gloſſa in hoc vltimo male dicit. Idem dicit in duobus locis , in
34 dicto capitulo Bone.⁊ in capitulo vltimo ⁊ finali. ¶ † Opponi⸗
tur quinto quod text.non procedat ex reſponſione pape : et in hoc
venio ad mandatum pape.Papa facere videtur differentiam an
fuerit compromiſſum,an non:vt ſi ſit factum compromiſſum, non
poſſit recedere,ſi ille conſenſerit. Si non ſit factum compromiſ⸗
ſum,etiam ſi non conſenſerit poſſit conſentire. Innuitur quod ſi
eſſet factum compromiſſum ante,quam electus conſenſiſſet , quod
non poſſet poſtea conſentire.Et hoc eſt falſum:quia ſiue ante com
promiſſum ſit factum,ſiue non,etiam antequam conſenſerit, iam
apparet quod non poſſunt electores ab electione recedere , poſt⸗
quam eſt facta publicatio : ergo nulla eſt differentia, an compro⸗
miſſum preuenerit conſenſum , vel non.infra eodem. publicato.
Gloſſ.fatetur contrarium,et ſupplet ad literam maxime. Vide⸗
te iſtum textum poteſt habere multiplicem intellectum in differen
tia ſumenda inter primum reſponſum , et reſponſum ſecun⸗
dum,in verſiculo , quod ſi. Primus eſt intellectus quod faciat
differentiam , an ſit compromiſſum , vel non:vt ſi non probetur
compromiſſum,ſiue electioni conſenſerit , ſiue non , iterato poſſit
conſentire. Et ſic loquitur ille verſiculus , quod ſi. An pro⸗
betur compromiſſum : ⁊ tunc ita demum obtinet electus , ſi iam
conſenſerit.Huic obuiat contrarium, et oportet quod ſubaudia⸗
tur maxime , vt dixit gloſſ.¶ Vel dic quod loquitur ſecundum
iſta tempora,ſecundum que poterant recedere ab electione ante,
quam conſentiret electus:hodie autem procedit capitu . publica⸗
to.et in veritate hoc ſonat litera. Vel poteſt intelligi quod papa
velit facere differentiam,an conſenſerit,vel non conſenſerit in fa⸗
cto.ad maiorem declarationem,ſed non in iure : vt ſi iam conſen⸗
ſit,poſſit confirmari , non expectato alio conſenſu. Si non con⸗
ſenſerit,quod etiam poſſit conſentire ; et debeat poſt conſenſum
confirmari.Et quod dicitur de compromiſſo , vel non compro⸗
miſſo , protulit incidenter. Vel poteſt intelligi tertio quod ſit
differentia an conſenſerit,vel non , in hoc , quod vbi iam conſen⸗
ſit , dicens ipſum morbo epilentico laborare , debet probare:
quia iam ex quo conſenſerit , eſt in quaſi poſſeſſione vinculi ma⸗
trimonialis : et pro tanto illa quaſi poſſeſſio releuat ipſum ab
onere probandi contra opponentem . verſicu . quod ſi . loquitur
quando nondum conſenſit : quo caſu nondum eſt in quaſi poſ⸗
ſeſſione vinculi matrimonialis , propter quod releuatur ab one⸗
nere probandi : ideo quia tunc petit ſe vt habilem admitti,opor⸗
tet quod probet ſe non laborare morbo epilentico,id eſt , caduco.
35 †Ex hoc tu habes quando opponitur inhabilitas electo , an ha⸗
beat ſe probare habilem,vel aduerſarius inhabilem : quia ſi ante
diu conſenſerit electioni , ſemper releuatur ab onere probandi.
Si non eſt defectus naturalis , debet ſe habilem probare ſupra
capitu.innotuit. Si alterius accidentis , ſi aliqualis eſt preſum⸗
ptio contra eum,oportet quod ſe probet habilem:alias opponen⸗
ti incumbit probatio. Hic erat aliqualis preſumptio propter
primam ſententiam : quia alias erat repulſus : hec preſumptio
propter poſſeſſionem quaſi matrimonialem precedentem tolli⸗
tur , et aduerſa pars grauatur onere probandi : vt in prima
parte ceſſante quaſi poſſeſſione matrimoniali, non releuatur ab
36 onere probandi.¶ †Opponitur cum vltima gloſſ.quod non ſuf⸗
ficiat voluntas , vt confirmetur , ſed oportet quod tranſeat ad
37 conſenſum.Gloſſ.fatetur,quia opus eſt facto.† Nota bonam gloſſ.
que dicit quod inter velle , ⁊ conſentire, eſt differentia : quia poſ⸗
ſum velle electum eſſe,et tamen electioni non conſentire : quia illa
voluntas non eſt contenta terminis voluntatis , ſed certo modo
exprimenda eſt. Et ex hoc improbatur opinio cuiuſdam Pe⸗
tri Apuli, qui dixit non valere electionem , niſi eodem inſtan⸗
ti daretur mutuus conſenſus.Nam hic conſenſus deficit eligen⸗
tium tempore,quo adeſt conſenſus electi , et tamen valet electio.
Sufficit ergo conſenſus mutuus,verus,aut fictus , qui adeſt ſal⸗
tem ficte,vbi recedere non poſſunt,quia publicauerunt, vt habes
hic.quod nota. Antonius de Butrio.

1 ☞ Electus idoneus confirmatur, indignus vero reijcitur.
2 Electio prepoſiture pertinet ad capitulum.
3 Eligentes poſſunt atteſtari de facto electionis per eos fa⸗
cte.
4 Delegati poſſunt tranſmittere ad papam negotium eis commiſ⸗
ſum.
5 Delegati ad inſtruendum negotium et inſtructum tranſmit⸗
tendum poſſunt ſtatuere terminum ad audiendum ſenten⸗
tiam.
6 Sententiam ferens ex actis ab alio receptis quid facere de⸗
beat.
7 Electiones preferende duobus concurrentibus.
8 Eligentium authoritas ex tribus colligitur.
9 Allegationum appellatione quid veniat.
10 Iudex debet a ſententia abſtinere ſi non ſit negotium ſufficienter
inſtructum.
Sententia eſt nulla lata ſuper negotio non ſufficienter inſtru⸗
cto.
11 Sententia videtur commiſſa,vbi committitur deciſio cauſe.
12 Iudex cauſam committens ad ſapientis conſilium videtur in
cauſa conſuluiſſe.
13 Probatio facti an admittatur concluſum in cauſa.
14 Notorium an dicatur id,quod ex actis conſtat.
15 Notorium eſſe poteſt,id quod eſt de actu,etiam negatiuo.
16 Electionis tempus attenditur ad ponderandam habilitatem
electi.
17 Electio poteſt habere tres inhabilitates erga perſonas.
18 Sententia in abſentem poteſt ferri in cauſa ciuili.
19 Sententia contra minorem etiam indefenſum valet in beneficia⸗
libus.

Minor in materia beneficiali reputatur maior, ⁊ in ea non reſti-
tuitur.
20 Electio an valeat vbi diſputatur de viribus electionis.
21 Sententie que ſit practica vbi eſt dubium de viribus electio-
nis.
22 Electionibus duabus concurrentibus vtra preferatur. ⁊ nume-
ro. 23.
24 Pene, dictio denotat modicam diminutionem.
Quaſi, dictio quid importet.
25 Capituli maior pars preſumitur habere bonum zelum.
26 Confirmationis actus transfert quaſi poſſeſſionem.
27 Sententiare non debet iudex de partium voluntate.
28 Etas ⁊ tempus ſunt diſtincta in promouendo.
29 Allegationes iuris habet papa in pectore.
30 Allegare videtur factum, qui inſtrumentum allegat.
31 Sententia poteſt ferri ex proceſſu non inſtructo.
Iudex non debet feſtinare ſententiam, ſed requirere proceſ-
ſum.
32 Eligi an poſſit ad inferiorem dignitatem conſtitutus in mino-
ribus.
Beneficia non curata poſſunt conferri minoribus.
33 Electio facta a maiori parte capituli licet non precesſerit collatio,
non eſt irrita.
Arbitrio viri boni relinquitur, quod non eſt iure determina-
tum.
34 Electio, ſi eſt nulla, ſpectatur eius principium.
35 Principium in contractibus vel quaſi attendendum eſt. et nu-
mero. 36.
37 Electio facta de indigno pape diſpenſatione quando valide-
tur.
Diſpenſatio ratione inhabilitatis, ſi ius eſt iam queſitum coele-
cto, non valet.
38 Sententia iudicis delegati ſuper cauſa coram alio iudice iam mo
ta, non valet parte non citata coram eodem delegato.

1 Cadum. ¶ † Elect⁹ a maiori parte capituli, ſi
tempore electionis erat idoneus, con
firmatur: ſi vero tunc erat indignus, et fuit ſcienter
electus, confirmatur dignus electus a parte minori.
hoc dicit. ¶ Prima pars deciſe ponit commiſſionem prius fa-
ctam. Secunda ibi: ipſi vero: ponit iudicii proceſſum, et remiſſio-
nem. Tertia ibi: cunque vnius partis comparitionem, et contu-
maciam alterius. Quarta ibi: geſtis. examinat proceſſum non ple-
ne remiſſum: quem ideo ſub certa forma diffiniendum committit.
¶ Caſus: Vacante prepoſitura Colonienſis eccleſie, proceſſerunt
canonici ad electionem, et quanquam in vnum locum fuerunt con
gregati, non in vnum propoſitum: quia quatuordecim ex canoni-
cis vota direxerunt in prepoſitum ſanctorum apoſtolorum: et hi
alios precellebant dignitate, ⁊ authoritate: alii quatuordecim ele-
gerunt prepoſitum ſancti Georgii. Tandem delata quomodo-
cunque queſtione ſuper iſtis electionibus ad apoſtolicam ſedem, pa
pa quibuſdam delegatis cauſam commiſit, ⁊ mandauit eis vt cau
ſam examinarent, ⁊, ſi eſſet de voluntate partium, cauſam decide-
rent: alioqui negotium ad ſedem apoſtolicam inſtructum remitte
rent: coram delegatis vtraque parte vocata, vocatis teſtibus, et
eligentibus, et examinatis eorum conſcientiis, ⁊ auditis allegatio
nibus hincinde, dum eſſent in calculo ferende ſententie, prepoſitus
ſancti Georgii petiit negotium ad ſedem apoſtolicam transmit-
ti inſtructum: et ſic fecerunt delegati, ſtatuto termino vtrique par
ti, vt comparerent coram ſede apoſtolica ſententiam pape audire:
in termino comparuerunt ſanctorum apoſtolorum nuntii, prepo-
ſitus ſancti Georgii non venit, nec loco ſui reſponſalem miſit:
poſt hec papa examinauit proceſſum, et inuenit negotium non in-
ſtructum ad apoſtolicam ſedem tranſmiſſum pro parte prepoſiti
ſancti Georgii, et ſic pro parte prepoſiti ſanctorum apoſtolorum:
inuenit tamen ex parte proceſſus tranſmiſſi, qualiter prepoſitus
ſancti Georgii erat electus a maiori parte capituli, et prepoſitus
ſanctorum apoſtolorum a quatuordecim, que erat minor pars ca-
pituli. Inuenit etiam quod inter cetera erat oppoſitum prepoſi-
to ſancti Georgii de quatuor defectibus, de defectu etatis, et defe-
ctu ſcientie et etiam ordinum: ſed reſponſiones aut defenſiones
non apparebant ex proceſſu tranſmiſſo: propter que papa non va
lens negotium terminare, ex defectu inſtructionis proceſſus, com
miſit iterato cauſam terminandam ex antiquis actis eiſdem iu-
dicibus, et mandauit eis quod ſi appareat notorium eis, vel ex
his, que producta ſunt, conſtat quod dictus patiatur in ordini-
bus, ſcientia, et etate defectum, in tantum quod ſecundum conſti-
tutiones canonicas, et promotiones, debeat impediri, ei impo-
nant ſilentium, non obſtante ipſius abſentia corporali, et prepoſi-
ſito ſanctorum apoſtolorum prepoſituram adiudicarent eandem:
alias ſi non apparet aliquis defectus contra eum, cum in ipſum
prepoſitum ſancti Georgii pene due partes conſenſerint, et impe-
dimentis ceſſantibus appareat quod bono zelo elegerint, prepo-
ſiti ſanctorum apoſtolorum electione caſſata, electionem prepoſiti
ſancti Georgii confirment, ipſoque tanquam prepoſito faciant re-
2 ſpondere. ¶ † Nota primo quod electio prepoſiture, ⁊ ſic dignita-
tis in eccleſia, videtur ſpectare ad capitulum eccleſie, de quo infra
3 eodem. Cumana. ¶ † Nota ſecundo quod ſuper negotio electio-
nis examinatio facienda eſt cum partibus, et in examinationi-
bus, et interrogationibus examinande ſunt conſcientie eligen-
tium: et ſic videtur quod eligentes poſſint atteſtari in facto ele-
4 ctionis: de quo infra eodem. cum dilectus. ¶ † Nota tertio quod
vbi negotium eſt commiſſum delegatis, poſſunt tranſmittere, et
ad ſedem apoſtolicam transferre, quando eſt de voluntate par-
5 tium: et ſic ex forma eis fuit commiſſum. ¶ † Nota quarto quod
delegati ad inſtruendum negotium, et inſtructum tranſmitten-
dum, poſſunt ſtatuere terminum ad audiendam ſententiam, et
comparendum coram ſuperiore, et peremptorium, etiam ſi ni-
hil de hoc ſit expreſſum. Et vide quantum ad hoc. capitu. fin. de
accuſationib. et quod ibi not. de appella. ſuper eo. et capitulo inti-
6 maſti. ¶ Venio ad verſicu. geſtis igitur. ¶ † Nota primo quod
pronuntians ex actis ab alio receptis in calculo ſententie habet
inſpicere acta, et diligenter examinare cauſas, ex quibus poteſt, et
debet ad ſententiam procedere: ideo habet hodie practica in ſen-
tentiis hec verba, aut ſimilia ſemper apponere. Ad hoc de officio
7 delega. ſuper queſtionum. §. primo. ¶ † Nota in preferendis ele-
ctionibus habetur reſpectus ad duo, ad numerum, et ad authori-
tatem eligentium: ſic et in teſtibus: vt pz. j. de teſtibus. in noſtra.
8 ¶ † Et nota quod ponderoſitas in eligentibus quo ad diſcernen
dam authoritatem colligitur ex tribus, ex etate, ex dignitate, et
9 ordinis tempore. ¶ Venio ad verſicu. cum autem. ¶ † Nota quod
appellatione allegationum quandoque comprehenduntur allega
tiones facti, et non iuris: hoc eſt, exceptiones, petitiones, replica
tiones, et inſtrumentorum productiones, et ſimilia obiecta, et re-
10 ſponſiones ad obiecta. ¶ † Nota ſecundo quod vbi negotium non
apparet ſufficienter tranſmiſſum inſtructum, omnino iudex abſti
nere debet a ſententia: imo ſi tunc ſententiaret, ſententia eſſet nul-
la. Et eſt caſus notabilis infra de re iudica. cum Bertoldus.
11 ¶ † Nota tertio quod ad deciſionis cauſe commiſſionem videtur
commiſſa ſententia. Et nota eo quod eſt cauſa commiſſa, ⁊ inſtru-
12 cta, remittentes videntur concluſiſſe. † ¶ Et nota quod eo quod
iudex cauſam committit ad conſilium ſapientis, quod videtur in
13 cauſa concluſiſſe. quod nota. ¶ † Nota quarto, quod poſt conclu-
ſionem in cauſa, ⁊ per eam, omnis excluditur regulariter facti
probatio, et allegatio, ſaluo quam allegatio ſolo iure conſiſtens, et
que eſt notoria facti, vel que conſtat ex actis, que dicitur noto-
ria iuris. Igitur ſi velit opponere aliquid, quod conſtet ex a-
ctis, vel quod ſit notorium, talis allegatio, vel oppoſitio ad-
mittitur, etiam poſt concluſionem in cauſa: ideo puto quod vbi
apponitur inhabilitas teſtis, que patet ex actis, quod hoc po-
teſt detegi, et opponi, etiam poſt concluſionem in cauſa.
14 ¶ † Quinto nota hic apertum, quod id, quod conſtat ex actis,
non eſt notorium: hec enim ponuntur quaſi ſeparata. Sed Ioan
nes Andreas dicit, quod conſtat ex actis, non eſt notorium iu-
ris, ſed non ſimpliciter notorium, Et ſic nota quod in ſtricta ſi-
gnificatione, et propria appellatione notorii, comprehenditur no
torium facti, et non iuris. Quod bene nota propter ſtatuta. Hoc
tenent Ioannes And. et Ioannes Calder. in cap. veſtra. de co-
15 habitatione clericorum et mulierum. ¶ † Nota quod de actu etiam
negatiuo poteſt eſſe notorium: vide de cohabitatione clericorum.
16 veſtra. ¶ † Nota ſexto quod ad ponderandam habilitatem vel in-
habilitatem perſone electe attenditur perſona ſecundum tem-
17 pus electionis. ¶ † Nota ſeptimo tres inhabilitates. erga perſo-
nas habiles ad concludendam nullitatem electionis, et ad infe-
riorem dignitatem. Prima, etas. Secunda, defectus ſcientie.
Tertia, defectus ordinis. Et ſic videtur hic caſus apertus, quod
defectus ordinum inhabilitat electionem ad dignitatem, etiam
inferiorem epiſcopali: et quod, vt eligi poſſit quis ad talem di-
18 gnitatem, exigitur quod ſit in ſacris. ¶ † Nota octauo quod
vbi eſt iam concluſum in cauſa, poteſt in ciuili ferri ſententia in
abſentem. Quod intellige, quando contumax eſt vere, vel ficte.
19 ¶ † Et nota quod in beneficialibus valet ſententia contra mi-
norem et indefenſum: et ſic priuilegium minoris etatis ceſſat
in talibus, imo per omnia vt maior reputatur: hinc eſt quod
non reſtituitur: vt notat gloſſa. de reſtitutione ſpoliatorum.
20 ex parte. ¶ † Nota quod vbi inter partes diſputatur de vi-
ribus electionis eiuſdem dignitatis, an valeat, vel non, ex
inhabilitate electorum: dicens inhabilem, habet probare:
non

non dicens ſe babilem. Quod nota. Et admittitur quo ad partes
tanquam babilis, ſi non probetur inbabilis. Quod procedere vi-
detur non ſolum in babilitate nature, ſed etiam accidentis, vt or-
21 dinis, vel ſcientie. ¶ Nota ꝙ vbi eſt dubium inter duos de virib⁹
electionis ſuper aliqua dignitate: babes bic duas practicas ſenté-
tie, quod per iudicem adiudicetur dignitas obtinenti: ⁊ bec babet
vim confirmationis. Secunda, quod per iudicem electio cõfirme-
tur, ⁊ mãdet ei, tanꝗ in dignitate, reſpõderi. Et ſic no. ꝙ ad iudicẽ
22 delegatum nõ ſolum ſpectat pronuntiare, ſed etiã exequi. ¶ † No.
quod principaliter intendit decre. quod concurrentibus duabus
electionibus, vna facta a minori parte, ⁊ autboriʒabiliori: ſecũda,
que ſit facta a maiori, preualet electio facta a maiori: ⁊ ſic quo ad
boc numerus preualet autboritati, ſuppoſita vtraq; perſona ele-
cta babili: ⁊ ſic autboritas ex vna parte non proficit ad infringen-
dam electionem maioris partis, quando numerus non in modicũ
23 excedit, licet non aſcendat ad duplo maiorem. ¶ † No. quod con-
currentibus duabus electionibus in eodem contextu, quarũ vna
facta eſt de babili, ⁊ a minori parte, altera de inbabili facta. ⁊ a ma
iori parte capituli: ꝓualet electio facta a minori de babili: ⁊ ſic vbi
ex delicto indigni electi maior pars eſt priuata poteſtate eligendi,
preualet electio minoris, ad quam alias deuoluta eſt poteſtas: ⁊ ſic
etiam in eodem contextu ſufficit ad validitatem electionis mino-
ris partis poteſtatem capitularem ad eos in limine electionis de-
uolui. ¶ No. quod cõcurrentibus duabus electionibus, ſi vna ex-
24 cedit in autboritate, altera in numero ⁊c. ¶ † No. de iſta dictione
Pene, vel Quaſi, que modicam notant diminutionem: ⁊ vbi refe-
rantur ad numerum, modicam detractionem ſignificant. Quod
eſt notandum, pro teſte, qui dicit, Poſſedit pene viginti annos,
vel circa viginti annos: de quo de proba. licet cauſam. per Gul. de
Cu. ff. ſi quis cautio. l. ⁊ ſi poſt tres. per eundem, ⁊ Jacob. Butri.
in. l. ab boſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. ff. ex quib. cau. maio. quod
25 nota. ¶ † Nota quod maior pars eo quod maior pars, preſumi-
26 tur babere bonum ʒelum. ¶ † Nota quod per actum confirmatio
nis non transfertur quaſi poſſeſſio, ſed datur licentia ingrediẽdi.
¶ Hic examinanda ſunt tria. Primo, proceſſus primorum dele-
gatorum. Secundo pape examinatio. Tertio pape commiſſio.
¶ Ad primam opp. quod non ſuſit voluntate partium, an index
pronuntiet, id eſt ſententiet, vel non ſententiet. ff. de iud. de qua re.
quia de qua re index cognouit, de ea pronuntiare debet. de cauſa
poſ. cum eccleſia. ¶ Solu. Hoc babuit forma commiſſionis, vt ſi
eſſet de voluntate partium, delegati cognoſcerent. alioqui remitte
28 rent: ſicut in ſimili de reſcri. ex parte decani. ¶ † Uenio ad ſecun-
dam partem, ⁊ oppo. quod ſuperfluant illa verba: etate, ⁊ tempo-
re: quia idem dicunt. Solu. Dic, quia verbum etas, reſpicit tem-
pus originis: verbum, Tempus, inſpicit ordinis. Ad boc. lxxv.
29 diſt. c. fin. vbi de boc. ¶ † Secundo oppo. quod non fuit neceſſaria
tranſmiſſio allegationis pape: nec per boc debuerit deſiſtere pro-
nuntiando quod allegationes non ſint tranſmiſſe: quia papa eas
babet in pectore: vt. l. omnium. C. de teſtamen. ⁊ cap. j. de conſtitu-
tio. libro ſexto. Solu. Hic loquitur de allegationibus facti, vt ſunt
exceptiones, replicationes, reſponſiones ad dicta teſtium, inſtru-
30 mentorum productiones, ſeu contrarietates, ⁊ ſimilia. ¶ † Nota
bic vltimo quod allegare inſtrumentum contrarium videtur alle
31 gatio facti. ¶ † Tertio propo. quod ex quo pars fuit contumax
in preſentando proceſſum, ei imputetur, quod licet negotium non
ſit plene tranſmiſſum, ſit ferenda ſententia contra eum. C. de iudi.
l. properandum. §. ſin autem. Dicit Innocen. quod etiam dato
quod ſit contumax pars in preſentando proceſſum, index non de-
bet feſtinare ſententiam, ſed requirere proceſſum, vt ſic ſententiam
iuſtam pronuntiet, ſecundum Innocen. ⁊ Joan. Andr. Uel dic
quod bic non fuit culpa partis, ſed iudicis non plene tranſmit-
tentis, que non debet nocere parti. Uel bic iura faciebant pro
vtraq;, in contrario pro abſente tantum contumaciter. Uel dic
quod aut eſt contumax in preſentando proceſſum, aut eſt contu-
max in comparendo. Primo caſu bene poſſet index propter eius
contumaciam, ex quo ad boc fuit requiſitus, procedere ad ſenten-
tiam ſuper eo, quod eſt productum: ſed ſi tantum eſt contumax in
veniendo, tunc non debet index ex proceſſu non tranſmiſſo inſtru-
cto ſtatim pronuntiare contra eum, ſed debet ſui, ⁊ Dei preſentia
ſupplere, ⁊ perquirere proceſſum pro abſente, vt iuſtam ferat ſen-
tentiam: vt bic, ⁊ de poſtula. prela. bone. j. ¶ Uenio ad tertiam par
tem, ſcilicet ad mandatum pape: bic mandat ponderari inbabili-
tatem, vel babilitatem prepoſiti ſecundum tempus electionis: et
ſic patet quod in boc conſideratur principium. Contra quod op-
po. inter ceteros defectus, quos ponderat papa in prepoſitum ſan
cti Georgij, ad repellendam electionem, eſt defectus ordinis, ⁊ de-
32 fectus etatis. † Oppo. lx. diſtin. quaſi per totum. Hic Joan. And.
reuocat in dubium, an in minoribus conſtitutus poſſit eligi ad
inferiorem dignitatem. Et primo recitat vnam opinio. quod non,
per banc decre. fundatam: ⁊ boc. lx. diſtinctio. innouamus. ad boc
de etat. ⁊ qualitate. preterea. que ſaltem permittit diſpenſatiue
eligere. Secunda fuit opinio Uinc. quod in minoribus conſti-
tutus poſſit eligi, per decre. cum in cunctis. §. inferiora. a contra-
rio. ⁊ per decreta. preterea. de eta. ⁊ qualita. ponit Innocen. de re
iudic. cum olim. ſupra de elect. cum in cunctis. §. inferiora. Com-
po. bic ad banc decreta. reſpondet quod loquitur de defectiuo in
ordine, quia nullum babebat. Hoc non erat veriſimile, cum eſſet
prepoſitus. Uel forte prepoſteratio erat in ordinibus. lij. diſtinct.
ſolicitudo. H. ce non placet Joan. And. quia, vt patet ex antiqua,
opponebatur quod iſte erat in minoribus. Tertia eſt opinio. In-
nocen. ⁊ Ber. Compoſ. vt ponderetur an dignitas non ſit curata:
⁊ defectus ordinum ſacrorum non vitiat electionem vel promotio
nem: ſi eſt curata, ſic: ⁊ ſic in minoribus non poteſt eligi ad cura-
tam. Et remittit Joan. Andr. de eta. ⁊ qualita. c. vno. libro ſexto.
in gloſſ. ⁊ ſuper eo. ⁊ eod. lib. de elect. cum ex eo. ⁊ vide quod not. ſ.
titu. j. c. fin. Et ibi, ſcilicet de eta. ⁊ qualita. c. j. recitat Hoſtien. tene-
re quod ſiue ſit curata, ſiue non, exigitur quod ſit in ſacris: alias
eſt defectuoſus. Allegat de bis, que ſi. a ma. parte ca. ex ore. ⁊ ibi
Ber. Allegat. j. eodem dudum. que parificat dignitatem, ⁊ cura-
tum. Dic concludendo cum Joan. And. in. d. c. ex ore. Aut digni-
tas eſt curata: ⁊ oportet quod elect⁹ ſit in ſacris: alias patitur de-
fectum. Aut non eſt curata, ſed requirit ordinem ſacrum: ⁊ opor-
tet quod ſit in ſacris. Si non requirit ordinem ſacrum, non exigi-
tur quod ſit in ſacris. Et idem dicit in Nouel. in. d. cap. j. ſ. de eta. ⁊
qualita. Allegat no. lx. diſtin. c. j. ⁊. infra. c. auditis. ſuper gloſſ. fin.
Exemplum in cantore, ⁊ primicerio, qui non requirunt ordinem:
in alijs autem exemplum in archidiacono, ⁊ archipreſbytero, ⁊ ſi-
milibus. ¶ Secundo bic inter ceteras inbabilitates ponderatur
etas: oppo. quod non exigitur etas tanta in dignitate. de eta. et
qualita. preterea. Innocen. dicit quod ſi dignitas eſt curata, non
poterit eligi, niſi attigerit. xxv. annum. ⁊ bec eſt etas. ſ. eodem cum
in cunctis. Quo ad dignitates non curatas, vel beneficia non cu-
rata, aut perſonatus, dicit poſſe eligi in minori etate conſtitutos.
Sed non placet doct. quo ad etatem. De ordine dixi proxime.
33 ¶ † Ultimo per banc decret. dicunt doct. quod licet numerus in
multum excedat, nibilo minus faciẽda eſt triplex collatio: de qua.
j. eodem in Geneſi. Fatetur tamen numerum preferri, cum mul-
tum excedit: de quo. j. eodem eccleſia: ⁊ in boc exceſſu attenditur ar
bitrium boni viri, quod non reperitur iure determinatum. ff. de
34 vſuris. minore. ff. de teſti. l. queſitum ſcio, ⁊c. ¶ † Gloſſ. ſuper ver-
bo electionis. oppo. quod non ſemper attendatur principium. de
poſtu. prela. bone. ⁊. c. quod ſicut. §. ſin autem. Soluit, quod ſi electio
eſt nulla, principium ſpectatur: ſi non nulla. ſed annullanda non
35 ſemper principium ſpectatur. † Deinde gloſſ. intrat illud genera-
le, Principium ſpectandum: ⁊ allegat concor. ⁊ vide. contra con-
cordantias dat allegationes contra in ver. arg. contra ponit. So-
lu. in ver. ſolutio, que eſt bec. In contractibus vel quaſi, ⁊ delictis
vel quaſi, ſpectatur initium in omni negotio, ex quo actio oriri po
teſt: ⁊ in conſtitutionibus iura, que dicunt finem ſpectandum, pro-
cedunt quando queritur an dederit, vel non dederit. Et in effectu
nibil boni dicit. Hec via eſt brocardica, ⁊ valde generaliſſima.
36 ¶ † Si conſideratur actus inualidus reſpectu potentis validan-
di, an attendatur principium inualiditatis, an finis: dic, ſi actus
eſt pure nullus a principio, ⁊ ex fine ceſſat ſolum cauſa inualidans,
⁊ non ſuperuenit confirmans, attendimus principium: vt in regu
la, non firmatur. de regulis iuris. libro ſexto. ¶ Si actus eſt nul-
lus ſecundum principium, ⁊ ex poſtfacto ſecundum finem ſuper-
uenit cauſa confirmans, babilis ad actum validandum, actus iu-
dicatur ſecundum finem: ſic loquitur. capitu. acceſſit. et capitu. li-
teras. infra. de deſponſa. impube. ¶ Si actus non eſt purus, ſed
ſuſpenſus ad tempus cauſe validitatis, non iudicatur actus ſe-
cundum tempus principij, ſed ſecundum tempus finis babilita-
tis ſuperuenientis: vt ſi lego incapaci, cum capere poterit: vt. l.
non intelligitur. §. ſi quis palam. ff. de iure fiſci. ¶ Quandoque a-
ctus non eſt nullus, ſed annullandus propter aliquam cauſam: et
tunc ſi ſecundum finem ceſſat cauſa annullandi actus, iudicatur
ſecundum finem: vt dicto capitulo. quod ſicut. ⁊ capitu. bone.
¶ Quandoq; attendimus actum validum in principio reſpectu
potentie inualidandi: et tunc ſi cauſa ſuperueniens non eſt potens
ad tollendum, iudicatur actus ſecundum principium: ſi eſt po-
tens ad tollendum, iudicatur ſecundum finem. Et ſic loquitur ca-
pitu. preterea. bic allegatum. ¶ Quandoque conſideramus actum
non in reſpectu ad potentiam validandi, vel inualidandi, ſed re-
ſpectu effectus imprimendi ad commodum vel preiudicium alte-
rius: ⁊ tunc attenditur principium, vel finis, prout ius diſponit.
In dubio attenditur principium, ⁊ finis, prout alteri eſt fauora-
bile: ⁊ inde ſic loquitur. l. ſufficit. Nam conceptus ex ſerua naſcitur
liber, ſi ſecundum tempus natiuitatis ſerua eſt facta libera. Alia
bic ingreditur, an in iudicijs attendatur principiũ, an finis: de quo
ff. de iudi. non poteſt per Ber. in. l. an eadem. §. actiones. extra de

37 re iudica.abbate ſane.⁊ in multis locis hec ſufficiant.†Ex his in-
fert Innocen.quod ſi facta electione de indigno,ſuperueniat di-
ſpenſatio pape ſuper indignitate,non validatur electio,niſi papa
fecerit mentionem de electione ipſius,ſupplendo defectum:⁊ tunc
ſi alteri coelecto eſſet ius queſitum,an valeret diſpenſatio,niſi fie-
ret mentio coelecti:imo de iure non poſſet diſpenſare ad preiudi-
cium coelecti,cui iam eſt ius queſitum.C.de preci.Impera.offe.l.
quoties.de priuileg.dudum.⁊ maxime ſi inter ipſos penderet lis:
vt lite penden.c.j.⁊ vlti.Fatetur quod preiudicium eligentium,ad
quos debet reuerti poteſtas eligendi,propter electionem de indi-
gno factam ab alia parte non validaret,nec impediret diſpenſa-
tionem.Aduerte,hec ſunt vera,vt diſpenſatione non validetur
electio circa vitium,quando ignoratur electio:ſed ſi ſcitur electio,
⁊ quo ad illam intendit diſpenſans diſpenſare,videtur quod vali
detur electio,quaſi ſit aliqua quo ad potētiā diſpenſandi,vt dixi.
ſ.in.c.innotuit.Quod intelligo,quando vitium eſt occultum,vt
ibi dixi.Quod nota.Alias non video quod diſpenſatio non ha-
bentis poteſtatem validandi electionem,validaret electionē nul-
38 lam.de quo per Innocen.de renuntia.niſi.§.perſone.¶†Oppo.
ſecūdo quod per hoc quod electio prepoſiti ſancti Georgij ſit nul
la,quia facta de inhabili,per hoc non debeat valere electio pre-
poſiti ſanctorum apoſtolorum:quia illa eſt facta a minori parte ca
pituli.So.Dicit glo.que eſt ſuper verſicu.in ordinibus.intelligo
quando illa maior pars ſcienter eligit indignum:⁊ ſic poteſtas il-
la eſt deuoluta ad minorem.Sed tunc vltra dicit,quod eſt dubiū
quod eligentes priuantur poteſtate eligendi,ſola perfectione ele-
ctionis:de elect.perpetua.⁊ patet.ſ.eod.cum terra.Quomodo er-
go poteſt valere electio facta ab illa parte eodem contextu,cum
non procedat deuolutio poteſtatis?Sol.ſi intelligatur quod ele-
ctio facta de prepoſito ſanctorum apoſtolorum fuit facta poſt illā
de prepoſito ſancti Georgij,procedit decre.de plano:ſi poſſet con-
ſtare quod electio prepoſiti ſanctorum apoſtolorum fuiſſet facta ante
electionem prepoſiti ſancti Georgij,credo quod non valeret illa
ſanctorum apoſtolorum,niſi eſſet facta ante illam,⁊ antequam de-
ſtructa eſſet tela facta,⁊ ſecunda de prepoſito ſancti Georgij:⁊ for
tius ſi ambe eodem inſtanti:quia ex quo nondum eſt deſtructa te-
la,poteſtas ſuperueniens,dum reperit actum in fieri,⁊ ſic ſuperue
nit in limite originis actus,illa operatur ad validandum actum.
39 ff.de verbo.obliga.l.ſi Titius de quo.j.eo.congregato.¶†Opp.
tertio quod contra hunc abſentem non debeat promulgari ſenten
tia,propter duo:quia non citatus,quia etiam ſententia non eſt feren
da in abſentem:vt lite non conteſt.per totum.Et tertio,quia minor,
⁊ indefenſus.Ad primū dic quod hic debebit iterato citari a delega
to:⁊ ſic loquitur litera:quia prima citatio non ſufficit quo ad delega-
tum.ff.de iudic.l.mortuo.⁊ patet ex not.xxiiij.q.iij.de illicita ⁊ per
Archid.xij.q.iij.certum.Quod nota:quia etiam in beneficialibus hoc
procedit.Et ideo dicebam pridie in cauſa domine Catherine,quod
proceſſus in cauſa matrimoniali eſt nullus,eo quia in examinatio-
ne teſtium delegata,facta reuocatione,non iterata citatione,iudex
proceſſerat ad receptionem,cum iudice mutato non eſt certus cita
tus coram quo comparere debeat.¶Ad ſecundum dic quod vbi eſt
lis conteſtata:⁊ quod plus eſt concluſum in cauſa poteſt,vt hic erat:
imo etiam in tali cauſa poſſet procedi lite non conteſtata,dummo
do pars eſſet contumax:vt lite non conteſt.quoniam.§.ſin autem.
40 hodie de iudic.diſpendioſam.¶†Ad tertium dic quod minor
non gaudet priuilegio in tali cauſa.Et hec vera,niſi ſit appella-
tum:quo caſu expectatur per annum.De hoc dic hodie:vt ſupra
eodem titu.c.j.libro ſexto. Antonius de Butrio.

1 ¶ Eligendi poteſtate priuantur ſine licentia pape recipientes epiſcopum poſtulatum ad adminiſtrationem.
2 Poſtulationem non poteſt proſequi poſtulatus.
3 Poſtulatio non vitiatur,licet non dicatur,Poſtulamus talem,ſed Petimus talem.
4 Archiepiſcopus conſecratus,nominatur archiepiſcopus,lite pēdente.
5 Eligi debet,⁊ non poſtulari,qui eſt alligatus inferiori dignitati.
6 Nominatio extraiudicialis ſimplex ⁊ nuda an differant.8.9.
7 Nominatio iudicialis ex cauſa animo donandi que.
10 Electionis ius perdit ipſo iure poſtulatus ante confirmationem.
11 Electus in diſcordia non adminiſtrat ante confirmationem.
12 Electio facta in loco in quo timetur impreſſio aliquibus appellantibus,eſt nulla.
13 Appellatio ad tuendam electionem inualidam non valet.
14 Auxilium legis fruſtra inuocat,qui contra legem commiſit.
15 Electio facta a minori parte capituli quando valeat.
16 Delegatus in quibus poſſit procedere abſque mandato.
17 Delegatus non pōt cognoſcere de cauſa connexa ſue delegationi.
18 Electio propter adminiſtrationem ante confirmationem non eſt nulla.
19 Poſtulatio propter impreſſionem ante confirmationem eſt nulla.
20 Electus vltramontanus in concordia,ante confirmationem poteſt adminiſtrare.
21 Electio poteſt fieri per procuratores cōſtitutos ab abſentibus.22.
23 Eligentium vna parte preſente altera abſente,vtra alteram conſtituet in negligentia.24.
25 Electio confirmata caſſatur facta vocandis contemptis.
26 Electio a minori parte in abſentia maioris quando valeat.
27 Poſtulatum ad adminiſtrationem recipientes,non ſunt ipſo iure priuati,ſed priuandi.
28 Priuatio ad tempus potius eſt ſuſpenſio,quam priuatio.
29 Eligentes per impreſſionem priuantur eligendi poteſtate.
30 Probatio recepta in notorio,eſt ad cautelam,non ex neceſſitate.
31 Epiſcopali ordini eſt preferendus ordo presbyteratus.
32 Teſtes,quos pars nominat,debent recipi,de quibus videbitur.
33 Electio minoris partis quando valeat.
34 Poſtulatio etiam nulla caſſatur.
35 Teſtes non admittuntur ad examinandum ſuper notorio.
36 Iudex an poſſit informare ex officio ſuper notorio.
37 Proceſſus iudicis delegati poteſt duobus impugnari.
38 Citatio in notorijs an ſit neceſſaria.
39 Notoria non indigent examinatione.
40 Notorius eſt actus tranſlationis epiſcopi,⁊ eius impreſſionis.
41 Proceſſus vbi ad cautelam aſſumitur valet,licet ordo non ſeruetur.
42 Proceſſus iudicis quare ſolenniter factus preſumatur.
43 Poſtulatus ſuam poteſt defendere poſtulationem.
44 Negatiua non determinata,an ſit probabilis.
45 Teſtes ſingulares non probant.
46 Procuratorem an poſſit deſtinare,qui poteſt nuntium mittere.
47 Citatus preſumitur violenter,qui procuratorem ad iudiciū deſtinat.
48 Preſumptio quatenus ſit pro proceſſu.
49 Pro ſententia iudicis preſumitur.
50 Negatiua coarctata eſt probabilis.
51 Negatiua ſimplex quando non eſt probabilis.
52 Negatiua ſimplex quomodo ⁊ quando ſit probabilis.
53 Poſitionibus an in quacunque parte iudicij ſit reſpondendum.
54 Confeſſio non eſt proprie probatio,ſed probationis releuatio.
55 Probatio preſumptiua cadit in negatiuam.
56 Negatiua quid operetur.
57 Negatiua qualiter probetur.
58 Negatiua concurrente cum affirmatiua,cuius ſit probatio.
59 Negatiua poteſt iuramento probari.
60 Citationis preſentatio facta ſoli prelato an noceat abſentibus.
61 Nuntius poteſt actum extraiudicialem expedire.
62 Preſumitur ſolennitas pro geſtis iudicialiter.
63 Sententia qualiter reſtringatur ad vnam cauſam.
64 Eligendi poteſtate priuati priuantur poteſtate ſe opponendi.
67 Iudex ſupplet de facto,inhabilem repellendo.
68 Eligendi poteſtas quando deuoluatur ad papam.81.
69 Electione ad papam deuoluta,modus prouidendi mutatur.
70 Ordinationis appellatione comprehenditur totalis eccleſie prouiſio.
71 Citatus non dicitur contumax,ſi non ſit tutus acceſſus.73.
72 Impeditus legitime non arctatur ad reſpondendum.
74 Electio ſecunda poſt primam,a qua fuit appellatum,non valet.
75 Eligentes appellatione emiſſa an priuētur eligendi poteſtate.
76 Poſtulatio per impreſſionem operatur priuationem.82.
77 Electum admittentes ad adminiſtrationem priuantur electione. Poſtulatum admittentes ad adminiſtrationem ante confirmationem,priuantur eligendi poteſtate.
78 Eligendi poteſtas quando deuoluatur ad minorem partem.81.
79 Electio de vna parte ad alteram eſt ambulatoria.
80 Pariter,dictio quid importet.83.
84 Eligendi poteſtas quando deuoluatur ad ſuperiorem.

1 BOne.†Qui ſine licentia pape recipiunt ad adminiſtrationem epiſcopum poſtulatum,ipſo iure eligendi poteſtatem amittunt,⁊ tranſit ad alios,licet numero pauciores.h.d.gl.Vel ſecundum Inno.⁊ Compo.qui per impreſſionem laicorum aliquem poſtulant,ipſo iure poteſtatem eligendi amittunt.Diuiditur in quatuor partes.In prima facti ſub certa forma facta commiſſio.In ſecunda ibi:licet autem proceſſus habitus iuxta formam.In tertia ibi:contra.legati oppoſitio contra proceſſum,⁊ reſponſio.In quarta ibi:nos igitur motus principis,⁊ confirmatio proceſſus delegati.

¶Caſus.

¶ Caſus Vacante Imperio duo fuerũt in diſcoꝛdia electi. Otto,
⁊ Philippus:⁊ Philippus intruſus erat. Ciuitas Maguntina
adherebat Philippo, propter quod qui erat prepoſitus, ⁊ quidã
canonici non audentes ibi ſtare, quia in aliquo fuerunt contrarij
Philippo, receſſerunt de ciuitate Maguntina. Interim vaca-
uit eccleſia Maguntina: ⁊ quia Philippus intendebat habere
Conuarmaceñ. hoc ſcientes canonici abſentes intimauerunt pre-
ſentibus quod cum immineret tempus electionis faciende aſſi-
gnarent preſentes locum idoneum, ⁊ tutum, in quo deberet fieri
electio: ⁊ ne ſecus fieret, appellarunt ad ſedem apoſtolicam. Hoc
non obſtante, ⁊ neglecta appellatione, preſentes poſtulauerunt.
Conuarmaceñ. epiſcopum. ⁊ eum ſtatim admiſerunt ad admini-
ſtrationem. Secundo appellantes, ne abſentes procederẽt ad ali-
quam electionem, canonici hoc ſciẽtes abſentes. ſ. minoꝛ pars pre
poſitum ſancti Petri, qui erat de gremio eccleſie, in epiſcopum
elegerunt: tandem queſtio fuit ad papam delata: ⁊ contra poſtula
tionem Conuarmaceñ. opponebantur plura. Primo, quia facta
in loco, vbi timebatur impreſſio, quia propter impreſſionem. Se-
cundo, quia facta poſt appellationem legitimam, vt aſſignaretur
locus tutus. Tertio, quia dictum poſtulatum admiſerunt ſtatim
ad adminiſtrationem. Quarto, quia ipſe actu adminiſtrabat. Ex
quibus concludebant dictos eligentes priuatos poteſtate eligen-
di, ⁊ illam deuolutam ad minoꝛem partem: ⁊ per hoc eius valebat
electio, ⁊ erat confirmanda. ¶ Contra prepoſitum electum oppo-
nebantur duo. Primo, quia electio erat facta poſt appellationem
capituli. Secundo, quia erat facta a minori parte capituli: ⁊ ſic nõ
valebat. Papa commiſit cauſam Preneſtino epiſcopo apoſtoli-
ce ſedis legato, ⁊ mandauit duo: vnum concernens factum poſtu-
lationis Conuarmaceñ. ⁊ quantum ad iſtud mandauit quod ſi ſu-
ſcepiſſet eccleſiam ante admiſſionem poſtulationis in ſpirituali-
bus aut tempoꝛalibus, vel etiam adminiſtraſſet quo ad alterum
iſtoꝛum, quod dictam poſtulationem caſſaret: ſecundum manda-
tum direxit ad electionem prepoſiti: ⁊ ſi conſtaret ei de vi, quam
ipſe, ⁊ ſui metuebant in electione, electionem dicti prepoſiti confir
maret, non obſtante quod fuerit facta hec electio poſt appellatio-
nem capituli: quia ex quo nõ detulerat appellationi prepoſiti, que
ante fuerat interpoſita, nec ipſoꝛum appellationi erat deferendũ:
cum fruſtra inuocet auxilium legis, qui committit in legem. Nec
obſtabat quod opponebant de minoꝛitate numeri ipſoꝛuꝫ, qui ele-
gerunt prepoſitum: quia ipſi ex contemptu appellationis, ſecun-
do ex eo quod poſtulatum admiſerunt, ſe reddiderunt indignos
poteſtate eligendi. Legatus quanquam que obijciebantur contra
electum eſſent notoꝛia, nihilo minus ad maioꝛem cautelam mul-
tos teſtes recepit pro parte dicti prepoſiti contra Conuarmaceñ.
⁊ finaliter receptis que papa mandabat, caſſauit poſtulationem
Conuarmaceñ. prepoſiti electionem confirmauit, ipſumq; in preſ-
byterum oꝛdinauit: ⁊ vltra hoc eum poſtea conſecrauit, preſentato
proceſſu apoſtolice ſedi, vt confirmaret. Contra proceſſum fuit op
poſituꝫ pro parte Conuarmaceñ. ⁊ inter cetera duo. Primo, quod
non fuerat facta citatio ad proceſſum de Conuarmaceñ. ⁊ ſic fue-
rat factum parte non citata. Secundo, quia factus fuerat proceſ-
ſus in loco, vbi ſecure non patebat acceſſus. Hic reſpondebatur
quod proceſſus iſte fuerat factus ſuper notoꝛio, quod non indiget
examinatione, nec conſequenter citatione. Item non apparebat
quod non fuiſſet citatus: ⁊ citatio in dubio preſumebatur, quia
pro his, que agit iudex, ⁊ quia pro proceſſus rectitudine preſumi-
tur, ⁊ ipſi contra preſumptionem iſtam non poſſent probare nega
tiuam, quod non fuerint citati, ex eo quia primo negatiua eſt im-
probabilis: ⁊ dato quod quiſq; de ſe poſſet dicere ſe non citatum,
per hoc non probarent non citationem: ⁊ hoc ideo, quia omnes in
reddendo teſtimonium eſſent ſingulares, quaſi de ſe tantum reſpõ
dentes. ¶ Ad ſecundum reſpondebant quod locus erat tutus: et
veriſimile eſt quod ibi poterant ſecure venire, ſicut ⁊ ibi ſuos nun-
tios ſecure tranſmiſerunt. Papa vltimo attendens quod pro-
pter authoꝛitatem iudiciariam preſumendum eſt ſuper his, que
geſta ſunt a legato, tamen plus nitens rationi quod ex tribus cau
ſis predictis, ſcilicet quia poſt appellationem, quia per impreſſio-
nem, quia poſtulatum admiſerunt ad adminiſtrationem, ita red-
diderunt ſe indignos, quod contra prepoſitum non debent audi-
ri: ⁊ ſic non poſſunt impedire quod eſt factum: attendentes etiam
quod dato quod electoꝛes etiam prepoſiti pariter deliquiſſent, ni-
hilo minus erat poteſtas deuoluta ad papam, ⁊ oꝛdinatio eccleſie
Maguntineñ. habito ſuper his diligenti tractatu poſtulationis
caſſationem de Conuarmaceñ. ratificauit, electionem archiepiſco-
pi confirmauit. ¶ Hic habemus quatuoꝛ. Primo duas prouiſio
nes in diſcoꝛdia factas. Secundo commiſſionem, ⁊ foꝛmam com-
miſſionis delegati. Tertio proceſſum. Quarto obiecta cõtra pro-
ceſſum. Quinto pape pronuntiationem. Examinemus notando
2 per partes, ⁊ dicta doctoꝛum, ⁊ gloſſarum expediendo. ¶ † Venio
ad primam partem: ⁊ nota quod poſtulantes poſſunt proſequi ap

pellationem a ſe factam. Quid de poſtulato, dixi vobis quod non
poterat abſq; nota ambitionis: vt patet de poſtula. c. bone. ij. vbi
3 dixi. † Et nota quod non vitiatur poſtulatio, licet foꝛmaliter non
dicant, Poſtulamus talem: ſed, Petimus talem. Et ſic verbum
4 Poſtulo, non eſt de foꝛmalitate poſtulationis. ¶ † Nota ſecundo
quod cõſecratus in archiepiſcopum nominatur archiepiſcopus,
etiam quando pendet queſtio, id eſt lite pendente ſuper iuribus
electionis ⁊ confirmationis. Et aduerte quod papa ſentiebat pro
eo, propterea appellat in qualibet parte ipſum archiepiſcopum: ⁊
5 ſic eſt vis in nominatione. ¶ † Nota tertio quod alligatus inferio
ri dignitati eligitur, ⁊ non poſtulatur. Speciale ergo eſt in epiſco-
6 po. Ad hoc. c. precedens. ¶ † Opponitur ad hanc partem, qꝛ non
ſit vis in nominatione. ĩ. eodem. quod ſicut. C. de probat. l. non
7 epiſtolis. † Solu. Quedam eſt nominatio iudicialis, ⁊ ex cauſa ani
mo damnandi, vel iudicandi: ⁊ de tali eſt vis: vt hic ⁊ de elect. per
inquiſitionem. ⁊. ĩ. qui fil. ſint legiti. per venerabilem. verſicu. nos
8 itaq;. de tempo. oꝛ. dilectus. † Quedam eſt nominatio extraiudi-
cialis, ⁊ ſolennis: et in hac etiam eſt vis. ij. queſtio. vj. nominatio-
9 nes. ſ. de poſtu. prela. bone. j. † Quedam eſt extraiudicialis nomi-
natio ſimplex, ⁊ nuda, vt tali patri meo, vel fratri: ⁊ de hac non eſt
facienda vis, vt in contrarijs. Hoc quo ad primam partem. alia
non ſcribuntur. ¶ Venio ad ſecundam in verſic. Preneſtino epi-
10 ſcopo. † ¶ Nota duplicem actum, per quem poſtulatus ante con-
firmationem ipſo iure perdit ius electionis. Primus, quando re-
cipit adminiſtrationem aut tempoꝛalium, aut ſpiritualiũ. Secun-
dus, quando actualiter in altero iſtoꝛuꝫ adminiſtrat: ⁊ ſic aliud eſt
adminiſtrare, aliud adminiſtrationem recipere. Per receptionem
ſolam non adminiſtrat, ſed habilitatur ad adminiſtrandum. Quod
eſt notandum, propter penas, que imponuntur adminiſtranti-
bus. Et aduerte, quia pena capitu. noſtri hic extenditur non ſo-
lum ad adminiſtrantes, ſed etiam ad adminiſtrationem ſuſcipien
tes. Et aduerte quod ſufficit quelibet adminiſtratio, ſiue ſit tem-
11 poꝛalium, ſiue ſpiritualium. ¶ † Nota tertio quod etiam vltra-
montanus poſtulatus non adminiſtrat ante confirmationem: et
maxime quando eſt in diſcoꝛdia poſtulatus. Poterunt ergo con-
currere due cauſe. Vna, quia poſtulatus: ⁊ decre. nihil hic concedit
electo. Secunda, quia non in concoꝛdia eſt electus: ⁊ decre. hic con-
12 cedit in concoꝛdia electo. ¶ † Nota quarto quod electio facta in lo
co, in quo timetur impreſſio, aut poſtulatio, aliquibus propter
13 hoc appellantibus, eſt nulla. ¶ † Nota quinto quod appellatio ad
tuendam electionem inualidam, aut poſtulationem, non valet, nec
14 impedit ſecundam poſt illam factam. † ¶ Nota ſexto quod non
deferenti appellationi legitime, quando eſt illegitima, approbatur
legitima, non eſt deferendum, maxime quando eſt illegitima. Ad
hoc de appel. c. an ſit. Et nota illud, quod fruſtra inuocat auxilium
15 legis, qui committit in legem. ¶ † Nota ſeptimo caſum, in quo va
let electio facta a minori parte, ſcilicet quando facta eſt, ad eam
maioꝛis partis poteſtate propter delictum deuoluta. Ad hoc. ſ.
c. proximo. Et nota cauſas duas, propter quas eligentes priuan-
tur poteſtate eligendi. Primo, quando non deferunt appellatio-
ni legitime in cauſa appellationis. Secundo, quando poſtulatum
admittunt ad adminiſtrationem, antequam ſit admiſſus, ⁊ confir-
16 matus. ¶ † Examinemus iſtam partem, ⁊ opponitur quod abſq;
mandato pape potuerit procedere delegatus ex genere legatio-
17 nis: vt patet de electio. ſi abbate. libro ſexto. † Solutio. De hac cau
ſa, ex quo erat cepta coꝛam papa, non poterat cognoſcere. H. oc pri
mo. Sed bene potuiſſet confirmare, dare licentiam tranſeundi. vt
notatur in dicto capitu. ſi abbate loquendo de epiſcopo. ¶ Oppo
nitur ſecundo quod etiam debuerat hic perdere primam, ex quo
adminiſtrauit in ſecunda. vij. queſtio. j. epiſcopus qui. de tranſlat.
prela. quanto. Solutio. Fatendum quod vtraq; erat priuandus, ⁊
18 hoc dicit gloſſ. ¶ † Tertio opponitur quod hec electio non ſit nul
la propter adminiſtrationem, vel impreſſionem, ſed irritanda. ſu-
19 pra eodem. qualiter. † Solutio. Illa in electione, hec in poſtulatio
20 ne, vbi quis plus peccat. ¶ † Quarto opponitur quod hic potue-
rat adminiſtrare, ex quo erat vltramontanus. infra eodem. nihil.
Hic primo quod illa nondum emanauerat, vel illa hoc concedit
electo, ⁊ in concoꝛdia: hec hoc non concedit poſtulato, et in diſcoꝛ-
21 dia. ¶ † Quinto opponitur cum gloſſ. que eſt ſuper verſicu Me-
tuebant quod non eſſet iuſta appellatio minoꝛis partis, ⁊ conſe-
quenter nec illi deferendum, quia non eſſent auſi ire ad locum ca-
pituli: quia ex quo maioꝛ pars erat preſens, ⁊ vocauerat abſentes,
poſito quod ſic foꝛent impediti, debebant conſtituere procurato-
res, qui cauſam electionis facerent: vt eſt caſus. infra capitu. quia
propter. Solutio. Hec decreta dupliciter poteſt intelligi. Primo
quod hic erat timoꝛ perſonalis, ⁊ non realis: hoc eſt, quod in ele-
ctione non timebatur impreſſio, ſed bene timebant abſentes in re:
⁊ ſecundum iſtum obuiat contrarium. Habes reſpondere, quod
hoc procedit ſecundum hec iura. Hodie cum poſſint conſtituere
procuratoꝛem, procedit contrarium: alias verum eſt, ex quo maioꝛ

pars preſens eſt, ⁊ vocat abſentem minorem, illa per ſe debet comparere, aut per procuratorem, vbi minor abſens eſt perſonaliter
22 impedita. ¶ † Sed dicit gloſſ. ſi maior pars eſſet abſens, minor arctaretur ire ad maiorem, vel ad locum communem, eo determinato accedere, omnimodo illa maior pars ſit in loco, de quo debeat vocari. Vel ſaluando hunc intellectum, dic quod hic erat abſens prepoſitus, qui erat caput capituli, ideo potius intrinſeci ire debebant ad extrinſecos, quam econuerſo: argumen. de preſcriptio. cum non liceat. ⁊ quia tales conſueuerunt habere primas voces. infra eodem. auditis. ideo ſine ipſis non debeat procedi ad electionem, niſi forte nimium eſſent remoti. infra eodem. cum inter vniuerſas. Hoc non placet Hoſtien. quia hic non erat prepoſitus eccleſie vbi fiebat electio, ſed extrinſecus habebat prepoſituram: vnde in illa eccleſia non habebat preeminentiam. Ad hoc quod nota. de prebend. quamuis. libro ſexto. Et hic eſt primus intellectus, ſecundum quem hodie hec decreta. eſſet correcta. Alius eſt intellectus, quod hic loquitur de vi reali, quod timebatur realiter in electione: ⁊ hoc caſu iuſta erat cauſa appellandi: quia hic metus pariter eis imminebat, ⁊ procuratoribus, nec per miſſionem procuratorum ceſſabat. Unde dicit gloſſ. quod ſolus timor, etiam dato quod nulla ibi fuerit in veritate impreſſio, fuiſſet iuſta cauſa appellandi: vt etiam dixi ſupra eodem. cum nobis olim. Idem exponit hic gloſſ. per vim, id eſt, violentam impreſſionem: ideo de hoc papa mandat inquiri ad hoc: quia ſicut in matrimonio carnali debet eſſe libertas in eligendo, ita ⁊ in ſpirituali: de ſponſa. capitu. cum locum. Deinde gloſſ. ponit partem facti: ⁊ ſic contrarium intelligitur de impedimento perſonali: hic de reali: ideo non obſtat contrarium. Et in gloſſ. ibi: ſatis credo. tu dic quod ſi vna pars capituli eſt in loco, vbi debet fieri electio, ⁊ alia eſt extra, ⁊ ambe partes intra terminum iuris deliberant eligere, tunc dico quod ſiue pars minor, ſiue maior ſit abſens, ⁊ econuerſo: Si procedant ambe partes ad electionem, valebit electio demum duplo maioris: ⁊ nunquam valebit electio maioris partis, vel minoris, vbi non ſit alius defectus. Et eſt cauſa, quia ſola duplo maior pars eſt illa, que poteſt deliberare de eligendo, ⁊ de loco: non maior pars, vel minor: quia potentie capitulares, prout capitulum eſt in congregando, ſunt in duplo maiori parte, et non in minori: vt dixi. ſupra capitu. cum nobis olim. ⁊ nota. ſupra eodem. licet.

23 ¶ † Ad declarationem huius gloſſ. videndum eſt quid ſi vna pars eligentium eſt preſens, altera pars eſt abſens, an altera alteram poſſit in negligentia conſtituere. Et hic articulus fuit in parte tactus ſupra eodem. cum nobis. Et quanquam hec materia diffuſa fuerit facta in capitu. cum nobis olim. nihilominus propter quedam, que hic dicit Compoſtellanus ad declarationem huius gloſſ. ſpecialiter quando vna partium eſt preſens, et altera abſens, quid poſſit preſens contra abſentem: eſt attendendum ad aliqua bona eius dicta. Et vt complete colligam dicta ipſius, proſequar duos caſus principales. ¶ Primus, quando nihil a capitulo de loco, aut de die determinato, altera partium vult locum et diem noniter determinare. ¶ Secundus, quando iam determinato loco, ⁊ die, altera partium in die, aut in loco non adeſt, vel aliter determinat. ¶ Ad primum hic aduertendum, quandoque in loco preſentium non timetur impreſſio. Secundus erit, quando ibidem timetur impreſſio. Si nulla timetur impreſſio: et tunc aut minor eſt preſens, ⁊ maior eſt abſens, aut econuerſo: ſi maior pars eſt preſens, ⁊ minor abſens: et tunc aut vtraque deliberat de eligendo, ⁊ quelibet vocat aliam. Aut minor preſens deliberat, maior nihil, ſed non eſt preſens. Aut maior nihil abſens deliberat, ⁊ minor nihil, que eſt preſens. Si vtraque pars deliberat, credo quod antequam inſtet terminus, nec minor conſtituat in negligentia maiorem, nec maior minorem, per illa, que dixi. S. eod. cum nobis olim. Gloſſ. hic aperte dicit, et etiam Compoſtellanus videtur ſentire, quod maior pars vincat minorem cum diſtinctione, an abſens ſit voluntaria cauſa, vel neceſſaria abſens, vt dicam infra. quod non credo, per ibi dicta. Et ſi inſtat terminus electionis faciende, tunc fortius gloſſ. et docto. hic volunt quod minor conuincatur: quia fortius minor debet ire ad maiorem, quam econuerſo, cum hac diſtinctione quod aut maior abeſt voluntaria cauſa ⁊ minor impedit maiorem: quia etiam vnus ſolus poteſt contradicere, ne extra locum, vbi debet fieri electio, ad electionem procedatur: et locus eſt regularis capituli, et eccleſie illius, de cuius electione tractatur. ſupra eodem. cum terra. infra eodem. quod ſicut. xxiij. diſtinctio. in nomine Domini. de appellatio. qua fronte. Et hoc caſu, ex quo maior pars eſt abſens, et inſtat terminus, et electio eſt facienda in loco eccleſie, minor conſtitueret in negligentia maiorem, valeret electio minoris, ⁊ ſuccumberet electio maioris. Si maior eſſet abſens ex legitima cauſa: tunc ex quo maior pars deliberat de alibi eligendo, minoris partis conuincitur negligentia. Et hoc vult hec gloſſ. et etiam Compoſtellanus. ¶ Sed non credo quod de iure ſola maior pars abſens poſſit eligere locum; quia cum capitulum ſit tam in preſentibus, quam in abſentibus; in determinatione loci capituli vires ſunt in duabus partibus, et ſic non poſſet maior pars abſens hoc determinare. Procedat ergo hoc dictum, quando maior pars eſt abſens, ita quod aſcendat ad duas partes capituli. Alias credo quod inuicem ſe impediant, et neutrius valeret electio: quia neutrius conuincitur negligentia, nec deuoluitur, cum nec minor poſſit determinare locum, ex quo maior abſens eſt: nec maior, ex quo non ſunt due partes: ſaluo niſi maior pars requireret minorem ad determinandum locum. ¶ Secundo caſu, quando minor deliberat de eligendo, ⁊ maior nihil, dicit Innocen. in capitu. cum nobis olim. quod minor pars poterit conſtituere in negligentia maiorem, etiam ſi eſſet vnus tantum. decima queſtio. ſecunda. hoc ius. ſupra eodem. cum inter. Et dictum eius credo verum inſtante termino electionis faciende, non ante. Nam inſtante termino poteſtas eligendi deuoluitur ad minorem. Nec refert an ſit in loco vel extra locum: quia minor ex quo poteſt eligere, poteſt locum vt preambulum determinare. infra de officio delegati. preterea. ¶ Tertio caſu, quando maior pars abſens determinat locum, ⁊ minor nihil agit: adhuc credo quod inſtet, vel non inſtet terminus, non poteſt ſola maior pars determinare alium locum, etiam ſi cauſa ſubſit: quia potentie capitulares ſunt in duabus partibus, nec eis a iure datur facultas vocandi, vel preſidentia, ſed ſolum preſentibus: vt dicto capitulo hoc ius. Ideo ex quo iure, vel conſuetudine abſentes non fundant in ius poteſtatem vocandi, oportet quod vt poſſint conuocare, ſint due partes: quia potentie capitulares ſunt in duabus partibus, prout agitur de congregando, vt pluries dixi. Vel dic quod ex quo alia pars eſt negligens in congregando, ⁊ inſtat terminus, conuincitur negligentia quo ad actum congregandi per maiorem, ⁊ potentie capitulares quo ad hoc deuoluantur ad vigilantem. Et hoc eſt verum, quando abſunt legitima cauſa, ⁊ vocant per prius alios ad determinandum locum: ſi non determinarent non vocatis alijs, non valeret determinatio, cum non ſint due partes. ¶ Secundo caſu minus principali, ſcilicet quando maior pars preſens, ⁊ minor abſens, ⁊ nulla timetur impreſſio: ⁊ tunc dic quod ſi vterque deliberat, maior vincit minorem inſtante termino. non ante, vt dixi ſupra eodem. cum nobis. Si maior pars deliberat, minor nihil: idem per omnia. Si minor abſens deliberat, maior preſens nihil: ⁊ tunc minor etiam inſtante termino, ex quo eſt abſens, non poteſt negligentiam conuincere: quia a iure, ex quo non eſt in capitulo, non habet aliquam preeminentiam vocandi: ſaluo niſi dicas quod omnis locus erit competens hoc caſu inſtante termino propter neceſſitatem: ⁊ tunc pars vigilans ſit maior, vel minor obtinebit, ⁊ illius valebit electio, quaſi deuoluta alterius partis poteſtate propter negligentiam. Et hoc plus placet. Credo hoc verum, quando per prius vocat ad determinandum locum. ¶ Venio ad ſecundum caſum principalem prime partis principalis, ſcilicet quando timetur impreſſio: ⁊ hoc caſu ſimiliter dic. Quandoque maior pars eſt preſens, minor eſt abſens: quandoque minor eſt preſens, maior abſens. Primo caſu ſi timor abſentium eſt perſonalis, debet mittere procuratorem: et tunc ſi maior procederet inſtante termino ad electionem, valet electio. Si timor eſt realis, aut vterque eligit, aut altera tantum pars: et tunc valeret electio minoris partis in caſu, quo electio maioris partis facta per impreſſionem preceſſiſſet electionem minoris. Aduerte, ſentit Compoſtel. quod eligentes per impreſſionem ſunt ipſo iure priuati poteſtate eligendi. Quod eſt contra dictum capitulū quiſquis. quod ipſemet allegat: niſi ſalues hoc dictum in poſtulatione, vt hic. vel quando is, de quo timebatur impreſſio, erat conſentiens impreſſioni: quo caſu tanquam inhabilis non poteſt eligi. Ubi autem electio per impreſſionem ſecuta eſſet electionem factam a minori parte, neutra valeret. Unde non valet electio facta per impreſſionem propter impreſſionem, nec valeret electio minoris partis, quia a minori parte. ¶ Si autem maior preſens eligeret illum, de cuius non timetur impreſſione, ⁊ ſic alium, de quo non fiebat impreſſio, adhuc neutra valeret. non illa maioris, quia iuſte timebatur impreſſio: nec minoris, quia facta a minori nondum deuoluta poteſtate, ſecundum eum. ¶ Nam per hoc quod eligunt in loco, vbi timetur impreſſio, non ſunt priuati poteſtate eligendi, ſicut nec eſſent, ſi omnes ſimul facta impreſſione plus Deum, quam hominem timentes, eligerent illum, de quo non timebatur impreſſio. ¶ Si altera pars tantum eligit: et tunc ſi maior pars eligit, et per impreſſionem, planum quod non valet: ſi alium, de quo non timetur impreſſio, iterum planum quod non valet, propter contemptum. Si minor abſens eligit, ⁊ nihil facit maior: tunc dicit hic Compoſtel. quod non valet electio minoris, etiam inſtante termino: quia cum timeatur impreſſio, iam non currit tempus ipſis preſentibus, cum ⁊ ibi realiter debeat fieri electio: de conceſſione prebende quia diuerſitatem, ⁊ ſic negligentia maioris nunquam poterit conuinci, nec pro-

pter

pter terminum iuris, nec hominis. ¶ Nec obſtat quod per hoc
vacauit diu eccleſia: quia cauſa ſubeſt de diuor. quanto. Nec obſtat
quod iſti priuabuntur ſuo iure, ſine culpa, ſcilicet minor pars:
quia hoc non eſt verum. Nam poſito, quod differatur, non priuan
tur. Remedium eſt, quod hoc intiment ſuperiori, qui prouideat, ⁊
appellent quod in loco non tuto, vbi iuſte timetur impreſſio, non
fiat ſine eis electio, vt hic. ¶ Ex predictis apparet quid dicen-
dum, quando econtra minor pars eſt preſens, ⁊ maior eſt abſens:
quia ſi vtraque contradicit, ⁊ elegerit, ⁊ electio ſit per impreſſio-
nem, ante valeo electio maioris abſentis: ſi poſt eligant preſentes, ⁊
ante eligant abſentes, vel eligant preſentes illum, de quo non ti-
mebatur impreſſio, non valebit electio facta a maiori parte, nec a
minori ſimiliter, ex quo non eſt deuoluta poteſtas: nec in ſubſtan-
tia terminus deuoluit poteſtatem: quia non currit terminus, ex
quo timetur impreſſio in loco, vbi debet fieri electio: ⁊ idem ſi ma-
ior pars eligat, ⁊ minor non. Si minor eligat, maior nõ, adhuc non
valet electio, propter timorem impreſſionis, vt dixi: quia facta a
24 minori parte. ¶ † Venio ad ſecundum principalem caſum, quan-
do iam per capitulum loco determinato altera partium in die,
aut in loco non adeſt: aut aliter determinat: ⁊ hoc caſu dicit Com-
poſtel. quod aut maior abeſt, ⁊ minor remanet: aut minor abeſt, et
maior remanet. Si maior abeſt, et minor remanet, et tunc ſi abeſt
cum cauſa legitima dicit quod non valet quod fit a minori: quia
poteſt maior terminum reuocare, ⁊ locum, ⁊ diem quod facere cen
ſetur eo, quod abeſt, ⁊ ibi nõ eligendo. Sed ſi ſine cauſa, dicit quod
hic caſus eſt dubius, ideo non decidit: quia tunc ſuper eo lis pen-
debat. Joannes Andreas dicit quod hoc caſu putat adhuc quod
ſi non inſtet terminus, non valebit electio minoris: nec per hoc
conſtituetur maior in negligentia quo ad finem deuoluende pote-
ſtatis. Ad quod facit quod dixi in. c. cum nobis. Videtur mihi di
cendum quod ſi maior eadem die et loco capitulariter deliberant
de non eligendo, procedunt predicta: ſed ſi hoc non deliberat ma-
ior pars in eodem capitulo, ſed extra capitulum, aut ſingulariter,
vel nullo modo deliberant, ſed non adſunt: quia per hoc non va-
leat reuocatio, ⁊ valeat electio minoris: quia ex quo ſtatutus fuit
terminus a capitulo, ſingulares vt ſingulares non exiſtendo die
aſſignata, non poſſunt reuocare factum a capitulo, per nota. de
poſtula. bone. ſecundo. Item ſe congregando extra capitulum, ad-
huc non poſſunt: quia oportet quod due partes ſint congregate
ad faciendum reuocationem geſti a capitulo, ita quod ſola maior
pars hoc non poſſet, niſi ſaltem eſſent due partes, per iam dicta.
Aut ergo hoc deliberant non aſſiſtendo: ⁊ hic actus eſt ſingula-
rium: vnde non reuocatur terminus, nec locus. Aut hoc delibe-
rant, extra capitulum ſe congregando, et maior pars ſola congre-
gata nihil poteſt ad reuocandum quod eſt factum a capitulo,
etiam ſi terminus inſtet: quia maior debet ire ad locum per capi-
tulum deliberatum, quam reuocare non potuit, ſi duplo maior
pars abſentat ſe, ⁊ ſe congregat deliberando quod non fiat ele-
ctio: tunc procedunt dicta per Compoſtellanum. Si autem minor
ſe abſentaret, vel non adeſſet die, ⁊ loco ſtatutis: planum quod va-
leret electio maioris partis: quia minor non poteſt aliquid reuoca
25 re de factis per capitulum. ¶ Sexto opponitur quod dato quod
non probetur timor violentie, ⁊ nihilo minus ex altero capite iuſti
ficata fuit appellatio, quia abſentes non ſunt vocati: vt patet. in-
26 fra eodem. quod ſicut. ¶ † Solutio. Dicit gloſſ. quod ſufficit pro-
bare impreſſionem, ⁊ etiam ſi illa non probetur, ſufficit probari
quod non ſunt vocati. Hoc fatetur Joannes Andras. quo ad caſ
ſandam poſtulationem Conuarnacẽ. ſed quo ad confirmandam
electionem coelecti, ſcilicet prepoſiti, non ſufficeret, niſi ibi fuiſſet
impreſſio, vel aliud quod deuoluiſſet poteſtatem eligendi ad mino
rem, ⁊ illos priuaſſet: quia eſſet facta electio a minori non deuolu-
ta poteſtate: ⁊ ſic non valeret. Et hoc teneas. Ad hoc. infra eodem
27 bone. ¶ † Septimo opponitur quod poſtulatum ad adminiſtra-
tionem recipientes, non ſunt ipſo iure priuati, ſed priuandi eligen
28 di poteſtate. J. de tranſlatio. prela. quanto. ¶ † Glo. hic non ſoluit:
ſed dic quod ibi dicit, Suſpendimus, id eſt, ſuſpẽſum declaramus.
Iſta enim priuatio poteſtatis eligendi, quia ad tempus eſt, po-
29 tius eſt ſuſpenſio: ⁊ hoc teneas. ¶ † Octauo oppo. quod non pri-
uantur poteſtate eligendi eligentes per impreſſionem, vel admit-
tentes talem poſtulatum, aut etiam eligentes poſt appellationem:
quia non reperitur cautum a iure quod quis priuetur poteſtate
eligendi, niſi quando eligitur indignus altera ex indignitatibus,
de quibus. J. eo. cum in cunctis. Dic quod extenditur hic ille ca-
ſus: ⁊ eſt contra illos, qui dicunt quod illi tantum priuantur, de
quibus in. d. c. cum in cunctis. Dicit tamen Vinc. quod plus ſibi
placet quod ille canõ in ſuis caſibus intelligitur, extra quos alius
concluditur. xv. q. iij. ex eo. C. de procur. l. maritus. ⁊ ideo ſtatutum
fuit in illis, quia in illis conſueuerunt eligentes frequentius de-
linquere. Unde licet alias grauiter in electione delinquatur, locus
erit pene arbitrarie, non priuationis ipſo iure. Joan. An. remittit
30 ad regulam, ignorantia. de regu. iur. lib. vi. ¶ † Venio ad tertium
proceſſum legati, id eſt ad ver. licet autem. vbi nota primo quod in
notorijs quo ad finem ſententie nulla neceſſaria eſt probatio, ⁊ qđ
omnis probatio, que recipitur in notorio, potius eſt ad cautelam,
31 quam ex neceſſitate ſuſcipitur. ¶ † Nota ſecundo quod antequam
quis conſecratur, debet in presbyterum ordinari. Et ſic videtur
quod ordo presbyteratus ſit de ſubſtantia, ⁊ ordine preferendus
32 ordini epiſcopali. ¶ † Nota tertio quod vbi ad inſtantiam alicu-
ius committitur inquiſitio, teſtes recipiũtur, quos ipſe nominat,
ſi ex officio iudex illos recipit, de quibus ſibi videtur: de accuſa. c.
33 qualiter. ¶ † Nota quod valet electio minoris partis, ad eam ma-
34 ioris partis deuoluta poteſtate. ¶ † Nota quod poſtulatio, etiam
nulla, caſſatur. Et videtur per contrarium, quod ſi eſt aliqua, con-
35 firmetur: de quo. J. eod. cum monaſterium. ¶ † Opp. contra hanc
partem, quod non ſit hoc examinandum, nec aliqua probatio reci
36 pienda. ij. q. j. manifeſtam. ¶ † Gloſſ. dicit primo quod hec exami-
natio, ⁊ teſtium receptio, fuit ad cautelam. Vel dic, recepit teſtes
non ſuper notorio, ſed ſuper probatione an eſſet notorium: q2 hoc
forte non conſtabat iudici: ⁊ ideo teſtes recepit, vt ſe informaret an
eſſet notorium: quo caſu hic actus poteſt fieri parte non citata. Et
an ſuper notorio poſſit iudex procedere, non facta ſibi fide an eſſet
notorium: Legiſte communiter dicunt quod non. Canoniſte ali-
qui idem dicunt: quod no. glo. J. de iureiuram. ad noſtram. Veritas
eſt, quod ſi vult ſe iudex informare, extraiudicialiter etiam, ⁊ non
in formam iudicij, quod poteſt, vt hic. Si tamen non informet ſe
nec iudicialiter, nec extraiudicialiter, tenent doc. in dicto. c. veſtra.
de cob. cle. ⁊ mulie. quod per hoc non annullatur ſententia. Hec au
tem informatio poteſt fieri etiã parte non vocata. Hoc tenet Gul.
in Specu. de notorio crimine. §. j. Sic intelligitur. ij. q. j. manifeſta.
de iureiuran. ad noſtram. ⁊ vide quod ibi no. in glo. ij. de officio de-
leg. c. j. lib. vi. in. ij. gl. xi. q. iij. eorum. ¶ Per hoc concludit hic In-
nocen. quod quamuis tranſitus hic eſſet ſui natura notorius, de
tranſla. prela. quanto. ſecurius tamen erat quod mitteret ibi ali-
quem de latere ſuo, vel aliquem officialem, qui de tranſlatione et
alijs inquireret de plano, ⁊ videret, ⁊ ſibi referret antequam proce
deret contra ipſum, ⁊ vt ipſum audiret, ſi vellet probare contra-
rium. C. de accuſa. l. ea quidam. ⁊ in tali notorio recipiuntur teſtes,
etiam iuris ordine non ſeruato, quod in alio facto etiam euidenti,
quod tamen ſui natura non eſſet notorium, non liceret. J. eod. vene
rabilem. ſecundum Inno. de quo de coha. cle. ⁊ mu. veſtra. Sic er-
go debet ſe informare ſuper notorio, ⁊ in hoc informatione non exi
gitur ordo iuris, vel vocatio partium: ſic ⁊ ſi velit ad cautelam re-
cipere teſtes, poteſt: ſed eos poteſt ſuſcipere abſque litis con-
teſtatione, ⁊ altero iuris ordine. Quod nota. Et proſequitur hic
Inno. ⁊ no. ad propoſitum quedam de forma inquiſitionis gene-
ralis, de quo de re iudi. cum. J. ⁊. A. de accu. qualiter ⁊ quando et
37 cap. cum oporteat. ¶ † Venio ad quartam partem, ſcilicet ad ver.
vnde ipſe. vbi examinantur obiecta contra proceſſum legati. Et
hic habemus duo oppoſita contra proceſſum, ſcilicet defectum ci-
38 tationis, et abſentiam, ⁊ impedimentum in comparendo. ¶ † No
ta primo opinio. que habet quod in notorijs non ſit neceſſaria ci-
tatio. Super quo vide quod nota. infra de appellationibus cum
ſit Romana. ad fi. de iureiuran. ad noſtram. de verborum ſignifi-
catio. ex parte. De quo dic vt plene dixi in. c. veſtra. de cohabi. cle. ⁊
mu. Tenendo etiam quod communiter tenetur, dic quod non eſt
neceſſaria citatio ad informationem ſuper notorio, ſed bene exigi-
tur ad ſententiam. De quo dic vt ibi dixi. Vel non eſt neceſſaria
39 quando ad cautelam recipiuntur teſtes ſuper notorio. ¶ † Nota
ſecundo quod notoria examinatione non indigent: ⁊ quod ad exclu
ſionem examinationis excluditur citatio: ⁊ ſic citatio eſt de exami-
40 natione cauſe. ¶ † Nota tertio quod actus tranſitus epiſcopi eſt
notorius, ⁊ etiam actus impreſſionis. Ad hoc de tranſlatio. prela.
41 quanto. ¶ † Nota quarto quod vbi proceſſus aſſumitur ad cau-
telam, alias ex neceſſitate non requiſitus, valet proceſſus, etiam
dato quod ex toto ordo non ſeruetur: ⁊ ſic faciat quod ordo in or-
dinarijs vbi non exigitur, ſi aſſumatur per iudicem voluntarie, et
ex toto non ſeruetur, per hoc non annullatur proceſſus. De quo
dic vt in cle. ſi. de verborum ſignificatio. ¶ Nota quinto quod pro
alijs, que ſunt acta per iudicem, preſumuntur etiam in his, que
non agitantur ex toto ordine iudiciario ⁊ quo ad rectitudinem, et
42 quo ad iuſtitiam proceſſus. † Et nota cauſam, quare preſumitur
pro proceſſu iudicis: in verſicu. ſi qui. Bonus eſt text. ad hoc, quia
preſumptio ſurgit ex authoritate rei iudicate. Ad hoc. J. de re iud.
ſicut. ¶ Et nota quod hec regula procedit vt preſumatur pro ſo-
lennibus, ſiue fiat proceſſus contra preſentem, ſiue contra abſen-
tem: contra id, quod dicit Innocen. de officio deleg. cum in iure.
¶ Et nota quod hoc eſt verum in apparentibus actis, ſeu proceſ
ſu eius. Contradicunt doct. de proba. quoniam contra. quia pro-
ductio actorum oſtendit an ordo ſit ſeruatus vel non. Super quo
etiam dic vt dicam. infra. Sed poſſet dici quod licet appareret

quid egerit ipſe confirmando, vel infirmando, non apparebant
43 acta. ¶† Nota ſexto quod poſtulatus ſuam poteſt defendere po-
44 ſtulationem, quod patet: quia hic deberet vocari. ¶† Nota ſe-
ptimo quod quis non fuerit citatus, non eſt pꝛobabile: ex quo pa-
tet regula quod negatiua non eſt pꝛobabilis, regulariter loquen-
do de indeterminata: ⁊ eſt cauſa, quia nõ habet aliquos terminos
45 naturales ſenſu naturali teſtis palpabiles. ¶† Nota octauo quod
teſtimonium ſingulare non valet: ⁊ inter ceteras cauſas inhabili-
46 tantes pꝛobationem teſtis, eſt quod ipſi ſint ſingulares. ¶† Nota
nono quod vbi duo ſunt pariter expedibilia, pꝛobata expeditione
vnius, arguitur potentia alterum expediendi: ⁊ ſic qui potuit nun
tium, ita ⁊ pꝛocuratoꝛem potuit deſtinare. Ad hoc ſ. eodem. cum
47 inter de dolo. cum dilecti. infra eodem. cum dilectus. ¶† Et nota
quod eo quod quis mittit nũtium, vel pꝛocuratoꝛem ad iudicium,
magna eſt pꝛeſumptio quod fuerit citatus, ſecundum Petrum de
48 Sam. ⁊ Compoſ. ¶† Opp. cum glo. que eſt ſuper verbo pꝛeſumi-
tur, quod pꝛo his, que ſunt ad iudice geſta, non pꝛeſumatur, niſi
49 quatenus pꝛobatur: de pꝛoba. quoniam contra falſam. †So. glo.
fatetur quod hodie non procedit: quia pꝛo iudicis proceſſu non
pꝛeſumitur, niſi quatenus apparet ex actis. Hic Innocen. dicit
quod aut ſententia tranſiuit in rem iudicatam ⁊ eſt talis, que tran
ſire poteſt: ⁊ pꝛo iuſtitia et proceſſus rectitudine pꝛeſumitur, ſi-
ue ſit lata in pꝛeſentem, ſiue in abſentem. Ita intellige: ⁊ hoc quia
habetur pꝛo veritate. ff. de reg. iur. l. res iudicata. de re iud. cum in-
ter ⁊ c. ſicut. Et quia difficile eſſet ⁊ quaſi impoſſibile, conſcientie
omnia acta cuſtodire, ⁊ exhibere: de pꝛob. c. ſi. C. de fidein. l. ſi. de pri
uile. cum olim ⁊ c. ex parte. Si non trãſiuit in rem iudicatam, pꝛo-
cedunt contra, vt quia eſt appellatum. Ad hoc de reſti. ſpo. ſepe.
Si autem ſunt ſententie, que ſui natura non tranſeunt in rem iu-
dicatam, vt ſententie cenſure: adhuc in talibus ſi non eſt appella-
tum, pꝛo eis pꝛeſumitur. Si eſt appellatum, pꝛo eis non pꝛeſumi-
tur, ⁊ incumbit pꝛobatio ei, cui ante appellationem incumbebat:
de offi. oꝛdi. ad repꝛimendam de ſen. excom. ſacro. Quod dic vt ibi
ſecundum Hoſti. ⁊ de offi. dele. cum contingat quod bene nota. Et
de materia habes de renun. in pꝛeſentia, vbi plene de of. dele. cum
in iure de re iudi. ſicut ⁊ c. cum inter de pꝛoba. quoniam contra fal-
ſam de eo qui fur. oꝛdi, rece. innotuit dic vt ibi habes. Debes ta-
men ſcire quod ſententia dicitur tranſire in rem iudicatam, quan-
50 do non eſt appellatum. ¶† Uenio ad materiam negatiue, que tan
gitur in hoc paſſu: ⁊ oppo. quod negatiua ſit pꝛobabilis ⁊ debeat
pꝛobari per negantem: vt patet. C. de contrahen. ⁊ commit. ſtipu.
l. optimam de teſti. ex tenoꝛe. de renuntia. ſuper hoc cum ſi. Duo
ſunt hic examinanda. Pꝛimum, quando negatiua ſimplex non eſt
pꝛobabilis. Secundo, an aliquo caſu ſit pꝛobabilis, ⁊ quomodo.
51 Tertio, quis debeat pꝛobare, an negans, vel affirmans. ¶† Ad
pꝛimum glo. hic dicit, ⁊ tex. quod ideo non eſt pꝛobabilis, quia ſe-
cundum rerum naturam non eſt capax pꝛobationis: et poteſt ex-
poni ſecundum rerum naturam, id eſt, ſecundum curſum cauſa-
rum. C. de rebus credi. l. in bone fidei. Hoſti. nititur hic declarare
multipliciter ſumendo naturam. Non eſt expediens. Intellectus
litere eſt: Omnis pꝛobatio de aliquo per teſtes debet eſſe talis,
que ſui natura oſtendat ſecundum naturam res palpabiles ali-
quo ſenſu naturali ex quinque ſenſibus: ſed negatiua non eſt quid,
quod habet qd palpabile nec ex guſtu, nec ex viſu, nec auditu, nec
odoꝛatu, nec tactu: quia nullam habet cauſam eſſendi, quia eſt non
ens: ergo non poteſt per rerum naturam, id eſt, per cauſas ſecun-
dum naturam, ⁊ per cauſas rerum palpabiles, ⁊ ſic nec pꝛobabi-
lis. Quod declarat Ioan. Monac, de confeſ. cap. j. lib. vj. Nam di-
recta pꝛobatio ſit per pꝛincipia: ſi eſt cauſatum, oſtenditur per cau
ſam. Hec autem pꝛincipia deficiunt in non ente: ergo relinquitur
52 impꝛobabilis. Et hoc de pꝛimo puncto. ¶† Ad ſecundum, an ſit
pꝛobabilis: dicit gl. qđ quedã eſt pꝛobatio directa: ⁊ hec nõ cadit in
negatiuam. Quedam eſt pꝛobatio indirecta: ⁊ tunc aut negatiua
eſt pꝛegnans, ⁊ exponibilis in affirmatiuam: ⁊ hec eſt pꝛobabilis
de renun. ſuper hoc. Aut non eſt pꝛegnans, ſed coarctata loco ⁊
tempoꝛe ⁊ eſt pꝛobabilis. de contrahen. ⁊ committen. ſtipu. l. opti-
mam infra. de teſti. ex tenoꝛe. Aut nullo modo eſt coarctata, nec
pꝛegnans: ⁊ non eſt pꝛobabilis per teſtes, vt eſt dictum. Unde ſi ti-
bi pꝛomiſi Bononie centum hodie, ſi pꝛobes me illa die Floꝛẽtie
fuiſſe, concluditur quod illa die perſonaliter non potui pꝛomitte-
re centum. Excipit hic Hoſti. quendam magiſtrum Petrum, qui
in vigilia natiuitatis Domini pꝛimam lectionem dixit in vrbe
Romana, ⁊ tertiam Pariſius. Latius concludendo hanc mate-
riam, ſi queras an negatiua ſit pꝛobabilis: diſtingue ſpecies pꝛo-
bationum. Quedam eſt pꝛobatio per confeſſionem: aut per reſpon
ſionem ad poſitiones: ⁊ talis negatiua eſt pꝛobabilis. de confeſ. ca.
53 j. lib. vj. ¶† Nunquid autem poſitioni ſit reſpondendum ſemper?
Hoſt. hic dicit quod ſi certum eſt quod non facit ad cauſam, non
eſt reſpondendum: de of. dele. cum contingat. C. de pꝛoba. l. ad pꝛo-
bationem: cum ſi. Si certum quod facit ad cauſam, eſt reſponden-
dum. ff. de interro. actio. l. de etate. §. interrogatus. Si eſt dubium,
recurrat ad equitatem iudicantis. ff. de interro. act. l. vbicunque.
de tranſac. l. fin. qui potius declinare debet ad hoc vt reſpondea-
54 tur: de appel. cum ſpeciali. de regu. iur. cap. ij. ¶† Aduerte tamen,
dicit hic Comp. quod fuit dictum Cy. in l. actoꝛ. quod aſſeuerat. C.
de pꝛoba. que verba etiam ponit Archidi. j. queſtione vlti. actoꝛ. ⁊
Ioan. An. ſuper rubrica de pꝛobat. quod pꝛobatio per confeſſio-
nem non eſt pꝛopꝛie pꝛobatio, ſed pꝛobationis releuatio, ad quam
fieri poteſt poſitio: vt. d. c. j. Quia pꝛobatio eſt pꝛopꝛie, quando id,
quod dico, euidenter oſtendo. Hoc autem non ſit per confeſſio-
nem, ſed ab illo onere releuoꝛ. Concluditur quod illa non eſt pꝛo-
batio, ſed pꝛobationis releuatio. Quedam eſt pꝛobatio per iura-
mentum: ⁊ hoc cadit etiam ſuper negatiua: vt patet de pur. ca. no.
ca. quoties. ⁊ ca. accedens. de heretic. excommunicamus. §. ſi qui.
55 cum ſi. ¶† Quedam eſt pꝛobatio pꝛeſumptiua, ⁊ ex iuris, aut ho-
minis pꝛeſumptione: ⁊ hoc cadit in negatiuam, vt dicit glo. Que-
dam eſt pꝛobatio per teſtes, aut per inſtrumenta: ⁊ tunc aut nega-
tiua eſt exponibilis in affirmatiuam, ⁊ pꝛobabilis eſt, non directe,
ſed indirecte: quia ſi ex terminis affirmatiuis immediate ſequitur,
eſt pꝛobabilis. Exemplum, quod non voluntarie fecerimus, ſequi
tur ex iſto quod metu fecerint: ⁊ hoc exponibile in hanc affirmati-
uam: ⁊ ex illo ſequitur pꝛobatio: pꝛobato ergo metu, concluditur
negatiua. ¶ Aduerte, quia hoc eſt verum, quando negatiua ex ter
minis affirmatiuis neceſſario ſequitur abſq; eo quod aliquid de-
ponat ſuper negatiua. Ubi autẽ ex terminis affirmatiuis non ſe-
quitur, niſi teſtes aliquid deponant ſuper negatiua, negatiua pꝛe-
gnans non eſt pꝛobabilis: vt eſt hoc pꝛobare ꝙ ad canonicos per-
tineat electio: per hoc nõ ſequitur ꝙ non ad alios neceſſario: ideo
hec nõ eſt ꝓbabilis per teſtes. Caſus de cauſa poſ. cũ eccleſia. Su
trina. Aut negatiua nõ eſt immediate exponibilis in affirmatiuã:
⁊ tunc aut eſt coarctata, ⁊ poteſt pꝛobari non directe, ſed indire-
cte. ¶ Aduerte tamen, quod quandoq; datur coarctatio reſpe-
ctu loci tantum: et hec pꝛobabilis eſt. Nam poſſum pꝛobare
quod quis non eſt deſcriptus in matricula: quia omnibus
enumeratis ibidem deſcriptis iſte non reperitur: de lite conte-
ſta. capit. j. quod inſtrumentum non habet raſuram q2 eo viſo per
penditur quod nulla eſt ibi raſura. de crimine fal. licet quandoq;
eſt coarctata die, ⁊ loco: ⁊ idem. Nam pꝛobare poſſum quod Ti-
tius non contraxit cum Berta tali die: quia pꝛobabo ipſum fuiſ-
ſe in alio loco illa die: vt de teſtib. ex tenoꝛe. vt dicta. l. optimam.
Quandoq; eſt coarctata ad factum certarum perſonarum: ⁊ ad-
huc per illas perſonas eſt pꝛobabilis. Nam quod capitulum non
conſenſit, ſic eſt pꝛobabile: vt patet de pꝛobatio. tertio loco. de te-
ſti. cum literis. ⁊ patet. infra eodem. cum dilecti. Hoc modo etiam
quando eſt coarctata ad aliquod tempus, poteſt pꝛobari quod
Titius Caium tali die non interfecit: quia nos fuimus cum tali
per totam diem illam, nec interfecit aliquem, nec a nobis receſſit.
Et cum hoc tranſit communis opinio. Ioan. Andr. hic fuit in
vna mirabili opinio. quod negatiua ſit pꝛobabilis immediate, et
directe, dummodo ſit coarctata: ⁊ ſic poſſet eſſe coarctata quod di
recto pꝛobabitur. et vt vidi pluries, ſcripſit, ⁊ reſcripſit iſtam
gloſſ. Et vidi in ſua pꝛopꝛia oꝛiginali lectura: vnde ampliando
verba gloſſ. dic quod coarctationum duplex eſt ſpecies. Quedam
eſt coarctatio talis, per quam teſtis non immediate: ſed per me-
dium poteſt appꝛehendere negatiuam: ⁊ hec eſt pꝛobabilis indi-
recte, ⁊ non directe. Sic intelligit gloſſ. Quedam eſt coarctatio ta
lis, que tantam habet terminoꝛum reſtrictionem, ⁊ coarctatio-
nem, que directe ⁊ non per cauſam mediam, cadere poteſt in ſen-
ſum teſtis: ⁊ hec directe eſt pꝛobabilis. Et hoc quod ſit verum,
oſtendit, ⁊ ponit regulam, quod omnis negatiua eſt pꝛobabilis,
quando per determinationem euitatur infinitas, et reducitur in
aliquam certitudinem, que per aliquem ſenſum certum ſciri po-
teſt: tunc enim rerum natura adſiſtit, ⁊ non reſiſtit: ergo pꝛobari
poteſt. Et hoc eſt poſſibile quandoq; ſimpliciter: vt quia video
quod tu nihil habes in capite. Quandoq; per ſpecificationem al-
terius entis: vt video quod Ioan. An. non eſt aſinus: ⁊ hoc opti-
56 me appꝛehendit teſtis. ¶† Quid plura? imo ⁊ per negatiuam
quandoq; cadit in ſenſum teſtis affirmatiua. Nam ſcio quod tu
es extra ſcholas: quia video quod tu non es in ſcholis. Nec eſt vis
quomodo foꝛmetur articulus, vt infra dicam. ¶ Exempla autẽ
infinita ponit, que omnia poſtea impꝛobantur. ¶ Quidam au-
tem artiſte impugnant hanc doctrinã ſic: Coarctatio dat pꝛoba
tionem indirectam: ergo eſt impoſſibile quod det directam: alias
ſequeretur quod idem operaretur contraria. Reſpondit Ioan.
An. dat coarctatio indirectam, fateoꝛ: ⁊ eo caſu, quo dat indire-
ctam, fateoꝛ impoſſibile quod det directã. Indirectam dat, quã-
do non eſt coarctata in tantum: ſed poſſet in tantum eſſe coarcta-
ta, quod daret directam: ergo non dabit tunc indirectam: nam
variata

variata ſpecie, variari effectũ hoc non eſt nouũ. ¶ Sed tũc vltra
naturã coarctatiõis in genere eſt dare indirectã: ergo in quocũq;
gradu des coarctationẽ, non operabit oppoſitũ vt det directam:
q2 natura nõ poteſt, quantũcunq; augmẽtata, tẽdere in oppoſitũ,
imo potius tendit ad finem nature. Exemplum in igne, des quem
cunq; gradum caliditatis, ſemper calefaceret. Sic ꝛ detur quicun
que gradus coarctationis, ſemper probabitur indirecte. Solut.
In is habet a ſui natura calefacere: vnde oppoſitum non poſſet
dato quocunq; gradu: ſed coarctatio in negatiua dat probationẽ:
ꝛ hoc eſt eius natura. Secundum gradum ergo coarctationis dat
minorem ꝛ maiorem probationem: ſi coarctata nõ eſt omnino, dat
indirectam. Si coarctata plus poſſet dare directam. Nam ꝛ ignis
ſecundum quantitatem gradus dat maiorem ꝛ minorem quanti-
tatem caloris. Probari ergo eſt de natura coarctationis: non au-
tem hoc eſt de natura omnino ſic probari: imo eſt per accidens.
Sic igni data appropinquatione ſecundum maius, ꝛ minus, per
accidens eſt quantitas caloris ꝛ gradus. Tertio quidam Iuriſte
improbant hanc coarctationem: quia non ſufficit teſti negatiuam
cadere in eius ſenſum vt poſſit probari: quia per hoc non cadit in
ſenſum iudicis, cui facienda eſt probatio. de reſcr. ſtatutum. §. cum
vero. lib. vi. ꝛ ſemper in cauſa iudici aſſignanda habet reſpondere
per medium, Scio qđ Titius nihil habebat in capite: quia vidi.
Reſpondebit ergo ſemper per affirmatiuam. nam nõ ſufficiet di-
cere, quia non vidi, vt dicam in ſequenti. Dic qđ illa met coarcta-
tio, que facit illam cadere in ſenſum teſtis, faciet cadere in ſenſum
iudicis immediate. ¶ Item ratio ſcientie ſiue ſuper affirmatiuo,
ſiue ſuper negatiuo, ſemper eſt affirmatiua: licet ipſum obiectum
ſit negatiuum. Licet ergo iudici reſpondeatur per affirmatiuum
ſenſum, per hoc nõ concluditur qđ probatio ſit indirecta, ꝛ imme
diata: quia ſenſus meus affirmatiuus, ꝛ affirmatiue prolatus, ne
gatum potuit apprehendere immediate. Si enim teſtis meus di-
cit qđ vidit talem tali die habentem non lanceam: ꝛ tuus ſimplici
ter dicit, quod habebat: certe hoc a quolibet fuit comprehenſibile
immediato ſenſu. Proſequitur multa exempla. Pone quod dico
teſtamentum non habere raſuras, nonne teſtis immediate appre-
hẽdit, viſo inſtrumento? Nego hominem vulneratum in facie, vel
edificium eſſe vltra murum: vel Titium inter nos ſediſſe, vel ele-
ctioni interfuiſſe, vel deſcriptum eſſe in matricula doctorum, vel
ſcholarium, vel notariorum, vel habuiſſe galeam in capite: certe
omnia iſta capient immediate teſtes in auditu. Si dicat teſtis,
Talis interrogatus non reſpondit: ſic percipis quod non pulſa-
tur ad tertias: ꝛ tamen non percipis hoc per aliquod medium.
Idem in odoratu, ꝛ guſtu: nonne immediate percipiam an ſit fe
tidum, ꝛ non ſaporoſum, vel acetoſum vel non odorabile? Conclu-
dit ergo quod negatiua eſt immediate probabilis: quia cadit in
ſenſum teſtis immediate. Et hanc opinio. etiam tenebat Cyn. in
37 l. actor, quod aſſeuerat. C. de probatio. ¶ † Primo anno quo legi
leges, hec opinio. mihi non placuit: ꝛ dico quod eſt impoſſibile
quod negatiua directe probetur: quia directe non cadit in ſen-
ſum teſtis. Quod probo: quia negatiua non eſt in rerum natura:
ergo non eſt probabilis: quia nullus habet terminos immediate
palpabiles ex aliquo ſenſu, niſi aliud palpetur, ex quo illud con-
cludatur: ꝛ ſic eſt indirecta. Nam video qđ nil habes in palma: hoc
non video immediate, quia hoc quod nihil habes, quia nihil, nihil
eſt, non eſt: ergo videri non poteſt: bene tamen video palmã tuam:
ex illa concludo quod ibi nihil eſt. Item in auditu: non audiui te
aliquid reſpondere: vel non audiui campanam. Iſta adhuc non
cadit in ſenſum directe, ſed per remotionem ſenſati a ſenſu: quia
non ſonauit: quia non ſonare nihil eſt, ideo non audiui hoc quod
non ſonauit: ꝛ non cepi immediate aliquo ſenſu: ſed quia remo-
tum fuit cauſatum a ſenſu, hoc concluſi quod non ſonauit: ꝛ ſic de
ſingulis. Non enim apprehendo aliquo ſenſu non ſonare, quod
non eſt: ſed bene apprehendo abſtractionem a ſenſu, per quam
concludo non ſonare: ꝛ hec eſt indirecta. Unde fatendum eſt quod,
non poteſt dari tanta coarctatio quod directe probetur, ſed pro-
batur indirecte. ¶ Aduerte tamen quod hec indirecta probatio,
quando eſt coaractata bene negatiua, eſt tante potentie, ꝛ virtu-
tis ſicut probatio affirmatiue ceteris paribus. Nec obſtat quod
dicitur quod plus creditur vni affirmanti, quam mille neganti-
bus: quia illud verum in negatiua credulitatis, vel pregnationis,
de qua infra de probatio. ad noſtram. vel in non determinata. Si
autem eſt determinata, locum habet quod dicitur de contrarieta-
te teſtium. infra de teſti. in noſtra. Per hec apparet quod ſi volo
probare quem non eſſe deſcriptum in matricula: non poſſum pro-
bare directe, ſed indirecte bene: quicquid dicat Ioan. And. ꝛ hoc
potero probare, formato de hoc articulo negatiuo: et quandoq;
producam totam matriculam manu publica, quando faciam fie-
ri inſtrumentum de negatiua notario teſtificante te ibi nõ deſcri
ptum, cum ſubſcriptione teſtium literatorum: cum quibus id exa
minauit. Quandoq; faciam examinari teſtes conſcios literarum:
quia poſtea iurati deponunt te ibi non eſſe deſcriptum: quod lici-
te ſit, ex quo ad certam matriculam coarctatur negatiua. Ad hoc
de priuilegijs. cum olim. de excef. prela. inter dilectos. §. preterea.
38 de reſti. ſpol. cum ad ſedem. de teſti. cum literis. ¶ † Uenio ad ter
tium principale, quis debeat probare, an negans, vel affirmans.
Gloſſ. hic dicit quod quedam eſt negatiua facti, quedam iuris,
quedam qualitatis. Negatiua facti probari debet per negantem,
vbi probabilis eſt, ſecundum gloſſ. per que ſentit quod vbi non
eſt probabilis, pbari debet per affirmantẽ affirmatiua oppoſita.
¶ Quedam eſt negatiua qualitatis: ꝛ hec probanda eſt per negan
tem: vt eſt illa. Hic non eſt idoneus, vel non eſt ſoluendo: ꝛ hec de-
bet probari: quia quilibet preſumitur idoneus, legitimus, ꝛ dili-
gens, niſi contrarium probetur. ¶ Quedam eſt negatiua iuris, ꝛ
denegans adhuc probat: vt patet. C. de proba. l. ab ea. ¶ Super
hoc puncto veritas eſt quod vbi negatiua eſt probabilis, ꝛ hoc
omnes fatentur, illi incumbit probatio eius, qui ſuper negatiua
fundat intentionem, negatiua preſumptione non vitiata. ¶ Ubi
autem negatiua omnino eſt improbabilis, communiter glo. vtriuſ
que iuris dicunt quod transfundit probationem contrarij in af-
firmantem. Ioan. Andr. de reg. iur. in regula, ſine poſſeſſione. lib.
vi. facit regulam quod regulariter negatiua non eſt probanda,
ſed transfundit onus probandi in aduerſarium. Excipit ibi qua-
tuor caſus. Primus, quando negatiua habet preſumptionem con
tra ſe, per dictum Inno. de offi. dele. cum in iure. Secundus, ſe-
cundum Legiſtas in grauibus delictis. C. de aboli. l. fallaciter: ſed
ibi erat fama contra eum, que aggrauat onere probandi. Ter-
tius, quando negatiua probatur per ſacramentum extra commiſ
ſionem iuris: extra de his, qui ad eccle. confug. in preſenti. de teſti.
preſentium. ꝛ c. pe. de ſenten. excommu. ſi vero. de excep. paſtoralis.
Quartus, quando negatur ſcriptura vel probatio actoris, de te-
ſti. ex tenore. ¶ Finaliter ibi concludit quod de iure eſt, quod ſiue
ſit probabilis, ſiue non, negatiue eſt probanda per fundantem in-
tentionem ſuper negatiua: ꝛ ſi poteſt probari, bene quidem: alias
ſibi damnum. Alias dicit, ſi transfert onus probandi in aduer-
ſarium, etiam vbi probari non poteſt, non videt qualiter fuerit
inuenta diſpoſitio. capite primo de confe. lib. ſexto. vbi ſiat poſi-
tio per negantem ad releuandum ſe onere probandi. ¶ Hanc
opi. tenuit Innocen. de accu. ſuper his. ꝛ infra de offic. deleg. cum
in iure ꝛ idem Barto. ff. de verbo. obligationibus. l. hoc iure. ꝛ
hoc tenendum: ꝛ ſic hodie practicatur in vtroque foro. ¶ Si que-
ratur ergo quando negatiua ſit de intentione alicuius, vel op-
poſita affirmatiua de intetione partis aduerſe. Gloſſ. hic tan-
git bonos text. infra. de preſumptio. dudum. ſupra cap. cum inter
ꝛ ca. cum nobis. per Ioan. vi. queſtione vlti. actor. ꝛ plenius per
Ioan. Andr. in regula, infamibus. de regul. iuris. lib. ſext. vbi plu
rimas recitat opiniones. ¶ Hec ſit regula: Ubicunque quis agen
do, vel excipiendo, aut replicando fundat intentionem ſuper ne-
gatiuã, illam probare debet, niſi preſumptione aliqua iuuetur: ad
quod declarandum an preſumptione iuuetur, vel quando ſit in-
tentionis alterius. ¶ Dic, quedam eſt negatiua qualitatis iuris:
quedam eſt negatiua qualitatis perſone: quedam negatiua alte-
rius accidentis extrinſeci. Si eſt negatiua qualitatis iuris, vt in
actu ſolennitatis negatiua, ꝛ ſolennitas preſumitur, niſi contra-
rium probetur. de renuntiatione. in preſentia. ff. de probatio-
tionibus, ab ea parte. ꝛ hoc verum regulariter. ¶ Quandoque
tamen hoc fallit: quod proſequendum eſt in iudicialibus ſecun-
dum illa, que plene dixi, de proba. quoniam contra: ꝛ in dicto. cap.
in preſentia in extraiudicialibus, de eo qui fur. or. rece. ca. primo.
vbi per Inno. ꝛ dixi de re iud. ſicut plenius per Legiſtas, maxi-
me Bar. ff. de verbo. obliga. l. ſciendum. Circa negatiuam quali-
tatis perſone: ꝛ hec poteſt eſſe multiplex. Quedam eſt qualitas bo
nitatis animi a natiuitate: vt quod quis habeat rationem natura-
lẽ, quod ſit diſcretus, ꝙ ſit bonus: ꝛ hec qualitas preſumitur: ideo
in iſta indiſtincte quis non grauatur onere pbãdi, ſaluo niſi ſemel
malus poneretur, q2 in eadẽ ſpecie delicti ſemper preſumitur ma-
lus: vt probatur in regula, ſemel malus. de regu. iuris. libro ſexto
Sic debet intelligi quod notatur de ſcrutinio. c. j. quod nota. per
gloſſ. de elect. ſi forte. libro ſexto. ¶ Quedam eſt negatiua qualita-
tis nature corporalis: vt quod quis ſit legitimus, vel ſanus: ꝛ ad-
huc legitimus preſumitur, niſi contrarium probetur: ſic ꝛ ſanus
preſumitur, niſi cõtrarium probetur. ¶ Si enim ſemel appareat
quod fuerit infirmus, an preſumitur infirmus: dicendum vt dixi
ſupra eodem. cum inter. R. ¶ Quedam eſt negatiua qualitatis
nature erga corpus tempore variabilis: ꝛ idem quod ſtatim dicaꝫ
in ſequenti. Plenius de hoc per Barto. in. l. de etate. ff. de mino. ꝛ
dicam de probatio. in preſentia. Hic doc. dicũt qđ ſi eſt no. proba-
tur per aſpectum. ff. de mino. l. ſi minor. ſi occulta, dicens etatẽ p-
bet. ¶ Quedam eſt negatiua alterius accidentis ad corpus, ſeu
qualitatem accidentalem, vt quod ſit ſcientificus in ſcientia poſi-
tiua, vel quod ſit ordinatus, vel cantor, vel ſimilia: ꝛ tunc aut ſu-

per hac qualitate eſt contentio,cum pars negans probat:⁊ proce
dit regula quod dicens ſe idoneum,preſumitur idoneus,niſi con-
trarium probetur.Sic loquitur de preſumptio. dudum. Et hoc
fortius procedit,qñ eſt in quaſi poſſeſſione illius qualitatis, vel
ſaltem habet famã pro ea:vt Jo.An.no. ſuper regula,infamibus.
de regulis iuris.libro ſexto.¶ Aut eſt contentio cum iudice, vel
ſuperiore,a quo aliquid petitur,⁊ quatenus eſt cum iudice:⁊ tunc
procedit regula.Dicens ſe talem,habet probare ſe talem.Ad pro-
poſitum ſi electus petit ſe confirmari, ⁊ opponatur quod non eſt
habilis ſcientia,quod non eſt habilis etate, opponens quatenus
intendit hoc quod caſſetur,quia hec eſt intentio opponentis, ha-
bet probare eum inhabilem.Caſus eſt.ſupra eodem.cum inter. et
c.cum nobis.ſ.eo.tit.⁊.c.nihil.Sed quantum ad finem vt confirme
tur,quia in hoc contendit in iudice, quia etiam nullo opponente
hoc petit ab eo,habet probare ſe talem:⁊ ſi talis eſt defectus,talis
negatiua,que poſſit probari examinando ſic probatur.ſ.eo. nihil.
alias exigentur alie probationes extrinſece,vt patet in probatio-
ne etatis.ſ.eod.cum nobis.¶ Si autem non intenderet quod con
firmaretur,ſed quod non infirmaretur,⁊ ſic vellet hoc medium in-
ter caſſare:⁊ confirmare:quia nihil in hoc contendit cum iudice,
ſed cum parte,non grauaretur onere probandi:ſaluo ſi iudex ex
officio contra eum inquireret ad caſſandum non ſubſiſtente par-
te:quia tunc adhuc credo quod habet ſe oſtendere habilem. Hec
vera ſunt,niſi alia extrinſeca preſumptione iuuaretur opponens:
quia eſt in quaſi poſſeſſione oppoſite qualitatis: vt ſi habeat fa-
mam contra eum,ſic omni cauſa habet probare ſe talem, ſaltem
per iuramentum purgatorium,ſecundum Joan.Andr.ſuper di-
cta regula.¶ Circa negatiuam alterius qualitatis accidentis,vt
quod ſit ſoluendo,vel non:⁊ tunc indiſtincte dicens ſe talem,habet
probare ſe talem.l.ſi vero.§.primo.ff.qui ſatiſda.cogan. C.de pro-
batio.ex perſona.Saluo niſi appareat eum aliquando fuiſſe ſol-
uendo:⁊ tunc infortunium preſumitur:vt.l.creditores. ff.de priui.
59 credito.¶ †Quarto erga examinationem proceſſus, adhuc cum
gloſſ. in verbo Singulares. videtur quod potuerit capitulum
probare ſe non citatum. Nam negatiua probari poteſt per iura-
mentum.ff.de iureiuran.l.tertia.§.quecunq3.infra de teſtibus pre-
ſentium. Sic quod negatiua probatur per iuramentum, in au-
thenti.de heredi.⁊ fal.§.ſin vero abſunt. Jurabunt enim ſinguli
quod non fuerunt citati:⁊ iurabunt etiam quod alij non ſunt cita-
ti,quod ſciant:vt dicto.§.ſin vero.⁊ ſic probabunt ſe non citatos.
Gloſſ.concludit quod non poterunt ſe probare non citatos,vt de-
bent:quia vel intendunt ſolum ſinguli concludere ſe non citatos:
⁊ ſic ſunt ſingulares:ideo non probant,vt hic,⁊.infra eodem. dile-
cti.vel ipſi deponunt alios non citatos,⁊ ſubeunt anceps,id eſt du
bioſum periurium.ff.rerum amo.l.Marcellus.Non obſtat ſi dica
tur,Probabunt per iuramentum:quia aut volunt quilibet pro-
bare de ſe:⁊ dato quod probarent, concluderent ſingulos non ci-
tatos.Et hoc non ſufficit: quia potuit capitulum fuiſſe citatum,
licet non ſinguli. ¶ Aut volunt deponere de alijs, deponendo
quod non fuerunt citati,quod ſciant:⁊ hec probatio non releuat:
quia licet non ſciant,cum hoc ſtat quod potuerunt citari eis igno
rantibus.Concludo ergo quod improbabilis eſt:⁊ hoc dicũt doc.
Non ergo admittuntur ad probandum ſe non citatos: quia hoc
probare non poſſunt.Et in hoc ſuccumbunt: quia erat preſum-
ptio contra eos tam ex preſumpta ſolennitate proceſſus, quam
etiam ex tranſmiſſione nuntij,per quem preſumitur quod fuerunt
citati,vt dicit gloſſ.hic,⁊ doct.etiam.Et aduerte,dicent iſti capitu
lum non citatum:⁊ hoc quod ſubijcitur neceſſitati probandi, licet
dicas Scio quod ego non fui citatus. alter dicet ſimiliter, quia
non fuit,certe probabunt: quia ſufficit quod ſint conteſtes in di-
cto,licet non in cauſa:vt not.Innocen.de accuſatio.qualiter. Re-
ſpon.quod cauſa tunc non concludit:quia de ſe dant cauſam ſin-
gulariter:⁊ ex ſingularibus non concluditur vniuerſum:vt.infra
eodem.in Geneſi.quia ſingulares vt ſingulares,non ſunt capitu-
lum.Cuius gratia gloſſ.intrat practicam citandi capitulum. Gl.
dicit quod aut aliqui de canonicis vel maioribus capituli poſſunt
haberi,⁊ cum hoc prelatus:⁊ ſufficit illos citari.ſupra de poſtula.
prelat.ad hoc.xliiij.diſtinctio. comeſſationes. cum ſimilibus. Si
non poteſt habere eos, ſufficit quod litere citatorie legantur in
clauſtro,ſiue capitulo,preſentibus,qui inueniuntur.⁊ vocatis ami
cis.de do.⁊ contu.cauſam que.⁊.c.vlti.de cleri.non reſi.ex tue.cum
ſimi.Et dicunt docto.quod ſi non poſſet intrare clauſtrum, quod
facere poſſet in platea,⁊ loco publico:⁊ ſi non ibi fiat, quanto vici-
nius poteſt,⁊ cautum eſt quod citentur ſingulares de capitulo,
qui haberi poſſunt ſecundum eum.Hic aut ſcit que pars eſt capi-
tulum:⁊ procedit quod eſt dictum.Aut ignoratur que pars ſit ca-
pitulum:tunc poſſunt citari ſinguli,⁊ priuati, non tanquam ſin-
guli ⁊ priuati,ſed tanquam hi,qui ſunt de capitulo,⁊ qui vna cum
alijs faciunt capitulum:alias non valeret citatio:quia cauſa capi-
tuli non eſt ſingulorum,nec econuerſo.xij.q.ij.qui manumittitur.

De materia gloſſ.vide gloſſam de conceſ.prebend.ſi capitulo. lib.
vi. Archi.in.d.c.comeſſationes.Joan.And.de maio.⁊ obe. humi-
60 les.in verſi.prelatorum.¶ †Hic incidenter annectit gloſſ. dubi-
tum,citatur prelatus cum aliquibus de capitulo,vel alijs non in-
uentis ſoli prelato ſit preſentatio citationis, ipſe literas occultat:
eis non comparentibus ſententia fertur in eos excommunicatio-
nis vel ſuſpenſionis:an liget ignorantes citationem: Videtur qđ
non:quia ex contumacia procuratoris nõ poteſt excõmunicari dñs,
niſi dñs contumaciã ſciuerit:vt lite non conte.c.j.⁊ quod ibi not.
Gloſſ.dicit quod tutius eſt quod capitulum reputet ſe excommu-
nicatum,⁊ quod petat abſolui:quia non eſt modica preſumptio qđ
capitulum fuerit citatum,⁊ ipſi non poſſunt comprobare contra-
rium.Ad hoc allegat de ſenten.excommu. Romana.§.vlti.hodie.
lib.vj.de fo.compe.Romana.§. vltimo. Dic vt ibi ſecundum le-
cturam.glo.quod ſtet quod capitulum ſit excommunicatum.Alia
litera habet quod capitulum non ſit excommunicatum.Dic quod
quo ad.Deum ignorantes non ſunt ligati.quo ad eccleſiam ſenten
tia non debet ferri in capitulum:vt.d.c. vniuerſitatem. Si tamen
feratur,tenet:quia ligat ſingulos vt de capitulo, non capitulum,
61 quia incapax eſt.¶ †Vltimo quo ad hanc partem obuiat: quia vi-
detur per nuntium actum poſſe expediri,ſicut per procuratorem:
vt Inſti.per quas perſo.§.primo.ff.depo.l.j.§.ſi te rogauero. So-
lu.Dic quod contrarium procedit in actu extraiudiciali,qui ſine
conſenſu mittitur in abſentem:hic in iudiciali oportet quem prin
cipari in preſentis perſonam,⁊ oportet quod ſit ſufficiens ad de-
ducendam rem in iudicio,quo ad excuſandum autem,vel nuntian
dum etiam ſufficit ſolus nuntius:vt no.ſ.de appel.cum parati.et
62 vide de accuſ.veniens.de dolo ⁊ contu.cum dilecti. ¶ †Venio ad
vltimam partem,ad pape.ſ.ſententiam ex verſicu.nos igitur.No-
ta primo preſumi pro geſtis iudicialiter ⁊ quo ad inſtantiã,⁊ pro-
ceſſus rectitudinem.¶ Et nota vnde ſurgit hec preſumptio,quia
ex authoritate iudiciaria.Alibi dicit textus ex authoritate rei iu-
dicate.infra de re iudi.ſicut.ſed hic latius loquitur.Pro omni er-
go actu iudicialiter geſto preſumitur,⁊ pro eius ſolennitate.
63 ¶ †Nota ſecundo cautelam iudicis,quando cauſam exprimit in
ſententia,vel rationem,vel plures cauſas allegat:nam ſi reſtrin-
get ſe ad vnam,ſemper hoc faciet cum adiuncto maxime.Et ſic eſt
caſus pro practica Butriga.in.l.ij.§.qui ignominie.ff.de his, qui
no.infa.Vide quod dixi de reſcrip.ab excommunicato.⁊ de renun.
64 in preſentia.¶ †Nota tertio mirabilem tex.quod priuati poteſtate
eligendi ex delicto eorum, priuantur poteſtate eligendi, ⁊ ſe alij
electioni opponendi.Et nota tres cauſas.Prima, quia poſtulatio-
nem faciunt contemptis abſentibus, ⁊ legitime appellantibus.
Secundo,quando in loco,in quo timetur impreſſio.Tertio,quan
67 do recipiunt poſtulatum ad adminiſtrationem.¶ †Nota quarto
quod etiam parte non opponente iudex ſupplet de facto, inhabi-
lem ad opponendum repellendo.Ad hoc.ſ. de except. exceptio-
68 nem.ff.de poſtu.quos prohibet. ¶ †Nota quinto quod capitulo
per partes eligendi poteſtate priuato in eccleſijs cathedralibus
in iure eligendi ad principalem dignitatem poteſtas deuoluitur
69 ad papam,non ad proximum ſuperiorem. ¶ †Nota ſexto quod
deuoluta poteſtate eligendi ad papam,modus prouidendi neceſſa
rio mutatur,vt non eligat,⁊ confirmet per partes, ſed totum ſi-
70 mul expediat,eccleſiam ordinando.†Et ſic nota quod appellatio
ne ordinationis,comprehenditur totalis eccleſie prouiſio.de con-
71 ceſ.preben.c.ij.¶ †Primo oppo.quod ſi ſecure non patebat ac-
ceſſus ad locum,vbi cauſa tractatur, hodie fieret legitima exce-
ptio contra proceſſum legati.de appel.ex parte.vt lite non conte.
accedens.Gloſſ.dicit quod hoc non erat verum.quod patet: quia
miſerunt nuntium:⁊ ſicut miſerunt,ita ⁊ potuerunt miſiſſe procu-
ratorem,ſed videtur quod hec non fuerit bona reſponſio:quia ag-
72 batur de cauſa electionis,⁊ ardua.†In arduis autem quis nõ ar
ctatur ad reſpondendum per procuratorem,ex quo eſt impeditus
73 vt.infra de procurato.querelam. ¶ †Solutio. Dicit gloſſ.quod
non debeat mittere procuratorem ad cauſam debet tamen mitte-
re excuſatorem alias vt contumax damnaretur.Sed certe hic miſi
ſit excuſatorem,ſcilicet nuntium.Ideo dic quod ſpeciale eſt in cau
ſa electionis,que licet ſit ardua,impeditus debet mittere procura
torem:quia cauſa celeritatem deſiderat:vt not.de dolo.dilecti.⁊ di-
cto capitu.querelam. Ideo eo quod miſit nuntium, eſt preſum-
ptio quod potuerit mittere procuratorem,⁊ fuit contumax, ⁊ va-
let proceſſus.Et licet hoc ſit verum, preſumptiue tamen poſſet
oſtendi oppoſitum:nam locus poſſet eſſe talis,per quem de facili
74 tranſire non poteſt.¶ †Secundo opponitur quod electio prepo-
ſiti non debuerit confirmari:quia electio ſecunda poſt primam ap
pellatione pendente facta non valet:vt eſt caſus.in capitu.confide
75 ranimus.infra eodem.auditis.¶ †Tertio oppo.quod dato quod
exiſtentes in capitulo elegerint poſt appellationem, per hoc non
ſunt eligendi poteſtate priuati:⁊ electio prepoſiti non debuit
valere,tanquam facta prima valida non caſſata,⁊ tanquam facta
a minori

a minoꝛi parte capituli. Gl. hic examinat intellectũ litere, que fue-
runt hic cauſe pꝛopter quas hi non fuerunt auditi ad opponen-
dum contra electionem pꝛepoſiti, ⁊ a quo repellantur. Et tangit
gl. tres intellectus. Pono pꝛimo medium. Quidam dicunt quod
hec decret. continet gratiam in eo quod confirmat electionem pꝛe
poſiti. Iſtos mouebant: qꝛ non apparebat hic cauſa, pꝛopter quã
electio debuerit valere. Et poſſet hic procedere ſecundum gl. intel
ligendo quod electio pꝛepoſiti fuerit facta ante, quam Conuarma
ceñ. fuerit receptus ad adminiſtrationem. Hoc nõ placet: quia tra
hit ius ad gratiam. ¶ Gl. ponit ſecundum intellectum, qui eſt vl-
timus, in fi. gl. ⁊ tangitur in pꝛincipio qđ hic electio fuerit confir-
mata nõ ex iuſtitia, que eſſet in electione, quia erat inualida, ſed ex
defectu perſonarum, que non poterant ſe opponere: quia inhabili
tate erant, ⁊ indigne facte ex tribus cauſis: ⁊ has tres cauſas tri-
pliciter declarat glo. Uno modo in pꝛincipio glo. alio modo in fi.
ecce pꝛimam declarationem. Pꝛima cauſa fuit, quia non delatum
appellationi. Secunda, quia indignum abſq; licentia pape rece-
perunt. Tertia, qꝛ citati non venerunt, ⁊ quia iſte tranſiuit abſq;
licentia. Secundo modo declarat cauſas, vt pꝛima fuerit, quia vi-
rum pꝛeditum paſtoꝛali dignitate non ſolum elegerunt, ſed etiam
ad adminiſtrationem admiſerunt. Tertio, quia ipſum electum no
minauerunt poſt mãdatum de poſtulatione eius caſſanda. Quar-
to, fuit blaſphemia: quia, quantum in eis fuit, legatum diffamaue
runt, quia pecunia fuerit coꝛruptus. Et hoc dicit gl. patere. Pꝛi-
mo ex integra. hoc eſt poſſibile: ſed non applaudet litere hic intel-
lectus: quia non eſt veriſimile quod etiam perſonis repulſis con-
firmaſſet electionem nullam, enim poſſit, ⁊ debeat de facto ſupple-
re in talibus: de inſti. cum veniſſent. ⁊ c. cum nobis. Item huic in-
tellectui obuiat, quia non debent repelli pꝛopter delictum ab op-
ponendo de iuribus eccleſie: vt de except. dilecti. de accu. cum di-
lecti. ⁊ qđ ibi no. Dic quod de ſuo iure vt contempti non poſſunt
opponere: bene poſſent delictum, vel crimen opponere contra ele-
ctum. Uel dic qđ non admitterentur, vbi opponentis crimen, vel
minus canonicam electionem pꝛopter malum zelum, quem pꝛeſu
mit habere. ij. q. j. accuſatoꝛ. ⁊ c. ſeq. iij. q. ix. c. fi. Qđ intelligit Inn.
tantum in criminalibus, in ſpiritualibus, ⁊ eccleſiaſticis cauſis, vt
ibi. Pꝛoſequendo autem ſuam iniuriam, audiretur vnuſquiſq;.
iiij. q. vj. omnibus. Si autẽ appareret quod omnino libidine vin-
dicte moueretur, eſſet repellendus, vt ibi dicunt. ⁊ j. eo. quod ſicut
¶ Secundus pꝛincipalis intellectus, quod papa confirmauit ele
ctionem ex validitate electionis: ⁊ ſic non ex defectu perſone oppo
nentis, ſed ex reali validitate electionis. Hoc autem declarat ex
vnica cauſa tantum, ſcilicet ex eo quod ipſum ad adminiſtratio-
nem admiſerunt. Hec enim fuit ſubſtantialis cauſa nullitatis po
ſtulationis Conuarmaceñ. et fuit cauſa pꝛiuationis eoꝛum pote-
ſtate eligendi, ⁊ conſequenter deuolutionis ad minoꝛem, a quo ſur
git validitas electionis pꝛepoſiti. Nam reſpiciendo ad adminiſtra
tionem, plus deliquerunt, quam ſi ſcienter elegiſſent indignum: qꝛ
facto deliquerunt, quod plus eſt, quam verbo: ⁊ ſic penes alios re-
manſit ius eligendi, quamuis eſſent pauciſſimi. ¶ Alij autem fu-
erunt ad repellendas perſonas: ſed vna tantum fuit, a qua reali-
ter ſurrexit nullitas poſtulationis, ⁊ validitas electionis pꝛepoſi-
ti, ſcilicet receptio ad adminiſtrationem de poſtulato. ¶ Tu dic
quod tres fuerunt cauſe, ſecundum doct. realiter cõcludentes nul-
litatem poſtulationis, ⁊ pꝛiuationem poſtulantium, ⁊ validita-
tem electionis conſequenter pꝛepoſiti, quaſi dantes capitulares
potentias, ⁊ vires parti minoꝛi. ¶ Pꝛima, quia fuit facta poſtu-
latio per impꝛeſſionem, ⁊ de impꝛeſſo, qui eo quod impꝛeſſos con-
ſentiebat tali impꝛeſſioni, erat indignus: ⁊ ſic poſtulauerint indi-
76 gnum. ¶ † Sed huic obuiat quod vbi electio fit per impꝛeſſio-
nem, non ſunt pꝛiuati. j. eodem. quiſquis. ⁊ c. cum Uintonienſis. il-
lud procedit in eligentibus: hic in poſtulantibus. Uel loquitur,
quando non conſenſerit ille, de quo facta fuit impꝛeſſio. ¶ Secun-
da cauſa fuit, quia ipſi poſtulauerunt poſt, ⁊ contra appellationem
ex legitima cauſa interpoſitam. Quod patet, quia timebatur im-
pꝛeſſio: quo caſu licet pꝛopter hoc eligentes non ſint pꝛiuati pote-
ſtate eligendi, nec electio ſit nulla, per hoc tamen poſtulantes ſunt
pꝛiuati poteſtate eligendi, ⁊ poſtulatio eſt nulla, maxime cum ap-
pellatio interponeretur ex cauſa, per quam ipſo iure concludeba-
77 tur nullitas, vt ex impꝛeſſione. ¶ † Tertia, quam deſignat gloſſ.
quia poſtulatum admiſerunt ad adminiſtrationem, ex quo poſtu-
latio redditur nulla. Nec obſtat. ſ. eod. c. noſti. vbi venit caſſanda:
quia ibi loquitur in electione, que plus iuris tribuit. Sed dices
ſecundo, Hoc falſum eſt. Nam per hoc quod electus admittitur
ad adminiſtrationem, non ſunt pꝛiuati eligentes poteſtate eligen
di: quia hoc non reperitur iure cautum, nec pena imponitur. ſ. eo-
dem. noſti. ⁊ c. nihil. ⁊ c. nobis. ergo nec poſtulantes. ¶ Solutio.
Dicit Innocen. quod hoc eſt verum, quod admittentes electum
ad adminiſtrationem, non ſunt pꝛiuati poteſtate eligendi: vt. d. c.
noſti. qꝛ aliud in eligentibus, vt ibi: aliud in poſtulantibus, vt hic.
Nam poſtulantes dicuntur in actu eligendi vſq; ad terminum ad-
miſſionis poſtulationis per impꝛeſſionem, ⁊ electio in fieri, id
eſt, actus electionis non dicitur eſſe finitus ante, quam poſtulatio
ſit admiſſa per ſuperioꝛem: ideo peccantes ante confirmationem
ſuperioꝛis, admittendo ad adminiſtrationem, peccant in actu eli-
gendi: ideo merito pꝛiuantur poteſtate eligendi, in qua peccaue-
runt: ſed eligentes facta electione, non ſunt in actu eligendi, imo
perfecerunt electionem, quantum in ſe fuit, ita quod ea publicata,
eſt finita. de elec. publicato. ideo peccant extrinſecus ab actu eli-
gendi: ⁊ ſic non pꝛiuantur poteſtate eligendi, in qua non peccaue-
runt: ſunt tamen pꝛopter delictum aliter puniendi, ſecũdum In-
no. Dicit Hoſtiẽ. ſimpliciter dixit papa: ſed dicit qđ ad minus eſ-
ſent pꝛiuandi, vt puniantur in eo quod deliquerunt. t. j. titu. j. quan-
78 to. §. ceterum. ſecundum Hoſtien. ¶ † Oppo. tertio quod dato qđ
pariter deliquiſſent, non pꝛopter hoc deuolueretur poteſtas ad pa
pam, imo ad aliam partem, que ante etiam deliquerat: vt eſt ca-
ſus. j. eod. cum Uintonienſis. Solu. Hec decre. dupliciter intelligi
tur. Uno modo quod dictio Pariter, notet ſimultatem actus, et
tempoꝛis: ⁊ erit ſenſus quod vbi pariter vtraq; pars capituli de-
liquiſſent, ſcz ſimul, ⁊ eodem tempoꝛe, quod poteſtas deuolueretur
ad papam: ⁊ ſecundum hoc contrarium procedit, quando delique
runt per partes ſucceſſiue, hoc eſt vna pars poſt alteram: quo ca-
ſu ſi vna pars deliquit male eligendo, ita quod ſit pꝛiuata, ⁊ alia
poſtea eligat, ita quod non valeat electio, in ſecunda electione, que
imminet, vtraq; pars integrata eſt, ⁊ ſimul debet facere tertiam.
79 ¶ † Sed huic obuiat, quod ſi hoc eſſet verum, ambulatoꝛia eſſet
electio, ⁊ in circulo: quia ſi vna pars delinqueret, ad aliam deuolue
retur. ſi alia delinqueret, deuolueretur ad ſecundam, ⁊ ſic de ſingu-
lis. ¶ Reſpondebat Lau. qui tenuit hanc opinio. quod talis diſ-
curſus fieri non poterit, niſi intra tres menſes datos ad eligen-
dum. 50. diſtinctio. poſtquam. Et per hoc ſentit quod vna parte
pꝛiuata, currit terminus electionis parti non pꝛiuate. de quo dice
tur. j. eod. cum Uintonienſis. Hec opinio. eſt contra tex. quia hic
attento facto non deliquerunt pariter eodem tempoꝛe imo neceſſa
80 rio diuerſo. ¶ † Secundus intellectus, quod dictio Pariter, no-
tat paritatem, ⁊ concurſum in actu delinquendi, ſed non in tempo
re, ⁊ ſic ſucceſſiue deliquerunt: poteſtas ergo tunc, vt dicit litera,
81 fuiſſet deuoluta ad papam. ¶ † Ad. c. cum Uintonienſis. reſpon-
det gloſſ. Quandoq; per partes totum capitulum delinquit, et in
diuerſis electionibus, ita quod totum eſt pꝛiuatum poteſtate eli-
gendi, licet diuerſo tempoꝛe: ⁊ procedit hec decretalis: quia pote-
ſtas deuoluitur ad papam: ⁊ hic eſt caſus decre. Quandoq; totum
capitulum delinquit per partes, ſed vna pars tantum fuit pꝛiua-
ta poteſtate eligendi: ⁊ tunc in tertia electione, que imminet, pars
non pꝛiuata, que modo integrata eſt, poteſt eligere. ⁊ hic eſt caſus.
in. c. cum Uintonienſis. ibi enim elegit vna pars, ⁊ fuit pꝛiuata po
82 teſtate eligendi, quia elegit indignum. † Secundo elegit alia pars,
⁊ p impꝛeſſionẽ: quo caſu ex hoc ſolo nõ eſt pꝛiuata poteſtate eligẽ-
di, licet ſecus in poſtulatione, vt hic: electio tamen non valet tunc:
quia pars non pꝛiuata ſuſtinet vires capituli, impedit deuolutio-
nem ad papam: ⁊ in ſecunda electione ambe partes eligunt. De
non pꝛiuata, planum: quia pꝛiuatur ſolum vna vice, in tertia repe
ritur reſtituta, ⁊ ſic eligit. ¶ Sed dices, fateoꝛ, ſi eligant indignos
ſucceſſiue diuerſe partes capituli, videtur quod papa non debeat
pꝛeferri: nam ſtatim cum eligit ſecundam, in illa electione partis
pꝛime, que pꝛiuata eſt, reſuſcitatur poteſtas: cum ergo poſſit in il-
lo puncto eligere, non deuoluetur poteſtas ad papam. Aduerte,
in inſtanti ſecunde electionis totum capitulum pꝛiuatur poteſta-
te eligendi: in eodem inſtanti concurrit poteſtas pape, ad quem
naturaliter, ⁊ oꝛiginaliter ſpectat pꝛouiſio, vt infra dicam: ⁊ con-
currit poteſtas alterius partis reſtitute: ⁊ ſic concurrit poteſtas
inferioꝛis, ⁊ ſuperioꝛis. Inferioꝛis ergo pꝛopter concurſum ſupe-
rioꝛis poteſtatis. ſ. de offic. deleg. ſuper queſtionum. §. ſi vero. ⁊ de
83 pꝛeben. ſi a ſede. li. vj. ⁊ hec eſt veritas, ⁊ communis opinio. ¶ † No
ta tamen gloſ. in eo quod dicit Pariter: quia poteſt notare ſimul-
tatem reſpectu facti ſucceſſione data in tempoꝛe. Poteſt etiam no
tare ſimultatem in tempoꝛe. Quod valet ad concoꝛdiam teſtium,
qui dicunt Titius ⁊ Seius pariter poſſederunt decem annis: qꝛ
84 poteſt intelligi, poſſederunt ſucceſſiue decem annis. ¶ † Secun-
do obuiat, qꝛ videtur quod non papa ſuppleat, ſed pꝛoximus ſu-
perioꝛ gradatim, cum ſuppleatur hec poteſtas non omiſſo medio:
vt patet. j. eo. ne pro defectu. ſ. eo. cum in cunctis. §. fi. So. Hic opi.
fuerunt: quidã tenent quod peccantibus omnibus de capitulo ſe-
dis epãlis, deuoluitur poteſtas ad patriarcham, ⁊ ſic ad pꝛimum
ſuperioꝛem. Ad hanc decre. reſpondent quod hic papa pro tanto
ſuppleuit, qꝛ ſolus erat ſuperioꝛ: foꝛte enim iſti erant exempti. ¶ Se
cunda opi. qđ ſit differentia an deuoluatur poteſtas in caſu negli-
gentie: ⁊ tunc deuoluitur ad pꝛoximum ſuperioꝛem. de elec. ne pro
defectu. an in caſu delicti: ⁊ deuoluitur ad papam. ⁊ ita loquitur hic.
¶ Ad contrarium reſpondendo, ⁊ totum concludẽdo, dic, ſi que-

ratur ad quem deuoluat poteſtas in caſu negligentie, vel delicti: Aut loquimur in inferioribus dignitatibus: et ſemp, ſiue in caſu negligētie, ſiue in caſu delicti, deuoluit poteſtas ad proximū ſuperiorem: vt dicto. c. cum in cunctis. §. ſi. et patet de conceſſio. preben. capitu. ij. Ad continuandam tamen negligentiam exiguntur ſex menſes, vt ibi, in dignitatibus epiſcopalibus, et ſupra. Differentia eſt inter deuolutionem, et negligentiam: et hoc ſit ad proximum ſuperiorem: vt in capitu. ne pro defectu. infra eodem. ſed tantum exiguntur tres menſes: et in hoc differt a ſuperioribus. ¶ In caſu delicti totius capituli poteſtas deuoluitur ad papam. Caſus eſt hic: et hoc innititur probare gloſſ. etiam per capitulum cum in cunctis. verſicu. clerici. vbi dicit litera, quando loquitur de electione dignitatum inferiorum, declarat, et deuoluitur ad ſuperiorem: vbi autem dicit de electione dignitatum ſuperiorum, non dicit ad quē deuoluatur. Dat ergo intelligi ibi quod ad papam. Item ex quo in inferioribus dicit quod ad proximum ſuperiorem, dat intelligi ibi tacendo in ſuperioribus quod non ad proximum ſuperiorem, ſed ad papam. Et hoc hodie declaratum eſt de electio. quanquam. libro ſexto. et ibi aſſignatur ratio. Dic, quia de facili res reuertitur ad alueum antiquum, vnde proceſſit. l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pactis. antiquus. et ibi clare probat gloſſ. Prouiſio epiſcopatuū erat in papa: et ſic originaliter fuit in primitiua eccleſia: poſtea fuit per ius data poteſtas capitulis, vt ſibi prelatos eligerent. Modo eis priuatis, et in negligendo, et delinquendo in talibus, poteſtas reuertebatur ad primum locum. Non reperitur ergo diſpoſitum qđ deuoluatur ad proximum ſuperiorem, niſi in caſu neglige::tie, per capitu. ne pro defectu. ergo in caſu delicti remanemus in antiquo iure, vt deuoluatur poteſtas ad papam. In inferioribus autem dignitatibus primordialiter poteſtas prouidendi immediate ſpectat ad inferiores, ideo non deuoluitur aliquo caſu ad papam, niſi gradatim omnes collatores ſuperiores priuentur. et hec eſt veritas. ¶ Ultimo huic parti obuiat, quia non videtur quod papa debuerit confirmare electionem prepoſiti: quia iam erat confirmata per factum legati: debebat ergo confirmare factum legati, non electionem. Solutio. Dicit Innocen. quod vera litera regiſtri habet. Duximus confirmandam, ſcilicet quendam. iam enim erat conſecratus. Uel dic quod ſecundum Innocen. et Compoſtel. hic reprobat confirmationem factam per legatum, qui proceſſit ad cōfirmandam electionem poſtulantibus non citatis, quorum factū non erat notorium, licet tranſitus poſtulati fuerit notorius: ideo caſſatio poſtulationis bene tenuit, maxime cum nititur gratie. Cōfirmat autem quod ibi conſtitit partibus preſentibus: quod ſi conſtitiſſet legato partibus citatis, idem feciſſet, ſecundum eos. Uel papa non voluit inniti proceſſui, et authoritati proceſſus ipſius, vt proteſtatur: quia ſi voluiſſet, debebat confirmare factum legati: ſed voluit ex alijs cauſis hoc facere, ſcilicet illis tribus, de quibus ſibi conſtitit: et ſic a capite voluit facere, vt ſatiſfaceret omnibus,

1 ¶ Electo probare ſufficit eligentes fuiſſe in poſſeſſione iuris eligendi.
2 Economum poteſt conſtituere eccleſia collegiata.
3 Gubernationem rei, vel in commendam alicui conſtituere, idem eſt.
4 Mandatum auditoris non expirat morte dantis.
Mandati vices in ſe aſſumens, tenetur ad finem procedere.
5 Libelli practica que ſit contra intruſum in beneficio.
6 Libellus narratiuus in iure dominij qualis eſſe debeat.
7 Eccleſie prouiſio, et prelati inſtitutio ad quem ſpectet.
8 Occupans iura alterius, dicitur iniuriam inferre illi.
9 Agere pro tali, vel nomine talis, idem eſt.
10 Penſionem petens videtur petere fructus tantum eiuſdem penſionis.
11 Libellus in poſſeſſorio quid continere debeat.
12 Solutionis debiti denegatione priuatur quis poſſeſſione.
13 Iudicia que in eodem libello cumulari poſſint.
14 Conteſtatio litis inducitur ſola reſponſione ad narrata in libello.
15 Eligendi nomen in libello intelligitur improprie.
16 Preſcribere poſſunt laici ius preſentandi.
17 Debitum petens conſuetudine, poſſeſſionem debet probare.
18 Inſtituendi poteſtas venit ad ſubiectionem ſpiritualium rerum.
19 Inſtitutio quandoq; ſumitur pro confirmatione.
20 Capelle ſubdite eccleſie inſtituendi poteſtas tranſit in prelatum.
21 Sententie verba ſunt referenda ad perſonam procuratoris.
22 Sententia debet continere cauſam propter quam fertur.
23 Poſſideri proprie non dicuntur incorporalia.
24 Electionis validitatem concludit quaſi poſſeſſio.
25 Eccleſia quando ad aliquem ſpectet pleno iure.
26 Sententia lata ſuper poſſeſſorio non parit exceptionem rei iudicate in petitorio.
27 Debiti perſonalis annua preſtatio quid operetur.
28 Debitum annuum debet declarari per libellantem.
29 Sententie practica que ſit in poſſeſſorio.
30 Libello ſuper poſſeſſorio in iure perſonali quid contineatur.
31 Sententia quando extendatur vltra intentionem ferentis.
32 Iudex a quo ſi efficiatur iudex ad quem, an cognoſcat de cauſa.
33 Inſtitutus qua actione petatur remoueri.
34 Inſtitutus in eccleſia remoueri petitur per modum ciuilis.
35 Negligentia eſt crimen.
36 Sententia libello debet eſſe conformis.
37 Poſſeſſorium competit pro rebus immobilibus.
38 Libellus contraria continens reijcitur tanquam ineptus.
39 Libellus quando dicatur contraria continere.
40 Libellanti quando permittatur actionum accumulatio.
41 Eligendi poteſtatem non habet populus.
42 Electionis appellatione, improprie venit preſentatio laici.
43 Laici non habent adminiſtrationem in eccleſia patronata.
44 Preſentandi ius an ſibi querat per conſuetudinem laicus.
45 Sententie verba non ſunt referenda in perſonam procuratoris.
46 Sententia lata contra procuratorem et dominum, quid operetur.
47 Ius patronatus qualiter probetur.
48 Sententia eſt ſuper toto negotio ferenda, et non per partes.
49 Actor de iure tertij diſputans in eius preſentia, an ei preiudicet.
50 Preſentatio quando ſit valida.
51 Penſionis ſolutio ad tempus facta quid operetur.
52 Penſionem annuam an quis lite pendente ſoluere cogatur.
53 Cenſum annuum ſoluens, an poſſit reſtitui a preſtatione eiuſdem.

1 Querelam. ¶ † Sufficit electo probare quod eligentes tempore electionis ius eligendi poſſederunt. Et primo ponitur facti narratio. Secundo, cauſe diffinitio, ibi: nos igitur. ¶ Prima pars primo narrat cauſe commiſſionem. Secundo, duplicem petitionem actoris. Tertio, reſponſionem rei. ¶ Secunda facit duo. Primo diffinit prius articulum cum expreſſione cauſe, et quadam proteſtatione. Secundo diffinit ſecundum ſub eiſdem
2 terminis. ¶ † Nota primo quod eccleſia collegiata poteſt economum conſtituere, et quod economus eccleſie alteri quo ad gubernationem ſubiecte, vel commendam, nō poteſt agere in iudicio abſq; licentia gubernatoris. Ad hoc quod nota. de reſcriptis. edocerī.
3 ¶ † Et nota quod quandoq; eccleſia alicui confertur in guberna
4 tionem: quod idem eſt dicere, vt puto, quod in commendā. ¶ † Nota ſecundo quod mandatum auditoris cauſa inchoata non expirat morte dantis auditorem: et quod de cauſa, quam quis cognouerit vt auditor, poteſt cognoſcere, et illam finire, ſi aſſumat locum committentis poteſtatem auditoris, et de cauſa, quam quis cognouit vt auditor, poteſt pronuntiare, ſi aſſumit locum auditorē dan
5 tis. ¶ † Nota tertio practicam libelli contra intruſum in beneficio authoritate alterius, quam eius, ad quem ſpectat prouiſio beneficij: quia narrari debet quod beneficium occupauit in iniuriam
6 habentis conferre, et cōcludit vt inde amoueatur. ¶ † Et nota qđ ſufficit narrare id in libello, ex quo concluditur cauſa remota agēdi, dato quod non exprimatur proxima. Sufficit enim dicere quod dicta eccleſia, in qua quis eſt intruſus, pertinebat ad talem pleno iure abſque expreſſione proxime cauſe, que eſt, quod ad eum ſpectabat inſtitutio, aut prouiſio dicte eccleſie.
7 ¶ † Et nota quod ad habentem eccleſiam pleno iure ſubiectam ſpectat prouiſio eccleſie, et prelati inſtitutio: de quo de prebend.
8 de monachis. ¶ † Et nota quod occupans iura alterius, dicitur preiudicium, et iniuriam late inferre illi, vel ſuperiori eius
9 cuius iura occupat. ¶ † Ex ſecunda parte libelli ibi: petens penſionem. Nota quod libellus eſt fundandus nomine eccleſie, et quod hec verba, Ago pro te: vel, Ago nomine tui: equipol
10 lent, de quo dixi de conſtitutio. cum. M. ¶ † Secundo nota quod in hoc libello, Peto penſionem de nono ſubtractam: non ſolum videtur includi petitio penſionis vt fructus, ſed etiam quaſi vt poſſeſſionis iuris penſionis: et ſtat ſic proprie: et improprie peto penſionem, id eſt denarios, qui debent ſolui pro penſione: et peto etiam me reſtitui ad penſionem, id eſt ad ſtatum iuris penſionis. quod nota de quaſi poſſeſſione in perſonalibus.
11 ¶ † Et nota quod in libello quaſi ſuper poſſeſſorio in iure perſonali non eſt neceſſe allegare cauſam et proprietatem debiti in ſpecie, ſed ſufficit cauſam: quia debitum allegare in genere, per

quod

quod concluditur quod ad concludendam quaſi poſſeſſionem in
iur: perſonali non eſt neceſſaria probatio, vel allegatio ſpecifi-
ca debiti, ſed ſufficit debitum allegare in genere. Facit contra
Innocentium in eo quod not. de reſtitutio. ſpoli. in literis. in glo.
magna in fin. de reſtitutio. ſpolia. in literis. Et ex hoc concludi-
tur quod in iure debiti, etiam perſonali, eſt dare quaſi poſſeſſio-
nem, quanquam impropriam, quando habet multiplices an-
nuas preſtationes, ſed proprie loquendo non eſt poſſeſſio, vel qua-
ſi: quia in illo non cadit poſſeſſio, vel quaſi, vt plene dixi in. d. c. in
literis. ſed bene imprimitur ſtatus quidam, cuius reſpectu eo
quod innouatur poteſt agi poſſeſſorio, vt ſtatus integretur.
Et hoc aperte voluit hec decreta. ibi in ſententia, nos in eun-
dem ſtatum, ⁊c. Hoc plene declaraui in dicto capitu. in literis.
12 ¶ †Et nota quod per denegationem ſolutionis debiti priuatur
exiſtens in quaſi poſſeſſione debiti: quia cum quaſi poſſeſſio habea-
tur per pati, ſurgens ex illa preſtatione, ſtatim cum pati denega-
tur, ceſſat poſſeſſio, ⁊ dicitur poſſeſſione priuari tenens. Ad hoc. l.
13 quarta. ff. de vſufruct. ff. de ſerui. l. quoties. ¶ †Et nota mirabile,
quod in eodem libello poſſunt accumulari hec iudicia, vt eccle-
ſiam tenens ab eccleſia amoueatur. Secundum, quod cogatur ad
reſtitutionem penſionis de nouo ſubtracte. Et ſic videtur quod
licet preſupponatur intruſus, nihilominus ad debita eccleſie te-
neatur ex quo eſt in quaſi poſſeſſione, ⁊ vltra hoc etiam ad hoc poſ-
14 ſit conueniri. ¶ †Venio ad verſ. predictus vero. Hic nota quod
per reſponſionem ad narrata in libello, et ad cauſam inducitur li-
tis conteſtatio. Item ex ſecunda reſponſione ad ſecundam par-
tem libelli habes quod per reſponſionem ad ius, negando etiam
15 in libello deductum, inducitur litis conteſtatio. ¶ †Nota ſecun-
do quod verbum Eligendi, vel Electio, in libello prolatum, intel-
ligitur improprie ſecundum ſubiectam materiam. Ideo ſi laicus
narrat ad ſe ſpectare ius eligendi in eccleſia, ſumitur ius eligen-
di pro iure preſentandi. Et ſic in lata ſignificatione ius eligendi
comprehendit ius preſentandi: ⁊ verba libelli intelliguntur in du-
bio, vt potius libellans videatur deduxiſſe ius, cuius eſt capax:
quod nota. Et ſic eſt hic caſus pro formali dicto in titu. de officio
16 ordina. conquerente. ¶ †Nota tertio quod populus, ⁊ ſic laici, poſ-
ſunt preſcribere, acquirere, poſſidere ius preſentandi in eccleſia,
abſque iure patronatus, ⁊ ſic ipſum ius preſentandi, vt pars iu-
ris patronatus, poteſt per laicum preſcribi, ⁊ longa conſuetudine
queri. Facit argumentum, quia hic non erat prohibita conſuetu-
do proprie, et ſic etiam iuris: ⁊ actus preſentandi in extracto a iu-
re patronatus eſt dari quaſi poſſeſſionem. Per quod patet quod
ad concludendam acquiſitionem totius iuris patronatus non vi-
detur ſufficere probare quaſi poſſeſſionem iuris preſentandi, cum
diuidua ſit ab ipſo iure patronatus. Super quo dicut de cap. mo.
c. dilectus. plene per Innocen. hec omnia declaraui in dicto cap.
in literis. vbi tracto de effectu extenſionis poſſeſſionis in incorpo-
17 ralibus. ¶ †Nota quarto quod in iſto libello deducenti conſuetu-
dine debitam ſufficit probare poſſeſſionem: quia late in iuribus
habetur quaſi poſſeſſio ex vſu: ⁊ vſus ille late eſt interpretandus
conſuetudo quedam: ⁊ ſic non eſt neceſſe probare proprietatem iu-
re debitam, quia preſcriptam, ſed ſufficit quod quaſi poſſeſſio co-
cludatur. Quod eſt valde notabile. Et ſic verbum pertinet, non
18 ſemper notat dominium, ſed quandoque poſſeſſionem. ¶ †Nota
vltimo quod ad ſubiectionem ſpiritualium rerum concluditur
poteſtas inſtituendi. Et ſic habens eccleſiam in ſpiritualibus ſub-
iectam, habet ius inſtituendi. De hoc in dicto cap. de monachis.
19 ¶ †Et nota quod inſtitutio quandoque ſumitur pro confirma-
20 tione. ¶ †Et nota quod aliqua eccleſia eſt ſubiecta eccleſie, tan-
quam capella, ſuperior eccleſia habet ius inſtituendi in capella.
Quod nota pro iſtis capellis, que edificantur in eccleſiis: quia pre-
lati de iure ſuper ipſis habent ius inſtituendi, ⁊ deſtituendi, vt hic
21 vides. dicam in. c. eccleſia. eod. titu. ¶ †Venio ad verſicu. nos igi-
tur. ⁊ capio primam partem ſententie. Nota primo quod verba
ſententie ſunt referenda ad perſonam procuratoris, vel litigan-
tis in iudicio de iure: vt, abſoluo te ab omni petitione procurato-
ris, ⁊c. Et ex hoc habes practicam ſententie ſuper amotione be-
22 neficiati prout pro eo fertur abſolutoria. ¶ †Nota ſecundo quod
23 cauſa aliquando in ſententia exprimitur. ¶ †Nota tertio quod in
incorporalibus non datur propria poſſeſſio, ſed quedam quaſi poſ-
ſeſſio ſic. Et alibi dicitur quod in incorporalibus non datur
proprium dominium, ſed quaſi dominium: vt in capit. fina. de iu-
24 dic. quod eſt bene notandum. dixi in. c. prealleg. in literis. ¶ †No-
ta quarto quod ad concludendam validitatem electionis, aut pre-
ſentationis, et fructus ad quaſi poſſeſſionem iuris eligendi, ⁊ pre-
ſentandi, ſufficit concludere quaſi poſſeſſionem iuris eligendi,
aut preſentandi ſecundum tempus actus electionis, aut preſenta-
tionis. Ad hec de cauſa poſſeſ. cum eccleſia. de iure patronat. con-
25 ſultationibus. ⁊ capit. ex literis cum ſimilib. ¶ †Nota quinto hic
textum apertum quod eccleſia dicitur ad aliquem ſpectare pleno
iure, eo quod eſt quo ad ſpiritualia tantum ſubiecta. De hoc de
26 priuil. cum ⁊ plantare. §. in eccleſiis. ¶ †Nota ſexto quod ſenten-
tia in poſſeſſorio non parit exceptionem rei iudicate, in petitorio,
maxime quando pretenditur proprietas contra perſonas, que
27 non fuit vt litigans in iudicio. ¶ †Venio ad ſecundam partem
ſententie, ſuper penſione. Et hic nota quod ex annua preſtatione
debiti perſonalis longo tempore continuata, cauſa ſpecifice non
allegata, licet in genere allegetur cauſa, quia debitum non conclu-
dit proprietas iuris perſonalis, ſed. quaſi poſſeſſio quedam, aut
ſtatus, in quo reſtitui debet priuatus equitate canonica: quia o-
mnia in priſtinum ſtatum ſunt integranda. Nec dicatur: vt dixit
Cynus in. l. ſi certis annis. quod hec penſio hic erat ius reale: quia
debebatur eccleſie, que repreſentat perſonam. Dic quod perſo-
nale eſt, nec proprie poteſt dici reale: quia non debetur a re rei ma-
teriali, ſed debetur perſone ſaltem repreſentate. Poſſet bene eſſe
reale ex parte dantis: ſuper quo aliquid dicam de cenſi. peruenit,
28 vbi tangit Ioannes Andreas. ¶ †Et nota quod libellans in ta-
29 li re debet declarare quantitatem, ⁊ de qua moneta. ¶ †Nota ſe-
cundo practicam ſententie in tali poſſeſſorio ſuper iure perſonali:
quia reintegratur ad ſtatum. Vnde non dico quod proprie ſit poſ-
ſeſſorium: quia in tali perſonali iure non eſt dare proprie poſſeſſio-
nem: quia illa eſt inuenta in re materialiter propria, ſed datur
quedam quaſi poſſeſſio ſi ſit multiplicata preſtatione: ⁊ ſtatus
quidam, in quo de iure canonico integrandum eſt: ⁊ hic ſtatus
etiam multo tempore continuatus habet in alio effectum poſſeſ-
ſionis: quia ſicut poſſeſſio releuat ab onere probandi. C. de peti. he-
redi. l. cogi. C. de probat. ſi de poſſidetis. ſic iſte ſtatus preſtationis
non recens, ſed longo tempore continuatus, ex hac diutina pre-
ſtatione releuat ab onere cauſam probandi: vt eſt caſus. ff. de vſu-
30 ris. l. cum de in rem verſo. ¶ †Nota tertio quod in libello ſuper
poſſeſſorio in tali iure perſonali poteſt accumulari etiam petitio
fructuum dicte quaſi poſſeſſionis, ſcilicet penſionis denegate in
preteritum. Et pondera quod hec duo concluduntur in hoc libel-
lo, Peto penſionem, dena. ⁊. alias debitam eccleſie. de nouo mihi
ſubtractam. Et ſic libellus inquantum poteſt latiſſime intelligi-
31 tur de cauſa poſſeſſio. cum eccleſia. ¶ †Vltimo nota cautelam, vt
vbi ex verbis ſententie poſſet vltra intentum ſententiantis preiu-
dicari, quod pronuntians reſeruet ius, ad quod ſua extenditur
intentio. Ad hoc de poſtu. prelat. capit. ſecundo. ¶ Ad materiam
decreta. premitto quod hic Innocen. in materia incorporalium
poſuit vnam gloſſ. latiſſimam, de qua me non impediam pro pre-
ſenti: iam enim totum explicaui. in capitu. in literis.
¶ Primo habemus factum queſtionis. Secundo, libellum duas
continens partes. Tertio, reſponſionem ad libellum reſpectu
vtriuſque partis. Quarto, ſententiam vtriuſque partis, quo ad
32 poſſeſſionem decidentem. ¶ †Examinemus iſtas partes. Pri-
ma pars inducitur per gloſſ. primam ad illam queſtionem, an ſi
iudex principalis cauſe efficiatur iudex appellationis, poſſit co-
gnoſcere de cauſa appellationis. Et arguit quod ſic, per hanc de-
creta. ⁊. ff. de iudic. ſi is, qui Rome. In contrarium eſt. ff. de iudic.
l. iudicium. ⁊. l. Iulianus. ¶ Gloſſ. concludit quod cognoſcere po-
teſt: ſed equius eſt quod deleget: imo dicit quod compellitur dele-
gare. ff. de iuriſdictio. omnium iudicum. l. pretor. De hoc. ſecunda
queſtione ſeptima. §. tria. C. de appel. c. eos. ⁊ Spec. de app. §. nunc
tractemus. in ſi. Et gl. eſt vera, hoc addito, quod ſi non deleget, po-
terit vt ſuſpectus recuſari. Nec obſtat quod hic dicitur: quia hic nõ fue-
rat appellatum. Vel loquitur de principe, qui legi nõ ſubiacet, nec
ſuperiorem habet. ⁊. c. licet. ¶ Venio ad libellum, ⁊ contra primã
33 partẽ, in qua actione ciuili petitur ab eccleſia amoueri. ¶ † Op.
quia debet aut per accuſationem, aut per denuntiationem hoc fie-
ri. de accu. cum oporteat. ⁊. c. qualiter ⁊ qñ. de ſimo. licet. cum ſimi-
34 libus. †So. Quandoque petitur quis ab eccleſia remoueri ex defe-
ctu tituli, ⁊ iuris, vt quia intruſus a non habente poteſtatem, vel
aliter: ⁊ petitio admittitur per modum ciuilis petitionis, vt hic
⁊. de reſcri. c. ij. ⁊. c. inter ceteras. de iureiu. querelam. de inſtit. c. iij.
35 de conceſ. preben. propoſuit. †Quandoque petitur remoueri nõ tan-
quam ius non habens, ſed propter crimen: ⁊ tunc procedunt con-
traria. Idem ſi propter negligẽtiam remoueatur. Sed dicit In-
nocen. quod negligentia crimẽ eſt. Et vide quod no. de offi. archi.
ca, que. in gloſſ. prelatus. ⁊ etiam in talibus, quando contenditur
defectus iuris, poteſt ſecundum Compoſtel. procedi per viam de-
nuntiationis, que fiet, ſecundum eum, ſuperiori, quod tale benefi-
cium habet pertinens ad alium, vel per ſurreptionem. de reſcrip.
ad audientiam. ⁊ no. ſ. eo. quod ſicut. de ſepul. certificari in gloſ. pe.
36 ¶ †Secundo circa ſecundam partem libelli oppo. quod male pro-
nuncietur in poſſeſſorio ſuper tali libello: nam petebat pẽſionem:
hec verba ſonant fructus ipſius penſionis, vel proprietatem: ma-
le igitur ſententiabatur ſuper poſſeſſorio. Item petitur vnum. ſ.

reſtitutio penſionis:⁊ ſit condemnatio ad duo.ſ.ad reſtitutionem
penſionis,⁊ ad reſtitutionem iuris penſionis.¶ So.Inno.expo
nit libellum penſionum,id eſt,ſe reſtitui in ſtatum percipiēdi pen
ſionem:vt patet ex concluſione ſententie. Ad hoc de appella.bone.
⁊ quod ibi no.ſuper glo.pe.⁊ in glo.vnde petebat. Dic quod libel
lus procedit:quia illa verba,Peto penſionem: poſſunt reſpicere
quandoqꝫ fructum penſionis:vel peto me reſtitui ad penſionem:
vt ſumatur pro ipſa materia,ex qua fructus ille colligitur. Ideo
libellus latiſſime patet,etiam verbis impropriatis. Uel dic quod
petit reſtitutionem iuris penſionis principaliter,⁊ reſtitutio pe
cunie ſit acceſſorie,⁊ ex natura interdicti vnde vi, in quo habetur
ratio fructuum retro.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.§.ex die. Certe licet veniat
ex natura,debet peti in libello:vt.l.j.C.de iudic. Ideo Hoſtien.di
cit quod vtrunqꝫ fuit petitum,ſcilicet penſionis pecunia per ver
bum Penſionem: reſtitutio per verbum Reſtitui de nouo ſub
tractam. Dicit etiam quod ſepe ſuppletur petitio per ſentētiam,
⁊ econuerſo.de decimis.dudum. Dic quod illa verba poſſunt pro
portionari vtrique,Peto penſionem de nouo ſubtractam:quia ap
pellatione penſionis poteſt includi ipſe fructus,hoc eſt,ipſa pen
ſio.⁊ poteſt includi ipſum ius penſionis. Ideo cum verba libelli la
37 tiſſime ⁊c.vtrunqꝫ comprehendit,vt dixi. ¶ †Tertio videtur qd
non potuerit hic agi poſſeſſorio:quia illud competit interdictum
pro rebus ſoli,vel coherentibus ſolo, id eſt pro rebus immobili
bus.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.§.j.⁊.ij.Ergo non poteſt competere pro tali
iure,nec etiam poteſt dari pro pecunia non ſoluta. Solu. Interdi
ctum vnde vi non competit vt ibi,competit tamen vtile pro iſtis
incorporalibus:vt.l.pen.ff.de ſerui.de cauſa poſ.cum eccleſia.ff.de
mortuo infer.l.j.§.item ſi mihi.ff.de vi et vi ar.l.iij.§.vnde vi.et.§.
pertinet.⁊.§.qui vſumfructum.ff.de ſerui.l.quo. Uel dic quod cū
hic Papa introducit vnum nouum modum agendi, quod dabi
tur condictio ex hac decre.ſicut ⁊ in aliis iuribus dabitur condi
ctio ex legibus,que talia iura approbant:arg.ff. de legi.l.neqꝫ.⁊.l.
non poteſt.de reſcrip.inter ceteras.⁊ etiam vtile interdictum,ma
xime de his,que ad aduerſarium peruenerunt.ff.de vi ⁊ vi ar.l.ſi
filius.§.fin.⁊ vide quod no.de cenſi.peruenit.ibi recitat opi.Cy.et
Ultramontanorum,qui fuerunt in opinione quod pro iure perſo
nali non detur poſſeſſorium:vt ſcribit Cyn.in.l.ſi certis annis.C.
de pactis. Ad iſtam decret. reſpondet quod aduerſus querelam
opus eſt querela. Uel ſecundum Cyn.loquitur in iure reali. Hoc
plene examino in.c.in literis.⁊ concludo quod licet iure perſona
lis vnice preſtationis non ſit dare quaſi poſſeſſionem,aut ſtatum,
ex quo datur poſſeſſorium,vt.l.fin.ff.vti poſ.niſi detur proprietas
debiti,ibi tamen datur,quedam improprijſſima poſſeſſio. Sic in
telligo Innoc.in.c.in literis.de reſti.ſpol.ad ſi.magne glo.⁊ ſcribi
tur de cauſa poſ.c.j.quando ex concurſu multiplicis preſtationis
imprimitur quidam ſtatus,qui integrandus eſt. ¶ Poteſt intel
ligi ſecundo hic de iure reali,hoc eſt,debito a re rei,ab eccleſia ec
cleſie,vel a re perſone,id eſt,ab eccleſia perſone,hic enim pro eber
mis ſoluebatur hec penſio,id eſt,pro quibuſdā edificijs antiquis:
⁊ ſic erat ius reale,vel ſaltem perſonale,debitum a re perſone,quo
caſu datur quaſi poſſeſſorium,vt patet in vſufructu,vt in iuribus
preelleg.⁊ patet in ſeruitutibus. Sic ⁊ pro iſto vſu, abſqꝫ propria
poſſeſſione,datur quandoqꝫ poſſeſſorium de iure ciuili, ſecundum
communem opinionem,vt in interdicto de itinere actuqꝫ priua
to,⁊ ſimilibus non habentibus quaſi continuam poſſeſſionem, in
quibus proprie non eſt dare quaſi poſſeſſorium, ſed vſum quen
dam:⁊ ſi qua eſt poſſeſſio,eſt reſpectu vſus,non reſpectu iuris: als
fuiſſent illa interdicta ſuperflua, cum ſufficeret quaſi interdi
ctum,alias poſſeſſorium. Super quo dicendum vt dicto ca.in lite
ris.⁊ per Barto.in.l. tertia.§.hoc interdicto.ff.de itinere actuqꝫ
38 priuato.⁊ per Cyn.in.l.j.⁊.ij.C.de ſeruitu.⁊ aqua. ¶ †Quarto
contra ſecundam partem libelli,que tangitur cum ſecunda gloſſ.
obuiat,quia non videtur libellus procedere,in quo contraria po
nuntur:acumulant enim actionem ad remouendum prelatum,vel
rectorem,tanquam ius non habentem. Secundo petit condemna
ri ad reſtitutionem penſionis. Hec autem contraria videntur:qꝛ
ſi amouetur,non poteſt cogi preſtare penſionem:igitur repellen
dus.de appel.ſolicitudinem.de elec.c.vt quis dues.de poſt.prela.
39 cap.primo.libro ſexto.cum ſi.alleg.in glo. ¶ †Concludit gl.quod
hic nulla eſt contrarietas:quia exiſtēs in quaſi poſſeſſione, poteſt,
⁊ debet ſoluere debita:quia interim habetur,⁊ reputatur pro pre
lato:⁊ contra eum poſſunt dirigi actiones competentes contra ec
cleſiam:⁊ condemnari debet ipſe nomine eccleſie: ⁊ videtur quod
hec ſententia adhuc preiudicet eccleſie,ſicut ⁊ reo poteſt ſolui, et
reus debet ſoluere. Et dat alia ſimilia:quod bene not. ¶ Uidete,
ſi ageretur tantum de penſione ſubtracta, non eſt dubium quod
poſſet condemnari:quia tenetur, licet remoueatur.x.q.ij.hoc
ius.§.qui rem.ſed quatenus agitur pro futuro,non: ſed dic quod
ex quo facto ſuo erat eccleſia ſancte Agathe priuata poſſeſſione,
poterat contra eum agi,quaſi poſſideret,donec ſtatus integrare
tur. Et aduerte, quia tunc ſententia non debet referri ad perſo
nam rectoris,ſed in rem concipi ad eccleſiam,vt petatur reſtitui,
⁊c.penſio ſubtracta. Et ſic cautum eſt quod tunc libellus,⁊ ſenten
tia imperſonaliter conciperentur;⁊ cautius fuiſſet prius ſenten
tiare ſuper reſtitutione. Secundo ſuper amotione, vbi amouere
tur:ſed hic non eſt viſus hoc cautela:quia non remouetur, ſed pre
eo pronuntiatur. Per que glo.hic concludit quod plures actio
nes poſſunt in eodem libello accumulari. Allegat concor. Alio
anno ſic declaraui. In ſi.gl.dic,poteſt condemnari ad penſionem,
quam non ſoluit ſuo tempore,quam ſoluere debebat:quia non de
bet eſſe melioris conditionis, quam iuſtus poſſeſſor. de preben.
cum,qui. Secundo poterit condemnari ad reſtitutionem quaſi
poſſeſſionis ipſius iuris:quia non ſoluendo,ipſum priuauerat tā
quam ſpoliator:⁊ eo ſic cōdemnato,reintegratur eccleſia ad ſuam
poſſeſſionem,qua poterit vti contra ſucceſſorem:⁊ etiam puto tu
tius quod occurrente tali caſu iudex prius pronunciet ſuper pen
ſione.ſecundo ſuper amotione,ne ſententiet contra iam amotum.
Et hoc hic non fecit:quia non amouebat,cum eſſet legitime pre
40 ſentatus. ¶ †Hoſt.hic aliquid dicit. Hec materia accumulatio
nis eſt valde longa,⁊ dicere partem abſqꝫ toto,nihil eſt. Dic vt
per Cyn.in.l.edita.C.de edendo. ſecundum Barto.in.l. prima.C.
de furtis.per Petr.in.l.quod in heredem.§.eligere.ff. de tributo
41 ria.⁊ aliquid dicaꝫ forte in.d.c.cum dilectus.hic allegato. ¶ †Ue
nio ad reſponſionem,⁊ oppono quod nullam potuerit habere po
teſtatem eligendi populus.ſ.eod.Q ſine.⁊.ſ.eod.Maſſana.⁊.c.ſa
42 croſancta.†So.Sumitur improprie eligere electionē pro preſen
43 tatione:quod nota quod libelli impropriātur. ¶ †Secūdo vide
tur quod etiam ſubiectio ſpiritualium ⁊ temporalium ſpectat ad
cardinales:quia laicus non poteſt in eccleſia patronata habere
adminiſtrationem temporalium.x.queſtione prima. cap.ſecundo.
not.de officio ordi.cum vos. Sol. Fatendum quia ⁊ temporalium
habebat,vel forte alius clericus:ſecus ſi religioſus habetur:quia
ei etiam de temporalibus foret reſpondendum.xvi.q.ij.c.primo
de quo de priuil.cum ⁊ plantare.§.in eccleſijs. ⁊ habetur plenius
44 de preben.de monachis.xvi.q.ſecūda.viſis. ¶ †Tertio,quod po
pulus non potuerit habere ius tantum preſentandi: quia hic eſt
fructus,⁊ effectus iuris patronatus ideo nō videtur in ſeparato
poſſe ſine eo,ſicut nec qualitas abſque ſubiecto. Ad hoc quod no.
lxxij.diſt.hortamur. Opinio.ſunt. Quidam per hanc literam di
cunt quod populus poteſt querere conſuetudine ius preſentandi
tantum. Ad hoc.xvi.q.ſecunda.ſic viue.⁊.c.ſi quis monachus. in
fin.⁊ quod ibi not. Hugo.lxiij.diſtinctio.in ſumma.⁊.c. Reatina.
ſ.eod.quiſquis.de reſcript.c.capitulum.vbi poſt gloſſ.in verſicul.
querit ad hoc.q.xxx.Ioan.de Deo ad hoc.ſ.eod.in generali.libro
ſexto. Ioan.de monte emulo diſputando tenuit contrarium. Ad
hanc decret.reſpondet quod hic poſſidebat patronatum,non ſo
lum ius preſentandi. Ad hoc verſic.ſalua.qui ſequitur:alias fru
ſtra fuiſſet illa reſeruatio ſuper iure patronatus. Hoc tenet Ar
chid.lxxj.diſtin.hortamur. Ad hoc quod no.ſ.eod. ſacroſancta.et
quod not.ſ.eod.de exceptio.venerabilis.ad fin. Opin.primam ſe
quitur Ioan.and.quam pleniſſime proſequitur in Mercuriali
45 bus,in regula,quod alicui.de re.iur.lib.vi. ¶ †Uenio ad tertiam
partem,ſcilicet ad primam partem ſententie, que tangitur cum
quarta glo.⁊ oppo.qd non ſint verba ſententie neceſſario referēda
ad perſonā procuratoris,vt patet.ſ.de proba.licet cauſam vbi. di
ctatur ſententia in dominū,⁊ tamen cauſa fuerat agitata per pro
curatorem. So. Super hoc an dominus,vel procurator ſit dānan
dus,fuerunt opi. Aliqui ꝙ procurator:qꝛ ipſe fuerat dñs litis: et
qꝛ cauit de iudicato ſoluēdo. Un̄ habito reſpectu qd ipſe habet ali
quid ſoluere,contra eum facienda eſt executio ⁊ debet cōdemnari:
alias quando cauetur de iudicato ſoluēdo. Ex oppoſito ſunt alij,
qꝛ actio iudicati pro executiōe dāda eſt in dñm:ergo dominus cō
demnandus.ff.de procu.l.Plautius. Alia fuit opi.Mar.diſtin
guentis,vt ſi procurator fuerit ſolus in iudicio,ſit dānandus pro
curator:qꝛ cū eo erat cōtractus iudicialis,vel quaſi iudicialis ini
tus. Si vtrique fuerant in iudicio,vt qꝛ dñs lite conteſtata cōſtitue
rit procuratorē:tunc qꝛ dñs eſt,⁊ fuit dominus litis,ille debet cō
demnari,⁊ nō procurator. ¶ Tertia opi.eſt qd vt omnes ſoluenſ,
qd vterqꝫ damnetur. Nec obſtat.c.licet.qꝛ ibi dñs cenſetur damna
tus ex damnatione procuratoris. Hoc fatetur gl.vera eſſe in cau
ſis ciuilibus:in eccleſiaſticis autem,vt ſpiritualibus.⁊ criminali
bus,debet fieri condemnatio in perſonam domini. Glo.de reſti.in
inte.ſuſcitata.tenet quod iſta ſubtilitas nō procedit de iure cano
nico:⁊ hoc eſt verum. Tamen poteſ dicere ꝙ quedam eſt materia,
in qua non eſt proportionabilis ſententia procuratori,vt in cauſa
matrimoniali,vel criminali:⁊ tunc verba debent referri ad domi
num:vt no.ſ.qui ſi.ſint legi.relatum.per Inn.de cauſa criminali,
in.l.ſin.C.de iniurijs.⁊ no.glo.C.de accu.l.non eo minus. Per hoc
tollitur labor Hoſt.hic qui laborat de forma dictandi ſenteciā in
cā matrimoniali,dicens qd ſic dictari dꝫ,pronūcio Titiū maritū

Seie

Stic, ac procuratorem eius nomine ad matrimonium de quo age
batur, condemno, precipiendo vt dictus Titius deinceps ei ad
hereat vt vxori, tam in lecto, quam extra, eam maritali affectione
pertractet. ⁊. de ſpon. ex parte. ⁊. c. veniens. Si eſt materia propor
tionabilis vtrique, ſi cauſa agitata eſt per defenſorem, ſententia ad
ipſum referenda eſt: de quo. ⁊. qui fi. ſint legi. cauſam. ¶ Si autem
eſt agitata per procuratorem. Inn. dicit hic q potest ferri ſenten
tia in perſonam procuratoris, ⁊ domini: vt in. c. licet. de proba. Qd
intelligit Compoſt. diuiſiue, nõ coniunctim, id eſt, valet ſentẽtia,
ſi feratur in perſonam procuratoris: ⁊ ſi feratur in perſonam do
mini tantum. Adducit Jo. an. qd ſibi placet legalis ſubtilitas: q
ſi procurator meus fuerit in cauſa, peccatum, quale eſt, ſi ego con
demnor, non video, dicit ipſe graue eſt ergo dicere ſententiam nul
lam. Certe ſi vidiſſet. ff. de act. ⁊ obli. l. quemcunque. hoc nõ dixiſſet:
q vbicunque aliqua ſiunt per procuratorem, oportet qd diſpoſitio
eius quo ad verba diſpoſitiua principiũ capiant in perſonã illius,
qui agit negotiũ: q inter ipſum ⁊ litigantem agitur negotiũ, ⁊ ab
ipſo radicatur: igitur ad ipſum verba ſunt referenda. Ideo ſi pro
curator ſtipulatur, ⁊ promiſſio fiat domino, non valet. l. j. de ſtipu.
ſeruo. ff. de conſti. pe. l. eum, qui. Ideo dicẽdum eſt qd de iure eſt re
ferenda ſententia contra quelibet, qui quaſi contragit in iudicio: ⁊
ſic ſi primo dominus, ſecundo procurator fuit in iudicio, contra
vtrunque ferenda eſt. Nec obſt. qd pcurator ſuperuenerit poſt litis
conteſtationem quia quilibet actus cum eo poſt lit. conteſt. habeẽ
pro conteſtatione ad inducendum in ipſum quaſi contractum, vi
cuius condemnandus eſt, ⁊ verba diſpoſitiua ad eum referẽda. C.
de procu. nulla. ⁊ dixi de conſti. cum. M. Dic ergo, Aut procura
tor ſemper fuit in iudicio: ⁊ condemnandus eſt, ſecundum omnes.
Dicit tamen Bar. qd ſi ſit preſens tempore ſententie, ⁊ conſentiat
in ſe ferri ſententiam, qd valebit. q ei queritur vtilis inſtantia, ſo
per qua poteſt ferri ſententia. Nec obſtat qd no. in. l. mutari. ⁊ in. l.
in cauſe. ff. de procu. quia debet intelligi, quãdo dominus vult vti
directa inſtantia queſita procuratori: tunc oportet qd reddatur,
vel quod omnia renouentur: qui vult uam nari ex directa, quando
vterque foret in iudicium: ⁊ vterque eſt condẽnandus, quia cũ vterque
36 eſt quaſi contractus initus. † Nec obſtat quod ſi dicatur condem
no procuratorem, ⁊ dominum vterque videatur condẽnatus equa
libus partibus. ff. de ver. obli. l. ſi mihi ⁊ Titio. quia debent intelli
gi illa verba. Damno procuratorem, ⁊ dominum, in perſonã pro
curatoris. ff. de arbi. l. aduerſus. ⁊. l. ſi duo. Hec vera in verbis di
ſpoſitiuis: executoria autem ſunt referenda ad perſonam domini,
Condemno Titium tali procuratori ad dandum, ⁊ ſoluendum pe
tita ipſi domino, nõ procuratori, niſi haberet ſpeciale mandatum
ad exigendum. l. hoc iure. ff. de ſolut. ⁊ idem in conuenta perſona.
In tutore autem verba poſſunt referri ad pupillum per dictam. l.
37 eum, qui. ¶ † Venio ad ſecũdam partem ſententie. ⁊ hic primo ob
uiat, quia videtur q ad concludendum quaſi poſſeſſionem preſen
tandi rectorem ſufficiat probare quem eſſe in quaſi poſſeſſione pre
ſentandi clericum. Quod eſt falſum: q in tantum poſſeſſio dat effe
ctum, quantum datur: non enim cauſa vltra limites cauſe poteſt
producere effectum, ⁊ fructum. So. Dic qd erat in poſſeſſione pre
ſentandi clericũ, ⁊ presbyterum, id eſt preſidentem eccleſie. Vel dic
quandoque quis ad validitatem preſentationis producit in iudicio
ſolam quaſi poſſeſſionẽ iuris preſentandi: ⁊ ſi deducit, ⁊ probat de
clerico, per hoc non concluditur in quaſi poſſeſſione preſentandi
rectorem: ⁊ ſic non obtinet quo ad rectorem. Quandoque dicit ſe eſſe
in quaſi poſſeſſione preſentandi rectorẽ: ⁊ ſic non obtinet quo ad
clericum. Quandoque dicit ſe eſſe in quaſi poſſeſſione iuris patrona
tus vniuerſalis quo ad omnem actum, ⁊ ſuper hoc fundat validi
tatem actus preſentandi rectorem: ⁊ tunc ſufficit probare q ſit in
quaſi poſſeſſione preſentandi clericũ vt patronus: q ad acquiſitio
nem quaſi poſſeſſionis alicuius vniuerſalis ſufficit dare quaſi poſ
ſeſſionem alicuius particularis cũ intentione querendi totum: et
hoc propter cõtiguitatẽ eiuſdem generis, que extendit poſſeſſio
nẽ. l. iij. in fi. ff. de acqu. poſ. Sic dicit. d. Inn. de cap. mo. dilectus. ⁊
38 vide qd no. de iuſti. c. ij. lib. vi. ¶ † Secundo cũ gl. que eſt ſuper ver
bo ſuper iure. videtur qd papa debuiſſet hic pronuntiare ſuper pe
titorio: fuerat enim in iudicio deductum, vt patet ex reſpõſione ad
libellum, ibi: nullo iure pertineat, ⁊c. ⁊ ſuper toto ferenda eſt ſnia,
39 non per partes. de ſymo. licet Heli. ff. de arbi. l. qualẽ. ¶ † So. Di
cit gl. qd hic non fuerit pronuntiatum ſuper proprietate: q que
ſtionem proprietatis non potuit deducere rector ad preiudicium
populi, qui nõ erat in iudicio: ⁊ ſic lata ſnia nõ preiudicaſſet. Me
rito ergo reſeruauit. Puto tamen qd ſi ſciẽte ⁊ patiẽte populo hic
diſputaſſet ſuper proprietate, q ſcientia vel patientia preiudicaſ
ſet, per tex. ⁊. de re iudi. ꝗuis. ⁊ de re iudi. ſepe. ff. Sed hic non fuit
in iudicio, nec forte queſtionẽ ſciuit vt populus. Item iſti forte nõ
fuerunt proſecuti cauſam proprietatis, pro tãto ſola poſſeſſio de
40 ciditur. † Et dicit glo. mirabile, quod ſufficit ad validitatem pre
ſentationis, concludere actum preſentandi ſecundũ tẽpus preſen
tationis, preſentantẽ eſſe in quaſi poſſeſſione, licet in veritate nõ ſit
patronus, nec proprietatem, vel poteſtatem habeat iuris preſen
tandi: ⁊ dato q poſtea poſſeſſor in proprietate ſuccumbat, non re
mouebitur preſentatus. Sed dicit gloſſ. qd iterato preſentabitur.
Allegat de iure patro. ſi vero. cũ propter diſcordias non habebat
poteſtatem. Alia eſt, quod preſentatus ſolũ recognoſcat in patro
num verum dñm abſque aliqua alia repreſentatione: vt dicit tex. in
cap. ex literis. Et quelibet practica eſt bona: ſed preſentatio eſt ma
gis euidens, ⁊ tuta patrono. Ad hoc in. d. c. ex literis. ⁊. c. conſulta
41 tionibus. ¶ † Tertio videtur quod non debuerit obtinere reſpe
ctu penſionis probãde, qd per multa tempora, ⁊c. vt. ⁊. de cẽſib. per
uenit. q hic eſt ſenſus ignorantie. Sol. Si agit petitorio, procedit
quod hic. Si agit poſſeſſorio, procedit contra illum. Dic quod hic
allegabatur cauſa impoſitionis. Aduerte, non allegauit hic cau
ſam ſpecificam, ſed dixit, quia erat debitum: quo caſu preſtatio nõ
ſupplet hec duo, cauſam preſumendo, ⁊ ſpecificam preſumendo: ni
ſi tanti temporis eſſet, cuius initij: ⁊c. vt no. in. d. c. peruenit. Sed
42 quicquid ſit, precedens ſolutio eſt melior. De alia dicã ibi. ¶ † Vl
tima glo. colligit ibi vnum, quod non probat tex. vt lite pendente
ſoluit conductor penſionem. Oppo. de. l. litibus. C. de agri. ⁊ cenſ.
vbi non cogitur ſoluere niſi diutius illam ſoluiſſet, lite pendente.
Poſſet dici quod conceditur, quia diutius ſoluerat: vel ſi agitur
poſſeſſorio, cogitur ſoluere: ſi petitorio, non cogitur ſoluere, vt ibi.
Veritas eſt, quod lite pendente non arctatur ſiue in petitorio, ſiue
in poſſeſſorio, ad ſoluẽdum penſionem, niſi prius obtineat in poſ
ſeſſorio, oſtendendo quod diutius illam ſoluiſſet: ⁊ ſic potius con
cordat. Hec vera, vbi non negetur poſſeſſorio: quia ne interim poſ
43 ſeſſione priuetur, ſoluere tenetur. † Hic Innoc. ponit vnam gloſſ.
intricatam pro cuius intellectu. Primo eſt videndum quãto tem
pore perdatur poſſeſſio. Secundo, de modo acquirendi, ⁊ priuãdi
alterum quaſi poſſeſſione iuris cenſus. Tertio, de remedijs ad re
cuperanda illa, de quibus plene vide infra de reſtitu. ſpol. cum ve
niſſent. vbi plene habes.

1 ¶ Eligentes ſcienter indignum priuantur poteſtate eligen
di. 8. 12.
2 Poſtulandi non ſunt de neceſſitate alligati inferiori dignitati.
3 Procurator, iudex, vel conſultor non debet ſe ad certam cauſam
reſtringere,
4 Eligentes ignoranter indignum, non priuãtur poteſtate eli
gendi.
5 Pena quando poſſit in libellum deduci.
6 Eligi poteſt legitimatus.
7 Eligendi ius non habentibus communicare poteſt collegium.
9 Eligere poteſt, qui eſt ſuo beneficio priuatus.
10 Eligentes legitimatum non peccant, probata tamen legitima
tione.
11 Baſtardus legitimatus quando poſſit eligi.
Mortis appellatione intelligitur de naturali ⁊ non ciuili.
Legitimatus via diſpenſationis dicitur vere legitime natus.
13 Eligendi poteſtate priuati quando poſſint habilitari.
14 Suſpenſus a beneficio propter delictum an poſſit eligere.
15 Suſpenſus a beneficio propter delictum, officiare debet.
16 Electio facta a priuatis ⁊ non priuatis ſimul an valeat. 19.
17 Eligendi poteſtate an ſint priuati vel priuandi eligentes indi
gnum.
18 Eligendi poteſtate priuatis ius queritur ſi admittantur.
20 Epiſcopus, cui archiepiſcopus dat de ſuo ſemeſtri, quo iure eligat.
21 Eligendi poteſtate priuatis aliquibus de collegio ad quem deuol
uatur eligendi poteſtas.
22 Eligendi poteſtate deuoluta in aliquem vt infra ſemeſtre eligat a
quo tempore incipiat currere dictum tempus.
23 Sententia lata contra electum an preiudicet eligentibus.
24 Eligendi poteſtate priuati an debeant admitti.

1 **Cum Vintonen.** ¶ † Eligentes ſcien
ter indignum pri
uati ſunt poteſtate eligendi in illa electione tantum,
que primo fuerit facienda. hoc dicit. Sunt tres par
tes. Primo ponit vota eligentium diuiſa ⁊ allegationes partis
vnius. Secunda ibi: illa vero. ponit allegationes alterius par
tis. Tertia ibi: nos igitur. ponit ſententiam. Vel due ſunt partes.
Prima narrat factum, ⁊ allegationes partium. Secunda diuiſi ſit
ibi: nos igitur. ¶ Caſus. Vintonenſi eccleſia vacante canonici
congregati diuiſi fuerũt in partes: ⁊ vna pars primo elegit quen
dã decanũ Sareſberi. altera pars elegit ſcdo, ⁊ ex interuallo quen
dã precentorẽ Lincoln. Pape his electionibus pñtatis contra pri
mã fuit oppoſitum q erat facta de indigno, q illegitimo. Secun
do cõtra ſecundã, q facta per impreſſionem: ⁊ finaliter ambas pa
pa caſſauit, ⁊ vtraque parte corã apoſtolica ſede cõſtituta, mãdauit

papa vtriq; parti vt deberent eligere:ipſi autem ſimiliter ſe con-
gregauerunt pro electione iterato facienda:⁊ ſecūdum vnam opi.
infecto negotio diſceſſerunt. Iterato papa mandauit quod pro-
cedere debeant ad electionem:pars,que elegerat precentorem,op
poſuit quod pars,que elegit decanum,non debebat admitti: pri-
mo quia erant eligendi poteſtate priuati,quia elegerant indignū,
⁊ per hoc etiam erant triennio a beneficiis ſuſpenſi. Reſpondebat
pars alia quod ille,quem elegerant,non erat indignus,cum alias
fuiſſet legitimatus:ſed hoc non potuerunt probare. Allegabant
etiam ꝙ dicti,qui elegerant precentorem,ipſos admiſerūt ad tra-
ctatum electionis,per quod participarunt cum eis ius eligendi:
vnde eos amplius repellere non poterant. Item qḋ ipſi erant po
teſtate eligendi priuati ſolū pro vna vice:ſed nunc electio,que im-
minebat facienda,non erat ſecunda,in qua ipſi bene fuerunt pri-
uati,ſed erat tertia,⁊ per ſecūdam eorum vitium erat purgatum:
vnde imminente tertia debebant admitti,quaſi ad primeuam po-
teſtatem integrati:⁊ ex his duabus cauſis ſic papa interloquitur.
2 ¶ †Not.primo alligatos inferiori dignitati poſſe eligi,nec de ne-
3 ceſſitate debere poſtulari. ¶ †Not.ſecundo cautelam qḋ procura-
tor,iudex,vel conſultor in iudiciariis actibus nō ſe reſtringat ad
certam cauſam,ſed ſemper quod habet exprimere exprimat cum
4 adiuncto,ꝗ͛ agime. ¶ †Not.tertio quod eligentes ſcienter indi-
gnum priuantur poteſtate eligendi ipſo iure. Secus ergo ſi igno-
5 ranter. ¶ †Not.quarto ꝙ in eodem libello,vel exceptione poteſt
deduci pena faciēs ad rem:⁊ ſi eo capite debet ſtatim imponi alia
pena,etiam incidenter,illa poteſt peti imponi,dato ꝙ ad rem,de
qua principaliter agitur,non pertineat:nam hic ad finem inhabi
litandi hos ad actum eligendi,opponebatur quod elegerunt indi
gnum:ſed quia ex hoc eligere indignum ſurgit duplex pena,vna
priuationis poteſtate eligendi:⁊ ad hunc finem diſputabetur ſu-
per facto:altera priuationis,ſeu ſuſpenſionis beneficiorum: hic
vtraq; imponitur,ſeu,vt imponatur,deducitur:⁊ ſic propter con
nexitatem facti poteſt peti,⁊ agendo,⁊ excipiendo ius deduci,qḋ
annexum oritur ex facto,ex quo ius agendi,vel excipiendi funda-
tur,licet effectus iuris connexi productus non omnino pertineat
ad id,de quo in iudicio principaliter diſputatur,quod bene nota.
6 ¶ †Not.quinto quod legitimatus poteſt eligi,ac ſi legitime eſſet
natus. Et ſic habes hic per glo.pro ⁊ contra,in capi.innotuit.ſu-
pra eod,titu.qui fil.ſint legi.c.tanta. ¶ Ex verſicu.interlocutoria.
7 † not.primo quod collegium.⁊ illi,in quos reſidet poteſtas eligen
di,poſſunt participare ius eligendi non habētibus:⁊,quod plus
eſt,ex delicto priuatis:⁊ quod participare cenſentur eo quod eos
admittunt ad actus electionis,intrinſeca,et ſubſtantialia,ſcilicet
8 ad tractatum. ¶ †Not.ſecundo intellectum decreta.cum in cun-
ctis.que dicit quod eligentes ſcienter indignum,ſunt priuati po-
teſtate eligendi illa vice:quia debet intelligi,ſunt priuati illa vice,
id eſt in proximo actu electionis:non illa vice,id eſt,in tota vaca-
tione:hoc eſt,ea vice,id eſt,non in tota vacatione,ſed in ſolo proxi-
mo electionis actu. Ideo facta ſecunda electione per partem pri-
uatam,in illa puniuntur,⁊ ex ea datur finis pene,tertia imminen-
9 te admitti debent ad eligendum. ¶ †Not.tertio quod beneficiis
priuatus poteſt eligere. Ad hoc quod nota.de conſuetu.cum dile-
ctus.⁊ ſic poteſtas eligendi dependet ab ordine,non a beneficio.
¶ Hic tria habemus. Primo factum. Secundo oppoſitiones cō
tra factum:⁊ tertio habemus pape interlocutionem. Primus de-
10 pendet ab vltimo. ¶ †Veniamus ergo ad primum,⁊ oppo.quod
hic fuerit legitimatus:fuerit bona allegatio,cum ex hoc habilita-
tus ſit:⁊ ſic non peccauerunt eligentes:vt patet ex not.ſ.eo.inno-
tuit.qui fil.ſint legit.tanta.ibi per glo.de fil,preſby.c.j.libro ſexto.
¶ Glo.fatetur quod hec erat bona defenſio eligentium decanum:
ſed ipſi hoc verbis dicebant,⁊ non probabant:igitur non profuit.
11 Concludit ergo † glo.quod legitimatus poſſit eligi,quaſi cenſea-
tur legitime natus. Sed huic obuiat:quia ius exigit quod ſit legi
time natus: vt.ſ.eod.c.cum in cunctis.⁊ legitimatus non eſt na-
turaliter legitime natus:igitur non comprehenditur in verbis le
gis:quia lex in dubio ſe refert ad materiam naturaliter.C.de his
qui veniam eta.impe.l.fin.ff.de verb.obli.l.ex ea parte.§.inſulam.
vbi appellatione legitime etatis quo ad primum intelligitur de
naturali,nō de ea,que beneficio imperiali ſuppletur:ſicut ⁊ appel-
latione mortis intelligitur de naturali. Dicebat Hoſtien.ponde-
randam indulgentiam,ſi illa facit mentionem de dignitate epiſco
pali,ad illam extēditur,⁊ eligi poteſt:alias non. Idem Pe.⁊ Ab-
bas. Io. And.remittit ad.c.j.de fil.preſbyte.libro.vj. Dic ad hoc
quod aut per viam diſpenſationis eſt habilitatus:⁊ procedit opi.
Hoſti. Aut per viam legitimationis:ſic ciuilis non omnino natu
ralis:quia nō habetur a natura: vt in authen.qui.mo.na.effi.ſui.
§.j.vel ex poſtfacto,vel exiſtens ſupra legem poteſt illum effectum
imprimere,quē pōt ab ipſo principio:igitur habilis eſt. cōtraria
loquuntur de actu,qui ⁊ a natura,⁊ a iure poſitiuo habet:quo ca-
ſu in dubio contemplata videtur natura,ſecundum Ioan. And.

12 ¶ †Secundo ad ſententiam pape oppo.cum gl.que eſt ſuper ver.
Admiſerūt.ꝙ in hac electione non debuerint admitti iſti,qui ſciē-
ter indignum elegerant: q2 propter electionem indigni ſunt illa
vice priuati poteſtate eligendi: et ſic tota illa vacatione non poſ-
ſunt eligere:cuius contrarium hic dicit. Goff. Super intellectu
decretalis,cum in cunctis.quo modo debeat intelligi illud verbū
Illa vice:ſunt opi. Quidam exponunt Ea vice,id eſt,in illa vaca
tione. Alii exponunt Illa vice,id eſt,in prima vice,⁊ actu electio-
nis,etiam ſtante vacatione. Et a diuerſitate illarum opin.ſurgit
varietas etiam opi.in hac decreta.et intellectum Vincen.tenens
opi.primam quod in tota vacatione eſſent priuati,elegit in decre.
intellectum.nec obuiat illi opi.quod cauſa finalis,propter quam
papa hos mandat admitti.fuit quia eis fuit participatum ius eli
gendi:⁊ ſic verū eſt quod ſunt priuati in tota illa vacatione. Sed
hic ideo papa mandat eos admitti,quia voluntarie per non pri-
uatos fuerunt admiſſi:⁊ per hoc ex voluntate capituli participa-
tum fuit eis ius eligendi:⁊ hoc volunt iſta verba,Poſt primam
admiſerūt illos,⁊c. Sed huic intellectui obuiat,quia tex.aſſignat
aliam cauſam:dicit enim quod ideo debuerunt admitti,q2 hic nō
erat ſecunda,ſed tertia: quaſi per ſecundam eſſet purgatum vi-
tium. Huic reſpondet Vincē.quod hoc pro tanto dixit,non quaſi
ex ſecunda purgatum foret vitium,ſed ponderat quod non im-
minet ſecundo modo,quia ſi immineret,res eſſet neceſſario inte-
gra,⁊ ſic non fuiſſent admiſſi:ſed imminet tertia,⁊ in ſecunda fue-
runt admiſſi,quia in tractatu:⁊ ſic fuit eis participatum ius eli-
gendi:non poſſunt ergo ex quo eis participauerunt ius eligendi,
eos amplius repellere. Et hoc ſenſit glo.in verbo Admiſerant.in
principio.ad quod allegat iura que probant,quod ſemel placuit,
amplius diſplicere non poteſt. Sed huic obuiat,quia,vt patet in
antiqua,admiſerunt eos cum proteſtatione,ſaluis exceptionibus
ſuis. Dicit glo.quod hec proteſtatio non profuiſſet,quaſi contra-
ria facto de conſti.cum M.quia ſi volebant quod eligerent,quod
velle videntur admittendo,non poſſunt eſſe ſalue exceptiones.
13 ¶ †Secūdo huic intellectui obuiat,quia ex quo ſunt priuati pro-
pter electionem indigni poteſtate eligendi,non debent admitti,
nec eorum admiſſio potuit eos habilitare ad electionem.de con-
ſue.cum dilectus.de cle.excommuni.miniſt.poſtulaſtis. Reſpon-
detur ad hoc quod quidam ſunt inhabilitati quo ad ſe,ita quod
ſuſpenſio imprimitur in perſonam eligere debentium:⁊ talium po
teſtas non integratur ex admiſſione. Quidam ſunt ſuſpenſi non
quo ad ſe,ſed ſolum quo ad alios:⁊ tales admiſſi habilitantur,vt
hic. Ideo ſuſpenſus ab officio ſi admittitur,non habilitatur vt
ſibi,ſicut priuatus poteſtate eligendi,vt hic. Et eſt ſimile in clerico
peregrino,poteſtas cuius non eſt ligata quo ad ſe,quin ſibi poſſit
celebrare,ſed quo ad alios: quia aliis non poteſt.de cle.peregri.
tue. Si admittatur,poteſt. Sicut in monacho,cuius poteſtas non
eſt ligata quo ad ſe,quin poſſit celebrare,licet aliis publice nō poſ
ſit.xvi.queſtione prima.§.eccleſie. Dic clarius: Quidam ſunt ſu-
ſpenſi,⁊ perſonaliter inhabilitati ad actum electionis vitio perſo-
nam inficiente:⁊ tales ſi admittantur,non poſſunt valide eligere:
quia vitium illud tollere non pendet a poteſtate admittentium.
Exemplum in ſuſpenſis,exemplum in excommunicatis,exēplum
in conſtitutis non in ſacris,de quibus in cle.vt hi qui.de etate et
qualitate. Tales indubitanter,etiam ſi admittantur,non valide
eligunt. Quidam ſunt ſuſpenſi poteſtate eligēdi,non vitio perſo-
nam inficiente,ſed vitio defectus iuris eligendi,qḋ ſi ad tempus
abdicatur,⁊ tūc ſi tales admittantur,bene valet qḋ agunt. Et eſt
cauſa,q2 etiam cuiq; extraneo poſſunt participare ius eligendi:
fortius poterunt iſtis:q2 res de facili ad ſuam naturā reuertitur.
14 ¶ †Sed tunc tertio obuiat,q2 iſti ſunt ſuſpenſi a beneficiis,vt eſt
hic:ergo nec poſſunt eligere. Dicit glo.quod ſuſpenſio a beneficio
nō repellit eos ab actu electionis,nec etiā a diuino officio:⁊ actus
eligendi plus reſpicit officium,quam beneficium:vt no.fuit de cō
ſue.cum dilectus.⁊ hic eſt caſus. Per que latius concludit glo.qḋ
ſuſpenſus a beneficio,omnia negotia,et temporalia.⁊ ſpiritualia
poterit miniſtrare vt prius. Operabitur ergo ſuſpenſio ſolū hoc,
qḋ reditus beneficii non poterit recipere. Dicit tamen gl.qḋ mo-
dicam ſuſtentationem poterunt ex beneficio habere,ne ex toto pe-
reant fame. Quod intelligo quādo egent,nec habent aliquod pa-
trimoniū. ¶ Aduerte,hoc dicit alibi gl.verū,quando eſt ſuſpen-
ſus propter delictū momentaneū,vt erat hic. Si aūt foret ſuſpen-
ſus propter delictū,in quo perſeueraret,nō deberet etiam habere
ſuſtentationē,tamē ei fieri debet elemoſyna ad vitā ſuſtentādā,
ꝓpter ſpem reuerſionis. Vide gl.de app.paſtoralis.⁊ no.de etate
15 ⁊ quali.⁊.c.hi qui.in cle.vbi gl. ¶ †Scḋo dicit gl.ꝙ officiare tene-
bitur nō obſtāte ſuſpēſione. Et bene dicit Inn.ſi nō officiaret,poſ
ſet priuari:vt no.eo.tit.cupiētes.§.ceterum.li.vi. Ho.iſtā gl.bene,⁊
perpetuo tene dictā,que melius declarat,quā alia,quid operet̄ ſu-
ſpēſio a bñficiis:etiā vide qḋ no.de re iu.ſicut.⁊ de coha.cle.⁊ mul.
16 ſicut.⁊ alius effect⁹ colligit̄ ex ſequēti decre. ¶ †Sed adhuc quar-
to huic

to huic decre. obuiat, quia ex quo admittuntur ad actum electionis ſimul priuati ⁊ nõ priuati, nõ valet actus: vt patet de vlti. dele. cum ſuper. vbi ſi iudex admittitur ad coniudicandum, qui non habet poteſtatem, non valet qđ agitur. Hoc cõtrarium tetigit gl. ſi. que reſpondet, ⁊ bene. ſ. qđ aliud eſt in iudicibus ſibi aſſociantibus nõ habentem poteſtatẽ iudicandi: q2 nõ pendet poteſtas ſupplendi defectum non habentis poteſtatem in coniudice, vt eum ſecum admittant vt coniudicet: licet enim poſſet ſibi delegare, non tamẽ poteſt ſecum iuriſdictionẽ ſic communicare. Aliud eſt in eligentibus: q2 a nõ priuatis pendet poteſtas ſupplendi defectũ priuatorum. ſic loquitur hic. Item etiã coniudex admittebatur velut habens poteſtatẽ: ⁊ ſic non erat intentus admittentiũ vt forent coniudices. Sic eſſet hic, ſi admitterent iſtos ignoranter, credẽdo eos non excõmunicatos, vel non inhabiles, aut non priuatos. ¶ Concludit ergo quod aut ſubeſt defectus in admiſſis perſonis inhabilitatis nõ ſupplebilis per admittentes: ⁊ planum qđ actus nõ valet eis admiſſis, vt in excommunicatis, ſuſpenſis ab officio. Idem in laicis, ⁊ omnibus, qui ex perſona ſunt inhabiles ad eligendum. Quandoq; admittũtur inhabiles ex defectu poteſtatis, vel iuris tantum realis: ⁊ tunc aut non pendet poteſtas ſupplendi defectũ inhabilium in habiles, ⁊ non valet actus: vt in. c. cum ſuper. Aut pendet poteſtas in perſonam habiliũ ad ſupplendũ defectũ inhabilium: ⁊ tunc aut admittunt ignoranter: ⁊ ex defectu voluntatis non habilitantur, nec valet actus, ſi ſecum intendunt actum exercere. Aut ſcienter: ⁊ valet actus, vt hic. Aliquid de hoc ſ. eod. illa. Patet ergo ſaluatus hic intellectus, ⁊ cũ magna difficultate. Et ſecundum hoc remanebit opinio vera, nec ledetur per hanc decre. que habet qđ ſit priuatus in eadẽ vacatione: ⁊ ſic intelligatur illud verbum Illa vice, poſitum in dicta decreta. cum in cunctis. ¶ Aduerte, abſq; dubio hic intellectus facit vim litere, que aſſignat principalem cauſam: ⁊ ideo debent hi admitti, quia non ſecũda, ſed tertia electio imminebat faciẽda. Et aſſignat cauſam quaſi ſit purgatum vitium priuatorũ in ſecũda electione: nunc ergo imminente tertia poſſunt eligere. Quapropter fuit ſecunda opi. ⁊ cõmunis, qđ per electionem indigni eligẽtes ſola vice illa priuentur poteſtate eligendi, ⁊ non plus, ⁊ ſic per primam puniantur: in ſecũda purgatur vitium, ⁊ punitur: in tertia habiles ſunt, ⁊ poſſunt eligere. Unde intentus eſt litere qđ quia hic ante iſtam facte fuerunt due electiones, in prima de decano fuerunt priuati poteſtate eligendi: in ſecunda propter penam nõ potuerunt intereſſe, ſed interfuerunt, ⁊ intereſſe potuerunt: in tertia, ⁊ hec, que fuerit prima, ⁊ que ſecunda electio in facto variatur. Quidam dicunt qđ electio decani, ⁊ precentoris computantur pro vna. Secunda autem electio fuit facta, quãdo ſe congregauerunt, ⁊ infecto negotio deſeruerunt: quia elegerunt duos ſecũdum Aegidium, ⁊ fuerunt eorũ electiones caſſate: ⁊ ita ponitur pro ſecunda electione. Et hunc intellectum recitat etiam Inn. Iſta ergo erat tertia, que imminebat facienda. Secũdo aliter factum intelligitur: ⁊ variatur ſolum in ſecunda, ſcilicet qđ prima de decano ⁊ precentore cõputetur pro vna: ſecundo fuit tractatus habitus, quando diſceſſerunt infecto negotio: ⁊ hic tractatus computetur pro ſecũda. Hec opi. non placet: q2 ſolus tractatus non facit electionem: ⁊ ſic non computaretur pro ſecunda ad vitium purgandum. Tertio intelligitur qđ electio decani computetur pro vna, ⁊ in hac eligentes fuerunt priuati poteſtate eligendi. Secũdo ex interuallo, non eodẽ contextu, elegerunt illi, qui elegerunt precentorem: et hec fuit ſecunda. Hic ergo tertia imminebat. In ſecunda punitur, et purgatur vitium primorum eligentiũ, ⁊ per hoc reintegratur poteſtas: potuit ergo adeſſe in tertia. ¶ Et hic eſt vnus intellectus. Hoſtiẽ. tamen non facit differentiam an fuerit idem vel diuerſus contextus. Et ſi dicatur, quare papa ponderat quod fuerunt admiſſi. Dic quod hoc ex ſuperabundanti: nam ⁊ illa cauſa concludebat ad hoc vt admitterentur: ergo propter duplicem cauſam admittuntur. Primo, quia ex quo fuerunt admiſſi in ſecunda, participatum eſt eis ius eligendi. Secundo, etiam quia ſi non eſſet participatum, quia reintegrati ſunt, poſſunt illos admittere, ⁊ debent. Et ex hoc apparet quod eo quod aliqui de canonicis admittuntur priuati, eos non poſſint poſtea repellere, ſi electio illa non habuerit effectũ. Quod ſatis credo per hanc literam: ⁊ quia res de facili ad naturã ſuam reuertitur, ex admiſſione eſt ius queſitum, donec prouideatur ec-
17 cleſie, niſi aliud ſit in admiſſionis forma. ¶ † Duo obuiant valde huic intellectui. Primo, quia ſi ſecunda electio precentoris fuit facta, aut fuit facta de inhabili, et poteſtas deuolui debebat ad papam. ſ. eo. bone. Aut de habili: ⁊ ſic non debebat procedi ad tertiã. Glo. reſpondet in caſu magiſtraliter, ponẽdo quod electio de precentore fuerit facta per impreſſionem: ſed tũc vltra eligẽtes erant aut priuati, aut priuandi poteſtate eligendi: vt. ſ. eod. bone. ⁊. ſ. eodem. quiſquis. ⁊ ſic ad papam poteſtas ſpectare debebat: de elect. quanquam. libro. vi. ⁊. ſ. eo. bone. Solu. oportet quod intelligatur decre. quando electio fuit facta per impreſſionem: ſed tali modo,

quod non erant priuati, ſed priuandi poteſtate eligendi. Quod quando cognoſcatur, aduerte ad duo verba. Quandoq; fit electio per impreſſionem, ⁊ eligentes, ⁊ electus conſentiunt impreſſioni: ⁊ hoc clarum eſt quod eligẽtes ſunt priuati poteſtate eligendi, ⁊ electio nulla. Sic intelligo. ſ. eo. bone. quia eo quod conſentit impreſſioni, eſt indignus. ¶ Quandoq; fit electio per impreſſionẽ, ⁊ eligentes non conſentiunt impreſſioni, ſed electus: tunc electio eſt nulla, ſed eligentes non ſunt priuati, ſeu priuandi poteſtate eligẽdi: quia nec peccauerunt, niſi ſcirent eum perquirere impreſſionem: quia tunc eſſet indignus. ¶ Quandoq; electio eſt facta per impreſſionem, ⁊ ſciuerunt, ⁊ conſenſerunt eligentes, ſed non electus: ⁊ tunc non ſunt priuati, ſed priuandi poteſtate eligendi. Sic loquitur. ſ. eo. quiſquis. Et hoc quando impreſſio eſt facta a laicis. Secus dicunt docto. ſi eſt facta a clericis: quia licet electio ſit nulla, eligentes non ſunt priuati: quia. c. quiſquis. ſ. eod. quod imponit penam, loquitur quando impreſſio interceſſit a laicis. Ex quo ergo in clericis non eſt appoſita pena, non extenditur ad impreſſionem clericorum: quia tunc ſumus in materia penali, ideo non extendenda. de reg. iuris. in penis. lib. vi. ⁊ hoc dicunt hic docto. ¶ Quandoq; impreſſio eſt facta, ⁊ eligentes, ⁊ electus non conſenſerunt: et tunc nulla eſt electio propter defectum libertatis: ſed nihilominus eligentes non ſunt priuati, vel priuandi poteſtate eligendi. Poteſt ergo intelligi hoc, quando non conſenſerunt impreſſioni. ⁊ ignorauerunt, vel quod impreſſio eſt facta a clericis: ⁊ ſic non erant priuati, aut priuandi. Alij ſe expediunt quod nondum emanauerat illa conſtitutio: ſed ſatis emanauerat eius effectus per decre. bone. ſ. eo. ideo tene primum. ¶ Secundo obuiat, ⁊ tangit gloſſ. in verbo Tertia. aduerte iſtam, quia ſatis fortis eſt glo. tenendo quod prima electio fuerit decani. Secunda cantoris. Tertia, que imminet fienda. Obuiat litere in aſſignatione prime cauſe: quia dicit papa qđ iſti poſt primam electionem admiſerant illos ad ſecundam: et hoc eſt falſum, tenendo quod electio precentoris fuit ſecunda: quia ad illam nõ fuerunt admiſſi, ſed demum poſt illam ad tractatum. Per quod concluditur quod aliam ſumpſit papa pro ſecunda, quam electionem precentoris. Propter hoc ſecute ſunt variationes, que dicatur fuiſſe prima, et ſecunda: et aliqui ponunt electionem decani, ⁊ precentoris pro vna: alij pro duabus, vt ſic precentoris ſit ſecunda: ⁊ iſtam tenet gloſſ. Non obſtat quod litera dicit quod poſt primam admiſerunt ad ſecundam. ¶ Aduerte iſta reſpectiua, primus, ſecundus, ⁊ tertius dicuntur in reſpectu imaginarij: ergo habes quod hic fuerunt quatuor congregationes. Prima de decano. Secunda de precentore. Tertia, quando tractauerunt, ſed receſſerunt negotio infecto. Quarta erat hic, que imminebat facienda: ſi tu concernis tertiam reſpectu prime, et ſecunda non poterit dici niſi tertia, quia ſic eſt habendo illum reſpectum. Sed ſi tu ponderas tertiam ſolam in reſpectu ad ſecundam illa que erat tertia, non vlterius oculos prolongando quo ad ſecundam, que precedit eam, dicitur ſecunda: ⁊ ſecunda quo ad eam dicitur prima. Eſt ergo intentus litere quod iſti admiſerunt poſt primam iſtos ad ſecundam, id eſt poſt illam de precentore, que vere fuit ſecunda: que prima dici poteſt in reſpectu ad tertiam, admiſerunt ad ſecundam, id eſt, ad tertiam, que ſecunda dici poteſt in reſpectu ad proximam de precentore. Et ſic ideo loquitur papa quia non computat primam, quia erat nulla, etiam de aperte indigno. Item ſi loquitur papa habendo reſpectum non ad omnes electiones, ſed ad electiones factas per iſtam partem, que admittebat: ⁊ re vera tertia, id eſt ille tractatus, qui non fuit computatus, erat ſecunda iſtorum, qui non erant priuati, licet eſſet tertia, computata electione per alios facta: ſed hic loquitur in reſpectu ad electiones factas per illos, qui admiſerunt: ⁊ ſic erat ſecunda, quam fecerunt non priuati poſt primam electionem. Nota bene hanc glo. pro concordia teſtium: quia ſi vnus dicat, Talis fuit ſecundus: alter dicat, Talis fuit tertius: ſaluanſ in reſpectu, vt hic. Ad hoc gl. ſ. de app. directe. que ad literam idẽ dicit: ⁊ vide qđ no. lxxvij. di. c. j. Due ergo cauſe fuerunt, propter quas iſti debuerũt admitti. Primo, quia admiſſi ad ſecundam, id eſt ad illum tertiũ tractatum, qui potuit dici ſecunda in reſpectu, quia nunc imminebat tertia: ⁊ ſic vitium erat purgatum. Ex his habes duo. Primum, qđ priuati poteſtate eligendi ſi admittantur, valet admiſſio ⁊ quod ab eis agitur. Secundum, qđ priuati integrantur per ele-
18 ctionẽ proximã poſt illã, qua priuanſ. ¶ † Circa primũ poſſes dubitare an ſi tales admittanſ ad vnam electionẽ, ⁊ illa nõ habeat effectum, vel ex quo ſunt admiſſi, habeãt illi poteſtatem eos repellendi in alia, vel eadem: dico quod eo quod ſunt admiſſi, illis eſt ius queſitum, nec poſſunt eos repellere in alia electione, licet illa non habuerit effectum: quia videtur admiſiſſe donec fuiſſet prouiſum. Si non eſſet hoc decretum, dicerem contrarium, ſuppoſito quod duraret inhabilitas, ⁊ aliter nõ purgaretur: q2 ab iſtorũ poteſtate non pendet eos reſtituere, ſed totum vt a ſe poſſunt ius eligendi participare. Cogitandum eſt. Hec dicunt doc. procedere in tantũ

vt babſlitentur ex tali participio, ꝙ ſi omnes, qui alias erant ba-
biles, admiſiſſent inbabiles, ⁊ babiles eligunt indignum, etiā ba-
19 bilis admiſſi digni valeret electio inbabiliū. ❡ † Sed eſt dubium
quid ſi congregatis priuatis ⁊ non priuatis poſt tractatum rece-
dunt non priuati, ⁊ remanent priuati, an eorū valeat electio. Qui-
dam quod non: quia ſuo iure non poſſunt vti, ex quo ſunt priuati:
nec aliorum iure, ex quo illi recedunt. Placet docto. ꝙ illi poſſunt
eligere, ex quo ſunt admiſſi: ſiue admittētes recedant, ſiue morian
tur. Et boc credo, quia illis iam ius eſt queſitum, ſaluo niſi eſſent
20 bi maior pars: per no. ſ. eo. c. cum nobis. ⁊ dixi in. c. bone. ❡ † Cir
ca boc vlterius quero, quid ſi archiepiſcopus dat de ſuo ſemeſtri
ad eligendum epiſcopo duos menſes, quo iure eliget epiſcopus?
Dic quod aut bi duo menſes ſunt dati antequā ſit lapſum ſeme-
ſtre: ⁊ eliget iure ſuo prorogato. ff. de precario. l. ſed ſi manente. ff.
de arbi. l. ſi cum dies. ⁊ l. iij. §. ſi. ff. de precario. Si lapſum erat, eli-
get iure archiepiſcopi: cum ſuo iure nibil babeat. ff. de iuriſ. omni.
21 iudi. l. ſolet. ❡ † Circa ſecundum, ſi queras an ⁊ quādo datis ali-
quibus inbabilibus, ⁊ babilibus in eodem collegio, vt qꝛ ſunt pri
uati aliquali poteſtate eligendi, et ad quos deuoluatur poteſtas.
Dic qđ aut omnes in totum deliquerunt, vel delinquunt: ⁊ deuol
uitur ad papam. ſ. eo. bone. aut per partes: ⁊ tūc aut oēs per par-
tes delinquendo priuantur poteſtate eligendi: ⁊ idem. Aut primi
priuantur poteſtate eligendi, ſecūdi non, tamē electio eorū non va
let: ⁊ procedit decre. qꝛ aut eorum electio non priuatorū fit eodem
contextu, ⁊ cōputatur pro vna: vnde in ſecunda non eſſent admit-
tendi de neceſſitate: qꝛ nondum ſunt integrati. Aut electiones fiūt
diuerſo cōtextu: ⁊ reputantur pro duabus, qꝛ purgatur in ſecūda
vitium, etiā poſito plus ꝙ ſecūda ſit nulla: ⁊ ſic electio nulla pro-
deſt in purgādo vitio, vt bic eſt caſus: ⁊ ſic ad tertiam debent ad-
mitti. Hoc tenent quidam. Hoſti. aūt bic videtur velle ꝙ etiam ſi
fuerit eodē contextu, reputentur pro duabus: ⁊ ſic intelligit banc
decre. ſcilicet ꝙ reintegretur poteſtas: qꝛ bic fuerunt, ſm eum, fa-
cte eodē contextu: vt qđ operatur diuerſitas contextus, operetur
diuerſitas electorū. ❡ Quūq; vna pars priuatur propter delictū,
altera, ad quā deuoluitur poteſtas, priuaē propter negligentiā, et
ad quā deuoluitur poteſtas. diſputat bic Inn. Io. And. ponit de
elec. quanquā. li. vj. ⁊ melius ibi cadit. deuoluetur ad proximū ſu-
periorē. Quādoq; aliquibus priuatis papa ex gratia reſtituit po
22 teſtatē eligendi capitulo: ⁊ oēs ſunt admittēdi. ❡ † Ultimo viden
dū a quo tēpore currit tēpus ſemeſtre parti, ad quā propter alte-
rius delictū ius iſtud deuoluitur. Uidetur ꝙ a tpe, quo peccantes
elegerunt: qꝛ tūc ſunt priuati. j. eo. perpetue. lib. vj. Aliı̄, qđ a tpe,
quo pronūtiata eſt nulla: quia ante potuerunt eligētes de iure ſuo
dubitare. Inn. ⁊ Compo. dicunt qđ currit a tempore vacationis:
ſed quia tempus eſt vtile, vt in. c. ne pro defectu. non computabi-
tur tempus, quo ſecundi non proceſſerunt ad electionem, dubitan
tes de prima electione an teneat, vt de natalibus electi, vel diſpen-
ſatione. ff. de adulteri. l. quinquennium. tales enim diſputationes
ſunt fauorabiles, ne grauetur eccleſia in aliquibus ſumptibus: et
non requiritur quod neceſſe ſit conſtare de priuatione delinquen-
tium, aut per ſententiam, vel confeſſionem eorum, vt non peccan-
tes poſſint eligere: ad quid enim prodeſſet qđ eſſent priuati ipſo
23 iure? ❡ † Tractat bic Inno. an ſentētia lata contra electum pre-
iudicet eligentibus quo ad priuationem, vel contra eligentes pre-
iudicet electo. Hec eſt materia. c. pe. de re iudica. quod bic dicit, ibi
24 poſui. ❡ † Secundo tractat bic an ſi priuati veniant, ⁊ petant ad-
mitti, debeant per vim repelli, vel poſſint, an debeant admitti. Ui
de quod ſcripſi in. c. cum dilectus. de conſue. Omnia ponam in. c.
illa. j. eo, non inſiſto quia non ſpectant ad banc decre.

1 ☞ Eligens ſcienter indignum in epiſcopum eſt ſuſpenſus per
triennium.
2 Delegari poteſt cauſa monacbo per papam.
3 Inquiſitores generales dari poſſunt ſuper ſtatu epiſcopatus.
4 Status, vel ſuper ſtatu quid importet.
5 Teſtis debet eſſe iuratus.
6 Olim, dictio quid ſignificet. 8.
7 Teſtis dictum valet, eo quod aſſerit ſe pro certo ſcire.
9 Teſtis ob dictum nullum poteſt puniri de falſo.
11 Solicitaſſe verbum quid denotet.
12 Simoniam videntur inducere preces perſonales.
13 Teſtimonium ſufficit concludere preſumptiue.
14 Iuramentum audiuiſſe, ⁊ vidiſſe, quis dicatur.
15 Electione caſſata electus non debet adminiſtrare.
16 Conſenſus, ⁊ conſcientia, in quo differant.
17 Iuramentum, ⁊ dictum teſtis quando teſtimonium, ⁊ quādo con
feſſio dicatur.
18 Teſtificanti de facto proprio inter alios creditur.
19 Crimen teſtis ordinarie punitur.
20 Eligere non poteſt actiue, vel paſſiue ſuſpenſus a beneficio.
21 Epiſcopatus aufertur colloquio facto cum electoribus.
Preces importune ab eligendo interpoſite ſimoniam inducunt.
22 Debiti recognitio facta ex cauſa legitima preiudicat recogno-
ſcenti.
23 Recognoſcere verbum idem importat quod confiteri.
24 Eligens indignum quibus priuetur beneficijs.
25 Delicta grauia priuant a beneficijs preteritis, ſed leuia non.
Dignitatis porte non debent vilibus patere.
26 Teſtis, cuius teſtimonium reijcitur, an ſit infamis.
27 Confeſſio facta coram iudice incompetenti, an aliquid operetur.
28 Confeſſio extraiudicialis an preiudicet confitenti.
29 Confeſſio facta coram iudice competenti quid operetur.
30 Confeſſio procuratoris coram vno iudice, an preiudicet corā alio.
Acta, ſeu probationes in vno iudicio, an probent in alio.
31 Teſtes examinati in iudicio ſummario, an faciāt fidē in plenario.
32 Suſpenſus ab officio, non poteſt eligi.

1 **PEr inquiſitionem.** ❡ † Eligens ſcienter indi-
gnum in epiſcopum, et ob boc ſuſpenſus eſt ab eccle-
ſiaſticis beneficijs illius eccleſie per triennium, ad be-
neficium illius eccleſie interim eligi non poteſt. b. d. Primo ponit
confeſſionem prepoſiti, ex qua infert. Secundo ipſius indignam
promotionem, ibi: cum igitur. Tertio mandat ipſum amoueri,
ibi: quocirca. ❡ Caſus. Delegata cauſa inquiſitionis ſuper ſtatu
eccleſie Toloſane cuidam abbati Ciſtercien. ⁊ monacbo fontis fri
gidi, ipſi volentes officium inquiſitionis, ⁊ viſitationis exercere.
acceſſerunt ad eccleſiam Toloſanam, ibiq; formata inquiſitione
inter ceteros in teſtem fuit contra epiſcopum productus quidam
Maſcaron cancellarius ⁊ canonicus eiuſdem eccleſie, qui in effe-
ctu eſt confeſſus teſtificando preſtito iuramento quod epiſcopus
Toloſanus, qui tunc erat, promotus erat per ſimoniam: et vltra
boc ipſe quedam bona epiſcopatus dilapidauerat. Cauſam red-
debat ex duplici capite. Quia primo ſciebat quod dictus epiſco-
pus babuerat colloquium cum quibuſdam canonicis, eos ſolici-
tando vt eligerent eum: ⁊ vltra boc poſtquam quidam canonici
contradixerant ei, ipſe viderat, et audiuerat qualiter preſtiterat
eis quoddam iuramentum, credens pro certo quod iuramentum
illud fuerat vt eligeretur ex pacto. Item ſuper dilapidatione de-
poſuit qđ ipſemet poſt electionē dicti epi caſſatā tenuerit quandā
domū pro epo predicto, que ſpectabat ad epm, vt reditus ipſius
ad petitionem epi expenderet in quibuſdā negotijs epi antedicti.
Preſentato proceſſu apoſtolice ſedi papa cōſiderauit qđ Maſca-
ron illum elegerat in epiſcopum poſt illa delicta. Secundo conſi-
derauit quod Maſcaron loco prepoſiti Toloſani, qui in epiſco-
pum Conarnarum fuerat electus, erat ſubſtitutus: ⁊ attendens
quod ex dictis partium apparebat quod ipſe elegerat indignum,
per qđ in illa eccleſia erat ſuſpenſus a poteſtate electionis paſſiua
in dicta eccleſia: boc grauegerens conmiſit cauſam iterato dictis
inquiſitoribus, ⁊ mandauit eis quod deberent eum ab officio pre-
poſiture penitus amouere, ⁊ quod faciant idoneum virum ad illā
2 aſſumi. bic eſt caſus. ❡ Uenio ad notata. † Nota primo ex ſuper-
ſcriptione quod cauſa poteſt a papa delegari monacbo: et poteſt
dari legatus, ⁊ delegatus. Et vide bodie clemen. et ſi principalis.
de reſcriptis. in Clemen. ⁊ de priuileg. cum olim. de accuſat. cum
3 dilecti. † ⁊ dari poſſunt inquiſitores generales, etiam ſuper ſtatu
4 epiſcopatus. ❡ † Not. ſecundo quid importent bec verba Super
5 ſtatu: qꝛ idem qđ Super bono regimine. ❡ † Not. tertio qđ ante,
quā teſtis deponat, debet eſſe iuratus: non proficit ergo iuramen-
6 tum ſuperueniens. ❡ † Nota quarto quod bec dictio Olim, ſapit
quandam tacitam abnegationem de preſenti eius, qđ fuit in pre-
7 teritum. ❡ † Nota quinto quod valet dictum teſtis eo quod aſſe-
rit ſe pro certo ſcire, licet aliam cauſam non aſſignet, ex quo non
interrogatur. Uide de ſenten. excommu. inquiſitioni. vbi idem vi-
8 detur. ❡ † Et nota quod bec verba Pro certo, cadunt in teſtem,
quando extrema poteſt dari certitudo eius, quod queritur. Ca-
dunt etiam bec verba quando datur preſumptiua probatio. Un-
de recte reſpondit tunc: ſed debet dicere, Credo pro certo: nō, ſcio
pro certo. Poſſet etiam dicere Scio pro certo: ⁊ tunc licet non aſ-
ſit ibi niſi preſumptiua probatio: vt, ſcio pro certo quod Titius
eſt filius talis: quia intelligitur de illa ſcientia certa, que poſſibi-
lis eſt, ſcilicet per preſumptionem. Uerba ſunt Cyn. in. l. filium. ff.
de bis, qui ſunt ſui vel alie. iur. ff. de edilitio edicto. l. ſi quis.
9 ❡ † Nota ſexto quod licet dictum teſtis ſit nullum, nibilo minus
10 poteſt teſtis puniri de falſo. ❡ † Nota ſeptimo de boc verbo So-
licitaſſe: quia intelligitur de ſolicitatione, ⁊ attractione in malam
partem. Sic ⁊ dicitur ſeruus ſolicitatus, quando incitatur ad fu-
11 gam: vt. l. j. §. perſuadere. ff. de ſeruo corrupto. ❡ † Nota octauo
quod in actu perceptibili duplici ſenſu, vt auditus, ⁊ viſus, debet
teſtis reddere cauſam ex vtroq; ſenſu. de quo. ſ. de conſue. c. ij. de
ſuc. ab

12 ſuc.ab inteſta.c.fin.¶ †Nota nono qđ preces perſonales vt quis
eligatur,illicite ſunt ⁊ inducere videntur ſimoniá,qñ interponunt
ab illomet perſonaliter,qui debet eligi.Ad hoc de eta.⁊ quali.tuá.
13 ¶ †No.decimo qđ ſufficit teſtimoniú cócludere pſumptiue:⁊ túc
ſufficit,teſté teſtificari per verbú credit.Debet enim atteſtari pro
prio ſenſu factum,⁊ qđ intendit preſumptiue inferre ex facto,aſſe
rere debet de certa credulitate,⁊ id,qđ vehementer preſumitur,⁊
violenter,⁊ pro certo poteſt credi.Et ex hoc alias ſaluant teſtem.
Iuramentú enim eo qđ preſtatur occulte,⁊ preſtatur aduerſanti
14 bus in electione,in dubio nó preſumitur niſi illicitum.¶ †Et no.
qđ quis dicitur audiuiſſe ⁊ vidiſſe iuramentum,licet nó intellexe
15 rit finem iuramenti,niſi per preſumptioné.¶ †No.vndecimo qđ
electione caſſata,non licite ſe intromittit electus in adminiſtra
16 tionem bonorum eccleſie.¶ †No.xij.hic differre conſcientiá ⁊ con
ſenſum:qꝛ conſcientia dat tacitú quédam cóſenſum in his,que ad
vtilitaté eius geruntur:tacitus cóſenſus aút preſumitur ꝑ expreſ
17 ſo.¶ †Not.xiij.qđ iuramentú ⁊ teſtimoniú teſtis,licet in reſpectu
ad alios ſit teſtimoniú,⁊ per hoc nó facit plená ꝓbationem in re
ſpectu ad ſe,⁊ preiudiciú ſuum,ſumitur pro cófeſſione,ex qua pót
ſequi fundamétú ſententie,tanquam ſuper plena probatione.Ad
18 hoc dictum Inn.de teſti.veniens ſecundo.¶ †No.xiiij.qđ teſtifi
canti de facto proprio inter alios,quo ad alios creditur,qñ etiam
nihil eſt affectionatus ad factum.Et ſic limita gl.in.c.Romana.
lib.vi.de teſtibus.maxime qñ factú eſt occultú.de quo.ſ.eo.in.c.cú
19 dilecti.¶ †No.xv.qđ crimen,de quo conſtat incidenter in iudicio
contra teſtem,ordinarie punitur,qñ eſt connexum ei,de quo in iu
20 dicio tractatur principaliter.¶ †No.xvi.qđ ſuſpenſus a benefi
cio,ſeu beneficijs in eccleſia,eſt inhabilis ad eligendum paſſiue in
eccleſia,in qua eſt ſuſpenſus,durante ſuſpenſione:⁊ ſic impediens
exercitium iure de preterito,impediet habitum,ſi inueniat ius de
futuro,⁊ qđ ſuſpenſus a beneficio electus eſt deponédus.¶ Pri
mo hic habemus proceſſum inquiſitionis.Secundo pape manda
21 tum.¶ †Circa primum habemus duas cauſas,quas teſtificatus
eſt Maſcaron contra epiſcopum,an quelibet eſſet de ſe ſufficiens
ad deponendum epiſcopum.Gloſ.dicit quod ſic.Nam primo erat
ſufficiens illa,quod cum eo habuerat colloquium.gl.diſt.in.multi.
quia ex hoc notabatur ambitio:⁊ deſiderantibus auferendus eſt
epiſcopus.viij.q.i.in ſcripturis.Item ex eo qđ ſolicitauit vt elige
retur:qꝛ ex hoc ſe ſuſpectum reddit.i.q.vi.ſicut.⁊ quia preces im
portune,⁊ perſonaliter ab eligédo interpoſite inducunt ſimoniá.
i.q.i.ſunt nonnulli.⁊.c.ordinationes.de quo de etate ⁊ quali.tuam.
22 ¶ †Secundo erga cauſam dicitur qđ epiſcopus recognouit:que
ro an talis recognitio debiti facta ex legitima cauſa preiudicet re
cognoſcenti.Dicit gloſſ.qđ preiudicat,quanquá ſit extraiudicia
lis.ſ.de proba.per tuas.de exceſ.prela.quam ſit.Nam ⁊ talis reco
gnitio debiti facta ex legitima cauſa interrumpit preſcriptioné.
C.de preſcrip.triginta annorú.l.cum notiſſimi.iij.q.ix.§.ſi debitú.
23 ¶ †Not.quod hoc verbum Recognoſcere,idem importat qđ con
fiteri.Ad hoc tex.de reli.do.conſtitutus.⁊ habes.ſ.eo.venerabilé.
24 ¶ †Veuio ad ſubſtantialem materiam capituli,que tangitur cú
gl.in verbo.Se indignum.⁊ videtur qđ Maſcaron nó ſolum ſe fe
cit indignum beneficijs per triennium,ſed etiam ex hoc quod ele
gerat indignum,debuit perpetuo deponi,etiá a preteritis benefi
cijs:de confeſſis.cum ſuper.quia delicta erant grauia,⁊ etiam ma
nifeſta per confeſſioné:prima.q.vij.ſi quis omnem.xv.q.viij.ſi quis
25 preſbyter.l.diſt.de his.¶ †Solu.Dicit hic glo.qđ Inno.quar
tus,⁊ qui loquitur de cómentatore,dicebat ꝙ propter hec delicta
Maſcaron non ſolum triennio inhabilitatur ad beneficia futu
ra,ſed etiá preteritis debebat perpetuo priuari.Sed glo.dicit qđ
in cótrarijs grauiora erant delicta.Sed certe ⁊ hic erant grauio
ra,qꝛ conſentiebat furto,⁊ dilapidationi bonorú eccleſie:ita quod
Inn.potuit dicere verú:glo.aút habuit reſpectum ad delictú ele
ctionis indigni.Unde concludit gloſſ.qđ delicta grauia bene pri
uant qué beneficijs preteritis,ſed delicta leuia nó,licet impediant
quem a promouendo:⁊ ſi poſtea promouetur,deficiant ab illo,ad
qđ eſt poſt delictum promotus:qꝛ etiam ſimplex ſuſpicio deficit a
talibus.de conſue.cum dilectus.de eta.⁊ quali.cum bone.de accu.
omnipotens.imo eo qđ in aliquo vacillat fama,⁊ opinio ſua:quia
vilibus non debent porte dignitatis patere.C.de dignita.l.ij.lib.
xij.Per hec iura dicit hic Uin.Pe.⁊ Abbas poſt eum,qđ ſi im
petrata eſt inquiſitio cótra collegiú expreſſis criminibus ⁊ perſo
nis,ſic expreſſe procedente inquiſitione non poterunt promoueri
nó expreſſe:vide de ſimo.per tuas.in vltima glo.⁊ in Spec.de in
quiſitione.§.nunc videndum.ver.quid ſi inquiſitio.⁊ vide dicto.c.
26 omnipotens.¶ †Secundo ex verſi.ſed quare punitus fuit.oppo.
qđ Maſcaron ex eo qđ aſſeruit in iudicio teſtificando non debue
rit puniri,nec deponi,ita qđ Maſcaron non poſſit deponi ꝓpter
ea criminis,de quo contra eum conſtat teſtificando:vt nota.ſ.de
ordi.cogni.cum dilectus.ff.de his,qui not.infa.l.Lucius.quia ad
hoc nó eſt actum,nec iudicium ad hoc inſtitutú.¶ Solu.Crimen

exceptum teſti,vel de quo conſtat contra teſtem in iudicio contra alium inſtituto,teſti non preiudicat,niſi ad finem vt ipſum repellat:quia ad hunc finem iudicium tantú eſt inſtitutum,⁊ crimen oppoſitum,vt ibi.Sed crimen,de quo conſtat contra teſtem in iudicio contra teſté inſtituto,⁊ alios,bene preiudicat teſti,vt hic:quia hic erat inquiſitio formata generalis tam in capite,quam in membris:⁊ Maſcaron teſtis erat de membris.Unde cum ipſe contra ſe vt teſtis contra aliú interrogabatur:⁊ ſic ſibi preiudicat.Quod nota:qꝛ licet quis interrogetur vt teſtis in iudicio etiam contra ſe inſtituto,ei qđ dixit preiudicat,ac ſi confiteretur.Uel dic qđ hoc crimen erat connexum,⁊c.Secundo,qꝛ ex quo finis tele ordinatur cótra alium,id,quod opponitur teſti,videtur potius oppoſitum illi,pro quo producitur:igitur id,qđ conſtat contra teſtem,non debet ei preiudicare in alio iudicio,tela iudicij cótra eum inſtituta:qꝛ factum in prima tela vt contra alium inſtituto non debet alteri preiudicare,vt patet.C.res inter alios acta.per totú.¶ Ad ſolutionem huius contrarij laborant glo.⁊ Inno.⁊ ſunt tres principales intellectus.Unus qđ hic condemnetur ex noua inſtantia inchoanda contra Maſcaron,⁊ cótra eum iterato probetur delictum.Secundus,qꝛ ex eadem inſtantia damnetur.Tertius,quia in diuerſa inſtantia,⁊ ex eadem probatione.¶ Proſequor mediú.glo.dat vnam ſo.Quandoqꝫ tela iudicialiter eſt inſtituta contra alium,⁊ teſti producto opponitur crimé,vt repellatur a teſtificando,⁊ probatur:⁊ crimen ſic probatú non punitur.Sic loquitur cótrarium:ſufficit enim qđ teſtis a teſtificando repellatur,ad quem finem opponitur exceptio.Quádoqꝫ tela eſt vniuerſaliter contra teſtes ⁊ alios inſtituta,vt quando formatur inquiſitio generalis ſuper ſtatu eccleſie:quo caſu videtur agi contra oés de eccleſia:et quilibet pót contra illos de eccleſia teſtificari,tam contra prelatú,quam etiam contra oés de eccleſia:⁊ contra contumaces proceditur etiam lite non cóteſtata,reiectis tamen conſpiratoribus teſtibus:⁊ túc ſi teſtes aliqua aſſerant,tunc qui ſunt de eccleſia teſtificando contra ſe,ex confeſſione ſua poſſunt ipſi cóndemnari:qꝛ tale delictum contra eos videtur notoriú:de confeſſis.cum ſuper.Et ſolutio hec veriſſima eſt:⁊ hoc tangitur in gl.⁊ hic eſt primus intellectus,ſcilicet qđ crimen,de quo cóſtat incidéter in iudicio,punitur quádo tela iudicij eſt contra teſtem ⁊ alios,vt fuit hic in inquiſitione generali:⁊ ſic vno modo pót intelligi hic qđ in eadé inſtantia condénetur ex confeſſione.Quádoqꝫ agitur de imponenda pena non directe ex delicto ſurgente,ſed de imponenda pena reſpectu infamie facti ſurgentis ex delicto,de quo conſtat incidenter:et damnari pót in eadem inſtantia:qꝛ quo ad illam infamiam facti,⁊ eius effectum non attendimus modú procedendi:ſed dato qđ ſit quis infamatus,de facto deponitur:nam talia plus regulantur a facto,quá a iure.Ad hoc qđ notat gl.de iudi.at ſi clerici.⁊.c.cú dilectus.de ordi.cognitio.Et ſic pót ſecundo intelligi hic.Quádoqꝫ crimen,de quo incidenter conſtat contra teſtem,pót puniri pena accidentali,vt eſt pena priuationis beneficij:⁊ ſic pót tertio intelligi hic:qꝛ confeſſio,de qua hic,quo ad hunc effectum tranſiuit in notorium iuris.Poterit ergo a beneficio remoueri ciuiliter,quádo ad hoc agitur.ſ.de accuſa.inquiſitionis.⁊.c.ſuper his.eod.titu.Item hanc penam etiá quis incurrit eo qđ poſt infamiam facti aſſumpſit beneficium:qꝛ infamia facti repellit quem a futuris beneficijs:vt.l.ij.C.de dignitatibus.ſed non poteſt puniri pena naturali delicti,in quo concluditur infamia iuris ex delicto ſurgentis.Quádoqꝫ delictú,de quo conſtat incidenter contra teſtem,eſt connexum negotio principali,de quo agitur,vt eſt quádo principaliter inquiritur de ſimonia,⁊ ipſe atteſtatur ſe participem delicti:et punitur:vt hic,⁊ de exceptio.c.i.de confeſ.c.ij.Et ſic poteſt quarto decreta.intelligi.ná hic agebatur de crimine furti epiſcopi:⁊ Maſcaron fuit particeps huius criminis:qꝛ tenuerat domum,cuius reditus vertebantur in vtilitaté epiſcopi.Secus ſi delictú non eſt connexú negotio principali,vt in cótrario:⁊ in omnibus iſtis caſibus pót in eadé inſtantia puniri:⁊ iſte eſt principalis intellectus in quatuor ſubdiuiſus.¶ Secúdus intellectus dat̃ hic per Inn.qđ nó damnetur in eadé inſtantia,ſed in diuerſo,ex ꝓbationibus tñ factis in antiqua inſtantia,id eſt,ex cóf eſſione:quaſi velit qđ licet ex primo inſtantia nó poſſit códénari,poterit ex noua,ex viribus tñ cófeſſionis facte in prima.¶ Sed huic adhuc obſtat:ná vbi nó preiudicat ſnia,qꝛ iudiciú eſt ad aliú finem inſtitutú,nec confeſſio:de iudic.at ſi clerici.de fide inſtr.inter dilectos.ver.ceterú.¶ Sol.Dicit Inn.quádoqꝫ de delicto cótra teſtem incidenter conſtat ex confeſſione:⁊ tunc dicit qđ poteſt condénari in alio iudicio ex alia confeſſione.ſ.de cófeſſis.c.cum ſuper.de exceſſ.prela.quá ſit.ij.q.i.multi.ff.ad legé Aquil.proinde.ſ.de proba.per tuas.C.de non nu.pecu.l.generaliter.Per hoc dicit ꝙ ſufficit etiá ad finé depoſitionis a beneficijs preteritis,dum tñ ſit confeſſus expreſſe delictum,ita ꝙ confeſſio ſit diſcreta:alias nó preiudicat:vt.d.l.generaliter.iij.q.ix.ſi debitum.Et hoc verú,etiam ſi non interceſſit ſcriptura.Nec obſtat.l.generaliter.qꝛ ibi nó exigitur ſcriptura ad volidita

tem probationis,ſed propter aliud:ꝛ ratio ibi in fine poſita gene-
ralis eſt.¶ Quandoqꝫ de delicto contra teſtem conſtat incidenter
per teſtes:ꝛ nõ poteſt directo damnari:vt.d.c.cum dilectus.Imo
plus dicit Inn.ꝙ ſi delictũ contra eum etiã inſtituta tela ciuiliter
per viã actionis probaret̃ p teſtes,vel inſtrumẽta,ꝙ ex his nõ poſ
ſit in iudicio criminaliter dãnari.Aſſignat cãm differentie:qꝛ con
tra inſtrumẽta,ꝛ teſtes,multa pñt opponi,que non cõtra cõfeſſio-
nem,cũ non poſſit venire cõtra id,qd̃ diſſucida voce ꝓteſtatus eſt:
vt dicta.l.generaliter.Põt aſſignari alia ratio:qꝛ confeſſio de ſui
eſſe nõ exigit aliquã telam iudicij:vnde ex arrupto facta,dũmodo
corã iudice,trãſit in notoriũ,ꝛ preiudicat:vt.d.l.proinde.ad legem
Aqui.ꝛ eſt caſus in.l.j.ff.de cõfeſſis.de accu.c.j.ꝛ.ſ.li.vi.ꝛ no.Inn.
in.d.c.cũ dilectus.igitur preiudicat qñocũqꝫ.Sed huic obuiat,qꝛ
cõfeſſio facta corã iudice nõ legitime promoto non preiudicat:de
iudi.at ſi clerici.Sol.Dicit Inn.ꝙ procedũt predicta,qñ eſt defe-
ctus tele iudicij,ſed nõ poteſtatis iudicis.Hoc aũt contrariũ pro-
cedit,qñ eſt facta corã incompetenti:ꝛ ſic ceſſat calor iudicis:ꝛ hoc
ideo,ne aliquã iuriſdictionẽ aſſumãt,vel aſſueſcant laici ſupra cle-
ricos,ꝛ qñ clerici fuerunt tracti inuiti:ꝛ ſm Inn.dato ꝙ illa con-
feſſio immediate nõ preiudicet vt ex ea poſſit dãnari,tante eſt ta-
men potẽtie,vt indirecte ex ea dãnaretur,ſi vocatus ab ẽpo requi
rat̃ de crimine qd̃ cõfeſſus eſt corã iudice ſeculari:ꝛ ſi velit variare
nõ admittitur,niſi probet ꝙ in aliũ caſum intelligebatur cõfeſſio
ſua:vt in.l.generaliter.Dicit tñ ꝙ non exiget̃ ſcriptura ad dan-
dum alterũ intellectũ confeſſioni:lꝫ poterit hoc per teſtes,ꝛ alias
ꝓbationes.Et hoc verũ,niſi confeſſio fuerit in ſcriptis:qꝛ ad excu
ſandã eam exigitur ſcriptura,ſm eum:ꝛ idẽ videt̃ velle per oĩa in
cõfeſſione extraiudiciali.¶ Tertius eſt intellectus,vt oĩa iſta ceſ
ſent,qd̃ hic nõ deponit̃ Maſcaron ex inſtãtia,que fuit primitus
inſtãtia,ſed ex altera inſtãtia noua,que dꝫ incohoari cõtra Maſca
ronem ex noua ꝓbatione:ꝛ delegati habebant ꝓcedere ordine iu-
diciario.Et ex hoc apparet ꝙ qñ delegatur cauſa illi,qui de hoc
cognouit,põt ꝛ debet aſſumere nouã inſtantiam,qñ de hoc cogno
uit ad aliũ finem:ſecus ſi ad eundẽ.Et ſic limita de reſcrip.ab ex-
cõicato.ꝛ ex noua ꝓbatione.¶ Concludendo hec oĩa,ſi queris an
crimen exceptũ,de quo cõſtat in iudicio,criminaliter punitur:dic
qd̃ aut tela eſt pariter inſtituta cõtra eum,ꝛ alios:ꝛ planũ qd̃ pu-
nitur,vt hic,ſm vnũ intellectũ.Aut nõ eſt pariter cõtra eum inſti
tuta,ſed contra aliũ tantũ:ꝛ tunc aut iudiciũ incidens cõtra eum
motũ aſſumit locũ accuſationis,vt in exceptione voluntaria:ꝛ pu-
nit̃.ſ.de offi.dele.ſuper eo.vbi notat Inn.Aut iudiciũ cõtra eum
motũ incidenter nõ aſſumit locũ iudicij principalis:ꝛ tũc aut ille,
cõtra quẽ incidenter opponit̃,aſſumit principaliter defenſionẽ ex
tali crimine:ꝛ crimẽ exceptũ punitur,vt no.Inn.de iure pa.peruc
nit.Aut nõ aſſumit principalẽ defenſionẽ ſuper eo:ꝛ tũc aut crimẽ
nõ eſt connexũ,ꝛ non agitur de pena directa ex delicto,ſed de pena
infamie ſurgentis ex delicto:ꝛ tunc ſi pena eſt infamie facti,ꝛ ſic ex
hoc de facto infamatus,habeat locũ pena,vt hic:ꝛ no.glo.de ordi.
cogni.cũ dilectus.ꝛ.d.c.ſuper eo.de elec.Aut pena eſt infamie iu-
ris,vel ex delicto ſurgẽs ex directo:ꝛ tũc aut crimẽ nõ eſt cõnexũ,
ꝛ non punit̃ aliqua pena ordinaria,ſed pena extraordinaria:ꝛ hoc
eſt verũ,ſiue de delicto conſtet cõfeſſione,ſiue nõ,vt hic dicit Inn.
Aut crimẽ eſt connexũ,ꝛ ſi de crimine cõſtat cõfeſſione,punit̃ ordi
naria:ſi ſolũ ꝓbationibus,punit̃ extraordinaria.Et ſic loquit̃ tex.
de excep.c.j.ꝛ hec eſt veritas.Dixi etiã in.d.c.cũ dilectus.de ordi.
cogni.¶ Hic vidẽda ſunt quattuor.Primũ,an cõfeſſio facta corã
iudice incõpetenti preiudicet cõfitenti,vt ex ea poſſit corã compe-
tenti dãnari.Secũdo,quid de cõfeſſione facta extra iudiciũ.Ter-
tio,quid de cõfeſſione facta corã cõpetenti,tela ad aliũ finẽ inſtitu-
ta.Quarto,quid de cõfeſſione facta corã vno iudice,ſi poſtea pro-
ducat̃ corã alio,an preiudicet confitenti corã alio.Vltimo deſcen-
27 damus ad propoſitũ.¶ †Ad primũ,an cõfeſſio facta corã iudice
incompetenti aliquid operetur:eſt planũ ꝙ vt iudicialis cõfeſſio
nihil valet:vt eſt caſus in.d.c.at ſi clerici.ꝛ.C.ſi a non compet.iudi.
per totũ.Sed dubiũ eſt graue,an ſaltẽ valeat vt cõfeſſio extraiu-
dicialis:ꝛ alias clare diſputaui iſtũ punctũ ꝙ non lꝫ.Inn.hic ſen-
tiat cõtra:ꝛ hoc quo ad producendũ effectũ iuris,vt immediate ex
cõfeſſione dãnari poſſit.Puto tamen qd̃ ſi de facto ſurgat infa-
mia propter cõfeſſionem,qd̃ hec cõfeſſio non vt cõfeſſio,ſed infa-
mia ex ea ſurgẽs:qꝛ illa vt facti nõ exigit radices iuris:ꝛ propter
eam tũc repelletur a dignitate:vt dicit glo.notabiliter de iudic.at
ſi clerici.Habebit etiã effectum,qd̃ ex ea poterit indici purgatio,
vt purget cõfeſſionẽ propter infamiã:ꝛ oportebit qd̃ doceat ſe ali-
ter intellexiſſe purgando,ꝛ dando intellectũ per iuramentũ.Sic
loquitur gl.in.d.c.at ſi clerici.ꝛ ſic loquitur gl.Ioan.ſ.q.j.alias.ſi.
multi.Et ita põt intelligi dictũ Inn.hic.Et ſic intelligo docto.in
c.quã ſit.ſ.de exceſ.prelato.Et hoc modo intelligit Spe.Inno.in
eo.tit.de confeſ.§.nunc videndum.ver.nunc dicendũ reſtat.in.iiij.
col.Allegat dictum cap.quã ſit.Alium effectũ non video qd̃ ha-
beat cõfeſſio,ſaluo niſi fieret per volentẽ trahi corã iudice incom-
petenti:quo caſu cõfeſſio illa a iure valida haberetur in penam:vt
28 eſt textus,ꝛ ibi Hoſt.de foro compe.ſi diligenti.¶ †Ad ſm,quid
de cõfeſſione extraiudiciali:hic Inn.videtur velle qd̃ ſi fiat diſcre-
ta cauſa ſpeciali,vt qꝛ ſpecifice dicat ſe deliquiſſe in preſentia illius
qui habet pro publica vtilitate poteſtatẽ recipiendi:qd̃ iſta cõfeſ-
ſio preiudicat,ſicut ꝛ confeſſio,que fit in ciuili:qꝛ eadẽ eſt ratio.Et
hec etiã fuit opi.Gul.de Cunio in.l.quoniã.ff.de his,qui not.infa.
Plus videtur dicere gl.in.l.ictus fuſtiũ.ff.de his,qui not.infa.qd̃
hec cõfeſſio extraiudicialis habet in ſe effectũ notorij.Et hoc ſen-
tit Inn.in.c.j.de offi.dele.Gl.in.l.capite quinto.ff.de adulter.tenet
ꝛ ibi docto.qd̃ ſolũ habeat effectũ indicij,ꝛ inducit ſolũ modo indi
cium.Et pro hoc caſus in.l.queſtio.§.fin.de edi.edic.Et ſcḋm hoc
põt intelligi dictũ Inn.hic,vt non cogatur in ea perſiſtere coram
iudice:qꝛ aut ponitur ad torturã propter indiciũ:ꝛ compelletur
perdurare,aut excuſare:aut indicetur purgatio propter preſum-
ptionẽ vel infamiã,ſi ſurrexit ex cõfeſſione:ꝛ ſic cõpelletur excuſa-
re vel perſeuerare:ꝛ eo nõ excuſante,vel perſeuerante,cõdemnabi
tur,ac ſi defecerit in purgatione:de pur.can.per totũ.¶ Vnũ no-
tabile verbũ dicit Inn.in.c.cũ dilectus.de ſucceſ.ab inteſta.qd̃ cõ-
feſſio extraiudicialis preiudicat cõfitenti eo tantũ viuente,ita qd̃
poſſit dari intellectus ſue confeſſioni:alias non preiudicat,ex quo
nõ viuit,quo ad plenã probationẽ,ſed bene quo ad preſumptionẽ,
cui ſtatur,donec contrariũ probetur.Glo.videtur velle qd̃ indu-
cat manifeſtũ:de vſuris.quãquã.lib.vi.in gl.ij.vbi dicit qd̃ vſura-
rius cõfeſſus,qui mandat vſuras reſtituere,etiã extra iudiciũ,ma-
nifeſtus eſt.Archi.variat,ꝛ tenet qd̃ confeſſio preiudicat.50.diſt.
ex penitentibus.Idẽ Io.lxxiiij.diſt.ſi quis.cõtra,qd̃ non preiudi
cat,tenet Archi.xxx.diſt.qñ epiſcopus.xv.q.v.preſbyter.Io.xv.
q.viij.in ſumma.Articulũ iſtum explicaui in.c.veſtra.de cohabi.
cleri.ꝛ mu.ꝛ cõcludo qd̃ confeſſio extraiudicialis producat alterũ
ꝛ alterũ gradũ probationis,ſm alteram ꝛ alterã quantitatẽ per-
ſonarũ preſentiũ confeſſioni,ꝛ ſm qualitatẽ perſonarum,ꝛ quan-
titatem,corã quibus fit.Ideo ſi fit corã duobus teſtibus tantum,
hoc facit indiciũ:ſi fit corã aliquibus,ꝛ rumor tranſiuit ad maiorẽ
partẽ vicinie,hec inducit infamiã:ſi fuerit facta corã magna quã-
titate,hec põt tranſire in manifeſtũ.Et idẽ puto,ſi fit corã aliqua
publica perſona,que poterit ad vtilitatẽ fiſci recipere probatio-
nes:qꝛ illa habet effectũ plene ꝓbationis,etiã vbi de crimine agit̃
ciuiliter.Si aũt fiat corã priuatis,ꝛ paucis perſonis,non põt ha-
bere hunc effectũ:qꝛ non eſt ibi preſens publica perſona,que poſ-
ſit talem cõfeſſionẽ recipere ad vtilitatẽ fiſci:qꝛ licet quilibet agen
do poſſit proſequi publicũ ius,non tñ per hoc habet poteſtatẽ re-
cipere probationẽ.¶ Ex his apparet an preiudicet:qꝛ ſi agitur
de effectu confeſſionis in his,que ſunt voluntarie iuriſdictionis,et
poteſtatis,preiudicat.50.diſt.ex penitentibus.ꝛ ſic loquitur Io.
lxxiiij.diſt.ſi quis.Si per modum contentioſũ:tunc ſi in ea in iudi-
cio perſeueret,preiudicat.xxi.alias.xxxi.q.ij.Lotharius.Io.Sed
ſi nõ perſeueret,ꝛ cõtradicat:ꝛ tũc ſi docet ſe aliter intellexiſſe per
teſtes:tunc ſi eſt facta coram tot,qd̃ inducat manifeſtam,probatio
illa nõ ſufficit,nec preiudicat,niſi vbi manifeſta ſufficit probatio:
ꝛ ſi inducat famam,idem.ſuper quo de teſtib.veniens.Operatur
tamen qd̃ cogitur ipſam excuſare,ſaltem per iuramẽtum:ꝛ ſi eam
non purget,damnatur:vt in toto titu.de purga.ca.Si inducat
indicium,operabitur effectũ,vt ponatur ad torturam in foro ciui
li,ꝛ in eccleſiaſtico etiam.de depoſito.c.j.ꝛ cogetur aut perſeuera-
re,aut excuſare.Item ſi vehemẽter ſurgit preſumptio,poterit in-
dici purgatio:vt no.de offi.ordi.ex parte.ꝛ per illam cogetur aut
29 perſeuerare,aut excuſare.Et ſic põt intelligi Innoc.¶ †Ad ter-
tium,Inno.hic videtur fateri qd̃ confeſſione facta in iudicio inci-
denter,teſtis ex ea poſſit damnari,licet non ex probationibus con
tra ipſum.Eſt apertus caſus in.c.j.de excep.vbi etiã dato qd̃ con-
ſtet ex cõfeſſione,nõ punitur.Et hec placet,quãdo tela eſt ad aliũ
finem inſtituta:qꝛ tunc confeſſio facta ex abrupto non preiudicat
in aliquo cõfitenti,ac ſi non eſſet facta coram iudice:vt no.glo.ſ.de
confeſſis.c.ſi.ꝛ dicit Io.And.in materia notorij in.c.tua.de coha.
cle.ꝛ mulie.ꝛ ibi dixi.Scripſit Cy.in authen.ſacramenta.C.ſi ad-
uer.venditio.ꝛ dicit Guido de Suza.in.l.momentanee.C.qui legi
ti.perſo.ſtan.in iudi.non habet.Puto tamen quod habebit illum
effectum,quem habet extraiudicialis confeſſio:ꝛ ſi ex ea ſurgat de
facto infamia propter cauſam,licet non directe ex confeſſione,po-
terit repelli a beneficijs:vt dicit glo.de ordi.cogni.cum dilectus.ꝛ
30 ſ.de elec.ſuper eo.¶ †Venio ad quartũ,an confeſſio vel probatio
facta in vno iudicio faciat fidem in alio.Hic Compo.dicit qd̃ aut
acta ſunt facta in iudicijs paris poteſtatis:ꝛ preiudicat.Sic de-
bet intelligi de teſti.Albericus.ꝛ qd̃ not.de fide inſtr.c.j.melius de
teſti.cũm.l.ij.ff.iudi.ſolui.ꝛ.l.is,apud.ff.alias.C.de edẽdo.¶ Aut
eſt facta in iudicio ciuili,vel inquiſitionis,ꝛ producit̃ in criminali:
ꝛ tũc eſt differentia inter teſtes,ꝛ inſtrumẽta,ꝛ teſtes,ꝛ cõfeſſionẽ,
qꝛ cõfeſſio ꝓiudicat in alio iudicio,p.l.gñaliter.ſed nõ preiudicat
atteſtatio.Et eſt rõ differẽtie,qꝛ 3 teſtes multa pñt obijci,que nõ
contra

contra confeſſionem. Ego aſſigno aliam rationem: q: confeſſio,
etiam in ſemipleno iudicio tranſit in notorium: quod non eſt in te
ſtibus et inſtrumētis in iudicio productis: et eſt cauſa: quia ex qua
litate tele detrahitur probationi iudiciali ex teſtibus, et inſtrumen
tis in iudicio productis, et ex cauſa, cum exigāt telam iudicij: ſed
non ſic in confeſſione, que ad ſui eſſe nullam exigit telam. de acc.
c.i. et ij. li.vi. et dixit Inno. in c. cum dilectus. prealle. uno plus, con
feſſio coram iudice, etiam iudicio exiſtente nullo, valet, et tranſit in
notorium: vt eſt caſus de reſti. ſpo. Piſanis. Ex qualitate ergo ta
li non detrahitur confeſſioni: ſed ſecus eſt in teſtibus, et inſtrumen
tis. Per hoc redditur dictum Bart. falſum in l. quod ſi reus. ff.
de confeſ. qui dicit quod confeſſio non facit fidem. Sed Compo. di
cit, et Inno. quod etiam teſtes recepti in vno iudicio, faciant fi
dem in alio, ex quo ſunt publicati: vt patet in c. i. de fide inſtru. et di
cto c. Albericus. ſicut et ſententia interlocutoria, et diffinitiua, pre
iudicat in alio iudicio. ſ. de appel. paſtoralis. iiij. q. iij. §. atē lex. Iu
lia. ff. de pu a. delict. l. j. Sed iſti loquuntur, quando iudicia ſunt
paris potentie: ſecus ſi diſparis: vt. l. pen. ff. de his, qui ſunt ſui vel
31 alie. iuris. quo caſu procedunt predicta. ¶ †Nunquid autem ſi te
ſtes examinentur plenarie in iudicio ſummario, faciant fidem in
iudicio plenario: dicit Ia. Butr. in. l. ab hoſtibus. §. ſed qđ ſimpli
citer quod ſic. ff. ex quibus cauſ. ma. et alibi neſcio. Hec omnia pro
cedunt in confeſſione propria. In cōfeſſione autem procuratoris,
dicit Compo. quod illa non preiudicat in alio iudicio: quia in illa
ceſſat ratio. l. generaliter. Idem dicit Gul. in Spec. de confeſſione.
§. nunc videndum. poſt princ. quia factum procuratoris non no
cet domino, niſi in cauſa, in qua datus eſt. de offic. deleg. cum olim.
Credo quod ſi confiteatur in contentioſa iuriſdictione, vbi confeſ
ſio preiudicat: vt not. Cy. in. l. j. C. de confeſſ. et Bart. in. l. certum. §.
ſed an ipſos. quod preiudicabit et cōfeſſio in alio iudicio eque prin
cipali. Sed ſi confeſſio eſt facta in iudicio ſummario, credo quod
non preiudicetur: quia cōtra illa poteſt opponi, et ceſſat cauſa. l. ge
32 neraliter. et hoc teneas. ¶ †Ultimo iſta glo. in ver. et nota per hanc
decre. colligit ex decre. effectum ſuſpenſionis a beneficijs: quia ille
interim durante ſuſpenſione non poteſt eligi ad beneficia vel di
gnitatem. Idem de ſuſpenſo ab officio. ſ. de conſue. cum dilectus.
et de cle. excom. mi. ſi celebrat. Idem dicit de interdicto. alleg. ſ. eo.
cum inter. R. Et ex hoc habes vnum effectum ſuſpenſionis a be
neficio. Alium effectum vidiſti in c. proximo. ſ. eo. tit. Hoc tamen,
quod hic dicitur. intellige ſecundum determinationem. c. compro
miſſarius. eo. ti. lib. vi. quia hoc verum vbilibet, quando eſt ſuſpen
ſus ſimpliciter a beneficio, vel beneficijs in illa eccleſia: quia tunc
in alia poterat eligi. Secus etiam credo, ſi eſſet ſpecifice ſuſpenſus
a beneficio, ſeu beneficijs, que tenet ab homine: quia alia non pro
hibentur recipere, niſi delictum, propter quod eſſet ſuſpenſus, vel
infamia, aliud operaretur. Ant. de Butrio.

1 ☞ Electio caſſatur, ſi non profeſſus eligatur ad regimen ec
cleſie ſecularis.
2 Canonici contra electum ſe opponere poſſunt.
3 Libellus, vbi quid narratur, qualiter concipi debeat.
4 Continuum quid dicatur.
5 Teſtis dicens quem tandiu poſſediſſe, qualiter intelligatur.
6 Conſuetudo pro et contra poteſt eſſe de facto negatiuo.
7 Conſuetudo quod preficiatur eccleſie regulari non profeſſus,
nulla.
8 Eligi poteſt profeſſus ad obſeruantiam regularem in genere.
9 Fieri quod debet eſt attendendum non quod factum eſt.
10 Arandum non eſt cum boue et aſino.
11 Profeſſionis diuerſe homines non ſunt ſimul iungendi.
12 Electioni prelature monaſterij cōſentiens, non ligatur religioni.
Profiteri non videtur conſentiens electioni.
13 Profeſſi et non profeſſi non poſſunt eſſe ſimul in eccleſia regulari.
14 Monachi quare hodie vadant ad omnes diabolos.
15 Monaſterium colapſum intrantes, regulam ſeruare debent. 16.
17 Monaſterij regulam ſpecifice profiteatur qui ad monaſterium
promouetur.
18 Conſuetudo longa longe ſeruata inducit dubitationem.
19 Electio de indigno eſt ipſo iure nulla.
20 Eccleſia ad ſeculares deueniente, non compellantur portare ha
bitum.
21 Profeſſus reputatur portans profeſſionis habitum.
22 Monachus, qui anno in monaſterio ſtetit et profeſſus non eſt ex
preſſe an poſſit agere contra monaſterium vt ipſum ad profeſſio
nem recipiat.

1 Cum cauſam que. ¶ †Si non profeſ
ſus eligatur ad re
gimen eccleſie regularis, caſſabitur electio. ¶ Com
2 munis diuiſio. Secūda ibi: q igitur. ¶ †Nota primo
quod canonici de eccleſia, tanquam quorum intereſt, poſſunt ſe op
ponere contra perſonam in ſua eccleſia electam: de quo de accu. in
3 per his. de elec. vt circa. li. vi. per glo. ¶ †Nota ſecundo cautelam
vbi pars aliquid narrat in iudicio de intētione alterius, q dicat,
4 talis, vt dicitur: vel prior, vt dicitur. ¶ †Nota tertio quod illud
dicitur continuum, quod habet aliquod modicum temporis in
teruallum. Quod nota pro teſtibus deponentibus quod continue
5 poſſedit. de quo dixi. ſ. in Gregoriana. ¶ †Nota pro teſte, qui di
cit. quod Caius et Seius poſſedit talem rem per decem proximos
annos, ſed probat q Caius iam ſunt duo anni quod eſt mortuus:
per hoc non concluditur falſus: q: poteſt intelligi Caius primis
quinq poſſediſſe: et alius alijs quinq, ſcilicet ſucceſſiue. Ad hoc gl
6 in c. bone. ſ. e. titu. ¶ †Nota quinto pro et contra, quod de facto ne
gatiuo poteſt eſſe conſuetudo: de quo. ſ. de cle. coniu. Ioannes.
7 ¶ †Nota ſexto quod preficiatur eccleſie regulari non profeſſus,
8 tanquam irrationabile non poteſt induci conſuetudine. ¶ †Nota
ſeptimo quod non profeſſus eſt ineligibilis ad eccleſiā regularem:
et ſic non profeſſi electio eſt nulla. Et aduerte: q: videtur ſufficere
quod ſit profeſſus obſeruantiam regularem in genere: ſed de hoc
9 vt in cle. j. e. ti. ¶ †Nota octauo contra illos, qui dicunt, quotidie
factum eſt ſic, et ſic: q: nō eſt attendendum quod factum eſt, vel qđ
10 fit, ſed quod fieri debet. ¶ †Nota nono quod non eſt in boue et in
11 aſino arandum, etc. † et quod diuerſe profeſſionis homines nō ſunt
12 ſimul iungendi ad vnum finale propoſitum. ¶ †Nota decimo qđ
cōſentiens electiōi prelature monaſterij, vt vouēs ſimpliciter reli
gioni, non alligat religioni, quin poſſit exire: et ſic cōſentiendo ele
13 ctioni non videtur profiteri illam. ¶ †Nota vndecimo qđ in eadē
eccleſia regulari non poſſunt eſſe profeſſi et non profeſſi: imo nec in
eccleſia deputata ad certam religionem poſſunt ſtare ibi non pro
feſſi. Et nota quod compellendi ſunt ad profeſſionem per expulſio
nem a monaſterio: et ſic intrantes eccleſiam regularem, et non profi
14 tentes, ſunt ab eccleſia repellendi. ¶ †Nota illam copulam, et
ſeruent: quod non excuſentur intrantes regulam collapſam, ſi
ipſam profitentur, licet tempore, quo profitentur, non ſit ibi ob
ſeruantia, ſi regulam ad vnguem non ſeruent. Et ſic videtur
quod omnes monachi hodie vadant ad domum diaboli.
15 ¶ †Et no. qđ expellēdi ſunt de eccleſia intrantes eccleſiam etiam
collapſam, niſi ſeruent regulam. Si hoc ſeruaretur hodie, omnia
16 monaſteria remanerent vacua. ¶ †Et nota quod tales ingredien
tes compelli poſſunt reformata regula ad obſeruantiam regule.
17 ¶ †Et nota quod eo quod promouetur quis ad monaſterium,
oportet quod profiteatur regulam ſpecifice illius monaſterij: et ſic
efficitur monachus illius monaſterij. Per quod patet quod ſi re
nuntiet abbatie, remaneret ibi monachus, licet ab illa eccleſia fue
18 rit regularis aſſumptus: vide Frede. in opere ſuo in. v. q. ¶ †No.
qđ conſuetudo, quamquam non valida, ſi eſt longa, longe ſeruata,
inducit probabilem dubitationem ſuper eo, id eſt, iure, cuius op
poſitum ius diſponit, et vult. Facit ad no. de poſtu. prela. c. i. lib. vi.
Per hoc dico quod tunc ſententia lata obtentu talis conſuetudi
nis, valet, etiam contra ius hoc eſt non eſſet ipſo iure nulla: ſed ex
quo cōſuetudo eſt irrationabilis, poſſet retractari, per ea, que dixi
in c. ſi. de conſti. et ibi: et. J. deciditur profeſſus: ex quo ſurgebat dubi
tatio: quia ſequitur. Vacante prioratu eccleſie ſancti Petri cano
nicorum regularium quidam preſbyter Ronorienſis nondum re
gulam profeſſus fuit electus a maiori parte canonicorum regula
rium, predicto. B. et quodam alio contradicentibus: tandem cau
ſa huius electionis fuit commiſſa iudicibus in ſuprascriptione con
tentis. contra electionem propoſitum quod erat caſſanda, quia fa
cta de non profeſſo: ex aduerſa parte fuit reſponſum quod multi
in dicta eccleſia longo tempore fuerunt electi, et admiſſi qui nondū
erant profeſſi. Iudices dubitantes quid agere deberent, papam
conſuluerunt: qui mandat quod dicta electio caſſetur, et quod non
profeſſi compellantur habitantes in eccleſia ad profitēdum, alias
expellantur: et hoc, q: non quod eſt factum, ſed quod fieri debet, eſt
attendendum. Et habet ſacra ſcriptura quod in boue et aſino non
eſt arandum: et veſtem lino et lana contextam quis induere non de
beat: vt ſignificetur homines diſparis profeſſionis ad vnum pro
19 poſitum non iungendos: vt eſt hic caſus. ¶ † E ppo. quod hodie
talis electio ſit nulla ipſo iure, non tantum irritanda: de elect. nul
20 lus. li. vi. So. Hodie nulla eſt: ideo ſtandū eſt contrario. ¶ † Opp.
de eccle. edifi. c. ad audientiam. vbi patet quod ſi paulatim eccleſia
deueniat ad ſeculares, quod non compellantur portare habitum.
Dicit Compoſt. quod ſi in iſta eccleſia non conſueuerunt eſſe niſi
regulares, et paulatim deuenit in ſeculares, ita quod nullus eſt re
gularis, nullus cogetur ibi portare habitum, quem predeceſſores
portauerunt. Loquitur ergo hic, quando non omnes erant regu
lares. Uel dic qđ ibi in primeuo ſtatu antequam regula ſeret inſtitu
21 ta, fuerūt canonici. ¶ †Opp. qđ nō cōpellātur profiteri. tamen erant
profeſſi ſunt, ſi detulerunt habitū. de regulari. ex parte. c. tue. i. lib.
vi. et in cle. eos, qui. eo. tit. ¶ So. Poteſt dupliciter intelligi. Uno

modo qđ ibi habitabant vt ſeculares,⁊ in habitu ſeculari,⁊ ſecula
ris ibi participationem ſpiritualium habere non poteſt,vt prela
tum eligere,⁊ ſimilia. Quod dic vt de ſtatu regu.ea,que.§. precepi
mus.ſed in regulari,quod ſequitur,eſt comminatio: qꝛ profeſſus
22 eſt. ¶ †Uero an monachus,qui anno ſtetit in monaſterio,⁊ non
eſt expreſſe profeſſus poſſit agere contra monaſteriū,vt lapſo an
no eū recipiat ad profeſſionē.tenet Hoſt.qđ ſic:vt recitat Jo.An.
in Spe.de regu.in fi.qꝛ ad hoc inſtituta ſunt monaſteria vt ſaluen
tur anime volētium profiteri ibi,per qđ dicit qđ habitatione an
nali oritur actio,per quam compellitur ipſum recipere. Quod fa
tetur Jo.and.in profeſſo tacite ex delatione habitus indiſtincti,
vel non euidenter diſtincti,ſm cle.de regu.eos.in deferente nō ha
bitum probationis,dicit qđ nunꝙ̄ oritur aliqua obligatio.de re
gu.c.i.li.vi. ¶ Sed bene poteſt agere vt ſua recipiatur profeſſio
expreſſa,qꝛ eius intereſt.vt hic,⁊.c.nullus.lib.vi.quando eſt profeſ
ſus tacite:certe.c.primum,non negat quin oriatur actio ipſi, qui
ſtetit per annum:ſed quod oriatur obiectio cōtra ipſum, bene ne
gat. ¶ Glo.ſunt clare,videas per te.

1 ☞ Electionem impedire non poteſt nominatio,vel appellatio.
2 Nominatio in ſcrutinio nullum ius tribuit.
3 Nominatio in lata ſignificatione appellatur electio.
4 Potius,dictio ſtat correctiue.
5 Electio poſt nominationem non caſſatam valet.
6 Electio debet fieri in eccleſia,de cuius prelati electione agitur.
7 Appellatio extraiudicialis quando iuſtificetur.
8 Laicus in eccleſia collegiata non poteſt querere ius preſentandi.
9 Uſus iuris in preſcriptionibus dicitur abuſus.
10 Nominato quando queratur ius.
11 Appellatio ne quis eligatur abſꝫ regis conſenſu quando valeat.
12 Electioni an poſſit laicus contradicere.
13 Matrimonium contrahitur per electum in conſecratione.
14 Laicus in electione poteſt pretendere intereſſe.16.17.18.
15 Preſentandi actus non eſt ſpiritualis,ſed annexus ſpirituali.
20 Extranei quando ad electionem vocandi.
21 Abſentes ſunt vocandi ad electionem,⁊ in alijs collegij actibus.
22 Electio facta vocatis abſentibus valet.
23 Electio facta aliquibus ex canonicis contemptis non eſt nulla,
ſed annullanda.
24 Abſentes ad electionem indiſtincte vocandi.
25 Electio remanet valida,ſi contēpti confirment tacite,vel expreſſe.
26 Electioni non volentibus intereſſe abſentibus eligere non poſ
ſunt preſentes,vbi eſt timor realis.
27 Electio caſſanda ſi probatum non fuerit eos vocatos.
Nuntiorum dictio creditur.
28 Electio facta aliquo ex canonicis contempto non valet.
29 Capituli factum vtiliter a maiori parte cogitur minor pars ra
tum habere.
30 Electionem factam non cogitur contemptus ratam habere.
31 Ratum habere non poteſt quis,quod ſuo nomine non eſt geſtum.
32 Electioni facte contemptis volentibus conſentire,electores ab
illa reſilire non poſſunt.
34 Canonicus in quo non habet ſucceſſorem.
35 Prelatus dici poteſt habere ſucceſſorem in onere,ac honore.
Iniuria facta prelato tranſit in ſucceſſorem.
36 Electioni iam facte ſi contempti canonici conſentiāt ⁊ moritur,
an ſufficiat eorum conſenſus alijs ſubſtitutis.
37 Electus aliquibus contemptis conſecratus , electione caſſata,
omnia caſſantur.
38 Epiſcopus in die ſue conſecrationis clericos ordinare nequit.
39 Ordinare poteſt ſolus papa in die ſue conſecrationis.
Conſecrari in qua parte miſſe dicitur papa.
40 Miſſe actus eſt indiuiduus.
41 Archiepiſcopus ante pallium non habet ea,que ſunt ordinis.
42 Partis maioris concurſus confundit vires poteſtatis minoris.
43 Miſſe non cenſentur diuerſe,licet cōſecrans ⁊ conſecratus ſimul
celebrent.
44 Conſecrando ſi celebrans non profert apte verba cōſecrationis
an ad verba conſecrantium conficiatur euchariſtia.
45 Conſecratione epiſcopi ſi omnes non cōficiant , an omnes con
ſecrent.
46 Conſecrationis euchariſtie verba debent per cōſecrātē proferri.
47 Epiſcopus quare in die ſue conſecrationis non poteſt ordinare.
48 Miſſa an ſit de ſubſtantia conſecrationis.
49 Conſecratio an valeat,vbi vnus dicit miſſam,⁊ alter conſecrat.
50 Epiſcopus,qui conſecratur,an finita miſſa poſſit ordinare.
51 Epiſcopus ante pallium conſecrare non poteſt.
52 Archiepiſcopus an in ordinatione debeat habere pallium.
53 Epiſcopus quare nō poteſt ante pallium et epiſcopus ordinare.
54 Dilapidatio bonorum eccleſie ſufficit ad deponendum.
55 Delicti pena ex iuſtitutione indeminitatis an poſſit purgari.
56 Exceptio poſt triennium deueniens ad notitiam an admittatur.
57 Exceptiones ſeu electiones ſecute an impediunt promotum.
58 Promotionem an ⁊ quando impediat exceptio.
59 Electus cui opponitur vitium,probandi onus in quem tranſeat.
60 Electionis confirmatio ſine citatione an teneat.
61 Electionis nulle an,⁊ in quo valeat confirmatio.
62 Excipiens an audiatur poſt terminum iuris.
63 Eccleſia excluſa propter lapſum peremptorij an reſtituatur.
64 Beneficij collatio quod caſſetur an audiatur excipiens.
65 Exceptiones efficientes gratiam ⁊ prouiſionem an admittantur.
66 Excipientis malitiam ſi iudex preſumat poteſt aſtringere eū ad
certam ſummam ſoluendam,ſi deficiat in probando.

1 Quod ſicut. ¶ †Simplex nominatio, vel
appellatio eius,cuius non in
tereſt,electionē faciendam impedire non poteſt: que ſi
fiat contempto eo,qui vocem habebat,niſi poſtea ratā
habeat eo petente caſſabitur:in miſſa autem , qui conſecratur ab
archiepiſcopus,vel ante receptum pallium,ordines conferre non
debet.h.d. ¶ Sunt due partes. Secunda ibi ſuper eo,⁊ in prima
expediuntur tria,que reſpiciebant formam. In ſecunda alia tria,
que reſpiciebāt perſonam:⁊ ſic quelibet ſubdiuiditur in tres, que
per ſe patent. ¶ Caſus. Uacāte eccleſia Armachana,cōgregatis
canonicis nominauerunt tres in tractatu,⁊ anteꝙ̄ procederēt ad
electionem,receſſerunt negotio infecto:finaliter princeps preten
dens ſe habere ius preſentandi aſſenſum,appellauit ne ad electio
nem procederetur,niſi habito ſuo aſſenſu:finaliter iſti contemnen
tes appellationem proceſſerunt ad electionē,vocatis quibuſdam
abbatibus,qui electioni debebant intereſſe,qui abſentes erant:et
hic electus fuit confirmatus,⁊ conſecratus in archiepiſcopum,⁊
die ſue conſecrationis acolitum ordinauit: quo facto fuit peti
tum vt remoueretur a dicta eccleſia,eo qꝛ fuerat illegitime electus
ex quintuplici capite. Primo,qꝛ poſt electionem illorum triū non
caſſatam. Secundo,qꝛ poſt ⁊ cōtra appellationem principis. Ter
tio,quia contemptis quibuſdam abbatibus,qui erant abſentes.
Quarto,qꝛ ipſe dilapidauerat bona eccleſie:eo qꝛ quandam tabu
lam argenteam pignorauerat,ſeu vendiderat. Quinto, qꝛ in eadē
die ordinauerat,qua erat conſecratus. Pars aduerſa reſponde
bat quod electio prima non fuerat electio,ſed nominatio quedam,
ex qua nullum ius queſitum erat:⁊ ſic non debuit poſſe impedire
ſecūdam:nec obuiat appellatio,quia princeps habebat poteſtatē
preſtandi conſenſum demum facta electione:ſ modo nulla erat fa
cta electio,ſed potius nominatio:nō defendebatur ergo ex ea tan
quam ex legitima cauſa interpoſita. Tertie rationi reſpondeba
tur quod illi fuerunt vocati:vel dato quod non fuiſſent , non con
tradicebant ipſi,imo conſenſerunt electioni. Quarto,ad id, quod
dicebatur de dilapidatione,reſpondebat qđ paratus erat epiſco
pus eccleſiam indemnem facere,⁊ qđ hoc proceſſerat de populi cō
ſenſu. Papa ex his cauſis vltimo allegatis mandat cauſam deci
di:mandas quod ſe informet ſuper duobus, an illi abſentes fue
rint vocati:⁊ ſi ſunt,res eſt expedita:ſi non,mādat quod informet
ſe an conſenſerint electioni:⁊ ſi nō conſenſerint,quod infirmet ele
ctionem:⁊ ſi inueniat quod conſenſerint,illam cōfirmet,quod alia
poſſunt de facili tolerari. Et id,quod dicitur, de appellatione re
gia,⁊ de electione illorum trium , non poterat obuiare electioni
ſecundo facte: quia precedens illorum trium non fuit electio , ſed
nominatio:ideo poterant procedere ad electionē,nō obſtante illa,
nec appellatione principis:qꝛ ius non competebat principi prebē
di conſenſum,niſi cum electio fuiſſet facta:qđ hic non erat:licet ali
quando per abuſum ſecus fuerit obſeruatum. Nec obuiabat dila
pidatio:quia ille erat paratus ſatiſfacere,⁊ conſenſu populi facie
bat,vt hoc ex diſpēſatione toleraretur:hic eſt caſus. ¶ Uenio ad
2 notabilia. †No.primo quod ex nominatione in ſcrutinio facta nul
lum ius acquiritur. Idē ſi in tractatu,id eſt quando de electione
incipiunt eligentes tractare: de qua nominatione.ſ.tim.i.bone.
3 †Et nota quod hec nominatio in lata ſignificatiōe appellatur ele
4 ctio , ſed in ſtricta differt ab electione. †Et nota de dictione, Po
5 tius,que ſtat hic correctiue. ¶ †Nota ſecundo quod licet non va
leat electio poſt electionem primam non caſſatam.valet tamen ele
ctio poſt nominationem non caſſatam:qꝛ ex ea nullum ius tribui
6 tur. ¶ †Nota tertio quod de iure communi, ſi poteſt, electio fieri
debet in eccleſia,de cuius prelati electione agitur de quo dictum
7 fuit.ſ.e.cum terra. ¶ †Nota quarto quod extraiudicialis appella
tio iuſtificatur ex grauamine poſt appellationem,⁊ iniuſto facto
per partem attentato:⁊ ſi nullum grauamen ſequatur,nō eſt iuſta
appellatio. Aut ergo attentatum poſt appellationem detrahit iu
ſtitie,⁊ iuri appellantis.vel in aliquo preiudicat,⁊ iuſtificatur ap
8 pellatio,alias non. ¶ †Nota quinto qđ de iure cōmuni laicus in
eccleſia collegiata non poteſt querere ius preſentandi conſenſum,
eum

dum electionis actus eſt in fieri,ſed demum eo imperfecto eſſe ex
9 ſtente:de quo.ſ.e.c.cũ terra.†Et nota qđ vſus iuris impreſcriptu
10 bilis potius dicitur abuſus,⁊ vſurpatio,ꝙ̃ conſuetudo. ¶†Vi
deamus iſtam partẽ,⁊ opp.qđ ex nominatione queratur ius.ij.q.
vj.nominationes.ſ.e.publicato. Dicit gl.ꝙ quedã eſt nominatio,
que facta eſt in ſcrutinio,ex qua ſecuta eſt publicatio:⁊ ex iſta ius
queritur,vt ibi. Quedam eſt nominatio, que fit extra ſcrutinium
in tractatu,vel in ſcrutinio,ex ea tamen nulla eſt ſecuta electio: et
tunc dicendum quod ex hac nõ queritur ius,ſic loquitur hic. De
11 hoc dic vt de poſtu.bone.i.⁊ no.ij.q.vj.nominationes. ¶†Secun
do opp.quod valet appellatio,ne abſq; conſenſu regis aliquis eli
gatur:q: poteſt habere ius preſentandi conſenſum in electione,et
contradicendi electioni prelati.de iureiur.petitio.no.de iure patr.
12 nobis.⁊.ſ.e.c.cum terra.†So.Dic,quandoq; laicus contradicit
electioni,pretendens ad ſe ſpectare ius eligendi in eccleſia cathe
drali:⁊ hec contradictio nulla eſt. Nec etiam tenet appellatio : q:
etiam conſuetudine hoc facere non poteſt.ſ.e.Omnis.ſ.eo. Maſſa
na.⁊.c.ſacroſancta. Quandoq; laicus rex,vel princeps appellat,⁊
ſe opponit electioni,quaſi pretendens ad ſe ſpectare ius eligendi
prelatum in inferiori eccleſia cathedrali:⁊ quidã dicunt ipſum ad
mittendum,quaſi hoc ius poſſit cadere in laicum.ſ.de iure patro.
nobis. Hoc non placet doct. Ratio,quia ius ſpirituale non cadit
in non ſacratas perſonas.de iud.c.ij. Unde cũ principiũ matrimo
nij ſpiritualis ſurgat ex electione,⁊ ſurgat ex conſenſu electi,⁊ to
tum hoc.ſ.matrimonium eſt ſpirituale,eſt impoſſibile qđ partes
productiue ipſius matrimonij ſpiritualis hoc operentur,⁊ produ
cantur per laicũ,qui talis iuris capax non eſt.ſ.e.cũ inter canoni
cos.§.diſcretioni.vbi patet qđ electio ⁊ conſenſus ſunt partes eſſe
ntiae huius iuris matrimonialis. Nec obſtat.lxiij.diſ. Adrianus.
vbi antiquitus interèrãt ſeculares,q: illo tpe illud faciebant vice
13 pape,non ſua:⁊ ſic papa videbatur principiũ. ¶†Itẽ per electio
nem,⁊ confirmationẽ nõ contrahebatur tunc vinculũ,ſed per con
ſecrationem tantum,que per ſpirituales fiebat perſonas,ſecundũ
Inn.⁊ Compoſt.aliud operatur priuilegium apoſtolice ſedis , qđ
14 poſtea fuit reuocatum:vt patet.lxiij.diſt.§.verum. ¶†Quando
que laicus pretendit in eccleſie prouiſione debere intereſſe ratione
15 iuris patronatus,qđ habet:⁊ loquor in non collegiata.† Nec ob
ſtat.c.nobis.de iure patr.⁊ hoc modo contradicere valeret ⁊ ap
pellare.de conceſſ.prebend.c.ſi.de iure patr.per totum. Et ſi dica
tur,ergo ſpiritualis matrimonij aliquo caſu eſt principiũ laicus,
vt per preſentationem. Reſpondetur qđ actus preſentationis nõ
eſt ſpiritualis,ſed bene annexus ſpiritualitati. de iudic. quanto.
nec actus preſentationis:⁊ conſenſus illi annexus eſt cauſa imme
diate productiua matrimonij,ſi põderatur vt nudus conſenſus:
ſed eſt eius cõſenſus ponderatus vt veſtitus authoritate epiſco
pali:aliter non poſſet cõtrahi:vt no.de iure patr.paſtoralis. Uel
verius preſentatio habet ſe vt quedã cauſa preambula: ſed perfe
16 ctio matrimonij ſurgit immediate ex cõſenſu epiſcopi. ¶†Quan
doq; laicus pretendit ſe habere ius preſtandi cõſenſum in aliquo
preambulo extrinſeco ab electione,vt.ſ.mortuo prelato nuntietur
ſibi vacatio eccleſie,et petatur conſenſus de alio eligẽdo:⁊ hoc po
teſt habere laicus ex conſuetudine , vel priuilegio: ⁊ ſi fiat contra
conſuetudinem vel priuilegium,electio eſt caſſanda.lxiij.diſt.perle
ctis.xviij.q.ij.abbatem.ij.ſm doc. Qđ intellige ſi aliquam iuſtam
cauſam pretẽdit,propter quã ille illegitime ſit electus:vt quia di
cit qđ probat ipſum ſibi ſuſpectum,⁊ inimicum,qui reuelat ſecre
ta regni ſui:vt.ff.de re mili.l.omne.§.exploratores.C.de inoffic.te
ſta.l.liberi.de iureiuran.petitio.⁊ no.de iure patr.nobis.ſic intelli
go doc.hic in alia parte. Unde dicit Innocẽ.de accuſa. ſuper his.
qđ ſi in epiſcopũ eligat aliquis,qui ſit ſuſpectus ſtatui principis,
qđ poteſt princeps de iure petere,⁊ obtinere caſſationem illius:qđ
eſt bene notandum,⁊ ſeruatur de facto:quia ſi aliquis nõ eſt de ſta
tu,non habet dignitatem,nec in Bononia,nec in Florentia. Ubi
autem non allegat aliquam cauſam,mihi non videtur qđ conſue
tudo poſſit facere vt electio pendeat a conſenſu laici propter con
ſenſum requiſitum in preambulo,ſicut nec propter conſenſum re
quiſitum poſt:vt dicam.ſ.eo.⁊ no.eo.tit.c.cum terra. Ubi autẽ exi
gitur requiſitio talis conſenſus,dicit comites, ⁊ reges extra ſua
regna,vel comitatus non requirendos,ſed ſufficiat ipſorum vica
rios requiri.de inſti.ex frequentibus.ne ſe.vac.c.i.lib.vi.ſecundum
17 Compo. ¶†Quandoq; pretendit laicus conſenſum in electione,
⁊ propter hoc ſe opponit electioni,quaſi in actu electionis , prout
eſt in fieri,⁊ iam cepta debeat conſentire:⁊ hec conſuetudo non po
18 teſt introduci:vt hic,⁊.ſ.eod.cum terra. ¶†Quandoq; pretendit
laicus habere poteſtatem preſtandi cõſenſum electioni iam facte
⁊ tunc poteſt hoc querere:ita tamen quod exigatur ad bene eſſe,
non autem ad eſſe electionis,vt ſi non conſentiat , deſtituatur ele
ctio:quia hoc ius querere non poteſt ſaluo niſi haberet iuſtã cau
19 ſam cõtradicendi:vt eſt caſus.ſ.e.cũ terra. ¶†Quandoq; iam fa
cta electione pretendit aliquando ius extrinſecum:⁊ cõſenſus pre
ſtandi ſuper conſecutiuo ad electionem mere temporalem,vt per
cipiendi caſſalagium,vel aliud temporale, que attingere non de
bent ante confirmationem ſpiritualis iudicis.ſ.eo.qualiter.⁊ tale
etiam ius quo ad temporale,ſeu temporalia illa inueſtiendi poteſt
pretendere laicus princeps:de quo de iure patro.nobis.ſecundum
20 Io.An.hic. ¶Uenio ad ver.ſi autem. ¶†Nota primo qđ ad ele
ctionem vocandi ſunt etiam de extra collegium aliquo iure acci
21 dentali habentes ius eligendi. ¶†Et nota quod abſentes ad ele
ctionẽ vocandi ſunt. Et ſic eſt caſus,in quo in actibus collegij ab
ſentes ſunt vocandi regulariter.not.x.q.ij.hoc ius. Et nota text.
ad quem communiter recurritur per doct.quod quãtum, ⁊ quam
de remoto loco abſentes vocandi ſunt,relinquitur arbitrio iudi
cantis,qui arbitrari habet,vt de tam remoto loco vocẽtur,a quo
commode vocari poſſunt abſque periculo:⁊ hoc quando dicatur
periculum eſſe,vel non eſſe, relinquitur iudicantis arbitrio. vide
22 ſ.eo.cum inter vniuerſos.⁊.ſ.eo.coram. ¶†Nota ſecundo quod
valet electio abſentibus vocatis,ſiue voluerint,ſiue nõ potuerint
intereſſe:⁊ ſic impedimentum perſonam concernens abſentium,
23 non impedit libertatem eligendi in preſentibus. ¶†Nota tertio
quod electio facta aliquibus ex canonicis contemptis,non eſt nul
la,ſed annullanda illis proſequentibus contemptum : eis autem
approbantibus,vel etiam tacentibus,alij non poſſunt ex contem
ptu obtinere caſſationem electionis. Et ex hoc nota quod vt ab
ſentes,vel etiam preſentes,qui debent electioni intereſſe, vocẽtur,
non eſt de forma ſubſtantiali electionis:de quo.ſ.quia propter , et
24 eſt caſus.ſ.e.eccleſia. ¶†Oppo.abſentes ad electionem vocãdos
indiſtincte.ſ.eod.coram.So. Ueritas eſt quod abſentes ſunt vo
candi regulariter ad actum electionis. An autem indiſtincte ſint,
vel de quam remoto loco,declarat hec decre.temperans illam re
gulam.ſ.qđ ſunt vocandi vnde poſſunt commode vocari abſque
periculo:alias ſi ſubeſt periculum,alij poſſunt ad electionem pro
cedere eis non vocatis:vt hic,⁊.ſ.e.cum inter. Dic ergo ſecundũ
Inno.⁊ Compo.quod aut ſubeſt periculum in vocando : et non
ſunt vocandi. Aut ſubeſt periculum expectando:⁊ ſiue ſint vocati,
ſiue non,non ſunt expectandi:vt dicto.c.cum inter. Aut ſubeſt il
lis abſentibus periculum in veniendo, non tamen eſt periculum
in vocando:⁊ ſunt vocandi vt committant vices ſuas, ſi velint.ſ.
eo.quia propter. De quã autem longinquo loco vocentur, ſtandũ
eſt menti huius decret.quia vnde commode vocari poſſunt abſq;
periculo:⁊ hoc arbitrarium eſt,quia nec de hoc poſſet certa doctri
25 na dari:de tranſacti.c.fin. ¶†Opp.ſecundo innuit hic quod de
mum valida remaneat electio,ſi contempti confirment:quia ſuffi
cit quod non infirment.ſ.de preben.cum in eccleſijs.lib.ſexto.
¶Sol. Quandoq; contempti confirmant:⁊ eſt caſus planus, vt
hic. Quandoque infirmant proſequendo contemptum :⁊ idem.
Quandoq; nec infirmant, nec confirmant:⁊ procedit contrarium:
quia tunc alij non habent poteſtatem ex aliorum contemptu in
fringendi electionem:nec etiam iudex poteſt ex officio ſupplere.
Poteſt tamen,ſecundum Compo.contemptus opponere vocem
contempti non computandam in numero.ſ.eod.in Geneſi.⁊.c.ec
26 cleſia.ij.quo ad primum ibi:contradicat Egi.⁊ male. ¶†Oppo.
tertio quod abſentibus non volentibus intereſſe electioni , non
debeat per preſentes ad electionem procedi:vt.ſ.eo.bone.verſicu.
ſic cõſtaret. Gl.remittit.ibi. Uera ſo.eſt,quod ibi timor erat realis
27 reſpectu electionis:hic perſonalis reſpectu eligẽtium. ¶†Quar
to oppo.cum gloſſ.que eſt ſuper verbo preſumitur : dicitur quod
ſi probatum non fuerit eos vocatos,quod caſſanda eſt electio : in
nuit quod incumbit onus probandi dicentibus eos vocatos,con
tra.ſ.eod.bone.So.dicit glo.quod incumbit onus probandi qđ
ſint vocati ipſis,qui dicunt vocatos,⁊ probant per nuncium , qui
dicit eos vocaſſe:cui ſtatur.ff.de rebus eorum,qui ſub tu.vel cu.l.⁊
magis.§.illud.⁊.ſ.de appellat.cum parati. Ad capit.bone.non re
ſpondit aliter. Ioan.Mo.dicit,contrarium loquitur in actu iudi
cis,cui creditur,donec contrarium probetur:hic loquitur in actu
partis,cui non creditur:quia non preſumitur pro vocatione par
tium. Tamen ſi velles tenere contra,hec decreta.non obſtat in ali
quo. Potius enim probat quod debent probare ſe non vocatos:
quia dicit litera,ſi conſtiterit non vocatos,⁊ contemptos. Sed for
te glo.habuit,ſi non cõſtiterit vocatos:⁊ hoc puto verius: quia in
talibus extraiudicialibus ſolennitas nõ preſumitur vocationis,
28 niſi de longinquo tempore fuerit:vide de teſti. Albericus. ¶†Op
pon.quinto cum gl.que eſt ſuper verbo Conſentire,qđ electio fa
cta,aliquo ex canonicis contẽpto,nõ poſſit ratificari:q: eſt inuali
da: ergo ratificari non poteſt.ſ.c.auditis.ſ.de iure patr.illud.cum
ſimilibus.So.vt dicit gloſſ.ſ.in verſic.idem.poteſt dici quod aut
eligentes contemptis abſentibus non eligunt ſimpliciter , ſed ſu
ſpendunt actum electionis expreſſe ponentes ſpem in abſentibus
quia ratificabunt geſta per ſe , quaſi non reputauerint ex ſe fuiſſe
actum electionis:et tũc abſentes poſſunt ratificari:⁊ valet electio.
Aut eligunt ſimpliciter,non ponentes ſpem in abſentibus:⁊ tunc

non valet electio, nec poteſt ratificari. ix. que. iij. Lugdun. ff. de ſol.
l. ſi quis offerenti. Hoc non placet gloſſ. que dicit quod qualiter⸗
cunque eligant, abſentes poſſunt ratificare, vt hic: ideo ad con⸗
trarium dic, quando actus eſt nullus a principio: ⁊ tunc ex poſt fa
cto non ratificatur: vt. j. eo. auditis. ⁊ in iuribus preallegatis. Et
hoc quando conſenſus exigitur, vt pro forma certa, ⁊ determina⸗
to tempore: vt dicto cap. auditis. Quandoque actus ex defectu con⸗
ſenſus non eſt nullus, ſed eſt irritandus, non conſentiente contem
pto, vel iniuriam proſequente: ⁊ tunc eo ratificante actus remanet
29 validus: quia tollitur ius infirmandi. ¶ †Sexto oppon. quod
abſentes cogentur habere ratam electionem factam a maiori par
te: quia cogitur habere ratum quod eſt vtiliter factum. ff. de nego.
geſtis. l. Pomponius. ⁊ l. ſed an vltro. nam ⁊ abſentes hoc facere
30 debuiſſent. ff. de ritu nupt. l. ſi filius. ¶ †Solu. Dicit gloſ. quod ſi
electio eſt facta me contempto, non dicitur illud factum ad mei
vtilitatem, imo in mei perniciem, ⁊ iniuriam: et ſic non cogor ha⸗
bere ratum remittendo iniuriam. xxiij. q. iiij. ſi ille. Item ſi coge⸗
rentur conſentire, iam non haberent liberum arbitrium: et ſic in⸗
uitis daretur epiſcopus. quod non eſt dicendum. lxi. diſt. nullus.
31 ¶ †Septimo oppo. quod non poſſint habere ratum: quia non eſt
ſuo nomine geſtum. ff. de nego. geſt. ſi pupilli. §. ſi ego. Dicit gloſſ.
quod non poſſum habere ratum non nomine meo geſtum in tem⸗
poralibus, ſed in ſpiritualibus bene poſſum habere ratum non no
mine meo geſtū. ix. q. iij. Lugdun. de iure patro. cura. ij. q. j. in pri⸗
mis. iij. q. vi. hoc quippe. Tu dic, quod non eſt meo nomine geſtuʒ
ratum habere non poſſum ad mei commodum, vt mihi detur a⸗
ctio: ſed ad mei incōmodum, vt contra me detur exceptio, ⁊ actus
validetur, ita quod non poſſim infringere. ſic. ff. de pigno. l. Pau⸗
32 lus. ¶ †Quero, electioni facte aliquibus contemptis, contempti
ſunt parati conſentire, alij volunt ab electione reſilire, nunquid
poſſint. Videtur quod ſic: quia diffidunt de iure ſuo. j. de poſtu.
prela. bone. lxiij. diſt. in quanto. In contrarium eſt. j. eodem. cum
inter canonicos. viij. queſtione ſecunda. dilectiſſimi. ff. de ſerui. ru⸗
ſti. predi. l. per fundum. cum ſim. Et hoc eſt tenendum, non ob⸗
ſtante quod vbi diffidunt, poſſunt reſilire: verum a proſecutione
iuris proprij: ſed non poſſunt reſilire ab eo, quod eſt in commo⸗
33 dum alterius, ex quo eſt validum. ¶ †Quero, pone quod cano
nici contempti mortui ſunt, nunquid poterunt ſucceſſores proſe⸗
qui contemptum, an eorum exigatur conſenſus? Vinc. dicit quod
non, niſi eſſent prelati, qui alijs ſuccedunt in onere, ac in honore:
ſecus in canonico. Allegat de teſta. requiſiti. ad hoc eodem titu.
34 relatum. ¶ †Nota iſtam gloſſam, que vult quod licet prelatus
poſſit dici habere ſucceſſorem, non proprie canonicus. Sed for⸗
te poteſt reſtringi gloſſ. quod canonicus non habeat ſucceſſorem
in reſpicientibus fructum, ⁊ ius quod poteſt appropriari perſo⸗
ne canonici, vt eſt actus eligendi, qui fructus eſt: et conſequenter
iniuria facta erga actum. Et hoc ſatis placet. Secus in prelato:
quia prelatus non facit fructus ſuos: ideo pendēs iniuria tranſit
35 ad ſucceſſorem. ¶ †Nec obſtat quod dicitur de prelato. j. eodem
ſcriptum. ibi prelatis mortuis ipſorum collegia non habent ius
eligendi: quia aliud eſt, quando viuente prelato contemnitur pre
latus: aliud, quando mortuo prelato capitulum non vocatur:
quia perſona viuens vocari poteſt, et ea non vocata ius contem⸗
ptus, vel agendi ex contemptu productum eſt in eſſe: prelato vero
mortuo nullo iure accidentali nondum in eſſe, vt capitulum voce⸗
tur, non ſuccedit capitulum: quia vocari nō poteſt, cum non ſub⸗
ſit perſona, ⁊ periculum ſit in mora in tot perſonis vocandis.
36 ¶ †Quid ſi canonici, qui conſenſerūt, mortui ſunt. ⁊ alij ſubſtitu⸗
ti. Quidam dicunt quod tunc non ſufficit contemptos conſenti⸗
re: quia non inueniunt conſenſus, quos confirment: argu. ff. com⸗
munia. predi. l. receptum. Vin. ⁊ Hoſ. contra: in ceſſione enim ſer⸗
uitutis, quia non fuit a principio ius aliquod reſpectu ſeruitutis
que indiuidua eſt: tranſlatum, ſed transferenda eſt, vt ex tempore
conſenſus, omnique tempore primi non ſubſunt in transferendo,
nec ante tranſtulerunt, licet obligati forent ad transferendum.
¶ Sed electio eu quod eſt a pluribus facta aliquibus contem⸗
ptis, ab ipſo principio, ius electionis ex toto trāſlatum eſt a prin⸗
cipio, licet per contemptum ius illud poſſit infirmari. Aliud eſt
ergo ius agi hodie ex toto transferri: ⁊ hoc non poteſt aliquibus
mortuis. Aut agitur de aliquo iure extrinſeco infringendi in trāſ
latum a principio tollendo: ⁊ tunc illud poteſt tolli, viuentibus
37 ſolum illis, qui infringere poſſunt, vt hic. ¶ †Quero, quid ſi ele⸗
ctus fuerit interim conſecratus electione facta aliquibus contem
ptis? Dicunt docto. quod remouebitur: quia caſſata electione caſ
ſata ſunt omnia, que ſecuta ſunt ex ea. Hic proſequitur de poteſta
te concilij, que non pertinent ad hanc decreta. dic vt infra de pre
38 bendis. dudum. ¶ Venio ad verſicu. ſuper eod. ¶ †Nota pri⸗
mo quod conſecratus in epiſcopum, vel in archiepiſcopum,
in die conſecrationis non poteſt clericos ordinare: ⁊ ſi ordinat,
dicitur grauiter excedere. Talis tamen exceſſus toleraſ, ne a iure
39 electionis deponatur. ¶ †No. ſecundo quod ſolus papa poteſt in
die cōſecrationis ordinare: ⁊ hoc, quia ante hymnum angelicum,
ſcilicet gloria in excelſis Deo: conſecratur, ⁊ poſtea ipſe miſſam
perficit, ⁊ incipit conſecratus. Ex hoc apparet quod alij non poſ⸗
ſunt: quia conſecrantur inter Euangelium, ⁊ Epiſtolam: nec prin
cipaliter celebrant, ſed celebrant conſecranti: ⁊ hoc ne diuidatur
miniſterium vnitatis: ⁊ ſic videtur quod miſſam celebrare, ſit de
40 ſubſtantia ordinis in ordinante. ¶ †Et nota quod actus in di⸗
cendo miſſam, eſt indiuiduus: vnde ille, qui incipit, debet perfice⸗
41 re. ¶ †Nota tertio quod archiepiſcopus ante pallium non habet
illa, que ſunt ordinis, nec que iuriſdictionis, que ſunt maxime po⸗
teſtatis. vt conuocare concilium, conficere chriſma, ⁊ dedicare ba
42 ſilicas, ⁊ ſimilia. ¶ †Nota quod concurſus maioris partis con⸗
fundit vires poteſtatis minoris, et abſorbet illam: vt quod quis
poterat vt minor, maior factus non poſſet. In hac parte ſunt opi
43 niones. Procedam ergo querendo. ¶ †Quero ergo primo an in
actu conſecrationis conſecrantes ⁊ conſecratus dicant diuerſas
miſſas. Dic quod non: quia ſufficit vna: de cele. miſ. conſuluiſti. ⁊ c.
te referente. ſic ⁊ obſeruatur, quando preſbyter ordinatur. Et di⸗
cit Hoſtien. quod hoc eſt contra angelicos, qui conſecrando cele⸗
brant in alio altari, diuidendo miniſterium, de quo ſequitur: ⁊ di⸗
cit quod non magis approbat illam conſuetudinem, quam illam,
44 de qua de tempo. ordi. ſane. ¶ †Quero quid ſi principaliter cele⸗
brans non profert verba apta ad conſecrationem eucharistie, an
ad verba conſecrantium conficiatur. Quidam dicunt quod ſic: alij
contra: quia hoc non intendunt, nec intendere debent: cum iun⸗
gantur tantum ad ſolennitatem. Quinimo, ſecundum alios, qui
cauti ſunt, ⁊ diſcreti, quando peruentum fuerit ad verba canonis,
omnino tacebunt, ita quod de eis penitus nihil dicant. Prius di
ctum placet Innocen. quia perſona verba proferens hanc poteſta
tem habet, quia ſacerdos eſt, ⁊ verba apta proferat cum intentio⸗
ne, nec deſit materia. ſ. panis, ⁊ vinum, conficitur corpus Chriſti.
de ſumma trini. c. j. §. vna vero. Debent tamen celebrantes eſſe cau
ti, vt in verbis conſecrationis non precedant celebrantem: ſed nec
nocet, ſi a celebrante principaliter eadem verba repetuntur: ſicut
nec obeſſet, ſi idem principaliter celebrans diceret, vel proferret
verba apta ad celebrandum, ⁊ celebrans eadem repeteret: neceſſe
tamen eſt confiteri quod per primo proferentem verba apta con⸗
ficitur corpus. Nam materia ſemel tranſubſtantiata iterum non
tranſubſtantiabitur ad verba alterius. Hoſti. videtur qđ tutior
ſit opinio aliorum, quia ſacramenta iterari non debent de ſacra
vnctione. c. primo. ⁊ cap. fin. Pone enim quod plures ſacerdotes
audiant miſſam in eadem eccleſia, vnus eorum proferat verba ca⸗
nonis cum intentione conficiendi, antequam proferantur a cele⸗
brante, cum tamen primo proferens: nec ad altare ſtet, nec indu⸗
tus ſit ſacerdotalibus: certe ad verba illius non fiet tranſubſtan⸗
tiatio, quia eccleſie forma contra eſt generalis, qua non ſeruata,
non eſt verum ſacramentum. prima queſtione prima extra catho⸗
lica. quod not. de ſimo. capi. ordino. ¶ Nec obſtat ſi dicas quod ex
hoc ſequitur maior abſurditas: quia, ſecundum eum, ex quo prin⸗
cipaliter celebrans non intendit, nec profert verba apta, nullum
erit ſacramentum: nam ⁊ poteſt hoc contingere quotidie: vt. j. de
cele. miſ. de homine. ſed non poteſt omnibus abſurditatibus pro⸗
45 uideri. predicta poſſunt ſaluari. ¶ †Sed quero, an in conſecratio
ne epiſcopi poſito quod omnes non conficiant, an omnes conſe⸗
crent celebrantes. Dic quod ſic. Et eſt diuerſitatis ratio, quia ſa⸗
cramentum eucharistie per vnum tantum confici poteſt, ⁊ debet:
ſed in conſecratione epiſcopi requiruntur tres. lxvi. diſt. porro. de
tempo. or. ſic archiepiſcopus: de ſacra. non reiteran. c. fin. ⁊ quia ca
non dicit quod vno ſuperfundente orationem, ⁊ benedictionem, re
liqui omnes epiſcopi, qui adſunt manibus caput eius tangunt.
xxiij. diſt. epiſcopus. ⁊ idem continetur in rubrica libri pontifica⸗
46 lis. ¶ †Nota quod dicit vnum verba debere proferre ſcilicet prin
cipaliter conſecrantem, ⁊ non alium. xxiij. diſt. quorundam alios
dicit quod caput tagunt, nec quod verba proferant: tamen de con
ſuetudine eccleſie omnes verba proferunt: nec duo epiſcopi ſuper
vertice epiſcopi ⁊ caput manibus ſuis Euangelium tenent, ſed
duo acolythi. Quod videtur corrigendum, cum ſit contra dicta ca
pitula, epiſcopus. ⁊, quorundam. ⁊ lxxx. diſt. quod dicit: ⁊ de ſacra.
47 non iteran. c. fin. ⁊ hodie eſt correctum. ¶ †Ad declarationem li⸗
tere in quo diuideretur miniſterium vnitatis, ſi in die conſecra⸗
tionis epiſcopus vel archiepiſcopus: dicit gloſſ. quia archiepiſco
pus vel epiſcopus celebrat, id eſt ſimul celebrat miſſam cum con⸗
ſecrante ſuo. Unde non debet tunc dimittere officium illud. quod
ipſe incipit cum conſecratore ſuo, ⁊ alios ordinare: quia ſic diuide
retur officium illius miſſe, in qua conſecratur. quod fieri non de⸗
bet: ⁊ toti miſſe debent intereſſe. ¶ Mihi videtur quo alius ſit in⸗
tellect⁹ decretalis, q2 miſſa debet dici integre, nec recipit diuiſio⸗
nem in partes, nec interuallum: quia debet precedere ordinatio⸗
nem: modo cum conſecratur, non celebrat totam miſſam: quia con

celebrat

celebrat ſolum, ⁊ ante non conſecrantur, quam ſit lecta epiſtola:
ideo ea lecta non poteſt dici quod ipſe vt archiepiſcopus celebra-
uerit totam miſſam, ſed tantum concelebrauit. Alias ſi diceres
quod illa, quam celebrat, haberetur pro miſſa, iam dixiſſet me-
diam vt archiepiſcopus, ⁊ mediam vt alius: ⁊ ſic diuideretur mini
48 ſterium vnitatis: quod non eſt dicendum. ¶ † Querit ſecundo
gloſſ. an miſſa ſit de ſubſtantia conſecrationis. Gloſſ. dicit quod vi
detur quod ſic, vt hic: quia cōſecrationes epiſcoporum, ⁊ eccleſia-
rū, ⁊ confectio chriſmatis debent fieri cū miſſa. ſ. de cele. miſ. refe-
rente. de conſe. diſt. j. omnes baſilice. ⁊ vno contextu ille etiam, qui
conſecrat, debet principaliter celebrare: ⁊ officium illud totum de-
bet fieri continuum abſque aliqua interpoſitione, vel mutatione
perſonarum, niſi magna neceſſitas caſualiter ſuperueniret. vij. q.
j. nihil. ⁊ c. illud. quia ſic ordinauit eccleſia Romana, ⁊ obſeruat: et
idē ſit, ⁊ ſeruatur in collatione ordinum. Per quod concludit glo.
quod miſſa eſt de ſubſtantia conſecrationis. Contra dicit Ber-
nar. quod conſueuit dici, ⁊ verum eſt: quia miſſa eſt quid ſepara-
tum a conſecratione: ſed ad reuerentiam tantum ſacramentorum
ſic ordinauit eccleſia, vt conferantur cum miſſa. Tamen ſi talia
non ſeruarentur, valet conſecratio: ⁊ valet ordinum collatio. Fate-
tur tamen quod contrarium facientes, tanquam facientes contra
ordinationem generalem eccleſie, punirentur, ⁊ contra id, quod
ſeruat eccleſia. Ad hoc de tempo. ordi. ſane. ⁊ c. literas. ⁊ c. vel non
eſt. ⁊ duobus ſequentibus. Omnes enim ſeruare tenentur qđ Ro
mana eccleſia ſeruat: de ſacra vnctio. c. vnico: ⁊ que omiſſa ſunt in
principio debent ſuppleri: vt dicitur in. d. c. vnico. de ſacra. vnctio.
49 ¶ † Quid ſi vnus conſecrat, ⁊ alter dicit miſſam? Dicit Hugo.
quod valet conſecratio, licet hoc fieri non debeat: de quo. lxxv. di.
ordinationes. Et de hoc fuit interrogatus Bernardus in conſe-
cratione nomini Otteomani Bononienſis epiſcopi vtrum poſſit
archiepiſcopus conſecrare, ⁊ alius epiſcopus celebrare: ⁊ reſpon-
ſum fuit per eum prius deliberatione habita quod hoc nō debeat
fieri, cum eſſet contra ordinationem eccleſie: nec aliquem audiuit,
vel legit quod hoc factum fuerit. Dicit ergo Ber. quod hoc caſu
hic fuit poſita hec additio. Et dicit Joan. And. ſe audiuiſſe a do-
mino ſuo, quod hic fuit vltima additio, quam poſuit in decr. Ber
nardus. Ideo inſtruere ſolet. Joan. And. quod libri hanc haben
50 tes in contextu gloſſarum veriſimiliter habent alias. ¶ † Quero
an epiſcopus, qui conſecratur finita miſſa poſſit ordinare? Dicūt
quidam quod ſic: quia poterit neceſſitate imminente ordinationis
aliam miſſam celebrare, ⁊ ordinare. Et ideo dicit tunc. quaſi per
hoc dicat quod finita illa miſſa poſſet prius recepto pallio, tunc
autem non. Et aſſignat text. rationem: quia miniſterium diuidi
non debet niſi ex neceſſitate. vij. q. prima nihil. ⁊ cap. illud. de conſe-
cra. diſtin. prima. ſolennitas. Hoc non placet Hoſtien. quia dicit
quod non videt qualis poſſit eſſe illa neceſſitas, cū preſentes ſunt
alij epiſcopi, nec ea die poſſunt ſacri ordines conferri: de tempo. or
di. cap. j. ⁊ ij. Expone ergo tunc, id eſt, in die cōſecrationis. Et pro
eo facit litera ſuperior, que dicit quod ſolus Romanus pontifex
51 poteſt in die conſecrationis, ⁊c. ¶ † Venio ad rationem, in qua ar
chiepiſcopus redarguitur de ordinatione ante pallium: ⁊ opp. qđ
ante pallium poſſit ordinare. ſ. c. ſuffraganeis. Solu. Poteſt man
dare de ordinando alijs habentibus poteſtatem: ſed non poteſt
52 conſecrare, vt hic. ¶ † Quero an in ordinatione debeat habere ar
chiepiſcopus pallium. Dic, ſi non habet pallium habitu, quia nō-
dum traditum, planum, vt hic: ſi ſibi eſt traditum, an poſſit ſine
eius exercitio ordinare. Hoſtien. videtur tenere quod non. Idem
dicit in retentione ſynodi conuocate: qꝛ in ſynodo debet ſedere pal
liatus, licet poſſet illud conuocare abſqꝫ pallio. Et dicit conuoca-
cari, id eſt, conuocatū tenere. Sic ⁊ epiſcopus epiſcopalibꝰ indu
tus hoc facere debet. Per quod arguit: quod eccleſia non eſſet re-
concilianda ab epiſcopo. ſed ſacerdotalibus tantum induto: de
conſe. ecc. vel alta. aqua. Sed contrarium de facto ſeruatur. Sic er
go mens eſt litere. quod ſi habens pallium predicta ſine illo non
53 exercet, multo minus pallium non habens. ¶ † Quero quare non
poteſt vt epiſcopus ordinare? Dicit gloſſ. quia hoc ex quo eſt ar-
chiepiſcopus, non poteſt vt epiſcopus: ⁊ ſic quis poteſt vnum tan
quam vnus, quod non poteſt tanquam alius. Dicunt tamen doct.
quod poterit alios clericos non archiepiſcopatus ordinare tan-
quam epiſcopus, ſi inuitetur. vij. q. j. epiſcopi. de ordi. ab epi. c. j. ſe-
cundus Vin. idem notat Innocen. ſ. eod. ſuffraganeus. Allegat
de renun. ad ſupplicationem. ⁊ dicit quod archiepiſcopus non ex-
ercet etiam inuitatus epiſcopalia, antequam recipiat pallium, niſi
de pape licentia, per illam decre. ad ſupplicationem. Placet Joā.
And. dictum Hoſtien. quod extra prouinciam ſuam poſſit, vbi
non poteſt cenſeri archiepiſcopus non in prouincia ſua, in qua
nondum habet plenitudinem poteſtatis, que deſignatur per pal-
54 lium. ¶ † Venio ad vltimam partem, ⁊ ibi notatur quod dilapi-
datio bonorum eccleſie eſt ſufficiens cauſa ad deponendū: tamen
ex miſericordia et de gratia poteſt ſuſtineri duobus concurren-
tibus, ſi dilapidationem fecit voluntate populi, et conſeruet eccle-
ſiam indemnem. Ex quo habes quod de iure delictum dilapida-
tionis non purgatur eo quod eccleſiam velit ſeruare indemnem
55 dilapidans. ¶ † Contra hanc vltimam partem obſtat, quia non
debet ex inſtitutione indemnitatis purgari pena delicti. ff. de fur-
tis. qui ea mente. ff. vi bo. rap. l. j. §. non prodeſt. Solu. Glo. allegat
pro ⁊ contra, an in delictis in committēdo admittitur delicti pur-
gatio: finaliter concludit Hoſtien. Quidam dicunt delictum hoc
purgabile, ita quod ſi eccleſiam conſeruet indemnem, ab ea non
remouetur Glo. determinat oppoſitum quod non euadat penam
priuationis, ſed ſolum penam. xij. q. ſecunda. monemus. Ad hoc
allegat decreta. de ſol. ſi quorundam. vbi dilapidans iura eccleſie.
ipſo iure ſuſpenſus eſt ab adminiſtratione ſpiritualium ⁊ tempo-
ralium. Quod autem hic dicitur, diſpenſatio, ⁊ quedam toleran-
tia fuit, vt patet ex illis, Poteris equanimiter, ⁊c. Hoc coadiuuat
quod dicitur in litera Cleri ⁊ populi conſenſu: quia ille profuit
ad diſpenſationem inducendam. Et per hoc ſoluuntur contraria:
quia illa procedunt de iure, nec in facto delinquendo admittit
purgatio, niſi vbi lex exprimit: de quo no. de reg. iur. mora. libro
ſexto. Hanc materiam ponit Joan. xij. q. ij. apoſtolice. xvij. q. ij. c. j.
gloſſ. tenent docto. ¶ Hic Innocen. ponit tria notabilia dicta.
¶ Primo limitat. c. accedens. de accu. dupliciter. vbi dicitur qđ
crimen cum infamia poteſt opponi poſt confirmationem, ⁊ quan-
do petitur ſolus effectus confirmationis: quia id verum, ſi peti-
tur poſſeſſione nondum habita: ſi habita, ⁊ agitur poſſeſſorio, non
obſtat etiam exceptio cum infamia. Allegat de reſtitu. ſpolia. item
cum quis. de cauſa poſſeſ. cum ſuper. ¶ Secunda limitatio, quod
crimen cum infamia poſſit opponere, ſi ante non habuit faculta-
tem opponendi, quia ignorauit: ſecus ſi habuit facultatem oppo-
nendi, quia ſciuit. ¶ Tertio quod id, quod exceptio eius non ha-
bet locum, quando nil petitur, ſed habet locum quando confirma
tio eſt facta cū cauſe cognitione, vel ſine cauſe cognitiōe, ſed nō re-
pente: ſecus vero ſi ſine cauſe cognitione, ⁊ repente. Et iſtud eſt di
ctum Innocen. de cauſa poſſeſ. cum ſuper. ¶ Quarto, quod vbi
in petitione confirmationis nullum ius queritur, ſed quod eſt de-
claratur, et ſic ſolus effectus iam collati queritur, habet locum. c.
accedens. ⁊ non admittatur exceptio, niſi crimen cum infamia. vt
in beneficijs, in quibus non interuenit confirmatio: nam ſi peti-
tur confirmatio, vel declaratio, quod beneficium ad ſe ſpectat, ha
bet locum illud. c. accedens. per hoc enim nullum ius queritur, ſed
quod eſt declaratur, ſtat effectus beneficij. ¶ Secūdo ponit aliud
dictum, per quod declaratur, ⁊ limitatur lex Barbarius. quod li-
cet confirmatio electionis nulli tribuat poteſtatem adminiſtran-
di per quaſi poſſeſſionem, in qua ponitur, ⁊ propter communem
errorem: ⁊ publicam vtilitatem, non tamen facit ipſum prelatum.
lex. diſt. per totum. ij. q. j. ordinationes. Per quod concluditur re
ſponſio ad id, de quo fuit interrogatus Iuriſconſultus in. l. Bar-
barius. de officio. preto. Dicit tamen hoc verum, vt tribuatur
quaſi adminiſtratio, quando electio eſt nulla ex defectu requiſito-
rum de iure naturali: vt qꝛ deficit conſenſus eligentium: quod be-
de nota. Et hoc ſentit etiam Innocen. de cleri. excom. mini. c. ſi. in
56 addi. ¶ † Tertio ponit limitationem ad. c. paſtoralis. ſ. de except.
vbi dicitur quod exceptio dilatoria, que poſt terminum deuenit
ad notitiam, admittatur, etiam ſi ſit paratus iurare quod deue-
nit: dicit id procedere, quando terminus non eſt peremptorius,
⁊ exceptio eſt dilatoria tantum, prout loquitur: quia regulariter
poſt terminum peremptorium, qui habetur loco cuiuſdam inter-
locutorie. ff. de arbitr. l. qualem. C. de inge. l. diffamari. ſ. de probat.
licet nō poteſt peremptoria opponi, nec aliqua exceptio: per quod
concludit regulam, quod poſt peremptorium nulla poſſit opponi
exceptio: quia hic eſt exorbitans, nec probatum de iure vt ſicut
in cauſa propria proprio iuramento, niſi vbi appareat iure expreſ
ſum: ⁊ ſic exceptuat caſum, qui habetur in. c. vt circa. de ele. li. vj. et
57 in cle. conſtitutionem. e. tit. ¶ † Ad materie declarationem Pri-
mo oppo. quod ex quo hic epiſcopus erat confirmatus, ⁊ conſecra
tus, talia non debuerint admitti ad impediendam electionem: qꝛ
tales electiones non deijciant iam promotum, cum ordinentur: de
accuſ. ſuper his. Item ſi debet agi, debet agi via accuſationis, vel
58 denuntiationis. ſ. de appella. conſtitutus. ¶ † Si queritur an et
quando exceptio oppoſita impediat promotionem: dicendum ad
hoc quod quandoque opponitur contra electum defectus forme,
⁊ hoc ante confirmationem: tunc aduertas tria tempora. Pri-
mum, ante confirmationem. Secundum, poſt eo non petente con-
ſecrationem. Tertium, poſt confirmationem, quando petit conſe-
crationem. Quartum poſt conſecrationē ante petitionem pallij.
Quintum poſt conſecrationem in petitione pallij. ¶ Ad pri-
mum, ante confirmationem: ⁊ admittit indubitāter. Poſt confir
mationem, eo nō petente cōſecrationē, ſi cōfirmatio eſt facta cum

cauſe cognitiõe,⁊ pſente,vel abſente.⁊ ſciẽte illo, qui poſt cõfirmationem ſe vult opponere,non admittitur opponens ſciens confirmationem eſſe,vel qui ſciuit eam quia talis cõfirmatio habet vim ſententie, que non retractatur, ex quo non eſt appellatum: de re iudi. cum inter. quod habeat vim ſententie. Facit eo.tit.c.fi.lib.vj. Ad hoc de re iudi. quamuis.⁊ in.l.ſepe.ff.de re iudi.⁊ maxime non admittitur etiam eligens.j.eo.nulli.lib.vj.etiam ſi ignorauit,⁊ qꝛ ſua non intereſt,dummodo habeat bonum prelatum.ſ.eod.cum inter.R.de accu.illa.Omnia iſta faciunt pro prima concluſione ſupra poſita,ſi confirmatio eſt facta ſine cauſe cognitione,ſed non repente, ideo quia ex quo legitime eſt facta, quis ad opponendum non admittitur quia ex quo valida eſt confirmatio, quis ad infirmandum non auditur. Et hoc facit pro ſecunda concluſione ſupra poſita. Si ſine cauſe cognitione,⁊ repente auditur excipiẽs. qui ma.accu.poſſunt.cum in tua. Idem no. Inn.de dolo.cum dilecti.de cauſa poſ.cum olim. Si opponitur poſt confirmationem,eo petente conſecrationem, vel ordinationem, admittitur exceptio defectus forme,quia modo aliud petitur:ideo exceptio poteſt opponi,que ante non fuit oppoſita, ⁊ alius eſt proceſſus, qui modo inchoatur. Si poſt confirmationem,⁊ cõſecrationem opponitur: dic idem quod dixi.ſ.in confirmatione,⁊ fortius.ſi poſt confirmationem in petitione pallij admittitur exceptio. Et ita poteſt intelligi hec decre. Per viam vero denuntiationis,accuſationis, vel appellationis,bene auditur poſt hec omnia, dummodo ſuo tempore fuerit appellatum. Sic poteſt loqui hec decret. Practica ergo erit decre.vel quod hic fuit appellatum a confirmatione, vel qđ fuit exceptum contra petitionem pallij, vel quod actum per viam accuſationis,ſiue denuntiationis,vel impetrata inquiſitio, vel per officium iudicis, quod intentauerunt proſequentes contemptum:licet quidam dicant quod hic non poteſt opponi,niſi p viam exceptionis de contemptu. ¶ Si crimen opponatur ante confirmationem,indubitanter opponi poteſt:de accuſ.ſuper his. Poſt confirmationem ſi non petatur conſecratio, et ſupereſt facienda,vel ordinatio,idem quod dixi.ſ.quia oportet quod agatur per viam accuſationis,vel denuntiationis. Si vero reſtat conſecratio,vel ordinatio,⁊ petitur,quia non eſt facta, tunc idem, ⁊ de eodem crimine diſcuſſo in confirmatione: nec etiam alius ſciens opponere poteſt in conſecratione,ne de delicto eiuſdem hominis ſepius queratur: de offic. dele.licet.cum ſimilibus.de crimine indiſcuſſo in confirmatione, quod non fuit in iudicio confirmationis,indubitanter opponere poteſt. Idem de illo, quod fuit,qꝛ modo ad aliud agitur,⁊ nouus ſit proceſſus,⁊ noua examinatio, ⁊ diuerſa,⁊ diuerſum delictum oppoſitum,nondum diſcuſſum. Hoc limitat verius Compo.niſi is,qui fuit in confirmatione, habuit tempus ad opponendum,⁊ terminum ad articulandum, ⁊ opponendum quicquid velit:quo caſu dicit non audiri:argumen.l.diffamari.C.de inge.ma.de probat.licet. niſi doceat ſe ignoraſſe, vel niſi de nouo ad ipſum superuenit ſcientia.de exceptio. paſtoralis. de electione.auaritie.libro ſexto.de officio.dele.inſinuante. ¶ Si vero reſtat conſecratio,vel ordinatio, quia facta, vel quia non ſit vt in propoſito, vel alia inferiori dignitate, in qua non expectatur conſecratio dignitatis, tunc dicit, ſi facta eſt cauſa cognita. confirmatio,vel prouiſio,non admittitur plus contra perſonam. Si cauſa non cognita,et agitur poſſeſſorio, idem: quia exceptio delicti non impedit.de reſtitu.ſpol. item cum quis.⁊.c.in literis. Si agitur petitorio,non impedit effectum exceptio, ſi non opponatur crimen cum infamia. de accuſat. accedens. Si opponitur crimen cum infamia,et tunc ſi petit beneficium,in cuius poſſeſſione iam fuit,non obſtat crimen cum infamia:vt dicto capitu. item cũ quis.⁊ de cauſ.poſ.cum ſuper.C.de dona.inter vir.⁊ vxo.ſi maritus. Si petitur poſſeſſio nunquam habita, obſtat exceptio criminis cum infamia: vt dicto capit.accedens. Hoc dicit verum, quando is,qui non opponit, non habuit facultatẽ opponẽdi antequam ignorauit: ſecus ſi habuit facultatem opponendi ante prouiſionem,vel conſecrationem,quia ſciuit: quo caſu dicit quod exceptio criminis cum infamia non repellit confirmationis effectum,ſed conſecuta poſſeſſione audietur per viam accuſationis, vel denunciationis,ſecundum Compo. ¶ Predicta vera,vbi opponitur crimen non ipſo iure concludens priuatum illum,contra quem opponit,licet ſit graue,vt homicidium. Ad hoc quod not. Innocen.de conceſ.preben.cum noſtris.periurium,⁊ adulterium: alias ſi opponatur hereſis, depoſitio, ⁊ ſimonia, tunc auditur. Per hoc dicit quod admitteretur exceptio quod tenens beneficium habet vxorem,⁊ contraxit matrimonium:quia per id videtur beneficio renunciaſſe:de ele.coniu.cap.primo. libro ſexto.

59 ¶ †Secundum principale,cui incumbit onus probandi contra formam,vel contra perſonam,vbi opponitur delictum. dic ſi opponatur vitium forme contra electum ante confirmationem:gloſ. hic hoc tangit. Dico quod debet probare petens:quia hec ſua intentio,vt dixi ſuper gloſſ. Si petat confirmationem, ſua eſt intentio oſtendere quod canonica eſt electio: que non conſtat eo quod apparet facta,ex quo negatur. Nec obſtat.ff.de probat.ab ea parte:quia ibi loquitur in actu iudiciali iuriſdictionis voluntarie, in quo dico quod preſumitur pro iudice:⁊ ille eſt ſingularis caſus:⁊ forte de facili non habetur alibi,quod etiam in iudicio per viam iuriſdictionis voluntarie exercitio preſumitur pro iudice: alias iſte caſus non procedit in actu extraiudiciali.ff.de publ.l.quecunque. Si vero poſt confirmationem opponatur,dic quod non compelletur quis dicere titulum ſue electionis,ideo debet probare opponens:⁊ hoc,niſi ſit appellatum:quo caſu probabit confirmatus ſententiam iuſtam:de reſtitu.ſpol.cum ad ſedem.de quo de renun. in preſentia.⁊ dixi.ſ.eod.bone. Per predicta reprobatur dictum Innocen.de eo,qui fur.or.recepit.c.ſi.dicens quod qui dicit ſolennitatem electionis,non debet probare concludens: quia id,quod quis facit extraiudicialiter,in ſpectãtibus ad officium ſuum,preſumitur bene factum,niſi probetur contrarium. Allegat.C.de cõtrahen.ſtipu.l.j.⁊ penul.ff.de verbo.oblig.l.ſciendum. Quare dicit quod allegans in electione non factum ſcrutinium, vel communem electionem, vel non factam vocationem, debet probare: ex quo de poteſtate eligentium,⁊ electione conſtat ff.de probat.l.ab ea parte.ij.rñſo.ſubtiliter facit,vbi preſumitur pro adeptione forme,licet fiat extra iudicium,⁊ non in forma iudicij. Primum tenet Compo.⁊ iura ſupra allegata loquuntur quando extat ſcriptura:quo caſu procedit materia.l.ſciendum.an ſit ſolennitas intrinſeca,an extrinſeca:alias in actibus alijs regulariter dicens ſolennitatem,eam probet,ita quod in iudicio nil creditur, niſi conſtet per acta.j.de probat.quoniam. Idem extra iudicium vbi requiritur ſcriptura:de ſenten.excommu.cum medicinalis.⁊ vbi ius dicit formam probandam,de ſenten.excommu.eod.titu.ſacro.videlicet hec vera ſint:vnde dicta lex, ab ea parte.loquitur in actibus iudicialibus,quo caſu pro iudice eſt preſumendum: et quod plus eſt in actibus iuriſdictionis voluntarie, et que ſine ſolennitate iudicij expediuntur:⁊ iſte eſt notabilis caſus:hic loquitur in actu mere extraiudiciali. Nec obſtat de probat. quoniam contra. quia reſponde vt dixi.ſ.c.bone.vel illa nondum emanauerat. Vel dic quod loquitur in iuriſdictione voluntaria,in qua non fiunt acta. Si opponitur crimen, tunc opponens debet probare: quia preſumitur quilibet bonus:de preſump.c.ſi. Idem ſi defertur perſone:quia quilibet habilis preſumitur.ff.de probat.ab ea parte.§. reſponſo. Hanc materiam habes de dolo. cum dilecti.de accuſat.
60 cum oporteat.⁊ per Innocen.in dicto cap.innotuit. ¶ †Tertium principale dubium an teneat confirmatio ſine citatione, vel ſine cauſe cognitione:dic ſine citatione hodie non tenet, vt eſt caſus in c.fina.de electio.libro.vj.ſine cauſe cognitione an teneat:dic quod quedam eſt contentioſa,quedam eſt confirmatio non contentioſa,id eſt,cui non opponitur: ⁊ hoc poteſt fieri ſine cauſe cognitione. Quedam eſt contentioſa,ſuper qua pars vult proceſſum ordinare:⁊ hoc non valet ſine cauſe cognitione.C.de iudic.l.iudices.C. quomodo,⁊ quando iudex.ea que Confirmatio vero, quam fecit is,qui eodem iure eligit,⁊ prouidet,planum quod valet ſine cauſe cognitione,ſecundum Innocen.⁊ Compo.facit quod not.in dicta
61 decre.ſi. ¶ †Quartum dubium an teneat confirmatio electionis nulle,⁊ an confirmatus ſit prelatus,dicit primo quod quo ad potentiam adminiſtrandi tenet. Allegat.ff.de adop.l.adoptio.ff.que ſent.ſine app.reſcin.l.i.§.i. ¶ Sed quo ad hoc vt confirmatio faciat prelatum Innocen.in.c.cum dilecti.j.eod.dixit quod.ff.de officio.pretoris.l. Barbarius. Iuriſconſultus de hoc interrogatus non reſpondet:ideo ipſe dicit quod non eſt prelatus, quandocunque non teneat ſua electio,ſiue confirmatio.lx.di. per totum.j.q.j. ordinationes,⁊ valent que gerit,licet non ſit prelatus ex bono et equo,propter communem ignorantiam,⁊ publicam vtilitatem,et propter quaſi poſſeſſionem recipit poteſtatem adminiſtrandi. Allegat.ff.de publi.ſunt ⁊ alic.§.fina.ff.de iureiur.l.ſed ⁊ ſi. Recitent quod alij dicunt,⁊ hoc ei placet,quod ſi nullitas prouenit ex defectu naturalium,vel requiſitorum de iure naturali ad electionem, non ſit prelatus:nec valet quo ad tribuendam poteſtatem adminiſtrandi, vt ſi deficit conſenſus electi, vel eligentium, vt in intruſo,vel ſimoniaco:⁊ tunc confirmatio non facit prelatum, nec dat adminiſtrationem,nec geſta valent. Idem repetit de ele.excommu.cap.ſi.in additione:quia ſine conſenſu cetera fruſtrantur: vt.xxvij.q.ij.ſufficiat. Si defect⁹ electionis ſit circa requiſita a iure poſitiuo,tunc tribuit confirmatio poteſtatem adminiſtrandi,⁊ geſta facit valere,ſed non facit ipſum prelatum. Recitat ſecundo quod vbi defecit electio ex defectu conſenſus eligentium,⁊ electi,⁊ ſic vbi electio non eſt canonica:large enim prelatus renuntiare tenetur,qꝛ non eſt maritus,ex quo deficit conſenſus.ſ.eo.cum inter. j.ti.i.quãto.i.q.j.principatus. Et hoc caſu nõ purgabitur vitium ex ſequenti cõſenſu,quia dolus ſuus interuenit,vt quia fuit intruſus:

ſus:⁊ ſic compellitur cedere,qꝛ executionē non habet.xvi.q.vij.ſi
quis.⁊ ſic omnino tenetur cedere:de renun. niſi.§.j. Et hoc placet
Inn.etiam ſi circa vnum ſolum electorem compellendum interue
nit dolus electi:idem ſi vnum pro ſe rogaſſet.ſ.e.per inquiſitionē.
Sed ſi ſine dolo ſuo vnus vel plures fuiſſent cōpulſi,tamen maior
pars ipſum erat electura,non videtur quod teneatur renuntiare:
in dolo vero mente concepto, quia ſic feſtinauit electionem,exiſti⸗
mans ſe tunc eligendum,⁊ ſi tardaretur,putabat contra,vel alijs
ſimilia extra,dolus conceptus in obſequijs exhibitis, ſufficit pe⸗
nitere,nec renuntiare teneretur:de ſimo.c.fin.tenet tamen,ſiue do
lus ſit mente conceptus,ſiue extra ad verba redactus, acta peni⸗
tentia non teneatur cedere:vt.d.c.niſi.Ad decre.ſi.de ſimo.dic ſpe
ciale in ſimonia tantum mente concepta. Dicit tertio qđ vbi ex
metu principaliter prelatus habet eccleſiam,illam non poteſt reti
nere:qꝛ non fuit liber conſenſus.de ſpon.cum locum. Dicit quar⸗
to quod ſi canonica non ſit electio propter omiſſas ſolennitates iu
ris poſitiui, ſed adſit conſenſus naturalis, cedere non tenetur.
Idem nota de accu.cap.ſi.ſicut iniuſte damnatus ad reſtitutionē
rei ſue,quamuis de iure ciuili reddere teneatur,tamen qꝛ dominꝰ
remaneret,non peccat illam tenendo,niſi de facto ſibi per iudicem
auferatur,vel alteri precipiatur.ff. de condi.inde.l. Iulianus.Et
hoc,qꝛ ceſſat cauſa iuris poſitiui.Item adducet formā propter li
tes vitandas,ex quo facta eſt confirmatio: qꝛ iam ceſſabunt lites
⁊ ſic poſitiuum ius redit ad naturale:qđ facile ſit.xxxvi.di.ab exor
dio.Hoc verum,vbi nō leditur honeſtas eccleſie,vel etiam ipſius
generalis ſtatus:qđ eſſet,ſi rediretur ad ius illud, qđ conſobrini
illicite contrahant,vel qđ irregulares remaneant in ordine,ſcđm
Inn.Dicit quinto ⁊ Cōpo.hic,qđ ſuſpenſus, vel excommunica⸗
tus,vel tali peccato obnoxius,faciens electionem nullam, vel an⸗
nullandam,confirmatus cedere non tenetur,niſi tempore ordina⸗
tionis,vel electionis tacuiſſet irregularitatem.j.de cor. viti.c.fin.
vel niſi peccatum illud impediret executionem officij poſt peractā
penitentiā:de renun.niſi.§.perſone.Nec obſtat qđ tractu tempo⸗
ris nō debeat firmari nullū:qꝛ hic nō erit nulla iure naturali. Itē
hic ſuperuenit cauſa confirmans,non ſolus tractatus, ſ. confir⸗
matio ⁊ conſecratio.C.de dona.l.donatio.C.ſi maior factus ratum
ha.l.ſi.Nec obſtat de accu.cū olim.vbi queritur de forma poſt con
ſecrationem:qꝛ licet poſſit accuſari,nō ſequitur qđ non poſſit cum
conſcientia tenere.Sic etiā criminoſus poſt penitentiam accuſa⸗
62 tus.de accu.de his.de tempo.or.ca.ſi.¶†Quero an ſtatuto termi
no peremptorio ad probandas exceptiones peremptorias,vel ad
opponendum quod pars vult opponere,an auditur poſt termi⸗
num iuris,quod id,qđ vult opponere,de nouo didicit. Dicit hic
Hoſt.qđ nō,licet late diſputet. Ratio fundamētalis,qꝛ perempto
rium eſt quedam interlocutoria.ff.de arbitris.l.qualem.in ſi. que
reuocari non debet iure iam partibus queſito,niſi per quandam
quaſi reſtitutionem.j.de in inte.reſti.coram.Et ad crimina oppo⸗
nenda non ſubeſt cauſa dande reſtitutionis.ff.de accuſ.ſi cui. Ad
decre.preſentium.de teſtibus.reſpondet,⁊ ad decre. paſtoralis.de
excep.⁊ ad.l.de pupillo.§.qui opus.ꝙ vbi non fuit ſtatutus termi
nus:⁊ decre.paſtoralis.nec de peremptorijs , nec de peremptorio
termino loquitur:vnde cū illa decre.ſit contra fauorē, qđ dicitur,
vni ſtetur in cauſa ſua:⁊ qđ poſt peremptoriū quis admitatur nō
trahetur illa decre.ad conſequentiam ad peremptorias exceptio⸗
nes,⁊ poſt peremptorium.j.de re.iu.que a iure.li.vi.Io.And.dicit
hoc verum,ſaluis tribus caſibus,de elec.auaritie,⁊ in cle.e.ti.con
ſtitutionē.Mihi videtur qđ ſemper poſſit opponi:qꝛ hoc non eſt
caſuale,ſed regulare.Tene bene menti,quia hic limitat.c.paſtora
63 lis.multū fortiter.¶†Quero ſecundo an eccleſia reſtituatur ad
opponenda crimina excluſa per peremptorium contra petentem
beneficium.Compo.dicit quod non.Io.An.dicit hoc verum,niſi
petatur beneficium vt collatū,vel cōfirmationis executio vel poſ⸗
ſeſſio,Quid ſi petatur beneficij collati confirmatio , quod benefi⸗
ciū ſpectet ad petentem:Dicit quod cum per hoc non agatur, vt
ius aliquod conſtituatur in re,non admitteretur exceptio:qꝛ per⸗
inde ac ſi petatur executio iuris iam habēti,licet verba ſint diuer
ſa:nam licet per confirmationem electionis petatur ius conſtitui,
non per confirmationē collationis,ſed ius,quod eſt,declaratur.
64 ¶†Quid ſi contra prouiſionē agitur,vt caſſetur prouiſio,vel col
latio ratione criminum,an admittatur:Dicit Compo.quod nō,
ſi non fuit appellatum:ſed oportet quod agat via denuntiationis,
vel accuſationis,vel inquiſitionis,de crimine,ex quo planum ius
habet contra.no.ſ.c.querelam.vbi principaliter deducitur nulli⸗
tas iuris illius,contra quem agitur,ſi fuit appellatum, bene ad⸗
mittitur per viam appellationis,ſuper illis tū,ſuper quibus eſt.
65 appellatum.eo.ti.c.j.lib.vi.¶†Quid de exceptionibus afficienti
bus gratiā,⁊ prouiſionē,an admittantur: Dicit Compo.qđ ſic:
qꝛ titulū habet ex reſcripto,qđ videſ vitioſum, ⁊ effectu carens:
ideo non agitur ex eo:de reſcri.conſtitutus.obiectus. vero crimi⸗
nis non afficit gratiam,ſed perſonam, ideo non admittitur , niſi
66 opponatur infamia,vt ſepius eſt dictum.¶†Ultimo dicit Com
po.quod ſi iudex vehementer preſumat malitiam excipientis,po⸗
teſt aſtringere excipientem ad certam ſummam ſoluendam aduer
ſario,ſi deficiat in probando: aliter non admitteretur excipiens:
de reſti.ſpo.literas.

1 ☞Electio per minorem partem capituli non tenet, nec ſubſe⸗
quenti conſenſu ratificari poteſt.
2 Teſtis per ſolum auditum non probat actum longū,⁊ intricatū.
3 Electiones quando due dicantur.
4 Inquiſitio voluntatum quando pro ſcrutinio habetur.
5 Electionis pronuntiatio ad quem de capitulo ſpectat.
6 Electionis actus capitularis dependet ex toto capitulo.
Capitulum totum dicitur maior pars canonicorum eiuſdem.
7 Subito fieri dicitur id,quod ſit omiſſis debitis ſubſtantialibus.
8 Conſenſus requiſitus certo ⁊ limitato tempore, poſtea ſequutus
non validat actum ipſo iure nullum.
9 Electionem non infringit contemptus partis canonicorum mi⸗
noris.
10 Electores quando poſſunt recedere a nominatione facta in ſcru⸗
tinio.
11 Electio ſecunda poſt primam an valeat.
12 Scrutinio publicato recedere non licet ab electione.
13 Electio facta appellatione pendente,eſt nulla.
14 Maxime,verbum poteſt quandoqꝫ ſumi improprie.
15 Electio de indigno facta eſt euidenter nulla.
16 Electio ſecunda non valet prima non caſſata.17.
18 Electio vt valeat,exigitur capituli conſenſus.
19 Electio ſecunda facta poſt primam non caſſatam an valeat.
20 Electio facta a minori parte,eſt contra electionis formam.
21 Electio facta contra priuilegia eccleſie eſt nulla.
23 Electio an ſit nulla ex quolibet peccato.
24 Electio ſecunda poſt poſtulationem nullā,an ſit valida ipſo iure.

1 AUditis. ¶†Electio per minorem partem ca⸗
pituli facta non tenet, nec per ſubſe⸗
quentem conſenſum ratificari poteſt.hoc dicit.Prima
pars ponit diffinitionis cauſam. ¶Secunda diffi⸗
nit ibi:nos igitur.Dicebat Hoſtien.quod audiri potuit hec de⸗
creta.ſed vſque ad tempora ſua non intelligi. Dicebat Ioan.
Andr.quod nec per gloſſ.ſuas eſt clara,quam tamen claram fa⸗
ciet.¶Premitte quod electio facta a minori parte capituli eſt
nulla ipſo iure:quia non eſt ibi virtus, vel poteſtas capitularis:
vt infra eodem.ſcriptum.⁊.ſ.eod.quia propter. Et ex hoc ſequi⸗
tur quod licet contemptus minoris partis reddit electionem
annullandam,vt in capit. proximo, contemptus tamen maioris
reddit nullam.Ex hoc ſequitur tertium,quod licet electio contem
ptis aliquibus poſſit ratificari , non tamen contempta maiori
parte.¶Secundo premitte quod electio poſt primam nullam o⸗
mnino valet,etiam prima non caſſata:quia ſi nulla eſt , non exigi⸗
tur caſſatio.ſ.cap.conſiderauimus.⁊ hoc facit difficultatem hic.
¶Tertio premitte quod appellatio extraiudicialis,vt ex ſe non
eſt potens ad reddendam ipſo iure nullam electionem, ſed nullita
tem operatur ad limites cauſe, ſi cauſa eſt potens ad annullan⸗
dum,annullat,alias non.ſ.eod.conſiderauimus.⁊ capit. cum no⸗
bis.vbi dixi.¶Quarto premitte quod hec decreta.habet multas
lecturas,⁊ fortis eſt.Pono caſum:Uacante eccleſia Barocen.in
ea erant duo capita,cantor,⁊ decanus,qui faciebant partes,in ca⸗
pitulo ſe congregauerunt pro electione celebranda , ⁊ quia ambo
erant malitioſi,⁊ ſciebant quando vnus intenderet, alter ad op⸗
poſitum conaretur:cum decanus,⁊ ſui haberent intentionem eli⸗
gendi archidiaconum, in tractatu nominauerunt ſubdiaconum
quendam:⁊ cum cantor haberet intentionē eligendi ſubdiaconum
nominauit archidiaconū:⁊ finaliter cātor timens decanū , qui ha⸗
bebat primā vocē in electione,ſtatim appellauit ne procederetur
ad electionē alterius abſqꝫ conſenſu maioris,⁊ ſanioris partis ca
pituli.Ex altera parte ipſe decanus cum paucis,⁊ ſic erant minor
pars elegerunt archidiaconum:ei tamen ex poſtfacto tot acceſſe⸗
runt quod eius electio habebat maiorem partem,computatis ac⸗
cedentibus:tandem cantor cum ſuis receſſit a nominatione archi
diaconi,⁊ elegit ſubdiaconū:⁊ hec electio fuit facta a minori par⸗
te capituli.Preſentate fuerunt ambe electiones pape.Contra pri
mam fuerunt duo oppoſita.Primo,qđ electio fuit facta a minori
parte capituli:⁊ ſic nulla. Secundo,ꝙ poſt appellationem. Huic
reſpōdebatur de acceſſu.Replicabatur qđ acceſſus nō potuit ope
rari,cum electio a principio fuerit nulla. Contra ſecundam fuit
oppoſitum quod a minori parte.Secundo,quod,prima non caſſa
2 ta.Ex his cauſis papa vtramqꝫ caſſat.¶†Nota primo ex audi⸗
tu ſolo actus longi ⁊ intricati nō cōcludiſ intellectus.Ad hec tex.
⁊ doct.de teſtibus.vltra tertiam.In volatili enim verbo non da⸗

tur plenus rei intellectus. Qđ nota etiam pro teſtibus, qui dicūt,
3 ſcio quia audiui: vel qui deponunt de auditu. ¶ † Nota ſecūdo qđ
electiones q̄q̄ facte in vna cōgregatione, dum tamen a diuerſis,
ꝛ de diuerſis, ꝛ diuerſo contextu reputantur pro duabus electioni
4 bus: facit. ſ. c. cum Vintoñ. ¶ † Nota tertio qđ iure iſto non erat
ſcrutinium formale neceſſarium in electionibus, ſed inquiſitio vo
5 luntatum ſumebatur pro ſcrutinio. ¶ † Nota quarto qđ quādoq̄
ex conſuetudine maior eſt aliquis in capitulo, q̄ habet preeminen
tiam quandam in capitulo reſpectu dignitatis, vt decanus: ꝛ ille
de iure videtur habere ius prime vocis: ꝛ videtur qđ ad illum de
iure ſpectet pronuntiatio electionis: de quo de re iudi. cū ab vno.
li. vj. ad illum etiam ſpectet congregatio capituli: de ma. ꝛ obe. c. j.
no. Inn. ꝛ tex. c. ti. ſtatuimus. Etiam nota qđ appellatione electio
nis ſtricte comprehenditur actus electionis pronuntiande, etiam
dempto ſcrutinio. Unde procedi dicitur ad electionem demum,
quando fit illa pronuntiatio: ꝛ ſic illa, que precedunt, ſunt preambu-
bula: ſed actus electionis conſiſtit in ſola illa pronuntiatione.
6 ¶ † Nota quod actus electionis, ꝛ quicunq̄ capitularis, data cōn
gregatione capituli, pendet in toto capitulo, aut maiori parte ca-
7 pituli: ꝛ ſic maior pars repreſentat in ſe totum capitu. ū. ¶ † Nota
quod id dicitur ſubito fieri, quod fit omiſſis debitis ſubſtantiali-
8 bus. Ad hoc idem de verbo Cito. ſ. eo. cum nobis olim. ¶ † No-
ta quod ipſo iure nullum etiam ex defectu conſenſus, ex poſt facto
ſuperueniente conſenſu non validatur, quando conſenſus certo
exigitur, ꝛ determinato tempore, vt hic apparet: ꝛ pro ſolennitate
iam exigitur quod conſenſus preſtetur pro ſolennitate: ante ele-
9 ctionem. j. eod. quia propter. ¶ † Nota quod id, quod declaratur
ex ratificatione contempti ratificari electionem, eſt verum, quan-
do electio eſt valida, quia contemnentes ſunt maior pars capituli.
non quando electio eſt inualida ipſo iure, quia contemnentes ſunt
minor pars capituli. Et ſic quod dicitur quod contemptus non
infringit ipſo iure electionem, procedit quando contemptus eſt
minoris partis. Secus ſi eſſet maioris: quia tunc propter defectū
iurium capituli, que non ſunt in minori, non valet actus. Et nota
quod defectus poteſtatis impedit actus exercitij eſſentiam, ꝛ dat
10 illi non ſubſiſtere, ꝛ ipſo iure. ¶ † Nota qđ a nominatione facta in
ſcrutinio poſſunt electores recedere, quāquam ex ea ius non que-
ratur antequam eligant. Quod eſt verum iure iſto forte, quia nō
erat inuenta ſolennitas publicationis, vel nondum erat publica-
ta, ꝛ ſic nullum erat ius queſitum. Uel hec nominatio fuit facta
non ſolenniter in tractatu. Et ex hoc habes quod ex tali nomina-
tione nullum ius queritur. Ad hoc. ſ. eo. quod ſicut. vide de poſtu.
11 bone. ¶ † Nota quod ſecunda electio poſt primam, etiam ipſo iure
nullam, non valet, prima non caſſata, quando prima a iure non ap
paret expreſſe caſſata: ꝛ quod electio ſecunda poſt primam etiam
nō caſſatā facta a minori parte capituli, eſt ipſo iure nulla. ¶ Ad
declarationem huius decreta. oportet videre aliqua erga factum
pro declaratione fundamenti: poſtea veniemus ad ſuperficiem iu
12 rium. ¶ † Primo hic in facto apparet nominationem factam in-
quiſitis vocibus ſingulorum, ꝛ tamen receſſerunt iſti ab ea nomi-
natione, contra illud. j. c. publicato quia ex quo ſcrutinium erat
publicatum, nō debebat poſſe recedi. Dic quod hic inquiſitio fuit
facta in communi tractatu: quia tempore huius decr. ſcrutinium,
ꝛ publicatio non erant de forma, ſed illa nominatio in communi
tractatu habebatur loco ſcrutinij, ſed non habebat effectum o-
mnino ſcrutinij, ideo recedere potuerunt. ¶ Secunda difficultas
in facto, quia non eſt veriſimilis: nam cantor in ſcrutinio nomi-
nauit archidiaconum, ꝛ elegit per oppoſitum ſubdiaconum: ꝛ de-
canus nominauit ſubdiaconum, ꝛ elegit archidiaconum: hoc non
eſt veriſimile quod alium nominaſſent, ꝛ alium elegiſſent. Hic In-
nocen. dicit in principio libri, quod habebat aliter reciſa. Non cu-
remus de iſto. Dic quod cantor ꝛ decanus faciebant partes in ec-
cleſia, ꝛ erant in propoſito q̄ nunq̄ faceret vnus quod vellet alter:
ſicut faciunt iſti, qui ſunt in diuiſione. Pars cantoris nominauit
illū quem intendebat eligere pars aduerſa, vt poſtea in dādis vo
cibus illa pars retraheretur in dandis vocibus illis in deſpectū
nominantis: ꝛ econtra decanus nominauit per oppoſitum eadem
aſtutia illum, quem intendebat eligere decanus, alias cātor, a qui-
bus poſtea receſſerunt: q̄ ſimplices erant in tractatu. Tertia diffi
cultas facti hic de iſto tertio R. de Adegis nominato: dic de ipſo
non eſt curandum: quia non fuerunt proſecuti nominationem: nec
fuit electus, ſecundum Compo. licet Hoſtien. dicat quod iſte fuit
poſtea electus. Tene primum. ¶ Uenio ad declarationem decret.
quo ad ius: ꝛ oppo. cum gl. que eſt ſuper verbo Ex poſt facto: nam
dicitur hic, ſecundam electionem factam poſt primā nullam ipſo
iure non valere, illa non caſſata: contra. ſ. eo. conſiderauimus. j. e.
congregato. ſ. eod. bone. de appel. conſtitutus. Si prima enim nul
la eſt, ad quid indiget caſſatione? ¶ So. Gloſ. ponit duos intelle-
ctus principales. Unus eſt, quod hic nullitas ſecunde electionis
ſurgat propter ſubſiſtentiam prime. Alius quod ſurgat propter
defectum poteſtatis facientium ſecundam: quia fit a minori parte.
Et ſecūdum primum intellectum dantur plures ſolutiones. Pri
ma ſolutio eſt, quod prima electio eſſet aliqua: ꝛ hanc partem fun-
dat q̄ non inficit ipſo iure contemptus. ſ. eo. quod ſicut. Hinc eſt,
quod electio poteſt ratificari: vt ibi. Contraria ergo procedunt,
quando electio eſt ipſo iure nulla, vbi non exigitur caſſatio. Et
quod hic non eſſet ipſo iure nulla, patet per ſi. quia litera referen-
do ſe ad vtranq̄ dixit, duximus irritandum: ergo nulla non erat.
Huic obuiat litera, que dicit quod nulla eſt ipſo iure: igitur non
valet ſecunda. Duplicem in hoc proſequitur intellectum glo. Pri
mum, quod illa fuerat allegatio partis, vbi dicit quod non potuit
ratificari, quia nulla eſt: ꝛ ſuper hoc non eſt fundatum ius: quia di
cit glo. patere, in antiqua dicebatur, Auditis allegationibus par
tium, ꝛc. ꝛ ſatis patet per principium. Alium, quod fuerint verba
pape: ꝛ ad verbum Irritam ipſo iure, reſpondet, id eſt irritandā
de iure. Et hec eſt vna reſponſio deſtruens textum. Uel dic quod
non potuit ratificari ab illis, non ex eo quod eſſet nulla: ſed quia
ipſi appellauerant, ne hec electio fieret: ꝛ non poterant ſoli, ꝛ ſingu
lares ab appellatione recedere, quam interpoſuerant in commu-
ni: ꝛ ſic nec ratificare. Uel forte de facto nolebant ab appellatione
recedere: ꝛ ſic non poterant electionem ratificare, ſed repellebā-
tur, vt contrarij. de appellatio. ſolicitudinem. Huic rationi obuiat
litera, que dicit maxime appellatiōe pendente: per quam innuitur
quod ratificari non potuiſſet, etiam ſtante appellatione. ¶ Solu.
Expone Maxime, pro tantum. Hec lectura deſtruit textum in
duobus, in eo quod ponit Maxime pro tantum: ꝛ in eo quod po-
nit nullam ipſo iure, id eſt, irritandam ipſo iure: ꝛ a verbis legis
ꝛc. l. j. §. ſi is, qui nauem. ff. de exercitoria. ꝛ quod Maxime, ſtet pro
prie, dicit gloſſ. ſequens, que fuit additio. Item ratione conuinci-
tur hec lectura falſa: quia electio prima fuit facta a minori parte
capituli: ergo tanquam non habens vires capituli non fuit ele-
ctio ex defectu poteſtatis: ꝛ ſic nulla fuit, nec potuit ratificari per
id, quod eſt dictum: quia quod eſt nullum, tractu temporis, ꝛc. vbi
13 conſenſus exigitur determinato tempore. ¶ † Item hec electio
fuit facta appellatione pendente: ꝛ ſic erat nulla propter penden-
tiam appellationis ex cauſa funditus annullante. Licet ergo ab
appellatione recedatur, poſito quod potuiſſent, non validatur q̄
fuit nullū: vt de ſen. excō. l3. lib. vj. qđ no. Uerba fuerūt Inn. ſed al
legatio capſi. Io. Mo. p qđ ſentiūt qđ illud. c. habeat locū in alijs
ſententijs, quā cenſure. Et hoc ſentit glo. ſequens, que dicit qđ idē
eſſet, ſi non eſſet appellatio: quaſi poſſet intelligi ſi non fuiſſet ap-
pellatum a principio: vel ſi fuiſſet appellatum, ꝛ appellationi re-
14 nunciatum: ꝛ hec de prima lec. ¶ † Nec obſtat quod dicitur in fi-
ne, irritandam: quia, vt dicit ſequens gl. verbum illud Maxime,
ex neceſſitate ſtat improprie, prout reſpicit electionem archidiaco
ni, ꝛ ſic irritat de facto, vel irritā nuntiat: non de iure, q̄ illa erat:
15 nulla, poteſt ſtare proprie quo ad aliā. ¶ † Uenio ad ſecundā lectu
ram, que tangitur iuxta principium vltime gl. Quandoq̄ prima
electio eſt funditus nulla, ꝛ euidēs eſt eam non tenere: vt quando
fit de indigno: q̄ caſus eſt decre. quod non tenet, ꝛ nihil pōt cōtra
eam allegari: ꝛ tunc valet ſecunda, etiam prima non caſſata: ſic lo-
16 quitur tex. in contrariū. † Quādoq̄ electio eſt valida, licet infrin-
17 genda: ꝛ adhuc non valet ſecunda. ſ. eo. cōſiderauimus. † Quādo-
que electio prima eſt nulla, ſed non euidenter, ꝛ ſic eſt dubia an ſit
valida vel nulla, q̄ allegatur aliqua cauſa, per quā poteſt eſſe du-
bium an valeat: ꝛ tūc non valet ſecūda, illa non caſſata. Allegaba-
tur enim hic ratificatio, per quam poterat probabiliter dubitari
an valeret prima: ideo ſecunda facta, illa nō caſſata, nō valet: ꝛ ſic
loquitur hec decre. ¶ Sed huic obuiat, q̄ papa hic dicit, qđ erat
nulla. Reſponſio, quia ꝛ id, quod eſt nullum, quandoq̄ preſtat im-
pedimentū. Gl. dat multa exempla: ꝛ hoc propter dubiū validita
18 tis. ¶ † Item hoc papa hic declarat hodie, ſed ante iſtam decr. po
terat probabiliter dubitari an eſſet conualidata, ex quo alij acceſ-
ſerant, ita quod eſſet maior pars capituli: ꝛ ideo ante iſtam decre.
erat probabile dubium. Non ſic eſſet hodie: q̄ hic caſus hodie cla-
rus eſt per hanc decre. Et ſic ſi iſte caſus contingeret hodie, vale-
ret ſecunda, dummodo haberet maiorem partem. Sed certe hoc
olim poterat, ꝛ ratione dici: q̄ conſenſus exigebatur certo tempo
re: igitur non proficiebat ex poſt facto. Item exigebatur cōſenſus
capituli vt in vnum. j. eo. in Geneſi. ꝛ iſti vt ſingulares ex poſt fa-
cto conſenſerant: ꝛ ſic eorum voces non poterāt eſſe vt capituli: li-
cet enim proficiant ad tollendum ius caſſandi, quod eſt proprium
19 ſingulorum, non proficit ad creandum ius vt capitulare. ¶ † Sed
ad hoc poteſt reſponderi, q̄ licet hoc ratione conuincibile nō erat
aperte determinatum per caſum iuris ſicut oportet. Sicut dici-
mus in ſententia: quia ſi fertur contra ius, dubiū inde eſt, quod ſi
poteſt oſtendi ratione, nō eſt nulla: q̄ illud ius eſt dubium, de quo
non eſt caſus, ſic ꝛ hic erit. Ad hoc qđ no. in. l. cū prolatis. ff. de re
iud. p Inn. de app. cū ſpāli. ꝛ dixi de ſi. inſtr. paſtoralis. Nota. bene.
Ut ergo electio poſt primam nullam valeat, ea non caſſata, opor-
tet

tet quod appareat caſus expreſſus legis,vel decretalis ſuper nul-
litate electionis:alias propter dubium validitatis caſſatio exigi-
tur illius coloris tenendi,qđ fuit pro validitate.Hec lec.nō videt
placere Inn.ſ.eo.conſiderauimus.qui dicit qđ ſatis eſt, electionē
primam eſſe nullam,⁊ electores priuatos poteſtate eligēdi,hoc eſſe
notorium tempore ſententie,licet non fuerit notorium tempore ele
ctionis:de app.conſtitutus.⁊ idem tenet Hoſt.hic.Aduerte gl.po
teſt ſaluari,vt dictū Inn.⁊ Hoſt.procedat, qñ dubium validita-
tis eſt ſuper ſolo facto:⁊ q̄ electus eſt indignus,de quo ius eſt cer-
tum.ſ.c.cum in cunctis:⁊ dubitatur de perſona electa:dictum gl.
qñ dubium eſt iuris.an ſit nulla:q̄ de ea non apparet caſus aper-
tus,vt erat hic,an iſta ratihabitio profuiſſet.Et hoc de ſecunda
lectura,que defenditur,⁊ videtur cū difficultate.¶ Venio ad ter-
tiam lecturam gl.que tangitur in ver.quidam tamen.in glo.ſi.que
dicit qđ quādoq; electio prima eſt nulla,⁊ quo ad ius agēdi,⁊ quo
ad ius excipiendi:⁊ valet ſecunda,illa non caſſata,vt in contrario.
Qñq; eſt nulla quo ad ius agēdi,eſt tamē valida quo ad ius exci-
piēdi:⁊ nō valet ſecūda,pria nō caſſata,vt hic. hec q̄ eſt facta a mi-
nori parte capituli accedentibus electoribus vſq; ad maiorē par-
tem,nō cauſat ius agēdi quo ad confirmationem.ſed bene cauſat
ius excipiendi contra ſecūdam:quia aliqua coſequuntur excipien
do, que, non agendo.ff.de condi.indebi.qui in area.in fi.Inſtit.de
rerum diui.§.certe.cum nulla autem eſt,quando eſt facta de perſo
na indigna,vel ab excommunicatis,vt.d.c.conſtitutus.dicit Io.
And.quod hec nihil docet:quia adhuc remanet dubium, de quo
querimus,quando ſit valida quo ad ius excipiendi:poſſet ſaluari
quod nulla eſt quo ad ius agendi ⁊ excipiendi,quando ius reſiſtit
electioni,vt de indigno,vel ab indigno:quia annullantur etiam vi
res naturales electionis,propter iuris reſiſtentiam:vt.l.ſi nō ſor-
tem.§.i.ff.de condi.indebi.ff.de fideiuſſo.l.cum lex.Secus quando
deficit forma conſenſus preſtandi de iure poſitiuo, ſubeſt tamen
conſenſus purus, vt ponderatur ſecundum ius nature, hoc non
parit actionem.quia non eſt ſolennitas poſitiue legis,ſed valet vt
de iure naturali quo ad potentiam excipiendi, quia adeſt mate-
ria naturalis: ſicut dicimus in pacto nudo.l.iuris gentium.§.ſed
cum nulla.ff.de pactis.quod nota.¶ Venio ad aliam lecturam,
que tangitur verſicu.ſed que eſt ratio.⁊ iſta lectura eſt quarta:⁊ eſt
principaliter ſecundus intellectus capitu.quod nullitas ſecunde
electionis hic ſurrexerit ex eo quod facta fuit a minori parte capi
tuli.Conclude ergo ſecundum gloſ.quod quandoq; prima electio
eſt nulla,⁊ eligentes ex electione ſunt priuati poteſtate eligendi: et
tunc quia ipſorū poteſtas ad alios deuoluitur,ſi fiat ſecunda,etiā
prima non caſſata,illa valet,vt in contrario. Qñq; prima electio
eſt inualida,non ſunt tamen eligentes priuati poteſtate eligendi,
vt q̄ eligūt,⁊ nulla eſt electio,vt facta a minori parte capituli, que
ex poſtfacto nō pōt ratificari:⁊ tunc electio ſcđa eſt nulla,quia fa-
cta a minori parte capituli,nō deuoluta poteſtate. Sed tūc vltra
tex.dicit cōtra,qui ponderat ꝙ prima nō fuit caſſata.Solu.Dicit
glo.hic dicit pro tanto,ꝙ ſi expectaſſent caſſationem primi, fuiſ-
ſent priuati poteſtate eligendi:quia elegerunt cōtra formam.ſ. eo.
quia propter.⁊ ſic propter caſſationē fuiſſet deuoluta poteſtas ad
20 alios.¶ †Nota glo.que vult ꝙ electio facta a minori parte ſit cō-
tra formam:quia inter cetera exigitur ꝙ is eligatur,in quem ma-
ior,⁊ ſanior ⁊c.ſic ergo lʒ omnes vocentur,nō ſit de forma, ſed de
iuſtitia,ꝙ fiat tamen a maiori,videtur de forma,ſecundū iſtam gl.
⁊ ſic cōtemptus maioris partis eſt cōtra formam:qđ eſt bene notā
dum.Sed huic obuiat ꝙ imo primi fuerunt priuati poteſtate eli-
gendi,quia elegerunt contra appellationem.ſ.eo.bone.Sol. Hoc
non eſt iure expreſſum,ſecundū doc.Nec obſtat.ſ.e.bone. quia vel
loquitur in poſtulatione,vel ibi ex cauſa appellationis priuaban-
tur.Pondera ergo cauſam,ſi cauſa concludit nullitatem electio-
nis,⁊ priuationem eligentium:tunc hoc operatur appellatio illa
duo potius ex natura cauſe,ꝙ̄ ex natura appellationis. Si cauſa
hec non concludit nec nullitatem,nec priuationem eligentium,nec
hoc operatur appellatio:vt.ſ.eo.conſiderauimus. ⁊.c.cum nobis
olim.Et dicit gloſſ.hic,ꝙ ſi vocaſſet cantor ⁊ ſui decanum ⁊ ſuos,
⁊ ipſi noluiſſent venire,valuiſſet electio cantoris, qualiter eorum
negligentia fuiſſet conuicta,cum eſſet capitulum iam congrega-
tum:vnde ex quo nō erat facta electio,poterat minor pars eligen-
do conuincere negligentiam.Dicit ſecundo quod ſi decanus ⁊ ſui
conſenſiſſent ſecunde,quod illa fuiſſet valida.Non placet:quia fuit
facta a minori parte capituli:⁊ ſic non potuit ratificari. ¶ Alio
modo reſpondet Io.And.⁊ eſt quinta reſponſio ſecundum primā
lecturam.Aut prima eſt caſſata per ſententiam iuris, vel homi-
nis:⁊ valet ſecunda,prima non caſſata per ſentētiam iuris vel ho
minis,vt ibi,vocatis tamen primis,⁊ intereſſentibus,vbi nō ſunt
priuati poteſtate eligendi,ita quod ſecunda electio habeat maio-
rem partem,ſi non ſunt priuati,hoc ſufficit etiam eis non vocatis
vt valeat ſcđa:vel ſi ſunt priuandi,oportet qđ illorum expectetur
priuatio:⁊ valet ſcđa:alias non.Aut electio eſt nulla,nō tamen re-
peritur a iure caſſata,vel ab homine:⁊ tunc ſcđa non valet, illa nō
caſſata,vt hic.Non enim hic reperitur a iure caſſata,vel ab homi-
ne:hodie ergo ſi occurrat caſus huius decre.quia reperitur iſte, p
quem caſſatur prima,procederet ſecunda,etiam prima non caſſa-
ta,dummodo haberet maiorem partem. ¶ Alio modo conſueui
dicere,qđ aut prima eſt nulla de iure naturali,⁊ poſitiuo,⁊ hec non
exigit caſſationem:quia non eſt quid caſſetur,ideo valet ſecunda:
quia facta eſt electio ſecunda,prima exiſtente nulla,inſpecta forma
poſitiua:eſt tamen aliqua,inſpecto iure naturali:quia adeſt cōſen-
ſus maioris partis eligentium.licet nō in forma debita:⁊ tunc nō
valet ſcđa,niſi prima caſſetur.Et hoc voluit hec decre.⁊ idem po-
teſt dici voluiſſe glo.in ſecundo reſponſo.Hec non videtur bona:
q̄ ſi de iure poſitiuo infringitur electio in terminis.c.cum in cun-
ctis.⁊.c.bone.ſecundo reſponſo.quia ius reſiſtit electioni indigni,
impediuntur vires naturales,⁊ pro tanto nō expectat caſſationē
iuris.Sed obſtat fortius quod no.Inno.de cle.excom.ſi celebrat.
vbi tenet quod electio etiam in regularibus eſt valida,etiam de iu
re naturali:quia omnis irregularitas eſt de iure poſitiuo. de con-
ceſ.prebend.cum noſtris.Sed poſſet reſponderi ꝙ lʒ quo ad nu-
dam materiā iuris naturalis electio ſit valida,nō tamen eſt vali-
da in effectu naturali,quem poteſt tollere lex:nam ꝑpter iuris po
ſitiui reſiſtentiā ille effectus naturalis obumbratur,⁊ non dicitur
electio tunc habere colorem.Ad qđ.l.ſi non ſortem.§.i.ff.de condi.
inde.⁊.ff.de fideiuſ.l.cum lex.Et hoc eſt qđ ponderamus in caſſan-
do.Alij dicunt quod electio ſubdiaconi reprobata fuit tāq̄ de in-
habili:quia nō erat in ſacris,⁊ nondum emanarat decre.de eta.et
qua.a multis.Alij dicunt electiones iſtas reprobatas propter ſcā
dalū,⁊ diſcordias euitandas.ar.de iure pat.c.iij.hoc tamen nō te-
netur.¶ Cōcludendo hanc materiā dicendū eſt quod aut plures
electiones ſucceſſiue emanauerunt ab eiſdem:⁊ tunc dicunt qđ in-
diſtincte caſſabatur ſcđa.ſ.de exceſſ.prela.inter dilectos.§.preter-
ea.niſi prima omnino emanaſſet per mortem, aut ſucceſſionem.de
reſt.in inte.c.ij.⁊ hoc ſcđm quoſdam Inno.ſ.eo. conſiderauimus.
notat contrarium.ſ.ꝙ ſi ab eiſdem fiat prima,⁊ ſecunda electio,va
let ſecunda,dūmodo prima ſit ipſo iure nulla,⁊ eligentes non ſunt
priuati poteſtate eligendi.Allegat.ſ.eo.cum terra.Nec obſtat de-
cre.inter dilectos.quia loquitur in collationibus,quarū confirma
tio non petitur:non de electionibus,que confirmari debent, ſcđm
Io.An.qđ ſatis puto qđ poſſit locum habere etiam in collationi-
bus diſtinctio,quam infra dicam.Qñq; plures electiones ſiunt a
diuerſis:⁊ tunc aut prima eſt valida,licet poſſit caſſari:⁊ tunc non
valet ſcđa,prima nō caſſata:vt.ſ.eo.conſiderauimus. Aut prima
eſt nulla:⁊ tunc an valet ſcđa,aut in prima eſt maior pars capitu-
li:⁊ non in ſcđa,nec in prima ſunt eligentes priuati poteſtate eligē
di:⁊ tūc nō vʒ ſcđa ex ſolo defectu partis minoris,vt hic.ſcđm vl-
timam lecturā gl.Aut prima eſt nulla,⁊ eligentes nō ſunt priuati
poteſtate eligendi in ſcđa tamen eſt maior pars capituli:⁊ tūc idē
qđ dicam infra.Qñq; eſt nulla:⁊ tunc aut prima eſt nulla, ⁊ primi
ſunt priuati poteſtate eligendi,⁊ tunc aut a minori parte capituli
ſit ſecunda,⁊ eodem contextu:⁊ dicit Ioan.Andr.quod non valet
ſecunda. Et hoc dubium tangit Innocen. ſ.eo.dudum. quia ſola
priuatio ſit per actum electionis perfecte:vt de elec.perpetuo.lib.
vi.ideo electio ſecunda eodem contextu facta reperitur facta tem-
pore,quo nondum poteſtas eſt deuoluta:⁊ ſic non valet electio, vt
hic.Per quod conſuluit hic Io.And.quod qñ maior pars eſt pa
rata ad eligendum indignum quod minor pars non procedat ſta
tim ad electionem,ſed differat donec prima elegerit:⁊ ſic ad eam re
peritur deuoluta poteſtas.Ad hoc qđ no.ſ.eod. congregato. Qñ
autem dicatur electio facta eodem contextu,aut diuerſo,dicit hic
Compo.quando canonici ſunt omnibus ſimul exiſtentibus in ca-
pitulo pro actu electionis: expectet ergo altera pars quod rece-
dant de capitulo:ſatis puto quod quo ad hoc eo quod maior pars
eligit,quia habet electionē pro facta,poſſit altera eligere. ¶ Aut
electiones ſunt facte diuerſo contextu prima exiſtente nulla, ⁊ eli-
gentibus priuatis poteſtate eligendi.vel maiori parte ſaltem exi-
ſtente in ſecunda:⁊ tunc aut licet prima ſit nulla de iure poſitiuo,
eſt tamen aliqua de iure naturali:vel ſaltem dubium eſt an ſit vali
da,⁊ probabilis,quia de eo non appareat caſus iuris.Vel valida
eſt quo ad ius excipiendi ſaltem:⁊ tunc neutra valet:quia non va-
let ſecunda, prima non caſſata, vt hic. Aut eſt nulla ipſo iu-
re, quantum ad omne ius: ⁊ certum eſt quod eſt nulla, quia
apparet caſus de hoc, et valet ſecunda, dummodo habeat ma-
iorem partem capituli, vel poteſtatem deuolutam: et ſic loquun-
tur iura hic pro contrarijs allegata. ¶ Quandoque prima eſt
nulla, et eligentes non ſunt priuati poteſtate eligendi, ſed pri-
uandi: et indiſtincte expectatur caſſatio prime, vt declaretur
illos functos poteſtate eligendi, vt ſit electio: et alterius par-
tis, que minor eſt, ſi eſſet maior, nulla expectaretur caſſatio,
21 vt de ſe patet. ¶ †Vltimo Docto. hic, et Innocen. ſupra eo-
dem. conſiderauimus. enumerat multos caſus, in quibus iure
apparet quod electio eſt nulla,et aliquos,in quibus eſt annullan-
da.hoc magis eſt laborioſuʒ,quam ſubtile.Primo,aliquos caſus

magis dubitabiles inter ceteros ponit hic vnum Jo.And.quod
eſt facta contra pꝛiuilegia eccleſie, que pꝛiuilegia habent decretū,
quo caſu electio eſt nulla.¶†Nota hoc:quia limitat capi.conſide-
rauimus.ſ.eo.quia electio contra pꝛiuilegia valet:vt ibi ,quando
22 non habet decretum pꝛiuilegium.¶ † Secundum dubium eſt de
electione,que fit contra appellationem,an ſit nulla:⁊ in iſta dic qđ
ſi eſt poſtulatio,quidam dicunt quod indiſtincte appellatio ipſam
nullam reddit:vt.ſ.c.bone.Et ſit ratio,quia leuioꝛ cauſa impedit
poſtulationem,quam electionem : quia poſtulatio pendet a gra-
tia.de poſtu.pꝛela.per totum.⁊ quia non debet fieri,niſi in concoꝛ-
dia.Jo.An.reſidet quod non ſit differentia inter poſtulationem,⁊
electionem:ſed ſolum ponderatur cauſa,vt appellatio reddat ele-
ctionem nullam,vel annullandam,ſecundum materiam cauſe.ſ.c.
cum inter canonicos.⁊.c.bone.⁊.c.cum nobis olim.⁊.d.c.conſidera
uimus.¶ Ad decre.bone.reſpondet quod ibi impꝛeſſio,⁊ conſen-
ſus impꝛeſſioni electi fuit cauſa funditus annullans ; annullanda
tamen ſemper eſt, ſi cauſa appellandi eſt iuſta : vt.d.c.conſidera-
uimus.ſecus ſi iniuſta : vt.d.c.cum nobis olim.⁊.ſ.c.quod ſicut.
23 ¶†Dubium eſt tertio an ex quolibet peccato in perſonam electi,
vel delicto,funditus ſit nulla electio.Videtur quod ſic.ſ.eod.cum
in cunctis.ibi:vita,⁊ moꝛibus.Item quia talis eſt ſuſpenſus.j.de
coha.cle.c.ſi.⁊.ſ.de conſuetu.cum dilectus.de elect.cum inter.R.
¶ Compo.tenet quod ſi eſt delictum,quod inducat irregularita-
tem,aut ſuſpenſionem maioꝛem , talis electio eſt nulla.alias non.
Allegat de exceſ.pꝛela.cum inter dilectos.facit quod ibi no.de cle.
excom.mi.ſi celebꝛat.¶ Ad hoc , quia hoc non inuenitur iure ex-
pꝛeſſum.Facit de iureiu.ſicut noſtris.⁊ quod no.j.eo.dudum.Nec
obſtat ꝙ ſit ſuſpenſus:quia ſuſpenſio minoꝛ quo ad ſe non reddit
electionem nullam ipſo iure,licet quandoqꝫ caſſandam:vt.d.c.ſi ce
lebꝛat.¶ Non obſtat.c.cum in cunctis.quia non dicit electionem
nullam,ſed eligentes pꝛiuatos poteſtate eligendi,quando electus
nō eſt commendabilis vita,⁊ moꝛibus.Ex quo apparet caſus , in
quo electio non eſt nulla,⁊ tamen eligentes ſunt pꝛiuati poteſtate
eligendi,vt quando ignoꝛant indignitatem electi , vel peccant in
foꝛma concilij,quia pꝛopter.alias eſt nulla,⁊ ſunt pꝛiuati.j.eo.con
gregato.⁊.c.ſcriptum.Jmo plus dicit Jnn.de cle.excom.mi.ſi ce-
lebꝛat. in additione , quod irregularitas non reddit electionem
24 ipſo iure nullam de iure poſitiuo.¶†Vltimo querunt an electio
ſecunda poſt poſtulationem nullam ipſo iure ſit valida,⁊ quid de
pꝛeſentatione.Dicunt quidam quod idem,⁊ foꝛtius , quod eſt di-
ctum.ſ.in electionibus,in collatione dicit indiſtincte quod non va
let:vt de exceſ.pꝛela.inter dilectos.Rationem aſſignant , quia ha-
bet in ſe annexam confirmationem,que dat coloꝛatum titulum:qđ
non eſt in electione.Ad hoc de pꝛeſentatione.j.de re iudi.cum Ber
toldus.De pꝛouiſionibus autem, aut collationibus , vide de re-
ſcriptis.c.capitulum.de exceſſib.pꝛelato.inter dilectos . ⁊ aliquid
dixi ſupꝛa.

1 ☞ Eligendi poteſtas data compꝛomiſſarijs an poſſit reuocari.
2 Electionis vnum ſubſtantiale eſt tractatus.
3 Compꝛomitti poteſt in aliquos de capitulo vt in alios compꝛo-
mittant.
4 Compꝛomiſſarioꝛum numerus non eſt iure determinatus.
5 Compꝛomiſſarij poſſunt iuramento aſtringi.
6 Compꝛomiſſum non poteſt fieri a maioꝛi parte capituli.
7 Poteſtas ſubſtituendi pontificem ſimpliciter,quid impoꝛtet.
8 Concoꝛditer factum quid dicatur.
9 Compꝛomiſſarioꝛum maioꝛi parti ſtatur in electione.
10 Ratum habere pꝛomittens,qualiter intelligatur.
11 Electionis appellatione compꝛehenditur poſtulatio.19.
12 Poſtulatio qua foꝛma fieri debeat.15.
13 Subſequenter fieri dicitur,quod fit aliquo interuallo.
14 Eligi poteſt,non autem poſtulari,alligatus inferioꝛi dignitati.
17 Compꝛomiſſum electionis requirit omnium conſenſum.
18 Pꝛohibere quis poteſt ex parte pape abſqꝫ mandato.
20 Capitulum cognoſcitur ſono campane.
21 Capitulum an ex pulſatione campane conſtituatur in negligen-
tia.
22 Poſtulare poteſt compꝛomiſſarius ad eligendum.
23 Electio cenſetur facta a toto capitulo,quando fit a maioꝛi parte.
24 Compꝛomiſſum reuocari poteſt re integra.
25 Electio facta per poſtulationem non valet.
26 Epiſcopus eſſe debet ſcientia pꝛeditus,cōuerſationis ⁊ exemplo.
27 Poſtulationis admiſſio debet fieri cauſa ſubſiſtente.
28 Diſpenſatio tranſeundi impeditur neceſſitate,⁊ vtilitate.
29 Tranſeundi de vna eccleſia ad aliam poteſtatem dat ſolus papa.
30 Pꝛocuratoꝛ ſuſpectus poteſt ſemper reuocari.
31 Contractus,qui inducunt obligationem,ex quo ſunt perfecti,non
poſſunt reuocari.
32 Actio,vel ius,ſemel remiſſa,non poteſt reuocari.
33 Pꝛocuratoꝛ lite conteſtata non poteſt reuocari.
34 Compꝛomiſſum factum animo gratiam faciendi non reuoca-
tur.
35 Legatus non poteſt in totum a ſe abdicare imperium.
36 Compꝛomiſſum in ſpiritualibus non poteſt reuocari.
Intereſſe in ſpiritualibus non eſt eſtimabile.
37 Compꝛomiſſum quibus verbis debeat reuocari.
38 Compꝛomiſſi res quando integra dicatur.
39 Compꝛomitti non poteſt in aliquem excommunicatum vt eligat.
40 Pꝛocuratoꝛ conſtitutus ad agendum de competentia iure com-
muni,non poteſt agere de competentia iure ſpeciali.
41 Mandatum generale non trahitur ad ſpecialia reſeruata.
42 Mandatum trahitur ad omnia,per que peruenitur ad illud.
43 Compꝛomiſſarius ſimpliciter datus quid poſſit.
44 Compꝛomiſſarius ad eligendum an videatur ad poſtulan-
dum.
45 Mandatum ſimplex quid compꝛehendat.
46 Poſtulantes non poſſunt reſilire a poſtulatione.

1 In cauſis. †Poteſtas data compꝛomiſſa-
rijs de eligendo,re non integra.i.
poſtquam habuerunt de eligendo tractatum, reuoca-
ri non poteſt.h.d.¶ Sunt tres partes.Pꝛima ponit
allegationem poſtulati.Secunda ibi:nuntij vero.ponit allegatio
nem electi.Tertia ibi:quia negotium partim diffinit, et partim
diffiniendum committit.¶ Legam decret.iſtam per partes.Pꝛi
2 mo capio allegationem pꝛo poſtulato.¶†Nota pꝛimo ſubſtantia
3 le,quod exigitur in electione,ſcilicet tractatus.¶†Nota ſecundo
quod compꝛomitti poteſt in aliquos de capitulo , vt compꝛomit-
tant in alios:et ſic valet compꝛomiſſum de compꝛomittendo , vbi
hoc eſt actum per compꝛomittentes:ſecus ſi compꝛomiſſarij ex ſe
vellent in alios compꝛomittere abſqꝫ mandato,quia non poſſent:
4 vt.l.inter litigatoꝛes.§.queſitum.ff.de arbitris.¶†Et nota quod
numerus compꝛomiſſarioꝛum non eſt determinatus. Poſſunt
enim eſſe duo,⁊ poſſunt eſſe quinqꝫ.De quo dicendum vt in capi.
5 quia pꝛopter.¶†Nota tertio quod tales compꝛomiſſarij poſſunt
adſtringi iuramento,vt recte determinent quo ad arbitros litis:
6 in authen.decernimus.C.de arbitris. ¶†Nota quarto quod vt
valeat compꝛomiſſum,exigitur omnium conſenſus vnanimus , et
ſingulariter.Per quod apparet quod in hoc actu de compꝛomit-
tendo non ſtatur maioꝛi parti.Et eſt cauſa,quia agitur de pꝛeiu-
dicio ſingulorum:argumen.eoꝛum,que nota.ſupꝛa de conſtitutio.
7 cum omnes ⁊ vide.infra eodem . quia pꝛopter. ¶†Nota quinto
quod in poteſtate ſubſtituendi pontificem ſimpliciter conceſſa,
includitur et per modum electionis,⁊ per modum poſtulationis:
8 ⁊ ſic poteſtas pꝛouidendi per modum iuris ſpecialis. ¶ † Nota
ſexto quod illud dicitur concoꝛditer factum , quod eſt factum ab
omnibus,nemine diſcrepante.Habes concoꝛd.ſ.de poſtu.pꝛelat.
9 c.i.¶†Nota ſeptimo argumentum pꝛo ⁊ contra,quod in compꝛo
miſſarijs ad eligendum ſtatur maioꝛi parti.ibi:que ipſi,vel maioꝛ
pars,⁊c.¶ Nota octauo practicam in reſcripto compꝛomiſſi:quia
cautum quod pꝛonunciet illum haberi pꝛo pꝛelato, quem concoꝛ-
10 diter elegerunt.¶†Nota nono quid ſignificent iſta verba, Pꝛo-
mitto habere ratum,abſqꝫ aliqua contradictione:quia intelligun
11 tur verba illa de contradictione iniuſta.¶†Nota decimo ibi:poſt
modum electionem,quam de poſtulando:vbi in lata ſignificatio-
ne vocabuli appellatione electionis compꝛehenditur poſtulatio.
Et nota argumentum quod pꝛocedit hec foꝛma.Eligo poſtulan-
12 dum:⁊ dic hodie,vt de poſtula.pꝛela.c.j.libꝛo ſexto. ¶†Nota vn-
decimo quod in actu poſtulationis per omnia ſeruanda eſt foꝛma
capituli,quia pꝛopter.quod patet, quia eſt publicanda:de quo in
13 c.j.de poſtula.pꝛela.libꝛo ſexto. ¶†Nota duodecimo quod illud
dicitur ſubſequenter fieri,quod fit etiam aliquo interuallo inter-
14 poſito.¶†Vltimo nota quod alligatus inferioꝛi dignitati,vt ar
chidiaconatui,poteſt eligi,⁊ non debet poſtulari. ¶ In hac par-
te glo.ſunt expedite cum notabilibus.Reſtat hic aliqua declara-
re querendo.Pꝛimo,an in danda poteſtate compꝛomiſſarijs , re-
quiratur omnium ſingularium conſenſus ſingulariter,⁊ an ſuffi-
ciat conſenſus maioꝛis partis.¶ Secundo,poſito quod omnium
exigatur,an debeat eſſe vniuerſalis,an ſufficiat ſingularis.Et iſta
15 expedientur poſt tertium dubium. ¶†Tertio quero an in hac
poſtulatione ſit ſeruanda foꝛma.c.quia pꝛopter.Dicit hic Jnno-
cen.quod ſic.quod patet:quia publicanda eſt ſaltem capitulo,licet
non poſtulato:⁊ quia habetur pꝛo poſtulato,quo ad finem tamen
electionis,cum appꝛobata poſtulatione abſqꝫ alia electione habea
tur pꝛo pꝛelato:vt.lxi.diſtin.epiſcopus.Poteſt etiam fieri poſtu-
latio abſqꝫ ſolēnitate,de qua.lxi.di.Oſius ⁊.c.ſi. Sed loquitur de
quadam poſtulatione nō ſolenni,que ſit pꝛeambula ad electionē,
quādo nō poteſt libere tranſire:de qua dixi de poſtu.pꝛela.c.j.Vbi
autem ſubeſt impedimētum,pꝛopter qđ eſt poſtulandus , ⁊ omne
impedimentum

impedimentum poteſt tollere confirmatio, tutum eſt quod fiat po
ſtulatio ſolum ſolennis, vt tollatur circuitus: ⁊ ſic fit communiter:
nec curat de ordine, ſi ſit a pluribus poſtulandus: nec erit matri-
monium innouatum, donec conſenſerunt qui habent conſentire:
alias ſequeretur abſurdum, ꝙ ſeparetur matrimonium innoua-
tum, per quod ititis non currit ſpatium trium menſiũ: ſed propter
multas has poſtulationes, etiam occultas, ⁊ non ſolennes, protra-
hitur electio vel vltra tres menſes, cum hoc ſit iuſtum impedimen
17 tum, nec ſint interim in mora. ſ. eodem. ne pro defectu. ¶ † Idem
Compo. ad primum dubium Compo. ſ. eo. quia propter. quod ſic:
⁊ requiritur omnes ſingulariter conſentire: quia de ſingularium
agitur preiudicio: nec ſufficit ꝙ vnus alijs nõ contradicentibus,
vel aliquibus ex eis reſpondentibus, cõmittat ſuo ⁊ aliorum no-
mine: imo propter magnitudinem negotij debebunt ſigillatim re-
quiri, ⁊ expreſſe in hoc conſentire: quia tales actus deliberate fieri
debent. j. q. vij. nominationes. nec valent nominationes, que fiunt
abſq; debito tractatu. de quo in Specu. eo. ti. §. ij. poſt principiũ.
Omnino vide Cald. ſ. eo. cum in iure. Ad ſecundum dicit Hoſtié.
quod hic conſenſus non debet eſſe ſingularis, ſed in communi: vt
patet. ſ. eo. in Geneſi. Unde ſicut debet ex ſingularibus conſenſibꝰ
fieri electio, ita ex ſingularibus conſenſibus communis poteſtatis
tranſlatio. Dicit tamen quod fieri poterit per hunc modum. Nos
tales transferimus. Dicit Compoſt. quod papa terminauit con-
tra: quia licet electio ſit vniuerſitatis, tranſlatio poteſtatis eſt etiã
ſingulorum. Credo quod ſi agitur de tranſlatione poteſtatis ſin-
gulorum, quilibet poſſit ſingulariter ſuam poteſtatem transferre:
vt. ſ. eo. quia propter. Sed ſi agitur de danda poteſtate capituli vt
capituli, ſatis equum eſt, ⁊ iuridicum, quod fiat in communi. ſ. eo.
in Geneſi. ſicut ⁊ ceteri actus capitulares. Et hoc tenet Calder. ſ.
eo. cum in iure. j. q. ⁊ dicit Jo. And. ſic ſolere recitare. ¶ Antequã
veniam ad ſequentem ver. vide caſum in terminis: Uacante Colo
ſana eccleſia, capitulum congregatum pro electione futuri ponti-
ficis tractanda, compromiſerunt vnanimiter in duos, qui debe-
rent quinq; eligere, qui quinq; deberent tractare de electione: et
promiſerunt omnes ſtare electioni predictorum, ⁊ eum ab eis ele-
ctum pro pontifice ſuſcipere. Tandem electis illis quinq; inter
eos, dum eſſent in tractatu, ſurgente diſcordia, ⁊ audito eorum ru-
more a capitulo, capitulũ duos deſtinauit ex parte capituli, et ipſi
alias pape inhibentes, ne amplius ad aliquam electionem proce-
derent, ⁊ mandantes eis vt ad capitulum redirent pro electione
communiter facienda: tres ex eis remanſerunt, duo exiuerũt: tres
qui remanſerunt, poſtularunt epiſcopum Conuenarum, quem pre
ſentauerunt capitulo: alij duo cum quibuſdam alijs elegerunt vo-
catis alijs ⁊ ſonata campana quendam archidiaconum. Super
iſtis electionibus orta controuerſia coram papa, pro parte electio
nis ipſius epiſcopi fuit allegatum ipſam confirmandam, ⁊ aduer-
ſarij infirmandam, eo quia de omnium conſenſu facta, cum illi ab
omnibus habuerunt poteſtatem. Pro parte archidiaconi fuit al-
legata reuocatio poteſtatis illorum. Papa conſiderans poteſta-
tem non poſſe reuocari, eo quia facta iam re non integra, mandat
allegatis cauſis poſtulationem admitti, repulſa archidiaconi ele-
18 ctione. ¶ † Uenio ad ver. nuntij. vbi ponitur allegatio pro electo.
Nota primo quod factum contra prohibitionẽ ex parte pape nõ
valet, quando prohibitio eſt iuſta. Et nota ꝙ quis poteſt prohi-
bere ex parte pape, licet non habeat mandatum pape: ⁊ quod va-
let dicta prohibitio, ſi ſit iuſta: vide. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pre-
19 tori. ff. de noui ope. nuntia ¶ † Nota ſecundo quod appellatione
poteſtatis eligendi, comprehenditur poteſtas eligendi, ⁊ poſtulan
di: ⁊ ſic in mandato de eligendo, vtrunq; videtur comprehendi.
20 ¶ † Nota tertio vnum ſignum cognoſcendi capitulum, ſ. per pul-
ſationem campane: ⁊ quod in determinato ſigno congregandi ſta
tur conſuetudini. In hoc ver. non ſunt. glo. habes tantum vnum,
an hoc ſignum vocandi capitulum per campanam, indiſtincte ſit
ſufficiens, ⁊ valeat talis vocatio per campanam. Dic, in actibus,
qui poſſunt fieri per preſentes non vocatis abſentibus, vt ſunt a-
ctus minores, ⁊ leues, ſecundũ Innocẽ. ſufficit vocare per ſonum
campane. Limita hoc verum, quando vocatio fit per habentem
poteſtatem vocandi, vt ſi ſit aliquis preſidens vniuerſitati. de ma-
io. ⁊ obe. c. j. Contrarium tenet Inno. ſ. eo. eccleſia. ⁊ dixi. ſ. eo cum
nobis. Tene iſtud, ſi nõ eſt preſidens vniuerſitati, tunc per illos de
vniuerſitate, valebit talis vocatio, dum tamen due partes ſint pre
ſentes, ⁊ partibus duabus preſentibus, ſi maior pars conſentiat
de tali vocatione, valebit vocatio: vt no. ſ. c. lʒ. in glo. pe. per ſolam
maiorem partem non valebit vocatio, ⁊ multo minus per minorẽ,
niſi inſtet terminus, quo actus fieri debet, ita qd cõuincatur negli-
gentia in actibus, in quibus ſunt vocandi abſentes, vt eſt electio:
⁊ actus, de quibus in gl. de teſti. preſentium. in gl. ibidem reſiden-
tium. li. vj. ¶ Si omnes ſunt preſentes, idem qd ſ. dixi. Si aliqui
ſunt preſentes, ⁊ aliqui abſentes, tunc nõ ſufficit vocatio per cam-
panam, ſed opʒ ꝙ fiat vocatio per nuntium, ⁊ citatio per literas.

ſ. eo. cum inter vniuerſas. de offic. deleg. prudentiam. Iſtam gloſ.
vide in effectu. ſ. eod. cum nobis. ſ. eod. ad hoc. quod no. ſ. eod. c. co-
21 ram. ¶ † Secundo eſt dubium, an ex pulſatione cãpane, per quẽ-
cunq; ſit pulſata, vel facta pulſari, capitulum, vel omnes ſingula-
res conſtituantur in negligentia. Queſtionem diſputauit quidã
Jacobus Carbonenſis canonicus Bonoñ. Aut eſt aliquis preſi-
dens capitulo, aut congregationi: ⁊ ille poteſt ſic per campanam
citare, ⁊ capitulum congregare. de maio. ⁊ obe. c. j. dummodo ſint
preſentes vocati. lo. diſt. ius militare. de offic. cuſt. c. j. ⁊ ij. que hic
allegantur in glo. Si non eſt aliquis preſidens vniuerſitati. ⁊ tunc
ſi inſtabat tempus eligendi, ⁊ valuit citatio: ⁊ hoc etiam potuit fa
cere minor pars, etiam ſi eſſet vnus ſolus. lxv. diſt. ſi forte. Si autẽ
non habebatur tempus, non valuit citatio minoris partis: cum
hoc ſpectet ad maiorem partem, que habet poteſtatem totius ca-
pituli. ff. ad muni. l. quod maior. ſ. eo. cum inter canonicos. ⁊ opor-
tet quod ſint due partes preſentes, ⁊ oportet quod illarum duarũ
partium pars maior conſentiat: vt no. ſ. eo. licet. in glo. pe. ¶ Ue-
22 nio ad tertiam partem, in qua ponitur diffinitio pape. ¶ † Nota
quod compromiſſarius ad eligendum poteſt poſtulare. ¶ † Nota
23 ſecundo ꝙ qui per alium facit, per ſe ipſum facere videt. † Nota ꝙ
electio dicitur concorditer facta a toto capitulo, quando eſt facta
a maiori parte habentium poteſtatem a capitulo, quando ſic con-
ſentiunt vt maior pars poſſit. Et nota quod id dicitur vnanimi-
24 ter factum, quando eſt factum nemine diſcrepante. ¶ † Nota
tertio quod compromiſſum de eligendo, ⁊ poteſtas data compro-
miſſarijs nõ eſt reuocabilis re non integra. Re autem integra re-
uocabilis eſt, a contrario. Et nota quod dicitur res non integra,
eo quod proceſſum eſt ad aliquod de ſubſtantialibus electionis, ſ.
25 ad tractatum, qui primus actus eſt, qui ſe offert. ¶ † Nota quarto
hic expreſſum, quod electio facta poſt poſtulationem non valet.
Sic videtur hic apertum quod electores etiam ante poſtulationẽ
preſentatam non poſſint a poſtulatione reſilire, eo quod eſt publi-
cata: qd eſt verum, qñ tranſlata poteſtate in compromiſſarios po-
ſtulauerunt: qꝛ tunc ſicut non poſſunt reuocare compromiſſarios
re non integra, ita nec illud, quod ab eis eſt factum: alias parata
eſſet via ad eos in effectu reuocãdos: vnde eo qd eſt facta per eos,
26 ⁊ eſt poſſibilis prouiſio, ꝓ id, qd fecerũt, nõ pñt reuocare. ¶ † Not.
quinto qualis debet eſſe epiſcopus vt eccleſie preficiatur, qꝛ vtilis,
⁊ neceſſarius, ⁊ debet eſſe preditus ſcientia, ⁊ conuerſationis exem
27 plo, maxime in loco vbi viget hereſis. ¶ † Nota ſexto quod licen-
tia tranſeundi, ⁊ admiſſio poſtulationis, debet ſemper fieri cauſa
28 ſubſiſtente. ¶ Et nota duas cauſas, que cõmuniter impellunt di-
29 ſpenſationem admitti, ſ. vtilitas, ⁊ neceſſitas. † Et nota ꝙ ſolus
papa, vel habens ab eo ſpeciale mandatum, dat licentiam tranſeũ
di. ¶ In iſto verſic. quia vero. ſcilicet in iſta tertia parte ponitur
quod re integra poteſtas compromiſſariorum poſſit reuocari. Et
hoc falſum videtur per regulam, quod ſemel placuit. cum concor-
dantijs ſuis, de regulis iuris. lib. vj. Gloſſa, que eſt ſuper verbo, cũ
res. allegat pro ⁊ contra. Et primo quod indiſtincte potuerit fieri
reuocatio. Secundo, quod nec re integra poſſit. Tertio, quod ſal-
30 tem re integra potuerit. ¶ † Ad primum, quia hi cõpromiſſarij
ſunt vt procuratores, ergo poſſunt reuocari. Inſtit. mandati. §. re
cte. ſic ⁊ in contractibus, in quibus non contrahitur obligatio, ad
perſiſtendum in contractu, in mandato, in ſocietate, in depoſito, in
contractu innominato re integra. Et allegat iura ciuilia, que nota
ſunt ad hoc quod eo quod ſunt ſuſpecti procuratores, poſſunt
quandoq; reuocari: vt in. c. primo. de procuratoribus libro ſexto. ⁊
hic. Et hoc, quia iudicium ſoluitur vetante eo, qui iudicare iuſ-
ſit. ff. de iudicijs. l. iudiciũ. ad contrariũ, quod non poſſit allegat iu
31 ra, que probant quod ſemel placuit, ⁊c. † Secundo ſpecifice ꝓbat,
quod hic fuit quedam donatio, ⁊ iuris cõceſſio, ſeu iuris ceſſio: ta-
lia aũt, ex quo ſunt ꝑfecta, ſunt irreuocabilia. C. de dona. fine. C. de
32 tranſac. l. quãuis. ¶ † Secundo, ꝙ hic eſt quedã iuris ꝓprij remiſ
ſio: ⁊ remittentibus actiões, ⁊c. ff. de edi. edicto. l. queritur. §. ſi ven-
ditore ad hoc, qꝛ commodatum ante finitũ vſum nõ reuocatur: de
33 commoda. c. j. † Tertio, qꝛ eorum intereſt ꝙ nõ reuocentur, cũ pri-
mo poſſint eligere quem volunt: nunc autem non poterunt. qd ſal-
tẽ re integra poſſunt, oſtendit gl. in ꝓcuratoribus ad iudicia, qui
poſſunt reuocari añ litis cõteſtationẽ, nõ poſt ſufficit de ꝓcu. c. j.
li. vj. ⁊ qd no. de reſcrip. ex parte decani. ¶ Quidã tenẽt ꝙ tale mã
datũ nõ poſſit reuocari re integra, vel non integra: qꝛ non eſt ſim-
plex ꝓcurator, ſed donatio, vel iuris ceſſio. Ad iſtũ textũ rñdendũ
ſupplendo maxime. Et hãc opi. ſentit Jo. ⁊ facit. ſ. eo. cũm ꝗ. Alij
ꝙ re integra põt reuocari, vt hic innuit a cõtrario ſenſu: ⁊ in hoc
34 reſidet gl. ¶ † Cõcludendo dicta doc. hic dicendũ quod aut ele-
ctores cõpromittunt animo donãdi, ⁊ grãm faciendi compromiſ-
ſarijs, ⁊ hoc conſtat. aut faciũt animo negotium expediendi, ⁊ hoc
conſtat: aut eſt dubium an faciunt animo gratiam faciendi, vel ſo
lum habeant intentionem negotium electionis expediendi. Si fa-
ciunt animo gratiam faciendi: ⁊ cõſtat quod nõ poſſunt reuocare

magis dubitabiles inter ceteros ponit hic vnum Io.And.quod
eſt facta contra priuilegia eccleſie, que priuilegia habent decretū,
quo caſu electio eſt nulla.¶†Nota hoc:quia limitat capi.conſide-
rauimus.ſ.eo.quia electio contra priuilegia valet:vt ibi ,quando
22 non habet decretum priuilegium.¶ † Secundum dubium eſt de
electione,que fit contra appellationem,an ſit nulla:⁊ in iſta dic qđ
ſi eſt poſtulatio,quidam dicunt quod indiſtincte appellatio ipſam
nullam reddit:vt.ſ.c.bone.Et ſit ratio,quia leuior cauſa impedit
poſtulationem,quam electionem : quia poſtulatio pendet a gra-
tia.de poſtu.prela.per totum.⁊ quia non debet fieri,niſi in concor-
dia.Io.An.reſidet quod non ſit differentia inter poſtulationem,⁊
electionem:ſed ſolum ponderatur cauſa, vt appellatio reddat ele-
ctionem nullam, vel annullandam,ſecundum materiam cauſe.ſ.c.
cum inter canonicos.⁊.c.bone.⁊.c.cum nobis olim.⁊.d.c.conſidera
uimus.¶Ad decre.bone.reſpondet quod ibi impreſſio,⁊ conſen-
ſus impreſſioni electi fuit cauſa funditus annullans ; annullanda
tamen ſemper eſt, ſi cauſa appellandi eſt iuſta : vt.d.c.conſidera-
uimus.ſecus ſi iniuſta : vt.d.c.cum nobis olim.⁊.ſ.c.quod ſicut.
23 ¶†Dubium eſt tertio an ex quolibet peccato in perſonam electi,
vel delicto,funditus ſit nulla electio.Videtur quod ſic.ſ.eod.cum
in cunctis.ibi:vita,⁊ moribus.Item quia talis eſt ſuſpenſus.j.de
coha.cle.c.ſi.⁊.ſ.de conſuetu.cum dilectus.de elect.cum inter.R.
¶Compo.tenet quod ſi eſt delictum,quod inducat irregularita-
tem,aut ſuſpenſionem maiorem, talis electio eſt nulla.alias non.
Allegat de exceſ.prela.cum inter dilectos.facit quod ibi no.de cle.
excom.mi.ſi celebrat.¶Ad hoc, quia hoc non inuenitur iure ex-
preſſum.Facit de iureiu.ſicut noſtris.⁊ quod no.j.eo.dudum.Nec
obſtat ꝙ ſit ſuſpenſus:quia ſuſpenſio minor quo ad ſe non reddit
electionem nullam ipſo iure,licet quandoqȝ caſſandam:vt.d.c.ſi ce
lebrat.¶Non obſtat.c.cum in cunctis.quia non dicit electionem
nullam,ſed eligentes priuatos poteſtate eligendi,quando electus
nō eſt commendabilis vita,⁊ moribus.Ex quo apparet caſus , in
quo electio non eſt nulla,⁊ tamen eligentes ſunt priuati poteſtate
eligendi, vt quando ignorant indignitatem electi , vel peccant in
forma concilij,quia propter.alias eſt nulla,⁊ ſunt priuati.j.eo.con
gregato.⁊.c.ſcriptum.Imo plus dicit Inn.de cle.excom.mi.ſi ce-
lebrat. in additione , quod irregularitas non reddit electionem
24 ipſo iure nullam de iure poſitiuo.¶†Vltimo querunt an electio
ſecunda poſt poſtulationem nullam ipſo iure ſit valida,⁊ quid de
preſentatione.Dicunt quidam quod idem,⁊ fortius , quod eſt di-
ctum.ſ.in electionibus,in collatione dicit indiſtincte quod non va
let:vt de exceſ.prela.inter dilectos.Rationem aſſignant , quia ha-
bet in ſe annexam confirmationem,que dat coloratum titulum:qđ
non eſt in electione.Ad hoc de preſentatione.j.de re iudi.cum Ber
toldus.De prouiſionibus autem, aut collationibus , vide de re-
ſcriptis.c.capitulum.de exceſſib.prelato.inter dilectos . ⁊ aliquid
dixi ſupra.

1 ☞ Eligendi poteſtas data compromiſſarijs an poſſit reuocari.
2 Electionis vnum ſubſtantiale eſt tractatus.
3 Compromitti poteſt in aliquos de capitulo vt in alios compro-
mittant.
4 Compromiſſariorum numerus non eſt iure determinatus.
5 Compromiſſarij poſſunt iuramento aſtringi.
6 Compromiſſum non poteſt fieri a maiori parte capituli.
7 Poteſtas ſubſtituendi pontificem ſimpliciter,quid importet.
8 Concorditer factum quid dicatur.
9 Compromiſſariorum maiori parti ſtatur in electione.
10 Ratum habere promittens,qualiter intelligatur.
11 Electionis appellatione comprehenditur poſtulatio.19.
12 Poſtulatio qua forma fieri debeat.15.
13 Subſequenter fieri dicitur,quod ſit aliquo interuallo.
14 Eligi poteſt,non autem poſtulari,alligatus inferiori dignitati.
17 Compromiſſum electionis requirit omnium conſenſum.
18 Prohibere quis poteſt ex parte pape abſqȝ mandato.
20 Capitulum cognoſcitur ſono campane.
21 Capitulum an ex pulſatione campane conſtituatur in negligen-
tia.
22 Poſtulare poteſt compromiſſarius ad eligendum.
23 Electio cenſetur facta a toto capitulo,quando ſit a maiori parte.
24 Compromiſſum reuocari poteſt re integra.
25 Electio facta per poſtulationem non valet.
26 Epiſcopus eſſe debet ſcientia preditus,cōuerſationis ⁊ exemplo.
27 Poſtulationis admiſſio debet fieri cauſa ſubſiſtente.
28 Diſpenſatio tranſeundi impeditur neceſſitate,⁊ vtilitate.
29 Tranſeundi de vna eccleſia ad aliam poteſtatem dat ſolus papa.
30 Procurator ſuſpectus poteſt ſemper reuocari.
31 Contractus,qui inducunt obligationem,ex quo ſunt perfecti,non
poſſunt reuocari.
32 Actio,vel ius,ſemel remiſſa,non poteſt reuocari.
33 Procurator lite conteſtata non poteſt reuocari.
34 Compromiſſum factum animo gratiam faciendi non reuoca-
tur.
35 Legatus non poteſt in totum a ſe abdicare imperium.
36 Compromiſſum in ſpiritualibus non poteſt reuocari.
Intereſſe in ſpiritualibus non eſt eſtimabile.
37 Compromiſſum quibus verbis debeat reuocari.
38 Compromiſſi res quando integra dicatur.
39 Compromitti non poteſt in aliquem excommunicatum vt eligat.
40 Procurator conſtitutus ad agendum de competentia iure com-
muni,non poteſt agere de competentia iure ſpeciali.
41 Mandatum generale non trahitur ad ſpecialia reſeruata.
42 Mandatum trahitur ad omnia,per que peruenitur ad illud.
43 Compromiſſarius ſimpliciter datus quid poſſit.
44 Compromiſſarius ad eligendum an videatur ad poſtulan-
dum.
45 Mandatum ſimplex quid comprehendat.
46 Poſtulantes non poſſunt reſilire a poſtulatione.

1 **IN cauſis.** †Poteſtas data compromiſſa-
rijs de eligendo,re non integra.i.
poſtquam habuerunt de eligendo tractatum, reuoca-
ri non poteſt.h.d.¶Sunt tres partes.Prima ponit
allegationem poſtulati.Secunda ibi:nuntij vero.ponit allegatio
nem electi.Tertia ibi:quia negotium partim diffinit, et partim
diffiniendum committit.¶Legam decret.iſtam per partes.Pri
2 mo capio allegationem pro poſtulato.¶†Nota primo ſubſtantia
3 le,quod exigitur in electione,ſcilicet tractatus.¶†Nota ſecundo
quod compromitti poteſt in aliquos de capitulo , vt compromit-
tant in alios:et ſic valet compromiſſum de compromittendo, vbi
hoc eſt actum per compromittentes:ſecus ſi compromiſſarij ex ſe
vellent in alios compromittere abſqȝ mandato,quia non poſſent:
4 vt.l.inter litigatores.§.queſitum.ff.de arbitris.¶†Et nota quod
numerus compromiſſariorum non eſt determinatus. Poſſunt
enim eſſe duo,⁊ poſſunt eſſe quinqȝ.De quo dicendum vt in capi.
5 quia propter.¶†Nota tertio quod tales compromiſſarij poſſunt
adſtringi iuramento,vt recte determinent quo ad arbitros litis:
6 in authen.decernimus.C.de arbitris. ¶†Nota quarto quod vt
valeat compromiſſum,exigitur omnium conſenſus vnanimus , et
ſingulariter.Per quod apparet quod in hoc actu de compromit-
tendo non ſtatur maiori parti.Et eſt cauſa,quia agitur de preiu-
dicio ſingulorum:argumen.eorum,que nota.ſupra de conſtitutio.
7 cum omnes ⁊ vide.infra eodem . quia propter. ¶†Nota quinto
quod in poteſtate ſubſtituendi pontificem ſimpliciter conceſſa,
includitur et per modum electionis,⁊ per modum poſtulationis:
8 ⁊ ſic poteſtas prouidendi per modum iuris ſpecialis. ¶ †Nota
ſexto quod illud dicitur concorditer factum, quod eſt factum ab
omnibus,nemine diſcrepante.Habes concord.ſ.de poſtu.prelat.
9 c.j.¶†Nota ſeptimo argumentum pro ⁊ contra,quod in compro
miſſarijs ad eligendum ſtatur maiori parti.ibi:que ipſi, vel maior
pars,⁊c.¶Nota octano practicam in reſcripto compromiſſi:quia
cautum quod pronuntiet illum haberi pro prelato, quem concor-
10 diter elegerunt.¶†Nota nono quid ſignificent iſta verba, Pro-
mitto habere ratum,abſqȝ aliqua contradictione:quia intelligun
11 tur verba illa de contradictione iniuſta.¶†Nota decimo ibi:poſt
modum electionem,quam de poſtulando:vbi in lata ſignificatio-
ne vocabuli appellatione electionis comprehenditur poſtulatio.
Et nota argumentum quod procedit hec forma.Eligo poſtulan-
12 dum:⁊ dic hodie, vt de poſtula.prela.c.j.libro ſexto. ¶†Nota vn-
decimo quod in actu poſtulationis per omnia ſeruanda eſt forma
capituli,quia propter.quod patet, quia eſt publicanda:de quo in
13 c.j.de poſtula.prela.libro ſexto. ¶†Nota duodecimo quod illud
dicitur ſubſequenter fieri,quod ſit etiam aliquo interuallo inter-
14 poſito.¶†Vltimo nota quod alligatus inferiori dignitati,vt ar
chidiaconatui,poteſt eligi,⁊ non debet poſtulari. ¶In hac par-
te glo.ſunt expedite cum notabilibus.Reſtat hic aliqua declara-
re querendo.Primo,an in danda poteſtate compromiſſarijs , re-
quiratur omnium ſingularium conſenſus ſingulariter,⁊ an ſuffi-
ciat conſenſus maioris partis.¶Secundo,poſito quod omnium
exigatur,an debeat eſſe vniuerſalis,an ſufficiat ſingularis.Et iſta
15 expedientur poſt tertium dubium. ¶†Tertio quero an in hac
poſtulatione ſit ſeruanda forma.c.quia propter.Dicit hic Inno-
cen.quod ſic.quod patet:quia publicanda eſt ſaltem capitulo,licet
non poſtulato:⁊ quia habetur pro poſtulato,quo ad finem tamen
electionis,cum approbata poſtulatione abſqȝ alia electione habea
tur pro prelato:vt.lxi.diſtin.epiſcopus.Poteſt etiam fieri poſtu-
latio abſqȝ ſolēnitate,de qua.lxi.di.Oſius ⁊.c.ſi. Sed loquitur de
quadam poſtulatione nō ſolenni,que ſit preambula ad electionē,
quādo nō poteſt libere tranſire:de qua dixi de poſtu.prela.c.j.Vbi
autem ſubeſt impedimētum,propter qđ eſt poſtulandus , ⁊ omne
impedimentum

impedimentum poteſt tollere confirmatio,tutum eſt quod fiat po
ſtulatio ſolum ſolennis,vt tollatur circuitus:ꝛ ſic fit communiter:
nec curat de ordine,ſi ſit a pluribus poſtulandus: nec erit matri
monium innouatum,donec conſenſerunt qui habent conſentire:
alias ſequeretur abſurdum,ꝙ ſepararetur matrimonium innoua
tum,per quod iſtis non currit ſpatium trium menſiũ:ſed propter
multas has poſtulationes,etiam occultas,ꝛ non ſolennes,protra
hitur electio vel vltra tres menſes,cum hoc ſit iuſtum impedimen
17 tum,nec ſint interim in mora.j.eodem.ne pro defectu. ¶ †Idem
Compo.ad primum dubium Compo.j.eo.quia propter.quod ſic:
ꝛ requiritur omnes ſingulariter conſentire: quia de ſingularium
agitur preiudicio:nec ſufficit ꝙ vnus alijs nõ contradicentibus,
vel aliquibus ex eis reſpondentibus,cõmittat ſuo ꝛ aliorum no
mine:imo propter magnitudinem negotij debebunt ſigillatim re
quiri,ꝛ expreſſe in hoc conſentire:quia tales actus deliberate fieri
debent.j.q.vij.nominationes.nec valent nominationes, que fiunt
abſq; debito tractatu.de quo in Specu.eo.ti.§.ij.poſt principium.
Omnino vide Cald.j.eo.cum in iure.Ad ſecundum dicit Hoſtié.
quod hic conſenſus non debet eſſe ſingularis,ſed in communi: vt
patet.j.eo.in Geneſi.Unde ſicut debet ex ſingularibus conſenſib⁹
fieri electio,ita ex ſingularibus conſenſibus communis poteſtatis
tranſlatio.Dicit tamen quod fieri poterit per hunc modum. Nos
tales transferimus.Dicit Compoſt.quod papa terminauit con
tra:quia licet electio ſit vniuerſitatis,tranſlatio poteſtatis eſt etiã
ſingulorum.Credo quod ſi agitur de tranſlatione poteſtatis ſin
gulorum,quilibet poſſit ſingulariter ſuam poteſtatem transferre:
vt.j.eo.quia propter.Sed ſi agitur de danda poteſtate capituli vt
capituli.ſatis equum eſt,ꝛ iuridicum, quod fiat in communi.j.eo.
in Geneſi.ſicut ꝛ ceteri actus capitulares.Et hoc tenet Calder.j.
eo.cum in iure.j.q.ꝛ dicit Jo.And.ſic ſolere recitare. ¶ Antequã
veniam ad ſequentem ver.vide caſum in terminis:Uacante Colo
ſana eccleſia,capitulum congregatum pro electione futuri ponti
ficis tractandi,compromiſerunt vnanimiter in duos, qui debe
rent quinq; eligere,qui quinq; deberent tractare de electione: et
promiſerunt omnes ſtare electioni predictorum, ꝛ eum ab eis ele
ctum pro pontifice ſuſcipere. Tandem electis illis quinq; inter
eos,dum eſſent in tractatu,ſurgente diſcordia,ꝛ audito eorum ru
more a capitulo,capitulũ duos deſtinauit ex parte capituli, et ipſi
alias p ape inhibentes,ne amplius ad aliquam electionem proce
derent,ꝛ mandantes eis vt ad capitulum redirent pro electione
communiter facienda:tres ex eis remanſerunt,duo exiuerũt:tres
qui remanſerunt,poſtularunt epiſcopum Conuenarum,quem pre
ſentauerunt capitulo:alij duo cum quibuſdam alijs elegerunt vo
catis alijs ꝛ ſonata campana quendam archidiaconum. Super
iſtis electionibus orta controuerſia coram papa,pro parte electio
nis ipſius epiſcopi fuit allegatum ipſam confirmandam,ꝛ aduer
ſarij infirmandam,eo quia de omnium conſenſu facta, cum illi ab
omnibus habuerunt poteſtatem. Pro parte archidiaconi fuit al
legata reuocatio poteſtatis illorum. Papa conſiderans poteſta
tem non poſſe reuocari,eo quia facta iam re non integra, mandat
allegatis cauſis poſtulationem admitti,repulſa archidiaconi ele
18 ctione. ¶ †Uenio ad ver.nuntij.vbi ponitur allegatio pro electo.
Nota primo quod factum contra prohibitionẽ ex parte pape nõ
valet , quando prohibitio eſt iuſta. Et nota ꝙ quis poteſt prohi
bere ex parte pape,licet non habeat mandatum pape:ꝛ quod va
let dicta prohibitio,ſi ſit iuſta:vide.l.de pupillo.§.ſi quis ipſi pre
19 tori.ff.de noui ope.nuntia ¶ †Nota ſecundo quod appellatione
poteſtatis eligendi,comprehenditur poteſtas eligendi,ꝛ poſtulan
di:ꝛ ſic in mandato de eligendo,vtrunq; videtur comprehendi.
20 ¶ †Nota tertio vnum ſignum cognoſcendi capitulum,ſ.per pul
ſationem campane:ꝛ quod in determinato ſigno congregandi ſta
tur conſuetudini. In hoc ver.non ſunt.glo.habes tantum vnum,
an hoc ſignum vocandi capitulum per campanam, indiſtincte ſit
ſufficiens,ꝛ valeat talis vocatio per campanam. Dic,in actibus,
qui poſſunt fieri per preſentes non vocatis abſentibus,vt ſunt a
ctus minores,ꝛ leues,ſecundũ Innocẽ.ſufficit vocare per ſonum
campane.Limita hoc verum, quando vocatio ſit per habentem
poteſtatem vocandi,vt ſi ſit aliquis preſidens vniuerſitati.de ma
io.ꝛ obe.c.j.Contrarium tenet Inno.j.eo.eccleſia.ꝛ dig.§.eo cum
nobis.Tene iſtud,ſi nõ eſt preſidens vniuerſitati,tunc per illos de
vniuerſitate,valebit talis vocatio,dum tamen due partes ſint pre
ſentes,ꝛ partibus duabus preſentibus,ſi maior pars conſentiat
de tali vocatione,valebit vocatio:vt no.§.c.ij.in glo.pe.per ſolam
maiorem partem non valebit vocatio,ꝛ multo minus per minorẽ,
niſi inſtet terminus,quo actus fieri debet,ita qd cõuincatur negli
gentia in actibus,in quibus ſunt vocandi abſentes,vt eſt electio:
ꝛ actus,de quibus in gl.de teſti.preſentium.in gl.ibidem reſiden
tium.li.vj. ¶ Si omnes ſunt preſentes,idem qd.§.dig.Si aliqui
ſunt preſentes,ꝛ aliqui abſentes,tunc nõ ſufficit vocatio per cam
panam, ſed opꝫ ꝙ fiat vocatio per nuntium,ꝛ citatio per literas,
§.eo.cum inter vniuerſas.de offic.deleg.prudentiam.Iſtam gloſ.
vide in effectu.j.eod.cum nobis.§.eod.ad hoc.quod no.j.eod.c.co
21 ram. ¶ †Secundo eſt dubium,an ex pulſatione cãpane , per quẽ
cunq; ſit pulſata,vel facta pulſari,capitulum,vel omnes ſingula
res conſtituantur in negligentia. Queſtionem diſputauit quidã
Jacobus Carbonenſis canonicus Bonon.Aut eſt aliquis preſi
dens capitulo,aut congregationi:ꝛ ille poteſt ſic per campanam
citare,ꝛ capitulum congregare.de maio.ꝛ obe.c.j. dummodo ſint
preſentes vocati.)o.diſt.ius militare. de offic.cuſt.c.j.ꝛ.ij. que hic
allegantur in glo.Si non eſt aliquis preſidens vniuerſitati. ꝛ tunc
ſi inſtabat tempus eligendi,ꝛ valuit citatio:ꝛ hoc etiam potuit fa
cere minor pars,etiam ſi eſſet vnus ſolus.lxv.diſt.ſi forte.Si autẽ
non habebatur tempus,non valuit citatio minoris partis: cum
hoc ſpectet ad maiorem partem,que habet poteſtatem totius ca
pituli.ff.ad muni.l.quod maior.§.eo.cum inter canonicos.ꝛ opor
tet quod ſint due partes preſentes,ꝛ oportet quod illarum duarũ
partium pars maior conſentiat:vt no.§.eo.licet.in glo.pe. ¶ Ue
22 nio ad tertiam partem,in qua ponitur diffinitio pape. ¶ †Nota
quod compromiſſarius ad eligendum poteſt poſtulare. ¶ †Nota
23 ſecundo ꝙ qui per alium facit,per ſe ipſum facere videt. †Nota ꝙ
electio dicitur concorditer facta a toto capitulo,quando eſt facta
a maiori parte habentium poteſtatem a capitulo,quando ſic con
ſentiunt vt maior pars poſſit.Et nota quod id dicitur vnanimi
24 ter factum , quando eſt factum nemine diſcrepante. ¶ †Nota
tertio quod compromiſſum de eligendo,ꝛ poteſtas data compro
miſſarijs nõ eſt reuocabilis re non integra. Re autem integra re
uocabilis eſt,a contrario.Et nota quod dicitur res non integra,
eo quod proceſſum eſt ad aliquod de ſubſtantialibus electionis, ſ.
25 ad tractatum,qui primus actus eſt,qui ſe offert. ¶ †Nota quarto
hic expreſſum,quod electio facta poſt poſtulationem non valet.
Sic videtur hic apertum quod electores etiam ante poſtulationẽ
preſentatam non poſſint a poſtulatione reſilire,eo quod eſt publi
cata:qd eſt verum,qñ tranſlata poteſtate in compromiſſarios po
ſtulauerunt:qꝛ tunc ſicut non poſſunt reuocare compromiſſarios
re non integra,ita nec illud,quod ab eis eſt factum: alias parata
eſſet via ad eos in effectu reuocãdos:vnde eo qd eſt facta per eos,
26 ꝛ eſt poſſibilis prouiſio.p id,qd fecerũt,nõ pñt reuocare. ¶ †Not.
quinto qualis debet eſſe epiſcopus vt eccleſie preficiatur,qꝛ vtilis,
ꝛ neceſſarius,ꝛ debet eſſe preditus ſcientia,ꝛ conuerſationis exem
27 plo,maxime in loco vbi viget hereſis. ¶ †Nota ſexto quod licen
tia tranſeundi,ꝛ admiſſio poſtulationis,debet ſemper fieri cauſa
28 ſubſiſtente. ¶ Et nota duas cauſas,que cõmuniter impellunt di
29 ſpenſationem admitti,ſ.vtilitas,ꝛ neceſſitas . †Et nota ꝙ ſolus
papa,vel habens ab eo ſpeciale mandatum,dat licentiam tranſeũ
di. ¶ In iſto verſic.quia vero.ſcilicet in iſta tertia parte ponitur
quod re integra poteſtas compromiſſariorum poſſit reuocari. Et
hoc falſum videtur per regulam,quod ſemel placuit.cum concor
dantijs ſuis,de regulis iuris.lib.vj.Gloſſa,que eſt ſuper verbo,cũ
res.allegat pro ꝛ contra.Et primo quod indiſtincte potuerit fieri
reuocatio.Secundo,quod nec re integra poſſit.Tertio,quod ſal
30 tem re integra potuerit. ¶ †Ad primum , quia hi cõpromiſſarij
ſunt vt procuratores,ergo poſſunt reuocari.Inſtit.mandati.§.re
cte.ſic ꝛ in contractibus,in quibus non contrahitur obligatio.ad
perſiſtendum in contractu,in mandato,in ſocietate,in depoſito,in
contractu innominato re integra.Et allegat iura ciuilia,que nota
ſunt ad hoc quod eo quod ſunt ſuſpecti procuratores , poſſunt
quandoq; reuocari:vt in.c.primo.de procuratoribus libro ſexto.ꝛ
hic.Et hoc,quia iudicium ſoluitur vetante eo , qui iudicare iuſ
ſit.ff.de iudicijs.l.iudiciũ.ad contrariũ.quod non poſſit allegat iu
31 ra,que probant quod ſemel placuit,ꝛc.†Secundo ſpecifice pbat,
quod hic ſunt quedam donatio,ꝛ iuris cõceſſio,ſeu iuris ceſſio:ta
lia aũt,ex quo ſunt pfecta,ſunt irreuocabilia.C.de dona.ſiue.C.de
32 tranſac.l.quãuis. ¶ †Secundo,ꝙ hic eſt quedã iuris ꝓprij remiſſ
ſio:ꝛ remittentibus actiões,ꝛc.ff.de edi.edicto.l.queritur.§.ſi ven
ditor ad hoc,qꝛ commodatum ante finitũ vſum nõ reuocatur.de
33 commoda.c.j.†Tertio,qꝛ eorum intereſt ꝙ nõ reuocentur,cũ pri
mo poſſint eligere quem volunt:nunc autem non poterunt.qd ſal
tẽ re integra poſſunt,oſtendit gl.in pcuratoribus ad iudicia , qui
poſſunt reuocari añ litis cõteſtationẽ,nõ poſt ſufficit de pcu.c.j.
li.vj.ꝛ qd no.de reſcrip.ex parte decani. ¶ Quidã tenẽt ꝙ tale mã
datũ nõ poſſit reuocari re integra,vel non integra:qꝛ non eſt ſim
plex pcurator,ſed donatio,vel iuris ceſſio.Ad iſtũ textũ rñdendũ
ſuppliendo maxime.Et hãc opi.ſentit Jo.ꝛ facit.§.eo.cũm ꝗ.Aliꝗ
ꝙ re integra põt reuocari,vt hic innuit a cõtrario ſenſu: ꝛ in hoc
34 reſidet gl. ¶ †Cõcludendo dicta doc. hic dicendũ quod aut ele
ctores cõpromittunt animo donãdi,ꝛ grãm faciendi compromiſ
ſarijs,ꝛ hoc conſtat.aut faciũt animo negotium expediendi, ꝛ hoc
conſtat:aut eſt dubium an faciunt animo gratiam faciendi,vel ſo
lum habeant intentionem negotium electionis expediendi.Si fa
ciunt animo gratiam faciendi:ꝛ cõſtat quod nõ poſſunt reuocare

35 quia donatio eſt facta, per iura ſupra allegata. ¶ †Nec obſtat qđ
dicit lex, qđ legatus non poteſt ex toto a ſe abdicare imperium. ff.
de offi. preſi. l. legatus. Sic nec iſti poſſent a ſe abdicare poteſtatẽ:
quia non poteſt a ſe abdicare imperium, retinendo dignitatem,
vel vniuerſalem iuriſdictionem a ſe abdicando, non poteſt facere
quin in aliquibus habeat: renũtiando vero dignitati, vbi, & prout
debet, bene poſſet. Non ſic in electoribus, qui bene poſſunt ius eli-
36 gendi vna vice ex toto transferre. j. eo. quia propter. ¶ †Non ob-
ſtat quod ex compromiſſo agitur ſolum ad intereſſe, vel ad pe-
nam: quia non ſunt hi proprie compromiſſarij, ſed donatarij, quã-
do faciunt animo donandi: licet dicantur compromiſſarij, quia
compromittunt ratum habere. Item in ſpiritualibus dato quod
eſſet verum compromiſſum, in ſpiritualibus non ageretur ad in-
tereſſe, quia non ſunt exiſtimabilia, ſecundum Inno. de arbi. dile-
cti. ¶ Secundo caſu, quando faciunt animo negotium expedien-
di, & hoc conſtat: tunc ſi res eſt integra, poſſunt reuocare: & hoc poſ-
ſunt vniuerſaliter omnes: quinimo & vnus ſolus poſſet: quia non
poteſt ab initio compromitti, vno ſolo contradicente. j. eod. quia
propter. per hoc non obſtat, quod not. ſ. de poſtu. prelato. bone. ij.
¶ Aut res non eſt integra: & tunc non poterit reuocari. Et eſt ra-
tio, quia eorum intereſt ne reuocentur: quia dato quod ipſi cum
alijs vocem habeant, ſinguli ſciunt, quibus fauent, ex quo iam pu-
blicauerunt intentum ſuum, quod re integra neſciebant. Dicunt
autem rem eſſe integram, quando ad ſubſtantialia negotij non eſt
proceſſum, licet aliqua de ſolennitatibus ſit facta: vt ſi cantauerũt
miſſam, intrauerunt capitulum, & ſimilia: ſic in reuocatione procu-
ratoris litis conteſtatio ſola facit rem non integram, licet multa
illam precedant: ideo ſi vnus nominauit aliquem, alter dixit pla-
cet, alter diſplicet, res non eſt integra. ¶ Tertio caſu, quando eſt
dubium an fecerint animo gratiam faciendi, ponderãtur que pre-
ceſſerunt: vt ſi aliquis vel epiſcopus petijt a capitulo poteſtatem
prouidendi ex gratia: vbi autem ex ante geſtis nihil apparet, in
dubio preſumitur feciſſe non animo gratiam faciendi, ſed animo
eccleſie prouidendi: quia qui gratiam allegat, probare debet. de
transla. c. ſi. Iuribus autem ſ. allegatis facile eſt reſpondere: quia
iura, que probant reuocationem fieri indiſtincte, etiam re non inte-
gra, loquuntur quãdo non vatur intereſſe aliquod aduerſe parti.
Iura que dicunt reuocationem fieri non poſſe, loquuntur in con-
tractibus, in quibus ius eſt queſitum & ſic faciunt pro parte, quod
reuocari non poſſunt, quando talis conſtitutio nõ tranſiuit in do-
37 nationem: quia eis ius eſt queſitum. Et hec eſt veritas. ¶ †Que-
ro de modo reuocandi, vbi dixi. ſ. reuocationem fieri poſſe. Dicit
Innocen. & Compoſt. quod verbo debet hec reuocatio fieri, & non
facto tantum, ſcilicet eligendo. Debet ergo nuntiari compromiſſa-
rio ne eligat, aliter teneret electio per eum facta prius, quam ſciat
electionem factam a domino. ff. de procur. l. ſi procurator. j. de pro-
cura. mandato. ſ. de reſcrip. ex parte decani. cum ſi. Ad hoc cle. de
renuntia. c. j. & dicit Ioan. And. quod putat Compoſi. el. exceptio-
38 nem poſitam in illo capitulo habere hic locum. ¶ †Quero quid
ſi compromiſſarij recedunt in totum ab illo contractu, ſeu tracta-
tu, vel elegerunt Titium, qui non conſenſerit, vel qui conſentit, et
renuntiat: & ponatur quod compromiſſũ ſit tale, quod iterum ha-
beat eligere: an erit res integra. Videtur quod ſic. de offic. delega.
in literis. de cle. non reſi. relatum. C. quomodo & quando iudex. l. ſi
vt proponis. Compoſt. tenet contrarium per proxima iura. Item
quia cum habeant onus incurrendi forſan odium illorum, quos
39 non nominarũt, dignũ eſt vt nõ priuentur onere officij. ¶ †Quid
ſi vnus ex compromiſſarijs eſt excommunicatus: Dic aut publi-
ce: & non valet electio. de procu. c. ſi. Aut occulte, & duo ſunt & vnus
tantum eſt excommunicatus: & idem. ff. de arbi. Pedius. de re iu-
di. duobus. Aut ſunt tres, vel plures: adhuc videtur idem: qz non
vt receperunt, ſententiam dixerunt. l. Pedius. eod. titu. ſi plures.
¶ Alij quod ex quo ille tertius eſt preſens, non obſtat excommu-
nicatio, ſicut nec contradictio. ff. de arbi. l. ſicuti. Et hoc certiſſimũ,
ſi in datione poteſtatis dictuz fuiſſet quod omnes, vel maior pars
prouiderẽt, non obeſſet occulta excommunicatio partis minoris.
ff. de arbi. l. ſed ſi ita. Super hoc dic vt plene dicam. j. eodem. illa.
40 ¶ †Secundo principaliter oppo. cum gloſſ. que eſt ſuper verbo
Poſtulaſti, quod procurator datus ad eligendum, non poſſit po-
ſtulare. c. compromiſſarijs. ſ. eod. innotuit. vbi conſtitutus ad agẽ-
dum competentia de iure communi, non poteſt agere competẽtia
41 de iure ſpeciali. ¶ †Item quia in generali non veniunt talia ſpe-
cialia. Sufficit allegare caſus, qui ponuntur de procura. in. cui. lib.
vi. de procur. qui ad agendum. lib. vi. & in cle. non poteſt. eo. titu. de
42 reſcrip. nonnulli. cum caſibus ibi per glo. poſitis. ¶ †Sol. Dicit
hic, quod dato procuratore ad eligendum, poteſt etiam compro-
miſſarius poſtulare: quia videntur mandata omnia, per que per-
uenitur ad mandatum principale, & quia videtur datum, qđ poſſit
43 id, quod poſſet ipſe, ſi preſens eſſet. ¶ †Nota illam gloſſ. ad hoc
de priui. quia circa. l. ad rem. & l. ad legatum. de procur. Nec obſtat.
c. innotuit. Aduerte quandoq; datus eſt compromiſſarius ſimpli-
citer ad prouidendum eccleſie, vel ad ſuſtinendum prelatum: & in
mandato concluditur omnis modus prouidendi, ſiue per electio-
nem, ſiue per poſtulationem: vt hic proprius caſus: & hoc tenet hic
44 Inno. †Quandoq; datus eſt compromiſſarius ad eligendum: et
hic caſus eſt magis dubius. Dico, ſi quandoq; queritur an poſſit
poſtulationem non ſolennem facere preparatoriam fini electionis:
& hoc includitur. Et ad hoc rationes glo. quia aliquo mandato, o-
mnia ordinata in finem preambula videntur mandata. Quandoq;
volunt compromiſſarij poſtulationem facere ſolennem, que eſt ſpe-
cies prouiſionis ſeparata ab electione: & dicit hic Hoſtie. quod de
rigore non includitur poſtulatio, ſed de equitate ſic: & ſic benigna
interpretatio admittit gl. Puto quod de iure ſi eſt donatio iuris
eligendi: quia latiſſima ſit interpretatio in donatione: vt. j. de do-
natio. dilectus, quod comprehenditur ius poſtulandi: & hoc quia
electio in lata ſignificatione etiam comprehendit poſtulationem,
ſic & preſentationem. ſ. e. querelam. c. ad hoc caſus hic. Si autẽ dãt
ipſos compromiſſarios, magis eſt dubium: quia talia compromiſ-
ſa ſunt ſtricti iuris. j. de arbit. cum dilectus: nihilo minus ſeruan-
da eſt gloſſ. quia compromittentes plus videntur cogitaſſe de fine
prouiſionis eccleſie, quam de modo. Igitur omnis modus inclu-
ditur: & quia poſtulare eſt in omni mandato electionis: vt dicta. l.
iam tamen. §. in hac. ff. mãdi. ſolu. Non obſtant hic iura allegata ꝑ
contrarijs: quia aliud eſt querere an exigentia ſpeciale mandatũ
includantur in generali, vel ſimplici: & dicunt quod non. Aliud, an
ſpecialia includantur, que expediuntur iure ſpeciali in mandato
eius, quod eſt iuris: & includuntur, ſi omnino non ſint ſeparata.
Nec obſtat. c. innotuit. quia ibi habentes mandatum petendi con-
firmationem, non poterunt petere diſpenſationem, cum propor-
tionabilis modus prouidendi, & adaptabilis non preceſſerat diſpẽ-
ſationem: nec ipſi habebant poteſtatem modum faciendi, vel irri-
tandi: quia habebant mandatum ſuper ſolo conſecutiuo confirma-
45 tionis. ¶ †Notat tamen glo. quod in ſimplici mandato venit qđ
faciat mandatarius quod mandans facere poſſet. Male ergo di-
cit Archi. de reſcrip. c. j. lib. vj. quod habens poteſtatem faciendi
quod poſſet dominus ſi preſens eſſet, poſſit exigentia ſpeciale mã-
46 datum. Et hoc, quod dixi, tenet Ioan. And. de diſ. a. c. ſi. ¶ †Ter-
tio opp. quod etiam facta poſtulatione per iſtos, potuerint iſti ab
ea recedere, alterum eligendo: vt patet. ſ. de poſtula. prela. bone. ij.
vbi vſq; ad preſentationem poſſunt reſilire. ¶ Solu. Dicit gloſſ.
vltima quod hec decre. nutrit opinionem tenentium quod publica-
to ſcrutinio non poſſunt poſtulantes variare. Et hoc tenuit gloſſ.
in duobus locis in dicto. c. bone. & in. c. pen. & vltimo. Gloſſ. hic eli-
git contrariam partem. Ad capitulum iſtud reſpondet quod non
potuerunt recedere, non propter publicationez poſtulationis, ſed
ex eo quod promiſerunt illum habere pro prelato, de quo prouidiſ-
ſent compromiſſarij: & ideo obſtabat fides preſtita in compromiſ-
ſo, ſecundum Innocen. Dic quod aut poſtulatio eſt facta per ca-
pitulum: & capitulum poteſt recedere, vel maior pars, antequaz ſit
preſentata: alia pars minor hoc non poſſet. Imo dicit hic Hoſtie.
quod exiguntur due partes. Quod non placet: quia hic non eſt de
caſibus, vbi exigitur plena concordia. & ſic non obſtat. ſ. eod. licet.
¶ Quandoq; fecerunt poſtulationem per compromiſſarios: & tũc
aut fuit dictum in compromiſſo qđ illum habebunt ꝑ prelato: et
non poterunt reuocare, vt hic. Aut non fuit dictum in compro-
miſſo: & adhuc idem: quia ex quo tranſtulerunt poteſtatem in com-
promiſſarios, priuauerunt ſe ipſos poteſtate prouidendi: quam
non poſſunt re non integra reuocare a compromiſſarijs: vnde tan-
quam carentes poteſtate, non poſſunt de nouo eligere: quia in-
quantum non vellent ſtare poſtulationi, poteſtas prouidendi non
eſſet in eis, ſed in compromiſſarijs. ¶ Nota bene iſtam glo. que po-
nit verum opinio. de qua dicetur. j. eod. publicato. licet ſenſerit con-
trarium in. d. c. pen. & c. bone. ij. in duobus locis. Et ad iſtum tex.
aliter poteſt reſponderi, quod hic non impediuntur ex vi publica-
tionis poſtulationis, ſed quia tranſtulerunt poteſtatem in com-
promiſſarios, vt dictum eſt ſupra.

1 ☞ Electio canonicorum poteſt ad ſolum capitulum pertinere.
2 Canonicorum eſſe poteſt in eccleſia certus numerus.
3 Eccleſia non numerata non habet locum. c. ij. ne ſede vacan.
Canonicatus non habet locum in eccleſiis non numerata.
4 Eligendi poteſtate deuoluta ad eum, ad quem ſpectat ius inſti-
tuendi, quid agendum.
5 Conſtitutio ſumitur quandoq; pro confirmatione.
6 Electio cadit quandoq; in vnum.
7 Electio in canonicatu, & beneficijs particularibus locum habet.
8 Libellus poteſt continere diuerſos articulos.
9 Electio includẽtis ſe in quaſi poſſeſſionẽ iuris eligendi an valeat.
Poſſeſſio recens preſumitur iniuſta.
10 Teſtium numero ſuperior in poſſeſſorio retinende obtinet.

Iniuriam

11 Iniuriam non infert, qui iure ſuo vtitur.
12 Poſſeſſio retinetur in incorporalibus per contradictionem.
13 Libelli practica in confeſſoria ſuper iure eligendi que ſit.
14 Negatiui actus vel negatiuam ſatagens poteſt tranſire in notorium.
15 Conſuetudo particularis qualiter concludatur.
16 Beneficia particularia non confert capitulum in eccleſia cathedrali.
17 Beneficia diſtincta confert epiſcopus iure deuoluto.
18 Epiſcopus an in beneficijs diſtinctis ſupplere poſſit.
19 Prebendarum collatio de iure ſpectat ad epiſcopum.
20 Canonicorum electio de iure ad quem ſpectet.
21 Eccleſiarum prouiſio ad quos de iure ſpectet.
Beneficiorum prouiſio ad quos de iure ſpectet.
22 Vtens iure ſuo an alij preiudicet.
23 Epiſcopus turbatus ſua poſſeſſione agit interdicto vti poſſidetis.
24 Preſentatio facta per epiſcopum quando valeat.
26 Probationes equales determinantur ſecundum ius commune.
27 Actore non probante an reus abſoluatur.

Cum eccleſia Vulterana.

1 ¶ †De conſuetudine poteſt canonicorum electio ad
ſolum capitulum pertinere. hoc dicit. Prima, deciſa
conſultatio. Secunda, reſponſio ibi: reſpondemus. Caſus. Dum
eccleſia Vulterana longo tempore fuiſſet canonicorum numero
deſtituta, ſolus epiſcopus canonicos quoſdam elegit: electione facta
capitulum noluit eos admittere, pretendens ſe habere ius eligendi
in dicta eccleſia canonicos: epiſcopus pretendens ſe eſſe in
quaſi poſſeſſione iuris eligendi, et etiam habere ius, dedit libellum
in poſſeſſorio retinende, narrans ſe eſſe in quaſi poſſeſſione iuris
eligendi canonicos, non admittendo per ſe electos turbari, et eis
iniuriari, petebat eos compelli, vt a tali deſiſterent iniuria. In petitorio
egit confeſſoria, narrans ius eligendi ad ſe ſpectare, illos
eum turbare: ideo petijt eos compelli vt finerent illum pacifice vti
illo iure. Produxerunt teſtes ad probandum de poſſeſſione, et vſu,
et melius fuit probatum pro capitulo: et fuit etiam probatum de
conſuetudine generali Tuſcie, quod ad capitulum ſpectabat ge-
2 neraliter prouiſio: ideo papa abſoluit, etc. ¶ †Nota primo quod in
eccleſia debitus poteſt eſſe numerus, et certus canonicorum, licet a-
cta non ſit numerata, vel debitus eſt numerus quandoque ex con-
ſuetudine hactenus vſitata: quandoque de iure quod poteſt cōmo-
de ex facultatibus eccleſie ſuſtentari: ideo vbi eccleſia ſic fundatur,
poteſt ſuperior prouidere, vt debitum habeat numerum: vt eſt ca-
3 ſus de conceſ. prebend. ex parte. quod not. ¶ †Nota ſecundo quod
in eccleſia non numerata non habet locum capitulū ſecundū. ne ſe.
va. vt ſi eccleſie non prouidetur intra ſex menſes, quod deuoluatur
poteſtas ad ſuperiorem: quia illud tempus computatur a tempo-
re vacationis: quod non eſt dare in eccleſia non numerata: vt eſt
caſus de prebend. dilecto. Prouidere tamen poteſt epiſcopus con-
uincendo capituli negligentiam per ſtatutionem termini: vt not.
in dicto capitu. ex parte. Sed ſi prouideat nondum ſtatuto termi-
no ad conuincendam negligentiam, non valet prouiſio, vt hic.
4 ¶ †Nota tertio argumen. quod deuoluta poteſtate eligendi ad
eum, ad quem ſpectat ius inſtituendi, prouidendum eſt per par-
tes, quaſi ille repreſentet perſonam duorum: de quo. ſupra capitu.
5 cum inter canonicos. infra eodem. ne pro defectu. †Et nota quod
conſtitutio hic ſumitur pro confirmatione: de quo de maio. et obedien-
6 tia et digni. ſupra capitu. tranſmiſſam. ¶ †Nota quod electio cadit
in vnum: de ſup. ne. prelato. capitu. primo. et de electio. licet. de po-
7 ſtula. pre. gratum. de conceſ. prebend. dilectus. et c. literas. ¶ †Et
nota quod in canonicatu et particularibus beneficijs quandoque
prouidetur per viam electionis: et maxime quando poteſtas ſpe-
8 ctat ad capitulum. ¶ †Vento ad ſecundam partem, ex qua habes
primo quod in eodem libello poſſunt plures articuli accumulari:
de quo ſupra eodē. querelam. ¶ Nota ſecundo intelligendo quod
libellus habuit duas partes. In vna fuit actum de electionis va-
9 liditate: in alia de iure, et proprietate iuris eligēdi. ¶ †Nota quod
non valet electio includentis ſe in quaſi poſſeſſione iuris eligendi,
quando conſtat de antiquiori poſſeſſione. Et cauſa eſt: quia recens
poſſeſſio iniuſta preſumitur. l. fina. C. de acquiren. poſſeſ. de proba.
licet cauſam. Ideo electio nulla eſt: quia iura: que valid ant electio-
nem poſſeſſionis, vt. ſ. c. querelam. procedunt in iuſto poſſeſſore: et
ſic loquitur. ſ. de iure patro. conſultationibus. Et ex iſto habetis
quod prouidens poteſt proſequi ſuam prouiſionem. Et habes hic
practicam libelli quo petitur ne iniurietur ſuper electione facta.
Secundum alium intellectum in hac prima parte petitionis age-
10 tur poſſeſſorio retinende, et per quemcunque. †Et ex hoc nota quod
ceteris paribus in poſſeſſorio retinende obtinet, qui ſuperior eſt in
numero teſtium, et in antiquiori poſſeſſione: vt eſt caſum in dicto. c.
11 licet cauſam. no. ff. vti poſſ. l. duo. vbi per Barto. ¶ †Nota quod
12 non videtur iniuriam facere qui vtitur iure ſuo. ¶ †Nota quod
in iſtis incorporalibus vſus eſt pro quaſi poſſeſſione: et quod in cor-
poralibus per contradictionem retinetur poſſeſſio. Vide quod not.
de reſti. ſpolia. olim. vbi apparet quod per vim non videtur poſſe
haberi quaſi poſſeſſio: quia illa habetur ex pari. Dic vt ibi: et digi
in incorporalium tractatu in capitu. in literis. de reſti. ſpolia.
13 ¶ †Nota quarto practicam libelli in confeſſoria ſuper iure eligen
di: quia debet concludere hoc vario iure ad ſe ſpectare, vt illo iure
14 vti patiatur, et non moleſtet. ¶ †Nota quinto quod actus nega-
15 tiuus, vel negatiuam ſatagens, poteſt trāſire in notorium. ¶ †No
ta ſexto quod ad concludendam particularem conſuetudinem in
certo loco, ſufficit probare generalem in ſimilibus conuicinis lo-
cis: et ſic probatio conſuetudinis in genere, ad particularis exten-
16 ditur. Vide Inno. de offic. archid. dilecto. vbi dicam. †Nota quod
de iure capitulum ſolum in eccleſia cathedrali non habet poteſta-
tem in particularibus beneficijs prouidendi. Habemus hic, Pri-
mo factum epiſcopi, ſuper quo queſtio fuit. Secundo ſententiam
17 pape duas partes continens. Videamus hāc materiam. ¶ †Oppo.
quod ſaltem iure deuoluto potuiſſet hic prouidere epiſcopus,
de conceſ. prebend. c. ij. Solut. Contrarium procedit, quando pre-
bende ſunt diſtincte: quo caſu a tempore vacationis currit tēpus
deuoluens poteſtatem, ita quod in prebendis diſtinctis propter
negligentiam inferioris collatoris per ſex menſes deuoluitur po-
teſtas ad ſuperiorem: hic quando non erant diſtincte. Facit. eo. tit.
ex parte. Vel etiam dato quod hic fuiſſent diſtincte dicit gl. quod
prouidere non potuiſſet: quia poteſtas erat deuoluta ad papam,
propter longitudinem temporis: et in talibus non poteſt mora pur-
18 gari. de ſup. neglig. prela. licet. ¶ †Nunquid autem terminum ſta-
tuendo poſſit, vbi diſtincte non ſint prebende ſupplere. Innoc. hic
quod non: ſed bene poterit eos cogere ad eligēdum. Aſſignat cau-
ſam: quia hoc non apparet iure expreſſum. de ſup. negli. prela. c. Ro-
mana. Hoſt. contra. Et hoc placet Io. an. dicens quod epiſcopus
poterit ſtatuere terminum ad ſupplendum defectum, poſtquam
ipſe prouidebit, et ſupplebit. Ad hoc de off. ord. irrefragabili. §. ex-
ceſſus. et c. quanto. et c. ad reprimendam. in aut. de eccle. ti. §. ſi quis
autem pro redemptione. et §. ſeq. coll. ix. q. iij. cum ſcimus. ¶ Nec
obſtat hoc cap. quia hic canonicis nō aſſignauit terminum, et intēde-
bat eligere, vt is, ad quem pertinebat. Ad hoc de conceſ. prebend.
ex parte. et quod ibi no. Non obſtat ratio Inno. quod licet hoc ca-
ſu per Lateranen. concilium non deuoluatur poteſtas, tamen per
ius commune habet circa hoc prouidere. x. q. i. regenda. et c. ſeq. xvi.
q. i. precipimus. de vi. et ho. cle. quoniam. de ele. non reſi. c. pe. tamen
ex quo per hominem eſt terminus appoſitus, ſupplet ſuperior ne-
gligentiam. ſ. c. venerabilem. ver. quod autem. et quod no. de re iud.
ad apoſtolice. lib. vi. in glo. quod nota. ¶ Vento ad ſecundam par-
tem: et ſentētia habet duplicem partem. Primo tangemus ſenten-
tiam circa particularia in illa comprehenſa. Secundo vniuerſali-
19 ter contra totum libellum, et ſententiam. †Ad primam videtur quod
epiſcopus bene poſtulauerit, et ſic debuit obtinere: quia de iure ad
epiſcopum ſpectat prouiſio prebendarum, et particularium benefi-
ciorum in eccleſia. xxi. diſt. in nouo. xvi. q. vij. nullus. cum ſi. Glo. ſu-
per iſto puncto allegat pro et contra: et primo quod ad epiſcopum tantum fa-
ciunt iura prealiegata. xxi. diſt. §. i. vbi ex precepto Dei Moyſes
elegit Aaron in ſummum pontificem, et alios eius miniſtros tem-
pli. Expreſſum videtur in aut. de menſura ordinand. cleri. coll. iij.
In contrarium, quod ad epiſcopum et capitulū ſpectat, facit qua-
ſi per totum de his, que fiunt a prela. vbi talia debent fieri ab epi-
ſcopo de conſenſu capituli. Secundo, quia cum eis eſt in miniſte-
rio: ergo cum eis diſponat. xciij. diſt. diaconi. Pro hoc tertio ca-
ſus hic a contrario: quia ſi de conſuetudine habet capitulum quod
eligere poſſit, eligit ſolum: a contrario ſequitur quod ad capitulū
et epiſcopum ſimul. Quarto, quia vniuerſaliter communia negotia
eccleſie tractant: de his, que fiunt a prela. quanto. ergo et hic. Vlti-
mo pro hoc caſus videtur de conceſſ. preben. poſtulaſtis. Glo. pri-
ma ſuper verbo Poſtulauit, dicit quod de iure ad vtrunque ſimul
ſpectat collatio canonicorum, per iura predicta. et de iure patro. no-
bis. niſi conſuetudo aliud habeat, vt hic: nam et conſuetudo dare, et
tollere poteſt ius eligendi, et inhabilitare quem ad eligendum.
¶ Nec obſtat. ſ. cap. cum terra. quia ibi hoc non poteſt in laicum
dare: quia foret irrationabilis: nec in clericum prout ibi dare vo-
lebat quod vnus haberet ius eligendi, et quod ſubſtantia electio-
nis ab alio penderet. Idem nota de ſupple. negligen. prelato. c. fin.
in tertia gloſſ. de officio ordinarij. irrefragabili. in quarta gloſſ.
Idem Ioan. xxi. diſtinc. §. i. et c. oiſt. c. i. ver. pontifex. per Hoſt.
in Summa, de elec. §. quis poſſit. ¶ Quid dicam? Inn. dicit ſtan-

dum cōſuetudini. Comp. ꝙ ad epiſcopū ſpectat electio, quā habet
facere de conſenſu capituli. Et differt hec opi. ab opi. gl. quod pa-
tet ne ſe. va. c. j. lib. vj. Hoſti. quod ad epiſcopum de conſilio capitu
li: ⁊ vbi alicuius ſpecialiter intereſt, facere debet illam de illius cō-
ſenſu: extra de offi. archi. ad hoc. §. fi. Et hec vera, niſi omnia eſſent
communia prelato ⁊ capitulo, tunc prelatus hoc faceret de conſen
ſu capituli: de app. a collatione. lib. vj. vbi de hoc. ⁊ per Archi. ⁊ ni
hil eligit. Tangit hic queſtionem quam tangam de conce. preben.
21 propoſuit. ¶ † Tu latius concludendo, Si queritur ad quos de
iure ſpectat prouiſio eccleſiarum: dic aut eſt eccleſia cathedralis,
vel eſt ſuperior: ⁊ originaliter harum prouiſio ſpectabat ad papā:
vt not. gloſſ. de elect. quamquam. lib. vj. ⁊ tunc prouidebat eccleſie
per modum prouiſionis, ſiue collationis: hodie de iure ſpectat ad
collegium cathedralis eccleſie: vt. ſ. eo. c. j. ⁊ prouidet aut per viam
electionis, ⁊ ſuperior confirmat: aut per viam poſtulationis, ⁊ ſo-
lus papa admittit, vt dixi ſupra, de poſtula. prelato. c. fina. aut per
viam nominationis: ⁊ idem: vt in. c. bone. ⁊. ſ. de poſtula. prelato.
¶ Aut agitur de prouiſione particularium beneficiorum in eccle
ſia cathedrali, ⁊ ibi bona ſunt communia epiſcopi, ⁊ capituli: ⁊ de
iure ſpectat ad vtrunque: ⁊ ſic ad prelatum de conſenſu capituli: ⁊
tunc aut per viam collationis, aut per viam electionis prouide-
tur, que habet vim collationis, vt hic. Si non ſunt communia, ſpe
ctabunt ad prelatum de conſilio capituli. ¶ Aut agitur de proui
ſione collegiate eccleſie inferioris epiſcopali quo ad principalem
prelatum: ⁊ tunc de iure antiquo poteſtas eligendi ſpectat ad ca-
pitulum illius eccleſie, ⁊ confirmatio ſpectat ad ſuperiorem. Et
eſt etiam hic triplex modus prouidendi, aut per viam electionis,
aut poſtulationis, aut nominationis: ⁊ ſuperior admittit omnes
partes: ſaluo niſi vitium eſſet per ſolum papam diſpenſabile, pro-
pter quod fieret poſtulatio: vt dixi de poſtulatione prelatorum. c.
finali. ¶ Quandoque agitur de prouiſione particularium benefi-
ciorum in eccleſia collegiata inferiori: ⁊ hic Calder. dicit quod aut
eccleſia habet patronum: ⁊ ſerua quod habetur in capitu. nobis.
de iure patro. ⁊ eſt veritas quod patronus poteſt habere ius pre-
ſentandi in eccleſia collegiata ad inferiora beneficia, vt ibi: nomi-
ne vero geſtum. per quod apparet quod etiam ius preſentandi in
tali eſt preſcriptibile: ⁊ ſic poteſt intelligi gloſ. j. capitu. Maſſana.
¶ Aut nō habet patronum: ⁊ de iure poteſtas prouidendi, ⁊ per
viam collationis ſpectat ad prelatum illius eccleſie, adeo quod
ibi epiſcopus nullam habet communitatem. Hoc tenet Calderi.
hic. Allegat quia talia capitula per ſe negotia eccleſie expediunt:
de ſyndi. c. j. Et dicit Cald. quod videtur expreſſum. j. de his, que
fiunt a prela. ea noſcitur. Allegat not. per Ioan. And. de iura. cal.
Imperatorum. ſuper glo. pe. ⁊ per eum poſt Hoſtien. de inſti. c. ij,
in verbo Communiter. Item quia collegium eligit ſibi prelatum.
ſ. c. j. fortius prelatus cum capitulo eligunt, ⁊ prouident in parti-
cularib⁹ beneficijs in illa eccleſia: ⁊ quia non habet epiſcopus tan
tam communionem in inferioribus eccleſijs, quantam habet in ec
cleſia cathedrali: de teſta. requiſiſti. Iſtam queſtionem latiſſime
diſputat Freder. de Senis conſilio. xxviij. ⁊ ſimiliter concludit
quod aut agitur de prouiſione beneficiorum principalium, vt ca-
nonicatuum in illa eccleſia: ⁊ dicit quod electio ſpectat ad capitu-
lum, inſtitutio ad epiſcopum. Allegat ad hoc de vi. ⁊ ho. cle. quo-
niam. quia creare canonicos in eccleſia, ſpectat ad eum: ergo refor
mare. Tene Calde. ¶ Quandoque agitur de prouiſione alterius
beneficij inferioris, vt de prouiſione alicuius capelle: ⁊ tunc aut il-
la capella eſt cōſtructa de bonis eccleſie: ⁊ ibi recitat Pau. de Lea.
conſuluiſſe quod poteſtas prouidendi ſpectat ad prelatum ⁊ capi-
tulum, per dictum. c. ij. de his, que fi. a prela. Fatetur quod reforma
tio ſpectet ad epiſcopum, ſecundum Pau. de elec. c. j. recitat Ar-
chi. tenere quod ad ſolum epiſcopum ſpectet prouiſio, per. l. in ec-
cleſijs. C. de epi. ⁊ cle. Et hoc tenet. xij. q. j. §. vlti. Frede. videt elige-
re quod tunc preſentatio ſolum ſpectet ad capitulum, ⁊ prelatum, ⁊
confirmatio ad epiſcopum. Allegat de priuile. cum ⁊ plantare. §.
in eccleſijs. xvij. q. ij. ⁊. c. ij. de eccle. edifi. ad audientiam. vbi dicit eſ
ſe caſum. Allegat quod no. Hoſtien. de offic. vica. ad hoc de quo fa
ciam mentionem. j. Allegat not. per Hoſt. de ſta. mo. c. vltimo, in
fi. in verbo, ad prebendas. vbi ſi monachi creant prebendas, pre-
ſentabuntur per monachos, ⁊ inſtituet epiſcopus, ⁊ deſtituet. Ad
hoc de cap. mo. c. j. Ad hoc quod notat Archi. in. c. regenda. x. q. j.
vbi dicit quod in eccleſia archipreſbyteri inſtituet epiſcopus, ⁊ ar-
chipreſbyter preſentabit. Ad hoc quod no. de conſti. cum omnes.
de verb. ſigni. c. ij. lib. vj. xij. q. ij. abbatibus. xvij. q. iiij. in vendicio-
nibus. vbi talia inferiora capitula ardua non faciunt abſque conſen
ſu epiſcopi. Ad hoc ca. ea noſcitur. de his, que fiunt a prela. ¶ Mi
hi videtur dicendum quod aut eſt beneficium edificatum in corpo
re inferioris eccleſie collegiate, ſicut ſunt iſta altaria, ⁊ capelle, que
hodie edificantur: ⁊ credo quod prouiſio ſpectet ad prelatum cum
capitulo ſuo. Sic intelligo Cald. ⁊ Pau. deſtitutio tamen, et refor

matio ex delictis ſpectet ad epiſcopum: ⁊ ſi laicus edificet forte ha
bebit ibi ius preſentandi: quia licet beneficium ſit in eccleſia colle
giata, tales manſionarij non ſunt de collegio: vt not. ſ. c. j. ¶ Aut
eccleſia eſt edificata, vel beneficium extra corpus eccleſie in paro-
chia alterius eccleſie collegiate inferioris: ⁊ tunc dico quod habet
ſolū ius patronat⁹, ſi dos eſt aſſignata ei de bonis ſuperioris: vel
ipſa eſt edificata in territorio ꝓprie eccleſie ſuperioris: vel aliq pro-
uentus ſpirituales, aut temporales ſunt aſſignati: ⁊ ſi alius ibidem
de proprio edificet, habebit ius preſtandi conſenſum electioni, ſeu
preſentationi, vt ibi patet: vt eſt caſus in dicto. c. iij. ¶ Ubi autem
non eſſet de bonis proprijs eccleſie ſuperioris edificata, ita quod
aliud ius non eſſet tranſlatum, niſi quod in territorio ſubiecto: ſen
tire videtur Frede. quod prouiſio talis ſpectaret ad epiſcopum.
¶ Quandoque eccleſia eſt edificata, vel particulare beneficium in
eccleſia non collegiata: ⁊ tunc ſi de bonis eccleſie, ipſa habet ius pa
tronatus, ⁊ preſentat epiſcopo, ⁊ epiſcopus inſtituit, per dictum
Hoſtien. de officio vicarij. ad hec quia ſimplex rector non habet
tantam poteſtatem in eccleſia, quantam habet collegium cum ca-
pitulo, licet eccleſia repreſentetur in eo, ſicut in capitulo: vt de te-
ſta. relatum. ¶ † Si de bonis ſuis non eſt edificata, ſatis credo quod
prouiſio ſpectet ad epiſcopum; ⁊ totalis: ⁊ idem, ⁊ fortius, ſi eccle-
ſia eſt edificata in parochia eccleſie extra corpus eccleſie ⁊ non in
territorio proprio. ¶ Hec procedunt in eccleſijs ſubiectis ſecula-
ribus: in ſubiectis autem monachis, ſerua de prebend. de mona-
chis. ⁊ quod ibi nota. de priuileg. cum ⁊ plantare. §. cum in eccle-
ſijs. xvj. queſtio. j. viſis. de priuileg. paſtoralis. de dona. paſtoralis.
22 cum ſimilibus. ¶ † Opponitur ſecundo, quod hic dicitur quod
vtens iure ſuo non facit alteri iniuriam, contra. ff. de regulis iu-
ris. l. qui domum. ff. de dam. infecto. l. qui vias. ⁊. l. Proculus. ff. ſi
ſerui. vend. l. ſicuti. §. Ariſto. Solutio. glo. que eſt ſuper verbo In-
iuriam, quod quandoque quis edificans vtitur iure proprio animo
nocendi alteri: ⁊ facit iniuriam, vt ibi, ſi ſolum facit hoc, vt alteri
noceat, ⁊ ſibi non prodeſt. Si autem vtitur iure ſuo, ⁊ nocet alteri,
prodeſt tamen ſibi, ⁊ non facit animo nocendi tantum: ⁊ tunc non
facit alteri iniuriam: de quo. xj. queſtio. iij. ſi quis vero. de regulis
iuris. c. locupletari. libro ſexto. Et hoc verum, niſi in predio ruſti-
co: quia non licet mihi ita deſtinare quod alteri preiudicem. ff. de
23 aqua plu. ar. l. j. ⁊ hoc propter fauorem metus. ¶ † Tertio oppo-
nitur contra totum libellum, ⁊ ſententiam: quia hic videtur quod
ſententia haberet partes ſuperfluas, ⁊ libellus: quia idem in pri-
ma, quod in ſecunda petebatur. Dicit gloſſa ſuper verbo Articu
lo, quod in prima pretendebat epiſcopus validitatem inſtitutio-
nis, vt inſtitutus non moleſtaretur: et in hac deducit ſolam
poſſeſſionem, que non preiudicat ſuper iure proprietario iuris
inſtituendi: et ſecunda pars libelli dabatur ſuper iure proprie-
tatis ipſius iuris inſtituendi. Innocen. dicit quod in prima age-
batur poſſeſſorio ſuper iure inſtituendi, et cum hoc petebatur
quod non moleſtaretur inſtituens in ſua poſſeſſione: vnde in-
iuriabatur non admittendo inſtitutum, vel alium, recte inſti-
tuendo, vel eligendo, aut recipiendo: et ſic turbabat epiſco-
pum, vel forte terrebat electos, vt non conſentirent electioni:
quo caſu epiſcopus, tanquam in poſſeſſione turbatus, potuiſ-
ſet agere interdicto vti poſſidetis. ff. vti poſſid. ſi duo. §. item
ſed ſi ſuccubuit. in ſecunda parte agebat negatoria: de quo de
24 verborum ſignificatione. abbate. ¶ † Opponitur ſecundo quod
epiſcopi debuerit valere preſentatio, dato quod ſit in poſſeſſio-
ne: vt patet. ſupra capitu. querelam. de cauſa. poſſeſ. cum eccleſia.
de iure patrona. conſultationibus. cum ſimilibus. Solutio. Dicit
Hoſtienſis quod litera ſic eſt intelligenda, quod canonici erant
in poſſeſſione antequam epiſcopus memoratus, ſcilicet inſti-
tuiſſet, et ſic inſtitutio fuit facta a non poſſeſſore: alias innue-
ret hec litera quod ſerus vſus non preſcriptus non preiudi-
cet conſuetudini preſcripte, quo ad validitatem actus preſen-
tandi. Quod eſt falſum: quia ſufficit ſola poſſeſſio: vt in iuri-
bus preallegatis. Tu lege ſimpliciter quod hec poſſeſſio preſu-
mitur vitioſa, ex quo conſtat de antiquiori: niſi aliter iuſtifi-
cetur, vel informetur, ſicut hic. Et opinio videtur quod tex-
tus male dicat in poſſeſſorio obtinere capitulum, licet probe-
tur capitulum poſſediſſe ante epiſcopum: quia recentior poſ-
ſeſſio in poſſeſſorio proficit. ſupra eodem. querelam. quia opor-
tet agentem poſſeſſorio eſſe in poſſeſſione, quando agitur reti-
nende. Dic quod fuit in poſſeſſione antequam epiſcopus me-
moratus, dic ſcilicet inſtituiſſet. Item in eo quod ſenſit ele-
ctionem epiſcopi non valere, ſi probetur epiſcopum in poſſeſſione
eſſe poſt capitulum: quia ſufficit poſſeſſio tempore electionis. ſ. eo.
querelam. de iure patro. conſultationibus. Tu dic quod quilibet
probabat de poſſeſſione, ſed de antiquiori probat capitulum: quia
forte a centum annis citra, ⁊ epiſcopus a decem annis citra,
et ſic quilibet probat, ſed capitulum de antiquiori: ideo obtinet.

j. de

J.de proba.licet. Et ſecundum hoc hic eſt caſus quod poſſeſſio re-
cens,vbi conſtat de antiquiori poſſeſſione,non dat validum actū
electionis,quaſi iniuſta preſumatur.C.de acqui.poſ.l.fi.ꝛ de prob.
25 licet cauſam.quod nota.¶ Tē ppo.tertio quod non ſufficiat pro-
bari generalem conſuetudinem:quia non ſequitur. Alia hoc ſer-
uat:ergo ꝛ iſta.Solu.Hic probatur ſpecialis conſuetudo,ꝛ vltra
hoc generalis:ideo ad tex.ſupple magine:quia ſufficiebat ſpecia-
lis.In contrarium allegat,quia ſufficiat generalis:de offic.archi.
dilecto.de cenſi.ſuper eo.Dic vt dicto.c.dilecto.in antiquo: ſic vi-
detur quod in confeſſoria non obtineat,niſi probet de proprietate
iuris:de iudi.examinata Ergo cum hec ſola poſſeſſio probaretur,
non ſufficiebat ſi non probabatur conſuetudo:cuius contrarium
dicit text.a contrario ibi:magine innuens quod non probata con
ſuetudine obtinet. Dic quod probatur conſuetudo ſpecialis,
et cum hoc generalis:ꝛ dicit magine, quia idem ſi non generalis,
ex quo probabatur ſpecialis. Et dicit Hoſtienſis. quod ſine
ſpeciali non ſufficeret generalis:de quo de cenſi.ſuper eo.de offic.
26 archi.c.fi.¶ † Quero quid ſi ambo equaliter probaſſent. Dicit
gloſſ.quod determinabit ſecundum ius commune,vt ambo equa-
liter conſerant:quia ſic eſt de iure communi:alias ſententiandum
eſſet pro poſſeſſore.Nota iſtam gloſſ.per quam limitatur regula,
que dicit,in dubio pro reo pronunciandum:quia id verum, quan-
do non eſt innata intentio actoris de iure communi:alias pronun-
tiandum eſt pro eo in poſſeſſorio retinende:ꝛ ſi innat in parte, pro-
nunciatur in parte.Ratio,quia quatenus habet ius cōmune pro
ſe,dicitur habere titulum.Sed in alio loco ſic inueni,alias ſenten-
27 tia feratur pro reo,niſi in caſibus.¶ † Nota limitationem ad id,
quod dicitur.Actore non probante,ꝛc.quia id verum,niſi ius com
mune in aliquo fundet intentionem agentis:ꝛ quod id,quod dici-
tur,quod ſententia non debet ferri,vt diuidatur,ſicut faciunt ru-
ſtici:vt in.l.ukſe:mins.ff.de neg.ge.fallit niſi,vt diuidatur confor-
ma ad ius.¶ Quero an econuerſo poſſit epiſcopus preſentem vt
inſtituat ſine epiſcopo.Dicit quod non ſecundum Hoſtien. Tu
dic vt no.de his,que fiunt a prela.ea noſcitur.Glo.oppo.quod pe-
titio hic eſſet ſuperflua:quia idem petebatur in vno articulo, qđ
in alio.Solu.Dic quod in primo agebatur vt canonici impedirē-
tur,in ſecundo agebatur vt ſibi liceret vti iure eligendi. Vel dic
quod in primo agebatur poſſeſſorio retinende:in ſecundo ageba-
tur petitorio quaſi confeſſoria,dicendo ſibi ius eſſe.Et nota bene
quod non admittentes electum ab exiſtente in poſſeſſione, viden-
tur turbare poſſeſſionem:quia ſi eſt turbatus poſſeſſor,quādo fru-
ctus ab eo auferuntur,vel libere fructus colligere non poteſt: ita
turbatur poſſeſſor iuris eligendi,quando ab eo electus non admit-
titur:quia fructus iuris eligendi eſt ipſum eligere,ꝛ effectus fru-
ctuum quod electus admittatur:ꝛ turbando dicitur iniuriam fa-
cere.Plus dicunt doc.quod turbare dicerentur,ſi electum ab epi
ſcopo nimis terrerent,ne conſentiret electioni epiſcopi canonicus
electus:quia ſic tolleret eius libertatem.

1 ☞ Electum a compromiſſarijs,ſi ſit dignus,non poſſunt com-
promittentes refutare.
2 Compromiſſariorum numerus non eſt de ſubſtātia compromiſſi.
3 Compromittere in certos numero diſpari tutum eſt.
4 Compromittere non poteſt capitulum ſuper electione,niſi omniū
conſenſus vnanimiter interueniat.
5 Compromiſſi formandi ſuper electione ſienda,que ſit practica.
6 Eligendi poteſtas dari poteſt,ꝛ electionem paſſiuam reſtringendi
ad certum locum.
7 Electionis forma non vitiatur,licet capitulum compromittat in
aliquem,vt poſſit libere eligere.
8 Confirmatio epiſcopi ad proximiorem ſuperiorem ſpectat.
9 Confirmans debet examinare electum.
10 Confirmans debet prius pronuntiare ſuper habilitate perſone.
11 Sententia prius ſuper cauſa ſentētie,ꝛ poſtea ſuper forma, valet.
12 Eligere poſſunt compromiſſarij vndecunque,15.
13 Diſpenſare contra canonem poteſt epiſcopus.
14 Compromiſſarij ſi procedant laudando,non requiritur omnium
conſenſus.
16 Speciem nouam non conſtituit mixtura duarum formarum.
17 Compromiſſariorum ſententia contra formam eſt ipſo iure nulla.
18 Pauci dicuntur minor pars.
19 Fere,dictio refertur ad modicum.
20 Sententia iniuſta non tranſit in rem iudicatam,
21 Juramentum calumnie non excludit iuramentum de malitia.
Judex ex officio poteſt repellere agentem,vel opponentem, pro-
pter vehementem malitie ſuſpicionem.
22 Exceptiones,que poterant opponi ante ſententiam,ſi poſtea pro-
ponantur,preſumuntur malitioſe oppoſite.
23 Aſtutia,nomen ſignificat quandam doloſitatem.
24 Teſtis dictum non valet ſine iuramento prius preſtito.
25 Teſtis deponens ſuper facto proprio quando probet.
26 Teſtibus contradicentibus,ſtatur maiori numero.
27 Probatio fruſtra queritur,vbi teſtes ſunt ſingulares.
28 Compromiſſarij ad eligendum non tenentur voces capituli ſer-
uari.
29 Judex delegatus ad voluntarie procedendum, poteſt plenarie
procedere.
30 Beneficij perdendi pene quis poteſt ſe ipſum ſubmittere.
31 Judex videns,actorem malitioſe procedere poteſt ipſum ad ali-
quam penam aſtringere.
32 Obligatio facta coram iudice promptam habet executionem.
33 Calumnie penam non euitat ſemiplene probans.
34 Ad ſententiam obtinendam non ſufficit exceptionis propoſi-
tio.
35 Judex ſuper propoſitis non iudicat,niſi ad partis inſtantiam.
36 Sententia interlocutoria quando tranſeat in rem iudicatam.38.
37 Appellandi tempus eſt decendium.
39 Appellatio non extinguit,nec ſuſpendit iudicatum.
40 Appellatio extraiudicialis,dicitur prouocatio.
41 Judex teſtificari poteſt de geſtis coram ſe.43.
42 Teſtis eſſe non poteſt procurator in negotio per ſe geſto.
44 Negatiuam coarctatam quis poteſt probare.
45 Juramentis preſtandis que nam preambula.
46 Juramentum calumnie non niſi ſemel preſtatur ſuper tota lite.
47 Juramentum calumnie non preſtatur in cauſa ſpirituali.49.
48 Juramentum calumnie preſtatur ſuper incidentibus in cauſa
ſpirituali.
50 Poſſeſſionis queſtio ſuper re ſpirituali an ſit ſpiritualis.
51 Juramentum calumnie hodie preſtatur in ſpiritualibus.
52 Probandi onere arctatur opponens contra electionis formam.
53 Teſti ſingulari non creditur.
54 Electio contra formam eſt nulla ipſo iure.
55 Electio ad dicta teſtium facta preter formam,caſſatur.
56 Beneficio ſuo non priuatur opponens ſe contra electum.
57 Spes premiorum future victorie non poteſt realiter obligari.
58 Beneficia ſua quis non poteſt realiter obligare.
59 Calumnia poteſt excuſari vno bono teſte.
60 Penam poteſt euadere,qui probabiliter excuſatur.
61 Confirmatio habet vim ſententie ꝛ ſupplet omnem defectum.
62 Condemnatus non auditur poſt ſententiam.
63 Electo confirmato an poſſint alique exceptiones opponi.
64 Sententia in cauſa matrimoniali an tranſeat in rem iudicatam.
65 Sententia an tranſeat in rem iudicatam quo ad preiudicium
tertij.
66 Vinculum ſpirituale eſt fortius vinculo temporali.
68 Sententia contra legem diuinam non tranſit in rem iudicatam.
69 Sententia interlocutoria an tranſeat in rem iudicatam.
70 Appellatum non ſufficit,niſi conſtet in decem dies.
71 Probare debet ſubſtantialem ſolennitatem,qui eam allegat.

1 **Cum dilecti.** ¶ † Cōpromittētes electū a
cōpromiſſarijs,ſi ſit dignus,
refutare nō poſſunt,niſi contra formā compromiſſi eū
electū appareat.Et ſunt tres partes.In prima allega
tio pro electo.In ſecunda ibi:verum.allegat contra electū.In ter
tia ibi:nos vero.diffinitiue commiſſio:que Primo mandat recipi
iuramentum malitie.Secundo iuramentum veritatis a compro-
miſſarijs:ꝛ tunc diſtinguit duos caſus.Tertio mādat obiectionē
his caſibus,quibus ſuccumbit,puniri:ꝛ ſoluit obſtaculum.¶ Ca
ſus.Vacante Morinen.eccleſia canonici cōgregati electa via com
promiſerūt in tres de capitulo Morinen.quibus poteſtatē dede-
runt eligendi:ſed in facto de forma,ſuper qua,vel ſecūdū quā de-
berent eligere,nō erat bene clarū in facto:ꝛ promiſerunt illum ha-
bere pro paſtore,quem illi tres eligerent:qui compromiſſarij vocib⁹
ſcrutatis ſingulorū de capitulo,elegerūt quendā Joānē archidia
conū eiuſdē eccleſie,ꝛ corā archiepiſcopo petita cōfirmatione, finaliter
fuit oppoſitū ꝙ inhabilis erat etate:hoc aūt qꝛ nō fuit probatū:qꝛ
habita informatiōe per archiepiſcopum habuit informationē ꝙ erat habi
lis etate,pnūtiauit eū habilē eſſe,ꝛ finaliter ipſum cōfirmauit.Tan-
dē quidā Joānes Morinen.canonicus noīe aliquorū canonicorū,
per viam querele acceſſit ad apoſtolicā ſedē,ꝛ propoſuit talē illegitime
ꝛ iniuſte cōfirmatū,contra eū in effectū proponēs duas cāſ.Prima, qꝛ
erat in etate defectuoſus.Scđa,qꝛ erat electus contra formam eccleſie:ꝛ
dato ꝙ cōfirmatus fuiſſet,hec cōfirmatio debebat retractari,tan-
quam attentata ꝛ iniuſte,ꝛ per ſubreptionē.Jdeo petebat dictā cōfirma
tionē ꝛ electionem ex cauſis dictis irritari:ꝛ factis probationibus
hinc ꝛ inde:finaliter fuit deuentū ad calculū ſnie:ꝛ per vtraque parte
fuerūt allegatiōes corā papa:pro pte archidiaconi allegabāt tria:
ptātem datā cōpromiſſarijs tribus,vt eligerēt:electionem factā
de archidiacono a dictis tribus:ꝛ cōfirmationē factam de eo fuiſ-

ſe:non obſtantibus obiectis pro parte canonicorum ponebant in
facto primo compromiſſum tribus:⁊ in hoc erant concordes. Se-
cūdo ponebatur in facto formam fuiſſe datam his tribus, vt ſcru
tatis vocibus ſingulorum eligerent illum, in quem maior, ⁊ ſanior
pars conſentiret. Tertio qđ maior ⁊ ſanior pars non conſenſerat
in archidiaconum, ⁊ qđ omnes vnanimi voce facta electione re-
ſponderunt qđ mirabantur qualiter talis fuiſſet electus, cum in
eccleſia multi fuiſſent meliores iſto electo. Concludebat quod cum
hic contra formam facta electione iniuſte obtinuiſſet confirmatio
nem, qđ illa retractaretur:⁊ quidam diaconus Wormeñ. qui erat
promotor huius actionis, obtulit pape ſe illa probaturum, ⁊ ſi nō
probaret ipſa, volebat perdere beneficium qđ habebat in eccleſia
Wormeñ. Papa auditis allegationibus, quia probationes non
poterāt coram eo fieri, commiſit cauſam iudicibus in ſupra ſcri-
ptione contentis, quibus mandat duo principaliter. Primo con-
firmationem ⁊ ſententiam ſuper facto huius electionis. Secundo
deciſionem ſuper incidenti obligatione ad perdendum beneficiū.
Circa primum mandat qđ ſe informet, ⁊ ante omnia exigat iura-
menta de malitia, ⁊ ab opponentibus, ⁊ de veritate dicenda a com
promiſſarijs, quibus exactis ab ipſis ſe informet, Primo an ſcru
tatis vocibus ſingulorum maior pars cōſenſerit:⁊ ſi atteſtētur qđ
ſic, ipſi, vel ſaltem duo ex ipſis, confirmetur electio. Si atteſtentur
qđ maior pars nō ꝯſenſerit, ſe informent ſuper forma data:⁊ ſi in-
uenerint qđ data fuerit illa forma, vt illū eligerent, in quē maior, ⁊
ſanior pars, ⁊c. omnino caſſent electionem. Si inueniant qđ illa for
ma nō fuerit data, ſed ſimpliciter compromiſſum, electionem con-
firmēt, ⁊ ſubdiaconū, qui ſe obligauit, priuēt beneficio in illa eccle
ſia, nō obſtāte qđ obijcitur de defectu etatis. Primo qꝛ opponen-
tes nō multum in illo inſtiterant. Secundo, qꝛ dato qđ inſtiterint,
iam fuerat lata ſententia pro archidiacono, nec ab illa fuerat ap-
pellatum:⁊ ſic illa tranſierat in rem iudicatam. ¶ Legam decre.
notādo per partes. Primo habemus allegationem pro electo:in
2 ſecundo contra electū:in tertio mādatum de diffiniendo. ¶ †No.
ex prima parte, primo quod numerus compromiſſariorum nō eſt
de ſubſtantia:nam quandoq; in tres, vt hic:quandoq; in ſeptem,
3 vt no. ſ. c. in cauſis. ¶ †No. tamē tutum quod fiat compromiſſum
in numero diſpari, non equali, ⁊ hoc propter diſcordiam vitandā:
quia ſi ſint inequales, citius concordabunt:quia neceſſario habe-
4 bitur maior pars ex vna parte. ¶ †No. ſecundo qđ in eligēda via
cōpromiſſi exigitur omniū vnanimia conſenſus:vnus ergo con-
tradicens impedit. Et nota de verbo, Unanimiter. de hoc. ſ. eod.
5 in cauſis:⁊ hec, ⁊. ſ. ca. quia propter. ¶ †Nota tertio practicam for-
mandi compromiſſum, vel inſtrumentum factum ſuper compro-
6 miſſo in actu electionis. ¶ †Quarto nota quod poteſt dari pote-
ſtas eligendi, reſtringendi electionem paſſiuam ad certum locum:
nec hoc dicitur contra ſubſtantiā electionis:de quo. ſ. eo. cum ter-
7 ra. ⁊. ſ. ca. cum in iure. ¶ †Nota quinto quod licet facto compromiſ
ſo ſimpliciter liberum ſit eligere in perſonam compromiſſario-
rum, non tamen per hoc vitiatur forma:ſed ipſi in hoc ſciſcitanſ
voluntates eorum, a quibus habent liberam eligendi poteſtatem:
⁊ ſic licet ſimul miſerint formam compromiſſi, ⁊ ſcrutinij, per hoc
non dicitur fieri contra ſubſtantiam. Ad hoc. ſ. eo. cum expediat.
8 lib. vi. ¶ †Sexto nota quod confirmatio electionis epiſcopalis di
gnitatis ſpectat ad proximum ſuperiorem:⁊ ſi ſit epiſcopi, ad ar-
9 chiepiſcopum, ⁊ archiepiſcopi ad patriarchā. ¶ †Nota ſeptimo
quod ad confirmantem ſpectat examinare:⁊ examinat antequam
confirmet principaliter circa duo, circa electionis formam, ⁊ circa
10 qualitatem perſone electi. ¶ †Octauo nota cautelam quod con-
firmans prius pronuntiat ſuper habilitate perſone vel forme, et
poſtea confirmet:⁊ ſic ſeruant executores. Primo pronuntiant ſu
per habilitate perſone. Secundo prouidēt:⁊ hoc ne poſſit amplꝰ
11 contra perſonam opponi. ¶ †Et nota tutū quod prius ſuper cau
ſa ſententie pronuntietur, ⁊ poſtea pronuntietur ſuper forma:nec
per hoc vitiatur ſententia. Et ſic alibi dicit Barto. tutum quod
iudex quando procedit contra aliquam admiſſionem, vt contra
contumacem, quod ante omnia declaret per ſententiam ipſum cō-
tumacem, ⁊ poſtea procedat ad admiſſionem:vt ſic per hoc oſten-
dat quod ei conſtat de contumacia:alias non ſufficeret ipſum eſſe
contumacem, niſi ſibi conſtaret:arg. l. iij. ff. ex quibus cauſis in poſ.
ea. ⁊ hoc ponit in. l. ſi finita. §. ſi plures. ff. de dam. infect. Licet enim
confirmando videatur pronuntiare ſuper habilitate, tutius eſt qꝫ
ſuper ea pronuntietur. Et ſic habes qꝫ licet non pronuntietur ex
neceſſitate ſuper incidenti, tamen cautū eſt pronuntiari. ff. de mi-
no. l. intra vtile. ⁊ no. ſ. de ordi. cogni. c. j. ad hoc. ſ. de electi. cū inter
12 R. ¶ †Circa hanc partem opp. quod compromiſſarij poſſunt eli
gere vndecunq;, nec arcentur eligere de gremio eccleſie. ſ. eod. in
cauſis. Solu. Hoc verum, niſi aliud habeat forma compromiſſi, vt
hic. Secondo quia hic allegans, ⁊ papa ponderant ſententiam ſu-
per etate ad precludendam viam contra electionem de etate:ideo
opponitur cum glo. que eſt ſuper verbo In etate: qꝛ non videtur

quod ſententia aliquid operetur:nam inferior a principe non po-
teſt diſpēſare ſuper etate:quia hoc eſt ſolius principis. C. de his,
qui ve. eta. impe. l. ſi. ⁊ l. iij. Pro ſolutione contrarij gloſſ. examinat
hic, an inferior a papa cum promouendo ad dignitates poſſit di-
ſpenſare. Ponit duas opi. Una, quod poſſit diſpenſare. Allegat
de eta. ⁊ qua. preterea. Secunda, quod non poſſit. ⁊ probat primo
per. l. iij. ⁊ per. d. l. ſi. que leges non apparent per canones correcte:
ergo illis eſt ſtandum:argu. eius, quod habetur de no. ope. nun. c.
j. ¶ Secundo idem confirmat:quia concilium hoc prohibet, ne ta
les eligantur:⁊ canon de eta. ⁊ quali. c. cum te. ⁊ canon imponit etiā
penam volenti confirmare. Hoc amplectitur gloſſ. ⁊ ratione dat:
quia inferiores a papa non poſſunt diſpenſare contra concilium.
Hoc patet:quia in illegitimitate non poſſunt diſpenſare contra
concilium. ſ. de ſi. preſby. c. j. ⁊ ſi. ergo ſi ibi non poſſunt, quia conci-
lium prohibet quod illegitimus promoueatur, ſequitur quod in
etate idem erit, cum concilium hoc prohibeat:⁊ quia magis cele-
13 bre concilium eſt:vt patet in decre. cum in cunctis. ſ. eo. ¶ †Nota
gloſſ. quod licet aliquo caſu contra canonem diſpenſat epiſcopus,
hec ſit regula quod contra concilium nō diſpenſat epiſcopus. Ad
hoc cle. ne. Romani. de elec. in cle. Inno. ⁊ Hoſtien. ⁊ multi alij vi-
dentur velle quod poſſet in etate diſpenſare. Dic hodie vt de eta.
⁊ qualita. c. j. lib. vi. que permittit aliquo caſu diſpenſationem eta-
tis:ſed quatenus non permittit, glo. hic eſt vera. Ad contraria re-
ſpondetur quod licet non poſſit diſpenſare contra etatem, poteſt
tamen ſuam declarare etatem eſſe vel non eſſe:qꝛ iſtud non eſt di-
14 ſpenſare. ¶ †Quero an in compromiſſarijs exigatur omniū con-
ſenſus. Dic quod non, etiam ſi ſit compromiſſum ſimpliciter, qđ
illum habebunt, quem ipſi eligent:quia tale compromiſſum habet
intellectum iuris, vt intelligant ipſi vel maior pars eorum. Ad
hoc. ſ. ver. ⁊ ſi tres. vbi ſtatur dicto maioris partis. Et hoc verum
ſi ambo ſunt preſentes, ⁊ duo conſentiant, ⁊ tertius contradicat. ff.
de arbi. l. ſi in tres. ⁊. l. ſeq. Aliqui tenent contrarium, comparando
eos pluribus procuratoribus ſimpliciter datis:ſed hoc, quod di-
15 xi prius, teneas. ¶ †Uenio ad ſecundam partem ad allegata con-
tra electum, que tangitur in ver. verum. Et nota primo quod po-
teſt reſtringi poteſtas compromiſſariorum, vt eligant quos ma-
16 ior pars capituli nominauerit. †Et nota quod miſtura duarum
formarum ſimul non conſtituit nouam ſpeciem:⁊ ſic ſimplicia mi-
ſta non inducant nouam ſpeciem. Et nota quod licet facta electio-
ctione pendeat electio ab alterius poteſtate, ſit contra ſubſtantiā
electionis, tamen prout eligere eſt in fieri, quod determinatur ad
alterius voluntatem, ⁊ quod alterius voluntas miſceatur in actu
eligendi, prout eſt in fieri, non eſt contra ſubſtantiam electionis.
17 ¶ †Nota ſecūdo quod electio a compromiſſarijs vltra terminos
poteſtatis, ⁊ contra formam, vel preter ſibi datam, eſt ipſo iure nul
18 la. ¶ †Nota tertio quod pauci dicuntur minor pars. †Et not. de
19 hac dictione Fere, que refertur ad modicum:vnde fere omnes ce-
perunt, id eſt prope omnes. Quod nota pro teſte, qui dicit qđ poſ-
ſedit fere viginti annis. per Gul. in. l. ſi poſt tres. ff. ſi quis caut. ⁊
in. l. ab hoſtibus. §. ſed qđ ſimpliciter. ff. ex quibꝰ cau. ma. vide. ſ. de
20 uſu. preterea. In hac parte nihil aliud ſcribitur. ¶ †Uenio ad
tertiam partem, ſcilicet ad diffinitionem in verbo Nos vero. Dic
nota Primo qđ ſententia in cauſa beneficiali iniuſta non tranſit
in rem iudicatam quo ad iudicem, quin eam ex officio poſſet retra
ctare:nec quo ad partem, quin audiatur per viam querele ex cauſa
petens eam reuocari antea non diſcuſſa. Et ſic habes quod ſubre-
ptitia ſententia in beneficiali non tranſit in rem iudicatam, quin
21 ex cauſa non diſcuſſa poſſit retractari. ¶ †Nota ſecundo quod iu-
ramentum calumnie ſemel preſtitum non excludit iuramentum
de malitia:⁊ ſic primo exacto poteſt hoc in qualibet parte litis ite
rato exigi primo non obſtante. Uide hodie de iuramento calum. c.
j. lib. vi. vbi ſi iudex ſuſpicatur opponentem vel agentem malitio-
ſe agere, ſtatim debet ſupplere, vel agentem repellere, ſi vehemen-
tem habet ſuſpicionem, vel ipſum cogere ad purgandum de ſuſpi
cione per iuramentum malitie. Et hoc vltimum tutius qꝛ non de-
bet eſſe pronus ad repellendum exceptionem, maxime preiudicia-
lem, vel actionem. ij. q. j. primo ſemper. ⁊ ſcribit Innocē. de conceſ.
preben. poſt electionem. Eſt alia practica per iſtum text. qđ iudex
eum compellat ad ſe obligandum ſub pena, vbi in probatione defi
ciat. Modus autem purgandi malitiam ex parte opponentis,
vel agentis, datur per Innocen. in. c. poſt electionem. non quod ſe
offerat ad iuramentum:quia ſic magis eſſet ſuſpectus. ff. de pro-
cu. l. que omnia. ſed quod eius, quod dicit, incontinenti offerat p-
22 bationem. †Et nota quod ex eo quod poſt ſententiam contra ali-
quem, contra quem prius non fuit oppoſitum, de nouo agitur, eſt
malitie preſumptio, propter preſumptionem ſentētie iam late:qꝛ
ſi tunc non oppoſuit, preſumitur contra modo volentem ſe oppo-
23 nere:vt no. ſ. qui ma. accu. poſſunt. c. j. ¶ †Nota ſecundo illud ver-
24 bum Aſtutia, qꝛ ſignificat quandam ſubtilem doloſitatē. ¶ †No-
ta tertio quod nō admittitur teſtis ad teſtificandū inter alios, niſi
prius

prius preſtito iuramento:⁊ ſic iuramentum eſt de forma teſtimo-
25 nij. ¶ † Nota quarto ꝙ ſuper facto proprio,⁊ a ſe geſto, queſtio-
ne inter alios vertente,quis admittitur ad teſtificandum:⁊ valet
teſtimoniū,quādo alia non pōt haberi ꝓbatio. Videt̃ ergo hoc te-
26 ſtimonium ſubſidiariū,de quo dicā.ſ. ¶ † Nota quinto ꝙ cōtradi-
centibus teſtib⁹ etiā ab vna parte ꝓductis,ſtatur maiori:⁊ ſic duo
cōuincunt vnū,⁊ vnus nihil de ꝓbatione detrahit. De quo plene
27 per gl.ſ.de teſti.in noſtra.de ꝓba.licet cauſam. ¶ † Nota ſexto ꝙ
vbi ſic ſe hꝫ materia,ꝙ nō poſſunt haberi teſtes, niſi ſingulares,
qꝛ tunc ꝓbatum nō releuat,teſtes ad ꝓbandum nō ſunt admittē-
di. Et nota exceptionē vnam cōtra teſtes,⁊ cauſam vnam, ex qua
detrahitur ꝓbationi teſtium,qñ in teſtificando ſunt ſingulares.
Idem habuiſtis.ſ.eo.bone.vide tex.ſ.de ꝓba.l3 cauſam. ¶ Nota
ſeptimo ꝙ dicens formam datam compromiſſo,illam probet.⁊ ſic
actus,⁊ poteſtas,qꝛ ſui origine ſimplex eſt,ſic a principio fuiſſe pre
ſumitur. Dicens ergo nouitatem aliquam erga formā,illam pro-
28 bet. ¶ † Nota ex ver.alioquin.ꝙ compromiſſarij de iure non ar-
ctantur ad ſcrutandas voces capituli:⁊ ſi de facto ſcrutentur,ha-
bent liberum ius eligēdi,nec arctantur ad ſequendū voluntatem
maioris partis:etiā poſſunt cōtra voluntatē maioris partis elige
re. Et ſic ꝙ aliqs voluntarie facit,non aſtringitur. Vide.ſ.e.cum
inter.⁊ vide.ſ.de doctore diſputante voluntarie,an teneatur diſpu
tationem dare in ſcriptis.de reg.iur.acceſſoriū.li.vj.ad hoc.ſ.eod.
29 bone. † Facit ꝙ ſi aliquis,vbi pōt ſummarie ꝓcedere, ꝓcedat ple-
narie,ꝙ licet per omnia nō ſeruet modū,ꝙ valet.de quo in cle.ſi.
30 de ver.ſig.⁊ in.c.Quintauallis.de iureiur.per Inn. ¶ † Nota ſecū
do ꝙ pōt quis aſtringere ſe ad penam perdendi beneficiū,ſi nō ꝓ-
bat:⁊ ſic vltra penam a iure impoſitam nō probanti: pōt ſe quis
31 aſtringere ad extrinſecam penam. † Et cōſulit Compo.vbi videt
iudex ꝙ aliquis malitioſe opponat ꝙ ipſum aſtringat, ⁊ ipſum
aſtringere poteſt ad hanc penam:alias enim ab agendo repellet.
Ad hoc de offi.deleg. P. ⁊ H. Et hodie hec pena ipſo iure eſt a
32 iure impoſita. † Et nota ꝙ obligatio facta coram iudice abſqꝫ alia
inſtātia,velut notoria,⁊ cōfeſſoria iudici,promptam habeat execu
tionem,ſicut ſententia. Ad hoc.C.de epiſco.⁊ cle.aut.gñaliter.C.de
li.cōteſt.aut.libellū.C.de ferijs.aut.ꝙ fieri.ff.de pac.l.tale pactū.
33 §.qui ꝓuocauit.ad hoc de offi.ord.ad reprimendam. ¶ † Et nota
hic apertum ꝙ penam calumnie non euitat ſemiplene probans.
34 Ad hoc de iura.cal.c.i.⁊.ij. ¶ † Nota ꝙ iudex in calculo ſententie
nō habet curare exceptionē,in qua nō inſiſtit excipiens:⁊ ſic vt ſu-
per exceptionibus pronunciet iudex,oportet partem inſtare,⁊ ꝓſe
qui. Sola ergo ꝓpoſitio exceptionis non ſufficit ad obtinendam
ſententiam pro ea,niſi quis illam proſequatur,⁊ proteſtatione de-
claret,ꝙ illam eius miniſterio oppoſuit,⁊ ſuper ea inſiſtat. ꝙ eſt
35 bene notandū. † Iudex enim ſuper propoſitis nō iudicat, niſi ad
inſtantiā partis. Et ſic dato ꝙ conſtet ex actis exceptionem pro-
poſitam obſtare,nō ſupplet iudex ex facto iudicando,niſi pars pe
36 tat. ¶ † Nota ſexto apertum textum ꝙ in cauſa matrimoniali ſñia
tranſeat in rem iudicatam. Et eſt melior tex.qui poſſit allegari,ꝙ
plus eſt etiam in interlocutoria,⁊ hoc quo ad partem,vt nō poſſit
37 ex illa cauſa,ex qua ſpecifice eſt ꝓmulgata,retractari. ¶ † Not.ꝙ
tempus ad appellandum eſt decendium,⁊ ꝙ ex lapſu decendij de-
38 ſeritur facultas appellandi,⁊ ſñia tranſit in rē iudicatā. ¶ † Nota
qꝛ ꝑ hoc infert̃ cōtra multos. Inn. qui ſentit ꝙ in cā bñficiali ſen-
tentia non tranſeat in rem iudicatam:ſic nec in matrimoniali: vt
in.c.lator.⁊.c.conſanguinei,de re iudica.hoc dixit de reſcriptis.cō
ſtitutus.de dolo.dilecti.de reſti.ſpo.olim.de re iudi.cum Bertol-
dus. Hanc materiam expediui de reſcrip.ad audientiam. aliquid
39 tangā.ſ. ¶ † Nota vltimo ꝙ appellatio nō extinguit, ſed ſuſpen-
dit pronunciatum. De quo de app.cum ſit.de iureiur. veniens.de
40 appella.paſtoralis.vbi bonus textus. † Et nota ꝙ appellatio ex-
traiudicialis dicitur prouocatio.de quo de appel.cum ſit. ¶ Ve-
nio ad ſubſtantialia mandata:⁊ primo contra ordinem mandati
totius, Oppo.ꝙ prius debuerit mādari,vt iſti ſe informarent de
forma mandati,ꝙ̃ de numero conſentientiū:nā ꝓbata forma man
dati,poterat ſic eſſe ꝙ hec ꝓbatio de numero cōſentientiū eſſet ſu-
perflua. Solu. Dicit hic Io.An.ꝙ hoc fecit:qꝛ ꝓbatio de nume-
ro erat facilior,in qua non querebantur teſtes de longinquo, nec
41 locus erat reprobationi. ¶ † Oppo.ſecūdo ꝙ iſtis compromiſſa-
rijs non ſit adhibenda fides:qꝛ non debēt in cauſa propria eſſe te-
ſtes,vel ſuper facto ꝓprio.de ꝓba.qm̃ cōtra falſam.C.de teſti.nul-
lus.iiij.q.iij.nullus. Solu. Dicit gl.que eſt ſuper verbo. Et ſi tres.
ꝙ quidā dicunt hos poſſe eſſe teſtes ſuper facto a ſe,quando inter
alios de facto vertitur dubitatio:⁊ ſic non dicuntur teſtificari in
facto proprio in cauſa propria, ſed de facto proprio in cauſa alie-
na. Dat ſimile in iudicibus, qui poſſunt teſtificari in facto, ⁊ de
geſtis coram ſe.de teſti.cum a nobis. Sed dicit gl. ꝙ cōtra hoc eſt
c.qm̃ ꝯ falſam.de ꝓba.quia glo.dicit ꝙ quandoqꝫ alij teſtes poſ-
ſunt haberi:⁊ in facto ꝓprio nō admittunt̃ teſtificātes inter alios.
Sic loquitur cōtrarium. Aut non poſſunt teſtes haberi:⁊ teſtificā

tes in facto ꝓprio admittantur in ſubſidium,ex quo alij teſtes nō
42 poſſunt haberi:ar.C.de repudijs.l.ſi. Ita dicit hic gloſſa. ¶ † No-
ta ꝙ dicimus procuratorem,per quem negotium eſt geſtum,non
admitti ad teſtificandum. Item ꝓxenetam:vt in aut. de teſti.§.ſi
vero.⁊ not.glo.de teſti. Romana.li.vj. Bart.de iure fiſ.ff.l.diui.§.
itē reſcripſerunt.quod tangit infra,de teſtibus cogen.dilecto. Eſt
43 verum principaliter,in ſubſidium tñ admittūtur. ¶ † Tertio ha-
bes quod iudices in cauſa,in qua iudicauerunt de geſtis coram ſe
non poſſunt teſtificari. Ad primum dic,⁊ tene menti iſta verba: ſi
queritur an de facto proprio quis poſſit teſtificari,aut quomodo-
cunqꝫ teſtificent̃,aut qñocunqꝫ id,quod eſt factum, nō pōt aſcribi
in damnum,vel verecundiam,aut honorem facientis: et pōt eque
principaliter teſtificari,vt ibi. Quandoqꝫ teſtificanti ex facto, vel
nō facto,ſuper quo teſtificatur,poteſt aliquod commodū,vel ho-
nor,vel verecundia applicari:⁊ tunc ſuſpectus eſt teſtis pro altera
partium ſaltem,⁊ ſic non poteſt eſſe teſtis,niſi in ſubſidium,vt hic.
Et hec ſunt verba Ioan.And.valde notabilia in Spec.de teſtib.
§.opponitur.verſi.ſed pone adminiſtratio eccleſie. De hac mate-
ria vide de teſtibus.cum a nobis.vbi plene ſcripſi. Per hoc infer-
tur quid de iudicibus an poſſint teſtificari in actu,in quo fuerunt
iudices. Et conſequenter dicimus quod aut vult teſtificari vnus
ſolus:⁊ illi non adhibeatur fides:quia dictum vnius,⁊c.vt in.c.li-
cet ex quadam.de teſtibus. Aut ſunt plures,⁊ volūt teſtificari du-
rāte tela:⁊ nō poſſunt:quia officia iudicis,⁊ teſtis ſunt incompaſſi
bilia.de verb.ſignifica.forus.ſicut inſtrumentum,⁊ agens habent
ſe vt diuerſa. ¶ Si autem in inſtantia coram alio pendente: com-
muniter dicimus ꝙ poſſunt,⁊ quod ꝓbent:vt in dicto.c.nobis.no.
de ꝓba.quoniam contra falſam.de purga.ca.cum dilecti. Quod intel
lige quando ꝓducuntur in forma teſtium. Secus vt ſimplicis re-
lationis:quia licet aliqualis adhibeatur fides,nō plena, niſi rela-
tionem facerent per ſcripturam,⁊ ad hoc haberent mandatū ho-
minis,vel iuris,vt nota.de proba.quoniam cōtra falſam. ¶ Ad-
uerte,hoc puto,quando teſtificant̃ de geſtis per partes,in quibus
nulla adſcribitur verecundia iudici,cum ſolam partem tangunt.
Si autem vellet atteſtari de ſententia,vel actibus ꝓprijs,credo ꝙ
ſi de eorum validitate reuocaretur in dubiū,quod non admitterē-
tur,niſi in ſubſidium,quia ſuſpecti ſunt,cum in conſequentiam ho
nor,vel verecundia,vel damnum eis veniat applicandum. Quod
bene notabis.de quo per Legiſtas in.l.ſi.ff.de teſtibus. Et hoc vi-
det ſentire Ia.But.in.l.ob carmen.§.j.ff.de teſti. per gl.in.l.ne in
arbitris.C.de arbitris. Cy.⁊ Iac.de Are.in.d.l.pe.⁊ Bar.ibi hoc
tenet. ¶ Unde dicūt quod ſi eſt dubiū de iniuſtitia ſententie,ꝙ nō
poterit teſtificari. Et de primo per Cyn.in.l.quoniam.C.de teſtib.
44 ¶ † Tertio videtur quod ad probandum quod maior pars non
conſenſerit,debebat capitulum admitti:quia quod hoc non ſit fa-
ctum a capitulo,eſt probabile,ſaltem indirecte.de proba.tertio.de
teſti tam literis. Solu. Non factum a capitulo,quod publice a ca-
pitulo,⁊ communiter dicitur factum,eſt ꝓbabile,quia coarctatur
ad certas perſonas:⁊ ex quo eſt de facto publico,poſſunt dari con
teſtes:ſed non factum a ſingularibus de capitulo,non eſt probabi
le:quia ibi non poſſunt dari teſtes conteſtes,vt hic. Ioā. dicit hic
ꝙ etiam directe primum poſſit probari per illa,que dicit in.c.bo-
ne.ibi dictum eſt quod non bene dicit. ¶ Veniamus ad gloſſ.horū
verſiculorum,in quibus habemus plura. Primo quedam pream-
bula examinationis negotij de iuramentis preſtandis. Secundo
mandatum diſiunctum erga negotiū principale. Et primo habe-
mus mandatum,cōſtito quod maior pars cōſenſerit non data for
ma. Tertio ꝙ poſito ꝙ maior pars non conſenſerit non data for-
45 ma. ¶ † Videamus hic circa preambulum iuramenti gl.inſurgit
dupliciter,⁊ vbicunqꝫ gl.hoc tangit,multū ſe extendit,⁊ ſatis in-
uolute loquitur. Et hanc difficultatem ponit gl.in.c.literas.infra
de iuramē.calū.de reſti.ſpo.literas.ſ.eo.dudum.de excepti. paſto-
46 ralis. † Primo decre.obuiat:quia iuramentum calūnie nō debet
plus,ꝙ̃ ſemel preſtari in cauſis.in aut.hoc ſacramentum.C.de iu-
ra.calū.hic contrarium dicitur,ꝙ pluries preſtatur. Hoc tollit gl.
⁊ bene,iuramētū calūnie nō preſtatur,niſi ſemel:⁊ ſic iuramentum
calumnie excludit iuramentum malitie. Ideo vbicūqꝫ iudex ſuſpi
catur ꝯ partē,adſtringit eā ad iurādū,vt hic. Hic enī preſumebat̃
ex quo a principio fuerat facta cognitio ꝯ electū,⁊ nō fuerat oppo
ſitum,⁊ nō opponebatur,⁊ poſt ſententiam,vel quia iuramentum
etiam ſecundum leges ꝓpter hanc preſumptionem preſtat̃ ſuper
exceptionibus,licet ſit preſtitum ſuper tota lite.in aut.de teſti.§.
47 ſi vero.ſ.de teſti.vltra tertiam. † Secūdo obuiat,quia in cauſa ſpi
rituali nō preſtatur iuramentum calūnie.de iura. calum.literas.
48 ¶ † Sol. Dicit gl.quādo cā ſpiritualis,vel queſtio mouet̃ princi
paliter,ſuper illa nō iuratur,ſed bene ſuper incidētibus ad illam:
vt ſi ꝓponantur alique exceptiones,ſup illis iuratur. Idem dicit
49 gl.in.d.c.literas.⁊ eſt ſatis bona. † Secunda ſolutio quod quan-
doqꝫ ex cā ſpūali agit̃ petitorio,ita ꝙ ꝙ eſt ſup ꝓprietate:nō iura
50 tur,vt ibi. † Qñqꝫ queſtio eſt ſup poſſeſſione:⁊ iurat̃:qꝛ ꝙ poſſeſſio

nis nõ eſt ſpiritualis,vt no.gl.Idem dicit gl in.d.c.literas.nõ ap
paret qḋ hec queſtio eſſet poſſeſſoria tantum.¶ Item doc.dicunt
in.c.ſi.de iudi.quod queſtio poſſeſſoria ſuper re ſpirituali eſt ſpiri
tualis ꝑpter cõnexionem.de iudi.q̃to.ꝫ iſte gl.tres,quarum vna
hic,altera in.c.literas.de iuramẽ.calum.τ tertia in.c.literas.de re
ſti.ſpoliato.dicunt contrarium:que glo.ſunt notande,τ menti te
51 nende. ¶ †Alia ſolutio,quod licet excludatur ab illis iuramen
tum calũnie,per hoc non excluditur iuramentum veritatis,τ ma
litie vitande.De quo dic hodie vt in.c.j.de iuramen.calum.lib.vj.
quia iuramentum de calumnia preſtatur hodie in ſpiritualibus,τ
illud non excludit iuramentum veritatis,aut malitie,qḋ põt exi
gere iudex,quoties ſi bi vĩ,vt ibi.¶ Venio ad ſecũdam diſtinctio
nẽ mãdati,q̃ cõſtat ex dictis cõpromiſſariorũ qḋ maior pars non
cõſenſerit di ꝙ hoc caſu dicẽs formã datã,illam probet.¶ Cõtra,
imo vĩ:τ intro gl.que eſt ſuper ver.oſtenſum.qḋ archidiaconus ar
cetur ad illam probandã:qꝛ ex ea fundat intentionẽ validitatis
electionis:ergo ſub qua forma fuerit data,habet probare.So.Di
cit gl.qḋ ex duabus cauſis archidiaconus relevatur ab onere ꝓ
bandi.Primo,quia iam erat electus,τ confirmatus:τ ſic preſum
ptio faciebat pro eo.Dicens ergo contrarium,probet.Secundo,
qꝛ ad hoc ſe obligavit ille,vt patet in fine.Tertia cauſa põt aſſi
gnari,qꝛ qḋ actus ſit ſimplex,τ rudis ſcḋm primevam naturã pre
ſumitur:τ ſic qḋ deducit cõpromiſſum ſimpliciter,hoc preſumitur
in dubio.Quod actus autẽ vltra rudem materiã habeat aliquam
formam poſitivam,eſt per accidens:accidentia autẽ,τ talia poſiti
52 va,nõ preſumuntur,niſi probenſ.¶ †Nunquid autem dicens for
mam ſervatam,arcetur onere probandi,an opponens cõtra for
mã.vide qḋ plene ſcribit Inn.de accuſa.ſuper his.Cuius dictum
Cõpo.poſuit.ĩ.eo.qḋ ſicut.τ vide eadẽ de eo,qui fur.or.rece.c.ſi.et
vide gl.ĩ.eo.qḋ ſicut in ver.qḋ ſi eos:τ de dolo.cum olim.dicam ali
quid hic:τ ideo adverte ad hoc.¶ Si queritur an opponẽs defe
ctum electionis debet ꝓbare:dic,aut opponitur defectus forme,
aut defectus perſone.Si opponitur defectus forme:aut opponi
tur poſt electionem,τ cõfirmationem:τ opponens debet probare,
vt hic eſt caſus,τ no.Inno.τ poſuit Compo.in.c.qḋ ſicut.ĩ.eo.tit.
Ad hoc,quia ſicut quis non cogitur dicere titulum ſue poſſeſſio
nis,quando eſt in quaſi poſſeſſione.C.de peti.hered.l.cogi,ſic non
cogitur,quando eſt in ſtatu confirmationis,niſi fuiſſet appellatũ:
quo caſu gravatur onere probandi,qui prius gravabatur:qꝛ pro
confirmatione preſumitur.¶ Quãq; opponit defectus forme ante
electionem τ cõfirmationẽ:τ hic Cõpoſt.variat:in.c.qḋ ſicut.tenet
ꝙ gravetur onere probandi dicens electionem ſolennem,τ forma
lem:non negans qḋ neganti nõ incumbat probatio.Et pro eo gl.
ĩ.eo.qḋ ſicut.τ ſunt verba Inn.de dolo.cum olim.in.c.in Geneſi.
de elec.tenet ꝙ probare debet,qui dicit defectum ex eo ꝙ in his,q̃
ſunt extra iudicium,preſumitur beneficium,ſi ſpectat ad officiũ
facientis,niſi vbi ius dicit formam probandam.de ſent.excom.ſa
cro.xi.q.iij.quid ergo.Et cum hoc concor.Inn.de eo qui fur.or.re
ce.c.ſi.vbi facit regulam ꝙ omnia,que geruntur extra iudicium ex
officio,ꝑ eorum ſolennitate preſumitur,conſilio de poteſtate faciẽ
tium.C.de proba.l.ab ea parte.Dic,quandoq; opponitur defect⁹
forme hominis:τ dico ꝙ opponens habet probare formam,τ con
ſequenter defectum forme:qꝛ forma habet ſe per accidens,vt hic.
Quãq; opponitur defectus forme iuris,aut pro electione apparet
ſcriptura:τ tunc pro ea preſumitur:τ pro ſolennibus ibi autiatis:
qꝛ talis eſt forma intrinſeca,τ ꝙ ex hoc caſu negans formam ne
gat ius:ergo illi incumbit probatio.¶ Quandoq; non apparet
ſcriptura ꝑ electione,τ tunc aut opponens intendit caſſationem,
τ quo ad illum finem habet probare defectum forme:qꝛ hec eſt ſua
intentio.Aut opponens vult intẽdere ſolam nõ confirmationem:
τ q̃tum ad iſtum finem nõ habet ꝓbare formam:qꝛ ſi vltra id in
tendit appetere.ſ.ꝙ confirmetur,intentio ſua eſt ſuper forma,ideo
habet illam probare.Hec ſunt verba Hoſt.de dolo.cum olim.per
que deducitur ad concordantiam ꝙ conſentit Inno.de eo,qui fur.
or.rece.c.ſi.τ de dolo.cum olim.τ Cõpo.in.d.c.qḋ ſicut.τ in.c.in Ge
neſi.Et pro hoc facit quod no.Io.An.in regula,infamibus.de re
gu.iur.Quãq; opponitur contra perſonam:τ tunc aut opponitur
defectus ſurgens ex crimine:τ tunc ſemper qui opponit,probat:
quia quilibet preſumit̃ bonus,niſi contrariũ appareat:τ delictum
nõ preſumitur,vt dicit Inn.τ no.Io.ſ.eo.in Geneſi.τ Cõpo.in.d.
c.qḋ ſicut.τ Inn.de accu.ſuper his.vbi ponit hanc materiam.τ in
c.cum olim.Quãq; opponit̃ defectus alterius qualitatis in pſonã:
τ tunc dic de hoc vt plene per Io.An.in regula.infamibus.τ ego
dixi plene in.c.bone.in materia negative ſub illo membro.cui in
53 cũbit probatio negative.¶ †Oppo.cum glo.que eſt ſuper verbo.
Probatio:qꝛ videtur ꝙ iſtis canonicis,lꝫ ſint ſingulares,ſit cre
dendũ:nã τ notario creditur,lꝫ ſit ſingularis.Sol.Illud eſt ꝑpter
publicitatem officij,quod habet:de quo de ꝓba.q̃m contra falſaꝫ.
54 ¶ Opp.cum glo.que eſt ſuper verbo Caſſetis:qꝛ hec electio,ſi ſit
facta contra formam,eſt nulla.de reſcrip.cum dilecta.ergo nõ de
55 bet caſſari.Solu.Dic,caſſetis,id eſt,nullam denuncietis.¶ †Se
cundo extra glo.oppo.ꝙ ad dicta ipſorũ teſtium non debeat caſſa
ri electio:qꝛ ſi eſt probatum ꝙ data fuerit forma vt eligant,τ ipſi
atteſtantur ꝙ elegerunt preter formã,fatẽtur ſe recepiſſe,ergo eis
credi nõ debet,de teſti.teſtimoniũ.So.Poſſent excuſari:qꝛ forte
formam ignorabant.Secus ſi confiterẽtur ſe corruptos,vel alias
malitioſe feciſſe:qꝛ tunc poſſent repelli.xx.qḋ.in.c.ſi.de teſti.ſicut.
56 ¶ †Oppo.cum gloſ.que eſt ſuper verbo.Obligavit.τ videtur qḋ
non veniat imponenda pena privationis beneficij ſe opponẽti cõ
tra electum,vel agenti ad removendum aliquem a beneficio,τ ſuc
cumbenti.ſ.de accu.ſuper his.Sol.Si ſe nõ obligavit ad certam
penam,alias pena certa non eſt impoſita a iure comuni,τ ſic arbi
traria eſt.de offic.delega.de cauſis.Si ſe obligavit ad certam pe
nam,ſervãda eſt obligatio:ſic loquitur hic.Ad hoc de ſal.c.ſi.Sic
dicit glo.poteſt quis ſe obligare ad penam excõmunicationis.de
offi.deleg.P.τ.G.j.q.vij.quoties.de conſe.diſt.ij.ego Berenga
rius.τ ſub alia pena.xxiij.diſt.q̃q̃.de hac.ij.q.v.ſi quis preſbyter.
Et hoc eſt verum in obligatione ad penam beneficij,ſi ſuperior ra
tum habeat,alias non:de renunt.admonet.ſecundũ Hoſtië.hodie
autem certa eſt pena opponenti ſe electo nõ probãti.de quo dic vt
57 de elec.c.j.lib.vj.¶ †Oppo.cum eadem glo.τ videtur quod ſub pe
na perdendi beneficium non poteſt quis ſe obligare:vt patet.C.q̃
58 res pigno.oblig.poſſunt.l.ſpem.†Sol.Dicit glo.τ doct.quod ibi
obligabat ſpem tantũ premiorũ:hic realiter ſe obligabat ad bene
ficium,vel ipſum ius premij non poteſt realiter obligari,ſic nec be
neficium poſſet vt res obligari:arg.de eo,qui mit.in poſ.in.c.j.lib.
vj.not.ergo glo.obligavit ſibi ſpe premiorum.Dic,ibi remittebat
59 ſpem ad primũ,vel primum quod habebat in ſpe tantũ.¶ †Ter
tio obviat:qꝛ ad excuſandam calumniam ſufficit habere vnũ bo
num teſtem:vt.j.q.iij.§.notandum.Soln.hec litera facit ꝙ non ſuf
ficit habere vnum bonum teſtem pro ſe:nam iſti obliganti nõ pro
ficiunt omnes teſtes,qꝛ ſingulares pro eo teſtificantur:de quo in
60 d.§.notandum.†Sed tenendo cõtra,reſpondetur huic qḋ hic ad
certam ſpecialem penam ſe obligavit.Secus ſi in genere:quia tũc
penam evadet,ſi ꝓbabiliter excuſatur.ſ.de ſent.excõ.c.ſacro.de do
61 lo.finem.¶ †Oppo.ꝑ introitũ penul.glo.τ adverte hic,qꝛ exami
nabo punctum primũ,quem examinat hic Inn.valde neceſſarius
ad intellectum decre.quem tranſpoſuit Compo.ĩ.eo,quod ſicut.τ
inclino eadẽ hic.¶ Videtur quod hic poſt confirmationem non
debuerit audiri opponens ſe ad petendam retractationem confir
mationis:qꝛ confirmatio habet vim ſententie,vt in.c.ſi.eo.ti.li.vj.
62 pro hoc de appel.conſtitutus.†Poſt ſententiam autem quis non
debet audiri,niſi appellatione ſuſpenſa:vt patet de re iudica.cum
inter.hic dicitur contra,igitur ⁊c.Preterea hec decreta.habet in
ſe contradictionem:nam papa dicit quod in beneficiali non debet
audiri,qꝛ ſententia in ipſa tranſit in rem iudicatam,vt dicit in ſi.
τ tamen ipſe poſt confirmationem τ ſententiam audit opponenteꝫ
63 igitur ⁊c.Preterea confirmatio ſupplet omnem defectum.†Sol.
Si queritur an contra electum confirmatum admittatur quis ꝑ
viam exceptionis.Hec eſt longa materia,τ non tangit propoſitũ.
De hac ponit Compo.poſt Inno.longã gloſſ.in.c.qḋ ſicut.ĩ.eo.
titu.de hoc de cauſa poſſeſ.cum ſuper.de dolo.cum olim.de accuſa.
accedẽs.τ.c.ſuper his.Dixi in tractatu poſſeſſorij in parte,in qua
tractatur de effectu poſſeſſorij adipiſcende ex quaſi poſſeſſione in
corporalium.¶ Si autem queritur an poſt confirmationem ad
mittatur quis contendens nullitatem electionis,τ ſic iniuſtitiam
confirmationis:aut a confirmatione eſt appellatum,τ indubitan
ter admittitur:quia confirmatio non tranſiuit in rem iudicatam.
Si non eſt appellatum,eſt dubium:non divertendo,caſus eſt hic,
ꝙ audiatur.Si queritur an audiatur quo attendẽdã nullitatẽ ex
ſtorum ab ipſo electo,alte loquitur hic Innoc.τ eius verba ponit
Compoſtella.in.c.quod ſicut.ĩ.eodem titu.Hoc non pono hic,ſed
ſufficiat remiſſio ad id,quod ſcribo in.c.conſultationibus.de iure
pat.vbi hanc materiam clare expedio.¶ Si queritur de nullitate
ipſius electionis,quo ad infringendam confirmationem:dico qḋ
quedam eſt confirmatio non contentioſa,id eſt,que fit extra iudi
cium,non aſſumpta cauſe cognitione:τ ſic fieri poteſt,licet de ne
ceſſitate ſit citatio:quo caſu ſi nullus compareat,procedit ad con
firmandum extraiudicialiter:vel etiam ſi compareat opponens,
iudex non aſſumit cauſe cognitionem:quia aſſumere non tenetur,
ſed poteſt procedere vt ſimplex informator:vt diximus in extraiu
diciali executore,in cle.j.de officio τ poteſtate iudicis delegati.et
tunc etiam poſt ipſam confirmationem poteſt contendi nullitas
electiõis,τ poteſt peti retractari.Sic poteſt intelligi hic.Et quod
valeat talis confirmatio,tenet Compoſtella.in capitu.quod ſicut.
ſupra eodem.τ notat Innocen.de appella.conſtitutus.¶ Que
dam eſt confirmatio contentioſa,ſuper qua proceditur iudiciali
ter:τ tunc oportet ꝙ in ipſa interveniat cauſe cognitio,τ abſq; ea
non valet cõfirmatio.C.de iudic.l.iudices.C.quomodo τ quan.iu
dex.l.ea,que.τ dicit Cõpo.in loco preallegato,τ Inn.hic.Et dic ꝙ

hec obtinet

hec obtinet vim ſententie,⁊ facit electum haberi pro prelato, non
tñ facit ipſum vere prelatum, ſi ſubeſt in electione defectus natu-
ralis:quia hunc ſententia non poteſt ſupplere.ff.de condi.indebi.
l.Julianus.vt qꝛ deficiat conſenſus capituli,ſi ſubeſt defectus po
ſitiuus, facit eum prelatum: quia hunc defectum poteſt ſupplere
ſententia.Sic videmus quod ſententia pro ſententia nulla validat
ſententiam,vt hic dicit Inno.⁊ Compoſt.in.d.c.quod ſicut.⁊ dicit
Inn.de reſcript.ſuper literis.de confirma.vti.vel inu.c.j.¶Nun-
quid autem poſſit opponi vel agi poſt:hic videtur caſus quod ſic.
64 Aduerte,decidit dubium†an ſententia tranſeat in rem iudicatã,
que eſt lata in cauſa matrimoniali.Et Inno.in multis locis tenet
quod non tranſit,in.c.conſtitutus.de reſcri.in.c.ad aures.eo.titu.
Compoſt.eo.ti.ad audientiam.Inn.de re iud.cum Bertoldus.de
dolo.cum olim ſine.de reſt.ſpo.cum olim.ad inſtar carnalis.Aper
te hoc eſt contra caſum huius decre.in fine,qui eſt melior text.qui
poſſit allegari.Ideo dic quod aut queritur an tranſeat in rem iu-
dicatam ad preiudicium iudicis,quin poſſit reuocari:aut an ad
preiudicium partis,que fuit in iudicio:aut an ad preiudiciũ ter-
tij,qui non fuit in iudicio.Si autem ad preiudicium iudicis, tene
quod non eſt caſus hic:ſicut dicimus in interlocutoria, quia non
tranſit in rem iudicatam ad preiudiciũ iudicis,quin poſſit ipſam
reuocare,vt patet ex not.de appellatio.cum ceſſante.nam ſemper
ſubreptitie tenentem poteſt beneficio priuare.Si autem tranſeat
in rem iudicatã quo ad partes,aut pars pretendit aliam cauſam,
quam ſuper qua eſt iudicatum:⁊ dico quod auditur poſt ſenten-
tiam:quia quo ad iſtam cauſam non eſt ſententiatum,⁊ ideo audi-
tur.Fuerat enim hic oppoſitum primo de etate,⁊ ſuper illa pnun
tiatum:poſtea opponebatur defectus forme.Aut pars pretendit
cauſam eandẽ,quã primo pretendebat in infringenda ſententia:⁊
nõ auditur,vt eſt caſus hic in fine.Quod eſt verũ via cõmuni,au-
diretur tamen per viam denuntiationis:vt no.Inn.in.d.c.ad au-
65 res.⁊ ſcribit.eo.ti.conſtitutus.⁊ Compo.e.ti.ad audientiã.¶†Si
queritur an trãſeat in rem iudicatã ad preiudiciũ tertij:⁊ hoc exa-
minat gl.hic melius,quam alibi.Videtur ꝙ ſic ad inſtar accuſa-
tionis de crimine,⁊ accuſationis popularis,que conſumitur vni⁹
actione.vt patet.j.de accuſ.ſuper his.ff.de popu.actio.l.ij.⁊ ne de
facto vnius hominis ſepe queratur.In cõtrarium:quia ſolis pre-
ſentibus preiudicet.ij.q.vij.habet hoc.ſicut eſt in ſimilibus actio-
nib⁹.de fide inſtr.inter dilectos.de preben.dilecto.de re iud.q̃uis.
Gl.concludit equiparando hoc ius agendi cõtra electum popula
ri actione,ꝙ vnius actione conſumitur:⁊ ſententia lata cum vno,
videtur lata cum toto populo,⁊ preiudicat oĩbus, exceptis duo-
bus caſibus:qñ agens proſequitur proprium intereſſe:qꝛ auditur
qñ probat ſe ignoraſſe agentem.Secundus,qñ eſt paratus docere
de colluſione.ff.de preuari.l.iij.ff.de iureiurand.l.eum.qui.§.in po-
66 pularibus.¶†Nota hanc gl.Idem aperte tꝫ gl.eo.ti.c.cupiẽtes.
§.ceterum.in glo.in ver.nullum preiudicium.⁊ glo.eo.ti.cle.conſti-
tutionẽ.in cle.Et hoc eſt tenendum,maxime qꝛ ex tali ſnia fieri vi-
det ius.de quo.j.qui ſi.ſint legit.cauſam.Hec tamẽ vera ſunt:⁊ vbi
dixi confirmationem preiudicare,qñ confirmatio eſt facta cũ cau-
ſe cognitione,⁊ inquiſitione ſolenni precedente.Nam ſi non ſolenni
ter inquiſiuit,nec de certo crimine,vel defectu ſolennitatis,vel pſo
ne,ſed in genere tantũ,adhuc poſſet de omiſſis criminibus,vel de-
fectu perſone inquiri,vel agi:ſed de defectu forme non,qꝛ de ea ſem
per dꝫ ſpecialiter inquiri,niſi prout dicitur de dolo.cum olim.Itẽ
hoc verum,quando eſt propoſita citatio ſpecialis contra ꝯdicto-
res.Si autẽ eſſet ſtatutus terminus,⁊ edictum propoſitum ſcdm
formam decre.vltime,dicit hic Inno.qđ nõ audiretur opponens
67 niſi ſecundũ formã decre.qui ma.accu.poſſunt.c.j.¶†Sed omni-
bus dictis obuiat:qꝛ ſi ſententia non tranſiuit in rem iudicatã in
cauſa matrimoniali carnalis matrimonij quo ad ptes, multo mi-
nus in cauſa matrimonij ſpiritualis:qꝛ fortius eſt vinculum ſpiri
68 tuale.de tranſla.prela.inter corporalia.†Solu.Dicit Hoſt. quod
vbi ſententia fertur contra legem diuinam,illa non poteſt tranſi-
re in rem iudicatam:⁊ ſic eſt in carnali.Sed vbi fertur contra poſi
tiuam,poteſt tranſire in rem iudicatã:⁊ ſic eſt in matrimonio ſpiri
tuali.Poteſt ergo ſtatuere ꝙ tranſeat,quia in talibus habet po-
69 teſtatem.¶†Opp.cum glo.vltima qđ non tranſiuerat hic ſenten
tia ſuper etate in rẽ iudicatã.de app.cũ ceſſante,de re iudi.l.qđ iuſ
ſit.Solu.Sentẽtia interlocutoria tranſit in rem iudicatã,non quo
ad iudicem,ſed ſic quo ad partem:nec etiã quo ad partẽ,quin poſ-
ſit per appellationem retractari a diffinitiua,qñ eius grauamẽ eſt
reparabile p diffinitiuam:vt de app.c.ſi.li.vj.Dicit etiã hic Hoſt.
interlocutoriã nõ trãſire in rẽ iudicatã quo ad hoc vt pariat actio
nẽ in factum.C.de rebus credi.l.actori.parit tamen exceptionem,
70 vt hic.¶†Vltimo per hanc decre.dicit Compo.ꝙ licet conſtet p
teſtes,vel confeſſionem,appellatum nõ ſufficit,niſi cõſtet intra de-
cẽ dies appellatum.j.de teſti.ſignificauerunt.Et dicit ſe obtinuiſ-
71 ſe:†qꝛ qui ſubſtantialem ſolennitatem allegat,illã pbare dꝫ.ff.de
publi.l.quecunqꝫ.de hoc in Spec.de appel.§.de offi.ver.penulti.

1 ¶Electio confirmatur,ſi ex ſeptem compromiſſarijs tres eli-
gunt quartum.
2 Electio vt valeat duo ſimul debent concurrere copulatiue.
3 Agere ⁊ pati an poſſit eſſe in perſona eadem.
4 Cauſa efficiens,⁊ effectus,non ſunt idem.
5 Actus nullus ratione conſenſus poteſt ratificari ex poſt facto.
6 Conſenſus in ſcrutinio exigitur pro forma electionis.
7 Perſona eadem an poſſit habere locum plurium.
8 Dubitare in iure in caſu indubitabili verecundum eſt perito.
9 Queſtio ⁊ lex debet eſſe de caſu dubitabili.
10 Articuli appellatione quid comprehenditur.
11 Decanatus dignitati prouidetur via electionis.
12 Beneficijs eccleſie cathedralis prouidetur via electionis.
13 Dignitati particulari prouidetur ad capituli electionem.
14 Compromitti poteſt in actu electionis a capitulo.
15 Modus vacationis,in electionis decreto exprimendus.
16 Compromiſſo in actu electionis poteſt adijci certa forma.
17 Subſtantiam rei non alterat adiectio forme hominis.
18 Compromiſſariorum numerus non eſt de ſubſtantia compro-
miſſi.
19 Compromitti poteſt in actu electionis in vnum tantum de cano-
nicis.
20 Compromiſſarij ad eligendum vnde poſſint eligere.
21 Gremium eccleſie quid,⁊ qui de eo eſſe dicantur.
22 Pariter fieri que dicantur.
23 Compromittentes non arctantur ad formalem electionem.
24 Vox electi compromiſſarij computatur in numero eligentium.
25 Conſenſus in actu electionis operatur actiue ⁊ paſſiue.
26 Conſenſus ſuperueniens an validet actum nullum.
27 Electio debet eſſe libera in eligente.
28 Libertas vbi moderatur,detrahitur illi ex toto.
29 Compromiſſum ad electionem non tollit eligentium libertatem.
30 Electionis libertas quando tollatur.
31 Compromiſſum reſtringens electionis libertatem.non valet.nu-
me.32.33.
34 Compromiſſarij eligentes an ſubijciantur forme electionis.
35 Electio de vno ex compromiſſarijs quando valeat.
36 Electi compromiſſarij vox computatur in numero.
37 Compromiſſarij poſſunt eligere vnum ex ſe ipſis.
38 Compromiſſarius quando poſſit ſe eligere.
39 Electio alterius ex compromiſſarijs quando valeat.
40 Electio quarti a tribus quando valeat.
41 Electio digni an preferatur electioni de indigno.
42 Eligendi poteſtas quando deuoluatur ad ſuperiorem.
43 Electus quartus a compromiſſarijs,quando electioni conſentire
debeat.
44 Compromiſſarij ſi eligant illum,quem talis nominauerit,an va-
leat electio.
45 Compromiſſariorum electio an valeat,facta a maiori parte.
46 Electus a compromiſſarijs non habet ſolidũ ius adminiſtrandi.

1 Cum in iure. ¶†Si ex ſeptem cõpromiſ-
ſarijs tres eligunt quartũ, ⁊
ille conſentit,⁊ eſt idoneus, confirma-itur electio.h.d.
ſcdm vnam lecturam.Compo.qui reſtringit hanc de-
cre.ad cõpromiſſarios,qui habuerunt poteſtatem eligendi ſe,vt.j.
2 patebit.¶†Premitto primo qđ vt valeat electio, exigũtur duo
copulatiue erga perſonas eligentium,qđ ſit electus a maiori par-
te capituli,⁊ ſaniori:⁊ per hoc non cõcluditur ꝙ electus a media
parte capituli,vel minori parte capituli,non eſt legitime electus:
nec valet electio,niſi aliter potentie capitulares ad illam ſint de-
uolute.j.eo.congregato.hone.ſ.eo.⁊ ptꝫ.j.eod.qꝛ propter.cum ſi.
3 ¶†Secũdo premitto ꝙ licet agere ⁊ pati naturaliter poſſit eſſe in
pſonã eiuſdẽ,tñ vbi agit de honore trãſferendo,agere ⁊ pati nõ cõ
gruit in perſonã eiuſdẽ:qꝛ in hoc notat quedã ambitio.de inſtit.c.
4 ſi.de iure pa.per noſtras.†Itẽ etiã naturaliter cã efficiens ⁊ effe-
ctus nõ ſunt idem:ſicut iura,que imitant naturam in pducẽdo ef
fectũ erga perſonã,voluit illum effectũ pduci extrinſec⁹ a perſona
agẽte ⁊ efficiẽte:ſicut cũ quis ſui ipſius nõ põt eſſe cã efficiẽs ⁊ effe
ctus,ſic nõ põt artificialiter ſui ipſi⁹ dignitatis cauſa eſſe:vt idem
ſit efficiẽs,⁊ qui cõſequit effectũ.Per hoc concludit ꝙ duplex cã
cõcurrit,quare quis ſe ipſum nõ põt eligere.Primo,vt effect⁹ ſit
5 extra cãm.Secũdo,qꝛ in hoc notatur ambitio quedã.†Tertio pre
mitto ꝙ actus null⁹ rõne conſenſus põt ratificari ex poſtfacto,po
ſito ꝙ ſit nullus:vt in regula,rati.de reg.iur.li.vi.Aduerte tñ qđ
hꝫ hoc veritatẽ,qñ cõſenſus nõ exigit certo ⁊ determinato tempo
re,vt p forma.Caſus eſt hic.Vbi aũt exigit certo ⁊ determinato
tpe,vt p forma,ſupueniẽs cõſenſus actũ nõ validat:qꝛ ſupueniẽs
nõ ſupplet defectũ forme.Ad hoc.l.q d ergo.ff.de his,q no.infa.⁊
no.in dicta regula,rati.C.ad Mace.l.ſi.⁊ p ſcriptores antiquos in

6 l.obſeruandū.ff.de offi.preſi. ¶ †Quarto quod in actu electionis
in ſcrutinio ꝑ forma exigitur conſenſus:qꝛ is dꝫ eligi,qui in ſcruti
nio hꝫ maiorē ptātem,ſeu partem; ideo cōſenſus ſupueniens non
auget numerum vocum,qꝛ nō interceſſit tpe debito : ſed in forma
cōpromiſſi ſufficit maior pars qñocunqꝫ:igitur conſenſus ſuper-
7 ueniens validat multum. ¶ †Quinto ꝙ lꝫ eadem perſona in ſub-
ſtantia nō poſſit locū obtinere plurium,nec poſſint eſſe plures : ſic
nec imaginarie ſecundū ius eadē vno reſpectu conſiderata nō po-
terit conſeri loco pluriū:ſed ſi plures cōcurrant qualitates,ſic. Ad
hoc optime de re iud.cum olim.de preben.qꝛ in tantū.⁊ qd ibi not.
glo.ſ.eo.cū inter vniuerſas.l.Polla.C.de his,qui.vt indig.cū infi
nitis ſi. ¶ Sexto ꝙ hec decre.multipliciter intelligitur. Quidam
ꝙ cauſa decidendi ſumatur a forma hic data,qꝛ vnum de ſe eligūt.
Scdo,qꝛ ſumaẗ ex ordine hic dato,quod ſe primo,ſecundo de alijs
eligant. Tertia,ꝙ ex forma nō ſumatur,vel ordine:⁊ ſic idem ſit,ſi
forma,⁊ ordo hic data non forent. Et hic eſt cōmunis,ſcdm quam
reſtaret ponere caſum. Sed ante oīa diuido decre.in tres. In pri-
ma deciſum exordium notans querentē. In ſecunda , conſultatio
ex cōpromiſſo ſuper duplici electione formata. In tertia, conſulta
tionis rñſio cum duplici determinatione. Secunda ibi : primum.
8 Tertia ibi:ſuper quo. ¶ †Nota primo ꝙ verecundū eſt, peritum
in iure dubitare in caſu indubitabili,⁊ conſulere : reprehendiẗ eīn
hic in antiqua,⁊ indeciſa hic conſulens. Querebaẗ eīn in antiqua
poſt verbum Exiſtas:⁊ copiam habeas peritorum:nō ſufficimus
admirari ꝙ ſuper quibuſdam articulis nos cōſulere voluiſti,que
nihil,aut modicum dubitationis habere noſcuntur. Sed certe ſal
ua reuerentia hic articulum,de quo hic,valde dubitabilis erat,niſi
forte repreſentat quo ad alios articulos hic ſub deciſa cōprehen-
9 ſos,de quibus.ſ.de offi.deleg.cū in iure. †Et nota ꝙ queſtio ⁊ lex
debet eſſe de dubitabili:lꝫ ſoluta debeat eſſe de indubitabili.quar-
ta diſt.c.erit autē lex.⁊ qui cle.vel vo.c.rurſus.⁊.l.ꝫ.§.quibus.C.de
10 nouo Codi.eō.l.qd Labeo.ff.de Cer.edi. ¶ †Nota ſecundo quid
cōprehendatur appellatione articuli:qꝛ hic ſumitur pro parte in-
tentionis,⁊ qōnis.⁊ hoc.ſ.e.cum eccleſia.de offi.dele.ſuper queſtio
num. Aliqñ ꝑ parte intentionis,⁊ qōnis.de teſti.veniens. ſecūdo.
11 de coha.cle.⁊ mu.c.ij.li.vi. ¶ †Nota tertio ꝙ de dignitate decana-
tus prouidetur per viam electionis,⁊ qñ eſt principalis dignitas
in eccleſia,non eſt dubiū.ſ.de elec.c.j.ꝙ eſt aliqñ de cleri.non reſi.ex
parte. Qñqꝫ nō ſunt principales dignitates in eccleſia,de conceſ.
preben.poſt electionē.ſ.e.auditis. Et ſcdm hoc habenꝙ inferiori
12 dignitati ſqñqꝫ ꝓuidetur per viam electionis. De particularib⁹
13 beneficijs etiam vidiſti in idē.ſ.eo.cum eccleſia Vulterana. ¶ †Et
nota hic ꝙ de particulari dignitate in eccleſia ꝓuideẗ ad electionē
14 capituli. Ad hoc in.d.c.cum eccleſia. ¶ †Nota quarto ꝙ compro-
miſſum dꝫ fieri a capitulo:⁊ ſic exigantur vnanimiter oēs de capi
tulo. Item videẗ ꝙ voces debent trāſferri a capitulo vt capitulo.
15 Super quo vide qd no.ſ.eod.in cauſis.⁊ ponit hic Cal. ¶ †Nota
quinto argumentū ꝙ modus vacationis eſt exprimendus in ele-
ctionis decreto.de quo per Io.An.de renun.poſt tranſlationem.
16 ¶ †Nota ſexto ꝙ cōpromiſſo pōt adijci certa forma accidentali-
ter,nec ꝑ hoc vitiaẗ electio:qꝛ alia ſubſtātialis forma noviter inuē
17 ta bene repelliẗ a cap.qꝛ propter.ad hoc.ſ.eo.c.proximo. †Et ſic
non ſemper adiectio forme hoīs alterat ſubſtantiā rei,qꝛ forma eſt
de eſſe,qñ eſt naturalis:ſecus ſi accidentalis ſit ab hoīe data. Et
hec vera,dūmodo forme non addaẗ illicitum.ſcdm Cal.ſ.de ſorti.
leg.c.ſi.⁊ addaẗ. Qñqꝫ limitatio loci,ex quo facienda eſt electio,vt
hic,⁊.ſ.e.c.proximo. Qñqꝫ tpis,vt.ſ.cū in veteri. Qñqꝫ adijcit volū
tas alterius,vt in.c.prece. De loco ait vbi compromiſſarij debeāt
eligere,ponit hic Cal.qꝛ ponunt doc.in.c.qꝛ propter.ſ. eo.tit.ideo
18 non inſiſto. ¶ †Nota ſeptimo ꝙ numerus cōpromiſſariorū nō eſt
de ſubſtantia,vt hic,⁊ in.c.proximo,⁊ in.c.in cauſis.de quo.ſ.eo.qꝛ
ꝓpter.tutius eſt tñ ꝙ fiat in numero impari,ꝙ pari.de quo de ar-
19 bi.c.j. ¶ †Nota octauo ꝙ compromiſſum poteſt fieri in vnum de
canonicis met capituli. Et ſic patet quod poteſtas ⁊ naturalis , et
accidentalis hoīs,poteſt in perſonam eandem concurrere , nō ta-
men poteſt eſſe diuiſus in voce:vt in.c.pe.eo.tit.lib.vi. Poteſt etiā
20 cōpromitti in perſonam de extra collegiū.ſ.eo.cauſam. ¶ †Nota
nono pro ⁊ contra,quod compromiſſarij poſſunt de collegio ⁊ ex-
21 tra collegium eligere. De hoc.ſ.eo.cū inter canonicos. †Et aduer
te,quia de gremio eccleſie non dicitur,qui eſt de eccleſijs ſubiectis,
niſi ſit de eodem corpore:vt not. gloſ. de teſta.requiſiſti.in verbo
22 Quanta eſt. ¶ †Nota decimo quod id dicitur pariter fieri , quod
ſit ab omnibus nemine diſcrepante. De verbo Concorditer , dic
23 vt.ſ.de poſtula.prelato.c.j.vbi digi. ¶ †Nota.xi.ex verbo Nomi-
naret.quod compromittentes non arctantur ad formalem electio
24 nem faciendam:de quo.ſ. ¶ †Nota.xij. qd in forma compromiſſi
vox electi compromiſſarij computatur in numero eligentium.
25 †Et nota quod conſenſus vnius quandoqꝫ operatur actiue ⁊ paſ
ſiue in actu electionis:quia inducit maiorem partem,et validat ele
26 ctionem,⁊ vltra hoc perficit matrimonium. ¶ †Nota.xiij.quod

actus nullus ex defectu conſenſus validatur ex poſtfacto conſen-
ſu ſuperueniente,quando non exigitur certo ⁊ determinato tēpo-
re. Et ſic idē videtur poſſe eſſe cauſa agens ⁊ patiens,⁊ poteſt etiā
obtinere locum cauſe ⁊ effectus diuerſo reſpectu. ¶ Expediam
quedam preambula,omiſſis opinionibus captatis hic per Cald.
27 capiendo ſecundo ſubſtantialia. ¶ †Et primo oppo.quod cōpro-
miſſariorum electio non valet moderari,quia debet libera eſſe in
28 eligente.ſ.eo.cum terra. †Et vbi moderatur libertas , detrahitur
ex toto.vt.ff.de arbit.l.qualem.⁊.l.item ſi vnus.§. idem Pompo-
29 nius.eo.ti. †Solu. Ille leges probant quod non poteſt ex toto tol-
li libertas eligentium:vt ſi compromitteretur in aliquos vt elige-
rent Titium,non prohiberetur quin reſtringi poſſet,vt hic fuit re
ſtricta ad illos de gremio. Uel dic,⁊ melius,ſic plenius,ꝙ quan-
doqꝫ agitur de reſtringenda poteſtate reſpectu loci,de quo facien-
da eſt electio:⁊ poteſt:quia ex toto non tollitur libertas:vt eſt ca-
ſus in.c.abbate.de verbo.ſignifica.de conſuetu.cum dilectus. Et ſi
dicatur,imo tollitur:quia poſſibile erit quod ibi non erit niſi vn⁹
habilis:dico ꝙ hoc,qd facit caſus, non eſt attendendum. Caſus
enim,qui ſunt in poteſtate diuina,bene poſſunt tollere libertatem
eligendi,ſed non voluntas hominū:vt dictum fuit.ſ.eo.cum ter-
ra. Quandoqꝫ reſtringitur poteſtas reſpectu temporis:⁊ ſimiliter
30 hoc fieri poteſt:vt.c.cum in veteri.ſ.eo. † Quandoqꝫ reſtringitur
poteſtas ad certum genus perſonarum:⁊ ſi hoc fiat ab alijs,id eſt,
ab extraneis,ꝙ eligentibus,fieri nō poteſt,qꝛ tollitur libertas:vt
eſt caſus.ſ.eod.venerabilem. Idem credo,ſi reſtringitur ad locum
certum. Quandoqꝫ reſtringitur poteſtas ad duos:⁊ adhuc hoc fie
ri poteſt.de appella. cōſtitutus.dummodo reſtrictionis dederint
cauſam eligentes,vel alij non ſunt idonei,vt ibi,quoniam reſtrin-
gitur libertas ad vnum:⁊ tunc non valeret compromiſſum,ſecun-
dum Cal.hic.vt ſi compromittitur vt eligant talem. Ad hoc alle-
gat.ff.de arbi.l.qualem.⁊.l.item ſi vnus.§.queſitum.quia ſicut non
valet compromiſſum vt certam ferat ſententiam,ita non valet cō-
31 promiſſum vt certum eligat. ¶ †Quandoqꝫ reſtringitur electio-
nis ſubſtantia prout eſt facta eſſe,vel non eſſe,ſicut ad voluntatem
tertij:⁊ ſic non valet,quia tollitur libertas.ſ.c.cum terra.ideo nō
valeret compromiſſum quod eligerent,⁊ in poteſtate eſſet capituli
32 an ille eſſet electus. ¶ †Quandoqꝫ datur poteſtas compromiſſa-
rijs,ſed reſtringitur prout eſt in fieri vt fiat ad conſenſum alteri⁹.
⁊ tunc aut totius capituli,aut maioris,ptis hoc fieri pōt.ſ.e.cum
dilecti.de elec.cuꝫ expediat. Aut vt eligat prout talis dictauerit:⁊
dicit quod non poteſt ſic compromitti,ſecundum Cald. Licet er-
go poſſit limitari poteſtas ad conſenſum capituli,non ad conſen-
ſum vnius tantum. Mihi hoc non placet:quia prout electio eſt in
fieri,poteſt capitulum dare poteſtatem prout libet:⁊ tunc non erit
actus eligendi in ſolis compromiſſarijs,ſed in eis , ⁊ eum,qui ha-
bet conſentire:quod poſſunt.c.cum terra.loquitur quando datur
libera electio,⁊ poſtquam eſt facta,non vult ꝙ electio pendeat ab
eo,ſed ab alio. Sed quando datur ab initio electio compromiſſa-
rijs,vt in fieri electionis habeant exigere conſenſum,non eſt repu
gnans ſubſtantie quod modificetur , quia a principio in illo ſolo
non eſt libertas eligendi. ¶ Nō obſtat.l.j.itē ſi vnus.§.idem Pō-
po.quia ibi loquitur in arbitrio,⁊ poteſtate,que ſtricti iuris eſt,in
qua ſic non operatur voluntas contrahentium,ſicut in iſto com-
promiſſo,quod habet vim contractus.ſ eo.in cauſis . Nec poteſt
dari ratio quare valeat,ſi reſtringant poteſtatem ad conſenſuꝫ ca
33 pituli,⁊ ſi reſtringant ad conſenſum alterius tertij. ¶ †Oppo.ſe-
cundo quod compromiſſarij teneantur ad formam ſeruandam,et
ſic non ſufficiat eis nominare,ſed debeāt eligere:nam compromit-
tentes ſubijciuntur forme.infra eo.quia propter.ergo ⁊ habēs po
teſtatem ab eis,qui non maiorem debet habere poteſtatem , quam
compromittentes.de regu.iuris.is,qui in ius alterius.libro ſexto.
igitur ⁊c. ¶ Item quia non poſſunt dare niſi poteſtatem , quam
ipſi habent.de donatio.nuper. Dic quod compromiſſarij nō ſub-
ijciuntur forme:quia due ſunt principales forme , vna ſcrutinij,
alia compromiſſi:⁊ eo quod compromiſſarij eligunt, ſeruari dici-
tur forma:quia hec eſt forme, quomodocunqꝫ eligant. Sic debet
intelligi hec decre. Putat tamen Cald.quod quomodocunqꝫ no-
minent compromiſſarij,fieri debet communis electio per vnum,⁊
per verba ſingularis numeri:vt.ſ.eo.ſicut enim.de iudi.cum vno.
34 libro ſexto. ¶ †Tertio multa contraria hic diſperſa per Calde.
ſimul iungo,⁊ oppo.aut dicimus quod conſentiat electioni facien
de hic electus,aut quod conſentiat facte:ſi vt faciende , non debet
valere electio duplici cauſa. Primo,qꝛ eo ipſo notatur ambitio,et
ſic repellendus.ſ.eo.cum poſt petitam. Item qꝛ idem eſt agens et
patiēs,⁊ cauſa non differt ab effectu.contra id de inſti.ad noſtraꝫ.
ſ.de iure pa.per tuas. Si dicitur ꝙ conſentiat electioni iam facte,
⁊ tunc electio fuit facta a minori parte capituli,⁊ ſic ab illa , in qua
non erant potentie capitulares,quia ille ſunt in maiori.ſ.eo.quia
propter.ergo eſt nulla a principio:⁊ ſi nulla,aut dicimus conſen-
ſum electi tribuere ſuffragium,⁊ augmētare numerum,⁊ ſic ſe no-
torie

toꝛie eligit,⁊ ſic eſt ambitio,⁊ idem eſt cauſa ⁊ effectus,agens ⁊ patiens. Ité notatur ambitio. Ité dato qđ hec caſſarentur, id,quod fuit nullum,non pōt tractu tempoꝛis confirmari:vt in rla,nō firmatur.de reg.iur.lib.vj.⁊ eſt apertus caſus.š.eo.auditis. Ité perſona electa non computatur in numero eligentiū, vt eſt caſus.j.c. Cumana eccleſia. So. Hec decre.dupliciter intelligitur. Unus eſt intellectus,qui fuit Compoſt.quod cauſa deciſionis ſumatur ex foꝛma data a compꝛomiſſarijs:quia dederunt poteſtatem habentes ius eligendi vt vnum de ſe eligerent:pꝛo tanto valet electio,vt hi concludunt duos caſus. ¶ Quandoqꝫ data eſt poteſtas,vt eligant.⁊ eligere poſſint vnum de ſe:⁊ tūc poterunt ſe eligere,vt hic. Pꝛo iſta parte facit litera,que ponderat foꝛmam compꝛomiſſi ibi dum dicit. Juxta compꝛomiſſi tenoꝛem.quaſi ſecus,ſi hic tenoꝛ nō eſſet. Ratio pꝛimi caſus apparet euidens ex contrarijs ſignatis: ſed ratio ſecundi non eſt ſic clara. Dicit Compo.qui tenuit hanc lecturam,quod ratio poteſt aſſignari hec:quia compꝛomittentes ſic dicendo voluerunt quod de ſe poſſint eligere:⁊ voluerūt ex hoc quod vox electi computetur in numero,⁊ hoc pꝛeſumit hec decre. nam ⁊ potuiſſent facere compꝛomittentes quod valeret electio,etiā facta ab vno ſolo. Quod ergo faceret tunc voluntas expꝛeſſa, faciet hic tacita coniecturata ex mente eoꝛum. Hec ratio non cogit neceſſario hoc eos voluiſſe,vel veriſimiliter,ex quo omnem dederunt poteſtatem ſeptem compꝛomiſſarijs,licet darent poteſtatem quod poſſent eligere de ſe, intelliguntur dare pꝛout ius diſponit quod eligerent vnum de ſe,dummodo maioꝛ pars conſentiat: hic autem maioꝛ pars poterat conſentire,ſcilicet quatuoꝛ. Quid ergo cogit nos pꝛeſumere quod ipſi voluiſſent ex hoc quod electio facta a dimidia valeret,⁊ quod compꝛomiſſarius computetur in numero. Pꝛocederet autem ratio Compo.ſi data eſſet poteſtas duobus vt eligerent de ſe:quia tunc aperte pateret, eos voluiſſe vocem electi computari in numero, cum maioꝛ pars non potuiſſet haberi,niſi illa computetur. ¶ Secūdus intellectus eſt Innocen. quod ratio.decre.ſumatur ex oꝛdine ſcripture. Ad cuius euidentiam pꝛemitto quod Innocen.fuit in opi.vt dicam in.c.ſcriptum. J.eo.quod ſi ex vna parte concurrat maioꝛ pars capituli,ex altera ſanioꝛitas capituli,quod valet electio ſanioꝛis:⁊ ſic ſanioꝛitas pꝛeferatur numero. Foꝛtius ergo valebit electio,ſi eſt facta a media parte capituli,⁊ ſanioꝛi in hoc, quia plus eſt ſecuta foꝛmam mandati,vt ſic illa ſanioꝛ reputetur,que appꝛopinquat magis ad foꝛmam mandati,vt patet:hic erat datum mandatum,vt fieret electio de ſe,vel de alijs,⁊ ſic voluerunt quod demum in ſubſidium haberetur recurſus ad alios eligentes:ergo de ſe pꝛincipaliter ſanioꝛes fuerunt illis,qui elegerunt de alijs:⁊ pꝛopter hoc pꝛeualet electio de ſe:non quia habeat maioꝛem,nec quia vox electi computetur in numero:ſed quia habet ſanioꝛem. Hic intellectus eſt toleratus,ſed eſt fundatus ſuper falſa opinione qꝛ non ſufficit ſanioꝛitas ad validandam electionem,licet quandoque ſufficiat ad infringendam concurrentem,vt videbitur infra capitu.eccleſia.et iura exigunt copulatiue ad validitatem electionis quod ſit maioꝛ,⁊ ſanioꝛ pars.infra eodem quia pꝛopter.niſi deſtruatur litera exponendo Et pꝛo Id eſt:vt voluit facere Innocen. ¶ Quapꝛopter tertia eſt communis lectura quod pꝛocedit decreta. indiſtincte, etiam ſi ſimpliciter fuiſſent compꝛomiſſarij electi abſqꝫ alia foꝛma cum vox electi computetur in numero,cum conſenſit: antequam enim conſentiat,non habet maioꝛem partem,nec valet electio, ſed eo quod in ſe conſentit,ſtatim eodem inſtanti validatur electio:et dicitur a maioꝛi parte electus:quia adhuc electio eſt in fieri.

35 ¶ † Ad obiecta reſpondeo quod ſi dicatur,aut conſentit electioni facte,aut faciende:id eſt perficiende, dico qđ cōſentit electioni ſed facte de facto,faciende quo ad iuris effectum. Non obſtat quod notetur in eum ambitio:quia non eſt verum,ex quo non eſt pꝛincipiū huius,ſed conſocij,qui eum elegerunt. Unde cum non habeat eligere,ſed electioni conſentire,hec ambitio non notatur in plus, qꝫ electa a maioꝛi conſentiente. Inſtabis,vox ſua operatur in conficienda electione:quod patet:quia ſi non computaretur, non eſſet maioꝛ pars. Reſpondeo,vox ſua vt compꝛomiſſarii eſt interpoſita,non vt vox ſua,ſed vt vox alterius:quia hoc facit nomine alterius. Item quia conſentit pꝛincipaliter vt electus ab alijs:⁊ hoc nō impꝛobaꝛ:⁊ ex hoc cū non poſſit eſſe in eodem cōſenſu diuiſus, ꝓpter diuerſas qualitates,neceſſario ſequiꝛ quod cōſentit vt compꝛomiſſariꝰ:qꝛ cōſentiendo electioni,vt electus cōſentit,⁊ illi vt eligens vi cuiuſdā cōſequentie:⁊ vbi pꝛohibitū venit ad cōſequētiā compꝛomiſſi neceſſarium,pꝛohibitum permittitur.ff.de auxbo.tuto.l.pꝛima.⁊ vox ſua operatur non vt eligentis,ſed vt accedentis, vel ratificantis. Nec obſtat ſecundo, quia dicatur quod idem eſt agens ⁊ patiens. Uno modo ſoluit Calde. Quandoqꝫ quis vult eſſe totalis cauſa agens etiam eo quod patitur:⁊ non poteſt in his in quibus notatur ambitio:vt in iuribus in contrarium allegatis,ſcilicet in capitu.fina.de inſtitu. Aut non vult eſſe ex toto cauſa agens,ſed cauſa agente pꝛincipaliter in alios pendente, vult illam conſentiēdo in aliqua parte iuuare:⁊ eſt hoc poſſibile,quod ſit agens coadiuuans, vt hic:ſolus enim ſuus conſenſus non facit eum pꝛelatum,ſed ſocioꝛum conſenſus, qui per ſuum coadiuuatur,ſecundum eum. Item non conſentit vt eligens,ſed vt ratum habens:⁊ hec ratihabitio computat vocem ſuam:ex quo eligere poteſt. Uel aliter,quis non poteſt eſſe cauſa agens ⁊ patiens eodē reſpectu,ſed pꝛout ſuſtinet vicem diuerſoꝛum,poteſt in vna qualitate agens,et in alia patiens:hic enim eligit vt compꝛomiſſarius: non vt ex iure pꝛopꝛio:⁊ in hoc quia compꝛomiſſarius,ſuſtinet vicem alterius:⁊ ſe vt alter eligit:igitur. Et ſi dicatur,ſecūdum hoc ſe poſſet eligere,ſi in ipſo ſolo eſſet compꝛomiſſum. Reſpondeo qꝫ bene poſſit ſe eligere,non obſtante hac contrarietate. Sed tunc eum alia ratio repelleret,ſcilicet quod notaretur vt ambitioſus, in qua ambitione non habetur reſpectus ad qualitates intrinſecas,ſed ad mentem,que non variatur ex qualitatibus diuerſis:vt

36 in capitu.penultimo,eodem titu.libꝛo ſexto. ¶ † Non obſtat quod id,quod nullum eſt,non poteſt ex poſtfacto ratificari:quia hoc nō eſt verum,vbi eſt nullum ratione defectus conſenſus tantum, et conſenſus non exigitur certo ⁊ determinato tempoꝛe ſecundū oꝛiginem actus:nam tunc idem quod eſt nullum ex defectu conſenſus,poteſt ex poſtfacto ratificari,vt hic apertus eſt caſus,⁊ not.in l.pꝛima.C.vbi de crimine agi opoꝛtet.⁊.l.pꝛima.C.qui ꝓ ſua iuriſdictione.ff.de iudicijs.licet. ¶ Nec obſtat capitu.auditis.quia loquitur in foꝛma ſcrutinij,in qua conſenſus exigitur certo ⁊ determinato tempoꝛe,ſcilicet in ipſo ſcrutinio. Non ſufficit ergo quod ſuperueniat ex poſtfacto:quia tunc vox electi non computatur in foꝛma ſcrutinij. Et eſt ratio:quia in ſcrutinio vox datur occulte,⁊ ſigillatim. Unde ſi ſemetipſum eligeret,notaretur ambitio. Sed in compꝛomiſſo non eſt data foꝛma quod exigitur certo ⁊ determinato tempoꝛe,ideo ſufficit quandocunqꝫ ſuperueniat. Item poſſet dici quod hic conſenſus ſuperueniat poſt nominationē ante electionem. Non obſtat infra eodem. Cumana.per quam dicit hic gloſſ. quod hec decreta.eſt coꝛrecta. ¶ Tu dic contrarium: quia illa loquitur in foꝛma ſcrutinij,hec in foꝛma compꝛomiſſi. Remanemus ergo quod vox electi computetur in numero in foꝛma compꝛomiſſi,⁊ validat electionem:vox autem electi in foꝛma ſcrutinij, nō. Et ex pꝛedictis apparent rationes diuerſitatis. Pꝛimo quia in foꝛmam ſcrutinij cum conſentiant ſigillatim vt ſibi darent vocem in ſcrutinio,iam notaretur ambitio,cum neſciret an alij eum eligant ſi daret poſt,non interceſſiſſet debito tempoꝛe. Item quia ipſe eligit vt ipſe,⁊ conſentit vt ipſe in foꝛmam ſcrutinij: ⁊ ſic eodem reſpectu eſt agens ⁊ patiens. ¶ He rationes ceſſant in foꝛma compꝛomiſſi:quia cum conſenſus non exigatur certo tempoꝛe, poteſt conſentire,etiam poſt nominationem. Item ſi tunc conſentiat, ex quo iam pꝛincipiatum eſt factum ab alio,in eo non notatur ambitio. Item quia cum ipſe vt alius eligat, ſcilicet vt compꝛomiſſarius,vt alius patiatur electionem,he qualitates non videntur attento reſpectu iuris agere ⁊ pati concurrere in eodem. Per hoc infertur quid in electione pape quoad duas partes. gloſſ. tangit in capitu.cum in cunctis.š.eodem titu.⁊ cum ibi conſenſus exigitur certo ⁊ determinato tempoꝛe,ſi aliquis eſt electus de numero cardinalium,quia electio pape non ſubiacet foꝛme poſitiue. ſupꝛa eodem licet. Unde Hoſtien.hic videtur inclinare quod vox electi computetur in numero eligentium. Et hoc ſequitur Joan. And. Sed hoc ex toto mihi non placet:quia ſaltem reperitur quod eodem reſpectu idem eſt agens ⁊ patiens,niſi dicas vt.š.dictum eſt.

37 ¶ † Ex his apparet ſoluta queſtio,quid ſi ex tribus compꝛomiſſarijs vnus eligit alium,⁊ tertius eligit tertium:an ipſe de numero compꝛomiſſarioꝛum electus obtineret: Ex pꝛedictis apparet qđ

38 ſic. ¶ † Ex his apparet ſecundo,quid ſi capitulum dixiſſet quod illum reciperet in decanum,quem omnes ſeptem nominaſſent, ſiue in quem omnes conſentirent,an tunc electus a ſex computaretur in numero. Uidetur quod ſic,per pꝛemiſſa. Compoſt. dicit qđ tunc non poſſunt eligere de ſe ipſis:⁊ dicit Joan. Andr.ſic de facto obtentum. Sed dicit Joan. Andr. quod euidenter ipſis contradicit hec decreta.nam qua ratione quartus computatur conſentiendo in numero quatuoꝛ,eadem ratione ſeptimus electus in conſentiendo computabitur in numero ſeptem:⁊ hec vera ſunt,niſi expꝛeſſe dictum fuiſſet quod non poſſent eligere ex ſe. Et hoc placet Joan. Andr. Hoſtien.⁊ Cald. ¶ Ex his apparet tertio quod quando tantum eſſent duo compꝛomiſſarij, vnus electus a ſocio poterit conſentire:electus enim eſt a ſocio,⁊ a Deo. Et ſic diſputat Joan. Andr.in regula,in toto.de regulis iuris.libꝛo.vj. Per hec apparet quod hec decreta.non haberet locum in foꝛmam cap. pꝛoximi:quia ſecundum eam opoꝛtet eligendum habere maioꝛem partem in ſcrutinio,⁊ ſic certo,⁊ determinato tempoꝛe,⁊ ſi illo tempoꝛe conſentiret,notaretur ambitio. ¶ Uenio ad glo.⁊ pꝛimo quero,ſeptem ſunt compꝛomiſſarij,in quibus ſimpliciter eſt compꝛomiſſum,an poſſunt vnum ex ſe eligere,vbi non eſt expꝛeſſum: Hoc dubium gloſſ.tangit. Recitat pꝛimo quoſdam tenere quod hoc

non poſſent:⁊ hoc quia a ſe ipſis videntur oriri de ſe eligendo. Ad
hoc.ff.de contrahen.emptio.l.non licet.vbi nõ licet tutori a ſe ipſo
emere rem pupilli.⁊.l.ſi in emptione.in fine. Recitat quod aliquan
do tenent contrarium. Ad hoc.viij.queſtio.j.in ſcripturis.ff.de tu
to.⁊ cura.da.ab his.l.vbi abſunt. Communis opinio habet quod
poſſint eligere de ſe. Et ad iura hic allegata facilis eſt reſponſio.
Alias ſi oppoſitum diceretur,parata eſſet fraus ad excludendum
habilem,⁊ de quo ſperaretur vt procurator fiat,quod eſſet arbiter.
39 ¶ †Quero ſecundo quid ſi vnus eſt tantum compromiſſarius an
poſſet ſe eligere. Gloſſ.dicit quod non, Allegat de iure pat. per
noſtras.⁊ de inſtitu.cum ad.noſtram.de tuto.⁊ cura.da.ab his.l.
pretor.cum ſimili. Hec vera,vbi ſimpliciter habet eligere:ſed ſi iu-
raſſet eligere meliorem,quidam dicunt quod ſe poſſet eligere, ſi ſe
putat meliorem.quod non placet gloſſ. quia eo ipſo in eo notare-
tur ambitio:vt in.c.in ſcripturis.viij.q.j.⁊ potius debet renuntia-
re tali poteſtati:ſi ſe credit meliorem,⁊ fatuus foret taliter iuran-
do,ex quo credit ſe meliorem:vel intelligitur exceptus a iuramen-
to:quia in generali ſermone perſona loquentis intelligitur exce-
pta.C.de ſolu.inquiſitioni.⁊.l.heredi.§.fina.ff.de conditio.⁊ demõ.
Innocen. Item quia potius debet in ſe cognoſcere culpam.v.diſ.
ad eum.nec de alio preſumere niſi bonum:vt de reſcrip.c.ſi. Unde
potius repellendus vt Phariſeus, quam admittendus vt Iu-
deus. ¶ Quid ſi duo in eccleſia ſunt pares,⁊ iurauit eligere melio
rem. Dic quod poterit gratificari. Ad hoc quod no.j.e. proximo,
40 in gloſſ.ſic fauet. ¶ †Quero tertio quid ſi ex ſeptem tres conſen-
tiunt in vnum de ſe,tres in alium,electus de corpore conſentit in
alium. Dic,ſi conſentit in alium,ita quod ipſe cum alijs iunctis fa
cit maiorem partem, non poteſt conſentire in ſe:quia non poteſt
mutare conſilium in alterius preiudicium: vt in regula, mutare
de regulis iuris libro.vj. Si autem cõſenſit cum minori parte,po-
terit reſilire,⁊ ſibi conſentire: ſic validabitur electio. Dicit Ioan.
And.quod debent eſſe cauti,qui ſperant eligi,vt conſentiant in ta
41 les,quod non ſit veriſimile eos eligi. ¶ †Quero quarto, quid ſi
quartus electus a tribus vna cum quinto ⁊ ſexto elegiſſent ſepti-
mum,⁊ ille conſentiret,poteritne quartus reſilire,⁊ ſic electioni cõ
ſentire. Dicit Ioan. And.quod dominus ſuus diſputando termi
nauit ꝙ non:ſed ſi eſt dignus ſcienter electus,poterit reſilire, per
hanc glo.ſed non ſue electioni conſentire:quia eſt ineligibilis.ſ.e.
per inquiſitionem. Hec vera,ſi ille,qui eſt electus a quarto, preue-
42 nit ante receſſum quarti conſentiendo electioni. ¶ †Quero quin-
to quid ſi nominatus a tribus eſt indignus,⁊ ſecũdus ab alijs tri
bus eſt nominatus extrinſecus,⁊ eſt dignus,an valeat electio? Et
videtur quod ſic.j.eo.congregato. Contrarium videtur:quia ob-
ſtat forma compromiſſi. Prouideat ergo tunc capitulum. Alle-
gat nota.j.eod.ne pro defectu.ſuper verbo Hac vice.⁊ quod nota.
j.eod.ſi compromiſſarius.libro ſexto.j.eod.quia propter.in verbo
43 Paſtore. ¶ †Nota hoc dictum,qr id,quod dicitur ꝙ aliqua par-
te eligendi poteſtate priuata,deuoluitur poteſtas ad ſuperiorem:
habet locum in eligentibus,non in cõpromiſſarijs,in quibus ma-
ior pars ad eligendum videtur ponderata ruditer, ⁊ naturaliter,
non ſecundum fictionem:ita quod licet ipſi habeant poteſtatem
capitularem,non tamen ſunt capitulum in eligendi modo:quia eli
gunt vt plures. Item quia hoc eſt per fictionem quod poteſtas de-
uoluitur de vno in alium:igitur cum hoc non apparet diſpoſitum
in compromiſſarijs,remanemus in iure communi. Preterea hec
poteſtas accidentalis data eccleſie, priuatione debet potius hec
poteſtas reuerti ad ordinariam,quam ad accidentalem:quia ordi
44 naria excludit ius accreſcendi alteri. ¶ †Quero quando debeat
conſentire quartus electus,⁊ quomodo debeat conſentire. Dic qđ
intra tempus electionis faciende ſtatutum a iure vel expreſſum in
compromiſſo:alias non ſufficeret.ff.rem ra.habe.l.bonorum. Mo
dus conſentiendi eſt ſecundum Compoſt.⁊ Innocen. vt conſen-
tiat vt eligens,aut electus. Ad hoc facit,quia hic facit iure diuer-
ſo:ergo ⁊c.vt.ſ.eod.cum inter. R.⁊.c.cum inter canonicos.⁊ nota.
j.eod.ne pro defectu. Credo quod ſi conſentiat vt eligens, non ſit
neceſſe quod conſentiat vt electus:quia ſecundum non includitur
in primo:ſed ſi conſentiat vt electus,neceſſario conſentit vt eligẽs
ſi poteſt:quia vtraque cauſatur a voluntate que in ſubſtantia non
poteſt eſſe diuiſa.eod.titu.c.pe.igitur qualitates hic non attendun
45 tur. ¶ †Quero quid ſi compromiſſarij eligant illum, quem talis
nominauerit,vel in quem maior pars conſenſerit, non valet ele-
ctio,quia conditionalis.de electio.c.ij.lib.vi.licet poſſent compro-
mittere quod haberetur pro prelato,quem talis eligeret.ſ.eo.can
ſam.aliter autem quam per viam compromiſſi,ex quo preſens eſt,
non poteſt committere vices ſuas.per hoc caſus.ff.de arbit. non
46 diſtinguemus.§.queſitum. ¶ †Quero an valeat electio compro-
miſſariorum,vbi eſt facta a maiori parte eorum,dato quod ſimpli
citer ſit compromiſſum.doc.tangunt.ſ.eodem.in cauſis.⁊ ibi In-
nocen.tenet quod non valeat electio,niſi ſit dictum quod ſtetur ma
iori parti:quia ipſi licet habeant poteſtatem a collegio,non eligũt
vt collegium,ſed vt plures:ergo omnium exigitur conſenſus: vt
de conſtitu.cum omnes. Simile in pluribus delegatis. de officio
delegati.cauſam:⁊ in pluribus procuratoribus. de procurato.ſi
duo.libro ſexto. Compoſtel.tenet contrarium:quia compromiſſa-
rij habent poteſtatem a capitulo:ergo ſicut valet electio maioris
partis capituli,ſic valet electio maioris partis compromiſſario-
rum. Idem Gul.eod.titu.§.ij.poſt princip. Dic ſecundum Cald.
Aut eſt facta electio omnibus preſentibus,maiore parte vnum eli
gente,⁊ minore tacente,vel contradicente,vel alium eligente,⁊ tũc
valet electio maioris,vt dicit Compoſtel. Aut electio eſt facta mi-
nori parte abſente,quanquam citata:⁊ non valeat electio ipſo iure
quia ad actum electionis faciende non poteſt procedere maior pars
abſque minore,⁊ ea volente intereſſe,vel impedita,non valet electio:
ſicut in iudicibus,⁊ arbitris dicimus.de officio deleg.prudentiam.
§.addicimus.⁊.c.vno delegatorum.ff.de arbit.l.Pedius.non ob-
ſtat de teſti.c.ij.libro ſexto.quia ibi ſpeciale in executoribus vlti-
47 marum voluntatum.⁊ cauſa redditur ibi. ¶ †Non obſtat.ff.de
adminiſtra. tuto.l.de cetero.quia ibi eſt ſpeciale in tutoribus,qui
habent a lege ſolidum ius adminiſtrandi ob vtilitatem pupillo-
rum,hi non habent ſolidam poteſtatem a compromittentibus ſe-
cundum Calde. ¶ Non obſtat de arbit.c.fina.libro ſexto,quia ibi
in arbitris iudiciorum eſt illud nouiter ſtatutum a iure: ⁊ exorbi-
tans eſt,quia ſecus foret de iure,ſi illud non eſſet diſpoſitum:nec il
la diſpoſitio eſt declaratoria. Et ſit ratio etiam,quia maiorem ha-
bent poteſtatem a iure arbitri iſti,quam illi,qui omnino regulan-
tur a voluntate compromittentium. Nam illi poſſunt eligere ter-
tium,duobus diſcordantibus:quod non eſſet in iſtis.ff.de arbit.l.
item ſi vnus.§.fina. ¶ Non obſtat ſi dicatur,in compromittenti-
bus ſtaretur maiori parti:ergo ⁊ in compromiſſarijs,quaſi eorum
poteſtas menſuretur ex poteſtate compromittentium. Reſpõdeo,
quod argumentum non valet:menſuratur bene quo ad hoc,vt nõ
plus poſſint,ſed non quo ad hoc vt tantum poſſint:illi enim poſ-
ſent compromittere,iſti non. ¶ Item poteſtas compromittentiũ
eſt vt capituli,cuius natura eſt vt ſtetur maiori parti compromiſ-
ſariorum:aut poteſtas non eſt vt capituli,ſed vt plurimorum, li-
cet eis vt pluribus concordantibus quod ab eis ſit,dicatur a capi
tulo factum quod in eos compromiſit.

1 ¶ Imperator electus confirmatur per papam.
2 Argumentum a diuiſione procedit in iure.
3 Princeps eccleſiaſticus de ſpectantibus ad ius temporale aliorum ſe intromittere non debet.
4 Iudicis vt cognitoris geſta parte non citata non valent.
5 Contumax quis non dicitur,niſi fuerit citatus.
6 Uinculum iuris duplex eſt poſſibile concurrere circa idem.
7 Imperator prius in regem eligitur,poſtea in Imperatorem.
8 Factum quis non poteſt negligere,cuius fuit author.
9 Regem examinandi poteſtas ſpectat ad papam.
10 Examinatio ſpectat ad illum,ad quem promotio ſpectat.
11 Imperator inungitur a papa,⁊ coronatur.
12 Dignitate temporali per que quis priuetur.22.
13 Excommunicatio repellit quem a temporali dignitate.
14 Imperator eſt improprie perſona conſecrata.
15 Confirmator electionis,vel infirmator,dicitur iudex,⁊ cognitor.
16 Denuntiator ſimplex procedit non in forma iudicij, ſed vt executor.
17 Dignitates ſpirituales non ſolum confirmantur,ſed etiam temporales.
18 Electiones temporalium dignitatum fiunt a maiori parte.
19 Electione facta in diſcordia papa poteſt alterum admittere.
20 Imperator debet eſſe defenſor,⁊ aduocatus eccleſie.
21 Argumentum ab exemplo procedit in iure.
23 Abſolutionem ab excommunicatione petens fatetur ſe ligatum.
24 Iuramenta ſeruari debent.
25 Iuramenti ratione ſubijcitur eccleſie laicus.
26 Eligendi libertas quando tollatur.
27 Imperium non eſt ſucceſſiue deferendum.
28 Iuramentum preſtitum alicui contemplatione dignitatis, tollitur ſublata dignitate.
29 Imperatori poteſt de indignitate excipi.
30 Imperator non coronatus poteſt adminiſtrare.
31 Pallij datione an ſit locus examinationi,⁊ exceptioni.
32 Electione temporalium dignitatum variari an poſſit.
33 Soluere non teneor prelato depoſito.
34 Rex,⁊ dominus,quilibet dicitur in domo ſua.
35 Quamuis,dictio eſt ad proxima aduerſarij.
36 Iudex alteri parti fauere non debet in certis.
37 Iudicandum non eſt exemplis.
38 Exempla authoritate approbata ſunt ſequenda.
39 Dignitate non priuantur periuri temeritate iurantes.

Periuri

Periuri perdunt honores.
40 Abſolutionem petens ad cautelam non fatetur ſe ligatum.
41 Iuramento quando poſſit quis contrauenire authoritate pro-
pria.

1 **V**enerabilem. ¶ † Elect⁹ in Imperato-
rem a maiori parte illo-
rum, ad quos ſpectat electio, ſi fuerit idoneus, per pa-
pam confirmatur. h. d. ¶ Primo ponit reprehenſio-
nem legati. In ſecunda ibi: verum. captat beneuolentiam princi-
pum ipſorum, ⁊ ſuã poteſtatem declarans. In tertia ibi: obiectio-
nem reſpondet ei, qð obijciebatur contra legatum. In quarta ibi:
eos monet principes vt adhereant Ottoni, recedentes a Philip-
po. quod hoc facere debebant quatuor rationibus vſq; ad ver. no
bilitatem. ibi ſpecialiter mandat duci Caringie. ¶ Caſus. Vacan-
te imperio duo fuerũt in diſcordia electi. ſ. Otto, ⁊ Philippus le-
gatus Cardinalis in partibus illis exiſtens mandatum habẽs a
papa denuntiauit perſonam regis Ottonis habilem ad Impe-
rium obtinendum: tandem Philippus, ⁊ alij barones adheren-
tes Philippo conquerebantur de proceſſu legati: quia vel ipſe le-
gatus proceſſerat vt elector: ⁊ tunc poſuit falcem in meſſem alie-
nam, quia ad ipſum non ſpectat poteſtas eligendi. Vel vt cogni-
tor, ⁊ iudex: ⁊ tunc dicebant proceſſum nõ legitimum, ex eo ꝙ par-
te Philippi non vocata. Erant q; multi adherentes Philippo, ⁊
aliqui adherentes Ottoni, ⁊ aliqui neutrales, inter quos erat dux
Caringie, cui papa hic ſcribit. Papa primo volens captare bene-
uolentiã principum, ⁊ oſtendere eorum poteſtatem, ponit, ⁊ fate-
tur poteſtatem de iure, ⁊ conſuetudine eligendi Imperatorem ſpe
ctare ad eos, narrans hanc poteſtatem ſe non poſſe negare, quia
originem habuit a ſuis predeceſſoribus, eo quia tranſlata de Gre-
cis ad Carolum in Germanos, ſuaq; oſtendit poteſtatem quod
principes debent ſcire, ⁊ fateri poteſtatem examinandi perſonam
electam promouẽdam ad Imperium ſpectare ad papam, eo quia
examinat, inungit, ⁊ coronat: ⁊ regula habetur quod ad illum ſpe-
ctat examinatio perſone, ad quem ſpectat promotio ad Imperiũ,
⁊ ad eum ſpectat poteſtas repellendi, etiam electione facta in con-
cordia. ¶ Secundo reſpõdendo allegationi contra ꝓceſſum illũ
excuſat dicens, ꝙ nec electoris, nec cognitoris geſſit perſonam: ⁊
ſic ſufficienter partes non ꝑmerentur, ſed denuntiatoris: q: nul-
lam infirmauit, vel confirmauit: ſed ſolum officium denuntiato-
ris exercuit, nũtiando perſonam regis Ottonis idoneam quo ad
Imperium obtinendum plus attentis meritis electorum, quam
vocibus eligentium, dato ꝙ ex vocibus eligentium adhuc Otto
eſſet preferendus. Item ⁊ ex modo eligendi, quia electores Phi-
lippi proceſſerunt alijs contemptis ⁊ in his plus attenditur con-
temptus vnius, ꝙ cõtradictio multorum. ¶ Tertio approbat fa-
ctum legati, ⁊ regem predictũ Ottonẽ nominat in regẽ, oſtẽdens
ꝙ vocis eligentium diuerſio hoc facere pôt, ⁊ hoc oſtẽdit, Primo
iure. Secundo, exemplo. Iure, q: ſi nõ poſſet alterum eligere, vel ſi
electores nullum vellent eligere, ſequeretur qð eccleſia priuaretur
ſine culpa propter factum electorum aduocato: qð eſſe non dȝ. Ne
igitur hoc contingat, etiam nullo electo ꝓpter eorũ diſcordiam ec-
cleſia, ⁊ princeps eccleſie dȝ promouere. Exemplum ponit: q: cũ Lo
tharius rex, ⁊ Cõradus eſſent electi in diſcordia Romanus pon-
tifex Lotharium coronauit, ⁊ Imperiuȝ coronatus obtinuit, eo-
dem Conrado ad gratiam poſtea redeunte. ¶ Quarto commo-
net principes vt adhereant Ottoni regi, oſtendens, ⁊ declarans
impedimenta, propter que inhabilis eſt Philippus, ſcilicet pro-
pter excõmunicationẽ publicam, q: excõmunicat⁹ fuit a predeceſ-
ſore pape propter periuriũ manifeſtũ: q: fratri ſuo olim Impera-
tori iurauerat obedire filio fratris: ⁊ ſic nepoti tãꝙ regi. Item ꝓ
pter perſecutionẽ publicam, quã fecit ȝ eccleſiam. ¶ Nec obſtat ꝙ
iuramentũ illud dicatur illicitũ: q: contra illud venire nõ debebat
authoritate propria Papa incõſulto. Qð oſtendit: q: dato quod
Gabaonite a filijs Iſrael exegerint iuramentũ ꝑ fraudem, nihilo
minus iuramentũ obſeruauerunt, nec temere contra illud venire
voluerunt. ¶ Quinto oſtendit ꝙ alia cauſa, illicita eſſet promotio
dicti regis Philippi: q: ſi frater ſuus fuit Imperator, ⁊ qñ nunc
ipſe Philippus ſuccederet fratri, iam regnum deferretur per ſuc
ceſſionem, nõ per electionẽ, ⁊ in preiudiciũ principũ redundaret, ſi
non alibi, ꝙ de domo ſua, aliqui eligerentur. ¶ Vltimo directe du
cẽ Caringie, cui ſcribit, monet vt dicto Ottoni tãquã duci debeat
adherere, non obſtante iuramento, ſi qð fecit ratione regni: q: eo
quantũ ad Imperiũ obtinendũ roborato, tale iuramentũ nõ debe
2 bat obſeruari. ¶ † Nota primo arg. a diuiſione ꝓcedere in iure: ſed
3 nõ cõcludit hic: q: ꝑtes nõ ſunt ſufficienter enumerate. ¶ † Nota
ſc͂do ꝙ princeps eccleſiaſtic⁹ de ſpectãtibus ad ius tpale aliorũ ſe
4 intromittere nõ dȝ. ¶ † Nota tertio ꝙ geſtũ ꝑ iudicem vt cogni-
torẽ, parte nõ citata, nõ vȝ. ¶ † Nota quarto ꝙ qs nõ dr cõtumax
5 niſi ſit citatus, dato ꝙ cognoſcat ꝓceſſum. ¶ † Quinto nota poſ-
ſibile duplex vinculũ, iuris, ⁊ cõſuetudinis circa idẽ cõcurrere. Fa
7 cit ad ea, que habentur de cõſti. c. j. lib. vj. ¶ † Item ꝙ Imperator
8 prius eligitur in regem, poſtea ꝓmouet in Imperatorẽ. ¶ † Nota
ſexto quod quis non poteſt negligere factum, cuius fuit autor.
9 ¶ † Nota ſeptimo ꝙ poteſtas examinãdi regem, prout dȝ ꝓmoue
10 ri ad Imperiũ, ſpectat ad papã. ¶ † Nota octauo ꝙ ad illũ regu-
lariter ſpectat perſone examinatio, ad quem ſpectat promotio:
11 † ⁊ qð papa inungit regem in Imperatorem, ⁊ coronat. ¶ † Nota
12 nono crimina repellentia a dignitate tẽporali. ſ. excõicatio, ſacrile
13 gium, tyrannis, ⁊ crimen hereſis. ¶ † Hic nota ſingulariter ꝙ ex-
14 cõicatio repellit quem a dignitate temporali. ¶ † Nota decimo ꝙ
Imperator eſt perſona conſecrata, ⁊ impropꝛie: q: epiſcopus ſol⁹
conſecratur propꝛie. Sed Rex, qui inungitur, propter vnctionem,
quam recipit. Et dicunt quidam per hoc, ⁊ male, quod Impera-
15 tor recipit ordinem. de quo. lxiij. diſt. Valentinianus. ¶ † Nota vn
decimo ꝙ confirmator electionis, vel infirmator, dicit iudex, ⁊ co-
gnitor. Et ſic patet quod confirmatio, etiam temporalis dignita-
16 tis, fit per viam iudicij. ¶ † Duodecimo nota quod ſimplex de-
nuntiator procedit non in forma iudicij, ſed vt executor, ⁊ ſimplex
17 declarator procedit, etiam parte non citata. ¶ † Nota quod nõ ſo
lum ſpirituales dignitates confirmantur, ſed etiam temporales.
18 ¶ † Tertiodecimo nota quod etiam in electionibus temporaliũ
dignitatum ſtatur maiori parti, ⁊ infirmatur aliquibus contem-
ptis, ⁊ quod plus obeſt abſentia vnius, quam contradictio multo
19 rum, propter defectum forme. ¶ † Nota. xiiij. quod facta electione
in diſcordia, papa poteſt alterum admittere, ſi non concordent ele-
20 ctores. ¶ † Nota. xv. quod Imperator debet eſſe defenſor, ⁊ aduo-
21 catus eccleſie, ⁊ quod culpa vnius ⁊c. ¶ † Nota. xvj. quod argumẽ
22 tum ab exemplo procedit in iure. ¶ † Xvij. nota tria exempla ſeu
repellentia a dignitate temporali, excommunicatio, periurium, et
23 perſecutio eccleſie, vel eccleſiaſtice perſone. ¶ † Nota. xviij. quod
petens abſolutionem ab excommunicatione, videtur fateri ſe liga
tum: ⁊ ſic priuatio vinculi preſupponit vinculi habitum. Item ꝙ
abſolutio ab excommunicatione poteſt per nuntium peti, et per
procuratorem. De quo dic vt in. c. cum deſideres. de ſenten. excom.
24 ¶ † Xix. nota quod nõ licet recedere a iuramento dubio abſq; pe-
25 na periurij, eccleſiaſtico iudice incõſulto. ¶ † Xx. nota quod laicus
ratione iuramenti ſubiectus eſt eccleſie, ⁊ declaratio circa iuramen
26 tum ſpectat ad eccleſiam. ¶ † Xxi. nota quod tolli dicitur libertas
in eligendo, vbi reſtringitur ad perſonas certi generis eligendas.
27 ¶ † Nota. xxij. quod Imperium non eſt ſucceſſione deferendum.
28 ¶ † Vltimo nota quod iuramentum alicui preſtitum contempla
29 tione certe dignitatis, tollitur ſublata dignitate. ¶ † Per textũ,
in quo dicitur Coronandum examinari: dicit Innocen. pari ratio
ne poteſt contra eum de indignitate excipi. Innocen. dicit quod
ſic: quia petit aliquid iuris: ſicut ille, qui petit confirmationem. Nã
in vnctione fit manus impoſitio, poſtea coronatio habet vim con-
firmationis: ⁊ talis cõfirmatio non fit ſine cauſe cognitione. ſupra
eodem. cum nobis. ⁊ c. cum dilecti. Non eſt tamen abſonum quod
hic habentes ex priuilegio ſine examinatione confirmentur, vel ſi-
ne confirmatione adminiſtrent, ſicut ſunt Ciſtercien. quia probati
ſunt a papa: quia hoc priuilegium dat, ſicut in tutore a patre in te
30 ſtamento dato. Inſtitu. de ſatiſdatio. tuto. §. j. ⁊ ff. ¶ † Secundo
quero quid ſi Imperator in loco debito non poteſt recipere coro-
nam. Dic quod poteſt adminiſtrare de authoritate Colonien. epi
ſcopi: vel quando, ſcilicet eſt electus in concordia, habet ex ipſa ele-
31 ctione. xciij. diſtin. legimus. ¶ † Tertio quero an in pallij datione
locus ſit examinationi, ⁊ exceptioni. Dic quod non: quia non con-
ſueuit dari pallium, niſi confirmato: ⁊ confirmatio ſine examina-
tione fieri non debet: vt. ſ. eod. nihil. Vnde pallij datio ſequitur ad
priora, nec ibi fit manus impoſitio. Si tamen occurrat probatio
alicuius grauis criminis, quod latuerat, dicunt Compoſtel. ⁊ Ho
ſtien. eos admitti. ſ. de exceptio. paſtoralis. ⁊ eo. ti. pia. lib. vj. Per
hoc dicunt tertio abbatem in benedictione examinandum, ⁊ exce-
ptiones admittendas: quia in benedictione fit manus impoſitio.
Ad hoc. ſ. de ſuppl. negligen. prelato. c. j. de eta. ⁊ quali. cum contin
gat. lxviij. diſtinctio. quoniam. quod eſt verum etiam in abbate exẽ
pto benedicendo. lxviij. diſtinctio. ſanctiſſime. Sed Abb. dicit hoc
non ſeruari: ⁊ poteſt hic intelligi regula vera, quando ad aliquem
ſpectat manus impoſitio de iure communi: ⁊ licet abbas in bene-
dictione plenitudinem officij recipiat, non tamen confirmationẽ,
ſeu authoritatem adminiſtrandi in temporalibus, ſed ex confirma
tione precedenti: ſicut archiepiſcopus in confirmatione recipit po
teſtatem adminiſtrandi. ſupra eodem. tranſmiſſam. In pallio ve-
ro plenitudinem officij de vſu pallij, quod intelligi debet ꝙtuȝ ad
ſpiritualia. ¶ Quarto ad intellectum text. qui dicit quod legatus
fuit denuntiator: dic quod dupliciter intelligitur. Primo quod
fuerit denuntiator. Dic quod denuntiabat principibus, ⁊ alijs fi-
delibus, quos videbat vicinos precipitio. ſ. ad adiuuandũ Phi-
lippum, vt ſe ſubtraherẽt, cum criminoſus eſſet, ⁊ tanta dignitate

indignus.xxij.queſtio.v.hic videtur.⁊.c.ſequen.⁊ manebat quod
recederent ab eo,nec perſeuerarent in peccato.ij.queſtio.i.ſi pecca
uit.⁊ publice monebat Philippum,quia publice peccauerat.Se-
cundo intelligitur,⁊ hoc placet Hoſtien.quod denuntiabat Phi-
lippum priuatum per pape ſententiam,ſecundum Innocen.⁊ fuit
32 denuntiator,id eſt,mandati executor.de appel.nouit.¶ †Quinto
per text.in verſicu.nos itaq;.⁊ ver.non enim. ibi:expectare volue-
runt,vel potuerunt.¶ Dicit hic Hoſtien.quod expectatione pen
dente,de qua hic loquimur,poteſt inter principes maior interueni
re concordia,⁊ ſic qui conſenſerant in vnum, mutare poſſunt vo-
luntatem conſentiendo in alium.Sic.ſ.eodem.licet.maxime quia
non tanquam ad collegium,ſed tanquam ad ſingularem ſpectat iſtud
ius principibus.ff.communia.predio.l.eſt receptum.⁊ quia hoc
ſpectat ad ipſos vt laicos,qui in preſentatione poſſunt variare.de
33 iure patro.cum autem.⁊.c.paſtoralis.ſecundum Hoſti.¶ †Sexto
per iſtum tex.iuxta ſi.videtur quod ad regimen poſſit licite habe-
ri fiducia.Dic hoc verum,non obſtat.viij. q.i.in ſcripturis.quia
ad hoc nullus debet aſpirare:poteſt tamen,⁊ debet curare, ne im-
pedimentum apponatur,propter quod eligi non poſſit, ſecundum
Innocen.per text.in fin.Et per notabile,quod ibi collegi,dicunt
docto.quod ſi iure alicui prelato,ipſo depoſito,non teneor perſone
ratione iuramenti.Ad idem.ſ.ti.j.quanto.Pari ratione videtur
quod ſi prelatus,vt prelatus,denarios,vel quicquid aliud dare iu
rauerit,dimiſſa prelatura,perſona non remanet obligata.ſ.de no.
oper.nũ.c.ij.ff.de ſolutionib⁹.cum quis.de iureiur.quemadmodũ.
de penis.c.fin.quod eſt verum,ſi in vtilitatem eccleſie pecunia fuit
verſa:alias ſecus.de rebus eccleſie non alie.ad audientiam.de fide
inſtru.quod quibuſdam.De habente dignitatem etiam ſingula-
rem ex electione vel ſucceſſione,an teneatur ſoluere debita prede-
ceſſorum,diſputauit Iacob.de Bel.⁊ queſtionem poſuit in authẽ.
vt nulli iudi.colla.ix.vbi vide Io.An.¶ Gloſſ,legitur in chroni-
cis ibi.lxxvi.in Speculo hiſtoriali dicitur ꝙ fuit.vij.vel.iij.vt pa
34 tet.lib.xxiiij.cij.⁊.clviij.c.¶ †Glo.in Germanos.ibi dicitur rex:⁊
quilibet dominus in domo ſua dicitur rex.xxiij.q.iiij.duo iſta.ꝙ
oſtendit Ricardo regi Anglorum ruſticus Anglicanus habi-
tans in foreſta.Hoſtien.¶ Gloſſ.nota quod ibi ſacrilega,ſoluit.et
ꝙ opponitur huic gl.cum iura iſta non ꝓhent familiam ſacrilegi
35 repelli a ſacramẽtis,ſed ab oblationib⁹.¶ †Opp.ꝙ male ſtat ibi
dictio Quãuis,cuius natura eſt ad ꝓxima aduerſari,⁊ nõ aduer-
ſatur:q2.ſ.dixit quod nõ tantũ propter ſtudia eligentium,⁊ ſic p-
pter ſtudia eligentium denuntiauit habilem:poſtea dicit, quãuis
⁊c.Dic exponendo non tantum.i.non propter ſtudia eligentium.
Sic.ſ.de poſtu.prela.c.i.Vel pone quamuis,pro q2,ſecundũ iſtam
glo.quod dictio Quãuis,copulans orationem conſonantem, non
aduerſantem,ſtat pro q2.Idem vult gloſ.ſ.eod.bone.in glo.ſuper
36 verbo,Quis.¶ †Opp.ꝙ iudex non debet parti alteri fauere. vij.
q.iij.quatuor.⁊.c.ſeq.So.In certis fauere nõ debet,ſed in dubijs,
⁊ ad arbitrium relictis poteſt,vt hic:vel poteſt compellere partes
ad concordiam.Inſti.de ſatiſda.tuto.§.ſi autem.⁊ hic erat dubiũ:
q2 merita electorum erant paria.Allegat de iure pa.qm̃ in quibuſ
37 dam.vel poteſt fauere poteſtate ad papam deuoluta.¶ †Opp.ꝙ
38 exemplis non iudicetur.C.de ſententijs.l.nemo.†Dic,exempla au
thentica,⁊ approbata,⁊ cum cauſe cognitione facta ſunt ſequẽda,
alias non:vide.ij.q.vij.§.hec dictio.xiiij.ꝙ.v.dixit dñs.xx.diſt.de
quibus.de quo.ij.q.v.monomachiam.xxxviij.di. de quibuſdam ⁊
39 vide de re iudica.c.in cauſis.¶ †Oppo.ꝙ periurus non repellit a
dignitate.de iureiur.ſicut.So.Periuri,id eſt, temerarie iurãtes
nõ ſunt repellendi, ſed periuri:q2 periuri non ſolum debent repel-
li,ſed etiam debent perdere honores ſuſceptos:q2 ſunt infames.de
40 iureiur.querelam.¶ †Colligit glo.ꝙ petens abſolutionem,fate
ri videtur ſe ligatum:dicit hoc verum,niſi hoc petat ad cautelam,
ſcd̃m Inn.De quo dic vt per Io.An.de homicidio.exhibita.de
41 hoc de ordi.cogni.cum dilectus.ſuper gl.pen. ¶ †Oppo.ꝙ iura-
mẽto licite potuerit cõtraire propria authoritate.de iureiur.ſi ve-
ro.⁊.ff.de cõd.inſt.l.que ſub conditione.§.quoties.⁊ in eo quod ne-
ceſſario omittendum eſt,non eſt neceſſaria ſuperioris authoritas.
ff.de leg.iij.fideicommiſſa.§.ſi quis.Sol.Cõtrauenire iuramento
illicito per modum illicitum vſurpando regnum non licet,vt hic:
ſed contraire per modum licitum,ſi eſt certum quod eſt nullũ,lici-
tum eſt cõtrauenire propria authoritate.Si eſt dubium,poſito ꝙ
ſit nullum,nõ eſt cõtrauenien dum,niſi licentia ſuperioris. Et ad
cognoſcendum an ſit licitum,vel non,eſt attendendũ an poſſit ſer-
uari ſine interitu,vel nõ.Dic,ſi iuramentum eſt omnino illicitum,
ita quod non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis eterne, vt ſi quis
iurauit ſanctimonialem corrumpere,vel patrem ſuum interficere:
⁊ propria authoritate poteſt cõtraire.xxij.q.iiij.c.ij. Si ſine ſalu-
tis periculo ſeruari poteſt,licet ſit temerarium,pernicioſum,⁊ peri-
culoſum exemplum, hic non debet venire contra,ſine ſuperioris
authoritate,vt hic,⁊.ſ.de iureiuran.ſi vero.⁊.c.cum quidam. Idẽ
ſi eſt dubium,ſi non ſit temerarium,vel pernicioſum, tunc ſeruan
dum eſt.de iureiuran.debitores.⁊.c.ſi vero,niſi eſſet dolo,vel metu
extortum:quia tunc abſoluuntur talia iuramenta.de arbit.c.ſi.de
iureiuran.verum.quod metus cauſa.ad aures.Hec vera,niſi neceſ
ſitas vrgeat:quia in temerarijs licitum eſt contraire,ſi non poſſit
ſuperioris authoritas haberi,vel a quo petatur abſolutio.xi.q.iij.
Anteceſſor.de regu.iur.quod non eſt.de iureiuran.verum.de pign.
ſignificante.Idem ſi magna vtilitas ſpiritualis id exigat.quod
ſibi non placet.de vſuris.ſuper eo.quia mala committere non de-
bes,vt eueniant bona.xxxij.ꝙ.iij.ſicut.Dicit autem Hoſti.iſtud
iuramentum pro tanto videri dubium,quia primo videbatur illi-
citum:quia de viuentis hereditate. in contrarium quod de illius
voluntate.ſ.gloſſ.proxima.⁊ in gloſſ.antepenultima.imo duo fue-
runt,ſcilicet patris in filium,⁊ filij in fratrem.¶ Quid ſi iuramen
tum eſſet preſtitum poſt depoſitionem. Dic quod nil ambigere-
tur pari ratione:quia iurauit contemplatione certe dignitatis.
Antonius de Butrio.

1 ☞ Ad electionem vocantur abſentes,⁊ de quo loco vocentur.
nume.6.
2 Electio facta a maiori ⁊ ſaniori parte vocandorum valet.
3 Abſentes debent vocari ad electionis actum arduum.
4 Abſentes de quo loco debeant vocari ad electionem.6.
5 Prouincie appellatione quid comprehendatur.

1 CORAM. ¶ †De prouincia vocantur abſentes
2 ad electionẽ.h.d.⁊ nõ diuidit. ¶ †Nota
primo quod electio valet,que eſt facta a maiori parte,
3 ⁊ ſaniori vocandorum.¶ †Nota ſecundo ꝙ ad actum
4 electionis arduum debent abſentes vocari.¶ †Nota tertio de ꝙ
longinquo debent vocari:q2 de prouincia.⁊.ſ.hic deciditur ꝙ cau
ſa duorum electorum delegata fuit, vt prout eſſet de iure,altera,vel
vtraq; caſſaretur:⁊ ſi contingat vtranq; caſſari,exprimit quid fie-
5 ri velit.¶ †Quero quid comprehendatur appellatione prouincie.
Sol.Dicunt quidam ꝙ de prouincia ſtricte prout dicitur. vi.ꝙ.
iij.ſcitote.Glo.intelligit de vſuali,ſ.prout homines nominant.Al
legat.ſ.de reſcript.nonnulli. quo ad caſum huius decre.de terra
6 Laboris,Apulia,Sicilia,⁊ Calabria.†Quero a quam remoto lo
co debeant abſentes vocari.Textus dicit quod omnes de prouin
cia ſunt vocandi.Concludit glo.ſi conſuetudo diſponit , id ſerua.
Ad hoc.c.cum in eccleſijs.de preben.lib. vi. Si non diſponit, dic
quod ſiue in prouincia,ſiue extra prouinciam, vocandi ſunt de lo-
co,⁊ vnde commode vocari poſſunt.Vnde valet conſuetudo an vo
centur,⁊ de quam remoto loco vocentur.vt nota.d.c.cum in eccle-
ſijs.Hic non ſunt alia.

1 ☞ Electio facta a maiori parte,minori contempta,caſſatur.
2 Citatio debet in ſe habere terminum.
3 Electio ſecunda,prima non caſſata,non valet.
4 Eligens temerarie priuandus eſt poteſtate eligendi.
5 Electio facta corpore non ſepulto,eſt caſſanda.
6 Electio facta,aliquo contempto,eſt aliqua,licet caſſanda.
7 Citatio facta tempore incongruo eſt inualida.
8 Vigilia feſti non eſt de ſolennitate feſti.
9 Citatus ad diẽ vigilie feſti,nõ dicitur ad diem feriatam citatus.
10 Abſentes ante,quam ſit corpus inhumatum,non citandi ad ele-
ctionem.
11 Citatus abſens,⁊ non comparens,a quo tempore excludatur.
12 Citatio ad electionem,ante mortem facta eſt vitioſa.
13 Eligẽdi ptãs an deuoluat ad vnũ,qui in electione fuit cõtẽptus.
14 Electionem caſſandi cauſam legitimam quid inducat.
15 Eligendi ptãs an perdat ꝓpter tractatum electionis ante mortẽ.
16 Electionem an annullet tractatus poſt mortem,ante ſepulturam.

1 BONE. ¶ †Caſſat electio maioris partis facta,cõ
tempta minori,nõ tñ ꝓpter hoc ad minorẽ
deuoluitur ius eligendi.h.d. In prima deciſa narra-
tio facti. In ſecunda diffinitio,ibi:cõſtito. In qua duo
facit. Primo caſſat electionem primam.Secũdo ſecundam, ⁊ ex-
primit quare,⁊ ponit antiphorã.Secunda ibi:electionem. ¶ Ca-
ſus.Dñ Cremoñ.epiſcop⁹ in extremis laboraret,⁊ deſperaret de
eius conualeſcentia,canonici vocauerũt ad electionem quendam
H.canonicum exiſtentem in ciuitate Regij,p electione pontificis
celebrãda,⁊ mortuo dicto epiſcopo ante,ꝙ eſſet tradit⁹ ſepulture,
habuerunt tractatum de eligẽdo quendam archipreſbyterum:ſe-
pulto epiſcopo canonici vnanimiter ante,ꝙ veniret canonic⁹ ab-
ſens,proceſſerunt ad electionem dicti archipreſbyteri:tandem ca-
nonicus ad ꝓpria rediens,⁊ inueniens dictam electionem factam,
pretendens ſe habere poteſtatem eligendi,proceſſit ad ſecundã ele
ctionem,⁊ elegit quẽdam alium,qui erat vir multe literature:⁊ vite
honeſte,prima non caſſata.Iſte electiones fuerunt preſentate pa-
pe:ſuper ipſarum validitate dubitatum,⁊ allegatum contra illam
archipreſbyteri

archipreſbyteri,quod erat facta contempto predicto H.Secũdo
quia erat facta habito de eo tractatu,corpore nondum tradito ſe-
pulture. ¶ Pro parte aduerſa fuit allegatum quod dictus H.
fuit vocatus ante,quam ille moreretur,qui erat epiſcopus ⁊ expe-
ctatus tanto tempore quod venire poterat.Et contra electionem
dicti Pet.fuit oppoſitum quod ipſa non valebat,ſtante validita
te prime.¶ Papa electionem Pe.caſſauit,qꝛ facta prima valida,
licet inualidanda propter contemptum,non caſſata.Primã pro-
pter duo,quia facta tractatu habito de electione ante,quam cor-
pus eſſet traditum ſepulture,⁊ cõtempto dicto H.Nec obuiabat
eius vocatio,quia fuerat facta tempore incongruo ante,quam ille
eſſet mortuus,de cuius ſubſtitutione tractabatur. Unde tanquã
2 illegitimo tempore commiſſa non arctabat citatum. ¶ † Nota
3 quod in citatione debet aſſignari terminus. ¶ † Nota ſecundo
quod electio ſecunda,prima non caſſata,non valet.concor.ſ.eod.
4 conſiderauimus.⁊.c.auditis.¶ † Nota tertio quod peccans teme-
rarie eligendo,poteſt,⁊ debet priuari illa vice poteſtate eligendi,
5 licet non ſit ipſo iure priuatus. ¶ † Nota quarto qđ electio facta
habito tractatu,nondum corpore tradito ſepulture,eſt caſſanda.
6 ſ.eo.qđ ſicut.¶ † Nota quinto ꝙ electio facta aliquo contẽpto eſt
aliqua,licet caſſanda.ſ.eo.qđ ſicut.¶ Nota ſexto quod plus ope-
7 ratur contemptus ⁊c.¶ † Nota ſeptimo qđ citatio facta tempore
incongruo pro tẽpore cõgruo eſt inualida.Et ſic facit qđ cõmiſſio
citationis die feriata pro non feriata non valet.¶ Hic habemus
duas electiones,vnam caſſatam propter vnam cauſam, alteram
8 propter duplicem,⁊ habemus penam primi eligentis. ¶ † Vide-
tur qđ hec citatio facta non valuit:qꝛ die feriata,ſ.in vigilia feſti.
de ferijs.per totum.Dic qđ vigilia non eſt ſolennitas,nec feſtum:
⁊ dato qđ eſſet,nõ noceret actui electionis:qꝛ celeritatẽ deſiderat.
9 de.ferijs.c.fi.† Itẽ dato qđ citatus hic nõ teneat illa die cõparere,
10 debet tñ alia die cõparere.de do.⁊ cõt.cũ dilecti.† Itẽ hec citatio
nõ arctauit ex altera cauſa:qꝛ fuerat facta ante,quã prelatus eſſet
mortuus,vel corpus eius eſſet traditũ ſepulture.Tene menti qđ
hic tenet Inn.qđ citatio nõ arctet citatũ ad comparendum die ci
tationis,ſi eſt feriata,ſed bene tenet vt altera die cõparere tenea-
11 tur.¶ † Scđo a quo tpe excludetur canonicus H.per id, qđ per-
dat vocem cõtradictionis.Quidam quod non poterit opponere
cõtra electionẽ ab eis factã,nec contra formã,nec contra perſonã,
nec nomine eccleſie,nec nomine proprio : qꝛ preſumitur malo zelo
cõtra electũ ſe opponere,quicquid dicant alij qđ poterat ſe oppo-
nere in perſonã.Vel ſcđo põt intelligi qđ perdet vocẽ cõtradictio
nis,vt non poſſit contradicere:qꝛ vox iſtius non nocebit illis , nec
alij accreſcit,ſi capitulum , vel maior pars capituli voluerit eum
iterato eligere.Ad primum facit de elect.ſi forte.⁊.c. cupientes.§.
ceterum.li.vi.Alij dicunt quod ſi viginti eſſent canonici, ſufficiat
per decem eligi,iſto non computato. ¶ Tertio videtur ex anti-
quo conſenſu,cum fuerit nullus propter tractatum,non poterunt
illi electionẽ validare.ſ.eo.auditis.⁊.c.quod ſicut.Dic quod vali-
dabitur,ſi cõſiſtant in cõſenſu nouiter eligendo.Simile de eo, qui
duxit in matri.veniẽs,vel papa ex plenitudine poteſtatis electio-
ne caſſata poteſt facere qđ duret cõſenſus,⁊ vires habeat.ſ.titu.j.
bone.ij.ſicut ſi de iure vtraq; pars eſſet priuanda,hoc poterit fa-
cere ſine alterius iniuria.ſ.eo.bone.ad ſi.Plus placet Hoſti.pri-
mum dictum per tex.qui vult electionem factam ex tractatu facto
corpore nondum tradito ſepulture,non valere.Dicit Vincẽ.qđ ſi
electus habet contradictionem,vel contradictorem coram confir
matore,capitulum non poterit ius ſuum transferre,vt ſuccumbẽ
te,vel renuntiante electo ipſe prouideat:nam ſi hoc non poteſt cũ
vacat eccleſia prelato non tradito ſepulture,multo minus hoc po
terit electione iam facta.Ad hoc melius de preben.ſi tibi abſenti.
12 lib.vi.¶ † An ſit vitioſa citatio facta poſt mortem,licet ſit com-
miſſa ante mortem.Dicit Hoſ.quod ſic:⁊ dicit Jo.An.quod fa-
13 cit ad illa,que videbitis de offic,delega.c.fin.in vlt.glo.¶ † Gloſſ.
facit vnum dubium,quod debuerit valere electio facta a H.con-
tempto.Primo,quia electio facta aliquo contempto eſt nulla.ſ.c.
auditis.ergo non obſtante prima,debet valere ſecũda. Secundo,
quia primi eligentes peccauerũt in eligendo non vocato H.⁊ nõ-
dum corpore tradito ſepulture tractando de electione,⁊ ſic debuit
deuolui poteſtas ad iſtum H.⁊ ea deuoluta eius debuit valere ele
ctio.¶ Joan.qui fuit in opi.quod deuolui non poteſt poteſtas ad
vnum,reſpondit quod non valuit electio huius:quia ad ipſum ſo
lum non potuit deuolui poteſtas:quia vniuerſitas non reſidet in
vno.¶ Glo.determinat contradicens quod hic innuitur cõtra-
riũ,qđ ſi expectaſſet H.caſſationẽ,ei⁹ valuiſſet electio.Et ideo hic
aduerte.Si ponderas peccatum ſolũ contemptus,per hoc nõ red
ditur nulla electio,ſed annullanda:vt eſt caſus.ſ.c.qđ ſicut. Ideo
ſecunda nõ valuit,prima non caſſata.ſ.eo.conſiderauimus.Item
deficit ſecunda ex defectu poteſtatis:qꝛ dato qđ ſit contẽptus,nõ
eſt cõtemptus tante potentie,qđ priuet ipſo iure eligentes pote-
ſtate eligendi:ſed ſunt priuandi,qꝛ peccant in forma.j.c.quia pro-
pter,ſic qđ nondum deuoluta poteſtate ante,quam eſſent priuan-
di , facta electio a H.non valuit.Et dicit gl.qđ talis priuatio per
ſolum papam eſt facienda,vt hic:quia in contemptu non inueni-
tur iure cautum qđ tales ſint priuandi,licet electio debeat annul-
lari aliquo proſequente contemptum.ſ.eo.qđ ſicut.⁊ pene nõ ſunt
extendende.¶ Notat glo.qđ eligentes contempto aliquo, dicun-
tur eligere contra formam.Idem gl.ſ.c.auditis.⁊.c.gratũ.de po-
ſtu.Inn.tenet contrarium.ſ.eo.qđ ſicut.licet ibi obuiat Jo.And.
Et ratio,quia ſi eſſet peccatum in forma,iam quolibet proſequen-
te poſſet irritari qđ eſt falſum,vt ibi fuit notatum.de hoc videbi-
tur.j.c.quia propter.¶ Quidam damnant gl.in ſi.dicentes qđ ſi
peccatum contra formam dat poteſtatem priuandi,multo fortius
electio facta aliquo contempto:quia peccatum in proximum.Di-
cas qđ licet ratio plus concludat,nihilo minus in penalibus non
eſt facienda extenſio ⁊ vocatio non eſt ſubſtantiale forme:vt.j.c.ec-
cleſia.Et qđ dicit qđ ante,quam prima eſſet caſſata,proceſſit:quaſi
ſi innuat qđ poſt caſſationem ſolus potuiſſet.Dic qđ contrarius
ſenſus debet intelligi,qđ potuiſſet prima caſſata.ſ.cum alijs , qui
14 ſecum poteſtatem habuiſſent.¶ † Quero an ſolus tractatus ante
ſepulturam inducat legitimam cauſam caſſandi electionem.Gloſ.
concludit qđ non,⁊ dicit qđ ſolus contemptus fuit hic cauſa:quia
mortuo viro,ſoluta eſt vxor a lege viri.Sunt tria dubia.Primũ,
an ante mortem tractatus faciat caſſari electionem.Secundo , an
faciat priuari eligentes poteſtate eligendi.Tertium,an tractatus
poſt mortem ante ſepulturam annullet electionem.¶ Dic ad pri-
mum,tractatus diffinitionis,vel ordinationis ante mortem,facit
electionem caſſari , vt ſi de certa perſona eligenda determinatur ⁊
hoc quando maior pars hoc facit.Item tractatus generalis de
electione,non de certa perſona,vt ſi ſtatuatur dies,citentur abſen
tes,vel aliud ſimile.Si tamen recederent ab illo tractatu, nouiter
poſt mortem faciendo,valeret electio.Tractatus cõſultorius,vel
deliberatorius nõ annullat:quia annuente papa fieri põt.lxxix.
diſt.ſi tranſitus.Item omnis tractatus illicitus eſt prohibitus.
15 ¶ † Ad ſecundum dic qđ tales etiam illicite tractantes non ſunt
ipſo iure priuati poteſtate eligendi,licet peccent:quia hoc iure nõ
eſt expreſſum:⁊ hic patet contra.Per hoc infertur qđ ſi omnes ſe
colligauerunt de vno eligẽdo,poſtea diſcedant,valet electio:quia
nunc ſunt in ſtatu,in quo canon nõ prohibet eos eligere.Per hoc
dicunt qđ ſi duo eundo per viam promitterent, vel diffinirent de
aliquo eligendo,puniendi eſſent.lxxix.di.c.j.⁊.ij.Si vero ordinan-
do quilibet exprimeret voluntatem ſuam,⁊ etiam alijs ſuadendo,
dicendo,Talis eſſet bonus:non eſſet vitium,licet tutius ſit ſilere.
Caueant etiã a cõſpirationibus contra bonos,vel pro malis : ſed
ſi ſunt boni,tolerantur ſine pena.xvi.q.vi.ſane.de quo de iudicijs.
exhibita.de re iud.cum.J.⁊.A.Et ſi ſiat electio contra predictos
tractatus,caſſanda eſt,qꝛ cõtra mandatum predictorum iurium,
16 non tamen eſt ipſo iure nulla.¶ † Ad tertiũ glo.tenet qđ per hoc
non annulletur electio,qđ ſit facta poſt mortem,antequã ſepultu-
re ſit traditum corpus:qꝛ mortuo viro,⁊c,Inno.Ber.⁊ Compoſ.
tenent glo.⁊ dicunt,licet non ſeruetur.⁊ hoc fuiſſe ſtatutum ex cau
ſa:quia quidam nimis auidi de electione,differebant corpus tra-
di ſepulture.Hoſti.dicit qđ caſſatur electio in fauorem mortui,et
honeſtatis,⁊ in multorum odium.Jo.an.tenet primum:qđ oſten-
dit,qꝛ ab obitu prelati currit tempus electionis faciẽde, cum hoc
ſciuerint.lxviij.di.obeuntibus.50.di.poſt ꝙ.vbi no.Joã.qđ a die
mortis currit tempus.⁊ cautius dixiſſet,ab hora.j.eo.ne pro defe-
ctu.ſed abſurdum eſſet tempus illis currere,qui eligere non poſ-
ſunt.de conceſ.preben.quia diuerſitatem.

1 ☞ Eligi non poteſt in abbatem regula monachali non inſtru-
ctus.3.
2 Electio eſt facienda de gremio eccleſie.
4 Legatus alius poteſt eſſe a cardinali.
5 Electus incõtinenti cum eſt monachus,preſumitur ad monacha-
tum inductus vt eligatur.9.12.13.
6 Electione caſſata propter temporalem inhabilitatem eligi poteſt
impedimento ceſſante.
7 Electus de delicto ſuſpectus debet ſe purgare.
8 Diſpenſare an poſſit legatus a papa cum abbate poſtulato.
10 Clericus in abbatem eligi non poteſt.11.

1 OFficij. † In abbatem eligi non põt,qui non eſt
inſtruct⁹ in regula monachali. ¶ Cõmu
nis diuiſio.Secunda ibi;nos autẽ cõſultatio. ¶ Po-
nit factũ ſuſpectum,purgationem oblatem,⁊ triplicẽ
2 queſtionẽ.¶ No.primo qđ electio facienda eſt primo de gremio
eccleſie,ſi reperiri poteſt:alias poteſt fieri,ſi nõ reperiatur idone⁹
in loco,de extrinſecos:⁊ hoc in eccleſijs regularib⁹ verũ eſt qđ pri⁹
de religione eiuſdẽ habitus fieri debet electio:vt in cle.j.de electi.
3 ¶ † No.ſecundo qđ nõ inſtructus in regula monachali , eligi non

4 poteſt in abbatem ¶ †No.tertio quod alius a cardinali poteſt eſ
ſe legatus apoſtolice ſedis:et quod etiam legatus non de latere po
5 teſt abbates electos confirmare. ¶ †No.quarto quod incontinen
ti electus,cum eſt monachus,preſumitur ad monachatū inductus
vt eligatur,et vt ſuſpectus cōpellitur ſe purgare. Et ſic no.qđ ſim
plici ſuſpicione,vel preſumptione indicitur purgatio. Item allega
6 tur quod ea,que incontinenti fiunt,preſumuntur in eſſe. ¶ †Not.
quinto quod caſſata electione propter inhabilitatem perſone tem
poralem,non impeditur perſona,quin eligi poſſit impedimento
ceſſante,et habilitate ſuperueniente. Sic ergo quandoq; caſſatur
pretextu delicti:et talis eſt ineligibilis. Quandoq; pretextu forme:
et talis eſt eligibilis. Quandoq; propter defectum precedētem ex
infirmitate:et talis poteſt eligi.ſ.eodem cum inter. Quandoque
propter defectum inexperientie:et tunc data experientia poteſt eli
7 gi.†Si tamen ſubſit ſuſpicio delicti,debet ſe purgare,vt hic.No
ta hic argumentum qđ abbas dicitur paſtor. ¶ Nota limitatio
nē ad.c.ſuper eo.qđ vbi caſſatur electio ex preſumptione delicti,
perſona non inhabilitatur ad electionē ſimpliciter,quin preſum
ptione purgata eligi poſſit. Si vero caſſatur pretextu veri deli
8 cti,indiſtincte ineligibilis efficitur. ¶ †An poſſit diſpenſare lega
tus cum abbate poſtulato. Dic qđ non. Per hoc dicunt doc.lega
tū diſpenſare nō poſſe vt homo alterius profeſſionis eligatur:qꝛ
nō profeſſus nō pōt eligi,licet poſſit poſtulari. Sed iſta litera hoc
non probat:qꝛ hic non dicit an diſpēſauerit.ſed qđ cōfirmauerit.
Compo.de legato cardinali dicit qđ credit qđ ex cauſa poſſit di
ſpenſare.ſ.ti.i.c.fi.et qꝛ hoc nō eſt de reſeruatis.de offi.lega.qđ trā
ſlationē.de ſen.excō.nuper. Si tamen poſtularetur in abbatem,de fa
cili non admitteretur:ſi vero in archidiaconū,vel ſimilē,nō opor
tet ita ſolenniter inquiſitionem fieri. Ratio,qꝛ archidiaconū plus
oportet ſcire iura cōmunia,quā regularia,ſm Inn.qui de archi
diacono regulari videtur intellexiſſe.alias nullū dubiū. Sed Cō
po.dicit idem,qđ de abbate. ¶ Ad declarationem finis decre.an
poterit aſſumi de iure cōi. Dic qđ ſic,ſcđm Egi.et Cōpo.etiam ſi
ſubſit neceſſitas. Ideo ſubaudi maxime. Hoſti.dicit qđ ſi profeſ
ſus ſit,et expertus,eligi poteſt:ſed ſi expertus nō ſit,dum tamē in
ſtructus ſit,poterit poſtulari,et poſtea ſolenniter admitti cōfirma
9 tio.ſ.eo.cum monaſterium.et qđ ibi no. ¶ †Ad introitū glo. quę
ro de ratione decre. Dic qđ duplici reſpectu:qꝛ preſumitur ambi
tioſe electus,eo qꝛ incontinenti monachus eſt electus:et ſic creditur
monachus factus ambitione dignitatis:qꝛ ea,que incontinenti
fiunt,in eſſe creduntur. Secunda ratio,quā plus ponderat text.qꝛ
anteq̄ ſit ex parte probatus,eligi non poteſt,vt inhabilis expe
10 rientia regule. ¶ †Secundo dubiū eſt in decre. quomodo hoc ſit
qđ clericus non poteſt eligi in abbatem,et tamē monachus poteſt
eligi in prelatū ſecularem:et tū ſicut non eſt expertus clericus re
gulā,ita nec monachus actibus ſecularibus. ¶ Glo.i.dicit qđ ſi
omnino dearetur imperitia monacho actuum ſecularium,nō poſ
ſet eligi,ſicut nec monachus:ſed data aliquali peritia facilius eli
gitur monachus ad ſecularem dignitatem,quam ecōtra propter
officium predicandi,quod melius ſcit monachus,q̄ clericus. Di
cunt doct.qđ ratio patet:qꝛ inſtructus in ſtrictiori,facilius inſtrui
11 tur in latiori. ¶ †Per hoc concluditur ad dubiū,an ſi ſic eſſet no
tus regule clericus ſecularis poſſet eligi. Gl.determinat qđ non:
qꝛ licet detur ſcientia,non datur notitia,et experientia,quia in eis
12 nō eſt expertus.ext.q ſiſ.monachus. ¶ †Opp.gl.qđ ſaltē iſte de
buerit poſſe poſtulari:cuius cōtrarium dicit tex.vbi diſpenſatiue
non vult iſtum admitti:qꝛ etiā laicus poteſt poſtulari.xi.di.Oſius.
et in aut.de ſanc.epiſ.§.damus. Item eremita poſtulatur.ſ.c.cum
monaſterium. Dic qđ nō pōt eligi,dato etiam qđ ſit peritus,per
ea,que dicta ſunt:qꝛ non eſt expertus:et dato qđ eſſet expertus:qꝛ
debet eſſe prius diſcipulus,quā magiſter:et qꝛ nō debent homines
diuerſe profeſſionis fungi:et qꝛ eſt preſumptio ambitiōis propter
electionem incontinenti ſubſecutā. Unde ad obiectum laicus po
teſt poſtulari. Sed iſte non poteſt poſtulari propter preſumptio
nem:et ſic vitium non eſt faciliter diſpenſabile.de renun.poſt tranſ
lationem.ſaluo niſi poſtularetur a papa:vt no.in cle.e.ti.cum ra
13 tione. ¶ †Quero quanto tempore cenſeatur competenter inſtru
ctus. Dicit gloſ.qđ per tres menſes. Allegat iura. Hoſtien.dicit
quod per annum.de reg.ſtatuimus. Io.an.dicit hoc arbitrariū
ſecundum diuerſas conditiones perſonarum. Ant.de But.

1 ☞ Eligi non poteſt clericus ſecularis in prelatum regularem.
2 Abbas eſſe non poteſt clericus,niſi fuerit monachus.6.
3 Promotus in abbatem ante monachatum,preſumitur per ambi
tionem promotus.
4 Simoniam,et ambitionem inducit datio ſpei.
5 Poſſeſſio prelationis qualiter probetur.
7 Religioſus poteſt ad officia ſecularia aſſumi.
8 Monachi ſunt melioris conditionis,quam clerici ſeculares.
9 Honores eccleſiaſticos licitum eſt ſperare in conſequenti.
10 Beneficia ſperare principaliter,non eſt licitum.

1 Cum ad noſtram. †Clericus ſecula
ris in prelatum re
gularem non pōt eligi. Prima pars ponit factū. Se
2 cunda pars caſſat,ibi:non attendentes. ¶ †Nota.pri
mo quod clericus inhabilis eſt ad abbatiam,niſi prius fuerit mo
3 nachus,et regulam probauerit. ¶ †Scđo no.qđ promotus in ab
batem ante monachatum,preſumitur monachatū aſſumpſiſſe p
pter ambitionē dignitatis habende:et ſic eo ipſo electio debet caſ
4 ſari. ¶ †Nota tertio argumentum qđ datio ſpei,ſicut et promiſſio
5 ad dignitatē,inducit ſimoniā,et ambitionem. ¶ †Nota quarto qđ
articulus ad probandū quaſi poſſeſſionē prelationis coloratam,
nō ſufficit qđ cōcludat qđ p plato ſe gerebat.de hoc.ſ.e.nihil.de
6 iure pa.conſultationibus. ¶ †An potuerit poſtulari. ſic.ſ.eo.cū
magiſtrū qđ dicit clericus eligi pōt.vi.q.i.preſbyteros. Sed ibi erāt
7 preſbyteri monachi. ¶ †Opp.ad idem,qꝛ religioſus poteſt aſſu
mi ad officium ſeculare,ſ.beneficium curatū,et econuerſo,clericus
ſecularis ad beneficium regulare,maxime qꝛ digniores ſunt cleri
ci ſeculares.de accu qualiter.ij.in ſi. Glo.i.ſoluit:per quod conclu
dit glo.qđ melioris ſunt cōditionis monachi,quam clerici:qꝛ ad
clericorū dignitates poſſunt eligi monachi:Ad monachorum di
gnitates non poſſunt eligi clerici,qꝛ inexperti ſunt.ſ.c.proximo.
Idem etiam ſi ſtatim fiat monachus,non tenet electio ſtatim fa
cta:vt.ſ.c.ſeq. Allegat iura in ſi.qꝛ maior fauor regularibus debe
tur:et hoc propter officium predicandi.de ſta.mon.qđ Hei.hoc in
8 ducit,qđ priuilegiatū eſt,vt.ſ.c.proximo. ¶ †No.gl.que dicit qđ
indiſtincte ad officia ſecularia clericorū pōt eligi monachus. Qđ
intellige ſi habeant curam de alijs particularibus.habes de vi.et
9 ho.Deus qui.de preben.preterea. ¶ †Opp.qđ licitum ſit hono
10 res ſperare eccleſiaſticos.xi.diſt.quid proderit.†So. Principali
ter ſperare dignitatem eccleſiaſticam,non eſt licitum,ſed in conſe
quentiam ſic. Uel ſecundum Hoſtiē.ſi vacat abbatia,ſpes repro
batur. Secus ſi non vacat,dūmodo ſperet vt honoretur. viij.q.i.
qui epiſcopatum.50.di.accedens.in ſi. Ant.de But.

1 ☞ Electio canonica confirmatur,eligentibus minori excom
municatione ligatis.
2 Sciri pro certo dicitur illud,quod relatu alterius ſcitum eſt.
3 Papa poteſt ſupplere in contractibus.
4 Excommunicatus maiori inhabilis eſt ad eligendum.
5 Excommunicationem minorem quis incurrit ſolo participio.
6 Excommunicationis ſimplicis appellatione quid veniat.
7 Electionis actum vitiat commiſtio inhabilis cum habili.
8 Eligi non poteſt excommunicatus minori.
9 Eligere non poteſt ſuſpenſus maiori ſuſpenſione.
10 Communicans cum excommunicato peccat mortaliter.
11 Peccator repellitur ab actibus legitimis.12.
13 Abſentes excōmunicati an ſint ad electionem vocandi.14.
15 Electio facta per habiles et inhabiles ſimul iūctos an valeat.
16 Actus facti ab habilibus et inhabilibus ſimul an valeant.
17 Inhabiles actiue ad eligendum qui dicantur.
18 Excommunicatus notorie quando quis dicatur.

1 Illa quotidiana. †Electio alias cano
nica confirmatur,li
cet quidam eligentiū eſſent minori excommunicatio
ne ligati. In prima ponitur narratio. In ſecunda ibi:ꝗ.
ipſius confirmatio. ¶ Premitto primo quod excommunicatus
excommunicatione maiori,vel ſuſpenſione maiori,eſt incapax iu
ris eligendi:et ſi eligat cum alijs,non valet.de conſuetudine dilect⁹.
Aliquando quis eſt excommunicatus excommunicatione mino
ri:et ille priuatur electione paſſiua,non actiua.de ele.excom.mi.ſi
celebrat. ¶ Secundo premitto quod aliqui ſunt incapaces pro
pter defectum perſone:et iſti non poſſunt eligere:qꝛ ad omnia ſunt
incapaces,vel quia omittunt,vel pretermittunt formam,vel eli
2 gunt indignum,ec.iſti ſunt priuati,vt.ſ.eo.cum Uinton. ¶ †No.
primo quod illud dicitur pro certo ſciri,et dici,quod quis alteri⁹
3 relatu ſcimit. Ad hoc.ſ.eo.c.per inquiſitionem. ¶ †Nota ſcđo
quod in contractibus vel quaſi,et alijs geſtis a priuatis,papa po
teſt de plenitudine poteſtatis ſupplere defectum ſolennitatis in
actu,et etiam inhabilitatis perſone. Ad hoc de tranſactio.c.i.et in
cle.paſtoralis.de re iudi.in cle. De hoc dicam in.d.c.i.et vide quod
not.Specu.de effectu huius clauſule.in Specu. titulo.ij.§.nunc
4 oſtendendum.verſicu.xviij. ¶ †Nota tertio argum.pro et contra.
quod excommunicatus minori inhabilis efficitur ad actum eligē
5 di.de hoc.ſ. ¶ †Nota quarto quod ſolo participio excōmunicati
quis minorem excōmunicationem incurrit. ¶ †Nota quinto qđ
appellatione ſimplicis excōicationis cōprehendit excōicatio mi
nor:licet appellatione excommunicationis comprehendatur ma
ior.de

7 ioꝛ.de ſen.exco.ſi quem.¶†No.ſexto qđ cōmiſtio inhabilis alicu-
ius cum habili,viciat actum electionis.niſi aliter a papa valide-
8 tur.¶†Hec decre.attingit defectū electionis,vbi vitiū cauſatur
ab inhabilitate alicuius eligētiū.Pro hac materia lucidāda.Pri
mo opp.hic videtur innui qđ minoꝛi excōmunicatus nō poſſit eli
gere.cōtra:qꝛ nō priuatur ſpiritualibus actiue ad alterius vtili-
tatē,vt eſt caſus in.c.ſi celebrat.de cle.excō.mi.So.glo.⁊ doct.hic
examināt an excommunicatus minoꝛi poſſit eligere:⁊ finaliter ar-
guit qđ non:qꝛ ſi oppoꝛtuna fuit pape ſuppletio, relinquitur qđ
9 erat inualida.¶†Secundo probaꝛ:qꝛ ſuſpenſus non eligit.de cō-
ſuetu.cū dilectus.ſ.e.cū inter.R.excōmunicatus minoꝛi eſt ſuſpē
ſus:ergo non eligit.Patet ſecundum de cle.excom.mi.ſi celebrat.
10 ¶†Tertio hoc cōfirmat Inno.cōmunicās excōicato peccat moꝛ
11 taliter.qđ metus cauſa.c.ſacris.†Peccatoꝛ aūt repellitur ab acti
bus legitimis.de teſti.ſuper eo.⁊.c.teſtimoniū.ergo repellitur ab
actu electionis,qui legitimus eſt.Et ſi illud verum in tempoꝛali-
bus,vt in actu teſtificandi:foꝛtius in ſpiritualibus.ſ.qui ſi.ſint le
gi.per venerabilem.Contrariam partem eligit gl.⁊ Inno.per ca-
ſum decre.ſi celebrat.de cle.excō.mi.vbi tex.confirmat glo.⁊ Inn.
qꝛ peccatoꝛ nō repellit a proſecutione iuris priuati.iiij.q.vi.oīb⁹.
ſed eligēdo canonicus proſequitur ius priuatū ſue vocis.ergo,⁊c.
licet enim ius dāde vocis,prout reſidet in capitulo,ſit publicum,
tamen prout in canonico ſingulari eſt priuatum:vt no. Inn.de cō
12 ſue.cū dilectus.⁊ no.ſ.eo.cum Vintoñ.¶†Non obſtāt contraria.
Primo ad hanc decreta.qꝛ papa hic ſuppleuit ad cautelam,ſi qđ
erat vitium,nō de neceſſitate:⁊ ſic illud non preſupponit eſſe. Vel
ſi vis tenere neceſſariam ſuppletionem,dic qđ hic erat minoꝛi liga
tus in reſpectu ad illam,que fertur cum ſolennitate, que dicitur
anathema:⁊ ſic loquitur de maioꝛi.Vel loquitur de participante
tali caſu,qđ incurrat maioꝛem:de quo de ſen.excō.nuper.⁊.c.ſi con
cubine.Non obſtat.c.cum dilectus.qꝛ quidam ſuſpenſi ſunt mino
ri ſuſpenſione,vt a participio ſacramentoꝛū:⁊ tales non prohibē-
tur eligere.Quidam ſunt ſuſpenſi maioꝛi ſuſpenſione, ſiue ſit ho-
minis,ſiue iuris:⁊ tales non poſſunt eligere.de his loquitur con-
trarium.Aſſignat glo.rationem,ſed non congruit:Quia durius
agitur cum lege ⁊c.non eſt bona ratio ad omnia precedentia.Sed
dic quod operatur quantitas vinculi, que debet eſſe maioꝛis po-
tentie:quia ad augmentum cauſe datur augmentum cauſati,⁊ ef-
fectus.Alđ obſtat quod peccatoꝛ repellatur ab actibus legitimis.
de teſti.teſtimonium.⁊.c.ſuper eo.Quia quidam ſunt actus legiti
mi,⁊ iudiciales,⁊ alienum preiudicium tangentes,vt teſtificari:et
ab his repellitur peccatoꝛ,vt in contrario. Quidā ſunt actus ex-
traiudiciales,⁊ alienū preiudiciū non tangentes, imo potius com
modum,vt eligatur:⁊ tunc ab iſtis non repellitur.Ratio patet:qꝛ
facilius repellitur preiudicium,quā repellatur cōmodū.¶Item
in iudicio adeſt iudex,qui exceptiones audit,⁊ alia de iure,⁊ ſic re-
pellere poteſt:extra iudiciū non adeſt qui repellere poſſit.Et dato
quod peccatoꝛ a legitimis actibus poſſit remoueri per ſententiā,
nō tamen eſt ipſo iure remotus a iure ſuo.de iudicijs.at ſi clerici.
Ideo cū nō ſit ibi miniſter,qui poſſit repellere,admittitur. Alias
ſi oppoſitum diceretur,pauce valerent electiones,cum pauci ſint
abſqꝫ crimine.l.di.qꝛ tua.ſm Inn.Nec obſtat decret.ſi celebrat.
vbi electione priuatur:qꝛ bene priuatur electione paſſiua,quia eli-
gi non poteſt,vt ibi in dicta decre.ſi celebrat.dicitur. Valet tñ ele-
ctio de iure naturali,vt ibi no.Inno.ad hoc.viij.q.i.in ſcripturis.
l.diſt.quid eſt.Et qꝛ oꝛdinatus in crimine non enoꝛmi executio-
nem retinet.lxviij.diſtin.ſicut: quia hic agitur de valitate actus,
inhabilibus cum habilibus miſtis.¶Explicando hanc materiā
eſt aduertendum qđ quandoque miſcentur habiles cum inhabili-
bus ad actum iudicandi:⁊ de his.ſ.de offic.delega.cum ſuper.⁊ de
re iud.cum ſuper.Quādoqꝫ miſcentur habiles cum inhabilibus
ad actum teſtificandi:⁊ de his.ſ.de re iud.cum.I.⁊.A. Quādoqꝫ
iunguntur habiles cum inhabilibus ad actum authoꝛitatis pre-
ſtande:⁊ de his.ff.quod cum falſo tu.l.i. Quādoqꝫ iunguntur ha-
biles cum inhabilibus ad actū contrahēdi:de his infra de procu.
13 c.ſi.Quandoqꝫ iunguntur habiles cum inhabilibus ad actum eli
gendi:⁊ hec eſt materia noſtra.Et in his dicendū quod quandoqꝫ
iunguntur habiles cū inhabilibus ad actum eligēdi, quoꝛum in-
habilitatem ſupplere,pendet a poteſtate capituli,⁊ admittētium:
⁊ recurrendum eſt ad cap.cum Vinto.ſ.eod.quia aut admittunt
ex certa ſciētia:⁊ valet electio.Aut admittūt ignoꝛanter:⁊ nō va-
let electio,que ſit ab eis.Credo tamē qđ valeat quod ſit ab ignoꝛā
tibus.Exemplum,quando ſunt priuati poteſtate eligendi priua-
tione cōcludente realiter ad ius eligendi.nō priuatione cōcluden-
te ad perſonam.Quandoqꝫ admittuntur inhabiles cum habili-
bus ad eligendum,quoꝛum inhabilitatem ſupplere,non pēdet ab
habilibus,vt qꝛ ſunt excōmunicati maioꝛi, vel qꝛ ſunt ſuſpenſi et
hec eſt materia noſtra.¶Et circa hoc habeo videre tria. Primo
an tales inhabiles ſint vocandi.Secundo,an tales ſint admittēdi
vel repellēdi.Tertio,an talibus admiſſis actus vitieꝛ electionis.

¶Ad primum Compo.⁊ Innoc.de conſue.cum dilectus. dicun
abſentem excommunicatū vel ſuſpenſum non vocandum quia ta
les ſunt ad electionē vocandi,qui velint,⁊ poſſint intereſſe:ſed iſti
non poſſunt intereſſe:ergo ⁊c.ſ.eod.qꝛ propter.Non obſtat.viij.q.
iiij.nonne.ff.de offi.preto.l.Barbarius.vbi valent geſta a tali: qꝛ
illud verum in his,que quis gerit ratione publici officij. Sed ele
ctio licet ſpectet ad capitulum ratione publici officij, non tamen
ſpectat ad canonicos ſingulares, niſi ratione priuati. Hoc dicit
hic Inn.⁊ in.d.c.cum dilectus.⁊.ſ.eo.nihil.⁊ de dolo ⁊ contu. veri-
tatis.⁊ ponit Io.And.ſ.eo.cum Vintoñ.⁊ facit quod no.in.c.ſi.
de procura.de offic.oꝛdi.irrefragabili.in verbo,vel per decanum.
Non ob.iij.q.vi.omnibus.vbi cuilibet criminoſo licitum eſt pro-
ſequi ius propꝛium:quia illud verum in iure tempoꝛali,non ſpiri
tuali a quo excluſus eſt excommunicatus,etiam quando actus eſt
extraiudicialis.¶Non obſtat dato quod ſit excommunicatus,ta
men eſt in quaſi poſſeſſione,a qua pendet validitas eligendi: vt in
c.querelam.ſ.de iure pa.conſultationibus.ſ.eo.in Geneſi. qꝛ non
attenditur quaſi poſſeſſio, ex quo ad exercitium datur inhabili-
tas perſone:vt no.Inno.ſ.eo.cum Vintoñ. Idē ad literam dicit
Inn.in.c.cū Vintoñ.⁊ exprimit ibi etiam qñ excōmunicati vel ſu-
ſpenſi ſunt occulti,dum tamē non adeo ſint occulti, quod probari
non poſſit:qꝛ tunc paria foꝛent,nō eſſe eos excōmunicatos,vel nō
poſſe apparere.Et ſic intelligit.vi.q.ij.c.ij.⁊.iij.que loquunꝛ quā-
14 do non poteſt probari excōmunicatio.¶†Ad ſecundum, an ſint
admittendi,vel repellendi,vbi ſponte venient.Dicit Inn.ſ.eo.cū
Vintonienſis.quod non eſt eis vis inferenda,ſi veniant ad eligen-
dum,cum illi ſuum ius proſequantur:⁊ ſic non ſunt repellendi, cū
poſſint admitti cum proteſtatione.de conſti.cum dilectus.Conclu
dit quod quandoqꝫ excommunicati,vel ſuſpēſi ſunt occulti:⁊ ſunt
repellendi,etiam ſi contra eos poſſit ſuſpenſio probari: qꝛ non eſt
ibi iudex,coꝛam quo hoc poſſit,⁊ qꝛ propter probationem electio
multum poſſet differri:alias ex quo ſunt occulti, ſi repellerentur,
fieret eis iniuria.ij.q.i.multi.vi.q.ij.c.i.⁊.ij. Cautius tamen dicit
ibi eos facere,ſi admittant,qđ admittant cum proteſtatione,quod
cū eis non intendunt eligere,ſi probetur excommunicatio contra
eos,⁊ qđ vox coꝛū non valeat,niſi de iure valere debeat.de elec.Cu
mana.Si autē eſt publice inhabilis,videtur qđ poſſit repelli, per
15 ibi per eū dicta.¶†Ad tertium,an ſi admittantur excommunica
ti,vel ſuſpenſi,valeat electio ſimul facta in iſtis habilibus ⁊ inhabi
libus.Et hic eſt aduertendū ad aliquos caſus.Qñqꝫ admittūtur
excōmunicati,vel ſuſpēſi,omnibus ſcientibus. Qñqꝫ admittunꝛ
omnibus ignoꝛantibus.Qñqꝫ admittuntur habiles cum inhabi
libus,aliquibus ſcientibus,⁊ aliquibus non.¶Ad primū quādo
admittunꝛ ſcienter ab omnibus.de hoc habetur.ix.q.i.c.ſi.⁊.c.nos
in homine.Glo.de elec.ſi quando.li.vi.tenet electionem nō valere.
Dic ſm Inn.qđ aut admittunt eos ſcienter.non valentes eos re
pellere de iure,qꝛ ſunt occulte excommunicati:⁊ tunc valet electio,
dummodo declarent vbi poſſint publice vel occulte qđ ſecum non
intendunt coeligere,⁊ qđ ex ſuis tantum volunt electionibus in-
niti.ij.q.vij.pleriqꝫ.⁊ tutius foꝛet hic expreſſe ꝓteſtari:vt no.In-
no.in.d.c.cum dilectus.⁊ no.hic,⁊ in.c.cum Vintonienſis.¶Quā
doqꝫ admittunt eos ſcienter,quia non poſſunt eos repellere de fa
cto,qꝛ ſunt potentes:⁊ adhuc idem,dūmodo,vt dixi,declarent qđ
non intendant ſecum coeligere:⁊ tutū eſt publice proteſtari,ſi poſ
ſunt:ſi non poſſunt,ſufficit qđ proteſtētur occulte.ſ.qđ met.cauſa.
relatum.¶Qñqꝫ admittunt eos ſcienter valētes eos repellere:qꝛ
ſunt publice excommunicati:⁊ ſimiliter eſt dicendū:qꝛ aut eos ad-
mittunt ſimpliciter,⁊ nihil declarant:⁊ videntur velle ſecū coelige
re,⁊ non valet electio:ar.de offi.dele.cum ſuper.⁊ de procu.c.ſin.qꝛ
dicit Inn.procedere,etiā ſi eligāt excōicati vnū,⁊ nō excōicati a-
liū:qꝛ vna eſt tela electionis,⁊ vna coelectio,licet ſint diuerſi coele
ctoꝛes,⁊ diuerſi actus eligendi.ff.de iudi.duo.ff.de arb.l.ſi in tres.
⁊.l.ſe.Fallit in electione pape,vt eo.ti.in cle.ne Romani.§.ceterū.
⁊ foꝛte in electione monialium.eo.tit. indemnitatibus.§. ſane.⁊.§.
ceterum.li.vi.¶Aut admittunt eos cum proteſtatione qđ eoꝛum
vox valeat vt valere poteſt:⁊ ſic declarant ſe non velle ſecum coe-
ligere:⁊ tunc valet electio,vt dicit Inn.in.c.preal.cum Vintoñ.et
in.c.cum dilectus.ad hoc de re iudi.ad probandum.ſ.eo. Maſſa-
na.Hec omnia procedunt,etiam ſi ab initio ſunt ignoꝛāter admiſ
ſi,⁊ poſtea certificatis illis de capitulo eos admittunt:qꝛ ſe decla-
rant qđ volūt qđ tractatus,⁊ alia inhabiliū authoꝛitate nitātur,
valebit electio:alias ſecus.Hec vera ſunt,niſi faciāt aliquē actū cū
eis,per quē videanꝛ a proteſtatiōe recedere.Ideo idonei debēt nō
idoneos ſcrutari,⁊ ſi ſcrutarentur,recederēt a proteſtatione,⁊ ꝓ-
teſtatio non valeret,que contradicit facto de app.ſolicitudinē.niſi
cauſa timoꝛis ſubeſſet etiā in ſcrutādo:vt.d.c.i.ſ.qđ metus cauſa.
Hoc nō placet:qꝛ proteſtantur vt capitulū,⁊ ſcrutātur vt ſingula
res.¶Per illud aūt qđ vadāt ad ſcrutatoꝛes,vel qđ dēt aliqui-
bus poteſtatem eligendi,vel publicandi electionē,vel ꝓnuntian-
di,non videntur a ſua proteſtatione recedere hec procedunt, etiā

ſi oēs ſunt excōicati pꝛeter vnum: qui ⁊ ipſo proteſtāte valeret ele-
ctio ab eo facta, cum ad ipſum ſolum ſit deuoluta poteſtas: vt no.
ſ. de poſtu. pꝛela. gratum. ¶ Secundo pꝛincipali caſu, qñ admit-
tuntur omnibus ignoꝛantibus. Quandoqꝫ excōmunicati eligunt
vnum, non excommunicati alium: ⁊ planum quod valet electio nō
excommunicatoꝛum. quia in ipſis reſidet poteſtas eligendi. j. e. cō-
gregato. ſ. eo. bone. ſ. de poſtu. pꝛela. gratum. ¶ Quādoqꝫ excom
municati, ⁊ non excommunicati, veniunt in vnum. Quidam dicūt
qđ ſi excommunicati ſunt maioꝛ pars, non valebit electio. Si ex-
communicati ſunt minoꝛ pars valebit electio: no. j. eo. c. pꝛoximo.
Non placet hoc Inno. ideo tene qđ valet electio: ⁊ ſi vnus ſolus ſit
non excommunicatus: quia penes ipſum reſidet poteſtas eligēdi,
vt. ſ. dixi. ad hoc in ſi. qđ no. in pluribus tutoꝛibus. ff. qđ cum falſo
tutoꝛe authoꝛe. l. j. quia permiſto vno inhabili, valet qđ fit ab alio.
Ad decre. cum ſuper. conatur reſpondere Inno. ⁊ finaliter reſidet
quod illa eſt intelligenda ſecundum iſtam, ex quo vnus admittit
ignoꝛanter alium, valet quod fit: qꝛ intentio ignoꝛātium videtur
eſſe in dubio eligere, ⁊ coeligere cū alijs, ſi ſunt habiles: ſi ſunt in-
habiles, eligere, ⁊ coeligere de per ſe: ar. ff. de iniurijs. l. eum, qui. §.
ſi iniuriam. ⁊. §. ſeq. Sed contra iſtud foꝛtiter facit, quia iſti errāt in
fundamento poteſtatis: quia non credunt ſe habere poteſtatem, li
cet habeant: vnde nō videtur qđ valeat qđ faciūt, per no. in. l. mul-
tum intereſt. de condi. ⁊ demon. dicam de offi. dele. pꝛudentiam. Et
hec vera, vbi conſtat eos ignoꝛanter elegiſſe: ſed ſi eſſet hoc dubiū,
in dubio ſi notoꝛie eſſent excommunicati, pꝛeſumeretur ſciētia. de
poſtu. pꝛela. c. j. ⁊ cogerētur pꝛobare qui dicunt ſe ignoꝛaſſe. Alias
autem ignoꝛantia pꝛeſumeretur, cum ſit de facto alieno. de reſcri.
ab excōmunicato. ¶ Venio ad tertiam pꝛincipalem cauſam, quan
do aliqui ſunt ſcientes, ⁊ aliqui ignoꝛantes. Hic aduertendū: qñqꝫ
ſcientes ⁊ ignoꝛātes admittunt, ⁊ oēs tacent: quādoqꝫ ſcientes cō-
tradicūt, ſed nō appellāt, ⁊ ignoꝛātes tacent: quādoqꝫ ſciētes con
tradicunt, ⁊ appellant, ⁊ ignoꝛantes tacent. Pꝛimo caſu, quando
maioꝛ pars admittit ſcienter excommunicatos, minoꝛ ignoꝛāter:
dicit Inn. pꝛimo quod ex quo repꝛeſentantes capitulum illos ad-
mittunt, non valet electio. Et hoc verum, ſiue excommunicati ſint
notoꝛij, ſiue pꝛobari poſſit: qꝛ ex quo maioꝛ pars ſciēter admittit,
in qua potentie capitulares reſident, coelectio, ⁊ tela eſt indiuidue
facta inter capitulum ⁊ excommunicatos, ⁊ ſic non valet. Rectiꝰ at
alios diſtinguere: aut electio fiat eodē cōtextu: et valet illa, que eſt
facta a nō excōmunicatis ⁊ ignoꝛantibus: qꝛ facta ab illis excom-
municatis, ⁊ ſciēter admittētibus eſt nulla. An diuerſo contextu:
⁊ non valet, non vocatis, qui ſcienter admiſerant. Teneas hoc qđ
ſiue ex interuallo, ſiue incontinenti fiat, ſiue conſentiāt in eundem,
ſiue in diuerſos, non valet electio. Pꝛimo, qꝛ dato qđ maioꝛ pars
ſcienter coeligat cum excommunicatis, licet per hoc pateat qđ non
valeat electio, quia ſecum intendunt coeligere, non tamen ſunt pꝛi
uati per hoc poteſtate eligendi, ⁊ ſic poteſtas nondum deuoluta
eſt ad minoꝛem partem: nō valet ergo electio vt a maioꝛe, pꝛopter
miſturam excommunicatoꝛum: nec facta a minoꝛi, pꝛopter defe-
ctum minoꝛitatis capituli. Ex coelectione enim nō incurrit maio-
rem excommunicationem, niſi minoꝛem, ⁊ illa non pꝛiuat poteſta-
te eligendi. de ele. excom. mi. ſi celebꝛat. Hec vera, niſi inſtaret ter-
minus electionis: quia tunc valeret electio minoꝛis ex deuolutio-
ne poteſtatis pꝛopter lapſum termini. ¶ Quandoqꝫ minoꝛ pars
ſcienter admittit excommunicatos, maioꝛ pars admittit ignoꝛan
ter: ⁊ tunc valet electio maioꝛis partis: quia vidētur velle eligere
pꝛout melius poſſunt: ⁊ minoꝛis partis delictū non debet eis noce
re: ⁊ qꝛ non expectant deuolutionem poteſtatis minoꝛis, cum ipſi
habeant capitularem poteſtatem. Hoc eſt verum, ſi eligant incon
tinenti eodem contextu. Si autē eligerent ex interuallo, non voca
tis illis, qui ſcienter admiſerunt, non valeret electio: quia illi, licet
admittendo excommunicatos incurrāt minoꝛem, per hoc nō fue-
runt pꝛiuati poteſtate eligendi. de cle. exc. mi. ſi celebꝛat. Et ſic de-
bent vocari: alias non valeret electio. Sic intelligo hic Innoc. qui
aliqualiter hic confuſe loquitur. ¶ Secūdo caſu, quando admit-
tuntur excommunicati aliquibus ſcientibus, ⁊ cōtradicentibus,
vel ſaltem non conſentientibus, non tamen appellantibus, ⁊ alijs
ignoꝛantibus, valet electio habiliū, dum tamen ſcientes non cōſen
ſerint expꝛeſſe qđ vocarentur excōmunicati. Tacita enim ſciētia
non obeſt, ex quo ſecum nō intēdūt eligere, cum etiam ſi contradi
cerent, vel pꝛoteſtarentur ignoꝛantes, non cogerentur pꝛopter di-
ctum eoꝛū, nec etiam deliberent, ceſſaret a vocatione eoꝛū: et tunc
ſcientiū tenet electio, ⁊ pꝛeſtat ſuffragium. Nā non vitiātur voces
ignoꝛantium: qꝛ in dubio non intendunt coeligere cum excommu
nicatis, ex quo pꝛopter ignoꝛantes non poſſunt eos repellere. Et
ſi dicatur eis imputandum, cum poſſint repellere, ⁊ non repellant.
Dic quod nō imputatur: qꝛ non eſt pꝛeſens index. coram quo poſ
ſint hoc pꝛobare, cum capitulum in hoc non ſit index. Item nemo
cogitur alium excuſare. C. vt nemo inuitus. per totum. ſicut nec ap
pellare. de appel. cum ſit Romana. Tutius tamen eſt quod pꝛote-
ſtentur, vel aliter declarent quod ſecum non intendunt coeligere.
¶ Tertio caſu, quando ſimul admittuntur excōmunicati a ſcien-
tibus, ⁊ appellantibus, aliquibus ignoꝛantibus. ⁊ dicit Inno. qđ
ſi in cauſa appellationis appareat, excommunicationem fuiſſe no
toꝛiam illoꝛum, qui fuerunt admiſſi, quod caſſabitur quicquid fa-
ctum eſt poſt appellationem ab ignoꝛantibus nec valet quod di-
cant eos ignoꝛaſſe excommunicatos: quia debebant deferre appel
lationi ex iuſta ⁊ vera cauſa interpoſite. Secus ſi non appellēt, ſed
tantum denuntiant capitulo, alios eſſe excommunicatos: qꝛ tunc
non caſſatur quod fit poſt talem denuntiationem, in qua nullum
ſuperius examen imploꝛatur, illud tamen, quod fiet a ſcientibus,
valebit, ſi ſunt maioꝛ pars: alias non. ¶ Compoſt. in. c. cum dile-
ctus. ſ. eo. tenet contrarium, quod vbi appellatio eſt interpoſita,
vitietur electio: quia licet dicta appellatio ſit interpoſita ex vera
cauſa, non tamen ex pꝛobabili: quia ex quo alij ignoꝛabant, pꝛo-
pter ſcientiam appellantis non debuerunt ſuperſedere electioni.
Et ſic valebit electio facta poſt talem appellationem, ſecundū eū.
Quod credo verum: quia cauſa appellationis non includit iniu-
ſte factum quo ad realitatem electionis, cum etiam poſſent elige-
re de per ſe communicando excommunicatis, cum ex hoc non pꝛi
uentur poteſtate eligēdi, quia ſunt excōmunicati minoꝛi, ⁊ ex quo
non intendunt ſecum coeligere: quod intelligere non cenſentur in
dubio: licet cauſa concludat iniuſte factum quo ad illaqueandos
eligentes in peccatū, ⁊ quod ceſſat pꝛopter iuſtam ignoꝛantiam, li
cet fuerint in aliquali culpa affectando ignoꝛantiam: ſed pꝛopter
hoc non concluditur electio nulla. Tales enim appellationes re-
gulantur a natura cauſe, vt dixi. ſ. e. auditis. ⁊ dixi in. c. bone. ſ. eo.
ti. Ex hoc apparet quid in pluribus compꝛomiſſarijs, quoꝛum a-
liqui ſunt excommunicati. Dicit Compo. qđ nō valet electio, vbi
notoꝛie eſt excommunicatus, ⁊ ſcienter admittitur. Vbi autem ali
qui ſunt excommunicati, ⁊ aliqui nō, ⁊ occulte, dicit qđ ſi duo ſunt
tantum, ⁊ vnus ſit excommunicatus, non valet electio: ar. ff. de ar
bi. l. Pedius. ff. de re iud. l. duo. j. de offi. deleg. cū ſuper. ¶ Si ſunt
tres, vel plures, videtur idem: qꝛ nō vt receperunt ſententiā dixe-
runt. ff. de arbi. l. ſi plures. Alij dicūt quod ex quo ille tertius excō
municatus pꝛeſens eſt, non obeſt excōmunicatio, ſicut nec contra-
dictio. ff. de arbit. l. ſicut. vbi ignoꝛanter admittuntur. dicit tamen
certū qđ ſi data eſt poteſtas aliquibus cū hoc qđ maioꝛi parti ſte-
tur, quod non nocet excommunicatio minoꝛis partis. ¶ Non pla
cet hoc: ⁊ dico indiſtincte qđ ſi aliquis eſt excōmunicatus, non va-
let electio. In compꝛomiſſarijs ratio, qꝛ cōpꝛomiſſarij habent po
teſtatem plures vt plures eligendi: ⁊ ſic omnes coeligūt, ⁊ aliqui-
bus inhabilibus exiſtentibus poteſtas non deuoluitur ad alios,
nec ad alios reſtringitur, vt dixi. ſ. e. cum in iure. qꝛ in ea cenſetur
compꝛomiſſum pꝛout plures vniter ſunt, ⁊ in omnibus quod a
compꝛomittentibus requiritur coelectio: quilibet ergo inhabilis
coeligit, ⁊ ſecum coeligitur, nec aliter de per ſe eligere poſſunt, niſi
coeligant omnes, qui habent ex foꝛma compꝛomiſſi. Non valet er-
go electio vno exiſtente inhabili, ſiue ſcienter, ſiue ignoꝛanter ad-
mittatur. Nec obſtat ſi data eſt poteſtas qđ ſtetur maioꝛi parti: qꝛ
licet maioꝛi parti ſtetur quo ad effectum validitatis electiōis, vbi
omnes eligant, exigitur tamen qđ in electione omnes operentur,
⁊ coeligant. Habitus enim operatiōis electionis eſt penes oēs,
ita qđ non penes maioꝛē partē, lꝫ effectus electionis ſit in maioꝛi
parte. ¶ Nec obſtat qđ tacente aliquo ex eis, ⁊ pꝛeſente, valeret ele
ctio: ergo ⁊ exiſtēte aliquo inhabili debet pariter valere: qꝛ poſſet
negari pꝛimum. Et dato qđ fateatur, nō ſequitur ſcđm: quia ipſe
pꝛeſens, ⁊ tacens adeſt, ſaltem vt contradicens, ⁊ operans in actu
electionis: qđ non eſt poſſibile dare in nō habente poteſtatē eligē-
di: qꝛ nō pōt ſibi adeſſe vt aliquid operās in actu electionis, vel cō-
ſentiendo, vel cōtradicendo, cuius eſt incapax. Et hec eſt veritas.
Nec obſtat ſi dicat qđ vbi iudices ſunt dati cū clauſula. Qđ ſi non
oēs, duo poſſunt: quod duo poterunt, altero inhabili, ⁊ impedito:
ita ⁊ poterit hic, ſi ſubeſt clauſula vt valeat electio omniū, vel ma-
ioꝛis partis: qꝛ aliud eſt in pꝛimo, q̄ in ſcđo caſu. Nā in pꝛimo clau
ſula cōditionat habitū poteſtatis, ⁊ exercitiū. In ſcđo nō cōditio-
nat habitū, ⁊ exercitiū, ſed ſolū effectū: qꝛ vult qđ oībus eligentibꝰ
valeat electus a maioꝛi parte. Et ideo puto ꝙ duobꝰ delegatis ſi-
ne clauſula, vel tribus, qđ ſi vnus eſt excōicatus, qđ non valet ſnīa
duoꝛū: qꝛ lꝫ de iure ſtetur parti maioꝛi, ex quo oēs nō adſunt ad a-
ctū ſnīe, nec adeſſe poſſunt, cū ſinguli vt oēs habeant poteſtatē, nō
valebit ſnīa. Ad hoc de re iudi. ad pꝛobandū. ⁊ hoc quo ad actum
6 electionis. ¶ † Sed eſt dubiū an in alijs actibus permiſtis. Dic, ſi
actus eſt talis, a quo inhabilitetur perſona excōicati, vt ſunt actꝰ
publici, vel actus teſtificandi, vel actus iudicandi: eſt dicendum ꝙ
aut actus eſt capituli, ⁊ per omnia idem quod in electione. Aut a-
ctus cōpetit pluribus vt pluribus: ⁊ tūc dic qđ aut actus reſidet
in perſonā cuiuſlibet indiuidue quo ad habitum, ⁊ indiuidue quo
ad exercitiū, vt eſt actus ſententiandi, quando ſimpliciter ſunt da
ti: ⁊ planum qđ actus vitiatur, vt eſt dictum. nec in actibus com-
munibus

munibus pluribus vt pluribus deuoluitur poteſtas inhabilium ad habiles, vt hic dicit Inno.⁊ no.ſ.eo.cum in iure. ¶ Aut actus eſt diuiduus in exercitium:⁊ tunc aut actum gerit habilis cum inhabili quo ad mentem indiuiduę:⁊ tunc quia congerit actum cum eo, non valet. Caſus eſt in.c.cum ſoper.de offi.dele.nam ibi datis delegatis cum clauſula, poterat altero inhabili habilis per ſe ſententiare:quia tum ſecum admiſcuit inhabilem,⁊ actum geſſit indiuidue cum eo, ex mente non valet factum ab habilibus. Aut actus eſt diuiduus ⁊ quo ad actum,⁊ exercitium,⁊ habitum ⁊ miſtio habilis cum inhabili non vitiat actum pro quantitate habilis.de re iudica.cum.J.⁊.A.⁊.l.i.§.i.ff.quod cum falſo.tut.autho. ¶ Quidam ſunt actus, in quibus reſpectu ſubſtantie actus excommunicatus non eſt inhabilis, vt eſt actus contrahendi, ſecundo Inno.⁊ tunc dicit Inno.quod aut actus geritur in illis excommunicatis,⁊ non excommunicatis,⁊ eſt actus collegij vt collegij, vel vt vniuerſitatis:⁊ tunc ſi admittunt ipſi ſcienter, quia actum gerunt ſecum, non valet actus. Ideo ſi inter illos de vniuerſitate eſſent aliqui excommunicati, non valet conſtitutio procuratoris.de procu.c.ſi.ſi ignoranter, valeret actus. ¶ Quandoque alij admittunt ignoranter,⁊ valet actus, non vt ab excommunicatis, ſed vt a non excommunicatis exortus. Et eſt cauſa, quia excommunicatus videtur preciſus ab actu vniuerſitatis,⁊ ab vniuerſitate,⁊ in alios habiles reſidet poteſtas capituli. Quod notate quoniam habuiſtis in alijs factis ab electione. Et ſic extendit cap. gratum. cum materia ſua. Hoc autem nõ procedit in interdictis: quia ipſi non ſunt inhabiles ad gerenda alia negotia,⁊ contractus capitulares,⁊ alios contractus, nec poſito quod ſint interdicti, ſunt priuati communitate collegij. Idem de ſuſpenſis. De hoc etiam de dolo.c.veritatis. Aut actus non eſt vniuerſitatis, ſed alias communis:⁊ tunc valet actus, vt ab eo etiam exercitus, de quo contrahere poteſt.nec eius poteſtas reſidet in alios:aut de voluitur, ex quo actum exercere poteſt, licet ſit excommunicatus.

17 ¶ †Quero qui ſunt illi, qui ſunt inhabiles ad eligendum actiue. Dic, excommunicati,⁊ ſuſpenſi.de conſue.cum dilectus.de cle.excom.mi.ſi celebrat.in ſi.interdicti, de elect.cum inter. R.in minoribus conſtituti.de eta.⁊ qua.cle.⁊ hi qui ex delicto priuati a iure vel ab homine, de quibus.ſ.eo.cum in cunctis.⁊.ſ.c cum Winton.laici.J.eo.Maſſana.⁊.c.ſacroſancta.bigamus, miles factus, vxorem ducens, renuntians, vel priuatus canonicatu, vel loco ſuo. vij.q.i. quam periculoſum.quos glo.enumerat in.o.c.ſi quando.eo.ti.lib.

18 vi.idem de irregularibus. ¶ †Quero quando dicatur notorie excõmunicatus: Dicit hic Compo.qd ille, qui a ſuo iudice publice excõmunicatus, vt in predicatione, vel in cõmunione publica, vel in eccleſia, precipue in feſtiuitatibus, vel ſolennibus, de dolo. veritatis vel pronuntiatus eſt, vel fuit condemnatus de excõmunicatione, vel qd vitetur vt excõicatus, vel qui in iudicio eſt cõfeſſus, vel quem conſtat per euidentiam rei incidiſſe in canonẽ late ſententie.de rerum permu.queſitũ. Et ſic dicit Inn.terminaſſe, licet quo ad caſum propoſitum ſibi videtur notorius, excõicatum eſſe eum, quem iudex competens in preſentia capituli, vbi de electione agitur, excommunicat, vel qui poſt excõicationem authoritate iudicis ordinarij, vel excõicatus publice denunciatur verbis vel ſcripturis in locis predictis.de eo qui in poſ.c.ſi. Et hanc denuntiationem poteſt facere etiã ordinarius, qui non excõmunicauit.xi.q.iij.cure.vide gl.in cle.eos.de ſepult.⁊.J.de excep.c.penul.

1 ☞ Poſtulatione concurrente cum electione, quid agendum.
2 Euangeliſtas denotant quatuor animalia.
3 Procuratorem poſſunt conſtituere poſtulantes,⁊ eligentes.
4 Poſtulatur, qui eſt ſuperiori dignitati alligatus.
Eligi poteſt, qui eſt inferiori dignitati alligatus.
5 Sententia poteſt proferri ex aſſertis per partes in iudicio.
6 Sententiam feſtinare non debet iudex, proceſſu non plene inſtructo.
7 Inſtrumenti probatio quandoque plenam non facit fidem.
8 Confeſſio procuratoris incontinenti reuocata non nocet.
9 Inſtrumentum originaliter factum probat.
10 Confeſſio procuratoris preiudicat domino.
11 Confeſſio aduocati poteſt incontinenti reuocari per dominum.
12 Electio valida eſt, duobus concurrentibus.
13 Electi inquiſitio vbi fieri debeat.
14 Eligendi ius participare canonici quibus poſſunt.
15 Electioni ꝙ quis intereſſe non poſſit, procedit inuitis canonicis.
16 Corpora ſimul vniũtur, nõ vt corpora, ſed vt capita ad electionẽ.
Voces ponderantur in capita, non in ſtirpes pro numero capitũ.
17 Vox vnius poteſt quandoque importare vocẽ duorum in electione.
18 Eligẽdi iure cõpetẽte prelatis, nõ ſuccedit capitulũ vacãte ſede.
Prelato conceſſum non tranſit ad capitulum.
19 Capituli pars maior conſenſum cõicare alijs põt in electione.
20 Prepoſitus eccleſie habet dignitatem prelature.
21 Electio poteſt per procuratores fieri.
22 Compromittentium voces in electione nõ attenduntur, ſed compromiſſariorum.
23 Eligere quis per alium quando poſſit.
24 Collegia duo ſi iunguntur, vtrunque per ſe attenditur.
25 Capitulum vacante ſede in quibus ſuccedat.
26 Eligendi ius ſi pertineat ad capitulum,⁊ ad prelatũ, ad clerum, cuique pro tertia, quid agendum.
27 Electio per compromiſſarios non valet, niſi conſenſu compromittentium.
28 Poſtulatio quando preferatur electioni.34.
29 Electio ſi fiat via communi, nil operatur ſanioritas.
30 Iure communi ⁊ ſpeciali concurrentibus preferetur commune.
31 Poſtulationem de inhabili ſolus papa admittit.
32 Poſtulatio quando valeat.
33 Poſtulationem admittendi que ſit practica.
35 Poſtulatio non preferatur electioni per numerum.
36 Ad electionem minoris validandam non operatur ſanioritas in minori parte.
37 Poſtulationes non ſunt admittende, niſi in concordia.
39 Sanioritas quare non preualeat numero duplo.
40 Numerus ſanior quando vincat maiorem in electione.
41 Poſtulatio an ⁊ quando preferetur electioni.nu.42.44.
43 Habilis ad vnam dignitatem, non ſtatim ad maiorem.
45 Poſtulatio de indigno ĩ maiori parte, quando valeat.

1 SCriptum. ¶ †Quando poſtulatio cũ electione cõcurrit, ſi numerus poſtulãtiũ duplo maior eſt,⁊ poſtulatus eſt idoneus, poſtulatio admittitur. Si vero eſt indignus,⁊ hoc maior pars poſtulantiũ ignorauit, poſtulatio,⁊ electio reprobant:ſi hoc ſciebat maior pars,⁊ electus eſt idone⁹, cõfirmet electio. Idem ſi numerus poſtulantiũ nõ eſt duplo maior.h.d. Primo ponit arengam deciſam. Scdo narrat factum electionum, ibi: ſane. Tertio ibi: verum.commiſſionis cauſam. Quarto ibi:per apoſtolicã.commiſſionis formam.⁊ hec ſubdiuiditur. Primo ponit proceſſum, quem facit delegatus partibus inuitis. Secunda ibi:⁊ ſi partes. diffinitio, quam faciet, ſi partes conſenſerint, quatuor caſus declarando. In primo ponit primum caſum, quo admittitur poſtulatio,⁊ caſſatur electio. Secundo ponit caſum conuerſum, ibi: quod ſi. Tertio ibi:ſi vero.ponit caſum, quo repellitur vterque. Quarto ibi:niſi forſan.ponit caſum, quo confirmatur electio. ¶ Pro euidẽtia ſcias qd poſtulatio admittitur de gratia:ideo poſtulato nõ queritur niſi ius gratioſum de iure ſpãli. Electio autẽ innititur iuri,⁊ pro tãto queritur electo ius cõmune. Unde modica diſcordia inficit poſtulationẽ:ideo requirit magna cõcordia.de poſtu.plat.c.i.⁊.ij.⁊ pe. ¶ Secũdo premitto opi.Inn.que cõtter a doctoribus reprobatur, ſ.qd ſanioritas capituli ex parte vna ex altera exiſtẽte numero ſanioritas aliquid operatur. Motiuum ſuũ eſt cõtra decre.ideo hic reprobat per.c.q2 propter, qd loquitur copulatiue ibi:maior,⁊ ſanior.J.e.eccleſia. ¶ Caſus. Vacãte eccleſia Cõſtantinopolitana canonici inuicẽ cõgregati cõuocatis ſeptẽ prepoſitis, qui de iure forte habebant vocẽ ex cõſuetudine, vel forte nõ, ſed admiſſi fuerunt volũtarie,⁊ duobus admiſſis nomine cõuentualiũ prelatorũ eccleſiarũ Conſtantinopolitane vrbis proceſſerũt ad electionẽ,⁊ finaliter diuiſi fuerunt ſeptẽ prepoſiti, nouẽ canonici,⁊ duo noĩe prelatorũ cõuentualium eccleſiarũ conſenſerũt poſtulãdo Craſſen.archiepm:ſedecim autem canonici cõſenſerũt,⁊ elegerũt quẽdam prepoſitũ de Venetijs:tandem ſuper validitate iſtarum electionum fuit dubitatũ,⁊ cauſa ad ſedem apoſtolicã delata eſt:papa inquiſiuit,⁊ finaliter non potuit plene de negotio informari.propter qd cõmiſit cuidam magiſtro notario ſuo, cui mandat qd ſuper negotio electionis inquirat veritatẽ, tam ſuper forma electionis, quã ſuper meritis electorũ,⁊ ſuper meritis capiat informationẽ apud Venetias, vbi illi ſunt nati,⁊ diutius cõuerſati.de forma aũt electionis ſe informet apud Cõſtãtinopolim, vbi facta eſt poſtulatio,⁊ electio:⁊ poſtea ꝓcedat ſcdm illã, quã inuenerit de cõſenſu partium,⁊ deciſionem ſub hac forma:q2 informet ſe an cõputatis nouẽ canonicis, ſeptẽ prepoſitis,⁊ prelatis eccleſiarũ cõuentualium, pro quibus duo interceſſerunt:⁊ ſi inueniat qd tot fuerint prelati eccleſiarũ, qd alijs canonicis prepoſitis cõputatis aſcenderant ad duplo maiorẽ partẽ ſedecim canonicorũ, qui elegerũt prepoſitũ:cõcludit papa, cõputatis illis quatuor, vel quinque caſib⁹:q2 quãdoque inuenit qd aſcẽdũt poſtulãtes ad duplo maiorẽ partẽ eligentium:tunc vtroque exiſtente idoneo admittat poſtulatũ electione repulſa. Aut reperit poſtulatũ a duplo maiori poſtulatũ,⁊ indignum electum dignum,⁊ ignoranter poſtulãtes poſtulauerit,⁊ infirmet vtrãque. Aut inuenit poſtulatũ a duplo maiori parte,⁊ indignũ electũ dignũ,⁊ poſtulãtes ſcienter poſtulauerũt, vel maior pars,⁊ confirmet electionem repulſa poſtulatione. Aut

inuenit poſtulatum a duplo maiori parte indignum, ⁊ electū a mi
nore dignum, maior tamen pars poſtulantium fuit ignorans: et
tunc repellat vtrunq;. Aut reperit poſtulatum a minori duplo po
ſtulatum: ⁊ tunc ſiue poſtulatus ſit dignus, ſiue indignus, repellat
poſtulationem, ⁊ admittat electionem, dūmodo electus ſit dign⁹.
¶ Antequam ad notabilia deſcendam premitto quod hec decret.
conſueuit difficilis reputari, ⁊ abſq; dubio difficilis eſt: quia de-
ſtruere videtur regulam vnam vulgatam in hoc titulo, ſuper qua
difficultas pendet. Regula autem eſt hec, quod ad validitatem
electionis exiguntur duo copulatiue, maior, ⁊ ſanior pars capitu-
li. ſ. e. q2 propter. ⁊ quaſi per totum ti. ſecundum communem lectu-
ram. Hec regula fallit, quando concurrit poſtulatio cum electio-
ne: quo caſu propter concurſum ordinarie cum extraordina-
ria via valet electio a minori parte capituli, cū non ſi minor tertia,
⁊ ſic maior tertia. Inno. dicit quod cauſa eſt: q2 ſufficit ſanioritas,
ex quo electus eſt quis a maiori tertia, ſanioritas preualet maiori-
tati numeri, dummodo numerus non in multum excedat: ⁊ in mul
tum excedere dicit, quando aſcendit vltra duas partes capituli:
quo caſu dicit ſanioritatem nihil operari: ⁊ ſanioritatem conſide-
rat penes electionem vie communis relecta extraordinaria. ¶ Le-
gam autem decre. per partes. Hic enim primo habemus factum.
Secundo cōmiſſionē preciſam, ibi: cauſam. Tertio cōmiſſionē pre
2 ciſam, ibi: ⁊ ſi partes. ¶ † Ex prima parte nota quid ſignificant
quatuor animalia in circuitu ſedis, ſignificant enim quatuor Euā
3 geliſtas, ⁊ vltra hoc quatuor Patriarchas. ¶ † Nota ſcdo qd po-
ſtulantes, ⁊ eligentes, tanquā quorū intereſt, poſſunt conſtituere
4 procuratores ad proſequendā poſtulationē, ⁊ electionē. ¶ † Ter-
tio no. qd alligatus epali, aut ſuperiori dignitati, poſtulatur: infe-
5 riori autem eligitur. de quo. de poſtu. prela. c. ſi. ¶ † Quarto qd ex
aſſertis per partes in iudicio iudex poteſt inſtrui, ⁊ ſe fundare ad
6 ſententiā proferendā. ¶ † Quinto nota qd vbi proceſſus non eſt
plene inſtructus, iudex non debet feſtinare ſententiam, ſed manda
re vt plenius ⁊ melius inſtruatur. Ad hoc. ſ. de elect. cū nobis. ⁊. ſ.
7 de re iudi. cum Bertoldus. ¶ † Sexto nota. qd probatio inſtru-
8 menti quandoq; non facit plenam fidem. ¶ † Septimo no. qd con
feſſio procuratoris reuocata non preiudicat. ⁊ qd pōt procurato-
rum confeſſio reuocari. ¶ Circa hāc partē dicā vnā opi. cum tex. ⁊
9 alteram cum gl. ¶ † Primā circa inſtrm, alteram circa confeſſio-
nem. ¶ Videtur qd inſtrm debuerit plene probare. C. de ſi. inſtru.
l. in exercendis. ſ. de ſi. inſtru. c. i. ⁊. c. cum Joannes. Dic qd hoc in-
ſtrumentum non erat originale, ſed ſumptum: ideo fides non adhi
betur. Vel cōtra ipſum aliqd legitimum opponebatur, per qd fi-
des vacillabat inſtrumenti. Vel dic qd ex inſtrumento conſtabat
de numero perſonarū, licet non conſtabat an illi haberent vocem,
10 vel non. ¶ † Scdo videtur qd hec confeſſio non potuerit reuoca-
ri, ⁊ preiudicauerit dño: vt patet de confeſſ. c. ſi. vt lite non cōte. c. i.
So. Dicit gl. Si confeſſio eſt reuocata, procedit hec decre. ⁊ incon
11 tinenti, ſi non eſt reuocata, procedat contrarium. ¶ † Nota. hic gl.
q; ſicut confeſſio aduocati pōt incōtinenti reuocari: de cēſi. olim. ſ.
de appel. cum cauſam. ita ⁊ in procuratoris confeſſione, etiam non
docto aliter de errore. Quod eſt bene notandum. Et hoc verum:
poteſt etiam reuocare ex interuallo, docto de errore: vt. d. c. ſi. de cō
feſ. Ad hoc quod no. ſ. tit. proximo. c. i. in gl. ſi. ⁊ vide optimam gl.
12 de iureiur an. cum impoſitionibus. lib. vi. ¶ † Venio ad ſecundam
partem, ex qua nota quod in cauſa electionis principaliter eſt de
duobus inquirendum antequam electio admittatur, vel confirme
13 tur, ſcilicet de forma eligendi, ⁊ de meritis electorum. ¶ † Et nota
locum, vbi eſt facienda inquiſitio: quia de meritis electorum in lo-
co, vbi noti, ⁊ conuerſati ſunt electi, vel poſtulati. Ad hoc. ſ. eod. ſi
poſtquam. ⁊. c. innotuit. Et practica inquirendi, ⁊ forma in hoc ca-
ſu ponitur in. c. i. de poſtu. prela. De perſonis autem eligēdi, ⁊ for-
ma in loco, vbi facta eſt electio, aut poſtulatio, hec pars procedit
de plano. glo. literales ſunt. doctores nihil vtile ſcribūt. Venio er-
go ad vltimam partem, ſcilicet ad ver. ⁊ ſi partes. que difficilis eſt.
14 ¶ † Nota quod canonici poſſunt participare ius eligendi perſo-
nis de extra collegium, vt ſecum eligant, etiam alias de iure non
valentibus intereſſe. Et aduerte, quia ad hoc exigitur mutuus cō
ſenſus, ⁊ vnanimis omnium: per quod apparet quod vnius con-
tradictio impediret participium: ⁊ hoc quia agitur de preiudicio
ſingularium. Ex quo apparet quod id dicitur fieri mutuo conſen
ſu, quod ſit vnanimi voluntate omniū. ¶ Et nota quod tanti pō-
deris eſt vox illorum, quibus eſt participatum ius eligendi, quan
15 ti eſt illorum, quibus competit de iure. ¶ † Nota ſecundo quod di
citur, quem non poſſe intereſſe electioni per alium: niſi ſit impedi-
tus, eſt verum, inuitis canonicis: ſed eis volentibus, ſic. Sic limi-
16 ta. ſ. eo. quia propter. ¶ † Nota tertio quod vbi duo corpora ſimul
vniuntur ad actum eligendi, non vt corpora, ſed vt capita, voces
ponderantur in capita, ⁊ pro numero capitum, non in ſtirpes. Ni
hic aliarum eccleſiarum prelati non vniebantur cum capitulo vt
vniuerſitas, ſed vt capita eccleſiarum, licet certo reſpectu potue-
17 runt dici vniuerſitas. ¶ † Nota quarto quod in actu electionis
vnus poteſt obtinere vocem plurium, ⁊ pro pluribus dare vocem,
⁊ quod voces ponderantur ad numeri quantitatem, pro numero
conſtituentium, non pro numero procuratorum: ⁊ ſic ex curſu, et
multiplicatione qualitatis, ⁊ poteſtatis pro alio eligendi multipli
cantur voces. Quod facit ad notata de re iudi. cum olim. Aut plu
ralis canonicus habeat plures voces, ſi habeat duplicem canoni
catū in eccleſia: non ergo in ponderanda voce attēditur numerus
18 procuratorum, ſed attenditur numerus conſtituentiū. ¶ † Nota
quinto. qd iure eligendi cōpetente prelatis vt prelatis accidentali
ter ex participatione capituli nō ſuccedit capitulū vacāte ſede pre
lati, ⁊ conceſſum prelato ſub reſpectu perſone prelati nō tranſit ad
capitulū, vel eccleſiam. ¶ Videamus primo iſta preābula vt pre-
ludia anteq; deſcendā ad principale propoſitum capituli, examī-
nando, ⁊ notando, ⁊ omiſſa vna glo. que eſt in verbo Conſenſerint,
19 que attingit vnam ex lecturis. ſ. poſitis. ¶ † Opp. primo qd poſ-
ſunt ad electionē vocari canonici, ⁊ maior pars extrinſecū cōtradi
cente minore. l. xiii. di. obeuntibus. So. Participare cōſiliū ſolum
aliis pōt maior pars vt ibi, participare cōſenſum, vel vocē poteſt
totū capitulum, ſed non poteſt maior pars. de reg. iur. iure cōmu-
ni. lib. vi. ſm Compo. Qd totū autem poſſit, patet: q2 ſi totum poſ
ſunt in alterū cōpromittendo, fortius hoc poſſunt in partem par-
20 ticipādo. ¶ † Opp. ſecundo cū hic litera nominet prelatos de per
ſe cōcludere videtur qd prepoſitus non ſit prelatus. Hoc eſt fal-
ſum. ſ. de ver. ſig. prepoſitus. So. Forte non erant prelati conuen-
tualium eccleſiarum, ideo ſic diuiſim nominātur: ſed erant prepo
ſiti, ſicut Bonon. qui alibi nominantur rectores fraternitatis. de
21 conceſ. preben. dilectus. ¶ † Tertio oppo. qd nō potuerunt aliqui
de capitulo compromittere, ⁊ aliqui non: cuius cōtrariū innuit li-
tera, in qua patet qd aliqui per alios elegerunt, ⁊ aliqui non. Vn
de op. ſ. eo. q2 propter. vbi exigitur cōſenſus omnium vt eligatur
via cōpromiſſi. ¶ Sol. Dicit Inno. qd iſti nō cōpromiſerunt. ſed
procuratores cōſtituerūt, fatendo qd pars nō pōt cōpromittere,
per decre. illā, q2 propter. q2 exigitur omnium cōſenſus. Itē quia
non poteſt fieri electio partim ex compromiſſo, ⁊ partim ex ſcruti-
nio. Nec obſtat. ſ. e. cū expediat. lib. vi. ⁊. ſ. eo. cum dilecti. q2 eſt for-
ma compromiſſi, licet ſit determinata: ⁊ q2 non poteſt proſequi ele
ctio partim ex ſcrutinio, ⁊ partim ex compromiſſo: ⁊ quia compro
miſſarii prouidendi poteſtatem habent: ſed vna pars ſola nō ha-
bet poteſtatem inſolidū. ergo ipſam dare nō pōt. ſ. de iurepat. qd
22 autem. ¶ † Ad hoc, q2 in compromiſſariis non attenduntur vo-
ces cōpromittentium, ſed ſolum ipſorum compromiſſariorum: q2
quaſi donatarii cēſentur: ⁊ q2 eo q; ſunt cōſtituti, tranſlata eſt pote
ſtas ad alios cōpromittentiū: igitur nihil in compromittētes re-
manſit: vt. ſ. eo. in cauſis. ⁊. c. cum, in iure. hic autem attenduntur
voces conſtituentiū, ⁊ non qui ſunt conſtituti; reſtat ergo qd ſunt
23 procuratores. ¶ † Quarto oppo. cū gl. que eſt ſuper verbo Per
alios, qd per aliū quis nō poteſt eligere, niſi detur impedimentū.
ſ. e. q2 pter. Gl. videtur intelligere prout ibi. Dic, ſi canonici nō
cōſentiūt, nō admittitur quis per procuratorē, niſi ſit impeditus,
vt ibi: ſi conſentiant, admittitur quis per procuratorem, etiam
ſi non ſit impeditus cōſtituens: vt qd ibi operatur impedimentū,
hic operetur conſenſus canonicorū admittentiū: vt hic no. Inno.
24 ⁊ hic eſt caſus. qd no. ¶ † Opp. quinto cum gl. que eſt ſuper ver-
bo duo, qd vbi vniuerſitas iungitur cum alia vniuerſitate ad actū
collegii, debet attēdi quodlibet collegium, vt de per ſe habeat vnā
vocem tantum, ⁊ non plures: vt patet. ſ. de reſcrip. paſtoralis.
¶ Glo. dicit quod hi habebant voces pro numero perſonarum.
Dicit Inno. hic, quod aut iunguntur plures vt ſingulares, ⁊ pro
numero perſonarū habēt voces. Aut iungunt ſimul, vt due vni-
uerſitates: ⁊ tunc nō attenditur numerus perſonarū, ſed quilibet
habet ſuā vocem, vt in cōtrario, licet illud. c. nō allegat. ¶ Aduer
te, cōtra hoc multū facit de parochiis. c. ſi. Sed dic qd illud, q2 pa-
pa ſic illo caſu voluit, ⁊ expreſſe diſpoſuit qd pro numero perſona
25 rū alias non attenderetur numerus. ¶ † Opp. ſexto cū gl. que eſt
ſuper verbo tūc tēporis. qd iſta capitula debuerunt ſuccedere va-
cāte ſede in poteſtate eligēdi. de ma. ⁊ obe. is, qui. ⁊. c. cū olim. Gloſ.
non ſoluit, ſed aſſignat aliquas cauſas, propter quas capitulū nō
ſuccedit. Primo, q2 nō eſt qui tunc iura eccleſie tueatur: ⁊ q2 tunc
dormit ius eccleſie. Dic qd quedā ſunt, que cōpetunt ad prelaturā
iure accidentali, vt ex participio iuris eligēdi ab homine, vel con-
ſuetudine: ⁊ nō ſuccedit capitulū vacante ſede, vt hic. Ad hoc qd
no. de fo. cōpe. verū. ⁊ no. ſ. in. c. cū in cūctis. Quedā ſunt, que ſpe-
ctant ad eū iure cōmuni: ⁊ in his ſuccedit capitulū vacāte ſede, dū
tamen non ſint preiudicialia epo. ne ſede vacāte. c. ii. in iuriſdictio
ne nō preiudicatur, ſicut in collatione: q2 per eā contingit aliena-
tio. Sic declarat Inno. vide ne ſe. va. c. ii. li. vi. Et ſi dicatur, ita in
exercitio iuriſdictionis contingit alienatio fructuum eccleſie: rū-
deo qd contingit alienatio ita in vno ſicut in alio, ſed in exercitio
iuriſdictionis fructus eſt in onere, in collatione autem eſt in ho-
nore:

26 nore:igitur ⁊c. ¶ †Quero quid ſi ad capitulum pertinet ius eli-
gendi pro tertia, ad prelatum aliquem pro alia tertia, ⁊ ad clerum
pro alia tertia, ⁊ contingit fieri ſcrutinium, quo publicato repe-
riatur quod prelatus ⁊ capitulum habentes duas tertias conſen
tiunt in vnum, ⁊ non ſunt niſi nouem canonici, clerus autem vigin
ti numero in alium conſenſerunt: an in tali caſu electus a clero ha
bet duplo maiorem numerum. Dic quod non: quia tantum pon-
derat vox prelati in hoc caſu, ⁊ ſi vnus ſolus ſit, quantum ponde-
rat totius cleri vox, etiam ſi eſſent mille. Ideo electus a prelato ⁊
capitulo cenſetur habere duas partes. ſ. de reſcriptis. paſtoralis.
§. i. de conceſ. preben. poſtulaſti. ¶ Quid ſi in hoc caſu certa pars
canonicorum concordat cum prelato, ⁊ eligant vnum, altera vero
pars tam cleri, quam capituli, eligit alium. Reſpondet Innoc.
quod conſiderari oportet que partes ſint, ⁊ quot numero, ⁊ ſecun-
dum hoc a maiori, vel equali parte omnium, qui in electione ius
habent, electus cenſebitur hic, vel ille: ſed quia caſus poſſet accide
re, in quo calculi error incideret, videtur expediens quod illi qui
plures ſunt, aliquem procuratorem conſtituant, qui nomine con-
ſtituentium poteſtatem habeat procedendi per formam ſcrutinij,
aut compromiſſi procuratorem autem conſtituant vnum, ⁊ non
plures, ne aliqua contrarietas occurrat. ff. iudi. ſol. l. iam tamen. §.
ſi cum plures. ⁊ hec vbi habent pro tertia parte, vel pro quarta:
vbi autem ſinguli prelati vt ſinguli habent vocem, quo caſu quili-
bet, ⁊ aliqui ſic, ⁊ aliqui non poſſunt ſingulariter conſtituere procu
27 ratorem. ¶ †Quero retento eodem caſu, quid ſi capitulum diui-
ſim in aliquibus compromiſſarijs conferat poteſtatem eligendi ⁊
prelati in alijs, ⁊ clerus in alijs, an quaſi compromiſſarij pote-
runt. Dicit Innocen. quod non: quia a nullo ſingulariter tranſla
ta eſt poteſtas eligendi: quia nec ipſi ſoli ſine alijs habent poteſta-
tem, nec in omnes tranſlata eſt: quia ſimul in omnes transferre no
luerunt: procuratores autem ad eligendum ſimul, ⁊ diuiſim dara
poſſunt. Fatetur tamen quod in omnes poſſent hanc poteſtatem
transferre ſimul, ⁊ diuiſim. Facit quod no. ſ. eod. in cauſis. Hoſti.
dicit quod ſi compromiſſarij partium ſeparatim eligant. Innoc.
dicit verum, ſi compromiſſarij omnes ſimul iuncti eligant, vale-
bit electio: quia valeret, ſi ſic eſſent congregati compromittentes:
ergo ⁊ eodem modo valeat a compromiſſarijs ſic congregatis.
Allegat. ſ. eo. l. quia propter. ver. ſaltem. ⁊ hoc ſiue ſimul, ſiue diui-
ſim data fuerit hec poteſtas. ⁊ ff. de ſerui. ruſt. predio. l. per fundum.
ff. commun. predio. l. receptum eſt. Hic autem non fuerunt com-
promiſſarij, ſed procuratores. Unde dic per alios. ſ. procuratores,
quos etiam prepoſiti miſerunt pro ſe. Jo. An. dicit quod opi. ho
ſti. de facto ſeruatur. Et hoc credo, dummodo quelibet tertia pars
transferat poteſtatem ſuam collegialiter: quia tria ſunt corpora,
que vniuntur ad actum electionis. Secus diceres, ſi totum eſſet
vnum corpus: quia ſi tertia pars capituli compromitteret de per
ſe, alia de per ſe, non valeret: quia hec non eſt facta vt ab vno cor-
pore in vnum congregato, vt exigitur, ⁊ no. ſ. e. cum in iure. ¶ Ue
nio ad ſubſtantialia principaliter hic deciſorum, ſcilicet in eodem
verſi. ⁊ ſi partes. ⁊ hic aduertendum, quia hic eſt difficultas: colli-
gam caſus, qui hic deciduntur de per ſe: ⁊ ex omnibus notando,
opponendo, ⁊ querendo de per ſe: ⁊ per hoc docto. dicta et gloſſ.
28 remanebunt expedita. ¶ †Nota primo quod concurrente po-
ſtulatione a duplo. maiori parte capituli. ⁊ electio a minori tertia,
vtroque. ſ. poſtulato, ⁊ electo exigente digno, ⁊ alibi valet poſtula-
29 tio, ⁊ caſſatur electio. ¶ †Et hoc no. quod ſanioritas occurrens in
tertia parte capituli nihil operatur in eligēdo viam communem.
30 † Et nota quod concurrentibus iure communi ⁊ ſpeciali, va-
lidius, ⁊ potentius operatur via communis, quam ſpecialis, niſi
altero extrinſeco ſpecialis roboretur: ⁊ ſic fortius eſt vinculum iu
ris communis, ⁊ potentius, quam ſit vinculum iuris ſpecialis.
31 ¶ †Nota ſecundo quod ſolus papa, vel alius mandato eius, po-
teſt poſtulationem admittere de inhabili propter alligationem
ad epiſcopatum: et hoc, quia ſolus papa poteſt dare licentiam
cedendi. de renun. niſi. facit quod fuit. no. in ſ. ſ. de poſtu. prela.
32 ¶ †Nota tertio quod concurrente multiplici impedimēto in per
ſonam poſtulati, vno quia alligatus altero, quia alias eſt inhabilis
ad promouendum, non valet poſtulatio: quod intellige, etſi vitia
exprimantur, ⁊ ſint diſpenſabilia, ⁊ faciliter diſpenſabilia, vt digi
33 de poſtu. prela. c. fin. ¶ †Nota quarto practicam dandi licentiam
tranſeundi ⁊ admittendi poſtulationem de alligato alteri eccleſie,
vt digi. ſ. e. cum matrimonium. de poſtu. prela. gratum. ⁊ c. bone. et
34 c. pe. ¶ †Oppo. cum glo. que eſt ſuper verbo duplo maiorem, quod
concurrente poſtulatione a duplo maiori cum electione a tertia,
electio debet preualere, vel ſaltem poſtulatio caſſari: quia facta eſt in di-
ſcordia. ſ. de poſtu. prela. bone. So. Dicit glo. quod iſta decret. de-
clarat illam. Dicitur enim facta in diſcordia poſtulatio, quando
ſaltem due partes non concordant in poſtulatione, quando ſecum
concurrit electio, vt hic: alias dicitur in concordia. Dicit Jo. An.
hic, quod ſufficit quod dupla ſit pars: licet nō ſit duplo maior pars. ſic ſuf

ficit quod poſtulatus habeat bis tantū, licet plus nō habeat: vt no. ſ. e.
ſi quā. li. vi. ⁊ exigit Cōpo. quod dupla pars de canonicis ſit, ſi alij fue
35 rint mixti. Sed hec mihi nō placet. ¶ †Opp. ſecūdo quod valeat
electio facta vt preferatur poſtulationi, ex quo concurrit ſanori-
tas ab vna parte, ⁊ numerus ab alia, preualet ſanioritas. ſ. eo. eccle
ſia. ſed hic ſanior erat pars eligens viam communem, quā eligens
viam ſpecialem. So. Glo. dicit quod quando numerus non modi-
cum excedit procedit contrarium. Et dicitur non modicum exce-
36 dere, quando aſcendit ad duplam. ¶ †Aduerte, ſi queris an ſanio
ritas in minori parte quo ad validandam electionem minoris: dic
quod non regulariter, vt dicam. ſ. eo. eccleſia. ſecundum communē
opi. ſm Inno. ſic, per hanc decret. ſed aliter intelligitur vt dicam
ſ. Si queritur an ſanioritas operetur ad deſtructionem illius, qui
ſecum concurrit: dic quod ſi numerus concurrentium, qui non ha
bet ſanitatem, in multum excedit, procedit quod hic, quia nō ope-
ratur etiam quo ad hec. Si numerus in multum nō excedit, bene
operatur ſecum concurrentis. Et dicitur numerus nō modicum
excedere, quando aſcendit ad duplum, vt dicit glo. hic vt. ſ. de elec.
ſi quando. li. vi. ¶ Uenio ad ver. quod ſi. vbi ſecundum principale
dictum eſt. Et nota quod cōcurrente poſtulatione cum electione,
⁊ qualibet de habili, ſi poſtulatio eſt a minori dupla, preualet ele-
ctio. In hac parte eſt vna glo. que eſt fortis, ⁊ examinat capitulū.
¶ Oppo. hic quod in precedenti dicuntur duo. Primo quod vbi
quis eſt poſtulatus a dupla parte, preualet poſtulatio ſecum con-
currente electione. Secundo dicitur quod ſi concurrat cum poſtu-
latione vtraque de digno, ⁊ poſtulatio ſit facta a minori parte du-
pla, quod preualet electio. ¶ Contra hec duo dicta obſtabunt re-
gule communes, quod in actibus electionū preualet factum a ma-
iori parte capituli. ſ. eo. quia propter. hec regula deſtruit primum di
ctum, quia ſecundum hoc non deberet in poſtulatione exigi duplo
37 maior pars, ſed ſufficere debet maior. †Item contra primum ob-
uiat, quia poſtulationes non debent admitti, niſi in concordia. ſ.
de poſtu. prelatorum. bone. Secundo deſtruit ſecundum dictum:
quia concurrente maiori dupla cum electione a minori parte, non
debet valere electio, ex quo maior pars non proponitur priuata
poteſtate eligendi: vt. ſ. eod. eccleſia. ⁊ c. Cumana. ⁊ c. cōgregato. ⁊
c. in Geneſ. ¶ Sol. Quidam propter hec dixerunt quod hec de-
cre. non continebat ius, ſed compoſitionem quandam pro bono
pacis. quod ſatis dicit glo. poſſe concedi. Et hoc poteſt, quia papa
mandat vt ſic procedatur, ſi ad hoc accedat cōſenſus partium, vt
patet ibi. Si partes conſenſerunt. ⁊ ſic vtraque pars iuri ſuo re-
nuntiat. Hoc tetigit etiam glo. in verbo Conſenſerunt. Sed dicit
gloſ. quia in hoc conſenſu ⁊ concordia vt preter ius procedatur,
neceſſarius eſt conſenſus poſtulati, ⁊ electi: alias non poſſent par-
tes a iure recedere. ſ. eodem cum inter canonicos. ¶ Ad contra-
rium ergo reſpondetur quod ſi habetur reſpectus ad ius, licet de
iure nullum ius acquiratur poſtulato: tamē acquiritur ius quod-
dam gratioſum, per quod poteſt petere executionem poſtulatio-
nis, ⁊ de gratia admitti, adeo quod ſi repellatur, fit ei iniuria, ſiue
fiat a dupla parte, ſiue a maiori: quia illud, quod fit a maiori, ⁊ ſaniori
parte, debet preualere: ⁊ ſic in hoc ſecundo caſu debebat caſſari ele
38 ctio: ſed quod hic fuit, fuit ex forma compoſitionis. ¶ †Tu dic ſe
cundum doc. quod hec decre. ponit ius, ⁊ regula contraria proce-
dat vt ſtetur maiori, ⁊ ſaniori parti: ⁊ non valet electio a minori, quando
due electiones concurrunt. Sed vbi concurrit poſtulatio cum ele
ctione, hoc caſu non procedit illa regula, ſed ſtandum determina-
tioni huius capituli. quia vt valeat poſtulatio, exigitur quod ſit
facta a dupla maiori parte capituli. Secus ſi a maiori parte tan-
tum, vt eſt caſus ſm Inno. quia ibi ſanioritas eſt ex vna parte, ⁊ nu
39 merus ex altero, ſanioritas, ſm eum, preualet numero. ¶ †Et ſi di
catur, quare ſanioritas in minori tertia non preualet numero du-
plo maiori, ſi ſanioritas eſt eo quod eligatur via communis, ⁊ per
ſona petitur, que de iure communi promoueri poteſt: quia dicit In-
nocen. ſanioritas aliquid operatur, quando reperitur in parte, in
qua adeſt aliqua ſcintilla de viribus capituli. Ubi autem nihil re-
peritur, nihil poteſt operari. Modo quando due partes ſint ex
vna parte in tertia, vel in minori tertia, nihil de capitulo quo ad
vires capituli: quia vires capitulares ſunt in dupla parte: vt. l. ple-
ne. ff. quod cuiuſque vniuer. ideo tunc ſanioritas nihil poteſt opera-
ri: ſed ſi aliquid de dupla parte adderetur ad illam tertiā, ibi eſſet
aliquid de viribus capituli, propter quod ſanioritas poſſet ali-
quid operari: ⁊ ideo tunc preualet electio, vt vult text. hic. ¶ Sed
hec ratio communiter non reſpondet: quia iura requirunt duo in po
ſtulatione, quod ſit maior, ⁊ ſanior: vt. ſ. eod. quia propter. Unde ſa-
nioritas nunquam operatur in conſtruenda electione, licet ſic in
deſtruenda electione ſecum concurrente: vt. ſ. eo. eccleſia. quia abſtra
hit ſanioritatem a numero, ⁊ in neutram: tunc eſt copulatiue ſa-
nior, ⁊ maior. ¶ Unde dicunt quod iſto caſu eſt ſpeciale propter
concurſum vie communis cum ſpeciali, vt eligatur hec via, vt ſpe
cialis preferatur, quando habet duas partes, alias non, ſecun-

40 dum Innocen. ¶ † Dic quod quandoque ſanioritas concurrit
cum maioritate numeri: ⁊ tunc dicit Innocen. quod preualet ſem-
per numerus, ex quo ſecum habet ſanioritatem: ⁊ tunc non valet
quod fit a minori parte: ⁊ ſic procedat illa regula. Quandoque re-
pugnat numerus, ⁊ ſanioritas: quia ex vna parte eſt numerus, ex
altera ſanioritas: ⁊ tunc dicit Innocen. quod aut ſanioritas repe-
ritur in maiori tertia: ⁊ tunc dicit quod ſanioritas vincit maiorita
tem, vt in ſecundo dicto. Aut ſanioritas reperitur in ſola tertia
parte, vel in minori tertia: ⁊ nihil operatur: quia tunc numerus
preualet ſanioritati, vt in primo reſpōſo. ¶ Et hec eſt cauſa, qua-
re poſtulatio a dupla parte, vel maiori dupla, preualet electioni:
qꝛ in tertia ſanioritas eligendi nihil operatur: ſed vbi concurrit a
minori dupla cū electione, que habet aliquid vltra tertiam: ⁊ tunc
ſanioritas operatur, ⁊ ſic vincit numerum, qui adeſt cum poſtula-
to, ⁊ conſideratur ſanioritas in electione, via, ⁊ modus prouidendi
de iure communi: quia illa pars ſanior dicitur, que eligit viam iu-
ris communis: illa minus ſana, que eligit viam ſpecialem, vt fit
in poſtulatione. ¶ Et ſi dicatur, quare ſanioritas in maiori ter-
tia, quāquam minori parte capitali, plus operatur, quam opere-
tur in minori tertia, vel in tertia tantum: aſſignat cauſam, quia po
tentie capituli, conſiderando capitulum vt ſunt in duabus parti-
bus. ff. quod cuiuſque vniuer. l. plane. ⁊ dixi. ſ. e. licet. ⁊ c. nobis. et
c. bone. ⁊ c. cum inter. R. habitu ergo omnis virtus capituli eſt pe
nes duplam, nulla ſcintilla eſt quantumcūque leuis, in tertia: ideo
data dupla dicitur de ea bene, hic eſt capitulum: ſed data tertia,
hic non eſt capitulum. ideo ſanioritas ibi concurrēs cum nullam
reperiat ſcintillam capituli, nihil poteſt ibi ſuſcitare, quod ſit de
virtute capituli: ſed quando ibi aliquid eſt vltra tertiam, ibi eſt
aliquid de dupla parte: ⁊ ſic aliquid habetur de habitu virtutis ca
pitularis: ⁊ ideo ſanioritas debet aliquid operari tunc ſecundum
Innocen. Sed huic obuiat: quia iura omnino exigunt duo copula
tiue quod ſit facta a maiori, ⁊ ſaniori. j. eod. qꝛ propter. ⁊ quaſi per
totum titu. ſed exponūt Et pro id eſt, a maiori parte ⁊, pro id eſt,
ſaniori: qꝛ eo quod maior preſumitur ſanior, niſi aliud appareat.
Sed obſtat, quia tunc ſanioritas aliquid operetur: ideo communi
ter tenetur quod in hoc caſu ſtetur ſanioritati: ⁊ minori contra ma
iorem hoc ſpeciali caſu: hec operatur concurſus iſtarum viarum:
vna communis eſt, altera autem ſpecialis eſt, ⁊ hoc eſt notandum.
¶ In omnibus tamen caſibus, in quibus dixi valere poſtulatio-
nem, hoc verum intellige quo ad poſtulantes: quantum autem ad
ſuperiorem nihil operatur, quo minus ab eius poteſtate pendeat
poſtulationem admittere, vel repellere, ⁊ maxime in papa. Ad hoc
41 decre. cupientes. §. denique. libro. vi. ¶ † Venio ad aliud dictum in
ver. ſi vero. hic ſunt duo dicta. Primum, quod vbi concurrit po-
ſtulatio cum electione, ⁊ poſtulatio eſt a duplo maiori, electio vero
eſt facta a minori tertia poſtulato exiſtēte indigno, ⁊ electo digno,
ignorantibus poſtulantibus, quod neutra valet. Non poſtulatio:
quia de indigno. Non electio: quia a minori parte, non deuoluta
42 poteſtate. † Secundum dictum, quod concurrente poſtulatione, ⁊
electione, poſtulatiōe a dupla, ⁊ de indigno, electione a tertia, et de
digno, poſtulatione facta ſcienter de indigno ab omnibus, vel par
te maiori, preualet electio. Ex hoc infertur tertium, qḋ concurren
tibus poſtulatione a dupla de indigno, ⁊ electione de digno a ter-
tia, vel minori, poſtulatione facta ſcienter a minori parte dupla,
vtraque venit caſſanda, ⁊ non valet electio. Examinemus hec di-
cta. Primo preſupponitur quod hic erat archiepiſcopus poſtu-
latus, ⁊ proponitur quod ſi eſt indignus, annulletur poſtulatio.
43 ¶ † Oppo. quod ſit impoſſibile quod ſit indignus. Nam ex quo
fuit habilis ad archiepiſcopatum, ⁊ ad hoc fuit admiſſus, debuit
fuiſſe habilis ad patriarchatum. Nam plures de hoc non eſt in-
quirendum. xvij. q. iiij. §. qui autem. ⁊ C. de crimine ſacrilegii. l. ij.
de eta. ⁊ quali. accepimus. So. Dicit glo. quod reputatus habilis
ad vnam dignitatem, per hoc non videtur habilitatus ad maiorē:
quia licet diſpenſetur, cum aliquo in minori dignitate, per hoc nō
videtur habilitatus ad maiorem. xij. di. nos conſuetudinem. Vel
dic quod hoc eſſe potuit ex ſuperueniente cauſa, quia forte ſuper-
uenit crimen: de quo de excep. cum venerabilis. Itē quoties de no
uo gradus admittitur, vel mutatur, ita quod locum habeat exce-
ptio, locum habet examinatio in capellanis pape ſecundum cu-
riam, quod fit examinatio perſone cum admittuntur ad prelatu-
ras quaſcunque. ¶ Oppon. ſecundo quod non debeāt priuari po
ſtulando ſcienter indignum, ſed ſunt ipſo iure priuati. ſ. e. cum in
cūctis. So. Dic, priuati referri ad factum. Vel dic, priuati, id eſt,
44 priuati nunciari. ¶ † Opp. tertio cōtra vltimū dictū. ⁊ hic aduer
tendum, qꝛ difficile contrarium concurrente poſtulatione a dupla
facta de indigno, ⁊ ſcienter a maiori parte capituli, videtur quod
non valeat electio facta a tertia contra, licet maior ſit priuata po-
teſtate eligendi. nam minor ignorans non eſt priuata: ergo ele-
ctio non debet valere, ſaltem facta illa minori contempta, vel in
capitulo, vel in electione ſua non exiſtente. ¶ Glo. ſi. que eſt ſu-
per verbo preſumptione. concludit quod iſta procedunt quan-
do electio ⁊ poſtulatio ſunt facte eodem contextu: quo caſu nullus
poteſt dici contemptus. Vel ſi facta fuiſſet primo poſtulatio, ⁊ a
maiori parte ſcienter de indigno, a minori ignorāter: poſtea ex in-
teruallo fieret electio a tertia non vocata illa minori parte poſtu-
lantium non priuata non valeret electio. ¶ Opp. quarto cum gl.
que eſt ſuper verbo Maior. ⁊ videtur quod vbi poſtulatio concur
rit cum electione, ⁊ poſtulatio fit de indigno a minori parte ſcien-
ter, ⁊ electio de digno, quod debeat valere electio: imo, quod plus
eſt, ſi vnus tantum de dupla hoc ſciuerit, videtur quod debeat va
lere electio: quia ſi vnus detur de dupla parte poſtulantium pri-
uatus poteſtate eligendi, iam reperitur quod concurrit poſtula-
tio cum electione, ⁊ electio eſt facta a tertia, ⁊ altera a minori du-
pla: debet ergo preualere poſtulatio, quando concurrit minor du-
pla cum alia, ⁊ ſic procedit caſus precedens, vt in ver. quod ſi. Io.
An. dicit quod quando concurrit electio cum poſtulatione, atten-
duntur verba tantum, ⁊ ruditer conſideratur numerus prout in
facto eſt, non prout in iuris effectu hoc caſu. Ad hoc quod no. eo.
titu. indemnitatibus. libro ſexto. Unde dicit Innocen. ⁊ Compo.
quod licet careant voce pro illa vice eligentes indignum, in illa ta
men electione computantur in numero, vt ſi due ſunt partes, quia
ſuſtinent in numero duplam partem, ⁊ fatendum quod tertia non
ſit maior, ⁊ licet non augmētent vocem: pono quod ſint octodecim
canonici. duodecim poſtulant, ⁊ ibi fatentes indignum, ſex, eligāt,
licet illi duo non augeant vocem, quia nō erunt niſi decem voces,
tamen pro illa electione computabuntur in numero duodecim, vt
numerus dicatur octodecim, ⁊ non dicatur ſexdecim tantum: per
quod relinquitur quod non habebit electus tertiam partem. Hec
vera dicit in electione, in qua priuatur. Si autem fuiſſet priuatus
ante, ⁊ poſtea eligerent, non computarentur nec in numero, nec
in voce illi, qui ſunt priuati, niſi alias eis fuiſſet participatum
ius eligendi: vt quia admiſerant ignoranter, vel ſcienter, cum pro
teſtatione: ſed quia non ſic ſi maior pars priuaretur poſtulantiū,
illi computarentur in numero, ſicut computatur minor. Ideo
mihi videtur quod clarior poſſet dari ratio, quod aliquibus exi-
ſtentibus priuatis, eorum poteſtas deuoluitur ad illos, in quibus
ſunt potētie capitulares, que ſunt in dupla parte, ⁊ in tertia nihil
eſt de virtute capituli. ¶ Si ergo datur priuatio minoris partis
poſtulantium, cum remaneat numerus firmus, poteſtas iſtorum
acceſſit alteri poſtulantium, que maior eſt, nec poteſt accreſcere
tertie parti: quia ibi nulla eſt ſcintilla capituli. ¶ Sed vbi datur
priuatio maioris partis, iam potentie capitulares vbi erant, ex
toto euaneſcunt, quia in minori parte: ſit ergo acceſſio neceſſario
ad alias partes: quia in illo remanet capitulum: ⁊ tunc reperitur
aliquid accreſcere tertie parti de capitulari virtute, merito tamē,
cum non habeat ſecum concurſum voce duplam partem, ⁊ ali-
quid habet de capitulari poteſtate preferatur electio poſtulatio-
45 ni. ⁊ hoc voluit hec lec. Per hoc deciditur illa queſtio. ¶ † Pone
quod maior pars poſtulantium ſcienter poſtulauit indignum, mi
nor ignoranter, cum pars minor ignorans excedit in numero eli-
gentes, quid tunc fiet. Innocen. dicit quod vtraque caſſabitur: po-
ſtulatio, quia de indigno: electio, quia poſtulatio a duplo maiori, ⁊
poſtulantes ſunt plures eligentibus: ⁊ ſecundum eum ſtabitur li-
tere. Exemplum, ſunt octodecim canonici. ſedecim poſtulant,
duo eligunt. duodecim ſcienter poſtulant indignū, remanent qua-
tuor poſtulantes ignorantes. Dicit tunc Innocen. quod vtraque
caſſabitur. Ego dico quod hoc caſu valeret electio, vt dicit hec
decre. quia ex quo nec in poſtulantibus, nec in eligētibus tot ſunt,
quot poſſunt ſuſtinere capitulum: ad vtroſque ſit neceſſaria deuo
lutio: nec eſt ratio quare magis ad vnam, quam ad aliam fiat,
Unde non facio differentiam an remanentes ſupplerent eligen-
tes vel nō, vbi datur priuata maior: ſed vbi datur priuata minor,
dico quod accreſcit parti, que ſuſtinet capitulum, ⁊ ſic maiori, ⁊c.
Hec vera, quando facta deuolutione ad eligentes in tantum illi
accreſcit, quod aſcendat ad vltra tertiam, vel ad tertiam: alias,
vtraque caſſaretur: ſit enim deuolutio pro rata ⁊c. Ant. de Butr.

1 ☞ Eccleſie quis prelatū dabit, canonicis eligere negligētibus. 12
2 Canonicatus finis quis ſit.
3 Uacatio eccleſiarum eſt periculoſa.
4 Eligere habentium tempus eſt trium menſium.
5 Tempus ad conuincendam negligentiam, non currit impedito.
Preſcriptio non currit agere non valenti.
6 Prouidendi modus non variatur ex perſone variatione.
7 Poteſtas deuoluta eiuſdem eſt qualitatis qualis fuit. 8.
9 Epiſcopus in quibus requirat capitulum.
10 Tempus ad conuincendam negligentiam vt extendatur.
11 Electio debet fieri de gremio eccleſie ſi ibi reperiatur idoneus.
13 Impeditus iuſte an debeat reſtitui aduerſus temporis curſum.
14 Eligendi poteſtate deuoluta ad ſuperiorem, quid agendum. 16.

Eligi an

15 Eligi an poſſit de corpore, ſi negligendo deliquerunt.
17 Eligere negligentis quenam ſit pena.
18 Electione a papa interdicta non currit tempus eligentibus.
19 Electione interdicta an ſit neceſſaria proteſtatio.
20 Impedito per aliuni eſt neceſſaria proteſtatio.
21 Eligere negligentes priuantur eligendi poteſtate.
22 Eligendi poteſtas olim deuoluebatur ad papam.
23 Electione deuoluta ad ſuperiorem qualiter debet prouideri.
Eligi poſſunt de gremio, qui ſunt priuati eligendi poteſtate.
24 Priuatus actiue non cenſetur paſſiue priuatus.

1 **NE pro defectu.** †Si illi, ad quos ſpectat, negligunt eligere
prelatum cathedralis, vel regularis eccleſie, intra tres
menſes, proximus ſuperior eccleſiam ordinabit: quod
ſi intra alios tres meſes non fecerit, canonice punietur.h.d. ¶ Sūt
due partes. In prima conſtitutionis cauſa. In ſecunda conſtitu-
tio, ibi: ſtatuimus: que cōſtitutio quatuor facit. Primo, ſtatuit tē-
pus electionū. Secundo, priuat negligentes, ibi: intra quod. Ter-
tio ad ſuperiorem deuoluit, ibi: ipſa. Quarto punit ipſum ſuperio
2 rem, ſi negligat, ibi: ſi vero. ¶ †Nota principium text. pro exordio
iuris prouidēdi circa eccleſiarū vacationes. Tertio, qđ finis etiā
canonicatus, prout eſt fori contentioſi, eſt inſequi bonū animarū.
3 †Et ſic nota eccleſiarum vacationem periculoſam ſpecialiter pro-
pter duo, ſ. propter periculū animarū, & detrimentū rerū eccleſia-
4 rū. ¶ †Tertio nota tempus ſtatutū ad conuincendā negligentiā
habentiū eligere in eccleſijs cathedralibus, vel conuentualibus,
vbi agitur de prouiſione principalis prelati: q2 tempus eſt trium
5 menſium. ¶ †Quarto nota qđ tempus ſtatutum ad conuincendā
negligentiam, non currit impedito: ideo non valenti agere nō cur
rit preſcriptio. ¶ Quinto nota qđ negligentes eligere intra tem-
6 pus ſtatutum priuātur ſolum illa vice eligēdi poteſtate. ¶ †Sex
to nota qđ ex variatione perſone debentis prouidere, de inferiore
7 ad ſuperiorē non variatur prouidendi modus. †Ex quo patet qđ
poteſtas ad ſuperiorē deuoluta eiuſdē eſt qualitatis forme penes
8 ſuperiorē, cuius, & qualis erat penes inferiorem: †& ſic deuolutio
poteſtatis fit cū modis & qualitatibus primeuis, vt ſicut primus
eligebat, ita & ſecundus: & ſicut electio debebat fieri de certo loco
9 penes primū, ita debet fieri de illo penes ſecundum, &c. ¶ †Nota
ſeptimo limitationē ad illa, que habuiſti in.c.cū in cūctis.ſ.eo.de
elec. qđ & in ſpectātibus ad epm nō iure proprio, ſed deuoluto ha
10 bet eps conſiliū capituli requirere. qđ nota. ¶ †Octauo nota. qđ
tempus ſtatutū ad negligentiā conuincendā inferiorū, extēditur
cum eadem determinatione ad ſuperiorē, ad quem deuoluitur eli
gendi poteſtas: & ſic tpis determinatio in cōuincenda negligentia
certi gradus extenditur ad gradus ſuperiores, ad quos eadē po-
11 teſtas propter negligētiā deuoluitur. ¶ †No. nono qđ electio de-
bet fieri de gremio eccleſie, ſi ibi perſona reperiatur idonea: alias
debet fieri de loco extrinſeco. ¶ Tria ſunt hic. Primo, tēpus ſta-
tutū cū cauſa, per qđ vacatio prohibetur. Secundo, pena nō proui
dentis in deuoluenda poteſtate. ¶ Tertia, hic ponitur practica
12 eius, in quē poteſtas eſt deuoluta. ¶ †Primū dubiū, que regula-
res eccleſie hic cōprehenduntur. Dic qđ quecunqȝ collegiate, vbi
ſunt clerici, vel conuerſi viuentes ſine proprio, & tanqȝ collegiū, ad
quos ſpectat electio: & idē ſi ſpectat a ſuperiorē prelatum, vt abba
tem, vel quēlibet aliū prelatū: q2 nō eſt diuerſitatis ratio. Et ſcđm
Cōpo. procedit in prelaturis perpetuis, non in his, in quibus ſu-
perior diſponit pro libito: nec cōprehenduntur hic officia, vel prio
ratus, que in monaſterio ſunt ſub abbate: q2 tales non habent cu
rā principaliter ſcđm Inn. Supplebit tamen in talibus poſt ſex
mēſes eps negligentiā abbatis in illis conferendis, etiā ſi non ſint
curata.xvi.q.ii.c.i.de cōceſ.prel en c.ii Secus ſi prior reſidet, vt
in multis monaſterijs, que nō reguntur per abbates, ſed per prio
res: de his bene intelligitur decre. de ſta.mo.c.ſi ſm Hoſtiē. Idem
intelligit quodcūqȝ ſit nomen preſidentie, ſiue vocentur prepoſiti,
ſiue archipreſbyteri: q2 ex quo ſunt principales prelati regularis
eccleſie, habebit locū qđ hic dicitur, ſm Inn. nō cōprehenduntur
parochiales eccleſie, vel dignitates cathedraliū eccleſiarum poſt
epm, q2 hoc litera non ſonat. ¶ Dicit hic Hoſti. qđ de mente hanc
cōſtitutionē extēdit ad oēs eccleſias exēptas mortuo prelato, qui
caput eſt. Itē ad principalem prelatū poſt epm in eccleſia cathe-
13 drali, vbi adminiſtratio eſt diuerſa, ſm eū. ¶ †Secūm dubiū an
iuſtū impedimentū impediat ipſo iure curſum temporis, aut de-
tur reſtitutio. Dic qđ impedit curſum ipſo iure de cōceſ. prebē. &
diuerſitatem. licet quidam diſtinguāt an impedimentū faciat dor
mire preſcriptionē, ſicut excōicatio: q2 dūt tunc procedere qđ eſt
dictum. An non faciat dormire, ſed iuuari beneficio reſtitutionis:
vt in abſentia cauſa Reipublice: & non eligent niſi primo reſtituā-
tur Compo. tenet primum: q2 ex opinione contraria protelaren-
tur vacationes contra mentem iuris huiꝰ. ff. de adulterijs.l.quin-
quennium, & ſic ſeruatur, ſiue ſit impedimētū impediens trimeſtre
inchoatū, ſiue poſt ipſius inchoationē ſuperueniat. Ad hoc.ſ.eo.ſi
14 electio.lib.vi. ¶ †Quid ſi deuoluta, poteſtate inferior eligat, an
valeat electio ſuperioris, prima non caſſata. Tex. qđ ſic, licet infe-
rior appellauerit: de ſup.neg.prela.c.ſi. qđ noto cōtra opi. Io.an.
15 in.c.auditis.ſ.eo.ti. ¶ †Quartū dubiū, q2 videtur quando eligi
non poſſunt de corpore, q2 deliquerūt negligendo: dicit Inno. qđ
forte non omnes peccauerūt: q2 aliqui erant abſentes, vel impedi-
ti, vel preſentes propter ſcandalum euidens, vel aliam iuſtam cām
dimiſerūt. Dicit Hoſt. qđ dato qđ nō impediti nō elegerūt. nō p-
pter hoc deliquerunt, ſed fuerunt negligentes, & ſic iuris contem-
ptores. C. de annali excep.l.ſi. Itē q2 iſta negligentia habet penam
ſuam: q2 priuantur per glo. igitur alia nō eſt imponenda: de regu.
16 iur. in penis. ¶ †Quero, an deuoluta poteſtate ad ſuperiorē fiat
prouiſio per viam electionis, an per viam prouiſionis. que ſunt di
uerſa: vt in.c.ſi.eo.tit.lib.vi. Cōpo. dicit hic quod ordinabit Pri-
mo eligendo. Secūdo cōfirmando. Ad hoc, q2 ex duplici iure hoc
competit. Primum, ſ. ex deuoluto eligere. Scđo, ex ordinaria. Ad
hoc.ſ.e.cū inter canonicos. & c.cum inter vniuerſas. & vidiſti in.c.
cām. Hoſti. dicit quod prouidebit per viam prouiſionis, non per
viam electionis. Item Compoſ.ſ.eo.cū dilecti. dicit Ioan. And.
qđ primum verius: ſed hoc vltimum ſeruatur, ſ. q2 ſuperiores per
viam prouiſionis prouidēt, & ordinant eccleſias. Io.an. dicit quod
tex. promiſcue loquatur: quidā quod debeat eligere. Ad hoc tex.
hic, qui dicit qđ eligendi poteſtas &c. Ad hoc de ſup.neg.prela.c.
ſi. de conceſ.preben. dilectus.ſ.eo. ꝓquam. & c.ſi poſt quam.ſ.ſi. lib.
vi. Alij ſonant qđ prouidere poſſint: vt in.d.c.ſi poſtquam.ſ.ſi. & fa
cit pro contra: & hic tex. in ſi. ibi: ordinarie. & c.ſi compromiſſarius.
de elec.lib.vi. ad hoc de iure patro.c.iij. & c.cum propter. vbi ver-
bū. ordinarie, ſumitur pro prouiſione: & ideo dicit Io.an. qđ optio
eſt ſuperioris. Et ad hoc dictū.c.ſi poſt ꝗ.ſ.ſi. qui dicit prouiſionē
factam per eum. ad quem deuoluta eſt poteſtas eligendi: & effectus
eſt, q2 primi electores verentur requirere conſilium vel cōſenſum
patroni.ſ.eo.cum in terra, vel ex priuilegio debebatur in actu ele-
ctionis circa honorificentiam alteri eccleſie: puta quod in clauſtro
vel in capitulo ſuo debebat fieri electio: ſi fiat prouiſio vitiabitur
ius iſtorum. Et facit ad queſtionem an teneatur is, ad quem deuo
lutum eſt, eligere de collegio, de quo debebant priuati eligere: et
ele. de ſup.neg.prela.c. vno. facit pro, & ibi de hoc: & facit iſte tex.
quam.q. vide in Mercurialibus. de regu.iuris. contra eum, lib. vj.
17 ¶ †Ad intellectū tex. in ſin. que erit canonica vltio ſuperioris in-
tra tempus nō eligentiū, vel prouidentiū. Dic, q2 in hac vacatio-
ne, & forte in reliqua punabuntur.ſ.eo. nihil. vel punientur aliter
pro motu iudicis, ſecundum goſ. Hoſtiē. dicit idē, qđ pena erat ar
18 bitraria, ſi nō ſeruant formam limitatam. ¶ †Glo. tertia querit
quid de impedimento ex eo, q2 a ſuperiore habet petere licentiam
eligendi. Dicit gl. quod currit tempus: vt eſt caſus in.c.ſi.ſ. de ele.
19 lib.vi ¶ †Querit ea. gloſſ. ibi: ſed nunquid eſt, &c. an ſit neceſſario
proteſtatio ad impediendum curſum tpis non eſt neceſſaria, per
20 tex. †Nec obſtat de appel.ſi iuſtus. de offic.ord.c. paſtoralis. q2 ibi
loquitur quādo tempus currit propter defectum illius, a quo de-
bet habere copiam, q2 eum nō poteſt habere: quo caſu requiritur
21 proteſtatio. ¶ †Quero ad intellectum litere, cum gl. que eſt ſuper
verbo Ea vice. an negligentes ſint priuati ea vice, an illa vacatio-
ne. Dicit gl. quod ea vice, id eſt, in illa electione. Unde ſi fiat vna
electio, & caſſetur, vel nollent venire, ſtatim recuperabunt ius ſuū:
ar.c. cum Uimon. Io.an. hic tenet, de quo.ſ.eo.ſi electio. in glo. an-
22 tepe.lib.v.. ¶ †Opp. cum gl. que eſt ſuper verbo Deuoluatur, qđ
non deuoluatur in cathedrali ad proximum ſuperiorē, ſed ad pa-
pam.ſ. de conceſſ.preben. cum dilectus. Dic quod illud procede-
bat olim. hodie vero deuoluitur ad proximum ſuperiorem ex ne-
gligentia: & ſic reducitur ad ius cōmune aliarū dignitatū, in qui-
bus ſuo tempore fit deuolutio ad proximū ſuperiorē: vt patet de
conceſ.preben. nulla. de quo vide in.c. ꝓꝓ.eo.ti.li.vi. in glo. ſcias.
23 ¶ †Quero cum glo. eſt ſuper verbo Conſilio, an debeat ſuperior,
ad quem deuoluta eſt poteſtas, de conſenſu capituli prouidere, et
expectare conſilium. Arguit glo. quod ſic, ſicut & alia negligentia.
tractat de his, que ſunt a prela. per totum. ad hoc.ſ.eo. cum in ve
teri. vbi debet conſilium expectari. ¶ In contrarium facit de ar-
bitris. cum olim. vbi ſufficit petere conſilium. Gl. dicit quod alio-
rum, & capituli exigi debet conſilium de honeſtate, nō de neceſſita
te: q2 hic poteſtas deuoluitur ad epiſcopum ſolum, vel ad ſuperio
rem ſolum. Nec obſtant cōtraria: q2 loquuntur de his, que ſpectāt
ad prelatum communiter & capitulum, vel ad prelatum proprio
iure & naturali. Dic de his, que ſpectent ad prelatum iure deuolu
to, in quibus nulla datur communio in prelato & capitulo, vt not.
in.c. cum in cunctis. ad ſi.ſ. de elec. cum in veteri. ubi id inducit for-
mam mandati, que eſt ſeruanda. de prebend. cui de non. lib. vi.
¶ Opp. quod poſſit is, ad quem deuoluitur poteſtas, aliunde eli
gere.ſ.eo. cum inter ea. quia ſicut hi, ad quos ſpectabat, poterant

de extra,ita ⁊ iſte,ad quem deuoluitur eorum poteſtas. Gloſſ.que eſt ſuper verbo. Ipſius.dicit quod hic,ſicut ⁊ canonici de iure debent eligere de propria eccleſia,⁊ hoc eſt de iure:ſi tamen fiat contra ſiue per primos,ſiue per ipſum,ad quē eſt deuoluta poteſtas, per hoc non vitiabitur electio:de quo.J.cum inter canonicos:quia multa fieri non debent,que facta tenent.all.iura.Hoſti.dicit quod non valebit electio:quia limitata eſt forma, quod ſatis videtis in ſcholis.Sed dicit Jo.an.quod ſeruatur contrarium:⁊ Compo.te
24 net dictum glo.¶ †Opp.ex ver.ſed quare precedentis glo.ſ.que eſt ſuper verbo Ipſius.ſ.quod electio non poſſit fieri de eadem eccleſia:quia ſunt priuati poteſtate eligendi,ergo eligi non poſſunt. So.Sunt priuati actiue,quia eligere non poſſunt: ſed non paſſiue,quia poſſunt eligi:⁊ ſatis puniuntur in primo:ideo non debent iterato puniri:qꝛ pena,⁊c.de pe.di.i.pene.Et ſic quandoqꝫ aliqui eligi poſſunt,ſed non eligere:quandoqꝫ aliqui eligere poſſunt, ſed non eligi:vt vidiſtis.ſ.c.illa.de cle.excom.mi.ſi celebrat.Et eſt ratio,qꝛ ibi peccatum priuat:quod poteſt potius in his,que tendūt ad eorum commodum,quam in alterius: hic in negligentia, que tantum eſt circa ius eligendi actiuum,ideo illo tantum priuat: et ſibi priuatur habitu electionis paſſiue,ſ.ſacramentorum: hic non, quia bene habēt.Eligens vero ſcienter indignū perdit vtrunqꝫ: qꝛ beneficijs eſt ſuſpenſus.ſ.eod.per inquiſitionem.quo ad illam eccleſiam:⁊ ſic quidam ſunt priuati actiua,ſed non paſſiua: quidā paſſiua,ſed non actiua:quidam habent vtrāqꝫ:quidam neutram. Nec obſtat quod ex quo negligentes fuerunt, deliquerunt, ⁊ ſic ſunt inhabiles:quia ſecundum Innoc.forte non omnes peccauerunt:⁊ aliqui erant abſentes,vel impediti,vel preſentes,⁊ non elegerunt propter ſcandalum,vel aliam cauſam.Hoſt.dicit quod dato quod non impediti non elegerunt,non propter hoc deliquerūt, ſed fuerunt negligentes,⁊ ſui iuris contemptores.C.de annali except.l.ſi.Item qꝛ iſta negligentia habet penam ſuam,quia priuantur per gl.Ideo alia non eſt imponenda:de reg.iur.in penis.li.vj.

1 ☞ Electionis forma qualis eſſe debeat.
2 Ratio in omnibus eſt reddenda.
3 Eligendi forme ſunt tres tantum a iure approbate.
4 Electio in forma ſcrutinij valet,ſi duo concurrant.
5 Electioni quando quis dicatur poſſe commode intereſſe.
6 Scrutinium qualiter debeat fieri.
7 Scrutinio publicato debet fieri collatio.
8 Electio debet fieri in communi,⁊ de quo.
9 Compromiſſi forma de eligendo qualis eſſe debeat.
10 Eligere debent compromiſſarij vice omnium.
11 Electio quando dicatur facta forma inſpirationis.48.
12 Actus,deficiente forma,eſt nullus.
13 Eligentes contra formam ſunt per ſententiam priuandi.
14 Eligere nemo poteſt per procuratorem.
15 Procuratorem non conſtituit abſens de loco,de quo vocari non debet.
16 Impedimentum probatur iuramento impediti.
17 Procurator ad eligendum non poteſt extra collegium conſtitui.
18 Electiones clandeſtine non valent.
19 Electionis forma in quibus eccleſijs procedat.
20 Abbas dicitur paſtor,cuius nomen eſt ſolicitudinis.
Curatus,ſiue rector eccleſie parochialis,dicitur paſtor.
21 Electionis ad actum quinam vocari debeant.
22 Scrutatores quales eſſe,⁊ per quos fieri debeant.25.
23 Scrutinio vt adſint qui vocentur.
24 Scrutinium non factum vna die,continuatur ad ſequentem.
26 Scrutatores quomodo ⁊ a quibus debeant ſcrutari.
27 Scrutinij ſcriptura an debeat eſſe publica,vel priuata.
28 Scrutinium quando debeat publicari.
29 Scrutinij publicatio cuius ſit effectus.
30 Electioni poſſunt intereſſe extranei.
31 Appellatio an impediat ſcrutinij publicationem.
32 Collatio ſcrutinij quomodo,⁊ in quo fieri debeat.nu.34.
33 Electio a quo fiat:quando ⁊ quibus verbis.
35 Electio an ſit ipſo iure nulla,omiſſa forma.
36 Compromitti poteſt ſuper forma ſcrutinij non publicati.
37 Idoneus quilibet in dubio preſumitur.
38 Compromiſſum ad eligendum a quibus fieri debeat.
39 Compromiſſarij ad eligendum in quo loco debeant eligere.
40 Electionis compromiſſarie pronuntiatio a quo fiat.
41 Compromitti non poteſt,vt perſona talis eligatur.
42 Compromiſſo pendente ſi aliquis ex non vocandis ſuperueniat an valeat compromiſſum.
43 Electio facta per duos ex compromiſſarijs de indigno, ⁊ per tertium de digno,non valet.
44 Compromiſſarij poſſunt eligere per ſcrutinium.
45 Electio facta contra formam,eſt ipſo iure nulla.
46 Electio ſecundum quas formas fieri debeat.
47 Electioni contradicens,ſi poſtea conſentiat non purgat vitium.
49 Electio ſecundum quam formam facta valeat.
50 Eligentes quod priuentur illa vice,intelligitur ea vacatione.
51 Electionis ad priuationem qui poterunt agere.
52 Electio facta contra formam a maiori parte an preferatur facta a minori non peccante.54.
53 Appellatio extraiudicialis non vitiat electionem.
55 Abſentes quomodo citandi ad electionem.
56 Procurator ad electionis actum per eū,qui eſt in loco,de quo ſit vocari non debet an admittatur.
57 Procurator poteſt conſtitui ad iurandum in animam domini.
58 Procurator ad eligendum admitti poteſt ſine preſtatione iuramenti.
59 Electio facta cum procuratore cum iuramento quo fuit maior capituli pars contenta,non poteſt caſſari.
Iuramentum non inducitur propter incredulitatem.
60 Electio facta poſt appellationem extraiudicialem an valeat.
61 Procurator conſtitutus ad eligendū, de quo collegio eſſe debeat.
62 Procurator an debeat ceſſare ab electione mortuo conſtituente.
63 Electio debet clero publicari,⁊ populo.
64 Eligendi poteſtate quando ſint priuandi per ſententiam eligentes.
65 Citandi ſunt ad electionem,qui etiam venire non poſſunt.
66 Impedimentum iuſtum quid ſit.
67 Scrutatores poſſunt ire ad impeditum, vt habeatur eius vox.
68 Procurator de capitulo an habeat vocem duplicem.
69 Procuratori ad eligendum quomodo ſuccurratur,vbi nullus de capitulo vult eius vocem recipere.
70 Electio clandeſtina que dicatur.

1 Uia propter. ¶ †Statuit cōcilium formas electionū, ſecundum quas prouideri debet eccleſijs viduatis.caſſat electiones aliter factas,⁊ iubet contra facientes tunc eligendi poteſtate priuari. ¶ Secundo prohibet in electionis negotio procuratorem conſtitui,niſi certa concurrant. ¶ Tertio precipit electiones ſtatim publicari,⁊ reprobat clādeſtinas.Sunt due partes.In prima conſtitutionis cauſa.In ſecunda cōſtitutio,ibi:ſtatuimus. ¶ Secunda ſubdiuiditur in tres,prout ponit tres prouiſiones.Secunda ibi: illud.Tertia ibi: electiones.Prima pars conſtitutionis facit quinqꝫ.Primo ponit formam ſcrutinij.Secundo formam compromiſſi,ibi:vel ſaltem. ¶ Tertio vitiat electionem aliter factam. ¶ Quarto ponit tertiam formam, vel caſum exceptum, ibi: niſi. ¶ Quinto ponit penam aliter eligentis,
2 ibi:qui vero. ¶ †Notat Hoſti.ex prin.de omnibus rationem red-
3 dendam.de quo de reſcript.ſi quando. ¶ †Nota ſecundo tres formas eligendi a iure tantum approbatas,omnibus alijs improba-
4 tis:formam.ſ.ſcrutinij,compromiſſi,⁊ inſpirationis. ¶ †Not.duo requiſita ad electionem in forma ſcrutinij:quia primo debent eſſe vocati,qui volunt,⁊ poſſunt,⁊ debent intereſſe commode:⁊ hoc eſt
5 commune vtriuſqꝫ forme.†Ex quo nota tria requiſita ad hoc vt vocetur,quod poſſit intereſſe,⁊ debeat intereſſe, ⁊ qđ velit intereſſe. Si ergo conſtat ipſum non poſſe,vel non debere,vel non velle, nō
6 eſt vocandus. ¶ †Nota ſecundo requiſitum in forma ſcrutinij, qꝛ aſſumi debent de collegio:⁊ dicit tex.quod tres.Quid de pluribus, vel paucioribus,videbitur quod debent eſſe de collegio: Per qđ patet de extra collegium nō debent fieri ſcrutatores,⁊ debent eſſe
6 fide digni. ¶ †Nota quid habeant illi ſeruare:quia debent omnes ⁊ ſingulos ſcrutari hic primo,⁊ cum qualitate,quia ſecrete,⁊ ſigillatim,non duos ſimul. ¶ Nota tertio requiſitum quod examinēt vota ſingulorum. ¶ Nota quarto quod vota reducantur in ſcriptis ⁊ quintum quod publicentur:⁊ in hoc requiritur qualificata publicatio,quia mox,⁊ incontinenti. ¶ Nota caſum,in quo remo-
7 uetur appellatio. ¶ †No.ſexto,quia facta publicatione debet fieri collatio numeri ad numerum,zeli ad zelum, ſanioritatis ad ſa-
8 nioritatem:vt videbitur.j.eo.in Geneſi. ¶ †Nota ſeptimo quod fiat electio in communi:⁊ de illo debet fieri,qui habet maiorem,⁊
9 ſaniorem partem capituli. ¶ †Circa ſecundam formam compromiſſi:⁊ ſumus in ver.vel ſaltem.vbi nota primo ꝙ poteſtas eligendi debet dari aliquibus viris idoneis:⁊ ſic debent eſſe tot dantes poteſtatem quot poſſint eligere,vt ſic recipiant cōpromiſſarij po-
10 teſtatem eligendi:vt patet in.c.ſcriptum.ſ.eo. ¶ †Nota ſcḋm requiſitum,qđ vice omnium debent eligere,⁊ prouidere.Per qđ infertur qđ requiritur qđ ab oībus habeat poteſtatē:⁊ hoc eſt verū,
11 vt videbitur in.c.in cauſis. ¶ †Circa formam inſpirationis,nota qđ illa nō aſtringitur alicui forme.Et dicitur celebrata per inſpirationem,qñ ab omnibus,⁊ incontinenti eſt conſenſu omnium facta.Conſenſus ergo inſtinctu Spiritus ſancti prolatus non adſtringitur

12 ſtringitur regulis iuris poſitiui. ¶ †Nota quarto ꝙ omne, qđ eſt
preter formã, eſt nullũ: qꝛ deficiente forma deficit eſſe.l. Julianus.
§.ſed ſi.ff.ad exhiben.ꝛ allegatur actus qđ deficiente forma eſt nul
13 lus.cõcor.l.prolatã.C.de ſentẽtijs.Ex ver.qui vero.ꝛ alio.penã eli-
gentiũ contra formã, qꝛ debent priuari poteſtate eligendi per ſen-
tentiam, non tamen ſunt priuati ipſo iure, ꝛ priuantur illa vice.
14 ¶ †Not.ſcđo qđ non põt quis per procuratorẽ eligere, niſi ſit ab-
ſens in loco, de quo debeat vocari, ꝛ impeditꝰ, ita quod venire non
15 poſſit. ¶ †No.tertio ꝙ abſens in loco, de quo nõ dꝫ vocari, non dꝫ
ꝓcuratorẽ ↄſtituere: et qđ abſens in loco, in quo dꝫ vocari, nõ de-
16 bet eligere per procuratorẽ, niſi ſit impeditus. ¶ †No. quarto ꝙ
17 ſuper impedimẽto ſtatur iuramento abſentis. ¶ †Nota quinto ꝙ
18 procuratorẽ cõſtituere nõ põt de extra collegiũ. ¶ †Ultimo no.re
gulam qđ electiones clãdeſtine nõ valent, ꝛ ꝙ cito poſſunt, debent
19 publicari. ¶ †Capio principiũ decre. Et primo generaliter eſt vi
dendũ in quibus eccleſijs procedant forme huius decre.ꝛ in quibꝰ
dignitatibus, vel beneficijs. Decidit glo. ꝙ habet locũ in eccleſijs
cathedralibus, ꝛ vbi agitur de electiõe principaliũ prelatorum, vt
epõrum. Itẽ in cathedralibus, ꝛ regularibus eccleſijs, vacãte pre-
lato principali: ar.ĩ.c.ne pro defectu. Itẽ habet locũ de iure, ꝛ de
facto in electionibus prelatorũ principaliũ eccleſiarũ collegiata-
rũ, que ſunt ſub epõ: qꝛ illi principales prelati ſunt, ꝛ quaſi ſponſi.
xvi.q.ij.in vnaquaqꝫ.non tamen intelligitur de dignitatibus, ſeu
perſonatibus in eccleſijs collegiatis, ꝛ cathedralibus: qꝛ in vaca-
tione illarũ eccleſiarũ nõ dicitur eccleſia viduata, cũ habeat epm,
20 qui ſolus eſt ibi maritus. Et hoc vult prima glo. ¶ †Circa regu
lares fuerunt opiniones: ꝛ quidam qđ in abbatibus non habet lo
cũ: qꝛ nomen Abbatis, non eſt dignitatis, ſed ſolicitudinis potiꝰ,
quã honoris.ꝛ.viij.q.ij.hic tantum.ꝛ quia proprie non dicitur pa
ſtor. Sed in contrariũ: qꝛ paſtor.ĩ.eodẽ.officij.ꝛ rector eccleſie pa-
rochialis dicitur paſtor.ſ.eod.licet canõ.li.vi.ꝛ qꝛ abbatie in mul
tis equiparantur epãtibus: vt ptꝫ in.c.cupientes.ꝛ.c.ſi poſtꝙ.eo.
ti.lib.vi. ¶ Itẽ qꝛ ꝛ abbatiſſa habet dignitatẽ.ſ.e.c.indẽnitatibꝰ.
§.vt autem lib.vj.hoc tenet Bar.de re iudi.ad probandũ in quar-
ta gl.ꝛ ibi Hoſtiẽ.vbi hoc probatur, cum dicatur. Decernimus.
¶ Circa dignitates in eccleſijs cathedralibus, Hoſt. contra glo.
concludens decre.habere locũ in omnibus eccleſijs ꝛ dignitatibꝰ,
quibus prouidetur ex iure eligendi a collegio. Mouetur ex men
te conditionis, allegãdo.c.j.§.hoc autem.lib.vj.ꝛ ad tex.vbi dicit,
eccleſijs viduatis: ſubaudit.i.prelatis deſtitutis. Jo. an.ꝛ Cõpoſ.
tenent glo.ad hoc qđ no.in.c.ſicut tamen.eo.tit.lib.vj.in gloſ.ſi.li-
cet Archi.ibi ſequens Hoſti.teneat qđ eſt dictum. Nam in digni-
tatibus nõ curatis, tenet Jo. An.iſtam decre.locum non habere,
niſi conſuetudo eſſet in eccleſia formam ſeruari.alleg.de offi.leg.c.
penul.lib.vi. ¶ Circa eccleſias collegiatas dicit idem, dummodo
collegium ſit tale, quod forme poſſint ſeruari: alias ſufficit cõſen-
ſus, de quo conſtet: vt no.ĩ.eo.c.j. Ad intellectum requiſitorum ad
formam circa ver.ſtatuimus.dicitur in litera qđ omnes debẽt vo
cari, qui debent, ꝛ poſſunt: an eſt de ſubſtantia qđ omnes vocent,
dic qđ de ſubſtantia eſt qđ in vnũ congregentur: qꝛ tales actus ca
pitulares debent fieri a cõgregatis. An vocatio abſentium ſit de
21 ſubſtantia, videbitur.ſ. ¶ †Dicitur in litera circa verbũ Debẽt,
qui ſunt qui debent. Dicit glo.qđ omnes, qui ius habẽt in electio
ne, ſunt vocandi.ĩ.eo.c.qđ ſicut.tamen in glo.ij.de conſue.c.ſi qua
eſt.ꝛ de cau.poſ.c.cum eccleſia.dicunt doc.qđ etiam ſunt vocandi,
qui poſſident, licet non preſcripſerint.ſ.eo.Cumana.ꝛ.c.in Geneſi.
Et quinqꝫ modis habent ius intereſſendi, de iure, de conſuetudi-
ne, de priuilegio, inſtitutionis, ꝛ poſſeſſionis cõmodo, dummodo
non pretendant ius perpetuũ, ꝛ perſonale, ꝛ ſint de extra collegiũ:
vt patet.ſ.e.conſtitutus.ꝛ per verbũ debent, comprehendit illos,
qui de iure intereſſe debent, vt excludantur illi, qui de iure non de-
bent intereſſe. Per verbũ Non poſſunt, excludit illos, qui debent
intereſſe de iure, ſed non poſſunt aliquo impedimento facti, vt qꝛ
ſunt valde longinqui. Unde dicunt doc. ꝙ per verbũ debent, exclu
dit impuberes.ſ.eod.ex eo.lib.vi.excõicatos vel ſuſpenſos: qđ dic
vt de conſue.cum dilectus.irregulares.de ſen.excõ.is, qui.in ſi.li.
vi.non conſtitutos in ſacris.de eta.ꝛ qualit.vt hi, qui in cle. Et ſi
maior pars capituli eſt excõicata, minor non poteſt eligere: vt no.
Jo.xi.q.j.§.ſi.per decre.qꝛ diuerſitatem.de conceſ.prebẽ. Sed illa
non facit: qꝛ canonici ſinguli ſuo iure vtuntur in actu electionis, a
quo propter aliorũ defectũ non repelluntur. Et idem tenuit.ĩ.eo.
illa.vbi dixi qđ poteſtas reſidet in minori. Dicitur tertio qđ qui
volunt intereſſe, debent intereſſe. Per hunc tex.dicit Compo.qđ
nõ eſt verũ, qđ due partes debeant eſſe preſentes ad electionẽ. De
quo dic vt.ĩ.e.cũ nobis.ibi tenui qđ ante inſtantẽ terminũ, ꝛ non
facta congregatione per ſuperiorẽ, requirebatur duplo maiorem
partem vocandorũ eſſe preſentem ad hoc vt alij in negligentia cõ
ſtituerentur. Hoc tene: ꝛ idem notaui.ĩ.eod.c.licet.ꝛ tetigi in.c.in
cauſis.ĩ.e.ꝛ per hoc dicit gl. ꝙ nõ volentes intereſſe, ſe excludunt.
ſ.e.eccleſia. ¶ Dicitur quarto ꝙ requiratur qđ vocentur, qꝛ com

mode. Per hoc concludit gl. ꝙ illi, qui non poſſunt vocari ſine pe
riculo, non ſunt vocãdi.ĩ.eo.qđ ſicut. Per hoc concludit theorica
gl.ſuper dubio de ꝙ loco remoto debeant vocari, qꝛ debent voca-
ri de loco, vnde cõmode vocari poſſunt: ꝛ eſt arbitrariũ. ¶ Hoſt.
dicit ꝙ in hoc põderatur commoditas eccleſie potius, ꝙ perſone
vocande: ꝛ per hoc dicit arbitrariũ, quando ꝛ a quo loco vocandi
ſunt abſentes. Dicit tamen ꝛ in vocando, ꝛ non vocando, ſeruãdã
22 conſuetudinem. Ad hoc de preben.cũ in eccleſijs.lib.vi. ¶ †Dicit
quinto Aſſumantur, qđ in electione ſcrutinij debent aſſumi tres
de collegio. Dicit hic Jo.an.qđ hic incipiunt ab iſto verbo Aſſu
mantur ſubſtantialia forme: per qđ concludere videtur qđ ſupe-
riores non ſunt de forma: ꝛ ſic non eſt de forma ſubſtantiali qđ vo-
tentur canonici. Idẽ Jo.an.in.c.bone.ij.ĩ.e. Et eſt caſus in.c.eccle
ſia.ſ.eo.ꝛ.c.quod ſicut.quicquid ſenſerit glo.ĩ.de poſtu.gratum.ꝙ
eſt verum, dummodo maior pars non contemnatur.ĩ.e.audito.
Per hoc dicit Jo.an.qđ ſi aliqui non aſſumpti ſe ingererent ſcru
tando, ꝙ non valeret electio: ar.ĩ.e.qualiter.ꝛ.c.in cauſis. Etiã di-
cit qđ debent aſſumi collegialiter omnibus cõgregatis.ſ.e.in Ge-
neſi. Nec eſt vis an per ſcrutinium, vel compromiſſum, vel coram
omnibus tales ſcrutatores aſſumantur: ꝛ in aſſumptione talium
dicit qđ preualet maior pars.ff.ad municipales.l.qđ maior, ſecun-
dum Cõpo.ꝛ tales ſcrutatores poſſunt capitulum reuocare, etiã
poſtꝙ ſcrutari ceperũt. Non obſtat.ĩ.c.in cauſis.qꝛ loquitur in cõ
promiſſarijs, quibus data erat poteſtas eligẽdi, hic no. Uin.ꝛ Cõ
po. Abbas dicit quod re non integra poſſunt ex cauſa reuocari:
vt ſi ad certum nominandum ſcrutatos inducunt ſine cauſa, re nõ
integra indiſtincte poſſunt.ad hoc de procu.c.ij.lib.vj. Credo pri
mum. ¶ Dicitur ſexto cum glo.in litera qđ debent eligi tres ſcru
tatores. videtur cum glo.qđ hic ſit mala prouiſio: qꝛ forte facilius
conſenſiſſent omnes in vnum prelatum, ꝙ conſentirent in tales:
cum tales debent eſſe idonei, quia ꝛ habetur collatio meritorum
eligentium.ſ.eo.in Geneſi. Faciliter non inueniuntur tales. Dicit
glo.quod in iſtis eligendis non ſit illa examinatio, qꝛ tales non eli
gunt, ſed ſimpliciter ſcrutantur: ꝛ poſſet hoc fieri per quoſlibet de
capitulo, dummodo ſint fide digni. Et oxꝫunt docto.quod de vno
non ſtatuitur ſicut de tribus: quia firmius eſt iudicium plurium.
de offic.deleg.prudentiam.ꝛ ne quid falſum committatur.ĩ.eo.cũ
dilecti de quinqꝫ vel ſex nõ ſtatuitur, quia numerus ille ſic nõ con
ueniret eccleſijs, ꝛ quia facilius facerent tres, ꝙ ſi eſſent plures: et
ſi eſſet perſona in collegio, que multum eſſet terribilis aſſumpta
inter illos ſcrutatores, poſſet appellari hac cauſa adiecta, maxi
me ſi intenderet alijs etiam inuitis, ꝛ de hoc ſe iactaſſet. ¶ Dicit
ſeptimo quod debet eſſe de collegio. Hic nec obſtat.ĩ.c.cauſam.et
quod ibi not.c.cũ inter ea.qꝛ ibi loquitur de compromiſſario, qui
poteſt eſſe de extra collegium: hic in ſcrutatore. ¶ Dicitur octa-
uo in litera quod debent eſſe fide digni ſcrutatores. Qui erunt fi-
de digni, dic omnes qui non ſunt reprobati, nec notorie indigni, ꝛ
contra quos nil canonicum obijcitur.ꝛ probatur de preſump.ca.
vltimo. Et ſi non fide dignus aſſumatur, poterit appellari. ſcđm
Hoſt.qui etiam dicit qđ ſi non inueniatur in eccleſia fide dignus
perdit collegium priuilegium eligendi. Ad hoc.ſ.de ver.ſig.abba
te.in ſi.qđ non procedit, ſcđm opi.que habet ſcrutatores de extra
collegium poſſe aſſumi. Inn.ꝛ Uin.hic tenẽt quod ſint fide digni,
non eſt de forma, ſed de iuſtitia. ¶ Dicitur nono in litera qđ de-
bent ſecrete voces ſcrutari: quare exigitur quod ſecreto ſcrutẽ-
tur: dicit glo.ſuper verbo Tres, in verſi.cauſa.vt liberius poſſint
nominare quem volunt: timent enim nominare aliquem in capitu
lo publice, quem ſecrete nominabunt. Nominis enim libertas de-
bet eſſe in actu electionis: ar.de ſpon.cũ locũ.ꝛ ob hoc obuiat ma
litijs quorundam, qui ſtatim elegebant, ꝛ appellabant, ne alius eli
geretur. Per hoc dicunt doc.quod non valet electio in communi
ſcrutinio, dato quod omnes conſentiant. Dat ſimile in teſte, qui
debet deponere ſecrete: alias non valeret dictum teſtis. Allegat
de teſtib.venerabilis. ¶ Dicitur decimo in litera qđ debent ſigil
latim. Per hoc dicunt doc.qđ ſi bini, aut trini ſcrutarentur, non
valet electio: vt hic. ¶ Dicit.xi.in litera qđ debẽt ſcrutari vota.
quid eſt dicere vota: dic, id eſt nominantium deſideria, ꝛ cauſam,
motiuum deſiderij: ꝛ debent eſſe vota pura, nõ alternatiua, vel cõ
ditionalia.eod.ti.in electionibus.lib.vi.alias imponetur pena, de
qua ibi. ¶ Dicitur.xij.in litera qđ debent aſſumi vota cunctorũ.
Per hoc dicunt doc.qđ ſi non ſunt omnes ſcrutati qui ſunt in ca
pitulo, quod non valet electio: qꝛ peccatum eſt in forma. Et ſic no-
tandum qđ contemptus in non vocando, licet non irritet electio-
nem, niſi non vocatus non proſequatur contemptum.ĩ.eod.quod
ſicut.quia illa vocatio eſt de iuſtitia, non de forma: tamen contem-
ptus in non ſcrutando exiſtens in ſcrutinio viciat electionem: qꝛ
hoc eſt contra formam ſubſtantificam, dato quod contemptus o-
mnino taceat: ꝛ ſic debet intelligi dictum Inno.quod videtur hic
23 ſibi contrariari. ¶ †Per hoc dicit Compoſ.omnes ſingulariter
ad ſcrutinium vocãdos: nec ſufficit dicere, Uenite ad ſcrutinium,

quí ſcrutandi cauſa remanſiſtis. Dicit etiam vocandos, qui ſunt
extra collegium, ſi videri poſſint: ar. in Inſti. de rerum diui. §. j. et
etiã ſi non poſſunt videri ſi ſunt circa capitulum, ⁊ illi de capitulo
hoc ſciunt: alias fiet malitia. Et conſulebat Hoſtië. eos vocari de
hortis ciuitatis: niſi forſan excuſet antiqua cõſuetudo, vel det cer-
tam formam vocandi. ſ. e. in cauſis. Et dicit Vin. quod ſi de preſen
tibus aliquis non ſit ſcrutatus, vel votum eius nõ fuerit ſcriptũ,
ſi non eſt publicatum ſcrutiniũ, purgari debet, ⁊ inquiri, ⁊ ſcribi:
ſi vero eſt publicatum, omnia ſunt caſſanda, ⁊ incipiendum a capi
te. Nec obſtat ſi inquiſiti non reſpondeant, vel captioſe reſpon-
deant. Allegat. ff. de interrogato. act. l. de etate. §. qui tacuit. ſaluo
quod habetur. j. eo. titu. c. ij. lib. vi. ⁊ ſi ſcrutatores infirmantur, vel
impediuntur, debent alij per capitulum ſubrogari: hoc enim non
24 prohibetur. ¶ † Item ſecundum Inno. ſi tot ſunt ſcrutãdi, quod
vna die non poſſunt ſcrutinium expedire, fiat ſequenti die conti-
nua. Idem Hoſt. de offic. dele. conſuluit. Ad idem. C. de teſta. anti-
quitas. dum tamen illa non ſit vltima dies trium menſium: qꝛ im-
putetur ſibi, qui ſe arctauit: vt ibi, ⁊. j. eo. cum in veteri. non tamen
erit neceſſaria continuatio, cum ſint in ordinibus: de qua. j. de tem
po. or. literas. ⁊ per hoc dicitur quod propter prolixitatem ſcruti
nij licebit diuertere ad cibum ſumendum, vel aliam corporis ne-
25 ceſſitatem. ¶ † Sequitur in litera, Diligenter examinent. quid re
quiratur vt dicatur diligẽter examinare. Quidam a ſcrutatis exi
gitur iuramentum: dic quod non eſt moris qđ iuret: ſed abiuren-
tur per ſcrutatores vt illum nominent, ⁊ in illum conſentiant, quẽ
credunt meliorem, ⁊ vtiliorem. Ad hoc de appel. conſtitutus. ij. in
principio. ⁊ dicit Hoſti. qđ exquirent, ⁊ ſcribi facient zelum, ⁊ me-
ritum nominatorum nominantium. ſ. eo. dudum. ⁊ ſic plene poſ-
26 ſit fieri collatio, de qua ſequitur, ſed non ſeruatur. ¶ † Sequitur
in litera Exquirant. hic eſt dubiũ an ſe ipſos, ⁊ quando debeãt ex-
quirere. Dicit Inno. ⁊ Io. an. qđ ſua debent vota exquirere, ⁊ ſcru
tabuntur hoc modo, qꝛ duo ſcrutabũtur tertium: ⁊ tutius eſt hoc
fieri ab initio, vt in eis pendeat alteram electionem facere melio-
rem, ſecundum Vin. Hoſt. Abba. ⁊ Compo. ⁊ ſolet hoc exprimi in
ipſorum aſſumptione, quod primo vota ſua ſcrutentur. Et hoc
eſt tenendum, licet quidam contra, ⁊ male. ¶ Si vero ſunt duo,
vnus ſcrutetur. Et per hoc videtur qđ ad minus debent eſſe duo:
qꝛ vnus ſe ipſum ſcrutari nõ poſſit, niſi collegium daret aliũ ſcru
tatorem ad ſcrutandum votum illius, ſecundũ Cõpo. imo aliqui-
bus videtur quod addendus ſit quartus ſcrutatoribus, qui cum
duobus ſcrutetur tertium, quod prius eſt dictũ, ſm Io. an. ſerua-
27 tur. ¶ † Sequitur in litera, Et in ſcriptis: dicit hic Io. an. qđ cre-
dit qđ ſufficiat ſcripturã factam per manum priuatam, qꝛ non exi
gitur qđ publica ſit, vel authẽtica: ſed dicit quod ſufficiat ſcriptu
ra. Gloſſ. dicit quod ſufficit per ipſos ſcrutatores, vel tabellionẽ.
Nec obſtat quod dicatur ſecreto: quia per id excluditur capitulũ,
non perſone neceſſarie. Dicit Io. an. quod tabellio poteſt eſſe lai-
cus, ſecundũ Cõpo. ſecundũ communẽ opi. debet eſſe clericus. Nec
obſtat de proba. quoniam contra. vbi poteſt eſſe in iudicio tabellio
laicus, quia illud in iudicijs, ⁊ tenet ſententia lata per clericos et
laicos ſimul miſtos. de arbi. per tuas. licet ſecus in electione. j. eod.
Maſſana. Dicit Io. and. quod conſuetudo ſeruatur, contra que
ſatis in talibus operatur. de fid. inſtru. cum dilectus. ⁊ idem tenet
Gul. in Spec. de inſtru. edit. §. reſtat. verſi. quid ergo ſi tabellio. et
hic Petrus, ⁊ Io. Et an tabellio conſtitutus a laico conficiat in-
ſtrumenta in cauſis eccleſiaſticis, habetur ne cleri. vel mo. ſicut te.
Plus dicit Innocen. quod preter ſcrutatores poſſunt duo vel
plures teſtes adhiberi. Idem Guliel. Mandegoth. Hoſtië. dicit
quod tutius eſt quod nullus teſtis adhibeatur, ne a verbis forme
recedatur: ⁊ hoc ſeruat Ioan. And. ⁊ placet: quia ſicut ſatis eſt in
depoſitione teſtis, que ſit ſecreto, non adhibentur teſtes, ſic nec in
iſta. Et putat Hoſt. tutius qđ ipſi ſcrutatores ſcribant antequã
ſcrutator quartus adhibeatur: quia in dubio recurritur ad ſcru-
tatores. ſ. eod. in cauſis. ⁊ poſſunt duo ſcrutatores dicere de vno, ⁊
tertius cum tabellione de alio, ⁊ ſic ſibi inuicem derogarent. de fi-
de inſtrumen. imputari. de teſtibus. in noſtra. Et ſi dicant ſcruta-
tores contra propriam ſcripturam, eis non eſt credendum. j. de te
ſti. ſicut. C. de non nume. pecu. authen. contra qui propriam. j. q. vij.
ſaluberrimum. xxvij. q. j. omnes. ⁊ redigentur vota in hac practi-
ca: Talis adiuratus per Spiritum ſanctum, ⁊ ſub anime ſue pe-
riculo, conſenſit in Titium. Vel ſic reſpondet: Ego nomino talẽ:
vel conſentio in talem: vel talem eligo. Ad hoc vltimum facit. j. c.
28 in Geneſi. ibi: vel idẽ repeti. ¶ † Sequitur in litera, Mox. hic ſu-
mitur pro incontinenti, ita qđ ſine aliquo interuallo votis reda-
ctis ad ſcripturam, debet incontinenti fieri electio: licet multipli-
citer alias in iure ſumatur hec dictio mox. ſed gl. que allegat mul
ta, allegat gl. j. e. cum poſt petitam. Inno. hic videtur dicere quod
nõ eſt de forma, qđ publicatio fiat ſtatim poſt ſcrutinium: ⁊ idem
Compoſt. imo dicunt quod ⁊ ſi per plures dies fiat poſtea differ-
tur electio: fatetur tamen quod poſt publicationem ſtatim fieri de

bet collatio. j. eo. cum poſt. Ioan. And. ſtat cum primis, per hanc
29 literam, mox: ſaluo quod no. j. eo. publicato. in ſi. vltime gl. ¶ † Se
quitur in litera Publicent: quis erit effectus huius publicatio-
nis. Dicit gloſ. quod magnus: quia variare poſtea nequeunt ele-
ctores. j. eo. publicato. per quos fiat hec publicatio, non refert, ſe-
cundum Inno. ⁊ Compoſt. per quem fiat hec publicatio, ſiue per
ſe ipſos, ſiue per alterum ex eis, vel alium, de voluntate capituli:
nec nocet, ſi duo publicent, tertio abſente: ⁊ tutius eſt ſecundum
Hoſti. quod per ipſos fiat publicatio. Seruatur interdum quod
capitulum cum inquiſitione committit publicationem, ⁊ tamen ſa
tis videtur quod ſine commiſſione ſcrutatores hoc poſſunt, per
30 hanc literam. ¶ † Sequitur In communi id eſt in capitulo: ne ꝛ
eſſet contra formam, ſi ibi tunc temporis eſſent extranei, puta reli-
gioſi. lxiij. diſt. obeuntibus. ſecundum Innoc. vel aduocati. j. eod.
indemnitatibus. §. poſtremo. Hoſt. dicit quod a laicorum preſen
31 tia eſt cauendum. j. eo. Maſſana. ¶ † Sequitur in litera Nullo ap
pellationis obſtaculo. Hic dubium a quo actu remoueatur hec ap
pellatio: dic quod poteſt determinare precedentia: ⁊ eſt ſenſus qđ
nulla appellatio impediat publicationem: poteſt determinare ſe-
quentia, vt non obſtante appellatione eligat is, qui ⁊c. ⁊ quilibet
32 bonus: ſaluo quod habetur. j. eo. publicato. ¶ † Sequitur in lite-
ra, Ut is collatione habita. hic dubium, in quo fiat collatio. Dicit
gl. quod in quatuor. ſ. meriti ad meritum, zeli ad zelum, numeri ad
numerum: ⁊ ſic tribus fit collatio. Allegat. j. eo. in Geneſi. ⁊ c. eccle
ſia. ſaluo ſecundum doc. quod habetur. j. eo. indemnitatibus. li. vj.
tractant hic doct. qualiter collatio facienda ſit: dixi in. c. in geneſi.
33 ¶ † Sequitur in litera Alligatur: dubium eſt a quo fiat, ⁊ quãdo,
⁊ quibus verbis hec electio: dic quod fiat ab vno vice omnium. j. e.
in Geneſi. ⁊ communiter in capitulo, ⁊ ſolenniter, ⁊ antequam ad
alios actus diuertatur: ⁊ fiat electio per dictos tres, quod non re-
fert an dicant, Eligimus. an querant, Vos, qui conueniſtis in ta-
lem, elegiſtis eum: ⁊ ipſi reſpondeant ſic. ad hoc. ſ. eo. Quis. Hoſt.
hoc non placet, niſi ſcrutatoribus ſit data hec poteſtas. Et con-
ſului quod ſcrutatoribus detur poteſtas inquirendi, ⁊ quod poſ-
ſint ipſi, vel alter eorum de voluntate illorum, collationem facere,
eligere, ⁊ electionem pronunciare: ⁊ ſi talis poteſtas eis non detur,
quis poſſet hec facere. no. j. eo. ſicut. lib. vi. in. iij. gl. de ma. ⁊ obe. c. j.
34 poſt Inn. in gl. per hoc. ¶ † Sequitur in litera Omnes: per hoc
dicunt doc. quod etiam ſi omnes in vnum cõſentiant, facienda eſt
collatio non numeri ad numerum, ſed de numero conferant, ⁊ di-
ſcutiant an omnes fuerint vocati, ⁊ quare nõ fuerit citatus talis,
vel nõ eſt eius vox computanda, ⁊ conferent nõ de merito ad me-
ritum, ſed de meritis electi, an ſit legitimus, ⁊ in ſacris. ¶ Item
de zelo ad zelum an ſit malus vel bonus, melior vel optimus: et ſi
nihil occurrit dubium, fiat electio: alias diſcutiatur plenius. ſ. eo.
cum terra. Nec hoc interuallum vitiat electionem, cum preparato
rium ſit: ⁊ ſine quo non poteſt fieri electio. j. eo. cum ana. in ſi. Reci
tat Hoſti. quoſdam dicere quod vbi omnes in vnum conſentiunt,
non fiat collatio: ⁊ ſic referũt id, quod dicitur de collatione ad ver-
bum maior, vel ſanior: quod ſibi non placet, niſi forte omiſſa forma
ſcrutinij recurretur ad compromiſſum: ⁊ pro eo. j. eo. cum poſt pe-
titam. ⁊ ſi omnes conſentiant in vnum, ⁊ ille conſentiat in alium,
facienda eſt collatio: vt ſi ille nominatus ab alijs omnibus eſt in-
dignus, criminoſus, vel excommunicatus minori, qui poteſt elige
re, ſed non eligi: de cle. excom. mi. ſi celebrat. ⁊ nominatus per ipſum
per omnia ſit idoneus: qꝛ debet obtinere nominatus ab vno. Re-
miſit. j. e. congregato. ¶ Sequitur in litera, Maior ⁊ ſanior: dic
Et, pro Vel: vt no. ſ. eo. ſcriptum ſecundũ Inno. Vel dic vt. j. e. ec
35 cleſia. † Hic eſt dubium, an electio ſit ipſo iure nulla, omiſſa forma,
vel aliquo de ſupra poſitis. Dicit quod quedã reddunt electionẽ
annullandam. j. e. cum poſt petitam. quedam nullam ipſo iure. Et
dicit glo. quod ſubſtantialia electionis ſunt iſta. Primo vt ſecre-
to. Secundo, ſigillatim fiat inquiſitio. Tertio quod fiat publica-
tio in cõmuni. Quarto, quod collatio. Quinto, quod electio, ⁊ in-
continenti, nullo actu contrario intermiſſo: vt hic, ⁊. j. eo. cum poſt
petita. Sexto, qđ in ſcriptis vota ſint redacta: ⁊ hoc vt appareat
ſcriptura de cõſenſu cuiuſlibet: vt ſi vellet mutare conſenſum, non
poſſit. j. q. vij. ſaluberrimũ. Quod antẽ vocari debeat quilibet, qui
commode vocari poteſt: dicit gloſ. ſe non credere de ſubſtantia, vt
caſſetur electio, dummodo contemptus poſtea conſentiat. ſ. eo. qđ
ſicut. ¶ Item qđ tres tantum debeant eſſe inquiſitores, qđ fraus
fieri non poſſit: qꝛ cum plus facit, non videtur facere contra. ff. de
ſeruit. vrba. prediorũ. l. ſi arborem. ⁊ ſuperflua non vitiant, ⁊c. nec
credit qđ ſit de ſubſtantia. qđ ſint de eodem collegio, cum conſiliũ
religioſorum virorum requiri debeat. lxiij. di. obeuntibus. dũmo-
do non ſint laici. j. e. Maſſana. ¶ Doc. hic vltra gl. dicũt. ¶ Pri
mum ſubſtantiale eſt, quod congregetur capitulum, licet non ſit
ſubſtantiale abſentes vocari. j. e. eccleſia. ſed oportet quod fiat hic
actus electionis capitulariter. ¶ Secundum quod actus electio-
nis non ſit ſingularis, ſed communis. j. e. in Geneſi. ¶ Tertium,
quod

quod aſſumantur ſcrutatores,⁊ quod ſe non ingerant: vt in text.
¶ Quartũ,qđ ſint tres numero:hoc non eſt de ſubſtantia.j.eo.in
cauſis.¶ Quintum,qđ ſint de collegio eligentium. In his tamen
ſunt opiniones,⁊ hoc tenendum in quo ſaluatur cõmunis opinio,
⁊ ſeruantur verba decret.qđ eſt in dubio faciendum.l.j.§.ſi is,qui
nauẽ.ff.de exercitoria.¶ Sextum,qđ vota ſecreta a ſcrutatorib⁹
inquirantur:⁊ an poſſit eſſe ibi tabellio,vel teſtis,dixi.ſ.¶ Septi
mum,qđ inquirantur vota ſingulariũ,id eſt,de vno in vnum.
¶ Octauum,qđ vota omnium requirantur: vt dixi.ſ.an hoc ſit
de ſubſtantia.Quid de votis ſcrutatoris,dixi.ſ. Quid de votis
inferioris dicetur.j.¶ Nonum,qđ ipſa vota ſcribantur.¶ Deci
mum,quod ſcripta in capitulo publicentur.¶ Undecimũ,qđ fiat
incontinenti poſt finitum ſcrutinium:licet de hoc ſit contentio.
¶ Duodecimum,quod fiat plena collatio:de quo.j.eo.in Geneſi.
¶ Tertiumdecimum,qđ fiat incontinenti poſt publicationẽ.j.eo.
cum poſt petitã.Sunt tamen de hoc opi.vt ibi dicetur.¶ Quar
tũdecimum,ꝙ fiat cõmunis electio:⁊ quomodo hoc intelligatur,
habetur.j.eo.in Geneſi.⁊.c.eccleſia.j.⁊.c.ſicut cum lib.vj.¶ Quin
tumdecimum,qđ electio fiat ſtatim poſt collationẽ.j.eo.cum poſt
petitam.¶ Sextũdecimum,quod fiat de illo,in quem maior,⁊ ſa
nior pars capituli conſentit.¶ Septimumdecimum,qđ fiat ver
balis electio.j.c.eccleſia.¶ Decimumoctauum,qđ non fiat clãde
ſtinum,vt hic,in fi.¶ Decimumnonum generale,quod predicto
rum ordo ſeruetur. ¶ Addunt quidam pro ſubſtantiali,qđ dies
aſſignetur ad faciendã electionẽ.j.c.Cumãna.⁊.c.cũ in veteri.Cõ
po.contradicens aliũ qđ ſint fide digni:de quo dixi.ſ.ita qđ in ec
cleſia vacante fiat electio:de hoc.ſ.eo.cũ terra.⁊.c.qđ ſicut.¶ Itẽ
quod corpore ſepulto:de hoc.ſ.c.bone.⁊ qđ publicatio fiat popu
lo:de hoc in fi.⁊ de forma ſcrutinij. ¶ Circa id,quod dicit glo.qđ
debent eſſe tres,⁊ poſſent eſſe plures:dicit Hoſtiẽ.quod tutius eſt
qđ ſint tres,non pauciores, vel plures,niſi paucitas collegij eos
excuſaret:vnde ſi ſunt tres,vel quatuor,poſſunt aſſumere vnũ,qui
cum tabellione ſcrutetur,vel ſcrutari duo tertium:vel ſi ſunt duo
tantum,ſufficit vnicus conſenſus:vel ſi eſt vnus ſolus, vocatis te
ſtibus exprimet conſenſum ſuum,⁊ poſtea eligat,⁊ electionem pu
blicabit,ſecundum Inno.⁊ Compo ¶ Ad id quod dicit, qđ non
credit de ſubſtantia quod ſint de collegio. Glo.tenet Uin.⁊ Tan.
Goſ.⁊ Hoſti.contra quod eſt tutius,ſecundum Compoſt.Et hoc
credit Io.an.intelligendo de collegio eligentium, non tamen va
cantis eccleſie.Et eſt ratio,q2 proprij ſidelius facient, quã alij nec
36 expedit alijs conſcientias aperire:de offi.ordi.vt inſta. ¶ † Uenio
ad ver.ſaltem,⁊ aggredior formam compromiſſi. Dicitur in lite
ra,vel ſaltem,quaſi dicat.Dicunt doc.qđ ſuperior forma eſt neceſ
ſaria,iſta vero ſubſidiaria,vel voluntaria,ſm Inn. Et dicit Ab
bas quod de forma ſcrutinij ad iſtã tranſiri poteſt ante publica
tionem ſcrutinij,poſtea non.no.j.c.publicato.¶ Sequitur in lite
ra,Aliquibus viris idoneis:hic ſunt duo dubia. Primũ,an tales
cõpromiſſarij poſſunt eſſe de extra collegiũ.Dic qđ ſic:q2 hic non
repetitur de collegio:⁊ eſt expreſſum.ſ.eod.cauſam.⁊.c.cum inter.
Secundum,an poſſit compromitti in vnum.Glo.quod ſic vt.d.c.
cauſam.⁊ melius eſt in vnum compromittere,quam in plures, ne
res ſit ſine exitu:quod contingeret, vbi adſunt plures, ſecũdum
37 glo.⁊ communiter gloſſ.tenetur.¶ † Sequitur in litera Idoneis.
quis probabit idoneitatẽ? Dic qđ in dubio preſumitur.de ſcru.c.
38 vno.¶ † Sequitur in litera Committatur.per quos fiet hec com
miſſio? Dic quod per capitulum,cum loquatur indefinite:⁊ an ſuf
ficiant ſingulares conſenſus in hac tranſlatione,dixi.ſ.eo.in cau
39 ſis.¶ † Ubi poſſunt iſti eligere? Dic quod in loco eccleſie, vbi eſt
compromiſſum:ſicut ⁊ electores debebãt eligere:quia non poſſunt
dare maiorem poteſtatem alijs,quam in ſe habeant. Nec ob.lxiij.
di.periectis.⁊.c.Reatina.⁊.c.nobis.⁊.c.cum longe.de app.qua frõ
te.quia ibi habebant prouidere non ex compromiſſo,ſed ex conſue
tudine,vel priuilegio.Et hoc tutius ſecundum Inn.⁊ idem Hoſt.
dicit verius.Dicit tamen locum nõ eſſe de ſubſtantia,niſi eſſet cõ
ſuetudo.de quo.ſ.c.cum terra.per.l.ſi cum dies.§.ſi arbiter.ff.de
40 arbitris.vbi in dubio locus compromiſſi eſt locus.¶ † Sequitur
in litera Uice omnium.querit an maior pars poſſit eligere via cõ
promiſſi,alia inuita? Glo.concludit,⁊ bene,quod non:quia agitur
de preiudicio ſingularium in transferenda voce debent omnes cõ
ſentire,ſicut dictum fuit.ſ.eod.in cauſis.⁊.c.ſcriptum.Et per hoc
non obſtant iura allegata in cõtrarium,quod maiori parte ſtetur:
quia loquuntur quãdo agitur de preiudicio capituli vt capituli,
iuxta no.de conſti.cum omnes.¶ Glo.communiter tenetur doct.
limitat ipſam Hoſti.niſi vbi ſunt tantum tres de collegio:quo ca
ſu dicit quod contradicente tertio ad formam compromiſſi proce
dere poterant:⁊ eſt eo caſu ſpeciale:quia volentes compromittere
faciunt duas partes. Ad quod.ſ.eo.ſcriptum.⁊.c.licet.⁊ q2 neceſſi
tas legi non ſubiacet,⁊ ſeruare ſcrutinium non poteſt:vt dixi.ſ.⁊
ſic ad hanc formam venirẽt.Si autem duo contradicunt,vel ſunt
duo,⁊ vnus vult compromittere,alter non,inuicem ſe impediunt.

ff.de vſufructu.l.quoties.⁊ ſi in hac diſcordia laberetur tempus,
ad proximum ſuperiorem deuoluetur poteſtas.ſ.c.proximo.
41 ¶ † Sequitur in litera Prouideant:alias pronunciẽt: per quẽ
fiet pronunciatio electionis? Dic quod per vnum ſolum.j.c.ſicut
cum.li.vj.⁊ per verbum ſingularis numeri:de re iudi.c.pen.lib.vj.
42 ¶ † Sequitur in litera,De paſtore.an poſſit compromitti, vt de
certa perſona prouideatur? Dic quod non.ff.de arbit.l.qualem.⁊
l.item ſi vnus.§.idem Põponius.idem Gul.Mandago.quo ver
bo vtatur compromiſſarius? Dic hoc verbo Eligo,vti poteſt ſe
cundum Compo.licet proprius per hanc literam vtatur verbo
43 Prouideo.¶ † Quid ſi data poteſtate compromiſſarijs, ſuperue
niat vnus de canonicis non vocandis:videtur qđ cũ cõpromiſſa
rijs eliget.ff.de cura.bo.dan.l.ſi.Compo.⁊ Uin.contra qđ ſoli cõ
promiſſarij prouidebunt:q2 quod bene facit capitulum, nullo cõ
tempto,ex ſuperueniente caſu mutari non debet:de reſti.ſpo.audi
44 ta.¶ † Quid ſi ex tribus compromiſſarijs duo ſcienter prouidẽt
de indigno,terti⁹ de digno? Dic quod nõ valet electio:q2 hoc eſſet
contra intentionem compromittentium,qui voluerunt ipſum ſo
lum eligere:nec ipſe ſolus compromiſſum recipit.ff.de arb.l.Pe
45 dius.⁊ idem no.ſ.eo.cum in iure.¶ † Quero an per compromiſſa
rios poſſit fieri ſcrutinium? Dic,ſi datus eſt ſimpliciter, licet non
teneatur poteſt fieri ſcrutiniũ.ſ.eod.cũ dilecti.⁊ honeſte faciet hoc
46 faciendo.¶ † Sequitur in litera Aliter electio nõ valeat.an ipſo
iure,an per ſententiam? dic ipſo iure.j.eo.in Geneſi.Hoſt.dicit qđ
per ſententiam.j.eo.cũ poſt petitã.⁊.c.eccleſia.j.⁊.ij.⁊.c. Cumana.
47 Primum eſt verum.j.eo.ſicut cum.⁊.c.ſi cui.in ſi.lib.vj. ¶ † Se
quitur in litera,Niſi forte:an hec ſit forma,que hic cõprehẽditur?
Quidam dicunt qđ nõ eſt forma,ſed exceptio a formis. Uel dic ꝙ
eſt forma,cũ aliquã habeat. ¶ Quis eſt ordo inter iſtas formas.
Dic qđ primo ad tertiam,ſecundo ad ſecundam, ⁊ tertio ad pri
48 mam recurri debet,ſm Goſ. ¶ † Sequitur in litera Ab omni
bus dicit Uin.qđ ſi vnus diſſentit,non eſt inſpiratio.Plus dicit
Cõpo.qđ nõ purgatur vitiũ, ſi contradicens poſtea conſentiat,
cum forma fuerit vitiata:⁊ ſic electio nulla,vnde ratificari non po
tuit.ſ.eo.auditis.Nõ obſtat.ſ.eo.qđ ſicut.q2 ibi fuit aliqualis for
ma,ſcđm eũ.Idem dicit de forma cõpromiſſi,quando ab initio eſt
cõpromiſſum vno contradicente:qđ ſi fiat electio, non valet licet
poſtea ipſe ratificet:q2 peccatum eſt in forma.Nec ob.qđ habitus
non eſt tractatus,contra id.ij.q.vj.nominationes.q2 ex quo eſt fa
cta ab omnibus,preſumitur inſpirata, ⁊ ſic arctari non debet for
mis,⁊ ſolennitatibus iuris:q2 qui ſpiritu Dei aguntur, ⁊c.xix.q.
iij.due.⁊ hoc caſu tenet electio,licet nõ fiat cõmunis:licet eſſet ho
neſtũ fieri vnicã,⁊ cõmunem.j.eo.in Geneſi.Hoſti.dicit qđ in hac
inſpiratione neceſſaria eſt cõmunis electio. Et dicit Cõpo. quod
eſt inſpiratio,licet aliquis ſit in peccato,ſecundũ Compo.ij.q.j.au
dacter.⁊ recipit examinationem vt ſciatur an inſpiratio ſit cele
ſtis:de renũcia.niſi.⁊ debet eſſe alterius motu,non ſuggeſtione.ff.
de queſtionib.l.j.§.qui queſtionem.⁊ dicit Io.quod ſi vnus dicat,
Uidetur vobis de tali:quod ſi alij vna voce reſpondeant,quod ſit
49 inſpiratio. ¶ † Sequitur in litera.Quaſi per inſpirationẽ.Hoſt.
dicit quod per hoc verbũ Quaſi,tanguntur due forme. Una vere
inſpirationis diuine,⁊ illa Deum habens authorẽ,nulla alia eget
cõfirmatione.Talis fuit electio Ambroſij,⁊ beati Seueri.de qui
bus.lxi.di.his oib⁹.de iſta parũ tractat.Dicit Io.an.q2 peccatis
noſtris manentibus hodie locum non habet:⁊ dicitur fabuloſe ꝙ
illa columba eſt mortua,per quã olim aſſumebantur archiepi Ra
uennates,⁊ occiſa fuit per coruum.Secunda quaſi inſpirationis,
quando canonici inſpirati paracleto ab inſtar apoſtolorum vno
ore loquentes eligunt:iſta propter dubium indiget probatione,et
confirmatione.de renun,niſi.de hereti.cum ex iniuncto. ¶ Sequi
tur in litera,Abſq; vitio:dicunt Boati.⁊ Pe. quod vitium eſt,ſi
eſt factus tractatus in electione per inſpirationem:⁊ per hoc caſſa
ta fuit electio quedam dictata per B.q2 in ipſa dicebatur habito
diligenti tractatu.Dicit tamen Hoſti.quod generalis tractatus
50 poſſet precedere,puta Rogemus Deũ pro bono prelato.¶ † Se
quitur in litera Celebrata:dic quod nihilominus valet electio ce
lebrata ſecundum formã.c.dilecti.⁊ ſecundum formam de electio
51 ne.cum expediat.lib.vj. ¶ † Expedita materia formarum capio
ver.qui vero.⁊ expedio prius textualia:poſtea expediam gl.q2 di
cit tex.quod ea vice qualiter intelligatur:dic,id eſt,in ea vacatio
ne ſi omnes communiter peccauerunt,ſecũdum Goſ.dic tu, id eſt,
52 ea electione.ſ.eo.cum Uintoñ.¶ † Quero qui poterunt agere ad
priuationem poteſtatis,⁊ quo iure? Dic quod ipſi poterunt age
re de capitulo,etiam minor pars,condictione ex hac decre.vel offi
cio iudicis contra delinquentes in formam,vt priuetur per ſentẽ
tiam ea vice poteſtate eligendi:⁊ pro eis ſolis,qui nõ peccauerũt,
adiudicetur per ſententiam eandem:⁊ ſic ipſi ſoli dicentur capitu
lum quo ad hunc actum,etiam ſi ſit vnus ſolus.lxv.di.c.fin.⁊ hoc
dicit Inn.conſonum rationi.¶ Plus recitat alios dicere, quod
tantum poterit minor pars denunciare ſuperiori,qui illos priua

bit.ff.de offic.prefec.vrb.l.i.§.quod autem.non tamen adiudicabit
illis ius eligendi:quia hoc nullo iure cauetur: ſed dicunt deuolui
ad ſuperiorem propter delictum maioris partis:argu.ſ.eo. ſcri-
ptum.⁊ quia totum capitulum deliquiſſe videtur:ar.ff.ad munici.
l.quod maior.in authentica de ſanctiſſi.epiſcopi.§.ſi quis oratorij
domum colla.ix.Hoſtien.dicit primam opin.veram:quia non de-
uoluitur poteſtas ad ſuperiorem,niſi vbi apparet iure expreſſum:
⁊ dicunt quod priuata maiore ſine alta adiudicacione ius reſidet,⁊
53 recidit in minorem:vt no.de offic.deleg. prudentiam. ¶ † Quero,
pone quod facta electione contra formam a maiori parte, illo ele-
cto conſentiente,ipſi faciant ſecundam.minori parte,que non pec
cauit contradicente,⁊ appellante:an valeat electio? Inn.hic mul-
tum inſiſtit:concludit quod ſi in fraudem facta eſt electio illorum,
ad quos erat deuoluta poteſtas,quod non valet electio:alias ſic:⁊
in dubio preſumitur,eos nõ feciſſe in fraudem,ſed intentione pro-
uidendi eccleſie,quomodo prouideatur eccleſie de bono:qr in eis
mora eſt periculoſa.j.de appel.abbate.in fin.addunt ad hoc.l.poſt
contractum.ff.de donatio.vbi valet donatio,niſi fiat timore pene
future:⁊.l.ſi quis poſt hoc.de bonis proſcripto.Hoſti.dicit nõ va
lere electionem aliquo contradicente,⁊ appellãte: quia hoc caſu di
ci non poteſt quod electio non fiat ſine fraude,ex quo cõtradicitur
delinquentibus,⁊ appellatur ne eligant.Iam ſi eligant,eligunt in
fraudem,ne dicta pena imponatur.Item quia ex quo eſt appella-
tum ab his,quorum intereſt,non valet electio poſtea facta.ſ.eod.
auditis.ad hoc.eo.ti.ab eo.li.vi.⁊ cle.cõſtitutionẽ.Recitat Io.an.
Optimum adoptiuum ſuum diſputaſſe,⁊ ſoluendo tenuit electio-
nem valere:quia ius eligendi apud minorem partem non eſt ante
ſententiam:⁊ ſic peccantes potuerunt penam preuenire:de diuor-
54 tijs.gaudemus.§.pen.de preben.ſi tibi abſenti.li.vi.¶ † Ad hoc,
quia appellatio extraiudicialis non vitiat electionem , niſi ſecun-
dum naturam cauſe,ex qua appellatur:vt ſuit not.ſ.eod.auditis.
55 ¶ † Credo quod electio ſit aliqua:vt dicit Cal.ſed venit annullan
da,illis appellationem proſequentibus:vt dicit Hoſtiẽ.quia cum
non ſit eis ius queſitum agendi,vt illi priuẽtur,⁊ ſic ſolidandi po-
teſtatem, reperitur appellatio interpoſita ex legitima cauſa:⁊ ſic
attentatum contra appellationem venit retractandum.Fateor q
56 non eſt nullum:⁊ hoc pro nunc ſequor. ¶ † Quero quomodo cita-
bitur abſens canonicus.Dic quod ſi inueniri poteſt, debet citari
per nuncium,⁊ perſonaliter,alias ſufficiet citatio ad domum,vel
per edictum publicum:de ele.non reſi.ex tue.cum ſi.¶ Quid ſi tẽ-
pore electionis erat in loco,vnde vocari debeat,ſi tempore electio-
nis eſt extra,in loco,de quo vocari non debet valebit ne electio:
dicit Inn.quod non preiudicat capitulo,qr non intereſt abſentis,
ſecundum Inn.Hoſti.contra:qr ſi fuiſſet citatus,⁊ ſciuiſſet veriſi
militer alibi non iuiſſet,⁊ ideo vt contemptus poterit agere de cõ
temptu:ar.ſ.eod.cum inter vniuerſas.⁊.j.e.eccleſia.Quid econtra
quando tempore citationis erat extra locum,nunc reperitur in lo
co,vnde vocari debet:Dic quod excuſatur capitulum, ſecundum
Inno.⁊ Compo.qr ſufficit quod illam diligentiam adhibuerit cir
ca iſtũ,quam adhibuit circa alios:de quo in vagabundo, qui nũc
eſt extra,nunc eſt intra,ſatis eſt quod citetur ad domum:⁊ nõ pre
iudicabitur capitulo in aliquo,etiam ſi aliquo die illo tẽpore, quo
fuerit citatus,reperitur extra metas fuiſſe,ſecundum Innocen.ff.
57 de inſtito.ſed ⁊ ſi.¶ † Quero ſi detur procurator ab eo,qui eſt in lo
co,de quo vocari non debet,vel ab illo,qui eſt in loco, vnde vocari
debet,⁊ non eſt impeditus,⁊ admittitur procurator , ita quod nõ
contradicatur:dic quod valet electio:arg.ſ.e.cum Anton.⁊ quod
ibi no.⁊.l.ſi filiusfamilias.§.veterani.ff.de procura.de reſcri.cete-
rum.¶ Quid ſi preſtito iuramento de abſentia, ⁊ impedimento,
velit pars aduerſa probare ipſum non fuiſſe impeditum , an ad-
mitteretur.Videtur quod non.ff.de iureiur.l.non erit.§.dato.niſi
dicatur ſpeciale in ſpiritualibus,vbi quod ſit per obreptionem,re
uocetur,etiam poſt ſententiam.ſ.eodẽ.cum dilecti.de reſcriptis.
conſtitutus.cum dilecta.⁊.c.ad audientiam.ſi.ſecundum Innocẽ.
Et hoc dicit verum Hoſtien.ex officio iudicis,ſed non ad inſtan-
tiam partis,vt ibi.⁊.ſ.eod.cum nobis olim.Credo quod cum hoc
iuramentum detur in defectum probationis,probari poterit con-
58 trarium:vt in.l.admonendi.ff.de iureiuran.¶ † Quero qui preſtet
iuramentum? Dic quod procurator habens ſpeciale mandatum
ad iurandum in animam domini quod dominus credit quod tem
pore electionis erat bona fide,ſine fraude,intra fines,qui deputa-
tati ſunt ad vocationes electionum,⁊ quod iuſto impedimento te
netur quare electioni intereſſe nõ poteſt,⁊ credit,vel dubitat,quod
eodem impedimento tenebitur tempore,quo facienda erit electio:
⁊ debet exprimere impedimentum facti,⁊ fines:qr non ſuo iuramẽ
to debet deponere verba iuris:de pur.can.accepimus.nec dicitur
procurator habere ſufficiens mandatum.niſi habeat mandatũ ſic
iurãdi:vel oportet quod iterato fieret remiſſio ad dominũ,vt iura
59 ret,vel,mitteret nuntium.¶ † Quid ſi procurator fuit admiſſus
ſine preſtatione iuramẽti.Dic quod valet:neqꝫ de loco, neqꝫ de im
pedimento poterit excipi : quaſi capitulum videatur tacite exce-
ptioni renuntiaſſe,quamuis iuramentum remiſerit per ignoran-
tiam facti,que plerunqꝫ prudentiſſimos fallit.ff.de iur.⁊ fac.igno.
l.ij.quia credidit hoc dicenti.Reſpondetur quod hec fuit ſupina
ignorantia,⁊ nimis credidit,qui prouiſionem iuris de iuramento
60 exigendo neglexit.¶ † Quid ſi maior pars capituli contenta eſt
iuramento,minor contradicit , dicens ſe paratam probare quod
canonicus eſt in loco,vnde vocari non debet , vel non eſt impedi-
tus.Dicit Innocen.⁊ Compoſ.ſtandum maiori parti:quia pro-
pter incredulitatem capituli indicitur iuramẽtum.de iureiuran.
⁊ ſi Chriſtus.⁊ quod maior pars,⁊c.ff.ad muni.l.quod maior.Nec
obſtat.hoc.c.quia in capituli fauorem eſt introductum ergo illi
poſſunt renunciare,nec debet retorqueri in leſionem:de regu.iur.
61 quod ob gratiam. ¶ † Secunda opinio quod appellatio valebit,
ſed non irritabitur electio,ſed ſola vox admiſſi non tribuet ſuffra
gia : quia per regulam poſitam.ſ.eodem.cum nobis.per Innoc.
quia in extraiudicialibus attentatum poſt ⁊ contra appellationẽ
venit retractandum poſt , ſed non contra:nam ⁊ contra appella-
tionem non eſt quod fiat electio,ſed bene eſt cõtra,quia vox illius
tribuit ſuffragium,niſi ex toto electio pẽderet ex ſuffragio illius,
ſicut in teſte : de re iudica.cum.I.⁊.A.¶ Non obſtat quod geſta
poſt appellationem ſunt nulla:quia illud verum,quod ſunt nulla.
quando appellatur iudicialiter : quia ſuſpenditur poteſtas iudi-
cis,non quando appellatur extraiudicialiter:quia non ſuſpendi-
tur poteſtas partis,quin poſſit ſuo iure vti,vt prius,licet ſi ſit in-
iuſtum , poſtea ex proſecutione appellationis retractetur.Hoſti.
concor.cum iſtis,prout volunt appellationem valere:quia hic eſt
actus,in quo agitur de preiudicio ſingularium:igitur ſingulares
ſunt admittendi ad cõtradicendum.Ad hoc.ſ.eodem.ſcriptum.
⁊ quod ibi not.⁊ quia de iure non debet,nec ex neceſſitate admitti,
niſi iuret,vt hic.Si admittitur,ergo admittitur voluntarie : ⁊ in
actibus voluntarijs,vnius contradictio ſufficit:vt no.de conſtit.
cum omnes.ſed credit quod electio ſit nulla:quia ex quo appella-
tum eſt ne ille admittatur , ideo non debet procedi ad electionem
illo admiſſo:⁊ ſic electio contra appellationem directe debet reuo-
cari cauſa legitima probata:quia electio tota dicitur facta contra
appellationem.Et ex quo appellatum ex iuſta ⁊ veriſimili cauſa,
debet appellatio totum contra appellationem attentatum retra
ctare:ſi non eſſet appellatum,ſed tantum modo contradictum,te-
net quod agitur:⁊ imputet ſibi,qui non appellauit.Primam opi.
tenet Io.an.quando inſtat terminus,⁊ minor pars appellans , et
proteſtans quod vox non habeat ſuffragium , ſtabat electioni, et
non recedebat,eligit cum illis.Secunda,quando non inſtabat ter
minus electionis,⁊ ſupererat de tempore,quando appellantes no
luerũt propter hoc electioni intereſſe:quia excludũtur etiã iſti vt
62 contempti:ideo electio venit annullanda. ¶ † Quero ad declara-
tionem tex.de quo collegio debeat eſſe procurator? Dic quod de
collegio eligentium.Unde ſi plura collegia habent vocem in ele-
ctione prelati,non eſt neceſſe quod procurator ſit de collegio impe
63 diti.Exemplum.ſ.eo.ſcriptum.¶ † Quero an procurator conſti-
tutus ab abſente impedito debeat ceſſare ab electione , ſi ſit mor-
tuus canonicus conſtituens.Dicit Compo.quod ſi eſt certioratus,
re integra ceſſare debet,alias non:⁊ ſi ante certiorationem eligat,
64 valet electio.ff.ſi cer.pe.l.cum qui.¶ † Quero an debeat publica-
ri electio? Dic quod debet publicari clero,⁊ populo,⁊ publicari
poterit per quẽcunqꝫ,qr non eſt de ſubſtantia:vnde ſufficit quod
non teneant eam ſecretam,ita quod poſſet dici clandeſtina.Inno.
Compo.⁊ Abb.⁊ Egi.Sed Hoſt.videtur velle quod ſi publicatio
omittatur in initio,omnino non noceat electio:alias ſic.Ad quod
facit.j.eo.publicato.dicit Io.an.quod credit Inno.⁊ ſequacibus
65 ſuis.¶ † Ueniendo ad glo.quero an priuentur ipſo iure,an per ſentẽ
tiam:dic quod priuabuntur per ſententiam.Nec obſtat.ſ.eo.cum
in cunctis.vbi priuantur ipſo iure:dic quod ibi loquitur in delin-
quentibus eligendo ſcienter indignum:hic procedit in delinquen
66 tibus in forma.¶ † Oppo.glo.quod citari non debeat,ſi non po-
teſt venire:quia fruſtra expectatur euentus , qui nihil operatur.
Dicit glo.quod imo citandus eſt:quia de hoc nõ ſunt certi ipſi de
capitulo an ipſe poſſit intereſſe,vel non.ſ.eodem quod ſicut.
67 ¶ † Quid ſi ſit iuſtum impedimentum? Dicit gloſſ.quod forte ti-
met accedere ad locum:vt.ſ.eod.bone.quo caſu ſi timor eſt realis,
non debet mittere procuratorem:ſi perſonalis, ⁊ licet ceſſet cauſa
timoris,debet mittere procuratorem:ar.ſ.eo.bone.⁊ quod ibi no.
Item ſi eſt impeditus propter infirmitatem,propter hoc dicunt
doc.quod vota infirmorum,etiam preſentium,non inquirentur,⁊
dabũt procuratorem,vt hic.quod tutius videtur propter inter-
uallum:qr omnia debent fieri vno contextu.j.eo.cum poſt petitã.
68 ¶ † Poteſt tamen ſuſtineri quod ſcrutatores vadant ad eos , vt
potius habeatur vox principalis,quam procuratoris: quia act[us]
pertinens ad id,de quo agitur,non vitiat contextum:⁊ hoc nõ eſt
impertinens,ſed valde pertinens.Hoc tenet Uin.j.eo.congrega-
to.⁊

to.⁊ tunc ſatis eſt quod voce ſeu votum deponat, licet deſit in col-
latione,⁊ in alijs. Dat aliud exemplum gloſ. ſi vocetur ad maius
tribunal.ff.de re iudi.l.contra pupillum.inducit decre. ad queſtio-
nem vltime glo.an ſi ſint dati iudices cum clauſula,quod ſi non o-
mnes,teneantur delegati recipere ſubdelegatum impediti. Qui-
dam quod non:quia purificata eſt poteſtas aliorum.dicit quod hec
decre.facit in contrarium ſicut iſti tenentur admittere procurato-
rem impediti:de quo remittit ad decre.coram.de offic.deleg.
69 ¶ †Quero an procurator de capitulo conſtitutus habeat duplicē
vocem. Glo.quod ſic.alle.ſ.eod.ſcriptum,non tamen poteſt duos
eligere ſecundum doct.niſi haberet ſpeciale mandatum ad vnum
70 eligendum:vt no.glo.in.c.pen.e.titu.lib.vi. ¶ †Quid ſi nullus de
capitulo velit recipere vocem ſuam? Dicit glo.quod poterit alte-
rum religioſum conſtituere:quia ex quo poteſt intereſſe per ſe,vel
per alium,poterit alteri committere,ex quo illi volunt ipſum ad-
mittere:nec eſt contra ſubſtantiam electionis,ſi committatur al-
teri,qui non ſit de collegio:quia ⁊ viri religioſi vocandi ſunt ad ele-
ctionem,⁊ eorum conſilio facienda eſt electio.lxiij. diſt.obeūtibus.
licet hodie non credat gl.quod ad hoc teneantur admittere religio-
ſos,niſi de honeſtate:⁊ dicit quod canonici compelluntur recipere
illum,cui ſubmiſit voces ſuas authoritate huius canonis,de re-
ſcriptis.cum contingat.⁊ ſi nolunt recipere,poteſt exprimere vo-
luntatem ſuam per literas:⁊ voluntas ſua cum alijs publicabitur:
⁊ ſic extra capitulum nō admittatur, alias committatur. Dic qđ
extraneū non poteſt deputare inuito capitulo:nec per literas ex-
71 primere votum:vt in.c.pe.eo.tit.lib.vi. ¶ †Vltimo quero que di-
catur electio clādeſtina. Dic,illa que ſit ſingulariter,⁊ occulte per
occulta conuenticula.lxxix.diſt.c.i.quandiu publicatio non eſt fa-
cta,non dicitur clandeſtina,vt hic:⁊ quam cito facta eſt,debet pu-
blicari,alias non valet,vt dictum eſt.ſ.eo.eccleſia.vt noſtrum. Vel
dicitur clandeſtina,de qua ordinat capitulum quod clandeſtina re-
maneat,⁊ quod nihil extra eos dicatur,ſecundum Inno.⁊ Cōpo.
ſecundum quem valebit electio ſolenniter publicata, dummodo
non ſit totaliter clandeſtina.

1 ☞ Eligentes per ſecularis poteſtatis abuſum,puniuntur.8.11.
2 Electus conſentiens electioni facte per vim laicalem,punitur.6.7.
3 Careat commodo,inducit nullitatem actus ipſo iure.
4 Eligentium per impreſſionem pena,que.
5 Electio facta interuenientibus ſecularibus vbi valeat.
9 Electio quando facta dicatur per ſecularis poteſtatis abuſum.
10 Electio quando ſiat contra libertatem eccleſiaſticam.
12 Verba futuri temporis inducunt canonem ſententie ferende.
13 Diſpenſare quando videatur poſſe epiſcopus delegatus a papa.
Adulterium eſt grauius peccatum.
14 Eligentes peccantes in forma ſunt puniendi per ſententiam.16.
15 Eligere an poſſit poſt primam electionem ſuſpenſus.

1 QVISQVIS. ¶ †Eligentes per ſecularis pote-
ſtatis abuſum,beneficijs, ⁊ officijs
trienio ſuſpenduntur: ⁊ tunc ſunt eligendi poteſtate
priuati:electus,ſi tali electioni conſentiat, ſit ineligibi-
lis,nec valet electio.hoc dicit. Et ſunt due partes. Prima punit
electum conſentientem. Secunda punit eligentes,⁊ electionem vi-
2 tiat,ibi:qui vero. ¶ †Nota primo penam conſentientis electioni
facte per vim laicalem,⁊ contra canonicam libertatem: quia ele-
ctio vitiatur,⁊ ſit ineligibilis,adeo quod non poteſt ſine diſpenſa-
3 tione promoueri ad aliquam dignitatem. ¶ †Nota ſecundo quod
per iſta verba Careat commodo,⁊c.inducitur nullitas actus ipſo
4 iure. ¶ †Nota tertio penam eligentium per impreſſionem,quia pri-
uantur beneficijs per trienium,⁊ ſunt priuati poteſtate eligendi:
5 quod intellige ipſo iure. †videtur quod valeat electio interuenien-
tibus ſecularibus.lxiij.di.Adrianus.de iure pat.nobis. So. Per
abuſum non valet,vt hic:ſecus ſi de priuilegio, vel conſuetudine
ſpectet ad eos poteſtas,vt in contrario:quod intellige vt ibi.
6 ¶ †Videtur quod textus ſuperfluat:quia dicit ipſum ineligibi-
lem,poſtea dicit quod ſine diſpenſatione non poſſint promoueri:
vbi idem videtur repetere. So.vt dicit ineligibilis,⁊c.refertur ad
epiſcopatus:prout dicit quod non poſſit promoueri ſine diſpenſa-
tione,refertur ad alias dignitates. Per hoc dicit hic Inno.quod
ad canoniam eligi poterit,non tamen ad curam,que dignitati cō-
7 paratur.ſ.e.dudum.ſecundum Abba.⁊ Pe. ¶ †Videtur qđ alta
pena imponatur.xvi.q.vij.ſi quis deinceps. So. Ponitur hic pe-
na:⁊ ſi in tātum procedat quod inueſtituram recipiat de manu lai-
ci,excommunicatus eſt minori vſque ad ſatiſfactionem.ea.q.ſi quis
deinceps.⁊ ſi contra eum agitur,deponi debet, ⁊ excommunicari
8 maiori.e.q.conſtitutiones.ſcđm Innoc. ¶ †Quero an indiſtincte
puniantur eligentes per abuſum ſecularis poteſtatis. Dic quod
ſi impreſſio ſit a clericis,non habet locum hec pena:⁊ priuentur:ſi
ſiat a laicis,⁊ ipſi non conſentiant impreſſioni, non habet locum:
adhuc ſi conſentiant,procedit hec decre.hoc dicunt doc.ſ.eo.cum
9 Vintoñ.ſuper gloſ.i. ¶ †Ad glo.primum dubium,quando dica-
tur facta electio per ſecularis poteſtatis abuſum,dicit glo.quan-
do laicalis poteſtas intereſt electionibus:quia talis abuſus eſt cō-
tra eccleſiaſticam libertatem,⁊ puniantur admittentes , quando
ſponte ⁊ voluntarie admittunt.ſecus ſi non ſponte,ſed violenter,
quia tunc non puniuntur.ſ.eo.cum Vintoñ.facit in deciſa,vt pa-
tet ibi in glo.⁊ ſuper ea. Idem dicit Inno.ſi clerici conſenſum lai-
corum requirunt ſuper perſonis eligendis.ſ.e.cū terra. Idem in
illis,qui nimis potentem aliquem eligunt.ſ.e.bone.i.nam hi pro-
prie ſunt abuſus,ſm Inn.qđ nota. ¶ Secundo quero quomodo
dicatur contra libertatem eccleſiaſticā admiſſio per abuſum. Di-
cit glo.qđ de cetero laici ſibi vendicauerunt poteſtatem: ⁊ ſic de-
traheretur libertati eccleſiaſtice. Item quia talis electio debet eſſe li-
bera,non ad impreſſionē laicorū:⁊ ſic laici omnino ſunt expellendi
11 de collegiatis eccleſijs.ſ.eo.Maſſana,⁊.c.ſacroſancta. ¶ †Tertio
quero an ipſo iure iſte ſit priuatus,an priuandus poteſtate eligen-
di paſſiua. Tex.facit quod priuandus:quia in futurum loquitur,et
ſic eſt ferende ſnie,vt no.glo. Sed in contrarium eſt tex.qui decla-
rat quod ipſo iure eſt ineligibilis,niſi diſpenſetur. Et ad hoc facit.ſ.
eo.ne pro defectu.vbi careat:intelligitur ipſo iure. Nec obſtat de
iure pat.preterea.quia ibi recipit eccleſiam vt proprietatem: ⁊ ſic mi-
12 nus peccat:ſubaudi ad glo.i.ſ.in.c.deinceps. ¶ †Nota ergo quod
illud,quod dicitur de verbis in futurum,vt inducant canonem fe-
rende ſententie,procedit niſi alia verba precedant, vel ſequantur,
ex quibus declarentur late.qđ nota, quia limitat illud quod dixi de
13 ſo.compe.ſi diligenti. ¶ †Quartū dubiū,an cū tali poſſint diſpen-
ſare epi. Glo.dicit qđ ſic:quia ex quo papa remittit diſpenſationē,et
ſibi non reſeruat,velle videtur vt inferior diſpenſet:de ſen.excom.
nuper. Itē quia diſpenſauit in adulterio,qđ eſt grauius:de iudic.at
ſi clerici. Inn.Hoſ.⁊ cōmunis opi.contra.⁊ Phy. Et ratio, quia nō
diſpenſant cum illegitime natis,qui alieno vitio laborant: multo
minus cum iſtis,qui laborant proprio. Itē quia non diſpenſant niſi
vbi permittitur:de temp.ordi.cum dilectus. Item ſecundū Hoſt.
reſeruat ſibi qđ eſt maius:de preb.ē.graue.ad ſi.ergo hic qđ eſt ma-
ius.de ſent.excō.cum illorum. ¶ Sed dicit qđ forte iſta ſe habent
vt excedentia ⁊ excedentia:⁊ remittit ad no.ſ.eo.proximo. Dic ſi vera
eſt theorica Inn.in.c.ſi.de tempo.ord.debet poſſe diſpenſare:quia
hec diſpenſatio permittitur a iure:quia dicit abſque diſpenſatione,et
non reſeruatur pape,vt ibi no.vel quod illa regula loquitur quan-
do permittitur directe,hic non directe permittitur. Credo qđ in
prelaturam ſuperiorem,vt ad epiſcopatum promoueatur ſolus
papa diſpenſat:quia quo ad illam nil dicitur de diſpenſatione, vt di-
xi in textu:ſed quo ad dignitatem inferiorē diſpenſabit inferior:
quia permittitur diſpenſatio. Tu dic qđ cum pena ſit concilij,nō
14 diſpenſabit epiſcopus,vt no.ſ.eo.cum dilectus. ¶ †Quintū du-
bium videtur qđ a beneficijs non ſunt ſuſpendēdi, ſed ſuſpenſi.ſ.
e.cum in cunctis. Dic qđ corrigit illam,ſicut in alia corrigitur,vbi
dicebatur qđ erant priuati ipſo iure:quia priuandi ſunt tantum per
ſententiam:vt.ſ.c.proximo. Vel dic qđ hic loquitur in alio caſu,ſ.
quando admittunt ſeculares:⁊ plus peccant quam quando eligūt in-
dignum,ideo priuantur officijs,⁊ beneficijs,⁊ eligendi poteſtate:
⁊ quia grauantur officijs,releuantur vt in beneficijs non ſint ipſo
15 iure,ſed tantūmodo per ſentētiam priuati. ¶ †Sextum dubium
an ſuſpenſus poſt primam electionem poterit eligere. Dicit gloſ.
qđ exponendo tunc ea vice tantum priuentur poteſtate eligendi,
videretur quod poſſent eligere ſtatim,⁊ ſic ſuſpēſi eligerent:quod
eſt abſurdum:ideo expone tūc,id eſt per totum triennium:⁊ quā-
do omnes in hoc delinquunt,ordinatio eſt facienda per papam de
epis:ſecus de minoribus. Sed ſi alij non deliquiſſent, eligerent.ſ.
16 eo.ſcriptum.⁊.c.cū in cunctis. ¶ †Septimū dubiū videtur quod
ipſo iure non ſunt priuati,ſed per ſententiam.ſ.c.proximo. Sol.
Alio caſu loquitur,quando peccant in forma:hic quando eligunt
per impreſſionem laicalem.

1 ☞ Confirmandi primum ſucceſſorem perdit poteſtatem prela-
tus per negligentiam indignum confirmans.13.
2 Confirmatio eſt ſienda cum cauſe cognitione.
3 Promotus indigne quis poteſt dici poſt confirmationem.
4 Promouens indigne eſt puniendus.
Prelatus indigne promouens eſt puniendus.
5 Malicie delictum grauius punitur ceteris paribus.
6 Electus ex tribus poteſt dici indignus.
7 Confirmatur a ſolo papa immediate ſubiecti.
8 Confirmatio dignitatis poteſt recipi per procuratorem.
9 Electi valde remoti poſſunt adminiſtrare ante confirmationem.
10 Diſpenſatio omnis fieri debet cum cauſa.
11 Alienandi poteſtas conceditur,conceſſa adminiſtratione.
12 Remotus is dicitur,qui eſt extra Italiam.
13 Ordinans per alium non punitur,niſi malitioſe fecerit.

14 Confirmationem corruptibili committens non punitur.
15 Confirmationem poteſt accuſare per denuntiationem canonicus.
16 Confirmatio ſi petatur in curia, an debeant citari, quorū intereſt,
17 Poſtulatus vltra Italiam non poteſt adminiſtrare ante confirmationem. 23.
18 Electus a compromiſſariis, aliquo ſe opponente, an poſſit ante confirmationem adminiſtrare. 19.
20 Diſpenſare ſuper etate non poſſunt epiſcopi.
21 Promouentium indignos que ſit pena.
22 Pena iure non determinata remittitur iudicis arbitrio.
Malitia magis eſt punienda, quam negligentia.
24 Electus vltra montanus an adminiſtret ante confirmationem.
25 Adminiſtrare ante confirmationem qui poſſint.
26 Electus aut poſtulatus an poſſit ante cōfirmationē adminiſtrare.
27 Electi vltramontani geſta an valeant ante confirmationem.
28 Electi geſta quando valeant. 30.
29 Alienatio in dubio procedit ex mala adminiſtratione.
31 Intruſus ſi acquirat ad eccleſie vtilitatem, non caſſabitur.
32 Electi geſta in temporalibus, poſtea tamen remoti valent.
33 Electi geſta in ſpiritualibus vt prelati, quando valeant.
34 Prelati illegitime promoti geſta in ſpiritualibus non valent. 35.
36 Prelati illegitime promoti non ſunt in quaſi poſſeſſione prelationis.
37 Prelati in quaſi poſſeſſione adminiſtrationis exiſtentes que poſſunt.
38 Prelati nondum confirmati, exiſtentes in quaſi poſſeſſione geſta an valeant.
39 Prelati illegitime confirmati geſta an valeant.
40 Prelati non tolerati geſta an & quando valeant.

1 Nihil. †Si prelatus per ſuam negligentiam confirmat indignum electum ad regimen animarum, perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & a perceptione beneficij primi ſuſpenditur, & promotus deijcitur: ſi per malitiam id fecerit, grauius punitur. ¶ Electi immediate ſubiecti pape per ſe, aut per perſonas inſtructas adeant papam per confirmationem: & ſi ſunt electi in concordia, & vltra Italiam, interim adminiſtrant, ita qđ nil alienent: benedicuntur autem, & cōſecrantur, ſicut cōſueuerūt. h. d. ¶ Et ſunt due partes. In prima cōſtitutionis cauſa. In ſcđa, cōſtitutio, ibi: irrefragabili. Conſtitutio habet tres partes. In prima prouidet circa confirmationes eorum, qui eliguntur ad curam animarum. In ſecunda ibi: epi. circa promouendos ad dignitatem, & ordines ſacros. In tertia ibi: ceterum. circa confirmationē, & priuilegium exemptorum. ¶ Nota principium text. contra prelatos ignorantes.
2 ¶ †Nota ſecundo quod confirmatio eſt facienda cum cauſe cognitione, & examinatione tam electi, quam forme electionis, id eſt, examinatio debet fieri circa perſonam electi, & formam electionis.
3 ¶ †Nota tertio quod etiam poſt confirmationem poteſt dici in-
4 digne promotus: de quo. ī. c. quod ſicut. ¶ †Nota quarto qđ indigne promouens eſt puniendus: qꝛ caret poteſtate confirmandi ſuc-
5 ceſſorem. Item ſuſpenſus eſt a beneficio. ¶ †Nota quinto quod ceteris paribus grauius punitur delictum malitie, q̄ negligen-
6 tie. ¶ †Nota ſexto tres indignitates electum inhabilitantes ad eccleſiam curatam, etas, vite inhoneſtas, ſcientie defectus. Et nota qđ habet locum etiā in alijs indign... ¶ Ex verſ. ceterū.
7 †Nota primo qđ immediate ſubiecti pape a ſolo papa confirman-
8 tur, vel legato de latere: vt de elect. ſi abbatem lib. vi. ¶ †Nota ſecundo quod poteſt recipi confirmatio dignitatis per procurato-
9 rem. ¶ †Nota tertio qđ valde remoti electi poſſunt adminiſtrare ante confirmationem ex priuilegio iuris, quando ſunt electi in cō-
10 cordia. †Item quod omnis diſpenſatio, etiam a iure, debeat fieri
11 cum cauſa. ¶ †Nota quarto quod in conceſſione poteſtatis adminiſtrandi videtur tranſlata poteſtas ex cauſa alienandi, niſi ſit ex-
12 cepta. ¶ †No. quinto quod is dicitur valde remotus, qui eſt vltra
13 Italiam cōſtitutus. ¶ †Primū dubium, an careat ipſo iure poteſtate cōfirmādi: dicit gl. qđ ſic. Inn. qđ non, ſed per ſniam. Et dicit Inn. qđ eo qđ dicitur in ſnia, ſuperiorem in cōfirmatione electi negligentē fuiſſe, hoc ipſo ſequitur hec pena, ſcđm Inn ¶ Secūdū, per quē diſpenſabitur, vt poſſit recipere beneficiū: Dicit Inn. qđ per illum, qui ſuſpendit: ar. de ſen. exco. nuper. Nec obſtat de preb. graue. ad ſi. qꝛ hic loquitur de ſuſpenſione perceptionis proprij be-
14 neficij: ibi de ſuſpenſione collationis. ¶ †Tertium dubium an puniatur ordinans per alium. Dic quod non, ſed excuſatur, cū malitioſe non fecit. xxv. di. quando & qui dolum allegat. ꝛc. ff. de probat. l. quoties. §. qui dolo. & probabitur dolus ex indicijs. de renunciat. ca. tertio, libro ſexto. vt quia dicebatur electus potenter illiteratus, vel inſufficiens, & confirmator hoc nolebat audire, ſed cōmiſit examinationē corruptibili, & idiotis, vt tranſiret examinandus, & ipſe haberetur excuſatus. de quo de etate & qualitate. accepimus.
15 ¶ †Quartum dubium an canonicus preſens omnibus actibus confirmationis prelati poſſit confirmationem accuſare. Videtur quod non: qui ma. accu. poſſunt. c. ſi. & c. inſuper. Dic quod denunciatus forſan admitteretur propter periculum anime. de deſponſa. impu. ad diſſoluendum. de cogna. ſpirituali. tua. & non obſt. de exceptio contra promotum & promouentem, & cum de predictis conſtaret, procederetur: quia tanto ſunt grauiora, ꝛc. de conſue. c. fine.
16 ¶ †Quintum dubium, an ſi in curia petitur confirmatio, fiat citatio illorum, quorum intereſt. Inn. dicit quod non ſolet cautius tamen, & iuſtius erat, ſecundum ipſum Compoſt. & Hoſti. citationē fieri, poſt quam difficilius admitteretur quis contra electum, niſi de nouo deueniſſent ad ipſius notitiam. arg. qui ma. accu. poſſunt. c. fin. Dicit Jo. And. quod ſalua plenitudine poteſtatis in terminis decre. cupientes. alleg. c. i. eo. ti. lib. vi. non eſt neceſſaria alia citatio. Si non habet locum decre. facienda eſt de iure citatio, ſicut per alios ordinarios, ſecundum formam. c. fine. de electio. lib. vi.
17 ¶ †Sextum, an poſtulatus vltra Italiam poſſit adminiſtrare. Dicit hic Inn. quod non: licet ſecus in electo. Ratio, quia in electis initiatum eſt matrimonium, quod non eſt in poſtulatis. ſ. eo. cum inter canonicos. ad hoc. ſ. eodem bone. vbi idem tenet Inno.
18 ¶ †Septimum dubium, an electus a compromiſſarijs habentibus plenum mandatum, aliquo de compromiſſarijs ſe opponēte, poſſit ante confirmationem adminiſtrare. Dicit hic Joan. And. quod licet in concordia videatur electus. ſ. eod. in cauſis. tutius tamen eſt, ſecundum Compoſtel. quod non adminiſtret: quia dicit quod ob hoc vidit electionem caſſari: quia quod hic dicitur. eſt diſpenſatio, & ſic reſtringenda. Ad hoc. ſ. eod. indemnitatibus. §. ce-
19 terum. lib. vi. ¶ †Octauum, an poſſint tales recipere iuramenta a ſubditis, vel vaſallis. Dicunt docto. Inno. Hoſti. & Abb. quod non, ſiue vt prelati confirmati adminiſtrēt, ſiue vt viſitatores. Et dicit Abb. quod vidit propter hoc electionem caſſari: licet Arch. male hoc aduertens. ſ. eo. indemnitatibus. lib. vi. dicat contrariū, vbi dicit quod electo per illam decre. defertur adminiſtratio ante confirmationem, iuramentum, & fidelitates recipere poterit a vaſallis. Ad iſtam decre. que dicit quod poteſt adminiſtrare, limita per decre. ſ. de conſue. cum venerabilis. & de electio. ſi abbatem. lib. vi. quia poſſunt, niſi ibi ſit legatus de latere, qui poſſit eos confir-
20 mare, vt ibi vidistis. ¶ Gl. iiij. inducit decre. ad queſtionem quod epiſcopi non poſſent diſpenſare in etate: quia ſi puniuntur promouendo, diſpenſare non poſſunt. de quo. ſ. eod. cum dilecti. dic ho-
21 die de eta. & qua. c. i. libro ſexto. ¶ †Glo. magna enumerat varias penas promouentium, que loquuntur in diuerſis caſibus, quam Hoſtien. & Abb. recitant per viam diſtinctionis. ¶ Facit vnum contrarium, & oppon. de cap. graue. ſ. eod. ti. vbi non punitur ipſo iure: ſed admonetur. dicit qđ hic peccauit in plus promouendo ad curam, vbi maius vertitur periculum: ibi leuius, quia ad beneficium non tam graue, ſicut eſt beneficium ſimplex, & ideo leuius punitur: vnde dicit quod caſus ſunt diuerſi, et diuerſitas caſuum nō inducit contrarietatem temporis: quia contrarietas cadere non
22 poteſt circa diuerſa, ſecundum gloſſ. ¶ †Secundum dubium, que grauior pena imponitur. Dic quod ad arbitrium iudicis, cum non determinetur, vt hic, & quia magis eſt punienda malitia, qua negligentia. alle. ſupra. Dicit Jo. an. quod imponetur pena depoſitionis. lxxxi. di. tantis. eandem penam patitur, qui promouet
23 dignum inuitum. lxxiij. alias. lxxiiij di. v. ¶ †Tertium dubium, an decretū habeat locum quomodocunqꝫ ſit vltra Italiā, quantūcunqꝫ diſtet. Dic qđ ſic: concludens vero ſufficere qđ vltra duas dietas, vel modicum plus diſtet. Nec obſtat decre. nonnulli. de reſcriptis. qꝛ loquitur in ſeparata materia iudiciorū: & dicit gloſ. qđ ſtandum eſt conſuetudini. Goſ. dicit ſtandum litere, a qua non eſt recedendum. Idem Hoſti. & ſi eſſet curia apud Taurinum, habet hoc priuilegium, quāuis contiguū ſit partibus vltramontanis. An econtra idē erit in Italicis curia exiſtente vltra montes. Dicit hic Hoſti. qđ ſic ex mente canonis. Idē Gul. & Bar. in decretal. auaritie. c. ti. li. vi. Ad hoc, qꝛ curia exiſtente vltra montes, dicerentur partes etiam iſte per reſpectum ad curiam vltra montes. Et dicit Jo. an. qđ ſtaret huic dicto, ſi litera diceret, vltra montanos
24 habere hoc priuilegiū: ſed dicit litera, vltra Italiā. ¶ †An vltra montani curia exiſtente vltra montes gaudeant priuilegio? Credam qđ non: qꝛ ceſſant verba cōſtitutionis, & cauſa. Et pro hoc facit opi. prudentiū: qꝛ volunt priuilegiatos Italicos curia exiſtente vltra montes: ergo ipſi nō habent priuilegiū. Dicit ante factū, opi. eſt tutior qđ nō adminiſtrent exiſtētes in partibus vltramontanis, ibi exiſtente curia: qꝛ adminiſtratio ante confirmationē eſt a iure exorbitans, & reſtringēda: de reg. iuris. que a iure. li. vi. poſt factū, dicit qđ poteſt teneri qđ gaudeāt priuilegio quo priuilegiātur exiſtentes vltra Italiam: & ideo cum vltra Italiam ſunt, & longius a curia, videt qđ cū non deficiant verba, nec mens cōſtitutionis, nō habet locū ꝯſtitutio. ¶ Placet dictū Jo. an. ſed nō ratio: quia

quia attenta perſona loquentis verba ſunt intelligenda: ſed hic
erat ſtatuens citra Italiam, ⁊ priuilegiat conſtitutio vltra Ita-
liam, ponderauit eos priuilegiare, quando curia eſſet in Italia:
deficit ergo mens loquentis. Sed placet mihi dictum alia ratio-
ne: quia tex. non priuilegiat ſolū vltra Italiam conſtitutos, ſed pri
uilegiat longinque remotos: ⁊ poſtea hoc declarat exemplo dicen-
do: Valet vltra Italiam: ⁊ exemplum non reſtringit regulam. ff.
de dam. infec. l. damni. iam eque bene valet inſtrumentum, ſi non eſ
ſet Conradus, vel Antonius nomine, quia ponitur exempli gra-
tia: per quod concludo qđ remotus valde habet hic priuilegium.
Et quis dicatur valde remotus, arbitrabitur iudex: ⁊ credo quod
debet arbitrari ſecundum qualitatem exempli, vt quantum diſtat
25 Roma a partibus vltramontanis. ¶ † Quartum dubium: qꝛ vi-
detur non licere adminiſtrare ante cōfirmationem. ſ. eo. tranſmiſ-
ſam. Solu. Ibi regula, hic vnus caſus ſpecialis in exemplo vltra-
montano. Alius caſus habetur in papa. ſ. eod. licet. xxiij. di. in no-
mine domini. Tertium caſum addunt doc. vt. J. eo. indemnitatib⁹.
26 §. ſi vero. ⁊ §. ceterum. libro ſexto. ¶ † Quintum dubium, an ſup-
poſita epiſcopi abſentia a metropolitano poſſit ipſe adminiſtra-
re: Arguitur quod ſic a rationis identitate, ⁊ propter eccleſie peri
culum. In contrarium determinat gloſſ. ⁊ eſt veritas: qꝛ ius diſpē
ſatiuum, vt ſtrictum, ⁊ ſingulare, ⁊ odioſum cōtra ius, non trahi-
tur extenſiue ex rationis identitate. J. de re iudica. in cauſis. cum ſi.
Diſpenſat enim contra regulam, que cōfirmationē requirit ante
potentiā adminiſtrādi. ſ. eo. trāſmiſſam. ⁊ c. noſti. ⁊ c. ſuffraganei.
27 ¶ † Sextum dubium, an geſta per vltramontanum ante confir-
mationem authoritate iuris valeant, ſi poſtea appareat ipſum nō
legitime electum, ⁊ eius electio caſſetur. Gloſſ. allegat Primo qđ
non valeant: quia caſſato authore, ⁊ omnia ab eo geſta: de here. fra
ternitatis. cum ſi. ⁊ quia caſſato principali, ⁊ omnia, que ex eo ⁊c. C.
de legi. non dubium. Contra determinat gloſſ. quod geſta ad vtili
tatem eccleſie, ⁊ circa que a iure datur poteſtas, valent: primo, quia
talia geſta ſunt geſta ab habente poteſtatem a iure, vt quia eſt in
quieta adminiſtratione, ⁊ quaſi poſſeſſione adminiſtrationis iu-
ris authoritate, ⁊ ab alijs ſic tenetur, ⁊ reputatur prelatus: de iure
pa. ex literis. ⁊ c. conſultationibus. in illis vero, in quibus non ha-
bet poteſtatem a iure, geſta non valent, vt in bonis adminiſtran-
28 dis alienando, ⁊ non emendo ad eccleſie vtilitatem. ¶ † Ex gl. no-
ta quod ad hoc vt valeant geſta, ſufficit prelatum eſſe in quaſi poſ
ſeſſione prelationis, ⁊ adminiſtrationis iuris authoritate, vel ho-
minis, ⁊ quod habeatur pro prelato: ⁊ ſic notat articulans, qꝛ de-
bet ponere: Item quod talis erat in quaſi poſſeſſione adminiſtra-
tionis: ⁊ habitus, ⁊ tentus pro prelato, ⁊c. tunc concludit probatio
29 vt valeant per eum geſta. ¶ † Item nota ex gloſſ. quod in dubio
alienatio procedere cenſetur ex mala adminiſtratione, niſi aliud
appareat. Glo. tenent doc. Non obſtat. ſ. eod. noſti. quia ibi nō pe-
terat adminiſtrare iuris authoritate: capitula. ſ. allegata loquun
tur de intruſis, vel non confirmatis, vel ab eccleſia damnatis, et ſic
qui non habent quaſi poſſeſſionem, iuris, vel iudicis authoritate.
30 ¶ † Non obſtat quod caſſato principali, ⁊c. quia hec omnino non
ſunt acceſſoria, ſicut non eſt conſtitutio ad legatum: de offi. leg. c. ſi.
quia conſtitutio non edita de ſe ſubſiſtit: ⁊ ſic geſta tantum vt effe-
ctus, ⁊ cauſa efficiens differunt: qua validata ſecundum tēpus effe
31 ctus, non validatur effectus, cauſa ceſſante. ¶ † Septimum du-
bium, quid ſi intruſus acquirat eccleſie. Planum eſt quod ab eo
geſta non valent. Quid fiet de geſtis ad vtilitatem eccleſie, puta
acquirendo, vel emendo, an hoc commodum geſtum caſſabitur.
Videtur quod ſic, propter predicta iura, ⁊ quia commodum cum
incommodo debet compenſari. ff. de nego. geſtis. ſi negotia. Cre-
dit glo. quod vtiliter facta ad commodum eccleſie non caſſabun-
tur, ſed vtilia remanebunt penes eccleſiam: quia talia ad fauorem
eccleſie ſunt introducta, vt geſta per eum non valeant, non debent
ad incommodum retorqueri. C. de legibus. l. quod fauore. ff. de mi-
noribus. l. ſi index. Vide hanc gloſſ. de ſchiſmaticis. capitulo pri-
mo in gloſſ. ſi. ¶ Dic concludendo dictum Hoſtien. cum dicto Jo
an. Andr. Si intruſus in eodem contractu eccleſiam ledit vno re-
ſpectu, ⁊ in alio eccleſie commodum fecit, eccleſia debet compenſa-
re commodum cum incommodo. C. de repuṫa. l. ſ. quia hec incon-
ſtantia quod velit commodum, ⁊ non velit incommodum circa
idem reprobat ſi in diuerſis contractibus, tunc eccleſia poteſt ac-
ceptare contractus ad commodum, ⁊ repellere contractus ⁊ geſta
ad incommodum. ff. de minor. l. etiam. §. j. ⁊ l. quod ſi minor. §. per-
mittitur. ¶ Concludendo vnam gloſſ. Innocen. cum predictis an
in dubio geſta per aliquem vt prelatum, qui poſtea eſt remotus,
valeant. Dic quod occurrit quandoqꝫ prelatum ab initio iuſte p-
motum iniuſte tenere propter delictum ſuperueniens, quia forte
32 eſt effectus hereticus, ſimoniacus: ⁊ in temporalibus ab eo geſta
valent, donec toleratur. viij. q. iiij. nonne. Secus ſi non toleretur:
vt quia ſententia, vel inhibitio contra eum proceſſit: de dolo. veri-
tatis. vel quia eſt notorium, eum ſuſpenſum, vel inhabilem, de re

33 iudi. ad probandum. de exceſ. prela. tanta. ¶ † In ſpiritualibus
etiam tolerantur ab eo geſta quo ad habitum, licet non quo ad exe
cutionem, licet diſpenſetur: vnde ordinatiōes, conſecrationes, vel
alia ſpiritualia ab eo habitualiter conferuntur, non quo ad execu-
tionem, niſi diſpenſetur. ſ. queſtio. iij. ſi quis a ſymoniacis. ix. q. j. c. ſ.
⁊. ſi. niſi eſſent leges, vel conſtitutiones, que valent, licet in eius ob-
34 probrium caſſentur. de ſchiſma. fraternitatis. ¶ † Quidam ſunt
prelati illegitime promoti, ⁊ confirmati, vt quia ſimonici, vel ſchiſ
matici, vel heretici, vel excommunicati aſſumpti in ſpiritualibus:
adhuc a talibus geſta quo ad conſtitutionem non valent: in tem-
poralibus vero geſta tenent propter authoritatem confirmatio-
nis, ex quo ponuntur in quaſi poſſeſſione adminiſtrandi, ⁊ eorum
geſta tuentur confirmatione, donec reprobentur: vt dicto capitu.
nonne. Per hoc infertur quod talis confirmatus poteſt agere no
mine eccleſie: nec ei obſtat aliqua exceptio nō canonice electionis,
quod ſit fur, vel quod non intrauit per oſtium: quia ipſe, ⁊ omnia
eius geſta tolerantur authoritate confirmationis. ff. quod cum fal
ſo tutore authore. l. prima. §. penulti. ff. de minu. l. ait pretor. §. per-
mittitur. ff. quibus modis vſuſfructus. amit. l. j. §. j. ff. de aqua plu.
ar. l. poſt venditionem. Et hoc dicit verum Compo. quando confir
matio eſt facta a ſuo ſuperiore: ſecus ſi a ſuperiore nō ſuo: quia iſte
non haberet aliquem colorem tenendi: licet alias ſit ſuperior in ca-
ſibus: vt in metropolitano quo ad ſubditum ſuffraganei: de offic.
ordin. paſtoralis. Et hec vera etiam in inſtitutione, ⁊ prouiſione,
que vim habet confirmationis: de quo. ſ. eodem. cum inter canoni
cos. ⁊ melius in c. tranſmiſſam. de elec. ſ. eodem. ¶ Nec obſtat qđ
ſimoniacus ſit ſuſpenſus ab officio, ⁊ ſic adminiſtratione: de ſimo.
per tuas. iij. ⁊ ſic non valent ab eo geſta: vel ſaltem debet poſſe ex-
cipi: quia licet ſit ſuſpenſus a iure, facta tamen ab eo defenduntur
authoritate confirmationis, niſi eſſet notorius ſimoniacus, qꝛ tūc
licet ſubditis ab eo recedere. xxxij. diſtinctio. §. verum. de coha. cle.
veſtra. Non obſtat quod contra teſtem excipiatur: de teſti. ſuper
eo. Dic quedam ſunt publica, ⁊ geruntur ratione publici officij, vt
eſt actus iudicandi: ⁊ in talibus tolerantia ſuperioris, ⁊ authori-
tas confirmationis facit geſta valere. Quedam ſunt, que ſunt pri-
uata: ⁊ nō geruntur ratione publici officij: ⁊ talia non tolerantur.
Quedam ſunt publica, vt teſtificari, tamen non geruntur ratione
publici officij, vt eſt teſtificari, quod licet iurare prout geritur, di-
catur publicum officium: tamen teſti non competit ratione publi-
ci officij: ⁊ tunc contra eum poteſt excipi. Vel dic quod nulla inter-
uenit confirmatio in teſte, per quam eius facta teneantur: ⁊ pro tā-
to contra ipſum poteſt opponi quod ſit inhabilis, licet habeatur
communiter pro habili. Idem dicit in accuſatore. ij. queſtio. vij.
35 querendum. ¶ † Quandoqꝫ prelatus eſt illegitime promotus ab
initio ex defectu iuris naturalis, quia in eo non eſt dare conſenſuꝫ
maioris partis capituli: ⁊ authoritas confirmationis eum nō ha-
bilitat, vt geſta per eum valeant in temporalibus, nec in ſpirituali
bus: vt no. ſ. eodem. quod ſicut. Et dicit hic Innoc. quod per hoc
36 limitatur lex. Barbarius. de officio. pretoris. ¶ † Quidam ſunt
prelati non legitime promoti, nec ſunt in quaſi poſſeſſione prelatio
nis: ⁊ a talibus geſta non valēt, licet ab alijs credantur prelati: de
iure pat. conſultationibus. Quod nota quia non ſufficit vt conclu
dantur geſta valida, ⁊ concludatur in argumento quod erat here-
ticus, ⁊ tentus ab omnibus pro prelato: quia cum hoc ſtat quod
ſic habeatur, ⁊ tamen non ſit prelatus, nec ſit in quaſi poſſeſſione
prelature. Requiruntur ergo duo copulatiue, quod ſit in quaſi poſ-
37 ſeſſione, ⁊ ſic teneatur, ⁊ reputetur pro prelato. ¶ † Quidam ſunt
prelati in quaſi poſſeſſione adminiſtratiōis, ⁊ legitime quo ad ius
poſitiuum promoti, nondum confirmati, ⁊ non expectantes cōfir-
mationem, quia ipſam habuerunt ex viribus electionis: ⁊ tales
poſſunt agere in iudicio pro eccleſia: ⁊ omnia ab eis geſta, ſiue in iu
dicio, ſiue extra iudicium, ex officio valent, concurrente errore cō-
muni, ⁊ vtilitate publica. Et hic eſt caſus. l. Barbarius. ff. de offic.
preto. ⁊ hic eſt caſus. ¶ Quidam ſunt prelati electi, nondum con-
firmati, nec ſunt in quaſi poſſeſſione adminiſtrationis: ⁊ ſecundum
omnes in his non eſt dubium quod eorum geſta non valent, neca-
38 do pro eccleſia liberant ſoluentes. ¶ † Quidam ſunt prelati non-
dum confirmati, ſed in quaſi poſſeſſione exiſtentes. Sunt hic opi-
niones: quidam quod eorum geſta valent: per. l. Barbarius. con-
currente errore communi. Hoc non tenet Innocen. quia illa lex lo
quitur in confirmato a prefecto pretorio, vel habente confirma-
tionem ex viribus electionis. Mouentur etiam per. l. ff. ad Ma-
cedo. l. ſed ⁊ ſi paterfamilias. Et hoc ne illudatur contrahentibus
ſi illa non facit: quia ibi illud in odiuꝫ Macedonij, vt filius, qui ſe
gerit pro filio ſui iuris, non habeat Macedonianū. vt ibi. Alij di-
cūt qꝫ geſta ab exiſtētib⁹ in quaſi poſſeſſiōe adminiſtrationis, quo
ad fructus bene valēt, ⁊ quo ad id, qđ eſt loco fructuū, vt conferre
beneficia: ⁊ hoc ratione poſſeſſionis competit, ⁊ eligere, ⁊ preſenta-
re: vt. d. c. conſultationibus, de cauſa poſ. cum eccleſia. Alij dicunt

qđ id,qđ facit alijs tradendo,vel alienando,non valet ſed qđ facit
recipiendo,valet.ff.ſi cer.pe.l.eius,qui in ꝓuincia.Dic qđ nõ.con-
firmati geſta nullo modo valent,ex quo nõ hȝ ſuperioris authori-
tatẽ:qꝛ talis dicit̃ intruſus,nec ſuperioris authoritate ab eo geſta
valent,nec̃ iudicãdo,nec extra iudiciũ,nec ſolutiones recipiendo:
nec põt eſſe in quaſi poſſeſſione bona fide:qꝛ ex quo nõ eſt cõfirma-
tus,nec habet ſuperioris authoritatem,⁊ ſe immiſcet propria au-
thoritate,iam ipſe dicitur temerarius poſſeſſor,⁊ quodam modo
violentus.ff.qđ metus cauſa.l.extat.⁊.l.meminerint.C.vnde vi.qꝛ
ſibiipſi ius dicit:de preben.cum.qui.xvij.q.vij.ſicut.⁊.c.ſi quis.ſ.e.
qualiter.Predicta vera,niſi receperit ſolutionẽ ex contractu ꝑ ſe
geſto,qꝛ bene liberãtur ſoluentes:vt in.l.ſi vrbana.vbi ſoluẽs pre-
doni,cũ quo ȝbit,recipiendo cõditionẽ liberat̃.¶Aduerte,predi-
cta limitat vero Cõpo.qñ cõſtat,vel ꝓbatur qđ nõ eſt cõfirmatꝰ:
vel quãtũ ad onus ꝓbandi transferẽdũ ꝓficeret quaſi poſſeſſio ad
miniſtrationis,ſciente,⁊ patiente ſuperiore:qꝛ ſtatim per hoc eſſet
in quaſi poſſeſſione,⁊ quaſi titulo,ꝑ quẽ releuaretur ab onere pro-
bandi ſe confirmatũ.Ad hoc allego bonã gl.de renun.niſi.§.pro-
pter cõſcientiam.in gl.magna,iuxta medium.Qđ bene no.quia in
39 practica multũ iuuat.Allegat.l.ij.C.de ſerui.¶†Quidã ſunt pre-
lati electi,⁊ confirmati,ſed cõfirmatio fuit illegitima:tũc credo ꝙ
geſta ꝑ eũ valeant.Et ſic ſoluo vnã opinionẽ hic poſitã,dũ tñ deſ
bona fides:qꝛ iuris error nõ excludit bonã fidẽ.ff.de vſur.l.q ſcit.
no.ff.de vſucapi.l.nã ⁊ ſi fur.Predictis nõ obſt.de iure pa.conſul-
tationibꝰ.vbi ſufficit eſſe in quaſi poſſeſſione ad hoc qđ valeat qđ
quis gerit vt patronus:quia quedam geruntur ex officio prelatio
nis:⁊ in his cum iuſta non poſſit dari poſſeſſio ſine cõfirmatione,
nõ valent.Quedam geruntur ex aliquo iure priuato:⁊ in his ſine
aliqua confirmatione põt dari quaſi poſſeſſio iuſta:⁊ ſic vȝ qđ agi
tur,vt ibi quo ad fructus.Per hoc dico qđ ſi ptãs eligẽdi ſpecta-
ret ad prelatũ vt plãtũ,vel preſentãdi,qđ nõ ſufficeret eſſe in qua-
ſi poſſeſſione iuris preſentandi vt prelati,niſi eſſet confirmatꝰ.Nõ
obſt.C.de peti.here.l.pe.vbi poteſt ſolui poſſeſſori hereditatis:qꝛ
ibi in apprehenſione hereditatis,que fit ſolo animo,in qua põt da
ri bona fides ſine authoritate alteriꝰ.ſed in prelatione eſt data cer
ta forma poſſidendi,que creatur per ſuperioris authoritatem,in
qua non poteſt dari bona fides,niſi illa forma interueniat.ſ.ſupe-
rioris authoritate.Uel dic qđ nec illa,nec alia probat an poſſeſſori
recte ſoluatur hereditatis,ſiue ſit bone fidei,ſiue male:ſed ponit di
40 cta.l.pe.quid iuris,ſi agit.¶†Quidam ſunt prelati legitime pro
moti,⁊ confirmati,ſed non tolerati:quod poteſt eſſe dupliciter,vel
quia reprobati ab homine,ſiue damnati,ſiue inhibiti:ſiue a iure,
quia notorie deliquerunt,⁊ notorie ſunt ſuſpenſi:⁊ talium geſta
poſt reprobationem non tenent.de dolo,veritatis.de cohabi.cleri-
co.veſtra.de re iudica.ad probandum.xxxij.diſtin.preter.de exceſ.
prela.tanta.¶Item dicunt quidam prelatum non toleratum de
quocunq; capitali crimine fuerit damnatus.ff.de his,qui no.infa.
l.quod aut.Per predicta dicit Innocen.de hereti.fraternitatis.
quod licet fecerit notarius vnam chartam falſam,hoc occulto exi
ſtente valeant inſtrumenta poſtea ab eo facta propter publicam
vtilitatem:vt dicta.l.Barbarius Philippus.¶Per predicta
Compo.ſingulariter limitat decre.intelleximus.de iudicijs.vt qđ
ibi dicitur,excommunicatum non poſſe agere,dicit verum in pro-
ſequente ius priuatum.Si vero proſequatur ius ſibi competens
rõne publici officij,ab eo geſta tenẽt,ſi eſt occultus,licet ꝓbari poſ
ſit excommunicatio,ex quo tolerantur.Unde poterit opponi ita
demum contra eum,qui id agit ratione publici officij ſi eſt manife
ſte excommunicatus,⁊ publice,vel notorie,⁊ ita quod non ſit occul
tus,⁊ toleratus.Allegat de re iudi.ad probandum.de except.exce
ptio.de offi.deleg.prudentiam.ipſe ⁊ Innocen.tenent contrariũ,
qđ indiſtincte admittatur ꝓpter periculum communionis,⁊ ſi-
ue ſit confirmatus,ſiue non,tamẽ geſta ab eo tolerantur:de dona.
inter dilectos.Et aduerte,qꝛ dicit per hoc quod exceptio occulte
excõmunicationis nõ obſtat iudici,nec ordinario,nec delegato:
hoc fateor in ordinario:ſed in delegato cum non habeat publicum
officium,eo exiſtente inhabili,non credo qđ tolerantia ipſum de-
fendat:per no.per Inno.de reſcriptis.ſciſcitatus.⁊ quod notan-
ter ipſe dixit de reſcriptis,cum dilecta.⁊ qđ no.de reſcriptis.ſuper
literis.Per predicta patet proficere quãdoq; opponere,Tu non
es cõfirmatus.Sed dicit Compo.qđ non debet opponere negati-
ue:de cauſa poſ.cũ eccleſia.ſed per expreſſionem alicuius facti,per
quod appareat,eum non confirmatum,vel non rite confirmatum:
vt ſi per potentiam laici,vel aliter.Non obſtat ſi dicas quod per
hoc non probatur qđ ſi non ſit confirmatus,qꝛ potuit intrudi,et
demum cõfirmari:quia ex quo eſt in hac iniuſta poſſeſſione,ſibi in-
cumbit onus probandi qđ ſit rite cõfirmatus:vt ecc.benefi.c.vno.
Per predicta deciditur an ſi contra prelatum in curia agentem
ꝓ eccleſia opponatur ꝙ non eſt prelatus,debeat ſe probare prela-
tũ.Dic ꝙ ſic,vel ꝙ ſit in poſſeſſione,vel ꝙ habeat̃ ꝓ eſo:de quo vi
de in Spe.de actore.§.j.ver.Item cõtra prelatum.⁊ ver.ſequenti.

1 ☞Expenſe neceſſarie ad electionem de bonis prelature reddun
tur.2.8.
3 Expenſe voluntarie in electione proſequenda non repetuntur.
4 Capitulo,vacante ſede,non licet occupare bona.
5 Electionem eccleſie vacantis proſequitur ſolum capitulum.
6 Expenſe graues facte in proſequutione patriarchatus non repe-
tuntur.
6 Inuentarium de rebus epiſcopi morientis fieri debet.
7 Expenſe neceſſarie vt poſſint repeti,quales eſſe debeant.
10 Expenſe facte in proſequutione electionis quando repetantur.
11 Expenſe facte in electione an repetantur.

1 VIT preterite.†Expenſe neceſſarie,quas fa
cit capitulũ pro proſequenda
electione prelati,de bonis prelature redduntur.hoc di
cit.¶Primo dictum,quod Secundo determinatur,
2 ibi:omnimodo.¶†Nota primo quod expenſe facte circa proſe-
quutionem prelature,non ſpectant ad capitulum,ſed ad prelatu-
3 ram.¶†Nota ſecundo quod expenſe voluntarie in electione pro-
4 ſequenda non repetuntur.¶†Nota tertio quod capitulo,vacan-
te ſede,non licet occupare bona,etiam vt ſatiſfaciat de expenſis ne
5 ceſſarijs.¶†Nota ſecundum Innocen.⁊ Compoſtella.quod licet
collegium conſtituatur de pluribus eccleſijs,ſolum capitulum ec-
cleſie vacantis electionem proſequitur:nam licet in electione pa-
triarche Conſtantinopolitani plura collegia interueniant,vt.ſ.e.
ſcriptum.proſecutio tamen electionis,et ius percipiendi ſpectat
6 ad patriarchale capitulum.¶†Opponitur,⁊ videtur quod text.
male dicit expenſas fieri de bonis patriarchatus:⁊ poſtea dicit
quod expenſe debent reddi:quia ⁊ ſi ſint facte de bonis patriarcha
tus,reddi non debent.Solutio.Facte reddi debent,fiende debent
fieri de bonis patriarchatus.Nec obſtat text.in fin.quia loquitur
de illicita occupatione:contra quam hodie eſt prouiſum per decre
ta.auaritie.eodem titulo.libro ſexto.An iſte expenſe ſpectant tan-
tum ad cameram patriarche,an etiam omnium de patriarchatu?
Dic,ſi eſt conſuetudo,illam ſerua,que legem interpretatur:de con
ſuetudi.cum dilectus.Si non eſt conſuetudo,ſatiſfaciet de expen-
ſis menſe,cuius principaliter intereſt,ſcilicet patriarchatus,niſi
graues ſint expenſe:quia contribuent omnes de patriarchatu:qꝛ
quod omnes tangit:de regulis iuris.quod omnes.lib.ſexto.dum
tamen pauperes non compellantur.⁊ diuites inequaliter non gra
uentur:de cenſi.licet.⁊ capitu.procpratoris.Et hoc potiſſime tan-
git canonicos:de preſcrip.cum non liceat.de teſta.requiſiſti.Quid
fiet de bonis prelati vacante ſede?Dic,cuſtodientur per economũ
alias ꝓuidebit:quod ſi ibi non eſt,vel nõ eſt idoneus,per capitu-
lum:ipſo vero deficiente,prouidebit metropolitanus.xij.q.ij.non
liceat.Poſſet etiam conſuetudo dare poteſtatem huius cuſtodie
clericis,non tamen laicis.xij.queſtio.ij.de laicis.Ad hoc.j.eod.c.
7 generali.libro ſexto.†Et debet capitulum facere inuentarium in
prouincia epiſcopi morientis,vel cedentis,vel depoſiti,preſente
economo.xij.queſtio.ij.charitatiue.⁊ ſi mortuus nõ eſt,faciant il-
lud publice de omnibus de minimo vſq; ad maximum:⁊ qui exin
de ſubtraxit,tenetur.xij.queſtio.ij.ſicubi.imo videtur infamis,ſi-
cut tutor,niſi fecerit,⁊ iurabitur contra eum in litem.ff.de admi-
niſtratio.tuto.l.tutor.C.arbitr.tut.l.fin.Tenentur etiam multi
alij adminiſtratores ad tale inuentarium.C.arbitri.tut.l.fina.de
8 quo de religio.domi.quia contingit.verb.illi.¶†Ad gloſſ.pri-
mum dubium,que expenſe repetantur,an expenſe pro facienda
electione,an pro petenda confirmatione.Gloſſa dicit quod omnes
repetuntur,que ſunt facte pro negotio electionis.Uincentius di-
cit illas expenſas peti poſſe circa electionem,que ſunt facte pro a-
ctu,quem facere non tenebatur capitulum.In his vero,que ſunt
facte pro actu,quem facere tenebatur,dicit quod expenſas petere
non poteſt:quia non debet idem actus eos liberare,⁊ obligatio-
nem eis inducere.Per hoc dicit,eos non poſſe petere expenſas in
citando abſentes pro electione,nec in conſiliarijs,notarijs,⁊ alijs,
que tenebantur,alias ius deuoluebatur ad ſuperiorem.ſ.eodem.
ne pro defectu.ſic dicit quod non repetet metropolitanus expen-
ſas,quas fecit in electione ex iure deuoluto.ff.de operis liber.l.
quod niſi.quia beneficia ad hoc ſunt conſtituta:de vita ⁊ hone.cle-
ricorum.cum ab omni.nec habent expenſas pro requirendo con-
ſenſum:cum requirere teneantur,alias cadunt in penam:de elect.
cupientes.§.ceterum.Compoſtella.tenet gloſ.quod omnes expen
ſe pro facienda electione repetantur,quia tex.loquitur indiſtincte:
quia ad aliqua quis tenetur,que non facit proprijs expenſis,vt in
viſitatione.de preſcrip.cum ex officij.de ſimoni.cum ſit.lȝ Uinc.di
cat illa ſpecialia.¶Quid de electiõe alterius prelati.Dicit idem:
9 quia eadem eſt ratio.ff.ad legem Aqui.illud.¶†Quales neceſſa-
rie expenſe repetantur?Dicit qđ mediocres,nõ nimium delicate,
nec etiam nimiũ ſtricte.de pig.act.l.ſi ſeruos.Que dicant̃ expenſe
neceſſarie.Dic,ille,ſine quibus negotiũ expediri nõ põt.ff.de im-
penſis.

penſis.l.j.⁊.ij.⁊ ſufficit,ſi credat faciens expenſas,eas neceſſarias,
10 ⁊ nõ ſunt.ff.de bonis aut.iudi.poſſit.l.pacto2.§.ij. ¶ †Quid ſi uno
eſſent in diſcordia electi,an expenſe repetantur? Gloſſ.determinat
quod ſic,dummodo vnus ſit electus a maio2i parte:quia ille vide-
tur electus a capitulo,⁊ perinde,ac ſi capitulũ elegiſſet:igitur ex-
penſe ſunt repetende. De modo vide eo.tit. cupientes.§. ceterum.
vbi ponit Joan.And.dicta antiquorum hic ſcribentium: ibi re-
11 mittit in gloſſ.ſi. ¶ †An repetant indiſtincte expenſas electionis.
Dic quod factas pro negotio electiõis indiſtincte repetunt:alias
ſi pro ſuis negotijs iuiſſent,expenſas non repetunt:vt patet ex il-
lo verbo,Propter hoc:niſi prout ibi cauſa negotij electionis ma-
iorem moram traxerit.ff.famil.erciſcun.ex parte.ff. de nego.geſt.
ſi communes. Antonius de Butrio.

1 ¶ Electio ex interuallo celebrata non valet poſt collationem.
2 Electio non valet,in qua prius eſt preſtitus conſenſus electi,quaꝫ eligatur.
3 Sententie cauſa quando exprimenda.
4 Electio non ſit ſine collatione.
5 Electio poſt collationem facta quando valeat.
6 Electionem an vitiet dilatio inter collationem,⁊ electionem.
Dilatio modica non impedit.
7 Electio an vitietur ſola requiſitione conſenſus.

1 **Um poſt petitam.** †Electio poſt collationeꝫ ex
interuallo celebrata non valet.h.d. Primo narrat fa-
ctum,quod ſecundo caſſat,ibi:qꝛ tandem. ¶ Nota pri
mo quod non valet electio facta ex interuallo poſt collationem ha
bitam zeli ad zelum,⁊ ſimilium:⁊ ſic eſt de ſubſtantia quod ſtatim
2 poſt collationem fiat electio,non ex interuallo. ¶ †Nota ſecun-
do quod non valet electio,in qua prius eſt preſtitus electioni con-
3 ſenſus electi,quam eligatur. ¶ †Nota tertio quod vbi ſententia
poteſt in alio,quam in ſententiato preiudicare,⁊ non preiudicare,
4 cauſa ſententie eſt exprimenda.conco2.qđ no.ĩ.c.ſuper eo. ¶ †No-
ta quarto quod etiam vbi ſit electio in concordia,facienda eſt col-
latio. Ad hoc quod no.ĩ.eo.quia propter.⁊ non erit collatio nume
ri ad numerum,ſed erit quomodo omnes cõcordauerunt,⁊ de ſciẽ
tia,merito,⁊ qualitatibus electi,de zelo eligentiũ:de quo dic vt.d.
5 c.quia propter. ¶ †Videtur quod valeat electio , licet poſt colla-
tionem ſit protracta.j.eodem.publicato.Solut. Quidam dicunt
cauſam caſſationis hic fuiſſe ex conſenſu preſtito electioni ante ele
ctionem. Joan.An.dicit quod licet cauſa hic ſit habilis ad caſſan-
dum,quia notatur ambitio,tamen caſſationis cauſa ſurrexit prin
cipaliter ex eo quia fuit protracta:quod patet, qꝛ papa ſe fundat
ſuper inordinato proceſſu.Nõ obſtat.c. publicato qꝛ ibi loquitur
quãdo protrahitur ab eligentibus electio in fraudem electi,vt ibi
not.in vltima gloſſ.hic quando non in fraudem. Ideo eſt conſiliuꝫ
ſecundum Pet.⁊ Abba.quod vbi eſt protracta electio poſt colla-
tionem,quod electores ſe oſtendunt hoc facere in fraudem electi,⁊
non proſequuntur electionem,niſi a ſuperiore compellantur : quo
caſu valebit electio:vt.d.c.publicato.⁊ hoc ſi vis electionẽ valere:ſi
vis nõ valere electionẽ,procurandũ eſt,qđ fiat electio,⁊ nõ valebit.
6 ¶ †An omnis dilatio inter collationem ⁊ electioneꝫ vitiet electio
nem. Dic quod dilatio extranea non naturalis, vitiat:mora vero
naturalis,vt ex neceſſitate corporis,non.C.de teſta.l.cum antiqui-
tas. Item modica dilatio non impedit:ar.ff.de ſolut.l. ratum.⁊.l.
quodcunq̧.ff.rem ra.ha.⁊ licet decre.quia propter . ſolum diceret
mox fieri publicationem, intelligo repetitam cum electione poſt
collationem.ff.de verborum obligatio.l. Titia:quia magis ſuadet
ratio electionem fieri poſt collationem ſtatim , quam publicatio-
nem poſt ſcrutinium:quia poteſt ſubeſſe cauſa deferendi publica-
tionem propter multitudinem ſcrutandorum,que cauſa nõ occur
rit poſt collationem intranda electione. Per hoc dicit Philipp.
quod ſi poſt collationem diceretur iuſta de facto,ſtatim non vitia-
retur electio. Idem ſi tractaretur de concordia,dum tamen nõ di-
7 uertatur ad extraneos actus. ¶ †Gloſſ.ſunt clare,excepta pe.que
tangit dubium an ſola requiſitione cõſenſus vitietur electio. Dic
quod non,niſi conſenſus preſtetur:ſed ſi preſtatur,ſufficit ad caſ-
ſandam electionem,propter ambitionem:quia non ambitione,ſed
labore oportet vnũquemq̧ ad dignitatem peruenire.C.de re mi.l.
contra publicam.lib.xij.⁊ ſic vtraq̧ iſtorum reddit formam inuti-
lem. Licet enim requiſitus conſenſit,⁊ ſi diſſentiat non eſt eligen-
dus:hoc vltimum eſt falſum:quia inuitus , ⁊ fugiens eſt queren-
dus:conſentiens,⁊ ambiens reprobandus , per iura preallegata.
viij.q.ij.in ſcripturis.ſciendum.⁊.c.qui epiſcopatum. Dicit Joã.
And.quod gloſſ.habuit intellectum quod quando ſunt omnino
certi eligẽtes,quod ille,de quo eligendo tractant,non vult epiſco-
pari,quod ſe intromittere nõ debent:ſi tamen fiat electio, per hoc
non negat,quin valeat. Antonius de Butrio.

1 ¶ Monachus factus abbas,in electione abbatis prioris mo-
naſterij vocem non habet.
2 Acto2 compellitur cauſam aptam ſue petitionis exprimere.
3 Eligendi ius non poteſt ex pacto perpetuo concedi.7.8.11.
4 Eligendi ius habere non poteſt monachus alterius monaſterij.
5 Poſſeſſionis ſue titulum oſtendere non cogitur qui eſt in quaſi
poſſeſſione iuris eligendi.
6 Eligendi ius poteſt participari cum extraneis ad tempus.
9 Electioni intereſſe non ſtatim poteſt,qui capitulo.
10 Monachus locum in duobus monaſterijs non tenet.
Poſſeſſionis effectum inficit defectus proprietatis.

1 **Onſtitutis.** ¶ †Monachus vnius mo-
naſterij factus abbas,in ele-
ctione abbatis prioris monaſterij vocem non habet,
etiam ſi tale ius ab abbate,⁊ monachis prioris mona-
ſterij ſibi fuerit reſeruatum.hoc dicit. ¶ Prima ponit petitioneꝫ
acto2is. Secunda,expreſſionem cauſe. Tertia , ſententiam contra
2 acto2em,propter cauſam ineptam. ¶ †Nota primo quod agens
3 compellitur exprimere cauſam ſue petitionis. ¶ †Nota ſecundo
quod ex pacto non poteſt capitulum perpetuo concedere ius eli-
4 gendi extraneis in ſua eccleſia,vel vt ſecum admittantur. ¶ †No-
ta quod ratione perſone monachus alterius monaſterij non po-
5 teſt habere ius eligendi in monaſterio alterius religiõis. ¶ †Op
po.cum gloſſ.quod ſi iſti abbates erant in quaſi poſſeſſione iuris
eligendi,debebant admitti.nec debebant dicere titulum ſue poſſeſ
ſionis.C.de petitio.heredita.l.cogi.Solu. Dicit gloſſ.quod iſti nõ
erant in quaſi poſſeſſione:ideo fuerunt arctati ad oſtendendum ti
tulum ſue poſſeſſionis.de cauſa poſ.cum eccleſia.ĩ.eod. querelam.
⁊ quia agebant ad caſſationem electionis pretendentes ex conceſ-
ſione ius:ideo in petitione ſua debent cauſam agendi exprimere,
quam quia non expreſſerunt,legitime ſuccubuerunt:alias ſi eſſent
in quaſi poſſeſſione,bene debuiſſent admitti:⁊ ſi eſſent contempti,
caſſaretur electio,ſolummodo conſtito de quaſi poſſeſſione,⁊ plus
ſi fuiſſet allegata conſuetudo,ſuffeciſſet docere de quaſi poſſeſſione
6 vt in iuribus predictis. ¶ †Oppoñ.ſecũdo de.c.ſcriptum.ſupra
eodem.⁊ de cauſa poſſeſſio.cum eccleſia.in quibus innuitur quod
poſſunt participare ius eligendi:ideo non erat cauſa inepta. Re-
ſpondet gloſſ.in fin.gloſſ. Dic quod fuit ratio,quia nõ potuit iſtis
participari ius eligendi,ideo non erat cauſa inepta:⁊ ſic quod ex-
7 preſſa fuerit inepta,eſt cauſa quadruplex. ¶ †Prima,quia parti-
cipatum fuit ius eligendi perpetuo ſub nomine perſone.licet poſ-
ſit ſub nomine dignitatis:vt in.c.cum eccleſia.de cauſa poſſeſ.⁊ ſu-
8 pra eodem.ſcriptum. ¶ †Secunda,quia licet tempo2aliter poſſit
participari ius eligendi,non tamen a ſolo prelato cum capitulo:
quia hec eſt alienatio,que debet fieri cum ſolennitatibus debitis.
9 xij.queſtio.ij.abbatibus. ¶ †Tertia , hic fuit participatum ius
intereſſendi capitulo,nec per hoc participatum cenſetur ius in-
tereſſendi electioni:quia hec participatio eſt odioſa,ideo reſtrin-
10 genda:vt in regula,odia.de regulis iuris.libro ſexto. ¶ †Quar-
ta,quod hic participare volebant principaliter confraternitateꝫ,
⁊ conſecutiue ius eligendi,quod fieri non poteſt:quia non poteſt
monachus tenere locum in duobus monaſterijs. Coguntur auteꝫ
dicere titulum,vel quia non poſſidebant,vel ſi poſſidebant , pete-
bant aliud vltra effectum poſſeſſionis:vel ideo cogitur quis dice-
re titulum poſſeſſionis,quia ius commune reſiſtit eis. Vide gloſſ.
de procurato.ex inſinuatione.de poſtula.prelato.hone.in verſi.con
ſuetudinem. Vel dato quod non cogerentur,ſi tamen exprimunt
ineptam,ſuccumbunt:quia ex hoc appareret notorie defectus p-
prietatis,qui inficit effectum poſſeſſionis.de reſtitutio. ſpoliato.
11 nđ decimas.libro ſexto.†Que eſt ratio quare hic conceſſio non va
let. Dicit gloſſ.quia erat facta conceſſio ratione perſone. Secus di
cit,ſi eſſet facta conceſſio ratione dignitatis,⁊ nomine proprio ha-
bere non poterat:quia ſicut non poteſt eſſe monachus diuerſi mo-
naſterij,ita non poteſt habere vocem in diuerſis monaſterijs : ſed
nomine dignitatis:vnde potuiſſent hoc acquirere ex conceſſione
monaſterij. Quod fatetur Compoſtel.quando monaſterium hoc
faceret de conſenſu epiſcopi:alias hoc non poſſet,ſicut nec aliena-
re:quia quedam eſt hec alienatio.xij.queſtio.ij.abbatibus. Hoſti.
hoc non tenet dicens quod conceſſio vt monachus haberet vo-
cem,ſicut alius extraneus,cui eſſet conceſſum,non eſt inhibitum:
cum etiam religioſi ad tales electiones ſint vocandi:vt no.ĩ.c.ne
pro defectu.⁊ quia hoc poteſt cõſuetudine concedi:ergo ⁊ pacto:⁊
conſuetudine poſſunt extranei habere vocem in capitulo : de po-
ſtula.hone. Et ideo dicit quod non valuit hec conceſſio:quia age-
batur quod remanerent fratres , ⁊ monachi prio2is monaſterij.
Fatetur aliquos dicere quod licet tale ius poſſet concedi in ſecula
ribus canonicis.ĩ.c.ſcriptum.⁊.c.cuꝫ Vintoſ.non monachis, vel
clericis alterius profeſſionis.ĩ.c.officij. Joan.And.dicit qđ vt p
vno actu committeretur electio,ſeu actus eligendi monacho alte-

rius monaſterij, hoc non eſt inhibitum, vt hic: ſed ꝙ in perpetuū,
& nomine proprio, bene hoc eſt inhibitum, vt hic. Sed hoc eſt, qđ
dicit Compoſt. qđ vacante eccleſia poteſt hoc ius concedi, non va
cante non, contra facta ſeculari clerico nomine proprio: de conceſ.
preben. ex tenore. z. c. fi. ne aperiatur via conceſſioni, ſeu prouiſioni
non vacantis. Alij, quod erat ratio, quia monaſterium erat imme
diate ſubiectum pape: vnde non poterant monachi illud ad preiu
dicium pape ſubijcere ſeruituti. Uel hoc eſt ratio, quia erat geſtū
quod haberet vocem in capitulo, per hoc nō erat cōceſſa poteſtas
eligendi, vel habendi vocem in electione: qꝛ hec conceſſio, vt odio-
ſa, eſt reſtringenda: de reg. iur. odia. lib. vi. Non plꝫ hoc Jo. And.
quia hic non eſt ſeruitus, per quā pape preiudicetur: nec eſt odio-
ſum, imo fauorabile quod electioni interſint religioſi. Uel vera ra
tio eſt, quod conceſſio perpetua fieri non poteſt monacho alterius
religionis, eccleſia non vacante. Aliam rationem aſſignat glo. ſe-
quens: quia principaliter erat actum vt haberent confraternita-
tem in primo monaſterio Fuſtañ. vnde videbatur eis quod eſſent
confratres, ſicut prius, & quod poſſent eligere: ſed hoc nō eſt verū,
quia non poteſt eſſe vnus monachus duorum monaſteriorum.

1 ☞ Electio debet fieri verbo.
2 Electio facta a maiori parte valet.
3 Electio non poteſt fieri facto.
4 Juris patronatus collatione ſufficit habere maiorem partem.
5 Electio per deportationem quare non valeat.
6 Poſſediſſe quando quis dicatur maiori parte anni.
7 Electio per deportationem non valet.

1 Eccleſia veſtra. ¶ † Electio debet fieri
verbo, & de illo, in quem
conſenſerit maior pars, non reſpectu aliorum, ſed re-
ſpectu capituli tantum hoc dicit. Propoſitio, exami-
2 natio, & ſententia. ¶ † Nota primo intellectum huius dicti, quod
dicitur valere electio facta a maiori parte: quia intelligitur ma-
ior comparatione capituli totius, non cōparatione minoris par-
3 tis. ¶ † Nota ſecundo quod electio non poteſt fieri facto, ſed opus
eſt verbo. Et ſic vbi formalitas verbi exigitur, non ſufficit habere
4 conſenſum organo ſupernaturali. ¶ † Oppo. Uidetur ſufficere
maiorem partem comparatione minoris: de iure patrona. c. quo-
niam. Dic quod ibi in patronis, qui conſentiunt vt plures, non
vt capitulum: hic loquitur in his, qui habent conſentire vt capitu
lum. de iudicibus vide in Specu. de ſententie prola. §. iuſta. circa
principium. vbi inuenies quod notat Egid. infra eodem. in Gene-
5 ſi. ¶ † Quero quare nō valet electio per deportationem. Dic quod
verba exiguntur: & quia in tali deportatione ante electionem nota
tur ambitio. Et conſilium eſt tali deportato ad ſedem epiſcopa-
lem ante electionem, quod ſi deportatur inuitus, ſtatim, cum po-
teſt, fugiat, & locum derelinquat. ad hoc de ſponſa. ad id, quod.
6 ¶ † Gloſſ. opponit quod ſufficiat habere maiorem partem re-
ſpectu aliorum, licet non habeat maiorem partem totius capituli:
argumen. ff. de verborum ſignifi. l. maiorem. vbi dicitur quis maio
ri parte anni poſſediſſe, licet nō poſſederit niſi duobus menſibus.
Gloſſ. non reſpondet. Dic quod reſpectu aduerſarij, qui minus
poſſedit, dicitur poſſediſſe, non reſpectu anni. Sic & Thomas hic
habuit maiorem partem reſpectu aliorum, non per hoc tamen di-
7 citur habuiſſe maiorem partem capituli. ¶ † Quid ſi fuiſſet a ma-
iori parte capituli nominatus, an hoc habuiſſet ius. Dic quod nō:
quia non fuit electus, nec facta deportatio poteſt haberi pro ele-
ctione, ex eo quod facta non eſt in forma debita: quia pro forma re-
quiritur quod electio fiat verbaliter. Unde factum ſolum ſufficere
non videtur. Per hoc non obſtant iura, que videntur velle factū
ſufficere in tranſlatione poſſeſſionis: quia ibi in actu regulato a ſo
lo animo, & corpore. ff. de acquiren. poſſ. l. iij. ſed hic non regulatur
ſolo, animo ſed requiritur verborum forma. Ad quod. ff. de ver-
borum obligationibus. l. j.

1 ☞ Abbas eſſe non poteſt non profeſſus.
2 Doctor quis non poteſt eſſe antequam ſit ſcholaris.
3 Electio abbatis non valet ante profeſſionem.
4 Canonici regulares comprehenduntur appellatione monacho-
rum.
5 Appellatio quo caſu poſſit de iure remoueri. nu. 8.
6 Canonicus regularis eligi poteſt in abbatem.
7 Monachus non profeſſus an poſſit adminiſtrare monaſterium.

1 Cum in magiſtrum. ¶ † Nō pro-
feſſus in ab-
batem aſſumi non poteſt. h. d. & diuiditur vt proxima.
2 ¶ † Nota text. a principio allegabilem contra ſchola-
res, qui volunt incontinenti eſſe doctores: & contra prelatos ambi
3 tioſos. ¶ Nota ſecundo quod non valet electio in abbatem pmo-
4 ti, antequam ſit profeſſus. ¶ † Nota tertio quod appellatione mo
nachorum non comprehenduntur canonici regulares, licet quan-
5 doq; equiparentur. ¶ † Nota caſum, in quo remouetur appellatio
6 de iure. ¶ † Nota canonicum regularem poſſe eligi in abbatem.
Hodie dic vt in cle. cum rationi. eod. ti. Nec decret. non ſuperfluit
per decre. cum cauſam. & ad noſtram. & eo. q. c. cum cauſam. loqui-
tur in promouendo, hic in promoto. c. ad noſtram. loquitur in eo,
qui nōdum erat profeſſus tempore electionis, imo nec monachus:
7 & ſic non ſuperfluit, ſecundum Abbatem. ¶ † An ad temporales
adminiſtrationes monaſteriorum poſſunt aſſumi nō profeſſi. Dic
quod ſic: quia ſunt quaſi caſtaldi. Et idem dicit de laicis, ſecundū
Egi. hoc hodie correctum: quia in talibus etiam requiritur expreſ
8 ſa profeſſio. de ſta. mo. in cle. ne in agro. §. ſane. in fi. † Cauſa reiectio
nis appellationis in fi. eſt quod non appellatur a correctione. de of
ficio. ordina. licet. Antonius de Butrio.

1 ☞ Electio facta a non maiori parte capituli, non valet.
2 Canonici ſtatuere diem poſſunt ad electionem.
3 Abſentes ad electionem non vocantur, ſi hoc conſuetudo dictet.
4 Eligendi poteſtatem extranei ratione dignitatis poſſunt acqui-
rere in aliquo collegio.
5 Electioni epiſcopi non debent clerici eccleſiarum intereſſe.
6 Electioni qui admittantur cum proteſtatione.
7 Proteſtatio quid operetur.
8 Libellus quomodo debeat concludere in quaſi poſſeſſione iuris.
9 Conſuetudinis appellatione quid veniat.
10 Electioni intereſſe qui non debeat.
11 Electio facta contra formam quando dicatur.
12 Electioni intereſſentis vox computatur in numerum.
13 Electionem iuuat vox eius, qui eſt in quaſi poſſeſſione iuris eli-
gendi.
14 Electioni intereſſentis vox non computatur in numerum.
15 Proteſtatio contra factum non iuuat.
16 Proteſtatio contra factum iuuat.
17 Conſenſus requiſitus in aliquo actu, an ſufficiat tacitus.
18 Proteſtatio contra admiſſum ad electionem, an noceat.
19 Electioni quod aliqui debeant intereſſe de iure, & conſuetudine,
quomodo intelligatur. 21.
20 Electio prelati ſpectat ad canonicos eiuſdem eccleſie.
22 Eligendi ius in quaſi poſſeſſione vbi concludatur.
23 Eligendi ius non concluditur per quaſi poſſeſſionem.
24 Eligendi ius an ſit preſcriptibile.
25 Eligendi ius ſi pretenſum, quomodo probetur.
26 Seruitutes poſſunt conſuetudine queri.
27 Seruitutes que habeant cauſam continuam, vel diſcontinuam.
28 Electio facta cum laicis, an & quando valeat.
29 Eligere quando poſſit excommunicatus vel ſuſpenſus.
30 Electionis habitum habens ſed non exercitium, an admitta-
tur. 31.
32 Poſſeſſor in dubio an in electione preferatur proprietario.
33 Depoſitarius an preferatur domino in depoſito.
34 Proteſtatio facta per aduocatum quid operetur.
35 Electi vox an computetur in numero electionis.

1 Cumana. † Electio facta a non maiori parte
capituli, & omiſſa collatione, nō va
let. h. d. Prima narrat factū electionū. Secūda ibi: cū
xviij. illis irritatis cauſam exprimit, & electores punit.
¶ Caſus. Uacante eccleſia Cumana, & ibi exiſtētibus. xviij. cano-
nicis, & vocatis tribus abbatibus, qui de conſuetudine habebant
poteſtatem eligendi, & ſic inter oēs erāt. xxi. Quidā capellani, & cle-
rici ciuitatis exiſtentes in quaſi poſſeſſione eligendi ſecū, qui in-
terfuerant duabus proximis electionibus, fuerunt admiſſi hac
cū proteſtatione, quod vox illorum, qui non debebant intereſſe de
iure, vel de conſuetudine, ſuffragium nō tribueret, nec in numero
cōputaretur. Tandem proceſſerunt ad electionem, & numerando
ſolum illos, qui habebāt ſuffragium: de. xviij. canonicis. vij. cōue-
niūt in archipreſbyterū eccleſie, & vnus de abbatibus, de quib⁹ nō
dubitabatur ꝙ intereſſe debebāt, & ſic habuit. viij. Ex altera parte
cōſenſerūt nouē canonici. & vn⁹ ex abbatib⁹, & ſic decē, in archidia-
conū eiuſdem eccleſie. Tandē publicato ſcrutinio nulla alia facta
collatione elegerunt: preſentatis his electionibus diſputatū fuit
ſup virib⁹ electionū, &c. Uel ſic: Uacāte Cumana eccl'ia exiſtētibus
in eccl'ia. xviij. canonicis, & trib⁹ abbatib⁹ hñtibus ptātem eligēdi
de cōſuetudine, de quib⁹ nō dubitabat, & ſic inter eos erant. xxi. ca
pellani quidam, & clerici alij de ciuitate inter omnes aſcendebant
ad numerū. lv. pceſſerūt ad actū electionis. Et primo in ſcrutinio
facto. vij. de canonicis, & vnus de abbatib⁹, & ſic minor pars de. xx.
& vno canonicis cōſenſerūt in archipreſbyterū eccleſie, totoq; exiſtē
tibus

tibus ſecum capellanis,⁊ clericis,quod aſcendebant ad numerum
xxviij.⁊ ſic erat minor pars, etiam habito reſpectu ad.lv.compu-
tatis capellanis ⁊ clericis conſentientibus.Ex altera parte.xi.ca-
nonici,⁊ vnus ex abbatibus,⁊ ſic maior pars de.xxi.qui habebant
poteſtatem eligendi conuenerunt in archidiaconum,tot ſecum exi
ſtentibus de extrinſecis capellanis,⁊ clericis, quod aſcendebant
ad numerum.xxvij.⁊ ſic erat minor pars, etiam habito reſpectu
ad.lv.computatis capellanis,⁊ clericis:preſentate fuerant electio-
nes.Allegatur pro parte archipreſbyteri ſuam electionem admit
ti debere,eo quia facta a maiori parte omnium,tam canonicorum,
quam clericorum,quam capellanorum: quia de.lv.xxviij. in eum
conſenſerunt:⁊ ſic erat maior pars.Ad hoc probandum produxe
runt teſtes,vel inſtrumenta,quibus probauerant quod capellani
interfuerunt proximis electionibus duabus Cumane eccleſie:⁊ ſic
erant in quaſi poſſeſſione iuris eligendi,⁊ ſic debebant intereſſe,et
dare vocem de iure.Et teſtes deponebant quod interfuerant ele-
ctioni,ſed non probabant an ipſi fuerant ſcrutati.Ex aduerſo fuit
petitum,electionem confirmari ipſius archidiaconi,⁊ archipreſ-
byteri caſſari,eo quia computatis illis,qui habebant vocem, qui
erant.xxi.Archidiaconus habebat maiorem partem altero: quia
alter non habebat niſi octo ⁊ ipſe habebat decem voces,⁊ quod il-
lorum capellanorum, ⁊ clericorum vox non deberet computari,
probabat ſic:quia ipſi non probant ſe eſſe in poſſeſſione iuris eli-
gendi:quia non concludebatur. Interfuerunt electioni, vt pro-
bant teſtes,ergo elegerunt.poterant enim intereſſe, ⁊ vocem non
habere,cum multi ſic interſint. Item dato quod probarent ſe eſſe
in poſſeſſione,fuerunt admiſſi,ſi de iure,vel cõſuetudine haberent
vocem:ſed de iure non habebant,quia de iure communi ſoli cano-
nici:nec ex conſuetudine,quia ſola poſſeſſio non arguit conſuetu-
dinem:papa vtranque caſſauit,duplici ex cauſa. Primo vero com-
putatis capellanis ⁊ clericis duplici de cauſa: quia non probant
poſſeſſionem hic,licet probarent ſe interfuiſſe electioni,ex quo non
probabant ſe ſcrutatos eſſe,cũ intereſſe poſſent,⁊ non elegiſſe.Se-
cundo,quia dato quod probaſſent ſe poſſediſſe,per hoc non proba
bant ſe de iure,vel conſuetudine intereſſe debere: ⁊ conſentientes
tali proteſtationi ſibi preiudicabant, licet ex commodo poſſeſſio-
nis debuerit intereſſe:his non computatis reſtabat inter tres ab-
bates ⁊.xviij.canonicos,ita quod erant numero.xxi.⁊ ſic neuter
habebat maiorem partem comparatione capituli, licet haberet
maiorem partem alterius comparatione minoris. Item tertio,
quia non erat facta collatio poſt ſcrutinium:⁊ ſic erat in forma pec
2 catum:⁊ ſic omnes illa vice eligendi poteſtate priuauit. ¶†Nota
primo quod poſſunt canonici ſtatuere diem ad actum electionis
faciendum.Qui poſſint ſtatuere, ita quod conuincatur aliorum
negligentia,dictum eſt ſupra eodem.cum nobis. et capitu. bone.
3 ¶†Nota ſecundo argumen.quod abſentes non ſunt ad electio-
nem vocandi:quod eſt verum, ſi hoc habet conſuetudo, vt dixit
4 gloſſ.alias non.¶†Nota tertio quod de extra collegium ratione
dignitatis poſſunt acquirere poteſtatem eligendi in aliquo colle-
5 gio.¶†Nota quarto quod de iure clerici ⁊ capellani eccleſiarum
6 non debent intereſſe in actu electionis epiſcopi. ¶†Nota quinto
cautelam quod vbi eſt dubium an qui petunt admitti ad actum
electionis,debeant,vel non,admitti, vel vtrum habeant, vel non
vocem:cautela eſt quod admittantur cum proteſtatione, de quo
ſupra eodem.illa.de conſuetu.cum dilectus.⁊ debet continere pro-
teſtatio quod vocem habeant,ſi de iure debent intereſſe.
7 ¶†Et nota quod proteſtatio iuuat proteſtantem,⁊ detrahit iuri
8 eius,cui preiudicat.¶†Nota ſexto practicam concludendi articu
lum ad concludẽdum quaſi poſſeſſionem iuris:quia oportet quod
articulus ſic formetur,quod detur exercitium alicuius de ſubſtan
tialibus,ex quibus colligitur ius:nec ſufficit quod detur exerci-
tium,⁊ patientia alicuius ex preparatorijs ad exercitium iuris.de
cauſa poſſeſ.cum eccleſia.de prebend.dilecto.Et vide Ioan.And.
infra de officio.ordina.ad noſtram.Unde ſi vis concludere quaſi
poſſeſſionem iuris eligendi,non ſufficit probare quod interfuerit
in electione:quia per hoc non concluditur quod elegerit,nec ſuffi-
cit probare quod dederit ſcrutatores:quia per hoc non probatur
quod elegerit,⁊ quod vox ſua fuerit operata in conficienda electio
ne,licet fuerit operata in aliquo preambulo ad faciendam electio-
nem:ſed oportet quod articulus concludat quod interfuit, dedit
ſcrutatores,⁊ quod tanquam vocem habens fuerit ſcrutatus, et
quod elegerit:ſufficit tamen probare aliquid de ſubſtantialiter
conferentibus ad iuris exercitium,vt quod aut elegerit,aut quod
vocem in ſcrutinio dederit:quia iſti ſunt actus non proportiona-
9 biles alijs,quam eligere debentibus.¶†Nota ſeptimo qđ appel
latione conſuetudinis intelligimus de conſuetudine preſcripta.
Facit hic text.ad hoc quod nota.de conſuetudi.capitu.finali.libro
ſexto.Ad hoc vide Frede.ſuo conſilio.lxxxvi.Hoc maxime eſt ve-
rum,quando conſuetudo eſt impropria: vt quia de ea fit mentio
circa iura approbabilia.de quo ſupra.de conſuetud.capitu.fina.de
regulis iuris.libro ſexto.nemo.Ad hoc gloſſ.de electio. generali.
libro ſexto.in gloſſ.fina.Et hoc eſt verum, ſaluo quam in libello,
vbi largiſſime verba interpretantur:quia ibi appellatione conſue
tudinis comprehenditur etiam non preſcripta:vt eſt caſus. ſupra
10 eodem.querelam.¶†Nota octauo quod exiſtens in quaſi poſſeſ-
ſione iuris eligendi,de iure,aut conſuetudine,non debet intereſſe
in electione.Quod intellige,id eſt,ex iure: ſed debet bene tantum
11 intereſſe communi poſſeſſionis iure hoc permittente.¶†Nota no
no quod electio dicitur fieri contra formam,quando fit ex ſcruti-
nio,in quo non apparet maiorem partem conſenſiſſe.Ad hoc tex.
hic,⁊ ſupra eodem.capitu.auditis.Item quando eſt facta non ha-
bita collatione.Et nota quod ſi fiat electio contra formam electio-
nis, priuantur poteſtate eligendi. ¶Habemus hic examinare
Primo admiſſionem tantum non habentium voces cum proteſta
tione,ita quod primus paſſus erit circa proteſtationem. Secun-
12 dus circa preſcriptionem iuris eligendi poſſeſſionis. ¶†Videa-
mus iſta.Ad primum oppo.cum gloſſ.que eſt ſuper verbo Pro-
teſtationem.quod capellani,⁊ clerici debuerunt numerari in nu-
mero vocum:quia ex quo interfuerunt, eorum vox debebat com-
putari,ex quo cum extrinſecis poſſunt intrinſeci participare ius
eligendi,⁊ ea participata computantur voces.ſupra eodem. ſcri-
13 ptum.¶†Preterea,iſti erant in quaſi poſſeſſione iuris eligendi,
ſaltem capellani:ergo eorum vox debebat dare ſuffragium.Et da
to quod non fuerint in quaſi poſſeſſione,vt patet in capitu. cum
Vintonien.ſupra eodem tit.tamen vbi probatum fuiſſet quod in-
terfuerint alias electioni,⁊ fuerunt ſcrutati,tunc eorum vox debe-
bat computari:vt patet.ſupra eod. querelam.de iure patronatus.
14 capitu.conſultationibus.cum ſimilibus.†Gloſſ.reſpondet quod
hoc operata eſt proteſtatio:quia de iure,eorum vox, ſi ſimpliciter
fuiſſent admiſſi,debebat computari: ſed propter proteſtationem
excluſa eſt.Uel dic vt dicit gloſſ.quod hoc fecerunt compulſi.Dic
vt in fin.gloſſ.imo ipſi non fuerunt compulſi,ſed ipſi confidebant
de iure.Sed huic obuiat,quia ex quo proteſtatio tendit ad detra-
15 hendum iuri alterius,proteſtatio non iuuat proteſtantem.†Item
quia eſt contra factum:ſonat enim factum,quod admiſſi habeant
vocem,⁊ quod non habeant vocem,repugnat ſenſui totalis facti:
ergo proteſtatio vt contra factum,non iuuat:de appella. ſolicitu-
16 dinem.vt patet.ſupra de conſtitutio.cum. M. †Gloſſ. allegans
pro ⁊ contra,an proteſtatio iuuat.finaliter dicit quod operata eſt
hoc proteſtatio,vt iſti perdant ius ſuum. Ad contraria non re-
ſpondet aliter,niſi quod dicitur,quod quandoque proteſtatio, ex
qua detrahitur iuri alterius,eſt veſtita conſenſu eius,cui detrahi
tur:et proteſtatio iuuat,vt hic.Si non eſt veſtita conſenſu iſtius,
cui ex proteſtatione detrahitur,proteſtatio non iuuat:et ſic loqui-
tur hic:ſed per hoc non tollitur decreta.cum. M. Ideo reſpon-
deo vt ex mente colligitur gloſſ.Quandoque proteſtatio, que ten-
dit ad tollendum totalem ſenſum facti,non eſt iuſta cauſa veſtita:
et proteſtatio non iuuat.Quandoque eſt iuſta cauſa veſtita: et iu-
uat.Hic erat veſtita iuſta cauſa, ſcilicet propter dubium iuris
illorum,qui volebant intereſſe,quibus etiam ius reſiſtebat, cum
de iure intereſſe debebant electioni ſoli canonici.ſ.eo.c.j.Ideo cum
propter probabilem dubitationem iuris ſubeſt iuſta cauſa prote-
ſtandi,cũ illo tempore nõ poſſet certificari hoc ius,q͛ ibi nõ erat
iudex,qui hoc declararet,merito operata eſt.Et ſic loquitur hic:⁊
ſic reſpondet etiam Inno.¶Sed cõtra hoc obuiat:q͛ non vide-
tur habuiſſe conſenſum illorum, imo cauſatiue compulſi ſunt ad
conſentiendum:alias non admittebant eos iſti de capitulo. Et ſic
non videtur quod proteſtatio habuerit iuſtam cauſam, imo iniu-
ſtam,quia violentam.Gloſſ.aliter non ſoluit.Sed dicunt doct. qđ
non fuerunt inuiti,imo volentes:quia nõ poterant compelli ad cõ
ſentiendum proteſtationi.Si enim confidebant de quaſi poſſeſſio-
ne, debebant reſpondere quod non conſentiebant proteſtationi, ⁊
ſe nolle renuntiare quaſi poſſeſſioni ſue:⁊ cõminari ſi procederetur
ſine eis,qđ proſequerentur quaſi ſpoliationem,⁊ cõtemptũ.Pro-
pter qđ cõſuluit abbas qđ is,cui proteſtatio fit ad detrahendum
ius,faciat proteſtationem cõtrariam, per quam conſeruetur ius:
vt in caſu noſtro proteſtati qđ ex cõmodo poſſeſſionis intendebãt
eligere.Et hoc placet Io.An.licet bene ⁊ male dixerit,qđ iſti vel-
lent,vel nollent,cõpulſi ſunt ad conſentiendũ ꝓteſtationi: aliter ſe
feciſſent alienos.ſ.eo.cum nobis olim.¶Habes ergo qđ proteſta
tio fuit veſtita duplici cauſa.Primo cõſenſu illorũ,quibus eſt fa-
cta proteſtatio:⁊ in hoc profuit ad detrahendũ iuri eorũ,qui alias
ratione poſſeſſionis debebant intereſſe.Secundo fuit veſtita pro-
pter dubietatẽ iuris:⁊ hec firmauit proteſtantem ꝯ cõtrarietatem
17 facti,vel totalis cõſenſus facti.¶†Circa qđ quero an ſufficiat cõ
ſenſus tacitus ad veſtiendum,an exigatur expreſſus.Dic qđ ſi de-
tur ꝯdictio partis,cui fit proteſtatio ad ius detrahendum, planũ
qđ nõ preiudicat.Si nõ contradicit,⁊ expreſſe cõſentit,preiudicat,
vt hic.Sed ſi proteſtatus tacet,tũc Inno.dicit qđ proteſtatio non
proficit,quaſi exigat expreſſus cõſenſus:q͛ licet proteſtanti credat

contra ſe, non tamen contra alium. ff. de interroga. actio. l. de etate. §. j. ff. nau. cau. ſta. l. vltima. j. reſponſo. ad hoc. ſ. eo. in Geneſi. qđ ſatis placet. Et ſic patet qđ vbi proteſtatio tendit ad tollendum id, qđ debetur de iure communi, requiritur expreſſus conſenſus ad-
18 uerſe partis. Uide tertiam gl. ¶ † Sed huic valde obuiat quod attentata forma proteſtationis nō debuerit preiudicare his exiſtentibus in poſſeſſione. Conſtat enim quod exiſtens in quaſi poſſeſſione de iure debet electioni intereſſe. ſ. eo. querelam. proteſtatio comprehendebat quod qui non debebant de iure intereſſe, non habebant vocem: ⁊ qui debebant intereſſe de iure, habebant vocem. Iſtud forte contrarium hic nō declarant docto. Alias dixi quod cum iſti eſſent de extra collegium, non debebant de iure intereſſe, licet eſſent in quaſi poſſeſſione: quia iſta quaſi poſſeſſio habebat reſiſtentiam iuris communis: ⁊ ſic non debebat iuuare quem iniuſte. Hoc non placet modo: quia eo quod ſunt admiſſi ſcientibus, ⁊ patientibus illis, ad quos ſpectat ius eligendi, ſtatim iuſtificata eſt eorum poſſeſſio: vt. ſ. de can. poſ. cum eccleſia. Sed dic ſaluando iſtam quod non debebant de iure intereſſe, quia etiam non concludebant quaſi poſſeſſionem. Et ſi dicas. Iſte eſt actus electionis, qui veriſimiliter non patitur niſi ius habenti: ergo ipſi videntur in dubio illo iure vti tanquam iure proprio. Certe imo quandoque patitur electio alicui ius non habenti: vt. ſ. eod. ſcriptum. e. c. cum
19 Uinton. ⁊ per hoc non concludebatur quaſi poſſeſſio. ¶ † Uel ſecundo etiam fatendo quod eſſent in quaſi poſſeſſione: aduerte ad modum proteſtandi. Dicunt enim quod nō admittantur, niſi qui de iure, aut conſuetudine debent intereſſe. Illud verbum De iure, declaratur per illud, quod ſequitur, De conſuetudine: nam quidam ſunt, qui de iure debent intereſſe, iure hoc immediate operante, id eſt, iuris proprietate. Quidam ſunt, qui de iure debent intereſſe, id eſt, operatione iuris propter poſſeſſionem, ⁊ ſic non ex proprietate iuris, ſed propter poſſeſſionem debent de iure intereſſe. Et modo primus intellectus eſt verus, quando profertur cum adiuncto, Uel de conſuetudine: quia ex illa parte alternatiue, que notat proprietatem, declaratur prima pars alternatiue, vt illa verba De iure, intelligantur, id eſt, ex iuris proprietate: ⁊ hoc
20 eſt tenendum. ¶ † Sed huic obuiat, quia erat impoſſibile quod iſti de iure poſſint intereſſe, cum de iure communi hoc ſpectet tan-
21 tum ad canonicos. ſ. c. j. xvi. q. vltima. congregatio. ¶ † Solu. glo. in verbo De conſuetudine, tollit contrarium: dicit quod proteſtatio ſic intelligebatur De iure, ⁊ conſuetudine, vt Et intelligeretur pro Id eſt: ⁊ ſic de iure, id eſt, de conſuetudine. Uel poteſt proprie intelligi, vt quod dicit De iure, ſcilicet ex priuilegio, ⁊ ſic de iure ſingulari: ⁊ quod dicit De conſuetudine, intelligatur de conſuetudine, ſcilicet preſcripta: nam poterant intereſſe, ⁊ de iure, et
22 priuilegio a papa conceſſo. De hoc vt lite pen. c. j. ¶ † Sed contra adhuc videtur quod debuit admitti ex illa parte, quia ex conſuetudine: nam eo quod bis interfuerūt, ſatis dicuntur conſueuiſſe admitti: nam ſufficit vt dicatur conſuetum, tot vicibus interfuiſſe,
23 ex quo detur quaſi poſſeſſio: vt eſt caſus. ſ. eo. querelam. ¶ † Sol. Dicunt doct. quod non ſufficit concludere quaſi poſſeſſionem, vbi debent habere vocem ſi debent intereſſe de conſuetudine: quia appellatione conſuetudinis in dubio debet intelligi de preſcripta. Et hoc vult hec decre. quod alibi melius non probatur. Uides enim quod in proteſtatione. ſ. circa principium: nihil fuit de preſcriptione expreſſum. Facit de conſtit. c. j. C. de liberali cauſa. l. non idcirco. Non obſtat decre. ſ. eod. querelam. quia ibi verbum Conſuetudo,
24 fuit prolatum in materia latiſſima, ſcilicet libelli. † Sed huic obuiat: quia non videtur ius eligendi preſcriptibile, quia non habet continuam cauſam. ff. de ſerui. l. ſeruitutes. ff. de ſerui. vrba. predi. l. foramen. C. de ſerui. l. ſecunda. ff. ſi ſerui. vend. l. ſi quis diuturno. ¶ Quidam dicunt quod hoc ius preſcribitur ſolum tanto tempore, cuius initij memoria non exiſtat: ſicut dicimus in habente cauſam diſcontinuam: vt. l. j. in ſi. ff. de aqua plu. ar. vel ſaltem tempus duplicabitur, ſecundum quod dicitur. ff. ſi ſerui. ven. l. ſi conſtituta. C. de ſerui. l. fin. Secundo dicit Hoſtien. ſpeciale, vt hoc ius preſcribatur: quia nec propter hoc amittit collegium ius ſuum, imo magis conſulitur capitulo, quia plures ſunt. Uel dic quod habet perpetuam cauſam, ⁊ continuam, ſicut ſtillicidium: quia aptum eſt natura recipere aquam de celo cadentem, ſi ſemper plueret: vt in dicta. l. foramen. ſic in electione: quia quotidie eſt apta ad eligendum, ſi eccleſia vacaret. ¶ Uel ſecundo dic quod non preſcribitur, ſed bene ex tempore inducitur preſumptio, vt hoc ius preſumatur conceſſum, vel ab initio conſtitutum. ff. de vſur. l. cum de in rem verſo. de cenſi. peruenit. ¶ Uel tertio ſeruitus diſcontinua, vel ius non preſcribitur, vt in contrario: niſi in certis caſibus expreſſis a iure: vt ibi not. ⁊ ſic reſtringitur, quia odioſa: vt. l. fina. C. de anna. ex-
25 cept. ¶ † Sed conſuetudo preſcribitur, vbicunque vſus rationabilis eſt, vt hic, quia fauorabilis, ⁊ communis: ⁊ hoc, quia capellani allegabant hoc nomine eccleſiarum: de cauſa poſſeſ. cum eccleſia. et c. cum olim. Nam proprio nomine priuato allegare non poſſunt, vel ipſa vti. Secus in preſcriptione: quia ex quo acquiritur eccleſie, non dicatur preſcriptio, ſed conſuetudo: quia non ordinatur ad acquirendum ius vt priuatum, ſed vt publicum, attenta perſo-
26 na, que querit. ¶ † Nota hoc vltimū dictum, quod iura habentia cauſam diſcontinuam, licet non poſſint preſcribi, poſſunt conſuetudine queri. Et dicitur conſuetudo, quando non datur appropriatio priuata, ſed ad locum publicum. Nota iſtud dictum: quia de ipſo faciam mentionem in capitu. peruenit. de cenſibus. vbi hoc
27 declarabo. ¶ † Sed quicquid iſti dicant, tu ſolue aliter, quod diſtinctio illa, an habeant cauſam continuam vel diſcontinuam, procedit in realibus iuribus, que principaliter debentur a re rei: quo caſu animus, ⁊ mens hominis non operatur in continuanda poſſeſſione, ſed continuatur ex ſola continuatione exercitij naturalis. Ideo ſi exercitium non ſit continuum, quod eſt vbicunque exigitur factum hominis, non poteſt preſcribi: ſed in ſeruitutibus perſonalibus, que debentur a re perſone, ſecus eſt: quia ibi animus, et mens hominis poteſt operari in continuanda poſſeſſione: vt not. in. l. j. ff. de acqui. poſſeſ. ⁊ in. l. iuſto. §. non mutat. ff. de vſucap. quod examinabo vobis clare in dicto. c. peruenit. tunc non attenditur diſcontinuum natura. Et hec eſt veritas: ⁊ hoc tenendum: quicquid etiam ſenſerit Innocen. de preſcript. de quarta. Et hec ſunt verba Petr. in dicta. l. ſeruitus ⁊ Cyn. in. l. ſecunda. C. de ſeruitu. ⁊ aqua,
28 ¶ † Nunquid autem indifferenter hec proteſtatio vt admittantur illi, qui de iure poſſint intereſſe, ⁊ illi tantum habeant vocem, aliquid operetur? Dic quod quandoque occurrunt ad electionem petentes ſe admitti, ⁊ totaliter inhabiles, qui nullum colorem habent intereſſendi, vt laici: ⁊ tunc aut cum proteſtatione concurrit iuſtus metus proteſtantium: ⁊ iuuat proteſtatio, quia iuſta cauſa veſtita, vt patet in. c. j. quod metus cauſa. ⁊ ſi tantus foret metus, quod non auderent proteſtari, non preiudicaretur eis, etiam ſine proteſtatione: vt de ſpon. cum locum. ⁊ not. ſ. eodem, quiſquis. ⁊ ceſſante impreſſione, vbi alias electio foret libera, ſatis puto quod valeret electio, vt ab habilibus, non obſtante miſtura laicorum, vt not. Innocen. ſ. eo. illa. quia non intendunt ſecum coeligere. Quandoque cum proteſtatione non datur concurſus metus, vel ſi adeſt, eſt iniuſtus: ⁊ tunc non iuuat proteſtatio, quia non eſt veſtita iuſta cauſa, ex quo illos poterant repellere, ⁊ intereſſe electioni non debebant: licet quidam contra, ⁊ male. ¶ Nec obſtat quod dictum eſt ſupra eodem. illa. quia loquitur ibi quando illi, qui admittebantur, ſaltem habitu habebant poteſtatem eligendi. Quandoque occurrunt aliqui petentes ſe admitti, qui deficiunt quo ad proprietatem iuris eligendi in habitu, vt quia non habent ius eligendi: vel ſi habent, habent ligatum, in habilitate perſone tamen habent exercitium. Exemplum, in exiſtentibus in quaſi poſſeſſione iuris eligendi, qui non habent proprietatem, vt hic fuit exemplum in ſuſpenſis occultis, ⁊ toleratis: quia propter tolerare eorum, ergo ſuſpenſionem, poſſunt eligere. ſecundum eum: ⁊ tunc attende formam proteſtationis, ſi proteſtatio fiat vt non debeant habere vocem, niſi qui intereſſe debent ratione proprietatis vel poſſeſſionis, nec proteſtatio eos excludit, ⁊ nihil operatur. ¶ Si fiat proteſtatio quod vocem non habeant, niſi qui de iure debent intereſſe vel conſuetudine: ⁊ tunc ſi proteſtati expreſſe conſentiunt proteſtationi, iuuat proteſtatio, ⁊ ipſi excludūtur: vt hic. ¶ Si contradicant proteſtationi, nullo modo excluditur eorum vox, ⁊ proteſtatio non iuuat, vt dixi ſupra ſi taceant proteſtanti, ⁊ tunc proteſtatio non preiudicat eis, vt dixi ſupra. Unde non eſt verum quod proteſtati, vbi proteſtatio fiat ad aliquorum preiudicium, quod ſi non contradicant, videantur conſentire: ⁊ hic fuerunt concordes de prote-
29 ſtatione, ideo per mutuum conſenſum eis preiudicat. ¶ † Aduerte, ſentit hic Innocen. quod excommunicatus, vel ſuſpenſus occultus poteſt eligere. Quod credo quando habet vocem, vt prelatus: ſecus ſi vt canonicus: quia ſecundus eligit iure priuato, in quo tolerare nihil operatur: vt dixi. ſupra eodem. illa. ⁊ nota. Innocen. in capitu. cum dilectus. de conſuetu. ⁊ capitu. cum Uinton. ſaluo niſi eſſet omnino occultus, etiam prout diſtinguit contra probabile.
30 ¶ † Quandoque occurrit aliquis, qui vult admitti, qui habet habitum, ſed non exercitium, vt publice excommunicatus: et tunc quid operatur proteſtatio, habuiſtis. ſupra eodem. illa.
31 ¶ † Sed quia hic incidenter tactum eſt de effectu quaſi poſſeſſionis iuris eligendi, Innocen. ideo per predicta determinat quod ſi duo concurrant pretendentes ſe canonicos certi loci, et vnus dicit ſe in poſſeſſione canonicatus eiuſdem, et alter dicit ſe habere proprietatem, et de hoc eſt certum, admittendus eſt exiſtens in quaſi poſſeſſione, ſiue ſit in bona fide, ſiue ſit in mala fide: licet non ſit vocandus, ſi eſt male fidei: quia non debet ſua poſſeſſione priuari. de reſtitutione ſpoliatorum. in literis. dato quod ſit predo: nec debet expelli, niſi iudicialiter, et debent repelli habentes proprietatem: quia huius electionis actus, vt fructus, cedit poſſeſſori, non proprietario, quandiu habeat poſſeſſionem: argumen. C. de rei vend. l. certum. de iure pat. conſultationibus. ⁊ qđ ibi no.

ſibi no.de cauſa poſ.cum eccleſia.vox tamen exiſtentis in poſſeſſio-
ne mala fide non tribuit ſuffragium,tanquam a poſſeſſore perdi-
ta,quia fructus ſuos non facit:arg.C.de rei vend.l.certum.⁊ quod
32 no.in.d.c.conſultationibus.¶ †Si eſt dubium quis ſit poſſeſſor,
vel proprietarius,admitti debet cum proteſtatione,quod vox ip-
ſorum preſtet,vel non preſtet ſuffragium,prout preſtare debet,vel
non:⁊ poſtea in confirmatione oportebit hoc diſcuti.Et ſi conſtet
vnũ eſſe in poſſeſſione,alterũ habere ꝓprietatẽ iuris prehẽ.illius
vox computabitur,qui eſt in quaſi poſſeſſione,⁊ nõ vox veri dñi:q2
vox in electione eſt vt fructus,qui extrahiť,⁊ colligiť a poſſidente,
non autem extrahitur,vel colligitur a vero domino.ſ.eod. quere-
lam.⁊.d.c.conſultationibus.de cauſa poſ.cum eccleſia.Nam ⁊ vox
ipſius proprietarij tantum,etiam nulla data voce a poſſeſſore non
computaretur:quia non habens poſſeſſionem non poteſt eligere,
ſicut nec fructus colligere.Recitat alios dicere quod id, quod di-
citur,vocem veri domini non poſſidentis non preſtare ſuffragiũ,
habet locũ,quando alius eſt in poſſeſſione bona fide:ſecus ſi alius
eſt in poſſeſſione,⁊ mala fide,vel non eſt in poſſeſſione:quia tunc ve
ri domini eligendo tribuit eis vox ſuffragium:quia illo iure tunc
vtitur quaſi dominus:quia vbi nullus alius eſt in poſſeſſione,cõ-
modum electionis,⁊ omnis fructus eſt veri domini. Idem ſi ſit,
ſed mala fide, quia talis non poteſt colligere fructum. ¶ Credo
quod dicat bene:quia vox proprietarij tribuit ſuffragium,vbi va-
cat,quia nullus eſt in poſſeſſione:quia tunc poſſeſſionem nanciſci-
tur:ſed vbi alius eſt in poſſeſſione,ſed mala fide,non debet priuari
poteſtate percipiẽdi reditus,niſi per viam iuris,dato quod ſit pre
do.vt in.c.in literis.de reſtitu.ſpolia.⁊ ſic non debet ipſe eligere.
33 ¶ †Non obſtat quod ſi cõcurrat dominus,⁊ depoſitarius ad de-
poſitum reſtituendum,quod prefertur domi.ius.ff.depoſiti.l. bo-
na fides.quia ibi occurrebant in iudicio,⁊ conſtabat de dominio ⁊
agebatur de reſtitutione rei proprietarie, que debet reſtitui pro-
prietario:hic non conſtabat iudicialiter de proprietate, ideo non
iudicialiter poſſeſſione non erat priuandus poſſeſſor:vt ibi agitur
de effectu futuro,qui attribuitur domino rei, ex quo de dominio
34 conſtat:hic de preterito,qui attribuitur poſſeſſori. ¶ †Per pre-
dicta dicit primo in aduocatione aduocatum fatuum proteſtan-
tem quod non intendit per aliquem actum coram iudice delegato
conſentire,vt in iudicem,vel ordinarium:⁊ ſaluis exceptionibus,
peto copiam petitionis:quia hic vt contumax poſſet excommuni-
cari:de verbo.ſigni.ex parte.ij.q.i.certum.cum ſi. Secus ſi addit
in proteſtatione,niſi inquantum de iure debeo:dico quod non eſt
contumax:quia licet non conſentiat in iudicem,non per hoc eſt cõ
tumax,dum tamen litiget:nec eget tunc iuriſdictio ſuo conſenſu:
quia iudicium redditur in inuitum:intellige, ſi iudex iuriſdictio-
nem habet.Si non habet,bene facit non conſentiendo:nec eſt con-
35 tumax,ita quod non video iſtam fatuitatem. †Inducitur hec de-
cre.ad deciſionem queſtionis,an vox electi non computetur in nu-
mero:per gloſſ.ſuper verbo.Ad maiorem.que in principio decla-
rat textum:⁊ hic,ſi computentur ſolum canonici in numero: quia
omnes erant.xviij.cuius dimidia eſt nouem,⁊ vnus erat a nouem
nominatus,ſi vox eius computaretur,iam eſſent decem , ⁊ ſic eſſet
maior pars:non computatur ergo eius vox:⁊ patet , quia electio
caſſatur. Ad hoc,quia in ſcrutinio debent ex forma conſentire. ſ.
eodem.quia propter.Vnde ſi conſentiant ex interuallo, eius vox
non auget numerum,⁊ omnia ſunt ei occulta in ſcrutinio ante, ꝙ
publicentur,⁊ debet fieri occulte.ſ.eodem.quia propter.⁊ hoc ſcire
non poteſt ante ſcrutinium:⁊ ſi poſt ſciat,ſenſus eius non opera-
tur,ſecundum gloſſ.per quod dicit quod decre.cum in iure.eſt cor
recta.⁊ id dixi ibi.Tamen quod ibi dixi aduerte, quia ibi in for-
mam compromiſſi,hic in formam ſcrutinij. ¶ Sed quero circa
hanc cauſam eandem quare non habent maiorem partem. Gloſſ.
hoc declarat,quia ſiue computemus ſolum in numero canonicos,
⁊ prelatos,non habuerunt maiorem partem,cum maior pars non
aſcendat vltra nouem,vel decem,⁊ erãt.xxi. Item nec aliquis eo-
rum habebat maiorem partem reſpectu ſolius capituli , idem eſt:
quia erant in numero decem ⁊ octo canonici,⁊ qui habuit maiorẽ
partem,non habuit niſi nouem. Plus dicunt doc.hic,quod etiam
computatis omnibus,qui interfuerunt,non habuerit aliquis eo-
rum maiorem partem:quia fuerunt inter omnes.lv.⁊ ille,qui ha-
bebat maiorem partem,non habuit niſi.xxviij . ⁊ ſic non habuit
vnam integram vocem vltra alium,licet habuerit dimidiam vo-
cem plus:⁊ hoc non ſufficit,niſi detur integra vox.xxv.ſunt dimi-
dia de quinquaginta:poſtea reſtant quinqꝫ voces cum dimidia:
habens ergo tres voces non habet niſi dimidiam vocem plus , et
ſic non valet electio.Et hec procedunt in forma ſcrutinij. Secus
in forma compromiſſi.ſupra eodem. cum in iure. Vel verius dic
quod ſufficit,etiam ſi in dimidia: ⁊ hic eſt caſus:quaſi neuter ad
maiorem fuiſſet partem,illis computatis fruſtra mandaſſet diſcu
ti an iſti habeant voces.

1 ☞ Eligere non poteſt prelatum in eccleſia collegiata patronus
laicus.
2 Eligere,eſt actus,per quem matrimonium contrahitur.
3 Pactum exemplo pernicioſum non valet.
4 Libere quid fieri dicatur.
5 Electioni perfecte poteſt laicus dare conſenſum.
6 Pactio in electione in quo damnoſa.
7 Eligere non poteſt laicus in eccleſia etiam non collegiata.
8 Eligere quod poſſit laicus pacto cum abbate.
Prelatus poteſt facere rem eccleſie deteriorem,ta men reſtituitur
9 Prouiſio eccleſie an ad ſuperiorem ſpectet.
11 Eligendi ius poteſt ſibi laicus acquirere.

1 Sacroſancta. †Patronus laicus nõ po-
teſt,etiã per compoſitionẽ,
eligere prelatum,in eccleſia collegiata.h.d.Item de cõ
ſuetudine.j.eod. Maſſana:⁊ ſic hec decre.⁊ illa iuncta
probant pactum,⁊ conſuetudinem paribus procedere paſſi. us.
¶ Prima pars narrat iniuſtam compoſitionem , quam ſecunda
2 pars reuocat,ibi:attendentes. ¶ †Nota primo quod non habet,
nec habere poteſt ex pacto electionem laicus in collegiatam eccle-
ſiam.Et eſt ratio,q2 eligere,eſt actus,per quem cõtrahitur matri-
monium,quod nõ cadit in perſonam non ſacratam,vt dixi de elec.
3 quod ſicut. ¶ †Secundo nota quod non valet pactum pernicio-
ſum exemplo,⁊ quod vertitur ad preiudicium eccleſie,ſicut nec cõ
4 ſuetudo,vel quod eſt contra libertatem eccleſie. ¶ †Nota tertio ꝙ
id dicitur libere fieri,quod poteſt fieri alterius conſenſu irrequiſi-
5 to,niſi actu iam perfecto. ¶ †Nota quarto ꝙ licet pacto non poſ-
ſit dari ius eligendi laico , conſenſus tamen poteſt ſibi dari poſt
6 perfectam electionem. Facit.ſ.eod.cum terra. ¶ †Primũ dubiũ,
in quo eſt damnoſa hec pactio. Dic quod electus cogebatur vo-
luntatibus pernicioſis regis obedire , ⁊ bona eccleſie alienare ex
quadam inordinata reuerentia ad retribuendum : de electio.viij.
queſtio.ij.illud. Ad intellectum litere ibi:duobus exceptis.duplex
eſt intellectus. Vnus,quod illis abbatibus exceptis,quos nõ no-
minabat abbas,nominabat alios duos idoneos:⁊ poſtea rex eli-
gebat quem volebat. Alius , quod abbas debebat nominare ad
voluntatem comitis,cuius fauore hoc fiebat:ita tamen quod co-
mes nominaret bonos,⁊ ipſi prioratui conuenientes,cum etiam fa
7 uorẽ eccleſie hic reſpiceret:vt.l.quod fauore ¶ †Secundum quid
in alia non collegiata,dic quod nec ibi poteſt laicus habere ius eli
gendi:quia eſt ſpeciale hoc ius.j.eodem. Maſſana. Secus in iure
8 preſentandi.de iure pa.poſtulaſti. ¶ †An in hac compoſitione re-
tractanda debuerit peti reſtitutio. Quidam quod ſic:quia abbas
potuit conditionem monaſterij facere deteriorem : quod metus
cauſa.c.ſi. Dic contra ſecundum Hoſtien.quia hec conuentio ipſo
iure non valebat ad preiudicium eccleſie:quia non ſufficit conſen-
ſus,niſi ſit legitimus:de conſti.que in eccleſiarum.ſecundum doct.
9 ¶ †Vltimo videtur quod de iure non ſpectat prouiſio ad ſupe-
riorem,ſed ad collegium.ſ.eod.c.i. Dic quod conſuetudine,vel pri
uilegio ad eum hic ſpectabat:de his,que fi.a prela.ea noſcitur.de
10 conſuetu.cum dilectus.de foro compet.cum contingat. ¶ †Quid
excludat hoc verbum. Libere:dic,omne grauamen , vel extorſio-
nem temporalitatis. Quid ſi velit conſentire. Dic quod valet ele-
11 ctio:vt patet.ſ.eo.cum terra.⁊.c.quod ſicut. ¶ †In glo.ij.in ſi.dic
ſecundum Goſ,quod in fundatione poteſt acquirere laicus ius eli
gendi in eccleſia collegiata,vt ibi:ſed non ex poſt facto:⁊ hoc,vt fa
cilius inducantur ad edificationes eccleſiarum. Simile poteſt in
fundatione conſtitui,⁊ non ex poſt facto:de cenſi.prohibemus.⁊.c.
eccleſijs. Vel ibi non dicitur quod poſſit eligere , ſed de electione
tractare. Sed Ioan.Andr.reſidet quod illa ſit correcta,vel intel-
ligatur in clerico patrono. Et hoc tene,quia poteſtas eligendi , et
ſic initiandi matrimonium,non cadit in laicum. ¶ Alie gloſ.ſunt
clare:ideo vide eas per te,ſi placet.

1 ☞ Eligere debentes cum conſilio aliquorum, debent in tracta-
tu electionis,illorum conſilium requirere.
2 Conſilium petere debens,quando illud ſequi debeat.
3 Compromittentes poſſunt limitare tempus compromiſſi.
4 Compromitti poteſt in ſex,quorum numerus non eſt de ſubſtãtia.
5 Conſilium requiſitum in actu debet requiri in forma deliberatio-
nis.
6 Sententia que ferri debet ad conſilium ſapientis,qñ valeat.
8 Conſilium nõ ſufficit tempore congruo requiri,niſi expectetur.
9 Conſilium quando in electione requirendum.
10 Conſilium habens exigere,non excuſatur temporis breuitate.
11 Sententia alicui preiudicãs,cauſam continere debet.
12 Conſilium an ſufficiat exigere,⁊ expectare,licet nõ ſit ſecutum.18.
13 Eligi ſi debeat Gulielmus de tali conuentu mandato pape , ſi ſint
plures Gulielmi de quo intelligatur.
14 Electio quomodo intelligatur fieri candela accenſa.

15 Conſilium requiſitum quomodo dicatur tempore incongruo datum.
16 Conſilium quod requiratur in aliquo actu, quale eſſe debeat.
17 Electio quomodo fieri debeat cum conſilio ſapientis. 18. 22.
19 Electionem an debeat tractatus precedere.
20 Conſilium requiſitum an debeat ſequi, qualecunqꝫ ſit.
21 Conſilium quod requiritur, an ſufficiat petere.
23 Querentes non debent opponere reſponſione non expectata.
24 Recedere tempeſtiue non debent vocati.
25 Impedimentum nocet citato, qui nimis tarde iter arripuit.

1 **Cum in veteri.** ¶ † Qui cum conſilio aliquorum tenētur eligere,
in tractatu electionis, illorum conſilium requirere debent, ⁊ congruo tēpore expectare reſponſum. h. d. Pri
ma pars ponit electionis formam. Secunda cauſe commiſſionē, ⁊
deciſam iudicum relationem, ibi relato igitur. Tertia, cauſe diffi
nitionem, ibi. cum autem. ¶ Caſus. Vacāte eccleſia Biſuntina ſub
vocabulo ſancti Joannis ⁊ Stephani duplici capitulo ſic vnito
ad electionem, dum non poſſent de electione cōcordare, Papa hoc
audiens eis fecit mandatum, Primo tempore limitatum, ⁊ ex mo
do qꝫ intra. xl. dies deberent eligere. hoc primo. Secūdo quod de
berent eligere cum conſilio duorum abbatum. ſ. Moriſmundi, ⁊
ſancti Benigni, ⁊ cuiuſdam fratris Gerardi de ordine predicato
rum, alias eis dedit abbatibus, ⁊ fratri Gerardo poteſtatem vt
eligerent, ⁊ eccleſie de paſtore prouiderent. Tandem dictum capi
tulum congregatum ſtatuit diem ad electionem, ⁊ dederunt pote
ſtatem ſex ex eis eligendi vſqꝫ ad conſumptionem cuiuſdam can
dele duraturam: poſtmodum dicti compromiſſarij habito tracta
tu inter ſe conuenerunt de eligendo abbatem ſancti Benigni, ⁊ pe
tiuerunt conſilium ab abbate alio, ⁊ fratre Gerardo, vt delibera
to conſilio reſponderent, illiſqꝫ differētibus dare reſponſum, cum
candela deficeret, predicti electores non expectato conſilio dictum
abbatem in Biſuntinum epiſcopum elegerunt. Tandem hoc ne
gotium fuit ad ſedem apoſtolicam deuolutum: ⁊ petita confirma
tione, Papa non plene de facto informatus commiſit cuidam ar
chiepiſcopo ⁊ abbati de firmitate, qđ ſi tractatus electionis fuerit
habitus, ⁊ in tractatu fuerit conſilium predictorum abbatum, qđ
ſi perſona eſſet idonea, qđ electionem deberent cōfirmare. qđ ſi in
tractatu non fuiſſet requiſitum, licet poſtea fuerit requiſitum, non
competenti tempore, vel non expectatum, vel non eſſet idoneus,
ipſam electionem deberent infirmare. Tandem facta inquiſitione
fuit inuentum quod conſilium fuit requiſitum poſt tractatum, nō
tempore competenti, nec etiam expectatum, niſi modico tempore,
hocqꝫ pape relatum. Papa conſiderans predicta caſſauit electio
nem. Nec obſtabat quod ideo non requiſiſſent, quia tempus labe
batur: quia hoc non erat alijs imputandum. ¶ Primo no. quod
papa ex cauſa poteſt tempus iuris eligendi artare, ⁊ reſtringere.
¶ Secundo nota quod vbi tempus in literis ſtatuitur ad actum
exercendū, currit a tempore preſentationis literarum, ⁊ non ante:
2 quia ante non datur negligentia. ad hoc de app. ſuper eo. ¶ † No.
ta tertio quod vbi conſiliarius ad actum eſt particeps actus eli
gendi ſeu agendi in ſubſidium, ibi ſufficit petere conſilium, licet
3 non expectetur. ¶ † Nota quarto quod compromittentes poſſunt
ſtatuere terminum, ⁊ limitare ad tempus poteſtatem compromiſ
4 ſariorum. ¶ † Nota quinto quod poteſt compromitti in ſex: et ſic
non eſt de ſubſtantia quod ſint tres. de quo. ĩ. eod. quia propter.
5 ¶ † Nota ſexto quod conſilium in actu requiſitum ex forma man
dati debet requiri in actu deliberationis agende, vel ante, nō poſt
deliberationem iam factam, ⁊ firmatam: quia tūc eſſet fruſtra. Cō
ſilium enim eſt quedam ſciſcitatio ſenſus alterius in deliberatio
ne firmanda eligendi. Per quod patet quod poſt deliberationem
6 ſciſcitatio ſenſus eſt tarda. † Facit quod ſi iudex debet ferre ſenten
tiam de conſilio ſapientis, ſi poſtquam deliberauit, ⁊ ſcripſit ſen
tentiam, requiſiuit conſilium, ⁊ tulit ſententiam, quod non valet
7 ſententia. ¶ † Nota ſeptimo quod non ſufficit conſilium requiri,
etiam congruo tempore, niſi ſit expectatum: ⁊ ſic licet quis ad cō
ſilium ſequendum non neceſſitetur, tamen ad conſilium requiren
dum, ⁊ expectandum neceſſitatur, vbi requiri debet ex forma man
8 dati. † Facit quod ſi ex forma ſtatuti debeat peti conſilium ſapien
tis, quod ſi iudex feſtinat ſententiam ante conſilium congruo tem
9 pore expectatum, quod non valet ſententia. ¶ † Item quod vbi cō
ſilium eſt exigendum, non ſolum ipſum capitulum habeat exige
re ſi eliget. ſed etiā ſi alij committat. Facit quod ſi teneatur iudex
exigere conſilium ſapientis in aliquo actu, quod licet actum alteri
10 deleget, adhuc etiam teneatur ſubdelegatus. ¶ † Nota octauo qđ
ex temporis breuitate non excuſatur habens conſilium exigere, ſi
conſilium non expectauit, ſi tempus breue voluntarie recipit, vel
nimium diſtulit. Facit quod iudex habens ex ſtatuto conſilium re
quirere, in tantum diſtulit petere, quod tempus inſtantie labeba
tur, quod ſi poſtea ferat ſententiam non petito conſilio propter tē
11 poris breuitatem, non valeat ſententia. ¶ † Nota nono quod vbi
ſententia ſimpliciter prolata intelligi poteſt, ita quod alteri infera
tur preiudicium, ⁊ non ſecundum diuerſitatem cauſe, debet expri
12 mi cauſa in ſententia. Ad hoc quod no. c. ſuper eo. ¶ † Primum
dubium an ſufficiat exigere conſilium, ⁊ expectare, licet non ſit ſe
cutum. ¶ Quidam, vt Innocē. videntur velle quod ſic, per. l. ff. de
admi. tuto. l. cum quidam decedens. §. pamp. alias incipit. Idem
ſcribit. Ad hoc, quia potius papa voluit quod in tractatu eſſent,
⁊ potius conſilium, quam conſenſum requirerent. Unde per hoc
non neceſſitauit eum ad ſequendum conſilium, ſed quia non fuit,
vt debuit, requiſitus, caſſatur electio, ſecundum Innocen. Goſ. di
cit quod dato quod alias canonice elegiſſent non ſecuto conſilio,
non valeret electio ex forma mandati. ĩ. in ver. alioquin. Hoc cre
do, quia iſti erant ſaltem in ſubſidium participes agendi: per not.
ibi doc. Quod nota quia non ſolum exigitur quod participes ſint
principaliter, ſed in ſubſidium. Si vero mandaretur quod de ſciē
tia talium facerent, ipſorum preſentia ⁊ ſcientia ſufficere videtur:
de re iudi. cum olim. ver. per hoc. Quod bene nota propter cōpro
13 miſſa, que ſiunt vt iudicet de ſcientia talis. ⁊c. ¶ † Quid ſi plures
ſunt fratres Gulielmi nomine in ordine Predicatorum. Dic qđ ſi
non conſtat de quo ſenſerit papa, electio eſt capitulli, quis vocetur:
cum hec adiectio in eius fauorem ſit appoſita: arg. ff. de ver. oblig.
inter ſtipulantem. §. ſ. Vinc. tamen dicit quod debent idoneum eli
gere. Compoſt. dicit quod conſulendus eſt ſuperior: de reſcriptis.
ſi quando. ⁊ habebunt conſiliarij expēſas de bonis eccleſie. ad quā
veniunt ordinandam. ĩ. eod. vt preterite. ſecundum Compoſ. Et ſi
conſiliarij vocati venire noluerint, canonici eligant, cum plus iu
ris non habeant in electione, quam canonici, imo nec tantum: et ſi
canonici vere nolunt, alij eligunt. ĩ. eo. quod ſicut. §. ſin autem. Et
ſic pronuntiauit papa ſecundum Pet. de San. ⁊ Abb. ¶ An in
compromiſſo eſſet requirendum conſilium? Quidam quod nō: ſed
ſufficit quod conſilium exquiratur a compromiſſarijs, qui habent
eligere, ſecundum Innocen. ⁊ Compo. ¶ Alij quod ſicut in prin
cipalibus, ita in acceſſorijs eſt conſilium exprimendum: ⁊ ſicut in
eligendis compromiſſarijs, arg. de offic. deleg. Preterea ⁊ qꝛ poſ
ſet fraus fieri in mandato aſſumendo tales, qui conſilium non ſe
querentur quod forte principales ſuſciperent reuerenter. Prima
14 opi. iuſtior. Secunda equior, ⁊ ſecurior. ¶ † Et ad hoc text. qui di
cit quod in tractatu exigi debet conſilium. Quid ſi certo vento, vel
alio modo extincta candela, per duas horas non accendatur, vel
non poſſet accendi, an duret poteſtas. Dicit Hoſti. boni viri arbi
trio remittendum, qui conſiderabit quantum candela durare poſ
ſit, ſi non fuiſſet extincta. ff. de verb. obli. interdum. i. reſponſo. ⁊. §.
ſi quis ſtipulatus. ff. commo. ſi vt certo. ij. reſpōſo. Et an aliqd poſ
ſit electoribus imputari. ff. ſi quis cau. l. ij. §. quod dicimus. cum ſi.
Dat conſilium quod ponatur in laterna magna, et forti, et leua
ta a terra, ita quod manu tangi non poſſit, aliquibus ſide dignis
15 ad cuſtodiam deputatis. ¶ † Quando dicatur incongruo tempo
re conſilium requiſitum. Dic, quando ita breue eſt tempus, quod
deliberate dari non poteſt. vel cum iam propoſitum eſt firmatum
de certa perſona eligenda. Et hoc innuit. ĩ. ibi: quod ſicut in tra
16 ctatu ſecundum Innocen. ⁊ Compoſt. ¶ † Quale debet exigi con
ſilium. Dic ſpeciale de certa perſona: vt patet. ĩ. de perſona, ⁊c. Et
ſi perſona ſit ignorata, maius dabitur tempus. de poſtu. prela. bo
ne. Si vero nota, minus dabitur. Dicit Hoſti. quod canonici non
debent hoc caſu nominare perſonam, ſed in genere a conſiliarijs
querere debent de quo conſultant, ⁊ illi debent ſtatim deliberare, ⁊
reſpondere non precipitanter, nec nimis moroſe. ff. de admi. tut. l.
tutor, qui. ⁊ hoc redigetur ad arbitrium iudicis. ff. de iure delib. l.
17 ait pretor. de offi. deleg. de cauſis. ¶ † Veniamus ad gloſ. primum
dubium, an electi conſilium debuerit requiri. Uidetur quod ſic: qꝛ
exacta diligentia forma mandati eſt ſeruanda: vt in. c. cum dilecta.
de reſcrip. In contrarium. ĩ. determinat gloſſ. quia ſatis dicitur
exactum eius conſilium, eo quod ipſum eligunt, ⁊ ipſe conſentit: qꝛ
ſic conſilium preſtare videtur: argu. ĩ. eod. cum in iure. Non credo
quod ſufficiat conſenſus ipſius: quia conſilium debet exigi certo
tempore, ſcilicet in tractatu: vnde non ſufficit ex poſtfacto requi
ri, vt ibi no. Ideo dicunt doc. quod tutius eſt quod forme manda
ti ſatiſfaciat, vt requiratur in genere, puta. Uos, de quo cōſulitis.
Ratio, quia forte conſuluiſſet de tali, quod per eius conſilium di
uertiſſet a propoſito illum eligendo, ⁊ de illo melius eccleſie proui
diſſet, ⁊ de quo forte non cogitabant. Et ſi queratur conſilium de
ſe, dicat, Iudicio ſociorum relinquo. Hoſtien. dicit, per hoc non no
taretur ambitio. Innocen. dicit huius timore conſilium requiren
dum, ſed non conſenſum. Placet Joan. An. quod in genere requi
ratur: ⁊ ſi de ſe queratur, pura conſcientia debet dicere. Non ſum
ſufficiens: ⁊ conſulere de alio. Si tamen canonici requiſito debito
modo ſociorum conſilio ipſum eligant, ſecure conſentiat: ⁊ ſic ſer
uatur forma, nec iura violantur. Idem dicit Hoſtien. ſi de eorum
conſilio

conſilio ⁊ aſſenſu deberent eligere. Unde ſi de aſſenſu duorum ele-
ctioni de ſe facte conſentiat, valebit, maxime quia regulare eſt qđ
de tribus electis ſtetur iudicio duorum. ff. de arbitr. item ſi vnus.
§. ſi. ſ. de arbitris. c. ij. Secus dicit, ſi fuiſſet dictum de cōſilio ⁊ con
ſenſu concordi: quod aliquis triū non poſſet eligi, vt patet ex pre-
18 miſſis. ¶ † Et eſt aduertendum quod quandoqȝ electio eſt facien-
da de conſilio alterius: ⁊ ſeruandū qđ hic, ⁊ requirendum eſt conſi
lium, ſed nō de neceſſitate ſequendum, ⁊ eſt expectandum: ar. de ar
bi. cū olim. alias tempus. ¶ Quandoqȝ de licentia alterius: ⁊ eius
non requiritur preſentia, ſed ſufficit petere licentiam, die etiā non
aſſignata ad eligendum. quod dic. vt. ſ. c. ſi. ¶ Quandoqȝ requiri-
tur conſenſus: ⁊ tunc ſi de conſuetudine ſufficit quod requiratur
electione iam facta propter odium conſuetudinis. ſ. e. cum terra.
⁊. c. quod ſicut. ⁊. c. ſacroſancta. Et ſi non conſentiat ſine cauſa, va-
lebit electio, vt ibi. de tempo. ordi. nec epiſcopi. ⁊. c. ſequenti. Si ex
conuentione, idem, niſi conſuetudo aliter interpretetur. ſ. de con-
ſuetu. cum dilectus. Et hoc, vbi conſuetudo, ⁊ conuentio iuuat col
legium, vel perſonam eccleſiaſticam: laicum enim hoc caſu iuuare
non poſſent. ſ. eo. ſacroſancta. Hec vera, niſi ex ſpeciali priuilegio
pape deberet requiri in tractatu: vt quia mādat papa aliquibus
vt ſine conſenſu talis non eligant: tunc in ſcrutinio, ⁊ tractatu exi-
gēdus eſt eius conſenſus: quia forma mandati. ⁊. c. de reſcrip. cum
19 dilecta. ¶ † Secundum dubium cum glo. tertia an tractatus de-
beat precedere electionem. Gloſſ. dicit quod ſic: quia primo debent
tractare de eligendo ante, quam eligant. ſ. eod. cum terra. An ſi-
mile in carnali matrimonio, in quo precedit tractatus contractū:
propter quod dicit, quod ſi in illo tractatu non eſt requiſitum
20 conſilium, non valet quod agitur. ¶ † Tertium dubium, An re-
quiſito conſilio ſufficit, ⁊ expectato, an teneantur electores conſi-
lium ſequi, adeo quod ſi non ſequantur, non valeat quod agitur.
Gloſ. dicit quod per hunc textum patet ſufficere conſilium petere
congruo tempore, ⁊ expectare: nec neceſſitatur ad illud conſilium
ſequendum. Sic dicit glo. allegat ad hoc. ſ. de arbitris. cum olim.
Idem Compo. dicens quod eligentes, ſi ſequantur conſilium, eli-
gendo indignum propter conſilium, non excuſarentur a pena de
cre. cum in cunctis. ff. manda. l. idemqȝ. §. ſi quis. de quo de reg. iu
ris. nullus ex conſilio. libro. vi. ¶ Gloſſ. competenti. eſt clara, ⁊ le-
genda, vt iacet. ibi: inſulam. dic vt in. c. commiſſa. lib. vi. vbi hec
contrarietas ſoluitur. ⁊. ff. de verb. obliga. l. eum, qui calēdas, ⁊. l.
21 hoc iure. ¶ † Quartum dubium cum glo. antepenult. an ſufficiat
conſilium petere eo non expectato. Videtur quod nō, vt hic. Con-
tra hoc facit de arbitris. cum olim. ff. de admi. tut. quidam. de Iu
deis. §. pamp. ff. vbi pupi. edu. debeat. l. i. vbi in educando. vel etiā
in adminiſtrando non ſequitur tutor cōſilium patris, vel matris.
Veritas, quod requiritur quod conſilium petatur, vel expectetur,
vt hic: non neceſſitatur tamen quis ad illud ſequenduȝ, niſi ſit ad-
ditum, ⁊ aſſenſu: quia tunc bene debet illud ſequi: ⁊ talis poteſtas
non eſt libera. quia non poſſunt eligere quem volunt. Et tunc non
adſtringuntur ad aliquam formam, ſi omnibus preſentibus requi
rant electores, ſiue canonici, conſilium canonicorum, ⁊ ſecundum
eorum conſilium, ⁊ reſponſum eligant omnes, vel vnus vice om-
nium de eorum conſenſu, ⁊ mandato. Hoc declarant doc. quia non
poteſt ſeruari forma ſcrutinij, cum ſecundum illum debeant elige-
re meliorem, ⁊ non adſtringantur ad certum. viij. queſtio. i. licet.
[illegible]tem per formam compromiſſi non: quia non valet compromiſ-
[illegible]m in arbitris, vt certam ferent ſententiam. ff. de arbitris. l. qua-
[illegible]. Item per inſpirationem non: quia ad illam non arctari, ſed
[illegible]o Spiritu ſancto vocato procedere debent. Cautius tamen eſt
[illegible]ecundum Compoſtel. quod ſeruent vnam de formis, ⁊ perſonam
eligant nominatam. Et quod compromiſſum hodie procedat, pa-
22 tet. ſ. eodem. ſicut. lib. vi. ¶ † Quintum dubium cum eadem gloſſ.
in ver. ſi capitulum Biſun. Quid ſi capitulum Biſuntinum hic
elegiſſet per viam ſcrutinij: Dic quod communiter preſentibus
omnibus tractare debebunt de electione cum conſiliarijs, ⁊ exige-
re eos, ⁊ audire conſilium, ⁊ poſtea procedere ad ſcrutinium, habe-
bunt exigere conſilium eorum, ⁊ poſtea eligere quem volent, ſerua-
ta ſcrutinij forma. Sed tenent doc. quod veriſorium eſſet exigere
conſilium poſt factum ſcrutinium, cum neceſſario debeant eligere
illum, in quem maior pars conſentit in ſcrutinio: vt in. c. publica-
to. ſ. eodem. c. quia propter. Procedunt predicta ſiue dicatur, Eli-
23 gatis de conſilio talium. ſiue, Tractetis, ⁊ eligatis. ¶ † In fin. pe-
nulti. gloſſ. not. argumentum contra querentes, qui non expectata
24 reſponſione opponunt. xj. queſtio. iij. in eorum. † ⁊ cōtra vocatos,
25 qui nimium tempeſtiue recedunt. xj. queſtio. iij. certum. ¶ † Item
quod ſic citatus tarde arripit iter, ex impedimento ſibi in via con
tingente non excuſatur, per iura. ſ. allegata. Glo. vltima eſt clara.

1 ☞ Electus a maiori parte capituli idoneus, confirmatur.
2 Electio debet fieri a capitulo congregato vt capitulo.
3 Eligendi poteſtas deuoluitur ad minorem partem, priuata ma-
iori. nume. 4.
5 Electio maioris partis quando preualeat electione a minori fa-
cta.
6 Electio facta per minorem partem quando valeat.
7 Poteſtatis ſuperuenientis an validet actum.
8 Eligendi poteſtate priuantur eligentes indignum.
9 Electio facta a minori parte quandoqȝ valet.

1 CONGREGATO. ¶ † Electus a maiore par-
te capituli, ſi eſt idoneus, cō
firmatur: alias confirmatur electio facta de digno. h.
d. ¶ Prima pars ponit proceſſum, electionem, ⁊ alle-
gationem partium, ⁊c. ¶ Secunda pars ibi: nos igitur. diffiniti-
uam duo membra diſtinguendo committit. ¶ Caſus. Vacante ec
cleſia Niuernenſi. eligentes ſe in ſcrutinio diuiſerūt quidam, vt. xiij.
conſenſerunt in decanum, alij. xviij. in cantorem: tandem illi, qui
conſenſerunt in cantorem, ipſum elegerunt: altera pars minor re-
putans illos priuatos poteſtate eligendi electione indigni ſcien-
tia, ⁊ etate, elegerunt decanum: electiones fuerunt preſentate, ⁊ da-
te fuerunt petitiones: pro parte decani petita fuit ſua electio con-
firmari, tanquam facta ab eis, in quos erat aliorum electione indi
gni deuoluta poteſtas, ⁊ aduerſarij infirmari, quia de indigno. E-
contra pro parte cantoris fuit petitum ſuam confirmari vt factā
a maiori parte capituli, ⁊ aliam infirmari vt factam a minori, et
poſt primam non caſſatam. Papa committit cauſam iudicibus,
quibus mandat quod ſi eſt idoneus cantor, reliqua infirmata, hec
confirmetur: ſi non eſt idoneus, mandat electionem decani confir-
2 mari, ⁊ cantoris infirmari. hic eſt caſus. ¶ † Nota primo quod ele-
ctio, vt actus capitularis debet fieri a capitulo congregato vt ca-
3 pitulo. ¶ † Nota ſecundo quod priuata maiori parte poteſtate eli-
gendi electione indigni, ad mi[illegible]orem deuoluitur poteſtas eligen-
4 di. ¶ † Nota tertio cautelam, quod vbi minor pars videt maio-
rem paratam ad eligendum indignum, quod minor pars non eli-
gat, ſed expectet maiorem eligere, vt ſic ad eos deuoluatur pote-
ſtas, ⁊ ſic poſtea eorum valeat electio. Nam ſi ante elegerit minor,
adhuc poteſtate non deuoluta, non valeret quod agitur, licet poſte-
a eligentes priuarentur. Et ita hic eſt caſus pro conſilio, qđ dat
Ioan. Andr. ſ. eodem. auditis. ⁊. ſ. eodem. conſiderauimus. licet
Innocen. ⁊ male, no. contra. ſ. eodem. dudum. i. pro quo hodie. cap.
5 perpetuo. de electione. lib. vi. ¶ † Nota quarto quod concurrente
electione maioris partis capituli cum electione minoris, maior
idoneum eligente, illa preualet non idoneo: ⁊ ea priuata poteſtate
eligendi, preualet electio minoris partis. ¶ Nota quod eligentes
non idoneum quacunqȝ non idoneitate, priuantur poteſtate eligē-
6 di. ¶ † Videtur quod minor pars poſt ſcrutinium poſſit eligere,
licet poſt factum ſcrutinium deuoluatur poteſtas. Nam antequaȝ
ſecundum eligerent, ſcrutinium factum per minorem fuit nullum,
vt a maiori parte factum nō deuoluta poteſtate: ⁊ ſic licet poſt ſcru
tinium ſuperueniat poteſtas, non debet validari. ſ. eodem. audi-
tis. ¶ Quidam requirunt quod tractatus, ⁊ ſcrutinium iteren-
tur, vt valeat electio, per contrarium. ¶ Alij quod ſi vno contex-
tu fiat ſecunda electio, ſufficit antiquum ſcrutinium: ſed ex inter-
uallo requiritur ſcrutinij reiteratio. Et hec fuit opinio. Innocē.
⁊ Compoſtel. Ioan. Andr. dicit quod ſiue ab initio, ſiue ex inter-
uallo fiat electio, non erat neceſſaria iteratio ſcrutinij. ¶ Non ob-
ſtat contrarium: quia electio facta non validatur ex ſuperue-
nientia poteſtatis, ſi ab initio fuerit nulla: ſed votum ſic: quaſi ſe-
cus diceretur, nulla electio valeret: quia cum quilibet preſtet vo-
tum ſingulariter, primum non valeret, nec validaretur per ſecun-
dum: ⁊ ſic ſucceſſiue vſqȝ ad infinitum. Unde nulla electio valeret.
Dic qđ dare vota, de ſe non requirit poteſtatem capitularē: quia
in illis non transfertur, nec queritur ius: vnde ſunt valida vt ſin-
gularia, licet non adſit poteſtas: ſed actus electiōis debet bene ha
bere poteſtatem capitularem: quia in illo transfertur ius, ⁊ ſic exi-
gitur quod ibi ſit ius, ⁊ poteſtas: ⁊ ſufficit, ſi precedat electionem, li
7 cet non precedat ſcrutinium. ¶ † Vel dic quod ſuperuenientia po
teſtatis, prout actus eſt in factuȝ eſſe, illum non validat: ſed prout
8 eſt in fieri, ſic. Ad hoc. l. ſi Titius. ff. de verb. ob. ¶ † Facit hec de-
cre. quod eligentes indignum omni indignitate, ſunt priuati po-
teſtate eligendi: ⁊ ſic. c. cum in cunctis. extendatur etiam ad alias
inhabilitates electi: vt patet ibi in ver. alioquin. Referendo ad o-
mnia proxima ex eo patet quod ſi patitur literature defectum, vel
alias non eſt idoneus quomodocunqȝ, non valeat electio decani: ⁊
ſic illorum eligentium cantorem ſit deuoluta poteſtas ad eligen-
tes decanum. Quidam dicunt quod illud verbum Alioquin, ad-
uerſatur illi verbo In literatura, ⁊ non verbo Alias eſt idoneus:
⁊ tunc concluditur quod deuoluitur poteſtas ad minorem parteȝ,
ſi electus a maiori parte patiatur defectum in literatura. Et ſecū-
dum hunc intellectum tex. probaret contrarium. Sed primum ve-
rius: quia illa ponuntur exempli gratia, que in conſilio exprimun

tur:vt de hoc Joan. And. in regula, odia, ꝛc. de regulis iuris. lib.
9 vi. ¶ † Quid ſi maior pars non eſſet priuata poteſtate eligendi eligendo indignum, quia forte elegerunt ignoranter? Dicit Inno. quod ſi minor pars aſcendit vltra tertiam, valet electio propter ſanioritatem, que poteſt aliquid operari, ex quo ibi reperit aliquid de ſpiritu capituli: ꝛ ſic debent confirmari. Si vero maior pars excederet minorem vſq; ad duplum, quia totalis capitularis poteſtas reſidet in dupla parte, vt digi. ſ. eodem. ſcriptum. non poteſt ſanioritas aliquid operari: ꝛ non valet electio, niſi probaret quod maior pars ſcienter elegiſſet indignum: ꝛ ſic poteſtas eſſet deuoluta ad minorem: quia tunc ſanioritas in tertia parte nil reperiens de ſpiritu capitulari, poteſtate reſidente in duplo maiori parte, ſanioritas nihil poteſt operari: ꝛ tunc electio non confirmaretur.
¶ In gloſſ. vltima, gloſſ. tenent doc. ꝛ dant pro regula quod electio minoris nunquam confirmatur, niſi in caſu. ſ. eod. ſcriptum. vel niſi poteſtas capituli ſit deuoluta ad minorem, vt ſic vere, vel ficte ſit maior pars, ſeu capitulum. Per quod dicit Jo. An. quod ſi maior pars eligat indignum ignoranter, ꝛ minor dignum, vtraque caſſabitur. Prima, quia de indigno: altera, quia a minori. Et vide quod no. J. eo. eccleſia. Antonius de Butrio.

1 ¶ Eligi non poteſt habens plures dignitates, abſque diſpenſatione.
2 Electo qui ſe opponere poſſint.
3 Agere pro tali, vel nomine talis, equipollet.
4 Probandi onus incumbit dicenti factum aliquod contra legem.
5 Archidiaconatus cum eccleſia parochiali ſunt incompaſſibiles.
6 Beneficium curatum in dubio dicitur archidiaconatus.
7 Beneficia plura tenens, tria incurrit vitia.
8 Beneficium prius vacat per acceptationem ſecundi.
9 Fur dicitur, qui fructus beneficij iniuſte adepti percipit.
11 Quodammodo, dictio quid importet.
12 Alternatiuus articulus quando admittatur.
13 Sacramentalia geſta a priuato ipſo iure an valeant.
14 Exceptio, eſt actionis excluſio, proprie ſumpto vocabulo.
15 Exceptio non eſt ſemper actionis excluſio.
16 Actio, vel exceptio, competens contra electum, que ſit.
17 Beneficiorum pluralitas an faciat quem ineligibilem.
18 Probata obiecta contra electum quomodo intelligantur.
19 Opponens ſe electioni punitur, ſi non probet.
20 Eligentes poſſunt petere confirmationem electionis.
21 Collationis ius an poſſit proſequi ipſe collator.
22 Furtum committit, qui plura beneficia tenet.
23 Furtum quid ſit.
24 Furtum non committit contrectans rem, quam credit ſuam.
25 Furtum an committat contrectans rem, quando credit dominum permiſſurum.
26 Furtum quando committatur in re inuenta.
27 Inuentam rem faciens preconizari, debet habere ſalarium.
28 Excipiens quando videatur fateri intentionem agentis.
29 Diſpenſare non poteſt inferior a papa in dignitatibus.
30 Archidiaconatus habet in ſe curam.
31 Electus quando poſſit ratione inhabilitatis deponi.
32 Actus non validatur, ſi poſt vitium corrigatur.
33 Poſſeſſionis ſue titulum compellitur quis probare.
34 Confeſſio procuratorum eligentium non nocet electo. 36.
35 Sententia quando poſſit per partes pronuntiari.
37 Beneficia priora an poſſint conferri pendente lite ſuper diſpenſatione.
38 Beneficij collationem an impediat litis pendentia.
39 Beneficia duo curata inferior a papa hodie conferre non poteſt.
40 Electio quando vitiatur ratione peccati.
41 Diſpenſare poteſt ordinarius ſuper etate.
42 Diſpenſator quid debeat ſeruare circa diſpenſandum ad beneficia.
43 Priuilegium ad alterius incommodum lite pendente non impetratur.
Diſpenſatio ad beneficia lite pendente non valet in alterius preiudicium.
44 Diſpenſare poteſt inferior a papa electum ratione vtilitatis eccleſie.
45 Excommunicati clerici an poſſint a ſuis prelatis abſolui.
46 Juramentum de veritate poteſt in quacunq; litis parte peti. 53.
47 Poſitiones fieri poſſunt, ad quas arctantur reſpondere partes.
48 Sententia non poteſt ferri lite non conteſtata.
49 Delegatus ad cognitionem ſuper electione, an poſſit lite deciſa eccleſie prouidere.
50 Litis conteſtatio per quẽ inducatur. 51.
52 Proceſſus in cauſa electionis habitus lite non cõteſtata eſt null⁹.
54 Error iuris non excuſat quem a pena.
55 Interrogatus de crimine occulto, reſpondere non tenetur.
56 Sententia precepti non eſt diffinitiua, nec interlocutoria.
57 Litis conteſtatio inducitur, vbi libello reſpondetur.
58 Exceptionis via an poſſit opponi de iure agendi.
59 Juramentum de veritate non exigitur a prelato.
60 Jurare recuſans de veritate qualiter puniatur.
61 Confeſſio prelati an noceat eccleſie.
62 Beneficium curatum quod dicatur.
63 Sententia nulla non prodeſt, nec actionem parit.
64 Beneficium primum vacat acceptatione ſecundi.
65 Conſuetudine an proſit aliquid, quod de iure non prodeſt.
66 Surreptio vitiat ipſo iure.
67 Diſpenſationem vitiat taciturnitas defectus iuris.
68 Diſpenſatio tollit vnicum vitium, concurrente duplici.
69 Beneficiorum parochialium pluralitas eſt inhibita.
70 Diſpenſatio ſuper pluralitate beneficiorum refertur ad duo.
71 Diſpenſatio ſuper pluralitate non impedit titulum.
72 Infamiam ne incurrat electus, quid faciat.
73 Cautela ne ratione ſententie quis veniat ſugillandus.
74 Diſpenſatio ſuper pluralitate beneficiorum, quando valeat.
75 Diſpenſatio ad duos perſonatus quando valeat.
76 Diſpenſare an poſſit epiſcopus ſuper pluralitate beneficiorum.
77 Diſpenſatio ſup pluralitate beneficiorum ſine cauſa, non excuſat.
78 Diſpenſatio vt preter obtenta quis poſſit duo beneficia tenere, non videtur cum obtentis.
79 Beneficij collatio an valeat, commenda non caſſata.
80 Canonie an poſſint plures ſimul per vnum teneri.
81 Matrimonium ſpirituale dicitur inter eccleſiam ꝛ beneficiatum.

1 Dudum. ¶ † Habens plures dignitates, vel plura curata abſq; diſpenſatione pape ineligibilis eſt. h. d. ¶ Hꝫ ſeptẽ partes ſecundum aliquos, ſecundum alios tres. In prima, narrationes partium coram papa. In ſecunda ibi: nos igitur. commiſſio cauſe, ꝛ proceſſus iudicum. In tertia, proceſſus pape, ibi: licet autem. ¶ Caſus. Vacante eccleſia Rothomagen. quidã archidiaconus Ambianen. fuit electus, ꝛ tandẽ quomodocũq; fuit petita ꝯfirmatio coram ſede apoſtolica: cõtra dictã electionem in curia ſe oppoſuit quidam archidiaconus cũ quibuſdam canonicis, proponens ipſam de indigno factã, eo q: facta de plurali, qui tenuit iniuſte beneficia: q: poſt Lateranen. cõcilium archidiaconus Ambianen. fuerit adeptus eo tenẽte prius plures parochiales eccleſias, ꝛ plura beneficia. Unde cum adeptione archidiaconatus curati priores parochiales eccleſie vacaſſent, ex diſpoſitione cõcilij ipſo iure vacauerant priora beneficia: ꝛ ſic eo reditus eorũ percipiẽte furtum cõmiſerat, vel rapinam, alienã rem cõtrectando. Itẽ in preiudicium animarũ, ꝛ deceptionẽ multarũ ꝫ ſua bñficia tenuerit, ꝛ deceperat vt prelatus ingerendo ſe diuinis animas multorum. Procurator aduerſe partis ꝓpoſuit, excuſans ꝙ dato qđ ille plura beneficia teneret, tñ ex diſpenſatiõe archiepi Rothomagen. tenuerat. Papa hñs friuolã dictã excuſationem, eo q: archieps non põt diſpenſare, cõmiſit cãm iudicibus in ſupſcriptione cõtentis, ꝛ mãdauit qđ ſi cõſtaret ꝙ poſt ſuſceptũ archidiaconatũ habentẽ curã animarũ dictus electus tenuerit parochiales eccleſias, ſi nõ oſtẽderet ſecũ ſede apoſtolica diſpenſatũ, deberet dictã electionem caſſare. L[illegible] corã eis inſtituta, ꝛ, vt debet, ordinata, preſtitis iuramẽtis nece[illegible]rijs, factis poſitionibus, ꝛ rñſionibus, poſt appellationẽ factam [illegible] quodã decano, ipſi tulerũt ſniam ꝯ predictã electionẽ lite nõ cõteſtata, iſti ꝓſecuti ſunt appellationẽ: ꝛ q: cõſtitit pape ꝙ citra litis cõteſtationẽ erat ꝓceſſum, caſſauit ꝓceſſuꝫ. Tandẽ iterata fuit petitio ex pte archidiaconi, opponẽtis ꝙ dicta electio caſſaret ex predicta cauſa, ꝛ citato electo, electus rñdit ꝙ cõcilium nõ priuabat: q: archidiaconat⁹ nõ habebat curã, lꝫ fateret qđ poſſet ex cõſuetudine ſuſpẽdere, excõicare, ꝛ abſoluere pſbyteros, ꝛ parochiales eccleſias interdicere, viſitare, ꝛ inqrere, ꝛ ꝓcuratores Romane viſitatiõis exigere. Allegauit etiã ꝙ habebat indulgentiã, ꝛ diſpẽſationeꝫ apoſtolice ſedis ſuper dictis beneficijs. ꝛ ſic per hoc nõ erat crimínoſus. ¶ Papa ad pmã cõſiderauit ꝙ ex quo cõſuetudine archidiacon⁹ habebat facere pdicta. q: habebat curaꝫ: ꝛ dato qđ curam nõ haberet, ſaltem negari non poterat quin eſſet pſonatus. ꝛ decr. de multa. etiam in perſonalibus alijs locũ habere, vt ibi: cõſiderãs etiam indulgentiam nõ valere ſurreptitiam ex triplici capite. Prĩo, q: narrabat ſe aſſumpſiſſe parochiales eccleſias canonice: qđ non erat verũ, ex quo vna nõ depẽdebat ex altera, ꝛ vtrãq; habebat intitulatã. Iteꝫ ex eo qđ narrabat fructus fuiſſet tenues, ꝛ exiles, qđ erat falſum, cum haberet plures reditus. Item tacuit ꝙ dictas eccleſias haberet, ꝛ teneret cũ alijs beneficijs: per hãc diſpenſationem non fuerit intentionis beneficia cõcedere, ſed alia legitime tenta vt poſſit cum nouiter quęſito legitime tenere: vñ vellet ſententiam

let ſententiam contra ipſum ferre, et iam eſſet in cauſa concluſum, renuntiauit electus tam iuri, quam liti ſpontanea voluntate: quã ceſſionem papa admiſit. ¶ Legam decre. per partes. Et primo habemus hic triplicem obiectionem contra electum ab eadẽ cauſa ſurgentes. Secundo, poſitionem excuſantis vnam. ¶ Tertio, illius reprobationem, et pape commiſſionem. Quarto, delegatorum proceſſum. Quinto, proceſſus irritationem. Sexto, cauſe iterationem coram papa, cum propoſitionibus excuſationum, et earum reprobationibus. Septimo, partium volũtariam ceſſionem. Secũda ibi: vnde procurator. Tertia ibi: nos igitur. Quarta ibi: partibus. Quinta ibi: licet autem. Sexta ibi: tãdem. Septima ibi:
2 inſuper. ¶ † Venio ad partem primam. ¶ Nota quod archidiaconus, et canonici de eccleſia, tanquam quorum intereſt, ſe poſſunt opponere contra electum opponendo de inhabilitate perſone. de
3 quo de elect. vt circa. li. vi. et de accuſa. ſuper his. ¶ † Nota ſecundo quod iſta equipollent, Ego pro tali: vel, Ego nomine talis. de quo dixi de conſtitu. cum. M. ¶ Nota tertio quod eligentes poſſunt defendere, tanquam eorum interſit, electionem a ſe celebra
4 tam. ¶ † Nota quarto quod dicenti aliquod factum contra legem nouam, vel ſtatutum, ſi inter partes in dubium vertitur an ſtatutum preceſſerit factum damnatum, vel fuerit ſubſecutum, incumbit onus probandi ſtatutum preceſſiſſe. Ad hoc optime. ſ. de re
5 ſcript. conſtitutus. ¶ † Nota quinto quod archidiaconatus, et ſic dignitas cum parochiali eccleſia de iure ſunt incompaſſibiles.
6 ¶ † Nota ſexto quod archidiaconatus in dubio dicitur beneficiũ
7 curatum. ¶ † Nota ſeptimo quod pluralis plura vitia incurrit. Primo incurrit vitium tranſgreſſionis, quia preuaricatur ius. Secundo, auaritiam, et cupiditatem. Tertio, furtum. ¶ Nota qđ
8 talis, vt in graui peccato conſtitutus, eſt ineligibilis. ¶ † Octauo nota quod acceptatione ſecundi beneficij curati, aut dignitatis, ipſo iure priora beneficia, ſi curata exiſtant, vacant. Ad hoc de prebend. de multa. ¶ Et nota quod hec pena habet locum, etiam
9 ſi beneficiatus ſit paratus dimittere ſecundam. ¶ † Nota nono quod recipiens fructus beneficij, quando illud non eſt iuſte adep
10 tus, dicitur fur, et furtum committit. ¶ † Et not. quid eſt furtum:
11 quia contrectatio rei aliene. de quo in glo. ¶ † Nota decimo de di
12 ctione Quodammodo, quod eſt nota improprietatis. ¶ † Et no. quod admittitur articulus alternatiuus, quando ex vtraque parte alternatiue concluditur intentio ponentis ibi: furtum, vel rapinam. Ad hoc de reſcript. ex parte. ſ. et probatur de teſta. Raynal
13 dus. de proba. tertio. ¶ † Nota. xi. quod geſta a priuato ipſo iure ſacramentaliter, quaſi a non tolerato, non videntur valere, maxime quando cauſa eſt notoria: et ſic iſte anime, que a tali ſacramenta recipiant, videntur decepte. ¶ Ex prima exceptione in facto concludit opponens triplex vitium tranſgreſſionis, auaritie, furti,
14 et deceptionis. ¶ † Oppo. primo quod non debuerit admitti aliquis opponens: quia exceptio eſt actionis excluſio, vt patet. ff. de except. l. i. de ord. co. c. i. et ij. Si non agitur, ergo non poteſt opponi
15 antequam agatur. † Solu. In exceptione proprie dicta procedit contrarium: ſed in exceptione, que aſſumit locum et inſtar actionis, hec admittitur, licet ad aliquid non agatur, vt hic. Idem no. de do lo. cum dilecti. Concordantes dedi de reſcrip. ſi autem. Et eſt ſpeciale in electionibus, propter periculum animarum. Ad hoc de ap pel. conſtitutus. et c. oblate. lxiij. diſtin. nullus inuitus, et vide quod no. de except. prela. inter dilectos. et de except. dilecti. nam idem ſequitur hic excipiendo, quod agendo, ſcilicet caſſationem electionis. ſ. eod. per inquiſitionem. et c. dilecti. ſ. tit. j. c. j. de except. c. j. Vel ſecundo vbi nihil petitur, vel intenditur, non datur exceptio, vt in contrario: hic autem petebatur confirmatio. Vel fatendum contrarium, et pro tanto hic fuit caſſatus proceſſus, quia nil hincinde petitum, ſed ſolum facte fuerunt poſitiones, vt dicit tex. in fin. et ideo iteratio iudicij fuit neceſſaria, que fieri potuit, etiam ex eadem cau
16 ſa. ¶ † Quero, qualis eſt hec actio, vel exceptio contra electũ. Dic quod eſt quaſi popularis, que tuetur ius populi, et eccleſie. ff. de popula. actio. l. j. Nec obſtat quod in ea conſtituitur procurator, et opponens non repellitur pretextu criminis, vel infamie, vt hic eſt, et de accu. ſuper his. et ſic non eſt popularis. ff. de popu. actio. l. popularis. ſed quaſi popularis, vel anormala, ſed quidam ſimplex modus agendi a canonibus introductus: de quo. ſ. eod. c. cum dilecti.
17 et de electione. cupientes. §. ceterum. ¶ † Circa factum exceptiõis quero an pluralitas indifferenter faciat quem ineligibilem. Dicit Compoſt. quo ad maiores dignitates, vt epiſcopatum, non eſt dubium: quo ad minores dignitates, et beneficia, vt ad archidiaconatum, ad canoniam, et ſimilia, dicit quoſdam tenere quod non: quia hoc non reperitur iure cautum: et quia in epiſcopo requiritur maior perfectio: quia ſicut dignitate, ita meritis debet alios precellere. Tenet quod idem in illis. et idem Guillel. in Specu. titu. ij. §. videndum. ad fin. ver. ſed nunquid hic. quia talis eſt violator canonis. de cle. non reſi. ad noſtram. et lxx. diſtin. ſanctorum. et violatores canonum non ſolum deijciuntur ab obtentis, ſed etiam ab obti

nendis. de ma. et obedien. c. ij. xxv. queſtio. j. violatores. Hodie clarum: quia ſi non dimittunt primum, ſunt inhabiles ad ſacros, et beneficia, vt ibi. Ad hoc de offic. ordin. ordinarij. ad fin. libro. vj.
18 ¶ † Quero quid ſi probentur obiecta contra electum dupliciter intelligibilia, ſecundum vnum intellectum obſtantia electo, ſecundum alium non. Dic quod ſecundum Compoſt. interpretantur in benigniorem partem pro electo. Exemplum, ſi probetur, archidiaconum dediſſe archidiaconatum ſub annuo cenſu: hoc poteſt intelligi de ſpiritualibus: et hoc illicitum. ſi de temporalibus, et hoc licitum. ne prelati vices ſuas. c. j. et ij. Intelligatur ergo de temporalibus tantum. Idem, ſi dicant teſtes electum venatorem, intelligamus de licita venatione, non de illicita. de cle. ve. per totum. Item ſi dixerint iraſcibilem, vel indignantis nature, debet intelligi qđ ex iuſta cauſa: et ſic de alijs. de re iudic. c. ij. Et hec vera, vbi verba interpretationem patiuntur, et circunſtantie contrarium non ſuadent. de ſeruti. c. v. no. de accu. cum dilecti. Item, quia contra producentem interpretantur dubia dicta teſtium. de proba. in preſentia. de condi. appo. per tuas. Et hec vera in exceptione. Secus dicit Innocen. in accuſatione, in qua imminet par ſupplicium, et in qua quis proſequitur ſuam vel ſuorum iniuriam. Sed certe tu dic idem in accuſatione: quia debet clare probare. In exceptione autẽ non eſt plus preferendus, qui proſequitur ſuam iniuriam, quam alius, cum non agatur ad vindictam, ſed ad repulſionem. de ordi. cog. cum dilectus. ¶ Quedam, que hic proſequitur Innocen. an accuſans libidine vindicte admittatur, hic non proſequitur: melius cadit in titulo de accuſa. ibi ponam. Unde dicit quod vbi talis articulus datur in iudicio multipliciter interpretabilis cõtra electum, quod incaute facit aduocatus rei petens illum declarari, vel qui opponit articulum non admittendum, quaſi probatio non releuet, vel qui format interrogatoria talia, per que teſtes id habeant declarare. hic pone quod eſt in verbo Conſtitutus, in No
19 uella, ſuper text. ¶ † Gloſſ. j. querit que pena imponatur ſe opponenti electioni, et non probanti. Gloſſ. ponit penam tam opponentis ſe in perſonam, quam opponentis ſe in formam. et eſt clara: lege
20 ipſam vt iacet. ¶ † Quero an eligentes poſſint petere confirmationem electionis. Gloſſ. dicit quod ſic: quia intelligit de conſenſu electi: alias non. Item et electus hoc poteſt. ſ. eo. dubium. et ſ. eod.
21 ver. tandem. ¶ † Hanc materiam, et quid de collatore, nunquid poſſet proſequi ius collationis, vide per Innocen. j. de prebend. dilectus. ij. ibi tenet quod licet eligentes habeãt poteſtatem proſequẽdi confirmationem electionis, quam faciunt iure eligentes, ſecus in collatore hic. Ibi tangit Innocen. et facit ſuas differentias. Satis eſt hodie quod vocari debent. de elec. c. fin. libro ſexto. ſecundum Hoſtien. et Ioan. And. tenent tamen ſententiam latam contra eligentes non nocere electo. Idem Compoſt. hanc materiam, et quid de collatione, latius proſequitur Ioan. And. j. de preben. dilectus. ij. vbi tractat quando poſſit hoc elector, et quando collator. Ioan. an. recitat quoſdam dicere non vocandum electum, ex quo electionem poſſet proſequi. de cauſa poſ. cum eccleſia. ſ. c. proxi. Dic ſecundum Innocen. Si agitur contra eligentes ad penam, non citatur electus. Idem ſi electus petit confirmationem, et opponatur ſolũ de forma, ſecundũ Inno. vel defectu electi, ſecundum Hoſtien. fatetur tamen quod electus poteſt aſſiſtere, ne colludatur. C. de liti gioſ. auth. nunc ſi heres. Si agitur de crimine electi, tunc quia ſi lo probato ineligibilis fit. ſ. c. ſuper eo. vocandus eſt: vt not. in. c. in preſentia. j. de proba. niſi ſciret cauſam ſuam agi, et non curaret. de re iudi. quamuis. Recitat alios dicere, et placet Compo. quia licet ſciat, vocandus eſt: et ſi contumax fuerit, ſibi imputatur, niſi forſan appellatio facta eſſet: tunc enim omnes citantur a iure. j. eo. c. j. lib. vj. alias noceret ſententia: imo veniens faceret illã irritari, ex quo non fuit vocatus, nec contumax. iij. qđ. ix. per totum. C. quomodo et quando iudex. l. ea, que. et conſequenter non oberit eligentibus ſententia lata propter cauſe connexitatem. ff. quemadmo. ſeruitn. amit. l. ſi communem. Hoc verum, quando electus nondum conſenſit. Alioquin indiſtincte vocandus eſſet: ex quo per mutuum conſenſum contractum eſt matrimonium. ſ. c. cum inter canonicos. niſi ſit appellatum, vt dixi. Hoſti. dicit enim vocandum, licet non conſenſerit. Et dicit Ioan. And. hoc hodie eſſe expeditum per. c. j. eo. titu. libro ſexto. Poſt confirmationem autem ſi petatur, vel conſecratur, abſque dubio vocandus eſt. j. c. j. et ij. et cap. licet. et tunc inſcriptio requiritur: vt de accu. ſuper his. et repellitur ab obtentis, vt
22 ibi. ¶ † Venio ad vitium furti: hic opponitur quod non ſit furtum: quia eſt contrectatio rei aliene ſcienter, facta inuito domino: ſed res immobilis non poteſt contrectari: ergo. ff. de furtis. l. j. Solutio. gloſſ. fatetur quod nunquam eſt furtum, ſed eſt potius inuaſio: ſed late poteſt dici furtum. xiiij. queſtio. j. penale. Vel dic quod
23 commiſit furtum proprie de fructibus ipſius beneficij. ¶ † Quero circa hoc furtum. Primo quid ſit. Dicit gloſſ. quod eſt contrectatio rei aliene ſcienter facta inuito domino. Inſtitu. de obli. que ex quaſi delicto naſ. §. furtum autem. Et exigitur quod ſit facta

frauduloſe. Addunt doct. ad diffinitionem quod exigitur quod
24 contrectatio fiat animo lucrandi: vt. l. j. ff. de furtis. ¶ † Quid ſi ali
quis contrectat rem alienam credens ſuam, an committat furtū:
Ex dictis apparet quod non. Inſtitu. vi bo. rapt. §. quia tamen.
25 ¶ † Quid ſi aliquis contrectat rem alienam, credens dominum
permiſſurum: Dicit gloſſ. quod in caſu noſtro non proficit, ex quo
non habet diſpenſationem ſedis apoſtolice, quam habere tenetur:
in furto autem illo excuſatur, ſi credat dominum permiſſurum.
Inſtitu. de obli. que ex delicto. §. placuit. ¶ Adverte tamen, quia
hoc habebit arbitrari iudex an ex iuſta cauſa motus hoc credat
dominum permiſſurum: quod apparebit ex coniunctione perſo
narum, et qualitate facti, et alijs circunſtantijs. C. de lega. l. cum alie
nam. Et hoc ideo, quia talis credulitas excuſat a delicto, ſeu dolo.
Secus ſi ſupine moveretur ad credendum quod dominus permit
teret: quia tunc punietur: et credere debet in dubio dominum veta
re. vt. l. qui vas. §. vetare. ff. de furtis. Alias ſi indiſtincte crederē
tur, aperta eſſet via, et facilior ad excuſanda delicta, et ſic ſemper
26 abſolveretur. ¶ † Quid ſi aliquis inveniat rem alienā, quid habet
agere, vt excuſetur a furto. Dic quod debet ipſam facere preconi
zari: et poterit a domino veniente petere competens pretium invē
tionis, vel ſi quid eſt expenſum. ff. de furtis. l. falſus. §. qui alienam.
et §. ſequen. vi. q. j. quidam. xvi. q. ii. ſi quid inveniſti. et equum eſt
dare aliquid inventori, vt retrahatur a celando. ff. de condi. ob tur
pem cauſam. l. iiij. §. ſi. et expedit hoc dominis rerum, vt facilius
rehabeant res ipſas. C. de reſcin. ven. l. ratus. ¶ Alia tangit hic de
furto, que reſpiciunt competentius titulum de furtis, ideo non pro
ſequor, et ſunt legalia. ¶ Quero circa vitium deceptionis anima
rum, nunquid a ſic privato recipientes ſacramenta, et abſolutiōes
effectualiter recipiant, ita quod ſint abſoluti. Gloſſ. dicit quod ſic,
non ex poteſtate abſolventis: quia ſic: quantum fuit in ſe, decepit:
27 ſed ex fide bona recipientium: vt patet de bap. debitū. ¶ † Dicunt
tamen doc. quod ſi tales ante mortem certificarentur de inhabili
tate eius, qui dedit ſacramenta, quod deberent iterato confiteri. ſ.
de penit. omnis. Vel poteſt dici quod vere abſolvit, quam diu tole
ratur. viij. queſtio. iiij. nonne. Primum tutius, et ideo tenendum.
de preſbytero non bapt. c. fin. ſecundum Abba. quia hic non erat
toleratus, ex quo ſentētia erat generalis, et ex cauſa notoria: vt no.
Joan. And. de regulis iuris. mora. libro ſexto. Et hec de prima.
¶ Venio ad ſecundam, ſcilicet ad excuſationem, ibi: verum procu
28 rator eorum. † Ex iſta parte, nota quod ex replicatione quis vide
tur fateri intentionem, quando factum, contra quod replicatur, et
replicatio, ponuntur in diverſis orationibus, et non ſimul in vno
conſtructo. Ad hoc. ſ. de tranſac. preterea. de quo. ſ. de except. cum
venerabilis. aliquid de reſcriptis. ex parte decani. et dicam in. d. c.
preterea. Sic limita gloſſ. in capitu. exceptionem. de regulis iuris.
29 libro ſexto. ¶ † Nota ſecundo quod in curatis, vel dignitatibus
non poteſt inferior a ſede apoſtolica diſpenſare. Ad hoc de prebē.
30 ſ. de multa. et quod ibi not. ¶ † Nota tertio quod archidiaconatus
31 habet in ſe curam. ¶ † Nota quarto ad ponderandam inhabilita
tem electi oportet, quod detur inhabilitas ſecundum tempus ele
ctionis. Vitium ergo precedens electionem, purgatum ſecundum
tempus electionis, non obſtat electo: et ſic videtur quod delictum
vel peccatum, de quo electus egit penitentiam ante electionem,
32 non infirmat electionem. ¶ † Nota quod ad validandam electio
nem nullam, non ſufficit vitium caſſare poſt electionem factam.
33 ¶ † Nota quod ad excuſandum vitium, compellitur quis proba
re titulum ſue poſſeſſionis, quando poſſeſſioni ius reſiſtit: quia
propter iuris reſiſtentiam iniuſta preſumitur. Et ſic dicens di
ſpenſationem, debet probare: quia ius ſingulare non preſumitur
ex poſſeſſione, niſi probetur, vt hic eſt caſus. Et ſic, quod dicitur,
ſolennitatem preſumi, eſt verum in communi, non in ſingulari.
34 ¶ † Nota quod confeſſio procuratorum eligentium non nocet ele
cto. Nam dato quod ille cōfiteretur pluralitatem, papa vult quod
demum privetur, ſi hoc iterato conſtat. ¶ Nota quod papa pro
poſitis excuſationibus pronuntiat pro vna, et non pro alia.
35 ¶ † Oppo. quod non debet papa per partes pronūtiare: quia ad
limites libelli. ec. de ſimo. licet Heli. et ſuper toto debet pronuntia
re. ff. de arbitrio. l. quid tamen. Solutio. Quando proponuntur
plures exceptiones, et de vna conſtat notorie, et in alijs exigitur di
ſcuſſio, papa poteſt, quia diverſi ſunt articuli, per partes pronun
tiare, vt hic. Alias procedit contrariū. Hic enim de excuſatione
quod eſſet frivola, conſtabat notorie: quia de iure conſtabat, ex di
ſpoſitione iuris non poſſe archiepiſcopum diſpenſare. de preben.
de multa. ad hoc. ſ. eodem. cum nobis olim. de conſuetud. cum in
ter. de reſcriptis. cum contingat. et de conſuetud. cum dilectus. et
36 quod ibi not. de re iudic. cum inter. ¶ † Opponi. ſecundo quod
non arctetur iterato ad conſtandum quod hic fuerit pluralis: q
hoc conſtat confeſſione procuratoris, que nocet domino: vt patet.
infra vt lite non conteſta. capitu. j. ſupra eodem. ſcriptum. Solut.
Procuratoris confeſſio bene nocet domino conſtituenti, ſed non
nocet electo, quando procurator eſt conſtitutus ab eligentibus, vt
hic. Et hoc verum, quando confeſſio fit de aliquo cōcernente per
ſonam electi: ſecus ſi ſuper ſonnam. Ad hoc quod nota. infra. et vi
37 de de reſti. in integ. capitu. ij. ¶ † Quero an ſtatim acceptato ar
chidiaconatu per tenentem eccleſias parochiales, liceat collatori
bus priorum beneficiorum conferre pendente lite ſuper diſpenſa
tione propter alia beneficia. Dicunt quidam quod non, ex quo co
ram aliquo iudice lis pendet, vt lite pendente non valeret collatio
his facta: argumen. ſ. de arb. l. ex parte. Alij contra: quia motio li
tis inter alios alteri non aufert ius ſuum. de reſtitu. in integ. c. ij.
ex quo et ſuper hoc fuit appellatum. de ſup. neg. prela. c. ſi. Non ob
ſtat quod lite pendente attentata ſunt retractanda, maxime appel
latione pendente: quia illud in his, que in proceſſu iudicij ſunt, vel
etiam extra, ſi de novo attententur. His autem pendentibus bene
poteſt quis vti iure ſuo: quia per illa non eſt alicui turbata ſua
poſſeſſio: vt lite pendente. capitu. j. de cauſa poſ. cum olim. et nemini
facit iniuriam, ec. ſ. eodem. eccleſia. Quod placet Innocen. quod
quidam temperant verum, niſi in Romana curia, vel coram papa
vel eius delegato pendeat lis per appellationem, ſive inter duos
contendentes ſe eſſe ſponſos beneficij, ſive aliter, quomodocunque
ibi negotium referatur. de offic. delega. licet. de preben. inter cete
ra. Quod placet Hoſtien. propter excellentiam poteſtatis pape. de
ma. et obedien. per tuas. de appella. ſi duobus. et maxime ſi de viri
bus diſpenſationis ſue agatur. infra. de iudic. cum veniſſent. Hec
vera, quando principalis pendet ſuper diſpenſatione. Si vero in
cidenter, vt hic, pendebat diſputando principaliter ſuper validita
te electionis, tunc ſecundum Hoſtien. nullo modo impeditur po
teſtas ordinarij collatoris: immo de illis beneficijs ſi coram eo prin
cipaliter queſtio moveretur, poſſet interim cognoſcere: per conſe
quens et conferre, ſi vacant, niſi per lapſum temporis poteſtatem
conferendi perdidiſſet. infra. de prebend. de multa. verſi. et ſi vltra.
38 ¶ † Quero an litis pendentia inter duos beneficiatos in curia,
vel alibi, vel inter petitorem et poſſeſſorem beneficij, impediat colla
tionem. Joan. An. remittit hodie, vt lite pen. capitu. j. libro ſexto.
Dicit tamen quod illa iura nova non loquuntur, quando pendet
lis inter collatorem et beneficiatum, ſeu inter electorem et beneficia
39 tum, ſeu inter electorem et electum. ¶ † Opponi. cum gloſſ. que eſt
ſuper verbo Per conceſſionem. quod inferior a papa in talibus
potuerit diſpenſare: vt patet. lx. diſtinctio. ſanctorum. Solutio.
Olim poterant diſpenſare, vt ibi: hodie non. per capitu. de multa.
ſecundum gloſſ. Dicunt tamen doct. quod diſpenſatio, quam ha
buit ante concilium ſuper parochialibus bene valuiſſet, niſi poſt
concilium recepiſſet archidiaconatum vel perſonatum, ſecundū
Pet. et Abb. Ex his apparet quod opinio illa eſt falſa, que habe
40 bat, epiſcopos in talibus poſſe diſpenſare. ¶ † Opponi. cum glo.
que eſt ſuper verbo Tempore. quod non proficiat electionis tem
pore non tenuiſſe dictas parochiales eccleſias, et ſic vitium purga
tum fuiſſe. Unde obſtat quia talis criminoſus debet de rigore re
pelli. xxv. diſtinctio. primum. Solutio. Quandoque quis fuit in pec
cato, et purgatus eſt ante electionem factam: quandoque quis fuit
in peccato, et purgatus eſt ante tempus modicum electionis, quan
doque quis fuit in peccato, et purgatus eſt poſt electionem. Si ali
quis fuit in peccato, et purgatus ante factam electionem: gloſſ.
tenet quod poteſt promoveri, nec contra eum valet opponi: quia
ſufficit quod ſecundum tempus electionis reperiatur habilis,
alias ſecus: quia initium eſt ſpectandum. de elect. dudum. Dat ſi
mile in teſte, qui emendatus admittitur ad teſtimonium. Dat ſi
mile, quia ad ponderandam deceptionem attenditur principium
contractus. de empt. et vend. cum dilectus. ff. de evictio. l. ex duplo.
Innocen. dicit, tunc de rigore debet repelli. xxv. diſtinctio. pri
mum. et §. terminis. vt in contrario. De equitate diſtinguitur ſe
cundum quoſdam, aut talia ſunt crimina, in quibus exigitur di
ſpenſatio, vt ſunt inducentia irregularitatem, vel alia, ex quibus
quis inhabilitatur ad electionem abſque diſpenſatione, et talia de iu
re repellunt, et admittetur talium criminum exceptio. Si non exi
gunt diſpenſationem, non repellunt ab electione, nec eſt admitten
da exceptio ex officio iudicis, licet de rigore admittatur. Ad hoc
ij. queſtio. vi. querendum. quia apparet, eos mala intentione accu
ſare eum, qui veram egit penitentiam: niſi proſequeretur ſuam in
iuriam. v. queſtio. v. omnibus. Alij, quod ſemper exigitur diſpen
ſatio, ſive ſit crimen enorme, ſive mediocre, ſive modicū. Nec obſtat
qd no. de tēpo. ord. ex teſlore. vbi diſtinguitur inter enormia, et alia:
quia illa procedit, quādo agitur de promotione ad ordines. Rema
net ergo ſecundum quoſdam quod procedat diſtinctio, an ſit crimen
enorme, vel non: vt ſi ſit enorme, admittatur exceptio: ſi non ſit enor
me, tunc crimen, de quo egit, vel preſumitur egiſſe penitentiam, nō
admittetur in modum exceptionis: vel ſi admittatur, non ſemper
caſſabitur electio, ſed illa pena imponetur, ex quo crimen eſt mo
dicum, et non eſt ſcandoloſum. ſ. eod. quod ſicut. lxiij. diſt. Salonis
tane. de homici. ex literis. ¶ Secundo caſu, quando quis fuit in
peccato,

peccato,⁊ purgatus modicum ante tempus electionis: tunc dicit
quod non proficit penitentiam egiſſe:quia illa penitentia preſumi
tur ſimulata propter ambitionem dignitatis.ſ.eod.officij. Unde
non prodeſt facta renuntiatio. Si tamen conſtaret, ipſum verum
egiſſe penitentiam,ei proficeret, ⁊ valet electio, ſecundum diſtin-
ctionem.ſ.poſitam,aut crimen eſt enorme vel non. Quandoqꝫ re-
ſignauit,⁊ egit penitentiam poſt adeptam dignitatem:⁊ tunc glo.
hic arguit quod proficit: quia ſi tempore litis, alias dignitatis
non habes ius,quia non poſſides,ſequitur condemnatio,ſi poſtea
incipis poſſidere.ff.de rei vendi.l.ſinautem.ſecundo:quia res de-
uenit ad eum caſum,a quo poteſt incipere. ergo.de conuer.coniu.
placet. ¶ Glo.concludit quod hoc non proficeret vt confirmare-
tur electio:quia principium nullum:ergo ex poſtfacto non confir-
matur. Per hoc ceſſant que poſſent dici in contrarium: quia hic
non ſuperuenit ius agēdi,⁊ quia res deueniens ad caſum,vbi po-
tuit incohari,non validatur, quando fuit nulla. Dicit Innocen.
hic,quod adhuc in dubio non proficiet:quia preſumitur peniten-
tiam ſimulatam egiſſe ex ambitione habende, ſeu obtinende di-
gnitatis; ⁊ pro tanto non proficit. Si autem conſtaret quod ve-
ram penitentiam egiſſet,⁊ reſignaſſet,etiam poſt electionem iam
factam:dic,ſi crimen eſt tale, quod exigit diſpenſationem, vel eſt
enorme, ⁊ ſcandaloſum, que communiter pariunt irregularita-
tem:⁊ dicit quod non valet electio,etiam ſi conſtat,eum egiſſe ve-
ram penitentiam:quia hic eſt indignus,nec confirmatur eo quod
egerit penitentiā:quia quod nullum eſt,non ratificatur, Et quod
electio ſit nulla, patet.ſ.eod.cum in cunctis. Si autem delictum
non eſt enorme,nec ſcandaloſum, nec etiam tale, quod exigat di-
ſpenſationem, Innocen:ponit opin. illaſinet, quas ſupra poſui,⁊
reſidet quod valet electio,licet aliter puniatur. ¶ Aduerte ergo
qualiter debet intelligi.c.cum in cunctis.ſ.eo.vbi dicit quod non
valet electio illius,qui in omnibus eſt indignus:quia illud eſt ve-
rū,quando eſt in crimine enormi indignus,vel ſcandaloſo: ſecus
ſi leue fuiſſet crimen,in quo perſeueraſſet:quod credo,niſi multo-
ties fuiſſet iteratum,vel eſſent multa delicta, quamtumcunqꝫ le-
uia:quia tunc habituatus in malis moribus,ſi eligeretur, electio
eſſet nulla: ⁊ licet poſtea peniteret,non credo quod valeret. Et hoc
verum de iure poſitiuo:iure autem nature,etiam ſi ſit tale crimen,
ex quo irregularitas inducatur,electio valida eſt:vt notat Inno-
cen.de cle.excommuni.mi.ſi celebrat.⁊ dixit.ſupra eodem. auditis:
vbi vidiſtis quando crimen inducit nullitatem electionis,vbi po-
nit Compoſtella.hec vera data purgatione delicti: ſed ſi perſeue-
rat ſemper,poterit opponi contra eum,ne electio confirmetur.50.
diſt.abſit.xx.diſtinctio.capitu.i.xxv.di. cap.fin. ¶ Si ergo dubi-
tatur an electio ſit nulla de criminoſo de iure nature, ſerua quod
dicitur de cle.excommuni.mi.ſi celebrat.⁊ quod nota. Innocen. in
in capitu.cum in noſtris.de conceſſ.prebend.in addi. Si autem ſit
nulla ex crimine de iure poſitiuo,ſerua quod nota.ſupra eodem.au
ditis. Sed an criminis admittatur exceptio, poſito quod ſit ali-
qua:ſerua quod hic nota. Hoſtien.autem hic videtur velle quod
quodlibet crimen,etiam modicum,de quo non egit penitentiam,ſi
accuſatur,vel excipitur, impediat electionem, licet poſtea egerit
penitentiam:ſecus ſi petat ſecum miſericorditer agi per viam ſalu
tis:quia per hoc non debet compelli vt cedat,ſecundum eum. Sed
in caſibus,in quibus dixi admittendam exceptionem,etiam quan
do egit penitentiam,vt quando in crimine exigitur diſpenſatio,
tūc quero quis poſſit diſpenſare,⁊ ex qua cauſa,⁊ an poſſit lite pen
41 dente diſpenſare iudex. ¶ † Dic ad primum quod delegatus non
poterit diſpenſare:⁊ ſic oportebit qd admittat exceptiones. Pru-
denter tamen faciet, ſi referat ad ſuperiorem dignitatem, vt per
eum diſpenſetur. Poterit tamen ordinarius diſpenſare, dum ta-
men fiat de criminibus,in quibus inferiores diſpēſant:ſuper quo
de tempo.ordi.ex tenore.⁊.capitu.dilectus.infra.de iudic.at ſi cleri
ci. Hoſtien.videtur velle quod licet papa hanc gratiam facere poſ
ſit,non tamen decet. Ad hoc de voto.magne. Alius tamen iudex
hoc non poſſet,ex quo accuſatur,excipitur, vel denuntiatur: licet
aliud de illo,qui petit ſalutis conſilium.de quo.infra.de homi. ſi-
gnificaſti.concor.quod nota.de cle.excommuni.mi.clerici,vt ibi ſu
42 per prima gloſſ. ¶ † Ad ſecundum,ex qua cauſa. Dic quod pru-
dens iudex habet attendere ad dignitatem,ad quam vocatur:⁊ fa
cilius in minori diſpenſabit,quam in maiori. Item habebit atten-
dere an ſit eloquens,prudens,⁊ ſic de alijs:⁊ cum tali, ſcilicet gra-
tioſo,facilius diſpenſabit,quam cum minus gratioſo. Item faci-
lius diſpēſabit cum illo,qui iam obtinuit,quam cum illo,qui que-
rit obtinere:quia facilius repellendus quis ab obtinendo, quam
43 ab obtento. ¶ † Ad tertium,an data poteſtate debeat diſpenſari.
Videtur quod non:quia non debet admitti impetratio priuilegij
lite pendente.infra.vt lite penden.per totum. infra. de teſti. cau-
ſam. Dic contra. Nec obſtat quod eſt dictum:quia loquitur, quan
do priuilegium impetratur lite pendente, ad alterius incommo-
dum. Unde ſicut nec priuilegium valet, ita nec tunc valeret diſpen

ſatio pendente accuſatione, vel exceptione:ſed hic nulli ſit preiudi-
cium,ideo valet,⁊ diſpenſabitur faciliter,ex quo crimen nondum
probatum eſt.infra.de cle.excommuni.mini.apoſtolice.et infra. de
excep.apoſtolice. Licet tamen diſpenſetur in accuſato,vel cum eo,
qui repellitur a promotione,non tamen diſpenſatur cum eo, con-
tra quem excipitur,vt repellatur ab accuſatione,vel teſtimonio in
cauſa criminali:quia illius illaudabilis eſt intentio.ij. queſtio.vij.
ſi quis epiſcopus.⁊ quia ei fieret preiudicium, contra quem indu-
citur teſtis,vel accuſator. Vide quod nota.de iudic.at ſi clerici.tu
44 tene quod dixi ſupra.cum Hoſtien. ¶ † Oppo.cum gloſſ.ſequen.
quod per inferiorem a ſede apoſtolica potuerit diſpenſari:vt not.
de prebend.de multa. Solutio. Dicit Hoſtien.quod ſi diſpenſatio
fiat propter demerita perſonarum,exigitur diſpenſatio ſedis apo
ſtolice. Sed ſi ſit diſpenſatio propter vtilitatem eccleſie,non exigi-
tur diſpenſatio a papa,ſed poteſt inferior. De quo dic vt no.in de-
cre.de multa. Communiter tenetur contrarium. Et per hoc dicit
gloſſ.quod opinio Ioan. euacuatur, qui tenuit quod in talibus
45 poſſit diſpenſare. Et hoc de hac particula. ¶ † An abſolutio ab
excommunicatione poſſit fieri expreſſe ab omnibus. Dic quod ſic:
ſed non preſbyter,licet a iudiciali excommunicatione poſſit abſol-
uere,non tamen poteſt reconciliare.de vi.⁊ ho.cle.quoniam. ad fi-
nem.ante reconciliationem non eſt ei communicandum.xxiiij.que-
ſtio.iij.notandum.de ſenten.excommuni.cum deſideres.cum ſimi-
46 libus. ¶ Uenio ad tertiam particulam,in ver.partibus. ¶ † No
ta primo quod in qualibet parte litis,etiam in ſpiritualibus cau-
ſis,ſecundum iſta tempora poterat peti iuramentum de veritate
dicenda:⁊ nota quod exigebatur ante litem conteſtatā:hodie dic
47 vt de iura.calum.c.j.libro ſexto. ¶ † Nota ſecundo quod de iure
poſſunt fieri poſitiones,ad quas arctantur reſpondere partes.
48 ¶ † Nota tertio quod non procedebatur in cauſa electionis ad
ſententiam lite non conteſtata contra partem preſentem, nec con-
tra abſentem,que contumaciter non aberat: hodie ſeruatur cle.
49 diſpendioſam.de iudi. ¶ † Nota quarto quod delegatus ad cogni
tionem ſuper lite electionis,poteſt deciſa lite ſuper electione,de pa
ſtore eccleſie prouidere. Quod intellige,ſi ad hoc habeat manda-
tum:alias prouiſio non veniet ad conſequentiam mandati de lite
decidenda:⁊ maxime quando pronuntiat pro prouiſo. Vide cle.au
ditor.⁊ quod ibi nota.de reſcript.in cle. Et eſt aduertendum quod
puto hoc caſu non habere locum cle.auditor.etiā ſi cauſa eſſet de-
legata auditori,⁊ auditor pronuntiaret contra prouiſum. ¶ Cir-
ca iſtam partem oppo.quod non poſſit delegatus caſſata electio-
ne prouidere:quia hic non includitur in mandato litis deciſionis
vt ius alterius exerceat poſt deciſionem litis.infra.de offic.deleg.
ſuper eo. Solutio. Dicit hic Abb.quod hic delegatus habuerat
ſpeciale mandatum,alias non potuiſſet. Per quod dicit Abbas
ſe reprehendiſſe conſilium aſſeſſoris,qui contrarium conſuluerat,
non aduertens iſtā deciſam,que eſt in verbo,⁊ infra.ſupra.in qua
erat,⁊ authoritate noſtra eidem prouideat eccleſie de paſtore. ibi
50 poſt verbum Caſſaretis. ¶ Uenio ad verſicu.licet autem. ¶ † No
ta primo quod per poſitiones,⁊ reſponſiones ad eas,non induci-
51 tur litis conteſtatio. Ad hoc de lit.conteſta.c.j.libro.ſexto. ¶ † No
ta ſecundo ex qua reſponſione,⁊ ad quid fiat litis conteſtatio: q:
per petitionem in iure propoſitam, ⁊ factam reſponſionem ad
52 eam. ¶ † Nota tertio quod proceſſus in cauſa electionis habi-
tus lite non conteſtata,eſt ipſo iure nullus. Item quod in cauſa be
neficiali iure iſto in preſentes ad ſententiam non procedebant lite
53 non conteſtata.vide cle.diſpendioſam.de iudic. ¶ † Item quod in
ſpiritualibus cauſis in qualibet parte exigi poteſt iuramentum
54 de veritate dicenda. Ad hoc de elect.cum dilecti. ¶ † Nota quod
error iuris circa qualitatem beneficij non excuſat quem a pena ca
55 pituli de multa.de prebend. ¶ † Circa iſtam partem quero vtrum
quis interrogatus ſuper criminibus debeat reſpondere an ſit cri-
minoſus. Dic,quicquid dicant quidam,quod ſi crimen eſt omni-
no occultum,reſpondere non tenetur:quia de illo non iudicat ec-
cleſia. Si eſt manifeſtum,vel probabile,debet reſpondere. de accu.
qualiter.j.ad ſi.⁊ qualiter.ij.ver.nos igitur. Et ſi negat ſe deliquiſ
ſe,eſt probandum delictum oppoſitum, niſi factum ſit notorium,
vt pluralitas:vt hic eſt.ſ.eod.ti.j.quia impoſſibile eſt quod quis
teneat plures eccleſias,⁊ non ſit notorium:quia hoc facere damna-
tum eſt in.d.c.de multa.ideo fuit neceſſe probare iſtum titulum.
¶ Item debet reſpondere de omnibus impedientibus inſtitutio
nem officij,ſecundum quoſdam:quia in hoc bonum ſuum procu-
rat.xxiiij.q.ij.prodeſt. ¶ De hac materia vide de confeſſis.c.ij.in
56 gloſſ.fin.⁊ Innocen.de accu.ſuper his:⁊ de teſtib.cauſam. ¶ † Ue-
nio ad gloſſ.ſuper verbo Reſponſionem.que tota per doc.veſtros
tenetur,in qua gloſſ:no.quod ſententia precepti,nō eſt ſnīa diffini
tiua,nec interlocutoria,ſed habet vim diffinitiue. Et ſimilis gl.ha
betur de verbo.ſignifica.ex parte. Idem dicit Comp.ij.q.j.in ſum
57 ma. ¶ † An ſi reſpondeatur libello confitendo,dicatur facta litis
conteſtatio. Gloſſ.arguit quod non.ff.de iud.rem:non nouam. vbi

probatur quod per contradictionem debent fieri. Gloſſ. concludit quod ſi datus eſt libellus, ⁊ ad libellum reſponſum eſt confitendo, lis eſt conteſtata, ⁊ ſequi debet diffinitiua. Si non eſt datus libellus, ⁊ reſponſum confitendo, tunc non eſt lis conteſtata, nec ſequi debet diffinitiua: ſed preceptum de diffiniendo, non eſt ſententia, ſed preceptum appellatur. ff. de iudi. ſi debitori. Probat hoc ex vi verbi: quia conteſtari, eſt ſimul atteſtari. quod faciunt ſiue reſpondeatur negando, ſiue affirmando. Ad hoc hic text. qui dicit quod per reſponſionem ad libellum fit litis conteſtatio: nec dicit affirmando vel negando. ⁊ hoc tenendum. Dic plenius vt dixi de lit. conteſta. capitu. j. vbi pono quid de hoc ponit Joan. Andr. in ad

58 di. Specu. ¶ † Gloſſ. ſuper verbo Irritari. inquantum dicit quod de iure agendi poteſt opponi per viam exceptionis, quod hoc non ſit verum regulariter, hoc intellige ſecundum no. in. c. fin. de ordi. cogni. quia illud eſt verum, vbi de iure agendi immediate non excipitur. Fallit in tribus caſibus, in quibus poteſt agi, ⁊ excipi, vt in interdicto vnde vi, ⁊ in querela. l. Papinianus. ff. de inoffic. teſta. Et ſic inquantum dicit gloſſ. quod in eadem inſtantia non poteſt quid deduci per viam actionis ⁊ exceptionis: hoc eſt falſum: quia vbi ex tali competat exceptio, ⁊ actio, tunc bene poteſt fieri: vt est gloſſ. in. c. fin. de ordi. cog. Et nota glo. hic, que vult quod ius agendi ⁊ ius excipiendi contra electum, habet eundem effectum: ⁊ iſta exceptio habet vim actionis, ⁊ infamat, ſicut actio, vt dicit Innocen. in. c. ſuper eo. Ergo nota iſtam gloſſ. in fin. pro dicto Innocen. in. c. ſuper eo. quod vbi ex eodem facto ſurgit poteſtas agedi, ⁊ excipiendi, paris eſt potentie agere ⁊ excipere, quaſi id excipere ſuc-

59 cedat loco actionis. ¶ † Gloſſ. ſuper verbo Veritate. an iuramentum de veritate preſtanda, ſeu dicenda, preſtetur in ſpiritualibus. Gloſſ. dicit quod ſic, per text. Allegat ad hoc. c. literas. de iura. calum. ⁊ idem facit hodie. capitu. j. eodem titu. libro ſexto. ¶ Eadem gloſſ. ibi: ſed nunquid huiuſmodi. an hoc iuramentum exigatur a prelato. Gloſſ. dicit quod dato quod litiget per ſubditum, quod non, ſed habebit preſtare ſyndicus, quaſi dominus litis effectus. Similiter dicimus in authenti. principales. C. de iura. calum. In hoc concludit gloſſ. quod exigitur iuramentum, vt in animam capituli iuret ſe dicere veritatem de his, que ſcit, ⁊ eſt a capitulo in-

60 formatus. de teſti. preſentium. libro ſexto. † Sed dubium cadit incidenter an eadem pena in omittente hoc iuramentum habeat locum, que habet locum in iuramento de calumnia. Dic quod ſic: quia actor cadit a cauſa, ⁊ reus habetur pro confeſſo. Allegat de iura.

61 calum. capitu. fin. ⁊. l. fin. ff. eodem titu. ¶ † Eadem glo. ibi: ſed nunquid crederetur. An confeſſio prelati noceat eccleſie. Dic quod de his, de quibus eccleſia eſt informata, confeſſio prelati nocet eccleſie quo ad ſemiplenam probationem iuuandam aduerſe partis: alias non, niſi habeat mandatum a capitulo, ⁊ capitulum confeſſionem ratificet: ita quod quando confeſſio prelati eſt circa titulum, quem ipſe habet in eccleſia, tunc preiudicat eccleſie. Si vero confeſſio eſt facta a prelato ſuper iure eccleſie, ⁊ confitetur de tali iure tanquam informatus, preiudicat eccleſie ſimiliter. Ubi autem ipſe ſolus confitetur ſuper re, quam ipſe fecit, tunc eccleſie non preiudicat, ſed aliqualem preſumptionem faceret, adeo quod ſi pars aduerſa ſemiplene probaſſet, per iſtam confeſſionem, ⁊ iſtam ſemiplenam probationem eccleſia condemnaretur, ſed prelatus non tenetur reſpondere, niſi de eo quod ipſe facit. Vide gloſſ. a capite vſque ad finem. De materia de reſcriptis. c. fin. per Cyn. in. l. prima. C. de confeſſis. l. iubemus. C. de ſacroſanctis eccleſijs. ¶ Venio ad verſic. ſed cum

62 in iure. † Nota optima ſigna, quando beneficium eſt curatum.

¶ Nota circa pluralitatem impediendam, ⁊ eius effectum, equiparantur curata, ⁊ perſonatus. ¶ Nota ſigna, per que concluditur cura animarum. Ex quo patet quod de iure archidiaconatus non habet curam, nec poteſtatem excommunicandi, niſi hoc det conſue-

63 tudo. Dic vt nota. gloſſ. de elect. cum in cunctis. ¶ † Nota quod ex integro eſt agendum: ⁊ ſic non proficiunt aliqua acta, quando ſen-

64 tentia eſt nulla. Vide quod not. de officio delega. in literis. ¶ † Nota quod diſpoſitio decreta. de multa. vt accepatione ſecundi vacet primum, habet locum in perſonatibus, vel in perſonatu cum cu-

65 ra. ¶ † Gloſſ. ſuper verbo Suſpendit. arguit per text. quod ſpectent de iure ad archidiaconum: quia ſi non ſpectent niſi de conſuetudine, non ſpectant de iure. Ad hoc. xvj. queſtio. vij. nullus omnino. Plus quod nec de conſuetudine videntur predicta ſpectare archidiacono. xxvj. diſtinctio. placuit. lxiij. diſtinctio. ſi in plebibus. de offi. archid. ad hoc. concludit predicta ſpectare ad archidiaconum de iure communi. Remittit Joan. Andr. ad not. in. d. c. cum ſatis. ⁊. c. fin. vbi explicatur per doc. quid ſpectat ad archidiaconum de iure communi, ⁊ quid de iure ſpeciali. ¶ † Gloſſ. idem de perſonatibus proſequitur generalia. ¶ Venio ad verſic. inſuper.

66 † Nota quod ſurreptio, quoquo modo fiat, ſiue in vero tacendo, ſiue

67 ue in falſo exprimendo, vitiat diſpenſationem ipſo iure. ¶ † Nota quod taciturnitas defectus iuris reſpectu tituli beneficiorum obtentorum vitiat diſpenſationem, quando nullitas ſurgit ex diſpen-

68 ſationis defectu. ¶ † Nota quod concurrente duplici vitio, diſpenſatio tollit vnicum tantum. de prebend. non poteſt. libro ſexto.

69 ¶ † Nota quod pluralitas eccleſiarum parochialium regulariter inhibita eſt. ¶ † Nota duos caſus, in quibus pluralitas a iure permitti videtur. Primus, quando vna dependet ab alia. Et quando dicatur pendere, vide exemplum. infra. de prebend. extirpande. §. qui vero. Item quando vnam habet intitulatam, ⁊ aliam com-

70 mendatam. ¶ † Nota quod diſpenſatio ſuper pluralitate beneficiorum, refertur ad duo tantum, ⁊ non ad aliam maiorem plurali-

71 tatem. ¶ † Nota quod diſpenſatio ſuper pluralitate vt ordinata ad tollendum vitium pluralitatis, non imprimit titulum, nec tollit effectum tituli vel iuris beneficiorum obtentorum, ſuper quo-

72 rum pluralitate diſpenſatur. ¶ † Nota conſilium ad euitandam infamiam, ⁊ ne fiat ineligibilis quis, vt quando timet ſententiam contra ſe ferri, ipſe renuntiet iuri ⁊ liti. Quod bene nota, quia eſt bonum conſilium ad obuiandum contra decreta. ſupra eodem. ſi per eo. Ad hoc. ff. de procurato. ſi reus. ⁊ quod notat Barto. in. l.

73 iuſiurandum. §. fin. ff. de iureiuran. † Vel aliter nota cautelam vt in cauſa, ex cuius cauſa venit condemnatus ſugillandus, facta concluſio de in cauſa, ⁊ viſis allegationibus, ſi ſe in cauſa videat ſuccumbere, cautela eſt vt cedat liti, ⁊ non expectet ſententiam ſugillantem, ⁊ ſic euitabit infamiam. Similem text. habes de in integ. reſtitu. capitu. ij. ¶ Hic circa diſpoſitionem pluralitatis, dicunt

74 docto. quedam, que trado concluſiue. ¶ † Primum, quod ſi diſpenſetur cum plurali, vt poſſit cum perſonatibus duobus, quos habet, tenere tertium, ſi vnum ex primis tenet illicite, valet diſpenſatio quo ad id, quod tenet licite. de reſcriptis. ſi gratioſe. in fine.

75 ¶ † Secundum, ſi diſpenſetur cum aliquo vt duos perſonatus poſſit tenere, ſi canonice conferantur, non poteſt procedi contra eum quia teneat ſine diſpenſatione, ſed bene quia non canonice. Idem Compoſtella. Ego contra: quia ex quo eſt conditionata diſpenſatio, ſi canonice querantur, ceſſat diſpenſatio vbi canonice non tenentur, quia ceſſat conditio, ⁊ ſic diſpenſatio non operatur. ⁊

76 hoc credo verum. ¶ † Tertium, ſi concedatur per papam epiſcopo vt poſſit ſuper pluralitate diſpenſare, ita demum ſi ſit perſona ſublimis ⁊ literata: quia mandatum pape eſt referendum ad ius commune. Recitat quod quidam contra: quia beneficium pape eſt late interpretandum: ⁊ hec conceſſio poteſtatis eſt fauorabilis: licet id diſpenſare ſit odioſum. Joan. Andr. remittit ad Specu.

77 tu. ij. §. videndum. verſi. illud. ¶ † Quartum, quod diſpenſatio in per pluralitate ſine cauſa, non excuſat tenentem ab eccleſia triumphante, licet facta excuſet quo ad militantem, ita quod in foro conſcientie non, ſed in foro contentioſo ſic. lj. diſtinctio. qui in aliquo. Caueat ergo pluralis vt ſubſit cauſa iuſta in ſua diſpenſatione.

78 ¶ † Quintum, ſi diſpenſatur vt preter obtenta poſſit quis duo beneficia tenere, non videtur diſpenſatum cum obtentis. Nec obſtat ff. de annuis leg. l. Seio. §. vxori. quia ibi in vltima voluntate late interpretanda. Item ibi patebat de voluntate teſtatoris. Nec obſtat. l. ſed et hoc. §. preter. quia ibi includit eo, quia de iure tenebatur. Eodem modo reſpondet ad. l. quartam. ff. de ſeruis fugiti. dicit Joan. Andr. quod de ſui natura dictio Preter excludit: vt patet in. l. prima. ff. de pigno. actio. ibi: preter ſtellionatum. ſubdit text.

79 quem commiſit. quod ſuperflue fuit additu, ſi includeret. ¶ † Hic circa commendam tractabant antiqui, quod hodie eſt expeditum de elect. nemo. eodem titu. libro ſexto. que ibi dicuntur tolli concludit ſine, ſi per epiſcopum contemptis illis, ad quos ſpectabat collatio, commendetur beneficium, valet commenda, adeo quod electio facta non tenet per illos, ad quos ſpectabat: tamen ſi in eorum fraudem epiſcopus commendauerit: quia quod fecit non eſt inualidum, licet iniuſtum: vnde non valet collatio non caſſata commenda. Allegat de conceſſio. preben. cum noſtris. ⁊. c. quia diuerſitatem. Sic ergo nota quod geſtum ex officio epiſcopi iudicialiter parte non vocata, de cuius preiudicio agitur, valet, licet poſſit petere id caſ-

80 ſari. Idem not. de conſtitu. cum omnes. ¶ † Venio ad glo. que eſt ſuper verbo Utraque. que eſt tota notabilis, ⁊ eam tenent doc. quia bene loquitur. Sed an pluralitas ſit permiſſa in canonijs, vide Innocen. de preben. cum iam dudum. ⁊ per Joan. de Ligna. in

81 cle. gratie. de reſcriptis. † Et notat gloſſ. quod matrimonium ſpirituale late dicitur eſſe inter eccleſiam, ⁊ quemlibet beneficiatum. quod nota. de hoc in capitulo primo. de poſtulatio. prelato. Antonius de Butrio.

1 ☞ Electio, quam non preceſſit collatio, eſt irrita.
2 Capituli maior pars que dicatur.
3 Collatio vocum requiritur ad formam electionis.
4 Electio debet fieri vnica reſpectu omnium.
5 Superfluitas eſt a iure improbata.
6 Multiplicatio cauſati ſequitur ad cauſe multiplicationem.
7 Factum a ſingularibus non concluditur geſtum ab vniuerſis.
8 Arguere licet ex terminis dialecticis ad naturales.

Uniuerſalis

Vniuerſalis propoſitio non concluditur ex particularibus ſimul veris.
9 Eligendi iuris quaſi poſſeſſio ex quibus concludatur.32.
10 Poſſeſſio vniuerſalis ex quibus inferatur.
11 Ius vniuerſale quibus concludatur.12.
13 Canonicus qualiter probet ius eligendi.
14 Alternatiuus articulus quando admittatur.
15 Dignitas,vel perſonatus,ſunt diuerſa.
16 Admiſſus cum proteſtatione ad electionem,quando dicatur contemptus.33.
17 Abſentes ad electionem ſunt vocandi.
18 Conſuetudo localis qualiter probetur.
19 Electio quod fiat a capitulo,idem eſt ſi fiat a maiori parte.
20 Collatio vocum in electione an ſemper fienda.
21 Collatio vocum ad eſſe electionis qualis eſſe debeat.
22 Collatio vocum ad electionem an a ſingulis fieri debeat.
Taciturnitas quando habeatur pro conſenſu.
23 Collationem quis debeat probare.
24 Geſta in iudicio quis probare debeat.
26 Conſentire quando debeat omnes vt ſinguli.
27 Electio qualiter fieri debet in dignitatibus ſuperioribus.
28 Electionis forma an debeat ſeruari in inferioribus dignitatibus.
29 Votis in ſcrutinio non diuerſis,quid agendum.
30 Eligentes quibus verbis debeant vti in actu electionis.
31 Iudex in his,que habet examinare,poteſt ex officio ſupplere.

IN Geneſi. ¶ † Irrita eſt electio,quam collatio non preceſſit, vel que facta fuit non a maiori parte capituli,vel que non fuit communis.hoc dicit. ¶ Sunt due partes. In prima ponit tres cauſas caſſationis. In ſecũda caſſat,ibi:nos his. Prima vero cauſa vſq; ibi:nec plene. Secunda vſq; ibi:nec etiam. ¶ Caſus. Quadam eccleſia vacante in prouincia Gallicana, que hic nõ nominatur,canonici congregati,qui preſentes erant,vno abſente, in loco,de quo vocari debebat ſecundum conſuetudinem eccleſie, non vocato,altero,qui erat in quaſi poſſeſſione iuris eligendi,⁊ canonicatus,quanquam non conſtaret de proprietate iuris canonicalis,admiſſo,ſed cum proteſtatione quod vocem nõ haberet,niſi de iure habere deberet ius eligendi,eo illi proteſtationi nullo modo conſentiente,publicato ſcrutinio cum eſſent inter omnes,pone vndecim non computato abſente,nec computato illo,de quo erat dubium an debuerit intereſſe,⁊ eis computatis tredecim,ſex conſenſerunt in vnum in ſcrutinio,⁊ alij tres in alium,⁊ alij duo in tertium:facto ſcrutinio viderunt ſex quod erant maior pars,nõ computatis iſtis duobus,nulla habita collatione an illi duo debuerũt intereſſe,⁊ an debuerunt in numero computari,nec zeli ad zelum, nec numeri ad numerum,ad electionem proceſſerunt,quilibet iſtorum ſex ſingulariter electionem pronuntiando: tandem hec electio fuit preſentata pape,⁊ ab eo petita confirmatio. ¶ Papa ex quatuor cauſis perpendit electionem pati defectum,quorum tria reſpiciunt formam,quartum autem reſpicit iuſtitiam electionis, ⁊ ex tribus primis cõcludebat nulla,⁊ ex quarto caſſanda. ¶ Prima,quia fuerat facta electio non a maiori parte capituli,computatis illis duobus:quia cum illis computatis eſſent.tredecim,⁊ electus non habuerat niſi ſex voces:vnde dato quod comparatione minoris haberet maiorem,nõ reſpectu totius capituli:nec obuiabat quod illi.ſ.abſens,⁊ alter,qui erat in quaſi poſſeſſione,non debuerint intereſſe,per ea,que ſtatim dicẽtur in quarta cauſa. ¶ Secunda,qꝛ fuit facta non habita collatione ſpeciali de eo,ſuper quo dubitabatur,an illi duo voces habuerant,⁊ de quibus fuerat facta queſtio ſpecialis,⁊ quia non habita fuerit generalis meriti ad meritum,aut zeli ad zelum. ¶ Tertia cauſa,quia publicatis vocibus in ſcrutinio non fuit facta electio communis,vt debebat, ⁊ vniuerſalis,que cum facta ſit ſingularis,neceſſario concludit alterum duorum:⁊ vtrunq; vitioſum,vel quod electio ſic facta reſpicit idem,quod habetur pro collatione ſimplici vocum,que ſingulariter preſtantur:⁊ hoc vitium ſuperfluitatis:vel ſi aliud ſignificat electio,quam votorum collatio,iam tot concluduntur electiones, quot ſunt perſone ſingulares.quod non eſt dicendum. ¶ Quarta, ex vitio cõtemptus,⁊ duplici. Primo,quia canonicus ille abſens erat in loco, de quo ex conſuetudine Gallicana debebat vocari. Alius autem nõ fuit admiſſus,qui erat in quaſi poſſeſſione iuris eligendi,⁊ canonicus,ſine proteſtatione,que detrahebat iuri ſuo: cui canonicus non conſentit,⁊ hic,quia erat in quaſi poſſeſſione canonicatus,legendo,cantando,⁊ inſtallatus in capitulo,⁊ qui etiã ad electiones dignitatum interfuerit,⁊ ſic admiſſus nõ ſine detractione iuris ſui ex proteſtatione fuit cõtemptus. ¶ Nota primo ꝙ ad validitatem electionis de forma eſt,⁊ ex poteſtate vt concludat quod adſit maior,⁊ ſanior pars capituli copulatiue:alterum vero

ſolum non ſufficit,niſi in caſu capituli,ſcriptum.contra opi. Inn.
2 ¶ † Nota ſecundo qualiter intelligatur hoc,quod maior pars exigitur,quia maior intelligitur in comparatione ad totum capitulum,non in comparatione ad alias partes minores.ad hoc.s.eod.
3 eccleſia. ¶ † Nota tertio vnum ſpeciale,⁊ formale electionis: quia exigitur quod fiat collatio. Et pondera,quia ſi eſt aliquid ibi oppoſitum,illud debet diſcuti. Et hec collatio,que idem eſt quod conſideratio,aut examinatio,debet fieri de numero ad numerum,⁊ de
4 merito ad meritum,⁊ de zelo ad zelum. ¶ † Nota quarto illud formale,quia oportet quod vnica fiat electio vniuerſalis reſpectu omnium. Oportet ergo quod fiat a congregatis in vnum, ⁊ ab omnibus vniuerſaliter in vnum:hodie fit ab vno loco omnium. Ex quo nota quod actus immediate imprimens ius ſurgens a capitulo,debet dari ab eis vt vniuerſalibus, non ab eis vt ſingularibus:licet alia precedentia poſſint ab eis principaliter dari vt ſin
5 gularibus,in vnum tamen congregatis. ¶ † Nota ſexto quod ſu
6 peruacua repetitio,⁊ ſuperfluitas a iure reprobatur. ¶ † Nota ſeptimo quod ad multiplicationẽ cauſe ſequitur multiplicatio cauſati:⁊ ad multiplicationem perſonarum ſingulariter eligentium, neceſſario datur multiplicatio electionum. Ad hoc.l. ſcire debemus.ff.de verborum obligatio. ¶ Et nota quod ſicut actus, qui fit a ſingularibus,ab actu,qui fit ab vniuerſis,differt effectu,ita ꝙ
7 debet differre forma procedendi,alias prouidendi. ¶ † Nota octauo quod geſtum a ſingularibus,non concludit geſtum ab vniuerſalibus vt vniuerſis. Et ſic patet quod vniuerſitas eſſentialiter non eſt in ſingularibus,ſed eſt quid extractum in ſe, quod tamen repreſentatur in facto ſingularium prout in formam vniuerſitatis operantur. Vnde hec propoſitio non eſt bona, Singuli de vniuerſitate fecerunt:ergo vniuerſitas fecit. Sed bene concludit. Singuli vt vniuerſi fecerũt ergo vniuerſitas fecit. Factũ ergo a ſingulis vt ſingulis reputat factũ a diuerſa cã,põderato illo vt facien
8 do ab vniuerſis. Ad hoc.xij. q.ij.qui manumittuntur. ¶ † Nota quod licet arguere in legibus ⁊ canonibus ex terminis dialecticis ad terminos naturales,⁊ poſitiuos:⁊ quod vniuerſalis propoſitio non cõcluditur formaliter ex particularibus propoſitionibus ſimul veris,niſi detur aliquis terminus vniuerſalis. Vnde licet dicatur, Titius currit, Caius currit,⁊ ſic de ſingulis:per hoc nõ apparet quod ſit propoſitio vniuerſalis aliqua, niſi aliter ex ſigno exprimatur. Nam dic quod ex ſingularibus propoſitionibus non concluditur,aut infertur vniuerſalis,ſi non apparet,vel niſi expri
9 matur. ¶ † Nota nono quod ad concludendam quaſi poſſeſſionem iuris eligendi,ſufficit concludere quem eſſe in quaſi poſſeſſione canonicatus. Et ſic data quaſi poſſeſſione iuris totalis, ⁊ vniuerſalis,concluditur quaſi poſſeſſio iuris particularis ſub vniuerſali comprehenſi.de quo dixi in tractatu incorporalium:⁊ late tractat Innocen.in.c.cum dilectus.de cap.mo.de officio.archidia.dilecto.
10 ¶ † Nota quod ad concludendam quaſi poſſeſſionem vniuerſalẽ, ſufficit dare exercitium aliquorum iurium particularium,nõ proportionabilium alteri,quam illud ius habenti. Ex hoc igitur inſtruitur articulans in materia,vt ſemper concludat exercitia aliquorum particularium,non proportionabilium alteri,quam ius, cuius quaſi poſſeſſionem intendit,habenti. De hoc per Io. And. in.c.vt in noſtris.j.de offic.archid.⁊ vltra hoc habet duos optimos text.vnum.j.de prebend.dilecto.alterum.s.eodem. Cumana.
11 ¶ † Item nota ꝙ intendenti concludere ius vniuerſale reſpectu alicuius particularis iuris,ſufficit probare exercitiũ alicuiꝰ particularitatis,etiã diuerſe ſpeciei a parte iuris,quam intẽdit,dummodo cõcludant ſub eodẽ toto:qꝛ poſſeſſio quaſi habet cõtiguitatem,⁊ extenditur. Iſtud notabiliter probat text. hic:intendebat enĩ ꝓbare quaſi poſſeſſionem iuris canonicalis reſpectu poteſtatis eligendi ad prelaturam principalem:⁊ ſufficit qđ hic hꝫ exercitia canonicalia in choro legendo,in capitulo locum,⁊ in electione interfuerit aliarum dignitatũ.quod eſt bene notandũ. Iſta enim particularia alterius erant ſpeciei a iuris parte,quã intendebat, id eſt,ad electionem prelature. Sit tamen cautus tunc articulans, quod ponat articulum vniuerſaliter. Item qđ talis,tanquã canonicus,fuit in quaſi poſſeſſione iuris canonicalis,⁊ cuiuſlibet particularitatis illius. ¶ Secundo faciat articulum ſpecialem ad inſtruendum teſtes circa cauſam,⁊ ſemper repetat ius illud vniuerſale. Item quod talis,vt,et tanq; canonicus,⁊ iura habens canonicalia vniuerſaliter,interfuit tali,vt tali actui,intẽtiõe poſſidendi ius illud vt vniuerſale:⁊ ꝓbabit reſpectu cuiuſq; particularis, licet in ſpecie teſtes non deponant aliquid ſup exercitio illius par
12 tis,quam ſpecifice inducit.quod etiam eſt valde notandũ. ¶ † Itẽ nota quod vbi ius vniuerſale vniuerſaliter habet aliqua materialia ſigna,⁊ corporalia,vt ſigna iuris,vel alicuius partis iuris, per traditionem illorum,⁊ apprehenſionem concluditur quaſi poſſeſſio reſpectu totius iuris vniuerſalis,⁊ cuiuſlibet partis eius:vt ſi ſtallus in choro tradat vel in capitulo locus,⁊ hec ſunt ſigna materialia partis iuris. Quã materiã latiſſime examinaui in illo tra

a ſingulis vt vniuerſis.⁊ in formam vniuerſorum: ſicut et actus,
qui geruntur a pluribus,reputantur diuerſi ab actibus,qui a ſin-
gulari geruntur.ff.de fur.vulgaris.§.pe.ſi quis teſta.liber eſſe iuſ-
ſus fuerit.l.i.§.fina.ff.arbo.fur.ceſa.l.ſimplex.ff.ad legem Aquil.l.
ita vulneratus.§.fina.Ex his ergo concluditur quod in his, que
geruntur ex poteſtate vniuerſitatis,non ſingularium, ſicut pote-
ſtas eſt diuerſa,ita ⁊ forma debet eſſe diuerſa, ne actus videatur
ſingularium,⁊ ab illo differens ſit.Et hec eſt veritas.Ad hoc, qđ
ſcribit Innocen.de poſtula.bone.de conſtitut.cum omnes.de re-
ſcriptis.cam te.de conſuetu.cum conſuetudinis.in ſi cum ſimi.
26 ¶ † Secundo oppono quod debuerit valere electio a pluribus,
ſicut valet conceſſio ſeruitutis ſingulariter a pluribus, donec ad
vltimum ſit deuentum.ff.de ſeruitu.ruſtico.predio.l.per fundum.
ff.commu.predio.l.eſt receptum.Glo.non ſoluit.Jo.And.remit-
tit.j.eodem.ſicut cum.lib.vi.lxiii.diſtinctio.c.i.ii.q.vi. nominatio-
nes.Dic quod contrarium loquitur in actu communi pluribus
vt ſingulis, ⁊ non oportet quod vniuerſi conſentiant.¶ Tertio
opp.quod ſufficiant ſingulares conſenſus.de poſtulatio.prelato.
bone.ii.Sol.dic quod ibi proficit quo ad gratiam concedendam,
id eſt,quo ad facultatem diſpenſandi, non de iure, vt ibi dictum
fuit.¶ Quero ad declarationem huius partis ſecundo, quomo-
do per idem videretur repeti,ſi fieret ſingularis electio.Gloſ.de-
clarat in verbo Idem repeti: quia in ſcrutinio voces preſtantur
ſigillatim: ſi diceretur quod quilibet poſſit eligere per ſe,⁊ hoc nõ
haberet vim electionis, iam idem per idem repeteretur.ſ.idem
27 ſcrutinium,quod ante preceſſit. ¶ † Quero ergo qualiter debet
fieri electio.Dicit glo.quod debet fieri ſimul,ad inuicem,⁊ vniuer-
ſaliter.Et dicit glo.quod per vnum,vel plures.Allegat.j.eodem.
quia propter.⁊ allegat multa ſimilia de actibus ſimul,⁊ per vnum
exercendis.que iura non proſequor,quia clara.lege glo.Hodie au-
tem electio per vnum tantum eſt pronuntianda.eo.tit.ſicut cum.
ſinguli tamen habent conſentire in communi,qui facere debent ele-
ctionem.Si ſunt omnes pares dicit Innocen.quod ille,qui habet
ex officio,vel conſuetudine illam faciendi,illam faciet:⁊ ſi conſue-
tudo non determinat ille,qui habet primam vocem, facere illam
debet.de quo.ſ.eodem.quia propter.facit.ſ.eod. auditis.⁊ quod
no.in.c.j.de maio.⁊ obedien.Ad hoc etiam quod no.j.eod.eccleſia.
28 ⁊.ſ.eo.cum nobis olim.¶ † Quero tertio quid in electionibus in-
feriorum dignitatum, vel beneficiorum, in quibus non habet lo-
cum forma.c.quia propter. Dicit hic Innocen.ꝙ nõ vitiatur ele-
ctio,licet nõ ſit communis,⁊ fiet ab omnibus ſingulariter. Et idẽ
in preſentationibus rectorum,dum tamen ſi actus ille ſpectat ad
capitulum,fiat per capitulum a congregatis vt capitulũ,⁊ ſimul
in vnum:alias ſi ſingulariter,⁊ extra capitulum conſentirent ius
nullum ſequeretur.Ad hoc quod no.de conſtitu.cum M.Alij di-
cunt quod exigitur etiam in talibus communis electio, licet non
exigatur forma ſcrutinij.Primum credo:de quo ſ.eod.quia pro-
29 pter.¶ † Quero quarto quid ſi in ſcrutinio non inueniantur vo-
ta diuerſa,nũquid vna pars debet inquirere,aliam, vt conſentiãt
pronuntiationi ſue,vel alijs,que facere intendit.Dicit Compoſt.⁊
Innoc.quod non:quia non poſſunt a ſuis vocibus recedere, niſi
communiter, vel maior pars recederẽt.ſ.de poſt bone.ij.ſm Inn.
30 ad hoc j.eod.publicato.⁊ c.quia propter.† Quibus autem verbis
habeant vti eligentes,an pluralis, an ſingularis numeri. Dic vt
hodie.eod.titu.ſicut cũ lib.vi.⁊ de re iudi.in c.j.eo.lib.⁊ vide quod
not.in ſpecu.eod.titu.§.i.verſi.⁊ nota vbi aliqua ponit Joan.An.
31 que dicit hic Vincen.¶ † Veniamus ad quaſtam cauſam,ſcilicet
de contemptu.Oppo.quod papa de his nihil dicere debuiſſet, ex
quo nihil a partibus dictum fuerat: quia non debet ſupplere ex
officio.de poſtu.prela.bone.i.Solu.Poteſt iudex in talibus ſup-
plere ex officio:qꝛ habet examinare,ſ.e.nihil.⁊c.c.ñ nobis. ⁊ plene
in d.c.bone.¶ Hec oppoſitio non fuit neceſſaria:nã in iudicio co-
ram papa bene fuit de his altercatum, licet in actu tempore ele-
ctionis de ipſis non fuerit diſcuſſum, tempore ſcilicet quo fiebat
32 electio.¶ † Secundo oppo.ꝙ proteſtatio habuerit repellere iſtũ
canonicum,quia erat in quaſi poſſeſſione,ex quo non conſtabat de
proprietate iuris quia etiam non probabatur poſſeſſio. Nam ad
hoc vt concludatur quaſi poſſeſſio iuris eligendi, exigitur quod
in iudicio deducatur exercitium,⁊ probetur aliquod de ſubſtantia-
libus ipſius electionis,vt quod fuerit ſcrutatus, vel quod elege-
rit.ſ.eodem.Cumana.Hic autem nedum quod probaretur quod
dederit vocem, ſed non probatur quod in electione prelati inter-
fuit imo dato quod probaret quod ad electiones aliarum dignita-
tum fuerit vocatus,non probatur quod interfuerit. Solu. quan-
doque ius eligendi deducitur in iudicio, vel quaſi poſſeſſio parti-
culariter,nõ vt incluſa ſub iure vniuerſaliter:⁊ tunc oportet quod
probetur ſecundum formam c.Cumana.ſ.eo.probando exercitiũ
alterius partis ſubſtantialis ad ius,de quo agitur.Quãdoqꝫ ius
deducitur eligendi nõ particulariter,ſed agitur probari velut in-
cluſum ſub iure vniuerſali,vt quia agens dicit ſe non in poſſeſſio-
nem iuris eligendi tantum,ſed in plena poſſeſſione iuris canoni-
calis,ex qua concludere intendit ius particulare eligẽdi velut in-
cluſum ſub illa vniuerſali:⁊ tunc dicendum eſt quod probat, pro-
bando aliquẽ de particularibus canonicatus, vel probãdo exerci-
tium alicuius partis,vel apprehenſionem alicuius ſigni materia-
lis,vt ſigni illius iuris vniuerſalis,vel de parte eiuſdem: quia in
talibus,ex quo datur contiguitas reſpectu totalis iuris,extendi-
tur poſſeſſio vel quaſi:ſicut in re materiali.⁊ corporali, apprehen-
ſa gleba terre,totum extenditur.l.iij.§.fina.ff.de acqui.poſſ.¶ Et
venit mirabile,quod concluditur etiam poſſeſſio particulariter.
etiam reſpectu ſpeciei,in qua nullum probatur exercitium, vt di-
xi,notando que vtilia ſunt,⁊ pulchra.¶ Secundo circa iſtum ca-
nonicum admiſſum cũ proteſtatione,adhuc videtur quod ex quo
admiſſus eſt cum proteſtatione,quod eius vox non debeat compu-
33 tari,licet ſit in quaſi poſſeſſione.ſ.eod. Cumana.¶ † Gloſſ.ſuper
verbo Vel quaſi.valde truncate,id eſt,obſcure vult reſpondere du-
pliciter, Primo,⁊ ſic in prima ſolutione poteſt intelligi ſic, quod
hic non caſſatur electio ex cõtemptu,ſed ex defectu collationis,an
haberet vocem.Vel declara ſecundo eam aliter.Quãdoqꝫ tempo-
re,quo petit ſe admitti in quaſi poſſeſſiõe,eſt reuocatum in dubiũ,
⁊ diſcuſſum an debeat intereſſe:⁊ tunc propter probabile dubium
proteſtatio iuuat:quia eſt tũc veſtita iuſta cauſa,vt ibi.Quãdoqꝫ
tẽpore,quo ad electionẽ voluit intereſſe,nõ fuit reuocatum in du-
bium an debuerit intereſſe vel nõ,ſed ſtatim admiſſus cũ proteſta-
tione:⁊ hec ꝓteſtatio nõ iuuat:quia nõ eſt iuſta cauſa veſtita, ſcili-
cet ex ꝓbabilitate dubij an debuerit admitti.Hec ſatis bona.Vel
ſecũdo ibi loquit̃,qñ fuit reuocatũ,in dubiũ vel dubiũ erat ꝓbabi-
le,qꝛ illi reſiſtebat ius cõmune,cũ eſſet de extra collegiũ:ideo ꝓte-
ſtatio fuit iuſta cauſa veſtita:hec ꝓteſtatio fiebat canonico,ꝑ quo
faciebat ius:ideo proteſtatio nõ erat iuſta cauſa veſtita.¶ Vel ali-
ter declarando iſtam vltimam,ibi proteſtatio erat iuſta ꝙ repelle-
retur poſſidens,cui reſiſtebat ius:qꝛ ex poſſeſſione ibi vt iniuſtus
poſſeſſor nõ poterat valide eligere.Hic loquitur qñ fuit admiſſus
ad electionẽ cũ proteſtatione is,pro quo,faciebat ius:⁊ ſic poſſeſ-
ſio erat iuſta,⁊ apta ad partũ fructus valide electionis,prima aũt
ſterilis erat.Vbi ergo dicit glo.quis eſt in quaſi poſſeſſione bona
fide,vel non mala,quia ius non reſiſtit,debet vocari ad electionẽ,
⁊ electioni intereſſe,⁊ valide poteſt eligere,etiam dato quod in ve-
ritate ius nõ habeat quo ad proprietatẽ,nondũ tamen poſſideat
quiete,vel credatur habere ius.ſ.eo.querelã.de cauſa poſ.cũ olim.
de iure pa conſultationibus.¶ Aduerte ad glo.ne faciat te erra-
re.Nõ credas ꝙ hic ſolum ſufficit ꝙ credatur habere ius abſque
poſſeſſione,qꝛ hic nõ ſufficit,vt eſt caſus in c.cõſultationibus.Sed
ſufficit ꝙ ſit in non poſſeſſione aut quiete, vel ꝙ ſit in poſſeſſione,
⁊ cum hoc habeat opinionem bonã ꝙ habeat ius,⁊ credatur hoc
ab alijs.Innoc.dicit quod refert an ſtet proteſtatio hac forma. vt
eius vox valeat quantũ de iure debet valere:⁊ tunc valet vox, dũ-
modo ſit in poſſeſſione,⁊ proteſtatio tunc eam nõ excludit:ideo nõ
dicitur contemptus:⁊ eius vox computatur. Aut ſtant ſic verba
vt valeat vox ſi de iure debet intereſſe,id eſt,ex iuris proprietate:⁊
tunc ꝓficeret proteſtatio:qꝛ tolleret ius.ſ.eo. Cumana.⁊ vox non
cõputaretur:hic autẽ vox cõputatur:quia ꝓteſtatio fuit facta pri-
mo modo,⁊ ſic voces nõ debebãt ſic excludi,id eſt,velut excluſe cõ-
putari:quia proteſtatio non excludebat,vt eſt dictũ. Sic intellige
Inno.Hoſt.ſoluit aliter quod hic nõ conſenſerunt proteſtationi,
in contrario ſic,ideo ſibi preiudicant.⁊ hec vera.Si queritur ergo
an vox exiſtentis in quaſi poſſeſſione computetur in numero:dic
aut admittitur ſimplex abſqꝫ proteſtatione,⁊ computatur ſi eſt in
poſſeſſione bona fide:ſecus ſi mala,vt eſt dictũ.Ad hoc quod not.
ſ.eo. Cumana. Aut admittitur cum proteſtatione,etiam ſi eſt in
mala fide,vel poſſeſſor habet contra ſe ius cõmune,⁊ ſic preſumi-
tur iniuſta,⁊ ꝓteſtatio nõ iuuat,niſi poſſeſſio aliter coloretur.ſ.e.
cõſtitutus.vbi per gl.Et ſic poteſt intelligi ſ.e.Cumana,⁊ gl.hic.
¶ Si autẽ eſt in poſſeſſiõe bona fide, ⁊ ſic colorata eſt ꝓteſtatio:⁊
tunc aut ſit proteſtatio nullo facto dubio an debeat intereſſe,vel ſi
eſt factum,eſt improbabile, ⁊ proteſtatio eſt contraria facto, nec
habet iuſtam cauſam:⁊ non valet, vt hic:⁊ vox computanda eſt,
non excludenda: alias dicitur contemptus. Quandoque eſt in
poſſeſſione bona fide, ⁊ reuocatur in dubium an debeat intereſſe:
et tunc diſtingue modum proteſtandi: quia aut proteſtatio ſit
vt vox valeat quantum de iure poteſt, ⁊ ſic refertur ad ſolam
vocem, ⁊ computatur in numero, nec debet excludi. Aut prote-
ſtatio ſit vt vox valeat eorum, qui debent de iure intereſſe. Et
tunc hec verba debent intelligi de iure,id eſt ex iure proprietario,
⁊ ſic excluditur: quo caſu aut conſentit proteſtationi, ⁊ non com-
putatur:aut non,⁊ computatur,vt hic. ¶ Tertio circa iſtam par-
tem opp.quod non debuerit ex hac cauſa caſſari electio:quia non
caſſatur,niſi contemptis proſequentibus contemptum ſ.eo.quod
ſicut.⁊ quod ibi not. Potes intelligere quod proſequebantur con-
temptum.Vel ſecundo dic ꝙ non caſſatur ex cõtemptu,ſed qꝛ de

iſtis non fuit facta plena collatio an debuerit admitti. Vel tertio dic quod non caſſatur electio ex contemptu, ſed ex eo quia iſtis nõ computatis in numero capituli habuiſſet electus maiorem partẽ reſpectu capituli, eis modo cõputatis non habebit maiorem partem, ſed habebit tantummodo maiorem in comparatione minorum: modo papa dicit ꝙ iſti debebant computari. Per quod dicit Inno. ꝙ vox contempti computatur in numero. Hoc diſplicet Hoſt. quia contempti non augent numerum, cum debent vocem dare in ſcrutinio. ſ. eo. quia propter. Ipſe non intellexit. Inno. dicit, imo quia computatur in numero capituli: quia ad conſiderandam maiorem partem, iſti ſunt computandi: non in numero vocũ ex quo non elegerunt: ſed fuerunt computati, etiam dato quod ex poſtfacto conſentiant. Et hoc eſt, quod voluit Innocen. ſecundum Ioan.

1 ☞ Electio epiſcopi per laicos ⁊ canonicos facta non valet.
2 Eligendi ius eſt mere ſpirituale, ⁊ non cadit in laicum.
Vtile per inutile vitiatur in indiuiduis.
3 Electioni poteſt laicus intereſſe ex priuilegio pape.
4 Electio non infirmatur, quia laicus interuenit.

1 **MAſſana.** ¶ † Non valet electio epiſcopi per laicos ⁊ canonicos facta, etiam ſi hoc habeat conſuetudo. ¶ Tria facit: prohibet decretum apponi, cõtrariam conſuetudinem damnat. ¶ † Nota ꝙ
2 ius eligendi eſt mere ſpirituale, ⁊ non cadit in laicum, ⁊ clericum miſtim. Et ſic patet quod miſtio inutilis vitiat vtile: ⁊ quod vtile per inutile in indiuiduis vitiatur: ⁊ ꝙ inſpiciatur plus quod nocet,
3 quam quod prodeſt. † Secũdo nota caſum, vbi conſuetudo nil poteſt. Videtur qđ laicus intereſſe poſſit electioni: vt in c. in ſynodo. lxiij. diſt. ipſi non omnes. Sol. Ex priuilegio pape poteſt intereſſe ad defendendum eligentes contra ſchiſmaticos, non vt eligant, ſm Compo. xxiij. di. in nomine domini. Per quod dicit Compo. ꝙ ſi timetur impreſſio, poſſunt interuenire laici ad defendendum.
4 ¶ † Item dicit ꝙ tabellio laicus poteſt intereſſe. de quo ſ. eodem. quia propter. in glo. magna. in fi. Dic, regulariter non vitiat, vbi vitium eſt ſeparabile: ſecus ſi inſeparabile, ⁊ indiuiduum, vt hic de quo in regula iuris, vtile. lib. vj. ſecundum Io.

1 ☞ Electio que confirmationem mereatur.
2 Capituli maior pars quid poſſit inuita minore.
3 Eligi poteſt cardinalis preſbyter tantum. 15.
4 Electionem alteram poteſt contemptus ratificare.
5 Cardinalis poteſt eſſe canonicus inferioris eccleſie cathedralis.
6 Eligentes poſſunt procuratores conſtituere ſuper actibus electionis.
7 Electio valida quibus concludatur.
8 Eligentium ſanioritas in quibus attendatur.
9 Vox contempti non auget numerum quo ad voces.
10 Electionis de forma non eſt ꝙ quis vocetur.
11 Papa in dubio non preſumitur iura corrigere.
12 Papa non preſumitur caſſare laborioſe inductum.
13 Electionis validitas exigit maiorẽ ⁊ ſaniorem partem copulatiue.
14 Sententia que cauſam expreſſam continere debeat.
15 Cardinalis non poteſt curiam exire, abſq; licentia pape.
16 Cardinalis diaconus, debet poſtulari, non autem eligi.
17 Contemptus non dicitur, qui vocatus fuit.
Contumax in vno actu, non debet contumax in alio iudicari.
Citatus ſemel, licet abſens, quando non debeat iterato citari.
18 Electio coelecti non confirmatur ratione defectus etatis.
19 Electio non poteſt infringi ratione ratificantionis.
Sapientis eſt, mutare conſilium.
Renuntiantibus actionibus ſuis, non eſt dabilis regreſſus.
20 Electio non poteſt caſſari ratione contemptus per abſentem.
21 Electio non poteſt caſſari ratione contemptus per eum qui erat preſens, ⁊c.
22 Compromiſſum ad eligendum non poteſt reuocari.
23 Electionis contemptum proſequi quis poſſit.
24 Electionis validitas ex quibus attendatur. 25.
26 Eligendi poteſtate non priuantur, qui eligunt dignum.
27 Electionis forma an requirat maiorem ⁊ ſaniorem partem.
28 Cauſe ⁊ allegationes reiectiue contra electionem cardinalis.
29 Electionis forma an exigat preſentes ad ſcrutinium vocari.

1 **ECcleſia.** ¶ † Non ſufficit ad confirmationem electionis ꝙ ſit facta a maiori parte capituli, niſi ⁊ illa ſit ſanior. h. d. In prima narratur factũ. In ſecũda ponunt allegationes vtriuſq; partis, In tertia cauſe diffinitio. ¶ Caſus. Vacãte eccleſia Cathalen. canonici cõgregati in vnũ, abſente vno ex canonicis, qui tũc noluit intereſſe, ſtatuerũt terminũ electionis ipſi canonici, ⁊ terminũ non intimarunt abſenti, nec eum vocauerunt, ⁊ finaliter proceſſerũt ad tractatum electionis: ⁊ premiſſo ſcrutinio duo fuerunt in diſcordia electi, ⁊ quatuordecim conſenſerũt in quendã cardinalẽ, ſeptẽdecim conſenſerũt, ⁊ elegerũt quendam. R. Remẽſ. canonicum, ⁊ poſtea vocatus abſens ratificauit electionem illius Remenſ. ⁊ ſic eo cõputato erant octodecim. Tandẽ per procuratores vtriuſq; partis electionibus preſentatis a ſede apoſtolica, illarũ fuit petita cõfirmatio, ⁊ iudicio agitato finaliter, ac probationib⁹ factis, deuentũ eſt ad allegationes partium. Et primo pro parte R. Remẽſi. canonici allegabant duo. Vnũ, corroborationẽ electionis ſue facte. alterũ ad infirmationẽ alterius. Primũ, ꝙ electio de R. erat facta a maiori parte capituli, maxime cõputato illo Vincentio, q conſenſerat: ⁊ per hoc preſumi debebat ꝙ a ſaniori. Scđm, qđ allegabant ad infringendũ, erat ꝙ dictus Vincentius fuerat cõtemptus a capitulo, ⁊ ſic reſpectu vtriuſq; electionis poterat proſequi contemptũ, ⁊ ipſe ratificauerat electionẽ de R. Vnde quo ad hoc ex contemptu illa non poterat infirmari. Electionem aũt cardinalis nullatenus ratificauerat: ⁊ ſic non poteſt dici ꝙ eã voluerit ratificare. Igitur ex contemptu veniebat annullanda: ⁊ erat nulla ex defectu forme electionis: q2 inter cetera de forma eſt qđ fiat vocatis, qui debent intereſſe, ⁊ ſua confirmando: ⁊ ſic quieuit aduocatus ipſi⁹ R. Surrexit aduocatus cardinalis, ⁊ quatuor, vel quinque cauſis, ⁊ rationibus concluſit allegationẽ ſuã, ex duabus concludens validitatẽ electionis cardinalis, ſimul ⁊ inualiditatem alterius: ex tertia concludit ad inualiditatẽ concurrentis, ⁊ ex quarta, ⁊ quinta reijcit obiecta contra ſuam electionem. Pro fundamento ſuo, ⁊ infringenda aliena, allegat duo. Primo, qualitatem electorum, que in cardinali preponderat alteri ex tribus. Primo, ex qualitate etatis: q2 cardinalis maturior etate, ⁊ alter inſufficiẽs etate. Secundo, ex qualitate ſcientie: q2 excellẽtioris ſcientie cardinalis, ꝙ̃ canonicus. Tertio ex qualitate dignitatis: q2 canonicus ex altera parte elect⁹, ⁊ ex ſua cardinalis. ¶ Secũdo allegat qualitatẽ eligentiũ: q2 maioris authoritatis pro parte cardinalis, ex quibus concludit maioritatẽ zeli, ⁊ cõſequenter in hac parte ſanioritatẽ capituli. ¶ Tertio principaliter ad oſtendendã inualiditatẽ electionis concurrentis allegabat conſenſum Vincentij etiã cõtempti a capitulo, nihil operari ad augmentandum vocem R. electi, cum vox ratificantis non poſſit in numero computari, tanquã non preſtita in ſcrutinio, ⁊ determinato tempore, vt exigitur pro forma. ¶ Quarto, de duobus reſſcit obiectiões. Primo, eo ꝙ cardinali refringebatur electio propter contemptum. Secundo, propter forme defectum: quia quo ad primum non erat, nec fuerat dictus Vincentius contemptus, imo ipſe potius capitulum contempſerat, quia noluerat ad electionem intereſſe. ¶ Secundo, nõ obſtabat defectus forme: quia dato etiam quod fuiſſet cõtemptus, hic contemptus nihil poterat operari ad nullitatem ex forma: quia quod vocentur, qui debent, ⁊ poſſunt intereſſe, non eſt de forma, ſed de iuſtitia, dummodo maior pars ſit preſens, ⁊ vocata. Et ſi dicatur hoc vt vocentur qui debent, ⁊ poſſunt, numeratur inter cetera formalia electionis, ⁊ ſic eſt de forma, vt patet in concilio. Reſpondit, quod non omnia, que ſunt numerata, ſunt de forma, ⁊ inter cetera hoc eſt alias multa iura corrigentur: ⁊ non eſt veriſimile concilium in illo verbo voluiſſe multa iura peruertere, ⁊ corrigere, in eo quod dixit vocandos, qui debent, ⁊c. quia non eſt veriſimile vnico verbo principem multis vigilijs excogitata iura voluiſſe, ⁊ antiqua ſtatuta peruertere. ¶ Papa auditis allegationibus, ad caſſandam electionem proceſſit dicti R. de conſilio fratrum, motus principali ratione, quod inter cetera, que exiguntur, ⁊ de forma, ⁊ ſubſtantia ſunt electionis, oportet ꝙ ſit facta a maiori, ⁊ ſaniori parte capituli: ⁊ quanquam dictus R. maiorem habuerit partem capituli, non tamen habuit ſaniorem: ⁊ in retractanda ſententia cauſam expreſſit, quod hoc faciebat ex defectu forme, non perſone, ne perſona notaret. hoc dicit. ¶ Nota
primo electionem debere fieri a congregatis in vnum. Ad hoc
2 ſ. eod. in Geneſi. ¶ † Nota ſecundo quod duplo maior pars, inuita minore, videtur ante terminum poſſe determinare de die eligendi, ⁊ determinatione facta conuincitur negligentia minoris. ¶ Nota tertio pro ⁊ contra, quod termino ſtatuto ad electionem faciendam, contumax in termino ſtatuto, iterato nõ eſt vocãdus.
3 ¶ † Nota quarto quod cardinalis poteſt eligi: ⁊ ſic alligatus titulo cardinalatus eligitur: ⁊ nõ poſtulatur: ⁊ hoc verum, quando eſt preſbyter cardinalis: ſecus ſi eſt cardinalis epiſcop⁹. Ad hoc hic, ⁊ ſ. de poſtu. bone. Et nota quod alligatus inferiori dignitati etiã eligitur. De hoc de poſtu. prela. c. ſi. ⁊ ſic canonicus eligitur. ⁊ non
4 poſtulatur. ¶ † Nota ſexto ꝙ contẽptus ratificare põt alteram ex electionibus, ⁊ alteram ex cõtemptu impugnare: ⁊ hoc non habes
5 alibi. ¶ † Nota ſeptimo ꝙ cardinalis poteſt eſſe canonicus infe-
6 rioris eccleſie cathedralis. ¶ † Nota octauo qđ poſſunt eligentes procuratores cõſtituere ſuper actibus electionis a ſe facte. De quo dic

7 dic vt ſ.eod.dudum.de preben.dilectus.ij. ¶ † Nota vltimo quo
ad iſtam partem.quod alio non apparente ſufficit ad validitatem
electionis concludere maiorem partem:quia eo ꝙ apparet maior,
concluditur ſanior preſumptiue. ¶ Venio ad ver.pars vero alte-
8 ra.† Nota primo quod principaliter ex perſona electi colligitur ſa
nioritas eligẽtium,que preponderari poteſt principaliter ex qua-
tuor,ſcilicet ex preponderatione in etate, ex preponderatione in
ſcientia,⁊ dignitate. Item ⁊ ex qualitate,⁊ authoritate perſona-
9 rum eligentium. ¶ † Nota ſecundo ꝙ vox contempti licet compu
tetur in numero capituli, vt ſ.eod.in Geneſi.non tamen auget nu
merum quo ad voces.Et eſt cauſa,quia conſenſus non intercedit
tẽpore debito,qui exigatur in ſcrutinio pro forma.ſ.eo.quia pro-
10 pter.† Ex verſi.denique.nota quod quis vocetur ad electionẽ,qui
poteſt,⁊ debet intereſſe electioni,non eſt de forma electionis,ſed de
iuſtitia.Et ſic non omnia,que enumerantur.ſ.eod.quia propter.
ſunt de forma,ſed aliqua de forma,⁊ aliqua de iuſtitia:de quibus
ibi tractabitur.Attende tamen,quia hoc eſt verum,quando con-
temnitur minor pars,vel ſi maior pars contemneretur, hoc eſt cõ
11 tra formam,vt patet ſ.eo.auditis.de hoc.ſ.eod.bone.ij. ¶ † Nota
ſecundo ꝙ in dubio,niſi aliud expreſſe appareat,non debemus in-
terpretari quod papa velit corrigere iura, niſi exprimat. Ad hoc
de electio.cum expediat.lib.vj.Non ergo c.vt debitus.corrigit ma
teriam reſcriptorum: quia vnico verbo papa ibi euertiſſet quaſi
totum titu.de reſcriptis.ex quo non exprimit, non eſt preſumen-
dum hoc ipſum velle.Et pro hoc facit multum hec decre. In du-
bio ergo,ſi dictum alicuius poteſt trahi ad alium ſenſum,non tra
hitur vt velit corrigere.Ad hoc ff.de conditio.⁊ demonſtra.l.nam
12 ad ea. ¶ † Nota tertio quod laborioſe inductum,⁊ acquiſitum,nõ
preſumitur de facili velle caſſari. Ad hoc de renun.ſuper hoc.
13 ¶ † Nota quarto quod ad validitatẽ electionis copulatiue exigi-
tur maior,⁊ ſanior pars capituli.Non ſufficit ergo maior abſque
ſaniori.Et ſic ſanioritas repugnans numero, proficit quo ad in-
fringendam operationem numeri in validitate electionis. ¶ No-
ta quod maior ⁊ ſanior pars in actu electionis eſt de forma quod
14 concurrant. ¶ † Nota vltimo quod vbi ex verbis ſententie late
generaliter prolatis poteſt alteri contra mentem pronuntiantis
preiudicium inferri,cauſa eſt in ſententia exprimenda, ⁊ ſic debet
cauſa exprimi.Hoc dicit hec decre.vide de poſtula.prelato.c.i.de
electio.quod ſicut.dicam j.eo.in preſentia.de renuntiatione. Dic,
habemus factum,Secundo allegationem pro R. Tertio allega-
15 tionem cõtra.Quarto diffinitionẽ. ¶ † Videamus iſtas partes.
Oppo.ad primam partem:videtur quod cardinalis nõ poſſit eli-
gi,ſed debet poſtulari.ſ.de poſtu.bone.ad hoc, quia qui eligitur,
debet ad maius eligi,non ad minus.xciiij.diſtin.legimus.Secun-
do quod magis ſubeſt pape, ⁊ ſic magis habet ligatas alas, quã
epiſcopus:ergo vt epiſcopus debet poſtulari. Hinc eſt quod ſine
pape licentia non poteſt curiam exire.Pro hoc.j.q.i.illum.Dic
ꝙ cardinalis poſtulatur.Ad hanc decret. reſpondetur quod hoc
tempore quo eligebatur,erat canonicus,nũc erat cardinalis tem-
pore quo ſuper electione diſputabatur. Hoc non placet: quia ex
hoc male fuiſſet ponderata dignitas ad concludendam ſanioritaa-
tem,cum debeat attendi ſecundum tempus electionis.Niſi ſalues
ꝙ fuit ponderata hoc tempore habito reſpectu ad id, quod eſt ſe-
cutum,ꝙ tunc erat maioris dignitatis.Quod declaratur:quia fa
ctus eſt cardinalis nunc.Vel ſecũdo dic ſpeciale fuit quod potuit
eligi ratione confraternitatis,quam habebat in eccleſia,quia erat
canonicus:tamen ⁊ illo caſu ſatis habet electio vim poſtulationis:
cum papa non cogatur illum concedere,nec ad ſuperiorem poſſit
haberi recurſus.ſ.eo.licet.§.fi.Vel dic quod fuit electus in poſtu-
landum.Jo.An.dicit quod aut eſt epiſcopus cardinalis:⁊ debet
poſtulari.Aut eſt cardinalis,non epiſcopus:⁊ debet eligi,vt hic.
16 Sic dicit Jo.Andr. ¶ † Tertio obuiat quod non videtur quod
potuerit eſſe canonicus:quia priora beneficia debẽt vacare.ſupra,
eodem.cum in cunctis. Solu. Dic quod hoc procedit ſecundum
conſuetudinem preſbyterorum ⁊ diaconorum cardinalium, quo-
rum beneficia ipſi retinent. Et eſt ſimile quod nota.xciij. diſtinct.
17 numeratus. ¶ † Oppono quod non debuerit hic dici contem-
ptus, qui vocatus eſt.ſ.eodem.bone.nec debet amplius citari, ex
quo noluit intereſſe: vt in cap.quia propter.Solu.Dicit hic glo.
prima,⁊ ij.quod hec decret. poteſt dupliciter intelligi. Uno mo-
do quod hic non fuerit contemptus:⁊ hoc fouet allegatio cardi-
nalis:quia imo ipſe potius contempſit capitulum, ⁊ iuri ſuo re-
nunciauit:quod potuit:⁊ ſic ſine ipſo alij potuerunt procedere ad
electionem.ſ.eodem.capi.quod ſicut.ff.de officio. delega. pruden-
tiam.§.addicimus.nec ipſius abſentia electionem debuit irrita-
re. C.de decurio. l. nominationem. Et ſecundum hoc concludi-
tur quod vocatus ad determinandam diem, amplius non ſit vo-
candus: quia dicendo ſe nolle intereſſe, dixit conſequenter quod
vlterius non vocaretur. de officio delegati.cum ſuper. Et quia
vno negato, omnia, que ſequuntur ex illo, videntur eſſe nega-
ta. de conſtitutio. nam concupiſcentiam. Et quia qui ſcit, cer-
tiorari non debuit de regulis iuris. cum, qui certus. cum con-
cord. Et quia ſcienti ius ciuile pretor non ſubuenit,ſed ignoran
ti.ff.quod cum falſo tutore.l.prima.Et quia ſcienti,⁊ volẽti,⁊c.de
tranſactio.cum donationis. ¶ Alius eſt intellectus,quod hic po-
tuit dici contemptus:quia dato quod noluerit intereſſe actui,⁊ de
terminationis die,per hoc non renuntiabat electioni,ideo erat ad
alios actus vocandus:quia contumax in vno actu,non debet dici
propterea contumax in alio.Ad hoc.j.de procurato.dilectus.Et
hoc placet Joan.Andr.Nam dato quod noluerit intereſſe in vno
actu,per hoc non renuntiat iuri intereſſendi electioni:ideo exigi-
tur quod iterato vocetur,vel quod terminus ſtatutus ei intime-
tur.Et ſic ſeruatur, quando in abſentem ſit prorogatio termini,
vel ſtatuitio:quia oportet quod ille terminus ſibi intimetur:alias
non arctatur terminus. quod eſt bene notandum.Et hoc proſe-
quitur prima ⁊ ſecunda glo.que ex hac ſimplici relatione eſt clara,
licet latius alleget pro ⁊ contra. ¶ Dic latius concludendo hanc
materiam,ſi queritur an canonicus citatus ſtatuto die,iterato ſit
vocandus,ne poſſit proſequi contemptum.Dic quod aut fuit ci-
tatus ſimul ad diem aſſignandam,⁊ in die aſſignata vt debeat in-
tereſſe electioni,⁊ ſic ad vtrunque fuit citatus:⁊ tunc iterato citari
non debet:ideo hodie practicatur quod citatur ad talem diem ad
ordinandum de die electionis,⁊ citant vt interſit die aſſignanda
cum continuatione ſequentium dierum,donec electio fuerit expe-
dita.de quo.j.de offi.delega.conſuluit. ¶ Quandoque citatur ſim-
pliciter ad diem aſſignandam:⁊ tũc aut comparuit,⁊ preſens fuit
tempore aſſignate diei:⁊ iterato non eſt citandus.Aut fuit cita-
tus,⁊ contumax fuit:⁊ tunc aut poſtea ſciuit diem aſſignatam,vel
quia fuit ſibi intimata per capitulum, vel aliter.⁊ iterato non eſt
vocandus:quia dies,de qua certus eſt,interpellat pro homine.de
loca.potuit.Aut citatus ignorauit diem: et tunc aut hoc fuit ex
eius malitia,vt quia ſe abſentauerat in fraudem propter hoc, ne
ſciret diem:⁊ iterato non eſt citandus:⁊ ſi non citetur, non poteſt
conſequi contemptum.Ad hoc vt lite non conteſta. quoniam.ibi.
ſiue quia malitioſo,⁊c.xxxvij.diſtinctione.§.fina.de temp.ordina.
eos.lib.ſexto.Nec obſtat quod dato quod appareat malitia ſua,
nihilominus ⁊ apparet vltimo malitia capituli in non vocando
tempore electionis,⁊ vltima mora nocet: quia dolus capituli ex-
cuſatur propter malitiam abſentis,de qua conſtat,⁊ quod ſemper
durare preſumitur,donec veniat:quare non eſt de ea coniecturan-
dum ad malitiam capituli: quia prima excludit malitiam vlti-
mam.ff.de re iudica.l.contumacia.Sed ſi veniret, ⁊ non admitte-
retur,tunc bene vltima mora noceret capitulo,quia prima eſt pur
gata.Aut citatus ignorauit diẽ,nõ tamen fuit ex malitia abſens,
ſed ex cauſa:vel ſi ex malitia,non fuit abſens propter hoc vt igno-
raret diem:⁊ tunc debet vocari ad electionem ad diem:alias dice-
retur contemptus: vt l.Fulcinius.§.quid ſit latitare.ff.ex quib.
cauſis in poſſ.ea.Quandoque non fuit vocatus nec ad electionem
nec ad diem aſſignandam:⁊ tunc ſiue ſciat diem, ſiue ignoret, non
valet quod agitur,⁊ contẽptus poteſt dici,⁊ põt proſequi cõtem-
ptum: quia vocatio non exigitur ad finem certificandi, ſed quia
eſt de iuſtitia:vt ſ.eod.quia propter.Ad hoc quod not.ſ.eo.cum
inter vniuerſas.Hec vera,niſi aliud habeat cõſuetudo,vt in mul-
tis eccleſiis Anglicanis, vbi non vocantur abſentes remoti, ſed
ſtatuitur terminus per preſentes, ⁊ dies electionis, quem diem
poſtea canonici notificãt abſentibus,etiam valde remotis. ¶ Ve-
nio ad ſecundam partem ad allegationem pro R.canonico. In
hac parte nec in text.nec in gloſſ.eſt aliquid. ¶ Venio ad tertiam
ad allegationem pro cardinali:⁊ hic ſunt duplicis ſpeciei allega-
tiones:quedam iuſte,concludentes pro electione,⁊ contra electio-
nem alterius partis:quedam tollentes obiecta contra electionem
18 cardinalis. ¶ † Ad primas oppo. cum gloſſ.que eſt ſuper verbo.
In etate.ſuper verbo Sufficientis. quod debuerit electio cardi-
nalis confirmari, ⁊ tamen papa eam non confirmauit. Si enim
ſecum fuiſſet coelectus habens defectum etatis,vel ſcientie:eligen
tes priuati ſunt poteſtate eligendi, ⁊ debet valere electio ſecum
coelecti.ſ.eodem.congregato. ⁊ capit. dudum. de poſtu. gratum.
¶ Solu.Poteſt intelligi quod ex toto patiebatur defectum eta-
tis,⁊ ſcientie,⁊ procederet contrarium:⁊ quia nihil dicitur de ele-
ctione cardinalis,preſumendum quod fuit cõfirmata. Poteſt ſe-
cundo intelligi quod non patiebatur defectum totaliter etatis, vel
ſcientie:ſed in comparatione ad cardinalem poterat dici defectus
ſue etate,⁊ ſcientia licet non in reſpectu ad eccleſiam: quia quo ad
illam erat ſufficiens,licet non erat eminentis: ⁊ tunc per hoc non
erat confirmanda electio cardinalis,quia non elegerant indignũ,
19 ⁊ ſic non erant priuati poteſtate eligendi. ¶ † Secundo circa vnã
cauſam,que allegatur ad infringẽdam electionem concurrentem
cum cardinali, quod vox ratificantis non computatur. Oppon.
cum gloſ.que incipit Iſte dixit ſe,⁊c.quod computetur mandato
ꝙ vocatus noluerit intereſſe,poteſt penitere.ij.q.vj.ſi quis libel-

los.ergo debet poſſe cõſentire ſecũdo:qꝛ ſic videm⁹ in iudice, qui
tulit interlocutoriã,nã poteſt illam mutare.de appel.cum ceſſan-
te.ff.de re.iud.l.qđ iuſſit.Item qꝛ magne ſapientie eſt,mutare qđ
male locutus eſt.xxij.q.iiij.magne. ¶ Sol.Gl.reuocat in dubiũ,
an ſi canonic⁹,qui a principio noluit intereſſe,poſtea velit conſenti
re,eius vox cõputet ad partem.Quod cõputetur,allegat iura pro
xima.In cõtrariũ allegat:qꝛ qui ſemel renũtiauit, vlteri⁹ non eſt
admittendus.vij.q.i.ꝙ periculoſum.Scđo,qꝛ renũtiã tibus,⁊c.ff.
de edil.edic.l.queritur.§.ſi vẽditor.Tertio,qꝛ ex quo ſemel voluit
ius perdere,amplius admittendus nõ eſt.ff.de ſucceſſorio edicto.
l.i.§.tutor.⁊ qđ potuit,noluit,⁊c.de offic.dele.cũ ſuper.Quarto,qꝛ
ex quo noluit intereſſe,nõ põt penitere,precipue re non integra.ſ.
eo.in cauſis.Quinto,qꝛ ſi iudex referat,vel dicit ſe velle referre,nõ
auditur plus proſequẽs.de off.del.licet.de appel.intimaſti.¶ Cõ
cludit gl.qđ huiuſ penitere põt. Sed an vox computetur in nu-
mero,dicit aduertendũ qđ quãdoqꝫ venit nõdum facto ſcrutinio,
⁊ ſic re integra:⁊ admitti debet.ff.de mino.l.qđ ſi minor.§. ſceuola.
⁊ ſi admittatur,eius vox prebet ſuffragiũ.Quãqꝫ hic venit iam fa-
cto ſcrutinio,⁊ ante electionẽ:⁊ gl.non proſequitur hoc,niſi in con
tempto.Dic ꝙ non debet iterari ſcrutiniũ, ſed admitti ſolũ ad
ſeqũẽtia:qꝛ imputet ſibi,ſi in precedentibus fuit cõtumax.Si au-
tem venit poſt electionem,tunc ſi ratificat, vox non computatur,
vt hic eſt caſus.Hec ſunt vera in vocato,⁊ contumace. ¶ Si antẽ
ſit contemptus,hoc etiam proſequitur glo.Dic qđ aut venit ante
electionem,⁊ ſcrutinium perfectum,⁊ debet admitti ad ſcrutiniũ,
⁊ vox ſua prebet ſuffragium.Aut comparet iam facto ſcrutinio:⁊
tunc dicit glo.qđ ſcrutinium debet iterari:alias ipſe proſequeret
contemptũ:⁊ quicquid agitur,caſſaret.De hoc.j.c.proximo.Di-
cit tamen Jo.and.cauendũ,ne aliquid in fraudẽ confringatur.j.c.
proximo.de diuor.quãto.⁊ ideo nominatus in priori ſcrutinio ad-
mittetur,ſi vult probare prius nominatũ non contemptum. Ad
hoc.j.c.proximo.ſ.e.cum poſt.Aut cõparet poſt electionẽ iam fa-
ctam:⁊ iteranda non eſt propter contemptũ,ſed ipſe poteſt proſe-
2 qui contemptũ coram ſuperiore.¶ † Quero vna cum glo.ibi:Itẽ
ſi aliquis,⁊c.abſens de loco,vnde vocari non debet, ⁊ poſt ſcruti-
nium eſt reuerſus,vel poſt electionem iam factã quaſi caſu ſuper-
uenit,an debeat computari vox ſua,ſi conſentiat.Dicit gl.qđ nõ:
qꝛ nec poſſet electionem impugnare ex eo ꝙ non fuerit vocatus
tpe electionis faciende.Unde concludit glo.qđ ad ponderandam
validitatem ⁊ pluralitatem vocum attenditur principium publi-
cati ſcrutinij,⁊ non qđ poſtea ſuperuenit.Sic dicimus quo ad ha-
bilitatem electi ponderari tempus electionis:alias ſequeretur qđ
qui haberet ius,facta electione,vel publicatione ſcrutinij,poſſet il
lud perdere abſqꝫ facto ſuo:vt ſi alteri coelecto tot cõſentirent, qđ
aſcenderent ad maiorem partem capituli propter ſuperuenientes,
qui vocandi non erant:fatentur docto.qđ ad ſeqũentia,que immi
nent facienda,admittentur.Ad hoc de electio.vbi periculum.lib.
21 vj.¶ † Sed dices,quomodo eſt poſſibile ꝙ eſſet abſens in loco vn-
de vocari non debebat,⁊ ſuperueniſſe tempore electionis nondum
perfecte:Dic, tempore forte citationis erat in loco vnde vocari
non debet,poſtea tempore electionis factus eſt ita propinquus,ꝙ
potuit ſuperuenire : ⁊ ſic ſufficit ꝙ altero iſtorũ tẽporũ ſit in loco,
vnde vocari nõ debet, vel tpe citationis, vel tpe electiõis,vt dicat
nõ contẽptus.Et hoc tenet Gul.e.tit.circa principium. Uel pone
22 ꝙ habebat conſuetudo abſentes etiã vicinos non vocari.¶ Que-
ro quid ſi canonico abſente,vnde vocari non debet per preſentes,
eſt factum compromiſſum,⁊ antequam pronũcietur electio,ſuper-
ueniat talis,qui vocari non debuit.Dic quod non poterit reuoca
re compromiſſum. Quod eſt verum , niſi re integra ſuperueniat,
ſm Inno.Hoſti.dicit ꝙ etiam ſi ſuperueniret re integra, non au-
diretur.vij.q.i.factus.⁊ ſ.eo.in cauſis.Et quando dicatur res in-
23 tegra,ibi notatur.¶ † Quero an canonicus contemptus,ſi alteri
ex electionibus conſentiat quo ad aliam, poſſit proſequi contem-
ptum.Glo.in duobus locis ſentit ꝙ non.Glo.in verbo Adijcere.
ibi:⁊ quia conſentit electioni , non poteſt proſequi contemptum.
Item ſequitur glo.in verbo. Ualebat.ibi:impugnare non poſſet
ſcilicet ſimpliciter,nec illam,in quam cõſenſit,⁊ quam ratificauit,
nec aliã ſm glo.Et idem ſentit gloſſ. ſuper verbo Adijcere.ibi:⁊
ꝙ cõſenſerit electioni,nõ poteſt proſequi contemptum.Dicit Jo.
An.ꝙ contrarium huius gloſ.fuit determinatum hic in diſpu-
tatione,per quẽdam dñm Stephanũ,cõtemptũ poſſe conſentire
alteri ex duabus electionibus,⁊ quo ad alteram poſſe proſequi cõ
temptum.Pro quo facit hic tex.Alias fatui fuiſſent iſti de parte
R.cõfitendo contemptũ illius,quod etiã faciebat cõtra ſe:⁊ mala
fuiſſet allegatio cõtra illã partẽ.Preterea,cõtemptus eſt iniuria
tus a toto capitulo,⁊ quolibet ſingulo de capitulo:igitur remittẽ
do quo ad vnum,non excluditur iniuria quo ad alios:poteſt ergo
quo ad eos proſequi contemptum.¶ Uenio ad quartam partem
in verſi.nos igitur.vbi ponitur diffinitio pape.¶ Circa vltimã
hanc partem habemus vnam gloſ.ſuper verbo Non conſenſerit.

que tractat duo.Primum,in quo ponderetur authoritas,in quo
meritum,⁊ in quo zelus.Secundo,an ſi concurrat numerus cum
24 authoritate,⁊ repugnat cum zelo,vnũ alteri preferatur.¶ † Ad
primum dicit glo.authoritas conſideratur in dignitatibus,⁊ me-
rito vite eligentium.Dicunt doct.quod etiam conſiſtit in ordini-
bus maioribus,perfectiori etate,antiquiori inſtitutione,⁊ ordina
tione,vt hic.lxxx.di.⁊ epiſcoporũ.c.cõſuluit.de ma.⁊ obed.c.ſi.⁊ in
religione.xxxij.diſt.in nomine domini.Zelus cõſiſtit in animo,vt
ſine carnali animo eligant , ſed ſecundũ meritum vite perſone eli-
gende.viij.q.i.ſigno.j.vt ecc.beneficia.vt noſtrũ.Ideo dicunt doc.
ꝙ de hoc oportet per coniecturas iudicari, ſcilicet ex carnalitate,
vel nimia familiarite.de eta.⁊ qua.tuã.de preben. graue.⁊ ex odio
in eum,in quẽ non cõſentit.j.de ſimo. ſicut nobis. preſumitur ta-
men maior pars habere bonum zelũ,vt hic,⁊ ſ.eo.dudum.Nec eſt
vis,ſecundũ Hoſt.an bono vel meliori zelo ducatur:ſufficit enim
ꝙ nõ malo,puta carnalitate,corruptione, vel mala affectione.i.q.
j.ſunt nõnulli.Sicut dici ſolet ꝙ ſufficit ꝙ nõ eligatur malus.xvj.
q.j.monaſterium.Sanitas autẽ conſiſtit in opere,⁊ defectu eligen
tium,vt illa ſanior dicatur,que digniorẽ eligit, vt patet vij.q.j.li-
25 cet.⁊ c.ſi ergo .¶ † Ad ſecundũ quid horũ preferatur,an authori-
tas,an numerus,an zelus.Dicit gl.Quãdoqꝫ ex vna parte cõcur-
rit ſanioritas,⁊ zelus,⁊ authoritas,ex altera adeſt numerus:⁊ di-
cit gl.ꝙ preualet ſanioritas,⁊ zelus,⁊ authoritas , vt hic. Ad hoc
j.de teſti.in preſentia.Et hec vera ſunt,qñ numerus nõ multũ ex-
cedit.Et dicitur in multũ excedere,quãdo vltra duplam.ſ.eo.ſcri
ptũ.⁊ no.e.ti.ſi qñ.lib.vj.tunc enim numero ſtaretur, dũmodo ele-
ctus ſit ſufficiẽs.Sed huic obuiat ꝙ ad validitatẽ electiõis requi
runtur duo copulatiue,ſ.ꝙ ſit maior,⁊ ſanior pars.Sed nõ obſtat
ſecundũ gl.qꝛ dicit gl.maior cenſetur illa,que maiori zelo,⁊ maiori
pietate mouet.gl.diſt.multi.ix.di.ſana.viij.q.j.ſigno.ff.de pac.l.ma
iorem.Quãdoqꝫ ex vtraqꝫ parte ſubeſt par meritũ,⁊ ex vna eſt au
thoritas,ex altera eſt numerus. Et dicit gl.ꝙ ſtãdum eſt numero,
licet ex altera parte ſit authoritas.C.qui bonis cedere poſſunt.l.ſi.
Quãqꝫ hincinde omnia ſunt equalia in merito eligentiũ, ⁊ autho-
ritate,⁊ zelo:⁊ hoc caſu currendũ eſt ad merita electi,ſcilicet ad ſa
nioritatẽ.⁊ qui ſanior eſt in meritis,preferẽdus eſt.Quãdoqꝫ om-
nia ſunt hincinde equalia:⁊ neutra confirmãda eſt,quia neutra ha
bet maiorẽ partem.ſ.eo.Cumana.¶ Tu dic,omiſſis multis, que
ſuperflue hic dicuntur per doct.ꝙ dato numero ex vna parte,⁊ ex
altera authoritate,⁊ zelo,⁊ ſanioritate,nunquid prodeſt ſanioritas
cõtra numerũ,excepto caſu.c.ſcriptũ. quo ad confirmandam ele-
ctionem,licet Inno.⁊ Compoſt. fuerunt in opinione contraria:⁊
hoc,qꝛ.c.qꝛ propter.requirit hec copulatiue,ſ.maior,⁊ ſanior. Nũ-
quid autẽ proficiat quo ad cõfirmandam electionem maiorẽ in nu
mero:conclude ſic, Aut authoritas, zelus, ⁊ ſanioritas in minori
concurrunt,⁊ repugnãt numero maiori ex altera parte:⁊ tunc dic
ꝙ ſi numerus multum excedat, adhuc iſta nõ proficiunt ad infrin
gendam electionem cõtra numerũ. Quãqꝫ authoritas, ſanioritas,
⁊ zelus repugnant numero,⁊ numerus in modicum excedit,⁊ etiã
authoritas ſanioris,⁊ zelus in modicum,adhuc cõfirmabitur ele-
ctio maioris partis:quia modica prerogatiua non mouebit iudi-
cem,ſicut nec modica quantitas illius,qui bonis ceſſit. ff.de ceſſi.
bo.ſi debitor.Ad quod de ſymo.⁊ ſi queſtiones.Quandoqꝫ ex vna
parte eſt authoritas,zelus , ⁊ ſanioritas , ⁊ ex altera parte nume-
rus,⁊ numerus in modicũ excedit authoritas, zelus.⁊ ſanioritas
in multũ:⁊ tunc pars minor eſt ſanior:⁊ ſecũdũ aliquos valet ele-
ctio minoris,ſecundum Joã.An.valet,ſed infringitur ſecum con
currens,vt hic non apparet quod electio cardinalis fuerit confir-
mata,imo creditur quod fuit caſſata,vt cõcluditur ex ratione tex.
Quandoque ex vna parte concurrit maioritas numeri,⁊ maio-
ritas authoritatis, ex altera concurrit ſolum meritum:⁊ preua-
let numerus cum authoritate. Quandoque ex vna parte concur-
rit numerus,⁊ meritum,ex altera ſola authoritas:⁊ adhuc preua-
let numerus cum merito:ſi omnia hincinde ſunt equalia, vtraque
26 caſſatur,vt hic fit finis. ¶ † Ultima gloſſ.querit in verſicu.in ca
ſu iſto non crederem,⁊c.an eligentes illum , in quem maior ⁊ ſa-
nior pars non conſentit, priuentur poteſtate eligendi.Gloſſ.dicit
quod putat quod non:quia directe non faciunt contra formam,
⁊ ideo iterato poterunt eligere:ar.lxix.di. ſi duo. ſi iterum taliter
eligãt,tunc priuantur poteſtate eligendi:ſuperior tamen põt face
27 re gratiã.cui vult.¶ † Nota hãc gl.ꝙ de forma nõ videtur ꝙ ma-
28 ior ⁊ ſanior ſit.cõtra eſt gl.ſ.e.auditis.⁊ facit ſ.e.in Gene.¶ † Ue
nio ad cauſas ⁊ allegationes obiectorũ contra electionẽ cardina-
lis reiectiuas.¶ Contra hoc oppono quod cardinalis male alle-
gabat,quia hec ratio de defectu forme,per quã defectus reijcieba
tur,ita tendebat,ad cõmodum canonici,ſicut cardinalis. ¶ Sol.
ver.deniqꝫ.tripliciter intelligitur.Una,ꝙ hec ſit ratio pro magi-
ſtro R.cardinali.Secũda,ꝙ eſſet allegatio pro canonico.Tertia,
ꝙ ſint verba pape.Secundum primũ intellectũ hic eſt ſenſus:Ad
cõcludendam nullã electionẽ magiſtri R.cardinalis allegabatur
quod

quod erat facta contemꝑo magiſtro Uincentio, ⁊ ſic contra for-
mam, ergo erat nulla. Huic reſpondebat cardinalis, qḋ non erat
contra formã: qꝛ de forma nõ eſt qḋ vocentur abſentes, vel qui de-
bent, ⁊ volunt intereſſe. Replicabatur ꝙ imo, per. c. qꝛ propter. re
ſpondit ꝙ nõ omnia, que ibi ponuntur, ſunt de forma: alias ſeque-
retur quod papa vnico verbo iura voluiſſet multis vigilijs exco-
gitata peruertere. Et hic eſt verus intellectus, ſecundum quẽ po-
ſui caſum, ⁊ eſt ratio obiecti reiectiua. ¶ Alius eſt, ⁊ ſecundus, qḋ
ſit allegatio pro canonico. Nam cardinalis, qui nõ curabat ꝙ ſua
electio confirmaretur, dummodo ille canonicus nõ admitteretur,
allegauit qḋ vtraqꝫ erat nulla, qꝛ contra formam. c. quia propter.
in qua inter cetera eſt, qḋ vocari debent, qui volunt, ⁊ poſſunt inte
reſſe: ⁊ ſic vtraqꝫ electio eſt nulla. Uel forte dicebat, Tu dicis Hul.
contemptũ: ego dico ꝙ non eſt verũ: ſed ſi vis hoc, nec tua, nec mea
electio valet: qꝛ contra formã concilij. Huic reſpondit canonicus.
¶ Tertius intellectus eſt, ꝙ hec ſit ratio pape qḋ inter cõtentio-
nes inter partes erat allegatum de defectu forme. Papa reſpon-
det ꝙ hoc reſpectu nõ eſt defectus forme, ſed quia nõ adfuit maior
pars, ⁊ ſanior. ¶ Scḋo videtur, ⁊ opponitur qḋ dato ꝙ decre. qꝛ
propter. vellet abſentes vocari, ⁊ qui debent, ⁊c. eſſet de forma, non
per hoc corrigerentur multa iura: quia ſolum corrigeretur cap. ꝙ
ſicut. ¶ Sol. Dic quod multa corrigerentur iura, attentis illis, ⁊
alijs, que illis accidunt ſm Hoſti. vel ſm Inn. non habet reſpectũ
ad illud ſolum de vocatione eorum, qui debent intereſſe, ſed eſt li-
tere intentus qḋ ſi fateantur papam voluiſſe illud eſſe ſubſtantia-
le, conſequenter multa ibi poſita, ⁊ omnia erant ſubſtantialia: per
qḋ multorum induceretur iurium correctio. Et ſm hoc nihil erit
addendum vel detrahendum electioni: ⁊ ſic illud erit ſubſtantiale.
Per quod apparet ꝙ hoc tenendo nulla eſſet electio, que valeret:
quia modice ſiunt quin aliquid addat, vel detrahatur: ⁊ ſic omnis
electio caſſabitur. Et ſic fruſtra laborauerunt ſummi põtifices in
iuribus circa hoc edẽdis. Item ſi pro omni peccato vel omiſſo in
electione electio caſſanda eſſet, ⁊ ſic, fruſtra eſſent iura de electio-
ne tractantia. Uel dic hoc: quia multa ſunt honeſta, vel vtilia
in electione, que non ſunt de forma: ſicut qḋ ſiat electio de eadem ec
cleſia, ⁊ ꝙ elect⁹ ſit ſine crimine, legitime natus, ⁊ ſufficientis ſcien
tie: quia hec non ſunt de ſubſtantia forme, licet ſint de ſubſtantia
materie. s. eod. cum in cunctis. Joan. Andr. placet prima lectura.
29 ¶ † Quero an qḋ preſentes ad ſcrutinium vocentur, ſit de forma
electionis. Inn. dicit ꝙ nõ: quia ſufficit ſeruare ſubſtantialia for-
me, vt ſcrutinium, ⁊ ſimilia. Dicit tamen neceſſe fore duas partes
ſcrutari. ff. qḋ cuiuſqꝫ vniuerſit. quod plane. s. eo. qḋ ſicut. qꝛ virtu
tes capitulares ſunt in illis: alias ſi non eſſent due partes ſcruta-
te, ſcrutinium eſſet nullum, ⁊ ſcrutati poſſent variari, qui primo
elegerunt. lxiij. di. quanto. vt ſicut duas partes oportet eſſe preſen
tes, ſic duas partes oportet ſcrutari. Ex hoc infert ꝙ omnes, qui
talẽ electionẽ factam a minori parte duarũ partiũ non poſſunt ra
tificare, qꝛ eſt nulla, vnde oportet de nouo eligere: vt in. d. c. quãto.
⁊. s. c. auditis. Hoſt. videtur tenere ꝙ electio facta a minori duarũ
partium, imo maiori poſſit ratificari: dicens ꝙ quedã ſunt reſpi
cientia cõmodũ publicũ, ſeu publicã vtilitatem: ⁊ iſta ſunt de for-
ma, quibus renunciari non põt. Quedam ſunt reſpicientia cõmo-
dum priuatum: ⁊ iſta non ſunt de forma, quin renunciari poſſit, id
eſt qḋ omnes vocentur, vel qḋ maior pars, reſpicit vtilitatem pri-
uatam, ⁊ ſic non eſt de forma. Ad hoc, qꝛ hic cõceditur de vno: er-
go conceditur de pluribus. ff. de rei ven. l. que de tota. Nec obſtat
ꝙ conſenſus ſuperuenientis poſt ſcrutiniũ numerũ non augmen-
tet: nam ſi non augmentat, roborat tamen, ⁊ fortificat qḋ caſſari
potuiſſet. Hoc vltimum eſt contra caſum. c. auditis. qꝛ etiã dato ꝙ
non eſſet de forma, qḋ maior pars conſentiret, tñ eſt de poteſtate: ⁊
defectus poteſtatis ſic annullat, ſicut forma. Itẽ primum dictum
Inno. ꝙ contemptus in ſcrutinio nõ reddat nullam, communiter
damnatur, vt. s. eo. qꝛ propter. notatur. Quedam que tractãt In-
no. ⁊ Hoſt. relinquo vt ſuperflua, per illa, que dixi. s. eo. cũ nobis. ⁊
c. licet. ⁊ c. in cauſis. ⁊ c. bone. i. j. an vnus poſſit alios cõſtituere in
negligentia, ⁊ quid de minori parte. Anto. de But.

1 ☞ Electores non diſcedant ab electione ſcrutinio publicato.
2 Electores publicato ſcrutinio compelluntur ad eligendum.
3 Uariatio quando ſit permiſſa.
4 Electores quare non varient publicato ſcrutinio. 9. 11.
5 Electores an poſſint variare ante publicationem. 23.
6 Electores variare publicato ſcrutinio quando poſſint. 14. 15.
7 Electores poſſunt variare, vbi nominatio eſt de facto occulta.
8 Uariare vt non liceat poſt publicationem, que requirantur.
10 Electio caſſatur ratione peccati commiſſi in ſcrutinio.
12 Electio non eſt caſſanda ratione contemptus.
16 Scrutinio publicato, electoribus dicẽtibus ſe non conſenſiſſe non
creditur.
17 Electores poſſunt variare, ſi per viam ſcrutinij procedatur.
18 Electores patroni quando poſſint variare.
19 Scrutinio publicato in electiõe ꝑlatis ſecularis variare licitũ eſt
20 Superior quis dicatur reſpectu abbatis vel plebani.
21 Nominatus poteſt petere compulſionem ad eligendum.
22 Scrutinium quid ſit,
24 Electio an poſſit deſeri, ſicut poſtulatio.
25 Electio non variatur propter protractionem malitioſe factam.

1 PUblicato. ¶ † Poſt publicationem ſcruti
nij electores ab electiõe diſcede-
re, vel deſiſtere nõ pñt. h. d. Primo dictũ ponit. Scḋo,
rõnem reddit. Tertio rationis neceſſitatem exprimit.
Secũda ibi: cum ſit. Tertia ibi: ad qḋ. ¶ No. primo quod poſt pu
blicationẽ ſcrutinij electores nequeunt variare: nec deſiſtere ab ele
ctione: ⁊ ſic ſola publicatione ſcrutinij facta queſitũ eſt ius electo.
Et no. qḋ qñqꝫ principiũ neceſſitat finem, ⁊ dato illo, non põt rece
di a principio, nec fine. ¶ No. ſecundo cãm quare non poſſunt va-
riare: qꝛ publicato ſcrutinio, de forma eſt quod ſiat incontinenti
electio: ⁊ ſi non fieret, forma non poſſet ſeruari, ⁊ ſic illa electio non
2 valeret. ¶ † Tertio no. qḋ ſcrutinio publicato ꝑ ſuperiorẽ compel
luntur electores vt eligãt: ⁊ ſic alias preparatio electionis facta in ꝑ-
niciem electi non vitiat electionem. de quo. s. eod. cũ poſt petitam.
Hic agitur de effectu publicationis ſcrutinij, ſeu conſenſus eligẽtiũ,
anteq̃ ſit facta electio. ¶ Circa quam opp. cum ſecunda gl. quod
3 ante electionẽ pñt indifferenter electores variare. ¶ † Primo, qꝛ
ante electionẽ nullũ eſt ius queſitum: ergo libera eſt variatio: vt in
regula, mutare. cũ concor. Qḋ nullũ ſit ius queſitũ, patet qꝛ ad q̃-
rendũ ius, neceſſaria eſt electio, que als eſſet fruſtra. ¶ Secundo
hoc ↄfirmatur qꝛ ante electionem nondũ eſt principiatum matrimo
nium: hinc eſt ꝙ principiatur in actu electionis. s. eod. cum inter ca-
nonicos de trãſla. prela. ſꝫ Glo. concludit tex. ⁊ iuſtificat, aſſignãs
cãm, ꝓpter quã diſcedi nõ põt: qḋ no. ex eo, qꝛ ius eſt queſitũ. Sed
qꝛ res deſijt integra eſſe. s. c. in cauſis. quo caſu in ꝑiudiciũ alteri⁹
non põt fieri variatio. Itẽ propter fauorem eccleſie: alias hec mu-
tatio eſſe poſſet periculoſa eccl'ie: ⁊ ꝙ in talibus mora periculoſa
eſt. Uel ſecũdo ſecundũ gl. qñ nõ eſt deuẽtũ ad aliqḋ principiũ va
lidũ neceſſitans finem, licet variare, vt in contrario, qꝛ ius non eſt
queſitum. Sed qñ eſt deuentum ad aliquod principium neceſſitãs
finem, non licet variare, vt hic. Unde per actum publicationis dr
principiata electio: ſicut ⁊ dr principiata cã per citationem. j. de of
ſic. deleg. licet. ⁊ c. gratum. Dat ſimile in ſeruitute, in qua ſi vnus
cedat, non valet ceſſio quo ad ſeruitutem indiuiduam transferen-
dam: et tamen quia eſt deuentum ad aliquale principium obliga-
tionis, non poteſt cedens deſiſtere ab eo, qḋ fecit: vt patet. ff. de ſer
ui. ruſti. prediorum. l. per fundum. ⁊ C. cõmunia vtriuſqꝫ iudi. l. eſt
receptũ. ¶ Non ob. j. de tranſla. prela. licet. qꝛ fateor ꝙ matrimo-
niũ nõ eſt principiatum, niſi in actu electionis, ſi habemus reſpe-
ctum ad illa, que principiant vinculi ſubſtãtiam: ſed bene eſt prin-
cipiatum quo ad aliquod principium extrinſecum poſtea neceſſi-
4 tans matrimonium, vt hic. ¶ † Ex his colligimus duas vel tres
rationes, quare publicato ſcrutinio nõ variãt electores. Prima,
qꝛ res integra non eſt. Hec ratio non placet docto. quia ſecundum
hoc non poſſent etiã variare poſt tractatum: quia tunc deſijt res
integra eſſe. s. eo. in cauſis. Sed in veritate alio reſpectu loquitur
ibi. ꝙ hic. Nam ibi quo ad poteſtatem reuocandi cõpromiſſarios,
que deſijt integra eſſe ꝑ exercitiũ alicui⁹ actus, vt exercitij electio
nis, ⁊ facti cõpromiſſarijs commiſſi. Hic quo ad perſonam ele. ti:
quo caſu res dicitur integra, donec detur ingreſſus ad aliquem a-
ctum, qui cum eo geratur. ¶ Et ſi dicatur, ſecũdum hoc ſolo ſcru
tinij cõſenſu aliquid geritur cũ eis: ⁊ ſic ex illo ſolo deberet res de-
ſinere integra eſſe. Rñdeo, qḋ ille actus vt occult⁹ nõ põderatur
ad faciendã rẽ deſinere integrã, ſed in proximo, ſ. publico. ¶ Se-
cunda ratio eſt fauor eccleſie, ⁊ periculum more. Hec eſt ratio ſua-
dens nõ cõcludens, qꝛ eſt nimium generalis. ¶ Tertia eſt ratio,
qꝛ deuentũ eſt ad aliqḋ principium neceſſitans, ex quo aliqḋ ius
eſt queſitũ ſinẽ neceſſitans electionis, licet nullum ius ſubſtãtifice
electionis ſit queſitum. qḋ declarat Jo. an. Matrimoniũ ſpiritua
le habet in ꝓductione tres partes. Primo habet electionẽ. Scḋo,
cõfirmationẽ. Tertio ↄſecrationẽ. Ipſa aũt pars, q̃ vocatur electio,
habet partes multas, ⁊ q̃tũ ad cõſenſum hꝫ tres, ſ. votorũ depoſi
tionẽ, publicationẽ, ⁊ electionẽ. Cũ ergo deuentũ ſit ad duas par-
tes, prime partis ſublata eſt ptãs variãdi. ¶ Secundo poteſt de-
clarari ratio ꝑ tex. qꝛ de forma electionis eſt, qḋ ſtatim cũ eſt facta
publicatio incõtinẽti ſequatur electio: ergo rõne forme eſt deuen-
tũ ad vnũ principiũ neceſſitãs finem: qꝛ forma vult qḋ electio ſta-
tim ſiat. Sed hec declaratio nõ vr̃ bona: qꝛ ſecundũ hoc nõ licebit
variare, etiam ante publicationẽ: qꝛ etiã poſt ſcrutinium facien-
da eſt publicatio. ¶ Sꝫ diceres, quare ita nõ arctat forma vt in-
cõtinẽti ſiat publicatio, ſicut arctat poſt publicationẽ, ⁊ collationẽ
vt ſiat electio. Dicit Inn. hic, qḋ imo, vt ipſe notauit. s. eo. qꝛ pro-
pter. quare dicendũ eſt ꝙ hec declaratio omnino nõ eſt concludẽs

ſue rationis. Ideo aliter declarat hic Jo.an. nam in forma electio
nis quedā ſunt ſubſtantialia forme, quedā ſunt ſubſtantialia con-
ſenſus, hoc eſt, que ſunt de forma conſenſus, nec omnia ibi poſita
ſunt ſubſtantialia conſenſus: alias ſequeretur quod conſenſus ha
beret ſubſtantialia ante eius eſſe: quod non eſt dicendum. Omnia
enim, que precedunt publicationem, ſunt ex ſubſtantia forme: ſed
que ſequuntur ſcrutinium publicatum, habent fieri ex ſubſtantia
conſenſus. Cum ergo non detur conſenſus ante publicationem,
dicatur quod ante non datur principium neceſſitans: qꝛ ante non
datur ſubſtantiale conſenſus. ¶ Sed dicis, imo ipſa voti depoſi-
tio. Dicit Jo.an. quod negari non poteſt quod hoc conſtitit ex iu
re poſitiuo, ⁊ pendet a principis voluntate: quia ſic potuiſſet ſta-
tuiſſe ꝙ voto depoſito nequiuiſſent variare, ſicut ⁊ ſtatuit quod ſo
la voti depoſitio puniatur: vt eod. tit. c. ij. lib. vj. ¶ Equius tamen
diffinit ad vitandam iniuriā ⁊ infamiā nominati, ex quo eſt facta
publicatio: ⁊ ne ante impediatur vtilis variatio. Et ſic eligit hoc
tempus, quaſi mediū inter votū depoſitum, ⁊ electionis actum: ſi-
cut alias publicatio atteſtationum impedit productionem teſtiū.
s. eo. c. de teſt. cum veniſſent. Sic ⁊ alias edictum publicum arctat
s. titu. prox. c. j. ¶ Mihi videtur qd text. recte intellectus det ra-
tionē: ſi tamē declaretur rōnis ratio, que eſt cauſa quare non pōt
variari. Pondera de quo eſt queſtio, de ptāte variandi, id eſt, rece
dendi a ſcrutinio. ¶ Reſpondit quod ratio eſt, quia facienda eſt
electio, id eſt, quia deuētum eſt ad principium, ex quo neceſſitatur
electio facienda: ergo variatio fieri non poteſt, ex quo datur finis
neceſſarius incōpaſſibilis cū variatione. ¶ Et ſi dicas, vnde ſur-
git hec neceſſitas principij? Dico ꝙ ſicut ⁊ cetere obligationes, ex
conſenſu eligentiū in formam capituli. Eo ergo dato vt in formā
capituli, ex parte ipſorū datum eſt principium, ex quo principiatū
eſt quo ad eos vinculum ſubſtantiale, ⁊ naturale matrimonij. Et
ſi dicatur, ergo ante ſcrutinium in voto deberet impediri hec va-
riatio, attenta hac ratione. Reſpondeo, qd ante non datur cōſen-
ſus vt capituli, cum vota ſingulariter, ⁊ ſigillatim, ⁊ occulte depo
nantur, ⁊ ſic ante habet cōſenſum ſingulorū: ideo nondum eſt ius
queſitū, ſed ſtatim cū eſt facta publicatio, qd erat ſingulariū, effe-
ctū eſt cōmune omniū, qui conſentiunt in eo, qd publicatum eſt, et
pro tanto ſtatim ius queritur, ⁊ datur principium matrimonij, et
etiam electionis valide de iure naturali: non ergo licet recedere,
quin poſtea ſequatur electio paſſiua: ⁊ ſic illa electio naturalis ſur
gens ex conſenſu naturali, qui vt cōmunis datur in actu publica-
tionis, eſt illa, que neceſſitat electionem paſſiuam ſm formā quan-
dam accidentalem. Matrimonium ergo principiatur in electio-
ne: ergo ante non datur principium neceſſitans. Fatendū, ſed ele-
ctio naturalis, a qua ſurgit ſubſtātialis conſenſus, datur in ipſo
actu principali publicationis: ⁊ ideo cum detur principium cōſen
ſus ex parte habentium eligere, res quo ad eos non eſt integra: qꝛ
ius eſt queſitum electo, ⁊ ſic deuentum eſt ad principiū neceſſitans
finem: oportet ergo quod ſequatur electio. Et hoc voluit ſentire
5 ſecunda gloſſa cum ſimi. que allegat, quam vide. ¶ † Ex hoc appa
ret ſoluta queſtio, an ante publicationē poſſent variare electores:
qd videtur hic a contrario litere. Et tenet Hoſ. ⁊ Vinc. qd putat
verum Inno. ⁊ Ho. vt variare poſſint antequam ſcrutatores rece
dant de loco, poſtea non, cum iam ceſſauerint ſcrutatores ab offi-
cio, ⁊ res non ſit integra: argumen. s. eod. in cauſis. de teſti. co. pre-
terea. Et per hoc ſequitur quod inchoata, ſed nō perfecta publica
tione ſcrutinij licitum eſt variare. Predicta puto vera, ſi conſtat
capitulo quot ſint voces, ⁊ non contradicit: quia tunc nō ante da
tur cōmunis ꝯſenſus. Ex quo apparet an ante publicationē ſcru
tinij, ſi eſt receſſum a loco ſcrutinij, poſſint omnes, vel maior pars
recedere. Quidam quod ſic: quia nulla ſit iniuria nominato, ne in-
famia contra eum oriatur. Credo quod aut non eſt aliquo modo
notū ſcrutiniū eligentibus: ⁊ poſſunt libere recedere. Aut eſt no-
tum, licet nō publicatū: ⁊ tunc ſi ex iuſta cauſa volunt diſcedere, vt
qꝛ audiuerūt quod perſona erat inhabilis: ⁊ poſſunt. Aut hoc ſit
malitioſe, vt qꝛ vna pars procurat perturbationem, ne ſiat publi
catio, ⁊ ne eligatur: ⁊ tunc nō concedit variatio. Quis autem pro-
bat cauſam legitimam variationis? Aliqui dicunt quod differen
tes probabunt cauſam variationis, qꝛ ius eſt contra eos. s. e. quia
propter. 100. diſt. contra morem. Alij, qꝛ vſqꝫ ad publicationem
cōceditur variatio, qui allegat dolum contra eos, probare debet.
Et hec vera, niſi appelletur: quia tunc appellans eſt, qui habet p-
6 bare cauſam. j. de appel. vt debitus. ¶ † Quero, quid ſi certifica-
tus de nominatione in ſcrutinio, diſſentiet, vel renunciet. Dic, qd
poterunt variare: qꝛ ⁊ ante publicationem, ⁊ poſt poſſent variare.
Nam ⁊ electione ſibi preſentata poſſet diſſentire: ⁊ tunc capitulum
7 alium eligeret. s. eo. cum terra. ¶ † Quid ſi nominatio eſſet occul-
ta? de facto tenet variatio, cum nec eccleſia iudicet de occultis. vj.
8 q. j. ſi omnia. † Ut publicatio impediat variationem, oportet, quod
publicatio ſit facta de ſcripto, ⁊ in ſcriptis recitata, ſicut ſenten-
tie, de re iud. c. ſi. li. vj. Per qd concluditur quod ſi ſcriptor dixit,

Dimiſſis ſcrutatoribus capituli tot conſenſerunt in talem, et tot
in talem: adhuc variari poteſt, ⁊ nō procedit decre. quia ⁊ ille erra-
re potuiſſet, vel falſū dixiſſe: alias vero in ſimili de teſtibus. vltra
tertiam. vbi publicatio teſtis facta per teſtes, non impedit produ-
9 ctionē. ¶ † Quid ſi publicato ſcrutinio apparet qd electio eſt nul-
la ex perſona electi, qꝛ indignus. Deſiſtere poſſunt: argum. quia ⁊
ſi facta eſſet, aliam fieri oporteret. s. eo. cum terra. Secus ſi vitium
eſſet eligentium, vt quia eſſent ſuſpenſi, vel interdicti: ſecundum
Compoſt. Nec poſſent tunc procedere ad poſtulationem: quia ad-
uerſatur ſibi poſtulatio, ⁊ electio: ar. de poſtu. c. j. libro. vj. Secus ſi
probabiliter dubitetur, an ſit eligendus, vel poſtulandus: qꝛ tunc
non poteſt variari: arg. de ſepultu. ſacris. ⁊ quod ibi no. ⁊ vteretur
illa forma, Eligo, ⁊ poſtulo, ⁊c. de poſtulatio. c. j. lib. vj. Per iſtum
tex. dicunt docto. quod ſi electio immineret nulla ex defectu forme
poſt ſcrutinium, puta quia omiſſa eſt collatio, vel communis ele-
ctio, ⁊ ſic ex defectu forme poſt ſcrutinium remaneret ius electo ex
publicatione ſcrutinij validum, etiam ſi ſit illa electio caſſata. Nec
obſtat quod ſi iſti ſunt priuandi poteſtate, quia ſuperior habebit
de eo prouidere, vel petunt eligere antequam priuentur: vt in cap.
quia propter. Secus dicit, ſi defectus forme eſſet in actu ante pu-
10 blicationem. ¶ † Alij contra, dicentes quod cum ſcrutinium, pu-
blicatio, ⁊ electio, ſint tres partes indiuidue eiuſdem electiōis in-
diuidue ⁊ pars publicatio ⁊ electio ſunt vnius actus, in quo nil
habet petere electus: vnde quamuis ſiat preiudicium electo, tamen
propter peccatum commiſſum in altero eorum, totum caſſabitur:
11 qꝛ peccans in vno, ⁊c. vt. j. de reg. iur. defleat. ¶ † Item limita de-
cre. vt publicatio votorum impediat variationem, quando publi
catio ſit votorum ſcrutatorum, ⁊ procedit per viam ſcrutinij. Se-
cus ſi compromiſſarij ſua vota ſibi publicarēt: quia non ex votis
compromiſſariorum, ſed ex electione, ius queritur. Vide quod no.
in cap. penul. in ſin. penul. gloſſ. de regu. iur. libro ſexto. ¶ Hoc pu
to verum, etiam ſi ſiat electio ſecundum formam cap. cum expe-
diat. de electio. libro ſexto. ⁊ cap. cum dilecti. quia ſuſpendunt ius
12 in tempus electionis compromittendo. † Si publicato ſcrutinio
appareat aliquid, propter quod electio eſt caſſanda, puta quia ap
paret canonicum contemptum: per hoc non licet variare, qꝛ forte
ratificabit contemptus, vel ſupplebit ſuperior: ⁊ talia non caſſan-
tur, niſi ad petitionem aduerſariorum. de prebē. cum in eccleſijs.
lib. vj. Sed ſi id petit contemptus, poterit reincipi ſcrutinium, ſi
13 non eſt facta electio: vt no. s. cap. proximo. ¶ † Si publicato ſcru-
tinio appareat qui velit probare de impedimento, differenda eſt
electio. ne eccleſia vexetur ſumptibus inanibus: nec citabitur no-
minatus, nec procedetur in modum inquiſitionis, ſecundum In-
no. Hoc non placet Hoſtien. quia ad capitulum non ſpectat has
probationes recipere. Eligant ergo, ⁊ opponens, ſi vult, ius ſuum
proſequatur coram ſuperiore. j. eod. c. j. lib. vj. Primam opi. putat
Jo.an. veram, ſi opponens dicat illum excommunicatum, ⁊ velit
ad cameram mittere pro inſtrō excōicationis, ⁊ ſi amicus eligendi
dicat illum abſolutum, ⁊ velit mittere pro abſolutione, audietur.
Quo caſu credo qd ſuperior hoc habet decidere, vt dicit Hoſtiē.
14 ¶ † Si publicato ſcrutinio moriūtur omnes canonici. puta quia
tectum corruat, ſubſtituti tenebuntur eligere: qꝛ iam queſitum eſt
ius nominato per publicationē, qd propter caſum non perdidit,
15 ſm Inn. ⁊ Cōpo. ¶ † Sꝫ ſi publicato ſcrutinio oēs canonici excōi
cantur, vel ſuſpenduntur, puta qꝛ in collatione percuſſerunt cleri-
cum, ipſi non poſſunt eligere: ſuperior tamen, vel ipſi abſoluti ha-
bebunt prouidere. De quo de reg. iur. factū. li. vj. ⁊ ibi plene. ¶ Si
poſt publicationem excommunicetur electus culpa ſua, eligi non
debet. Si non ſua culpa, ⁊ ſic ſententia eſt iniuſta, non tollitur ſibi
ius queſitum: alias facile daretur via fraudibus. ¶ Si publicato
ſcrutinio apparet quod in omnibus ſunt pares, non eſt facienda
electio: quia nulli eſt ius queſitum. Et quod dixit tex. variari non
poteſt, ſi ad electionem. ⁊c. intelligitur in preiudicium nominati.
16 ¶ † Si publicato ſcrutinio aliqui dicunt ſe non conſenſiſſe in illū,
eis non creditur, quia ſunt ſingulares: ſed ſcripture, ⁊ ſcrutatori-
bus. s. eo. cum dilecti. alias facile eſſet hanc conſtitutionem elude-
17 re. Ad hoc quod no. de preſcrip. ad audientiam. ¶ † Si ad electio
nem canonici procedatur per viam ſcrutinij facta publicatione cū
non arctentur ad formā decretalis, quia propter. vt ibi eſt dictum,
videtur ꝙ poſſint variare, qꝛ ceſſat rō capituli. Dic vt ibi dixi in
prima qōne. Credo ꝙ idē eſſet in eis, imo fortius: quia completo
ſcrutinio cōpleta eſt electio, tenēdo quod cōis electio nō ſit neceſſa
18 ria in talibus, vt dixi. s. eo. in Geneſi. ¶ † Si patroni procedāt ex
forma, ⁊ publicēt ſcrutiniū, poterunt variare: quia non arctantur
ad formā: ⁊ ipſorum non eſt eligere, ſed preſentare. de quo de iure
pa. nobis. ⁊ ſic clerici variare poſſunt, vel poterūt vſqꝫ ad pñtatio-
19 nē, laici poſt pñtationē: vt. d. cum autē. de iure patrona. ¶ † Ulti-
mo publicato ſcrutinio in electione poteſtatis, vel alterius ſecula-
ris dignitatis, licitū eſt variare: qꝛ hoc nō eſt authorizabile. i. eis
nō delata a canone: vt diſputauit Jaco. de Belui. in aut. de colla.
collatio

20 coll.ix. ¶ † Circa tertiam partem, Primo, quero quis dicatur ſu
perior circa compellendos monachos, vel canonicos plebis ad eli
gendum abbatem, vel plebanum. Dic quod epiſcopus: quia eſt co
rum ſuperior immediatus. Sed in canonicis eccleſie cathedralis
putat Joan. Andr. quod ⁊ archiepiſcopus, ⁊ patriarcha erunt ſu
periores, ad quos ſpectat confirmatio cathedralis eccleſie, cogere
poſſe, vt ſicut confirmationis, ſic ⁊ iſtorum preparatoriorum ſit iu
dex. ff. de procu. ad rem mobilem. ⁊ l. ad rē legatā. xij. q. ij. nō liceat.
H. cum ſi. Et idem putat in quocunq; ſuperiore habēte ɔfirmare:
qꝛ compellent illos, qui debent eligere, publicato ſcrutinio eligere.
21 ¶ † Quis petet hanc compulſionem. Dic quod nominatus, ma
xime per modum denuntiationis. Nec notabitur de ambitione:
quia non oritur a ſe ipſo, vt in. c. cum in iure. ſ. e. Alij contra: qꝛ ex
nominatione nō queritur ius. Qđ credo verum naturale: ⁊ ſic per
viam denuntiationis agere poterit, vt impleat cōſenſum, vel offi
cium ſuperioris implorabunt. ¶ Tertio, ſi voluerint. eligere com
pulſi poſt publicationē, limitata eſſet poteſtas capituli: ergo ⁊ ſu
perioris, qui ſuccedit in ius illorum. ff. de iure fiſci. non intelligit.
§. poſterior. de ſup. neg. prela. cle. j. Et habet hoc locū, etiā ſi nomi
natus ſit de extra eccleſiam alias collegium. ¶ Nec obſtat. ſ. eod.
ne pro defectu. qꝛ nō inueniť dignus in eccleſia, ex quo capitulum
conſenſerat in extraneum. Vel ibi cū ptās trāſit libera, ⁊ hic nō eſt
ppter ius illi noiato queſitū. Nō ergo eligit ex ſuo voto, ſed perfi
cit ab illis inchoatum. Si vero ſcrutiniū publicatum non eſſet, li
cet perfectū, nō putat qđ eo caſu ſuperior, ad quē deuoluta eſt po
22 teſtas, teneať eligere illū noiatū, ſm Jo. Hic nō ſunt alia. ¶ † Ve
niamus ad gl. Et capio glo. j. que querit quid ſit ſcrutinium ⁊ re
mittit. ſ. eod. quia propter, hoc verum, prout hic ſumitur. ¶ Alie
habent ſignificationes. de capel. mo. c. ij. in prima gl. ⁊ ij. ⁊ ibi. j. eo.
23 c. ij. in gloſ. ij. libro. vj. ¶ † Oppo. cum ſecunda gloſſ. videtur quod
poſſit variare, quia publicatione ſcrutinij nullum ius queritur:
ergo poteſt variare. Gloſ. dicit quod non poteſt variare: quia res
deſijt integra eſſe: argu. ſ. c. in cauſis. ⁊ quia talis variatio poſſet
eſſe eccleſijs damnoſa: quia ſic protraheretur electio, ⁊ mora eſſet
periculoſa. Item quia per hanc publicationem negotium vide
tur quaſi ceptum. de offi. delega. gratum. de foro competen. propo
ſuiſti. Dat ſimile in ceſſione ſeruitutis a pluribꝰ heredibus: quia
qui ceſſerunt, variare non poſſunt: licet non ſit ius canonicum ac
quiſitum, ⁊ per ſuperiorem eligere compelluntur. Non obſtat de
tranſla. prelato. licet. vbi initiatur matrimonium in conſenſu ele
cti: quia ibi matrimonium initiatur ſolum in conſenſu: ſed in ele
ctione, ſeu poſtulatione negotium initiatur: quo ad impotentiam
reuocandi per eligentes, ratione predicta. Dic, ſi conſideres par
tes ſubſtantiales matrimonij, initiatur in electione: quia Prima,
eſt electio. Secūda cōfirmatio. Tertia conſecratio. Sed ſi conſide
retur pars prima, ſ. electio, habet partes multas quo ad formā, et
tres quo ad conſenſum votum, depoſitio ipſius, ⁊ publicatio, ⁊ ele
ctio. Cum ergo tranſitus factus ſit ad medium, vel ad duas par
tes huius partis clauſa eſt poteſtas variandi. Nec eſt bona ratio,
quia negotium dicitur ceptum: qꝛ ſic diceretur per alium anterio
rem actum. Ideo tu dic qđ matrimoniū inſpecto iure nature na
turaliter ex parte eligentium eſt ceptum, eo qđ conſenſerūt cōmu
niter: qđ facere cenſentur per publicationē votorum, ideo ius eſt
queſitum, ſaltem nature. De iſta ſecunda glo. etiam aliquid habui
24 ſti ſuperius. ¶ † Opp. cum glo. vltima qđ valeant ab electione di
ſcedere publicata electione: vt. ſ. de poſtu. prela. bone. ij. verſic. nec
nocebat. Solut. Predicta procedunt in electione: in poſtulatione
autem ſunt opi. Glo. hic, ⁊ in. c. bone. in duobus locis, ⁊ in. c. pen. et
fin. tenent quod idem quod in electione. Mouentur per caſum hu
ius capituli, ⁊. c. in cauſis. eo. titu. Et eadem eſt ratio, que in electio
ne, licet ius, quod eſt queſitum, non ſit niſi gratioſum. Tenentes
hanc partem reſpondent ad. c. bone. ver. nec nocebat, ꝙ illa eſt par
tis allegatio. ¶ Secūda fuit opinio quod poſt preſentationem fa
ctam pape non liceret diſcedere: ante ſic, etiam poſt publicationē,
per dictum. §. nec nocebat. a contrario. Omiſſis alijs opi. ⁊ ratio
nibus hinc ⁊ inde, Jo. an. tenet iſtam: qꝛ ibi caſus a contrario con
cludens doctrinā ꝙ argumentū a contrario procedit in iure cum
hac diſtinctione: qꝛ aut contrarij ſenſus reperitur contrarium ſta
tutū a iure, vel habet rationē alterį iuris, vel naturalē repugna
re: ⁊ non ſumitur argumentū a contrario ſenſu: vt de eta. ⁊ qualit.
indecorū. de fo. compe. c. ij. C. de epi. ⁊ cle. conuenticulā. Quandoq;
non reperitur contrarius ſenſus a iure damnatus, vel ratione: et
tūc aut verbum canonis, ex quo ſumiť, ponitur cauſatiue, ⁊ cauſa
inde ſumitur finalis: ⁊ procedit argumentū. Idē ſi ſumitur ex ver
bis diſpoſitiuis: ſi ex verbis cauſatiuis, ⁊ cū inde ſumiť impulſiua,
nō procedit argm̄ a contrario. Idē ſi ſunt plures cauſe, ⁊ ſumiť ex
altera tm̄: qꝛ vna ceſſante nō ceſſat diſpoſitio. Si aūt ſumiť ex ver
bis modalibꝰ, vel narratiuis, ceſſat ius argumēti. De quo l Spe.
de diſp. ⁊ alť. aduo. §. poſt hec. vſu, vel nō obſtat. de quo plene dixi.
Et an habeat locū in ſtatutis, de his, q̄ ſi. a ma. parte ca. cū apl̄ica.
per legiſtas in. l. pater. C. de cōdi. inſer. ⁊ in. l. j. §. huius rei fortiſſi
mū. ff. de off. eius, cui mād. eſt iuriſdi. j. de fo. cōpe. ſignificaſti. Sed
nō apparet expreſſum in iure, poſtulantes non poſſe variare poſt
publicationem: igitur ſumatur argumentum a contrario: vt. d. §.
nec nocebat. ¶ Nec obſtat hec decre. que de electione loquitur. Nō
obſtat quod eadem ſit ratio: quia hoc ius gratioſum, quod ſurgit
ex poſtulatione, non eſt tante virtutis, ſicut ius firmum: quia faci
lius tollitur ius ſingulare, ⁊c. in authen. de iureiuran. a mo. preſti.
§. j. Item ex verbis ⁊ ratione illius litere ſatis apparet quod ſit ex
25 verbis cauſatiuis. ¶ † Tertio oppo. quod liceat variare, ⁊ non va
let electio, ex quo eſt protracta. ſ. eodem. cum poſt petitam. Solut.
¶ Quandoq; eligentes protrahunt electionem malitioſe in mali
tiam electi: ⁊ tunc protractio non vitiat electionem. Ad hoc de ſi
mo. nobis. ne factum alterius alteri noceat. Quandoque eligen
tes protrahunt electionē negligēter, non ad pniciē electi: ⁊ tūc pec
cāt in forma, ⁊ nō vꝫ electio. Sic loquiť ibi. De quo dic vt ibi dixi.

1 ☞ Epiſcopus non diſpenſat cum caſſato ob ſimoniam.
2 Electio ſimoniaca caſſatur, etiam ſimonia commiſſa ignorante
electo.
3 Eligi non poteſt ea vice electus cum ſimonia.
4 Diſpenſat epiſcopus cum ſimoniaco etiam promoto.
5 Diſpenſat epiſcopus cum ſimoniaco promoto ad beneficium.
6 Diſpenſare non debet epiſcopus cum ſimoniaco promoto.
7 Diſpenſare quando poſſit epiſcopus cū ſimoniaco iam promoto.
8 Ignorans punitur ex facto alterius propter proximitatem vitij
commiſſi.
9 Ratihabitio mandato comparatur.
10 Reſignatio libera que ſit.

1 SI alicuius. ¶ † Caſſata electione propter
ſimoniam, etiam ſine culpa ele
cti, non diſpenſat ea vice ep̄s cum caſſato: ſecus ſi ele
ctus libere reſignauit. h. d. ſecundum lecturam gl. Tu
dic ꝙ non ſummať propter diuerſos intellectus, ⁊ eius breuitatē.
Et due ſunt partes. Prima loquitur in electo per ſimoniam igno
ranter ad dignitatem. Secūda loquitur in ignorāter promoto ad
2 ſimplex beneficiū. ¶ † Nota primo qđ caſſatur electio ſimoniaca,
etiā cōmiſſa ſimonia ignorante electo: ⁊ ſic eſt caſus, in quo factuꝫ,
3 ⁊ delictum alterius, alteri nocet ignoranti. ¶ † Nota ſecūdo quod
ep̄s cū tali non poteſt diſpenſare, vt illa vice ad illam promouea
4 tur: ad aliam nō videtur inhabilis. ¶ † Nota tertio quod cū ſimo
niaco promoto ad ſimplex beneficiū diſpenſat ep̄s poſt liberam re
ſignationem beneficij: ante ergo liberam reſignationem non po
5 teſt cum eo diſpenſare. ¶ † Capio primum dictum, ⁊ opp. cum gl.
ſi. quod poſſit epiſcopus diſpenſare cum ignorāter per ſimoniam
ad dignitatem promoto. j. q. v. preſentium. Sol. Dicit gloſſ. quod
illud fuit ex benignitate, ex eo quod ſupplicauit vt deponeretur.
Hic autem ſententiam expectauit, ⁊ ſic negotium fuit factum no
torium. In contrario non fuit notorium. Hoc repugnat ei, qđ hic
proſequitur: quia non eſſet ſic aliqua differentia inter hūc caſum, ⁊
ſequentē. Vel dic ſecundo quod hec corrigit illam contra cap. etiā
ſ. eo. Tertia ſolutio quod quādoq; quis eſt ſimoniace ordinatus
inuitus per ſimoniam ab ignorante commiſſam: ⁊ diſpenſat epi
ſcopus, vt ibi. Quandoq; eſt promotus ad dignitatem: ⁊ procedit
quod hic dicitur. Et eſt cauſa: qꝛ peccatum ſimonie non fuit ibi cō
miſſum circa id, ad quod ſit promotio ex diſpenſatione, ſ. ad prela
turam: ſed hic circa illam dignitatem, ad quam promouetur, pec
catum commiſſum eſt: ⁊ quis facilius priuatur in eadem, quam in
aliena, in qua non eſt commiſſum peccatum, vt hic. Et ſic dicit gl.
quod eſt diuerſitas, non contrarietas. Nota. glo. idem dicit. ſ. eod.
6 nihil. ¶ † Opppo. ſecundo de ſimo. nobis. Glo. remittit ad ibi no
7 ta. illa concordat. Dic quod ibi ſciuit, vel ratum habuit. ¶ † Op
pon. tertio quod hec decre. contradicat. Nam in prima parte dicit
epiſcopum non poſſe diſpenſare. In ſecunda dicit contrarium.
So. Dicit gloſſ. prima pars loquitur in dignitate, ſed ſecunda lo
quitur in ſimplici beneficio: ⁊ in maioribus cautiꝰ eſt agendū. Vel
ſecūdo ſm glo. dic qđ in prima parte non reſignauit libere, ſed ex
pectauit ſententiā: in ſecūda libere reſignauit. Nam, vt dicit gloſſ:
non prohibetur quin in dignitate poſſit diſpenſare, quando libe
re reſignaſſet etiam dignitatem. Hoſt. dicit qđ aut ep̄s cum ſpon
te cedente in dignitate vult diſpenſare propter vtilitatem eccleſie
⁊ poteſt. Si autem propter merita perſone, non poteſt, niſi detur
media perſona inter eū, per quā vitiū purgeť. j. q. vij. §. j. in fin. ⁊. §.
neceſſitatem. ⁊. §. vtilitas. ⁊. §. tali. ¶ Latius hic diſtinguit Cald.
faciens tria membra: quia quādoq; quis eſt adeptus ſimoniace or
dinem, aut eccleſiā curatam, prelationem, ſiue dignitatem, aut ſim
plex beneficiū. Primo caſu quando ordinem, aut aſſumpſit ſcien
ter, vel eo conſentiente, vel poſtea ratum habente, vel ipſo pecuniā
dante: quibus caſibus non ſolū perdit executionem ordinis ſic ſu

ſcepti, ſed etiam aliorum, ⁊ per conſequens ab adminiſtratione in
temporalibus remouetur. j.q.i. quibuſdam. de ſimo. tãta. lxxxi. di.
eos. ⁊ alius, quam papa, in his caſibus diſpenſare non poteſt. j.q.
j. reperiuntur. de ſimo. nobis. Aut ipſo ordinato ignorante, nec
poſtea ratum habente: ⁊ tunc ex diſpenſatione poteſt in ordinibus
ſuſceptis ſimoniace remanere. j.q.i. preſentium. de ſimo. cap. de ſi-
moniace. In alijs autem ordinibus non ſimoniace acquiſitis, ſine
diſpenſatione aliqua remanebit, ⁊ adminiſtrat. Honos autem non
accipit, niſi prius diſpẽſetur cum eo in ordine, quem ſimoniace ac-
quiſiuit. Diſpenſare autem non poteſt niſi ſolus papa, ſi eſt mani-
feſtum. Si eſt occultum, poterit eps diſpenſare: vt preall. c. preſen
tium. ad idem de ſimo. ex tue. ⁊ c. de ſimoniace. vbi hoc tenẽt Ala.
La. ⁊ Hoſt. ¶ Ad ſecundũ, quando aliquis ſimoniace eſt adept⁹
dignitatem, vel prelaturam, aut beneficium non ſimplex: ⁊ tũc aut
eo ſciente, vel conſentiente tacite, vel expreſſe. vel poſtea ratum ha
bente, vel pecuniam dante: ⁊ tunc ſi renunciat, poterit eps diſpen-
ſare, vt in alia eccleſia beneficiũ obtineat, ⁊ in ſuſceptis miniſtret:
aut in eadem habeat beneficium, nõ tamen illam dignitatem, quã
ſimoniace obtinuit. Diſpẽſabitur etiã, vt in minoribus ordinib⁹
miniſtret, non tamen ad maiores aſcendat. j.q.v.c.i. Et ſic magis
punitur remanẽs in eccleſia, in qua ſimoniã cõmiſit, q̃ ſi ad aliam
tranſeat. Aut ipſo ignorante: ⁊ tunc aut factũ fuit ab inimicis pro
pter hoc impedire volentibus: ⁊ nõ ſibi nocet. de ſimo. nobis. Aut
ab amicis: ⁊ tunc ſi expectat ſententiam, in tota illa vacatione ec-
cleſiam illam vel dignitatem habere non poterit, nec hoc caſu po-
terit eps diſpenſare ea vice: vt hic, in principio. Quod dicit Hug.
verum, niſi neceſſitas, vel vtilitas eccleſie id expoſcat. j.q. vij. §. niſi
rigor. In alia autem vacatione poterit eps diſpenſare. argum. a
contrario hic, ibi: ea vice. Si autẽ libere renuntiat, dicit hic glo. qđ
illa vice poterit eps diſpenſare cum eo. Dic ſm Hoſt. qđ ex euidẽ-
ti vtilitate eccleſie poterit eps diſpenſare cũ eo: nõ autem propter
merita perſone, niſi detur media perſona, per quam purgetur vi-
tium, ita quod iſto modo erit neceſſaria perſona intermedia. j.q.
vij. ⁊ ſi illa. ¶ Tertio caſu, quando quis eſt adeptus ſimplex be-
neficium: ⁊ tunc aut ignoranter, ⁊ non libere reſignauit, ſed remo-
tus eſt, non poterit eps illa vice ſecum diſpenſare, niſi hoc ſuaden
te vtilitate, vel neceſſitate eccleſie, vt hic, ⁊ qđ proximo membro di
ctum eſt. In omnibus autem caſibus, in quibus dixi epm poſſe di
ſpenſare, intellige ſi cum ipſo non fuit ſimonia cõmiſſa: vt no. j.q.
v. preſentium. quia tunc ipſe diſpenſare non poſſet, cum quo ſimo
8 nia eſt commiſſa. ¶ † Oppono quarto quod ex facto alterius non
debet quis puniri ignorans: vt in regula, ſine culpa. Gloſſ. allegat
ſimilia, in quibus quis ex facto alterius punitur. Reſpondetur q̃
non eſt ſine cauſa propter proximitatem vitij, quod purgabiť per
mediam perſonam. Et allegat iura qđ que incontinenti fiunt, ⁊c.
9 ¶ † Quero cum gloſſ. quid ſi ignoranter ſimoniace eſt promotus
quis ad dignitatem, ⁊ poſtea ſcit, ⁊ ratum habet. Dicit gloſ. quod
eſt idem, ac ſi a principio ſciuiſſet: q2 ratihabitio mandato compa-
ratur. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. quoties. de ſen. excõ. cũ quis. lib. vj. et in
regula, rat. de reg. iur. li. vj. ⁊ q2 nõ refert an ante, vel poſt, dederit,
vel promiſerit. j.q.j. eos. in fi. q2 accipere eſt, quandocunq; accipe-
re, vt ibi. j.q. iij. ſi quis obiecerit, cum ſi. ⁊ q2 quod meo nomine ge-
ſtum eſt, ratum habere poſſum. l. ſi pupilli. §. ſi ego. ff. de nego. geſt.
ad hoc. j. de reg. iur. ratum quis. li. vi. ¶ Quid ſi aliquis ad digni
tatem eſt promotus ſimoniace ignoranter, deuoluitur forte ex
negligentia non conferendi poteſtas ad archiepm, qui poterit pro
10 uidere. De iſto dic quod non, ſed in alia vacatione poſſit. ¶ † Que
ro quando dicatur libera reſignatio. Dic qđ excluditur omne pa
ctum, ⁊ ſpes expreſſa. De hoc. j. de offi. dele. ex parte. j. De occulta
autem iudicabit Deus. de ſimo. c. ſi. ſecundum Hoſtien.

Anto. de Butrio.

1 ¶ Negligentia a principio fini attribuitur.
2 Mora in preambulo attribuitur cuiquam conſecutiuo.
3 Tempus an non volenti exercere currat ratione impedimenti.
4 Tempus ne currat impedito an exigatur proteſtatio.
5 Temporis curſum que non impediunt.
6 Tempus non currit ex interdicto impedito actum gerere.
7 Electoribus impeditis malitioſe ne eligant quõ ſubuenitur.
8 More purgatio an deuoluta eligendi poteſtate propter negligen
tiam admittatur.
9 Impedimentum quodlibet an temporis curſum impediat.

1 His quibus. ¶ † Negligentia in pream-
bulo, non excuſat negligen-
tiam finis. h. d. Uel, Negligentia a principio attribui-
tur fini, ⁊ omni ex illo cõſecutiuo. h. d. Aliter non diui
ditur. ¶ No. primo q̃ impotentia eligendi nõ excuſat a temporis
curſu, quando a poteſtate eius, cui currit tps, pendet impotentiã
tollere. Et ſic negligẽs circa id, qđ poteſt, ⁊ in aperiẽda via ad poſ
ſe, videtur negligẽs circa id facere qđ non põt: ⁊ qui poteſt facere
2 vt poſſit, poſſe videtur. ¶ † No. q̃ mora ⁊ negligẽtia in aliquo pre
3 ambulo, attribuitur cuiq; ex illo conſecutiuo. ¶ † Oppo. hic non
habita licentia pape non poteſt eligere: ergo non currit ſibi tps. de
conceſ. preben. q2 diuerſitate. cũ infinitis iuribus allegatis in glo.
Gl. allegans multa iura, vult ſic rñdere. Q̃ñq; quis ſimpliciter nõ
poteſt actũ exercere, nec ab eius pẽdet poteſtate aperire viam ad
poſſe: ⁊ tunc planũ q̃ nõ valẽti actũ exercere nõ currit tps. Q̃ñq;
quis non põt veriſimiliter, tamen poteſt ſibi aperire viã ad poſſe,
ſi non ſit negligens: ⁊ tunc ei currit tps: q2 ex quo non facit quic
quid poteſt, vt illud facere poſſit, negligens videtur, ⁊ ſic ei, vt ne-
4 gligenti, tempus currit. Sic loquitur hic. ¶ † Nunquid autẽ vbi
eſt impeditus, exigatur proteſtatio, ad impediendum curſum tẽ-
poris. Dixi. ſ. eo. ne pro defectu. Dicit tamen hic Hoſt. q̃ conſul
te faciunt proteſtari, quando ſtat per iudicem. de offi. ordi. paſtora
5 lis. §. fin. ¶ † Oppo. ſecundo quod non omnia impedimenta im-
pediant curſum temporis: nam tempore, quo vocant canonicos,
currit tps, cum tamen ſint in hoc impediti. Sol. Quedam ſunt im
pedimenta ſtatuentibus tps veriſimiliter incognita, q2 ſunt pre
ter ius: ⁊ impediunt curſum, vt hic. Quedam ſunt impedimenta
cogitata: ⁊ tunc talia non impediũt curſum. Nam ideo ſtatuit lon
gius tempus, q2 cogitauit illa poſſe interuenire: ideo tunc non im
6 peditur temporis curſus. ¶ † Oppo. de notatis de conceſ. preben.
q2 diuerſitatem. vbi ex interdicto impedimento actũ gerere non
currit tempus. Solu. Ibi loquitur de hominis interdicto culpa
eius interueniente, qui actum gerere poteſt: de quo dic vt ibi. Ite
ibi fuit ſimpliciter interdictus non impeditus, donec haberet li-
7 centiam, vt hic. ¶ † Quid ſi ab aliquibus impediantur malitioſe
ne eligant. Dic q̃ ſubuenitur eis: q2 non ſunt in mora. de conceſſ.
preben. poſtulaſtis. in fi. niſi ipſi hoc procurent. de offi. dele. paſto-
ralis. §. fi. ⁊ in cle. de penis. c. multorum. Quid ſi papa mandat ali-
quibus canonicis qđ eligant intra menſem de conſilio ipſius epi,
alias ipſe eps prouideat: ⁊ eps latitet, vel latens impedimentum
opponit, propter qđ tps labitur, q̃ incipit a tempore receptionis
literarũ, vel de iure cõmuni, vel de forma mandati. de appel. ſuper
eo. el. ij. ſ. e. cum in veteri. Dicit Hoſ. quod ex quo eſt tempus ap-
poſitum ab homine, omnino currit a contrario litere, que dicit, a
canone. nã mitius, ⁊c. ff. de arbi. l. Celſus. ad hoc de offi. dele. paſto-
ralis. §. fi. Per cuius mentẽ dicit Hoſt. qđ ſi de fraude conſtiterit,
ſubueniendũ eſt per papam, nõ per inferiorẽ: cum hic de facto ſui
legati agatur: vt in. d. c. paſtoralis. §. preterea. de iudicijs. cum ve-
8 niſſent. ¶ † Quero an propter negligẽtiã deuoluta poteſtate, ad-
mittatur purgatio more. Uidetur qđ ſic: q2 ſi promiſi tibi ſtichuz,
⁊ offero poſt moram, purgatur mora. ff. ſi quis cau. ⁊ l. ſi poſt tres.
cum ſi. Item ſi ego fui in mora agendi tecũ, ⁊ interim mortua ſunt
animalia: mihi non nocet mora. ff. de vi ⁊ vi ar. l. pe. Gloſſ. determi-
nat q̃ hoc caſu noceat mora, nec poteſt purgari: q2 ius non habẽt
eligẽdi: q2 tranſlatũ eſt ad ſuperiorẽ. Unde ſi eligerent, nulla eſt ta
lis electio: ſicut illius, qui ſententiauit poſt iuriſdictionem perdi-
tam. de offi. dele. cum ſuper. Et hec eſt veritas: q2 vbi eſt facta exe-
cutio a iure, non admittetur purgatio more. ff. de condi. inde. l. qui
in futurum. De hoc de ſup. neg. prela. c. j. de conceſ. preben. c. ſi. ⁊ vl
de gl. de elec. licet canon. ⁊ in regula, mora. de reg. iur. li. vj. ¶ Que-
ro de exemplo in decret. glo. ponit duo exempla, ⁊ eſt clara. Et po-
nit Io. an. exemplum per extrauagantem Bonifacij. ſancta Ro-
mana, que prohibet canonicos quatuor patriarchalium ſediũ ſine
licentia pape patriarchas eligere, quãdiu ciuitates ipſe per infi-
9 deles, vel ſchiſmaticos tenebantur. ¶ † Utrũ omne impedimentũ
impediat curſum tpis. Dic qđ ſi impedimentũ eſt facti, vt vi pri-
uilegij alteri conceſſi, vel conſuetudinis, vt non poſſit ſine eius li-
centia eligere, id impedit curſum temporis. Si interdictũ ⁊ impe-
dimentum eſt iuris cõmunis, dic vt de conceſ. preben. q2 diuerſita-
tem. In impedimento vero, quod interuenit nature actus, vt in
canonicis vocandis, id non impedit: q2 propter hoc, ⁊ alia impedi
menta, ſtatutum eſt longum tempus trium menſium. ſ. eo. ne pro
defectu. Et hic eſt finis ⁊c.

¶ De tranſlatione prelatorum. Rubrica.

¶ Uiſo de quibuſdam modis, quibus prouidendum eſt eccleſijs:
Uidendum eſt de tranſlatione, per quã etiã eis prouidetur interdũ.
¶ Uel aliter, Supra dictũ eſt de poſtulatione: ſed q2 poſtulantur
alijs eccleſijs alligati. ſ. de poſt. prela. bone ⁊c. Quos oportet trãſ
ferri: ideo ⁊c. De materia. vij. q. j. per totum. xxj. q. ij. per totum.
Antonius de Butrio.

1 ¶ Patriarcha confirmatum archiepiſcopum transferens ad
ſedem epiſcopalem ſuſpenditur.
2 Papa immediate poteſtatem recipit ex Deo. 4.
3 Priuilegium prelato conceſſum ſub expreſſione proprij nominis,

non

non reſtringitur ad perſonam.
Legatum factum prelato cenſetur ipſi eccleſie factum.
5 Cauſe maiores que dicantur.
6 Electus epiſcopus poteſt dici confirmatus, antequam ſit conſecratus.
7 Tranſitus eſt indecens de maiori ad minorem dignitatem.
8 Confirmationis actu recipit electus poteſtatem miniſtrandi.
9 Confirmandi poteſtas, eſt quid iuriſdictionis.
10 Pena tranſgreſſoribus imponitur ad exemplum, ⁊ terrorem aliorum.
11 Canones edendi poteſtas proceſſit a Deo.
12 Imperij poteſtatem princeps habuit a populo.
13 Statutum contra legem imperij quare valet a laicis.
14 Statuere quare non poſſunt inferiores a papa contra legem.
15 Papa que ſolus poſſit.
16 Epiſcopus a propria ſede expulſus, non poteſt ad aliam tranſire.
17 Epiſcopus ante receptionem pallij an poſſit confirmare.
18 Epiſcopo ſuſpenſo poteſtate confirmandi, papa confirmat.

Cum ex illo. ¶ † Patriarcha, qui cõfirmatum in archiepiſcopum transfert ad ſedem epiſcopalem, ab epiſcoporum cõfirmatione ſuſpenditur. h.d. Sunt quatuor partes. Prima probat tranſlationẽ epiſcoporum ſoli pape competere. Secunda narrat reprehenſibile factum patriarche, ibi: miramur. Tertia ibi: licet reſpondet tacite queſtioni. Quarta ibi: ne igitur. penam imponit. ¶ Caſus. Quidam electus ad eccleſiam Paneuſem, dum eſſet ad illam eccleſiam confirmatus, que archiepiſcopalis erat, quendam ſuum ſuffraganeum electũ confirmauit: tandem vacante eccleſia Tripolitana, que erat eccleſia ſuffraganea, ⁊ epãlis ſedes, dictus Pauenſis fuit electus ad dictã eccleſiã Tripolitanam. Patriarcha autem Antiochenus dedit licentiam tranſeundi, pretendens qđ hic, ex quo nondũ erat conſecratus, ſed confirmatus tantũ, ad primam ſedem potuit trãſire abſq; licentia pape. Hoc relatũ fuit pape. Papa attendẽs ꝙ hec ptãs ad eũ tantũ ſpectabat. Primo vt oſtendat defectũ eius, qui licentiã dedit, probat qđ ad eum ſpectat poteſtas transferẽdi epm̃ de loco ad locum. Primo, q2 ipſius poteſtas ex Deo fuit. Secundo, qđ ab eius poteſtate deſcenderũt canonica inſtituta. Tertio, hec canonica ſtatuta decernunt maiores cauſas ad papam ſpectare: ex hoc concludit temerarium aliquem ſe de hoc intromittentem inferiorem a papa abſq; pape cõſenſu: ad ſpeciem deſcendens cõcludit qđ non modicũ miratur qđ dictus patriarcha dictũ archiepm̃ Pauenſem ⁊ electum transferre voluerit, oſtendens etiam data poteſtate ex modo transferendi tranſlationem illicitam: quia de magno fecit minorem, ⁊ maiorem minorauit, ⁊ epiſcopauit archiepm̃, imo potius dearchiepiſcopauit. Ad obuiat excuſatio, ppter quã potuit forte moueri dict9 patriarcha, qđ dictus archieps nondum eſſet conſecratus: quia ſufficit vt transferri non poſſit qđ ſit confirmatus: qđ patet ex eo qđ archiepãlia, quantum in eo fuerit, exercuerat, eo qđ, vt eius confeſſione conſtabat, epm̃ Valneñ. confirmauerat. Ideo papa, ne alijs audacia ſimilia pertractandi daretur, predictum patriarcham ab
2 epõrum cõfirmatione ſuſpẽdit. ¶ † No. primo qđ papa recipit poteſtatem immediate ex Deo. Ad hoc de iudi. nouit. qui fil. ſint leg.
3 cauſam. ¶ † No. ſecundo in materia dignitatem concernente expreſſio proprij nominis non reſtringit diſpoſitionem ad perſonã, ſed realis cenſetur: ⁊ ſic potentius operatur. Per hoc notant hic doct. qđ conceſſa prelato acquiruntur dignitati: ⁊ priuilegium illi conceſſum, eccleſie cenſetur conceſſum. Operatur etiã natura ſubiecte materie, pluſquam operetur nominis expreſſio ad regulan-
4 dam diſpoſitionem. ¶ † Nota tertio quod potentiam ſtatuẽdi papa immediate recipit a Deo, ſicut ⁊ poteſtatem iuriſdictionalem.
5 ¶ † Nota quarto regulariter maiores cauſas trãſferendas, ⁊ per eccleſiam, ⁊ papam tractãdas. Ad hoc de elect. quamuis. lib. vi. ⁊ de appe. vt debitus. ad finem. Et nota que dicantur maiores cauſe, quia ille, que ſunt apoſtolice ſedi reſeruate: ⁊ hec dicuntur meri imperij: vt not. glo. de offi. lega. quod tranſlationem. dixi de offic. ord. quod ſedem. Et nota hic aliquas enumeratas inter maiores cauſas, ſcilicet ſedium mutationes, ⁊ epiſcoporum tranſlationes.
6 ¶ † Venio ad verſi. miramur. Hic nota quod electus dicitur epiſcopus vel archiepiſcopus confirmatus, antequam ſit conſecratus. ¶ Super hoc vide glo. de reli. do. c. j. appellatur tamen j. archiepiſcopus. Sed dic quia archiepiſcopus eſt futurus, vel animi
7 deſtinatione, ſecundum Inn. ¶ † Nota ſecundo quod indecens eſt tranſitus, ⁊ a iure exhorbitãs de maiori ad minorem dignitatem: ⁊ ſic etiam de minori ad maiorem abſque debita forma: quia noiſ-
8 ſima eſt cauſa, ſcilicet ambitionis. j. de cle. non reſi. c. ij. ¶ † Nota tertio quod per actum confirmationis recipit electus poteſtatem epiſcopalia miniſtrandi. Quid conferat confirmatio, habes ſ. de
9 electio. tranſmiſſam. ¶ † Et nota quod transfertur poteſtas con-
10 firmandi, ⁊ videt ꝙ poteſtas cõfirmãdi ſit iuriſdictionis. ¶ † Ex vltima parte nota duo. Primum, ꝙ pena imponitur ad exemplũ ⁊ terrorem aliorum. Secundum, penam tranſferentis, ⁊ confirmãtis epiſcopum, qui illegitime tranſiuit: quia ſuſpenditur a poteſtate confirmandi. ¶ Habemus hic quinq;. Pape prohibitionem, eius admirationem, Dei factum, factum patriarche, ⁊ penam ap-
11 poſitam. † Circa primum, quod ex veteris ⁊ noui teſtamenti autoritatibus proceſſit ius canonicum, nota quod ex priuilegio illo: Paſce oues meas: vel Quodcũq; ligaueris, ⁊c. j. de accuſ. qualiter. ⁊ c. cum oporteat. Sol. Poteſtas edendi canones proceſſit a
12 Deo, vt in contrario. ¶ † Secundo videtur ꝙ hec poteſtas, ſcilicet ꝙ authoritate preallegata pceſſit poteſtas imperij a populo. l. ij. ff. de origine iuris. Inſti. de iure naturali. §. ſed quod principi. ¶ Sol. Dicit glo. ex Deo poteſtas pape fuit, vt hic. Poteſtatem autem imperij habuit ipſe a populo. Hoſtien. dicit ꝙ omnis poteſtas fuit ex Deo: vt patet ad Ro. xiij. a quo large poteſtas principis a Deo eſt. Nos communiter tenemus ꝙ habitum poteſtatis vtriuſq; habet papa: ⁊ hoc habuit a Deo: exercitium autem poteſtatis olim habuit a populo Romano: hodie habet a papa.
13 † Et propter hoc aſſigno cauſam, quare valet ſtatutum contra legem imperij a laicis: quia in trãſlatione poteſtatis in principem populus ſibi retinuit poteſtatem legis particularis condende: vt
14 omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iure. † Sed eccleſiaſtici inferiores recognoſcunt poteſtatem ſtatuendi a papa: quia papa ab eis non recipit, ſed a Deo, ideo contra ipſum non faciunt legem, vel ſtatutum. j. de ma. ⁊ obe. quod ſuper his. de quo de offi. archi. c. j. lib. vi.
15 ¶ † Tertio querit gloſ. de ſpectantibus ad papam, ⁊ ponit verſus. Vide iſtam glo. in c. quod tranſlationem. de offic. leg. de exceſ.
16 prela. ſicut vnire. xij. di. c. ij. ¶ † Quarto quero an epiſcopus a ppria ſede expulſus, poſſit cedere, ⁊ tranſire ad aliam, ſi eligatur, propria authoritate. Dic ꝙ non. Allegat j. tit. ij. niſi cum pridem.
17 ad hoc ij. q. j. paſtoralis. ¶ † Venio ad ſecundam partem oppo. Primo ꝙ non potuerit hic archiepiſcopus confirmare eo confirmato: quia nondum receperat pallium: nõ habebat ergo que ſunt pontificalis officij: ⁊ ſic non poterat confirmare, ⁊ que iuriſdictionis ſunt exercere. ſ. de elec. c. quod ſicut. j. de vſu pal. in ſi. Sol. gl. j. ꝙ archiepiſcopus electus poſſit confirmare. facit decre. ſuffraganeis. ſ. de elec. vbi archiepiſcopus non conſecratus dat licentiam alijs confirmãdi. In cõtrariũ ſunt iura. ſ. allegata. Sunt opi. Quidam tenent quod non poſſit archiepiſcopus confirmare. Ad hec decret. reſpondent quod de facto fecit: ⁊ tales tenent ꝙ hoc caſu papa habebit facere. c. di. quoniam. j. de conceſ. preben. quia diuerſitatem. Ad decret. ſuffraganeis, reſpondent vel quod non tenetur illa opinio: vel dicũt ꝙ ſi non eſt in mora, poteſt: ſi eſt in mora, non poteſt. Alij ꝙ hoc facient comprouinciales epiſcopi. lxiij. di. quia per ambitiones. cũ ſi. Glo. eligit ꝙ poſſit archiepiſcopus confirmare. Et ad cõtraria reſpõdet, ꝙ quedam ſunt, que ſunt epiſcopalis poteſtatis ordinẽ reſpicientia: ⁊ talia nõ poteſt archiepiſcopus ante pallium, vt in cõtrario. Quedã ſunt iuriſdictiõis: ⁊ talia põt ex ſola cõfirmatione, vt hic probat: q2 capitulũ vacante ſede poteſt cõfirmare, qđ eſt iuriſdictionis: fortius ergo debet poſſe epiſcopus cõfirmatus. Secundo ꝙ ex cõfirmatione cõſequitur poteſtatem cõferendi beneficia. ſ. de elect. noſti. igitur eadem ratione poteſt cõfirmare. Hec gl. attingit plura. Quandoq; dubitatur an archiepiſcopus cõfirmatus nõ conſecratus poſſit per ſe confirmare. Et breuiter tenendũ eſt ꝙ ſic: quia põt iuriſdictionalia exercere. ¶ Quãdoq; eſt dubiũ, an poſſit conſecrare: ⁊ tene ꝙ non poteſt ante paliũ, vt in c. qđ ſicut. Quandoq; dubitatur an poſſit iuriſdictionẽ exercere. Et dic ꝙ ſic regulariter, niſi cauſa ſit de arduis: quia ille reſeruantur poſt conſecrationẽ, ⁊ pallij traditionẽ. ſ. de elec. tranſmiſſam. ad fi. ⁊ de elec. qđ ſicut. ¶ Dicunt hic doc. ⁊ fuit dictũ Hoſt. quod confirmatus de cauſa criminali cognoſcere nõ põt, niſi cũ in crimine inciderit: vt quãdo preſentatur canonicus, vel prebendarius eccleſie, ⁊ obijcit ei crimen: arg. xviij. di. illud. Nec obſtat xo. di. ſtudeat. q2 ibi cognoſcit de mãdato pape. Quãdoq; dubitat an poſſit mãdare cõſecrari: ⁊ hoc eſt dubiũ: ꝙ poſſit, videt text. ſ. de elect. ſuffraganeis, ꝙ nõ poſſit: facit ratio: q2 nemo dat qđ nõ habet. j. q. vij. abbatum. Veritas eſt ꝙ põt. ¶ Ad contrariũ dic, qđ quis nõ põt facere per ſe, non põt alteri dare: quaſi dare, ſit in alterũ poteſtatẽ imprimere: ⁊ ſic alteri nõ habenti poteſtatem cõmittere nõ põt: q2 nõ habet in ſe poteſtatẽ dare, nec exercere volẽs cauſat poteſtatẽ vt ad ante: ſed a ſe habet habitũ, licet aperturã exercitij nõ habeat, ⁊ expectet a cõmittẽte. Quãdo enim eũ dare exercitiũ, pẽdet ex poteſtate dantis, ſicut eſt dare licentiã, quod iuriſdictionis eſt: vt d. c. ſuffraganeis. Sic videmus ꝙ epiſcopus confirmatus tantũ nõ põt ordinare: ergo nõ poteſt cõmittere. nõ eſt bona illatio: q2 inſtantiã habes in abbatibus exẽptis: ⁊ ſufficit dare inſtantiã. j. q. j. vigeri. Quero, archiepiſcopus ex cauſa ceſſit, an poterit ſibi de epiſcopatu vacãte puideri. Quidã ꝙ nõ:

quia non licet deſcendere.xciij.diſt.legimus.in fi.ad hoc hic. Item quia poſſet dari via ambitioni,vt habēs tenues reditus in archie episcopatu,hoc faceret,vt haberet epiſcopatum pinguem. Concludit ꝙ poterit promoueri. Nec obſtat ꝙ dicatur deſcēdere:quia hoc falſum,attento tempore,quo promouetur,ſecundū quod tempus nullum habet epiſcopatum.de ordi.ab epiſ.c.i. Item quia in prouiſione talis non attēditur deſcenſus,ſed prouiſio:vnde prouidetur ei de eccleſia parochiali.ſ.titu.ij.ad ſupplicationem. de quo dic vt ibi. Fortius ergo de epiſcopatu.ij.q.j.paſtoralis. Nō obſtat ꝙ hoc poſſet in fraudem fieri:quia papa, ad quē ſolū ſpectat, prouidebit:tamen qui allegat fraudem,probet. ¶ † Venio ad vltimā
18 partem,⁊ quero quis confirmabit illo caſu ſuſpenſo illo poteſtate confirmandi: Dic ſm Vin.⁊ Egi.ꝙ confirmabit papa, non capitulum.de conceſ.prebē.quia diuerſitatē.⁊ pro expenſis agere poſſunt contra iſtum,cuius culpa faciunt expenſas,ſi habet propriū, alias non.ſ.de iure.calum.c.in pertractandis.xvj.q.vj.illud.x.diſ.c.quoniam quidem.

1 ¶ Trāſferre pōt ſolus papa electos in epiſcopos ⁊ cōfirmatos.
2 Differentia inter corporalia,⁊ incorporalia,que ſit.nu.ij.
3 Epiſcopus non poteſt ſolus deponere ab ordine.
Regula,eius eſt ſoluere,cuius eſt ligare:quando procedat.
4 Epiſcopi poſſunt a metropolitanis conſecrari.
5 Argumentum a minori,procedit in iure.
6 Epiſcopum poteſt ſolus papa deponere.
7 Leuioribus reſeruatis,videntur grauiora reſeruata.
8 Papa ſolus diſſoluere poteſt vinculum carnale ⁊ ſpirituale.
9 Factum a papa interpretatur factum a ſolo Deo.
Vicarij geſta reputantur geſta per dominum.
10 Apoſtolice ſedi tria ſunt reſeruata.
12 Epiſcopus in ordine non excludit ſuos clericos,ſed alios.
13 Epiſcopus ſolus damnat,⁊ ſuſpendit clericum.
14 Epiſcopus ſolus ordinat,ſeu conſecrat.
15 Epiſcopus a metropolitano non poteſt ordinari.
16 Matrimonium carnale diſſoluere quis poſſit.
17 Matrimonium difficilius ſoluitur,quam contrahatur.
18 Peccatum faciliter ſpiritualitatis effectum tollit.
19 Matrimonium ſpirituale an ſit fortius,⁊ dignius carnali.
20 Matrimonium carnale an facilius contrahatur quā diſſoluatur.
21 Matrimonium ſpirituale facilius cōtrahitur,quam diſſoluatur.
22 Matrimonium ſpirituale an habeat reſpectum ad carnale.
23 Conſecratus in quo equiparetur confirmato.
24 Conſecratio quo ad vinculi ſubſtantiam nihil addit.
25 Subſtantia ⁊ non ſubſtantia alicuius quid dicatur.
26 Subiectum alterat noua additio ex accidenti.
27 Imo,eſt dictio correctiua,vel declaratiua.
28 Accidens licet aliquod varietur,non variatur diſpoſitio.
29 Participium cauſe ſpecifice ſequitur participium cauſati.
30 Epiſcopus conſecratus a ſolo papa transfertur.
31 Participium eiuſdē rationis in genere neceſſario ſequitur participium iuris ab illa ratione regulati.
32 Regula,quod lex non diſtinguit,nec nos diſtinguere debemus.
33 Simile,⁊ idem,inter ſe differunt.
34 Modus procedendi de ſimilibus ad ſimilia,qualis.
Iura ſecundum quem ſenſum ponderentur.
35 Matrimonium ſpirituale contrahitur inter electum ⁊ eligentes.
36 Matrimonium ſpirituale inter electum ⁊ eccleſiam contrahitur ante confirmationem.
37 Confirmatio quid operetur.
38 Conſecratio ad ſubſtantiam vinculi nihil addit.
39 Argumentum de ſimilibus ad ſimilia quando procedat.
40 Eccleſia poteſt dici dupliciter viduata.
41 Aliquid non habere,ſeu habere,⁊ inutile eſſe paria ſunt.
42 Interpretando verba iuris,cōmunis vſus loquendi attenditur.
Verba ſimpliciter prolata,debent intelligi ſimpliciter.
43 Permiſſum ſub ratione pene,nō permittitur ſub ratione gratie.
44 Conceſſa iure ſingulari,non extenduntur ad alios actus.
45 Prohibitionis nomine in materia negatiua quid veniat.
46 Epiſcopus confirmatus quando confirmationem petere debeat.
47 Textus dictum quod vltra quinque menſes factum eſt quomodo intelligatur.
48 Permiſſa omnia videntur,que non apparent prohibita.
49 Tranſlatio attribuitur ſuperiori beneficij, ad quod ſit tranſlatio.
50 Abſolutio vel conceſſio cui attribuatur.
51 Transferentium epiſcopos,quibus transferre nō competit,pena.
52 Peccatum ſuperioris eſt grauius peccato inferioris.
53 Parcitur ſponte confitenti,veniamque poſtulanti.
54 Peccare quis dicatur ex malignitate.
55 Epiſcopus in quo loco debet conſecrari.
56 Alligatus alteri eccleſie habet duplex impedimentum ſi ſuſpendatur.
57 Conſenſus nullus ex perſeuerantia quid operetur.
58 Peccans grauiter,punitur grauiter.
59 Electus iure ſue electionis priuandus,an poſſit admitti.
60 Papa omnia poteſt ⁊ non licet ei dicere,Cur ita facis.
61 Epiſcopus conſecratus ad vnam eccleſiam,an videatur ad aliam conſecratus.

1 **Inter corporalia.** † Electos in epiſcopos ⁊ confirmatos trāſferre poteſt ſolus papa.h.d. Diuidebat Petrus hanc decre.in ſeptem partes : tu diuide in duas. In prima,exordium. In ſecunda,facti narratio, ibi:ſane.⁊ infra. Prima ſubdiuiditur in tres. Prima probat cōiugium ſpirituale diſſolui non poſſe niſi per papam. Secūda ibi,cum autem. probat vinculum ſpiritualis coniugij eſſe inter electum ⁊ confirmatum,licet conſecratus non ſit, ⁊ eius eccleſiam. Tertia ibi : ſed nequid.ſoluit cuiuſdam canonis contrarietatem. ¶ Caſus. Vacante eccleſia Andegauen.ad eam fuit poſtulatus quidam epiſcopus Ambianen.ſeu electus,qui erat confirmatus,ſed nondum conſecratus:archiepiſcopus Turon.tranſtulit dictum Ambianen.electum ad eccleſiam Andegauen.⁊ eum confirmauit,⁊ conſecrauit, ſm formam conſecrandi,prius data licentia tranſeundi,⁊ eo abſoluto a priori eccleſia,per quendam archiepiſcopum Rothomagen.qui habebat eccleſiam Ambianen. ſubiectam. Tandem hoc deuenit ad aures pape,propter que mādabat archiepiſcopo Bituricen.vt dictos archiepiſcopos a conſecratione,⁊ confirmatione epiſcoporum ſuſpenderet,⁊ epiſcopum ab executione pontificalis officij:propter que dicti archiepiſcopi,⁊ epiſcopus intimauerunt apoſtolice ſedi,qualiter circa hoc ex ignorātia peccauerunt, ⁊ quilibet ipſorum miſericordiam ſupplicauerunt : excuſantes ſe forte propter canonem,qui dicebat,ꝙ ſi epiſcopus intra ſex menſes dimitteret eccleſiam viduatam,⁊c.metropolitani poſſet cedere iudicio,ex quo non accepit munus conſecrationis:per que apparebit ipſum non ligatum:⁊ vltra hoc apparebit inferioris licentia ipſum poſſe cedere. Papa hanc decre.ſcribens Andegauen. capitulo, Primo oſtendit qualiter ad ipſum ſolum ſpectat poteſtas epiſcopos transferendi,⁊ abſoluendi,⁊ viā ad ſpiritualia deſtruendi,aut diſſoluendi,aut dandi licentiam cedendi. Secundo, oſtendit hoc declarando pertinere non ſolum ad conſecratos ſed etiam ad confirmatos tantum. Tertio,oſtendit canonem quendā non obuiare predictis. Quarto applicando hoc ad factum,cōcludit delictum archiepiſcoporum tam cōfirmantis ⁊ transferentis, quam etiam a vinculo priori abſoluentis, ⁊ ipſius tranſlati fuiſſe dignum pena,quam mandauerat imponi. Quinto,papa inclinatus ad miſericordiam circa archiepiſcopos propter confeſſionem erroris,⁊ ſupplicationem ſpontaneam,dedit veniam,⁊ remiſit penam. Sexto,quo ad epiſcopum,qui tranſierat, a pena abſoluit ſuſpenſionis,⁊ cōceſſit eidē facultatem in eccleſia,ad quam trāſiuerat,adminiſtrandi. ¶ In prima parte procedit ſic:⁊,vt dixi,oſtendens ꝙ ad eum ſpectat poteſtas epiſcopos transferendi,⁊ a priori eccleſia abſoluendi:⁊ proponit ꝙ iſta ſpiritualia difficilius diſſoluuntur,quam carnalia:ſed Deus ſolus diſſoluit vinculum matrimonij corporalis,⁊ carnalis:ergo papa ſolus eſt ille,qui diſſoluere poteſt vinculum ſpirituale. Primū ponit pro noto:quia nota eſt differentia quod ſpiritualia facilius cōſtruuntur, ⁊ facilius diſſoluuntur:⁊ carnalia,⁊ corporalia facilius deſtruuntur,⁊ difficilius conſtruuntur. Minorem probat ab authoritate illa. Quos deus coniungit,⁊c. Conſequentiam autem probat,quod ſolus papa hoc poſſit : quia loco Dei papa eſt in terra , ⁊ vicarius Ieſu Chriſti. Et ſic ſequitur concluſio. Per que ſecundo infert quod hec poteſtas ad ſolum papam ſpectat,non ſolum ex diſpoſitione conſtitutionis canonice.ſed etiam ex inſtitutione diuina. Circa ſecundum procedit ſic : quia dictum eſt de reſeruatione poteſtatis transferendi,⁊ a priori vinculo abſoluendi , neceſſario concludit pertinere ad electum confirmatum ex cauſe finalis identitate etiā in ſpecie. Nam cauſa impedimenti abſoluendi , vel transferendi, aligitur penes vinculi matrimonialis ſubſtantiam:ſed hoc vinculum datur in electo confirmato:ergo idem eſt in confirmato,quod in conſecrato:quod ſubſtantia vinculi ſit illa,hanc reſeruationem inducēs papa,illud preſupponit pro noto:quod autem detur vinculum in confirmato tantum,probat papa:quia coniugium ſpirituale ad inſtar carnalis perficitur in ſolo conſenſu:⁊ conſecratio nihil addit,nec penes ipſam colligitur vinculum. Quod conſecratio nihil addat,⁊ non ſit de ſubſtantia,patet:quia illud eſt de ſubſtantia alicuius,quo poſito,id ponitur,⁊ quo remoto,id remouetur. Sed eſt poſſibile,quem eſſe confirmatum,⁊ tamen non eſſe matrimonialiter alligatum:ergo ⁊c.vt in epiſcopo, qui renuntiauit oneri,ſed non honori. Ex his concludit a ſimilitudine rationis,⁊ cauſe

cauſe ſpecifice participio,licet hoc non ſit cautum quod eſt ſtatu-
tum de poteſtate transferendi,⁊ dandi licentiam cedendi in epiſco
po extendi ad electum confirmatum:quia eadem eſt cauſa:⁊ in ſpe
cie,vel ſaltem in genere rationis ſimilis:ergo ⁊c.¶ Circa tertiam
tollit cautionem obuiantem predictis circa duo,dicentem quod ſi
electus diſtulerit vltra tres menſes conſecrari,⁊ ſic eccleſiam reti-
nuerit viduatam,non poterit ibi,vel alibi conſecrationem accipe
re,⁊ metropolitani cedat iudicio. Pōdera circa duo tex. Primo
in eo quod dicit,epiſcopum confirmatum dimittere eccleſiam vi-
duatam conſecrationem non recipiendo.Ex quo euidenter appa
ret quod ſi eſt viduata,ibi non eſt matrimonium. Secundo, in eo
quod permittit epiſcopū iudicio cedere archiepiſcopi. Per quod
apparet quod archiepiſcopus poteſt dare licentiam cedendi:quia
prout canon ille ſupponit eccleſiam viduatam , quando ſponſus
non eſt conſecratus,intelligendus eſt quod eſt eccleſia viduata in
reſpectu quo ad quid,non in ſubſtantia:hoc eſt,quia nō habet ſpō
ſum vtilem,⁊ effectualem,quo ad munus conſecrādi.Sed per hoc
vinculum,⁊ quod ſponſus ſit,non negatur in ſubſtantia : ſicut ex
vſu loquendi eccleſia dicitur viduata,que habet ſponſum,ſed inu-
tilē quo ad ea,que neceſſaria ſunt eccleſie.Prout autē dicit ipſum
debere metropolitani iudicio cedere,ſtatutum eſt in penam,⁊ ſpe-
cialiter propter penam permiſſam : non ergo hoc trahendum eſt
ad cauſam oppoſite rationis:quia nō ibi ex gratia petitur ceſſio.
Item nec ad caſum eiuſdem rationis,cum ex quo ſimus in exor-
bitantibus,vt in his,que communiter inferioribus non concedū-
tur,ſufficiat hoc nō apparere expreſſum:⁊ ſi hoc voluiſſet,expreſ-
ſiſſet:⁊ quia in exorbitantibus omne prohibitum cenſeatur,quod
non apparet expreſſe permiſſum.¶ Circa partem vltimam,quia
alie ſunt clare,parcit archiepiſcopis propter tria,propter ſponta
neam confeſſionem,⁊ quia errore ad fallēdum ſunt inducti,⁊ quia
veniam poſtulauerunt,⁊ quia ex ſimplicitate peccauerunt. ¶ Cir
ca perſonam electi ſic ſe habet , quia ex duplici cauſa mitigat pe-
nam,ex recognitione erroris,⁊ quia vt inferior minus peccauit,ꝙ
ſuperiores,⁊ quia miſericordiam petijt,⁊ non iudicium:non ex to-
to tamen admittit factum per archiepiſcopos,propter impoſſibi
litatem iuris:quia ipſum non fecerunt conſecrando pontificē prio
ris eccleſie,nec ſecunde.Ad primam ex defectu intentionis:⁊ ad
ſecundam nō,ex defectu poteſtatis,cum ad priorem eccleſiam ad-
huc duraret electus ⁊ ſponſus:abſoluit eum a pena ſuſpenſionis,
⁊ a vinculo prioris eccleſie , ⁊ ipſum adminiſtrare permiſit priori
conſenſu hactenus perdurante. Hic eſt caſus , licet domino meo
domino Antonio Caietano tunc archidiacono Bonon.nunc au
tem patriarche Aquilegien.dum legerem hāc decre. non placue-
rit mei in hac decretali ponere caſum. Legam per partes.primo er
2 go prima.¶ † Nota quod eſt differentia hec inter corporalia ⁊ ſpi
ritualia,quia corporalia ſunt facillima in diſſoluendo, difficilia in
conſtruendo:Incorporalia ſunt facilia in conſtruendo,⁊ difficilia
3 in deſtruendo.¶ † Nota ſecundo quod ſolus epiſcopus non po-
teſt deponere ab ordine,licet ſolus poſſit dare ordinē. Et ſic in ta
libus nō procedit regula,quod eius eſt ſoluere, cuius eſt ligare:et
quod eius eſt tollere,cuius eſt inducere:⁊ quod eadem cauſa tollū-
4 tur,qua ⁊ inducuntur. ¶ † Tertio nota quod epiſcopi poſſunt a
metropolitanis conſecrari,⁊ tamen non poſſunt ab epiſcopis de-
5 poni.¶ † Quarto nota quod argumentum a minori procedit in
iure:quia ſi ſolus papa poteſt tollere quod eſt leuius , fortius po-
6 teſt tollere quod eſt grauius.¶ † Et nota quod ſolus papa poteſt
archiepiſcopum vel epiſcopū deponere,⁊ nō inferior a papa : nec
7 etiam poteſt inferior,quod eſt plus,ipſum cōdemnare.¶ † Quin-
to nota quod in reſeruatis leuioribus ad poteſtatem pape, reſer-
8 uata videntur grauiora.¶ † Sexto nota quod ſolus papa poteſt
9 diſſoluere vinculum carnale,⁊ vinculum ſpirituale.¶ † Nota ſepti
mo quod factum a papa,vt vicario Dei, interpretatur factum a
ſolo Deo:⁊ quod geſta per vicarium,videntur geſta per dominū.
10 ¶ † Nota tria apoſtolice ſedi reſeruata ceſſio, tranſlatio,⁊ depo-
ſitio epiſcoporum:⁊ ex quolibet iſtorum diſſoluitur vinculum con
iugale. Ponitur hic Primo regula. Secundo, probatio partis
11 poteſtatis regule. Tertio,concluſio. Quarto,declaratio. ¶ † Vi-
deamus in hac parte omnes partes. Primo regula eſt iſta,quod
differentia eſt inter corporalia ⁊ ſpiritualia:quia ſpiritualia faci-
lius cōſtruuntur,quā deſtruuntur:⁊ corporalia facilius deſtruunt͛,
quā conſtruuntur. Hec eſt regula,que tēperat duo ſimul,conſtru-
ctionem carnaliū,⁊ deſtructionem ex vna parte.⁊ cōſtructionē ſpi
ritualiū,⁊ deſtructionē ex altera parte:⁊ in vtroqꝫ oſtēdit eſſe dif-
ferentiā. Prima declaremus regulā per exempla. Exemplū patet
in corporalibus:q꞉ facilius corporalia reuocant͛,ꝙ cōſtruūtur:vt
patet in peculio.ff.de pec.l.nō vtiqꝫ.elias,nō ſtatim. Exemplū in
ſpiritualibus patet in poſſeſſiōe:q꞉ poſſeſſio facilius amittit͛,ꝙ re
cuperetur:q꞉ ſolo animo amittitur,⁊ tamē in cōſtruendo exigitur
animus,⁊ corpus.ff.de acqui.poſ.l.iij.§.in amittenda. De hoc in
regula,omnes res.de re.iur.lib.vj. Patet exemplum in libro , qui
tanto labore conſtructus de facili deſtruitur:⁊ duos libros ſimul
deſtruere poſſes , ſed non ſic de facili poſſes ſcribere. Et hoc non
exemplificauit papa vt notorium. Exempla autem ſecunde par-
tis regule patent ex textu:q꞉ ſolus epiſcopus dat honorem , ⁊ ſo-
lus non aufert:⁊ ſolꝰ archiepiſcopus conſecrat,⁊ tamen ſolus non
deponit.¶ Deſcendo ad exempla ſecunde partis regule,⁊ con-
12 tra vnum,quod dicit,quod ſolus epiſcopus ordinat.¶ † Primo
oppo.xxiiij.diſt.epiſcopus.vbi patet quod non ſolus ordinat,ſed
de conſenſu ſui capituli.Ad hoc de preben.c.cum ſecundum.Sol.
Nō excludit clericos ſuos,ſed alios epiſcopus.ad hoc.xv.q.vij.c.
13 ſolus.¶ † Secundo oppo.quod ſolus damnat clericum.ij.q.vij.
ideo.Solu.Solus non poteſt deponere,vt hic:ſed ſolus poteſt ſu-
ſpendere,vt ibi:poteſt ſuſpenſionem etiam reuocare,licet non poſ
ſit contra depoſitionem diſpenſare,vt ibi:poteſt iudicare,vbi agi
tur vt deponatur a beneficio:de his,que fiunt.a prela.c.nouit.
14 ¶ † Oppo.quod metropolitanus non conſecrat ſolus:de tempo.
ordina.nec epiſcopi.Solu.Solus ordinat principaliter,ſeu conſe
15 crat,adiunctis tamen ſibi duobus epiſcopis,vt ibi.¶ † Opp.ter
tio quod poſſit damnari epiſcopus a metropolitano.de offic.ordi.
paſtoralis.eo.ti. Romana.lib.vj.So. Damnari non poteſt depo-
16 nendo,ſed bene aliter puniendo:vt ibi.¶ † Opp.quarto quod in-
ferior a Deo vel papa diſſoluit carnale:vt quotidie videmꝰ in ſen-
tentijs diuortij,que feruntur inter coniuges:de iureiur.quemad-
modum.de frigidis.per totum.Solu. Ibi non diſſoluit authori-
tate propria,ſed authoritate canonum,qui capiunt authoritatem
a Deo:vt patet in.c.precedenti. Vel dic, Quos Deus coniungit,
homo non ſeparet : ⁊ hoc habet veritatem.Sed quos Deus non
coniungit,licet ipſi extrinſece coniuncti videantur,vt quando con
traxerunt in gradibus prohibitis,⁊ quos coniūgiſſet Deus,niſi
fuiſſet eccleſiaſtica probibitio,hos tales ſeparat homo,quia nō
ſunt a Deo coniuncti.¶ Circa iſtam regulam ſic exemplatam,
Primo oppo.contra eam,⁊ quo ad quamlibet partem.Secundo
17 quo ad comparationem regularum.¶ † Ad primam partem re-
gule quod facilius corporalia deſtruantur:quam ſpiritualia: non
eſt heſitatio. Ideo pono ꝙ facilius deſtruantur corporalia , quam
conſtruantur.nam carnale difficilius ſoluitur,ſeu diſſoluitur,quā
contrahatur.C.de repudijs.l.conſenſu. Gl.non ſoluit dicam infra
18 quomodo debeat intelligi.¶ † Secūdo,quo ad ſecundam partem
oppo.quod facillime diſſoluantur ſpiritualia.de reg.iur. defleat.
vbi faciliter per peccatum effectus ſpiritualitatis tollitur,⁊ tamē
momento non inducitur.Sol.Si agitur de deſtructione ſpiritua
lium quo ad virtutē,⁊ exercitium virtutum,veritas eſt quod faci
lius tollitur,⁊ forte facilius,quam inducatur.Si agitur de deſtru
ctione,non quo ad exercitium,vel effectum , ſed ſolum quantū ad
habitum,vt quo ad habitum ſacramentorum,⁊ quo ad ordines:⁊
tunc facilius conſtruuntur,quam tollantur,vt in cōtrario:vel in-
teriori deſtructione facillime tollitur:exteriori autem deſtructio-
19 ne,difficillime.¶ † Secundo oppo.contra comparationem hic fa
ctam,⁊ videtur quod facilius diſſoluetur coniugium contractum
ſpirituale,quā diſſoluatur cōiugiū cōtractū carnale.quod patet:
q꞉ carnale non diſſoluitur, niſi ex poteſtate Dei. Spirituale autē
ſoluitur ex poteſtate etiam pape,vt per totū iſtum titulum. Pri-
mum patet:quia licet papa ſeparet coniuges quo ad thorum,non
ſeparat eos quo ad vinculi ſubſtantiam. Gloſſ.hic videtur fateri
contrarium,quod matrimonium carnale difficilius ſoluatur,quā
ſpirituale. Ad textum dum dicit quod ſpirituale eſt fortius: Re-
ſpondit gl.id eſt,dignius,ſed non fortius in diſſoluendo. Non pla
cet ſolutio. Hoſtiē. quia deſtruit text.ideo dicit quod ſpirituale eſt
fortius,quam carnale, vt dicit litera:quia ſpirituale aduocat ad
ſe coniuges carnales de communi conſenſu poſt carnalem copu-
lam.§.de conuer.coniuga.coniugatus.non ſic econtra carnale ad-
uocat ad ſe ſpirituale. Item quia in caſu carnale diſſoluitur alte-
ro ſolo volente.de eo,qui dux.in mat.c.j. Item altero ex fidelibus
veniente ad religionem.de diuor. gaudemus. Item quia carnale
ſemper diſſoluitur per mortem,ſpirituale non:quia ibi eſt ſpon-
ſus eccleſie triumphātis,licet hic fuerit militantis.gl.diſtin. ante
omnia. ¶ Hic ſunt videnda tria. Primum , an carnale quo ad ſe
facilius contrahatur,quam diſſoluatur,vel econtrario.Secundo,
quid de ſpirituali quo ad ſe. Tertio,quid de ſpirituali reſpectu ad
20 carnale.¶ † Ad primum litera videtur velle ꝙ carnale difficilius
cōtrahatur,quam diſſoluatur. In contrarium eſt C.de repudijs.
l.ex cōſenſu.vbi apparet ꝙ difficilior eſt diſſolutio,quā cōtractus.
Et hec eſt veritas,q꞉ facilius cōtrahitur,q꞉ ſolo cōſenſu:⁊ tamen
difficilius diſſoluit͛. Per hoc patet ſolutio prime oppoſitiōis,quā
gl.nō ſoluit. Et ad hāc decre.reſpondeo ꝙ nō dicit hoc,ꝙ carnale
facilius diſſoluit͛,ꝙ cōtrahat͛:ſed dicit quod attēto hoc qđ eſt cor-
porale,facilius deberet diſſolui,⁊ tamē nō facilius diſſoluitur, er-
go arguitur quod fortius eſt in ſpirituali. Venit ergo argumentū
ſic corporalia ſunt difficilia in cōtrahendo,⁊ ſpiritualia ſunt faci-

lia in contrahendo,⁊ difficilia in diſſoluendo:ſed applicando hoc
ad matrimonium corporale,matrimoniū contra naturam ſuā re
gularē corporaliū eſt facile in contrahendo,⁊ difficile in diſſoluen
do.Fortius ergo ſpiritualia debent eſſe facilia in contrahendo,⁊
difficilia in diſſoluendo. Cōſequens procedit per regulā ſ. poſitā.
21 ¶ †Ad ſecundū de ſpirituali quo ad ſe,an facilius cōtrahatur,ꝙ̄
22 diſſoluaſ:dic ꝙ facilius cōtrahitur,ꝙ̄ diſſoluitur.¶ †Ad tertiū,
an matrimonium facilius contrahatur,ꝙ̄ diſtrahatur corporale,
ꝙ̄ ſpirituale.Dic aut cōparas cōtractum ad cōtractū,aut diſtra
ctum ad diſtractū,aut cōtractum vnius ad diſtractū alterius.Si
cōparas contractū ad cōtractum, dicendum ꝙ facilius cōtraha
tur matrimoniū carnale,quia ſolo conſenſu coniunguntur,ꝙ̄ ſpi
rituale,in quo exiguntur multe ſolennitates:de quibus.ſ.eo.q: pro
pter.⁊.c.in Geneſi.Si comparas cōtractum vnius ad diſtractum
alterius,certo reſpectu eſt fortius in diſſoluendo carnale,ꝙ̄ ſpiri
tuale:q: carnale diſſoluitur authoritate ſolius Dei,ſpirituale au
thoritate pape.Sed in hoc ſatis pōt dici ꝙ paria ſunt:q: alia non
eſt authoritas pape,ꝙ̄ Dei:certo reſpectu fortius ſpirituale:quia
quandoqꝫ ſpirituale nō diſſoluitur,⁊ diſſoluiſ carnale, vt per mor
tem:⁊ ſic habent ſe vt excedentia ⁊ exceſſa. Si cōparas contractū
vnius ad diſtractū alterius:tūc quādoqꝫ cōtractus ſpiritualis eſt
fortior diſtractu carnalis : quia carnale diſſoluitur quandoqꝫ per
ſpirituale,⁊ ſine voluntate coniugum,quādo non interceſſit copu
la:de cōuer.coniu.ex publico.⁊ cum voluntate coniugum,quando
interceſſit copula. Ecōtra cōtractus carnalis nō eſt fortior diſtra
ctu ſpirituali:q: nūquā ſpirituale,prout eſt perfectū,⁊ ſolēne, diſ
ſoluitur per carnale,quādo non eſt ſolenne,ſicut patet qui cle.vel
mo.per totum. Quādoqꝫ comparatur cōtractus ⁊ diſtractus ſpi
ritualis ſimul cū cōtractu ⁊ diſtractu carnalis,⁊ dicit hic Hoſtie.
ꝙ fortius operatur ſpirituale in cōſtruendo,⁊ difficilius in diſſol
uendo,ꝙ̄ facit carnale:quia fortius character imprimitur ex cha
ractere ſpiritualis,ꝙ̄ imprimatur ex charactere carnalis : q: for
tiorem imprimit gratiā,⁊ fortiora copulat,non ſolum corpora,ſed
etiā animas:⁊ non ſolum duos,ſed plures.xii.q.i.precipimus.Itē
quia fortior ⁊ efficacior eſt ſua generatio. Itē quia fortius aſtrin
git:quia ſoluitur qñqꝫ ſpiritualis,vt dixi.ſ.⁊ ſic eſt fortius ſpiri
tuale,⁊ dignius:vnde quo ad diſſolutionem cōparando ambo ſi
mul,nō eſt dubium ꝙ carnale difficilius ſoluatur,ꝙ̄ ſpirituale:et
facilius cōtrahiſ carnale,⁊ difficilius ſpirituale.Sed dices. Ra
tio ergo hic poſita concluderet cōtra inducentē.Reſpōdeo:papa
inducit arguendo a maiori:⁊ ſic ſi carnale difficiliter ſoluitur,⁊ au
thoritate Dei:fortius ſpirituale debet authoritate Dei diſſolui.
Cōſequens procedit:quia ſpiritualia ſunt difficiliora in deſtruen
do quā ſint corporalia regulariter.Si ergo applicata materia cor
porali ad hanc ſpeciē vinculi matrimonij,vinculum hoc preter na
turā propter vinculum efficitur difficillimū in diſſoluendo, qđ eſt
cōtra naturam corporalium.Fortius hoc debet eſſe in ſpirituali,
vt materia ſpirituali applicata ad hanc ſpeciem vinculi matrimo
nialis difficilius diſſoluatur:quia hec eſt natura ſpiritualium,ſed
fortius operatur actus ſecundū naturam,quā cōtra naturam: vt
patet de ord. ab epiſ.qui renunciat.c.i.alias ii. ¶ Venio ad verſic.
ſicut autem.vbi papa extendit dictū in epiſcopo ad electum cōfir
23 matum.¶ †Nota primo ꝙ cōſecratus equiparatur quo ad quid
cōfirmato.⁊ ſicut cōfirmatus nō poteſt cedere, aut trāſferri abſqꝫ
authoritate pape,ſic nō poteſt cōſecratus.Et eſt cauſa. Quia diſ
ficultas diſſoluendi,⁊ cedendi,ſurgit a ſubſtantia vinculi, qđ vin
culum datur per ſolam confirmationem. Et ſic habes ꝙ vinculū
matrimoniale ſpirituale,qđ cōtrahitur inter perſonas eligentiū
⁊ electi indiſſolubile ſit in ipſo actu cōfirmationis.Vide text.ſ.de
ele.cum inter canonicos.⁊ j. vt lit.nō cōte.quoniā.§.ſi vero.Et ad
uerte,q: matrimonium dirigitur ad perſonas eligētium ⁊ electi,
quaſi ipſi ſunt,qui contrahunt:ſed matrimonium eſt inter eum ⁊
eccleſiam,vel inter eum ⁊ eligētes,quaſi eccleſiam repreſentantes.
24 j.de teſta.relatum.¶ †Nota ſecundo ꝙ conſecratio quo ad ſubſtā
tiam vinculi nihil addit,ſed ex anterioribus ſolum perfectum eſt
25 matrimoniū.¶ †Nota tertio ꝙ id dicitur de ſubſtantia alicuius,
quo poſito,illud ponitur,⁊ quo remoto, illud remouetur : ⁊ illud
nō dicitur de ſubſtantia alicuius,ad cuius remotionem nō remo
uetur,ſed remanet.Dignitas ergo epiſcopalis nō eſt de ſubſtan
tia matrimonij,⁊ ſic conſecratio non eſt de ſubſtātia matrimonij:
quia ſine illo matrimonio pōt eſſe dignitas epiſcopalis,⁊ matri
monium pōt eſſe ſine ea.Et nota ꝙ dignitas epiſcopalis non con
ſiſtit ſuper ſola adminiſtratione,ſed cōſiſtit ſuper ordine.Unde di
citur dignitas epiſcopalis in epiſcopo cōſecrato,licet adminiſtra
tionem nō habente.Et nota poſſibile dare epiſcopum nulla tenen
tem,⁊ poſſibile dare epiſcopū ſine adminiſtratione,⁊ poſſibile da
re epiſcopum matrimonio nō alligatum:⁊ ſic adminiſtratio ⁊ vin
26 culum a dignitate ſeparabilia ſunt.¶ †Nota quarto ꝙ noua ad
ditio ex accidenti alterat ſubiectum, ex quo non confert ad mate
27 riam ſubiecti.¶ †Nota quinto de dictione imo, que ſtat correcti
28 ue,aut declaratiue.¶ †Et nota quod vbi eadem remanet cauſa,
29 licet aliquod accidens varietur,nō variatur diſpoſitio:† ⁊ ad par
ticipium cauſe ſpecifice datur participiū cauſati iuris ſuper cau
30 ſa fundati.¶ †Nota ſexto concluſionem,quā papa intendit, quod
ſicut epiſcopus conſecratus non transfertur,cedit,vel deponitur,
31 ab alio,quam a papa,ita ⁊ electus cōfirmatus. ¶ †Nota ſeptimo
quod ad participium eiuſdem rationis in genere,neceſſario datur
participiū iuris ab illa ratione regulati.Et ſic quod dicitur,Ea
32 dem ratione, idem ius.† Et nota qualiter procedit illud,Ubi lex
non diſponit,nec nos:eſt verū,niſi rationis identitate ad cauſam,
33 de qua agitur,poſſit ius extendi.¶ †Nota quod aliud eſt ſimili
tudo,aliud eſt identitas:⁊ quod ſimile non eſt idem. Et nota mo
dum procedendi in iure noſtro de ſimilibus ad ſimilia : quia idem
34 iudicium eſt,quando ex toto ſimile eſt.† Et nota quod iura pon
derantur ſecundum ſenſum,qui cadit in intellectum bene organi
35 zati,⁊ ſubtiliter intuentis.¶ † Opp.quod matrimonium non cō
trahitur inter eligentes ⁊ electum imo inter eccleſiam ⁊ electum,
vt dicitur de teſta.requiſiſti.Quod patet:quia eccleſia dicitur vi
duata: vt ſ.de elec.ne pro defectu.⁊ c.quia propter.Sol. Dicit hic
Inn.ꝙ contrahitur inter eligentes ⁊ electum,id eſt miniſterio eli
gentium:inter eccleſiam,ſeu populum:⁊ electum.Uel ſatis dicitur
contrahi cum eligentibus:quia ipſi repreſentant eccleſiam. Et ſic
intellige c.cum inter canonicos.ſ.de elec.⁊ c.preal leg. quoniam.§.
36 ſi autem.¶ †Oppo.ꝙ ante cōfirmationem ſit matrimonium:vt
patet ſ.de elec.cum inter canonicos.⁊ in d.c.quoniā.§.ſi vero.So.
Matrimoniū cōtrahitur ſolo conſenſu eligentium ⁊ electi,vt ibi:
ideo tex.quo ad hoc ſtat bene ibi:maxime,q: idem,etiam ſi non ſit
confirmatio ſecuta,quo ad concludendam ſubſtātiam vinculi.vij.
37 q.i.ſicut.† Quo autem ad vinculi indiſſolubilitatem , quid iuris,
ſtatim dicam,¶ †Dicit hic gl.quam ſic expedio,ꝙ eſt differentia
an ſit confirmatus:⁊ non poteſt cedere abſqꝫ pape licentia : ⁊ hoc
addit ipſa confirmatio.Quātum autem ad ſubſtantiam vinculi,
nihil addit.Et hec eſt cōmunis opi.licet Hoſti.tenuerit contrariū
per dictionem Maxime.Reſpōdetur ꝙ ille implicant idem quo
ad ſubſtantiam matrimonij cōcludendam,non quo ad diſſolubili
38 tatem.Et hoc tenet glo.de elec.li.vi.ſi electio.in tertia gl. ¶ †Op.
quod conſecratio aliquid addat.ſ.c.licet.Sol.Dicit gl.ꝙ ad ſub
ſtantiam vinculi nihil addit:ſed bene illud confirmāt. Quod de
clarabitur ibi:quia addit aliquam virtutem,⁊ exercitij poteſtatē,
que nō aderat ante cōſecrationem:vt patet de elec. tranſmiſſam.⁊
39 c.quod ſicut.¶ †Opp.quod non ſemper procedatur de ſimilibus
ad ſimilia:vt patet xxviij.q.i.ſicut enim.xxvij.q.i.nuptiarum.So.
Quando omnimodo eſt ſimilitudo,procedit, alias non. ¶ Venio
40 ad tertiam partē.ver.ſed neqꝫ iſta pars tollit obiecta duo.¶ †No
ta primo ad principale intētum pape quod eccleſia poteſt dici du
pliciter viduata.Uno modo ſimpliciter,⁊ omni reſpectu.⁊ hic nul
lum ſupponitur vinculum inter eam ⁊ ſponſum. Secundo modo
quo ad quid:⁊ tunc tot modis poteſt dici vidua, quot aliquo acci
denti extrinſecus conſiderato vir eius eſt inutilis,⁊ inhabilis quo
ad exercitia matrimonialia:⁊ hoc modo eccleſia poteſt dici vidua,
que habet electum cōfirmatum,nondum cōſecratum:quia deficit
41 in exercitio illorum,que ſunt ordinis. ¶ † Secūdo nota ex hoc ꝙ
hec paria ſunt quo ad quid,nō habere,vel habere aliquid,ſed inu
42 tiliter.¶ † Nota tertio ꝙ cōmunis vſus loquendi in interpreta
tione verborum iuris attenditur ꝙ verba expandiantur, ⁊ prolata
intelligantur non ſimpliciter,ſed ſecundum communem vſum lo
quendi:⁊ ſic verba ſimpliciter prolata ſimpliciter debent intelligi,
niſi natura materie ⁊ cōmuni vſu loquendi reſtringantur. Pro
43 uerbia ergo allegare poſſumus extra de Iudeis.Iudeos.¶ †No
ta ſecundum principale ad intentum loquentis, quod permiſſum
ſub ratione pene non intelligitur permiſſum ſub ratione gratie,⁊
ſic actus permiſſio non extenditur ad caſum oppoſite rationis.
44 ¶ †Nota quod iure ſingulari permiſſa non extēduntur,nec ex
tendi debent ad alios caſus:maxime ſi non ſunt paris rationis,⁊
45 idem etiam ſi forent. Ad hoc de priuilegijs.ſane.¶ †Et nota qđ
in materia prohibita cōmuniter omne,qđ nō apparet conceſſum,
concluditur ſub regula prohibitum : ⁊ tunc omne omiſſum habeſ
pro prohibito:⁊ pcedit generale, Erubeſcimus abſqꝫ lege loqui:
⁊ quod a lege non permittitur,nō eſt ab homine preſumendum:et
quod decretis ſanctorum patrum non eſt adinuentum,nouis ſu
46 perſtitionibus non eſt nouiter preſumendum.¶ †Nota ꝙ mate
rialiter,alias naturaliter dicit litera,ex qua arguitur,ꝙ arctatur
confirmatus ad petendam conſecrationem intra ſex menſes:⁊ vide
tur quod tempus currat a tēpore electionis.Et nota penam:quia
ſi poſt tempus non aſſumat conſecrationem , ipſe poteſt compelli
ad cedendum:per quod apparet quod ſi cedere compellitur, ali
47 quod ius eſt queſitum.¶ †Oppo. primo quod non ſint ſex men
ſes,ſed ſunt quinqꝫ:vt patet in illo c.quoniam.100.di. quod hic al
legatur.Sol.Dicit glo.quod contrarium eſt verum : quia text.in
contrarium loquitur de quinqꝫ menſibus. Uel dic quod ille text.
habet

habet reſpectum ad menſes, prout ſunt cepti. Ad hoc. j. de temp.
ordina. literas. Nam finis quinq; menſium eſt principium ſex men
ſium. Hoc nota pro teſte cócordando: quia ſi dicat qđ vltra quinq;
menſes factum eſt, & vltra ſex menſes: vt ſaluetur coniungendo fi-
nem cum principio. Ad hoc. l. ij. §. appellata. ff. ſi cer. pe. Simile ꝙ
dicitur, Chriſtum paſſum dum eſſet. trigintaduorum annorum, &
ſex menſium: quia ſex menſes a tempore natiuitatis vſq; ad para
ſceuen, poterant eſſe cepti, ſed nõ completi. Uel voluit tex. hic de-
terminare opin. Hug. qui voluit poſſe purgari moram intra men
ſem. Ad hoc. ſ. eo. ti. cum in cunctis. verſi. cum vero. & quod ibi no.
48 ¶ †Oppo. ſecundo, dicitur quod omne non conceſſum intelligi-
tur prohibitum: imo videtur qđ omnia cenſeantur conceſſa, que
non apparent prohibita. ff. de iudi. l. ſolemus. j. de cau. poſ. cum ec-
cleſia. xxx. q. iiij. illud. ij. q. iiij. qui ſpirituale. ¶ Gl. dat duas theo-
ricas. Prima eſt hec, qđ in materia larga, omne non prohibitum,
preſumitur conceſſum, & in iudicijs bone fidei, & beneficijs: vt p3.
j. de verb. ſign. cum olim. In abſolutionibus: de ſen. excom. nuper.
In materia ſtricta omne non permiſſum cenſetur prohibitum: vt
in contractibus ſtricti iuris. ff. de verb. ſignifi. l. quicquid in arbi-
tris. de arbi. cum dilectus. In priuilegijs: de decimis. ad audien-
tiam. ¶ Alij dicunt qđ aut cõſtitutio eſt promulgata affirmatiue:
& intelligunt omnia conceſſa, niſi appareant prohibita. xxxi. qđ. j.
Deus maſculum. Si negatiue ſunt prolata, omne prohibitũ cen-
ſetur, quod non apparet permiſſum. xxij. q. v. ſi nõ licet. cum ſimi.
De hoc 100. diſt. peruenit. ij. q. iiij. & ij. q. v. conſuluiſti. Dic quod
& olim, & hodie in materia prohibita, omne non apparens conceſ-
ſum, preſumitur prohibitum. In materia conceſſa omne, quo ad
ſui regulam, & generalitatem, preſumitur permiſſum, niſi appa-
reat prohibitum. Cauſa, quia quod eſt ſub regula, eſt cõmuniter
accidens: quod preter regulam: ſingulariter accidens, & regularia
preſumuntur, ſpecialia autem, & ſingularia non. Si autem vis co-
gnoſcere an ſit materia prohibita, vel permiſſa, conſidera modum
loquendi: quia ſi ius in materia loquitur permiſſiue, preſumitur
permiſſa: ſi negatiue, preſumitur prohibita. Et ſi queris, ſecundũ
ius nature, omnia fuerunt conceſſa, duobus exceptis. Primum,
quod quis non faceret alteri, quod ſibi non vellet, vt in principio
decretorum. Secundum, quod non faceret contra prohibitionem
ſuperioris: quod patet in prohibitione pomi. Superueniente iure
gentium deſtructum fuit illud prohibitorium, & omnia fuerunt
conceſſa, dummodo de iacco poſſet quis conceptum adimplere. l.
o. ius gentium. ſaluis petitionibus, & legatorum religione. Ter-
tium tempus fuit legis Moſaice: in iſto aliqua ſunt prohibita: et
aliqua precepta, Exodi xx. Poſtea ſuperuenit lex ciuilis, in qua
quedam prohibita, & quedam permiſſa. Quarto ſuperuenit tem-
pus gratie, quo declarata eſt lex vet', & patefacta eſt veritas, quo
tempore emanauit lex canonica, per quam ciuilis intelligenda eſt:
de celebr. miſ. cum Marthe. In his, que non ſunt prohibita, vel
49 conceſſa. ¶ †Uenio ad ver. ſane. Nota primo ꝙ tranſlatio attri-
50 buitur ſuperiori beneficij, ad quod fit tranſlatio † abſolutio, vel
conceſſio, attribuitur illi, a quo transfertur, ſeu a ſuperiori benefi-
cij, a quo transfertur: & ad illum ſpectat dare licentiam trãſeundi.
51 ¶ † Nota ſecundo penam transferẽtium epiſcopos, quibus trãſ-
ferre non competit, & etiam illorum, qui tranſlationi conſentiunt,
& tranſlatos conſecrant, vel confirmant: quia ſuſpenduntur a po-
teſtate conſecrandi, vel confirmandi: & pena tranſlati eſt, quia ſu-
52 ſpenditur a pontificali officio. ¶ †Nota tertio quod ceteris pari-
bus plus peccat ſuperior, quam inferior: & plus peccat inordinate
promouens, quam promotus: & minus aliorum ſequens errorem,
53 quam inducens ad ſequendum. ¶ † Nota quarto quod parcitur
54 ſponte confitenti, & veniam poſtulanti, & peccanti ex errore. † Et
nota qui dicantur peccare ex malignitate, dicuntur peccare, qui
peccant ex certa ſcientia: ex ſimplicitate, qui peccant errore, quan-
tumcunque error ille cadat in latam culpam: ve eſt iura ignorare.
55 ¶ †Nota quinto quod videtur de ſubſtantia conſecrationis, vt
conſecrandus ad aliquam conſecretur eccleſiam, & certam, & deter-
minatam, & in qua ſponſus ſit conſecratus: ergo ad eccleſiã, in qua
non eſt ſponſus, non eſt recte conſecratus: quia non eſt ad eccleſiã,
in qua eſt ſponſus, cum in illa non conſecretur, nõ ad illam, in qua
non eſt ſponſus: quia ad illam conſecrari non poteſt. Et per hoc
videtur quod conſecratus in epiſcopum ad eccleſiam, in qua eſt
intruſus, quod non recipiat habitum conſecrationis a Deo,
quod poſtea inde remotus remanet etiam epiſcopus nullius ec-
56 cleſie. ¶ † Nota ſexto quod alligatus alteri eccleſie habet duplex
impedimentum, ſi ſuſpendatur. Primum, eſt impedimentũ prio-
ris vinculi. Secundum eſt impedimentum ſecunde ſuſpenſionis.
57 Oportet ergo quod in vtroque diſpenſetur. ¶ †Nota ſeptimo ꝙ
conſenſus nullus ex perſeuerantia conſenſus in rudi modo poteſt
operari quo ad facilitatem diſpenſandi, non quo ad validitatem
58 electionis: de quo ſ. titu. j. bone. ¶ † Opp. primo quod leuius de-
buerint puniri iſti archiepiſcopi, vt ſ. c. proximo. Solu. Hic plus
deliquerunt, quia hic fuit tranſlatio, & conſecratio. Item quia po-
59 tuerunt maturius videre, eo quod plures fuerunt. ¶ † Op. quod
debuerit hic admitti electus: imo debuerit priuari. ſ. e. c. licet. Sol.
Hic papa ſecum egit gratioſe: de iure enim debebat vtroque pri-
uari: & capitulum etiam debuit illa vice priuari poteſtate eligendi,
60 niſi papa etiã cum eo diſpenſaſſet: de elect. cũ in cunctis. ¶ †Opp.
quod hic tranſlatus non debuerit ad gubernationem eccleſie ad-
mitti, imo debuerit vtraq; priuari. ſ. eo. c. licet. ¶ Sol. Glo. fate-
tur quod de iure hic priuandus erat vtraq;, & electores poteſtate
eligendi, vltra hoc & electus, cum elegiſſent inhabilem, ita quod to
tum, quod hic fit, fuit gratia. Idem Hoſtien. qui dicit quod & in
alio fuit gratia: quia conſenſus a principio fuit nullus, ſiue fuerit
electus, ſiue poſtulatus, eo quod non potuit ab alio poſtulari, quã
a papa: de poſtu. cap. ſi. Et ſic conſenſus ille initialis matrimonij
nullus fuit: nec etiam potuit aliquis. Sed hic approbat papa, cui
non licet dicere, cur ita facis. xix. di. in memoriam. Unde ſi intelli-
gamus de perduratione in cõſenſu quo ad canonicos, id eſt vt de
nouo conſentiant: & ſic de eodem in genere: ad quod de poſtu. bone.
Uel ſi intelligatur ſi in priori conſenſu conſiſtant, vel ſi intelligãt
de conſenſu epiſcopi electi, cui papa vult facere gratiam, vtrobi-
61 que totum, quod fit, gratia eſt. ¶ †Quero an epiſcopus cõſecra-
tus in terminis decre. poſſet dici conſecratus ad aliquam eccleſiã
ſpecifice: & ſi non eſt conſecratus, an conſecratus ſit ſaltem in ge-
nere, ita quod ſit epiſcopus & poſſit expedire in vita illa, que ſunt
ordinis. Dicit hic Hoſti. quod ſpecifice hic ad nullam fuit conſe-
cratus, fuit tamen conſecratus ad generalem, ad quam quilibet
conſecratur, cum vnica ſit tantum eccleſia: ſicut interdum profeſ-
ſus certam religionem, non eſt obligatus illi religioni in ſpecie,
ſed obligatur in genere, vt j. de regula. nõ ſolum. lib. vj. & c. ſequen.

1 ☞ Transferens ſe de vna eccleſia ad aliam, carebit vtraq;. 14.
15. 16.
2 Regula, quos Deus coniungit homo nõ ſeparet: trahitur ad ma
trimonium ſpirituale.
3 Deo reſeruata, videntur etiam ſuo vicario reſeruata.
4 Conceſſum ſub nomine proprio tranſit ad ſucceſſorem.
Natura materie plus debet attendi quam verborum expreſſio.
5 Pape factum, attribuitur ipſi Deo.
Papa dicitur tenere locum Dei in terris.
6 Tranſlatio, & quelibet diſpẽſatio debet habere aliquam vtilitatẽ.
7 Electus ad aliam eccleſiam an poſſit bona adminiſtrare.
8 Pene imponende cauſa qua ſit.
9 Factum actus tranſeuntis, in notorium tranſire poteſt.
10 Sententia poteſt ferri parte non citata in factis notorijs.
11 Eligi licite non poteſt, qui eſt alligatus alteri eccleſie.
12 Tranſlatio non legitima poteſt dici non notoria.
Notorij effectum non impediunt circunſtantie.
13 Tranſlatum recipientes abſq; licentia pape ſunt ſuſpenſi.

1 QUanto. ¶ †Epiſcopus, qui propria authori-
tate de ſua eccleſia ſe trãſfert ad aliã,
carebit vtraq;. h. d. cũ ſeq. Primo factũ narrat. Scđo
aggrauat. ibi: nõ attendens. Tertio punit, ibi: ne aũt.
In iſta decre. habemus duo principalia. Primo factum, & aggra
2 uationem facti. Secundo penam † Circa primum. nota primo au-
thoritatem illam, Quos Deus coniungit, homo non ſeparet: tra-
duci ad matrimonium ſpirituale. Et ſic licet argui de carnali ad
ſpirituale, & econuerſo. Super quo dic vt de ſponſalib. cum apud.
3 ¶ †Nota ſecundo quod deo reſeruata, videntur vicario ſuo reſer
4 uata. ¶ †No. quod conceſſum ſub nomine proprio, tranſit ad ſuc-
ceſſorem, quando materia eſt nature, vt tranſeat ad ſucceſſorẽ. Et
ſic in ponderanda diſpoſitione, an ſit in rem, vel perſonã, plus at-
tenditur natura materie, quam attendatur verborum expreſſio.
Ad hoc. ſ. eo. c. j. & ij. de offi. deleg. quoniam abbas. Et nota quod
poteſtas epiſcopos transferendi ſpectat ad ſolũ papam. ¶ Quar
5 to nota argumentum pro antiquitate veneranda ¶ †Quinto no-
ta ꝙ factum a papa, vt a vicario Jeſu Chriſti, attribuitur factũ
6 a Deo, cuius locum papa tenet in terris. ¶ † Nota ſexto ꝙ trãſ-
latio, & quelibet diſpenſatio, debet in ſe habere vtilitatem, aut ne-
7 ceſſitatem: alias non eſt diſpenſatio, ſed eſt diſſipatio. ¶ †An ele
ctus ad aliã eccleſiã eo ipſo quod eſt alligatus alteri eccleſie, poſ-
ſit adminiſtrare bona. Dic quod non, ſecundum Hoſtienſem: quia
nõ poteſt ad aliam aſſumi aliter, ꝙ per poſtulationem: & aſſum-
ptus per poſtulationem non poteſt adminiſtrare, etiam in eccleſia
vltramontana, quia decr. nihil loquitur in electo. Aliud non pro-
ſequũtur hic doct. niſi de antiquitate ſuper gl. ꝙ antiquitas mul-
ta poteſt. Inter cetera dicunt quod antiquitas releuat ab onere
probandi titulum: de quo de preben. c. j. lib. vi. ¶ Uenio ad ſecun-
dam partem: & hic ponitur Primo pena eligentium. Secundo,
8 pena electi tranſlati. ¶ †Nota primo vnã cauſam pene imponẽde,

ne,ſcilicet facti peruerſitas trāſeat preſumptoribus in exemplum.
9 ¶†Nota ſecundo quod epiſcopum trāſiuiſſe ad aliam eccleſiam,
nō poteſt eſſe nō notoriū. Et patet:q2 factū actus tranſeuntis po
teſt tranſire in notoriū contra Hutrica.Sed ipſe diceret ꝙ habet
10 cauſam,alias candē manentē. ¶†Nota tertio ꝙ in notorijs fer
tur ſententia parte nō citata:de quo de iureiur.ad noſtram.de ap
pel.cum ſit.de coha.cle.veſtra.de elec. bone.de ver. ſig.ex parte. gl.
11 de reſcrip.ab excōmunicato. ¶†Nota quarto ꝙ alligatus alteri
matrimonio nō poteſt licite eligi:ꝛ ꝙ eligentes ſunt priuandi po
teſtate eligendi. Litera dicit ꝙ ſuſpendendi ſunt. Dicam cum gl.
12 Et nota quod quis puniendus in quo peccauit. ¶† Circa hanc
partem oppo.ꝛ videtur ꝙ tranſlatio nō legitima non ſit notoria:
quia poſſibile eſt ꝙ tranſiuerit cum licentia:ꝛ hoc,cum licentia,po
teſt eſſe occultum,quia nō patens oculis:de cle.excom. illud.Sol.
Quod tranſiuit, non poteſt eſſe niſi notorium:quod autem ſine li
centia tranſiuerit,poteſt eſſe notorium : tamen ſufficit factum eſſe
nō notoriū,ex quo licentie datio habet ſe per accidens:in qua gra
uatur onere probandi:vt patet in c. veſtra.de coha.cle.ꝛ quod ibi
plene no. Tales enim circunſtantie habentes ſe ex accidenti non
13 impediunt effectum notorij. ¶†Oppo. ꝙ non ſint ſuſpendendi,
ſed priuadi ipſo iure:vt patet de elec. bone:ꝛ de elect. cum in cun
ctis. Sol. Dic ꝙ hic nō peccauerit eligendo, ſed recipiēdo abſ
licentia pape,q2 forte poſtulauerunt. Vel dic ſuſpendendos,id eſt,
ſuſpenſos eſſe,ꝛc. Sed dices, Hoc nō ſufficit:quia debent eſſe pri
uati. Dic ꝙ iſta pena ꝙ priuati ſunt,eſt ſuſpenſio,quia ex toto nō
ſunt priuati,ſed ad tēpus:vt dixi de elec.bone. ¶ Venio ad vlti
14 mam partē. †Nota ꝙ derelinquens vnā eccleſiā, ꝛ attentans aliā
caret vtraq:quia priuādus eſt vtraq. Primo,propter ſuperbiā.
15 Secundo,propter auaritiam. ¶†Quero quādo habet locum pe
na, vt priuetur ſecunda habita. Dic ꝙ hoc procedit ſiue tranſi
uerit abſq licentia illius,cuius erat prima:de renū.admonet.vij.
q.j.nō oportet.ſiue ex eo ꝙ tranſiuit abſq licentia illius,cuius eſt
eccleſia,ad quam tranſiuit,quā ſua authoritate nō debet occupa
re:de preben.cum qui.lib.vj. Dic tu,ꝙ ſi vnā dimiſit cum licentia,
ꝛ aliam apprehendit ſine licētia,quia illa priuandus eſt tantū,in
qua licentiam nō obtinuit:ne plus extēdatur pena,ꝛc.de his, que
16 ſi.a maio.parte c.queſiuit. ¶† Quero an tranſiens ad ſecundam
abſque licentia , ſit priuandus,ſeu priuatus prima ipſo iure. Dic
quod nō ipſo iure,ſed priuandus eſt,ꝛ ſic remanet epiſcopus pro
ria eccleſie:ꝛ priores clerici adhuc ei obedire tenentur. Idem vbi
renuntiatio non tenet.de renuntia.quod in dubijs. Nam etiam la
ta ſententia res ſtatim nō perditur:vt Inſti.de oſſic.iudi. §. ſi. li
cet circa iura ſtatim ſentētia ſuum ſequatur effectum.ff.de penis.
in ſeruorum.§.ſi. Per quod patet ꝙ non perdit eccleſiā ex tranſi
tu,ſed ſuperioris ratihabitione. Dicit Io.And.ꝙ in curatis ſu
mus expediti per decre.de multa. In epiſcopatibus autē,in qui
bus nihil eſt ſtatutum,ꝛ quibus non poteſt renuntiari religionis
fauore abſq licentia pape,aliud eſt,ꝛ procedunt dicta. Ad hoc qd
no.de conceſ.preben.cum noſtris.

1 ¶ Transfert ſolus papa epiſcopos.
2 Arguere licet de matrimonio carnali ad ſpirituale,ꝛ econtra.
3 Matrimonium carnale non diſſoluitur ab alio,quam a Deo.
4 Matrimonium ſpirituale contrahitur inter eccleſiam ꝛ electum.
5 Matrimonium poteſt propter tres partes conſiderari.
6 Delinquere ex temeritate quis dicatur,
7 Diſpenſatio contra ius,eſt ſtricte interpretanda.
8 Tranſitus permiſſus ad maiorem,non videtur datus ad minorē.
9 Dumtamen,dictio quid importet.
10 Diſpenſatio quando facilius videatur poſſe concedi.
11 Diſpenſatio vt quis poſſit tranſire ad aliam eccleſiā quid operet.
12 Priuilegium an patiatur extenſionem.
13 Diſpēſatus ſuper trāſlatione,eligi,vel poſtulari quando debeat.

1 LIcet. ¶†Solus papa transfert epiſcopos,ꝛ in
dulgentia eius ſuper tali tranſlatione con
ceſſa ad literam ſeruāda,ꝛ ſtrictiſſime intelligenda eſt.
h.d. Primo ponit dictum. Secunda ibi:ſane.recitat fa
2 ctum. Tertia reſpondet obiectioni, ibi:neq. ¶†Nota primo qd
licitum eſt arguere de matrimonio carnali ad ſpirituale,ꝛ ecōtra.
3 de quo de ſpō.cum apud. ¶†Nota ſecūdo ꝙ carnale matrimoniū
non pōt diſſolui ab alio,quam a Deo:ꝛ ſic procedit. Quos Deus
coniungit homo non ſeparet. Et nota ꝙ illa verba ſunt Euange
4 lij, Quos Deus coniungit ꝛc. ¶ † Nota tertio ꝙ matrimonium
ſpirituale contrahitur inter electum ꝛ eccleſiam,non inter eligen
tes ꝛ electum. Alibi dicitur ꝙ inter eligentes ꝛ electum.ſ.de elec.
cum inter canonicos.ꝛ ſ.vt lit.non conteſta.quoniam. §. ſi autem.
5 quod intellige vt per Inn.dixi ſ.eo.cū inter corporalia. ¶†Nota
quarto matrimonium poſſe intellectualiter cōſiderari,ꝛ conſtrui
per partes,ſcilicet tres:quia partum principiū recipit in conſenſu,
partē ratificationis in cōfirmatione,partē cōſummationis in cō
ſecratione. Et nota ꝙ tale nō pōt ſolui abſq authoritate apoſto
lice ſedis. Et nota ꝙ tale vinculū non eſt niſi inter epiſcopū ꝛ eccle
ſiam. De quo ſ.de poſtu.c.ſi. Nō eſt ergo inter eccleſiam,ꝛ inferio
6 res prelatos. ¶†Nota quinto quo modo dicitur quis delinquere ex
temeritate. Quando delinquit cōtra ius obedientie, dixi ſ.de elect.
cum nobis.vel in c. tranſmiſſam.ꝛ etiam tunc dicitur delinquere
7 ex preſumptione. ¶†Nota ſexto ꝙ indulgentia cōtra ius,eſt ſtri
cte intelligēda. Et aduerte quia hoc probat tex.hic,etiā quatenus
agitur de preiudicio cōcedentis:ꝛ hoc qū cōceditur per viā priui
legij. Et ſic nota quod indulgētia, vt ſtricti iuris,ad limites ver
8 borū eſt reſtringēda. ¶†Nota ſeptimo ꝙ ex permiſſione trāſitus
ad maiorē,nō videt permiſſum trāſire ad minorē:q2 cauſa cōceſſio
nis fundatur ſub maiori vtilitate : q2 maior reperitur vtilitas in
maiore,ꝙ in minore. Secus qū fundat ſuper habilitate perſone:
q2 ſi eſt habilis ad maiora, eſt habilis ad minora. Vel poſſumus
colligere quod argumentū etiam a maiori non procedit in exorbi
tātibus. Unde nō ſequitur, Diſpenſatū eſt in maiori:ergo hic cō
9 ceſſum in minori. Ad hoc de prebē.cui de nō.li.vi. ¶†Nota octa
uo de defectu iſtorū verborū,dūtamē q2 reddit gratiā cōditiona
lem ad certitudinē vel indagationē eius,qd ſub illa ratione iungi
tur. Unde cantū eſt dicere,dūtamen nihil obuiet,id eſt,ſi nihil ob
ſtet de canonicis inſtitutis. Et nota ꝙ talis ratio,ſeu gratia, tan
quā cōditionalis,effectū nō operat ante purificationē,ꝛ certifica
tionē:an aliquid obuiet, ſeu in materia , ſeu in forma electionis,ꝛ
poſtulationis. ¶†Nota nono ꝙ hec clauſula, Dūſi nihil obuiet,
ꝛc.dat cauſe cognitionē ſuper eo qd ſubijcitur vt principale clau
ſule:ꝛ ſi hoc eſt priuilegiū,cognitio videt reſeruata ad perſonā cō
cedētis priuilegiū. Ad hoc ſ.de iudi.cū veniſſent. Et ſic hec clauſu
la nō ſonat in monitionē tantū,ſed tribuit etiā examinationē. Vi
de cle.ſ.de off.dele.ꝛ qd no.in c.ſi.ne preſum. ¶ Hic habemus tria.
Primo habemus cauſam,ex qua papa cōcindit temeritatē trāſe
untis. Secūdo habemus tranſitū, ꝛ factū temerariū. In tertia
tollit excuſationē allegatā. ¶ Venio ad primam. Primo videt ꝙ
papa hic ſit ſuperfluus in iſto titulo cū hac authoritate:q2 idē per
idē repetitur. Do. Hoſ.dicit ꝙ in primo capitulo papa ꝓbat per
locū ab authoritate. In ſecūda ꝓbat per locū a minori. In tertia
10 ꝓbat per locū ab antiquitate:hic per locū a ſimili. ¶†Secūdo op
po.cū gl.que eſt ſuper verbo Initiatū.hic dicit matrimoniū ini
tiari,ꝛ deinde cōfirmari. Per hoc preſupponit matrimoniū perfi
ci per partes:ꝛ ſic habere partes diuiduas. Hoc eſt falſum,q2 vin
culū matrimonij momento perficitur:vel ſtatim eſt, vel non eſt:er
go non poteſt capere finem,principium,vel medium in partes : q2
hoc capiunt tractum neceſſario. Quod momento expediatur,pa
tet.xxvij.q.ij.c.ij.vbi patet quod eſt res indiuidua:ꝛ aut eſt, vel nō
eſt in momento. Glo.reſpondet quod ſi ponderatur matrimoniū
penes ipſam vinculi ſubſtantiam,ꝛ medium quo ad illa, que ſub
ſtantialiter producūt carnale,non expeditur per partes,imo mo
mento eſt,vel non eſt. Si conſideratur quo ad accidentia extrinſe
ca,vel virtutes:ꝛ tunc poteſt dici habere partes. Subſtantialiter
enim matrimonium capit principium ꝛ finem a cōſenſu:ꝛ ſic cum
conſenſus ſimul momento expediatur, momēto etiam perficitur.
Ante enim,quam ſit conſenſus mutuus,non eſt matrimonium:ꝛ
ſtatim,cum eſt conſenſus mutuus, eſt matrimonium. Si quo ad
alias partes extrinſecas, ꝛ virtutes conſtitutiuas, poteſt eſſe in
parte,ꝛ non eſſe in parte,non poſſumus matrimonium ſpirituale
ꝛ carnale conſiderare reſpectu preambulorum neceſſitantium ad
finem matrimonij:ꝛ hoc reſpectu poteſt dici initiatum non vincu
lum ſubſtantiale,ſed aliquid ſubordinatum in finem faciendi , vel
producendi vinculum. Poteſt exemplificari in electione,ꝛ electio
nis publicatione:q2 ſtatim perfectum eſt preambulum per reſpe
ctum ad eligentes neceſſitans vinculum. Sic poteſt dici in carna
li vinculo ſponſalitiorum, vt patet de ſpon.per totum. Sic ergo
poſt illud ſequitur pars,que perficit matrimonium cōſenſus pu
re electi:ꝛ ſic in matrimonio carnali, ſecuto conſenſu vtriuſq, ſic
eſt perfectum,in iſto perficitur:ꝛ ſic poteſt dici pars media in re
ſpectu ad principium extrinſecum preambule medium neceſſitan
tis,licet in reſpectu ad mediū matrimoniū nec media ſit,nec pars
nec vltima:ſed iſta eſt non diuiſa. Si tertio cōſideratur virtutes
cōſecutiue ad vinculū,ſequunt alie partes:q2 in matrimonio car
nali ſequitur copula,ratificat matrimoniū,nō qd aliqd addat ſub
ſtantifice ad vinculū, quaſi illud intēſiue extēdatur in ſubſtantia,
ſed ſolū addit quedā qualitas,ꝛ virtus extrinſeca a ſubſtātia vin
culi,per quā vinculū magis roborat quo ad difficultatē diſſoluen
di:q2 ibi poterat aliquo caſu diſſolui,vt in c.ex publico.de conuer.
cōiu.altero ex cōtrahentibus ingrediente religionē, modo ſic non
poterit:ꝛ in hoc copula ratificatur,ꝛ confirmatur vinculū, ꝛ ſicut
in carnali ratificatio ꝛ cōſummatio datur eodē momēto,ſic in ſpi
rituali quo ad virtutē roboratiuā vinculi:quo ad difficultatē diſ
ſoluēdi,dat poſt cōſenſum per cōfirmationē:q2 extūc vinculū eſt
ab eccle

ab eccleſia ratū, ⁊ efficiť ꝑ tūc indiſſolubile authoritate inferioris ⁊ pape. Mate ergo poterit diſſolui volūtate electi, ſecūdum verū epi. de qua. ē. c. inter corporalia. ⁊ no. de elec. ſi electo. li. vi. Cōſummatio aūt quo ad virtutē partus, alias pris filiorū in cōſecratiōe: qꝛ cōſecratus pōt alios ſpūales filios facere ordinādo, qđ ante nō poterat: ⁊ ſic ibi dať cōſummatio. In hoc ergo videť differre carnale a ſpūali: qꝛ ratificatio carnalis eſt ſimul cū cōſummatione, ſ. copula: ſed in ſpūali diuerſo actu cōcludiť. Et cū huius eſt, qꝛ vniuerſalis eccleſie in mr̄imonijs nō exigiť extrinſeca expſſa, ꝓbatio, ſufficit eccleſiā nō cōtradicere, ⁊ nō hre cāꝫ cōtradicēdi. Secus aūtē eſt in ſpūali: qꝛ oportet ꝙ pſona examineť, ⁊ ſpāliter approbeť: qđ fit in actu cōfirmatiōis: ⁊ ꝓ tāto dať actus de ꝑ ſe a cōſummatione. Et hec eſt veritas. De copula autē an addat ad mr̄imoniū: dic ꝙ nihil addit. Et de hoc habeť xi. q. iiij. qđ ꝓdeceſſor. Sic vidimus vnū ſignū legale in indiuiduis: nā ſeruitus nō pōt ꝑ partes trāſferri: tn̄ ante eā poſſent dari partes ordinate in finē eā inducēdi. ff. de ſerui. ruſti. predi. l. eſt receptū. ⁊ patet ex notatis in l. eſt receptū. ff. de ſer. vi. pred. Et hec ſufficiāt de prima parte. In ſecūda parte, vt facti recitatiua, nihil diciť. ¶ Venio ad tertiū: ⁊ hic aduerte: ⁊ hic facit tria. Primo recitat indulgentiā. Secūdo, ipſam oñdit nō ꝓficere, etiā ſuppoſito vno intellectu hic falſo. Tertio idē facit, ſuppoſito vero. ¶ Ad primū in illa poniť ſolus tenor, nec ei aliquid obuiat. ¶ Ad ſecundū dicit ꝙ licet videať aliqbus ꝙ poſſit trāſire ad maiorē, ⁊c. Oppo. ꝙ hoc nō poſſit, nec debeat videri: qꝛ ſi gratia eſt cōditionalis, nō videť ꝙ hoc poſſit indulgētia operari, donec fuerit ex inquiſitiōe purificata. Gl. fateť, ⁊ dicit ꝙ papa hic ex ſuperabundāti reſpōdit: ⁊ preſupponēdo intellectū falſum, nulli debet videri ꝙ etiam virtute illius indulgētie tranſire poſſit, niſi prius ſit purificata. Purificata aūt indulgētia iſtis hēre poterat videri ꝙ poſſet tranſire ad maiorem: ⁊ ſic intelligiť hic. ¶ Secūdo obuiat: diciť hic ꝙ ſi indulgētia cōcedit maiorē, poſſit tranſire ad parē per hoc: ⁊ ſubmittit, qꝛ facilius diſpēſatur in maiori, ꝙ̄ in minori. Cōtra imo faciliꝰ in minori ꝙ̄ i maiori diſpēſať. lvi. di. cū Vienneñſem. de fil. pſby. c. i. li. vj. ⁊ no. ē. de elec. ſcriptū. vbi ꝑ gl. Sol. Aliqñ dať impedimentū reſpectu pſone, vt ꝓpter accidēs criminis, vel aliud: ⁊ facilius in minori diſpēſať, ꝙ̄ in maiori: qꝛ in maiori requiriť maior habilitas perſone, ꝙ̄ in minori: ⁊ ideo tūc approbatur quia facilius ad minorē, ꝙ̄ maiorē. Quādoqꝫ ſub eſt impedimentū vinculi, ⁊ alligationis alteri vinculo, ſuppoſita habilitate perſone ad vtrūqꝫ: ⁊ tūc ſi in diſſoluēdo vinculo ꝓpter tranſitū facilius cōcediť in maiori, vt aſcēdat, ꝙ̄ ad parem, vt nō aſcendat, ſed gradualiter in pari gradu ambulet: qꝛ in primo pōt dari cauſa, in ſecundo nō, cū tāta ſit vtilitas, ꝙ̄ vtilitas in caſu iſto tanta reperiať in vno, quanta in alio: ſed maior pōt eſſe vtilitas in maiori, ⁊ tales diſpēſationes exigūt cauſam: ⁊ ſic loquitur hic. Ad hoc ē. de poſtu. ꝑlē. ij. ē. c. ꝓximo. Tertio videť ꝙ ex quo conceſſum eſt ꝙ trāſeat ad maiorē, cōceſſum videť quod poſſit trāſire ad parem: qꝛ cōceſſis maioribus, cōceſſa videnť minora. xvi. q. ij. viſis. de dona. paſtoralis. Glo. que incipit, ſed nōne cōceſſo. reſpōdit qđ cōceſſis maioribus, videtur cōceſſa minora. Sed dū dicitur, Concedere tranſitū ad maius beneficiū, eſt maius, ꝙ̄ cōcedere tranſitū ad minus: hoc eſt falſum. qñ cōceſſio fit ꝓpter vinculū: qꝛ tales cōceſſiones implētur ex cauſa, ⁊c. ⁊ ſine cauſa fieri nō poſſent. ¶ Ad propoſitū ergo leuius eſt cōcedere ꝙ trāſeat ad maius, qꝛ ibi ſubeſt aliqua vtilitas, ꝙ̄ ad parem, vel minorē eccleſiā: quia ibi deficit vtilitas: ⁊ primū cōceditur a iure, ſecūdū autē nō permittitur: ita ꝙ illud, qđ eſt maius permiſſum a iure, eſt leuius cōceſſibile, ꝙ̄ id, qđ eſt minus prohibitū a iure: ⁊ ſic loquiť hec materia. Vñ aliquando aliqd eſt maius, qđ leuius videť: etiā aliqđ eſt leuius, qđ maius videť. Ad hoc qđ no. in d. c. paſtoralis. Ad hoc de elec. nemo deinceps. lib. vi. vt eccleſia. beneficia. c. vno. ⁊ qđ no. in cle. ſi vna. de reb. eccle. nō alie. de elec. ſi religioſus. lib. vi. cōiuncta decre. ne cleri. vel mo. c. ij. co. li. ad hoc clemē. de hereti. nolētes. in principio. ⁊ no. de

11 elec. in cle. ne Romani. ꝯ. irritū. in prima gl. ¶ † Ad tertiū hic oppo. cū gl. que eſt ſuper verbo Poſtulatio, ⁊ videtur ꝙ per hāc indulgentiā potuerit tranſire abſqꝫ aliqua licentia. Primo, qꝛ verba indulgentie latiſſime interpretantur, ⁊ ſic qđ aliquid opereť. de ver. ſig. abbate. hic nihil operantur: ergo, ⁊c. Nam hoc de iure communi facere potuiſſet, a papa licentia petita: ſed ſi non habebit expectare licentiam pape, nō addet priuilegiū aliquid ad ius, qđ eſt contra naturam priuilegij, qꝛ priuilegium eſt priuans legē. xij. diſt. priuilegia. ff. ad munici. l. i. ſi. de leg. i. l. ſi qñ. Glo. ad primū, qđ diciť, indulgētias latiſſime interpretādas: Reſpōdit primo ꝙ hoc eſt verū ꝙ̄tū patitur natura verborū indulgētie, vltra non: qꝛ nō tantū eſt trahēda latiſſima, ꝙ rūpatur. Hic aūt papa ſublimitauit cōceſſionē, dum tñ nihil obuiet, per qđ cū ſit dubiū, reſeruauit ſibi examinationē: cōtra verba ergo nō ampliabiť vt tranſeat ſine examinatione. Ad hoc de priui. ſi de terra. ⁊ patet de cōſue. cū dilectus. ¶ Vel ſecundo quedā ſunt indulgentie, que ſunt beneficia, que nō exorbitāt a iure cōmuni, ⁊ talia latiſſime interpretanť: quedam exorbitantia a iure, ⁊ talia nō intelliguntur latiſſime: ⁊ de his loquitur hic. Nam ſi ampliaretur, hic derogareť iuribus, per que cōſtricta examinatio ⁊ poſtulationum, ⁊ electionum ſubuerteretur ⁊ hoc, quia tales indulgentie eo quod a iure exorbitant, preſumuntur ambitioſe obtente. j. q. i. principatus. ¶ Ad ſecundum, quod priuilegium debet aliquid operari, ⁊ intelligi vt addat reſpondendum ꝙ hic operabitur: nam duo erant impedimenta in tranſitu. Primum, quia alligatus primo vinculo, per qđ inhabilitatur ne poſſet tranſire, nec etiam poterat conſentire. Aliud erat impedimentum, quia nō poterat ibi trāſire nō examinatus. Prima impedimenta tolluntur ex ſola licētia: ſed quia operatio illorum non poteſt dari ante examinationem, per hoc non poterit dari exercitium illorum antequꝫ examinetur: eo ergo examinato poterit ante examinationem etiam tranſire, ſeu conſentire: ſed poſtea non poterit tranſire antequā ſit examinatus: ⁊ ſic loquitur hic. Et hoc operatur ſcriptura illius priuilegij, quia contra ius. ¶ Secundo hoc operatur tenor verborū, de cuius mente apparet, papam voluiſſe ſibi reſeruare examinationem. Extēdebat ergo iſte priuilegiū in duobus. Primo, quia volebat tranſire ad parem, ⁊ erat cōceſſum ad maiorem tantū, qđ facilius conceditur. Et ſecundo, qꝛ volebat tranſire nō examinatus, qđ erat cōtra mentē reſeruationis, ibi: dū tamen, ⁊c. ⁊ cōtra intentū priuilegij: quod ſtricte interpretandum eſt. ¶ Dicit Hoſ. ꝙ vltra hoc operabitur iſta indulgētia. quia nō poſtulatus alias nō habebat ius petendi confirmationem, modo ex vi licētie poterit, ex quo de perſona ⁊ poſtulatione cōſtabit. Qđ non placet Hoſtien. quia dicit quod ſine tali indulgētia habet ius petendi confirmationem, ⁊ abſqꝫ ea confirmatur, quando petitur propter vtilitatem eccleſie, vt ipſe no. ē. de elec. cum monaſterium de Pellicia. Secundo dicit Hoſti, quod operabitur circa examinationem: qꝛ vbi alias examinatio ſpectaſſet ad papam, quia papa habet admittere, modo ex quo eſt data licentia tranſeundi, poterit tranſire abſqꝫ examinatione pape: ⁊ poterit patriarcha examinare ex vi licentie, quod alias non poſſet, niſi alias ſit hic immediate ſubiectus pape: quia tūc papa habet examinare: nec dicetur tunc patriarcha iure ſuo examinare. ſed ex hac licētia generali pa-

12 pe. ¶ † Hic doc. tractāt, ſeu querunt. vtrū quid priuilegium. alias beneficium debeat extendi. Dic quod aut loquitur in priuilegio: ⁊ ſtricte interpretatur, dummodo aliquid operetur contra concedentem. Aut ſapit naturam beneficij, ⁊ ideo late interpretatur, ſed ex hoc alteri non infertur preiudiciū, ꝙ̄ concedenti: ſic loquitur hic. Aut loquitur in beneficio: ⁊ tunc aut eſt ambitioſum: ⁊ ſtricte intelligitur. Et dicitur ambitioſum multipliciter. Quādoqꝫ qꝛ cōtra naturalem rationem, vel equitatem, vel tangit periculum animarum, vt hic, ⁊ ē. tit. i. duduꝫ. ij. ad fi. Quandoque ambitioſum, ⁊ odioſum eſt ratione perſone: de fil. presby. literas. ⁊ c. fin. vt quia perſona eſt propter qualitatem cōmuniter iuri exoſa. Quandoqꝫ ratione ſui tenoris, vt contra ius alterius impetratum. ff. de vulg. ⁊ pup. ex facto. Aut eſt fauorabile, quia nō concernit incommodū alterius: ⁊ tunc latiſſime interpretatur. Quod dicit hic Hoſti. etiā ſi in aliquo deroget iuri. Quod intelligo de iure cōmuni concernēte concedentem: alias ſemper ſtricte interpretaretur, quia tranſiret naturam priuilegij. Hoc verum quatenus verba patiuntur, non vltra, vt hic. De hoc de verb. ſig. olim. vbi bona glo. Et bene differentiā inter priuilegium ⁊ beneficium, poſuit glo. ē. cod. inter

13 corporalia. ¶ † Oppo. innuitur quod habens indulgentiam debeat poſtulari, imo videtur ꝙ non debeat poſtulari, ſed eligi. Ex quod enim data eſt licentia trāſeundi contra vinculum, habet licētiam apertam, ⁊ difficultas trāſeundi eſt ſublata: ergo debet poſſe eligi. Ad hoc ē. de elec. cū Vintoñ. Sol. Dicit hic Inno. expreſſum quod licet diſpenſetur cum aliquo inhabili ad electionem, ꝙ ex diſpenſatione non habilitať ad modū prouidendi, vt poſſit eligi, ſed debet poſtulari. Unde dicit in hac materia ſic dicēdum, ꝙ quandoqꝫ diſpenſatio ex toto non tollit impedimentum, a quo neceſſitatur via poſtulandi. Exemplum: vt in alligato alteri eccleſie: quia licet detur licentia, per hoc non tollitur vinculū materiale, ex quo ſurgit difficultas: ⁊ tunc poſtulari debet, vt hic. Quandoque tollitur vinculum prima facie ex toto: ⁊ tunc conſidera quale ſit vinculum, aut eſt odioſum: ⁊ tunc diſpenſatio eſt fauorabilis, ideo tollit ipſum ex toto. Exemplum ponit in illegitimitate. Rationem aſſignat: quia facilius tollitur odiū, quam tollitur fauor ⁊ non remanent alique reliquie. Per quod dicit Inno. quod eligi poteſt. Dat ſimile in pacto, quod tollit ex toto obligationē ⁊ actionem deſcendentem ex delicto, quia odioſa eſt. ff. de pactis. l. ſi vbi. ꝯ. quedam. vnde nullis remanentibus veſtigijs, aut reliquijs, valet quod agitur, ⁊ eligi poteſt: vt in illegitimitate. Illegitimus: ergo legitimatus poteſt eligi. Quandoque vinculum eſt fauorabile: ⁊ tunc diſpenſatio eſt odioſa, ideo reſtringenda: ⁊ tunc defectus ex toto non tollitur per diſpenſationem quo ad reliquias, ⁊ veſtigia prima, quia fauor difficiliter confunditur: vt patet in alijs actionibus fundatis ſuper fauorabili cauſa, que non tollitur ipſo iu-

re, ſed elidat̄ ex pacto.ff.de pactis.ſi vnus.§.pactus.⁊ in propoſito,vt dare contra vinculum licentiam,quod eſt fauorabile:⁊ tūc non poteſt eligi,ſed debet poſtulari.Et ſic poteſt etiam loqui hic. Per quod concludit hic Inno.quod neceſſaria eſt poſtulatio:⁊ fuit poſtulatus,vt hic,⁊ tutius qđ poſtuletur:licet ſecundum eum poſſet tolerari qđ eligatur per mutuum cōſenſum eligentiū ⁊ electi,propter licentiā poteſt cōtrahi matrimoniū.Dicit tñ tutius qđ eligatur etiam poſtulandus,vel poſtuletur in eligendū.Satis credo qđ hec forma ꝓcederet ꝓpter probabile dubium,per.c.i.de poſtu.prela.ſeruata forma:vt ibi dicit Hoſti.qđ tutius eſt qđ oīa per papam fiant,⁊ qđ hic nō conſentiat ſine conſcientia pape:quia huius dubij ſuperior eſt papa,non ipſe poſtulatus.Inno.autem reſidet:⁊ Ioan.ꝙ poterit de iure conſentire,⁊ quod examinare poterit iſte inferior,vt dixi,vt patet ibi:per eum examinatio facienda:quia ſic imperſonaliter eſt locutus,vt notet quod ſibi nō eſt reſeruata.Sic de elect.ne pro defectu.Qđ ſatis mihi placet:quia licentia aperit viam ad vinculum,vt aliquid operetur.Et credo ꝙ hoc poſſet facere ante examinationem:⁊ quia examinatio exigitur demum ante tranſitum,vt etiam ſenſit glo.vel cum licentia ſit conditionata,ſi idoneus ſit,melius credo qđ ante examinetur,vt purificetur conditio indulgentie:per qđ apparet quod tutior eſt opi. Hoſt.¶ Ultimo quero qualis erat hec examinatio.Dic qđ erat extraiudicialis:ſicut ⁊ cum mādetur alicui vt alteri ꝓuideatur, ſi eſt idoneus,non neceſſitatur ad aliquos citandos,ſecūdū Inn. de quo vide de preſum.c.fina.⁊ in clemen.i.de offi.deleg.de conceſ. preben.propoſuiſti.⁊ vide de poſtula.prelato.c.i.per Innocen.de elect.cum inter canonicos:per eundem.que nota. Antonius de Butrio.

¶ De authoritate,⁊ vſu pallij. Rubrica.

1 ☞ Continuatio rubrice ad precedentia.
2 Pallium quid eſt.
3 Pallium a quibus concedatur.
4 Pallij forma quenam ſit.

1 ¶ † Supra viſum eſt de poſtulatis,electis,⁊ tranſlatis: ſed qꝛ aſ-
ſumptis per hos modos licet vti pallio,ſi ſic habēt dignitates,ad
quas aſſumunt̄:igitur ⁊c.De materia 100.diſt.per totū. xxv.q.ij.
2 galearū.¶ † Quid eſt palliū? Inſigne ornamentū archiepiſcopi,
vel epiſcopi,de corpore beati Petri ſumptum:de elec.ſignificaſti.
De epiſcopo dicit̄ ꝙ aliqñ palliū ſibi cōpetit ex priuilegio:de pre
3 ſump.cū in iunctute.¶ † Quis cōcedat palliū? Dic ꝙ quatuor pa
triarche:de priuilegijs.antiqua. Et dr̄ a palim Grece,Latine mo
tu vel cōcuſſione:nā plerūqꝫ palliū mouetur,⁊ palliū ſepius:vnde
miniſter multoties id cōcurrit miniſtrando:vel dicit̄ palleū a pal
lore,a palleo,palles:debēt enim pre ceteris Deū diligere:ieiunijs
4 ergo ⁊ vigilijs inſiſtendo pallidus eſſe ſolet.¶ † Quero de forma
pallij:dic ꝙ in eo ponuntur quatuor cruces nigri coloris,propter
mortificationem vitiorum,que debet eſſe in palliato:vt cum Apo
ſtolo dici poſſit,Mundus mihi crucifixus eſt,⁊ ego Mundo.ad
Gala. vltimo.Alij dicūt quod dicte quatuor cruces quatuor affe-
ctiones ſignificant gaudiū, dolorem,ſpem,⁊ timorē. Prima ante
pectus gaudium ſignificat.Secūda,que a ſiniſtris,ſpem. Tertia,
que retro dolorē.Quarta,que a dextris,timorē.Et iſta ſunt ꝯtra-
ria,⁊ ſic oppoſita ponuntur:ſed qꝛ qñqꝫ huiuſmodi affectiōes ex-
cedūt,⁊ ſunt potius afflictiones,Ideo in primis tribus crucibus
ponūtur tres actus,ad puniendū,⁊ reprimendum,ne excedat: in
quarta nō ponitur actus,qꝛ timor ſociū aculeum ſecū portat.Uel
prima notat gaudiū, que ideo preponitur ꝙ homo ſemper debet
incedere leta facie.In ſecunda dolorē,qꝛ in ſiniſtris ꝑpandet̄ omne
malum.Per tertiā timorē:quia timemus que nō videmus.Per
quartā ſpem:ideo ſine aculeo,qꝛ vt quis magis ſperet,ꝙ timeat:
vel per ipſas deſignantur quatuor virtutes cardinales.Per pri-
mam ante pectus,iuſtitia,vt ſemper ſit pre oculis.Per ſecundam
fortitudo contra aduerſa: eo ponitur a ſiniſtris. Per tertiam
prudentia:ideo retro ponitur.Per quartam temperantia,que ca
ret aculeo,quia nunquam excidit,ſed alia temperat.

1 ☞ Pallio vti poteſt archiepiſcopus intra quamlibet eccleſiam.
2 Pacta vel forma in traditione rei appoſita ſunt ſeruanda.
3 Intra,dictio denotat intrinſicitatem inter extrema.
4 Eccleſie appellatione quid veniat.9.
5 Inſignia iuriſdictionalia quouſqꝫ extendantur.
6 Archiepiſcopus quando pallio vti poſſit.
7 Proceſſiones debēt fieri ab epīs cum epiſcopalibus indumentis.
8 Archiepiſcopus regit ſuam prouinciam.
Pallio archiepiſcopus nō poteſt vti extra ſuam prouinciam.
10 Pallio quando quis poſſit vti.
11 Pallium denotat in iure poteſtatis plenitudinem.
12 Pallio vti pōt epiſcopus vel archiepiſcopꝰ etiā in exēpta eccleſia.
13 Pallo an poſſit vti archiepiſcopus in tota ſua prouincia.
14 Pallio an poſſit vti extra eccleſiam.

1 Cum ſuper. ¶ † Intra quālibet eccle-
ſiam prouincie ſue archi-
epiſcopus pallio vti pōt,extra eccleſiā nō.h.d.Cō
2 ſultatio ⁊ rñſio.Secūda ibi:qđ ita.¶ † Nota pri-
mo ꝙ pactū vel forma in traditione rei appoſita
3 ſeruāda eſt.l.traditionibus.C.de pactis.¶ † Nota
ſecundo de dictiōe Intra,que notat intrinſicitatē inter extrema,
4 nec extrema actus,cui iungitur,excedit.¶ † Nota tertio ꝙ appel
latiōe eccleſie qñqꝫ cōprehēdunt̄ vniuerſaliter eccleſie totius dioce
5 ſis.De hoc ſ.ne prela.vi.ſu.c.ij.vide de ver.ſig.cū clerici. ¶ † Nota
quarto ꝙ inſignia iuriſdictionalia,vel poteſtatem ſignificātia, in
his,que exercent̄ per viā volūtarie iuriſdictiōis nō extendunt̄ ex-
6 tra limites dioceſis.¶ † Nota qnto ꝙ archieps̄ ꝓceſſionaliter pōt
7 exire aliqñ eccleſiā ꝓpriā:⁊ tūc nō vtit̄ pallio.† Et nota ꝙ ꝓceſſio
nes debēt fieri ab epiſcopis cū indumētis epālibus:vt hic habes.
8 ¶ † Nota ſexto ꝙ archieps̄ regit ꝓuinciā.¶ Opp.ꝙ extra dioce-
ſim poſſet vti pallio.ſ.c.ex tuarū.Sol.De iure nō poteſt,vt hic:ex
9 priuilegio ſic,vt ibi.¶ † Oppo.ſecūdo ꝙ appellatione eccleſie cō-
prehendat̄ ſola eccleſia cathedralis:vt patet de verb.ſig.cū clerici.
Sol.Cōtrariū loquit̄ in materia ſtricta,in qua pōt alteri preiudi-
care:hic in materia larga,in qua nō pōt alteri preiudicare. Per
qđ apparet ꝙ ſi mādaret̄ epō ꝓuidere in eccleſia ſua,non poſſet in
10 alia dioceſi ꝓuidere.qđ nota.¶ † Quero qñ quis poſſet vti pallio.
Dic in miſſa ⁊ certis tantū diebꝰ.ſ.eo.ad honorē.vel qui cōtinent̄
11 in priuilegio ſuo.ſ.c.ſi.¶ Quid ſignificet.Gl. dicit ꝙ plenitudinē
poteſtatis.ſ.eo.c.niſi.Dicit Io.An.ꝙ audiuit ꝙ ſignificat eū ha-
bere alas ligatas:ideo ſuper vtrūqꝫ brachiū extēdit̄,hi hoc nō ꝓ-
12 bant aliquo iure.¶ † Quero an pallio poſſit vti in eccleſia etiā exē
pta.Hoc.ꝙ ſic,vt in cōcilio Uieñ.de priuil. archiepiſcopo.in cle.
13 ¶ † Quero an in tota ꝓuincia poterit vti.Quidā qđ nō:ſed expo
nūt ꝓuincia,id eſt dioceſi.Hoſti.intelligit,vt ſonat. Aliqñ dioce-
ſis.ponit̄ ꝓ ꝓuincia.ix.q.ij.epi.In literis ad lites,dic vt de reſcri-
ptis.Rodulphus.de beneficialibus dic vt eo.tit.Quis.lib.vj.ſ.de
14 prebē.ꝓ illorū. ¶ † Quero an extra eccleſiam poſſit vti.Aliqui di
cunt ꝙ nō,ſed ſolū in eccleſia:⁊ ſic intelligunt literam:vnde dicunt
ꝙ ſi ingrediat̄ eccleſiam proceſſionaliter,vel pro cemiterijs conſe-
crandis,quod non debet vti pallio.Anto.de Butrio.

1 ☞ Palliū archiepiſcopus nō pōt alteri archiepō commodare.
2 Pallium eſt perſonale,⁊ perſonam ſequitur vſqꝫ ad mortem.
3 Iura perſonalia non poſſunt ad alios transferri.
4 Archiepiſcopus poteſt alterum archiepm̄ inuitare ad celebran-
dum in propria dioceſi.
5 Sepeliendi non ſunt archiepiſcopi vel epi cum pallio altaris.
6 Sepeliri poſſunt archiepſcopi cum veſtibus ſacerdotalibus, ⁊
pallio,
7 Sepulturas effodientes puniuntur pena ſepulcri violati.
8 Heredes non debent moleſtari ex perſona defuncti.
9 Pallium non prohibetur commodari ad vſum videndi.
10 Sepeliri quomodo debeat archiepiſcopus cum ſuis pallijs.

1 Ad hec. ¶ † Archiepiſcopus alteri archiepiſco
po palliū cōmodare non pōt.h.d. Sunt
2 due partes.Secunda ibi:inquiſitionē.¶ † Nota primo
ꝙ palliū eſt perſonale,⁊ ſequitur perſonā vſqꝫ ad mor-
3 tem,velut vmbra:cū pallio ſepelit̄.¶ † Nota ſecūdo ꝙ iura pſona
lia nō poſſunt ad alios trāſferri,etiā per cōtractum commodati.
4 ¶ † Oppo.ꝙ archieps̄ pōt inuitare alienū archiepm̄ ad celebran
dū in ꝓpria dioceſi,vt patet vij.q.i.epi.igitur videt̄ ꝙ poſſit ei cō-
modare palliū.Sol.Hec fuit ratio dubitādi,vt ſicut poterat inui
tare,ita cōmittere palliū,⁊c.ar.ſ.de of.dele.c.preterea.ſed cōtrariū
5 eſt verū.¶ † Oppo.ſecūdo ꝙ non ſepeliat̄ cū veſtibus:de cōſec.di.
6 i.c.nemo.ff.de re.⁊ ſump.fu.l.ſi quis.§.funeris.† Sol. Speciale eſt
in veſtibꝰ ſacerdotalibꝰ,⁊ pallio,vt hic,⁊ c.nemo.loquit̄ de laico,q
nō debet inuolui in veſtibꝰ ſacris.Secus ſi de clericis:idē eſt de ve
ſtibus cuiuſlibet ordinis,vt in talibus ſepeliat̄,cuius ordinis eſt:⁊
hoc habet vniuerſalis cōſuetudo.Contrariū loquitur de palla al-
7 taris.† Cōtra illos aūt,q effodiūt tales cauſa derobādi,eſt pena
8 C.de ſepul.vio.l.pergit audacia.† infra nouē dies ab obitu, nume
rādos nō dꝫ qs moleſtari ex pſona defuncti,vt in aut.ibi ſignata.
9 ¶ † Quero an poſſit ꝯmodare vt ſartor videat,⁊ aliū faciat:dic ꝙ
10 hic ꝓhibet̄ cōmodatū ad vſum vtēdi,nō vidēdi. ¶ † Quero qđ ſi
archieps̄ trāſferat̄ ad aliū archiepatū,an habebit ſepeliri cū duo-
bus.Hoc.dicūt qđ ſic:nō poterit tñ vti priuilegio ad vſum ſecūdi
archiepatus,ponet̄ tñ palliū ſcđm deſup,⁊ aliud deſubtꝰ.Alij di-
cūt corpꝰ veſtiēdū vltio pallio tm̄:primū vero ponet̄ ſupra corpꝰ,
vel

vel ſupra caput, ſecundum Inn. qđ videtur rationabilius Hoſt.
⁊ qđ dr de duobus, idem de pluribus, ſecundum Joan. And.

1 Pallio transfertur plenitudo pontificalis officij.
2 Epiſcopus poteſt ſuum malefactum emendare.
3 Verecundia ſubiecti potius admittenda, quam confuſio prelati.
Honor debet preferri verecundie.
4 Pallij traditio quid conferat epiſcopo.
5 Mentiri non licet pro veritate.
Fingere licet pro veritate.
6 Epũs ante traditionem pallij non vocatur epiſcopus, ſed electus.
7 Conſulere nulli licet cum damno alterius.

1 **Niſi ſpecialis.** ¶ † Per palliũ transfert plenitudo põtificalis offi-
cij, ⁊ nomẽ archiepãle. h. d. Prima deciſe factũ narrat.
Scđa ibi: ſane. factũ aggrauat. Tertia cõcludit, ibi: tu
ergo. Quarta cõminat, ibi: qm. ¶ Nota primo ꝙ ante traditionẽ
pallij nõ cõfert per aliquẽ actũ plenitudo põtificalis officij, ⁊ no-
mẽ põtificale: ⁊ ſic ante pallij traditionẽ quis non põt appellari ar-
chiepũs: ⁊ ſic non conſequitur plenariam effectũ, ⁊ complementum
plenarie poteſtatis. Per qđ apparet ꝙ a nomine arguat effect⁹.
2 ¶ † Nota ſcđo ꝙ male factum prelati licite ab eo palliatur, ⁊ emẽ-
3 datur, ne in populi tranſeat exemplũ ꝓpter ſcandalũ. ¶ † Nota
tertio, ꝙ vbi ex facto ſequitur aut cõfuſio ſuperioris, aut verecun-
dia ſubiecti, potius ſuperior debet eligere verecundiam ſubiecti,
cuius eſt culpa, ꝗ̃ confuſionem ſuã: ⁊ ſic quis ſuũ honorẽ, ceſſante cul
pa, debet preferre verecundie ⁊ confuſioni inferioris ſibi ſubiecti.
4 ¶ † Opp. ꝙ ante traditionem pallij per cõfirmationẽ habuit ali-
quã ptãtem: vt pz. ſ. de tranſla. prela. c. j. de electio. qđ ſicut. Solu.
Ante pallij traditionẽ, ꝑ cõfirmationẽ recipit ptãtem quo ad illa,
que ſunt iuriſdictionis. ſ. de elec. tranſmiſſam. ⁊ ſ. de trãſla. prela.
c. j. ſaluo qđ eſt in maioribus: ſicut eſt cõuocare concilium: vt. j. d. c.
qđ ſicut. §. preterea. Fateor ꝙ recipit potentiam in predictis: ſed
ptãs in his, que ſunt ordinis, confertur a tempore traditionis pal
5 lij: vt. d. c. quod ſicut. 100. di. qm. ⁊ ſ. ti. j. inter corporalia. ¶ † Op-
ſcđo, innuit hic licitũ palliare quod malefecit: ⁊ ſic permittit men-
tiri, contra. ff. de tributo. illud. §. pe. xxij. q. ij. primũ. So. Mentiri
nõ licet, ſi pro veritate certum petatur: ſed bene licet fingere. Nam
Jeſus fingit ſe longius ire. j. q. j. ex his. Et bona ſimulatio probat.
quod metus cauſa. c. j. Unde non licet palliare mentiendo, dicendo
qđ poteſtas fuit ſuper hoc a ſede apoſtolica data: ſed ſecundũ Ho-
ſti. inſtabit ſermonibus, ⁊ excuſationibus vtendo verbis duplici-
bus, dicendo qđ qui eum reprehendunt, non viderunt omnia ſua
priuilegia. De quibus verbis duplicibus in alia materia, vide in
6 Spe. de aduo. §. ideo nunc. ¶ † In principio gl. primo colligit qđ
archiepũs ante pallij traditionem non vocabitur archiepũs: ſed di-
cunt doc. qđ vocabitur electus, vel poſtulatus ante conſecrationẽ:
poſt conſecrationem vocabitur epiſcopus. ⁊ vide gloſſam de relig.
7 do. c. j. ¶ † Glo. ſecunda proſequitur generalia, allegans concor-
dantias in ſi. opponit qđ non poſſum mihi conſulere cum damno
alterius, xxij. q. ij. primum. xi. q. iij. ſi quis vero. Jo. An. remittit ad
ibi no. ⁊ de regu. iur. locupletari. lib. vi. Dic ꝙ ſi quis facit aliquid
principaliter vt alteri noceat, hoc non eſt licitum: alias ſic, dum-
modo hoc indirecte faciat. Ad hoc. ſ. de elec. cum eccleſia.

1 Pallio ſemper ⁊ vbiꝗ vtitur papa. 4.
2 Papa eſt ſuperior omnibus.
3 Semper, dictio notat tempus, vbiꝗ locum.
5 Pallium in papa ſignificat plenitudinem officij.
6 Pallio quibus diebus debeant vti epiſcopi, vel archiepiſcopi.
7 Pallium quare dicatur de corpore ſancti Petri ſumptum.
8 Pallium vt detur, que exigantur.
9 Pallium intra quod tempus debeat peti.
10 Pallium debet peti per epũm, aut nuntium ſufficientem.
11 Pallium non petens intra tres menſes, an careat dignitate.
12 Nuntij factum doloſe geſtum, non preiudicat domino.
13 Veſtis epiſcopi ſerica que dicatur.
14 Epiſcopus poteſt vti extra prouinciam ſigno crucis.

1 **Ad honorem.** ¶ † Romanus pontifex
ſemper ⁊ vbiꝗ vtitur pal
lio: alij, tantum in eccleſijs ſuis, ⁊ certis tantũ diebus.
Scđa ibi: alij. ⁊ cauſaz diuerſitatis reddit, ibi: quoniã.
2 ¶ † Nota ꝙ papa ſolus vtitur pallio in miſſarum ſolennitatibus, ⁊
vbiꝗ. Et nota cauſam: q2 pallium figurat plenitudinẽ pontifica-
lis poteſtatis, in quã eſt aſſumptus vbiꝗ: ⁊ ſic papa eſt ſuperior
3 omnibus. ad hoc. ſ. tit. j. licet. ¶ Nota ſecundo ꝙ dictio Semper,
4 notat tẽpus: Ubiꝗ, locum. Ad hoc. ff. ſolu. ma. l. j. † Et nota ꝙ ar
chiepiſ pallio vtuntur ſolum in eccleſia propria, etiam in eccleſijs
prouincie ſue, ⁊ certis temporibus in anno. Et nota cauſam diuer-
ſitatis: q2 non habent plenitudinem poteſtatis, ſed ſunt vocati in
partem ſollicitudinis. Uniuerſalem ergo curam omniũ habet pa-
5 pa. ¶ † Oppo. ꝙ pallium etiã ſignificet plenitudinẽ ptãtis in infe-
rioribus. ſ. eo. in Geneſi. Sol. Dicũt doc. ꝙ in papa ſignificat ple-
nitudinẽ officij: ⁊ ſic aliquid ſignificat idem in vno, aliud in alio: de
6 preſump. illud. de ſacra vnc. c. vno. ¶ † Quero ſecundo, qui ſunt iſti
dies, in quibus confertur ptãs inferioribus in vtendo pallio. Gl.
ponens formam traditionis pallij, eos enumerat: quam vide, q2
7 clara. ¶ † Quare autem dicatur de corpore ſancti Petri ſumptũ,
habes. ſ. de elec. ſignificaſti. prout dicit glo. qđ in tribus tẽporib⁹.
Hoſti. dicit qđ in quatuor: ⁊ dicit Jo. an. ꝙ ipſe plus credit qđ id
equius, ⁊ q2 fuit palliatus. Jo. an. dicit ꝙ aliquibus plus conceditur
8 recurrẽdũ ergo eſt ad verba priuilegij. de priuil. porro. ¶ Quero
que exigantur, vt detur pallium. Dic ꝙ exigitur qđ fortiter, ⁊ fre-
quenter poſtulet. 100. diſt. preſta. niſi aliud fiat de gratia. de poſtu.
9 prelato. de elec. ſignificaſti. ¶ † Quero qñ debet peti pallium. Dic ꝙ
intra tres menſes a die conſecrationis: ⁊ ſi nõ fecerit, caret cõmiſ-
ſa ſibi dignitate. 100. di. q2 accuſatus. Et fertur hec ſnia per papã:
q2 inferior hoc nõ poſſet. iij. q. j. accuſatus. Hec vera. niſi fuerit im-
peditus: q2 tunc daretur ſibi annus, ⁊ plus. vij. q. j. conſtitutũ. lxx.
10 di. qñ quidem. ¶ † Quero, per quem. Dic per ſe, vel per nuntium
ſufficientem. Quatuor exiguntur vt dicatur ſufficiens: exigitur
enim qđ in ꝓcuratorio fiat mentio de quatuor vniuerſalibus ſyno
dis. de quib⁹. xv. di ſicut. C. de ſum. tri. l. ſi. ⁊ conſtitutionũ decreta-
lium Romanorum pontificũ. de ſum. tri. c. j. ⁊ ij. Scđm, ꝙ propria
manu mittentis ſit ſcriptũ. Tertiũ, qđ habeat mandatũ hic fidez
iureiurãdo firmãdi. i. iurãdi in aĩam mittẽtis, qđ ita credit firmi-
ter. Quartũ, ꝙ ptãtẽ habeat petẽdi palliũ. 100. di. qñ. Quintũ, for-
te ꝙ habeat mandatũ iurãdi in aĩam mittẽtis fidelitatẽ ⁊ obedien
tiã Romane eccle. de elec. ſignificaſti. lxiij. di. tibi. de iure iur. ego.
Sextũ, qđ fortiter petat: vt eſt dictũ. 100. di. optatũ. Septimũ, qđ
intra tres mẽſes petat: qđ ſi factũ nõ fuerit, deponat. 100. diſt. qñ.
niſi forte nũtius trãſmiſſus infideliter egerit, vel nimiũ impeditus
fuerit: ar. j. de pig. ſignificãte. q2 ſubueniendũ, vt ibi, ⁊ de re iudi. cũ
11 Bertoldus. ¶ † Nunqđ aũt dño elapſis trib⁹ mẽſib⁹ patiat hanc
penam, opi. ſunt. Jo. ꝙ ſic. Nec obſtat ꝙ dent quinꝗ. ſ. de tranſla.
prela. c. ij. q2 maius tp̃s vertitur in archiepali officio: ideo minus
tp̃s daf: ar. xlij. di. c. quieſcamus. Alij dicunt ꝙ nec metropolitan⁹
hãc penã patiet, niſi elapſis quinꝗ mẽſib⁹: ꝗ̃ lectura magis vr ami-
cari lre, ſm Hoſt. ſcđm quẽ lz etiã iſte rigor ſit ſcriptus, nõ ſeruaf,
⁊ põt dici qđ in deſuetudinẽ abijt. iiij. di. leges. imo nec admittitur
ſcđm cõſuetudinẽ curie elect⁹ petens, ſed dz petere ꝓcurator capi-
tuli, vel vnus canonicus noĩe electi. Si ergo nulla eſt electi petitio,
ergo nulla mora: de anna. excep. l. ſi. Sufficit tñ mittere nuntiũ in-
tra tres mẽſes, nec eſt neceſſe qđ petat, vel ſe preſentet intra illos.
Sunt enim quidã tam longinqui, in quibus nõ poſſet nũtius etiã
prima die cõſecrationis cõſtitutus. intra illud tp̃s ad ſedẽ apoſto-
12 licã venire. ¶ † Nunqđ autẽ ſi nũtiũ miſerit intra illud tp̃s, ⁊ mo
ritur in via, vel aliter infideliter agit, an ſufficiat ad penã vitandã
qđ ſemel nuntiũ intra tres mẽſes miſerit: Non imo ex quo ad me-
tropolitanũ peruenit impedimentũ, ꝗ̃ cito põt cõmode dz, vel in-
tra tres mẽſes a tp̃e notitie mittere. Ad hoc. j. de elec. ſi electio. lib.
vi. Ad hoc de elec. cupiẽtes. §. ad hoc. qđ ibi no. e. li. in gloſ. hec pſo-
ne. ⁊ ſi interim impediat ſcđs, mittere tenet tertiũ, ⁊ quartũ, ⁊ ſic in
13 infinitũ. ff. ad Tertul. l. ij. §. ſi mater. ⁊ §. igit. ⁊ ꝑ totã legẽ. ¶ † Gl.
ij. eſt clara ibi: ſerica veſtis. doc. declarãt que dicaf ſerica veſtis: dic
14 vt ibi ꝑ eos. ¶ † Opp. de cap. a memoria. vt lite pen. Soluit Joã.
an. ꝙ ibi de conſuetudine, ⁊ priuilegio dicebatur obtentum, vt lice
ret vti extra prouinciam ſigno crucis. Antonius de Butrio.

1 Pallio vti non poteſt archiepũs extra ſuam prouinciam.
2 Pallio vti poteſt archiepiſcopus extra prouinciam.
3 Conſuetudo dicitur generalis, que ſeruatur in vna prouincia.
4 Pallio vti priuilegio extra prouinciam quando quis poſſit.
Priuilegia debent intelligi abſꝗ alterius preiudicio.
5 Pallio an poſſit vti archiepiſcopus extra prouinciam.
6 Pallio vtendi actum an dioceſanus poſſit permittere in loco ſuo.
7 Pallio vt quis poſſit vti in alia prouincia, que exigantur.
8 Pallio an poſſit vti archiepiſcopus quo poterat vti predeceſſor.
9 Pallio vti quis poteſt in tota ſua eccleſia.
Eccleſie appellatione venit tota prouincia quo ad epiſcopum.
10 Pallio quis vti poteſt extra prouinciam.
Rationale pallium quod ſit.
11 Inſignia poteſt quis vti extra prouinciam.

1 **Ex tuarum.** ¶ † Archiepiſcopus extra ſuã
prouinciam pallio vti non po-
teſt, etiam ſi hoc habeat conſuetudo. hoc dicit. ¶ In
prima gratie petitio petentis motiuũ continens. In
ſcđa petitionis limitata exauditio motiuũ reprobans. ſcđa ibi: ſi.

¶ No. archiepm̄ nō poſſe vti pallio vel inſignijs preeminentiam
notātibꝰ extra ꝓuinciam ſuā. ¶ No. ſcḋo qḋ cōſuetudo induci nō
2 pt, vt archieps̄ extra ꝓuinciā pallio vtaꝛ, nec gn̄ali, nec ſpāli. † No.
qḋ priuilegio cōcedi pōt vt imminente neceſſitate ordinationis ar-
chieps̄ pallio vtaꝛ extra ꝓuinciā. Nō cōpetit ergo hoc de iure. Et
3 ſic qn̄qꝫ plus pt priuilegiū, ꝙ cōſuetudo. ¶ † No. qḋ cōſuetudo dr̄
gn̄alis, q̄ ſeruaꝛ in ꝓuincia vna. de quo. s̄. de cōſue. cū dilectꝰ. ver.
4 dilectꝰ vero. ¶ † No. qḋ priuilegiū de vtēdo pallio extra ꝓuinciā
intelligiꝛ, ſi is, in cuiꝰ dioceſi vti vult, hoc cōcedat: ⁊ ſic talia priui-
5 legia intelligunꝛ abſqꝫ alteriꝰ ꝑiudicio. ¶ † Quero an de iure cōi
poſſit archieps̄ extra ꝓuinciā vti pallio. Quidā dicūt qḋ de iure
cōi pōt, cōcedēte illo, in cuiꝰ dioceſi vti vult. Ad hoc. j. e. c. proxi. ⁊
cōſuetudo tūc dicitur corruptela, qn̄ vti vult inuito dioceſano. Et
hoc tenuit Jaco. alias. Ta. Data aūt neceſſitate in caſibꝰ dicit qḋ
quo ad actū vtēdi pallio in alia ꝓuincia, dicit hoc poſſe etiam ex-
tra dictos caſus, dummodo habeat licentiam: ⁊ ad verbū iam di-
ctis caſibus, ſubaudiunt Maxime: ⁊ ad actum ordinandi ⁊ conſe-
crandi extra prouinciam, dicit qḋ ſtet proprie, vt nō poſſit, niſi in
ſubſidium, ordinare ſubiectos extra prouinciam, etiam illo conce-
dente, niſi in caſibus neceſſitatis. Sed Jo. And. dicit hoc falſum,
vt. j. dicet. Inducūt qdā decre. qḋ ſi archieps̄ ad aliā ꝓuinciā, vel
eps̄ ad aliā dioceſim de illius permiſſu pōt iudicare inter clericos
ſuos, ſi ad ipſum, venerint, qḋ qdā negāt, vt Phi. alias Hugo, di-
cens qḋ cū dioceſanus illos ordinare, vel iudicare nō poſſit, vel il-
los epos cōſecrare: ergo de illis licētiā dare nō poterit: ⁊ ſic ꝓprie
ſtat verbū Indulgemꝰ, ⁊ improprie quo ad vſum pallij: de quo. j.
c. pxi. Cōtra determinat Hoſt. qꝛ ſi poſſunt de ꝑmiſſu illiꝰ ꝓprios
illius ſubditos ordinare ⁊ iudicare. xi. q. ij. c. j. ⁊. iij. ⁊. c. non inuitati
multo magis ſuos proprios: ibi enim ſit duplex gratia perſonarū
⁊ loci. hic vero loci tm̄: de quo de offi. lega. nouit. Nec hic reqriꝛ li-
centia pape, dū tn̄ vtaꝛ pallio, ꝑ iura preallegata: per que ptꝫ fal-
ſum qḋ eſt dictū. s̄. primo, inquantū dictū qḋ de permiſſu nō poſ-
ſit, ⁊ ꝙ de permiſſu poſſit vti pallio. Sed nō ꝓcedit dictū Hoſt. qꝛ
ſubditi extra locū nō ſunt illi ſubiecti: vnde nō pōt ampliari ptās
licentiā non habentis in ipſos ſubiectos: ſed ſecus in ſubditis im-
proprijs licentiatis: quia poteſt prorogare ſuperior poteſtatem in
illos ſubiectos. Non poterit ergo in alios ſubditos, niſi expreſſe
conſentiant. de quo in cle. quamuis. de fo. competen. ⁊ dixi de offic.
dele. p. ⁊. S. Inducitur ad argumētū ad queſtionē Predicatorū
⁊ Minorū, qḋ licet ſint priuilegiati ſuper cōfeſſionibꝰ audiendis,
requiriꝛ tn̄ parochialis licentia. de quo p gl. j. de peni. oīs. ⁊ hodie
6 de hoc in cle. dudū. de ſepul. ¶ † Quero an dioceſanus in loco ſuo
poſſit ꝑmittere actū vtendi pallio in ordinationibus clericorum.
Quidā dicūt ꝙ non. Uñ a dioceſano primo ꝑmittitur actus ordi-
nādi, illo ꝑmiſſo a papa cōceditur vſus pallij. Ideo papa non pōt
hūc vſum cōcedere. Uel dic ſcḋo ꝙ poteſt hoc cōcedere inferior de
licētia ſui archiepi, cui etiam preiudicaꝛ. Et ſi dicatur, qd operabi
tur ergo priuilegium, ſi detur licentia a dioceſano? Dic ꝙ opabiꝛ
vt, illo ꝑmittente, vti poſſit abſqꝫ licētia archiepi: qḋ alias nō poſ-
ſet concedere, etiā ſi eſſet palliatus, niſi eſſet exemptus. cū ſit ſignū
prelationis. s̄. c. proximo. ſcḋm Inn. Dicit Jo. An. ꝙ etiam cū li-
centia archiepi non poſſet hoc cōcedere abſqꝫ licentia pape. Unde
melius intelligas in hoc caſu, quātum ꝓ vſu pallij ad metropoli-
tanū recurrendū, ſcḋm Hoſti. ⁊ expone, is, ad quem eccleſia perti-
net iure metropolitico. vel alias quo ad vſum pallij ⁊ facit de tem
7 po. ordi. cū nullus. li. vj. ¶ † Quero que exigantur, vt in alia pro-
uincia poſſit vti pallio? Dic ꝙ tria, qꝛ priuilegiū, ꝑmiſſio eius ad
quem, ⁊ ꝙ altera de his cauſis ſubſit, altero deficiente nō vteꝛ pal-
8 lio. ¶ † Quero an archieps̄ hodie huius loci poſſit vti hoc pallio?
Dic inſpicienda verba priuilegij: qꝛ ſi apparet fuiſſe reale, exten-
detur ad ſucceſſores, niſi appareat reuocatum: ſi perſonale: planuꝫ
eſt in dubio verborum remittitur ad papam. de offic. ordi. c. iij. §. ſi
vero. li. vj. Si verba nō ſunt dubia recurrēdū eſt ad decre. qm̄ ab-
9 bas. ⁊ vide qḋ no. de re. iur. priuilegiū. li. vj. ¶ † Ad gl. opp, ꝙ non
ſolū in eccleſia, ſed in tota prouincia vtatur pallio: vt. s̄. c. primo.
10 Sol. Dic eccleſiam. i. totam prouinciā. ¶ † Opp. ꝙ extra prouin-
ciam vti poſſit pallio. xvj. di. §. ecce. So. Rationali poteſt, ⁊ infula,
vt ibi. ⁊. xxi. di. cleros. ſed nō pallio. j. eo. cum ſis. Dicūt doct. ꝙ ra-
tionale eſt ornamentum pontificale, vel ſacerdotale, pānus. ſ. qua-
drāgularis ad latitudinē palmi, ⁊ habens duodecim lapides ſi-
xos, ⁊ hec verba inſcripta, manifeſtatio, ⁊ veritas: de quo Exodi.
xxviij. per totum. In margine autem cuiuſdam decre. ſic erat ſcri-
ptum: Rationale, eſt quoddam ornamentū rotundum in pectore,
vbi ſcriptum erat. Manifeſtatio veritatis. ſm̄ Goſ. infulā hic ac-
cipit pro mitra: ⁊ eſt cauſa, quare his vtatur: qꝛ in alijs nō deſigna
11 tur plenitudo officij, ſicut in pallio. Remittunt. j. e. c. cū ſis. ¶ † Op
po. ꝙ vtatur inſignijs extra ꝓuinciam. ff. de offi. ꝓcōſu. l. i. So. Il
lud cōtingit rōne mittētis. Mittere eñ a principio ⁊ voluntariaꝫ
iuriſdictionē hꝫ, ⁊ exercet anteꝙ perueniat ad prouinciam ſibi de-
cretā. ff. e. l. iij. ſic legatus pape. de offic. leg. excommunicatis, ſcḋm
Goſ. hic. ⁊ in ſumma huius ti. in fi. dicit Hoſt. qḋ in eo, ⁊ in ſimili-
bus nulli ſit preiudiciuꝫ, hic ſecus: qꝛ hic ſignum dat quod locus,
in quo talia portantur inſignia, iuriſdictioni ſubiaceat inſigniti:
vt in tex. no. Alie glo. ſunt clare. Antonius de Butrio.

1 ☞ Epiſcopus poteſt celebrare ſine pallio extra prouinciam.
2 Celebrare nō pōt eps̄ in ſua ꝓuincia cū pallio, niſi certis diebus.
3 Sandalia quid ſint.
4 Celebrare non lꝫ epō in aliena dioceſi publice animo ordinandi.

1 Quia nos. ¶ † Sine pallio ⁊ ſandalijs pōteſt
eps̄ celebrare. h. d. ¶ Nota archi-
epm̄ poſſe ſine pallio celebrare indiſtincte extra prouin
ciā ſuā: cum pallio autē nō: ⁊ idem ꝙ intra ꝓuinciā ſuā
2 pōt celebrare cū pallio. ¶ † Not. ꝙ cū pallio etiā in ſua ꝓuincia ce
lebrare nō poteſt, niſi certis diebus: ⁊ qḋ nō pōt ꝓ defunctis cele-
3 brare cum pallio. ¶ † Quero quid ſint ſandalia. Dic ꝙ de hoc ha
betur. xciij. diſt. §. compagis. Pe. dicit ꝙ ſandalia ſunt calceamen
4 ta purpurea, vel depicta, quibus vtuntur epi. ¶ † Opp. cum gl. ꝙ
non licet celebrare in aliena dioceſi. vi. q. iij. ſcriptum. cum ſi. Intel
lige qn̄ fuit inuitatus: ⁊ hoc qn̄ publice celebrat: priuatim autē li-
ceret, etiam ſine licentia. de cle. peregri. tue. Hoſt. dicit ꝙ ſi vult ce-
lebrare publice animo ordinandi: vel ꝑalia exercendi, hoc nō pōt
abſqꝫ licentia: als dicit ꝙ pōt, etiam publice celebrare. Inno. dicit
ꝙ de licentia dioceſani, vel etiam parochialis ſacerdotis, celebrare
poterunt, dummodo ſine pontificalibus celebrent: qꝛ illis nō poſ-
ſunt vti, niſi ſuper hoc ſint priuilegiati. j. ti. j. ad ſupplicationē. Ho
ſti. dicit qḋ in pontificalibꝰ, ⁊ ſine licentia, poterant celebrare, ſicut
obſeruat generalis cōſuetudo, ⁊ etiaꝫ predicare, niſi ſpecialiter ꝓ-
hibeanꝛ. de quo de homi. ex cōdicamus. ⁊ in cle. de priui. c. ij. in gl. pō
tificalibus. Indulgentias vero, qꝛ iuriſdictionis ſunt, nō poſſunt
niſi ſubditis dare. de penis. ⁊ re. c. iiij. ix. q. ij. c. j. Puto hec vera ſi-
ne pallio: cū pallio nō pōt abſqꝫ priuilegio, alias licētia epi, vel ar-
chiepi. ¶ Quero qualiter ſit ſoluta quarta queſtio. Dicit gl. ꝙ nō
pōt cū pallio celebrare, niſi hoc habeat priuilegiū. Inn. dicit qḋ ſol
uitur qſtio ſic: qꝛ cū nō poſſit vti pallio, niſi in ſolēnibus, nō pote-
rit qn̄ celebrat ꝓ defunctis, cū nō ſit ſolēnitas. Dicit Hoſt. ꝙ de ſo
lennitatibus non permiſit, ſed de diebus. Tenet ergo gloſſ. ⁊ facit
qḋ conſuetudo nō habet hunc caſum in priuilegijs exprimi, inꝙtū
allegat. c. terra. melius allegaret. c. ibi ſequens, qḋ incipit, porro.

1 ☞ Pallio poteſt vti archieps̄ in qualibet eccleſia ſue prouincie.
2 Pallio vti poteſt archiepiſcopus in actu celebrationis.
3 Pallio vti poteſt archieps̄ vbiqꝫ ratione priuilegij.

1 Cum ſis. ¶ † In qualibet eccleſia ſue ꝓuincie
pōt archieps̄ vti pallio. h. d. ¶ In-
terpretabantur forte aliqui per eccleſias prouincie in-
telligi cathedrales: qḋ remouet hec decre. dicens quod
in qualibet eccleſia ꝓuincie permiſſis diebus archieps̄ celebrans
poteſt vti pallio. ¶ Nota archiepm̄ poſſe vti pallio in qualibet ec-
2 cleſia ſue prouincie. ¶ † Nota ꝙ archieps̄ pōt vti pallio in actu ce-
lebrationis demū diebus ſolēnibus. ⁊ nota quid ſignificat pallen.
3 ¶ † Opp. qḋ nō vtatur vbiqꝫ pallio archieps̄: vt patet. c. j. qꝛ non
extra prouinciam. ¶ So. Reſtringe hāc vniuerſalem ad eccleſias
ſue ꝓuincie: vel intellige qn̄ hꝫ priuilegiū de cōſenſu illius, in cuiꝰ
dioceſi vult vti pallio, ſm̄ glo. ⁊ ſic verbum hoc generale vbiqꝫ ad
quatuor reſtringitur, ad prouinciam, ad eccleſiam, ad miſſarū ſolē
nia, ad certos dies: ⁊ ſic videꝛ ꝙ ſi ſub paniglione vel aliqua priua
ta domo extra eccleſiam ſcḋm. c. de conſec. di. j. cōcedimus. ſi quis ar
chieps̄ intra ſuam ꝓuinciam celebret, nō poterit vti pallio. Inꝙ-
tum glo. dicit ꝙ ex priuilegio pōt vbiqꝫ inuitatus. Jo. ⁊ Uin. ſi eſt
inuitatus, nō exigit priuilegiū: ⁊ ſic dicūt verbū Indulgemus. s̄.
c. proximo, ponitur proprie, ⁊ improprie: ⁊ ſic de iure cōi archieps̄
inuitatus vtitur pallio in miſſa extra ꝓuinciam, vt hic, dūmodo
dioceſanus hoc conſentiat. Proprie autem ponitur quo ad ordi-
nes, vel conſecrationes faciendas, etiam de ſubditis, in aliena ꝓ-
uincia. Sed ambo dicta ſunt falſa ſm̄ Jo. an. Anto. de Butri.

¶ De renuntiatione. Rubrica.

¶ Quia ea, que poſtulatione, electione acquiruntur, ⁊ tranſlatio-
ne, ſepe renuntiatione perduntur: ideo ⁊c. De materia rubrice. vij.
q. j. ⁊. ij. xvij. q. ij. ⁊. xxi. q. ij. reperitur. in. vj. ⁊ in clemen.

1 ☞ Epiſcopo non datur licentia cedendi propter ſenectutem.
2 Mutatio quelibet eſt periculoſa tempore diſcriminis.
3 Regimen eccleſie non eſt incognitis concedendum.
4 Macerationem corporis ſequitur ſpiritus ſublimatio.
5 Etiam, dictio ſtat aliquando priuatiue.

Deuotio

6 Deuotio ceteris paribus magis creſcit in ſene, quam in iuuene.
7 Senectus que ſit cauſa legitima dandi licentiam cedendi.
8 Omnes defectus non dicuntur cauſa legitima cedendi.

1 Literas. ¶ †Propter ſenectutem nõ da-
tur licentia cedendi ep̃o, ſi ſit nõ
ceſſarius, vel vtilis eccleſie ſue. In prima deciſio
ſupplicatio. In ſecunda ibi: ſi tuam. ipſius repul
ſio. In tertia ibi: monemus. concluſio. ¶ In pri-
ma duas cauſas legitimas cedendi, defectus ſciẽ
tie, ⁊ ſenectutis. Hec tamen vltima non eſt ſufficiens ſemper: ⁊ ſpe
cialiter quando alias eſt vtilis ⁊ neceſſarius eccleſie, ⁊ adeſt pericu
2 lum in mutatione perſone. ¶ †Nota ſecundo qð tẽpore diſcrimi-
3 nis omnis mutatio eſt periculoſa. ¶ †Nota tertio qð incognito
non eſt committendum regimen eccleſie: ⁊ ſic ſalua conſcientia non
eligitur, vel promouetur incognita perſona. Concor. de poſtu. pre-
4 la. bone. ad ſi. ¶ †Nota quarto qð ad macerationẽ corporis ſequi
tur ſpiritus ſublimatio: et ſic econtrario, ſanitas, ⁊ robur corpo-
ris anime eſt contrariũ: ⁊ ad depreſſionẽ vnius de contrarijs, alte-
rius ſequitur ſublimatio. ¶ Nota quinto contra importunitatẽ.
¶ Nota ſexto literam allegandam in fine cõtra vitium incõſtan-
5 tie, ⁊ puſillanimitatis. †Et nota de dictione. Etiam, que ſtat priua
6 tiue aliqñ. ¶ †Vltimo nota quod ceteris paribus magis creſcit
7 deuotio in ſene, quam in iuuene. ¶ †Oppo. ꝙ ſenectus ſit cauſa le
gitima dandi licentiam cedendi. j. eo. niſi. §. alia vero. ¶ Sol. Di-
cit glo. ꝙ ſenectus, que reddit quem penitus inhabilem ad regi-
men epiſcopale, dat cauſam cedendi: non autem quelibet alia non
8 reddens penitus inhabilem: vt hic. ¶ †Oppo. ſecundo ꝙ inſuffi-
ciencia ſit legitima cauſa cedendi. ſ. de elec. congregato. Sol. Defe
ctus ſciencie eſt legitima cauſa cedendi, non omnis: ⁊ maxime tem
pore belli, ⁊ periculoſo, vt hic erat.

1 ¶ Renuntiatio beneficij ad quod tempus referatur.
2 Spirituale eſt ius canonie.
3 Chori locus, ⁊ ſtallus, cenſetur de partibus iuris beneficij.
4 Iuramentum ⁊ renuntiatio ad quod ius referantur.
5 Beneficia particularia conferre quis poſſit.
6 Inueſtitura beneficij transfertur quaſi poſſeſſio.
7 Poſſidere pacifice quis dicatur.
8 Iuramentum ſponte preſtitum a ſpoliato ligat.
9 Iuramentum non trahitur ad non cogitata.
10 Iurans non repetere, ex iure nouo obligatur.
11 Renuntians iuri, quod habere poteſt de nouo, nõ refertur ad ius futurum.
12 Doctoratum alibi recipere quando poſſit licentiatus.

1 Cum inter P. ¶ †Habet duos intelle-
ctus: ⁊ vt vtrũq; compre-
hendat, dicit. Renuntiatio, ⁊ abiuratio beneficij, refert
tantũ ad ius preſens, vel de preterito, competens renũ
tianti, Ideo exceptione renuntiationis, aut iuramenti, non repel-
litur agens ex iure poſt renuntiationem, aut iuramentũ queſito.
h. d. ¶ Prima pars narrat factũ. Scð̃a dat iudicem, ibi: ideoq;.
¶ Adapta caſum, quod ius fuit nouiter queſitum, vel authorita-
2 te pape, vel authoritate maioris partis capituli. ¶ †Nota ꝙ ius
canonie, ⁊ ad illud accidentia, ſpiritualia ſunt, vt ſtallus, et locus
3 capituli, prout ſonant in iure, ſpiritualia iura ſunt. ¶ †Et nota ꝙ
ſtallus, ⁊ locus chori, cenſentur de partibus iuris bñficij, ⁊ ſic ar-
guunt quandã poſſeſſionẽ bñficij, eo ꝙ illa poſſeſſio ꝓbatur. Qð
4 nota ꝓ articulantib⁹. Ad hoc de elec. Cumana eccleſia. ¶ †Nota
ꝙ iuramentũ, ⁊ renuntiatio in dubio reſtringuntur ad ius ſecũdũ
tp̃s renũciationis ſubſiſtens: ideo nõ excludũt quẽ a petitione re-
ſpectu iuris poſt renuntiationẽ, ⁊ iuramentum creati: ⁊ ideo renũ-
tians nõ repetere bñficiũ, nõ excludit ſi poſtea acceptet, ⁊ petat il-
lud pretextu receptionis noue poſt iuramentum authoritate capi
tuli, aut authoritate pape facte. Et nota ꝙ hoc eſt verum, etiam ſi
in renuntiatione, vel iuramento ſubmittitur aliqua dictio tp̃s fu-
turi reſpiciẽs, vt de nõ repetendo vlterius: qꝛ intelligitur de nõ re
petendo vlterius ex cã de preſenti ſubſiſtente. Qð nota. Si vis te-
ampliare, vide Bar. in. l. qui Rome. §. duo fratres. ff. de ver. oblig.
5 ¶ †Nota quarto argumentũ ꝓ opi. ꝙ poteſtas cõferendi particu
laria beneficia in eccleſia collegiata ſpectat ad collegium eccleſie.
6 ¶ †Nota quinto hic tex. apertũ qð in inueſtitura bñficij transfert
quaſi poſſeſſio bñficiũ. Mandatis eñ receptis facit gaudere quaſi
poſſeſſione bñficij: ⁊ ſic cõcludit ꝙ quaſi poſſeſſionẽ habet. Vide de
7 cõſue. c. ij. ⁊ nota. Cõpo. de elec. tranſmiſſam. ¶ †Nota quarto, iun
cto principio, qð illud beneficiũ non dicit quis pacifice poſſidere,
in quo hꝫ cõtrouerſiã iudicialem. Et eſt argumentũ ꝙ ꝓ. cõtrouer
ſia iudiciali def interdictũ vti poſſidetis: de quo dicã de reſti. ſpol.
8 nudita. ¶ †Opp. prima gl. ꝙ repellat hic repetens beneficiũ ob-
ſtante exceptione iuramenti. de reſti. ſpol. c. ſolicite. ⁊. c. accepta. de
iureiur. ſi vero. Prima ſo. ſecundũ doc. ꝙ hic renuntiat ſpoliatus,
ideo renuntiatio ſibi nõ obuiat. de reſti. ſpo. c. ſolicite. contrarium
ꝓcedit, quando nõ eſt ſpoliatus. Nõ placet hoc doc. quia tenet iu-
ramentum preſtitum a ſpoliato, dũ tamen ſponte iuret, ſcð̃m Inn.
Et. c. ſolicite. loquitur quo ad poſſeſſorium: quia renũtiatio a ſpo-
liato nõ excludit poſſeſſorium recuperande, ſed bene excluderet pe
titorium. ¶ Secunda ſo. ſoluunt iterũ doc. quod hic iurauit corã
non ſuo iudice: ar. j. eo. c. admonet. Hoc non placet Inn. qꝛ ⁊ ſibi iu
ramentũ preiudicat. vj. q. iiij. deniq;. ꝙꝙ ſit temerarium, dummodo
ſponte iuret, iuramentum eſt obligatorium, donec abſoluatur. de
9 iureiur. cum quidam. de elec. venerabilẽ. ¶ Gl. tangit tertiã ſolu-
tionẽ, ⁊ hec eſt vera quod iuramẽtum excludit repetentẽ beneficiũ,
quatenus petit ex iure antiquo, vel ſubſiſtente ſcð̃m tẽpus renun-
tiationis: qꝛ quo ad cauſam illam reſtringitur. Sed ſi petat ex cau
ſa nouiter ſuperueniẽte, nõ repellitur. Et hic ſubdiuidit in duos.
Vnus, qð hic agebat ex iure q̃ſito authoritate capl̃i. Scð̃s, ꝙ age
ret ex iure collato authoritate pape. Quilibet eſt bonus. Et terti⁹
ꝙ vtraq; veniret exceptio cõtra iuramentũ, qñ ex vi veteris iuris
reciperet. hic añt recipiebat ex vi noui iuris, vꝫ ex vi receptionis
facte a maiori parte capl̃i, que habuit ptãtem iun nouiter creãdi.
j. quod me. cã. c. ad audientiã. Ad hoc, qꝛ iuramentũ non extendit
ad non cogitata, alꝭ cognita, ⁊ que tunc in eſſe non erant. de iure-
iur. clericos. Dat ſimile in reſcripto, qð nõ extẽdit ad creata poſt.
de reſcrip. c. ſi. ſicut etiã tranſactio nõ extendit ad incogitata. C. de
tranſact. l. ſi decreta. Ad hoc qð dicimus de excep. rei iudi. vt non
excludat nouam cauſam. ff. de inſti. l. qui habebat. ⁊ habet. j. de ex-
cep. aduerſario. ff. de excep. rei iudi. l. an eadẽ. Dato etiã ꝙ iuraſſet
nõ repetere ex iure futuro a capl̃o, illud iuramentũ preſtitũ capl̃o
ad vtilitatẽ priuatã capl̃i intelligit, niſi capl̃m illud remittat, ⁊ cõ
ſentiat, ⁊ illud remittere põt. de ſpon. preterea. de iureiur. c. i. ¶ Se
cũdus intellect⁹ ꝙ hic agebat ex iure nouo creato authoritate pa
pe: ⁊ tũc ꝯtrium dupliciter ſoluit. Primo ꝙ hoc iuramentũ non re
fertur ad ius nouiter creatũ authoritate pape. Hoc nõ dicit Inn.
de iure futuro, ſꝫ ſimpliciter loquit de iuramẽto preſtito, ſcð̃m qð
no. j. eo. tamen dictũ ipſius poteſt ſic ſaluari, cum cõtrarium ip̃s
tenuerit hic Hoſt. quẽ ſequitur Io. an. ¶ Et hec ſunt vera, quan-
do iuramentũ nõ reſpicit ius futurũ: alias ſi iuraſſet nõ repetere,
etiã ex iure nouo, excluderet repetẽs, nec mandatũ pape excuſaret,
ſi nõ eſſet facta mẽtio de iuramẽto, vel dato ꝙ eſſet facta mentio de
iuramento, niſi ſubeſſet cauſa diſpẽſandi, hic nõ eſſet tutus aduer-
ſus iuramentũ: qꝛ iuramentũ nõ poteſt tute a papa etiam remitti
cauſa nõ ſubſiſtente. Hec verba directe ſonant contrarium eius,
qð no. in tex. nec Inn. de materia beneficiali facit hic mẽtionẽ: ꝙꝙ
doc. in materia beneficiali hoc dicũt, tamen vellẽ doceri de rõne di
uerſitatis quo ad purificandã cõſcientiã, in materia alia ꝙ benefi
ciali. de iureiur. venientes. qð no. ad hoc qð no. de voto. nõ eſt. Se-
cus ſi cauſa ſubeſſet: qꝛ tutus eſſet. vij. q. j. ſcias. i. q. vij. §. niſi rigor.
⁊. §. neceſſitas. ⁊. c. ſeq. In foro tñ cõtentioſo in dubio cã preſumere
tur: arg. ſ. e. in preſentia. ⁊. ſ. de re iudi. ſicut. de quo. lxxxv. di. Flore-
tinum. xv. q. vi. c. authoritatem. xxij. q. iiij. ſi aliquid. de voto. nõ eſt.
⁊ vide de iureiuran. quanto. Et ſcð̃m hunc intellectũ gl. poteſt in-
telligi decre. ꝙ plures fuerunt litere. ſ. tria paria literarũ: primis
renũciauit in manibus capituli, qð illuſit ei. Scð̃o impetrauit ſecũ
das, ꝙ non obſtante renuntiatiõe deberẽt ſibi beneficiũ aſſignare:
qð per maiorẽ partem capituli fuit factũ, cui minor pars ſe oppone-
ret ratione abiurationis. Ideo impetrauit has tertias lr̃as, ſcð̃m
Gof. vel ſcð̃m Hoſt. impetrauit literas, ⁊ ſubiecerat ſe in manib⁹
capituli, renuntiãdo, ⁊ abiurãdo lr̃as maior pars capituli eum re-
cepit, ⁊ minor ꝯdixit. Prima lec. proſequitur primũ intellectum gl.
10 ſcð̃a ſcð̃m. ¶ †Ex his determinatur queſtio: Aliquis fecit pacem
alicui, ⁊ ꝓmiſit non offendere: qð id referatur ad cauſam offenden-
di de preſenti, vel preterito: nõ ſi inimicitia ſurgit ex noua cã. Vi-
11 de Bar. ff. de penis. l. aut facta. §. cauſa. ¶ †Infert ſecundo quid
ſi aliqs renunciauit omni iuri, qð hꝫ, vel habere põt, vel ſperat, an
hec renuntiatio referatur ad ius futurum. factũ facit quod nõ, niſi
cauſa vel ſpes cauſe ſubſit ex cauſa de preſenti. Facit quod dicit
Bar. in. l. qui Rome. §. duo fratres. ff. de ver. ob. ad hoc gl. ff. de cõ
di. ob cãm. l. qð ſeruis. ⁊. l. ij. ff. de ſta. liber. ad hoc de dona. l. ſpem.
12 †Facit hoc ad queſtionẽ, Iurauit ſcholaris licẽtiatus nõ recipe-
re doctoratũ alibi, ꝙ in loco, vbi eſt examinatus: ꝙ ſi de nouo fa-
ciat ſe examinari in alio ſtudio, ⁊ pretextu noue licentie recipiat do
ctoratum, qð per hoc non fuit periurus: quia aſſumit doctoratum
ex noua cauſa. quod nota bene. ¶ Sed obuiat tex. qui videtur vel-
le ad hoc vt poſſit hic repetere, ꝙ duo concurrant, ꝙ receptus ſit
authoritate pape, ⁊ maioris, ⁊ ſanioris partis capituli, quia ſuffi-
cere videtur alterum, cum ex quolibet competat ius agendi, ⁊ crea
tur de nouo. ¶ Solu. Dic ꝙ ſe adſtringit ad vtrunq; probandũ:
vel forma ſecundi reſcripti habebat vt reciperetur, ſi ad id acceſſe
rit conſenſus capituli: vt de reſcriptis. ſi pro te. lib. vj.

1 ☞ Renuntians beneficio, illud repetere non poteſt.
2 Certificatur quandoqꝫ perſona ex qualitate perſone inherenti.
3 Profeſſionis actum non impedit corporis infirmitas.
4 Uouere quis tacite videtur per petitionem habitus monachalis.
5 Profiteri nullus dicitur ſolo ingreſſu.
6 Religioſus recedens non profeſſus, poteſt repetere bona.
7 Matrimonium dicitur contractum inter beneficiatum ⁊ eccle-
ſiam.
8 Beneficiorum inferiorum collatio ad prelatum ⁊ capitulum ſpe-
ctat.
9 Uerba exhortantia non neceſſitant.
10 Priuatus, ⁊ poſtea nouiter receptus, non recuperat prima iura.
11 Profeſſionem inducit ingreſſio monaſterij poſt votum.
12 Profeſſionem non inducit ſolum propoſitum.
13 Profeſſionem inducit ſuſceptio habitus profeſſionis.
14 Profeſſionem non inducit ſola ſuſceptio habitus.
15 Beneficium religionem ingreſſi non vacat ante profeſſionem.
16 Abbates vocantur clerici, ⁊ preſbyteri in regno Apulie.
17 Religionem ingrediens, ſe, ⁊ ſua Deo dedicat.
18 Monachus tranſiens ad regulam ſtrictiorem poteſt eligi ad di-
gnitates.
19 Monachus promotus ad abbatiam alterius monaſterij, ſi renũ-
tiet, an poſſit repetere locum primi monaſterij.
20 Depoſitus an poſſit reſtitui per epiſcopum inuito patrono.

1 **Extranſmiſſa.** ¶ † Qui renuntiat bene-
ficio ſuo tacite vel expreſſe,
illud repetere non poteſt. h. d. ¶ Prima pars ponit
partis querelam. Secunda prouidet, ibi: verum quo-
niam. Uel, qui ad ſui petitionem licentiatus tranſiuit ad aliam ec
2 cleſiam, perdit ius, quod habebat in prima. ¶ † Nota primo quod
ex qualitate perſone inherenti aliquando perſona certificatur: vt
3 Petrus rubeus. ¶ † Nota ſecundo quod corporis infirmitas nõ
impedit actum profeſſionis: ⁊ ſic valet profeſſio facta in infirmita
te, ⁊ omnis actus a mente regulatus, dummodo infirmitas nõ ex-
4 cludat mentem ſanam. de ſucceſ. ab inteſta. c. fi. ¶ † No. tertio quod
per petitionem habitus monachalis quis tacite videtur vouere.
5 † Et nota quod poſt votũ ſimplex ex ſolo ingreſſu, ⁊ mora aliqua
monaſterij, quis non videtur profiteri, niſi aliud intercedat.
6 ¶ † Quarto nota quod per repetitionem collatorum eccleſie ſecu
lari quis videtur renuntiare beneficio ſeculari, cui bona contulit.
Et ſic nota quod ſicut bona poſſunt accedere perſone in ingreſſu
monaſterij, que poſſunt poſtea repeti ex regreſſu, ita poſſunt bona
accedere perſone in ingreſſu eccleſie ſecularis, que poſtea repeti
poſſunt, dum ab eccleſia recedit. Et ſic nota quod bona que cleri-
cus eccleſie contulit tempore, quo in eccleſia fuit beneficiatus, po-
teſt repetere eo eccleſia egrediente. Quod nota, quia de facili non
inuenies iſtum caſum. Uide quod no. de cle. coniuga. quod a te.
7 ¶ † Nota quinto quod latiſſime dicitur matrimonium inter be-
neficiatum ⁊ eccleſiam, in qua beneficiatus eſt: vnde videtur ab ea
8 diſſolui eo, quod illi renũtiat. ¶ † Nota ſexto argumentum quod
ad prelatum ⁊ capitulum ſpectat receptio, ⁊ collatio beneficiorum
9 inferiorum. Uide de elect. Cumana eccleſia. ¶ † Nota ſeptimo qđ
10 verba hortantia nõ neceſſitant. † Et Nota quod priuatus, ⁊ poſt-
ea nouiter receptus, non recuperat prima iura, nec receptio tra-
11 hitur retro vt reintegret ad ius priſtinum. ¶ † Opp. quod ingreſ
ſus poſt votum inducat profeſſionem: ⁊ ſic hic non potuerit retro
12 cedere: vnde obſtat de regula. c. conſulti. † Solu. Dic quod profeſ-
ſio ideo non eſt, quia non preceſſit votum, ſed ſolum propoſitum
de ingrediendo, quia non emiſit votum, quamquam emittere pro-
poſuerit. Sic dicit gl. vel ſecundum doct. expone votum, id eſt de-
ſiderium, vel propoſitum. Nam dicit Hoſtien. qui cle. vel vo. c. inſi-
nuante. ⁊ c. rurſus. quod poſt votum ſuſceptio etiam habitus no-
uitiorum inducit profeſſionem. quod mihi durum videtur.
13 ¶ † Secundo oppo. quod ſit profeſſus ſuſceptione habitus, ⁊ ſic
non poſſit repetere primam eccleſiam, etiam alia ratione: vnde ob-
14 ſtat de regula. c. ſuper eo. † Sol. Dicit glo. qđ in hoc procedit quã-
do ſuſcepit habitum probationis: contrarium poteſt procedere,
quando ſuſcepit habitum profeſſionis: quia ſolus habitus nõ fa-
cit monachum. de regu. porrectum. Hoc intellige ſecundũ diſtin-
15 ctionem. c. j. de regu. lib. vj. ⁊ cle. j. eo. ti. † Sed tunc obuiat, qꝛ vel di-
ces hunc profeſſum, ⁊ alia ratione, quam hic expreſſa: ⁊ non poteſt
repetere beneficium: nec etiam volentes ipſum recipere poſſunt.
Uel dices ipſum nõ ꝓfeſſum: ⁊ poterit repetere beneficium, ex quo
nõ eſt ꝓfeſſus, ſed tantũ ꝓbauit. de regula. c. bñficiũ. lib. vj. ¶ So.
Cõtrariũ loquitur, qñ nullus alius actus interceſſit, ex quo caſu
nõ ꝓfeſſus rediens repetit primũ bñficium, hic qñ alius actus in-
terceſſit, ex quo ſurgit tacita renuntiatio. ſ. bonorũ repetitio. Qđ
nota, qꝛ limitat illud. c. Sit ergo cautus ꝓbans regulã, ne aliquod
16 ſignũ oſtẽdat, ex quo tacite renũtiet beneficio ſuo. ¶ † Opp. ſi hec
eccleſia habebat abbatem, nõ poterat quis in illa habere bñficium,
pro quo poſſit agere petitorio, vel poſſeſſorio: qꝛ monachus ꝓpriũ
habere nõ põt: ⁊ cõtra hic oſtendit. Sol. Dicit glo. qđ hec eccleſia
erat ſecularis: ⁊ eſt abbas, nomen dignitatis. Dicunt doc. qđ in re-
gno Apulie vocantur abbates clerici ſeculares ⁊ preſbyteri: ſic et
17 Catellani ⁊ Hiſpani. ¶ † Opp. qđ hec bona nõ debuerint reſtitui:
qꝛ ſemel deo dedicata, ⁊c. xij. q. ij. c. nulli. xvij. q. iiij. c. ſunt qui opes.
Dicit gl. qđ recuperat iure poli. i. ex quadam equitate: nõ iure fori.
i. de iuris rigore. Uel ſecundo, de facto fit hec repetitio potius, ꝙ
de iure. Uel tertio, ipſa cõtulit ſub conditione, ſi ibi perpetuo rema
neret. Uel quarto ſcđm doc. fuerunt collata cauſa mortis: vñ po-
tuit penitere. ff. de dona. cauſa mortis. l. mortis cauſa. Ioã. an. Tu
dic qđ illa contulit acceſſorie ad perſonam. Quod declara: vt in. d.
18 c. quod a te. ¶ † Faciunt predicta ad queſtionẽ illius, qui trãſiuit
de vna religione ad ſtrictiorem, an vocandus ſit ad electionem pri
mi monaſterij vacãtis intra tempus probationis. Uidetur quod
non, ſi cum licentia tranſiuit: alias ſecus, ſi ſine licẽtia omnino in-
tra annũ poſſit reuerti: de regula. ſtatuimus. Uide qđ no. de regu-
19 la. beneficium. li. vj. ¶ † Aduerte, qꝛ queſtio in. c. beneficium. loqui-
tur in clerico ſeculari tranſeunte ad religionem, ⁊ ſic non cadit cũ
iſta. Facit hec decreta. ad queſtionem an monachus promotus ad
abbatiã alterius monaſterij, ſi poſtea renuntiat, an poſſit repetere
locum primi monaſterij. De quo per Fredericum in opere ſuo: et
ibi etiam habetur an teneatur facere profeſſionem in ſecundo mo-
naſterio: ⁊ ibi determinat qđ non. c. ij. ⁊ c. proximo. ⁊. xxij. ⁊ ibi deter-
minat qđ non ⁊ etiã ibi notat an debeat obtinere primũ locũ poſt
20 abbatem, vel quem. ¶ † Ultima pars facit ad queſtionem de de-
poſito, an poſſit eum epſ reſtituere inuito patrono: qꝛ videtur qđ
nõ, cum hec habeatur pro receptione noua. Et vide qđ not. de re-
ſcriptis. ꝗuis. lib. vi. in gl. pe. Et differentiã inter remotũ ⁊ relega
tũ, vide in Spe. de accu. §. ij. ſup verſi. priuata. in additiõe. Specu.

1 ☞ Beneficio renuntiare non poteſt abſqꝫ licentia prelati. 4.
2 Beneficium conferendi ⁊ inſtituendi ius ad epiſcopum ſpectat.
3 Beneficium quis non poteſt recipere abſqꝫ authoritate collatoris.
5 Conſilium aliquando ponitur pro conſenſu, ⁊ authoritate.
6 Collegiatus poteſt tranſire ad religionem licentia petita. 14.
7 Hoſpitalium rector dicitur epiſcopus.
8 Clericus ad aliam eccleſiam non tranſit abſqꝫ conſenſu epiſcopi.
9 Cedere beneficio an poſſit quis citra licentiam.
10 Beneficiatus in vna eccleſia an ad aliã eccleſiam poſſit aſſumi. 11.
12 Beneficiatus ad aliud beneficium tranſeat, an primum vacet. 13.
15 Canonicus non poteſt tranſire ad aliam eccleſiam abſqꝫ licentia
ſui prelati.

1 **Admonet.** ¶ † Bñficiat⁹ abſqꝫ licẽtia ꝑlati
ſui beneficiũ renuntiare nõ põt.
h. d. Primo ponit ꝓhibitionẽ. Scđo ipſi⁹ trãſgreſſio
2 nẽ puniri precipit, ibi: qđ ſi qs. ¶ † Nota ꝙ de iure cõi
ius inſtituendi ⁊ cõferendi bñficia ſpectat ad epm. Uide de electio.
3 cũ eccleſia. ¶ † Scđo nota ꝙ abſqꝫ authoritate illius, ad quẽ ſpe-
4 ctat collatio, qs nõ põt bñficiũ recipere. ¶ † Tertio nota bñficia-
tos authoritate epi nõ poſſe bñficia dimittere, vel illis renuntiare.
5 ¶ † Nota ꝙ conſiliũ aliqñ ponitur pro conſenſu, vel authoritate.
6 ¶ † Opp. ꝙ nõ ſufficiat petere cõſiliũ in renũtiatiõe bñficij, imo
exigit cõſenſus: vt ptz. j. e. c. qđ in dubijs. So. Expone hic cõſilium
ꝓ cõſenſu, niſi vellet religionẽ intrare: ⁊ tũc ſufficit petere licentiã,
lꝫ nõ obtineat. j. de regula. c. lꝫ. ſcđm Hoſt. Qđ no.. qꝛ ampliat de-
cre. lꝫ. vt ſicut de latiori ad ſtrictiorẽ põt tranſire licẽtia petita, ita
poſſit ad religionẽ de eccleſia ſeculari ſola licẽtia petita. Que erit
hec vltio. Dic ꝙ vel excõicat, vel alia arbitrali pena punit, ex quo
7 nõ exprimit a iure: de off. dele. de cauſis. ¶ † Quero qd in hoſpita
lib⁹, an poſſet qs adminiſtrationẽ ingredi abſqꝫ authoritate epi,
vel illã dimittere. Dicit Io. an. hic ꝙ nõ: qꝛ ⁊ illa ſunt ſub diſpoſi-
tiõe epi, vt de reli. do. de xenodochijs. etiã ſi ꝑ laicos adminiſtret.
8 xviij. q. ij. qđã. de quo hodie in cle. qꝛ cõtingit. de reli. do. ¶ † Qua-
lis ergo exigit cõſenſus; vt clericus poſſit dimittere eccleſiã? Dic
qđ ſi tranſit ad eccleſiã eiuſdem dioceſis, poteſt tranſire de tacito
conſenſu epi. Si extra dioceſim exigitur expreſſus cõſenſus epi. vt
no. Io. vij. q. j. placuit. xxj. q. ij. c. j. ſecundũ Uinc. ⁊ Tan. hic. de quo
9 aliquid ſuper gl. ij. ¶ † Ultimo dicit Io. An. quod diſpoſitio iſti⁹
decre. videtur poſſe defraudari per decre. beneficium. de regu. lib.
vj. volens renuntiare beneficio, inuito epiſcopo, ingredietur reli-
gionẽ ꝓbatiõis cã, ⁊ cum proteſtatiõe. ſ. c. proximo. ⁊ de ipſius cõ
ſenſu poterit concedi: quo conceſſo religionem exibit. Sed dicit ꝙ
vbi beneficiũ eſt collatiuum, nulla poterit fieri fraus: qꝛ conſuetu-
do illius, qui hꝫ cõferre, nullum fraudat, cũ ipſe tacite prebeat au-
thoritatem renuntiationi, alteri conferendo. Sed ſi beneficiũ eſſet
electiuum, ⁊ ad alium ſpectaret cõfirmatio, qui haberet dare licen
tiam cedendi, bene tunc poſſet fieri fraus: qꝛ tunc nõ intercederet
conſenſus

conſenſus habentis inſtituere,⁊ conſequenter habentis dare licen-
tiam cedendi:ſed dicit quod tunc non ſufficeret conſenſus eligere
habentis,niſi interueniat conſenſus habentis conferre, vel inſti-
tuere ad hoc,vt effectu ſit priuatus beneficio.Super quo remittit
Joan.And.ad no.de his,que fi.a ma.parte cap.ex ore.ſuper ver-
bo Confirmatus.vbi limitat illam decre.vt.ſ.dixi,in beneficio col
latiuo,non electiuo,procedere:niſi cõſentiat ſuperior,ad quem ſpe
ctat.Et dicit ꝙ tutius eſt quod expreſſe renuntiet. Et remittit ad
regulam.is qui tacet.de re.iur.lib.vj.in Mercurialibus. ¶Gl.j.
eſt clara.¶Oppo.enim ſecunda qđ abſq; authoritate epi quis poſ
ſit cedere.lxiij.diſt.c.j.Glo.dicit qđ ſi collatio ſpectat ad epm, eps
poteſt dare licentiam cedendi. Si non ſpectat,ſed ad inferiorem
prelatum,poteſt dare licentiam cedendi inferior,ad quem ſpectat
ius inſtituendi.Ad hoc facit verbum Ordinationẽ tuã.⁊ idem no.
in.c.eps.De loco hic allegato dic vt ibi de hoc:⁊ ibi etiam nota an
clericus volens tranſire de minori ad maiorem,ab epo cogi poſſet.
Et dixi aliquid in.c.fi.ſ.de poſtu.prela.De primo dubio vide qđ
no.j.eo.qđ in dubijs.⁊ dicam ibi:⁊ vide gloſſ.in cle.eod.tit.c.vno.
¶Glo.querit quid ſi tranſierit,vel ceſſerit abſq; epi authoritate,
an ex poſtfacto prelatus vel epiſcopus poſſit habere ratam ceſſio-
nem.Gloſſ.dicit qđ ſic:⁊ illo ſuperiori ratum habente,poteſt illam
is,ad quem ſpectat ordinare,a qua receſſit,vel cui ceſſit.¶Ad cu-
ius declarationẽ aliqua ſunt videnda.Primo an electus ad aliã,
vel aſſumptus,poſſit illi conſentire abſq; licentia primi prelati ha
bentis inſtituere.Secundo,an poſſit tranſire abſq; licentia eiuſ-
dem.Tertio,an,ſi tranſeat, poſſit collator prime ſtatim conferre,
10 vel quando.¶Ad primum dicit Inno.quod eligi poteſt ad aliud
beneficium exiſtens in primo,⁊ illi conſentire:q2 non reperitur ꝓ-
hibitum,ſed potius conceſſum.de elect.cum inter canonicos.
11 ¶†Ad ſecundũ dicit ꝙ ſe transferre nõ poteſt abſq; licentia ſupe
12 rioris:alias reuocari poſſet inuitus:vt hic,⁊.ſ.no.¶†Ad tertiũ
videtur ꝙ ſaltem vbi beneficia ſunt incompatibilia, primũ vacet
ipſo iure.de preben.de multa.§.i.Sed dicit Innocen.qđ hoc eſt fal
ſum,niſi tranſeat de licentia ſuperioris,⁊.c.de multa.debet intelli-
gi,quando tranſit de licentia ſuperioris:alias non vacat primum:
licet illa priuari poſſit.de cleri.non reſi.c.pe.⁊ fi.niſi ratificet tacite
vel expreſſe.Quod facere intelligitur per lapſum ſex menſium,in-
tra qđ non debet plus beneficiũ vacare:vt pꝫ in.c.ij.de cõceſ.pre
bend.Per hec dicit ꝙ non poterit primus conferre beneficiũ pri-
mum,qđ dimiſit,ſi ad alium ſpectet collatio illius,electio, vel pre-
ſentatio,⁊ ad alium datio licentie de cedendo,niſi prius ab illo an-
te vel poſt tranſire volens petierit licentiam de tranſeundo,vel ce-
dendo.Debet ergo elector vel preſentator primi beneficij ante re-
quirere licentiam illius,ad quem ſpectat datio licentie,vt ratã ha
beat tranſlationem.qđ eſt verũ ante ſex menſes.Si tamen nõ reuo
cauerat intra ſex menſes,ad finem ſex menſium habebit poteſtatẽ
primus elector,vel preſentator eligendi,quaſi tanto tẽpore videaꝛ
tacite tranſlationem habere ratam:⁊ ſi ad epm ſpectet prouiſio, ſi
nõ reuocauit intra ſex menſes,ad ſuperiorẽ deuoluetur poteſtas:
quaſi videaꝛ ab initio ꝓ miſiſſe ratam,ex quo tanto tẽpore nõ reuo
cauit.Inn.videꝛ ꝙ primũ nõ vacet,niſi ſit lapſum tẽpus ſex men-
ſiũ:⁊ ſic videꝛ circa finem ſex menſium nõ poterit cõferre. Allegat
hoc expreſſum de prebẽ.de multa.§.⁊ ſi vltra.⁊ precedenti.Per qđ
patet ꝙ ſi eps eſt collator,demum lapſis ſex menſibus deuoluetur
poteſtas.Si alius eſt collator,tutius eſt quod tunc petatur qđ ra-
tificet habens dare licentiam,vt ſupra dictum eſt.¶Hec vera,niſi
ter charitatiue monitus cum aliquibus interuallis non voluerit
reſpondere,vel ratificare.quia extunc intra ſex menſes poterit fie
13 ri electio. Allega.de elect.c.fi.⁊ de ſupp.neglig.prela.c.4.¶†Sed
quid faciet ſecundus dioceſanus,vel prelatus,ad quem ſine licen-
tia tranſiuit alter,in cuius dioceſi primo beneficium tenebat:Di-
cit Inn.quod dioceſanus ſecunde eccleſie poterit ſtatuere termi-
num,intra quem a primo dioceſano licentiam obtineat: alioquin
erit ſecunde eccleſie de alia perſona ꝓuidendum:arg.vt lite nõ cõ-
teſt.quoniam frequenter.§.ſi vero.alias de cle.non reſi.quia nõnul
li.⁊.c.relatum.¶Dicit Hoſt.quod licet predicta ſint vera de iure,
tales tamen quotidie ſine licentia eliguntur,⁊ transferuntur,⁊ ele-
ctioni conſentiunt,⁊ accipiuntur:⁊ ex quo ſi tranſlati recepti ſunt
ad prelaturam,vel rectoriam cum cura,priora beneficia,que habe
bant multa,ipſo iure intelliguntur vacare,que tamen plerũq; de
facto retinent.Sed omnibus his poteſt non improbabiliter reſpõ
deri,quod multa per patientiã tolerantur,⁊c.j.de prebend.c.cum
iamdudum.in fi.⁊ addo quod no.de preben.c.de multa.ſecundũ
14 Hoſti.¶†Op.ꝙ poſſit quis tranſire ad aliã eccleſiã abſq; licẽtia.
i.cedere beneficio.xix.q.ij.c.due ſunt.So.Trãſire põt abſq; licẽtia
ad religionẽ,vt ibi,ſicut poſſet ad ſtrictiorem.de reg.c.lꝫ.ſed non
põt tranſire ad aliam eccleſiã,ſm Goſ.idem Inn.ſuper tex.qđ no-
ta,q2 ampliat illã.Nec obſtat qđ fortius deberent poſſe tranſire ad
aliã dignitatẽ:q2 ibi publica vtilitas,hic priuata.ſ.in tranſitu reli
gionis.Solu.Dicunt doc.qđ preſumptio ambitionis obiectionẽ
tollit:vt no.lxiij.diſt.literas.Ad hoc quod no.ſ.de poſtu.bone.j.
Inducit in argumentum an prelatus poſſit eligi ad prelaturam
15 alterius eccleſie an debeat poſtulari.¶†Glo.dicit hic argumen-
tum,quod non poſſit,quinimo nec canonicus:q2 nõ habet faculta
tem recedendi abſq; licentia epi,⁊ hoc tenuit.Vin.fatetur qđ ſi ſu-
perior nolit eum licentiare,ꝙ compelletur per ſuperiorem.de iure
pa.c.nullus.¶Gl.concludit qđ eligi poteſt,dũmodo alias ſit ido
neus,⁊ in eodem ſtatu,vel alioꝛ tamẽ facienda eſt quedam poſtula
tio non ſolennis ante vel poſt,vt tranſire poſſit: ⁊ ſi denegauerit,
poſtuletur per ſuperiorem.Ad hoc quod no.gl.de elec.c.ſi religio
ſus.li.vi.Et hoc expediui plene.ſ.de poſtu.prela.c.fi.Recitat Jo.
An.quoſdam velle facere differentiam inter curatũ:⁊ prelatum,⁊
alios clericos ſimpliciter beneficiatos,vt primi tanquam inuincu
lati non poſſunt,ſecundi ſic.Quod non placet Jo.And.per decre-
talem,ſi abbatem.de elec.li.vj.Ex quo patet ꝙ non valet conſequẽ
tia.Hic non poteſt tranſire libere:ergo eſt poſtulandus,⁊ nõ eligẽ
dus.Speciale ergo ſit in epo,vt dixi plene in.d.c.ſi. ¶Opi.glo.te
nuit Jo.in.§.ſed ⁊ aliud.lxi.diſt.Quis autem ſit ſuperior compel-
lens dare licentiam.Dic quod papa:quia nemo alius poteſt rem
alterius alteri dare:vt no.de offi.deleg.dilectus.de reli.do.conſti-
tutus.Abb.dicit ꝙ aliud eſt licentiam dare,aliud cõpellere: vt in
decreta.nullus.Sed certe ex quo cauſa aliqua ſubeſt,credo quod ⁊
ſuperior proximus poterit compellere,ſine cauſa ſolus papa.

1 ☞Agens debet concludere cauſam ſue petitionis.10.
Exceptio non exigit cauſam concludentem.
2 Teſtis non arctatur ad iuſtificandum factum a ſe relatum.17.
3 Renuntiationis exceptio admittitur contra petentem beneficiũ.
4 Exceptionem non veriſimilem proponentem arctat iudex ex offi-
cio proponere cauſam exceptionis.
5 Renuntiatio beneficij non preſumitur in dubio facta abſq; cauſa.
6 Renuntiatio beneficij inficitur propter vim,metum ⁊c.
7 Pecuniam dare,aut promittere,equiparantur.
8 Replicatio,eſt exceptionis repulſio.
9 Negatiua habens implicitam affirmatiuam an probetur.
11 Exceptio,contra quam ius reſiſtit,non admittitur.
12 Exceptionem non veriſimilem poteſt iudex eijcere.
13 Teſtes non debent admitti ſuper articulis directo contrarijs.
14 Teſtes ſuper renuntiatione de quibus interrogentur.
15 Teſtes poſſunt admitti ſuper ſpontanea renuntiatione.
16 Teſtis poteſt examinari extra articulum.
18 Teſtis interrogatus de cauſa ſcientie,debet illam exprimere.
19 Teſtis interrogatus ſuper renuntiatione,non probat ſine cauſa.
20 Teſtis ſuper facto contra quod preſumitur productus, debet in-
terrogari de cauſis.
21 Exceptio legitima non eſt omni preſumptione repellenda.
22 Teſtes qui admittantur ſuper exceptione ſpontanee renuntia-
tionis,⁊ replicatione.
23 Actor debet cauſam ſue petitionis exprimere ſi hoc petatur.
24 Iudex in quibus ex officio ſupplere poſſit.
25 Exceptio non eſt ſola preſumptione reijcienda.
26 Exceptio vitiat preſumptionem per paratam probationem.
27 Probatio quando non eſt licita ratione contrarietatis.
28 Rapta puella deſponſata raptori,reſtituta libertati ſi neget con-
ſenſiſſe,ei creditur non teſtibus contrarium deponentibus.
29 Exceptio non veriſimilis admitti debet,quando eſt concludens.
30 Renuntiationis ſpontanee exceptio an obſtet agenti poſſeſſorio.
31 Poſſeſſorio agenti obſtat exceptio proprietatis notorie.
32 Renuntiatio ſubſequens non purgat turpitudinem prime ſpolia
tionis.
Solutio purgat turpitudinem precedentis violente promiſſio-
nis.
33 Renuntiatio non ſpontanea an preiudicet.
34 Iuramenti extraiudicialis exceptio prodeſt excipienti.
35 Ordo iudiciarius contra confeſſum non eſt neceſſarius.
36 Sententia lata abſq; litis conteſtatione an valeat.

SUper hoc. Iſta conſueuit difficilis decreta
lis reputari.Plus eſt in textu,
quam in materia,⁊ habet multiplices intellectus:⁊ ha
bet duas difficultates.Prima in queſito,⁊ reſponſio-
ne,quot,⁊ que queſtiones formentur:⁊ eſt quo iure agens benefi-
1 cium repoſcebat:⁊ ſic erunt duo paſſus.¶Antequam deſcendam
ad ſecundũ,cum primũ expediuero,ponam neceſſaria ad euiden-
tiam illius primi,quod lꝫ agens debeat concludere cauſam ſue a-
ctionis,vbi petitur,vt patet in.l.j.ff.de eden.⁊.l.edita.C.de eden. et
dixi in.c.dilecti.j.de iudic.tamen regulariter exceptio non exigit
cauſam:q2 ſola nuda voluntas ſufficit ad dandã exceptioẽ.Et hoc
operaꝛ fauor liberationũ.ff.de pac.l.tale pactũ ꝓfiteor teneri.⁊ no.
in.l.j.in fi.ff.de interro.act.⁊ no.in.l.cũ de indebito.§.fi.ff.de proba.

⁊ ſcripſi.j.de ſi.inſtru.ſi cautio.ideo volūtas ad pactū actionis nō
ſufficit,niſi ſubſit cauſa diſcreta:voluntas autem nuda ſufficit ad
2 liberādum abſq̧ cauſa.¶ †Scđo premitto qđ teſtis regulariter
non arctatur ad iuſtificandum actū a ſe relatum:ſufficit qđ factū
recitet ſimplr,prout eſt factū ab alio,⁊ iuſtificet aſſertionem ſuam
circa factum ab alio ex cauſa,ex quo concludatur ſcientia eius,⁊
cōcluditur vera aſſertio abſq̧ qđ factū vt ab eo aſſertū aliter iuſti
ficet vt ab eo aliter eſt geſtum:vt eſt caſus de re iudi.c.ſicut.arctat
ergo aſſignare cauſam,per quam concludat ſe ſcire factū:ſed non
3 arctat aſſignare cauſam quare id,qđ refert,fuerit factū.¶ †His
poſitis hec decretalis recipit multiplicem intellectū:ſm intellectū
Jo.And.⁊ communem,dicit decre.Contra petentem beneficium
admittitur ſpontanee renuntiationis exceptio,etiam cauſa non
adiecta renuntiationis,cōtra quam replicare poterit actor,qđ nō
ſpontanee renuntiauit:⁊ q melius pbabit,obtinebit.h.d.¶ Con-
ſultatio,⁊ reſponſio ibi:ſi tue.Et ſm iſtam premittit in reſponſio-
ne quandam allegationē ſua ſententia vt cauſa exprimatur.Scđo
reſponſionem infert,ibi:ideoq̧.Tertio excipit,in qua exceptione
concluditur reſponſio ad ſecundam,ibi:niſi.Quarto contra exce-
ptionē quoddā obſtaculū reijcit,id eſt,ſoluit,ibi:porro.¶ Scđm
iſtum intellectū duplex eſt titulus queſtionis.Prima queſtio an
cauſa in exceptione ſpontanee renuntiationis ſit exprimenda.Se
cundus,an ſi opponatur exceptio de ſpontanea renuntiatione,⁊
replicetur de non ſpontanea,admittantur.An teſtes actoris,an
rei,vel vtriuſq̧.Et hic ſecundus dependet a primo:q2 ſi non eſſet
admittenda exceptio,non eſſet dubium de ſecundo,an replicatio,
vel exceptio foret admittēda.Caſus ergo erit iſte.Quidam actio-
ne quod metus cauſa,vel in rem vtili,repetebat beneficium ſuum,
narrans qualiter ex collatione habeat ius in tali beneficio,quali-
ter illud beneficium poſſederat,qualiter hoc beneficium ſibi fue-
rat ablatum metu,quapropter petebat beneficium ſibi reſtitui.
Comparuit reus poſſidens citatus,⁊ oppoſuit exceptionem ſpon
tanee renuntiationis,qualiter agens non debebat audiri,eo quia
exceptio ſpontanee renuntiationis,ſeu abiurationis eum exclu-
debat,cum dictum beneficium abiuraſſet.Hic dubitatur de duo-
bus.Primo nunquid exceptio ſpontanee abiurationis debuerit
ſic ſimpliciter admitti per iudicem,⁊ effectualiter aliqua cauſa nō
allegata,ex qua concludatur veriſimiliter hec exceptio,⁊ factum
exceptionis,ſcilicet quod ſponte renuntiauerit.Secundo in caſu,
in quo debeat admitti,an admittantur probationes actoris,vel
rei ſuper renuntiatione ſpontanea,vel non ſpontanea.Papa con
ſultus reſpondit quod prima facie non videtur veriſimile quod
beneficium multis laboribus,⁊ expenſis acquiſitum quis faciliter
ſic propria voluntate renuntiet,niſi aliqua cauſa extrinſecus im-
pellente ad hoc inducatur:⁊ maxime quando interceſſit iuramen-
tum,quod ſemper a malo procedit,nec iuſte preſtatur,niſi hoc cau
ſa impellente.Per hoc infert ad queſitum quod licet non ſit neceſ
ſarium,eſt tamen vtile,⁊ ſic non ſuperuacuum,quod cauſa expri-
matur,⁊ a iudice,vt pars exprimat,inquiratur:⁊ ſi aliquam cau-
ſam inuenerit,per quam veriſimiliter concludatur quod non vi,
nec metu,nec aliqua turpitudine,vel turpi promiſſione,aut pecu-
nie interuentu ſit facta,debet illam admittere:⁊ hoc caſu aut ea p-
bata nihil replicat actor,⁊ cum effectu admittitur,vt pro eo pro-
nunciet:aut replicat actor quod non ſponte renuntiauit:⁊ tunc di-
cendum quod admittitur ad probandum ipſe actor quod nō ſpon
te renuntiauit,⁊ reus quod ſponte renuntiauit:⁊ habito reſpectu
ad dignitatem teſtium,⁊ numeroſitatem,habebit iudex iudicare
pro eo,qui plures,⁊ meliores habet teſtes.Sed dices,imo videtur
quod non debeat admitti actor ad probandum quod non ſponte
renuntiauit,quia negatiuam videtur ponere,ac illius nulla eſt p-
batio:quia dicit papa:hec negatiua habet implicitam affirmatio
nem,⁊ non eſt pura negatiua,cum iſta quod non ſponte renuntia-
uit,habeat in ſe quod metu:⁊ ſic replicando affirmatiuum,quod
concludit in negatiua,non eſt ergo repellendus:quia per termi-
nos affirmatiuos implicitos eſt ſenſibilis ſenſu corporeo teſtis in-
directe ⁊ ſic probari poteſt.¶ Nota primo ſecundum hunc intelle
ctum notabilia principalia.Secundo alia colligam acceſſoria ad
text.Primo habes quod repetenti beneficiū obſtat exceptio ſpō-
tanee abiurationis,id eſt,renuntiationis.Secundo qđ vbi propo
nitur exceptio,ſufficit proponere nuditer factum,ex quo cauſatur
exceptio abſq̧ cauſa facti iuſtificatiua:⁊ ſic licet actio non admit-
4 tatur abſq̧ cauſa,exceptio tamen admittitur abſq̧ cauſa.¶ †No
ta etiam proponentem exceptionem non veriſimilem non arctari
ad proponendam cauſam,per quam veriſimilis reddatur,nec iu-
dex arctatur ad faciendam eam exprimere:poteſt tamen iudex ex
officio propter non veriſimilitudinem arctare proponentem ad
cauſam exprimendam,ſed ad petitionem partis exprimere nō ar-
ctatur.Habes ergo practicam huius,quia vbi aliqua proponitur
exceptio non veriſimilis,ſi petat actor quod cauſa exprimatur,iu
dex poteſt,⁊ bonum eſt ſi faciat aſſumere officium ſuum,⁊ petere ex
cauſa exprimatur:⁊ poteſt ex officio etiam facere exprimere abſq̧
quod petatur.Et ex hoc habes vnum caſum,in quo iudex ſupplet
ex officio.de quo dixi.ſ.de poſtula.bone.j.Et habes regulam qđ
vbi iudex ex officio poteſt ſupplere,ad ſupplendum non arctatur,
5 nec appellari conſequenter poteſt,ſi non ſuppleat.¶ †Nota ſecun
do quod in dubio non preſumitur iactatio proprij,⁊ maxime eius,
quod eſt queſitum multis temporibus,laboribus,⁊ expenſis,⁊ de
quo viuere debet:⁊ ſic beneficij renuntiatio in dubio non preſumi-
tur voluntarie facta,quin aliqua cauſa extrinſecus illam impleat.
6 ¶ Nota tertio quod multa accidentia renuntiationem beneficij,
que illam inficere poſſunt:vis,id eſt,violentia:metus,oppreſſio,
promiſſio alicuius temporalis,datio pecunie,⁊ ſimilia.Et ſic ha-
bes quod ſicut in conſtruendo iuri ſpirituali datio pecunie inficit,
7 ſic ⁊ in deſtruendo,ſeu deſtituendo.†Item quod quo ad vitium ſi-
monie inducendum hec duo parificantur,dare pecuniam,vel pro-
8 mittere pecuniam,vel aliud temporale.¶ †Nota quarto quod ex-
ceptio legitima,⁊ veriſimilis facta conſtringit actorem,niſi repli-
catione actor iuuetur.Et ſic habes quid eſt replicatio:quia eſt ex-
ceptionis repulſio,⁊ actoris releuatio.de quo de except.c.a nobis.
¶ Nota quod concurrentibus exceptione ſpontanee renuntiatio-
nis,⁊ replicatione non ſpontanee,ab vtraque parte teſtes admit-
tuntur,⁊ in fine obtinendi attenditur:⁊ obtinet melius probans,
habito reſpectu ad dignitatem,⁊ numerum teſtium,⁊ opinionem.
9 ¶ †Vltimo quod negatiua pregnans habens implicitam affir-
matiuam,tanquam ſaltem indirecte,⁊ mediate culpabilis ſenſu
tractus eſt probabilis.de quo ſupra.de elect.bone.j.In gloſſ.j.ibi:
nulla cauſa reſignationis aſſignata.ſcilicet in propoſitione exce-
ptionis,ſecundum vnum intellectum:et ibi inquirat cauſam re-
nuntiationis,id eſt,petat a reo opponente exceptionem renun-
tiationis,⁊ ibi non renuntiauit:quo caſu ſi replicet,admittetur
probatio vtriuſque,⁊ actoris de non ſpontanea,⁊ rei de ſpontanea
renuntiata,⁊ in fine obtinebit,ſuperior erit,qui melius probabit,
habito reſpectu ad dignitatem ⁊ materia ⁊c.et ſic reſpondet vtri-
que queſtioni.¶ Antequam deſcendam ad alias lecturas oppo.
quod papa non ſufficienter reſpondeat queſtionibus hic propoſi-
tis:quia hec formantur due queſtiones,vt apparet ex contextu li-
tere,⁊ non apparet quod ſit reſponſum niſi vni.¶ Secundo,quia
non apparet an clare ſit reſponſum:nam non declarat an iudex ex
neceſſitate arctetur ad hoc iudex ad admittendam vel non,vel in-
quiſitionem de cauſa:dicit enim quod non eſt ſuperuacuum.
10 ¶ †Tertio videtur quod ſit compellendus ad exprimendam cau
ſam exceptionis:ſicut enim agēs vbi iuris preſumptio reſiſtit,ar-
ctatur ad exprimendam cauſam agendi,per quam iuſtificet actio-
nem,vt probatur ſupra.de electio.conſtitutus.de reſtitutio.ſpo-
lia.ad decimas.libro ſexto.ita videtur quod debeat arctari ad ex-
primendam cauſam exceptionis excipiens.¶ Timore huius con
trarij hec decreta.multipliciter intelligitur ſecundum gloſſ.que
eſt ſuper verbo,cauſam reſignationis,vnde ſi plura beneficia.dic
quod forte alterum,cui renuntiauit,tenebat contra ſcientiam:vel
forte ibi timebat reſidere propter aeris intemperiem,vel propter
inimicos,vel inimicitias,⁊ in abſentia nullos reditus habebat,vel
tenebatur reſidendum.eodem gloſſ.ibi:ſine aliqua cauſa.Primus
intellectus communis quod hic ſiant due queſtiones.Prima,an
excipiens de ſpontanea renuntiatione arctetur ad exprimendam
cauſam,ex qua veriſimilis concludatur exceptio.Secunda,an ſi
opponatur exceptio,admittatur,ibi debet admitti:⁊ replicetur
de non ſpontanea,debeant admitti probationes actoris,an rei,an
vtriuſque.Et prima reſponſio quod non neceſſitatur iudex ad fa-
ciendum exprimere:poteſt tamen,ſi vult,ex officio compellere ad
exprimendum.Ad ſecundam reſpondit quod vtriuſque admit-
tuntur probationes:⁊ habito reſpectu ad dignitates,⁊ numerum
11 teſtium,obtinebit qui melius probabit.¶ †Antequam vadam
vltra primo dicto obſtat quod cauſa ſit exprimenda,ſicut et in a-
ctione,cui preſumptio repugnat:vt dicit dictum.capitu.conſtitu-
tus.Poteſt reſponderi:quia aliud in actione,⁊ aliud in exceptio-
ne.Actio habens preſumptionem contra ſe non admittitur,niſi
per cauſaz iuſtificetur ſingularem,ex qua excludatur preſumptio,
vt ibi:ſed bene admittitur exceptio,cum cauſa ſit fauor rei,⁊ de-
fenſionis.Vel dic quod ⁊ exceptio,⁊ actio,contra quam preſumit,
dummodo apte proponantur,non repelluntur ex preſumptione
contra factum,ex quo actio ⁊ exceptio concluditur,niſi iudex ex of
ficio ſuo propter preſumptionem velit a partibus inquirere de
cauſa:⁊ ſic fecit ibi,⁊ poteſt facere hic,vt dicit decre.Si tamen hoc
non faciat,poteſt vtrunq̧ admittere,⁊ poſtea ex proſecutione iudi
cij ſi tolletur preſumptio,obtinebit actor,vel excipiens,alias ſuc-
cumbent ſuis caſibus.Conclude ergo,ſi queris an actio vel exce-
ptio admittatur per iudicem,contra quem preſumitur:dic,quan-
doque actio,vel exceptio eſt inepta ſui propoſitione,vel imper
tinens:⁊ planum quod non eſt admittenda:de actione caſus de iu
dic.c.examinata.⁊ exceptione,vt reſtitu.ſpolia.c.ſolicite.⁊ dicam
infra.

infra. Aut exceptio, vel actio eſt apta, ſed contra factum actionis
⁊ exceptionis reſiſtit ius: ⁊ tunc aut reſiſtit ius, ita quod notorie
apparet actio vel exceptio inepta, non admittitur exceptio, niſi ali
quo iure ſingulari iuſtificetur: ideo libellus reijcitur, ſic ⁊ exceptio.
Sic poteſt intelligi dictum in.c. conſtitutus. de reſtitu. ſpol. ad deci
mas. libro. vj. Simile quod not. Innocen. de off. vica. c. j. ⁊ de iudic.
examinata. in additione. ⁊ de libel. ob. c. fin. Quandoq; exceptioni,
vel actioni non reſiſtit ius commune, ita quod notorie appareat
iniuſtitia, eſt tamen hominis vel iuris preſumptio contra actio
nem ⁊ exceptionem, ⁊ libellus in actione admittitur. Dictum eſt
Innocen. de libel. obla. c. ij. vbi procedit libellus, peto quod mutua
ui eccleſie licet non alleget verſionem in vtilitatem eccleſie: ⁊ tamen
verſio non preſumitur, niſi probetur. De altero eſt caſus hic. Po
teſt tamen iudex, quando ſuſpicatur contra factum exceptionis,
compellere partem ad exprimendam cauſam, per quam excluda
tur preſumptio ex officio ad refrenandam prolixitatem iudiciorum
⁊ ſic eſt caſus hic, licet ad hoc non arctetur: quia ſufficit vt actio, ⁊
exceptio ſui forma procedat, quod ſit talis: quod ſi ſit vera, debet
legitima reputari, ⁊ poſtea veritas reſeruabitur probãda ad diſpu
tatiões, ⁊ pbatiões, ⁊ merita cauſe. Habes igit̃ vnũ modũ, ⁊ practi
cam, quomodo poſſet iudex ſupplere, quando ſuſpicatur quod ex
ceptio non ſit vera. vel legitima: quia poteſt cogere partem ad ex
12 primendam cauſam: per quam iuſtificetur. ¶ † Aliam habuiſti
practicam. ſ. de elec. cum dilecti. quia quando exceptio proponi
tur non veriſimiliter, quam habet iudex ſuſpectam, poteſt arcta
re partem ad promittendam certam penam in caſu, quo illa nõ ap
paret vera vel legitima. Ad hoc quod no. Compoſt. de elect. quod
ſicut. Aliam habes in. c. paſtoralis. de except. quia poteſt ſtatuere
terminum, intra quem ipſam probet. Non tamen ergo ſtatim ip
ſam repellere poteſt propter preſumptionem, que ſit contra natu
ram, quia poſſibile quod iuſtificabat illam ſi tamen ipſam repelle
ret non iuſtificaret ex hoc tantum ample, niſi in contrarium ipſe of
feret ſe ſtatim ipſam probaturum. ⁊ patet hic. ⁊. ij. q. j. ſemper. ⁊ vi
13 de quod dicit Innocen. de conceſ. prebend. poſt electionẽ. ¶ † Cõ
tra ſecundam reſponſionem ſecundi queſiti obuiat: quia nõ vide
tur quod teſtes debuerint admitti ſuper directo contrarijs arti
culis. de proba. licet cauſam. j. de teſti. c. le. teſtibus. Dic quod ante
publicationem poſſunt: ⁊ ſic loquitur hic, alias non, niſi ſecundum
quod dixi de teſti. c. cum clamor. ⁊. c. ex tenore. ⁊ quod ſcripſi de te
ſti. fraternitatis. Et ex hoc ſeruatur intellectus iſte, quem poſuit
prima gloſſ. quam vide. Hic intellectus aliqualiter repugnat lite
re ibi: ſine cauſe cognitione. quia oportet quod exprimatur. i. ſine
cauſe expreſſione. Item repugnant illi verbo Inquiri: ⁊ illi verbo
Inuenerit: que ſonant proprie inquiſitionẽ, id eſt, inueſtigationes
circa merita, nõ circa preparatoria actionis vel exceptiõis. Idõ da
tur hic ſecundus intellectus quod hic adhuc ſint due queſtiones.
14 ¶ † Sed prima tantum mutatur, ⁊ eſt queſtio, an teſtes, qui inter
rogantur, ⁊ admittuntur ſuper ſpontanea renuntiatione, ſint in
terrogandi ſuper cauſa renuntiationis: ⁊ huic papa reſpondet qđ
ſic: quia non eſt ſuperuacuum, imo vtile, ⁊ neceſſarium. Et eſt ra
tio, quia hec exceptio habet preſumptionem contra ſe, propter nõ
veriſimilem vacationem, ⁊ maxime de eo, quod multis laboribus.
15 ¶ † Secunda eſt queſtio, an admittantur teſtes actoris, vel rei, ſu
per ſpontanea. Et reſpondetur quod admittuntur ambo, vt dixi
in precedenti lectura. Ecce ergo practicam, per quam inſtruitur
iudex: quia quando teſtes examinantur ſuper exceptionem contra
eius factum preſumitur, debet eſſe examinator curioſus in perſcru
tando cauſas renuntiationis, maxime quando eſt ſuſpicio contra
eam: ⁊ multe poſſunt concurrere cauſe iniuſte, ita quod appareant
cauſe tales, ex quibus concludatur exceptio veriſimilis: alias enim
exceptio haberet preſumptionem contra ſe, non ſufficeret teſtes p
bare exceptiones: niſi tali modo probarent, per quem preſumptio
16 excluderetur: quod eſt bene notandum. ¶ † Ex quo habes qđ te
ſtis examinari poteſt extra articulum de facto tamen concludente
ad articulum certificandum, vel factum deductum in articulo iu
ſtificandum: ⁊ ſic extra articulum non dicitur deponere, ſi interro
getur de cauſa facti, quando factum non eſt veriſimile, licet facti
cauſa non ſit in articulo expreſſa. Per quod limitatur ⁊ declarat̃.
c. de teſtibus. j. de teſtibus. ⁊ quod ſolet notari in. l. momentanee. C.
qui legitimam perſonam. ⁊ in. l. ſi duo patroni. §. qui iuraſſe. ff. de
17 iureiuran. ¶ † Sed, vt oſtendam, aliud notabile ex hoc intellectu
videtur hic intellectus quod teſtis arctetur ad dicendam cauſam
facti a ſe relati, prout ab alio geſtum eſt: quod non eſt verum: hoc
eſt contra tex. j. de re iudica. ſicut. vt teſtis probans ſententiam nõ
arctatur ad dicendum cauſam ſententie. Dic quod id eſt verum,
quando contra factum non preſumitur, ſed pro eo etiam non ſubſi
ſtente cauſa: hic quando contra factum, ſuper quo teſtificatur, pre
ſumitur, ſi ex cauſa non iuſtificetur: cum tunc ſubtilis debet eſſe iu
dex in indagando cauſas facti, quando illud, ſuper quo deponit te
ſtis, non eſt veriſimile, ⁊ eſt ſuſpectum: ⁊ hoc propter duo. Primo,
propter certificare probationem. Secundo, vt colligat teſtem in
falſo vel vero: debet enim cuncta rimari. xx. queſtio. ix. iudicantem.
ff. de teſti. l. iij. ¶ Dic ergo duo verba, ſi queritur an teſtis arcte
tur ad cauſam exprimendam: dic aut non interrogatur: ⁊ non ar
ctatur ad aliquam cauſam, ⁊ ſufficit quod ruditer dicat dictum: qꝛ
non debet eſſe verboſus. Ad hoc quod nota. ij. queſtio. j. in primis.
de re iudi. ſicut. de teſti. cum cauſam. licet ibi Innocen. contradicat
⁊ male. Hic communiter dicunt doc. ⁊ damnant dictum Innocen.
in. c. cauſam. ij. de teſti. in gloſſ. magna. vbi dicit quod cauſa aliquã
do debet aſſignari. Sed dic quod ibi notabiliter limitat omnia pre
dicta, quando id, de quo deponit abſq; ſubiunctione cauſe, eſt cape
ſcibile ſolo iudicio rationis, ⁊ nõ conſenſu corporeo, oportet quod
aſſignet cauſam, etiam non interrogatus, per quam ſcientiam con
cludat dicti: ⁊ illud apprehendat ſenſu corporeo, ⁊ palpabili: ideo ſi
articulus ſit quod talis eſt dominus, non probat teſtis, ſi interro
gatus, eſtne talis dominus, reſpondeat quod ſic: quia hoc quod ſit
dominus, vt incorporale, non eſt ſenſu capeſcibile, niſi iudicio ra
tionis: debet ergo dicere, ſcio quod eſt dominus, quia vidi ex tali
materia eum rem ſpecificare: vel preſens fui, quando emit: ⁊ tanto
tempore poſſedit cum titulo, ⁊ bona fide. Si dicat articulus, ſcio
quod talis eſt ebrioſus: hoc non eſt capeſcibile immediate niſi ex di
ſcurſu iudicij: ideo oportet aliam cauſam extrinſecam allegare, per
quod illud apprehendat aliquo ſenſu corporeo. Idem dicit de ac
cu. cum oporteat. ſi teſtis dicat, ſcio quod eſt infamatus apud bo
nos ⁊ graues: quia iudicare quem bonum ⁊ grauem eſt in dubij ra
tionis diſſenſu, quod non eſt officium teſtis, ſed iudicis: oportet
etiam ſi non interrogetur quod illos exprimat, vt iudex de illis iu
18 dicet, ⁊ non teſtis. ¶ † Quandoq; interrogatur de cauſa: ⁊ tũc aut
de cauſa ſcientie: ⁊ compellitur illam exprimere: vt in dicto. c. cau
19 ſam. † Aut interrogatur de cauſa facti: ⁊ tunc aut factum prout
qualificate deducitur, non concluditur abſq; aliqua cauſa extrin
ſeca: ⁊ oportet quod cauſam dicat: vt ſi deducat quod ſponte renũ
tiauit: hoc, quod ſponte renuntiauit, non concluditur, niſi aliqua
cauſa allegetur, per quam fuerit inductus ad ſponte renuntian
20 dum: ⁊ eſt caſus hic. ¶ † Quandoq; deducit factum ſimpliciter: ⁊
tunc aut contra factum preſumitur, vel eſt ſuſpectum ſine cauſa: ⁊
tunc poteſt: ⁊ debet iudex de cauſis ⁊ circunſtantijs interrogare:
⁊ habet teſtis reſpondere, vt hic. Si autem factum non eſt ſuſpe
ctum, nec contra illud preſumitur, ſufficit quod reddat cauſam
ſcientie, licet non reddat cauſam facti a ſe relati: vt de re iudica. ſi
cut. ⁊ hec ſunt vtilia, ⁊ bona verba. ¶ Huic obuiat ſecundo: quia
videtur teſtem non debere interrogari ſuper pura negatiua, quod
non vi, vel metu, ⁊c. Dicit Ioan. Andr. quod articulus in practi
ca non formabitur negatiue, id eſt. quod non vi, vel metu, ⁊c. ſed ar
ticulus formabitur affirmatiue ſimpliciter ſuper affirmatiua. Itẽ
quod ſponte renuntiauit: ⁊ interrogabuntur teſtes ſuper cauſa re
nuntiationis quare hoc fecerunt. Et dicit Ioan. And. quod ſi in
terrogati an vi vel metu fecerant, reſpondeant quod non, quod p
babunt. ¶ Aduerte, hoc alias dixi mihi non placere: quaſi eſſet
preſumptio contra dictum teſtis. Sed dic quod hoc eſt verum qđ
dicit Ioan. Andr. quia ex quo aliter non interrogantur de cauſa,
dictum teſtis probat quod aſſerit: ⁊ per probationem tollitur pre
ſumptio repugnans: quia preſumptio ſuccumbit probationi. Pu
to plus quod ſi teſtes interrogati an ſponte renuntiauerit, ſi re
ſpondeant quod ſic, quod probant: quia licet ſit preſumptio, pſum
ptio tollitur per probationem: ⁊ creditur teſtem habuiſſe talẽ cau
ſam, ex quo quod aſſerit ſciuerit, ex quo aliter non interrogatur.
21 ¶ † Non puto tñ quod ſufficiat interrogati quõ ſciãt ſi dicant ꝙ
neſciunt ſe conſcios alicuius cauſe, propter quam ipſi poterunt
compelli ꝙ potuerit ille nõ ſponte renuntiaſſe: qꝛ licet neſciuerit po
tuit aliqua fuiſſe: vñ ex toto non excluditur preſumptio: qꝛ clara
nõ eſt pbatio teſtium ſic negatiue deponentiũ, nõ: vt no. gloſ. ſ. de
elec. bone. j. ⁊. c. cum delicti. Imo admittentur, niſi replicatur: quia
non omni preſumptione repellenda eſt exceptio legitima, maxime
quoquo modo iuſtificata, licet pbatio non concludat. ij. qđ. j. c. primo
ſemper. ⁊ no. de cõceſ. pb. poſt electionẽ talis eñ nõ veriſimilitudo,
ex quo aliter nõ conſtat eſſe, impedit ſententiam: ⁊ maxime: qꝛ eſt
alia preſumptio contra: qꝛ non preſumitur dictum. ¶ Sed dices,
que ſunt cauſe efficientes tam exprimendi per teſtes, ꝙ etiam per
excipientem ſuis caſibus. Reſpondeo quod oportet qđ ſint tales,
ex quibus tollatur preſumptio iactationis, qđ concludatur veriſi
milis renuntiatio. Dic qđ cauſa erit legitima, ſi dicat teſtis, Audi
ui quod in loco non ſtabat bene ſanus: ⁊ multoties hoc dixit: vel
ſi dixit quod habebat plura beneficia, ⁊ illud non tenebat cum bo
na cõſcientia: vel ſi aliqua alia allegetur circũſtantia, ex qua nõ pre
ſumatur vis: vt qꝛ dicit. Sponte renuntiauit in mei preſentia, ⁊ co
ram pretore in vrbe plena. ff. quod me. cauſa. nõ eſt veriſimile. j. de
preſump. quia veriſimile. Hic intellectus ſaluat̃, ſed aliqualiter ca
uillat literã: quia oportet ꝙ textus deſtruatur ibi: ſine cauſe cogni
tione. i. ſine cauſe ⁊ teſtis interrogatiõe. Item ibi admittenda non

notaret principium admiſſionis ad diſcuſſionem, vt ſonat, ſed ad-
miſſio ad finem ⁊ effectum deciſionis, quod non eſt de mente litere.
22 Et hoc de iſto intellectu. ¶ † Venio ad tertium intellectum, qui
eſt quod tota hec decret. formet vnam queſtionem, ⁊ illi reſpõdeat,
ſcilicet vtrum concurrente exceptione ſpontanee renuntiationis,
⁊ replicatione de non ſpontanea, admittantur teſtes, an actoris, an
rei. Et hic reſpondetur quod aut reus excipit, ⁊ actor nõ replicat:
⁊ admittantur ſoli teſtes rei: ſi tamen probat, ita quod preſumptio
non ſpontanee renuntiationis conuincatur: ⁊ tunc admittẽdi ſunt
cum effectu, id eſt, quia pro reo pronuntiandum, niſi actor repli-
cet. Si autem actor replicet de non ſpontanea, procedit quod te-
ſtes amborum recipiuntur: ⁊ ſtatur numero, ⁊ dignitati, vt dicit li
tera in fine: ⁊ tollit litera obiectum, quod fieri poſſit ſuper admittẽ
dis teſtibus ipſius actoris. ¶ Huic obuiat quod non videtur
neceſſaria replicatio, ſi agebatur quod metus: quia eo quod age-
bat, deducebat non ſpontaneam voluntatem. Dic quod agebat
vtilem rem, vt videbitur infra: vel ſi agebat quod metus cauſa, de
ducebat defectum voluntatis ſecundum tempus perdite poſſeſſio
nis, non ſecundum tempus renuntiationis. ¶ Quartus eſt intel-
lectus Innoc. ſecundum quem decre. hec dicit quod exceptio ſpon-
tanee renuntiationis, vt non veriſimilis, nõ admittitur abſq; cau-
ſe aſſignatione, per quam preſumptio contra eam excludatur: ⁊ ea
expreſſa admittitur, niſi de non ſpontanea per actorem replicetur:
quo caſu teſtes admittũtur actoris, reiectis teſtibus rei excipien-
tis. hoc dicit. ¶ Secundum iſtum intellectum queſitum erat du-
plex. ¶ Primo, an formalis dicatur ſpontanee renũtiationis ex-
ceptio abſq; cauſe expreſſione, ita quod ſit admittenda. ¶ Secun-
do, an dato quod ſit formalis, vel non, ſi facta eſt formalis ex cau-
ſe expreſſione, an debeant teſtes actoris admitti ſuper replicatio-
ne, an rei ſuper exceptione. ¶ Ad primum reſpondet quod nõ de-
bet admitti, niſi cauſa exprimatur, propter preſumptionem nõ ve
riſimilitudinis exceptionis. Et in hoc deuiatur ab intellectu gloſ.
quia non eſt ſuperuacuum: exponitur, imo vtile neceſſarium.
¶ Ad ſecundum reſpondet quod expreſſa cauſa, per quam appa-
reat exceptio veriſimilis, ⁊ formalis, aut actor nihil replicat, ⁊ ad-
mittende ſunt probationes rei ſuper ſpontanea renũtiatione: aut
actor replicat, ⁊ admittuntur probationes actoris reiectis proba-
tionibus rei. ¶ Et ſi dicatur, actor fundat intentionem ſuper ne-
gatiua, quod non ſpõnte: ergo non debent admitti. Reſpondet ꝙ
negatiua eſt implicita, ⁊c. Pro prima parte habes hic expreſſum
quod vbi exceptio in facto non eſt veriſimilis, non admittitur per
iudicem abſq; cauſe expreſſione. ¶ Secũdo quod vbi excipit reus
de ſpontanea renuntiatione, ⁊ actor replicat de non ſpontanea, qđ
actoris admittuntur probationes, reiectis probationibus excipiẽ
23 tis. † Primo dicto obuiat, qꝛ actor non tenetur cauſam expríme-
re, niſi aperte petatur. l. fina. C. de annali except. Ita videtur quod
admittatur exceptio, ⁊ fortius abſq; cauſe cognitione, ſeu aſſigna-
24 tione. † Item obuiat, quod iudex non debet ſupplere ex officio. C.
vt que deſunt aduocatis. l. j. ⁊ no. de poſtula. hone. poteſt intelligi ꝙ
compellitur exprimere ad petitionem partis: ⁊ omnia ceſſant. Vel
dic quod hic eſt vnus ex caſibus, vbi ſupplet iudex ex officio, ſcili-
cet refrenando exceptiones, quas friuole vidit opponi, ⁊ ſic hoc ca
ſu ſupplere poterit: ⁊ ſubeſt cauſa ſupplendi, qꝛ exceptio nõ eſt ve-
riſimilis: ideo iudex habet ipſam ex officio repellere: ⁊ ſi pars etiã
petat, debet ipſum repellere propter preſumptionem, que eſt con-
tra exceptionẽ. Sicut ⁊ qñ ꝯ actorem eſt preſumptio, nõ admittit
abſq; cauſe expreſſione: vt ptz. s. de elec. cõſtitutus. Facit de app.
cõſtitutꝰ. de reſti. ſpo. ad decimas. li. vj. Sic ⁊ in excipiẽte, vbi poſſi
debat contra ius: vt ptz. j. de procu. ex inſinuatione. ⁊ facit de offic.
ordina. lib. vj. Sic ⁊ in fundante ſe ſuper poſſeſſione liberi hominis
vt. j. de reſti. ſpo. ex parte. R. ⁊. B. ⁊. c. ex conqueſtione. Ad hoc in
25 c. j. ⁊ in. c. miramur. j. de ſer. non ordi. ¶ † Puto qđ hic intellectus
non ſit bonus pro prima parte, per not. s. in prima lectura: qꝛ per
ſolam preſumptionem non eſt repellenda exceptio, ex quo talis eſt,
que ſi vera ſit, deberet legitima reputari: licet iudex poſſit, ſi vult
ex officio arctare partem ad exprimendum, ſed non arctatur ad
partis petitionem: quia exceptio eſt formalis, licet habeat preſum
ptionem non veritatis, non debet repelli a diſcuſſione: quia a prin
cipio tempore admiſſionis tantum eſt diſputatum de formalitate
exceptionis, non de eius veritate: hoc enim poſtea reſeruãdum eſt,
vt diſcutiatur ad merita negotij, quo tempore diſcutitur veritas
exceptionis. Sic videmus quod ſi proponitur exceptio dubia, que
poteſt, ⁊ non poteſt concludere, admittenda eſt, ⁊ eius declaratio re
ſeruanda ad merita: vt patet. j. de procura. c. in noſtra. in verbo, et
innuit lem. vbi gloſſ. Iudex tamen ex officio, ad quem ſpectat exce
ptiones refrenare, poſſet ipſam reijcere. Aduerte tamen, quia non
debet moueri quilibet preſumptione ad reijciendum, quando ipſa
eſt apparens legitima: vt dicit Innocen. in capitu. paſtoralis. de
conceſſ. prebend. Allegat. ij. queſtio. j. primo ſemper. imo debet mo
ueri cauſa legitima, ⁊ preſumptione legitima: ⁊ quando ſubeſt pre-
ſumptio vehemẽs, põt reus purgare iſtam preſumptionem dupli
26 citer. † Uno modo ſecundũ practicam iſtius decre. offerendo cau-
ſam, ⁊ inferendo, per quam preſumptio vitetur, ⁊ eam iuſtifican-
do. Secundo modo exceptiones, vt legitime probationem offeren
do paratum: vt notabiliter dicit Innocen. in. d. c. poſt electionem.
Fallit hoc in iudicio de facili expedibili ⁊ priuilegiato, vbi exce-
ptio non veriſimilis, etiam ad inſtantiam partis, repellitur: vt in
27 c. ſolicite. de reſtitu. ſpoliato. ſecundum vnum intellectum. ¶ † Ad
ſecundum, huic obuiant multa: quia videtur quod exceptio ſpon-
tanee renuntiationis debeat admitti, ⁊ teſtes ſuper ea: vt eſt caſus
de reſtitu. ſpoliato. c. accepta. dicit Innocen. quod quandoq; actor
fundat intentionem ſuper ſpoliatione, ⁊ excipitur de ſpõtanea re-
nuntiatione ante ſpoliationem: ⁊ tunc quia hec ſunt compaſſibi-
lia, ⁊ non contrariantur omnino, admittuntur probationes vtri-
uſq;, quia non directo contrariantur probationes. Aliud actore
fundante, ⁊ replicante ſuper non ſpontanea renuntiatione, reo
excipiente de ſpontanea: quia tunc directe contrariantur exceptio
⁊ replicatio, admittitur probatio ſuper replicatione, ⁊ non ſuper
exceptione. Reſpondit ſecundo quod contrarium procedit, quan
do nihil replicatur quod vi renuntiauerit, ⁊ non ſponte: hic quan-
do replicatur. ¶ Secundo huic obuiat. quia vbi concurrunt exce
ptio ⁊ replicatio, debet admitti probatio vtriuſq; ſimul: vt patet.
j. de preſumpt. illud. ⁊ no. de except. a nobis. Poſſet dici illud ve-
rum, quando exceptio non habet preſumptionem contra ſe: ſed
vbi habet preſumptionem contra ſe, ex quo actor replicat, non ad
mittitur excipiens. Et hec eſt vera: nam exceptio, ⁊ replicatio am-
be ſunt preiudiciales: quia exceptio preiudicat actori, ⁊ replicatio
exceptioni. Per que apparet quod de puncto iuris eſt proceden-
dum ſuper vtraq;. Tamen ſi contra exceptionem eſt preſumptio,
admittitur probatio ſuper replicatione, tãquam magis veriſimi-
lis: vel illud qñ facta replicatione ⁊ exceptione nõ ſunt directo con
trarie, ita qđ ſe ſaltẽ in facto cõpatiunt: hic qñ omnino facta ſunt
incompaſſibilia: vel illud, qñ ex probatione exceptionis nõ abſor-
betur replicatio. Primũ verius. ¶ Tertio obuiat, quia deberet
eſſe contra: qꝛ fundans intentionẽ ſuper negatiua, vt facit actor re
plicans de nõ ſpontanea, facilius debet repelli, quam excipiens, q
fundat intentionem ſuam ſuper affirmatiua. Huic reſpondet tex.
Inn. aũt hec oĩa ſoluens dicit qđ vbi cõcurrunt exceptio ⁊ replica
tio, ⁊ ſic ſe habẽt qđ probata replicatione poſſibilis eſt ꝓbatio ex-
ceptionis, admitti debet ꝓbatio ſuper exceptione, ⁊ replicatione.
Si aũt ſic ſe habẽt qđ nõ eſt poſſibilis ꝓbatio exceptionis ꝓbata
replicatione, tunc admittit probatio ſolius replicationis. Ratio,
qꝛ illa ꝓbata, fruſtra eſt labor in probanda exceptione. Declarat:
qꝛ ꝓbato qđ vi renũtiaui, ⁊ ſic qđ nõ ſponté, impoſſibilis eſt ꝓba-
tio directa qđ ſponte renuntiaui: qꝛ hoc, qđ ſponte, dependet a ſo-
lo arcano mentis mee: ⁊ hoc eſt improbabile, quod ſolus Deus ſci
re poteſt. Animus ergo meus, quod ſponte, non poteſt colligi per
ſigna extrinſeca, ſtante ſigno extrinſeco declarante qđ non ſponte.
Reijcitur ergo excipiens per illam regulã, quod quis non eſt ad-
mittendus ad ꝓbandum, quod probatum nõ releuat: vt patet hic
⁊ patet in. c. cum contingat. de offic. deleg. de elec. bone. ⁊. c. cum di-
lecti. Simile qđ dicimus quod vbi teſtes deponunt ſuper infamia
⁊ vbi ſuper non infamia, qꝛ primum eſt probabile, admittãtur pri-
mi teſtes, ⁊ non ſecundi: qꝛ illud non eſt probabile: vt. r. o. j. de accu.
cũ oporteat. qđ tñ dic vt ibi no. Spec. in ti. de proba. §. j. iuxta me-
dium. ver. item ſecus. Imo dicit qđ periculoſum eſſet admittere te
ſtes ad ꝓbandum de ſpontanea renuntiatione, quando probatur
non ſpontanea: qꝛ poſſunt eſſe plures teſtes, qui viderunt ipſum
renuntiaſſe, ⁊ non viderunt metum inferri, ⁊ pauciores, qui vide-
runt metum inferri. ff. qđ metus cauſa. l. j. vt ponit Bo. exemplum
in ſcholari, qui in ſtudio renuntiauit beneficio propter metum, qui
ſuis infertur in patria, quem teſtes tempore renuntiationis perci
28 pere non poſſunt. ¶ † Per hoc dicit Abbas terminatam qõnẽ
facti. Quedã puella dũ iret ad eccleſiam, fuit rapta, ⁊ in domũ in-
cluſa, demum rapiens vocatis teſtibus eam deſponſauit: ea reſtitu
ta libertati vult dicere quod non conſenſit, qꝛ rapta: non admittũ-
tur illi ad probandum qđ conſenſit, allegando forte qđ riſit, ⁊ ſimi
lia, nõ admitterentur: qꝛ per hoc nõ cõcluderetur neceſſario ipſam
conſenſiſſe, cũ hoc dependeat a mentis arcano. ¶ Sed adhuc huic
obuiat: qꝛ ſi cõcurrãt probationes quod ſpontanee, ⁊ ꝙ non ſpon-
tanee renuntiauit, licet nõ poſſit probari directo quod voluntarie,
poterit tamen probari indirecte, tollendo ꝓbationes actoris, qui
probat metum tali die illatum, poterit reus probare inferentem
tũc alibi fuiſſe: de teſtibus. c. ex tenore. ⁊. c. ſeries. Item poſſet pro-
bare reus aliquas circunſtantias, per quas concluderetur actor vo
lens. Pone ꝙ ille probet metum illatum: vult hic, ſcilicet reus, ꝓ-
bare quod perſona metum inferens eſt talis, quod nõ eſt veriſimi-
le qđ metum intulerit, vt qꝛ potentior eſt eo is, cui dicit vim paſ-
ſus: vel quia talis eſt perſona, que dicitur vim intuliſſe, que propter
religione, vel eius fidelitatẽ, nõ preſumit vim intuliſſe: vel vult ꝓ-
bare qđ

barc qð actus eſt factus in tali loco,qð non eſt veriſimile qð metū
intulerit,certe deberet admitti.Ad hoc.ff.qð me.cau.nō eſt veriſi
mile.Idē tēperat Inn.hunc intellectū,ꝙ inquantū dixit excipien
tē de ſpontanea renuntiatione,actore replicante de nō ſpontanea,
excipientē nō admitti:hoc eſt verū,niſi alleget aliquam circūſtan
tiam,vel aliquid aliud extrinſece deducat,per quā ſit poſſibilis,⁊
veriſimilis reddat̃ ſua ꝓbatio.Unde concludi pōt hoc eſſe in arbi
trio iudicis,⁊ conſiderata qualitate perſonarum,⁊ qualitate circū
ſtantiarum,que hinc ⁊ inde allegātur circa ſpontaneā renūtiatio
nē,vel nō renūtiationē,⁊ qualitate teſtium,admittat, vel repellat
excipientē de ſpōtanea renūtiatione,actore al's replicante de non
ſpontanea.⁊ ſic dixit voluiſſe tex.in fine.¶ Scđm omnes iſtos in
tellect⁹ opȝ qð deſtruat̃ litera,ibi:cauſe cognitione.i.cauſe expreſ
ſiōe.Tu potes quinto intelligere ꝓut iacet lr̃a:⁊ erit ſenſus qð ſi
proponat̃ aliqua exceptio nō veriſimilis,iudex nō admittet eam,
niſi ꝓlata quadā ſummaria cognitione,⁊ indagatione de veriſimi
litudine exceptionis,ſuper hoc ſe informando ſummarie,querēdo
a partib⁹,⁊ ab alijs informatis de cauſa renūtiationis,⁊ modis,⁊
alijs circunſtantijs,ex qbus exceptio veriſimilis reddi poſſit,qui
bus apparentibus exceptionē admittat,alias repellat.Titulus
19 queſtionis non mutatur.¶ † Non obſtat quod vbi exceptio non
eſt veriſimilis,non eſt admittenda.de reſtit.ſpo.ſolicite.quia illud
procedit,quando exceptio non eſt veriſimilis,nec concludens ,vel
quando opponitur in iudicio de facili expedibile, ⁊ in ſpoliatione
modicum priuilegiata,id eſt,modicum preiudiciali: hic quando
plenarie.¶ Non obſtat.ꝙ vbi exceptio non eſt veriſimilis,nihilo
minus debet admitti,ſed excipiens grauetur duriori onere pro
bandi.ſ.de preſumpt.quia veriſimile.quia poteſt dici ꝙ illa practi
ca non tollit iſtam.Per prius enim debebit iudex diſcutere de ve
riſimilitudine,vt hic,⁊ ſecundo grauare eū duriori onere proban
di,vt ibi:alias poterit omiſſa iſta ſummaria cognitiōe eligere pra
cticam illius,cum talia concernant merita,vt dixi.ſ.⁊ ſic hoc erit
in facultate iudicis,licet bene faciat̃ hoc agendo,vt euitentur plu
ralitates iudiciorum.Tu dic,⁊ eſt de mente Inno.aduertendum
bene per practicam,quomodo nō veniet excipiens:quia ſi nō vult
repelli,Primo in modo proponēdi debet eſſe cautus,vt aliquam
cauſam alleget,⁊ exprimat,ꝑ quā veriſimilis reddat̃ ſua exceptio:
al's poſſet ex officio repelli.Debet etiā eſſe cautus in exprimenda
cauſa,⁊ ꝓbanda,vel aliqua circūſtantia,per quā ſua probatio rele
uetur.¶ Aduerte ergo ad tria verba:Aut enim actore replican
te de non ſpontanea,reus nō iuſtificat factum exceptionis,nec vl
tra hoc allegat circunſtantiam,per quaȝ concludatur renūtiatio
⁊ repellitur.Quandoqȝ offert probationem,per quam tolletur ꝓ
batio actoris,ſaltem indirecte:⁊ adhuc admittitur,ſecundū Inn.
quia dato quod excluderet metum per actorem probatuȝ,per hoc
non excluderet preſumptionem non veriſimilis renuntiationis,
que facit contra eum. Quandoqȝ intantum arctat probationem
ꝙ aliqualiter iuuat,⁊ veriſimilem reddat ſpontaneam renuntia
tionem,⁊ excludat preſumptionem contra eam quod fuerit veriſi
milis:⁊ tunc admittit̃.Per qð pōt concludi ꝙ enim hoc poſſit ꝓ
bare veriſimiliter,⁊ non poſſit:An hic admittat̃ ad ꝓbandum ex
ceptionem,hoc fit ad arbitrium iudicantis,qui cōſiderata condi
tione perſonarum,⁊ alijs circunſtantijs,poterit,vel non,admitte
re eum ad probandum.Et hic eſt caſus.Hic intellectus Inno.ſa
tis applaudet litere quo ad ſecundam partem.Sed quo ad primā
partē aliqualiter repugnat litere,ibi:ſine cauſe cognitione.i.abſqȝ
cauſe expreſſione,quia canillat literam. Et ſi dicamus , hoc videt̃
contra textum,quia iuſtificat exceptionem:litera dicit quod non
admittitur,ſi replicetur.Dic ꝙ intentio eſt litere ꝙ ſi nō replicat̃,
tunc admittitur,repulſo actore.Si replicatur,tūc admittit̃ vterqȝ
ex quo iuſtificata eſt exceptio,qui al's repelleret̃.Ideo pono quar
tum intellectum. Exceptio non ſpontanee renuntiationis, vt non
veriſimilis,a iudice non eſt abſqȝ aliqua cognitione tunc admittē
da,⁊ ea admiſſa in eius arbitrium eſt ſecundū conditiones perſo
narū an vtrunqȝ vel alterum admittit ad ꝓbandum,actore de nō
ſpontanea replicante.h.d.Dico ꝙ ſecundum iſtum intellectū que
ſtio eſt,an debeat admitti exceptio ſpōtanee renuntiationis,abſqȝ
cauſe cognitione aliqua.Secūdo an debeat ea admiſſa ꝓbatio ad
mitti actoris ſuper nō ſpontanea,vel rei ſuper ſpontanea , vel rei
ſuper renuntiatione.Et ad hanc reſpondit qð aut actor nō repli
cat:⁊ admittitur probatio rei.Aut replicat:⁊ in eius facultate an
admittat vtrunqȝ,vel alterum,ſecundum dignitatem perſonarū.
Et ſi dicatur,debet admittere reum excipientem:iudices noſtri re
ſpondent quod hoc operatur preſumptio,que eſt contra excipien
tem.Ex hac lectura pro prima parte habes vnam practicā valde
notabilem ꝙ vbicunqȝ ꝓponitur aliqua exceptio non veriſimilis,
non debet iudex ipſam ſtatim admittere,nec etiaȝ repellere,ex quo
eſt formalis,non dico quod cogat̃ cauſam exprimere:ſed habet iu
dex examinare ſummarie,⁊ de plano cauſas ipſius exceptionis,vt
ex cauſis perpendat an exceptio ſit legitima,⁊ admittenda,⁊ ſecū
dum qualitatem cauſarum,quas reperit,vel non reperit,debet eā
admittere,vel repellere.Et hoc voluit hec decre. que multum eſt
notāda,nec hic caſus eſt alibi.Et ex hoc habes aliud remediū, qū
iudex ſuſpicatur de exceptiōe,quō debeat ſe habere.Sed huic ob
uiat de preſump.c.quia veriſimile.vbi patet quod non veriſimilis
exceptio eſt admittenda,ſed ſoluȝ grauatur reus opponens in cla
riori probatione facienda.Ad hoc.ff.quod met.cā.l.non eſt veriſi
mile.Sol.Iſta decre.ampliatur ꝑ illam.Duplex eſt practica, vel
qð añ informet de cauſa:⁊ ſi reperiat cauſas,debet ergo admitte
re,ſed propter preſumptionem,quam habet contra ſe,grauabitur
etiam data informatione cauſe in clariori ꝓbatione: grauabit̃ er
go in duobus.In cauſe expreſſione,ſi hoc iudex eligat, ſecundum
vnum intellectum,⁊ in eā preambula cognitione, anteꝙ̃ admitta
tur:⁊ ea admiſſa,grauabitur in clariori probatione.Grauabitur ⁊
in quarto ſecundū terminos noſtros:q̄ ſi detur replicatio directe
contraria,erit in arbitrio iudicantis, an admittatur exceptionis
probatio,an repellatur,habito reſpectu ad dignitatem perſona
rum.Et per hoc habes clare iſtā decre.¶ Per predicta expedita
eſt glo.que eſt ſuper verbo.Reſignationis.vſqȝ ad verſi. quidam
20 aſſignant contrarium. ¶ † Hic eſt difficultas ſecunda capituli.
Breuiter decre.videtur obuiare.c.ſolicite.ſ. de reſti.ſpo.vbi exce
ptio ſpontanee renuntiationis nō obſtat agenti poſſeſſorio,⁊ petē
ti beneficium,anteꝙ̃ reſtituatur.Timore huius contrarij glo.po
nit duos intellectus.Unus intellectus , ꝙ hic agebatur poſſeſſo
rio.Secundus intellectus,ꝙ hic agebatur petitorio.⁊ hic duplex.
Quidā,ꝙ agebat̃ perſonali.Alij,ꝙ vtili in rē.Et ſecundū iſtā lec.
glo.rñdet:exceptio ſpontanee renuntiatiōis ante ſpoliationē ad
mittit̃,vt hic:exceptio ſpontanee abiurationis poſt ſpoliationem
nō admittit̃,vt in cōtrario.Ideo omnis exceptio ad poſſeſſorium
cōcludens,⁊ detrahēs intentioni,ſemp admittit̃.Hic detrahit : q̄
ſi ante renuntiauit ſponte,conſtat ꝙ non potuit dici ſpoliatus:q̄
ante priuatus erat poſſeſſione.ff.de acq.poſ.l.ſi quis vi.§. differen
tia.ſed aliquo ſpoliato poſſeſſione renuntiatio ſpontanea non tol
lit ſpoliationē precedentem.Exceptio ergo renuntiationis tūc cō
cludit ad proprietatem,⁊ exceptio ꝓprietatis nō obſtat agēti poſ
ſeſſorio:q̄ priuilegiatū,⁊ q̄ ordine iuris,vt prius terminetur poſ
ſeſſionis qð.C.de rei vendi.l.ordinarij.Iſta eſt cōis theorica gloſ
ſarum hic,⁊ in.c.ſolicite.⁊ in.c.accepta. Et ſi dicatur , quare ergo
admittit̃ hic,⁊ non ibi:Dic ꝙ ideo,q̄ non fuit hic oppoſitū,vel re
plicatū,ꝙ ſpoliatus renuntiauerit,ibi ſic.Tempore electionis ſic
dicit apoſtillando glo.ibi:ceſſit non ſpoliatus.Et eſt ratio,ſecun
dum vnū modum intelligendi dictum.c.ſolicite.q̄ vbi opponitur
renuntiatio poſt ſpoliationem poſſeſſionis , renuntiatio non pōt
concludere,niſi ad petitorium:q̄ ſpoliatus,cum non habeat poſ
ſeſſionem,non pōt renuntiare poſſeſſioni,quā non habet : ⁊ conſe
quenter exceptio,que non concludit ad poſſeſſorium, nō admitti
tur ergo tanꝙ̃ illi non detrahēs,lȝ concludat ad petitorium:⁊ hec:
vt non detrahens iuri agendi poſſeſſorio,non obſtat iuri agentis
recuperande:vt.ſ.de reſti.ſpo.in literis.⁊.c.ex conqueſtione.cum ſi.
Sed vbi opponitur exceptio de renuntiatione ante ſpoliationem,
tunc q̄ concludit ad poſſeſſoriuȝ,admittitur,⁊ renuntians perdit
ꝓprietatem,⁊ poſſeſſionem.l.ſi quis vi.§.differentia.ff.de acquirē.
poſ.⁊ no.ſ.c.veniens.merito non poteſt ſpoliari:q̄ renuntiatione
priuatus eſt.¶ Nec obſtat predictis ꝙ etiam renuntiatio poſt ſpo
liationem concludat ad poſſeſſorium:q̄ renuntiando videtur ha
bere ꝑ derelicto,⁊ ſic videtur qð velit perdere omne ius competēs
ad rem recuperandam:q̄ renuntians rei,perdit ius reale ad rem
cōpetens,non perſonale perſone coherēs,cui etiam,ſcđm aliquos
renuntiare non poteſt,quando non eſt queſitum facto,vel pacto
eius,qui renuntiauit:vt no.in.l.ſ.C.de pactis.Iſta opi.in antiquo
ſic ſtabat,dum dñs Pe.de Peruſio frater domini Baldi,in ſtu
dio iſto repetijt,ego oppoſui quod etiam de ſpoliatiōe poſt pote
rat opponi ꝯ agentē poſſeſſorio:ꝓbabam ſic , Renūtians bñficio
hȝ rē ꝑ derelicto:ergo oē ius ad rem cōpetens intendit perdere,ſi
cut ⁊ dñium.Hoc ptȝ in.c.veniēs.de renū.⁊ in.d.l.ſi quis vi.§.diſ
ferentia.vr̃ ergo renūtiare interdicto,⁊ ſic iuri petendi:ergo dȝ au
diri exceptio ſpontanee renūtiatiōis poſt ſpoliationē. Ipſe ſe in
uoluit verbis,⁊ nō ſoluit.Legiſta negaret ꝙ renūtiet iuri perſona
li:q̄ hoc nō eſt adheſibile rei.Uñ nō ſequit̃ rem actiue.non ſequit̃
etiaȝ hoc ius remotiue rem.Ad hoc qð no.in.l.ſ.C.de pactis. per
Bar.⁊ dixi in.c.ſolicite.Unde ſtaret interdictum,lȝ canoniſta du
bitaret:q̄ pur ſi vult perdere beneficium , vult perdere omne ius
ad illud,maxime cum hoc ius ſit in rem ſcriptum,per nota.in.c.ve
niens.Uel tene qð dicunt Legiſte.Uel dic qð de iure rō,quare nō
admittit̃ ante reſtitutionē,eſt,q̄ exceptio nō eſt veriſimilis. ⁊ illa
nō admittit̃ contra agentem poſſeſſorio de facili expedibili,maxi
me poſt ſpoliationē:q̄ preſumitur qð ad hoc veniat propter defe
ctū ipſi habendi beneficium.Uel dic qð debet ponderari mod⁹ op
ponendi,ſi deducat renūtiationem,allegando per hoc defectuȝ ꝓ
prietatis,nō auditur:ſi defectum agendi etiam poſſeſſorio,audiet̃.

Sic poſſet intelligi.c.accepta. ¶ Per predicta infert Inno.quod
ſi contra agentem poſſeſſorio opponeretur renuntiatio,vel pactũ,
quod cõcluderet ad ius agendi poſſeſſorio,quod bene poſſet, ⁊ ad
mitteretur,tanꝙ detrahens intentioni agentis:quia iſta exceptio
detrahit intentioni agentis poſſeſſorio,⁊ concludit ad poſſeſſionẽ.
¶ Per hoc infertur ſecundo quod ſi contra agentem poſſeſſorio
ꝓ beneficio opponitur exceptio cõcludens ad proprietatem iuris
tantũ vt qꝛ diceret eum priuatum vel priuandum per ſimoniam,
vel renuntiationem ꝓprietati nõ admitteretur hec exceptio,tanꝙ
nõ detrahens poſſeſſorio,niſi de ea conſtaret per cõfeſſionem , vel
alias notorie:quo caſu admitteretur exceptio,put agitur ad rem,
licet nõ put agitur ad alia damna,⁊ fruct⁹ medij tẽporis,vel alias
cauſas.ff.vñ vi.ideoq;.⁊.l.ſi plures.§.vltimo. qđ nota : qꝛ per hoc
multi dicũt ꝙ exceptio notorij defectus proprietatis obſtat agen-
ti poſſeſſorio recuperande,licet non cõcludat intentum pro oppo-
nẽte ſup ꝓprietate.⁊ no.idem.ſ.de fil.preſby.cõſtitutus. Cuius cõ-
trarium ſenſit gl.de reſti.ſpo.ad decimas. Vide Jo.An.de reſtitu.
ſpo.in additione.Spec.ſuper rubrica.⁊ tene qđ dixi de reſti.ſpo.in
literis.etiam put hic dicit,talem exceptionem nõ repellere agen-
21 tem pro fructibus,⁊ alia cauſa.In antiqua ſic ſtabat. ¶ †Nota di-
ctum Inn.ꝙ agenti poſſeſſorio obſtat exceptio defectus proprie-
tatis notoria:qꝛ obſtat prout agit ad rem,nõ prout agit ad fruct⁹,
⁊ ceteras cauſas. Aduerte ꝙ adhuc ſub iudice lis eſt. Iſtud fir-
mat Inno.de diuoꝛ.porro.⁊ hoc firmat Hoſt.in.c.ad vltimum.de
cauſa poſ.⁊ hodie alios caſus.de reſt.ſpo.ad decimas. ¶ Attende,
qꝛ moderni doctores dicunt id verum , quando notorium ius eſt
ꝓ agente,vt ibi:ſecus ſi notorium eſſet defectus ꝓprietatis,ſecun-
dum Jo.Andr. Inno.ſentit plus hic,quod ſufficit quod conclu-
dat defectum iuris proprietatis in agente. Et idem dicit in.c.con
ſtitutus.de fil.preſby.per quod Jo.An.reprobat glo.ſuam in.c.ad
decimas.de reſti.ſpol.⁊ hoc ponit in rubrica de reſtit.ſpol.in addi-
tione.Spe. ¶ Dico quod in beneficiali procedit quod hic,in alijs
rebus procedit glo.Jo.And.vt dixi de reſtitu.ſpol.in literis.quia
eo quod beneficium non poteſt teneri ſine titulo,ſed ſic alia res : qꝛ
eo quod poſſidet in alia re,iuſtẽ poſſidet. Per predicta dicit Inn.
quod ſi contra agentem poſſeſſorio excipio quod rem mihi dona-
uit,non admittitur exceptio,etiam dato quod ante donauerit , ꝙ
fuerit ſpoliatus:quia ad donationem non ſequitur neceſſario per-
ditio poſſeſſionis.C.de pactis.traditionibus.⁊ ſic nõ detrahit poſ
ſeſſorio:niſi excipiam quod donauerit,⁊ tradiderit,vel ſi allegares
quod donauit eccleſie:vt.c.ij.de conſuet. Sed hoc vltimum non eſt
verum,vt ibi dixi:qꝛ licet ſine traditione transferatur dominium
22 in eccleſiam,nõ poſſeſſio. ¶ †Non obſtat predictis ꝙ ſpontanee re
nuntiationis exceptio debet admitti,etiam ſi ſit facta poſt ſpolia-
tionem:qꝛ ſubſequens renuntiatio purgat turpitudinem prime
ſpoliationis:ſicut ſolutio turpitudinem purgat precedentis vio-
lente promiſſionis,vel turpis:vt.l.ij.C.qđ me.cauſa.⁊.l.penul.ff.de
condi.ob tur.cauſam.qꝛ ſm Inno.non eſt ſic proxima,⁊ vicina re-
nuntiatio ſpoliationi,ſicut ſolutio promiſſioni:qꝛ renuntiatio non
eſt executio ſpoliationis,cum poſſet fieri propter aliam cauſam:ſꝫ
ſolutio debiti eſt executio promiſſionis. ¶ Iſta opi.in antiquo ſic
ſtabat: Obſtat aliud predictis:qꝛ videt qđ ſpontanea renuntiatio
ſubſequens habeat obſtare agenti poſſeſſorio. Si quis enim met⁹
fuit illatus in ſpoliatione,purgatur per violentam renũtiationẽ.
Ergo iam cõcluditur ꝙ exceptio renuntiationis ſpontanee habet
cõcludere ad poſſeſſoriũ,⁊ ſic tollit facultatem agendi poſſeſſorio,
etiam dato ꝙ ſequatur ſpoliationem.C.quod me.cauſa.l.ij.ff.de cõ
dict.ob turpem cãm.l.pe. Canoniſta,promiſi tibi metu:poſtea ego
ſolui ſponte:potero ego dicere ſolutũ ex turpi cauſa? Dic ꝙ nõ:qꝛ
purgatus eſt metus. Sic in propoſito,tu me ſpoliaſti,ſi renuntio,
purgabitur metus ſpoliato. Dicit Inn.ꝙ non:qꝛ alie poſſunt eſ-
ſe cauſe renuntiationis preter metum.ſ.ꝓpter conſcientiã,vel reli
gionẽ. Item non eſt ita proxima cã,⁊ vicina renũtiatio ⁊ ſpoliatio
ſicut promiſſio ⁊ datio. Sic videmus qđ pretij receptio ſpontanea
nõ ſemp purgat metum venditionis:vt patet.C.qđ met.cã.l.ſi vi.
Vide qđ vult Inn.ſpoliatio ⁊ renuntiatio nõ habent ſe vt princi-
pale ⁊ cõſecutiuum:qꝛ nulla precedit diſpoſitio,ad cuius implemẽ
tum ſtat renuntiatio. Vñ non ſequitur huius ſpoliationis appro-
batio:qꝛ renuntiatio nõ poteſt dici executio ſpoliationis : qꝛ nihil
habet ſecũ cõmune:ſed bene ſolutio venit vt conſecutiuũ,⁊ vt exe
cutio habet ſe ad promiſſionẽ meticuloſam:per eam igitur appro-
batur ipſa promiſſio:qꝛ ex quo voluntarie implet,iam purgat me-
tus. Iſta ſolutio,lꝫ ſaluetur,tñ deuiat ꝙ hic apponat renuntiatio
poſt ſpoliationẽ. ¶ In antiquo ſic ſtabat,⁊ in literis nouis:ita ſe-
quebat,ſecundũ hoc ergo tenendo ꝙ hic ageretur poſſeſſorio , re-
manemus ꝙ.c.ſolicite.ſtat,in quantum dicit exceptionem renũtia-
tionis nõ admitti. ¶ Dic,ſi opponitur exceptio abiurationis , et
niſi replicatur,illa admittit,vt hic,⁊ in.c.accepta. Si excipitur,⁊ re
plicatur de nõ ſpõtanea renuntiatiõe,⁊ ꝙ ſpoliatus renũtiauit in
poſſeſſorio,exceptio nõ admitti:vt in.c.ſolicite.ſi ſtatim tñ repli-
cat qđ nõ ſpõtanee renuntiauit:hic ſi nõ allegat aliqua cauſa con
cludẽs ſpontaneam renuntiationem,excipiens tollitur,vt hic,ſm
intellectum Inn.ſi allegatur aliqua cã excludens turpitudines re
nuntiationis,exceptio admitti,⁊ probat vterq;:ſed ſi cõſtat poſt-
ea quod ſpoliatus renuntiauit,adhuc prodeſſet, dũtamen conſtet
qđ ſponte:⁊ ſic perderet actor,vt puto. Inno.tamen remanet qđ in
poſſeſſorio eo quod replicatur de non ſpontanea renũtiatione, in-
diſtincte repellitur reus,quia nõ fit ei graue preiudicium,per hec
decreta.⁊ per decre.ſolicite. Et ad.c.accepta.reſpondet quod nõ re
plicat. Per que cõcludit ꝙ in poſſeſſorio non eſt vis an oppona-
tur de renuntiatione ante ſpoliationem , vel poſtea , ſed ſolum an
replicetur de nõ ſpontanea,an nõ. Ex quo datur doctrina qđ exce
ptio non veriſimilis,vbi replicetur,nõ repellitur ꝓpter non veri-
ſimilitudinem in iudicio plenario,⁊ magni preiudicij. ¶ Non pla-
cet hoc:qꝛ.c.ſolicite.non dicit repellendam exceptionem ꝓpter ſo-
lam replicationem de non ſpõtanea,ſed quando replicat qđ renun
tiauit ſpoliatus:quo caſu maior eſt pſumptio ꝯ excipientem. Un-
de põt dici ꝙ id,qđ dixit Inn.in iudicio magni preiudicij ꝓcedat
vt hic. Qđ intellige,vt dixi,ſecundum diuerſas lecturas. Lꝫ:autẽ
dixit in iudicio modici pꝛiudicij,vt ꝓpter non veriſimilitudinem,
repellatur exceptio,nõ ꝓcedit indiſtincte,ſed arbitrarium , atten-
to pondere preſumptionis,⁊ ſibi replicatur de non ſpontanea pro-
pter non veriſimilitudines,de quibus hic,non repellatur poſſ. ſo-
rium,vt hic:vbi autem replicat ſe nõ ſpontanee renuntiaſſe.ſ. ap-
paret quod ſpoliatus renuntiauit,repellat,vt in.c.ſolicite.hic ſum
marie oſtenſe. Et põt dici qđ hec fuit intentio glo.hic. Alio modo
poteſt intelligi hec glo.ꝙ velit exceptionẽ ſpontanee renũtiationis
nõ admitti poſt ſpoliationẽ,quaſi nõ veriſimilis,⁊ admittat ante
ſpoliationem,quaſi veriſimilis ſit,vt hic. Et primo caſu ꝓcedit cõ
trarium. Inno.hic,licet plurimum vacillet,finaliter concludit qđ
nõ plꝫ ſibi differẽtia an opponat renũtiatio facta ante ſpoliationẽ
vel poſt,ſed ſolum ſit in hoc differentia an oppoſita exceptione re-
nuntiationis actor replicet de nõ ſpontanea,an nõ replicet,vt pri
mo caſu admittatur exceptio,vt hic ⁊.c.accepta. Secundo caſu nõ
admittatur. Nec obſtat hec decre.ſecundum cõmunem intellectũ,
vbi etiam actore replicante vterq; admittitur,⁊ vterq; ꝓbat:quia
oportet ꝙ iſta decre.reſtringatur ad agentem petitorio,ſecundum
intellectum,qui ſequitur in glo.⁊ decr.ſolicite:hꝫ locum in poſſeſ-
ſorio. Et ſecundum hoc erit doctrina, Quod oppoſita exceptione
non veriſimili,niſi replicetur per actorẽ in iudicijs modici preiu-
dicij,⁊ per que nõ tollitur exceptio quantum ad ius agendi,repel-
letur exceptio ꝓpter non veriſimilitudinem. Secus autem in iudi
cijs,in quibus agitur de magno preiudicio,vt quando agitur pe-
titorio. Et hoc ꝓbat hic,ſecundũ eum,tenendo intellectum qđ da
ta replicatione vterq; ad ꝓbandũ admittitur. Et ĩ intelligendum
eſt,vt.ſ.in tertio intellectu. Et ſic tẽperaret id,qđ dixi in vltimo
intellectu. Quicquid ſit,non placet dictum Inn.ad.c.ſolicite.quia
ibi nõ ſufficit replicari de nõ ſpontanea renuntiatione.ſed oportet
ꝙ replicet ꝙ ſpoliatus renũtiauit:qꝛ tunc maior eſt pſumptio con
tra renuntiationem,cũ ſpoliatus quaſi perdidit ſpem beneficij ꝓ-
pter perditionem poſſeſſionis. Unde poſſet dici ꝙ replicatio non
ſpontanee renuntiationis propter non veriſimilitudines ſolas,de
quibus hic,non repellit excipientem,ſed vterq; admitti ad ꝓban-
dum:ſed replicatio non ſpontanee renũtiationis,qꝛ ſpoliatus re-
nuntiauit,hoc ſummarie cõſtito,bene repellit exceptionem in poſ
ſeſſorio,vt ibi:⁊ tunc eſt minus veriſimilis. Doctrina ergo Inno.
erit bona,limitando eam vt exceptio non veriſimilis ꝓpter repli-
cationem concludentem,non veriſimilitudinem exceptionis in iu
dicijs,que ſunt grauis preiudicij,non repellatur, imo admittẽda
eſt diſcutienda. In his autẽ, que ſunt leuis preiudicij , ſi replice-
tur,ſit in arbitrio iudicantis an admittat,vel repellat , ſecundum
pondus nõ veriſimilitudinis,⁊ preſumptionis ꝯ exceptionẽ,vt in
terminis nr̃is:qꝛ maior eſt pſumptio ꝯ exceptionẽ,qñ renũtiauit,⁊
ſpoliat⁹,ꝙ qñ nõ cõſtat ꝙ ſpoliatus renuntiauerit:ideo primo ca-
ſu repellit,vt in.c.ſolicite.⁊ ſcđo caſu admittit,vt hic,ſcđm iſtũ in-
tellectum:per que tempera que dixi ſupra in vltimo intellectu.
23 †Non obſtat quod exceptio ſpontanee renũtiationis ne renũtiatio-
ne facta ante ſpoliationem debeat admitti:qꝛ meticuloſa renũtia-
tio excludit poſſeſſionẽ,cũ detur volũtas ꝑdendi poſſeſſionem , lꝫ
coacta.l.ſi quis vi.§.differentia.ff.de acqui.poſ.qꝛ tenẽdo quod te-
nui,fatendũ eſt. Sed ſm Inn.qui tenuit cõtrarium,ipſe dicit hic
vnum mirabile ꝙ meticuloſa renuntiatio,lꝫ excludat ꝓprietatem
beneficij,non excludit poſſeſſionẽ:quia nõ preſumitur habere ani-
mũ perdẽde poſſeſſionis. Qđ mihi nõ placet,per.§.dicte.l.⁊ quod
ibi no. Et plus credo,ꝙ nõ ſpontanea renuntiatio non preiudicet
nec in poſſeſſione,nec in proprietate,⁊ ſaltem nõ in ꝓprietate:quia
ſicut in cõferendo bñficium requiritur libera voluntas,ita in per-
dendo.de quo.ſ.quod metus cauſa.abbas. In antiquo ſic ſtabat.
¶ Opp.⁊ videtur ꝙ dato ꝙ replicet actor,vbi renũtiatio preceſ-
ſit ſpoliationem,nihilo minus audiatur. Dato enim qđ fuerit me-
ticuloſa

ticuloſe renuntiatio, tamen voluit perdere poſſeſſionē. Ergo iſta exceptio obſtat agenti poſſeſſorio: ꝛ ſic debet admitti. Soluit primo quod reus non poteſt allegare iſtā renuntiationem pro ſe; vbi allegetur meticuloſa: quia turpitudinem continet. ¶ Or adnerte, ſecundo ſoluit, dicēs quod ſi meticoloſe renuntiauit beneficio, licet perdat ius ꝓprietatis beneficij, non perdit poſſeſſionem: quia non preſumitur habere animum perdende poſſeſſionis. Et dicit verum mirabile, quod nec vi ſpontanee renūtiationis perdat poſſeſſionē. ff. de acquiren. poſſeſ. l. ſi quis vi. §. differentia. hoc locum non habet in non ſpontanea renuntiatione. ¶ Tu dic quod non ſpontanea renuntiatio non tollit ius ad beneficiū, cum debeat eſſe libera, ita in tollendo, ſicut in conferendo. quod met. cauſa. abbas. ¶ Ex precedentibus ſurgit vna determinatio vnius dubij. Spoliatus ago cōtra Caium rem meā tenentem: excipitur de renuntiatione ſpontanea: an admittatur hec exceptio. Vide, ſi ago cōtra eum petitorio, non eſt dubiū: ſi poſſeſſorio, nō poſſum agere interdicto, ſed vel ago condictione ex canone, reintegrādo. vel ex decre. ſepe. Inde cadit in dubium, qđ examinat Inno. Canoniſta in. c. cum dilectus. de ordi. cogni. ꝛ. c. ſepe. vtrū priuilegia ſpoliationis habeāt locum cōtra ſolum ſpoliantem, an cōtra alios. Inno. ꝙ ſic: hic videt tenere oppoſitū. Iam diſputaui iſtum punctum. Prima opin. eſt vera, vt ibi no. Inn. Alius eſt intellectus, ꝙ hic non agebatur poſſeſſorio: ꝛ hic duplex. Quidā ꝙ agebatur in rē vtili: alius ꝙ agebatur pſonali qđ metus cauſa. ¶ Ad cuius euidentiā eſt cōſiderandum, ꝙ eſt dare quandā vim expulſiuā, ꝛ hec cauſat interdictum: ꝛ per iſtā nō perdit dominium, ſed ſola poſſeſſio. Et hoc caſu procedit cōtrariū: q: tunc nō poteſt proponi exceptio ſpontanee renuntiationis, tanꝙ ſit priuilegiata, ꝛ q: non perdit dominium, ꝛ q: de ordine iuris eſt ꝙ diſcutiatur poſſeſſorium repulſo petitorio. C. de rei ven. l. ordinarij. Quedam eſt vis cōpulſiua, ꝛ hec in renūtiatione iuris interuenientis facit perdere dñium ꝛ poſſeſſionem: q: coacta voluntas, voluntas eſt. ff. quod me. cauſa. l. ſi mulier. §. ſi metu. ꝛ hic eſt talis potentie ꝙ renuntianti datur actio petitoria qđ metus cauſa, vel datur actio in rem vtilis: vt. l. reſtituta. ꝛ tunc bene poteſt opponi de ſpontanea renuntiatione: quia iſte cōcludit perditionem dominij, ꝛ procedit quod hic, vt q melius probat, obtineat. ¶ Quod dicit verum Inno. etiam dato qđ replicetur de nō ſpontanea renuntiatione: ꝛ qđ dixi. ſ. quod nō admittatur, reſtringit ad poſſeſſoriū. Secus ſi agatur petitorio: ꝛ hoc ideo, q: maius infertur preiudicium ꝙ nunꝙ audiatur. qđ ſecus in poſſeſſorio: q: poſſeſſio eſt momentanea. In gl. pecunie. ibi: ꝓ expenſio. Nota iſtā glo. l. que facit cōtra opponentes ſuper beneficio, vt recedat a lite obtinens ius ſolutionis expenſarū factarum in acquiſitione tituli beneficij ibi: ſed hoc falſum eſt. Dic ꝙ ſi reus excipiens allegat interuentum pecunie, repellitur tanꝙ allegās turpitudinem ſuam, qñ allegat interuentū pecunie ab eo, vel ſua voluntate. Secus ſi a tertio data fuit. Si vero replicans ꝯ renūtiationē allegat, eodem modo repellitur. Si autem aliter defenderet in iudicio, vbi agitur poſſeſſorio, aut petitorio, ſi opponens fundaret ſuper validitate renuntiationis, nec alia allegaret, obtineret agens, ſi allegatet eum priuandum propter ſimoniā, ex quo nō eſt priuatus ipſo iure, adhuc ad petitionē rei nō impediret reſtitutio, vt hic, lꝫ iudex ex officio poſſet ipſum priuare, ꝛ non reſtituere. quod no. ſ. de procura. ex

24 inſinuatiōe. ¶ † In gl. ſi. ibi: per iuramentū. Nota gl. ꝙ exceptio iuriſiurandi, ꝛ litis finite, nō ſolū qñ iuramentū eſt iudiciale, ꝛ preſtitū in forma iudicij, ſed etiam qñ extraiudiciale, ꝛ preſtitū corā ſuperiore non in forma iudicij, opponit. ꝛ nota ꝙ amplliat illud. c. pri

25 mū. etiā dicaſ ibi de litis cōte. hodie. li. vi. ibi. in ſi. gloſſ. ¶ † Nota gl. qđ illud, qđ dicim⁹, qđ eſt cōtra cōfeſſum, nō eſt neceſſaria cōteſtatio litis, vel aliquis ordo proceſſus, vt no. glo. in. c. ondom. ſi. de de. e. ex. cū concor. eſt verum nō ſolum qñ reus ſimpliciter cōfiteſ, ꝛ contra petitum nō excipit, ſed etiā qñ confitetur, ꝛ cōtra petitum excipit. ¶ Vltimo cū glo. vltima videnda ſunt duo: qualiter pronuntietur in hac cauſa. Quidā dicūt ꝓnuntiandū ſuper principali. Alij dicunt ꝓnuntiandū ſup incidētali. ſ. an ſponte, vel nō ſpōte renunciaſſe. ¶ Videte, ſi exceptio ſpontanee renuntiationis opponatur ad proceſſum, pronuntiādum eſt ſuper cauſa vt emergenti. Et dicit glo. ꝙ poteſt: q: exceptio iuramenti opponitur ad proceſ-

• ſum, de litis cōte. c. i. li. vi. Si opponatur ad merita, ſufficit ſi ꝓnun-

26 tietur ſuper principali. ¶ † Secūdum dubium, quō potuerit hic ꝓcedi ad diffinitiuā ſniam lite non conteſtata: q: per ꝙ ſola exceptio renuntiationis fuit oppoſita, ꝛ nō fuit lis cōteſtata. Poteſt dici primo ꝙ exceptio ſpontanee abiurationis impediat litis conteſtationem. ar. dicti. c. i. de lit. conteſt. vel hic reus confitebatur petitū: ꝛ ſic nō erat neceſſaria alia lit. ꝯteſtatio, ꝛ opponebat exceptio ſpōtanee abiurationis. Et hoc, de lectura iſti⁹ capli. Anto. de But.

1 ☞ Renuntians ſue electioni ſponte, amplius non auditur.
2 Sententia non probatur iniuſta ex ſolis actis probationis.
Probationi quanta fides adhibeatur, pendet ex iudicis arbitrio.
3 Probationis finis qualis ſit erga iudicem.
4 Probationis ſpecies quot ſunt.
5 Sententia in dubio preſumitur iuſta.
6 Literis teſtimonialibus prelatorum creditur in his, que ſunt grauis preiudicij.
7 Sententia in cauſa appellationis qualiter feratur.
8 Sententia propter falſam cauſam an ꝛ quando ſit nulla.
9 Sententiam aſſerens rite latam, aretatur exhibere.
10 Sententia an dicatur ſemper iuſta, vt preſumatur pro actis iudicialibus.
11 Sententie nullitas concluditur ex productione actorum.
12 Sententie intra quod tempus debeat opponi.
13 Sententia arbitri an preſumatur iuſta.
14 Sententie non tranſeuntes in rem iudicatam, an preſumanſ iuſte.
15 Acta iudicialia an iuſta preſumantur.
16 Probare quis debeat in cauſa appellationis.

1 In preſentia. ¶ † Qui ſpōte renuntiauit electiōi ſue, ſuper ea ampli⁹ non auditur. h. d. In prima ponit generalē cauſam confirmationis ſententie. In ſecunda ſpecialem, ibi: tñ quia. ꝛ confirmationem, ibi: nos ei. ¶ Caſus. Dum inter quendam abbatem poſſidentem eccleſiam, ꝛ monachum quendam aliū ſe abbatem pretendentem, queſtio verteretur, cauſa fuit delegata quibuſdam iudicibus, ꝛ finaliter cauſa deciſa fuit, ꝛ ſententiatum pro poſſidente, ꝛ impoſitum ſilentium agēti. Tandem ab hac ſententia fuit appellatum per actorem, ꝛ cauſa fuit commiſſa iudicibus Dulmen. ꝛ cuidam alteri coniudici, coram quibus reus probauit per confeſſionem, ꝛ etiam per quaſdam literas epiſcopi, qualiter actor renuntiauerit predicte eccleſie: nihil aliud fuit probatum per ipſum actorem vel reū, ꝛ ſic deſerta fuit appellatio. Poſt hec corā papa actor productis actis ꝛ ſententia petijt ipſam nullam pronuntiari, ꝛ dictam abbatiam ſibi aſſignari, pretendens nullitatem ſententie ex eo quod actis apparentibus nulla concludebatur cauſa ex eis, cum probaſſet intentionem ſuam, propter quam ſibi ſilentium debuiſſet imponi: ergo ex actis apparebat iniuſtitia ſententie, ꝛ ſic nulla debebat decerni. Papa cōſiderās qđ ex eo non iuſtificatur ſententia quod ex actis productis nō appareat cauſa ſententie, vel aliquid probatum, per quod ſententia debeat eſſe valida, cum iudex non ſemper applicet mentē ad vnā ſpeciem ꝓbationis, ſed ex allegationibus, ꝛ confeſſionib⁹, ꝛ alijs, q̄ in eius preſentia ꝓponuntur, formet animi ſui motuꝫ: vnde ex eo qđ appareat aliquid ꝓbatū, nō concluditur iniuſtitia, ſi illā aſſumat pro non ꝓbatione ſufficienti, ꝛ dato qđ non appareant probationes de eo ꝙ ſententiat, potuit ex alijs moueri, acta nō cōcludebāt neceſſario apertam iniuſtitiā: conſiderans etiā qđ in dubio ꝓ ſententia preſumiſ, donec aliquid aliud ꝓbetur. Per que apparet ꝙ ſtante ſententia, que trāſiuit in rem iudicatam, dato qđ nihil probetur, ſtandum erat dicte ſententie. Conſiderans etiā qđ ſuperueniens coram iudice appellationis fuerat probatū per confeſſionem, ꝛ literas, qualiter dictus actor renuntiauerat abbatie, ei ſilētiū im-

2 poſuit papa perpetuum. h. d. ¶ † No. primo qđ ad cōcludēdā iniuſtitiam ſententie non ſufficit oſtendere ex actis probationem, contra quam ſententia ſit lata: q: non ſemper iudex in ſentētiando applicat mētem ad vnam ſpeciem ꝓbationis: ꝛ quāta fides ꝓbationi adhibeatur, pēdet ex iudicis arbitrio. ff. de teſtib. l. iij. q: alia potuit ſubeſſe ſpecies ꝓbationis, vel cōfeſſionis, vel allegationis, ad

3 quam iudex animum applicauit. ad hoc de re iudi. ſicut. ¶ † Nota ſecundo finem ꝓbationis: q: eius finis eſt allicere animuꝫ iudicis, ꝛ eius mentem ad quid credenduꝫ firmiter applicare: ꝛ ſic iudex iudicat ex his, que credit. Ad hoc de re iudi. ſicut. q: in hoc cōcordat

4 quo ad primum, ꝛ ſecundū. ¶ † Nota tertio multiplicem ſpeciē ꝓbationis animū iudicis allicientem, puta confeſſio. Dicunt tamen doc. quod cōfeſſio ꝓprie nō eſt ꝓbatio, ſed probationis releuatio. de ꝓba. ſuper rubri. a. de elec. bone. i. C. de ꝓba. actor quod aſſeuerat. ꝑ Iac. de Are. ꝛ Cy. teſtiū depoſitiōes ꝛ allegatiōes: ꝛ ſic ex allegationibus inducitſ ꝓbatio. Qđ eſt verū, qñ pars allegat principalis: ſi aduocat⁹, idē, ſi pñte clientulo, ꝛ nō reuocante. de appel. cū cauſam. de cenſi. cum olim. Itē poſitiones. Vñ ſi aliquid in poſitio-

5 nibus ponitur, id habetur loco probationis. ¶ † Nota quarto qđ ꝓ iuſtitia ſentētie preſumitur. Et aduerte vnde ſumitur hec ꝓſumptio: q: ſumitur ex authoritate iudiciali. Ad hoc tex. de re iud. c. ſicut. vbi bonus tex. ¶ Et nota ꝙ hec preſumptio nō eſt iuris, ꝛ de iure, ſed eſt de iure tantum. quod patet, quia admittit legitimam ꝓbationem in cōtrarium. Qđ qualiter intelligaſ, dicam infra. ꝛ vi-

6 de qđ no. gl. de ꝓbatio. quoniam. ¶ † Nota quinto ꝙ literis teſtimonialibus prelatorum creditur, etiaꝫ in his, que ſunt grauis ꝓiudicij. Qđ eſt verū quo ad aliqualem ꝓſumptionem coadiuuantem: ꝛ ſecundum doc. hic, quo ad ſemiplenā ꝓbationē. Et nod nota. nō quo ad plenā ꝓbationē. Bonus tex. ſupra de elec. c. cū inter. R.

7 materia de probatio.poſt ceſſionē.¶†Nota ſexto,ꝙ vbi ex noui-
ter deductis fertur ſententia in cauſa appellationis, ſententia dꝫ
ferri ſuper iure deducto in principali:nō autē debet eſſe confirma
8 toria,vel infirmatoria.Ad hoc de fi.inſtr.c.cū Joānes.¶†Op.ꝙ
ſi appareat ex actis cām falſam,ex qua iudex eſt motus, ſententia
reddaꝛ nulla.de re iud.inter ceteras.de re iud.in cle.paſtoralis. de
appel.ſolicitudinē.no.de appel.per tuas.⁊.c.paſtoralis.So.Quādoq
cauſe falſitas eſt in facto,⁊ non in iure.Quandoq apparet falſitas
cauſe in facto,⁊ iure,vel iure ſaltem.Primo caſu,ſi falſitas eſt no-
toria,ſententia eſt nulla:vt in iuribus preallegatis. Ad hoc quod
habetur de ſent.excō.Romanū.§.in vniuerſitatem.⁊ eo.tit.venera-
bilibus.li.vi.Si falſitas nō eſt notoria,tunc ſnia eſt valida,q̄ con-
tra ius eſt litigatoris:vt.ſ.de re iud.cū inter.⁊ fortius valet,ſi ſub-
eſt cauſa,lꝫ non ſit exp̄ſſa.de re iud.ſicut.Et idem quādo eſt dubiū
an ſubſit cauſa:q̄ in dubio p̄ſumiꝛ,vt hic,⁊ de re iud.ſicut.¶Quā-
doq ſententia eſt lata ex falſa cauſa in iure:⁊ tunc ſi due cauſe ſunt in
ſnia exp̄ſſe,quarum vna eſt vera,altera falſa in iure,ꝓ hoc nō vitia
tur ſnia:q̄ ſuſtineꝛ ex vera.Caſus notabilis q̄ ſil.ſint legi.ꝑ tuas.
⁊ hoc tenet Jnn.hic,vt res potius valeat,ꝙ pereat.¶Si vna tan
tū eſt expreſſa,⁊ illa falſa,⁊ ex alia non pōt ſuſtineri, q̄ appareat ex
actis,ſnia eſt nulla.Ad hec oia iura,q̄ dicūt qꝺ vbi exp̄ſſus eſt er-
ror iuris in ſentētia,eſt nulla.ſ.de re iud.c.i.i.q.vi.§.diffinitiua.cuꝫ
ſi.Et hec vera,etiā ſi ſnia feraꝛ cū dictione Preſertim,vel Maxi
me,ex eo q̄ falſa eſt expreſſa,⁊ alia nō apparet,qua ſuſtineaꝛ ſentē-
tia:q̄ idem error preſumitur in tacita,qui adeſt in expreſſa.de reſti
tu.in integ.cū ex literis.de purg.ca.cū dilectus.Si cauſa vna falſa
eſt in ſnia exp̄ſſa,⁊ alia iuuari pōt ſnia,q̄ patꝫ ex actis: tunc ſi iudex
ſimpliciter tulit ſniam,⁊ ad illā cām ſe reſtringit,nō valet ſnia,ꝗ̄uis
altero iure poſſet iuuari.Ad hoc tex.⁊ dicta doc.de cōceſ.preb.ex
parte.⁊.c.dilectus.Hec vera,niſi ſnia feratur cū adiuncto Maxi-
me,vel Preſertim,vel alia adiecta dictione ſimili,per quā patet iu
dicem ſe nō reſtringere ad illā cām:⁊ ſic ſemper ꝓpter hoc cōſulit
Butri.ſententiari:⁊ conſulit in.l.athletas.§.qui ignominie.ff.de
his qui no.infa.qꝺ no.ad hoc dictū Gratiani.xi.q.iij.§.cum ergo.
vide glo.in.l.ſi is,ad quē.de acq.hered.⁊ ibi plene p Bar.Quādoq al
legaꝛ falſitas cauſe,que nō ex ſententia colligitur,ſed ex ſententia
ad acta relata:⁊ ſi iudex ſe expreſſe refert ad acta,vt q̄ dicit,ꝑ.A.⁊
B.eſt ꝓbatum:⁊ tunc Jnn.eſt ſibi contrarius.Nā de re iudi.cum
Bertoldus.tꝫ ſentētiam nullam:in.c.qm̄ cōtra falſam.tenet cōtra
rium.¶Primū tenet Cy.in.l.i.C.de errore aduo.dixi de reſcript.
ab excōicato.¶Credo ꝑ nunc ꝙ quādoq iudice ſe referente ad acta,
ex actis iuncta ſnia apparet poſitiue iniuſtitia ſnie:⁊ dicat vera
Jnno.de re iud.cum Bertoldus.⁊ in.l.i.C.de errore aduo.vt ſi di-
cat inſtrumenta non dicere aliquid,⁊ viſo inſtrō in actis deſcripto
illud aperte dicat cōtrariū.Quādoq ex actis nō colligitur neceſſario
iniuſtitia,licet nō appareat iuſtitia:vt q̄ dicat,per A.⁊.B.nō eſt
ꝓbatum:⁊ viſis atteſtationibus eſt ꝓbatum.Vel ſi dicat,q̄ ꝓba-
tū eſt:⁊ nō apparet probatū:ꝙ hic non colligiꝛ iniuſtitia:q̄ quan
ta fides probatiōis detur,eſt iudici arbitrariū:⁊ q̄ potuit ex alijs
moueri,tunc ſnia nō erit nulla.Si aūt iudex ſe non refert ad acta,
tunc ſi ex actis apparet euidens iniuſtitia,ſnia erit nulla,qn̄ iniu-
ſtitia colligitur ex talibus ꝓbationibus,que tergiuerſatione cela-
ri non poſſunt,⁊ quorum fides nō eſt in arbitrio iudicātis,vt ſi for
met ſniam cōtra cōfeſſionem:⁊ ſententia eſt nulla.Ad hoc qꝺ not.
Jnno.de immu.ec q̄ plerique.⁊ de frigidis.c.fraternitatis.¶Non
placet iſtud:q̄ forte poteſt dici,confeſſionem inconſtantē,vel factā
a non habente poteſtatem cōfitendi.Si autem colligitur ex proba
tionibus,que tergiuerſatione celari,⁊ cōtra que multa poſſunt op
poni,⁊ quorū fides eſt in arbitrio iudicantis,ſnia nō eſt nulla, ſed
valet:vt ſi apparet ꝓbatū,⁊ abſoluit.Idē,⁊ fortius,quando ex a-
ctis non colligiꝛ iniuſtitia,licet ex eis non iuſtificeꝛ:q̄ eſt lata con-
dēnatoria,⁊ ex actis non apparet ſufficiens probatio,vt hic eſt ca-
ſus.¶Secundo opp.qꝺ ſnia nō debet eſſe in cauſa appellationis
cōfirmatoria,vel infirmatoria.C.de appel.eos.So.Dicunt docto.
ꝙ nō eſt vis,dummodo agens cōſequatur finem, quem intendit.
Et forte in parte decifa confirmata fuit ſententia,vt hic,vel hic ex
nouis ꝓbationibus fertur ſnia,vt dixi notando.¶Opp.cū gloſ.
quod renuntiatio facta nō ꝓſit ipſi,pro quo lata eſt ſnia:q̄ non ſe-
quitur,Excluſus eſt aduerſarius,ergo ipſe agens ⁊ petens eā de-
bet obtinere.ſ.de reſcriptis.olim.Sol.Dicit gloſſ.qꝺ cōſtabat de
electione ipſius,pro quo lata eſt ſnia,⁊ intelligendū qꝺ conſtabat
aduerſarium renūtiaſſe ante electionē ipſius.R.alias nō ꝓfuiſſet
ſibi renūtiatio:vel ꝓdeſt ſibi excludere aduerſariū,quādo poſſidet
vt no.Jnn.⁊ Cōpo.de reſcriptis.caplm.⁊.ſ.de re iud.cū Bertol-
9 dus.¶†Opp.ꝙ nō victus,ſed victor arcteꝛ ad iuſtificandam ſen
tentiam in cā appellationis.in auth.de his qui ingred.ad appel.
§.illud.vbi dꝛ quod victores nō aliter potiantur ſententijs, quā ſi
eas recte latas monſtrauerint.Glo.concludit ꝙ quādoq cōtendi-
tur de iniuſtitia ſnie ex ꝓceſſus nō rectitudine:⁊ dicens ipſam rite
latā arctatur ad illam ex actis iuſtificandam.de proba.qm̄ contra
falſam.Quādoq in cauſa appellationis contenditur de iniuſtitia vel
iuſtitia ſnie:⁊ tunc dicit glo.quod dicens iniuſtam,habet probare,
ſit actor,vel reus:q̄ ſemper preſumitur pro iuſtitia ſentētie,niſi ꝯ-
trarium probetur,vt hic,⁊.C.de app.hi.qui ad ciuilia.C.vt cauſe poſt
puber.adſit tutor.l.vna.ff.ſi pen.ap.l.i.in principio.⁊ docere ſe de-
bet iuſte appellaſſe.ſ.de appel.cum in eccleſia. Nec obſtat.§.illud.
quia docere debent iuſtas ſnias:ſed docent eo,ꝙ cōtrarium nō do
cetur.C.qui miſſit.non poſſunt.l.ſuper ſeruis.ſecundū gloſ.¶Hic
ſunt videnda duo.Primo ad euidentiam an ꝓ actis iudicis pre-
ſumaꝛ,⁊ qn̄.¶Et primo qꝺ de actis iudicialibus,⁊ ſnia.¶Secū-
do qꝺ de actis quaſi iudicialibus,⁊ qui per modum volūtarie iu-
riſdictionis exercentur,vel alterius ſuperioritatis,vel poteſtatis.
10 ¶†Ad primum,in pluribus locis hoc tangunt Canoniſte.ſ.de
elec.bone.⁊.ſ.de offi.deleg.cum in iure vbi Jnn.pleniſſime.⁊ de ꝓ-
ba.qm̄ cōtra falſam.⁊ ibi Cal.in dubijs.⁊ de re iudi.cum inter.de
appel.ſepe.de re iudi.ſicut.de ſen.excō.ſacro.vbi per glo.⁊ de offic.
ordi.ad reprimendā.per Jo.ij.q.vi.hoc etiā placuit.xi.q.iij. chari-
te.Concludendo dicta oium dic,ſi queritur an pro lata ſnia preſu-
matur.Pro fundamēto poteſtatis nō tracto hic,ſed dicā.ſ.de off.
dele.cuꝫ in iure.Si queritur an preſumatur pro legitimitate per-
ſonarum in iudicio litigantiū,adhuc tangam ibi. ¶Si queritur
an preſumatur pro ſolennitate ſententie,vel iniuſtitia.Primo vi-
dendum quid in ſententijs,que tranſeunt in rem iudicatā.Secun-
do qꝺ de ſententijs,que nō tranſeunt in rem iudicatā.Dic, ſi ſnia
eſt appellatione ſuſpenſa,ita qꝺ appellatio pendeat,⁊ ſit legitima,
pro neutro preſumitur,ſed is grauatur onere ꝓbandi, qui primo
grauabatur.⁊ videbis.ſ.Unde ille,qui grauabatur onere proban
di in principali,grauabitur in cauſa appellationis.C.de appel.hi,
qui ad ciuilia.vbi glo.⁊ per doc.tex.de reſti.ſpol.cum ad ſedē. Ra-
tio,q̄ preſumptio ſententie ſurgit ex authoritate rei iudicate,que
tollitur per actum appellationis.Ad hoc tex.hic,⁊ de re iud.ſicut.
Hoc vꝛ deſtrui per iſtum tex.quia hic erat ſententia appellatione
ſuſpenſa,ſecundum gl.⁊ tamen preſumitur pro ſnia.Sed potes di
cere ꝙ hic vterq,⁊ appellans,⁊ appellatus:erat actor. Sꝫ appel-
lans ideo grauatur, q̄ nihil probauerat appellatus.Sed tex.red
dit aliā rōnem.ſ.q̄ pro ſententia preſumiꝛ.Jdeo opꝫ dicere,vt di-
cit hic Hoſt.imo etiā Jnn.ꝙ ſnia trāſiuerat in rem iudicatam tē-
pore,quo aditus fuit papa,q̄ deſerta erat appellatio:alias nō poſ
ſet rūderi huic tex.Sic intellige Jnn.de elec.bone,ſ.de elect.cum in
iure.⁊ de proba.qm̄ ꝯ falſam.Unde firmiter tene qꝺ hic non erant
aditi per viā appellationis:ſed dicebatur ſnia nulla,ꝙ productis
actis ſententia erat ſine cā lata,⁊ per errorem patentem.Quādoq
ſnia non eſt appellatione ſuſpenſa,ſed ſuper ea pendet iudiciū nul
litatis,vel reſtitutionis:⁊ idem,vt preſumatur pro ea,ſecundū qꝺ
dicam.ſ.q̄ durat authoritas.tex.de re iud.ſuborta.ad hoc glo.qui
ſi.ſint legi.venerabileꝫ.in verbo Per ſniam.Et hoc tenet Guido
de Suz.in.l.i.C.de iuris ⁊ fac.igno.Si a ſnia nō eſt appellatum,vel
ſi eſt appellatum non legitime,vel eſt deſerta appellatio:ſi ſentētia
eſt lata preſente parte,preſumitur pro iuſtitia,⁊ rectitudine ꝓceſ-
ſus.Sic concludit Jnn.de offi.dele.cū in iure.ad hoc hec decre.de
re iudi.ſicut.Probatio autem bene admitti videtur contra hanc
preſumptionem,vt hic videtur caſus.Veritas eſt qꝺ hic eſt pre-
ſumptio iuris ⁊ de iure,que nō admittit probationem in cōtrariū
quo ad iuſtitiā,niſi ꝓbatio ſit notoria,vt per confeſſionem.Jta di
cit Jnno.de immu.ecc.q̄ plerique.Probabitur etiā ſi hic parte nō
opponente coram competenti iudice probetur iniquitas, vt dicit
Jnn.de reſcriptis.cū dilecta.de appel.ex ratione. de re iudic.cum
Bertoldus.⁊ no.in cle.ſicut.de appel.in cle.ad hoc qꝺ no.Jnno.de
frigidis.fraternitatis.⁊ plene dixi in.d.c.cum dilecta.Quo autem
ad rectitudinē ꝓceſſus,eſt preſumptio iuris tantū:vnde poſſet ꝓ-
bari ꝙ non eſſet rite lata. Ad hoc.l.iuriſgentium.§.qꝺ forte.ff.de
pactis.⁊ ad hoc omnes leges,⁊ iura,que dicunt de nullitate agi
11 poſſe.¶†An autem ex productione actorum cōcludaꝛ iniquitas.
Jnn.videtur ſentire ꝙ nō:de ꝓba.qm̄ cōtra falſam.Contra tꝫ ibi
Jo.An.⁊ Cal.⁊ doc.de reſti.ſpo.cum ad ſedem.⁊ in.d.c.qm̄ cōtra.
idē Bar.de appel.hi q ad ciuilia.Cōtrariū ſentire vꝛ de ſentētijs.
l.platā.Dic,ſi allegeꝛ nullitas ex defectu rectitudinis ꝓceſſus, vt
q̄ dicaꝛ ſnia nulla ex defectu litis conteſtate, vel alterius,illa pro-
babitur ex ꝓductione actorum,in quibꝰ non apparent acta facta.
Sic intelligo qꝺ eſt dictum.Si allegaꝛ iniuſtitia,illa nō probatur
ex ꝓductiōe actoꝝ,lꝫ acta nō ꝓbēt iuſtitiā:q̄ ex alijs potuit iudex
moueri,vt hic,⁊ de re iud.ſicut.Sic itelligo Jnn.Idē ſi allegaꝛ in-
iuſta vel nulla ex defectu cognitionis cauſe,⁊ ſic circa cōcernentia
merita:q̄ potuit iudex cognoſcere,lꝫ nō pateat ex actis.Jſtud di-
cit Bar.in.d.l.platam.niſi forte hoc breuitate tp̄is neceſſario con-
cluderet defectus cognitionis cauſe,vt dicit p decr.cū ex literis.ſ.
de in inte.reſtit.Quādoq lata eſt ſnia abſente parte:hinc Cōpo. dicit
ſequendo Jnn.de elec.bone.quod pro ſnia preſumiꝛ, qn̄ eſt lata ꝯ
abſentē cōtumaciter.Secus ſi ſit lata ꝯ abſentem nō cōtumaciter,
vel nō preſente procuratore.C.de iudi.l.ꝓperandum.ad hoc.c.qm̄
contra.

contra.z.§.illud.Et hoc tȝ Spe.in tit.de ſenten.prola.§.qm̃.ver.ſi.
Cõtrariũ tenuit Inn.de proba.qm̃ ꝫ falſam.vt lata in abſentem
a ꝑ ea nõ preſumeret.Et idẽ dicit de offi.dele.cũ in iure.¶†Hoſti.
dicit hic quod ſi lata eſt,ꝛ nil opponitur,ꝑſumitur pro ea.Si aliqd
opponit intra bienniũ,nõ ꝑſumitur pro ea:poſt bienniũ, ſic. Rõ,
qꝛ biennium eſt limitatum ꝫ ſnĩam.Remittit ad Summã de ſnĩa.
§.qualiter ꝓferri debeat.ſub.§.is eſt ordo. Sic debet intelligi qḋ
ponit Hoſti.de re iudi.cum inter.vbi diſtinguit an ſnĩa ſit lata de
recenti,an nõ,vt ipſe ibi ponit.Et fuerunt verba Cy.in.l.emanci-
patione.C.de fide inſtru.ꝛ Jac.de Are.in.l.ſi quis exheredato.§.ſi.
ff.de iniuſto teſtamẽ.ꝛ hoc tenet Bar.in aut.ſi quis in aliquo do-
cumento.C.de eden.ꝛ in.l.j.C.de relati.Jo.Cal.in decre.quoniã cõ-
tra falſam.dicit ꝙ licet Compo.hic dicat quod opi.primam pra-
cticet curia,tamen de equitate putat opi.Compo.ꝓcedere, quan-
do ſnĩa non eſt lata de recenti:ȝ opi.ſua iure non probet.Qḋ autẽ
ſit tempus longũ,vel recens,dicit quod poſſit dici de biennio. Et
hoc dicit Hoſt.hic.Uel dic ꝙ vltra viginti annos,ad inſtar exce-
ptionis falſi.de procu.in noſtra.de except.cũ venerabilis. Uel dic
hoc iudicis arbitrio relinqui qñ tp̃s non eſt limitatũ.ff.de iure de-
li.l.j.de offi.deleg.de cauſis.¶Dico ꝙ ſiue de recenti, ſiue de lon-
ginquo ſit lata ſnĩa,caſus eſt quod ꝑ rectitudine,ꝛ ꝑ iuſtitia ꝑſu-
mitur.de electione.bone.j.nã ibi fuit lata ſnĩa in abſentem.ꝛ dubi-
tabatur de citatione,qḋ eſt plus,ꝛ ꝑſumitur citatio,ꝛ pro iuſtitia
13 eius.Qḋ eſt bñ notandũ,ꝛ etiam in iudicijs ſummarijs. ¶†Hec
oĩa procedũt etiã in ſentẽtijs latis ab arbitro,vt pro eiꝰ iuſtitia ꝑ-
ſumatur.Dicit hoc Jo.an.in additione Spec.in tit.de arbitro.§.
ſequitur.ver.item qḋ ſi cõpromiſſum.xij.col.ꝛ fuit dictũ Dy.in cõ-
ſilio,qḋ incipit,Tholomeus.qḋ dicit verũ,etiã pendẽte reductio-
ne ad arbitriũ boni viri:qꝛ illa non ſuſpendit. Sed de hoc dixi in
d.c.qñ.Et ibi teneo ꝫ,niſi eſſet arbiter,qui haberet iudicare de iu-
re,ꝛ de facto,per ſcripta per Bar.in aut.niſi breuiores.C.de ſentẽ-
tijs.ſed Bar.ſentit cõtrarium in.§.arbitrorum.ꝛ ſic cõſimi ad in-
14 ſtar ſententiarum cenſure,qñ eſt appellatum. ¶†Ad ſecundum
an ꝑſumatur pro ſententijs,que nõ tranſeunt in rem iudicatã:di-
cit hic Inn.ꝛ in.c.bone.z.d.c.qm̃ ꝫ.ꝙ ſi eſt appellatũ,nõ preſumit:
qꝛ lȝ appellatio nõ ſuſpendat,tollit tñ effectum preſumptiõis ſue.
qḋ nota.Si nõ eſſet appellatũ,ꝑſumit ꝛ pro iuſtitia,ꝛ ꝑ ſolẽnitate.
Ad hoc de ſen.excom.ſacro.vide de off or.ad reprimẽdam.Et hec
15 ſufficiunt de primo principali.¶†Uenio ad ſecundũ,quid de acti-
bus.qui gerunt per modũ voluntarie iuriſdictionis,vel alterius
etiã extraiudicialia peãtis:ꝛ ſi querit an preſumatur ꝑ fundamen-
to poteſtatis,gl.notabiliter dicit ꝙ ſic.ff.de probat.l.ab ea parte.
ad hoc quod ſcribit Inno.de eo,qui fur.or.recepit.innotuit.Dicã
de hoc in.c.cũ in iure.vbi ſpecialiter hoc cadit. Si autẽ querit an
preſumatur ꝑ iuſticia,ꝛ ſolẽnitate geſti.Gl.ꝙ nõ preſumit.de ele-
ctio.qḋ ſicut.Cõpo.ſentit ꝫ.c.ci.cũ eccleſia.Dic,ſi ius exigit ꝓba-
tionẽ ſolennitatis,ſtandũ eſt iuri,ꝛ nõ ꝑſumitur.de ſen.excõ.c.j.li.
vi.ꝛ c.ſacro.Si nõ exigit ꝓbationẽ,ſed exigit ſcripturã:ꝛ tũc ſi in
ea enuntiat ſolennitas,illa preſumit,vt dicũt doc.de teſt. Alberi-
cus.Inno.de accu.ſuper his.Si ſolẽnitas nõ eſt enuntiata:ꝛ ꝑ ea
nõ preſumitur,qꝛ acta oſtendũt iniuſtitiã.Sic intellige Innoc.de
eo,qui furt.or.recepit.c.ſi.ꝛ qḋ no.Cõpo.de elec.qḋ ſicut.ꝛ qḋ po-
nit eo.tit.in Geneſi.Cum hac temperie intellige Jo.vij.q.j.preſen-
tium.qui dicit ꝙ ꝑ geſtis extra iudicium nõ preſumitur a iudice.
ꝛ qḋ no.Arch.xx.q.ij.Lugdun.Uide aliquid ꝑ Inno.de elec.tranſ-
miſſam.ꝛ de dolo.cum olim.Si nõ apparet ſcriptura,preſumitur,
ſi nõ negatur,vt dicit glo.in.d.c.qḋ ſicut.Cõpo.de cõſue.cum dile-
ctus.ꝛ Hoſt.ꝫ.Si negat,non preſumitur.Si ius non exigit ſcri-
pturã:tũc ſi actus eſt de recenti,ſolẽnitas nõ preſumitur,ſi negat:
ſi nõ negat,preſumit,vt dicit glo.de elec.qḋ ſicut ꝛ Cõpo.de cõſue.
cũ dilectꝰ.ꝛ no.Hoſt.ꝫ.Si de antiqua,preſumitur. Sic dicũt doc.
de teſti.Albericus.talis tñ ꝑſumptio faciliter tollitur probatiõe,
vt dicit Inn.in.c.innotuit.que nota.De hoc vide aliquid actũ per
Inn.de dolo.cum olim.An autẽ de alijs geſtis per modũ cõtractꝰ
preſumat,dicã de re iudi.ſicut.Bar.ff.de ver.obl.l.ſciendum.ꝛ di-
16 cam de re iud.ſicut.¶†Hic reſtat vltimo deſcendere ad dubium
gl.quis arctetur ad ꝓbandũ in cã appellationis.Uidiſtis quid di-
cit gl.Opi.fuit inter Legiſtas.Jo.Cal.tãgit in.d.c.qm̃. Compo.
hic.plenius Bar.qui omnia colligit in.l.hi,qui ad ciuilia.ꝛ in.l.j.
vt cauſe.poſt pubert.adſit tutor.l.vnica.Dic,ſi dubitat quis ha-
beat probare an ſit appellatum,vel intra decem dies appellatum,
vel ſint petiti apoſtoli,vel ſolennia appellationis ſeruata fuiſſe,ap-
pellanti incumbit onus probandi.de appel.cordi.li.vi.ꝛ.c.vt debi-
tus.Qḋ eſt verum,ſi appellans ꝛ appellatus proſequatur.Si au-
tem appellatus tantũ,ꝛ velit per hoc cauſam ad curiam eſſe:opor-
tet ꝙ probet ſolennia:vt no.de elect.c.j.lib.vi.ꝛ no.de elect.c.le.cau-
ſam.Aut dubitabat an ſit ſic ſententiatũ,vel ſic interlocutum:et
appellans habeat hoc docere:aut dubitabatur de iniuſtitia,vel iu-
ſticia appellationis,ꝛ ſi vna tantum pars proſequitur, illa debet
probare:ſiue ſtet pro ſententia,ſiue contra in auth.de his,qui in-

gredi.ad appel.§.illud.C.de appel.l.ampliorem.ꝛ appellatus ꝓſe-
quens iuſtitiam,ſi vtraqꝫ pars proſequitur,tunc ſi querit de ꝓba-
tione euidenti ꝑ acta,qꝛ vnus dicit ꝓbatum,alter nõ,ꝛ diſputatur
de actis,appellãs debet probare:qꝛ debet habere copiam actorum
promptam.ex quo appellationem ꝓſequitur.ꝛ ꝑ hoc petit aplos,ꝛ
literas dimiſſorias.C.de app.l.nulli.ꝛ ex his apparebit ꝓbatũ,vel
nõ ꝓbatũ:ſicut oſtendit legatum eſſe,vel legatũ nõ eſſe,productiõe
teſtamẽti:vt.l.ſi.C.de furtis.ad hoc.j.de lit.cõte.c.j.Per quod ap-
paret ꝙ tex.ille nõ procedit,qñ fuiſſet appellatũ.¶In cõtrarium
tñ multũ facit tex.j.de re iud.cũ cãm.dic vt ibi not.Sed certe hoc
non puto:qꝛ lȝ produeantur acta,ꝛ appareat quod teſtes probãt,
poſſibile eſt qḋ illis noluit fidem adhibere.Dic primũ verum,ſi di-
ſputetur ſuper ſolo facto,an tale inſtrumentum fuerit ꝓductũ vel
non,vel an teſtes ſic dixerint vel non:ſed ſi diſputetur ſuper defe-
ctu probationis,probatũ,vel non probatum,non poterit ex actis
conſtare:qꝛ effectus probationis eſt in pectore primi iudicis,ꝛ ani-
mo,q ſemꝑ non alligatur ad probationes in iudicio factas,vt te-
net Bar.qꝛ hic ceſſat preſumptio ſententie propter appellationẽ:
ideo non attenditur aliud extrinſecum,niſi quod apparet.Si agi-
tur de ꝓbatione meritorũ cauſe per acta,vel inſtrumenta, tunc io
hȝ ꝓbare in cauſa appellationis,q in cauſa principali.C.de appel.
hi qui.Nec erit incõueniens ꝙ iterũ probet, qui primo probauit:
qꝛ erit facile producendo inſtrumẽta ꝛ acta,que prius ſi probauit,
alias noniter habebit probare.de teſti.fraternitatis.C.de tempor.
appel.ꝑ hac.Sed predicta vera,quando appellatur a diffinitiua.
Si ab interlocutoria,tũc ad iuſtificandam cauſam appellationis
ſemper tenetur probare appellãs:qꝛ ꝛ illa eſt de ſolennitate appel-
lationis.de appel.vt debitus.ꝛ.c.cordi.li.vj.¶Non obſtat hec de-
cre.qꝛ hic arctat ad probandũ appellationẽ,qꝛ ꝛ ipſe actor erat,vt
dicit gl.Et ſic vbi vterqꝫ eſt actor,vterqꝫ probandi grauet onere.
Uel hic nõ pendebat appellatio,vt dicit hic Hoſt.Nõ obſtat.C.de
appel.hi,qui ad ciuilia.qꝛ ibi de iure arctabatur ad probãdum ap-
pellans,qꝛ habebat ius commune contra ſe,quo cauetur vt quili-
bet ad munera teneatur. Antonius de Butrio.

1 ¶Renuntians literis non renuntiat iuri per eas queſito.
2 Cauſa perempta,non perimitur effectus iam in eſſe productus.
3 Litera non habetur loco tituli.
4 Inſtrumento emptionis tradito, videt ipſa res empta tradita.

1 Sane. ¶†Qui renũtiat literis,nõ renũtiat iuri
iã ꝑ lr̃arũ executionẽ cõſecuto.h.n.In pri-
2 ma recitat factũ.In ſ.õ a mãdatũ.ibi:qꝛ vo.¶†Not.
primo ꝙ per renũtiationẽ lr̃arum quis non exclndi-
tur a iure per literas queſito ꝛ ſic perempta cauſa,nõ perimet effe-
3 ctus iã in eſſe ꝓductus.¶†No.ſecundo qḋ traditione lr̃arũ qs vr
renuntiare iuri pendẽti,ꝛ lr̃is adherenti,nõ autẽ iuri iam per lr̃as
executo ex literis nõ pendenti.Et ſic pȝ qḋ lr̃a nõ habetur loco ti-
tuli,qñ per literas iam eſt ad inſtitutionem deuentum.de quo.ꝫ.
de reſcri.per Cal.in noſtra.¶Nota ibi literaȝ,Unde,quia allega-
4 bilis cõtra ingratos in malũ beneficiãtes remunerãtes.¶†Op.
ꝙ traditione literarum quis videtur renũtiare iuri ex literis que-
ſito.j.de pact.cum pridem.Patet quod tradito inſtrumento em-
ptionis mancipij,vr donatũ.C.de dona.l.j.ꝛ legato chirographo,
actiones in chirographo legate videntur ex chirographo compe-
tẽtes.ff.de le.iij.l.cum q chirographũ.Et q obligauit inſtrumẽta
agrorũ,de agris ſenſiſſe videt.C.que res pig.obli.poſ.l.ij.Et ſi re-
ſtituit cautionẽ pignoris,pignꝰ remiſiſſe videt.C.de re miſ.pign.
l.creditorẽ.ſed ſecꝰ in reſtitutione pignoris.ff.de pac.l.iij.qꝛ in pi-
gnore eſt vtilitas,que non eſt in traditione inſtrumenti: data hac
renũtiatiõe,ſequit ꝙ agere nõ põt beneficiatus:qꝛ actor ſine actio-
ne nõ experit:vt.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de neg.geſt.¶ Glo.ij.
ſignat contra primam ſo.in gl.ij.qḋ perdit ius traditione litera-
rum.ꝛ ſi voluntarie ſiat abſqꝫ fraude, nõ eſt remedium ſi ſiat cum
fraude,habet remedium actionis de dolo.Et ſic luit:quia frandu-
lento conſilio capituli inductus fuit.Dicit tamen glo.ꝙ arcetur
ad probãdum dolum: quia preſumitur eo ꝙ ipſe ſpe miſericordie
ſe ſubiecit,ꝛ ipſi miſericordiam nõ fecerunt qḋ no.¶Uel ſcḋo dic,
Quñqꝫ quis tantũ ſe miſericordie ſubiecit,ꝛ literas nõ tradidit:ꝛ ꝑ
hunc actũ nõ vr iuri ſuo renuntiaſſe,ꝛ audit.j.e.veniens.Quñqꝫ ſe
miſericordie ſubiecit,ꝛ lr̃as tradidit,vel lr̃as tñ tradidit:ꝛ tũc pro-
pter deceptionẽ,ſaltem re ipſa,audit officio iudicis.j.de pac.cum
pridẽ.de renũ.inter.R.ꝛ ſic põt intelligi hic.Tertia ſolutio ponit
in vltima gl.in ſi.¶Quñqꝫ quis tradit inſtr̃m iure pendẽte in lite-
ris,qꝛ nondũ eſt deuentum ad applicationẽ iuris ad perſonã,ꝛ ſic
ad inſtitutionẽ,vel traditionẽ iuris,aut executionem:ꝛ tũc exclu-
ſione literarum excludit ius pendens ex lr̃is,vt in contrario:ꝛ tũc
ſine actione agens repellitur.ff.de neg.geſt.ſi pupilli §.videamus.
Quñqꝫ iã eſt deuẽtũ ad ſpecificationẽ iuris,ita ꝙ ius ex literis nõ
pẽdet ꝛ tunc ꝑ traditionẽ lr̃arũ nõ ꝑdit ius ex inſtitutione queſitũ

ſeparatnm a literis,non ab eis pendens.Unde tenendnʒ eſt quod
.hic recipitur ex vi antiqui mandati,non ex vi noui.i.vi inſtitutio-
nis queſite ex antiquo mandato.Alij quarto intelligũt qđ hoc
ius queritur ex vi noui mandati occaſionati a deceptione:⁊ ſic ceſ
ſat cõtrarium in gl.ij.ibi:reſtituo tibi pignus.Et pro ratione,vi-
de glo.in.c.in eccleſia.ij.ſ.vt lite pendente. Anto.de Butrio.

1 ☞ Renuntiatio beneficij facta in manibus laici non tenet.
2 Laicus non poteſt aliquem inſtituere in beneficio.
3 Renuntiatio beneficij per metũ facta in manibus laici non valet.
4 Renuntiatio beneficij non valet niſi fiat in manibus ſuperioris.
5 Renuntiatio beneficij facta extra manus ſuperioris an valeat.
6 Renuntianti beneficio an ſufficiat conſenſus ſuperioris.
7 Beneficij ceſſionem an inferior ab epiſcopo poſſit admittere.
8 Capitulum ſede vacante an ſuccedat in ſpectãtibus ad epiſcopũ.
9 Renuntiatio beneficij facta in manibus clerici valet.
10 Renuntiatio beneficij requirit licentiam ſuperioris.
11 Renuntiatio beneficij per actum permutationis quid requirat.
12 Beneficium ſuſcipiens de manu laici,qua pena puniatur.

1 **Quod in dubijs.** ¶ † Renuntiatio bñfi
cij facta in manib⁹ lai-
ci nõ tenet,renuntians tamen eſt beneficio ſpoliãdus.
2 h.d. ¶ † Nota ꝙ laicus nõ poteſt quẽ in beneficio inſti
tuere. ¶ Nota ſcdo ꝙ renũtiatio facta in manibus laici eſt ipſo iu
re nulla:talis tñ renuntiãs in penã a iure priuatus eſt ipſo iure,a-
3 deo ꝙ nõ eget niſi ſpoliatione poſſeſſionis. ¶ † Opp.ꝙ renuntiãs
in manibus laici nõ puniat̃,nec priuetur.qđ metus cauſa.c.ad au-
dientiã.So.Cõtrariũ ꝓcedit in renuntiatione facta metu:hic ꝓce
4 dit qñ voluntarie renũtiauit,ſcđm.c.qđ intra. ¶ † Opp.cum glo.
ꝙ renuntiatio non teneat,niſi fiat in manibus ſuperioris.vj.q.iij.
5 deniq̃.xviij.q.ij.abbas.† Glo.dicit ꝙ renuntiatio tʒ ad preiudiciũ
renuntiantis:quo ad preiudicium ſuperioris,vel eccleſie,ſi nõ vult
habere ratum,nõ tenet renũtiatio:q2 eccleſia,vel ſuperior põt illũ
repetere.Glo.allegat infra:q2 lʒ renuntiatio peccet in defectu au-
thoritatis ſuperioris,tñ valet vi pacti.ff.de accepti.l.an inutilis.
Plura vult glo.Primũ,ꝙ renuntiatio nõ teneat ad preiudicium
ſuperioris,niſi ſuperior habeat ratũ.In glo.ibi:quantũ ad ſupe-
riorẽ.hoc temperat verũ Jo.An.in bñficijs acquiſitis:ſecus in ac
quirendis.de his,que ſi.a ma.parte.ca.ex ore.ſm Hoſ. ¶ Itẽ hoc
verũ,qñ non hʒ beneficiũ in cõtrouerſia,ſed ſi ſuper illo pendet cõ
trouerſia,põt renuntiare abſq̃ cõſenſu ſuperioris:vt no.Jo.An.
de appel.cõſtitutus.j.⁊ vide glo.de elec.⁊ eſt tertia gl.ſi electio.li.vi.
ad qđ optime tex.ſ.de in integ.reſti.c.ij.Cõtrariũ tñ ſentiunt dñi
de Rota ſua cõcluſione.ccci,Sed primum placet,qñ eſt probabile
dubiũ an habeat ius.Secundo,qñ eſt certum qđ hʒ ius,lʒ litẽ pa
6 tiat̃. ¶ † Secũdo ſentit gl.renũtiationẽ poſſe fieri de ſola licentia
ſuperioris:nunquid aũt ſolus ſufficiat conſenſus epi,an exigat̃ vt
habeat etiã ſecum cõſenſum capituli maioris eccleſie.Dicit Inno.
ꝙ ſi magna eſt dignitas in eccleſia,vel talis eſt perſona,de cui⁹ re-
nũtiatione magnũ timetur periculum in eccleſia,vel magnus ho-
nor detrahitur eccleſie,exigitur cõſenſus capituli maioris eccleſie:
⁊ hoc,q2 tunc eſt magnũ negotium.Allegat de his,que fiunt a pla.
quãto.ſm Inno.Compo.⁊ Hoſt.hoc verũ,qñ ſimpliciter renun-
tiat:ſed ſi tranſit ad aliam dignitateʒ,ſufficit ꝙ cõſentiat ſolus ꝓ-
latus:vt eſt caſus de elec.ſi abbatẽ.ij.rñ.li.vj.de quo ibi in verbo.
Liberã.⁊.j.c.poſt tranſlationẽ.Quinimo ⁊ hoc caſu,qñ renuntiat
ſimpliciter.⁊ eſt dignitas honorabilis,nõ tm̃ reqrit̃ conſenſus ꝑla
ti ⁊ capituli maioris eccleſie,ſed etiã cõſenſus capituli eccleſie cui
cedit.xix.qđ.ij.ſtatuimus.lviij.diſ.ſi quis.j.de ſta.mona.monachi.
¶ Nunquid autem exigatur cõſenſus ꝑſentantis,vel eligentis:te
ne ꝙ ſic,vt no.j.c.ſi.vel conferẽtis,vbi ad alium ſpectat inſtitutio,
⁊ deſtitutio,idem.Si aũt eſt inferius beneficium,ſufficit cõſenſus
7 ſui ꝑlati,abſq̃ cõſenſu capituli. ¶ † Sed eſt dubium an inferior ab
epo poſſit admittere ceſſionem.Dicit hic Inn.ꝙ nõ.Unde in ma
nibus capituli,vel ꝑpoſiti quis cedere nõ põt:nec in manib⁹ ꝑpo-
ſiti,niſi prepoſitus habeat poteſtatem cõfirmandi,⁊ inſtituendi,⁊
deſtituẽdi:quo caſu recipere eã poſſet:ſicut in monacho not.j.eo.c.
ſi.ad glo.ſ.c.admonet.tñ dicit nõ probabiliter dici renuntiationeʒ
demũ fieri poſſe in manibus illius,qui hʒ ptãtẽ inſtituẽdi ⁊ deſti-
tuẽdi.no.de offi.archi.ad hec.§.ſi.Hoc tenet Lapus ſua allegatio
ne.xx.Et ſic debet intelligi glo.ſ.eo.admonet.Per hec aliqui di-
cunt ꝙ aliqs ſimoniace promotus põt renũtiare in manibus infe-
rioris.de quo de ſimo.de regularib⁹.⁊.c.ex inſinuatione.vide glo.j.
eo.niſi.in verbo Sed dũtaxat.que dicit ꝙ qñ eſt ex toto ſimoniac⁹,
ita ꝙ nullũ habeat titulum,põt renũtiare in manibus cuiuſcũq̃.
Per hec dicit Jo.An.ꝙ vbi canonici nõ expectant confirmatio-
nem,poſſunt renuntiare.de quo de ſimo.ex inſinuatione.Per hec
dicunt domini de Rota ſua concluſione.cccxc.quod ſi habet tantũ
poteſtatem conferendi,ex hoc non poteſt admittere ceſſionem:q2
per hoc non ſequitur ꝙ habeat poteſtatem inſtituendi ⁊ deſtituen
di,cum hec ſint diuerſa:vt patet ex no.de off.arch.cum ſatis.Per
hec dicunt ꝙ epũs habens ex cõſuetudine poteſtatem conferendi in
alia diocesi,non poteſt ceſſionem admittere:tñ quia conſuetudo eſt
ſtricti iuris,⁊ tm̃ preſcriptum,quantum poſſeſſum.Dato ergo ꝙ
ſit poſſeſſum ius conferendi,per hoc non eſt preſcriptum ius inſti-
tuendi.de dona.cum in tua.de preſcript.in.c.auditis.de offi.archi.
c.ſi.de cap.mo.cum venerabilis.⁊.c.dilectus.ad hoc de preben.cuʒ
in illis.lib.vj.⁊ collatio ⁊ inſtitutio ponuntur vt diuerſa.Ad hoc
de cap.mo.c.j.li.vj.vbi ad abbates ſpectat prouiſio,⁊ non inſtitu-
tio,vel deſtitutio.Ad iura,que dicunt ꝙ ad illum,ad quem ſpectat
collatio,ſpectat ceſſionis admiſſio,procedunt quando ſpectant de
iure communi:ſecus ſi aliquo iure ſpeciali.Et ſic intelligit Inno.
hic,⁊ de hereti.cum ex iniuncto.de cap.mo.c.j.lib.vj.de priuileg.cũ
⁊ plantare.§.in eccleſijs.⁊ hoc,q2 ad illos ſpectat cõiter inſtitutio.
⁊ deſtitutio.Per hoc dicit Hoſt.in Sum.de offi.dele.§.ſi.ad fin.qđ
quis nõ poteſt paciſci de non petendo beneficium abſq̃ conſenſu
ſuperioris.De conſuetudine tamen,vel priuilegio poſſent inferio-
res prelati,ad quos etiam non ſpectat ius inſtituendi vel deſtituẽ
di,admittere tales ceſſiões,vel acquirere ius cedendi.i:talem ceſ-
ſionem,vt no.Jo.An.de preben.c.ſignificatum.in verbo Dimitte
8 re. ¶ † Nunquid autem capitulum vacante ſede ſuccedat in pote-
ſtatem hanc admittendi ceſſionem in bñficijs ſpectantibus ad in-
ſtitutionem epiſcopi.Determinant domini de Rota ſua conclu-
ſione.cccviij.qđ poſſit,quia ſuccedit in actu iuriſdictionali.de ma-
io.⁊ obed.his,qui.⁊ ſuccedit in poteſtatẽ inſtituendi ⁊ deſtituendi.
Ad hoc quod no.glo.in cle.j.de rerum permuta.⁊ de inſti.c.j.li.vj.
vbi etiam concludunt ꝙ facta renuntiatione coram capitulo,licet
nihil dicat habens poteſtatem inſtituendi,⁊ alteri conferendi,taci
te videntur habere ratam renuntiationẽ.de his,que ſi.a ma.parte
ca.ex ore.⁊ ibi pleniſſime allegat pro ⁊ cõtra.Eadem gl.ibi:ſed nõ
poteſt eam repetere.inquantum glo.dicit quod renuntiatio lʒ non
valeat ad preiudicium ſuperioris,valet tamen quo ad preiudiciuʒ
renuntiationis:idem tenuit Hoſ.hic:⁊.ſ.eo.admonet.Lau.Phi.
⁊ Egi.ad hoc de appel.cum appellationibus.li.vj.⁊ facit quod no.
xlix.di.c.vlti.⁊.vi.q.iij.deniq̃.videt̃ contra,per id,quod dicit nul-
9 lʒ,⁊c.hoc tenet Gui.Naſo.ad hoc.ſ.c.ſi. ¶ † Vinc.tenuit qđ renun-
tiatio ſibi preiudicat:ſi tamen velit remittere re integra,admittit̃:
al's non admittitur.de his,qui honis cedere poſſunt.l.is,qui.Alij
qđ poteſt renuntiare honori,ſed non oneri,abdicando iuriſdictio-
nem prelati.de foro compe.ſi diligenti.Hoſt.dicit ꝙ renũtiatio eſt
nulla,vt patet hic:ideo nec quo ad eius preiudicium valet,licet de
iure priuetur.Credo qđ in manibus non prelati,ſi tñ ſit clericus,
vel ſine aliquo,valet renuntiatio quo ad preiudiciũ ſui:quo ad pre
iudicium ſuperioris,nõ vt hic dicit glo.vbi in manib⁹ laici nullo
modo valet,ſed priuat̃ a iure,ne laici talia cõſueſcãt.Et hoc tene.
Eſt tñ verum ꝙ beneficium interim non vacat,ita ꝙ poſſit confer
ri non expectata ſuperioris licentia,nec etiã vt vacans poſſet im-
petrari,ſed interim eſt in pendenti ad iudicium ſuperioris:vt not.
ſ.eo.admonet.Et ſic determinat Jo.An.in.c.ignorantia.de reg.
iur.lib.vj.hoc tene:licet Inno.dixerit ꝙ renuntiatio non tenet ad
preiudicium renuntiantis quo ad proprietatem,licet teneat quo
ad preiudicium poſſeſſionis,vt ipſe no.ſ.in.c.proximo.Quod ſa-
tis credo,inquantum dixit de poſſeſſione:q2 in illa non eſt quid ſpi
ritualitatis,vel vinculi indiſſolubilis,ideo illam perdere põt quo
ad poſſeſſionem abſq̃ licentia prelati.Quod ſecus eſt in proprieta
te:q2 illam non perdet ipſo iure,ſed ſibi petenti obſtat exceptio,vt
in illis iuribus:⁊ q2 facilius perditur poſſeſſio,ꝙ̃ proprietas:vt in
l.ſi quis vi.§.differentia:ff.de acqui.poſ.operabitur etiã effectum
interim renuntiatio,ꝙ ille interim perdet facultatem adminiſtran
10 di,vt dicit gl.notabiliter de ſtatu mo.quod Dei.in glo.ij. ¶ † Hec
ſunt vera,vt exigatur licentia ſuperioris,ſiue loquatur de renun-
tiatione ſimplici,ſiue expreſſa,ꝑpter trãſitum ad aliam dignitatẽ,
vel bñficiũ,vt eſt dictũ:ſ.eo.admonet.de quo de preben.de multa.
de his,que ſi.a ma.parte ca.c.ex ore.In tranſitu aũt ad religioneʒ
nõ exigitur licẽtia.xix.q.ij.due ſunt.no.ſ.c.admonet.⁊ eſt tex.⁊ gl.
de ſtatu mo.qđ Dei. ¶ De tacita auteʒ renuntiatione,que ſurgit
ex aſſumptione dignitatis incõpaſſibilis,doc.de prebẽ.c.de mul-
ta.dicunt eſſe ibi neceſſariam licentiã,vel probationẽ,ſeu approba
tionem ſuperioris. ¶ Contrarium ſentit gl.de his,que ſi.a ma.ꝑ
te ca.ex ore.⁊ hoc plene p Gui.in cle.grẽ.de reſcrip.lib.vj.in verbo.
Renũtiare.dic vt no.in.d.c.ex ore.Et cõſequẽter tenetur ꝙ nõ va
cet primum niſi ſuperior ratum habeat.Et hoc tenet Inno.ſ.eod.
11 admonet. ¶ † In renũtiatione aũt,que fit per actũ ꝑmutationis,
habes plene de re.permu.c.queſitũ.⁊ tenet̃ ꝙ ſolus epũs,vt in cle.j.
de re.ꝑmu.Solus eñ epũs authorat̃ permutationi,⁊ cõſequẽter re-
nũtiationi:⁊ hoc qñ ſpectat collatio ad epm.Si ad alios,etiã exigi
tur cõſenſus illorũ,ad quos ſpectat collatio,vt ibi no.⁊ no.in tra-
12 ctatu ꝑmutationũ Lapi de Caſti. ¶ † Opp.cũ alis gl.ꝙ alia pe-
na veniat imponenda ſuſcipienti bñficiũ de manu laici,vt pt:.ſ.
de clec.

de elec. quiſquis. xvi. q. vlti. ſi quis deinceps. Sol. Dicit glo. qđ pri natur bñficio, vt hic: etiam vltra hoc eſt ſuſpenſus, & ineligibilis. Nec obſtat de iure pa. preterea. vbi videtur quod ſit excommunicã dus. Glo. dat plures ſolutiones. Prima, inquantum decre. preterea. dicit eos excommunicandos, referatur ad excommunicationẽ maiorem: inquantum. c. ſi quis deinceps. dicit ſuſpenſos, intelligatur ſuſpenſione minori, que priuat participio, & vltra hoc ſunt excommunicandi. Secunda ſolutio quod. c. ſi quis deinceps. ſit correctum, quod dicit ſuſpenſos, tamen ſuſpendendi demum ſint per iura noua. Ego non video quod iura noua aliquid immutent: quia c. quiſquis. inquantum dicit ſuſpendendos, loquitur de eligentibus: de conſentiente electioni dicit quod eſt ineligibilis abſq; diſpenſatione per hoc non tollit penam ſuſpenſionis. c. preterea. dicit quod priuetur communione. Hoc non corrigit ſuſpenſionem: quia & ſuſpenſus excommunicari poteſt: & eſt excommunicatio cum ſuſpẽſione compatibilis. Dic quod ſi perſtiterit, ab eccleſiaſtico miniſterio deponatur. Nec hoc etiam tollit ſuſpenſionem: quia ſuſpenſus deponi poteſt: & differunt talia. de cohabi. clerico. ſicut. & c. clericos. Antonius de Butrio.

1 ☞ Epiſcopi poſſunt petere ceſſiones ſex caſibus.
2 Beneficij cedendi licentia eſt inhabilis duabus cauſis.
3 Epi principale officium eſt, predicare verbum Dei.
Eccleſiam curato aut epiſcopo deſerere non licet.
4 Humilitas non toleratur extra obedientiam.
5 Renuntiatio beneficij propter ſex cauſas eſt tolerabilis.
6 Beneficij cedendi ad licentiam dandã non omne crimẽ eſt habile.
7 Beneficio non priuant ipſo iure omnia crimina irregularitatem inducentia.
8 Beneficio quando poſſit renuntiari ſine licentia ſuperioris.
9 Ordinis executionem que crimina impediant.
10 Beneficij cedendi ſecunda cauſa eſt debilitas corporis.
11 Beneficium cedere ratione debilitatis corporis nemo compellit.
12 Epiſcopus qualem ſcientiam habere debeat.
13 Neceſſe verbum, differt a verbo oportere.
14 Prelato ſufficit quod habeat ſcientiam competentem.
15 Scientia inflat, & tollit bonum charitatis.
16 Ignorantia an ſit peccatum.
17 Epiſcopus electus ignorans qui de facili poteſt addiſcere, non eſt deponendus.
18 Cedendi legitima cauſa quarta eſt propter malitiam populi.
Beneficij cedendi licentia concedi quando debeat.
19 Prelati equiparantur mercenarijs.
20 Doctor poteſt ceſſare a docendo, propter malitiam ſcholarium.
21 Epiſcopus perſecutus an fugere debeat.
22 Cedendi cauſa quinta eſt pro graui ſcandalo vitando.
23 Salus eterna eſt potius appetenda, ꝙ commodum temporale.
24 Scandalum fugiendum, quãdo poteſt abſq; periculo vite eterne.
25 Iuſtitia an & quando deſeratur metu ſcandali.
26 Cedendi cauſa ſexta eſt, videlicet irregularitas.
Irregularitas quandoq; ex ſacramenti defectu cauſatur.
27 Bigamus eſt ille, qui duas vxores habuit.
28 Irregularis eſt illegitimus, ex quo non poteſt ad ordines vel dignitates promoueri.
29 Illegitimitatis latentis ratione non eſt quis deponendus.
30 Delictum paternum iure diuino punitur in filium.
31 Filius patri non ſuccedit in vitio mere perſonali.
32 Illegitimitatis ſpecies quadruplex.
33 Illegitimus promotus tacens irregularitatem, an deponatur.
34 Irregularitatem an inducant peccata latentia.
35 Illegitimus occultus promotus an arcteatur ad petendum diſpẽſationem.
36 Diſpenſatio petita illegitimitatis occulte an debeat concedi.
37 Diſpenſatio prohibita quando cenſeatur.
34 Irregularitas vnde dicatur, & quare.
35 Irregularitas quintuplex eſt.
36 Irregularitas an ſit a iure diuino, vel poſitiuo.
37 Baſtardorum ſpecies tres ſunt.
38 Ceſſio tribus cauſis improbatur.
39 Peccatum habet duo principia, videlicet ocium, & voluptas.
40 Otio non videtur deſerenda vita vtilis, fertilis, & operatiua.
41 Cedendi licentia non eſt epiſcopo danda propter labores.
Vxor non eſt relinquenda propter labores & anguſtias.
42 Matrimonium ſpirituale eſt inter epiſcopum & eccleſiam.
43 Legi non ſubijcitur, qui ducitur ſpiritu.
44 Spiritus eſt ex Deo quo quis agit non contra obedientiam.
45 Epiſcopus debet ponere animam pro ſalute animarum.
46 Peccato ſubditorum non debet epiſcopus gregem relinquere.
47 Labor omnis non eſt abſq; mercede.
48 Vita que nam ſit homini vtilior.
49 Vita mixta quam vti eſt poſſibile.
50 Epiſcopus non poteſt tranſire ad monachatum abſq; licentia.
51 Deus dicitur pater cuiuſlibet Chriſtiani.
52 Chriſtianus quilibet dicitur hodie filius Dei emancipatus.
53 Laudare ſe licet, non tamen ratione ſuperbie.
54 Bonum abſq; charitate factum nihil prodeſt.

1 NIſi. ¶ † Ponit, & exponit ſex caſus, propter quos
epi poſſunt petere ceſſiones, & in quibus papa
conſueuit cõcedere licentiã. Sunt quatuor principales
partes. Prima reprobat has duas cauſas cedẽdi. ſ. zelum
melioris vite, & humilitatẽ. Secunda ibi: intueri. facit qđ inſinuando dixit. Tertia ibi: verius, reprobat alias cauſas cedẽdi, vt ocium, laborem, & inſpirationem, & his ſimiles, probans id authoritatibus, & reſpondens ei, quod poſſet opponi de Martha. Quarta concludit ibi: monemus. ¶ Venio ad caſum. Quidã talaritan' epiſcopus a papa petijt inſtanter licentiam cedendi epiſcopatui, principaliter pretendens quod vitam volebat eligere ſolitariam, & attendere ad frugem melioris vite: papa non volens dare licentiam cedendi, prout non debet abſq; cauſa legitima. Primo oſtendit quod in cedendi licentia poſtulanda ſunt alique cauſe veriſimiles, ſed non legitime ad dandam cauſam legitimam cedendi. Quedam ſunt cauſe legitime, & vere, & inter ceteras ponit duas cauſas illegitimas apparentes, alias ſex ponit qñq; legitimas, quas exponit: vltimo concludendo relinquit poſtulantem ceſſionem conſcientie ſue, vt viſis, & palpatis cauſis predictis, ſi videat in ſe cauſam legitimam, cedat, alioquin non per hoc renuntiet oneri epiſcopali, proteſtans quod ſi habeat pennas, quibus ad ſolitudinem poſſit conuolare, illas tamen non habet liberas, ſed ligatas nexibus preceptorum, ob que abſq; licentia non habet, & abſq; apoſto
2 lice ſedis permiſſione volatum. ¶ † No. primo duas cauſas inhabiles ad dandum licentiam cedendi, ſi hoc faciat propter frugem
3 melioris vite. ¶ † Secũdo nota ꝙ principale officium epiſcopi eſt, officium predicandi verbum Dei: & quod illo ſuſcepto non licet propter ſuaſionem melioris vite illud deſerere. Et per hoc nota quod non licet epiſcopo, vel curato deſerere eccleſiam vt tranſeat ad ſolitudinem, & ad vitam eremiticam, nec hoc etiam eſt a ſupe
4 riore permittendum. ¶ † Nota ſecundam cauſam cedendi illegitimam, ſi quis aſpirat cedere ſola cauſa humilitatis. Et nota quod non licet exercere humilitatem contra obedientiam, & eo quod humilitas contra obedientiã erigitur, eſt ſuperbia. Non ſunt in hac parte glo. nec dicta docto. ¶ Venio ad verſicu. intueri, & ibi poni
5 tur prima cauſa cedendi. ¶ † Nota primo per ordinem ſex cauſas cedendi, que in litera exprimuntur. ¶ Nota primam cauſam legitimam ad cedendum, ſcilicet conſcientiam criminis. Et nota qualitatem requiſitam ad crimen, quia exigitur quod ſit tale, quod impediat ordinis executionem poſt peractam penitentiam. Ex quo habes quod quedam ſunt crimina, que impediunt officij executionem poſt peractam penitentiam: quedam que non impediunt.
6 ¶ † Nota ſecundo quod nemo ſine crimine viuit, & quod nõ omne crimen eſt habile ad dandam licentiam cedendi, nec omne crimen eſt habile ad depoſitionem, ſed illud tantum, quod impedit ordinis executionem poſt peractam penitentiam. Et ſic habes ꝙ ſunt delicta digna depoſitione. Et nota pro his, que no. de ind. c. at ſi cle
7 rici. ¶ † Nota tertia hic apertum quod crimina irregularitatem inducentia non priuent quem ipſo iure beneficio, licz inducant poteſtatem priuandi: & ſic hic caſus per glo. Inn. in addi. de conceſſio. preben. cũ noſtris. & in. c. ſi celebrat. de cle. excõ. mini. iterũ in addi.
8 ¶ † Venio ad glo. huius partis oppo. ꝙ tales crimínoſi, & irregulares cedere poſſunt abſq; licẽtia pape: quia ex quo nõ habent titulũ, non eſt neceſſaria pape licẽtia in diſſoluendo vinculũ, & tales nõ habent titulũ. i. q. i. c. ordinationes. ¶ Preterea tales quanto plus rẽ tenent, tãto plus peccãt: ergo ꝙ citius poſſunt, dñt qđ iniuſte tenẽt reſtituere, nec expectãda eſt in hoc alterius licentia: tales enĩ vt fures ſemp ſunt in mora. ff. de condi. fur. l. ſi pro fure. §. pe. ex. qđ. v. ſi res aliena. Gl. hic attingit duo. Primum, an pro aliquo crimine vel defectu bñficiatus maxime epatui poſſit abſq; licentia ſuperioris cedere. Scđo dato ꝙ nõ poſſit, vel poſſit: quia quedã ſunt crimina, ꝙ inducũt irregularitatez, & tollunt facultatẽ petendi, & dandi licentiã cedendi, vt ſunt illa, que impediunt ordinis executionem poſt peractam pniam, que ſunt illa, ꝙ impediãt. Ad primũ gloſſ. ponit opi. Prima opi. eſt ꝙ nullus criminoſus poſſit renũtiare abſq; licẽtia pape. Ad hoc hic, & i. c. primo. vi. q. vi. deniq;. plus concludens hoc verũ, etiã ſi ſit tale crimen, qđ excludat titulũ, vt eſt ſimoniacus, & intruſus. Qđ temperat gl. verum, niſi in articulo mortis vellent renuntiare. Allegat. xvij. q. iiij. ſi quis ſuadente. Iſta opi. nõ plz. gl. ꝙ ſi contingat promotum non habere titulum, debet poſſe cedere abſq; alterius authoritate. Patet de preb. de multa. & in extrauagãti, execrabilis. Scđa fuit opi. Io. & Tan. qui dicunt qđ quidã ſunt criminoſi, vel aliter inhabiles, ita qđ titulo carent: & tales poſſunt

abſq; licentia cedere. Dat exemplū in ſimoniaco, ⁊ intruſo. Quidā
ſunt criminoſi tali crimine, qui tñ nō priuanṫ, nec inhabilitanṫ, in-
tantū ꝙ carent titulo: ⁊ tales nō poſſunt cedere abſq; licētia pape.
Sic loqͥṫ hic: tales em̄ titulo carentes ad cedēdū teneṅt: iō nulla
eſt alia licentia neceſſaria, qꝛ licentiati ſunt a iure. j. q. i. ſi quis neq;.
Hec opi. nō placet glo. qꝛ ſimoniacus caret executione, ⁊ tñ, vt hic
eſt caſus, arctaṫ qui caret executiōe ad petendā licentiā cedendi: er
go ſimoniacus arctatur ad petendum licentiā cedendi. Conclude
mentem gl. quidā ſunt carentes titulo vero ⁊ putatiuo, vt qui nul-
lū habēt colorē tenendi, nec aliquē habēt titulū: qđ eſt, quando eſt
declaratū per ſniam de notorio, vel nō apparet ꝙ ſit ingreſſus au-
thoritate ſuperioris habētis inſtituere, vt intruſus, vel itruſi: ⁊ ta
les poſſunt cedere abſq; licētia alicuius: qꝛ hic non diſſoluitur ali-
quod vinculum, ſed ſoli iniuſte poſſeſſioni renunciatur. Et hic ca-
ſus eſt planus: ⁊ ſic procedit vna opi. Quidā ſunt carētes titu
lo quo ad rei veritatem, habent tamē aliquem colorem tenendi, vt
qꝛ delictum, vel defectus eſt occultus: ⁊ tales cedere non pñt abſq;
licentia ſuperioris: quia ille putatiuus titulus ⁊ coloratus opinio
ne cōmuni habet inſtar veri: quia iſte putatiuus titulus in hoc re-
putaṫ verus. de elect. auditis. ⁊ quod no. ibi: vt ſicut in vero exigiṫ
ſuperioris licentia, ita ⁊ in putatiuo. Puto tamē quod hic poſ
ſet in mortis articulo, ſi careat preſentia ſuperioris, ad purgandā
cōſcientiam ſuam dimittere bñficium abſq; ſuperioris authorita-
te: ⁊ ſufficeret, ſecundū doc. hic, ꝙ dimitteret in manib⁹ ſuperioris,
vt penitentiarij. Allegat de peni. c. fi. Sic intellige hic Inn. q etiā
ad dimittendā poſſeſſionem facti exigit ſuperioris licentiā. Qui-
dā ſunt habentes titulū, ꝗꝗ propter crimē poſſint priuari ipſo iu
re, cum nō ſint priuati, ſed priuādi: ⁊ tales cedere nō poſſunt abſq;
licētia, ⁊ authoritate apoſtolice ſedis, vel alteri⁹ ſuperioris, vt hic.
Ex his infertur primo quod irregulares omnes, qui priuātur
officij executione, per hoc ipſo iure nō ſunt priuati, ſꝫ priuādi, niſi
vbi a iure appareat ipſos eſſe priuatos, qđ tales non poſſunt cede
re abſq; licentia ſuperioris. vt hic: ſi tamen ſunt priuati per ſniam,
non expectaṫ alia ſuperioris licentia. Infertur ſecundo ꝙ priuati
ipſo iure beneficijs ꝓpter crimen, ſi crimen eſt notorium, vel ſentē
tia declaratum, qꝛ iſti non habent titulum, nec colorem tenendi, iō
poſſunt cedere abſq; ſuperioris authoritate. Si autē crimen eſt oc
cultū, ⁊ alia lata nō eſt ſententia, non poſſunt abſq; licentia, ſeu au
thoritate ſuperioris cedere. Infertur tertio quid de intruſo, qđ
hic non habet colorem, cedere pōt, ⁊ debet abſq; ſuperioris autho
ritate. De ſimoniaco autem, ſi ſimoniā cōmiſit poſt ꝓmotionē,
qꝛ hic nō eſt priuatus, ſed priuandus, debet expectare ſuperioris li
centiam. Si autem cōmiſit ſimoniam in ꝓmouendo, ſi per alium
eſt commiſſa eo ignorante, habet titulum, vel ſaltem colorē: ideo li
cētiam expectet: ſi per ſe, ⁊ occulta eſt, idem. Si publica, ⁊ notoria:
qꝛ illa impedit titulum, ⁊ colorem, non eſt neceſſaria licentia: alr̄ dꝫ
ſuperioris expectare licentiam: ⁊ hoc ꝓpter duo. Primo, qꝛ iſte ti-
tulus putatiuus habetur pro vero. Secūdo, quia de facili cū ta-
bus bene adminiſtrantibus ⁊ occultis diſpēſat papa: arg. j. §. i
9 gimo. v. perſone vero. † Venio ad ſcđm. ſ. ad ſcđam partē gl. vbi
queritur, que ſunt crimina, que impediūt ordinis executionē poſt
peractā pñiam. Gl. enumerat hic ⁊ doc. poſt gloſſ. Aduerte an-
te, ꝗ veniam ad glo. aliqui dixerunt quod ſola illa, que numeranṫ.
j. de accuſa. inquiſitionis. vt ſimonia, homicidium: ⁊ procedit in ſi-
monia, ſiue ſit in ordine, ſiue in beneficio. De quibus habetur. j. de
tempo. ordina. ex tenore. ⁊ c. fi. dic vt ibi. Gl. hic enumerat plures
caſus, ⁊ docto. ⁊ hic communiter habetur recurſus. Dicit gloſſ. ꝙ
primū crimen eſt ſimonia. Hoc intellige, ſiue ſit in ordine, ſiue in be
neficio. de accu. inquiſitionis. Sed dicit Jo. an. ꝙ ſimonia in ordi-
ne impedit executionem ordinis poſt peractā penitentiā, ⁊ ſimo-
nia in beneficio beneficij retentionem. Et ſic debet intelligi de ac-
cu. inquiſitionis. Secundum, eſt homicidium. 50. diſt. miror. de tē-
po. or. c. fin. Tertium, omne delictum, quod irrogat infamiam. iij.
q. vij. §. porro. quia licet culpa tollatur per penitentiam, non tamē
tollitur infamia. ij. q. iij. §. hinc colligitur. Quod dicunt doct. verū
quando imprimit infamiam naturalem ciuilem, ſiue infligat ipſo
iure, ſiue ſit inflicta per ſententiā. Quartum, ſecundum docto. cri-
men excommunicati, interdicti, aut ſuſpenſi, ſc. in cōtemptum cla-
uium facientis ordinari. de ſen. excom. cum illorum. §. ſi autem. vel
celebrantis poſt illam. xi. q. iij. ſi quis epiſ. vel beneficia conferētis,
vel recipientis a contemnente, vel interdictū pape violāte. de ex-
ceſ. prelato. tanta. Quinto, falſarius literarum apoſtolice ſedis. de
cri. fal. ad falſariorum. ⁊ vide in Spe. ti. ij. §. iuſta. verſi. ſunt quoq;.
ſub ver. v. vbi quod de iſto ponit hic Inn. ibi ponitur. Item here-
ticus. i. crimen hereſis. de purg. ca. nos inter. vel ei ſacramenta mi-
niſtrans. j. de hereti. excōmunicamus. Item ſodomita. i. crimen ſo
domie. de exceſ. prela. clerici. Item peccatum in penitentia confeſ-
ſum reuelās. de peni. ⁊ remiſ. omnis. Item incorrigibilis, ⁊ nimiū
in cōtumacia perſeuerans. de dolo ⁊ contu. veritatis. Item omne
crimen graue notorium de facto, vel de iure. de tempo. ordi. c. fine.

Item vtens officio aſſaſſinorū. i. illos qui cauſa pecuniarum, vel
perſuaſionum interficiunt homines, aut eos receptans, vel occul-
tās, ꝗuis ex eo etiam mors non ſequatur. de homi. pro humani. li.
vi. Et hec crimina ſunt, que dicuntur grauia, de quibus etiā poſt
peractam penitentiam diſpenſari nō conſueuit, ſm Hoſt. Et vide
hos caſus in Spe. ti. ij. §. iuxta. ver. ſunt quoq;. Per hoc, ⁊ per iſtū
textum dicit glo. falſam opi. dicentiū qđ omne crimen cauſet irre-
gularitatem. Ad hoc de furtis. c. fi. Quid ſi exiſtens in leui pecca-
to leditur conſcientia qđ nō legitime teneaṫ ꝓpter hoc bñficium.
Dic ꝙ ſuperioris voluntati dꝫ cōſcientiā cōformare: ⁊ ſi pot eſt, be
ne: ſi non, ſequaṫ conſcientiā. Et hec eſt ſufficiens cā dandi licentiā
cedendi. de ſiuo. per tuas. ij. ſm Jo. An. Antonius de Butrio.

10 # Alia vero.
† Nota ſecundā legitimam cauſam ceden-
di, que eſt debilitas corporis: ⁊ hoc ſurgit ex
duplici cā. Aut ex ſenectute, aut ex infirmitate. Opꝫ tamen quod
talis ſit qđ reddat beneficiatum inhabilem ad executionem, ⁊ ad
miniſtrationem beneficij. Nota ſecundo ꝙ ad debilitatem cor-
poris non ſequitur debilitas cordis, ⁊ intellectus, ⁊ ſpirit⁹, ſed po-
11 tius augmentatio, quaſi inuicem opponantur. † Oppo. ꝙ infir
mitas non det legitimam cauſam cedendi, vel debilitas, ſed dan-
dus eſt coadiutor. de cleri. egro. ex parte. Sol Dicunt doc. qđ debi
litas que ex toto reddens inhabilem ad ſpiritualia dat legitimam
cauſam cedendi, non que reddit quem tantum inhabilem ad tem-
poralia, vel debilitas dat legitimā cām cedendi in volentē. Inuit⁹
autē ꝓpter hanc cedere nō compelliṫ, vt in ſrio. Sic ergo ſi reddat
inhabilem ad temporalia, dat legitimam cauſam cedendi volen-
tem, ſed non arctat inuitum.

12 # Pro defectu.
Nota hic ſcientiam neceſſariam in
epō quo ad gubernationem ⁊ tempo-
13 ralium ⁊ ſpiritualium. † Nota ſecundo differentiam eſſe inter
14 verbum Neceſſe, ⁊ verbum Oportere. † Nota tertio ꝙ compe-
tens ſcientia ſufficit in prelato, nec propter carentiam eminentie
15 datur legitima cā cedendi. † Nota quarto quod ſciētia inflat,
16 ⁊ tollit bonum charitatis. † Quero an ignorantia ſit peccatum.
Dicit Jo. and. quod ſi prouenit ex defectu, non eſt peccatū, ſed pe-
na peccati. xv. q. i. §. i. Si ex negligentia, in quibuſdam eſt peccatū,
vt in his, qui negligunt ſcire, vt ſciant que ad eorum officium ſpe-
ctant expedire. xxvij. diſt. c. i. ⁊ ij. Alia autem licet quilibet tenea-
tur credere ⁊ operari ſecundum ſcientiam, de ſumma trini. c. i. nō
17 tamen tenetur ſcire, ſecundum Inno. † Quid ſi ignorat preſul,
ſed de facili poteſt addiſcere. Dicit glo. ꝙ addiſcere poteſt, ⁊ non
dabitur licentia. Et dicit qđ ad hoc tenetur, ꝗꝗ ſit ſciens, ad inſtar
Juriſconſulti, Si pedem, ⁊c. Antonius de Butrio.

18 # Propter malitiam.
† Nota vnam legiti-
mam cauſam cedēdi, qñ
preſul nō poteſt dare doctrinam plebi, ⁊ gregi ſibi ſubiectis, nō tñ
pro quolibet culpa, ſed qñ ſunt incorrigibiles ſubiecti, ⁊ ad grauia
19 decidēt delicta, ita ꝙ conuertanṫ in lupos. † Nota ſcđo ꝙ prela
20 ti equiparanṫ mercenarijs. † Nota in ſi. tex. allega hſtem contra
nimium rigoroſos. Nota Joan. ꝙ ꝓpter ſcholarium malitiam do
21 ctor debet ceſſare a docēdo. dixit ꝓpter ſe. † Quero an perſecu-
tus preſul debeat fugere, an ſe opponere. Dic qđ quedaꝫ eſt intrin
ſeca perſecutio, quedam eſt extrinſeca. Intrinſeca, aut boni in per-
ſequendo ſunt permiſti cum malis, ⁊ boni deſerendi non ſunt pro-
pter malos. xxiij. q. v. tu bonus. xij. q. i. §. hoc tunc. niſi alius magis
proficere poſſet: tunc eſt ſuperior eum transferre poſſet, ⁊ ipſe non
malefaceret ſi hoc peteret: qꝛ maius bonum preferendum eſt ⁊c. ar.
vi. q. i. oēs. xi. q. i. ſi qs. Aut omnes ſunt mali, ⁊ eſt ſpes correctiōis:
⁊ expectare debet, ⁊ non fugere. Si vero nulla eſt ſpes, recedat,
⁊ per hoc poteſt petere licentiam cedendi, vt hic eſt caſus. xij. q. i. §.
cum autem. ⁊ c. fi. Intrinſecam autem notat perſecutionē, qñ hoc
contingit ꝓpter defectum ſubiectorū, ⁊ tamen prelatus odio non
habetur. vij. q. i. §. hoc tūc. ⁊ §. cū autē. ſm Inno. Hoſt. de quo per
Tho. ſcđa ſcđe. q. clxv. articulo quinto. Quedā eſt pſecutio ex-
trinſeca, q̄ ſit prelato ſiue in publico, ſiue in priuato, ꝓpter pecca-
tum, qđ ei, vel clericis imponiṫ. ⁊ hoc eſt multiplex. Quiq; ſit cōtra
prelatū, ⁊ populum, ⁊ clerū. Quiq; ſit cōtra clerū. Quiq; ſit propter
bona. Quiq; ꝫ aliū inferiorē prelatū. Si ſit contra totā eccleſiam,
vt cōtra clerum, ⁊ populum, vt totam fidem dimittant, vel perſe-
cutorib⁹ per violentiā ſubijcianṫ. qꝛ alias fuerūt liberi, etiā ſi Chri
ſtiani ſint pſecutores, dꝫ ſe opponere epūs, ⁊ plebē nō derelinquere
ſi ſpes eſt ꝙ ſe defendere poſſit. ff. de iuſtitia ⁊ iure. l. i. l ſi. ⁊. l. ij. ⁊. iij.
⁊ qꝛ periculum eſſet, ſi totus populus mariū ⁊ mulierū patriā de-
ſereret, ⁊ vagaretur p mundū, ſi nō eſt ſpes defenſionis, fugiēdū
eſt, vt maius malū euitet: ſicut cum filio Dei Joſeph in Egyptū.
Mathei. ij. Vel cōueniat cū fidelibus, ſiue etiā Chriſtianis pſecu
toribus, ſi aliter non poſſint euadere: fugiant vt meli⁹ poſſunt: dū
modo fidē, ⁊ ritus ſuos nō dimittant. Hoc eſt ſepe legitur factum
in veteri teſtamento: ſed perſecutione ceſſante poterūt ad liberta-
tē ſuā redire. vij. q. i. ſcilicet iatus. ⁊ c. precedenti. xxiij. qđ. viij. §. ecce
⁊ c. ſeq.

⁊.c.ſeq. ¶ Quñq; vt dixi, ſit perſecutio cõtra ſolum prelatũ: ⁊ tũc ſi
põt eſſe per aliũ ſaluo populo, cedere põt, ſi vult, ⁊ etiã ſi nõ vult,
ſm Inno. ⁊ Hoſt. vbi eñi imminet periculũ deſtructionis eccleſie,
vel aliud magnũ periculũ in tpalib⁹ ⁊ ſpiritualibus, ⁊ ſcãdalũ, po
teſt cogi, ita tamen quod bonũ cambium alterius prelature aſſi
gnetur. ar. ĩ. c. pro graui. vt ſic publica vtilitas, ⁊c. de poſtu. prela.
bone. de regula. licet. vi. q. i. ſcias. de rerum permu. queſitũ. ¶ Nec
ob. qd infirmi ⁊ furioſi remouentur: q: ibi ſeruatur vtraque vtili
tas, ⁊ priuata in eo, qd nõ remouetur: ⁊ publica in eo, qd coadiutor
datur. Quñq; perſecutio dirigitur contra clerũ, vel partẽ cleri tm̃,
an debeat ſe opponere epus: dicit hic Inn. ⁊ Hoſt. per omnia idem
qd dixi. ſ. quando ſit perſecutio cõtra clerum ⁊ populum, quãuis
in clericis, tanq̃ in ſapiẽtioribus, minus periculum timeat. Vn
de dic qd ſi perſequentes contententur non perſequi populum, ſi
clericos eiiciant, non debent deſiſtere, nec eos tradere: q: per hoc
perderent ſacramenta eccleſie, doctores fidei amitterentur. Vn
de nec etiã clerici debẽt volũtarie exire: ⁊ hoc, ſi poſſent laici, ⁊ vel
lent eos defendere. Si nollent, vel non poſſent defendere, poſſent
clerici recedere, ⁊ trãquillitatẽ temporis expectare: vt. d. c. ſciſcita
tus. Debent tñ ducere ſecum quos poſſunt, ne in tanto diſcrimi
ne remaneant cũ aliis ſine ſacerdotibus, ⁊ ſacramentis, ⁊ cõmẽdã
di forent, ſi inſpirati martyrium ſuſtinerent. vij. q. i. §. cum vero.
¶ Quandoq; ſit perſecutio, vt bona, vel res eccleſie habeantur: ⁊
tunc dicunt aliqui qd nõn eſt violenter contendendum. de homic.
ſuſcepimus. xxiij. q. viij. conuenio. in prin. vbi de hoc. Contrarium
eſt verũ, vt no. de ſen. exc. dilecti. lib. vi. nam ⁊ ſine corporalibus re
bus clerici diu viuere non poſſunt. i. q. iij. ſi quis obiecerit. debet er
go prelatus ⁊ p his ſe opponere, exẽplo beati Thome, qui ex hac
cauſa martyriũ ſuſtinuit. de homici. ſicut dignum. ¶ Hec pcedũt
in maioribus prelatis: in minoribus autem dicendũ eſt qd quãuis
ad mortẽ queratur, vile eſſet ſtatim eum transferre, vel eius ceſſio
nem admittere: imo deberet potius ſuperior eccleſiam interdice
re vel claudere eccleſias, vel reliquias extrahere. de iure pat. c. i. ⁊
ij. ⁊ iij. ¶ Itẽ excõicare: ⁊ tandem ad brachium ſeculare recurrere
ĩ. de cle. excom. mini. c. ij. in ſi. cum concor. qd ſi nec ſic compeſci poſ
ſet p ſe, vt maius malũ euitẽtur, finaliter admittat ceſſionem. xiij.
di. c. verũ. Quñq; ſit pſecũtio cõtra epm tm̃: ⁊ tali non poteſt mederi
ſine pape licentia: q: in remotione epi mai⁹ imminet periculũ, quã
in remotione alterius plati. xiij. di. quieſcam⁹. Prouideatur ergo
ei, ſi poteſt fieri, per locum tutum, in quo moretur, vel per ſocieta
tem armatorum ſecum incedentium, vel per alium modum. Quod
ſi nullo modo poteſt mederi, conſulatur papa, qui ſi ei videbitur,
ceſſionem admittat, vt hic ſecundum Hoſt. Anto. de Butr.

22 **Pro graui quoque.** ¶ † Nota quintam cau
ſam legitimam dandi li
centiam cedendi epo. pro graui ſ. ſcandalo vitando, quando aliter
23 ſedari non poteſt. † Et no. quod prelatus, ⁊ quilibet plus appetere
debet eternam ſalutem, quã commodũ tẽporale: ⁊ ſic finis canoni
24 cus eſt inſequi bonũ eternũ. ¶ † Not. ſcandalũ vitandum, qñ po
teſt vitari abſq; periculo vite eterne: vbi aũt nõ põt euitari abſq;
periculo eterne vite, potius eſt ſcandalum eligendũ, quã ſit omit
25 tendũ bone vite eterne. ¶ † Oppo. qd propter ſcandalum non de
bet amitti iuſtitia. ĩ. de re. iur. c. qui ſcandalizauit. Dicit glo. qd ſi
ſcandalum euitare poſſumus ſine peccato, ſcandalum vitandũ eſt:
ſi non poteſt vitari abſq; peccato, tunc potius ſcandalum permit
ti potius debet, quã bonũ vite dimitti. Si eſt dubiũ an peccatum
incurratur, videtur vitandũ potius peccatũ, quã ſcandalũ. xx. di.
c. ſi. ij. q. vlti. ⁊ ſi illa. xxiij. q. i. quid culpatur. Vnde ex hoc infert qd
quedã eſt veritas bone vite: ⁊ hec nunq̃ deſerenda eſt propter ſcã
dalum. Quedã eſt veritas iuſtitie, ſiue diſcipline: ⁊ aliquando põt
deferi propter ſcandalũ: vt ſi multitudo ſit in cauſa, dũtamen non
ſint incorrigibiles. xliij. di. comeſſationes. ⁊ ſi ſunt incorrigibiles,
q: volunt defendere malũ qd faciunt, non eſt parcendũ multitudi
ni, etiã propter ſcandalũ. de peni. di. vi. in ſi. lxxxij. diſt. plurimos.
cũ ſi. Idem qd hic gl. ĩ. de tẽp. ordi. ſanc. in. iij. gl. Contra no. glo. de
regu. iur. qui ſcandalizauit. vbi dicit qd bonũ iuſtitie vel diſcipli
ne nõ omittetur propter ſcandalũ. Hoſt. tenet gl. hanc quo ad vir
tutem iuſtitie hic: vnde dicit, propter ſcandalũ eſt ſimulanda, vel
differenda. glo. di. licet. xi. q. iij. plerũq;. ⁊ remittit ad Summam. e.
ti. §. cui. ver. graue. Inno. dicit qd quedã eſt veritas iuſtitie, natu
ralis, ⁊ Euãgelice: ⁊ hec nõ eſt relinquẽda ppter vitãdũ ſcãdalũ.
Quedã eſt veritas iuſtitie iuris poſitiui: ⁊ hec eſt relinquẽda pro
pter ſcandalũ ex cauſa iuſta tẽperãdo, relaxãdo, etiã in certis caſi
bus contrariũ ſtatuendo: vt not. ĩ. de conceſ. preben. propoſuit. de
voto. c. i. de ſta. mona. cum ad monaſteriũ. ad ſi. Nam ⁊ primam ve
ritatem non tollit conſuetudo. de conſue. c. ſi.

26 **Perſone vero.** ¶ † No. aliã cãm legitimã cedẽdi, ſ.
irregularitatẽ: q̃ quñq; eſt ex defectu
ſacramẽti. ⁊ hec eſt duplex, qñ quis cõtraxit cũ vidua, vel qui habuit
27 duas vxores. ¶ † No. q pprie bigam⁹ dr q habuit duas vxores.
28 ¶ † No. ſcdo q illegitim⁹ eſt irregularis: q: nõ põt ad ordines, vel
29 dignitates pmoueri. ¶ † No. tertio qd ppter illegitimitatẽ laten
tem quis nõ eſt deponendus, nec dãda licẽtia cedendi, ſed cũ eo eſt
30 diſpenſandum. ¶ † No. qñ peccatum parẽtis punit in filium, ⁊ qñ
non: q: qñ eſt ſucceſſor vitij paterni, tũc delictũ paternum iure di
31 uino punitur in filium: als non. ¶ † No. quarto qd filius patri nõ
32 ſuccedit in vitio mere perſonali, quñq; ſic. ¶ † No. vltimo multipli
cem ſpeciem illegitimitatis prolis: quia quidam ſunt noti, quidã
33 manzeres, quidam naturales, ⁊ quidam ſpurij. ¶ † Opp. qd tace
re potuit, ⁊ exprimere irregularitatem natiuitatis: q: ex ſe euidẽs
eſt ipſum poſſe ſic tacere. So. Qd non potuit de iure, id eſt non de
buit. Vnde dicit gl. quod hoc debuit confiteri, ſaltem in penitẽtia.
De hoc, an ex tali confeſſione deponi poſſit, no. 50. di. c. ex peniten
34 tijs. Io. And. ¶ † Secundo opp. quod peccata latentia non indu
cant irregularitatem. xxxij. q. v. Chriſtiane. So. Dicit glo. qd hec
decre. eſt pro opi. qd inducant. ⁊ non ſoluit aliter. Hoſ. tenuit quod
occultum peccatum, de quo nõ eſt acta penitentia, inducat irregu
laritatem: alias non. de tempo. ordi. c. ſi. Hoſti. dicit quod peccatũ
occultũ non inducit irregularitatem, in qua requiratur prelati di
ſpenſatio: ſed irregularitas occulta bene requirit diſpẽſationem:
vt hic. ſ. de elec. innotuit. ⁊ c. pe. ⁊ vltimo. De hoc dictum eſt. ſ. que
35 delicta inducant irregularitatem. ⁊ dicam de tem. or. c. ſi. ¶ † Que
ro an talis illegitimus occultus arctetur ad petendam diſpenſa
tionem. Dicit Inno. qd ſic. Superior autem diſpenſabit, ſi cauſa
ſubſit, ⁊ diſpẽſabit etiam nõ vocatis his, ad quos ſpẽctat electio,
vel confirmatio. Nec obſtat quod talis prelatus non habuerit ca
nonicum ingreſſum propter defectũ diſpenſationis ab initio. Itẽ
nec tempore diſpenſationis, niſi detur conſenſus electorum, ⁊ con
firmatorum, ⁊ conſecratorum, ⁊ aliorum, quorum intereſt. de offic.
archi. ad hoc. §. ſi. ¶ Sol. dicunt Inn. ⁊ Hoſti. quod per diſpenſa
tionem omnia reformantur, nec habent de quo conquerantur hi,
quorum intereſt, ex quo ſemel conſenſerunt, non poſſunt amplius
reſilire: dummodo is, qui poteſt diſpenſare, velit. ar. de elec. cũ in
ter. iij. de poſtu. prela. ad ſi. ⁊ vide quod no. de elec. dudum. quaſi di
ceret: licet electio ſit habito reſpectu ad rigorem nulla, prouiſio tñ,
vel electio habito reſpectu ad facultatem diſpenſandi, habet ali
quod initium, vel ſpem validitatis de iure ſpeciali, que confirma
tur ſuperueniente diſpenſatione. Ad hoc, q: nec etiã de iure natu
rali talis irregularitas facit electionem nullam: vt dicit Inno. de
36 cle. excom. min. ſi celebrat. in additione. quod nota. ¶ † Quero an
talis diſpenſatio ſuper tali delicto. ſ. predicto ſit debita. Dicit hic
Hoſti. quod ſic, ex quo ſubeſt cauſa aut vtilitas, quia bene ſe geſſit
in adminiſtratione. Per quod dicit Hoſti. quod ſi debita eſt, vbi
ſubeſt vtilitas, forti⁹ vbi ſubeſt neceſſitas. i. q. vij. §. niſi rigor. ⁊ c.
exigũt. ⁊ c. tali. ⁊ c. ſeq. vſq; ad. §. ecce. Vnde vbicunq; perſona, res,
vel cauſa, vel locus exigit, debita eſt diſpenſatio. xxix. diſtin. c. i. 50.
diſt. domine ſancte. ⁊ c. conſiderandum. adeo quod peccat prelat⁹
non diſpenſando. ij. q. v. quanto. in fine. Subditus tamen illam nõ
poteſt petere: de quo in. d. c. exigunt. Ad hoc quod dicitur in po
ſtulato, de electio. ſcriptum. de poſtula. c. ij. ⁊ vide gloſ. de elect. licet
37 canon. ⁊ c. cum ex eo. lib. vi. ¶ † Prohibita autem cenſetur diſpen
ſatio, quando ſine decoloratione eccleſie fieri non poteſt, ⁊ vbi non
ſubeſt cauſa diſpenſandi. i. q. vij. illa. ⁊ c. tali. ¶ Permiſſa autem
eſt in caſu. 50. diſt. ſi quis presbyter. ⁊ vide de filijs presbyte. c. pe. ⁊
38 vltimo. de preben. de multa. ¶ † Circa hanc irregularitatem que
rit hic Inno. de pluribus. Primo, quare dicatur, ⁊ appelletur ir
regularitas. Reſpondet quod non ſequuntur regulam aliorum
in ordinando, ⁊ ſunt extra regulam aliorum: quia generaliter epi
poſſunt cũ omnibus diſpenſare, vt ad ordines promoueant, ⁊ eos
promouere: iſti ſunt extra regulam promotionis: quia in eis expe
ctatur diſpẽſatio pape: ⁊ hoc ſtricto modo dicitur irregularitas.
¶ Alio modo magis large dicitur irregularitas, ⁊ irregularis, q
non poteſt manere in ſuſceptis ordinibus, nec promoueri ad ma
iores, etiam poſt peractam penitentiam, ſine diſpenſatione vel pa
35 pe, vel inferioris: de quibus no. de temp. ordi. dilectus. ¶ † Quero
ſecundo quotuplex eſt irregularitas. Dic quod duplex. Quedam
eſt ex defectu, vt bigamia, vel illegitimitas. Et vide alios. 50. diſt.
non confidat. liij. diſtin. per totum. Secundo modo dicitur irregu
laritas ex delicto, vt homicidio, qñ preter diſpenſationẽ pape pro
moueri nõ põt, vel etiã celebrare in ordine iam ſuſcepto de quib⁹
36 dixi. ſ. de tẽp. ord. dilect⁹. ¶ † Quero an irregularitas ſit a iure di
uino, vel poſitiuo. Dicit Inn. qd qdã dubitãt de: illa bigamia, qd
nõ pueniat ex defectu ſacramẽti, ⁊ ſic ex iure diuino: vt p; ex dicto
Apoſtoli, Oportet epm eſſe vni⁹ vxoris virũ. xxvi. di. c. i. ⁊ ij. Sed
dic qd nõ puenit illa ex defectu ſacramẽti, ſed q: nõ poſſet eſſe hor
tator viduitatis, qui cõiugia frequentauit. Et hoc ſatis dixit tex.
xxvi. diſt. di. ⁊ ij. in ſi. Vel dic qd dato qd a iure diuino inducat hec
irregularitas, a ſolo inducitur poſitiuo qd a ſolo papa poſſit di
ſpenſari. xxvi. diſtinc. c. acutius. ⁊ de bigamis. debitum. vbi dici
tur quodã defectu ſacramenti ſurgẽt: q: non ſurgit, ſed eſt cauſa

coadiuuans defectus ſacramenti, non inducens. Idem dicit de corpore vitiato qđ illa irregularitas eſt de iure poſitiuo. Idem dicit de qualibet alia,ſaltē quo ad hoc,vt ſoli pape reſeruetur. Concludēs qđ in veteri teſtamēto nō erant irregularitates perpetue, ſed tēpales tantum:vt ſi exibant extra caſtra,vel tāgebant mortuū. Nec ob.qđ ſummus ſacerdos dʒ habere virginē, non repudiatā: nec tūc erat propter defectū ſacramēti,ſed propter predictas cauſas. Sic ⁊ ſponſi celebrātes incurrūt irregularitates. Qđ eſt verū in ſuſpenſo ab officio:ſecus ſi a bñficio:qꝛ iure non reperit̄ de his
37 in Spe.c.ti.ij.§.iuxta proportiones.in pn.in ver.ſumit. ¶ †Quero qui dicantur manzeres,⁊ de differentijs inter iſtas ſpēs illegitimitatis. So. Dicit hic gl.ꝙ manzer proprie eſt natus de ſcorto, ſpurius de cōcubina,nothus de adulterio. Sic dr̄ notha febris, q̄ affligit,ſicut quartana,⁊ tñ nō eſt:ſic nothus dr̄ filius,qui videt̄,⁊ tñ nō eſt:naturalis dr̄ natus de cōcubina,q̄ in domo tenet̄ quaſi loco vxoris:⁊ talis ſuccedit in bonis patris in duabus vncijs,ſi alij filij non extēt,nec coniunx legitima.C.de na.liber.auth.licet pater in bonis maternis ſuccedit cū filijs legitimis.C.ad Orficianū.in auč.ſi qua.§.ſi. Iſidorus.ix. Etymo.dicit qđ nothus eſt natus ex nobili patre ⁊ ignobili matre,cuius contrariū eſt ſpuri⁹,quaſi extra puritatē genitus. Poſt.dicit qđ māzer eſt natus de ſcorto,qui aliter appellat̄ vulgo queſitus,id eſt,cuius pater ignoratur: ſpurius proprie natus de adulterio,vel alio coitu damnato: ſpurius enim eſt,qui patrē oſtēdit,ſed talē,quē noiare nefas eſt.ff.de ſtatu ho.l.vulgo. Nothū aūt dicit natū de nō ingenua,⁊ nō extra domū. ductus a nota.l.infamia eſt. Ergo ſenſus litere,qđ cū nothis ⁊ naturalibus facilius diſpenſabitur,ꝙ cū manzeribus,⁊ ſpurijs.no. qui filij ſint legitimi.per venerabilē.ad ſi.⁊ vide per Hoſti.in ſumma,de filijs preſbyt.§.i.ver.cōſueuit.vide in Spec.de lega.§.nunc de epoꝝ.ad ſi.ver.curia Romana. An autē tales ſuccedāt:hic dicit gl.qđ nati ex coitu dānato non ſuccedunt nec patri,nec matri:, ſed ſoli naturales,qui ſunt nati ex illa,quā tenet in domo loco vxoris. Secus ſi ſunt nati ex cōcubina extra domū. Et cōiter tenetur qđ nati,dūmō ex coitu nō dānato aliter,etiā ſi ex concubina extra domū,ſuccedant patri ſm portionē ſupra poſitā,⁊ matri in totū. De quo dic vt.j.q ſi.ſint legi.per venerabilē.vbi pleniſſime ſcripſi.

38 Uerum. ¶ †Hic improbat tres cauſas cedendi,ſ.cām ocij,laboris,hoc eſt,qui vellet cedere propter labores vitandos,aut incurſus perſecutionē,vel inſpirationis,cōſi
39 derando qđ vita cōtemplatiua melior ſit quā actiua. ¶ †No.text. contra otioſos. Et not.duo principia peccatoꝝ,otiū ⁊ voluptas.
40 ¶ †Scđo no.qđ propter otiū ⁊ vitā cōtemplatiuā nō videt̄ deſerēda vita vtilis,⁊ fertilis,⁊ operatiua. Et ſic habes vnā cām ille
41 gitimā ad cedendū. ¶ †No.tertio qđ propter laboris anguſtias, ⁊ pſecutionis incurſus,nō eſt danda epo licētia cedendi, nec vxor,
42 vel ſpōſa propria relinquēda. ¶ †No.quarto qđ inter epm̄ ⁊ eccleſiā eſt matrimoniū ſpūale,qđ ↄtrahit̄ apud Deū,⁊ fide mediante inter Deū ⁊ epm̄ recipientē eccleſiā contrahitur matrimoniū cū eccleſia. ¶ No.quinto pro patientibus perſecutionē authoritatē allegabilē. ¶ No.tertiā cām irrationabilē inſpirationis ad cedēdū.
43 †Et no.qđ qui ducit̄ ſpū,nō eſt ſub lege. ¶ †No.modū cognoſcen
44 di,ſi ſpiritus eſt ex Deo,ſi que agit,ex ſpiritu agit,nō cōtra obedientiā,nec cōtra ſuperioris determinationē. ¶ No.tex.allegabi
45 lē contra non habentes charitatē. ¶ †No.qđ prelatus debet po
46 nere animā ſuā pro ſalute animarū ſubiectoꝝ. ¶ †No.qđ ꝓpter defectū aliquoꝝ ſubiectoꝝ totū gregē nō debet preſul derelinque
47 re. ¶ †No.qđ omnis labor,etiā ſine fructu,vbi nō deficit ex parte
48 operantis,ſed ex parte materie,non eſt abſꝗ mercede. ¶ †No.ex verſu,preſentes,tex.allegabilem,que ſit vtilior vita,⁊ que aliā excedat,an cōtēplatiua,an actiua:qꝛ cōtēplatiua ſecurior,actiua magis fructifera. ¶ Not.ſecundo qđ omnis cōparatiuus preſuppo
49 nit ſuū poſitiuū. ¶ †No.tertio qđ poſſibile eſt quē vti vita miſta
50 partim actiua,⁊ partim contēplatiua. ¶ †No.quarto qđ facilius cōceditur monacho vt aſcendat ad epiſcopatum,quam epiſcopo vt deſcendat ad monachatum. Et not.quod dato quod poſſit alius beneficiatus,⁊ inferior prelatus, tranſire abſꝗ petitione licentie ad monachatum,vt fuit not.ſ.eod.c.admonet. non tamen.
51 poteſt epiſcopus. ¶ †Oppo.dicitur hic qđ fide media deſigendo manū apud extraneū eps̄ ſponſam eccleſiā hʒ:per qđ innuit quod Deus eſt extraneus a nobis. Hoc falſum:qꝛ imo noſter pater:vnde extraneus dici non poteſt. So. Dicit glo.declarādo tex.qđ intellectus litere eſt,qđ ſicut fideiuſſor intercedens pro debitore,dicitur apud extraneū fidem ſpondere,hoc eſt,apud creditorem,⁊ pro debitore:ſic apud deum,vt extraneum,⁊ promittente,⁊ eccleſia dicitur quis epiſcopus fidem eccleſie ſpondere:⁊ extraneus dicitur Deus a creatura,inquantum ipſe creator non eſt.alias dicit glo. fateor qđ extraneus non eſt altero reſpectu:qꝛ pater dr̄ cuiuſlibet Chriſtiani,⁊ quilibet Chriſtian⁹ ei⁹ fili⁹. ¶ †No.gl.de illa dictione Aliud:qꝛ idē eſt,⁊ dr̄ alius,quā extrane⁹.qđ no.pro his,que di
52 gl.de reſcr.c.ſedes.† Uel ſcđo dicit gl.qđ qlibet Chriſtianus,lʒ ſit filius,tñ fili⁹ emācipatus eſt:qꝛ De⁹ dedit ei liberū arbitriū faciēdi quicqđ liberet,bonū,vel malū. Uñ ſicut fili⁹ emācipatus pōt dici extrane⁹ in reſpectu ad filiū in ptāte,qui nō hʒ liberū arbitriū, ſʒ eſt ſubiectus patrie ptāti:ita dr̄ extraneus quilibet Chriſtian⁹
53 propter arbitrij libertatē. ¶ †Oppo.qđ nō lʒ ſe cōmēdare,⁊ tñ ſe Apoſtolus cōmēdauit.ibi,dū dixit ſe plus ceteris laboraſſe.xi.q. iij.c.ſi qs.xviij.q.ij.c.qđā.in prin.vbi de hoc.vi.q.j.c.mutare.xxiij. q.v.§.hinc notā dū. Jo.an.hic allegat p ⁊ cōtra, oēs authoritates ſacre ſcripture,p ⁊ contra,an liceat ſe cōmendare,vel non. Finaliter concludit qđ de virtutibus,que ſibi inſint,qui licite ſe cōmendat ex charitate vt alios ad illas inducat,vel vt detractoribus ſe excuſet.xxi.di.nā.lxxxi.di.c.oportet.de cēſi.c.cū inſtātia.verſ.qꝛ nos. Sed laudare ſe cauſa ſuperbie,vel elationis, vel ad alterius detractionē,hoc nō lʒ:vt in contrarijs. ¶ Quero an ſit verum qđ nihil proficiat bonū abſꝗ charitate. Doct.dicunt qđ non quo ad vitam eternā:prodeſt tamen ad minus ſupplitiū ſubeundum.xx. di.neꝗ.⁊ vide qđ no.j.q.j.quantum. Ant.de Butr.

1 ¶ Cedendi licentiam papa concedit epiſcopo ſine mortis periculo in eccleſia ſua morari non valenti.
2 Secure quis morari dicatur in aliquo loco.
3 Mendicare non videtur licitum clerico vel epiſcopo.
4 Beneficia conferendi facultatē poteſt habere rex ex priuilegio.
5 Imperium par in parem quando habere poſſit.
6 Epiſcopum habere beneficium inferius epatu non eſt illicitum.
7 Epiſcopus non poteſt inuitus promoueri.
8 Archiepiſcopus qui ceſſit,an poſſit ad epiſcopatum eligi.
Eps̄ qui ceſſit,ordines conferre an poſſit vigore ſue ceſſionis.

1 Ad ſupplicationē. ¶ †Papa cōcedit epo licentiam cedendi,qui ſine mortis periculo in eccliā ſua morari nō pōt. Primo ponit licētiā cedēdi,⁊ cām,⁊ ceſſionē. Scđo quoddā mādatū,ibi:ne vero. Tertio moderat̄ mādatū,ibi: cui conceſſimus. ¶ No.vnā legitimā cām cedēdi,qñ eps̄ non pōt
2 tuto ſine mortis periculo accedere ad epatū. ¶ †Itē not.practicā ꝓbandi quē nō poſſe in aliquo loco ſecure morari, qñ.ſ.ibidē time
3 tur periculū mortis. ¶ †Itē no.qđ nō eſt licitū epo vel clerico mēdicare,cū hoc tēdat in vituperiū eccliaſtici ordinis.de quo de voto.
4 magne.de ſta.mo.qđ Dei per Jo.an.in nouella. ¶ †No.argumētū,regē aliqñ ex priuilegio poſſe habere facultatē ↄferendi bñficia lxiij.di. Adrianus.vel poſſe habere aliqđ participiū in collatione
5 bñficij.de quo de elec.qđ ſicut. ¶ †No.vltimo qđ ſuperior,vel par ſub pari,vel inferiori recipiēs bñficiū,ſubmittit̄ eius ptāti. Et ſic no.qđ ꝓpter bñficiū ⁊ offñ,ꝙ par recipit i puincia paris ſubmit
6 tit̄ ptāti paris:⁊ tunc par in parem habet imperiū. ¶ †Oppo.ꝙ iſte nō potuit habere bñficiū inferius epatu:qꝛ non licet deſcēdere.C.queadmo.ciui.mune.indu.l.ij.lib.x. Sl.vltima non ſoluit:ſed dic qđ ex cā pōt fieri,vt hic.lxiiij.di.ſi quis.qđ etiā tʒ gl.in.d.l.per l.hono.§.gerendoꝝ.ff.de mu.⁊ ho. Itē hic nō deſcēdit:qꝛ maioritas attenditur potius reſpectu ordinis,quā dignitatis:qꝛ iſte nō deſinit habere ius epale. Uel ſm hoc cōtraria loquuntur in iuribus realibus,que ſunt extra nos:ſecus in his,que ſunt circa nos, character,qui imprimit̄ anime,qui nec deſinit,nec delet̄ de trāſla. c.ij.⁊ de ſacra vnctiōe.c.vno. ¶ Opp.in eo qđ papa interdicit iſti vſum pallij,quaſi alias haberet,hoc tñ eſt falſum:qꝛ pallio nō poteſt vti,niſi in eccleſia,in qua datur vſus pallij.de poſtul.bone.ij. Sol. Dic qđ facit ad abundantem cautelā:⁊ cōtrarium eſt verū, qđ etiam alias non potuiſſet. Hanc decre.inducit gloſ.vij.qđ.j.c. nequaꝗ.qđ eps̄ deſcendens ad monachatum poſſit fieri abbas. Inducitur etiam ad aliam qōnem,que fuit de facto. Patriarcha Hieroſolymitanus habebat eccleſiā in dioceſi Nicoſieñ.archiepiſcopus Nicoſieñ.volebat qđ ſibi obediret:ille reſiſtebat. Pro Nicoſieñ.facit hec litera,prout facit Hoſtinus. Sed dici pōt qđ non facit:⁊ hic Raguſinus deſiderat eſſe archieps̄:ſed melius facit.j.de priuil.c.cum capella. Aliquis enim poteſt eſſe ſubiectus,⁊ nō ſubiectus diuerſo reſpectu:ſicut poteſt eſſe prelatus,⁊ canonicus diuerſo reſpectu.j.de conceſ.preb.poſtulaſti. Ego induco decret.ad hanc queſtionē,an papa poſſit abſoluere epm̄ nō petentē. Et qđ non poſſit hic ꝓbat̄:qꝛ ad ſupplicationē archiepi papa admiſit renūtiationē ⁊ ſic etiā in.c.j.ſ.e.ti.⁊.c.niſi.fuit petita licentia cedendi. cōtrariū eſt verū:⁊ pro hoc gl.eſt in.c.p principalē.ix.
7 q.iij.†Pro hoc etiā dico qđ papa pōt trāſferre epm̄ ad aliā eccleſiam:ſed quo ad hoc vt fiat eps̄ ſecunde eccleſie non:qꝛ non potuit inuitus ꝓmoueri.lxxiiij.di.geſta.⁊.c.vbi iſta.⁊ qđ no.in regula,ꝙ
8 ob gratiā.li.vj. ¶ †Nunqđ archieps̄,q ceſſit,poſſit eligi ad epatū alias in epm̄,vel debeat poſtulari. Dicūt quidā qđ non pōt eligi: qꝛ non lʒ deſcendere:vt in iure allegato in gl.ſi.⁊ qꝛ eſſet dearchiepare,ↄ no.ſ.de tranſla.c.j. Sed dic ſm Hoſt.qđ pōt intelligi nec iſto caſu dearchiepari ꝑ electionē,cū iam ſit dearchiepatus p renuntiationem.

nunciationẽ. Similiter querit, an ep̄s nullius eccl'ie poſſit in ep̄m alterius eccleſie eligi. Nec obſtat deſcenſus: q2 illud verbũ, qñ habet archiep̄atum, ꝑpter qd̄ ſi archiep̄s modice cure põt eligi ad ep̄atum maioris propter maiorẽ vtilitatẽ: ſed dic qd̄ debet poſtu-
9 lari. ❡ †Nũquid ep̄s iſte põt ordines cõferre oibus vigore cõceſſionis. Dicunt doc. qd̄ nõ: q2 lz habeat ordines, nõ tñ habet ſubjectos. Et ſi dicat, quid operetur priuilegiũ: Dicit Jo. an. qd̄ poſſet ordinari in eccleſia exẽpta ab archiep̄o, vł alienos clericos ſibi cõmiſſos, vt ſic priuilegiũ aliquid operetur: poterit tñ ſolẽniter celebrare, ⁊ predicare, niſi ꝓhibeatur: vt. ṡ. ti. j. c. ſi. Querit ad quantum tempus iſte debebat obedientiã. Aliqui, vt glo. quouſq3 ceſſabit perſcrutatio. vij. q. j. c. paſtoris. Dic ſm̄ Hoſti. quod ꝑpetuo, cum renuntiauerit archiep̄atui in totum. Ant. de Butr.

1 ❡ Renuntians epiſcopatui propter crimen ad epiſcopatum reaſſumi non debet.
2 Electus tranſlatus nondũ conſecratus, non appellatur epiſcop9.
3 Poſtulatus in archiepiſcopum quando ſe vocet electum.
4 Capitulum electionem poteſt in vnum canonicum cõpromittere.
5 Cõpromiſſum quoad actum electiõis põt vnus tãtum impedire.
6 Eligendi poteſtatis tranſlationem ſequitur poteſtas poſtulandi.
7 Poſtulatio comprehenditur appellatione electionis.
8 Eligi non poteſt monachus, ſed poſtulari.
9 Poſtulari debet, qui non valet tranſire, ob defectum conſenſus.
10 Poſtulationis petende practica que.
11 Diſpenſare quod nequeat papa contra concilium.
12 Eligi non debet inhabilis, vbi vitium non eſt de facili diſpẽſabile.
13 Eligi non debet ep̄s, qui tranſiuit ad monachatum.
14 Epiſcopus tranſiens ad monachatum an poſſit reaſſumi. 43.
15 Contrarietas non cadit circa diuerſa.
16 Epiſcopus ad monachatum tranſiens, non poteſt reaſſumi.
17 Irregularitatem cauſat omne crimen notorium.
18 Delictum publicum impedit quem promoueri.
19 Poſtulatio non eſt admittenda, niſi vtilitate ſuadente.
20 Epiſcopus poteſt dupliciter epiſcopatui renuntiare.
21 Diſpenſat papa cum crimĩnoſo cedente voluntarie.
22 Sententie prolatione debet papa ſuperſedere donec certificetur.
23 Poſtulans inhabilem non priuatur eligendi poteſtate.
24 Compromiſſarius cum libera, poteſt eligere, tranſlata in eum poteſtate poſtulandi.
25 Diſpenſat ſolus papa cum monacho inhabili ad epiſcopatum.
26 Compromiſſarius non poteſt penitere poſt admiſſionem poſtulationis.
27 Decretum electionis quid continere debeat.
28 Poſtulari debet monachus, non eligi.
29 Poſtulari non debet epiſcopus, qui propter crimen tranſiuit ad monachatum.
30 Renuntiare non poteſt epiſcopus vt tranſeat ad aliam eccleſiam.
31 Tranſire ad aliam eccleſiam quis poſſit. 32.
33 Monachus non traſit ad aliam eccleſiam ſine conſenſu prelati.
34 Ceſſante cauſa, ceſſare effectum quomodo intelligatur. Diſpenſatiuum ius an ceſſet ceſſante cauſa.
35 Cauſa finalis, ⁊ impulſiua que dicatur.
36 Cauſa in dubio an preſumatur finalis, vel impulſiua.
37 Promotus tacens impedimentum perpetuum eſt deponendus.
38 Promotus ſimoniace non poteſt de iure eligi vel poſtulari.
39 Diſpenſare cum promoto vel promouendo poteſt papa.
40 Monachus qui de inferiori dignitate tranſiuit ad monachatum, an poſſit eligi.
41 Epiſcopus ſi ad monachatum tranſiuit an poſſit reaſſumi ad inferiorem dignitatem.
42 Epiſcopatũ an poſſit abſque licẽtia pape dimittere ſimoniacus.
44 Epiſcopus tranſiens propter leue delictum ad monachatum, cũ licentia poteſt reaſſumi ad epiſcopatum.
45 Beneficio ceſſiſſe propter crimen, quis probet.
46 Epiſcopus tranſiens ad monachatum poteſt reaſſumi de licẽtia pape.
47 Epiſcopalis ordo characterem imprimit.
48 Diſpenſare poteſt papa vt quis poſſit reaſſumi contra cõcilium.

1 **Poſt tranſlationem.** †Ep̄s, qui ꝑpter crimen renũtiauit ep̄atui, ⁊ ad religionẽ trãſiuit ad ep̄atum, reaſſumi non põt: ſecus ſi renuntiauit ꝑpter perſecutionẽ, infirmitatem, defectum ſcientie, ſimoniã ipſo ignorante cõmiſſam, vel alia ſimili cauſa. ❡ Sunt tres partes. Prima ponit poſtulationẽ, ⁊ poſtulantium petitionem. Secũda ibi: verũ. ponit canonẽ petitioni ⁊ poſtulationi cõtrariũ, qd̄ interpretatur ponendo caſus, in quibus canõ obſtat, ⁊ in quib9 nõ obſtat. Tertia ibi: cũ ergo. cõmittit poſtulationẽ certis caſib9 admittẽdã, ⁊ certis repellendam. ❡ Caſus. Dum quidã ep̄s Ceſenas obtẽta licẽtia cedendi iuiſſet ad monachatum in monaſterio ſancti Fridiani Lucen. dioceſis contigit qd̄ Fauentina eccleſia vacante fuit poſtulatus a quodã Joanne cõpromiſſario, in quem capitulũ cõpromiſerat de eligẽdo: ꝓſentata fuit poſtulatio pape: papa ↄſiderãs quoddam cõciliũ, in quo diſponebat qd̄ trãſiens ad monachatũ de preſulatu cã pnie, nõ poterat rurſus ad ep̄atũ reaſſumi, ꝓma facie allegauit nõ indifferẽter, tñ de iure talẽ admittẽdã poſtulationẽ, cũ ſi adeſſet vitiũ illi9 ↄcilij nõ erat de facili diſpẽſabile: cũ papa de facili nõ ↄſueuerat ↄ̃ tã ſolenne ↄciliũ diſpẽſare, cũ ſit vnũ ex quatuor principalib9, venerãdũ ſicut q̃tuor Euãgelia: tñ q2 illud ↄciliũ nõ ſemꝑ ꝓcedit, ⁊ in ſuo ẽt intellectu eſt plurimũ itelligibile, Pri̇o excludit tres caſus, i qb9 nõ hʒ locũ illõ ↄciliũ, cũ illis caſib9 ex verbis nõ ꝓportionet. Primo qñ ꝑſecutiõis cã, vł infirmitatis ad monaſticã vitã trãſiuit: nã hic recuperata ſanitate poterit abſq3 dubio trãſſumi ad ep̄alẽ dignitatẽ. Scd̄s, qñ ꝑꝑ lr̄ature defectum de ep̄atu deſcẽdit ad monachatũ quo caſu lectionis exercitio inuẽta margarita ſciẽtie iterato poterit ad ep̄atũ aſcẽdere. Terti9 caſus, qñ cupiditate parẽtũ ꝑ ſimoniã eſt ꝓmot9 ad ep̄atũ, ⁊ ꝑꝑ ↄſciẽtiã hoc ↄſtito trãſiuit ad monachatũ, iterato, lʒ nõ ad eũdẽ, ad aliũ poterit aſſumi, nec aliqd̄ dr̄ opponi ipſi ↄcilio ꝓdicto caſu, q2 diuerſo caſu loquunt. Scd̄o principalr̄ ponit tres caſus, ex qb9 ↄcludunt tres itellect9 ad dictũ ↄciliũ. ❡ Prim9, qñ vict9, vel ↄfeſſus de delicto, ⁊ depoſit9 ab ep̄ali dignitate, trãſiuit ad monachatũ ꝑꝑ penitẽtiã agẽdã. Scd̄s, qñ ꝑꝑ graue crimẽ, de quo retinẽdo dignitatẽ, nõ poterat fructuoſe agere pniam, ideo, vt ageret, tranſiuit. Tertius, qñ crimẽ cõmiſit graue, in quo acta pnia nõ põt illã agere retẽto ep̄atu. Et ſic nota qd̄ omne delictũ graue impedit beneficij retẽtionẽ poſt peractã pniã. Et eſt caſus: q2 nõ põt digne teneri habita penitẽtia retẽta dignitate. Quartus, qñ eo tranſeunte ad monachatũ, abſq3 qd̄ eligat, vel ꝓmoueatur, vult a ſe reaſſumere, non põt: ideo cũ pape nõ cõſtaret ob quã cãm hic trãſiuerit ad monachatũ, mandauit electo Rauennati qd̄ ſi ex aliquo de caſibus premiſſis, mandat qd̄ authoritate pape illi det licentiam tranſeundi, dummodo cauſa legitima tranſeundi ſubſit, maxime ſi ceſſerit loco, ⁊ non dignitati: quo caſu papa potius, quam ſi non ceſſerit, daret licentiam adminiſtrandi, ſecum diſpenſando, quia talis ceſſio nõ preſumitur facta abſq3 crimine: alias ſi non reperiat in aliquo ex caſibus premiſſis ad reaſſumendũ tranſiuiſſe, ſed ⁊ renũtiaſſe, ⁊ tranſiuiſſe in caſu prohibito, cum nimiũ durũ foret contra tã ſolenne cõciliũ diſpẽſare, mãdat canonicis vt ſibi de alio idoneo ꝓui-
2 deant. ❡ †No. ex preſumptione qd̄ electus tranſlatus nõ conſecratus, vel qui nondũ habuit palliũ, nõ appellatur ſub noĩe archiep̄i, ſed vocatur electus. Ad hoc de vſu pallij. niſi. ⁊ vide gl. de reli. do.
3 c. j. ❡ †Et no. Abbas qd̄ poſtulatus in archiep̄m poſt admiſſam poſtulationem ſe vocat electum: nam intelligit qd̄ fuit poſtulat9.
4 Qd̄ pʒ: q2 fuit trãſlat9, vt pʒ ex prin. ibi poſt trãſlationẽ. ❡ †No. primo qd̄ capitulũ in actu electionis faciende põt in vnũ tantũ de canonicis cõpromittere, ⁊ transferre ſolidã poteſtatẽ eligendi. Cõcor. ṡ. de elec. cãm. ⁊ ſic numerus, de quo in. c. q2 ꝑpter. quo ad com-
5 promiſſarios nõ eſt de ſubſtantia. ❡ †Nota tamen qd̄ in eligendo viam cõpromiſſi exigitur qd̄ oẽs vnanimiter cõſentiant: vnus er-
6 go repugnãs poſſet impedire. Ad hoc no. de ele. q2 ꝑpter. ❡ †No. ſcd̄o, q2 ad tranſlationẽ ꝑtãtis eligẽdi in cõpromiſſariũ, ſeq̄tur po-
7 teſtas poſtulandi. Vide de elec. in cauſis. tex. ⁊ gl. hic. Sic in lata ſignificatione poſtulatio cõprehendit appellatione electionis. Et no. qd̄ cõpromiſſarius poteſt eligere de extra collegiũ: ⁊ ſic electio paſſiua eſt libera in capitulo vel habẽte ab eo ꝑtãtẽ. Ad hoc de cõſue. cũ dilect9. ❡ No. tertio qd̄ ꝓcedit hec forma, Talẽ eligo poſtu-
8 landum. Sed dic hodie. ſ. qd̄ nõ tʒ: vt de poſtu. c. j. lib. vj. ❡ †Nota quarto. ar. ꝓ opi. qd̄ monach9 nõ poſſit eligi, ſed poſtulari: de quo
9 no. fuit. ṡ. de poſtu. prela. c. ſi. ſed hic erat aliud vitiũ. †Et nota qd̄ qui non valet tranſire ob defectum liberi conſenſus, debet poſtulari, ſaltem poſtulatione non ſolenni, antequam eius poſtulatio ſuperiori preſentetur. Debet ergo prius poſtulari non ſolenniter. ſecundo ſolenniter. De quo in. d. c. ſi. Et ſic nota quod vbi quis eſt alterius poteſtati ſubiectus, eſt inhabilis ad eligendum: ⁊ exiguntur due poſtulationes. Una non ſolennis, per quam petitur ab eo, cuius erat poteſtati ſubiectus. Alia ſolennis, per quam petatur ab eo, qui habet cum vitio poteſtatem diſpenſandi. De quo tamẽ dic vt in. c. ſi. de poſtu. prela. Et nota hic ar. qd̄ prelatus abſq3 conſenſu capituli poteſt dare licentiam clerico ſubiecto, vel monacho tranſeundi ad aliam eccleſiam, ſi eligatur. De quo dic vt in. c. ſi religioſus. de elect. lib. vj. in glo. ordinaria. Et nota quod non ſuffi-
10 cit talem licentiam petere, niſi obtineatur. ❡ †Nota practicam petende poſtulationis: quia non debet dicere, Peto confirmari, vel non confirmari: ſed peto admitti, vel non admitti. Vide glo. de po-
11 ſtu. prela. gratum. ❡ †Nota quinto vnde ſumitur illa regula, qua dicimus quod epiſcopus contra concilium non diſpenſat. de elec. c. j. ⁊ q. de ſi. preſby. c. ſi. ⁊ de reſcri. dilectus. vbi gl. qd̄ etiã de facili

contra cõcilium nõ diſpenſat papa, vt hic: nam ſi de facili papa di-
ſpenſaret cõtra cõcilium, ſequitur qđ inferior diſpẽſare non põt.
Et eſt cauſa, qꝛ cõciliũ maiori nititur authoritate, quã decretum
12 aliud ſimplex: vñ ſeruatᷓ vt Euangeliũ. ¶ † No. ſexto hic regulam
apertã qđ vbi vitiũ nõ eſt de facili per papã diſpenſabile, inhabi-
13 lis nec eligitur, nec eius poſtulatio admittitur. † Et no. qđ ep̃s, qui
14 tranſit ad monachatũ, nõ poteſt eligi, ſed debet poſtulari. ¶ † No.
ſeptimo quatuor caſus, in quibus de ep̃atu tranſiens ad monacha
tum põt ad ep̃atum reaſſumi. Primus, quando propter perſecu-
tionem, ea ceſſante. Scđs qñ ꝓpter defectum infirmitatis, ea ceſ-
ſante. Tertius, quando propter defectum ſciẽtie, ſcientia ſuperue-
niente. Quartus, propter ſimoniam eo ignorante cõmiſſam, quo
caſu licet nõ poſſit ad eundẽ, põt ad alium reaſſumi. Et no. qđ ceſ-
ſante cauſa, ceſſat effectus. Et not. illud, qđ per exercitium lectio-
nis quis inuenit ſciẽtie margaritã. Et not. qđ tranſiens de ep̃atu
ad monachatũ ob vitiũ ſimonie parentũ ad eãdẽ ep̃atum amplꝰ
15 non põt reaſſumi, licet ſic ad alium. ¶ † Uenio ad ver. ẜẜ. Hic no.
16 qđ cõtrarietas nõ cadit circa diuerſa. ¶ † Et no. qđ ad monacha-
tum tranſiens de ep̃atu, ad ſe ipſum non reaſſumit, nec etiã reaſſu
mit ſi ab alio poſtuletur, qñ propter crimen, maxime publicum,
17 trãſiuit. ¶ † No. omne crimen notorium cauſat irregularitatẽ, vt
18 ſaltẽ nõ poſſit ad dignitatem ep̃alem aſſumi. ¶ † No. qđ omne de-
lictũ publicũ, ⁊ notorium, etiã peracta pñia impedit quẽ promoue
ri, ⁊ ſic cauſat irregularitatẽ, ⁊ impedit ordinis executionẽ, ⁊ bene-
ficij retentionẽ. ¶ Et no. cauſam, qꝛ non põt retento beneficio di-
19 gnã agere pñiam. ¶ † No. qđ poſtulatio nõ eſt admittenda, niſi ve
20 ritate, ⁊ vtilitate ſuadẽte: ⁊ ſic debet ſubeſſe cã diſpẽſandi. ¶ † No.
ep̃m poſſe renũtiare ep̃atui dupliciter. Uno modo renuntiando lo
co, ordini, ⁊ dignitati: ⁊ tunc ſi tranſit ad monachatũ, preſumitur
qđ ratione delicti. Scđo modo renuntiando loco tantum: ⁊ tunc
trãſeundo ad monachatũ, nõ preſumiᷓ trãſire rõne delicti. ¶ No.
tres caſus in deciſione. Primus, qñ eſt certus qđ renuntiauit ex
aliqua cauſa, ꝑ quã permittitur reaſſumi: ⁊ tunc poſtulatio eſt ad-
mittenda. Secundus, qñ conſtat qđ renuntiauit ex aliqua cauſa,
per quã certus eſt qđ non permittitur reaſſumi: ⁊ poſtulatio non
eſt admittenda. Tertius, qñ eſt dubiũ: ⁊ iſto caſu ſi renuntiauit lo
co tantũ, preſumitur tranſiuiſſe ex cã permiſſa. Si renuntiauit lo-
co, ⁊ ordini, preſumitur tranſiuiſſe ex cauſa prohibita, vel ſaltẽ, eſt
dubium: ideo poſtulatio non eſt admittenda. Ex ver. ſi alioquin.
¶ No. tertio qđ põt ep̃s renũtiare loco, ita qđ non ordini ep̃ali: et
ſic adminiſtratio non eſt ab ordine indiuidua. ¶ No. qꝫ renuntiãs
loco, ⁊ nõ ordini, preſumitur nõ propter delictũ renuntiaſſe: quia ſi
21 propter delictum, ita cõcluderet ad ordinẽ, ſicut ad locũ. ¶ † Not.
qđ facilius papa cũ crimi noſo cedente voluntarie diſpenſat, quã
22 cũ non cedente volũtarie. Ad hoc de electio. c. ſi alienius. ¶ † No.
qđ papa de facto non informatus abſtinere debet a prolatione ſen
tẽtie, donec certificetur. Ad hoc de ele. dudum. xi. q. iij. graue. In-
ſtitu. de actioni. ẜ. curare. de preben. de multa. de re iudi. cum Ber-
23 toldus. ¶ † No. vltimo qđ poſtulans non admittendum ⁊ inhabi-
lem ad poſtulandum expreſſo vitio, qñ nõ eſt de facili diſpẽſabile,
non priuatur poſtulandi poteſtate vel eligendi. Et ſic limita. c. j. ẽ.
de poſtu. prela. Uel ideo, qꝛ nõ priuantur facto compromiſſarij eli
gentis indignum. de elec. ſi compromiſſarius. lib. vj. ¶ Hic habe-
mus multa, petitionẽ poſtulatiõis, ⁊ poſtulationẽ, aliquos caſus,
in quibus poſtulatio admittitur non obſtante concilio. Tres ca-
ſus, in quibus obſtat ⁊ mandatũ. Examinemus iſta: expedio pri-
mam partem: ⁊ gloſſas expedio, que ſignant contraria duo ad lite
24 ram. ¶ † Quero an tranſlata poteſtate poſtulandi poſſit eligere
compromiſſarius, ſicut econtrario. Dicit glo. qđ ſic: ſed dic de hoc
vt dicam de electio. in cauſis. vbi gloſſ. ⁊ doc. remittunt. ⁊ maxime
hoc procedit qñ transfertur libera eligendi poteſtas cum hoc ad-
25 iuncto libera. ¶ † Quero quis diſpenſat cũ monacho inhabili, qui
aſſumitur ad dignitatẽ ſecularẽ. Dicit hic Stephanus Prouin-
cialis qđ ſi religioſus ad ep̃atum vocetur, ſemper ad papã recur-
ritur. lxiij. di. Cenomanenſem. de elect. innotuit. de eta. ⁊ qualita. a
multis. Dictũ eſt. ẽ. de poſtu. prela. c. ſi. Sed ſi vocetur ab abbatiã.
vel dignitatẽ inferiorẽ ep̃atu, poterit ep̃s diſpẽſare. de eta. ⁊ quali.
tuã. lv. di. priſcis. niſi vbi papa ſibi reſeruat. de ſen. excõ. nuper. de
quo de ſtatu mo. qđ Dei. Hoſt. dicit ſeruari contrariũ. ⁊ hoc tenet
26 ẽ. c. admonet. dic vt ibi. ¶ † Quero an compromiſſarius poſſit pe
nitere poſt tranſlationẽ, admiſſionem poſtulationis, vel etiam ele-
ctionis confirmationẽ. Dic qđ non, niſi aliud habeat in mãdatis,
27 vt patet hic, vbi ipſi de capitulo petierunt. ¶ † Ultimo dicunt hic
doc. qđ in decreto electionis non ſolum debet fieri mentio de vaca
tione, ſed etiã de eius forma. Ad hoc de conceſ. preben. c. poſt ele-
ctionẽ de poſtu. bone. de elect. bone. j. ⁊ ij. ẜm Hoſti. ⁊ facit. ĩ. c. fin.
28 ¶ † Opp. primo qđ hic monachus potuerit eligi, ⁊ non debuerit
poſtulari: qꝛ de extra eccleſiã põt eligi. de elec. cũ inter canonicos.
no. fuit. de poſtu. prela. c. ſi. ẽ. c. admonet. Solu. Quidam dicunt qđ
cauſa, quare hic non fuit electus, ſed fuit poſtulatus, qꝛ de aliena
eccleſia. Hanc cãm non ſequitur glo. per contrariũ, ⁊ bene: qꝛ non
eſt bona. ¶ Secũda cauſa fuit, quare non potuit eligi, ſed poſtula
ri debuit: qꝛ ep̃s fuit, ⁊ tranſiuit ad monachatum. Hec opi. placet
multis, Tanc. Phi. ⁊ Hoſti. Archi. in. ẜ. denique. hic allegatũ eſt.
Io. An. ⁊ Garſias de electio. cupientes. ẜ. denique. tenent qꝫ non
debet poſtulari, ſed poſſet eligi: qꝛ ceſſat cauſa, propter quam de-
bet poſtulari, cum nõ ſit alteri matrimonio alligatus. Ad hoc de
voto. per tuas. Pro prima facit ver. cum ergo. ibi: authoritate no
ſtra, ⁊c. Huic reſpondit Hoſt. qđ alligatus eſt eccleſie in genere, cu
ius vinculi generalis ratione prohibetur eligi, ⁊ eadẽ rõne rema-
net adſtrictus nexibꝰ preceptorũ. Itẽ qꝛ papa proſequitur iſtã vt
poſtulationẽ. Pe. tenet qđ ſi renuntiat ep̃atui tñ, ⁊ non tranſit ad
monachatum, põt eligi: ⁊ procedit ſecunda opinio. Ad hoc qđ no.
ẽ. c. ad ſupplicationem. Si tranſit ad monachatũ, tunc debet aſſu
mi per viam poſtulationis: ⁊ ſic procedat prima opi. vt cognoſca-
29 tur an obſtat cõciliũ vel non. ¶ † Dic, aut conſtat ad monachatũ
tranſiuiſſe epiſcopum propter crimen: ⁊ non poteſt reaſſumi ali-
ter, quam per viam poſtulationis: imo tunc poſtulatio nõ eſt ad-
mittenda, niſi papa de ſpecialiſſima gratia admitteret eam: qꝛ nõ
poteſt tranſire propter crimen, quod inducit irregularitatem, et
impedit ordinis executionem, etiã poſt peractam penitentiã: vn-
de remanet inhabilis, dato qđ egerit penitentiã. ſic loquitur hic.
Ad hoc. ẽ. c. niſi. ẜ. ꝓpter conſcientiã. ⁊ maxime ſi de eo conuictus
⁊ confeſſus ſit depoſitus: qꝛ eius delictũ factũ eſt notorium, ⁊ non
diſpenſat niſi papa, vt promoueatur. Quandoque aſſumiᷓ in caſi-
bus, in quibus põt reaſſumi: ⁊ tunc ante iſtam conſtitutionẽ de-
buit poſtulari, ⁊ non eligi: qꝛ probabiliter poterat dubitari an fo-
ret eligendus, vel poſtulandus, cũ non eſſet adhuc hoc a papa de-
claratũ: ⁊ ſic propter dubium poſtularetur, vel eligeretur ex for-
ma illa alternatiua, de qua de poſtu. prela. lib. vj. in ſimili caſu du-
bij: ſed poſt diſpoſitionẽ huiꝰ decreti, ex quo declaratᷓ. ipſum poſ-
ſet reaſſumi, adhuc poteſt eligi: ⁊ ſic procedat opi. Ioan. An. Niſi
dicatur quod propter quandam inconſtantiam repellatur a iure
communi, ⁊ procedẽdum ſit per viam poſtulationis. Et dic quod
aut renuntiauit ordini: ⁊ tunc preſumitur propter crimen renun-
tiaſſe: vnde tunc debet poſtulari. Aut renuntiauit loco tantum: ⁊
tunc põt eligi, cum preſumatur ob aliã cãm, quam criminis, renũ-
tiaſſe: vt probatur in hoc. c. ver. cum ergo. ⁊ ſic concordia opi. in ca
ſu dubij, quicquid dicatur hic. Quandoque ſumus in caſu dubii,
aut ſumus in caſibus obuiantibus cõcilio, vel permiſſis: et adhuc
ſcđm hec tp̃a debebat poſtulari propter dubium. An hodie, dic
idẽ, tenendo vltimã opi. quam tenui in proximo mẽbro. ver. niſi di
catur. Sed tenendo primã deberet aſſumi per formam alternati-
uam. vide de poſtu. prela. c. j. lib. vj. ¶ Tertia cauſa ꝑ aliquos aſſi
gnatur: qꝛ quod ideo fuit poſtulatus, quia monachus non poteſt
eligi. Hec opi. non placet: qꝛ reprobata per decret. ſi religioſus. de
30 elec. lib. vj. ⁊ illud eſt tenendũ. ⁊. c. ti. nullus. ¶ † Secundo oppo. qđ
non poſſit ex ſola licentia prelati conſentire, ſed exigatur cõſenſus
capituli: nam non poteſt ſolus prelatus res alienare abſque cõſenſu
capituli, multo minus perſonas. xij. qđ. ij. ſine exceptione. xi. q. iij.
ſtatuimus. xij. q. j. precipimus. Glo. fateᷓ contrariũ, ſi volent illum
dare, cauſa non ſubſiſtente dare licentiã nõ compelluntur. lxxiij.
di. literas. lxxi. di. c. j. ⁊. ij. Si vero habẽt cãm legitimam, compellũ
tur dare per ſuperiorem. de iure pa. nullus. Tene qđ hodie poteſt
ſolus prelatus dare licentiã, abſque conſenſu capituli. de elec. ſi reli-
gioſus. li. vj. Et ad rationes glo. hic reſpondet gl. vt ibi. Quis au-
tem ſuperior ſit, qui dare compellitur: vide. ẽ. c. admonet. doct. qui
31 dicunt qđ eſt papa. ⁊ vide de hoc. lxxx. di. Archi. ¶ † Opp. tertio
qđ vltra hoc exigatur cõſenſus ep̃i. lxiij. di. literas. lxxi. diſt. c. j. et
ij. xvi. q. j. qui vere. xix. q. ij. c. j. xxij. q. j. c. j. Dic ſi eligitur ad eccleſiã
32 intra eandem dioceſim, ſufficit licentia ſolius prelati. † Si ad aliã
dioceſim, ⁊ non ſit exemptus, licet poſſit cõſentire electioni de con-
ſcientia ſolius prelati, tamen non põt tranſire abſque licentia ep̃i, vt
in contrarijs: ⁊ ſi ſit clericus plurium ep̃orum, ab omnibus requi-
rendꝰ eſt, ẜm Inno. de teſta. relatum. ij. de ſent. excõ. cũ illorum. ẜ.
ſi vero. ⁊. c. officij. Idẽ hic tenuit Stephanus in ſua diſputatione:
qꝛ cũ ep̃o cõſideranda ſunt maiora. viij. q. j. c. j. de offi. archi. ad hoc.
33 ⁊ qꝛ tranſitus tangit ep̃m. ¶ † Item qꝛ cõſenſus exigitur in alie-
natione rerum monaſterij. xvij. q. iiij. in vẽditionibus. xij. q. ij. ab-
batibus. ergo ⁊ in alienatione perſonarum. xij. q. j. precipimus. et
34 vide qđ no. de ſta. mo. qđ Dei. vbi idem ad literã tenet. ¶ † Uenio
ad ver. ſi vero opp. qđ ceſſante cauſa ceſſat effectus. xxxij. q. j. dixit
dominus. xix. q. ij. due ſunt. Concludit gl. ſi queris an ceſſante cau
ſa ceſſat ius diſpenſatiuum. Dic qđ ſic. Si an ceſſante cauſa ceſſat
ius commune, vel ſtatutum: ſi cauſa eſt impulſiua, non ceſſat. l. j. ẜ.
ſexum. ff. de poſtu. Si finalis, ſicut dictum eſt, qđ ceſſet ceſſante cau
ſa, ceſſet. Si nõ eſt dictum, glo. non clare dicit inclinare videtur qđ
non ceſſet. Et ſic reſident doc. qꝛ propter ceſſationem cauſe finalis
non ceſſat authoritas ſtatuti, a qua depẽdet vinculũ ſtatuti, donec
ſtatutũ reuocetur. Nõ eſt enim cauſe ceſſatio modꝰ reuocandi ſta-
tutum,

tutum,ſed cõtrarius populi vſus, vel legiſlatoris ſuffragiū pri⸗
mū expreſſe reuocans.ff.de legibus.l.de quibus.de cõſti.c.j.lib.vj.
¶ Tu dic latiꝰ,ſi queritur an ceſſante cauſa legis ceſſat lex. Hoc
poteſt dupliciter intelligi,an ceſſante cauſa legis ceſſat lex pmo,
id eſt ad caſum,in quo cauſa legis nõ ſe extēdit,lex,vel eius diſpo⸗
ſitio:⁊ verū eſt ꝙ ceſſante cauſa ceſſat lex:qꝛ vbi eſt ſeparata ratio,
ſeparatū debet eſſe ius:vt.l.hec actio.ff.de calumnia.cū ſimil.Hec
vera in finali:ſecus in impulſiua.l.j.§.ſexum.hic all. Secundo põt
intelligi,an ceſſante cauſa ceſſet lex in eo,ꝙ principaliter diſponit.
Dic,ſi cauſa eſt impulſiua,nõ ceſſat diſpoſitio: vt.l.j.§.ſexum. Si
finalis:⁊ tunc ſi ius eſt diſpoſitiuum,⁊ in fieri,ſic qđ ex diſpoſitiõe
nondū ius eſt in perfecto eſſe:tunc ceſſante cauſa,ceſſare debet di⸗
ſpoſitio:⁊ hoc eſt verū qñ ceſſat ſpecifica cauſa. Si ius eſt in perfe⸗
cto eſſe,⁊ cauſa eſt generalis:tunc ceſſante cauſa generali non ceſ⸗
ſat lex,ſed reuocari debet.de decimis. ſuggeſtum.Si eſt ius cõmu
ne:⁊ tunc eſt cauſa perpetua,⁊ non eſt queſtio,ſ.qđ iuris obſeruan
tia eſt perpetua.Exẽplū.vt cõtinentia clericorū,⁊ dilapidationis
ſuſpicio.vt.xxxj.di.ſacerdotibus.⁊.iij.q.ij.qꝛ ca.⁊.C.de ma.interdi
cto.l.ſi tutor.Aut eſt temporalis cauſa:tūc ſi exprimit ius in ea qđ
ceſſet,ceſſat ceſſante cauſa.50.di.vt conſtitueretur.⁊ de cõſtit.cum
M.Si nihil diſponit:⁊ nõ ceſſat:vt.d.c.dixit dñs.all.in gl.niſi in⸗
terueniat neceſſitas.lv.di.preſtitis.vel vtilitas.lxj.diſ.neophytis.
aut pietas.ix.q.ij.Lugdunēſ.aut conſuetudo.x.di.§.leges.de quo
aliquid in regula,decet.Et pđicta intellige,quãdo cauſa funditus
ceſſat:vt no.Dy.in dicta regula,decet.de regu.iur.lib.vj.ſed potiꝰ
35 ex primis duabus reuocatur,quã ceſſet. ¶ † Sed quero que dicat
finalis cauſa,⁊ que impulſiua.Dic qđ illa finalis,q̃ ex toto ⁊ fun⸗
ditus animum mouet diſponentis,alias veriſimiliter nõ facturū:
ſicut in ſimili quando do aliquid alicui,alias non daturus: vt do
decē,vt vadas Romam.Impulſiua,que impellit ſtatuentem,qua
ceſſante ſtatuens alias erat ſtaturus.Sicut in ſimili qñ aliquid
do alicui,etiā alias nõ daturus:vt ſi do decē vt emas caligas.Uel
36 pone exemplū per.§.ſexum.¶ † An aūt in dubio cauſa intelligat
finalis,an impulſiua.Quidā dicunt qđ cauſa in dubio eſt finalis:
qꝛ ppria ſignificatio huius verbi cām ſapit finalē,⁊ impulſiua di⸗
ci videtur occaſio.de ma.⁊ obe.ſolite.⁊ Jo.lxj.di.§.his oībus.Hec
theorica nõ eſt bona,⁊ procederet ſi verbū cauſa,proferatur a ſta⸗
tuto,vel lege:ſed qñ nos q̃rimus,ſi nõ profert verbū cauſa,a lege,
ſed cām legis,an ſit finalis vel impreſſiua,que ponit p qꝛ, vel pro
eum,vel aliter,an ſit finalis,potius illa regulatur a natura mate⸗
rie.Ideo Accur.in.l.iij.§.vlti.ff.de dona.tenuit qđ cā in dubio pre
ſumatur impulſiua,per.l.cū tale.§.falſam.ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊ per
l.Titio.ff.de cõdi.⁊ demõ.Joā.Mo.tetigit de hereti.accuſatus.
li.vj.dicit qđ ſi cā reſpicit vtilitatē tertij,in dubio finalis p̄ſumit.
ff.de leg.iij.l.ſi tibi ⁊ mihi.Si reſpicit vtilitatē illius,ad quē dirigi
tur cõmodū diſpoſitionis,vel implemēti,cā in dubio preſumitur
finalis,ſi reſpicit vtilitatē piā.l.ſi qs p redēptione.C.de donat.Si
nõ piā,in dubio p̄ſumit impulſiua.ff.de cõd.⁊ dem.l.Titio.Unde
ſi lego tibi cētū vt des Caio,illud qđ des Caio,eſt cauſa finalis le
gādi:⁊ qꝛ reſpicit vtilitatē tertij.Si lego mulieri centū p dote,vel
captiuis p redēptione captiuorū,illud qđ p dote,⁊ p redēptione,
eſt cā finalis.Si lego tibi decē vt emas caligas,illa p̄ſumit impul
ſiua:vñ valet legatū,lꝫ nõ emas.Hec vera in diſpoſitionibꝰ parti
cularibꝰ.Sꝫ ſi ſint ſtatuta,vel leges,ſi cā eſt funditꝰ iducēs ad in⸗
ſtituendū,finalis in dubio eſt:ſed ſi impellit alas facturū,p̄ſumitur
impulſiua.de reſc.ſup literis.p.§.ſexū.mulieres phibent a poſtulā
do:qꝛ officiū hoc eſt indecēs mulieribꝰ,nec eſt cā finalis:⁊ qꝛ que⸗
dā mulier Calfurnia in aduocatiõibꝰ corrūpebat iudiciū,illa fuit
cā impellēs.Aū dato qđ inueniat mulier honeſta,in qua ceſſat id,
qđ erat in Calfurnia,nihilominꝰ nõ poterit officiū poſtulādi aſſu
mere.Et ex hoc ppēdit qñ ſit cā finalis,vel ipulſiua.Tpe lecture
ita dixit.Dic hoc verū,qñ factū eſt indifferēs ad impreſſionē iſtiꝰ
vel illiꝰ cauſe.Cy.de epi.⁊ cle.l.gñaliter.dicit qđ ſi cā reſpicit vtili⸗
tatē tertij,in dubio finalis preſumitur.ff.de leg.iij.ſi tibi vel mihi.
Si reſpicit vtilitatē illius,qui dꝫ implere,preſumitur finalis,ſi il⸗
la cā eſt pia.ff.de iur.do.l.ſi ego.C.de dona.l.ſi quis p redēptione.
Si nõ eſt pia,tunc in dubio dꝛ impulſiua,per.l.Titio.p alleg.Hec
vera ſunt in diſpoſitionibꝰ particularibꝰ,q̃ ſunt ad cõmodū alte⸗
rius:ſed ſi ſint ſtatuta,vel leges,ſi cā eſt funditꝰ inducēs ad ſtatuē
dū,finalis in dubio eſt:ſi eſt impellēs tm̄,p̄ſumitur impulſiua.De
37 hac qõne dic vt p Bar.in.d.l.ij.§.ſi.ff.de dona. ¶ † Opp.qđ eo qđ
pmotꝰ tacuit inhabilitatē,ex hoc ſolo debeat deponi, ⁊ ſic nunq̃
poſſit reaſſumi.de ele.ex cõ.mi.poſtulaſti.50.di.ex penitētibꝰ.So.
Ibi tacuit impedimentū ppetuū,hic tpale.Tolle oppoſitionē gl.
38 ¶ † Opp.ſup glo.dimittere.Innuit hic ſimoniace pmotū nõ poſſe
redire ad epatū:⁊ ſic innuit nõ poſſe cū ſimoniaco diſpēſare.j.q.v.
quicq̃.⁊.c.pñtiū.ō ſimo.de ſimoniace.⁊ de elec.ſi alicuiꝰ.So.Uinc.
dixit ꝙ ſimoniace pmotꝰ nõ p̄t de iure eligi,vł poſtulari,ad epatū
39 reaſſumi,ſꝫ bñ põt poſtulari diſpēſatiue.¶ † Scđa eſt opi.qđ aut
ſimonia eſt in ordine:⁊ nullꝰ cū eo p̄t diſpēſare.j.q.j.ergo.⁊.c.qđ q⸗
dā.Imo plꝰ dicūt ꝙ nec ēt papa poſſet:qꝛ characterē hꝫ vitioſuꝫ,
cui renūtiare nõ p̄t:ideo nõ purgat vitiū illud.xx.q.vj.ſi res aliena.
j.gl.nõ plꝫ inquātū dicit de papa:qꝛ ille bñ põt cū ſimoniaco in or⸗
dine diſpēſare,lꝫ nõ poſſet inferior platus a papa.Ad hoc.j.de ſi⸗
mo.c.pe.Nec obſtat rõ,p q̃ cõcludit qđ papa nõ poſſit:qꝛ nõ pur⸗
gat vitiū,⁊c.qꝛ ſatis purgat vitiū eo qđ res deuenit ad dñm.ff.de
vſuca.ſi fur.j.q.j.qđ qdā.verſi.ſi forte.Itē in violēto detētore.ff.de
p̄cario.§.Julianꝰ.Ideo cõcludit gl.aliquo addito,qđ aut cõmiſſa
eſt ſimonia in ordine ſcienter:⁊ cū eo ſolꝰ põt papa diſpēſare,infe⸗
rior aūt nõ,etiā poſt peractā penitentiā.Et hec vera,qñ ſciēter ſe⸗
cus ſi ignoranter.j.q.v.p̄ſentiū.Hoc vltimū tēperāt doc.qñ ſimo⸗
nia eſt publica:ſi occulta,diſpēſant inferiores.l.epi.vt no.de ſimo.
de ſimoniace.De diſpenſatione cū ſimoniacis in ordine vel bene⸗
ficio,qñ ſciēter,tene qđ no.gl.⁊ doc.ſup ea.j.de ſimo.de ſimoniace.
Aut qs diſpēſat cū promoto p ſimoniā eo ignorāte cõmiſſam ad
inferiorē dignitatē epali,vel ſimplex bñficiū:tene qđ habet p glo.⁊
doc.ſuper ea,de elec.ſi alicuiꝰ.Quis aūt diſpēſat cū eo,q p ſimoniā
eo ignorāte cõmiſſam,vt poſſit reaſſumi ad eandē dignitatē,tene
qđ hic,qꝛ ſolꝰ papa.Ad qđ no.de poſtu.prelat.c.ſi.Sic apoſtillaui
tpe lec.Aut eſt ſimoniacus in beneficio:⁊ tūc aut vult ſolū ad or⸗
dines pmoueri,vel ad aliud bñficiū:⁊ põt eps diſpēſare.¶ Aut
intēdit reaſſumi ad eandē dignitatē,vel beneficiū:⁊ tūc ſi ſimonia
eſt ſcienter cõmiſſa,nõ põt ab inferiori a papa diſpenſari,nec de fa
cili papa diſpēſat,vt ptꝫ hic.Aut fuit cõmiſſa ſimonia ignorāter:
⁊ ſi beneficiū eſt ſimplex,data libera reſignatione ex diſpenſatione
epi põt ad aliud beneficiū reaſſumi.de elec.ſi alicuius.Et dt gl.qđ
⁊ tūc epſ diſpēſat,⁊ caplm tm̄.Si aūt bñficiū nõ eſt ſimplex.ſed eſt
dignitas inferior epali:⁊ tūc dic qđ poſt liberā reſignationē diſpē
ſat epſ ar.v.q.j.pñtiū.vbi diſpēſat,qđ eſt plus,cū ſimoniace pmo
to ad ordines ignorāter,vt poſſit ad bñficiū,vel dignitatē pmoue
ri.Ad hoc decr.ſi alicuiꝰ.de elec.a ꝯtrario.Si aūt de hoc cõtēderit in
iudicio,⁊ electio ſua reprobata fuit,ꝙ ſimoniace fuit adeptꝰ, ⁊ eo
ignorāte:⁊ tūc epſ illa vice,⁊ i illa vacatiõe cū eo nõ poterit diſpē⸗
ſare:ſed poſtea ſic.S.de elec.ſi alicuiꝰ.i pn.De hac materia.j.de ſi⸗
mo.de ſimoniace.⁊.j.q.iij.ex multis.p Hul.i Spe.ti.ij.§.nūc oſtēdē
dū.v.xxiij.⁊ ſeq.ſꝫ Jo.An.¶ Si agit de reaſſumēdo tm̄ ad epalē
dignitatē,tūc pmoueri nõ põt,nec debet abſq̃ diſpēſatione pape,
40 ⁊ ſolꝰ papa diſpēſat,ſed nõ de facili,vt hic videt.¶ † Quid ſi ali
quis de iferiori dignitate trāſiuit ad monachatū,an impediat eli⸗
gi ad locū,quē dimiſit.Quidā.ſ.Inn.⁊ Hoſt.dicūt qđ nõ,vt conci
liū,ō quo hic,loquit ſolū i dimittēte dignitatē epalē.Rõ,qꝛ epatꝰ
nõ dimittit ppter monachatū,ſed inferior dignitas ſic:nec i illis
ſic reqrit cā dimiſſiõis.j.de regulari.lꝫ.Talis em̄ bene aſſumit in
epꝫ,niſi ei fuerit pbatū crimē:quo caſu nec ppter cõciliū,qđ de ta
li nõ loquit,ſꝫ pp crimē repellit.xxv.di.primū.⁊ decr.ꝙ ibi no.Jo.
Dic ergo,ſi deſcēdit ad monachatū,qꝛ pp delictū depoſitꝰ ad agē⸗
dā pniāꝫ,nõ poterit reaſſumi:qꝛ eiꝰ crimē ſctm̄ eſt notoriū:igit re
pellit.Idē ſi pp crimē,ꝙ infamat ipo iure,trāſiuit.Si aūt trāſiuit
ppter crimē,qđ nõ iſamat,vel alr̄ exigat diſpēſationē,ſed pp aliā
cāꝫ,poterit reaſſumi.In dubio eſt dr̄ia iter epatū,⁊ aliā iſeriorē di
gnitatē:qꝛ vbi trāſit ab epatu,eſt ſuſpicio de crīe,nõ p̄t eligi:i infe⸗
rioribꝰ nõ eſt ſic ſuſpicio de crīe,cū ob aliā cāꝫ poſſit trāſire,⁊ mul
41 tiplicē,q̃ delicti.¶ † Quero qđ ſi epſ trāſiuit ad monachatū,po⸗
ſtea petit reaſſumi ad iferiorē dignitatē,nõ ad epatū.dt Jo.vbi ſu
pra,qđ poterit,cū ꝯciliū ſolū phibeat pmotionē ad epatū:ergo in
inferioribꝰ pmittit.Alij,qđ ad inferiores etiā dignitates poſtulā⸗
dus a papa.Fatetur tñ qđ in iſtis facilius diſpenſabit,quā in epa
tibus:tum qꝛ id nõ eſt cõtra cõciliū,tum qꝛ indignus maiori,non
propterea indignꝰ eſt minori.ff.de interdi.⁊ rele.l.relegatorū.§.ſi.
⁊.l.ſeq.¶ Tertij dicūt qđ ex quo prohibetur a maiori,⁊ fortius a
minori.de tranſla.c.ſi.vij.q.j.mutationes.Dicunt tñ qđ officiū ſi⸗
ne dignitate poterit habere,qđ eſt plus ad onus,quā ad emolumē
tū.C.de infa.l.j.Hoſt.nõ placet hec ratio:qꝛ ſi vera eſſet,nõ poſſet
eligi ad epatū:qꝛ magis eſt oneris,quā honoris.viij.q.j.q epatū.
ideo dicit qđ poterit habere beneficiū ſine dignitate,nõ illa rõne,
ſed hac:qꝛ potius eſt quoddā miniſteriū nudū,qđ facilius,quā di
gnitas,cõmittitur:qꝛ in maioribꝰ cautius eſt agendū.de elec.vbi
periculum.li.vj.j.q.j.§.ecce.Tene qđ hec decre.hꝫ locū in inferiori
bus dignitatibus,ſi trāſiens ab epatu trāſeat ad monachatum,⁊
etiā ad inferiorē dignitatē eligat.Ratio,qꝛ cauſa cõcilij habet lo
cū:nā cum deſcenderit ab epatu,poſſibile eſt qđ ex cauſa delicti: et
in talibus oportet eſſe delictū tale,quod impediat ordinis execu⸗
tionē,etiam poſt peractam penitentiam,⁊ tale impedit promouen
dū ad quācunq̃ dignitatē,etiā inferiorem.Et ſi dicatur, in dubio
cū plures cauſe alie poſſint adeſſe,qñ preſumimꝰ cām delicti. Dic
qđ illa nõ preſumit plus,quā alie:ſed qꝛ poſſibile eſt,ipſam adeſſe,
papa in hoc dubio eſt poſtulādus.Puto tamen qđ eo poſtulato,
quatenus conciliū impedit promouendum,⁊ diſpenſandum,cum
expreſſim non loquatur de inferioribus dignitatibus, nec modo
ſim contra cõciliū,qđ diſpenſandū erit,⁊ valebit poſtulatio.Sed

cū a papa ſit facienda poſtulatio, nō bene patebit effectus queſiti
42 q̄ poterit facere quicquid libet. ¶ † Quero an ſimoniacus inter-
ueniu parentū eo ignorante poſſit dimittere epatū abſq; licentia
pape. Dic qd ſtatim eo qd ſciuit, dimittere debet: alias ratificare.
Debet tamen habere licentiā pape: q̄ ſine eius authoritate non
pōt. ¶ Dicit Hoſt. qd ſtatim cū venit ad eius notitiā de ſimonia,
vocare debet perſonas idoneas, ⁊ coram eis exponere factum, et
proteſtetur qd inuitus epatū tenet, cū ſine eius licentia cedere nō
poſſit, ⁊ corā illis faciat procuratorē, quē in preſentia illorū mittat
ad curiā. Et ſic, ⁊ nō aliter, putat illū tutū. Allegat de appel. c. ſi.
ſm Hoſti. Et hoc tene: q̄ habet coloratum tenere, vt dixi in. c. pre
43 cedenti. ⁊ vide qd no. de ſimo. ex inſinuatione. ¶ † Quero, qui ſint
illi conſimiles caſus, in quibus cedens, ⁊ tranſiens ad monacha-
tū, poſſit reaſſumi. Dicit Jo. an. ſi propter illegitimitatē ceſſit, et
poſtea eſt legitimatus, de quo de elec. innotuit. vel tūc patiebatur
44 defectū etatis, ⁊ nunc eſt factus maior. ¶ † Venio ad ver. q̄ ſ. op
po. qd dato qd quis non fuerit conuictus vel cōfeſſus de crimine,
ex quo tranſiuit ad monachatum de epatu, non poſſit reaſſumi ad
epatū: q̄ licentia non eſt danda, niſi ſit crimē occultū, qd impediat
ordinis executionē poſt peractā penitentiam. ſ. e. niſi. §. ꝓpter cō-
ſcientiam. ergo illud, quanquā occultum, vt inducēs irregularita
tem, ex quo non eſt diſpenſatū, impedit quē reaſſumi. Dicit Hoſt.
qd iſte ſecūdus intellectus canonis fuit bonus: ſed nō ſufficienter
dicit. Conclude ergo qd aut fuit data licentia epiſcopo ex leui de-
licto de facto, qd non inducit, nec impedit ordinis executionē poſt
peractā penitentiā: ⁊ tale non impedit reaſſumptionē ad epatum,
vt hic: niſi ſit de delicto cōfeſſus, ⁊ cōuictus. Quādo delictū eſt gra-
ue, ⁊ cō ſtat: ⁊ impedit reaſſumptionē, etiam ſi non ſit confeſſus, vel
cōuictus. Quādo dubiū eſt pro graui vel leui: ⁊ adhuc nō reſurgit:
q̄ non eſt preſumptio qd papa dederit licentiā, niſi delictū fuerit
graue, ⁊ tale, qd impediret ordinis executionē poſt peractā peni-
tentiam. de quo. ſ. e. niſi. §. propter. ſecūdum Inno. ⁊ Hoſt. Et ſic
debet intelligi ſequēs opi. que eſt vera: quā nota. que vult expreſſe
iuncto illo. §. propter. qd pro omni graui delicto, quantūcunq; oc-
culto, quis impediat aſſumere dignitatē, ⁊ tale impediat ordinis
executionē, etiam poſt peractam penitentiam. Et cauſa eſt hec, q̄
digne nō poteſt penitere retenta dignitate, quā illicite acquiſiuit.
45 ¶ † Quero quis habet probare, an poſtulatus, vel pars eius, qd
nō tranſiuerit in caſibus ꝓhibitis, an aduerſa pars qd tranſiuit.
Quidam dicunt quod electus hoc probabit: q̄ preſumitur prima
facie qd non reſignauerit ſine cauſa. ſ. e. ſuper hoc. ſ. c. i. vii q. i. hoc
nequaquā. Alij dicunt qd debet probare qd aliqua de dictis cau-
ſis reſignauerit, que cōprehenduntur a cōcilio: niſi ſit preſumptio
contra ipſum, puta q̄ renuntiauit ordini: tunc enim tollitur pre-
ſumptio eo qd aliqua ex dictis cauſis reſignauerit: Sed dic ſecū-
dum Inno. Hoſt. quod litera hec magis cōſonat primo dicto, ſci-
licet in verbo Cōſtiterit. Tamen pro ſcdo dicto facit tex. ibi: tunc
enim eſſet vehementiſſima. Et eſt cauſa, q̄ in dubio delictū non pu
nitur, ex quo alia poteſt dari cōiectura. Et ſi renūtiauit loco tan-
tum, eſt preſumptio, vt dicit text. qd renuntiauerit propter aliud,
quā propter crimen. Secus ſi renūtiauit loco, ⁊ ordini: q̄ tunc eſt
preſumptio qd propter crimen. Et ideo eſt vna apoſtilla, que dicit
qd hec preſumptio eſt iuris, ⁊ de iure. Alleg. de ſponſa. is qui. que
46 apoſtilla ſuper gl. ordini. fuit Hoſt. ¶ † Quero qd ſi hic tranſiēs
ad monachatū reſignaſſet ordini epali. Dic qd adhuc poteſt reaſ-
ſumi de licentia pape. Qd intellige ſm diſtinctionē capitali: ⁊ tūc
dicit gl. qd tunc non reconſecrabitur: q̄ characterē retinet, cui nō
potuit renuntiare, licet renuntiando perdiderit executionē. i. q. i.
qd quidā. ver. ſi forte. xij. q. ij. liceat. ad hoc qd no. de elect. prouida.
47 lib. vi. ¶ † No. gl. qd epiſcopalis ordo imprimit characterem, vel
ſaltem annectitur ordini preſbyterali, vt ſuper illo charactere fun
detur. Et vide qd not. in proemio Sexti, in gl. in Nouella. in gl. or-
dinis. ibi: characterem retinuit. Hoc verū, tenendo opi. quam te-
nent Canoniſte, qd epiſcopalis ordo īprimit characterē: de quo in
ſalutatione Sexti, in ver. epūs. Sed tenēdo opi. theologorū, de qua
ibi ſuper glo. eſt magis dubium. Sed dic qd dignitas epalis, licet
non habeat characterē, tamē annectitur characteri preſbyterali,
eo qd ſuperaddit, ⁊ pendet ab alio, ⁊ ampliat virtutē characteris
preſbyteralis ad reſeruata epiſcopo: vt patet lxxxiij. diſt. legibus.
48 ⁊ no. ſ. de conſue. quanto. ¶ † Quero an ſi papa vellet, poſſet hoc
caſu contra cōcilium diſpēſare. Dicit gl. quod ſic, q̄ contra illa, ⁊
contra Apoſtolū diſpenſat, dummodo nihil ſtatuat cōtra fidem.
xxv. q. ſ. ſunt quidam. ⁊ non cōtra articulos fidei. xv. diſt. ſicut. ſe-
cundum gl. ſic ⁊ diſpenſat cōtra Euangelium de numero teſtium,
licet nō diſpenſet contra mentem. ſm Inn. Vide qd no. de conceſ.
preben. propoſuit. ⁊ de reſtit. ſpol. literas. Anto. de Butrio.

1 ☞ Beneficij cedendi licentiam obtinēs cedere compellitur. 10.
2 Cedendi licentia eſt cum inſtantia petenda.
3 Beneficium quis cedere compellitur cauſa duplici.
4 Amicorum ſuaſio, leuitas operantis, ⁊ inconſtantia, retrahunt a
bono opere.
5 Penitere licet obtenta licentia re integra exiſtente.
6 Renuntiationem bonorum paternorum filius minor reuocat.
7 Renuntiationem beneficij non reuocat renuntians.
8 Beneficij ceſſionem commiſſam nuncio reuocat renuntians.
9 Beneficij renuntiationem quis reuocat poſt reſponſionem pape.

1 Quidam. ¶ † Qui petiit licentiam cedendi, ex
quo illam obtinuit, cedere compelli-
tur. h. d. Prima recitat factum, qd Secunda corrigit,
2 cauſam reddens. Secunda ibi: ſed cum. ¶ † No. primo
3 licentiam cedendi petendam cum inſtantia. ¶ † Secūdo nota du-
plicem cauſam impellentem queiu ad ceſſionem: q̄ a[illegible] vtilitas ec-
cleſie, aut ſalus renuntiantis: q̄ forte non tenet beneficium cū bo-
4 na conſcientia. ¶ † No. tertio hic duo principia retrahentia quem
a bona operatiōe, ⁊ virtuoſa, vel ſuaſio amicorum vel leuitas ope-
5 rantis, ⁊ inconſtantia. ¶ No. vltimo ſummarium. ¶ † Opp. cum
gl. quod etiam obtenta licentia, quinimo etiam poſt obtentam li-
centiam, ⁊ ceſſionem quis poſſit penitere. ff. de ceſſione bonorum.
is qui. vbi cedens, re integra. ante alienationem bonorum, poteſt
penitere, ⁊ recuperare bona. Solu. Ibi in actu, qui non exigit pre-
ſentiam ſuperioris: hic in actu, qui exigit preſentiam ſuperioris:
ideo illicitum eſt non cedere, ut illudatur ſuperi[illegible]. Dat ſimile in
poſtulatione ſupra de poſtu. prela. bone. ij. Vel ſecundo ibi in re-
nuntiatione proprij, in quo habetur, ideo facilius admittitur re-
uocatio, q̄ difficilius abdicatur ꝓpriū: hic in renūtiatione benefi
cij. ff. qui ſatiſd. cog. l. ſi fideiuſſor. C. de rebus creditis. generaliter.
6 primo reſponſo. ¶ † Opp. ſecundo extra glo. qd liceat ceſſionē re-
uocare, etiam in nō propria re. ff. de repudi. vel abſti. here. [illegible]. So.
Illud procedit in hereditate paterna. que filio in poteſtate eſt de-
bita vt propria. ff. de lib. ⁊ poſthu. l. in ſuis. Secus in extraneo. to.
ti. l. iiij. ideo in glo. ibi: illudatur pape. dic qd ceſſit ceſſione bono-
7 rum: que non habet fieri coram ſuperiore. † Item ceſſio bonorum
pro tanto reuocatur, q̄ ſit de eo, in quo quis eſt dominus: ſed non
ſic in beneficio: q̄ renuntians non eſt dominus beneficij, ſed procu
rator. ſ. de dona. c. ii. Item ceſſio bonorum ſit propter debita, ⁊ ex
neceſſitate. de ſolu. Odoardus. hic autem loquuntur in ceſſione vo
luntaria. ¶ Oppo. qd petens licentiam ipſam poſſit reuocare: vt
patet. ſ. eo. niſi ad ſi. ¶ So. Dic qd quandoq; quis vult reuocare
ceſſionem, quam commiſit nuntio, ante ipſam preſentatam ſupe-
riori: ⁊ dicit Hoſ. ⁊ Egi. qd penitere poteſt. Nō obſtat qd de poſtu
latione dicitur: q̄ illa ſit magis publice, quam petitio licentie ad
cedendū: vt q̄ ibi alicuius intereſſe poteſt. hic nullius intereſt.
8 ¶ † Quādoq; dato quis nuntio ad petendam licentiam, ⁊ petiit,
⁊ ante eam obtentā vult reuocare: ⁊ adhuc poteſt illam reuocare, ⁊
tenet reuocatio, dūmodo perueniat ad ſuperiorem. ſ. e. lecte. Quā-
doq; quis petit licentiam, ⁊ procuratore reuocato, vel nuntio, an-
te preſentationem, poſtea ſit preſentatio, ⁊ ſuperior ignorans dat
licentiam: ⁊ hic caſus eſt dubius ſm doc. hic, q̄ videtur qd teneat
licentia. ff. de procur. ſi procurator. ad hoc. ſ. de appella. ſi duobus.
¶ Alij diſtinguunt. aut eſt petita per nuntiū: ⁊ nō valet. Aut per
procuratorē: ⁊ valet. Tene in hoc qd dicit cle. cum illuſio. de procu.
in cle. quod valet, ex quo nō fuit ſuperior certificatus, vel procura
9 tor, ſeu nuntius. † Quandoq; iam facta preſentatione pape, ⁊ ha-
bito rñſo a papa, tūc attende qualitatem rñſi, aut cedentē cōſcien-
tie ſue relinquit, ⁊ pōt penitere: vt in. c. niſi. ſ. e. tit. Quādoq; alteri
cōmittit, qui loco ſui ceſſionē recipiat, ſi perſona eccleſie illam no-
uerit expedire, ⁊ tunc nō admittitur ceſſio, niſi facta inquiſitione.
10 de predictis. † Quandoq; rñdit papa cōſentiendo ceſſioni petite,
⁊ tunc nō expectatur alia ceſſio, cum iam ceſſerit, nec eſt epiſcopus
illius eccleſie: hoc procedit qñ ſimpliciter a papa petiit ceſſionem.
Si autē peteret ſolum licentiā cedendi in manibus illius, cui pa-
pa duxerit cōmittendum, locum habet qd hic dicitur, vt illa ob-
tenta cedere cogat. Idem puto ſi tantū petat licentiam cedendi, ⁊
per hoc non ceſſit, ſed petiit preambulum ad aperiendū viam ce-
dendi. Facit ad queſtionē, ſi ad inſtantiam ſcholaris, doctor pro-
miſit ſecum comedere: ſi ille poſtea dare non curet, compellendus
erit, vt hic: ⁊ ſi alius inuitat aliquem ad comedendum, diſputauit
Joā. de Deo quod debet mittere pro eo bona debita, per tex. xxiij.
q. iiij. diſplicceat. ſecundum Joan. de Deo. Anto. de Butrio.

1 ☞ Gratie aduerſarij ſe ſubmittens, iuri ſuo non renuntiat.
2 Aſſignare verbum, refertur ad aſſignationem iuris, ⁊ facti.
3 Beneficij ſupplicatio de modo vacandi debet facere mentionem.
4 Executores ad beneficia, appellantur iudices.
5 Canonici pñt abſq; mādato ſe opponere de defectu iuris agētis.
6 Submittens ſe gratie capituli, non renuntiat iuri ſibi cōpetenti.
7 Proceſſus duorum iudicum non valet, altero abſente. 21.
8 Renūtiationi extraiudicialis exceptio pōt opponi ad proceſſum.

Appel

9 Appellans poteſt ſibi ſtatuere terminum ad proſequendum.
10 Termini ſtatuti effectus quis.
11 Cauſa exiſtente in curia quando procedatur ad diffinitiuam.
12 Terminum quis poteſt ſibi ſtatuere in curia.13.
14 Terminus quando habeat vim citationis.
15 Contumacia excuſari quo poſſit.
16 Auditor ex commiſſione quando ſententiam ferre poſſit.
17 Renunciat iuri ſuo,qui gratie ſe ſubmittit.
18 Sententia ex quibus ſit nulla.
19 Renunciare iuri ſuo nullus preſumitur per traditionem literarũ.
20 Renunciare non preſumitur iuri ſuo,qui ſe miſericordie alterius ſubmittit.
21 Dicta partium late interpretantur.
22 Teſtes non ſupplent partium dicta.
23 Sententia quo defectu nulla ſit.
24 Sententia poteſt retractari ratione defectus poteſtatis iudicis.
25 Juriſdictio extincta non poteſt partium conſenſu reuiuiſcere.
26 Renuncians quando dominium et poſſeſſionem perdat.
27 Renũcians in dubio preſumitur renũciare dominio et poſſeſſioni.
28 Renunciatio facta parte abſente an preiudicet.
29 Confeſſio abſente parte facta an inducat diſpoſitionem.
30 Renuncians liti an videatur renunciare iuri in iudicio deducto.
31 Appellans non comparens inſtructus condemnatur in expenſis.
32 Appellatio eo ipſo quod eſt interpoſita vbi debeat tractari.
33 Appellationis quis ſit effectus.
34 Appellatione cauſa deuoluta ad curiam an procedatur in abſentem.
35 Monitorijs literis an queratur aliquod ius.
36 Beneficium non debet conferri ante renunciationem.
37 Terminus in cauſa appellationis qualem effectum habeat.

1 VEniens. ¶ † Non renũciat iuri ſuo,q gratie aduerſarij ſe ſubmittit.h.d. ¶ Prima pars ponit appellationẽ impetrantis,et eius cam. ¶ Secunda ipſius proſecutionẽ,et auditoris dat ſententiam. ¶ Tertia ipſius ſententie confirmationem.Secũda ibi:
2 ad quem.Tertia ibi:nos igitur. ¶ † No.primo de hoc verbo Aſſi
3 gnare,quod refertur ad aſſignationem iuris.et facti.† Et no.quod in impetrationibus non ſolum de vacatione,ſed etiã de modo va
4 candi facienda eſt mentio. ¶ † Nota ſecundo quod executores ad beneficia appellantur iudices,eo quia poſſunt aſſumere partes iu dicis:vt in cle.j.de offi.delega.de preſumpt.dudum.et quod ibi no.
5 ¶ † No.tertio quod canonici aliqui de eccleſia,etiam abſq; mandato.videntur poſſe ſe opponere de defectu iuris agentis,vt in eccleſia recipiatur.de quo de accuſa.ſuper his.et de teſtib.cum olim.
6 ¶ † Nota quarto quod per ſubmiſſionem gratie capituli quis qđ
7 videtur renunciare iuri ſibi ad beneficium competenti. ¶ † Nota quinto non valere proceſſus duorum iudicum altero non intereſ
8 ſente. ¶ † Nota ſexto quod exceptio renunciationis literarum extraiudicialis tanquam litis finite,et ad iudicium concludens, valet opponi ad proceſſum.Et ſic ampliatur quod dicitur in.c.j.de lit. conteſt.lib.vj.Et ſi ſiat pendentibus literis,poteſt opponi con
9 tra literas. ¶ † Nota ſeptimo appellantem in appellatione poſſe
10 ſibi ſtatuere terminum ad appellationem proſequendam †.Et nota effectum ſtatuitionis termini , qr facit in beneficialib9 cauſam eſſe in curia. ¶ Et nota effectuz talis termini,quod cauſa ſit in curia:et tunc non ſufficit mittere procuratorem ad impetrãdũ, et contradicendum:ſed oportet quod mittatur inſtructus ad cau
11 ſam tractandam.De quo dic vt in.c.j.de ele.lib.vj.† Et nota quod vbi cauſa eſt in curia,ſi non compareat pars inſtructa,proceditur ad diffinitiuam ſententiam contra contumacem,dummodo cauſa
12 ſit in tali ſtatu quod procedi poſſit.† Et nota quod pars poteſt ſibi ſtatuere terminum determinando principium termini ad diem feriatam ad ſignandum tempus,non quo proceditur , ſed ex quo
13 procedi debet.de quo de ferijs.c.fin. ¶ † Nota effectum alium huius termini:quia habet vim citatiõis peremptorie,adeo quod expectatur,ſi non veniat,poteſt ad ſententiam procedi abſq; alia ci
14 tatione. ¶ † Et nota quod talis terminus habet vim citationis,et monitionis,vt compareat quandocunq; poſt illum terminũ,hinc eſt quod ſi non procedat iudex in termino, ſed longo tempore , vt
15 duorum menſium poſt terminum,valet proceſſus. ¶ † Nota quod ad excuſandam contumaciam,etiam quo ad vim proceſſus ad diffinitiuam ſententiam nõ ſufficit,vbi cauſa eſt in curia,mittere procuratorem ad impetrandum,et contradicendum impetrationi, ſi non habet ſufficiens mandatum ad cauſam proſequendam.
16 ¶ † Et nota qđ auditor ex commiſſione poteſt,qui de cauſa cognoſcit,ſententiare.Quod intellige ſi hoc ſpecifice habet in mãdatis. de quo in cle.auditor.de reſcri. ¶ Hic habemus examinare ſententias duas.Primam in cauſa principali.Secundam in cauſa ap
17 pellationis,et cauſas earum. ¶ † Primo vř qđ ſnĩa lata in cauſa principali debuerit valere:et nõ in cã appellationis : qr prima ſnĩa iuſta fuit.Nam eo qđ ſubmiſit ſe gratie,renunciauit iuri ſibi competenti ex literis,vt in fin.qr hic videtur repugnare proſecutioni gratie:ergo tollitur ius.de offi.dele.gratũ.et.c.relatũ.Ad hoc.ſ.c.
18 ſane.† So.glo.et doc.dicunt qđ multe ſunt cauſe nullitatis prime ſententie.Prima cauſa videř qđ fuerit defectus cõteſtationis litis:qr non apparet qđ hic fuerit lis conte.Sed gloſ.prima hic reſpondet qđ hec cauſa nõ fuit legitima:qr apparet ex litera qđ lis fuit conteſtata eo,qr negatio fuit facta oppoſita exceptione , et negatione ſit res dubia.C.quibus ad libert.procla.non licet.et ſic inducitur litis conteſtatio:qr per reſponſionem et negationem,ec.de lit.conte.c.vno,Non placet hoc Hoſt.qr per negationem actorum non ſit litis conteſtatio ſuper petitione principali,ſed bene ſuper exceptione.Hec aũt fuit negatio actorũ:ideo non fuit lis conteſta. Oportet ergo qđ negatio ſiat per reũ principalem, et in petitione per actorẽ,vt ſiat litis conteſt.Et hoc de prima glo.Uel dic qđ ad validitatẽ prime ſentẽtie nõ exigiř litis conteſt.qr hec exceptio renunciationis,et reſcriptũ,cũ eſſet in beneficialibus,in quibus etiã taciturnitas perimit actionẽ,et reſcriptum,iuxta no.in.d.c.j.de lit. conteſt.lib.vj.et no.fuit in.c.conſtitutus.et.c.ſuper literis.de reſcri. et ſic iuriſdictionẽ,ſi qua data erat,et ſic poterat opponi ad proceſſum:ideo iudices pronunciauerunt ipſum non poſſe amplius vti literis,et ſic etiam ad finem procedendi.Quod not.ad limitationẽ. c.j.de li.conte.li.vj. ¶ Nunquid autem hodie in bñficialibus ſit neceſſaria litis conteſta.colligitur in cle.diſpendioſam.iuncta clem. ſepe.de ver.ſig. ¶ Secũda cã nullitatis ſnĩe fuit,qr per ſubmiſſionẽ gratie primi iudices habuerũt hũc actũ.ſ.ſubmiſſionẽ gratie p renũciatione:et male.licet enim teſtes pbarẽt qđ ſe ſubmiſerit gratie,per hoc non concludebatur neceſſaria renũciatio.Nec obſtat.c. ſane.et.c.gratũ.qr in.c.gratum.proſequitur eãm corã iudice a quo: vnde directo obuiat iuri queſito ex literis:qr poterat ſe ſubmittere gratie,credendo,et cõfidẽdo qđ illi ius proſequerentur ipſius et nõ ex toto ipſuz annullaret.Nec ob.c.ſane.qr aduertẽdũ:Cũq; qs renũciat lr̃is,vel iuri ſuo:et planũ qđ tũc excludiř.vj.q.j.quam pe
19 riculoſum.ff.de edil.edic.itẽ q̃riř.§.ſi creditor.† Qñq; quis non renũciat lr̃is,ſed tradit lr̃as:et tũc ſm aliquos pdit ius,ſʒ reintegratur ex equitate ſm aliquos etiã additur de iure ſm diuerſitatem intellectuũ.ſ.c.ſane.Hec vera,quando ius pendet ex literis:ſi autẽ ius non pendet ex literis,ſed iam eſt ex literis facta executio : et tunc qr ius nõ pendet ex literis,cum ſit finitum officiũ iudicis,qđ finitur eo,qđ eſt executũ.C.de fruc.et lit.expẽ.l. terminato.nõ perdit renũciatione literarũ.Et hũc intellectũ ponit gl.in verbo Renunciaſſe.in fi.Et ad.c.ſane.dic qđ ſi ius eſt iam purificatum,et ex literis extẽſiuũ,vt qr iam eſt inſtitutus per traditionem literarũ, illud nõ perdit:qr ius nõ coheret literis.Et ſic põt intelligi illđ capitulũ,ſi pendet ad literas,per traditionem literarum,illud hñ pdit,niſi aliter integretur,vt ibi.Qñq; quis ſe ſubmittit gratie, et hoc tantũ p teſtes pbatur:et tunc per ſubmiſſionẽ quis nõ perdit ius ſuũ.Et eſt ratio.Hec fuit opi.Jnn.et Hoſt.qui per hoc reprobãt opi.gl.dicentis qđ q̃q̃ ex alijs cauſis forte iuſte fuerit reuocata ſñia,tamen quo ad hanc cauſam de iuris rigore tenuit ſentẽtia. Et ideo dixerunt qđ iura allegata in cõtrariũ,loquũtur quãdo quis renunciat literis,et iuri:qr ſubmittere ſe gratie,habet quãdã tacitã pteſtationẽ,qđ gratiã expectat:vnde illa non ſecuta.primũ
20 ius recuperat.C.de tranſact.ſiue apud acta. ¶ † Qñq; quis ſe ſubmittit miſericordie:et idẽ.ſ.c.ſane.Qñq; ſe ſubmittit volũtati alterius: et idẽ:qr illa volũtas debet reduci ad arbitriũ boni viri.ff.de
21 oper.liber.l.ſi libertus.et de iureiuran.Quintauallis. † Sed huic obſtat qđ imo, iuſta fuerit ſententia:quia dato qđ teſtes minus dixiſſent teſtificãdo qđ ſe ſubmiſit gratie,ſubaudiri debẽt dicta teſtium ſcđm intentionem partiũ,qđ per hoc renunciauit,ſicut dicimus qđ quandoq; verba partis late interpretanř.ſ.de can.poſ.cũ
22 eccleſia. ¶ † So.Dicta partium late interpretanř,vt ibi,et ſubaudiuntur ſi dicit ſe coheredẽ,preſumitur interrogat9.ff.de interro. acti.ſi fine.Jn inſtrumentis etiã plus ſolennitatis preſumiř quã appareat in verbis.Inſti.de fideiu.§.ſi.et.ff.de ver.obli.ſm.Dicta aũt teſtiũ nõ ſupplentur,nec interpretanř,vt ſit pbatum,niſi quatenus ex eorum verbis colligiř.ſ.de teſti.cũ clamor.de app.dilecti.
23 de pba.in preſentia.et facit qđ habeř in.l.j.C.de vſur.† Pretendiř alia cauſa,que cõcludit nullitatẽ ex defectu poteſtatis:quia fuerũt tres iudices,et duo tñ pnunciauerũt.de offi.dele.cũ eãm.Sed põt hoc ſaluari qđ fuerunt dati cũ clauſula,et pceſſerũt tertio trãſlato,
24 et impedito,vel nolente intereſſe.† Jn gl.duo iudicũ.in fi.et ſic vſq; huc tres cauſas,que pretendebant ad retractationẽ ſnĩe.Prima, ppter defectũ lit.cõteſtationis,de quo gl.j.Secđa ppter defectũ iuſtitie:qr aſſumpſerãt actũ ſubmiſſionis gratie p renunciatione.de quo in gl.ij. ¶ Tertia,ppter defectũ poteſtatis iudicũ:de qua dic vt in hac gl. ¶ Quartã addit Jnn.hic ſecundũ aliquos,qđ hic ſe opponẽtes nõ habebãt ius ſe opponẽdi,cũ ex renũtiatione nullũ eſſet eis ius queſitum:quia ſi fuit renunciatio facta capitulo vt ſin

gularibus,⁊ tanꝙ abſentibus,nullũ erat eis ius queſitũ:nõ po
terant ergo ſe opponere nomine capituli:qꝛ nõ habebant manda
tum.de pcur.c.i.Nõ nomine ꝓprio:qꝛ nullum ius erat ex renun
25 tiatione queſitũ.¶†Sed hec cauſa non fuit legitima:qꝛ hic nõ ſe
opponebant immediate ex iure renuntiatiõis.ſed ꝓpter renuntia
tionẽ caſſabant defectum iuris in agente:⁊ ſic ſua intererat ꝙ ius
nõ habens non admitteretur ad eccleſiam,ne ad illam intruderetur:ſicut in ſimili dicitur,poſſent ſe opponere, ne per literas falſas intruderetur:vt.ſ.de crimine fal.ſuper eo:quo caſu ſe poſſunt in tantum opponere quod etiam ſi capitulum mandaret, quod ſe non opponerent,non haberent obedire:qꝛ ſe non opponunt pro iure,⁊ intereſſe communi.Fatetur tamen Inn.quod ſi capitulum remitteret hoc ius ipſi,vt qꝛ remitteret renuntiationem,qd agere poſſet inuitis ſingularibus.Ad qd facit.ſ.e.cũ P.¶Sed hoc non placet Hoſti.qꝛ per hoc nõ reuiuiſceret ius extinctum,niſi ad olim actum procederetur:cum per conſenſum partium,⁊ iudicis non poſſit iuriſdictio extincta reuiuiſcere.de offi.dele.ſignificantibus.⁊ maxime quo ad executores.Vel dic qd ſm Innoc.poterant ſe opponere etiã immediate ex renuntiatione,quaſi eis ius ſit queſitum:concludens regulam,qd renuntiatio quãdoqꝫ abſente parte facta prodeſt illi,cui vtilis eſt datio:⁊ ſic abſens allegat.de preſcrip.c.pe.C.de pac.l.poſtꝙ.⁊ ſit renuntiatio,ſecundum eũ,non ſolum expreſſe,ſed etiam tacite:vt in hoc.c.ver.uno iudicum.⁊ communiter renuntians habet pro derelicto.l.ſi quis vi.§.differentia.ff.de acqui.poſ.⁊.ff.pro derelicto.per totum.Fatetur tamen quod per renũtiationem quis non admittit dominium rei, quam tenet, licet amittat poſſeſſionem:vt.ff.de acqui.poſ.l.ſi quis vi.§.i.quinimo plus dicit,quod ſi quis renuntiat iuri vel ſeruituti,quam habet in aliqua re,etiã abſente domino,ſtatim res eſt libera.¶Propter que videnda ſunt aliqua.Primo,an renuntiatio abſente parte noceat quo ad perdendum dominium.Secundo,an noceat quo ad perdendum ius aliquod reale,vel perſonale. Tertio, quid de
26 confeſſione.Quarto,quid de renuntiatione liti. ¶†Ad primum dic qd aut renuntians,vel habens pro derelicto intendit perdere ⁊ dominium ⁊ poſſeſſionem:⁊ perdit vtrunqꝫ:vt.l.ſi quis vi.§.differentia.ff.de acqui.poſ.Aut intendit perdere neutrum:⁊ neutrũ perdit.Aut intendit perdere dominium,⁊ non poſſeſſionem:⁊ nõ
27 poteſt:qꝛ per hoc non habet pro derelicto.† Aut intendit perdere poſſeſſionem,⁊ non dominiũ:⁊ hoc poteſt.Et in hoc differt poſſeſſio a dominio,vt ibi. Aut intendit perdere dominium, ⁊ eſt dubiũ de animo circa poſſeſſionẽ.Quidam quod non perdit nec dominiũ,nec poſſeſſionẽ:qꝛ ex quo nõ apparet qd velit ꝑdere poſſeſſionẽ,retinet vtrũqꝫ.¶Cõmunis opi.eſt Ray.⁊ bona eſt,qd ꝑdit vtrũqꝫ:qꝛ ex quo conſtat de animo qd vult perdere dominiũ,preſumitur quod velit perdere poſſeſſionem vt patet in.l.illud.ff.de
28 acquiren.heredi.†Nunquid autem renuntiatio facta abſente parte preiudicet in iure pſonali, vel reali circa ius:habes gl.Inn.hic Bar.in.l.non ſolum.§.ſi liberationis.ff.de libera.lega.ſic dicit qd aut agitur de preiudicio iuris realis:⁊ hoc preiudicat abſente parte:vt.d.§.differentia.ff.pro derelicto.per totum.⁊ hic Inno.Aut agitur de preiudicio iuris perſonalis:⁊ gl.iuris ciuilis ſunt contrarie, de quibus non habes curare. Dic quod aut ſit in iudicio:⁊ preiudicat.C.de pac.l.poſtquam liti.Et hoc ideo,quia ibi eſt iudex,qui eſt loco partis:vt.l.ſi ob cauſam.C.de euic.Si ſit extraiudicialis,dic ſecundum Bar.aut eſt preſens aliquis,qui recipiat nomine abſentis:⁊ preiudicat renuntiatio: vt.l.reſcripto.§.i.ff.de pact.etiã dato qd ille nõ habeat ad hoc mandatũ,dũmodo poſtea ratificauerit.Aut nõ eſt recipiens loco partis:⁊ dicit qd nõ ꝑiudicat.ff.de pact.⁊.l.heredi.§.nos autem.qꝛ tale ius nõ põt queri abſenti ex perſona debitoris.Hoc eſt verũ in iure,qd eſt iam queſitũ re,⁊ facto:qꝛ talia iura nõ poſſunt a nobis ſimplici renuntiatione abdicari:vt.l.quis ergo caſus.ff.de peculio.⁊.l.ij.ff.pro ſocio.l.fideiuſſor.⁊ no.ibi.ff.de pac.Si autem eſſet ius queſitum facto,alteri⁹, vt in legato,vel ſimilib⁹ tũc bñ credo qd valeret renũtiatio,⁊ preiudicaret:qꝛ tale ius poſſum a me abdicare facto meo.C.de repu.here.l.ſi quis ita.ff.de le.i.l.ſeruum filij.§.i.⁊ cõpetet exceptio doli, quaſi petendo,vt actionẽ nõ habens dolo petat.Sic poteſt intelligi gl.in.§.liberationis.⁊ ad hoc qd ſtabit Bar.in.l.i.C.de pactis.
29 ¶†Ad tertium de cõfeſſione,dic qd ſi confeſſio fiat ad obligãdũ, illa nõ proficit,niſi preſente parte,vel altero ꝑ eo recipiente:vt no. in.l.i.C.de cõfeſſio.⁊ eſt tex.in.l.iij.§.ſi quis abſente.ff.de confeſſis. Idem etiã credo, ſi fiat ad liberãdum : qꝛ quatenus eſt probatio, planum quatenus autem eſt diſpoſitio, planũ quod eſt aliquãdo, vt.l.tale pactum profiteor te nõ teneri,idẽ eſſet.De hoc dic vt habetur per Bar.in.d.l.non ſolum.§.ſi liberationis.ff.de libera.leg.
30 ⁊ no.in.c.ſi.ſ.de ſucceſ.ab inteſta.¶†Ad quartum an renuntians liti videatur renũtiare iuri in iudicio deducendo vel deducto : dic aut renunciat liti ante vocatum iudicium:⁊ non videt renuntiare iuri. Caſus eſt.ſ.de reſcriptis.ex tenore.⁊ eſt caſus.ſ.de reſcri.nihil.Hoc nihil ꝓbat , niſi vt ſequitur,⁊ maxime ſi deſiſtat litigio cũ

cauſa,vt euitet ſcandalũ.Si iam eſſet in iudicio deducta ⁊ tũc aut renuntiatio ſit ex parte actoris,aut ex parte rei.Si ſit ex parte actoris,aut renũtiat inſtantie,aut conſentit reus:⁊ puto quod perdatur ſola inſtantia.Sic temperat Bart.in.l.poſtꝙ liti.quia verba iſta nos concludunt ad ſubſtãtiam actionis nec directe,nec indirecte:cum poſſit,ex quo pars ꝯſentit,recedere ab inſtãtia,abſqꝫ quod perdat actionem.Aut renuntiat inſtantie,⁊ pars contradicit,nec acceptat renũtiationem,quod poteſt,per auc.qui ſemel.C. quomo.⁊ quando iud.⁊ per.c.cauſam.ſ.de dolo.⁊ tunc Bart.dicit quod perditur ſubſtantia actionis.Quod credo,ſi perſiſtat tantũ in renuntiatione. Si autem renuntiat liti, dico quod perdit ⁊ inſtantiam,⁊ perdit ius deductum in iudicio.Et eſt cauſa:qꝛ ex quo vult perdere arma pro lite,⁊ pro tanto vult perdere ſubſtantiam actionis.Eſt tamen verum quod dicit Barto.in.l.naturaliter.§. nihil commune.quod licet perdat ius actionis,non tamen perdit ſubſtantiam,ex qua actio perditur:⁊ pro tanto agere poteſt , licet obſtet exceptio.C.de tranſac.l.ſine apud acta.Si autem renuntiatio fuit ex parte rei,tunc dicit qd aut reo competebat exceptio:⁊ ex iſto dabitur replicatio.Aut reo non competebat exceptio:⁊ nihil dabitur.Aut non competebat actio actori:⁊ tunc per hoc ꝙ renuntiet liti.vel perdat litem,nõ datur ſibi remedium actionis: vt qꝛ non eſt hec materia apta ad producendum actionem:vt.l.iu
31 ris gentium.§.i.ff.de pac.⁊ hec ſufficiant. ¶†Venio ad ſententiã in cauſa appellationis:⁊ videtur quod male papa pronuntiauerit ſententiãdo diffinitiue ſuper prima cauſa,vel ſententiam eam caſſando:qꝛ debebat appellatum in termino non cõparentem inſtructum in expenſis condemnare:vt de app.inchoato. Item qꝛ ſufficit appellantem mittere ad impetrandum,⁊ contradicendum. vt patet.ſ.de appellat.interpoſita.¶Hic ſunt plura videnda.Primo an eo qd appellatio eſt interpoſita,cauſa dicatur in curia , vt ibi debeat tractari.Secũdo in caſu etiam quo ſit in curia, quis ſit effectus quod ibi ſit,⁊ an ſufficit mittere procuratorẽ ſimpliciter ad impetrãdum.Tertio an deo qd cauſa ſit in curia,poſſit quã-
32 docunqꝫ procedi ad ſentẽtiam diffinitiuã in contumacem.¶†Ad primum glo.dicit hic qd quandocunqꝫ appellatur a ſententia interlocutoria:⁊ tunc delatio ſiue iudicis,ſiue etiam partis appellate,facit cauſam eſſe in curia,termini autem ſtatutio non.¶Quãdoqꝫ eſt appellatum a diffinitiua:⁊ tunc ſufficit quod ſtatutus ſit terminus per iudicem,aut partem,vt cauſa dicatur in curia:et ſic loquitur hic.Hoc non placet doct.per ea,que no.in.c.interpoſita. §.i.ſ.de appel.quo ad cauſas non beneficiales.Quo autem ad beneficiales dicunt tenendum quod no.in.c.i.de elec.li.vi. ¶Tu dic quod quedam ſunt cauſe,quarum nature facit eſſe negotiũ in curia:⁊ ſic cauſa eſt in curia,eo quod appellatur:vt qꝛ ſunt de maioribus.de appel.vt debitus.in ſi.de elec.cupiẽs.lib.vi.⁊ in beneficialibus ſeruata forma.c.i.de reſcriptis.lib.vi.⁊.c.cauſam.de electi.in cle.⁊ tunc non expectatur aliud accidens : quia immediate cauſa eſt in curia,vt hic.¶Quedam ſunt cauſe,que ex accidenti ſunt in curia:⁊ in iſtis dic quod ſi queritur de actu,ſuper quo pendet appellatio,ſola delatio iudicis,aut partis facit cauſam eſſe in curia: vt de app.ſepe.i.nec exigitur termini ſtatutio.¶Si queritur de negotio principali,ſuper quo non pendet appellatio,ſed ea pẽdente ſuper incidenti:⁊ tunc,vt ſit in curia,exigitur conſenſus appellati:nec ſufficit delatio iudicis quo ad principale negotium de appel.cordi.lib.vi.Termini autem ſtatutio ſola nullo caſu facit cauſam eſſe in curia:qꝛ ſolum ordinatur in finem interpellandi partẽ: ſed bene operatur qd vbi ex altero ſigno,vel cauſa eſt in curia,non exigitur noua citatio,ſed ſufficit terminus iſte ſtatutus : et cauſa poteſt quandocunqꝫ in curia expediri poſt illum terminum , qui habetur per citationem peremptoriam:vt hic eſt caſus.de appel. ſepe.⁊ hoc de primo.Quod autem terminus non habeat cauſam facere eſſe in curia,caſus eſt de appell.interpoſita.§.i.⁊ hoc ibi te-
33 net Jo.an.¶†Ad ſecundum quis ſit effectus quod cauſa ſit in curia,vel non:hoc declarat hec decre.qꝛ vbi eſt in curia,non requiritur alia citatio.Ad hoc.ſ.de appel.ſepe.Nec ſufficit mittere procuratorem ad impetrandum,vel contradicendum : ſed vbi non eſt, ſic.Debet ergo primo caſu mitti procurator inſtructus ad id,qd
34 ibi imminet expediendum. ¶†Ad tertium,an cauſa exiſtente in curia poſſit procedi in abſentem ad diffinitiuam. Tex.videtur contrariari tex.hic quod ſic.Tex.in contrariũ de appel.reprehenſibilis.⁊.c.Nicolao.Pro primo de appel.ſepe.Glo.dicit primo qd poteſt procedi ad diffinitiuam ſententiam.Nec obſtat de app.Nicolao.qꝛ ibi non fuit petitum , ſed ſolum fuit petita condemnatio in expenſis:vnde illud fuit non ex defectu iuris,ſed ex defectu petitionis.¶So.Dicit glo.quod vbi cauſa non erat in tali ſtatu ꝙ poſſet ad diffinitiuam procedi,qꝛ non erat lis conteſtata, ideo fit condemnatio in expenſis.Et dic quod cauſa exiſtẽte in curia,aut non eſt petitum quod fiat condemnatio ad diffinitiuam:⁊ non fit ſed fit cõdemnatio expenſarum:vt dicto.c.Nicolao.Si eſt petitũ, aut non fuit a principio terminus ſtatutus,⁊ oportet quod ſtatuatur,

tur,vel citetur anteq̃ poſſet ad diffinitiuã procedi. Operabitur
ergo ſtatutio termini,qđ non erit opus altera citatione:vt patet
de appel.ſepe.Quãq; cã eſt in curia,⁊ terminus eſt ſtatutus,⁊ pars
petit vt ad diffinitiuã procedatur:⁊ tunc aut eſt cauſa in tali ſta-
tu quod poteſt procedi,vt q̃ lis conteſtata vel eſt cauſa, in qua nõ
exigitur litis conteſtatio vt in beneficiali.qđ dic hodie vt in cle.di
ſpendioſam.de iudi.⁊ tunc poteſt procedi ad diffinitiuam,vt hic,⁊
de appel.ſepe.⁊ de appel.per tuas.Quãq; cauſa non eſt in ſtatu qđ
poſſit ad diffinitiuam procedi,vt q̃ lis non eſt cõteſtata:⁊ tunc p-
cedit.c.Nicolao:q̃ ibi proceditur ad condemnationẽ expenſarũ:
tñ hoc hodie verũ,olim ſolũ ad cõdemnationem indiſtincte.eo.ti.
35 reprehenſibilis.℄†Ultimo inducit decre.ad queſtionẽ,an ex lite-
ris monitorijs aliqđ ius queratur:⁊ facit decre.qđ ſic:q̃ ſi per re-
nuntiationem ius tollitur,ſequitur qđ aliqđ ſuberat. Gl.dicit qđ
ſi conderetur ius obligatoriũ,per quod concludatur obligatio cõ
tra clericos,contra quos ſit impetratio,per tales literas nulli ius
queriꝛ. ℄Si queriꝛ an quo ad ipſam eccleſiam aliquod ius reale
queraꝛ:dicit gl.qđ nõ anteq̃ in illa recipiaꝛ.Et bene dicit:q̃ per
receptionẽ bene queriꝛ ius ad rẽ,vel in re,ſm modũ receptionis,
vt patet de prebẽ.ſi poſtq̃.li.vj. Si queriꝛ an aliqđ ius queratur
agendi,⁊ implorandi officiũ ſuperioris, vt coram ſuperiori poſſit
inſtari proſequendi gratia.Dicit gl.qđ ſic:⁊ hoc eſt ius, qđ põt re
nuntiare,reſtituendo literas,⁊ renuntiãdo literis impetratis,vel
impetrandis.Poſtea gl.ponit intellectũ tactum.ſ.e.ſane.de hoc
tactum.ſ.de reſcri.edoceri.⁊.c.literis.⁊ vide de conceſ.preben.c.j.
li.vj.per Inno.⁊.c.ſi ſoli.⁊.c.ſi capitulo.in li.vj.Hic non ſunt alia.
℄Quero quis mandat aliquem recipi in canonicum Bononie.
35 cũ ſit paratus oĩbus beneficijs renuntiare.†Quero quid precede
re debeat,an renuntiatio,vel collatio.Uin.dicit qđ precedat renũ
tiatio,ſi litere admitterentur:⁊ ſi poſtea reſiſtatur, ſuccurretur ei.
de pactis cũ pridem.de rerũ permu.cum vniuerſorũ.Et putat tũc
agi potius ex officio implorato,q̃ ex vi actionis.Uide in cle.de re
rum permu.c.vltimo.Boatin⁹ inſtruxit trãſmittentes procura-
tores ad curiã,vt dent tria diuerſa mandata procuratori:vnũ ad
impetrandũ,⁊ contradicendũ:aliud ad proſequendũ articulũ ap-
pellationis:aliud ad proſequendũ negotiũ principale. Joan.and.
37 ℄†Quero quis ſit effect⁹ termini.Dic qđ quãq; terminus ſtatui-
tur a parte,quãq; a iudice,⁊ quãq; ad proſequendũ,quãq; ad iter arri
piendũ:⁊ ſi ad iter arripiendũ,ſufficit arripere intra terminum.
Si ad proſeqũdũ,habes vnũ effectũ:q̃ vbi eſt cauſa eſt in curia,
habet vim citationis ⁊ peremptorie.Idem alius eſt effectus,quia
non poteſt talis terminus per appellatum preueniri in impetrã-
do,quando cauſa eſt in curia.qđ ſecus eſt in termino iuris,ſm di-
ſtinctionem.c.abbate.alias oblate.de appel.

1 ☞Renuntiare prelature non cenſetur prelatus abſoluens ſub-
ditos ab obedientia.
2 Renuntiatio facta in mortis articulo quando valeat.
3 Renuntiationem a libera voluntate pendentem non annullat de-
fectus ſpei retinendi beneficij.
4 Renuntiatio promiſſionis non tenet facta ad amici fraudem.
5 Cedere non adſtringitur quis per ſolam vocationem prelati.
6 Beneficij ceſſio poteſt fieri in manibus epiſcopi.
7 Sapientis eſt mutare conſilium ſibi pernicioſum.
8 Prelatus non videtur renuntiare per actum abſolutionis.
9 Abbas,⁊ ſuperior prelatus abſoluere poteſt ab obedientia ei pre-
ſtita.
10 Renuntiare quis principali non videtur per actum renuntiatio-
nis alicuius ceſſione conſecutiui.12.
11 Renuntiare tacito conſenſu quandoq; videtur quis.
Salutans prelatum, facto conſentit in illum.
13 Confeſſio facta in penitentia non debet reuelari.
14 Beneficium ſuum cedere compellitur,qui petit licentiam renun-
tiandi.

1 LEcte. ℄†Si prelatus ab obedientia ſubditos
abſoluit,non propter hoc prelature renũ-
2 ciat.Cõmunis diuiſio.Scđa ibi:nos aũt. ℄†Not.qđ
valet renuntiatio facta in mortis articulo, quãdo non eſt
3 ſpes de ſanitate.†Et ſic defectus ſpei retinẽdi beneficiũ nõ annul
4 lat renũtiationẽ a libera voluntate pendentẽ.℄†No.ſecundo ar-
gumentũ,promiſſionẽ renũtiationis nõ tenere factã ad conſilium
5 ⁊ fraudẽ amici,de quo quis confidit.†No.qđ per vocationẽ prela-
ti,in cuius manibus renũtiat,nõ adſtringiꝛ quis,vt cogatur cede
re,licet ſi illã factã preſentaſſet,⁊ obtinuiſſet licentiam,non poſſet:
vt in.c.precedenti.ſ.quidã.Et ſic aliud eſt,ſuperiorẽ vocare vt re-
nuntiet:aliud in preſentia eius renũtiationẽ offerre:⁊ ſic ſcđm doc.
ſola vocatio in caſu iſto preiudicat:ſicut nec ſola vocatio in ius ſi-
ne venia patroni:vt.l.q̃uis.ff.de in ius vocando.vbi ſimiliter eſt
locus penitentie.ad hoc.ij.q.vj.ſi quis libellus.⁊.ff.de diuor.l.ſi qs
6 penituerit.℄†No.argumentũ q̃ in manibus ſolius epĩ abſq; cõ
ſenſu capituli poſſit fieri ceſſio,etiã ab inferiori prelato,⁊ honora-
7 bili mẽbro.de quo dic vt.ſ.e.admonet.℄†No.qđ ſapiẽtis eſt mu
8 tare cõſilium ſibi pernicioſum.℄†No.qđ per actum abſolutiõis
ab obedientia prelatus nõ videtur renuntiare prelature, etiam q̃
9 plus eſt,ſi interuenerit vocatio ſuperioris vt cedat. ℄†No.argu.
qđ abbas ⁊ ſuperior prelatus,poſſit abſoluere ab obediẽtia,vel iu
ramẽto obedientie ei preſtito.qđ verũ non puto:⁊ tenent hic doct.
per not.de ſpon.preterea.q̃ hic eſt iuramentũ,⁊ promiſſio,per qđ
magis ſtudet placere Deo,q̃ illi, cui obedientia,⁊ iuramentũ pre
ſtatur:⁊ ideo abſoluere non põt.qđ no.Item eſt alia rõ:q̃ durante
principali nõ põt renũtiare quis ei,qđ neceſſario depẽdet ab illo:
⁊ hoc ſecundũ doc.qui dicunt qđ ideo nõ obfuit iſta abſolutio,q̃ ⁊
pſes abdicãdo a ſe imperiũ nihil agit.ff.de off.preſi.l.legatus.Si-
militer nec iſto modo ſoluiꝛ patria ptãs.l.abdicatio.C.de patria
ptãti.Itẽ q̃ renuntiatio debuit p̃cedere abſolutionẽ,que tñ renũ
tiatio nõ potuit fieri, niſi ĩ manib⁹ epĩ,⁊ debuit p̃cedere abſolutio
nẽ:ergo ⁊c.Et p hoc dicũt etiã q̃ nõ erat neceſſaria noua pmiſſio,
cũ abſolutio nõ tenuit:ſed forte hoc fuit factum ad cautelam de fa
10 cto.℄†No.vltimo qđ per actũ renũtiationis alicuius ceſſione cõ
11 ſecutiui ad principale quis principali renũtiare nõ vr̃. ℄†Opp.
qđ hic videtur facto renũtiaſſe.de his,que ſi.a ma.parte ca.ex ore.
Sicut ipſo facto Deum negamus.xj.q.iij.exiſtimat.Ipſo facto
mẽtimur.xxij.q.v.Caute.Ipſo facto appellamus.De appellatio.
dilecti.Etiam facto ſalutans prelatum,conſentit in illum.lxiij.di.
12 cũ Adrianus.℄†So.Dicit gloſſ.vt dicunt pueri,qui aliter ne-
ſciunt reſpõdere,qđ cõtrariũ eſt verũ.Nõ ſoluit aliter gl.℄Hoſ.
dicit,contraria procedunt in his,que non pendẽt a iure, vel iuris
poteſtate,vel iudicis,⁊ reſpiciunt preiudiciũ renũtiantis tñ,⁊ nõ
alienũ,ſecundũ Hoſt.ſed hic non valeret expreſſa:ergo nec tacita,
non intercedente conſenſu ſuperioris,vt hic,de prebẽ.dilecto. Uel
dic qđ hic non eſt tale factum,ex quo concludatur voluntas renũ
tiandi:q̃ ad excluſionẽ alicuius conſecutiui,nõ ſequitur excluſio
principalis, ſaltem quando voluntas declaratur circa principale
13 aliter excludendum.Et per hoc non ob.ſ.e.ex trãſmiſſa. ℄†Op.
qđ debuerit reuelare hic,cui eſt facta confeſſio.de penitẽ.omnis.
So.Poteſt intelligi ſecundũ gl.hic,confeſſio facta fuit in penitẽ
tia:⁊ tunc dicit qđ de ipſius voluntate reuelauit:ſicut ⁊ ſibi volẽti
poſſit fieri teſtimonium confeſſionis,⁊ recõciliationis.de teſti.te-
14 ſtimoniũ.de ſimo.nemo.℄†Opp.qđ ex quo vocauit ſuperiorẽ,cõ
pellatur.ſ.e.proximo.Dicit Hoſti.q̃ ibi fuit petita licentia ceden
di,⁊ obtenta:hic autem nec petita, licet vocatus fuiſſet ſuperior.
Item ibi ſuberat cauſa vtilitatis eccleſie,vel ſalutis proprie:hic
cauſa ſeductionis,⁊ infirmitatis.Item ibi preceſſit deliberatio,et
inſtãtia opportuna:hic ſecus. ℄Gloſſa,prima eſt clara:vide eam
per te ibi de dolo.Dic de hoc vt de regulis iuris,nullus ex conſi-
lio.libro ſexto.Anto.de Butr.

1 ☞Abbatie renuntiare non poteſt abſq; pape licentia abbas.
2 Cedendi legitima cauſa eſt propter inſufficientiam.nu.8.
3 Ceſſio abbatis in manibus ſubiectorum, non valet.
4 Ceſſio ſine ſuperis conſenſu licet valeat,non tamen ex ea datur va-
catio.
5 Abbas dicitur potius habere nomen oneris,quam honoris.
6 Monachus vnius monaſterij eligi põt ad aliud monaſterium.
7 Electio facta primo canonice non renuntiante non valet.
9 Renuntiatio beneficij quo ad renuntiantem valet,tamen non te-
net in preiudicium ſuperioris.
10 Scientie inſufficientia an repellat abbatem.
11 Cedendi licentiam dat exempto alius a papa.
12 Cedere beneficio quis compellitur ratione inſufficientie.
13 Monachus an poſſit ad aliud monaſterium tranſire cum ſola li-
centia abbatis.
14 Monacho non datur licentia tranſeundi ad ſtrictiorem regulã.
15 Renuntiare debet in manibus epĩ de conſenſu abbatis preſbyter
epõ per abbatem preſentatus inſtitutus per eundem epiſcopum.
16 Cedendi licentiam an legatus dare poſſit.

1 DIlecti. †Abbas exẽptus abſq; licẽtia pape re
nũtiare nõ põt.In pria ↄuẽt⁹ petitio.
In ſcđa ibi:xũ igiꝛ.ipſi⁹ repulſio,⁊ negotij cõmiſſio.
2 ℄†No.prĩo vnã cãm legitimã cedẽdi dignitati,pro-
3 pter inſufficientiã.℄†No.ſcđo qđ nõ vꝫ ceſſio abbatie in manib⁹
4 ſubiectorũ,ex quo nõ ſit in manib⁹ ſupioris.℄†No.tertio hic ca-
ſum p eo,qđ diſputat Jo.an.in regula,nõ firmaꝛ.de reg.iur.li.vj.
qđ dato qđ ſecũdũ eũdem opi.ceſſio teneat ad p̃iudicium cedentis,
licet nõ in manibus ſuperioris,non tamen ex ea datur vacatio,ita
quod ante conſenſum ſuperioris poſſit de illa alteri prouideri.Te
net glo.q̃ ceſſio ad preiudicium cedentis conditionaliter,ſi ſupe-
rior alias probet,ſi velit, ⁊ ita quod non poſſet ceſſionem reuoca-
re,non tamen tenet,ſuperiore ratum habere nolente:licet quidam,

⁊ male, diſcerunt an res ſit integra, vel nõ: vt no. ſ. eo. qđ in dubijs.
5 ¶ † Nota quod abbatia eſt nomen oneris plus, quam honoris.
¶ Nota ſummarium. ⁊ nota ꝙ cedens in manibus inferioris ſu-
periore volente cedere compellitur: ⁊ facit decre. iſta pro parte qđ
non teneat ceſſio. Quod patet, quia papa mandat quod iterato ce
dat: quod non eſſet, ſi teneret ad preiudicium cedentis. Sed dic qđ
ſuperior poteſt eligere quodlibet, an quod approbet ceſſionem, an
quod iterato cogat ad cedendum: quia non tenet quo ad eum.
6 ¶ † Nota quod monachus alteri⁹ monaſterij eligi poteſt. de quo
de electio. nullus. lib. vj. eod. titu. clemen. j. ⁊ eligitur ad aliud ma-
7 trimonium, vt hic. ¶ † Nota hic quod electio facta primo non ca
nonice renuntiante non valet. Concor. de elec. conſiderauimus.
8 ¶ † Oppo. quod hec fuit legitima cauſa cedendi, ſcilicet propter
inſufficientiã. xviij. queſtione. iij. ſi quis abbas. Gloſ. fatetur, ⁊ di-
cit quod legitima eſt cauſa inſufficientia: ſic ⁊ iudex a iudicando
remouetur propter inſufficientiam, vt hic. Item propter negli-
gentiam, de offi. cuſto. c. j. Sic in magiſtro. C. de profeſſo. ⁊ medi. l.
ij. lib. x. Nota bene hoc dictum: quia doctor propter inſufficientiã
poteſt reprobari. Uide. ff. de vacatio. alias de excuſa. tuto. l. ſed ⁊
9 reprobare. ¶ † Oppo. ſecundo quod renuntiatio teneat. ſ. c. quod
in dubijs. Solu. Dicit gl. quo ad ſe tenet renuntiatio, non quo ad
preiudicium ſuperioris, ex quo non eſt facta in manibus ſuperio-
ris. Et dicit gloſ. quod ille ſuperior poteſt ceſſionem admittere,
qui poteſt confirmare. xviij. queſtione. ij. abbas. Dictum fuit. ſ.
eod. quod in dubijs. quod ad illum, ad quem deſtitutio ſpectat, et
inſtitutio: ⁊ per hoc ſubiungit in ſi. quod non tenetur ex iſto capi-
te cedere, quia renuntiauit: ſed potius propter inſufficientiam.
Quaſi innuat quod poterat compelli ad cedendum propter inſuf-
ficientiam per iſtos delegatos. Quod aliqui doctores hic negant
dicentes, quod in caſu capituli non poteſt compelli ad ceſſionem
iſte abbas, tamen ipſius ceſſio poteſt admitti, ſi voluerit ſponte re
nuntiare. Dicit Hoſtien. quod quamquam vigore reſcripti, per
quod committitur certum miniſterium, non poſſit, tamen de iure
communi poterit compelli ad cedendum. Poteſt dici quod ideo
in caſu iſto debeat dici quod admittatur a volente, non ab inuito.
quaſi voluiſſet papa iſtum priuare per ceſſionem: nõ habebat niſi
ceſſionem iam per ipſum factam approbare, cum tenuiſſet ad pre-
iudicium ipſius: ⁊ ſic non mandaſſet ipſum reſtitui, quod tamen
facit: ⁊ ſic per hoc denotatur quod non fuit intentio pape iſtum
10 abbatem inuitum priuare. ¶ † An tamen inſufficientia ſcientie re
pellat abbatem: dic quod notatum fuit in. c. niſi. §. pro defectu quo
11 que ſcientie. ſ. eod. ¶ † Oppo. quod alius a papa det exempto li-
centiam cedendi. de elect. ſi abbatem. lib. vj. Dic quod ⁊ legatus
12 dat: vt ibi. † Quid ſi cedere noluerit, an compelli poſſit. Dicunt
docto. quod non ex iuribus iſtius reſcripti, ſed bene compellitur
cedere ex diſpoſitione iuris per aliud reſcriptum propter inſuffi-
13 cientiam. ¶ † Quero an monachus de licentia ſolius abbatis poſ
ſit ad aliud monaſterium tranſire. Uidetur quod ſic, de reg. licet.
xix. queſtione. ij. ſtatuimus. quia ſoli abbati facit obedientiam. xij.
q. j. non dicatis. Dic, ſi tranſit ad ſtrictiorem, poteſt de licentia ab-
batis quinimo ea petita, ⁊ non obtenta: vt. d. c. licet. Si tranſit ad
parem, vel minorem, exigitur diſpenſatio epiſcopi. de regula. ſigni
ficatum. exigitur etiam vtroqȝ caſu cõſenſus conuentus quod
tutius eſt, ſecundum Innocen. argu. lxiij. diſtin. c. ij. quinimo ⁊ con
ſenſus epiſcopi, ſecundum aliquos. xvj. q. j. qui iure, prout dictum
eſt, conſenſum epiſcopi requirendum, dicit hic Innocen. eſſe verũ
quo ad ordines non recipiendos ab alieno epiſcopo, niſi prius fiat
monachus monaſterij arctioris illi ſubiecti. ¶ Nota ergo quod
vbi tranſit ad arctiorem ſufficit licentia abbatis, quando ad mo-
naſterium eiuſdem dioceſis: ſi diuerſe, exigitur etiam conſenſus
epiſcopi. Si paris, ⁊ in diuerſa dioceſi, fortius. Si paris ⁊ in eadẽ,
adhuc exigitur conſenſus epiſcopi ad ſolum tranſitum iuſtifican-
dum. Si inferioris, gloſ. de preben. cum ſingula. quod, exigitur li-
centia pape. Nec glo. procedit quando tractatur, de committen-
da gubernatione monacho diuerſi monaſterij: ⁊ ſic caſus eſt diuer
ſus a contrario. Unde dictum Innocen. ſatis poteſt procedere.
Innocen. dicit hic, ⁊ in. c. ſignificatum. quod ſufficit conſenſus epi
ſcopi: ⁊ idem Archid. de elect. nullus. lib. vj, vide remiſ. ad Specu.
in. d. c. ſignificatum. Primam opi. puto veram, quando ſine cauſa
vult tranſire ſecundam, quando cum cauſa, quo caſu ſufficiat epi-
14 ſcopi diſpenſatio. ¶ † Quero an licentiam ſic indifferenter debeat
dare abbas transeundi ad arctiorem. Dic quod non, niſi ſit certi-
ficatus de religione, ⁊ quod illi velint eum recipere, ⁊ monachus
aliter recedens fugitiuus eſt, ⁊ apoſtata, cum non ſit in alicuius
obedientia: niſi forſan ſic daretur licentia, quod ſub obedientia va
dat, ⁊ q̃rat locũ arctiorẽ: ſed nõ ꝯſulte facit abbas, niſi forte faciat
vt peius euitet: qꝛ de facto recedit inlicẽtiat⁹ nõ data licẽtia ſcđm
15 Inno. ⁊ vide de iureiurã. ſicut. j. ¶ † Quero, preſbytero ab abbate
preſentato, tamen per epiſcopum inſtituto, in cuius manibus re-
nunciabit? Dic qđ in manibus epiſcopi de cõſenſu abbatis, de pre
ben. in Lateranenſi: de offi. archi. ad hoc. §. ſi. ⁊ ſi renuntiat in ma-
nibus abbatis, quo ad temporalia tãtum, ⁊ in manibus epiſcopi,
quo ad ſpiritualia non valet talis renuntiatio cum hec ſint ita iun
cta, quod vnum non poteſt eſſe ſine alio. j. q. iij. ſi quis obiecerit in-
ter. Hoſt. dicit quod propter renuntiationem in manibus abba-
tis factã epiſcopus poſſet illum remouere. Ad hoc quod no. ſ. eo.
16 qđ in dubijs. ¶ † Quero an legatus poterit hic dare licentiam ce-
dendi. Dic quod ſic, de ele. c. ſi abbatem. li. vj. licet Hoſt. hic cõtra,
⁊ male per hanc decret. determinauit olim Archi. qđ ſi abbas ceſ-
ſit non in manibus ſuperioris, ⁊ ſuperior poſtea ceſſionem ratam
non habet, poteſt petere a monachis, vt obediẽtiam de nouo pro-
mittant: ⁊ ſic poſſeſſionem recuperat, quam perdidiſſe videbatur.
Ad idem. ſ. c. proximo. vj. q. iij. deniqȝ. in ſi. xvij. q. ij. c. j.

¶ De ſupplenda negligentia prelatorum. Rubrica.

1 ☞ Eccleſia vacat per ceſſionem, per nimiam remiſſionem.
1 ¶ † Uiſo de modis, quibus prelati aſſumuntur, qꝛ ſepe in prelatu
ris res perfunctorie aguntur. gl. di. ante omnia. ⁊ qđ negligit̃ ſup-
plendum eſt: qđ amittitur, ſeu obmittitur, reſtaurandum. ideo ⁊c.
ſm Goffr. Uel quia vacat eccleſia nedum per ceſſionem, ſed etiam
per nimiam remiſſionem. de tranſla. prela. inter corporalia. ver. ſed
neqȝ. ideo ⁊c. ſm Hoſti. De materia. xciiij. di. ⁊. lxxxvj. di. ij. q. vij. c.
negligere. ix. q. iij. cum ſcimus. ⁊ repetitur in ſexto, ⁊ Clemen.
Anto. de Butrio.

1 ☞ Abbas Ciſtercienſis benedicere poterit proprios mona-
chos.
2 Inferior parem citare nequit.
3 Monitio extraiudicialis debet eſſe trina.
4 Factum ſuperioris poteſt fieri per inferiorem.
5 Requiri qualiter debeat ſuperior per inferiorem.
6 Abbas ante benedictionem non recipit poteſtatem ſpiritualem.
7 Epiſcopi contumacia in benedicendo, ſubiectus recipit poteſta-
tem benedicendi.
8 Pena contumacie limitatur ſecundum limites delicti.
9 Adminiſtrandi facultatem recipiunt ſubſtituti a confirmationis
tempore.
10 Anathema quo caſu ponit abbas non confirmatus.
11 Abbas Ciſtercienſis nõ benedictus monachos non benedicit ab-
batiali benedictione, ſed monachali,
Cardinalis preſbyter ſolenniter benedicit. ⁊ minores ordines con
fert.
12 Abbas non benedictus negligentia prelati conferre poteſt lecto-
ratum.
Baptizare poteſt non baptizatus.
13 Epiſcopus ſemel requiſitus ad benedicendum per abbatem am-
plius non requiritur.
14 Benedictio, que in abbatem confertur negligentia prelati, ſurro-
gatur in confirmationis locum.
15 Abbates per quos confirmentur.

1 STatuimus. ¶ † Si dioceſan⁹ requi-
ſitus bñdicere nolit Ci-
ſterciẽſem abbatem, ipſe monachos proprios be
2 nedicere poterit. h. d. ¶ † No. qđ licet inferior pa
rem non poſſit citare, qꝛ citatio pendet a ſuperio-
ritate, tamen poteſt requirere in his, que ex offi-
3 cio tenẽtur. Ad hoc gl. j. de off. dele. cum pro cauſa. ¶ † No. caſum,
in quo monitio, quantuncunqȝ extraiudicialis, debet eſſe trina, qñ
4 requiritur ſuperior de conuincenda eius negligentia. † Et not. qđ
requiſitio de ſuperiore poteſt fieri per inferiorem, ⁊ ſubiectum: ⁊ ſic
5 non exigit ſuperioritatem. † Et no. qualis debet eſſe requiſitio in-
ferioris de ſuperioritate, quia debet eſſe cũ humilitate, ⁊ deuota,
alias deuotione. Debet ergo conficiens inſtrumentum notare in
requiſitione vt dicat, Talis cum deuotione ⁊ humilitate requiſi-
6 uit. ¶ † No. tertio quod Abbas ante benedictionem non recipit
poteſtatem ſpiritualem, ⁊ facultatem benedicendi monachos. Qđ
operatur ergo cõſecratio in epm. ſ. de ele. trãſmiſſam. ⁊. c. queſiuit.
illud operatur benedictio in perſonam abbatis: ⁊ ſic in benedictio
7 ne recipit ptãtem taliũ. ¶ † No. quarto qđ ꝑpter cõtumaciã epi in
benedicendo, ſubiectus recipit poteſtatem, ac ſi foret benedictus.
Et ſic eſt argu. qđ propter contumaciam in confirmando eps reci
pit poteſtatem exercendi iuriſdictionalia, que tribuuntur in cõfir
8 firmando. de quo tamẽ in. c. nihil de elec. ¶ † No. qđ ceſſante contu
tumacia, diſpoſitũ ꝑpter cõtumaciã ceſſat: ⁊ ſic ad limites contu-
9 macie mẽſurat̃ pena cõtumacie. vide de cõſti. ex literis. ¶ † Opp.
qđ tales ſubſtituti nihil poſſunt exercere, ex quo nõ ſunt cõfirma-
ti. de ele. trãſmiſſam. qꝛ etiã ptãtẽ adminiſtrãdi ſuſcipiũt demum
a confirmationis tpe. Gloſſ. fatetur. ⁊ intellige decret. qñ fuerunt
confirmat,

confirmati,ꝛ qđ cõfirmabunt ꝑ ordinarios:qꝛ nõ ſunt exẽpti per
10 iuꝛ cõe.de quo de priui.c.recepimus.ſup prima gl.† Aliquo tñ ca
ſu abbas nõ cõfirmatus ponit anathema.j.de ſimo.ſicut tuis. qđ
11 dic vt ibi.¶ † Opp.ſcđo qđ abbas nõ bñdictus nõ bñdicat mo
nachos:qꝛ nemo dat qđ nõ hꝫ.de iure pa.qđ aũt.de dona.inter vi.
ꝛ vxo.c.nuper.de re.iur.c.nemo.Gl.nõ rñdet.So.abbatialẽ nõ ha
bet,ideo illã nõ dat:benedictionẽ monachalẽ habet,ꝛ ordinẽ,ideo
illã dat.Uel dic qđ hoc faciũt ex virtute iuris,qđ eis nõ bñdictis
dat poteſtatẽ alios benedicẽdi,ne propterea in ſpiritualibus,vel
alijs eccleſia patiatur detrimentum propter negligentiam epiſco
porũ:ꝛ ſimilis datur indulgentia.s.de ele.nihil.§.ſi.¶ Unde dicit:
hic hoſt.qđ etiã quẽlibet ſimplicẽ ſacerdotẽ Papa poſſet in hoc
priuilegiare:qꝛ benedictio abbatis non eſt ordinis,ſed eſt ſimplex
ꝛ vide qđ no.in clemẽ.attendens.§.ſtatuimus.de ſtatu monacho.
vbi videtur tenere gl.qđ ſit iuſta:ꝛ ideo non poſſet per abbatiſſam
fieri.Patet hoc in cardinalibus presbyteris:qꝛ dato qđ ſupra ſa
cerdotalem ordinẽ nullã benedictionẽ ſuſcipiant,vtuntur tamen
epiſcopalibus inſignijs,ꝛ minores ordines conferunt,ꝛ ſolenniter
benedicũt.¶ Opp.tertio qđ non debeat poſſe benedicere,ꝛ opera
ri que ſunt ordinis,ſi benedicti non ſunt.So.Intendit glo.qđ ea,
que ſunt ordinis,nõ poſſit abbas ante benedictionẽ.qđ not.ꝛ hoc
vult hec decre.que ad hoc eſt notanda,niſi ius ob negligentiã non
cõferentis ſuppleat poteſtatẽ:ꝛ facit hic in odiũ negligentium:et
hoc ne eccleſia in ſpiritualibus patiatur defectũ,vel detrimẽtum,
ſcđm gl.qđ no.Aduerte tñ qđ,vt dicit Inn.hoc priuilegiũ vt be
nedicãt abbates in negligentiã epiſcoporũ,eſt priuilegiũ ſolũ Ci
ſtercienſiũ.gl.videtur ſentire cõtrariũ in.c.cũ contingat.j.de eta.ꝛ
qua.Ioã.and.tñ tenet hoc dictũ:ꝛ idẽ Ho.Et poteſt eſſe ratio ſm
Hob.vt ſicut ſine ſolennitate deſtituuntur,ſic ſine magna ſolẽni
tate miniſtrẽt,ꝛ ſine ſolẽnitate iſtallant.j.de ſimo.c.ne Dei.ꝛ vide
qđ no.c.venerabilẽ.vbi examinantur multa de hac benedictione.
12 ¶ † Quero que ſunt hec alia,que conferre poſſunt abbates nõ be
nedicti in negligẽtiã.Dicit gl.qđ cõferre poſſunt lectoratũ in eo
rũ eccleſia.de eta.ꝛ qua.cum cõtingat.lxix.di.c.j. dum tamen preſ
byteri ſint:cũ illa impoſitio manuũ non ſit niſi quedã benedictio.j.
q.j.c.manus.Hoc non tenet Hoſ.dicit enim hanc pãtem,que trãſ
fert ꝑpter negligentiã,nõ intelligi de manu ordinaria,ſed de ma
nu benedictoria profeſſorũ:ꝛ hoc ſtatutũ eſt in odiũ epoꝝ negli
gentiũ,ꝛ fauorẽ religionis:ſicut ꝛ non baptizatus baptizat.xxxij.
di.Idẽ Inn.qꝛ cõferre lectoratũ nõ eſt officij,ſed ordinis.Expe
ctetur ergo benedictio.Non tñ hec poteſtas a ſolo pendet ordina
rio,ſed ex ordine,ꝛ benedictione.Alij qđ benedictio nihil facit ad
collationẽ ordinis,ſed priuilegium generale cõceſſum abbatibus
benedictis qđ poſſint cõferre lectoratũ,qđ extendit ad Ciſtercien
ſes,non benedictꝰ dolo vel negligẽtia epoꝝ,vt poſſint illũ cõferre,
ꝛ alia facere que pertinẽt ad officiũ.Fatent aũt qđ pſalmiſtatum
13 qlibet ſacerdos ꝯferre põt.¶ † Quid ſi ſemel requiſitꝰ epo denegat
expreſſe.Dic qđ ampliꝰ nõ eſt requirendꝰ.de elec.cũ inter vniuer
ſent.ext.venerabilibꝰ.li.vj.de app.ab ea.li.vj.de loca.potuit.alias
ſas.de exigitur trina.Unde ſicut per trinã monitionẽ cõuincit cõ
tumacia ſubditi,ita conuincitur negligentia ſuperioris,poſtquã
põt recurri ad ſuperiorẽ.de offi.or.duo ſimul.de iure pa.nullus.et
conſuluit qđ de huius requiſitione fiat inſtrumentũ.de ſent.excõ.
14 c.j.li.vj.¶ † Quero an aliũ habeat effectũ hec benedictio.Dic qđ
ſic:qꝛ ſubrogatur loco confirmationis,ꝛ tribuit curã adminiſtrã
di,ita qđ abbas benedictus ſolũ,ꝛ nõ cõfirmatus põt adminiſtra
re:qꝛ hec benedictio ſuccedit loco cõfirmationis:nec in tali fiet exa
minatio,ſed ſimpliciter benedicitur:ſicut ꝛ tutor filio emancipato
datus a patre ſine examinatione cõfirmatur.ff.de teſt.tu.l.pater.
Et hanc poteſtatem recipit in negligentia epiſcopi non benedicẽ
tis per iſtam conſtitutionem.Et idem ſi differat confirmare:quia
eadem ratione poteſt illam,que tribuitur in confirmatione,cum
eadem ſit ratio.de conſti.tranſlato.cũ ſi.de ver.ſig.intelligẽtia.ad
hoc de elec.nihil.ꝛ hoc in fauorem religionis,qui ampliandus eſt,
non reſtringendus.de regu.iu.odia.li.vj.Inno.de elec.venerabilẽ.
videtur velle quod examinationem requirat,qꝛ manus impoſi
tione recipit:vt ibi de eta.ꝛ quali.cum contingat.lxviij.di.quoniã.
de accu.meminimus.in quibus iuribꝰ patet quod locus eſt exem
ptioni.Per que iura tenet hoc Uin.ꝛ Ioã.etiam cum abbas be
nedicẽdus eſt ab epiſcopo.ad hoc.lxxiij.di.ſanctiſſimo.ſed abbas
dicit hoc non ſeruari.¶ Item dicit Inno.ibi quod benedictio li
cet tribuat plenitudinem pontificalis officij non tribuit poteſta
tem adminiſtrandi quo ad temporalia:ſed illa confirmatio prece
dens,ſicut in archiepiſcopo,vel epiſcopo confirmatio illud opera
tur,ꝛ conſecratio,vel pallium tribuit plenitudinem officij.de au
tho.ꝛ vſu pallij.c.niſi.Et intellige quando epiſcopus malitioſe re
nuit:quod preſumitur eo quod requiſitus renuit,nullam cauſam
pretendens.Sed ſi inſtam cauſam pretendit,abſtineat,vt vterque
ſuam iuſtitiam proſequatur.Ad hoc de reſcriptis.ſi quando.de
appellatio.vt debitus.de his que fiunt a maiori parte ca.c.primo

Si tamen epiſcopus ius ſuum probare non poteſt,priuetur.
elect.c.j.lib.vj.nec hec decre.cauſam rationabilem excludit quic
quid dicant alij,que in omnibus conſideranda eſt.de accu.cum di
15 lecti.¶ † Quero qui confirment abbates.Dato quod non ſint exẽ
pti,ſunt per epiſcopos confirmandi:multis tamen locis dicit Ho
ſti.quod patres abbates illos confirmant,ꝛ non vident quo iure
id faciunt,niſi ſuper hoc habeant priuilegium.

1 ¶ Eccleſias non poſſunt regulares in ſuos vſus conuertere.
2 Patronus non preſentans intra tempus concilij Lateranen.ſu
perior diſponet.
3 Monachorum appellatione qui veniant.
4 Monachi capellas non poſſunt deputare proprijs vſibus.
5 Monachi in capellis ſubiectis quale ius habeant.
6 Eccleſia obligatur ad tria onera ſuſtinenda.
7 Epiſcopus que curare debeat.
8 Epiſcopus non poteſt ſupplere iuriſdictionẽ in eccleſijs exẽptis.
9 Patroni clerici negligentia in preſentando deuoluitur poteſtas
ad ſuperiorem.
10 Patroni laici debent preſentare intra quatuor menſes.
11 Prouidendi modus nõ mutat ex deuolutione pt̃atis preſentãdi.
12 Exceſſus appellatione quid veniat.
13 Monachi in eccleſijs ſubiectis quid poſſint.
14 Epiſcopus non poteſt aliquid donare.
15 Monaſteria non ſunt epiſcopo ſubiecta.
16 Monachi an poſſint monachum preſentare.
17 Preſentandi poteſtate priuatur ſcienter preſentans indignum.

1 SIcut nobis.† Regulares in ſuos vſus
conuertere non poſſunt ec
2 cleſias,in quibꝰ obtinent ius patronatus:† ꝛ ſi intra
tempus Laterañ.concilij quando vacant non preſen
tent rectores ad eas,ſuperior ordinabit eaſdem.¶ Communis di
3 uiſio.Secunda ibi:volentes.¶ † No.primo qđ appellatione mona
chorum non comprehenduntur canonici regulares,licet equipa
4 rentur multoties in iure:vt hic,ꝛ de poſtu.c.ij.¶ † Not.ſecũdo ꝙ
monachi capellas,in quibus habent ius patronatꝰ,non poſſunt
5 propria authoritate proprijs vſibus deputare.¶ † Not.tertio ꝙ
monachi in capellis ſubiectis quo ad ius patronatus non habent
ius inſtituendi ꝛ deſtituendi,nec eis ab epiſcopis concedi poſſunt
6 vt ibi dent vicarios ad nutum reuocabiles.¶ † Not.tria,ad que
quelibet eccleſia tenetur,ad onera presbyteri ſuſtentãda,ita quod
ſufficienter alimentetur,ad onera epiſcopalia,ꝛ ad hoſpitalitatem
tranſeuntium:ꝛ vt dicatur eccleſia ſufficiens,oportet quod talia ſu
ſtentare poſſit:vnde monachi non poſſunt intantum grauare ec
cleſias quod talia non poſſint ſupportare.Et not.ꝙ rector eccleſie
non ſuperior eccleſia habens ius patronatus eſt illa,que grauari
7 poteſt pro epiſcopalibus perſoluendis.¶ † Not.ad epiſcopi curã
pertinere vt eccleſie manuteneantur in ſtatu antiquo,in quo fue
8 runt inſtitute,ꝛ ordinate.¶ † Not.epiſcopum non poſſe ſupplere
iuriſdictionem in eccleſijs exemptis.Hodie dic vt in cle.j.de ſup.
9 neg.prelatorum.¶ † Not.quod per negligentiam patroni clerici
intra tempus ſex menſium in preſentando deuoluitur poteſtas ꝓ
uidendi ad ſuperiorem:ꝛ ſic tempus ſtatutum ad conferendum in
Laterañ.concilio habet locum in actu,ꝛ poteſtate preſentandi,
10 quando poteſtas pertinet ad clericum,ſcilicet in clericis:† in lai
cis autem eſt quatuor menſium.de quo dic vt habetur in.c.j.de iu
11 re pa.li.vj.¶ † No.quod ex deuolutione poteſtatis preſentandi ad
illum,qui habet poteſtatem conferendi,non mutatur modus pro
uidendi:vt vbi per patronos prouiſio fiebat,nunc toto iſto actu
prouideatur.de quo de elec.ne pro defectu.vide cle.j.eo.tit.ꝛ quod
ibi no.glo.¶ No.quod deuoluta poteſtate ad ſuperiorem propter
negligẽtiam inferiorum,vltra actum,ꝛ exercitiũ pro illa vice pro
uidendi nullum infertur preiudicium patronis habentibus ius
12 preſentandi.¶ † No.quod appellatione exceſſus comprehenditur
13 delictum in committendo,ꝛ omittendo.¶ † Videtur primo quod
poſſint monachi in capellis inſtituere,ꝛ deſtituere.xvj.q.ij.c.j.de
preſcri.cum olim.de priuilegijs.quoniam.So.Contrarium proce
dit in eccleſijs pleno iure ſubiectis:hic procedit in eccleſijs,in qui
bus habent tantum ius patronatus:quia ex illo habent nudum
ius preſentandi,ꝛ de temporalibus rationem petendi.de preben.
in Laterañ.de priuile.cum ꝛ plantare.§.in eccleſijs.vide.j.de offi.
ordi.cum nos.de appel.bone.vide de preben.de monachis.ꝛ de re
lig.do.cum venerabilis.Nota tamen hãc glo.que bona eſt in hoc.
¶ Videtur ſecundo quod ꝛ in exemptis in talibus,alias caſibꝰ,
ſuppleant:vt in cle.j.eo.tit.So.Fatendum hodie in hoc decre.cor
14 rectam.¶ † Tertio quare non tenuit conceſſio epiſcopi.Gl.dicit
quod facta ſine conſenſu capituli,ſine quo non poteſt aliquid de
fructibus,vel iuribus epiſcopatus donare.de donatio.c.paſtora
15 lis.¶ † In glo,epiſcopalibus.dum dicit ibi de cathedratico.con
tra hoc videtur facere,quia monaſteria nõ ſunt epiſcopo lege dio

ceſana ſubiecta.x.q.i.c.i.nix.q.i.cū pro vtilitate.So.Contrarium
procedit in monaſterijs,hoc autem in eorum capellis. Tamen te
nentur ipſa monaſteria ad procurandū,niſi ſint exempta.J.de pre
ſcri.cum ex officij.in gl oſſ.pe.in fi.De hoc dic vt de priuil.c.i.lib.
16 vi.¶ †Quero an ad eccleſiam ſubiectam monachis,que cōſueuit
per clericos ſeculares regi,poſſint monachi monachum preſenta
re.Dicit Pe.⁊ Abbas quod non,per hanc decre.q2 ſtatus eccle
ſie immutari non debet.qd credit Jo.an.verū in non curatis,vel
ſi preſentarent illū clauſtralē. Al i hoc cle eo.ti.c.q2 regulares.vbi
de hac.q.dicitur. Ad curatum ſecularem poſſunt monachi de iu
17 re promoueri.de ſta.mon.ad monaſterium. ¶ †Ultimo per hanc
dec.dicit Hoſtiē.quod ſicut eligens ſcienter indignum, priuatur
poteſtate eligendi, ⁊ ita preſentans ſcienter indignum poteſta
te preſentandi,etiam dato q ſint laici. Primo,vt puniantur in
quo delinquunt.de transla.epi.c.i.Secundo,q2 non refert an nul
lum,vel minus dignum eligat.de tranſlat.c.ij.Tertio,q2 patroni
clerici pinguius habent ius,quam laici,⁊ ſic priuantur: ergo for
tius laici.Patet in eo.quod no.de iure patron.quoniam.⁊.c.cum
propter.dicit quod aliqui ſentiunt contrarium.Dic quod hoc eſt
verum: vt no.J.de offi.ordi.cum nos.

1 ¶ Superior inferioris ſupplet negligentiam in beneficijs con
ferendis.
2 Papa ius ſuum negligere non debet:q2 fouet alterius iuſtitiam.
3 Cōferende dignitatis poteſtas deuoluit de collatore in collatorē.
4 Collatio eſt donatio.
5 Preſentandi poteſtas quando deuoluta dicatur.
6 Collatio per inferiorem facta,poteſtate deuoluta ad ſuperiorem,
non valet.
7 Opponere quando liceat de iure tertij.
8 Charitas bene ordinata a ſe ipſo incipit.
9 Tempus currit aduerſus eum,qui ſcire debuit.
10 Mora non poteſt purgari,quando executio eſt facta a iure.
11 Annus quot dies,⁊ menſes habeat.
12 Menſis quot dies ⁊ ſeptimanas habeat.

1 LIcet magiſter. † Supplet ſuperior inferioris negligentiā
in bñficijs conferēdis,ſi tps Lateraū.concilij lapſum
ſit:⁊ collatio per inferiorem poſtea facta non valet.h.
d.¶ Prima pars decīſe narrat factum.Secunda dat iudices ſub
2 certa forma,per quam ius ſuum papa tuetur.¶ †No.quod papa
non debet negligere ius ſuum : q2 fouet alterius iuſtitiam:⁊ facit
pro aduocato,q2 non debet negligere ius ſuū,ex quo alios iuuat
3 in iure ſuo.¶ †No.qd per lapſum ſemeſtre de collatore in collato
rem deuoluitur poteſtas conferēdi dignitates inferiores vſq ad
papam.Et no.quod ſuperior ſm ius commune demitur,quando
vltro negligens exemptus eſt.¶ No.hic argu.qd poteſtas confe
rendi dignitates particulares in eccleſia vel ſpectat ad epiſcopū,
vel ad capitulum.Et no.hic tex.apertū qd ad capitulū poteſt ſpe
ctare poteſtas conferendi maiorē dignitatē,que ſit in eccleſia.etiā
ſupra capitulum;nam regulariter archidiaconatus eſt maior di
gnitas,que ſit in eccleſia. vide glo.de ſup.neg.prelatorum.ſi epiſco
4 pus.lib.vi.in verbo Debebit.¶ †Nōt.quod collatio eſt donatio.
5 de quo de preben.c.ſignificatum.¶ †Nota quod poteſtas ad de
uoluendam poteſtatem non computatur a die vacationis,ſed no
6 titie.¶ †Nōt.quod collatio facta per inferiorē,ad ſuperiorē de
uoluta poteſtate,eſt nulla:⁊ ſic vbi eſt facta executio a iure,non ad
mittitur purgatio mor.quod not.⁊ vide glo.de elect.c.fin.lib.vi.
¶ No.q vbi inter partes litigatur,⁊ apparet de iure iudicis,iu
7 dici preiudicatur:⁊ in illo ſupplere poteſt de facto. ¶ †No.qd vbi
ex deductis in iudicio conſtat de iure tertij funditus excluſiui in
tentionis agentis,licet opponere de iure tertij : ⁊ ſi ius tertij tan
gat publicam vtilitatem,vel eccleſie, poteſt etiam prelatus eccle
ſie ex officio ſupplere in iudicando ſuper illo iure tertij,etiam in
eadem inſtantia,⁊ vtriq parti ſilentium imponendo.¶ No.quod
8 duo ſemeſtria faciunt annum.¶ †Nota ſecundum glo.quod ordi
9 nata charitas incipit a ſeipſo.¶ †Oppon.quod non currit tem
pus a tempore notitie.ſed a tempore,quo ſcire debuit.ff. quis or
do.in bono.poſ.ſerue.l.ſi. Dic iſtam ſupplendam per illam. Uide
glo.in cle.eam di,quem.de conceſ.preben.in cle.Dicit Jo.an.quod
prelatus ſcire intelligitur quocunq modo ad ipſum peruenerit
quocunq denunciāte:vt in.§.petitam.in gl.alle.⁊.xxij.q.v.hoc vi
detur in illo.Sol.gloſ.dicit quod a tempore notitie currit, vt hic,
10 ſic ⁊ ibi:vt filiusfamilias ſciuit:⁊ hoc ſufficit ſecundū doc. ¶ †Op
po.quod hic mora poſſit purgari.de preben.ſi tibi abſenti.⁊ patet
J.c.proxi.⁊ per conſequens electio debet valere.Solu.Quidā hoc
tenuerunt,quorū opi.euacuata eſt.Nec obſt.iura,que dicunt morā
poſſe purgari:de quo de reg.iu.regula.ſemel.lib.vi.q2 loquitur qñ
non eſt executio facta a iure.Nō obſtat.c.ſequēs:quia illud fuit to
lerantia,vt dicit gl.ſm in alio ſic ſoluitur.So.dicit gl.quidā tenue
runt electionem poſſe fieri,⁊ moram in electionibus poſſe purga
ri:de quo de elect.c.ſi.de conceſ.preben.c.nulla.Sed hec opi.hic cor
rigitur:qd pz:q2 electio facta poſt ſex menſes eſt nulla.Et eſt cau
ſa,quia vbi eſt facta executio a iure,non admittiſ purgatio more:
vt no.in.l.ſi quis inſulam.ff.de ver.obli.⁊.l.qui ob rem.ff.de condi.
11 indebi.⁊ vide glo.de ele.licet canon.lib.vi.pone ante gl.¶ †Quero
quot dies habet annus,⁊ menſis.Uide quod no.de elec.quam ſit
lib.vi.Hoſt.arguit qd duodecimam partem anni tenet menſis:q2
duo ſemeſtria faciunt annum,vt hic.Cui dantur duo menſes,ha
bebit ſextam:cui tres.quartam:⁊ ſic de ſingulis.verum quod an
nus habet.ccclxv.dies,⁊ ſex horas,talis intricatio ſatis intricata
videtur,cum per ipſam ad diuiſionem nedum horarum,ſed etiam
12 momentorum deberet perueniri.¶ †Quare dicunt aliqui menſes
cōputandos vt ſint.xxviij.dierū:quia in omni patria ſolent recipi
quatuor ſeptimane pro menſe:⁊ ad talem cōſuetudinem recurren
dum.ff.de ſta.l.i.de fun.inſtru.l.cum de lanionis.§.aſinam.⁊ ſepti
mana habet ſeptem dies.igitur menſis.xxviij.facit.ff.de ver.ſig.
cum biſſextus. Js contrarium quia pro duobus menſibus dant.
lxi.dies:ergo.ff.de reg.iur.vbi lex.ergo pro mēſe dabantur trigin
ta ⁊ dimidius:imo videtur quod detur etiam aliquando triginta
⁊ vnus.C.de tempo.ap.l.i.§.qd ſi.⁊.l.ſi.§.ſinautem.Quod dantur.
triginta probatur.ff.de redhibi.l.ſi venditor.c.ti.⁊.l.quod ſi nolit.
§.ſi quis ita.l.ediles.§.i.C.de iure deli.l.ſcimus.§.ſinautem.in aut
de heredi.⁊ fal.§.ſiat igitur.in aut.vt cum de app.cogno.§.ij.C.de
iud.aut.iubemus.C.de adulterijs.l.iure mariti.ff.de adulterijs.l.
ſi maritus.§.nec non miſſos.§.ſexaginta.¶ Jn hac diuerſitate qui
buſdam videtur ad calendarium recurrendum: ⁊ hoc ſeruatur in
dicta decre.quam ſit.Alij dicunt triginta dies computādos:quia
in hoc plura iura concordant.arg.de teſti.c.in noſtra.⁊ hoc tenuit
Pe.de ſen.excom.ſacro.allegat.xxxiij.q.iij.de illicita.Hoſt.dicit
quod vbi computatio in caſibus eſt expreſſe de iure determinata,
non eſt ab illa recedendum:vbi ius non determinat,ſtabitur arbi
trio boni iudicis , qui potius ampliabit , quam arctet , vbi ceſſat
fraus.de dolo.c.i. Communiter ſeruatur quod dicitur de elect.
quam ſit.lib.vi.Satis credo quod ſi menſes computantur a certo
termino,quod recurſus habeatur ad calendarium:vt ſi in princi
pio menſis hoc occurrat,ſit computatio ſecundum numerum die
rum menſis occurrentis:ſi in medio,habeatur recurſus,ſeu reſpe
ctus ad menſem,in quo inchoat,⁊ ſequentem.⁊ ſiat diuiſio pro ra
ta: vbi aūt promiſſio non cōputatur a certo termino.vt quia obli
gatur quis ad aliquid agendum per duos menſes,qd menſes ca
piantur ſm qd communiter accidit.non ſm quod ſingulariter:vt
q2 communiter ſunt de triginta,capiantur pro triginta diebus.
Antonius de Butrio.

1 ¶ Collatio non valet facta tempore ſemeſtri lapſo.
2 Legatus poteſt dari monachus a ſede apoſtolica.
3 Conferendi poteſtas deuoluitur ad Papam collatoribus negli
gentibus.
4 Jnſtituere ſumitur pro conferre.
5 Diſpenſationem importat vbi Papa mandat aliquid tolerare.
6 Executor debet exequi intra tempus ſibi ſtatutum.
7 Jnſtituendi poteſtas ad inferiorem ſpectans ſumitur pro colla
tione iuris.
Conferendi beneficia pōteſtatem non habet legatus a Papa.

1 LJtteras. ¶ †Si is,ad quē ſpectat bñficij colla
tio,lapſo tpe ſemeſtri ꝯferat,nō vz col
latio,niſi de miſericordia toleretur.Cōis diuiſio.Sc̄da
2 ibi diſcretionis.¶ †No.ex ſuprascriptiōe qd legat⁹ ſit
dari monach⁹ a ſede aplica.qd de delegato:vide in cle.⁊ principa
3 lis.de reſcri.⁊ in.c.cū olim.el.ij.de priui.¶ †Nōt.qd deuoluiſ ptās
conferēdi oībus collatorib⁹ negligētib⁹ vſq ad Papā.¶ Et no.
qd ex tali deuolutione priuanſ ipſo iure abſq hominis executio
4 ne,negligētes,poteſtate inſtituēdi,ſeu ꝯferēdi.¶ †Et no.qd inſti
5 tuere ſumiſ p conferre.¶ †No.tertio qd vbi Papa ex certa ſcien
tia mādat aliqua patienter tolerari,talis patiētia habetur p diſ
penſatione.de quo dixi de conſan.⁊ affi.quod ſuper his.¶ Op.qd
tales,qb⁹ eſt facta collatio iam deuoluta ptāte,nō teneāt niſi ex cu
ius cōtrariū dicit lr̄a.§.ſupra p̄ximo.Si enī collatio fuit nulla,nō
potuit ex poſtfacto rata haberi:vt in regula,nō firmaſ.J.de ele.du
dum.¶ So.Dicit gl.qd ex ſola patiētia habuit hoc ius:nā talis
inſtitutio fuerat nulla:⁊ dicit gl.qd cōualeſcit ex nunc,nō ex tūc a
tempore collationis facte.Et dicūt doc.qd abſq hac patiētia , vel
noua collatione,non poterāt talia ſine peccato teneri:vt hic.⁊ no.
J.de ele.qd ſicut.⁊.c.eccleſia.ij.de renun.niſi.qd de patiētia dicitur,
Hoſt.intelligit de patiētia Pape:q2 inferior lz poſſet de nouo con
ferre,dūmodo tps ipſius ſit lapſum,nō tamen poſſet ratificare.de
6 elec.auditis.ad hoc qd no.in.c.prudentia.de offi.dele.† Facit hoc
quod

quod ſi ex conſtitutione caueatur quod executor teſtamenti intra
menſem exequatur, ⁊ ſi non ſit executus, poteſtas deuoluatur ad
epiſcopum, quod executor lapſo menſe non poſſet exequi. quod eſt
verũ: ⁊ ſi exequatur, non valet executio: ⁊ hoc vbi eſt executor. Se-
cus ſi ſit declaratio voluntatis: vt eſt ille, qui eſt deputatus ad eli-
gendos pauperes, ⁊ nõ eſt executor, ſed declarator: vt ſcribit Bar.
7 in. l. cum quidam. ff. de leg. ij. ℂ † Alleg. doc. decret. quod poteſtas
inſtituendi ſpectat ad inferiorem quandoqꝫ. de offi. arc. bi. cum ſa-
tis. Sed hic ſumitur pro collatione iuris: dixi de offi. deleg. ſuper
eo. de inſti. cum venissent. ℂ Secundo in eo quod Papa mandat
iſtis legatis vt conferant: cum enim non eſſent legati de latere, nõ
habebant poteſtatem conferendi beneficia. de offi. lega. c. ij. lib. vi.
Sol. Hoc fecerunt ex ſpeciali mandato Pape, tam reſpectu pa-
tientie, quam reſpectu collationis, per hoc verbum. Authoritate
noſtra. Ad hoc de reſcriptis. cum aliquibus. li. vi.

1 ☞ Conferre non poteſt beneficium is, ad quem ſpectat collatio
lapſo tempore Lateran. concilij.
2 Cõferendi prebendas poteſtas ſpectat ad prelatum ⁊ capitulum
communiter.
3 Electionibus duabus concurrentibus vtra preualeat.
4 Appellatio interpoſita ad tuitionem electionis nulle eſt inualida.
5 Eligendi poteſtate deuoluta ad illum, ad quem ſpectat confirma-
tio non mutatur modus prouidendi.
6 Eligendi poteſtas cadit in vnum.
7 Beneficia conferri poſſunt per epiſcopum ſolum.

1 **Dilecto.** † Is, ad quẽ ſpectat primo loco colla-
tio beneficij, lapſo tẽpore Lateran. cõ-
cilij, id eſt, ſemeſtri, conferre non poteſt. ℂ Pars pri-
ma decise narrat factum. Secunda ibi: q2 nobis. diffu-
nit. Tertia ſub cõditione cõfirmationẽ cõmittit, ibi: mandamus.
2 ℂ † Glo. i. ar. pro opi. qđ poteſtas cõferendi prebẽdas, ⁊ particula-
ria beneficia, ſpectat ad prelatũ ⁊ capitulũ cõiter: de quo de elec. cũ
eccleſia Vulterana: ⁊ tangitur hic in gl. ij. ℂ No. ſecundo qđ ad ſu-
periorẽ ꝓpter negligentiam deuoluta poteſtate inferior ipſo iure
priuatur eligendi ptãte, adeo qđ ab eo geſtũ eſt nullũ: ⁊ ſic in his,
in quibus ipſo iure fit executio, a iure nõ admittitur purgatio mo-
3 re. ℂ † Glo. tertio qđ cõcurrentib9 duabus electionib9, quarũ vna
eſt primo facta ab his, a quibus ad ſuperiorẽ eſt poteſtas deuolu-
4 ta, ⁊ a ſuperiore, ſecũda preualet prime. ℂ † Not. qđ appellatio in-
terpoſita ad tuitionẽ electionis nulle eſt inualida, nec inficit actũ
5 poſt appellationem factũ. ℂ † Not. pro opi. qđ deuoluta poteſtate
eligẽdi ad illũ, ad quẽ ſpectat cõfirmatio, nõ mutatur modus pro-
6 uidendi. ℂ † Glo. qđ ptãs eligẽdi cadit in vnũ. de quo de poſtu. pre-
7 la. c. gratũ. ℂ † Op. qđ ad epm ⁊ caplm nõ ſpectat poteſtas ſimul
cõferendi. de elec. cũ eccleſia Vulterana. q2 de iure ſpectat poteſtas
cõferendi particularia beneficia ad epm tantũ, qñqꝫ ad caplm, de
conceſ. preb. nulla. ⁊ patet de elec. cũ inter ca. So. Dicit glo. de iure
cõmuni ſpectat ad epm ⁊ caplz cõmuniter: vt hic. Allegat de hoc
multa iura, que ponuntur in gl. ℂ Secundo, q2 cõmuniter omnia
eps ⁊ caplm tractãt cõiter. de his que fi. a prela. ſine cõſenſu cap. ꝑ
totũ. ergo ⁊ iſtud de cõſuetudine. Aut verũ eſt qđ poteſt quãdoqꝫ
ad epm tantũ, qñqꝫ ad capitulum tantum ſpectare poteſtas: ⁊ qñ
hoc inuenitur, dicit hoc eſſe de cõſuetudine: ⁊ hãc cõſuetudinẽ ap-
probat dictum cap. nulla. de conceſ. preb. ad hoc ne ſe. va. c. vno. de
regula. c. ſi. lib. vi. ℂ Vltimo Io. an. inducit literã ad duo. Primo
per verbum Electionẽ, ⁊ per verbum Cõfirmationẽ: ⁊ ſic facit pro
opi. illorum, qui dicunt quod deuoluta poteſtate ad illum, ad quẽ
ſpectat confirmare, modus prouidendi non mutetur, ſed per par-
tes vt prius prouideaſ. de quo de ele. ne pro defectu. de ele. ſi poſt-
quam. li. vi. de ſup. neg. prela. c. i. Sol. Inducit Hoſt. verbum Ele-
ctionem, ad illam opi. contra Goſ. qui dicit quod electio non cade-
bat in vno. de quo de poſt. prelato gratum.

ℂ De temporibus ordinationum. Rubrica.

ℂ Viſum eſt de promotione prelatorum: tractemus de or. cle. ⁊ qꝫ
certis tpibus ⁊ cũ ſcrutinio hꝫ fieri: ideo ⁊c. De prima parte rub.
lxxv. ⁊ lxxvij. diſtin. per totum De ſecunda a. xxv. di. vſqꝫ ad. l. ⁊ ab
lxxxij. vſqꝫ ad. xci. ⁊ repetitur in Sexto.

1 ☞ Ordines ſacros poteſt conferre ſolus papa diebus domi-
nicis.
2 Ordines minores poſſunt conferri die dominico.
3 Conſecratio virginum poteſt die dominico fieri.
4 Ordines, qui non poſſunt celebrari die ſabbato pentecoſtes, confe-
runtur in ſabbato ſeptimane ſequentis.
5 Conſuetudo Romane eccleſie eſt vbilibet ſeruanda.
6 Virgines quibus diebus velari poſſint.
7 Conſecrationis velum datur per ſolos epiſcopos virginibus.
Baptiſmus ratione neceſſitatis datur omni tempore.
8 Viduis nullus dat velum profeſſionis.
9 Ordines non poſſunt conferri in die natiuitatis Domini.

Subdiaconus. Diebus domini-
cis, vel ſabbato pẽ-
tecoſtes ſacri ordines ab alio, quã a papa, confer-
1 ri non poſſunt. h. d. ℂ Sunt tria dicta. Secundũ
ibi: quarto. Tertiũ ibi: ſabbato. ℂ † No. primo qđ
ſacri ordines ab alio, quam a papa, non poſſunt
2 die dominico conferri. ℂ † No. ij. qđ minores ordines poſſunt cõfer-
3 ri die dominico a quocũqꝫ epo. ℂ † No. tertio qđ virginũ conſecra-
4 tio poteſt fieri in die dominico, ⁊ non altera die. ℂ † No. quarto ꝙ
in ſabbato pentecoſtes non poſſunt celebrari ordines, ſed conferũ-
5 tur in ſabbato ſeptimane ſequentis. ℂ † Glo. i. op. qđ ea, que a pa-
pa fiũt, poſſunt, ⁊ debẽt ab inferiorib9 fieri poſſe: q2 cõſuetudo Ro-
mane eccleſie vbilibet eſt ſeruanda. xij. di. c. i. de re iu. in cauſis. cum
ſeq. ℂ Glo. arguit plene pro ⁊ contra. Dic qđ quedam permittun-
tur pape in priuilegiũ, ⁊ vt ſibi reſeruata hec non põt inferior, vt
hic. Quedã autẽ facit papa non ex iure ſingulari, ſed cõmuni, que
docet alios ſeruare: ⁊ talia poteſt facere inferior: ſic loquitur con-
6 trariũ. vide no. de offi. le. qđ trãſlationem. ℂ † Secundo opp. ꝙ in
diebus dominicis non liceat velare virgines. xx. q. i. de votis. vbi
no. niſi in die Epiphanie, in albis paſchalib9, ⁊ natalib9 apoſtolo-
rũ licet velare virgines. So. Supple iſtã per illã, ⁊ illã ꝑ iſtã. ⁊ idẽ
7 ibi Io. ⁊ Vinc. ℂ † Quero a quibus datũ velũ conſecrationis. Dic
qđ datur a ſolis epis, ⁊ ſolis virginibus, ⁊ ſolis ſolẽnitatibus, vel
diebus dominicis, niſi neceſſitas ingruat: ſicut baptiſmus omni
die tũc datur. xx. q. i. de votis. ⁊ de cõſec. di. iiij. venerabilis. ⁊ c. bap-
8 tizandus. ℂ † Velum aũt ꝓfeſſionis nullus dat viduis: vt in. d.
c. de votis. ⁊ vide qđ ibi no. Hõ ob. qđ metus cauſa. or. c. i. q2 ibi im-
ponere ſimulauit, ſm Innocẽ. ⁊ Hoſti. ⁊ vide qđ no. de regula. vi-
9 dua. vbi habes de hmõi. ℂ † Quero an ordines poſſunt conferri
in die natiuitatis Domini. Dic qđ non, licet aliqui errauerint: ſꝫ
de illo feſto non ſic dubitabatur: q2 non ſemper, imo valde raro oc-
currit feſtum illud in dominica, vel vigilia, vel in ſabbato. ℂ Que-
ro quare in ſeptimana ſequenti poſt pentecoſten poſſunt conferri
ordines. Dicunt doc. qđ tunc occurrunt quatuor tempora. lxxvi.
diſt. c. de ieiunio. ⁊ c. ſi autem. Ant. de Butr.

1 ☞ Ordines ſacri non debent extra quatuor tempora conferri.
2 Conſuetudo non diſponit circa Romano pontifici reſeruata.
3 Factum contra ius quandoqꝫ toleratur.
Conſuetudo quandoqꝫ proficit in factis contra ius.
4 Ordinatus non congruo tẽpore non recipit ordinis executionẽ.
5 Ordinantes extra tempora preſixa priuantur poteſtate ordinãdi.
6 Ordines poſſunt conferri extra quatuor tempora.
7 Ordines minores poſſunt conferri extra quatuor tempora.
8 Iuſtitie veritas tpalis quandoqꝫ propter ſcandalum omittitur.
9 Eccleſiarum dedicationes poſſunt fieri tempore quolibet.

1 **Sane.** † Non valet cõſuetudo qđ extra quatuor tẽ-
pora ordines ſacri conferantur. h. d. Cõmu-
nis diuiſio. Secunda ibi: ſignificamus. ℂ Not. primo
qđ extra quatuor tẽpora etiã die dedicationis eccleſie
2 vel altariũ, non poſſe fieri promotionẽ ad ſacros ordines. ℂ † No.
ſecundo ꝙ non valet cõſuetudo, nec diſponere poteſt circa Roma-
no pontifici reſeruata, nec circa modum, aut tempus conferendi
3 eccleſiaſtica ſacramenta. ℂ † Not. tertio quod factum contra ius
toleratur quandoqꝫ ex conſuetudine, ⁊ ex multitudine perſonarũ:
⁊ ſic quandoque in factis contra ius ad inducendam diſpenſatio-
nem proficit conſuetudo. de quo dixi de conſan. ⁊ affi. quod ſuper
4 his. ℂ † Not. quarto quod ordinatus non congruo tempore, licet
recipiat characterem, non recipit ordinis executionem, ⁊ deponen-
5 dus eſt. ℂ No. quinto quod ordinantes extra tempora ordinandi,
6 ſunt priuandi authoritate ordinandi. ℂ † Opp. qđ extra quatuor
tempora poſſunt fieri ordines: q2 in ſabbato ſancto, ⁊ in ſabbato
mediano quadrageſime. ſ. c. proximo. Gl. fatetur contrarium, ⁊ di-
7 cit hanc ſupplendam per illam. ℂ † Opp. ſcdo ꝙ aliis dieb9 poſſit
fieri ꝓmotio ad ordines. ſ. c. ꝓximo. Solu. Ad minores poteſt, vt
ibi: ad ſacros non, vt hic fatetur: qđ ſi ſecus fiat ordinat9, recipit
8 characterem. ſ. eo. cõſultationi. ℂ † Opp. tertio quod veritas iu-
ſtitie non omittatur propter ſcandalum, ⁊ propter plurimos, qui
ſunt in cauſa. xi. q. iij. primum. xxxij. q. v. ita nos. Sol. Dicit gloſſ.
quod quedam eſt veritas iuſtitie: ⁊ hec omittitur propter pluri-
mos, qui ſunt in cauſa, vt hic, ⁊. ſ. de cle. excommu. mi. latores. non
parcitur tamen illis, quos conſtat magis, cauſam fuiſſe delicti.
Quedam eſt veritas doctrine, ſiue diſcipline: ⁊ hec non omittitur
propter ſcandalum, vel q2 plurimi ſunt in cauſa. Quedam eſt ve-

ritas bone vite: ⁊ hec nunquam omittitur propter ſcandalum, Ju
ſtitie verita s: que pertinet ad iudicem, diſcipline, pertinet ad pla
tum: bone vite ad quelibet: vide gl. in. d. §. pro grani. hic allegato.
9 ¶ † Quero quo tēpore poſſunt fieri dedicationes eccleſiarū. Dic
qđ omni tēpore. j. de con. ec. vel alta. c. tuā. ¶ Oppo. qđ non depo
nantur. j. eo. c. cum quidam. ⁊ c. literas. vbi ſuſpendantur. So. Di
cunt doc. qđ hic dicit, Deponerentur, id eſt, priuarentur. Dic, id eſt,
ſuſpenderentur, vel ſuſpenſi tenerentur. Anto. de Butrio.

1 ¶ Ordines minores quibus diebus conferantur.
2 Tempus non eſt de ſubſtantia ordinis.
3 Ordines minores poſſunt ſoli epiſcopi conferre.
4 Subdiaconatus ordo, eſt hodie ſacer.
5 Epiſcopus poteſt diebus dominicis vnum vel duos ad minores
ordines promouere.
6 Ordines minores an poſſint omnes vna die conferri.
7 Sabbatum quid dicatur.
8 Ordinare ad ſacros non licet poſt diem ſabbati.
9 Ordines minores an omnibus diebus feſtiuis poſſint conferri.

1 De eo autem. ¶ † Minores ordines cōferri poſſunt diebus feſtiuis: ſa
cri vero conferri debent in quatuor temporibus, vel
ſabbato de paſſione. ¶ Communis diuiſio. Scđa ibi
taliter reſpondemus. ¶ Not. primo qđ minores ordines poſſunt
cōferri diebus dominicis, ⁊ alijs diebus feſtiuis. ¶ No. ſcđo ꝙ ſa
cri conferri non poſſunt, niſi in quatuor temporibus, ⁊ alijs duo
bus diebus id eſt in ſabbato ſancto, ⁊ ſabbato ante dominicam de
2 paſſione. ¶ † Nota tertio quod tempus non eſt de ſubſtantia ordi
nis: ⁊ determinatio temporis circa ordines eſt inducta a lege poſi
3 tiua: ideo non aſtringit Romanum pontificem. ¶ † Nota quarto
quod ſoli epiſcopi poſſunt minores cōferre diebus dominicis: ſed
4 de abbatibus dic idem. de eta. ⁊ quali. cum contingat. ¶ † Nota ꝙ
5 hodie ordo ſubdiaconatus eſt ordo ſacer. ¶ † Not. quinto qđ die
bus feſtiuis, ⁊ dominicis ad ordines poteſt epiſcopus vnum vel
duos ad minores promouere: per quod videtur ꝙ plures non poſ
ſet. ¶ Opp. quod plures poſſint promoueri ad minores in dieb⁹
dominicis, vt aliquando ſeruatur. So. Quidam dixit, vt gl. ꝙ pote
rit plures, dummodo nō appareat generalis ordinatio. Hoſt. con
tra, inherens litere: quia queſitum eſt de aliquibus: ⁊ reſpondet de
duobus: ⁊ quia dies iſti ſepius iterantur, non cogit neceſſitas ſen
6 tire contrarium. ¶ † Quero an omnes minores poſſunt vna die
cōferri. Gl. arguit quod ſic: quia hic loquitur de vno vel duobus.
⁊ tamen loquitur in plurali, ⁊ indiffinitiue de minorib⁹. Et ſic no.
quod omnes minores eadem die vni poſſint conferri. lxx. di. ſi Ro
manorum. ad hoc. j. de eo, qui fur. or. rece. cū hic. Et hoc, niſi cōſue
tudo repugnet, que ſcandalum generet: quia conſuetudo de licitis
facit illicita. j. de cle. cōiu. cum olim de cog. ſpiritual. ſuper eo. Idē
Hoſt. in dicta decre. cum hic. Jo. lxxv. diſ. c. iij. ⁊ clarius. lxxvij. diſt.
c. quicunq;. tenet contrarium eius, quod dicit gl. ſ. quod nō poſſint
cōferri, niſi hoc habeat cōſuetudo. Aliqui moderni tenēt opi. gl. p
hunc tex. Hoſt. dicit hic quod primam tonſuram, ⁊ quatuor mino
res ſimul non licet conferre, cum talis ordinatio nec per ius, nec p
cōſuetudinē approbetur, ⁊ generaliter talis collatio plurium ordinū
eſt reprobata. j. eo. litera v. ⁊. c. dilectus. nā vult iſta opi. vna die quē
eſſe laicum: ⁊ acolythum. Item facit, quia de pſalmiſta non dicitur
7 in tex. hic. ¶ † Queritur quod dicatur iſtud ſabbatum. Dicūt qui
dam ſabbatum mediane quadrageſimalis hebdomade cantatur
ſitientes: quod intelligunt de ſabbato de Lazaro alij. Hoc melius
poſſunt ſcire clerici, ꝙ alij, vt ex q appelletur dñica de paſſione, cū hoc
8 ſpectet ad eorum officiū. ¶ † Quero an liceat ordinare ad ſacros
poſt diē ſabbati in dñica, etiam cōtinuato ſabbato. Dic quod non
9 poteſt: licet quidam cōtra. dicert in. c. literas. ¶ † Quero an oībus
feſtiuis poſſint minores conferri. Quidam quod non, ſed ſolū die
bus feſtiuis poſſunt virgines cōſecrari, de quibus. ʒ. c. j. Alij lati⁹
intelligunt ne omnib⁹ feſtiuitatib⁹ ſpecificatis in. c. ſi. de ferijs.
Dicit Hoſt. qđ cū pape ſit interpretatio, tutius eſt primum dictū
de prima tonſura. dicam poſt cum. j. eo. c. pe.

1 ¶ Criminoſus occult⁹ moneri poteſt ne ad ordines ꝓmoueat
2 Lex duplex in ordinatione attendenda.
3 Lex conſcientie informatur dupliciter.
4 Lex iudicij quibus poteſt informari.
5 Delicta enormia cauſant depoſitionem, ⁊ degradationem.
6 Delicta mediocria dicuntur omnia mortalia.
7 Delicta minima dicuntur leuia, ⁊ venialia.
8 Delictum occultum duplex eſt.
9 Delicta que ſuſpendant ab executione ordinis.
10 Delicta occulta enormia quid efficiant.
11 Delicta occulta poſſunt tribus modis manifeſtari.
12 Delictum quod impediat executionem ordinis.
13 Delicta degradationis penam merentia que ſint.
14 Delicta grauia quando impediant promotionem.
15 Delictum occultum non impedit ordinis ſuſcepti executionem.
16 Criminoſus facilius impeditur promouendus, quam promotus.
17 Criminoſus occultus nō cōpellit abſtinere ab executiōe ordinis.
18 Criminoſus occultus poteſt promoueri ad ordines.
19 Criminoſus occultus promoueri quando poſſit.
20 Criminoſus impeditur quo ad ordinis executionem, ſi ic. 23.
21 Criminoſus occultus non debet prohiberi aſcendere ad ſuperio
res ordines.
22 Criminoſus delicto mediocri an miniſtrare poſſit.
24 Criminoſus occultus non poteſt promoueri, niſi diſpenſetur.
25 Criminoſus non occultus non poterit promoueri.
26 Criminoſus diſpenſatus quando videatur poſſe celebrare.
27 Criminoſus delicto graui non occulto non impeditur in ſuſce
ptis miniſtrare. 28.
29 Criminoſus non poteſt celebrare, ſi ſcandalum immineat.
30 Criminoſus de crimine mortali conuict⁹ nō poteſt promoueri. 34.
31 Scādalizatur populus videns celebrare deprehēſum in crimine.
32 Irregularitatem creat omne delictum.
Delictum manifeſtum impedit quem promouendum.

1 Ex literarum tuarum. ¶ † Cri
minoſus
occultus moneri poteſt ne promoueatur ad ordines, ſz
prohiberi non debet. h. d. Communis diuiſio. Secūda
ibi: verum quoniam. ⁊ ibi: degradaretur. i. deponeretur. que eſt ver
balis depoſitio, ſeu degradatio. Materia huius decre. fortis eſt,
2 ⁊ intricate more ſolito per Canoniſtas eſt tradita. † Pro cui⁹ eui
dentia premitto quod in facultate promouendi ad ordines poſſu
mus conſiderare legē duplicem, ſ. legē conſcientie, ⁊ legem iudicia
3 lem. † Lex cōſcientie poteſt informari dupliciter. Uno modo ex le
ge Dei: puta retracto occulta lege poſitiua: ⁊ ſecundum iſtam legē
nullum crimen peracta penitētia impedit quem promoueri: quia
ex lege Dei omnis malitia, ſeu macula penitentia delet. Cōcluſio
Inno. hic, ⁊ in. c. niſi cum pridem. §. propter conſcientiā. ʒ. de renū.
Et propterea dicimus qđ omnes irregularitates ſunt a iure poſi
tiuo, vt ibi dicit Inno. ¶ Poteſt ſecundo informari hec lex a lege
poſitiua: ⁊ ſecūdum hanc ſancti patres videntes aliqñ penitētias
ſimulari, nec commenſurari bene ad grauitatem peccati, maxime
poſtꝙ penitentie arbitrarie eſſe ceperunt, que in multum diſtant
in grauamine penitentie a grauedine peccati, non reputantes pec
cata ex toto vt debēt penitentia purgari, ex criminibus etiā quā
doq; peracta penitentia induxerunt impedimenta in lege hac pro
motionis, que quandoq; ſuſceptorum ordinum executionē impe
diūt, quādoq; tantum ſuſcipienda impediunt: que ſint, patebit infra.
4 ¶ † Scđa lex eſt ꝓmotionis, q lex eſt iudicij, ⁊ vna, ſicut alia, a iu
re poſitiuo informatur: ſed differunt, quia vna, ſ. lex cōſciētie quieſcit
in ſolo fine pulſandi, ⁊ impellēdi cōſcientiā abſtinēdū a miniſterio
ordinis, tam in executione ſuſcepti, ꝙ in aſſecutione noniter cōfe
rendi: lex autem iudicij ſe habet preciſe cōpellendo. ¶ Itē prima,
ſ. lex informat ſola notitia priuata, per quā priuata, conſciētia cer
tificatur: ſecūda aūt probationibus extrinſecis. Iſte ſunt ille due
leges, de quibus. xix. q. ij. due ſunt autem leges. ⁊ lex conſcientie eſt
illa lex priuata, de qua dicebat Apoſtolus. Uideo aliā legē repu
gnātē legi mētis mee. ⁊c. xxxiij. q. v. ſi Paul⁹ de qua. d. regla, licet.
5 ¶ † Scđo principaliter premitto, quedā ſunt delicta enormia que
voco enormia depoſitione digna, aut degradatione. Que ſint, di
xi de iudi. c. at ſi clerici. ⁊ illa numerani: aliqua. ʒ. de renun. niſi cum
6 pridem. §. propter cōſciētiā. † Quedā mediocria: ⁊ iſta omnia mor
7 talia. † Quedam minima: ⁊ hec ſunt crimina leuia ⁊ venialia. Hec
8 patent. xxv. diſt. c. criminis. ¶ † Tertio premitto ꝙ occultum po
teſt dici dupliciter. Uno modo prout diſtinguitur contra probabi
le: ⁊ ſcđm hanc ſignificationē id dicitur occultū, prout diſtinguit
contra notoriū: ⁊ hoc eſt qđ aliqui ſciunt, vel de quo eſt fama, vel
rumor: tamen non eſt notorium, quia poteſt aliqua tergiuerſatione
9 celari. † Quarto premitto qđ quedā ſunt delicta, que natura ſui ſu
ſpendūt ab executione directo: ⁊ hec ſunt delicta, in quibus a iure
apparet expreſſum vt ſuſpendant. de quibus eſt dictum. Quedā,
que ſuſpendunt per accidens: ⁊ iſta ſunt, que non ſunt natura ſui
apta ad ſuſpenſionem, que tamen propter notorietatem delicti, et
ſcandalum, quod generaretur in populo, ſuſpendunt ex equitate,
etiam Dei, quia abſtinere debet quis a ſcandalo proximi, ⁊ non man
ducare carnes in eternum: vt patet de renun. niſi. §. pro graui quo
que ſcādalo. Et hec ſunt omnia grauia delicta, ⁊ etiam mediocria.
Patet de coha. cler. ⁊ mu. veſtra. nam illud eſt mediocre: vt patet
de iudi. at ſi clerici. ¶ Modo concluſio erit materie, que delicta,
ſunt enormia ipſo iure inpriinētia ſuſpenſionem: ⁊ quia iuu de facto
ſemper eſt certum, hec pena imponitur a lege etiam in delinquen
tem

tem occultum:⁊ talia ſcđm legem conſcientie, impediunt in ſuſce-
ptis etiam ante crimen, miniſtrare,⁊ ad ſuperioꝛē aſcēdere. Et no.
ꝙ aliqua iura videntur velle ꝙ hic ſit homicidium tantum.ſ.c.ſi.
Alia ꝙ homicidium,⁊ ſimonia.ſ.de accu.inquiſitionis. Innoc.ibi
concludit quod ſunt omnia,que inducunt ſuſpenſionem ipſo iure:
qꝛ niſi hic defectus tollatur,caret executione:⁊ talia,ſi expectāt diſ
penſationem pape, dicuntur cauſare irregularitatem ſtrictam.
Si diſpenſationem epiſcopi, latam.de quibus de iudi.c.at ſi cleri-
ci. Que autem ſunt iſta,dico quod omnia , que ſpecifice a iure ap-
parent enumerata,vt ſuſpenſionem inducant. Nec credo quod o-
mnia enumerata in.§.propter conſcientiam.ſint iſta : quia multa
ibi enumerantur,in quibus, vel propter que a iure non apparet
10 inducta ſuſpenſio. ¶ †Quedam ſunt delicta enoꝛmia,que non vo
co degradatione,aut ſuſpenſione digna:⁊ talia non impediunt in
ſuſceptis ante crimen miniſtrare,ſi ſunt occulta,ex quo non ſuſpē
dunt acta penitentia,ſed inficiunt poſt crimen ſuſcipienda ⁊ ſuſce
pta tacito tantum crimine. ¶ Que autem ſint iſta,dico quod enu
merata in.c.niſi cum pꝛidem.§.propter malitiam. ⁊ etiam omnia
illis maioꝛa,vel paria. Nam ſecundum legem conſcientie etiā per-
acta penitentia hic male ſuſcepit oꝛdines. In ſuſceptis ergo bene
miniſtrat qui male ſuſcepit,etiam peracta penitentia vitioſe ſuſci
pit:⁊ ſic in illis etiam male miniſtrat, ⁊ non ſalua conſcientia.
¶ Alia autem crimina leuia occulta nihil inficiunt,ſed delentur
penitentia. Et idem de mediocribus. Et hec ſufficiant quo ad le-
11 gem conſcientie. ¶ †Quero ad legem iudicialem:ſecundū ipſum
nihil ſit de occulto:ideo quo ad eam opoꝛtet tractare de publicis.
Secundū iſtā omne delictū graue,vel mediocre, ⁊ manifeſtum, in
ſuſceptis impedit,⁊ a ſuſcipiendo pꝛeciſe repellit. Ratio: qꝛ dato
qđ etiā in ſe non habeat natura delicti, ſuſpenſionem tamen pro-
pter ſcandalum inducit,vt eſt dictū. Aduertendum tamen qđ de
iſtis enoꝛmibus poteſt tripliciter conſtare. Uno modo occulte ſo-
la conſcientia infoꝛmata,vt dictum eſt.ſ. Secundo modo pꝛoba-
tione,vel confeſſione iudiciali,⁊ tranſeunt in notoꝛiū:⁊ impediunt
in ſuſceptis,⁊ ſuſcipiendis,⁊ pꝛeciſe. Tertio modo poteſt cōſtare
in iuſto iudicio,vt quando occulte confitetur in examinatione pro
mouendi,qđ iudiciū participat de iudiciali,⁊ de penitentiali:qꝛ di
cat illi occulte,non tanꝙ Deo,ſed tanꝙ iudici,⁊ ſoli,non in publi-
co,vel ad bancham:⁊ tale repellit pꝛeciſe a pꝛomouendo, ſed non
deijcit a ſuſcepto. Facit qđ dicit Hoſt.de eta.⁊ quali.queris.⁊ po-
nit in ſuma de ſcrutinio ad ſi. ¶ Caſus ſecundum intellectū,qui
mihi plus placet: Quidam clericus in foꝛo penitentie occulte eſt
confeſſus illi,qui debet pꝛomouere,qđ delictum graue cōmiſerat,
per quod ſi eſſet publicum,eſſet deponendus,nec ad ſuperioꝛē poſ
ſet pꝛomoueri. Dubitabat epūs an per hoc debeat ipſum impedire
in ſuſceptis,vel ad ſuſcipiendos impedire.papa reſpondit vt lite
12 ra. ¶ †No.qđ omne delictum depoſitione dignū, ſi ſit manifeſtū,
impedit oꝛdinis executionem ſuſcepti,⁊ noui aſſumptionē : ⁊ hoc
caſu etiā poteſt pꝛeciſe cōpellere,ne in ſuſceptis miniſtret, vel ad
13 ſuperioꝛes aſcēdat. ¶ †No.pꝛimo qđ quedam ſunt delicta,degra-
dationis penam merentia,etiam ante incoꝛrigibilitatem , de qui-
14 bus de here.c.ad abolendam.de iudi.cum nō ab homine. ¶ †No.
ſecundo ꝙ grauia delicta impediunt pꝛomotionem demum,quā-
15 do ſunt publica ſeu notoꝛia. ¶ †No.tertio quod crimen degrada-
tione dignum occultum non impedit oꝛdinis executionem iam ſu
ſcepti poſt peractam penitentiam,vel peracta parte penitētie,nec
quo ad foꝛum anime,nec iudiciale: impedit tamen pꝛomotionem
ad ſuperioꝛes oꝛdines non ſuſceptos quo ad foꝛum penitentie,li-
cet ſi ſit occultum omnino,vbi oꝛdines petat,non poſſit pꝛohibe-
ri. Et ex hoc no.qđ foꝛus penitentie in occultis ſe nō habet pꝛeci-
16 ſe in conſtringendo,ſed quem relinquit ſue conſcientie. ¶ †Opp.
qđ criminoſus etiam peracta penitentia non poſſit pꝛomoueri,
nec in ſuſceptis oꝛdinibꝰ miniſtrare.xxv.diſ.pꝛimū.j.q.vij.ſi quis
om.⁊c.n.gl.iij.di.q.ſi. ¶ So. Dicūt quidā qđ omne peccatū,⁊ de-
lictum impedit quē vt pꝛomoueri non poſſit. Huic obuiat decre.
que ponderat quod peccatum ſit enoꝛme. Et eſt hec opi.nimis ri-
gida: qꝛ ſi eſſet verum, nullus pꝛomoueretur : qꝛ contra naturam
eſſet,quod pene aliquis ſine peccato reperiretur.xxv.di.§.nūc au-
tem. ¶ Unde quanꝙ facilius impediatur pꝛomouēdus,quā pro-
motus deijciatur,vt.xv.q.j.§.vult.tamen dicendum eſt cum gl.ſe-
cundum Hu.addas ⁊ Inn.ſ.qđ quatuoꝛ ſunt conſideranda. Pꝛi
mum.ſ.quantitas criminis, vtrum ſit enoꝛme, vel mediocre: qꝛ cir
ca hoc conſiſtit quantitas criminis. Secundum, qualitas, videli-
licet an ſit occultum,vel manifeſtum. Tertium, modus publica-
tionis,videlicet an ſit publicum per operis euidentiam , iudicis
ſententiam,vel ſpontaneam confeſſionem in iudicio factā. Quar-
tum,ſatiſfactio penitentie,an egerit veram penitentiam,vel ſimu
latam. Dic ergo ſecundum glo.qđ quandoꝗ crimen eſt enoꝛme,⁊
manifeſtū,⁊ ſic ꝗtitas,⁊ qualitas criminis ſimul cōcurrūt:⁊ talis
impeditur vt ad ſuperioꝛes non poſſit aſcendere,⁊ in ſuſceptis mi
niſtrare,⁊ ſic deponitur. Et hoc intelligo,ſiue ſit peracta peniten-
tia,aut pars penitentie,ſiue non: qꝛ talis impediunt oꝛdinis exe-
17 cutionem,etiam poſt peractam penitentiam. ¶ †Quandoꝗ cri-
men eſt enoꝛme,⁊ occultū:⁊ tunc dicit glo.qđ eſt monendus vt ab-
ſtineat,non cōpellendus: qꝛ ſolum habet Deum vltoꝛem: qꝛ laten-
tia peccata vindictam non habent.xxxij.qđ.v. Chꝛiſtiana.⁊ per-
acta penitentia poterit officio ſuo vti,⁊ ad maioꝛes aſcendere : vt
hic,⁊ de ſimo.tue. Ita dicit gl. Fallit ſecundū eam,quando crimen
eſt homicidij: qꝛ in illo quantūcunꝗ occulto exigitur diſpenſatio.
18 ſ.e.c.ſi. ¶ †Quandoꝗ crimen eſt mediocre,⁊ occultum:⁊ tūc per-
acta penitentia,vel parte penitentie poterit pꝛomoueri ad ſupe-
rioꝛes,⁊ in inferioꝛibus miniſtrare foꝛtius, quam in alio caſu.50.
19 di.de his. ¶ †Quandoꝗ crimen eſt mediocre,⁊ manifeſtū : ⁊ tunc
glo.dicit qđ duplex poteſt eſſe manifeſtum. Uno modo qꝛ conui-
ctus eſt,vel confeſſus in iudicio timoꝛe pꝛobationum : ⁊ dicit qđ
deponendus eſt : per quod videtur quod non ſit pꝛomouendus,
ſaltem diſpenſatione epiſcopi.lxxxi.di.ſi quis clericus. Aut eſt ma
nifeſtum operis euidentia, vel ſpontanea confeſſione:⁊ tunc acta
penitentia poterit ſecum miſericoꝛditer diſpenſari:⁊ hoc caſu,qñ
egit veram penitentiam,⁊ non ſimulatam.50.diſ.vt nō conſtituere
20 tur. ¶ †Aduerte,ex glo.nihil habes clarum. Dic quod aut habe
mus reſpectum ad ius naturale,qđ conſiſtit in lege,⁊ in Euange-
lio,vt habetur in pꝛincipio Decretoꝛum,⁊.ſ.de conſue.c.fin. Dic,
quicquid dicat glo.qđ quedā ſunt delicta enoꝛmia ⁊ manifeſta. Et
enoꝛmia voco omnia,que inducūt irregularitatē ſtrictam.in qua
poteſt ſolus papa diſpenſare:vel latam,in qua poſſunt ſoli epiſco
pi:vel que inducunt ſuſpenſionem quo ad ſe,⁊ quo ad alios : vel
que impediunt oꝛdinis executionem poſt peractam penitentiam,
quo ad ſe,⁊ quo ad alios: que enumerant.ſ.de renun.niſi cum pꝛi-
dem.in.§.propter conſcientiam.de quibus etiam.ſ.de iud.at ſi cle
rici. In iſtis tene qđ ſi delictum eſt enoꝛme,⁊ manifeſtum, impe-
dit oꝛdinis executionem,etiam poſt peractam penitentiam,⁊ im-
pedit aſcenſum ad ſuperioꝛes:⁊ pꝛeciſe habet inhiberi ⁊ ſubiecti
poſſunt,⁊ debent tales vitare: imo peccant non vitando.xxxij.di.
§.pꝛeter hec.⁊ no.ſ.de ſchiſmaticis.c.j.⁊ de here.c.fraternitatis.
21 ¶ †Si eſt enoꝛme,⁊ occultum,intelligendo enoꝛme vt eſt dictum:
tunc adhuc impediunt oꝛdinis executionem poſt peractam peni-
tentiam,niſi diſpenſetur:⁊ diſpēſari debet. Et ſic intellige tex.hic,
peracta parte penitentie oꝛdine ſuſcepto vtatur: ſi cum eo diſpen
ſetur,vt diſpenſari debet,ad ſuperioꝛes aſcendere non debet,⁊ pꝛo-
hiberi debet:⁊ ſic delictum eſſet pꝛobabile pꝛeciſe,ſi omnino occul
tum,interminandum eſſet ſibi iudicium,ſed non expꝛeſſe pꝛohibē
dus eſſet: qꝛ eccleſia non iudicat de occultis:⁊ ipſe ſuſcipiendo pec
caret,niſi aliter eſſet diſpenſatum. Per que patet,hanc decre.poſ
22 ſe intelligi in enoꝛmibus. ¶ †Quedā ſunt delicta mediocria,que
appello omnia moꝛtalia.xxv.di.§.nunc autem.que tamen non in-
ducunt irregularitatem,nec ſuſpenſionem quo ad alios:queque
ſint,patet ex his,que dixi.§.propter conſcientiam. In iſtis,ſi ſint
manifeſta,iſti propter ſcandalum,non natura delicti,ſunt ſuſpen-
ſi quo ad ſe,⁊ non poſſunt miniſtrare in ſuſceptis,nec aſcendere ad
ſuperioꝛes,niſi cum eis diſpenſetur. Subditi tamen non debent
eos vitare,donec tolerantur,ex quo ad eos non ſunt ſuſpenſi.ad
quod ca.ſi.de coha.cleri.⁊ mul. Si autem ſunt occulti,tunc in ſuſce
ptis poſſunt libere miniſtrare acta penitentia abſꝗ diſpenſatio-
ne:a ſuſcipiendis ex conſilio ſunt pꝛohibendi,vt hic:tamen ſi non
vellent ſtare pꝛohibitioni,non peccant: quia non habent impedi-
mentum,ſecundum Inno. In iſtis mediocribus,an,⁊ quādo ſint
publica,debeant epiſcopi diſpenſare. Glo.optime dicit attenden-
dum modum publicationis. Dic vt in ca. Inquantum tex.hic re-
quirit quod ſit peracta pars penitentie,ad hoc vt poſſit celebra-
re,vbi poſſit: Inno.dicit qđ hoc eſt ex conſilio,⁊ nō de neceſſitate:
quia ſufficit: quod habuerit confeſſionem,⁊ cōtritionem cum pro
poſito penitentiam agendi iniunctam:⁊ ſecundum illud ius nulla
erit irregularitas. Unde ſicut eo quod ſuberat peccatum , ſecun-
dum illud ius poteſt ex lege conſcientie pꝛohiberi a pꝛomotione:
qꝛ ſibi iudicium manducat ⁊ bibit.de coha.cle.⁊ mulie.c.ſi.cum cō
coꝛ.⁊ ſic acta penitentia ſecundum illud ius poteſt licite pꝛomoue
ri,⁊ celebꝛare.50.diſt.ponderet.⁊.c.quid eſt ⁊.c.cum exaudiero.⁊.c.
23 domino ſancto. ¶ †Aut habemus reſpectum ad ius poſitiuum:
⁊ tunc ſi delictum eſt de grauioꝛibus,⁊ eſt manifeſtū, pꝛimo quod
dicit gloſſ.veriſſimum eſt quod tale impedit pꝛomotionem,⁊ etiā
impedit executionem pꝛimoꝛum oꝛdinum acta,⁊ non acta peniten
tia. Et appello enoꝛme crimen,delictum inducens irregularita-
tem ſtrictam,hoc eſt,ſi ſit delictum egens diſpenſatione a papa
queque ſint , habetur de iudic.at ſi clerici. Et hec regula eſt veriſ
ſima,⁊ infallibilis.⁊ quod verum credo , ſiue delictum ſui natura
ſuſpenſionem ipſo iure inducat,ſiue non , quia ſaltem ſuſpenſio-
nem inducit ex accidenti notoꝛietatis propter ſcandalum. Aut
delictum eſt ex grauioꝛibus , et eſt occultum. Et de grauioꝛibus
intelligo, ſi inducant irregularitatem ſtrictam, a qua diſpenſat
ſolus papa,vel quod impꝛimat ſuſpenſionem:queque ſint nume-

rantur.ſ.de renuntiat.niſi.§.propter autem malitiam.⁊ quando
egent in executione diſpenſatione pape.aut epiſcopi:⁊ tunc gl.di
cit qđ regulariter non impedit promotionem ſeu promouendum:
24 ſed excipit delictum homicidij.† Hic dico quod aut delictum eſt
omnino occultum,prout diſtinguitur contra probabile,⁊ habe
mus reſpectum ad legem promotionis publicam:⁊ nullus,etiam
homicida,eſſet expreſſe prohibendus:quia talia ſolus Deus iudi
cat.Si habemus reſpectum ad legem promotionis conſcientie,
prout eſt informata ex lege poſitiua,hic non poteſt promoueri,
niſi ſecum diſpenſetur ab illo,qui habet poteſtatem diſpenſandi.
25 † Aut omnino delictum eſt non occultum prout diſtinguitur con
tra probabile,ſed prout diſtinguitur contra notorium vel manife
ſtum:⁊ tunc ſi ex hoc conſtat,vel conſtare poteſt iudicialiter,nec ſe
cundum legem promotionis,hic poterit promoueri,nec ſecundum
legem conſcientie,ex quo eget diſpenſatione,nec in ſuſceptis mi.i
ſtrare.Et ſi dicatur,que ergo erit differentia inter homicidium,⁊
alia delicta.Reſpondeo quod nulla,dummodo inducant irregula
ritatem ſtrictam,vel ſuſpenſionem:ſed in hoc eſt differentia:quia
regulariter etiam enormia crimina,dummodo ſint occulta,nō in
ducunt irregularitatem,vel ſuſpenſionē,nec diſpenſatione egent,
excepto homicidio,ſecundum aliquos.Certe ⁊ alia ſunt delicta,vt
nota.in dicto.c.ſi.infra eo.de accuſ.inquiſitionis.⁊ de renunti.niſi.
in ſi.§.propter autem malitiam.ſed gl.excipiunt homicidiū cōmu
26 niter,⁊ ſimoniam.non per hoc ſunt talia excludenda.† Manifeſta
autem communiter egent diſpenſatione:⁊ hoc propter ſcandalum
populi.de oblatione talium.50.diſtin.c.de his vero.Et ſi dicatur,
etiam ſcandalum remanet,ſi fuerit diſpenſatum:igitur non debe
ret poſſe celebrare.Reſpondet Inn.quod quantū ad catholicos,
⁊ recte credentes,ſcandalum ſublatum eſt:quia tales credere de
bent,⁊ credent firmiter quod prelati habeant poteſtatem diſpen
ſandi,ligandi,⁊ ſoluendi.50.diſt.ponderet.⁊,c.vt conſtitueret.De
hereticorum enim ſcandalo nō eſt curandū.xi.q.iij.inter.de voto.
magne.§.cum igitur.ſ.de renunti.niſi.§.pro graui.Sed dicea ,ſe
cundum hoc,vbi neſcitur hoc ſcandalum,poterit celebrare.Re
ſpondeo,ſecundum eum,non eſt verum:quia vix eſt quod talia no
toria ſint,quin vbiqꝫ ſciantur:⁊ iura ad ea,que communiter acci
dunt,ſolēt adaptari,⁊ nec omnia poſſent diffiniri.ff.de legi.l.nam
ad ea.vnde idem dici poſſet,ſi ſcandalum ceſſet,quod ſemel ortum
27 eſt.¶ † Quandoqꝫ de delicto graui inducente ſuſpenſionem con
ſtat in iudicio miſto,quando confeſſio fit coram iudice promouen
te occulte:et tunc in iſto procedit iudex inhibendo ne promouea
tur,ſed non impedit ne in ſuſceptis miniſtret,quia ad hoc non
agitur vt nota.de eta.⁊ quali.queris.⁊ ponit Hoſt.in Summa de
28 ſcrutinio.¶ † Quedam ſunt delicta enormia non inducentia ſu
ſpenſionem:queqꝫ ſint,numerantur aliqua in capi.niſi cum pri
dem.Et dico omnia,q̄ ſunt depoſitione,vel degradatione digna,
non tamen cauſantia ſuſpenſionem,vel degradationem,⁊ occulta:
⁊ in iſto procedit decre.quia quo ad ſuſcepta ante crimen,non im
pedit:tamen,quo ad ſuſcipienda puto qđ ſic:quo ad ſuſcepta poſt
crimen,que male ſuſcepit:ſed ſi omnino eſt occultum,non compel
29 litur,ſed monetur.¶ † Quedam ſunt delicta mediocria,⁊ manife
ſta.Et appello omne delictum mediocre,quod inducit peccatum
mortale:⁊ tunc quedam ſunt delicta,que eo quod ſunt manifeſta,
ſunt ita clara,quod generant ſcandalum in populo quod talis ce
lebret:⁊ in iſto ſi habetur reſpectus ad legē Dei,quilibet eo quod
duret in peccato,non poteſt celebrare:quia iudicium ſibi mandu
cat,⁊ bibit.xlix.diſtinctio.c.fina.⁊ ſic ſi eſt emendatus de peccato,⁊
Deo placens,quo ad Deum poteſt ſecure celebrare,⁊ abſqꝫ altera
30 diſpenſatione:vt.50.diſtin.ponderet.† Si habes reſpectum ad le
gem poſitiuam,ſancti patres ſuccedentibus temporibus experti
ſimulatas penitentias,addiderunt ſtatuta,per que reſtrinxerunt.
quod eis licet.de biga.c.ſi.quod nullus criminoſus de crimine con
uictus,ſiue penituerit,ſiue non,non debeat promoueri,⁊ promo
tus debet deijci,,⁊ deiectus non reſtitui.50.diſtinctioni preſbyte
rum.⁊.c.peruenit.⁊.c.ſi poſt.⁊.c.vt conſtitueretur.Per hoc tamen
non aufertur prelato poteſtas diſpenſandi cum vere penitenti
bus:⁊ maxime vbi non eſt ſcandalum:vt dicto.c.vt conſtituere
tur.⁊.c.domino ſancto.Diſcretus tamen debet eſſe prelatus in di
ſpenſando,vt attendat ſcandalum,⁊ paruitatem penitentie,⁊ mul
ta alia,que Deus miniſtrabit.Cum cauſe enim cognitione danda
eſt diſpenſatio.ſ.queſtione.vij.diſpenſatores exigant.⁊ in multis
capitulis.Cauſa autem quare tales non poſſunt promoueri,eſt
ſcandalum:quia ſi capti,vel deprehenſi ſunt in aliquo mortali cri
mine.propter ſcandalum,quod eſt in populo,repelluntur.Idem,
ſi ſunt conuicti:vel confeſſi,vel alias ſi ſit notorium.ſ.eodem que
ſitum.niſi diſpenſetur cum eo.Pro hoc facit quod not.Innocen.
in.c.cum noſtris.ſ.de conceſſio.prebend.Et hoc dictum puto ve
rum,niſi crimen de ſui natura,id eſt,ex iuris diſpoſitione inducat
priuationem beneficij ipſo iure.Que autem ſunt iſta crimina,not.
in.c.quod ſicut.de elect.quod tene menti. A beneficio autem non
debet abſtinere,niſi ſibi auferatur:quia tantum in conſtitutioni
bus predictis de officio dicitur,⁊ non de beneficio.gl.dulm.diſci
plina.per ſententiam tamen priuabitur beneficio.lxxi.diſt.ſi quis.
⁊ concordant iſte conſtitutiones iuri naturali,vbi dicitur,Nihil
31 cum ſcandalo facies.de no.ope.nū.c.ij.† Scandalizarentur enim,
cum viderent deprehenſos in crimine celebrare.ſ.c.proximo.xxv.
32 diſt.primum.† Per que apparet concludendum quod omne deli
ctum,quantumcunqꝫ mediocre,⁊ manifeſtum,creat irregularita
tem:quia eget diſpenſatione,ſaltem epiſcopi:⁊ ideo ſi eſt delictum
tale,impedit promouendum:⁊ etiam de iure poſitiuo prohibetur
33 talis in ſuſceptis miniſtrare:quia caret executione.† Eſt tamen
differentia,vt dicit gloſſ.an delictum ſit notorium confeſſione,vel
facti euidentia ex vna parte:an quia conuictus,vel confeſſus pro
pter timorem probationis ex altera quo ad facilitatem diſpenſan
di:qꝛ primo caſu de facili diſpenſatur,ſecundo non.Sed ante di
ſpenſationem quo ad legem promotionis,⁊ poteſtatem celebran
di nulla eſt differentia.Quedam ſunt delicta leuia,⁊ notoria facti
euidentia,non tū ſunt ita clara,quin habeant aliquā excuſationē,
et ex quibus magnum ſcandalum oriri non conſueuit,⁊ tunc dicit
Inno.quoſdam dicere vt in tenente plures eccleſias habentes cu
ram animarum.Dicit Innoc.ſatis poſſe dici,quod poſt peniten
tiam licite celebrabit:argu.de elec.dudum.vbi requiritur quod tā
tum tempore electionis habeat plures curas,vt non valeat ele
ctio.Idem ſi fecit tumultum in concilio.v.q.x.in loco.vel ſi fuerit
excommunicatus.x.q.ſ.c.ſ.vel contumax.hec enim multoties ex
34 cuſationem habent. ¶ † Alij,quod qualitercunqꝫ manifeſtus ſit
exceſſus,maxime ſi ſcandalum eſt,poſtea non celebrabit,etiam a
cta penitentia,vt hic.Subditi tamen eius officium audient quo
uſqꝫ ſententialiter condemnetur.xxviij.di.conſulendum.viij.q.vl
tima.nonne.Et ſicut non poteſt celebrare,ita nec eligi:quia pro
pter celebrare eligitur.de cle.excom.miniſ.ſi celebrat.ad hoc de cō
uicto.ſ.de elect.ſuper eo.de confeſſo.cum ſuper.ſic ⁊ in deprehen
ſo,vt nec ad epiſcopatum,ita nec ad alias dignitates poſſit eligi.
de elec.per inquiſitionem.Quandoqꝫ crimen eſt mediocre,⁊ eſt oc
cultum:⁊ tunc,regulariter non inducit irregularitatem:ideo fa
cta penitentia,vel eius parte,celebrabit:vt infra capit.proximo.
de apoſta.cap.ſecundo nec erit tunc neceſſaria diſpenſatio,⁊ ſuffi
ciet abſolutio ſacerdotis:vt dicitur capit.ſecundo.vj.q.ſ.illi qui.
quāuis meritoria ſit humilitas,ſi voluerit abſtinere:⁊ forte talis
non erit etiam monendus vt abſtineat a promotione ordinum,ſe
35 cundum Innocen.¶ † Oppo.quod etiam occultus peccator poſ
ſit prohiberi a promotione:vt.ſ.c.proximo.Solu.Secularis non
poteſt prohiberi,vt hic:regularis ſic,vt ibi:quia non habeat pro
priam voluntatem.xij.q.ſ.volo.vel vbi eſt ſcandalum,poteſt inhi
beri,vt ibi:vbi non eſt ſcandalum,non,vt hic:vel vbi quis ratio
ne dignitatis habet ius,⁊ neceſſitatem petendi ordinis,non pro
hibetur,vt hic.Si voluntarie petit ſic,vt ibi:qꝛ tūc prelatus eius,
qui nouit ſecreta,poteſt inhibere,vt ibi. ¶ Conclude,ſi aliquis
occultus peccator petat promoueri ratione tituli,non poteſt pro
hiberi. Si non ratione tituli,⁊ eſt ſcandalum,poteſt prohiberi.
Si non eſt ſcandalum,ſecularis non poteſt prohiberi:regularis
autem a penitentiario prohiberi non poteſt:a non penitentiario
autem,ſ.prelato non debet prohiberi:ſi tamen prohibeatur,de fa
cto,prelatus non poſſet ipſum preciſe inhibere:ſed tunc epiſcopus non
compellitur ipſum ordinare.¶ Conſulit tamen Hoſtien.quod ſi
habeat leſam conſcientiam,quod alteri committat.de offi.ord.pa
36 ſtoralis.§.qꝛ vero.¶ † Oppo.quod non debeat quis pro quocun
que delicto degradari.de pen.c.ij.li.vj.de iud.cum non ab homi
ne.So.Dic qđ hic loquitur de verbali depoſitione.¶ Vltimo
doct.inducunt decre.ad.q.de illo tutore,qui cepit facere inuenta
rium,⁊ non perfecit:qđ poſſet agere.de quo in Spec.de tutore.§.
generaliter.ver.quid ſi cepit.¶ Opp.vel hec decre.intelligitur de
crimine graui,vel de mediocri.Primo caſu,ſi loquit̃ de graui,qđ
videtur qꝛ imponitur pena degradationis,non procedit:quia di
cit ſinis,vbi acta penitentia poteſt in ſuſceptis miniſtrare.Vel de
mediocri:⁊ tunc ex quo occultū eſt,non debet prohiberi a promo
tione.So.Pōt intelligi de graui,non tū inducente irregularita
tē,vel ſuſpenſionē,ex quo eſt occultū:⁊ tale acta penitentia nō im
pedit in ſuſcepto miniſtrare:ad ſuperiores tamen ordines nō de
bet ex cōſilio promoueri:⁊ ſic eſt monendus,non tū cōpellendus.
Poſſet etiā intelligi de delicto graui,⁊ inducente irregularitatē,
vel ſuſpenſionē quando omnino eſt occultū:qꝛ monendus eſt,ſed
non omnino cōpellendus:qꝛ relinquit̃ in tali ſue conſcientie.Sed
certe monendus etiam eſſet vt in ſuſceptis non miniſtraret:niſi di
catur qđ acta penitentia diſpenſet̃ in occulto.Et ſic qđ dicit pmit
ti,intellige diſpenſatiue.Patet etiam intelligi de mediocri occul
to:qꝛ acta penitentia poteſt in ſuſcepto,in non ſuſcepto autem de
bet ex conſilio abſtinere,Ideo monendus eſt,⁊ nō compellendus.
Sed hoc vltimum non tenet Inn.quia dicit quod non eſt monen
dus. Anto.de Butrio.

1 ¶ Religioſus contra monitionem ſui prelati non debet ordi-
nari.
2 Subiectus in dubiis tenetur ſuo ſuperiori obedire.
3 Prelatis quando non obediendum.
4 Opus bonum an debeat omitti, vt ſcandalum vitetur.
5 Prepoſiti appellatione qui comprehendantur.

1 A Daures. ¶ † Religioſus contra monitio-
nem prelati ſui ordinari nõ debet.
¶ Communis diuiſio. Secunda ibi: tue. ¶ Nota pri-
mo prelatum regularem poſſe inhibere promotionem
monachi ad ordines, etiam pretextu occulti delicti. Et ſic occul-
tum delictum quandoq; impedit legem promotionis etiam pu-
blicam. Et nota quod hoc eſt verum, quando eorum promotio ge-
2 neraret ſcandalum. Cetera ſunt clara. ¶ † Nota ſubiectum in du-
3 biis teneri ad parendum ſuperiori ſuo. ¶ † Oppo. qȝ non ſemper
ſic obediendum prelatis ⁊ ſuperioribus. xi. diſt. non liceat. Solut.
Dicit glo. quãdoq; aliquid diſponit prelatus ſentẽtiando: ⁊ parẽ-
dum eſt ſentẽtie, ſit iuſta vel iniuſta, dũmodo ſit aliqua. de ſent. exc.
per tuas. Si enim eſt nulla, vt in caſibus dicti. c. per tuas. ⁊ no. eo.
ti. preſenti. li. vi. non eſt parendũ. In aliis diffinitiuis ſententiis,
aut interlocutoriis, parendũ eſt ſm Inn. dũtamẽ nõ ſint inualide
ex ordinis defectu, vel non ſit appellatum: alr appellandũ eſt cau-
ſa interpoſita, ſi appellatur ab interlocutoria, vt patet de app. vt
debitus. ⁊ c. cordi. lib. vi. Quãq; aliquid precipit extraiudicialiter
ſuperior: ⁊ tunc aut eſt preciſus, vt quia ſchiſmaticus, hereticus, vel
rebellis: ⁊ non debet ſubditus obedire. de offi. ordi. qȝ ſedẽ. de ex-
ceſ. prela. tanta. de elec. quia diligentia. cũ ſimi. Aut non eſt preciſus,
⁊ precipit aliqua, que non ſpectant ad eius officium: ⁊ adhuc non
eſt parendum. ff. de re. iur. factum a iudice. vi. q. i. frater. Quãq; ali-
quid precipit de his, que ſpectant ad eius officium: ⁊ tunc aut aper-
te precipit illicitum, vel qȝ eſt malum: ⁊ parendum non eſt, lȝ iuſtũ
videatur prelato. de reſti. ſpo. literas. Et hoc caſu qȝ poſſet cõtra
dicere, etiam abſq; aliqua appellatione, ⁊ ſufficeret contradicere.
lxxxiiii. diſt. geſta. quia tale grauamen extraiudiciale non tranſit in
rem iudicatam. de quo de appel. Romana. §. ſi vero. li. vi. ⁊ in tali
precepto extraiudiciali non eſt neceſſaria cauſe expreſſio vel cogni
tio, ex quo precipit illa, que ſpectant ad eius officium. vii. qȝ. i. fra-
ter. ⁊ tunc lȝ ſecurus ſit appellatione, tñ ⁊ ſine appellatione tutus
eſt, vt in confirmationibus, inſtitutionibus, ⁊ aliis. de his, que ſi. a
prela. nouit. ⁊ c. quanto. Unde ſi precipit eccleſia quod recipiat eco-
nomatum, vel vicedominatũ, vel ſimilia, tutus eſt ſubditus, etiã
abſq; appellatione. ii. q. vi. nominationes. Et hoc verum in his, q
cõmuniter tangunt epm, ⁊ capitulum. In his vero, que habentur
in capitulo ſeparata, niſi pretendatur iuſta cauſa, obediendum eſt.
de reſcrip. edoceri. Quandoq; prelatus precipit euidenter iuſtũ: ⁊
parendum eſt, niſi ſubditus haberet cõſcientiam quod eſſet iniu-
ſtũ, ⁊ illam non poſſet deponere: quia tunc potius quantũcunq; erro-
neam conſcientiam debet ſequi. de ſimo. per tuas. Et lȝ prelatus
poſſet eum punire, ſubditus toleret patienter, ex quo nõ poteſt cõ
ſcientiam deponere. de reſti. ſpo. literas. de ſen. excom. inquiſitioni.
Quandoq; precipitur aliquod dubium: ⁊ adhuc in dubio paren-
dum eſt. De materia vide per Hoſt. in Summa. de ma. ⁊ obed. §. ad
qȝ. ad ſi. ver. ad huius. ⁊ vide in decreta. prima. de his, que ſi. a ma.
4 parte capituli. per Inno. ¶ † Oppo. quod pro ſcandalo euitando
quis non debeat vitare operationem boni. de reg. iur. qui ſcandali-
zant. So. Pro vitando ſcandalo aliquid, qȝ omitti poteſt, vel fie-
ri, ſine peccato, omittendum, vel faciendũ eſt: ſed pro vitando ſcan-
dalo quod omitti non poteſt abſq; peccato, vel fieri, omitti, vel fie-
5 ri non debet. Glo. due ſequentes literales ſunt. ¶ † Quid compre-
henditur hic appellatione prepoſiti. Dicit gloſſ. reſpondendo, ⁊c.
Ideo dicunt doct. quod nomen generale eſt, ⁊ comprehenduntur
omnes, ſiue ſint abbates, ſiue priores, ſiue miniſtri, ſiue guardiani,
ſiue archipreſbyteri, vel cuiuſcunq; profeſſionis, vel nominis, qui
religionibus preſint. Antonius de Butrio.

1 ¶ Conſecratur metropolitanus ab omnibus ſuffraganeis.
2 Conſecratur ſuffraganeus a tribus, iubente metropolitano.
3 Epiſcopus poteſt conſecrari a proprio ſuffraganeo.
4 Conſecratio archiepiſcopi requirit ſaltim tres epiſcopos.
5 Conſecrationi ſuffraganei neceſſario epiſcopus non adeſt vt con-
ſecrans.
6 Conſecratio ſuffraganei fieri non poteſt abſq; conſenſu cuiuſque
ſuffraganei prouincie.
7 Conſecrare debet archiepiſcopus ſuffraganeum per ſe.
8 Ordinari quomodo poſſit archiepiſcopus per capitulum.
9 Ordinare verbum quid ſignificet.
10 Conſecratio archiepiſcopi requirit conſenſum omnium ſuffraga-
neorum.
11 Conſecrare poteſt ſolus papa epiſcopum vel archiepiſcopum ſua
propria authoritate.
12 Ordinationi archiepiſcopi qui interſint.
13 Conſecratio ſuffraganei a quibus debeat fieri.
14 Suffraganei electio ad quos ſpectet.

1 S I archiepiſcopus. ¶ † Metropo-
litanus ab om-
2 nibus ſuffraganeis conſecratur: † ſuffraganeus vero
3 a tribus, metropolitano iubente. h. d. cũ c. ſeq. ¶ † No-
to primo qȝ proprium conſecrant ſuffraganei ſuum archiepiſco-
pum: ⁊ ſic in conſecratione omnes debent intereſſe. ¶ Secũdo no-
ta arg. pro opi. qȝ epatus ⁊ archiepatus ſit ordo, ibi: ordinandus,
⁊ ibi: ordinetur. de quo in data. Sexti. Et aduerte quod licet in a-
ctu electionis ſolum capitulũ eccleſie intereſſe debeat, in actu con-
ſecrationis omnes epiſcopi. ad hoc quod no. ſ. de iudi. c. nouit.
4 ¶ † Tertio nota ꝙ de ſubſtantia conſecrationis, ⁊ forma, ſaltem
5 exiguntur tres epi. † Et nota ꝙ in conſecratione ſuffraganei neceſ-
ſario archiepiſcopus non adeſt vt conſecrans, ſed vt iubens vt cõ-
ſecratio fiat: ⁊ eius actus potius eſt iuriſdictionalis, quam ordo.
6 ¶ † Quarto nota quod cõſecratio ſuffraganei non pòt fieri abſq;
7 conſenſu cuiuſq; ſuffraganei prouincie. ¶ † Quinto noto qȝ licet
archiepiſcopus poſſit ſuffraganeum per alium conſecrare, meli9
tamen eſt quod per ſe conſecret. ¶ Sexto nota ꝙ aſſiſtente actu
conſecrationis, omnes pariter in conſecratione operãtur. ¶ Pri-
mo arguitur de forma, ⁊ perſonis archiepiſcopum conſecranti-
8 bus. Secundo de perſonis conſecrantibus ſuffraganeos. ¶ † Ad
primum oppo. quod non ordinent archiepiſcopum ſuffraganei, ſȝ
capitulum cathedralis eccleſie: vt. ſ. de elec. c. i. Sol. ſi ſumitur or-
dinatio pro conſecratione, hoc faciunt ſuffraganei: ſi ſumitur pro
electione, hoc facit capitulum, niſi ſuffraganei de cõſuetudine ha-
berent ius in electione, ⁊ tunc vocandi eſſent. xciii. diſt. numeratus
9 ſum. ad hoc qȝ no. de poſtu. prela. bone. i. ¶ † Nota gl. ex illo ver-
bo, Ordinato, quod ſumitur quãq; pro conſecrare, quandoq; pro
eligere. vide tex. de conceſ. preben. c. ii. vide doc. de offic. deleg. ſuper
10 eo. ¶ † Oppo. qȝ non exigatur ꝙ ab omnibus ordinetur: vt patȝ
in fin. c. ⁊ videtur etiam ꝙ ſufficiat qȝ in ordinatione maior pars
conſentiat: vt de elec. quia propter. ff. ad municipales. l. qȝ maior.
Sol. De forma conſecrationis, ⁊ ad ſubſtantiam eius ſufficiunt
tres in ipſa cauſa facienda, ⁊ vt ad eam poſſit haberi deſcenſus, di-
cit glo. quod omnium ſuffraganeorum exigitur conſenſus: quia qȝ
omnes tangit, ⁊c. de ma. ⁊ obed. humilis. ⁊ c. inter quatuor. ⁊ hoc ſi
conſentire velint: ſufficit enim ſi ad hoc vocentur: ⁊ ſi volunt cõſen-
tire, hñt quidẽ: ſi nõ volũt intereſſe, poterit fieri p volẽtes intereſſe.
Si volũt intereſſe, ſed nõ cõſentire oẽs, ſtabiẽ maiori parti, ſm gl.
Ad hoc. xci. di. quia per ambitiones. Hec vera ſunt in actibus tã-
gentibus plures vt collegium, vel vt eſt vniuerſitas: alr ſi actus
tangeret commodum priuatum, ſufficiet vnius contradictio. de
11 conſti. cum omnes. ⁊ hoc verum de iure. ¶ † Tamẽ papa poteſt, ſi
vult, conſecrare: vt no. ii. di. qui in aliquo. Et dicit ibi Jo. quod in
propria ciuitate conſecrandus eſt, vt ibi. ⁊. lxiii. diſt. metropolita-
12 no. ¶ † Ad ſecundũ opp. qȝ non ſit neceſſe qȝ omnes conſentiãt:
quia ſufficit quod ſint vocati. lxx. diſt. comprouinciales. Sol. Dic
quod ordinatio eſt facienda illis conſentientibus, ſi poteſt: ⁊ ſuffi-
cit qȝ conſentiant tacite, vel expreſſe, vt quia non contradicant,
vel ſi contradicant, nihil rationabile opponũt: ſufficit etiam quod
vocati non veniãt. Si tamen fieret conſecratio contempto mini-
mo epiſcopo, non valeret quo ad hoc vt reciperet executionem, vt
dicit Joan. lxiii. diſtinct. c. primo. vel ſaltem veniret caſſanda: vt
13 dicam in. c. ſequenti. ¶ † E ppo. ſecundo quod abſq; authoritate
archiepiſcopi facere poteſt. lxiii. diſtinc. quia per ambitiones. So-
lut. Si viuit archiepiſcopus, eius authoritate hoc faciendum eſt:
ſi non viuit, tunc propria authoritate facere poſſunt, ſecundum
Innocen. Jo. 100. diſt. c. i. dicit quod hoc facient tunc authoritate
propria, vel cleri matricis eccleſie. Joã. and. dicit quod collegium
prouinciale hoc facere poterit ⁊ tribus committere authoritate
ſua: tres vero comprouinciales hoc non poſſunt abſq; licentia pa-
pe, vel cleri matricis eccleſie, vel collegii prouincialium epiſcopo-
rum. Et ſic vtraq; opi. eſt vera: ⁊ dicit Hoſt. quod hoc primo loco
ſpectat ad prouinciale collegium: quo negligente, ad capitulum
14 metropolitane eccleſie. lxv. diſtinc. ſi forte. ¶ † Oppo. quod electio
ſuffraganei non ſpectat ad archiepm, ſed ad capitulũ ſue eccleſie,
vt patȝ de elec. c. i. Sol. Dici põt ꝙ quedã eſt electio primaria, que
principiat actum promotionis: hec ſpectat ad capitulũ. Quedam
eſt electio ſecundaria, que ſit poſt electionem, quando preſentatꝰ ad
cõfirmandũ archiepo, per quam electus examinatur, ſi dignus eſt,
admittitur: ⁊ hec, que ſumitur pro quadam examinatione, aut cõ-
firmatione, ſpectat ad archiepiſcopum, qui talem habet examina-
re. de elec. nihil. De hoc loquitur hec decreta. Uel intelligi poteſt
etiam de primaria, intelligendo vt dicit prima gloſſ. de electione
competente ex conſuetudine. Antonius de Butrio.

1 ☞ Conſecrationis forma que requirat.
2 Conſecrationi archiepiſcopi qui intereſſe debeãt.
3 Numero maiori in quibus actibus ſtetur.
4 Actus, requirens preſentiam, non fit iuſſu.
5 Conſecrari poteſt ſuffraganeus per archiepiſcopum.
6 Conſecratus epiſcopus a tribus dicitur ab omnibus ordinatus.
7 Librum tenere ſuper caput, non eſt de ſubſtantia conſecrationis.
8 Conſecrari debet archiepiſcopus de conſenſu primatis ſui.
9 Conſecrari poteſt epiſcopus ſubditus archiepiſcopo, cõſenſu tantum archiepiſcopi.
10 Conſecrationi ſuffraganei ſi non conſentiat archiepiſcopus, an valeat.
11 Conſecratio ſuffraganei admittit extraneos epiſcopos.
12 Ordinanti epiſcopo aliquem in preſbyterum debent aſtare ſaltem duo preſbyteri.
13 Conſecrationi epiſcopi intereſſe qui debeant.
14 Archiepiſcopo conſecrando ſi quid opponatur, quid agendum.

Nec epiſcopi.

¶ Summatũ eſt. ſ. in. c. pximo. ¶ Nota primo quod ſuf
fraganeus nõ põt cõſecrare abſq; permiſſu metropoli
1 tani. ¶ † No. ſcdo qd de ſubſtãtia cõſecratiõis, ⁊ forma,
exigantur tres: ⁊ ſic archieps, abſq; duobus, vel tribus epis, non
2 pt cõſecrare epm. Et no. qd epi debẽt eſſe cõprouinciales. ¶ † Ter
tio no. qd lʒ ad ſubſtãtiã cõſecrationis exigant tres, antequã tñ ad
eã habeat recurſus. i. aditus, dñt oẽs ſuffraganei requiri, ⁊ cõſenti
re. ¶ No. quarto q actus, q ſolo perficit conſenſu, põt p epalẽ per
fici. Ad hoc. l. j. ff. de cõtrahen. emp. Et no. qd citatio, ⁊ requiſitio, ſeu
3 admonitio põt fieri per lras. ¶ † Quinto no. q in actib9 depẽdẽti
4 bus a plurib9 vt vniuerſitate, ſtatur maioritati numeri. ¶ † Op.
qd nõ ſufficit iuſſus eius, imo exigit eius preſentia, q cõmiſerit vi
ces ſuas. de offi. or. c. qd ſedẽ. Sl. fatet q exigit eius licentia: ⁊ opʒ
5 qd ipſe, vel alter loco eius ſit pñs. ¶ † Op. ſcdo qd ſine trib9 põt
archieps cõſecrari: qr ſufficit qd ipſe cũ duob9 hoc agat. lxx. di. cõ
prouinciales. So. Qd dicit qd ipſe cũ trib9 hoc põt: intellige ipſo
cõputato in numero triũ. Nam cum hoc poſſet fieri iuſſu archiepi
a tribus, quare nõ poterit fieri ab archiepo iũctis duobus: Ideo
additũ fuit in litera, Uel duobus. qd nõ erat in antiqua compila
tione. Et dicit glo. qd de ſubſtantia conſecrationis eſt q ſint tres:
alias non eſſet conſecratus, ſi a paucioribus eſſet cõſecratus. lxvj.
6 di. porro. vbi ponit forma cõſecrationis ab Apoſtolo. ¶ † An ve
ro quilibet iſtorum ordinet, ⁊ an tenere librum ſupra caput ordinã
di ſit de ſubſtantia ordinationis: not. xxiij. di. eps. quod bene no
ta. Et ibi tenet glo. quod dicitur ab oibus ordinatus, nõ a quoli
7 bet de per ſe. † Nota quod tenere librũ ſupra caput, non ſit de ſub
8 ſtantia, vide qd no. de elec. quod ſicut. ¶ † Uento ad aliqua queren
da. Primo hic habemus de ſuffraganeis. quid ſi conſecrat archi
epiſcopus: Dic q hoc fieri debet de permiſſu primatis. i. patriar
che, ſi habet illum. lxv. diſ. §. ſi autem. vbi de hoc: ⁊. c. ſeq. vj. qd. iiij.
9 ſi intra. ¶ † Quero quid de epiſcopo ſubdito archiepiſcopo, an
conſecretur abſq; conſenſu primatis: Dic q ſic: lʒ ſit honeſtum il
lius cõſenſum requiri: vt. lxv. diſt. placuit. ¶ Alij dicunt quod de
neceſſitate exigitur: quia factum arduũ eſt, ⁊ magnum, tangens to
tam prouinciam, cuius ipſe caput eſt: merito ergo requirendus:
aliter conſecratus nõ habebit executionẽ: vt in. c. placuit. Et huic
plus aſſentit Inno. hoc dicit Hoſti. verum, ſi pateat hoc fieri de
bere de conſuetudine, vel priuilegio: alias ſecus. ix. q. iij. cõqueſtus.
10 de offic. ordin. duo ſimul. ⁊. c. paſtoralis. ¶ † Quid ſi archieps non
vult conſentire conſecrationi ſuffraganei ſui, nec iubere: Dic ſi ha
beat cauſam, impediet eam: ⁊ ſi eſſet pbabile dubiũ de iuſtitia cau
ſe, ſtaretur dicto eius cõtra prouinciales epos, niſi appellaretur.
Sic intelligo no. lxv. di. c. j. Si aũt non haberet cauſam iuſtam: tũc
ſuffraganei poſſunt, requiſita ſuperioris licentia, ſi habet: alias ſa
tis puto quod ipſi poſſent, niſi de facili poſſet habere recurſuʒ ad
papam. Et ſic poteſt intelligi. lxiij. di. c. vltimo. ⁊ quod ibi no. Jo.
11 vbi doc. hic remittunt. ¶ † Quero quid ſi prouincia nõ habet tres
epos, vel hʒ vnum ſolum: So. Conuocentur vicinorũ auxilia. vij.
q. j. pontifices. quia de ſubſtantia conſecrationis eſt hic numerus.
12 † Propter quod arguit Hoſtien. quod quando eps aliquem ordi
nat in preſbyterum, ad minus duo preſbyteri ſacerdotalibus in
duti ei debẽt adſtare. Et ſic intelligitur. xxiij. di. preſbyterum. Di
cit tamen quod conſuetudo multarum eccleſiarum habet q nec
duo aſſiſtant induti, ⁊ q omnes preſentes, etiam nõ induti, man9
imponant: ⁊ ſic predictum. c. qd dicit q omnes manus imponant,
intelligit omnes, qui preſentes ſunt: ſed debet intelligi de indutis,
ſicut dicit de indutis: in conſecratione epi aſſiſtere habent ſaltem
duo vel tres induti conſecranti, ſic duo vel tres induti preſbyteri
debent aſſiſtere epo ordinanti: alias impoſſibilis eſſet ibi litera, q
dicit, manus ſuas iuxta manus epiſcopi: quando multi eſſent preſ
byteri preſentes. Non tamen reprobat Hoſtien. quin ex quo duo
induti adſiſtunt epiſcopo, ⁊ alij etiam nõ induti manus imponãt:
13 ⁊ remittit de ſacra. nõ ite. c. ſi. ¶ † Quid ſi aliquis ex ſuffraganeis
ſit contemptus in conſecratione epiſcopi: Dic quod poterit age
re de contemptu, ⁊ obtinebit caſſationem executionis: ſicut in ele
ctione agitur vt conſecretur. de elect. quod ſicut. ⁊ etiam grauior
pena poſſet imponi, ſecundum Inno. ¶ Quero quid ſi ſententia
uerit archiepiſcopus ſecundum voluntatem minoris partis: Di
cit hic Joan. an. quod tenet ſententia: qr hic ſuffraganei non ſunt
iudices, ſed conſiliarij, ſecundum Inno. ſunt tamen conſiliarij ne
ceſſitatis: propter quod vitiabitur factum eis contemptis, vt. ſ.
14 dixi. ad hoc de elec. cum in veteri. ¶ † Quero quid ſi conueniant
ſuffraganei ad conſecrandum electum in archiepiſcopum ſuum, ⁊
aliquid rationabile opponitur quare non ſit conſecrandus: quid
fiet: Dic quod recurrendum eſt ad papam, vel ad alium ſuperio
rem, patriarcham, vel primatem, ſi illum habeat, ſecundum Inn.
alias Hoſti. de offic. ordi. quod ſedem. de fo. compet. ſane. ⁊. c. cum
ſit. quia cum recipit in confirmatione iuriſdictionem in ſuffraga
neos. de elec. ſuffraganeis. ⁊. c. tranſmiſſam. cognoſcere de hoc non
poterunt vt inferiores. xxj. diſtin. inferior. de maio. ⁊ obed. cum in
ferior. Recurratur ergo ad papam, vel patriarcham. de prebend.
graue. Plus dicit abbas quod ſi contra epiſcopum conſecrandũ
de criminibus obiectis cognoſcat archiepiſcopus cum duodecim
epiſcopis, etiam maior pars dicat condemnandum, ⁊ minor abſol
uendum, archiepiſcopus non poterit ſententiare. iij. q. vj. quãuis.
de tranſla. c. ij. de quo de accu. ſuper his.

1 ☞ Ordinans extra tempora debita punitur. 3.
2 Ordinans extra tempora ordinata peccat, ⁊ punitur.
4 Characteris impreſſio non impeditur defectu ſolennitatis.
5 Diſpenſat ſolus papa cum ordinato extra tempora. 8.
6 Ordinati extra tempora recipiunt ordinem quo ad characterem.
7 Ordinati extra tempora an ſint priuati ipſo iure ordine executionis.

Cum quidam.

1 ¶ † Ordinãs extra tem
pora debita punitur, ⁊ or
dinatus ſine pape diſpenſatione ordines non exequit.
h. d. Primo punit ordinantem. Secundo ordinatum.
2 ¶ † Nota primo ordinantem extra quatuor tẽpora puniendum: ⁊
3 ſic peccare. ¶ † Secundo nota ordinatum carere debere executio
ne, donec ſecum diſpenſetur: ⁊ ſic patet qd tempus non eſt de ſub
4 ſtantia conſecrationis, licet ſit de ſolennitate. † Et nota qd deficiẽ
tibus ſolennitatibus requiſitis ad ordinem, que ſunt de bene eſſe,
non impeditur impreſſio characteris, nec impedit executio ipſo
5 iure. ¶ † Nota tertio quod cum ordinato extra quatuor tempora
ſolus papa diſpenſat, ad integrandam executionem. Et ex hoc ha
bes vnum caſum, in quo epiſcopi non diſpenſant: quia diſpenſa
6 tio eſt pape reſeruata. ¶ † Oppo. quod ordinati extra quatuor
tempora recipiant ordinem. ſ. eod. ſane. j. eod. conſultationi. Sol.
Non recipiunt executionem, vt hic: ſic characterem, vt hic, et ibi.
7 ¶ Quero an ipſo iure careant executione, an ſint executione pri
uandi. Dicunt aliqui quod ipſo iure, argumen. j. c. literas. de quo
dicetur ibi, ⁊ in. c. penul. Jo. an. ⁊ Inno. intelligunt, id eſt, per ſentẽ
8 tiam, propter verbum Reddere debes. ¶ Quero an inferior a
papa poterit cum iſto diſpenſare. Tex. facit quod non. Glo. hic te
net doc. contra. vnde dicunt q lʒ ille non poſſit diſpenſare, qui ma
le ordinauit, diſpenſabit tñ ſucceſſor. Metropolitanus autẽ hunc
non diſpẽſat, qr hoc fecit ex delegatione pape. ſ. qd ſuſpendit: vel qr
tales non ſunt archiepiſcopo ſubiecti, cum eſſent ſubditi ſuffraga
neis: arg. de offi. iudi. ordi. paſtoralis. Ordinarius autem non po
teſt: quia fuit ille, qui peccauit: ſicut non poteſt diſpenſare cum il
lis in beneficio, quibus ignorantibus ipſi epiſcopo data eſt pecu
nia. ij. q. v. preſentium. licet alias eo caſu ſit permiſſa diſpenſatio,
vt ibi: ideo papa diſpenſationẽm ſibi reſeruat, ſcdm Abbatem.

1 ☞ Ordinari non debent Greci a Latinis, vel econtra.
2 Ritus quid eſt.
3 Conſuetudo, ⁊ ritus, operantur in ordinibus conferendis.
4 Ordinari poteſt Latinus ſecundum morem Grecorum.
5 Preſbyter Grecus transferens ſe ad Latinos an poſſit vxorem retinere.

Cum ſecundũ.

1 † Greci a Latinis, vel e
contrario, ordinari non
2 debent, ſi in ritu ordinandi ſunt diuerſi. h. d. ¶ † No
ta quid eſt proprie ritus: quia eſt quedam conſuetudo
in ordinandi modo, vel alio actu exercendo ſolennitateʒ prebens:
ita quod vbi vſus diſponit erga ſolennitatem actus, poteſt ritus
3 dici, ſeu obſeruantia. ſ. de conſuetu. c. fin. ¶ † Secundo nota quod
circa modum ordines conferendi poteſt operari conſuetudo, ⁊ ri
tus, vbi

tus, vbi ſumus in loco, in quo lex circa ordines canonica non eſt
4 recepta. ¶ † Oppo. quod ſecundum ritum. Grecorum Latinus
poſſit ordinari. ſ. c. quod tranſlationem. Solu. Gloſſ. dicit qđ illud
olim: hodie talis mos non debet ſeruari: ſi tamen ſeruetur, ꝛ tole-
retur per papam, ſtandum eſt tolerationi pape. Uel dic ꝙ Gre-
ci ordinari poſſunt a Latinis, dum tñ hoc ſiat de licentia ſuorum
epõꝝ, vt ibi: ꝛ econtra: dum tamẽ ordinentur Latini ſecundũ ritũ
Latinoꝝ, ꝛ Greci ſm ritum Grecoꝝ, vt ibi. Uel prohibenſ ordi-
nare cõtra ritum etiã ordinandi, vñ ſi ritus non ſunt diuerſi non
prohibetur ordinatio. Si ſunt diuerſi, non poſſunt: q2 contingeret
neceſſario fieri aut contra ritum ordinati, aut cõtra ritũ ordinan-
5 tis: ꝛ vtrũq3 malum eſt. ¶ † Quid ſi coniugatus Grecus presby-
ter ſe transferat cum vxore ſua ad morandum inter Latinos, nun
quid erit ſibi licitum vxorẽ retinere: Dicit Inn. qđ ſi breuem mo-
ram faciunt, ſic apud Latinos hoc poterit tolerari: ſi vero longã,
illud propter ſcandalũ tolerandũ non eſſet: ꝛ niſi promittat conti-
nentiam, ſibi non dabitur eccleſia Latinoꝝ. Hoc vltimum nõ ap
probat Hoſt. remittens ad decre. cum olim. de cle. coniug. dicens
durum conſentire vt propter ſcandalum matrimonium licite con
tractum a Greco, qui continentiam non vouit. xxxi. di. Nicena. de-
beat ſeparari: cum Grecus matrimonio poſſit vti. de vi. ꝛ ho. cler.
in ſi. niſi forſan cum ſcandalo allegetur, ꝛ probetur ſpecialis cõſue
tudo regionis: de cognat. ſpirit. c. ſuper eo. Bartho. Brix. q. domi
ni. xxx. dixit eum a miniſtrando prohiberi non debere. Anto-
nius de Butrio.

1 ¶ Monachus in ſecundo ordine ad quem tranſiuit recipiens
ſacerdotium, ad primum ordinem rediens libere miniſtrabit.
2 Apoſtata non concluditur monachus tranſiens ad aliud mona-
ſterium.
3 Monachorum nigrorum regula eſt durior, quam regula alboꝝ.
4 Monachus illicite tranſiens ad aliam regulam, incurrit apoſta-
ſiam.
5 Apoſtata ſumitur ſtricte, ꝛ late.

1 Ex parte. † Si monachus vni⁹ ordinis in ſe-
cũdo, ad quem tranſiuit, recipit ſa-
ſacerdotium, ad primum ordinem rediens, in eo libe-
re miniſtrabit. ¶ Cõis diuiſio. Scđa ibi: mandamus.
2 ¶ † Nota primo quod monachus tranſiens ad aliud monaſteriũ,
neceſſario nõ concluditur apoſtata: ꝛ ibi recipiens ordinem nõ in-
currit irregularitatem, nec per hoc eſt ſuſpenſus ab executione of
3 ficij. ¶ † Nota ſecundo quod ceteris paribus regula nigroꝝ mo-
nachorum videtur durior, quã ſit regula monachorum alborum.
4 ¶ † Opp. ꝙ exiens monaſterium incurrat apoſtaſiam: ꝛ ſi ibi ordi
natur, videtur qđ incurrat irregularitatem. de apoſtatis. c. ſi. So.
Poteſt decre. dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ monachus hic
tranſiuit illicite ad aliam religionem, ꝛ ibi aſſumpſit ordinem: ꝛ ſe-
5 cundum iſtum intellectum obſtat contrarium. ¶ † Sed dic quod
quidam ſunt apoſtate ſtricte, vt qui apoſtatant ex toto relinquen-
do habitum, ꝛ ad mundum redeunt, vel qui apoſtatant a fide: ꝛ ta-
les ordinati incurrunt irregularitatem, ꝛ carent executione, vt in
contrario. Quidam ſunt apoſtate late. i. retro redeuntes: ꝛ tales
non incurrunt irregularitatem ibi ordines aſſumendo, ſecundum
glo. vel talem, quin poſſint diſpenſare abbates. Ita videtur velle
glo. Uel ſecundum doct. quãdo tranſitus eſt publicus, ꝛ notorius: ꝛ
tranſiens ibi ordinatus incurrit irregularitatem. ſ. ſi tranſitus
eſt occultus: ꝛ non incurrit irregularitatem, ſecundũ Jo. ꝛ Abb.
Et ſi dicatur cõtra, q2 tranſitus eſt publicus, ꝛ non poteſt nõ eſſe
notorius. lx. di. ſi ſeruus. de tranſla. prela. licet. Sol. ibi loquitur in
tranſitu epi, qui tranſiuit cum turba, monachus autem occulte: vt
patet ex nota. per glo. lx. diſt. ſi ſeruus ſciente. in verbo, per trien-
nium. ¶ Alius intellectus eſt, quem ponit gloſſ. ij. ꝛ illa dicit quod
loquitur quando tranſiuit licite, vt licentia petita, licet non obten
ta, ad religionem nigrorum que erat ſtrictior: ideo ex hoc non po-
teſt dici apoſtata: ꝛ ſic non eſt irregularis, nec aliqua eget diſpenſa
tione: contrarium procedit, quando tranſiuit illicite: ꝛ ſic ibi ordi-
natus non debet miniſtrare, niſi diſpenſetur: ſic loquitur contra-
rium. Dic ergo. Quidam ſunt apoſtate fidei, vel ex toto religionẽ
dimittentes: ꝛ tales ordinati in apoſtaſia carent executione, ꝛ non
poſſunt ab alio, quam a papa, diſpenſari. Quidam ſunt apoſtate
late, qui illicite tranſeunt de religione in religionẽ: ꝛ tunc aut trã
ſeunt publice, ita quod factum eſt publicum: ꝛ tunc cum talibus di
ſpenſat abbas. Aut eſt occultum: ꝛ non requiritur diſpenſatio.
Aut tranſeunt licite: ꝛ non egent diſpenſatione.

1 ¶ Ordinatus Grecus epiſcopo Latino ſubditus, a Greco ſine
licentia Latini, interdicitur ei ordinis executio.
2 Spiritualem ſubiectionem non impedit diuerſitas ritus.
3 Ordinatus clericus ab altero epiſcopo ſine licentia ſui epiſcopi,
executionem ordinis non recipit.
4 Ordinatus Grecus Latino ſubiectus per Grecum epiſcopum de
licentia Latini epiſcopi recipit executionem ordinis.
5 Conſuetudo induci poteſt in ordinibus conferendis.
6 Ordinatio clericorum poteſt extra quatuor tempora fieri.
7 Ordinati ab alijs epiſcopis ſunt ipſo iure ſuſpenſi.
8 Ordinati ab alijs epiſcopis celebrantes quando incurrant irregu
laritatem.
9 Ordinatus Grecus a Latino ſecundum ritum Grecorum non re
cipit executionem.
10 Ordinatus ſubijcitur conſuetudini eccleſie, ad quam ordinatur.
11 Ordinatus Latinus coniugatus vxore ſua inſcia cogitur ad vxo
rem ſuam redire.

1 Quod tranſlationẽ. ¶ † Si Gre-
cus epo Lati-
no ſubiectus ordinatur a Greco ſine Latini licẽtia, ei
ordinis executio interdicitur: ſi cum licẽtia, toleratur.
In prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio, ibi:
conſultationi. que diſtinguit, ꝛ ſecundũ membrũ proſequitur, ibi:
2 ſi vero. ¶ † Nota primo ꝙ diuerſitas ritus inter ſuperiorem ꝛ in-
feriorem, dummodo ſint ſub vna fide, non impedit ſubiectionẽ ſpi
3 ritualem. ¶ † Nota ſcđo ꝙ clericus epo ſubiectus ab altero epiſco
po, abſq3 ſui epiſcopi licentia, ordinatus licet reciperet characte-
rem, non recipit executionem: vel ſi recipit, interdicenda eſt ſibi.
4 ¶ † Tertio nota quod Grecus ſubiectus Latino poteſt de licen-
tia Latini ordinari ſecundũ ritum Grecorum: ꝛ ordinatus recipit
5 executionem. ¶ † Quarto nota quod circa ordines conferendos
vna pars Chriſtianorũ poteſt inducere conſuetudinem, ſi hoc pa-
pa toleret: ꝛ ſic papa hoc non tolerante inducere illam non poteſt.
¶ Opponitur primo quod decre. nõ facit ad titulum: q2 non agi-
tur hic de poteſtate ordinantiũ, ſed de tempore. So. Dic qđ hic a
Greco fuit facta ordinatio extra quatuor tempora: ꝛ ſic facit ad ti
6 tulũ. ¶ † Opp. ꝙ ordinatio iſta non debeat fieri extra quatuor tẽ
pora, vt pꝫ. ſ. c. ij. ꝛ iij. Solu. Dicit gl. quod hoc ſeruabant clerici
Orientales, ꝛ de iure fieri non debet: tamen ex eorum more hoc fie-
bat: ꝛ valebat propter tolerantiã pape. Et dicit glo. qđ hodie mos
iſte non toleratur. ſ. eo. cum ſecundum. ¶ Dicit Hoſt. quod decr.
quã in pleriſq3 facit quod mos hodie toleretur, ꝛ habet aliqualiter
7 hic excuſare prelati authoritas, ſecundũ Phi. ¶ † Opp. tertio ꝙ
etiam ordinati ab alijs epiſcopis ſunt ipſo iure ſuſpẽſi, ꝛ nõ ſuſpẽ-
dendi: vt pꝫ. ix. q. ij. c. j. ꝛ. iij. lxx. di. c. j. ij. ꝛ. iij. ſ. de parochijs. null⁹.
Sol. Dic quod ordinatio eſt irrita quo ad depoſitionem: quia tali-
ter ordinati debent deponi, niſi cum eis fuerit diſpenſatum. ix. qđ.
ſi. nullum. ꝛ. vij. q. j. epiſcopus in dioceſi. vel dicit non habent execu
tionem quo ad ſe: ſicut dicitur de peccato occulto, de coha. cleri. et
8 mulier. c. ſi. ſed quo ad alios non ſunt ſuſpenſi. Et per hoc infertur
quod celebrantes non incurrunt irregularitatem. Ad idem de of-
fic. ordina. ſignificaſti. Poteſt tamen eis interdici executio, vt hic
quo ad omnes eſſet ſuſpenſus: ꝛ ſi ſic interdictus non abſtinet, po-
teſt excommunicari. lxx. diſtinc. c. iiij. ꝛ tunc celebrando incurrit ir
regularitatem, non prius, licet celebrando grauiter peccet: de cle-
ri. excommuni. mi. ſi celebrat. Ad hoc, quia epiſcopus talia ratifi-
cat, ꝛ diſpenſat. Per qđ patet quod non incurrit irregularitatẽ:
alias papa ſolus diſpenſaret. de ſenten. excommuni. cuꝫ illorum. ꝛ. c.
ſ. Pro hoc ſtylus curie, mandamus quod cum eo ad tempus ſuſ-
penſo diſpenſes. Et ſi queris, in quo diſpenſatur: Dic, vt non de-
ponatur, nec aliter grauiter puniatur: qđ fieri poſſet de iure, ſcđm
Hoſt. licꝫ dicat aliquos dicere contra: ſed ipſe nõ indicat aliquẽ irre
gularẽ, niſi vbi appareat iure expreſſum: de ſen. excõ. is, qui. Jod.
remittit ad no. eo. ti. c. eos. li. vi. Tene qđ ibi dicit glo. ſ. qđ non in-
9 currat irregularitatem. ¶ † Oppo. quarto qđ non toleretur hic
Grecus ordinatus. ſ. cũ ſcđm. Solu. Dic ꝙ tolerabaſ olim, hodie
nõ toleraſ, vt hic: ꝛ ſic ibi loquiſ de ordinatis a ſ. Celeſtinũ, q nõ to
lerauit hõc morẽ. Uel licꝫ permiſſio ritus reprobeſ, vt ibi, tñ hodie
poſſet fieri ordinatio a Greco ſcđm ſuũ ritũ non reprobatũ. Jđ or
dinatus Grecus a Greco toleratur, vt hic, nõ ordinatus Grecus
10 a Latino, vel ecõtrario, vt ibi. ¶ † Quero an quo ad hoc vt poſ-
ſit vti matrimonio ɔcto Grec⁹, dictũ Inn. ſup originali loquiſ de
ordinato Latino a Greco: ꝛ ſic etiã ponit Jo. an. cũ hoc meli⁹ ſtat
ppter ea, que ſubiũgunſ. Sꝫ dic ꝙ intelligiſ de Greco quo ad ori-
ginẽ, Latino tñ quo ad clericatũ, ſit differentia an ſit ordinatus a
Greco, vel a Latino, vt indiſtincte poſſit vti: dicit Inn. ꝙ licꝫ quo
ad ordines ſiat differentia, q2 vbi a Latino oꝫ attẽdi an a Greco,
tñ quo ad vtẽdũ matrimonio ɔcto non eſt differentia: ſed attendẽ
da eſt cõſuetudo eccleſie, ad quã ordinaſ, ꝛ in qua intitulatus eſt,
quã oꝫ obſeruare. viij. di. que cõtra mores, ꝛ illi⁹ etiã, qui ordinari
11 mãdauit. † Si vero ordinetſ ad titulũ certe eccle, ſeruabit cõſuetu-
dinẽ ordinatorũ: de preb. cũ ſm qđ nõ plꝫ Hoſt. q2 ꝛ ſi Latin⁹ con-
iugat⁹ ſua inſcia ordinat⁹ fuit, ꝛ etiã profeſſus, cogiſ ad vxorẽ re-

dire,de conuer.coniug.coniugatus.⁊.c.ſane.⁊.c.vxoratus.ſecundũ
Inno.forte intelligit,quando eſt ordinatus ea ſciente,⁊ patiente.
Antonius de Butrio.

1 ¶ Ordinatus a papa,ſine licentia pape ad ſuperiores ordines
non promouetur.
2 Inferior non poteſt perficere ceptum a ſuperiore.
3 Finis ⁊ principij eadem eſſe debet cauſa agens.
4 Priuilegia a papa gratioſe conceſſa nõ trahuntur in exemplum.
5 Ordinatus a papa per hoc non eximitur a poteſtate ſui epiſcopi.
6 Iudicare clericum qui non poteſt,an poſſit ordinare.
7 Ordinatus ab inferiore papa poteſt ab alio inferiore ordinari.

1 **Cum in diſtribuendis.** ¶† Ordinatꝰ
a papa ſine licentia pape ad ſuperiores ordines non
promouetur. ¶ Nota primo quod ordinatus a papa nõ
2 poteſt promoueri ab inferiore abſqꝫ licentia pape. ¶† Nota ſecun
3 do quod ceptum a ſuperiore inferior perficere non poteſt.†⁊ quod
4 eadem debet eſſe cauſa agens finis ⁊ principij. ¶† Nota tertio qḋ
conceſſa gratioſe a papa,non trahuntur in exemplum ab inferio
5 ribus. ¶† Opp.qḋ ſubſit inferiori hic a papa ordinatus:de ma.⁊
obe.c.per tuas. Preterea hic actus ordinationis plus eſt oneris,
quam honoris:⁊ ſic videtur quod nõ debeat auferre commodum.
Dic quod hec ordinatio licet ſit onus,tamen in aliquibus eſt ho
nor,⁊ commodum. Primo enim eſt commodum:quia non poteſt
talis,niſi pluribꝰ teſtibus,cõuinci.ij.q.iiij.preſul.⁊.c.nullã. Scḋo,
qꝛ nõ põt cogi ab epõ recipere ordines,de cõſe.di.ij.c.ſi.poterit tñ
ſm Vin.ꝑpter neceſſitatẽ eccleſie cogi ab epõ vt petat licẽtiã a pa
pa vt ordinetur. ¶ Tertio,qꝛ maior honor debet tali,quã aliis.de
ma.⁊ obe.per tuas. Dicit tñ gl.qḋ per hoc nõ eximitur a ptãte ſui
epi,quin ab eo poſſit iudicari:vt in dicta decr.per tuas.qḋ intelli
ge in alio,quam in depoſitione ab ordine; vt in dicta decr.ꝑ tuas.
6 ¶† Nec obſtat quod qui non poteſt ordinare,non poteſt iudicare.
ix.q.ij.nullus primas.quia illud eſt regulariter verũ:ſpeciale hic
propter excellentiam ſuperioris,qui manum impoſuit:⁊ illud niſi
appareat permiſſum:vel qui non poteſt ordinare,non põt iudica
re,illo reſpectu,quo non poteſt ordinare:ſic nec iſte poteſt ordina
7 re,nec iudicare reſpectu ordinis. ¶† Opp.qḋ ordinatus ab vno
poſſit ab alio ordinari.de temp.or.cum nullus.lib.vi. Sol. Dic qḋ
aut loquimur in ordinato a papa:⁊ procedit diſpoſitio capituli:⁊
hoc propter excellentiam dignitatis. Aut in inferiore:⁊ poteſt:et
ordinatus ab vno poteſt ab alio ordinari,etiam illo irrequiſito,
qui habet alias poteſtatem illum ordinandi.

1 ¶ Ordines duo ſacri non poſſunt conferri eidem vno die.
2 Electus appellatur nondum conſecratus.
3 Ordinatio ad ſacros ordines permittitur die dominico poſt ſab
batum ordinationis continuato ieiunio.
4 Euidenter dicitur conſtare,quod apparet ex lege vel ſtatuto.
5 Penalis diſpoſitio loquens de vero,trahitur ad caſum fictum.
Prohibitũ fieri vna die non eſt licitũ altera die fieri.
6 Dies dominica ſequens cum die ſabbati ordinationis fingitur
vna dies.
7 Fictio quelibet habet duo extrema principij ⁊ finis.
Finis quandoqꝫ trahitur ad principium,⁊ quandoqꝫ ad finem.
8 Ordines ſacros conferens plures eadem die vel ficta,punitur.
9 Ordinatus die incongruo eſt ſuſpenſus ab ordinis collati execu
tione.
10 Ordines ſacri poſſunt plures ſimul conferri per epm eadem die.
11 Diem vnam vere faciunt veſpere ⁊ mane.
12 Ordo preſbyteratus debet conferri die ſabbato,⁊ non dominica.
13 Ordines ſacri qui die dominica conferri poſſint.
14 Miſſa non debet vltra nonam tardari.
15 Ordinatus tempore prohibito eſt ſuſpẽſus ab executione ordinis.
16 Ordinationes ſabbato ſancto fieri non poſſunt,
17 Ordines poſſunt conferri in nocte paſchali,non autem in aliis no
ctibus.
18 Ordinatio in die ſabbati quare permittatur.
Sabbatum ſignificat requiem.
19 Ordo preſbyteratus poteſt die ſabbati conferri.
20 Fictio ordinatur ſuper falſo,preſumptio vero ſuper dubio.

1 **Literas.** †Duo ſacri ordines nõ pñt conferri
eidem vno die,vel duobus, continua
to ieiunio. Prima narrat factũ,qḋ ſecunda improbat,
improbatiõis cauſam inferẽs ibi:quo quodcũqꝫ. Ter
2 tio punit contra facientes,ibi:prefatum. ¶† Nota quod nondum
3 conſecratus appellatur electus. ¶† Nota ꝙ ordinatio ad ſacros
ordines permittitur die dominico poſt ſabbatum ordinationis
continuato ieiunio:⁊ ſic propter continuationem dies dñica fingi
4 tur eadem die cum die ſabbati. ¶† Nota ſecundo quod dicit euj
dens intellectus,qui habetur ex lege,vel ſtatuto,per prudenter,⁊
ſubtiliter intelligentem:lꝫ forte nõ omnes talem ſcirent extrahere
5 intellectum. Ad hoc de offi.dele.ſuper queſtionum. ¶† Nota ter
tio ꝙ diſpoſitio penalis loquens de vero extenditur ad fictum:et
quod non eſt licitum fieri vna die vere,non eſt licitum fieri alia die
6 q̃ fictione vna intelligitur,lꝫ in veritate ſint duo dies. ¶† Nota
quarto quod propter continuationem ieiunij dies dominica cum
7 die ſabbati ordinationis fingitur vna dies. ¶ Quinto nota quod
quelibet fictio hꝫ duo extrema,principij,⁊ finis:⁊ qñqꝫ finis trah
tur ad principium,quãdoqꝫ principiũ ad finem. ¶ Sexto nota ꝙ
ſicut in die vna vere,non eſt licitũ conferre ordines duos ſacros,
8 ita nec eſt licitum conferre in eadem die. ¶† Septimo nota quem
puniendum in quo delinquit:⁊ quod conferens plures ſacros in
eadem die vera vel ficta,ſuſpenditur a collatione ordinum,quos
9 contulit illa die. ¶† Item vltimo nota ꝙ ordinatus incongruo
die eſt ſuſpenſus ab ordinis collati vltimi executione,ſcḋm alios
10 eſt ſuſpendendus. ¶† Oppo.quod poſſit epiſcopus ordines con
ferre die dominica poſt ſabbatum ordinationis continuato ieiu
nio;vt patet.lxxv.diſt.quod a patribus. Solu. Diuerſis perſonis
poteſt ordines conferre,vt ibi:ſed eidem,cui contulit ordinem in
ſabbato,nõ poteſt. Et hoc eſt,quod hic reprehendit,ne contingat
qḋ eidem eadem die vera vel ficta reperiantur ordines collati.
11 ¶† Oppo.ſecundo ꝙ nõ ficte,ſed vere dies ſabbati cum mane do
minica ſit vna dies,iuxta illud Geneſ.i.veſpere ⁊ mane dies vnꝰ.
Sol. Dicit glo.ꝙ ⁊ vere eſt vnus dies,computando ſecundũ vnã
12 computationẽ:de quo dic vt de ferijs.c.ij. ¶† Opp.tertio ꝙ ordi
nes conferri debeant die ſabbati,⁊ nõ die dominica:vt.ſ.eo.de ce.
⁊.c.prece.lxxv.diſt.c.i. Sol. Dicit glo.ꝙ aut loquimur de ſacris:⁊
ſunt opi.alique quod die ſabbati regulariter ordines ſacri confe
rendi ſunt:ſi loquimur de ſacris,hoc eſt verũ,ſiue ſit dies ſabbati
vera,vel ficta:vt eſt quando vſqꝫ ad dominicã cõtinuatur ieiuniũ:
13 qꝛ tũc dñica trahitur ad ſabbatũ,⁊ ſic fingitur vna dies. ¶† Hu
go fuit in opi.ꝙ die dñica oẽs ordines conferri debeant,⁊ ſic facer,
⁊ nõ die ſabbati. Idem dicit de baptiſmo,de conſec.di.iiij.venera
bilis.⁊.c.ſeq.lxxv.di.c.qḋ a patribus.ibi poſt diem ſabbati,eiuſqꝫ
noctis,que in prima ſabbati luceſcit,in die exordia conſecrandi eli
gantur:⁊ ſcḋm eũ non eſt neceſſaria cõtinuatio ieiunij,vt dies vna
fingatur ſabbatum ⁊ dñica:nam ſicut ordo epalis poteſt conferri
die dñica ſequenti,neqꝫ exigitur continuatio ieiunij,neqꝫ fingitur
dies ſabbati trahi ad dominicam:⁊ ſic die dominica de mane poſ
ſet fieri ordinatio abſqꝫ cõtinuatione ieiunij. Pro hac opi. induci
tur,qꝛ ſacri ordines per baptiſmum ſumpſerunt efficaciam:ſicut
alia ſacramenta a reſurrectione dñica,que fuit in die dñico:ergo
eadem die debẽt conferri ordines. Prima opi.eſt verior:vt hic pa
tet,⁊,ſ.eo.c.ij.⁊.iij.ſaluo papa.ſ.e.de eo. ¶ Nota tamẽ in.d.c.qḋ a
patribus,ꝙ ſi die dñica non continuato ieiunio fieret ordinatio,
imprimeretur ordo,⁊ eius effectus. Nec obſtat.c.ꝙ a patribus.qꝛ
debet exponi,poſt diem ſabbati.i.poſt inceptum diem ſabbati:lꝫ
alij exponant poſt finitum.ad hoc in ſi.x.q.v.c.vno. ¶ Nec obſtat
quod ſacramenta ſumpſerint efficaciam,⁊c.qꝛ qḋ ſumpſerunt effi
caciam,non eſt neceſſario huius cauſa ꝙ debeant in die dñico con
ferri:alS ſequeretur qḋ quilibet ordo illa die conferendus eſſet.
Dic,quãdoqꝫ queritur de tempore conferẽdi ordinẽ epatus:⁊ cõ
fertur in die dominico,i.ſit illius ordinationis cõſecratio.lxxv.di.
ca.i. Et eſt ratio quare alij ordines conferanẽ in die ſabbati,⁊ epi
ſcopatꝰ in die dñica:qꝛ ſicut vigilia ſeruit feſto,ita promoti ad ſa
cros epo.de conſe.di.i.epũ ſacrificatus.⁊.c.ſeq. Quñqꝫ queriẽ de tẽ
pore cõferendorũ minorũ:⁊ tũc poſſunt cõferri diebus ſolẽnibus,
⁊ aliis dñicis:vt.d.c.ij.⁊.iij.ſ.eo.ſuper gl.ſi. ¶ Opp.qḋ hic puniaẽ
in plus q̃ delinquit,qꝛ non peccauit diaconatum conferendo,ſed
ſolum preſbyteratum. Dicit glo.ꝙ fatendum eſt:⁊ in plus puniẽ
ordinator,quam ordinatus:qꝛ plus peccauit,qꝛ maior.de tranſla.
prela.inter corporalia. Dic quod imo deliquit animi deſtinatione.
Unde dicere,Rite contulit diaconatũ:eſt falſum. Sed dicere,Ri
te contulit diaconatum,ſi non contuliſſet preſbyteratum:eſt verũ.
14 ¶† Oppo.qḋ non debeat differri ordinatio ad dñicam ſequentẽ.
qḋ ptꝫ:qꝛ nec vltra nonã dꝫ miſſa tardari.de cõſecra.di.i.ſolet. So
lu. Ex cauſa ꝑpter multitudinẽ ordinãdorũ hic permittitur:alS nõ.
Idẽ ſi ordinatorẽ,vel ordinandũ inuaſit infirmitas:alias tardari
15 non debet. ¶† Opp.qḋ nõ ſit ſuſpenſus,ſed ſuſpẽdendus.i.e.c.ij.
Sol. Quãtũ ad ordinatũ ſtat ꝑprie,qꝛ ſuſpẽſus eſt;quo ad ordinã
tem,improprie,quia ſuſpendendus. Primũ ptꝫ.ſ.eo.cõſultatiõi.
16 ¶† Quero an ſabbato magno paſchali poſſint fieri ordinatiões.
Gloſſ.dicit quod non:quia neqꝫ miſſa cantaẽ.de conſe.diſt.iij.ſab
bato,qꝛ lꝫ nõ ſit de ſubſtantia conſecrationis,vt no.ſ.de elect.c.qḋ
ſicut.tñ exigitur. Finaliter glo.tenet qḋ etiam illo die celebrenẽ or
dines:qꝛ ⁊ hodie miſſa dicitur:⁊ ſic correctum quod dr in illo.c.ſab
bato:⁊ ſic de facto ſeruatur,qḋ dicit Io.an.ſeruari etiam a papa.
¶† Nunquid

17 ¶†Nunquid autem in nocte paſchali poſſint ordines conferri.
Dicit Inno. quod ſic: non in alijs noctibus, cum non celebretur
18 miſſa. ¶†Quero que eſt ratio, q̄r in die ſabbati permittitur ordi
natio. Dicit glo. q̄r ſabbatum ſignificat requiem: ⁊ ordinatus ad
ſacros tranſit ad requiem; ideo illa die tantū conferuntur: ſed in
minoribus non tranſit ad requiem, cum adhuc poſſit ad ſeculum
redire: ideo alijs diebus minorum non poteſt fieri collatio, ſecun-
19 dum doc. ⁊ Hoſti. ¶†Quero an die ſabbati poſſit epiſcopo con-
ferri preſbyteratus, ⁊ in die dominico conſecratio, nulla interue-
niente continuatione ieiunij. Omnes tenent quod ſic: q̄r non repe-
ritur prohibitum: ⁊ certum tēpus non eſt ſtatutum inter hūc, ⁊ il-
lum ordinem: vt no. Ioan. in. d. c. quod a pluribus. Imo plus di-
cit Hugo. quod poteſt die dominico de mane ordinari in preſbyte
rum, ⁊ eodem in tertijs in epiſcopum. Sed ſm Inno. hoc non fiet
de eius conſilio: cum ordinatio: ⁊ conſecratio debeat fieri cum miſ
ſa: ⁊ nullus debet duas miſſas eadem die celebrare. Itē fictio iſta
20 non trahitur ad illum caſum. ¶†Quero quid eſt fictio? Dic q̄d
illa ordinatur ſuper falſo: preſumptio autem ordinatur ſuper du-
bio. ¶Quero quis debeat continuare ieiunium. Dic q̄d ordinās,
⁊ ordinatus: ⁊ ideo ordinans in miſſa, quam celebret in ſabbato, ſu
mat ſolum corpus ⁊ ſanguinem: ⁊ ſic non aſſumet vinum perfuſio
nis: de celebra. miſſa. ex parte. Antonius de Butrio.

1 ☞ Ordinans puerum tredecim annorum ſuſpenditur a colla-
tione ordinum.
2 Facti qualitas cognoſcitur ex modo faciendi.
3 Ordinans clericum etate inhabilem non eſt ipſo iure ſuſpenſus,
ſed ſuſpendendus.
4 Ordinatus, licet ſit etate inhabilis, recipit ordinis executionē. 12.
5 Promouens aliquem, debet illi prouidere de beneficio.
6 Suſpenſus ab ordine inhabilis eſt ad beneficium eccleſiaſticum.
7 Delinquens in vno tantum, licet ad alia deliquiſſe non videatur,
tamen illorum commodo priuatur grauitate delicti.
8 Factum alterius mihi nocet reſpectu implementi cauſe finalis.
9 Ordo ſubdiaconatus non debet conferri ante. xx. annum.
10 Ordinari quis poteſt ad preſbyteratum, licet ſit inhabilis etate.
11 Suſpenſus a collatione ordinis ſuperioris, an poſſit conferre in-
feriorem.
12 Delinquens in minori, non videtur in maiori deliquiſſe.

1 **Vel non eſt compos.** ¶†Ordi-
nās puerū
tredecim annorū in diaconū, ſuſpenditur a collatione
ordinum, ordinatus ab ipſius executione vſq; ad eta-
tem legitimam. ¶Primo narrat factum, q̄d ſecundo puniri pre-
2 cipit, ſi eſt verū, ibi: diſcretioni. ¶†Nota q̄d ex qualitate facti co-
gnoſcitur q̄nq; ⁊ ex modo faciendi de qualitatē facientis: ⁊ in fa-
ctis cōtra iura alterum duorū arguit, vel defectus intelligētie na
3 turalis, vel poſitiue ſcientie. ¶†Nota ſecūdo q̄ ordinās clericum
etate inhabilem ad ſacros, debet priuari collatione ordinū: ⁊ non
eſt ipſo iure priuatus, ſeu ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus: vide in cle.
4 generalē. de eta. ⁊ quali. ¶†Tertio nota q̄ inhabilis etate ordina
tus ad ſacros recipit ordinem, ⁊ executionem, niſi ſuſpendatur: et
5 ſic non eſt ſuſpenſus ipſo iure, ſed ſuſpendendus. ¶†Quarto no-
ta q̄ promouēs aliquē ad ſacros, vbi nō hz beneficium, dz ſibi de
bñficio prouidere, donec beneficium eccleſiaſticū ſit conſecut⁹, etiam
6 ſi ſit ab executione ordinis ſuſpenſus. ¶†Quinto nota q̄ ſuſpen
ſus ab ordine nō eſt inhabilis ad beneficiū eccleſiaſticū cōſequen-
dum. In cōtra. eſt de cle. excō. mi. ſi celebrat. ¶Gl. hic nihil ponit
7 boni. ¶†Oppo. q̄ nō debeat puniri in collatione aliorum ordinum: q̄r
deliquit tantum in vno: et patet. s. eo. literas. Solu. Dicit gloſ. q̄d
ideo hic ſit, ⁊ q̄r grauiter deliquit ordinando ſubſiſtēte defectu eta
8 tis. ¶†Oppo. ſecundo q̄ ꝓpter factum alterius hic non debuit
ſuſpendi. C. de inoff. teſta. l. ſi quis in ſuo. de his, que fi. a ma. parte
ca. queſiuit. Sol. Licet cauſa impellens fuerit iſti ſuſpendendi de-
lictum ordinantis, cauſa finalis fuit defectus etatis ordinati.
9 ¶†Quero qui ſunt illi canones: contra quos hic fuit ordinatus
Glo. allegant eos, qui dicunt ſubdiaconum promoueri non debere
10 ante. xx. annum, ⁊ diaconum ante. xxv. ¶†Quero an poſſet in ta-
li tēpore diſpenſari. Dicunt doc. q̄d ſic: ⁊ ponunt de quolibet ordi-
ne. xxv. anni, ſicut de preſbytero dicitur. xxviij. di. c. ſi. ſecundū Ho
11 ſti. qui remittit de elect. cum in cunctis. §. inferiora. ¶†Quero an
ſuſpenſus a collatione certi ordinis, puta diaconatus, poſſit cōfer
re minorem ordinem. Dicit Io. an. q̄ ſic. xxv. di. qualis. de pſumpt.
nonne. de reg. iur. in penis. regula, odia. de reg. iur. lib. vi. maiorem
vero, puta preſbyteralem, conferre non poteſt: q̄r quāuis in ipſo
maiori non deliquerit, fecit tamen ſe indignum, delinquendo in mi
12 nori. ff. de ſeruis expor. l. cui pacto. de ordi. ab epo. c. i. ¶†Quero
an hic ordinatus ante legitimam etatem, ſit ipſo iure ſuſpenſus,
an ſuſpendendus. Dicit gl. hic quod eſt ſuſpendendus, non ſuſpē-
ſus: ⁊ ſic recipit ordinem quo ad characterem, ⁊ executionem. Qui-
dam, ⁊ hoc ſequitur Abb. tenent quod eſt ſuſpēſus ipſo iure. Gul.
contra per text. hic: quia dicit, ſuſpendimus. non dicit, ſuſpenſos
nuntiamus. ideo no. lxxvij. di. placuit. ⁊ placet Ray. in Summa.
de eta. ⁊ quali. ordi. §. pena eius. ⁊ vide glo. in cle. generalem. de eta.
⁊ qualita. Antonius de Butrio.

1 ☞ Ordinandi poteſtate ſuſpenditur conferens vni plures ordi
nes eadem die.
2 Epiſcopari poteſt conſtitutus in minoribus.
3 Ordinari non debet electus in epiſcopum abſq; archiepiſcopi
mandato.
4 Delictum non excuſat mandatum ſuperioris.
5 Superiori contra iura non eſt parendum.
6 Diſpenſare non poteſt inferior a papa etiam in caſibus a iure ex-
preſſis.
7 Periurium punit ipſa eccleſia.
8 Eligi in epiſcopum non poteſt in minoribus conſtitutus.
9 Diſpenſare poteſt epiſcopus in ſibi permiſſis.
10 Diſpenſatio quid eſt.
11 Diſpenſare non poteſt epiſcopus in tangentibus generalem ſta-
tum eccleſie.
12 Diſpenſare quando nō poſſit epiſcopus ſuper iā facto in delictis.
13 Mandatum ſuperioris excuſat delictum in leuioribus.
14 Mandatis iniuſtis ſuperiorum non eſt parendum.
15 Periurij ratione poteſt iam promotus deponi.
16 Negatiua poteſt confeſſione probari.
17 Diſpenſare in quibus caſibus poſſit epiſcopus.

1 **Dilectus.** ¶†Eps eidem conferens vna die
plures ſacros ordines; etiam ſi de
mādato metropolitani hoc fecerit, ab ordinandi pote-
ſtate ſuſpendit. ¶Primo ponit reprehenſibilem ordi
nationem. Scdo punit ordinantem, ibi: cum ergo. ¶Nota q̄d il-
lud dicitur vnanimiter factū, q̄d eſt ab omnibus factū, nemine di
2 ſcrepāte. ¶†Scdo nota q̄ in minoribus conſtitutus pōt eligi ad
epiſcopalem dignitatē poſtulationis via, nō electionis. j. de eta. et
3 quali. a multis. ſcdm hec tēpora: ⁊ hoc ſcdm gl. primā. ¶†Tertio
nota q̄ electus in epm, abſq; archiepi mandato non dz ordinari,
4 etiam ad ordines ſacros. ¶†Nota quarto q̄ in factis cōtra iura
mandatum ſuperioris diſpenſare non valentis delictum non ex-
5 cuſat. †Et nota q̄ ſuperiori in his, que ſunt contra iura, vbi ſupe
6 rior diſpenſare non vz, nō eſt parendū. ¶†Quinto nota regulā
q̄ inferior a papa nō diſpenſat, niſi in caſibus a iure expreſſis: vel
niſi vbi diſpenſatio apparet a iure permiſſa. Q̄d quidā intelligūt
vt exigatur q̄ ſimpliciter ſit permiſſa. Alij q̄ exigatur q̄d ſpecia-
7 liter epiſcopo ſit permiſſa. ¶†Sexto nota q̄ periuriū punit eccle
ſia, nec de iure canonico Deum habet vltorē, ⁊ de periurio ſtatur
confeſſioni proprie. Item q̄ negatiua probatur cōfeſſione. ¶No
ta vltimo penam ordinantis aliquem ad ſacros plures eadē die:
q̄r ſuſpendendus eſt a collatione ordinum, non aūt eſt ſuſpenſus.
8 ¶†Oppo. q̄ non potuerit eligi in minoribus. j. de eta. ⁊ quali. c. a
multis. q̄r erat defectuoſus, eo q̄ nō erat cōſtitutus in ſacris. So
lu. Elegerunt ipſum poſtulando: nam eligi non potuiſſent. Simi-
le. s. de renun. poſt tranſlationē. q̄d dic hodie vt de poſtu. prela. c. j.
9 lib. vi. vbi talis electio reprobatur: ſic non procedit glo. ¶†Secū-
do opp. quod epi poſſunt diſpenſare, niſi eis appareat expreſſe ꝓ-
hibitum: arg. j. de ſent. excom. nuper. Solu. Gloſſ. dicit q̄ quidam
dicunt quod epiſcopi non poſſunt diſpenſare, niſi vbi eis apparet
ſpecifice permiſſum. Ad hoc. j. de fil. preſbyte. c. ſi. in qua opinione
fuerunt Lau. Io. ⁊ quidam alij tenent quod potuerunt diſpenſa-
re, vbi non apparet eis prohibitum: per dictum. c. nuper. de quo de
iudicijs. at ſi clerici. 50. diſtinc. c. miror. j. q3. vij. §. niſi. Alij dicunt
q̄ quedā ſunt, que gñalē ſtatū eccleſie cōcernūt ⁊ in illis nō eſt lici-
tū epo diſpenſare, vt hic: in criminibus autē lz diſpenſare eis, niſi
appareat expreſſe prohibitum. Alij extra dicūt. Aut vult epiſco-
pus diſpenſare ſuper faciendo: ⁊ nō eſt licitū, niſi ei appareat per-
miſſum, vt hic. Aut vult diſpenſare ſuper facto: ⁊ lz, niſi appareat
prohibitū, vt in cōtrario. Ad hoc. xxij. q. v. hoc videt. ¶Tertia,
q̄nq; ius cōcedit ſimpliciter diſpenſare: ⁊ epi diſpēſant, niſi expreſ
ſe ꝓhibeant. de ſen. excō. nup. de cle. excō. mi. poſtulaſti. ¶Q̄nq; ca
non nō concedit diſpenſationē: ⁊ nō poſſunt diſpēſare, etiā ſi in ca-
none inueniat papā diſpenſaſſe. de conſan. ⁊ affi. c. q̄d dilecte. xxxv.
q. iij. quod ſcripſi. q̄r cum epi debeant ſeruare canones, non debēt
contra facere, niſi expreſſe concedatur. xxv. q. i. c. ij. iij. ⁊. iiij. ſecūdū
Inno. ¶Hic ſunt duo videnda. Primum, quid eſt diſpenſatio.
10 Secundo, in quibus diſpenſant epi. ¶†Ad primū dic q̄d diſpen
ſatio eſt cōis iuris relaxatio facta cum cauſe cognitione ab eo, qui
11 poteſtatem habet diſpenſandi. ¶†Ad ſecundum, an, ⁊ in quibus
poſſint epi diſpenſare: dic, aut volunt diſpenſare in tangentibus

generalē ſtatū eccleſie: nō poſſunt, niſi inquātū eis ſpecialiter repe-
12 riatur permiſſum. vt dic. ſm vnā ſolutionē. † Aut volunt diſpēſare in agēdis: tūc aut volūt diſpēſare ſuper faciendo antequā fiat: nō pñt, niſi appareat a iure conceſſum, vt hic. Aut volunt diſpenſare ſuper facto: tunc aut volunt diſpēſare in delictis, ex toto penam tollendo: in quibus poſſunt diſpenſare, & in quibus non, ſeruandum eſt qđ habetur de iudi. at ſi clerici. q2 in grauioribus & ſ. non diſpenſant, niſi vbi appareat permiſſum: in inferioribus diſpenſant, niſi appareat prohibitum. Aut volunt diſpēſare in delictis, infamiam abolendo ad eū, tollendo: non poſſunt: de re iudi. cū te. Aut penā mitigādo: & ſeruandū qđ habeť de penis. licet. de conſti. c. ij. & de accu. qualiter. ij. per Inn. Aut volunt diſpenſare contra ius cōmune, vel conſtitutiones ſuperioris: & ſi cōſtitutio eſt cōcilij, nō pñt, niſi appareat expreſſe permiſſum. Nota gl. de elect. cū diſlectus. de ſi. pñs. c. ſi. glo. in cle. ne Romani. de elec. Ratio pz. ſ. ti. j. poſt tranſlationem. Aut non eſt concilij: & tunc quedam ſunt iura, in quibus diſpenſatio eſt prohibita: & non poſſunt. Quedā, in quibus ſimpliciter permiſſa: & planū, ſi ſimpliciter eſt permiſſa: quia tūc pñt diſpēſare, niſi appareat expreſſe prohibitū epis. Quedā, in qbus diſpēſatio nō eſt permiſſa, q2 tūc poſſet diſpēſare, niſi appareat expreſſe ꝓhibitū. Quedā, in qb' diſpēſatio nō eſt nec permiſſa, nec prohibita, ita qđ iura qñq; loquunť ſimpliciter: & tūc nō diſpēſant, niſi appareat a iure permiſſum. Aut volūt diſpēſare contra conſuetudinē, vel ſtatutum a ſe editum: & tunc Inn. eſt ſibiipſi contrarius: hic dicit qđ diſpenſare non poteſt: quia ex quo legem fecit epiſcopus, vel conſuetudinem, ex qua ius eſt alteri queſitum, nō poteſt illi ius illud tollere. ff. quod quiſq; iuris, &c. & Qđ quiſq; & Patere legem, quam ipſe tulerit. ſ. de conſti. cū omnes. nec etiā antequam ius queratur ex ea, non poteſt epiſcopus diſpenſare, ne aliquis eam particularis incidat, cum non ſit facta pro ſpeciali commodo alicuius, ſed pro communi. iiij. diſt. erit autem. Contrarium ipſe notat de ſtat. mo. cum ad monaſterium. Credo qđ ſi ſtatutum concernit commodum priuatum, quia tranſit in cōtractū, vt quia fuit proclamatum quod venientes cauſa habitādi ad talē villā, habeant immunitatē decē annorū: & tale ſtatutū nō pōt reuocare reſpectu illorū, qui aduenerāt: q2 reſpectu illorū trāſiuit in cōtractū: vt no. l. ſi. C. de decr. ab or. fa. nō pōt cōtra illā diſpēſare. Secus alā. Puto tñ qđ ſi ex cā vellet ipſe illā reuocare ꝓ cōi vtilitate, & eſſet talis, q ſuperiorē nō recognoſceret, q poſſet ad alteri' incōmodū ſtatuere, qꝫ poſſet ꝫ illā diſpēſare ad ꝑiudiciū iuris queſiti in ſubiectos, per ſcripta per Inn. de iniurijs. in noſtra. Alij hāc materiam dāt per caſus ſpeciales, quos ponūt hic doc. enumerando caſus, in quibus diſpenſant epi, quos ponam ſtatim expedita decretali, & ſunt vigintiduo, in quibus licet epo diſpēſare, & in quibus non lz, qui ſimpliciter notantur in Spe. de legato. §. nunc de epōrum. Inter quos aliquos cōcedit eccleſia, quos negat Inno. & aliquos concedit Inn. quos negat eccleſia. Ipſos ergo plene poteris videre per ipſum, & per Jo. An. in Nouella. quos enumerare, & decidere, eſſet nimis longum, ideo pro nunc omitto, cum tēpus nō patitur. ¶ Oppo. qđ decr. habeat cōtradictionē: q2 primo dicit qꝫ epus hoc fecit de mandato archiepi: poſtea dicit cōtrariū. Dic qđ primo hic aſſerebat canonicus ad ſui excuſationē, ſed poſtea fuit
13 repertum cōtrariū ex cōfeſſione epi. ¶ † Oppo. qꝫ fuerit excuſat' hic epus ex mandato ſuperioris. l. iij. di. Salonitane. Dic vt ibi no. & l. xxxvj. di. amputatis. & de re. iur. qđ quiſq;. lib. vi. Dic, in leuioribus, & dubijs excuſat mandatū ſuperioris: in grauioribus, & cer-
14 tis, non excuſat. ¶ † Oppo. quod debeat quis parere ſuperiori. ſ. eo. ad aures. Dic, ſi eſt certū qđ eſt iniuſtū, nō eſt parendū: ſi iuſtū,
15 parēdum eſt: ſi dubiū, idē, vt ibi fuit notatū. ¶ † Opp. qꝫ grauiori pena debuerit puniri: q2 ex quo periurus fuit: debuit deponi. de iureiur. c. querelā. Glo. fatetur qꝫ hoc debuerit fieri: ſed q2 non fuit actū contra iſtum, ideo ita leuis imponiť pena. ſ. de elec. per inquiſitionē. vel q2 confeſſus fuit, papa miſericorditer egit cū eo. xv. q. j. c. j. & c. ſi quis. tamen hec pena ſola talibus cōſueuit imponi, ſcđm
16 Hoſti. ¶ † Vltimo per hunc tex. apparet qđ cōfeſſione probatur negatiua. Ad hoc de confeſſ. c. j. lib. vi. & dixi de elec. bone. j. Caſus
17 autem, in quibus epiſcopus diſpenſat, ſcripſi &c. ¶ † Caſus autem in quibus epi diſpēſant, ſunt hi, quos dixi de iudi. at ſi clerici. & hic doc. enumerant eos. Ponit Spe. xxj. quos ponit in Spe. de legato. §. nunc de epōrū. Tamē, vt dicebat Hoſti. aliquos caſus concedebat Inn. quos negabat curia. Et aliquos negabat epis, quos concedebat curia. Vnde ad epos capitulorum glo. remittit. Tractauit etiam hec Hoſtien. an ſine capitulo ſuo poſſit epiſcopus diſpenſare. Super quo vide quod no. de elec. cum ex eo. li. vj. licet igitur: nec tamen in hac materia remiſſibili ipſius Innocē. verba deſunt. ¶ Sciendum eſt quod dicit diſpenſationem permitti epiſcopo cum recipientibus ordines extra quatuor tempora. j. c. conſultationi. quod dicit ſibi non placere, vt ſequitur. Item quod quis habeat duas eccleſias intitulatas. lxx. diſtinct. ſanctorum. Aliqui dicūt qꝫ in hoc nō eſt neceſſaria diſpenſatio: vt no. j. de preb. cū ſiduciū. qđ de iure pōt illas hēre: nec predictū capitm loquiť de diſpēſatione. Itē cū ordinato ab excōicato ignorante. e. ti. c. ij. Itē ad dignitates cū eo, qeſt quatuordecim annorū. de eta. & quali. cū indecorū. vel in minorib' tm. e. ti. c. preterea. Itē in caſu decr. at ſi clerici. §. de adulterijs. Itē cū faciēte duellū. de cor. vitiatis. c. j. Itē cū apoſtata. de apoſta. c. ij. Item cū eo, q plures habuit ꝯcubinas. de biga. c. q. Item cum inſtituto in eccleſia ab illo, qui inſtituere non potuit. de cle. pere. c. j. Item cum contrahente matrimonium in ſacris. de cle. conin. ſane. c. ij. Item cum regulari ne, vt miniſtret in eccleſijs ſecularibus. de ſta. mo. quod Dei. Item cum diacono, qui verberauit clericum, & ſponſalia contrahit: qui cle. vel vo. c. j. Item cum pugnante in duello. c. j. Si tamen inde nō ꝓcedat mors vel mēbri debilitatio, vel mutilatio. eo. ti. c. ij. Sed & tūc diſpēſat in beneficijs: vt ibi. Item in beneficio com excōmunicato miniſtrāte de cle. excō. mi. c. poſtulaſtis. in prin. Item improbat hoc in Spe. ti. ij. §. nunc de epiſcoporū. ver. clv. Item cum promoto per ſaltum. de cle. per ſal. promo. c. vno. Itē cum nō ordinato miniſtrante. de non ord. mi. c. ij. Item cum ordinato furtiue. de eo, qui fur. or. rece. c. j. & vlti. ſalua diſtinctione ibi poſita. Item religioſus qꝫ ad minorem religionem tranſeat. de regu. c. ſignificatū. Item in mutatione prebendarū. de re. permu. queſitum. Itē cum illo, qui bigamum ordinauit. j. de biga. c. ij. Et dicit Inn. ſe idem intelligere, ſi alios irregulares ordinet. Tranſit Inno. ad partem diuerſam, & dicit. Si prohibetur epo diſpenſare qđ aliquis vna die recipiat plures ordines ſacros, vt hic: ſed poſt ſuſceptos cum ſuſcipiente diſpenſare poſſit: cū non prohibeatur. Item cū ordinato die, qua non debuit. ſ. eo. cum quidā. per qđ capitm, & iſtud melius videtur dici qꝫ etiam precedenti caſu, quando plures ſacros vna die recepit, epus non diſpenſet. Item cum minore annis. xiiij. ad dignitatē. de eta. & quali. cum indecorum. Item cū homicida. l. di. tinor. Item cum illegitimis. qđ dic hodie vt de fi. preſb. c. j. li. vj. Itē cum corpore vitiatis. l. di. nemo. lv. di. ſi qs. ar. cōtra. de corpo. viti. ſignificauit. Itē cū bigamis, & viduarū maritis: de biga. c. ij. xxxiiij. diſ. lector. Item in caſu decr. nuper. de biga. Item cum duellū facientibus, vel fieri facientibus, ſi mors, vel truncatio ſit ſecuta. de cle. pug. in duel. c. j. & ij. Item cū ordinatis in excōicatione, iuxta id, qđ habetur de ſen. excom. cum illorū. Item cum illo, qui de iniuſta excōicatione conqueritur in iudicio ſeculari. xj. q. vlti. c. pe. Item cum ſimoniaco in ordine. j. de ſimo. de ſimoniaco. Item cū infamibus. ij. qđ. iij. §. huic. Item cum nouitio. vel hoie ulterius profeſſionis, vt ſiat abbas: vt. ſ. de elec. officij. Itē vt quis in vna eccleſia habeat duas prebēdas. de conceſ. preb. literas. Itē cū penitus illiteratis. vt ſint clerici: & cum ſolenniter penitentibus. l. diſt. non confidat. Item cum ſeruis, & obligatis certis conditionibus: vt. c. nō conſidat. proxime alle. & liiij. diſt. per totum. tamen ſeruata diſtinctione, que eſt de ſer. non or. c. ij. Item nec cum obligatis ad ratiocinia de obli. ad ratioci. c. vno. ſalua diſtinctione ibi notata. Item non diſpenſat, vt ſine aliquo interſtitio temporis quis maiores ordines recipiat, vt hic, & precedenti. c. non confidat. minores autem ordines, & ſimiles, & ſine interſtitio ex diſpenſatione conferre poteſt. ſ. e. de eo. ſecundum Inno. Hoſti. videtur hoc miſſe in glo. Inn. aliū caſum. ſ. qꝫ non diſpenſat, vt ordinetur quis ſine titulo. de prebē. cū ſecundum. lxx. diſt. c. j. ¶ Scire debes quod Pe. de Samp. de prebē. expoſuiſti. tenēdo quod ipſi diſpenſant vbi non prohibētur, remittit ad caſus notatos. j. q. vij. §. niſi. exprimit ibi qꝫ diſpenſat in beneficio & contractu, vt ibi in duobus ſimplicibus. de ele. cl. ij. in caſibus. de ele. conting. ſane. de eta. & qua. preterea. de ind. at ſi clerici. Item cum illegitime natis: qđ dic vt de fi. preſby. c. j. li. vi. & in caſu decre. quiſquis. de elect. & c. ij. & pe. de voto. c. j. de cleri. pug. in duel. c. j. Item cum clerico, qui imolauit idolis. l. diſt. preſbyteros. vel qui vendidit vaſa ſacra: & permaneat in ordine. l. di. preſbyterum. in glo. Hic habes ibi cle. xxvj. dic vt ibi Salonitane. Dic vt ibi nota & l. xxxvj. di. cauſa. alleg. computatis. & j. de regu. iur. qđ quis. li. vj. & in ti. de hoc. ſ. eo. ad aures. in glo. ij. Anto. de Butrio.

1 ☞ Ordinatus ad ſacros extra tempora ſtatuta, ordinez recipit.
2 Ordinatus extra tempora non recipit executionem ordinis.
3 Solennitatis extrinſece defectus non impedit habitum actus.
4 Diſpenſat epiſcopus cum ordinato ignoranter extra tempora.
5 Sacramenta recipiens ignoranter ab inhabili, characterē retinet.
6 Ordines prime tonſure poſſunt qualibet die conferri.
7 Diſpenſare poteſt epiſcopus ordinatum tempore incongruo.

1 Conſultationi. † Ordinatus ad ſacros extra tēpora ſtatuta ordinem recipit, & poſt penitentiam cum illo diſpenſat
2 epiſcopus. hoc dicit. † Nota primo qꝫ ordinatus extra quatuor tpa recipit characterem, & non executionez: & ſic pz qꝫ de ordinis ſubſtātia nō eſt tps ordinis cōferēdi, ſed ſolū de bene eſſe.
3 ¶ † Et nota quod defectus ſolēnitatis extrinſece non impedit habitum

4 bitum actus, ſed ſolum exercitium. ¶ †Nota tertio quod cum oꝛ-
dinato extra quatuoꝛ tempoꝛa, quo ad executionē diſpenſat epūs.
5 Et per hoc habes vnū caſum, in quo epiſcopus diſpēſat. ¶ †Op
po. quod character oꝛdinis, nec oꝛdo, imprimatur, ex quo nō eſt oꝛ
do congruo tempoꝛe collatus: qꝛ tēpus videt̄ de ſubſtātia, ſicut ⁊
in electione. de elec. c. qꝛ propter. ⁊ c. auditis. So. Dicit glo. ꝙ tem
pus non impedit characterem: qꝛ non eſt de ſubſtantia, ſicut nec
etas. ſ. eo. vel non eſt compos. Sic ⁊ baptiſmus a quocū conſe-
ratur in foꝛma eccleſie, imprimit̄ character, ſiue a Judeo, ſiue pa-
gano: ꝗuis ab eo non debeat recipi: de ſum. tri. c. i. ad fin. de conſe.
diſ. iiij. c. a quodam. Dicit tn̄ tex. hic, ⁊ glo. qd̄ qꝛ tranſgreſſoꝛ eſt ca
nonis recipiēs extra quatuoꝛ tempoꝛa, qd̄ punit̄: qꝛ priuatur po
teſtate oꝛdinādi. ſ. e. c. ſane. niſi cum eo diſpenſet. Dicunt tamē hic
doc. ſ. Hoſ. ꝙ qꝛ peccat moꝛtaliter tranſgrediēdo mandatū, eſt ſu-
ſpenſus: ideo de iure oꝛdinis executio nō habet̄, lʒ habeat̄ chara-
cter: ideo dicit, ſuſtinere poteris. Quis autē poſſit diſpenſare, vi-
det̄ ꝙ epūs, ex eo qd̄ dicit, poteris ſuſtinere. Jn ꝯtriū eſt. ſ. eo. c. cum
qdā. ibi dū dicit, donec apud nos. Jn ꝯtriū vt̄, qꝛ papa hic reſpon-
det ad conſultationē. Per qd̄ vt̄ qd̄ epūs poſſit ſuo iure diſpenſare
nō ex cōmiſſiōe facta a papa. Sed dic ꝙ cōſultatio fuit ſup chara
ctere. Qd̄ de diſpēſatione addit papa, fuit additum abſq̄ queſito
Gloſſ. reſidet ꝙ epūs poſſit: qꝛ hic rn̄detur ad cōſultationē, ⁊ in cō-
trarijs papa ſibi reſeruauit ex certa ſcia preter ius, vt alij magis
timeāt. Dicit hic Hoſt. qd̄ aūt eſt oꝛdinatus extra quatuoꝛ tpa ex
iuſta ignorantia: ⁊ diſpēſabit epūs, vt hic, ⁊. ſ. xi. ij. c. ij. ⁊ pōt allegari
iuſta ignorātia, vt qꝛ ſimplex fuerit, q nūtiauit quatuoꝛ tpa eſſe tē
poꝛe quo nō erant, vel qꝛ epūs nō inq̄ſiuit bn̄, vel qꝛ ſcd̄m diuerſita-
tē locoꝛū in diuerſis tp̄ibus quatuoꝛ tēpoꝛū ieiunatur. Ad cogno
ſcenda tamen quatuoꝛ tempoꝛa de iure dantur verſus:
Vult crux, Lucia, cinis ⁊ chriſmata diua,
Ut dʒ vota pia quarta ſequēs feria. Et his ſabbatis quatuoꝛ tē-
poꝛū, ⁊ ſabbato mediane quadrageſime, ⁊ ſabbato ſctō: minoꝛes eſſ
6 dē ſabbatis. vel dieb⁹ feſtiuis cōferunt̄. ¶ †De pˀma tōſura dicit
hic Hoſt. ꝙ qualibet die cōferri pōt: qꝛ canones de illa certū diem
nō exprimūt, ⁊ qꝛ ſic de gn̄ali cōſuetudīe obſeruat̄. ſ. de eta. ⁊ q̄lit. c.
7 cū cōtingat. †Qn̄ cōllati ſunt oꝛdines tp̄e incōgruo ſciētibus: ⁊
tūc ſi querit̄ de diſpēſatiōe ex neceſſitate vel vtilitate eccl'ie, hanc
facit ſolus epūs. ad hoc de ele. cum nobis. ⁊ c. in cauſis. niſi ſit delin-
quēs in hoc. de cle. cōiuga. c. diuerſis fallacijs. ⁊ de dona. inter vi. ⁊
vxo. c. ⁊ ſi neceſſe. vel niſi papa fecerit ſniam, vel ſibi retineat diſpē-
ſationē. ſ. c. px̄i. lr̄as. in fi. Aut diſpēſatio ſit ꝓpter merita electi: ⁊
tūc dico qd̄ ſuo iure diſpēſare nō poſſet, niſi ſibi ſpāliter cōmitte-
ret̄. ſ. e. cū qdam. ſm̄ Hoſt. q dicit hoc tenēdum qcqd notauerit in
Summa. e. ti. c. ſi. ver. ſi plātos. ibi dicit ꝙ ex cā neceſſitatis ⁊ vtili-
tatis diſpēſant: al's nō. Non obſtat. ſ. eo. cū qdā. qꝛ ibi ille non erat
ſubiectus archiepō immediate. Antonius de Butrio.

1 ¶ Homicida occultus in ſuſceptus poſt peractam penitētiam
miniſtrat.
2 Clerici non comprehenduntur appellatione ſacerdotum.
3 Notoꝛium dicitur omne in iudicio pꝛobatum.
4 Jrregularitatem inducit omne delictum graue.
5 Delictum nullum impedit quem preciſe a miniſtrando.
6 Jrregularitatem incurrit omnis peccatoꝛ.
7 Jrregularitatem non cauſat ſui natura periurium.
8 Penitentia tribuit poteſtatem miniſtrandi in ſuſceptis.
9 Periurium eſt maius delictum adulterio.
Jrregularitatem ſui natura cauſat homicidium.
10 Jrregularis in foꝛma eccleſie oꝛdinatus characterem recipit.
11 Diſpenſatio in delictis mediocribus eſt neceſſaria.

1 Queſitū. †Occult⁹ criminoſus ꝓpter homici
diū in ſuſceptis poſt penitētiaʒ per-
actā miniſtrat, ⁊ ad ſupioꝛes aſcēdit: aū pn̄iam monet̄
vt etiā in ſuſceptis nō miniſtret. h. d. ¶ Cōis diuiſio.
Scd̄a hꝛ rn̄demus. ¶ Nota ꝙ ex criminibus qs perdit bonū re-
2 cte conſcie. ¶ †Nota ꝙ appellatiōe ſacerdotū nō comprehēdunt̄
clerici. Poſſet induci ꝯtriū. ¶ Et nota ꝙ appellatiōe cleri coꝛuʒ
3 in lata ſignificatione cōprehēdunt̄ ſacerdotes. ¶ †Nota ſcd̄o hic
aptū, ꝙ omne in iudicio ꝓbatū dꝛ notoꝛiū. Et aduerte ꝙ hic vult
tex. hoc, qn̄ eſt oꝛdine iudiciario ꝓbatū, vbi vero ſummarie, videt̄
4 hoc nō ſufficere. Dixi in. d. c. veſtra. de coha. cle. ¶ †Nota tertio ꝙ
oē delictū graue, ⁊ notoꝛiū inducit irregularitatē. Et nota effectū
irregularitatis: qꝛ īpedit in ſuſceptis miniſtrare, ⁊ ꝓhibet a ſuſci-
piēdis. ¶ Nota q̄rto regulā ꝙ oē delictū, qn̄tūcū graue, occul
tū: intellige put diſtinguit̄ ꝯ notoꝛiū: pꝛobabile tn̄, poſt peractam
pn̄iam nō impedit ad oꝛdines aſcēdere, ⁊ in ſuſceptis miniſtrare:
⁊ ſic nō cauſat irreg'laritatē. Fallit ī homicidio, ꝙ delictū ꝙ tūcū
occultū. i. nō notoꝛiū, inducit irregularitatē, ⁊ īpedit in ſuſcipien-
5 dis, ⁊ ſuſceptis miniſtrare, etiam acta pn̄ia. ¶ †Nota quinto quod
nullū peccatū, etiā añ actā penitētiā, dūmō nō cauſet irregularita
tē, impedit p̄ciſe a miniſtrādo in ſuſceptis, vel a ſuſcipiēdis, qn̄ eſt
occultū. Qd̄ intelligo, etiaʒ ſi ſit pꝛobabile: ſed bn̄ talia ſuſpendūt
quo ad ſe, durante peccato, nō quo ad alios: ⁊ hoc caſu, qꝛ nulla eſt
pena contentioſa, ſed penitentialis, hʒ ſe ſuperioꝛ monendo, non
6 preciſe compellendo. ¶ †Opp. pꝛimo pꝛo declaratione decre. an-
teꝗ̄ deſcendam ad glo. qꝛ non videtur ꝙ in aliquo delicto, etiā ho-
micidij, poſſet quis pꝛohiberi in ſuſceptis, vel in ſuſcipiendis: qꝛ ec
cleſia nō iudicat de occultis. xij. di. erubeſcant. cum ſi. Cōiter doct.
intelligunt decre. ꝙ loquatur de criminibus occultis ſimpliciter,
pꝛout crimen occultum diſtinguitur cōtra pꝛobabile: ⁊ ſecundum
iſtum intellectum decre. ponit duas regulas, implicitā vnā, ⁊ alte-
rā explicitam. ¶ Pꝛima implicita eſt, qd̄ omnis mediocris pec-
catoꝛ notoꝛius incurrit irregularitatem, etiā poſt peractā pn̄iam,
⁊ impeditur in ſuſceptis, ⁊ pꝛohibetur a ſuſcipiendis. ¶ Secūda
regula, qd̄ omnis mediocris occultus peccatoꝛ nō incurrit irregu
laritateʒ, nec quo ad ſe ſuſpenſus eſt, quin poſſit celebꝛare, nec etiā
conſulendo non dʒ pꝛohiberi, ex quo egit pn̄iam, ⁊ quo ad ſuſce-
ptos, ⁊ ſuſcipiendos. ¶ Tertia regula, que ſumitur exceptione,
pꝛout excipitur homicidium, licet tex. faciat per modum caſus, ta
men ex quo faciunt regulam qd̄ omnis grauis peccatoꝛ occultus
incurrit irregularitatem, ⁊ etiam poſt peractā pn̄iaʒ eſt ſuſpēſus:
ideo ſi conſulit an debeat celebꝛare, vel ad ſuperioꝛes aſcendere,
pꝛohiberi debet a conſulente non preciſe, ſed conſulendo: qꝛ ſuſpē-
ſus eſt quo ad ſe: ⁊ ſic loquitur decre. ¶ Quarta regula eſt in me-
diocri peccato, in quo perſiſtit: ⁊ occulto: ⁊ adhuc non poteſt pꝛohi
beri, licet debeat moneri, ex quo peccatum eſt occultum. Ad quod
reſpondet quod fatēdum qd̄ occultus peccatoꝛ nullo modo debet
pꝛomoueri, ſi loquimur de pꝛohibitione contentioſa, ⁊ preciſa: ſi
de penitentiali, ⁊ monitiua, debet pꝛohiberi quando perſeuerat in
peccato, vel quando non perſeuerat, ⁊ eſt irregularis, vt homici-
da. hic intellectus eſt in ſe verus, ſed non placet: quia tex. videtur
loqui de preciſa monitione, ⁊ pꝛohibitione: ideo intelligo tex. vt lo-
quatur de preciſa, ⁊ intelligatur de delicto occulto, pꝛout diſtin-
guitur contra notoꝛium, quod tamen eſt pꝛobabile: ⁊ ſecundum
hoc decidit decre. iſta. Quia quandoq̄ delictum eſt mediocre, ⁊ oc-
cultum, pꝛobabile tamen, ⁊ poſt actam pn̄iam: ⁊ nō debet pꝛohibe-
ri in ſuſceptis, nec ſuſcipiendis: qꝛ tales nō ſunt irregulares: vnde
ex quo egerunt pn̄iam, non ſunt pꝛohibendi. ¶ Quandoq̄ delictū
eſt graue, ⁊ occultū, ⁊ cauſans irregularitatem, vel ipſo iure indu-
cens ſuſpenſionem: ⁊ tunc ꝓhiberi debet: vt in homicidio, de quo
loquitur cauſa exēpli: vn̄ idem in alijs ſuſpenſionem, vel irregula-
ritatem inducētibus. ¶ Quandoq̄ delictū eſt mediocre, ⁊ noto-
rium: ⁊ hoc etiam poſt peractam penitētiam impedit: quia cauſat
irregularitatem. ¶ Quandoque eſt mediocre, ⁊ occultum, ⁊ non-
dum eſt acta pn̄ia, tamen eſt pꝛobabile: ⁊ adhuc dico qd̄ pꝛohibe-
ri nō debet, ſed moneri: quia ex quo delictū nō cauſat irregularita
tem lʒ hic ſit in peccato, ⁊ poſſit pꝛobari, anteꝗ̄ notoꝛium ſit, non
poteſt hic ꝓhiberi a miniſtrando: qꝛ hic ꝓpter peccatum ſuſpen-
ſus eſt tantum quo ad ſe: a ſuſcipiēdis aūt poſſet pꝛohiberi: ⁊ hoc
non negat decre. ¶ Concludendo tamen omnia, dico quod quedā
ſunt crimina enoꝛmia, que quo ad pꝛopoſitum ſunt delicta natu-
ram delicti cauſantia, vel irregularitatem, vel ſuſpenſionem: que
ſunt delictum homicidij: ⁊ de hoc eſt certum penes omnes, vt hic:
de alijs eſt dubium. Certe ⁊ eſt crimen ſimonie. de accu. inquiſitio-
nis. ⁊ alia delicta, que enumerantur per doc. in. c. niſi cum pꝛidem.
§. pꝛopter conſcientiā. ſ. de renun. vel verius illis, in quibus appa
ret a iure, quia inducunt ſuſpenſionem ipſo iure: ⁊ in iſtis, aut
crimen eſt notoꝛium: ⁊ duplici cauſa inducit irregularitatem ma
teria delicti, ⁊ accidenti notoꝛietas: hec impediunt ſiue acta pe-
nitentia, ſiue non, vt hic, ⁊ in ſuſceptis, ⁊ ſuſcipiendis. ¶ Aut
ſunt occulta, pꝛout occultum diſtinguitur contra notoꝛium, ſunt
tamen pꝛobabilia: ⁊ tunc idem, ſiue ſit acta penitentia, ſiue non,
vt hic, ſcd̄m intellectum, quē ſequoꝛ: ⁊ poſſunt tales preciſe pꝛo-
hiberi. Aut ſunt omnino occulta: ⁊ tunc tales quo ad ſe, etiam
acta penitentia, ſunt ſuſpenſi, ⁊ ſunt pꝛohibendi in foꝛo peniten-
tie conſulendo, ſed non preciſe in foꝛo contentioſo, ſed ſue relin-
quuntur conſcientie, vt hic, ſecundum alium intellectum. ¶ Que-
dam ſunt delicta enoꝛmia, ⁊ cauſantia irregularitatem, vel ſuſpen
ſionem: ⁊ iſta manifeſta impediunt in ſuſceptis, ſuſcipiendis: oc-
culta in ſuſceptis tn̄ nō impediunt, ſed in ſuſcipiēdis ſic. ſ. e. ex te
7 noꝛe. ¶ †Quedā ſunt delicta mediocria: ⁊ appello mediocria oīa
moꝛtalia, de quib⁹ in ſumma de peni. §. de peccatis. ſub. §. que aūt
ſunt peccata moꝛtalia. xxv. di. §. nūc aūt. que ſui natura nō cauſant
irregularitatē, inter q̄ eſt periuriū, adulteriū, ⁊ falſum teſtimoniū,
apte ptʒ hic. Et dic ꝙ qn̄ hec mediocria ſunt notoꝛia iuris ⁊ fa-
cti: ⁊ talia ꝓpter notoꝛietatē cauſant irregularitatē ex accidenti: ⁊
tales nō pn̄t pꝛomoueri, acta, vel non acta pn̄ia: ⁊ hic eſt caſus im-
plicite, niſi ſecū diſpenſetur. ¶ Attendendum tamen qd̄ in diſpen
ſandi poteſtate diſtinguitur inter iſta, an ſint de maioꝛib⁹ mino

ribus,⁊ diſpenſant epi.niſi appareat prohibitum, acta penitẽtia.
de iudi.at ſi clerici.Si ſint de maioribus,diſpẽſat ſolus papa,niſi
vbi appareat epis permiſſum.Et hoc caſu poteſt procedere opi.
alia,de qua ſit mentio hic in gl.que exigit in talibus diſpẽſationẽ.
¶ Cũq3 hec delicta mediocria ſunt occulta,prout diſtinguit oc-
cultũ cõtra notoriũ,⁊ ſic ſunt probabilia:⁊ tunc aut iſti volũt pro-
moueri acta penitentia:⁊ poſſunt,vt hic eſt caſus.Aut volũt pro-
moueri nondum acta penitentia:⁊ hic dicunt quidam quod talia
faciunt hoiem irregularẽ,vt nõ poſſit in ſuſceptis miniſtrare, nec
ad ſuperiora aſcendere.Credo qḋ quo ad ſe ſunt irregulares:quia
nõ poſſunt ſalua cõſcientia miniſtrare,nec aſcendere quo ad alios
aũt vt poſſit prohiberi,dico niſi huius delicti pbatio recipiatur,
ita qḋ tranſeat in notoriũ,qḋ nõ poſſunt etiam prohiberi,ſed bene
debent moneri.Et ſic debet intelligi hec decre.in ſi.Dic qḋ aut in
ſuſceptis,⁊ ante receptas pbatiões nõ põt impediri,ſed dz mone-
ri,vt hic.Aut in ſuſcipiendis:⁊ dico qḋ oblata pbatio poterit im-
8 pediri.ar.corũ,q̃ no.p Hoſt.in.c.q̃ris.de eta.⁊ qua.veſtra.¶ †No.
qḋ vbi conſcientie regulant a iure diuino,⁊ tũc peractio penitẽtie
ſemp tribuit ptãtẽ miniſtrãdi in ſuſceptis,⁊ aſcendẽdi ad ſuperio
res.Secus ſi regulat a iure poſitiuo:qꝛ ſeruãda ſunt forte dicta.ſ.
de hoc no.fuit.ſ.e.ex tenore.¶ Cũq3 hec crimina ſunt oĩno occul-
ta,⁊ ſi acta penitẽtia idẽ qḋ.ſ.⁊ fortius ea nõ acta nõ poſſunt pro-
9 hiberi,ſed tñ moneri.⁊ ſic ergo loquitur ſinis decr.¶ †Op.ſcḋo
contra vnũ.ſ.incidenter preſuppoſitũ,qḋ periurium ſit de medio
crib⁹:qꝛ imo eſt maius delictũ adulterio.xxii.q.v.ille.Sol.Dicit
Hoſt.hic,qḋ illud,qḋ dicit de homicidio hic,habet locũ ⁊ in aliis
grauibus,⁊ ſic periurium ſequitur homicidium.Hoc non dicit
Hoſt.ſed remittit ad cap.ille.⁊ ibi no.qḋ homicida dicitur grauiꝰ
peccare.Et ſic no.verum qḋ hic ponitur:arg.eorum,que no.de re-
nun.niſi.§.pter conſcientiam.qḋ infinite diſplicet:quia contra
hanc decre.Dic ergo qḋ quo ad effectum irregularitatis, de quo
agimus,maius cenſetur homicidium,⁊ magis horrẽdum.¶ Itẽ
quõcunq3 ſit,ſufficit qḋ a iure nõ reperiatur qḋ periurium nõ in-
10 ducat ſuſpenſionẽ.¶ †Quero an irregularis ordinatus,vbi eget
diſpenſatione,characterẽ recipiat.Doc.dicunt hic qḋ ſic,dummo
do in forma eccleſie ordinetur,⁊ vera ſacramenta cõficiunt.xix.di.
11 ſcḋm.i.q.i.dñs.⁊ c.qḋ quidã.⁊ not.ſ.tit.i.c.ſi.¶ †Quero ſcḋo an in
delictis mediocribus acta penitẽtia abſq3 diſpenſatione poſſet qs
ad ſupiorea aſcendere,⁊ in ſuſceptis miniſtrare.Hic Ala.videtur
velle qḋ non,niſi ſaltem eps cũ eis diſpenſet:qḋ põt,vt de iudi.c.at
ſi clerici.⁊ dicit qḋ valde neceſſaria eſt diſpenſatio,nõ ppter depo-
ſitionẽ vitãdã:qꝛ occulta peccata vindictam nõ habent.xxxii.q.v.
Chriſtiana.ſed vt licite ſuum officium exequantur , qḋ aliter non
poſſunt.xxxiii.di.habuiſſe.Item operabitur diſpẽſatio , qꝛ ſuper
illo delicto amplius accuſari non poterit de ſi.preſby.tua.de ſchiſ
ma. fraternitati.Non obſtat.xxxiii.q.ii.admonere.xv.q.v.preſby-
ter.de peni.diſtin.x.diuina clementia.quia verum quod diſpenſa-
tio,vel abſolutio penitentialis non tollit penam contentioſam
ſed bene tollit diſpenſatio iudicialis:vt.ſ.de iudic. at ſi clerici.
hoc vltimũ dictum eſt verũ ſ3 primũ nõ placet,vt dicit gl.ſi.qꝛ de-
lictũ mediocre occultũ,habita pnĩa nulla eget diſpenſatione,vt eſt
dictũ.ſ.⁊ eſt hic caſus ad literã. Et ad hoc vt huius diſpenſatio
operetur quo ad penam contentioſam in delicto occulto, habebit
occultus peccator nõ ſolũ epo,ſ3 etiã teſtibꝰ , p quos pbare poſſit,
pdere crimẽ ſuũ.de quo,50.di.ex penitẽtibꝰ.Jo.an.Ant.de But.

¶ De ſcrutinio in ordine faciendo. Rubrica.

¶ Dicto de ordinandis,qꝛ ordinãdi examinãdi ſunt,ideo ⁊c.xxiii.
di.qñ eps.Et hoc pũt loquitur de ſcrutinio ante ordinationẽ.De
ſcḋo,quod fit poſt ordinationẽ habetur hic,⁊.xxiii.di.eps.i.c.ſeq.
xxiiii.di.per totum.l.di.qui in aliquo,Ant.de Butrio.

1 ¶ Epiſcopus ordinatus in ſcrutinio epiſcopi ordinandi reſpõ
dere poteſt illum dignum.
2 Ordinandus debet examinari de ſufficientia.
3 Teſtimonium credulitatis in quibus admittatur.
4 Scire dr quis illud,qḋ ſcit per credulitatem,vel preſumptionem.
5 Teſtis dictum non vitiatur dicentis ſe ſcire ex credulitate.
6 Bonus vel malus quando quis in dubio preſumatur.
7 Dictum ſimpliciter dicitur id,qḋ abſq3 limitatione aſſeritur.
8 Peccat mortaliter,qui etiã veritatẽ aſſerit contra conſcientiam.
9 Scrutinio nõ vtitur curia Romana in conſecratione pontificis.
10 Teſtis ſuper habilitate alicuius quomodo debeat reſpondere.
11 Matrimonium inter ſolutum ⁊ ſolutã non preſumitur,niſi con-
ſtet.
12 Malum ⁊ indignum debet quilibet ſe preſumere.
13 Malus ſemel preſumitur malus ſemper.
14 Fideiuſſor videtur,qui dicit principalem ſufficientem.
15 Promouendi inhabilitas qualiter ſine infamia denuntietur.

1 Ex parte.¶ †Epiſcopus ordinatus in
ſcrutinio epi ordinandi rñdere
põt illũ dignũ,ſi eum non nouit indignũ.Et ſunt
due partes.In prima deciſa conſultatio.In ſcḋa
rñſio,ibi fraternitati.In qua prelo eccliẽ Roma-
ne morẽ inducit.Scḋo rñdet.Rñſu3 moderatur,
2 ⁊ moderatum declarat.¶ †No.primo qḋ anteq̃ pcedatur ad actũ
ordinationis,debet precedere quedã inquiſitio ſummaria,⁊ extra-
iudicialis,de qualitate ordinandi:cuius forma eſt,vt vnus de aſ-
ſiſtentibus,id eſt,pſitans,interrogetur de habilitate promouẽdi,⁊
3 ipſe reſpondeat de credulitate ordinandi.¶ †Not.ſcḋo,de his,in
quibus non poteſt hri certa,⁊ determinata notitia,admittitur te-
ſtimoniũ credulitatis.¶ Ex no.qḋ teſtis deponẽs ex certa ſciẽtia
idoneitatis,vel habilitatis alicuiꝰ, eo ipſo ſubdit anceps piurii,
ex eo quia non poteſt de hoc certa dari, ⁊ determinata veritas.
4 ¶ †Et no.qḋ etiam illud dicitur quis ſcire,quod ſcit per creduli-
litatem,vel preſumptionem,quando eius certa non poteſt dari ve
ritas,vel ſciri:⁊ tunc non dicitur ſcire ſimpliciter.ſed ſcire pũt na
tura patitur.Et ſic no.qḋ quis adſtringitur ad operationes ſecũ
5 dum metas nature,⁊ vltra ad ſupernaturalia nõ arctatur.¶ †Et
no.q̃ non vitiatur dictum teſtis,ſi dicat ſe ſcire id,qḋ capit tñ ex
credulitate,vel preſumptione,ſi temperat illud mere ad metas na
ture.¶ †No.tertio qḋ aſſerens tacite vel expreſſe quem dignum,
non peccauit,ſi eum non nouit indignum.⁊ ſic patet qḋ quilibet di
7 gnus preſumendus eſt,niſi appareat indignus. ¶ †Nota quarto
quid dicatur ſimpliciter dictum,⁊ non ſimpliciter dictum:qꝛ illud
dicitur ſimpliciter,quod abſq3 plica,⁊ limitatione aſſeritur: illud
autem dicitur non ſimpliciter dictum,quod aſſeritur cum aliqua
determinatione . Quod eſt notandum pro ſtatutis , que ad
poſitiones exigunt ſimplicem reſponſionem , ⁊ que requirunt
poſitiones ſimplices eſſe. Ad hoc Butrigar . in.l.C.de iura
8 calũ.¶ †No. quinto qḋ loquens etiã veritatẽ contra conſcientiã,
peccat mortaliter.¶ †Sexto no.cautelam ⁊ inſtructionem inter-
rogati , quia aut ſcit eum eſſe dignum : ⁊ ſecure reſpondeat
eum eſſe dignum : aut ſibi conſtat eum eſſe indignum:⁊ non de-
bet reſpondere eum eſſe dignum,nec etiam eum aperte dicere in-
dignum:debet hoc nũtiare epiſcopo,qui eũ ordinat, vel archiepo
9 conſecranti.†Nota ſeptimo quod curia Romana nõ vtitur ſcruti
nio in cõſecratione pontificis,ſed ſolum in ordinatione eius:preſ-
byteri,vel diaconi.Et nota quod non ſemper ſtylus curie ab infe-
rioribus eſt in exemplum trahendus,quando ſtylus curie,aliquid
10 preter regulas diſpenſatiue operatur. ¶ †Oppo.quod non de-
beat reſpondere ſe ſcire illum dignum ⁊ habilem , ex quo ignorat
habilitatem vel inhabilitatem:ſed potius debet reſpondere quod
ignorat.Solu.Dicit gloſſ.quandoq3 aliqua veriſimilia precedunt
indicia,ex quibus debet quem dignum preſumere:⁊ tunc non de-
bet reſpondere ſe ignorare,ſed quod ſcit eum dignum prout pati-
tur ſua fragilitas:⁊ ſic quod ſcit preſumptiue eum dignum eſſe.
Hic enim precedunt indicia:qꝛ eo quod vidit eum electum , ⁊ pre-
ſentatum a bonis,debet eum habilem , ⁊ dignum preſumere : ⁊ de
tali reſpondere debet quod audiuit ab aliis.xxii.q.v . hic dicitur.
Secus ſi nihil precedat preambuli:quia tunc non preſumitur di-
11 gnus.¶ †Secũdo videtur quod in dubio debeat quis potius pre
ſumi indignus,quam dignus.C.de his qui ve.eta.impe.l.iii.C.de
proba.l.ex perſona.¶ Item ſecundo,quia in dubio preſumendus
eſt excommunicatus.de ſenten.excommu.cum deſideres.§. ſecun-
da queſtione.Hinc eſt quod fortius preſumatur fornicatio , quam
matrimonium:vt patet.xxx.q.v.aliter,dicit gloſ.quod vbi agitur
de anime preiudicio:preſumendum eſt in deteriorem partem: de
ſponſa.c.iuuenis.Circa indicia preſumitur potius iuſtum ⁊ bo-
12 num,quam preſumatur aliud,vt hic,⁊.lxxxvi.di.ſi quid. ¶ †Dic
concludendo dicta doc.ſi queritur quo ad ſe quid quis debeat pre
ſumere de ſe,quidq3 ei conſulendum vt preſumat:⁊ tunc dicendu3
quod potius ſe non idoneum,⁊ malum , quam bonum preſumere
debet:⁊ maxime in his,in quibus eſt periculum,⁊ ſcandalum alio
ru3:⁊ hoc ne periclitetur anima ipſius,vel eius ſalus negligatur.
Ad hoc,de cle.excommu.miniſ.illud.Et nota gloſſ.de elec.cum in
iure.Quandoq3 queritur qualis quis ab alio debeat in dubio pre
ſumi:⁊ tunc aut nihil petit , ad quod eius requiratur habilitas,
vel idoneitas:⁊ in dubio dz plus pſumi dignus,q̃ indignꝰ.Quãq3
aliquid petit:⁊ tũc aut queritur de idoneitate naturali:⁊ tunc aut
nõ apparet in preteritum,vel in preſens de aliqua eius inhabili-
tate:⁊ tũc reſpectu bonitatis naturalis quilibet debet preſumi bo
nus potius,q̃ malus.Et hoc ideo,quia naturaliter creatur boꝰ,
⁊ plenus virtutibus:⁊ ſic naturaliter homini preſumunt virtu-
tes in eſſe.¶ Nec obſtat peccati deſtructio,quia cõtra illud daf ſa
cramenti reparatio.de ſum.tri.firmiter.in quo cõfertur gratia.de
conſe.di.x.cap.ii.ideo cum conſtet ſemel reparatus, adhuc preſu-
mitur reparatus,donec conſtet cõtrarium.C.de proba.c.ſine poſ-
ſidetis.ff.de mino.ait pretor.alias.l.⁊ ſi ſine.§.pe. ¶ Aut conſtet
poſt

poſt baptiſmū ipſum ſemel malum, ⁊ non idoneum fuiſſe: ⁊ pre
ſumit ſemper nō idoneus in illa ſpecie, donec ꝯtrariū pbet, ſiue nō
idoneitas ſurgat ex malitia anime, ſiue corporis defectu. de ele.cū
R.⁊ ptz in regula, ſemel malus. de re.iur.lib.vi. Et hec vera, ſiue
agatur de perſonis puniendis. C. de pba.l.ſi.lxxvij.diſ.ſi quis. ſiue
agat de beneficijs acgrendis, ⁊ perſonis ſublimandis: q2 de occul
tis boſum actibus, in quib⁹ ecclesie nō imminet euidens periculū,
pſumit bonū. ¶ Antequā tñ pmoueat, de hoc ingrēdū eſt: ⁊ ſi ali
qua eſt pſumptio cōtra pmouēdū, vel oritur aliqḋ dubiū, inqui
rēdū eſt, ⁊ illud purgat per inquiſitionē. de preſum. literas. Si nul
la ſit ſpecialis preſumptio, ſemper iudex faciat generalē inqſitio
nem. de elec. nihil. ⁊ facta examinatione, ſi nihil mali reperit, ſemp
preſumēdus eſt bonus: per apparentiā poſterius preſumit poſtea
in preteritū. de ſpon. his, qui de ele. innotuit. ¶ Quādoq; queritur de
bonitate accedenti ad naturalem bonitatem, que eſt annexa intrin
ſece bonitati: ⁊ tunc gl. dicit qḋ hec nō preſumitur: q2 habet ſe per
accidens. Et no. gl. de elec. ſi forte. ⁊ c. quam ſit. lib. vi. ¶ Sed huic
obuiat hec decre. q2 ⁊ hic agitur in cōſecrādo de bonitate nō natu
rali omnino, ſed etiā accedenti ad naturā, ⁊ tñ preſumitur hic bo
nus: patet de elec. cū in cunctis. ad hoc de pſum. c. ſi. ¶ Dic qḋ pre
dicta procedunt, qñ nullū apparet teſtimoniū bonitatis illius, vel
preſumptio: vbi aūt aliqua apparet preſumptio, vt quia ad hoc p
alios eſt preſentatus vt bonus, ad hoc eſt electus vt bonus, ⁊ con
firmatus, ſicut in illo, qui petit conſecrari: ⁊ tunc preſumitur acci
dentalis bonitas: ⁊ ſic loquitur hic. ⁊ hoc eſt qḋ vult dicere gloſ. i.
¶ Itē qñ precedit aliqua examinatio ipſius, ⁊ nihil mali apparet
cōtra eum: vt. d. c. ſi. ¶ Quādoq; queritur de idoneitate bonitatis ex
trinſece, vt diuitiarū: ⁊ tūc dic, aut nō apparet aliquando diuitias
habuiſſe: ⁊ nō pſumit: q2 quilibet naſcit nudus. Iob. i. xlvij. diſt.
ſicut. ⁊ talis preſumitur, niſi probetur veſtitus: ⁊ hoc, q2 diuitie, vt
accidentales, de facili abſunt, ⁊ adſunt: vt in. ꝟ. magiſtratus. quem
13 allegat glo. in aut. vt omnes obe. iudi. ꝟ. i. colla. v. ¶ † Ad predicta
facit regula, ſemel malus. de re. iur. lib. vi. Aut ſemel ponuntur di
uitie: ⁊ ſemper ponuntur, donec probetur contrarium. ff. de priui.
14 credi. l. ſi creditores. ¶ † Ex his concordantur due gl. iuris ciuilis
contrarie, quarum vna eſt in. l. ſi vero. ꝟ. qui pro qualitate. ff. qui
ſatiſda. cogan. que tenet qḋ in dubio hec idoneitas preſumatur.
Alia eſt in. l. ij. ff. de proba. que tenet contrarium qḋ nō preſumat:
⁊ ſemp pſumit, donec cōtrariū pbet. ff. de priui. cre. l. ſi creditores.
De hac materia de preſum. c. ſi. ⁊ plenius in regula, ſemel malus.
de reg. iur. lib. vi. ⁊ qḋ ſcripſi de elec. bone. ⁊ per Cy. de pba. l. actor.
15 ⁊ ibi p Bar. ¶ † Quid ſi habēs rñdere in ſcrutinio denūtiat inha
bilitatē pmouēdi ad ordines ſecreto, archieps nō vult ipm audi
re ſup denūtiata indignitate, niſi publice pponat. Dic ſm Inno.
qḋ d3 euitare ſcrutiniū, ſi pōt: ⁊ euitet ſic, qꝛ p eū crimē ſtis nō pu
blicet. Vñ ſi eo pñte ⁊ tacēte publicaret, dicat pdicta vba: ⁊ ſi euita
re nō pōt, dicat hoc ſecure, cū loquat in pſonā eccle, q ſuā indignita
tem ignorat. ij. q. i. vnus. ⁊. q. vij. plerīq. de offi. ord. ſi ſacerdos. Et
ſi per hoc non informat conſcientiam ſuam, ſatiſfaciat ei, ſecun
dum Hoſtien. Antonius de Butrio.

De ordinatis ab epo, qui epatui renuntiauit. Rubrica.

1 ¶ Ordinari an poſſit excommunicatus.
2 Ordinari an poſſit quis a ſimoniaco, vel crimino ſo.
3 Ordinatus an ſit quis ab epiſcopo preſumpto.

¶ In tractatu ordinādorū, de qb⁹ ſequit, ⁊ pcedit, interponit hec
rubricella, De ordinatis ad epo, q epatui renūciauit: ⁊ incidenter.
1 ponit, De ordinatis ab epo. ¶ † Quid de ipſis excōicatis ordina
2 tis: habet de ſen. excō. cum illorum. † De ordinatis a ſimoniaco, de
ſimo. p totū. ⁊ a lā crimoſo. ix. q. i. in ſumma. Et vide de ſchiſma. c. i.
3 De pria parte nō habet in decre. ſ3 inducit. i. q. i. ventū. † De ordi
natis ab his, de quibus dubitatur an fuerint epi. lxviij. di. de ordi
natis. De ſcḋa. ix. q. i. per totum ⁊. de ſchiſ. c. i. ⁊. ij. Anto. de Butr.

1 ¶ Epſ qui renuntiauit loco, ordines conferre poteſt.
2 Ordo que complectatur.
3 Ordinandi potentiam non perdit epiſcopatui renuntians.
4 Ignorantia craſſa equiparatur ſcientie. 8. ⁊. 10.
5 Poteſtate maiori priuatus pōt id, qḋ ex minori poterat.
6 Vſq; dictio quando ſtet incluſiue, ⁊ excluſiue.
7 A, vel abſq; dictio an ſtet incluſiue, ſeu excluſiue.
8 Ignorantia excuſat, vbi non preceſſit culpa.
9 Ordinatus probabili ignorantia, eget diſpenſatione.
11 Epiſcopus renuntians ſimpliciter epiſcopatui, in dubio cenſetur
renuntiaſſe loco tantum.
12 Ordinatus ab epiſcopo, qui renuntiauit ordini, non poteſt diſpē
ſari quo ad executionem ordinis.
13 Diſpenſator in diſpenſando debet eſſe diſcretus.

1 Equiſiuit. † Epſ, qui renūtiauit lo
co tantū, inuitatus ordi
nes cōferre pōt ſicut prius. Si renūtiauit ordi
ni, cū ordinato p eū ad minores, vel ignoranter
ad ſacros diſpēſat eps: cū ordinato vero ſcicter
ad ſacros, non diſpēſat. ¶ In prima, ꝯſultatio.
In ſcḋa, ꝯtinguens rñſio. Scḋa ibi: rñdemus. ¶ Nota duo iura
cōcurrere in epo. Primo, ius dignitatis epalis coherēs perſone,
que habet per cōſecrationē. Scḋo adminiſtrationis ius coherens
loco, cui preſidet, que habetur p ꝯfirmationē. ſ. de elec. trāſmiſſaȝ.
¶ Et no. qꝛ hec iura nō ſunt inſeparabiliter cōnexa, vel īdiuidua:
vñ vni pōt renūtiare ſine altero, ſi incboetur a loco. Et no. qḋ po
teſtas in his, que ſunt in habitu ordinis, reſidet in dignitate cohe
rente perſone: quo ad exercitiū reſidet in loco, cui preeſt, ⁊ in quo
adminiſtrationē habet. Ex hoc concludit qḋ eps, qui renūtiauit
adminiſtrationi, ſed non dignitati, pōt illa, que ſunt ordinis, quo
ad habitū, ſed nō quo ad exercitiū: q2 caret obiectis, in quib⁹, niſi
ſibi integretur per inuitationem alterius, qui habeat exercitium.
2 ¶ † No. qḋ in ordine, ⁊ in conferente conſiderant tria. Character
ordinis, habitus, ⁊ exercitiū. Primū quo ad ptatem cōferendi re
ſidet in charactere cōſecrationis, ⁊ dignitatis epalis. Scḋm reſi
det in habitu dignitatis epiſcopalis, prout coheret perſone. Ter
tiū reſidet in adminiſtratione dignitatis. Et ex hoc infert qḋ ha
bens oīa hec tria cōferat characterē, ⁊ habitū, ſed nō executionē:
3 habēs primū ſolū cōfert characterē. † Et no. arg. qḋ ex toto renun
tians dignitati epali, nō ppterea ipſam quo ad potentiā ordinādi
pdit, quin ordinādo characterē imprimat. Et ſm hoc hic aperte
vr probari qḋ epatus eſt ordo, ⁊ habet characterē: alſ vt poſitiuū
ex toto tolleret renūtiatiōe. No. qḋ ordinati ab epo, etiā dignitati
renuntianti recipiūt characterē. Nūq̄d aūt recipiūt executionē:
patet qḋ nō. An ſecum ſaltem poſſit diſpēſari p inferiorem a pa
pa. Hec decre. cōcludit quod aut eſt ordinatus ad minores: ⁊ pote
rit, ſiue ſciēter, ſiue ignorāter. Aut eſt ordinat⁹ ad ſacros: ⁊ tunc ſi
ſcienter, nō poterit niſi a papa diſpenſari. Si ignoranter, ⁊ craſſa
ſit ignorātia, idē. Si pbabilis, per inferiorē a papa poterit diſpen
4 ſari. † Et no. qḋ craſſa ignorantia equiparat ſciētie in his, in qui
5 bus agit de defectu. ¶ † Et not. qḋ priuatus maiori ptāte poteſt
id, qḋ poterat ex minori poteſtate. Vide de elect. qḋ ſicut. ⁊ qḋ not.
6 gl. de cōīne. cū dilectus. ¶ † Videt hic litera velle qḋ vſq; ad ſub
diaconū durent ordines minores, ⁊ ſe extendāt: ⁊ ſic qḋ ordo ſub
diaconatus nō ſit ſacer. Hoc eſt falſum. q2 vnus ſacer eſt. ſ. de eta. et
qua. a multis. Sol. Dicit glo. qḋ hec dictio Vſq;, ſtat excluſiue, li
cet aliqū ſtet incluſiue. alle. ff. de ſena. l. vlt. ꝟ. ſenatores. Hic Io. an.
multa iura allegat pro ⁊ cōtra de hac dictione Vſq;, an ſtet inclu
ſiue. Dicit qḋ qñq; dictio ſolet proferri a canone, vel lege: ⁊ dic qḋ
includit, vel excludit prout plus ⁊ minus amicatur, vel inimicat
alijs iuribus, vt intellectus amicus recipiat, alius reſpuat, vt ptz
hic. ⁊ ſemper tamē ſi de mēte legis apparet, illam ſequamur. ff. de
extraor. cri. l. i. ver. ſunt quidē. ibi: ⁊ vſq; ad penā capitis. vbi nō ap
paret per ſequētia, vel precedētia: vel aliter procedit qḋ eſt dictū.
Quandoque profertur ab homine: ⁊ ſi expreſſe, vel tacite, vel per
coniecturas, vel aliter cōſtat de mente loquentis qḋ incluſiue vel
excluſiue ponatur: ſic accipitur de ver. ſig. intelligētia. c. preterea.
Si de voluntate nō apparet, recipimus incluſionem, vel excluſio
nē, que fauorē habet, vel ex cuius cōſequentia reſultat odiū: per re
gulā, odia. de re. iur. li. vi. ff. de dolo. l. i. quatenus fauor non infert
alteri iniuſtū. ſ. de dona. inter vi. ⁊ vxo. nuper. Alij dicūt qḋ ſemp
ponitur incluſiue, niſi per correſpondentiam alterius actus aliud
appareat. Et hec vera, vbi nō apponuntur tempori, ſed actui ali
cui: ſi apponit dictio vſq;, tēpori limitato, ⁊ nullū eſt dubiū. Quan
doq; adijcit, ⁊ ponit tps limitās exemplū. de reſcrip. gratioſe. ⁊. ꝟ.
ſi propter. de elec. cū ex eo. cū dilecti. de do. ⁊ cōtu. Dicit Io. an. qḋ
vbi aliud nō apparet, nō eſſet abſurdū dicere qḋ prolatū ab hoīe
recipiat cōtra pferentē excluſiue, vel incluſiue. de re. iur. cōtra eū.
7 li. vi. alias ſit locus diſtinctioni prius dicte. De dictione. † A, dic
vt de prebē. ſtatutū. li. vi. De dictione abſq;, de procur. qui genera
liter. lib. vi. vide Cyn. de Cunio. ff. de offi. procon. ⁊ lega. nunnuiſſe.
8 ⁊ Bar. l. patronus. ꝟ. Sempronio. ff. de le. iij. ¶ † Videtur ſecun
do cū gl. in verbo Ignorātia probabilis, qꝛ recipiens ordines ab
epo, qui renūtiauit, non ſit ſuſpenſus, nec egeat diſpenſatione: per
iura, que dicūt qḋ ignorātia probabilis excuſat. ff. de iur. ⁊ fac. ign.
l. error. ⁊. l. regula. So. Dicit gl. ſi culpa nō precedat ignorantiam,
procedit cōtrariū: hic preceſſit culpa, quia fecit ſe a non epo ordi
nari. Vel ſcḋo dicit glo. ⁊ melius: dic in his, que conferuntur a defe
ctu poteſtatis, ignorantia, vel ſcientia nihil operatur, quando eſt
ſingularis: quia non ſupplet defectū poteſtatis: ideo qḋ quis non
habet, alteri dare non poteſt: ⁊ carens executione, illā alteri tribue
re non poteſt. i. q. vij. Daibertum. de iure patro. qḋ au' ē. Reſtat er
go quod ignorantia non dat ſibi excuſationem. Vbi autem vitiū
ſurgit ex parte malitie, vel negligentie ſuſcipientis, vel cum quo

don agitur:tunc probabilis ignorantia excuſat dolum, vel negli-
gentiam,ſed non tribuit quod tribui non poteſt a cauſa agente.
9 †Unde concludendum quod tales ordinati,quantumcunque proba
bili ignorantia. egent diſpenſatione, quicquid ſenſerit hic Inno.
qui conatur reſpondere ad hanc decre.et poſtea ſe correxit. de ſchiſ-
ma.c.j.niſi forte eſſet ignorãtia cõis,ita qḋ cõiter reputet̃ p nõ ſuſ
penſo:quo caſu an in talibus ſpũalibꝰ operet̃ tolerãtia,dixi de iu-
re pa.cõſultatiõibus.vbi pleniſſime hoc examino.Dicit tñ Hoſti.
10 ꝙ hec diſpẽſatio de facili obtinebit̃.¶†Quero qñ dicat̃ craſſa et
ſupina ignorãtia.Dicit gl.quã not.qñ aliqḋ factũ eſt publice, vel
corã ꝑplo:tunc hec nõ excuſat.Dicit hic Uin.Phi.Gof.Hoſt.et Hu
hel.ꝙ ſi ep̃s publice renũtiaſſet,clericus poſtea ab eo ordinatus
potuiſſet habere iuſtã ignorãtiã:vt ſi extra puinciã tunc fuiſſet,et
hoc pbaret:ſicut.C.de cõtra hen.ſtip.optimã. de teſt.ex tenore.ſ.q
11 m a.ac.poſſunt.cũ in tua.qḋ nota.¶†Quid ſi renuntiauit ſimplr,
an in dubio p̃ſum it renũtiaſſe loco tñ,an ordini,et loco:Dic ꝙ lo-
co tñ:qr qui renũtiat dignitati,preſumit̃ hoc facere ꝑpter crimẽ:
de renũ.poſt trãſlationẽ igitur ne preſumat̃ crimmoſus,qḋ eſſe nõ
debet.ſ.ti.progi.c.j.preſumit̃ renũtiaſſe plus loco,ꝗ̃ dignitati,ſm
Phil.et Hoſt.q remittit ad ſummã.e.ti.§.ſed qḋ ſi ſimplr. Et qḋ
hic dr renũtiaſſe dignitati,in.d.c.poſt trãſlationẽ.dr renũtiare or-
dini:intelligit̃ aũt per hoc renũtiare executiõi,et ptãti ſacros ordi
12 nes conferendi.¶†Quero an ſup executione iſta ordinati ad ſa-
cros ordines ab eo,qui renũtiauit ordini,diſpẽſet ep̃s.Dic qḋ ſõ,
ſcdm doc.hic:ſz ſecus ſit in ordinato ab ep̃o alieno executionẽ ha-
bẽte,qui nõ renuntiauit.de quo.ſ.de tẽp.ordi.c.qḋ tranſlationem.
13 ¶†Ultimo per tex.in ſ.pte ſz qualis debet eſſe diſpenſator,qr di-
ſcretus:quia alias diſſipator dicitur. Antonius de Butrio.

1 Ordinatus ab excommunicato non recipit executionem.
2 Epiſcopus diſpenſat cum ordinato ab excõicato ignoranter.
3 Ordinare poteſt hereticus quo ad ordinis habitum.
4 Ordinare poteſt excõmunicatus minori excõmunicatione.
5 Excommunicare non poteſt alium,qui eſt excommunicatus.
6 Diſpenſare non poteſt epiſcopus excõicatus ſuper executione or
dinis,quem tempore excommunicationis contulit.
7 Abſoluere poteſt preſbyter propriam concubinam.

1 Cum clericus. Nõ ſummat̃, nec diuidit̃. ¶†Nota primo ꝙ ordi-
natꝰ ab excõicato nõ recipit executionẽ,ſed recipit ha
bitũ ordinis:et ſic excõicatus nõ inhabilitat̃ ad impri-
2 mẽdũ habitũ ordinis.¶†Nota ſcḋo ꝙ cũ ordinato ab excõicato
ignorãter,diſpenſat ep̃s:a ꝯtrio,cũ ordinato ab excõicato ſcienter,
3 diſpenſat ſolus papa.¶†Opp.cũ gloſ.ꝙ ordinati ab excõicatis
nõ recipiãt ordinẽ.i.characterẽ.ix.q.j.c.j.vbi dr qḋ nullo modo dr
cõſecratio,que eſt facta ab excõicatis.So.Dic ꝙ eſt nulla quo ad
executionem,nõ quo ad habitũ.Et idẽ de collatione ordinis facta
ab heretico:vt eadẽ.q.ab excõicatis.Hoſti.remittit ad ſummã de
4 tẽpo.ord.§.j.ver.hec igit̃ ſit fides tua.et de ſac.nõ ite.c.ij.¶†Opp.
ꝙ excõicatus conferat executionem,et effectus ſacramentorũ: vt
in.c.ſi celebrat.de cle.excom.mi.So.Nõ confert executionem excõ
5 municatus maior,vt hic:ſic excõicatus minor,vt ibi.¶†Quero
an excõmunicatus poſſit excommunicare alterum.Uidetur quod
ſic:qr poteſt ordines conferre,qḋ eſt plus:ergo fortius dz poſſe ex-
cõicare.Cõtrarium eſt verum:qr cũ ſit extra eccleſiam, alium ex-
tra eccleſiam ponere non poteſt.xxiiij.q.j.audiuimus.Secus autẽ
eſt in ordine:quia licet ſit extra eccleſiam, nihilo minus conferre
poteſt:quia characterem habet,a quo pendet poteſtas,qui nõ de-
letur per excõicationem:vnde ordinem conferre poteſt,ex quo ſer-
uat formam eccleſie.Intm aũt eſt hoc verũ,ꝙ dato qꝰ excõmunica
tus eſſet toleratus excõicando non excõicaret:vt not.in ca.audi-
mus.et dixi plene de iure pa.cõſultationis.et eſt caſus,in quo tole-
rare nõ operat̃.qḋ eſt notandũ:et in quo nõ ꝓcedit materia.l. Bar
6 barius.ff.de offi.pretor.¶†Quero an idẽ ep̃s,qui cõtulit ordines
excõicatus,poſſit diſpẽſare.Dic ꝙ non ſm Pe.ar.de cle.coniug.
diuerſis fallacijs.Succeſſor tñ delinquentis poterit diſpenſare.
Uin.tz ꝙ etiã ipſe,qui eſt excommunicatus,et qui cõtulit, poſtꝗ̃
fuerit abſolutus,et poſtꝗ̃ penituerit,poterit diſpenſare:ſicut ſacer
dos poterit iniungere penitentiam de peccato ex eius mandato
7 commiſſo.¶†Ad hoc facit qḋ no.Lau.qui dicit preſbyterum ab-
ſoluere concubinam propriaz de peccato fornicationis cũ ſe:et idẽ
de adultera:vt no.iij.q.vij.§.ſi.Et idem ibi Hug.fatetur tamẽ qḋ
honeſtius eſſet vt alteri committeret,propter maiorem erubeſcen
tiam,que eſt magna pars penitentie.de peni.di.j.quẽ penitet. Fa-
cit qḋ no.xxxi.q.j.omnes.xxxiij.q.ij.placuit.ſecundum Joan.An.

De etate,et qualitate. Rubrica.

¶Dicto de ordinatis,dicendũ eſt de prefitiẽdis:et quia in preficiẽ
dis conſideratur etas,et qualitas,et ordo,ideo etc. Dicit Joan.an.
quod aliqui habent in rubrica,de etate et qualitate ordinandorum.
Dicit quod illud Ordinandorum,non debet eſſe:quia dictum eſt
in rubrica de tempo.ordinationum.Nam hic ſolum tractat de or-
dinandis ratione dignitatum,et non aliter:vel qr in preficiendis
requirantur que in ordinandis:adeo etc. De materia rubrice quo
ad primam partem.lxxvij.diſtin.et.lxxviij.diſtinct.per totum.De
ſecunda.xxxviij.diſtin.per totum.et.lxi.diſtin.per totum.De par-
te tertia.lx.di.per totum. Repetitur in Sexto,et Clemen.

1 ☞ Beneficiati arctantur ad ordines ſumendos, quos beneficia
requirunt.
2 Preſbyteratus ordinem habent annexum tres dignitates.
3 Archidiaconatus de iure habet annexum ordinem diaconatus.
4 Ordo non exigitur contemporanee ad beneficium.
5 Beneficio priuatur ratione impotentie aſſumendi ordinem anne-
xum beneficio.
6 Archidiaconatus eſt dignitas,et prelatura.
7 Prelature appellatione que veniant.
8 Inhabilis ad vnum de connexis,ad reliquum inhabilitatur.
9 Beneficio non debet quis priuari citra culpam.
10 Abbas olim ſtabat vt laicus,nec ad preſbyteratum arctabatur.
11 Abbas hodie benedicit,et minores confert,et ad preſbyteratum ar
ctatur.
12 Abbas priuatur abbatia niſi ordinetur.

1 Ut abbates. †Per priuationem be-
neficij arctantur benefi-
ciati ad ordines ſumendos,quos beneficia requi
runt.hoc dicit.Et ſunt due partes, que patent.
2 ¶Secunda ibi:quod ſi.¶†Nota primo tres di
gnitates de iure habentes annexum ordinẽ preſ-
byteratus,abbatia,et decanatus,et prepoſitura, archipreſbytera-
3 tus.¶†Nota ſecundo quod archidiaconatus de iure habet anne
xum ordinem diaconatus.¶Nota tertio qualiter compellantur
ad ordines aſſumendos beneficijs annexos,quia arctantur priua
4 tione beneficij.¶†Nota quarto ꝙ de iure ordo ad validitatem
promotionis ad beneficium nõ exigitur contemporanee cum pro-
motione,quantuncunque ille ſit annexus ordo:ſed ſufficit quod fa-
ciat poſt promotionem ſe promoueri.De hoc.j.c.querelã.et c. pre-
5 terea.et de prebend.ſi pro cleri.lib.vi.¶†Nota quod aſſumens or-
dinem annexum beneficio de iure,etiam ex defectu impotentie,pri
6 uatur beneficio.¶†Nota vltimo hic apertum,qḋ archidiacona-
tus eſt dignitas,et eſt prelatura. Uide gla.et doc.de iudi.decerni-
7 mus.¶†Et nota hic plures dignitates, que prelature dici poſ-
ſunt,vt abbatia,decanatus, prepoſitura, archipreſbyteratus, et
8 archidiaconatus.†Nota qḋ inhabilis ad vnum de connexis, cen-
ſetur ad reliquum:et inhabilis ad ordinem annexum dignitati,in-
habilis cenſetur ad dignitatem,quam ſuſcepit,adeo quod ſi pro-
9 moueri non poteſt,ipſa priuatur.¶†Oppo.quod non debeat pri
uari,dato quod promoueri non poſſet propter caſum:vt patet de
cle.egro.c.j.So.Intellige qñ propter culpã ſuã ad talẽ caſum de-
uenit:contrarium qñ preter culpam.Idẽ ſi ꝑter culpam, vbi ante
dignitatem adeptam ad hunc caſum deuenit,ſecundum Inno. et
Hoſti.debebat enim abſtinere ab eo,ad quod ſciebat ſe inhabilem.
10 ¶†Oppo.quod abbates non ſint clerici.xciij.diſtin.a ſubdiaco
11 no.et ſic non neceſſitantur ad aſſumendum preſbyteratum. †Sol.
Olim,cum non eſſent clerici abbates,vel monachi,imo perpetue
ſtabãt vt laici:de quo.j.eodem.dicam.ſtatuam.hodie autem ſecus,
quia benedicit,et minores ordines confert.j.eod.cum contingat.
¶Oppo.quod ſuperfluitate tex.per primum reſpõſum ad ſcḋm,
vel econtrario.So.Dic ꝙ primũ reſponſum loquitur qñ poteſt,et
non vult:ſecundum qñ vult,ſed non poteſt. Queritur quemodo
faciat ad titulum.Dic qḋ põt facere reſpectu ordinis preficiendo-
rum.i.eorum,qui prefecti ſunt:vt.j.c.queris.et reſpectu qualitatis
prefiẽdorũ:qr ſi talis eſt,qui non poſſit ordinari, non preficitur,
12 imo prefectus remouetur.¶†Opp.ꝙ dato ꝙ non ſatiant ſe pro-
moueri,non priuentur,ex quo non poſſunt.j.e.queris.Sol. Dicit
Hoſt.ꝙ cõpelletur ad ordines:et ſi nõ poſſit,priuabitur:niſi als ſit
valde vtilis eccleſie.Nota hoc,quia extendit illam decreta. ad ca-
ſum,quando ordo eſt annexus beneficio. Antonius de Butrio.

1 ☞ Beneficium minori conceſſum,per clericos eſt regendum.et
nume.5.
2 Pueri appellatione veniunt exiſtentes infra decennium.
3 Prelaturam non poteſt obtinere minor decennio.
4 Adminiſtratio vniuerſalis rerum eccleſie,in titulum non com-
mittitur laico.
6 Diſpenſat epiſcopus cum minoribus etate,vt ad beneficium ſim
plex promoueantur.
7 Beneficij collationem reddit nullam defectus etatis ipſo iure.

Inſtituendi

8 Inſtituendi ius in eccleſijs ſpectat ad archidiaconum.
9 Beneficia ſimplicia poſſunt pueris conferri.
10 Eccleſie appellatione venit prelatura, ⁊ non ſimplex beneficium.
11 Archiepiſcopus non poteſt ſe intromittere de ſubiectis ſuffra-ganeo.
12 Fructus eccleſiarum non debent laici percipere.
13 Puer promotus ad dignitatem archidiaconatus an habeat vo-cem in capitulo.
14 Diſpenſatio ſuper etate ad beneficia tenenda quid operetur.
15 Epiſcopus obligatur in mala adminiſtratione eccleſie.

1 Ex ratione. ¶ † Eccleſia diſpenſatiue mino
ribus cõceſſa, nõ p laicos, ſed per
clericos eſt regẽda, vſq; ad pmoti cõpetẽtẽ etatẽ. h. d.
¶ Duo facit. Primo reprehẽſibile factũ epi. Scdo il
lud corrigi mãdat, ibi: vnde qm̃, que duo facit. Primo pcedit cir
2 ca preterita. Scdo circa futura cũ pena ⁊ decreto. ¶ † Not. primo
qd pueri appellatione comprehenduntur exiſtẽtes infra decenniũ
3 cõſtituti. Qd no. bene: de quo de deli. pue. c. j. ¶ † No. ſcdo qd minor
4 decennio eſt inhabilis etate ad obtinendã eccleſiam. ¶ † No. iij. qd
adminiſtratio vniuerſalis bonorũ eccleſie, etiã nõ in titulũ, nõ eſt
5 cõmittẽda laico. ¶ † No. iiij. qd vbi ex diſpenſatione etate inhabi
libus eccleſie cõceduntur, debẽt dari vicarij, ⁊ adminiſtratores cle
rici, ⁊ nõ laici, qui eccleſiam regant vſq; ad etatem legitimam pro-
6 mouendi: ⁊ vocantur tales vicarij tẽporales. ¶ † No. v. argumen-
tum, epos poſſe diſpẽſare cũ minoribus etate, vt promoueãtur ad
beneficium ſimplex. Poteſt induci in contrarium: quia papa hic
7 tolerauit collationem, ⁊ prohibet eis in futurum. † No. qd defectus
etatis reddit nullam ipſo iure collationem, ⁊ promotionem bene-
8 ficij. ¶ † Op. videtur qd ius inſtituendi in eccleſijs ſpectat ad ar-
chidiaconum, maxime intra limites archidiaconatus. de preben.
referente. So. Dicit glo. ij. ſpectat ad conſuetudinem, vt ibi no. de
iure, vt hic. de quo. de offi. archi. cum ſatis. Dic qd quedam eſt in-
ſtitutio authorizabilis ſupra curã: hanc facit ſolus eps, nec ipſam
inferior eo acquirere põt de cõſuetudine: vt no. in. d. c. cum ſatis. ⁊ de
hoc. de cap. mo. c. j. lib. vj. ſaluo niſi habeat titulũ ab epo. de inſti. cũ
venißent. Quedã eſt inſtitutio, que ſumit p inſtallatione ad trãſfe
rendã poſſeſſionem facti: ⁊ hãc hʒ archidiaconus de iure cõmuni.
9 ſ. de offi. archi. ad hoc. ¶ † Op. cũ gl. que eſt ſup verbo Eccleſias,
qd etiam pueris poßint eccleſie conferri. de preben. c. ſuper ordina
ta. ad hoc, quia talibus poſſunt conferri ordines. lxxvij. diſt. in ſin
gulis: ⁊ ſine titulo ordinari nõ debent. lxx. diſt. c. j. ideo cõſeqni põt
ratione ordinis ⁊ beneficium. ¶ Glo. dicit q; prelature nõ poſſunt
conferri pueris, vt hic ⁊ exponit eccleſias, id eſt, platuras. ſed bene
10 ſimplicia beneficia. ¶ † Glo. de verbo Eccleſia: qꝛ appellatione il-
lius in lata ſignificatione comprehẽditur etiam prelatura, nõ ſolũ
ſimplex beneficium. Et no. hanc cõſequentiam: Hic habilis eſt ad
ordinẽ quemcunq;, ergo habilis eſt ad beneficiũ. ¶ Et no. q; puer
nõ eſt habilis ad prelaturã: habilis eſt tñ ad ſimplex beneficium, ⁊
ad ſimplicẽ eccleſiã. Et no. qd appellatione eccleſie in ſtricta ſigni
ficatione cõprehẽdit ſimplex beneficiũ. Doc. remittunt hic. ad gl.
11 de reſcrip. ſi eo tempore. li. vj. in gl. pe. † Tertio videt q; archieps
nõ ſe intromittat de ſubiectis ſuffraganeo: de of. ordi. paſtoralis.
c. cum ſimil. Sol. Hic archieps eſt legatus in pũincia, qui ex offi-
cio legationis ſe intromittere põt. de of. lega. c. j. vel hic eſt de caſi-
bus ad archiepm ſpectantibus, qñ peccatur in bñficijs cõferẽdis:
arg. de inſti. c. ij. vel hic ſpecialiter queritur de correctione epi. ix. q.
iij. cũ ſcimus. vel procedit hoc ex ſpali delegatione vel mãdato pa-
pe, ſm Inn. ⁊ Hoſt. ⁊ ſic loquitur qd opponitur, archiepiſcopum
12 in dioceſi ſuffraganei, ⁊c. ¶ † Quarto opp. q; laic9 põt hr̃e admini
ſtrationẽ, ⁊ pcurationẽ rerũ eccleſie. lxxxix. di. indicatũ. xvi. qd. vij.
c. j. ⁊ c. in noua. ⁊ c. ſeq. de procu. c. j. lib. vj. Sol. Dicit hic Inno. qd
laicus nõ poteſt habere generalem adminiſtrationem rerũ eccle-
ſie, ita q; dicantur eccleſias regere, nec decimas recipere, vel obla-
tiones. x. q. j. q: ſacerdotes. ⁊ duobus. cap. ſeq. Lõ nota qꝛ non po-
teſt laicus deputari ad aliquod altare, vel eccleſiam, vt iure ſuo re
cipiat oblationes. Poteſt tñ bene ibi eſſe miniſter, nec ſacra tange
re. de conſe. di. iij. ſancta. ⁊ c. veſtimenta. de coha. cler. c. ij. in fin. nec
adminiſtrationem eccleſie tenere. xvj. q. vij. c. j. ⁊ c. in noua. ⁊ ſequẽ-
tibus. nec de eccleſiaſticis aliquid diſponere. de conſt. eccleſia. adeo
q; non excuſat authoritas. de decimis. q̃uis. ⁊ c. prohibemus. Iſtã
etiam in proprio hoſpitio prohibentur talia laico committi. lxxx-
ix. di. iudicatum, ſecundũ Hoſt. Unde concludendo, generalẽ ad-
miniſtrationem eccleſie, vt ſuper clericos dominetur, habere non
poteſt: ſpecialem autem adminiſtrationem aliquarum rerum po-
teſt ſub clerico habere: ⁊ etiam ipſius generalis adminiſtrationis
clerici poſſunt eſſe vicarij. de quo per Hoſtiẽ. ne prela. vices ſuas.
ver. ſed videtur. vbi concludit q; per laicos non poterunt concedi
fructus eccleſie ad firmam, vt in propria perſona recolligat: imo
plus videtur qd ex hoc incurrant excõicationem. iiij. q. j. ſacerdo-
tes. ⁊ c. ſeq. ſed ponetur clericus ibi, qui illos recolliget, ⁊ dabit lai
co conducenti. arg. de locato. veſtra. de Iudeis. ex ſpeciali. qꝛ dato
quod fructus ex re prouenant ſpirituali, non tamen ſunt qd ſpiri
tuale: vnde vendi poſſunt, dummodo aliquod ſpirituale in tali vẽ
ditione non miſceatur. de re. permuta. ad queſtiones. ¶ Per hoc
infertur quod ſi eccleſia adeo debitis aggrauata eſt quod nõ poſ-
ſit per alium, quam per laicum releuari: ſi eſt religioſorum, debet
committi alicui religioſo illius vel alterius dom9. Si ille deficiat,
clerico ſeculari. de re. ec. non alie. poſſeſſiones. Adde qd vt ibi nota
tur, deficientibus religioſis admittetur ſecularis. arg. de reli. do.
inter quatuor. ne cle. vel mo. relatum. Si nec ſecularis inuenitur,
putat Hoſt. quod in tanta neceſſitate poterit epiſcopus diſpenſa
re quod ad tẽpus laico committatur: argu. de loca. veſtra. ⁊ qd ibi
no. ita tamen quod non laicus, ſed clericus in nomine laici admini
ſtret. Ad hoc de Iudeis. ex ſpeciali. Alias ſi laicus omnino vellet
adminiſtrare, ad papam eſſet recurrendum. ij. q. v. Mennam. xxx-
ij. di. §. verum. de decimis. tua. ¶ Nota bene qd a papa poteſt com
mitti adminiſtratio eccleſie laico. Si vero eccleſia ſit ſeculariũ cle-
ricorũ, dicit Hoſt. etiam ad religioſos haberi recurſum. Ad hoc
de ſta. monach. qd Dec. dicit tamẽ q; hoc nõ ſeruatur, ⁊ male. Imo
in tali caſu nõ ſolũ ſecularibus requiſito epo, ſed etiã laicis non ſo
lum fructus, ſed etiam adminiſtrationẽ eccleſie cõmittũt: ⁊ vt pre-
latis, ad quos ſpectat talia corrigere. de ſup. negli. prela. c. ij. ſecun-
13 dũ Hoſt. ¶ † Quero cum glo. que incipit, idem dicit lex. pone, eps
facit aliquem pupillum vel puerum archidiaconum, an habebit
vocem in capitulo, ſicut ſi eſſet legitime etatis. Uidet q; nõ: qꝛ mi-
nores decuriones facti, lʒ decurionum ſportulas recipiant, non ta
men interim ſuffragiũ ferre poſſunt. ff. de decu. ſpurij. §. minores.
ſicuti nec minor factus miles debet ſapientum iura tractare. C. de
teſt. mi. l. ſi. ¶ Attende, ſentit glo. qd eps poſſit diſpenſare cum mi
nore, vt aſſumat dignitatem archidiaconalem. Ioã. And. damnat
hoc: qꝛ diſpenſatio eſt papalis. de eta. ⁊ quali. c. vno. lib. vj. Quo ad
canonicum tene quod habetur in. c. ex eo. de elec. li. vj. ⁊ in cle. hi. de
eta. ⁊ quali. in principali dicto: tenent cõmuniter doc. niſi appa-
reat de expreſſa voluntate principis. S. de elec. cum nobis olim. ad
finem. ad hoc. j. c. ij. dicit enĩ qd non eſt preſumendum quod talia
papa concederet puero. Si tamẽ concederet, parendum eſſet quo
ad temporalia. xix. di. in memoriã. In ſpiritualibus vero, in qui-
bus vertitur periculum anime, non obediendũ eſt. de quo de tẽpo.
ordi. ad aures. ad hoc. xxx. q. j. maneat. xij. di. c. j. ⁊ c. ij. lv. diſt. nullus.
ij. q. vij. quapropter. xi. q. iij. non ſemper. xxxv. q. ix. loci. Periculũ
autem vertitur animarum, quando ſe neſcit regere, vel populum.
j. c. prox. Excipit tamen neceſſitatem, vel vtilitatẽ eccleſie. vij.
q. j. ſcias. in fi. ſm Arch. ⁊ Hoſt. qui Arch. hoc ponit in. c. ſi eo tpe.
de reſcrip. in. vj. Nota iſtam glo. qd diſpenſatio p cõſequendo be-
neficio reſpectu etatis habilitat beneficiatum ſolũ ad hoc qd poſ-
ſit retinere bñficiũ, nõ tamen ad alia cõſecutiua: qꝛ ſufficit qd pri
14 mũ operetur. ¶ Nunqd aũt per hoc habilitetur, vt poſſit recipere
fructus, ⁊ quotidianas diſtributiões. Dicit hic gl. qd ſic. quod in
hoc eſt notanda. Lõ eſt verũ, niſi ſpecialẽ habeat prohibitionẽ de
per ſe perceptio redituũ. Ideo ſi eſt ſtatutũ in eccleſia qd non in
ſacris, vel minor etate non percipiat quotidianas diſtributiones
non extendat diſpẽſatio ad talia, niſi exprimatur: qꝛ ſufficit q; diſ
penſatio aliqd, quãtũcũq; modicũ operet. Et facit qd no. Io. an.
de cleri. nõ reſi. tue. iuncto qd no. de cle. eñ ex eo. li. vj. ¶ Ex his de-
cidit qd tãgit vltima gl. an oĩa poſſit hic in etate diſpẽſatus tãq̃
maior. Et arguit gl. q; ſic. ff. de re iud. l. quidam cõſulebat. tñ dicit
gl. q; nõ eſt verũ. j. c. proxi. C. de teſta. milit. l. ſi. Nec obſtat q; hic ve
niã etatis vr̃ impetraſſe: ergo quaſi per hoc oĩa poſſit. C. de his q
ve. eta. impe. l. eos. Dic q; nec oĩa põt, qui veniam etatis ĩpetrauit:
qꝛ non põt alienare ſine decreto, nec habet adminiſtrationẽ, niſi ad
etatẽ legitimã puenerit: vt. d. l. eos. Nota bñ gl. q; diſpẽſatio ſup vi
tio nõ perinde habet, ac ſi non haberet illud vitium, lʒ tollatur im
pedimentũ vitij quo ad validitatem eius qd conceditur: ideo di-
ſpẽſatus ſuper etate non habetur per omnia pro maiore: diſpen-
ſatus ſuper ordinibus recipiendis non habetur per omnia, ac ſi eſ
ſet ordinatus. Puto ponderanda verba diſpenſationis. Si enĩ di
cit, Tale beneficiũ aſſignamus, nõ obſtante defectu etatis, ipm p
omnia volumus haberi pro maiore: ⁊ tunc pleniſſime eſſet habili-
tatus ad etatẽ: ⁊ ſic diceretur habere proprie veniam etatis: vñ oĩa
poſſet, preterq̃ excepta in diſpenſatione: vt. d. l. eos. hic nota. bene.
15 ¶ † Ultimo dicit hic Inn. q; epiſcopus obligatur in mala admi-
niſtratione puerorũ, quos inſtituit: ar. ff. de magi. conueniendis. l.
ij. ff. de admi. tu. l. Lucius. ⁊ de offi. arch. ea, que. ſicut obligatur qñ
adminiſtrationẽ committit alteri nõ idoneo. Lõ nota qꝛ omnes
prelati hodie, ⁊ epiſcopi, valde grauantur. Anto. de Butrio.

1 ☞ Eccleſie regimen minori. xliiij. annis committi non debet.
2 Regere verbum proprie ad alios refertur, gubernare vero ad ſe.
3 Prelatus neceſſario duo habere debet.

4 Paruulorum appellatione qui comprehendantur.
5 Prelatus eſſe nequit minor viginti annis. 6.
7 Eccleſie non curate regimen an poſſit committi minori viginti annis.
8 Patria poteſtas an ſoluatur promotione ad prelaturam.

1 **Indecorum.** ¶ †Regimen eccleſie mino-
ri tredecim annis committi
nō dʒ. Prima pars exordium, ⁊ cauſas mandati. Se-
cūda mandatū. Tertia cōminationē irritationis, ⁊ pe
ne. Scd̄a ibi: volentes. Tertia ibi: ſecuri. ¶ Nota primo q̄ ordina
tum reginē incipit ⁊ cognoſcitur a ſe ipſo: q: qualiter ſe regit, ita
2 ⁊ alios veriſimiliter regere ſciat. ¶ †Nota ſcd̄o q̄ verbū Regere,
pprie refertur ad alios, gubernare ad ſe. Unde gubernator reſpi-
3 cit partem economicam: regere reſpicit politicam. ¶ †Nota ter-
tio duo, que principaliter exiguntur in prelato eccleſie: diſcretio, ⁊
morum honeſtas. ¶ Nota quarto q̄ paruulis regimen eccleſie cō
4 mitti non debet. ¶ †Nota q̄ appellatione paruulorū cōprehendū
tur minores viginti annis. Et ſic pʒ q̄ ad eccleſiam habilis videt
exiſtens in vigeſimo anno. Item ad dignitatem ⁊ perſonatum in-
fra illam etatem conſtitutus, non. ¶ Nota q̄ appellatione paruu
5 li cōprehendit minor viginti annis. ¶ †Oppo. qd̄ ad dignitates,
vel pſonatus nō admittat quis in vigeſimo, ſed in vigeſimoquin-
6 to anno: vt. ſ. de elec. cū in cunctis. §. inferiora. ¶ †Solu. Quidam
dicunt q̄ hic a cōtrario phiberi videt qd̄ in viginti annis poſſit
quis dignitatem aſſumere: ſed falſum eſt per cōtrariū: ⁊ non dʒ ſic
ſumi argumentum. de quo arg. a cōtrario vide de elec. publicato.
Alij dicunt q̄ de iure cōi nō pōt pmoueri ante vigeſimūquintū,
ſed diſpenſatiue: etiam diſpenſatione epi pōt poſt. xx. annū diſpē
ſari, ita q̄ ibi determinatur etas pmouēdi de iure cōi hic determi
natur etas promouendi de iure ſpeciali, ſcd̄m Lau. Hoſ. Inno. et
Hoſtie. Non obſtat. ſ. c. proxi. vbi diſpenſat cum eo, qui eſt decem
annorū: qd̄ illud per iſtud corrigitur: vel ſit illud de ſpeciali māda
to pape, ſm Hoſt. Ideo cōcludunt q̄ epiſ diſpenſat cū pubere, cū
īpubere nō: qn̄ inter iſtos eſt magna differentia: qd̄ pʒ in teſtan-
do, iurando, matrimonium contrahendo. Concludunt tamen ta-
les diſpenſationes debere fieri cū cauſa, vt hic: ⁊ hic prohibetur,
quoniā etiam cauſa ſubſiſtente ante annum poſſet epiſ diſpenſare.
¶ Sed quicquid dicant, tene qd̄ habes. e. ti. c. vno. li. vj. lʒ etiā poſt
illam decre. archidiaconus hoc tenere voluerit, vt ibi no. Jo. an. ⁊
vide de iudi. c. ſi. in. vj. ¶ Glo. ibi tangit qd̄ hic ponit Hoſti. de mi
nori octodecim annis, an poſſet agere cauſam ſpiritualem. Iſtam
7 materiā expediam in. c. preterea. ſ. eo. ti. ¶ †Quero an regimen ec-
cleſie etiam nō curate poſſit cōmitti pueris. Dicit hic Jo. An. qd̄
nō, ex quo nō ſunt in vigeſimo anno cōſtituti. ⁊ remittit de reſcri-
8 ptis. ſi eo tēpore. lib. vj. in glo. pe. ¶ †Quero cum gl. que incipit, q
eſt in prelatum. an promotus ad prelaturam quo ad illam dicatur
ſub patris poteſtate eſſe. Dicit glo. qd̄ videt q̄ non: q: in talib⁹ pa
tria poteſtas non curatur. ff. ad Treb. l. nam qd̄. ff. de adulterijs.
ſic eueniet C. de legi. tu. l. vlt. Inſt. de excu. tu. §. minores. ff. ad Ma
cedo. l. filium habeo. Cōtrarium eſt per adoptionem. ff. de his, qui
ſunt ſui vel alie. iur. ſi filiuſfa. ff. de mu. ⁊ hono. l. ij. de iud. cum pretor.
vbi nō refert an ſint in poteſtate, vel non. Ad hoc eſt de epiſ. ⁊ cle.
aut. preſbyteros. Inſti. quibus mo. ius patrie po. ſo. ſi filiuſfami-
lias. vbi dicitur qd̄ lʒ filiuſfamilias adipiſcatur honores, remanet
in patria poteſtate. Unde per hoc videtur qd̄ ſacer ordo nō liberet
a patria poteſtate. Et hoc tenuit Lau. Alij dicūt q̄ quilibet ordo
liberat a patria poteſtate: q: liberat ab ea, que eſt maior, vt domi-
nica. de epiſcopali patet. lx. di. ſi ſeruus ſciente. de ſacerdotio, ea. di.
c. frequens. ⁊ c. ex antiquis. De diacono dicitur q̄ preſtando vica-
rium liberatur: vt. e. c. ex antiquis. ⁊ idē de ſubdiacono. ſ. de ſeruis
non ordinan. miramur. Nō obſtat qd̄ dictum eſt de dignitatib⁹ ſe-
cularib⁹: q: nō ſunt ſimiles ſacerdotio, ⁊ leuiores reputātur digni
tates, ⁊ magis compaſſibiles cū patria poteſtate. ne ma. ⁊ obe. ſoli
te. Ad hoc, q: dignitas patriarchatus ſoluit patriam poteſtatē.
Et in hoc reſidet glo. q̄ quilibet ſacer ordo ſoluit patriam poteſta
tē. ¶ Dic q̄ ordo epalis ſoluit patriā poteſtatē, vt eſt expreſſum
in. c. p venerabilem. qui ſi. ſint legi. ¶ Ordo ſacer nō ſoluit patriā
poteſtatē ex toto: vt probat illa decre. q: ſi epalis eximit vt ibi, ⁊ aū
oportet epm eſſe preſbyterum: ergo preſbyteratus nō eximit. Sed
bene fatentur qd̄ effectus, qui ſunt in patria poteſtate non ppor-
tionabiles vel congrui in clericum, tolluntur. Per hoc infert In-
no. ⁊ Hoſti. qd̄ quo ad patrimonialia ⁊ profectitia remanet effect⁹
patrie poteſtatis. De beneficialibus tenendum qd̄ habetur de iu-
di. c. ſi. li. vj. Quo ad aduentitiū autem peculium adhuc tollitur ef
fectus patrie poteſtatis. ne quo de teſta. q: nos. ⁊ eſt caſus in aut.
preſbyteros. C. de epiſ. ⁊ cle. Item quo ad violentam manuum in-
iectionē: vt in. c. cū voluntate. de ſen. excō. de quo dicendū vt ibi. Itē
quo ad diſtractionē, vtʒ qn̄ propter famē patres poſſunt vende-
re filios. de quo de patribus, qui filios diſtra. l. ij. Ant. de Butri.

1 ¶ Eccleſie regimini non debet deputari indignus.
2 Ordinarius poteſt ſe opponere cōtra executorem indignum pro-
mouentem.
3 Beneficiorum pluralitas quando permittatur.
4 Beneficia incompatibilia habens an priuetur primo.
5 Iudex eccleſiaſticus poteſt inquirere contra pluralitatem benefi-
ciorum.
6 Beneficia incompatibilia quando quis poſſit retinere.
8 Beneficia duo quando quis poſſit ſimul tenere.
9 Annexio vel dependentia per preſcriptionem in beneficijs cura-
tis an induci poſſit.
10 Beneficium vnum quando dicatur ab alio dependere.
11 Eccleſia vna ſi in fundo proprie eccleſie edificat eccleſiā, poteſtas
prouidendi ad prelatum eccleſie ſpectat.
12 Vicarius perpetuus per quem debeat deputari.
13 Euicta maiori eccleſia, an ex ea dependentes euincantur.
14 Interdicta vna eccleſia an poſſint interdici alie eccleſie depen-
dentes.
15 Procuratorem an debeant conſtituere ſingule eccleſie dependen-
tes ex maiori.
16 Contrahens cum preſbytero eccleſie ſubiecte an poſſit exigi, ⁊c.

1 **Cum te.** ¶ †Ad regimen non dʒ inſtitui indi-
gnus ſcientia, moribus, vel etate: ⁊ qui
hʒ duas eccleſias, alteram dimittere cogitur, niſi cau-
ſa ſubſit. Secunda ibi: ſed etiā plures. ¶ Nota primo
in pmouendo ad curam que ponderentur vt dignus exiſtat: quia
exigitur qd̄ etate ſit habilis moribus, ⁊ ſcientia: ⁊ ſic qualitates in
gñe, que exiguntur in promouendo ad epatus, requiri vident ad
2 alia beneficia promouendū. ¶ †Nota ſcd̄o q̄ ordinarius pōt ſe op
ponere cōtra proceſſum executoris indignum promouentis, nec
quatenus de indigno prouidet ordinarius arctatur ad parendū
mandato executoris. Et vide de offi. dele. ſi qn̄. nec per hoc turbat
iuriſdictionem: ⁊ ſic iniuſto aperte mandato delegati parendum
non eſt per ordinarium. quod intelligo quando eſt euidenter indi-
3 gnus. ¶ †Nota tertio duos caſus, in quibus pluralitas permit-
titur eccleſiarum, quando vna ex altera pendet, vel nulla per ſe ſuf
ficiens eſt. Et inſufficiens dicitur, qn̄ proprium ſacerdotem cōue-
4 nienter ſuſtentare non poteſt. ¶ †Nota quarto ſecundū hec iura
habentem plura beneficia, ſecundi acceptatione, ſeu acceptione
ipſo iure non priuari primo: ſed data incompaſſibilitate cogit ad
alterum eligendum, ⁊ alterum dimittendū. Allegatur q̄ vbi ſpe
cifice ius habet clauſulam derogatoriam ad reſcripta, non valet
5 reſcriptum non facta mentione de iure. ¶ †Nota q̄ iudex ex offi-
cio poteſt inquirere cōtra pluralem, ⁊ cōpellere ad oſtēdendū titu
6 lū. Ad hoc de offi. ordin. c. ordinarij. li. vj. ¶ †Oppo. cū gloſſ. ī. qd̄
admittendus ſit inhabilis, pro quo papa reſcribit: cum ſacrilegij
inſtar obtineat, illum inhabilem reputare, pro quo papa reſcribit.
xvij. q. iiij. qd̄ antē. C. de cri. ſacri. l. ij. So. Cōtrarium pcedit qn̄ pa
pa ex certa ſcientia p inhabili reſcribit: hic aūt qn̄ inhabilitate ta
cita ſubreptitie bñficiū eſt obtentū. Uide qd̄ no. glo. de ſen. excō. p
7 cauſa. ¶ †Oppo. q̄ bñficiū primū vacet, ⁊ q̄ optio non ſit danda
bñficiato. de preb. de multa. Gl. dicit q̄ hec decre. ſm illā eſt intelli
gēda. Forte vult qd̄ illa loquat in bñficijs curatis, pſonatibus, di
gnitatib⁹: hic in alijs. Uel pcedit hec, qn̄ nō cōſtat q, ue primo fue-
rit collata. Uel hec fuit gratia. Uel loquit de collatione ante conci
8 lij. Lateran. vt no. in predicta decre. referente. ¶ †Opp. q̄ poſſit
alio caſu hre plures eccleſias, qn̄ vnā. ſ. hʒ intitulatam, ⁊ alteram
cōmendatam. de elec. dudum. ij. Glo. fatetur. Dic vt de elec. nemo
deinceps. lib. vj. Credo q̄ mens iſtorū iuriū ſit, vt poſſit his caſi-
bus habere plures eccleſias ex diſpenſatione, non de iure. ⁊ de eo
ſubeſt cauſa diſpenſandi q̄ eccleſie ſunt aut tenues, aut vna depē-
det ex altera. Sʒ iſto caſu forte poſſet de iure cōmuni tolerari, dū
tamen alteri ſeruiat per vicariū, ⁊ vnā intitulatā, ⁊ alteram cōmē-
9 datam. ¶ †Quero an in duob⁹ curatis poſſet induci annexio, vel
dependētia per pſcriptionē. Jo. An. remittit ad. q. ſuper regula, q̄
10 cōtra. de reg. iur. li. vj. ¶ †Quero qn̄ vna eccleſia dicat ab alia de-
pēdere. Gl. dat exēplum de reli. do. c. q: monaſteriū. vel qn̄ vna eccle
ſia ſubeſt alij: q̄ etiam ſubiecta pſbyterū teneat, vt debet, plat⁹
erit vtriuſq. Tertio dicit glo. ſubiectam vel dependentē, quando
vna eccleſia fundatur in fundu eccleſie parochialis, illa dependere
dicitur a prima, ⁊ vicarium ſibi poterit conſtituere: ⁊ ſuperior pre-
latus erit prelatus vtriuſq: non tamen preerit vtriq. Ex diſpēſa
tione enim poterit ſolus duas eccleſias tenere: ⁊ ſufficit diſpēſatio
epi. Qd̄ intellige ſm determinationem. ſ. de elec. dudum. j. de pre-
11 bend. de multa. ¶ †Notat hic gloſſ. quod ſi eccleſia in fundo pro-
prie eccleſie edificet eccleſiam, poteſtas in eccleſia prouidendi ſpe-
ctat ad prelatum eccleſie. in cuius fundo eſt edificata, et dici-
tur eccleſia pendere ex prima. et illi vt annexe poteſt per vicariū
deſeruire: principalis tamen prelatus erit, et rector ſuperioris
eccleſie. qd̄

eccleſie qḋ notandū eſt valde pro iſtis capellis,⁊ altarib⁹,que edi
ficant in eccleſijs.Dicit aūt Ab in.ṡ.de elec.dudum.ꝙ in tali eccle
ſia,ſi eſt vicina,ꝓinde poterit deſeruire ꝑ capellanos ſuos.Si aut
eſt remota,imponet ei cenſus,⁊ ponet in ea ꝑpetuus vicarius. Al
12 legat de eccleſijs edificādis.ad audientiā.†Aduerte,nō dicit per
13 quē:ſʒ i hoc recurre ad ea,q̄ dixi de elec.cū eccl'ia Vulterana.†Sʒ
ad p̄miſſa q̄rit an euicta maiori eccl'ia,depēdētes euincant. Dicit
qḋ ſic:q2 ſi arrogatur aliq̄s,omnes in ꝓtāte eius trāſeūt.Inſti.de
adop.ꝗ.ſed illud.ff.de ꝓcario.l.cuius.In ꝯtrium allegat.c.paſtora
lis.in prin.de off.ordi.Dic ꝙ hoc dictū ꝓcedit quo ad ius ꝓprieta
tis:ꝯtrium quo ad ius ſubiectionis iuriſdictionis.Ad qḋ bene fa
14 cit.c.ij.ſ.de reli.do.¶†Quid aūt ſi eccl'ia,a qua alie dependēt, nō
ſoluat iura ep̄alia,an dependētes poſſint interdici,vel ipſaꝝ bona
pignorari.Facit qḋ ſic,Hoc dictū pōt tolerari,qū depēdētes ſunt
ab eadē iuriſdictione.Als forte dicēdū eſſet ſec⁹ ꝑ dictū.c.ij.de re
lig.do.quo ad hoc vt ep̄s ꝑncipalis eccl'ie h̄ret ꝓtātē interdicendi
hic:de of.dele,ſane.ad hoc,q2 qḋ dn̄o debet,deducit de peculio vi
15 carioꝝ.ff.de pecu.l.ſi ſeru⁹ ne⁹.¶†Quero an ſingule depēdentes
eccl'ie ſingulas debeāt dare ꝓcurationes.Dic ꝙ ſic,ſi ſufficiunt,⁊
habeāt populū:q2 ep̄s qḋlibet mēbrū diocēſis reſpicit.de of.or.ir
refragabili.xi.q.i.de pſona.Nec obeſt ꝙ vna eccl'ia ſit ſubſtātialis.
de re.eccle.nō alie.c.i.qḋ intellige in eccleſijs.ſecus ſi ſint gr̄e.de cē
16 ſi.c.ſi.†Quid ſi cōtraxit q̄s cū preſbytero eccleſie ſubiecte, an ante
executionē debiti exigat qḋ debet ſupiori eccleſie.ſ.cēſus.Dic qḋ
ſic,ſicut dn̄s deducit prius qḋ a ſeruo debet.ff.de peculio.ſed ſi dā
nū.ꝗ.peculiū.⁊.ꝗ.preterea.Et hoc ſi cū preſbytero ꝯtctū fuit,igno
rante,vel ꝯdicente prelato maiori:ſed ſi illo ſciente,veniet eccleſia
in cōtributum cum alijs creditoribus.ff.de tributo.l.ſ.⁊ vide Ar
chi.de preb.cum ſingula.lib.vj.Joan.And.in ſi.glo.ſi.dicit,vt de
elec.nemo deinceps.lib.vj.ibi vide. Antonius de Butrio.

1 ¶Promoueri ad regimen parochialis eccleſie,quis poſſit.
2 Subdiaconatus ordo non eſt de minoribus,ſed de ſacris.
3 Conſtitutus in minoribus ad eccleſiā parochialē aſſumi poteſt.
4 Tempus breue quod dicatur.
5 Diſpenſare an poſſit epiſcopus cum minori etate ad beneficia cu
rata.7.
6 Beneficium in qua etate quis poſſit ſuſcipere.
8 Eligi poſſunt ad beneficia qui ſunt in ſacris conſtituti.
9 Promoueri qua via debeat inhabilis etate ad bñficiū dignitatis.

1 PReterea.¶†Is,q nondū eſt in ſacris,ſi als
eſt idoneus,ad regimē parochialis
eccleſie diſpēſatiue pōt ꝓmoueri.h.d.¶Prima pars
ponit rigorem.Secūda diſpenſationē.Tertia diſpēſa
tionis determinationē.Scḋa ibi diſpēſatiue.Tertia ibi,dum tñ.
¶No.primo qḋ ad regimē parochialis eccleſie de iure aſſumi nō
pōt nō exiſtēs in ſacris.Et ſic habēs vnū beneficiū,cui per prius
an'equam aſſumat,annexus eſt ordo ſacer.ſ.parochialis eccleſia.
2 ¶†No.ſcḋo qḋ ordo ſubdiaconatus nō eſt de minorib⁹,ſed de ſa
3 cris.Ad hoc.ſ.de ſeruis nō ordi.c.miramur.ſ.e.a multis. ¶†No.
tertio qḋ in minorib⁹ exiſtēs diſpēſatiue pōt ad eccleſiā parochia
lem aſſumi,dū tñ ſit talis,qḋ intra breue tp̄s poſſit in p̄ſbyterū or
dinari.Et ſic apparet qḋ defect⁹ etatis,ꝓxime tñ ad ſacerdotiū,
nō impedit quē ad parochialē eccleſiā ꝓmoueri diſpenſatiue:⁊ ta
4 lis diſpēſatio pt̄ fieri ꝑ ep̄m.¶†Sl.ꝓmo q̄rit qḋ dicat breue tp̄s:
⁊ multas concordantias adducit de breuitate tēporis.Concludit
qḋ breue tempus dicitur annus ⁊ dimidius:q2 in anno ⁊ dimidio
quis ꝓmoueri poſſit ad ſacros.Allegat iura.Hodie ſtatutus eſt
annus:vt.c.lʒ canon.de elec.li.vj.Sed dicūt hic doc.qḋ in vna qua
drageſima quis poſſet ad oēs ſacros ꝓmoueri.Nā in ea ſunt tres
dies ſabbati ordinationū.Vñ Hoſt.hic dicebat hoc,qḋ de tēpore
breui dicit arbitrariū eſſe.Hoc dictū ꝓcedit in alio caſu,ꝗ.c.licet
5 canon.⁊ qḋ bene facit qḋ ibi no.¶†Scḋo querit gl.an ep̄i poſſint
diſpenſare cum minori etate.Et aliqui dicunt qḋ ſic,arg.huius ca
pituli.De hoc recitat gl.de ele.cum dilecti.ibi dicit qḋ in etate nō
diſpēſat.Inn.aliter.Hoſt.hic dicit ep̄os diſpenſare poſſe in etate,
⁊ perſonatibus,⁊ parochialibus eccleſijs,⁊ in defectu ordinum,et
in defectu ſcientie,⁊ in defectu morum cum corrigibili,dumtamen
cauſa ſubſit.De defectu ordinis dicit hic ꝓbari:q2 ex quo ius per
mittit diſpenſari,⁊ papa non reſeruat inferiori hoc dicet eſſe con
ceſſum.⁊ hoc videtur placere Jo.An.in.c.licet canon.de elec.li.vj.
¶Circa etatem autem duo ſunt videnda.Primo in qua etate q̄s
poſſit beneficium ſuſcipere.Secundo an cum inhabili etate poſſit
6 per ep̄m diſpenſari.¶†Ad primum dic qḋ eſt dare dignitatem
ep̄alem:⁊ hoc determinatur de elect.cum in cunctis.quia eſt etas
xxx.ann.⁊ in ea ſolus papa diſpēſat,vt ibi.Eſt dare etiam abba
tie:⁊ hoc ſimpliciter credo ꝙ illā requirat etatem vel ſaltem.xxv.
Et hoc tene vt firmat Jo.And.in.c.indemnitatibus.de elect.lib.
vj.⁊ in caſibus nō diſpenſat inferior a papa.facit de eta.⁊ quali.c.
j.lib.vj.Eſt dare dignitatem abbatie:⁊ de hac de electione.indem
nitatib⁹.⁊ cū iſta minori etiā ſolus papa diſpēſat:vt dicta decret.
vnica.Eſt dare dignitatē aliā inferiorē,vel pſonatū hn̄tem curā
animarū annexā:⁊ illius eſt etas.xxv.annorū.⁊ idē in eccleſia paro
chiali.de elec.cū in cūctis.ꝗ.inferiora.In etate minori nō diſpēſant
inferiores ep̄i:q2 inhabilitas eſt cōſilij,vt notat gloſ.de elec.cū in
cūctis.ad hoc de renū.poſt trāſlationē.ad hoc de eta.⁊ quali.c.j.li.
vj.Et ecōtrario eſt dare dignitatē,vel pſonatū ſine cura:⁊ in hoc
eſt dubium q̄ etas exigat.Dicit Inno.hic ꝙ nulla eſt certa etas
determinata.vn̄ ad illas recte eligit,q ſcit illā,⁊ poſſit regere:vel
ſm eum,ſufficit pubertas,cū exinde ſuas facultates adminiſtrare
poſſet,⁊ ceſſet tutoris officiū,⁊ poſſit eſſe ordinarius. ff.de iudi.cū
ptor.⁊ ſufficit ꝙ non eſt ſtatutū cōtrariū.ff.de ꝓba.l.ab ea.Nō plʒ
hoc Compoſ.nam ſi in ſecularib⁹ honorib⁹ hn̄tib⁹ adminiſtratio
nē exigant ſaltē vigintiquinq; anni cōpleti.ff.de mu.⁊ ho.l.ad rē.
ff.de decurio.l.ſpurij.ꝗ.minores.fortius in eccleſiaſticis honorib⁹,
⁊ dignitatibus requirit illa etas,niſi diſpenſet.Et ſic poſſet intel
ligi opi.Inn.¶Hodie de mente cap.primi,de eta.⁊ quali.li.vj.eſt
qḋ etas ſit.xxv.nā illa decre.in.xx.anno diſpenſari permittit ep̄is
in minori aūt etate nō poterit ep̄s diſpēſare.Eſt dare bñficia ſim
plicia,q̄ nō ſunt dignitates,nec parochiales eccl'ie:⁊ tales ſi nō exi
gūt ordinē ſacrū ex ſtatuto vel cōſuetudine,ſi eſt bñficiū hn̄s ad
miniſtrationē,exigit.xx.annus.ꝯ.e.c.indecorū.⁊ tʒ Jo.An.de re
ſcrip.ſi eo tp̄e.lib.in Nouella.¶Satis tñ puto ꝙ poſſit ep̄s in mi
nori etate diſpēſare:q2 ſi hoc prohibitū in dignitatibus per.c.pri
mū.ſ.de eta.⁊ quali.li.vj.cōceſſum vt in alijs a cōtrario ſenſu illi⁹.
c.maxime tenēdo opi.antiquā Inn.⁊ Hoſt.ꝙ in talib⁹ nō ꝓhibi
tis in etate poſſet diſpenſari.Si aūt bñficiū ſit canonia,opiniones
ſunt.Aliqui exigūt.xiiij.annū,aliqui minus:q2 dicūt ſufficere ſe
ptimū,vt recitat glo.de reſcrip.ſi eo tp̄e.¶Puto ꝙ in canonijs
eccleſie cathedralis ſit vera opi.Hoſti.maxime cū poſſint eſſe dele
gati pape:vt.e.ti.de reſcrip.ſtatutū.ꝗ.j.lib.vj.exiget ſaltem etas
xiiij.annorū.Ad hoc vide.c.ex eo.de elec.li.vj.⁊ cle.hi qui.de etate
⁊ quali.Dic,qñq; geſtio act⁹ hʒ ordinē annexū,vel ſi nō habet an
nexum,requirit tñ diſcretionē in gerente.Itē vbi hʒ ordinē anne
xū,⁊ vult ꝓmoueri,reſpectu illius act⁹ requirit etas ad ordinē re
quiſita:vt in cle.hi qui.j.rñ.Si nō hʒ ordinē annexū,requirit diſ
cretionē:tunc etas diſcreta requiritur,que eſt.xiiij.annorum:vt in
c.ex eo.¶Si vult promoueri reſpectu aliorʒ,dic qḋ ſufficit etas
ſeptem annorū.Ad qḋ vide no.in cle.hi.in glo.ordinaria.In cano
nijs autē inferiorū eccleſiarū idē qḋ in alijs ſimplicib⁹ nō habēti
bus adminiſtrationē,vt etas ſeptēnij ſit habilis.Et ſatis puto ꝙ
cū minori ſeptēnio,ꝓximo tñ,poterit ep̄s diſpenſare.Si aūt eccle
ſia hʒ annexū ordinē,vt poſſit ꝓmoueri exigit ꝙ ſit in etate ad or
7 dinē requiſitā,als defectuoſus videretur,ſeu diceret.¶†An aūt
poſſet diſpēſari per ep̄m:puto qḋ ſi ſit ꝓxim⁹ etati,vt poſt modi
cū tp̄s,poſſit ꝓmoueri,als nō,niſi magna cā ſubſiſtēte:ar. huius
decre.Facit,q2 ꝓmiſſum erat ſcḋm opi.antiquā ep̄is in talib⁹ diſ
penſare,nec correctū reperit:ergo poſſit.Ad hoc qḋ no. Hoſti.in
Summa.Nec obſtat.c.lʒ canō.⁊ qḋ ibi no.de elec.lib.vj.q2 illud ꝓ
cedit,qñ a tp̄e ꝓmotiōis certa etas ⁊ determinata requiritur:ſec⁹
vbi nō requirit,quāuis habeat ordinē annexū.in quo requirit cer
ta,⁊ determinata etas.¶Tamen cōtra hoc facit qḋ notat Joā.
An.in cle.gn̄alē.de eta.⁊ quali.vbi dicit qḋ in etate nō pōt ep̄s diſ
pēſare reſpectu ordinis.Dic qḋ reſpectu ordinis diſpēſare nō pōt
vt ante debitā etatē ꝓmoueat:ſed qḋ ꝓmoueatur ad bñficium ha
bens ordinem annexum,in quo requiratur certa etas,dicendū qḋ
pōt diſpēſari ꝑ ep̄m,dūmodo hoc fiat ex cā iuſta ⁊ neceſſaria. Ad
hoc facit bene in ar.c.cū ex eo.de elec.li.vj.iuncto.c.lʒ canon.eo.tit.
8 ¶†Quero an nō cōſtituti in ſacris poſſint eligi ad bñficia ſonan
tia dignitatē,vel perſonatū ſine cura.Compo.de elec.dudū.⁊ In
no.dicūt ꝙ ſic.Hoſt.autē cōtra.Vide gl.eo.tit.c.j.lib.vj.in vltima
gl.⁊ ibi recitant opi.finaliter Jo.An.vr̄ reſidere in opi.ꝙ de iure
cōmuni nō poſſint eligi,ſed diſpēſatiue.⁊ vide in decre.dudū.⁊ de
9 his,que ſiu.a ma.parte cap.ex ore.¶†Quero qualiter,⁊ qua via
ꝓmouebitur hic inhabilis ad talem dignitatē,qñ eget diſpēſatio
ne.Inn.⁊ Egi.ꝙ aſſumet per poſtulationē,⁊ ſic eligi non poterit.
Nā diſpēſant ep̄i cū cōſtituto in minoribus vt poſſit eligi ad per
ſonatū,vel dignitatē.Recitat alios dicere ꝙ poterit eligi:vnde di
cit ꝙ ep̄s poterit facere aliquē eligibilē ꝑ ſuā diſpēſationē.Alij ꝯ.
Sic reſidet Jo.an.Credo ꝙ ſi debeat aſſumi a corpe,vel collegio,
abſq; dubio debeat poſtulari:⁊ ſic materia poſtulatiōis nō ſolū lo
cū habebit in ꝓlationibus,ſed ⁊ in inferiorib⁹ bñficijs.Vbi aūt be
neficio ꝓuideat per viā electionis,ſi idem eſt collator,⁊ confirma
tor,nō credo ꝙ materia poſtulationis tali accōmodetur.Si autē
vn⁹ eſt collator,alter cōfirmator:adhuc dico per viā poſtulatiōis
ꝓcedi.Hoc reincidit in dubiū illud,an hodie de iure cōmuni pa
tiens defectū in ordinibus poſſit ad eccleſiam parochialē aſſumi
de qua in.c.ſi pro clericis pauperibus.de preben.li.vj.⁊ ibi Jo.an,
determinat ꝙ ſolum in caſu illius capituli,⁊.c.ij.de inſti.li.vj.poſ

ſit de iure cōmuni ꝓmoueri. alś diſpēſatiue debeat promoueri per
iſtud capitulum. De quo dic vt ibi. Archid. tamen indiſtincte ibi
tenet contrarium. Dic vt ibi. Antonius de Butrio.

1 ¶ Ordines non ſuis beneficijs annexos quando compellantur
clerici recipere.
2 Delicta que inducant irregularitatem. 4.
3 Canones diſcordantes ſpectat ad papam reducere ad cōcordiaꝫ.
5 Ordinari ad ſacros quando poſſint compelli beneficiati.
6 Promotus, ratione delicti occulti an debeat deponi.
7 Beneficiati compellantur ad ordines ſumendos.
Canonicus non ordinatus vocem in capitulo non habet.
8 Ordinari non prohibetur, qui plura beneficia ſimul habet.
9 Delicti occulti confeſſio in foro anime an preiudicet confitenti.
10 Promoueri non debet, qui dicit ſe non poſſe promoueri ſalua
conſcientia.
11 Beneficiorum pluralitas quando permittatur.
12 Beneficiati tenentur in ſuis eccleſijs reſidere.
13 Canonici ordinati in quo preferantur non ordinatis.
14 Ordinandi vtilitas eccleſie quando dicatur.
15 Beneficio an debeat priuari qui ordinari recuſat.

1 Ueris. ¶ † Propter neceſſitatē, vel vtilitatem
eccleſie cōpelluntur clerici recipere ordi
nes nō ſuis bñficijs annexos. h. d. Cōis diuiſio. Scḋa
ibi: cū igiť. q̄ duo facit. Primo ponit diſcordiā cano
nū. Scḋo diſtinguendo cōcordat, ibi: ſtatuentes. ꝛ ſcḋm mēbrum
2 ſequiť ibi: qḋ ſi. ¶ † Nota primo ꝙ aliqua ſunt delicta, vel defect⁹,
que, quātumcunqꝫ occulta, inducūt irregularitatē, ꝛ repellūt quē a
3 facultate promouēdi. ¶ † Nota ſcḋo ꝙ ad papā ſpectat diſcordā
tes canones ad concordiam interpretando reducere. Sic ꝛ teſtes
diſcordantes ad concordiā reducuntur, vt pꝫ in. c. cū tu. de teſti.
4 ¶ † Nota tex. apertū in ver. ſtatuētes. ꝛ cū loquatur in plurali qḋ
ſint plura peccata, que, q̄ꝙ ſint occulta, impediunt quē a promo
5 uendo. ¶ † Nota qualiter ꝛ qñ procedať cōtra beneficiatos, vt ſe
ad ſacros faciant ꝓmoueri imminente neceſſitate eccleſie: qꝛ aut ſo
la voluntate reſiſtūt abſqꝫ aliquo impedimēto vel cā, ꝛ cōpelluntť,
data idoneitate. per ſubtractionē beneficiorū, ꝛ amiſſionē locorꝫ.
Aut reſiſtunt nō nuda volūtate, ſed cā ſubſiſtente. qꝛ ſalua cōſciē
tia nequeūt ordinari: ꝛ tūc ſi alś ſint valde vtiles eccleſie, nō priuā
tur, ſed alij eis anteponunť. Si nō ſint ita vtiles, bñficio priuātur,
6 ꝛ alijs cōfertur, qui valeāt ordinari. ¶ † Oppo. ꝙ indiſtincte qui
ꝓpter peccata occulta nō valēt ꝓmoueri, debeāt deponi: qꝛ vel añ
ꝓmotionē talia cōmiſerūt, ꝛ ſunt deponendi, eo qꝛ tpe examinatio
nis talia tacuerūt. xxx. di. c. ſi. 50. di. ex penitentibus. lxxi. diſt. ſi qs
fine. cū ſi. Aut poſtea ꝯmiſerūt: ꝛ adhuc ſunt ꝑuādi, ex quo ſua cul
pa ſe fecerūt indignos. ar. ʒ. c. j. So. Dicit gl. qḋ veritas eſt ꝙ ſunt
priuādi: tñ ſi alś eccleſijs ſint vtiles, tolerabunť in eccleſia: ꝛ ſic di
ſpenſať cū eis, maxime ſi ſunt peccata occulta. Puto ꝙ ſi defect⁹
foret talis, q nō impediret ordines ſuſceptos, ſed impediret ſuſci
piēdos, qḋ ſiue ante, ſiue poſt cōtingeret tale impedimentū, ex quo
nō eſt ſuperior ordo annexus bñficio, poſſent retinere bñficia, nec
ex peccato, nec ex cōtumacia in ordināḋo priuarenť, dūmō alś ec
cleſie forēt vtiles. ¶ Si delictū occultū foret tale, qḋ cuiuſcūqꝫ or
dinis etiā ſuſcepti impediret executionē, ꝛ tacuiſſet ante ꝓmotio
nē, nō video ꝙ beneficium cū bona cōſcientia tenere poſſet, niſi cū
eo diſpēſareť: non tñ ex quo oīno foret occultū priuareť ꝓpter de
lictum, ſed nec ꝓpter cōtumaciā. i. nō ordināḋo, niſi ſm̄ diſtinctio
nē hui⁹ capituli. ¶ Si aūt delictū illud q̄ꝙ occultū poſtea cōmi
ſiſſet, quo ordinū careret executione, adhuc nec beneficiuꝫ cū bonā
conſcientia retineret, niſi cum eo diſpēſetur. Talia em̄ beneficia ſal
tē etiā vnū hñt ordinem annexum, ꝛ eius executionē cū alijs, quaꝫ
clericis, nō ſunt conferenda. Aut ergo hic publice cōfitetur, ꝛ eſſet
deponendus, ꝛ priuandus: aut occulte, ꝛ ꝓpter cōfeſſionē talē pri
uari nō poteſt. Nunquid propter delictum in nō aſſumendo ordi
nes poſſet priuari: ſeruanda eſſet hec decre. ¶ Opp. ꝙ nō remoue
rentur ꝓpter occulta peccata. ʒ. de tēpo. ordi. c. ex tenore. Sol. Di
cit gl. ſi agitur de priuatione ꝓpter peccatum immediate, ſeruan
dum eſt qḋ habeť in dicta decre, ex tenore qꝛ ꝓpter occultum pec
catum non impeditur retentio beneficij. ꝛ ptās in illo miniſtran
di. vel in ordine. Fallit in homicidio ſcḋm vnam opi. Tu in hoc te
ne qḋ dixi. Si agitur de priuatione ꝓpter negligentiam in ordinā
7 do, ſeruandum eſt qḋ hic diſtinguitur. ¶ † Opp. qḋ indiſtincte ad
aſſumendos ordines beneficiati cōpellātur, alś priuētur diſtribu
tionibus, ꝛ voce: vt in cle. de eta. ꝛ quali. vt hi qui. Solu. Dicit hic
Jo. An. ſi beneficia non habent annexos ordines, ſeruandum eſt
qḋ hic. Procedi etiā poteſt ad alias penas: ꝛ alio modo inuitareꝫ
ad ordines, vt per ſubtractionem diſtributionum quotidianarū,
ꝛ vocis, vt ibi habetur. Si autē habent ordines annexos, tunc cō
pellantur ſecundū diuerſitatem beneficiorum: vt patet in. c. lꝫ ca
non. de elec. lib. vj. ꝛ in dicta cle. qꝛ ſi eſt beneficium curatū, ꝛ paro
chiale, priuatur ipſo iure lapſo anno. Si collegiatū, ꝛ curatum pri
uari poteſt. Si canonicatus in eccleſia cathedrali, priuatur voce
capituli, ſi non habet annexum ordinem: ſi habet annexum ordi
nem, priuatur dimidia quotidianarum diſtributionum: alś priua
tur quotidianis diſtributionibus. Et ſi eo monito, etiam non aſ
ſumeret, poſſet beneficio priuari. vbi dixi eos beneficio nō priuari
habente neceſſitate vel vtilitate eccleſie ſubſiſtente poſſent priuari
8 ſm̄ formam ꝛ diſtinctionē decretalis. ¶ † Opp. innuit hic multi
tudinem beneficiorum permiſſam: qꝛ dicit qḋ beneficijs abundēt,
ꝛc. obuiat de preben. c. de multa. ꝛ c. ſuper ordinata. Quidam text.
inducunt pro multitudine ꝙ nō inducat peccatum. qḋ pꝫ: qꝛ non
prohibenť hi ꝓpter hoc ordinari: qḋ nō fieret, ſi eſſent in mortali.
¶ Hoſt. dicit ꝙ hoc notat factū, ꝛ nō iure: qꝛ nō qḋ factum, ſed qḋ
fieri dꝫ, ꝛc. de elec. c. cū cauſam. vel ſm̄ eum pluralitas beneficiorū
reſpicit pluralitatem cleri. ori. Simile de cap. mo. c. j. li. vj. vel diſ
9 pēſatū erat. ¶ † Opp. ꝙ non poſſit priuari ꝓpter hanc cōfeſſionē
impedimenti, cum fuerit occulta: ꝛ peccator occulte confitens non
debet manifeſtari, vt pꝫ de of. archi. c. ij. cū cōcor. de penit. omnis
vtriuſqꝫ ſexus. So. Dicunt hic quidam ꝙ ſi hic confeſſio eſt facta
in foro cōtentioſo, vt hic, preiudicat, vt ex eo deponi pōt, vt qꝛ no
toriū inducit. Ad hoc de tēp. or. c. ſi. Si eſt facta in foro anime, ꝛ ſe
crete, dicūt qḋ ſi impedimentum occultaſſet tpe ꝓmotionis, remo
uereť. xxiiij. di. c. vltimo. Si vero poſt ordinationeꝫ incurriſſet hoc
impedimentum ſcḋi ex culpa ſua, remoueretur: alś non. Tu dic, ꝛ
eſt de mēte doc. hic, qḋ triplex eſt forus: qdam cōtentioſus, quidaꝫ
mere pnīalis, quidā miſtus. Si fiat confeſſio in primo, hic preiudi
cat, vt ſm̄ quantitatem delicti poſſit priuari. Si in foro anime pe
nitentiali, nō debet priuari preciſe, nec etiā debet imponi pena pri
uationis, ne peccator ex hac impoſitione manifeſtetur: ſed bene dꝫ
eius cōſcientia informari, ꝙ ſalua cōſcientia bñficium nō pōt reti
nere, ꝛ ſua dere vt cedat: ꝛ ſue poſtea cōſciētie, eſt relinquēdus, pro
pter hoc tñ nō eſt priuandus, ſed bene poſſet priuari ex contēptu,
qꝛ non faceret ſe ordinari: qꝛ de hoc ſibi conſtare pōt iudicialiter:
quo caſu priuabiť, alś nō, prout diſtinguit hec decre. q ſic poteſt
intelligi. Si cōfeſſio fiat in foro miſto, vt qñ examinatur ꝓmouen
dus, ꝛ ſecreto cōfitetur, ſicut ē in examinationibus ordinandorū:
vel audita monitione prelati confitetur non tanq̄ ſacerdoti, ſed tā
q̄ epo, qꝛ iudiciale, repellitur: ꝛ inquantū penitentiale non puniť.
Et remittit ad ſummā de ſcrutinio. §. ſi. vbi dicit talē cōfeſſionem
neceſſitatis in iudicio nullo habere effectū, ꝛ finem repellendi, non
effectū ꝛ finem puniendi. Allegat de ordi. cogni. cum dilectus. ff. de
10 his, qui no. infa. l. Lucius. ꝛ de excep. c. j. ¶ † Quero an dicens qḋ
promoueri non poteſt ſalua cōſcientia repelli poſſit. Dic ꝙ ſic ſm̄
diſtinctionem decre. qꝛ non debet ei ſtatim credere. Sequetur ta
men ille conſcientiam ſuam: de ſimo. c. per tuas. ¶ Nunquid autē
ſi poſtea petiť ꝓmoueri, vel ordinari, admittatur? Remittit Hoſt.
ad Summam. de elect. §. quis poſſit eligere. ſub. §. qui nullo iure.
ver. quid ſi poſtea. ibi dicit ꝙ non eſt audiendus. de frigi. c. j. ꝛ c. lau
dabilem. Dicit finaliter hoc relinquendum ſuperiori: vt ſi hoc o
mnino eſt occultum, relinquat ipſum ſue cōſciētie. Si de hoc fabu
la exiuit extra, qꝛ hoc aperuit alijs canonicis, eū repellat. de temp.
ord. ad aures. de excel. prela. quā ſit graue. imo etiā poſſet hanc pe
nam imponere, per no. hic. ꝛ in Summa hoc ti. in loco primo alle
11 gato. Hoc intelligo † qñ habent fructus ſufficientes ad ſuſtentatio
nem ordinum ſacrorum alias dicendum eſſet ſecus ſecundū iſtum
12 tex. ¶ † Quero de quib⁹ beneficiatis loquitur. Dic ꝙ generaliter
loquiť de clericis: ꝛ ſic non ſolum rectores eccleſiarū parochialium,
ſed ꝛ quoſcūqꝫ alios ſimpliciter bñficiatos comprehendit, etiam ſi
bñficiū eſſet viginti ſolidorum. Nam ꝛ tales tenentur ad reſidētiā,
13 ꝛ ſeruitiū eccleſie. de cle. nō reſi. c. cō q̄rēte. ꝛ c. pe. ¶ † Quero in quo
preferanť alii clerici, qui volūt ordinari illis negligentib⁹. Dic ꝙ
in ordinis ſuſceptione, ꝛ cōſequēter in ſede, ꝛ beneficij perceptione:
qḋ ſpecialiter ꝓcedit in eccleſijs collegiatis: de ma. ꝛ obe. ſtatuim⁹.
Uñ dicebat Ja. hic reſpicere conſuetudinem quarūdam eccleſiaꝝ
vbi ſunt clerici habentes maiores ꝛ minores pꝛebēdas, ꝛ hi, q hñt
maiores, debēt habere ordines certos, ad quos maiores ꝓmouen
tur, habentes minores ſcḋm ſue receptionis ordinē. Si ergo ſe di
14 cunt indignos, minores illis ꝑferentur. ¶ † Quero quando dicať
vtilitas, vel neceſſitas eccleſie ordināḋi: Dic ꝙ vtilitas eſt. qñ ec
cleſia indiget miniſtris illorū ordinum, lꝫ etiā ſint alij, qui poſſint
ordinari. Nō eſt ergo inter neceſſitatem ꝛ vtilitatem diſtinguēdū,
15 vt aliqui faciebant. lxxiiij. di. in ſumma. ¶ † Quero qualis erit hic
ſubtractio beneficiorum: Dic qḋ erit ſubtractio redituū ad tem
pus. qḋ apparet ex verbo Cōpellas. Sic de decimis. c. q̄ꝛuis. Alś
ex quo priuati eſſent, non plus cogerenť ad ordines, ſm̄ Inno. qui
dicit hanc differentiā inter primū caſum ꝛ ſcḋm, qꝛ hic ſubtrahiť
beneficium ad tempus, nō perpetuo: ſed. ʒ. proximo reſponſo, ſta
tim auferreť ꝓpetuo, ꝛ alteri cōferreť, niſi ex cauſa: vt. ʒ. proxime.
Sed Hoſt. dicit etiā hoc ſcḋo caſu eos priuari p ſubtractionē be
neficij, ſi rebelles extiterint. Magis em̄ cōtemnit, qui ſua volūta
te ordinari

te ordinari recuſat,quã is,qui iuſtũ impedimẽtũ allegat. De quo
remittit ad Summã.eo.tit.§.ordo.ver.circa hoc queritur.⁊ ver.
ſeq.ibi ad literam ponit diſtinctionem Ray.quã recitat Jo.An.
fuiſſe.Car.Alle.Gul.⁊ ponit de ele.lʒ canon.lib.vj.in verbo Pri
uatus.quã q͛ ibi ſcripta hic nõ recito,inquantũ eſt neceſſariũ pro
intellectu huius.c.dic,ſi renuit quis ſe promoueri,vbi beneficium
non hʒ annexũ ordinẽ,de quo hic ſpecifice loquimur.Aut renuit
impedimento perpetuo,aut renuit ſola voluntate. Iſtos duos ca
ſus hic proſequitur tex.Primo caſu ſi iudicialiter cõfitetur impe
dimẽtum,notoriũ eſſet,⁊ poſſet deponi incõtinẽti,⁊ immediate ex
delicto.de accu.c.ſi cõſtiterit.Si nõ cõfitetur iudicialiter,ſed ſecre
to,ſeu preſentialiter,vel miſſiſin ei vt epõ ſecreto,nõ vt iudici,q͛ vt
ſedẽti ad bancũ:⁊ tunc procedit hec decret.dico quod ordo pce
dendi eſt,vt ſi vtilem videat aliter eum,non cogat,nec priuet:ſi vi
det eum inutilem alias,eum cogat,⁊ priuet ſtatim beneficio,nõ ex
vi delicti,ſed ex contumacia non promouendi;que ſaltem iudicia
liter habebit aſpectum vere contumacie:⁊ oſtendit iſtum ex con
tumacia,non ex delicto priuari.hec vera,ſi non poteſt aliter eccle
ſie neceſſitati prouidere.Si poteſt per alios,illos ordinet,⁊ illos
iſtis preferat in ordine,dignitate ordinis,⁊ conſecutiuorũ ad ordi
nem.de quibus de maio.⁊ obe.ſtatuimus.Si omnino deficit in cle
ricis,⁊ neceſſitas ſubeſt,alias vtilitas,prouideat priuando:ſi re
ſiſtit ſola volũtate,debet ipm primo priuare loco:q͛ habebit aufer
re voces in caplo,vel quotidianas diſtributiões,vel aliter aggra
uare,vt pʒ hodie in cle.que declarat tex.iſtũ de eta.⁊ quali.hi qui
pote:ꝫ etiã,ſi in cõtumacia perſiſtit.Secũdo ad tpã beneficiorum
reditus ſubtrahere:⁊ ſi durat adhuc in contumacia,poterit ipm
priuare bñficio,vt dicũt hic doc.Dicit tamẽ Inno.hic,recuſantẽ
ordinari nõ excõicandũ,ne ſic excõicat⁹ pro manifeſta offenſa or
dinari non poſſet:ſed de hoc nõ curat Jo.An.⁊ remittit ad no.de
prebe.pro illorum.ſuper gl.pe.ſecũdũ Jo.An.Anto.de Butrio.

1 Medicus non impeditur ordinari euentu mortis infirmi,
cui medebatur.
2 Phyſicus ſolo artis exercitio non eſt inhabilis ad ordines.
3 Homicidium negligentia vel imperitia cõmiſſum cauſat irregu
laritatem.
4 Doctor cõſulens impru-denter,tenetur in foro anime.
5 Medicus vt non incurrat irregularitatẽ,que exigantur.8.
6 Conſcientia eſt ſequenda,ſi non poteſt iure informari.
7 Conſilium an ⁊ quando ſit imitandum.
9 Medicus tenetur pauperem gratis curare.
10 Vitã alterius an quis dicatur redimere,vidẽs aliquẽ interficere
velle alium.niſi det ſibi pecuniam.
11 Medicus pretiũ recipiens an euadat ſimoniam.
12 Medicus quomodo de ſano ſalarium recipit.

1 AD aures. ¶†Euentus mortis infirmi non
impedit pmoueri eius medicum
peritũ,ſolicitũ,⁊ traditiones artis obſeruantem.h.d.
2 Cõtinuatio diuiſio.Secũda ibi:tibi breuiter.¶† Nota
phyſicum ex ſolo artis exercitio non inhabilitari ad ordines.
3 ¶†Not.ſecũdo qõ homicidiũ negligẽtia vel imperitia cõmiſſum
cauſat irregularitatem.¶Not.iij.qõ homicidium alia rõne cau
ſatũ nõ attribuiꝶ ad irregularitatem cauſandam medico,ſi ſecun
dũ traditiones artis habita diligẽtia.quam potuit,ſecutũ eſt ho
micidiũ:⁊ ſic videtur qõ caſuale homicidiũ,ſi non poteſt imputa
4 ri culpa huc agẽti,nõ cauſat irregularitatẽ.¶†Not.arg.quod in
foro anime doctor conſulens ignorantia vel imperitia nõ ſequens
traditiões artis,teneꝶ pro eo qõ alterum cõſulẽdo leſerit.Et hoc
tenet Cy.poſt Pe.in aut.ſed hodie.C.de iudi.quando voluntarie
5 aſſumpſit officium:ſecus ſi neceſſitate.¶†Not.que exigantur vt
medicus medeaꝶ iuſte,⁊ nõ incurrat periculũ aie,nec periculũ irre
gularitatis.Primo exigitur qõ ſit eruditus.Scdõ ꝙ experiatur
ſecũdum traditiones artis medicine.Tertio qõ diligẽs ſit in ar
tis exercitio.Sic exigiꝶ i ꝯſulẽte ꝙ ſit perit⁹,ꝙ ſʒ opiniões cões,
⁊ nõ ſophiſticas cõſulat,qõ in examinãdo factũ ſit ſolicitus,⁊ dili
6 gẽs,⁊ nõ piger.¶†Ultio no.qõ cõſciẽtia,quãꝗ̄ erronea,⁊ ſcrupu
loſa,ſequẽda eſt.ſi non põt iure informari.Uide de ſimo.per tuas.
7 iij.de ſen.excõ.inquiſitioni.¶†Gl.dõs iuſtiſicãt text.⁊ querunt de
rationibus.Et no.vltimã gl.de cõſilio,an,⁊ qñ ſequẽdũ ſit:q͛ bo
na eſt,ꝙ̃ cõcludit cõſiliũ reuerẽtie imitãdũ,cõſiliũ pfectionis non.
8 ¶†Queroqñ debeat eſſe perit⁹,⁊ diligẽs medic⁹,ne ipſi impute
tur.Dic qõ prudẽs dʒ eſſe ante factũ,vt no.verbũ erudit⁹:⁊ in fa
cto diligẽs,vt ſcdm traditiones cões,⁊ nõ ſingulares,det medici
nas,⁊ experimẽta,nõ ꝙ̃ preter,vel cõtra artẽ inueniunꝶ,Itẽ ⁊ poſt
factũ:q͛ dʒ adhibere diligẽtiã.de quo ad Sũmã eo.ti.§.ordo.ver.
9 hoc vr.†An medic⁹ teneꝶ infirmũ pauperẽ,vel diuitẽ volẽtẽ ſol
uere,vel volẽtẽ ſumere medicinã,gratis mediceare.xo.lxxxiij.di.c.
j.Et ibi quo ad pauperẽ determinaꝶ.ꝙ teneꝶ gratis curare:quo
ad diuitẽ tenetur curare,ſed non gratis:q͛ poſt poterit repetere.

10 †Item habeꝶ ibi qõ,an qs redemerit vitã alteri⁹,vcʒ qñ videt ali
quẽ velle interficere aliũ,niſi det ſibi pecuniã.in Spec.de ſalarijs.
11 §.j.⁊.j.col.†Et quomodo penã ſimonie euadat mẽdicãs,q pro dã
12 da ſanitate ptium recipit.no.j.q.iij.q ſtudet.†Et quõ medicus de
ſano ſalarium recipit,vbi nõ liceret ab infirmo:vide de poſtu.c.j.
in gl.notãdum.vbi no.qõ quãquã medicus ſalariatus de publico
non poſſit ab infirmo ſalarium exigere,tamen põt a ſano exigere.
Hic vt ibi ſecundum Jo.And.Anto.de Butrio.

1 Beneficio priuatur,qui ſtetit per annum in ſuſpenſione.
2 Citatio quid debeat expreſſe continere.
3 Contumax corã vno iudice,poteſt de contumacia puniri ab alio.
4 Suſpenſio quandoꝗ inducitur ratione contumacie.
5 Suſpenſus priuatur poteſtate beneficiũ ſuſcipiendi.
6 Delinquere pertinaciter quando quis dicatur.
7 Excõicatus negligens abſolui,dicitur ex cõtẽptu delinquere.
8 Beneficij ſuſpenſio an intelligatur perpetua.
9 Suſpenſio ad tempus an ceſſet finito tempore.
10 Suſpenſio a quibus priuet.
11 Excõicatus per annum quibus ipſo iure eſt priuatus beneficijs.

1 CUm bone. ¶†Qui ſtetit per annũ in ſu
ſpẽſione priuaꝶ bñficio,qõ pri⁹
habebat,⁊ qõ poſtea acqſiuit.Sunt due ptes.Cõſulta
2 tio,⁊ rñſio.Scdã ibi:rñdem⁹.¶†No.primo qõ in cita
tione dʒ exprimi pſona citãs,que citaꝶ,⁊ ad cui⁹ petitionẽ citatur.
3 ¶†No.ij.qõ ꝯtumax corã vno iudice,põt de cõtumacia puniri ab
alio mãdato primi,cui ſcdõ delegaꝶ ptãs ex cõtumacia puniendi.
4 ¶†No.iij.penã contumacie,q͛ aliqñ imponiꝶ pena ſuſpenſionis.
5 ¶†No.iiij.qõ ſuſpẽſus priuaꝶ ptãte beneficiũ ſuſcipiendi,⁊ inha
bilis cẽſeꝶ ad beneficiũ ꝯſequẽdũ.¶No.v.qõ ſuſpẽſus eo ipſo nõ
eſt priuatus bñficio,imo nec priuãdus,niſi ſaltẽ triẽnio durauerit
in ſuſpẽſione poſt trienniũ aũt priuãd⁹ eſt ſm aliquos eſt priuat⁹,
6 vt.j.mandat ſola poſſeſſione priuari.¶†No.vj.ꝙ quis diciꝶ delin
quere pertinaciter.⁊ ex contẽptu,qñ lata in eũ ſnĩa,in delicto.⁊ cõ
7 tumacia longo tẽpore perſeuerat,ex eo tũc cõtẽnere diciꝶ.¶†No.
bene p his,ꝙ̃ notanꝶ.j.de ele.excõ.mi.clerici.q͛ excõicat⁹ pſeuerãs
diciꝶ ex ꝯtẽptu delinquere.Et hoc potes exẽplificare.c.ſi celebrat.
8 ad ſi.j.de cle.excõ.mi.¶†Op.qõ ſuſpẽſus ſtatim ſit priuat⁹ bene
ficio,adeo qõ alteri cõferri põt:vt pʒ ex no.de cõceſ.pb.lrãs.Hic
Inn.tractat de effectu ſuſpẽſionis quo ad vitã ei⁹.Circa ꝙ̄ vidẽ
da ſunt duo.Primo an ſuſpẽſio perpetua intelligaꝶ,⁊ iuris ſuſpẽ
ſio priuet.Scdõ,an ſi ſit tpã,vel certa cã limitata,finito tpe,vel cã,
finiaꝶ.¶Ad primũ cõcludit qõ qñ qs a beneficio eſt ſuſpẽſus cũ
cauſe cognitione,⁊ diffinitiue pronuntiando,⁊ perpetuo ſuſpẽſus
intelligitur,vbi criminaliter eſt pceſſum per modũ accuſationis,
vel ciuiliter per modũ inqſitionis.⁊ hoc caſu dicit qõ beneficia ſu
ſpẽſi ſtatim pñt cõferri,cũ per ſnĩam ſi dãnat⁹:vt no.de cõceſ.pb.
lrãs.Hoc dictũ repetit Inn.de coha.cle.⁊ mu.ſicut.ibi ad literam
idẽ dicit,⁊ limitat pcedere,ſeu declarat in ſuſpẽſione hominis:ſe
cus dicit in ſuſpenſione iuris.Hoſt.ibi hoc dãnat,⁊ bene,cõcludẽs
beneficia ſuſpẽſi.nõ poſſe ꝯferri,q͛ nõ vacãt,vnde adhuc remanet
prelatus.Per que pʒ qõ dictũ Inn.hic remanet falſum.Hec ve
ra,niſi in ſuſpẽſione durauerit per triennium,vt hic quo caſu,ſm
aliquos,eſt priuandus,vt hic.ſm alios,priuatus ipſo iure.de quo
dicam.j.¶Qñꝗ quis eſt ſuſpenſus ſuſpẽſione hominis,⁊ a iudi
ce ſimplr,⁊ nõ diffinitiue,q͛ ad hoc nõ agiꝶ ſed interloquendo,ſiue
nõ cõparentis cõtumaciã puniendo ⁊ nõ intelligiꝶ ſuſpenſus per
petuo,niſi hoc ſit expreſſum.de ꝯſti.ex literis vbi de hoc ⁊ tũc ſi eſt
tẽporalis iudex,dicũt qdã qõ ſuſpenſus cenſetur ad tpã admini
ſtrationis ſuſpendentis,⁊ non vltra.ff.de penis.l.ſi.Inn.dicit qõ
perpetuo eſt ſuſpenſus,donec abſoluaꝶ.Qõ dicit ſpeciale in eccle
ſiaſtica cenſura,⁊ ne rumpatur neruus eccleſiaſtice diſcipline.xx
iij.qõ.v.excommunicatorum.de conſue.cum inter vos.niſi offen
ſam expreſſerit,de cuius natura ſit qõ ad tempus intelligatur:vt
ſi excõmunicetur propter contumaciam,vel alia cauſa,que lite pẽ
dente contingit:quia intelligitur ſuſpenſus,donec ſatiſfecerit de
contumacia,vel offenſa.ij.qõ.j.preſbyter ſi a plebe.lxxxi.di.ſi qui
ſunt.Idem in ſtatutis,quorum authoritate quis ſuſpenditur.ſ.
de conſti.ex literis.⁊ horum beneficia nõ ſunt conferenda,niſi pri
us ſententia priuentur.Idem dicit in excommunicationis ſenten
tia ad tempus:quia per excommunicationes,vel ſuſpenſiones tẽ
porales,non intelligũtur beneficijs priuari,niſi prius per ſenten
tiam priuẽtur.Facit qõ dicã.j.niſi perdurauerint in excõmunica
tione aliquo tẽpore.Super quo dic vt.j.dicam.⁊ facit de iudic.c.j.
9 ¶†Uenio ad ſcdm,an ſententia ad tempus,vel ad certam cãm
limitata,finita cauſa,vel tempore,ceſſet.Dic qõ quedã eſt ſuſpen
ſio iuris:⁊ in hac dicit Inno.de coha.cle.ſicut.qõ ceſſante cauſa,
ceſſat ipſa ſuſpenſio.Unde ſi quis propter iacere in peccato ſuſpẽ
ſus ſit,ceſſante peccato,ceſſat ſuſpenſio quo ad hoc,vt alij ipſius
poſſint officium audire.lxxxi.di.ſi qui ſunt.et qõ ibi notaui:quãꝗ̄
ipſe ſine diſpenſatione celebrare non poſſit,ex quo notum fuit

crimẽ eius.lxxxi.di.miniſter.⁊ no.50.diſ.ſacerdotes.Hoc tz Inn.
in dicto.c.ſicut.lz ɔ̃riũ ſentire videaꝛ de ſen.excõ.venerabili.Sz ve
ritas eſt ꝙ ſuſpẽſio ſimplex iuris tolliꝛ abſq; abſolutiõe,vt ibi no.
ſz ſuſpẽſio,q̃ ſurgit ex notorietate peccati,adhuc durat ꝑpter ſcã
dalũ.Quedã eſt ſuſpẽſio hoĩs:⁊ tũc Inno.facit drãm inter ſuſpẽ
ſionẽ ad tp̃s,⁊ ſuſpenſionẽ limitatã ad implementũ certe cauſe pẽ
dẽs in facto ſuſpẽſi.Latius cõcludẽdo,dic qḋ qñq; qs eſt excõica
tus ad tp̃s,vel ad limites certe cauſe:⁊ nũq; ceſſante tẽpore,vł cau
ſa,ceſſat excõicatio:q̃ eſſet ſine formali abſolutione:vt not.de ma.
ɔ̃cto.c.ij.q̃ excõicatio reqrit formalẽ abſolutionẽ.ſ.de ſen.excõ.cũ
deſideres.niſi ius aliud exprimeret.¶ Qñq; qs eſt ſuſpẽſus,⁊ ad
tp̃s:⁊ finito tp̃e ſtatim ceſſat ſuſpẽſio,⁊ recuperat ea,q̃ ꝑdiderat.ff.
de poſtu.l.puto.⁊ vide ꝙ no.in.d.c.ſi q.lxxxi.diſtin. ¶ Qñq; quis
eſt ſuſpẽſus ad limites certe cauſe pendẽtis in implemento ex fa
cto ſuſpẽſi,vt q̃ eſt ſuſpẽſus,donec ſatiſfaciat:⁊ tunc ceſſante cau
ſa,⁊ dato implemẽto,nõ ceſſat ſuſpẽſio,niſi aliter abſoluaꝛ.ij.q.v.
presbyter ſi a plebe.Ratio diuerſitatis eſt,q̃ in ſuſpẽſione ad tp̃s
aliud nõ expectatur finito tẽpore,cũ ſe curſu tẽporis declarat. de
cle.vena.c.i.vbi aũt ſuſpẽſus eſt,donec ſatiſfaciat,vł aliter ex ſe nõ
pateret ceſſatio cauſe ſñie: multe eñi pñt dubitationes occurrere
an cauſa ſit finita,an plene ſatiſfecerit vel nõ qḋ oportet ꝑ iudicẽ
terminari:ideo expectaꝛ abſolutio. ⁊ vide de coha.cle.ſicut.⁊ de iu
di.c.j.⁊ qḋ no.in cle.de decimis.c j.Dicit Io.An. qḋ capit.presby
ter.ij.q.v.qḋ allegat,facit cõtra: nã ibi presbyter ſuſpendiꝛ,donec
ſatiſfaciat:⁊ ibi declaraꝛ qḋ facta ſatiſfactione,ſecure ſuũ officiũ
adminiſtret.Et hoc tenet Inn.de coha.cle.ſicut.q in hoc videꝛ ſibi
cõtrarius.Ideo dicit Io.An.hoc mẽbrũ ſubdiſtinguẽdũ , ꝙ aut
ſatiſfactio eſt iudicialis:⁊ tũc q̃ de ea dubium eſſe nõ põt, abſolu
tus cẽſetur ſatiſfactione facta,nec expectatur alia abſolutio, vt in
c.presbyter.¶ Pone enim qḋ ſuſpẽdat iudex,donec quis compa
reat corã eo,vel libello,vel poſitioni reſpondeat,certa data cõpa
ritione,vel rñſo libello,ceſſat ſuſpẽſio,niſi cauſa,propter quam eſt
ſuſpenſus,egeret alia diſpẽſatione,vel ex ea remaneat aliud impe
dimentũ,vt q̃ peccatum eſt manifeſtum,vt dicit Innocẽ.in. c.ſi
cut.ꝑalle.¶ Si aũt ſatiſfactio eſt extraiudicialis,ꝓcedit ꝙ eſt di
ctũ,vt egeat abſolutione:⁊ tunc de eius ſatiſfactiõe , vel plenitu
ne ſatiſfactionis,põt dubitari.Dicit tñ Io.And.in cle.j.de deci
mis.qḋ ſufficit declaratio iudicis ſup ſatiſfactiõe,ſine alia abſolu
10 tiõe:ꝙꝙ ſec⁹ ſit in excõicatis.¶ †Quero a quib⁹ priuet ſuſpẽſio.
Gl.dt qḋ a poteſtate eligendi actiue ⁊ paſſiue.Similiter a poteſta
te beneficia per collationẽ ſuſcipiẽdi qḋ intellige,qñ eſt ſuſpenſus
ab omnib⁹: ſecus ſi ab vno:q̃ poteſt tunc beneficium ſuſcipere ra
tione alterius ordinis,quẽ tz.ſ.de eta. ⁊ quali.vel nõ eſt compos.
Priuat etiã poteſtate conferẽdi.de conceſ.preben. q̃ diuerſitatẽ.
⁊ no.ſ.de conſue.cũ dilectus.¶ Dicit etiã glo.qḋ priuat interim
ptãte beneficia percipiẽdi.i.reditus beneficiorũ.Allegat de app.
paſtoralis.Qḋ limitat hic Io.an.qñ eſt in mora petẽdi abſolutio
nẽ.alias ſec⁹.Alle.de elec.c.ſi.ij.q.i.ſup cã.ſm Tan.⁊ Vin. ¶ Tu
dic quo ad hoc ꝙ ſi ſuſpẽſus eſt,interim perdit reditus,ſicut excõi
catus.Et hoc voluit hic gl.allegãdo.c.paſtoralis.Innuit gloſ.qḋ
non ꝑdat iura ſua tẽporalia,vel ſpiritualia,nec poſſeſſionẽ ipſorũ,
ꝑdit tñ interim fructus,ſicut excõicatus.Qḋ nota q̃ extẽditur il
la decre.paſtoralis.ad ſuſpenſum.Eo autem abſoluto, an recupe
ret fructus.Si ſuſpẽſus iuſte,nõ recuperat:ſi iniuſte,tũc ſi nõ fuit
in mora abſolutionẽ petendi,illos recuperat abſolutus:vbi autẽ
eſt depoſit⁹,reditus non recuperat,vt dicit gl.in.d.c.ſuper cauſa.⁊
vide in.d.c.paſtoralis.qḋ nota.¶ Hoſti.tñ remittit ad Summam
de ſen.excõ.§.quis ſit effectus.ibi dicit predicta ꝓcedere in ſuſpen
ſo ab officio,⁊ beneficio,vel a bñficio tantum.In ſuſpenſo autẽ ab
officio tantũ,dicit ꝙ ſi ſuſpenſus eſt ex magna cauſa,⁊ idẽ.de pur
gat.cano.inter.⁊.d.c.ſup cauſa.Si ex leui cauſa,ſi diu ꝑſiſtat , põt
fructibus priuari:q̃ ⁊ bñficio,vt hic.Si diu nõ ſtetit,nõ eſt fructi
bus beneficiorum priuandus:q̃ ex leui cauſa nõ eſt qs priuãdus.
xvi.q.vij.inuentũ.C.de execu.rei iud.ſtipendia.Leuẽ autẽ cauſam
vocat,qñ ſit ꝑpter ſcandalũ populi,vel infamiam ſolã.ij.q.v. preſ
byter.Hec vera in fructib⁹ bñficiorũ:i quotidianis aũt diſtribu
tionib⁹ dicit ſtatim ſuſpẽſum quocũq; priuari: q̃ ille danꝛ ꝑpter
intereſſe officio.de prebẽ.lz.⁊.c.cũ ſcdm . ¶ Vltimo ſe corrigit qḋ
ſñia ſuſpẽſionis in officio nõ extẽditur ad beneficiũ,niſi exprimat.
de ſolutio.c.ij.in ſi.vel qñ inferꝛ ex cauſa impedimẽti perpetui:ar.
de of,ordi.cũ dilect⁹.de peni.diſ.j.pene.dic de hoc vt in cle.ſi.de pe
nis.⁊ dicã plene in.c.paſtoralis.de app.¶ Per ꝑdicta infert gl. ſe
quens qḋ ſuſpenſi beneficia nõ poſſunt retinere,que acqſiuerũt du
rante ſuſpenſione,etiã ſi poſtea ſint abſoluti:q̃ tũc tẽpore obtenti
beneficij inhabiles erãt,⁊ indigni: q̃ in talibus principiũ cõſide
randũ eſt.de elec.dudũ.Per qḋ dicit Archi.qḋ tp̃s date reſcripti
cõſiderãdũ eſt.Hec vera,niſi ſecũ diſpenſeꝛ,ſcdm doct.de cle.excõ.
mi.poſtulaſti.ij.reſpõ.Et dt Tan.qḋ putat decre.cũ illorũ de ſen.
excõ.habere locũ,etiã in beneficijs rõne ſimilitudinis,⁊ cõnexitatis:
quã gl,etiã poſuit Vin.Dicit tñ gl.qḋ tractãtes ſpũalia interim
puniẽdi ſunt,⁊ cũ eis diſpẽſare nõ pñt epi.Allegat.xi.q.iij. ſi quis
ep̃s.⁊ de ſen.excõ.cũ illorũ. ¶ Gl.vlt.oppo.⁊ vr̃ qḋ ſolo lapſu anni
durãs in ſuſpẽſione debeat ꝓuari.xi.q.iij.rurſus.ɔ̃ ſol.Cõtrariũ lo
quiꝛ in excõicato,q interim tractãs ſpũalia deponi dz.Idẽ vr̃ ⁊ in
ſuſpẽſo,vt hic,⁊ de ſen.excõ.cũ illor.ſm gl.Idẽ dicũt Inn.⁊ Hoſt.
vñ dicũt,ꝙꝙ hoc dictũ poſſit tolerari,tñ nõ eſt malũ dicere qḋ hec
decr.ponit ius,diſtinguẽdo hac forma,ꝙ qñq; ſñia ſuſpẽſionis fer
tur ꝑpter cõtumaciã criis,vel cauſe crialis.Itẽ ſufficit lapſus an
ni:vt in.c.rurſus.Qñq; ferꝛ ꝑpter aliã cãm ciuilẽ,⁊ nõ criminalẽ:
⁊ tũc requiriꝛ lapſus triẽnij:vt in.d.c.noſtro.⁊ ſic.c.noſtrũ.⁊.c.rur
ſus.loquunꝛ in diuerſis caſibus.Qḋ nota:q̃ factũ narrat: inquã
tũ dicit de triẽnio,facit ad hoc de hereti.cũ ɔ̃tumacia.li.vi.Vñ ſic,
ſm eũ,mitigaꝛ rigor canonũ dicentiũ ſtatim excõicatũ ꝑ crĩe a be
neficio deponi,niſi ſtatim doceat iniuſtitiaz ſñie.xi.q.iij.ſi qs pres
11 byter.†Sed illud loquiꝛ in eo ,qui poſtea celebrauit.i.poſt excõica
tionẽ,vel ſuſpẽſionẽ celebrauit,q̃ efficiꝛ irregularis.Vñ ſcdm hãc
opi.anteq̃ priuenꝛ bñficijs,ex tp̃is curſu nõ ꝓuanꝛ ipſo iure:ſi tñ
ſñia feratur,qua priuenꝛ,poſt annũ nõ audiꝛ ſup priuatiõe,ſed ſu
per crĩe tm̃.Recitat alios dicere,⁊ in hoc reſidere vr̃,qḋ ſtãs in ſuſ
penſione,vel excõicatione ꝑ annũ,ipſo iure eſt bñficijs priuat⁹,⁊ vl
terius ſup ipſis nõ audiꝛ.Remittit ad no.de of.dele.querẽti.de he
re.excõicamus.§.ſ.de penis.c.ſi.Nõ obſtat de cle.nõ reſi.ex tue.vbi
nõ expectaꝛ,niſi per ſex mẽſes.Illa loquiꝛ in latitante,docẽs quã
tũ debeat expectari,⁊ bñficio priuari:hic in contumace preſente,⁊
excõicato,docẽs quantũ debeat expectari. Ibi eñi ex contumacia
ſpãli nõ reſidẽdi,q̃ reſpiciebat bñficiũ,iḋ citius priuaꝛ : hic ꝑpter
aliã cãm.Dixerũt tñ quidã hic ꝙ plus puniꝛ ſuſpẽſus,quã excõi
cat⁹:q̃ ſuſpẽſus ꝑdit ⁊ q̃ prius habuerat,⁊ q̃ poſt q̃ſiuit:excõicat⁹
aũt nõ,niſi q̃ medio tp̃e q̃ſiuit:vt.c.poſtulaſtis.de cle.excõ. mi. Et
dicũt ꝙ hoc operaꝛ maior cõtẽptus:qḋ Abbas impugnat , dicẽs
nõ eſſe differentiã inter iſta,ſed vtroq; caſu.Dicit tñ hãc penã hr̃e
locũ demũ,qñ ꝑpter cõtumaciã criminis,vel criminalis cauſe ſuſ
pẽſus eſt.Et ſic loquiꝛ.c.rurſus.⁊.c.quicũq;.alle.ſ.Credo ꝙ ſi eſt
ſuſpenſus,⁊ citat⁹ vt veniat,⁊ ſimpliciter excõicatus,ꝙ nõ ſit ꝓua
tus,lz priuari poſſet exigẽte ꝓteruitate ɔ̃tumacie,vt hic.Iḋ dicit
hic Hoſt.qḋ hic eſt dare vnũ nouũ modũ puniendi ɔ̃tumaciã.ſ.ꝙ
qs als priueꝛ bñficijs,ſi hoc exigat ꝓteruitas contumacie:⁊ dicũt
hũc modũ puniẽdi ɔ̃tumaciã addendũ ad illa,q̃ hñtur vt li.nõ cõ
teſt.tue.Itẽ poterit etiã vltra creſcentẽ ɔ̃tumaciã inuocare brachiũ
ſeculare:vt.ſ.de iud.cũ nõ ab hoĩe.Vel põt dici ꝙ qñq; crimẽ eſt ta
le,qḋ eo ipſo qḋ de ipſo ɔ̃ſtat,de ſui natura inducit priuationẽ bñ
ficiorũ ipſo iure:⁊ tũc ꝓcedit diſpoſitio.c.rui ſus.⁊. c.qcũq;. Qñq;
nõ eſt tale,imo lata ſñia,etiã ſup crimine,requiriꝛ ſñia priuatiõis
bñficij:⁊ tunc ſerua hãc diſtinctionẽ.Et ad ꝑdicta bene facit.c.cũ
cõtumacia.de hereticis.li.vj.⁊ ſatis applaudet.c.rurſus. Dicit tñ
ꝙ delegat⁹ nõ hz hãc ptãtẽ ex virtute cẽſure eccliaſtice.dẽ q̃ de ho
mi.ꝑ humani.§.cũ igi.li.vj.Qñq; eſt citat⁹ vt veniat ad ſe purgã
dũ cũ cõmonitione,vt ſi nõ cõparuit,ſit ꝓuatus:⁊ tũc puto ꝙ eo
ꝙ nõ ſe purgat,durãs in excõicatione,vel ſuſpẽſione,ſit ꝓuat⁹ ipſo
iure:q̃ ex tali ɔ̃tumacia haberꝛ ꝓ cõfeſſo.Et ſic intelligo.c.rurſus.
c.qcunq;.xxiij.q.ix.decernimus.alias non. Anto.de Butrio.

1 ¶ Subdiaconus in epiſcopum eligi poteſt.
2 Eligendus in epiſcopum quid habere debeat.
3 Religioſus,verbum poteſt verificari in quolibet honeſte viuente.
4 Ordines qui fuerint in primitiua eccleſia.
5 Matrimonij contractum non impediunt minores ordines.
6 Lex noua corrigẽs quam recipiat extenſionem.
7 Fornicationis crimen eſt depoſitione dignũ in exiſtente in ſacris.
8 Subdiaconatus an fuerit in eccleſia primitiua.
9 Diſpenſare non poteſt archiepiſcopus ad epiſcopum cum inha
bili.
10 Diſpenſare olim poterat archiepiſcopus cum inhabili ad epiſco
patum ex ordinis defectu.

1 A Multis. ¶ †Subdiacon⁹ in ep̃m eligi põt
h.d.Sũt tres ptes. Prima ponit
queſtionẽ.Secũda allegat pro ⁊ ɔ̃,ibi: ſiquidẽ.Tertia
2 diffinit,vel ſoluit,ibi:nos volentes. ¶ †Nota primo
duo reqſita ad habilitatem ad eligendũ in ep̃m. Primo , qḋ ſit in
3 ordine ſacro.Scdo,ꝙ ſit religioſe viuẽs.i.honeſte.¶ †Et ſic nota
de verbo Religioſus,qḋ põt verificari in quolibet honeſte viuẽte.
4 vide.ſ.de conſti.eccleſia.¶ †Nota ſcdo ꝙ ſecundum primitiuam
eccleſiã non erat niſi ordo diaconatus ⁊ presbyteratus ordo ſacer
hodie autẽ ſacer eſt effectus ordo ſubdiaconat⁹.¶ Nota tertio hic
vnum caſum,in quo ſecundũ iſta tẽpora inhabilis eligaꝛ,⁊ in quo
diſpenſabat inferior papa cum inhabilitate promouẽdi ad ſacros
contra regulam,de qua de poſtu.prela.c.ſi.de renun.poſt trãſlatio
nez.Et nota ꝙ quelibet diſpenſatio neceſſitatẽ,vel vtilitatem gi
gnit.¶ Nota quarto ſignũ cognoſcẽdi ſacrũ ordinem,puta qñ hz
5 annexũ votũ caſtitatis.¶ †Et nota ꝙ minores ordines nõ impe
diunt ɔ̃ctũ m̃rimonij,ſed ſic ſacer ordo:ideo hz annexũ votũ caſti
tatis,⁊

tatis,⁊ nõ minores ordines.¶ Et nota argu.ꝑ opi.qđ ſacer ordo
habet annexum votum ex promiſſione,non ſolum ex conſtitutio-
ne eccleſie.¶ Nota argu.pro opi.quod in defectu ordinum diſpen
6 ſent epi.¶ †Nota qđ habilitatus ad gradum,⁊ aſſumẽs qualita-
tẽ gradus,habilitatus cenſetur ad oĩa ad gradus qualitatis con-
ſecutiua.Et ſic lex noua etiã corrigẽs recipit extenſionẽ ad conſe-
quentia antique legis.Ad hoc.l.i.§.iij.ff.ad legẽ fal.ad hoc de ſer
7 uis nõ ordi.miramur.¶ †Nota ꝙ crimẽ fornicationis eſt depoſi-
tione dignũ in exiſtente in ſacris.Et ſic hic eſt caſus de eo,qđ dixi
de iudi.at ſi clerici.lʒ aliq̃ gl.diſputent.dicam in.d.c. at ſi clerici.
8 ¶ †Oppo.ꝙ ſubdiaconatus fuerit tẽpore primitiue eccleſie.xxij.
di.l.in fi.Sol.Fuit in eſſe ordo ſubdiaconatus,ſed nõ fuit in primi
tiua eccleſia ſuper hoc reſpectu ⁊ qualitate,q: ſacer.xxv.diſtin.c.i.
9 ¶ †Opp.ſcđo ꝙ nõ potuerint diſpenſare archiepi cum inhabili
10 ad epatum.de elec.innotuit.¶ †So.Dicit glo.nõ diſpenſabat ar
chieps cum inhabili ex illegitimitate,vel etate,ſed bene diſpenſa-
bat cum inhabili ex ordinis defectu,vt hic.Itẽ diſpẽſant cũ inha-
bilibus ad inferiores dignitates.ſ.eo.¶ Preterea doc.de poſtu.
prela.c.ſi.dicunt qđ poſtulandus ad epatum ſemper poſtulandus
eſt a papa.¶ Sed dic qđ non diſpenſant epi, niſi reperiatur hoc
eis conceſſum:olim hoc reperiebatur archiepis hoc caſu conceſ-
ſum:hoc autem hodie eſt correctum.Unde nõ poſſunt epi, vel ar-
chiepi,cum ſic promouendo aliquo caſu diſpenſare.Et ſic doctri-
na illa in.d.c.ſi.remanet vera.⁊ vide Gul.in Spec.de lega.§. nunc
de epõrum.ver.ſed nunquid legatus. Antonius de Butrio.

1 ☞ Irregularis,⁊ in minoribus poteſt in abbatem inſtitui.
2 Simoniam non inducunt preces pro digno.
3 Promotionem vitiant preces conſanguineorum.
4 Preſumitur aliquid ex conſanguinitate,⁊ affinitate.
5 Motus proprius cadit in inferiore a papa.
6 Iudex ex officio in quibus ſupplere poſſit.
7 Preces promouendi quando ſimoniam inducant.
8 Simoniam committit dans pecuniam familiari collatoris.
9 Simoniam committit,qui adulatur alteri vt beneficium conſe-
quatur.
10 Abbas poteſt eſſe infamis,⁊ olim laicus.
11 Abbas irregularis an ſit benedicendus.
12 Abbatis benedictio ordinatoria qualis ſit.
13 Eligendi duo ſi concurrant ſimul,melior eſt eligendus.
14 Promouens vt poſſit excuſari ſufficit quod credat promouen-
dum vtilem eccleſie.
15 Diſpenſare poteſt epiſcopus ex ordinaria poteſtate.

1 Tuam. ¶ †Irregularis,⁊ in minoribus,diſpẽ-
ſatiue poteſt in abbatẽ inſtitui.h.d.Pri
ma pars ponit exordium.Scđa mandatum,ibi: man
2 damus.¶ †No.primo qđ preces pro digno non indu
cunt ſimoniã,nec iniuſte preſumuntur,quando fiunt ab extraneo
⁊ iudex promouens principaliter non mouetur ad preces,ſed ex
ſuo officio.¶ No.ſecundo qđ preces vitiant promotionem alicu-
ius,quando ſuperior plus a precibus mouetur, quam moueatur
3 propter vtilitatem eccleſie.¶ †Et nota quod vbi preces ſunt con
ſanguineorum in promouendo,preſumuntur proceſſiſſe ex ambi-
4 tione promouendi:ideo vitiare videntur promotionẽ.¶ †No.hic
qđ ex conſanguinitate,⁊ proximitate aliquid preſumitur.Ad hoc
de teſta.requiſiſti.de coha.cle.c.pe.Io.An.¶ No.quarto ꝙ de ir-
regulari nõ poteſt eccleſie.etiam regulari,prouideri,niſi inſtante
neceſſitate,⁊ qñ valde vtilis eſt,⁊ opportunꝰ eccleſie:⁊ tũc aſſumiť
diſpenſatiue.¶ No.quinto qđ in minoribus de iure communi nõ
poteſt in abbatem aſſumi:⁊ ſic ſicut in epatu,ita ⁊ in abbatia opʒ
promouendum ſaltem eſſe in ſacris.¶ No ſexto qđ precedente pe
titione,id qđ factum eſt conſecutiue,preſumitur factũ ad inſtãtiã
5 petentis,⁊ non proprio motu.¶ †No.ſeptimo qđ ꝓprius motus
6 cadit in inferiore a papa.vide de offi.leg.c.ij.lib.vj.¶ †No.viij.qđ
poteſt iudex in tangentibus publicam vtilitatem ex officio ſupple
7 re.qđ no.¶ †Opp.quod preces inducant ſimoniam,⁊ vitient pro
motionem.viij.q.i.in ſcripturis.Sol.Dicit gl.qđ qñq; preces in-
terponuntur a promouendo,qñq; ab alio.Si interponunť a pro-
mouendo,dic primo ſm Hugo.qđ ſiue pro digno,ſiue ꝑ indigno,
ſimoniam inducunt.Quod non admittit gl.ſed dicit qđ qñq; in-
terponuntur pro indigno,⁊ ſimoniã inducunt qñq; interponunť
pro digno,⁊ non inducunt ſimoniam.quia tunc non preſumiť am-
bitioſus, ſed potius propter neceſſitatem.qđ fatetur, niſi preces
porrigat pro prelatura.Si interponantur ab alio:ſi pro indigno,
eſt ſimonia:ſi pro digno,⁊ ſint ſpirituales,non vitiãt:ſi pro digno,
⁊ ſunt carnales,ſi non principaliter mouent, non inducunt ſimo-
niam.In dubio ſi interponuntur a parente,preſumuntur carna-
les,⁊ illicite,⁊ vitiant,niſi conſtet quod pro digno.Si ſunt interpo
ſite ab extraneo,preſumuntur ſpirituales,⁊ pro digno potius, quã
pro indigno,vt hic.Inn.dicit hic quod quandoq; preces interpo
nuntur a ſe,⁊ preces interponẽs habet reſpectum ad ſolũ Deum,
⁊ ipſius obſequium,⁊ non potentias,vel diuitias ſeculares, ⁊ per
hoc non intendit in aliquo obligari promouenti: in hoc non pec-
cat,nec eſt ſimoniacus,dum tamen perſona ſit digna.viij.qđ.i.qui
epatum.Hoc tenuit verum Ray.in Summa, ⁊ Hu.qđ ſequitur
Arch.i.q.i.ordinationes.⁊ Hoſt.in Sũma.de ſimo.§.qualiter.ſub
§.lingua.Qñq; preces interponunť ex neceſſitate ꝑ beneficio ſim-
plici,⁊ als indiget:ſi autẽ ꝑ curato vel dignitate,vel non indiget,
ꝑces ſunt iniuſte,etiã ꝑ digno.de reſcrip.ad aures.i. q.ij. clericos.
xij.q.ij.illi g.vide Ray.in Sũma de ſimo.§. qualiter committať.
Idẽ Gof.in Summa de ſimo.§.minime autẽ.qñ preces ꝑ ſe inter
ponunť.Qñq; interponit preces pro ſe,⁊ digno,reſpectum habẽs
ad vtilitatẽ eccleſie,⁊ Deũ:intendit tamen obligari ꝑpter hoc ꝓ-
mouenti,q: aliter forte non põt ipſum mouere ad conferendum:⁊
hic foret ſimoniacus.Qñq; interponit preces pro ſe,⁊ eſt indignꝰ,
⁊ hoc ſi nõ intendit per hoc obligari,non eſt ſimoniacus:iniuſte ta
mẽ cenſetur facere,⁊ peccat,q: preces,⁊ cõſiliũ eſt iniuſtũ,⁊ turpe.
Uñ dicit ꝙ taliter ꝓmotus non tenetur ad reſignationẽ,ſed ſuffi
cit ꝙ aliter pniam agat.de ſimo.c.ſi.Et hec ſunt de mẽte Inn.ali-
qualiter ampliata.Et hec vera puto,ſi ꝑ digno interponunť,etiã
ſi ſubeſt alius equaliter dignus.Si autẽ preces interponit ꝑ ſe di
gno,⁊ in hoc videat magis dignum ſupplãtari,puto ꝙ ſi eſt regu
laris,in hoc peccet,⁊ in eo notatur ambitio:q: põt ſtare ſine bene-
ficio.Si autẽ ſit ſecularis,ſi alias ſit competenter beneficiatꝰ,idẽ
ſi nõ beneficiatus,vel non competenter,tunc de iure petere poſſit
vt bñficietur,⁊ pro impetrare fortius preces porrigere.Propter
qđ ſatis credo ꝙ petant reditus abundantes impetrando,cũ vi-
deant idoneiorem ſe per hoc ſupplantari.Credo tñ qđ tale pecca-
tum penitentia deleatur.Quandoq; preces interponuntur ab ex-
traneo,vt ibi.ſ.dixi.preces nõ legitimas,fortius ſi ſiunt carnales:
⁊ ſerua in hoc diſtinctionẽ gloſſe,que bene,⁊ complete dicit.Unum
tamen aduerte,prout etiam ſupra dixi:Qñq; interponuntur a ſe,
etiam quando interponuntur ab extraneo,non inducũt ſimoniã,
niſi interponat eas animo ſe obligãdi ex precibus collatori,vel in-
tendẽs ſe exonerare ab aliquo ſeruitio,vel debito,quo ei teneť:tũc
enim dicetur ſimonia,tum q: in talibus idem eſt remittere qđ da-
re,etiam ſi remittatur obligatio naturalis tantũ,qua obligatus
eſt ad tantundẽ,⁊ antidora.ff.de calũ.l.ij.⁊ in prin.ff.de peti.here.l.
ſed ⁊ ſi lege.§.conſuluit.q: ad hoc vt cõmittatur ſimonia,oportet
ꝙ munus interueniat.i.q.i.ſunt nonnulli.de ſimo. querelam.tales
autem preces frequentius interponuntur non pro munere, ſed ꝑ
conſilio,licet ſepe iniuſto,⁊ inhoneſto:⁊ ideo nõ eſt ſimonia, q̃uis
ſit peccatũ.Unde non tenentur ad reſignationem,ſed ſufficit peni
tentia.de ſimo.c.ſi.¶ Item dicit ꝙ ſcđm opi.dicentiũ ꝙ ſit ſimo-
nia quãtum ad rogantem.ſ.de ſimo.tua.nõ tamen q: rogatus bñfi
ciũ confert,dum tñ nõ habeat reſpectũ ad illas preces iniuſtas vt
hic,⁊ de re iudi.cum ita.⁊ tũc nec renuntiare tenetur taliter ꝓmo-
tus, niſi ꝓmotor expreſſiſſet qđ propter preces hoc faciebat,etiã ſi
pecunia data eſſet.de ſimo.c.ſi.Ego credo ꝙ in omnibus caſibꝰ,in
quibus gl.dicit ſimoniam,ꝙ ſimonia non ſit,ſi caſus eſt certus ꝙ
non dederit animo obligandi:ſi eſt certum quod animo obligãdi,
ſit ſimonia.Si eſt dubiũ,ſi ꝑ indigno,preces cenſentur violente,et
preſumo ꝙ animo obligandi,⁊ inducũt ſimoniam. Si ſiant ꝑ di-
gno,tunc non preſumunť violente,ſed ad excitandũ qđ facere de-
bet ſuperior,⁊ nõ inducũt ſimoniã.Secus tene in datione etiam ꝑ
indigno.Et eſt cauſa,q: tunc aliquid adeſt promouenti:ſed ꝑces
perdit,vbi preces interpoſuit,vt dicit.i.q.i.quibuſdã.Si ꝑ digno
ad excludendũ magis dignum,illicite ſunt,⁊ poſſet in digno preſu
mi ꝙ animo obligandi,⁊ ſic inducerent ſimoniã,vbi eſſet irregula
ris,vel alias bñficiatus:alias nõ:q: concurrent in iure. ¶ Qñq;
ſunt preces ſpirituales:⁊ tales ſunt licite,⁊ nõ vitiant,nec peccatũ
inducunt:inter quas cõputat Hoſt.preces patronorum, ad quos
ſpectat poteſtas preſentandi.de elec.cum terra.⁊ de iure patr. no-
bis.Omnia predicta ꝓcedunt,quando ſciente eo preces interpo-
ſite ſunt ab extraneo:ſi eo ignorante,⁊ in eius odiũ,ei non preiudi
cat.de ſimo.nobis.⁊.c.ſicut.Si autẽ non in odium,ſed in fauorem,
funditus inducunt:ꝓcedat qđ ſupra.ſi nõ inducant collationẽ.nõ
nocent,vt dicit Hoſt.in loco preallegato.Per ꝓdicta dicit Hoſti.
qđ putat ꝙ ſi apparente digniori epiſcopus cõſanguineum pro-
moueat non tã dignum,dummodo dignus exiſtat,qđ non peccat,
quando cõſanguineus eſt egenus,in ſimplici beneficio:q: ⁊ talibꝰ
prouidere tenetur.lxxxvi.di.non ſatis.Putat tamẽ ꝙ in iſtis caſi-
bus,in quibꝰ dixi ꝑces illicitas vrgẽte neceſſitate,⁊ vtilitate eccle-
ſie.Papa in epalibus,⁊ inferior ordinarius in inferioribꝰ diſpẽſa
re poſſet.Et ſubmittit,ꝙ tãta poſſit eſſe neceſſitas circa epatũ,qđ
metropolitanꝰ cũ cõſenſu capli poſſet epatus cuſtodiã cõmittere
idonee pſone vſq; ad bñplacitũ pape.de elec.nihil.§.pe.ſ.e.c.a mul
tis.de ſimo.ſicut nobis.vide de ſupp.neg.prela.ſi eps.li.vj.⁊.c.ſeq.
De hac materia vide.i.q.i.ordĩatiões. viij.q.ij.in ſumma.viij.q.i.

Moyſes.xj.q.j.quib oſdã.Hoſt.in Summa de ſimo.§.qualiter cõ
mittat.ſub.§ lingua.Hec procedunt in dignitatibus ſpirituali-
bus,ꝛ beneficijs:in tẽporalibus autẽ ponunt quid iuris doc.de of
fic.preto.l.Barbarius.Dic,ſi dignitas eſt priuata,cui nõ eſt iuriſ
dictio annexa,vt ꝙ ſit aduocatus,ꝛ lꝫ palam,nõ clã.ff.de polli.l.j.
§.1.ff.de mu.ꝛ hono.l.exiſtimo hoc.Si autem habet annexam iuriſ
dictionem olim ſicut diſtinguebaƚ ꝛ in eis,vt in preallegatis iuri-
bus:ſed hodie non eſt licitum illam precibus petere etiam palam:
qꝛ preſumit lex ꝙ rem publicam grauaret,in aut.vt iud.ſine quo-
quo ſuffr.§.j.ꝛ.§.cogitatio.colla.ij.ꝛ qð ibi no.Bart.in.l.Barba-
rius.plenius dicit.Vſꝗ petiƚ officium publicum per viam iuſti-
tie,vt qꝛ aliquid pretendit,ex quo debetur,aut per modum virtu-
tis,aut per modum ambitionis,aut eſt dubiũ.Primo caſu lꝫ pe-
tere.hoc dicit verum,qñ eſt debitum per viam iuſtitie.Secus ſi p
viam gratie:vt no.de poſtu.prela.c.bone.el.ij.ꝛ.c.ſi.Et in hoc dam
natur Bar.qui dicit ꝙ per viam poſtulationis põt.Dic ꝙ Bart.
nõ male loquitur,ſi per viam gratie,nõ iuſtitie.Hec vera,niſi qñ a
iure vocetur vt pſequatur.de elec.cupientes.lib.vj.ꝛ tũc bñ admit
titur,cum puocatus veniat.Scðo caſu cõcedi,nõ impetrari con-
ſueuit.ff.de orl.iuris.l.ij.in ſi.Tertio caſu,qñ per ambitionẽ cõce-
ditur,lꝫ vt temerariꝰ repellatur.l.j.ff.ad legẽ.Iul.ambi.In dubio
dicit ibi,quid iuris in ſpiritualibꝰ:ꝛ multa dicit falſa:ideo in hoc
ſta Canoniſtis.In dubio dicit in temporalibus ꝙ preſumitur cõ
tra eum,qui inuerecunde petit:tamen ſi concedatur,licite retinet:
vt.l.Barbarius.Hec vera,niſi pecunia cõſequatur:vt.d.§.corrigẽ
dum.in aut.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.Hoc verũ,qñ hꝫ admini-
ſtrationẽ,vel iuriſdictionẽ.Si autẽ eſt nuda alia dignitas,põt da-
ri pecunia,ex quo alij non nocet.l.j.§.ſed ꝛ ſi quis.ff.de polli.ꝛ hoc
ſi publice ſiat:ſecus ſi priuatim:qꝛ tũc preſumitur cõtra illũ.l.j.C.
de ſam.libellis.Nõ inſiſtamus in iſtis hodie:qꝛ tẽporale,ꝛ ſpiritua
8 le venalitati expoſitũ eſt.¶ †Quid ſi non collatori,ſed familiari
collatoris dedit pecuniam,vel preces porrexit vt daret operam ꝙ
pmoueatur ad beneficium.Dic ſm Inno.ꝙ idem,ac ſi datum,vel
9 dictũ fuiſſet pmotori,vel bñficij collatori.j.q.j.pñtiũ. ¶ †Quid ſi
quis adulatur alteri vt beneficium cõſequatur.Dicit Inn.ꝙ videƚ
ſimoniacum,ꝛ poteſt dici munus ab obſequio.j.q.j.ordinationes ꝛ
quatuor.c.ſeq.nõ tñ tenetur ad beneficium renuntiandũ.de ſimo.c.
ſi.Credo ꝙ ſi ſpecifice adularetur verbis tantũ,idẽ qð.ſ.in preci
bus.Si adulareƚ ſeruitio,vel alio munere,ſimonia expreſſa eſſet.
10 Si vterꝗ intẽderet,ſed ſolum adulator,idẽ.¶ †Opp.cũ gl.ij.in-
nuit ꝙ hic nõ poſſit ad ſuperiores aſcendere.cõtra.ſi enim nõ erat
ſimoniacus ex tali datione,nulla cauſa ſuberat,pp̄ter quam debe
ret impediri.ſ.de tempo.ordi.c.ſi.So.Dicit gl.ꝙ alias erat irre-
gularis;ſed tunc vltra,ſi erat irregularis,pmoueri nõ poterat
ad abbatiã:qꝛ opꝫ qð ſit in ordine presbyteratus.ſ.c.j.Sol.Dicit
gl.ꝙ ex neceſſitate põt quis eſſe abbas ꝛ diſpenſatiue irregularis,
ꝛ in minoribꝰ cõſtitutus,ſicut ꝛ diaconꝰ.50.di.accedẽs.ꝛ infamis.
qui curã monaſterij gerere poteſt,vt ibidem.Non enim infamis a
quibuslibet muneribus excluditur.C.de his,qui implet.ſtipẽd.ſa-
cra.liber.ſunt.l.j.li.x.Ad hoc,qꝛ nomen abbatis plus eſt oneris,
quã honoris.xvij.q.ij.hoc tantum Item abbas poteſt eſſe laicꝰ.
xxxiij.di.a ſubdiacono.xvj.q.j.ꝛ generaliter.ſed habito reſpectu
ad ius cõe non.Dic quod olim poterat laicus eſſe abbas,ꝛ infa-
mis,ꝛ habẽs maculas precedentes:ſed hodie q: opꝫ ꝙ ſit presby-
ter,nõ,niſi diſpẽſatiue.Et ſic fuit hic.In eo aũt qð dicit gl.ꝙ po-
tiꝰ eſt ſolicitudinis,quã honoris:dicũt doc.ꝙ melius ſtaret,ꝛ plꝰ:
qꝛ negari nõ põt quin ſit honoris,ꝛ dignitatis.de priuile.vt apo-
ſtolice.li.vj.qꝛ omne,qð imminet,ꝛc.xiij.di.verũ.50.di.ante omnia.
ꝛ vide ne corpo.viti.expoſuiſti.¶ Nota gl.in duobꝰ.Primo in eo
qð dicit ꝙ infamis põt eſſe abbas.Scðo ꝙ laicus olim poterat eſ
11 ſe abbas.ꝛ allegat tex.qui.h.d.¶ †Quero an hic abbas irregula-
ris ſit bñdicendus.Videtur quod nõ:qꝛ datur illa benedictio,vt mo
nachos ſuos benedicere poſſit.ſ.de ſup.neg.pla.c.j.ꝛ vt poſſet mi
nores ordines cõferre:quos nõ cõfert,niſi ſacerdos.j.c.primo.hic
autẽ nõ ordinatur in ſacerdotẽ,ꝛ cõſequenter nec benedicit,nec cõ
feſſiones audit,nec abſoluit.j.de peni.omnis.Habet ergo curã ſu
pra illa,que ſunt iuriſdictiõis,nõ que ſunt ordinis:ꝛ ſic nõ benedi-
cendus.In contrariũ benedictio abbatialis nõ eſt ordinis.ſ.c.j.ꝛ
abbas põt eſſe laicus.Ad hoc qꝛ curia abbates,nõ pſt pteros be-
nedicit.ad hoc de re iudi.in cauſis.So.Dicit Hoſt.talẽ nõ benedi
cendũ,p pꝛlꝰ allegata.Nõ obſtat.j.c.primo.vt ibi diceƚ Nõ obſtat
ꝙ laicus poteſt eſſe abbas:qꝛ correctũ eſt.Nã oportet eſſe clericum
vt diſpenſeƚ,vt hic,de arbitris.ꝯtingit.de iud.c.ij.Nõ obſtat ꝙ cu
ria hoc facit:qꝛ hoc facit ex ſpali prerogatiua.Ið ab inferioribus
non vſurpandus.de tẽpo.ord.c.j.ꝛ.ij.Ad hoc,qꝛ ex quo dꝫ eſſe pre
ſbyter.ſ.eo.c.j.ꝛ.j.eo.ti.c.j.ſpecialem debet benedictionẽ recipere.
Primo igitur debet ordinari:ſecundo bñdici,vt gradatim aſcen
12 dat.xciij.di.legimꝰ.ff.de mu.ꝛ ho.l.vt gradatim. ¶ †Quero qua-
lis eſt hec bñdictio ordinaria,nõ qꝛ per ipſam non datur certus
ordo,nec imprimiƚ character ſimplex:nõ qꝛ habet annexam pote-

ſtatẽ cõferendi ordines,dũmodo preſbyter ſit.j.ca.proximo.Dicit
Hoſt.ꝙ eſt miſta inter ſimplicẽ,ꝛ ordinatoriã vtrꝗ participãs.
ſicut de iure emphyteutico dicit.C.de iure emphy.l.iij.Hꝫ tñ ſim
eũ,maiorẽ participationẽ cũ ordinaria:qꝛ manꝰ impoſitionẽ epalẽ
reqrit,ꝗ nõ ſit abbatiſſe:qꝛ eiꝰ manꝰ ĩpoſitio ſimplex eſt:vt pꝫ in
libro põtificali.ad hoc qð no.j.c.pxi.¶ Per hãc decre.dicit Io.
13 an.duo.†Pꝛio,ꝙ vbi duo ꝯcurrũt eligẽdi,ſemp melior eligẽdꝰ eſt
ſꝫ ex poſtfacto ſufficit ꝙ electus nõ ſit malꝰ.de elec.cũ inter cano-
14 nicos.de offi.cuſto.c.ſi.†Secundo,quod ad hoc vt promouendus
excuſetur,ſufficit quod credat promouendum eccleſie vtilem,ꝛ ꝙ
ſic communiter credatur,vt et non imputetur,etiam ſi ſecus acci-
15 dat.ſ.eod.ad aures.†Tertio per hanc decre.dicit Hoſtien.qð ex
ordinaria poteſtate,non data alia legatione,vel delegatione,po-
teſt epiſcopus cum inhabili promouendo ad abbatialem dignita-
tem diſpenſare,dato quod non poſſit diſpenſare cum vitio,quan-
do cum hoc habet dignitatem remanente vitio ꝛ effectu vitij,vt
hic.ꝛ remittit ad Specu.ti.ſi.§.nunc de epiſcoporum.ver.lxj.ꝛ idẽ
hic Boatinus. Antonius de Butrio.

1 ¶ Ordinem clericalem conferre poteſt abbas preſbyter.
2 Abbas poteſt conferre proprio monacho ordinem.
3 Abbas que habere debeat.
4 Ordinem prime tonſure poteſt conferre electus in abbatem.
5 Abbas non habet manus impoſitionem conſecratoriam.
6 Pſalmiſtatus an ſit ordo.
7 Ordo epiſcopalis confertur per conſecrationem.
8 Pſalmiſtatum an conferre poſſit preſbyter.
9 Ordinari nullus debet ſine titulo.
10 Titulum an poſſit conferre preſbyter alteri preſbytero.
11 Ordo pſalmiſtatus ad committatur vt poſſit hodie conferri.
12 Ordinem pſalmiſtatus an poſſit conferre conſeruator monaſterij.
13 Ordines alios a lectoratu an conferat hodie abbas.
14 Ordines quo tempore poſſit abbas conferre.
15 Abbatialis benedictio quo tempore debeat dari.
16 Benedictio abbatis non poteſt fieri ante,ꝗ ſit ſacerdos

1 Cum contingat. ¶ †Abbas,ſi eſt pre-
ſbyter,ꝛ eſt bñdictꝰ,
conferre poteſt ordinem clericalem. ¶ Communis di-
2 uiſio.Secunda ibi:ſuper quo. ¶ †Nota primo qð ab-
bas proprio monacho poteſt conferre ordinem de primis lectora-
3 tum. ¶ †Et nota duo requiri.Unum in perſonam abbatis.ſ.qð
ſit preſbyter.Secundum,quod hic ſit proprius monachus abba-
tis conſecrantis.Tertio requiritur quod abbas receperit manꝰ
impoſitionem benedictoriam,id eſt,quod ſit benedictus.Quarto,
quod conferat lectoratum ſecundum formam eccleſie.Et ideo non
quelibet abbatis tonſura eſt benedictoria,ſeu ordinatoria,ſed illa,
4 que animo ꝛ ordine ſic benedicendi. ¶ †Oppo.quod electus tan-
tum in abbatem poteſt conferre primam tonſuram.ſ.de ſupplen.
negli.prela.c.j.Sa.Dicit gl.fatendũ,hoc pcedit qñ non eſt negli-
gens:ſecũ pcedit qñ negligens eſt epũs in bñdicendo.Sꝫ dicũt do
cto.ꝙ hoc reſtringendum eſt tantũ ad Ciſtercienſes,vt ibi no.fuit:
ꝛ etiam fuit ibi dubitatum,an extenderetur ad maiorum ordinato-
5 riam.ꝛ nota hanc gl.que tenet quod ſic. ¶ †Oppo.quod abbates
non habent manus impoſitionem:vt patet.xx.diſt.ſubdiaconus.
So.Non habẽt manꝰ impoſitionem conſecratoriã,lꝫ bene ordina-
6 toriã,vt hic. ¶ †Quero an pſalmiſtatus ſit ordo.Videtur qð nõ:
quia vbi agitur de ceteris ordinibus,nõ agitur de iſto.xciij.diſt.a
ſubdiaconis.lxxvij.di.illud.Hoc tenuerunt quidam.Contra hoc
eſt ſinis,qui dicit quod per primam tonſuram clericalis ordo con-
fertur,ꝛ etiã preſbytero licet.xxiij.di.pſalmiſta.vbi de hoc in ſom-
ma Hu.ad hoc allegãt dec.xxvij.q.j.c.ſi quis epiſcopus.vbi pſal-
miſta deponitur per hoc ſecundum Hoſti.quia per hoc recipit of-
ficium cantandi ordinatus in eccleſia.xxiij.di.pſalmiſta.ꝛ vinculũ
promouendi inſicia:ꝛ per hoc gaudet priuilegio canonis,ſi quis
ſuadente.cui renuntiare non poteſt.de foro competen.ſi diligenti.
7 †Item per conſecrationem confertur ordo epiſcopalis.lxxvij diſ.
c.j.de tempo.or.ti.ſi archiepiſcopus.ꝛ.c.ſeq.ꝛ ſic epalis eſt ordo,cu-
ius authoritate alia expediunt,que nec inferioribus cõmittuntur
de con.eccle.vel alta.c.aqua.Et ſic tacere debent,qui negãt nouem
ordines,ſicut ſunt noue Hierarchie angelorũ:de quo remittit ad.
8 Summam de ordi.ab epiſco.qui epiſcop.renuntia. ¶ †Quid de
preſbytero,an conferre poſſit pſalmiſtatum.Glo.dicit ꝙ ſic.Hoc
tꝫ Hug.Ray.Gof.in Summa de ordi.ab epiſcopo.Io.Innocen.
9 hic per.c.pſalmiſta.†Nõ obſtat qð nullus ordinari non poſſit ſine
10 titulo.lxx.diſtin.c.j.†:titulum non poteſt conferre preſbyter.xvj.
q.vij.c.nullus omnino.quia illud.c.eſt locale.vel loquitur de prebẽ
dis habentibus curam animarũ:vel nõ dant de nouo,vbi dare nõ
cõſueuerunt,maxime vt habeat etiã nõ reſidens abſꝗ lois epi:ſꝫ
in beneficiũ,vt habeant vnde viuere poſſint,bene dant:vel dato
qð non habeant beneficiũ,quod dare poſſunt,dabunt pſalmiſta-
tum ad

ad titulum patrimonij.ſ.de preben.tuis.vel forte eſt alias para-
tus dare beneficiū,ſm Inn.vel loquit᷑ de ordinādo ad ſacros,qui
non debet eſſe ſine beneficio. Lauren.xij.q.ij.non liceat.Bertran.
ſbi.ꝛ Hoſt.in Sum.de ordi.ab epo.vident᷑ tenere qḋ preallc.c.non
loquatur de ordine,ſed de ordinis executione,per id qḋ dicit offm̄,
ꝛ per lr̄am iſtā a Zelo.Jo.an.dicit qḋ prima opi.eſt vera,ſi talis eſt
preſbyter,qui ſupra laicū habeat ep̄alem iuriſdictionē, vel quaſi.
de priuile.abbates.in ſi.lib.vj.Scḋa opi.ſit vera,qn̄ illā nō habet.
11 ¶ †Quero quid ſi omittat᷑ iſte ordo.Dic ſm Inno.ꝙ nō repetit᷑:
qꝛ nullū ſpāle offm̄ per eū ſicut ꝑ alios,ꝯfert᷑:ꝛ qꝛ recip ēdo alios
ordines videt᷑ facere poſſe que ad hūc pertinēt.Dicit tñ ſe nō cre-
dere qḋ quidā dicunt hunc ordinē in deſuetudinē abijſſe,ꝛ vide de
tēp.ord.ex parte.ſuper.j.glo.¶ Hoſt.dicit ꝙ eſt repetendus:quia
aliorū eſt principiū.Itē ſi manus impoſitio ordine aliter rite col-
lato,ꝛ liquorio qualitas repetuntur,multo fortius hic ordo.de ſa
12 cra.non ite.c.j.ꝛ vlti.ſm Hoſt.¶ †Quero an cōuerſis etiā mona-
ſterij poſſit ordinē hunc cōferre.Abbas dicit ꝙ ſic.Idem de his,
in quos hꝫ ep̄alē iuriſdictionē vel quaſi:nā his pōt conferre con-
ſuri:alias nō,niſi habeat ex priuilegio pape.de priuil.c.abbates.
li.vj.¶ Si aūt alteri cōferat,vꝫ ſm Boatinū,ꝛ idē Arch.in.d.c.
13 abbates.¶ †Quero an alios ordines a lectoratu conferat. Dicit
ꝙ ſic,vt alios duos minores:qꝛ eadē eſt ratio.de conſti.tranſlato.
Cōtrariū tenet hic. Ber.hiꝝ.qḋ.dñi.lxix.ꝛ pro ipſis facit verbū
ſolūmodo qḋ ſequit᷑ ſi determinet verbū lectores.Hoſt.dicit quod
pri⁹ de facto ſeruat᷑ nec ob.illud verbū ſolūmō:qꝛ determinat ver-
14 bū In proprio monaſterio,qḋ ſequit᷑.¶ †Quero quo tēpore licet
abbatibus tales ordines cōferre.De quatuor tēporibus planū ꝙ
poſſunt:de dieb⁹ dominicis vꝫ ꝙ non poſſint:qꝛ ſolis epis hoc eſt
cōceſſum:qꝛ de epis hoc ſpāliter exprimit᷑,de tēp.or.c.j.ꝛ.iij.Hoſt.
Ꝫ:qꝛ cū hoc in ſuo tm̄ monaſterio.hic lꝫ non preiudicabit᷑ alteri,et
latior debet fieri interp̄tatio.de vſu pallij ex tuarū.Itē potius de
dominicis,ꝙ de quatuor tēporibus vꝫ ſentiendū,ne videant᷑ gñā-
les ordinationes tenere.Simile de cō.di.iij.pueniꝛ.ꝛ vide qḋ not.
15 de ſup.neg.ꝑla.c.j.de tēp.ord.c.ij.¶ †Quero quo tēpore poſſet da
ri bñdictio abbatialis.Dicit Hoſt.ꝙ hoc declaratione egeret:et
vꝫ qḋ quolibet die,ſicut cōſecratio eccleſie.de conſe.eccleſie vel al-
ta.c.ij.¶ In cōtrariū qꝛ hec eſt maior,ꝙ ordinatoria exorciſtat⁹,
cum illa ex hac pēdeat,vt hic.lxix.di.c.qm̄.ꝛ tñ illa dari non debet
niſi dominicis ꝛ feſtiuis.ſ.c.j.ꝛ.iij.ergo nec iſta,que p̄ncipalis eſt.
qui ſi.ſint legi.c.per venerabilē.ꝛ hoc tenēdū eſt.lxxv.di.qḋ a patri
bus.ad hoc cleri.de ſta.mona.attendentes.ꝗ.ſtatuimus.in glo.ij.
16 ¶ †Quero an benedictio abbatis poſſit fieri anteꝙ ſit ſacerdos.
Dic ꝙ non,ar.ſ.c.proximo.ꝛ ſic intellige hic,licet poſſet hic colli-
gi contrarium.Anto.de Butrio.

1 ¶ Prelaturam poteſt tenere canonicus regularis factus mo-
nachus.
2 Tranſiens ad ſecundum monaſterium poteſt repetere primū mo
naſterium.
3 Eligere,ꝛ aliquem in prelatum preficere,idem ſunt.
4 Canonicus regularis poteſt monachus fieri.
5 Lex diſponens quē vltra in loco manſurum qualiter intelligatur.
6 Abbas in ſua abbatia dicitur habere curam.
7 Monachus tranſire poteſt ad religionem ſtrictiorem.
8 Monachus poteſt reuerti ad primum monaſterium.
9 Monachus trāſiens ad religionem leuiorē an apoſtata cēſeatur.
10 Tranſeuntem ad aliam religionem non tenetur primum monaſte
rium recipere

1 **Intelleximus.** ¶ †Si canonicus regula-
ris factus monachus iu-
ſta de cauſa ad canonicatum reuerſus ibi preficitur in
prelatum,licite poteſt tenere prelaturam.h.d.¶ Pri
mo narrat factū,ex quo ſecundo dubium elicit,ibi:ne igitur. Cū
2 tertio reſpondet,ibi:diſcretioni.¶ †No.primo qḋ nō dꝫ quis lici-
te trāſire de canonicatu regulari ad mo- nachatū.¶ No.ſcḋo qḋ il
licite tranſiens ad ſcḋm monaſteriū pōt ad cor reuerſus repetere
3 primō monaſteriū.¶ †No.iij.qḋ aliqn̄ preficere in prelatū ſtat pro
4 eligere.¶ †No.iiij.qḋ rōne delicti lꝫ canonico regulari trāſire ad
5 monachatū.¶ †No.v.qḋ ſi lex diſpoſuit quē vltra in loco manſu
rū.intelligit᷑ lex,niſi noua ſubſit cauſa,ꝑpter quam ad aliū locum
6 habeat trāſire.¶ †No.vj.qḋ abbas in abbatia dꝛ habere curam.
¶ No.ꝙ in dubio tranſiens ad monaſterium,vbi rōne delicti,vel
nō delicti trāſire potuit,potius preſumitur ꝙ nō rōne delicti,ſed
alias cū tranſiuerit leuitatis.vide.ſ.de renū.c.poſt tranſlationem.
7 ꝛ de ord.ab epo.c.j.e quod ibi no.¶ †Opp.quod quis poſſit trāſi-
8 re ad ſtrictiorem religionē:vt de regula.licet †.Solu.Glo.ponit
plures ſolutiones,quas ſic conclude: Quandoqꝫ quis tranſit ad
ſtrictiorem,ꝛ eſt in habitu probationis tantum:ꝛ poteſt ad primū
reuerti.Quandoqꝫ ibidē profeſſus eſt:ꝛ tunc aut tranſiuit licētia
nullo modo petita:ꝛ adhuc cogitur reuerti.Aut tranſiuit licentia
petita:ꝛ tunc ſi locus eſt laxioris religionis, reuerti compellitur.
Aut eſt ſtrictioris:ꝛ tunc aut tranſiuit leuitatis cauſa,id eſt,nō pe
tita licentia de quo.ſ.etiam in.d.c.mandamus.vbi dicitur quod
illud,quod dicitur in.c.ſane.fuit diſpenſatio.Idem Inn.hic Con
trarium tamē notat Bernar.in.c.licet.de regula.Et propter hoc
dicunt quidam quod locus canonicatus erat arctioris regule quā
monachatus:ꝛ per hoc,quod in dubio preſumo,ꝛ reuerti compel-
9 litur.Hoc dicit in effectu gl.¶ †Et inter cetera nota vnum quod
grauior videtur regula canonicorum regularium,quā monacho-
rum.Sed obuiat,qꝛ ſi tranſiuit ad leuiorem religionem,iam apo-
ſtata eſt:ergo non pōt promoueri.ij.q.iiij.beatus.Sol.Licet ine-
rit apoſtata,non impeditur,ſm Inn.eius promotio poſt peniten
tiam.de tem.ord.c.vlti.Vel dic qḋ licite tranſiuit,ꝛ licite rediit:qꝛ
non inuenit religionem que credebat:vel licet tranſiuit ad minorē,
nō fuit apoſtata:quia ſemper fuit ſub obedientia.Idem notat de
10 tem.ord.ex parte,quod no.¶ †Op.qḋ nō poſſit reuerti ad cano-
niam in caſu,quo male tranſiuit:quia ſi bene tranſiuit,non poteſt
illam repetere:ergo multo minus ſi male,ne melioris conditionis
ſit delinquens,quam non delinquens.Solu.Intellige qḋ reuertit᷑
ad canoniam,ſi canonici ipſum repetant:alias non cogit᷑ canonia
ipſum recipere,ex quo male tranſiuit:quia eo ipſo qḋ tranſiuit,pu
niendus eſt.de trāſla.lꝫ.de renū.ex trāſmiſſa.ꝛ.c.qḋ in dubijs.Di-
cit Hoſt.qḋ de mēte canonis eſt,qḋ canonicus regularis nunquā
poſſit fieri monach⁹,excepto caſu.ſ.de iure pa.ex lr̄is,Et hoc ſta-
tuit Vrbanus in fauorē ſui ordinis.Tamē iſtud dictū hodie nō vi
detur ꝓcedere,ꝑ.c.ſane.ſ.de regula.xxj.q.j.ꝛ.ij.ꝑ totū. ¶ Nō obſt.
xx.q.ij.c.due ſunt.Quod poteſt intelligi quo ad hunc caſum,qn̄ de
inſpiratione ſit fides,forte per miraculum,vel ſignū.de hereticis.
cum ex iniuncto.de renun.niſi.ꝗ.verum. Antonius de Butrio.

1 ¶ Ordinatus ſine titulo,ab ordinatore iuſte petit beneficium.
2 Ordinans tenetur de habilitate ordinandi inquirere.
3 Clauſula in literis apponi conſueta ſemper ſubintelligitur.
4 Obligatio perſonalis quo caſu tranſeat in ſucceſſorem.
5 Examinatus ſemel poteſt iterato examinari.ꝛc.
6 Eps compellitur prouidere,ꝛ poteſt in eccleſia alia ſue dioceſis.
7 Forma iuſtitie appellatur forma communis.
8 Probatus in vno ad ordinem,probatus cenſetur ad beneficium.
9 Ordinatus an ꝛ qua exceptione poſſit repelli a beneficio.
10 Ordinatus ſine titulo,tamen mandato epiſcopi,poteſt compelle-
re epiſcopum mandantem ad ſibi de titulo prouidendum.
11 Succeſſor non obligatur culpa ſui predeceſſoris in alienatio-
nibus.
13 Reſcriptum quo mandatur prouideri in aliqua eccleſiarum dioce
ſis,an locum habeat: in eccleſia cathedrali
14 Promouere ad titulum quid ſit.
15 Reſcripto preſentato ſuper modo prouidendi in beneficialibus
quomodo debeat procedere executor.
16 Canones aut leges epiſcopū aut iudicem velle violare nō eſt pre-
ſumendum.
17 Acta epiſcopi aut iudicis preſumuntur ſolenniter facta.
18 Reſcriptum per quod mandatur prouideri ſupplicanti reiectis
omnibus exceptionibus,non excludit legitimas exceptiones.

1 **Accepimus.** ¶ †Ordinatus ad ſacros ſi-
ne titulo, ab ordinatore iuſte
petit beneficium,niſi poſt ordinationem reddiderit ſe
indignum.hoc dicit.¶ Communis diuiſio.Secunda
ibi:licet igitur.¶ Nota primo quod ordinatus ad ſacros ſine titu
lo,acquirit ſola ordinatione cōtra ordinatorem obligationem , vt
eum compellat ad prouidēdum de beneficio.¶ Et nota quod iſta
obligatio non ſolum competit contra ordinantem,ſed etiam con-
2 tra eccleſiam.¶ †Nota ſecundo quod ordinans tenetur de habili
tate promoti inquirere,nec eum debet ſi inhabilis inueniatur,or-
dinare.¶ Nota tertio quod de rigore iuris ordinans indignum ꝛ
inhabilem non poteſt opponere contra eum de dignitate antiqua,
ſed de noua de equitate tamen in petitione beneficij admittitur
3 etiam ad opponendum de antiqua.¶ †Nota quarto quod clauſu
la in literis apponi conſueta,ſemper ſubintelligitur.Ad hoc de
4 reſcriptis.c.cauſam.ꝛ.c.ij.ꝛ.c.cum oportet.de conſti.¶ †Not.v.ꝙ
obligatio ad prouidendum de beneficio ſine titulo ordinato,nō eſt
perſonalis tantum contra ordinantem ,ſed etiam contra ſucceſſo-
5 rem eius : quia competit contra eccleſiam.¶ †Nota ſexto quod
examinatus poteſt iterato examinari , quando eſt ſuſpicio de in-
6 dignitate,ꝛ maxime quando aliquid non petit.¶ †Nota ſeptimo
quod forma iuſtitie appellatur forma communis,ꝛ quod in bene-
ficialibus forma iuſtitie non ſolum compellitur prouidere in eccle
ſia propria epiſcopus,ſed etiam compellitur,ꝛ poteſt prouidere in
7 alia eccleſia ſue dioceſis.¶ †Opponitur primo Innoc. quod pro-

batas ad ordinē, pbat⁹ vł ad bñficiū cōſequendū.cōtra.ex.di.c.xō
ſectudinē.⁊ de elec.ſcriptū.Sł.nō ſoluit. Dic ꝙ approbatū i vno.
in cōſecutiuo ad id, minori de rigore videt̃ pbatū, vt hic: ſed in ſe
8 parato, vel maiori nō, vt ibi. ¶ †Opp.ſcđo ꝙ tex.ꝯtradicat, quia
dicit ꝙ exceptio nō dꝫ admitti, qñ ipſe examinauit, ⁊ tñ poſtea ad
mittit̃, vt ptꝫ in ſi.So.ſt gl.qñ examinauit p ſe exceptio nō admit
titur, qñ p aliū, vt per archidiaconū hñ admittit̃. Ita dicit gl.hoc
vł ꝯ tex.q loquit̃ qñ fuit examinat⁹ ab eo. Uel ſcđo dic cōcludēdo
ꝙ nō admittit̃ ep̃s ordinās opponēs, vt in prin. Sꝫ dato ꝙ oppo
nere nō poſſit, nihilominus ſuperior mādat ex officio inqͥri, ⁊ in
quirēs ex officio dꝫ ſupplere ne promoueat inhabilem ⁊ indignū: ⁊
9 ſic gl.dꝫ hic intelligi, ⁊ bene dicit. ¶ †Dic cōcludēdo totū: Si que
ris an admittatur exceptio cōtra ordinatū, vel repellatur a benefi
cio cōſequēdo: dic ſi opponitur nou⁹ defectus, ⁊ quilibet admittit̃.
Et rō; qꝛ nō eſt ꝙ imputet̃ ordināti, ſi opponit̃ antiquus, defect⁹ ⁊
indignitas. Aut defectus, qui opponit̃, eſt talis, propter quē, ꝙꝙ
ſit quo ad ordinem ſemel approbatus reſpectu certi bñficij, reddit
tñ ipſum inhabilē quo ad bñficiū, ad ꝙ promoueri petit, cū ſit be
neficiū requirēs maiorē idoneitatē eo, in quo ſemel eſt approbat⁹:
⁊ dicēdū ꝙ ipſe idē pōt, qui ſemel approbauit, pōt admitti, ex.co
rum, que no.gl.precedēs, ⁊ iuriū ibi allegatorū. Ad hoc faciūt no.
hic per Hoſt.qui dixit ꝙ vbi de qualitate beneficij opponitur, qui
libet eſt admittēdus: qꝛ intelligēdū eſt eius dictū vt.ꝫ. Si vero nō
eſt beneficiū requirēs maiorē idoneitatē, tūc ſi queris an ex officio
ipſum admittat, ⁊ inquirat inquirēs, vel alium promouēs, vel pro
moueri mandās: dic ꝙ ſi, arg.c.cū nobis olim.de elec.⁊.c.ij.de col
luſ. Si querit̃ an ipſe poſſit opponere, qui ordinauit p aliū: ⁊ tunc
aut mādauit ordinari certā pſonā: ⁊ ipſe nō admittit̃, niſi vt.ꝫ.qñ
p ſe ipſum ordinauit, aut mādauit de incerta pſona: ⁊ tūc bene ad
mittit̃, arg.c.ſi ep̃s.de preben.li.vi.⁊ qđ ibi no. Si ordinauit ipſe: ⁊
tunc ſi ad preſtutationem alterius, qui hꝫ examinare, vt qñ ad ar
chidiaconū.de offi.archi.ad hec.⁊ tūc pōt excipere, vt hic, ⁊ punit̃
archidiaconus.xxiiij.di.qñ. Qñqꝫ ordinauit per ſe, ſ.alio non pre
ſentante: ⁊ tunc dic, ſi queris an ſucceſſor admittere poſſit.vel op
ponere: ⁊ dic ꝙ ſic. Si aūt videt̃ idem: ⁊ dic ꝙ nō de iure, ſcđm quoſ
dā etiam ſi poſtea ad notitiā eius deuenit, dūmō id prius p exami
nationē ſcire potuerit.de clā.deſpon.c.ſi. Alij ꝙ ſemper de equita
te admittitur, ne indignus pmoueatur.de reſc.cū adeo.⁊ iſti dimi
nant.hoc verū, qñ opponitur crimen: ſecus ſi irregularitatem, vel
illiteraturā precedētē, vel ſequentē examinationē, nō admittitur,
ſed cogitur prouidere.de tēp.ord.vel non eſt.⁊ qꝛ talis de facili diſ
penſationē obtinebit.de fil.preſ.veniens.⁊.c.ppoſuit. Alij ꝙ non
auditur de iure, ſed hñ de gratia admittit̃, vt hic.⁊ hoc tenuit Ho
ſti.hic, qui dixit id, qđ no.in.c.fuiſſet factū de gratia. Et ſi queris,
quare plus in hoc faueatur ordinanti, ꝙ ordinato: dic qꝛ plus im
putatur clerico, qui de facto ſuo certus eſſe dꝫ. de reſcript.ab ex
cōicato.⁊ ex eo ꝙ nō pādit crimē ſuū.de corpo.vic.expoſuiſti. ep̃s
aūt poſſet ignorantiam allegare.ff.pro ſuo.l.ſi. Secundo, qꝛ papa
nō debet eſſe cōtentus examinatione ep̃i: vnde pōt, ⁊ debet ipſum
examinare, ex quo ab epiſcopo petit beneficiū, ꝙꝙ ep̃s taceret, et
negligeret.de exce.exceptionē.ideo pōt de eo, qđ facere poteſt ſine
clerici iniuria gratiaꝫ facere epiſcopo: qꝛ nemini facit iniuriā, qui
vtitur iure ſuo.de elect.cum eccleſia.de quo.eo.tit.in ſumma Ho
ſti. ¶ Non ob.ſi dicat̃ ꝙ delictū predeceſſoris nō noceat ſucceſſori,
⁊ ſic ſucceſſor nō debet obligari: qꝛ ſpāle hoc caſu vt ſucceſſor obli
getur. Sed dic melius qđ hec obligatio nō ſurgit ex delicto, ſꝫ ſur
git ex equitate, qua inducitur qđ opprobrium eſt qđ id opprobriū
cleri mēdicare cogatur clericus in ſortē Domini aſſumptus. Hec
vera, qñ vult opponere cōtra beneficiandū de defectu perſone: de
qualitate vero, ⁊ quātitate beneficij ſemper admittit̃.de preb.c.cū
ſecđm. Hic tñ habes qđ omni caſu qđ ep̃s ab opponendo repellit̃,
per hoc tñ nō deficiet offm iudicis, imo habebit ptātem inquiren
di.de collu.c.ſi.de elect.c.cum nobis.ij.q.vij.querendū.ff.de poſtu.
prohibet.ꝫ.de ap.c.conſtitutus.ff.de adulterijs.l.j.§.ſi publico.ff.
10 de peti.here.l.ſi. ¶ †Nunquid autem ſi vnus ep̃s mādat alteri qđ
ordinet, an teneat̃ mādans prouidere: Inn.dicit ꝙ nō, etiā ſi ordi
nās non eſt ſufficiens. Allegat.lx.q.ij.ep̃m. In contrariū allegat.
Hoſt.qꝛ videt̃ feciſſe, qui per alium facit.de ſen.exco.mulieres. Sꝫ
de hoc dic vt.ꝫ.de preben.ſi ep̃s.li.vi.qꝛ ſi mandat de certa pſona,
11 tenetur ſibi prouidere, alias non. ¶ †Opp.ꝙ cum culpa predeceſ
ſoris non noceat ſucceſſori.de re.ecc.nō alie.c.iiij.de preca.c.ij.So.
predeceſſor in alienationibus nō obligat ſucceſſorē, nec in delictis.
de exce.cū venerabilis.ſed ex facto pdeceſſoris bene obligat̃ ſucceſ
ſor in his, in quib⁹ ſuo obligat̃ pdeceſſori. Nā ſi mandaret ordina
ri⁹ cederet in opprobriū cler, de quo remittit̃ Hoſ.ꝫ.de ren.ad ſup
12 plicationē ¶ †Op.cū gl.qđ ſemel examinat⁹ iterato nō examine
tur.ꝫ.de offi.lega.licet.So. Dicit glo.ꝙ examinatus iterato debet
examinari ſuper nouiter ſuperuenientibus: ſuper antiquis autem
exiſtentibus dic qđ quidā dicunt qđ examinatus iterato examina
ri non debet, ne pmoueat̃ indignus cōtra publicā vtilitatē. Unde

negligētia prioris examinatoris nō dꝫ facere, qđ indignus pmo
ueatur: ⁊ ad hoc tenet̃ ſuperior.de elect.nihil eſt. Dic, ſi nihil noui
petit examinatus, examinari non dꝫ. Si autē aliquid noui petit,
iterato examinari debet, ſaltem de equitate, ne contingat benefi
ciū cōtra vtilitatē publicā, ⁊ animarū periculū cōmitti indigno, et
13 inhabili. ¶ †Quero an per illam formā, qua mandat̃ puideri, in
aliqua eccleſiarū dioceſis poſſit puideri in ecclia cathedrali. Glo.
hic dicit qđ ſic, vt hic: fatetur tñ ꝙ nō poterit prouideri in aliqua
plalatura. Sed hoc vł falſum in.c.ꝙnis.de preb.li.vi.So. Cōtrariū
loquitur in literis gratie: hic qñ mandatur in formam iuſtitie: qꝛ
venit executiue ad obligationē, que principalr̃ reſpicit eccleſiā ca
thedralē, ideo regulat̃ ſcđm naturā precedentis obligationis. Uñ
in gl.in cathedrali hoc verum, qñ mādatur prouideri in forma iu
ſtitie: qꝛ mandatū intelligitur ſcđm formā prioris obligatiōis ſur
gentis ex ordinatiōe, q̃ ſimplr̃ ſe extendit ad eccleſiā ordinātis.de
preb.cū ſcđm. Ubi aūt mandat̃ puideri in forma gratie, dic vt de
preb.c.ꝙuis.li.vi. ¶ Quero qd ſi dicat̃. Prouideas in aliqua ec
cleſiarū dioceſis Bonoñ.an poterit pnidere in aliqua eccleſia ciui
tatis. Glo.dicit qđ non: qꝛ per clauſulā illā nō cōprehendunt̃ eccle
ſie ciuitatis.ꝫ.de reſcr. Rodulphus. ¶ Not.glo.que extendit illud
capitulū ad bñficia.⁊ vide not.de offi.ord.c.j.⁊ gl.de rerum pmu.c.
vno.li.vj. Et per illam poſſet dici cū glo.noſtra procedit in literis
gratie: ſecus in literis iuſtitie.⁊ ſic debeat intelligi glo.noſtra.
14 ¶ †Quero quid eſt dicere. Promouere ad titulum. dicit Jo.an.
id eſt ad nomen alicuius eccleſie.vel beneficij. De hoc nomine Ti
15 tulus, de electio.oudum.ij.de offic.archi.c.ſi. ¶ †Quero de modo
procedendi in beneficialib⁹. Dicit Inn.ꝙ proceditur ſummarie,
⁊ non exigitur litis cōteſtatio, nec quod libellus detur in ſcriptis,
ſed ſufficit quod impetrans dicat executori: Domine, ſupplico qđ
exequamini mandatū vobis iniunctum.⁊ ſi nīl opponatur pcedit
ſm formam reſcripti.de reſcr.ſi quando.⁊.c.cum dilecta.de prebē.
pro illorum. Et idem ſi friuola exceptio opponatur. de preben.di
lectus.iij.de conce.preben.noſtris. Si vero aliquid opponatur ra
tionabile, illud examinabitur, ⁊ executio ſuſpendetur.de reſcript.
conſtitutus.de appel.dilectus. Sed ⁊ ſuper receptione propoſita
prius lis conteſtabitur.de renunt.veniens.⁊ de hoc plene in ſum
ma de excep.§.quando.ſub.§.hoc dilatoriis.verſi.penul.⁊ vltimo.⁊
per Rofredum in libello, eo.ti.an plures prebend.§.de primo vi
deamus.⁊ per Compo.ꝫ.de reſcrip.mandatum. Jo.Hoſtien.in lo
co preallegato dicit quod ſi agatur ex iure ante reſcriptum debet
lis conteſtari: quia tunc iudex non eſt merus executor, ſed pro iu
dice habetur, ideo lis conteſtanda. Allegat de prebē.cum cauſam.
dilecto.⁊.c.cum iam oudum.vbi fuit lis conteſtata: vbi autem in
literis ius creatur, ille executor appellatur: vnde poteſt procedere
lite non cōteſtata.de reſcript.ad aures.⁊.c.conſtitutus hic.de pre
ben.cū ſecundum.⁊.c.dilectus.⁊.c.p illorum.⁊.c.vacante.⁊ de con
ceſ.prebē.propoſuit.⁊ multa alia, in quib⁹.ptꝫ quod in beneficiali
bus lis nō conteſtat̃. Unde cōcludit qđ cum nō ſit omnino reſcri
ptum contentioſum, ſed tūc reſcriptum hꝫ executoriū, qñ ius crea
tur in reſcripto, ⁊ hic aſſumit naturā executorij, quod nō exigitur
litis cōteſtatio: in hoc aūt aſſumit naturā cōtentioſi, qđ legitime
exceptiones omnino ſunt admittende, vt hic, in.c.veniēs.ꝫ. de re
non.⁊ de reſcriptis.conſtitutus.⁊ de offi.dele.ex parte.qđ nō facit
merus alius executor. Et hoc placet, qđ eſt cōtra practicā executo
rum, qui nullam volunt admittere exceptionem: ⁊ dicunt quod ad
hoc nō arctātur ad admittendas eas. Hec ob.quod tales non de
beant admittere niſi notorias, vt patet ex notatis de reſcrip.cum
16 cōtingat.qꝛ ibi loquit̃ de alio executore, vt ibi dixi. ¶ †Ultimo p
literā ibi, non credimus ⁊c. dicit Hoſt.quod nō eſt veriſimile quod
aliquis ep̃s violet canones, licet quandoqꝫ ſecus faciat.de temp.
ordi.c.vel nō eſt.⁊ eſt arg.pro iudice preſumi.de quo de renunt.c.
17 preſentia.⁊ ibi no.de hoc. ¶ †Itē quod omnia preſumuntur ſolē
niter acta.de proba.ex ea parte.in ſi.de fideiuſ.in ſi.quod not.quia
dicit qđ in extraiudicialr̃ geſtis per modū ptātis preſumitur ſu
per titulo.vide qđ no.de eo, qui fur.ord.rece.§.ſi.p Inn.de accu.ſu
18 per his.de dolo.cū dilectus.⁊ de elec.innotuit. ¶ †Quero qd ſi pa
pa mādat puideri reiectis oībus exceptionib⁹. Dic ꝙ pp̃ter hoc
nō excluduntur legitime, niſi expreſſo qđ etiā legitime nō admit
tantur: niſi aliquibus enumeratis ſubijciat clauſulam, vt in.c.ex
parte.de offi.dele.de quo dic vt ibi. Ant.de Butr.

1 ☞ Promoueri non debet ad ſacerdotium non idoneus.
2 Animarum regimen eſt ars artium.8.
3 Ordinandi ſunt informandi in ſcientia diuinorum officiorum.
4 Preſbyter arctatur ſcire diuinum officium.
5 Sacerdotes paucos itelligētes meli⁹ ē hr̃e, ꝙ multos ignorātes.
6 Ordinandi ſunt per archidiaconum, ⁊ nō epiſcopum, examinādi.
7 Ordinandi ſunt per epiſcopum inſtruendi.
9 Promoti indignitate oſtenſa, an ſimul concludatur indignitas ⁊
delictum promouentis.
10 Scientia ſuprema eſt lex diuina.

Laudare

Laudare ſeipſum non eſt incongruum.
Doctores qui dicantur habere dignius nomen.

1 **Cum ſit ars.** ¶ Minꝰ idoneꝰ ad ſacerdo-
tiū ꝓmoueri, vł regimē aīarū
aſſumi nō dꝫ. h. d. In prin. ⁊ ſi. ponit cām ſtatuti. Scdo
ponit ſtatutū, ibi diſtricte. Tertio penā cōminatur, ibi
2 qđ. ¶ † No. primo ꝙ eſt ars artiū regimē aīarū. ¶ † No. ij. ꝙ epi
3 debēt eſſe eligētes ꝑ ſe, vel alios, vt informēt ꝓmouēdos ad ordīes
4 in ſciētia miniſtrādorū ordinū, ⁊ diuinorū officiorū. ¶ † No. iij. ar-
gumētū qđ eo qđ aliquis eſt ſacerdos, late in ſacro ordine cōſtitu-
tus. arctaſ ſcire, ⁊ cōiter dicere diuinū officiū. ¶ No. iiij. ꝙ ignorā
5 tia de facili cōpꝛebēdif, ſeu depꝛebēdif. ſ. examinatiōe. ¶ † No. tex.
ibi ſancimꝰ. ꝯ multitudinē ignorātiū ſacerdotū. Et eſt argumētū
ꝙ meliꝰ eſt habere paucos itelligētes ſcholares, ꝙ̄ multos, ⁊ igno
rātes. ¶ Itē no. ꝙ ꝯſtito de ignorātia, ⁊ indignitate ꝓmoti, ſimul
ꝯſtat de delicto ꝓmouētis. ¶ Ultimo no. iſtā authoritatē, Si eccꝰ
6 ⁊. c. ¶ † Op. ꝙ nō epūs, ſꝫ archidiaconꝰ hꝫ examinare, vt pꝫ de offi.
7 arch. ad hoc. So. Examinationē bene facit arch. vt ibi, † ſed inſtru
ctionē facit ſolꝰ epūs. Per hoc dicit Inn. ꝙ nō excuſaf epūs ab hac
inſtructione, lꝫ ibi archidiaconꝰ examinauerit. Quāquā poſſet di-
ci ꝙ hec decre. pcederet, qn̄ in eccleſia nō eſt arch. Per que dī ꝙ ſi
examinaf quis de ſpāli mādato alterius, ꝙ examinās ꝓuidere nō
teneſ, ſed mādās. Secus ſi ex officio. de quo. ſ. e. p̄xi. Meliꝰ videſ
dicēdū ꝙ hec diſtinctio nō hꝫ locū quo ad ꝓuiſionē eccłie, ꝗ nunꝙ̄
ꝓuidere dꝫ niſi digno: ſed dato qđ ſit indignus, et nunquā proui-
dēdū eſt, licet ſm diſtinctionē p̄dictā puniaſ ordinās. Dic vt no.
in dicta decre, ad hoc. ⁊ in ſumma de ſcrutinio. §. qn̄. ver. cū ꝗlibet.
ibi Hoſt. vł tenere qđ pp examinationē factā per archi. nō excuſeſ
epūs a pena ꝓmouētis indignū: qꝛ epūs, ſi velit, examinare pt̄, vel ſal
tē examinationi intereſſe: ⁊ ſic qꝛ ſua intereſt, ideo puniſ, ſi indignū
examinet. de ele. nihil. Unde dicit ꝙ vellet videre tex. expꝛeſſum ꝑ
8 illis, q dicūt epū excuſari a pena. ¶ † Quero de rōne quare eſt ars
artiū regimē aīarū. Gl. dī ꝙ alie artes ordinanſ in finē corꝑis. xij.
9 q. ij. p̄cipimꝰ. iſta aūt ordinaſ in finē aīe. ¶ † Scdo q̄ro an oſtēſa
indignitate ꝓmoti ſimul ꝯcludaſ indignitas, ⁊ delictū ꝓmouen-
tis. Gl. dī ꝙ ſic. lxxvj. di. tātis Daniel. Et hoc, qꝛ nō pōt ignorare
p̄latꝰ vitā ſubditi. de re iu. ꝗuis. Hoc reſtringit gl. verō, qn̄ exa-
minat per ſeſeꝰ ſi per aliū. Allegat de offi. archi. ad hec Hoſt. ꝯ ꝑ
illa, que dixi. ſ. tex. conſiderare in perſonam, cui committitur, ſi alſ
reputatur habilis fidelis, ⁊ bonus, ita ꝙ epō aliqua nō poſſint im
putari pro negligentia vel culpa in committendo, excuſatur. Pro
hoc facit gl. in. c. ad hec. ſ. de off. arch. Et poteſt imputari, qđ in du
bio preſumo, niſi aliud pateat, excuſetur, nam pōt eſſe ꝙ cōmittēs
nō fuerit in culpa: vt. i. denunciaſſe. §. querit. Et pro tanto dī per il
lam legē ꝙ ſnīa vel ꝓbatio facta cū ordinato nō parit planū p̄iu
10 diciū ordinanti, ſiue per ſe, ſiue per aliū ordinauerit ſm eū. ¶ † Ul
timo propter principiū decre. hic inſiſtunt in laudationibus ſcien
tiarū. Canoniſte laudāt ſe hic dialetici ſuā, dicētes qđ ſine ea ſcien-
tia alia perfecte haberi nō pt̄. grāmatici ꝙ illa eſt principiū ⁊ fun-
damentū aliarū ſcientiarū. Legiſte dicūt ꝙ ſanctiſſima eſt ciuilis
ſciētia, que p̄tio nūmario, ⁊c. ff. de var. ⁊ extraor. cog. l. i. §. eſt em̄.
Ueritas eſt qđ ſuprema eſt ſciētia lex diuina, a qua nō excludiſ ca-
nonica, nec humana. De ciuili probatur. C. de lon. tem. p̄ſcri. l. ſi.
in auſ. de cōſue. anie ſi. colla. xxvj. q. iij. c. ſi. in aut. vt non luxuri. con
tra naturā. i. rñſo. colla. vj. ⁊ quatuor ꝯcilia approbat, ⁊ ſacras ſcri
pturas, in auſ. de eccleſiaſti. ti. §. i. colla. ix. ⁊ in auſ. quō opꝫ epōs. §.
ſancimus. colla. iij. per que iura arguit Hoſt. de mēte legis eſſe qđ
de mortali peccato, vel periculo aīe, vel eccleſiaſtico negotio, rōne
rei, vł ꝑſone, recurrēdū eſt ſemꝑ ad canonē, ⁊ eccłiaſticū iudicē. Ad
hoc in auſ. vt clerici apud ꝓprios epōs. §. ſi modo eccleſiaſticū. ⁊. §.
ſi aūt eccleſiaſtica. ⁊ C. de ſum. tri. c. ſi. De canone planū eſt qđ lex
eſt diuina, vt de iura. cal. c. i. ꝑ que concludit has duas leges fore ne
ceſſarias ad regimen eccleſie Dei. Differunt tamē; qꝛ ciuilis prin
cipaliter tractat de temporalibus, theologia principaliter de ani-
ma, canonica communiter de vtroꝗ ⁊ vna excedit aliam ex quali-
tate ſubiecti. Remittit ad no. de ſum. trinit. c. i. §. hec ſacramenta.
¶ Ultimo no. vltimam gl. contra verboſos. Anto. de Butrio.

1 ¶ Promotum deijcit ſcientie defectus.
2 Scientie defectus eſt legitima cauſa deponendi epiſcopum.
3 Scientia a quibus depꝛehendatur.
4 Negatiua quando poſſit tranſire in notorium. 7.
5 Suſpenſo ab executione ordinis vel officij remanet character.
6 Beneficij adminiſtratione non eſt priuatus ſuſpenſus ab execu-
tione officij.
8 Notorium poteſt dici aliquid dupliciter.
9 Grammaticam, qui loquitur perfecte ex vſu, an dicatur ignorare.
10 Abbas in rēa ſua peritꝰ, licet grammaticā ignoret, nō dꝫ deponi.
11 Beneficio non priuaſ de ſtudio rediens, licet reperiatur ignarus.
12 Feudum datum vaſallo, ſi reperiatur improbus, non reuocatur.
Contractum non regulat cauſa in mente retenta.
13 Grammatica non eſt ſcientia pietatis.

1 **Quanis.** ¶ † Defectꝰ ſciētie deijcit iam promo
tum. h. d. In prima ponit cām ſnīe. In
ſcdo tenorē ſnīe. Scda ibi ipſum. ¶ † No. i. ꝙ defectus
2 ſciē eſt legitīa cā deponēdi quē ab epatu, ⁊ daſ defectꝰ
3 ſciētie, qui neſcit grāmaticā. ¶ † No. ij. ꝙ ſciētia nō appꝛehēdif, ni-
ſi doceaſ ab alio, vel legerit libros ad ſciam ꝑtinētes. Et ſic eſt ꝯ
illos qui diſcere volūt ſine doctore, ⁊ ſine libris. Et ex hoc collige
practicā deponēdi quē ignarū ſciētia: qꝛ ſufficit ꝙ teſtes dicant ꝙ
nunꝙ̄ legerit libros ſciētie, nec vnꝙ̄ intrauerit ſcholas, vel docto-
4 rem audiuerit. ¶ † Not. iij. hic apertū, ꝙ negatiua tranſire poteſt
in notoriū, ⁊ priuatiua inſufficiētie, ⁊ euidēter, ⁊ notorie cōſtare po
teſt negatiua, ſeu priuatiua inſufficientie per lectionem librorum.
5 ¶ † No. iiij. qđ poteſt quis epūs ſuſpendi ab executione officij, rema-
6 nente habitu officij, ⁊ charactere. ¶ † Not. v. qđ ſuſpenſus ab exe-
cutione officij, vel beneficij, non eſt priuatus adminiſtratione be-
neficij, niſi actualiter priuetur. Uide. ſ. eod. cum bone. ⁊ eſt contra
opi. Inn. qui dicit, perpetuo ſuſpenſum priuatum beneficio, adeo
7 quod vacat vt ibi dixi. ¶ † No. vi. quod negatiua probabitur per
8 confeſſionem. ¶ † No. qđ quid in duplici reſpectu poteſt eſſe noto
riū per cōfeſſionē, ⁊ euidētiam facti: ⁊ ſic notorium diſpoſitionis, ⁊
9 notoriū probationis poſſunt inſimul cōcurrere. ¶ † Quero de illo
qui ignorat grāmaticam, ex vſu tamē perfecte loquitur, ſi ſit pro-
motus ad dignitatē epiſcopalem, vel aliam, an deponatur. Io. de
Deo li. xiij. alias. xvi. tenet ꝙ ſi alias eſt vtilis, non deponetur. Et
rñdetur hic ꝙ alia cōtra iſtum opponebantur, vt hic. Ad hoc, qꝛ
ſciēs mentem iuris, nō ſcientiam, toleratur. xxviij. di. c. ſedulo. Itē
qꝛ legem ſeruantes, ⁊ neſcientes, ſibi ſunt lex. xix. q. ij. duo ſunt. ad
hoc. ff. de legi. l. ſcire leges. de conſe. di. ij. primus quidē. ¶ Itē ſup
plere poſſunt per alios. de offi. ord. inter cetera. que etiā de defectu
ſcientie loquitur: propter ꝙ dicebat coadiutorē ſibi dari poſſe. vij.
q. i. non autem. ⁊. c. qꝛ. de cleri. egro. ex parte. Ad iura, que poſſent
in contrarium adduci. xxv. di. §. nunc aūt. vij. q. i. qualis. lxxxi. diſt.
10 ſtatuimus. reſpondet ꝙ loquuntur in promouendis. ¶ † Quero
quid de abbate, qui neſcit grāmaticam, an poſſit deponi. Uideſ ꝙ
ſic. xlvij. diſt. Petro. xvi. q. i. placuit. lxxxiij. di. epōrum. ſ. e. tua. xx-
viij. di. c. ſedulo. Dic ꝙ non deponetur, ſi aliter ſit peritus in regu
la, ⁊ diſcretus, per quam ſuū officium eſt limitatum: ꝙ non contin
git in epō, cuius officiū late patet. de off. vica. c. ſi. li. vj. vnde maior
eſt diſcretio in ipſius ꝑſona requirenda, ſm doc. Idē Io. de Deo.
Et qꝛ poterit addiſcere in monaſterio. de renun. poſt tranſlationē.
Et ſi non poteſt addiſcere, dabitur coadiutor. Ad hoc, qꝛ plus in
his exigitur induſtria, quā literatura: vt cle. vel mo. multa. Item
olim abbates erant laici. xcij. diſt. a ſubdiacono. Sufficit ergo ſibi
ꝙ ſit prudens, ⁊ peruigil ſuper gregem ſuū. viij. q. iij. dilectiſſimi.
⁊ vide ꝙ dico de ſimonia. per tuas. ſuper. i. glo. propter inſufficien
11 tiam. ¶ † Quid de epiſcopo, qui redeunti de ſtudio contēplatione
ſcientie, quā ſperabat in eum, ⁊ in hoc eccleſie ſuffragari, ei cōtulit
p̄hēdam, an ſi poſtea repertum ſit, illum ignarum, poſſit poſtea
auferre p̄bendam? Bart. in dominicali. q. xx. ꝙ non pōt auferre
dūmodo ſciat officium. Allegat. xxxviij. di. quādo. ⁊. c. que in ipſis
⁊. c. ſequen. Inducunt etiā materiam regule, ꝙ ſemel. de reg. iur. li.
vi. Io. An. remittit ad Spe. ſuper rubrica de p̄ben. ad ſi. vbi tra
12 ctauit ſimilem queſtionem, ⁊ hanc: † Quid de eo, qui cōtulit vaſal-
lo feudum, credens ꝙ eſſet probus vir, ⁊ repertus eſt ꝙ nō eſt pro-
bus: ⁊ concludit idem, qꝛ cauſa nō expꝛeſſe, ſed in mēte cōcepta, nō
regulat contractū, ⁊ ſic non pōt retractare cōtractum. C. de condi.
ob cauſam. l. ſi repetendi. l. ſi. C. de tranſact. Ad hoc, qꝛ nō lꝫ alicui
cōtra factum propriū, ⁊c. ff. de adopt. poſt mortē vbi de hoc. ⁊ quia
ab initio examinare debuit. de electio. nihil. Dicit tamen Hoſ. qđ
extraordinario iudicio reſtitutionis iuuari poſſet eccleſia: qꝛ vtif
iure minoris, ⁊ Reipubli. C. de ſacro. ſan. ecc. l. vltima. de in inte. re
13 ſti. c. i. ¶ † Quero an grammatica ſit ſcientia pietatis. Dic ꝙ nō:
poteſt tamen ad vitam proficere, ſi fuerit ad bonos vſus aſſumpta
xxxvij. diſt in. c. ſiquis grammaticam. ſecundum Iacobum. Anto-
nius de Butrio.

¶ De ſacra vnctione. Rubrica.

¶ Quia ex ordinandis ⁊ p̄ficiendis aliqui inunguntur: viſo de
illis, de ſacra vnctione videamus, ſecundum Hoſ. De hac materia
xcv. di. per totum. ⁊ de conſec. diſt. v. in prin. Anto. de But.

1 ¶ Eccleſia Grecorum in cōſecrationibus ſeruare debet formam
Romane eccleſie.
2 Conſuetudo Romane eccleſie in conſecrationibus attenditur. 3.
4 Unctio que requiratur in epiſcopi conſecratione. 9.
6 Supplendo ad aliquod factum exigitur eadem forma, que in fa
cto principali.

7 Suppleri an poſſint in ordinibus communia omiſſa.
8 Conſecrationi epiſcopi que ſint neceſſaria.
10 Unctionis ſpecies quelibet que ſit.
11 Conſecratio epiſcopi quam habeat materiam.
12 Conſecrari ⁊ inungi in quo loco debeat epiſcopus.
13 Ep̄s debet laborare ad puritatem cõſcientie, ⁊ odorem bone fame.
14 Caput ſignificat mentē, vbi ſit mentio in ſacra pagina de mente.
Manus ſignificat bonam operationem, vbi ſit mentio de manu.
15 Epiſcopus in actu conſecrationis que recipiat.
16 Unctio viſibilis quid eſt.
17 Sacramenta corporalia que dantur ab exteriori vnctione, an cum corpore pereant.
18 Cordis appellatione quid comprehendatur.
19 Unctionis extreme qualis ſit effectus.
20 Unctio inuiſibilis quo reſpectu ſit ſignum.
21 Sacramentum quare dicatur ſacramentum.
22 Matrimonij ſacramentum an imprimat gratiam.
23 Sacramenti effectus qualis ſit.
24 Mixtio quid ſignificat.
25 Scriptura ſacra exponitur per quatuor ſenſus.
26 Reges qualiter debeant vngi.
27 Poteſtas dependet ab authoritate, ſed non contra.
28 Eccleſie poteſtatis prerogatiua que ſit.
29 Baptiſmi ſacramentum quomodo detur Chriſtiano.
30 Quare omnis Chriſtiani hodie vngantur.
31 Chriſtiani quoties vngantur, ⁊ in quibus locis.
32 Chriſtiani quare in partibus corporis inungantur.
33 Confirmatio Chriſtiani in fronte quomodo detur.
34 Confirmatio quotuplici ratione appelletur.
35 Confirmatio a quibus detur.
36 Confirmatio quid deſignet.
37 Confirmatio habuit originem a ritu apoſtolorum.
38 Epiſcopi tenent locum apoſtolorum ſimpliciter.
39 Monachi quo reſpectu tenent locum apoſtolorum.
40 Spiritus ſanctus quare Chriſto apparuit in ſpecie columbe.
41 Opinio antiquorum nõ eſt ſemper imitanda.
42 Antiquis quatenus credendum.
41 Credere aliud, quam doceat eccleſia, eſt hereſis.
44 Priuilegia non trahuntur in cõſequentiã, ex mente concedētis.

1 Cum veniſſent. ¶ †Literalem caſum in ſumma ponit gl. ſummarie. h. d. Eccleſia Grecorū in ordinationibus ⁊ cõſecrationibus ſeruare debet vnctiones, quas ſeruat eccleſia Romana. Ep̄s autē cū conſecratur, inungitur chriſmate in capite, et manibus: qḋ ſi fuerit pretermiſſum per ep̄os tres eſt ſupplendū. h. d. ¶ Diuiditur in duas. In prima inſtruit eccleſiã Grecorū circa materiam vnctionis. In ſecunda r̄ndet ad q̄ōnem principalē. Secūda ibi, licet autem. in ſi. Prima ſubdiuiditur in tres principales. Secunda ibi: ſcire. Tertia ibi: mãdamus. alias, monemus. Legam per partes ponendo caſum, ⁊ excipiendo dicta doc. ⁊ glo. ¶ Caſus eſt: Quidam ep̄s Grecus accedens ad apoſtolicam ſedem confeſſus fuit ꝙ ordinatus fuerat, ⁊ cõſecratus abſq; aliqua vnctione, ꝓpter quē papa cõſiderãs ipſum nõ rite ordinatū, eo ꝙ apud eccleſiã Romanã põtifices abſq; vnctione cõſecrari non ſolent, mandauit hoc ſuppleri per ep̄m Albañ. adſiſtentibus duobꝰ ep̄is, vt. ſ. caput, ⁊ manus ei inungerētur. Hic eſt caſus prime par
2 tis. ¶ †No. primo ꝙ in conſecrationibus faciendis attēdi debet, ⁊ in modo, ⁊ forma cõſecrandi, ⁊ in ſimilibꝰ, cõſuetudo eccleſie Ro
3 mane. ¶ †Scḋo no. ꝙ non valet cõſuetudo irrita, ⁊ forma conſecrandi, ⁊ in ſacramentalibus, per quã detrahitur forme ab eccl̄ia
4 inſtitute, etiã ſi magna pars gentiū aliã formã receperit. ¶ †Tertio no. vnū ſubſtantiale in conſecratione epi, q2 exigitur vnctio et
5 capitis, ⁊ manuū. ¶ †Quarto no. ꝙ de forma cõſecrationis eſt ꝙ in conſecrãdo põtificē adſint tres ep̄i, ⁊ vnꝰ principaliter ꝯſecrat,
6 ⁊ alij aſſiſtãt conſecranti. ¶ †Quinto not. ꝙ illa que exiguntur in principaliter cõſecrãdo, exiguntur in eo, qḋ deeſt, ſupplēdo. Facit ꝙ ſi data ſit poteſtas notario ex volūtate contrahētiū ꝙ poſſit aliquid addere ⁊ ſupplere ad inſtrumentum, qḋ illa ſolennitas exigatur, que exigitur in principali inſtrumento: ⁊ ꝙ ſi teſtis velit aliquid addere ad primū dictum, vel ſupplere, in caſu, quo poteſt, de teſti. preterea. qḋ illa ſolennitas exigatur iuramenti, que exigitur in primo dicto: ⁊ qḋ ſi aliquis vult addere, vel ſupplere libellum, ꝙ ad additionem debeat citari pars, ſicut ad libelli conſtructionē. Hi. ſunt clare in tex. ibi, ⁊. ſ. ¶ Quero primo pro literarum declaratione qualiter ſubiungat tantum capitulū ſuper hoc dicit. Hoſti. ꝙ facit ad declarãdū qḋ cõſuetudo Grecorū erronea erat, ⁊ vt facilius pareat monitioni, de qua. ſ. ⁊ ad vtilitatē multorū voluit tractatū vnctionis plenꝰ explicare ſm̄ Hoſt. qui per hoc arguit qḋ magiſter nõ eſt culpandus, ſed cõmendandus, ſi ad vtilitatem multorū multa loquitur. Ad qḋ. ſ. rit. c. cum ſit ars. ⁊ eſt ſimile de
7 renū. c. miſ. de preb. c. dilecto. vt eccleſiaſtica bñficia. c. vno. ¶ †Secundo quero an indiſtincte cõia omiſſa ſuppleatur in ordinibus, vel ſuppleri poſſint. Dicit hic ꝙ quedam ſunt ſubſtantialia, que ſi omittantur, nihil agitur, vt ponere librum ſuper ceruicē conſecrãdi. xxiij. di. ep̄s. ſm̄ Hoſ. ad qḋ. lxxv. di. qḋ Dei. ſed ſm̄ Tan. autē eſt ꝙ in iſtis nil temere aſſeramus. Itē numerus conſecrantiū vt ad minus ſint tres. lxv. diſt. ſi forte. de temp. or. ſi archiep̄s. ⁊ ſequen. c. vt hic. ¶ Itē ꝙ vnꝰ ep̄s totam benedictionem perficiat. xciij. di. quorūdam. de conſe. di. ij. q2 ⁊ talia ſi omittantur, nihil agitur. Ideo ſuppletio nihil operatur: q2 ordinatio fuit nulla. Quedam ſunt ſolēnia vnctionis: id eſt. tēpus, etas, manus impoſitio, ⁊ in talibus aut diſpenſatur in executione, vt in etate, ⁊ tēpore. de temp. or. conſecrationi. vbi de hoc. aut ſuppleutur, vt hic, ſ. ti. i. c. i. ⁊. c. ſi. ¶ Quedā dubia an ſint ſolennia vel nõ, id qḋ faciant ſacr̄m nullum: vt miſſa, ieiunium, ⁊ in quibus canones ⁊ magiſtri videntur alias diſcrepare. Et tenendū ꝙ eſt certū vt ſiat iteratio. de baptiſmo. c. ij. de cle. ꝑ ſal. promo. c. vno. Quedā que in ꝯſecratione exiguntur, que ſunt leuia vt tãgere vel nõ tãgere oſtium, vel cãpanã. vel traditionē candelabri, vel calicis: ⁊ nõ reprobatur, ſi ad cautelam etiam taliū ſiat ſuppletio. v. di. ad eius vero. ff. mãda. l. qui mutuam. Unde dicit ꝙ potiſſime ꝑ canones ſtatuantur: ⁊ ſi Canoniſte dubitat, miratur quõ Theologus audeat iſta diffinire. de quo remittit ad ſummam. e. ti. §. a quo ⁊ qualiter. Ant. de Butrio.

8 Scire. †Hic incipit ponere tractatū cõſecrationis. Et primo tractat de cõſecratione, ⁊ vnctione ep̄i, vſq; ad
ver. vñ in veteri. Ibi, ſcḋo tractat de vnctione regis, ponēdo differentiã inter vnctionē ep̄i, ⁊ vnctionē regis, ⁊ que ſignificet diuerſitas vnctionū. Tertio tractat de ſacramēto baptiſmi, ibi, q2 vero Chriſtus. Quarto tractat de Chriſtianorū vnctione, vſq; ad ver. vngit̄ preterea. Ibi tractat de cõſecratione altaris, vſq; ibi: monemus. Ibi vltimo mãdat ꝓpalia a Grecis ſeruari, vſq; ibi: lz Romanus. Ibi tollit dubiū circa baculū paſtoralē, vſq; in finē decre. Uenio, ⁊ in ea caſus ſit pro diuiſiõe. ¶ Querebat ꝑtriarcha Primo quotuplex vnctio interueniat in actu cõſecrationis ep̄i. Scḋo ſcire vellē quid eſt quelibet ſpēs vnctionis. Tertio ſcire vellē que materia exigat̄ in cõſecratione, ⁊ quid illa materia ſignificet ſpūaliter, ⁊ intellectualiter, Quarto in quo loco ep̄s ⁊ põtifex inunganṫur. ⁊ qḋ mentalr̄, ⁊ intellectualiter ſignificet talis vnctio ad talia
9 loca. ¶ †Ad primum papa r̄ndet qḋ duplex eſt vnctio. Quedã eſt materialis. Quedã intellectualis, ⁊ inuiſibilis: ⁊ viſibilis extrinſeca ⁊ intrinſeca. Unctio materialis, corporalis, viſibilis, ⁊ extrinſeca, eſt illa, ꝑ quã vngit̄ corpus. Scḋa intellectualis, q̄ ꝑ illã ſignificat̄, eſt illa, ꝑ qua aīa vngit̄. Primã ꝓbat authoritate ap̄li Pauli.
10 Scḋam ꝓbat authoritate Ioãnis ap̄li. ¶ †Ad ſcḋm, qḋ eſt quelibet ſpēs vnctionis in ſubſtãtia. Dic ꝙ exterior, ⁊ viſibilis, eſt ſignū interioris inuiſibilis: ſed interior eſt ſubſtãtie ſacr̄m, ⁊ ſic non eſt ſignū ad ſignificandū aliud, ſed eſt ſignum ad ſignificandū ſeipſum, ⁊ eſt ſubſtantia ſacramēti, que tollitur penes anime vnctionem. ⁊ ex hoc ſurgit effectus ſacramēti: q2 vel agit, vel auget quod
11 deſignat ſacramentū. ¶ †Ad tertium reſpondet papa quod materia vnctionis extrinſece eſt oleū benedictum, ⁊ ex eo cum balſamo conficit̄ chriſma myſtica ratione, ⁊ ex illo oleo cathecumeni, id eſt nouiter ad ſidem inſtructi ⁊ infirmi vnguntur. Ad incidenter queſitum quid ſignificat. Dicit papa qḋ per oleum deſignatur nitor cõſcientie. Adducit exemplum de virginibus prudentibus cū lãpadibus. Per balſamū odor bone fame. Adducit illud: Sicut balſamū aromatizans, ⁊c. ⁊ hoc oleum non ſolum lauare debet corpus extrinſece, ſed ſignificat lauatū cor. Et ex hac in iſta materia ſignificãtur in epiſcopo vnū extrinſece, aliud intrinſece. Primum per balſamū dicitur habere odorem bone fame, ⁊ debet etiam habere interius nitorē conſcientie, ad ſignificandum quod interius eſſe debet quilibet ep̄s purus conſcientia, ⁊ exterius etiam dz ſm̄ puritatē conſcientie habere nitorem bone fame vt precaueat extrinſecꝰ operari illa ex quibꝰ ſcãdalū male fame ſurgat cõtra eū.
12 Et hoc ꝓbat authoritatibꝰ. ¶ †Ad quartū in quo loco vngat̄ epiſcopus. Dic qḋ in capite, ⁊ in manibus, ⁊ caput, ad ſignandū mentem: q2 per caput mēs intelligitur. Allegat authoritatē Euãgelij. Per vnctionē manuū deſignãtur operatiões, q̄ debēt nitere, ⁊ ſplēdere, vt operet̄ bonū ad oēs, ⁊ pietatē, ⁊c. Si querit̄ quare caput vngit̄ chriſmate, ⁊ oleo manus vngunt̄: dic qḋ oleo vngunt̄ manus, ad notandas operationes eſſe debere pias erga oēs, ideo oleo pietatis vngunt̄. ¶ Ungit̄ caput balſamo, ad ſignificãdum charitatē: q2 liquor charitas eſt: q2 principalr̄ dz eſſe in dilectione Dei, ⁊ proximi. ¶ Itē ſecūda cã vngit̄ caput balſamo, ⁊ manꝰ oleo, vt per vnctionē capitis oſtendat̄ authoritas, ⁊ dignitas ep̄alis: ꝑ manuum autē miniſteriū, ⁊ onus, vt per primum oſtendatur caput Chriſti, ꝑ ſcḋm oſtendat̄ qualr̄ in manibꝰ hz ꝑtatē bñdicēdi, ⁊ cõſecrãdi. Qḋ ꝓbz ex rõne, q̄ dr̄ in aliquo cõſecrando. Hic eſt caſus. Lego literã: oīa ſunt in caſu declarata. ¶ Habes pro quoru
plex

plex eſt ſpẽs vnctiõis.Scđo habes quid eſt in ſe quelibet vnctio.
Tertio,de quo liquore,⁊ materia ſit vnctio in ep̃o,⁊ quid p tales li
quores deſignaꝛ.Quarto habes vbi,⁊ in quo loco ep̃s vngaꝛ,⁊
quid ſignificet talis vnctio tã in liquoris diuerſitate,ꝙ̃ in loci ſe
paratiõe,¶ No ꝙ rex quedã ſunt ſigna,⁊ corporalia,⁊ viſibilia:
quedã ſunt inuiſibilia,tanꝙ̃ incorporalia,que deſignanꝛ,⁊ declarã
tur p corporalia,⁊ viſibilia.¶ Secundo habes ꝙ ſignũ,⁊ ſignatũ
nõ ſunt idẽ,⁊ qđ ſubſtãtia potius i ſignificato,ꝙ̃ in ſignãte adeſt.
13 ¶ Tertio nota quid balſamus,⁊ quid oleũ ſignificet. ¶ †Quar
to no.ꝙ ep̃s debet laborare erga duo ad puritatẽ cõſcientie pri
mo,ſcđo ad odorẽ bone fame correſpondentẽ puritati cõſcientie,
14 vt per hoc trahat alios ad bene operãdũ.¶ †Quinto no.ꝙ in ſa
cra ſcriptura vbi ſit mentio de capite,habes quid ſignificet,⁊ qd
vbi ſit mẽtio de manib⁹:q̃ caput mentẽ,man⁹ operationes ſignifi
15 cãt extrinſecas.¶ †Ultimo no.hic apertiſſimũ text.ꝙ ep̃s in actu
cõſecrationis recipit illa,que ſignificãt ordinis p̃tãtem.de quo de
16 elec.c.trãſmiſſam.¶ †Quero p̃io quid eſt viſibilis vnctio.Dicũt
doc.ꝙ nil aliud eſt ꝙ̃ charitas,⁊ donũ Sp̃us ſancti aie impreſſuꝫ,
ſicut character corpalis imprimiꝛ corpori:⁊ talis impreſſio nõ põt
fieri,niſi in baptizato,cũ baptiſm⁹ ſit ianua oĩa ſacramentorũ.de
pbr̃o nõ bapti.c.veniẽs.Poſt characterẽ aũt indelebilẽ aie impſ
ſuꝫ recipiunꝛ oĩa ſacr̃a,ita ꝙ etiã poſt degradationẽ remanet cha
racter.Nã ⁊ ſm Auguſtinũ i dãnatis baptizatis quedã remanẽt,
per que ab alijs diſcernunꝛ.de diuor.quãto.de ſchiſma.c.j.de ordi.
ab ep̃o.c.j.Nã ⁊ ſi character corpori fuerit impreſſus,deleri nõ p̃t
imo qui illud intenderet,illud augeret: forti⁹ illud in ſpirituali,ſe
17 cundũ Hoſt.¶ Nũquid antẽ corporalia ſacr̃a,que dãtur ab exte
riori vnctione,q̃ corpori ſit,pereant cum corpore,no.i.q.i.corpora
18 lia.¶ †Quero quid cõprehẽdaꝛ hic appellatione cordis,quia di
cit qđ cordi imprimiꝛ inuiſibilis.Dic qđ aĩa cõprehendiꝛ,q̃ ſecũ
dum diuerſa ſua officia diuerſe nominaꝛ.Nã dũ ſentit aĩa,ſenſus
appellatur:dũ rõnem agit,rõ appellaꝛ:dum quid commemorat,
19 mẽs dꝛ:animus aũt dꝛ,dum cogitat.¶ †Quero,q̃ hic agitur de
extrema vnctiõe incidenter,qs ſit effectus vnctionis illi⁹.Dic qđ
inſtitutũ fuit ex duplici cauſa,quo ad corpus ſanãdũ,⁊ animã ſal
uãdã,q̃ purgat venialia:⁊ ſi nihil inuenit purgãdum,prodeſt ad
20 maiorẽ cõſtãtiã.de cõſe.di.v.c.j.ſecũdũ Aug.¶ †Quero quo re
ſpectu inuiſibilis vnctio ſit ſignũ,⁊ ſit ſacr̃m:declarat hic Inno.
Prio,q̃ ingerit,ppter exterioꝛẽ vnctionẽ characterẽ in aia:⁊ hoc
reſpectu eſt ſignũ,⁊ facit p hoc aliud venire in eius noticiã ſcđm
gr̃am aie infuſam.¶ Hic eñi character impreſſus aie eſt ſacr̃m,q̃
facit qđ ſignificat:nã ppter id,qđ deſignat.ſ.gr̃e infuſionẽ,eſt etiã
ipſius gr̃e infuſionis cã.Unũ ſequiꝛ hic qđ ſi digne ſumiꝛ,⁊c.⁊ vide
21 qđ no.de celeb.miſ.cũ Marthe.⁊.ſ.in primo titulo.¶ †Quero
q̃re dꝛ ſacr̃m.Dicit Hoſt.qđ ideo,q̃ mẽtẽ ſacrat,ſctificat,purificat,
⁊ vnit Deo.de baptiſmo.c.debitũ.Uel dic qđ dꝛ ſacramẽtũ,q̃ cha
22 racter eſt impreſſus anime gratiã ꝯferẽs,⁊ ſic quid ſacrũ.¶ †Sꝫ
eſt dubiũ nõ modicũ,an p ſacramẽtũ matrimonij gr̃a imprimaꝛ.
Aliq̃ dicũt qđ nõ:q̃ in eo pecunia interuenit.de quo.lxxvj.di.ſ.j.
⁊.c.j.⁊.c.qđ a patribus.c.ſeq.i.q.i multe.⁊.c.multi.xxx.q.v.aliter.
Itẽ alia cã,q̃ etiã eſt inter infideles,in quib⁹ gr̃a nõ imprimitur.
de diuor.quãto.⁊ ipſis nõ cõferꝛ gratia.i.q.i.multe.⁊.c.ſi quis in
quit.Hoſt.refert hic theologos dicere ꝙ ſi fideles vacent oratio
nibus,⁊ ea intẽtiõe,q̃ debẽt,cõtrahant,⁊ alias ſe ad gr̃am recipiẽ
dam habilitẽt,aliqua daꝛ in ſacr̃o matrimonij gratia.Citius eñ
Deus dat plem,⁊ carnis pruritum minus ſentiunt.prouerbiorũ.
ix.in fi.Aque furtiue dulciores ſunt,⁊ panis abſcõditus ſuauior.
Fortiores reddunꝛ ad fidẽ ſibi inuicem ſeruãdã:magis abũdant
in tpalibus,⁊ diuitijs,⁊ cõſolatius viuũt.Ad qđ Tobie.vj.⁊.viij.
per totum.⁊ inter eos opus carnis abſq; pctõ perficiꝛ.Per quod
fatendum eſt,in matrimonio aliquã gratiã cõferri cõtra triplicẽ
inordinationem,cõtra cõcupiſcentiã:q̃ cõcupiſcentia inclinat ad
multas mulieres,ſed per gratiam ſacramenti ſoli vnivult cõiugi,
⁊ inde oritur bonum fidei.Secũda,q̃ inclinat ad ſolam delectatio
nem,ſed gratia ſacramenti inclinat ad plem:inde oriꝛ bonũ plis.
Tertia inordinatio cõcupiſcentie,q̃ poſt impletionẽ faſtidiuꝫ ge
nerat:inde luxurioſus q̃rit aliã.Sed in ſacramẽto datur gratia,
vt ſemp velit eſſe cũ vna:⁊ ſic oriꝛ bonũ ſacramenti.Nec obſtat ꝙ
ꝯbiꝛ pecunia mediãte:q̃ illud toleraꝛ ppter onera matrimonij.
de vſuris.ſalubriter.⁊.c.q̃ fruſtra.q̃ potius ordinaꝛ ad carnalita
tẽ.ſ.poſt ſuſceptionem,ꝙ̃ ad ſp̃ualitatẽ.¶ Si aũt p benedictione
reciperẽt p̃tiũ,eſſet ſimonia.de ſimonia.cum eccl̃e.Et vide qđ ibi
no.nec eſt de eſſe matrimonij,Ad id,qđ dꝛ qđ infidelibus eſt cõe:
Rñdeꝛ ꝙ illud nõ eſt ex defectu ſacramenti,ſed incapacitate eo
rũ,ac ſi exiſtens in peccato recipiat eucharistiam,vel fictus,vel cõ
ditionaliter coactus recipiat baptiſmũ.De materia vide Tho.
23 iiij.Sniarum.di.xxvj.q.ij.articulo.iij. ¶ †Quero,q̃ litera dicit
qđ creat,agit,⁊ auget:quid agit,⁊ qd auget ſacramẽtuꝫ. Dic q̃ ſi
digne,⁊ deuote ſumaꝛ,creat gratiã,puto caſtitatẽ in diſſoluto,⁊
conſeq̃nter ſalutẽ,quam quis cõſequi cõſueuit per gratiam: vel
auget,ampliando.ſ.gratiam veterem:vt ſi libenter eleemoſynam
dabat,nunc libenti⁹.Et iſta digna aſſumptio eſt maxime in aſſum
ptione ſacerdotalis ordinis dignius,⁊ deuotius,quam alijs atten
denda,qđ etiam ratione aliorum confertur.j.q.j.ſ.ecce.Ad qđ ſi
gnandum in vnctione manuum ſacerdotis cantat eccleſia inuoca
tionẽ Sp̃us ſancti.Uel expone,agit in ſacr̃o baptiſmi,q̃ daꝛ gra
tiam:auget in alijs ſacramentis,q̃ gratiã collatam in ſacramẽto
24 baptiſmi augmentant alia ſacramenta.¶ †Quero,quia dicit lite
ra ꝙ myſtica ratione liquor vnctionis,q̃ ſit de oleo,⁊ de balſa
mo,mixtũ.quid eſt hoc dicere myſtica ratione.Dicit hic Io.And.
25 qđ myſtica idem qđ figuratiua.†Ad quod declarandũ ſm Hoſti.
eſt ſciendum ꝙ per quatuor ſenſus,ſiue intellectus ſcriptura ſacra
exponitur.Per hiſtoricum,per quem res geſta ad literam recita
tur.xxvj.q.x.nec mirum.Per allegoricum,per quem aliud ab alio
ſumitur intellectus.Et dicitur myſtica,ſiue interpretatiua locu
tio,quando ſit ſermo mixtus.de conſe.diſt.iiij.propric.Per tropo
logicum,id eſt moralem,per quem mores ornãtur:⁊ dicitur ſermo
conuerſus.xxxvij.diſt.minime.de pe.diſt.j.ſuper tribus.Item per
anagogicum,ab ana quod eſt ſurſum,per quem celeſtia aſcendi
mus.de quo de conſe.diſt.iiij.Eccleſia.de conſe.diſt.iiij.principiũ.
Ieruſalem ſecundum hiſtoriam eſt ciuitas:ſecundum allegoriam
deſignat ſanctam eccleſiam: ſecundum tropologiam quamlibet fi
delem animam:ſecundum anagogiam demonſtrat curiam celeſtẽ,
⁊ eccleſiam triumphantem.de quo.lxxv.diſt.ieiunia.ſm Io.And.

26 **Unde in veteri.** †In hoc.ſ.tractat de vnctione re
gũ,⁊ de differẽtijs in vnctione in
ter reges ⁊ põtifices.Caſus.Queſiuit patriarcha a papa.P.B.
Uidi de vnctione pontificum:vellẽ ſcire de vnctione regum,⁊ con
ſecratione.Et q̃ro de quatuor.Primo an reges olim ⁊ hodie con
ſecrentur,⁊ vngantur.Scđo an hodie vngantur reges,vbi olim
vngebantur.Tertio dato quod non in loco vngantur ſicut ponti
fices,que ſit differentie cauſa quod alibi reges,⁊ alibi pontifices
vngantur.Papa ad primum reſpondet quod in veteri teſtamen
to reges conſecrabantur,⁊ vngebantur,vt patet libro Regum,in
quo dominus precepit Elie,⁊c.Ad ſecundum reſpondet quod in
regibus poſt aduentum Chriſti mutata eſt vnctio regum.Nam
Chriſtus ſtans in ſancto pre conſortibus ſuis in regem fuit vn
ctus in capite: quia ipſe caput eccleſie,que eſt corpus eius: et ad
hoc vt alij reges differant a Chriſto.Poſtea vnctio regũ tranſla
ta eſt a capite ad brachium,⁊ inunguntur in brachio humero,vel
armo.Et ſi queris,quare in humero:quia in talibus proprie deſi
gnatur principatus.Iuxta illud.Factus eſt principatus ſuper
humerũ eius.Quod probat etiam authoritate veteris teſtamẽti.
Ad tertiũ de differentie cauſa inter pontifices,q̃ in capite vngun
tur,⁊ reges in humeris,vel in armo.Et quare diuerſo liquore: q̃
pontifices chriſmate,⁊ reges oleo.Reſpondet papa ad oſtenden
dum differentiam inter pontificis authoritatem,⁊ principis pote
27 ſtatem.h.d.¶ †Nota ſecundum Hoſti.quod authoritas non pen
det a poteſtate,ſed ecõuerſo poteſtas ab authoritate.Ad quod de
28 maio.⁊ obe.ſolite.ſ.preterea.de rebus eccl.non alie.c.fi.†Et de pre
rogatiua poteſtatis eccleſiaſtice ad ſecularẽ,aliquid no.hic.Uide
qui fi.ſint leg.c.per venerabilẽ.ſ.rationibus. Antonius.de But.

29 **Quia vero.** †Hic tractat de Chriſtianorũ omniũ vn
ctione.Queſiuit hic patriarcha.B.P.ſci
re vellem quare hodie omnes Chriſtiani vngãtur.Scđo quoties
vngantur.Tertio,in quib⁹ locis vngãtur.Quarto,de cauſis qua
30 re in illis locis plus,quam in alijs vngãtur.¶ †Ad primũ papa
dicit qđ hodie oẽs Chriſtiani vnguntur.Et cauſa eſt,q̃ quilibet
Chriſtianus in ſanguine Chriſti eſt regnũ Chriſti,iuxta dictum
31 Petri.Uos eſtis genus electũ,regale ſacerdotiũ,⁊c.¶ †Ad ſm
dicit qđ quilibet Chriſtianus duabus vicibus ante baptiſmũ vn
gitur.Primo ante baptiſmum:⁊ vnguntur primo oleo benedicto
in pectore:ſcđo inter ſcapulas.Poſt baptiſmum etiã bis,⁊ chriſ
32 mate:primo in vertice,⁊ inde in frõte.¶ †Ad ſm quare in illis lo
cis vngantur.Dicit papa qđ in pectore vnguntur,vt per ſancti
Spiritus donũ abijciant errorẽ ⁊ ignorãtiã,⁊ ſuſcipiãt fidẽ rectã:
q̃ iuſt⁹ ex fide viuit.Inter ſcapulas vnguñꝛ oleo ante baptiſmũ,
vt Spiritus ſancti gratia excutiat negligẽtiã,⁊ torporẽ,⁊ bonam
operationẽ exerceant:q̃ fides ſine operibus mortua eſt.Itẽ alte
ro reſpectu vnguntur in pectore,vt per operis exercitium ſit forti
tudo laborũ.In ſcapulis,vt fidẽ p dilectionẽ operentur.Poſt ba
ptiſmum aũt in vertice vnguñꝛ chriſmate,vt ſit paratus de fide
omni petẽti reddere rationem:q̃ per caput mẽs intelligiꝛ:⁊ pars
ſuperioris mẽtis eſt rõ inferioris ſenſualitatis.Et ſic per verticẽ,
que eſt ſuperior pars capitis,intelligitur rõ,que ſuperior eſt pars
mẽtis.¶ In fronte aũt vngitur,vt cõfiteatur libere qđ credit: q̃
corde crediꝛ ad iuſtitiã,ore aũt ꝯfeſſio ſit ad ſalutẽ:memoria eius,
Qui me confeſſus fuerit corã hoibus,cõfitebor ego eum,⁊c.Sed
inſtat querens.B.P.quare vngitur ante baptiſmũ oleo,poſt ba
ptiſmum aũt chriſmate.Dicit papa quod chriſma ſoli competit

Chriſtiano, ꝙ Chriſtus dicit a chriſmate. Vel poti⁹ a Chriſto dr
chriſma, nõ ſm nois formam, ſed ſcdm fidei rõnem: ⁊ Chriſtiani a
Chriſto dicunt, tanꝗ vncti denominantur ab vnctione. Anto.
33 **Per frontis.** †Hic tractat de vnctione chriſmatis
poſt baptiſmũ, que dicitur ꝯfirmatio.
34 ¶ †Querit hic patriarcha quotuplici noie appellet frõtis chriſ-
matio, ⁊ quare ſic appellet. Scdo a qbus det hec chriſmatio. Ter-
tio, qd deſignat p actũ chriſmatiõis, ſeu ſacrm. ¶ Ad primũ pa-
pa rñdet ꝙ appellat frõtis chriſmatio: appellat etiã cõfirmatio:
35 qꝛ Spiritus ſcti in baptiſmo impreſſi dat robur. ¶ †Ad ſcdm pa
pa rñdet ꝙ lꝫ cetera ſacra dent ab inferiorib⁹, vt a ſimplici ſacer-
dote, vel preſbytero, chriſma dat a ſolis põtificibus. Et cã, qꝛ ſolũ
apłis, quorũ vices tenẽt epi, legit, datũ ſpm ſctm. qđ pꝫ ex Actib⁹
36 apłorũ, ⁊c. ¶ †Ad tertiũ rñdet ꝙ p cõfirmationẽ deſignat aduen
37 tus Spũs ſcti. h. d. ¶ †No. j. ꝙ chriſmatio, ⁊ cõfirmatio in fronte
38 a ſolis epis cõferunt. †Et no. qđ hoc habuit originẽ a ritu apłoꝝ.
39 Et per hoc vides tex. declarãtẽ tex. ĩ. de cõſue. quãto. ¶ †No. ij. ꝙ
epi tenẽt locũ apłorũ. Qđ eſt verũ ſimplr: tñ certo reſpectu, ſm do
40 cto. et locũ apłorũ tenẽt monachi, vt no. xij. q. j. videtes. ¶ †Que-
ro quare Spũs ſanct⁹ in Chriſto apparuit in ſpecie columbe, ⁊ in
apłis in modũ ignis. Dic ꝙ apparuit ſupra Chriſtum in colũba,
vt ipm mãſuetũ, ⁊ nũc pconẽ oſtẽderet. Venit eñ nos eligere p mã
ſuetudinẽ. Supra diſcipulos aũt in igne, qꝛ in eis, ⁊ alijs ꝯſuetudi
nẽ peccati ⁊ rubiginẽ veniebat accẽdere. Et in colũba ſeptẽ pprie
tates inueniunt, q̃ attribuunt ſeptẽ donis Spũs ſancti, ꝯ̃ ſeptem
capitalia vitia: Caret felle, ⁊ viſum recuperat: ⁊ p hoc intellectus
ꝯ̃ luxuriã. Nullũ ledit, ⁊ p hoc ꝯſiliũ ꝯ̃ auaritiã. Alienos pullos
nutrit: ⁊ p hoc pietas ꝯ̃ inuidiã. Gemitũ hꝫ p cãtu: ⁊ p hoc timor
ꝯ̃ ſuperbiã. Iuxta fluuiũ morat: ⁊ per hoc ſcia ꝯ̃ irã. Grano puro
veſcitur: ⁊ per hoc ſapientia contra gulam. In petra nidificat: et
per hoc fortitudo contra accidiam.
41 **Vngitur preterea.** Que iſta ſunt clara. †No. ꝙ
nõ ſemper eſt ſequẽda an-
tiquorũ opinio: vt pꝫ ibi in v. verũ. i verbo antiq aliq. No. ob. de
42 tẽ. or. lr̃as. ⁊ de reſ. ſpo. lr̃as. †qꝛ in dubio bñ eſt antiqs deferẽdũ,
ſꝫ nõ vbi notori⁹ ẽ eorũ error. Ad hoc. ff. ad. l. i. §. vſuf. ix. di. neqꝫ.
43 ⁊ c. noli. ⁊ c. negatis. adde qđ no. de trãſla. prela. q̃to. ¶ †No. ꝙ de
ſacris nõ licet aliud credere, vel ſentire, q̃ docet ſancta mr̃ eccle-
44 ſia: alias hereſis eſt. de here. ad abolẽdã. ¶ †No. ex vltima parte,
mẽtem Romani põtificis in priuilegio ad cõſequẽtiã nõ trahi. de
quo de temp. or. c. j. in gl. pe. ibi: cum alio beato Martino, qui fuit
ſufficit literalia ſunt. Anto. de Butrio.

1 ¶ Factum nil eſſe dicitur, donec aliquid ſupereſt ad agẽdum.
2 Supplere quid eſt.
3 Epiſcopi tres adeſſe debent conſecrationi epiſcopi.
4 Vnica operatione quandoqꝫ duo inſurgunt.
5 Character remanet poſt actualem degradationem.
6 Baptiſmi ſacramentum datur corpori ſigno exteriori, anime ve-
ro interiori.
7 Sacerdotes quot requirantur in vnctione extrema.
8 Vnctio ſpiritualis de quo proficit. nu. 10.
9 Baptiſmi ſola vnctione datur ſufficiens intellectus fidei.
11 Sacramenta debent deuote aſſumi, ⁊ aſſumpta augent gratiam.
12 Chriſma conficitur de oleo, ⁊ balſamo. 14.
13 Theologia quatuor ſenſibus exponitur.
15 Prelatus debet eſſe odor in vitam ⁊ mortem, ſcilicet penitentie.
16 Proximum ſuum quilibet debet amare ſicut ſe ipſum.
17 Eps in conſecratione ſui ipſius recipit poteſtatem conſecrandi.
18 Poteſtas ſecularis dependet ab authoritate diuina.
19 Rex poteſt appellari quilibet Chriſtianus, ⁊ quare.
20 Fides ſine opere eſt mortua.
21 Operatio quelibet habet originem ab intrinſeca cogitatione.
Baptiſmus mundat cogitationes intrinſecas.
22 Chriſtus vnde dicatur.
23 Epiſcopi appellantur ſummi ſacerdotes.
24 Papa hodie habet locum Petri apoſtoli.
25 Columba habet ſeptem proprietates.
26 Opiniones antiquorum non ſunt defendende.

Cum veniſſent. Literalẽ. caſum ponit
gl. In ſumma dicit: Ec
cleſia. Grecorũ in ordinationibus ⁊ conſecrationibus
ſeruare dꝫ vnctiones, quas ſeruat eccleſia Romana.
Epiſcopus cũ cõſecrat, vngit chriſmate in capite, ⁊ in manibus:
qđ ſi fuerit ptermiſſum, p tres epos eſt ſupplendũ. h. d. Diuiditur
in duas. In pria inſtruit eccleſiã Grecorũ circa materiã vnctiõis.
In ſecũda rñdit ad qõnẽ principalẽ. Scđa ibi in fine: lꝫ aũt legã
decre. p tuas expediẽdo textualia. ¶ No. prio ꝙ omiſſum ſubſtan
1 tialiter requiſitũ, eſt caute ſupplendũ ⁊ iterãdũ. †Et hoc, qꝛ nil dr
eſſe actũ, donec aliquid ſupeſt ad agẽdũ, vt pꝫ. C. ad Sill. l. ſi. ⁊. vij.
j. q. c. nihil. Ad qđ declarãdũ dic ꝙ quedã ſunt de ſubſtãtia ꝯſecra
tiõis: ⁊ in his nõ põt fieri ſuppletio, qꝛ ſi omittat, nihil agit: vt po
nere librũ ſup vertice conſecrãdi. xxiij. di. eps. ſm Hoſ. in gl. ibi Z.
Sꝫ dicit Hoſt. ꝙ cantũ eſt in talib⁹ nil temere aſſerere. Itẽ nume
rus ꝯſecrãtiũ eſt de ſubſtãtia, vt ſint ad minus tres. lxvj. di. porro.
ĩ. de tẽp. or. ſi archieps. ⁊ ſeq. Et ꝙ vnus eps totam perficiat bene
dictionẽ. xxiij. diſt. quorũdã. de cõſe. di. ij. qꝛ. Quedã vero ſunt ſolẽ
nia, nõ ſubſtantialia, vt vnctio, etas, tps, manus impoſitio: ⁊ talia
ſupplent, vt hic. ĩ. ti. j. c. j. ⁊ vl. Et i etate, ⁊ tpe diſpẽſat, de tẽp. or. cõ
ſultationi. Quedã dubia, ſicut miſſa, ⁊ ieiuniũ, in qbus canones, ⁊
magr̃i diſcordare vident: in his. vt teneat certũ, faciẽda eſt itera-
tio. de bap. c. ij. cũ ꝯcor. de cle. p ſal. pormo. c. vno. Quedã ſunt leuia
reqſita, vt tangere, vel nõ tãgere oſtiũ, vel cãpanã. vel tenere cãde
labrũ, vel calicem: in hac nõ eſt neceſſaria ſuppletio. Non reprobat
2 Hoſt. ſi leuia iterant, ar. v. di. ad eius. ¶ †No. ij. qd eſt ſupplere: qꝛ
eſt omiſſo addere. ⁊ ſic aliud eſt a declaratione. qđ facit ad ea, q̃ ro.
3 ĩ. de offi. dele. ſup qõnũ. ¶ †No. iij. ꝙ in epi cõſecratiõe dꝫ eſſe vn⁹
pncipalr cõſecrãs eps, ⁊ duo aſſiſtẽtes: vt no. de tẽ. or. ſi archieps. ⁊
4 glo. alle. cõcor. ¶ †No. iiij. ꝙ vnica opatiõe qñqꝫ duo inſurgũt: qꝛ
opatio extrinſeca corpalis, ⁊ viſibilis: ⁊ ſignat inuiſibilẽ, ⁊ apponit
ſignũ extrinſecũ ad ſignandũ ſignatũ interi⁹ ⁊ inuiſibile. Et dicũt
doc. qđ hoc ſignatũ inuiſibile eſt charitas, vel donũ Spũs ſancti
impreſſum anime. Sed character imprimit corpori, ⁊ hec impreſ-
ſio non põt niſi in baptizato fieri: qꝛ baptiſm⁹ eſt ianua oim ſacra
mentorũ. de pſby. non bap. veniẽs. quo baptiſmi ſacramẽto in ani
ma ipreſſo indelebilr, alia recipiunt ſacramẽta ſi cõferant a Deo.
5 †Et hic no. qđ poſt etiã actualẽ degradationem character rema-
neat. qꝛ ſm Auguſtinum, in dãnatis baptizatis quedã remanẽt,
per que ab alijs diſcernunt. Ad qđ de diuor. quãto. de ſchiſma. c. j.
Et ſicut character corporis, ſi fuerit impſſus, eſt indelebilis, imo
ſi quis delere vellet, augetur: ita forti⁹ character anime impreſſus,
arg. de trãſla. prela. inter corporalia. ſm Hoſt. qđ nota. Perdit tñ
actualr degradatus priuilegiũ clericale, licet nõ pdat verbalr de-
poſitus. De quo de penis. c. degradatio. li. vj. de iudi. cũ nõ ab ho-
mine. de ſen. excõ. contingit. de here. ad abolendã. ⁊ ibi habes in. d.
c. degradatio. an degradatus conficiat. Ibi glo. reſidet quod non.
6 ¶ †No. v. qđ per exteriorem vngitur corpus, ⁊ per interiorẽ ani-
ma. Et per hoc dicunt doc. ꝙ ſacramẽta quedã appellant corpora
lia, quando extingunt cũ corpore. habetur. j. q. j. cũ corporalia. Et
per interiorẽ vngitur cor. Et dicit ꝙ cor ſumitur p anima: qꝛ ani-
ma ſedet in corde: nec anima iuſtificat, niſi ex ore, ⁊ corde procedat.
Idẽ qꝛ anima qñqꝫ nominat cor, qñqꝫ aliter, ſecundum diuerſa of
ficia: que patent ex his verſibus, Pluribus officijs anime ſunt
noia plura: Dum ſentit ſenſus, ratio dũ cogitat, ⁊ mens Dũ quid
7 commemorat, ⁊c. ¶ †Sexto nota qđ in extrema vnctione requiri
videntur plures ſacerdotes. Dic ꝙ ſufficit vnus. de ver. ſign. que
8 ſunt. †Et ſic no. qđ vnctio ſpũalis pficit ad corporis ſalutẽ. ꝯcor.
de peni. ⁊ remi. cũ infirmitas. Itẽ ad eternã vitã ſm Inno. ⁊ fuit
hoc ſacrm extreme vnctionis inſtitutũ ppter duo. Primo quoad
corpus ſaluandũ. Scdo quo ad alam ſaluãdã: qꝛ purgat venialia,
⁊ ſi nihil inuenit purgãdũ. prodeſt ad ſecuritatẽ pherdã, ⁊ quo ad
9 maiorẽ ꝯſtantiã. de quo de cõſe. di. v. c. j. ſm Hug. ¶ †Not. vij. qđ
per ſolã vnctionẽ baptiſmi ſine alio documẽto detur ſufficiens in
10 tellectus fidei. ¶ †No. viij. qđ vnctio exterior habet ſe vt ſignum
ad interiorẽ, interior nõ ſolũ eſt ſignum, ſed etiã ſacramentũ: ⁊ pro
ficit vt augeat Dei gratiã. Quaſi diceret ꝙ preter exteriorem vn-
ctionẽ, ⁊ characterem anime inſignum, qui ingeritur ſenſibus ho-
minũ, facit ⁊ aliud venire in notitiã. ſ. grãm, que anime infundit:
nã character impreſſus eſt aie: ⁊ ſacrm, qꝛ facit id, qđ ſignat, ſ. gra
tie infuſionem. Et eſt cã infuſionis gratie. Vnde ſi digne ſumit, ⁊c.
Et dr ſacrm ſm Hoſt. qđ mẽtẽ ſacrat, ſanctificat, purificat, ⁊ vnit
Deo. j. co. §. qꝛ vero. Et ideo in omnib⁹ ſacris, excepto vno, cõfert
gratia. lxxv. di. §. j. ⁊. c. qđ a pluribus. vt eſt matrimonium: qꝛ pecu
nia mediante cõtrahit. xxx. q. v. aliter. ⁊ qꝛ eſt inter infideles. de di
uor. quanto. Dicit tamẽ hic Hoſt. qđ ſi fideles vacẽt ea intẽtione,
q̃ debẽt, ⁊ alias ad recipiendã grãm ſe habilitent, aliqua dat gra-
tia in ſacro matrimonij, ⁊ citius eis dat prolẽ, partus minus ſen-
tiũt, fortiores redduntur ad fidem ſibi inuicem ſeruãdam, magis
abũdãt in tẽporalibus ⁊ diuitijs, in ſolatijs viuũt. Alleg. Tobie
vj. ibi: eos, qui cõiugiũ ſuſcipiũt vſqꝫ in finem, maxime ibi: filij ſan
ctorũ. Et dicit Io. An. quod in matrimonio cõfertur gratia con
tra triplicẽ inordinationem concupiſcentie. Prima, quia inclinat
concupiſcentia ad multas mulieres: ſed per gratiam ſacramenti
ſoli coniugi: ⁊ hoc eſt bonum fidei. Secunda, quia concupiſcentia
inclinat ad ſolam delectationem: ſed gratia ſacramenti inclinat
ad prolem: ⁊ inde oritur bonum prolis. Tertia, quia concupiſcen-
tia poſt repletionem generat faſtidium, vnde vult eſſe cum alia
luxurioſus: ſed in matrimonio dat gratia vt velit ſemper eſſe cũ
vna: ⁊ ſic orit bonũ ſacramẽti. Nec ob. qđ cõtrahit pecunia mediã-

te. quia

te.quia illud toleratꝛ ꝓpter onera matrimonij.nec etiã qͦ legitꝛ de
vſuris.ſalubriter.ideo in eo nõ infunditur grã,ſicut in alijs,qꝛ po
tius ordinatꝛ ad carnalitatẽ.ſ.prolis.quã ad ſpiritualitatẽ.Si aũt
de benedictione recipitur preciũ,eſſet ſimonia.de ſimonia.cũ in ec/
cleſia.Ad id,qͦ dicitꝛ qͦ infidelibꝰ eſt commune,qbus gratia non
confertur.Rñdetur qͦ id non eſt ex defectu ſacramenti,ſed ex in/
habilitate ipſorum infidelium contrahentium,ac ſi exiſtens in pec
cato mortali recipiat eucbariſtiã,vel ficte,vel conditionaliter co a/
ctus recipiat baptiſmum.De quo per Tho.iij.Sententiarũ,diſt.
11 xvi.q.ij.artic.iij.¶†No.nono qͦ aſſumptio vnctionis auget gra/
tiam,ſi digne ſumatur.Et dicũt doc.quod digne ſumi dicitur, qñ
deuote recipitur a non exiſtente in peccato ꝛ augmẽtat gratiã pu
ta caſtitatem in diſſoluto,ꝛ per conſequens ſalutem,quã quis con
ſequi conſueuit per gratiam,ꝛ auget ampliando veterem gratiã.
Et ſi libẽter eleemoſynã dabant,nunc libentius:ꝛ hec digna aſſum
ptio eſt maxime in ſacramẽto ſacerdotalis ordinis dignius,ꝛ de/
uotius,quam in alia attendenda,etiam quod aliorum ratione con
fertur.j.q.j.ecce.in ver.ad exhibendum.Hic oſtẽdit de quo debeat
vngi epõ:ꝛ dicit de chriſmate oſtendens de quo conficiatꝛ chriſma,
12 ꝛ quare.¶†No.de quo cõficitꝛ chriſma.de oleo benedicto,ꝛ balſa/
13 mo:ꝛ fit hic miſtura miſta rõne.¶†Ad qͦ ſciẽdũ ꝙ per quatuor
ſenſus ſiue intellectus ſacram ſcripturam exponimus,ꝛ ꝑ hiſtori/
cũ.ſ.per quẽ res geſta ad literam exponitur.xxvi.q.v.nec minus.
Per allegoricum,per quẽ alius ex alio ſumitur,intellectus.Dici
tur ꝛ myſtica,ꝛ interpretatiua locutio,quãdo fit ſermo miſtus.de
conſe.diſt.iiij.proprie.Per tropologicum.i.morem,per quem mo
res ornantur.Et dicitꝛ ſermo cõuerſiuus.xxxvij.di.nquo.de pe.di.
j.ſuper tribꝰ.Item per anagogicum,ab ana,qͦ eſt ſurſum,ꝑ que
ad celeſtia aſcendimus.Et de his tractatũ habemus.de cõſe.diſt.
iiij.eccleſia.de peni.diſt.principiũ.Unde Jeruſalem ſecundum hi
ſtoriam eſt ciuitas:ſecundũ allegoriã deſignat eccleſiã ſanctã.Se/
cundũ tropologiam,quãlibet fidelem animam.Secundum anago
giam demonſtrat Eccleſiam celeſtẽ triumphantem.Et in his qua
tuor modis tota diuina ſcriptura reuoluitur.de hoc.lxxvi.diſt.ie/
14 iunium.¶†Nota quid ſignificet oleũ,ꝛ quid balſamus, ꝛ quid li/
gnor balſami de quibuſdam dum putantur,que ſunt ſine fructibꝰ
15 ſecundum Hoſt.¶†Nota quod debet eſſe prelatus odor in vitam
ꝛ mortem.Et vltra expoſitionem gl.prelati ſunt extrinſecus odor
vite per bonam operationem extrinſecam,quam ſumũt exemplã
alijs extrinſecis:ſunt odor mortis.ſ.penitentia, per quam pecca/
ta,ꝛ caro mortificantꝛ per actus interiores,quos vident.Jn verſi.
hoc vnguento.Hec eſt quarta pars,in qua oſtẽdit.in quo loco vn
gatur epiſcopus:ꝛ dicit qͦ in capite,ꝛ manibus,dicens quid ca/
put ſignificet,ꝛ quid manus:ꝛ plures rationes repetit quare pre/
dicta vngantur.¶Nota primo quod manus epiſcopi vnguntur.
Per quod inferunt doc.quod vngi debent chriſmate:alias nil ad
deretur,cum preſbyter in ordine fuit vnctus oleo.¶Nota ſecun/
16 do quid ſignificet vnctio manuum,ꝛ vnctio capitis.¶†Nota ter
tio quod quiſq; debet diligere proximum ſicut ſe ipſum.Et dicit
glo.quod non eſt ſicutiſſimum:quia ordinata charitas incipit a ſe
ipſa.Quod nota,quia vidi dubitari.Unde debet primo eleemoſy
17 nam ſibi facere,deinde proximo.¶†Not.quarto clarum tex.quod
poteſtas ordinis ab epiſcopo recipitur in conſecratione.de quo de
electio.tranſmiſſam.Sic ꝛ poteſtatem conſecrandi,ꝛ benedicendi.
Jn verſi.vnde in veteri.Hec eſt quinta pars,in qua probat reges
vngi in capite ex precepto veteris teſtamenti,oſtendens qͦ a tem/
pore Chriſti non debet Rex vngi in capite, ſed in armo: docens
hoc in veteri teſtamento deſignatum,oſtendens per hoc differen/
18 tiam inter vnctionem epiſcopi ꝛ regis.¶†Nota ex hoc verſicu.in
fine,quia alia patent,quod eſt differentia inter authoritatem ꝛ po
teſtatem,ꝛ quod poteſtas dependet ab authoritate,nõ authoritas
a poteſtate.Et ſecularis poteſtas ab authoritate diuinã pendet.
Ad qͦ.ſ.qui ſi.ſint legi.per venerabilẽ.de ma.ꝛ obe.ſolite.Jn ver.
qꝛ vero Chriſtus.Hic tractat de Chriſtianorũ omnium vnctione,
dicẽs qͦ qlibet Chriſtianus inũgitꝛ bis ante baptiſmũ oleo ſacro.
Primo in pectore,ꝛc.reddens rõnes quare in his locis vngitur,ꝛ
quare nõ chriſmate ante baptiſmũ,ꝛ quare ſolus epõ cõfirmat in
frõte.probãs demũ aduẽtũ Spũs ſancti per vnctionis myſteriũ.
19 ¶†No.primo ꝙ quilibet Chriſtianꝰ põt dici rex.Et no.cauſam
quare.Et no.formã vnctionũ in baptiſmo,ꝛ quare ſic inungãtur.
20 ¶†No.aliud ꝙ fides ſine operibus mortua eſt.¶†Not.tertio ꝙ
21 quelibet operatio habet originẽ ab intrinſeca cogitatione,ꝛ cogi/
tatio intrinſeca mũdatꝛ baptiſmi vnctione,ꝛ ſic extrinſeca munda
22 ad eſſe deducitur.¶†No.vnde dicatꝛ Chriſtus,ꝛ ꝙ arg.ab alluſio
23 ne vocabuli valet in iure.¶†No.qͦ ſoli epi habẽt poteſtatẽ chriſ/
mandi.cõcor.de cõſue.c.quanto.Et epi appellantur ſummi ſacer/
24 dotes.¶†No.verba ꝓlata in capl'o,intelliguntꝛ ꝯ epõs ꝓlata.Et
25 ſic ſicut papa locum Petri tenet,ita epi locũ apoſtolorũ.¶†No.
ad intellectũ eius,qͦ dꝛ ꝙ colũba venit ſupra Chriſtũ.i.qͦ Spũs
ſctũs apparuit ſupra Chriſtũ in colũba,vt ipſum manſuetũ,ꝛ nũc

preconẽ oſtẽderet.Uenit enĩ nos colligere per mãſuetudinẽ.Sup
diſcipulos autẽ in igne:qꝛ eos ad cõfirmãdũ,ꝛ alijs ad peccati ru/
biginẽ veniebat.Attẽde ſeptẽ proprietates colũbe,ex quibus eli/
ciuntꝛ ſeptẽ dona cõtra ſeptẽ capitalia vitia.Nã caret felle ꝛ viſum
recuperat:ꝛ per hoc intellectus cõtra inuriã.Nullũ ledit:ꝛ ꝑ hoc
conſiliũ cõtra auaritiã.Pullos alienos nutrit:ꝛ ꝑ hoc pietas con
tra inuidiã.Gemitũ habet pro cãtu:ꝛ per hoc timor cõtra ſupbiã.
Juxta fluuiũ moratꝛ:ꝛ per hoc ſciẽtia cõtra irã.Grano puro veſci
tur:ꝛ per hoc ſapiẽtia cõtra gulã.Jn petra nidificat:ꝛ ꝑ hoc forti
tudo cõtra acediam Jn vſ.vngitꝛ altare,ꝛ calix in conſecratione,ꝛ
qͦ exẽpla ſunt ſequẽda.Jn v.verũ.hic antipoſoriʒãdo dicit eccle/
ſiã nõ Judaiʒare ſeruãdo ad literã vnctiones veteris teſtamenti.
26 ¶†No.Ho.ꝙ nõ eſt deferenda opinio antiquorum,vbi euidenter
nõ ſunt erronee,alias ſic.de temp.or.literas,de poſtu.prela. quan/
to.Jn ver.monemus.hec eſt vltima pars.¶No.ꝙ in ſacramen/
tis debet ſeruari mos Romane eccleſie, alias eurie.Et hoc ve/
rum in ſacramentis,in quibꝰ ſine hereſi nõ licet aliud credere ſiue
ſeruare,ꝙ ꝙ doceat Romana eccleſia.de hereti.ad abolendã.j.rñ.
¶Nota vltimo morem principis ad conſequentiam non trahi.ꝛc.

¶De ſacramentis non iterandis. Rubrica.

1 ☞Sacramenta non ſunt iteranda.
2 Sacramentum quomodo diffiniatur.
3 Sacramentum vnde dicatur.
4 Sacramenta quot ſunt.
5 Character quid ſit.
6 Sacramenta que ſint neceſſaria,ꝛ que voluntaria.
7 Sacramenta quomodo ſe inuicem excedant.
8 Sacramenta quare fuerunt inſtituta.

VIſo de ſacra vnctione:

quia ſunt quedam ſacramẽta,que non iteratꝛ, ne
per iterationẽ fiat iniuria ſacramento prius col/
1 lato.†Qualiter autẽ dicitur iniuria fieri ſacra/
mento,vide glo.de apoſta.c.ij.de cõſe.di.j.oſten/
ditur.id ꝛc.Uel,qꝛ in ſacr̃is,q̃ iterantꝛ,ſi vnctio fiat in eis,iteratur
vnctio,alias nõ,ꝛc.De materia.lxviij.di.§.quid ergo.cũ ſequ.j.q.
vij.ſaluberrimũ.in ſi.de conſecr.di.iiij.qui bis.ꝛ.c.ſeq.Circa rubri
cã quero de octo.Primo,quid ſit ſacr̃m.Scdo vñ dicatꝛ.Tertio
q̃ ꝛ quot ſunt ſacr̃a Quarto,q̃ ſunt reiterabilia,ꝛ q̃ non.Quinto
q̃ volũtaria,ꝛ q̃ neceſſaria.Sexto qũo inuicẽ ſe excedãt.Septimo
2 de ipſorũ ꝓprietatibꝰ.Octauo ad quid fuerũt inſtituta. ¶†Dic
ad primũ ſm Ho.diffinitꝛ ſcđm Gregoriũ ꝑnt habetꝛ.ij.q.j.multi.
de cõſe.di.ij.ſacrificiũ.ꝛ.c.ſi ergo.Dic ꝙ ſacr̃m eſt character qui/
dã,q ꝑ eũ,qui ptãtem habet,corpori humano ſuſcipiẽti iuxta ritũ
eccleſiaſticũ viſibilr,aĩe vero inuiſibiliter,a Spiritu ſancto impri/
mitur:q ſi digne ſumitꝛ,agit,vel auget abſq; dubio qͦ deſignat.ſ.
ti.pxi.c.vno.Abbas in decre.cũ Marthe.de cele.miſ.dicit qͦ ſa/
cramentũ eſt corporale ꝛ materiale elementũ foris ſenſibiliter pro/
poſitũ ex ſimilitudine repreſentãs,ex inſtitutiõe ſignificãs,ex ſan/
ctificatiõe cõtinẽs inuiſibilẽ ꝛ ſpũalem gr̃am. Cõtra primã facit
3 qͦ nõ in omni ſacr̃o imprimitꝛ character,vt.ſ.dicetꝛ.¶†Quero ſe/
cũdo vñ dicatꝛ.Dic qͦ dꝛ a ſacris vel ſtrictis virtutibꝰ:vt.d.c.mul
4 ti ſcholariũ.j.q.j.vl' quaſi ſacrãs mẽtẽ,vl' ſacre rei ſignũ.¶†Ter
tio q̃ro q̃t ſunt ſacr̃a.Dic qͦ ſunt ſeptẽ deſignata ꝑ vſus:Abluo,
firmo,cibo,piget,vxor,ordinat,vngit:Hec ſunt eccl'ie ſeptẽ ſacr̃a
vocata.Ex iſtis tria ſunt nõ iterabilia,baptiſmꝰ, ꝯfirmatio,ꝛ or/
do.vſus:Fõs,ordo,chriſma,nõ:cetera ſunt iterãda.Rõ aũt qua/
5 re dicta tria nõ iterantꝛ ẽ,qꝛ i his character ĩprimitꝛ. ¶†Uideamꝰ
ergo qđ ſit character.Et dicũt quidã qͦ eſt q̃dã paſſibilis q̃litas
animã illũinãs ad vidẽdũ faciliꝰ qđ ſit credẽdũ,ꝛ qđ operãdũ,et
qđ nõ.Uel meliꝰ ſm Jnn.ꝛ Hoſt.eſt q̃dã qualitas diſponẽs ꝛ ha/
bilitãs aĩam ad ſuſcipiẽdã maiorẽ gr̃am: q̃ qualitas a qbuſdã dꝛ
ſanctitas:qꝛ p̃parat aĩam ad ſanctificationẽ.Joãnes Dama.dt ꝙ
character ẽ mẽtis cuſtodia,eo qͦ inſepabilr cuſtodit mẽtẽ,ꝛ ipſam
p̃parat,ꝛ habilitat ad gr̃am,ꝑ quam ipſa aĩa cuſtoditꝛ,ſm Jnno.
ꝛ Ho.de baptiſmo.ſup ru.ꝛ.j.c.ſi.De charactere ordĩs dic qͦ eſt
figura intellectualis ĩdelebilis ꝑ q̃ ordiatus a nõ ordiato in die iu
dicij diſcernetꝛ.Alij ꝙ ſignũ ſpũale ĩdelebile ẽ diſtinctũ,ꝛ ſpũalis
ptãs ad aliqđ ſacrũ.Dãt ſiĩe theologi ĩ bello.nã ibi eſt ſignũ oĩbꝰ
cõe:ꝛ qꝛ militia ẽ vita hoĩs ſup terrã.Job.vij.ſic ponitꝛ de pe.di.ij.
ſic enim inqt:Sic qlibet Chriſtianꝰ hꝫ in hac militia cõe ſignũ,ſ.
baptiſmũ,q facit eũ habilẽ ad alia ſacr̃a.Eſt aũt in eo ſignũ diſtin
ctũ,qꝛ ꝑ eũ diſtinguitꝛ ab infidelibꝰ inhabilibꝰ ad gr̃am,ꝛ reliqua
ſacr̃a.Sũt ẽt in bello aliq plꝰ parati ad reſiſtẽdũ,ꝛ pugnãdũ:ꝛ iſti
hñt ſuũ ſignũ,vel vexillũ.Tale ẽ ſignũ reputatũ ꝑ confirmationẽ
in frõte,ꝑ quã roborat nõ ſolũ ad pugnãdũ ꝓ ſalute ꝓpria contra
cõcupiſcẽtias,q̃ remanẽt poſt baptiſmũ.de cõſe.di.iiij.c.ij.ꝛ diſ.v.
c.ij.ſed etiã ad cõſtantẽ confeſſionem nois Chriſti,ꝛ defenſionẽ ſi

del. Unde in primitiua eccleſia, eligebantur aliqui ad publice ma-
nendū in loco perſecutionis, alijs occulte manentibus, vt patet in
legenda ſancti Sebaſtiani. Sunt aliqui, qui habent alios regere,
vt duces belli: ⁊ illi ſolent habere ſpāle vexillū: ⁊ tale eſt, qđ impri-
mitur in ordine, p qđ fit aliquis habilis ad alios regēdos, ⁊ ſacra-
6 menta miniſtranda. ¶ † Quarto quero que ſacramenta ſint neceſ-
ſaria, ⁊ que voluntaria. Uide de tranſac. veniens. in. ij. glo. per que
dantur verſus: Ordo volūtatis, choꝛus eſt, dant quinq; neceſſe. ſ.
baptiſmus, cōfirmatio, penitētia, corpus Chriſti, ⁊ vltima vnctio.
de quo tamen dicetur in dicto. c. veniens, Per que patet quod or-
do, ⁊ matrimoniū ſunt voluntatis, reliqua neceſſitatis. Quod eſt
dicere, Nolens ordinari, vel vxorari, bene poteſt eſſe in ſtatu ſalu-
7 tis: ſed reliqua quinq; contemni non poſſunt. ¶ † Quero quō iſta
ſacramēta ſe inuicem excedāt. no. de conſe. diſt. ij. nihil. xc. diſt. ecce.
dantur verſus. Maior in effectu baptiſmus, in corpus in eſſe, Cō-
6 iugium ſigno maiori chriſma miniſtro. Sed vltra ibi no. ⁊ per Ho-
ſtiē. hic in ſumma, dic qđ etiā ſacramentū ordinis dr maior reſpe-
ctu regiminis, q: ſ. per illud eccleſia regitur, ⁊ habent alia, que per
illud conficiuntur. ⁊ conferuntur. Penitentia enim dicitur maius
reſpectu reparationis: q: ſola poſt baptiſmū habet reparare ex-
trema vnctio reſpectu cōfirmationis: q: digne ſumpta dat cōſum-
mationem gratie. ẽ. ti. j. in prin. xi. diſt. qualis. Sexto que ſunt ſa-
cramentorū proprietates. Dic quod baptiſmus eſt introeūtium.
xxxij. di. §. verū. Confirmatio dr pugnantium. de conſe. diſt. v. ſpi-
ritus ſanctus. Corpus Chriſti dr progredientium. xxvi. q. vj. qui
recedunt. Penitentia dr redeuntium, qui impurgauerunt. de pe-
ni. diſtin. j. ſecunda. Extrema vnctio recedentium. xcij. diſt. §. ſed
iſtud. ⁊ c. illud. Matrimoniū vero, ⁊ ordo ſunt voluntatis, vt eſt
dictū: ⁊ primū eſt ſacramentū timentiū. xxxiij. q. v. qui ſint. ſecūdū
8 eſt ſacramētū alios regentiū. j. q. j. ecce cum honoris. ¶ † Ultimo
quero ad quid fuerunt inſtituta. Dic propter tria, propter humi-
liationē. vt dum homo rebus ſenſibilibus, ⁊ inferioribus ſe ſubij-
cit reuerenter, ex hoc amplius apud Deū mereatur. xi. q. iij. quid
ergo. Itē propter eruditionē, vt per id, qđ foris in ſpecie viſibi-
li cernitur, ad cognoſcendū inuiſibilē ſacramentorū virtutē erudi-
atur. de conſe. diſt. iiij. prolatum. ẽ. ti. prox. c. vno. in princ. Item
propter exercitationem, vt vitetur otium. de renuntia. niſi cū pri-
dem. §. rerum. ⁊ quod ibi no. Ant. de Butrio.

1 ☞ Sacramenta poſſunt ſuppleri in ordinato in ſubdiaconum.
2 Manus impoſitio de ſolennitate eſt in ordine ſubdiaconatus. 5.
3 Suppletio differt ab iteratione.
6 Manus preſbyteri quo debeant inungi.
Unctio extrema ſi fiat in chriſmate, valet.
7 Supplendo vnctionem omiſſam an ſit aliqua oratio repetenda.

1 **P Aſtoralis.** ¶ † In ordinato in ſubdiaconū ſine manuū impoſitione, ⁊ cōfir-
mato in fronte nō chriſmatis, ſed olei vnctione, nō fit
iteratio, ſed ſupplebit pretermiſſum. Sunt due partes.
2 Secūda ibi: ad qđ. Prima ſubdiuiditur. Secūda ibi: ⁊ ſi. ¶ † No.
primo ꝙ in ordinatione ſubdiaconi de ſolennitate exigit manus
impoſitio. Secundo qđ in confirmatione in fronte interueniunt
3 duo, ſ. oleū, ⁊ liquor. ¶ Ultimo no. ſummariū. ¶ † Not. differentiā
4 fore inter ſuppletionē ⁊ totalem iterationē. ¶ † Oppo. ꝙ nō ſuffi-
cienter reſpondeat ad queſita, ⁊ ſic nos dimittat in obſcuro, cōtra
id de conſti. c. ſi. So. Dicit gl. ꝙ nō vr̄ reſpondere ad queſitum an
ordinatus in ſubdiaconū abſq; manuū impoſitione debeat impe-
diri ne miniſtret: ſed dicit gl. ꝙ anteq̄ iſta ſuppleantur, miniſtra-
re non debet. lij. di. c. ſimilitudo. Et ſatis reſpōdet cū dicit iſta ſup-
pleri: q: nihil dr actū, cū aliquid ſupereſt agendum. vij. q. j. illud. C.
ad Silla. l. pe. Idem tenent Inn. ⁊ Hoſt. recitant tn̄ quoſdam te-
nere contra: q: manus impoſitio non eſt de ſubſtantia, precipue in
ſubdiacono. Ad qđ facit qđ no. in. c. ſi. poſt princ. Ad. c. ſolicitudo.
reſpondet ꝙ loquitur de promoto per ſaltum, qui ordinis omiſſi
5 non habet characterem. primū eſt verius. ¶ † Opp. ꝙ ſubdiaco-
nus nō recipiat manus impoſitionē. xxiij. di. c. ſubdiaconus. Dic
quedā eſt manus impoſitio conſecratoria, hec non datur ſubdia-
cono, vt hic. lxxx. diſt. quoniā. j. q. j. manus. vbi habetur de multi-
plici manus impoſitione: ⁊ plenius per Ho. in Summa huius ti.
§. ⁊ qualiter. Idē ſcd̄m docto. in minoribus vt recipiant manum
benedictoriā, ⁊ non conſecratoriā. Uel ſecūdo dic ad cōtrariū In-
no. ꝙ vera litera hic habet diaconatus: ⁊ ſic hic agitur de ordine
diaconatus. Uel ſm̄ Ho. illud. c. ſubdiaconus, procedit ſcd̄m anti-
qua tempora. ſcd̄m q̄ non erat ſacer. ſic ſecundum moderna. et
hoc no. Io. v. q. vj. q: miſta. Unde ſi bene inſpicis, hec decret. et. c.
miramur. j. de ſeruis nō ordinand. ſunt eiuſdem authoris. per que
patet ꝙ facte fuerūt poſtq̄ ſubdiaconatus ordo fuit ſacer. Dicit
tamen ꝙ illud. c. q: miſta, poſſet intelligi de diacono. Ad proximā
lecturam facit de cle. peregri. c. j. Dicit tamen Hoſti. ꝙ cōſuetudo
Romane curie approbat primā expoſitionē: q: papa quādo ſub-
diaconū ordinat, nō imponit manū: ⁊ q̄diu hoc ſeruauerit, ⁊ nos
ſeruare debemus: tn̄ imponere nō eſt malū ad cautelā. ff. mā. l. qui
6 mutuā. de ſen. excō. venerabili. Io. ¶ † Quero quid ſi manus preſ-
byteri, q̄ debēt vngi oleo, vngunt chriſmate. Dicit Hoſti. ꝙ non
iterabitur vnctio, q: in chriſmate eſt oleū. ẽ. titu. proxi. c. vno. §. ad
exhibendū. ⁊ q: proprie eſt eadē vſia. ff. de contrahē. emp. l. in ven-
ditionibus. Peccaret tn̄ ep̄s, qui faceret contra ſcienter, ⁊ qui re-
ciperet. Et eſt ſimile quod notatur de extrema vnctione, ſi fiat in
7 chriſmate. xcv. diſtin. §. ſed iſtud. ¶ † Quero an quando ſuppletur
vnctio omiſſa, vel manus impoſitio, ſit aliqua oratio repetēda. Di-
cit Hoſt. ꝙ dicet tunc, qn̄ fit manus impoſitio, oratio, que dici ſo-
let in vnctione, etiā ſi prius dicta fuerat, ſ. ſigno te ſigno crucis: ⁊
confirmo te chriſmate ſalutis in nomine Patris ⁊ Filij ⁊ Spiri-
tus ſancti. Alie vero orationes, ⁊ ſolennitates, que precedunt, et
ſequuntur, non iterabuntur ſm̄ ipſum. Quod enim dicitur, nihil
iterandū: habet locum in actibus diuerſis, ſecus in his, que inhi-
bentur. Dicit etiā ꝙ ſi chriſmandus fuit inunctus oleo, non ſuffi-
cit eū nunc inungere balſamo, ſed chriſmate debet vngi. Ad idē
ẽ. ti. proxi. c. vno. in prin. ſecundum Io. Anto. de Butrio.

1 ☞ Altaria in quibus ſchiſmatici celebrauerūt, nō debent recō-
ſecrari.
2 Preſbyter incorrigibilis ratione ſchiſmatis poteſt degradari.
3 Preſbyter degradatus poteſt conficere.
4 Sepulti a ſchiſmaticis ſunt exhumandi.
5 Chriſma an poſſit conſecrari per ſchiſmaticum.
6 Conſecrare an poſſit publice excommunicatus, vel ſchiſmaticus.

1 **A Nobis.** ¶ † Prohibet ſepultos a ſchiſmati-
cis exhumari, veſtimenta, in quibus
celebrauerint, ſubdici, ⁊ altaria, in quib' celebrauerint,
iterato cōſecrari. ¶ Sunt due partes quarū quelibet
ſubdiuidi poteſt in tres. Scđa ibi: nos autem. Notabilia patent
2 ex ſummario. † Unū not. qđ propter delictum ſchiſmatis poteſt
preſbyter degradari. Et habes vnum caſum, quo degradatio im-
3 ponitur. qđ intelligo qn̄ incorrigibilis eſt. ¶ † No. arg. ꝙ degrada-
4 tus conficere poteſt. de quo de cle. excōmn. mini. c. ij. ¶ † Oppo. ꝙ
exhumandi ſunt ſepulti a ſchiſmaticis: q: eo ipſo qđ ſepeliri con-
ſenſerunt, deceſſerunt in peccato, ⁊ ſic ſunt exhumandi. de ſepult.
ſacris. So. Exhumandi ſunt, ſi cōſenſerunt, nō ſi alias boni ſunt.
dicit glo. ꝙ a talibus non elegerunt ſepeliri, alias grauiter peccaſ-
ſent. lxxxviij. di. c. ſi. xc. di. c. ſi. ⁊ dicit Hoſt. ꝙ hoc no. verbum Dū-
taxat, quaſi excludat ꝙ non ſunt excommunicati, vel ſuſpenſi, ſed
5 alias catholici. ¶ † Quero quid ſi a ſchiſmaticis cōſecretur alta-
re, chriſma, indumentū, vel alia inanimata. Dicit Hoſti. qđ talia
non carent effectu, licet executio, ⁊ vſus eorum deſijt. Dicit etiā ꝙ
circa hoc nec iura ſunt expreſſa, nec ſpeciales orationes reperiun-
tur in pontificali: de mente tamen iuris eſt ꝙ ſicut ordinatis a ta-
libus interdicitur executio donec cū eis fuerit diſpenſatū, de quo
de ordinatis ab epiſcopo. c. ij. ſic interdicendus eſſet vſus talium
rerū, donec fieret recōciliatio. de tranſla. c. ij. de cōſe. ec. vel al. aqua.
⁊ c. cōſuluiſti. ⁊ dicit ꝙ faciende eſſent ſpeciales orationes circa tales
reconciliationes. Dicit demū ꝙ cōtrariū eſt tenendū: ⁊ eſt certum
ꝙ eucharistia a talibus cōfecta nō conſecratur. nec reconciliatur, et
ſtatim habet effectū. Idē in baptiſmo, ⁊ chriſmate. j. q. j. multi. an-
te finē. Sed quod ibi dicit, chriſmate, poſſet intelligi, i. chriſmali
cōfirmatione, vt ſic loquatur de ſacramēto, non de chriſmatis ma-
6 teria. ¶ † Dicit etiam addendum quod notatur de ſchiſmaticis.
c. i. de conſec. eccl. vel alta. ſacri. vel cemeterij facta per publice ex-
cōicatum. vide que no. de conſec. eccl. vel alta. conſuluiſti. ⁊ ibi Io.
an. concludit qđ debet reconciliatio fieri. de quo dic vt ibi Anto.
de Butrio.

1 Manus impoſitio omiſſa in preſbytero ſuppleri debet. 5.
2 Preſbyter recipit manus impoſitionem.
3 Ritus quid ſit.
4 Suppletio omiſſi ordinis quo tempore eſt fienda.
6 Preſbytero ordinando debent ordinanti aſtare duo preſbyteri.
7 Preſbyteri ⁊ diaconi an vngantur chriſmate vel oleo.
8 Ordinando preſbyterum ſit manus impoſitio.
9 Ordinando preſbyterum qui actus debeant interuenire.
10 Orationes, quas in ordinando preſbyterum dicere debet ep̄s, an
poſſint per aliū ſuppleri.
11 Ordinando non ſufficit manus epiſcopi impoſitio ſine tactu.
12 Ordinandi forme que ſint.
13 Sacramenta omiſſa debent ſuppleri per illos. qui ea omiſerunt.
14 Supplendo ſacramenta omiſſa que cautela debeat ſeruari.

1 **P Reſbyter.** ¶ † Si in ordinatione preſbyte-
ri vel diaconi manus impoſitio
fuerit pretermiſſa, ſtatutis tēporibus ſupplebitur. h.
2 d. ¶ † Not. primo ꝙ preſbyter ⁊ diaconus in ordina-
tione

tione recipiant manus impoſitionem.¶ Nota ſecũdo ꝙ talis for
3 ma eſt introducta ab apoſtolorum ritu.¶ † Tertio no. quid eſt ri
tus: quia quedam ſolennitas, ⁊ forma ſpecialiter actu ſacramenta
4 li.¶ † Quarto no. ꝙ ſuppletio omiſſi in ordine, illo tempore facien
da eſt, quo ipſa ordinatio: ⁊ ſic ſuppletio ſolennitatis debet fieri
5 eo tẽp., quo ſubſtantialiter actus poteſt exerceri.¶ † Opp. ꝙ
non pariter imponat manus preſbytero ⁊ diacono. xxiij. diſt. preſ
byter cũ ordinatur. So. Dic ꝙ vtriq; manus imponitur, ſed alı
ter diacono, ⁊ aliter preſbyteris: preſbyteris enim omnes aſtãtes
manus imponunt. xxiij. diſt. quorundam. xxiij. diſt. preſbyter cum
6 ordinat. diacono vero ſolus epũs. 100. diſt. diaconus.¶ † Hoſt. di
cit in. c. nec epiſcopi. ⁊. de tem. ord. ꝙ qñ epũs ordinat preſbyterum,
ſaltem duo preſbyteri ſacerdotalibus induti debent aſtare. xxiij.
diſt. preſbyterum. licet conſuetudo multarũ eccleſiarum habeat ꝙ
nec duo induti aſſiſtunt. Item dicit ꝙ multi ſeruant ꝙ omnes pre
ſentes manus imponunt, per illud. c. ſed dicit ꝙ illud. c. debet intel
ligi de indutis. alias impoſſibile videret ꝙ dicit illa litera ꝙ preſ
byteri manus imponãt iuxta manus epi, qñ multi eſſent preſbyte
ri preſentes. Non tamen reprobat Hoſti. quoniam ex quo duo in
7 duti aſſiſtant epõ, alij etiã nõ induti manus imponunt.¶ † Quae
ro an preſbyteri, ⁊ diaconi, qñ ordinantur, vngantur chriſmatis
liquore. Gl. dicit ꝙ nõ. Allegat. xxiij. diſt. preterea. Sed dicit doc.
qꝺ vngi debent olei liquore epĩ tamen vngunt chriſmate. ⁊. ti. pri.
8 c. vno. §. hoc vnguento pe.¶ † Quero qñ manus imponant preſ
byteris. Dicit gl. ſi. qñ incipit epũs orationem ad benedicẽdum ſa
cerdotem, tunc preſbyteri omnes, qui tangunt caput, debent ele
uare manus, ita qꝺ non tangant caput ordinati. Dicit tamen gl.
qꝺ facto melius videtur, quam dici poſſit. Dicit Hoſt. ꝙ quicunq;
inuenerit ſuper hũc famulum tuum, vel emittet Spiritum ſa. etc.
vel do ei dignitatem, vel talem ordinem dedicamus, vel his ſimi
le, ſemper manum imponat, in alijs vel trahat manus ad ſe, vel ſu
9 per caput teneat in ſuſpenſo.¶ † Quero qui actus interueniant in
ordinatione preſbyteri. Dic quod multi, tenere manus ſuper ca
put, dare illi calicem, dare patenam, vngere illi manus: quilibet
actus habet ſuam ſolennitatem: vno omiſſo, non propterea ite
rabuntur alij.¶ Quidam tamen dicunt dationem calicis ⁊ pate
ne non ſupplendam: quia hec non ſunt de ſubſtantia. tamẽ tutius
eſt ſuppleri ſm Inno. Pro primo dicto facit. xxiij. diſt. ſubdiaco
nus. Unde dicunt aliqui quod per dationem calicis pleni, ⁊ de eil,
cum patena, cõfertur ordinato poteſtas principalis: quo ad prin
cipalem actum confectionis eucharıſtie, ⁊ per impoſitionem ma
nus epiſcopi, ſub certa verborũ forma, accipite ⁊c. Mattheı. xxij.
confertur poteſtas ſacerdotalis. quo ad actum ſecundarium, qui
eſt abſoluere ⁊ ligare: nam ⁊ has poteſtates Dominus diuiſim cõ
tulit apoſtolis: nam ante paſſionem contulit primam, poſt reſurre
ctionem ſecũdam. ſ. quando inſufflauit ⁊c. 50. xix. per impoſitionẽ
vero manuum illorũ ſacerdotum deſignatur quedam gratie ple
nitudo. Dicunt ergo iſti ꝙ ſi deſit traditio calicis cum certa for
ma verborum, non imprimitur character: nec eſt ſacerdos, qui or
dinandus erat. Si vero fiat primum, ſed deſit ſecũdum, manuum
impoſitio, quam faciunt alij ſacerdotes, eſt quo ad poteſtatẽ confi
ciendi, ſed non poteſt abſoluere, vel ligare, niſi facta ſuppletione: ſi
nõ ſit facta manuum impoſitio, quam faciunt alij ſacerdotes, licet
10 hoc ſit ſupplendum, tamẽ primum poterit, ⁊ ſecundum.¶ † Quero
11 quid ſi partẽ orationis dicit, an ſupplebit totam. Dic ꝙ ſic ſecun
dum Inn. in oratione, que eſt de ſubſtantia, vel de qua dubitator
an ſit de ſubſtantia, vel ſolennitate alie de quibus certum eſſet qꝺ
non eſſent de ſubſtantia vel ſolennitate, ſecundum Hoſt. non eſſent
iterande: ſi vnam manũ vnxerat, non iterabit vnctionẽ in vncta,
ſed in alia tantum: vbi dicit oratio, manuum in plurali. dicet ma
nus in ſingulari. Item ſecundum Hoſti. ſi facta eſt vnctio, ⁊ nõ di
cta oratio, ſupplebitur oratio, ⁊ non fiet vnctio: ſecus econtrario: quia
ſi dicta ſit oratio, ⁊ non facta vnctio, in ſuppletione vnctionis itera
bitur oratio. Et poteſt eſſe ratio, quia oratio videtur adherere vn
ctioni, ⁊ non econtrario, vnctio non accidit orationi: quod videtur
orationibus apparere. Inn. cõtra dicit qꝺ vtroq; eſt iteranda vn
ctio ⁊ oratio: ſunt enim illi duo actus non ſeparati, ſed coniuncti:
quomodo enim diceret, conſecrare ⁊ benedicere digneris domi
ne manus iſtas per iſtam vnctionem: ſi nulla fieret vnctio. ⁊. ti. pro
xi. c. 1. In baptiſmo euidẽtius apparet. quo enim diceret, baptizo
te: niſi eum tingeret, etiam ſi prius immerſiſſet. de baptiſmo. c. 1. qꝺ
11 etiam eadem ratione placet Abbati.¶ † Quero an in manus im
poſitione ſufficiat manuum extenſio ſine tactu. Dic qꝺ non: vt per
in verbo Impoſitionem. licet aliqui contra, per. l. iij. ff. de acquir.
poſ. ⁊ de conſue. c. ij. qꝺ ſatis probatur per hanc literam, ſecũdum
12 Hoſt. ibi tractatio.¶ † Quero de formis ordinandi. Dicit Inn.
quod inuenitur in epiſtola ad Titum, ⁊ apoſtoli manus impone
bant ordinandis, ⁊ orationes fundebant ſuper eos: nec alia forma
inuenit ſeruata. Unde dicit Inn. qꝺ niſi fuiſſent alie forme poſtea
ſtatute ſufficeret qꝺ ordinator diceret ordinando, Sis preſbyter,
vel diaconus, vel ſubdiaconus. Hodie vero forme poſtea ſunt per
eccleſiam inuente, ⁊ ſtatute, de neceſſitate ſeruande, adeo ꝙ ſi eis
omiſſis fuerit aliquis ordinatus, ſuppleri debent, vt hic, ⁊. ti. c. 1.
Si vero forme ſeruantur, quidam character imprimitur anime, i.
figura quedam intellectualis indelebilis, per quem oſtenditur ta
lem ordinem fuiſſe collatũ, ⁊ ordinatus a non ordinato in die iudi
cij diſcernetur. Poteſt autem papa in talibus formis cõſtituere,
⁊ conſtitutiones facere, nõ conſtitutionibus dei contrarias: que et
anime, ⁊ ad eas pertinentia ſunt de iuriſdictione pape ſanctorum
patrum. ad hoc. x. diſtinc. ſuſcepeis. xcvi. diſtinct. cum ad verum.
de maio. ⁊ obedien. ſolite. Nec eſt mirum ſi a conſtitutione eccleſie
imprimitur character miſſi indiuiſibiliter. i. q. i. quod quidã. ſicut
⁊ alijs ſigna vel nota in brachio, vt ab alijs diſcernantur. de ſent.
excõ. ſi index. lib. vi.¶ Character vero militaris imprimitur ita
corpori qꝺ non anime: qꝺ ex eo apparet, qꝺ mortuo milite in ipſa
anima de illo charactere nil penitus apparebit. Si ergo princeps
hoc inducit: ⁊ hoc inducere poteſt eccleſia. xxx. q. iij. c. i. In mona
chatu non videtur qꝺ imprimatur character: nam papa de mona
cho poteſt facere non monachum: nã ⁊ ordinem conſtituit mona
chorum. de quo de ſta. mona. cum ad monaſterium. ſm Hoſtien. et
13 Inno. de quo dic vt ibi.¶ † Quero per quos ſupplenda ſunt iſta.
Dic qꝺ per illos, a quibus ſunt collata, ſicut hic dicitur. de temp.
ad hec. ⁊. tit. proxi. c. 1. in prin. Unde dicit Inn. qꝺ, ſi poteſt, ſupple
tio facienda eſt per eundem ordinatorem. vel per alium: qꝺ obti
net in officijs etiam veſpertinis. vij. qꝺ. i. ſibi. i. c. illud. Igitur ſi
effuſo oleo ſuper manus ordinandi ſuperuenerit infirmitas, ita ꝙ
non potuit ordinator proferre verba, nec ordinationẽ complere,
alius, vel idem ordinator alia vice ſuperfundet oleum, ⁊ a capite
incipiet verba, Sanctifica domine, ⁊c. quia licet actus diuerſi non
ſint iterandi, in actu tñ vno non perfecto incipietur a capite. Un
de ſi in ſacramento eucharıſtie quis deficiat in verbis illis, Hoc
eſt corpus meũ: incipietur a capite a verbis illis, Qui pridie ⁊c.
Idem dicendum eſt in baptiſmo. Si vero celebrato ſacramento
panis vel corporis deficeret, non reiterantur illa verba: ſed reinci
piet illa verba, per que cõficit ſanguis, ſ. Hic eſt ſanguis. ſm Inn.
⁊ dicit addendum qꝺ no. de ele. per ſaltum promoto. c. vno. ad finẽ.
14 ¶ † Quero que cautela debeat ſeruari in ſupplendo. Dic ꝙ epõ
celebrante ordines erit in defectu patiens quaſi ſuus miniſter: et
quando veniet epiſcopus ad verbum competens orationi, ſ. ſuper
hunc famulum tuum: vel ſimile, impoſitis primo manibus ordi
nandis alijs, vltimo illi manum imponet, ad quod velandũ dice
re poterit: apporta vas vel librum: vt credant aſtantes ex manda
to iniuncto manum impoſitam: ⁊ ſm Hoſti. non erit intentionis
ordinantis, vel ordinati ꝙ orationes illum contingant. Inn. con
tra, qui dicit qꝺ quando suppletur manus impoſitio, eſt de neceſſi
tate qꝺ dicatur oratio, que conuenit manus impoſitioni, cum illa
ſit adherens. Sed Hoſt. dicit qꝺ pauce vel nulle orationes faciũt
mentionem de manus impoſitione: vnde plus ſibi placet qꝺ non
iteretur oratio, vel caute in capella preſentibus paucis ſecretarijs
priuatam ordinationem faciat. cõmendatur enim fictio ad caute
lam, dummodo vitetur mendacium. xliij. di. in mandatis. xxij. q.
ij. vtilem. ff. de noua. l. doli. in ſi. de vſu pallij. niſi. de accuſa. quali
ter ⁊ quando ⁊c.

¶ Sequitur Rubrica de filijs preſbyterorum.

¶ Finit ſingularis ⁊ vtiliſſima Lectura celeberrimi ⁊ cõſumma
tiſſimi Iuris vtriuſq; monarche Domini Antonij de Butrio
ſuper prima parte primi Decretalũ, cũ Summarijs preſtantiſſi
mi viri domini Flori de Sura Lugduneñ.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z. Omnes ſunt
quaterniones preter z quinternum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Lugduni,

Excudebat Claudius Seruanius.

Digitized by Google